

J.R.L.

D. MATHIÆ
LAGUNEZ
TRACTATUS
DE
FRUCTIBUS

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

D. MATHIÆ
LAGUNEZ

SIGUNTINI,
ANTEA IN SUPREMA HISPANIARUM CURIA
Disertissimi Advocati, ac deindè in Regiâ Quitensi Audienciâ
Peruani Orbis, Senatoris;

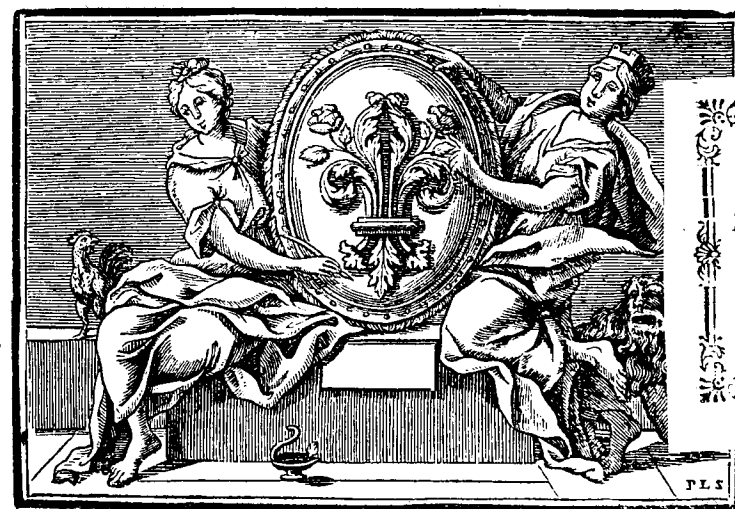
TRACTATUS
DE FRUCTIBUS,

IN QUO SELECTIORA JURA AD REM FRUCTUARIAM
pertinentia expenduntur, difficilioraque referantur.

OPUS È SUMMIS THEORICÆ, ET PRACTICÆ
*Jurisprudentiæ penetralibus eductum; Jure Canonico, Civili, Regio, Feudali, necnon aliorum
Regnorum, & Provinciarum Legibus, Statutis, Constitutionibus, Oppidorumque, ac Civitatum
Ordinationibus; Sacris etiam Litteris, profanisque affabrè concinnatum:*

EX QUIBUS, DIGLADIATIS OPINIONUM, HINC INDE
contentionibus, & ipsarum nonnullis opportunè rejectis: aliis in concordiam re-
ductis; veriores, receptioresque sententiæ, ac resolutiones traduntur; & melioris
notæ Authoritatibus, Doctorumque placitis plenâ manu congestis, fulciuntur, atque
exornantur.

HUNC PRIMUM IN GALLIIS TRODIT A MENDIS DILIGENTER PURGATUS;
*Cum Indicibus Capitulorum, seu Questionum, ac Rerum & Verborum locupletissimis: Quibus
etiam commodioris usus gratiâ, Indiculus vocum ac nominum adjicitur.*

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
N. 2. C. 21. N. 12.

LUGDUNI,
Sumptibus ANISSON & JOANNIS POSUEL.

M. DCC. II.

CUM PRIVILEGIO REGIS CHRISTIANISSIMI.

IN DOCTISSIMOS, PARITERQUE ERUDITOS HOSCE COMMENTARIOS
 D. Licentiati D. Mathie Laguneꝝ Quitensis meritisissimi Senatoris gratulatoria Episto-
 la à Licentiato D. Gregorio Fontecha & Mendoza, in Curiâ Regiâ Hispaniarum
 causarum patrono in amicitia pignus concinnata.

Nondum satis Cælum laudibus extolli humano valet ingenio, nondum homines serotinos è terra, atque epiparos fructus veluti à maternis uberibus fugentes, ipsam satis collaudare queunt; multa (quin ideo à Zoilis ingratitude notâ inurantur) vel inviti haud commenda-
 data relinquunt: quia, ut Seneca tradit, *Sapè, & qui in gratiam non retulit gratus est, nam si in officio est, quidquid deficit fortuna peccat.* Non absimiliter in præsentiarum cunctis eventurum arbitror, qui cum has nunquam laudandas satis de *Fructibus* disceptationes perlegerint, tametsi pro viribus inclytam gloriam, præconiâque, conspicua ipsis deferre conentur, & lingua laudatorias voces impotens efformare inutili conatu fatiscit. Solummodò igitur (sapientissime Senator) de tuis elucubrationibus, & commentariis jure dicam, quod alibi Naso cecinit eleganter,

*Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas,
 In quorum plausus tota theatra sonant.*

Lib. 4 de be-
 nef. cap. 2.

Ovid. 2. de
 Pont.

Sed quid demum assererem, si singulos tuos Tractatus evolverem, quid si ad miram eorum eruditio-
 nem attenderem, ad solidum judicium oculos converterem, si disceptationes, undique mordicus agita-
 tas, facile hîc conciliatas viderem, si falsa tandem penitus à te profligata, nec non tumultata conspice-
 rem? Cum sanè hæc omnia, & sexcenta alia in tuo subtili Opere splendeant, & vel ipsismet cæcis pate-
 fiant, non multum unicuique Tractatui laudes tribuere satagam. Quia si adeo difficilem Provinciam sus-
 cipere, primo in limine Palladis intellectus, & si lynceus, offenderet, & puppis discursus naufraga sco-
 pulis allideret. A quâ, ex cunctis præclaris, excellentiâ exordium suscipiendum? Quænam extollenda
 prius? Dum omnes pro laurea mirifica velitatione concertant. Latet certè; quapropter solummodò
 cum Nazianzeno fas est asserere: *Quocumque intorqueo lumina, tam multa præclara se offerunt, ut
 quælibet summa videantur.* Nihilominus, licet alia silentio tradam, ne modestiam tuam nimis officio-
 sus lædam, unum præ cæteris non omittam. Ambo Salmantica, in præclaro illo scientiarum Athe-
 næo unâ adfuimus. Ibi condiscipulatus familiaritate, ac disceptationum occasione perspicuè notavi,
 te ad summum Jurisprudentiæ culmen citissimè perventurum. Cum ab elementis ejus primis maximè
 aptus natusque unice ad hanc exornandam scientiam omnibus videreris. Quod ut efformarem judicium
 arctissimè tecum inita amicitia minimè compulit, sed una ratio coegit, non tenera familiaritas obstrin-
 xit, sed tua in disputando dexteritas allexit; ac demum non benevolentia tantummodò promeruit,
 sed ipsamet æquitas depoposcit. Felix ego, qui inter primos primævas tibi dignitates sum ominatus,
 felix Hispania, quod eventus omen haud fefellerit; sed felicior novus Americæ Orbis, qui eventum
 ominis gloriabundus experitur. Hinc facile responsum præbeam, si demiratus aliquis interroget,
 qui tam mirâ facilitate doctissimos commentarios potueris posteritati relinquere? Nam si, ut
 inquit Procopius, *Ex præteritis factis contemplari futura homines queunt, & in toto eadem constituere;*
 meritò similes, ac alios amænissimos Jurisprudentiæ flosculos, ex quibus poenitendos minimè fructus
 cuncti decerpent, iam diù expectavisse debebam, & in posterum novos expectare potero. Quippè ut
 Milo, qui vitulum assueverat ferre, taurum deferebat; ita qui puer in arenam literariam descendens,
 bravio obtento, cæteros antecelluit, ut jam vir Magistrum cunctorum eximium se præberet. Sed ita
 egregium hoc persolvit, ac exerces munus, ut si orator Princeps adesset, suavissimosque tuos gustaf-
 set fructus, propriam abs dubio sententiam mutaret: *Viri juris (Operis tui ignarus aiebat) germana-
 que justitiæ solidam, & expressam imaginem nullam tenemus: umbrâ, & imaginibus utimur.* Cum præci-
 pius fructus frugiferi hujus Operis sit, ut ipsam justitiam Legum, ac rationis coloribus ad vivum offic.
 delineatam inspiciamus, vel, ut verius loquar, ipsamet loquentem audiamus. Læterur ergo no-
 bilissima Quitensis Civitas, populus alacritate afficiatur, incolæ exultent hilaritate, coloni maxi-
 mam jucunditatem percipiant, gravissimus congaudeat Senatus, & universus tandem Americanus
 Orbis alacer gloriatur; nam qui hucusque argento, auròque suo Hispaniam nostram locupletavit;
 jam totam Europam tuis *Fructibus* ditat, tuis literis ornat, tua eruditione collustrat, & tua elo-
 quentia delectat.

Orat. 91.
 num. 191

De bello
 Goth. cap. 3.

Cic. 3. de
 offic.

populos, & civilis cultus insolentes, lyrâ fertur demulsiſſe Orphæus, & in rationale commercium redigiſſe; barbara, quæ extat America decifionum tuarum harmoniâ, excoletur forſan; exculta verò intrâ æquitatis incenia continebitur. Aurea virgultum eruditionis manu geſtas, macte animo, quippè vel vaſtus Acheron, tuis dictis audiens erit, & per ipſas ſtygias undas, ſi opus fuerit, in Eliſios uſque campos penetrabis. Offam ſoporiferam, tua tibi miniſtrabit prudentia: quid rabidos Trifaucis canis latratuſ pertimeſcis? eſto fremat invidia, eſto fulminet Radamantus quiſpiam, eſto ingruant verborum turbines, tu inſtar Olympi vertices,

*Celfior exurgis pluvius, audifque ruentes
Sub pedibus nimboſ, raucaque tonitrua calcas.*

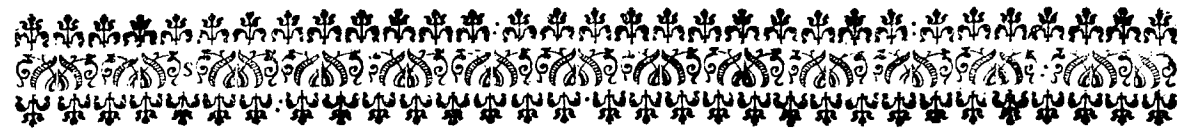
Ut in proceram ſcientiarum palmam conſcenderes, diù multumque laboraſti; cacumen jam tenes uberrimos ergò doctrinæ fructus miſeris per terram repentibus, proijce. Pulcherrimâ legum quadrigâ vectum te intuemur: cave ne ſiſtas, quippè litterarius Orbis maximi ſyderis moram ægrè feret. Honor, templi tua tibi doctrina januas reſeravit, irrumpe, & ſummæ aræ thura lucubrationum tuarum ſuperimpone. Edaci vulturi Promethei jecur devotum fertur; quod ſapientiæ facem, è cælo allatam, mortalibus ille animis invexerit: ſævis numinibus ſævum facinus congruit, lenius tu numen colis, ſpera fore, ut æternam ſapientium laudem capiti tuo adjudicet: quoniam fulgentiſſimâ Jurisperitiæ facem ſuaviſſimos doctrinæ vibrantem radios ex abditiſ Jurisprudentiæ penetralibus eductam mortalibus objeciſti. Magni ducant alii aurum, argentumque iſtinc quotannis huc advectum; inhient alii unionibus, ſmaragdive, quæ iſtud profert mare; pluris ſanè doctrinæ tuæ gazas ſapi entes pendent, avidius gemmis, quibus ſcripta tua diſtinguentur, inhiant. Magni Hiarce Philoſophia, magnum Apollonium excitavit, ut longiſſimum ſuſciperet iter; excelsi Theologi Hermetis fulgor excellum Theologum Platonem ad ſe allexit, ſublimis Archità doctrina ſublimem corripuit Pithagoram; neminem ergò, qui te audiendi cauſâ vaſtiſſimum pelagus, quo à te divellimur, traicjeret; temeritatis ergò inſimulare, auderem. Perge igitur, ut cœpiſti Jurisprudentiæ decus, & Reipublicæ, tibi, nobiſque vive, ut ſua- viſſimis, quibus aſſuetus es ſapientiæ halitibus, in hæc Curiâ aliquandò fruamur.

ERUDITUM, BENEVOLUMQUE LECTOREM SALUTAT, EIQUE omnem felicitatem precatur Authoris nomine, ipſuſque amicitia devinctiſſimus Licent. D. Didacus Ventura Soberal & Guevara, in Supremâ Hispaniarum Curiâ ex antiquioribus, & Sancti Joannis Hierolymitani Illuſtriſſimæ Religionis Advocatus; Deque Authore, & Opere nonnulla praloquitur.

DON Mathias Lagunez, Author hujus Operis (erudite Lector) Patriâ Siguntinus, Patriâ- que gente Prognatus, fuit totuſ ab incunabula ætate ſtudiis legalibus deditus: Et poſtquam in Salamanticensi Academia, omnium maximâ, ac celeberrimâ, & cæterarum facilè Principe, primævos theoricæ Jurisprudentiæ roſes ebibit: ad practicam deindè legalem philoſophiam animum applicuit, electâ ad hoc (nec improvidè) celebri litterarum palæſtrâ nobiliſſimi, paritèr ac doctiſſimi D. D. Ludovici de Cerdeño & Monçon, quem primarium, diſſertitiſſimumque Advocatum in hæc Regiâ Curiâ vidimus: & variis poſtmodum Regiæ Clientelæ muneribus laudabiliter perfunctum, hodiè honorarium Caſtellæ Senatûs meritiſſimum Conſiliarium, & Indiarum Conſilii integerrimum Senatorem, atque illuſtri Sancti Jacobi teſſerâ inſignitum alacres intuemur, constantèſ recipimus, officioſi complectimur: Virum ſanè innumeras, ſuaviſſimasque animi, ingeniique dotes ſingulari humanitate, atque modeſtiâ contegentem. In tam nobili igitur officinâ enutritus Author noſter, & advocandi in Supremis Hispaniarum Subſelliis Laureâ donatus, aſſiduo, vigiliſque labore; necdum juvenilem prætergreſſus ætatem, opimos eos edidit fructus, quos publicæ utilitati lubens exponeret. Baldi Jurisprudentiæ noſtræ inſignis Coryphæi conſilium, ſeu verius præceptum inſequutus, qui in *proem. Feudo, in princip.* diſſertè admonet, eos qui aliqua diſciplinâ diutius laborarunt, adſtringi, ex *profeſſionis debito, qua mente conceperunt, inſtar ſeminiſ in lucem proferre.* Quod quidem ad amuſſum præſtititſſe Authorem, legenti clariuſ parebit; dum Tractatum ipſum evoluerit, in quo ſelectiora jura ad rem fructuariam pertinentia non indiligentè expendit, authoritatibus hæud avarâ manu congeſtiſ, Sacriſ etiam, amænioribuſque litteris exornat; opinionum conſlictus latè examinat, eruditè diſſecat, earumque plures in concordiam redigit, verioresque, ac receptiores ſententias adſtruens amplectitur: pleraque alia non injucunda opportune cumulat. Sed dum Opus prælo committere parat, & ad ejus ditionem ſe accingit. Ecce quaſi repente è noſtro clymate rapitur, & in novum Peruanum Orbem; tranſmittitur Regii Quitenſis Prætorii ex Regio decreto Auditor designatus. Quo factum eſt, ut ipſe Operi ultimam manum adhibere non potuerit: adhibuit tamen, prout licuit, Indicemque generalem contextuit alter, de quo ipſe nonnihil conſidebat, cuique Opus ipſum, & revidendum, & prælo tradendum credidit. Is autem, licet eâ in re non levem curam impenderit, hæud tamen effugere potuit, quin aliquibus erratorum maculis, ex Typographorum ſolitâ incuriâ, Tractatus hic utiliſſimus aſpergeretur, non verò ejus generis, ut, vel ſenſum immutent, vel erudito Lectori offendi- culo eſſe poſſint. Interim verò te præmonitum velim, quòd in capit. 28. primæ partis hujus Tractatûs deſciunt quatuor numeri, ſcilicèt ex numer. 121. uſque ad 124. qui ideo imprimi deſierunt, quoniam in ipſo Auctographo, ſive originali deſecti inveniuntur: ne Authoriſ judicio adverſari quodammodo dici, poſſit. Accipe igitur, Humaniſſime Lector, laborioſiſſimi hujus viri, tum Academi- cas, tum Forenſes Lucubrationes ad lucernam Cleantis verè exaratas, Authorique ipſi ſalutem precare, ut labores ſuos continuet in Reipublicæ commodum, in ſtudioſorum levamen, in ſui nominis amplitudinem. Vive diù felix, & Vale. Ex Muſæo noſtro Kalend. Januar. Ann. ab Orbe redempto, M. DC. LXXXVI.

CENSURA

*CENSURA LICENT. D. JOANNIS FERNANDEZ
de Apodaca, in Supremâ Hispaniarum Curiâ
ex primariis Advocati.*

X Commiſſione D. D. Joannis de Vieira & Otero hujus Villæ Madritenſis, totiuſque ejus tractûs Vicarii Generalis, vidi, & attentè perlegi Librum, cujus inſcriptio eſt, *Tractatus de Fructibus*, Authore Licent. D. Mathia Lagunez, dudum in Hispaniarum ſubſelliis eruditimo Advocato, nunc in Regiâ Quitenſi Audientiâ Peruanæ Orbis Senatore digniſſimo. Et in eo nihil offendi, quod Catholicæ Fidei, aut bonis moribus adverſetur, nihil à verâ juris ratione diſſonum, ſed omnia in eo contenta, doctè, ac luculenter pertractata; Proindè opus digniſſimum cenſeo, ut quanto citius prælo mandatum lucem aſpiciat, ad communem uſum, & utilitatem. Ita ſentiebam, cenſebamque ex Muſæo noſtro die vigintiſimâ ſextâ menſis Martii. Anno ab Orbe reparato milleſimo ſexcentiſimo octuageſimo primo.

Licent. D. Joannes Fernandez de Apodaca.

Licencia del Ordinario.

NOſ el Licenciado Don Juan Vieyra de Otero, Vicario de eſta Villa de Madrid, y ſu Partido, &c. Por la preſente, y por lo que à Noſ toca, damos licencia para que ſe pueda imprimir, è imprima el libro de *Fructibus*, compueſto por el Licenciado Don Matias Lagunez, atento por la cenſura de ſuſo conſta no aver en èl coſa contra nueſtra Santa Fè Catolica, y buenas coſtumbres. Dada en Madrid à veinte y ſiete de Março de mil ſeiſcientos y ochenta y un años.

Licenciado Vieyra.

Por ſu mandado,

*Juan Alvarez de Llamas,
Notario.*

Censura Licent. D. Didaci Gonzalez de Jaen, ex Primariis hujus Regiæ Curia Advocati, de mandato Supremi Senatus.

M. P. S.

EX Commissione Supremi Senatûs vidi, & attentè perlegi Librum, cui titulus est, *Tractatus de Fructibus*, Auctore Licentiat. D. Mathia Lagunez, Regalium Consiliorum olim expertissimo Advocato; nunc verò Auditore Regiæ Audientiæ Civitatis sancti Francisci de Quito in Regno Perueni. Cùmque materia illius tam universalis, & incomprehensibilis sit, ut vix in tam vasto, & inmenso Juris civilis pelago inveniatur aliqua, quæ tum in Jurisprudentiâ civili, & Canonicâ; tum in publico, & privato jure in quæstionem fructuum non incidat? Auctor tamen illam in omnibus suis speciebus tali claritate, & ingenii acumine ad praxim reduxit in hoc Libro, ut magni haberem occasionem illum videndi, ob eam, quam mihi admirandi, discendique ex ipsius attulit doctrinâ. Et quamvis Regia Majestas in tam distantem, & longinquam Provinciam hanc uberrimam transtulerit plantam, ex cujus litterarum culturâ fecundissimi possunt expectari fructus; in sui tamen absentia, ad Solatium Collegii Advocatorum Curia (quos Auctor semper amavit) inque utilitatem publicam litterarum professorum, nobis in hoc Tractatu abundantem, & utilem speciosorum fructuum copiam ipse reliquit. Quapropter nihil invenio repugnans facultati, quam petit, ut typis mandetur; immò concedi debere judico. Salva, &c. Matrili die 12. mensis Junii anno 1681.

Licent. D. Didac. Gonzalez de Jaen.

Summa Privilegii Regis Christianissimi.

AUCTORITATE Regia sancitum est, ne quis in Regno suo, aliisve locis suæ ditioni subjectis, intra decem proximos annos, Librum qui sic inscribitur, *Tractatus de Fructibus titulo generali, in quo selectiora quæ ad rem fructuariam pertinent jura expenduntur, difficiioraque referantur, Autore D. Mathia Lagunez Sigtuntino &c.* absque JACOBI ANISSON permisso, imprimat aut dividat à die publicationis horum exemplarium, qui secus fecerit, multâ indictâ, prout amplius in Diplomate Regio continetur, multabitur. Datum Parisiis 21. Septembris 1700.

Signatum L E C O M T E.

Relatum in acta Typographor. Parisiens. 24. Septembris 1700.

C. BALLARD,
Syndic.

Desit Prælum 4. Decembris 1701.

I N D E X

I N D E X A R G U M E N T O R U M
Q U Æ S T I O N U M , Q U Æ I N H O C O P E R E
P E R T R A C T A N T U R .

I N P A R T E I .

AGITUR de Ethymologiâ, & definitione verbi *Fructus*: & quæ emolumenta ejus appellatione comprehendantur, recensentur; plenèque sub pluribus capitibus congeruntur plura, & singularia rerum commoda: & præsertim jurisdictionis fructus, & præminentia, quæ Marchionibus, Comitibus, Baronibus, aliisque oppidorum Dominis inferioribus competunt: Ad Magistratum electiones, vassallorum donativa, aut munera: Hospitia: Opera obsequialia, sive reverentialia tractamenta: Servitia personalia, Angarias, & Perangarias, & similia: Agiturque sub jurisdictionis, vel domini territorii fructibus de custodia clavium, aut castrorum: Statutorum faciendi, vel revocandi potestate: De bonis vacantibus, vel naufragii, & similibus emolumentis: Necnon, & de juris patronatus fructibus, seu præminentia, quæ sint? plenè ostenditur: Et de oblationibus, mortuariis, aliisque beneficiorum obventionibus, quando in fructu, ad computationem in congruam, & alia utilia habeantur. Pluræque alia rerum emolumenta, & fructus sub hac Parte notata, & descripta invenies.

C A P. I.

DE Ethymologia nostri verbi *Fructus*!

C A P. II.

DE Diffinitione.

C A P. III.

Quid fructuum appellatione comprehendatur? ubi latè de nostri verbi *Fructus* significatione.

C A P. IV.

Fructus nomine quid? tractatur specialiter circa plura rerum emolumenta, aut commoda: Ad fruges, legumina, herbam, glandem, & aliam pasturam, hortus olitorios, flores, arborum folia, & alias utilitates: Ad aromata, seu unguenta, mirram, balsamum, & alia odoramenta; & de frequentissimo antiquioribus Romanis maximè, hujusmodi odoramentorum, & ungentorum usu: Ad sericum, palmam, arundines, ceram, mel, examina, interesse, vel aliud commodum ratione pecunia; vel quod ex nominibus debitorum redigi, potest: Ad servorum operas, & aliqua de carum materia: Ad nivem; de ejus usu, utilitate, & antiquitate: Ad salinarum redditus, & cui hodie, tam in privatis, quam in publicis locis debeantur: Ad incrementum alluvionis, an fundi fructus habendum sit, necne? Idemque in aliis prædiorum, vel rerum accessionibus: Et postremo quid in lucris, aut commodis illicitè questis, ex questu meretricio, lupanari, vel alio turpi, aut injusto modo; ad decimam tutori, vel Ecclesiæ solvendam; necnon, & oblationes ex eis solvendas, aut recipiendas, vel non? Et ad divisionem inter socios, virum, & uxorem, & alios juris effectus, an in eis de his lucris ratio habenda sit, necne?

C A P. V.

Aqua in aliquo fundo nascens, vel per eum decurrens, an ipsius fructus sit, necne? pluræque obiter annotantur de ejus magnâ utilitate, & necessitate, nec

non, & de magna curâ circa ipsius bonitatem, & copiam à Magistratibus habendâ: Et an fundi dominus, in quo nascitur, vel per quem decurrit, eâ, ut cæteris fundi fructibus, pro suo libitu, etiam in præjudicium inferiorum, uti possit, vel cui velit concedere: Et quid si per longissimum tempus in fundum inferiorem decurrerit? Et si aqua publica, vel privativa sit? Et si naturaliter, vel jure servitutis defluerit? Quando servitus inducta censetur? Et per quod tempus? ad servitutes continuas, vel discontinuas: Et quid si per opus manufactum fluat? Et si ad amulationem solitus cursus impediatur? An etiam ex venditione aqua privata, ut alterius fructus, gabella debeatur? Agitur quoque de Balneis, seu Thermais in privatis fundis constructis, vel naturaliter inventis: & quod ipsorum fructus repurentur? Et quid de Thermais, seu Balneis publicis: multa de eis congeruntur, tam de artificialibus & voluptuosis, quam de naturalibus, quæ multis morbis expellendis prosunt: & quod illa ex Republicâ expellenda, ista verò summâ curâ conservanda: Et quàm magna de utrisque cura apud antiquos (Romanos maximè) fuerit: apud quos balnea innumera mira structura, & magnitudinis recensentur: aliæque multa de eis non injundè cumulantur.

C A P. VI.

Arbores an in fructu sint, necne? Distinguitur latè inter sylvam caduam, vel non caduam: Quæ cadua dicatur? Et quomodo fructuarius, emphiteuta, maritus, possessor majoratus; & alius similis ea uti, debeant? Et quando juxta consuetudinem, modum cadendi testatoris, vel juxta generalem Regionis consuetudinem? Quid denique præfata persona facere possint in sylva non cadua grandium arborum, sive procerum, quæ duntaxat ob frondositatem, & opacas deambulationes habentur, vel si fructifera sint? Et an saltem pro reparatione Villa, aut fundi, cui sylva inhaeret, ramorum aliquot casu permittatur? Et de his grandioribus arboribus vi ventorum ejectis, vel defecatis, an tunc, ut fructus sylva habeantur

Index argumentorum quaestionum.

ad fructuarium, vel proprietarium pertineant?

C A P. VII.

Lexatis fructibus, an spicae, seu vinearum folia, herba naturalis, vel alia spolia in agris privatorum remanentia ipsorum agrorum fructus sint, dominisque privative competant, ita ut huiusmodi partum aliis prohibere possint? vel an haec omnia commoda omnibus de populo communia remaneant? Latè distinguitur inter jus commune, & nostrum Regium, quo haec pascua ad communionem sunt redacta, ad nostras II. 3. & 14. tit. 7. lib. 7. Recopilat. Et quid etiam, si oppidorum consuetudine, seu expressa incolarum voluntate talis communio sit inducta? Aliqua etiam annotantur circa terminos nostros quos rotundos appellamus, in quo consistant? Et an in praedictum huiusmodi pascuorum communionis lege speciali, consuetudine, vel aliter inducta praedictorum domini novellare, plantare, aliove modo suarum terrarum culturam mutare prohibeantur? Et si iure servitutis jus pascendi competat? Ultimòque in eodem casu, cum haec pascua, levato fructu, communia sunt, noviter celebris quaestio discutitur, an exteri in uno territorio praedia habentes, alibi tamen habitantes, in territorio, ubi sita sunt praedia, his pascuis agrorum privatorum post levatas fruges uti possint? Et quid in aliis pascuis publicis? Et quibus animalibus, an solis aratoribus seu aliter praedictorum cultura servientibus? Aliaque singularia de materia pascuorum utiliter ad praxim tractantur.

C A P. VIII.

Ancillarum partus an ipsarum fructus sint? Et an saltem in reddito veniant? Consequenterque tractatur etiam de partuum dotalium acquisitione, an inter alios fructus marito iure communi querantur, vel uxori restituendi remaneant? Et quid iure nostro Recopilat. quo omnes fructus, & redditus inter conjuges communicantur, an idem in ancillarum partibus dicendum sit? Et quid denique de partuum à bona fidei possessore acquisitione, an ejus statim, ut nati sunt, ut alii pecudum fetus, fiant, vel usucapione aliqua is indigeat? pro intellectu difficultum jurium in l. 4. §. 4. & §. Fructus, ff. de usucapion. l. si aliena 10. §. Scævola, ff. eodem, l. qui vas, §. Ancilla, & §. Ex furtivis. ff. de furt.

C A P. IX.

Protocollorum emolumenta, seu commoditates ex eorum exemplationibus redacta, utrum ipsorum fructus sint? & consequenter ad usufructuarium omnium bonorum, vel officii tabellionatus pertineant? Aliaque de protocolis, seu registris Tabellionum, & à quibus, eis decedentibus, exercenda competant? ad nostram l. 24. tit. 25. lib. 4. Recopilat.

C A P. X.

Lapidicinae, & cetera mineralia, auri, a gentive fodina, & similia an sint in fructu? Agitur plenè de materia lapidinarum feudi dotalis, alteriusve, cuius ususfructus alicui debeatur, ad declarationem text. in l. divortio, §. Si vir, & §. Si fundum, ff. solut. matrimon. l. si ex lapidicinis 33. ff. de jur. dot. l. æquissimum, §. Inde est, ff. de usufruct. l. 27. tit. 1. part. 4. & aliorum jurium. Et quid de iure Regio Hispano, aliorumque Regnorum circa mineralia in privatis, vel in publicis locis reperta servetur, an inter Regalia connumerentur, necne?

C A P. XI.

Thesauri an fundi, ubi inveniuntur, fructus reputentur? ut consequenter ad fructuarium, emphy-

theutam, feudatarium, possessorem majoratus, vel alium, cui fructus competunt pertineant? Plenèque tractatur materia de thesauris: Aliqua etiam specialia adducuntur de pecuniâ, gemmis, aliisque monilibus, vetustissimo tempore, vel recenter reconditis, quando, ut thesauri habeantur? Et si de dominis per singula reperta, seu aliter, constet: Et denique de thesaurorum acquisitione tam iure communi, quam nostro Regio, necnon, & aliorum Europæ Regnorum: quid si in privatis, aut publicis locis casu, vel datâ operâ, per fundi dominum, conductorem, vel extraneum inveniuntur?

C A P. XII.

Venatio, piscatio, & aucupium, an praedictorum fructus sint? Et primò, quid in privatis fundis: Secundò, quid in publicis locis, aut nemoribus, vel fluminibus, quæ Regio dominio, & jurisdictioni immediate subsunt: Tertio, quid in terris dominorum inferiorum: Ad plura circa facultatem venationes, aut piscationes prohibendi per privatos praedictorum dominos, & per Comites, Marchiones, aliove oppidorum dominos inferiores, necnon, & per Principem supremum: ex quibus causis, quibusve temporibus, aut venationis instrumentis id fieri possit? Quando etiam privilegio, aut praescriptione, vel de consensu populi haec facultas prohibendi, vel faciendi sibi privatas defensas, seu forestas reservatas oppidorum dominis inferioribus competat?

C A P. XIII.

Vtrum laudemium emphytheusis, feudi relevium, & etiam ad hoc inter fructus emphytheusis, aut feudi connumerari debeant? Plurimè annotantur de materia laudemii, relevii, & ad hoc: & etiam aliqua adducuntur de nostro servitio lancearum, quod per huius Regni Magnates, & Titulatos Regi praestatur, vulgo servitio de Lanças. Quo iure jurâ ista debeantur? & de eorum quota? & alia de materia.

C A P. XIV.

Vtrum dona annua, munera ordinaria, vel extraordinaria, aut alia xenia, seu similes annuae praestationes tempore paschatis, aut pro jucundo adventu, vel ex aliis causis per vassallos oppidorum dominis praestari solita, fructuum appellatione veniant? Et an idem de his muneribus, seu annuis praestationibus, ac de fructibus dicendum sit? Et an in fructuum restitutionem ob nullitatem oppidorum alienationum comprehendantur? Et etiam an in fructuum locatione, cessione, vel similibus contractibus, & ad alios plures effectus fructuum appellatione veniant? Tractatur latè, & distinguitur inter merè gratuita liberaliter praestita: & inter necessaria, privilegio, pacto, aut consuetudine, legève speciali debita, pro intellectu l. Seio, §. Medico, ff. de ann. legat. similitumque jurium declaratione: Et quid in Regiis donationibus, vel muneribus officiali ob merita extraordinarie factis, an inter officii emolumenta ad restitutionem fructuum imputentur? Et aliqua etiam de donationibus per Principes legatis factis, an legatis ipsis, vel suis Principibus mittentibus querantur?

§. Unic.

Quando munera, seu annua donativa, aliove praestationes per vassallos Dominis praestari solita, de quibus in capit. precedent. egimus, praeisè, aut voluntariè, & ex merè liberalitate de iure communi soluta intelligantur, ut, & tunc inter fructus castri connumerari debeant, vel non? juxta distinctionem supra in cap. precedent. relata: Discutitur plenè an, iure communi tenentis, de natura feudorum, vel ratione domini, aut jurisdictionis castri, aut oppidi aliqua donativa, sive adjectoria per vassallos

Index argumentorum quaestionum.

§. I.

Vassallos Baronibus, aliove dominis inferioribus pendi debeant? negativèque resolvitur: Et specialiter quid in donativis tempore Paschatis, vel nativitate filiorum, quod apud Italos servitium pro facienda Fascia appellatur, apud nos Mantillas: vel etiam in ipsorum dominorum nuptiis: Et an his temporibus vassalli choreas ducere, vel alias Festivitates, pariter equitando, in signum laetitiae facere, debeant? Et quid in aliis servitiis obsequialibus, ut in vigilia Nativitatis Christi Domini lignum grossum in dominorum focalaria adportare, quod apud Italos Cippum, apud nos in aliquibus locis Nochebueno idiotismus appellat: Et an etiam in primo die Maii arborem, vulgo Mayo dictam, gallinis, aliisque avibus plenam, & compositam dominis offerre teneantur? Et an flores in aliquibus anni diebus? Palmas benè compositas in Dominica Palmarum? Et ad similia servitia vassalli compelli possint? Incidenterque plura utilia adducuntur circa alia tributa, sive gabellas, quid juris in earum impositione, aut remissione Domini inferioribus habeant; necnon? & oppida, aut Civitates superiorem recognoscere, maxime ad remissiones quas frequenter faciunt in favorem Doctorum, Medicorum, similitumve personarum, quarum opera Respublica adjuvantur: Et quid etiam obiter tractatur de collecta 25 marapetinarum, quæ nostris oppidis, vel Civitatibus, etiam sine Regia licentia suis civibus indicare permittitur per jura Regia in l. 1. 2. & 6. tit. 6. lib. 7. l. 25. tit. 6. lib. 3. Recopilat. de quarum etiam conciliatione cum l. 16. tit. 8. lib. 9. ejusdem Recopilat.

C A P. XV.

An, & quando donativa, seu adjectoria per vassallos in aliquibus casibus specialibus praeisè praestari debeant? ut & tunc inter fructus feudi, aut oppidi, juxta dicta in cap. precedent. computentur. Proponuntur quatuor casus speciales, in quibus huiusmodi donativa, aut servitia necessaria sunt: ut si iure speciali id caveatur: si privilegio, aut Regia concessione competant: si conventio inter dominum, & vassallos legitime inita fuerit: si consuetudine, aut praescriptione acquisita: De quibus casibus quomodo, & quando procedere debeant? separatim in §. sequentib. agam.

§. I.

De Donativis, muneribus, seu adjectoriis vassalorum necessario Dominis, aut Baronibus ex aliquibus causis ratione statuti, aut juris specialis in aliquibus Regnis debitis, maxime apud Feudistas, & in Regno Neapolitano ex constitutionibus illius Regni Quam plurimum, & consuetudine. De Comitibus, necnon, & in aliorum Regnorum Baronibus, quibus propter eorum paupertatem ex consuetudinibus feudatilibus, & specialibus statutis haec adjectoria, vel donativa pro filiabus maritandis, terra emendâ, ipsis Dominis à captivitate redimendis, & ex aliis causis per vassallos exsolvantur: Et an stante statuto, ut pro filiâ, vel filiabus maritandis vassalli dominum adjuvent, pro prima tantum, vel etiam pro ulterioribus teneantur? Et an pro naturalibus, vel spuris? necnon, & pro sororibus? & an etiam pro Monachandis? Et quid, si filia ita pulchra sit, ut ob pulchritudinem, non obstante parentis paupertate, aequè commodè, ac dives, nubere possit, vel jam maritum invenerit: an adhuc vassalli pro ejus dote ex dictis statutis contribuere debeant? noviter, nec injucundè exigitur: Et alia plura circa dicta statuta, & causas adducuntur: Et quid denique apud nos, an nostris dominis vassalorum haec adjectoria ex praedictis causis per vassallos debeantur? fundatur noviter, & resolvitur pars negativa contra Bobadil. & alios Regnicolas, aliquaque specialia jura nostra adducuntur: & ad plures inter nostros vassallos Burgenses, & feudales differentias multa inveniunt.

Quando ob speciale Principis privilegium, vel concessionem in feudi investitura, aut oppidi concessione praedicta adjectoria, seu donativa vassalorum Dominis inferioribus necessario competant? ut, & tunc fundi, aut oppidi fructus, juxta dicta supra in capit. precedent. reputentur? aliqua etiam notantur de istorum servitorum Regiis concessionibus, aut privilegiis: Et an apud nos in libris vulgo de lo Salvado adscribi debeant? Et quid in aliis gratis, aut Regiis concessionibus?

§. III.

Quando ex pacto, aut transactione, seu alia conventionione inter dominum, & vassallos inita, praedicta donativa, vel adjectoria necessaria sint? Plenèque tractatur de vassalorum conventionibus, vel transactionibus, aliove contractibus circa haec donativa; vel quaecunque alia servitia cum dominis initis: quando per vim, aut merum facti praesumantur? Latèque distinguitur, pro Doctorum concordia, & plurium jurium Regni intellectu, inter pactiones circa haec servitia celebratas cum vassallis, qui ratione terra, aut soli accepti subjiciuntur, qui apud Italos, vel Feudistas de Manfata nuncupantur, & apud nos Solariegos, vel cum vassallis, qui dumtaxat ratione jurisdictionis subditi sunt: & alia plura situ digna circa huiusmodi vassalorum cum dominis conventiones, seu contractus utiliter ad praxim tractantur.

§. IV.

Quando ratione consuetudinis, aut praescriptionis praedicta donativa, munera, seu vassalorum collecta necessaria sint? ut, & tunc consequenter inter fructus oppidi, aut castri, seu jurisdictionis haberi debeant? Plenèque tractatur de longi, aut longissimi temporis praescriptione, necnon de quadragenaria cum titulo, centenaria, & immemoriali: & ex qua istarum vassalorum nostra munera, seu impositiones dominis inferioribus necessario deberi possint; nullamque, praeter immemorialem, pro eis querentis sufficere, latè resolvitur ad nostram l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. plurimèque objecta contra immemoriam istam excluduntur, maxime plenè, & forsitan noviter discutitur quaestio circa praescriptionem in facultativis admittendam, vel non: Et quare in tributis aliis ordinariis non admittatur? ad differentiam nostrarum impositionum, quæ tributorum genus sunt, & non obstante, immemoriali praescribuntur: nonnullaque alia, & quidem specialia ad nostram quaestionem de materia immemorialis, & ejus requisitis afferuntur: An spontanea voluntas vassalorum in ea specialiter sit probanda? An titulus, vel causa probari, aut saltem allegari debeat? Quot probanda restibus? An per vassallos? Et de ipsorum testium bonae fidei speciali probatione? Et quid si omittatur, & testes nota fidei sint, quia Clerici; seu aliter in dignitate constituti, aut persona graves, & probatae opinionis? Et an etiam scripturis immemorialis probetur? Et de interruptione, rumore, maxime, aut murmuratione vassalorum: Et si impositiones metu executionis, vel pignorationis cum protestationibus obtulerint: Et de uniformitate praestationum in singulis annis probanda: Et quid si difformitas sit in quantitate, vel in specie? Et an immemorialis haec locum habeat in impositionibus nimis insolitis, & gravosis, & in servitiis personalibus vassalorum, quæ Angariae, & Parangariae dicuntur, aliisque oneribus naturalem libertatem vassalorum infringentibus praescribendis, vel non?

Index argumentorum quaestionum.

C A P. XVI.

Magistratum, caterorumque Officialium, & Ministrorum iustitia creationes, seu electiones, an iurisdictionis fructus sint? Et per inferiores dominos vassallorum fieri valeant, ubi in creationibus Judicum, Nunciatorum, apud nos Porteros, Alguacellorum, Ponderatorum, seu Mensuratorum, apud nos Almotazanes, seu Fieles: vel apud quos vinum, aut oleum privative metitur, aliqua parva quantitate, seu nummo pro assistentia praestito, apud nos Fieles Medidores, y Mojoneros, aliqua notabilia de materia ponderum, & mensurarum: necnon de electionibus custodum montium, seu defensorum, quando tales Officiales per dominos inferiores iurisdictionis, vel per ipsa oppida, aut Regem eligi debeant? Et quid stante privilegio, consuetudine, aut praescriptione? Plenèque ad Magistratum electiones, quando iurisdictione privative, vel accumulative concessa intelligatur? Latèque distinguitur inter privilegium, vel aliter concessam in dominium, & proprietatem, vel tantum in administrationem, aliaque multa de materia horum officiorum per dominos inferiores electionis: Et postremo agitur de electione, seu missione iudicum pro syndicandis iustitia Officialibus: necnon pro revidendis rationibus oppidorum, an etiam hoc ratione iurisdictionis inferioribus dominis debeatur?

C A P. XVII.

Agitur de Judicum, seu Officialium secundarum causarum appellationis creationibus: quando inter fructus iurisdictionis connumerari debeant, & consequenter ad iurisdictionis dominos inferiores, seu Barones ex vi simplicis iurisdictionis concessionis pertineant? Et quid stante clausula, cum iure, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, & aliis amplissimis clausulis in concessionibus adiectis? Latè distinguitur inter primam, vel secundam instantiam appellationis: Et ultimum ad Regem recursus à sententiis quibuslibet inferiorum: Et quid iure nostro Regis; attenda lege Regia vulgo de Guadalaxara, ubi latè de eius interpretatione: Et an, omisso medio dominorum, vassalli ad Regis Audientias appellare valeant? declaratur plenè materia appellationis, omisso medio, tam iure Civili, quam Canonico & Regio in appellationibus à sententiis Episcoporum, Suffraganeorum Delegatorum, Subdelegatorum, Archidiaconi, Arbitrorum, & aliorum inferiorum, an ad Papam, eiusque Legatum, seu Nuncium, & ad Patriarchas, Primates, necnon ad Metropolitanum, & ad alios superiores, omisso medio, interponi valeant? Et quid in Neapoli, Germania, Gallia, Sicilia, & aliis Provinciis, & in earum Baronibus circa eandem materiam servetur? Et in appellationibus à Judicibus Delegatis per Barones, vel Dominos vassallorum apud nos Iuezes de Comission, ò Perquisidores: Et in iudicibus extraxionum, apud nos de Sacas, vel etiam de Mesta, ò Cañadas. Et Confraternitatis, vulgo de la Hermandad, in his omnibus in terris dominorum inferiorum procedentibus, an ad ipsos dominos, vel ad Regia Tribunalia, tales appellationes sint interponende?

S. Unic.

Prosequitur materia capit. precedent. circa emolumenta, sive fructus iurisdictionis ad secundas instantias appellationum dominis inferioribus concessa: Agitur de duobus principalibus huius iurisdictionis praeminentiis, vel commodis. Primum de facultate advocandi causas prima instantia à Judicibus inferioribus. Secundò de praeminentia illa nobilissima consilium habendi, sive Parliamentum, ubi per plures Judices cause ista appellationum terminantur: Plenèque tractatur de materia avocationis

causarum à quibus, & ex quibus causis fieri possit, in vassallorum dominis inferioribus suorum iudicum primarum causarum respectu: Et quid si ab eis, vel ab ipsis oppidis eligantur? In Episcopis, & suis Vicariis, Correctoribus, & ipsorum locum tenentibus: & quid postquam in Regno per Supremum Camerae Senatuum nominabantur? Aliaque plura de materia avocationis causarum in ceteris superioribus.

C A P. XVIII.

Prosequitur materia capit. precedent. circa iurisdictionis fructus in Officialium electionibus consistentes: ubi plenè agitur quomodo in his electionibus faciendis, seu fructibus percipiendis domini iurisdictionis se gerere debeant? & quod praesens electiones facere teneantur, quin ipsi iurisdictionem exercere valeant, latè in examine testium, torturis infligendis, carcerandis, vel exarcerandis reis, & similibus actibus iurisdictionalibus, à quibus omnino domini inferiores abstinere se debent, & libere suis officialibus iurisdictionem committere, nec jubere factus sic, vel non factus: nec ut summarie, & de plano procedant, aut quod ex processu informativo tortura infligatur; & quid in atrocioribus delictis, & ubi tumultus rimetur, & periculum est in mora: & an contra suos officiales ob delicta procedere possint? Et quid circa electiones faciendas servare debeant, maxime cum ad propositionem oppidorum eligunt? Et an majora suffragia habentes eligere, vel confirmare teneantur, vel aliquo casu ultra personas nominatas, eligere possint, & alia circa personas eligendas, earumque capacitatem, vel incapacitatem, & quando secundam, vel tertiam propositionem ab oppidis fieri petere possint: Et an istas electiones, vel alios actus iurisdictionis voluntaria, aut contentiosa extra territorium exercere, valeant? Et utrum semel electos absque causa, vel cum ea intra annum removere possint; & quid locata oppidorum iurisdictione, an conductor novas electiones statim facere possit, vel factis per locatorem stare teneatur ad l. emptorem, Cod. locat. ubi latè de singulari successore, qui per translationem, aut successionem succedit, quando factò antecessoris stare debeat? Et quid decedentibus iurisdictionis dominis in eorum successione, an similiter electionibus praedecessorum stare cogantur, vel novas facere valeant; & latè distinguitur inter iurisdictionem liberam, vel majoratum annexam, aut qua secundo pacto, & providentia, vel hereditario cohaeret, & quid denique cum electiones per antecessorem ad beneplacitum fuerunt factae?

C A P. XIX.

Prosequitur materia capitum precedentium, & agitur de Tabellionum creatione, an iurisdictionis fructus sint, ut consequenter per Duces, Comites, atque dominos inferiores fieri valeat? Plurèque de materia Tabellionum: de ipsorum differentiis, & facultate circa exercitium suorum officiorum, tam in terris dominorum inferiorum, quam in Regis.

C A P. XX.

Utrum multa, poena pecuniaria, & bonorum mobilium, vel immobilium confiscationes, similesque alii proventus fructus iurisdictionis sint, necne? discutitur plenè ad plures iuris effectus: Ad solutionem relevii, vel ad hoc, vitam militiam, sive alimenta secundogenitis praestanda per primogenitos feudorum, vel majoratum possidentes. Nec non tractantur aliqua de emolumentis exfigillandis iure, ratione iurisdictionis perceptis, & denique an haec omnia revocata feudi, vel majoratus, aut iurisdictionis alienatione in fructuum restitutione, quoties facienda est veniant, vel non?

C A P. XXI.

Prosequitur materia fructuum iurisdictionis, seu proventuum, & plura cumulantur emolumenta, aut praeminentia, quae ratione iurisdictionis, necnon, & domini Magistratibus, aut dominis vassallorum, seu Baronibus competunt. Plenè de Armorum, seu insignium in locis, aut operibus publicis appositione: furcarum, aut virga erectione, carcerum constructione: pluraque contra carceres privatos, vel tenebrosos, aut subterraneos habentes, & alia de materia carcerum adducuntur: An rei iudicata derogare, & post eam novas revisiones concedere, iurisdictionis quoque fructus sint? Et an suprema iurisdictionis, vel potius ordinaria inferioribus concessa? Quomodo hac regalia Princeps uti debeat? An etiam instantias peremptas instaurare; de criminine falsae monetae; & de violentiis iudicium Ecclesiasticorum cognoscere: chartas tuitivas, maxime in Lusitania concedere? poenas confiscationum indicere; filios naturales, aut spurios legitimare, vel infantes emancipare: veniam aetatis minoribus, vel mortuarias debitoribus, aere alieno gravatis concedere: Hospitia in domibus vassallorum habere, eorumque alia animalia pro iterfaciendo accipere? Quae omnia an iurisdictionis, aut domini concessi fructus sint, & ad dominos inferiores pertineant? plenè discutitur.

C A P. XXII.

Agitur de tribus principalibus praeminentiis, aut commodis, quae an inter fructus, aut domini concessi connumerari debeant? dubitari solet: Et primo de immunitate, quam rei ad domos Magnatum, aliorumve dominorum inferiorum, necnon ad ipsorum personas in suis locis fugientes praetendere solent: an haec praeminentia iurisdictionis, vel domini emolumentum, aut fructus sit domini in suis oppidis competat? Et quid in Rege, & Palatio Regio, & domibus Nobilium Aragonum & Castilionum Navarra? Secundo de securitate, aut salvoconducto, quae apud Italos Salvaguardia, aut Guidaticum appellatur, an id etiam concedendi facultas iurisdictionis, vel domini fructus sit? Et latè distinguitur inter securitatem, quae per schedulam Regiam concedi solet, apud nos Carta de amparo, y Seguro Real, quae ob timorem potentiorum expeditur: & quae cum cautione de non offendendo, vulgariter per quemlibet iudicem conceditur ex l. denunciamus, C. de his, qui ad Eccles. confug. Et inter securitatem, quae delinquentibus absentibus, ante sententiam vel post eam ex causa, vel sine ea ad tempus, vel perpetuo tribuitur, quae salvoconductus, vel apud Italos Guidaticum dicitur. Et quid coram aliis iudicibus Regis inferioribus, & in Tribunalibus superioribus quando, & quomodo per eos ista securitas sit concedenda? Et de salvoconducto legatis concedi solito. Tertio tractatur de remissione, aut indulto poenarum, an similiter eum concedere, ut iurisdictionis praeminentia, aut commodum habeatur, & ad Magnates pertineat? Et quid si haec remittendi facultas speciali privilegio eis sit concessa, quomodo ea uti valeant, an ante, vel post sententiam, vel saltim, pendente appellatione, virtute huius privilegii indulgere possint? Et pro coronide aliqua notabilia adducuntur circa has remissiones per Regem concedendas, vel non, ex quibus causis, & in quibus delictis: Et quam parè his remissionibus, ne iustitia violetur, sit utendum.

C A P. XXIII.

Nundinarum, seu Mercatum creatio, an iurisdictionis fructus sit? & eiusque ratione Ducibus, Comitibus, aliisque dominis inferioribus competat? Pluraque etiam de materia nundinarum, seu mercatum: de co-

Index argumentorum quaestionum.

C A P. XXI.

rum gabeillarum, alteriusve tributi immunitate apud nos Francos; quando per dominos inferiores similiter id concedi, valeat? Et an de loco ad locum ipsa nundina, aut mercatus transferri possint? Et obiter quid in concessionibus Regis circa creationem nundinarum, ut in aliquo oppido noviter fiant; an ob id praedictum oppido convicino inferatur, ex eo, quod commercium nundinarum, quae etiam Regia concessione ab antiquitus exercentur? per novam creationem valde minuat, ad retentionem gratiae, tam iure communi attentò, quam ex dispositione nostrae l. ii. tit. 4. lib. 2. Recopilat.

C A P. XXIV.

Prosequitur materia capitum precedentium de iurisdictionis emolumentis, aut fructibus: Agiturque in praesenti de praeminentia claves, vel ipsa oppida custodiendi: An ratione iurisdictionis dominis inferioribus id competat? Et quid etiam in oppidis, vel Civitatibus nulli alii, quam Regi subiectis? Et si plures sint domini castri? Pluresve fratres, an ad majorem spectet? Et si nullus sit minor: ad plura specialia de materia l. fin. Cod. de fid. instrument. Et an tempore belli Princeps privatorum castra, & fortalitia in consinio hostium existentia munire, & custodire valeat? Quid in Ecclesiarum turribus, & in ipsis Ecclesiis? Et de expensis in privatorum Castellis, vel oppidis custodiendis, an cessante bello, & suis dominis restitutis, per eos Regi exsolvi debeant? Et denique incidenter tractatur, quam necessariò huiusmodi limitanea oppida in Regia Corona propter Regni securitatem conservari debeant: Et de eorum alienationis prohibitione, & jam facta revocatio quando liceat, vel fieri debeat?

C A P. XXV.

Angaria, & Perangaria, sive vassallorum personalia servitia, an, & quando iurisdictionis, vel domini, aut feudi inferioribus concessi fructus sint, ut consequenter ipsis dominis, vel Baronibus debeantur? Plenè de natura horum servitorum agitur, de eorum origine, gravitate, & compensatione: Et in quibus vassalli Angarii, & Perangarii cum antiquis Romanorum adscriptis, & nostris vassallis Burgensibus conveniant, vel differant? Resolvitur latè nullo modo de iure huiusmodi servitia oppidorum, vel feudorum dominis deberi, nisi privilegio, aut praescriptione ea habent: Quomodo haec limitationes procedant? Et quid in iudicio possessorio, aut summarissimo? Et stante inter ipsos dominos, & vassallos circa ea exolvenda aliqua conventio? Postremo quid in Principibus supremis quoad haec servitia à suis vassallis exigenda, & quod facilius eorum favore admittantur.

S. Unic.

Prosequitur materia capit. precedent. agiturque de excessu dominorum inferiorum, seu Baronum in exactione Angariorum, & Perangariorum, sive servitorum personalium vassallorum, casu, quo aliquo iure speciali, vel titulo eis debeantur: Tractatur princip. liter de excessibus, qui tripliciter considerantur, ac dividuntur: In qualitate, nempe, servitium: In modo exactionis; & in ipsorum mercedis solutione: Ad plura utilia in praxi circa multa vassallorum gravamina removenda, quae huiusmodi servitorum praetextu frequenter per dominos induuntur.

C A P. XXVI.

Agitur de iure hospitandi, quod Duces, Comites, aliive domini inferiores per sua oppida transcentes in domibus vassallorum praetendere solent, an hoc jus iurisdictionis fructus, vel domini emolumentum sit reputandum? Ut consequenter eis debeatur: negativèque contra

Index argumentorum quaestionum.

plures resolvitur, nisi privilegio, aut legitima praescriptione hoc jus quesitum habeant: Et quomodo in his casibus absque magno praesudicio vassallorum coartari debeant: Pluraque etiam de hoc jure hospitandi in Principibus supremis, tam in oppidorum transitu, quam in Curis Regis eis in quarumlibet privatorum domibus debito apud nos Casa de Apolento nuncupato: An etiam Ecclesiasticarum personarum domus oneri huic subjiciantur? Et quid in transitu militum? De aliisque pluribus personis exemptis: Et in parentibus, & fratribus exemptorum, an eorum immunitate in hospitandi onere, aliisque tributis realibus, aut personalibus gaudere debeant? plene discutitur, ac resolvitur.

C A P. XXVII.

Sub eadem materia fructuum jurisdictionis agitur de bonis vacantibus, vel deperditis, aut incertis apud nos Mostrencos, an jurisdictionis, vel domini & territorii emolumenta, aut fructus sint, & consequenter dominis inferioribus competant? vel an potius suprema jurisdictionis, vel dignitatis emolumenta, aut regalia reputentur? Quid, si ante circa horum bonorum acquisitionem speciali privilegio, aut consuetudine immemoriali in favorem dominorum inferiorum? Et quae bona incerta, seu Mostrenca dicantur: an eorum nomine missilia: res habitae pro derelictis, vel quae nullius sunt veniant: Agitur etiam in quibus usibus haec bona incerta per Principem, vel alium, cui competunt, sint eroganda? Et de speciali apud nos applicatione pro operi Fisci Sanctae Crucis: Quid etiam de privatis inventoribus, quomodo & quibus ea sint restituenda? Et an aliquid sibi ob propriam indigentiam applicare valeant? Et alia plura de materia horum bonorum incertorum: Quomodo, & per quos terminos praeconiari debeant? Et an post praeconia, dominis comparentibus, sint restituenda? Pluraque etiam remissive de materia bonorum vacantium, quo jure, & quibus oneribus Fiscus, vel ipsius jus habentes succedant, & per quas personas excludantur? Quid in bonis vacantibus Clerici: an Fiscus Ecclesiasticus, vel secularis succedere debeat?

S. Unic.

Prosequitur materia capit. precedent. agiturque similiter, an naufragantium bona jurisdictionis, vel domini territorii fructus haberi debeant? vel saltem ad Regium Fiscum ratione supremae jurisdictionis pertineant? Resolvitur plene, suis privatis dominis haec bona servanda, quin per Fiscum Regium, vel alios inferiores dominos, ut jurisdictionis fructus, occupari, valeant, ad Authent. Navigia, Cod. de furt. & nostra jura Regni in l. 7. tit. 9. part. 5. l. 3. & 10. tit. 12. lib. 6. Ordinament. l. 9. & 11. tit. 10. lib. 7. Recopilat. nisi infidelium, inimicorum, seu pyratum sint: vel in defectum dominorum: quo ultimo duntaxat casu, ut vacantia, aut incerta recte per Fiscum, vel ejus jus habentes occupari posse, late fundatur: Plenèque improbantur Gloss. Renat. Choppin. Bodin. Borrel. & alii DD. qui contrariam impiam consuetudinem, & generalem horum bonorum acquisitionem nostris Regibus Hispania, & totius Europa Principibus Christianis tribuunt, & alienigenarum consuetudinibus male, & contra expressa jura municipalia plurium Regnorum attestantes, & praecipue contra jura nostra Regia supra adducta, de quibus nec mentionem faciunt.

C A P. XXVIII.

An Facultas condendi statuta, vel leges municipales, seu ordinationes, easve saltem ab oppidis conditas confirmandi potestas jurisdictionis commodum, aut fructus sit; & oppidorum dominis, vel Baronibus jurisdictionem cum nero, & mixto imperio habentibus competat?

Et quid in ipsis oppidis, aut Civitatibus, quibus etiam jurisdictionis competit: vel si nullam jurisdictionem habeant? & in aliis quoque Judiciis, aut Magistratibus perpetuis vel temporalibus: Et quando Principis, vel alterius superioris confirmatio requiratur? late distinguitur inter jus commune, & Regium Partit. aut Recopilat. ad l. omnes populi, ff. de justit. & jur. l. 12. tit. 15. part. 1. l. penult. tit. 1. part. 2. l. 8. tit. 1. lib. 7. l. 14. tit. 6. lib. 5. Recopilat. & inter legem generalem, & statuta municipalia: & si pro principali decisione causarum sint, vel pro rerum publicarum bona gubernatione, rectaque justitiae administratione: aut super victualibus, aliisque utensilibus; & si frumenti, similibusque rerum extractionem, aut ingressum ob penuriam, vel abundantiam prohibeant: & de statuto, ne immobilia in exteris à territorio transferantur: vel ipsis vicinis de territorio egredi, & in aliis locis commorari, prohibeant: vel è contra, si exteris noviter ad habitandum venientibus ingressum, aut vicinitatem prohibeant: & in ordinationibus circa passua per oppida, vel dominos inferiores fieri solitis, quando per ea passua mutari, vel alterari valeant in praesudicium convicinarum communitatem, vel alterius jus habentium: Plura etiam circa banna, aut edicta dominorum inferiorum, aliorumve Magistratum, quae pro recta justitiae administratione, tam in civilibus, quam in criminalibus emittuntur: solent: Plenèque materia horum statutorum discutitur.

C A P. XXIX.

Prosequitur materia statutorum, & notabiliter discutitur celebris questio, an postquam statuta per Principem, vel alium superiorem sint confirmata, ea revocandi facultas, ut jurisdictionis commodum considerari valeat, & per dominos inferiores, aut populos, non obstante Regia confirmatione revocari possint? Et quid si necessario, vel majoris firmitatis causa sint confirmata? Et si ad bonum publicum, vel statuentium duntaxat, seu ad commodum quoque convicinarum respiciant: vel si ad jus commune per revocationem statuentes reducantur: aut si per ipsos fundatores Collegiorum statuta sint condita: & quid denique si sint jurata, vel cum clausula irritanti per superiorem confirmata: ad text. in cap. cum accessissent, de constitut. & cap. dilecto, de praebend.

C A P. XXX.

Agitur de commodis, sive operibus, aut servitiis vassallorum obsequialibus, vel reverentialibus, an, & quae ratione jurisdictionis, vel domini fructus dicantur; ad plures praeminentias, & honores, quae in tractamentis vassallorum dominis competunt: Et praesertim quod per eos in occursum, & cum strumaverint, salvantur, afficiunturve: carrus, equive sistantur: Festivitate insigni in visitationibus ad portas dominorum deponantur: Tempore Paschatis visitentur: & quid circa haec obsequia in Magistratibus Regiis, & personis illustribus: & de osculatione manus, juramento fidelitatis, vel homagio per vassallos dominis exhibendo: quomodo, & qua forma, & alia plura de ejus materia: & de praeminentia quod Domini vassallos alloquuntur de Vos, & capite scoperto, eos stare faciunt: Et quid erga Nobiles, & Doctores? Et de cognomine Dominus, & aliis titulis, Señoria, Excelencia, & similibus: Et quod inconsulto Principe, Duces, Comites, & alii Titulati non carcerentur, vel de tutore, aut curatore eis provideatur.

S. I.

Prosequitur materia capit. precedent. circa praeminentias, quae dominis inferioribus inter fructus jurisdictionis competunt: Agitur in presenti de praeminentiis, sive honoribus, qui eis in spiritualibus, maxime in Ecclesiis

Index argumentorum quaestionum.

Ecclesiis suorum oppidorum debentur: & praesertim, an cum Cruce per Clerum, maxime, in novo ingressu oppidorum recipiantur? An sedilia cum genuflexorio, pulvinaribus, baldachino: & similibus ornamentis, necnon, & cum aliorum praecedentia habere, debeant? Et an intra Presbyterium? & quid antiquitus in Imperatoribus, & aliis Principibus supremis circa sellas in Presbyterio habendas, vel non? Ad casum memorabilem Divi Ambrosii cum Imperatore Theodosio: Pluraque incidenter non injucunda asseruntur circa Imperatores, & Reges, an persona Ecclesiastica, vel sacra reputentur, seu aliquem Sacrum Ordinem habere videantur, ex quo aliqui in brachio, aliave corporis parte unguentur, & inter Canonicos in aliquibus suorum Regnorum Ecclesiis numerantur? Item ad praeminentias dominorum, agitur de honore illo, ut eis post Clerum ante alios Thurificatio, & Pax exhibeatur: & an etiam suis uxoribus, ante alias feminas, sit exhibenda? Multaque alia circa consuetudinem in hujusmodi praeminentiis omnino servandam: & quid si illicita, vel contra jus sit? seu, ut minor majorem in aliquibus, vel generaliter in omnibus actibus precedat? Et si minor proprium actum exerceat.

S. II.

Prosequitur materia S. precedent. circa honorifica emolumenta, sive praeminentias, quae in spiritualibus dominis inferioribus, ut jurisdictionis fructus competunt: novaeque duae quaestiones tractantur: Prima an etiam in Ecclesiis de jure patronatus privatorum hujusmodi honores, & specialiter praecedentia competat oppidorum dominis, corumve justitia Officialibus; necnon, & Correctoribus, aliisque Regiis Magistratibus in oppidis Regi solum immediate subjectis, ita quod Ecclesiarum Patronis in sessione, & similibus actibus sint preferendi? Secunda, quid dicendum quoad dominos inferiores, si Ecclesia suarum terrarum de jure patronatus Regi sint, an in eis adhuc suis praeminentiis, sella, baldachino, & aliis, de quibus supra, uti possint? Et an oppido per Regem concessio, vel alienatio jus patronatus in ejus Ecclesia Regi competens datum censetur? Et quid etiam in aliis privatorum alienationibus, domus vel Palatii, per quod est aditus ad Ecclesiam juspatronatus? Et incidenter agitur de jurisdictione, an sub oppidi Regia concessione transeat.

S. III.

Prosequitur materia nostrorum fructuum in operibus obsequialibus, aut tractamentis, & in honoribus, ac praeminentiis consistentium, de quibus in capit. & S. precedent. Agiturque an opera obsequialia, vel tractamenta per vassallos exhiberi quoque debeant aliis personis, quam dominis, videlicet eorum uxoribus, filiis, fratribus, & similibus? vel de jure substitutis dominorum, seu locum tenentibus hujusmodi honores, & praeminentia competant: Pluraque utilia ad praxim annotantur circa patris & filii personarum identitatem, ad qua jura, & parentum privilegia extendatur? & an ad possessionem; maxime in possessione nobilitatis trium personarum ad executoriam possessionem requisitam per nostram legem Regiam, vulgo de Cordova; & ad simile Forum Regni Aragonum: Et an praefata patris, & filii personarum identitas incompatibilitatem inducat ob plures majoratus, vel Commendas Indiarum ab utroque possessas, quasi ab uno possessa dicantur ad incompatibilitatem majoratum, respectu quantitatis nostrae, l. 7. tit. 7. lib. 5. Recopilat. & Regias prohibitiones, ne plures Indiarum Commende in una persona concurrere possint.

C A P. XXXI.

Collationes, electiones, institutiones, presentationes, nominationes, & similia facere, an fructus sit Episcopi

copatus, alteriusve Praelaturae juspatronatus, aut officii, cujus ratione competunt? Plura de istorum actuum utilitate, & praeminentia: & quod ideo, ex quo hujusmodi collationes, presentationes, & similia fructus sint Episcopo Patrono, Possessori majoratus, feudi, & emphytheusis, cui juspatronatus inhaeret, competant: Necnon & marito ratione dotis, conductori, fideicommissario, curatori hereditatis jacentis, patri in patronatu bonorum adventitiorum, & cuilibet alii fructuario, de quibus omnibus separatim in S. sequentibus, agam.

S. I.

DE Episcopo, aliisque Praelatis, vel Beneficiariis, & de Capitulo, Sede vacante, quoad collationes, electiones, institutiones, & similia, an haec omnia Episcopo solo, vel cum Capitulo, seu alterius vicibus utriusque competant? Et an jurisdictionis Episcopalis, vel ratione dignitatis Episcopatus fructus sint, ut ad Capitulum, Sede vacante, pertineant, vel non? Plenèque distinguitur inter beneficia libera collationis, vel necessariae institutionis, aut confirmationis: & quid si electio, aut collatio per Episcopum simul cum Capitulo, vel de ejus consensu fieri debeat: Et si de consensu tantum? An in his casibus, mortuo Episcopo, Capitulo competat? Et in Beneficiis devolutis, & similibus, quae jure patronatus, aliave jure speciali Episcopo competunt: an, eo mortuo, ad Capitulum eorum collatio, vel presentatio spectet? Et remissive ad plura alia quae in Capitulum, Sede vacante, transeunt, vel non.

S. II.

DE Patronis, & praecipue de Principibus supremis, quoad beneficiorum presentationes, Episcopatumve rationeque juspatronatus: Agitur principaliter, quibus modis juspatronatus, & consequenter hujusmodi presentationes, ut ipsius fructus quarantur? maxime de Ecclesiarum constructione, dotatione, fundi datione, necnon & readificatione: Et de Episcopi consensu requisito: & quomodo alias ex diuturnitate probetur? Quid etiam in Ecclesiis Conventualibus, seu Collegiatis, an in earum juspatronatus quarendo Episcopi consensus sufficiat, vel Apostolicus requiratur? Distinguitur inter Praelati electionem, & ipsum juspatronatus, quoad alias praeminentias: Et quid, ut intersit solum Patronus electioni, vel honoris causa, seu de urbanitate eam confirmet? Plenèque agitur de juspatronatus Regio, in quibus Regni Ecclesiis competat? Et de similibus juribus conferendi beneficia, seu presentandi, quae Reges Ungariae, & quondam Anglia, & Imperator habent: & in Gallia de jure regalia vulgo Philippina, quae Reges Christianissimi, Sede Episcopali vacante, Episcopatus redditus lucrantur, cunctaque beneficia provident: Postremò nonnulla tractantur de termino, quod Patronis ad presentandum competit: & quid in Regibus Patronis?

S. III.

DE Usufructuario, possessore majoratus, feudi, aut emphytheusis, quoad acquisitionem nostrarum presentationum, sive fructuum juspatronatus: distinguitur plenè inter juspatronatus ipsi majoratus, feudo, aut emphytheusi, vel eorum Villa, aut Castro, aliisque rebus coherens: & inter principaliter per se subsistens, ut cum praefatis presentationum fructibus transeat, vel non in Usufructuario, fideicommissario, maritimo, depositario, sequestro, conductore, aliasque personas, de quibus in S. sequentibus.

S. IV.

DE Fideicommissario hereditatis, quoad acquisitionem fructuum presentationum juspatronatus hereditarii, & ipsius patronatus quando in eum transeat, vel non?

Index argumentorum quaestionum.

non? Defenditur plenè Dom. Molin. affirmativa Sententia contra ferè omnes maxime antiquiores DD. & Perrègrin. qui acriter Dom. Molin. ex hoc increpat, ad veriorè declarationem l. quia perinde §. Restituta, ff. ad S. C. Trebellian. aliorumque jurum difficultum.

§. V.

DE Marito, an ei praesentationes ratione jurispatronatus dotales competant? Et quid si extra dotale sit? vel, constante matrimonio, superlucratum. Et postremò in vidua, cui statuto dimidia pars fructuum bonorum mariti debetur, an praesentare possit cum heredibus mariti.

§. VI.

DE Tutore, vel curatore minoris, aut hereditatis jacentis. Et de patre quoad praesentationes jurispatronatus pupilli, minoris, hereditatis jacentis, aut filii: Et an saltem tutore, vel curatore decimam praesentationem facere apud nos competat ex nostra l. 2. Fori, qua minoris fructuum decima pro administratione eis tribuitur.

§. VII.

DE acquisitione, sive exercitio praesentationum ratione jurispatronatus in sequestro, depositario, conductore, & creditore: an praesentare possint ratione jurispatronatus cum Villa, aut castro, cui inhaeret, sequestrati, conducti, pignori datus? Et denique quid in Fisco ratione confiscationis? Pluraque circa depositarium, aut sequestrum voluntarium, vel necessarium, seu mixtum, quando possidere dicatur, vel non: Et in locatione, aut venditione, quid quando juspatronatus principaliter, vel accessorie locatur, aut venditur? vel tanquam castro, aut Villa adhaerens, ut Apostolica licentia, pro vitanda simonia, requiratur, vel non? Et in confiscatione plenè distinguatur inter juspatronatu: accessorium, seu rei cohaerens, vel principaliter per se subsistens, familiare, sive gentilium, vel hereditarium, aut personale: & inter Judicem laicum vel Ecclesiasticum damnantem, aut confiscationem indigentem.

§. VIII.

DE acquisitione nostrorum fructuum praesentationis, collationis, electionis, & similibus ratione quasi possessionis juris praesentandi, conferendi, vel eligendi: ad text. in cap. consultationibus, de jure patronatus, cap. querelam, de election. Plenè tractatur de quasi possessione, & quòd praesentatus à quasi possessore, praesentato à proprietario sit praesertendus, nec revocetur etiam si in judicio proprietatis evincatur, & quid si notorie de defectu juris in proprietate constat: & quomodo constare debeat? Aliqua etiam annotantur circa requisita hujus quasi possessionis, maxime circa bonam fidem: Et si unus ex patronis, vel electoribus malam fidem habuerit, an, & quando respectu etiam aliorum, electio in totum vitetur? Quid in heredibus, vel assignariis, an eis absque ulla apprehensione ex sola cessione, vel additione hereditatis, ubi juspatronatus invenitur, ejus quasi possessio queratur? Et similiter idem tractatur in aliis juribus incorporalibus: & quid in heredibus suis? Et denique an dispositio cap. consultationibus, de jure patronat. sit noviter derogata per Sacrum Concilium Tridentinum, sess. 25, cap. 9.

CAP. XXXII.

DE aliis emolumentis, sive fructibus jurispatronatus, ut sunt praeminentia in processibus, ante alios sedendi, offerendi, Pacem, Thurificationem, Palmas, vel Candelas in primo loco recipiendi, & similes praerogativa: necnon de alimentis Patrono egeno per Ecclesiam debitis: Quorum emolumentorum, sive jurispatronatus praeminentiarum, & honorum tractatio in tribus classibus, vel speciebus, juxta ipsius jurispatronatus definitionem, dividitur: In honorificis nempe, onerosis, & utilibus: De quibus in singulis §§. sequentibus, separatim tractabitur.

§. I.

DE emolumentis jurispatronatus, quae ad primam classem, vel speciem ex tribus in cap. praecedenti propositis spectant, honorificis videlicet: Agitur de honoribus, & praeminentiis, quae Patronis in Ecclesiis patronatus debentur: praesertim de eorum praecedentia in processibus, sessionibus, Thurificatione, Pace, vel Candelis, aut Palmis ante alios recipiendis, necnon & sepultura praecedentia, & in similibus actibus. Et an ei accedenti ad Ecclesiam processionaliter per Clerum occurrere debeat? De armorum, seu insignium Patroni in Ecclesia collocatione: Pluraque alia de materia insignium, maxime de eis semel in Ecclesia, vel Cappellis appositis per Rectorem Ecclesiae, Religiosos, vel alios conservandis: De variis actionibus, & remediis pro eorum redintegratione, & de poenis contra ea delentes, seu abradentes: quam probationem faciant jurispatronatus: necnon & domini, aut jurisdictionis oppidorum? & ultimò plenè discutitur, & resolvitur an Ecclesiarum, vel Cappellarum fundatores prudenter, liciteque in conscientia faciant, si sua insignia in eis collocent, vel saltem operis meritum amittant.

§. II.

Agitur de secunda specie fructus, sive praeminentiarum Patronorum, quae ad secundam partem ipsius definitionis jurispatronatus pertinent, & quae onerosae dicuntur: late discutitur, quae sint istae praeminentiae: Et principaliter de praeminentia, sive onere patronorum tuendi, defendendique Ecclesias patronatas: Quid hujus protectionis ratione patronatus facere possint? aut in quibus se immiscere? Et an rationes à Rectore, vel Beneficiatis exigere? aut aliqua rerum, sive reddituum Ecclesiae administratio eis competat? maxime Ecclesiam vacante per obitum Rectoris: Quid si Patronus laicus, vel Ecclesiasticus sit? an etiam in bonorum Ecclesiae alienatione patroni assensus necessarius exigatur? vel saltem in Ecclesiae status mutatione, & de ejus prohibitione: Quibus expensis praefata defensiones per Patronos fieri debeant? Ultimòque de prohibitione ut patroni ex Ecclesiarum rebus, aut redditibus aliquod lucrum, ultra legitime debitum, ne capiant, neve in eis aliter illicitè se immisceant.

§. III.

Agitur de tertio emolumento principali, aut fructu jurispatronatus, qui ad tertiam partem ipsius definitionis, sive ad verbum utile in ea adjectum spectat: quae praerogativa, sive emolumentum consistit in censu, vel tributo specialiter Patrono reservato, aut concesso: Principaliterque consistit in jure alimentorum, quod Patronis egestate laborantibus adversus Ecclesias competit: plenè de hoc jure: & quid si plures patroni sint? vel oppido juspatronatus competat? quae alimenta ei debeantur: Multisque exemplis hoc jus alimentorum comprobatur: an similiter cuilibet alii donatori inopi per donatarium hoc jus competat? An Magistro per discipulum, vel è contra? Dominis inferioribus, sive Baronibus per vassallos? noviter, nec injucundè duae istae quaestiones resolvuntur. Quae egestas in Patrono requiratur? Et quid si sua culpa ludendo, meretricando, vel alio luxu in eam pervenerit? Quando de sua industria, aut arte vivere debeat? Et si aliunde alimenta habere possit; à parente nempe, fratribus, vel Monasterio, si Religiosus sit. Item agitur de redditibus quibus Ecclesia frui debet, ut eo onere teneatur: & an omnes Ecclesiae redditus sint inspiciendi, vel dotis solum à Patrono

Index argumentorum quaestionum.

Patrono praesentat? Et quid dote perempta? Pensioris etiam onus an prius deducendum, vel potius ei alimenta patroni preferantur? Postremò de quantitate alimentorum tractatur ad conditionem, statum, dignitatem patronorum, Regionis consuetudinem, & alia in praestatione alimentorum arbitrio Judicis consideranda.

CAP. XXXIII.

AN Oblationes, mortuaria, & similes obventiones beneficiorum fructus sint, necne; & consequenter de eis uti de aliis beneficiorum fructibus habenda sit ratio computatione congrua, in narrativa valoris beneficii, & ad plures alios juris effectus, seu dispositiones, in quibus de fructibus mentio fit? Et etiam in consequentiam resolutionis hujus quaestiones tractabitur quoque, quando oblationes istae necessariae sint, ita ut ad earum praestationem Parochiani praesertim cogi possint, vel voluntaria censeantur? Et quid si ex conventionione, aut contractu inter Parochum, & Parochianos debeantur: vel ex testamento, aliave dispositione: vel stante Parochi paupertate, & defectu congruae? & quid denique stante praescriptione, aut consuetudine, quia diu per Parochianos oblationes istae praestatae fuerunt: Et per quod tempus consuetudo requiratur? Aliaque plura de materia oblationum, maxime circa dictos casus, late expenduntur.

§. Unic.

Agitur plenè juxta materiam capit. praecedent. & pro pleniori ipsius intellectu de elemosina per plures annos Monasterio, aliave Communitati, seu pio loco praestari solita: an etiam in futurum praestari debeat, necne: ut inter fructus, seu proventus Monasterii, alteriusve Communitatis juxta dicta in cap. praecedent. computentur, vel non? Et quid si privatis pauperibus diu praestata fuerit? Plenè intelligitur vulgaris regula in facultativis praescriptione prohibens, & communis DD. hujus regula favore pia causa limitatio, quando procedere debeat, ad verum, & singularem intellectum, cap. ad Apostolicam, de simon.

CAP. XXXIV.

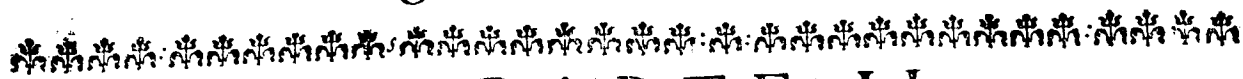
Agitur de fructibus voluptatis quae in rebus infructiferis, ex earum tamen visu propter animi delectationem, aliorumque sensuum recreationem capiuntur. Et in primis de statuis, picturis & Imaginibus, de earumque fructibus ex visus delectatione, ad l. statuae 48. ff. de usufruct. Necnon de aliquibus animalibus ad nutum domini, vel ad sonum tubae saltantibus, aliisque mira hominum disciplina facientibus: Et de aviculis ad loquelam, vel cantum assuefactis, quibus visus, & auditus maxime delectatur, magnamque fruitionem capit, & etiam multi redditus, sive fructus pecuniarii ex eo domino rediguntur; & ex visione aliquorum Monstruorum, Ermaphrodita, Femina cum barba satis longa, & hirsuta, Pueruli duo capita, vel quid aliud monstruosum habentis: Multaque mira de praedictis animalibus referuntur, & praecipue de Elephante, ejusque raro instinctu, & disciplina: Agiturque de gemmarum, margaritarum, similibusque rerum fructibus, ad l. nummismata 38. ff. de usufruct. l.

Julianus 9. §. Si tibi decem, ff. ad exhibend. De fructibus ex floribus, vel hortis, aut rardenis propter eorum voluptatem, & amoenitatem, magnamque animi recreationem De hortis Pensilibus Babylonia, Thebarum, & aliis antiquitati celeberrimis: Referunturque Hesperidum horti, eorumque fabula, & veritas: & de incensurum antiquorum Imperatorum in Regno Peruano aereo pretiosissimo horto, quem hucusque absconditum traditur: Et de omnibus his emolumentis, & voluptatis fructibus estimandis, ad l. curabit, Cod. de action. empr. Pluraque de impensis voluptariis, quae redditum pecuniarum non augent, sed tantum voluptatis praefatos fructus afferunt, quando estimari, & per dominum rei exsolvi debeant, pro eisque competat retentio; & si voluntate domini fuerint facta, & si in re promercali, sive vendi, aut locari solita? Et quid si in domibus Principum, Magnatum, aliarumque personarum illustrium? Postremòque agitur de Officiis, Jurisdictionibus, & titulis Comitatus, similibusve Dignitatibus, quoad redditus pecuniarios infructiferis: De eorum tamen fructibus in honore, estimatione, & praeminentiis consistentibus, & de ipsorum estimatione.

§. Unic.

Prosequitur materia capit. praecedent. fructuum nempe voluptatis: Agitur de tribus principalioribus, & frequentioribus voluptuosis fructibus sive oblationibus: Primò de his, quos ex theatralibus representationibus capimus: Secundo de his, quos ex Musica: plura de ea, quam delectabilis, magnaeque apud omnes semper habita fuerit? Quando illicita? ut si res turpis, vel cum aliqua inhonestate, aut procaci motu decantetur: Et de cantilenis, quae de nocte puellis exhibentur ad nostram, l. 5. tit. 10. lib. 8. Recopilat. Aliaque plura de Musica cumulantur, de variisque instrumentis Musicalibus per aërem, per aquam, & per rotulas sonantibus: & de damni restitutione, & obligatione ad interesse, si haec instrumenta frangantur, vel aliter quis eis prohibeatur uti. Tertio de Chorearum delectabili fructu seu saltationum recreationibus agendum: Et de earum antiquissimo apud Ethnicos laudabili usu, necnon & in Sacra Pagina, maxime cum in honorem, & laudem Dei honestè sunt: Et quid è contra, si cum aliqua inhonestate, turpi motu, procaci gestulatione, amatoriaeve irritanti cantatione, vel aliter impudenter exercentur? quae ideo exprobantur multis Sacra Pagina locis, & Sanctorum dictis, quam plurimisque mirabilibus, & jucundis Christianae historiae exemplis haec chorearum oblationes damnatae proponuntur: & quando secus licita sint? Referuntur plures circumstantiae, ex quibus maxime redduntur illicitae; veluti ratione loci, temporis, personarum, modi, intentionis, vel ratione provocationis: Quid etiam in gravioribus personis, seu in dignitate positis, an eis aliquando chorizare, vel saltare liceat? Et denique parentes filias ab his tripudiis, saltationibus, & cantilenis, musicalibusque artibus ediscendis summove re monentur, ob magnum puellarum vercundiae, & virginis modestiae detrimentum, aliisque multa damna, quae ex his virginum saltationibus, & diversionibus ipsi saepe sequi contingit.

IN PARTE II.

Agitur de aliquibus differentiis inter verbum Fructus, & similia verba, aut emolumenta, ut sunt fruges, frumentum, & alia: Necnon inter fructus, & res principales, ex quibus proveniunt; ad alienationes, executiones, confiscationes, & similes voluntarias, vel necessarias dispositiones, quae, etsi multoties in rebus principalibus, quia majoratus, sive feudales sunt, locum non habeant, in earum tamen fructibus rectè procedunt.

C A P. I.

Differentia inter verbum Fructus, & alia similia verba, sub quorum appellatione etiam fructus veniant, ut sunt fruges, triticum, frumentum, bladum, & legumina, & quae fructuum species sub cujuslibet horum verborum nomine veniat, ad aliqua notabilia in praxi plenè disputatur, & ad pragmaticas seu bona fructuum extractionis prohibitoria, sub his nominibus loquentia: An & quando cerea comprehendantur in statuto, maximè tritici, aut frumenti extractionis prohibitorio, an sub eo hordeum, farina, aut panis coctus veniat? necnon aliqua in legatis, & aliis dispositionibus exponuntur, quando legata materia, materiam debeat: ad hypotecam in frumento, an haec in farina duret? Ad privilegia praedicti frumentarii, & agricolis concessa: An etiam leguminibus seminatis, & ea seminantibus competant?

C A P. II.

Utrum inter verbum Glandis & Fructus, & quid Glandis appellatione veniat ad interdictum l. unic. tit. de gland. legend.

C A P. III.

Utrum inter fructus, redditus, proventus, introitus, obventiones & emolumentum intersit? Et qui fructus, aut emolumenta cujuslibet appellatione veniant?

C A P. IV.

Utrum inter fructus, & ipsas res principales: ad plures utilissimas in praxi differentias, circa res maxime feudales, emphytheosis, majoratus, Commendarum, minorum, vel quae aliter absque certis requisitis alienari, prohibentur, aut sub hujusmodi tacitis, vel expressis alienationum prohibitionibus istarum rerum fructus comprehendantur, necne? Plenè etiam quoad ipsum feudum, vel emphytheosim, an, & quando, & quibus solemnitatibus per possessores in praedictum successorum alienari, vel obligari valeat? Etsi hereditarium, vel ex pacto, & providentia sit: In alienatione necessaria, ex confiscationibus maximè, an saltem, pro delicto feudi, aut majoratus possessoris confiscationis pena inflicta, ejus saltem vitâ durante, fructus feudi, vel majoratus in fiscum transeat? Ad plures alios juris effectus, & quaestiones circa differentiam inter res principales, & ipsarum fructus.

C A P. V.

Utrum inter fructus, & usumfructum, ejusve commoditatem: Ad alienationes, cessiones, aliosve con-

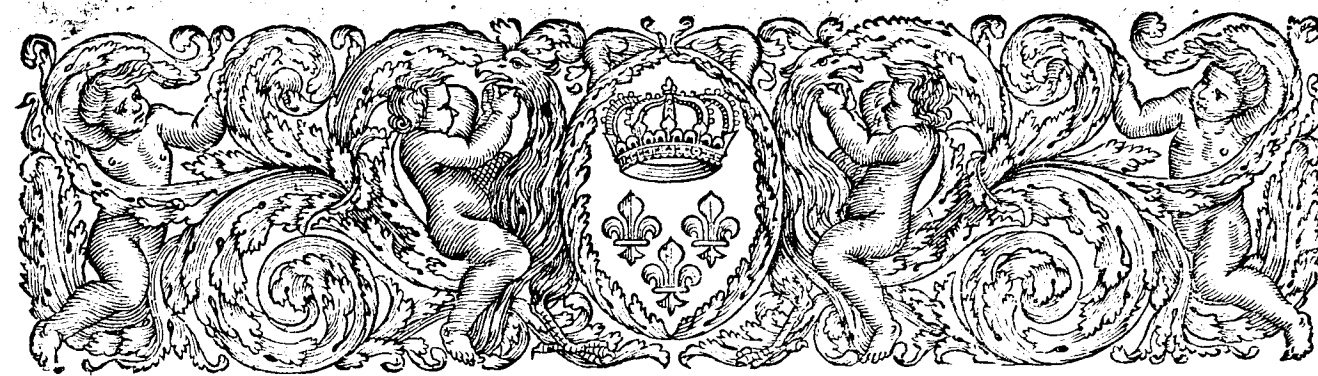
tactus circa usumfructum, vel ejus commoditates, quando per usumfructuarium, feudi dominum, vel majoratus possessorem fieri debeant, vel non? Et an propter hujusmodi fructus cessiones, vel in alium translationes per usumfructuarium celebratis ususfructus amittatur, & cum proprietate consolidetur, ad declarationem text. in l. si ususfructus 67. ff. de jur. dot. & alia jura concordantia. Agitur plenè de ususfructus acquisitionis in multis casibus prohibitione, tam à lege, quam ab hominibus indicata, an sub ea fructuum quoque, vel commoditatum acquisitio prohibita censetur: Et postremò de ususfructus adventitiorum remissione, aut renunciatione per patrem in favorem unius ex filiis facta: vel per debitorem in alicujus extranei favorem, an per reliquos filios, vel creditores talis renuntiatio, ut fraudulenta, & in praedictum filiorum, aut creditorum revocanda, vel imputanda saltem in legitima quoad filios? Et quid, si fructus tantum collecti, vel percipiendi remittantur per patrem?

C A P. VI.

Quando ususfructus, vel fructus duntaxat concessi, aut legati censentur, ex concessione fructuum, seu legato? ubi latè de legato, promissione, seu alio contractu, in quibus, verbis directis, aut precativis, vel simpliciter relinquuntur aut conceduntur fructus: Quando ususfructus jus, vel fructus tantum relictus, aut concessi intelligantur ad plenissimam cognitionem illius quaestiones inter Feudistas, necnon in nostris majoratibus, valde controversa, circa fructuum venditionem, locationem, alteriusve dispositionem, an, & quando ex his dispositionibus ususfructus, vel jus aliquod dicatur venditum, seu alienatum in contraventionem prohibitionis, alienationis, rebus feudalibus, aut majoratus inherens.

C A P. VII.

Differentia inter fructus rerum beneficialium, pensionum, decimarum, & similiarum rerum Ecclesiasticarum; & ipsas res, aut beneficia Ecclesiastica, necnon, & jus decimandi: Plenè de istarum rerum, aut ipsarum fructuum alienationibus, & aliis, tam inter vivos, quam in ultimis voluntatibus, dispositionibus: & etiam in causis decimarum, aut ipsarum fructuum tam in possessorio, quam in petitorio, ad quem earum cognitio spectet latè tractabitur: & quid in tertiis Regiis, aut Principibus secularibus concessis, quoad ipsarum decimis Regia Tribunalia cognitionem? Et quid etiam si ite per eosdem seculares Ecclesiis redonentur, an pristinum per eam reassumant, & iterum quoad forum spiritus qualificentur.

TRACTATUS DE FRUCTIBUS.

AUTHORE LIC. D. MATHIA LAGUNEZ, J. C. Hispano, dudum in Suprema Hispaniarum Curia Advocato: nunc in Regia Quitensi Audientia Peruani Orbis Senatore.

PARS PRIMA.

Agitur de ethymologia, & diffinitione nostri verbi Fructus, & quae emolumenta ejus appellatione comprehendantur?

INTERPRETATIONES, AD ET PROPOSITIONES

C A P. I.

De ethymologia, ac origine nostri verbi Fructus.

S U M M A R I U M.

- 1 Rei cujuslibet vera cognitio à prima causa, ab origine, nempe sive ethymologia incipere debet.
2 In verbi Fructus origine variant Doctores.
3 Refertur aliquorum prima denominatio à verbo frumere, seu à frumine ex Divo Isidoro.
4 Refertur aliorum secunda à ferendo.
5 Comprobatur ex l. item si fundi 10. ff. de usufruct. l. arbores, eodem tit. l. usura pecunia 121. ff. de verb. sign. & num. 6.
7 Tertia traditur ethymologia à fruendo, videlicet.
8 Refertur quarta auctorum opinio, qui tam à ferendo, quam à fruendo verbum Fructus denominari volunt.
9 Pro vera concordia distinguitur inter verbi Fructus propriam, & rigorosam significationem; & inter latam, & generalem juris civilis interpretationem introductam, & num. 10.
10 Verbi Fructus propria, & rigorosa significatione inspicitur ea tantum utilitas, quae ex ipsa re nascitur fructus nomine venit: juxta latam autem juris interpretationem ea etiam emolumenta quae immediate ex re proveniunt comprehenduntur, num. 11. cum seqq.
16 In primo casu dictae distinctionis procedit rectè quilibet ex dictis denominationibus.
17 In secundo casu plenior significationis verbi Fructus tertia ethymologia à fruendo, nempe, ut latior, verior judicatur, & num. 13.
19 Inve civili Fructus in lata, & generali significatione frequentius accipitur, ideo proximè à verbo fruor denominationi magis, inherendum, & num. 20.
20 Sub hac à verbo fruor ethymologia quacunque utilitas, vel emolumentum ad fruitionem hominis quomodo libet spectans includitur.
21 Comprehenditur etiam qualibet fructus in animo solum, & voluptatis recreatione consistens, ut odoris.

Lagunez de Fructib.

- visus, auditus, & similes delectationes.
- 22 Huiusmodi sensuum oblectamenta, licet à terra non nascantur, vel ex re immediatè non proveniant, in fructu tamen sunt, cum seqq.
- 23 Similiter in qualibet alia re voluntatem implere, in fructu habendum, quia species lucri est implere voluntatem & num. 25.
- 24 Et liberalitatem exercere, aliumque beneficio debitorem facere ad text. in l. si pignore, vers. Ex quo, ff. de furt.
- 25 In his omnibus licet nullum lucrum pecuniarium considerari possit, valde æstimabilis fructio animi datur.
- 26 Referuntur pro comprobatione elegans, & notabilis locus Seneca, ibidem.
- 27 Sunt etiam fructus, & sub generalitate superioris, magis recepta ethymologia comprehenduntur, qui consistunt in gemmis, & in numismatis, si pro gemmis habeantur, ad text. singulariter in re in l. numismata 38. ff. de usufruct.
- 28 Numismatis pro gemmis habendi ususfructus legatus, vel aliter constitutus, verus ususfructus est, quia non

- ut pecunia, sed ut species numismatum consideratur.
- 29 Dantur etiam fructus ex status, vel imaginibus qui fructus voluptatis erunt, & sic in status, & imaginibus ususfructus constitui poterit, ad l. status 41. ff. de usufruct.
- 30 Lucrum etiam pecuniarium ex status, & imaginibus redigi potest.
- 31 Referuntur alii voluptatis, & multoties pecuniarii fructus, ut ex visu leonis, casulorum ad nutum domini saltantium, providendisque puerulis duo capita, vel alia difformia membra habentibus, & ex similibus monstris.
- 32 Hoc omnia fructuum genera cum à re non ferantur, nec eis vescantur in prima superioris opinionis fructus denominatione à verbo frumere, nec in secunda à ferendo, ut strictioribus comprehendi non possent, in nostra tamen ethymologia ex verbo Fruor, ut latiori, bene includuntur.
- 33 Commendatur huius capituli materia, & superior resolutio per Authorem tradita, noviterque circa verbi Fructus veram originis cognitionem elucidata.

loc. supra citat. Jacob. Curt. lib. 2. conject. cap. 12. Rebuff. in dict. l. usura 121. de verb. signif. vers. Sed hodie. Farinac. decis. 1193. num. 1. tom. 5. Ryminald. dict. conf. 36. num. 8. Jacob. Mandel. de Alb. conf. 275. n. 1. ubi bene, & etiam Franc. Connan. lib. 4. comment. cap. 1. à n. 2. Hottoman. in comment. verb. jur. verb. Fructus 1. & 2. fol. mihi 982. Cop. de fruct. lib. 1. cap. 2. Joan. Garc. de expens. cap. 23. à n. 1. Mariu. in tr. Et. feudal. cap. 4. n. 61. bene Cyarlin. tom. 1. contr. 47. à n. 10. Nig. de laudem. tom. 1. quest. 13. à n. 54. In quibus quod ex eo in fructu sit non solum quæ fundus fert, sed, & quæ in fundo feruntur, & quælibet utilitas ex re, vel extra rem occasione tamen ejus proveniens, ut tam naturales, quam industriales, & civiles fructus, quibus fruimur, comprehendantur.

Quartam autem opinionem, quæ superiores duas & secundam & tertiam amplectitur ut tam à ferendo, quam à fruendo denominari possint, quia à fundo feruntur, & illis fruimur, tenent ex Marc. Varron. Castill. de usufruct. dict. cap. 36. à num. 4. Rebuff. in l. frugem 77 ff. de verb. signif. vers. 1. in fin. & ibidem Alciat. liter. A. in fin.

Inter quorum Authorum varietates, ut majori claritate procedamus, & ad concordiam prædictæ opinionones reducantur; prænotandum existimo, verbum Fructus dupliciter considerari, & accipi posse.

Primo in propria, stricta, & rigorosa significacione: Secundo vero late, & generaliter, ac civili modo, jurisque civilis interpretatione.

In primo casu, fructus tantum dicuntur id, quod ex re nascitur, ex eaque immediatè percipitur, ut probatur ex juribus sic intelligendis (juxta etiam latius dicenda infra in cap. sequenti) in dict. l. usuram, de verb. signif. dict. l. item 10. l. arbores 59. de usufruct. Castill. in consuetud. Burgund. rubric. 4. §. 17. verb. Et faire les fruits siens, fol. 184. & ex Duaren. Gutier. & aliis Escobar de ratio. in cap. 29. ex num. 1. & 7. & novissime Christin. in constitut. Mechlinens. tit. 11. artic. 29. à num. 6.

In secundo vero casu, non solum, quæ immediatè sed quæ mediatè ex re proveniunt, comprehenduntur, l. usufructu legato 7. & §. 1. dict. l. item veniunt, §. Et si apes 1. dict. leg. arbores, §. 1. ff. de usufruct. l. usura ff. de usur. l. prædiorum eodem, l. mercedes. ff. de hereditat. petic. in quibus usura, pensiones, aliæque commoditates non immediatè, sed mediata occasione rei provenientes in fructu sunt, & eis fructuarius utitur, ac fruitor.

Quam

- 13 Quam distinctionem, & resolutionem docens ex dictis juribus Franc. Connan. lib. 4. comment. jur. civil. cap. 2. num. 2. Hottoman. in comment. verb. jur. verb. Fructus el. 1. in fin. & 2. fol. 682. Castill. dict. §. 17. in verb. Et faire les. Joan. Garc. de expens. cap. 25. à num. 1. Petr. Barbof. in l. divorzio 8. §. Si vir, n. 39. ff. solut. matrim. Gizzarel. decis. 34. ex num. 15. & 12. optimè Paul. Christin. in constitut. Mechlinens. tit. 11. dict. artic. 29. ex num. 6. Jacob. Mandel de Alb. conf. 275. num. 11. Ubi fructus significacionem magis strinxit, cum dicat propriè ad naturales, aut industriales tantum referendum, & quod ad naturales duntaxat Cyarlin. tom. 1. contr. 47. à n. 10. Niger supra à n. 5.
- 15 Qui tamen omnes impropiè, & lato modo, ac civili interpretatione omne commodum, omnesque utilitates, quibus fruimur fructuum appellatione ex dictis juribus comprehendi dicunt: de qua quidem quæstione, & nostri verbi Fructus comprehensione latius infra dicam cap. 3. tot.
- 16 Quibus prænotatis, ad resolutionem, nostræ principalis quæstionis, dicendum est, in primo casu, sumpto nimirum verbo Fructus in propria, & stricta significacione, ut nil aliud in fructu sit quam quod fructus fert; quamlibet ex prædictis denominationibus procedere, aut sustineri valere; nam tunc non solum à ferendo fructus dici posse verissimum est, quia à terra feruntur, verum etiam à fruendo, seu à veteri verbo frumere, quia, & illis vescimur, ac fruimur.
- 17 In secundo vero casu, quando omnis utilitas, qua quovismodo fruimur civili interpretatione in fructu venit, licet à fundo non feratur, tertiam opinionem, ut à fruendo duntaxat denominetur verior, ut latior existimo, nam ita in ista ethymologia non solum fructus propriè sic nominati, quia immediatè ex re proveniunt vel à terra feruntur, comprehenduntur pensiones, cateræque supradictæ commoditates, quia etiam istis omnibus fruimur; quare in ista denominatione, ut latiori rectè includuntur, quæ alias in superiori secundæ opinionis ad magis strictam verbi Fero significacionem non comprehenderentur, cum à terra, vel à re non ferantur.
- 18 Quæ distinctio, & resolutio ad nostri verbi Fructus ethymologiam, licet nullus quem viderim ad rem eam attulerit, colligitur tamen quamvis non tam clarè, ac distinctè ex supra dictis juribus, & Authoribus, & præcipuè ex Franc. Connan. dict. libr. 4. cap. 1. numer. 2. Ryminald. dict. conf. 36. num. 8. Cyarlin. tom. 1. contr. 47. num. 11. & 12. Guzman dict. quest. 13. à num. 5. 54. & 84. qui quamvis eam expressè non afferant ex ipsorum tamen doctrinis rectè comprobari potest.
- 19 Quare cum jure nostro civili frequentius verbum Fructus non strictè, sed latè, & generaliter per Jurisconsultos, & Doctores accipiatur; ita, ut ejus nomine in fructuum acquisitionibus restitutionibus, aliisque juris dispositionibus omnia commoda, interesse, ac emolumenta ex re, vel occasione rei mediatè, vel immediatè provenientia comprehendantur, ut constat ex dictis juribus in l. usura, ff. de usur. l. usufructu legato 7. & §. 1. dict. l. item veniunt 10. §. Sed si apes. l. arbores, §. 1. ff. de usufruct. & docent Castill. in consuetud. Burgund. rubric. 4. §. 17. glos. faire les. à num. 1. Cop. de fruct. dict. tit. 1. cap. 2. Mandel. de Alb. conf. 275. à num. 13. & DD. superiori num. relati, & infra in cap. 3. ideo non est recedendum ab ista secunda opinione, cum in ea ob generalitatem verbi fruor omnia quoque emolumenta, & quæcumque utilitas ad fructualem, hominis quomodolibet spectans comprehendatur.

Laginez de Fructibus.

Et præcipuè in hac à verbo fruere ethymologia comprehenditur quoque quælibet fructio in animo solum, & voluptatis recreatione consistens, quæ pro fructu habetur, ut odoris, visus, & auditus delectationes. Quæ omnia licet à terra non nascantur, vel à re immediatè non proveniant fructus tamen esse rectè, & quidem singulariter docet Zassius in l. numismatum 28. ff. de usufruct. ubi animi voluptatem delectationem, & recreationem pro fructu haberi ait, quia & si nil diligentia, aut industria percipiatur, si tamen rem possidendo animi recreationem quis habuit, voluptatemque explevit, fructum ex eo percipisse intelligitur, nam species lucri est implere voluntatem Fœlic. de societate. cap. 27. num. 28. Merlin. tom. 2. contr. 54. num. 19. & amicitiam Niger de laudem, tom. 1. quest. 13. num. 59. ex quo singulariter dixit Consultus in l. 1. ff. qui satisfac. cogant. Satisfacere dicimus ei cuius desiderium adimplemus.

Et similiter voluntatem in exercenda liberalitate explorè, fructus, & lucrum dicitur in l. si pignore 54. vers. Ex quo. ff. de furt. ibi: Species enim lucri est ex alieno largiri, & beneficij debitorem sibi acquirere: optimè Ant. Pichard, in §. 10. num. 37. institut. ad leg. Aquil. Hieron. Gonçal. in regul. 8. Cancell. §. 3. præm. num. 157. unde satis etiam lucrari dicitur, qui voluntatem suam adimplet, ut notabiliter ait Gloss. singularis in l. penult. ff. de condur. caus. dat. & ibidem Bart. & Angel. qui glossam singularem dicunt, Aretin. & Bald. in l. 1. C. de furt. idem Bald. in sua margarit. verb. Lucrum, vers. 3. ubi dictum glossæ valdè extollit, & laudat, quia in his omnibus licet nullum lucrum pecuniarium considerari possit non minima immo valdè æstimabilis fructio animi datur, ut mirabiliter, & singulariter concludit ad rem Senec. de consol. ad Marc. cap. ibi: Licet tibi nihil industria ejus contulerit, nihil diligentia custodierit, nihil prudentia quaesierit; ipsum quod habuisti, quod amasti fructus est. De quibus omnibus plenius dicam suo loco infra. in hac parte. cap. fin. ex num.

Et ex eisdem rationibus in superiori magis per nos recepta ethymologia comprehenduntur fructus, qui consistunt in gemmis, & in numismatis, si pro gemmis habeantur, in quibus rebus fructus quor que dari ad animi, & voluptatis recreationem manifestè constat; cum, & eorum ususfructus legetur, in l. numismatum 28. ff. de usufruct. ibi: Numismatum aureorum, vel argenteorum veterum, quibus pro gemmis uti solent, ususfructus legari potest. Et fructus in eo consistit, quod ad pectus ornatus causa, ut monilia portentur, ut bene animadvertit gloss. ibidem, ubi optimè ultra alios Zassius, quod sit verus ususfructus ex gloss. in leg. Iulianus 9. Si tibi decem, ff. ad exhibend. quia non ut pecunia, sed, ut species numismata tunc considerantur. De quibus etiam voluptatis, & recreationis fructibus videndi ad dict. l. numismatum, Forner. 2. select. 2. Cujac. 9. observat. 37.

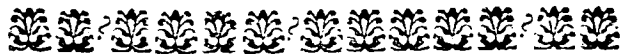
Ex quibus singulariter lucem accipit Marciani locus in l. status 41. ff. de usufruct. ubi, in status quoque, & imaginibus usumfructum consistere ait, ibi: Statua, & imaginis usumfructum posse relinqui, magis est, quia & ipsa habent aliquam utilitatem, si loco opportuno ponantur, nimirum animi voluptatem, & delectationem, quæ maximus fructus est, licet nullum commodum pecuniarium inde sequatur, ut singulariter notant Zassius in dict. l. numismatum, & ibidem Gothofr. lit. T. & ut animadvertit Gloss. in dict. l. status, verb. Statua, posset etiam ex eis fructus, & utilitas percipi si in aliquo opportuno loco collocentur, ut pro visu alienos nummis ab ingredientibus solvatur

A 2

31 & tradit Gloff. exemplum de Leone, quem Forentia fervari ait, quem, ut alicui videre liceret, nummum solvebat, quod, & refert Cavalcan. de usufruct. mulier. reliet. n. 84. & nostris temporibus alia innumerabilia referri possent, veluti, ut quod percipitur ob catulos ad nutum domini saltantes, & Elephantes ad sonum cytharæ, puerulis duo capita, aut alia deformia membra habentibus, & ex aviculæ auditu ad loquelam, vel cantum assuefactæ, pro videndisq; similibus monstris, quorum visus, & auditu non parum sensus delectantur, & ita fructus voluptatis capiunt: de quibus omnibus, & eorum, aliisque voluptatis & recreationis fructibus plenius suo loco dicam infra hac part. cap. fin. per tot.

32 Quæ quidem omnia fructuum genera licet à re non ferantur, nec immediatè ex ea proveniant, & consequenter in superius relata secundæ opinionis etymologia, quæ à ferendo fructus dictos esse tenet, nec in denominatione primæ opinionis, quæ à veteri verbo frumere, quod vesci significat, non comprehendantur, cum prædictis commodis, ac delectationibus, non vescamur, in nostra tamen quam magis recipimus etymologia ex verbo fruor ob ejus generalitatem absque dubio omnia ista emolumenta comprehenduntur, quia omnibus etiam fruimur, ut supra dictum remanet.

33 Et hæc circa nostri verbi Fructus originem ad prædictorum Doctorum concordiam dixisse sufficiat, quidum quilibet suam ethymologiam absque ulla distinctione, & indagatione nimis breviter afferre conantur, rem magis obscuram, & indecisam relinquunt; ut videri potest ex dictis supra à n. 1.

C A P. I I.

De Diffinitione.

S U M M A R I U M.

- 1 Diffinitio rei naturam, & substantiam explicat. Cujuslibet rei expositio à diffinitione proficisci debet, ibidem.
- 2 Verbum Fructus hic, & in discursu nostri tractatus, non in stricta, & rigorosa significatione, sed in lata, & generali juxta juris civilis interpretationem, accipimus.
- Injuxta hanc latam juris interpretationem sub verbo Fructus, quacumque utilitas ex re, vel occasione rei proveniens comprehenditur, dict. num. 2.
- 3 Refertur Ryminald. Castill. & aliorum Doctorum ex Marc. Varron. diffinitio.
- 4 Rejicitur, ut diminuta, naturales tantum fructus, & industriales comprehendens.
- 5 Ex eadem ratione reprobat alia, quam ex Bald. & Rip. tradit Giurb.
- 6 Proponitur alia ejusdem Giurb. & nostri Guzm. ex lib. in fructu, ff. de usufruct. legat.
- 7 Rejicitur quoque ob defectum differentie.
- 8 Consultus in dict. lib. in fructu, definiendi fructus animum non habuit, sed duntaxat explicandi fructuum maturitatem non spectandam, ut colligi possent.
- 9 Refertur alia ex Oldrad. Alberic. Ryminald. & aliis antiquioribus, qui fructum esse voluerunt: Quacumque utilitatem ex re, vel propter rem quomodocumque proveniente.
- 10 Rejicitur, ut nimis generalis, & differentia, ut superior proxima, carens.

- 11 Comprehendit hæc antiquorum diffinitio omnia rerum emolumenta, & utilitates, & tamen omnia in fructu non sunt.
- 12 Ancillarum partus magnum commodum continent, fructus tamen non reputantur, & num. 13.
- 14 Partes substantiales rei, ut edificiorum columna, portæ, & similia. divitis ædificiis, fructus non sunt, nec ad usum fructuarium spectant.
- 15 Nec animalium demortuorum pelles, licet hæc omnia emolumenta occasione rerum proveniant.
- 16 Similiter, nec incrementum latens per alluvionem fundo adductum, quamvis emolumentum sit, & occasione rei proveniens, ipsius tamen fructus non reputatur.
- 17 Nec ex hac ratione decima de eo, ut de aliis fructibus rerum minoris, jure nostro, tutori debetur.
- 18 Portio, quæ per alluvionem fundo accrevit, ipsius augmentum, & fundi pars substantialis reputatur, & ad dominum proprietatis, non ad fructuarium pertinet.
- 19 Insula etiam juxta prædium in flumine nata, licet ipsius augmentum vel emolumentum sit, ut res principalis, non ut fructus consideratur.
- 20 Idem in portione, quæ ratione rei jure accrescendi domino obvenit.
- 21 Et in servitute reali, quæ propter ipsam rem competit, nam accessio, non fructus dicitur.
- 22 Similiter lapidicina, sive lapides ex cis scissi fundi emolumentum sunt, & tamen in fructu non habentur, nisi renascantur, & ex eorum incisione fructuosior fundus reddatur.
- 23 Hæc omnia lapidicinarum, & superiora emolumenta, & si fructus non sint in prædictis Oldradi, Ryminald. & aliorum diffinitionibus comprehenduntur.
- 24 Arborea quoque ex sylva non cædua, & si evellantur, vel vetustate desicentur, ad sylvæ dominum, ut rei emolumentum principale, non ad fructuarium, ut fructus pertinent.
- 25 Concluditur ex dictis Oldradi, Ryminald. & aliorum præfatas diffinitiones conviciari, ut nimis generales, & sine aliqua differentia ad discernendas commoditates, de quibus supra, quæ fructus non sunt.
- Proposit Author novam Fructus diffinitionem, ex n. 26. cum seqq.
- Ostenditur Authoris diffinitionem integram, & ex omni parte perfectam genere, & differentia constare. n. 29. cum seqq.
- 30 Genus quod sit in hac diffinitione, & quæ rerum emolumenta sub eo comprehendantur, num. 31. & 32. Quod sit alterum Authoris requisitum, differentia nempe, num. 33. cum seqq.
- Emolumenta; ut fructus sint; quod salva rei substantia, & ad usum hominis proveniant, loco differentia requiritur Auther. d. num. 33. & 34.
- 35 Ex dictis verbis loco differentia adjektis, cessant argumenta contra superiores diffinitiones. Oldrad. Ryminald. & aliorum objecta, & n. 36. cum seqq.
- Excludantur per dictam differentiam quacumque rerum commoda, quæ ipsarum rerum partes substantiales sint; dict. num. 35.
- 36 Ex eadem ratione, & differentia, excluditur incrementum latens alluvionis, ut ipsius rei pars principalis.
- 37 Pertinet tamen incrementum alluvionis ad fructuarium, ut ex eo fructus percipiat.
- Intellige si sit latens, contra si patens, aut separatam, quia tunc pleno jure ad proprietarium spectat, & n. 43.
- 38 Similiter ex dicta differentia à superiori diffinitione excluditur, si quæ rei portio defecta portioni non defecta accrescat, nam tunc hujusmodi utilitas, ut

- ut pars principalis ad dominum portionis non defecta, non ad fructuarium, ut fructus pertinet, & num. 42.
- 39 Portio jure accrescendi proveniens, idem cum re principali reputatur.
- 40 Idem in alluvionis incremento.
- 41 Incremento alluvionis, simile est jure accrescendi.
- 43 Portio defecta portioni, cujus usufructum quis habet, accrescens, nec quoad fructum ad fructuarium pertinere debet.
- 44 Servitutes quoque prædiorum à superiori diffinitione ex dicta differentia excluduntur, & num. 45. & 46.
- 45 Sunt partes principales prædiorum, ipsorumque quantitas reputantur.
- 46 Debentur tamen fructuario cum ipsis prædiis, quibus cum suis qualitatibus uti debet.
- 47 Excluduntur quoque à superiori diffinitione ex tradita differentia, arborum sylva non cædua emolumenta, & lapidicina non renascentes, quia ex hujusmodi arborum, lapidumve excisione periretur substantia rei.
- 48 Partes etiam ancillarum à superiori diffinitione manet exclusus per ejus ultima verba ad usum hominis inductum.
- 49 Ancillarum partus, ideo non computantur in fructu, ne homo ad cuius usum inducta sunt omnia ad alterius usum pertineat.
- 50 Commendatur hujus capituli materia, & superior noviter elucidata diffinitio.

Postquam igitur de nostri verbi Fructus origine in capit. præcedent. egimus recto ordine de ejus diffinitione in præsentem agere proponimus, ut plenius, & perfectius ejus natura cognoscatur; est enim proprium diffinitionis rei naturam, & substantiam explicare juxta Aristotel. 2. metaph. Bald. in præm. Decret. ideo omnis, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, à diffinitione proficisci debet, ut frequenter omnes notant ex Marc. Tull. lib. 1. in princip. officior. & Bald. in prælud. feudor.

Sed antequam eam proponamus advertendum est verbum Fructus nos hic, & in discursu nostri tractatus accipere non in stricta, & rigorosa significatione, ut tantum fructus naturales, aut industriales, quos fundus fert, significet, sed in lata, & generalis prout de jure civili, & omnes Practici interpretantur, ita ut omnia emolumenta, & utilitates ex re vel occasione rei provenientia comprehendat, juxta dicta supra in capit. præcedent. à num. 12. ex dict. lib. usura. ff. de usur. & ex aliis juribus, & ex Castill. Cyarlin. Niagro. & ibi relat. & latius infra capit. sequent. tot.

Quo supposito, ut ad nostram questionem accedamus, diffinitionem nostri verbi Fructus primo tradit ex Marc. Varron. lib. 4. de ling. latin. cap. 2. Ryminald. conf. 36. num. 8. tom. 1. qui ait: Fructum fundi esse eum, qui ex eo nascitur, utilis ad aliquam rem naturæ, aut ortus, sive naturæ vi, sive hominum opera: quam diffinitionem sequuntur Castill. de usufr. cap. 36. n. 4. Franc. Connan. lib. 4. commentar. lur. Civil. cap. 1. à n. 1. Cop. de fruct. lib. 1. tit. 1. qui eam comprobant. ex text. in lib. item si fundi 10. lib. arborea 59 ff. de usufr. ibi: Quidquid in fundo nascitur, quidquid inde percipitur ipsius fructus est.

Quæ diffinitio, tantorum virorum pace, mihi non placet, nec placere debet, ut nimis diminuta, cum tantum fructus naturales, & industriales ex fundo natos comprehendat, non vero cæterarum rerum commoditates, ut domorum pensiones, vecturas navium, operas servorum, pecorum factus, & alias utilitates, quæ in fructu sunt, licet in fundo non ferantur, ut supra dixi num. 2. & latius infra capit. sequent. tot.

Et ex eadem etiam ratione rejicienda est alia, quam

ex Bald. & Rip. refert Giurb. decis. 72. num. 2. ubi ait: Fructus esse, qui beneficio voris infusi, & labore hominis adhibito, ad ortum, & maturitatem perveniunt, quam etiam diffinitionem non est dubium eodem modo fructibus naturalibus, aut industrialibus, duntaxat convenire; vel potius dic verbi Fructus descriptionem, quam diffinitionem esse.

Nec magis fortunatè fuit loquutus idem Giurb. in 6 observat. 39. num. 34. ubi dixit: Fructum esse quod ad usum hominis inductum est, ex text. in lib. in fructu, ff. de usufructu legat. quam diffinitionem sequitur Guzman. de eviction. quest. 21. num. 6. licet nullus eam disputet, aut explicet.

Quæ tamen secunda Giurb. diffinitio, nec magis 7 quam prima sustineri potest, quia licet genus in se includat, nimirum in verbis quod ad usum hominis inductum est, quæ omni rei conveniunt, cum omnia gratia homini creata sunt, lib. in pecudum 28. § Parus verò 2. ff. de usur & ibi DD. potissimo tamen alio diffinitionis requisito caret, differentia, videlicet, quia in ea fructus non discernuntur ab ipsi rebus principalibus, ex quibus ipsi fructus producuntur, quæ similiter ad usum hominis inductæ, ac creatæ sunt, ut dixi, & tamen fructus dici non posse, nemo est qui dubitet.

Ultra quod nec Jur. Consult. in dict. lib. in fructu, 8 animum diffiniendi fructus habuit, sed duntaxat explicandi fructum maturitatem spectari non deberi, ut colligi possint, sed potius etiam immaturè id fieri licere, si major utilitas ex eo fructuario, aut colono sequatur, ut docent licet non ad istam rem Tiraquel. de retract. §. 5. gloss. 4. à num. 18. benè à D. Valent. illustr. tract. 1. cap. 3. à num. 5. & 12. ad cuius probationem rectè, & accuratè Consultus dixit, in fructu esse intelligi, quod ad usum hominis inductum est; ut denotaret etiam immaturos fructus colligere in fructu esse, si id in pleniorè, & utiliorè fructuarii usum redundet; quare per dicta verba potius quid in fructu veniat, & quomodo fructuarii uti debeat, explicare Consultum quam verbum Fructus diffinire, dicendum est, ad cuius legis explicationem, & conciliationem cum l. 27. §. 2. & 26. ff. ad leg. Aquil. lib. 7. §. Notavinus, ff. quod vi, aut clam. dicam latius infra part. cap. ubi plenè de his fructibus immaturis, & eorum collectione.

Aliam verò diffinitionem breviter nobis infinuat 9 Horac. Barbat. de divif. f. ubi. part. 1. cap. 3. num. 3 qui, & si per transitum, fructum esse ait, omne, & quidquid ad nos ex re, vel propter rem provenit; quam etiam diffinitionem apud aliquos ex antiquioribus inveni; eam namque tradidit Oldrad. conf. 24. ubi ait: Fructus rei est utilitas ex re, vel propter rem quomodocumque proveniens: quem sequitur Guizzarel. decis. 34. num. 1. & 5. & comprobant ex lib. item si fundi, & §. Aucupiorum, lib. arborea, §. 1. ff. de usufruct. lib. usura, lib. prædiorum, ff. de usur. & hanc eandem diffinitionem refert ex Franc. de Arcio. Alberic. & aliis antiquioribus Arnulphus Ruzæus de jure Regal. Franc. Reg. in privileg. 30. num. 7. in tractat. DD. tom. 12. pag. 376. col. 1. & comprobati videtur ex juribus, & autoritatibus supra numero 2. relatis, quibus fructus esse non solum quod immediatè; sed & quod mediatè ex re percipiatur probavimus.

Quam certè diffinitionem, licet magis naturam 10 verbi Fructus insectari libenter fatear, adhuc tamen ei non assentior, cum similiter, ut superior refutata, potissima diffinitionis parte careat, nimirum differentia, ideoque notoriè peccat in regula, quæ vulgariter apud logicos jactatur, perfectam nempe, diffinitionem cum suo diffinito converti debere,

- ita ut alteri, quam rei diffinitæ, non conveniat, ut ex multis tenet Sebast. de Medic. de diffinit. in præm. num. 7.
- 11 De defectu igitur hoc in prædicta diffinitione clarè constat, nam nimis generaliter in ea dicitur, omne commodum, quomodocumque ex re, vel propter rem proveniens fructum esse. Plura enim sunt commoda, quæ licet ex re proveniant, in fructu tamen non sunt, ut ancillarum partus, qui quamvis magnum commodum, & augmentum contineant
- 12 Baeza de decim. tutor. cap. 23. à numero. 10. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 30. à num. 11. & ideo in redditu sint, juxta veriore, ut ex gloss. in l. de dicit. §. Hereditatem, ff. ad S. C. Trebellian. Baeza & Gutierrez ubi proximè, à num. 1 & 2. Petr. Barbof. in lib. divorzio 8. §. Non solum, num. 20. ff. solut. matrim. Gasp. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. quæst. 1. à num. 3. Cyarlin. tom. 1. controvers. cap. 47. à num. 7.
- 13 attamen in fructu non esse manifestum est, lib. in pecudum 28. §. Partus, vers. 1. ff. de usur. lib. ancillarum 27. ff. de hereditat. petit. lib. verus erat quæstio, ff. de usufruct. lib. 23. tit. 21. part. 3. ut resolvunt Castilant. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. fol. mili 184. à numero 5. Martienç. in lib. 5. tit. 19. gloss. 5. à numero 1. Azeubed. in lib. 5. & 4. à numero 17. tit. 19. lib. 5. Recopilat. & aliis congestis Mar. Giurb. ad consuetud. Messanen. cap. 1. gloss. 3. numero 15. Doct. Amay. lib. 3. observat. cap. 1. §. 1. numero 45. Oñat. de contract. tom. 1. disp. 8. sect. 4. num. 77. & latius infra dicam in hac part. cap. tot.
- 14 Item partes substantiales rei; ut domus, aut ædificiorum columnæ, portæ, & similia, quæ sunt commoda, & utilitates ad Dominum pertinentia, nec tamen, eis dirutis, fructus sunt, nec ad usum fructuarium spectant, Oñat. de contract. tract. 3. disp. 8. sect. 4. num. 88. & 89. ut nec animalium de mortuorum pelles, quæ utilitas ex ipsis absque dubio censentur, & nihilominus inter fructus non reputantur, ut ex alijs resolvit Par. Leand. quæst. moral. tom. 1. tract. 6. disp. 5. quæst. 10. quia partes principales ipsorum animalium esse censentur, ut docent ad text. in lib. mortuo bove 9. ff. de legat. 2. Ant. Gomez 1. var. cap. 12. num. 16. & 41. & congesti per Aillon ibi, qui alia plura de simili augmento cumulat.
- 16 Item incrementum latens molliter per alluvionem fundo adauctum, licet emolumentum rei sit, & occasione ejus proveniat, fructus tamen non est, nec ad fructuarium, quoad dominium sed potius ad ipsius rei dominum pertinet; text. in lib. item si fundo 10. §. Huic vicinus, ff. de usufruct. D. Molin. primogen. lib. 1. cap. 26. num. 17. & 18. Franc. Connan. lib. 4. comment. jur. cap. 1. num. 31. vers. Quod alluvione, Jul. Clar. lib. 5. receptar. sentent. §. Faudum, quæst. 88. Gutierrez de tutel. & cur. part. 3. cap. 3. à num. 11.
- 17 ubi quod, nec ideo decima alias de alijs fructibus rerum minoris jure nostro fori, tutori debita, ex eo solvenda sit; quia fructus non est, Baez. de decim. tutor. cap. 24. num. 10. sed augmentum, aut pars substantialis rei, ut ad rem docent alijs congestis Joan. Garcia de expensis, cap. 22. num. 39. Castill. de usufr. cap. 37. à num. 22. & ex Peralt. Mier. Tiraq. & alijs Giurb. decis. 92. num. 15. ubi, & in quolibet alio augmento à natura proveniente, & ex text. in lib. item si fundum, §. Sed si insula, ff. de usufruct. idem in quolibet augmento Baez. de decim. tutor. cap. 24. num. 10. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 30. num. 12. in quo, & in nostro incremento noviss. Ant. Nig. de laudem, tom. 1. quæst. 11. à num. 79. Oñat. de contract. tom. 1. tract. 3. di. disp. 8. sect. 4. à num. 88.
- 19 Item similiter insula juxta prædium in flumine nata, licet ei accrescat, & ut quoddam augmentum, ad-

hareat non tamen in fructu esse, & ad fructuarium pertinere dicitur, tanquam res principalis, ut bene notat Anton. Perez super Cod. adit. de thesaur. num. 7.

Ex qua ratione jus accrescendi similiter etiam Domino ob rem competit, & tamen fructus non est Oñat. de contract. di. disp. 8. sect. 4. num. 80.

Item servitus realis propter ipsam rem pertinet, nec ideo ipsius fructus dicitur, cum tantum accessio rei sit, & ut talis ejus domino competat, & in rei restitutione venit, Oñat. d. num. 89.

Item lapidicinæ, seu lapides ex eis scissi, licet fundi emolumentum sint, attamen in fructu non habentur, si nec renascantur, nec ex eorum incisione fructuosior fundus reddatur, tex. in lib. divorzio 8. §. Si vir, ff. solut. matrim. & ibidem Paul. de Castr. & Duaren. Zast. lib. 2. singul. intellect. cap. 34. Dom. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. à num. 9. Joan. Gutierrez, de tutel. part. 3. cap. 23. num. 11. & cap. 24. tot. Garc. de expens. cap. 22. num. 48. Castill. de usufr. cap. 37. à num. 15. vel saltem salva substantia prædii excindantur, ut latius dicam infr. cap. . . à num. . . & num.

Quæ quidem lapidicinæ emolumenta, & similia, quæ, non salva rei substantia, sed imo perempta, proveniunt, licet fructus non sint, in prædictis Oldrad. Ryminaldi, & Barbat. diffinitionibus comprehenduntur, cum ex nulla earum differentia excludi dici possint.

Et similiter ex eadem ratione arbores ex sylva non cedua ipsius fructus non sunt, & ideo si vi ventorum evellantur, vel vetustate deficiant, ad sylvæ dominum, ut rei emolumentum, non ad fructuarium ut fructus pertinent, nisi ut dicam loco infr. hac part. cap. ex num. & interim probant tex. in lib. item si fundi 9. §. fin. cum ll. seqq. ff. de usufr. docent Baez. de decim. tut. cap. 26. num. 19. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 27. Dom. Molin. de primog. lib. 1. cap. 22. num. 5. ubi addentes Petrus Barbof. solut. matrim. in lib. 8. §. Si fund. Castill. de usufr. de cap. 28. Christin. decis. Melchin. tit. 15. art. 4. de quibus, & alijs rerum emolumentis, & augmentis latius infr. in suis locis dicam.

Ex quibus manifestè, convincuntur prædictæ diffinitiones Oldrad. Ryminaldi, & Barbat. ut nimis generales, & sine aliqua differentia, qua fructus à dictis, & alijs commoditatibus, quæ fructus non sunt discernantur.

Quibus relectis quousque alias meliorem attulerit, liceat ingenio mei exiguitati, & si cum verecandia in re tam ardua inter tot, peritissimosque viros suum calculum præbere.

Inspecta ergo nostri verbi Fructus natura, & quam plurimis authoribus de ea tractantibus, & eorum doctrinis plenè discussis jure Civili attentè sic diffiniri posse cenfeo.

Fructus est, quacumque utilitas ex re mediata, vel immediata, sive ejus substantia, ad usum hominis proveniens.

Quæ diffinitio integra, & ex omni parte perfecta mihi videtur, cum, & differentia constet.

Genus igitur nostræ diffinitionis in primis ejus verbis manifestè invenitur: Quacumque utilitas ex re mediata, vel immediata: in quibus non solum fructus naturales, aut industriales, qui immediatè percipiuntur, sed etiam, ut in genere omnia lucra, omniaque rerum emolumenta, & omnes denique utilitates, quæ ex re, vel occasione rei percipi possunt, etiam si fructus non sint, comprehenduntur, ut constat ex doctrina plurimum DD. de prædictorum verborum amplissima significatione latè tractantium, ut videri potest apud Joan. And. ad specul. tit. de locat. seu emphyt. §. Nunc aliqua, num. 116. vers. Qui taberna, Oldrad. cons. 24. Cuizar.

Cuizar. decis. 34. à num. 15. & Barbof. in l. divorzio 8. §. Si vir, n. 39. ff. sol. matrim. Alba cons. 275. à n. 13. Niger. de laudem. part. 1. quæst. 13. à n. 5. & 54. Castill. de usufruct. cap. 36. à n. 5. & 65. noviter Cyarl. tom. 1. contr. 47. à n. 11. Christia. in constit. Mechlin. tit. 11. art. 29. à num. 6.

31 Ut sunt pensiones domorum, & mercedes rusticorum prædiorum, quæ licet immediate ex re non proveniant, in fructu tamen sunt, l. ancillarum, §. Sed, & pensiones, l. mercedes, ff. de petit. heredit. l. prædiorum 36. de usur. Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 17. verbo, & faire les fruits siens, à n. 1. Menoch. de recup. rem. 15. à num. 622. & de arbit. cas. 210. n. 29. & cons. 66. à num. 7. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 14. n. 17. & cap. 17. num. 14. Card. Otthobon. decis. 193. n. 7.

32 In quibus nostræ diffinitionis verbis comprehenditur etiam usura, aut interesse pecuniæ, quæ quamvis ex ipsa re non nascatur, nec ex ea immediatè proveniat, & ideo proprie fructus non sit, d. l. usura pecuniæ 121. sic intellig. ff. de verb. sign. improprie tamen juris civil. interpretatione in fructu computatur, §. Constituitur, inst. de usufr. l. 2. de usufr. ear. rev. l. usura 34. de usur. latè Rebuff. in di. l. usura 121. Niger. de laudem. quæst. 13. à num. 58. Barbof. in appellat. verb. Pecunia, n. 7. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. n. 17. Giurb. decis. 72. n. 10. & infr. latius dicam cap. sequent.

33 Cætera igitur nostræ diffinitionis verba, nimirum, salva ejus substantia, & ad usum hominis ad alterum diffinitionis requisitum, scilicet, ad differentiam referenda sunt.

34 Quæ quidem verba, salva ejus substantia optime essentiam verbi Fructus, & differentiam, cum alijs emolumentis, quæ fructus non sunt explicant; nam inter alia ad id requisita illud principaliter locum sibi vindicat, ut emolumentum ex re, salva ejus substantia, proveniat, nec eam in aliqua parte consumat, aut perimat, ut ex text. in l. divorzio, §. Si vir, ff. solut. matrim. docent cum alijs, Sarmient. select. interpret. lib. 3. cap. 10. n. 4. Niger. de laudem. tom. 1. quæst. 13. n. 16. ne alias fructuarium proprietatis particeps fiat, quod jure non permittitur, imo aliter quam salva rei substantia uti, ac frui nequit, ut ex princ. instit. de usufr. tenet. Gloss. & DD. ibidem, vers. Salva rerum substantia, Franc. Connan. lib. 4. comment. cap. 3. à n. 1. & multis, congestis ad plura resolvunt Cavalcan. de usufr. mulier. relit. n. 158. D. Joan. del Castill. de usufr. cap. 33. à n. 4. & tot.

35 Ex quibus verbis loco differentie adjectis cessant in nostra diffinitione argumenta objecta contra superiores diffinitiones maximè contra traditas per Oldrad. Ryminaldi, & Barbat. cum per dictam differentiam à nostræ diffinitione excludantur quæcumque commoda, quæ partes substantiales rei sint, & quidquid ad usum hominis inductum non fuerit.

36 Quare incrementum latens alluvionis, cum sit pars ipsius rei, & cum ipsa idem censeatur, §. Præterea 20. instit. de rev. divis. ubi repetentes Joan. Andr. ad specul. tit. de locat. §. Nunc aliqua, num. 116. vers. Qui tabernas, in fin. Franc. Connan. lib. 4. comm. cap. 1. n. 31. vers. Quod alluvione, Garc. de expens. cap. 22. n. 39. & relati sup. n. 18. ideo merito, non ad fructuarium, ut fructus, sed ad proprietarium, seu dominum rei spectat, di. l. item si fundi 10. ver. Huic vicinus, ff. de usufr. ut supr. dixi ex Gutierrez. Castill. Nigro, Oñat.

37 & alijs; licet ad hoc, ut fructuarium fructus ex eo percipiat una cum re in quo usufructum habet ad ipsum incrementum pertineat, si sit latens, contra si patens, aut separatum, quia tunc pleno jure ad proprietarium

spectat, di. l. 10. ver. Huic vicinus, Castill. & sup. rel. & latius infr. dicam cap. . . à num. . . & in portione defecta quæ non defecta accrescit infr. hoc cap. num. 43.

Et idem in jure accrescendi dicendum est, ut si alius cuius rei proprietates duobus conjunctim re, aut verbis sit relicta, & usufructus alteri relinquatur, portio proprietatis defecta portioni non defecta accrescat, quin, ut ipsius portiones augmentum, aut ejus causa utilitas proveniens ad fructuarium pertineat ratione usufructus, quem in ipsa portione non defecta habet; quia hoc augmentum non accessorie ab ipsa re provenit, ita ut ipsius emolumentum salva ejus substantia, consideretur, sed principaliter ipsi rei accrescit ad differentiam fructus, qui personæ debentur, text. singularis, & ad rem notabilis in l. si Titio 53. §. 1. in fin. ff. de usufruct. ibi: Quoniam portio fundi, velut alluvio portioni, persona fructus accresceret, & ita defecta portio, non defecta injungitur, ut ex duabus portionibus unica res principalis ejusdem qualitatis, & naturæ efficiatur, ut ad aliud notat eleganter Ant. Gom. 1. var. cap. 10. n. 35. vers. Confirmatur, & 40 in alluvione dicitur in l. fin. C. de alluvion. & palud. & melius in l. si ego, §. 7. ff. de public. in rem action. ibi: Quod tamen per alluvionem fundo accessit, simile sit ei, cui accedit; cui alluvionis incremento, simile quoque est jus accrescendi, di. l. si Titio §. 1. in fin. ff. de usufr. ita, ut cum ea unica res principalis efficiatur: quare secundum nostram diffinitionem non potest portio defecta ab alia segregari, & ad usufructuarium, ut fructus, & utilitas ejus, cui accrescit transire, salva rei substantia, cum magnum ejus dispendium, & separatio sequeretur; quæ ita procedunt, ut si usus fructus certa portio dantaxat sit relicta, in hoc casu, nec quoad usum fructum supra dictam proprietatis portionem defectam fructuarium habeat, quia est incrementum patens, & separatum, & ideo in eo idem dicendum est, ac in simili alluvionis incremento, dictum remanet, supr. n. 37.

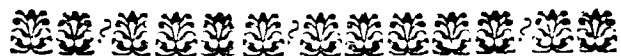
In servitutibus autem prædiorum idem ex duplici ratione dicendum est, nimirum, quod non possit earum jus ad fructuarium spectare, ut rei utilitas, aut fructus; quia servitutes prædiales non personis, sed prædiis ipsis debentur, nec sine eis constitui possunt, l. 1. ff. comm. prædior. l. ergo, de servit. rustic. Connan. lib. 4. cap. 8. n. 1. Morl. in emp. tur. 1. part. tit. 6. ff. de servit. n. 76. Castill. de usufruct. cap. 11. n. 12. & ita eis coheret, ut eorum qualitates sint, & prædicta ipsa reputentur, adeo, ut ratione servitutem dicantur, prædia qualiter se habentia, l. quid aliud 36. de usufruct. ibi: Quid aliud sunt jura prædiorum; quam prædia qualiter se habentia, ut bonitas, salubritas, amplitudo: & ibi notat Gloss. & Rebuff. Conn. di. l. 4. cap. 7. num. 8. Govean. lib. 1. var. cap. 7. num. lib. 1. var. cap. 9. Castill. d. cap. 11. n. 15.

Quare ista prædiorum utilitas ad usufructuarium pertinere nequit sine magno rei dispendio, at verò earum usum simul, cum prædiis fructuarium habeat, quia eis cum omnibus suis qualitatibus uti debet.

Ex quibus etiam, & ex supradictis nostræ diffinitionis verbis, Salva substantia rei, loco differentie adjectis à nostra diffinitione excluduntur arborum sylvæ non caduæ emolumenta, & lapidicinæ non renascentes, ex quarum lapidum excisione fundus utilior factus non fuerit, vel saltem, salva ejus substantia, non excidantur, quæ & similia emolumenta, quæ substantiam rei peiunt, licet in prædictis Ryminaldi, & aliorum diffinitionibus minus rectè comprehenderentur, à nostræ

- tra quidem per dicta verba merito manent exclusa.
- 48 Item, & à nostra diffinitione per ultima ejus verba, *ad usum hominis* loco etiam differentia adjecta, partus ancillarum exclusio censetur, quem quamvis certissimum sit, in fructu non esse, d. l. in pecudum 28. §. Partus vero, cum supr. relat. ff. de usur. adhuc tamen in Ryminaldi diffinitione includi supr. diximus; sed certè à nostra diffinitione manifestè per dicta verba excluditur, quia per ea, ut quid in fructu sit, ad usum hominis inductum requiritur, ut per text. in l. in fruct. 42. ff. de usufruct. legat. & post antiquior. docent Pract. Papiens. in form. libell. in act. real. vers. Simul cum fructib. num. 3. Guzm. de evict. quest. 21. num. 6. Guizarel. decis. 34. num. 6.
- 49 quare cum non ex alia ratione in fructu ancillarum partus computentur, nisi quia absurdum esset hominem, cujus gratia & ad cujus usum inducta sunt omnia, ad alterius usum pertinere, ut tenent ex l. in pecudum 28. §. Partus vero. ff. de usur. Barb. solut. matrim. in dict. l. Non solum, n. 20. Escob. de ratio. cap. 29. num. 20. Fragosl. de regim. part. 3. lib. 9. disp. 2. §. 4. num. 8. vers. Sed, Casan. in consuet. Burg. rubr. 114. §. 27. verb. Fuit, à num. 5. Matienç. in l. §. tit. 9. Gloss. §. à n. 1. Oñat. de contract. tom. 1. disp. 8. sect. 4. n. 77. & à n. 7. & 13. & plenius suo loco dicam infr. hac part. cap. rectè ergo per dicta nostræ diffinitionis verba manet exclusus.
- 50 Quibus plenè absoluta manet nostri verbi *Fructus* diffinitio, quam non ita apud ullum explicatam inveni, cum omnes, quos viderim, nimis breviter, & absque aliqua disputatione rem tractent.

CAP. III.

Quid fructuum appellatione veniat?

SUMMARIUM.

- 1 Quam variè circa hanc quæstionem Doctores, & Jurisconsulti loquantur.
- Injuxta aliquorum sententiam id solum fructuum appellatione comprehenditur, quod ex ipsa re nascitur, ex eaque immediatè percipitur: dict. n. 1. cum seqq.
- Adducitur pro hac sententia text. in l. item si fundi 10. ff. de usufruct. l. arbores 59. §. 1. eodem tit. l. divortio 8. §. Si vir, ff. solut. matrim. dict. n. 1.
- 2 Ponderatur pro eadem sententia text. in l. apud Julianum 40. §. Fructus, ff. de legat. 1. qua urbanorum prædiorum pensiones fructuum appellatione non includi, probari videtur.
- 3 Eadem sententia comprobatur per text. notabilem, & ad rem singularem in l. usura pecuniæ 121. ff. de verb. sign.
- Usura pecuniæ non ex alia ratione in fructu non esse in dict. leg. dicitur, nisi quia non ex ipsa pecunia nascitur, ibidem.
- 4 Ponderatur pro dicta sententia l. unic. §. unic. ff. de legend.
- Referuntur Doctores, qui pro hac sententia resolvunt, num. 5. 6. & 7.
- 8 Proponitur contraria sententia, imò fructuum appellatione non solum, quod ex re nascitur, sed etiam quicquid occasione rei mediatè, vel immediatè provenit, comprehenditur.
- Injuxta hanc sententiam fructuum nomine veniunt pensiones rusticorum, vel urbanorum prædiorum, interesse pecuniæ, & similia emolumenta mediatè ex rebus, provenientia, d. n. 8.

- 9 Comprobatur hac sententia ex text. in l. usura 34. ff. de usur. & opponitur dicta l. usura pecuniæ 121. ff. de verb. signif.
- 10 Adducitur pro pensionibus urbanorum prædiorum, ut fructus reputentur, text. expressus in l. prædiorum 36. ff. de usur.
- 11 Idem in mercedibus rusticorum, prædiorum, servorum operis, vecturis navium, aut jumentorum, & in similibus emolumentis, quæ rerum occasione proveniunt, l. mercedes, ff. de petit. heredit. optimus text. in l. si navis 62. ff. de rei vindicat. & num. 13.
- 12 Ponderatur ad idem text. in l. usufructu legato, ff. de usufruct.
- 14 Similiter pignorandi facultas reputatur in fructu, & si ab ipsa re immediatè non proveniat, ad text. in l. fin. ff. de usur.
- 15 Referuntur remissivè alia plura emolumenta, quæ licet à terra non nascantur, nec ex re immediatè proveniant, in fructu tamen sunt, ad fructus voluptatis, sive recreationis, jurisdictionis proventus, & similia.
- 16 Ponderatur, & subtiliter declaratur pro hac sententia, text. in dict. l. item si fundi, ff. de usufruct.
- 17 Referuntur Doctores, qui pro hac hac sententia resolvunt.
- Traditur vera hujus quæstionis resolutio, & istorum Doctorum concordia, dict. num. 17. cum seqq.
- Distinguntur inter verbi Fructus propriam, & rigorosam significationem: & inter impropriam, latamve juris civilis interpretationem: & quæ emolumenta sub his acceptionibus fructus nomine veniant, num. 18. cum seqq.
- 20 Intelliguntur jura in dict. l. item si fundi, dict. l. usura pecuniæ, & alia superius pro prima sententia adducta, & num. 24.
- Declarantur etiam dict. l. usura 34. dict. l. prædiorum & dict. l. mercedes, dict. l. apud Julianum, §. Fructus, ff. de legat. 1. pro secunda sententia relata, num. 23. & 24.
- 21 Pensiones prædiorum, interesse pecuniæ, & similia emolumenta non ex ipsis rebus, sed mediatè rerum occasione provenientia fructus nomine veniunt, accepto verbo Fructus juxta latam, & generalem juris interpretationem, cum seqq.
- Consulti, & DD. magis impropriam, & generalem verbi Fructus significationem insequuntur in contractibus, ultimis voluntatibus, & in qualibet alia fructuum acquisitione, vel restitutione, num. 25. in fin. & num. 27. & 29.
- 30 Referuntur Doctores, qui, nulla distinctione habita, pro latissima verbi Fructus significatione ad cujuslibet emolumentis comprehensionem resolvunt.
- 31 Urbanorum, vel rusticorum prædiorum pensiones, interesse pecuniæ, & similia emolumenta mediatè ex re, vel ex ejus occasione provenientia fructus nomine dicuntur, & quare, & n. 32.
- Declaratur text. in l. si navis 62. vers. fin. ff. de rei vindic. dict. n. 31.
- 33 Alia duo principalia requisita referuntur, ut quid in fructu dici valeat, cum seqq.
- Requiritur primo, quod emolumenta in fructu computanda non perimant substantiam rei, dict. n. 33.
- 34 Requiritur etiam renascentia, & quomodo hoc intelligendum, cum seqq.

Circa præsentem quæstionem non solum Doctores, sed, & ipsi Jurisconsulti varii extare videntur. Quidam enim fructuum appellatione id solum comprehendunt

comprehendi asserunt; quod ex re ipsa nascitur, & ex ea immediatè percipitur ut in expresso notat Ulpianus in l. item si fundi 10. ff. de usufruct. ibi: *Quidquid in fundo nascitur, quicquid inde percipi potest ipsius fructus est*: Et idem docet Paulus in l. arbores 59. §. 1. ff. eodem tit. ubi ferè eadem verba referuntur; & Papinianus in l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matrim.

Et etiam probari videtur ex eleganti text. ad rem tamen per DD. parum ponderato, in l. apud Julianum 40. §. Fructus ff. de legat. 1. ibi: *Quod in fructu dicitur, hoc, & in pensionibus urbanorum prædiorum intelligendum est*. Ex quibus verbis manifestè constat pensiones, cum ex terra naturaliter non nascantur, fructuum nomine non comprehendi ex propria verbi *Fructus* significatione: aliàs enim frustra Jurisconsultus legis dispositionem ad eas specialiter extenderet.

Et idem in usuris probatur ex text. in l. de fructibus, ff. de donat. inter vir, & uxor. Et in eisdem usuris, expressius, & absque ulla tergiversatione idem probare videtur Pomponius in l. usura pecuniæ 121. ff. de verb. signif. ubi dum Consultus ait: *Usuram pecuniæ in fructu non esse, non ex alia ratione id comprobatur, nisi quia non ex ipsa pecunia nascitur, nec ab ea immediatè producitur, ibi: Usura pecuniæ quam percipimus in fructu non est, quia non ex ipso corpore nascitur, sed ex alia causa est*.

Quæ omnia non idelegeret comprobari etiam poterunt per text. singularem, ad rem per DD. non relatum in l. unic. §. unic. ff. de gland. legend. ubi dum Ulpianus ait, glandis nomine ad effectum hujus text. & ejus interdicti, omnes fructus contineri, manifestè fateri videtur, fructuum nomine, nil aliud comprehendendi posse, nisi quod ex terra coaluerit, veluti poma, fegetes, & alij similes fructus naturales, aut industriales, qui ex terra nascuntur, inter quos solum illud interdictum locum habere potest.

Et, quamvis non ita fundent, plures tamen Doctores superiorem sententiam tenent, fructuum nempe appellatione duntaxat, quod ex terra nascitur, & ex ea immediatè percipitur, comprehendere ut constat ex Bart. in l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matrim. ubi idem docet Bald. Angel. in rub. de usur. & cum aliis Boer. decis. 224. & relati per Joann. Garciam de expens. & meliorat. cap. 13. n. 1. cum seqq. & alij per Escob. de ratioc. cap. 29. n. 5. & 7. & per Guzm. de evictio. quest. 21. à n. 1. & idem sentire videtur Joann. Maria Novar. ad Pragmat. Regn. Neapol. in Pragmat. §. de administr. universit. n. 70. cum seqq. ubi latè tractat, quid fructuum appellatione veniat, & duntaxat inter ea connumerat fegetes, poma, pyra, glandem, & similia ex terra coalascentia, quin de alijs rerum utilitatibus mediatè ab ipsis rebus provenientibus memoretur, ut sunt pensiones rusticorum, aut urbanorum prædiorum, vectura navium, interesse pecuniæ, & similia, quasi fructuum nomine non comprehendantur, ex eo quod à terra immediatè non producuntur.

Quod idem docent attenta nostri verbi *Fructus* stricta & rigorosa significatione Ponte de potest. Pro-reg. de regalib. tit. 4. §. 3. n. 30. qui eleganter in pecuniæ interesse loquitur. Petr. Barbof. in l. divortio, §. Si vir, n. 36. ff. solut. matrim. & noviter. Anton. Niger. de laudem, tom. 1. quest. 13. n. 5. cum seqq. & n. 11. ubi plures refert. & aliis congestis Cyarlin. tom. 1. controvers. cap. 46. n. 2. cum seqq. & novissimè Paul. Christin. in consil. Mechlinens. tit. 11. artic. 29. n. 6. cum seqq.

Ex contrario autem sunt alia plura jura, & Doctores, quibus manifestè probatur, fructuum nomine, non solum, quod immediatè à terra nascitur, venire, sed etiam quicquid ex re qualibet, vel occasione rei mediatè, vel immediatè provenit, comprehenduntur.

Luganez de fructib.

ut sunt interesse pecuniæ, pensiones rusticorum, vel urbanorum prædiorum, mercedes, aut vectura navium, & similia emolumenta mediata ex qualibet re provenientia.

Et primò expresse probatur ex text. in l. usura, 34. ff. de usur. ibi: *Usura vicem fructum obtinent*, quibus verbis contrarius stare videtur Ulpianus Pomponio in dict. l. usura pecuniæ 121. ff. de verb. signif.

Secundo constat ex l. prædiorum 36. ff. de usur. ubi prædiorum pensiones, licet, ex ipsis rebus non nascantur in fructu tamen sunt, ibi: *Prædiorum urbanorum pensiones pro fructibus accipiuntur*: Et eadem in mercedibus rusticorum prædiorum, operis servorum, vecturis navium, aut jumentorum, & similibus, quæ, quamvis à terra, vel ex ipsis rebus immediatè non nascantur, sed potius mediata ex eis proveniant, in fructu tamen esse probant expressa jura in l. mercedes, ff. de hereditat. petit. ibi: *Mercedes planè à colonis accepta loco sunt fructuum. Opera quoque servorum in eadem erunt causa. Quæ sunt pensiones. Item vectura navium, & jumentorum*.

Idemque comprobatur ex text. in l. usufructu legato 7. ff. de usufruct. ubi ideo tales pensiones, & utilitates in legato usufructus omnium bonorum venire, tamquam ipsarum rerum fructus asserit consultus: 13 Et ex eleganti, & mirabili ad rem text. in l. si navis 62. ff. de rei vindicat. ibi: *Nam, & si maxime vectura, sicut usura, non natura provenit, sed jure percipitur; tamen ideo vectura desiderari poterit*: Et idem per text. in l. si urbana 5. ff. de condit. in debit. l. fin. ff. de usur. Ubi, & quod utilitas, seu facultas pignorandi in fructu sit, cui convenit, l. fructus 72. ff. de regul. jur.

Et similiter alia plura emolumenta, quæ neque à terra nascuntur, nec ex re immediate proveniunt, in fructu sunt; maxime voluptatis, vel recreationis fructus, de quibus, ut dictum remanet supra cap. 1. à n. & latius infra dicam hac part. cap. fin. Multaque alia rerum emolumenta, quæ in fructu reputantur, & si ab ipsa terra, vel ex alia re immediatè non proveniant, ut jurisdictionis proventus, & similia congeram infra in capitib. seqq.

Ultra quæ jura, & fundamenta ultimo pro hac sententia ponderari potest textus vulgaris pro contraria prima opinione superius adductus, sed certe hanc secundam in expresso comprobatur, si bene, & subtiliter perpendatur, in d. l. item si fundi 10. ff. de usufruct. quatenus in hac lege Consultus Paulus ait, in fructu esse non solum quicquid in fundo nascitur, sed etiam quicquid inde percipi potest, quasi quid ultra è re natum in fructu considerari valeat: videlicet, si occasione rei utilitas aliqua proveniat; aliàs namque frustra. Consultus repeteret verba *quicquid inde percipi potest*, si nil aliud præter in fundo natum significare voluisset. Quæ ad rem notabilis consideratio manifestè comprobatur per §§. sequentes ipsius d. l. 10. in quibus Consultus pro sequendo materiam circa significationem verbi *Fructus* ait apud emolumenta, & aucupiorum, seu venationum redditus, & similia commoda ex ipsis corpore fundi immediate non provenientia fructuum appellatione venire; & clarius idem resolvit Consultus Paulus in d. l. arbores 59. §. 1. eodem tit. ubi post eadem dicta verba: *Quicquid inde percipi potest*, relata id in pensionibus quasi exemplificat, quas ad fructuarium quoque pertinere asserit.

Quare ex prædictis, & aliis juribus hanc opinionem, & quod hæc emolumenta in rerum restitutionibus in contractibus, & ultimis voluntatibus veniant, quoties ipsarum rerum fructus restitui debeant, docent Castrens. cons. 114. in princip. libr. 2. Ancharr. cons. 3. in princ. Joann. Copp. de fructib. tit. 1. cap. 1. ex n. 1. in tract. DD. tom. 17. fol. 236. optimè Cassan.

in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. verb. Et faire les fruits, n. 7. Jacob. Cujac. in par. ad tit. de usur. & fruct. Capol. de servit. urban. cap. 4. n. 9. Carroc. de locat. & conducl. sext. grad. accident. quest. 10. à n. 50. fol. mibi 23. opimè Jacob. Mandell. de Alba conf. 318. ff. 1. & conf. 14. n. 1. Si brader. de feud. part. 9. sect. 3. quest. 6. Avendañ. resp. 6. n. 6. Baez. de decim. tutor. cap. 22. n. 3. & cap. 23. n. 29. Girond. de gavell. 2. part. §. 2. n. 22. fol. mibi 4. August. Barbof. tract. var. in appellat. verb. Fructus, n. 5. Cyriac. controvers. jur. cap. 397. n. 6. cum sequent. ubi plures alios refert, & quod fructus sint quælibet emolumenta, etiam extra rem occasione tam enjus provenientia; & alii magis specialiter infr. pro concordia istarum opinionum referendi.

18 Ex quorum Jurisconsultorum, & Doctorum varietatibus difficilis admodum, & intricata redditur nostra quæstio; sed ut clarissima ejus resolutio appareat, & quid fructuum appellatione veniat indubitabiliter cognoscatur, dicendum existimo, verbum *Fructus*, tam apud Consultos, quam apud Doctores dupliciter accipi: Primò proprie, & strictè in sua rigorosa significatione: Secundò improprie, & abusive juxta juris civilis latam, & generalem interpretationem, ut ex juribus, & Doctoribus proximè referendis patebit.

19 Primò igitur modo, si strictè, ac propriè verbum *Fructus* accipitur, verissimum est ejus nomine duntaxat comprehendi, quod immediatè ex corpore rei nascitur, & percipitur, ita ut alia emolumenta, quæ non immediatè ex re proveniunt, sed extra rem, vel occasione rei ab ejus significatione excludantur. Et in hoc casu procedere, ac intelligi debet prima opinio, & supradicta pro ea allata in dict. l. item si fundi 10. l. arbores 59. §. 1. ff. de usufruct. l. divortio, §. Si vir. ff. solut. matrim. l. usura pecunia 121. ff. de verbor. signif. & cætera omnia, quæ supra adduxi, in quibus consulti asserunt in fructu id solum esse, quod in fundo nascitur, & ex ea immediatè percipitur, ob idque pecunia usuram, interesse, & similia excludentes, quia non ex ipsa re, sed ex alia causa mediatè provenit, imò in dict. l. item si fundi, non solum in fructu dicitur quidquid in fundo nascitur, sed etiam quidquid ex eo percipi potest, ut pensiones quoque, vel quid aliud occasione fundi mediatè proveniens comprehenderet Consultus, licet in ipso fundo non nascatur, ut diximus supra pro ultimo fundamento superioris secundæ sententiæ.

21 In secundo verò casu, nimirum si *fructus* vocabulum improprie, & abusive in generali significatione accipitur juxta juris civilis latam interpretationem, ut plerumque ex communi usu loquendi accipi solet; tunc absque dubio dicendum est in eo comprehendi omnia emolumenta, & quascumque obventiones, atque utilitates ex re, aut extra rem, vel occasione rei mediatè, vel immediatè provenientes.

22 Et in hoc sensu intelligenda sunt posteriora jura pro secunda opinione allata *supr. n. 17.* ex quibus manifestè hæc nostra intelligentia comprobatur; nam in eis dum Consulti asserunt pecuniæ usuram, pensiones, & similia emolumenta fructuum appellatione comprehendi loquuntur improprie, & per extensionem, ac interpretationem verbi *Fructibus*, ut ex ipsis juribus aperte constat, & præcipuè, ex dict. l. usura 34. ff. de usur. ibi: *Usura vice fructuum obtinet*; & cum eadem proprietate loquuntur cætera omnia jura, ut patet ex dict. l. Prædiorum 36. ff. de usur. ibi: *Pensionis pro fructibus accipiuntur*; & in dict. l. mercedes 29. ff. de petit. heredit. ibi: *Mercedes loco fructuum sunt*: Et in dict. l. apud Iulianum, §. Fructus, ff. de legat. 1. ibi: *Quod in fructibus dicitur idem in pensionibus urbanorum prædiorum intelligendum est.*

Quæ omnia verba, & similia, quibus Consulti in 23 in aliis juribus utuntur absque dubio improprietatem significant, & per interpretationem, ac extensionem procedere manifestè demonstrant, ut docent cum aliis Tiraquel. de jur. marit. glos. 7. n. 174. & in tract. le mort seifit le vis. part. 2. declarat. 10. n. 7. cum seqq. August. Barbof. tract. var. in diction usu frequent. dict. 169. num. 3.

Nec mirum, quod in dict. l. usura pecunie 121. ff. de 24 verb. sig. Et in aliis juribus pro prima opinione adductis tam strictam, ac propriam verbi *Fructus* significationem assecuti fuissent Consulti, & in d. l. usura 34. & similibus, tam amplè, & improprie loquantur: nam in dict. l. usura pecunie. Et aliis de diffinitione tantum, & naturali verbi *Fructus* significatione tractantur, & ideo merito naturaliter, & nimis proprie loquuti fuere: contra vero in dict. l. usura 34. Et similibus, in quibus, cum de fructuum restitutione, & acquisitione ex juris dispositione agerent, rectè ejus significationem interpretati sunt communique usu loquendi ad prædicta emolumenta extendunt, in quibus eadem ratio ad prædictos, & omnes juris effectus, ac infructibus naturalibus, & industrialibus invenitur.

Et istam distinctionem inter nostri verbi *Fructus* 25 propriam, & improprie acceptionem ad prædictorum jurium concordiam, & ad nostræ quæstionis resolutionem docent, licet non tam latè, & explicitè, nec ex prædictis rationibus, Franc. Conan. comment. ar. jur. civil. lib. 4. cap. 1. n. 2. Hothoman. in comment. verbor. jur. verb. *Fructus*, & 1. in fin. & 2. fol. 832. Chaffan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. verb. Et faire les fruits siens, fol. 184. qui loquens in pensionibus, aliisque rerum emolumentis ex eis immediatè non provenientibus, ea tamen in statuto de fructibus loquente comprehendi ait attenda verbi *Fructus* improprie generali juris interpretatione, cui semper Jurisconsulti, magis quam rigorosæ, & propriæ inhaerent, ut ex dictis juribus constat.

Et eandem sententiam, ac distinctionem prosequi- 26 tur eleganter Joann. Garc. de expens. cap. 23. à n. 1. qui benè loquitur, & rectè notat verbum *Fructus*, apud Jurisconsultos latissimè, & ultra suam propriam significationem in prædictis juribus civili modo interpretari, ita ut ejus nomine emolumenta omnia superius relata comprehendantur, quam doctrinam sequitur quoque Scobar de raioc. cap. 29. à n. 1. & 7. ubi Diaren. Gutier. & alio; pro ea refert, & Bartol. merito reprehendit, quia in dict. l. divortio, §. Si vir. voluit fructuum appellatione, quod ex terra nascitur duntaxat contineri, & prosequuntur latè Petr. Barbof. (licet pro contraria opinione ab aliis referatur) in dict. l. divortio §. Si vir. solut. matrim. à n. 37. qui loquitur in obventionibus, quæ immediatè ex re non proveniunt: & n. 38. ait quòd licet propriè fructus naturales dici non possunt ob dict. l. usura pecunie, de verb. signif. Ut, & nos fatemur, nihilominus tamen fructus civiles appellentur, ex dict. l. si navis 62. §. fin. ff. de rei vindic. & idem tenent Jacob. Mandell. de Alba conf. 275. à n. 13. & conf. 619. n. 3. qui doctè, & eleganter ad nostram distinctionem, & resolutionem loquitur, & in conf. 318. n. 11. Joan. Copp. in tract. de fructib. lib. 1. tit. 1. cap. 2. idque subtiliter in invit ad dict. l. usura pecunie, Alciat. in ea, versic. Eam in fructu. Et cum aliis noster Castillo de usufruct. cap. 36. n. 7. cum seqq. ubi Cæpol. Carroc. Avend. Baez. Girond. & alios refert, & à n. 65. 27 ait: *Fructus nomen in jure nostro non strictè, & propriè accipi, sed potius frequenter tam per Consultos, quam per scribentes in lata, & generali significatione pro omni commodo, & utilitate usurpari.*

Et

28. Et ex novioribus hanc resolutionem tenent post Castill. & supr. relat. cum Lorior. & alijs Guzman de evictionibus, quest. 21. à n. 1. Guizarel. decis. 34. à n. 15. & 22. benè Cairlin. tom. 1. controvers. 47. à n. 8. ubi plures DD. cum hac nostra distinctione inter propriam, & generalem verbi *Fructus* significationem ad concordiam redigit, idemque prosequitur ex nostro Garcia; Cassan. Soto, & alijs Paul. Christin. in consuetud. Mechlinens. tit. 11. art. 29. à num. 6.

29 Ex quibus animadvertendum est præfatos omnes Doctores dum hanc quæstionem cum dicta distinctione resolvunt, communiter etiam asserere, tam in contractibus, quàm in ultimis voluntatibus aliisque juris dispositionibus verbum *Fructus* intelligi debere juxta prædictam latam, & generalem significationem, tanquam ex juris civilis interpretatione, & communi usu loquendi provenientem: & sic quoque servari debere in praxi docent, maximè, si de fructuum restitutione agatur, & quid eorum appellatione venire debeat, & præcipuè de hac praxi universali testantur Castill. Guizarel. Niger. Barbat. Christin. in locis citatis, id appertè constat in fructuum, seu usufructus legato ex dict. l. item si fundi 10. l. arbores 59. ff. de usufruct. dict. l. apud Iulianum 40. §. Fructus ff. de legat. 1. Et idem in legatis, fideicommissis, tutelæ actione, & omnibus bonæ fidei judiciis, in quibus usuram, & alias obventiones in fructuum restitutione venire docet Ulpianus in dict. l. usura 34. ff. de usur. ubi ideo ad bonæ fidei judicia se restringere videtur, quia de usuræ restitutione agebat, quæ magis quam cæterorum fructuum, jure civili odiosa erat, ut latius dicam in fr. part. 1. cap. 3. ubi plenè de fructuum restitutione, tam in bonæ fidei, quàm stricti juris contractibus, & judiciis agam.

30 Et generaliter quamvis dictæ distinctionis immemores hanc latissimam significationem nostro verbo *Fructus* tribuunt in omni dispositione de fructuum restitutione, seu acquisitione, vel ad alios juris effectus agentes, Oldrad. conf. 24. Menoch. conf. 66. num. 4. cum seqq. & de recuperand. rem. d. 15. à num. 622. & de arbitrar. cas. 210. n. 29. benè Bero. conf. 43. n. 5. Cardinal. Tusch. practic. conclus. litt. F. conclus. 484. tot. Amad. de Pont. in quest. laudemial. quest. 20. Marc. Burg. de laudem. part. 1. quest. 4. n. 8. cum sequentib. Rovit. decis. 9. à n. 31. Civia. tom. 2. controvers. 397. n. 7. cum sequentib. Oñat. de contract. tom. 1. disputat. 8. sect. 4. Bay. in prax. Ecclesiast. in Alphabet. hoc verbo *Fructus*, n. 35. & 36. in quibus de latissima, & ampla verbi *Fructus* significatione plenè tractatur, maximè in praxi, quoties de fructuum acquisitione, & restitutione, ob alienationum, seu contractuum revocationem, vel aliter agitur.

31 Quare ex supradictis, nimirum, quod pensiones, mercedes, usuræ, & similia emolumenta mediatè ex re, vel ejus occasione provenientia fructus quoque dicantur ex communi usu loquendi, & juris civilis interpretatione meritò Doctores utilitates istas fructus civiles appellant, quia non à terra ex ipsa natura, vel hominis industria, natura, etiam juvante nascuntur, sed potius ex mera hominis industria proveniunt, & ex juris civilis ratione, legum quoque, ac prudentum interpretatione nomen merentur; ut latius suo loco dicam infr. part. cap. 1. 2. & 3. tot. ubi plenè de horum fructuum civilium materia; & differentia cum naturalibus, & industrialibus agam, & interim hæc fructuum civilium, à jure civili denominatio expressè comprobari potest, ex text. singulari in l. si navis 62. vers. Lagunez. de Fructib.

fin. ff. de rei vindicatione. Ubi Papinianus mirabiliter ad rem loquitur, ibi: *Nam, & si maximè vectura, sicut usura, non natura provenit, sed jure percipitur.* Et ex juribus *supr. numer. 7.* relatis docent Paul. Castrenf. in dict. versic. fin. Alexand. conf. 181. Bartol. & Doctores in l. fructus. Cod. de rei vindic. Menoch. de recuperand. poss. sion. rem. d. 15. à num. 623. Alva conf. 441. n. 12. Arias Pinel. in l. 2. Cod. de resind. vend. part. 2. à n. 52. Tiraquel. de retract. lignag §. 1. glos. 7. n. 55. Peregrin. de fideicommiss. artic. 49. à n. 128. Joann. Gutier. de tutel. 3. part. cap. 23. n. 16. & 17. Patr. Sanchez in summ. lib. 2. cap. 26. à num. 48. Augustin. Barbof. in collect. ad cap. grandis de supplend. neglig. Pralat. Carpou. in indice jurisprudent. Romar. verb. *Fructus*, & novissimè Franc. Marc. Prat. discept. forens. part. 1. cap. 23. n. 39.

Et interminis nostræ principalis quæstionis de ver- 32 bi *Fructus* significatione agentes, & prædictam fructuum civilium denominationem comprobantes, Joan. Garc. de expens. cap. 25. à n. 1. & 7. noviter, Niger de laudem. tom. 1. quest. 13. n. 60. & 64. qui emolumenta superius relata, tamquam ex juris civilis interpretatione fructuum nomen habentes, fructus civiles appellant.

Post quæ omnia ad pleniorè, & absolutam ver- 33 bi *Fructus* significationis cognitionem duo adhuc notabiliter animadvertenda sunt, videlicet; primò quælibet emolumenta, ut fructus esse dici valeant, necessario requiri, quod de substantiâ ipsius rei principalis non sint, nec in aliqua parte eam perimant, Sarmient. lib. 3. selectar. interpretat. cap. 10. n. 4. D. Joan. del Castill. de usufruct. cap. 33. à n. 4. & tot. Niger de laudem. tom. 1. quest. 13. n. 16. sed potius quid omnino ab ipsius substantiâ separata esse debent postquam ab ea producuntur, vel immediatè ejus occasione proveniunt; alias enim in fructu esse non poterunt, ut colligitur ex doctrina, Sarmient. & Castill. superius relata. & docet optimè, & eleganter Sesse decis. 63. n. 1. & comprobatur ex verbi *Fructus* diffinitione, quam superius retuli in cap. præcedent. n. 28. & seqq. cui ideo ad fructus essentiam, & differentiam aliorum emolumentorum verba, salva substantiâ rei, adjeci, & plura rerum emolumenta ibi adduxi, quæ ob hæc verba, & requisitum fructus dici non possunt: ut incrementum alluvionis, jus accrescendi, demortuorum animalium pelles, & similia, de quibus singulis dicam infr. in cap. sequent. à n. 85. & n. 173. & ex eadem ratione idem in emphyteusi resolvam, quæ ob caducitatem in commisso incidit, ut similiter fructus directi dominij appellari non valeat infr. à cap. à num.

Secundò etiam ad dubiam illam, & inter Docto- 34 res satis ventilatam quæstionem, quæ circa aliud juxta aliquos, non minus principale requisitum, ut quid in fructu sit, versatur; nimirum an renasci debeat vel non? animadvertendum est: sumpto verbo *Fructus* in lata, & generali significatione, prout de jure sumi diximus, nullo modo id requiri, imò quodlibet rei emolumentum, licet quotannis non renascatur; sed potius variè percipi contingat, fructum rei esse, ut optimè docent Aretin. in l. divortio, §. Si vir. ff. solut. matr. colum. 2. post princ. Zaf. lib. 2. singular. intellect. cap. 3. raul. de Castr. in dict. §. Si vir. & contra Gloss. Alexand. Boer. Chaffan. Baez & alios quos latè refert, & sequitur Petr. Barbof. in dict. §. Si vir. tot. qui omnes Aretin. videlicet, Barbof. & proximè citati contrarium, imò renascentium, ut quid in fructu sit, expostulant doctè, & eleganter Glossam, Boerium, & alios improbantes Joan. Garc. de expens. cap. 22. n. 47. & 48. & cap. 21. à num. 1.

Joan Gutierr. de tutel. 3. part. cap. 24. à num. 11. & cum alijs D. Joan. del Castell. de usufruct. cap. 6. n. 12. cum seq. & latius dicam infr. cap. 10. à num. 5. & 10. ubi idem in lapidicinijs non renascentibus late resolvit.

35 Quod quidem dupliciter meo videri intelligi debet. primò concurrente supradicto requisito sup. n. 33. relato, videlicet, quòd semper rei substantia salva permaneat.

36 Secundò, etiam intellige, si hæc emolumenta non renascentia principaliter ab ipsa re, vel ejus occasione proveniant, quo casu, quotiescumque, licet raro, aliquod emolumentum, seu utilitatem percipi contingat inter rei fructus, juxta dicta, computari debet: secus vero si licet ejus occasione, hoc tamen principaliter non fiat, sed potius res horum emolumentorum causâ duntaxat sit remota, non vero proxima, quia ex alia proximiori magis principaliter proveniunt; ut accidit in muneribus, seu donativis Dominis vassallorum, aut Baronibus per vassallos præstari solitis, in casu, quo præcisè, & perpetuo solvi non debent, & consequenter perpetuam renascentiam non habent, sed ex mera vassallorum voluntate, ac liberalitate dependent; quo casu talia munera, & emolumenta feudi, aut oppidi fructus non erunt; quia tunc quamvis horum munerum præstationis aliquis causa sit feudum, seu oppidum, per Dominos, aut Barones possessum ex hac tamen causâ, ut proxima non perveniunt, sed ex mera vassallorum voluntate, in qua duntaxat nituntur: quare merito fructus feudi, aut oppidi dici non poterunt, licet secus sit quando præcisè, & necessario hæc donativa solvi debeant, veluti, si jure municipali in aliquibus casibus ad ea vassalli adstringantur, vel etiam ex privilegio, pacto, seu transactione legitime inter Dominum, & vassallos in ita, aut consuetudine, vel præscriptione immemoriali debeantur in quibus casibus absque dubio fructus erunt, ut latius resolvam, & ad omnia dicta munera dicam infr. cap. 31. cum suis §§. Ubi plenè, quando in dictis casibus præcisè solvi debeant, vel non? ut, & tunc inter fructus feudi, aut oppidi computentur, vel ab eorum significatio- ne excludantur.

37 Hæc igitur sunt requisita, principaliter necessaria, ut rerum emolumenta fructuum appellatione comprehendantur, quæ generaliter ita tractasse pro nunc sufficiat; de quibus, & alijs pluribus dicam infr. in capitib. sequentib. ubi materiam prosequendo de aliquibus emolumentis, an fructuum appellatione veniant specialiter tractabo.

ramentorum, & unguentorum usu: Ad sericum, paleam, arundines, ceram, mel, examina interesse, vel aliud commodum ratione pecuniæ, vel quod ex nominibus debitorum redigi potest, ad servorum operas, & aliqua de earum materia: ad nivem, de ejus usu, antiquitate & utilitate; ad salinarum redditus, & cui hodiè ram in privatis, quàm in publicis locis debeantur: ad incrementum alluvionis, an fundi fractus habendum sit, necne? Idemque in alijs prædiorum, vel rerum accessionibus: & postremò quid in lucris, aut commodis illicite quæsitis ex quæstu meretricio lupanari, vel alio turpi, aut injusto modo: ad decimam tutoris, vel Ecclesiæ, necnon, & oblationes ex eis solvendas, aut recipiendas vel non; & ad divisionem inter focios, virum, & uxorem, & alios juris effectus, an in eis de his lucris ratio habenda sit nec ne?

S U M M A R I U M.

- 1 Proponitur materia hujus capituli circa plura, videlicet, emolumenta, quæ an fructus nomine veniant? specialiter discutitur.
- 2 Segretes omnes, fruges, & legumina proprie fructus sunt.
- 3 Item herba fenum, & similia pascua.
- 4 Pertinet ideo ad agri, vel prati dominum, siue usum fructuarium.
- 5 Quemlibet alium ab hujusmodi rerum pastura dominus arceri potest.
- 6 Ex feno herba, & alijs pascuis, uti ex cæteris fructibus decima Ecclesiastica solvenda.
- 7 Referuntur plura emolumenta, quæ ex pascuis mediate percipiuntur, ad agnos, lanam, lac, aliosque ovium, pecudumve proventus, & ipsius pasturæ redditus pecuniarios.
- 8 In Regno Neapol. magni redditus quotannis ex pascuis publicis percipiuntur.
- 9 Excedunt tamen omnes, qui in nostra Hispania, propter ipsius fertilissimos pastus, Regi, multisque Regni Magnatibus competunt.
- 10 De pascuorum materia ad ipsorum fructuum divisionem, & acquisitionem inter dominos oppidiorum, & alios privatos remissivè.
- 11 Spica, & alia spolia, aut herba, secatis, aut levatis fructibus in agris privatorum remanentia, an in fructu sunt, dominisque privativè competant? plura de materia remissivè.
- 12 Fructus appellatione glans quoque venit. Imò ejus nomine omnes fructus comprehenduntur, ibidem.
- 13 Verbum Glans, quid generaliter, aut specialiter significet?
- 14 Ex ea, ut ex cæteris fructibus rerum minoris, decima apud nos tutori debetur.
- 15 Idem dicendum, de alia glandis specie, quæ ex fago percipitur.
- 16 Concessio in aliquo oppido jure pascendi, aut etiam immemoriali præscriptione quæsitæ, glandium pastura an comprehendatur?
- 17 An prata privatorum?
- 18 An jus aquandi?

- 19 Non venit alia superior glandis species fructus, videlicet, fagi?
- 20 Intellige hæc, nisi specialiter hæc jura, aut emolumenta concessa quoque, aut præscripta sint.
- 21 Item fructus nomine comprehenduntur, nuces, avellana, castanea, pira, poma & similia.
- 22 Veniuntque in restitutione, quoties ob moram, vel aliter faciendâ est fructuum restitutio.
- 23 Et in liquidatione fructuum feudalium, pro solutione relevij ex fructibus feudi.
- 24 Solvitur quoque ex eisdem decima Ecclesiastica.
- 25 Referuntur aliqua remissivè de præfata fructuum specie, nucibus, avellanis, & similibus relatis.
- 26 Interest etiam Reipublica, istorum fructuum copiam magnam in Provincia haberi, & de hujusmodi frugiferarum arborum cura, in conservatione, & novis plantationibus.
- 27 De utilissimo uværum, & olivarum fructu.
- 29 Quid si uvæ, & olivæ à terra tantum separata sint, nondum vino, aut oleo factæ.
- 30 Et si in naturâ sint collectæ, an adhuc fructus reputentur?
- 31 Olivæ, seu olea non solum pro fructu, sed & pro arbore accipitur. Antiquitus apud ethnicos cui dicata, & cujus symbolum olea fuerit, ibidem.
- 32 Nuclei etiam olivarum in fructu sunt.
- 33 Baroni, siue Domino oppidi, si aliqua pars, siue vulgo macinatio, ex olivis debeatur, soluta prius, aut facta macinatione, ex olivis remacinatione ex nucleis fieri debet.
- 34 Faba, lentes, cicer, & alia legumina in fructum sunt.
- 35 Ex eis decima solvitur.
- 37 Habentur quoque in fructu, quæ ex hortis olitorijs colliguntur, ut herba, caules, lactuca, & alia olera. Solvitur ex eis decima.
- 38 Flores similiter sunt in fructu.
- 39 Et lignum, & canape.
- 40 Ex eis decima solvenda.
- 41 Idem in croco.
- 42 In milio, & ad decimam.
- 43 In lupino.
- 44 Ligna quoque arborum sunt in fructu, & ad decimam Ecclesiasticam, & num. 45.
- 46 Et ad restitutionem de fructibus faciendam.
- 47 Aramentum quid sit, & quod in fructu habeatur.
- 48 Sunt quoque fructus arborum folia; ins. hinc mororum, & aliorum, quorumlibet arborum folijs pro alendo, maxime pecore hyberno præsertim tempore aptis, & cui pertineant, usufruario, vel proprietario? cum num. seqq.
- Declaratur text. ind. plenum 12. §. 1. versic. Idem herbas, ff. de usu, & habitat. d. num. 48. cum seqq.
- 51 Rejicitur emendatio Cujatij ad hunc text.
- 52 Rejicitur etiam, & rejicitur aliorum ejusdem text. interpretatio. eum de Barbaricis folijs, seu odoriferis intelligentium.
- 53 Aromata omnia, seu unguenta ex arboribus distillata; seu aliter ex folijs, cortice, aut radicibus collecta ipsorum arborum, vel prædiorum fructus sunt ad cynamomum, myrram, balsamum, & alia odoramenta.
- 54 Magna ex eis vectigalia, & redditus in aliquibus Provincijs percipiuntur, ad text. in l. unica, §. Species, ff. de public. & vectigal. & d. numero 53.

- 55 Frequentissimus antiquioribus Nationibus unguentorum usus refertur.
- 56 Inter omnes, Romani maxime, his odoramentis, seu unguentis pro unguendo capite, corpore in balneis ablundo, & similibus usibus dediti fuerunt. Plura de aromatatum, & unguentorum usu, bonitate, & speciebus apud antiquas, & hodiernas nationes, ibi.
- 57 De Christianorum more, unguendi, condendive eisdem mortuorum corpora, & quare.
- 58 Cadavera ita condita, a putredine præservantur. De eodem antiquissimo more apud Ethnicos, Ægyptios, Persas, Romanos, Judæos, & alias Nationes, dict. num. 58. cum. seqq.
- 61 De eorum unguentorum usu in convivijs, pro cibis varijs unguentis condendis, miscendisque potibus delibutis, & pro capitibus præparandis, seu præservandis à vino.
- 62 Referuntur plures sacra, & prophana reprehensiones contra istius modi voluptuosa unguentorum oblectamenta, aut immoderatum luxum.
- 63 Odr, viris maxime, nullus melior, quam prohibitas. Unguentorum odor in viris vitam molliem, & corruptelam arguit, ibidem.
- 64 Unguentorum venditio Atheniensium, & Lacædæmoniorum legibus prohibita.
- 65 In fructu etiam habetur sericum, ex vermibus productum, & ex eo decima solvitur.
- 65 Et palea: & ad decimam ex ea solvendam, & num. 67.
- 68 Et arundines. Fundo vendito, arundineto excepto, arundines, ut ejus fructus excepta videntur, ad text. in l. qui fundum 10. §. Cum fundum 4. ff. de contrab. empr. l. item si fundi 10. §. Casæ fia. ff. de usufruct. ibidem.
- 69 Arundinetum æquiparatur sylvæ cædua, arboribus confita, & arundines arbores dicuntur.
- 70 Saccarum etiam ex canis mellis confectu, fructus dicitur.
- 71 Decima ex eis solvenda.
- 72 An etiam Laudemium?
- 73 Idem in ipsis canis ad decimam, & relevium, & num. 74.
- 75 Item manna in arborum fructu habetur, ad relevij feudalis solutionem.
- 76 Et cera, mel, examina, & quidquid ex apibus provenit, ad decimam solutionem, & alia.
- 78 Examen, quod ex alvo alicujus evolavit, quousque ejus censetur?
- 79 Refertur notabilis casus examinis, quod confederat in ipsius domini apum arboris ramo, quem in vicini fundum arbor porregerat, an statim statuto, ut fructus similibus ramorum in fundum alienum pendendum non ad dominum arboris, sed ad fundi vicinum dominum spectent, examen relatum ad dominum arboris, siue apum, vel potius ad fundi vicini dominum pertineat? De hoc statuto in Saxonia, ibidem.
- 80 Lac etiam, caseus, & butyrum animalium fructus sunt, ad decimam, & alia, & numero 81.
- 80 Decima ex his emolumentis, in qua Parrochia solvi debeant, an ubi animalia depascuntur, vel ubi dormiunt remissivè.

- 83 Idem in pecorum fatibus, ut similiter in fructu sint in fructuum acquisitione, sive restitutione.
- 84 Mobilium nomine animalia, & se morventia continentur.
- 85 Agni, hedi, vini, & similes fructus, statim ut nascuntur bona fidei possessoris sunt remissive.
- 86 Idem in fructibus farum.
- 87 Pelles animalium demortuorum, an in fructu habeantur? ad materiam, l. mortuo bove 49. ff. de legat. 2. & n. 88.
- 89 Referuntur alia plura emolumenta, qua licet immediate, & rerum occasione proveniant, improprie tamen, & abusive in fructu habentur, cum num. seqq.
- 90 Interesse lucrativum pecunia, jure civili Romanorum in fructu habebatur, veniebatque, ut pecunia fructus in ejus restitutione ob moram, & num. 91.
- 92 Idem hodie dicendum in interesse recompensativo, veluti lucri cessantis, & damni emergentis, & ex num. 97.
- 93 Venit in condemnatione fructuum.
- 94 Et in ipsorum restitutione revocata sententia condemnatione facta ad rei restitutionem nulla fructuum facta mentione, an in alia instantia peti possint, si prius fuerint petiti, & quid, & contra si petiti non fuerint?
- 96 Quid in eodem casu circa interesse? & numer. 97.
- 98 E contra nomine interesse, an fructus veniant?
- 99 Interesse tantum petito, an libellum fructus quoque comprehendat, & an etiam percipiendos.
- 100 Pecunia in fructu, sive fructifera dicitur, cum num. seqq.
- 102 In legato usus fructus omnium bonorum, vel mobilium tantum, pecunia usufructuanda comprehenditur, & num. 103.
- 104 Idem in Calendario, seu nominibus delictorum, qua in legato usufructus omnium bonorum veniunt.
- 105 In his casibus interesse pecunia, loco fructuum fructuario cedunt, numer. 103.
- 106 Quid si mobilium tantum, seu immobilium usufructus relinquatur, an tunc nomina veniant?
- 107 Debitorum nomina tertiam bonorum speciem constituunt.
- 108 Habitatio quoque in fructu habetur.
- 109 Et pro habitatione pensiones, seu mercedes ex locationibus urbanorum, aut rusticorum praediorum.
- 110 Debetur ex eis, ut ex aliis fructibus decima tutori.
- 111 Idem in aliis annis praestationibus pupillo debitis.
- 112 Veniunt in fructuum restitutione ob moram rei faciendam.
- 113 Idem in mercedibus magistrorum fabricarum vecturiae navium, aut jumentorum.
- 114 Et in pensionibus pedagogorum, pascuorum, apothecarum.
- 115 Et in redditibus vectigalium, ut etiam loco fructuum sint, ut in legato usufructus veniant.
- 116 Decima ex eis tutori solvenda.
- 117 Rejicitur opinio Boetii hos vectigalium, aut

- pedagogorum redditus, fructus nomine non comprehendendi, asserentis.
- 118 Item servorum opera in fructu sunt.
- 119 An & quando operibus servi legatis, aut promissis usufructus datus censeatur, cum numer. seqq.
- 121 Differentia inter servorum, alteriusve operas legatas, aut promissas: & inter usufructus constitutos, cum num. seqq. & num. 127.
- Declarantur jura in l. 2. 3. & 4. ff. de oper. servor. §. Constituitur, instit. de usufruct. l. 5. §. Usufructus, versic. Sed operis, ff. ad leg. Falcid. l. 5. §. ultim. ff. de usufruct. d. num. 120. & ex num. 13.
- 124 Servorum opera, seu fructus, capiti diminutione non amittuntur secus in usufructu.
- 125 Servorum, aut libertorum opera quando in adrogatorem transeant, vel ex iquantur potius?
- Declarantur text. in §. 1. Instit. de adquisit. per adrogat. ibidem.
- Differentia inter operas officiales à liberto patrone exhibendas: & inter artificiales, ibidem.
- 126 Intellegitur text. in l. 5. ff. de oper. servorum.
- 128 Quid hodie inter operas servorum, & usufructum interfit, & earum differentia sublata an sit per nostram l. 23. tit. 31. part. 3.
- An quæstio per tales servos quorum opere, usufructus legatus est, legatario acquirantur? ibidem, & numer. 129.
- 130 Nix an sit in fructu, & fructus fundi, aut feudi augeat, cum numer. sequentibus.
- 132 Gabella ex nive suo tempore coarvata, & vendita, an debeat?
- 133 An in solutione relevii directo dominio faciendam in fructuum feudaliu liquidatione computetur.
- 134 Hodie nix, & jus eam coarvandi inter regalia habetur, sed declaratur.
- 135 Plura remissive de nivis usu, & utilitate.
- 136 Rejicitur seu declaratur Tiraquell. aquam nivalem admodum insalubrem esse asserentis.
- Antiquiores aqua, & potui nivem miscere solebant, ibidem.
- 137 De antiquitate usus nivis.
- 138 Constat de ejus antiquissimo usu apud Romanos in leg. in argento potorio 21. ff. de aur. & argent. legat.
- 139 In nostra Hispania nivis recentior usus & quare.
- 140 Salina in fructu, ipsarumque sal fructus dicitur, equiparatur lapidicinis argenteive fodinis, ibidem.
- 141 In concessione feudi, cum omnibus suis redditibus, ac fructibus salinarum utilitas venit.
- 142 Salinarum redditus, seu fructus ad quem dominum pertineat: an ad Principem, quasi de regalibus, vel potius ad inferiorem dominum, cui concessa est jurisdictio territorii, aut domini?
- Distinguitur inter jus commune, & Regium, & inter privata, & publica loca, ibidem & ex numer. 143.
- Jure communi salina in publicis locis extructa inter regalia annumerantur; in privatis vero locis aperta privatorum sunt, dict. numer. 142. cum sequentibus.
- 144 Eandem distinctionem inter publicorum vel privatorum.

- privatorum locorum, jure Lusitano servari
- 145 Rejicitur D. Larrea privatorum locorum salinas inter regalia esse, juri etiam communi attento asserens.
- 146 De jure municipali ferè omnium Regnorum, & provinciarum omnes salina tam in privatis, quam in publicis locis existentes, Fisco Regio incorporata inveniuntur, cum seqq.
- 149 Quid in Regnis Indiarum servetur?
- 150 De jure nostro Regio salina omnes, earumque redditus, aut fructus Regia Corona sunt incorporata, ad jura in l. 11. tit. 28. part. 3. l. 2. tit. 13. lib. 6. Recopilat. l. 18. tit. 8. lib. 9. cum. num. seqq.
- 151 An & quando aliquod cambium pro salinis privatorum locorum Regia Corona incorporandis per Regem privatis locorum dominis sit praestandum: & quid si privatis ipsis Regia concessione, aut privilegio competant? & numer. sequentibus.
- 153 Sale vendere inter regalia habetur.
- 154 Ampliatur etiam si salina, earumve redditus privatis debeantur, & num. 155.
- 156 Salina Regia concessione, aut venditione, seu etiam praescriptione immemoriali, privatis quari possunt.
- 157 Hujusmodi salinas privatis quasitas, apud nos Regia Corona incorporari jubentur in nostra l. 19. tit. 8. lib. 9. Recop.
- Iustum cambium, in hac incorporatione à Rege privatis praestandum. Ibidem.
- 158 Referuntur plura remissive circa saltis emolumenta, de ejus excellentia, utilitate, & necessitate, cum num. seqq.
- 159 Apud Græcos fuit symbolum amicitiae sal.
- 160 Sale in convivii ethnici utebantur, & quare?
- 161 Pulchritudinis quoque signum, apud Poetas habebatur, & ratio.
- 162 Perpetuitatem, & eternitatem significat.
- In federis pacto antiquiores sale aabibebant. Ibidem.
- 163 Pro moneta sale aliqua nationes usa fuere.
- 165 Pluribus differentiis, & magna copia salis Indiarum Regna abundant.
- 167 Item rem pignori dare licere, in fructu habetur, & locare aut vendere ipsius rei commoditatem.
- 168 Incrementum latens per alluvionem fundo adhaerentem an, & quando ipsius fundi fructus reputetur. fructuariove in proprietate etiam competat: vel potius quoad proprietatem proprietario debeat, fructuario vero quoad usufructum tantum? cum num. sequentibus.
- 172 Quid si incrementum alluvionis latens, vel patens sit.
- 173 Quid in aliis rerum incrementis, seu accessionibus ipsis rebus connexis, an & quando ipsarum rerum fructus reputentur in jure accrescendi, hereditate servo relicta, in columnis, statuis, hortibus, aqueductu, & similibus augmentis, quarebus noviter accedunt, & dict. num. 171. & 174.
- 175 De hujusmodi accessionum, seu augmentorum materia, quando idem de eis, ac de ipsarum rerum fructibus sit dicendum ad legatum usufructum cum re majoratus consolidatum censum redemptum, servitutem, vel alia augmenta rebus majoratus accedentia, cum num. seqq.
- 176 Incrementum per alluvionem rei pignorate accedens, an pignori etiam subiciatur.
- 177 Augmentum quod rei vendita tempore retractus pendente supervenerit, an ad retrahentem pertinet?
- 178 Resciso contractus ob laesione enormem an per incrementum alluvionis superveniens impediatur.
- 179 Hujusmodi per alluvionem augmentum rei hereditaria accedens, an ad fideicommissarium, vel ad heredem pertineat.

- 181 Agitur de fructibus, aut lucris illicite quæsitis ex usura, quasitio meretricio, lupanari, vel aliter turpi, seu injusto modo quasitis.
- 182 Hujusmodi fructus an in petitione hereditatis in rei vindicatione, in acquisitione per servos in favorem dominorum, & ad alios plures juris effectus, & dispositiones, ut fructus sint considerandi, cum num. seqq.
- 185 Decima tutori ex fructibus rerum minoris de jure nostro Regio debita, an ex his lucris injuste quasitis sit solvenda.
- 186 Decima Ecclesiastica an similiter ex eis per Parochianos solvi, & per Parochum recipi debeat.
- 187 In oblationibus an ex eis aliquid recipiendum.
- 188 Illicite quasitum per filium familias an patri acquiratur, seu aliis filiis communicetur.
- 189 An inter socios communicanda, seu dividenda ejusmodi lucra.
- 190 An inter virum, & uxorem, ut cetera constante matrimonio lucrata?
- 191 An veniant in alia qualibet divisione ex dispositione legis, vel hominis faciendam.
- 193 Referuntur alia plura rerum emolumenta, ut sunt relevium ad ancillarum partus, venationes, piscationes jurisdictionis multa, officialium electiones, oblationes Ecclesiasticae, & alia multa rerum commoda qua an in fructu habenda sint, necne? Separata in cap. sequent. tractanda relinquuntur.

PRædictis igitur generaliter cognitis circa nostri verb. Fructus significationem, non abs re erit specialiter agere circa res, aut emolumenta, quæ ejus nomine veniunt, quorum plura cumulem, & veluti per indicem breviter demonstrarem, ut penitus absque dubio, quid fructuum appellatione contineatur in posterum specificè cognoscatur.

Primo ergo, ut à naturalibus exordiar, veniunt, immò juxta supra dicta proprie, fructus sunt, segetes omnes, fruges, & legumina, de quibus supr. late dixi in cap. 3.

Item herba, ferum, & similia pascua in agro cuiuslibet, vel prato, spontè absque aliqua cultura nata, ipsius fructus dicitur, & ad ejus dominum, & fructuarium pertinet, ut probant jura in l. si absente 48. in fin. ff. de usufructu. ubi satis expresse tradit Paulus, fenum adhuc immaturo casum, idemque constat ex l. si usufructuarii messem 13. ff. quemadmodum usufr. amittat. ideo pratum quasi ad fructus capiendos paratum dicitur, l. pratum 31. ff. de verb. significat. Et ibidem notant Alciat. & Petr. Rebuff. docent D. Covarr. practic. quest. 37. num. 2. versic. 1. cum seqq. & n. 3. Petr. de Antibol. in tract. de munerib. §. 4. num. 194. Rebuff. de decim. quest. 8. num. 22. Pacian. de rer. justoque Princip. cap. 3. pag. 57. Carol. de Tapp. de constit. Prin. in rubric. cap. 4. ex numero 97. Galp. Klok. de war. lib. 2. cap. 1. numer. 64. & cap. 2. ex num. 21.

Ideo ad agri, vel prati dominum, sive usum fructuarium pertinere, ex dictis juribus notant eleganter D. Covarr. ubi proxime, Marin. Frecc. de subvend. lit. 2. autoritat. 46. Capic. Latr. consultat. 83. ex num. 3. ex vulgari regula per Doctores frequenter deducta ex text. in l. quæ ratione. & in l. adeo, §. ultim. de adquir. rer. dom. ex quibus omnes concludunt, herbam, aut quid aliud naturaliter in agro alicujus nascens ipsius esse, quia, ut inquit Consultus in l. solum 49. §. 1. ff. de rei vindicat. quod ex re mea superst. meum est.

Ideo etiam quemlibet alium ab hujusmodi rerum pastura

pastura dominum arcere posse, passim notant DD. per text in l. Quintus ff. ad leg. Aquil. & in l. quid servandum, ff. de prescript. verb.

6 Juxta quae ex fano, herba, vel aliis pascuis, uti ex ceteris fructibus, decimam deberi praecipit Summus Pontifex, in cap. commissum 4. extra, de decim. notant ex hac ratione Rebuff. dict. quest. 8. num. 22. ubi frequenter alii Canonistae.

7 Ad alia autem de pascuorum fructibus quam magna emolumenta sunt, cum ex eis compendia lactici-niorum, lactis nempe, casei, butyri proveniant: necnon agni, lanae, ceterique proventus ovium; & pasenorum etiam, sive census, aut victigal, quod in-gens quidem Romae antiquitus pendebatur, videndi Plinius lib. 18. natural. histor. cap. 3. pag. 57. Gasp. Klok. de arar. lib. 2. cap. 2. num. 22. Carol. de Tapp. de consil. Princip. in rubrica, dict. cap. 4. numero 97. cum seqq.

8 Ubi de magnis redditibus, qui quotannis in Regno Neapolitano ex pascuis publicis exolvuntur.

9 Quos tamen omnes excedunt, qui in nostra His-pania propter ipsius pastus fertilissimos, pretiosissi-maque pecora, merito, quondam aurea dicta, Regi nostro Catholico multisque hujus Regni Magnatibus competunt.

10 Ad alia autem de eorundem pascuorum fructibus, eorumque divisione, & acquisitione, per dominos oppidorum, & alios privatos, plenè dicam infra in 2. tom. hujus operis, part. 4. cap. ... & part. 5. cap.

11 Item spicae, & alia spolia, aut herbae, quae secatis, aut levatis fructibus, in agris privatorum remanent, in fructu sunt, & ad agrorum dominos private jure communi spectant licet secus de jure nostro Regio, ut late dicam, & ad plura resolvam infra hac part. cap. 7. tot.

12 Item fructus appellatione venit glans, quia & ejus nomine omnis fructus continetur, l. qui venenum §. Glandis appellatione l. Sylva caduca §. Glans caduca ff. de verbor. significat. l. unic. in fin. ff. de gland. legend. docent Rebuff. de verbor. signif. in dict §. Glandis. Ubi plura ele-ganter de ejus generali, & speciali significatione: Et in vers. Communis, quod in Gallia, ex communi usu lo-quendi, pro fructu tantum quercus, vulgo velloias, accipiatur, quod & apud nos servari constat: ad pri-mum Boer. decis. 51. n. 6. Cardin. Tursh. pract. concl. lit. F. conclus. 484. n. 2. Joan. Maria. Novar. in prag-mat. Regn. Neapol. pragmat. 5. de administrat. univer. n. 71. fol. 57. Barbof. in appellat. verb. Fructus, n. 2. Gasp. Baez. de decim. tutor. cap. 24. n. 14.

14 Ubi, & quod ex ea tamquam ex fructu decima apud nos tutori debeatur, sequitur Joan. Gutierr. de tuel. part. 3. cap. 33. num. 16.

15 Idem dicendum est (quod similiter in fructu ha-beatur) de alia glandis specie, quae ex fago legitur, quae gliribus, ac muribus gratissimus cibus est, & etiam merulis, & aliis compluribus volatilibus, ut constat ex Dioscorid. lib. 1. de animantib. cap. 121. ubi Mathiolus Senensis eleganter loquitur: Fagus quoque glandiferis arboribus annumeratur, tamen si fructus effugies glandibus prorsus reclamet. Et prosequitur inferius de hujus arboris fructu, & natura.

16 Ex quibus non inutiliter colligi potest, quod sicuti concessio in aliquo oppido jure pascendi, vel etiam immemoriali praescriptione quaesito, glandum pastu-ra non comprehenditur, ut infra suo loco dicam in 2. tom. hujus operis part. .... cap. .... & interim no-tant bene Paris de Putæo de redintegr. feud. cap. repe-ritur concessio, n. 10. Rovit. in pragmat. Regni Neapol. sub rubr. de pascuis, num. 16. ubi pluries decimum testa-tur Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 6. num. 33.

Capiblanco. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 11. nume-ro 121. & 122.

Ubi, quod nec prata privatorum, pro quibus est, 17 Optima Gloss. in l. Sylva in fin. de verbor. significat. Nec 18 jus aquandi, ut quid diversum, Rovit. & Capiblanco. in locis citat.

Ideo nec alia superior glandis species fructus vi-19 delicti fagi in pastus generali concessione aut praescri-ptione comprehenditur, quia glandibus simillimus est, ut & ipsa fagus, quae glandiferis arboribus annu-meratur. Et in specie ad istam extensionem idem Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. numero 96. & 97.

Quae tamen semper intellige, nisi specialiter haec 20 jura, aut emolumenta concessa, aut praescripta sunt.

Item Nuces, Avellanae, Castanae, Amigdale, 21 Persica, Pyra, Poma, Cerafa, ceteraque similia absque controversia in fructu sunt, l. fructus ff. de usur. & fruct. Gloss. & Bart. in l. ex diverso 30 ff. de rei vindicat. Casan. in consuetud. Burgund. rub. 4. v. 13. Et faire les fruits siens, n. 3. Andr. Negusan. in silv. res-pons. quest. 427. n. 3. cum seqq. Turamin. in l. divorcio, cap. 7. n. 7. ff. solut. matrim. Mastrill. decis. 34. n. 41. & cum alijs Guizar. decis. 34. num. 22. Nova. in pragmat. Regni Neapol. pragmat. 5. de administrat. univer. n. 75. fol. 57.

Juxta quae in fructuum etiam restitutione haec 22 omnia veniunt, quoties ob moram, vel aliter faci-enda est restitutio, rescisso, rescisso nempe, vel annullato contractu, pat. Oñat. de contract. 10. tra-ctat. 1. disp. 8. sect. 4. n. 79.

Et relevium, seu servitium feudale ex fructibus 23 feudi solvi solitum, ex eis etiam erit solvendum, & in fructuum liquidatione ad quotam pro relevio de-ducendam emolumenta, ista computanda Andr. Cam-pan. de jur. relevii, part. 2. quest. 2. n. 7.

Ex quibus similiter quod ex eis quoque decima 24 Ecclesiastica, ut de alijs fructibus, solvi debeat no-tant, ex capit. decime 16. quest. 1. cap. non est, cap. cum homines, de decim. Ripp. respons. 111. tit. de decim. Bertrand. conf. 247. vol. 3. Rebuff. de decim. quest. 5. n. 5. Monet. eod. tractat. cap. 4. n. 5. Ricc. in prax. re-solut. 109. sub. n. 1. Mar. Giurb. observat. 39. n. 47. & 10. August. Barbof. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 20. §. 1. n. 6. & in dict. cap. non est de decim. n. 3. Suarez, Azor. Filiuc. Fagundez, Aegid. Trullench. & alii per Castr. Palao, tom. 3. tractat. 10. disp. unic. punct. 7. n. 1. Pat. Leand. quest. moral. tom. 3. tract. 6. disp. 4. quest. 5. & novissime Joan. Baptist. Ventrigl. in prax. rer. Ec-clesiastic. annotat. 27. §. 1. n. 7.

Ad alia autem circa praedictas res, & fructuum spe-cies, plura vide de nucibus, & avellanis, apud Hier-ronym. Cardan. de tuend. sanit. lib. 2. cap. 62. & de cast-aneis, cap. 61. & de Amigdalibus pistaceis; & pineis, cap. 64. Donat. Anton. Ferrus. in comment. de podag. tract. 3. tit. de Amigdalibus, avellaneis, nucibus, & caste-neis, sub. cap. 32. Plin. lib. 1. natural. hist. cap. 22. Col-lumell. de arboribus cap. 22. Camill. Borrell. in summ. decis. tom. 3. tit. 1. à n. 516.

De quorum arborum emolumentorum, seu fruc-tuum magna utilitate, & quam multum Reipublicae intersit eorum copiam in Provincia abundantissimam esse; de hujusmodique frugiferarum arborum summa cura in conservatione, & novis plantationibus ha-benda ultra alios est elegans locus Aristot. 2. econom. ibi: Quinam fructus, aut non proveniant, cum non possint provenire, aut cum exiguisent, an augmentum admittant? sic maxime, ut puto, commodum, & utile esset, si sub-diti cogerentur, ut in fundis suis pomos, prunos, puros, cerasos

Cerasos, persicos, aliasque severent arbores fructiferas, idque in publicis etiam locis non negligenter; ita ut nulla pars foret Regionis, quae non arboribus pro soli ge-nio opacaretur.

27 Eodem modo uva, & oliva in terfructus, & quidem praeter ceteris utilissimos, habenda, ut constat ex La-beone in l. si ejus fundi 77. ff. de rei vindicat. l. si usus fructuarius messim fecerit 13. ff. quib. mod. ususfructus annuat, & notant Cyn. in l. certum, Cod. de rei vindicat. n. 1. cum seqq. Oldrad. conf. 57. n. 27. Practic. Ferrariens. tom. 1. gloss. 1. n. 9. & cum alijs Guizar. decis. 34. n. 7.

28 Et ex Theologis, & Canonistis ad plura Pater Sua-rez, tom. 1. de Religion. lib. 1. cap. 34. n. 2. Rebuff. de decim. quest. 8. n. 8. Monet. eod. tractat. cap. 4. n. 10. Fa-gundez in quinque Ecclesia praet. lib. 1. cap. 4. n. 2. Aug. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 25. §. 1. n. 4. & 7. Pa-ter Leander quest. moral. tom. 3. tract. 6. disp. 4. g. 4. & 5.

29 Quod intellige non solum si perfectè uva, aut oli-va sint collectae, veluti si vinum, aut oleum factum ex eis sit: verum etiam si à terra tantum sint separatae nondum vino, vel oleo factae; nam statim, ut quis ex vite, aut oliva eas decerpit, fructum percepisse exi-stimandus est, dict. l. si ejus fundi 77. docet Gutierr. de tuel. part. 3. cap. 2. n. 10. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. n. 90. Ubi etiam immaturè sint collectae, ex l. si absente 55. ff. de usufr. de quo tamen, & de alijs fructibus immaturè collectis dicam, in 2. tom. hujus operis, part. cap. tot.

31 Quibus etiam adde verbum Oliva, & olea pro fruc-tu, & pro arbore promiscue ab Authorib. accipi, ut constat ex Virgil. 1. georgic. ubi pro arbore oleam su-mens ait ad ejus originem: oleaque Minerva in ventris: & ideo per antiquos olea sacra, & Minerva dicata dicebatur, ut refert Plin. de natural. hist. lib. 12. cap. 1. vel ab Hercule plantata Rhodigin. cap. 19. 12.

Quare Atheniensium Duces ad bellum profecturos fronde ex olea sacra sumpta coronari solitos, scribit Alexand. ab Alexand. cap. 33. Plin. dict. lib. 15. cap. 4. qui etiam in duobus capitibus seqq. & in cap. 3. ver-bum Olea, & oliva pro fructu, & pro arbore sumit, Columell. lib. 11. de rei vindicat. cap. 2.

2 Item nuclei olivarum fructus sunt, quos, & fruc-tus fructuum appellat, Joseph. Mell. in addit. ad dict. decis. 34. Guizarel. num. 30.

33 Undè si Baroni aliqua pars, sive ut vulgo dicitur, macinatio in castro ex olivis debeatur, soluta prius, aut facta macinatione ex olivis, remacinationem ex nucleis fieri debere nisi in contrarium stante consuetu-dine, notabiliter inferunt Borrell. decis. 3. Thor. in compend. decis. part. 1. verbo Jus seu emolumentum Tap-petorum.

Item in fructu sunt faba, lentes, cicer, & alia legu-mina, ut constat ex cap. ex multiplici 3. de decim. dum Summus Pontifex praecipit ex eis decimam solvendam, ibi: De Blado & universis leguminibus; quod non fieret, si in fructu non essent, eo quod de fructibus tantum ea solvi debet, cap. ex parte el segundo, cap. Nuntios, eod. tit. de decim. ubi Barbof. & repetentes, & ita docent ad alia plura Rebuff. de decim. quest. 5. n. 4. Monet. eod. tit. cap. 2. à n. 4. Ricc. in prax. 2. part. resolut. 109. sub. n. 1. Idem August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 26. §. 1. n. 5. Fagundez in quinque Eccles. praet. praet. 5. lib. 1. cap. 4. n. 5. Pater Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 7. cap. 35. quest. 9. Aegid. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 3. dub. 2. n. 4. Castro Palao tom. 2. tractat. 10. dis-putat. unic. punct. 7. n. 1. & ex Moneta. Abulense, Tor-rebafæo, Graff. & alijs Pater Leander. quest. moral. tom. 3. tractat. 6. disputat. 4. quest. 8. & idem docer novis-sime Joan. Baptist. Ventrigl. in prax. rer. Ecclesiastic. annotat. 27. §. 1. n. 5.

Lagunez de Fructib,

Idem in hortis olitorijs, in quibus herbae tantum, 36 ut caules, lactucae, & alia olera colliguntur, quae eod-emo modo in fructu habentur, leg. plenum. 1. ff. de us. & habitat. & ad plura Rebuff. de decim. quest. 8. num. 8. Monet. eod. tractat. cap. 4. n. 4. Pater Azor. dict. quest. 9. Mantic. decis. 341. August. Barbof. de jur. Eccle-siast. dict. cap. 26. §. 3. n. 4. & c.

Pater Leander, dict. disputat. 4. quest. 10. in quibus, 37 & quod de eis decima solvatur, de qua latius infra suo loco agam, & ad alia quod absque dubio fructus sunt, cum alijs Guizar. d. decis. 33. n. 4.

Item, & flores in fructu sunt, l. plenum, ff. de usu, & 38 habitation. ut plenius dicam infra hac part. cap. ex n.

Linum, & canape, Rebuff. de decim. quest. 8. n. 8. 39 Monet. eod. tractat. cap. 4. n. 8. Barbof. de jur. Eccle-siast. d. cap. 26. §. 1. n. 117. & n. 125. Joan. Baptist. Ventrigl. d. annot. 2. §. 1. n. 6. Pat. Leander quest. moral. tom. 3. tractat. 6. disp. 4. quest. 18.

Et consequenter decimam ex eis solvi deberi, do-40 cent ex dict. cap. Nuntios 6. de decim. in quo de om-nibus fructibus solvendam esse statuitur, & ibi Bar-bof. n. 6. & dicam infra suo loco.

Idem de Croco notant Rebuff. supr. quest. 13. n. 41 41 141. Mantic. decis. 341 n. 1. Barbof. d. cap. 26. §. 1. n. 5. & 17. & in d. cap. Nuntios, n. 6. Monet. supr. num. 8.

Item milium fructuum appellatione venit, quia & 42 ex eo decima solvitur, Ricc. in prax. 2. part. resolut. 109. sub. num. 1. Ubi & idem de lupino, & ad omne Ven-43 trigl. n. 6.

Item ligna arborum fructus sunt, l. plenum 12. ver-44 sic Sabinus, de usu, & habitat. & ex eis decima solvi-tur Rebuff. de decim. quest. 8. n. 26. Azor. instit. mor-al. p. 1. lib. 7. cap. 35. quest. 9. & in lignis cedrinis, Ricc. d. resolut. 109. n. 2. Ventrigl. d. §. 1. n. 7. Monet. de decim. d. cap. 4. n. 13. Ubi quod ex decem fascicu-45 lis decimus Rectori Parochiae solvatur, Barbof. d. §. 1. n. 13. Et quod in fructuum restitutione veniant, 46 Oñat. de contract. tom. 1. tra. 3. disp. 8. sect. 4. n. 84.

Item, & stramentum, ut probat Ulpian. in l. ple-47 num, §. 1. versic. Idem Nerva 12. ff. de usu, & habitat. Guizar. decis. 37. sub. n. 4. ubi & quid sit bene expli-cat Barbat. d. 1. part. de divis. fruct. cap. 17. n. 117.

Item arborum folia fructus sunt, ut constat ex dict. 48 l. plenum 12. §. 1. versic. Idem Nerva, de usu, & habi-tat. Ubi folia non ad usuarium pertinere, ait Nerva, sed ad proprietarium, cui & alii fructus debentur, ut in princip. legis dixit Ulpian. & ibi notat Glos. verb. folia, & in foliis ficomorum, quod in fructu habeantur, & ideo ex eis decima solvi debeat Seraphin. de-cis. 827. Barbof. in collect. ad cap. non est 22. n. 3. de decim. & de jur. Ecclesiast. dict. §. 1. n. 9. Ventrigl. sup. n. 7. nec audiendus est Giurb. in observat. 39. n. 8. 24. & 26. fructus non esse, nec ex eis decimam solvi de-bere asserens, ex eo quod in fructu tantum esse putet, quod ad usum hominis inductum sit, hunc usum mi-nus rectè intelligens, ita ut immediatè, & praecise ad hominis personam usus dirigatur, & sic in tritico & similibus, quorum usus ad hominis alimoniam diri-gitur, sed apertè fallitur ut latius supra dixi cap. 2. ex n. 6. ubi istam definitionem confutavi, & casu quo vera esset, ita ut nil aliud in fructu comprehenderetur, quam quod ad usum hominis inductum sit, non ideo minus folia, seu fiondes sic omorum fructus essent, quia licet ad proprium, & immediatum hominis usum non sint destinatae, utuntur tamen eis ad pascentes vermes, ex quibus seri cum conficitur, quod absque dubio, sufficit, ut in usu hominis, saltem mediatè, dicantur, nec hucusque Giurba talem usus restrictio-nem, ad hominum personam audivi, alias enim nec

fructus essent hordeum, palea, fenum, & similia, cum eis non ad propriam alimoniam, sed ad suorum animalium homines utantur, quod ridiculum esset.

49 Nec magis suam opinionem firmat *Giurb. ubi supra* dum ait, folia prædicta ex alia ratione fructus dici non posse; nimirum, quia nulla hominis industria adhibita, sed solum natura ipsa cooperante, ex arboribus producuntur; quod miror à tanto Doctore dictum; quia si id verum esset continuo omnes fructus naturales tollerentur, cum hi maximè sint, quos nulla, aut modica hominis cura, natura ipsa producit, ut infra suo loco dicam *part. 5. cap. 1. & 2.* ipse *Giurb.* parum constans, & sibi contrarius aliud generaliter tenet in foliis arborum in *dict. loco n. 23.* ubi quod in fructu sint, & ex eis decima solvatur; nescio ergo quare huius dicti immemor absque aliqua correctione protinus in *n. 24. & 26.* contrarium in foliis mororum asseruit.

50 Ex quibus generaliter resolvendum est, arborum quælibet folia pro alendo pecore apra hyberno præfertim tempore, vel quibus alijs uti solemus, in fructu esse, & ita eorum quoque usum, ut superius diximus inter alios fructus, & usufructo concedit cum Sabino, Cassio, Labeone, & Proculo, rejecto Nerua contrarium sentiente. Ulpian. in *dict. l. plenum 12. §. 1. ff. de usu, & habitat.* Et rejecto etiam Cujatio qui *lib. 9. observat. cap. 37.* in hoc text. pro foliis oleis legendum censet, quia quiddam doctissimus vir hanc emendationem fundet, in vulgaris, & Græcis codicibus expresse foliis legitur, à qua recepta lectione recedendum non est.

52 Ex quibus excluditur quoque aliorum ad dictum §. 1. *declaratio*, dum *text.* hunc non de quibuslibet arborum foliis intelligunt, quasi alicui usui non adaptentur, sed de Barbaricis foliis, sive indicis, quæ ex Indijs antiquitus in Alexandriam advehantur, & quæ varijs odoramentorum usibus deserviebant, de quibus Martianus in *l. ult. §. Species, de publico & vectigal.* Sed licet Barbarica hæc folia, & unguentum ex eis confectum in Indijs, & alijs Provinciis, ubicumque sint, in fructu haberi debeant, & usufructuariove inter alios arborum fructus debeantur; argumento *dict. §. 1.* quia hæc omnia fundi vel arboris utilitatem esse negari non possit, *ad sanius in hoc tractat. dict.* & specialiter ad celebrem doctrinam D. Covarr. *practicar. quest. cap. 37. n. 3.* & dicam proximè: attamen cum in *dict. l. 12. §. 1.* de prædiorum Romanorum fructibus ageretur, & forsan de questione, tunc apud consulum contingente, ut in pluribus legibus accidit, non est cur de exoticis his foliis Indijs, tam longinquo adsportatis *text.* hanc intelligamus; sed potius de frequentioribus, tunc foliis, quæ alendi pecoris, & alijs usibus, ut nunc, deserviebant, ut intelligit Accurs. ibidem.

53 Item in arborum, vel prædiorum fructu sunt aromata omnia, seu unguenta ex arboribus distillantia, seu aliter ex foliis, cortice, radicibus ad varios hominum usus confecta, ut Cynamomum, Myrrha, Stacte, Balsamum, Amomum, Costum, Malobathrum, & alia odoramenta in Fœlici Arabia, Ægypto, Ætiopia, India Orientali, & alijs remotissimis Provinciis excerpta, de quibus fit mentio apud I. C. Marcianum in *l. ultim. §. Species, ff. de publican. & vectigal.* Magnaque vectigalia, & redditus ex huiusmodi unguentorum odoramentis redigi in Provinciis, quibus habentur, testantur plures ex D.D. referendis, & inter alios Iustinus *Trog. epitomator. lib. 3. de Opobalsamo.* ita scribit *Opes (genti Iudæorum) ex vectigalibus Opobalsami scirevere. quod in his tantum Regionibus gignitur.* Frequentissimus namque antiquioribus Nationibus unguentorum usus fuit.

De quibus odoramentis apud Romanos maxime usitatissimis constat per tot. *tit. ff. de aur. & argent. legat.* & in *l. quiddam, de acquirend. rer. domin.* quia inter omnes ethnicos Romani nimis his voluptatibus dediti unguentis delibutis, coctis, & aliter varie præparatis, pro unguendo capite, corpore in balneis abluendo, liniendoque, tergendis, & tingendis capillis utebantur, ut late referunt, plura etiam afferentes de huiusmodi aromatum, & unguentorum usu, bonitate, speciebus diversis, tam apud Romanos veteres, aliasque, & hodiernas Nationes, Athenæus *lib. 3. cap. 14. & sequent.* qui late de hoc disserit *Plin. lib. 3. cap. 2. & lib. 12. cap. 19. cum seqq. Cœl. Rhodig. lib. 27. lect. antiq. cap. 26. & lib. 24. cap. 27.* Joan. Meurs. in *Mantissa ad lib. de luxu Romanor. cap. 21.* & passim in alijs capitibus. Guill. Stuckius *lib. 3. convin. quest. cap. 15. & lib. 13. cap. 3.* Guid. Pancirol. *rer. memorab. tit. 9. cum duob. seqq. Clement. Alexand. lib. 11. præag. cap. 8. Tertullian. in apolog. cap. 42. & in lib. Re. sicut. carnis.* Apud quos ultimos de Christianorum more unguendi, condendique mortuorum corpora, quos ideo, & propter minorem in vita animarum curam reprehendit eleganter Minutius Felix in *Oct. vivo dicens. Non floribus caput nectitis, non corporis odoribus honestatis: reseruntis unguenta funeribus.*

Qui mos Ethnicorum quoque in funeribus antiquissimus fuit, ne cadavera putrescerent, diuque in corrupta domi servari possent, ut fecere Ægyptii à quibus in Persas, Romanos, & alios hæc consuetudo devenit, ut testatur Cicero. *1. Tuscul.* quos etiam mortuorum suorum corpora, ita linita, & præparata mensis, ut convivas certo tempore adhibere consuevisse refert Sil. Ital. *lib. 12.*

ÆGYPTIA TELLVS.

*Claudis odorato post fumus stantia saxo,
Corpora, & à mensis exanguem haud separat umbram.*

Et apud Judæos unctionem hanc cadaverum usitatam, constat Jacob. & Joseph. funerum exemplis, *Genes. cap. 5.* & laudabili Magdalenæ cum Christo Domino exemplo, *Matthæi cap. 26.*

Et apud Romanos ex Corippo *lib. 3. de funer. Im. 60 perator. Iustinian.*

*Thura Sabæa cremant, fragrantia mella locatis
In fundum pateris, & odoro balsama succo,
Centum alia species, unguentaque mira feruntur.
Tempus in æternum sacrum servantia corpus.*

Meminitque Prudentius in *Cathen. himn. de defunct.*

*Candore nitentia claro
Prætere linteæ nos est:
Aspersaque myrrha Sabæo
Corpus medicamine servat.*

Et Persius.

*Tandemque beatus alto,
Compositus lecto, crassisque linitus amomis.*

Et de eodem unguentorum usu in convivijs immoderatoque in eis antiquorum luxu, & voluptate non solum pro capitibus unguendis, præparandisque, sive præservandis à vino immoderate ebibendo, abluendisque manibus; sed etiam pro condiendis cibis varijs aromatibus, & unguentis, quæ & potui delibuta miscabant, plura invenies apud Athenæum *Cœl. Rhodig. & antiquiores proximè relatos, ala Xenophont. in convivio, Plutar. de Isyd. & Osyrid. Erasmus lib. 3. apothegmar. Horat. lib. 2. odd. 3.*

*Huc vina, & unguenta, & nimum breves
Flores amena ferre jube rosa.*

62 Cujus tamen moris, & nimis voluptuosi oblectamenti extant quam plures sacræ, & prophane reprehensiones Amos *cap. 16.* Ezech. *cap. 23.* Socrat. in *conviv. Xenoph.* Qui rogatus qui vir olere deceat? *Probrietatem* respondit: unguentum namque in viro, vitæ molliem, & corruptelam arguit; unde notabile illud Martialis.

Ne vole, non bene olet, qui bene semper olet.

64 Quibus rationibus unguentorum venditionem suis legibus Solonem. Atheniensibus prohibuisse, refert Athenæus *lib. 13.* & Lacædemoniis Lycurgum, Plutar. in *Lacon. apothegmata.*

65 Ut igitur, quasi ex voluptuoso odoramentorum diverticulo, seu odoriferis fructibus redeundo, nostri capituli materiam quoad utiliores fructus prosequamur, in fructu etiam habetur sericum ex vermibus mororum foliorum vineta pastura productum, & ex eo decima solvitur *Giurb. dict. observat. 39. n. 24. & 25.* licet *n. 9.* contrarium fundare nitatur idem docet *Put. decis. 8. part. 1.*

66 Item palea est in fructu, *l. si usus fructuarius Messem. 13. quemadmodum usus fr. amitt. l. fin in fin. C. de servit. & aqua, Florian. in l. qui scit, in princ. ff. de usur. Ann. Sen. singul. 142. & alleg. 94. n. 4. & seqq. Natta conf. 31. ad fin. Roman. singul. 556. Perus. decis. 106. n. 10. & latius decis. 14. n. 9. Chassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 17. vers. Et faire les fruits siens. n. 11. Cardinal. Tusch. conclus. pract. litter. F. conclus. 484. n. 8. noster Gregor. in l. 2. tit. 20. part. 1. verb. De las tierras, & ex Bald. Specular. Bologn. & alijs Guizar. decis. 34. num. 4. Ubi quod hæc sit communis, & ab omnibus recepta opinio *Novar. in dict. prag. 5. num. 72.* & cum alijs *Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 6. num. 4. & cap. 7. num. 53.* *Barbol. in appellat. verb. Fructus num. 3. & ex Suarez, Azor, Bassæo, Castro Palao, & alijs Theologis Pater Leander quest. moral. tom. 3. tract. 6. disp. 4. quest. 3.* Qui late agunt an decima Ecclesiastica ex ea tamquam de fructu solvi debeat necne, de qua questione latius suo loco dicam *infra part. 4. cap. 28. §. 1. à num.**

68 Item fructuum appellatione arundines continentur; ut in specie probat elegans *tex. l. qui fundum 40. §. Cum fundum 4. ff. de contrah. empr.* Ubi si venditor in fundi venditione omnem fructum exceperit, arundinem, ut arundineti fructum, exceperit, & idem probatur per *text.* etiam expressum in *l. item si fundi 10. §. Instrumenti 7. l. arbores 19. §. Casu fin. ff. de usufr. & docent Cardinal. Tusch. conclus. pract. litter. F. conclus. 484. num. 9. Abbas in cap. salubriter, in fin. de usur. Bertaz. de clausul. instrum. claus. 26. gloss. 12. sub num. 11. Guizar. dict. decis. 34. num. 7. *Novar. in prag. 5. de administr. univers. num. 73.* *Barbol. in appellat. hoc verb. Fructus, num. 4.* *Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. num. 110.* In quibus ex prædictis iuribus arundinetum, quod est locus arundinibus constitus sylvæ cædæ equiparatur, cujus fructus, ut *inf. cap. 6. dicam* in arboribus consistit, quibus, & arundines equiparari debent imò, & arbores dicuntur per Ulpian. in *l. vitem 3. §. Hæredes quoque, & arundines 1. ff. arbor. furt. Casar.* & per *Barbol. in appellat. verb. Arbor, n. 2.* ubi alios refert.*

70 Item Saccharum ex cannis mellis confectum fructus dicitur, *Mohed. decis. 1. alias 29. & decis. 2. alias 68. sub tit. de decim. Put. decis. 50. lib. 1. in correctis, Farinac. decis. 223. part. 1. recent. Ric. collect. 192. part. 1. Barbol. dict. verb. Fructus, num. 8. & in cap. Nuncios, 6. numer. 5. de decim. & de offic. & postest. Parroch. cap. 28. §. 1. numer. 9.* *Barbat. de divis. Luganez de Fructibus.*

fruct. d. cap. 17. n. 119. *Giurb. obs. 39. num. 10. & 13.* *Ventrigl. in prax. Eccles. annot. 27. §. 1. numer. 10.* & alijs congestis Pater Leander *quest. moral. tom. 3. tract. 6. disp. 4. quest. 24.* In quibus quod ob id decima Ecclesiastica ex eo solvatur. Quamvis ad relevium inter alios fructus non imputetur, quia est fructus industrialis, ex quo non solvitur, ut in specie docet *Capan. de jur. relev. part. 2. quest. 17. n. 14. & 15.*

Et idem dicendum est de ipsis cannis mellis ex quibus Saccharum conficitur, quod etiam in fructu computentur, & cum majore ratione, quia naturaliter ex terra producuntur, semora industria hominum, quæ ut Saccharum ex eis conficiatur adhiberi solet; quare materia decimarum idem docent *Giurb. supr. & n. 26.* *Ricc. dict. collect. 192. & Ventrigl. dict. n. 10.* *Barbat. dict. loco. num. 118.* Ubi & quod ideo relevium solvatur, quia est fructus naturalis, & idem tenet *Carpan. ubi supr.*

Item manna, sive super arborum frondibus, sive ex arborum incisuris colligatur, fructus est, & ex eo relevium feudale solvitur, quia est fructus naturalis, ut testantur *Carpan. de jur. relevii, part. 2. quest. 17. n. 7.* *Barbat. dict. cap. 17. n. 120.*

Item Pix, fructuum appellatione venit *Capan. dict. cap. 17. n. 8.* & holosericum *n. 9.* & calx *num. 15. vers. De calce.*

Item quiddam ex apibus provenit fructus est, ut cera, mel, examina, & alvearia, *cap. Nuncios 6. de decim.* Ubi quod de eis tanquam de alijs fructibus, decima solvatur, & ibi docent *Abb. Felin. & alii repetentes, & probatur per nostram l. 2. tit. 20. part. 1.* Ubi similiter ad effectum, & obligationem decimandi hi omnes apum proventus inter ceteros fructus connumerantur, & ex *Rebuff. & Monet. in locis supr. citat. Barbol. in dict. cap. Nuncios, n. 6.* *Fagundez in quinque Ecclesia precept. lib. 5. cap. 5. n. 13.* *Pater Azor instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 35. quest. 9. post princip.* Ubi de examinibus, & alvearijs *Giurb. observat. 35. n. 26.* & novissimè *Ventrigl. in prax. Eccles. dict. annot. 27. §. 1. n. 4.* *Filluc. tract. 27. 1. part. cap. 10. num. 227.* *Ægid. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 3. dub. 2. n. 4.* & ex *Castro Palao, Turriano, Raphaël de la Torre, Suarez, & alijs Pater Leander quest. moral. tom. 3. tract. 6. disput. 5. quest. 8.* Qui tamen in *quest. 9.* de consuetudine in examinibus decimam solvi debere negat; de qua questione latius *infra suo loco dicam;* nam quoad nostram questionem non est dubitandum, quin prædicta apum emolumenta, & etiam ex animo, seu apes noviter procreata ipsarum fructus sint, sicuti, & ceterorum animalium fetus, cum eodem modo apes procreentur, & renascantur.

Et ideo examen, quod ex alveo alicujus evolavit, ejsus, ut fructus ipsius rei, intelligitur quousque in conspectu ejus sit, nec difficilis sit persequutio, *Apum 14. Instit. de rerum divis. ubi Pichard. Arnold. Pinus, & alii instituarii, l. naturalem. §. Examen, ff. de acquirend. rer. domin. & est bona decis. Carpzou. 394. n. 7. & per tot.* In eleganti casu, cum nimum examen in ipsius domini apum arboris ramo confederat, quem in vicini fundum arbor porrexit, & sic ad ipsum vicini fundum ramus cum examine pendebat; cum ergo jure Saxonico extet statutum, ut fructus similia ramorum, qui in fundum alienum porreixerint, non ad dominum arboris, sed ad fundi vicinum dominum spectarent, ut ipse *Carpz. ibi refert, & Matth. Cöler. decis. 25. part. 1. Ludovic. Fuchs dff. r. 14.* dubitabatur an in dicto casu apum examen ad fundi dominum, vel ad dominum apum pertineret, & an iste illud colligere, & in suo alveo includere posset; quia videbatur ad fundi dominum, ut arboris fructus, ex dicto sta-

tuto spectare debere; sed statuto isto non obstante, pro domino apum fuit decusum, ut videlicet ad illum exam expectaret, quia non arboris, sed apum fructus sit; quare statutum de arborum fructibus loquens ad alios casus expresse non comprehensos contra jus commune extendi non debere recte putarunt.

80 Item lac, caseus, & butyrum animalium fructus sunt, l. in pecudum 28. ff. de usur. Bartol. in l. si ex diverso, num. 2. ff. de rei vindic. Vacon. declar. jur. cap. 75. Pinell. in l. 2. part. 2. num. 52. de rescind. vendit. Menoch. de arbit. cas. 210. num. 26. & conf. 189. num. 30. Barbat. de divis. fruct. dict. part. 1. cap. 17. num. 129. & 130. dict. l. 2. tit. 20. part. 1. Ubi hac

81 omnia ad decimæ solutionem inter alios fructus computantur, & ad idem docent Rebuff. de decim. quest. 6. num. 27. Monet. eodem tractat. cap. 4. num. 17. Pater Suarez de Religion. tom. 1. tit. 1. cap. 37. num. 37. August. Barbof. in dict. capit. Nuncios o. num. fin. de decim. & de jur. Eccles. lib. 3. dict. cap. 26. §. 1. num. 12. Fagundes in §. Eccles. precept. lib. 1. cap. 5. num. 14. & ex aliis Pater Leander quest. moral. tom. 1. tractat. 6. disput. 5. quest. 13. De qua questione circa

82 decimæ solutionem, & in quâ Parrochiâ an ubi animalia depascuntur, vel ubi dormiunt solvi debet, & ad alia dicam infra suo loco in tom. 2. huius operis.

83 Et idem in pecorum fœtibus, quod similiter fructus sint, & in qualibet fructuum restitutione faciendâ, seu acquisitione veniant, probatur ex l. sed & si lege 20. §. fin. ff. de petit. heredit. §. In pecudum 7. de rer. divis. l. in pecudum 28. de usur. l. bona fidei, §. fin. de acquirend. rer. domin. ubi Gloss. & amicus cum aliis Leotar. de usur. quest. 40. à num. Barbof. in appellatio. appellat. 104. num. 20. Barbat. de divis. part. 1. cap. 17. num. 126. & quod appellatione fructuum veniant, ex aliis Alexand. conf. 9. num. fin. lib. 6. Oñat. de contract. tom. 1. tractat. 3. disput. 4. num. 78.

84 Pereyr. de revif. cap. 19. num. 3. Quia & mobilium appellatione animalia, & se moventia veniunt, idem Pereyr. a num. 2. ubi plura jura, & Doctores.

85 Ideoque agni hædi, vituli, & similes fructus statim, ut nascuntur bonæ fidei possessoris fiunt, dict. l. in pecudum, & dict. l. bona fidei, §. fin. & infr. suo loco latius dicam.

86 Et idem in fœtus fœtum, l. quod si oves 26. de petit. heredit. Rovit. decis. 9. num. 33. & infr. ad plures effectus dicam part. ... cap. ... ubi & de fructibus fructuum, & de interesse de interesse.

87 An autem pelles animalium demortuorum fructus sint, poterat dubitari ob doctrinam Azor instit. moral. tom. 1. lib. 7. cap. 35. quest. 9. ubi id expresse affirmat, & ex eis uti de ceteris pecorum fructibus, decimam solvendam docet, & cum sequitur Raphaël. de la Torre in D. Thomas 2. 2. question. 87. artic. 2. numer. 3.

88 Sed contrarium est verius, imo quod animalium pelles fructus non sint, sed illorum pars, ut ex Rebuff. tener contra Azorium Pater Leander quest. moral. tom. 1. tractat. 6. disputat. 5. quod 10. & quod animalium pelles ipsorum partes esse censentur, docet ad text. in l. mortuo bove 49. ff. de legat. 2. Anton. Gomez 1. variar. cap. 12. num. 16. & 41. & congesti per Avllon. ibidem, ubi ad alia plura.

89 Ultra igitur res supra relatas, quæ absque dubio fructus propriè sunt; quia immediatè ex ipsis reb. producuntur, sunt alia plura emolumenta, quæ licet immediatè ex ipsis reb. non nascantur, & idè fructus propriè appellari non possint, juxta supr. tradita in princip. huius capit. mediatè tamen ex re, vel propter ram, aut occasione rei. proveniunt; quare

licet abusive, & impropiè fructus esse, vel vicem fructuum habere asserunt jura, & Doctores supr. in princip. capit. precedentis num. 5. & 6. de quibus emolumentis, & quæ sint, ad plenam, & perfectam huius capit. principalis questionis resolutionem, nunc agere specificè debere existimo.

Primò igitur usura, seu interesse lucrativum jure civili Romanorum antiquitus permillum, ut docent Giurb. cum aliis de eis 72. num. 16 in fin. & ex pluribus juribus Leotard. de usur. quest. 2. à num. 10. Sor. Navair. & aliis per Zevall. quest. 2. à num. 555. (licet contrarium) fructuum appellatione comprehenduntur, quia licet juxta dicta propriè fructus dici non possent, ex l. usura 121. ff. de verbor. signific. fructuum tamen vicem obtinebant, text. expres. in l. usura 4. ff. de usur. ibi: Usura vicem fructuum obtinet, si naves 62. ff. de rei vindic. & idem de eis, ac de ipsis fructibus judicabatur, l. Minor. 41. alius 40. §. 1. de Minor. l. is cui §. 5. Quæri poterit ut in poss. legator seu fidei comm. quia licet impropiè fructus appellantur, ut docent Niger de Luacm. tom. 1. quest. 13. numer. 18. Barbof. in l. divorcio, §. Si vir, num. 38. ex l. uxori mea 37. ff. de usufr. legat. Oñat. de contract. tom. 1. 91 tractat. 3. disput. 8. sect. 4. à num. 86. Ubi quod in restitutione pecuniæ usura ob moram, ut pecuniæ fructus, veniant, ut constat ex tot. tit. ff. Cod. de usur.

Et idem dicendum est de interesse recompenlativo, veluti cessantis, & damni emergentis, quod similiter fructuum appellatione continetur, ut docent Gloss. per ipsum text. in l. §. Confessoria ff. si servit. vendic. & est text. express. in l. videamus 19 in fin. de usur. ubi fructus appellatione venire ait Consultus, quod re locata mercedis nomine percipi potuisset, Dec. in rubr. Cod. de sentent. qua pro eo, quod inter est, in fin. Menoch. conf. 1181. num. 1. Franch. decis. 254. num. 14. Guizer. decis. 34. num. 6. Niger. dict. quest. 13. num. 38. Barbof. in appellat. verb. Fructus, numer. 24. Oñat. d. disp. 8. à numer. 90. Franc. Milan. decis. 8. num. 354. Cancr. lib. 3. var. cap. 16. numer. 82. Ubi quod facta condemnatione fructuum, 93 censetur etiam facta in interesse, Franc. Maria Prat. discept. forens. 1. part. cap. 2. à num. 3 & 4. cap. 1. num. 26. & 81. Theodor. allegat. 40. num. 59. Qui in 94 revocatione sententiæ, & ob id in restitutione fructuum loquitur, & interesse restitutione ob revocationem sententiæ dicam infr. suo loco cap. ... tot.

Et eodem modo sicut condemnatione facta ad rei restitutionem, nulla fructuum facta mentione, alia instantia peti non possunt, si prius fuerint petiti, quia ab eis reum absoluisse iudex censetur ex eo, quod pluribus reb. petitis, & una tantum concessi, cetera denegata videantur, l. Tribunus, §. si. Cod. de testament. milu. contra verò si non fuerint petiti, tunc enim postea adhuc post sententiam peti possunt, quia non petitum, licet omisum, nec concessum, nec denegatum censetur, l. quod in diem §. Si rationem ff. de compens. & docent in terminis Guid. decis. 405. Boer. decis. 18. Peregrin. decis. 180. volum. 1. nisi ex natura actionis veniant Cancr. tom. 3. cap. 16. à num. 85.

Idem ergo in interesse dicendum est, ut docent 96 Surd. decis. 69. tot. Cancr. supra num. 94. ubi alios refert, & infra latius dicam, part. ... cap. ... tot.

Et majori cum ratione quam usuras seu interesse 97 lucrativum comprehendendi antiquitus diximus, interesse recompenlativum fructuum appellatione venire debet, quia hoc interesse est recompenlativum damni emergentis, aut lucri cessantis, & sic in naturali æquitate consistit, & omni jure naturali Regio, & Canonico permillum, ut resolvunt plura de materia huius interesse expendentis infinitis, relatis latiff.

latiff. Hermos. in l. 10. tit. 10. pag. 5. gloss. 4. num. 2. & per tot. Noguier. alleg. 18. à num. 108.

98 E contra autem nomine interesse fructus etiam continentur, ut ex text. in l. loci corpus 4. §. 2. ff. si servit. vendicetur, docent Florian. ibi. Bald. in adduion. ad speculat. tit. de eo, qui mittitur in possess. rei serv. caus. versic. Item nota, §. 2. Ubi quod ob id

99 libellum sustineatur quoad fructus, & salvari possit, ut etiam in eo comprehensi censeantur, & idem docent Cardinal. practicar. conclusio. litter. 1. conclus. 296. num. fin. Chassan. in consuetudin. Burgund. rubric. 4. §. 17. versic. Et faire les fruits siens, num. 8. & hanc doctrinam docent Bartol. in l. si filium, §. Cum fundum, ff. de verbor. obligationi. Ubi & quod fructus, qui percipi potuissent veniant, & idem docent Bald. conf. 182. in fin. lib. 1. Cardinal. Tusch. litter. D. conclusio. 296. numer. 10. Barbof. in appellat. verb. Interesse, num. 2. Oñat. de contract. tom. 1. tractat. 3. disputat. 8. section. 4. num. 71. & 76.

100 Ex quibus pecunia etiam licet impropiè in fructu esse ad fructificandum apta dicitur, §. Constituitur, Institut. de usufruct. l. 2. ff. de usufruct. ear. rer. qua usu consum. Caietan. 1. 2. quest. 78. artic. 2. in respons. ad priorum, Scacc. de comer. §. 1. quest. 7. part. 1. num. 69. benè Castill. decis. Sicil. 29. num. 4. & 5. Castill. de usufruct. cap. 17. à num. 7. & licet ex dict. l. usura, ff. de verbor. significat. teneant Ponte de potest. Proreg. de regalib. imposition. tit. 4. §. 3. num. 30. Nullum fructum pecuniam parere posse, hoc tamen, ut in princip. capit. precedent. dixi à numer. 8. propriè & juxta strictam verbi fructus significationem intelligendum est, secus verò juxta latam, & generalem juris interpretationem, qua Jurisconsulti, & DD. plerumque utuntur; quia tunc etiam ejus interesse ipsius fructus dicitur, & in pecunia docent Lup. de usur. comment. 3. §. 2. tot. Bardell. conf. 6. num. 20. & ex aliis tenet ita intelligendus Giurb. decis. 72. a num. 10. & docet doctè, & eleganter Franc. Mar. Prat. part. 1. discept. forens. cap. 23. & 35. & num. 41. ubi declarationem Sacr. Congr. & alios refert.

101 Quare licet pecunia secundum esse suum parere fructum, aut aliam pecuniam non possit ob impotentiam fructificandi, tamen accedente hominis industria fructifera licet impropiè redditur, & interesse, aliaque emolumenta ex ea proveniunt, quæ loco fructuum habentur, & ideo quamvis per se fructifera dici non possit, erit tamen accidentaliter.

102 Ex quibus inferitur, quod in legato usufructus omnium bonorum, vel mobilium tantum pecunia etiam usufructuanda comprehendatur, Alex. conf. 78. numer. 7. lib. 3. Soccin. conf. 96. numer. 3. lib. 1. Menoch. de presumpt. 138. tot. & presumpt. 142. sub numer. 14. Barbat. de divis. fruct. part. 1. numer. 15. & 16.

103 Quod intellige, ut pecunia, tanquam fors principalis in legato veniat, & ejus interesse loco fructuum usufructuario cedat, vel aliter ea utatur.

104 Et idem dicendum est in Kalendario, seu nominibus debitorum, quæ similiter in fructu sunt, & in legato usufructus omnium bonorum continentur, text. in l. uxori mea 37. & ibi docet Bart. num. 1. & in in l. ult. num. 5. eod. tit. Rebuff. in l. moventium. ff. de verb. signific. Paris. conf. 94. num. 10. lib. 2. Natta conf. 297. num. 4. Ancharr. conf. 3. num. 2. Menoch. d. presumpt. 142. numer. 17. cum seqq. Barbat. l. cap. 17. à num. 17.

105 Et tunc eodem modo si aliquod interesse ex nominibus istis debeatur usufructuario loco fructuum cedit, ut eleganter notavit Jass. in d. l. uxori, num. 6. & Barbof. in l. divorcio, §. Si vir, numer. 38. ff. solut.

marrimon. & expresse comprobatur per text. notabilem, & ad rem per relatos non adductum in l. post quod omnium, in fin. ff. de usufruct. ear. rer. Ubi usura nominum, quorum usufructus legatus erat pro fructibus considerantur, & quod magis est si ipsi debitori sui nominis usufructus legetur, ait Vlpianus remittendas ei esse usuras; & hujus text. meminit, licet obiter doctissim. Domin. D. Alphons. de Olea in suo pleno eruditissimoque tractat. de cession. jur. tit. 3. quest. 9. num. 10. Ubi quod proprii nominis ipsi debitori usufructus relinqui possit.

Sed prædicta intellige cum omnium bonorum 106 usufructus relinquitur, secus verò si mobilium relinquantur, tunc enim in hoc legato Kalendarium, seu nomina debitorum non comprehenduntur, ut declarant Bart. conf. 50. lib. 1. Jass. in l. à Divo Pio, §. In venditione, ff. de re judic. Aymon. Cravet. conf. 300. in fin. Silvan. conf. 37. numer. 1. Menoch. dict. presumpt. 142. numer. 19. ubi Soccin. Paris. & alios refert. Qui idè procedere dicunt, quia debitorum 107 nomina tertiam bonorum speciem constituunt, quæ nec sub nomine mobilium, nec immobilium continentur, D. Olea de cession. tit. 2. quest. 1. à num. 16. & idem ad rem docent Rebuff. in dict. l. moventium, de verbor. signific.

Item habitatio est in fructu, & ideo qui habitavit 108 domum fructus percipisse dicitur, l. si is qui, §. 1. ff. de pignor. & ibi Bart. Pract. Papient. in libell. rei vindic. versic. cum fructibus, in fin. Tusch. pract. conclus. lit. F. concl. 484. num. 6. & 18.

Item pro habitatione pensiones ex locationibus 109 prædiorum urbanorum fructus dicuntur, l. ancillarum 27. §. Sed & pensiones 1. ff. de petit. heredit. l. prædiorum, ff. de usufr. & mercedes rusticorum prædiorum, l. mercedes 29. eod. tit. & docent Chassan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 17. versic. Et faire les fruits à num. 1. Ubi retenta semper distinctione in princip. præcedent. relata capit. tradit, ut hoc intelligatur impropiè, & secundum juris, & Doctorum latam interpretationem, ut latè & ad plures quaestiones circa fructuum restitutionem, quod & in ea mercedes, & pensiones veniant Chassan. sup. Tusch. pract. conclus. litter. 1. conclus. 48. à num. 19. Parlad. differ. 79. §. 3. num. 5. Joan. Garc. de expens. cap. 21. à num. 1. & 2. Barbof. solut. matr. in l. divorcio §. Non solum, num. 19. Joan. Gutier. de tutel. part. 3. cap. 23. à num. 15.

Apud quem quod ex his pensionibus aut mercedibus, 110 ut ex aliis rerum minoris fructibus decima tutori solvatur. Et idem ait Baeza de decim. tutor. cap. 22. 111 num. 2. aliis annuis præstationibus pupillo debitis, quod similiter loco fructuum sint, & ex eis dicta decima debeatur ex eleganti conf. Paul. de Castr. 374. num. 1. l. 2. qui in simili statuto nostræ legi fore ex qua decima debetur loquitur, & Gutierrez dict. cap. 23. num. 19. in fin. & cum aliis ad nostram quaestionem, quod pensiones, & mercedes fructuum appellatione veniant Oñate de contract. tom. 1. tract. 3. disputat. 8. section. 4. num. 82. Ubi quod in fructuum restitutione, morat 112 in rei restitutione stante, veniant, in censu emphytheusi, aliis reb. suo tempore non restitutis, & idem ad alia plura noviter resolvunt Guzman. de eviction. quest. 21. à num. 1. & 4. Niger. de lundem. 1. tom. quest. 13. à num. 23. Cardinal. Orthobon. decis. 133. & pluribus ex nostris Regnicolis relatis Christin. in constitur. Mechlin. tit. 11. artic. 29. à numer. 6.

Idemque consequenter dicendum est in mercedibus 113 Magistorum, fabricorum, & in vecturis navium, aut jumentorum, quod similiter loco fructuum

- habeantur, ex dict. l. mercedes 32. de petition. hereditat. dict. l. si navis 32 ff de rei vindicat. & idem docent Barbat. in dict. l. fin. §. fin. circ. medium, ff. de jur. Fisc. Bald. in l. si traditio, Cod. de action. empti numer. 20. Schrader. de feud. part. 9. princ. 2. section. 3. numer. 58. Guizarel. dict. decis. 34. num. 15. & ex aliis antiquioribus Niger. de laudem. part. 1. quest. 13. numer. 2. & à num. 57. Ubi ad id alia plura adducit, & ad
- 114 omne latè, & bene Menoch. conf. 66. à num. 7. Et in pensionibus pedagiorum, pascuorum, apothecarum, & similibus, & quod in fructuum reservatione comprehendantur, optimè Menoch. dict. conf. 66. à num. 9. & idem docet Castill. de usufruct. cap. 36. num. 10. & ad id refert Bart. Bald. Castrenf. & alios plures, & idem Castill. de usufruct. d. cap. 36. à num. 33. Cyriac. controversiar. tom. 1. cap. 397. numer. 14. Mantia. de conjectur. ultim. volunt. lib. 9. num. 16. Ubi & quod redditus vectigalium fructuum appellatione veniant, & in legato usufructus omnium bonorum per conductorem vectigalium relicto comprehendantur, & eos præstita satisfactione habeat legatarius usufructus, & idem tenet Paul. de Montepic. in l. Titia cum testamento §. Titia cum nuberet, num. 92. ff. de legat. 2. Achilles Pedroch. conf. 7. num. 97. lib. 1. & post Bertachin Guillelm. Benedict. in cap. Reynald. de testam. verb. Cetera bona, n. 31. Baeza de decim. tutor. cap. 22. à num. 21.
- 116 Ideo ex his quoque redditibus decima tutoribus solvi debet Baeza ubi proxime num. 25. & cum sequitur Joan. Gutierrez. de tutel. part. 3. cap. 23. numer. fin. Escobar de ratiocin. cap. 29. numer. 4. cum sequentibus
- 117 & à num. 7. Qui bene refutat, vel potius intelligit juxta dictam distinctionem Boerium, qui in decis. 212. num. 2. absolute, & indistinctè asseruit vectigalia, & pedagia fructuum nomine non comprehendit, & n. 4. hos fructus civiles appellat, cum ex juris interpretatione fructuum nomen habeant, & idem Gutierrez, dict. cap. 23. num. 16. Menoch. de recuper. remed. 15. à num. 623. Jacob. Mandell. Alb. conf. 441. num. 12. Garc. de expens. cap. 23. à numer. 1. & 7. Barbof. in l. divorcio, ff. solut. matrim. in princip. num. 83. & 93. Cardinal. Otthobon. decis. 193. à num. 7. Paul. Christian. in Constitut. Mechlin. tit. 11. artic. 29. à num. 6. &
- 118 alii plures supr. relat. num. 110. Item operæ servorum fructus sunt, ibi: text. in l. fructus 4. ff. de operis servor. ibi: Fructus hominis in operis consistit. Et idem antea dixerat, ibi: In fructu hominis opera sunt; & l. 3. eod. tit. Ubi quod in servi usufructu ipsius operæ, ut fructus veniant, l. mercedes, ff. de petit. hereditat. & idem in nostra lege Regia 23. tit. 31. part. 3. ubi Gregor. docent ex antiquior. in dictis juribus Govean. lectio. jur. variar. lib. 2. cap. 7. à num. 1. Connan. lib. 4. comment. jur. civil. cap. 2. Cujac. in paratit. ad dict. tit. de oper. servor. fol. 44. Augustin. Morla in empov. jur. 1. part. tit. 6. ff. de servit. numer. 17. Castillo de usufruct. cap. 50. à num. 1. Barbof. solut. matrimon. in l. divorcio 8. in princip. num. 93. & in §. non solum, e jusdem leg. Ubi eas aliis fructibus civilibus personum, & similibus æquiparat quoad ipsarum, vel mercedis servi dotalis divisionem inter maritum, & uxorem soluto matrimonio faciendam, & inter emptorem, & venditorem servo vendito, ex §. In servo 10. d. l. divorcio; de qua divisione latius in fr. suo loco dicam.
- 119 Ex quibus in servis rectè usufructuum constitui posse, ait Justinian. in §. Constituitur, Instit. de usufruct. l. si servi 25. cum vulgatis, ff. de usufruct. d. l. 23. tit. 31. part. 3. & docent Cujac. Govean. & supra relati.
- 120 Sed non statim ac servi operæ lagatæ, aut promif-

sa sunt, usumfructum relictum, aut usum censer, dicendum est, imò servorum operis relictis, adhuc usufructus datus non intelligitur text. expres. in l. 1. §. Si usufructus, vers. Sed operis ff. ad leg. Falcid. ibi: Sed operis servi legatis, cum neque usus nec usufructus in eo legato esse videatur, ne cessaria est veterum sententia, ut sciamus quantum est in legato; & idem in l. 2. ff. de usufruct. l. 1. §. ult. ff. usufruct. quemad. caveat.

Differentia enim magna est nimirum, quod usufructus sit servitus personalis respectu personæ, cui debetur, & jus reale respectu rei in qua constituitur, ex operarum autem legato nulla servitus personalis, aut jus reale in servo constituitur, sed tantum quædam obligatio personalis, ut servi dominus legatarius eis uti patiat, & ideo usufructus cum sit servitus personalis morte usufructuarii extinguitur, nec ad hæredes transit, §. Finiunt, cum vulgat. instit. de usufr. operæ autem cum ex earum legato obligatio duntaxat personalis constituitur, ad hæredes transmittuntur, l. 2. ff. de usufr. legat. ibi: Et quia legatarius usufructuarius non est, ad hæredem suum operarum legatum transmittit; ut docent Coral. in rubr. ff. de servit. num. 26. & 27. Donell. lib. 10. comment. cap. 21. ubi Osuald. lit. D. & C. & Castill. Govean. & alii ibi relat.

Quare rectè Donel. & Osuald. ex Castill. & alii 122 asserunt, servorum operas in facto consistere, neque vindicari, uti usufructus, posse.

Nec ex eo quod in d. l. 4. ff. de oper. servor. dicatur, 123 fructus hominis in operis consistere, sequitur quod operæ usufructus sint, sed solum quod ut materia usufructus reputentur, ut in fructibus aperte patet in quibus usufructus etiam consistit, & tamen usumfructum non esse manifestum est, sed potius ex fructuum legato, donatione venditione, vel alia alienatione non aliquod jus usufructus, sed tantum obligatio personalis constituta censetur, qua venditor, aut donator adstrictus remanet, ut emptorem, vel donatarium uti frui patiat, de quo videnti, & consulendi Menoch. lib. 4. præsumpt. 136. per tot. & conf. 310. ex num. 6. Pinell. in l. 1. C. de bon. matern. 2. part. num. 11. & 12. Castill. de usufr. cap. 29. per tot. & ex aliis latius diximus supr. cap. 3. & ad rem tenent Govean. d. cap. 2. à num. 1. & Connan. d. cap. 2. Castill. d. cap. 50. num. 5.

Ex quibus servorum operæ, seu fructus ab usufructu 124 differunt in eo, quod usufructus capitis diminutione, aut non utendo amittitur, §. Finiunt, cum vulgat. instit. de usufructu, l. corruptionem, C. cod. tit. operarum autem servi legatum prædictis modis non amittitur, l. opera 2. ff. de oper. servorum, l. 2. ff. de usufr. legat. & ibi notant Bart. & DD.

Nec in contrarium urget §. 1. instit. de aquisit. per 125 ad rogat. Ubi operæ capitis diminutione amitti dicuntur, videlicet, per ad rogationem patroni, cui operæ debebantur quin ad personam adrogatoris transire valeant; quia ibi loquitur Imperator de operibus officialibus à liberto patrono ob manumissionem debitæ, quæ cum patrono, ut tali debeantur, absque dubio personales sunt, & personæ patroni coherent, ideoque capitis diminutione amittuntur, nec adextrancum ad rogatorem transeunt, cui nullo officii genere, seu ad nullum obsequium libertus adstrictus est; secus vero in operibus artificialibus ratione legati, aut alterius obligationis, de quibus agimus, ubi prædictæ rationes omnino cessant, ut docent Gloss. in d. §. 1. bene Cuj. lib. 2. quest. Papinian. in d. l. 2. de usufr. leg. Castill. d. cap. 50. num. 3. cum seqq. & novissimè Arnold. Vinius in d. §. Finiunt, num. .... instit. de usufruct.

Nec

126 Nec obstat text. in l. 5. ff. de oper. serv. Ubi servorum operas saltim usum esse probari videtur, sed hoc intellige improprie, ut ex ipsis verbis patet, ibi: Intelligi, & notat Cuj. ad African. in l. 37. ff. de usufr. qua autem ratione, & ad quem effectum legatum operarum per consultum legato usus ibi assimilaretur, potest noviter, & subtiliter deduci ex ipsius text. in scriptio, quæ est ad leg. Jul. & Papiam, nimirum ad hoc ut legatum operarum orbo, aut cælibi relictum non caderet in fiscum, uti nec usus legatum cadebat, l. si ab eo 9. ff. de usufr. l. si Titio 33. ff. de usufr. l. Titio 96. ff. de cond. & demonstr. ex quibus, & aliis juribus id docet reddens rationem D.D. Francisc. Ramos del Mançano in comment. ad l. Jul. & Pap. l. b. 2. cap. 16. ex numer. 3. Ideoque operarum legatum usus legato ratione individuitatis Consulto assimilavit; nam prædictæ leges Julia, & Papiæ uti odiosæ faciliter, & cum aliqua, licet parva excusatione à Consultis corrigebantur.

127 De aliis verò, quam plurimis differentiis inter operas servorum, & usufructum vid. latè Govean. d. lib. 1. variar. lect. cap. 7. Connan. d. lib. 4. comment. cap. 2. Cujac. in paratit. ad tit. ff. de oper. servor. & ad African. in l. 37. de usufr. & quest. Papin. in d. l. 2. ff. de usufr. legat. Augustin. Morla in empov. jur. tit. 6. ff. de servit. à n. 11. Castill. de usufr. d. cap. 50. Donell. d. lib. 10. comment. cap. 21. Ubi pluribus congestis Osuald.

128 Sed hodie per d. l. 23. tit. 31. part. 3. omninò operæ servorum cum usufructu, & usu æquiparantur, ita ut nullum aliud commodum ex usufructu, quam ex operis quærat, & quod magis est jus etiam operæ vocantur, quare nullam hodie inter operas, & usumfructum differentiam remanere videtur; ut doctè notat Castill. ubi supr. n. 11. & ex ipsius legis verbis patet, ibi: *Usufructo de las obras aviendo ome en algun servo, de serva de otro ganen por ellas todo quando aquel servo, de la serva ganaren por obrade sus manos, de con di nero, de con caudal de aquel, a quien es otorgado alguno de estos derechos. Mas la ganancia, que fiziese alguno de estos servos de cosas, que le fueren dadas, de dexadas en testamento, deben ser solamente, del señor servo, de de la serva. Eueras ende, si la donacion, de la manda fuesse hecha a los servos con tal intencion, que la ganassen aquellos, que avian el usufructo, de el uso, ca estonces ellos lo ganarian, è non el dueño de la cosa.*

129 Quæ tamen lex Partit. (ut correctio juris civilis vitetur) non elegantè intelligi possit quoad commoditatem, & emolumentum ex legato usufructus, vel operarum resultans, ut ex quolibet æquale commodum legatario quærat; nec in hoc jure communi aliqua crit differentia non verò quoad jus personale, quod ex legato usufructus deducitur, & quoad obligationem personalem, quam in legato, aut alienatione operarum oriri supra diximus, circa quod nec aliquid directè d. l. part. ... dixit, aut disposuit, sed duntaxat de emolumentis legati usufructus, aut operarum, & de eorum acquisitione principaliter egit.

130 Item fructuum appellatione venit nix à Cælo cadens, & auget fundi, vel feudi redditus; quia licet ex terra non nascatur, occasione tamen rei, vel propter rem percipitur, quod sufficit, ut in fructu esse debeat, ut in l. item si fundi 10. ff. de usufr. Ubi non solum in fructu esse asserit Consultus quidquid ex eo, vel ejus occasione percipi possit, ut in fundi venationibus piscationibus, quod similiter in ipsius fructu sint, licet ex eo ista emolumenta non nascantur probat §. Aucupiorum, d. l. 10. & dicam infra cap. ... juxta latè, in princ. hujus capit. relata.

Quod & præcipuè verissimum in nive efficitur, quia suo tempore coacervata, & conservata in puteis magni redditus ex ea producuntur: & in nostris terminis est elegans decis. Anton. Guizar. 34. ubi per tot. hunc articulum examinat, & cum aliis pluribus rationibus nivem infructu esse, & redditus feudi augere determinat, & pro hac parte refert decisum, & idem resolvit Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. n. 124. & post eum noviter docent Guzman. de eviction. quest. 21. n. 48. Capic. Galeot. respons. Fisc. 10. n. 16. & tot.

Hincque inferunt Doctores gabellam ex nive sicut coacervatâ, venditâ, ut de aliis fructibus solvi debere, docent Parlador. lib. 1. rer. quot. cap. 3. §. 2. n. 13. Girond. de gabell. part. 2. n. 3. Gutier. cod. tractat. quest. 35. n. 34. & quest. 78. n. 73. Lassart. cod. tractat. cap. 2. n. 3. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 4. n. 17. Guzman. d. quest. 21. n. 48. Capic. Galeot. respons. Fisc. 1. à n. 2.

Et quod in solutione relevii domino directo faciendi in liquidatione fructuum feudalium, ex quibus solvitur, computetur idem Guizar. d. decis. 34. tot. In quo tamen contrarium tenet Barbat. d. cap. 17. n. 125. ex eo quod non naturalem, sed potius industrialem fructum esse dicit, quod & asseruit Guzman. d. n. 8. quia non aliter redditus ex nive redigi possent, quam hominis cura, & industria accedente.

Unum tamen est, quod hodie nix, & jus eam coacervandi inter regalia habetur, & ad solum Principem pertinet, vel ad eum, qui ad id à Principe licentiam, seu privilegium habuerit, quod ut verissimum praxis in hoc nostro Regno ostendit, & docet Guzman. d. n. 48. Quod declarata quoad jus in hieme coacervandi, & in æstate vendendi: secus si unusquisque sibi tantum in privatis nivalibus puteis nivem includat, ut ex Parlador. Gutier. & Lassart. firmat Rot. apud Dianam. part. 11. resol. moral. in una Toletan. nivis die 13. Februarii 1651. cor. m. Celsæ.

De nivis autem usu, & utilitate, & quam necessaria saluti sit pro infirmitatibus vitandis, curandisque, latè tractant Medici, & præcipuè Galen. lib. de cib. bon. & mal. success. in fin. & lib. 7. Meth. cap. 4. & lib. 9. cap. 5. Avicenn. lib. 2. cap. 2. fen. 2. doctrin. 7. cap. 26. Valefius lib. 5. epidem. cap. 29. Ubi non solum aquam, sed & fructus nive refrigerari jubet. Et licet Andr. Tiraq. in Alexand. ab Alexand. lib. 5. dier. genial. cap. 21. ex Aristot. probl. scilicet. 24. quest. 19. asserat, aquam nivalem admodum insalubrem esse, illum tamen intelligerem non de aqua, seu potu frigido tantum, sed de eo, cui etiam nix ad frugesendum admiscetur, quomodo antiqui potum frigescere solebant, ut ex autoritatibus ab ipso Tiraq. relatis colligi potest, & ex Plin. sic meo videri intelligendo lib. 19. c. 4. ibi: *Finivis, illi glaciem putant, penasque montium in voluptatem gula vertunt, qui Plinii locus intelligi etiam potest de potu nivis vi, & artificio congelato, ut in nostris temporibus fit, quod saluti probandum non est.*

De antiquitate autem usus nivis ex dictis quoque 137 Doctoribus constat, nam Galen. vixit tempore Christi Domini, & Avicenn. sexcentis ab hinc annis floruit, & etiam Græci ea usi fuerunt; ut ex Aristot. refert Aul. Gell. lib. 19. noct. artic. cap. 5. Alexand. ab Alexand. lib. 5. dier. genial. cap. 21. ibi: *Si quando tamen vinum aqua admiscerent illud tepè factis nivibus diluebant, Plin. d. lib. 9. cap. 4. ibi: Servatur alior estibus, excogitaturque, ut alienis mensibus nix algeat.* & alter Plin. Junior, qui floruit tempore Vespasiani Augusti epistoliarum lib. 1. epist. 15. de quodam suo convivio ita loquitur: *Parata erant lactuce frigide cochlea, terna, ovabina, alica cum mulso, & nix;* & etiam de antiquitate usus nivis plura loca Martialis extant, qui lib. 5. epig. 65. ita canit:

Sextantes

Sextantes Calliste duos infunde falerni.
Tu super estivas Alcine funde nives.
 Et lib. 12. epigr. 17.
Ebria secino fit sapè, & sapè falerno.
Non nisi post niveam cavuba potat aquam.
 Et lib. 14. epigr. 117.
Non potare nivem, sed aquam potare
rigentem.
De urve commenta est ingeniosa sitis.

138 Et quod, & apud Romanos in usu fuisse colligitur ex text. singulari in l. in argento potorio 21. ff. de aur. & argent. legat. Ubi in legato argenti potorii non solum vasa ad bibendum parata, sed & instrumenta ad potus preparationem comprehendunt, ait *Consultus*, ibi: *Veluti colum nivarium, in quo potus frigecebat*: de quo *Alciat. 8. parerg. 8. Martial. lib. 20. epigr. 111.* & alia plura vide apud *Bobad. d. lib. 3. n. 9.* Ubi miratur quod tam à paucis annis in nostra Hispania ejus usus inceperit ut omnibus constat, sed non miror cum usque ad ea tempora nostram Hispaniam à Mauris, & Sarracenis Divino judicio captam magis nostri Reges fortissimi, & antiquiores fortiter expugnando liberare, quam niveas, & alias delicias quæ ere curarunt.

140 Item, ut ad nostram rem quasi ex diverticulo redeamus, in fructu sunt salinae, & ipsarum sal fructus dicitur, ut argum. text. in l. divorcio 8. §. Si vir, solut. matr. tenent *Petr. Barbof. ibi à n. 28.* qui lapidicinis, argenti fodinis, & similibus mineralibus eas æquiparat, idemque vult *Gloss. ibidem verb. Alterius cum n. m. conf. 162. Barbat de div. fruct. part. 1. cap. 17. à n. 1.*

141 Quare ratione, ut notavit rectè *Castrenf. conf. 63.* in concessione feudi cum omnibus suis fructibus redditibus & proventibus salina, tamquam feudi utilitas, concessa censentur, sequitur *Cardin. Tusch. pract. concl. litt. F. concl. 484. n. 15. & 23.*

142 Ad quem autem redditus, seu fructus salinarum pertineant? Ad solum Principem quasi de regalibus sint, vel ad eum in cujus fundo extractæ inveniuntur apud plures anxie dubitatur pro cuius articuli verissima resolutione distinguendum censeo interius commune, & Regium: attento igitur jure communi sub distinguendum est inter salinas, quæ in prædiis Fiscalibus, aut publicis sunt, vel quæ in privatis inveniuntur: In publico existentes de regalibus absque controversia esse omnes Doctores asserunt ex l. 1. ff. de verb. sign. l. liber homo, §. 1. ff. de hered. inst. l. sed, & ff. de public. n. & vectig. cap. super quibusdam, §. Præerea, de verb. sign. & alia plura jura per *D. Larr. & Doctores infr. referendos adducta docent Afflict. in cap. 1. per text. ibi quæ sint Regal. in usib. feud. n. 2. & decis. 321. n. 4. Azor. institut. moral. 3. part. lib. 11. cap. 4. Petr. Gregor. de republic. lib. 9. cap. 17. num. 27. Sebastian. Neviul. ad tit. quæ sint Regalia n. 258. Camill. Borrell. de præstant. Reg. Cathol. cap. 25. num. 7. Suarez alleg. 17. n. 11. Sextin. de Regalib. lib. 2. cap. 19. num. 12. Cuj. lib. 2. obs. cap. 31. Franc. Marc. 2. part. decis. 39. n. 2. Calixt. Ramirez de leg. Reg. §. 26. n. 28. Alexand. in l. divorcio 8. §. Si vir, ff. solut. matr. n. 4. & idem ex aliis antiquior. docet *Horat. Mont. de Regalib. verb. Piscacionum redditus, & salinarum, n. 2. pag. 213. Cabed. 2. part. decis. 1. n. 3. Petr. Barbof. in l. divorcio 8. §. Si vir, n. 28. ff. solut. matr. D. Joan. del Castill. de tertis, cap. 41. n. 116.* Ubi plures refert, & infra proximè referendi.*

143 Salinas verò in privatorum loco extractas ad dominium loci spectare probant jura in l. forma, §. Salina, ff. de censibus, Ubi tales salinas ad dominos

locorum, ubi sunt, pertinere expressè, ait *Consultus*, ibi: *Salina quæ sunt in prædiis & ipse in censum deferenda sunt*, tamquam ad prædiorum dominum pertinentes, l. magis puto, §. 1. ff. de reb. eor. l. generali, §. Vxor, & §. Idem quævisit, ff. de usufr. l. sed, & ii, in princ. ff. de publican. & facit text. in l. divorcio, §. Si vir, ff. solut. matr. Ubi idem in auri, seu argenti fodinis statuitur, & ex eo idem docet ibi *Alexand. num. 4. Roman. in §. Præcedenti, n. 10.* & ex aliis antiquioribus docet *Petr. Barbof. in dict. §. Si vir, n. 28.* Ubi hanc distinctionem jure communi approbat, *Gregor. Lop. in l. 1. tit. 28. part. 3. De las Salinas, Franc. Marc. dict. decis. 39. n. 2. Sixtin. dict. cap. 19. n. 1.* Ubi quod nullum jus in his privatis salinis Princeps habeat *Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 89. n. 2.* Ubi additio *litt. A. Schencid. de feud. part. 2. n. 106. & 1. 8. laudem in cap. unie. n. 2. quæ sint Regal. in usibus feud.* Ubi *Præposit. Alvarot. & alii feudiste, & doctè Andr. de Irsen.* hanc distinctionem refert, in dict. rubric. quæ sint Regal. verb. Flumina navigabilia, n. 8. verè. *Quædam sunt*, & eam verissimam esse asserit *Rebuff. in dict. §. Publica, verè. Salina, de verb. sign. Ripol. de regalibus, cap. 16. à n. 61. Horat. Barbat. de div. fruct. dict. part. 1. cap. 17. n. 5. Cæpol. in dict. l. inter publica 17. §. 1. ff. de verb. sign. Horat. Montan. ubi supr. n. 2. & eam sequuntur, jure communi attento, *Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 20. §. 4. n. 38.* & cum aliis pluribus *D. Joan. del Castill. tom. 7. controuv. dict. cap. 41. n. 116. Balmaced. de collect. quæst. 12.**

Eandem distinctionem inter publicorum, vel privatorum locorum salinas: & quod privata ad locorum dominos pertineant, certò duntaxat vectigali ex earum redditibus Regi soluto de jure Lusitano servari testantur juxta suam legem Regiam ordinament. lib. 2. tit. 26. §. 2. & cap. 237. in regimine Regii patrimonii, de quibus *Barbof. in dict. §. Si vir, num. 29. Cabed. decis. 3. n. 7. part. 2. Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 11. n. 7. & 8. & à num. 5.*

Quibus ita stantibus rejiciendus est *D. Larrea alleg. 7. à n. 7. & 20.* dum probare nititur, & solito affectu Fiscalis defendere voluit loci privati salinas, etiam jure communi de regalibus esse *Castill. Solorç.* & alios ad id referendo, quorum plures contrarium asserunt, & alii juxta plurimum Regnorum leges speciales, & receptam consuetudinem, non vero jure communi, loquuntur.

Quam licet, jure communi attento, verissimam reputem ob jura expressè, & auctoritates supr. adduct. communi tamen fere omnium, Regnorum jure municipali, & consuetudine indistinctè omnes salinae tam in locis privatis, quam in publicis existentes Regiis patrimonii sunt incorporate, ut docent *Gloss. communiter ab omnibus recepta, in Auth. de Sanctissimis Episcopis, §. 1. collat. 9. Soccin. Jun. conf. 80. num. 40. vol. 3. Decius conf. 163. post princip. & cum aliis antiquior Montan. de regal. verb. Piscacionum redditus, & salinarum, Boetius in tractat. de regalibus, verb. Salinae, Bernard. Gomez in tractat. de sale, lib. 2. pag. 73. & ex aliis *Ripol. de regalibus, cap. 16. num. 60. & 61. Barbof. in dict. l. divorcio, §. Si vir, n. 28. solut. matr. & pluribus aliis congestis incorporationem istam salinarum inter Regalia Principum refert *D. Solorç. in Politic. Indian. lib. 6. cap. 3. fol. mibi 944. verè. Telser, & de jur. Indian. tom. 2. lib. 5. cap. unie. num. 35. Ubi Sixtin. Azebod. Calixt. Ramirez, Peregrin. Escalon. in Gazophil. & alios refert; & idem docent ferè omnes, ex supr. relar. Cujac. lib. 3. observ. cap. 31. Ubi quod ita servatur***

in Gallia, & de eadem consuetudine *Carolus de Graf. salis de regalibus Francia, lib. 1. inst. 10.* Et in Regno Neapolitano testantur *Rovit. in pragmatic. in rubric. de sale vend. n. 1. Ponte de potestat. Proreg. tit. 4. §. 8. n. 3.* Afflict. ad const. Neapolit. lib. 1. rubric. 86. n. 7. & in Sicilia, *Capic. in investit. feud. verb. Feudorum. clausula, verè. Cum salinis, fol. 114.*

149 Et in Indis etiam salinarum administratio per Regios Ministros in utilitatem Regii Patrimonii exercebatur ex pluribus Schedulis Regiis ad id expeditis ab anno 1582. usque ad 1603. quas ad litteram refert *D. Joan. de Solorç. dict. cap. 3. fol. 945. cum sequentibus, & de jur. Ind. tom. 2. l. 5. c. unie. n. 3.* & aliam expeditam in anno 1609. ad instantiam *D. Marchionis de Montescalaro Proregis tunc Pervani,* per quam prædictæ Schedules derogantur, & salis usus omnibus communis, & liber redditur oburgentissimas rationes ibi relatas, quas, & dictam Schedules refert, & meritò extollit *Scalon. in Gazophilat. l. 2. part. 2. c. 23. à n. 1. Alfar. dict. gloss. 10. n. 85.*

Jure verò nostro Regio nulla est dubitatio, quin omnes salinae, earumque redditus, & fructus indistinctè ad Regium Patrimonium spectent; quia id expresse cavetur per l. 1. tit. 28. part. 3. l. 2. tit. 13. lib. 6. Recop. Ubi postquam de omnibus metallis auri, argenti, plumbi, & similibus egit, & ad Regem pertinere constituit, in salinis profectur: *Yssimifino las fuentes, y pilas, pozos salados, que son para fazer el sal, nos pertenecen. Et in l. 18. tit. 8. lib. 2. Recop. ibi: Avemos mandado tornar, è incorporar, è tornamos, è incorporamos en nuestro Patrimonio todas las dichas salinas de guias, y limites, que los dichos Cavalleros, y personas particulares tenian:* & docent *Barbof. in dict. §. Si vir, num. 28. Castill. dict. tom. 7. cap. 41. num. 116. in fin.*

151 Ubi quod pro salinis alias privatorum Regiæ Coronæ incorporandis aliquod cambium loci dominis privatis præstetur, quod nullo modo probo, quia nec in dictis legibus de tam notabili compensationis requisito quidquam cavetur, nec apud Doctores supr. relatos notatum invenio; licet secus sit cum salinae ex Regia concessione, aut privilegio, venditioneve privatis competant, ut dicam infr. n. 157.

152 Et de nostro jure Regio dictam incorporationem docet *Larr. alleg. Fisc. 7. per tot. & num. 21.* Ubi rescriptum Regium refert expeditum die 3. Jan. ann. 1631.

153 In quo non solum Regio patrimonio salinae applicantur, sed omnibus salem vendere prohibetur præter Regios salinarum administratores, seu conductores, de quo jure prohibitive venditionis salis, nisi per Regios administratores, quod ad Principem spectet, & inter Regalia connumeretur, ex l. 1. ff. quod cuiusque univers. l. liber homo, §. 1. ff. de hered. inst. l. sed, & hi, in princ. ff. de public. & vectigal. l. 1. Cod. eod. tit. & notatur per cap. super quibusdam, §. Præerea, & ibi *Innocent. de verb. sign. Beroius conf. 51. n. 26. lib. 2. Bertach. de gabell. part. numer. 33. Alciat. lib. 5. resp. conf. 158. num. 4. Capola in l. inter publica, §. Publica, ff. de verb. sign. Cuj. lib. 3. obs. c. 31. Greg. Lop. in dict. l. 1. tit. 28. part. 3. verb. De las salinas, Alfar. de offic. Fiscal. dict. gloss. 2. à num. 84. Ripol. de regal. dict. cap. 16. à num. 63. Barbof. dict. §. Si vir, num. 29. solut. matr. Ubi quod idem in terris Ecclesiæ servetur ex motu proprio *Paul. III.* & quod absque licentia Regia seu conductorem vendentes pœnis gravibus mulctentur ex l. si quis, Cod. de vectigal. & commiss. Ubi notat *Bald. n. 2. Strac. de mercat. 4. part. n. 3. pagin. 122. Franc. Marc. decis. 34. n. 5. part. 2. Barbof. supr. n. 20.**

154 Quæ ampliat idem *Barbof. ubi proxime quod quamvis ubi salinae, & earum redditus, ex concessione, aut privilegio Principis privatis debeantur adhuc in Lagunez de Fructib.*

emptione salis ipse Princeps pro justo pretio ceteris præferatur ex l. 1. Cod. de metall. lib. 11. ubi *Luc. de Pœn. ad medium, & Platea, & in salinis quæ jure communi privatis competebant ex quo in suis fundis inveniebatur optime juribus nostris Regiis relatis *Gregor. in l. 1. tit. 28. part. 3. gloss. 1. D. Solorç. de jur. Ind. dict. lib. 5. cap. unie. n. 33.* Ut aliis postea, justa, gabella in dicta, ipse vendat.*

Et idem in terris Ecclesiæ ex motu propr. 38. *Gregor. XIII. & in Regno Neapolitano Afflictis in cap. verè. & salinarum n. 2. quæ sint Regalia, & docent Roxas in epitom. success. ab invest. cap. 3. n. 31. Gregor. in l. 5. tit. 5. part. 5. Perez in l. 2. tit. 2. lib. 2. ordinam. glossa magna, pagin. 434. Matienç. in l. 1. tit. 8. lib. 5. Recopil. gloss. 1. ad fin. & cum aliis *Hermos. in dict. l. 5. gloss. 1. n. 11.**

Nota tamen bene posse salinas privatas habendi jus per Principem privilegio, vel aliter concedi ut notant communiter *Regalistas, & consequenter immemoriali etiam præscriptione quæri glossa singularis, Gregor. relata per Azebod. in l. 1. tit. 15. lib. 4. Recop. n. 68. cum seqq. & præcipue, n. 74. & 75. & clare deciditur apud nos in l. 2. tit. 1. lib. 6. Recop.*

Sed jam omnes etiam salinae, quæ ex privilegio, vel possessione privatis competunt Regio Patrimonio incorporari jubentur nisi cito tamen eis à Rege justo cambio, & compensatione, ut expresse constat in l. 19. tit. 8. lib. 9. Recop. quæ quotidie in hujus Curia Senatu Regii Patrimonii practicitur.

Et hæc sufficienter pro salinarum fructuum seu reddituum, & ad quem pertineant cognitio: ad alias vero circa salem quæstiones, & de ejus excellentia, utilitate, & necessitate videndi sunt ultra *Alfar. Ripol. Montan. Sixtin. & alios Regalistas, supr. relatos Camill. Borell. de præstant. Reg. Cathol. cap. 25. n. 5. ubi Galen. Averroè, Aristotel. & alios refert pluribus laudibus salem extollendo, Manutius in adagio Ne-salem quidem dedit. Ubi quod fuit symbolum amicitia apud Græcos, & ideo hospitibus apponebatur, Alex. ab Alex. lib. 5. diæ. genial. c. 21. Cæll. Rodigin. lect. antiq. lib. 12. cap. 1. col. 3. in princ. Et in connubiis eo antiqui utebantur, ut ad mutuam amorem mutuam que amicitiam uterque conjux hortaretur, ut testantur *Gomez de sale, lib. 4. n. 9. fol. 284. Gratian. tom. 1. disc. forens. cap. 179. à n. 50. & à n. 32.* plura notabilia de sale refert, & n. 60. Quod & pulchritudo salis per Poetas dicatur, quia ab eis venus è mari orta fingitur, velut è sale nata. Et quod perpetuitatem, & aternitatem significet, & ideo fæderis pacta, eo adhibito tamquam æternam securitatem præstante, antiquitus fieri solita, refert ex pluribus locis Sacrae Paginæ, *Tostat. 2. Paralipom. quæst. 14.* Et tanta salis est æstimatio, ut plures res pro moneta eo uterentur, ut de Tracibus refert *Cælius Rodigin. lectiom. antiqui. lib. 25. cap. 19. & apud Tartaros Fr. Hieronym. Roman. in Republic. Aetiopia, cap. 7. & apud Aetiopes, cap. 13.* Et alia plura, & plures de sale tractantes, & de variis salis generibus vide apud *Claudium Bartholom. Morisot. in orbe maritimo, lib. 2. cap. 43. pagin. 668. Stephan. Gratian. in dict. cap. 179. & tom. 2. cap. 217. latiff. Pater Cæsius de mineralibus, lib. 3. cap. 2. ex pagin. 293. ad 312. Mieres in tract. de sale, Delrio in adagiis sacris, 1. tom. pag. 26. D. Solorç. de jur. Ind. dict. tom. 2. lib. 5. cap. unie. num. 34. ubi innumeros refert, & in Polit. Indian. lib. 6. cap. 3. Ubi de pluribus differentis, & de magna copia, qua Indiarum Regna abundant, *Beyerlinck. in Theatr. vita humana, verb. Sal, tom. 7. in noviss. editione, late D. Larr. alleg. 77. à n. 1. & novissimè Dominic. Antunez Portugal. de donation. Regiis. part. 3. cap. 11. à num. 1.***

Prosequendo ergo nostram principalem quæstio-

nem circa nostri verbi *Fructus*, comprehensionem seu quid ejus nomine veniat: In fructu etiam est rem pignorate licere text. in l. fructus 49. de usur. & fruct. ibi: *Fructus rei est, vel pignori dari licere.*

167 Merlin. 2. censur. controuv. cap. 43. num. 17. Et locare aut vendere rei commoditatem, l. non vitur, l. arboribus 12. §. *Usufructuarius ff. de usufruct. l. si quis, §. 1. ff. de pignoribus*, & aliis pluribus juribus, & Autheribus relatis D. Solorç. de jur. Ind. lib. 2. cap. 3. à numer. 14. D. Olea de cessi n. jur. tit. 3. quæstio. 1. à nume. 8. In quibus quod idem usufructuarius, maritus, vel alius similis ad quem rei fructus pertinent, eos vendere, locare, vel aliter alienare possit, ut supra late diximus, cap. 3. tot. & cap.

168 Incrementum autem latens mollior per alluvionem fundo ad auctum an fructus sit tanquam incrementum occasione rei proveniens, & ut talis ad fructuarium expectet? solet per Doctores dubitari.

169 In qua quæstione breviter resolvendum est, hoc incrementum nullo modo pro fructu haberi, sed accessionem ipsius rei reputari, & ad dominum proprietatis, ut ejus partem pertinere, quia non ex ipsa re nascitur, aut provenit, sed ei accedit ideoque merito eam quod omnes suas qualitates, & conditiones, ut ipsa pars, & accessio sequi debet ex regula vulgari l. cum principalis, ff. de regul. jur. cap. 42. eod. tit. & idem cum ea quoad omnes juris effectus censetur, l. in rem. 24. §. *Item quæcumque, ff. de rei vindic. l. 4. ff. de jur. dot. l. si ego, §. Idem ait. ff. de publician. in rem. act.* Connan. lib. 4. commentar. cap. 1. Menoch. conf. 26. lib. 1. l. b. Peregrin. de fidei comm. artic. 10. num. 2. & 18. Ubi cum aliis Censal. fil. 11. Mantie. de ract. & ambig. convent. lib. 4. tit. 32. n. 121. Messa var. resol. lib. 2. c. p. 42. num. 5. & docent ad plura Molin. Garcia, Castill. & aliis infr. proximè referendi.

170 Ex quibus consequenter ad dominum rei principalis non verò ad fructuarium pertinere dicendum est, præterquam quod hujus incrementi fructus ad fructus ad fructuarium spectare debent, ita ut incremento simul cum tota re in posterum utatur, & fruatur, ut omne expressè probatur ex text. in l. item si fundi 10. §. *Hic vicinus, ff. de usufruct. ibi: Hic vicinus tractatus est, qui solet in eo, quod accrescit tractari. & placuit alluvionis quoque usum fructum ad fructuarium pertinere*, & docent D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 26. num. 17. & 18. ubi Addentes, Joan. Garcia de expens. cap. 22. num. 39. Franc. Connan. lib. 4. comment. jur. cap. 1. numer. 31. vers. *Quod alluvione*, Oldrad. conf. 229. ad fin. Jul. Clar. in §. *Feudum quæst.* 88. Nig. de laudem, tom. 1. quæst. 15. à n. 79. Castill. de usufruct. cap. 27. à num. 2. & cum D. Covarr. Peralt. Mieres, Tiraq. & aliis infinitis docet Giurb. decis. 92. n. 15.

171 Apud quem idem procedere in quolibet rei augmento à natura proveniente, quod similiter quoad proprietatem ad proprietarium, quoad verò ipsius fructus ad fructuarium expectet, Baez. de decim. tutor. cap. 42. numer. 10. Ubi quod ideo hujus incrementi decima tutori non debeatur, nisi tantum de fructibus ex eo provenientibus, quem sequitur Gutier. de tutel. 3. part. quæst. 30. num. 11. Ofiate de contract. tom. 1. tractat. 3. disp. 8. sect. 4. à n. 88.

172 Quod intellige si incrementum, ut dixi, sit latens; contra verò si patens sit, ut Insula in flumine juxta fundum nata, quæ ad fructuarium nec quoad fructus pertinet, sed eam pleno jure fundi dominus habebit, quia licet ad proprietarium expectet non tamen est pars, seu accessio fundo connexa, sed potius quid ab eo separatum, ita ut agrum distinctum, & apparen-

ter natum sit, ut constat ex dict. l. item si fundi, §. *Hic vicinus*, verb. *Sed si Insula*, ibi: *Sed si Insula juxta fundum in flumine nata sit, ad fructuarium non pertinere Pegasus ait, licet proprietati accedat, est enim veluti proprium fundum, cujus usufructus ad te non pertinet: quæ sententia non est sine ratione, nam ubi latet incrementum, & usufructus augetur; ubi autem apparet separatum fructuario non accedit, & docent Joan. Andr. ad speculat. in tit. de locat. §. *Nunc aliqua*, num. 116. vers. *Qui tabernas*, in fin. Garc. dict. num. 39. Connan. dict. lib. 4. cap. 1. ad fin. Gutier. Baez. & Castill. ubi supr. & noviter benè Niger dict. quæst. 13. à num. 77.*

Hæc autem, quæ diximus de alluvionis incremento 173 similiter intelligenda sunt in aliis augmentis, & similibus accessionibus, quæ non ere principali oriuntur; sed ei accedunt, & cum ipsa connexa sunt, ideo nec fructus rei dici poterunt, nec eorum appellatione in ipsorum restitutione veniunt, licet nomine interesse, ut rei accessiones amoroso debitore restitui debeant, ut ex Bald. conf. 292. n. 5. vol. 1. Jass. in l. nummis. ff. de in litem jurand. Riminald. conf. 100. lib. 2. n. 19. & seqq. benè ad rem Onit. dict. dist. 8. sect. 4. 88. & 89. Ubi in jure accrescendi, hæreditate tempore 174 more servo relicta, & in columnis, statuis, hortibus, aquæductu, & aliis similibus augmentis, & servitutibus, quæ urbanis prædictis aut rusticis noviter accedunt, & quoad proprietatem ad proprietarium absque dubio pertinere debent, & ad fructuarium quoad fructus juxta supr. relatum distinctionem si connexa cum ipsa re principali sunt: secus si separatim se habeant.

De istis verò, & aliis augmentis an, & quando 175 idem de eis, ac de re principali, cui accedunt dicendum sit necne? & ejus naturam sequantur? Ad plures quæstiones late materiam tractant Joan. Garcia de expens. dict. cap. 22. Aviles in cap. *Prætor in præm. gloss.* *Istas per tot.* Menoch. conf. 201. n. 143. cum sequentibus, lib. 3. & eleganter, conf. 110. n. 10. cum sequentibus, lib. 2. Ubi in legato quando dicatur augmentum dividuum, aut separatum D. Molin. dict. cap. 26. per tot. Ubi de usufructu cum re majoratus consolidato, censu redempto, servitute, vel aliis augmentis rebus majoratus accedentibus, & ibi plures congerunt Addentes, Castill. decis. Scil. 10. n. 8.

Apud quem quod incrementum per alluvionem, 176 vel aliter rei pignorate accedens pignori etiam subjiatur, si convenit 18. §. *Si unda proprietatis. ff. de pignorat. act. l. Grege* 13. ff. de pignor. & idem docent Aym. de alluvion. lib. 2. cap. 5. n. 8. & cap. 16. n. 12. Medic. de acquir. rer. domin. n. 168. & 172. Garcia dict. cap. 22. n. 35. Negul. de pigno. part. 3. memb. 1. n. 18. late Merlin. eod. tract. lib. 2. tit. 1. quæst. 43. per tot. & ad alias quæstiones latissime Hypolit Riminald. conf. 573. à n. 1. usque ad 12. lib. 5. Caphal. conf. 773. à n. 31. usque ad 48. lib. 5. & conf. 458. à n. 143. cum multis sequentibus. Franc. Ponte conf. 4. in princ. Tiraquel. de retract. convent. ad fin. tit. 11. 92. & à n. 6. Qui plures leges circa hoc augmentum loquentes congerit.

Et quod augmentum rei venditæ, tempore retrac- 177 tus pendente, superveniens ad retrahentem pertineat, idem Tiraquel. & Paul. de Castr. conf. 388. Carpan. in statut. Mediolan. 417. num. 346. Pantal. in repetit. l. 2. Cod. de rescind. vendit. col. 20. vers. *Vigesimo secundo extendo*. Ubi an legis 2. remedium per incrementum 178 alluvionis superveniens impediatur. Et de materia ad alia Mieres de majorat. dict. 1. part. quæst. 10. ubi latissime per tot. & num. 49. & 50. Quod tale augmentum per alluvionem, vel sua natura rei hæreditariæ accedens ad fidei commissarium, non ad hæredem spectet,

pectet, & idem ex Covarr. Garcia, Mantie. & aliis Giurb. dict. decis. 92. num. 1. Peregrin. dict. artic. 10. numer. 18. ubi Censal. in observ. Et de eodem incremento per alluvionem, & quid si per inundationem, non paulatim, sed uno impetu proveniat latissime, & infinitis congestis D. Ferdinand. Arias de Messa var. resol. lib. 2. cap. 42. cum seqq. usque ad 51. Ubi & de incremento alvei à flumine derelicti, & cui acquiratur, & quid si naturaliter, vel hominis industria flumen, ad antiquum alveum redierit.

181 Ultra præfata lucra, aut fructus, qui licito modo, & honestè percipiuntur, sunt alii quæstus, & emolumenta, quæ quaruntur illicitè, nec minus fructus reputantur, licet ad plures juris effectus non habeantur in consideratione: Hi quidem sunt redditus, aut lucra ex usura, quæstu meretricio, aut ex lupanari, seu aliter turpi, vel modo injusto quæsitæ, de quibus quod in fructu habeantur. Et in judicio petitionis hæreditatis, cum cæteris fructibus veniant, sunt jura in l. ancillarum 17. §. 1. l. 52. & 56. juncto 181 ibi Gothofred. ff. de hereditat. pet. Et ad illicitè quæsitæ per servum, an domino acquirantur? l. quod servus, ff. de acquirend. possess. Et an in rei vindicatione, l. fructus 33. juncta ibi Gloss. verb. *Honestè. ff. de rei vindicat.* Ad quas quæstiones, necnon an ex hujusmodi fructibus, aut lucris illicitè quæsitis decima tutori, jure nostro attento, sit solvenda videndi Baez. de decim. tutor. cap. 6. per tot. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 11. Joan. Cop. de natural. fruct. tit. 3. cap. 8. num. 3. Ubi an in fructuum faciendâ restitutione veniant, de quibus quæstionibus plenius dicam in 2. tom. hujus operis in suis locis.

186 In decima Ecclesiastica an similiter ex eisdem fructibus illicitè quæsitis per Parochianos solvi, & per Parochum recipi debeat? est text. in cap. ex transmissa 23. de decim. & nostra l. 1. tit. 10. part. 1. tractatque plenè ex Gloss. in dict. cap. ex transmissa, verb. *Licitè*, & ibidem Abbas, num. 3. Innocent. & alii antiquiores Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 87. art. 1. ad 2. & ibi Caietan Magister Torre, & alii Addentes nositer Gregor. in dict. l. 12. partit. Petr. Rebuff. de decim. quæst. 5. n. 19. Dom. Covarr. in regul. peccatum. part. 3. §. 11. num. 1. cum seqq. Dominic. Sor. de int. & jur. lib. 9. quæst. 4. artic. 2. col. 1. Monet. de decim. cap. 4. num. 49. Pat. Suarez de Religion. tom. 1. lib. 1. cap. 32. num. 9. & cap. 6. per tot. Ricciul. de jur. pers. nar. lib. 2. cap. 26. num. 2. Morl. in empor. jur. tit. 7. quæst. 2. ex num. 13. August. Barbof. de univer. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 26. §. 1. ex num. 29. Pat. Leander quæst. moral. part. 3. tract. 6. disputat. 17. quæst. 14. & 15. & novissime Joan. Baptistæ Ventrigl. in prax. rer. Ecclesiast. annot. 26. §. 2. num. 47.

187 Et in oblationibus an ex eisdem lucris, seu turpiter quæsitis, recipi debeant ad illud Deuteronom. cap. 23. in illis verbis: *Non offeres mercedem prostibuli*, tractant Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 86. art. 3. ad 1. & quæst. 32. artic. 7. ad 2. in quibus locis Caietan. Torre, & alii Suarez de Religion. dict. cap. 6. ex n. 8. Azebed. in l. 2. tit. 1. n. 106. lib. 2. Recop. Eguid. Trullench. in decalog. lib. 3. cap. 3. dub. 13. n. 11. Castr. Palao tom. 2. oper. moral. tract. 10. punct. 18. Pat. Leander quæst. moral. part. 3. tract. 6. disp. 10. quæst. 14. & 15. Joan. Baptistæ Ventrigl. dict. §. 2. num. 8. cum seqq.

188 Et in illicitè quæsitis per filium familias, an patri acquiratur, seu quæsitæ ex pecunia patris, aliis filiis communicentur, Bart. in dict. l. quod servus, per illum text. ff. de acquirend. possess. & in l. cum oportet, num. 3. & ibi Bald. col. 2. Cod. de bon. quæ liber, Alexand. in Lagunez de Fructib.

dict. l. quod servus, Jasson. in l. illud, numer. 8. in fine, vers. *Tertio limita*, & ibi Decius col. fin. ad fin. quoad de collat. Joan. Orosi. in l. sibi decem. §. *Si prædictus n. 5. ff. de pact.* Joan. Andr. ad speculat. tit. de judic. §. *Sequitur*, in addition. incipiente, vidisti, Bald. in authent. ex testamento, Cod. de collat. Lupus in repetit. rubric. de donat. §. 65. num. 5.

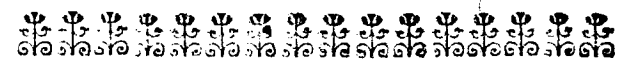
Et an inter socios communicentur ad l. quod au- 179 tem, ff. pro socio, & alia jura supra relata Barbat. in cap. conquestus, col. 4. de for. competent. l. nec præmittendum, l. quod autem ex furto. ff. pro socio, & nostra lib. 2. & 8. tit. 10. part. 5. ubi Montal. & Gregor. Bart. in l. si unus, §. *Si unus ex sociis ff. pro socio* ubi ait, quod acquisita per unum ex sociis ex usuraria pravitæ, non sunt communicanda.

An communicentur inter virum, & uxorem, ut 190 cætera, constante matrimonio, lucrata, vel potius maritus talia illicitè quæsitæ antequam ea in communionem adducat restituere valeat ad text. in cap. sicut non suo 46. dist. & ad dicta jura in aliis sociis loquentia, Alexand. in l. quod servus, in fin. ff. de acquirend. possess. Lupus in rubric. de donat. §. 65. col. 2. numer. 10. Cassan. in consuet. Burgund. rubric. 4. §. 2. vers. *Et ac quæst. numer. 16.* & vers. *Octavo limita*, Rebuff. in compend. alienat. rer. Ecclesiast. num. 29. Roderic. Suarez in tit. de las ganancias, 4. limitat. Didac. Perez in l. 2. tit. 4. lib. 5. ordinament. pagin. 152. vers. *Quæritur*, Azebed. in l. 2. n. 6. tit. 9. lib. 5. Recopilat. Garc. de conjugal. quæst. n. 75.

Et an hæc lucra dividenda veniant in alia qualibet, 191 divisione ex dispositione legis, vel hominis faciendâ, Paul. de Castr. in l. 3. ff. ad leg. Falcid. & ibidem Alexand. & conf. 77. lib. 5.

Et quibus rerum emolumentis, & quando in fructu 192 sint, hæc sufficiant, quæ maximè ad plures juris quæstiones in præxi proderunt, veluti, si de eorum restitutione, aut acquisitione in contractibus, ultimis voluntatibus, seu in sententiis agatur, & quid fructuum appellatione veniat, dubitetur.

De aliis autem rerum provenientibus, ut sunt la- 193 pidicinar, laudemium, relevium, adhoa, partus ancillarum, venationes, piscationes, Ecclesiasticæ oblationes, & cætera rerum emolumenta, quæ in hoc capite deficiunt, in capitibus sequentibus latius videbis, quia hic ista emolumenta, ut difficilius, & longioris indaginis consulto omisi, & per singula capita ea tractare decrevi.

C A P. V.

A R G U M E N T U M.

Aquam in aliquo fundo nascens, vel per eum decurrens, an ipsius fructus sit, necne? pluraque obiter annotantur de ejus magna utilitate, & necessitate, nec non, & de magna cura circa ipsius bonitatem, & copiam à Magistratibus habenda: & an fundi dominus, in quo nascitur, vel per quem decurrit, ea, ut cæteris fundi fructibus proprio sibi, etiam in præjudicium inferiorum uti possit, vel cui velit concedere? Et quid si per longissimum tempus in fundum inferiorem decurrerit? Et si aqua

publica, vel privata sit? & si naturaliter, vel jure servitutis defluerit? Quando servitus inducta censeatur? Et per quod tempus? Ad servitutes continuas, vel discontinuas: & quid si per opus manufactum fuerit? Et si ad emulationem solitus cursus impediatur? An etiam ex venditione aquæ privatæ, ut alterius fructus gabella debeatur? Agitur quoque de Balneis, seu Thermis in privatis fundis constructis, vel naturaliter inventis: & quod ipsorum fructus reputentur: & quid de Thermis, seu Balneis publicis: multa de eis congeruntur, tam de artificialibus, & voluptuosis, quam de naturalibus, quæ multis morbis expellendis profunt: & quod illa ex Republica expellenda: ista verò summa cura conservanda. Et quàm magna de utriusque circa apud antiquos maximè penes Romanos fuerit: apud quos innumera miræ structæ, & magnitudinis recensentur: aliaque multa de eis non injucundè cumulantur.

SUMMARIUM.

- 1 Aqua nil utilius, nec magis ad vitam humanam necessarium inter cetera rerum emolumenta.
- 2 Dicitur ideo à propositione A. & relati vo Qua, hoc est, à qua juvantur. sive qua vivuntur.
- 3 Vel à dictione Græca A. Latine Sinè, id est, sine qua, &c.
- 4 Similiter salutatio Ave, dicitur, à dictione A. & ve, hoc est, sine ve.
- 5 Qui aqua privatatur sine gladio occidi dicitur.
- 6 Apud Romanos ideo exulibus, aliisve criminosis aqua, & ignis interdabatur.
- 7 Referuntur plura de hujus aqua nobilissimi elementi, magna utilitate, estimatione, & aliis præferentia.
- 8 Aqua bonitas, quàm valde ad salutem tuendam, morbosque expellendos conferat.
- 9 Aquarum publicarum cura, ut optima, & liquidissima, sint Civitatum Gubernatoribus commendantur.
- 10 Aquarum copia deficiente; quomodo defectus supplendus.
- 11 Quam magna Romanis fuisset sollicitudo, & cura, ut copiosius aquarum fontibus Civitas abundaret. Referuntur Agrippa, & Claudii Imperatorum aqueductus, mira magnitudinis, & structura ad id maximis sumptibus facti, dict. num. 11.
- 12 Refertur ingeniosissimus aqueductus Iuaneli nostra Imperialis Civitatis Toleti, quàm utilissimus huic Civitati antea fuisset, maximè opificiis sericis, & lanificis.
- 13 Plurima opificia serica, & lanifica in nostra Civitate Toleti, & aliis pluribus Regni oppidis antea exercebantur, hodie non ita, & ratio, dict. num. 12. & 13.
- 14 Plura alia referuntur de aqua, ejus qualitate, & bonitate quomodo cognoscatur, & que aqua melior, pluvialis, fontana, aut fluvialis ad plures bonæ qualitates, & conditiones.
- 15 Aqua vitium, sive mala qualitas, quomodo purgetur, vel emendetur: ad lapideam disti-

lutionem, coctione, & alios modos, & qui melior: & numer. 16.

- 17 Ab onere residendi, vel commorandi incerto loco propter aqua pravitatem excusare se quis non valet, cum factus sit purgatio.
- 18 Quid ob aeris intemperiem.
- 19 Moniales ob aeris intemperiem de uno Monasterio ad aliud transferri possunt.
- 20 Propenitur principalis hujus capituli questio, an aqua in fundo nascentis, vel per eum decurrens, ipsius fructus habenda sit, necne?
- 21 Aquam in privato fundo nascentem ipsius fructum esse, pluribus rationibus, & juribus comprobatur, & num. 22. & 23.
- 22 Emolumenta naturaliter ex rebus provenientia ipsarum fructus propriè sunt: d. num. 21. in fin. & 23.
- 24 Aqua etiam per fundum privatatum decurrens, postquam in eum ingressa est: ipsius fructus, vel emolumentum reputari debet.
- 25 Maxime attendenda verbi Fructus lata, & generali interpretatione, qua omnia emolumenta occasione rerum provenientia, etiam si ex eis non nascantur, fructus diuntur.
- 26 Aqua, juxta superius dicta, in fundo privato nascentis, vel per eum decurrens ad fundi dominum pertinet, qui ea tanquam re propria vel ejus fructus, prout sibi placuerit, uti poterit, num. 26. cum seqq.
- 27 Etiam in præjudicium prædiorum, vel dominorum inferiorum.
- 28 Referuntur plures Doctores ad multas questiones remissivè circa liberum usum aqua in fundo privato nascentis, vel decurrentis.
- 29 Dominus fundi superioris ipsius aqua subterranea, que per secretas venas ad fundum inferiorem defluit, in ejus præjudicium uti potest, ad jura singularia in l. si in meo 21. l. 1. §. Denique, ff. de aqua plu. arcend.
- 30 Puteum in domo sua aperiens, non tenetur, etiam si ex hoc putei vicini aquarum vena prædiantur, juxta text. notabilem in l. fluminum 24. §. Item videamus fin. ff. de damn. infect.
- 31 Similiter dominus fundi inferioris, in quem aquarum vena ex superiori protenduntur, eas fodiendo aperire poterit, etiam si ex hoc tota aqua propter novum naturalem cursum ad suum prædium dilatatur.
- 32 Dominus fundi, an aqua per eum decurrenti, qua in origine publica fuerit, ad suum liberum uti possit.
- 33 Dominus fundi, an aquam, qua in eo nascitur, vel defluit, in præjudicium inferiorum aliis concedere possit?
- 34 Præjudicium tertii per accidens non est attendendum quando quis jure suo utitur.
- 35 Principes, vel oppidum, an dominum fundi superioris cogere possit.
- 36 Gracie circa hoc, si qua per Principem concedantur, retinenda, juxta nostram l. 1. tit. 4. lib. 2. Recopilat.
- 37 Prædicta principalis regula, & conclusio, ut dominus fundi aqua in eo nascenti, vel decurrenti pro sua libertate etiam in præjudicium inferioris uti possit, procedit etiam si per longissimum tempus, puta immemorabile in fundum inferiorem profluit: num. 38. cum seqq.
- 38 Aqua in inferiora loca descendens, præsumitur potius per cursum naturalem, quam jure servitutis decurrisse.
- 39 Hujusmodi aqua dominum fundi superioris uti vel non uti, est quid facultativum, in quo non cadit præscriptio.

42 Obijciuntur

- 42 Obijciuntur diffillimi text. in l. hoc jure, §. Ductus aqua, ff. de aqua quotid. & æst. l. si quis diuturno, ff. si servit. vindic. & alia jura, quibus probari videtur solitum cursum aqua in præjudicium fundi inferioris mutari non licere.
- 43 Referuntur aliqua superioris principalis regule limitationes, quibus hæc jura procedere, & intelligi debent, n. 43. cum seqq.
- 44 Primo præfatum liberum usum aqua in favorem domini fundi superioris intelligi, si aqua privata sit, secus si publica, in qua consuetus usus est servandus.
- 45 Intelliguntur in hoc casu jura in dict. l. hoc jure, §. Ductus aqua, ff. de aqua quot. & æst. & in dict. l. usum, Cod. de aqueduct. lib. 11. & plurium Doctorem auctoritates, n. 45. cum sequentibus.
- 46 Aquarum publicarum solitum cursum privatis mutare non licet.
- 47 Aquam ex flumine publico, non navigali, cuilibet pro suo usu, sive prædium irrigandis, sine Principis licentia deducere licet, nisi usus consuetus impediatur, ad text. in l. Imperatores, ff. de servit. rustic. præd. l. quominus, ff. de flumin.
- 48 Aqua publica publico usui deservienti, ut puta pro lavandis pannis, locis publicis irrigandis, vel si alius usibus publicis fuerit destinata, privatus uti non potest.
- 49 Aqua publica, vel privata quando dicatur?
- 50 Ante omnia circa id inspicere debet vicinorum sive circumlocentium opinio, aut estimatio.
- 51 Secundo dictam principalem regulam, ut fundi superioris dominus in præjudicium inferioris aqua libere uti possit, limita, si jure servitutis in fundum inferiorem per longissimum tempus, puta immemorabile defluerit, n. 53. cum seqq.
- 52 Intelliguntur etiam in hoc casu dict. l. hoc jure, §. Ductus aqua, ff. de aqua quotid. & æst. l. si quis diuturno, ff. si servit. vindicet.
- 53 Pro hac præscriptione, & necessaria possessione formanda, non sufficit diuturnus naturalis cursus aqua in fundum inferiorem: requiritur enim etiam prohibitio domini inferioris, ne divertatur per superiorem, & istius acquiescentia.
- 54 Ex simplici patientia, femora prohibitione, & acquiescentia nulla possessio, nec præscriptio firmari potest, ut nec in aliis juribus facultativis: & n. 57. & 58.
- 55 Etiam si per mille annorum cursum aqua defluerit, ibidem.
- 56 Tercio dictam principalem regulam limita, nisi servitus non divertendi conventionione fuerit constituta. Intelliguntur in hoc casu jura in l. 1. §. Si quis hoc concessit, ff. de aqua quot. & æst. l. aquam, Cod. de servit. & aqua, ibidem.
- 57 Aqua concessio de exuberanti, & proprio usui non necessaria intelligi debet, ad text. in l. Præfatus, Cod. de servit. & aqua.
- 58 Caritas bene ordinata, incipit à se ipso.
- 59 Similiter juris pascendi in alieno territorio concessio de superfluo pastu, & superabundanti, non de necessario concedenti, intelligenda.
- 60 Eodem modo juris pascendi, præscriptio declaranda.
- 61 Et oppidorum communio, seu pascuorum societas pacto, vel consuetudine, etiam immemorabili introducta, ideo si unius oppidi vicinitas ita creverit, quod integra sua pascua sibi necessaria sint, dissolvenda erit, communio in pascuis.
- 62 Idem, si privilegio jus pascendi debeatur.
- 63 Et in jure ligandi consuetudine, vel aliter questio.
- 64 Circa usum servitutis aqueductus ante omnia consuetudo est servanda.

- 65 Qui per unam partem fundi aquam ducere incipit, per aliam variando id facere non potest.
- 66 In initio constitutionis servitutis testamento, vel aliter debita, cui competat electio partis, qua ducenda sit aqua? dict. n. 68. in fin.
- 67 Si quis per fistulas, vel canales aquam per fundum vicini ducere consuevit, an rivium, vel fossam pro magis commode derivanda ei facere liceat?
- 68 Non potest quis dilatare, tollere, vel extendere rivum; vel per alium locum, quam consuetum, aquam ducere.
- 69 E contra, qui per rivum aquam duxit, an per canales, vel fistulas id facere valcat?
- 70 An subterranei, vel lapidei conductus fieri possint?
- 71 Quando tacite servitus aquam non divertendi in favorem fundi inferioris constituta censeatur, ut puta si opus manufactum producenda, aqua in fundo superiori, inferior dominus habuerit, vel si fossam, aut rivum purgaverit.
- 72 Quid si hujusmodi opus manufactum per dominum superiorem fuerit constructum?
- 73 An in ejus constructione per dominum inferiorem superioris scientia, & patientia requiratur?
- 74 Scientia ista & acquiescentia quomodo probanda? & an per colonos ipsius fundi superioris?
- 75 Intelliguntur in hoc casu text. in l. 2. §. Idem Labeo ait si in agro, ff. de aqua plu. arcend. l. 1. Cod. de servit. & aqua, l. Proculus, ff. de damn. infect. & num. 78.
- 76 Quod tempus requiratur in aqua ducenda servitute præscribenda ex flumine publico, vel privato, & quid si servitus continua, vel discontinua sit, & num. 80.
- 77 Approbatur communis Doctorem quoad præscriptionem di, in l. 1. sive differentia inter servitutes continuas, vel discontinuas in nostra servitute aqueductus, juris pascendi, aquandi, ligandi & similia, iurium: ibidem.
- 78 Reprobantur Palalor, & alii contrarium sentientes.
- 79 Statuta oppidorum, an prohibere possint, ne per dominum prædiorum superiorum ultra proprium usum aqua divertatur?
- 80 Dominus fundi superioris in præjudicium inferioris aquam divertere nequit, si id ad emulationem faciat.
- 81 Nec novum molendinum in præjudicium inferioris ad emulationem construere.
- 82 Similiter nec edificare, vel quid aliud in præjudicium alterius facere.
- 83 Emulatio in dubio non præsumitur, nisi clare de ea constet, sed potius quem pro sua utilitate, & jure facere.
- 84 Emulatio excluditur, ex quo quis principaliter pro sua utilitate aqua natur, vel aliud opus faciat, & si secundario præjudicium vicino inferat.
- 85 Emulatio non præsumitur, nec præjudicium attenditur, ex quo per novi molendini constructionem concursus molentium prioris molendini minuitur.
- 86 Ex fortaliorum constructione emulatio facilius præsumitur, nisi ex causa necessaria fiant.
- 87 Stante privilegio, aut legitima præscriptione, ne cursus aqua fundum inferiorem impediatur, nulla tunc emulationis præsumptio probari requiritur, ne per superiorem dominum aqua divertatur.
- 88 Aqua publice similiter in fructu sunt, sed earum usus omnibus communis est, ut aeris, alteriusve elementi.
- 89 Plura remissivè de aquarum publicarum inter vicinos divisione ad prædiorum irrigationes molendina, & similia.
- 90 Ex venditione aqua, ut ex aliorum fructuum, an gabella jure nostro debeatur, & quid si aqua publica, vel privata vendatur? num. 93. cum seqq.

- 96 Ex venditione nivis gabella an sit solvenda? & n. 97. & 99.
- 100 Ex aqua privata venditione, an laudemium debeat?
- 101 Aqua in computatione, sive liquidatione fructuum feudali ad relevii, vel ad hoc solutionem, an veniat.
- 102 Apud Italos territorii feudalis aqua ad Barones regulariter peruenit.
- 103 Rei, vel fundi fructum aqua auget, fructus naturales, sive industriales terram germinare faciunt.
- 104 Referuntur alia plura emolumenta provenientia ex usu aqua ad molendina, similiaque artificia, nec non, & aquarum salientium voluptates.
- 105 Fontium hac artificiosa emolumenta, magis voluptuosa, quam utilia, eorumque sumptus plerumque dominum ad pauperitatem redigunt.
- 106 Plura remissive de his aquis salientibus, earumque ingenio, ac secretis artificibus, quibus aqua in altum mirabiliter erumpunt.
- 107 De voluptuoso, & multoties pecuniario, & salutari aquarum fructu, si Balnea nempe, in praeiis privatis fiant, aut thermie naturaliter ibi nascantur, & num. 109. cum seqq.
- 108 Differentia inter Balnea, & Thermas, & quid unaqueque sit?
- 109 Balnea, sive thermie in praeiis privatis dominorum industria disposita, vel naturaliter inventa, & quidquid ab ea ingredientibus redigi possit, in praeiorum fructus sunt.
- 110 Referuntur plurima balnea, ex quibus locatis ingens pensio quot annis redigebatur.
- 111 In thermis, quae in loco publico sunt, cuilibet aditus sive usus patet.
- Princeps statuere potest, ut quid in thermis publicis abluendus solvat, sed melius facit, si earum usum liberum omnibus relinquat, dict. num. 111.
- 112 Plures thermie, sive saluifera balnea iniquo vectigali eis indicto, divinitus exarere, & eo sublato, liberoque usu omnibus concessio uti antea emanare ceperunt.
- 113 In nostra Hispania, quam plurima sunt thermie, vel salutaria balnea, pro diversis morbis expellendis, sed eorum usus liber omnibus patet.
- 114 Plura remissive de balneis, sive thermis artificiosis, naturalibus, salutiferis, voluptuosis, frigidis, calidis, sudatoriis, sulphureis, & similibus, eorumque usu, & voluptatibus apud Gracos, Romanos, & alias nationes, & n. 115. & 116.
- Apud Romanos maxime, quam multa balneorum, sive thermiarum differentia fuerint, quam varius usus inter Patricios, Nobiles, plebeios, & alias personas, n. 117. cum seqq.
- De magna Romanorum circa balnea luxu, & voluptate, dict. n. 117. cum seqq.
- Romanorum thermie, & balnea miraculosa, & arte profusaque sumptu fuerunt, dict. n. 118.
119. Romani Imperatores, ut placerent populo multa voluptuosa balnea gratuito ei praeberent.
120. Abusus aliquorum Imperatorum circa balneorum immoderatum usum.
- 121 In ultimis Romanorum temporibus balneorum numerus DCCCLVI. fuit, & quam plurima elegantissima structura, & sumptu.
- 122 Thermie Diocletiana stupenda magnitudinis, & artis referuntur.
- 123 Inreparatur hic balneorum Romanorum immoderatus luxus ex eleganti loco Seneca.

- 124 De prisla Romanorum verecundia, quae in balneis servabatur.
- 125 Viris cum mulieribus balnea frequentare non licet.
- 126 Apud Africa Barbaros, & Turcas foemina suum lavacrum secretum habent, vel saltem diversis temporibus, & horis, & mulieres se abluunt.
- Limemum apud Turcos ad balneorum ostia suspenditur, in signum viris, mulieres adesse, ne se remore, aut ignoranter ad eas ingerant: dict. num. 126.
- 127 Qui mulieres in balneis virorum ad vestimenta servanda conductus habent, notantur infamia.
- 128 Maritis repudiata uxoris mittere licebat, ex quo cum alienis viris se abluerint, dotisque etiam, & ante nuptiales donationes lucrabantur.
- 129 Maritus quoque cum alienis se lavans foeminis donationem propter nuptias amittebat.
- 130 Mulieribus ipsis lavacra in publicis balneis inhonesta reputat D. Hieronymus.
- 131 Inreparantur propter earum inhonestatem celebratissima Baderes in Campania thermie.
- 132 De horum balneorum voluptate, & propter foeminarum, virorumque concursum turpitudine, & num. 133.
- 134 Balnea, an, & quando in Republica, maxime Christiana sunt permittenda?
- 135 Sunt valde utilia pro juvanda valetudine, si eorum usus moderatus sit?
- 136 Maxime hominibus literatis.
- 137 Thermie, sive balnea naturaliter calida, sulphurea, vitrosa, & similia salutaria pro expellendis morbis, magni in Republica habenda, & curanda.
- 138 Plura mirabilia in nostra Hispania pro expellendis viciis, & inveteratis morbis inveniuntur.
- 139 Voluptuosus balneis sumptuose structis ad delicias, & nimiam corporum recreationem Hispani parum curamus.
- 140 Nullis aliis balneis pro abstergendis corporibus, vel pro sanguinis calore in aestate temperando, quam naturalibus in fluminibus Hispani utuntur.
- Fluminum balnea, corrente aqua, & natandi exercitio, saluberrima, robustioraque corpora reddunt, dict. num. 140.
- 141 Artificialis balneis, aquis odoriferis, aliisque delitiis, & voluptatibus affluentibus homines effeminantur, multaque in eis conscientiarum pericula insunt.
- 142 Lauantur noster Rex Christianissimus Alphonus VI. qui Toleti Imperiali Civitate à Mauris capta Barbarorum balnea, quibus ad voluptatem utebantur, destrui fecit.
- Referuntur contrarium factum Magni Alexandri, vultu dict. num. 142.
- 143 Propter balneorum, similitumque deliciarum voluptatem fortissimi, alias Romani, & Imperatores roborem antiquum, & Imperium amiserunt.
- 144 Eadem deliciarum causa aliorum Imperiorum potentiam perdidit.
- 145 In nostra Hispania, & si balneorum voluptates desint, sunt alia plures deliciae, & luxus, quibus Hispani nostri Imperii lapsum timere debemus.
- 146 Quam amplissima, potentissimaque nostro Catholico Hispaniarum Regi dominatio sit, & quod aliorum, qui fuerunt, & nunc sunt potentissimi Imperatores, & Reges Imperia antecellat.

- 1 Inter omnia quippe rerum naturae emolumenta nullum utilius, nullum ad vitae humanae sustentationem necessarium magis, quam Aqua. Necessarium quidem praeter aliis ad vitam hoc nobilissimum elementum esse, fatetur Aristotel. 4. de generat. anim. cap. 2. & ex Virtu. lib. 8. cap. 4. noster Ripa in tract. de pest. part. 3. part. 1. n. 6. & fatetur Divus Isidorus 13. orig. cap. 12. & 20. Qui ideo à propositione A. & relativo Qua. Aquam dici, ait, hoc est aqua juvatur, sive aqua vivimus, sequitur Galeott. Mart. de doctrin. 3. promiss. cap. 28. Vel juxta Fastum à dictione Graeca A. Latinae sine, hoc est, sine qua, eo quod sine ea tanquam necessario elemento satis difficile, & raro vita ducitur, Masin. de gelid. potat. abus. lib. 1. cap. 13. Sicuti etiam salutatio Ave, à dictione A. sive sine, hoc est, sine ve interpretatur. Nam, ut in Sacra Pagina habetur Ecclesiast. cap. 29. Initium vitae hominis est aqua, & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem; idemque repetitur in cap. 39. ibi: Initium necessariae vitae hominum, aqua, ignis, &c. Unde qui aqua privatur, sine gladio interfici, dicitur apud Iudith cap. 7. & similiter in cap. 11. Qui paritur ex aviditate ipsius inter mortuos computatur: & habetur in nostra l. finff. de rivis juncta l. de pupillo, §. Si quis rivus, & ibidem Glos. in verb. Securitatis, ff. de nou. oper. nuntiat. Qua ratione antiquitus apud Romanos exulibus, vel aliis criminosis aqua, & ignis interdicti solebat, ut ita his elementis necessariis carentes, sine gladio perirent, ut ultra alios bene Lactanc. Firmian. lib. 2. Divinar. institut. cap. 10. de qua aquarum mortalibus summa necessitate plene Bacc. de therm. lib. 1. cap. 1. & de Tyber aqua, lib. 1. in praefat.
- 7 De utilitate autem aquarum, quam magna sit, & plura commoda hominibus afferat, de ejusque estimatione, disputat late Ludovic. Sepaluis, doctissimus Medicus, in sua commentar. ad Hippocrat. de aere, & aqua, & loc. commun. 1. text. 3. estque tanta utilitas, & commodum aquae, tanta ejus estimatio, ut omnibus rebus praefertur, caterisque elementis imperet, Caelum temperet; in idque per vapores Solis juvamine migret, postea terram fecundet, vitalemque animam herbis ad ferat; quas enim fruges, arbores aliove naturales, vel industriales fructus, absque hujus nobilissimi elementi rore, & beneficio terra germinaret? quae animantia, ariditate non perirent, si ejus vivificante humiditate non fuerent? est ergo omnium mater, cunctorum conservatrix; hinc Thales dicebat, aquam esse à qua nata sunt omnia, Lactanc. 1. instit. 6. fuit antiqua substantia, & Dei sedes, seu vectaculum, juxta illud Genes. Spiritus Domini ferebatur super aquas. Meruit primum praecipuum, ut segregata cuncta in esse producerentur Tertullian. in lib. de baptis. congeruntque alias singularia de ejus utilitate Divus Isidor. 13. origin. cap. 12. Divus Augustinus Genes. lib. 5. Tertullian. in loc. citat. Senec. 3. natural. quaest. 3. cap. 19. & sequent.
- 8 Sed inter omnia aquae bonitas valde ad salutem confert, & juvat, Hypocrat. de aere, & aqua, & loc. commun. 1. text. 3. Cai. Amerin. in lib. 1. de aquaeduct. Petr. Gregor. lib. 3. synagm. jur. cap. 22. n. 1. Cardan. doctissimus Medicus, in suo tract. de aqua, qui tanto eam protuenda salute extollit, ut omnem morbum solo aquae usu curari posse asserat, & late probare nititur; ad alia utilia noviter Paul. Zacch. quaest. medic. legat. lib. 1. tit. 4. quaest. 2. num. 6.
- 9 Qua propter aquarum publicarum curam, ut optima, copiosa, & liquidissima sint Civitatum Gubernatoribus valde, & primo loco commendant Politici, Plato lib. 1. de legib. cap. 69. ibi: Curam aquarum Aediles habeant, ut in fontes, quam liquidissima, sus-

ficientesque ducantur, ac Civitatem juvent; pariter, & exornent Aristotel. lib. 7. Politicor. cap. 11. illic: Primum est, ut aquarum suppetat intima copia. Ubi, & 10 quod, aquarum copia deficiente, huic incommodo per cysternas medeatur, idemque dixit Plato in loco citat. & prosequuntur de hac cura, & aquarum sollicitudine Rip. de pest. tit. de remed. ad praeser. salut. n. 6. Constant. Caesar in su. agricultura, lib. 2. cap. 6. noster Bobadill. lib. 3. cap. 5. n. 3. & cap. 6. num. 17.

Sed inter omnes magna fuit Romanorum sollicitudo, & cura, ut copiosis aquarum fontibus Civitas abundaret, quod cum maximis sumptibus in aqueductibus Agrippa, ita perfecit, ut praeter aquarum ubertate, & per ipsas cloacas amnes inundari viderentur: nullaque prope modum esset domus, quae subterraneos meatus, & fistulas non haberet, referunt Strabon. lib. 5. Plin. natural. histor. lib. 36. cap. 15. Dion. in August. & Iulius Caesar, teste Sueton. in ejus vit. opus incubavit, quod peractum à Claudio fere omnes terrarum Orbis miracula superabat, quippe aquaeductus tantae altitudinis fuerunt extracti, ut in omnes urbis montes levarentur, montibus ad id perfossis, vallibus aequatis, necnon, & cum arcibus mirae magnitudinis, ut ita aquae abundarent in publicis, in piscinis, in balneis, domibus, hortis suburbanis, & villis, Rosin. de antiquit. Roman. lib. 1. cap. 15.

Inter quae tamen producendis aquis mirabilia operam merito, & forte ante omnia numerari debet, qui est apud nos in Imperiali Civitate Toleti ingeniosissimus aquaeductus, nobile Juaneli oppus, quod hydraulica machina, magna versatili rota, aquas ex Tago, ingenti impetu, per tubos ductiles in editissimam urbis partem pertraxit, unde in multos rivulos magno civium commodo afflueret in tanta copia, ut cum hoc mirabile artificium continuo volveretur, latis illi magnae Civitati aquas suppeteret, ejusque opificiis fericis, & lanificis, in quibus decemmillia antea exercebantur. Sed jam hodie utrumque fere cessavit, 13 quia nec voluntur aquaeductus rora, nec opificia illa nostro Regno utilissima, ut antea, frequentantur, & hoc ultimum non ob defectum aquae, sed ob abundantiam ferici, & lanae mercium, quae in aliis exteris Provinciis elaborantur, & nobis introducantur in notabile Reipublicae damnum, vel potius in totalem desolationem; ex hac enim sola causa solum aurum, & argentum in alienigenas transfatum videmus; sed, quod magis plorandum, alia hujus Regni, cum fabricarent, proprio commercio populatissima Civitates, & oppida, cessantibus opificiis, & fabricis, hominum erema, & pene desolata nostris temporibus remansere, deficiente ita prima Regnorum substantia hominibus, & divitiis: deremedio non est meum nunc tractare, nullus tamen ignorat.

Ad alia autem generalia de aqua, ut hujus capituli praefationem siniamus, maxime de ejus qualitate, & bonitate, quomodo cognoscatur; & quae aqua melior, pluvialis, vel fontana, aut fluvialis; tractant plenissime Medici Hypocrat. in tractat. de aere, & aqua, ubi bonae aquae conditiones epilogat, ut levissima, dulcissima, tenuissima, & limpidissima sit, quae in pluviali inveniri ait, ex quo eam omnium optimam testatur: & sequuntur ex Avicen. Averr. & aliis Medicis multa etiam encomia aquae caelestis afferentes, Cael. Rodigin. lib. 14. lect. antiquar. cap. 35. & 36. Cassaneus in Cathalog. glor. mundi. part. 12. considerat. 18. & 12. ubi multum quoque extollit aquas fontanas, & fluviales, quam plurimos fontes, & fluvios referens, quorum aquarum mirabiles sunt effectus, ultra quos plures bonae aquae qualitates, & conditiones diligentissime percurrunt Galen. 1. de sanitat. descend.

descend. in lib. de bon. aqua, Avicen. 2. 1. tract. 3. *Virtrivius integro*, lib. 8. ex recentioribus Andr. Thur. *in libell. de bon. aqua*, Cardan. *integr. tract. de aqua*, Pamphil. Herilac. *in lib. 2. de aqua*, Couvert. *decad. 1. paradox.* 1. Langius *lib. 1. epist. 44.* Georg. Agric. *lib. 1. de his, qua fluum ex terr.* Franc. Sekac. *de sal. potat. cap. 12.* & prater Medicos Rip. *de pest. part. 3. part. 1. n. 1.* cum pluribus sequentibus. Plin. *natural. hystor. lib. 31. cap. 3.* Dioscorides *lib. 1. cap. 14.* Actius *lib. 3. cap. 16.* Constant. Cæsar. *in sua agricultur. lib. 2. cap. 6.* Simanc. *de Republ. lib. 8. cap. 8.*

15 Quomodo autem aquæ vitium, sive mala qualitas emendetur, vel purgetur, videndi Plin. *diēt. cap. 3.* Ludovic. Mercat. *de rect. præsid. usu, lib. 1. cap. 2. circa fin.* Jouvent. *paradox. 1. decad. 5.* Mercurial. *variar. lect. lib. 1. cap. 8.* & alia apud Zacch. *quæst. medic. legat. lib. 5. tit. 4. quæst. 2. ex num. 62.* Cardan. *in diēt. lib. de aqua*, Septat. *in Hypocrat. de aere, & aqua, comment. 2. part. 35.* & noviter Zacut. *Princip. Medic. hyst. lib. 1. quæst. 6. hystor. 7.* in quibus de lapidea distillatione, decoctione, & aliis modis. Et quod decoctio sit omnium optimus, ut non solum omne aquæ vitium ignis virtutē exhaletur, & emendetur, sed etiam, ut ipsæ salubres aquæ salubriores reddantur.

17 Quæ ad praxim nota, nequis ab onere residendi, vel commorandi incerto loco, propter aquæ pravitatem se excuset, quia facilis est purgatio Zacch. *diēt. quæst. 2. num. 7.* & vult. Licet contra, ob aeris intemperiem, quia istius nulla emendatio, ideo justam causam non residendi præstat; & in aliis pluribus Holtiens. *in summ. tit. de conjug. servor. n. 5. in fin.* Henrich. Bouchic. *in cap. de illis, n. 2.* vers. *Et dico, de sponsa. lib. Capell. Tholof. decis. 87. n. 1.* vers. *Nisi aliud.* Thom. Aëtius *de infirmis. cap. 41. n. 2. cum seq. part. 1.* Farinac. *de dilect. carn. quæst. 14. n. 181.* Pater Sanchez *de murim. lib. 1. disputat. 40. n. 3.* Zacch. *quæst. medic. legal. lib. 5. tit. 4. quæst. 2. ex n. 3.* Ubi idem in monialibus, quod ob aeris intemperiem de uno Monasterio ad aliud transferri possint.

20 Quibus generaliter cognitis de aquæ magna utilitate, astimatione, & necessitate sub ingreditur jam hujus capituli nostra principalis tractatio: an, videlicet, aqua in fundo nascens, vel per eum decurrens ipsius fructus habenda sit, necne?

21 In qua quaestione, quoad aquam in fundo privato nascentem, omiſſa longiori disputatione, affirmative respondendum est, eo firmissimo, & principali fundamento, quia inter omnia rerum emolumenta, nullum tam naturaliter ex re nostra provenit, ut aqua fonte in fundo nascens, ideo etiam verbo *Fructus* in sua naturali, & rigorosa significatione accepto, ita ut ejus nomine nil aliud comprehendatur, quam quod ex ipsa re immediate nascitur juxta aliquorum doctrinam, de qua supra in cap. 3. adhuc tamen aquam inter fundi fructus connumerandam, ipsiusque Domino usui, & lucro cedere sine dubio est concludendum juxta regulam generalem text. in *l. item si fund. 10. ff. de usufruct. ibi: Quidquid in fundo nascitur, quidquid inde percipi potest. ipsius fructus est*, Hothoman. *in commentar. verb. Jur. verb. Fructus, el. 1. in fin.* Franc. Connan. *lib. 4. commentar. Jur. Civil. cap. 1. n. 2.* Jacob. Mandel *de Alb. conf. 619. n. 3.* Petr. Barbof. *in l. divorcio, §. Si vir ex n. 37. ff. solut. matrim. Efcovar de raiocin. cap. 29. ex n. 1.* Ioan. Garcia *de expens. cap. 23. ex n. 1.* & aliis congestis Ciarlin. *tom. 1. contr. 47. ex n. 8.* doctè Niger *de laudem, tom. 1. quæst. 11. ex n. 12. 54. & 71.* elegans decisio Guizarel. 34. ubi per tot. plura alia similia emolumenta connumerat. Paul. Christin. *in consuetud. Mechliniens. tit. Tit. art. 29. ex n. 6.* qui omnes præcipue emolumenta

naturaliter ex rebus provenientia fructus proprie esse etiam juxta rigorosam, nimisque strictam verbi *Fructus* significationem resolvunt.

Et in ipsa aqua notat D. Covarr. *practicar. q. cap. 22. 37. n. 3.* & est text. in *l. plenum 12. §. 1. versic. Sabinius, ff. de usu, & habitat.* ubi inter alios fructus, quibus usufructus uti debet, aqua annumeratur: similiterque etiam probatur per jura in *l. aquam, & in l. præses, Cod. de servitut. & aqua*, in quibus aquæ usum, & cæterorum fructuum fundi, ad ipsius dominum pertinere dicitur, de quo etiam proxime.

Item hæc conclusio, ut aqua in fundo privato nascens, ipsius fructus sit, ejusque Domino comperat, fundari potest ex vulgari regula text. in *l. qua ratione, & in l. adeo, §. ultim. ff. de acquir. rer. dom.* ex quibus frequenter DD. notant, quodlibet emolumentum in fundo alicujus nascens, vel ex alia re proveniens ipsius rei fructum esse, ad ejusque dominum pertinere: & clarius, in *l. solum 49. §. 1. ff. de rei vindicat.* in illis vulgaribus verbis: *Meum est, quod ex re mea superest.* Quod in aqua in fundis privatorum nascente principaliter locum habere, nemo negavit.

Quæ omnia, ut aqua in fundo alicujus nascens ipsius fructus sit, non solum procedunt in aqua, quæ ibidem nascitur, sed etiam in ea quæ per illum decurrit; nam postquam in fundo privato fuerit ingressa, ejus fructus, vel emolumentum reputari debet, quia non tantum emolumentum ex ipsa re nascens, ejus fructus proprie dicitur, sed magis late, quæcumque utilitas occasione rei, vel propter rem proveniens; ideo Consultus Paulus in *diēt. l. si fundi 10. ff. de usufruct.* in fructu esse dixit, non solum, *quidquid in fundo nascitur*, sed etiam, *quidquid inde percipi possit*, quasi quid ultra ex re natum in fructu esse posse considerans, videlicet, si occasione rei utilitas aliqua proveniat Ioan. Garc. *de expens. cap. 23. n. 1.* & aliis congestis Guizarel. *decis. 34. ex n. 1. & 15.* Niger *de laudem tom. 1. quæst. 13. n. 71. cum antecedentib.*

Quæ ampliatio maxime, & sine dubio procedit inspecta verbi *Fructus* lata, & generali juris interpretatione qua omnia emolumenta, sive utilitas, quæ occasione rei, vel propter rem mediate, vel immediate proveniunt inter fructus annumerantur, licet secus esset, si propria, & rigorosa verbi *Fructus* significatio inspiceretur, juxta quam duntaxat emolumentum ex re nascens, ejus fructus erit, ut bene declarant DD. proxime relati Cassan. *in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 17.* verb. *Et faire les fruits siens*, fol. 184. Franc. Connan. *lib. 4. commentar. cap. 1. n. 2.* Petr. Barbof. *in l. divorcio, §. Si vir, ex n. 37. ff. solut. matrim.* Guzman *de eviction. quæst. 21. ex n. 1. & 3.* Ciarlin. *tom. 1. diēt. contr. 47. ex n. 8.* & plenius pro plurium jurium declaratione vide per nos resoluta supra part. 1. cap. 3. per tot.

Ex qua principali hujus capituli resolutione, ut aqua in alicujus fundo nascens, vel per eum decurrens ipsius fructus sit, plura utilia ad praxim inferri possunt: & primo Dominum fundi privati, in quo aqua nascitur, tanquam re propria, vel ejus fructu, prout sibi placuerit uti posse probant in specie vulgaria jura in *l. Proculus, ff. de damn. infect. l. aquam, l. Præses, C. de servitut. & aqua.* Et ad libitum pro suis agris irrigandis eam convertere, etiam in præjudicium prædiorum, vel Dominorum inferiorum, ultra dicta jura text. in *l. 1. §. Denique, ff. de aqua quotid. & astiv. l. fluminum, §. Item videamus, ff. de damn. infect. & ibidem Bart. & Paul. de Castr. gloss. in diēt. §. Denique, in verb. Habere, Mascard. *de probat. concl. 113. ex n. 1.* Bursat. *conf. 41. n. 12. & 19. lib. 1. Vivius decis. 411. n. 8.**

28 Idemque est resolvendum in aqua, quæ per fundum alicujus transit, sive decurrit, nam statim ac in fundo ingressa est, illius domini efficitur, eamque similiter in proprium fundum, vel quod voluerit, divertere poterit, juxta text. notabilem (licet vulgarem) in *l. 1. §. illud labeo, ff. de aqua quotidian. & astiv.* quin ab eis, qui inferiora prædia habent impediti possit, elegans doctrina Bart. in *l. quamvis, num. 25. in quest. 12. ff. de fluminib. & ibidem Jason. num. 88. & 91. Ripa num. 83. & 93.* Bald. in *l. aquam, Cod. de servitut. & aqua*, idem Bald. *conf. 72.* incipit, *ad evidentiam lib. 1. Paris. conf. 112. 116. & 129. lib. 1. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. cap. 4.* idem Bald. in *cap. eum omnes, col. 11. de constitut.* vers. *Pene ex publico*, ubi eleganter format casum in rivulo qui ex flumine publico per prædium Titii ad prædium, vel molendina Seii transibat, resolvitque bene Titium posse, si ei libererit, totam aquam in suis prædiis abolvere, & desiccata prata, vel molendina Seii relinquere.

29 Et tam in aqua nascente, quam quæ à superiori loco per fundum alicujus in inferiorem dilabitur, late de hujusmodi aquæ libero usu ad plures quaestiones tractantes, & complectentes plenissime Theaur. in *elegant. decis. 241.* ubi ita semper per Senatium P. demontanum decisum testatur Menoch. *de ratiocin. remed. 6. n. 89.* Boer. *decis. 312. num. 2.* Borell. *conf. 1. n. 90. lib. 1.* Cardinal. Tusch. *Prædi. lit. A. concl. 4. n. 4. ex num. 20. & concl. 405. ex num. 2.* Cancr. *tom. 3. variar. cap. 4. num. 230.* Surd. *conf. 8. n. 11. & conf. 44. n. 2.* Francisc. Marc. *decis. 174.* elegans consil. Lofred. 13. & Marth. de Afflic. *decis. 388.* Cost. in *tract. de jur. & fact. ignorant. distinct. num. 1.* Jacob. Marquill. in *usatic. strat. quæst. 2. & 3.* Petr. Gregori. 4. *synagmat. jur. cap. 15. n. 2.* Amendol. in *addit. ad Franck. decis. 83. n. 4.* August. Barbof. in *l. si tibi, n. 2. Cod. de servitut. & aqua*, aliqua Staiban. *conf. 22. & resolut. forens. 65.* Franc. Tondut. Sanleger. *lib. 2. resolut. civil. cap. 48. ex num. 1.* Cyriac. *contr. 3. n. 20. cum seqq. & contr. 402. num. 3.* Xammar. *rer. judicat. part. 2. diffinit. 68.* Capiblan. *de Baronib. tom. 2. super pragmat. 1. cap. 6. n. 8. & 9.* & super pragmat. 3. *cap. 74. n. 24. & 25.* Joan. Maria Novar. *de gravum. vassalor. tract. 1. gravum. 68. ex n. 6.* idem in *quæst. foref. quæst. 87.* Clem. Merlin. *decis. 361. n. 18. cum seqq. & decis. 423. n. 4. cum seqq. part. 4. recent. tom. 1.* Roxas *decis. 460.* & novissime Franc. Maria Prat. *discept. forens. tom. 1. cap. 47. ex n. 23. & 27.* Ubi plene rem tractat.

30 Sed ultra alia illud, ut singulare nota, non solum Dominum fundi aqua patenti, sive decurrenti super ipsum fundum pro sua voluntate in præjudicium inferioris uti posse, sed etiam aqua subterranea, quæ per secretas venas ad fundum inferiorem defluit, quia bene poterit Dominus superior venas istas in suo fundo fodiendo excidere, novum fontem, vel rivum faciendū, vel aliter, impedire, ne aqua ad inferiorem fundum discurrat, nisi servitus debita fuerit, vel animo nocendi id faciat (de quibus limitationibus proxime dicam) pro quo sunt jura singularia, & expressa in *l. si in meo 21. ff. de aqua pluvi. arcend.* ubi clare id deciditur, ibi: *Si in meo aqua erumpat, quæ ex tuo fundo venas habeat, si eas venas incideris, & ob id desierit ad me aqua pervenire, tu non videris visse, si nulla servitus, nisi eo nomine debita fuerit: nec interdicto, quod vi,*

ant etiam teneris idemque ferme repetitur in *l. 1. §. Denique eodem tit.* Et in apperiente puteum in domo sua, præcedenteque venas putei convicini, quod non tenetur, est text. notabilis in *l. fluminum 24. §. Item videamus, ff. de damn. infect.* ex quo, ut ait ibidem Trebiacius, jure suo utitur.

Ex quibus idem resolverem circa aquam fundi superioris, cujus aquarum venæ in inferiorem fundum protenduntur, quo casu licebit etiam Domino inferiori in suo fundo fodere, venasque aperire, quamvis ex hoc tota aqua ad suum prædium dilabatur, propter novum naturalem cursum ad inferiorem; nam, & in hoc casu suo jure, & aquæ fructu utitur, quidquid contrarium sentiat Cæpol. *de servitut. rustic. prædior. cap. 4. num. 66. & 67.*

Item pro ampliacione prædictæ principalis conclusionis eam intellige, ut procedat etiam si aqua, quæ per prædium privatam decurrit incipit in origine publica fuerit, quia forte de flumine publico jure est deducta, nam postquam in sillulam, seu canalem alicujus privati fuerit ingressa, desinit esse publica, & privata efficitur, de eaque ad placitum fundi Dominus disponere, aut uti poterit, ut in specie animadvertunt Boer. *decis. 252. num. 5.* Petr. Surd. *conf. 130. num. 2.* Ciarb. *observat. 61. n. 81.* Domin. Valençuel. *conf. 81. num. 4.* Dominic. Antunez de Portug. *de donation. Reg. 3. part. cap. 4. num. 24.*

Item eandem principalem conclusionem amplia, ut non solum Dominus prædij superioris in præjudicium inferiorum aqua decurrenti, sive nascenti pro suo usu divertere, sed etiam ad libitum aliis concedere possit, non obstante præjudicio inferiorum quod tanquam per accidens non attenditur, cum jure suo utatur, Xammar. *rer. judicat. part. 2. diffinit. 8. ex n. 1.* Facit enim, quod sibi principaliter prodest, & jure suo utitur licet per accidens vicino noceat. Gloss. in *diēt. l. fluminum §. fin. ff. de damn. infect.* Bald. in *l. item lapilli, col. 2. ff. de rer. divis. Franc. Tondut. lib. 2. resolut. civil. d. cap. 48. n. 2.* optime, & novissime Franc. Maria Prat. *discept. forens. tom. 1. cap. 47. ex n. 23. & 27.* Ubi plene rem tractat.

Quæ ita procedunt, ut nec Princeps, vel oppidum, sive communitas, eidem Domino fundi superioris, hujusmodi liberum usum aquæ prohibere valeat, cum, ut aliis aquam concedat, cogendo, tradit Mart. *decis. 14. per tot.* Xammar. *diēt. diffinit. 68. per tot.* Ubi in ejus principio, sive argumento ita decisum testatur, ne videlicet dominus fundi aliter aquam inferioribus concedere teneretur, quam post ipsius fundi commodam irrigationem, & in eodem casu resolvit Horac. Barbat. *de divis. f. uct. 1. part. cap. 1. num. 26.* Quæ nota pro retentione gratiarum ob tertii præjudicium virtute nostræ *l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat.* si fortè in dicto casu privilegia, vel gratiæ per Principem, vel suam Regiam Cæmeram concedantur.

Item nota præfatam principalem quaestionem, ut aqua in fundo privato nascens, vel per eum profluens ipsius fructus sit, & tanquam rei propria emolumento dominus, prout sibi placuerit, uti possit, in præjudicium prædij, vel Domini inferioris, procedere etiam si per longissimum tempus, puta immemorabile, vel etiam per mille annos ad inferiora prædia decurrerit, ut communiter resolvunt DD. pex text. in *diēt. l. Proculus ff. de damn. infect. l. aquam l. Præses Cod. de servitut. & aqua.* Gloss. communiter recepta in *lib. 1. Cod. de servit. & aqua.* Bart. in *l. si prius in 1. opposit. ff. de nov. oper. nuntiat.* doctè cum aliis antiquioribus Cassan. in *conf. Burgund. rir. des foref. pâturages, rubr. 13.* in vers. *L'on ne peut §. 2. n. 8. cum seqq.* Ubi casum elegantem disputat, & resolvit inferiori domini

no ex tali cursu aquæ ad sua prædia, vel molendina nullum jus, nec in petitorio, vel possessorio adquiri.

39 Et est ratio communiter per DD. approbata, quia cum aqua semper ad inferiora loca descendat, præsumitur ideo per cursum naturalem potius, quam jure servitutis decurrere, optime Iason in dict. l. quominus. quæst. 28. n. 170. cum seqq. ff. de fluminib. Bursat. conf. 87. n. 10. vol. 2. & ex Cæpol. Bald. & aliis antiquioribus Mascard. de probat. concl. 123. n. 14. cum seqq. bene post alios Vivius decis. 411. n. 3. Et quia jure facultatis aqua decurrit (est enim, ut dictum remanet domini superioris in libera voluntate aquam tollere, eamque pro suis agris irrigandis, seu aliter divertere) ideo, licet per mille annos non fecerit, non tamen ex eo accidisse præsumitur, quia non potuit, sed quia noluit, & consequenter nulla consuetudo, aut præscriptio etiam per tempus immemorabile, tanquam in re mere facultativa, ut jure negativo induci poterit Paul. de Castr. conf. 307. lib. 2. Decius conf. 373. ex num. 2.

41 Et ita in specie ex Gloss. Barr. & aliis antiquioribus ultra relatos resolvunt ad plura Cæpol. de servit. rustic. prædior. cap. 4. alias 86. ex n. 80. Bald. de præscript. in 2. part. 4. part. principal. quæst. 5. n. 3. Ricc. collect. 3430. & 3697. Anton. Gabriel. lib. 5. commun. conclus. tit. de præscript. conclus. 10. n. 13. optime Cassan. in loc. citat. Cancer. lib. 3. variar. cap. 4. n. 147. Xammar. rer. judicat. part. 2. dict. diffinit. 68. n. 3. Ioann. Maria Novar. quæst. forens. quæst. 87. Donat. Anton. Marin. lib. 1. variar. resolut. cap. 16. ex n. 3. & 7. & novissime Francisc. Maria Prar. disc. cept. forens. tom. 1. cap. 47. ex n. 33. Ioan. Baptist. Luca in theat. veritat. & instit. lib. 4. part. 1. de servit. discurs. 25. n. 2. & passim in discursib. seqq.

42 Sed quia huic licet verissimæ, & communissimæ resolutioni obstare videntur jura in l. hoc jure, §. Ductus aqua. ff. de aqua quotid. & astiv. l. si quis diuturno. ff. si servit. vindicet. Quibus manifestè probari videtur solitum cursum aquæ, cujus origo hominum memoriam excedit, vel saltem, per longissimum tempus observatum in præjudicio fundi inferioris mutari non licere, pro quo etiam sunt jura singularia in l. manifeste, Cod. de servit. lib. 1. §. Idem labeo ait, si in agro, ff. de aqua plu. arcend. l. usum, Cod. de aqueduct. lib. 11. & resolvunt Castrensi. in dict. l. si manifeste, Bart. in l. quominus ff. de fluminib. quæst. 2. & clarius in quæst. 8. ibidem Iason. n. 69. Qui Bart. sententiam in dict. 2. quæst. comprobant, idem Iason. conf. 150. lib. 2. Ubi bene defendit, quod in aqueductibus à vetustate non sit recedendum, Vincent. de Franch. decis. 183. n. 17. posth. de manutent. post tractat. decis. 213. n. 7. Craver. conf. 124. n. 8. Coman. lib. 4. commentar. cap. 11. Caballin. in tract. de divid. & individ. n. 358. cum seqq. Morot. conf. 8. n. 25. & 26. & hoc amplius addit in n. 28. inferiores contra superiores agere posse, ut aqueductus veteres restituant, eurentque, ut aquæ solitum usum retineant, Posth. de manutent. post. tractat. decis. 213. n. 7. & cum aliis late fundat D.D. Joan. Bapt. Valenc. conf. 20. n. 23. cum seqq.

43 His ergo contra præfatam conclusionem juribus, & Doctoribus stantibus, pro omnium declaratione aliquas utilissimas, & frequentiores ad praxim limitationes superiori resolutioni subjiciam, in quibus non tam libere hoc aquæ emolumento, sive fructu Dominus fundi superioris uti debet.

44 Primo igitur præfatam resolutionem limita, & intellige quando aqua est privata, secus si publica sit & publico usui destinata, nam tunc licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per Dominos superiores impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum,

rum, contra consuetum, & diuturnum usum, etiam si nulla prohibitiones ex parte inferiorum Dominorum, & acquiescentia ex parte superiorum processerit. In quo casu aperte loquitur dict. l. hoc jure, §. 45. Ductus aqua. ff. de aqua quotid. & astiv. ut constat ex §§. precedentib. in quibus, & in seqq. de flumine publico loquitur, & ita hunc text. intelligunt cum cum communi opinione, & resolutione relata concordando Bald. & Salicet. in l. 2. Cod. ad leg. Aquil. Calcan. conf. 56. n. 13. Cæpol. de servit. rusticor. prædior. tit. de aqueduct. n. 3. Mascard. de probat. dict. conclus. 123. num. 8. bene Ryminald. conf. 624. num. 5. cum seqq. lib. 4. Gasp. Anton. Thesaur. in addit. ad decis. sui Patr. Anton. Thesaur. in dict. decis. 245. lit. A. Franc. Marc. decis. 111. part. 2. Et in eodem casu satis expresse loquitur text. in dict. l. usum, Cod. de aqueduct. lib. 11. prout intelligit, licet ad aliud doctissimus Dominus omni eruditione præcellens D. Joseph. Fernandez de Retes ad leg. Scribon. n. 13. eodemque sensu accipi debet text. in dict. leg. si manifeste, Cod. de servit. & aqua, ex quo in eo fisci procuratori per Imperatores commendatur, ne quid contra veterem formam, aut solitum modum ducendi aquam fiat, quasi in illo casu procuratoris fisci esset cognitio, ex eo quod agebatur de publica aqua, alias enim nulla pars fisci In quo etiam casu cum de aqua publica, & ejus effect. que solito cursu mutando tractatur, loquuntur quidem plerique ex Doctoribus, quos pro contraria sententia adduximus supra num. 41. ut videri potest apud Bald. Iason. Craver. Franch. Posth. & alios ex ibi relatis. Nam cum de flumine publico, ejusve aqua distribuenda tractatur, est concursus Doctorum placitum, antiquum, & solitum aquæ cursum immutare privatis non licere, ut ultra DD. relatos supr. dict. num. 4. resolvunt per text. in lib. hoc jure, §. Ex flumine, ff. de aqua quotidian. & ast. lib. 1. §. Sed labeo, ff. de fluminib. Bart. in lib. quominus, in 1. & 2. opposit. dict. tit. de flumin. Bald. conf. 241. & conf. 463. num. 6. volumin. 4. Paris. conf. 105. lib. 1. Berolius, conf. 140. num. 4. lib. 3. Natt. conf. 55. num. 3. lib. 1. Cancer. lib. 3. variar. cap. 4. num. 245. Petr. Surd. conf. 447. num. 34. Ideo quamvis ex flumine publico non navigabili cuilibet pro suo usu, sive prædiis irrigandis aquam deducere liceat, etiam sine Principis licentia, l. Imperatores, ff. de servit. rusticor. lib. quominus, ubi communiter notant Bart. & alii antiquiores, ff. de fluminib. Alexand. conf. 203. lib. 6. Roland. à Vall. conf. 97. num. 3. Forcatul. dialog. 85. num. 45. & conveniunt Regalite, Arias de Mes. lib. 2. variar. cap. 49. num. 11. hoc tamen recte intelligit doctissimus Arias de Mella in num. 13. nisi à solito cursu aqua divertatur, quia tunc licentia Principis necessario exigitur, quod, & declarant Joseph. de Sesse decis. 418. num. 29. Amendol. in addit. ad Franch. dict. decis. 183. num. 5. Sicut nec divertere licet aliam quamlibet aquam publico usui deservientem, ut si pro lavandis pannis, locis publicis irrigandis, aut purgandis, aliisve usibus publicis sit destinata, Riminald. Senior conf. 624. num. 5. cum seqq. lib. 4. Gasp. Thesaur. in addit. ad Anton. Thesaur. in decis. 245. lit. A. Amendol. ubi proxime Arias de Mes. dict. cap. 49. num. 12. & novissime Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 4. num. 13. quod maxime apud Romanos rerum publicarum communisque boni observantissimos servabatur, ut constat ex l. 2. ff. de flumin. l. 1. §. Permittitur, ff. de aqua quotid.

quod. & astiv. l. 2. ff. ne quid in loc. public. l. sed Celsus 6. in princ. ff. de contrah. empr.

51 Quando autem ad prædicta, & alia plura aqua privata, vel publica dicatur, sunt jura in l. 1. §. flumin. m. cum seqq. ff. de flumin. §. fluminum, instit. de rer. divis. in quibus publicum flumen dicitur, quod perenne est, & tam hyeme, quam æstate decurrit: privatum, quod hyeme tantum non æstate defluit, quod torrens proprius dicitur; Bart. autem in tractat. Tybriadi. 2. part. de insul. non solum perennitatem, seu perpetuam fluxionem, sed etiam magnitudinem inspiciendam esse ait, ut publicum dicatur, secus si non in tam magna quantitate decurrat, quia tunc rivum solum constituit, quasi in primo casu aqua illa publicæ utilitati prodesse possit: contra in secundo; pro quo est elegans, & singularis locus Bald. parum per D.D. citat. animadversus in l. item lapilli, n. 15. ff. de rer. divis. quibus convenit optimè explicans Ripa in l. quominus. num. 1. ff. de flumin. qui eleganter flumina ex eo privata dici posse ait, vel quia perpetuo non fluant, vel ex quo publico usui apta non sint. De quo tamen articulo videndi DD. in dict. §. flumina, inst. de rer. divis. idem Bart. in dict. l. 1. §. Fluminum ff. de flumin. & in l. quominus ff. eodem, in quibus juribus passim antiquiores, & ultra alios plura cumulant Cæpol. de servit. rustic. prædior. cap. 31. ex n. 1. & cap. 32. n. 1. Franc. Marc. decis. 344. n. 2. part. 2. Cardin. Tusch. pract. concl. lit. F. concl. 404. n. 12. & 19. Marc. Anton. Eugen. conf. 41. n. 9. Hering. de molend. quæst. 15. n. 8. cum multis seqq. Cancer. part. 3. variar. cap. 4. n. 254. cum seqq. Arnisæus de jur. Majest. lib. 3. cap. 5. n. 2. Camill. Borell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 8. n. 10. Cyriac. cont. 462. n. 3. aliqua Maximil. Fust. in consil. pro arar. clas. 6. ord. 5. 6. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 3. n. 3. & 4. & plenissime ac frequenter tractant Ripol. Peregrin. Alfar. Montan. & alii Regalite.

52 Nota tamen, ante omnia inspiciendam esse opinionem, aut estimationem vicinorum, sive circumcolentium, eorumve usum, an aquam pro privata, vel publica habuerint, ut bene animadvertit Cæpol. dict. cap. 31. n. 3.

53 Secundo dictam regulam, & principalem nostram illationem, ut cuilibet aqua in suo fundo nascenti, vel qua per cum ad inferiora loca defluit pro suo libitu, etiam in præjudicium inferiorum, uti valeat, limita, & intellige nisi jure servitutis aqua per longissimum tempus, puta immemorabile in vicinum prædium profuerit. Quo casu intelligunt etiam Doctores referendi a l. hoc jure, §. Ductus aqua. ff. de aqua quotid. & ast. dict. l. si quis diuturno ff. si servit. vindicet.

54 In quo tamen nota, ultra temporis cursum requiri pro possessione, sive præscriptione, quod superioris fundi dominus aquam divertere volens per dominum inferioris fuerit prohibitus, & prohibitioni acquieverit; nam tunc, & non aliter ex hac prohibitione, & acquiescentiâ incipit juris negativæ possessio, ut in cujuslibet actus facultativi, sive juris negativæ præscriptione frequenter notant DD. & in nostra specie resolvunt bene explicantes Gloss. celebris in l. 1. gloss. magna Cod. de servit. & aqua, & in l. qui luminib. in princip. ff. de servit. urbanor. prædior. Bart. in l. si prius in 7. oppos. ff. de nov. oper. nuntiat. Iason. in l. quominus, in 6. ver. Ibi secundo confirmatur. Paris. conf. 12. n. 10. cum seqq. lib. 1. Paul. de Castr. dict. conf. 307. lib. 2. Cæpol. in tract. de servit. rustic. prædior. dict. cap. 4. ex n. 5. Ubi etiam plenissime ultra alios per tot. cap. de aqueductus servitute, quando realis, vel personalis dicatur, & alia plura, & ad nostram limitationem præscriptionis optime ultra alios Cassan. dict. rubr. 13. ver. lion ne peut, §. Lagunez de Fructib.

2. n. 6. Mascard. de probation. d. concl. 123. ex n. 17. Ex 57 simplici enim patientia, semota prohibitione, & acquiescentia, nulla possessio, nec consequenter præscriptio formari potest, quia sumus in facultativis juxta superius notata, singulariter Bald. in cap. 1 §. Si quis demanso, n. 14. ver. Sed numquid aqua per se ipsa defluens, de controvers. investit. Vivius dict. decis. 411. n. 3. plene etiam in mille annorum cursu aquæ, Calcan. conf. 31. n. 5. & conf. 13. 4. & 55. Ricc. dict. collect. 3430. & 3697.

Et resolvunt optime in specie ad hanc limitationem 58 ex recentioribus Paul. Staiban conf. 11. n. 7. cum seqq. optime pro intelligentia dict. l. hoc jure, §. Ductus aqua, & dict. l. si quis diuturno, Marin. dict. cap. 16. n. 6. & 7. Ioan. Maria Novar. de gravam. v. fallor. tract. 1. gravam. 68. ex n. 1. 7. & 8. & novissime Franc. Maria Prar. disc. cept. forens. cap. 37. n. 33. cum seqq.

Tertio similiter limita, nisi ex conventionem hæc 59 servitus non divertendi aquam fuerit constituta, juxta text. in l. 1 §. Si quis hoc concesserit, ff. de aqua quotid. & ast. Bart. in l. quominus. quæst. 14. ver. In contrarium videtur. ff. de fluminib. Thesaur. dict. decis. 245. n. 6. & constat etiam in dict. l. aquam, ibi: Sine voluntate ejus, Cod. de servit. & aqua.

Quam tamen tertiam limitationem declara, ut 60 aquæ concessio in dubio de exuberanti, & proprio usui non necessaria intelligatur, non autem de eo, quæ ipsi concedenti necessaria sit, juxta vulgarem text. & elegantem, & in specie loquentem in l. Præses. Cod. de servit. t. & aqua: Durum enim est, ut inquit Imperator: Et crudelitati proximam ex tuis prædiis aqua agmen ortum, sicut in agris tuis ad aliorum usum propagari, optime l. si quis per divinam Cod. de aqueduct. lib. 11. optime in specie Cardinal. Ioan. Bapt. Luca in theat. verit. & justit. lib. 4. part. 1. de servit. discurs. 29. ex n. 9. Et convenit vulgata regula per Legistas firmata ex 61 dict. l. Præses, per Canonistas ex cap. dilecti. de arbitr. quod prima, beneque ordinata charitas à se ipso incipiat, unde præsumendum non est, ad alterius oblectamentum, & abundantiorum commoditatem quem concessisse, quod proprio usui necessarium habebat.

Quæ etiam eleganter comprobantur, quia similiter 62 jurispræcendendi in alieno territorio concessio, juxta mentem concedentis intelligi, seu interrerari debet de superfluo pastu, & superabundanti domino concedenti, non de necessario, ut optime resolvunt D. Covarruu. lib. 1. variar. cap. 17. n. 11. ver. His vero; Petr. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 8. n. 6. Rovit. super pragmat. Neapol. in rubr. de pisc. n. 7. Cap. blanc. singul. 191. extat in tract. de Bavon. post tom. 1. Cardinal de Luca dict. discurs. 29. n. 10.

Et eodem modo jurispræcendendi præscriptionem juxta 63 ta hunc modum in exuberanti pastu declarandam, notat originaliter Abbas in dict. cap. dilecti. de arbitr. quem communiter omnes sequuntur, & ultra Canonistas in dict. text. Ifern. in constitut. Neapol. rubr. 37. lib. 3. n. 2. & ibidem Matthe. de Affl. n. 8. & decis. 290. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 13. §. 5. in vers. si non par cours, n. 2. Anton. Gabr. commun. conclus. tit. de præscript. conclus. 1. n. 12. Hieronym. Portol. ad Molin. §. Ganatum, n. 14. & 70. Morl. in empor. jur. part. 1. tit. 6. de servit. quæst. 4. n. 29. Azebed. in l. 1. tit. 15. n. 67. lib. 4. Recop. Cancer. 3. tom. variar. cap. 4. ex n. 52. optime D. Covarr. & Cap. blanc. in locis citat.

Quinimo plurium oppidorum communio, seu 64 pascuorum societas pacto inita, vel consuetudine etiam immemorabili inducta dissolvi poterit, si unius oppidi vicinitas ita creverit, ut integra sua pascua ei necessaria sint, ut per Abbat. in dict. cap. dilecti. re-

solvent Ifern. Afflict. & D. Covarruv. supr. citati, ultra quos optime Avendan. *de exequend. part. 1. cap. 4. num. 21.* Cæpol. *de servitut. rusticor. prædior. tit. de jur. pascend.* Montal. in l. 7. titul. 2. lib. 2. *For. leg. Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 13. §. 2. n. 27. §. 5. n. 1. & 2.* Franch. *decif. 201.* bene stante immemoriali Ursil. ad Affl. et. *ad dict. decif. 290.* & ad *decif. 254. n. 2.* sequitur Capiblan. *dict. singul. 191.* & in eodem tract. *de Baronib. tom. 2. cap. 5. n. 15. & 16.* Et idem si privilegio jus pascendi debeatur, D. Covarruv. ubi supra Capiblan. *dict. singul. 191. in princ.*

66 Avendan. *dict. cap. 4. n. 27.* Et idem in jure lignandi consuetudine, vel aliter quæsto in *num. 21.* in quo, & in jure aquandi Azebed. in *dict. l. 1. tit. 15. num. 67. lib. 4. Recop. & cum aliis Cancr. dict. cap. 4. num. 52. cum seqq.*

67 Quibus tamen, ut frequentiora ad praxim addere circa usum hujus servitutis aquæ ductus, quoties præscriptione, conventionem, vel aliter comperat,

68 quod in ejus usu ante omnia consuetudo servetur. Ita ut si quis per unam partem fundi aquam ducere incipit, per aliam variando id facere nequeat, *l. fin. & ibidem Bart. ff. de aqua quotid. & ast. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. dict. cap. 4. numer. 22.* Ubi quid in initio constitutionis servitutis testamento, vel aliter debitæ, cui competat electio partis, qua aqua ducenda sit?

69 Qua propter si per fistulas, aut canales quis per fundum vicini aquam duxit, rivum, sive fossam pro ea magis commodè derivanda, facere non licebit, quia deterioraretur fundus serviens in eo defodiendo, argument. text. in *l. servus, §. Si quis novum, ff. de rivis.* Ubi quod non possit quis dilatare, vel attollere, aut extendere rivum, vel per alium locum ducere; & probatur etiam in *l. 2. §. Ait Prætor 3. vers. Quod autem ait, ff. ne quid in flumin. public. & in l. 1. §. Restituras, ff. ne quid in loc. public.* Cæpol. *dict. cap. 4. num. 63.*

71 Contrarium tamen resolvable est in eo, qui per rivum aquam duxit, quem bene per canales, aut fistulas id facere posse ait, ex quo nullum ex hoc majus præjudicium prædio serviens inferitur, optime Cæpol. in *dict. cap. 4. numer. 62.* & ad alia plura singularia videndus ipse Cæpol. per tot. *cap. 5.* Ubi ex *num. 59. & 62.* quando subterranei, vel lapidei conductus fieri valeant.

73 Quartò superiorem principalem resolutionem circa liberum usum aquæ, & divertendi facultatem, quam in suis prædiis quilibet habet, limita cum non solum expressè servitus non divertendi in favorem domini inferioris fuerit constituta, sed etiam cum ex facto aliquo ipsius Domini inferioris pro ducenda aqua in fundo superiori adhibito, & acquiescentia, aut patientia domini fundi superioris istius voluntas induci poterit; quod tunc continget, si dominus fundi inferioris, superiorem pro ducenda aqua fuerit ingressus; vel pro aqua derivanda fossam in eo fecerit, rivumque purgaverit; vel etiam si aliquod opus manu, seu aquæductum fecerit, quo casus jus ducendi aquam tacitè constitutum, & permissum censetur, quin aliqua immutatio per superiorem Dominum postea fieri valeat, ut per text. in *l. cui fundum, ff. quemadmodum servit. amittant,* resolvunt maximè, si pro ducenda aqua opus manu factum inveniatur, quod tunc jure servitutis, pacto, vel aliter constitutæ ducta præsumitur, Bald. in *tit. de controvers. investit. §. Si quis de manso, num. 14. in usib. feudor.* idem Bald. in *l. 2. Cod. ad leg. Aquil. & ibidem Salicet. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. cap. 4. de aquæductu numer. 57.*

cum seqq. Ubi plenissimè rem explicat, Aymon. *Cravet. conf. 124.* Calcan. *conf. 53. per tot.* Mascard. *de probation. dict. concl. 123. num. 17.* optime declarans Paris. *conf. 112. num. 30. cum seqq. lib. 1.* Steph. Grati. *discept. forens. cap. 615. num. 14.* Straiban. *conf. 21. Capiblan. de Baron. tom. 2. super pragmat. §. cap. 46. num. 25.* Posth. *de manutent. observat. 14. num. 8.* August. Barbol. in *collect. super Cod. in l. si tibi, num. 4. Cod. de servitut. & aqua, Cyriac. controvers. jur. contr. 310. num. 60.* Ubi quod probetur servitus per opus manufactum intra prædium illius contra quem præscriptio præteritur, sequitur Tondut. *resolut. civil. lib. 2. cap. 48. num. 8.* Roxas *decif. 460.* optime Giurb. *observat. 60. n. 11. & 12.* Qui bene fundat, & etiam Doctores relati tunc aquam jure servitutis fluxisse censerit; & novissimè Cardinal. de Luca in *theatr. verit. & justit. part. 4. de servitut. discurs. 25. num. 3.* & passim in *discurs. sequentib.*

In quo tamen nota, opus manufactum constructum esse debere, non ab ipso domino fundi superioris pro ejus usu, & commoditate, sed à domino fundi inferioris, & quod ad istius usum, sive ducendam aquam principaliter sit ordinatum, ut bene animadvertunt Cyriac. *dict. contr. 310. num. 119. cum seqq.* & ex pluribus Rotæ decisionibus de Luca in *dict. tract. de servitutib. discurs. 31. num. 4. discurs. 27. num. 2.*

Item nota non sufficere opus ministerio, vel manu domini inferioris factum, sed necessariam esse scientiam, & patientiam domini superioris per acquiescentiam, vel ingressum in Domini inferioris pro ducenda aqua, bene Paris. in *loc. citat. & Mascard. n. 18.* Vivius *decif. 411. num. 4.* Burlat. *conf. 156. num. 36. vol. 2.* Quibusmodi scientiam, & patientiam Domini superioris per ipsius acquiescentiam testibus probari, debere, ait nec sufficere patientiam colonorum probari, sed ipsius domini acquiescentiam requirit, norant Barbol. *de præscript. 3. quæst. 4. variis principal. quæst. 1. num. 12. vers. Et nota quod scientia & patientia conanctoris,* Tondut. *dict. cap. 48. num. 5. cum seqq.* & novissimè Domin. Antunez de Portugal. in suo docto, & pleno tract. *de donation. Reg. var. 3. cap. 4. num. 27.* Coloni enim, vel conductores domini præjudicare non possunt, ut norant Doctores ad *l. fin. Cod. de adquirend. poss. cum pluribus Posth. de manutent. observat. 3. numer. 58. & seqq.* & in simili Joan. Bapt. Luca in *theatro. justit. dict. tract. de servitut. discurs. 21. num. 4.*

Quo casu, & limitatione ultra superiores intellectus, apertè meo judicio procedunt, & intelligi debent jura contra principalem nostram conclusionem superius allegata in *dict. l. 2. §. Idem labeo ait, si in agro ff. de aqua plur. arcend. & dict. l. 1. Cod. de servitut. & aqua,* quibus probare nitentur, & Doctores superius dicti. *num. 42.* citati pro certo sibi adstruunt, superioris fundi Domino solum cursum aquæ in præjudicium inferioris mutare non licere; sed certè jura hæc licet de eorum declaratione Doctores superius circa hanc materiam relati nullam mentionem faciant, in casu dictæ limitationis intelligi debent, imò per has leges hæc proxima limitatio apertè comprobatur, quia ex ipsarum verbis constat, juxta hanc limitationem loqui, videlicet, cum non solum diuturnus cursus aquæ intervenerat, sed cum simul aliquod opus erat factum, ut patet in *dict. §. Idem labeo,* ibi: *Planè, si fossam jure factam, aut cujus memoria non extat.* Et in *dict. l. 1.* non agitur de aquæductu, sed de servitute, quæ in mero facto, sive ædificio in præjudicium luminum aderat: quo casu ordinariam præscriptionem propter manifestam adversarii patientiam procedere nemo dubitat, & in hoc etiam

etiam casu loquitur, quasi id supponens text. in *l. Proculus ff. de damn. infect.*

79 De tempore autem necessario huic præscriptioni, de qua in superioribus limitationibus, videndus ante alios Cæpol. *de servitut. rusticor. prædior. dict. cap. 4. de aquæduct. ex n. 55. & 59. in fin.* qui pro aquæductu ex flumine publico præscriptionem quærendo immemorialem requirit resolvit: ex privato verò, si sit continua, vel quasi continua servitus, tempus ordinarium 10. annorum inter præsentem, aut 20. inter absentes; si verò discontinua sit, immemorialem quoque, ut in flumine publico necessariam esse ait: quæ resolutio circa aquæductum ex flumine publico nititur in *l. hoc jure. §. Ductus aqua,* quæ ita intelligi debet, *ff. de aqua quotidian. & astiv.* in aquæductu verò ex privato rivo extat text. ita intelligendus in *l. si quis diuturn. similis, ff. si servit. vindicet.* Quæ rectè in servitute continua aquæductus ex privato rivo procedit; & intelligi debet, si quidem nulla immemorialis temporis, in ea mentio fit, sed solum diuturna præscriptio, ordinaria, nempè, ibi exigitur.

80 Pro qua distinctione, quoad secundam partem, & differentiam servitutis continuæ, vel discontinuæ, ut in ista immemorialis præscriptio exigatur, in illa vero ordinaria sufficiat, extat etiam expressa nostra *l. 15. tit. 31. part. 3.* & communiter pro ea resolvunt DD. tam Regnicolæ, quam exteri, in juris pascendi, aquandi, vel aquam ex pureo, aut fonte hauriendi, ligandi, venandi, & similibus jurium præscriptione, quæ causam continuam, aut quasi continuam, vel discontinuam habent, per jura sub hac distinctione intelligenda in *l. si quis diuturno, ff. si servit. vindicet. l. foramen, de servit. urbanor. prædior. l. 2. Cod. de servit. & aqua,* quæ causam continuam, vel quasi continuam habent *Gloss. & aliis antiquiores in dict. l. 2. Cod. de servit. & aqua,* optime Gregor. in *dict. l. part. D. Covarruv. 1. variar. cap. 17. num. 10. cum seqq.* Cassan. in *consuet. Burgund. rubr. 13. §. 5. gloss. 3. num. 1.* Myhagen. *sigul. observat. centur. 4. observat. 3.* Anton. Gomez. *2. variar. cap. 1. num. 26.* bene Practic. Papiens. in *for. libell. in action. confessor.* in verb. *servitus aquæductus. n. 19. & 20.* Bald. in *tract. de præscript. 2. part. 4. part. 1. principal. quæst. 1. per tot.* D. Padill. in *l. 2. Cod. de servit. tit. 6. quæst. 4. n. 14. cum seqq.* Fachin. *lib. 3. contr. cap. 22.* ubi late rem disputat Cancr. *tom. 3. variar. cap. 4. n. 46.* & cum aliis Anton. Pichard. in *§. A jus si agitur. n. 11. instit. de action.* August. Barbol. *super Cod. in l. 14. de servitut. D. Joan. del Castill. de usufr. cap. 68. ex n. 13.* late tractat. Otter. *de pasc. cap. 18. n. 21.* D. Valençuel. *conf. 20. per tot.* D. Crespi *observat. 63. n. 18.* doctissimus dominus, & præceptor venerandus D. Joseph. Fernandez de Retes *ad leg. Scribon. num. 14.* Ubi alios laudat, & ut magis communem, & veriorrem hanc inter continuam, & discontinuam servitutum distinctionem, quoad præscriptionem Rotam frequenter sequi novissimè testatur Joan. Bapt. Luca in *theatr. verit. & justit. lib. 4. part. 1. de servitut. discurs. 32. n. 7. & discurs. 33. n. 4.* Quidquid differentiam hanc servitutis continuæ, vel discontinuæ improbant, Parlador. *lib. 1. quotidian. cap. 1. §. 8. n. 9.* Sotarez in *annotat. ad Anton. Gomez in dict. cap. 15. litt. P.* Otter. *de pasc. cap. 18. n. ....* Sed malè, quia contra rationem, & communem Doctorum placitum maximè, apud nos approbatum in *dict. l. 15. tit. 31. part. 3.*

82 Quintò dictam principalem resolutionem limita, stante legitimo statuto, vel consuetudine oppidorum, ne cursus aquæ ad inferiora prædia per superiorum dominos ultra proprium usum divertatur Calcan. *decif. 56.* Thefaur. *d. decif. 245. n. 5.*

Sextò limita, ut non procedat dicta regula, ad 83 æmulationem, hoc est, si principaliter præjudicium inferendi causa inferioribus dominis cursum aquæ superiores impediatur, ut resolvunt ultra plures ex relatis per jura in *l. 1. §. Denique, l. si in meofundo, ff. de aqua plur. arcend. l. fluminum. §. si 1. ff. de damn. infect.* (bonus text. in *l. Provincias,* juncta ibi *Gloss. Cod. de ædific. privar.*) magistraliter Bart. in *l. quo minus in 1. quæst. ff. de flumin. & ibidem Jason. numer. 21. & 22.* Ripa, & alii Doctores in *dict. l. 1. §. Denique,* Capyc. in *sua investit. feudal. verb. de flumin. vers. Limita terriò, Alexand. conf. 194. numer. 3. & 4. lib. 2.* Bald. in *l. item lapilli, num. 7. ff. de rer. divis. optime Andr. Gail. observat. 63. num. 27.* Practic. Ferrariens. in *form. libell. in action. confessor.* verb. *Servitus aquæductus, numer. 7.* Sixtin. *de regal. lib. 2. cap. 3. num. 43. cum seqq.* Joan. Hering. *de molendin. quæst. 15. numer. 57.* Joan. Maria Novar. *lib. 1. quæst. forens. quæst. 82.* Joan. Bapt. Thor. in *compend. decif. part. 2. verb. Aqua.* Qui maximè lo-84 quantur in impediendis usum aquæ, propter constructionem novi molendini, vel ex alia causa, si id ad æmulationem faciant.

Et contra quemlibet alium, qui similiter ædificat, 85 vel quid simile facit ad æmulationem, notant ultra relatos idem Bart. in *l. 1. in princip. ff. quod cuiusq. uni. ve. sit. nomia.* & in *l. ex hoc jure, num. 7. ff. de justit. & jur.* & ibidem Paul. de Castr. & Jason. Innocent. & Abbas in *cap. Pisanis, de restitut. spoliat.* Guid. Pap. *sigul. 427. optime Roman. in consil. 52.* Gail. plures casus adducens, *lib. 2. dict. observat. 63. n. 27.* Aviles in *cap. Prætor. 23. ex n. 4.* Pont. *dict. tit. 10. de mercat. & n. main. num. 6. cum seqq.* Sixtin. *de regal. dict. cap. 3. n. 8. cum seqq.* Gabriel Pereyr. *decif. 33.* Carpzou. *decif. 108.* Anton. Perez *super Cod. ad tit. de ædific. privat. num. 6.*

In quo tamen nota æmulationem in dubio non 86 præsumi, nisi clarè de ea constet, quia in dubio potius, quæ pro sua utilitate, & jure ædificare, vel quid aliud facere præsumitur, quam ad æmulationem, & alterius injuriam, *Gloss. in l. fluminum §. fin. ff. de damn. infect.* Bald. in *dict. l. item lapilli, col. 2. num. 4. ff. de rer. divis.* Jason. in *dict. l. ex hoc jure, num. 15. ff. de justit. & jur.* plene Paris. *conf. 112. num. 11. lib. 2.* ubi multa allegat. Mascard. *de probation. concl. 123. n. 21.* & cum aliis pluribus Anna *allegat. 95. num. 5. vers. In dubio autem.* Sixtin. *de regalibus dict. cap. 3. ex num. 68.* Capyc. Galeot. *tom. 2. contr. 5. ex num. 48.* Carpzou. *dict. decif. 108.* Straiban. *resolut. forens. 5.* & novissimè Franc. Rocc. *resp. legal. respons. 93. per tot.* Franc. Muria Prat. *discept. forens. tom. 1. cap. 47. num. 27.* & plenissimè plura cumulans pro æmulatione excludenda, *tom. 2. cap. 30. ex num. 20.* Gail. Aviles, Ponte, & alii ex proximè relatis.

Pro cujus tamen limitationis, & ejus proximè de-87 clarationis pleniori intellectu nota, ex eo rectè æmulationem excludi, vel præsumi posse, ex quo principaliter quis pro sua utilitate, & commodo aquæ utatur, vel aliud opus faciat; nam tunc, licet secundario vicino damaum inferat, hoc præjudicium tantum per accidens, & in consequentiam non est attendendum, quominus alius suo jure utatur: secus verò quando sine aliquo proprio commodo aquam quis divertere vult, vel ædificium facere, quo casu æmulatio præsumitur, & ita in effectu resolvunt Bart. in *dict. l. quo minus, num. 2.* & ibidem Jason. *num. 21 & 22. ff. de flumin. idem Jason. in dict. l. ex hoc jure, num. 11. ff. de justit. & jur.* Bald. in *l. item si lapilli, col. 2. num. 2. ff. de rer. divis.* Ripa in *dict. l. quo minus, num. 2.* Alexand. *conf. 194. num. 3. & 4. lib. 2.* optime Andr. Gail. *lib. 2. dict. observat. 69. num. 27.*

- Jacob. Cancer. tom. 3. *variar. cap. 4. numer. 250.* & ita ferè conveniunt Sixtin. *de reg. lib. 2. cap. 3. n. 48. cum seqq.* Franc. Maria Prat. *discept. forens. tom. 1. cap. 4. ex n. 27. & tom. 2. cap. 3. ex num. 20.* Dominic. Antu- nez de Portug. *de donation. Reg. part. 3. cap. 4. num. 51.*
- 88 Benè Pont. *de potest. Portug. in rubr. de circums. provisio. tit. 10. de mercat. seu mundin. num. 6. cum seqq.* qui in bono casu loquitur, quod videlicet non dica- tur præjudicium formatum ad emulacionem contra vicinum præsumendam, quando per constructionem novi molendini tantummodo tolleretur concursus molentium, idemque tenuit Alberic. *in l. si manifestè, in fin. Cod. de servitut. & aqua.* Et notabiliter in eo, qui nova castra, vel fortalitia construit, quod ad emulacionem, & injuriam alterius præsumatur, si nulla ex causa necessaria id faciat per text. in *dict. l. Provincias ff. de aedific. privat.* idemque docet noster Aviles *in capit. Prator. 23. gloss. Torres num. 4. & 5.* Ubi quod facilius in his fortalitiis, aut Castellis amu- latio præsumitur, ex quo non tam necessaria, ut alia domorum, & similibum aedificia.
- 90 Quibus semper adde, & intellige tunc nullam emulacionis præsumptionem requiri in superiori Do- mino, qui aquam in præjudicium inferioris utitur, vel molendinum ædificat, ut in tali usu, vel constructio- ne cesset, quando secundo ex privilegio, aut con- suetudine legitime præscripta competeret, ut ipse so- lus aquam juxta aliquem modum uteretur, vel molen- dinum haberet, in hoc enim casu nullo modo supe- rior solitum cursum aquæ, etiam citra ullam emula- tionem impedire possit, vel aliud molendinum con- struere, juxta superius resoluta à num. 53. ad secun- dam, & sequentes limitationes, Jason. *in dict. l. quominus, num. 8. ff. de flumin. & ibidem Ripa, num. 82.* vers. *Terridè intellige, Bald. in cons. 463. col. 1. vers. Sed si tu haberes, lib. 4. Steplian. Gratian. discept. forens. cap. 89. num. 11.*
- 91 Hæc de aquis privatis, & de earum usu, aut fructu: aquæ verò publicæ licet similiter in fructu homini- bus sint, earum tamen usus omnibus communis est, ut aeris, alteriusve elementi, §. *Flumina*, ubi DD.
- 92 *Institut. de rer. divis.* & frequenter Regalistas. Ad alia de aquarum publicarum divisione inter convicinos, ad constructiones molendinorum, prædiorum irriga- tiones, molendina, & similia: & quid quod Demi- nos inferiores territoriorum, quando eis hujusmodi aquarum emolumenta competant, dicam plenius in- fra in suis locis in 2. tom. hujus operis.
- 93 Prosequendo ergo hujus capituli materiam, & prin- cipalem conclusionem superius fundatam, ut videli- cet, aqua privata inter fructus fundi connumerari de- beat, notabiliter ex eo ad praxim inferitur, quod si- cuti ex aliorum fructuum venditione gabella apud nos solvitur, ita etiam, si quis aquam ex suo fundo privato manantem, vendat, vel ex stagno, puteo, aut fonte, tenebitur ad gabellam, quia verè pro- priam rem, aut fructum distrabit; licet secus sit in aquatoribus, qui ex fonte, aut flumine publico aquam privatis certa mercede portant; quia isti non aquam vendunt, cujus usus cum publicis, & communis sit, omnibus patet, sed laborem, & operam, pro illa ad- sportanda locant, ita nostri Regnicolæ Lafart. *de de- cim. vendit. cap. 2. n. 30.* Girond. *de gabell. part. 2. §. 2. n. 13.* Joan. Gutierrez *eodem tractat. cap. 35. num. 3.* & in secundo casu notant Humad. *in Schol. ad Gregor. Lopez in l. 1. tit. 13. gloss. 3. num. 8. part. 1.* Parlador. *lib. 1. rer. quotid. cap. 3. §. 2. num. 12.*
- 95 Quod tamen limita quoad publicam aquam, si quis eam hyemali tempore doliis, vel privatis cysteris ex publico recondat, ut in æstate vendat, propter ejus

forte in Provincia penuriam, quo casu idem, ac in primo resolverem, quia tunc ipsa aqua privata jam effecta venditur. Quæ comprobantur exemplo nivis 96 hyemali tempore recondita, & postea in æstate ven- dita, de qua venditione cum res propria, licet antea publica, & communis vendatur, gabellam deberi, docent Parlador. *dict. §. 2. num. 14 & 15.* Lafart. *dict. cap. 2. num. 30.* Girond. *dict. num. 13.* Gutierrez *dict. cap. 35. numer. 31.* Ubi quid si de loco publico statim vendenda adsportetur?

Sed superiori resolutioni, ne aquam ex publico 97 certa mercede adsportantes gabellam solvant, & rati- onem quam ex nostris Regnicolis superius confide- ravimus, quod non aqua, quia publica, & omni- bus communis venditur, sed opera tantum locatur; obstat, quod verius videtur, ut in nive diximus, aquam ex fonte, vel flumine publico captam statim priva- tam, & capientis fieri, unde ipsam aquam privatam jam effectam vendi videtur, & consequenter gabel- lam solvendam, ut in nive dictum remanet: quod, & aliarum rerum alias publicarum venditione compro- bari posset, ut sunt pisces, cuniculi, & similia, quæ similiter, ut aqua, antequam ex flumine, vel lepor- rario communi capiantur, publica, & omnibus com- munita habentur, & tamen de eis captis, & venditis, gabella debetur, ex quo hujusmodi res alias publicæ semel captæ privatæ efficiuntur, ipsasque vendi nul- lus dubitat.

Sed adhuc, his non obstantibus, à prædicta Reg- 98 nicolarum communi, & in praxi servata resolutione, ne ex aqua ex publico, certa mercede, adsportata gabella solvatur, non est recedendum: nec obstant proximè considerata, quia licet verum fatear, aquam ex publico captam privatam capientis fieri, quid- quid circa hoc nostri Regnicolæ contrarium sen- tiant, nullam enim inter aquam, & nivem, aliasque publicas res differentiam assignari rationem posse vide- tur: in eo tamen discrimen meo videri considerari posset, ne ex aqua, ut ex cæteris superioribus rebus gabella debeatur, quod videli- er, aqua per aquatores ad- sportata, & si postquam in suis vasis ex publico fon- te fuerit infusa, privata sit effecta, non tamen ipsa venditur, nec pretium aliquod ejus respectu solvitur, quia cum non solum aqua publica sit, sed ut magis omnibus, & facilius communis pateat, quam cæteræ res publicæ in fontibus publicis, & fluminibus, ideo ad hoc aqua ferè nullius æstimationis est, ut pro ea aliquod præmium solvi, vel venditionem contrahi di- ci possit; restat ergo dicendum mercedem, quam pro aquæ adsportatione frequenter solvimus, solum aquatorum operam, & laborem respicere, istiusque opera contractum locationis celebrari, ex quo gabella non debetur quia duntaxat ex venditionibus, de jure nostro Regio solvitur. Quod contrarium invenitur 99 in nive ex publico recondita, & ad ætatem servata, & in piscibus, aliisque publicis rebus quæ semel captæ majoris æstimationis habentur, quia non ita faciliter, ut aqua, cuilibet capiendæ patet, ideo ipsæ prin- cipaliter æstimantur, & venduntur, & non tantum capientium opera, & labor consequenter rectè ex ea- rum venditionibus gabella est solvenda.

Item ex prædictis inferitur ex aquæ privatæ vendi- 100 tionis laudemia deberi Peguer. *de feud. vers. 1. num. 84.* Et similiter cum apud Feudistas de fructibus feudis 101 domino directo ad hoc, aut relevium, aliave onera respectiva ad fructus solvantur, in fructuum, vel reddituum feudi computatione, aqua, ut ipsius fruc- tus veniet, notat in specie Horac. Barbat. *de divis. fruct. part. 1. cap. 3. num. 65. & 66.* Ex quo apud Ita- 102 los, maxime in Regno Neapolitano territorii feudalis aquæ

ad Barones pertinent, cum declarationibus ta- men, de quibus plenè illius Regi Doctores.

103 Et merito quidem rei fructum, vel feudi aquam augere dicendum est, quia non solum ipsa, ut fruc- tus considerari debet, sed imò, ut omnium fructuum causa, & mater est consideranda; facundat enim terram, fruges, arbores, aliosve naturales, vel indus- triales fructus, eam germinare faciens, ut plenius dic- tum remanet *supra à num. 7.*

Deinde præter ipsos naturales, vel industriales 104 fructus, sunt & alia non contemnenda emolumenta, quæ ex usu aquæ capiuntur, aut ex industriis, & artificijs, quæ ex ea formantur, ut sunt molendina, & similia artificia, quæ non minimum lucrum pecu- niarum reddunt, aliaque voluptati, sensuum delecta- tioni deservientia, ut pro fontibus mira arte ingenio- sè, & sumptuosè extractis, unde aquæ salientes per cratelas, automata, similiaque artificiosa instrumen- ta, & hydraulicas machinas parata, de quibus fit mentio in *l. impensa 79. §. Voluptaria, ff. de verb. sig- nific. l. 11. ff. suppellect. legat. l. 12. §. 24. ff. de fund. inf- tract. l. 41. §. 10. & 11. ff. de legat. 1. l. 2. Cod. de ex-*

105 *consultat. art. sic. lib. 10.* Quæ licet, ut dicitur in ipsa *leg. 79.* rei fructum non augeant, sed speciem tantum ornent imò ingentes sumptus, & impensæ propter hæc pa- randa artificia, domino exerceant, & multoties cum ad paupertatem redigant: hoc intellige, quoad pecuniaria emolumenta, nam certè magnos voluptatis, & recreationis fructus esse ex hujusmodi aquarum salientium artificijs nemo negabit, de quibus plenius dicam infra hac *part. cap. fin. per tot.* Et inter- rim vide de his aquis salientibus, sive fontibus, in- geniosis instrumentis, & artificijs secretis aquam in altum, vel aliter mirabiliter, ac voluptuosè erumpen- tibus Wecker. *de secret. lib. 12. cap. 4.* Robert. *de flu- tibus tractat. 2. pag. 2. lib. 2. de variis machin. & in tractat. de mot. Ramell. in tract. de machin. Plin. Hystor. natural. lib. 31. cap. 6.* Langium *lib. 1. epistol. 44.* Bona- naitu. Sorinum *in tractat. de forisificat. Vitruv. Salo- mop. Chaus in tractat. de machin. armonic. font. Polici- an. miscellanear. cap. 97.* Zeisius *in theatr. machinar.*

106 Item ex aquis alius voluptuosus, & multoties pecuniarius, necnon, & salutaris fructus redigi solet, ut si balnea in prædiis privatis fiant, aut thermæ ibi naturaliter inveniantur. Balnea quippe sunt, quæ magis hominis industria, & opera pro corporis im- munditie abstergenda, sanitate conservandæ, necnon, & capiendæ voluptate comparantur; ex aquis ni- mirum nullam caliditatis, vel sulphuream, aliamve habentibus qualitatem, quæ morbos se abluentibus ad expellendam infirmitatem proficiat: Thermæ verò, quæ & sub generalitate balnearum comprehen- duntur, sunt salutaria balnea, quæ ob aquarum natu- ralem caliditatem, quia per sulphureas venas, alia- que mineralia effluunt, gravissimos, inveteratosque morbos juxta aquarum qualitatem profligant.

Hæc igitur balnea, sive thermæ in prædiis privatis 107 Dominorum industria disposita, aut confecta, vel naturaliter inventa, in prædiorum fructu esse, non dubitatur, ut de ipsa aqua superius diximus, & de aliis quoque rerum vulgaribus emolumentis, necnon in solitis commodis, ut sunt herbae odoriferae, medi- cinales, vel aliter pretiosæ, lapidicina mineralia jure communi inspecto, de quibus singulariter D. Covarruv. *practic. quæst. cap. 37. n. 3.* Dionys. Gothofr. *in l. Numismata 28. litter. T. ff. de usufruct. & que- madmod. quis utat. & in suis locis plenius dicam.*

108 Unde si ex his balneis, aut thermis aliquod com- pendium ab ingredientibus redigi possit, ut in mul- tis Provinciis fit, id totum fundi fructus reputabitur,

& lucro domini cedet; fuerunt enim Romæ quam plurima balnea, necnon, & in Africa ex quibus loca- tis ingens pensio quotannis redigebatur, & ex non- nullis centum, & quinquaginta aurei, refert Leo African. *in descript. Afric. pag. 290. & 291.*

In thermis autem, quæ in loco publico sunt, cui- 111 libet liber aditus sive usus patebit, nisi aliter per Principem, ut quid abluendus solvat, sit cautum, quod tamen quamvis hoc ei liceat, ut in republi- ca, melius tamen faciet, si hujusmodi balnea om- nibus libera relinquat; minus enim justum, imò nimis ambiciosum videtur, & Regiæ Majestati indignum, hæc naturalia remedia, quæ natura alma pa-rens Dei misericordia hominum infirmitatibus, satis providè, & liberaliter parat, in pretio vendere; pro quo multa exempla faciunt Thermarum plurimum 112 salutarium, quæ, dum non omnibus volentibus, nec gratis permetterentur, sed pretio exacto, divinitus exarere, & quæ, sublato illo iniquo vectigali, libe- roque usu omnibus concessio, uti antea emanare cœ- perunt, refert Camerar. *lib. 2. horar. successivar. cap. 29.* In nostra Hispania quam plurimæ sunt thermæ, 113 sive acidula balnea miræ operationis pro diversis morbis expellendis, quorum usus liber omnibus patet.

De his autem balneis, sive thermis, eorumque 114 usu, & voluptatibus apud Græcos, Romanos, Car- thaginenses, & alias nationes; & quod alia fuerint naturalia, alia artificialia, & utraque tum frigida, tum calida: necnon quædam lavatoria tantum, sudatoria alia, multa medicinalia, sulphurea, picea, vitrea, pro ut aquæ transeunt per meatus, aut venas hujusmodi mineralium, aut fossilium, quorum qua- litatibus imbuuntur, latè tractant Alexand. ab Ale- xand. *lib. 2. diæ. genial. cap. 20.* Giud. Pancirol. *lib. 1. rer. memorab. tit. de thermis, aut balneis, Cæcl. Rhodig. lib. 30. antiquitat. Roman. cap. 17.* Guarinon. *lib. 5. cap. 13. & 26.* Paul. Kegelin. *part. 1. sui operis, cap. 19.* Hieronym. Roman. *in sua Republic. mund. lib. 9. cap. 23. de Republic. Gentilic.* Hieronymus Mercurial. *in Gymnasticis.* Vitichius *in libell. de valetudin. curand. vitra. 5. cap. 10.* apud quem plena, diligensque ther- marum Romanorum descriptio, & quæ nomina sin- gulari fuerint sortita. Langius *lib. 1. epistol. 50. & 51.* Magister Perez *in lib. de Religion. & disciplin. militar. cap. fin. De los Barios, quem traduxit Guillelm. Chour. Galtus, Petr. Ciacconius de Tridinio, fol. 56. & 57.* & ibidem Fulvius Ursinus *in appendic. Camerar. lib. 1. successivar. cap. 31.* Et præcipuè de thermis, seu bal- 115 neis salutaribus de earum vi minerali, ut plurimum sulphurea, vitrosa, aluminosa Spirituali, & Corporali plenè tractat Thumbus *lib. 1. de aquis mineralib. in Psson. c. 18. & c. 8. & 9.* & quomodo talia mineralia probanda, & examinanda, latè agit in *lib. 2. vide etiam de thermis Vitichium in libell. de valetudin. curand. Geor. Agricol. lib. 1. de metallis, cap. 11. cum seqq. Guarinon. lib. 5. cap. 14.* Langius *in epistol. lib. 1. epistol. 50. & 51.* Andr. Tunheus *in tractat. de aquis minera- lib. Hortius in dissertat. de natur. thermar. Joan. Balu- cinus de aquis medicat. Wecker. in ambidotar. Simanc. lib. 8. de Republic. cap. 17. pag. 455. num. 10.* Bobadill. *in polit. lib. 3. cap. 5. num. 55.* Anonim. *in dissertat. Hungar. de aquis.* Ubi quam singulares thermæ in Hunga- 116 ria sint: & inter Puteolos variis generis medicaminis efficacissimi adversus morbos quoscumque ultra qua- draginta thermarum nomina reperiri, refert Stephan. Binana Pighius *in Hercul. proditor. fol. 362.*

De balnearum usu apud Romanos, de ipsisque 117 balneis, aut thermis multa refert Plinius *natural. his- tor. lib. 35. cap. 4. & lib. 36. cap. 25. & epistol. 5. Marc. Donat.*

Donat. pag. 923. Alexand. ab Alexand. *diēt. cap. 2*. Cael. Rhodigin. & Pancirol. *in loc. citat.* qui ideo antiquiores Romanos balneis frequenter usos fuisse ait, ex quo absque tibialibus intraderent, viæque admodum pulverulentæ erant, crebræque idè indigebant lotione.

118 Et de differentia in balneis apud eosdem Romanos inter Patricios, Nobiles plebeios, aliasque personas Alexand. *diēt. cap. 20*. Qui & refert magnum Romanorum circa balnea luxum, & quam varia fuerint, magna mole, & sumptu constructa, Alexandrino, & Numidico marmore, specularibus lapideis, & vitreis mira caliditate, & arte; & inter alia balnea, celebratissimæ fuerunt, ut refert idem Alexand. ab Alexand. thermæ Neronianæ, Domitianæ, Alexandrinæ, Gordianæ, Severianæ, & Constantinianæ solidissima structura, & sumptu profuso. Idemque refert Marcum Agrippam, ut populo placeret centum septuaginta balnea Romæ gratuita præbuisse, & cum postea pro singulis ablucendis solveretur quadrans, Imperator Antoninus ob popularem gratiam ea iterum gratuita reddidit.

120 Fuitque tanta Romanorum in thermis voluptas, ut Commodus Imperator septies, atque octories diebus singulis lavaretur Gordianus, & Galienus ætate quinquies, hyeme verò bis in die se lavasse legitur apud Alexand. *diēt. cap. 20*. pluraque alia invenies apud Suetonium, Cael. Rhodigin. & alios ex proximè relatis, præsertim Guid. Pancirol. *in diēt. tit. de thermis, aut balneis*. Qui ita balneorum voluptatibus Romanos dedito tradit, ut eorum numerum ad D. CCC. LVI. in ultimis Imperii temporibus pervenisse, asserat, & quam plurimam elegantissimam arte, & sumptu. Sed inter omnia stupendæ magnitudinis fuisse thermæ Diocletianæ, in quarum mira, & sumptuosa structura centum, & quadraginta millia hominum multis annis per Diocletianum conducta laborasse, refert Andr. Paladius *de antiquitat. Urb. Romæ*.

123 In quorum tamen immoderatum Romanorum balneorum luxum graviter invehitur noster celebratissimus Hispanus Seneca lib. 13. epist. 87. ad Lucillum: *Quis est, inquit, qui sic (ut Scipio ille Carthaginiensis horror) lavari sustineat, ut pauper sibi videatur, ac sordidus, nisi parietes magnis & pretiosis orbibus reflexerint: nisi Alexandrina marmora, Numidici crustis distinctis sint, nisi illis undique operosa, & in pictura modica variata circum prætextatur: nisi vitro condatur Camera: nisi Thyrsus lapis, quondam varus in templo piscinas noster circumdederit: nisi quas multa sudatione corpora exinanita dimittimus: nisi aquam argentea epistonia fuderint: quid cum ad balnea libertinorum pervenero, quantum statuarum quantum columnarum est sustinentium; sed in ornamentum postiarum impensa causa? Quantum aquarum per gradus cum fragore lubentium eo deliciarum pervenimus, ut nisi gemmas, calcare nolimus, &c.*

124 De præfata autem Romanorum verecundia, quæ in illis primitivis Romani Imperii temporibus in balneis servabatur, ut non solum mulieres à balneis virorum arcerentur, sed nec puberes filii cum parentibus se lavarent: multaque alia circa verecundiam, & honestatem in balneis servandam, plura exempla, aliarum etiam Gentilium nationum referens Camerar. *horar. successivar. lib. 1. diēt. cap. 3*. Bene ne viris cum mulieribus balnea frequentare liceat, plura ob id Reipublicæ offensivula tradens Guarinon. *lib. 5. diēt. cap. 13. & 26*. Leo African. *in descript. Africa. lib. 2. fol. 290. & 291*. Ubi quod apud illos Africæ Barbaros, & Turcas feminæ suum lava-

crum à viris secretum habeant, & licet quedam balnea viris si viris, & mulieribus serviant, divertis tamen temporibus, vel horis: & quod inter ea, dum feminæ se ablucunt, funem, vel linteum ad balneorum ostia suspendunt, in signum viris, mulieres adesse, ne se temerè, aut ignoranter ad eas ingerant, idem Leo Africanus *in loco citat.*

Habemusque text. *in l. Athelotas 4. §. Ait Prator, ff. de bis, qui notant. infam.* qua lege infamia notari statuitur, qui mancipia sive mulieres in balneis (viro- rum intellige) ad vestimenta servanda habuerint conductas, quasi occasione prostitutas eas habeat; quando ergo magis multari debent, qui communia lavata cum mulieribus ingredi audent. Unde etiam uxores, si voluptati occasione, vel potius præ maxima luxuria cum viris commune lavacrum habere audeant, licentia erat maritis mittere eis repudia, & lucrari dotes, atque ante nuptiales donationes, *l. jubemus 17. §. Inter culpas Cod. de repud. absent. de nuptiis. cap. si vero citam 11. Novell. 22. & absent. ut liceat matr. & avie, cap. quia vero plurimus §. circa fin. Novell. 117*. Ut è contra maritus cum alienis se lavans feminis donatione propter nuptias privatur, ut colligitur ex diēt. *l. jubemus 11. §. Inter culpa, vers. Et in hie.*

Quinimò, nec ipsis mulieribus lavaera hæc in publicis balneis honesta sunt, eaque maxime in adulta virgine reprobatur D. Hieronym. quia etiam sola se ipsam inspiciendo debet crubescere, & quia juxta illam gravissimam Gigis apud Herodotum sententiam: *Mulier exsuta tunica ipsum simul pudorem exiit.*

Quapropter merito Poggius Florentinus *in epistol. ad Leonardum Arctinum* tractans de illis celebratissimis Campaniæ Thermis Badenibus, sed impudicissimis quidem, earumque turpitudinem, ac inhonestatem describens, ita de eis jocatur: *Nulla in orbe terrarum balnea ad fornicationem mulierum magis accommodata esse: innumerabilem multitudinem Nobilium & ignobilium ducenta millia passuum eo venire: non tam ut exuaniis quam voluptatis causa: omnes amatores, omnes procos, quibus in deliciis vita est posita eo concurrere, ut fruantur v. bus concupiris, & paulo post idem Florentinus referens feminarum simulationes agritudinum corporum, ut thermas istas occasionem adveniendi habeant, ita eleganter, & juxta plurimarum mentem loquitur: *Multas feminas corporum simulare agritudines, cum animo laborent: omni us unam mentem esse, tristitiam fugare, querere hilaritatem: non de communi dividendo agere, sed de communicando divisa.**

De quibus etiam balneis, sive Baiis vulgariter nuncupatis, ex quo sita in districtu Baiæ Civitatis Campaniæ, agens Martial. *lib. 1. epigram. 63*. falsè lusit in castam mulierem, quam dum ad Baias venisset, in flammam amatorias incidisse ait, ex quo relicto conjugè abiit Helena, quæ venerat Penelope: est enim Bajarum istarum, sive thermarum locus per se voluptuosissimus, ut cecinit Horat. *lib. 1. epistol.*

Nullus in orbesinus Baiis præluet amans. Quid mirum, quod, & veneris deliciis diversorium, juncto feminarum, juvenumque appelleretur concursu. Quapropter jam diu pro signo libidinis Bajas vidisse, in Italia dicitur, cui etiam loco convenit illud vulgare: *In cujus aquis quicumque natavit, amavit.*

Sed hæc de balneis artificialibus, quæ delectationis, & voluptatis tantum causa parantur, quæ à Republica maxime Christiana sunt expellenda, si immoderatus eorum usus sit, contra bonos mores, verecundiamve corrumpant; sin autem hujusmodi balneorum temperatus usus habeatur, non omnino ad recreationem

nem, sed ad salutem conservandam sustineri, & permitti poterunt, dummodo omnis inhonestas, & luxus ab sit. Sunt enim hæc balnea valde utilia Reipublicæ, seu hominibus ad juvandam valentiam, laxitudinem solvendam, & pro humorum repletionem maxime in balneis calidis digerenda, & in frigidis pro sanguinis calore in ætate corrigendo, ut bene hæc, & alia balneorum commoda, de calidis, artificialibus loquens cumulat Paul. Egner. *lib. 1. cap. 5*. ibi: *Balneum calidum optimum tenuissimum est, lassitudinem solvit, humorum repletionem per habitum digerit, item excoalefacit, mitigat, emollit, flatum ubicumque decubuerint diffundit, somnum conciliat, carne replet: est autem apertissimum omnibus, & viro, & mulieri, & puero, & privato, eaque utenda consulit Hyppocrat. de viēt. ration. in morb. acut. qui balnea multis morbis opem tulisse ait, eo bene utentibus, item Galen. *lib. 13. de conservat. salut.* Ea maxime hominibus litteratis pro optimo remedio habenda dixit, multumque extollit usum, vel remedium balneorum artificialium: meliusque esse, & securius certe, quam medici parum forsitan periti medella, ait Plato *in lib. 6. de legib.* aliaque plura circa eorum commoda invenies apud plures ex D. D. superius citat. ex n. 135.*

137 Quapropter hujusmodi Thermæ, seu Balnea naturaliter calida, quia sulphurea, vitrosa, aluminosa, & similia in Republica magni habenda sunt, & curanda, veteraque reficienda. Simanc. *lib. 8. de Republic. cap. 17. pag. 455. n. 10*. noster Politicus Bobadill. *lib. 3. cap. 5. n. 55*. qui multum civitatum Correctoribus, aut Gubernatoribus istam salutarium balneorum curam, & reparationem commendant propter eorum magna commoda, & utilitatem in curandis variis morbis, quæ refert Kegelin. *part. 1. cap. 19. Philipp. Camer. lib. 2. horar. successivar. cap. 29*. Hieronym. Roman. *in Republic. Mund. lib. 9. cap. 23. de Republ. Gentil. late Thunheus lib. 2. de aquis mineral. in Piffon. cap. 18. & cap. 8. & 9*. Horcius *in dissertat. de natur. thermar.* Joan. Bahuinus *de aquis medicat. Vveker. in antidotat.*

138 De quibus thermis, seu salutaribus balneis plura mirabilia in nostra Hispania reperiuntur, eisque pro expellendis variis, & inveteratis morbis utimur.

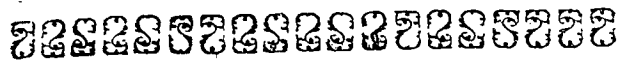
139 De aliis autem voluptuosis Balneis sumptuose extructis, & mirifice ornatis, quæ magis ad delicias, & nimiam corporum recreationem, & luxum deserviunt Hispani parum curamus, imo nullus eorum apud nos usus est. Sed pro abstergendis corporibus, valetudine conservanda, & temperando in ætate sanguinis calore, nulla alia balnea, præternaturalia in fluminibus, desideramus, & habemus, quæ fortasse, magis currente aqua, & natandi exercitio, salubriora sunt, robustioraque corpora reddunt. Ad quid namque balnea illa marmorea elegantia forma, & magnificentia extructa, picturis, & statuis circumornata, aquis odoriferis aliisque deliciis, & voluptatibus affluentia, quibus antiquiores, maxime Romani, hujusmodi, & similibus deliciarum valde cupidi utebantur, & nostris etiam temporibus in pluribus Europæ Provinciis in usu habentur. Ad quid ergo hujusmodi delitiosæ lotiones, nisi ut homines effœminentur, concitentur luxuria, multæque libidini occasiones offerantur.

142 Juxta quæ merito, & plusquam magnus Alexander, laudandus est noster Rex Alphonsus V I. ille enim, victo Dario, potentissimo Persarum Monarcha protinus in prima nocte Darii portatile balneum ingreditur, quod ornatissimum habebat, pretiosum Lagunez de Fructib.

nimis, multis odoribus instructum, omni voluptati paratum, quo victor ingressus deliciarum magna delectatione, quasi tunc victoriæ cummulo plenissime frueretur, adstantibus amicis dicebat; è contra autem noster Christianissimus Rex Alphonsus Tolei fortissima Imperiali Civitate longa obsidione, à Mauris capta, balnea, quibus Barbari ad recreationem, & voluptatem utebantur, destrui fecit, ne temperati, & ita fortissimi sui, vel potius tunc Christi milites, Catholica Religionis recuperatores, balneorum recreatione, & lenitate effœminarentur, & Hispanam roborem amitterent, referunt Fran. Tarapha *in tract. de Regib. Hispan. in Alphonsi V I. Petr. Gregor. syntagmat. jur. tom. 1. part. 2. cap. 18. num. 7.* & noster Pater Marian. *in Histor. Hispan. tom. 1. lib. 5. cap. 10*. Ruit certe ex hoc potentissimum Imperium Romanorum, quia his, & similibus voluptatibus, ac deliciis fortissimi aliàs Romani, & Imperatores dediti roborem antiquum, & Imperium amittere: fortitudo Scipionum defuit: marcescunt Catonum virtus; & temperantia, Curtiorum audacia in servilem timorem se transtulit: & denique magno, & impudicissimo deliciarum luxu effœminati, qui antea omnes gentes dominabantur, in omnium contemptum, & dominationem ceciderunt. Nec mirandum, cum nil magis in cæteris antiquioribus Imperiis, & Monarchiis expertum videamus: Quid aliud Medorum Monarchiam perdidit, Assiriorum Imperium diruit, & Persarum dominationem destruit, si Hystoriographis communiter attestantibus credimus, nisi illius primitivæ temperantiæ, qua fortissimi primi bellatores imperia condiderunt, in deliciis, & otium transmutatio, juxta illud vulgare: *Oriam prius Regna, & beatas perdidit urbes: & quid denique strenuum illum Carthaginensium Ducem, Romanorum terrorem, ejusque invincibiles legiones devastavit, quam delicia Capuæ?*

Timeamus ergo nos Hispani, ne major lapsus nobis quoque sequatur, postquam nostrum Imperium in altissimo gradu majorum virtute, & fortitudine collocavimus, ita ut ejus mira magnitudine, & amplitudine, in omni parte orbis, & abundantia divitiarum noster potentissimus, & Catholicus Monarcha Alexandros Traianos, Carolos Magnos barbaram Turcarum amplissimam dominationem, omnesque alios potentissimos Monarchas longe antecellat, cum nullum majus Imperium à condito mundo, ulli Imperatorum, Regum, vel Principum, quam nostro Catholicissimo Hispaniarum, Indiarumque Regi, & in omni parte orbis dominatori obtigerit, ut refert, clareque ostendit Joan. Boter. *in relat. mundi. part. 2. lib. 4. Bodin. in sua republic. lib. 2. cap. 2. Valiquius Menchac. in præfat. ad contr. illustr. Valdes de dignit. Hispan. cap. 12. fol. 432.* & fatetur Gasp. Klock. licet ipse aliàs contra Hispanos mordicus invehitur *in tractat. de arar. lib. 1. cap. 6. ex n. 1*, comprobatur latè, & erudite noster doctissimus dominus omnis litteraturæ eruditione splendor D. Joann. de Solorçan. *de jur. Indiar. tom. 1. lib. 1. cap. 1. & sequentib.* Lipsius *de magnitudin. Romanor. lib. 2. cap. 3*. qui Imperium Romanum, quando, vel maximum fuit, Hispanico Imperio minus fuisse ostendit: Complectitur namque ultra amplissimas, & nobilissimas Europæ Provincias, novum Orbem, qui Europa, & Africa latius patet, Boter. *loc. citat.* & ita quocumque sol se nocte, dieque vertit numquam Hispanum Imperium ejus occasum cernit, nullo Cæsarum, aut Regum præfentis, aut præteriti avi exemplo, tradit Joann. Bapt. Villalpand. *in Ezechiel. part. 7*. Timeamus ergo Hispani, ne tanta magnitudo fortitudine, &

majorum virtute parva, nimia presentium delicia-
rum voluptate, majorem etiam, & solitum Imper-
riorum lapsum experiatur; nam quamvis à balneo-
rum voluptatibus immunes simus, non tamen de-
sunt aliæ quamplurimæ deliciae, & luxus in vesti-
mentorum, nempe, profuso ornatu, immodera-
ta cultura, & varietate; in delicato cibo, extraor-
dinariisque potionibus, quibus fortissima aliàs His-
panica nobilior juvenus jam effocinari, suumque
antiquum roborem amittere cœpit.

CAP. VI.

ARGUMENTUM.

Arbores an in fructu sint, necne? Distingui-
tur latè inter sylvam cœduam, vel non
cœduam: Quæ cœdua dicatur? Et quo-
modo fructuarius, emphyteuta, maritus,
possessor majoratus, & alius similis, ea uti
debeant? Et quando juxta consuetum mo-
dum cœdendi testatoris, vel juxta gene-
ralem Regionis consuetudinem? Quid
denique præfatæ personæ facere possint,
in sylva non cœdua grandium arborum,
sive procerum, quæ duntaxat ob frondosi-
tatem, & opacas deambulationes habentur,
vel fructiferæ sint? Et an saltem pro
reparatione villæ, aut fundi, cui sylva in-
hæret necessitate ramorum aliquot cœsio
permittatur? Et de his grandioribus arbo-
ribus vi ventorum ejectis, vel desiccatis,
an tunc, si fructus sylvæ habeantur, &
ad fructuarium, vel proprietarium per-
tineant?

SUMMARIUM.

- 1 Non agitur in presenti de frequentioribus arborum
fructibus, ut sunt glandes, poma, pira, & si-
milis; sed de ipsis arboribus, an, & quando syl-
varum fructus reputentur, ut consequenter per
fructuarios excidi valeant?
- 2 Succisæ arbores, quam utilissimi fructus sint, quam
multa emolumenta variis hominum usibus afferant,
quibusdam elegantibus carminibus describitur, &
num. 4.
- 3 Magna cura circa sylvarum, forestarum, aut mon-
tium conservationem habenda.
- 4 Montes, & foresta sunt oppidorum securissima ara-
ria, maxime pro rei agrestis necessitatis succursu.
- 5 Tria principalissima commoda aliquando mundo defu-
tura quidam politicus vaticinavit, & quæ sint?
Ligna inter ea connumerantur, ibidem.
- 6 Veretur Auctor, ne in Hispania vaticinii tria com-
moda jam deficiant.
- 7 Proponitur hujus capituli principalis questio: an arbo-
res in sylvarum fructu computari debeant, & con-
sequenter per fructuarios excidi valeant?
- 8 Redditur ratio, cur etiam in presenti de acquisitione
hujusmodi fructuum, sive arborum agatur, cum
acquisitionis fructuum expositio in 5. part. hujus
operis sit collocata.

- 9 Distinguitur ad nostram principalem questionem in-
ter sylvas cœduas, vel non cœduas: ut illa in fructu-
sine, sicut vero ista cum num. seqq.
- 12 Arbores cœduas, gremiales aliqui, alii cremiales, &
nonnulli gremiales appellant, & n. 13. & 14.
- 15 Sylva cœdua, qua sit, ad aliqua singularia pro vero
intellectu, text. in l. silva cœdua, ff. de verb. sig-
nif. cum num. seqq.
An copulative requiratur, ut sylva cœdua dici pos-
sit, quod in hoc habeatur, ut cœdatur, & quod
suis iterata vice germinet: vel ex his requisitis
unum tantum necessarium sit, ibidem.
- 18 Destinatio ad cœsionem requiritur, ut silva cœdua
sit.
Quid si pastura pecorum sylva glandifera, & simul
lignorum cœsioni deserviat, quid attendendum?
dict. num. 18.
- 19 An adrenascentiam, ut sylva cœdua aliqua appelle-
tur, necessarium sit, quod brevi tempore germinet,
vel sufficiat tarde, vel post longum tempus renasci?
- 20 An requiratur renascentiam ex ipsis radicibus, vel
stirpibus fieri, vel aliter arbores germinare sufficiat?
- 21 Pinerum, an cœduum dicatur, ut pini ad fabricas,
tanquam fructus, cœdi possint, vel non? & quid
si ad id sit destinatum?
- 22 Arbores ex sylva cœdua per fructuarium, possesso-
rem majoratus, & similes non solum pro ipsorum
usu, sed, ut aliis vendant, an cœdi possint?
- 23 In his cœsionibus fructuarius, ut bonus pater familias
procedere debet.
- 24 Usufructu sylva cœdua relicto, an in cœsione attendi
debeat consuetudo generalis, quoad cœsionem in
Provincia servata, vel specialis testatoris?
- 25 Quid si usufructus ipsius sylvæ principaliter sit
relictus, vel fundi, cui sylva accedit?
- 26 Et si de consuetudine testatoris, nil eum cœdere so-
lere, constituit?
- 27 Emphyteuta, maritus, aut possessor majoratus, in
sylva dotali, emphyteutis, aut majoratus, majus jus,
quoad cœsionem, quam alii fructuarii habent.
- 28 Maritus, emphyteuta, possessor majoratus, &
alii fructuarii, arbitrio boni viri, & juxta rei
naturam, Regionisque consuetudinem in his fruc-
tibus ex sylva cœdua percipiendis se gerere de-
bent.
- 29 Cœsio ad fructum, non ad destructionem, est fa-
cienda.
- 30 Emphyteuta, maritus, possessor majoratus, vel
alii fructuarii sylvam cœduam, vel non cœduam
stirpare non possunt, nec in aliud genus fructuum
ejus statum mutare.
- 31 Fructuarius, & prædictis personis formam rei, etiam
in melius mutare non licet, sed salva ejus substan-
tia, uti debent.
- 32 Aliter iuentes proprium jus amittunt, & ad interes-
se tenentur.
- 33 Prosequitur secunda pars principalis superioris relatæ
distingtionis, quoad sylvam non cœduam, cum
num. seqq.
- 34 Sylva non cœdua arbores in fructu non imputantur.
- 35 Sylva non cœdua est, qua non ad cœdendum, sed ad
alios usus habetur, ad text. in dict. l. sylva cœ-
dua 30. ff. de verbot. signif.
- 36 Proceræ arbores, sive grandes, quæ, ut cœdantur,
non sunt destinate, in fructu non erunt, nec per
fructuarium, emphyteuta, colonum, & similes
excidi poterunt.
- 37 Maxime hæc procedunt in grandioribus arboribus,
quæ ob frondositatem habentur, ut deambulationes
opacas, & amenas reddant, ad text. in l. acqui-

- simum 17. §. Fructuarius, ff. de usufruct. l. sed
si grandes, ff. eodem tit.
- 38 Hujusmodi arbores cœsa non renascuntur.
  - 39 Fructuaria arbores in fructu non sunt, ut per fructua-
rios cœdantur, quia ad id non habentur.
  - 40 Fructuarii, emphyteuta, & similes arbores istas
cœdendo jus suum amittunt, & ad interesse dete-
riorationis tenentur.
  - 41 An saltem ad usum lignandi, fabricandi grandio-
res arbores, & fructifera, de quibus supra, excidi
valeant?
  - 42 Destinatio circa hoc, & Regionis, testatorisque con-
suetudo attendatur, & num. 43.
  - 44 Quid si ex hujusmodi arborum incisione fundi fruc-
tus utilior reddatur, an ex hoc cœdi possint? cum
num. seqq.
  - 46 Quid si ipsarum arborum causâ rami putentur?
Grandiores arbores, & fructiferas vetustiores fruc-
tuarius excidere potest, ut alias substituatur, ad text.
in l. in fraudem, §. Conductor, ff. de jur. Filc.
& num. 47. & 48.
  - 49 Ex grandioribus arboribus, sive fructiferis, an sal-
tem rami pro refectione villæ, vel aliis pedamentis
excidi possint? Pro vero intellectu text. in l. arbo-
ribus, in princip. ff. de usufruct. l. ex sylva, ff.
eodem, & n. 50. & 51.
  - 52 Arbores grandes, ac fructifera vetustate desiccata,
vel vi ventorum evulsa, an in fructu sint, & ad
fructuarium, colonum, vel similes, vel potius
ad proprietarium pertineant? ad text. in l. di-
vortio 8. §. Si fundum, ff. solut. matrim. la-
boribus, ff. de usufruct. cum numeris sequen-
tibus.
  - 54 Arbores proceræ, sive fructifera ex sylva dotali non
cœdua per tertium furtim cœsa uxori, non marito
debentur.
Item in vetustate desiccatis, dict. num. 54.
  - 55 Ex grandioribus arboribus sylvæ minoris, alias non
cœdis vi ventorum evulsis, vel aliter desiccatis de-
cima jure nostro Regio tutori non debetur.
  - 56 Fructuarius hujusmodi arboribus vi ventorum evul-
sis, vel aliter ejectis, an saltem ad reparationem
villæ, uti possit?
  - 57 Arbores istas an fructuarius lucretur, si alias ipsa-
rum loco substituatur, ad text. in l. agri 22. ff. de
usufruct.
  - 58 Quid si proprietarius, arbores, de quibus supra,
evulsas non auferat, quando pro derelictis habeantur,
ut per fructuarium capi possint?
  - 59 Possessor majoratus grandiores arbores desiccatas, vel
vi ventorum ejectas lucretur, ad differentiam
mariti, alteriusve fructuarii, & ratio discrimi-
nis.
  - 60 Intellige, nisi totius majoratus substantia in his ar-
boribus consistat.

Postquam igitur supra in cap. 4. in princip. late
differimus de arborum fructibus, ut sunt po-
ma, pira, & similia, nobis in presenti se offert il-
la celebris, & difficilis, ac diffusa quæstio de ipsis
arboribus, an, & quando in fructu computari de-
beant, vel non? Ut consequenter per fructuarios
excidi valeant, vel ab earum incisione arceantur?
† Ultra enim relatæ arborum emolumenta, ipsæ
etiam arbores succisæ utilissimi Sylvarum fructus
esse solent, multisque hominum usibus deserviunt;
suppeditant namque ad tecta, & ædificia mate-
riam, ligna ad comburendum, ad navigandum na-
ves, carbones ad coquendum, atque ferreriarum
usum, familiæ ignea artificia; quæ omnia emolu-
Lagumz. de Fructib.

menta, & arborum utilitates eleganter quidam his
carminibus concessit.

Cœdua sylva parit domibus ligna apta locandis.
Arbore sulcamus mare: terram vertimus: cœdes
Ædificamus, & arbore vasa paramus in usus:
Sculpimus, & statuas, abacosque, gradusque, ca-
thedrasque.
Atque pavimentum, telonem, pegma, totasque
Obbas cum vannis, matras, mensasque triquetra.
Queis subigit madidam pulcem coquus, inde tri-
remes,
Vel claves, teretes, vel condos inde trinotes:
Et clavium puppis regimen, basin organi, & haussum.
Arbor dat malos, antennas, transira, trapetum.
Artificisque manus calathis sculpsit, & ornat
Aræ cadum, Rhombum, fusum, tritoria, & urnam
Colaque cum capulo, cœditque ciconiam aduncam.
Porro cibus crudus lixandis lignea prodest
Materies: Bruma fomax in gente calefcit:
Inde frutex animantibus inde volucris arbor
Suppedat victum communem: vinitor ipsum
Atque olitor testatur hoc, impigricque coloni,
& frondatores, vel carbonarius ater.

Ex quibus merito magna semper circa sylvarum,
forestarum, aut montium conservationem, cura
apud omnes Provincias, & Regna habetur, ut a-
pud nos plenissime in tit. 7. lib. 7. Recopilat. & fre-
quenter in nostro Supremo Senatu plura Regia de-
creta, & jussiones hujus Regni oppidis, & Civitati-
bus in Aula gubernationis expediuntur, ut in mon-
tium conservatione, novisque plantationibus dili-
genter summa cura, & opere intendant: & in Gal-
lia extant etiam circa idem Regiæ constitutiones sub
tit. des caus, & forests, refert Petr. Gregor. lib. 13.
synagmat. jur. univers. cap. 16. n. 3. & 4. & in omni
Provincia, valde de eo curatur ad id specialibus
custodiis constitutis, de quibus, & eorum juris-
dictione dicam infra in hac part. cap. ex num. † Mul-
tum enim publice interest hujusmodi sylvarum, &
montium conservationem curare, sunt enim op-
pidorum securissima araria, cuiuslibet rei agrestis ne-
cessitatis succursus, animalibus grossa pabula libera-
liter nulla fere hominum industria, seu cura adhibi-
ta exhibentes, necnon, & hominibus cultæ arbores
dulciores, & gratissimos fructus præstantes. † Unde
inter illa tria principalissima commoda, quæ ali-
quando mundo defutura quidam Politicus quasi
vaticinans prædixit, merito ligna primo connume-
rat; post que, monetam probam, & bonos amicos
subjungit: † Utinam in nostra Hispania in magno
ejus dispendio vaticinii hujus veritatem præ oculis
tam patenter non haberemus: lignorum defectum,
& montium devastationem ob eorum abusum, seu
inordinatam incisionem Civitates sentiant, & in hac
Regia Curia maxime pauperiores deplorant: Mone-
tæ probitas diu defecit in exterorum nobis malam in-
ducentium, simulque, & bonam extrahentium in-
gentem utilitatem, & in Hispanica Monarchiæ to-
talem subversionem: Amicorum hujus sæculi quali-
tatem, vel imo pravitatem quilibet pauper, aut ve-
rax experitur.

His igitur de arborum, sylvarumque magna uti-
litate, & multiplici commodo in genere præhabi-
tis, descendimus jam ad specialem, & magis vulga-
rem hujus capituli quæstionem, an, & quando ipsæ
arbores ad incisionem in sylvarum fructu computari
debeant? Ut consequenter per fructuarios excidi va-
leant, vel ab earum incisione arceantur? In qua quæst-

tione ita fultè loquuntur Doctores, & aliqui tam indistinctè, ut satis confusa, & intricata reddatur, & difficulter veritas inveniri possit, quare principalis noster labor in hac materia in eo versabitur, Doctorum nempe dicta, & doctrinas digerere, & per certas, ac distinctas conclusiones resolvere.

8 Quorum etiam fructuum, sive arborum acquisitionem, vel incisionem per fructuarios faciendam, vel non, necessario in presenti tangam propter ejus connexitatem cum principali nostra questione; nam plena indagatio, & resolutio questionis, an arbores in fructu sint, necne? Præcisè dependet à cognitione, an per fructuarios adquiri, aut excidi debeant, seu nullum in hoc jus eis comperat? Et ita duæ istæ questiones promiscue per Jurisconsultos, & Doctores explicantur, atque resolvuntur: libuit hæc adnotare, ne præmature agere arguamur, de materia fructuum acquisitionis in hac prima nostri operis parte, in qua solum de significatione, & comprehensione verbi *Fructus*: cum acquisitionis expositio ad 5. part. pertineat, ibique per nos sit collocata: quam etiam præposteratorem in multis etiam aliis questionibus, & capitib. hujus primæ part. necessario admisimus propter dictam materiarum connexitatem.

9 Ut igitur hujus capituli materia clarius resolvatur, & quando arbores in fructu haberi debeant, & per fructuarios excidi valeant, cognoscatur plenissime, omiſſa disputatione, referam in primis verissimam illam celebrem, & frequenter per Jurisconsultos, & D. D. admissam distinctionem inter arborum sylvas cæduas, vel non cæduas, ut illæ in fructu fundi sint, secus vero istæ; quæ communis, & frequens distinctio plurimum jurium nititur comprobatione, ut in l. ex sylvâ 10. l. arbores 59. ff. de usufruct. l. fructus 7. §. Si fundum, ff. solut. matrim. l. denique 13. in princ. l. competit 16. §. Si quis vi. ff. quod vi, aut clam, l. ex sylvâ, ff. de verb. signif. & per alia plura ad casus speciales proxime per nos referenda.

10 Quam distinctionem late comprobant, & explicant ultra antiquiores D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 22. ex n. 1. Arias Pinel. de bon. matern. in l. 1. part. 2. n. 59. Tiraquel. de tract. conventional. §. 3. gloss. unic. ex n. 22. Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. gloss. & faire les fruits siens, n. 9. Franc. Connan. lib. 4. commentar. cap. 1. Petr. Barbof. in l. divortio, §. Si fundum, ex num. 1. ff. solut. matrim. Pater Lugo de justit. & jur. tit. 1. disputat. 6. sect. 9. Franc. Marc. decis. 871. part. 1. Joan. Garcia de expens. cap. 11. ex num. 31. Joan. Gutierrez de tutel. tract. 1. cap. 3. n. 4. Joan. Bapt. Costa de ration. rat. quest. 78. ex n. 1. Garz. in tractat. de bon. matern. ex n. 1. D. Joan. del Castill. de usufruct. cap. 25. ex n. 1. & 28. Christin. ad consuet. Mechlinens. tit. 15. art. 4. ex num. 1.

11 Ex qua quidem verissima, & communi distinctione, ejusque explicatione totius nostri capituli materiæ cognitio dependet; quare ad partes eam distincte cum aliquibus ampliacionibus, & limitationibus exponam.

12 Primo ergo, quoad primam ejus partem, ut nimirum arbores cæduæ in fructu sint, notandum est, arbores cæduas *gremiales* appellari in l. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. juxta lecturam Pandectarum Florentinorum, quia rustici gremio ad comburendum eas deferunt, Anton. August. lib. 3. emendat. cap. 17. Bolognin. in dict. l. divortio, §. fin. ¶ Vel juxta lecturam Olondrinam, *cremiales*, quasi ad eundem effectum, videlicet ad cremandum sint

destinatæ, Franc. Connan. lib. 4. commentar. jur. cap. 7. Duaren. in dict. §. Si fundum. ¶ Vel etiam *germinales*, quia ferulas quædam, & surculos germinant, quæ etiam ad cremandum principaliter destinantur, Alciat. in l. sylvâ cædua, n. 9. ff. de verb. signif. & est Gloss. singularis in dict. l. divortio, §. Si fundum, in verb. *Gremiales*, ff. solut. matrim. quæ omnes hæc dictiones amplectitur, eademque significationem habere notant, & idem animadvertunt Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, n. 1. Joan. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 27. n. 7.

Secundo notandum est hujusmodi arbores cæduas, 15 vel sylvam cæduam dici juxta Franc. Connan. lib. 4. comment. cap. 1. n. 5. & post eum D. Molin. de primog. lib. 1. dict. cap. 22. n. 1. quæ in hoc habeatur, ut cædatur, vel quæ succisa rursus ex stirpibus, aut radicibus renascitur, ut habetur in dict. l. sylvâ cædua, de verb. signif. ubi Paulus sic scribit: *Sylvâ cædua est, ut quidam putant, quæ in hoc habetur, ut cædatur; servius eam esse, quæ succisa rursus ex stirpibus, aut radicibus renascitur*, quem Pauli locum disjunctive fore legendum docent Connan. & Molin. ubi proxime, quali asserunt sylvam cæduam, tam eam dici, quæ in hoc habetur, ut cædatur, quam illa, quæ succisa rursus ex stirpibus, aut radicibus renascitur.

Cæterum hæc doctissimorum virorum opinione, & 16 intelligentia non obstante, contrariam sententiam veriore, & communiorē cenſeo, imo ad essentiam sylvæ cæduæ præfata apud paulum copulative requiri, ut scilicet in hoc habeatur, ut cædatur, & quod scisã iterata vice germinet, & ita explicant, & magis communiter resolvunt Alciat. & Brechæus in dict. l. sylvâ cædua, Alexand. conf. 118. n. 3. lib. 5. quos sequitur Petr. Barbof. in l. divortio, §. Si fundum, n. 2. ff. solut. matrim. Arias pinel. de bon. matern. in l. 2. part. 2. n. 59. in fin. Joan. Garcia de expens. cap. 11. n. 35. Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 27. ex n. 3. & idem licet non satis expresse, sentit D. Valent. lib. 2. illustr. jur. tract. 1. cap. 3. n. 4.

Quibus adde, ni fallor præfata verba servii apud 17 paulum in dict. l. sylvâ cædua, pro ipsius verissima intelligentia, potius explicativa, quam augmentativa præcedentium adesse videri, nihilque per ea addi primæ definitioni, vel descriptioni pauli, qui dum ait: *Sylvâ esse, quæ in hoc habetur, ut cædatur*, in his verbis manifestè meo videri etiam renascentiam, quam postea magis declaravit ex servio includit, nam hæc verba, *quæ in hoc habetur, ut cædatur*, non de prima cæssione sunt intelligenda, sed de pluribus cæssionibus, quasi eis sit destinata sylvâ, ut frequenter cædatur, quæ certè plures cæssiones non aliter dari, vel considerari per paulum potuerunt, quam supposita renascentia: unde per secundam definitionem servii nil in substantia paulus primæ addidit, sed eam solum magis declaravit per aliam frasim, vel modum eam referendo.

Unum tamen nota, quod ut arbor, vel sylvâ cædua dicatur non sufficit, ut cæsa renasci possit, sed etiam, quod ad id habeatur, ut cædatur, quare sylvâ glandes ferens, & ita principaliter pro pastura pecorum, non ut cædatur, destinata, cædua dici non potest, licet cæsa renasci possit, ut ex dict. l. sylvâ, §. fin. ff. de verb. signif. & ibidem Rebuff. paulo post princ. vers. *Sylvâ alia est glandaria*, Barbof. in dict. §. Si fundum num. 2. in fin. è contra autem, si ut cædatur principaliter sylvâ est destinata, licet glandes ferat, & pasturæ quoque deserviat, in fructu erit, & per fructuarium cædi poterit, ut colligitur ex Barbof. ubi proxime per text. quem ita intelligit in l. cum manu sata, §. 1. ff. de con-

traben. empt. & sequitur Gutierrez de tutel. dict. cap. 27. num. 4. quia semper attenditur, id ad quod principaliter destinatur, ut cædua dicatur, vel non, Alciat. in d. l. sylvâ cædua, num. 3. & ibidem Brechæus in fin.

19 An autem requiratur ad renascentiam istam, quod statim brevi tempore sylvâ renasci debeat, vel sufficiat, tardè, vel post longum tempus renasci? & quod non aliter, nisi in brevi renascatur, tenuerunt ex aliquibus antiquioribus Pinel. in dict. l. 1. Cod. de bon. matern. p. 2. n. 59. in fin. Rochus de jure patronat. verb. *Ipsè, vel is*, Lambertin. eodem tract. artic. 2. secunda questionis principalis, part. 2. lib. 1. num. 22. sed contrarium est verius, imò satis esse, quod post longum tempus renascatur, ut resolvunt Alexand. in d. §. Si fundum, & ibidem Castrenf. idem Alexand. conf. 118. n. 3. & 7. lib. 5. Paris. conf. 111. n. 32. lib. 1. Menoch. conf. 13. n. 15. lib. 5. Franc. Connan. lib. 4. com. cap. 1. n. 5. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, n. 2. Bechius conf. 33. n. 6. cum seqq. Franc. Marc. decis. 871. part. 1. licet pro sententia Pineli per Castill. referatur dict. cap. 25. num. 22. benè Joan. Garcia de expens. cap. 11. num. 35. Joan. Gutierrez de tutel. dict. cap. 27. num. 3. in fin. Joan. Bapt. Cost. de ration. rat. quest. 68. num. 2.

20 Item circa hujusmodi renascentiam dubitari potest, an necessarium sit, quod ex ipsis radicibus, vel stirpibus, sive ex trunco renascantur juxta l. 3. §. 2. ff. arbor. furt. casar. vel sufficiat, quod aliter arbores germinant, seu virgultas efferant: & quod ex radicibus renasci debeant, ut in fructu sint tradit Anton.

21 Gamm. decis. 104. num. 2. ¶ Qui ex eo Pinetum excludit, & eum sequitur Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 2. 3. & 10. contrarium tamen in Pineto pro constanti tenet Mieres de majorat. 4. part. quest. 39. num. 5. maxime, si ad cædendum Pinetum sit destinatum, quo casu suam etiam limitat sententiam Gamm. ubi proxime asserens benè tunc per fructuarium cædi posse, dummodo arbitrio boni viri id faciat, & cujus sententiam adversus Barbof. sequitur Joan. Gutierrez de tutel. dict. cap. 27. num. 6. noviter Horac. Barbar. de divis. fruct. 1. part. cap. 17. num. 107. quia Pinetum ad hoc solum regulariter destinatum est, ut ad fabricandas domos, & ad alia necessaria cædatur, in eoque semper alii pini renascuntur, & licet non ex radicibus fiat, sed ex semine, quod in terram decidit, ut experientia quotidie docet, hæc renascentia sufficere in proposito debet, non obstante, quod eam ex radicibus requirere videatur Paulus in dict. l. sylvâ cædua, de verb. signif. Quia ibi non taxativè, sed exemplificativè in casu frequentiori fuit loquutus.

22 Tertio, quoad usum sylvæ cæduæ notandum est fructuarios, ut sunt emphyteuta, possessor majoratus, & similes non solum pro ipsorum usu posse arbores cæduas incidere, sed etiam, ut aliis vendant, & pro suo libitu de eis quidquid voluerint agere possint, ut per text. in l. ex sylvâ, & in l. item si fundi, in fin. ff. de usufruct. l. in sylvâ, de usucavationibus tradunt Alciat. & Rebuff. in l. sylvâ cædua, ff. de verb. signif. Franc. Connan. lib. 4. comment. cap. 1. numer. 4. & 5. Mieres de majorat. 4. part. quest. 39. num. 5. & ex Pinel. Bæza, Garcia, & aliis Castill. de usufruct. cap. 25. num. 26. ¶ Quod intellige dummodo id faciat, vel ea utatur, sicut bonus pater familias uti ait D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 22. num. 3. Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 27. num. 9.

An autem inspiciendus sit modus consuetus in 24 incisione, seu consuetudo specialis testatoris, qui usum fructuum reliquit, vel potius generalis consuetudo Regionis? dubitat Gutierrez de tutel. lib. 1. dict. cap. 27. num. 9. Qui ait in triennio, vel quinquennio

pro consuetudine domini prædecessoris, seu testatoris, & non aliter fructuarium uti debere; ¶ Sed hoc intellige, si non usufructus ipsius sylvæ principaliter sit relictus, sed feudi, cui sylvâ accedit; in hoc enim secundo casu, benè procedit doctrina Gutierrez, ut duntaxat ad modum, & consuetudinem testatoris fructuarium utatur: secus verò in primo casu, cum principaliter sylvâ usufructus non per obliquum sit relictus, nam tunc benè totam sylvam, etiam usque ad truncos, vel radices (intellige more generali Regionis consueto) suo tempore fructuarium cædere poterit, non attento modo, aut consuetudine testatoris, plura enim ei licent, cui jus principaliter, & directò competit, quàm cui competit in consequentiam, sive per obliquum, pro qua distinctione est text. formalis in l. item si fundi, §. fin. ff. de usufruct. & pro intellectu etiam l. ex sylvâ, eodem tit. docet optimè doctissimus Arias Pinel. in l. 1. Cod. de bon. matern. 2. part. numer. 59. Castill. de usufruct. dict. cap. 25. ex num. 28. & 29. doctè Petr. Barbof. in dict. l. divortio, ff. solut. matrim. ex num. 4. ¶ Qui in num. 6. Hoc addit quod si de consuetudine testatoris non constet, vel 26 nihil etiam cædere solebat, servetur tunc modus præscriptus in dict. l. ex sylvâ, ut saltim ramos, & pedamenta legatario cædere liceat, ne alias legatum inutile reddatur, & ita in effectu tenent Alciat. in dict. l. sylvâ cædua, num. 6. ff. de verborum signific. Franc. Connan. lib. 4. commentar. dict. cap. 1. num. 4. Castill. dict. cap. 25. num. 36.

Quæ proxime dicta in fructuariis solum intellige, non verò in marito, emphyteuta, aut possessore majoratus, qui majus habent, quam fructuarium, videlicet dominium ex quo eos indistinctè sylvam cæduam, quæ fundo accedit cædere posse notant D. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 22. num. 3. Valalc. de jur. emphyteut. quest. 16. num. 3. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, numer. 7. Pelacz de majorat. dict. quest. 39. numer. 5.

Sed id omnes præ oculis habeant, quod arbitrio boni viri in his fructibus percipiendis se gerere de- 28 bent, & ad rei naturam, & consuetudinem Regionis, uti Gutierrez dict. cap. 27. num. 6. 9. & 14. D. Molin. dict. cap. 22. ex num. 3. Pelacz de majorat. d. quest. 39. num. 5. plenè Castill. de usufruct. cap. 21. per tot. Christin. in consuetud. Mechlinens. tit. 15. art. 4. num. 1. ¶ Ita ut cædio ad fructum, non ad destructionem pertinere, dict. l. ex sylvâ, de usufruct. Garcia de expens. cap. 11. num. 35. Cost. de portion. rat. quest. 78. num. 2. Christin. num. 4. ubi supra.

Unde nec sylvam cæduam, vel non cæduam poterit fructuarium, colonus, emphyteuta, maritus, 30 possessor majoratus, vel similes extirpare, & in totum genus fructuum mutare, ut inde paratum, ut vinea, aut oliverum fiat, benè Bald. in l. 1. num. 11. Cod. de jur. emphyteut. Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. part. 2. n. 52. qui, & in patre loquitur Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. vers. *Et faire les fruits*, num. 9. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 22. num. 7. Cost. de portion. rat. quest. 78. num. 4. & contra plures Castill. de usufruct. dict. cap. 25. num. 9. cum seqq. Christin. in consuetud. Mechlinens. tit. 15. art. 4. num. 4. ¶ Quoniam usufructuario, emphyteuta, possessori majoratus, marito, & similibus, dominium temporale habentibus non licet mutare formam rei, etiam si exinde fundus pretiosior, vel fructuosior reddatur, sed ita uti frui debent, ut substantiam rei, neque immutent, neque corrumpant, sed salvam potius, illæsam, atque integram conservent, juxta princip. Institut. de usufruct. illic: *Salva rerum substantia*, & probatur manifestè in l. aq. sissimum 17. §. Fructuarium, cum seqq. & §. Sed si

adsum 7. l. haftenus, ibi: *Neque autem ampliare, neque inutile detrabere posse, quamvis melius repositum sit, ff. de usufruct. & text. singularis in l. usufruct. § 1. ff. eod.* & notant, latè que explicant ultra D. Molin. Pinel. & proximè relatos doctè Petr. Barbof. in l. divortio, §. Si vir, num. 31. cum seqq. ff. solut. matrimon. Castill. de usufruct. cap. 33. per tot.

32 Aliàs enim substantiam, vel formam rei mutantem, vel aliter contra jus utentes proprium jus amittent, & ad interessè, & damnum deteriorationis adstricti manebunt, ut ex pluribus plenè resolvit Castill. dict. cap. 21. tot. & dict. cap. 27. ex num. 1. doctè, & erudite Anton. Galeatus Malvasia, quem omnes commendant, conf. 38. ex num. 1. & per tot. vol. 2.

33 His igitur de prima parte nostri capituli, sive præfatæ distinctionis circa sylvam cæduam, ipsiusque usum annotationis, restat nunc, ut secundam partem absolvamus, quæ circa sylvam non cæduam, & ejus fructus versabitur: † Pro cujus clariori declaratione in primis repetenda est superior conclusio supra fundata in principali inter sylvam cæduam, vel non cæduam distinctione, quam supra tradidimus in principio hujus capituli, ubi plenè fundavimus sylvam non cæduam in fructu non imputari ad effectum, ut ipsius arbores per fructuarios excidi non possint.

34 Quæ circa arbores grandes, & proceras, aliasque non cædendas per fructuarium, & similes personas, primò limita, & intellige, nisi hujusmodi arbores soleant excidi ad usum lignandi, ædificandi, vel ad quempiam alium usum, quo hujusmodi arbores fuerint destinatae, ut tradunt Bald. in dict. lib. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrimon. Alexand. conf. 118. lib. 5. benè Paul. à Montepic. in repetit. l. Titia, §. Titia, quest. 36. num. 93. ff. de legat. 2. ubi benè id declarat, & cum aliis antiquioribus Tiraquell. de retract. convention. §. 3. gloss. 1. num. 23. D. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 22. num. 5. Cavalcan. de usufruct. mulier. relicta. n. 146. & decis. 44. num. 52. Vincent. Carroc. de locat. & conduct. grad. 4. accident. quest. 7. num. 20. & 21. fol. 191. † Qui omnes loquuntur etiam in arboribus frugiferis: in quo Regionis consuetudinem attendi debere, seu modum, quo in Provincia tales sylvæ cædi solent, notat Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 27. num. 6. † Et etiam 43 testatoris consuetudinem juxta Castill. de usufruct. cap. 25. num. 40. & 41.

35 Quæ circa arbores grandes, & proceras, aliasque non cædendas per fructuarium, & similes personas, primò limita, & intellige, nisi hujusmodi arbores soleant excidi ad usum lignandi, ædificandi, vel ad quempiam alium usum, quo hujusmodi arbores fuerint destinatae, ut tradunt Bald. in dict. lib. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrimon. Alexand. conf. 118. lib. 5. benè Paul. à Montepic. in repetit. l. Titia, §. Titia, quest. 36. num. 93. ff. de legat. 2. ubi benè id declarat, & cum aliis antiquioribus Tiraquell. de retract. convention. §. 3. gloss. 1. num. 23. D. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 22. num. 5. Cavalcan. de usufruct. mulier. relicta. n. 146. & decis. 44. num. 52. Vincent. Carroc. de locat. & conduct. grad. 4. accident. quest. 7. num. 20. & 21. fol. 191. † Qui omnes loquuntur etiam in arboribus frugiferis: in quo Regionis consuetudinem attendi debere, seu modum, quo in Provincia tales sylvæ cædi solent, notat Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 27. num. 6. † Et etiam 43 testatoris consuetudinem juxta Castill. de usufruct. cap. 25. num. 40. & 41.

36 Unde arbores proceræ, sive grandes, quæ, ut cædantur, non sunt destinatae, in fructu non erunt, nec per fructuarium, emphyteutam, colonum, maritum, & similes excidi poterunt, l. sed si grandes, ff. de usufruct. l. 27. tit. 11. part. 4. ubi notat Gregor. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. cap. 22. numer. 9. Tiraquell. de retract. convention. §. 3. gloss. 1. num. 22. Qui plenè in fructuario, marito, emphyteuta, vassallo, patre usufructuario adventitiorum, creditore in re pignorata, colono, & in similibus loquitur Jul. Clar. lib. 4. receptar. sentent. §. Feudum, quest. 47. & §. Emphyteusis, quest. 26. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 22. num. 5. Petr. Barbof. in dict. l. divortio, §. Si fundum, num. 8. Ludovic. Charond. lib. 2. pandectar. cap. 20. per med. vers. Les vois, Garcia de expens. cap. 11. num. 35. & aliis relatis Christin. in consil. Mechlin. tit. 1. art. 4. num. 3.

37 Et de arboribus grandibus, quæ ob frondositatem habentur, ut deambulationes opacas, & amœnas reddant, quòd in fructu non sint, nec per fructuarios, vel dictas personas excidi possint, est text. notabilis in l. aquissimum 17. §. Fructuarium, vers. Et si, ff. de usufruct. ibi: *Et si forte voluptarium fuit prædium, viridaria, vel gestationes, deambulationes arboribus infructuosas opacas, atque amœnas habens, non debet deicere*, notat Alciat. in l. sylvæ cædua, num. 3. & 6. de verb. signific. quem text. & dict. l. sed si grandes, ff. de usufruct. de arboribus grandibus frondosis causa voluptatis, vel recreationis intelligunt, Cæpol. de servit. urban. prædior. cap. § 1. num. fin. Alciat. ubi proximè, & convenit doctrina D. Valent. lib. 2. illustr. jur. tractat. cap. 3. num. 4. & fin. Paul. de Montepic. in l. Titia cum testamento, §. fin. num. 115. ff. de legat. 2. qui loquitur in platanis, & aliis arboribus grandibus: & in sylvæ consistente in cupressis, num. 116. Aretin. in dict. l. divortio 8. §. Si fundum, post princip. ff. solut. matrim. Rebuff. in d. l. sylvæ cædua, col. 5. ante med. ff.

de verb. signific. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 10. † Quia hæ arbores ejus naturæ sunt, ut cædæ non renascantur, ut notant DD. citat. & ex 38 Plinio, Casar Cost. lib. 1. ambiguit. jur. cap. 5. in fin. ad l. 1. C. de cupress. lib. 11.

Secundò etiam dict. l. sed si grandes, intelligunt Doctores de arboribus frugiferis, quæ similiter in fructu non sunt, nec per fructuarios, colonum, emphyteutam, maritum, possessorem majoratus, & similes cædi possunt, cum ad id non habeantur, & est text. in l. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. & in dict. l. aquissimum 17. §. Fructuarium, ff. de usufruct. latè notant Arias Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. 2. part. num. 59. vers. Ex his, Tiraquell. lib. 2. de retract. convention. §. 3. gloss. unic. num. 24. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 22. num. 5. Petr. Barbof. in dict. l. divortio, §. Si fundum, num. 8. Garcia de expens. cap. 11. num. 35. in fin. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 27. n. 11. Cost. de ration. rat. quest. 78. num. 3. Christin. in consil. Mechlinens. tit. 15. art. 4. num. 3. & 4. † Quod ita procedit, ut propter hujusmodi arborum, quæ in fructu non sunt, incisionem emphyteuta in commissum cadat, & fructuarium, & similes jus suum amittant, & ad damnum, & interessè deteriorationis teneantur, ut ex pluribus notat Castill. de usufruct. cap. 25. ex numer. 1. & cap. 33. per tot. Petr. Barbof. in dict. l. divortio, §. Si vir, ex num. 31. & in dict. §. Si fundum, num. 15. cum seqq.

Quæ circa arbores grandes, & proceras, aliasque non cædendas per fructuarium, & similes personas, primò limita, & intellige, nisi hujusmodi arbores soleant excidi ad usum lignandi, ædificandi, vel ad quempiam alium usum, quo hujusmodi arbores fuerint destinatae, ut tradunt Bald. in dict. lib. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrimon. Alexand. conf. 118. lib. 5. benè Paul. à Montepic. in repetit. l. Titia, §. Titia, quest. 36. num. 93. ff. de legat. 2. ubi benè id declarat, & cum aliis antiquioribus Tiraquell. de retract. convention. §. 3. gloss. 1. num. 23. D. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 22. num. 5. Cavalcan. de usufruct. mulier. relicta. n. 146. & decis. 44. num. 52. Vincent. Carroc. de locat. & conduct. grad. 4. accident. quest. 7. num. 20. & 21. fol. 191. † Qui omnes loquuntur etiam in arboribus frugiferis: in quo Regionis consuetudinem attendi debere, seu modum, quo in Provincia tales sylvæ cædi solent, notat Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 27. num. 6. † Et etiam 43 testatoris consuetudinem juxta Castill. de usufruct. cap. 25. num. 40. & 41.

Secundò intellige, ut prædicta non procedant, si ex incisione hujusmodi arborum fundus fructuosior reddatur, ut per text. in dict. l. divortio, §. Si fundum, solut. matrim. & ibidem Gloss. in verb. Fructuosorem, tenent Cæpol. de servitut. tit. de montib. quest. 5. & 7. Tiraquell. dict. gloss. unica, num. 25. D. Molin. dict. cap. 22. num. 5. noviter Horat. Barbat. de divis. fruct. 1. part. cap. 17. numer. 108. † Contra quam limitationem insurgit Castill. de usufruct. dict. cap. 25. num. 16. ex eo quòd fructuarium non possit sylvam non cæduam excidere, etiam si utilior reddatur, quia mutaretur forma rei, quòd fructuario prohibetur, ut supra fundavi ex num. 31. † Sed prædictam limitationem meo videri intellige, si aliqua dumtaxat arbores excidentur, vel earum rami putentur, ut fructuosiores alii reddantur, secus verò, si omnes decavastentur, & ita forma, & substantia rei mutetur, quia tunc potius destructio, & extirpatio esset, quòd non licet, juxta superius tradita num. 31. & 45.

Ex quo alia inferitur singularis, & communiter recepta limitatio, ut nimirum, si fructuarium exciden-

do arbores grandes, maximè frugiferas, alias in earum loco substituat, id benè possit efficere, cum deterioratio non sequatur, imò sylva ob renovationem utilior reddatur, pro qua limitatione facit text. notabilis in l. in fraudem, §. Conductor, ff. de jur. fisc. dum ibi dicitur, non substituitur aliis, & ita voluerunt Angel. Paul. de Castr. Alexand. in dict. §. Si fundum, Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. cap. 22. num. 3. D. Molin. de primogen. dict. cap. 22. num. 5. Tiraquell. dict. gloss. unic. num. 24. Gamm. decis. 147. num. fin. quiddid aliter intelligat Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 16.

48 Sed hanc limitationem notabiliter intellige, non quidem simpliciter, & in omnibus arboribus, sed in vetustioribus, aut corruptis, vel parum fructuosis, ut singulariter declarant Paul. de Castr. & Alexand. in dict. §. Si fundum, Angel. in l. si colonus, ff. arbor. furt. cessar. Tiraquell. dict. gloss. unic. num. 24. & cum aliis antiquioribus benè resolvit Vincent. Carroc. de locat. & conduct. grad. 4. accident. quest. 7. num. 24. cum seqq.

49 Tertio, prædicta intellige, nisi his grandibus arboribus opus esset ad villæ, cujus sunt, refectionem, quia tunc benè ramos, & alia pedamenta excidi posse constat, ut per text. in l. arboribus in princip. ff. de usufruct. tradunt in usufructuario, marito, & aliis Bald. in dict. l. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. & ibidem notant in arboribus frugiferis, & aliis non cæduis, Alexand. & Aretin. Menoch. conf. 13. num. ult. Joseph. Ludovic. decis. 8. num. 9.

Sed in hoc articulo in arboribus frugiferis contrarium resolvit Castill. dict. cap. 25. num. 21. & etiam in quibuslibet aliis magnis arboribus non cæduis, ut nec in eis prædicta limitatio procedat, voluit quoque Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 13. ex aliquibus antiquioribus ibi relatis, qui, & Castill. rectè intelligunt dict. l. arboribus, de usufruct. juxta Gloss. ibidem in verb. Materia, & Alexand. in dict. §. Si fundum, num. 2. in fin. de arboribus evulsis, vel vi ventorum ejectis, quibus tantum in dict. l. arboribus, fructuario ad reparationem villæ uti conceditur, quare ad incisionem ramorum, sive pedamentorum arborum stantium illam legem extendi non debere dicunt; † quod pro concordia in arboribus fructiferis verissimum censeo ob magnum præjudicium, quòd ex earum incisione, vel etiam solum ramorum sequeretur: secus vero in aliis arboribus infructiferis, licet non cæduis, ex quorum aliqua ramorum incisione pro reparatione villæ, aut fundi ubi sunt, parum, vel minimum præjudicium sequi posset, & ita hoc præjudicio, vel deterioratione cessante pro fructuario resolvunt, ut ei aliqua pedamenta, vel ramos ex sylva non cædua excidere licet juxta singularem decisionem, l. sylvæ, ff. de usufruct. gloss. in dict. §. Si fundum, in verb. Tenebitur, & ibidem Alexand. col. 1. Tiraquell. de retract. dict. §. 3. gloss. unic. numer. 27. Carroc. de locat. & conduct. grad. 4. quest. 7. num. 28. fol. 191.

51 An verò grandes, sive proceræ, aut frugiferae arbores vetustate, vel aliter desiccatae, vel vi ventorum evulsæ in fructu sint, & ad fructuarium, colonum, vel similes spectent, vel potius ad proprietarium? Vel aliquo modo eis uti possint? Magua est inter Doctores altercatio.

52 In quo articulo breviter respondendum censeo hujusmodi arbores nullo modo inter fructus imputari, sed imò ad proprietarium pertinere, ut expressè deciditur in l. divortio 8. §. Si fundum, ff. solut. matrim. quæ loquens, in sylvæ dotali, tales arbores in fructu non esse, statuit, sed earum pretium uxori restitui

debere, cui convenit nostra l. 27. tit. 11. part. 4. † Quæ loquitur etiam in arboribus per tertium furtim, vel aliter injustè cæsis, notat ibidem noster Gregor. gloss. 1. qui idem affirmat in arboribus desiccatis, l. arboribus, ff. de usufruct. Alexand. in dict. §. Si fundum, num. 5. Castan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. vers. Et faire les fruits siens, num. 6. D. Molin. de primogen. lib. 1. dict. cap. 22. num. 6. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. tit. de montib. num. 9. Alban. conf. 55. num. 7. latè comprobant Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 20. in fin. cum seqq. Borgn. Cavalcan. de usufruct. mulier. relicta. ex num. 157. & decis. 44. num. 72. part. 1. Vincent. Carroc. de locat. 4. grad. accident. quest. 7. num. 16. fol. 192. Joan. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 27. num. 21. † Ubi quòd nec ex his arboribus decima tutori debeatur, quæ alias de fructibus rerum minoris jure nostro ei competit; & probant nostram conclusionem Gratian. decis. March. 108. num. 16. & in discept. forens. cap. 21. numer. 1. Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. num. 109.

Quæ superior conclusio, ut arbores desiccatae, vel vi ventorum ejectæ ad fructuarios, maritum, colonum, vel alium similem non expectent pro concordia aliquorum jurium, quæ infra referam, cum dict. l. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. dict. l. arboribus, ff. de usufruct. tripliciter limitabo: primò, si pro ipsius tantum usu, vel ad reparationem villæ his arboribus evulsis, vel desiccatis fructuarium uti velit, quia tunc quatenus eis ad istos usus indigeant, in fructu erunt, ut comprobatur per text. in dict. l. arboribus, ff. de usufruct. ubi notant antiquiores D. Molin. dict. cap. 22. num. 6. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 22. & alii ex Doctoribus relatis.

Secundò limita, si fructuarium loco arborum, quæ vi ventorum fuerint dejectæ, vel desiccatae alias substituerit, quia & tunc desiccatae, vel dejectæ in fructu erunt, ut probatur ex text. in l. agræ 22. ff. de usufruct. & notat noster Gregorius in dict. l. 27. gloss. 1. optimè Paul. de Montepic. in l. Titia cum Testamento §. fin. num. 118. ff. de legat. 2. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, n. 21. Castill. de usufr. dict. cap. 25. n. 23.

Tertio limita, nisi tales arbores vi ventorum dejectas proprietarium non auferat, quo casu tanquam pro derelicto habitas fructuarium eas occupando suas faciet, juxta l. 1. ff. de usucap. pro derelict. Paul. de Montepic. dict. §. fin. n. 118. sed hoc declara juxta Gloss. fin. in l. Proculus 23. §. fin. ff. de usuf. si specialiter fructuarium adversus proprietarium egerit, ut arbores auferat, vel habeat pro derelicto, & hanc declarationem sequatur Joseph Ludovic. decis. Perusin. 5. num. 3. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, solut. matrim. num. 21. in fin.

Unum tamen nota, quòd prædicta principalis conclusio, ut arbores desiccatae, vel vi ventorum ejectæ ad fructuarios non spectent, nisi in casibus proximè relatis; limitari debet in possessore majoratus, cui indistinctè hujusmodi arbores competere resolvit D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 22. num. 6. Quia verè est dominus rerum majoratus, potentiusque jus, quam maritus, & alii fructuarii habet, & licet contrarium adversus D. Molin. tenuerit Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, n. 22. & 23. à sententia tamen Molin. non est recedendum, quia clara est differentia ratio inter maritum, & possessorem majoratus, & ita tanquam veniorem sequuntur Horat. Barbat. de divis. fruct. 1. part. cap. 17. n. 109. Gutierrez de tutel. dict. cap. 27. n. 21. † Qui id optimè declarat, nisi tota substantia majoratus consisteret in arboribus dejectis, nec aliæ facile substitui possint, nec fundus ad aliud utilis sit juxta declarationem ipsius Molinæ dict. n. 6. in fin.

C A P. VII.

A R G U M E N T U M.

Levatis fructibus, an spicæ, seu vinearum folia, herba naturalis, vel alia spolia in agris privatorum remanentia, ipsorum agrorum fructus sint, dominisque privativè competant? Ita ut hujusmodi partum aliis prohibere possint, vel an hæc omnia commoda omnibus de populo communia remaneant? Latè distinguitur inter jus commune, & nostrum Regium, quo hæc pascua ad communionem sunt redacta ad nostram l. 13. & 14. tit. 7. lib. 7. Recopilat. Et quid etiam, si oppidorum consuetudine, seu expressa incolarum voluntate talis communio sit inducta? Aliqua etiam annotantur circa terminos nostros, quos rotundos appellamus, in quo consistant? Et an in præjudicium hujusmodi pascuorum communionis lege speciali, consuetudine, vel aliter inductæ, prædiorum domini novellare, plantare, aliove modo suarum terrarum culturam mutare prohibeantur? Et si jure servitutis jus pascendi competant? Ultimoque in eodem casu, cum hæc pascua, levato fructu, communia sunt, noviter celebris quæstio discutitur, an exteri in uno territorio prædia habentes, alibi tamen habitantes, in territorio ubi sita sunt prædia his pascuis agrorum privatorum post levatas fruges uti debeant? Et quid in aliis pascuis publicis? Et quibus animalibus, an folis aratoriis, seu aliter prædiorum culturæ servientibus? Aliaque singularia de materia pascuorum utiliter ad praxim tractantur.

S U M M A R I U M.

- 1 Proponitur hujus capituli quæstio, an collectis fructibus spicæ, vinearum folia, aut herba naturaliter in fundis privatis nascens in fructu sint, necne? ad prædiorumque dominos privativè pertineant, vel potius communia remaneant?
- 2 Distinguitur inter jus commune, & nostrum Regium, & quid prius jure communi dicendum? tractatur.
- 3 Refertur negativa sententia, quam ex Joann. Fabr. & Cassan aliqui defendunt.
- 4 Doctores qui pro ea resolvunt.
- 5 Refertur istius sententia Doctorum principale fundamentum ex vulgari regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest, ad text. in l. 2. §. 1. ff. de aqua plu. arcend.
- 6 Aliud fundamentum ex modernioribus Doctoribus, quia nempe solum, seu territorium universitatis sit, ex quo herbam naturaliter, ut ex spicis; vel absque cultura nascentem communem esse volunt.

Ampliatur hoc fundamentum; quia spica ad finem colligendi frumentum projecta non fuerint, sed casu ceciderint, dict. num. 6. in fin.

- 7 Rejiciuntur hæc duo fundamenta, & num. 8.
- 8 In nostro casu magis interest prædiorum dominorum spicæ, & alia, collectis fructibus, remanentia per alios non depasci, sed eis privativè relinqui, dict. num. 7.
- 9 Quando spica, vel herba post collectas fruges naturaliter nascens ratione soli, quia universitatis sit, communia remaneant? Fundatur noviter hæc negativa sententia, numer. 9. cum seqq.
- 10 Prædiorum domini, principalibus fructibus collectis, contenti esse debent, & remanentes spicæ, vel vinearum spolia viduis, peregrinis, & aliis pauperibus relinquerent, dict. num. 9.
- 11 Convenit hoc etiam publice utilitati, ut communia pascua ampliora sint.
- 12 Comprobatur hæc ratio ex Sacra Pagina locis.
- 13 Spicæ, & alia post collectos fructus remanentia ex dominorum voluntate derelicta censentur.
- 14 Herba in privatis agris, secus fructibus industrialibus, nascens, tanquam quid naturale, communis esse debet, juxta Avendan.
- 15 Vassallorum dominis in propriis, privatis fundis defensas facere non licet, sive herbam, post collectas fruges, sponte nascentem, vassallis prohibere, juxta eundem Avendan.
- 16 Fundatur affirmativa sententia, & pro ea, ut veriori, jure communi inspecto, resolvitur, & num. 16. cum seqq.
- 17 Fructus nomine quæcumque utilitas, sive naturaliter, sive adhibita industria, ex re proveniens comprehenditur, & num. 17.
- 18 Inspecta verbi Fructus rigorosa, & propria significatione, magis herba, & quodlibet aliud naturaliter nascens, inter fructus prædii est computandum, & num. 19.
- 19 Excluditur ex hoc secunda ratio superioris negativæ sententiæ, maxime per Avendan. considerata, dict. num. 19.
- 20 Herba, aut quid aliud in privato agro nascens ipsius domini est, quin aliis eo invito, eam depascere liceat.
- 21 Prata habere, propriæque prædia frumentaria, sublata cultura, ad ea reducere, cuilibet licet.
- 22 Extera animalia in proprio territorio pascencia dominus expellere potest.
- 23 Competit ei contra immitentem legis Aquilæ actio.
- 24 Adducitur pro superiori de jure communi affirmativa sententia, ut jure nostro quoque Partitarum procedat, l. 10. tit. 15. p. 7. qua prædiorum dominis post levatos fructus paleas terris frumentariis inhabentes cremari permittitur.
- 25 Intellige hoc dummodo die ventoso non fiat, vel circa paleas, aut ligna aliena, sive alio modo, quo damnum vicino inferatur, ibidem.
- 26 Concluditur spicæ post levatas segetes, vel herbam sua sponte in privatis agris nascentes, inter eorum fructus de jure communi commutari debere.
- 27 Referuntur DD. pro hac sententia, & num. 27.
- 28 Contrarium de praxi in Regno Aragonum servatur, dict. num. 26. in fin.
- 29 Respondetur fundamentis superioris negativæ sententiæ, num. 28. cum seqq.
- 30 Spicæ, & alia spolia, quæ post levatos fructus, vel vindemiam remanent, casu potius, & incuria messorum, in terram cadere, quam per dominum derelinqui, dicendum.
- 31 Hoc sine dubio procedit cum constat de animo domini

agri

- 32 agri tales spicæ cum suis pecoribus depascere volentis.
- 32 Respondetur rationi superius considerata. & locis Sacra Pagina adductis, ut spicæ, racemæ, & similia spolia, sublato principali fructu, remanentia, viduis, & aliis egenis relinquuntur.
- 33 Legis antiqua præcepta quædam judicialia, alia ceremonialia, alia moralia: & quæ post novam legem Evangelicam obligent.
- 34 Veteris legis præcepta, de quibus supra, non obligare concluditur, & num. 36.
- 35 Jure naturali non aliter pauperibus necessario subvenire adstringimur, quam si summa inopia, extremeque necessitate premantur.
- 36 Respondetur, & declaratur doctrina Joann. Fabr. & Cassan. quibus Doctores negativæ sententiæ nituntur.
- 37 Loquuntur in terris vacuis, quarum partem eorum domini non utantur, ibidem.
- 38 Declaratur, ut procedat in hoc casu regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest, dict. l. 2. §. 1. ff. de aqua plu. arcend. de qua supra in probationem negativæ sententiæ: secus quanto agrorum domini hoc partem, uti velint, ibidem.
- 39 Respondetur exemplo per Avendan. pro negativa sententia adducto, in vassallorum dominis, quibus in suis terris defensas facere, vel aliter partem prohibere, prohibitum esse, ait, n. 38. cum seqq.
- 40 Domini inferiores, quando hujusmodi defensas, sive partem prohibitions facere prohibeantur? & quid in propriis agris, & in pascuis publicis plene resolvitur, & n. 39. cum seqq.
- 41 Vassallorum dominis inferioribus nullum aliud jus in pascuis publicis competit, quam ceteris civibus vassallis, cum quibus socii ad pascua repantur.
- 42 Habent tamen vicem duorum vicinorum.
- 43 Nil tamen in pascuis publicis, ceteris vicinis præjudicare possunt, externos ad ea admittendo, vel ea locando, aut vendendo, n. 44. cum antecedentibus.
- 44 Domini inferiores, vel ipsa oppida nil in præjudicium vicinorum, aliorumve oppidorum communitatem in pascuis habentium circa pascua facere possunt.
- 45 In Regno Neapolit publicorum pascuorum mutationes Regia pragmatica Bavonibus prohibentur.
- 46 Idem servatur in Dominis Regni Valentia, ipsiusque Rectoribus, aut Magistratibus.
- 47 Diversa est jurisdictio, vel dominium oppidorum à jure pascendi, sive dominio terminorum, nec hoc sub illo comprehenditur.
- 48 Domini inferiores an facultatem pascua publica defendendi, vel forestas, sive privatas defensas ibi faciendi per tempus immemorabile quarere possint, & num. 50. & 51.
- 49 Principis privilegio hujusmodi facultas, an quæ valeat, ibidem.
- 50 Quid in pascuis privatis ipsorum oppidorum privilegio, vel prescriptione quæstis, an per secundum privilegium in favorem dominorum inferiorum derogari, vel immutari liceat? ad hujusmodi gratiarum in nostro Supremo Senatu retentionem, dict. n. 51.
- 51 Plura de acquisitione, sive divisione pascuorum inter dominos, & vicinos Clericos, Monachos, & similes remissive.
- 52 Quid in propriis agris circa eorum pascua, levatis fructibus, inferiores domini de jure communi facere possint? an herbam, & spicæ exteris prohibere?
- 53 Quid in pascuis publicis oppidorum, quorum soli dominium ad dominos pertinet? & num. 55.
- 54 In Principatu Cathalonia, quid circa hoc servetur? dict. num. 55.
- 55 Lagunez de Fructib.
- 56 Concluditur ad omnia hucusque in hoc capite, tradita privatorum agrorum dominis collectis fructibus, spicarum, & similibus pasculationem de jure communi privativè competere.
- 57 Referuntur nonnulla hujus principalis conclusionis ampliationes, num. 57. cum seqq.
- 58 An procedat etiam, si universitas, vel oppidum gregem macelli publici in his privatorum terris, levatis fructibus, immittere velit?
- 59 Oppidorum Domini, vel Barones, an in privatorum agris, sublato fructu, propria pecora, vel aliena immittere valeant?
- 60 An circa hoc in præjudicium agrorum Dominorum privilegium aliquod Princeps concedere possit? & num. 61.
- 61 Hujusmodi privilegia, ut tertio præjudicialia, in nostro Supremo Senatu retinenda, ibidem.
- 62 De consuetudine oppidorum est, ut spicæ, & alia pascua levatis fructibus, communia relinquuntur, & etiam de statuto speciali, n. 62. cum seqq.
- 63 Quodlibet jus pascendi in alieno territorio prescriptione quæri potest.
- 64 Communitio ista, ut in agrorum privatorum pascuis inter vicinos prescripta censeatur, requiritur, quod omnes in eorum terris promiscue usi fuerint.
- 65 An servitus tunc, vel communitio prescripta censeatur?
- 66 An de consensu vicinorum pascua hæc, levatis fructibus, ad communionem redigi possint?
- 67 Servitus juris pascendi obligatione personali tacita, vel expressa adquiri valet.
- 68 Servitutis prescriptio, nil aliud est, quam ipsius constitutio ex tacita, sive presumpta eorum voluntate, contra quos prescribitur.
- 69 Juris pascendi servitus obligatione personali, quando realis, vel personalis censeatur?
- 70 Quid in servitute vendendi, lignandi, aquam hauriendi, & similibus?
- 71 Stante statuto municipali, vel statuto oppidorum, agrorum privatorum pascua, levatis fructibus ad communionem reduci possunt.
- 72 Communitio hæc in aliquibus locis excepto dumtaxat tempore statuta invenitur.
- 73 In his conventionibus oppidorum, quibus privata pascua communia efficiuntur nulla Regia facultas requiritur, & num. 76.
- 74 Jure nostro Regio agrorum privatorum pascua, levatis fructibus, ad communitatem sunt redacta per l. 13. & 14. tit. 7. lib. 2. Recopil.
- 75 Nostra leges opinionem Joann. Fabr. sequuta fuerunt, & ratio earum decisionis, & num. 79. cum seqq.
- 76 Terminos rotundos facere nostra leges prohibere, & in quo hujusmodi termini consistant.
- 77 Dicta legi... dispositio, & si localis in Regno Granatensi; in omni Regno ob generalitatem rationis servanda.
- 78 Princeps uni Præsidi rescribens, cæteris quoque rescripsisse videtur.
- 79 Legis dispositio, quæ alias ratione generali nititur, & si certa persona, vel locus ei adiciatur propter frequentiam actus in illo loco, adhuc universalis reputanda.
- 80 Limitatur prædictorum jurium Regalium dispositio, quoties agrorum privatorum dominis privilegio, vel legitima prescriptione ipsorum prædiorum pascua, collectis fructibus, privativè habeant.
- 81 Domini inferiores, vel alii privati, apud nos sua prædia frumentaria, vel alias terras privilegio, vel consuetudine immemorabili, sublato frumento,

- 87 *Terminos rotundos facere apud nos quid sit? & quando privatis liceat, & dict. n. 86.*
- 87 *Et si ad terminos rotundos prescriptione prohibeas, jura equant. pascendi, utrandi, & similia in publico prescripta requiruntur, in aliquo tamen ex his emolumentis separata prescripta possessio sine prohibitione servanda.*
- 89 *Circa terminum rotundum, privilegio probandum dicitur singularis differentia inter territorii Regiam concessionem, antequam in eo aliquod oppidum esset, vel post oppidi erectionem, & consequenter terminorum assignationem ei a Rege factam.*
- 90 *Oppidi seu vicinorum consensu, an facultas prohibendi pascua, levatis fructibus, dominis agrorum, vel etiam domino oppidi conceat valeat, vel Regia ad id licentia requiratur.*
- 91 *An omnia incolarum consensus ad id sufficiat, ut saltem pro ipsorum vita, suorumque heredum tales prohibitiones sublineantur, & n. 92. cum seqq. & num. 98.*
- 93 *Pascua publica prohibere est de Regalibus.*
- 94 *Pascua publica quo ad usum incolarum, & qua jure nostro Regio, levatis fructibus, communia remanent, sine Regia licentia, etiam de consensu omnium vicinorum locari non possunt.*
- 95 *Nostrum Regi oppida prohibentur in pascuis publicis, sine Regia facultate defensas facere, apud nos Deellus, y acotar.*
- 96 *Concedere id frequenter pro arbitrio hujus Regni oppidis in nostro Supremo Consilio, ut tributa Regia servanda possint.*
- 97 *In pascuis aeternis propriis de consilio, quorum pascuis dominum origina habent, recte locationes in favorem cujuscumque privati, sine Regia licentia procedunt.*
- 99 *Agros privatorum domini inspecto jure nostro Regio, in pascua, levatis fructibus communia sine consensu ipsorum praediorum cuturam mutare prohibeantur, si ex tali mutatione pascuorum communitas in aliquo diminuat, & num. 101. cum seqq.*
- 100 *In praedictum communitalis juris pascendi, alteriusve servitutis, dominus territorii quidam facere nequit.*
- Distinguitur inter jus pascendi, quod servitute, vel alio speciali titulo competit: vel si ratione incolatus, aut habitationis, dict. num. 101.*
- 102 *Nostrarum legum permissio, ut sublato fructu, pascuis agrorum privatorum communis remaneret, nititur in parvo praedictio ex hoc dominis illato, quod magnum foret, si agrorum cultura mutatio eis prohiberetur.*
- 103 *Item prohibitio nostrarum legum intelligi debet suspensio statu praediorum, si post amotas fruges aliquis pastus remaneat.*
- 104 *In nostrorum Regio Senatu vinearum, olivarumque nova plantationes in agris frumentariis frequenter fieri prohibentur, & quando propter majorem frumenti ubertatem?*
- 105 *In Italia quoque tempore Imperatoris Domitiani prohibita fuere.*
- Qui terras aliquas frumentarias vel vinearias in unius oppidi territorio habet, & colit, alibi que habitat, an pascua, levatis fructibus, ipse solus jure communi uti possit? vel jure nostro Regio cum ceteris illius oppidi incolis, ubi sita sunt praedia? & num. 106. cum seqq.*

- 107 *Commendatur questio hac, noviterque in pascua privatorum, levatis fructibus, exagitur, & resolvitur.*
- Distinguitur inter pascua, montium, aliorumve terrarum publicarum, & inter pascua agrorum privatorum post amotas fruges, num. 108. cum seqq.*
- 109 *Pascua publica incolis dumtaxat cujuslibet territorii competunt.*
- 110 *Incola unius territorii in alio praedia habens, & pro eorum cultura boves, similiaque animalia, cum eis in territorio, ubi sita sunt praedia, depascere debet, & num. 111.*
- 112 *An hoc procedat eo dumtaxat tempore, quae in alieno territorio, quis propria praedia colit, vel potius amittit tempore?*
- 113 *Pascuis agrorum privatorum post levatas fruges, an praediorum domini alibi habitantes, ut ceteri incolae uti possint, vel ea sibi privata habere? distinguitur inter jus commune, & Regium, & num. 114. cum seqq.*
- 117 *Assignatur ad hujus questionis resolutionem differentia inter pascua in origine publica, & inter pascua privatorum, post sublatum fructum jure nostro Regio ad communionem redacta, & num. 118. cum seqq.*
- Pascua in origine publica ratione incolatus competunt: Ad pascua vero agrorum privatorum jure Regio communia efficitur, nulla ratio habitationis consideranda, sed dumtaxat reciproca communitas inter dominos agrorum inducitur, dict. num. 118.*
- 119 *Nostrarum legum, & ipsarum communionis in pascuis agrorum privatorum, levatis fructibus, ratio est parum, vel nullum praedictum dominorum, cum eorum pascua promiscue inter eos communicentur.*
- 120 *Domini, qui in uno territorio praedia habent, in alio tamen habitant, magis praedictarentur, si sublato fructu, non admitterentur ad pascua illius territorii, ubi sua praedia sunt.*
- 121 *Praediorum domini alienum territorium, ubi sita sunt praedia pro eis, levatis fructibus, depascendis, cum suis pecoribus ingrediuntur: prout de jure communi private ipsi compere diximus, ab aliis pascuis publicis illius territorii se abstinere debent: & de remedio ad vitandas fraudes.*

Circa praesentem questionem plurimum, & frequenter in praxi dubitant DD. an videlicet, fructibus collectis, spicae, aut vinearum folia, vel alia in fundis privatis remanentia, sive herba naturaliter ibidem nascentis inter ipsius fundi fructus computarentur, ad ejusque Dominum, ut ceteri industriales, aut naturales fructus haec omnia pertineant, vel potius communia remanere debeant?

In cujus questionis resolutione, ut clarius me expeditam, inter jus commune, & nostrum Regium distinguendum censeo: Et quid prius de jure communi apud omnes servetur: & deinde, quid apud nos jure Regio sit innovatum? tractabo.

Quoad primam igitur nostrae questionis partem jure, videlicet, communi attentio, negativam sententiam hujusmodi, nempe, spicas, sive spolia, vel herbam naturaliter nascentem, sublato fructu, in terris privatis inter fructus fundi, qui Domino competunt, computanda non esse, sed imo omnibus depascenda communia remanere, docuit ex Joan. Frabr. in princ. Instit. de leg. Fus. Canon.

- nit. tollen. noster Avendan. de exequend. part. 1. cap. 4. num. 52. vers. Item nota, qui pro hac sententia adducit etiam Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 13. §. 2. in vers. Quelque laps de temps, num. 2. in quo loco, & in §. 3. vers. Embois, num. 5. eundem Cassan. D. Covarruv. & alii DD. referendi pro eadem sententia adducunt, sed certe male, quia nec Cassan. nec Joan. Fab. in hoc casu loquuntur, sed in longè diverso, ut infra dicam.*
- 4 *Sequitur tamen hanc Avendan. sententiam Azeved. in l. 14. num. 5. tit. 7. lib. 7. Recoplat. & in expresso eandem opinionem de jure communi tenet Montan. de regalib. in verb. Argentaria, sub num. 11. quem novissimè sequitur Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 3. cap. 43. n. 91. cujus extat etiam alius locus in eadem 3. part. cap. 9. num. 80. & 82. ubi quid jure nostro Hispano, & Lusitano servetur? de quo infra, quia hic solum quid, jure civili inspecto, servari debeat, agimus.*
- 5 *Pro ista ergo negativa sententia diversas rationes DD. relati constituunt, nam primo illud ex Joan. Fabr. Cassan. & per alios DD. pro unico fundamento profertur, quod hac communis pasculatione domino fundi, sublato jam fructu, non noceat, ideo cuilibet alii, cui profit, licere debere, dicitur ex vulgari text. in l. 2. §. 1. ff. de aqua plur. arcend.*
- 6 *Secundo Montan. & Portug. id ex eo procedere asserunt, quia solum, seu territorium sit universitatis, vel oppidi, & consequenter herbam sylvestrem naturaliter, vel ex spicis absque cultura nascentem ad universitatem, & sic ad communem pastum spectare dicunt; maxime cum spicae ad finem colligendi frumentum projectae non fuerint, sed casu ceciderint, quare in consideratione non habendas videtur.*
- 7 *Sed certe rationes istae verae non sunt, nec saltem aliquem colorem habent: Non prima quia licet veram fateamur regulam dict. l. 2. in §. 1. ff. de aqua plur. arcend. quemlibet quod ei non nocet, & alteri prodest, permittere teneri, non est verum in nostro casu fundi domino ceteros privatos cum hujusmodi pasculationibus non nocere, imo magnum ei praedictum inferitur; potuisset enim cum suis pecoribus hoc pastu private uti, vel alteri vendere, aut locare, & ita magnum lucrum capere.*
- 8 *Non secunda Montan. & Portug. quia quidquid dicendum esset in casu, quem tractat Portug. in dict. cap. 43. num. 91. cum terras incultas oppida vicinis excolendas concedunt, quoad dominium utile superficiei cultae, quod consequenter solum durat, durante cultura, ut in his concessionibus notat Bald. in l. 1. in 1. lictur. n. 10. vers. Vnde commune Perusii, ff. de rer. divis. & notat ex l. in tantum, in princ. ff. eodem. Horat. Montan. de regalib. verb. Argentaria, n. 11. & idem Portug. supra n. 89. qua ratione non mitum, si in hoc casu, collectis principalibus fructibus ex cultura, herba naturalis extra culturam, & alia remanentia tanquam in solo universitatis concedentis pascuo publico cedant: secus vero in nostro casu in praediis privatorum, quorum utrumque dominium utile, & directum ad ipsos Dominos pertinere, nemo dubitat, quin aliquod jus in eis universitas habeat; & consequenter quidquid in eis adhibita industria, vel etiam absque cultura naturaliter nascatur, ut fructus naturalis ad ipsos quoque pertinebit, ut plenius dicam infra pro primo fundamento contrariae sententiae.*
- 9 *Quare his rationibus rejectis, alia meo videri Lagunez de Fructib.*

non ineleganter, imo pietati Christianae multum conveniens superiori sententiae assignari posset: quod videlicet, praediorum Domini, fructibus principalibus collectis, contenti esse debent, & remanentes spicas, vel vinearum racemos, aut similia spolia pauperibus, peregrinis, viduis, & aliis egenis relinquere; † Et hoc etiam propter publicam utilitatem, quae in eo versatur, ut communia pascua ampliora sint, ut infra dicam.

Quam rationem deduco, & eandem etiam negativam sententiam confirmo ex expressis locis Sacrae Paginae, de quibus miror DD. hanc questionem tractantes non meminisse: nam in Levitic. cap. 19. id expresse praecipiebatur, ut constat ex verbis, ibi: *Cumque messueris segetes terrae tuae non tondebis usque ad solum superficiem terrae, nec remanentes spicas colliges, neque in vinea tua racemos, & grana deudentia congregabis, sed pauperibus, & peregrinis carpenda dimittes.* Et idem habetur in Deuteronom. cap. 24. ibi: *Quando messueris segetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non revertaris, ut tollas eum, sed advenam, & pupillum, & viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum.* Quod, & in olivis, & vineis in eodem loco jubetur, illic: *Si fruges collegeris olivarum, quidquid remanserit in arboribus, non revertaris, ut colligas, sed relinques advenam, pupillo, ac viduae: Si vindemaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usum advenae, pupilli, ac viduae.* Ex quo in eadem Sacra Pagina legitur Ruth. spicas post levatas segetes in terra cadentes colligisse, ut constat in ipsius vita cap. 2. quod non fecisset, si ei juxta praedicta non liceret.

Item pro hac negativa sententia facit, quod spicae, & alia post collectos fructus remanentia ex dominorum voluntate derelicta, ut minus principalia remanuisse videantur, & consequenter tanquam in nullius bonis cuilibet occupanti quaerenda dicendum videtur, juxta text. in §. Fera cum vulgatis, Instit. de rer. divis.

Item pro eadem opinione adduci solet Avendan. alius insignis locus ultra relatam in dict. cap. 4. num. 32. & in cap. 13. num. 8. ejusdem 1. part. de exequend. Ubi ex Alexand. Joan. Fabro, & Cassan. in dictis locis, singulariter animadvertit, herbam in privatis agris sua sponte, secatis fructibus industrialibus, nascentem, tanquam quid naturale, & sine industria domini proveniens, communem esse debere.

Ultimo haec sententia fundari potest ex eodem Avendan. in dict. cap. 4. num. 32. vers. Ideo, dum expresse ex Matth. de Afflict. in constit. Regn. Sicil. lib. 1. rubr. 85. num. 8. resolvit, non licere Dominis vassallorum in propriis, seu privatis fundis defensas facere, quod apud nos acotados, maxime levatis fructibus, dicitur, re vicini communi pastu priventur. Ergo multo minus ipsis vassallis, vel ceteris privatis in suis fundis licebit.

Pro contraria autem affirmativa sententia, cui, 15 ut veriori jure communi inspecto, adhaerendum censeo, faciunt sequentia.

Primo, quia fructus nomine quaecumque utilitas, sive emolumentum ex re proveniens comprehenditur, ut constat ex singulari ad rem text. in l. item si fundi 10. ff. de usufruct. ibi: *Quidquid in fundo nascitur, quidquid inde percipi potest, ipsius fructus est.* Idemque reperitur in l. arbores 59. vers. *Quidquid, eodem tit. † Et hoc sive naturaliter sive adhibita industria proveniat, ut late tractant ad plura*

prædiorum, & similia rerum emolumenta Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 1. gloss. faire les, ex n. 1. Petr. Barbof. in l. divorio 8. §. si vir. n. 39. ff. solut. matrim. Joan. Garcia de expens. cap. 23. ex n. 1. Franc. Connan. lib. 4. commentar. cap. 1. n. 2. Nigler de laudem. tom. 1. quest. 13. ex n. 5. §. 4. & 84. & plenius constat ex diffinitione, & etymologia verb. Fructus supra per nos tradita in cap. 1. & 2. hujus part.

8 Imo, inspecta verbi Fructus rigorosa, & propria significatione, magis herba, & quodlibet aliud, ut in nostra casu naturaliter nascens inter fructus prædii est computandum, ut notant singulariter Jacob. Mandel. de Alb. conf. 619. n. 3. Ciarlin. tom. 1. contr. 47. ex n. 10. Niger ubi proxime ex n. 5. de quo latius egimus in dict. cap. 1. & 2. hujus primæ partis, & in 9 cap. 3. † Ex quo manifeste confutatur ratio per Montan. & Portug. in suo casu considerata, & per Avendan. supr. n. 13. magis specialiter ad nostrum casum animadversa, quod nimirum, sublato fructu, herba naturaliter, vel ex cadentibus spicis, sine cultura nascens, ideo ad communem usum non ad dominum pertineat: quia imo juxta hæc cum sit emolumentum naturaliter proveniens magis secundum propriam verbi Fructus significationem inter fundi fructus est connumerandum juxta proxime dicta: si enim quod hominis dumtaxat industria, & cura ex fundo provenit ipsius fructus ad lucrum domini diceretur, nullus quidem fructus naturalis ad eum spectaret, nec alia plura emolumenta nulla domini adhibita industria, vel cura ex ipso fundo provenientia, ut sunt lapidicina, venationes, piscationes, herbæ odoriferæ, vel medicinales, seu aliter pretiosæ, & similia emolumenta, quæ omnia prædiorum fructus esse constat, ut plene in suis locis infra dicam, & declarabo.

20 Secundo pro hac sententia facit generalis Doctorum regula deducta ex text. in l. qua ratione, & in l. adeo, §. ult. ff. de acquirend. rer. domin. ex quibus omnes concludunt, herbam, aut quid aliud, quod in agro alicujus nascitur, ipsius esse; quare nullus, eo invito, eam depascere poterit, ut optimè ad rem notat Stephan. Bertrand. conf. 1. num. 6. lib. 3. & pro spicis, quæ levatis fructibus supersunt, est bonus text. in l. solum 41. ff. de rei vindicat. ubi illud vulgare, sed singulare ad rem: Meum est, quod ex re mea superest, cujus vindicandi jus habeo. Ergo nemo poterit invito domino colligere tales spicas, casu potius, vel incuria messorum cadentes, quam de voluntate domini derelictas.

21 Tertio facit l. 1. 2. & 3. Cod. de pascuis public. quibus probatur privatos jure communi prata habere posse, quorum herbam conductoribus eis vendere liceat, secundum doctrinam Gloff. in dict. l. 1. verb. Privata, juxta quæ poterunt etiam Domini proprios agros frumentarios, sublata antiqua cultura, & eorum qualitate in totum mutata, ad prata in perpetuum reducere, ut notat Oter. de pasc. cap. 16. n. 4. ita, ut nemini liceat sua animalia, domino invito, in his pratis immittere juxta text. in l. pratum, ff. de verb. signif. ergo id quoque per tempus agrorum domini facere poterunt, prohibendo, ne quis, post collectas fruges, usquequo ager iterum seminetur, animalia depascenda immittat, & ita ad tempus pratum efficiat.

22 Quarto, eadem sententia oprime comprobari potest per text. in l. quintus, ff. ad leg. Aquil. optimum text. in l. qui servandorum, §. ult. ff. de prescript. verb. quibus frequenter comprobant DD. exera animalia in proprio territorio pascencia dominum ex-

pellere posse; † Unde ei etiam contra immitterem legis Aquiliæ actionem competere vulgariter notatur ex l. ult. Cod. ad leg. Aquil. aliàs enim ad quid juris pascendi servitutes tam frequenter pretio, vel aliter constituerentur, si herbam naturaliter nascentem cuilibet invito domino depascere liceret.

Quinto, huic tamquam de jure communi veriori affirmativæ sententiæ adherere, eamque manifeste comprobare videtur text. ad rem notabilis, & singularis à nostris Regnicolis in hac questione ommissus in nostra l. 1. tit. 15. part. 7. quæ post levatos fructus, paleas terris frumentariis inhaerentes, apud nos rastrojos per quemlibet prædiorum dominum cremari posse ait, vel supponit, ut terra pinguior, & utilior reddatur, dummodo id die ventoso non fiat, vel circa paleas, ligna, aut oliveta aliena, sive alio modo, quo damnum vicino inferatur: ex cujus legis eleganti decisione, notat etiam doctissimus Gregor. ibidem in verb. Rastrojo, adhuc secato frumento agrorum dominos jus habere ad grana illa, sive spicas, quæ ibi manserunt, ut possint in eis ad comedenda illa, sua pecora, vel pascidas immittere, ex quo adhuc prædia ipsorum sunt, & consequenter spicæ, sive illa spolia juxta ipsam legem part. ibi: En alguno de su rastrojo.

Ergo juxta hanc affirmativam sententiam, jure communi attentò resolvendum est, spicas post levatas segetes, vel herbam sua sponte, vel ex ipsis spicis naturaliter nascentem inter fructus fundi connumerari debere, ad ipsiusque dominum spectare.

Et pro hac sententia, jure communi inspecto, 26 quælibet pascua post levatas fruges in prædiorum agris remanentia, sive herbam, quæ naturaliter ibidem nascitur, ipsorum prædiorum fructum esse, & consequenter eorum dominis private cum aliorum prohibitione competere resolvunt in specie, licet multis ex prædictis fundamentis non adnotatis, Ptr. de Antibol. in tractat. de munerib. §. 4. n. 193. Stephan. Bertrand. conf. 1. n. 6. lib. 1. Marin. Frecc. de subfend. lib. 2. auctorit. 46. optimè doctissimus D. Covarruv. pract. quest. cap. 37. ex n. 2. Vincent. de Franch. dechif. 301. Ubi Addent. Cabed. decif. 151. n. 4. part. 1. Portol. ad Molin. verb. Ganatum, ex n. 36. licet contrarium de praxi in Regno Aragonum servari dicat: Et huic sententiæ assentitur Gregor. in dict. l. 10. tit. 15. part. 7. verb. Rastrojo.

Et ex modernioribus (licet non ita fundent, nec 27 disputent) tenent in expressis Oter. de pasc. cap. 16. num. 4. Jacob. Cancer. 3. tom. v. n. i. ar. cap. 4. ex n. 71. (qui contrariam opinionem Joan. Fabr. falsissimam ait) Joan. Maria Novar. qua. 4. forens. part. 1. quest. 109. ex num. 1. Xammar. rer. judic. part. 1. diffinit. 84. ex num. 6. Joan. Anton. de Nigris Neapolit. in cap. Regni gravamina, num. 72. vers. Quæro juxta prædicta, Joan. Koppen. in suis jur. quest. 123. num. 12. cum seqq. Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 11. ex num. 28. Joan. Maria Novar. quest. forens. part. 1. quest. 109. ex num. 1. Capic. Latr. consultat. 83. num. 1. cum seqq. & novissimè licet his non relatis D. Laurent. Matthæu in suo docto tract. de regimin. Regn. Valent. cap. 3. §. 2. num. 14. Cardinal. Joan. Bapt. Luca in theat. verit. & justit. lib. 4. part. 1. de servit. discours. 35. num. 4.

Qua verissima resolutione ex jure communi 28 stante, non obstant, quæ superius pro contraria opinione adduximus; nam rationibus, quibus ex Joan. Fabr. Cassan. Montan. & Portug. eam fundare nituntur, jam satisfactum remanet supra ex n. 23.

Nec quoddam ex Alexand. & ex eodem Joan. Fabro 29 considerat

considerat Avendan. superius relatus in dict. cap. 13. num. 8. quod hujusmodi herba naturaliter, sine cultura nascens ex eo ad quemlibet pertinere debeat, quia imò ex hoc magis quam ceteri industriales ipsius fundi fructus censebitur, & ad ejus dominum spectabit, juxta superius dicta ex n. 12.

30 Nec etiam obstabit, quod superius etiam dicebamus, spicas, & alia spolia post levatos fructus remanentia, quasi pro derelictis à domino habita considerari posse, quia imo casu potius, & incuria messorum in terram cadere, quam per dominum derelinqui dicendum est. † Ultra quod sumus extra dubium, cum Dominus tales spicas cum suis pecoribus depascere vult, vel aliis locare, aut vendere, externos ab ista pastura prohibendos, ex quo manifestè suum animum declarat eas pro derelictis non habere.

32 Nec obstat ratio per nos superius, numer. 6. & 11. considerata, nec loca Sacræ Paginæ ibidem adducta, quibus Lege Divina contraria sententia approbata invenitur; † nam præhabita Theologorum distinctione inter antiquæ legis præcepta, ut alia sint judicialia, quæ ad justitiam hominibus exhibendam, jusque unicuique tribuendum pertinebant; alia cæremonialia, quæ ad cultum Divinum, reverentiam, & honorem erga Deum statuebantur: alia moralia, quæ ex juris naturalis ratione dimanabant, ne quis aliquid à lege naturali alienum ageret, ut constat ex Divo Thoma 1. 2. quest. 99. artic. 4. & communiter distinguunt Doctores in cap. 1. de decim. in 6. & in cap. ultim. 6. distinct. dicendum est, præcepta judicialia, & cæremonialia, nova Lege Evangelica omnino cessasse, vimque præceptorum amisisse, quinimo, nec moralia veteris legis præcepta aliquam vim habent ex ipsius antiquæ legis autoritate, sed ex eo solum, quod sint à natura ipsa constituta, & ita à Christo Domino Lege Evangelica eadem ratione naturali confirmata, ut optimè explicant ex Divo Paul. 3. ad Galat. & ex Divo Thoma dict. quest. 99. Dominic. Soc. lib. 2. de justit. & jur. quest. 5. artic. 4. concl. 2. Alphonsi. de Castr. de heresibus, verb. Præceptum heresi 1. pagin. mihi 85. 2. in magnis litt. C.

34 Juxta quæ cum antiquæ legis præcepta de quibus supra, ne agrorum domini spicas, & vinearum racemos principali fructu sublato, remanentes aliis colligere proliberent, sed imò hæc spolia in usum viduarum, peregrinorum, & similiarum pauperum relinquere, ad jus naturale non pertineant, sed solum in 35 voto liberæ charitatis consistant; † Quia non aliter jure naturali necessariò pauperibus subvenire adstringimur, quam si eos in extrema necessitate constitutos inspicimus, ut communiter notant, cum aliis ex Theologis, Dian. tom. 4. oper. moral. tractat. 7. per tot. Bellarm. tom. 4. lib. 3. Eleemosyn. cap. 6. 7. & 8. Vazq. in opuscul. de Eleemosyn. à princip. & ex jurisperitis D. Covarr. lib. 1. var. cap. 14. numer. 5. Augustin. Barbof. toto 126. à num. 125. Hermosill. in princip. tit. 1. part. 5. gloss. 1. à num. 20.

36 Quare remanet dicendum, illud veteris legis præceptum, nec in vim legis antiquæ, utpote jam nova lege sublata, nec in vim rationis naturalis nos adstringere.

37 Nec obstant Joannis Fabri, & Cassanai autoritates, quos pro sua sententia adducunt Avendan. & Azeved. & alii Doctores, quia horum Doctorum doctrina bene perpensa, in longe à nostro diverso casu versatur, imò ex ea magis nostra affirmativa opinio adstrui potest: loquuntur quippè, cum aliquis habet terram vacuam, quæ nil ei ad pastum prodest, nec aliquid de ea facit, aut emolumentum capit, ideo in ea vicinim propria animalia immittere posse resolvunt, idque permittere teneri dominum, cum nullum ei ex hoc

præjudicium generetur ad regulam jam relata l. 2. §. 1. ff. de aqua pluvi. arcend. quasi tunc ex hujusmodi pastus permissione nihil domino noceat, cum nullum lucrum aliàs ex prohibitione reportaret, quia tali terra non utebatur, sed imò incultam eam habebat; contrarium ergo ex mente horum Doctorum erit dicendum, si dominus terræ ea pro suis animalibus depascendis uti velit, vel etiam pro alienis pastum vendere, aut locare intendat, ut in nostro casu supponitur; nam tunc magnum commodum, & lucrum domino ex prohibitione sequi, quis non videt? Et consequenter regulam dict. l. 2. §. 1. omnino cessare, quia hujusmodi lucro dominus privaretur, si hunc pastum prohibere non posset, sed potius cuilibet eum permittere adstringeretur; quod in effectu voluit, & aperte sentit Cassan. in loc. citat.

Nec etiam quidquam facit exemplum adductum 38 per Avendan. dict. cap. 4. num. 32. vers. Et ideo, in Baronibus sive Dominis inferioribus, quos in propriis fundis defensas facere non posse, sive pascua exteris, vassallis invitis, permittere, ait Avendan. pro cujus comprobatione refert Matth. de Afflict. in constitut. Regn. Sicil. lib. 1. rubr. 85. num. 8. quod verum non est, nec Matth. de Afflict. id probat; † Pro cujus tamen articuli vera declaratione, quoad hanc facultatem, vel prohibitionem Dominorum inferiorum, seu Baronum suas terras claudendi, vel pascua defendendi juxta veram sententiam, distinguendum censo inter terras incultas, quæ communi oppidorum pasculationi deserviunt: & inter agros proprios, seu privatos ipsorum dominorum, in quibus ultra jurisdictionem plenum dominium, ut ceteri privati in suis habent: In primo casu rectè procedit doctrina Matth. de Afflict. prout expressè ipse videndus loquitur, ne domini inferiores in terminis, vel pascuis publicis suorum oppidorum defensas facere, vel aliter pascua prohibere possint, quia non ipsis solum, sed cæteris quoque civibus hæc pascua competunt.

Et ita in primo casu in pascuis publicis hanc prohibitionem Dominos, aut Barones facere non posse defendunt, & resolvunt Burg. de Paz. in l. 3. Taur. n. 478. Hondedæus conf. 34. n. 6. 31. & 32. benè Bertrand. conf. 1. & 37. D. Covarruv. pract. cap. 37. n. 2. (qui ita optimè declarat Matth. de Afflict. contrarium intellectum Avendan. reprobandis) Menoch. de presumpt. lib. 3. pres. 10. n. 8. optimè prosequitur contra Dominos inferiores D. Joseph. de Sesse 1. part. decif. 74. per tot. ubi in num. 47. quod nec Reges facultatem faciendi defensas, sive dehas in pascuis, aut terminis publicis oppidorum de jure concedere possint, propter ipsorum oppidorum præjudicium; sequitur alia plura cumulans D. Larrea allegat. 110. numer. 16. quod tamen intelliges, prout dicam infra in 2. tom. hujus operis part. cap. .... ex num.

Ultra quos dictam resolutionem Matthæi de Afflict. contra Dominos vassallorum, sive Barones optimè etiam in pascuis publicis prosequuntur plenè Camill. Borrell. de Magistrat. lib. 4. cap. 6. ex num. 16. & conf. 9. n. 1. Rendill. de pascuis, defens. & forest. tit. de Baron. pasc. pag. 65. vers. Ex quibus, qui ait violentiam à dominis vassallis inferri, quando prohibent in his terminis publicis pascuorum usum, ex quo ad cives, & oppida hoc jus pertineat; in eoque fundatam habeant intentionem; † Nullumque aliud jus 41 in his pascuis Baronibus, sive dominis inferioribus competit; quam quod cum cæteris civibus vassallis, ut sociis propria animalia depasculentur, Ponte conf. 37. numer. 4. volum. 1. Marin. Frecc. de subfend. auctorit. 46. num. 4. lib. 2. † Ita tamen, ut duorum vicinorum vicem in pascuis habeant, ut cum pluribus 43

notat Oter. *de pasc. cap. 6. ex n. 1.* & frequenter alii.

44 Ex quibus generaliter nihil Dominos inferiores in præjudicium subditorum facere possent exteris pascuos publicos vendendo, aut locando, vel aliter de eis disponendo, aut prohibendo, ut neque id alicui ex sociis, ad quorum instar habentur, in re communi licere, notant in specie ex modernioribus Marin. *quotidian. resolut. cap. 220. num. 4. & 5.* ubi ita contra Barones Regni Neapol. in Regia Camera Summaria decisum refert, Reg. Ponte *in tract. de potest. Erereg. tit. de elect. offi. ial. §. 2.* Joan. Maria. Novar. *de gravamin. vassallor. tom. 1. gravam. 32.* & alia cum aliis licet præfatis non relatis D. Larrea *allegat. 110. ex num. 8.* † Qui loquitur in favorem vicorum, vel aliorum oppidorum communitatem in pascuis cum Civitate habentibus, ne in eorum, aut vassallorum, sive aliorum sociorum præjudicium pascua communia per Civitatem, vel Dominum aliquo modo immutari valeant.

45 Bene Capiblanco. *de Baron. tom. 1. super pragmat. 11. cap. 73. ex num. 1.* Ubi de Regia ad id novissima pragmatica in Regno Neapol. has defensas, vel pascuorum publicorum mutationes Baronibus prohibente, & alii antiquiori pragmatica in eodem Regno, Rovit. *super pragmat. Regn. Neapol. in pragmat. 1. tit. de salar. eor. ex num. 1.* idemque in Regno Valentie servari, ait D. Laurent. Matthæu *de regim. Regn. Valent. cap. 5. §. 2. num. 12. & 13.* † Ubi quod nec Dominus, nec Rector, sive Magistratus Civitatis pascua alienare, vel eorum usum defendere possint:

46 late Oter. *de pasc. cap. 1. num. 4. cum seqq.* † Quia diversa est jurisdictionis, vel dominium directum oppidorum ad iure pascendi, vel dominio terminorum, nec hoc sub illa quoad dispositionem comprehenditur, sed tantum, quoad usum cum cæteris Civibus, idem Oter. *cap. 9. ex num. 13.* Mexia *super leg. Tolet. fundament. part. 2. num. 75. & 77.* & ex Avendan. & aliis bene Bobadill. *in polit. lib. 2. cap. 16. num. 153.*

47 Imò quod nec in hujusmodi publicis pascuis Barones, vel Domini inferiores defensas, vel privatas foretas, sive alias prohibiciones facere possint, etiam si id per tempus immemorabile habuerint, resolvit D. Larrea *allegat. 110. num. 32. cum seqq.* ex quo, ut voluit pro ratione ipse D. Larrea, nec ista facultas, aut defensæ privilegio Principis concedi possint, tanquam in signum jurisdictionis hoc sit Principi reservatum, & ex aliis rationibus non tamen magis concludentibus, quas ipse D. Larrea congerit; † Sed certe doctissimus alioquin vir in hoc, ut in aliis quoque pluribus locis suarum allegationum affectu fortè Fiscalis fuit loquutus, quia imò verius est in pascuis publicis, ut sunt montes, terræ incultæ, & similia apud nos *valdios*, quæ non sunt propria conciliorum bene procedere præscriptionem immemorabilem Dominorum inferiorum, ut in eis prædictas defensas facere valeant, quia & privilegio concedi possunt, nam licet hoc de regalibus sit, non tamen ex illis supremis, & omnino reservatis, ut per Principem concedi non possit; quare hanc sententiam, ut privilegio, aut consuetudine immemorabili hoc jus dominis adquiratur tenent in expresso ex nostris optimè Bobadill. *in polit. lib. 2. cap. 16. num. 153.* Mexia *in leg. Tolet. 9. fundament. 2. part. ex num. 75.* Azeved. *in l. 13. num. 1. in fin. tit. 7. lib. 7. Recopilat. D. Covarruv. præct. quest. cap. 37. num. 3. vers. Quidquid sit.* Hermosill. *in l. 15. gloss. 2. ex numer. 52. tit. 5. part. 5.* Mieres *de majorat. 4. part. quest. 20. ex num. 26.* idemque ex exteris resolvunt Aymon. Craver. *conf. 154.* Ursil. *ad Afflic. decis. 190. num. 12.* Camer. Imperial. *decis. 36. num. 4.* Flamin. *de Rubeis conf. 69. num. 153. volum. 2.* Joan. Bessian. *in consuetud. Alvern.*

tit. de pasturage, tit. 2. Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præf. 100. num. 8.* Camill. Borrell. *de Magistrat. lib. 4. cap. 6. num. 16.* Horat. Barbat. *de divis. fruct. 1. part. cap. 6. ex numer. 77.* Joan. Maria Navar. *de gravam. vassallor. tom. 1. gravam. 32. num. 4.* & in immemorabili loquens bene Avendan. *de exequend. 1. part. cap. 12. num. 30. & 32.* † Qui tamen dum in *num. 31.* hoc Principis privilegio concedi non posse dicat, intelligi debet in pascuis privatis ipsorum oppidorum, quæ eis præscriptione, vel speciali privilegio competunt, à quorum concessione Princeps abstinere debet, & ita procedit etiam doctrina Capiblanco. *in tract. de Baron. super pragmat. 11. cap. 73. ex num. 13.* nam alias apud nos talia privilegia, & gratiæ, ut tertio præjudicialia in Supremo nostro Senatu in Aula Justitiæ retineri poterunt, *ex l. 11. tit. 4. lib. 2. Recop.*

De quo articulo plenius dicam infra in 2. tom. hujus operis *p. cap. ex n. ubi late de acquisitione pascuorum, vel eorum fructus, sive emolumenti per Dominos, vicinos, Clericos, Monachos, Episcopum, vel alios, & quomodo in eis ad divisionem, & alia se gerere debeant, & quando etiam per Reges facultas, vel privilegium faciendi in pascuis publicis hujusmodi defensas, vel foretas concedi valeat?*

Prosequendo igitur superiorem principalem distinctionem circa facultatem Dominorum inferiorum in pascuis publicis, vel suorum privatorum agrorum pro intellectu ultimi fundamenti ex sententia Avendan. *superius* pro negativa sententia adducti, in secundo casu superioris distinctionis, quando non de pratis, terminis publicis agitur, sed de fundis privatis, quoad utrumque dominium ipsorum Baronum, vel dominorum inferiorum bene poterunt, juxta resolutionem superius ex *num. 13.* de jure communi relatum, ut quilibet alius privatus herbam naturaliter in eis nascentem, vel secatis fructibus remanentes spicas ab aliis, ne depascantur defendere; nam hoc non ex vi jurisdictionis, sed ratione privati domini facient, ut bene contra Avendan. explicat D. Covarruv. *præct. decis. cap. 37. num. 2.* quem novissimè sequitur Dom. Laurent. Matthæu. *de regim. R. gn. Valent. decis. cap. 5. §. 2. ex num. 12. & 14.* in vers. *Vnde inferitur*, idemque tenet late explicans Capiblanco. *de Baron. tom. 2. super pragmat. 11. cap. 74. ex num. 1. & per tot.*

Et faciunt etiam quæ pro ipsis dominis vassallorum, quoties oppida solaria sunt, apud nos *solariegos*, notant Avendan. *de censibus cap. 12. Mieres de majorat. 4. part. quest. 20. num. 48.* Qui hujusmodi dominos pascua publica suorum oppidorum, etiam sine Regia facultate immutare posse, & ad culturam reducere asserunt, ex quo non solum quoad jurisdictionem, sed & quoad dominium loca ista, & eorum solum ad eos pertinent; † Idemque in Catalonia servari tradit Cancr. *lib. 3. variar. cap. 4. num. 5.* Ubi quod in illo Principatu ex his mutationibus, sive terminorum concessionibus privativè per Dominos factis dominium soli ad ipsos spectare, optimè probetur; contra quos tamen extat optimus locus D. Larrea *in allegat. 110. num. 30. & 31.* de quo tamen articulo plenius dicam infra in 3. tom. hujus operis *part. cap. ex num.*

Ex quibus superior principalis conclusio jure communi firmissima remanet, ut ipsi privatorum agrorum dominis, collectis fructibus, spicarum, & similitum pascuatio cum aliorum prohibitione competat.

Quam resolutionem adhuc pro pleniori expositione nonnullis ampliacionibus, & limitationibus declarabo,

clarabo, quas semper intellige, ut de principali resolutione diximus, in locis ubi jus commune servatur, nec aliqua lege municipali est immutatum. † Primò igitur præfatum principalem de jure communi resolutionem, amplia, ut nec universitas, vel oppidum ubi jus commune servatur, gregem macelli publici in his privatorum terris, levatis fructibus, propter publicam utilitatem immittere possit, ut nec aliud jus privatorum tollere, ita in specie Xammat. *ver. judicat. part. 2. diffinit. 94. per tot.*

58 Secundò amplia, ut procedat etiam contra Barones, vel dominos oppidorum, qui ex eadem ratione in hujusmodi terris eis vassallorum propria pecora, vel aliena, immittere non valent: ut in specie contra Barones, & Dominos inferiores, qui maxime in Italia hanc naturalem pasturam, sive fructum in agris privatorum post collectos fructus prætereunt, dominis industrialibus fructibus dumtaxat relictis, resolvunt, & quod non aliter hoc jus obtinere valeant, nisi immemorabili consuetudine id quæsitum ostendant, Honded. *conf. 86. lib. 1.* Capiblanco. *de Baron. tom. 1. super pragmat. 11. num. 194. cum seqq.* optimè doctissimus Joan. Bapt. Luca *in theat. verit. & justit. lib. 4. part. 1. de servitut. discurs. 36. num. 4. & 5.*

60 Imò cum hæc pascua de jure communi privativa dominorum agrorum sint, nullum privilegium circa ea dominis inferioribus suffragari, aut per Principem concedi poterit, tanquam in præjudicium juris tertii, quod Princeps auferre non debet, ut plenius in aliis pascuis publicis, propriis tamen ipsorum oppidorum dicam infra 2. tom. hujus operis *part. cap. ex num.*

61 Et faciunt ad hanc secundam ampliacionem eleganter notata per Alexand. *in conf. 35. incipit. viso processu num. 5. & sequent. vers. Item quod pascua, lib. 4.* Ubi in specie pascuorum privatorum aliqua contra has Regias concessiones, ne ad ea etiam propter amplissimas causas extendantur; quæ nota ad causas, quæ frequenter in nostro Supremo Senatu exoriri solent circa hujusmodi gratias, sive privilegia propter tertii præjudicium sub eis contentum in Aula Justitiæ retinenda.

62 Item hucusque dicta circa principalis hujus capituli quæstionis resolutionem, quod agrorum privatorum domini, levatis fructibus, spicas, vel alia remanentia defendere possint, ut privativè eis utantur, primò limita, & intellige, nisi consuetudine contrarium servetur, ut nimirum hujusmodi pascua post collectionem frugum omnium vicinorum communia sint: de lege speciali, ut apud nos id cavetur dicam infra in secunda parte hujus capituli. notant in specie Franc. Marc. *decis. 221. in fin.* Marin. Frecc. *de subfeud. decis. autoritat. 46. num. 12. lib. 2.* Capiblanco. *de Baron. tom. 1. super pragmat. 11. num. 22.* Capic. Larr. *consult. 83. num. 4. cum seqq.*

63 Bene noster Oter. *de pasc. cap. 16. num. 4.* Ubi quod in aliquibus oppidis vigeat consuetudo, ut dominus agri collectis fructibus sua animalia tantum aliquibus diebus immittere possit ad grana, vel spicas depascendas, & hoc aliquibus certis diebus, quibus elapsis, pascua communia remaneant juxta singularem locum Gregor. Lopez *in l. 10. tit. 15. part. 7.* in verb. *Rastrojo.*

64 De consuetudine in Regno Aragonum, ut hujusmodi pascua communia sint, testatur Portoles *ad Molin. verb. Ganatum, ex num. 36. cum seqq.* idemque affirmat Cancr. *3. tom. variar. cap. 4. num. 74.* & novissimè de hac consuetudine in pluribus Italia locis testans Joan. Bapt. Luca *in theat. verit. & justit. lib. 4. part. 1. de servit. discurs. 37. num. 4. cum sequentibus.*

Et ita ostendit, quia similiter quodlibet aliud jus pascendi in alieno territorio præscriptione, aut consuetudine quæri potest, ut plene tractant, & quod tempus ad id desideretur, Decius *conf. 550.* Balb. *de præscript. 1. part. quest. 4.* Surd. *decis. 236.* & pluribus congestis Oter. *de pasc. cap. 18. per tot.* ubi ad nostra jura Regia; Capic. Larr. *decis. consultat. 83. ex num. 15.* & dicam infra de tempore huic præscriptioni requisite.

Circa quod nota tunc in nostro casu jus pascendi in terris privatorum, sublato tractu, omnibus communi præscriptione, aut consuetudine censi, cum communiter omnes absque alienius defensione in ipsorum terris hoc pascu promissum usi fuerint; † Nec aliquis dicat tali casu servitutem quem contra se ipsum adquisisse, sed quemlibet contra ceteros, & contra eum omnes: vel propriis die non servitutem, sed communionem inter eos inductam; dicit enim servitutis jus à commune, quia in illius præscriptione fructus, quam in istius proceditur; & ad alia in communionem inter plura oppida inducta, notant differentiam ex Capol. & allis Ursil. *ad Afflic. in decis. 290. num. 8.* Capiblanco. *de Baron. tom. 1. super pragmat. 11. num. 2.*

Secundò jure communi præfatum resolutionem limitata, nisi de communi omnium consensu vicinorum pascua hæc levatis fructibus, ad communitatem sint redacta, quia tunc rectè etiam inter eos pascendi communitas, vel servitus constituta censetur, quo casu quilibet quoad suum prædium consensisse, sive servitutem in favorem aliorum constituisse censetur, quod rectè fieri potest; † nam & quilibet alia juris pascendi servitus obligatione personali adquiritur, Gloss. *in l. ut pomum ff. de servitut. & in l. pecoris ff. de servitut. rusticor. prædior.* & passim notant DD. & extat nostra *l. 4. tit. 28. part. 3.* imò non solum expressa, sed etiam tacita voluntate juris pascendi servitus adquiri poterit, Alexand. *conf. 34. vol. 4.* Balb. *in tract. de præscript. 4. part. 5. part. princip. num. 10.* Luc. de Penn. *in l. diligenter, Cod. de aqueduct.* Cassan. *in consuet. Burgund. rubr. 14. §. 5. in gloss. si non par. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. c. p. 9. de jur. pascendi. n. 45.* Avendan. *de exequend. cap. 4. num. 22. & cap. 12. n. 10.* † Quia juris pascendi, vel alterius servitutis præscriptio nihil aliud est, quam ipsius constitutio ex tacita sive præsumpta eorum voluntate, contra quos præscribitur.

Nota tamen, quòd in præfatis, licet voluntate, sive personali obligatione jus pascendi, vel servitus debeat, non idèò personalis, sed realis erit, quia non intuitu personarum, sed pecorum, ut in his agris pascantur tales servitutes constituuntur, ut per jura *in l. pecoris, ff. de servitut. rusticor. prædior. l. 3. eodem tit. l. testatrix, §. Plures ex municipibus, ff. de servitut. vindictæ. l. 6. tituli 31. part. 3.* resolvunt Joan. Fab. *in §. Equè si agat. instit. de action. Cæpol. lib. 1. de servitut. cap. 2. & cap. de servitut. juris pascendi, D. Covarruv. præct. lib. 1. cap. 17. num. 10. vers. Sed quia,* qui tunc maxime loquuntur, quandò juris pascendi servitus competit, & respectum habet ad utilitatem alicujus prædii, videlicet, ut animalia, quibus prædium colitur in agro vicino depascantur; sed quod indistinctè pascendi servitus realis sit, & ad successores transeat, etiam si in nullius prædii, sed in pecorum solum utilitatem sit concessa, resolvit Oter. *de pasc. cap. 18. num. 9.* † Et ita indistinctè docent, ut juris pascendi, lignandi, aquam hauriendi, venandi, & similitum servitutes reales sint, Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr. 13. §. 5. num. 26.* Myfinger. *centur. 4. observ. 51.* Zilius *in tit. de servitut. rusticor. prædior. col. 3. & lib. 1. singul. respons. cap. 11.* Paris. *conf. 27. lib. 1. Meneses in lib. 2.*

lib. 2. num. 32. *Cod. de servitut. Hondedaus conf. 79. lib. 1. Longoval. in repetit. l. Imperium. part. 4. ff. de jurisdict. omn. judic. Ludovic. Lanar conf. 55. numer. 2. & cum multis contra alios resolvunt Jacob. Cancer. lib. 1. variar. resolut. cap. 4. num. 50. & 51. Cassanar. conf. 43. num. 12. Rendell. de pasc. part. 3. cap. 1. D. Juan del Castill. de usufr. c. p. 68. num. 18. & ad plura alia plenius dicam infra in 2. tom. hujus operis part. .... cap. .... ex num.*

73 Tertio præfatam principalem resolutionem, ut, levato fructu, adhuc spicæ, vel herbe sponte nascentis pasturas ipsius prædii fructus sit, ejusque domino privative competat, limita, & quidem singulariter quoad nos juxta infra dicenda intellige, ut de jure communi procedat, secus vero stante oppidorum aliquo statuto municipali, vel ordinatione, ut hujusmodi pascua omnibus oppidi incolis communia sint, quia si id tacite ex præscriptione, vel aliter inducta voluntate effici potest, ut dictum remanet, quanto magis ex expressa, & solemnî, quæ in his ordinationibus continetur, docet in specie noster Gregor. in l. 10. tit. 15. part. 7. in Gloss. *rastrajo*, Oter. de pasc. cap. 16. num. 4. ¶ Quæ ordinationes in aliquibus locis non ita indistincte, & absolute conditæ inveniuntur, ut statim, sublatis fructibus spicæ, & alia communia remaneant, sed ut prius certis diebus agri dominus duntaxat propria sua animalia ad depascenda grana ibi immittat, & quod ei ipso hoc tempore, pascua communia sint, ut animadvertit Gregor. ubi proxime, eamque sequitur Oter. *di. num. 4.*

75 Circa quæ statuta, sive ordinationes oppidorum, necnon, & consuetudines, aut conventiones, unum singulariter animadvertit, nullam in eis Regiam facultatem, sive licentiam requiri, sed sufficere incolarum voluntatem, quia licet multum inter DD. controversetur, an ad hujusmodi circa pascua publica conventiones, & statuta, licentia Regia necessaria sit, in nostro tamen casu extra dubium sine ea procedunt, quia non agitur de pascuo publico minuendo, sed potius de augendo; si quidem per ea jus illud, sive pascuatio privata, quæ jure communi dominis in suis agris, sublato fructu, cum aliorum prohibitione competit, ad communem pasturam reducitur, quod etiam nota ad consuetudinem, vel præscriptionem, ut facilius circa hoc procedat, quam si aliâs contra pascua publica præscriberetur, ad quæ facit doctrina Ursillis *ad Afflict. in decis. 290. numer. 8.* & Capiblanco. *de Baron. tom. 1. super pragmat. 11. num. 120.* de quibus supra.

76 Hæc quoque prima in partem hujus capituli, quando jure communi levatis fructibus, spicæ, vel alia remanentia in prædiis privatis, adhuc ipsorum prædiorum, seu dominorum fructibus sint, vel potius communia cuilibet ea depascere volenti remaneant.

77 Quoad secundam vero partem nostri capituli, quid, nempe, de jure nostro Regio circa hanc quæstionem servandum sit, habemus, expressa jura Regia in l. 13. & melius in l. 14. tit. 7. lib. 7. *Recopilat.* quibus hæc agrorum privatorum pascua post levatos fructus omnibus illius territorii communia remanere statuitur: corrigiturque per dict. l. 14. antiqua illa ordinatio Abulensis civibus in suis agris defensas facere, & pascua post amotas fruges prohibere permittens.

78 Quare nostra jura Regi magna ratione à jure communi recesserunt, vel sequuta fuere opinionem Joan. Fab. de quo supra in princip. hujus capit. eam generaliter in omni casu intelligendo, publica utilitate, videlicet, id exposulante, ut ita communia pascua inter oppidanos magis auerentur, ne aliâs per privatos dominos exteris vendantur, sive locentur: ¶ Et quia domini, fructu principali sublato, contenti esse de-

bent, & spicæ, vine utrumque racemos, aliæque remanentia pauperibus, viduis, & communi usui, in quos omnes includuntur relinquere, ut superius ex locis Sacre Pagine pro opinione Joan. Fabr. & Avendan. notavimus; quorum jure communi nempe sententiæ, ut hæc spolia communia essent, adhæserunt nostræ leges; ¶ quæ id principaliter corrigere voluerunt dominorum nempe inferiorum, aliorumque potentiorum abusum circa suas terras claudendas, earum pasturam, levato frumento, vel herbam naturaliter nascentem, aliis omnino prohibendo, quod apud nos terminos rotundos facere dicitur, qui in nihilo alio, quam in his prohibitionibus hujusmodi termini constituuntur, licet nullus ex nostris Regnicolis hujus verbi significationem, vel comprehensionem explicet, facit tamen de his terminis rotundis mentionem Avendan. *de exequend. part. 1. cap. 4. num. 6. vers. Et hoc est summè notandum, & cap. 12. numer. 19. vers. Nam si.*

Et hanc jure nostro Regio sententiam, ut eo inf. 81 pecto agrorum privatorum pastura secato frumento, communis remaneat, optime resolvit D. Covarruv. *præd. d. cap. 37. numer. 3. vers. Quidquid sit jure communi, qui dictam nostram Legem Regiam multum laudat, valdeque Reipublicæ convenit ait, idemque docent Avendan. de exequend. part. 1. cap. 12. num. 30. & cap. 4. num. 32. vers. Et ideo, Azeved. in dict. l. 11. numer. 5. & 6. Oter. de pascuis, cap. 16. num. 5. cum seqq. ¶ Qui bene ad dict. l. 13. animadvertit in num. 8. 82 generaliter quoad omnia oppida, & incolas hujus Regni servari debere, licet localis videatur, in terminis nempe Regni Granatensis, & privative, ac singulariter sancita circa eos, quibus ab invictissimis Regibus dominis Ferdinando, & Elisabeth, aliqui agri, seu termini in illo Regno fuerant donati; quia potius ratio, quæ in illa lege universalis fuit, quam ipsius legis verba, attendi debet, ut notavit quoque Azeved. ubi proxime, & passim comprobant nostri Regnicolæ ex vulgari doctrina Bart. in l. relegatorum, §. fin. num. 3. ff. de interd. & relegat. ¶ Et communi 83 Doctores dicto, quod imperatorum Prædii rescribens, cæteris quoque rescriptis videatur; ¶ Et quia 84 quotiescumque legis dispositioni, quæ alias ratione generali nititur, certa persona, vel locus adjicitur, propter frequentium foris actus in illi loco dispositio universalis remanet, nec restricta videtur, sed exemplificata tantum, ut in simili notat Petr. Rebuff. in tract. de nominat. quest. 5. num. 31.*

Quæ de jure nostro Regio resolutionem intellige, 85 & declara, nisi prædiorum domini id speciali privilegio, vel legitima præscriptione, videlicet, immemoriali habeant, ut hujusmodi pascua, fructibus collectis, exteris defendant, D. Covarruv. *di. cap. 37. num. 3. vers. Quidquid sit, Oter. de pasc. di. cap. 16. num. 5.* & fiant à contrario Doctores superius relati. ¶ Ideo apud nos domini inferiores, vel alii 86 privati suas terras frumentarias, vel alias, non obstantibus prædictarum legum Regiarum decisionibus, privilegio, vel consuetudine immemoriali, quæ idem importat, ab aliorum pastura, quoad spicæ, secato frumento, vel herbam naturaliter nascentem defendere poterunt, & ita eos terminos rotundos facere, ¶ qui in 87 his prohibitionibus principaliter consistunt, necnon ut conjicio (quia nullus, quem viderim ex nostris, quid sit apud nos terminos rotundos explicavit) in prohibitionem etiam venationis, piscationis, aucupii, juris aquandi, & similibus terrarum emolumentorum defensione, quæ jura, vel prohibitiones rectè privilegio, aut præscriptione immemoriali acquiri poterunt, ut in suo loco dicam infra in hac part. .... cap.

cap. ex n. ¶ Quæ tamen jura spicæ, nempe, venationis, & cætera prohibendi, cum inter se separata, & diversa sint, poterunt etiam aliqua, sine aliis privilegio, vel præscriptione haberi, imo in eis semper locum habet, & servanda erit vulgaris regula, tantum præscriptum, quantum possessum; quod animadvertere volui, quia in aliqua lite circa terminum rotundum probandum dubitari vidi, an ex quo aliquid ex prædictis non esset probatum in totum, probatio, etiam quoad alia plene probata, corrueret.

89 Nota etiam, quod ex privilegio tunc sine dubio probatur terminus rotundus, cum aliquod territorium, sive pars terræ alicui fuit concessa, antequam in eo aliquod oppidum esset, & consequenter antequam ipsi oppido per Principem assignarentur termini, intra quos invenitur terra concessa, quia nec cum tempore concessionis nullum jus in pascuis esse quæsitum, plenissime ex hac concessione ejus terra cum omni ejus pastura, & facultate eam prohibendi translata censetur, quin aliquod jus in ea populus postea erectus prætereundum valeat; licet secus, si fieret concessio post oppidi erectionem, & assignationem terminorum à Rege factam, vel ex consuetudine immemoriali observatam, quo casu pascua intra terminos, & territorium cujuslibet oppidi ipsius censetur juxta nostram l. 4. tit. 28. part. 3. & l. sigli 234. ut singulariter animadvertit Avendan. *de exequend. mandat. 1. part. cap. 12. n. 19.*

90 An autem vicinorum consensus sufficiat pro nostro pascuo publico Domino oppidi, vel aliis privative in suis agris, vel etiam in aliis reservando, dubitari poterat; in quo tamen articulo breviter resolvendum est, nullo modo sufficere, sed necessario licentiam Regiam ad id etiam requiri, docent generaliter in omni pascuo publico contra dominos inferiores, ne ex voluntate, vel consensu populi hujusmodi defensas in aliqua parte abique Regia licentia facere possint, Mexia in l. Tolet. in 9. fundament. 1. part. num. 69. & 70. Azeved. in dict. l. 13. n. 4. sequitur Hermosill. in l. 15. gloss. 2. ex num. 32. tit. 5. part. 5.

91 An autem incolarum omnium consensus ad id sufficiat, ut solum pro ipsorum vita, suorumque hæredum in vim pacti dominus loci, vel alius has defensas facere, sive privata pascua efficere possit, etiam Regia licentia non interveniente? Affirmative resolvit Avendan. *de exequend. 1. part. di. cap. 12. num. 30. & 31.* quem cum aliis sequitur Capiblanco. *de Baron. tom. 2. super pragmat. 11. cap. 73. ex num.*

92 10. ¶ Sed certe quidquid hoc de jure communi procedere posse videatur, de jure nostro Regio contrarium verius censeo, quia hujusmodi defensas facere, vel pascua communia prohibere tendit in præjudicium publicæ utilitatis, sive pastus, ideo per dicta jura Regia prohibitum, quare nec pro vita vicinorum, de ipsorum consensu, sine Regia licentia fieri posse judicarem: ¶ Ex qua ratione hujusmodi prohibitiones facere, ne in alienis fundo aliorum animalia pascantur de regalibus esse notat Selsè *decis. 74. num. 29.* Hermosill. in dict. l. 15. gloss. 2. n. 53. tit. 5. part. 5. & extat nostra l. 1. cap. 3. & cap. 8. tit. 14. lib. 3. *Recopilat.*

93 Quod etiam apud nos singulariter comprobari potest, ex quo generaliter pascua publica, quæ non in dominium concivium sunt, sed in usum tantum singularum, & maxime, quæ, levatis fructibus remanent, locari non possunt, etiam de consensu omnium vicinorum, sine Regia facultate, plene Bertrand. *conf. 1. tot. Avendan. de exequend. part. 1. cap. 4. num. 6. vers. Quod jure Regni, qui loquitur con-*

Lagunez de Fructib.

tra locationes herbarum agrorum privatorum, & foliorum vinearum post vindemiam. ¶ Quia id nihil aliud esset, quam defensas facere apud nos *deheser, y acor*, quod oppidis sine Regia facultate est prohibitum; ¶ Et ideo frequenter hujus Regni oppidis in nostro Supremo Consilio hoc pro arbitrio conceditur, ut tamen Regia, propriatque necessitates commodè subievare possint; ¶ Licet aliud sit in pascuis, vel terris propriis de Consilio, in quibus oppida non solum usum, verum etiam plenum dominium, ut cæteri privati in suis bonis, habent, quæ apud nos propriis de Concejo vocantur, quæ libere per concessa oppidorum locati extant, vel aliis poterunt, ut in hæc bona ad locationes distincti Oter. *de pasc. cap. 31. in princ.* ¶ Licet in primitivo casu locum de vicinorum solum consensu procedere posse aperte sentiat, sed contrarium in praxi servatur, ut plenius dicam infra in tom. 2. hujus operis part. cap. ex num. & dixi supr. ex num. 92.

Item circa præfatam jure Regio resolutionem, ut 99 collectis fructibus, pascua in agris privatorum communia remaneant, non inolegenter dubitari potest, an ex hoc agrorum domini ipsorum culturam mutare prohibeantur, si ex tali mutatione pascuorum communitas, sive antiquus status in aliquo diminuat, veluti si in terris frumentariis olivatum, vel vinearum plantatio fiat, sive aliorum arborum, ex quibus antiqua spicarum pinguis pascuatio extinguitur? In quo articulo prima facie resolvendum videtur, nullo modo hujusmodi agrorum cultura mutationes in præjudicium juris communis pascendi admitti debere, ex vulgari, & communi Doctorem regula deducta ex juribus, in l. Sabini. ff. commum. divid. l. locus, §. 1. ff. de usufruct. l. si via, l. si Præses, *Cod. de servitut. & aliis vulgatis juribus, ¶ Quibus passim notant DD. necnon quis in præjudicium servitutis, vel alterius juris ad aliam spectantis statum rei mutare possit, & in jure communi pascendi, ne dominus territorii possit pascua ad culturam reducere, vites plantare, vel quid aliud communitati juris pascendi præjudiciale facere, tenent Aymon. Craveri. *conf. 4. num. 6.* Roman. *conf. 47.* Avendan. *1. part. de exequend. cap. 4. num. 22. vers. Et semel adquisito, D. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 17. num. 11. vers. Sed & quoties, ubi alios plures congerit ejus addit. E. in. D. Larrera allegat. 100. Balm. *ed. de collect. quest. 120. novissime, & docte ad plura DD. Petr. de S. Ized. in l. cap. 24. cum seqq. tit. 14. lib. 3. Recopilat. ex n. 28.* ergo idem similiter in nostro casu dicendum videatur, ne videlicet agrorum domini in præjudicium juris pascendi, quod sublatis fructibus commune remanet prædiorum culturam immutare valeant.**

Sed adhuc, his non obstantibus, contrarium in nostro casu resolvendum est, & pro clariori expositione, & præfati dubii resolutione distinguendum, prout eleganter hic in re distinguit Cæpol. *de servit. rusticor. prædior. cap. de servitute juris pascendi, num. 26.* inter agram, nimirum, in quo quis habet jus pascendi servitute, vel alio speciali titulo constitutum, vel in quo jus pascendi ei competit ratione incolatus, vel habitationis in illo loco, ut puta in nostro casu, levatis fructibus, eo tempore, quo ager cultura vacat: In primo casu ait Cæpol. recte procedere communem Doctorem sententiam, de qua supra, ne domino statim agri in præjudicium juris pascendi mutare liceat, sed semper ad pascendum liberum, prout antea erat, habere debeat; secus vero in secundo casu, in quo omnia prædicta agri domino facere licebit, quia non ita

strictè jus pascendi in hoc casu competit, nec proprie ex aliquo jure formali servitutis, sed ex sola naturali, vel legis permissione, & hanc Cæpol. dictionem sequuntur D. Coartuv. practic. conclus. cap. 37. n. 4. l. b. ff. de Bardax. de offi. Gubernat. gener. quest. 5. n. 43. Lu. lovic. Castinat. conf. 44. n. 10. Cancr. tom. 1. variar. cap. 4. ex n. 75. Antonell. de tempor. legal. cap. 1. c. n. 4. Oter. de pasc. cap. 16. n. 11. optime doct. istius Joann. Baptist. Luc. in theaur. veritat. & justit. lib. 2. part. 1. de servitut. discurs. 37. n. 4. cum seqq. & discurs. 38. per tot. ubi etiam ad defensas, seu sepes, quibus privati suos agros frequenter claudunt.

102 Quibus pro urgentiori, clariorque ratione adde, permissionem legalem, de qua in nostro casu, ut, sublato fructu, pascuis in fundis privatis communis remaneret, originem habuisse ab illa opinione Joann. Fabr. & Cassan. de qua supra in princip. hujus capit. qui id tantum jure communi voluerunt, ut superius explicavimus, quoties fundi Domino non noceret, ut in ejus agro alias sua animalia depasceret, quo casu dominum talem pascuis defendere non posse, dixerunt ex vulgari regula, ut quis, quod sibi non nocet, & alteri prodest, teneatur facere, juxta dict. l. 2. §. 1. ff. de aqua pluvi. arcend. ideo nostræ leges Regiæ hanc sententiam Joann. Fabr. sequentes propter parum dominorum præjudicium, magnumque oppidorum, & Reipublicæ interesse privatorum agrorum pascuis levatis fructibus communia esse voluerunt, quare nostræ leges non intelligi debent, ut per hoc dominis libertatem pro libitu culturam agrorum: sive prioris status mutationem eis omni jure ratione dominii licitam prohibere censeatur; hoc enim in magnum dominorum esset præjudicium si suorum agrorum culturæ mutatio omni jure ratione dominii licita eis prohiberetur, & ita diceretur ratio opinionis Joann. Fabr. quam nostræ leges sequuntur facere.

103 Ultra quæ nostræ leges dum generaliter loquuntur, ut, sublatis fructibus, pascuis communis sit, intelligi debent, supposito statu prædiorum; si post amotas fruges aliquis pascuis remaneat, non vero, si ob justam prædii culturæ mutationem nulla pascuis, vel saltem sine magno domini præjudicio considerari possit, veluti si prædium claudatur, & hortus pomiferus fiat, quem nemini dominum, collectis fructibus, aperire debere, ut remanentia poma, vel alia spolia communia sint, patet, quia ex hoc magnum damnum domino sequeretur, cum forte arbores propter poma capiendâ non dominis devastarentur.

104 Sed licet hoc ex dictis rationibus verissimum sit; aliquando tamen vinearum, vel olivarum novæ plantationes, etiam in agris privatis apud nos in nostro Regio Senatu fieri prohibentur, si ex eis frumenti copia, necnon, & pascuis publicus, qui, levatis fructibus, aliis remaneret, valde minuatur, ut de hac prohibitione in pago illo Fertillissimo Civitatis Granatensis, vulgo *la Vega*, nuncupato, testatur D. Coartuv. practic. dict. cap. 37. n. 4. Sic denique; & ex qua ratione hujusmodi novas vinearum plantationes in Italia prohibita fuere tempore Domitiani Imperatoris ob frumenti majorem ubertatem; nimio enim vinearum studio, & lucro arva negligebantur, ut referant Suetonius in Domitiano, Philostratus in Apollonii Trajan. vita, Cælius Rhodigin. antiquar. lectio. lib. 11. cap. 11. & facit Plato lib. 2. de legib. in ultim. dialog. parte.

106 Pro coronide igitur hujus capituli unam novissimam, & altissimam, quia, & nimis frequentem ad præcipi quæstionem discutere non omitam: an videlicet, qui aliquas terras frumentarias, vel vinearias in unius oppidi territorio habet, ibique eas colit & feminat, sed alibi in loco convicino habitat, levatis hujusmo-

di terrarum fructibus, sua pecora pro pascendis spicis, vel aliis remanentibus immittere possit ipse solus, jure communi attento, quo agrorum dominis hæc pascuis privative competere diximus, vel simul cum aliis illius territorii inspecto jure nostro Regio, quo communia hæc pascuis remanent? Quam quæstionem novissimam diximus, quia nullus ex nostris, quos viderim, eam tangit in nostro casu, cum videlicet, de pascuis agrorum privatorum, levatis fructibus, agitur, quæ de jure Regio omnium incolarum communis est; nam licet *Burgos de Paz*, & *Hermosill.* proxime referendi rem tractent circa personas prædia in uno territorio habentes, & in alio habitantes, loquantur tamen circa diversa pascuis, ut sunt publica montium, aliarumque terrarum, quæ incolæ sunt, non circa nostra pascuis agrorum privatorum, inter quæ licet omnia apud nos jure Regio communia sint, magna tamen quoad nostram quæstionem est differentia, ut proxime vides.

Pro hujus igitur elegantis quæstionis resolutione, primo distinguendum censeo inter communia pascuis montium, vel aliarum terrarum publicarum, & inter pascuis agrorum privatorum post amotas fruges remanentia, & specialiter eorum prædiorum, quæ in uno territorio, in alio habitans habet, de quibus principaliter loquimur: In primo casu, licet ab his pascuis arceri debere videatur alterius territorii incola non solum de jure communi. Ex quo pascuis publica vicinis dumtaxat cuiuslibet territorii patent, ut per text. in l. tantum, §. Universitatis, ff. de rer. div. §. Universitatis insti. eodem, l. testatrix, §. 1. ff. de servitut. vindicet. tradunt Gloss. & DD. in l. sunt, ff. quod cujusque universit. Bald. in l. si municipales, eodem tit. Bertrand. conf. 51. Cæpol. de servitut. rusticor. p. aior. cap. de servitute juris pascendi, & cum aliis Oter. de pascuis, cap. 3. ex n. 5. sed maxime ex nostro jure Partiar. in l. 4. tit. 18. part. 3. in qua pascuis, aliarumque rerum publicarum commoda solum incolis, & habitantibus in illo loco tribuantur, ibi: *Ca todo ome, que fuere, y morador, puede usar de todas estas cosas sobredichas, & p. solo infra, mas los que fuesen moradores en otro lugar. no pueden usar de ellos contra la voluntad de los que morassen;* itemque lat expresse probatur in l. 4. tit. 11. lib. 5. Ordinar. & notant Avendan. de exequend. part. 1. cap. 4. n. 25. vers. Terminarum, cum seqq. Attamen tam de jure communi, quam Regio verius distinguendum censeo cum Burg. de Paz in l. 3. Taur. n. 391. & 392. inter animalia, sive pecora, quæ in nihilo fore prædiis illis in alio territorio stantibus deserviunt, sive profunt, ut sunt oves, & similia, & inter ea, quæ eorum culturæ sunt destinata, ut boves, mulæ, & alia jumenta aratoria, ut in primo casu procedant dicta jura communia, & Regia habitationem pro pascuis usu exigentia: secus vero in secundo casu, in quo optimo jure, & speciali ratione limitari debent, quia jumenta hæc aratoria, vel quibus aliter coluntur agri, utilitatem illi oppido afferunt, ex quo ipsius territorii prædia cum eis culta fructus producant, ex quibus persolvuntur decimæ in illo loco, & etiam gabelle: cum ibidem tales fructus venduntur, necnon, & ipse populus amplioribus fructibus abundat.

Quam Burg. de Paz distinctionem tam de jure communi, quam Regio, sequuntur Azeved. in l. 12. tit. 7. lib. 7. Recopilat. n. 2. Hermosill. in l. 15. gloss. 2. n. 38. tit. 5. part. 5. quibus adde locum Avendan. de exequend. 1. part. cap. 1. n. 11. vers. Aliquando in fin. ubi pro dominis alibi habitantibus in Regia Chancellaria aliquando judicatum refert, sed non exprimit circa quæ animalia, nec in qua pascuis specie, præfatam tamen Burg. de Paz distinctionem

inter

inter animalia relata in pascuis publicis, tenent Laurent. Calcan. conf. 31. col. penult. vers. Sic quod si non apparet, optime Hieronym. Portoles ad Molin. §. Ganatum, n. 33. cum seqq.

112 Qui hoc migis strinxit, ut solum cum prædictis animalibus aratoriis alterius incola in alieno territorio ob prædia ibi habita pascuis publicis utatur eodumtaxat tempore, quo prædia colit, sequitur Cancr. 3. part. variar. resolut. cap. 4. n. 64. & 65. Sed hanc restrictionem, & pascuis solum, quasi per transitum, non admitterem, quia in hoc nullus quidem extat favor; cuilibet enim transeunti pascuis publico suo equo, aut mulæ uti licere nemo dubitat: uberius ergo pascuis est concedenda in territorio prædia habenti, eaque in ipsius oppidi utilitatem, ut ceteri incolæ, colenti, & sic per totius anni tempus, quo aliorum oppidi animalia ad pascuis admittuntur.

113 In secundo vero casu dictæ principalis nostræ distinctionis de qua principaliter in præsentibus, cum nempe non in pascuis publicis montium, aliarumque terrarum publicarum versamur, sed in pascuis agrorum privatorum post levatum fructum, distinguendum censeo inter jus commune, quo talem pascuis prædiorum dominis, ut suarum terrarum fructus privativè competere supra resolvimus: & inter jus nostrum Regium, quo hujusmodi pascuis post amotas fruges communia remanere diximus: in primo casu extra dubium resolutio procedit, pascuis hujusmodi agrorum, ut ipsorum fructus, ad eorum dominos ubicumque habitantes, ut ceteri quoque fructus, expectare, poteruntque indistinctè sua quæcumque pecora, oves, jumenta, & animalia in his agris, sublatis fructibus, immittere, pro spicis, & herba naturaliter nascente pascendis, & ita singulariter in specie resolvit Capiblane. de Baron. tom. 2. super pragmat. 11. cap. 74. n. 14. & 15. ubi contra quendam Baronem id repugnantem decisum refert.

114 Nec huic de jure communi resolutioni obstare potest, quod hujusmodi agrorum domini alibi habitent, ut juxta proximam resolutionem jumenta solum aratoria, vel aliter culturæ prædiorum deservientia in eis depascantur, quia hæc habitatio, vel vicinitas non habetur in consideratione, nisi quoad usum pascuis publicorum, non vero quoad perceptionem fructuum prædiorum privatorum; nam hi ad eorum dominos quocumque loco habitantes sine dubio pertinent, quare cum de jure communi spicæ, & alia spolia post collectas fruges agrorum privatorum fructus esse, & ad ipsorum dominos spectare superius ex communi D. D. resolutione dixerimus; nulla in eorum perceptione, sive acquisitione habitatio exigenda erit, cum dominii ratio sufficiat.

115 In secundo vero casu, cum jure municipali, aut consuetudine oppidorum hæc pascuis post fructuum collectionem communia remanent inter incolas illius loci, major est dubitatio, an etiam in hoc casu agrorum omnium territorii alibi habitantes communitate ista cum ceteris vicinis illius territorii frui debeant, in hujusmodi agrorum privatorum pascuis, jam levatis fructibus, communibus redditis? & an cum animalibus tantum prædiorum culturæ deservientibus, vel etiam indistinctè cum omni pecorum genere? Et an in propriis agris dumtaxat, vel etiam aliis quoque aliorum vicinorum illius territorii, quoad similem spicaram pascuis?

116 In qua difficili quæstione, quam per multos ex nostris tractatam invenio; (loquuntur enim Burg. de Paz, Azeved. Cancr. Hermosill. & alii superius relati Langunez de Fructibus.

in nemoribus, montibus, & similibus pascuis publicis, non vero in pascuis agrorum privatorum noviter per nostras leges post levatum fructum ad communionem redacto.) In hac ergo quæstione primò facie dicendum videbatur habitatores alterius territorii, pascuis isto jure communi, & publico indistinctè frui debere in omnibus vicinorum terris, sed hoc cum jumentis solum aratoriis, & similibus culturæ prædiorum destinatis, prout in aliis pascuis montium, aliarumque rerum publicarum resolutum remanet, ex Burg. de Paz, Cancr. Hermosill. & aliis superius relatis: sed tamen, hac in suo casu resolutione non obstante, verius in præsentibus resolvendum censeo indistinctè in omnibus vicinis territorii agris alibi habitantes, sed aliqua prædia in illo territorio habentes sua animalia non solum aratoria, sed quæcumque alia pecora pro spica, vel herba naturali depascenda cum ceteris illius territorii vicinis immittere debere.

Cujus quidem resolutionis veritas, & ratio statim apparebit, si consideremus differentie rationem, & originem hujus pascuis in agris privatis cum aliis pascuis publicis montium, & similibus rerum, inter quæ quidem pascuis singularis ad rem differentia, optimaque ejus ratio in eo meo videri, constitui potest, quod pascuis universalitatem, & oppidorum, semper in suo principio, & origine, publica fuerunt, quia aliquod speciale jus in eis privatum habuerunt, eisque solum ratione vicinitatis, & incolatus competunt, ut superius probatum remanet; & ideo non mirum, quod alibi habitantes eis frui non debeant, etiam si aliqua prædia in illo territorio possideant, nisi cum jumentis ad hujusmodi prædiorum culturam deservientibus.

At vero agrorum privatorum post collectos fructus pascuis, eorumque communitas in nostro casu aliunde provenit, aliamque causam longe favorabilioram ipsis dominis habet: provenit enim ratione communitalis à lege, vel consuetudine inductæ; nam cum spicæ, & pascuis istæ, levatis fructibus, cuilibet agrorum privatorum domino, ut ipsius agri fructibus, privative jure communi competeret, inducta fuit à lege hujusmodi pascuis inter omnes agrorum dominos communitas, ut promiscue, & reciproce quilibet in aliorum prædiis indistinctè sua quæcumque pecora depasceret, inducta sic inter eos quadam generali, & reciproca servitate, sive communiione, cuilibet etiam lex componendo; quod ei de sua aliis privativa pascuis abstulit, communem eam aliis efficiendo; cum communitate, quam ei quoque in aliorum agris præstat: Juxta quæ in nostro casu nulla habitationis ratio ad pascuis ista considerari debet, sed dumtaxat reciproca communitas inter ipsos agrorum dominos inducta; quare cum pascuis prædiorum illius, qui in alio territorio habitat, incolis illius territorii quoad omnia pecora communis sit, necessario sequi videtur, & æquitatis, sive æqualitatis ratio exoptulatur, ut horum quoque incolarum, vel potius sociorum agrorum pascuis ei, licet, in alio loco habitanti, indistinctè, quoad omnia pecora communicentur, aliàs enim societas leonina esset.

Quibus addendum est, quod superius ad aliquid notavimus circa originem, & rationem nostrarum legum, vel alterius municipalis statuti hanc communionem inducentis, quod videlicet nostrarum legum dictionis ratio, & origo fuerit opinio Joann. Fabr. & Cassanæ, quos supra in princip. hujus capit. retuli, qui jure communi voluerunt, agrorum privatorum pascuis, aliis communia esse debere, quoties ex eo nullum præjudicium dominis sequitur.

vulgar. regula l. 2. §. 1. ff. de aqua plu. arcend. ideo juxta hanc Fabr. & Callan. doctrinam Avendan. & alii, de quibus supra, voluerunt quoque jure etiam communi pascua agrorum privatorum communia esse, quorum D. D. sententiam nostrae leges sequuntur fuere, pascua haec, aliis cujuslibet domini privata ad communiatem reducendo, non solum propter publicam utilitatem, sed etiam, quia nullum, vel parum praedictum ex hac communitate dominis infertur, ex quo licet quis ad pascuam sui praedii alios admittat, ipse ad aliorum quoque pasculationem in communione generali admittitur, & ita quodammodo cessat praedictum in contrarium ex hac communitate considerata per D. D. jure communi eam impugnantes. † Ergo juxta haec considerata pro ratione nostrarum, vel aliarum legum municipalium communiatem in agrorum privatorum pascua inducentium habitanti in uno territorio, in alio tamen sua praedia habenti, non est deneganda quoad omnia animalia, & tempus, communitas pascuorum in agris illius territorii, ubi sua praedia sunt, ut ita ei compensetur praedictum, quod patitur ex aliena pascua, & locum habere possit regula: *Quod tibi non nocet, &c.* dict. l. 2. §. 1. ff. de aqua plu. arcend. in qua principaliter Avendan. & alii D. D. hanc communiatem fundant, & etiam nostrae leges superius relatae; aliis quidem societas, sive communitas per nostras leges inter agrorum dominos inducta satis injusta, & leonina in hoc casu redderetur.

211 Sed ut nihil intactum relinquamus, unum quidem singulariter nota, quod quoties de jure communi in uno territorio habitans, & in alio praedia habens eorum pascua post collectas fruges frui vult, sua pecora in eis depascenda immittendo, prout de jure communi privative hoc ei in isto etiam casu competere diximus supra ex num. 113. id eum ita facere debere, ut in ingressu pecora, dum ad privata praedia ducuntur, in aliis locis publicis alieni territorii depasci non debeant, ut bene notat Capiblanco. de Baron. tom. 2. super pragmat. 11. cap. 74. num. fin. in fin. Ubi notabiliter, & singulariter animadvertit, quod ad vitandas fraudes animalia in via messoriam in ore portare debeant, ut in hoc casu ibi decisum testatur.

C A P. VIII.

A R G U M E N T U M.

Ancillarum partus, an ipsarum fructus sint? Et an saltem in redditu veniant? Consequenterque tractatur etiam de partuum ancillarum dotalium acquisitione, an inter alios fructus marito jure communi quaerantur, vel uxori restituendi remaneant? Et quid jure nostro Recopilation. quo omnes fructus, & redditus inter conjuges communicantur, an idem in ancillarum partibus dicendum sit? Et quid denique de partuum per bonae fidei possessorem acquisitione, an ejus statim, ut nati sunt, ut alii pecudum foetus fiant, vel usucapione aliqua indigeant pro intellectu difficultium jurium in l. 4. §. 4. & §. Fructus, ff. de usucapion. l. si aliena 10. §. Scævola,

ff. eodem, l. qui vas, §. Ancilla, & §. Ex furtivis, ff. de furt.

S U M M A R I U M.

- 1 *Questio, de qua in presenti, an ancillarum partus in fructu sint? antiquissima, & nobilissima inter Consultos rejertur controversia.*
- 2 *Proponitur sententia affirmativa, & fundamenta, cum num. seqq.*
- 3 *Haec de gravato post mortem hereditatem sine redditu restituere, ancillarum partus redditus nomine excepti censentur, ad text. in l. respondit 14. §. Haeres, ff. de usur. leg. Falcidia 24. §. Idem respondit 1. ff. ad leg. Falcid. & dict. num. 2.*
- 4 *Ancillarum partus in quartam Falcidia pendente conditione, aut die, ut ceteri fructus computantur, & dict. num. 3.*
Ponderatur magis specialiter ad rem, dict. l. 24. §. 1. dict. n. 4.
- 5 *Partus ancillarum dotalium inter virum, & uxorem, ut ceteri quoque rerum dotalium fructus, jure nostro Regio communicantur.*
- 6 *Fructus juxta Oldrad. & alios sunt emolumenta ex re, vel propter rem provenientia.*
Ancillarum partus magnam utilitatem in se continent, ibidem.
- 7 *Refertur contraria negativa Bruti sententia, & ut veriori, pro ea resolvitur.*
- 8 *Referuntur aliqua jura pro ea.*
- 9 *Adducitur, & ponderatur difficilis text. in l. deducta 58. §. Hereditatem, & in l. mulier 22. §. Sed enim 3. vers. Præterea, ff. ad Senat. Consult. Trebellian. in quibus, haec de gravato hereditatem sine redditu, vel simpliciter restituere, ancillarum partus non comprehenduntur, & n. 10.*
- 10 *Contrariatur haec jura cum dict. l. respondit 14. §. Haeres, ff. de usur. & cum dict. l. 24. §. Idem respondit, ff. ad leg. Falcid. de eorum declaratione infr. n. 22. cum seqq.*
- 11 *Posteriores Consulti Bruti sententiam sequenti fieri, & referuntur jura, in quibus de hac controversia.*
- 12 *Redditur ratio hujus negativae sententiae.*
- 13 *Fructus omnes, & omnia hominis causae in mundo creata exornatur variis Ethnicorum auctoritatibus, & dict. num. 13.*
- 14 *Extollitur hominis dignitas: magnum miraculum, & omnium creaturarum dignissimum dicitur.*
- 15 *Vnde originem habuisse Ethnici antiquiores dixerint, & alia hominis laudes.*
- 16 *Absurdum visum fuit, & dignitati humanae naturae contrarium, ut homo in accessum fructuum veniret, alique cederet.*
- 17 *Redditur alia ratio ex Ulpiano.*
Ancilla in id non habentur, nec comparantur, ut pariant, ibidem.
- 18 *Referuntur Doctores pro hac sententia, & plura remissive de materia.*
- 19 *Ancillarum partus, & si in fructu non sint, in redditu tamen computantur ad plura remissive.*
- 20 *Gravato haec de restituere hereditatem, exceptis redditibus, partus ancillarum in fideicommissis non continentur: secus si deductis fructibus.*
- 21 *Contrariatur circa hanc conclusionem difficillima jura in dict. l. respondit 14. §. Hereditatem 1. ff. de usur. cum dict. l. deducta 58. §. Hereditatem 4. ff. ad Senat. Consult. Trebellian. & dict. l. Falcidia 24. §. 1. ff. ad leg. Falcid. cum dict. l. mulier 22. §. 3. vers. Præterea, ff. ad Trebellian. & de eorum conciliatione cum n. seqq.*

- 25 *Solvuntur argumenta pro affirmativa sententia objecta, cum num. seqq.*
Ad primum, & secundum argumentum, dict. num. 25. & 26. remissive.
- 26 *Respondetur ad tertium ex diffinitione Oldrad. ad verb. Fructus.*
Fructus nomine verius juxta nostram diffinitionem ancillarum partus non comprehendit, ibidem.
- 27 *Inferuntur nonnullae ad praxim conclusiones ex principali hujus capituli resolutione, ancillarum nempe partus in fructu non esse, cum num. seqq.*
- 28 *Ancillarum dotalium partus constante matrimonio editi jure communi dotem argenti, nec maritus eos, ut aliarum rerum dotalium fructus, lucratur.*
- 29 *Idem servatur de jure nostro Regio Partitar. nisi ancilla emptionis causa estimata in dotem tradita fuerint.*
- 30 *Quid noviori jure nostro Regio Recopilationis servetur, quo quarumlibet rerum mariti, & uxoris fructus inter eos apud nos communicantur, & n. 32.*
- 31 *Tutor, vel curator, quibus de jure nostro Regio Fori decima fructuum rerum minoris pro administratione debetur, ancillarum partus decimare non debent.*
- 32 *Pecorum foetus apud bonae fidei possessorem editi, statim ipsius sunt, quin aliqua usucapione indigeant.*
- 33 *Ancillarum partus non aliter bonae fidei possessori adquiruntur, quam si usucapiantur.*
- 34 *Conciliantur difficillima jura in l. qui vas 48. §. Ancilla 5. & vers. Idem, & in pecudibus, §. Ex furtivis, ff. de furtis, l. 4. §. Lana, & §. Fructus, ff. de usucapion. dict. n. 34. cum seqq.*

212 **Q**uestio illa nobilissima, quam in presenti discutendam proponimus, an ancillarum partus in fructu sint, necne? Antiquissima fuit inter celeberrimos illos veteres, I. C. Brutum, Maniliam, & Scævolum, teste Cicerone lib. 1. de fin. bonor. & malor. illic: *An partus ancilla in fructu sui habendus differitur inter Principes Civitatis P. Scævolum, Marcumque Maniliam, ab hisque Marcus Brutus dissentit, quod, & acutum genus est, & ad usus civium non inutile, & constat ex Ulpian. in text. vulgari l. vetus fuit questio 68. ff. de usufruct. Publicius quidem Scævolo, & Marcus Manilius in fructu esse volebant: Brutus autem ab eorum opinione discessit, cujus sententia, licet jam ex illo tempore obtinuerit, ut testatur Ulpian. in dict. l. vetus fuit questio, & apud omnes Jurisconsultos in aliis juribus est recepta, ut infra videbis; attamen utriusque sententiae fundamenta, & Bruti resolutionem breviter proponam, ut ejus occasione aliqua etiam utilia ad praxim subiciam.*

- 1 *Primo, igitur pro parte affirmativa Publii Scævole, & Marci Manilii extat difficilis text. in l. respondit 14. §. Haeres, ff. de usur. ubi heredem gravatum, post mortem suam, restituere hereditatem sine redditu, partus ancillarum vivo heredem natos fideicommissis non contineri, sed ad heredem ejus, qui rogatus est, pertinere, Paulus respondit.*
- 2 *Et idem repetit Paulus in l. Falcidia 24. §. Idem respondit 1. ff. ad leg. Falcid. ubi, & quod in quartam, ut ceteri fructus partus computentur, si de lege Falcidia questio intercedat; † Quo textu fortius, meo videri, haec affirmativa sententia comprobari videtur, quia loquitur in simplici fideicommissis praedicta clausula, sine redditu non adjecta: ex quo Pauli responso praecise fundari videtur vulgaris juris regula, ut videlicet fructus fideicommissi, pendente die, aut tempore restitutionis, ad heredem gravatum pertineant, ita, ut in quartam imputentur, juxta text. in l. mu-*

lier 22. §. Si haeres 2. vers. *Alia causa est, l. in fideicommissaria 18. cum §. seqq. ff. ad S. C. Trebellian. ex quibus aperte constare videtur, ideo Paulum in dict. l. 24. §. 1. ancillarum partus, ante diem fideicommissi cedentes in eo non contineri, sed in quartam imputandos esse respondisse, quia eos, ut ancillarum fructus habuit.*

Secundo eleganter comprobari potest haec affirmativa sententia communi nostrorum pragmaticorum resolutione, quae habet, quod partus ancillarum dotalium, constante matrimonio in lucem editi, ut ceteri fructus rerum dotalium inter virum, & uxorem dividantur, juxta nostra jura Regia, & ita in Regio Granatensi Praetorio post longam controversiam judicatum, testatur Baeza de decim. tutor. cap. 25. n. 3. Villalobos in arar. commun. opinion. liter. D. n. 236. Azaved. in l. 3. & 4. n. 17. cum seqq. tit. 9. lib. 5. Recopilat.

Tertio comprobatur per consilium Oldrad. 24. in quo notabiliter ad nostram materiam dixit: *Fructum rei esse utilitatem ex re, vel propter rem quomodocumque provenientem; quam fructus diffinitionem cum aliis sequitur Gazzarel. decis. 34. n. 1. & 5. juxta quam partus ancillarum in fructu contineri, negari non posse videtur, si quidem magna utilitas, & emolumentum cum eis ex ancillis domino refertur.*

Sed his fundamentis minime obstantibus, praeva- 7 luit quidem contraria Bruti sententia, ne ancillarum partus haberetur in fructu, ut expresse refertur in dict. l. vetus fuit questio 68. ff. de usufruct. aqua, ut veriori, & communiter per alios Jurisconsultos sequuta non est recedendum; † Et ultra Ulpianum in 8 dict. l. vetus 68. hanc opinionem fuit sequutus G. jus in l. in pecudum 28. ff. de usur. idem Ulpian. in l. ancillarum 27. ff. de hereditat. petit. & per Iustinian. in §. In pecudum 37. institut. de rer. divis. & per alios Jurisconsultos in juribus proxime referendis

Nam ultra dicta jura pro hac negativa sententia 9 est text. expressus in l. deducta 58. §. Hereditatem, ff. ad S. C. Trebellian. ubi Papinianus, rogatum post mortem suam, exceptis redditibus, hereditatem restituere, ancillarum partus retinere non posse respondit, de qua resolutione bene Menoch. de arbitr. cas. 47. n. 16. & cum aliis late Carval. de legi. part. 4. cap. 3. n. 64. cum seqq.

Et ad eundem effectum idem aperte resolvit Ul- 10 pian. in l. mulier 22. §. Sed enim 3. vers. Præterea, dict. tit. ad Trebell. ubi in hereditatem restituere simpliciter gravato ita loquitur: *Præterea, si qui partus extant, & partus partuum: quia in fructibus hi non habentur.* † In quo text. Ulpianus, & Papinianus in dict. l. deducta, §. Hereditatem, ex diametro pugnant videntur, cum Paulo in dict. l. respondit 14. §. Haeres, ff. de usur. & in dict. l. 24. §. Idem respondit, ff. ad leg. Falcid. de quorum concordia proxime dicam.

Et insuper haec Bruti sententia comprobata, & 11 communiter fuit sequuta per alios posterioris seculi Jurisconsultos, ut constat ex text. in l. cum post. 69. §. fin. ff. de jur. dot. l. qui vas 48. §. Ancilla, vers. Ex furtivis, ff. de furt. l. mercedes 207. ff. de verb. signif. l. unice. §. Eumque, vers. Itaque, Cod. de rei uxor. action. l. 1. Cod. solut. matrim. & ex nostris juribus Partitarum in l. 23. tit. 31. part. 3. & in l. 21. tit. 28. eadem part. & aliis pluribus late congestis per D. D. pro hac negativa sententia proxime referendis.

Ratio autem hujus sententiae, ut principale ipsius 12 fundamentum referamus, ea singularis redditur à I. C. G. ijo in dict. l. in pecudum 28. ff. de usur. quia nimirum fructus omnes, & in mundo omnia contenta hominis causa Deus procreavit, ut observant Cujas

cius ad lib. 9. respons. Papinian. super dict. l. deducta, §. Hereditatem, ff. ad S. C. Trebellian. Marilius lib. 1. obferuat. cap. 12. & Divinae litterae multo excellentius praedicant, ut constat ex Genes. cap. 1. vers. 28. & Paul. 2. ad Hebraeos, vers. 8.

14 Quod, & satis perspicue agnoverunt quoque antiqui, licet sacrae nostrae Fidei lumine carentes ex Sthoicorum schola, ut eleganter animadvertit Lactantius de ira Dei, cap. 13, illic: Intelligit profecto, quam vera sit sententia Stoicorum, qui aiunt, nosira causa Mundum esse constructum, omnia enim, quibus constat, quaeque generat ex se mundus ad utilitatem hominis accommodata sunt, & Cicero lib. 3. de finib. Praclare enim Chrysippus inquit, caetera nata esse hominum causa & Deorum, & plenius distulit idem Cicero lib. 2. de natur. Deorum circa fin. ibi: Principio ipse mundus hominum causa factus est, quaeque in eo sunt, ea parata ad fructum hominum, & inventa sunt, terra vero fera frugibus, & vario leguminum genere cum maxima largitate fundit ea, ferarumque, an hominum causa gignere videtur? Quis de viribus, olivisque dicam, quarum uberissimi, & summi fructus nihil omnino ad bestias pertinent? Et paulo post: Totum licet animis tanquam oculis lustrare terram, mariaque, & omnia cernere, & spacia frugifera camporum, vestitusque densissimos montium, pecudumque pastus, nec verò tantum supra terram, sed etiam in imis eius tenetris, plurimarum rerum latet utilitas, quae ad usum hominum orta ab hominibus solis invenitur: & Senec. lib. 4. de benefic. cap. 5. & 6. & lib. 2. cap. 29. illic: Quanto facilius est ad contemplationem tot, tantorumque bonorum reverti, & agere gratias, quod nos in hoc pulcherrimo domicilio voluerunt secundas sortiri, quod terris praefecerunt, & Plin. in praem. lib. 7. natural. histor. Ubi in omnibus animantibus principium homini tribuit, cum eius causa videatur cuncta genuisse natura.

15 Quapropter hominis dignitatem merito extollunt Cassiodor. de anim. cap. 16. Senec. de vit. beat. ex vulgari partitione, cap. 32. & ut inquit Philosophus lib. 6. Ethy. cr. cap. 7. est omnium creaturatum dignissimus, & eorum optimum, quae sunt in mando, & ex eodem Senec. lib. 6. de beneficiis, & aliis à se congestis laetè, & pulchre proequitur D. Francisc. de Amaya in posthumo libello de los Desengaños de los bienes humanos, nuperrimè edito, cap. 3. per tot. Ovid. 1. Metam. hominem sanctus animal vocat, quod in caetera alia animantia dominatur, & Mercur. Trimegistrus magnam miraculorum eum appellat; † Et ultra alias dignissimas qualitates hominem cum Deo communem societatem habuisse, à caelestique aice originem habuisse notarunt Cicero lib. 1. de legib. illic: Homo animal est providum, sagax, acutum, memor, plenum rationis, & consilii praclarum quadam conditione generatum, & solum est, è tot animantium generibus particeps rationis, & cognitionis, est igitur homini cum Deo communis societas, & Juvenal satyr. 15. versus 142.

Separat hoc nos

A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sensum ingenium, divinumque capaces,
Sensum à caestis demissum traximus arce,
Cujus egem prona, & terram spectantia.

17 Quare juxta haec de hominis dignitate, & principalissima, omnium causa creatione dicta, absurdum visum fuit, & dignitate humanae naturae contrarium, ut homo Princeps rerum in accessionem fructuum veniret, alique cederet, cui omnia sunt creata,

ta, ut eleganter exprimit Gajus in dict. l. 28. ff. de usuris: Absurdum (inquit) videbatur hominem in fructum esse, cum omnes fructus rerum natura hominis causa comparavit, ut concordat nostra l. 23. tit. 31. part. 3. ibi: A quel para cuyo servicio fueron fallados los frutos de las otras cosas, no sería guisado, ni derecho, quel fuesse conrado por usufructo de otro.

Ultra quam principalem rationem, aliam etiam 18 adjecit Ulpianus in l. ancillarum 27. ff. de hereditat. petiti. Quia (inquit) non temerè ancilla ejus rei causa comparantur, ut pariant, unde diserte notavit Cujacius lib. 9. respons. Papinian. super dict. l. deducta, §. Hereditatem, ff. ad Trebellian. hominis causa factam hominem non fuisse, fructus enim ancillarum sunt operæ, l. 4. ff. de oper. servor. l. servi 21. cum seqq. ff. de usufruct. cum notatis supra cap. .... ex num. .... ad differentiam pecudum, quae ut soboles, & creationem faciant, & propter alios fructus emuntur.

Ex quibus in specie pro hac negativa sententia ancillarum partus in fructu non esse ad plures variosque casus, & quaestiones resolvunt ultra antiquiores in dict. l. veteris fuit quaestio, & aliis juribus superius relatis, & ultra Pichard. Baldum. Arnold. Winium, & alios repetentes in dict. §. In pecudum, insit. de rer. divis. Alexand. ab Alex. ind. lib. 1. dier. genial. cap. 10. Corral. lib. 5. Miscellam. cap. 8. Franc. Connan. commentar. jur. civ. cap. 2. lib. 4. num. 2. Cujacius in l. 4. §. Lana, & §. Haeres, ff. de usucap. sub lib. 54. ad edict. Paul. & in l. 9. ff. ad leg. Falcid. sub lib. 19. quest. Papinian. & in l. penult. ff. de option. legat. & in l. unie. §. Eumque, vers. Itaque, Cod. de rei. uxor. action. Donell. lib. 4. commentar. cap. 25. ubi alios congerit Olsald. lit. B. & lib. 8. cap. 25. Bieza de decim. tutor. cap. 23. num. 2. Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 30. ex num. 1. Menoch. de arbitr. centur. 2. cas. 49. bene Odofred. in tractat. de curator. bon. dand. tit. 1. cap. 3. ex num. 1. in tract. DD. tom. 17. fol. 216. col. 2. Petr. Barbos. in l. divorcio 8. §. Non solum, ff. solut. marim. Callan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 17. gloss. & faire les fruits siens, num. 15. fol. mii 731. Martienq. in l. 3. tit. 9. lib. 5. Recopilat. gloss. 5. ex num. 1. Spin. de testament. gloss. 23. num. 68. & seqq. Gasp. Rodriguez de ann. reddit. lib. 1. quest. 1. ex num. 1. Elcobar de ratioc. cap. 29. num. 20. Joan. Garcia de conjugal. quest. numer. 267. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. num. 108. Cathil. de usufruct. cap. 27. per tot. & ex modernioribus D. Amaya lib. 3. observat. cap. 1. §. 1. ex num. 1. & tot. Curranq. de part. cap. 3. num. 19. cum seqq. Gazzarel. decis. 34. num. 14. Fragos. de regimin. Reipubli. part. 3. lib. 7. disputat. 8. sect. 4. num. 77. Carval. de legitim. part. 4. cap. 3. num. 64. cum seqq. Gurb. ad constu. Messanens. cap. 1. gloss. 3. num. 15. Clarim. tom. 1. controvers. 47. ex num. 7. & 13. apud quos laetè ad partus ancillarum in fructu non esse resolutum invenies.

Unum tamen nota, quod licet partus ancillarum in fructu non sint; sunt tamen in redditu oblatiore hujus verbi redditus significationem, ut dixi supra cap. 4. ex num. 89. & probatur in specie per text. in l. Paulus respondit, §. 1. ff. de usur. & ita per hanc text. & per doctrinam Glossae in l. deducta 58. §. Hereditatem, ff. ad Trebellian. praedictam resolutionem ad plures quaestiones declarat Gisp. Rodriguez dict. quest. 1. num. 4. Callan. dict. gloss. & faire les, num. 15. Martienq. dict. gloss. 5. num. 1. & 2. Biez. de decim. tutor. dict. cap. 23. n. 2. & alii plures ex Doctoribus proximè relatis.

Ex qua declaratione inferitur, si haeres gravatus sit restituere hereditatem, exceptis redditibus, partus ancillarum in fideicommissis non contineri, dict. l. respondit 14. §. Haeres 1. ff. de usur. secus tamen, si rogaretur,

rogaretur, deductis fructibus, Imol. & Alexand. in l. mulier, §. Haeres, & in dict. l. deducta, §. Hereditatem, ff. ad Trebellian. Joan. Gutierrez de tutel. dict. cap. 30. num. 3.

22 Sed huic declarationi, & illationi, ex diametro obstrae videtur Papiniani responsio in dict. l. deducta 58. §. Hereditatem 4. ff. ad S. C. Trebellian. in qua expressè gravatum, exceptis redditibus, restituere; partus quoque restituere debere dicitur.

23 Pro cujus difficilis text. cum dict. l. respondit 14. §. Haeres 1. de usur. concordia valdè se torquent Doctores. Necnon, & pro conciliatione alterius difficilis text. in dict. l. Falcidia 24. §. 1. ff. ad leg. Falcid. cum dict. l. mulier. 22. §. 3. vers. Præterea, ff. ad Trebellian. nam in illa ancillarum partus inter fructus habentur, eosque per haerem lucrari, & in quartam imputari dicitur: in ista verò restitui, sive de eis rationem reddi jubetur. Quorum jurium maximè dict. l. respondit, & dict. l. deducta, conciliationem, ita difficilem putant, maximè Theorici, qui plene de eis tractant, ut Romanus in dict. §. Hereditatem, & ibidem Cujacius lib. 6. respons. Papin. insolubilem antinomiam inter has leges fateantur, & Baldinus magna difficultate oppressus in §. In pecudum 28. vers. Partus, num. 3. ait, ridiculum esse commentariis coloribus velle conciliare jura ex diametro pugnantia, cum non possint convenire aientia, & negantia per Jurisconsultos, quae adhuc inter ipsos disensitè circa illam, de qua supra inter Brutum, & Maniliam quaestione, Paulumque sequutum fuisse Manili perites, qui docebat partus in fructu esse, Bruto autem Papinianum adhæsisse, necnon, & Ulpianum in dict. l. mulier 22. vers. Præterea, ff. ad S. C. Trebellian. in qua sententia etiam residet postquam plures Accursi, & aliorum antiquorum distinctiones, ac concordias copiosè refert, & doctè confutat Odofred. dict. tractat. de curator. bon. dand. tit. 1. cap. 3. per tot. in dict. volum. DD. 17. fol. 236.

24 Sed cum jam Bruti, & Manilii contentio cessasset, utpote quia Bruti sententia obtinuerat, ut animadvertit Charond. lib. 2. verosim. cap. 3. & indicat Ulpianus in dict. l. veteris, in illis verbis: Veteris fuit quaestio, sed Bruti sententia obtinuit, responsio haec Baldini, Odofredi, & aliorum Doctorum ex diametro in his legibus Jurisconsultos pugnantem asserentiam, sustineri non debet; quare ne in aliorum sententiis repetendis immoremur, alias plures concordias, vide apud Franc. Connan. lib. 4. commentar. jur. Civil. cap. 2. num. 3. Menoch. de arbitr. centur. 2. cas. 49. ex num. 13. Spin. de testament. gloss. 18. ex num. 97. Rodriguez de ann. reddit. lib. 1. dict. quest. 1. ex num. 4. Genus in antinom. in quest. an partus sit in fructu, pag. mii 180. Carvall. de legitim. part. 4. cap. 3. num. 64. cum seqq. & novissimè de harum legum conciliatione tractat optimè scientissimus Dominus; & litteratus praceptor D. Joseph. Fernandez de Retes in sua celeberrima academica relectione de fructib. num. 19. Falgos. in dict. l. Paulus respondit, §. Haeres 1. in fin. ubi sublinendo praefatam declarationem juxta dict. §. Haeres, ut, videlicet; reddituum appellatione, ancillarum partus veniat, dict. §. Hereditatem, intelligit de partu, aut foetu submitiendo in locum demortuorum capitum, ut familia; vel grex maneret; ideoque ex hoc capite per haerem restituendos esse ait Consul-tus, non quia in verbo, sine redditu, dict. §. Hereditatem, partus non comprehendatur: Quam interpretationem, licet aliqua divinatione non careat, magis tamen receptam apud plures ex praecitatis invenio, & cum ea transit D. Franc. de Amaya lib. 3. observat. cap. 1. §. 1. ex num. 18:

25 Quae notatae principalis quaestiones verissima resolutione stante, nihil obstant fundamenta in contrarium superius adducta. Ad primam enim objectionem ex text. in dict. l. respondit 14. §. Haeres, ff. de usur. responsum habes ex dicta declaratione à num. 20. & 21. in quo casu procedit solum Pauli responsio juxta Connan. Donell. Cujacium, Amay. & alios Doctores super relictos apud quos, etiam vide intelligentiam dict. l. Falcidia 24. §. 1. cum dict. l. mulier. 22. §. 3. vers. Præterea, ff. ad Trebellian.

Ad secundam autem objectionem responde ex proxime dicendis à num. 29.

27 Tertium autem fundamentum deductum ex definitione verbi Fructus tradita per Olsald. in consil. 24. juxta quom, dum ait: Fructum rei esse utilitatem ex re, vel propter rem quomocumque proveniente, juxta quam definitionem, ancillarum partus in fructu computandos videri, dicebamus; ex quo magna quidem utilitas, & emolumentum ex hujusmodi partibus ancillarum dominis resulet, sed argumentum hoc faciliter dilui potest ex laetè per nos dictis supra cap. 1. per tot. & praecipue ex num. 18. ubi plene definitionem Olsaldi, & aliam Ryminaldi confutavimus, ex quo in eis ancillarum partus comprehendebant, nostramque definitionem ibidem fundavimus, à qua per verba ad usum hominis ei adjcta optimè manent exclusi, ut ibi videre poteris.

Ex qua praefata nostrae principalis quaestiones resolutione, ut nimirum, ancillarum partus in fructu computari non debeant, aliquas utiles ad praxim conclusiones breviter inferam.

29 Primum ergo inferitur maritum, licet, constante matrimonio rerum dotalium omnes fructus pro oneribus matrimonii jure communi lucratur, l. dotis fructus ff. de jur. dot. l. pro oneribus, Cod. eodem tit. partus tamen ancillarum, cum in fructu non sint, ad eum non pertinent, sed potius ad uxorem dominam, ut jure communi expresse deciditur in l. 1. Cod. solut. marim. l. unie. §. Eumque, vers. Itaque, Cod. de rei uxor. action. sive constante matrimonio, sive post divorcium, natus, quia semper dotem augent, l. si marito 32. §. fin. ff. solut. marim. ut resolvant Biez. de decim. tutor. cap. 23. num. 7. Petr. Barbos. in dict. l. divorcio 8. §. Non solum, num. 20. & 21. ff. solut. marim. Joan. Gutierrez de tutel. & cur. part. 3. cap. 30. num. 9. & 10. Joan. Garcia in tractat. de conjugal. ar. quest. num. 107. & 196. Gasp. Rodriguez de ann. reddit. lib. 1. quest. 1. ex num. 1. Muñoz de Elcobar de ratioc. cap. 9. num. 20. Giurb. ad constitut. Messanens. cap. 1. gloss. 3. num. 15.

30 Et idem statuitur in nostra Lege Regia 20. tit. 11. part. 4. quae distinguit inter ancillas, quae in dotem inestimatae marito fuerunt traditae, de quibus praedicti Doctores intelligi debent, & inter eas, quae emptio-nis causa fuerunt aestimatae, ut omne periculum ad maritum spectaret, & solum ad aestimationem adstrictus maneret, & in illis ait nostra lex iuri communi concordans, earum partus ad uxorem pertinere, licet secus in istis; quia propter aestimationem ancillae in dominium mariti transferunt, ex quo merito earum partus ad eum spectant.

31 An autem haec juris communis, & Regii Partitarum resolutio procedat etiam noviori jure nostro Regio Recopilationis attentò, vel potius inter virum, & uxorem ancillarum partus dividi debeant, ut caeteri tam mariti; quam uxoris rerum fructus, & alia constante in matrimonio superlucrata dividantur, juxta nostras Leges Regias 23. Styli. l. 1. tit. 3. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 4. lib. 5. Ordinament. quae noviter extant in l. 2. cum seqq. tit. 9. lib. 5. Recopilat. magna est altercatio inter nostros Regnicolas;

Regnicolis, nam, his juribus non obstantibus, ancillarum partes adhuc juxta jus commune uxori, vel marito, si ejus ancilla sit, reverteri debere, quin inter eos communicentur, tenent Joan. Garcia de conjugal. acquesi. num. 167. & 196. quem sequitur licet prædictum legum mentionem non faciat, M.ñez de Esobar. de ratiocin. cap. 29. num. 20. aliter Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. num. 168. in qua etiam sententia relidet. G. pa. R. d. g. z. de am. redd. lib. 1. quest. 1. ex num. 7. si quidem ex num. 8. l. è, & pluribus fundamentis ad dictam eam defendit.

32 Sed quod d. Doctores isti teneant, contrariam tamen sententiam, utentio uxori jure nostro Reopilationis, verioris, & communioris existimo, imò partus ancillarum, ut ceteros fructus, & quæcumque constante matrimonio superfluentia, inter virum, & uxorem, hodie apud nos dividendi debere, ex quo licet fructus non sint, in redditu tamen veniunt, ut dictam remanet; quare ob generalem prædictarum Legum Regiarum dispositionem, in quibus non solum fructus, ut jure communi servabatur, sed & quoscumque redditus, & augmentum, aut lucrum communicari inter virum, & uxorem statuitur, & præcipue in dict. l. 4. tit. 4. lib. 5. Ordinam. & in l. 5. tit. 9. lib. 5. Reopilation. ita in specie resolvunt, & consuetudine Hispaniæ servari testatur doctissimas Gregor. Lopez in l. 25. tit. 11. part. 4. G. off. Otro si del marido, Villalob. in ara. communior. opinion. liter. D. num. 236. Joan. Guierrez de tutel. part. 3. dict. cap. 29. num. 13. Spin. de testam. dict. gloss. 13. num. 69. Baeza de decim. tutor. dict. ca. 3. num. 15. & 7. Ubi in Granaterli per or o judicatum vidisse testatur, & dem, licet non sit expressè, tenet M.ñez in dict. l. 5. Recopilat. gloss. num. 1. & 2. & Azaved. in l. 3. & 4. dict. tit. 9. lib. 5. Recopilat. numer. 18. quantumvis in numer. 17. in fin. aliqua dubitatione non carere dicat.

33 Secundò ex præfata principali resolutione, ut ancillarum partus in fructa non sint, utiliter ad praxim inferitur, tutorem, vel curatorem, quibus de jure Regio per l. 2. tit. 7. lib. 3. fori, decima fructuum rerum minorum pro administratione competit, ancillarum tamen partus decimæ non posse, quia non habentur in fructa, ut plerè resolvunt pluribus objectionibus respondentibus Baeza de decim. tutor. dict. cap. 23. per tot. Joan. Guierrez de tutel. dict. cap. 29. tot. Escobar de ratiocin. cap. 9. num. 20

34 Tertio etiam inferitur, quòd licet fetus pecorum, quia in fructa sunt dict. l. vetus fuit questio, §. 1. ff. de usufruct. l. in pecudum 28. de usur. statim, ut sunt et titi apud bonæ fidei possessorem, ipsius sunt ex generali regula l. bona fidei 48. ff. de adquirend. rer. domin. & per jura specialia in §. fin. ejusdem leg. l. 4. §. Lana, ff. de usucapion. l. qui vas 48. §. penult. ff. de furt. quin aliqua usucapione bonæ fidei possessor indigeat, quia juxta vulgarem regulam, quod nostrum est amplius nostrum fieri non potest, Donell. lib. 5. commentar. jur. civil. cap.

35 26. Partus tamen ancillarum, non aliter bonæ fidei possessori adquiruntur, quàm mediante usucapione, ut eleganter respondit Ulpianus hanc differentiam inter fetus pecorum, & ancillarum partus constituens in dict. l. qui vas, §. Ex furtivis ff. de furt. & docent optimè pro conciliatione prædictorum jurium, & conclusionis ex eis delectæ tum §. Ancilla §. & vers. Idem in pecudibus, dict. l. qui vas, & cum l. 4. §. Lana, & §. Fructibus de usucapion. & cum l. si aliena §. Scævola, eodem tit. Franc. Connan. lib. 3. commentar. cap. 15. num. 3. Donell. lib. 5. commentar. cap. 26. ubi alios refert. Osuald. liter. Z. Genus in ejus antinom. pag. mibi 300. Benedic. Pinel. lib. 2. selectar. cap. 1. num. 64. cum

sequ. Ant. Pich id. in §. In pecudum, num. 2. instituit. de rer. division. Am. y. lib. 3. observat. cap. 1. §. 1. ex num. 33. Carranç. de part. cap. 3. §. 1. ex num. 11. et si aliter sentiat magnus Cujacius in dict. l. 4. §. Lana, qui magna difficultate oppressus, in dict. vers. idem in pecudibus, negationem a lit. legens, non idem, quem sequitur Gothofred. in d. ff. ver. Idem, & Anton. Faber. in l. si ego 11. §. 4. ff. de public. in rem action. sed contra fidem omnium Pundictarum; quare metiò hanc interpretationem, sive emendationem rejiciunt Joan. Rober. Aurelian. lib. 1. receptar. lectio. cap. 6. & lib. 1. animadvert. cap. 22. Ochoman. lib. 6. observat. cap. 24. Joan. Goddeus in l. part. 2. num. 12. ff. de verb. signific.

Quintimo, & ipse doctissimus vir Cujacius ab hac opinione, & emendatione destitit lib. 15. observat. cap. 26. qui substituendo vulgarem editionem ad verba illa, idem in pecudibus, optimè duos casus proposuisse, ait Ulpianum in dict. §. Ancilla. Primum circa partum conceptum, & editum apud bonæ fidei possessorem, ut non sit furtivus; secundum, ut possit uticapi: ad quorum primum sequenti verba, idem, & in pecudibus servandam est, quod in partu, referenda esse inquit Cujacius ad effectum, ut sit fetus furtivus, si apud bonæ fidei possessorem concipitur, & edatur, uti nec partus, non vero ad secundum casum, ut uticapi possit, quia, si statim, ut natus est pecorum fetus bonæ fidei possessori adquiritur, juxta eundem Consultum in vers. sequent. ex furtivis, non potuit illa verba: idem, & in pecudibus, ad casum superius ut usucapionis referre: & hanc interpretationem tradidit quoque Benedic. Pinel. lib. 2. selectar. cap. 1. num. 85. & ante eos originaliter Accursius in dict. ver. Idem, in fin. sequiturque, & plerè eam defendunt ab impugnatoribus Joan. Robert. lib. 3. observat. cap. 1. §. 1. ex num. 26. Am. y. dict. §. 1. numer. 33. Carranç. in locis citat. num. 16.

CAP. IX. ARGUMENTUM.

Protocollorum emolumenta, seu commoditates ex eorum exemplationibus redactæ. Utrum ipsorum fructus sint? Et consequenter usufructuario omnium bonorum, vel officii Tabellionatus pertineant? Aliaque de protocollis, seu registris Tabellionum, & à quibus, eis decentibus exercenda competant? Juxta nostram leg. Reg. 24. tit. 25. lib. 4. Recop.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur hujus capituli questio utrum protocollorum commoditates, sive sportula pro exemplatione instrumentorum in fructu haberi debeant?
2 Refertur Bartol. negativa sententia: cum duobus sequentibus.
3 Hujusmodi commoditas renasci non videtur. Instrumenta, sive exempla semel per tabellionem edita, sive concessa, iterum nisi ex magna causa, quia deperdita fuerint, non concedenda, ibidem.
4 Uxori, seu alii, cui usufructus omnium bonorum fuerit legatus, commoditates istæ, vel sportula non debentur.

- tur, juxta Bart. & aliorum sententiam: dict. num. 3. & 5.
6 Refertur contraria affirmativa opinio: & num. 7.
7 Protocollorum commoditates, licet non proprie, improprie tamen latiori verbi Fructus significatione fructus videntur.
8 Refertur quadam distinctio, & concordia Bald.
10 Declaratur per aliam notabilem distinctionem Iasonis inter legatum generale usufructus omnium bonorum, & speciale protocollorum tantum.
11 Baldi distinctio nihil à sententia Bart. differt. Res qualibet, aut pecunia usufructuario omnium bonorum tradenda, ut ea utatur, ac fruatur, ibi.
12 Refellitur in hoc contraria sententia Petr. Barbof. & num. 13.
14 Resolvitur pro Bart. sive Baldi sententia. Declaratur, ac intelligitur contraria affirmativa opinio, ibi. Sportula pro scripturarum exemplatione inter fructus habenda si talia protocolla sint, ut pluries ex eis deducantur scriptura, ibi.
15 Et si durante vita Notarii, vel post ejus mortem per heredes, aut substitutos tabellionatus officium exerceatur, novaque instrumenta conscribantur, sive renoventur.
16 Ex his exemplationibus, tanquam ex fructibus, decima tutori debetur.
17 Quid hodie de protocollis fiat jure nostro Regio in leg. 24. tit. 25. lib. 4. Recopilation. mortuo Notario, sive tabellione alicujus Concilii, oppidi; aut numerario.
18 Tabellionatus officium emptum, vel à Rege concessum cum protocollis in successores transit per eos exercendum, vel per substitutos ex speciali concessione.
19 Pupillo si in hoc casu propter administrationem, aut locationem officii tabellionatus aliquid pendatur, decima ex hoc tutori debetur.
20 Tabellionatus officia, sive protocolla, si ad successorem non transeant, in bonis præ defuncti tabellionis non communicanda.
21 Limita, stante consuetudine, ut hoc protocolla assignentur, & sic estimata successor in officio tradantur, estimatione heredibus defuncti præstita.
22 In hoc casu hujus estimationis medietas uxori defuncti tabellionis debetur. Idem si protocolla vindantur ibi.
23 Et in pecunia ex exemplatione redacta interim quo protocolla successor tradantur.
24 Imo pecunia in hoc medio tempore ex exemplationibus redactam successor potius in officio, quam heredi, vel uxori defuncti deberi videtur.
25 Notariatus officio, sive protocollo legato, si heres antequam id legatario traderet, instrumenta aliqua ediderit, commodum, quod exinde perceperit legatario reddere tenetur.

rum uxori, vel alicui legato protocollorum sportulæ, seu commoditates pro dicta exemplatione tantum fructus ad uxorem, aliumve legatarium expectent? Et pluribus rationibus nullo modo commoda hæc inter fructus connumeranda, nec ad legatarium, vel ad alium fructuarium expectare resolvit: † Et præcipue quia semel talis commoditas percipitur, nec iterata vice renascitur, cum ex protocollo unum tantum exemplum deduci possit, nec aliud nisi ex magna causa concedatur probato nempe instrumentum semel editum perditum esse, ut ex l. si quis ex argentarii, §. fin. in fin. ff. de edend. notat Bart. in dict. §. Nihil interest, quæ instrumentorum perditio cum non sit verosimilis nec regulariter accedat, non est spectanda, seu in consideratione habenda ad text. vulgarem in l. inter stipulantem, §. Sacram, de verb. obligat. ut ejus spe certa aliqua renascentia spectari valeat.

Et opinionem Bart. sequuntur Corraf. in dict. §. Si vir, in princ. column. 1. Aretin. col. 6. & ibidem Jasson. num. 6. Ange. in rubric. de usur. & in dict. l. quadam, §. Nihil interest, ff. de edend. Paul. de Montepico in l. Tuia cum testamento, §. fin. n. 113. in fin. ff. de legat. 2. & hanc doctrinam per antiquiores communiter receptam, tradit Socin. conf. 10. n. 4. lib. 1. Boer. decis. 19. n. 5. & decis. 224. n. 4. Vincent. Carroc. de locat. & conduct. sexto gradu, quest. 10. n. 48. fol. 233. Achilles de P. droch. conf. 7. n. 186. & eam indistincte sequitur Simon de Pæcis de interpret. ult. volum. lib. 4. interpr. 22. fol. 334. Petr. Barbof. in dict. l. si vir, n. 37. & 38. Sord. conf. 57. n. 23. Guizar. decis. 34. n. 17. Niger de laudem. tom. 1. quæst. 13. n. 18. & 19.

Alii vero contrariam sententiam, imò quod fructus sint, & ad uxorem, vel ad alium fructuarium pertineant docent, Paulus de Castro, in dict. §. Si vir, n. 3. ibi Daaren. in princ. & ad fin. Gaillem. Benedic. in cap. Rainumius, de testament. verb. Cetera bona, n. 27. vers. Sed advertatis Franc. Marc. quæst. 856. part. 1. Joan. Garc. de expens. cap. 23. n. 1. ver. Unde illud, juncto n. 3. Escobar. de ratiocin. cap. 29. à n. 5. & 7. G. rond. de gabell. part. 2. §. 1. n. 1. & n. 27.

Cui opinioni favere illud videtur, quod quamvis dictæ protocollorum utilitates proprie fructus dici non possint, quia saltem in suo gerere non renascuntur, attamen improprie fructuum nomine venire, videntur, quia & reddituum, proventuum, seu obventionum latiori appellatione comprehendi asserunt Girond. de gabell. part. 2. §. 1. num. 2. ubi & quod in legato usufructus omnium bonorum veniant, idem Gaspar. Roderic. de annuis reddit. lib. 1. quest. 1. n. 13. Joan. Garc. in tract. de conjugal. acquesi. n. 69. & de expens. cap. 23. num. 1. vers. Unde illud sic intelligend. junct. num. 3. Boer. decis. 224. Escobar. de ratiocin. cap. 29. à n. 5. & 7. & idem sentit Baez. de decim. tutor. cap. 25. à n. 22. ubi postquam pro opinione Bart. resolvit in n. 27. ex gloss. in cap. grandi. verb. De redditibus, Angel. in rubric. de usuris, asserit contrarium videri tenendum ex eo, quod reddituum, & obventionum nomine protocollorum commoditates comprehendantur.

Inter quorum Doctorum varietates Bald. in l. divortio, §. Si fundum, ad medium, ff. solut. matrim. & in l. 1. n. 17. Cod. de fructib. & litium expens. pro concordia asserit, commoditates istas ad uxorem, seu legatarium usufructus, tanquam fructus, hoc est irrevocabiliter non pertinere, & ita procedat Bartol. opinio negativa: at vero præcenniam ex exemplatione protocollorum ad eum pertinere docet, ut ea pro sua vita uti ac frui possit, sicuti alia pecunia hereditaria, & sicuti nominibus debitorum in Calendario contentis usufructuarius omnium bonorum uti debet.

PRæcedentis capituli questionem aliam subjungimus, videlicet an Protocollorum commoditates, sive sportulæ pro exemplatione, aut translatione instrumentorum ipsorum fructus sint? † Nam similiter hoc ex eadem ratione ob quam in lapidicinis dubitari in cap. seq. dicemus, nimirum an renascentiam habeant, vel non? Etiam in his protocollorum emolumentis per Doctores dubitatur. Quam questionem disputat Bart in l. divortio, §. Si vir infundo, n. 3. solut. matrim. & in l. quadam, §. Nihil, n. 6. ff. de edend. & inconf. 50. n. 6. in quibus locis quaerit etiam utrum usufructu omnium bonorum Lagunez de Fructib.

rem reddi posse, afferens, cum num. antecedent.

- 9 Et istam concordiam sequuntur Jason. in dist. §. Si vir, a num. 5. Fulgos. & Angel. in l. quadam, §. Nihil ff. de edend. Ubi singulariter limitant, & intelligant in leg. generali usufructus omnium bonorum, sedes si specialiter protocollorum; quia tunc de mente testatoris eorum proventus, & utilitates pro exemplatione ad fructuarium pleno jure, ac irrevocabiliter expectabunt, & idem docet mirabiliter Alexand. in dist. §. Si vir, num. 5. & doctrinam Baldi sequuntur Mantica de conjunct. ultimar. volunt. lib. 9. tit. 6. num. 15. bene Joann. Gutierrez. de tutel. part. 3. cap. 27. num. 30. & 31. Cavalcan. de usufruct. mulier. relict. num. 88. Castill. de usufruct. cap. 36. num. 43. Ubi in praxi omnino servandam est rit.
- 11 Sed certe, ut conjicio hæc Baldi, & sequacium opinio nihil in effecta differt a sententia Bartoli quoad nostram principalem questionem, an prædictæ utilitates fructus sint, vel non? nec amplius addit quam quod pecunia ex protocollis redacta cum fructus dici non possit, tanquam bona principalia ad legatarium usufructus pertineat, ut ea, sicut cæteris rebus hæreditariis fructuarium utatur, ac fruatur; quod nec Bartol. negavit, nec certe posset, & quidquid dicat Petr. Barbof. in dist. §. Si vir, num. 37. in fin. ubi in il. Bald. refutat ex eo quod ait, usufructum uxorem, vel legatarium prætereundere non posse in his rebus, quæ nomen fructuum respuunt.
- 13 Sed meo videri manifeste in hoc flillitur Doctissimus Alioquin vir, & Magister; quia imo nihil certius est quam quod in legato usufructus omnium bonorum omnes res hæreditariæ, quæ principaliter, ut substantia hæreditatis considerantur, comprehendendi debent, & legatario ad fruendum sint redenda, ut docent ex l. quoties, in fin. ff. de usufruct. & ex aliis juribus Mantie. dist. tit. 6. num. 2. nec aliquod medium considerari potest, ut prædictæ commoditates, nec ut fructus, nec ut res hæreditariae considerentur.
- 14 Quæ propter in hoc opinionum discrimine, retenta, ut veriori Bartol. sive Bald. sententia, ex superiori urgentissima ratione pro ea adducta, secunda contraria Paul. de Castr. Joann. Garcia, Escobar, & aliorum opinio intelligi, aut concordari poterit, juxta ejusdem Bartol. in dist. §. Nihil interest, ad suam sententiam notabilem limitationem, cum videlicet talia sunt protocolla, ut ex eis pluries scripturæ deducantur, ut sunt libri statutorum, reformationum, & similia, quo casu sine dubio sportulas inter fructus connumerandas, concludit Bartol. quem etiam sequitur Alexand. in eodem §. Nihil interest.
- 15 Ex qua notabili, ac singulari declaratione similiter inferatur, quod si durante vita ipsius Notarii, vel post ejus mortem, si tabellionatus officium, cum omnibus suis protocollis ad ejus heredem, vel filium ex privilegio transferat, ita ut per eos vel eorum substitutos exerceri possit, si igitur (inquam) in his casibus, non solum instrumentorum exempla transferantur; sed & alia nova instrumenta apud eas iterata vice conficiantur, tunc exemplationes, & alia protocollorum utilitates absque dubio fructus erunt, quia & renascuntur, & substantia rei ob renovationem incomsumpta remanet; & ideoque in hoc casu decimam tutori ex talibus exemplationibus, tanquam ex fructibus deberi, doctè docet Bacz. ita intelligend. de

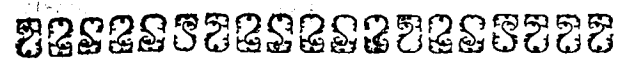
decim. tutor. cap. 26. num. 28. quem sequitur Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 27. num. 33.

Quod tamen hodie oblique controversia procedit cum ex nostra l. 24. tit. 25. lib. 4. Recopil. noviter cavetur: quod, mortuo, aut privato, seu renunciante tabellione aliquo Consilii Regii, aut oppidorum, vulgo de Ayuntamiento, vel etiam ex Regni numerariis, omnes scripturæ protocolla, seu registra ad successorem in officio pertineant, ita ut nec amplius in Notarii bonis computari debeant, ut docent ibi Azaved. & Gutierrez dist. cap. 27. num. 34. & 35. & 18 Nisi emptum officium habeatur; nam tunc in heredem exercendum transit, si Notarius sit, vel in substitutum, si substituendi facultas in alienatione, seu Principis concessione data sit, ut frequenter in hac Curia Regia videmus.

Quare, & in hoc casu si pupillus in aliquo tabellionatus officio succedat, & ex decreto, seu privilegio Consilii, ut adoleat, id administret, quidquid ex tali administratione per pupillum percipiatur, in fructu esse, & ex eo decimam ad tutorem expectare certissimum est, ut probant B eza, & Gutierrez. ubi supr.

Si vero ad alium quam ad pupillum, vel Tabellionis heredem prædicta officia jure pertineant, veluti Regii Consilii, vel similia, ipsorum utilitates, & protocolla in bonis prædefuncti Tabellionis connumerari non possunt, cum ad successores in ipsis, non vero ad ejus heredem, ex dist. l. Regia pertineant, ut antea servabatur, ut docent Avendan. respons. 38. verif. fin. Azebed. in dist. l. 24. n. 2. Gutierrez. dist. cap. 27. num. 34.

Quod tamen notabiliter limita, stante consuetudine, ut registra, aut protocolla Tabellionis mortui, aut renunciantis per duos alios Tabelliones æstimentur, & sic æstimata, & prædicta æstimatione heredibus defuncti relicta, aut præstita, successori in officio, vel aleri tradantur juxta text. in l. 31. tit. 20. lib. 2. Recopilat. ut docent Azebed. in dist. l. 24. n. 4. & in l. 3. & 4. n. 20. tit. 9. lib. 5. Recopilat. Ubi late quod mediætas istius æstimationis non solum quoad usufructum, sed & quoad proprietatem ad uxorem defuncti Tabellionis pertineat, tanquam lectum, constante matrimonio, quæsitum: idemque docent Avendan. respons. 38. verif. fin. ubi idem in licita venditione protocollorum: Orosius in l. quedam, §. Nihil interest, ff. de edendo, jurato ipso text. ubi etiam B.H. ibi, & communiter D. Torres: late & doctè Avend. in dist. l. 3. & 4. n. 20. Gutierrez dist. cap. 27. n. 36. & 37. Marquech. de division. bonor. lib. 2. cap. 11. n. 50. Rebuff. in l. bonorum, v. l. 4. ff. de verb. signific. Giurb. ad Messan. cap. 1. gloss. 3. part. 1. n. 21. & ibi idem in pecunia ex exemplatione red. et interim quo protocolla successori, juxta dist. l. 24. traduntur, ut docet ex Rebuff. & aliis Garcia de conjugal. acquas. n. 69. & ex Cavalcan. & aliis Giurb. dist. gloss. 3. n. 22. & Sed quod in hoc medio tempore pecunia ex exemplationibus deducta potius successori in officio, quam hæredibus, & uxori defuncti Tabellionis debeat fundari potest, ex eo quod protocolla successori in eodem statu, quo per Tabellionem fuerunt relicta, tradenda videntur. & Pro quo etiam facit notabilis doctrina Bartol. in dist. l. quadam, §. Nihil interest, num. 5. ff. de edend. ubi Notariatus officio, seu protocollo legato, si hæres, antequam id legatario traderet, aliqua instrumenta ediderit, commodum, quod exinde perceperit, legatario reddere teneri, resolvit.

C A P. X.

A R G U M E N T U M.

Lapidicinæ, & cætera mineralia, auri, argenteive fodinæ, & similia an sint in fructu? Agitur plene de materia lapidicinæ fundi dotalis, alteriusve, cujus usufructus alicui debeat, ad declarationem text. in l. divortio, §. Si vir, §. Si fundum, ff. solut. matrimon. l. si ex lapidicinis 33. ff. de jur. dot. l. aquisissimum, §. Inde est quæsitum, ff. de usufruct. l. 27. tit. 11. part. 4. & aliorum jurium: & quid de jure Regio Hispano, aliorumque Regnorum circa mineralia in privatis, vel in publicis locis reperta servetur, an inter regalia connumerentur, necne?

S U M M A R I U M.

- 1 Quæstio hujus capituli; utrum mineralia, vena marmorea, aut lapidea, aurea, vel argentea, & similia in fructu sint, necne?
- 2 Assertiva opinio.
- 3 Multorum distinctio inter lapidicinas, seu mineras renascentes, vel non, cum num. seqq.
- 5 Rejicitur hæc distinctio.
- 7 In pluribus juribus lapides, seu metalla ex lapidicinis non renascentibus ad fructuarium pertinere deciditur, ut in l. item si fundi, §. Sed si metalla, ff. de usufruct. l. si fundus 9. ff. solut. matrimon. l. divortio, §. Si vir, ff. eodem tit. ibidem.
- 6 Distinguitur pro veriori resolutione inter lapidicinas, seu metallorum venas noviter per fructuarium inventas, & inter antiquas jam apertas, cum prædium fruendum alicui traditur.
- 7 Agitur de primo casu, & subdividitur inter verbi fructus propriam, vel impropiam significationem, cum num. seqq.
- 9 Verbo fructus in propria significatione accepto, lapidicinas renascentes proprie in fructu esse.
- 10 Quid si non renascantur?
- 11 Et quid si fundus deterior, vel utilior ex nova lapidicinarum apertura reddatur? & infra ex n. 44.
- 12 Fructuarium arbitrio boni viri in nova lapidum scissione se gerere debet.
- 13 Declaratur pro comprobatione superioris resolutionis text. in l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matrimon. cum num. seqq.
- 15 Rejicitur intellectus ad hunc text. traditus per Gloss. Bartol. & communiter D D.
- 17 Rejicitur etiam emendatio Cujacii ad eundem text.
- 19 Recipitur, ut verior, intelligentia Raphael. Cuman. Fulgos. & Paul. de Castr. de cujus plena expositione, cum num. seqq.
- 22 Marmor casum ex lapidicinis fundi dotalis, an, & quando marito pertineat? cum multis n. seqq.
- 23 Expensa per maritum facta in lapidicinis aperiendis, an, & quando ipsi ab uxore solvi debeant? & ex n. 25. cum seqq.
- 32 Rejicitur Alexander ex apertura lapidicinarum non renascentium fundum deteriorem semper, non utilio-

- rem reddi posse, afferens, cum num. antecedent.
- 33 Renascentia qualitas, ut lapidicina, vel quod aliud emolumentum in fructu sit, an necessario requiratur? cum num. sequentibus.
- 35 Ex lapidibus cæsis quando tutori, jure nostro, ut de cæteris fructibus rerum minorum, decima debeat? & num. 38. & 41.
- 42 Declaratur pro superiori nostra resolutione doctissimus Petr. Barbof.
- Metalla, sive lapides ex fundo, cujus usufructus legatus est, expensis usufructuarii scissa, licet non renascantur, ipsius sunt, ibidem.
- 43 Declaratur eodem modo Horat. Barbat.
- 44 Qualiter fundum per fructuarium utiliore reddi, vel non ex nova apertura lapidicinarum sit necesse, ut in fructu dicantur, pro intellectu, dist. l. divortio, §. Si vir, solut. matrimon. & supra ex n. 11.
- 45 Ponitur, & noviter exponitur ad materiam text. in l. Aquisissimum, §. Inde est quæsitum, ff. de usufruct.
- 46 Declarantur jura in dist. l. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrimon. & in l. si ex lapidicinis 33. ff. de jur. dot. & num. 47.
- 48 L. 27. tit. 11. part. 4.
- 49 Quid in secundo casu superioris principalis distinctionis, cum videlicet lapidicina antiqua sunt, & ita cum eis fundus in dotem, vel aliter fructuarium traditur? cum num. seqq.
- Fundo cum lapidicinis jam repertis fruendo tradito, indistincte lapidicina renascentes, sive non renascentes in fructu censentur: etiam si fundus ex eis casus utilior non reddatur, dist. num. 49.
- Ex hujusmodi lapidicinis sive ex lapidibus ex eis casus decima quoque indistincte tutori debetur, dist. num. 49. in fin.
- 50 Fructus rei, seu usus judicatur juxta antiquam consuetudinem, sive fruitionem dominorum, qui eam fruendam tradiderunt.
- 51 Jure communi lapidicina, auri, argenteive fodina ad fundi dominos spectant, & num. 54.
- 52 Nec aliter Fisco debebantur, quam si in loco publico essent inventa, & num. 54.
- 53 Idem in lapidibus pretiosis, margaritis, & similibus.
- 55 De jure Regio, & universali fere omnium Provinciarum correctum invenitur jus commune circa metallorum mineralium acquisitionem; nam indistincte sive in privatis, sive in publicis locis inventa Fiscis Regis sunt applicata, cum num. seqq.
- 56 Referuntur circa hoc jura municipalia Regnorum Hispania, Lusitania, Gallia, Neapolis, Aragonum, & aliarum Provinciarum, cum n. seqq.
- 63 In Indiarum Regnis jus commune servatur, & hoc amplius quæcumque auri, argenteive mineralia, etiam in locis publicis reperta Regis schedulis communia sunt eff. etc.
- 64 Relinquitur tamen quinta pars omnium metallorum Fisco Regio sub pœna totius amissionis.
- 65 Præfata omnia, que de jure communi diximus circa acquisitionem metallorum ex venis fundi dotalis, vel alterius, cujus usufructus fuerit relictus, in Indiarum Regnis omnino servanda.
- 66 Idem si in aliis Regnis, ubi mineralia inter regalia habeantur, privatis Regio privilegio concedantur.
- 67 Requiritur tamen specialis concessio.
- 68 Præscribuntur etiam immemoriali mineralia.

Utrum mineralia, vena marmorea, aut lapidea, aurea, vel argentea, crete fodinæ, aut arenariæ, vel similia in fructu sint, necne? Est difficilis admodumque intricata quæstio apud Doctores; Pro cujus perfecta, & clariori resolutione prænotandum est.

- 2 Plures indistincte tenere mineras, seu metallorum venas in fructu esse, ad quod multos refert D. Solorz. de jur. Ind. tom. 2. lib. 5. cap. unic. n. 27. & cum aliis novissime Portugal. de donation. Regis part. 3. §. 12. num. 5.
- 3 Alii vero presentem questionem resolvere contentunt distinguendo inter istas lapidicinas, seu mineras, quæ ejus naturæ sunt, ut lapides, aut quod ex ipsis ceditur, vel percipitur, renascatur, vel non: Si ergo lapides, aut similia percepta renascantur, in fructu esse dicunt, contra vero si renasci non possunt, quia tunc nullo modo pro fructibus haberi asserunt, ut ex l. divortio 8. §. Si vir, ff. solut. matr. latissime docet ibi Petr. Barbof. à n. 1. & cor. & ibi etiam docent Alberic. Joan. de Imol. & Bart. Corraf. n. 1. Jass. in l. quadam, §. Mulier, ff. de edend. Chassan. in consuet. Burgund rubr. 4. §. 17. vers. Et faire les fruits, & cum aliis antiquior. b. Baez. de decim. tutor. cap. 25. à n. 13. & 17. Morquech. de divis. bon. lib. 2. cap. 11. n. 23. Guizar. decis. 34. n. 16. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. a num. 22. & expresse comprobari videtur ex nostra l. 27. tit. 11. part. 4.
- 4 Quæ distinctio late comprobatur per Doctores, & ea quæ diximus supr. cap. 2. à n. 47. & latius, cap. 3. ex n. 34. ubi plures retuli, qui & similiter generaliter tenent, nil aliud in fructu esse intelligi posse, nisi quod nascitur, & renascitur.
- 5 Quæ tamen distinctio in hoc admittenda non est, quia in plurib. juribus, in quib. de lapidicinis, & aliis metallorum etiam non renascentium fructibus agitur, indistincte earum lapides, seu metalla ad fructuarium pertinere videntur, ut constat ex text. in l. item si fundi, §. Sed si metalla, ff. de usufr. l. si fundus 9. ff. solut. matr. l. divortio, §. Si vir, eod. tit. sic intelligendi juxta infra, ex num. 9. ad harum legum interpretationem dicenda.
- 6 Quare pro hujus dubiæ questionis verissima resolutione verius distinguendum mihi videtur inter lapidicinas, seu metallorum venas noviter inventas, & per fructuarium apertas, & inter antiquas, quæ jam apertæ erant, cum prædium, ubi sunt, alicui fructuum traditur.
- 7 Quæ præmissa distinctione, de unoquoque ejus casu separatim tractabimus: In primo casu videlicet in noviter per fructuarium apertis iterum distinguendum mihi videtur inter nostri verbi *Fructus* propriam, vel impropiam significationem, prout supr. dict. cap. 3. à n. 34. distinximus ad cognitionem illius questionis (ex qua præsentis resolutio absque dubio dependet) an ut in fructu quid dici possit, præcisè renasci debeat, vel sufficiat, quod semel percipiatur.
- 8 Quare præmissa ad nostram præsentem questionem resolutione ibi tradita, nimirum, ut verbo *Fructus* in sua propria, & stricta significatione accepto, non quælibet emolumenta ejus nomine veniant, nisi ejus naturæ sint, ut renascantur: secus vero si improprie, & generaliter accipiatur juxta juris civilis latam interpretationem, ut communiter accipi solet, quia tunc omnia emolumenta, & obventiones, etiam non renascentes fructuum appellatione comprehendi diximus ex veriori Doctorum sententia ibi relata.
- 9 Juxta quam distinctionem similiter in hac nostra questione resolvendum censo, lapidicinas, auri, vel argenti fodinas, & alias similes venas noviter per fructuarium apertas si ejus naturæ sint, ut renascantur, absque ulla controversia proprie in fructu esse, ut expresse probatur ex text. in l. fin. ff. de fund. dotal. l. divortio, §. Si vir, ubi Doctores, ff. solut. matr. & docent Molin. de primog. lib. 1. cap. 23. n. 8. Paul. de Castr. in l. divortio, §. Si vir, num. 1. ff. solut. matr. Joan.

Garc. de expens. cap. 22. num. 47. vers. *Ater casus est*, Cujac. lib. 5. obs. cap. 21. & cum aliis Castill. de usufr. cap. 36. num. 9.

Si vero non renascantur, licet ex eis effosum, vel excisum quid sit, proprie fructus dici non possit, at tamen improprie, & lato modo, ut emolumentum ex re proveniens, fructuum nomine venit, cum hac tamen limitatione, & intelligentia, videlicet: ¶ Dammodo fructuarium istis lapidicinis utendo fundum deteriorum, non faciat, sed potius utiliore reddat, quæ conclusio probatur ex text. in l. item si fundi 10. §. Lapidem, cum seqq. ff. de usufruct. ¶ Quod etiam intelligendum est, quando fructuarium in lapidicinarum apertura, & lapidum excisione boni viri arbitrata usus fuerit, utilioreque, ut diximus ex eo fundum fecerit; tunc enim quidquid excisum sit, quamvis proprie fructus non sit, tamen, ut emolumentum, & ipsius fundi utilitas ad ipsum pertinet, ut docent bene Paul. de Castr. in l. divortio, §. Si vir, num. 1. ff. solut. matr. & ibidem Fulgof. & Duaren. in princip. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 23. n. 8. Joan. Garc. de expens. cap. 22. n. 47. & 48. Joan. Gutier. de gabell. quest. 36. n. 15. & 16. & de tutel. part. 3. cap. 24. n. 11. quidquid contrarium asserat Petr. Barbof. in dict. §. Si vir, quem bene confutat Castill. de usufruct. cap. 36. à n. 12. & 21. & cap. 37. à n. 15. & à n. 17.

Quæ conclusio optime comprobatur ex text. in dict. l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matr. qui text. dissimilimus est, quia ex eo contraria opinio fundari videtur, imo quod non aliter lapis, vel quid aliud fructus sit, quam si renascatur, ibi: *Quia scilicet marmor non est in fructu, nisi tale sit, ut lapis ibi renascatur*, ut constat ex Petr. Barbof. & D. D. supr. n. 3. relat. qui expresse suam contrariam opinionem hanc renascentiam, ut necessariam, exigentem hoc text. expresse comprobari asserunt.

Sed si bene littera, & omnis contextura dict. §. Si vir, perpendatur, non solum prædictæ nostræ resolutioni non adversatur, sed imo firmiter, ac in expresse eam comprobatur.

Ad cujus veriore intelligentiam, omiſſa ei a signata per Gloss. Bart. B. d. Alexand. ibidem, & communiter Doctor. qui omnes dicunt in prima parte text. loqui Papinianum de lapidicinis renascentibus, ideoque asserere marmor excisum, licet nondum exportatum ad maritum pertinere, & quod deinde in vers. & impensa non est ei præstanda, mutetur casus, & agat Jurisconsultus de marmore, quod non renascitur, qua de causa negare, asserunt, impensam præstari debere, quia utilior fundus ex eo factus non fuit, cum fructuosior non redderetur, & hoc sub limitatione vers. ult. *Nisi tale sit, ut marmor renascatur*; nam cum tunc fructuosior fundus fiat, & consequenter utilior, absque dubio impensa utilis, & necessaria in inventionem, & apertura lapidicinarum marito per uxorem solvi debet, quam opinionem, & intelligentiam ad dict. §. Si vir, sequitur cum antiquioribus nos- ter Gregor in l. 27. tit. 2. part. 4. per text. ibi quem etiam sic intelligit, & dividit.

Qui tamen intellectus sublineri nequit, quia ipsius litteræ textus adversatur, ex cujus contextura nulla ex parte Jurisconsultum mutare casum, constat, sed potius per eandem speciem usque ad finem prosequi, nulla facta mentione in ejus principio, aut medio in dict. vers. *Nec impensa*, quod marmor renascatur, vel non; ideo merito hanc intelligentiam impugnant Aretin. ibi col. 3. Zassius lib. 2. singul. intellectu. cap. 3. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 23. num. 8. vers. *Sed intellectus iste*, Joann. Garc. de expens. cap. 22. n. 48. Joann. Gutier. de gabell. quest. 36. n. 15.

17 Et omiſſa alia Cujac. interpretatione, qui lib. 15. observatio. cap. 22. pro verbis *fundum fructuosiorum fuisse redditum legit, nec fructuosiorum*, quasi alias concludens ratio afferri non possit, quare utiles expensæ repeti non possint per maritum.

18 Quæ quidem emendatio, utpotè contra fidem omnium codicum, & nulla alia quam ipsius Cujac. auctoritate fulcita admittenda non est.

19 Quibus omiſſis, ut verissimum, & clarum intellectum ad dict. §. Si vir, assequamur, & prædicta nostra distinctio, ac resolutio ex eo majori claritate fulcita maneat, litteram ejus referam: ait igitur Papinianus: *Si vir in fundo mulieris lapidicinas marmoreas invenerit, & fundum fructuosiorum fecerit, marmor, quod casum, neque exportatum, est mariti, & impensa non est ei præstanda, quia nec in fructu est marmor, nisi tale sit, ut lapis ibi renascatur, quales sunt in Gallia, sunt, & in Assia.*

20 Quæ littera hujus difficilis text. relata ad prædictæ nostræ distinctionis resolutionem, & ad ejus veriore explicationem semper mihi verissimus visus fuit intellectus Raphaël. Cum in Fulgof. & Paul. de Castr. ibidem, qui eruditè asserunt Papinianum in hoc text. tam in principio, quam in medio, & in tota ipsius contextura de marmore, aut de lapidicinis non renascentibus agere, & ad maritum marmor ex eis excisum expectare Papinianum quoque asserere, cum fundum utiliore, aut fructuosiorum ex eorum incisione fecerit.

21 Ad cujus verissimæ nostræ text. conclusionis plenior cognitionem animadvertendum est, circa duas principales questiones Papinianum dabitur.

22 Primò ad quem marmor casum in lapidicinis in fundo dotali per maritum noviter apertis pertineat?

23 Secundò circa expensas à marito in venæ apertura factas, an ipsi marito ab uxore sint exsolvendæ, necne?

24 In prima questione Papinianus resolvit, marmor excisum, licet nondum exportatum, ad maritum pertinere, si ex vena marmor ea fundum meliorem redditum fuisse constat, ibi: *Si fundum fructuosiorum fecerit, marmor quod casum, nec exportatum, est mariti.*

25 In secunda ait, maritum impensam in aperienda lapidicina factam ab uxore repetere non posse, ibi: *Et impensa non est ei præstanda*, ad quod elegantem, & subtilem rationem præstitit sub illis verbis: *Quia nec in fructu est marmor, nisi tale sit, ut lapis ibi renascatur*: In quibus non solum rationem immediatam reddidit, videlicet, quia fundus utilior factus non fuit, quod requiritur, ut impensa repeti possit, l. fin. ff. de fund. dotal. sed & remotam, nempe, rationis rationem exprimit, quasi dicat ideo utiliore fundum redditum non fuisse, quia marmor in fructu non sit, ex eo quod lapis non renasceretur, & consequenter sentit ibi Papinianus, fundum pretiosiorum non fuisse factum, atque aded nec impensa pro tali utilitate solvi debeat.

26 Juxta quem intellectum hunc text. ferè explicant, licet aliquibus immutatis, & non tam explicitè Aretin. ibi col. 3. Vincen. num. 4. ubi & Duaren. Zassius num. 5. & idem Zassius lib. 2. singul. intellectu. cap. 4. D. Molin. lib. 1. cap. 23. à num. 9. Garc. de expens. cap. 22. num. 48. Gutier. de gabell. quest. 36. à num. 15.

27 Quam tamen intelligentiam dupliciter impugnavo, ut ita ex responsione clarior reddatur, & dicta nostra distinctio ex eo maneat comprobata.

28 Primò ergo obstat dictum ab ipso Papiniano in resolutione primæ questionis; dixit enim ibi marmor ideo mariti fieri, quia ex lapidicinarum inventionem

fundus pretiosior redditus fuisset; ex quibus ultima pars textus de secunda expensarum questione intelligi posse non videtur, fundum scilicet utiliore, & fructuosiorum non fuisse factum ad effectum solutionis expensarum, cum in eodem casu, nec mutata specie, ut supr. diximus Papinianus loquatur.

Cui tamen objectioni, meo videri, satis fieri faciliter potest, si differentia, & distinctio constituatur, nam inter utilitates, quæ fundo ex lapidicinarum inventionem provenire possunt; quædam sunt magnæ æstimationis, & perpetuò duraturæ, veluti si lapidicinaræ tales sint, ut lapis ibi renascatur, ex quibus absque dubio fundus perpetuò fructuosior efficitur, & tunc impensa tam utilis, quam necessaria repeti potest, ut probatur ex l. fin. ff. de fund. dotal. & clarè constat ex eod. Papin. in dict. §. Si vir, in fin. Ubi expresse hoc genus utilitatis ad expensarum repetitionem requirit, dum lapidum renascentiam exposulat.

Aliæ vero sunt utilitates non tantæ æstimationis, & aliquando momentaneæ, nec perpetuò duraturæ, veluti si ex lapidicinarum non renascentium apertura, & lapidum cæione facilius fundi cultura reddatur, ut & fit, tribalis, aut spinis ex agro evulsis, & ita fundus antea pro aliqua parte sterilis, fertilis, & ad culturam idoneus fiat; de cujus utilitatis genere intelligendus est Papinianus in prima questione dict. §. Si vir, quo casu cum licet fundus utilior fiat, non tamen commoditas sit tantæ æstimationis, nec tam fructuosior, ut in supra dicto primo casu ex lapidicinis renascentibus; rectè Papinianus expensarum repetitionem denegavit.

Quæ dict. §. Si vir, ex prædictis ferè rationibus intelligentia, ac resolutio (licet non tam clarè, & distinctè) comprobatur ex traditis per Paul. de Castr. in dict. §. Si vir, num. 1. Zassius dict. lib. 2. singul. intellectu. cap. 4. D. Molin. de fund. lib. 1. cap. 23. num. 8. & 9. Joann. Garc. de expens. dict. cap. 22. num. 48.

Ex quibus dilatur altera obiectio Alexand. in dict. §. Si vir, num. 1. Ubi negat, utiliore reddi posse fundum ex apertura lapidicinarum non renascentium, ex dict. l. fin. ff. de fund. dotal. ex qua potius semper deterior fieri probare intendit; quem tamen bene confutat Barbof. in dict. §. Si vir, numer. 2. & 3. Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. à num. 29. vers. *Et tamen*, ubi latissime de intellectu dict. l. fin. ff. de fundo dotal.

Secundò supradictæ Paul. de Castr. & nostræ intelligentiæ ad dict. §. Si vir, quatenus ex ea diximus, Papinianum ibi de lapidicinis non renascentibus locutum fuisse, ac intelligi debere, & quòd ex eis marmor excisum ad maritum, fundo utiliori facto, spectet, obiecti potest, quòd, si lapidicinaræ ibi non renascerentur, marmor ex eis casum ad maritum, seu ad alium fructuarium pertinere non posset, quia in fructu non essent, ut in ipso text. in fin. clarè probare videtur Papinianus, ibi: *Quia nec in fructu est marmor nisi tale sit, ut lapis ibi renascatur, & ex §. Præcedenti*. Ubi idem de arboribus non cædis, seu non renascentibus asserit idem Papinianus.

Ex quibus dictum intellectum Paul. de Castr. ad dict. §. Si vir, & prædictor. Doctorum impugnat Alexand. ibidem num. 1. & etiam ei opponitur plurium DD. doctrina qui ex dict. §. Si vir, communiter docent, non solum lapidicinas, sed nec quid aliud emolumentum in fructu esse, posse, nisi ejus naturæ sit, ut iterata vice renascatur, ut constat ex Gloss. in l. ex lapidicinis 32. ff. de jur. dot. Nicol. Boer. decis. 19. numer. 5. & decis. 51. numer. 2. & decis. 224. num. 4. Pat. Molin. de justit. & jur. tract. 2. disp. 54. ad fin. & latè defendit Petr. Barbof. in dict. l. divortio, §. Si vir, num. 35.

Sarmient. *select. lib. 3. cap. 10. num. 4.* Cassan. *conf. 61. num. 3. & in consuetud. Burgund. rubric. 4. §. 17. verb. Et faire les fruits siens, num. 1. & rubric. 6. §. 4. verb. Et faite femme, num. 2. vers. Credo.*

35 Ubi quod ex his emolumentis pars, quæ in Gallia de fructibus rerum pupillarum tutori solvitur, non debeatur, quia in fructu non sunt: & idem apud nos in decima ex nostra lege fori tutori debita, tenet Baeza de *decim. tutor. cap. 25. à num. 15.*

36 Imò in prædictis verbis dicitur. §. Si vir, dum lapides in fructu esse negat Papinianus, manifestè sibi ipsi contrariari videtur in prima parte text. Ubi marmor excisum ad fructuarium pertinere, ait, quia contrarium ibi sentiens, videlicet in fructu esse lapides; absque quo ad fructuarium expectare dicere Papinianus non potuisset.

37 Quibus tamen objectionibus respondendum est præhabita prius sepe repetita in princip. huius cap. & supr. in cap. 3. à num. 36. distinctione inter fructus propriè, & strictè sumptos, aut impropiè ex juris civilis lata interpretatione, juxta quam distinctionem dicendum mihi videtur, lapides, aut cætera metalla ex venis, aut ex lapidicinis non renascentibus propriè fructus non esse, sed tamen si ex eorum cæsione fundus utilior sit redditus, & consequenter emolumenta ista lapidinarum salva rei substantia, imò & meliori reddita ab ipsa re proveniant, tunc absque dubio fructus saltem propriè, seu loco fructuum, aut commoditatum haberi, & ita ad maritum, vel alium quemlibet fructuarium pertinere, quia licet istæ obventiones, & commoditates propriè fructus non sint, ex eo quod non renascentur, eorum tamen nomine ex juris civilis lata interpretatione veniunt, Aretin. in *dict. §. Si vir. col. 2. post princip. bene Zassius singular. intell. lib. 2. cap. 3.* Joan. Garc. de *expens. cap. 22. num. 47. & 48. & cap. 23. à num. 1.* Joan. Gutier. de *tutel. 3. part. cap. 24. à num. 11.* Qui omnes idem, & sub eadem distinctione resolvunt in quibuslibet aliis emolumentis

38 licet non renascentibus: † quod semper intellige si ab ipsa re, salva ejus substantia, proveniant ut ex *l. item si fundi cum suis §. ff. de usufruct. & ex aliis juribus, & auctoritatibus late probavi supr. cap. 2. à num. 47. & aliis in locis.*

39 Quæ rectè dixit Papinianus in prima parte text. dicitur. §. Si vir, ad maritum, vel alium fructuarium lapides cætos pertinere, nimirum tanquam emolumenta ex fundo provenientia, quæ vicem fructuum obtinent, quamvis propriè in fructu non sint juxta ipsum Papinianum, ita intelligendum in sequentibus verbis: *Quia nec in fructu est lapis, &c.*

40 Et hanc sententiam, & resolutionem pro interpretatione dicitur. §. Si vir, tenent ita ferme Paul. de Castr. & Duaren. ibidem Zassius in §. Præcedenti, & optimè lib. 2. *singul. intellectu. cap. 34.* bene Joan. Garcia dicitur. cap. 22. num. 48. D. Molin. de *primog. dict. lib. 1. cap. 23. num. 9.* Joan. Gutier. de *tutel. part. 3. cap. 23. num. 11.*

41 & cap. 24. per tot. & à num. 6. † Ubi quod ex istis lapidibus, seu metallis, ut ex aliis fructibus rerum pupillarum decima tutori debeatur, reprobans contrariam in hoc Bæz. sententiam, & melius idem Gutier. de *Gabell. quest. 36. num. 11. cum sequentibus*, Escobar. de *ratioc. cap. 29. à num. 5.* Castill. de *usufruct. cap. 37. à num. 15.* Ubi bene Petr. Barbof. refutat, qui in *dict. §. Si vir*, late fundare intendit. non aliter lapides ex 42 cæsis in fructu esse quàm, si renascentur: † Sed in num. 8. in fin. tacitè doctissimus Barbof. nostræ resolutioni assentire videtur; nam dum interpretatur dicitur. *l. item si fundi*, vers. *Sed si metalla, ff. de usufruct.* Ait expressè, metalla expensis usufructuarii post legatum 43 utrum fructus inventa, licet non renascentur: † &

ideo propriè fructus non sunt ad fructuarium tamen tanquam fructus pertinere; & in idem incidit Horat. Barbat. de *divis. fruct. 1. part. cap. 17. à num. 2.* qui postquam resolvit non aliter lapidicinas, aut venas marmoreas in fructu esse, quàm si renascentur, & late egit de interpretatione dicitur. §. Si vir, id eodem modo intelligit in num. 37. & 38. juxta rigorosam, & strictam verbi *Fructus* significationem; secus verò si, ut dictum remanet, impropiè, & lato modo accipitur, quia tunc lapidicinas, etiam non renascentes, ut cætera fundi emolumenta, vicem fructuum obtinere, & ad fructuarium expectare allerit Barbat.

Quæ omnia intellige, supposito semper requisito 44 superius relato, videlicet, quod ex lapidum incisione fundus utilior reddatur, ut dicitur in *dict. §. Si vir, vel saltem si substantia prædii salva*, excidantur, quod & meo videri, ut in cæteris rerum emolumentis sufficere juxta definitionem nostri verbi *Fructus* superius in cap. 2. relatam, & ibi ad eam dicitur, qui obiter huic interpretationi Papinianus in *dict. §. Si vir*, dum ibi fundum utiliorem fieri necessarè requirere videtur, ut lapides ad maritum tanquam fructus pertineant; ibi: *Vt fundum fructuosorem fecerit*; quia respondendum est, non præcisè ex his verbis Papinianum fundum utiliorem, aut fructuosorem fieri ad id exoptulasse, sed tantum retulisse, quia id fortè in casu ipsi decidendo proposito contigerat; quare ea verba, & *fundum fructuosorem fecerit*, exprimit non pro necessaria ratione ad lapidum acquisitionem, sed ut in eis supponeret, ac includeret principalem rationem per nos dumtaxat superius huic lapidum acquisitioni requisitam, videlicet, quod fundi substantia salva remaneat; quæ quidem ratio sub dictis Papiniani verbis supposita, & relata censetur, cum fundum fructuosorem fieri, & ita per suppositionem primæ rationis, dictique requisiti substantiæ rei conservationem respicientis mirabiliter, & sua ingenii solita subtilitate quæstionem in favorem fructuarii Papinianus resolvit, ad maritum lapidum emolumenta pertinere, majorem rationem exprimendo sub qua dictum requisitum comprehenderetur, nimirum quod fundus ex lapidum incisione fructuosior fuisset redditus, quasi à fortiori, vel à majori, arguendo dixisset, substantiam rei in nihilo peremptam, sed salvam ibi permanuisse, & consequenter ad maritum expectare.

Quæ intelligentia ad principalem hujus capituli quæstionis resolutionem, ut videlicet, sufficiat, si deterior fundus ex lapidinarum nova inventione non reddatur, ut lapidicina in fructu sint, & lapides ad fructuarium spectent, nec quod utilior, seu fructuosior fiat necessarè requiratur, singulariter, & expressè meo videri comprobatur per text. ad rem notabilem, & unic. in *l. Aquisitum, §. Inde est questum, ff. de usufruct.* Ubi in quæstione an fructuarium novas lapidicinas, aut metallorum venas instituere, seu aperire possit, ut eis tanquam fundi fructibus uti, ac frui valeat, eleganter resolvit Ulpianus, id rectè per eum fieri posse, si nulla fundi pars necessaria ex eo occupetur, ibi: *Ego puto etiam ipsum instituere posse, si non agri partem necessariam huic rei occupaturus est*: vel si id absque aliquo prædii seu agriculturæ noxamento seu deterioratione fiat, ut ipse Consult. infr. ait: *Vel ipse instituere, si nihil agriculturæ nocebit.* Quid ergo ad nostram intellectum apertius? cum nihil aliud in prædictis Consultus requirat, quàm quod fundi substantia salva maneat, nec in aliqua parte per lapidinarum inventionem, vel alium fructuarii usum deterioretur, quin quod fructuosior, seu utilior fundus fiat exoptulet: Imò hunc casum, ut novum adjungit idem Ulpianus in *vers. seq.*

& si forte, & tunc omnia supradicta prohibita circa mutationem culturæ, & alia, fructuario ob majorem agri utilitatem permittuntur, ibi: *Et si forte in hoc quod instituit plus redditus sit, quàm in vineis, vel arbutis, vel olivetis, quæ fuerunt forsitan; etiam hæc de jure poterit: si quidem ei permittitur meliorare proprietatem.*

46 Nec prædictis ad intellectum dicitur. §. Si vir, obstat §. Si fundum, dicitur. *l. divortio, & l. si ex lapidicinis 33. ff. de jur. dot.* in quibus lapides ex lapidicinis dotalibus, vel arbores ex silva non cædua, vel non renascenti, aut (quod idem est) hatum rerum pretium ad maritum non pertinere manifestè probatur.

47 Quia responderi potest, hæc jura procedere ex eo, quod nec lapidicina renascentur, nec lapides, seu arbores impenis mariti, nec in utilitatem fundi, vel ejus substantia salva excisi sint, quæ omnia per D. J. supr. relatos requiruntur, ut ad fructuarium expectent, ut ad prædicta jura docent Garcia dicitur. cap. 22. num. 48. & rejecto intellectu Paul. de Castr. Zassius Alexandr. idem docet Gutier. de *tutel. part. 3. cap. 25. à num. 9.* Barbat. dicitur. cap. 17. num. 32. vers. *Non obstat secunda ratio, & seqq.*

48 Et eodem modo interpretatur Gutier. de *Gabell. dict. quest. 36. num. 18. leg. 27. tit. 11. part. 4.* ex qua communis supr. dicta contraria opinio, ac distinctio inter lapides renascentes, necne, probari videtur, ut in fructu sint, vel non, & ad maritum seu uxorem spectent; quia non exprimit casum, quo lapidicina per maritum suis impenis inventa fuit, & ex eo fundus aliàs fructuosior fuit effectus; quare non obstante dicitur. *lege 27. part. si lapidicina impenis mariti aperta sint, & ex lapidum cæsura fundus fructuosior, vel saltem, ut supra proxime dictum remanet, ejus substantia deterior facta non fuerit, lapides, licet non renascentes ad maritum, vel ad alium fructuarium spectabunt, quia hic casus, ut omissus in lege nova juxta antiquiorem decidendus est, l. sciendum in princ. ff. qui suisd. cogant. l. decurionibus, Cod. de silentiar. lib. 12. & ad rem bene notat Molin. dicitur. cap. 23. num. 10. ubi ita dicitur. leg. 27. part. intelligit.*

In secundo vero casu nostræ principalis distinctionis 49 in princ. hujus capituli. relatæ supr. num. 6. cum videlicet lapidicina, aut venæ antiquæ sunt, & ita cum eis fundus in dorem, vel aliter fructuario traditur, breviter ad istius casus resolutionem dicendum est, cessare in hoc casu prædicta omnia de lapidicinis non renascentibus, ut tunc solum lapides in fructu sint, cum mariti, seu fructuarii expensis, & in fundi utilitatem fuerint excisi; nam hæc tantum intelligi debent in lapidicinis, seu aliis venis noviter, per fructuarium inventis, & apertis ut superius notavi: secus verò si jam lapidicina aperta esset, & ex ea lapides exciderentur, & ita fundus ad fructuarium transiret; quia tunc indistinctè lapides ex tali lapidicina antiqua, ut fructus ad eum spectant, etiam si non renascentur, nec ex eorum cæsione fundus utilior reddatur, quia ad id cum ipso fundo lapidicina data censetur, ut docent ex text. (quem sic intelligant) in *l. si fundus 9. ff. solut. matr. dicitur. l. 27. tit. 11. part. 4.* ibi: *Hallado pedrera despues que se la huviesen dado, Lofred. conf. 28. numer. 8.* Cujac. lib. 15. *obs. cap. 21.* Joan. Garc. de *expens. dicitur. cap. 22. num. 47.* D. Molin. de *primogen. lib. 1. cap. 23. num. 8.* in princ. Petr. Barbof. in *dict. l. divortio, §. Si vir, num. 4.* vers. *Præterea*, Morquech. de *divis. bon. lib. 2. cap. 11. num. 34.* Castill. de *usufruct. dicitur. cap. 36. à num. 6.* Joan. Gutier. de *tutel. part. 3. cap. 25. num. 16.* Ubi & quod ex eis decima tutori solvatur, ut de cæteris fructibus rerum minorum,

Et ratio est evidens, quia cujuslibet rei fructus, seu 50 usus judicatur juxta antiquum in fruendo consuetudinem dominorum, qui eam fruendam tradiderunt, & qualibet emolumenta antiquitas, ut fructus percipi soliti in fructu in posterum reputari debent, licet aliàs fructus non esset, ut probat manifestè text. elegans, & ad rem singularis, in *l. item si fundi, §. fin. ff. de usufruct. ibi: Nam & si fundi usufructus fuerit legatus, & sit ager, unde in fundum, cujus usufructus legatus est, solebat Pater Familias vel pater, vel filice, vel arundine: puto fructuarium habentis mihi posse, & docent eleganter Commen. comment. jur. civil. lib. 4. cap. 1. num. 4. & 5. fol. mihi 225. & ex aliis late D. Joan. del Castill. de *usufruct. cap. 22. tot.* & ad rem in nostris lapidicinis non renascentibus, quod solitus, & antiquus casum usus servetur, optimè D. Molin. dicitur. lib. 1. cap. 23. num. 10. vers. *Quarta*, Joan. Garc. de *expens. dicitur. cap. 22. num. 47.* Castill. dicitur. cap. 36. num. 6.*

Quæ omnia hucusque per totum hoc caput dicta, licet quoad acquisitionem auri, & argenteve fodinæ, aliarumque venarum, seu mineralium, & ipsorum fructuarum jure communi verissima essent, quia, eo attentis, auri argenteve fodinæ, & similiarum metallorum venæ in fundo privato repertæ ad fundi dominum tanquam ipsius fundi fructus pertinebant, ut probant, communitè Doctores ex *dict. l. divortio, §. Si vir, l. si ex lapidicinis 33. ff. de jur. dot. dicitur. l. item si fundi, §. Sed si metalla, ff. de usufr. l. 2. & 3. junctâ l. magis puto, ff. de reb. eor. l. acquisitionum 17. §. Proinde, ff. de usufr. l. forma, de censibus, l. quosdam, Cod. de metall. lib. 10.* in quibus, & præcipuè in *dict. §. Si vir*, docent, & late jure communi resolvant communitè antiquar. gloss. in *l. inter publica, ff. de verb. sign. ubi & Rebad. column. 8. & in l. cuncti 3. & in dict. l. quosdam 6. Cod. de metall.* Joan. Gutier. *pract. 4. p. cap. 2. P. Molin. de justit. & jur. tract. 2. disput. 54. column. 1.* Peregrin. de *jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. num. 11.* Alfus. de *offic. Fiscal, gloss. 20. num. 101.* & plures additio ad R. Menth. de *feud. tom. 1. cap. 5. concl. 91. lit. G.* Petr. Barbof. in *dict. §. Si vir, num. 18.* Sixtin. de *regal. lib. 2. cap. 16. num. 34.*

Nec aliter ad Fiscum talia metalla jure communi 51 spectant, quàm si in loco publico essent inventa; quia tunc etiam jure communi ad Regium patrimonium pertinebant, arg. text. in *l. 3. §. fin. ff. de jur. Fisc. text. in cap. unic. verb. Argentaria, tit. quo sint regalia.* quem sic intelligit ibi Laiden. num. 2. Afflic. in *tract. qua sint regalia, tit. 3. num. 1. & 2. & deriv. 321. tot.* Florianus in *l. sed inter duos, §. Quasium ff. de usufr. Rebad. in l. inter publica, §. fin. ff. de verb. sign. Bosius in tit. de metall. & argenti fodin. num. 1. Jacobin. de *feud. vers. Cum argenti fodinis, Parin. in pract. tom. 3. quest. 104. in spect. 2. num. 37.* Rosenth. de *feud. cap. 5. concl. 88. num. 5.* ubi Addit. lit. G. Horat. Montan. de *regalibus, verb. Argentaria, num. 16. & num. 3.* † Ubi idem asserit in lapidibus pretiosis, ut sunt margaritæ, & similia, de quibus, cum pluribus 53 D. Solorc. Poerugil. & alii proximè referendi.*

Qui omnes prædicta jura intelligunt, cum dicta 54 distinctione inter metalla, seu venas in publico, vel privato loco repertas, & communitè jure communi attentis asserunt, ad Fiscum, si in publico inveniuntur, pertinere; si verò in privato fundo ad ipsius dominum spectare, & idem resolvant notabiliter Gregor. Lop. in *dict. l. 5. gloss. fin.* Joan. Gutier. *pract. part. 4. quest. 36. à num. 59.* eruditè Petr. Barbof. in *dict. §. Si vir, numer. 18.* Sixtin. de *regal. lib. 2. cap. 16. à num. 32. & 34.* Peregrin. de *jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. num. 11. & 12.* Ripol. *cod. tract. cap. 21. à num. 12.* & novissimè Portugal. de *donation. Regis, part. 3. cap. 12. à n. 2.*

55 Hodie tamen jure Regio attento supra dicta circa mineralium fructuum acq. sitionem locum habere non poterunt, quia in ferè totius O. bis Provinciis, & Regnis ex communiter recepta consuetudine distinctio proximè relata non est admittenda, imò specialibus legibus in omnibus Regnis caveatur, metallorum omnes venas, & earum fructus, sive in privatis locis, sive in publicis inventas de regalibus esse, & ad Regia patrimonium pertinere, ut docent per *text. in dict. cap. 1. quæ sint regal.* communiter omnes feudistæ, & ex *dict. l. inter publica, §. fin. ff. de verb. sign.* Rebuff. ibi, & plura ad praxim adducuntur docent Affl. *et. dict. decis. 321. Cardinal. Tusc. pract. concl. litt. M. concl. 237. Sixtin. & Hentiq. Boecer. in peculiarib. tract. de regalibus, verb. Argentaria, optimè Farinac. in prax. tom. 3. quæst. 104. Lessius de justit. & jur. lib. 2. cap. 5. à num. 51. Rebell. de obligat. just. pag. 884. Menoch. conf. 301. num. 29. Hentiq. Rosenth. de feud. cap. 5. concl. 99. cum sequentibus, ubi plures cumulat, latissimè Camil. Borel. de præst. Reg. Catholic. cap. 25. & 28.*

56 Et ita in nostra Hispania servatur ex *l. 5. tit. 15. part. 2. ubi Gregor. l. 2. & 13. tit. 13. lib. 6. Recop. ubi Azbed. Guier. pract. dict. quæst. 36. à num. 62. Alfar. de jur. Fisco. dict. gloss. 20. num. 102. Castill. tom. 7. contr. cap. 41. per tot.*

57 Et similiter in Lusitania venas metallorum, & eorum fructus ad Regiam patrimonium pertinere, statuitur in suo Regno ordinament. *lib. 2. tit. 26. §. 16. & tit. 34. in princ. & docent. Cabed. decis. Lusit. 55. part. 2. Cald. Pereir. de extinct. emphyt. cap. 3. à num. 13. Petr. Barbof. in dict. §. Si vir, numer. 18. Portugal. dict. cap. 12. num. 10.*

58 Et idem in Gallia testatur Carol. Grassal. *lib. 1. regal. Franc. cap. fin. & Et in Regno Neapolitano Affl. dict. 60 decis. 321. & Et in Regno Aragonum C. d. Ram rez 61 de lege Reg. §. 26. num. 30. & Et in Catalonia Ripol. d. 62 cap. 16. num. 28. & Et in Regno Valentia Gutier. dict. quæst. 36. num. 63.*

63 In Indiarum tamen Regnis auri, argenteive fodinæ, & similibus metallorum venæ communes diu sunt declaratae, omnibusque permittitur ubicumque metalla quætere, & eructe quinimo, & magnis præmiis, ac privilegiis ad id omnes invitantur per Regiam Schudal. Regum Catholicorum Ferdinand, & Elisabeth, & alius plures relatas per eruditissimum D. D. Joim. de Solorç. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 5. cap. unic. à num. 22.*

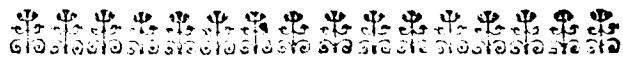
64 Ita tamen ut quintam partem omnium metallorum, quæ extra xerint Regio Fisco reservate teneantur, quin aliter auro, vel argento, seu aliis metallis extractis uti possint, quam facta quinti solutione, & Regio signo per officiales publicos ad id deputatos eis injuncto, ut de tali solutione constet, ut docet D. Solorç. *num. 23. ubi supra.*

65 Ex quibus, ut ad supra dictam nostram quæstionem, redeamus circa metallorum, venarum, & earum fructuum acquisitionem, cum in Indiarum Regnis mineralia dicta Regio Patrimonio non sint incorporata, sed potius libera, & omnibus cum dicto onere quinti obvia sint, absque dubio in Indiis locum habebunt omnia supr. dicta ad *dict. l. divortio. §. Si vir, ff. solut. matr. & ad dict. l. si emsi fundi, §. Sed si metalla, ff. de usuf. & ad cognitionem principis nostræ quæstionis, quando metalla fructus dicantur, & ad maritum vel alium fructuarium pertineant.*

66 Et etiam locum haberent si mineralia hæc particularia efficerentur, ut fieri potest Principis concessione, vel privilegio, ut conveniunt omnes Regalistæ, & deciditur apud nos in *l. 2. tit. 13. lib. 6. Recopil. & Unum tamen est quod non aliter concessa, vel donata intelli-*

gentur, quàm si specificè exprimat, nec sufficeret, si Castium, aut territorium cum omnibus suis juribus, & pertinentiis concederetur, ut in specie tenent Affl. *decis. 220. numer. 16. Azbed. in dict. l. 2. ex numer. 1. optimè Horat. Montan. de regalibus, verb. Argentaria, num. 5. cum sequentibus, novissimè Portugal. de donation. Regis part. 3. dict. cap. 12. num. 21. & 22. & Et 68 consequenter præscriptio etiam immemoriali quæri poterunt Azbed. in *l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopil. num. 75. ex generali, & vulgari DD. regula, ut quælibet regalia immemoriali acquiri valeant, quæ & privilegio concedi, & nos specialiter in nostris mineralibus decisum habemus in dict. l. 2. tit. 13. lib. 5. Recopil.**

Et hæc sufficiunt pro nostræ difficultis quæstionis resolutione circa lapidinas, aut metallorum venas, ut in posterum quando ipsarum lapides, seu metalla in fructu sint, necne? Clare cognoscatur.

CAP. XI.

ARGUMENTUM.

Theauri an fundi, ubi inveniuntur, fructus reputentur? Ut consequenter ad fructuarium, Emphyteutam, Feudatarium, Possessorem majoratus, vel alium cui fructus competunt, pertineant: Pleneque tractatur materia de thesauris: aliqua etiam specialia adducuntur de pecunia, gemmis, aliisque monilibus vetustissimo tempore, vel recenter reconditis: quando, ut thesauri habeantur? Et si de dominis per singrapha apud ea reperta, seu aliter constet: & denique de thesaurorum acquisitione, tam jure communi, quàm nostro Regno, nec non, & aliorum Europæ Regnorum: quid sit in privatis, aut publicis locis casu, vel data opera, per fundi dominum, conductorem, vel extraneum inveniatur?

SUMMARIUM.

- 1 Prænotantur aliqua generalia de thesaurorum materia pro pleniori cognitione hujus capit. specialiter quæstionis an in fructu fundorum, ubi inveniuntur reputentur? & num. seqq.
- 2 Quid sit thesaurus?
- 3 Non solum veteris pecunie depositio, sed cujuslibet alterius rei pretiosa mobilis thesauri nomine venit: ut viriola, monialia, gemme, lapilli, & hujusmodi aurea, vel argentea ornamenta: & num. 4. & 5.
- 6 Dicitur etiam thesaurus fortuna donum, sive Dei beneficium.
- 7 Cedere ideo ei debere, cui Deus concessit, seu cujus tempore inveniri voluit, notant aliqui.
- 8 Thesaurus, ut quid dicatur, duo copulativè requirunt D. D. Quod sit vetus ejus depositio: & quod dominus ignoretur.
- 9 Recentior pecunia depositio thesaurus non est habenda, sed per dominum, vel hæredes vindicanda.

Comprobatur.

Comprobatur ex notabili casu l. à tutore, ff. de rei vindicat. de qua ibidem, & num. seqq.

10 De vetustiori, seu recentiori repositione, quomodo, aut quibus signis appareat?

11 Adducitur elegans exemplum pecunie tempore belli in muro domus recenter inclusa, & deinde, venditâ domo, ab emptore inventa.

12 Aliud exemplum de pecunia cera inclusa, & à filio ejus, qui incluserat una cum cera ignoranter vendita.

14 Forma, aut imago pecunie inspicienda, an recentior, vel vetustior edificio, quo invenitur, sit, ut à venditore edificii, ejusve antecessoribus vindicari possit, vel emptori cedat.

15 Quid cum thesauro singrapha, vel alio instrumento reperto, ex quo cujus fuerit, vel quis absconderit, constet.

16 Hæredibus ejus, qui pecuniam abscondit, licet antiquissimi, repertis, nulla præscriptio per inventorem dominum fundi, quo thesaurus fuerit invenitus, obijci potest, quantumvis fundum diu possederit.

Thesaurus in fundo, vel pariete domus absconditus per fundi, vel domus possessorem possessus non censetur, ibidem.

17 In dubio, si de requisitis thesauri non constet, pecunia semper alicujus certi hominis præsumitur.

18 Thesauri qualitate probata, sive ex præfatis conjecturis præsumpta, alleganti per suos majores pecuniam absconditam incumbit probatio.

19 Cujus thesaurus de jure communi sit? juxta l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10.

20 Quid si in loco publico, Sacro, aut Religioso inveniatur? remissive.

21 Proponitur hujus capituli principalis quæstio: An thesaurus inter fructus fundi, ubi invenitur, connumerandus sit, necne?

22 Distinguitur inter jus commune, & Regium: & quid prius de jure communi dicendum sit tractatur?

23 Fundatur de jure communi sententia affirmativa, & num. seqq.

Fructuum appellatione venit non solum, quod in ipso fundo nascitur, seu immediate ex eo percipitur; sed quacumque utilitas ex re, vel occasione rei mediate, vel immediate, ibidem declarata infr. num. 45.

24 Procedit hoc maxime in latiori verbi Fructus juris significatione.

25 Thesauri emolumentum fundi occasione provenit.

26 Lapidinarum, vel auri, argenteive mineralium utilitas fundi, in quo reperitur fructus reputantur, & infr. num. 48.

27 Et si lapides ejus nature sint, ut semel scisi non renascantur.

28 Fructus rerum majoratus perpetuo, ac irrevocabiliter absque ullo onere restituendi, possessori quærentur.

29 Similiter thesaurus in fundo majoratus per possessorem repertus ipsi in totum irrevocabiliter competit: & si per tertium inveniatur, quoad dimidiam partem, declaratur infr. num. 49.

30 Idem quoad emphyteutam in thesauro in fundo emphyteusis per ipsam, vel per alium invento, & num. 32.

31 Idem in feudatario, & thesauro prædii feudalis, & num. sequent. & 49.

34 Thesaurus feudalis prædii fructus reputatur, declaratur infr. num. 49.

35 Proponitur negativa opinio, & pro ea resolvitur: Lagunez de Fructib.

ne in fructu fundi thesaurus connumeretur: nec fructuario computat, & num. seqq.

36 Thesaurus in fundo dotali inventus ad maritum non pertinet, sed reservandus uxori ad l. divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. & n. 37.

38 Colonus, si conductam terram desodiens thesaurum inveniatur, non totum, ut fundi fructum, sed dimidiam tantum partem, ut invenitur, lucratur.

39 Tutor, vel curator apud nos decimam de thesauro in fundo minoris invento, ut de cæteris fructibus prærendere non potest.

40 Thesaurus est quid penitus diversum, & separatum à fundo, nihil cum eo commune habens, & n. 45.

41 Nec fundi pars dicitur: vel ab eo pendere, ut cæteri fructus.

42 Referuntur Doctores pro hac negativa sententia resolvers.

43 Fructuarium, si thesaurum ipse invenerit, dimidiam partem ratione inventionis lucratur.

44 Respondetur fundamentis in contrarium pro affirmativa sententia adductis, & num. seqq.

45 Fundi fructus dicitur etiam, quod mediate, vel ejus occasione provenit: intellige nisi quid per se ab eo diversum, & separatum sit.

46 Insula juxta fundum in flumine nata ipsius fructus non sunt, quia separata res habentur.

47 Similiter ex eadem ratione nec incrementum latens per alluvionem hujusmodi, & insula proprietario, non fructuario competunt, dict. num. 46. & 47.

48 Lapidicina ex ipso fundo, ejusve terra naturaliter producuntur, & substantiam habent: contra in thesauris.

49 Thesaurus cum fundi majoratus, feudi, aut emphyteusis, in fructu non sit, cur possessori majoratus, emphyteuta, & feudi domino debeatur?

50 Jure nostro Regio thesauro, sive in privato fundo, sive publico, aliove loco reperto, dimidia tantum pars inventori assignatur per l. 1. tit. 13. lib. 6. Ordinament. l. 1. tit. 13. lib. 6. Recopilat. & n. seqq.

Corriguntur per hæc noviora jura antiqua in l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. & in l. 45. tit. 28. part. 3. ibidem.

52 Thesauro in fundo alieno per tertium invento, quarta pars de jure Regio inventori debita inter ipsum inventorem, & fundi dominum dividenda.

53 Reprobatur quorundam Regnicolarum opinio dicta jura Regia duntaxat in thesauris locorum publicorum, vel Civitatum intelligentium.

54 Thesauri magna quantitatis, sive estimationis reperti non integra quarta pars inventori assignanda, sed duntaxat justum præmium arbitrio judicis.

55 Similiter si decima, que tutoribus, vel curatoribus, nostra lege Regia de fructibus rerum minoris debetur, nimis excreseat, de aequitate moderari debet.

56 Moderatio hujusmodi non per quemlibet judicem inferiori facienda, sed per Supremum Senatuum, aut Regiam Chancariam.

57 Idem de generali Regnorum, & Provinciarum consuetudine, aut jure municipali, ac de jure nostro Regio, circa thesaurorum acquisitionem servatur, ut inter regalia jura habeantur, certa tantum parte inventori relicta, & num. 64.

58 Referuntur plurimorum Regnorum circa hoc jura municipalia, & num. seqq.

In Gallia Fisco Regio, vel domino inferiori in cuius territorio thesaurus invenitur, adjudicatur, ibid.

59 Quid in Regno Neapolitano servetur?

60 Jure Saxonico thesauri subterranei oneris ictu profundiores existentes ad merum, & mixtum Imper-

- rum in illo Ducatu habentem pertinent.
- 61 Idem in Britania.
- 62 In aliquibus Britania locis thesaurus de consuetudine inter fundi dominum, & inventorem, necnon, & dominum territorii dividitur.
- 63 In Lusitania servatur jus commune in dict. l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10.
- 65 Quid in Indiarum Regnis in thesauris, maxime, qui in antiquis Indorum adoratoriis, sive sepulchris reperiuntur?
- 66 De Indorum, aliarumque nationum superstitiosa consuetudine auri, & argenti ingentia pondera, aliasve res pretiosas cum cadaveribus condendi.

DE Theauris in presenti acturi an in fructu fundi, ubi inveniuntur, computari debeant, vel non? Prius quam ad decisionem hujus principalis questionis accedam, generalia aliqua pro thesaurorum materie cognitione, prænotare necessarium duximus; quæ etiam nostræ questionis pleniori cognitioni multum deservient.

- 1 *Theaurus* ergo in primis dicitur, teste Paul. in l. nunquam nuda, §. 1. ff. de acquir. rer. domin. *Vetus pecunia depositio, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat*, vel juxta Cassiodor. lib. 6. *variari. epist. 8. Depositiva pecunia, qua longa vetustate competentem dominum amisit*, quas definitiones, sive descriptiones amplectuntur, atque illustrant D. Covarruv. in regul. peccatum, 3. part. §. 2. num. 1. Petr. Barbof. in l. divorio 8. §. Si fundum, num. 26. ff. solut. matrim. Peregrin. de jur. Fisc. lib. 2. tit. 2. ex n. 1. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. fin. n. 3. & eleganter in consil. Marburg. 13. num. 23. vol. 1. & alii proxime referendi.
- 2 Sed quod non solum pecuniæ depositio thesaurus dicatur, sed cujuslibet alterius rei mobilis, maxime si monilia, viriolæ, armilæ, lapilli, gemmæ, & similia tam mulierum, quam virorum, aurea, vel argentea ornamenta inveniuntur; quæ omnia thesauri appellatione contineri notant Molin. de justit. & jur. tom. 1. disputat. 53. n. 2. Joan. Garc. de expens. cap. 22. n. 55. Gutierrez pract. lib. 4. quest. 36. n. 1. in fin. Anton. Perez super Cod. ad tit. de thesaur. lib. 10. n. 1. & novissime Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. part. 3. cap. 13. num. 1. in fin. Joan. Bapt. Luca in theat. justit. & veritat. lib. 2. de regalib. discurs. 147. num. 4.
- 4 Et expresse comprobatur per text. in l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. dum dicit: *Theaurum*, idest, *condita ab ignorantibus dominis tempore vetustiora mobilia*, seu monilia, ut legitur in l. 2. Cod. Theodos. hoc tit. quibus ad stipulatur Virgil. lib. 1. Æneid. vers. 362.

Auxiliumque via veteres tellure reclusit
Theauros, ignotum argenti pondus, & auri.

Et notant Franc. Connan. lib. 3. comment. cap. 4. Petr. Gregor. lib. 3. cap. 11. Joa. Pined. de reb. Salomon. lib. 4. cap. 22. Cerdà ad Virgil. ubi supr. Forner. in not. ad Cassiodor. lib. 6. in dict. epist. 8. & ibidem, si reperiuntur virgæ auri, seu argenti, vel quælibet alia mobilia pretiosa, Muscatel. in prax. crimin. de cognit. seu probat. delict. in tit. de extract. thesaur. invent. &c. n. 74. fol. mibi 680. & cum aliis D. Solorc. in polit. lib. 6. cap. 5. in vers. 1. † Quidquid contrarium voluerit, imo thesauri appellatione mobilia non contineri, Afflict. in consil. Reg. Neapol. incipit, *Dohana Secreti*, n. 1. per consilium Oldrad. 163. quem bene confutat Muscatel. ubi supra.

Aliter etiam thesaurus fortunæ donum appellatur 6 per J. C. Thryphoninum in l. si is, qui in aliena 63. §. 1. ff. de acquir. rer. domin. & rectius à Leone Imperatore Dei beneficium, in dict. l. unic. Cod. de thesaur. quasi non humana industria, sed beneficio Dei, & fortunæ essetatur Barbof. in dict. l. divorio, §. Si fundus, n. 28. & 41. ff. solut. matrim. Camill. Borrell. de prestant. Reg. Catholic. cap. 27. n. 32. & 33. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. fin. n. 6. Amia in l. unic. n. 7. Cod. de thesaur. lib. 10. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 23. n. 5. † Qui ileo eleganter notat ei cedere debere, cui Deus donum hujusmodi concessit, & cujus tempore, potius quam alio thesaurum inveniri voluit, ex quo idem bene animadvertit Klock. de arar. lib. 2. cap. 126. n. 7. Anton. Perez in Cod. ad tit. de thesaur. n. 2.

Juxta quas thesauri definitiones, sive descriptiones, ut thesaurus proprie dicatur, duo copulative requirunt D. D. primum, quod ita sit vetus ejus depositio, ut non sit memoria temporis, quo thesaurus fuerit reconditus. Secundam, quod ignoretur, quis scilicet dominus, ut constat etiam ex nostra l. 25. tit. 28. part. 3. & ibi Gregor. gloss. 1. Petr. Barbof. in dict. l. divorio, §. Si fundum, n. 25. paulo ante ff. solut. matrim. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 26. n. 2. bene Muscatel. in dict. prax. crimin. tit. de extract. & thesaur. invent. n. 79. & 80. fol. mibi 681. Klock. de arar. lib. 2. cap. 116. n. 7. & passim Doctores.

Juxta quæ, si pecuniæ depositionem non vetustam, sed recentem fuerit, appareat, thesaurus non erit, sed is, qui antea dominus fuit, vel ipsius heredes vindicare eum poterunt, ut singulariter respondit S. evolvi in l. à tutore, ff. de rei vindicat. casus hæcram referam, quia in casu satis frequentem loquitur, ibi: *À tutore pupilli domum mercatus ad ejus refectionem sarrum induxit, is pecuniam invenit; quaritur ad quem pertineat: respondit: si non thesauri fuerunt, sed pecunia forte perditæ, vel per errorem ab eo, ad quem pertinebat, non ablata: nihilominus ejus eam esse, cujus fuerat, idemque dicitur in l. thesaurus, ad exhibend. & ibi gloss.*

De vetustiori autem, seu recentiori repositione apparere poterit, si ea forma pecunia excussa inveniat, ut ex eadem recentis esse memoriæ constet, ut bene explicat Alciat. lib. 7. parerg. jur. cap. 1. Andr. Sicut. conf. 39. n. 1. lib. 4. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, n. 25. in fin. Garcia de expens. cap. 22. num. 56. vers. Postremo, Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 26. num. 3. & lib. 4. pract. quest. 36. n. 4. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. fin. n. 78. & 79. Camill. Borrell. de prestant. Reg. Catholic. cap. 27. ex n. 45. † Qui bonum exemplum ad dict. l. à tutore, conveniens, refert curjusdam pecuniæ tempore belli in muro domus postea venditæ recentem inclusæ, & deinde per hæredes ignorantem venditæ domo, ab emptore repertæ, quam venditori, vel ejus hæredibus restitui debere ait, Borrell.

Et aliud elegans exemplum de pecunia ceræ inclusa, & à filio ejus, qui incluserat, una cum cera ignorantem vendita, & tradita refert Jasson. in l. 3. §. Neraius, num. 7. ff. de acquir. possess. & ex eo Schinney de Win. in §. Theaurus, num. 4. instit. de rer. divis. Gasp. Klock. de arar. lib. 2. cap. 116. n. 15. & 16. † Qui omnes concludunt per text. in dict. l. à tutore 67. hujusmodi pecuniam recentem depositam thesauri nomen assumere non posse; sed domino antiquo, vel ejus hæredibus reservari debere: † Et quod ante omnia observatur qua forma, vel imagine pecunia sit signata; nam si novissimi nammi fuerint, aut postea cusi, quam ædificium esset, non dicitur thesaurus, sed per venditorem vindicari poterunt, in cujus dominio, vel majorum suorum semper fuisse videntur:

secus si nammi fuerint vetustiores; nam tunc cogitur venditor probare, suos esse, vel à majoribus suis in tali loco, fuisse reconditos, quo non probato, thesaurus reputabitur, & ad emptorem pertinebit, juxta dict. l. à tutore 67. optime explicat Anton. Perez super Cod. ad tit. de thesaur. num. 11. & licet his non relatis novissime Domin. Antunez de Portugal. de donation. Reg. 3. part. cap. 13. num. 4.

15 Ex quibus recte quoque inferitur, quod si ex syngrapha, vel instrumento simul cum thesauro reperto constet de eo, qui abscondit, etiam si absconditoris memoria non extet, thesaurus non censetur, & consequenter inventor is non fiet; sed potius hæredibus abscondentis erit tradendus, & eis non à parentibus, Fisco vindicabitur, ut quæcumque alia bona vacantia juxta l. 1. & penult. Cod. de bon. vacant. lib. 10. & ita optime concludunt Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 26. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 26. n. 4. &

16 5. † Quin hæredibus repertis, alia præscriptio per inventorem opponi valeat, quantumvis fundum diu possederit; quia non ob id thesaurum ibi absconditum possedisse intelligitur l. 3. §. Neraius, ff. de acquir. possess. ut notant bene in specie Franc. Connan. lib. 3. comment. jur. civil. cap. 4. n. 3. Forcatul dialog. 56. num. 4. Petr. Barbof. ubi proxime.

17 In dubio denique nisi de prædictis requisitis necessariis ad constituendum thesaurum constet, pecunia inventa semper alicujus certi hominis esse præsumitur, Bald. in l. 1. post. princ. ff. de rer. divis. Gregor. in l. 45. tit. 28. part. 3. gloss. 2. Gutierrez dict. cap. 26. num. 6. Valasc. de jur. emphyteut. quest. 15. num. 8.

18 Qualitate autem thesauri probata, sive ex præfatis conjecturis, juxta relata, præsumpta, si aliquis à suis majoribus pecuniam fuisse absconditam allegaverit, ei onus probandi incumbit lib. 2. de probation. Joan. Fab. in §. Theauros, n. 1. instit. de rer. divis. & ibidem Angel. Joan. Platea, in dict. l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. n. 6. in fin. Barbof. dict. §. Si fundum, n. 26. Gutierrez ubi proxime, Dominic. Antunez de Portugal. dict. cap. 13. n. 6.

19 Cujus nostri thesauri emolumentum de jure communi in l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. inventori in proprio fundo in totum acquiritur; in alieno autem casu fortuitu, pars dimidia ei adjudicatur, alia dimidia fundi domino reservata: si vero, data opera, thesaurus reperitur, integer ad fundi dominum pertinet, sive de ipsius voluntate, sive abique ea fuerit per tertium quæsitus, ut resolvunt plene agentes de intelligentia, & ratione dict. l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. (ut antiquiores omittam,) plures noviter congerentes, Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. fin. n. 21. cum seqq. Camill. Borrell. de prestant. Reg. Catholic. cap. 27. ex n. 51. & 15. Mastrell. de Magistr. lib. 3. cap. 10. ex n. 319. & cum Covarrub. Barbof. Gutierrez, Peregrin. & aliis Amia in dict. l. unic. Cod. de thesaur. n. 56. Castill. de tert. cap. 41. ex n. 108. D. Larrea decif. 44. n. 28. D. Solorc. in polit. lib. 6. cap. 5. col. 2. plene ex Theologis Pat. Fragos. de regimin. reipubl. tom. 1. lib. 3. disputat. §. 2. n. 19. vers. Questio tamen implicita, cum seqq. Anton. Perez super Cod. ad tit. de thesaur. lib. 10. ex n. 4. Joan. Bapt. Thor. in addit. ad Pont. de potest. Præreg. sub. rubr. de thesaur. sub. n. 3. Horat. Barbat. de divis. fruct. 1. part. cap. 17. ex n. 71. Klock. de arar. lib. 2. cap. 116. ex n. 13. & 19. Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. 3. part. cap. 13. n. 10. cum seqq.

20 † Qui etiam omnes plenissime tractant de thesauro in loco publico, sacro, vel Religioso, aut in Ecclesia, vel in ejus fundo invento, cui acquiritur debet? de quo acquisitionis articulo dicam infra suo loco in tom. 2. hujus operis part. 5. cap. 6. n.

Lagunez de Fructib.

Quibus pro generali cognitione verbi thesauri præhabitis, restat nostri capituli principalem questionem discutere: An, videlicet, thesaurus inter fructus prædii, ubi invenitur connumerari debeat, vel non?

In hac questione pro ejus clariori expositione prius inter jus commune, & Regium distinguendum est; sed cum quæstio hæc magis principaliter, jure communi attento, locum habeat, prius eam in hoc casu discutiam; & deinde, quid etiam de jure nostro Regio, & aliorum Regnorum in ea dicendum sit infra in fine hujus capituli subjiciam.

De jure igitur communi in nostra principali questione pro parte affirmativa primò facit, quod juxta verbi *Fructus* definitionem per nos traditam supra in hac part. cap. 2. ex num. 5. fructum esse diximus; non solum, quod ex ipsa terra nascitur, vel immediate percipitur, sed etiam quæcumque utilitatem ex re mediate, vel immediate, salva ejus substantia, provenientem; ita ut non solum fructus dicantur naturales, & industriales, qui immediate ex ipsa re percipiuntur, ut aliqui nimis stricte voluerunt, sed lucra, omniaque rerum emolumenta, & denique omnes utilitates, quæ ex re, vel occasione rei mediate, & immediate proveniunt, ut in pleribus rerum emolumentis plenissime probant eleganter Petr. Barbof. in l. divorio, §. Si vir, ex num. 37. ff. solut. matrim. Jacob. Mandel. de Alb. conf. 275. ex n. 13. & conf. 619. n. 3. & ex Cæpol. Avendan. Carroc. Girond. & aliis D. Joan. de Castill. de usufruct. cap. 36. num. 7. cum seqq. Guzman de evictio. quest. 21. ex n. 1. Nizer. de laudem. tom. 1. quest. 13. ex n. 12. 54. & 71. Guizarel. Guzman. Ciardin. Christin. & alii per nos adducti in dict. cap. 2. n. 9. & in cap. 3. ex n. 11. † Qui omnes maxime loquuntur sumpto verbo *Fructus* improprie in generali, lataque juris interpretatione, juxta quam I. C. & Doctores magis frequenter loquuntur, & intelligi debent: non vero in stricto, & nimis propria, ac rigorosa significatione, pro ut late probavi, & distinxi in dict. cap. 3. per tot.

Juxta quæ cum thesauri emolumentum, vel utilitatem fundi occasione provenire, negari non possit, necessario ipsius quoque fundi fructum reputari debet, fatendum videtur, etsi ab eo immediate non produceretur.

Secundo hæc affirmativa sententia non in eleganter comprobari potest exemplo lapidearum auri, & argenti, aliarumque rerum pretiosarum, & mineralium, quæ similiter in fundo reperta in fructu esse resolvunt per text. in l. divorio, §. Si vir, ff. solut. matrim. Paul. de Castr. ibidem Castill. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. vers. Et faire les fruits, n. 18. B. eza de decim. tutor. cap. 25. ex n. 13. & 17. Cojac. lib. 15. observat. cap. 21. Guizarel. de ris. 34. n. 16. † Et quod magis est etiam si lapides ejus naturæ sint, ut excisi non renascantur, quod adhuc in fructu sunt; sumpto verbo *Fructus* improprie juxta latam, & generalem juris civilis interpretationem, de qua supra, dummodo fundus ex venarum incisione deterior non reddatur, docent optime Arctin. in dict. §. Si vir, col. 3. & ibidem Zasius num. 5. idem Zasius lib. 2. singular. intellect. cap. 4. D. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 23. à n. 9. Garcia de expens. cap. 22. n. 48. Gutierrez de gabel. quest. 36. ex num. 15. & plenius dixi supra in hac part. 1. cap. 3. n. 34. in fin. & cap. 10. à numero 5. & 10. Ubi late ad plures declaratos, & limitationes, & de intelligentia dict. leg. divorio, §. Si vir, ff. solut. matr. Ergo similiter thesaurum licet semel percipiatur, nec ullam renascentiam habeat, in fructu esse, videtur dicendum.

K ij

- 28 Tertio eadem affirmativa sententia fundari potest ex eo, quod sicuti fructus rerum majoratus ipsius majoratus possessori perpetuo, ac irrevocabiliter, & alienabiles quaeruntur absque ullo onere restituendi, ita ut absque Regia facultate libere per possessorem alienari valeant, ad differentiam rerum principalium ipsius majoratus, quas non ita plenè, & irrevocabiliter habere dicitur, sed inalienabiles, & pro sua tantum vita, ut latè ad plura hanc differentiam resolvunt D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 20. ex numer. 11. & cap. 21. num. 24. bene Gratian. discept. forens. cap. 580. num. 18. cum seqq. plenè Mieres de majorat. part. 3. quest. 9. num. 106. cum seqq. & pluribus congestis Dom. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 16. D. Larrea decif. Granatens. 10. numer. 3. doctè D. Salgad. in labyrinth. 3. part. cap. 15. num. 17. cum seqq. & novissimè, & bene tractat Joseph de Rosa consultat. 18. num. 12. cum seqq. & plenius dicam infra part. 2. cap. 1. ex 29 num. † Ita similiter, thesaurus in fundo majoratus invento si per ipsam possessorem majoratus inveniatur, illum in totum lucrabitur: si verò per tertium dimidia pars perpetuo, ac irrevocabiliter absque ullo onere restituendi ei competit, ut resolvunt D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 23. num. 3. cum seqq. Petr. Barbof. in l. divorzio, §. Si fundum, num. 30. ff. solut. matrim. Pat. Molin. de justit. & jur. tract. 1. disput. 6. num. 7. vers. *Theſaurus vero*, Joan. Garcia de expens. cap. 22. num. 50. Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 26. num. 11. & pract. quest. lib. 4. quest. 36. num. 29. D. Amaya in l. unic. num. 27. Cod. de thesaur. Anton. Perez in Cod. ad dict. tit. de thesaur. num. 8. Ergo quia thesaurus inter fructus prædii, non inter principales res majoratus consummari debet.
- 30 Quæ confirmantur ex eo, quod eodem modo emphyteutæ thesaurus in prædiis emphyteuticis reperitur in totum, vel pro parte irrevocabiliter acquiritur, ut ex gloss. communiter recepta in *Theſauris*, in verb. *Suo*, institut. de rer. divis. docent optimè D. Molin. dict. cap. 23. num. 7. Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 1. ex num. 12. & ita contra *Speculator Navarr. Sivesfr. Valasc.* & alios, qui contrarium voluerunt, verius resolvunt Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 27. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 93. num. 3. & ibi gloss. liter. B. & ex Garcia Gutierrez, & aliis D. Amaya in dict. l. unic. Cod. de thesauris lib. 10. num. 26. Dominie. Antunez de Portugal. dict. cap. 7. ex numer. 40. & 46.
- 31 Idemque in feudatario volunt; quod similiter thesaurus ipsius sit, cui feudi emolumenta competunt, plenè contra plures Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 93. num. 1. 2. & 3. & ibi aliis pluribus congestis Gloss. liter. A. B. & C. Guilielm. Benedict. in cap. Raynuntius, de testament. vers. *Cætera bona*, num. 34. Alvar. Valasc. de jur. emphyteut. quest. 15. num. 1. D. Molin. dict. cap. 23. num. 7. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, ex num. 27. Joan. Gutier. pract. quest. lib. 4. quest. 36. num. 21. Regner. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. ult. num. 48. SchneycWin. in dict. §. *Theſaurus*, num. 6. instit. de rer. divis. Anton. Perez super Cod. ad tit. de thesaur. lib. 10. num. 7. & 8. Klock. de arar. lib. 2. cap. 116. num. 17. & 18. & his non relatis, novissimè Portugal. dict. cap. 13. num. 47.
- 32 Quæ thesauri in favore emphyteutæ, & feudatarii adquisitio plenissima, & irrevocabilis est absque ullo restitutionis onere, ut ex Doctoribus relatis constat: sicuti aliorum emphyteutis, vel feudi fructuum, quos eodem modo emphyteuta, vel feudatarius in perpetuum, & irrevocabiliter sine ullo onere restituendi lucratur: ita ut eos alienare, donare, vel aliter pro ipsorum libitu de illis disponere valeant, ad differen-

tiam rerum principalium emphyteutis, vel feudi, quæ non nisi revocabiliter, & ad vitam emphyteutæ, aut feudatario quaeruntur, qualibet de eis alienatione omnino ipsis prohibita; ut optimè resolvunt hanc differentiam inter res emphyteuticas, aut feudales, & ipsarum fructus ad plura constituentes D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 20. num. 5. Tiraquel. de tract. lignazier. §. 1. gloss. num. 47. cum seqq. & pluribus congestis D. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. ex num. 39. D. Salgad. in labyrinth. 3. part. cap. 15. ex numer. 4. post quos novissimè, & plenè tractant ex modernioribus Donat. Anton. Martin. lib. 1. variat. resolut. cap. 119. num. 2. Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 150. cum seqq. Capic. Galeot. tom. 2. controvers. forens. cap. 19. num. 12. cum seqq. Franc. Rocc. in respons. legal. centur. 1. respons. 44. num. 21. & melius respons. 51. ex num. 1. doctè Joseph. de Roa consultat. 28. num. 14. cum seqq. & plenius dicam infra part. .... cap. .... ex num. .... & ex num.

Ergo, quia ex eo provenit, quod thesaurus inter fructus, vel emolumenta maximè istarum rerum feudali-um, vel emphyteutis connumeratur; alias enim non ita plenè, & irrevocabiliter in perpetuum lucrari diceretur.

Et in specie, quod thesaurus in fructu feudi sit, & ad fructuarium potius quàm ad proprietarium pertinet, resolvit Camill. Borrelli. de prestan. Reg. Catholic. cap. 27. num. 49. & quod saltem, durante ejus vita, fructuario competat Guilielm. Benedict. in cap. Raynuntius, de testament. verb. *Cætera bona*, num. 30. cui subscribit Rebuff. in l. bonorum, col. 3. ff. de verb. signif.

Sed, his non obstantibus, contrarium negativam sententiam veriorè, & communiorè censeo: imò thesaurum in prædii fructu non esse connumerandum, nec consequenter fructuario competere.

Et primò singulariter probatur per text. vulgarem in l. divorzio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. Ubi thesaurum in fundo dotali inventum ad maritum non spectare resolvit Ulpianus, non ex alia ratione, nisi quia ut ipse ait, in fructu non computatur.

Et ita contra maritum, quod nullo modo in totum, vel pro parte thesaurum ab ipso, vel ab alio inventum lucratur; sed uxori illum reservare debeat, resolvunt per dict. text. in §. Si fundum, & antiquiores ibidem, & ex gloss. celebrè in l. unic. §. Quidquid, Cod. de rei usur. c. l. l. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 23. num. 6. & pluribus congestis Joan. Garcia de expens. cap. 22. num. 49. Petr. Barbof. in dict. §. Si fundum, num. 23. & 24. Pat. Molin. de justit. & jur. lib. 1. disput. 56. Joan. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 26. num. 13. & 15. & practicar. quest. lib. 4. quest. 36. num. 36. & 37. & cum aliis Horat. Barbat. de divis. fruct. 1. part. cap. 17. ex numer. 66. Anton. Perez super Cod. ad tit. de thesaur. num. 7. Klock. de arar. lib. 2. cap. 16. num. 20. & latè disputans Portugal. de donat. Reg. 3. part. cap. 13. ex num. 19.

Secundò pro hac sententia facit; quod similiter thesaurus per colonum terram defodientem, vel aliter laborantem in fundo conducto reperto, non totum thesaurum colonus lucratur, ut ceteros fundi fructus ratione conductionis; sed dimidia tantam pars ei, ut inventori, assignatur, altera dimidia domino fundi reservata, ut argumento text. in l. si is, qui, §. Si creditur, ff. de acquirend. rer. domin. docent Gloss. in dict. §. *Theſaurus instit. de rer. divis. verb. In suo*, quem ibi sequitur Ansel. col. penult. vers. *In eadem glossa*, & ex Pat. Molin. Navarr. & aliis Joan. Gutierrez pract. lib. 4. quest. 36. num. 33. & 34. Camill. Borrelli. de prestan. Reg. Catholic. cap. 27. num. 57. Ergo quia thesaurus in fundi

fundi fructu non habetur; alias enim, si ipsius fructus esset, colonus, cum ceteris fructibus ratione conductione competeret.

- 39 Tertio hæc negativa sententia firmatur; quia licet tutori, vel curatori omnium fructuum rerum minorum decima pro administratione debeatur jure nostro Regio l. 2. tit. 7. lib. 3. For. attamen de thesauro in fundo minoris invento hujusmodi decimam prætere non valet, non ex aliâ ratione, nisi quia inter agri fructus non habetur, bene Bæz. de decim. tutor. cap. 24. num. 4. cum seqq. Joan. Gutierrez de tutel. & cur. part. 3. cap. 28. ex num. 1. & 7.

40 Quarto facit, quod thesaurus est quid penitus diversum, & separatum à fundo, nihil cum eo commune habens, sed custodia tantum causa quondam ibi repositus, ut per text. in l. 3. §. Neratius, ff. de acquirend. possess. & ex gloss. ibidem, verb. *Cæpisse*, notant D. Molin. de primogen. lib. 1. dict. cap. 23. num. 4. Petr. Barbof. in dict. l. divorzio, §. Si fundum, num. 25. & 37. ff. solut. matrim. Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 26. num. 13. & pract. lib. 4. quest. 36. num. 22. Amaya in Cod. ad tit. de thesauris num. 31. Anton. Pe. ez dict. tit. 41 num. 7. & 8. † Nec fundi pars dicitur, vel ei inherere, sive ab eo pendere, dum in eo est, ut ceteri fructus pendentes, & fundi partes dicuntur in l. fructus pendentes, ff. de rei vindicat. & notant optimè in specie D. Joan. del Castill. de usufruct. cap. 37. num. 20. D. L. Arca decif. 45. num. 36. ex quibus thesaurum fundi fructum appellari non debere videtur.

41 Et ita in terminis nostræ questionis, quod thesaurus in fundi fructu non sit: nec consequenter fructuario, sed potius proprietatis domino pro parte, vel in totum competat, resolvunt, licet nulla disputatione habita, nec prædictis fundamentis, aut rationibus animadvertis per text. tamen expressum in dict. l. divorzio, §. Si fundum, ff. solut. matrim. Bæz. de decim. tutor. cap. 24. ex num. 5. Boer. decif. 51. num. 2. Valasc. de jur. emphyteut. quest. 15. num. 1. Cavalin. in mille. quest. jur. milloleloqu. 9. num. 1. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 23. num. 2. alter Molin. de justit. & jur. tract. 1. disput. 56. Salon. eodem tractat. de justit. & jur. quest. 60. art. 5. pag. mihi 1299. Petr. Barbof. in dict. l. divorzio, §. Si fundum, num. 24. cum seqq. ff. solut. matrim. Joan. Garcia de expens. cap. 22. num. 51. Joan. Gutierrez pract. quest. lib. 4. quest. 36. num. 35. & in tractat. de tutel. & cur. 3. part. cap. 26. num. 13. Farina. in pract. crimin. 3. tom. quest. 104. num. 14. D. Joan. de Castil. de usufruct. cap. 37. num. 20. Camill. Borrelli. de prestan. Reg. Catholic. cap. 27. num. 49. Regner Sixtin. de regal. lib. 2. cap. fin. num. 50. D. Amaya in l. unic. Cod. de thesaur. num. 23. & ibidem Valenquel. Piscator. num. 8. & 26. cum seqq. SchneycWin. in §. *Theſaurus*, num. 8. vers. *Extenditur instit. de rer. divis.* Dan. Moller ad novell. constit. electoral. August. part. 2. constit. ult. num. 6. cum seqq. & lib. 2. semestr. 4. cap. 27. Ant. Perez super Cod. ad tit. de thesaur. ex num. 7. Gasp. Kloch. de arar. lib. 1. dict. cap. 116. num. 19. & novissimè Domin. Antunez de Portugal. de donat. Reg. 3. part. cap. 13. num. 52. &

42 Quod semper intellige, nisi fructuarium thesauri fuerit inventor; quia tunc dimidiam partem ratione inventionis, ut quilibet alius inventor reportabit, aliaque dimidia domino proprietatis ratione domini pertinet, ut notant Barbof. in dict. §. Si fundum, ex num. 25. Joan. Gutierrez dict. cap. 26. num. 18. Sixtin. dict. cap. ult. ex num. 50. & cum aliis Castill. dict. cap. 37. numer. 20. Camill. Borrelli. dict. cap. 27. numer. 49. D. Amaya, Valenquel. Piscat. Kloch. & alii ex proximè relatis, ubi supra.

43 Qua nostra verissima resolutione stante, non obstant fundamenta in contrarium superius per nos adducta:

† Nam primo argumento, quo dicebamus thesaurum saltem, ut emolumentum mediæ, vel occasione fundi proveniens ipsius fructum dici debere juxta distinctionem *Fructus* superius per nos traditam, faciliter respondetur; quia illud intelligi, & procedere debet in emolumento, sive utilitate ex ipso fundo, licet mediæ, proveniente, non verò in re, vel emolumento, quod ex ipso fundo non provenit, sed per se est quid distinctum, & separatum, & penitus ab eo diversum nihilque cum eo commune habens, sed per se principaliter, non accessoriè, subsistens, ut est thesaurus, ut supra fundavi ex D. Molin. Barbof. Larrea, & aliis ad quartum nostræ negativæ sententiæ fundamentam relatis.

Quod optimè declarari potest exemplo insulæ juxta fundum in flumine natæ, quod augmentam, licet occasione fundi ei accrescat, & inhæreat, tamen fructus non dicitur: nec ad fructuarium, sed ad proprietarium spectat; quia res est planè à fundo separata, ab eo nullam originem trahens, sed casu, vel vi fluminis ei adherens, bene Anton. Perez super Cod. in dict. tit. de thesaur. num. 7. in med. † Et etiam exemplo incrementi per alluvionem molliter, ac latenter fundo adhaerens, quod licet emolumentum rei sit, & ejus occasione proveniat, fructus tamen non dicitur, sed ipsius rei domino non fructuario competit, ut ex text. expressa in l. item si fundi 10. §. *Huic vicinus*, ff. de usufr. D. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 26. num. 17. & 18. Franc. Connan. lib. 4. commentar. jur. civil. cap. 1. numer. 31. vers. *Quod alluvione*, Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 3. num. 11. cum seqq. Anton. Niger. de laudem. tom. 1. quest. 13. ex num. 9. Oñat. de contract. tom. 1. tractat. 3. disputat. 8. sect. 4. ex num. 88. & plenius ad nostram distinctionem dixi supra in hac part. cap. 2. ex num. 36.

Ex quibus similiter diluitur quoque secundum fundamentum pro contraria opinione adductum, exemplo lapidinarum, & mineralium, quæ non mirum, ut in fructu fundi habeantur; nam ab ipso fundo naturaliter producuntur ex ipsiusque terra ortum, & substantiam habent; ideo ejus partes sunt, l. divorzio, §. Si vir, vers. *Sed si creta fodina*, l. si fundus 9. ff. solut. matrim. l. item si fundi, §. *Sed si lapidicina*, de usufruct. docent Petr. Barbof. in dict. §. Si vir, num. 14. & 22. Garcia de expens. cap. 22. num. 47. eiq. accedunt, atque coherent; quare non mirum, si fructus ejus dicantur D. Amaya in dict. tit. de thesaur. num. 30. & 31. D. Larrea decif. 44. num. 36. Anton. Perez super Cod. in dict. tit. de thesaur. num. 13. Qui contrarium in thesauro resolvunt; quia non ita à natura fundo adheret; sed quid omnino ab eo diversum, & separatum reputatur, custodia causa ibi reconditum, & Dei beneficio inventori patefactum.

Nec magis obstat tertium fundamentum ex eo deductum, quod possessori majoratus emphyteutæ, ac feudatario thesaurum in fundo majoratus, vel emphyteutis, aut feudali perpetuo, ac irrevocabiliter deberi dicebamus, ut ceteri fructus rerum majoratus, feudi, aut emphyteutis; nam respondendum est, vel si nullo esse thesaurum prædictis perionis deberi; sed hoc non quia fructus sit, sed ex aliâ penitus diversa, & potentiori quidem ratione; quia, nempe, dominium plenum, vel saltem utile in rebus majoratus, feudi, aut emphyteutis habent, ad differentiam usufructuarii, cui solum jus percipiendi fructus ipsius fundi competit; quare emolumentum thesauri, vel ejus pars dimidia, si à tertio inveniatur, rectè possessori majoratus, emphyteutæ, vel feudatario, & similibus, qui dominium in fundo habeant, tribuitur, cum per l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. hujusmodi emolumentum, non ut

K iij

- 11 *Murena apud nos lampreta dicitur, & quare: & quomodo apud alios nunc petur.*
- 12 *Murena, sive lampreta diutissime ad parandos redditus, vel voluptatis causa in privatis piscinis afferuntur: contra in ceteris piscibus, qui multoties radio carceris intereunt.*
- 13 *Referuntur duo notabilia exempla quorundam, qui Murenas vivario inclusus ita adamaverint, ut mortuas, quasi filias luxerint.*
- 14 *Verius Pollio ob nimium piscinarum studium, seu ob immanissimam crudelitatem, servos piscibus vorandos praebebat, ut hominum cruoris piscio delicatioris saporis, & majoris aestimationis essent.*
- 15 *Nostri temporibus, quam ingentes redditus, aut fructus ex piscationibus percipiuntur? & num. seqq.*
- 16 *Referitur magna piscatio in Bohemia, ibidem.*
- 17 *Apud nos in Gallia, & Cantabria maris littoribus, quam fructuosa sint piscationes.*
- 18 *In Boticia Illustris Dux Metina Sydonia ex piscatione thymorum amplius quadraginta millia ducata in singulis annis redigit, ibidem.*
- 19 *In censu, seu aestimo honorum locus piscatorij, & Portus, ut res valde fructuosa, referendi.*
- 20 *Exponuntur aliqua generalia circa piscationis, & venationis materiam pro majori claritate praesentis de earundem fructibus tractationis.*
- 21 *Venatio est nomen generale tres species venationis comprehendens: Aucupium, videlicet, piscationem, & venationem in specie, & quae unaquaeque earum de ipsarumque differentia.*
- 22 *De aliis venationis minus principalibus differentiis, & divisionibus inter clamosam, saltuosam, spatiosam, & similia.*
- 23 *Praefata venationis principales species, ferè quoad omnia inter se conveniunt: de unaque ad aliam sumitur argumentum.*
- 24 *Venatio in specie sumpta terrestrium ferarum nempe, semper ut nobilissima exercitatio apud Principes, & Nobiliores magni habita, & num. seqq.*
- 25 *Est bellicarum expeditionum verissima meditatio, & imago.*
- 26 *In ejus exercitio juventus frigori, aestui, & fame aliisque laboribus assuescunt, belloque robustiores, & aptiores redduntur.*
- 27 *Plato, Licurgus, & alij antiquiores Philosophi suis Rebus publicis, & legibus adolescentes venationes, ut bellica rudimenta, infectare inter easque educari, jubebant.*
- 28 *Referuntur quam plurimi Principes, & Insignes Duces, qui prima, & principalia militiae sua documenta à venationis nobilissimo exercitio, & meditatione accipere: & qui frequenter huic exercitio se eradebant.*
- 29 *Prodest quoque corporis sanitati venationis moderatus usus.*
- 30 *Mentemque, & animam à pravis, otiosisque cogitationibus avocant.*
- 31 *Venatoris mens ab aliis negotiis alienata, & huic exercitio semper intenta.*
- 32 *Venationem, ut nimis otio adversantem per Deos inventam, aliqui ex ethnicis volvere.*
- 33 *Venationis exercitium optimum contra inhonestas cogitationes remedium, & num. seqq.*
- 34 *Monentur tamen uxorati, ne nimis venationis laboribus se implicent.*
- 35 *Plura alia commoda de temperato usu venationis referuntur, remissive, & num. seqq.*
- 36 *Praefata omnia circa venationis usus laudem intelliguntur dum moderatione, & temperantia exerceantur: secus si immodicè, cum num. seqq.*
- 37 *Increpantur Principes, & Magnates, qui immoderato venandi studio, ejusque voluptatibus traditi publicum gubernium in alienis manibus relinquunt, & dict. num. 35.*
- 38 *Recensentur plura publica mala, quae ex hoc Principum inordinato venationis exercitio profluunt, cum num. seqq.*
- 39 *Homines venationibus frequenter dediti crudeles, horridi, & sanguinolenti, studiorumque destructores plerumque efficiuntur.*
- 40 *Transformantur in belluas, & num. seqq.*
- 41 *Referitur in comprobationem Aetionis fabula: ibidem.*
- 42 *Patrimonium omne in hoc exercitio consumunt.*
- 43 *Venatio praefatis malis cessantibus honesta Principibus, & laudabilis admodum habetur.*
- 44 *Declarantur Sacra Paginae loca Genes. 10. vers. 10. Ezechiel. 32. vers. 30. Psalm. 90. vers. Quoniam ipse, in quibus venationis nomine crudelitas, & tyrannis designatur, & num. seqq.*
- 45 *Intelliguntur similiter jura in cap. quorundam 34. distinct. cap. qui venatoribus, & sequent. 36. distinct. cap. 1. & sequent. de Cleric. venator.*
- 46 *Proponitur principalis hujus capituli questio: An venatio, piscatio, & aucupium in fructu fundi, vel territorii connumeranda sint?*
- 47 *Dividitur haec questio pro majori declaratione in tres principales casus.*
- 48 *Primo agitur, quid dicendum circa venationem, piscationem, & aucupium in fundis privatorum, an ipsorum fructus sint? Secundo quid in locis communibus? Tertio quid in terris dominorum inferiorum, ibidem.*
- 49 *Quaeritur primo, quid in primo casu circa venationem, piscationem, vel aucupium in privatorum fundis: an ipsorum fructus venationes, & piscationes habeantur?*
- 50 *Fundatur affirmativa opinio, ut ad cujuslibet fundi dominum haec venationis, & piscationis, vel aucupii emolumenta pertineant? dict. n. 48. cum seqq.*
- 51 *Adiucitur pro hac sententia text. in l. item si fundi 9. §. Aucupiorum 5. ff. de usufruct. ibidem.*
- 52 *Et text. in l. usufructuarium venari 62. cum vers. de vivariis, eodem tit.*
- 53 *In fructu fundi sunt quaecumque emolumenta, quae ex eo mediate, vel immediate proveniunt.*
- 54 *Fundi dominus in eum venandi causa ingredientem jure prohibet.*
- 55 *Adducuntur jura in l. 3. §. Nec interest, vers. Plane, ff. de acquir. rer. domin. l. Divus Pius, ff. de servitut. rustic. praedior. §. Plane, instit. de rer. divi. ibidem.*
- 56 *Distinctur pro vera praefata questionis resolutione inter fundum venationibus paratum, & inter eum, qui in id non habetur, sed ut alij fructus industriales, vel naturales ex eo percipiuntur.*
- 57 *In primo casu venationes in fundi fructu esse resolvitur: contra in secundo, ibidem cum num. seqq.*
- 58 *Comprobatur haec distinctio per text. in l. venationem 26. ff. de usur.*
- 59 *Intelliguntur in primo casu istius distinctionis jura pro affirmativa sententia in contrarium adducta in dict. l. item si fundi, §. Aucupiorum 5. l. usufructuarium venari 62. cum vers. de viva-*

1. usufructuarium venari 62. cum vers. de vivariis, ff. de usufruct.
- 55 *Intelliguntur etiam in hoc casu Doctores pro eadem sententia allegari.*
- 56 *Declaratur similiter secundum fundamentum superius in eandem sententiam adductum.*
- 57 *Emolumenta ex rebus provenientia, ut ipsarum fructus sint, & ad fructuarium pertinent, hoc semper intelligi debet, dummodo juxta solitum usum percipiuntur, ibidem.*
- 58 *Decima Ecclesiastica ex venationibus, & piscationibus deberi declaratur, si fundi fructus ex venationibus, aut piscationibus constet.*
- 59 *Decima similiter tutori ex fructibus rerum minoris lege Regia debita ex venationibus, & piscationibus non aliter praestanda, quam si praesorum, aut fluminum redditus in venationibus, & piscationibus consistant, ad idque principaliter habeantur.*
- 60 *Creditor quoque, qui pignoris perceptos fructus in sortem principalem imputare tenetur, non aliter venationes, & piscationes agri sibi pignori traditi imputare est cogendus, quam si ipsius fructus ex venationibus percipiuntur.*
- 61 *Injuste alium venari, aut piscari prohibens tenetur ad interesse, si venationis, aut piscationis redditus juxta solitum certi sint: contra si incerti.*
- 62 *Concordantur jura in l. Quem admodum, §. Plane, & vers. Idem, ff. ad l. Aquil. & in l. si iactam retis, ff. de action. empt. ibidem.*
- 63 *Fluminis, vel stagni pisces ipsorum fructus, & quidem pendentes reputantur ex speciali, & urgentiori ratione, & infr. num. 82.*
- 64 *Cohærent his locis, & tanquam immobilia ibi fructificant, ibidem.*
- 65 *Intellige hoc semper, si in id flumina, vel stagna habeantur, ut in eis pisces redarius causa procreentur.*
- 66 *Referitur notabilis ad rem distinctio inter flumina, vel stagna, ubi pisces procreantur: & inter piscinas, in quibus solum custodia causa ibi includuntur.*
- 67 *Respondetur tertio argumento pro contraria affirmativa sententia supra adducto ex l. 3. §. Plane, ff. de acquir. rer. domin.*
- 68 *Fundi dominus venandi causa in eo ingredientem prohibere potest, non tamen quia indistincte venationes fundorum fructus sint: sed quia cuilibet in suo fundo ipso invito alium ingredi ex dictis jurebus prohibere licet, ibidem.*
- 69 *Fera in fundo per mare, & femina conjunctionem, non ex ipso fundo generantur.*
- 70 *Prædiorum domini in ipsorum feris nullum dominium, ut in ceteris fructibus habent, quia in nullis bonis sunt.*
- 71 *Prædiorum dominus jure saltem domini ipsorum prædiorum ea venandi causa ingredientem prohibere potest, limitatur de generali contraria consuetudine, si absque præjudicio segetum, vel levatis fructibus ingressus fiant.*
- 72 *Contrarium, esset terminos rotandos facere, quod apud nos prohibetur: ibidem.*
- 73 *Comprobatur superior ratio in dict. num. 67. pro praefata nostra principali resolutione relata, & num. seqq.*
- 74 *Fera in fundo alieno capta, non obstante domini prohibitione, capientis sunt, quin ad restitutionem teneantur: ibidem. & infra ex num. 73. cum seqq.*
- 75 *Tenetur solum de jure comunitati actione injuriarum ob domini prohibentis contemptum.*
- 76 *Lagunez de Fructib.*
- 71 *Concluditur articulus circa venationis, & piscationis emolumenta prædiorum privatorum, cum dicta distinctione inter prædiorum venationibus destinata: & quae aliis fructibus parandis deseruiunt.*
- 72 *Adducuntur nonnulla pro hujus articuli venationis, aut piscationis fructus in agris, vel fluminibus privatorum pleniori expositione, & n. seqq.*
- 73 *Declaratur resolutio de jure communi supra ex num. 69. tradita circa dominium ferarum, quae post domini prohibitionem in alieno capiuntur, ne procedat attentio jure Partiarum in l. 17. tit. 28. p. r. 3. qua in hoc casu venatorem ferarum captarum dominium non acquirere deciditur, & num. seqq.*
- 74 *An istius legis Partia dispositio in foro animæ servanda, & late de ejus declaratione, in numero seqq.*
- 75 *Referitur quorundam Theologorum negativa sententia, ibidem.*
- 76 *Lex pœnalis in conscientia ante judicis condemnationem non obligat. ibidem. declaratur proxime numero 76.*
- 77 *Resolvitur pro affirmativa, & num. seqq.*
- 78 *Lex humana potest ex causa prohibere acquisitionem domini illarum rerum, quae in nullius bonis sunt illudque alteri tribuere.*
- 79 *Lex pœnalis primam rei domini acquisitionem prohibens in foro animæ, etiam ante judicis condemnationem servanda: secus cum circa dominium rerum jam quaestiarum versatur, & n. 77.*
- 80 *Facilius quid retinetur, quam de novo acquiritur, ibidem.*
- 81 *Rejicitur distinctio quadam circa hunc articulum, per Amay. tradita, & num. seqq.*
- 82 *Nostra lex Partia loquitur in saltibus, & nemoribus apertis nullo muro circumclausis: non in vallatis, ut voluit Amay.*
- 83 *Fera ante domini prohibitionem capta in casu nostra legis Partia venatoris efficiuntur, ibidem.*
- 84 *Fera in privatorum agris circumvallatis capta, etiam nulla domini stante prohibitione venatori non quaruntur, sed imo ad earum restitutionem tenentur.*
- 85 *Hujusmodi fera, quae in vivariis, sive receptaculis circumvallatis custodiuntur ad fructus fundi pertinent: & in dominio dominorum prædiorum censentur, declarata tamen, ut infr. numero 84.*
- 86 *Et fundi partes reputantur.*
- 87 *Idem in piscibus, qui in stagnis sunt, ut multiplicentur: secus si ut dumtaxat custodiuntur, ibidem.*
- 88 *Intelligitur in hoc casu text. in l. limes, & labra, alias Fimes, & labra ff. de action. empr.*
- 89 *Feras, quae in agris circumclausis, vel in stagnis sunt, in domino dominorum prædiorum esse, & majori cum ratione procedit, in feris, aut piscibus, qui parvis privatis vivariis, & piscinis servantur: secus si in magnis, aut nemoribus spatiosis.*
- 90 *In saltibus spatiosis licet circumvallatis magis fera in sua naturali libertate censentur, ibidem.*
- 91 *Quando ad hoc sylva magna, vel parva reputetur?*
- 92 *Resolvitur notabilis questio circa unius piscine, sive stagni pisces, qui in alterius stagnum, vel fundum vicinum, crescente aqua devenierint, quomodo eos dominus persequi, aut vindicare possit?*
- 93 *Fera ex sylva non ampla, & circumvallata, extra septa tamen capta, an capientis efficiantur, vel eas domino restituere debeat?*

- Fera reclusa custodiam domini fugientes suam naturalem libertatem recuperasse, & in nullius bonis censentur, ibidem.
- 88 Quid si eundem, & redeundi consuetudinem habeant, vel eam amiserint?
- 89 Quid in Falconibus, Accipitribus, similibusque avibus, quibus ad aucupium utimur an si oculos dominorum effugerint, vel consuetudinem redeundi amiserint, eorum dominium amittatur, vel capiendum fiant? & num. seqq.
- Huiusmodi aves suam naturalem libertatem non recuperare, & sic eas ita aberrantes inveniunt, sive capientis non fieri, tenent aliqui, ibidem.
- 90 Rejicitur hac opinio.
- 91 Resolvitur sub distinctione: inter accipitres, vel falcones deperditos, seu aberrantes, & inter libenter commorantes in sylvis, & num. seqq.
- 92 Quid si accipitrem, seu falconem cum sonalis, vel campanilis, aliusve signis pedibus, vel aliter injunctis quis caperit? & num. sequent.
- 94 Reus ab officialibus iustitia captus, si ab eorum manibus, vel carcere evaserit, & ad Ecclesiam licet catenis, aliusve vinculis alligatus confugerit, in sua libertate pervenisse censetur, & immunitate gaudet: & quid si adhuc per satellites apprehensus, cum eis colluctando, Ecclesiam, ingrediat? & num. seqq.
- 96 Venatores arte, & industria animalia ex nemoribus vetitis ad communia loca, ut ea capiant extrahentes ad restitutionem tenentur.
- Simulantes cum certis instrumentis voces aprorum, hinnula cervorum, aliorumve animalium tempore quo gravidari incipiunt, ut extra locum prohibitum exeant, & occidi possint, puniendi, ibidem.
- 98 Similiter arte, & fraude columbas ab alterius columbario ad proprium attrahentes, quibusdam gratissimis columbis seminibus sparsis, vel alia utentes industria puniri debent, & ad restitutionem damnandi.
- 99 Limita si hoc columbarii dominus faciat pro propriis columbis alliciendis, retinendis, & a columbario recedere incipientibus.
- 100 Refertur notabilis lex Regia 7. tit. 8. lib. 7. Recopilat. contra fraudulenta instrumenta in columbariis, vel aliis locis habentes ad capiendas alienas columbas.
- Prohibetur quoque in dict. leg. Regia in circuitu columbarii intra unius leuca spatium laqueis, foveis, aliusve fraudulenti instrumentis columbas capi: vel cum ballis, aut arcibus occidi, ibidem.
- 101 An huiusmodi columbaria haberi ob agricolarum conviciorum, seminumve prejudicium prohiberi debeat?
- 102 Concluditur tractatio primi casus ex tribus supra in principio huius capituli principaliter disputandis propositis.
- 103 Proponitur secundi casus principalis quaestio circa venationis, piscationis, & aucupii in locis communibus commoda: an Regia regalium fructus sint: vel omnibus communia remanere debeant?
- 104 Refertur, & fundatur negativa sententia: venationes, piscationes, & aucupia de jure naturali, aut gentium sunt, & sic omnibus communia, ibidem.
- 105 Tria in mare, proprietates nempe, usus, & jurisdictio considerantur: & cuius sint?
- 106 Refertur Doctores venationis, & piscationis

nis usum in locis communibus, sive publicis communem resolventes.

- 107 Imo, & jure divino.
- 108 Inter regalia jura venationis, & piscationis fructus, sive emolumenta in locis publicis non communeranda, Doctorum autoritate comprobantur.
- 109 Communi errore Principes circa venationis, & piscationis prohibitiones procedere, dixerunt aliqui. & seqq.
- 111 Alij nec per viam legis generalis huiusmodi prohibitiones sustinendas volvere.
- 112 Nec consuetudine pro eis stante.
- 113 Resolvitur pro affirmativa sententia: venationis nimirum, & piscationis commoda in publicis locis inter fructus regales habenda, & numero seqq.
- 115 De universali Regnorum, populorumque consuetudine venationes huiusmodi, & piscationes per Principes superiorem non recognoscen-tes prohibentur, ibidem, & dict. numero 113.
- 116 De hac consuetudine in Gallia, Sicilia, Neapoli, & Germania.
- 117 Refertur quorundam arbitrium, qui pro Regio veltigali, sive arario augendo publicorum locorum venationes, & piscationes Regio nomine locandas, vel vendendas consulunt.
- 118 Reprobatur, ut damnosum, nimis, & Reipublice prejudiciale hoc arbitrium.
- 119 Multi ex agricolis maxime, & artificibus ad huiusmodi venationes conducti à suis officiis, & agricultura diverterentur.
- 120 Plura propter agricultura favorem privilegia referuntur remissive.
- 121 Respondetur argumentis superius pro contraria negativa sententia adductis.
- Venationis, & piscationis jus omnibus liberum, & commune patere, quomodo intelligendum, ibidem, & num. seqq.
- Aliud est jure naturali quid permissivè concedi: aliud negativè, & praeceptivè juberi, ut lege humana derogari possit, vel non, & referuntur exempla, ibidem.
- 122 Non inferitur jure natura est permissum, ergo lege humana tolli nequit.
- 123 Libertas jure naturali omnibus competit: & tamen iustis de causis jure gentium multis fuit subblata.
- 124 Libertas hominibus jure natura competit permissivè, non praeceptivè.
- 125 Idem in primis natura temporibus, quibus rerum dominia omnibus jure naturali communia erant, quousque jure gentium inter privatos fuerunt divisa.
- 126 Concluditur his exemplis superior nostra principalis resolutio, venationes, & piscationes locorum publicorum, ut regalia commoda habendas, rectèque per Principem subditis prohiberi.
- 127 Intelliguntur dupliciter, & limitantur huiusmodi Principum venationis, & piscationis prohibitiones.
- 128 Primo ne absolute, & in omni tempore, & loco fiant: sed certis locis, & temporibus publica utilitate id exigente.
- 129 Tempore fatuus, vel nutritionis, necnon, & nivium iustissime venationes, piscationes, & aucupia interdiciuntur.
- 130 Et in certa parte fluminum ubi pisces omnes aliqui-

- aliquibus temporibus se congregare solent, ne alias in totum desoletur piscatio.
- 131 Limitatur secundo, & intelligitur venationis, & piscationis in locis publicis Principis interdiciendi facultas, ut procedat tantum, si ex justa causa prohibitiones fiant, & numero seqq.
- 132 Intelliguntur in hoc casu plures ex Doctorum sup. in contrarium relati.
- 133 Referuntur plures causa quas ad hoc Princeps attendere debet, cum num. seqq.
- Nutritiones, vel nivium tempore iuste venationes & piscationes per Principem prohibentur, ut dict. num. 131.
- Et ne agricola, aliive Reipublica officiales, à suis officiis avertantur, dict. num. 133.
- 134 Et ob merum latrocinorum, quibus nemora armorum usu facile infestantur.
- 135 Item, ut vitentur iurgia, & contentiones:
- 136 Et ut tempore quo Divina audiri debent, indicatur prohibitio.
- 137 Et ut à majorum animalium aprorum, cervorum, & similibus venatione ignobiles, sive populares arceantur, ut nobilibus serventur.
- 138 Et ut in aliquibus sylvis, vel nemoribus, necnon, & fluminibus, ut Principis recreationi eorum venationes, & piscationes serventur.
- 139 Prohibetur quoque iustissime venatio, & piscationes cum certis instrumentis, restrictioribus retibus, & aliis artificibus fiant, quibus animalia, & pisces destruisolent.
- 140 Venationis, & piscationis emolumenta jure natura, aut gentium omnibus communia sunt, omnesque in eorum usu moderate, ut socij absque ulla desolatione nos gerere debemus.
- 141 Referuntur plura venandi, & piscandi instrumenta, & artificia nostri, & multorum Regnorum legibus municipalibus reprobata, & ex numero 143.
- Piscatio cum torvisco, taxo, aliisque herbis venosis prohibetur, ibidem.
- 142 Perdices habere ad aucupandum tempore, quoad nutriendum campestres separant, interdiciuntur nostra lege Regia 3. tit. 8. lib. 7. Recopil.
- Quid requiratur, ut ob id quis in pnam huius legis incidat, an in domo perdices habere sufficit: vel quod quis cum eis in ipsa venatione apprehendatur? ibidem.
- 147 Huiusmodi venationis prohibitiones ad feras nocivas non extenduntur, ut sunt ursi, Leones, & alia.
- Exponeitur l. unic. Cod. de venat. ferar. lib. 11. & l. 1. Cod. Theodos. eodem.
- 148 Imo istarum ferarum captiones premiis excitanda. Apud nos vulpes, luposque capientibus premia assignantur in l. 5. tit. 8. lib. 7. Recopilat.
- Et per Concilia oppidorum suis statutis, seu ordinationibus in executionem legis Regiae, ibidem.
- 149 Premio certo pro unoquoque lupo capiente lege assignato, quid si lupa pregnans, vel lupillos lactans capiatur, an unum, vel plura premia sint praestanda?
- 150 De penis contra prohibitionem instrumento, aut modo prohibito venantibus indicendis, ne corporales, vel aliter acerba sint.
- 151 Increpantur, ut tyranni, qui ob feram confectam, hominem morte, vel alia pena corporali damnant.
- 152 Intellige nisi contra prohibitionem pluries quis in contemptum venari inveniatur.
- Lagunez de Fruct.
- 153 Quid si ante feram in loco non prohibito persequi coepit, & in prohibito occiderit: an pena teneatur?
- 154 An Ecclesiastica persona comprehendatur his poenalibus prohibitionibus.
- 155 Laicus iudex Clerico contra prohibitionem venanti invento canes, retia, & alia venatoria instrumenta auferre potest.
- 156 Idem in Clerico cum prohibitis armis invento.
- 157 Ad punitionem tamen ad iudicem Ecclesiasticum remittendus.
- 158 Clericis quando licita, vel illicita venatio? & num. seqq.
- 160 Piscatio omnino eis licita, & differentia ratio.
- 161 Refertur Div. Augustini severa contra venationem censura.
- 162 Nullus Sanctus in Sacra Pagina venator: Piscatores multi inveniuntur.
- 163 Clericis venatio ferarum, quae hominibus maxime nocent, ut luporum, Leonum, & similia quando licita sit?
- 164 Concluditur secundus huius capituli principalis casus circa venationis, piscationis, & aucupii in locis publicis emolumenta.
- 165 Proponitur tertius casus, vel quaestio circa venationes, piscationes, & aucupia in terris dominorum inferiorum: an inter fructus, sive emolumenta jurisdictionis, vel territorij dominis inferioribus concessi sint connumeranda?
- 166 Resolvitur pro negativa sententia contra Duces, Comites, Feudatarios, Barones, & alios dominos inferiores, ne jus aliquod in suis terris circa venationes, & piscationes eis competat: neve edita poenalia, sive proclamata prohibitoria emittant &c. & numero seqq.
- 167 Refertur Doctores id in Neapoli, Sicilia, Gallia, Germania, & aliis Provinciis asseverantes, & num. seqq.
- Et in nostra Hispania, in Castella, Aragonia, & Lusitania, & num. 1. cum duob. seqq.
- 168 Inferioribus dominis privatas piscationes seu venationes, defensas, vel forestas ipsis solis apertas facere non licet.
- 169 Nec suis vassallis tales reservatas venationes, aut piscationes concedere.
- 170 Nec à vassallis venatoribus aliquam partem venationis exigere, & seqq.
- 174 Intelligitur hac contra dominos inferiores resolutio, ut procedat tantum in publicis locis: secus in suis privatis fundis.
- 175 An iustis de causis Domini inferiores possint in suis terris locorum publicorum venationes, & piscationes prohibere, & circa id edita poenalia emittere, ne videlicet nutritionis, vel nivium tempore, neve cum laqueis strictioribus, retibus, alijsve damnosis artificibus, de quibus supr. venetur, vel piscetur, cum numero seqq.
- 176 Affirmativa sententia.
- 177 Negativa.
- 178 Declaratur pro affirmativa insignis locus Stephan. Gratian. ab aliquibus pro negativa recitatus.
- 179 Resolvitur pro affirmativa.
- 180 Domini inferiores, ut Correctores, & Governatores in suis locis venationis, & piscationis conservationem curate tenentur: & è contra

prædictis temporibus, & fraudulentis venandi, aut piscandi desolationem vitare.

181 *Iusta causa publicam utilitatem respiciente recte venatio, & piscatio per dominos temporales prohibetur, & num. seqq.*

Ex huiusmodi venationis, & piscationis prohibitionibus non restringitur vassillis piscandi, aut venandi jus, sed ex eo magis conservatur, & augetur, ibidem.

183 *Civitates, sive Magistratus præfatas venationes, aut piscationes, & venandi modos, aut instrumenta novæ per sua edicta, & proclamata prohibere possunt.*

184 *Dominorum inferiorum prohibitiones strictius procedere debent, quam si per Principem superiorem fierent.*

185 *In omnibus fere Regnis, & Provinciis extant jura municipalia, quibus relictis temporibus, & damnosis instrumentis venationes, & piscationes prohibentur.*

Iura hæc municipalia inferiores domini per sua edicta recte exequentur, ibidem.

186 *Limitatur dupliciter, & intelligitur superior contra dominos inferiores principalis resolutio, ne venationes, & piscationes in suis terris prohibere valeant.*

Primalimitatio: nisi Regia concessione hæc prohibendi facultas eis competebat: ibidem.

187 *De hac concessione, aut privilegio: & numero seqq.*

188 *Non solum Principibus aliisque Magnatibus, sed cuilibet alij privato id privilegio competere potest, & seqq.*

Adducitur, & exponitur pro confirmatione notabilis ad rem text. in l. venditor, ff. commun. prædior. ibidem.

189 *Adducitur singulare Decij consil. 170. editum pro defensione antiquissimi privilegij nostri Ducis Methina Sydonia circa suam utriusque thynnorum piscationem.*

190 *Quæ Regia concessio requiratur, ut hæc venationem, aut piscationem prohibendi facultas: sive forestas, aut defensas in certis locis reservatas faciendi, transeant, & num. seqq.*

Requiritur speciale privilegium ibidem.

191 *Non sufficit oppidi cum mero, & mixto Imperio concessio: nec cum alta, & infima jurisdictione, aliisque amplissimis clausulis, & numero seqq.*

Nihil commune cum jurisdictione venandi, aut piscandi jus, ibidem.

193 *Quid si cum clausula generali: cum venationibus, nempe, & piscationibus territorium concedatur: plene de huius clausula intellectu, cum num. seqq.*

195 *Iura hæc venationum, & piscationum, & alia publica semper in his concessionibus, oppidis, quibus pro communi usu fuerunt deputata, vel longo tempore Regia assignatione præsumpta possessa, reservata censentur, & numero seqq.*

196 *Huiusmodi Regia concessiones, salvo jure tertij intelligenda.*

197 *Limitatur semper, nisi specialiter venandi jus sit concessum.*

198 *Sublimita, nisi oppidum, vel alius tertius similiter privilegio anteriori, aut præscriptione jus venandi, piscandi, & piscationis habet; quia præferendus, & posterior gratia retinenda: juxta nostram l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopil.*

199 *Limitatur secundo superioris Principis contra dominos inferiores conclusio: ne videlicet venationes, aut piscationes prohibere possint: vel in certis locis privativas, sive reservatas facere: si pro eis consuetudo, aut præscriptio extet.*

Plura de hac consuetudine, sive præscriptione: remissive, ibidem, & num. seqq.

200 *Ampliatur, si etiam versetur consuetudo circa partem aliquam venationis, aut piscationis à venatoribus, vel piscatoribus pro jure dominico dominis præstandam.*

201 *Præscriptiones huiusmodi in favorem dominorum quando, & quomodo legitime habenda, & numero seqq.*

Requiritur ex parte dominorum per banna, sive proclamata, vel aliter contractio, aut prohibitio: & ex parte vassallorum his prohibitionibus acquiescatio, ibidem, & num. seqq.

203 *Consultitur vassillis, ne unquam his edictis, aut bannis prohibitoris acquiescant, ut jus commune venandi, piscandi, & quod possessorium, & petitivum conservent.*

204 *An necessarium sit vassillis, ne ex parte dominorum, aliquod jus præscriptione queratur, ab edictis, vel bannis prohibitoris ad superiorem appellare: vel simplex factum continuationis in venatione sufficit.*

205 *An huiusmodi prohibitiones sufficiant, quod in uno ex civibus verificentur, ceteris scientibus, nec contravenientibus.*

206 *Quod tempus in hac præscriptione, vel consuetudine requiratur?*

207 *Triginta annos sufficere voluerunt aliqui.*

208 *Immemorialem necessariam verius.*

Iura hæc, & similia contra vassallos à dominis per vim, & tyrannidem vehementer præsumuntur possessa ibidem.

210 *Similiter piscandi, aut venandi jus in aliquo diverticulo fluminis, vel in sylvis, aut nemoribus publicis in aliqua earum parte reservatas defensas faciendo: tempore immemoriali, a quolibet cum prohibitione alterius præscribitur, ad l. si quisquam, ff. de divers. & tempore præscriptionis, & num. seqq.*

211 *Concordantur jura in dict. l. si quisquam cum l. præscriptio, ff. de usucap.*

212 *Jus venandi pluribus in eadem sylva præscriptione, aut privilegio competere potest, uni circa minores: alteri circa majores feras.*

213 *Et generaliter circa omnes cuilibet.*

214 *Venationes, aut piscationes Principis privilegio, aut jussu privativæ, & reservata fieri nequeunt in alterius præjudicium, cui anteriori privilegio, aut præscriptione est jus quæsitum: plene in Regiis concessionibus in favorem Comitum, & Magnatum ad venationes prohibendas, & numero seqq.*

216 *Adducitur notabile, & singulare ad rem consil. Decij 170. in causa Excellentissimi Ducis Methina Sydonia contra Marchionem de Tarifa super piscatione thynnorum prius Duci, & postérieus Marchioni concessa.*

217 *Principis gratia, sive privilegia, salvo jure tertij, intelligi, nec aliter procedere debent, non obstantibus quibuscumque clausulis, plura de hac re ad tertij citationem, & alia remissive ad gratiarum retentionem nostræ l. 11. tit. 4. lib.*

2. Recopilat. & num. seqq. & num. 226.

218 *In Regia concessione, ut quis in loco publico ædificet, quod sine alterius damno intelligatur, ne ei lumina obscurentur.*

219 *In privilegio exemptionis à portagiis, ne in præjudicium inferiorum quibus debentur procedat ad singularem l. 11. tit. 18. part. 3.*

220 *Nec in præjudicium alterius jurisdictionis.*

221 *Quid in concessione terre, collectarum solutione in favorem alterius, vel ipsius concedentis gravata, an eis concessione præjudicium aliquod generetur? & num. sequenti.*

224 *Quid stante publica causa?*

225 *Expenduntur aliqua circa præxim, & gratiarum retentionem ex nostræ l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat.*

226 *Adducuntur alia jura Regia, qua dicta l. 11. conveniunt, & seqq.*

228 *Concluditur, privilegia, seu gratias circa publicas venationes, aut piscationes dominis inferioribus concessa in præjudicium alterius, cui anteriori privilegio, vel præscriptione debentur, nullius esse momenti, & apud nos in Supremo Senatu in Aula Iustitiæ retinendas.*

229 *Princeps, & alij inferiores an ferarum venationis, alias licitæ, prohibitionem indicere possint, si ex hoc adeo ferarum copia crescat, ut segetibus, vineis, & aliis satis grave damnum inferatur? & an ad restitutionem teneantur, & ad liberam venandi aperiendam facultatem?*

230 *Quid in venatoribus, si forte dum feras insequuntur, damna aliqua in segetibus consueverint?*

231 *Quid si pro capiendis apris, uris, & similibus feris, foveas, vel alia paramenta fecerint: & in eis bos, asinus, aliudve animal ceciderit?*

232 *Dominus inferiores, an de consensu populorum venationis, & piscationis commoda in locis publicis sibi privativa habere possunt: vel forestas aliquas, seu nemora reservatas facere? plene, & noviter disputatur, ac resolvitur: & numero seqq.*

Refertur affirmativa opinio: ibidem.

233 *Resolvitur pro negativa, & num. seqq.*

234 *Nullum jus habent oppida, circa locorum publicorum venationes, & piscationes, quod aliis cedere possint, præter omnibus etiam a loco exteris communem usum, qui eis jure gentium competit, & supra, num. 137.*

De hoc communi usu, eum alicujus privativum faciendo, solus Supremus Princeps disponere potest, & dict. num. 233.

Oppida per sua edicta, aut statuta venationem & piscationem in locis publicis, nec contra forenses, nisi ex justa causa prohibere possunt: dict. num. 234.

235 *Flumina, & similia loca publica, quoad venationes, & piscationes, an sint propria oppidorum, & num. seqq.*

236 *Oppidorum, seu Civitatum bona qua, & eorum species?*

237 *In eis non comprehenduntur venationes, & piscationes.*

Flumina omnibus, etiam exteris à loco communia sunt: ad declarationem, §. Flumina, instit. de rer. divis. & notabilis l. 6. tit. 28. part. 3. ibidem.

238 *Aliud est, quem venationibus, & piscationibus uti posse: aliud vero alios ab usu prohibere.*

239 *Oppida, aut Civitates, & si privilegio, aut præscriptione in venationibus, & piscationibus locorum publicorum jus quæsitum haberent, adhuc in suis dominis inferioribus, absque Regia facultate cedere, vel aliter alienare non possent, cum numero, seqq. & conclusatur cum aliquibus ampliationibus, infra numero, 240. & 247.*

240 *Bona oppidorum publica, & inter eos quoad usum communia sine Regio assensu alienari nequeunt.*

241 *Comprobatur de jure Regio per text. in l. 11. tit. 7. lib. 7. Recopilat.*

242 *Nec super eis oppida servitutem aliquam, vel obligationem, in consilio Principe imponere possunt.*

243 *Nec transigere, vel alios contractus facere.*

244 *Quin dominorum inferiorum licentia sufficiat, & seqq.*

246 *Similiter quoad pascua publica, non possunt oppida absque Regia facultate novas defensas facere.*

247 *Quid si privilegio, aut præscriptione jus circa venationes, & piscationes oppidis competat? an jus hoc, ut proprium suis dominis absque Regia licentia cedere possint?*

248 *Concluditur hujus capituli materia circa venationis, piscationis, & aucupij emolumenta, aut fructus.*

249 *Refertur plura remissive ad materiam venationis, & piscationis: & ad multa commoda, & incommoda ex eis provenientia: congerunturque plenissime Doctores materiam tractantes: & num. seqq. usque ad finem.*

EGregiam quidem, nec minus necessariam nostræ materiæ quæstionem in præsentem suscipimus, circa venationem, videlicet, & piscationem, an in fructu fundi, vel territorij, ubi exerceri potest, sit? & consequenter an ad illius dominum spectet? nam in hac, & similibus quæstionibus, necessario, licet extrinsecum locum, de huiusmodi fructuum acquisitione sim il nobis erit agendum ob individuatam istarum quæstionum, ipsarumque resolutionem cum per juris Consultos, & Doctores quæstio, an venatio, vel eius emolumenta in fructu sint? promissive cum quæstione, an usufructuario, vel similibus personis debeantur? tractatur, ac resolvatur, quia necessario unaquæque ab altera dependet.

Cujus præsentis quæstionis de venatione, & piscatione, an in fructu reputentur? & cui competant? tractationem nostræ de fructibus materiæ omnino necessariam, nemo est, qui non videat; nam cuilibet liquet, magna lucra, & redditus ex venationibus, & piscationibus redigi, ut bene notat Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 10. cons. 40. ord. 705. & præcipue in locis maritimis ubi piscationem in Salmonum, Oitrecorum, Concharum, & aliorum innumerabilium piscium, qui in variis Provinciis capiuntur, valde fructuosam indeque ingentem pecuniam redigi refert Gisp. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. ex num. 83. & de contribut. cap. 1. num. 342.

Qua ratione propter hoc magnum quæstum, & redditum, magna quoque fuit semper Romanorum cura, atque studium de piscibus, & piscinis, ita ut incredibile videatur, quanto olim in pretio, & æstimatione pisces apud eos fuerint: quanta sollicitudine, & anxietate, voluptate, & luxu, piscium abundantiam, & varietatem tam in Romanæ diuionis maribus, quam in privatis piscinis, cumulaverint: qui Romanæ

rum luxus, & profusa gula, atque edendi varietas, eo usque pervenit: & piscationum redditus, sive fructus ad commercium ita fuerit redacti, ut Italici littoribus ignotos pisces, naves ex remotissimis advectos Provincias in mare Italicum immiserint, & tanquam fruges in terra seminant: arbitantes non modicam in his Reipublice utilitatem versari: piscinas quoque, & vivaria pretiosissimis piscibus referta, magnisque sumptibus instructa habentes; non solum ob illius fecali delicia, & luxuriam in epulis, sed etiam propter ingentia lucra, & redditus, sive fructus, quos ex piscinis percipiebant, & quidem minori opera, & impensa, quam qui ex ceteris fundis percipiuntur.

4 Quare ob hujusmodi emolumenta, aut fructus multi privati, & præcipue Romani in piscinis, ac vivariis majores, quam in framentariis prædiis, & Palatiis extruendis, sumptus fecerunt.

5 Et primò Scigus Ostrearum piscinas primus omnium habuit: Licinius Murena reliquorum piscium vivaria primus quoque instituit; & ut refert Macrobius

6 lib. 3. Saturnal. cap. 16. † Luc. Lucull. sciso juxta Neapolim monte, majori impendio piscinam, quam villam, edificavit: † Marcusque Cato Uticensis, ut testatur Varro, ita magnos fructus ex piscinis redigit, ut ex piscina Luculli, cujus hæres esset relictus, quadraginta novem millia piscium vendiderit: † Idemque Cato plaris Romæ vendidisse piscem quandam, quam

9 bovem fertur: † Unumquemque mulum piscem tanti aliquando fuisse venditum, quanti hodie centum insignes equi narrat Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 16.

10 Marenarum vivaria Caius Hærcius Lucii, sive fructus redigendi causa excogitavit, qui cænis triumphalibus Dictatoris Cæsarum sex milia munerum mutua appendit; tradit Cassian. in cathal. glor. mund. part. 1. consider. 51. Sebast. Medic. de venat. & piscat. quest.

11 09. in fin. † Quod piscis genus, sive Murena juxta Paul. Jovium in Libell. de Roman. piscib. seu quæ à Plin. Mustella, & à nobis à lambensis peris Lampreta dicitur, fuit apud Romanos, & alias nationes in maximis delitiis: partim ob præstantiam saporis, partim ob insignem vivacitatem: † Et quia licet reliqui pisces multoties, aut tædio carceris, aut vitio piscinarum facile intereat, Murena tamen elatissimè ad parandos redditus, vel voluptatis causa asservantur;

12 † Ex quibus hunc piscem tanoperè per Romanos dilectum fertur, ut Crassus Murenæ in vivario suo mortuam traditur, ut filiam, luxisse, & tumulo condidisse: & Antonia Dusi filia Murenæ à se impensè amatæ inares, hoc est, ornamentum ex aure dependens addidit, refert Cassian. dict. considerat. 51.

13 Verius Pollio immoissimus, cum piscinas magno studio coleret, solebat servos occidere, eosque piscibus vorandos præbere, ut hominum cruoris pascuo delicatioris, & præstantioris saporis atque æstimationis essent Sebast. Medic. de piscat. dict. quest. 69. in fin.

14 Quarum Piscinarum usus non solum apud veteres, & Romanos fuit. verum etiam in nostris temporibus in multis locis servatur, & ex eis ingentes redditus, sive fructus capiuntur: In Bohemia refert Dubravivus lib. 1. de piscin. cap. 2. & 3. Janum à Berenstheim illius Regni procerem ex redditibus piscinarum, quas in Bohemia, Moravia, atque Silesia possidet, plus in singulis annis duodecies sextertium percipere.

15 Apud nos etiam in nostri Regni portubus magni redditus ex piscationibus percipiuntur, maxime in Galleci, & Cantabrici maris littoribus: necnon, & in Bætica per Illust. Ducem Methinæ Sidonæ ex piscatione thynnorum, quam amplius quadraginta millia ducatum in singulis annis redigit.

Idè quoties honorem æstimationem, vel inestimatum publicè deseri bi statutum jubet, lacus piscatorios, & portus in censum à domino referendos esse ait Herodian. lib. 4. de censib. Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 1. conf. 47. ord. 47. vers. quare.

Quibus de venationis, & piscationis ingenti quæstia, ac reddito dictis, ne rem inutilem, & extra nostram de rerum fructibus, & redditibus tractatum agere notetur, aliqua adhuc generalia circa materiam, & naturam, necnon, & piscationis, & venationis differentiam prænotabo, ut deinde majori claritate nostram principalem quæstionem circa hujusmodi rerum fructus, & emolumenta plerè discutiam.

Primò ergo venationis nomen generale tres venationis species comprehendere dicunt Doctores ex Platone Aucupium, videlicet circa aves: piscationem circa pisces: & venationem in specie sumptam circa animalia terrestria: notant nosse Azelced. in præmin. tit. 8. l. 7. Recopilat. num. 1. G. sp. Klok. de arar. lib. 2. cap. 5. num. 1. † Ad alias autem differentias venationis in specie sumptæ videndi summissæ in verb. Venatio, Menoch. de arbitr. cas. 413. num. 3. cum seqq. Cassian. in Cathal. glor. mund. part. 11. consider. 49. cum seqq. Sebast. de Medic. in tract. de venat. in princ. num. 34. cum seqq. Franc. Marc. 1. part. decis. 529. ex num. 1. Bulenger. & Rader. in l. venatoribus, C. de excusat. num. lib. 10. & ibidem Amaya ex numer. 1. & latè Canonistæ in cap. 1. de cler. venator. qui frequentem venationem in clamoriam, saltuosam, spatiosam, oppressivam, arenosam, sive amphitheatralem, & in alias species dividunt, in quibus immorari non licet, quia earum notitia potius curiositatem, quam aliquam praxis utilitatem respicit.

Secundò nota, præfatas venationis tres species, aucupium videlicet, piscationem, & venationem, serè in omnibus, quoad juris effectus inter se convenire, de unaque ad aliam argumentum sumi posse, ut comprobatur per text. in l. item si fundi 9. §. Aucupiorum, ff. de usufruct. l. quemadmodum, §. Item labeo in fin. cum vers. seq. juncto ibidem Gothofr. ff. ad leg. Aquel. & notant Philipp. Decius conf. 270. alias 171. incipit, in casu transmissio ex Hispania, noster Gregor. in l. 6. tit. 28. part. 3. gloss. magna, in med. Amaya ubi proxime, num. 57. Jo. G. Gyllander. in tract. de insul. cap. 9. numer. 44. Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 6. conf. 18. ord. 500. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. numer. 69. & 70. & per alios plures proxime referendos, qui promiscue de venatione, piscatione, & aucupio loquuntur; quare in uno per nos infra dicenda, in aliis quoque intelligentur, nisi differentia aqua ratio specialiter constituatur.

Venatio autem pro ferarum terrestrium in specie sumpta non tam ob quæstum, & lucra, quæ ex ea parari solent, apud omnes magni habita est, sed alia quidem majori ratione, qua maxime apud Principes, & nobiliores laudabilis, & ut nobilissima, ac liberalis exercitatio habetur; † quia nimirum, teste Xenophonte; & Oppian. in suis libris de venation. bellicarum expeditionum verissimam meditationem, vivamque imaginem esse existimatur: nihilque aliud, quam ipsius militiæ tyrocinia, vel rudimenta: † In hoc namque honesto, laborioso, & ingenioso exercitio juvenes laboribus robustiores, & bello, ejusque insidiis aptiores redduntur; venatores enim feras, ut hostem insectantur: in eis, ut in bello hostem investigare, persequi, ferire, & insidiis deludere discunt: frigori, æstui, fami, siti resistere, aliaque pericula contemnere assuecunt; sæpè equidem insomnes noctes transigere, cubare humi, frigoris angores, solis æstus, pulveremque pati solent: multisque aliis laboribus exponuntur, qui militaribus, non absimiles sunt.

25 Quare hæc honestissima, & liberalis exercitatio semper Principibus, & Nobilioribus digna, ac frequentior habita fuit, ut tanquam ex militiæ tyrocinio, vel schola vera documenta bellica citius agnoscant, vel potius ad eam jam edocti evadant: † unde Plato lib. 6. de legibus monet, adolescentes alendis canibus, & reliquæ venationi operam dare, & lib. 7. in fin. Optimam esse dicit quadrupedum venationem, quæ equis, canibus, corporis viribus, similibusque bellicis exercitiis agitur: & Lacedæmonii ex Legibus Licurgi statuta circa venationes per omne tempus agebant, nisi veræ militiæ vacarent, ut refert Plutarch. in vita ipsius Licurgi. Diogenes Synopeus, teste Laercio in ejus vita, pueros, quos instruendos habebat, in venatione exercitabat; & Heraclides in politica Cretensium scribit, ex Cretensi lege eum, qui pueris præerat ex lege eos ad venandum educare debere.

26 Multique Principes, & insignes Duces prima militiæ suæ documenta in venationis exercitio habuerunt: Pelopidas Thebanus vir animi virtute, & corporis robore præcellens, primam militiæ suæ institutionem à venationis meditatione accepit, refert Plutarch. in ipsius vita. Philopæmenes Achæon, dux insignis, quoties ab armis vacabat, venationibus exercitabatur; dicebat enim, rei militariis venationem comitem esse, tradit idem Plutarch. in vita ipsius: & Alexander Magnus post prandium sæpè diem venatu consumebat, ut memorat idem Plutarch. in illius vita: & Æneam, Achilem, fortes Sabellos, Castorem, Pollucem, aliosque celeberrimos Duces venationem exercuisse fama refert, teste Eliano lib. 9. de var. histor. idemque de Trajano Imperatore, Adriano, Marco Antonio Philolopho, Alexandro Severo, de aliisque Imperatoribus Romanis referunt Dion Cassius, & Julius Capitolinus.

27 Et generaliter, quod huic honesto, & saluberrimo venationis moderato exercitio omnes, & præcipue juvenes inclinare laudabile sit, facilitè adstruitur: ex quo in eo operam dantes non solum corporis robur mediocri agilitate, & exercitio conservant, atque augment, salutemque aliàs nimio otio debilem à multis morbis præservant; † verum etiam, quod dignius, & laudabilius habendum, nobilis hæc exercitatio mentem, animumque à pravis cogitationibus, quæ ex otio necessarè oriuntur, avocet; † venator enim dum retia tendit, nihil aliud, quam speratam prædam considerat, sive attendit: nihil ultra spectat, vel respicit: præda namque capta, ipse magis, ipsiusque animus alacritate captus, & à variis cogitationibus abstractus remanet: evadente autem fera, tunc etiam majori tristitia possessus, spe tamen, quæ nunquam venatori aliam capiendi deficit (& si plerumque fallat) magis intentus, & laboriosus laqueos præparat, ac primas diligentias repetit: † & ita otium, quo nihil perniciosum magis, honestè declinat; unde venationem per Deos inventam dicebat Xenoph. in suo libro de venatione; eamque ex ratione magno opere laudat Cicer. lib. 1. de offic. Cassian. in Cathal. glor. mund. part. 11. considerat. 50. Plinius Junior Epist. 6. ad Cornel. qui ita mirabiliter ad prædicti de ea loquitur: Mirum est (inquit) ut animus hac cogitatione, motuque corporis excutitur; nam undique, & sylva solitudo, ipsumque silentium, quod venationi datur, magna cogitationis incitamenta sunt.

28 Et ex eadem ratione hujusmodi honestam exercitacionem optimum remedium contra inhonestas cogitationes dixit Ovid. lib. 1. de remed. amor. ibidem.

Vel tu venandi studium cole: sæpè recessit
Turpiter à Phœbi vultu sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci,
Nunc in frondosis vetia vende jugis.
Et paulò post prosequitur.
Nocte fatigatum somnus, non cura puella,
Excipit, & dulci membra quiete levat.

† Quod quidem in juvenibus rectè procedit, ut ca- 33
lores juveniles, alias effrenati, & ad luxuriam dediti compescantur: uxori tamen ab hoc nimio, & laborioso exercitio abstinere debent, ne in uxoris jacturam, & contemptam vertatur, ut mirabiliter canit Orat. lib. 1. oda. 1.

Manet sub Iove frigido venator
Tenera conjungis immemor.

† Et ad plura alia commoda ex temperato usi venationis videnti Xenophon. de venation. lib. 1. & 8. Tiraquell. de nobilit. cap. 7. numer. 41. Cyropæd. Buchan. lib. in Dom. Patrie. 3. tit. 6. Scipio Amira. polit. in Cornel. Tacit. disputat. 1. Jun. part. 2. de illustr. recreat. orat. 8. de venat. Schonnueit. lib. 3. polit. cap. 46.

34 Quas præfatas venationis laudes intellige dummodo non immodicè exerceatur, neque omne tempus, vel majorem ejus partem Princeps, vel Magnates in ea consumant: sed recreationis tantum causa cum moderamine, & temperantia hæc venandi voluptate uti debent: non ut plerique faciunt, qui ita venatici studii amantes sunt, ut omnium rerum suarum oblitum libenter ei, ac jucundè se mancipant, ut nihil hoc exercitio, licet satis laborioso, jucundius patent: & in tantum hæc voluptas, vel potius vitium aliquorum animos delectat, atque occupat, ut canum latratus, raurum cornuum sonitum, venatorumque confusos clamores lubentius, quam musicum concentum audiant.

35 Quod quidem maxime à Principibus vitandum in quibus principaliter immodicum venandi studium omnes reprehendunt, ut notat Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num. 13. propter magnum præjudicium, quod exinde Reipublice necessario sequitur; nam plerumque his voluptatibus Principes traditi, & maltoties mancipati, publicam gubernium viduarum in alieni pastoris manibus relinquunt; † Unde justitia concuscatur: Magistratus impudè corrumpuntur: omnesque sui muneris immemores quælibet delicta patrare non timent, dum Principem immemorem quoque Regii gubernii, & his venationum, & similibus diverticulis omnino deditum aspiciunt. † Frigescitque insuper vassallorum erga Principem amor, dum ipsi vassillis, suisque populatis urbibus belluas, & solitaria nemora præferre vident: nihilque aliud ex hoc infano venandi studio, quam populorum quærimonia, viduarum maxime, & orphanorum exaudiuntur; omnes enim in quolibet casu adversò protinus defectum, vel neglectum Regis, ut omnium malorum causam, & radicem exclamant; abstineant ergo Magnates, & Principes ab hoc nimio venandi, & conversandi cum fœtis desiderio, ne tot mala ex eo in Reipublicam profluant; † & ne ipsi, ut plerumque in venatoribus accidit, homines crudelès, horridi, sanguinolenti, & artium, studiorumque destructores efficiantur; † & denique, humilitate abjecta, in belluas transformantur, ut apud Ovidium lib. 3. Metamorphos. fabul. 5. inspicitur in fabula illa Actæonis, qui venationis exercitio admodum deditus in cervum transformatus

fo matus fingitur à Poëtis : & ex eo à proprijs canibus laceratus ; ¶ vel quia , ut frequenter moralizatur , omnes patrimonij facultates in hoc exercitio impendit , ac consumpsit ut hoc infimum studium , ac immodicam venandi cupiditatem reprehendentes notant Tiraquei. *de notabil. cap. 37. num. 149.* Arnæi *lib. 1. de jur. Majeftat. cap. 4. pag. 532.* Hereliach. *de Republ. Christian. cap. ult. pag. 328.* Noc Maurer. *part. 7. tit. v. nat. servis Dei interd. pag. 32.*

42 ¶ Quæ multa quoque in omnimoda referant , quæ vallalli ex summo Principum in his venationibus patiuntur , de quibus etiam Maxim. Faust. *in consil. pro arario, clas. 10. conf. 1. ord. 1543.* Spangenberg. *in Matth. hystor. polit. 5. num. 4. pag. 88. & 89. Jun. part. 2. de illust. recreat. orat. 8. de venat.*

43 Quibus superius conra immodicam venationem consideratis , cessantibus , venatio temperatè , reationi que causa sumpta laudabilis admodum , & honesta , tam in Principibus , quam in alijs inferioribus est reparanda , ut supra dixi : ¶ Nec obicit , quod in pinihas locis Sarræ Pagne venationis nomine crudelitas , ac tyrannus requereat venationem , ut conat ex Gnesio. *10. vers. 10. ubi Nembrot fortis venator coram Domino vocatur , hoc est , præpens tyrannus , si vè præ o publicus ; & in Pilm. 90. vers. 3. ubi : Quoniam ipse li eravit me de laqueo venantium ; & apud Ezechiel. 32. vers. 30. Principes Aquilonis omnes , & universi venato es. ¶ Et jura in cap. quorundam 34. dist. cap. qui venationibus , & sequent. 36. dist. & cap. 1. & sequent. de Cleric. venator. Ubi ars nequissima venatio dicitur , nam hæc loca intelligi debent : primo reata ex Sarræ Pagne de venatione oppriva hominum , aut Regnorum , quæ ille crudelis Nembrot coram Domino , id est aperte , palam sine metu exercebat ut , ut optime explicat D. Augustinus *de Civitat. Dei , lib. 16. cap. 24.* Jura vero superiora canonica intellege respectu quorundam personarum , quibus venatio præter occasionem prohibetur , ut dicam *infra.**

46 His ergo pro generali materie venationis piscationis , aut aucupij expositione , atque exonatione prænotatis , incidimus jam in hujus capituli principalem questionem : an , videlicet , hæc inter fructus fundi , vel territorij communeranda sint ?

47 Pro cujus satis difficilis , & intricatæ questionis clariori resolutione proponam tres casus principales , in quibus hæc dubitatio frequenter accidere solet : *Primus* casus erit in fundo privato ipsius domini respectu : an ei venatio , ejuque contra alios prohibitio , ut fundi fructus , competat ? *Secundus* erit casus circa venationem , piscationem , vel aucupium : an hæc emolumenta in locis communibus , sive publicis supremæ regulæ præcipua , & privativa sint , ab eisque per Principem vallalli arerit , sive prohiberi possint , vel potius omnibus communibus sint relinquentia : *Tertius* casus erit circa venationem , & similia in terris Comitum , Maritimum , vel Magnarum aliorumve Dominorum inferiorum : an hæc ipsorum territorij , vel Domini , aut jurisd. & omnes fructus reputentur , facultatemque habeant prohibendi hujusmodi piscationes , aut venationes in suis locis , vel terris ?

48 In primo igitur casu in privatorum fundis indistinctè resolvendum videtur , venationem , piscationem , vel aucupium in cujuslibet fundi fructu esse , ut comprobari aperte videtur ex Ulpian. in *l. item si fundi 9. §. Aucupiorum 5. ff. de usufruct.* Ubi hæc emolumenta fundi redditus , & ad fructuarium pertinere ex Cassio affirmat : Ulpianus : ¶ idemque resolvit Triphoninus in *l. usufructuarium venari 62. cum vers. de vivariis , eodem tit. ex quo text. ad possessorem quoque majoratus spectare notat D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 22. num. 8.*

Quæ conclusio firmari etiam potest ex sepius in hoc tractatu repetitis , ut , videlicet , in fructu fundi connumerari etiam debeant non solum ea emolumenta , quæ in ipso fundo nascantur , vel ex eo immediatè percipi solent , verum etiam , quæ ab eo mediatè , vel immediatè , aut ejus occasione proveniunt , ut ex dict. *l. item si fundi 9. & alijs juribus cum Castill. Clarin. Guizzarel. Carstin. Nigro , & alijs plenius resolvit supra in hac part. cap. 3. per tot.* ubi ex hac ratione similia emolumenta , licet ex ipsis rebus immediatè non proveniant , in eis ipsis fructus connumeranda latè comprobavimus , in eadem attentata juris civilis lata , & generali verbi *Fructus* interpretatione.

Item hæc sententia confirmari videtur ex eo , quod si fundi dominus in eum venandi causa ingredientem jure prohibere potest , quasi venationis emolumenta , ut ab ipso fundo privativa privativa sint , ut deciditur in *l. 3. §. Nec interest , vers. Plane ff. de acquir. rer. domini 8. Plane instit. de rer. divis. l. Divus Pius , ff. de servitut. rusticor. prædior. & notant Institutiarii in dict. §. Plane ubi optime ultra alios Schenneyd. *Win. n. 27. cum seqq.* & alij proximè referendi.*

Sed hæc sententia , & rationibus , pro ea traditis , non obstantibus , pro verissima resolutione distinguendum est inter fundum , cujus redditus ex venatione , piscatione , vel aucupio constant ; quia ad id est piratus vivariis , ac similibus instructis : & inter fundum , qui ad id non habet usum , sed ut alij fructus industriales , vel naturales ex eo percipiuntur , licet in eo quoque aucupia , vel venationes exerceri possint : In primo casu venationis in fructu fundi esse negari non potest : In secundo vero contrarium est dicendum.

Quam resolutionem , ac distinctionem tradit expressè Paulus in *l. venationem 26. ff. de usur.* in illis verbis : *Venationem fructum fundi negavit esse , nisi fructus fundi ex venatione constet : ¶ Quo tenore in primo nempe casu dicte distinctionis intelligi , & procedere debent jura superiora pro contraria sententia ponderata. in dict. l. item si fundi 9. §. Aucupiorum 5. l. usufructuarium venari. 62. cum vers. de vivariis , ff. de usufruct.* prout optime intelligit Glossa in *l. venationem* , in verb. *constet.* ¶ Et in hoc etiam senta satis expressè fere omnes DD. loquuntur , ut constat ex Bart. in *l. cum plures , ff. locat. Castan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 17. verb. Et faire. n. 9. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 22. n. 8. Baez. de decim. tutor. cap. 24. n. 17. Joan. Gutierrez de tutel. & cur. part. 3. cap. 27. n. 23. Azobed. in prox. tit. 8. lib. 7. Recopilat. num. 16. Guizzarel. *decif. 34. num. 2. in fin.* Qui omnes , dum venationem , piscationem , vel aucupium in fructu fundi esse affirmant , id cum dicta declaratione dicunt , si nimirum , ipsius fundi redditus in venationibus consistant , in eoque ferè capi solite sint.*

De quo etiam casu intelligi debet secundum fundamentum pro prima sententia adductum ; nam quod quilibet emolumenta etiam mediatè , vel occasione rei provenientia in fructu sint , & ad fructuarium pertineant , hoc semper intelligi debet , dummodo juxta solitum usum percipiuntur ; alias enim fructuarium extra consuetudinem , vel solitum usum rei utentem non utitur , sed abicitur , Castill. *de usufr. cap. 3. num. 101.*

Juxta quam distinctionem similiter intelligi debet commune Doctorum dictum asserentium , decimam Ecclesiasticam ex venationibus , & piscationibus , tanquam ex alijs fructibus deberi , ut docent D. Covarruv. *in regul. peccatum , 2. part. cap. 12. & cum alijs August. Barbos. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 26. §. 1. num. 13 & in cap. non est , num. 5. de decim.* Ubi notant ceteri Canonistæ , quod , videlicet , declarata cum inter fructus prædiorum , & fluminum venationes , & piscationes habentur.

Et

58 Et in eodem casu procedit , quod decima tutori , ex his emolumentis rerum minoris sit præstanda , attento nostro jure Regio , ut de alijs fructibus rerum minoris : notant in specie Baeza *de decim. tutor. cap. 24. n. 17.* Joan. Gutierrez *de tutel. 3. part. cap. 27. n. 23.*

59 Ex quibus similiter inferitur , quod si quis in agro sibi pignori dato venatus , vel piscatus fuerit , vel etiam aucupatus , tenebitur venationem , vel piscationem in fortem computare , si fructus fundi ex venatione , vel piscatione constet : secus vero si non , juxta dict. *l. venationem , ff. de usur.* explicat eleganter Sebast. de Medic. *de venat. & piscat. quest. 41.* ¶ qui similiter in *quest. 18.* interest venationis , piscationis , & aucupij deberi ait , si quis alium piscari , aut venari injustè prohibuerit , si piscationis , vel venationis redditus juxta solitum certi sint ; contra si incerti , & animadvertit quoque D. Covarruv. *in dict. §. 8. num. 12.* qui ita intelligit , *l. quemadmodum , §. Plane , cum vers. Idem , ff. ad leg. Aquil. cum l. si factum reus , ff. de action. empr. ubi eleganter etiam de horum jantium concordia , Gothofr. *litt. L. & M.**

61 Unum tamen nota , quod pisces majore cum ratione fluminis , vel stagni fructus appellantur : & quidem pendentes , & eorum partes censentur ; quia magis his locis coherent , ibique aluntur , & tanquam immobilia fructificant , ut per text. in *l. fines , alias limes , §. Pisces , ff. de action. empr. & ibidem Gloss. & Bart. notant Zassius in tractat. de feud. part. 4. n. 2. Guid. P. p. *decif. 91. n. 4. & 5. Vvesembec. in paratit. ad tit. ff. de acquir. rer. domin. n. 7. vers. Piscari autem in alieno , de quo dicim etiam , infra. n. 82. & 83.**

62 Sed hoc semper intellige juxta præfatam nostram distinctionem , & resolutionem : si , nimirum , in id flumina vel stagna habeantur , ut in eis pisces fructificent , redditusque causa piscatio exerceatur.

63 Juxta quæ in eorum comprobationem extat singularis , & elegans distinctio , Castanæ in *consuet. Burgund. rubr. 4. in gloss. dels droïets , &c. §. 2. n. 24.* qui loquens de piscatione , & an in fructu fundi sit ? Rectè pro resolutione distinguunt inter pisces , qui in flumine , vel stagno sunt , ut ibi fructificent : & inter eos , qui solius custodie causa in piscinis asservantur , quorum fillos in fructu esse affirmat , secus vero istos ; quam etiam distinctionem sequitur , Huthman *Pistor lib. 1. quest. jur. 24. n. 65. & 66.* Maximil. Faust. *in consil. pro arar. clas. 6. conf. 18. ord. 560. vers. Quod autem.* Capis si distinctionis ratio in comperto est ; quia nimirum flumina , stagna , vel lacus in id frequenter habentur , ut in eis piscationes exerceantur , ex quibus percipiuntur piscium redditus , & hoc perpetuo ob piscium in his locis renascentiam , & procreationem : quod non invenitur in piscinarum piscibus , qui ibi non includuntur , ut quotannis redditus parentur , nec id fieri posset , cum nulla inter tales pisces procreatio , vel renascentia esse soleat , sed custodiæ tantum causa ibi reponantur : & ut res principales , ac mobiles , non ut piscinarum fructus , vel partes , pisces habeantur ; ad aliam autem inter hos pisces distinctionem , quoad dominium , & restitutionem plenius dicam , *infra ex n.*

64 Nec prædictæ nostræ principali distinctioni obstat , quod pro tertio argumento dicebamus , privatum dominum in suo fundo venandi causa ingredientem indistinctè prohibere posse juxta dict. *l. 3. §. Plane , ff. de acquirend. rer. domin. l. Divus Pius , ff. de servitut. rusticor. prædior. §. Plane , instit. de rer. divis.* imo ex hujus dubij declaratione clarior nostra resolutio patebit ; nam licet verissimum sit , & apud omnes Doctores receptum , fundi dominum alium venandi causa ingredientem prohibere posse , hoc tamen non provenit , quia venationes , sive feræ in fundo existentes ipsius

Lagomez de Fructib.

fundi fructus reputentur ; sed quia cuiuslibet jure gentium , & ex dictis juribus civilibus , prohibitum est , fundum alienum , invito domino , ingredi ob ius domini injuriam , qui rem suam per alium occupari rectè prohibet , ut bene notant Joan. de Medin. *de restitut. quest. 12. vers. Quibus præmissis , cum seqq.* & optime in vers. *Nec obstant.* Dominic. Sor. *de justit. & jur. l. 4. quest. 6. art. 4. vers. Sed tertio in med. ¶ Qui rectè animadvertunt , hujusmodi feras fundi fructus non esse , ut arbores , & ceteri fructus in eo nascentes ; sed , nulla apposita hominum cultura , hæc animalia sponte per maris , & foemine conjunctionem in fundo , non ex fundo generari.*

Et prædicta ad dict. *l. 3. §. Plane* , sequuntur licet non ita ad rem explicent D. Covarruv. *in regul. peccatum , 2. part. §. 8. n. 5.* Pat. Molin. *de justit. & jur. tom. 1. disp. 41. in fin. Gutierrez canonic. quest. lib. 2. quest. 28. n. 31.* Azor *3. part. institut. moral. lib. 5. cap. 16.* Donel. *lib. 4. comment. cap. 8.* Schenneydavin. *Vinius , & ceteri vulgares Institutiarii in §. Feræ , vers. Plane.* Instit. *de rer. divis. Amaia in l. unico. n. 52. Cod. de venat. ferar. lib. 10. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. ex n. 4. ¶ Qui omnes præfatam prohibendi facultatem nulla alia ratione , vel jure procedere affirmant , quam ratione dominij cuiuslibet in suo fundo competentis , non vero ex quo aliquod jus in feris , ut in cæteris fundi fructibus , dominus habeat ; quia imo hujusmodi feræ , non obstante præfata facultate prohibendi eas venari à jure dominis concessa , adhuc jure naturali liberæ , & in nullius bonis inveniunt , ut primo occupantis sunt , ut bene notat D. Covarruv. & alij ex Doctoribus citat.*

Sed licet hæc omnia de jure procedant , de generali tamen consuetudine maxime apud nos invenio , quemlibet venandi causa ingredi in fundis privatis frumentariis apertis , quæ segetibus principaliter , similibusque fructibus parandis ; non venationibus habentur , dum levatis fructibus , id faciat , nec segetibus nocet ; quam consuetudinem apud nos semper servandam censeo ; alias enim si id domini prohibere possent , faciliter etiam quilibet sua prædia faceret terminos rotundos , qui principaliter in eo , etiam ultra alia , consistunt , ne quis venationis causa alterius prædia , sive terminos , ipso prohibente , ingreaiatur , ut diximus , *supra hac part. cap. 7.* est a quo contra nostram *l. 13. & 14. tit. 7. lib. 7. Recopilat. terminos hujusmodi rotundos quem facere venantem , de cujus materia plenius , diximus supr. hac part. dict. cap. 7.*

Ultra quæ superior ratio , in dict. *n. 67.* relata , ne videlicet quis feris in proprij fundi dominium aliquod habere videatur ; sed imo in nullius bonis esse , & principalis nostra ex hac , & superioribus rationibus resolutio , ne venationes privatorum prædiorum , quæ in id non habentur fructus sint , manifeste comprobatur ex aliâ communi Doctorum resolutione asserentium feras , sive animalia in fundo alieno captas , non obitante fundi domini prohibitione , ut communia , & in nullius bonis existentia occupantis fieri juxta juris naturalis dispositionem , quin ad aliquam restitutionem capis teneatur , ut ex Accurs. in *l. Divus , ff. de servitut. rusticor. prædior. & ibidem Paul. de Cast. Angel. & alij antiquiores. & in l. 3. ff. de acquir. rer. domin. resolvunt Joan. de Medin. de restitut. quest. 12. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. art. 4. vers. Sed tertio , in med. Molin. eodem tractat. disputat. 51. Joan. Gutier. canonic. quest. l. 2. quest. 28. n. 18. & 19. Donel. *l. 4. com. dict. cap. 8.* ubi O. vald. *litt. F. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. n. 6.* Franc. Rocc. *de offic. regimin. rubr. 16. §. 2. ex n. 107. & 110.* Dominic. Antea*

M

70 *nez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 9. num. 12.* Sed duntaxat actione injuriarum ob jacturam, & contemptum domini tenentur, & hoc de jure communi, in l. injuriarum, §. fin. ff. de injur. Gloff. in dict. l. Divus Pius, ff. de servitut. rustic. prædior. D. Covarruv. & alii proxime citati. Quid autem de nostro jure Regio in superiori casu servetur circa acquisitionem domini, & restitutionem feræ in alieno fundo ante, vel post domini prohibitionem capte, dicam infra ex num. 74. Ergo quia feræ iſtæ, vel venationes, aut aucupia fundi (intellige semper ad aliud habitum seu destinatum) fructus non sunt; nam si essent ad dominum duntaxat fundi pertinerent, eoque contra domini voluntatem percipientes furti actione, & ad restitutionem adstricti manerent, ut in aliis fructibus nullus dubitat.

71 Manet ergo ex dictis verissima præfata principalis nostra distinctio inter prælia principaliter venationibus destinata: & inter ea quæ aliis fructibus segetibus, & similibus parandis habentur, ut in primo casu venationis fructus sint: secus in secundo.

72 Quibus resolutis, adhuc pro pleniori præsentis de venationis, & piscationis in furdis privatorum tractatione, an iporum prædiorum fructus sint: & quibus competant? Nonnulla circa eandem materiam ad præxim utilia, nec injuncta forsam subnectere decrevi.

73 Primo circa proximè præfatum jure communi conclusionem, ut, nec domino prohibente, feræ in alieno capiens ad restitutionem teneatur, sed quod imo ipsius fiant, notandum est hoc apud nos hodie in parte correctum manere per nostram l. 17. tit. 28. part. 3. qua expresse statuitur, capta in fundo alieno post domini prohibitionem capientis non effici, sed ad fundi dominum spectare, eique restitui debere: quæ nostra lex sequuta fuit opinionem Accursii in §. Fera, Instit. de rer. divis. quem ibidem etiam sequuti fuerunt, Joan. Faber, & Portius, & Alberic. in dict. l. Divus, ff. de servit. rustic. prædior. qui idem jure communi voluerunt. Quam legis partitæ decisionem ne proxime dictis supra in num. 68. contrarietur semper intelligerem in saltibus, & nemoribus privatorum quæ magis, & frequentius venationibus habentur: non vero in agris frumentariis, in quibus de consuetudine, apud nos maxime, quilibet venandi causa ingreditur, ut supra dixi dict. n. 68.

74 Sed adhuc pro nostræ legis partitæ, & hujus articuli pleniori expositione dubitari potest an ejus dispositio in foro animæ servari debeat? In quo articulo multi ex Theologis in foro interiori minime hanc legem servandam dicunt, nec obligare, donec per judicem in foro exteriori ad restitutionem quis damnetur; quia eam legem pœnalem esse, volunt in recompensam injuriæ domino illatæ ob ingressum in fundum contra ipsius domini voluntatem; quare ante condemnationem in animæ judicio servandam non fore, resolvunt Medin. de restitut. dict. quæst. 12. vers. Quibus præmissis, col. 3. in vers. Ad secundum. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quæst. 6. artic. 4. vers. Sed tertio, in med. Petr. Navarr. lib. 3. de restitut. cap. 1. n. 194. Joan. Gutier. canon. quæst. lib. 2. quæst. 28. n. 32. Pat. Molin. de justit. & jur. tom. 1. dict. disput. §. 1.

75 Sed quidquid doctissimi hi viri velint magis mihi placet doctissimi D. Covarruv. ad dictam legem Regiam expositio in regul. peccatum 2. part. §. 8. num. 6. qui doctè hanc legem etiam in animi judicio ante judicis condemnationem procedere debere sentit. Primum, quia nostra lex non est pœnalis, sed juris dispositiva, nam cum jure communi apud antiquos non satis expressum esset, cui dominium feræ in fundo alic-

no capte acquireretur, prohibente domino ingressum, an capienti, vel ipsi domino fundi ob contrarias Accursii sententias, qui pro domino resolvit, in dict. §. Fera, verb. Ingressus, Instit. de rer. divis. & in dict. l. Divus, ff. de servitut. rustic. prædior. ubi capienti dominium tribuit, idemque magis frequenter ibidem resolvunt antiquiores, de quibus supra, hanc controversiam nostra lex partitæ resolvere voluit adherens opinioni Accursii in dict. §. Fera, ubi dominium feræ post dictam prohibitionem in fundo alieno capte ipsius fundi domino adquiri voluit; & in qua domini acquisitione bene lex Regia potuit disponere eam capienti prohibendo; nam manifesti juris est, posse legem humanam ex causa impedire acquisitionem rerum, quæ in nullius bonis sunt, easque alteri applicare: quo casu res istas contra legis prohibitionem occupans nequaquam sibi acquirit; sed earum dominium statim ad eum, cui lex tribuit pertinebit, consequenterque ipsi domino hujusmodi res capiens in foro conscientie eis restituere tenebitur; alias quippe posset quis retinere id cujus dominium ad ipsam se non pertinere, sed potius alij competere, quo nihil absurdius, ut doctè notat Dom. Covarruv. in dict. regul. peccatum 2. part. §. 8. num. 6.

Quoniam juxta eundem D. Covarruv. adhuc etiam si dicta lex Regia pœnalis esset, non posset procedere opinio Medina, & Sor. in locis citatis asserentium, ante condemnationem non obligare, nec ad restitutionem feræ in alieno post domini prohibitionem capientem non teneri; nam hoc quod de lege pœnali vulgariter dicitur, non de quacunque lege pœnali est intelligendum, sed de illa duntaxat, quæ in pœnam criminis sanxit privationem dominij quarundam rerum, quæ privationis tempore jam in privatorum dominio quælitæ inveniuntur, in hoc quidem casu bene privatus, non obstante privatione propter crimen ipso jure incursum hujusmodi bona usque ad condemnationem retinet: secus vero cum lex in pœnam, vel ex alia causa impedit dominij alicujus rei primam acquisitionem, ejusdemque dominij translationem in eum, qui antea nullum jus in ea habuit; hæc enim lex etiam in animæ judicio ante sententie declarationem servari debet, nec ulla ratione, aut prætextu quis talem rem retinere poterit, cujus nullum dominium, vel jus ad se pertinere agnoscat; facilius quidem (pro ratione primi casus) quid jam questum retinetur, juxta vulgarem: ita optime inter leges pœnales distinguit, & contra Medinam resolvit D. Covarruv. in dict. regul. peccatum 2. part. §. 8. num. 6.

Quare hæc D. Covarruv. pro nostræ legis Partitæ declaratione intelligentia retenta, rejicienda alia venit, quam tradidit Amay. in dict. l. unic. C. de venator. num. 51. ubi distinxit inter saltus, vel nemora, ita vallata, aut conclusa, ut animalia libertatem non habeant eundi quod velint: & inter ea, quæ aperta, & abique ullo muro, vel pariete septa sunt: In primo casu dispositionem nostræ legis Partitæ procedere ait Amay, quia in hoc casu feræ jam capte, in potestate domini fundi, non vero in nullius bonis esse videntur: ut in columbariis, stagnis, vivariis, & aliis locis vallatis, & conclusis proximè dicam: contra vero in secundo casu, in quo animalia in nullius bonis intelliguntur, quia plenius sua naturali libertate, & feritate gaudent.

Sed tanti viri pace, licet hæc distinctio de jure communi verissime procederet, nostræ tamen legi Partitæ adaptari non potest; nam satis expresse loquitur in saltibus, aut nemoribus privatorum nullo muro, vel vallo septis: quod notabiliter comprobo

ex ipsius legis Partitæ. decisione in secunda parte in vers. Mas si ante, ubi expresse nostra lex decidit, feræ ante fundi domini prohibitionem capias venatoris effici, ibi: Mas si ante, que se lo defendiesse, oviesse algo caçado, todo quanto prisiesse debe ser del Caçador, è non à que ver en ello el señor de la heredad. Ergo, quia nostra lex in locis, & nemoribus apertis loquitur; & alias certè, si vallata, & conclusa essent feræ ex eis capiendæ, etiam nulla domini prohibitionem interveniente, tanquam res alienas occupans indistinctè ad restitutionem, & furti teneatur, ut de jure communi etiam, est text. in l. 3. §. Item feræ, ff. de adquirend. possess. l. usufructuarium, §. In vivariis, l. Pomponius, §. Idem Pomponius, ff. famil. erciscund. & loquendo in feris, quæ privatim sunt inclusæ, vivariis, leporariis, piscinis, aut stagnis plenè resolvunt D. Covarruv. in dict. regular. peccatum, §. 8. numer. 14. & 15. Medin. de restitut. quæst. 12. vers. Quibus præmissis, col. 6. & 7. Natta conf. 379. num. 9. volum. 2. Sebast. de Medic. de venat. quæst. 7. ex numer. 19. & quæst. 34. Andr. Gail. lib. 2. observat. 68. num. fin. Azebed. in præm. tit. 8. lib. 7. Recopilar. numer. fin. & in Regno Neapol. extat Regia pragmat. 1. sub rubr. de aucup. & venat. quæ in his locis circumvallatis, vel clausis venationem prohibet, & notat ibidem Rovit. num. 1. Quia feræ hujusmodi, quæ in vivariis, sive receptaculis circumvallatis custodiuntur ad fructus fundi pertinent, ut ex l. item si fundi §. Ancipiorum, dict. l. usufructuarium, ff. de usufruct. l. questum, §. si in agro, ff. de usufruct. Contr. lib. 5. miscell. cap. 8. num. 12. Henning. Arniseus de jur. Majestat. lib. 3. capit. 4. num. 4. circa fin. pag. 371. Guid. Pap. decis. 91. numer. 3. Quia bene norant, hujusmodi pisces, vel feræ, quæ in stagnis, vel vivariis sunt, ut multiplicentur, & crescant, non solum in fructu, verum etiam fundi partes, & fructus pendentes reputari, ut dixi supra num. 61. quamvis contrarium sit, si hæc animalia in stagno, vel vivariis custodiæ tantum causa sint reposita; nam tunc pars fundi esse non censetur, sed quod ab eo, ipsiusque fructibus diversum, & separatum; & quæ Guid. Pap. distinctio optime probatur ex text. in l. limes, & labra. alias funes, & labra. ff. de action. emptio. & eam sequuntur Tiraquel. de retract. lignagier. §. 1. gloss. 7. num. 116. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 22. num. 9. & 10. Joan. Gutier. de tutel. part. 1. cap. 27. num. 26. optime Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 6. conf. 18. ord. 560. vers. Observandum, quod quid contrarium indistinctè voluerit, ex dict. l. limes, & labra. Syxtin. de regalib. lib. 2. cap. 28. num. 35. quem sequitur licet de prædictis non meminerit Dominic. Antunez de Portug. 3. part. de donat. Reg. cap. 9. num. 22.

84 Sed prædicta, ut feræ, aut pisces, qui in privatis locis circumseptis sunt capi non possunt, & capientes ad restitutionem adstricti maneant, quia in dominio domini fundi censentur, intellige in piscibus, qui in piscina servantur, & in feris, quæ in vivariis privatis custodiuntur: secus vero in piscibus, qui in stagno sunt, & in feris, quæ in saltibus, & sylvis spatiofis, licet circumseptis evagantur; nam hujusmodi animalia magis in sua libertate naturali, quam in alicujus dominio, aut possessione, & sic in nullius bonis intelliguntur, ut in specie sub hac distinctione resolvit Consultus in dict. l. 3. §. Item feræ 14. ff. de adquirend. possess. cujus elegantis distinctionis memor exitit noster doctissimus Præfes D. Covarruv. in dict. regular. peccatum, part. 2. §. 8. numer. 15. quem sequitur Pat. Fragos. de regimin. reipubl. tom. 1. part.

1. lib. 3. disputat. 7. num. 30. Quia bene animadvertit, sylvam tunc magnam ad hunc effectum reputandam, si tantus ejus circuitus sit, quantus communiter extra sylvam requiritur, ut feræ canes insequentes frequenter evadant: vel non, nisi magno labore capiantur, & eandem distinctionem refert nostra l. 18. tit. 30. part. 3. licet de ea Dom. Covarruv. & Frangos. non meminerint; aliam verò distinctionem inter pisces, qui in piscina custodiæ tantum causa, ut illi fructus fundi sint, secus vero isti; quia nullam renascentiam habent, vide supra ex num. 63.

85 Quibus circa privatorum stagna, vel piscinas, ipsarumve dominos pertinent, constitutis, pro comprobatione ad notabilem, & extravagantem questionem addere, quod si aqua tuæ piscinæ, vel stagni, ita crevit, ut plures pisces ex tua piscina ad fundum meum convicium, vel stagnum meum devenerint, potest dabitari, an tuos pisces sequi, & in fundo meo, vel stagno capere possis? In qua questione breviter resolve, quod sic, si sine meo incommodo pisces tuos cognoscere possis, argumento l. 1. & 101. tit. de gland. legend. quod in loco sicco non est difficile, secus vero in stagno, in quo penè impossibilis erit cognitio, & piscium discretio, notant Odo. de Senon. in tractat. de interdict. in tit. de aqua quotid. & estiv. circa fin. Cassan. in consuetudin. Burgund. rubr. 4. gloss. Des droits. num. 24. quæ etiam piscium cognitio, & distinctio, bene in stagno locum habebit, si unus stagni pisces diversi generis, vel speciei, ac alterius sint; sed tunc difficilis piscatio, aut separatio, sine incommodo, vel magno præjudicio piscinæ, in qua fuerunt ingressi; quia, & ejus pisces promiscuè capientur, ideo prohibenda.

Item circa proximè notata, ad feras in alieno fundo, vel sylva non ampla, & circumvallata captas, ut capiens earum dominium non adquirat: sed ad restitutionem teneatur, dubitati solet: an id procedat, si extra septa, vel loca, quibus includuntur, capiantur? In quo dubio resolvendum est, hujusmodi feræ, si custodiam Domini, & locum, in quo includuntur evadant, suam pristinam recuperare libertatem, posseque à quocumque tanquam in nullius bonis occupari; tuncque à potestate domini exire dicentur, quoties conspectum ejus evaserint, vel quamvis in ejus conspectu sint; difficultis tamen, vel impossibilis est earum recuperatio, juxta text. & notata per Doctores in §. Fera, versic. Naturalem, Instituit. de rer. divis. l. 3. l. Pomponius 44. versic. Licet, ff. de adquirend. rer. domin. locent Dom. Covarruv. in dict. §. num. 14. Donel. lib. 4. commentar. cap. 8. Molin. de justit. & jur. tom. 1. disputat. 48.

Quod dupliciter intellige: Primum, nisi hæc animalia illius naturæ sint, ut eundi, & redeundi consuetudinem habeant; prout sunt columbæ, apes, & alia animalia mansueta, quæ ire, & redire solent; quorum dominium, & possessionem domini retinent, quousque consuetudinem redeundi amiserint, ut per jura in l. 3. §. Aves, & §. Quidam reced. ff. de adquirend. possess. l. 1. §. Aves, & §. Cervos, ff. de adquirend. rer. domin. l. Pomponius, §. 1. ff. famil. erciscund. l. 22. tit. 18. part. 3. & ibidem Gregor. Sor. de justit. & jur. lib. 3. quæst. 6. artic. 4. Medin. de restitut. dict. quæst. 12. vers. Si tamen absque arte, D. Covarruv. dict. §. 8. numer. 14. vers. Secundo tunc colligitur, Molin. de justit. & jur. dict. disputat. 48. Navarr. in manual. cap. 17. num. 128. Donel. lib. 4. commentar. cap. 8. Ubi alios congerit Ofsuad.

Unde ob consuetudinem redeundi notabiliter inferret,

fert, idque ampliatur. P. Azor 3. part. instit. moral. lib. 1. cap. 16. circa fin. in versic. Tercio accipitres, ad Falcones, Accipitres, similesque aves, quibus ad aucupium utitur, quarum dominium non amittitur, aut, licet aberrant, & effugiant oculos dominorum, imo, & si consuetudinem redeundi relinquunt: quam ampliationem, & doctrinam noviter sequitur Dominicus. Antunez de Portugal. de donatione Reg. 3. part. cap. 9. num. 29. qui eam differentie rationem assignat inter Accipitres, aut Falcones: & alias feras, quæ, redeundi consuetudine amissa, per quemlibet occupari possunt; quia nimirum juxta Antunez ceteræ aves proprio cursu, & impulsu à potestate dominorum exeunt, vel à vivario, ubi erant inclasæ: secus vero aves, quæ ad aucupium habentur, quæ non proprio facto, vel naturali impulsu, sed facto domini, eas contra alias aves mittentis, ipsius potestate exeunt; quare istas pristinam libertatem non recuperant; quare ait Antunez. † Sed certe hæc ratio incongrua videtur; nam quæ catena est factum, vel voluntas domini hujusmodi aves ad usum aucupii, vel ad aliam finem mittentis, ut si redire nolint, suam naturalem libertatem obiter recuperare impediantur: & si Pat. Azoris resolutio ex hac Antunez ratione indistincte servanda foret: cur non idem diceremus, si aprorum, vel aliarum ferarum dominus in exiguis locis circumseptis eas habens illas fatuè dimittat eo animo, ut ad certum solum finem, veluti, ut in meliori loco depascantur, exeant, continuoque ad septa redeant: nonne si feræ istæ obtemperare, nec amplius redire velint, suam naturalem libertatem non recuperabunt? nullus quidem negabit: ergo idem in falconibus, & accipitribus erit dicendum, non obstantem, quod de voluntate, & facto domini exierint.

91 Quare pro veteri in hoc casu resolutione, & doctrinæ Patr. Azoris declaratione distinguendum censeo inter accipitres, vel falcones, qui postquam fuerint emissi ita aberraverint, & ad loca remota diverterint, ut amplius ad dominum redire nesciant: non quia nolunt; sed quia deperditum nesciunt redire longius forsan solito advolantes, & ita à quolibet mansueti aucupari patiuntur: & inter accipitres, qui sua naturali ducti libertate redeundi consuetudinem amiserint, & in sylvis, ac forestis, non aberrantes, sed libenter sua pristina libertate, & naturali feritate frucentes remanserint. In primo casu doctrinam Azoris recte procedere, & intelligi debere iudico; quia potius tunc falcones deperditum, & aberrantes, quam suam pristinam libertatem recuperasse censeri debent: secus vero in secundo, in quo naturalem libertatem optasse, fruique cœpisse sunt dicendi.

92 An autem secundus casus hujus distinctionis, quo accipitrem, consuetudine redeundi libenter amissa, à quolibet aucupari posse diximus, procedat etiam si falconem, vel accipitrem cum foetis, vel sonaleis, sive campanilis, vel aliis signis pedibus, aut aliter injunctis quis cœperit, merito dubitari potest? & quod in hoc casu accipiter ita captus priori domino restitui debeat; qui ita oppressus, sive ligatus suam naturalem libertatem adeptus fuisse non censetur, resolvunt primo notabiliter Barr. in tractat. de falcon. vel potius inter consil. ipsius Barr. 294. & sequuntur Veron. de servitut. rusticor. cap. 21. n. 7. Sebast. de Medic. de venat. quest. 66. Capiblanco. de Baron. tom. 2. super pragmat. 14. cap. 86. num. 15.

93 Sed adhuc hunc casum juxta superiorem per nos

traditam distinctionem intelligerem, ut dumtaxat in primo casu procedat, cum nempe accipiter, sive falco fugitivus non solum cum sonaleis, jectis, & aliis signis capitur, sed etiam cum mansuetus fuit inventus redire nesciens, & deperditus: aut ita sonaleis, & similibus ligatus, & oppressus, ut etiam, si velit aufugere non possit, suamve naturalem libertatem recuperare, ut si hami detentus jaceat: Contra vero in secundo superioris distinctionis, cum ita aufugerit, & libenter in sylvas se contulerit, in eisque liber non obstantibus sonaleis, aut signis, manserit, ut suam naturalem libertatem, pristinamque feritatem accipitrem optasse sit præsumendum; nam in hoc casu quamvis cum sonaleis, vel aliis signis per nemora, consuetudine redeundi amissa, advolet, quis suam libertatem adeptam fuisse negabit? hæc enim signa non impediunt falconi facultatem eundi, quo velit, nec eo minus, si consuetudinem redeundi amiserit, libertatem ipsam consequitur, est dicendum; sicuti nec leonem, aut ursum, aliamve feram bestiam, quæ in domo mansuetificata crevit, si in sylvam cum catena, torque, vel alio signo fugerit, nec redierit, naturalem feritatem, & libertatem adeptam fuisse negari non potest: sufficit quidem ad id, quod à manibus domini hujusmodi feræ evadant, vel ipsius conspectum effugiant, ita ut difficilis sit earum persecutio juxta superius dicta.

Quæ comproba singulari ad rem exemplo rei, 94 seu delinquentis ab officialibus justitiæ capti, qui, si ab eorum manibus, vel à carcere evaserit, & ad Ecclesiam confugerit, licet catenis, fimbriis, aliisque vinculis ligatus sit, in sua tamen libertate ad Ecclesiam pervenisse censetur, & consequenter ejus immunitate gaudet, ut communiter resolvunt Azebed. in l. 2. num. 11. tit. 2. lib. 1. Recopilation. Gutierrez practice. lib. 3. quest. 6. num. 3. Farinac. de immunit. num. 203. Mar. Cutell. eodem tractat. lib. 1. quest. 30. n. 8. & 9. Giurb. consil. criminal. 30. n. 12. & 17. Peguer. decis. crimin. 61. n. 4. versic. Et quod. tom. 1. Jus. Cathar. decis. 7. num. 5. Merlin. controver. forens. lib. 2. cap. 56. num. 16. & in pluribus casibus novissime decisi referens Dom. Michael Cortiada decis. 84. num. 5. tom. 2. & decis. 82. num. 12. † 95 ad differentiam ejus, qui adhuc per satellites, sive justitiæ familiam apprehensus, cum eis colluctando, vel aliter Ecclesiam intavit, quem immunitate non gaudere, quia liber ad eam non pervenit, resolvunt Azebed. Gutierrez. Farinac. Cathar. optime Merlin. & Giurb. in locis citatis. D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 17. n. 13. ubi plures Farin. Barbosa. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 3. n. 58. in fin. Scanorol. de visitat. Carcer. lib. 3. cap. 9. n. 16. & 17. & cum aliis Aillon ad Gomez lib. 3. variar. cap. 10. n. 3. versic. Quod si quis.

Secundo superiorem præfatam conclusionem, ut 96 animalia in locis circumseptis per venatores capi valeant, si extra septa, vel loca, quibus includuntur, inveniuntur, modo consuetudinem eundi, & redeundi non habeant, ut dixi supr. n. 87. & 88. Limita, & intellige, si feræ sponte egrediantur: secus si venator arte aliqua, vel industria eas ad communia loca extraxerit; nam tunc eis ita captis, ad restitutionem, & ratione damni adstrictus manebit, Medin. de restitution. quest. 12. versic. Corolariè sequitur. Dom. Covarruv. in dict. regular. peccatum, part. 2. §. 8. n. 14. † Quæ nota contra simultantes cum certis instrumentis voces aprorum, hincula cervorum, aliorumve animalium, tempore quo gravidari inhiant, ut extra forestam, vel locum

cum prohibitum exeant, & ita occidi possint, ut de aliquibus id facientibus testatur hujusmodi fraudem reprobans Capiblanco. de Baron. tom. 2. super pragmat. 14. cap. 86. num. 10.

98 Juxta quæ idem est resolvendum, si quis arte, & fraudè columbas ab alterius columbario deducat, & ad propriam attrahat; veluti si in suo columbario aliqua femina gratissima columbis, vel scas spargat, aliave industria utatur, ut columbæ ex aliis columbariis ibidem assuescant; nam prioris columbarii columbæ fructus sunt; & propterea ad columbarum restitutionem in animæ judicio tenebitur, & in foro judiciali, ut fur, erit puniendus juxta notata per Cœpol. de servitut. rusticor. prædior. cap. 21. versic. Quarto; & cap. de columbario, Veron in tractat. de servitut. urbanor. prædior. cap. 77. Dom. Covarruv. dict. §. 8. num. 14. versic. Tercio, Medin. de restitut. dict. quest. 14. versic. Corolariè sequitur eos qui. Guid. Pap. decis. 217. numero 2. Francisc. Marc. decis. 330. num. 18. volumin. 1. Navarr. in manual. cap. 17. num. 128. Sebastian. de Medic. de venation. quest. 65. in fin. Soto de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. versic. Sed alia sunt media. Joan. Gutierrez Canoniar. quest. lib. 2. quest. 28. num. 53. cum sequentibus. Capiblanco. in tractat. de Baron. tom. 2. super pragmat. 14. cap. 86. num. 12. qui loquitur contra femina, vel aliqua odorifera in suo columbario apponentem, ut ex aliis columbas alliciat: † Quæ semper notabiliter intelligerem nisi hujusmodi odorifera, vel columbis gratissima femina in suo columbario dominus spargat, ut proprias columbas alliciat, & à jam cœpto recessu revocet juste timens, ne aliàs columbarium depopulet, ut frequenter accidit; in quo quidem casu sustinenda præfata, quia de damno principaliter vitando agitur ad superioris casus differentiam, ubi decapitando lucto tractatur.

99 Circa quæ præfatas fraudes non omittam notabilem ad nos legem Regiam referre, de qua præfati D. D. non meminerunt, quæ est l. 7. tit. 8. lib. 7. Recopilation. Ubialia quoque fraudulenta instrumenta in columbariis, vel in aliis domibus particularibus ad capiendas, vel attrahendas alienas columbas sub poena ibi relatâ prohibentur; quinimo lex nostra statuit, ne etiam in encantu columbarii intra unius leucæ spatium columbæ cum laqueis, foveis, retibus, aliisque fraudulentis, ac dolosis instrumentis capi possint, nec cum vallistis; & similiter hodie cum arcibus occidi valeant, de quibus etiam casibus videndi ultra Azebed. in dict. l. 7. Navarr. Sor. Cœpol. Guid. Pap. & Gutierrez, in loc. citat. Cordub. in summ. de casis de conciencia, quest. 121. versic. Lo primero, & in versic. Lo tercero, Molin. de justit. & jur. tract. 2. disput. 50.

100 An autem hujusmodi columbaria in convicinorum pernecium habere liceat, si forte propter multitudinem magna strages, sive damnum in seminibus fiat? resolve, quod non, si ingens detrimentum sequatur, nisi domini sufficiens pabulum pro columbarum numero in columbario suppeditent, ita ex Caietan. Sor. de justit. & jur. lib. 4. dict. quest. 6. artic. 4. versic. Quin vero. Sed certe apud nos plura, & numerosa columbaria sunt, nec unquam propter ea agricolas quarrelari audivi: vel ex dicta ratione prohiberi; imò multi conveniunt nihil terris frumentariis columbas nocere; quia tempore, quo seminantur, ubi majas periculum, eas pro deducendo sive pascendo semine non scalpere dicunt; crescentibus autem segetibus eas ervillis, aliisque viriosis herbis purgant, quin triticum, vel ordeum natum tangant.

Quibus dictis pro primi casus principalis nostri capituli resolutione ad secundum descendam.

In secundo igitur casu ex tribus superius pro nostro capituli principalis quæstionis resolutione: an, videlicet, venationis, piscationis, & aucupii in locis publicis inter commoda, vel fructus Regiæ regaliæ reputari debeant? ita ut Principis supremi in potestate sit venationes, piscationes, & aucupia subditis prohibere: vel potius omnibus communia remanere debeat?

In qua quæstione pro negativa sententia facit unicuique, & quidem fortissimum fundamentum; quod nimirum, venationes, piscationes, & aucupia de jure naturalia, aut gentium sint; nam feræ tanquam in nullius bonis omnibus communes reputantur, & jure gentium occupantis sunt, §. Fera. Institut. de rer. divis. l. 2. §. fin. l. 3. l. Pomponius, cum vulgatis, ff. de acquir. rer. domin. docent ad plura institutarii in dict. §. Fera, Alciat. lib. 11. parerg. cap. 2. & in lib. traditionibus, Cod. de pact. Dom. Covarruv. in regul. peccatum, 2. part. §. 8. Guillelm. Benedict. in cap. Rainuntius, de testament. verb. Et uxorem nomine Adelasiam, numero 306. Bossius in tractat. de Princip. tit. de regalib. numero. 43. Augustin. Berol. conf. 81. numero 30. volum. 1. Casan. in consuetudin. Burgund. rubric. 13. §. 7. n. 4. Jacob. de Sanct. Georg. in investit. feud. §. Et cum venationibus, Cravett. conf. 518. num. 18. & conf. 463. num. 2. versic. Argumentum, Claud. Bertazzol. ad consil. patr. Bartholom. Bertazzol. conf. criminal. 285. litter. B. Bertrand. conf. 374. volum. 4. qui ex eo dicit, cuilibet licitum esse, & de jure permissum Leones venari, apros, cervos, & alia animalia, tam in suo, quam in publico loco, Anton. Petra de potestat. Princip. cap. 6. numero 7. fol. mihi 147. Cujac. lib. 4. observat. cap. 2. Comman. lib. 3. comment. cap. 2. Donel. lib. 1. comment. cap. 8. ubi alios conerit Oluald. Fachin. lib. 1. controvers. cap. 1. D. D. D. Melchior de Valent. lib. 1. illustr. jur. tract. 2. cap. 4. num. 28. Vincent. de Franch. decis. 158. ubi Addent. Franc. Marc. decis. 529. num. 14. bene Ponte de potestat. Proreg. tit. 11. numero 27. † Qui optime de jure piscandi loquens respectu maris tria considerat, nimirum proprietas, usus, & jurisdictionis, sive protectio; quorum primum in nullius bonis esse constat: Secundum omnium est commune; tertium denique Principis adjacentis, quod & notat. Caved. decis. 48. numero 4. part. 2. juxta quæ piscandi jus omnibus commune reputatur.

Et tam in piscationibus, quam in venationibus loquentes ad plures quæstiones, usum communem resolvunt, in locis intellige communibus, sive publicis, Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. num. 45. Tondut. resolut. civil. cap. 105. n. 1. Sayson in consuetud. Turonens. artic. 1. gloss. 2. in princip. Pyrrhus in consuetud. Aarelianens. rubr. de stagnis, & cuniculis, cap. 1. plene Joann. Bapt. Thor. in supplement. compend. decis. in verb. Piscari an prohiberi possit. Kidchou. centur. 4. commun. opin. cap. 59. Scurph. conf. 1. centur. 1. Ant. Perez super Cod. ad tit. de venat. ferar. numer. 8. Gasp. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. numer. 2. Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 4. conf. 93. ord. 245. & clas. 10. conf. 3. ord. 768. versic. Venationem. † Qui & jure divino venationem omnibus communem esse ait, ut constat ex Genes. cap. 1. ubi legitur, Dominum Deum cuncta animalia in usum, & cibum hominis creasse, ipsiusque dominio subjecisse, & omnibus communia esse voluit: idemque lege Platonis sancitum erat in libr.

7. de legib. illic: *Sic ut hos venatores ubicumque venari velint nemo prohibea* r.

108 Ex qua ratione in specie nostrae quaestiois hujusmodi venationis, & piscationis emolumenta in locis publicis in eis fructus regales commutari non debere, nec prohiberi per Principem magis specialiter resolvunt Hostiens. & Joan. Andr. in cap. non est, de decim. plenè defendit Cravet. conf. 643. incipit. *Publice pronuntiatum*. Decius conf. 197. numer. 3. vers. *Ex his factis liquet*; Jason. conf. 120. per tot. lib. 4. ubi quod nullas in hac sententia discreper. R. b. ff. in dict. l. unie. Cod. de venat. ferar. lib. 10. Guillelm. Ben. dict. in cap. Raymundus, de testament. verb. *Et uxorem nomine Adel. s. iam*, numer. 336.

109 cum seqq. † qui & in num. 353. a t. communi errore, & de facto venationem à Dominis terrarum prohibere, cum de jure id facere non possint, ex quo jure gentium ejus usus omnibus liber sit Honded. conf. 110. num. 13. vol. 2. Petr. de potest. Princ. cap. 7. num. 6. fol. 147.

110 Et hanc contra Principes superiores sententiam plenissime fundant, & defendunt Tiraquel. de nobilitat. cap. 37. num. 149. Grammat. decif. 67. numer. 5. Reland. à Val. conf. 9. per tot. libr. 2. Rymin. d. Junior. conf. 35. in princip. Vvesembec. in paratill. ad tit. de acquirend. rer. domin. numer. 7. Henri. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 94. numer. 7. Syxtin. de regalib. lib. 2. cap. 18. num. 31. & 34. & cum aliis Rodolph. de suprem. Princip. potest. cap. 6. concl. 16. num. 123. & sequent. & communem appellant Joseph Ludovicus commun. conclus. 71. num. 39. in fin. Camill. Borrelli. de Magistr. edit. lib. 4. cap. 3. num. 1. ubi plures congerit, K. r. chou. commun. opin. liter. V. §. Venationem. Hartmannus Hartmanni pract. observat. lib. 2. tit. 24. observat. 6. n. 5. & de jure vetiore dicunt Grammat. decif. 67. n. 9. novissime Domin. c. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 9. num. 32.

111 Imo nec per viam legis generalis, vel statuti hanc prohibitionem, ut pote contra jus naturale, & gentium indici posse, docuerunt Hostiens. & Joan. Andr. in dict. cap. non est, de decim. Decius conf. 197. incipit. *In causa inquisitionis*, col. 1. in fin. & in conf. 270. alias 271. incipit. *In casu transmissio ex Hispania*, in princ. & resolvit. Cardinal. Turch. pract. conclus. litter. V. conclus. 678. n. 21. † qui id ampliat ex aliis antiquioribus, etiam si pro hujus Principis prohibitione staret consuetudo, ut plene defendit Cravet. dict. conf. 643. & quod talis consuetudo sit potius usurpatio, & ut irrationabilis, & iniqua servari non debeat Roderic. Sa. r. allegat. 16. num. 4.

112 Sed quidquid hæc opinio de jure procedere possit, contraria tamen sententia receptior est, imò inter Regalia, Principis venationem, piscationem, & aucupia computari, potestatemque ea prohibendi (ex iustis intellige causis, ut dicam infra) ad ipsum pertinere, quæ sententia de generali consuetudine omnium Regnorum fere apud omnes Doctores habetur, ut plene resolvunt ex Theologis Medin. de restitut. quest. 12. in princ. Petr. Navarr. eodem tract. de restitut. lib. 3. cap. 1. num. 273. & in manual. Latin. cap. 1. num. 120. Silvester in summ. verb. Venatio, & in verb. Restitutio. 2. §. 16. & §. 17. in eodem. verb. Restitutio. 3. quest. 3. in fin. & quest. 4. & verb. Restitutio. 7. quest. 2. & restitutio. 8. quest. 2. Armill. aurea in summ. verb. Venatio. Domin. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. pagin. mibi 343. vers. *Pari ferme*, col. 1. & 2. Cordub. in sua summa de casis de conscientia, quest. 119. in 2. dict. Molin. de justit. & jur. tom. 1. disput. 4. & sequent. Lessius co-

dem tract. lib. 2. cap. 5. dub. 7. num. 33. cum seqq. Dian. 3. part. resolut. moral. tract. 6. resolut. 18. Syrus in clar. Reg. lib. 11. cap. 9. Fragoff. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disput. 7. §. 1. num. 24. cum seqq. & ex n. 21. vers. *Ceterum*.

Et ex Juristis D. Covarruv. in regul. peccatum, part. 114. 2. §. 8. num. 1. Jason. conf. 120. lib. 4. Andreas Gail. lib. 2. observat. 66. Cuiac. lib. 4. observat. cap. 2. ad fin. Fachin. lib. 1. controvers. dict. cap. 1. vers. *Sunt autem*, & lib. 11. cap. 1. V. n. n. de Franch. decif. 158. ubi Addem. Quinil. Mantoi. de inhibiti. quest. 62. num. 3. & 6. vers. *Et quia hoc jure*. Zoanert. in tract. de empt. & vendit. nu. 158. cum seqq. Laderch. conf. 71. num. 9. lib. 1. Tir. quel. de nobilit. dict. cap. 37. n. 141. Grammat. decif. 67. Rebuff. in l. unie. C. de venat. ferar. lib. 11. Sebast. de Med. c. de venat. & piscat. quest. 5. Weseimbec. in paratill. ad tit. ff. de acquirend. rer. domin. n. 7. Henrinc. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 94. num. 6. D. D. D. Melch. de Valent. illustr. jur. lib. 1. tract. 4. num. 29. Joan. Gatierr. canonic. quest. lib. 2. cap. 28. num. 1. Eman. Barbof. in remis. sion. ad Ordinam. Lusitan. lib. 5. tit. 88. n. 2. Fatinac. de furt. quest. 174. n. 92. Bobadill. in polit. lib. 2. cap. numer. 138. Cancer. lib. 2. variar. resolut. cap. 2. num. 75. Gasp. Thelaur. lib. 2. forens. quest. 22. ex numer. 1. Cened. in collect. ad Decret. collect. 56. August. Barbof. in collect. ad cap. 1. n. 7. de Cleric. venator. Nicol. Bellas lib. 5. polit. discurs. 10. Mastrill. de Magistr. lib. 3. cap. 10. ex num. 163. Mart. de jurisdic. 4. part. cas. 57. num. 11. Castill. de tert. cap. 51. n. 118. D. Solorgan. lib. 3. de jur. Indiar. cap. 3. num. 69. Amaya in l. unie. Cod. de venat. ferar. ex n. 42. Pat. Villaruel in suo gubern. Ecclesiast. part. 1. quest. 3. art. 9. ex n. 71. Georg. Moit. in tract. de venat. part. 1. cap. 1. n. 43. & sequent.

Qui bene notat, nullum fere Principatum, aut Reipublicam existere, quæ hoc jure venandi, vel facultate prohibendi ex recepta populorum consuetudine, non gaudeat: & sequuntur Harprecht in tit. Institut. de rer. divis. ad rubr. Knichen. in commentar. ad jus Saxonie. cap. 5. n. 152. Modestini. Pistor. conf. 14. num. 23. vol. 2. Matth. Stephan. lib. 2. jurisdic. cap. 7. num. 4. Bruckman. de regalib. §. Venatio, cap. 1. Heig. lib. 1. quest. jur. quest. 15. num. 33. cum seqq. Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 6. conf. 18. ord. 560. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. ex num. 11. & ex n. 18. † qui ita de consuetudine in Gallia, Sicilia, Neapoli, Germania, aliisque Provinciis, & Regnis servari testantur.

Bene Anton. Perez super Cod. in rubr. de venat. ferar. num. 13. qui Principibus monet, ut locorum publicorum venationes, & piscationes locent; ut ita absque ulla injuria populorum eorum redditus, & emolumenta percipiant, Regumque ærarium augeant; vel quod ultra Principum mentis, & aulae necessaria, reliqua animalia, quæ superant, cæteris civibus venalia exponant aequali pretio, ut æque pauperes, ac divites hisce juris gentium emolumentis, aut fructibus utantur, & fruantur, ut laudet Maximil. Faust. consil. pro arar. clas. 10. conf. 3. ordin. 768. † Sed quod majus gravamen, quam quod resalaret, si hæc venationes, aut piscationes generaliter per Principes locarentur? vel si ex eis animalia redacta per Regios administratores Regio nomine vendantur? plures enim in his locationibus, vel venditionibus se occuparent, magnaque lucra sibi potius captarent, quam Fisco; quod omne redandaret in magnum pauperum dispendium, cæterorumque vassallorum obpiscium, aliorumque animalium necessaria pretii incre-

119 crementum: † ultra quod aliud non minus grave damnum Reipublicæ sequeretur, quod videlicet multitudine, & præcipue ex agricolis, & artificibus, qui manu, & labore sibi victum quaerunt, in venationibus, parva licet mercede à conductoribus accepta, libentius se occuparent ob gratissimum venationis exercitium; & ita à suis officiis diverterentur, revocarenturque ab agricultura, qua nihil utilius, & Reipublicæ necessaria magis: † ut testantur plura ob eam privilegia concessa, & exemptiones, ne tempore messium, vel vindemiarum rustici carcerentur: & ad multa similia, ne ab agricultura avocentur, ad jura in l. executorum 7. & 8. C. quæ res pignori obligari possunt. & ad nostram Regiam pragmaticam, Agricolatum, & ad alia vulgaria jura plenissime tractantes docent nos Collantes in dict. pragmat. latè Parlador. differenc. 79. §. 1. cum pluribus sequentibus capit. Valasc. de privileg. pauper. quest. 13. Menoch. de arbitr. cas. 378. Petr. Gregor. syntagmat. jur. cap. 23. & lib. 27. cap. 1. cum seqq. Ximenez in concordant. ad tit. Cod. de agricol. & censit. lib. 3. 1. & ad tit. C. ne rustic. eodem lib. in quibus plura Anton. Perez, & alii repetentes, Pichard. ad prax. 2. part. §. 9. ex numer. 71. Nurbon. in l. 24. titul. 21. lib. 4. Recopilat. Sylva lib. 2. respons. 16. per tot. ubi latè de magna agriculturæ utilitate, & de privilegiis ejus causa concessis, Dom. Salg. de Reg. protecl. 2. part. cap. 4. num. 96. D. Solorgan. de jur. Indiar. 2. tom. lib. 1. cap. 7. per tot. D. D. Petr. de Salzed. in l. 1. tit. 14. lib. 3. Recopilat. Balmased. de collect. quest. 98. Botter. de polit. illustrat. 7. cap. 4. Lath. de censib. lib. 3. cap. 5. Renat. Chopin. in tractat. de privileg. rustic. Reyer. in thesaur. jur. tit. de agricult. Gasp. Klock. de arar. lib. 2. cap. 47. Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 5. conf. 32. ord. 493. & clas. 13. ord. 935. & clas. 20. ordin. 1582.

121 Nec supradictæ verissimæ resolutioni, ut de generali, & apud omnes recepta, consuetudine: imò, & quod de jure Princeps venationes, & piscationes vassallis interdiceret possit, obstat superius in contrarium adductum fundamentum, quo dicebamus, venationis, vel piscationis jus jure naturali, gentium, & divino, omnibus liberum, & commune parere, & consequenter, per Principem tolli non posse, juxta dict. §. Sed naturalia quidem. Instit. de jur. natural. gent. & civil. nam huic objectioni eleganter responderi potest doctrina D. Thomæ 1. 2. quest. 94. artic. 5. & Cajetan. tract. 17. cap. 12. feras, volucres, & cætera animalia jure naturæ non esse communia negativè, & præceptivè, hoc est, ut omnium propria sint communis dominii ratione: sed permissivè, ex quo nullius sint, & jure naturæ nulli applicatæ inveniantur, quare bene lex humana, vel Princeps poterit uni potius, quam alii ex causa ea concedere, ut optimè ratiocinatur, D. Covarruv. in dict. regul. peccatum, part. 2. dict. §. 8. vers. *Hic accedit*. Fachin. lib. 1. controvers. jur. dict. cap. 1.

122 Qui omnes bene subdunt, non valere argumentationem: jure naturali aliquid est permittum; ergo non poterit illud per legem humanam prohiberi; quia multa jure naturæ sunt licita, quæ postmodum, atenta Reipublicæ utilitate, aut justissima causa, ejusdem Reipublicæ bonum regimen respiciente, lege humana prohibentur, † ut accidit in hominum libertate, quæ licet jure naturali omnes fruerentur, Princip. institut. de libertin. ubi Pichard. & reliqui institutarii, postea tamen fuit restricta, & obamburata, §. Servitus, Instit. de jur. personar. l. 4. §. Libertas, ff. de stat. homin. ex illa justissima causa; quia utilius, atque æquius homines, & si in servitute, conservari, quam nece-

ri visum fuit, §. Servit. 4. Instit. de jur. personar. † Nam jus naturale affirmativè tantum, & permissivè, non præceptivè, nec negativè libertatem hominibus concessit; permittit quidem omnibus jus naturale libertatem; sed non præcepit necessario liberos esse, nec negat libertatem ex aliqua causa amitti posse, & in servitutem commutari, ut ultra alios resolvunt optimè Divus Thomas 1. 2. quest. 94. artic. 5. ad 3. & 2. 2. quest. 57. artic. 3. ad 2. D. Covarruv. in regul. peccatum, part. 2. §. 11. num. 3. Franc. Connar. lib. 1. commentar. Jur. Civil. cap. 6. ex num. 5. Pat. Vazquez 1. 2. disputat. 157. cap. 3. & 4. Pat. Mequez in suo Gubernator. Christian. lib. 1. cap. 2. §. 2. col. 4. & 5. qui rectè libertatem juris naturalis permissionem, non præceptum, appellant.

Et idem videmus in cæteris rebus, quæ in primis temporibus jure naturali omnibus communia erant, nulliusque in bonis habebantur: & tamen lege humana, sive jure gentium rerum, & dominiorum divisio, ac distinctio inter privatos fuit introducta; licet secus esset illi non permissivè, sed præceptivè, & negativè ad illud quid jure naturali juberetur; nam tunc lege humana mutari non posset, ut bene animadvertunt D. Covarruv. dict. §. 8. num. 1. Anton. Perez in dict. rubric. C. de venat. ferar. num. 7.

Ex quibus idem dicendum est in nostra venationis, vel piscationis quaestione, ut non obstante, quod jure naturali, vel gentium venatio, aut piscatio omnibus sit permissa, possint eam Principes supremi, tanquam in terra, & in mari jurisdictionem, & protectionem habentes justa causa expollante, suis vassallis prohibere regalibusque applicare; maxime cum id semper fiat in locis, & nemoribus publicis, quæ loca, & omnia jura publica jure quoque gentium in Principem fuerunt translata, l. 3. ff. ne quid in loc. public. quare cum hæc jura, tam de generali consuetudine, quam de jure ad Principes pertineant: rectè sequitur, posse eos, ut in propriis terris venationes subditis interdiceret, ut bene ratiocinatur Weseimbec. in dict. rubric. ff. de acquirend. rer. domin.

Sed hæc verissima nostra resolutio, ut venatio, vel piscationis, vel aucupii emolumenta in locis publicis inter redditus, vel fructus regales habeantur, possintque Principes superiores venationes, aut piscationes prohibere, dupliciter intelligi; aut limitari debet: † Primum, si non in totum, nec omnino tempore, & loco hæc venandi, aut piscandi jure naturali omnibus permissa facultas tollatur; ex hoc enim magnum vassallis gravamen inferretur, si in totum eis hæc de jure naturali libera venandi facultas: & recreandi, victumque quaerendi libertas adimatur; quare duntaxat in aliquibus certis anni temporibus ob majorem publicam utilitatem, & ob ipsius venationis, sive ferarum conservationem, Princeps venationem prohibere debet, ut bene notant, & intelligunt Soto de justit. & jur. libr. 4. quest. 6. artic. 4. vers. *Sunt enim*. Medin. de restitut. quest. 12. in princ. Sebast. Medic. de venation. quest. 5. num. 6. Azebed. in proem. tit. 8. lib. 7. Recopilat. num. 10. in fin. † veluti si tempore fetus, vel nutritionis, vel etiam nivium, venationes, piscationes, & aucupia interdicanter, ut fetæ apud omnes provincias legibus municipalibus prohibetur, ne aliàs venatio consumatur totaliter, vel in magna parte minuat, ut bene exemplificant Medin. dict. quest. 12. vers. *Est insuper*. Navarr. in manual. Latin. cap. 17. num. 124. Dom. Covarruv. in dict. regul. peccatum, part. 2. §. 8. num. 3. vers. *Hinc optimè*. Gregor. in l. 6. tit. 28. part. 3.

28. part. 3. gloss. fin. ex bono consil. D. cii 197. col. 2. Joan. Gutierrez canonic. quest. lib. 2. capit. 28. num. 5. Syro in clavi Regia, libr. 15. cap. 4. numer. 8. & 9. Fragoll. de regim. Reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. dict. §. 1. num. 26. & 27. & apud nos statutur in l. 1. tit. 8. lib. 7. Recopilar. & in l. 10. eodem tit. Ubi nec tempore, quo nutriantur pisces, vel freant, piscari liceat, in quibus turibus bene Azebed. de quo nostro jure facit quoque mentionem Sebast. de Medic. de venat. dict. quest. 11.

130 Ex quibus similiter prohiberi poterit, ne quis piscationes exerceat in certa parte fluminum, vel paludum in qua hieme, vel aliis certis temporibus omnes pisces congregare se solent, quæ partes thori appellantur, qui si aperiantur omnes pisces capi possent, & destrueretur piscatio: quæ confirmantur ex singulari in specie doctrina Cæpol. de servitut. lib. tit. de piscat. & nostri Gregor. in dict. l. 6. tit. 28. part. 3. gloss. fin. in fin. qui loquuntur in conductore fluminis, vel paludis piscationis, quem in dicto tempore, & loco à piscatione abstinere debere ob prædictam piscium desolationem affirmant, nam utendi, & fructu jure conducto abuteretur; quod ad quemlibet aliam usum ructurium not.

131 Secundò hæc Principum venationem, vel piscationem interdicens facultas intelligi, & procedere debet, si ex aliqua iusta causa id faciant, veluti si tempore nutritionum, vel in viam venatio interdicitur; quod iustissimam erit, ut proximè dictum remanet, & alias plures causas allegando, ita declarant Mod. n. de restitut. dict. quest. 12. in princip. Dom. Covarruv. in dict. §. 8. numer. 1. in med. Azebed. in præm. tit. 8. lib. 7. Recopilar. num. 9. Wessembec ad tit. de acquirend. rer. domin. numer. 7. Guilelm. Benedict. in cap. Rynantius, verb. Et uxorem nomine Adelsiam, de testament. num. 899. in fin. & sequent. bene rabin. lib. 1. controverf. cap. 1. Peregrin. de jur. Eisc. lib. 1. tit. 1. numer. 22. in fin. Par. Villaroel in suo gubern. Ecclesiast. part. 1. quest. 3. artic. 9. ex num. 71. & plures causas referens Marr. de jur. feud. 4. part. centur. 1. cas. 57. Schrader. de jur. incorporal. §. 25. num. 19. & 20. Zoanet. de duplic. venat. num. 53. Petr. Hugins lib. 2. quest. 1. num. 28. Hartman. tit. 46. observat. 3. num. 10. Maurer. de venat. part. 7. fol. mibi 83. Maximil. Faust. in conf. pro arar. clas. 3. conf. 18. ord. 56. ver. Neque verò.

132 Et in hoc sensu loquantur, hanc Principis prohibendi facultatem ex iustis nempe causis intelligentes Navarr. Silvest. Fragoll. Dom. Gutierrez. Boball. Cancer. C. still. Maximil. Faust. Klock & ferè omnes DD. relati supra.

133 Optimè, & quod ultra vulgares causas iusta illa venationem interdicens habeantur, ne rustici, vel agricolæ, aliæve artifices Reipublicæ necessarii venationis nimio studio dediti, à suis officiis, vel à agricultura divertantur, ad proximè tradita Fachin. lib. 1. controverf. dict. cap. 1. ver. Sexta est causa. Weitenbech. ad dict. tit. de acquirend. rer. domin. n. 7. Par. Fragoll. de regim. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. n. 26. & 27. Ant. Perez super Cod. in tit. de venat. ferar. l. 11.

134. 7. in princ. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. n. 25. † Ubi ultra istam, aliam quoque subdit causam, ob metum nimium latrociniorum, quibus memora armorum usu facile infestantur, de quibus causis bene Guttierr. lib. 2. canonic. quest. cap. 28. ex n. 1. & 6. Ubi alias causas refert, † & quod ea etiam iusta sit, ut vitentur rixæ, & contentiones, quæ contingere solent, nisi venatio prohibeatur: & si venatio sit cum periculo personæ, si nimirum inter animalia ferocia, non satis cir-

conspicte, exerceatur Medic. dict. quest. 12. in princ. Ubi eam quoque iustissimam causam reputat, si Principes prohibeat venationem exerceri eo tempore, quo Divina audiri debent, & confert doctrina Sebast. de Medic. de venat. quest. 11. num. fin. † Vel si majorum anim alium, aprorum v. dicitur, cervorum, & similia ignobilibus, sive plebeis venatio interdicitur, ut nobilibus, atque ingenis hoc genus venationis servetur, ut in ea preliorum simulacra meditentur, tradunt hanc causam Gutierrez dict. cap. 28. num. 7. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. col. 5. ver. Præterea, Ant. Perez super Cod. in dict. tit. de venat. ferar. numer. 7. & novissimè Dominic. Amenez de Portugal. de donat. Reg. part. 3. cap. 9. num. 4. in fin.

Item iustissima causa erit, ut venandi, vel piscandi facilis prohibeatur, si in aliquibus dumtaxat sylvis, vel nemoribus, necnon & fluminibus ob propriam recreationem Princeps venationem, & piscationem prohibeat, ut per omnes Principes frequenter fit, quod animadvertunt Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. art. 4. col. 5. ver. Secundo Princeps, & ver. Hoc autem, Amenez dict. cap. 9. num. 41.

Item generatim piscatio, & venatio iustissimè per Principem quòd modum restringi poterit, ne vide licet fiat cum aliquibus certis instrumentis ad piscium ferarumque depopulationem, & totalem extinctionem aptis; nam si hoc liceret, brevi tempore humilissimè animalia extinguuntur, necnon & Medin. de restitut. dict. quest. 12. ver. Et insuper, D. Covarruv. in dict. regul. pe. commun. part. 2. §. 8. in fin. Steph. Bertrud. conf. 255. lib. 1. Matth. de Affl. & lib. 3. constit. Regn. rubr. 1. num. 13. & ex Rebuff. Casan. Plat. & alii comprobant Joan. Petr. Molignat. in tractat. de venat. part. 2. quest. 23. Sebast. de Medic. eodem tract. quest. 10. Geor. Mort. de jur. venand. part. 2. cap. 2. num. 59. cum seqq. Gasp. Klock. de arar. lib. 1. cap. 5. num. 24. Joan. Baptist. Thor. in supplement. compend. verb. Piscari an prohiberi possit; qui iustissimè improbabat, & omninò prohibendam, deendit piscationem illam, de qua apud eum cum certis rebus, & artificibus tendentibus usque ad solum maris taliter, quòd modos piscium subvertant, ac dirimunt; & indifferenter omnes pisces majores, & minores capiunt, ita ut mare sterile reddat, † quod etiam magna civilis ratio expostulat; nam si, ut dictum remanet, venationis, & piscationis usus jure gentium omnibus commune est, & cuilibet venari, aut piscari licet, omnes quidem in hujusmodi usu socii sumus, ex quo nullus poterit hoc jure communi abuti, sed cum moderamine uti ad usum destinatum, non ad juris communi, extinctionem, & in damnum consocii, juxta text. in l. actione, §. Labeo, ff. pro socio.

Unde frequenter legibus municipalibus plurimum Regnorum venationes fieri interdicitur cum bombardis, tona, foveis, laqueis, & similibus instrumentis, quibus plures extinguuntur, & capiuntur feræ; & similiter, nequis cum scoplo aucupetur, ne per tonitrua arcubusiorum fugentur, & terreantur aves, indeque animalium sylvestrium, & ferarum sequatur innumera extinctio in magnam Reipublicæ damnum; eo quod feræ non solum ornamento Reipublicæ sint, verum etiam pro utilitate hominum valde necessaria: & nequis, cum torvisco, taxo, aliisve herbis venenosis piscetur, quibus ultra quod pisces in magna quantitate occiduntur, capti infesti remnent: hominibusque valde sunt nocivi: & insuper aquæ ita venenatæ corrumpuntur in hominum,

hominum, & bestiarum de illis bestiarum necem; quare hæc instrumentis, aut modis nostris legibus piscationes, & venationes prohibentur, ut constat ex l. 3. cum sequent. & l. 9. tit. 8. lib. 7. Recopilar. & ibidem Azebed. & ex nostris notant Averdán. in capit. 19. Prator. num. 30. illat. 8. lib. 1. optime Dom. Præses Covarruv. in regul. peccatum, 2. part. §. 8. num. 3. in fin. Mexia in pragmat. tax. pan. concl. 4. n. 19. Salzed. in practico. ad Bernard. Diaz. cap. 67. à num. 1. † Et ex eadem causa per dices habere ad aucupandum, interdicitur quoque per nostram l. 3. dict. tit. 8. lib. 7. Recopilar. D. Covarruv. & Salzed. in locis citat. quia eorum concensus tempore quoad nutriendum campetres se parant contrariam masculinam, vel femininam speciem inhiantes libentissime ad laqueos paratos, vel foveas attrahit, quo aucupij genere facillime hanc ferarum speciem cremari contingit: circa quam aucupij prohibicionem nota, non ex eo, quod quem in domo per dices habere probetur, in pœnam legis incidere; quia eas ad recreationem earum canis habere potest; sed requirit quod illis in aucupio usus fuerit, & quod hæc qualitas probetur, ut singulariter animadvertit Azebed. in dict. l. 3. num. 3.

143 Quas venationis, & piscationis prohibiciones, vel restrictiones circa prædictos modos, vel instrumenta jure nostro Regio prohibita, confirmant Doctores de jure communi ex text. in l. qui foveas, ff. ad leg. Aquil. & notant DD. per text. in §. nemo retia, de pac. tenend. † Et in Regno Neapoli prædictus modus piscationis inhibetur per constit. ipsius Regni, quæ incipit. Quicumque, toxicum, & ibi tem notat Matth. de Affl. Horat. Barbar. de divis. fruct. 1. part. cap. 4. numero 3. † Et in Lusitania idem disponitur circa venationem, & piscationem certis temporibus, & instrumentis prohibendam in Ordimento illius Regni lib. 5. tit. 85. per tot.

146 Azebed. decis. Lusitan. 89. num. 4. part. 2. † Et ad plures aliorum Regnorum leges municipales, & constitutiones de hujusmodi venationum, vel piscationum iustissima prohibitionem plene tractant, ultra relatos, Callan. in consuetud. Burgund. rubr. 16. §. 6. num. 3. Joann. Plat. & Rebuff. in l. unic. Cod. de venation. ferar. Medic. Geor. Mort. Molignat. Klock. & alij superius relati.

147 Unum tamen nota, præfatas venationis prohibiciones non extendi ad feras nocivas, quæ ipsarum copia, & feritate hominibus nocere possent; vel quæ damnum frugibus, aut peculibus inferre solent, ut sunt Leones, ursi, apri, lupi, vulpes & similibus, quorum animalium venationem permittam constat ex dict. l. unic. Cod. de venat. ferar. lib. 1. quinimo, & si antea theatralibus antiquis Romanorum voluptatibus istorum animalium copia deserviret, eorum tamen extinctio ex permittam venatione utilior reipublicæ reputabatur juxta litteram l. 1. Cod. Theodos. eodem tit. ibi: Cum salus nostrorum provincialium voluptati nostra præponatur, ex qua dict. lex unica fuit desumpta, ut notat ibidem Amaya in numero 27. cum seqq. & declarat optime ad rem Callan. in Cathal. glor. mund. part. 10. considerat. 50. Vincent. de Franch. decis. 158. num. 2. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 18. num. 77. Ant. Perez super Cod. in dict. tit. de venat. ferar. num. 14. † Qui potius venationem istam præmiis excitandam, quam cohibendam monet; ut apud nos fit in vulpium, luporumve captione, pro qua frequenter in nostro Regno per popularum concilia, & per personas à Concilio generali apud nos de la Mesta deputatas præmia capiuntur assignantur, & jubetur in nostral. 5. tit. 8.

lib. 7. Recopilar. notant ex nostris Averdán. in capit. 2. Prator. n. 8. in med. lib. 1. & in n. 9. ait bene hæc præmissa stante nostra lege Regia per oppidorum concilia absque Regia licentia constitui posse, sequitur Mexia in pragmat. tax. pan. concl. 1. fol. 17. num. 34. Azebed. in dict. l. 5.

An autem, stante nostra lege Regia, vel statuto, quo lupum capienti præmium assignatur, si lupum prægnantem quis caperit, unum præmium, vel plura ei sint præstanda? & quod unum dumtaxat; quia non censetur animal, dum in utero est, resolvit Bald. in l. fin. ff. de liber. caus. Ant. Perez super Cod. in dict. tit. de venat. ferar. n. 15. licet secus esset, si caperet lupam lactantem, & lupillas Imol. in l. in lege, ff. ad leg. Falcid. Felyn. in cap. sicut, de homic. Seb. st. de Medic. de venat. quest. 42. Azebed. in dict. l. 5. n. 2.

Quibus etiam adde, pœnas contra prædictas prohibiciones venationibus à modum acerbis infligi non debere, qui illud non æstimatur furtum, aut latrocinium, perinde, ac cum domus, ac burse expilantur; unde crudele reputant DD. pœna corporali homines ob venationem affici; satique erit, si, ablatis venationis instrumentis, in duplum, aut simplicum mulctentur, bene de his pœnis temperantis Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. circa fin. in ver. Sed tertio, Andr. Gall. lib. 2. observat. 8. num. 10. Sebast. de Medic. de venat. quest. 5. num. 7. Azebed. in præm. dict. tit. 8. lib. 7. Recopilar. num. 11. † Ex quo Alphon. de Cast. relatus per Amenez de donation. Reg. 3. part. cap. 9. num. 60. merito tyrannos appellat eos, qui ob cervum confectum hominem morte, vel aliâ pœna corporali puniri jubent, pluris bestiam, quam hominem æstimantes, quæ summa est impietas, ut bene considerat Gasp. Klock. de arar. lib. 2. cap. 5. numero 42. & 43. qui eleganter verba ex Episcopo Sarisburensi refert, ibi: Quod magis mirere pedicis parare avibus, laqueos texere, allicere nodis, vel fistula, aut quibuscumque insidiis supplantare, ex edicto sæpe fit criminis, & vel prescriptione honorum mulctatur, vel membrorum puniuntur salutis dispendio: volucres cæli, & pisces maris communes esse audieras. Sed hæc Fisci sunt; qui venari a exigis, ubicumque volant; manum contine, abstine, ne & tu in pœnam læsæ Majestatis venantibus cedas in prædam: † Quæ intelligunt Doctores præcitati, nisi sapias contra hujusmodi prohibiciones, quis venari inventiatur; nam tunc bene propter contumaciam, vel legis contemptum relegari, aut etiam pœna corporali pro modo contemptus affici poterit, ut declarant Azebed. Medic. & Doctores laudati supra.

Quibus circa pœnam contra in loco prohibito venantes notabiliter adde, quod si aliquis cervum, vel aliam feram in loco, ubi est omnibus libera venandi facultas investigare, & venari cœperit, quo usque in vicinam sylvam, vel alium locum prohibitum pervenerit, in hoc prohibito loco feram istam absque incurfa pœnæ occidere, aut capere non poterit; quia jam in loco tuto, & prohibito invenitur; nec quidquam facit, quod in loco libero eam persequi cœperit; nam illud licuit, quamdiu in eo feræ versantur: non vero si ex eo in alium transmigraverit; qualitas namque, quod in aliquo loco cuilibet venari liceat, ipsi loco coheret, nec feras comitatur, si ex eo exierint, ut bene resolvit Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 4. consil. 104. ord. 255. Item nota, quod hujusmodi pœnaturam, sive delictorum, aut conventionum denuntiatio apud nos intra tres menses à die venationis fieri debent, non vero eo tempore lapsa, ut apud nos statutur in l. 13. tit. 8. lib. 7. Recopilar. & ibidem notat Azebed. & in l. 10. num. 5.

154 Quibus adde etiam, his nostratum legum, & similitium statutorum prohibitionibus personis Ecclesiasticas etiam comprehendere; quia sunt reges generales publicam utilitatem respicientes; nec quidquam per eas Sacris Canonibus derogare, ut in specie resolvunt Salzed. in pract. ad Bernard. Diaz, cap. 67. gloss. 1. Thom. Valasc. allegat. 31. num. 13. Fragoil. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. n. 27. Et apud nos satis aperte colligitur ex aucta nostra l. 1. tit. 8. lib. 7. Recopilat. in illis verbis: *So pena, que si alguna persona, o personas de qualquier estado, o condicion que sea, &c. per que verba ibidem notat Azebed. num. 2. quidquid contrarium voluerit*

155 Mart. de jurisdict. 4. part. cas. 57. ¶ Quæ ita procedunt, quod si Clericus repertus fuerit, cum instrumentis prohibitis, vel aliter prohibitam venationem exercendo, poterunt à iudice laico ab eo auferri aves, canes, retia, aliaque instrumenta tanquam Republica nociva. Salzed. dict. gloss. 1. vers. illud autem move, Azebed. in loc. citat. Tondur. de prax. vent. 2. part. cap. 29. num. 50. ¶ Ut in Clerico cum armis prohibitis invento, quod similiter eis à iudice seculari spoliari possit, notat Carlev. l. de iudic. lib. 1. tit. 1. quest. 3. num. 158. disput. 2. Aras de Meis. lib. 3. variat. cap. 33. cum seqq. Tondur. dict. cap. 29. num. 48. ¶ Sed quoad penam, & causam cognitionem iudici Ecclesiastico erit remittendus, Salzed. dict. gloss. 1. vers. Non tamen, Thom. Valasc. dict. allegat. 31. num. 13. Azebed. ubi proxime, Dom. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. cap. 9. num. 67. Et in hoc sensu recte procedit doctrina Mart. ubi proxime: & P. Villaruel in suo gubern. Ecclesiast. part. 1. quest. 3. artic. 9. ex numero 75.

158 Quæ intellige in casibus, in quibus aliàs de iure canonico Clericis licita est venatio, veluti si sanitatis, vel necessitatis causa, vel etiam ob recreationem honestam venationem cum moderamine exercent, dum modo clamosa non sit, ut docent Bernard. Diaz in prax. dict. cap. 67. num. 5. & 6. Tiraquel. de Nobilitat. cap. 37. ex num. 40. Gutierrez Canonic. quest. lib. 2. cap. 28. num. 16. Cened. collect. 50. ad Decret. num. 8. Fragoil. de regimin. Reipubl. dict. disput. 7. n. 28. Amaya in dict. l. unic. C. de venat. ferar. n. 71. ¶ Nam extra hos casus regulariter Clericis venatio ipsa per se prohibetur; quia ejus exercitium vitam inquietam reddit, & penitus à cœlesti contemplatione abesse facit: misericordiam, & mansuetudinem, quæ maxime Clericos decet, destruit: crudelitatem ferinosque, & sanguinolentos mores ad latrocinia, & immanitates aptos venatio, maxime aprorum, & similitum ferarum ingerit; ex quibus, & aliis rationibus venationes iure Canonico Clericis prohibentur in cap. 1. & 2. de Cleric. venator. cap. cum Apostolus 6. cap. quorundam 34. distinct. & in aliis iuribus Canonicis, & in Concilio Agathensi cap. 55. & Lateranense sub Alexandro III. cap. 4. 1. part. & in nostra l. 57. tit. 5. part. 1. lateque resolvunt etiam ad questionem circa restitutionem animalium, quæ Clericis in illicita venatione cœperit; & ad alias plures circa huiusmodi Clericorum venationis prohibitionem D. Covarruv. in dict. regul. peccatum, 2. part. §. 8. num. 3. Medin. dict. quest. 12. Salzed. ad Bernard. Diaz in prax. cap. 67. Silvester. Armil. & alij ex Summistis in verb. venatio, Tiraquel. de nobilitat. cap. 37. num. 148. Molin. de justit. & jur. tom. 2. disp. 54. Petr. Gregor. lib. 39. insignia. jur. univers. cap. 10. & lib. 13. de Republic. cap. 17. ex num. 6. Sayr. lib. 11. thesaur. cas. conscient. cap. 9. num. 20. Bobadill.

lib. 2. polit. cap. 18. num. 119. Cened. collect. 56. ad Decret. num. 8. Mart. de jurisdict. 4. part. cap. 57. Filiucius tom. 1. tractat. 31. cap. 6. num. 141. Pat. Dian. 3. part. resolut. moral. tract. 6. resolut. 19. Fragoil. de regimin. Reipubl. dict. disputat. 7. num. 28. Anton. Perez super Cod. in dict. rubric. de venat. ferar. num. 7. & aliis congettis Augusti. Barbof. & Prosper. Fagnan in collect. ad dicta jura Canonica, in quibus doctæ, & erudite sapientissimas D. D. D. Emanuel. Gonzalez Tellez.

160 Quis Ecclesiasticorum rei venatoriæ prohibitiones intellige in venatione damtaxat, non vero in piscatione, quæ nullo iure Clericis interdicta invenitur; quia non ita, ut venatio à divinis cogitationibus mentem abstrahit; sed imò magis quiete, & absque alio impetu, & canum sumptum, & absque ulla crudelitatis specie exercetur, ut optime, ultra omnes plures aliàs rationes differentia, quæ congerit late explicat Sebast. de Medic. de venat. quest. 8. numero 3. cum sequent. docent Menoch. de arbitr. cas. 413. numero fin. Salzed. ad Bernard. Diaz in prax. cap. 70. vers. Piscatio liter. A. ¶ Avertit quippe tantum à D. o mentem venationis delectatio, ut ornis post leporem cursum aspicere non averteret, ex talique, & si levissima divertioe seripulum generaret Divas Augustinus, ut faceret ipse in suis confessionibus lib. 10. cap. 35. ubi: *Canem currentem post leporem jam non specto, cum in circo sit: at vero in agro. si casu: anseriam avertit, me fortassis ab aliqua magna cogitatione, atque ad se convertit illa venatio.* ¶ Ex quo vulgariter dicitur, nullum Sanctum in Sacris Scripturis venatorem inveniri, piscatores tamen plures, ut fuerant Apostoli ante, & post Christi Domini resurrectionem.

161 Quam etiam præstatam resolutionem, ut Clericis venatio, nisi in dictis casibus, interdicta censetur, limitata in animalibus nocivis, pro ut sunt Leones, ursi, Lupi, & similes pro quorum extinctione, quibuslibet etiam personis prohibitis ob publicam utilitatem, licita est venatio, ut ex l. 1. Cod. de venat. ferar. lib. 10. cap. 1. §. Nemo retia, ubi Alvarot. & Feuditor. de pac. tenend. Cassan. Sixtin. Ant. Perez, & alij veluti supra. Dom. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 9. num. 71. quod tamen in Clericis non admittitur, quia magis damnosa, & sanguinolenta, crudelitatisque proximior est ista quam carere venationes, & quidem cum periculo vite, nisi tamen urgente magna necessitate, veluti si fuges, & armenta hisce animalibus devastantibus, ceteri ex Laicis huic periculo, & damno subvenire non suffiunt, quo casu crederem, bene Clericis in his venationibus laicos associare licere.

162 Ex quibus vides, quomodo, & quando venationis, piscationis, & aucupij emolumenta in locis publicis inter redditus, vel fructus regales communerari debeat, vel quando omnibus communia sint, quomodo percipi possint: sive venationes, piscationes, & aucupia exerceri valeant.

163 In tertio igitur, & ultimo casu ex tribus superius in principio hujus capituli propositis, cum, videlicet, in terris Comitum, Ducum, sive Magnatum, aliorumve Dominorum inferiorum disceptatur: an venationis, vel piscationis nostræ emolumenta fructus jurisdictionis, vel dominij sint, & consequenter Dominis inferioribus concessi? ut hac ratione piscationes in locis publicis suorum territoriorum vassallis interdiciere possint, sibi que defensas, & forestas reservatas facere.

164 In qua questione omiſsa longiori disputatione, breviter resolvendum est: nullo modo huiusmodi venationis, vel piscationis emolumenta inter fructus jurisdictionis reputari, nec consequenter ejus ratione Dominis inferioribus competere, imò venationes, & piscationes in suis terris, cessante alià Regia prohibitione, vassallis liberatas esse, quin aliquo modo vassalli ab eis per Dominos cohiberi valeant: vel aliqua banna, sive edicta prohibitiva circa eas emittere possint; ex quo venationes de jure naturali, sive gentium omnibus permittæ sunt; ut ex text. in l. 1. 2. & 3. ff. de acquirend. rer. domin. late comprobavimus.

165 Et ita in specie resolvunt contra Duces, Comites, Magnates, & feudatarios, aliosque Dominos inferiores, pleneque ad plures questiones tractant Andr. de Ifern. & alij feudistæ in cap. nemo retia, de pac. tenend. Joann. Fab. in §. Flumina, instit. de rer. divis. Math. de Afflict. in constit. Regn. Neapol. sive volumus, num. 13. Jaff. conf. 119. lib. 4. Rebuff. in l. unic. Cod. de venation. ferar. lib. 10. Purpurat. conf. 535. & conf. 392. lib. 1. Jacobin. de Sanct. Georg. in investit. §. Et cum venationibus, qui pluribus modis respondit cap. 1. de pac. tenend. Roland. à Vall. conf. 9. lib. 2. Grammat. decis. 67. Tiraquel. de nobilit. cap. 37. num. 150. Surd. conf. 390. num. 2. Henric. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 24. num. 2. Pen. conf. 74. lib. 2. Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 10. §. 2. gloss. 1. num. 13. & 22. Vincent. de Fran. h. decis. 158. Gail. lib. 2. observat. 56. Ursil. ad Afflict. decis. 388. Vivius in sylv. commun. opin. cons. 10. R. nac Choppin. lib. 1. de jurisdict. Andegavens. cap. 35. n. 8. Aym. Craver. conf. 343. lib. 4. & conf. 945. lib. 5. Natt. conf. 375. Cujac. lib. 4. observ. cap. 4. & lib. 5. feudor. ad constitut. Fideric. de pac. tenend. fol. 303. Anna singular. 59. Theaur. forens. quest. lib. 2. quest. 22. plene tractat Camill. Borrel. de Magistrat. lib. 4. cap. 4. Rodolphin. de suprem. seu absolut. Princip. potest. lib. 123. cum seqq. & reprobus Fach num. (qui contrarium in favore Dominorum resolvit) Pat. Villaruel in suo gubernio Ecclesiast. part. 1. quest. 3. artic. 9. n. 59. cum seqq. Capiblan. de Baron. tom. 2. sup. pragmat. 14. cap. 86. ex num. 1. Heron. Searph. conf. 1. K. vchou. commun. opinion. cenar. 4 cap. 99. qui ita in Regno Neapol. Siciliae, Galliae, & in Germaniâ, Saxonia, & aliisque Provinciis, & Regnis contra Dominos inferiores servari testantur; quia non est in eis eadem ratio, quam in Principibus supremis versari superius diximus, ut huiusmodi prohibitiones in suorum territorium venationibus, & piscationibus facere possint, bene animadvertunt Dominic. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. vers. Hoc autem Joann. Gutier. Canonic. quest. lib. 2. quest. 28. n. 2.

166 Quod ita procedit, ut nec Domini inferiores ullam habeant facultatem faciendi piscationes pro ipsorum recreatione reservatas in fluminibus Andr. de Ifern. in tit. qua sint regal. vers. Reddunt piscationis, Joann. Fab. in §. Flumina. Instit. de rer. divis. Luc. de Penn. in l. usum aquæ. Cod. de aquaduct. lib. 11. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallo. tract. 1. gravam. 70. num. 3. nec forestas, sive defensas, aliave privatas venationes, ipsis solis Dominis inferioribus apertas, Andr. de Iern. in dict. cap. nemo retia, de pac. tenend. & loquentes in defensas, tam pro venationibus, quam pro usu piscuorum prohibendo, sibi que reservando absque licentia Principis per inferiores factis Math. de Afflict. super constit. Regn. Neapol. lib. 1. rubr. 85. num. 6. Bertrand. conf. 1. lib. 3. & conf. 37. lib. 1. Didac. Perez in l. 1. tit. 22. col. 693. vers. Posset etiam, lib. 2. Ordinament. & vers. Advertendum, & vers. Negandum, bene contra Dominos

minus inferiores Lusitaniæ, aliorumque Regnorum C. bed. decis. 89. num. 1. part. 1. Valasc. de jur. emphiteut. quest. 8. num. 43. vers. Ex prad. etis, Cald. Percir. de empr. & vendit. cap. 21. num. 11. Rebell. de obligat. just. part. 1. lib. 1. quest. 14. sect. 2. n. 7. & 8. Fragoil. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. n. 21. vers. Ex hac resolutione, idem que in Regno Neapoli servari, nec illius Regni Barones defensas, & forestas sibi reservatas faciant Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 1. n. 199. Joann. Maria Novar. de gravam. v. ff. ll. tract. 1. gravam. 71. num. 14.

167 Nec ex eadem ratione Domini inferiores facultatem vassallis concedere poterunt faciend. eisdem defensas, vel piscationes reservatas, Andr. de Ifern. in tit. qua sint regal. vers. Reddunt Joann. Faber. in §. Flumina. Instit. de rer. divis. Luc. de Penn. in l. usum aquæ. Cod. de aquaduct. lib. 11. ¶ Nec aliquem partem venationis, aut piscationis à vassallis ex gere poterunt, nisi stante ad id privilegio, aut consuetudine, sive immemoriali præscriptione, de quibus infra, Novar. dict. tract. 1. gravam. 72. Alias enim violentia, magnumque gravamen ex his venationibus, vel piscationibus prohibitionibus vassillis interretur, ut bene fund. t. Valet. in different. inter utrumque for. verb. Peccatum, different. 16. & sequuntur Guid. Pap. decis. 514. Mart. de jurisdict. 4. part. cas. 56. Franc. Tondur. resolut. civil. 1. 5. num. 1. Vincent. de Franch. dict. decis. 158. num. 7. ubi ita in Sac. Consil. Neapol. t. decusum referi. Niger sup. capit. Regni gravamina 114. & sup. cap. Magistri forestarum, num. 15.

168 Et apud nos idem jure, & praxi servatur, ut nequitiam nostris Comitibus, Marchionibus, sive Magnatibus, aliisque Dominis inferioribus huiusmodi prohibitiones. facere, vel proclamata, sive edicta circa venationes, vel piscationes emittere liceat: nec ea in certis locis reservatis sibi facere, docent ex nostris Dom. Covarruv. in dict. regul. peccatum, 2. part. §. 8. num. 1. de regul. jur. in 6. Gregor. in l. 6. gloss. 2. tit. 28. part. 3. Medin. ac restitu. quest. 12. vers. Quid in dominis temporalibus, Dominic. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. vers. Hoc autem, Anton. à Cordub. in sua summ. de casus de conscientia, quest. 119. num. 2. Joann. Gutier. Canonic. quest. l. 2. cap. 28. n. 6. Didac. Perez in l. 1. tit. 22. col. 693. vers. Posset etiam, & vers. Advertendum, & vers. Negandum lib. 2. Ordinament. Averdun. in tract. de venat. fol. 4. quest. 5. verb. Empero, & fol. 14. quest. 5. Azebed. in rubr. tit. 8. lib. 7. Recopilat. num. 6. cum seqq. Dom. Larr. allegat. 110. n. 14. & 15. bene Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 138. qui ex hoc merito increpat Dominos inferiores hanc regaliam sibi adrogantes, gravibusque sub penis venationis, & piscationis fructus nullo iure vassallis inhibentes.

169 Et in Lusitania, & etiam generaliter apud omnes id quoque servari debere, docent illius Regnicolæ, Cald. Percir. de empr. & vendit. cap. 21. num. 11. Cobed. part. 1. decis. 95. num. 1. & 2. & decis. 89. num. 4. Fragoil. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. §. 1. num. 31. & novissime Dom. Antunez de Portugal. de donat. Reg. part. 3. cap. 9. ex num. 51. qui ad id jus municipale Ordinament. illius Regni referi, ne in eo Domini temporales defensas, vel forestas pro venationibus sibi reservatis faciant. ¶ Idem in Regno Aragonum Scilicet decis. 74. num. 5. & 20. & apud nos Dom. Larr. ubi proxime.

170 Quæ tamen contra vassallorum Dominos resoluuntur

tio, ne suis vassallis venationes, & piscationes prohibere valeant, intellige, & declara, ut procedat in locis publicis, & communibus: secus vero in locis privatis ipsorum Dominorum, quoad utrumque dominium propriis, in quibus bene poterunt venationem seu piscationem interdiceret, ut de quolibet alio privato in suo fundo venationibus, aut piscationibus parato superius diximus *ex num. 48. & 52.* & declarat optime *Medin. de restitut. quest. 12. vers. Sed quid de Dominis, Fragoff. de regimin. Reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 2. disputat. num. 22. vers. Mihi tamen*, quicquid aliud satis confusè resovere videatur *Azebed. in rubr. tit. 8. lib. 7. Recopilat. vers. Tertiario est*, in verb. *Quod tamen in Magnatibus.*

175 An verò solum Domini inferiores, licet non absolute venationes, & piscationes in locis publicis prohibere valeant, possint tamen aliqua banna poenalia, sive proclamata circa modos piscandi, vel venandi omittere, ne videlicet immoderate nvis, vel nutritionis tempore venetur, vel ne cum instrumento tonax, laqueis, foveis, vel aliis certis instrumentis, quibus innumera animalia extinguuntur, & ferè depopulantur, de quibus, eorumque prohibitione superius dictum remanet; aut etiam ne cum torvisco, coca, aliisque herbis venenosis piscatio exerceatur: aut retibus strictioribus, quæ valde sunt perniciosa, & in destructionem piscationis; nam cum eis pisces parvi, & eorum ova capiuntur?

176 In hac questione affirmativè resolvit *Petr. de potestat. Princip. fol. 50. num. 13.* & noviter *C. p. bl. de Baronib. tom. 2. sup. pragmat. 14. cap. 86. ex num. 4.* quem sequitur *Joan. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Venatio potest prohiberi.*

177 Sed in contrarium extant *Rand. l. in tractat. de pasc. forest. & defens. tit. de Baron. pascuis pag. 91. vers. Ex quibus*, *Joan. Maria Novar. de gravamin. vassall. tractat. 1. gravam. 71. ex num. 6.* qui aliquibus fundamentis contrariam Capiblan. sententiam evertere conatur, lateque resolvant, etiam quoad modum liberam, plenissimamque vassallis venandi, & piscandi facultatem remanere, & eamdem sententiam retinet idem *Novar. in gravam. 422.* qui loquitur in piscationibus cum retibus strictioribus, quibus pisces quoque parvi capiuntur, quem piscandi modum nec prohibendum per Barones defendit, pro qua sententia adducit *Grat. an. discept. forens. tom. 4. cap. 755.*

178 num. 38. † Quem tamen licet ad litteram referat, malè quidem tam absolute intelligit; quia imò potius *Gratian. in dict. loc. supponit*, bene per Dominos piscationes prohiberi posse, si cum retibus strictioribus sunt, ita ut parvuli pisces capiuntur, & destruantur ova; defendit tamen in suo casu piscatores ex aliis circumstantiis, quæ in eo accidebant: & pro eis decisum refert, ex quo retia illa, de quibus ibi, non ita perniciosa fuisse probata: nec piscium destructionem, notabilemve diminutionem; sed imò piscationes, & redditus in illo lacu tunc magis auctos inveniri, ut constat ex verbis illius decisionis, ibi: *Et ita ex prædictis fuit decisum, non constare qua ratione ista retia sint perniciosa, & propterea non posse prohiberi, ut in decisione eorum R. P. D. Verof. Pio in hujusmodi causa Albanen. jurisdic. seu labus 16. Junij 1614. cum alias si constaret, quod usus similium retium esset perniciosus, concederetur facultas Dominis illam prohibere, ut in decis. in hac eadem causa.*

179 In hac igitur Doctorum varietate à sententia ista affirmativa Capiblan. & *Gratiani* non recederem; Primò, quia præfati piscandi, & venandi modi ratione tem-

poris, & instrumentorum satis per se injusti, & illiciti apparent, dum pisces, volatilia, cæteraque animalia creant: & ita publicam utilitatem, communemque societatem evertant, ut plenius dixi supra *ex num. 131. & 140.* unde ex eorum prohibitione nullum gravamen Domini suis vassallis inferre videntur: nec quid injustum operare; † Imò tanquam Magistratus, & 180 Gubernatores, sive Correctores in suis terris id per se, aut suos Officiales, per quos jurisdictionem exercent, curare, & prohibere debent: ne publica lædatur utilitas, quæ magna in hujusmodi animalium copia consideratur; quare eorum poenalia banna, sive proclamata prædictos piscandi, vel venandi modos prohibentia omnino servanda existimo; † quia non ipsorum domorum privatam utilitatem, sed publicam bonum respiciant: nec libertatem venationis, & piscationis vassallis restringunt, sed potius in posterum ipsius omnibus communem usum conservant, & augent. † Quæ confirmantur ex doctrina *Valer. 182 in offent. inter utramque for. in verb. Peccatum, differt 16. & Pat. Dian. resolut. moral. tom. 3. tract. 6. miscellan. resolut. 18.* asseruntium venationem, & piscationem licitè per dominos temporales prohiberi, aut restringi posse ex justa causa publicam utilitatem respiciente.

Similiter Civitas, vel ejus Magistratus hos piscandi, & venandi modos per sua edicta, & proclamata vel etiam statuta prohibere possunt, necnon, & in totum venationes, & piscationes nivium, nutritionisve temporibus interdiceret, *Decius conf. 197. col. 1. noster Gregor. in l. 6. tit. 28. part. 3. gloss. fin. in fin. Pat. Molin. de justit. & jur. tract. 2. disputat. 45. & ex Covarruv. Med. c. & aliis Azebed. in l. 1. num. 1. tit. 8. lib. 7. Recopilat.* & licet de his non meminerit, *Amay. in l. unic. Cod. de venat. ferar. lib. 10. num. 47.*

Quas Dominorum inferiorum prohibitiones intellige, ut illicitius procedant, & per eos fieri debeant, quam si per Principem supremum fierent, ut an inadvertentur *Petr. de potestat. Princip. cap. 7. ex num. 56.* *Bernard. Grav. practic. conclus. lib. 1. conclus. 68. consider. 1. Georg. Mor. de venat. cap. 2. num. 21.*

Secundò pro superiori in favorem dominorum resolutione facit, quod fere in omnibus Regnis, ac Provinciis extant statuta, aut leges municipales, quibus piscationes, & venationes nivium, vel nutritionis tempore interdiciuntur: necnon præfata instrumenta, & piscationum, aut venationum modi, quibus pisces, cæteraque animalia in magna copia capiuntur, prohibentur, ut superius annotavimus, nostri Regni, aliorumque plurimum jura municipalia referendo: quo casu absque ulla dubitatione prædicta resolutio procedet; quia tunc banna, vel edicta dominorum inferiorum instrumenta illa, & modos piscationis, & venationis prohibentia necessarè substinenda, & servanda erunt, tanquam inarium Regni executionem, quam Judices, vel Magistratus inferiores, prout sunt nostri Domini vassallorum curare semper debent: consequenterque ex eo vassalli querelantes audiendi non erunt.

Sed ut nostrum tertium casum circa venationes, & piscationes in terris Dominorum inferiorum prosequamur; præfata principalis resolutio de qua *supr. ex num. 166.* ut venationis, vel piscationis emolumenta, aut facultas eas prohibendi jurisdictionis fructus non sint, nec Dominis competant, dupliciter limitari, & intelligi debet: Primò, nisi venationes, aut piscationes, vel jas eas prohibendi in suis territoriis, vel aliquibus certis partibus pro ipsorum recreatione,

creatione, necnon & pro lucro quærendo, Regia concessione, aut privilegio habeant: secundò nisi id consuetudine, aut legitima præscriptione eis competat: De quibus duabus limitationibus, aut declarationibus quomodo procedere debeant, breviter agam.

Quoad primam igitur limitationem est concursus Doctorum sententia; vassallorum dominis, venationes, & piscationes, aut jus eas prohibendi in suis territoriis rectè competere, stante ad id Regia concessione, aut privilegio, ut plenè resolvunt plura de his Regis concessionibus ad praxim afferentes *Natta conf. 522. num. 22. & seqq. Jacobin. in tractat. de feud. vers. Et cum venationes*, *Muth. de Afflict. in dict. cap. nemo retia, de pac. tenend. Bossius in prax. tit. de regalib. num. 42. Vazquez Menchac. controverf. illustr. lib. 2. cap. 89. num. 37. & seqq. num. 79. Molin. de justit. & jur. tom. 1. disputat. 45. Sebast. de Medic. de venat. quest. 28. & cum aliis *Surd. conf. 313. num. 104. & conf. 390. num. 24. & seqq. Cujacius lib. 3. fendorf. ad constit. Fideric. de pac. tenend. fol. 303. Cened. in collect. ad Decret. 56. num. 4. Zoannet. in l. 1. Cod. de pact. inter empt. & vendit. num. 145. cum seq. Fachin. conf. 99. num. 12. & per tot. lib. 1. Franc. Marc. in decis. Delphin. 303. num. 1. & decis. 529. numer. 16. part. 1. bene noster politicus *Bobadil. lib. 2. cap. 16. num. 138. Sayr. in clavi Reg. lib. 11. cap. 9. num. 11. Camill. Borrell. de Magistr. lib. 4. cap. 4. num. 8. Nicola. Everhard. Junior. conf. 10. num. 5. & seqq. volum. 1. Fragoff. de regimin. Reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 37. vers. Cæterum in med. Amay. in dict. l. unic. Cod. de venat. ferar. lib. 11. numer. 43. K. ichen. commentar. ad jus Saxonie. part. 4. quest. 8. num. 2. Bruchman. de regalibus §. Venatio, cap. 4. num. 7. Klorck. de arar. lib. 2. cap. 5. num. 21. & 29. Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 6. conf. 18. ord. 560. vers. Quod autem, & novissimè bene explicat licet his non relatis *Dominic. Antunez de Portug. de dmar. Reg. 3. part. cap. 9. ex num. 53.****

183 Quod privilegium non solum vassallorum Dominis, sed cuilibet alii per Principem concedi potest, ut ipse solus in aliqua parte maris, vel fluminis publici, sive agri piscari, aut venari possit, alios, ne id faciant, prohibendo; pro qua conclusione est text. singularis in l. venditor, ff. commun. pradior. ubi Consulatus loquens de piscatione thynnaria, apud nos *Almadra-vas*, sive thynnorum piscatio, eam in mari imponi non posse ait privata auctoritate, quasi secus à contrario sensu arguendo, si publica, aut Regia, ut notat ibidem gloss. litter. S.

189 Et in specie hujus notabilis text. licet, eo non relato, est elegans, & singulare consil. *Decii 270. per tot. incipit. In casu transmissio ex Hispania*, ubi plenè, & doctè defendit antiquissimum privilegium, quod habet noster Dux de Methina Sidonia ad thynnorum piscationem, quam in suo Ducatu, & etiam in aliqua parte territorii Marchionatus de *Tarifa*, cum magno lucro, seu utilissimo reddito exercet, non obstante secundo privilegio ex causa remunerationis Marchioni de *Tarifa* concessio: de quo *infra. numer. 216.*

190 Et per Gloss. in l. si quisquam, ff. de divers. & temporal. prescript. dictam conclusionem resolvant hujusmodi Regias concessionibus cuilibet factas approbante, *Dom. Covarruv. in dict. regul. peccatum, 2. part. §. 8. num. 10. Carol. Ruin. conf. 28. & 29. num. 11.* & tunc maxime si ex causa remunerationis fiant *Natta conf. 522. num. 23. Zoannettus in l. 2. num. 170. Cod.*

de pact. inter emptor. & vendit. *Decius dict. conf. 270. num. 2. in fin. Sebast. de Medic. de venat. quest. 28. num. 1. & 2.*

Unum tamen nota, non in quacunque jurisdictione, vel oppidi, Principis quantumvis ampla, & generali concessione hoc venationem, aut piscationem prohibendi jus, vel defensas, aut forestas reservatas faciendi comprehendit; sed specialem mentionem requirit, notant *Schrader. de feud. 2. part. cap. 4. num. 47. Sebast. Medic. de venat. & piscat. quest. 35. Natta conf. 522. num. 23. Thesaur. quest. forens. lib. 2. quest. 22. num. 4. & rebus Sixtin. de regalibus lib. 2. cap. 18. num. 49. Joan. Maria Novar. de gravam. vassallor. tractat. 1. gravam. 71. num. 12. † Nec sufficit, si donatio cum mero, & mixto imperio fiat *Misinger. respons. 1. numer. 96. decad. 11. Henric. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 94. num. 8. Sixtin. dict. cap. 18. numer. 51. Dominic. Antunez de Portug. de dmar. Reg. 3. part. cap. 9. num. 53.* quia nihil cum jurisdictione commune habet venandi, aut piscandi jus, sed diversam speciem constituit, *Misinger. & Sixtin. proxime.**

Quare, & si concessio, vel oppidi translatio ex contractu Regio fiat cum mero, & mixto imperio, alti, & infima jurisdictione aliisque amplissimis clausulis; adhuc tamen facultas venationem, & piscationem prohibendi transmissa non censetur; sed loca erema, atque inculta communi usui venationis, uti & piscationum libera manebunt, *Bertrand. consil. 37. lib. 1. & conf. 49. numer. 4. lib. 3. optime Fragoff. de regimin. Reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 2. numer. 23.*

Imò etiam si in privilegio, vel concessione adjecta fuerit clausula illa vulgaris, & cum venationibus, & piscationibus; quia hæc clausula est generalis, potius de stylo, quam de mente Principis in tam grave præjudicium vassallorum adjici, & insuper intelligi debet, quoad ipsos dominos danteaxat, ut scilicet ipsis non possit prohiberi venatio à Principe supremo in locis sibi concessis: non autem, quod ipsi vigore dictæ clausulæ possint vassallis, vel aliis venationem prohibere, ut animadvertit *Horat. Barbat. de divers. fruct. part. 1. cap. 5. ex num. 26.*

Vel melius juxta eundem hæc clausula intelligi poterit, non ut per eam novæ defensas, vel jus prohibendi inducta censentur; sed ut illæ tantum, quæ apud ipsum concedentem, vel alios illius loci antecessores possessores jam erant constituta, conserventur, quare vigore dictæ clausulæ illas defensas, sive venationes reservatas, cum jure prohibendi donatarius habebit, quas Princeps sibi privatas habebat; non vero quid aliud ex locis publicis, & communibus, quoad venationes, & alia, ut in similibus cum eisdem clausulis, quoad angarias, & perangarias, furnos, & molendina plenius suo loco diximus.

Hæc enim loca, & jura publica semper in his concessionibus illibata manere debent, tanquam propria oppidorum, vel Civitatum, quibus fuerunt deputata pro communi usu, & commodo omnium incolarum *Gregor. Lopez in l. 1. titul. 20. part. 3. Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 9. §. 4. num. 4. Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 4. num. 3. in princ. & num. 4. Bertrand. conf. 37. & conf. 49. num. 4. lib. 1. & conf. 1. num. 9. idè hæc jura ab oppido immemoriali, vel antiquissima, & quidem præsumpta Regia assignatione possessu ex dictis dominorum concessionibus ablata intelligi, non poterunt, juxta doctrinam *Curtii Junioris conf. 158. num. 30. Hieronym. de-**

- Mont. de finibus cap. 84. num. 2. cum seqq. & cum aliis
 197 Caldas de emp. & vendit. cap. 21. num. 6. † Nam
 semper hæc Regiæ donationes, vel concessiones, salvo
 jure tertii, sunt intelligendæ, ut per Bild. in cap. 1.
 de cap. qui cur. vend. notat ad rem Fragoff. de regimin.
 Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 23.
 198 & plenius dicam infra ex num. .... † Sed hæc extra
 dubium meo videri limitari debent, quando clarè
 in favorem dominorum inferiorum in Regia concessio-
 ne apparet de speciali facultate concessa venatione
 prohibendi in aliqua certa parte loci publici;
 nam si de hac concessione clarè, & specificè consti-
 raret, abique dubio servanda foret, non obstante,
 quod oppida proprium præjudicium allegarent; nam
 hoc esset per accidens, non ratione alicujus juris
 quæsitæ; quod cerè nullum in venationibus, & pis-
 cationibus habent, præterquam quod eis utantur
 tanquam rebus, quæ in nullius bonis sunt, ut su-
 perius diximus: quia ratione hujusmodi rerum dis-
 positio circa prohibitiones per se ipsos faciendas, vel
 facultatem concedendam, ut alii prohibeant, Prin-
 cipibus supremis competit, ut plenius dictum re-
 199 manet supra ex numer. .... † Contrarium tamen
 dicendum erit, si oppidum, vel alius ex Regio an-
 teriori privilegio, aut consuetudine, sive præscrip-
 tione (de qua infra) jura venandi, aut piscandi in
 certis locis privata habuerit; in hoc enim casu tan-
 quam in jure tertii jura formata præjudicium post-
 terius dominorum, vel alterius privilegium extendi,
 seu admitti non debet. Quæ nota ad materiam re-
 tentionis hujusmodi gratiarum, sive concessionum
 juxta nostram vulgarem l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat.
 de qua proximè alia dicam.
 200 Quod secundam verò limitationem, cum videli-
 cet pro dominis inferioribus extat consuetudo, vel
 legitima præscriptio circa venationem, vel piscatio-
 num jus, aut facultatem venationes aliquibus in lo-
 cis prohibendi, sive forestis, vel defensas pro ipso-
 rum recreatione reservatas faciendi, est etiam com-
 munitatis Doctorum opinio, ut hæc omnia in favorem
 dominorum procedant, stante pro eis consuetudine,
 vel legitima præscriptione: ita plenè resolvunt, tam
 in præscriptione, quam in consuetudine promissæ
 ad plura agentes Ifern. in cap. 1. §. Nemo retia, &
 ibidem alii Feudistæ de pact. tenend. Capve. in investit.
 feudal. in verb. Feudorum causa, §. Et cum ve-
 nationibus, D. Covarruv. in regul. peccatum, 2. part.
 dict. §. 8. num. 10. Joan. Fab. in §. Fera, instit. de
 rer. divis. qui testatur de consuetudine Franciæ in illius
 Regni Baronibus, qui prohibent venationes, Sebast.
 de Medic. in tractat. de venat. quest. 31. Zoannett.
 de duplic. venat. num. 33. Jacob. de Sanct. Georg. in
 tractat. de feud. in verb. Et cum piscationibus, num.
 3. Cassan. in cathalog. glor. mund. part. 10. consider.
 51. Franc. Marc. decis. 530. numer. 15. tom. 1. noster
 Bobadill. in sua polit. lib. 2. cap. 16. num. 138. Pat.
 Molin. de justit. & jur. tom. 1. disputat. 55. Roderic.
 Suarez allegat. 16. num. 3. in fin. Menoch. de arbitr.
 cas. 160. numer. 10. centur. 1. Camill. Borrell. de
 Magistrat. lib. 4. cap. 3. num. 36. Hartman. Pistor.
 Pract. quest. lib. 2. tit. de servitut. cap. fin. Amaya in
 dict. l. unie. Cod. de venat. ferar. lib. 10. num. 45. ul-
 tra quos plures congerens Maximil. Faust. in consil.
 pro arar. clas. 6. conf. 18. ord. 560. vers. Quod autem,
 cum seqq. & alii in sequentibus hujus regulæ declara-
 tionibus proximè referentur.
 201 Quæ consuetudo, vel legitima præscriptio non
 solum suffragatur vassallorum dominis circa venatio-
 nis, & piscationis prohibitionem indicendam; sed
 etiam si aliquam partem venationis, vel feræ captæ

à venatoribus pro jure dominico sibi dari præ-
 tendant; nam vigore consuetudinis, vel legitimæ
 præscriptionis id consequi poterunt; pro quo est sin-
 gularis in specie decisio Franc. Marc. tom. 1. decis.
 533. qui loquitur in consuetudine, ut pro jure do-
 minico per venatorem afferatur domino caput apris,
 seu signalis usque ad spatulas, & de cervo spatula
 dextra, reliquamque venatoris sit: & de eadem con-
 suetudine testantur noviter Rendell. de pisc. & forest.
 tit. de Baronibus pisc. cap. 8. vers. Vbi idem, Joan.
 Maria Novar. de gravam. vassall. tractat. 1. gravam.
 72. Qui loquitur in consuetudine, vel etiam privi-
 legio, ut cujlibet feræ quartam posterius, vel alia
 certa pars domino offeratur; idemque in piscationibus
 erit servandum.

Quandò autem hæc dominorum inferiorum circa
 venationes, & piscationes consuetudo, aut præscrip-
 tio legitima reputetur? Solent dubitare Doctores: Sed
 primò, omnia disputatione, tam legitima habebit-
 ur, si domini venationes, & piscationes per edita
 publica, & banno pœnalia, & aliter vassallis prohi-
 buerint, & his prohibitionibus, vassalli acquie-
 rint, & abique aliqua contradictione, sive reclama-
 tione, aut protestatione, in casum contraventionis
 pœnam præstiterint; nam in hoc casu ipsorum
 juri renuntiare videntur: prohibendique facultas
 in favorem dominorum præscripta manebit, ut
 bene explicat ultra plures ex proximè relatis An-
 na singul. 537. Aymon Cravet. conf. 643. num. 5.
 vers. Imò enim, & conf. 658. numer. 6. vers. Itaque,
 Roland à Vall. conf. 9. num. 15. volum. 2. Bertazzol.
 conf. crimin. 418. num. 8. & 9. & ibidem Claud. Ber-
 tazzol. in adait. liter. B. in fin. Rodrig. Suarez dict.
 allegat. 16. num. 3. in fin. & num. 1. vers. Unde licet,
 Natta conf. 325. Menoch. de arbitr. cas. 160. num.
 10. & 11. centur. 2. Savxon. in consuetud. Turonens.
 tit. 3. Des droits de Castellonie, art. 1. in verb. Droit
 de forêts, Joan. Biermorit. inter consilia Henningii
 Goden. conf. 76. num. 7. Mutrill. de Magistrat. lib.
 4. cap. 3. num. 36. Thetaur. lib. 2. quest. forens. quest.
 22. & ita decisum refert, ex quo banna per Baro-
 nem appaerunt promulgata, nec ab eis per vassal-
 los fuit reclamatum, de Franch. decis. 158. num. 2.
 Andr. Capan. de jur. relevii, part. 4. quest. 3. num.
 13. & alii congeritis Joan. B. pist. Thor. in compend.
 decis. tom. 1. in verb. Venari an prohiberi possit, cum
 sequent.

Optimè Rodolph. de absolut. Princip. potest. cap. 6. 101
 num. 123. cum pluribus sequentibus, qui plura utilia in
 hac materia cumulat; & hanc cautelam pro dominis
 terrarum refert, ut venationes, & piscationes per
 banna, aut proclamata, vel aliter subditis interdiant,
 qui si prohibitioni non contradixerint, præscriptio-
 que dominorum paruerint, dominos suos in quasi
 possessione constituent; & jus denique venandi, alias
 commune, hac consuetudine, vel præscriptione per-
 dunt, bene cum aliis Sebastian. de Medic. de venat.
 quest. 53. num. 2.

Quapropter est contra vassallis consulendum erit, ut
 ab hoc gravamine liberentur, ut protinus, cum
 habuerint notitiam de hujusmodi dominorum prohi-
 bitionibus, eis nullo modo acquiescant; sed imò
 se opponant, & contradicant, nec, illis obstantibus,
 ad venatum ire desinant; quo modo impedient qui-
 dem tam in possessorio, quam in petitorio dominorum
 prohibentium possessionem, ut optimè con-
 sultit, atque explicat Menoch. conf. 298. num. 18.
 cum sequentibus & sequuntur Roland. à Vall. conf.
 22. numer. 27. cum sequentibus volum. 2. Azebed. in
 rubr. tit. 8. lib. 7. Recopilat. num. 7. Randell. in tract.
 de

- de piscis, & forest. tit. de Baron. pisc. cap. 3. pag. 66.
 vers. Hoc autem valde interest, & pag. 67. vers. Qua de
 re, Jacob. de Sanct. Georg. de feud. dict. §. & cum de
 venationibus, vers. Nunc veniendo, Rodolph. de Prin-
 cip. absolut. potest. dict. cap. 6. Camill. Borrell. de
 Magistrat. lib. 4. dict. cap. 3. num. 36. & 37.
 205 An autem necessarium sit vassallis ab his bannis,
 vel editis prohibitoriis appellationem ad superiorem
 interponere, ne alias acquiescentia inducatur: vel
 sufficiat factum, sive, re ipsa, continuatum exerci-
 tium venationis ex parte vassallorum? affirmat Surd.
 conf. 390. numer. 37. sed contrarium est verius, imò
 simplicem factum continuationis in venatione sufficere;
 quia potius per id, hoc est, re ipsa, quam ver-
 bis, renitentia, seu vassallorum repugnantia declara-
 tur: & ultra alios ex relatis plenè, & eleganter
 hanc sententiam confirmant Aymon Cravet. omni-
 nò videndus conf. 658. ex numer. 7. 20. & 24. qui
 plures solidas, & nervosas rationes cumulat, ex
 quibus sententia Surdi funditus, ac manifestè sub-
 vertitur: & hanc partem sequitur etiam G. sp. Knoch.
 de arar. lib. 2. dict. cap. 5. num. 27. & 28.
 206 Unum tamen nota, tales prohibitiones ex parte
 dominorum sufficere, ut verificentur in uno ex civi-
 bus, ceteris scientibus, & non contradicentibus, ad
 effectum, ut omnibus præjudicent, notant Sebast.
 de Medic. de venat. quest. 29. num. 6. Padill. in l. si quis
 actiones, Cod. de servitut. & aqua, num. 19. Surd. conf.
 390. num. 37. plenè Henric. Rosenthal. de feud. lib.
 1. cap. 5. quest. 27. Joan. Maria Novar. de gravam.
 vassall. tract. 1. gravam. 71. num. 17.
 207 Quoad tempus verò præfate consuetudinis, vel
 208 præscriptionis aliqui dubitant: † Et primò Bald. in
 l. Lapilli in 3. quest. ff. de rer. divis. Gloss. & Scriben-
 tes in l. qui luminibus, ff. de servitut. rusticor. prædior.
 quos sequitur Rolland. à Vall. conf. 9. numer. 13.
 volum. 2. tenent, sufficere vassillos venandi prohibi-
 tionibus per tempus triginta annorum acquiescisse, à
 venationibus abstinendo, ut dominis jus posterum pro-
 hibendi quæsitum censeatur.
 209 Sed hac sententia non obstante, verius ex commu-
 niori Doctorum placito censeo, non aliter, quam
 per tempus immemoriale id quæri posse; ex quo tales
 quasi possessiones, sive prohibitiones non solum
 sint contra liberam venandi, aut piscandi facultatem
 omnibus jure gentium permissam: sed, & vio-
 lenter, & absque vassallorum consensu per poten-
 tiam dominorum, & multoties per tyrannidem præ-
 sumantur, ut in similibus juriis præscriptionibus
 contra Dominos vassallorum latè suo in loco fun-
 davimus.
 210 Et in specie consuetudinem, vel præscriptionem
 immemoriam requiri in nostro jure venationes,
 aut piscationes prohibendi quærendo per Dominos
 inferiores, latè comprobant, & resolvunt Jasson.
 conf. 120. lib. 4. Angel. de Aretin. in §. Flumina, nu-
 mer. 3. Instit. de rer. divis. & ibidem SchneideWin.
 num. 9. vers. Tertio nisi quis præscripsit, Carol.
 Ruynus conf. 28. num. 11. & 14. Bellon. conf. 49.
 num. 1. in fin. & num. 6. Cœpol. de servitut. rusticor.
 prædior. num. 3. in fin. Sebast. de Medic. de venation.
 & piscation. quest. 53. n. 2. & quest. 29. ubi per tot. ple-
 nè de hac præscriptione tractat. Dom. Covarruv. in
 dict. regul. peccatum, part. 2. §. 8. vers. 7. Medin.
 de restitution. quest. 12. vers. Sed nec negandum, &
 ex aliis Theologis Joan. Gutterez canonico. ques-
 tion. dict. cap. 28. numer. 4. Hartman. Pistor. titul.
 24. observation. 3. numer. 4. vers. Unde licet, For-
 catul. de occulta. jurisprudent. dialog. 85. numer. 3.

Maximil. Faust. in consil. pro arar. clas. 6. conf. 18.
 ordin. 560. vers. Requiritur vero, bene Frag. ff. de
 regimin. Reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num.
 31. vers. Ceterum.

Et confirmatur, quia similiter jus piscandi in ali-
 quo diverticulo fluminis publici, vel maris, sive in
 sylvis, vel nemoribus publicis defensas pro privata
 venatione habendi, tunc præscribitur per quemlibet
 privatum, cum facultate ceteros prohibendi, si pro-
 baverit, quod ipse solus piscatus fuerit, & anteces-
 sores sui, prohibendo omnes alios à piscatione à tem-
 pore immemoriali, ut per text. in l. si quisquam ff. de
 divers. & temporal. præscript. resolvam. Cr. ver. de
 antiquit. tempor. 4. part. §. Materia ista singularita-
 tis, num. 79. cum seqq. Bald. de præscript. 4. part.
 5. part. principal. quest. 6. per tot. Cœpol. ac servit.
 rusticor. prædior. cap. 42. numer. 3. in fin. Avendañ.
 de exequend. cap. 12. num. 11. & 12. lib. 1. Sebast.
 de Medic. de venat. & piscat. quest. 29. ex num. 1. Aze-
 bed. in rubr. tit. 8. lib. 7. Recopilat. num. 8.

Quæ conclusio ita procedit, ut qui à tempore im-
 memoriali ipse solus cum aliorum prohibitione pis-
 ca us fuerit, poterit iste in tali loco habere retia,
 & apud nos Canales, aliaque instrumenta ad piscan-
 dam apta, optimè Bertrand. conf. 69. per tot. volum.
 3. Rebuff. in tractat. de consuetudin. in princ. num. 15.
 Avendañ. dict. cap. 12. n. 12. Rayner. in dict. l. quis-
 quam, qui bene Respondet text. in l. præscriptio 4. §.
 ff. de usurpat. & usucapion. ut procedat quòd
 quis non continuo tempore jure piscandi usus fuit:
 sed per aliquod tempus eo uti, solitus erat, & in
 possessione piscandi esse desiit; quam declarationem
 sequuntur Bart. & alii antiquiores in eodem text. &
 præcipuè Zasius ibidem num. 4. & 5. qui hanc solu-
 tionem communem esse ait, sequitur Cujacius in
 eodem text. ad respons. Papin. & confirmatur ex
 quo Papinianus in dict. l. præscriptio loquitur de
 ædificio in littore posito, & postea funditus diruto,
 consequenterque ob id interrupta possessione sive
 præscriptione.

Unum tamen nota, quòd jus venandi tam ex
 privilegio, quam ex præscriptione pluribus in eadem
 sylva competere potest, diversis tamen respectibus:
 uni, videlicet, jus venandi minores feras, vel ali-
 cujus certæ speciei: alteri verò majores, diversive
 generis; quilibetque intra præscriptos fines suæ ser-
 vitutis, vel privilegii continere se debet, ad diffe-
 rentiam illius, cui venatio universalis competit, ut
 optimè observant Gail. in tract. de pignor. in fin. &
 lib. 2. observat. 66. num. 13. Maximil. Faust. in consil.
 pro arar. cas. 4. conf. 149. ord. 300. plenè Meichin.
 tom. 2. part. 2. decis. 2. per tot. † Imò & universa-
 liter circa omnes feras pluribus ut lociis, & jus
 commune habentibus venationem, aut piscationem
 competere nullum inconveniens, aut repugnantiam
 invenio.

Item nota, quòd Principes supremi, vel alii in-
 feriores, quoties de illorum licentia venationes, aut
 piscationes prohibere, vel defensas pro ipsorum re-
 creatione facere intendunt, id curare, & omni-
 nò servare debent, ut concessiones, vel prohibi-
 tiones istæ absque præjudicio juris tertii fiant: veluti
 si quis consuetudine, vel legitima præscriptione pis-
 candi, aut venandi jus in aliquo certo loco habue-
 rit; nam in ejus præjudicium Regiæ concessiones, &
 vel prohibitiones procedere non debent, ut latè de-
 fendit Jasson. conf. 120. lib. 4. Cardinal. Tusch. pract.
 concl. liter. P. concl. 278. num. 20. & 21. † Et in
 Ducibus,

Ducibus, reliquisve Principibus concessis, ut venationes, aut piscationes in suis territoriis prohibere possint; vel incertis locis defensis pro ipsorum recreatione; necnon, & lucri causa reservatas facere, quod semper absque juris tertii præjudicio hæc privilegia sunt exaudienda, docent optimè Renat. Choppin. lib. 1. de legibus And. cap. 34. ver. *At si Princeps*. Gasp. Klock. de ar. lib. 2. cap. 5. ex numer. 32. Georg. Mor. de jur. venand. part. 1. cap. 2. num. 66. & seqq.

217 Pro quo est elegans consilium D.oci 170. alias 171. sæpius in hoc capit. ad alia repetitum, sed ad rem singulare, loquitur enim per tot. consil. circa privilegium antiquissimum nostri Excellentiss. Ducis de Mehin. Svdonia ad piscationem thynnorum, sive apud nos *Almadras* (pro cujus validitate extat in specie text. singularis in l. venditor, ff. commun. prælor. juxta supr. dict. numer. 188. & 189.) idque plene desinit Decius, ac consilium contra posterius privilegium Marchionis de Tarfa, non obstante, quod ex remuneratione, & ex certa scientia fuerit concessum. Posteriora enim privilegia, aut Principum gratiæ salvo jure tertii intelligi, nec aliter procedere debent, ut plene notant ad materiam nostræ leg. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. & ad text. vulgarem in l. 1. §. Si quis à Principe, ff. ne quid in loc. public. ad plures utilissimas in prox. quæstiones, Rebuff. in prax. benefic. tit. de jur. quæst. non tollend. gloss. 6. per tot. Gomez in regul. Cancellar. de jur. quæst. non tollend. Anton. Gabriel præct. conclus. in eodem tit. de jur. quæst. non tollend. per plures conclusiones, Bernard. Diaz regul. 582. bene Bellon. conf. 2. num. 1. cum seqq. Cæpol. de servitut. urbanor. prælor. cap. 60. num. 4. cum seqq. Valac. de jur. emphyteut. quæst. 8. numer. 4. Scudder. de feud. part. 5. cap. 2. num. 47. Caro. de Tap. in constitut. Regn. Neapol. super rubr. de constit. Princip cap. 2. num. 23. cum seqq. Dom. Larrea allegat. 90. & n. fin. qui loquitur quando agitur de jure tertii in Aula gubernationis supremi Senatus, & quod citatio tertii requiratur; & eo comparate, causæ ad Aulam Justitiæ ejusdem Senatus sit remittenda, optimè Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 11. Ubi plenissime per tot. rem explicat, nihilque operari debere ait in tertii præjudicium clausulas *Motu proprio*, vel *certa scientia*; nec alias quascumque licet generalissimas, vel amplissimas, ut loquendo in favorem illius, qui primum privilegium obtinuit, docet eleganter per text. in cap. eum ordinem, extra de rescript. Bild. in l. fin. in fin. C. si contr. jus, vel utilit. public. & plenissime rem tractans ad plures quæstiones, Cancr. lib. 3. variar. resolut. cap. 3. numer. 28. cum pluribus sequentibus, qui loquitur in rescriptis, aut privilegiis in præjudicium causarum pendensium concessis, vel juris ex contractu, aut juris gentium, aut præscriptione, aliterve quæsit, in quibus, & aliis casibus Balb. de præscript. in 5. part. quinta part. princ. pal. quæst. 9. Peguer. in decis. criminal. cap. 9. & in concessionibus castri, vel oppidi in favorem Jurium, quæ peculiari titulo ipsi oppido, vel castro competant, ne in donatarium translata videantur, Hieronym. de Mont. de finib. cap. 84. num. 2. cum sequent. Curtius Junior conf. 158. num. 30. & cum aliis Cullas Pereyr. de emption. & vendit. cap. 21. num. 6. Fragoss. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputatio. 7. num. 23. ideo citationem in hujusmodi privilegiorum concessionibus prius populis fieri debere, ut agant de præjudicio notant Andr. de Ifern. in tit. que sint regal. in princ. Avendañ. de exequend. lib. 1. cap. 12. ver. *Itudque jus*, de quo partium citatione, vel causæ cognitione proximè dicam.

Et similiter in Regia concessione, ut quis publico ædificare possit, quod intelligatur sine alterius damno, ut puta ne ei obicuerentur lumina, Cæpol. de servit. urban. cap. 39. Et in privilegio exemptionis à portagiis, quod duntaxat exemptio interpretatur à portagiis in locis subjectis ipsi Regi privilegium concedenti; non verò in locis dominorum inferiorum, quibus hæc jura competunt, est apud nos optima, & singularis decisio in nostral. 11. tit. 18. part. 3. ubi notat Gregor. & Azebed. in l. 2. tit. 14. lib. 4. Recopilat. num. 15. Nec in præjudicium alterius jurisdictionis, Saarez allegat. 7. Et in concessione alienius terre, quæ Civitati, vel Villæ collectis solvere tenebatur, quod adhuc donatarius ad id sit restrictus, consilium Alexandr. conf. 125. viso titulo, volum. 2. & conf. 135. viso processu, col. 3. volum. 4. & conf. 23. viso, col. penult. vol. 5. Imò, nec præjudicium ipsius concedentis, si ad partis petitionem privilegium sit concessum, licet secus, si motu proprio Principis, ut distinguit magistratice per text. in l. 1. C. de petit. honor. sublat. lib. 10. noster Gregor. in l. 29. tit. 18. part. 3. gloss. magn. & sequuntur Grammatic. decis. Neapol. 59. num. 55. bene Azebed. in l. 1. dict. tit. 14. lib. 4. Recopilat. num. 24. & in l. 2. eodem tit. numer. 26. & sentit Anton. Perez sup. Cod. ad dict. tit. de petit. honor. sublat. num. 4. in fin. & num. 1.

Ad alia autem plura circa præjudicium per Regias concessiones, aut privilegia tertio non inferendo videndi Cavallos quæst. 1-5. Capit. Latr. decis. 166. num. 12. Capit. Galeot. tom. 1. controvers. 52. num. 18. cum seqq. D. So organ. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 37. num. 100. la è & doctè D. Crespi observat. 103. per tot. qui bene ex num. 87. quod in feudis, beneficiis, & aliis juribus non possit quis sine citatione privari; Et quæ sitante iusta, vel publica causa, plene Can. er. & Azebed. in loc. citat. & infinitos cumulans doctissimus D. D. Petr. de Silzed. in l. 4. cap. 24. 27. & 28. tit. 14. lib. 3. Recopilat. num. 36. cum pluribus seqq.

Pro quibus præjudiciis in gratis Regiis, sive privilegiis auferendis extat apud nos vulgariis textus, sed notabilis quidem, & iustissimus in nostral. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. juxta quam hujusmodi gratiæ, & privilegia in Supremo Consilio Camera absque ulla cognitione expedita ad instaurum tertii de præjudicio quærelantis ad Aulam Justitiæ Supremi Senatus afferuntur, & ibi cum plene, ac ordinaria causæ cognitione, & partium citatione revidentur; & præjudicio ex ipsis privilegiis cognitio, vel aliis instrumentis, aut probationibus iustificato, retinentur hæc privilegia, nec amplius eis utitur, qui ea obtinuit, & prius forsitan data possessio revocatur: si tamen de vero præjudicio non apparuerit, remittuntur gratiæ, vel privilegia Regiæ Cameræ Consilio, ut exinde currant, suumque plenum effectum sortiantur, ut frequenter omnia in praxi habemus: Ultra quem textum in dict. l. 11. sunt etiam alia singularia, & notabilia jura Regia, in quibus similiter, & quidem enixius per nostros Catholicos Reges hujusmodi præjudicia in suis gratiis, & privilegiis, provisionibus, vel rescriptis omnino vitanda jubent, nec, eis extantibus, per inferiores exequenda permittunt, non obstantibus quibuscumque clausulis derogatoriis, & quod motu proprio ex certa scientia, & de plenitudine potestatis adjectæ dicantur, ut constat ex l. 1. 2. cum seqq. tit. 14. lib. 4. Recopilat. in quibus, & ibidem plenissime rem tractat. Azebed.

In quibus aliquantulum, licet remissivè, me explavi: ob frequen'es lites, quæ apud nos super Principis gratiarum, vel privilegiorum ob tertii præjudicium retentione in Aula Justitiæ nostri Supremi Senatus exoriri solent.

Redeundo

228 Redeundo ergo ad materiam principalem nostri capit. ex prædictis constat, vassalorum dominos inferiores, vel quoscumque alios, licet cum Regia facultate venationes sibi, vel piscationes reservatas in præjudicium juris oppidorum, vel alterius tertij similiter privilegio, vel legitima consuetudine, aut præscriptione quæsit, facere non posse, nec hujusmodi licentia, vel privilegia per Principem concedi debere, & de facto absque cognitione per Consilium Regiæ Cameræ concessa in Aula Justitiæ Regij Senatus retinenda.

229 Ex quibus notabiliter inferitur, si Domini inferiores, vel etiam Principes supremi venationes prohibuerint, & ex hac prohibitione adeo ferarum copia excreverit, ut subditi ob id circa sata, segetes, vel vineas ex ingressu animalium damna patiantur, teneri eos damna hæc à feris illata refarcire, ac compensare: & etiam liberam facultatem facere venandi, atque occidendi feras, & hoc sine iusta, ex alio capite, vel injuste prohibuerint, ut bene animadvertunt optime Dom. Covarruv. in regul. peccatum, 2. part. §. 8. num. 11. quia non solum ad restitutionem tenetur, qui vere rem auferit, sed, & qui damnum culpose infert, ut notat ex Divo Thoma, Dominic. Sor. de justit. & jur. lib. 4. quæst. 6. artic. 5. & ad rem Sebastian. de Medic. in tractat. de venat. quæst. 5. n. 8. qui in Principe supremo loquitur. Joan. Gutierrez. lib. 2. canonic. quæst. cap. 28. n. 15. & ex Theologis plene in specie resolvunt Cajetan. opuscul. 17. respons. 12. dub. 5. Navarr. in Manual. Latin. cap. 17. n. 125. Pat. Molin. de just. & jur. tractat. 2. disput. 46. & disputat. 47. versic. In casu autem proposito, Sayr. de clavi Regia, lib. 11. cap. 9. n. 12. Rodrig. in Summ. part. 1. cap. 35. conclus. 6. Ludovic. Lopez part. 1. instruat. cap. 151. Cordub. in Summ. quæst. 119. Valent. tom. 3. disputat. 5. quæst. 6. punct. 5. dub. 5. Ludovic. Carbo. in tractat. de restitut. quæst. 34. conclusion. 7. Fragoss. de regimin. Reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 3. disput. 7. n. 23. versic. Ex quibus.

230 Idemque est resolvendum circa damna in vineis, aut segetibus, aliiive fructibus à venatoribus in ferarum persecutione illata, etiam si expressa domini prohibitio, ne in suo agro ingredirentur, non præcesserit; quia ad hoc damnum sufficit tacita, & præsumpta repugnantia, & ipsum damnum sequi D. Covarruv. dict. §. 8. numer. 11. vers. Præterea, Sebast. de Medic. dict. quæst. 19. numer. 1. Azebed. in rubr. dict.

231 tit. 8. lib. 4. Recopilat. numer. fin. circa fin. Et quod ex eadem ratione venatores quoque ad damnum teneantur, si pro capiendis urtis, apris, cervis, vel aliis feris, foveas, vel alia paramenta fecerint, & in eis bos, vel asinus, aliudve animal ceciderit, & ex eo deterius sit factum, ex jure communi extat text. in l. qui foveas, cum leg. sequent. ff. ad leg. Aquil. ubi notant gloss. & antiquiores, Veronenf. in tract. de servitut. rustic. prælor. cap. 27. n. 12. Cæpol. de servitut. urbanor. prælor. cap. 80. n. 2. & apud nos sunt jura in l. 7. tit. 15. part. 7. & in l. 6. tit. 4. lib. 7. Recopilat. per quam foveas istas, vel paramenta sub aliis quoque pœnis fieri prohibetur; sed hoc intellige, si in itineribus, vel in aliis locis, quæ ab hominibus frequentantur, fiant: secus si in saltibus, aut nemoribus deviiis, ubi fieri solent, ut dicitur in dict. l. qui foveas, quasi per hanc consuetudinem homines certiorantur, ne in talem locum vadant, vel sua animalia mittant, ut bene declarant Veronenf. ubi proximè, Sebast. de Medic. de venat. quæst. 13. numer. 1. Azebed. in dict. lib. 6. in fin. & constat ex dict. nostral. lib. 7. Part. ubi notat quoque Gregor.

Lagunez de Fructib.

Tertio denique prædictam principalem resolutionem, ut vassalorum Dominis venationes, vel piscationes prohibere non liceat, nec sibi defensas reservatas appropriare, communiter D. D. limitant, & intelligunt, nisi de consensu totius populi id faciant, quo casu jus prohibendi Dominis quæstum ceteri docent Dom. Covarruv. in dict. regul. peccatum, 2. part. dict. §. 8. numer. 10. vers. Septimò, Medin. de restitution. dict. quæst. 12. vers. Sed nec negandum, optime Decius conf. 197. numer. 2. qui extra dabitur air, populum posse huic juri venandi cedere, si velit, & in dominum suum transferre, eideinque appropriare; eandem sententiam tenet Fragoss. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disput. 7. numer. 23. vers. Ex quibus, & num. 31. vers. Caterum.

Sed hinc pro Dominis inferioribus limitationem tantorum virorum pace, veram non censo, nec sine Regia licentia, aut facultate procedere posse; nam oppida in suis territoriis nullum aliud jus circa venationes, & piscationes habent, quod Dominis, vel aliis cedere possint, quam usum jure gentium, nulla stante Principis supremi prohibitione, communem non solum ipsis oppidis, verum etiam Dominis, aliisque de Regno, licet exteris ab illo oppido, ut proxime dicam; jus enim, vel potestas ex iusta causa prohibendi venationes, & piscationes, vel facultatem concedendi, ut alius prohibeat, remanet semper, tanquam de regalibus, penes Principem supremum, ut superius latè probavimus.

Juxta quæ nihil magis, quam alij extranei, vel ipse Dominus populi disponere poterant, unde nec statuta facere, nec edicta, sive proclamata venationis, vel piscationis omnino prohibitoria Civitas, vel oppida contra proprios vicinos, nec contra forenses emittere valent, ut optime fundat Roderic. Saarez dict. allegat. 16. nisi ex iustissimis causis tempore nimiorum nutritionis, vel immoderate nivis pro piscium, ferarumque depopulatione vitanda, ut dictam remanet supra numero 133. quod & ipsis Dominis licere probavimus ex numero 175. quicquid contrarium indistinctè in oppidis, vel Civitatibus voluerint, Joann. de Imol. l. 3. §. Nervæ, ff. de acquirend. possess. & ibidem Alexand. & Socin. Decius conf. 197. alias 196. in casu Inquisitionis, n. 2. quos sequitur Gregor. in dict. l. 7. tit. 28. part. 3. gloss. magn. Qui in eo principaliter se fundant, quod flumina, vel alia loca publica sunt propria ipsorum oppidorum; ideo tanquam in agris propriis hæc statuta, & prohibitiones indicere posse, dicant, ut de quolibet privato in suo fundo venationibus destinato diximus supra ex n. 51.

Sed certe hæc ratio non concludit; nam supposita distinctione bonorum Civitatum, vel oppidorum, quæ duplicis generis sunt: quædam, quæ sunt in ipsis universitatis peculio, vel dominio, licet non singularium ad necessitates ejus reservata, quæ apud nos dicuntur *Proprios de el Concejo*, ut aut prædia, molendina, & similia, quæ ut quilibet privatiorum bona per oppida privativa habentur: Alia vero, quæ omnibus illius oppidi ubi sunt, communia reputantur, in nullius tamen dominio, sed vere publica quoad usum, & commoditatem: ut sunt væ publicæ, platea, theatrum, fontes, pascua publica, & similia, de qua differentia plene constat in vulgari text. l. bona Civitatis 15. l. qui inter publica 17. ff. de verb. signific. & nostral. jura Regi in lib. 9. & 10. tit. 28. lib. 7. tit. 29. part. 3. l. 15. tit. 5. part. 5. l. 1. & rot. tit. 5. & 7. lib. 7. Recopilat.

O

lateque explicant Gregor. & Azebed. in dictis jurib. A vend. n. de exequend. 2 part. cap. 10. & aliis juribus congestis Hermosill. in dict. l. 15. tit. 5. part. 3. gloss. 2. n. 2. & novissime Valeron de transact. tit. 4. quest. 3. num. 1. cum seqq.

237 Supposita (inquam) hac oppidorum, vel Civitatum bonorum distinctione, in ipsorum certe speciebus venationes, & piscationes comprehendi, nullus dicere audebit: non in prima, quia nullum proprium dominium, quoad venationes, & piscationes in locis, & fluminibus publicis oppida habent: non in secunda; quia nec, quoad usum, vel commoditatem venationis, & piscationis flumina, vel alia loca publica ipsorum oppidorum privativa sunt; imo venationis, & piscationis usus non solum incolis oppidorum, ubi flumina, vel nemora sunt, verum etiam quibuscunque aliis communis patet juxta dict. §. Flumina, & §. Fera. Insit. de rer. divis. & plenius notata super ex numer. 104. & juxta expressam nostram leg. 6. tit. 8. part. 3. quae de fluminibus tractans ita mirabiliter ad rem loquitur, ibi: A todos los omes comunamente en tal manera, que tambien pueden usar dellos los que son de otra tierra, como los que moran, e viven en aquella tierra do son, & ibidem notat Gregor. gloss. pertenesen, qui id quoque de jure communi comprobatur ex dict. §. Flumina, bene Roderic. Suarez allegat. 16. in princ. & meminit Valeron de transact. dict. tit. 4. quest. 3. numer. 11. ad differentiam publicorum bonorum, quoad usum, & commoditatem, de quibus supra, quorum usus incolis dumtaxat illius oppidi, cujus sunt, communis est, non vero aliorum oppidorum vicinis, ut clare exprimitur in dict. l. 9. tit. 28. part. 3. ibi: Ca todo ome, que fuere y morador, puede usar de todas estas cosas sobredichas, e son comunales, a todos, tan bien a los pobres, como a los ricos. Mas los que fuessen moradores en otro lugar non pueden usar dellas contra voluntad, o defendimiento de los que morassen y.

238 Ex quibus aperte convincitur, oppida, vel Civitates nullum jus habere circa venationes, vel piscationes prohibendas, vel reservatas faciendas, quod Dominis cedere possint: praeterquam usum illum tam ipsis, quam ceteris ex eis communem, quo Domini non indigent; quia & ipsi eum habent; qui usus a jure prohibendi omnino differt; aliud enim est, quem posse uti, aliud vero alios ab usu prohibere; illud quidem in venationibus, & piscationibus omnibus commune est: istud vero Principi supremo dumtaxat competit, & inter ipsius regalia habetur? cui certe ex dicta oppidorum favore domini inferiorum concessione valde praedjudicatur.

239 Ultra quae notandum est, quod quamvis concederemus, nemora, & sylvas, necnon, & flumina, quoad venationes, & piscationes inter bona publica oppidorum reputari: piscationisque, & venationis usum communem dumtaxat esse incolis illius oppidi, ubi talia loca sunt (quod certe nunquam est admittendum, cessante speciali privilegio, aut consuetudine) adhuc tamen ex populi consensu, sive renuntiatione, aut cessione jus venationis, vel piscationis inter ipsos incolas prohibendi absque Regia licentia transferri non possit; quia talia bona oppidorum publicae, & inter eos communia, quoad usum saltum, & commoditatem nullo modo absque Principis praecedente licentia per oppida alienari possunt, ut de jure communi resolvunt Barr. in lib. res publica, Cod. ex quibus caus. major. & in l. 1. §. Quod si nemo, & ibidem Gloss. ff. quod

cujusq. universi. & alij antiquiores relati, & sequenti per Mantie. de tacit. convent. lib. 4. tit. 8. num. 29. bene Petr. Sord. conf. 28. num. 87. ubi plures pro hac sententia adducit, & contrariam sententiam reprobandans idem Sord. conf. 65. n. 16. Franc de Prer. conf. 52.

Et quidquid jure communi hoc disputari posset, de jure tamen nostro Regio haec sententia extra dubium firmissima remanet per text. in l. 11. tit. 7. lib. 7. Recopilat. ubi Azebed. num. 4. Gutier. pract. quest. lib. 4. quest. 60. numer. 9. Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. ex num. 153. lib. 3. cap. 8. num. 82. plenissime omnino videndus Dom. Joann. del Castill. de usufruct. cap. 54. num. 40. cum seqq. Hermosill. in l. 15. tit. 1. part. 5. gloss. 2. ex n. 33. qui ita in Regiis Chancellariis Pinciana, Granatensi, & Hispalensi contra hujusmodi bonorum alienationes ob Regiae facultatis defectum pluries decisum: Dom. Larrea allegat. 109. ex n. 6. & allegat. 110. ex n. 2. Dom. Salgad. in labyrinth. credit. 1. part. cap. 1. §. 2. num. 20. Amay in l. 2. Cod. de praed. Decur. lib. 10. n. 2. & 3. nec censum imponere, Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. quest. 14. ex n. 67. Felician. de censib. tom. 1. lib. 2. cap. 3. n. 1. Castill. dict. cap. 54. n. 49. vers. Ego vero, cum seqq.

Uno nec servitutem, vel aliam obligationem etiam de omnium consensu super eis oppida in consilio Principe imponere posse, resolvit Hermosill. dict. gloss. 2. n. 54. Nec transigere, vel alios contractus facere ex Otero, Meres, Curia Pisana, & aliis Valeron de transaction. tit. 4. quest. 3. num. 13. cum seqq. Quin in terris, vel oppidis dominorum inferiorum, ipsorum dominorum licentia sufficiat, ut contra Avendañ. resolvit Bobadill. dict. cap. 16. n. 153. Gasp. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. dict. quest. 14. n. 65. & contra Castill. pene docent Caval. commun. contr. commun. quest. 74. ex n. 35. Velazquez de Avendañ. de censib. cap. 68. n. 3. Hermosill. dict. gloss. 2. n. 11. D. Salgad. dict. §. 2. n. 21. & bene declarans Valer. dict. quest. 3. ex n. 44.

Ultra quae magis in specie ad nostram questionem non posse oppida abque Regia licentia novas defensas, quoad passiva facere, etiam si omnes de populo jus suum sigillatim renunciaverint, docent contra Avendañ. & Mexiam Azebed. in l. 14. tit. 7. lib. 7. Recopil. n. 4. & ante eum Dom. Covarruv. pract. quest. cap. 37. n. 3. vers. Quidquid sit, Hermosill. in dict. gloss. 2. n. 52.

Ex quibus similiter inferitur, quod quantumvis nemora, vel alia saltatoria loca, & flumina quoad commoditatem, & usum venationis, & piscationis inter bona publica oppidorum haberentur (quod semper est negandum juxta superius dicta) adhuc tamen non posse populum suo domino, vel alij absque Regia licentia venandi, aut piscandi privativum jus, vel defensas, aut forestas reservatas faciendi in aliquo certo loco, vel parte fluminis concedere cum facultate alios prohibendi, & si omnes de populo suum jus sponte renunciaverint, vel cessarint.

Quam tamen meo videri verissimam resolutionem, etiam intelligerem, quamvis ipsi populo venandi, aut piscandi jus in locis, aut fluminibus ipsius territorij cum aliorum prohibitione privative competat, privilegio videlicet, vel immemoriali consuetudine, aut praescriptione (qui casus a praecedenti differt, quod in hoc proprietatis, & privativum jus specialii titulo in venationibus, & piscationibus oppidis competit: in superiori autem casu supra ex numero 239, supposito solum communem usum ex suppositione concedimus) in hoc igitur praesenti

sententi casu adhuc oppido praesertim circa venationes, & piscationes praescriptum, vel concessum jus suo domino, vel alij oppida renunciare, aut cedere, seu aliter alienare absque Regia licentia non posse censio; quia esset juris proprii alienatio, vel servitutis impositio, quae sine Regia facultate per populos constitui, vel expediri non valet, juxta superius proxime notata, circa bonorum oppidorum cum Regia tantum facultate alienationes admittendas.

248 Et haec sufficiant pro nostrorum emolumentorum, aut fructuum venationis, piscationis, aut aucupij disquisitione.

249 Ad alia autem de materia venationis, piscationis, aut aucupij videndi sunt plenissime ad plures quaestiones materiam tractantes: & etiam ad multa laudabilia commoda, & incommoda vituperantia, quae ex venationis, piscationis, vel aucupij moderato, ac temperato exercitio: vel ex immodico, & infano sequi solent, Xenophon. Oppianus, qui de venatione quinque libros edidit, & Callisthenes libros tres, & Bargenius quoque libros sex de venatione composuit. Officina Textoris part. 2. vers. Venatio, & verb. Piscina, Dornadilla in tractat. de venatorij legibus, Zoannet. in tract. de ampliat. venatione, & in l. 2. n. 146. cum seq. Cod. de pact. intr. emptor. & vendit. Sebast. de Medit. in tractat. de venatione, pisc. & aucup. Albert. Magn. in tract. de Falcone, & ex Modernioribus Bullenger. de venat. Gregor. Mor. de jur. venand.

250 Ultra quos per plura integra consilia, & decisiones plenissime ad singulares casus materiam declarant Philipp. Decius optime in cons. 196. alias 197. incipit. In casu Inquisitionis, & in cons. 270. alias 275. incipit: In casu transmissio ex Hispania, Natta cons. 604. vol. 3. Rolland. à Vail. cons. 10. vol. 9. Rymond. cons. 35. Rodetic. Suarez allegat. 15. Honded. cons. 100. Claud. Bertazzol. ad consil. crimin. Paris Bartholomei Bertazzol. 285. Bertrand. cons. 374. vol. 4. Menoch. cons. 943. Guid. Pancirol. cons. 2. Joann. Barmolt. inter consilia Henning. Goden. cons. 76. Franc. Mar. decis. Delphynat. 303. & decis. 329. part. 1. Franc. Ponte cons. 74. lib. 2. Anna singular. 15. Lannar. cons. 27. Fachin. cons. 99. n. 12. & per tot. lib. 1. late Nicol. Everard. Junior cons. 10. vol. 1. Calced. decis. Lusit. 89. part. 2. Vin. ent. de Franch. decis. 158. ubi plures cumulant Addentes.

251 Et etiam per plura capita, & in variis partium repetitionibus tractant late, & expresso Joann. Platea, Luc. de Penn. Alciat. Rebuff. & alij repetentes in l. unie. Cod. de venat. ferar. lib. 10. & in eadem rubric. noviter Anton. Perez, & ultra Joann. Fab. qui late rem tractat, Pichard. Myliger. Valtet. & alios Institutores ad §. Fera, & §. Flumina, Insit. de rer. divis. videndi in eisdem §§. Schneidevvin. Arnol. Vin. & Harprecht, & ex Theoricis Cujacius lib. 4. observat. cap. 2. & lib. 5. Fendur. ad constitut. Federic. de pac. tenend. fol. 303. Alciat. lib. 11. parerg. cap. 2. & in l. traditionibus, Cod. de pact. Franc. Connan. lib. 3. commentar. cap. 2. & 3. Vazquez Menchac. contr. illustr. cap. 2. contr. 89. n. 37. cum seqq. & de succession. creation. part. 1. lib. 3. §. 26. limitat. 31. n. 79. Donell. lib. 4. commentar. cap. 8. & ibidem Oswald. Fachin. lib. 1. contraver. cap. 1. per tot. D.D.D. Melch. de Valent. lib. 1. illustr. jur. tract. 1. cap. 4. ex n. 28. Forcatull. de oculi. jurisprudent. dialog. 85.

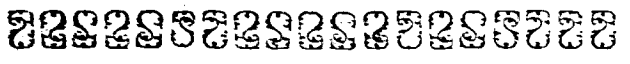
252 Et ex nostris Pragmaticis rem expresso tractarunt Dom. Covarruv. in regul. peccatum, 2. part. §. 8. per tot. Gregor. Lopez in l. 6. tit. 28. part. 3. gloss. Didac. Perez in l. 1. tit. 22. col. 693. vers. Possit etiam, lib. 2. Ordinam. & vers. Advertendum, & vers. Lagunez de Fructib.

Negandum, & vers. At his non obstantibus, Bernard. Diez & Salzed. in prax. cap. 67. gloss. 1. Guilielm. Benedict. in cap. Reynuarius, de testament. verb. Et uxorem nomine Adelajiam, n. 334. cum seqq. Veron. in tract. de servit. rusticor. praed. tit. de aucupat. cap. 21 & tit. de piscat. Castan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. verb. Deidrobilz, gloss. 2. ex n. 24. Boer. super ead. consuet. rubr. 17. §. 7. quest. 2. cum seqq. Andr. Guil. lib. 2. observat. 66. Meuch. de arbit. cas. 413. Castan. in calbalog. glor. mod. part. 11. consider. 2. & seqq. Tiraquel. de nobilit. cap. 37. ex n. 143. Jacor. de Sanct. Georg. in tract. de feud. vers. Et cum venationibus, Emanuel Suarez in thesaur. recept. sentent. verb. Venator, Franc. V. vius commun. opinion. lib. 2. opm. 311. verb. Venari, Ca. dinal. Tuf. b. pract. concl. litt. P. concl. 6-8. n. 18. cum seqq. & litter. V. concl. 41. late Joann. Gutier. Canon. quest. lib. 2. cap. 20. bene Vvelembek. in paratit. ad tit. ff. de acquir. rer. dom. num. 7. Fachin. contr. forens. lib. 1. contr. 1. Renat. Choppin. de Deman. Regn. Franc. l. 1. tit. 15. & de legib. Andia lib. 1. cap. 33. Petra de potest. Prin. ip. cap. 7. Bernard. Greven. pract. concl. lib. 2. concl. 68. cons. 1. cum seqq. Gasp. Theaur. in quest. forens. 22. lib. 2. Caball. resolut. crimin. cap. 152. & cas. 173. Rice. in collect. ad Decret. part. 2. coll. 396. & part. 4. collect. 1074. & part. 6. e. licet. 2095. Henric. Rollent. de feud. cap. 5. conclus. 94. Alfu. de offic. Fiscal. gloss. 2. plene Camill. Borrelli. de Magistrat. lib. 4. cap. 3. & 4. Steph. n. Giatian. discept. forens. cap. 139. Saxon. de reg. lib. 2. cap. 18. Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 4. & 5. Capiblanco. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 4. cap. 86. Dominic. Thallon. in pragmat. de ant. stat. vers. 3. observat. 4. n. 199. Joann. B. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Venatio cum retrib. cum seqq. & tom. 2. in eodem. verb. Et in sup. plenent. verb. Piscari an possit. Joann. Maria Novar. de gravamin. cessat. tit. 1. gravam. 6. cum duob. seqq. & gravam. 422. Schenney juvenis in §. Flumina, Insit. de rer. divis. Arnan. Pistor pract. quest. tit. 24. observat. 3. Knich. de jur. Saxon. non provoc. cap. 5. ex n. 132. Kailophyr. de absol. Princip. potest. cap. 6. ex n. 67. & ex n. 123. cum plur. seqq. Kandel. in tract. de pisc. tit. de pisc. Baron. cap. 3. pag. 66. vers. Hoc quidem valde interest, cum seqq. Maximil. Faust. in consil. pro arar. class. 4. cons. 104. ord. 255. & class. cons. 18. ord. 160. & class. 16. cons. 23. ord. 1016. & class. 20. cons. 21. ord. 1545. Petr. Heigius quest. illustr. vari. 1. quest. 15. Choc. kiet. lib. 1. thesaur. posit. aphor. cap. 20. Bruchm. n. de regal. §. Venatio, cap. 1. cum seqq. Rulland. de commiss. part. 4. lib. 2. cap. 2. Pyribus in consuetud. Aurelian. consil. sub rubr. de stagn. & cunicul. cap. 1. cum seqq. Scipio Amrar. lib. 2. dissertat. polit. in Cornel. Tacit. disputat. 11. Adam. Koller. lib. 2. de offi. jurid. polit. cap. 14. fol. 445. Gaspar. Kloch. de ar. lib. 2. cap. 5. per tot. Mizal. centur. 5. memor. cap. 43. Belold. de Majestat. fol. 178. Sporkhan. 1. quest. 97. novissime Dominic. Antenez. de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 9. per tot. Et ex nostris Modernioribus Don Joann. del Castill. tom. 7. contr. cap. 41. ex n. 118. Dom. Solorcan. tom. 1. de jur. Indiar. lib. 3. cap. 3. n. 62. cum seqq. Amay. in l. unie. Cod. de venat. ferar. n. 118. Et extant novissima jura nostra Regia in l. 1. cum. seqq. & tot. tit. 8. lib. 7. Recopilat. ubi plene tractat Azebed.

Et ex Theologis, & Moralibus materiam quoque istam venationis, piscationis, & aucupij plenissime ad plures quaestiones morales exponunt Cajetan. in opuscul. 17. respons. 12. Medin. de restitut. quest. 12. Sot. de justit. & jur. tom. 3. lib. 4. quest. 6. artic. 4. Lugo eodem tract. tom. 1. disput. n. sect. Ludovic. Carb. de restitut. quest. 34. per tot. Salen. de justit. & jur. tit. 2. 2. Divi Thom. quest. 62. art. 3. in 3. contraver. per tot.

Par. Molin. eodem tract. de iustit. & jur. diffinit. 45. cum seqq. Navarr. in manual. latin. cap. 17. n. 120. cum seqq. Petr. Navarr. de restitut. lib. 3. cap. 1. ex num. 278. Valent. tom. 3. disputat. 5. quest. 6. dub. 6. Azor. 3. part. moral. lib. 5. cap. 16. Petr. Rebell. de obligat. iustit. part. 1. l. 1. quest. 14. sect. 2. Pat. Lælius de iustit. & jur. lib. 2. cap. 5. dubit. 7. Sayro in clavi Regia. l. 11. cap. 9. Cardinal. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 20. Cordeb. in summ. quest. 10. Pat. Dian. resolus. moral. tract. 6. resol. 18. part. 3. Fragoill. de regimin. Reipubl. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 21. cum plurib. seqq. plenissime ad plures questiones maxime circa personas Ecclesiasticas Episcopus Villarroel in suo gubernio Eccles. part. 1. quest. 3. art. 9. per tot. Silveiter in summ. verb. Venatio, & in verb. Restitutio 3. quest. 3. in fin. & in eodem verb. Restitutio 7. quest. 2. Armil. Aurea, Llamas, & alij Summistæ in verb. Venatio, & in verb. Piscatio.

254 Et ex Canonistis plene etiam alios antiquiores congerentes August. Barbof. Prosper. Fagnan. in collect. ad cap. 1. & tot. tit. de Cleric. Venator. & ibidem novissime doctissimus Dom. D. D. Emanuel Gonzalez in suis fatis eruditis, omnique laude dignis collectaneis ad jus Canonicum.

C A P. XIII.

ARGUMENTUM.

Utrum laudemium emphyteusis, feudi relevium, & etiam adhoc inter fructus emphyteusis, aut feudi connumerari debeant? Pluraque annotantur de materia laudemij, relevij, & adhoc, & etiam aliqua adducuntur de nostro servitio lancearum, quod per hujus Regni magnates, & Titulatos Regni præstatur, vulgo *servitio de lanças*. Quo jure jura ista debeantur? & de eorum quota, & aliâ de materia.

SUMMARIUM.

- 1 *Questio hujus capituli; utrum laudemium, relevium, & adhoc inter fructus emphyteusis, aut feudi quoad directum dominium haberi debeant, necne?*
- 2 *Dividitur hæc questio, & de unoquoque ex his emolumentis separatim, ac distincte tractandum proponitur, ibidem.*
- 3 *Agitur primo de laudemio: Prænotantur nonnulla generalia de ejus materia pro majori claritate nostra questiois, ibidem.*
- 4 *Laudemium quid, ejus quota, & de variis consuetudinibus Provinciarum circa eam augendam, vel minuendam, ibidem cum nunt. seqq.*
- 5 *An circa hæc loci rei sita, vel contractus consuetudo sit attendenda? ibidem.*
- 6 *Discutitur prima principalis hujus capituli questio circa laudemium: an inter fructus emphyteusis, vel census perpetui computari debeat? cum numero seqq.*
- 7 *Referuntur, & fundatur negativa opinio, ibidem.*
- 8 *Laudemium ex quo in ipso fundo emphyteutico non nascitur, neque ex eo immediate percipitur, in fructu non est juxta aliquos, ibidem.*

- 9 *Laudemium ad proprietarium emphyteusis, non ad fructuarium spectare, aliqui volunt, cum n. seqq.*
- 10 *Solvitur pro laudatione, sive approbatione in alienatione emphyteusis per dominum directum præstata, vel pro immisione in possessionem novi emphyteuta, ibidem.*
- 11 *Vel pro nova investitura similiter à domino directo consedenda.*
- 12 *Considerant etiam aliqui pro causa solutionis laudemij laborem, quem dominus in præstanda investitura, sive possessione habet.*
- 13 *Solvitur quoque juxta alios in recognitionem, & signum obsequij reverentialis erga dominum directum per emphyteutam adhibendi.*
- 14 *Ex his laudemium non ex ipsa emphyteusi provenit, sed ex domini directi cura, & industria personali.*
- 15 *Præfata omnes laudemium acquirendi causa ex voluntate domini directi pendet: ipse, non fructuarium emphyteusis alienationes confirmat, præstat investituram, & recipit novum emphyteutam, & num. 15.*
- 16 *Quam dubia apud Doctores sit præsentis questiois resolutio, & num. seqq.*
- 17 *Refertur affirmativa opinio, & pro ea, ut veriori resolvitur, cum num. seqq.*
- 18 *Laudemia sunt certa præstationes, tempore alienationum renascentes.*
- 19 *Quamvis in ipso fundo non nascantur, ejus occasione proveniunt, quod sufficit, ut quid in fructu dicantur.*
- 20 *Referuntur argumenta in contrarium adducta, cum num. seqq.*
- 21 *Declarantur text. in l. item si fundi, ff. de usufruct. dict. l. unta pecunie 121. ff. de verbor. signific. dict. numer. 21.*
- 22 *Procedunt hæc jura, verbo Fructus in sua stricta, & naturali significatione accepto, secus inspecta lata, & generali juris interpretatione sub qua quacumque emolumenta comprehendit, verius est.*
- 23 *Referuntur D. D. pro superiori principali resolutione resolventes.*
- 24 *Laudemium, ut emphyteusis fructum, usufructuario potius, quam proprietario debetur.*
- 25 *Et quidem pleno jure absque onere restituendi.*
- 26 *Laudemium est quid diversum, & separatim à re emphyteutica.*
- 27 *Non debetur inveni personæ proprietarij.*
- 28 *In alienationibus emphyteusis, & nova investitura concedenda utriusque proprietarij, & usufructuarij consensus requiritur.*
- 29 *Socius, vel condominus in jurisdictione communi nihil invito domino facere potest.*
- 30 *Ad redemptionem census, cujus uni proprietar, alij usufructus competit, utriusque citatio requiritur, & numer. 31.*
- 31 *Inferuntur aliqua notabilia ad praxim ex superiori principali resolutione: fructuario nempe, emphyteusis laudemium, & ejus fructus debetur.*
- 32 *Vxori usufructuaria omnium bonorum laudemium præstandum.*
- 33 *Idem in Principatu Cathalonie in viduis, quibus ibi speciali consuetudine, usufructus, aut tenuta in bonis pramortui viri conceditur, quousque pro dote, & sponsalibus ipsis satis fiat.*
- 34 *Competit quoque laudemium marito ex emphyteusi dotali.*

Habet

- 35 *Habet tunc etiam investiendi jus.*
- 36 *Pari quoque usufructuario adventitiorum filij laudemium ex emphyteusi adventitia exolvendum.*
- 37 *Limitatur casu, quo ea conditione emphyteusis filio sit relicta, ne ad patrem usufructus perveniat.*
- 38 *Possessor majoratus laudemium ex emphyteusi majoratus, ut ceteros fructus, lucratur.*
- 39 *Plura remissivè de materia laudemij, qua actione, & ex quibus alienationibus, & an ab acquirente, vel ab alienante solvi debeat, & ad alias questiones?*
- 40 *Questio secunda hujus capituli circa relevium, an fructuum appellatione comprehendatur.*
- 41 *Prænotantur aliqua pro clariori hujus questiois resolutione, cum num. seqq.*
- 42 *Relevij servitium quo jure introductum? cum num. seqq.*
- 43 *Antiquitus dominus directus feudi investituram gratis præstare tenebatur.*
- 44 *Relevij servitium quid extrinsecum à natura feudi esse, nec aliter deberi, quam in investitura exprimitur.*
- 45 *Contrarium alij, imò relevij, & adhoc onus virtualiter sub juramento fidelitatis comprehendit.*
- 46 *Laudatur Dom. D. Franciscus Ortiz Cortés supremi Italie Senatus dignissimus Regens.*
- 47 *Relevium consuetudine saltem introductum, & plura de hac consuetudine apud omnes Nationes recepta.*
- 48 *Apud nos quoque per Magnates, & alios dominos Titulatos oppida, vel officia ex donationibus Regijs possidentes, relevium Fisco Regio exsolvitur, sive alio nomine Media anata.*
- 49 *Consuetudinem hanc, tamquam contrariam, juri communi feudorum, & nimis viciosam gravantem, improbam, & iniquam vocant Doctores feudista.*
- 50 *Sic videtur, ut odiosa, accipienda.*
- 51 *Pactis etiam adjici potest hoc onus relevij, in prima concessione feudi, seu investitura inter dominum, & vassallum inito.*
- 52 *Similiter ex eodem pacto relevium minui, aut omnino tolli potest, sive feudum franchum, remanere efficit, ut si feudum franchum, aut liberum concedatur, & num. 54.*
- 53 *Relevij quantitas in Regno Neapol. est medietas fructuum illius anni, quo feudatarius moritur.*
- 54 *An verba Ifernij, & aliorum Feudistarum, illius anni, taxativè, vel potius demonstrativè intelligi debeant? ita quod, nullis perceptis fructibus in illo anno, computatio ex precedentium fructibus ad liquidationem relevij fiat, vel non? late differunt, cum duob. num. seqq.*
- 55 *Vassallus ratione relevij, utrum generis, vel speciei debitor sit?*
- 56 *Quid saltem aliquibus fructibus in illo anno perceptis?*
- 57 *In Gallia, Germania, Anglia, Sicilia, & alijs Provinciis, qua quantitas pro relevij onere ex solvatur?*
- 58 *In aliquibus equis, vel alia res pro relevio penduntur.*
- 59 *Relevium dicitur à relevando, & quare? cum duob. num. seqq.*
- 60 *Solvitur à successore in feudo ob renovationem, aut confirmationem antiqua investitura.*
- 61 *Pro prima investitura non debetur.*

- 62 *Solvitur quoque in recognitionem recti dominij.*
- 63 *Non penditur pro qualibet nova successione, sed quoties per mortem prædecessoris succeditur.*
- 64 *Contra si ex contractu, ut ex feudi reservatione, seu renuntiatione, senora fraude, quis succedat.*
- 65 *Plura remissivè circa conjecturas, quibus hæc fraus præsumatur.*
- 66 *Resolvitur affirmativè principalis hujus capituli questio, an in fructu habendum sit, necne.*
- 67 *Relevium laudemio assimilatur.*
- 68 *Resolvitur quoque affirmativè tertia principalis questio, circa adhoc servitium, ut etiam similiter in fructu sit.*
- 69 *Adhoc emolumentum fructuario directi dominij, non proprietario competit.*
- 70 *Est certa præstatio, qua fit, quotannis domino directo, feudi occasione, vel propter feudum.*
- 71 *Adhoc nomine specialiter sumpto, venit servitium pecuniarum pro servitio personali per feudatarium alias solvendum.*
- 72 *Servitium personale servienti, seu domino directo coadjuvandi in bello per feudatarios exhibendum ad adhoc servitium, sive pecuniariam contributionem communiter apud Feudistas, est redactum.*
- 73 *Adhoc nomine, in genere hoc servitio sumpto, qualibet præstatio pecuniaria, aut vassallorum obventiones sive adjutoria comprehenduntur.*
- 74 *In præsentis de adhoc servitio in specie tractatur.*
- 75 *De alijs donativis, sive obventionibus vassallorum, an etiam in fructu? remissivè.*
- 76 *Adhoc servitio est simile apud nos servitium vulgo de Lanças, nuncupatum, quod vocamus, & similiter etiam à Magnatibus, & alijs Proceribus nostri Regni Regi penditur.*
- 77 *Subrogatur etiam hoc lancearum servitium loco servitii personalis, quo adstringantur hujus Regni Domini Titulati jurisdictionesve, aut oppida ex Regijs donationibus possidentes.*
- 78 *Tenantur etiam exhibere hoc servitium Episcopi, aliæque persona Ecclesiastica jurisdictiones, aut oppida, Regia liberalitate habentes.*
- 79 *Notri servitii lancearum origo, unde sumpta?*
- 80 *In principio personale habebatur, hodie reale, & ad annuas pensiones pecuniarias redactum, ibidem cum num. seqq.*
- 81 *Princeps pro ejus solutione omnibus creditoribus, quantumvis antiquioribus preferendus.*
- 82 *Transcunt cum hoc onere oppida privati à Rege concessa, ibid. m.*
- 83 *Similiter adhoc servitium apud Feudistas onus reale reputatur.*
- 84 *Transit in quemlibet feudum, aut rei feudalis possessorem.*
- 85 *Feudi possessor tenetur adhoc servitio non solum pro tempore, quo possidet, sed pro præterito.*
- 86 *Facta feudi concessione, Fisco super ejus fructibus tacita, & expressa hypotheca competit.*
- 87 *Debetur respectu feudi fructuum teneturque idem quilibet eos percipiens.*
- 88 *Diminutis fructibus, vel è contra auctis, minuitur quoque, vel augetur adhoc, aut relevij onus, & numero 92.*
- 89 *Castro absque fructibus concessio, relevium, vel adhoc non debetur.*
- 90 *Remittuntur etiam hæc onera propter sterilitatem fructibus feudi contingentem.*
- 91 *Concluditur idem in nostro servitio lancearum, ut similiter reale sit.*

Periscantur lancearum servitium, & ad hoc onus, ibidem.

Servitium lancearum ab alio, ut antiquiori, originem sumpsit ibidem, & num. 97.

96 Majoratus, Ducatus, Comitatus, & similia dignitatum illustrata in nostra Hispania ad instar feudorum fuerunt instituta, & si non in totum asservata.

98 Quid antiquius ad hoc servitium apud Feudistas fuerit?

99 Ad alias quaestiones remissive circa laudemij, relevij, & ad hoc materiam.

UT majori claritate praesens quaestio circa laudemium, scilicet, relevium, & ad hoc, resolvi possit, & an istae res, seu emolumenta inter fructus emphyteusis, aut feudi quoad directum dominium, haberi debeant, necne? dilucidius cognoscatur, de unoquoque ex his emolumentis separatim, ac dist. necesse suo ordine tractabo.

Et primo, quoad laudemium pro in jori claritate quaestiones, praenotandum est, laudemium esse certam partem pretij, quae in contractibus, & alienationibus emphyteuticis, aut censualibus pro nova investitura, seu assensu domino directo solvitur, quae quidem portio jure codicis ad quinquagesimam partem pretij taxata invenitur, constat ex l. fin. Cod. de jur. emphyteut. §.

Quia tamen lege non obitante ejus quantitas augetur, aut in juri potest, & esse alia major, aut minor pretij pars juxta pactum in prima concessione adjectam, aut eo cessante juxta etiam loci contractus, seu Provinciae consuetudinem, quae semper in eius solutione attendenda est, ut ex antiquioribus omnia praedicta docent Cassin. in consuetud. Burgund. rubr. 11. §. 1. verb. Lot, num. 2. Ramin. conf. 38. num. 21. cum sequentibus, Bertrand. conf. 192. num. 4. volum. 3. part. poster. Barbat. conf. 127. num. 54. & 56. lib. 2. & conf. 137. à n. 39. & conf. 161. num. 61. Menoch. conf. 44. n. 3. Bertrand. de argent. laudem. §. 55. cap. 5. Amad. de Pont. quaest. laudemial. quaest. 13. & ad eum B. meard. not. 4. ultra quos alij per Gratian. discept. forens. cap. 180. num. 2. Franc. Marc. decis. 612. Ripol. variar. resol. cap. 7. num. 391. ubi alios refert Arg. ff. Barbo. in collect. ad cap. potuit. de locat. & conduct. num. 18. & 19. cum aliis pluribus. Nger de laudem. part. 1. quaest. 3. per tot. §. in quibus latissime invenies varias locorum, & provincialiarum circa quotam laudemij, consuetudines, & quod in aliquibus tertia, quarta, quinta, decima, aut vigesima, ut apud nos, solvitur, quaeve consuetudo sit attendenda an loci, vel rei sita, vel contractus: & ad alias plures circa hanc consuetudinem quaestiones late, & cum pluribus ultra relat. Niger. di. quaest. 3. & per 6. artic. sequent.

Hoc igitur laudemium an inter emphyteusis, aut census perpetui, fructus reputetur, & consequenter an ad fructuarium pertineat, necne? solet ab aliquibus dubitari.

Primo negativa sententia fundari posse, videtur ex eo, quod in ipso fundo emphyteutico non nascatur, nec ex eo immediate proveniat; quare ex l. item si fundi 10. l. arbores 6. ff. de usufr. l. usura pecuniae 1. §. 1. ff. de verb. signific. & aliis jurebus ponderatis supra, in hac parte cap. 3. ex numer. 1. & 8. & aliis ex quibus nihil aliud in fructu esse, quam quod in fundo nascitur, probari videtur; quare idem in praesenti quaestione circa laudemium dicendum, videbatur, nullo modo id in fructu reputari debere.

Secundo haec negativa sententia fundari potest ex quo aliqui laudemium non ad usufructuarium emphyteusis, sed potius ad proprietarium spectare, asserunt, quasi fructus ipsius emphyteusis non sit; nam alias si

fructus esset, absque dubio ad fructuarium pertineret.

Quod autem non ad fructuarium, sed ad proprietarium, pertineat laudemium ex praedicto etiam primo fundamento probari, posse, videtur; quia nimirum non ex ipsis corporibus emphyteusis, sed potius aliunde laudemium provenit, si quidem pro laudatione, approbatione, seu assensu in alienatione emphyteusis per dominum directi domini praesto laudemium deberi, dicunt Alvaror. in cap. 1. §. Illud quoque, colum. 3. vers. Illud quoro, de prohib. feud. alien. per Federic. Barbat. conf. 137. num. 2. Capua. conf. 27. num. 20. & 21. Gabriel. conf. 84. num. 15. lib. 1. & conf. 88. num. 7. lib. 2. Pegner. decis. 136. num. 2. Fontan. decis. 281. num. 12. & 13.

Vel pro immixtione in possessionem novi emphyteute per dominum directum in fructuarium, ut voluit Solon. in lucerna laudem. praed. 4. num. 6. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quaest. 60. num. 1. & 3. Menoch. conf. 21. num. 166. & conf. 44. num. 1. Vincent. de Fin. h. decis. 121. numer. 7. Anton. Faber. de error. pragmat. eccl. §. 1. error. 1. in princ. Rodrig. de annis reu. lib. 2. quaest. 4. num. 14.

Vel pro nova investitura similiter à domino directo concedenda, iuxta Bertrand. conf. 2. numer. 2. Cassin. in consuet. Burgund. rubr. de feudis 3. §. 1. vers. Ovalis persone de fir. principal. & cum aliis Surd. conf. 202. num. 3. & 4. Ant. Guizar. decis. 8. num. 3. cum sequent. §. Quae etiam considerant, liborem, quem dominus in ea patitur, ut novum emphyteutam in actum, & naturalem possessionem induat, ut notant Cassin. in consuetud. Burgund. rubr. 11. de censibus publi. §. 1. vers. Lot, §. Ramonald. Jun. conf. 58. num. 38. & conf. 579. num. 20. Bertrand. conf. 3. part. 1. vol. 3. num. 33. & conf. 321. lib. 1. num. 1. & pluribus congestis Surd. decis. 31. num. 8. cum sequentibus, Paul. Christ. in consuetud. Mechlinens. tit. 10. art. 5. num. 7.

Vel in recognitionem, & in signum obsequij reverentis, ergo dominum directum per emphyteutam ad h. bardi, Goz. din. conf. 67. num. 13. circ. med. Ant. Faber. in Cod. lib. 4. tit. 43. de finit. 1. num. 18. & 22.

Quae ex praedictis cum laudemium non ex ipsi emphyteuti proveniat, sed à domino directi cura, & induit a personali in nova investitura, & aliis supra relat. causis solutionis adhibita, non solum inter fructus emphyteusis commutari non posse videtur: & consequenter, quod magis est, stantibus jure directi ipsius emphyteusis proprietario, & usufructuario, ad proprietarium, non verò ad fructuarium pertinere, dicendum videbatur.

Nam cum investitura, sit immixtio, in possessionem emphyteusis, & praedictae omnes cause solent omni laudemij, ex cura, & facto liberaeque voluntate domini directi, seu proprietarii dependant, absurdum videtur, illud deberi fructuario cujus adquisitio in mera voluntate proprietarii est posita: Maxime cum, & in alienationibus emphyteusis, cujus usufructus alieni debetur, jure confirmandi alienationes, invetiendi, & recipiendi novum emphyteutam ad proprietarium spectat, & omnia supra dicta per eum fieri debere asserant arg. l. usus, §. fin. ff. de furt. l. si quis mihi bona 25. ff. de co. nre. hered. Guid. decis. 477. num. 1. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quaest. 66. num. 13. vers. Proprietarius, qui debet laudari. Bellon. conf. 6. num. 18. Renat. Chopin. de legibus Andium. lib. 1. cap. 4. num. 3. Burg. de laudem. part. 1. inspect. 4. num. 20. cum sequentibus, Sallon. in lucerna laudemial. Cellul. 2. numer. 16. Anton. Faber. in Cod. lib. 4. tit. 23. de usufr. diffin. 6. & tit. 43. de jur. emphyte. diffin. 46. Marc. decis. 60. part. 1. Silvester

Silvester. in summ. verb. Emphyteusis, quaest. 2. Borrel. de Magistr. lib. 4. cap. 2. numer. 143. & in summ. decis. de laudem. num. 46.

16 Quibus, & aliis rationibus per DD. adductis, difficultas redditur nostrae quaestiones resolutio, ut agnoscunt Oldrad. conf. 24. Cald. de extrin. emphyte. cap. 16. num. 15. Blancard. ad Amad. de Pont. de laudem. not. 20. & eam indecisam reliquit Paul. de Monte Pico in l. Titia, §. Titia, num. 128. ff. de legat. 2.

17 Et in expresso quod ad fructuarium laudemium non pertineat quasi emphyteusis fructus non reputetur, sed potius ad proprietarium, tenet Peralta in di. l. Titia, §. Titia, num. 9. in fin. de legat. 2.

18 Sed his nihilominus non obstantibus ex veriori, receptiorique opinione dicendum est: laudemium inter fructus emphyteusis, seu apud nos census perpetui, connumerari debere.

19 Quae affirmativa opinio ex eo fortissimo, & unico fundamento probatur; quia nimirum laudemia sunt certae praestations in suo genere tempore alienationum renascentes, ad elegantem doctrinam Bart. in l. fin. ff. solut. matrim. & ad dicta circa renascentia sup. cap. 3. fin. & quae infra ad similia dicam.

20 Et quamvis in ipso fundo non nascantur, nec ex eo immediate, proveniant; attamen mediate, & ejus occasione percipiuntur, quod sufficit, ut quodlibet emolumentum (licet improprie) fructus dici possit, ut latius probavi sup. cap. 3. à num. 8. & consequenter nostrum etiam laudemium inter emphyteusis fructus connumerabitur.

21 Nec obstat primum argumentum pro contraria opinione supra adductum ex di. l. item si fundi, ff. de usufruct. di. l. usura pecuniae 1. §. 1. ff. de verborum signific. quae intelligendae sunt de fructibus proprie, & in sua stricta, & naturali significatione acceptis, qui non aliter quam ex terra nasci, & ex ipsa re immediate provenientes dicuntur, secus verò improprie, & lato modo verbo Fructus accepto, quia tunc, & omne commodum mediate, vel immediate ex re, vel occasione rei proveniens fructuum appellatione comprehenditur, ut latius, & expresso ad praedictatum, & similitum legum interpretationem supra dixi cap. 3. tot. ubi maxime in num. 1. & 16. ponderatur, & declaratur pro doctrina ista, & resolutione di. l. item si fundi, de usufruct.

22 Et in nostro laudemio quod absque dubio fructuum appellatione comprehendatur, docent Oldrad. in celebri ad rem conf. 24. quem omnes ut antagonistam referunt, & sequuntur Bald. in l. si traditio 4. Cod. de action. empr. Alexandr. in l. divorzio, §. Si vir, sub num. 8. ff. solut. matr. Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 17. vers. Et faire les fruits. num. 5. Menoch. conf. 66. à num. 76. & lib. 1. de prasum. prasumpt. 142. num. 22. Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 43. de jur. emphyte. diffin. 1. numer. 17. & diffin. 4. num. 2. & diffin. 30. numer. 1. & cum aliis diffin. 46. per tot. Jul. Clar. lib. 4. sentent. §. Emphyteusis, num. 5. Amadæus de Pont. in quaestione laudem. quaest. 20. num. 3. bene Fontanel. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 5. à numer. 41. cum aliis pluribus Niger. de laudem. tom. 1. quaest. 13. per tot. & plures refert, à num. 43. & noviter, licet paucis relat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 14. à num. 1. Barbo. in appellat. verb. Fructus, num. fin. & numer. 6. Ubi pro contraria Vincent. de Franch. adducit sed male, quia non in laudemio, sed in aliis proventibus loquitur: bene Cyriac. controuv. 397. à numer. 6. in quibus plures ex antiquioribus congestos invenies, licet ipsi noviores Modernos non referant.

Nec etiam obstat, quod aliqui voluerunt nimirum laudemium proprietario, non usufructuario deberi, quasi inter fructus non connumeretur; ut supra pro secundo fundamento dixi; quia imò potius ex veriori, & communissima sententia dicendum est, laudemia, ut emphyteusis fructus ad ejus fructuarium, proprietario excluso, pertinere, ut docent ultra Alexand. Menoch. Amad. de Pont. Julium Clar. & alios ex supra relat. ex di. l. Oidrad. conf. 24. Tiriquel. de retract. lignag. in fin. tit. num. 16. Guid. Papa decis. 477. num. 2. Franc. Marc. decis. 605. part. 1. Peregryn. de fideicom. articul. 10. num. 6. Surd. conf. 57. num. 25. & decis. 31. num. 11. & 12. † Ubi quod ideo procedat quia laudemium est quid diversum, & separatum ab ipsa re emphyteutica, & sic, diverso jure ab ea judicari debet.

Et hanc resolutionem communiter, docent Sesse decis. 63. num. 3. tom. 1. Arifmin. Tepar. variar. sent. tit. de laudem. col. 1. fol. 97. Parid. de Pur. Bellon. Bellacomb. Alciat. Redean. Cravett. & alii congesti, & sequuti per Mar. Burgun. de laudem. part. 1. inspect. 4. sub num. 8. Guttier. de tutel. part. 3. cap. 24. num. 10. optimè Anton. Faber. in Cod. di. lib. 4. tit. 43. diffin. 46. & lib. 3. tit. 26. de usufruct. diffin. 6. † Ubi doctè, & quod pleno jure absque onere restituendi laudemium usufructuario, competat Girond. de Gabell. 2. part. §. 2. num. 23. fol. 50. & ex Albric. Jallon. Guilielm. Bened. & Laurent. Pinnu. Petr. Costal. & alii Castill. de usufruct. cap. 36. num. 45. Fontanel. decis. 205. num. 12. & melius de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 5. à num. 41. & post istos, eis tamen non relatis, noviter Paul. Christianus ad consuet. Mechlin. tit. 11. artic. 29. num. 6. Ripol. variar. resol. cap. 7. num. 263. & seqq. & noviter Carol. Anton. Blancard. in suis notis laudemialibus ad Amad. de Ponte de laudem. not. 20.

Qui ultra alios optimè opinionem istam tueri adversus aliquos Modernos contrariam sententiam sectantes, & asserentes, laudemium intuitu personae, non verò intuitu rei deberi, & proinde ad proprietarium, non autem ad usufructuarium spectare, probare, nituntur, sed male, ut ipse Blancard. defendit, & cum aliis Mar. Giurb. in consuet. Messan. cap. 7. gloss. 16. part. 1. num. 8. & idem docet Niger. de laudem. tom. 1. quaest. 13. per tot. & à num. 43. Molin. de justit. & jur. Silvestr. Sallon. Cald. Pereyr. Marescot. Camill. de Medicis, Molfes. Peguer. & alios infinitos refert, & num. 42. Peraltam contrarium sententiam refutat, & nostram Molinam quem pro Peraltae opinione stare ait in lib. 1. de primogen. cap. 22. num. 12. sed minus rectè cum imò potius nostram opinionem, Peralta rejecto, ibi sequatur, & cum etiam noviter sequitur Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 14. num. 4. Franc. Niger. Cyriac. controuv. tom. 2. cap. 397. à num. 6. quos tam plures lata manu congesti, quia per nullum ex Modernioribus ceteros congestos invenies, licet apud eos plures alij ex antiquioribus referantur, quos consulo omisi, cum eos referentes referre, sufficiat.

Nec iterum obstant, vel aliquid pro proprietario faciunt supra adducta nimirum quod intuitu personae, non verò intuitu rei laudemium debeatur, id est, ratione novae immixtionis, investiturae, seu assensus, vel similis facti per dominum directum expediendi, vel etiam per proprietarium, in quo & directum dominium residet, non per usufructuarium, ad quem jus investiendi, & similia non pertinere asserunt DD. supra ex num. 10. & 14. relat.

Quia imò etiam ex veriori sententia in emphyteusis alienationibus, & in nova investitura utriusque tam usufructuarii, quam proprietarii consensus requiritur, ut exemplo jurisdictionis, vel alterius

terius rei communis, in qua nullus ex sociis aliquid, altero invito, facere potest, docent ad rem Oldrad. *conf.* 30. *numer.* 7. Guillielm. *Benedict.* in *cap. Raynuntius*, vers. *Cetera bona, de testament.* num. 3. & vers. *Semel tamen*, ubi per Parlamentum Tolosanum, decisum refert, bene Amad. de Ponte in *quest. laudemial.* *quest.* 10. ubi dilite questionem disputat, & contrariam opinionem solum proprietarii consensum exigi asserentem recte rejicit, idemque docent Castill. *de usufruct.* *dict.* *cap.* 36. *numer.* 4. Giurb. *ad consuetudin.* *Messan.* *cap.* 7. *gloss.* 16. *part.* 1. num. 8. in *fin.* ubi Amad. & alios refert, & optime id resolvit, contraria opinione rejecta, N. ger. *de laudem.* *tom.* 1. *quest.* 14. *a num.* 34. & 48. ubi late per tot. duas contrarias opiniones aliquorum asserentium proprietarii solum assensum requiri, & aliorum usufructuarii dumtaxat necessarium esse, bene refutat.

30 Quod, & manifeste comprobatur exemplo redemptionis census, cujus proprietates penes unam, & usufructus penes alterum residet; nam si redimi in creditorum concursu, vel aliter tractetur utriusque etiam interventum, seu citatio proprietarii, scilicet, & usufructuarii requiritur, ut cum aliis pluribus docent Tiraquel. *de retract.* *convent.* §. 1. *gloss.* 6. *num.* 19. Petr. Foller. *in pragmat. de censibus*, verb. *Instrumentum gratis pro consimili pretio*, Bonius in *tract. de censibus*, *part.* 2. *num.* 105. Felician. *Solis eod.* *tract.* *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 7. Cencius *eod.* *tract.* *quest.* 109. *numer.* 64. cum sequentibus, ubi num. 67. per Rotam decisum refert, & ex priori, & receptori sententia idem resolvit, Dom. Silgad. in *labeo.* *part.* 1. *cap.* 27. *a num.* 10. ubi *a num.* 5. Avend. in *Selfe*. Giurb. *Intrigl.* & Gratian. contrarium asserentes bene refutat, quorum primi solum usufructuarii, duo vero ultimi, proprietarii dumtaxat interventum requiri, asserunt, & num. 18. idem docet si de viribus census disputetur, ut tunc etiam uterque usufructuarius, & proprietarius citari debeant.

31 Ex quibus firmum remanet, laudemium inter fructus emphyteusis repatari, & consequenter cuilibet fructuario absque dubio deberi.

32 Ex qua verissima nostrae questionis resolutione aliqua notabilia ad praxim breviter inferam.

33 Primò inferitur, uxori usufructuarie omnium bonorum per maritum relictae laudemium emphyteusis in hereditate repetere, ut fructus ipsius emphyteusis, deberi, ut in specie docent Cassan. in *consuet.* *Burgund.* *rubr.* 4. §. 6. vers. *Pour en jouir*, in *fin.* Hyppolit. *Rimind.* *Jan.* *conf.* 481. *numer.* 123. in *fin.*

34 Et similiter in Principatu Cathalonie, cum viduae ex speciali Regni constitutione, & post annum luctus tenuta in omnibus bonis praemortui viri concedatur, ita ut eorum fructus lucretur, quousque pro sua dote, & sponsalicio ipsi satis fiat, ut docet Fontanel. *de pact. nupt. claus.* 7. *gloss.* 3. *part.* 5. *a num.* 37. huic etiam viduae, ut usufructuarie, laudemium emphyteusis hereditarie tanquam fructus competit, ut docet idem Fontan. *a num.* 41.

35 Et marito, ad quem rerum dotalium fructus pertinent, laudemium etiam emphyteusis dotalis spectare, docent Boer. in *consuetud. Bituric.* *tit. des fruits des siez*, *gloss.* 1. in *fin.* Franc. Marc. *decis.* 603. N. ger. *de laudem.* *tom.* 1. *quest.* 13. *num.* 45. Barbat. *de divis. fruct.* *dict.* *part.* 1. *cap.* 14. *num.* 7.

36 Qua & jus investiendi habet, & recognitio, & fidelitas ei est praestanda, ut in feudo dominante in dote d. to. docet Rosenth. *de feud.* *cap.* 6. *concl.* 63. *num.* 5.

37 Item & patri usufructuario adventitiorum filii

laudemium ex emphyteusi adventitia, ut ipsius fructus, debetur, non vero filio proprietario, Amad. de Ponte in *quest. laudemial.* *quest.* 20. Franc. Marc. *dict.* *decis.* 603. Valasc. *de jur. emphy.* *en.* *quest.* 38. *num.* 28. Ascan. *Clement.* *de patr. potest.* *effict.* 2. *num.* 27. & 34. & alius congestis Barg. *de laudem.* *quest.* 6. *inspelt.* 4. *num.* 23. Pat. Molin. *de justit.* & *jur. tract.* *disputat.* 4. *num.* 21. Silveste in *summ.* verb. *Emphyteusis*, *quest.* 22. & ex Marefor. Tiraquel. *Memo.* 1. *Hypoth.* *Rimind.* *Gid.* *Pap.* & & alius pluribus Giurb. *ad consuetud.* *Messan.* *cap.* 7. *gloss.* 16. *part.* 1. *num.* 8. N. ger. *de laudem.* *dict.* *quest.* 13. *num.* 44. & 45. Barbat. *dict.* *cap.* 14. *num.* 8. qui num. 9. ¶ Cum tamen ut non procedat in casu, quo emphyteusis filio ea condicione relinquatur, ne ad patrem usufructus perveniat, ex *auth. excipitur*, *Cod. de bon. qua liberis*, & in specie *Auth. de effict.* 2. *numer.* 14. Cavilcan. *de usufruct.* *mulier.* *relict.* *a num.* 1-9. Dilect. *de artic. testament.* *tit. de legat. cau.* 10. *num.* 1. de quo articulo, & materia *auth. excipitur*, dicam plenius in *part.* 2. *cap.* *ex num.* 69. Ubi maxime an & quando haec prohibitio in usufructus non tantum jure, sed etiam in commodum tunc, sit intelligenda.

Item & possessori maioratus absque dubio laudemium emphyteusis majoratus debetur, quia & ceteros omnes fructus majoratus lucretur, & ab eo investitura per novum emphyteutam, vel cenariam est impetranda, & similiter alienationis per istos factas approbare debet, ut ex Oldrad. & Tiraquel. *notat D. Molin.* *lib.* 1. *de prim.* *cap.* 21. *num.* *fin.*

Pura autem qui de materia laudemii bene voluerit, qua actone, & ex quibus alienationibus, & an ab acquirente, vel ab alieno solvi debet, & ad alias plures questiones, adit, ultra M. num. Burg. Georg. Faniz. Peguer. Amad. de Ponte. Franc. Sollona, qui integros tractatus de laudemio scripserunt Anton. N. ger. *eod.* *tract.* qui latissime, & docte noviter post omnes merita absolvit, plenè *B. Anchi.* in *Addition.* *ad Amad. de Pont.* *Bor el.* in *summ.* *decis.* *iv.* §. *de laudemio*, *R. pol.* *var. resolut.* *cap.* 7. *de jur. emphy.* *a num.* 26. ubi latissime ad plures questiones usque *a num.* 30. Redoan. *de reb. non alienand.* *quest.* 11. *cum sequent.* *Ant. Faber.* in *suo Cod.* *lib.* 4. *tit.* 43. *de jur. emphy.* *diffin.* 2. §. 23. & 18. *cum sequentib.* & *diffin.* 46. & 55. *cum pluribus sequent.* usque ad *fin.* *Jul. Clar.* *lib.* 5. *sentent.* §. *Emphyteusis*, *quest.* 23. ubi *Addit.* la è August. n. *Burbei.* in *colle.* *ad cap. poruit.* *de locat.* & *condict.* *num.* 15. *cum sequentib.* *Stephan. Gratian.* *disceptat. forens.* *cap.* 180. & 377. *Barbat.* *de divis. fruct.* *part.* 1. *cap.* 14. *a num.* 1. late *Arismin.* *Teapat.* *variar. jur. sentent.* *tit. de laudem.* *fol.* 97. *b.* & novissime ad plura Joann. Baptist. *Ventrigl.* in *prax. rer. notabil.* *annot.* 39. §. 1. *a num.* 12. *cum sequentibus*, & ad aliqua *Additio prim.* *ad Molin.* *dict.* *lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 12. Franc. Rosc. in *respons. legal.* *cent.* 2. *resp.* 77. in quibus latissime laudemii materiam explicatam invenies, pluribus aliis Doctoribus plene congestis.

Quibus ita de laudemio resolutis, proxima est altera questio de relevio, seu servitio feudali in principio hujus capituli proposita, an etiam fructuum appellatione comprehendatur?

Cujus resolutio, ut clarius pateat, aliqua prius de relevio materia praenotanda sunt, ne alias terminis ignotis procedendo, obscurior questio reddatur.

Et in primis quod originem, sive primam relevii introductionem praenotandum est, quod licet in consuetudinibus antiquis feudorum, & eorum jure communi attentio, relevium incognitum esset, ut notant

Isern. in *cap.* 1. §. *Similiter*, *n.* 16. in *addit. de Capitul. Conrad.* & in *cap.* 1. §. *Sed etiam res*, *n.* 15. 16. & 17. per quos fiat investitura, & cum aliis Camil. de Curt. in *sua resolut. feudal.* *cap.* 3. *n.* 44. & 45. quae extat in *tom.* 1. *resolut.* *Anton. de Marin.* in *fin.* & novissime cum aliis Gizz. in *observation.* *decis.* 92. *Capyc.* *Latr.* *a n.* 1.

44 Ita ut antiquitus feudi dominus investituram gratis praestare teneretur, nulla mercede, aut servitio à vassallo accepto, ut ex Bald. in *cap. qua in Ecclesiarum*, *numer.* 36. notant communiter omnes Feudistae Schrader. *de feud.* *part.* 6. *cap.* 3. *n.* 24. Jacobin. de Sanct. Georg. *investit. feudal.* *verb.* *Qui quidem investiti*, *n.* 58. Henric. Rosent. *de feud.* *cap.* 6. *tit.* *quib. mod. feud. acquir.* *concl.* 66. *n.* 3. ubi plures in *Addit.* *Camill. Borrell.* in *summ.* *decis.* *tit.* 38. *de relevio*, *n.* 2. & 3. *Marin. Frecc.* *de subinfeud.* *lib.* 2. *auth.* 3. *fol.* 182. & ex *Capyc.* *Camerat.* *Gudelin.* & aliis Feudistis *Andr. Capan.* *de jur. relev.* *part.* 1. *quest.* 1. *a n.* 3. *Camill. de Curt.* in *dict. resol. feud.* *dict.* *cap.* 3. *n.* 46. *Anton. Guizzar.* *decis.* *Neapol.* 8. *n.* 3. ubi plures congerit ejus *Addition.* *n.* 6. & cum aliis *Andr. Capan.* *dict.* *quest.* 1. *a n.* 5. ubi de totius Europae consuetudine circa solutionem relevij testatur, & idem *Camill. Borrell.* in *summ.* *decis.* *tit.* 38. *a n.* 3. ubi de ejus obervantia in Gallia, & apud plerasque gentes, & nationes Christianas, idem testatur, & cum aliis *Franc. Maria Prat.* *dict.* *observat.* 8. *a n.* 10. & post eum alios cumulatim *Gzz.* in *observation.* *ad decis.* *Cap. Latr.* 92. *a n.* 1.

45 Quorum plures etiam consequenter addunt, relevij onus, sive servitium quid ex rursus à natura feudi esse, nec aliter deberi, quam si investitura exprimator, ut ex expressa doctrina Iserniae in *cap.* 1. §. *Hujus autem generis*, *n.* 9. *tit.* *ex quibus causis feud. amittatur*, tenent Rosenthal. *Camill. de Curt.* *Capan.* & alij ex *relatis supr.* & per *Prat.* in *locis citat.* ultra quos etiam alios congerunt *Capiblan.* *de Baron.* *tom.* 1. *super pragmat.* 8. *n.* 6. *Giurb.* *de feud. praesud.* 2. *num.* 31. & 49.

46 In quo tamen articulo alij plures gravissimi Doctores Feudistae contrarium tenent, imò relevium, sive servitium personale, serviendo domino directo in bello, cujus loco relevij, & ad hoc servitium subrogatur, de natura feudi venire, inesseque virtualiter juramento fidelitatis, sive de incolomi, aut tuto servando domino, tenent contra Iserniam ex Joanne Antonio Canecio in *extravag. si aliquem*, verb. *Sub onere*, *fol.* 254. *ex n.* 4. *Martin. Landenf.* & *Præposit.* in *cap.* 1. *ex quib. caus. feud. amittatur*, *Lofred. conf.* 1. *n.* 118. *Intrigliol.* in *centur. feud.* 1. *question.* 9. *n.* 141. *Schrader.* *de feud.* *part.* 6. *cap.* 6. *ex n.* 3. *Joseph. Cumian.* in *cap. si aliquem*, verb. *Servitij consueti*, *n.* 58. & 62. *Marin. Frecc.* *tractat. de subfeud.* *Baron.* 5. *authorit.* *n.* 8. *fol.* 198. *Petr. Gregor.* *de concessio. feud.* *part.* 1. *quest.* 11. & *part.* 8. *quest.* 2. *Curtius in tract. feudor.* *part.* 3. vers. *Undecimo limita*, *Georg. rep. feud.* *cap.* 56. *a n.* 40. *ad 57.* *Camerat.* *ad l. Imperialem*, *fol.* 34. *litter.* C. & K. & novissime in hac sententia residet doct. ssumus Cardinal. Joann. Baptist. *Luca in theatr. veritat.* in *tract. de feud. discurs.* 11. *n.* 11. vers. *Tenenies*, qui loquens in feudis Regni Siciliae, in quorum investituris, licet nullum, ut in plurimum, servitium exprimi dicat, adesse tamen virtuale sub juramento fidelitatis resolvit.

47 Quam etiam sententiam plenissime validissimis fundamentis, & rationibus fundat *Dom. D. Franciscus Ortiz Cortes*, vir quidem omni litteratura ornatissimus omni prudentia praecellens, insigni animi probitate, summaque integritate admirabilis, tot meritis in Supremo Italiae Senatu dignissimus Regens, in docta allegatione, quam in eodem Senatu Fiscali munere fungens edidit in *causa super caducitate Principatus Pomblinensis*, vel saltem relevij ad hocque servitio *Regio Fisco solvendo*, *artic.* 2. *per tot.*

48 Sed quidquid de jure in hac questione resolvendum sit, consuetudine tamen universalis apud Feudistas receptum est, relevij, necnon, & ad hoc servitium

per feudatarium domino directo solvendum: in ad hoc necessaria praestatione videndi, ultra plures ex proxime ad relevium referendis, qui etiam in ad hoc servitium loquantur, alij quos infra referam: in relevij vero servitio per novum feudatarium post mortem antecessoris exolvendo, testantur de hac consuetudine, plura etiam circa eam ad praxim afferentes *Andr. de Isern.* in *dict.* *cap.* 1. §. *Similiter*, *de Capitul. Conrad.* *Petr. Nicol. Moz.* *de substantial. feud.* *n.* 29. vers. *Itaque subinfertur*, *Franc. de Amicis de feud.* §. *Ex hac Theorica*, *n.* 1. *fol.* 50. & §. *Prodest*, *n.* 2. *fol.* 125. *Franc. Ponte conf.* 30. *n.* 39. *cum duobus sequentibus*, *Vincent. de Franch.* *decis.* 121. *num.* 6. & 7. ubi *Addent.* & aliis pluribus congestis *Camill. Borrell.* in *summa decis.* *dict.* *tit.* 38. *n.* 4. *Camil. de Curt.* in *dict. resol. feud.* *dict.* *cap.* 3. *n.* 46. *Anton. Guizzar.* *decis.* *Neapol.* 8. *n.* 3. ubi plures congerit ejus *Addition.* *n.* 6. & cum aliis *Andr. Capan.* *dict.* *quest.* 1. *a n.* 5. ubi de totius Europae consuetudine circa solutionem relevij testatur, & idem *Camill. Borrell.* in *summ.* *decis.* *tit.* 38. *a n.* 3. ubi de ejus obervantia in Gallia, & apud plerasque gentes, & nationes Christianas, idem testatur, & cum aliis *Franc. Maria Prat.* *dict.* *observat.* 8. *a n.* 10. & post eum alios cumulatim *Gzz.* in *observation.* *ad decis.* *Cap. Latr.* 92. *a n.* 1.

Quod etiam in nostro Regno solvitur per Magnates, & alios dominos Titularios oppida, aut castra, vel officia ex donationibus Regiis possidentes, quod apud nos vulgo *Media annata* dicitur, de qua mentionem fecit *Capan.* *dict.* *part.* 1. *quest.* 2. *n.* 7. ex *Garcia de expens.* *cap.* 13. *n.* 15.

Quam tamen consuetudinem tanquam contrarium juri communi feudorum, & nimis vassallos gravantem, omnes supr. relati improbam, & iniquam vocant, ut constat ex infinitis congestis, per *Capan.* *ubi supr.* & novissime *Prat.* *dict.* *observat.* 8. *n.* 11. & *dict.* 3. *part.* *discept.* *cap.* 21. *n.* 14. & 15. ubi de injustitia, & improbitate hujus moris testatur, cum *Marin. Ponte*, *Phil. Paschal.* & aliis ibi relatis, & cum aliis noviter *Gizz.* in *observat.* *ad decis.* 92. *cap. Latr.* *numero* 3.

Quare & stricte interpretandam, & restringendam asserit idem *Prat.* *dict.* *cap.* 21. *a n.* 4. & in *dict.* *observat.* 8. *a n.* 4. tanquam odiosam, & à feudo extrinsecam praestationem, ut ex aliis asserit *Capan.* *dict.* *quest.* 1. *n.* 4. & *quest.* 6. *tot.*

Quibus etiam adde quod sicut consuetudine relevium deberi diximus, ita, & fortius pacto in concessione, seu investitura prima feudi inter dominum, & vassallum inito hoc onus adjici potest, *Papon. arrest.* *Paris.* *lib.* 3. *tit.* 3. *arrest.* 3. *Schrader.* *de feud.* *part.* 6. *cap.* 3. *num.* 24. *Henric. Rosenthal.* *de feud.* *cap.* 6. *concl.* 66. *num.* 5. *tit.* *quib. mod. feud. acquir.* *Amad. de Pont.* *de laudem.* *quest.* 3. *num.* 1. *Capan.* *dict.* *part.* 1. *quest.* 1. *num.* 10.

Ut & è contra ex eodem pacto relevium minui, aut omnino tolli, ita ut feudum francum, & ab omni servitio liberum remaneat, ut in clausula feudi concessioni adjecta, quod feudum francum, & liberum sit, resolvant ex doctrina Iserniae in *cap.* 1. §. *Hujus generis*, *ex num.* 9. *ex quib. caus. feud. amittatur*, & ibi in additione. *Lipparol. Capic.* in *investitur. feud.* *verb.* *Feudorum genera*, vers. *Francum.* *feudum*, *fol.* mibi 209. & *decis.* 64. *numer.* 4. *Bald.* in *praesud.* *feudor.* *division.* 8. *Jasson.* in *eadem.* 8. *divis.* *num.* 123. *Joann. Andr.* *ad speculat.* *tit.* *de praescripionib.* in *rubr.* *Arein.* *conf.* 14. *Oldrad.* *conf.* 234. *Natta conf.* 600. *Camill. de Curt.* *tom.* 1. in *divers. feud.* vers. *Cum*

igitur, a n. 2. fol. 38. cum seqq. Cardinal. Tuschus *pract. conclus. lit. F. verb. Feudum, conclus. 139. num. 9. & 10.* Fran. h. *decis. 6. & 131.* Ponte *decis. 3. num. 21.* Jul. Clar. *receptar. sententiar. §. Feudum, quasi. 12.* Camill. Borell. *in summ. decis. lib. 1. tit. 34. de feud. n. 270.* Jacobinius de Franchis *in pralud. feudor. quasi. 2. a n. 192. ad 195.* Amadeo de Ponte *in quest. onib. laudemialib. quasi. 18.* Scipio Theodor. *all. g. 1. 50. n. 51.* Capan. *de jure adhae, quasi. 14. n. 12. & quasi. 13. n. 11.* Joann. Garcia *de expens. cap. 12. n. 35.* Moles *tit. de jure adhae, quasi. 4.* Ursinus *de successione feudor. part. 1. quasi. 8. artic. 1. n. 36.*

54 Imo, & si liberum tantum feudum concedi dicatur, ex quo verbum *Liberum*, idem ac *franchum* in feudibus investitis importare, tenent Capycius *in sua investitur. feud. vers. Feudorum genera, verb. Liberum, fol. mibi 210.* cum Joanne Andrea, & alijs *Ponte decis. 3. num. 5.* cum Curtio *part. 1. tractat. feud. cap. 8. & de potest. Prereg. tit. de assensib. Regis, §. 2. a num. 37. & 39.* Kollenh. *de feud. cap. 2. conclus. 59. num. 1. & 2.* Cardinal. Tuschus *pract. conclus. liter. L. verb. Libere, vel liberum, conclus. 335. n. 8.*

55 Hujus autem relevij servitium in Neapolitano Regno est medietas tractuum feudi illius anni, quo moritur feudatarius, ut ex And. de Isernia *in constitut. post mortem, in fin. dict. §. Similiter, vers. Sant relevia, de Capit. Conrad.* ubi etiam omnes Neapolitani, & notant reliqui Feudistae Marin. Freccia *de subfeud. lib. 2. author. 3. n. 5. & 28.* Vincent. de Franc. *decis. 121. n. 7.* ubi Addent. *Georg. alleg. 18. num. 23.* & cum alijs pluribus Camill. Borell. *in summ. decis. dict. tit. 38. num. 5.* Camil. de Medicis *conf. 18. n. 3.* Gazar. *decis. 8. n. 8.* & ex alijs Capan. *de jur. relev. dict. part. 1. quasi. 5. n. 17.* Camill. de Curt. *in resolut. feud. cap. 3. n. 46.* quae extat *in tom. 1. resolution. Anton. Marin. in fin. Joseph. de Rossa consult. 30. a numero 19.*

56 Quam tamen Andr. de Isernia & feudistarum communem opinionem notabiliter intellige, ut non specificè, & taxative ipsorum fructuum illius anni, quo feudatarius decessit, medietas debeatur, ita ut fructuum corpus sit in obligatione, & nullis natis, aut collectis, nihil pro relevio sit debitum, successoresque tanquam debitor speciei ab hoc onere liberentur: sed potius verba Iserniae *illius anni* demonstrative, & exemplificative intelligi debent, ut unum modum liquidandi relevium daret, & ut certa quantitas relevij magis demonstraretur, quam quod corpus fructuum ad ejus solutionem per ea designata censetur, cum & juxta ipsum Iserniam *in cap. 1. n. 14.* vers. *Item praestatur, tit. per quos fiat investitura*, quem sequuntur Vincent. de Franch. *decis. 121. n. 11. & ibi Addent.* & cum alijs Andr. Capan. *de jur. relev. part. 2. quasi. 13. n. 13.* relevium non in ipsis fructibus, sed in pecunia habito respectu ad ipsorum valorem solvi debeat.

57 Quare, cum juxta haec, feudi successor in solutione relevij debitor generis sit: juxta haec nullis fructibus perceptis in illo anno mortis feudatarii adhuc tamen medietas ista fructuum per eum solvenda erit, habita ratione valoris fructuum trium praecedentium annorum, ut eis conservatis unius fructuum aestimatio deducatur, & ejus medietas pro relevio in pecunia praestetur, ut in effectu licet non suis explicite, docent, ita doctrinam Iserniae, & praedicta ejus verba *illius anni, &c.* intelligendo Marin. Frecc. *de subfeud. author. 3. a num. 28.* Donat. Anton. Marin. *tom. 2. resolut. cap. 183. num. 3.* Andr. Capan. *de jur. relev. part. 1. quasi. 18. a numero*

7. ubi se ipsum intelligit *dam in dict. quasi. 5. numero 17.* simpliciter, & indistincte opinionem Iserniae docuit, quibus assentire videtur, Vincent. de Franch. *decis. 121. numero 9. cum seqq. & novissime Joseph. de Rossa dict. consultat. 30. num. 19. & 20.* Gizz. *in addit. ad Capit. Latr. in decis. 92. numero 7. & 8.*

Qui ex Theodor. & Reg. Moles distinguit inter casum, quo nulli fructus sunt percepti in anno, quo feudatarius decessit: vel in quo aliqui saltem colliguntur, ut in illo relevium juxta praecedentium annorum fructus solvi debeat: in isto vero medietas fructuum collectorum, in pecunia tamen solvenda sit, & ita per Consil. Neapol. decisum refert, idemque tenet Gavar. *decis. 34. a num. 2.* qui addit *in n. 5. & in decis. 33. a n. 16.* quod verba illa Iserniae *illius anni* commentitia sint, vitio Impressoris adjecta, & quod pro eis *minus anni* legi debeat juxta libros manuscritos ipsius Iserniae, de quibus, & illa lectura testatur. *Liffred. in cap. 1. vers. Non est simile, de relevio, colum. 3. in princ. verb. Veritas tamen est.*

In Gallia autem, Germania, Sicilia, Anglia, & alijs Regnis hujus servitij relevij quantitas variari solet, & etiam aliqua certa res pro eo in aliquibus Provinciis solvitur pro ut in eis extat consuetudo, ut docet Mastril. *decis. Sicil. 112. n. 8.* ubi quid in Regno Siciliae solvitur, in quo, & a alijs plura Regna, & Provincias Capan. *dict. quasi. per totum* ubi de varijs Regnorum consuetudinibus.

Et quod in aliquibus equis, vel alijs res pro relevio penduntur.

61 Dicitur autem relevium a relevando, quia dominium, cui solvitur, relevat Isernia *in dict. constitut. post mortem, & in dict. cap. 1. §. Similiter in ostenditiis, n. 3. de Capit. Conrad. Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. authoritat. 3. n. 3.* Intrigliol. *de feud. artic. 5. n. 629. centur. 2.* Petr. Gregor. *de concess. feudor. part. 8. quasi. 16. tit. de jur. relev. n. 2.* & cum alijs pluribus Camill. Borell. *dict. tit. 38. n. 7.* & alijs relatis, & sequenti per Capan. *dict. part. 1. quasi. 2. num. 5.* & per Prat. *observat. 9. a n. 1.*

62 Vel quia ipsum vassallum solventem relevat, quasi eum ob solutionem a pena duplicati relevij liberat, ut pluribus congestis tenet Prat. *dict. obs. 9. a numero 5. & tot.*

63 Vel quasi ipsum feudum jecens relevat, & ea sumi per novam investituram, ob quam solvitur, faciat, ut tenuit Petr. Gadelin. *de jur. feudor. cap. 6. n. 3.* Capan. *dict. quasi. 2. n. 5.*

64 Quod quidem servitium relevij solvitur a successore in feudo ob renovationem, aut confirmationem antiquae investiturae, ut docent Isernia *in dict. cap. 1. §. Similiter de Capit. Conrad. Freccia dict. authorit. 3. n. 3.* Jacob. de Sanct. Georgio *in verb. Qui quidem investiti, & plures referens Aneli. Amar. conf. 14. n. 6. cent. 1.* & alijs congestis Capan. *de jur. relev. part. 1. quasi. 4. n. 6.* † Ubi & quod idco pro prima investitura non debeatur.

65 Et etiam in recognitionem directi dominij, & in signum reverentiae, & devotionis praestari, tenent Bald. *in l. 1. num. 4. ff. de rer. divis. num. 95. in fin. in verb. Rex Siciliae, Freccia dict. num. 3.* Mastril. *dict. decis. 112. n. 55. & 52.* Vincent. de Franch. *decis. 121. n. 7.* Camill. Borell. *in summ. dict. tit. 38. n. 6.* Camill. de Medicis *conf. 55. num. 4.* Joann. Andr. Georg. *alleg. 18. n. 23.*

66 Quae tamen intellige, ut non pro omni nova successione in feudo, aut ejus investitura solvatur, sed quoties per mortem praedecessoris feudatarii succeditur, Andr. de Isernia *in cap. 1. §. Sed. & ref. col. 2. vers.*

2. vers. *Sed & tunc queritur, quid sit investit.* Vincet. de Anna *alleg. 95. n. 1.* Mastril. *decis. 112. n. 2.* Camill. de Medicis *conf. 55. n. 1.* Horat. Montan. *in repetit. cap. Imperialem, §. Praterea Ducatus, n. 47. de prohib. feud. alien. per Federic.*

68 Non vero si ex contracta inter vivos, semota fraude, succedatur, ut ultra Iser. & supr. relat. tenent, & late plura circa relevium in contractibus non solvendum, docent Marin. Freccia *dict. author. 3. n. 3. & in fin. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 8. quasi. 16. n. 2.* late Franc. Ponte *de potest. Prereg. tit. de refut. feud. §. 1. a n. 3.* Rovit. *in pragmat. 2. de offic. Procurat. Casar. §. Item volumus, n. 9. & 16.* Anell. Amar. *conf. 79. num. 7.* Capan. *de jur. relev. part. 1. quasi. 8. n. 2.* Camill. de Curt. *in dict. resolut. feud. n. 48.* & noviss. Franc. Mar. Prat. *3. tom. discept. Forens. cap. 21. n. 6. & tot.* veluti si & ex feudi refutatione, seu renunciatione inter vivos facta similibusque dispositionibus quis succedat, nisi in fraudem solutionis relevij fieri constet, ut ultra Camillum de Curt. & supr. proxime relatos, docent, & resolvunt Capan. *de jur. relev. 4. part. quasi. 15. cum pluribus seqq. Prat. dict. cap. 21.*

69 Apud quos plene, & ad plures quaestiones circa refutationes feudorum quoad relevium ex eis solvendam, vel non ob fraudis praesumptiones, & conjecturas deferitur, & apud Capic. Latr. *consult. 123. n. 54. cum seqq. & tot.* Marin. *resolut. jur. tom. 1. ref. 304.* & latissime, & noviter pluribus congestis Franc. Roccus *in respons. 43. per. tot.* in quibus etiam latissime relevij materiam explicatam invenies, & quando, solvi debeat necne?

70 Quibus ita praemissis, & quasi per indicem breviter hujus servitij relevij natura demonstrata, jam ex eis patet nostrae principalis quaestiones resolutio, an scilicet inter fructus directi dominij feudi relevium computetur? nam cum dictum remaneat, relevium solvi debere toties quoties post mortem feudatarii praedecessoris novus vassallus in feudum succedit, manifeste ergo constat, inter feudi fructus computari, debere; cum emolumenta ipsius feudi sint, qui licet ab eo immediate non percipiatur, occasione tamen ejus provenit, & iterata vice percipitur.

71 Quare uti praestations certae, & uniformes, & suo tempore renascentes in genere, tamen non in specie, loco fructuum haberi debent, juxta doctrinam Bart. *in l. fin. ff. solut. matrim.* & supr. ad laudemium *in princ. hujus Capit. tradita.* † Cui multum relevium assimilatur ut late docent plura circa ipsorum convenientiam, & differentiam adducentes, plures congesti per Barbat. *de divis. feud. part. 1. cap. 14. a num. 27.* & licet in aliquibus etiam differant, ut ex ibi relatis constat, & ex Capan. *de jur. relev. part. 1. quasi. 11.* in eo nihil tamen differunt quoad rationem, ut fructus sint, vel non, ubi videri potest.

72 Et in specie relevium in fructu esse, & ad fructuarium feudi pertinere, docent Anna *conf. 3. num. 31. cum sequentibus,* & signanter *sub n. 38.* Muti *in cap. Regn. Sicil. 6. Regis Iacobi, num. 25.* Camill. de Medicis *conf. 18. a n. 6.* Mar. Burg. *de laudem. part. 1. inspect. 4. n. 83. & 85.* Barbat. *dict. cap. 14. a n. 21.*

74 Ex quibus etiam ad tertiam hujus capituli quaestionem fortius inferitur, adhaec feudale servitium similiter, & majori cum ratione inter fructus feudi computandum dici debere; quia & fructuario directi dominij feudi, non proprietario competit Andr. de Isernia *in constitut. Regni Neapol. incipit. Lagunez de Fructib.*

Quam plurimum. vers. *Alij exponunt.* Capic. *in Constit. item statuimus quod Comites 112.* Marin. Freccia *de subfeud. lib. 2. in quest. per ipsum, relata, post. authorit. 2. n. 10. fol. mibi 178.* Horat. Barbat. *de divis. feud. dict. cap. 14. a n. 57. & 59.*

Et quia similiter est certa praestatio, quae quotannis domino directo per feudatarium occasione feudi, vel propter feudum solvitur, ut ultra supra relatos notant Camerat. *in cap. Imperialem, §. Firmiter, litter. T. fol. 92.* Nicol. Intrigliol. *de feud. centur. 45. n. 3.* & infr. proxime referendi.

76 Adverte tamen, adhaec appellatione prius & principaliter, & juxta specialem suam significationem illud servitium pecuniarium venire, quod feudatarij domino directo juxta tamen cujuslibet Provinciae quotannis solvant pro servitio personali alias ratione feudi in bello praestando, ut docent Andr. de Isernia *in cap. 1. §. Similiter in ostenditiis, n. 13. de capit. Conrad. & in cap. Imperialem, §. Firmiter, n. 30.* vers. *Item videmus, de prohib. feud. alien. per Federic.* ubi Barolom. Camerat. *litter. F. fol. 92.* Jacob. de Franc. *in pralud. de feud. num. 19.* Nicol. Intrigliol. *de feud. cent. 1. quasi. 41. numero 3.* & alijs Anell. Amar. *conf. 12. num. 2. vol. 2. §. 77.* Qui omnes communiter asserunt, quod cum jure communi feudorum feudatarij domino directo tempore belli personaliter servitio tenerentur, cap. 1. *hic finitur lex.* Domini tamen directi, seu Reges suos vassallos minus gravare volentes statuerunt, quod loco personalis servitij quaedam annua pensio de fructibus feudi exigeretur, quae adhaec dicitur, & in loco personalis servitij fuit ingressa, ut bene notat Camill. de Curt. *in divers. feud. part. 1. a n. 40. & signanter n. 46.*

78 In genere autem adhaec nomine quaelibet praestatio pecuniaria, vel alia obventio, seu adjutoria, aut donativa comprehenduntur, & praecipue a vassallis vel ab Universitatibus dominis praestita, Isernia *in dict. §. Similiter in ostenditiis,* & late Franc. Ponte *decis. 3. a n. 16.* & optimè Capan. *de jur. adhae, quasi. 1. a n. 2. & 12. & quasi. 4. a n. 5.*

79 Sed nos in praesenti de adhaec in specie, seu servitio militari in pecunia exigendo loquimur, quam in fructu esse ob ejus certam, & iteratam praestationem manifeste constat, in alijs vero adjutoris obventionibus, seu donativis major est difficultas, quia eorum praestatio non tam certa, sed potius, ut in plurimum extraordinaria, ac incerta multotiesque a voluntate vassallorum dependet, de quibus, licet idem teneat indistincte, & non tam explicite Barbat. *dict. cap. 14. a num. 10.* nos tamen suo loco latius agimus *infr. cap. sequent.* ubi late de istis, & similibus obventionibus, seu donativis, an in fructu sint necne?

80 Unum tamen animadvertendum est, quod praedicto adhaec servitio, seu redditui, aut fructui militari, seu personali in pecunia ex solvendo simile est apud nos aliud servitium, quod vulgo *de langas* vocamus, & similiter a Magnatibus, & alijs Proceribus nostri Regni, quos *Grandes y Titulos* dicimus, solvitur; † Nam cum, & hi nostro Regi servitium personale exhibere, & etiam militibus, suis expensis, conductis, in bello militare teneantur, non solum in signum Regiae superioritatis, & fidelitatis; verum etiam, & ob gratitudinem honoris a Principe accepti, & ob divitiarum culmen ab ipso elargitum, cum plerumque cum titulorum dignitatibus etiam vassalli, opida, & jurisdictiones concedantur, ut constat *ex l. 2. tit. 26. part. 4. & notat Salazar de Mendoza lib. 3. de las Dignidades cap. 17.*

verf. Por la mayor parte, merito ergo ad tale servitium cum suis personis, vassallis, & aliis militibus remanent obligati, & hoc etiam si Episcopi, & alia persone Ecclesiasticæ sint, qui talia acceperint, ut probatur ex l. 5. 2. tit. 6. part. 1. l. 1. & 6. cum sequentibus, l. 8. tit. 4. lib. 6. Recop. l. 1. & tot. tit. 3. lib. 4. ordinum.

83 Sed tamen hoc nostrum lancearum servitium in suo origine personale; hodie jam, ut supr. in adha diximus, ad pensiones, seu annuas præstationes pecuniarias redactum est, quod ideo *servitio de lanças* dicimus, quia idem est, ac si de *tantos soldados* diceretur, quorum loco istæ annuæ pensiones subrogantur, de quo servitio ad dicta, & alia plura vid. Bobadill. in 84 polit. lib. 2. cap. 17. à numero 17. † Ubi de pluribus Episcopis, qui ad id tenentur, quia simul cum Episcopatus titulo Comitatus, vel aliter jurisdictiones, & similia temporalia ex Regiis concessionibus possident, idemque notant Flores de Mena lib. 2. pract. quest. quest. 2. n. 242. Amay. in l. 2. Cod. de annor. & tribut. lib. 10 a n. 85.

85 Unde cum sit onus reale hoc lancearum servitium, inferitur Principem pro ejus solutione omnibus quantum antiquioribus creditoribus præferendum, & quia cum ipsismet oppidis, dignitate, aut redditibus acceptis tempore concessionis nata fuerit; nam & cum hujus servitij tacita conditione à Rege concessa censentur, ut resolvant Flores de Mena ubi proxime numero 90. Balmaced. de collect. quest. 19. n. à 29. & vira relatos de hoc servitio lancearum meminit Fragos. de regim. reipubl. part. 3. disp. 16. §. 6. n. 1. & 2.

86 Et quod sit onus reale, manifeste comprobatur ex eo, quod similiter dictam adha servitium seu redditus, cui nostram convenit, ut supr. dictam remanet, & infr. proxime latius dicam, est etiam onus reale ipsius feudi, ut docent ex Ifern. qui bene loquitur, & aliquibus objectis contrariis respondit in cap. 1. & in §. Sed nec alia justior. num. 36. & 37. que sit prima caus. benef. amit. † Transitque ideo in quemlibet feudi, aut rei feudalis possessorem, & apud Feudistas probatur consist. Regn. Neapol. & idem Ifern. ubi proxime num. 37. & dict. Cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. ubi, & Nard. Lipara in addit. Luc. de Penn in l. 2. Cod. de fund. rei privat. in fin. lib. 11. docent Joseph. Cumin. in 88 cap. si aliquem, verb. Consueti servitij, num. 4. † Ubi quod feudi possessor teneatur ad adha servitium non solum pro tempore, quo possidet, sed & pro præterito, & cum aliis antiquioribus Feudistis, Marin. Freccia de subfeudat. lib. 2. de auctorit. Baron. auctorit. 5. num. 9. Camill. de Carr. in divers. feudal. part. 1. fol. 42. num. 68. & à n. 14. Fab. de Anna conf. 3. num. 13. & 15. & feudam sequitur ad quoscumque Vidar. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 8. quest. 3. in princ. & quest. 4. n. 19. & 25. verf. Secundo infero, & seq.

89 Et insuper statim, facta feudi concessione, Fisco super ejus fructibus tacita, & expressa hypotheca competit Petr. Gregor. ubi proxime, & cum aliis Capan. de jur. adha, quest. 9. à n. 1. & quest. 8. à n. 11. 90 † Ubi & n. 13. quod respectu feudi fructuum debeatur, & quilibet tertius eos percipiens ad id teneatur, & in relevio idem Capan. de jur. relev. part. 1. quest. 7. & part. 3. quest. 1.

91 Ideoque etiam diminutis fructibus in majori, vel in magna parte, & hoc adha servitium minuitur Jacob. Ayell. de jur. adha, num. 53. Capan. eod. quest. 31. n. 10. & in relevio Capan. de jur. re-

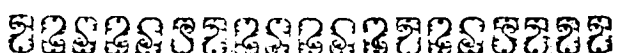
lev. 2. part. quest. 11. tot. † Ubi & quod contra, fructibus auctis, augeri, debeat, & idem docet Rosent. de feud. cap. 10. concl. 44. n. 47. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 1. quest. 11. & ad alias ampliationes, & limitationes Capin. dict. quest. 32. num. 5. & de jur. relev. dict. 2. part. quest. 10. & part. 11. † Et in castro absque fructibus concessio, quod ad relevium, vel ad adhaom vassallus non teneatur, Capan. de relev. 4. part. quest. 14. & nec ex feudo inhabitato, num. 6. Lofred. in paraphras. feud. in cap. 1. tit. quis dicatur Dux. † Et ob id etiam ob sterilitatem in fructibus feudi ista servitia remittuntur ex text. in cap. propter sterilitatem, & ibi Barbol. & D D. de locat. & ad rem, & quomodo sterilitas ista intelligi debeat, ut adha servitium, seu feudalis redditus minuat? Vid. Ayell. de jur. adha à n. 53. Loffred. in cap. 1. §. Sed & 15, verf. Non est simile, late Vncens. de Franch. decis. 121. ubi cum pluribus Adent. & ex aliis Camill. Borrell. in summ. decis. sit. de relevio, n. 42. & 53. & la è aliis congestis Capan. de jur. relev. part. 2. quest. 1. tot.

Quæ idem in nostro servitio de lanças, dicendum est, ut scilicet reale sit, cum maxime haic adha servitio assimilatur, imo meo videri idem ac adha inter Feudistas est, & etiam existimo ab ea, ut antiquiori, nostram servitium lancearum originem sumpsisse: † Primo, nam ad instar feudorum majoratus, Ducatus, Comitatus, & similibus dignitatum, in nostra Hispania fuit institutum, ut notat Fragos. de regim. Reipubl. dict. part. 3. disp. 16. §. 6. n. 1. & 2. ex quo etiam in eis, ut in feudis, lancearum servitium solvi offerit.

Secundo quia, & feudistæ nihil aliud pro adha servitio antiquitus intellexerunt, & hodie intelligunt, quam & quod nos; nempe, lancearum, aut militum servitium, & etiam cum eisdem terminis lancearum se expediunt, cum adha servitium significat, ut constat ex relatis per Capan. in dict. part. 1. de jur. adha, quest. 1. n. 5. ibi: Et tempore Ladislaus Regis in anno 1404. tale servitium personale fuit taxatum in numero lancearum, id est: feudatarij dabant milites equestres armatos, & cum lancea; & pro quolibet ex dictis militibus solvebantur uncia decem, & sic tæreni quindecim.

Ex quibus manifeste constat, nihil nostrum lancearum servitium ab adha differre; quod utile ad praxim erit ad plures questiones, quæ de adha ad nostrum servitium possunt adaptari.

Et hæc circa fructus, aut redditus in laudemio relevio, adha, & nostro servitio lancearum consistentes dixisse sufficiat: qui autem alia plura videre voverit, & maxime circa questionem, an ista onera respectiva ad fructus sint, & per quos solvi debeant? latius dicam infr. suo loco, ad plura autem integros, & plenos tractatus habes apud Nigruum de laudem. Andr. Capan. de jure relev. & jur. adha.

C A P. XIV.

A R G U M E N T U M.

Utrum Dona annua, munera ordinaria, vel extraordinaria, aut alia xenia, seu similes annuæ præstationes tempore Paschatis, aut pro jucundo adventu,

vel ex aliis causis per vassallos oppidorum Dominis præstari solita, fructuum appellatione veniant? & an idem de his muneribus, seu annuis præstationibus, ac de fructibus dicendum sit? & in fructuum restitutione ob nullitatem oppidorum alienationum, comprehendantur? & etiam in fructuum locatione, cessione, vel similibus contractibus, & alios plures effectus fructuum appellatione veniant? tractatur latè, & distinguitur inter mere gratiosa, ac liberaliter præstita: & inter necessaria, privilegio, pacto, aut consuetudine, lege speciali debita, pro intellectu, l. Scio, §. Medico, ff. de annuis legat. similibusque jurium declaratione, & quid in Regiis donationibus, vel muneribus officiali ob merita extraordinarie factis, an inter officij emolumenta ad restitutionem fructuum impudentur? & aliqua etiam de donationibus per Principes Legatis factis, an Legatis ipsis, vel suis Principibus mittentibus quarantur?

S U M M A R I U M.

- 1 Proponitur hujus capit. questio, an dona annua, vel alia vassallorum munera tempore Paschatis, vel pro filiabus maritandis, alii sive de causis, Dominus, seu Baronibus præstari solita in feudorum, vel oppidorum fructu computari debeant, necne?
- 2 Refertur negativa sententia, ejusque fundamenta, cum num. seqq.
- 3 Munera hæc vassallorum, & donativa incerta, & ex mera vassallorum voluntate dependentia esse videntur, & num. 9.
- 4 Incerta emolumenta in fructu non computantur.
- 5 Adducitur pro sententia negativa text. in l. Scio, §. Medico, ff. de ann. legat. In legato ejus, quod testator vivus præstabat, ea tantum, quæ certam formam erogationis habuerunt, comprehenduntur, non quæ testator extraordinarie ex liberalitate præstare solitus fuit, ibidem.
- 6 In locatione fructuum beneficij non veniunt dona, quæ beneficiario pro suo jucundo adventu præstari consueverint.
- 7 Hujusmodi dona, non officium, sed propriam personam respiciunt.
- 8 Non sunt uniformia, sed extraordinaria, & ex mera voluntate dependentia, & seqq.
- 10 Feudi fructibus locatis, hujusmodi vassallorum donationes, vel munera in locatione non comprehenduntur.
- 11 Vita militaria, quæ ex feudorum fructibus, filijs secundo genitis debetur, ex his donativis non deducenda.
- 12 Idem in relevio, similiter ex feudalibus fructibus solvendo.
- 13 Referuntur Doctores, qui pro superiori sententia negativa resolvunt, cum num. seqq.
- 14 Ampliant aliqui eandem negativam sententiam, etiam si ex necessitate hæc munera in aliquibus

- casibus per vassallos præstentur, & numero 15. in med.
- 16 Idem in collateralibus, funeralium provenibus, & similibus emolumentis, ratione incertis variis resolvunt plures.
- Juxta hanc negativam sententiam hæc recepta numerata per oppidum seu feudorum possessores oppida, vel feuda cum fructibus restituere damnatos, restitui non debere, fundatur ex num. 15. & 18. cum seqq.
- 19 Maritus, qui uxori restituere teneretur, quid ad eum ex bonis liberti perveerit, ea damnatæ restituit, quæ necessario à liberto, ut patronus habuit, non quæ ex mera ipsius liberalitate.
- Adducitur text. in l. si vero 64. aliis 65. §. Item quicquid, ff. solut. matrim. ibidem, & numer. 53.
- 20 Socius hæres institutus, vel si quid ei fuerit legatum, aut donatum, licet ex causa societatis, id tamen alij socio communicare non debet.
- L. Socium §. Socius cum resisteret, ff. pro socio, ibidem, & infr. num. 56.
- 21 Hæres si quia à rectoribus hæreditariis ex remissione, vel transfectione habuerit, hoc hæreditatis lucro non cedit, nec aliis creditoribus, aut fidei commissario restituendum, l. si hæres institutus, ff. ad leg. Falcid. l. debitor, §. fin. ff. ad Senat. Consul. Trebellian. Declarantur: ibidem, & infr. num. 66.
- 22 Hæreditatis possessor, si quid indebite hæreditatis occasione exegerit, hoc cum ipsa hæreditate restituere non debet.
- 23 Concluditur ex dictis, juxta aliquorum sententiam, per feudi, vel oppidi possessorem, feudum, aut oppidum cum fructibus restituere damnatum, vassallorum munera, vel donativa restitui non debere.
- 24 Refertur contraria negativa sententia, scilicet, munera hæc, seu donativa inter fructus connumeranda, & per possessorem feudi, vel oppidi, id cum fructibus restituere damnatum, restituenda, cum num. seqq.
- 25 Usufructuarius munera ista, vel a jactura lucratur.
- 26 Vassallorum munera, & obventiones, & si immediate ab ipso feudo, vel oppidorum domino non proveniant, eorum tamen occasione percipiuntur.
- 27 Sunt certa quoad præstationem, & si incerta quoad quantitatem.
- 28 Habent certam formam erogationis, & reascensionem in genere.
- 29 Fructus dicitur, si quid aliud extraordinarie usura ordinariam pensionem in locatione sit promissum, puta plausurum lignorum, vel quid aliud in fine quinque, & num. 30. & 1.
- Exponitur l. divortio 8. §. Quod in anno, ff. solut. matrim. ibidem, & num. 71.
- 32 Refertur prædictarum sententiarum concordia ex Vincentio de Franch. Nostra vassallorum donativa in fructu computanda non esse, etiam de necessitate præstita, si ea verus dominus non esset habiturus, juxta eundem Franchis. ibidem, & num. 33.
- 34 Rejicitur hæc concordia, cum num. seqq. Ut quid fructus dicatur, non inspicitur, quod verus dominus esset percepturus, vel non, sed an ex re, vel occasione rei per possessorem sit perceptum; dict. n. 4.

- 35 *In fructuum si similiter restitutione regulariter inspicitur quid per restituentem sit perceptum, non quid per dominum percipi potuisset.*
- 36 *Possessore male fidei restituentis, inspicitur, quod verum dominus percipere potuit, ut magis ex potentia domini gravetur, non ut quid minus restituatur.*
- 37 *Expenditur contra eandem Franch. resolutionem l. qui proprio, §. Procurator, ff. de procurat. & l. si quis negotia, ff. de negot. gest.*
Recepta per procuratorem, vel negotiorum gestorem, etiam indebitè, & à dominis non recipienda, ipsis dominis restitui debent, ibidem.
- 38 *Adducitur etiam contra Franch. text. singularis, & ad rem notabilis in l. cum autem 23. §. Cum redhibetur 9. cum leg. sequentibus ff. de ædilit. edictam.*
Secus redhibitione, non solum ejus fructus, sed & si quod legatum, vel hereditas ejus occasione emptori obvenit, venditori restituendum. ibi.
- 39 *Etiam si emptoris contemplatione fuerit relicta, vel aliter alias venditor id percepturus non esset.*
- 40 *Ex parte vassallorum donativa putativo domino effertur nulla persona possessoris contemplatio est consideranda, quominus ea vero domino restituatur possessor sive dominus putativus.*
Facium id falso errore, & supposito, quod eorum verus dominus sit, ibidem.
- 41 *Vera traditur resolutio hujus capituli principalis questionis, concordantur superiores contraria sententia, cum num. 19.*
- 42 *Distinguuntur inter munera, vel vassallorum donativa necessaria, & voluntaria, ibidem.*
- 43 *Necessaria donativa inter fructus feudis, vel oppidi computanda; secus voluntaria, ibidem.*
- 44 *Expenditur pro hac distinctiōe text. in dict. l. Socio amico, §. Medico, ff. de ann. legat.*
- 45 *Referuntur pro eadem distinctione, elegans locus Alberic.*
- 46 *Referuntur alij Doctores pro ea resolvētes, & num. 47. cum seqq.*
- 49 *Intelliguntur, & declarantur juxta hanc distinctionem plures Doctores pro contrariis allegati, & num. 50.*
- 51 *Concluditur juxta dicta, feudis, aut oppidi putativum Dominum illud cum fructibus restituere damnatum, munera, seu vassallorum donativa restituere, debere, si necessaria sint, secus si voluntaria, & num. 52.*
- 53 *Munera, sive vassallorum donativa necessaria veniunt in liquidatione fructuum feudis pro solutione vite militie, seu alimentorum, quæ ex fructibus feudalibus secundo genitis debentur.*
- 54 *Solvuntur argumenta superius adducta, ne hæc donativa per dominum putativum cum ceteris fructibus restituerentur, & num. 55. cum seqq.*
- 55 *Declaratur text. in dict. l. si vero 64. §. Item quidquid, ff. solut. matrim.*
- 56 *Intelligitur text. in dict. l. socium 60. §. Socius cum restitueret, ff. pro socio.*
Socio si quid fuerit legatum, aut donatum, vel hereditas relicta, non est conferendum in commune societatis, ibidem.
- 57 *Intelligi nisi expressè contemplatione societatis datum, appareat.*
- 58 *Vel nisi societas non solum questus, sed, & lucris causa inita sit.*
- 59 *Plurimum remissivè circa donationes uni alterius contemplatione factas, & dict. num. 57.*

Legatis donata in dubio eorum contemplatione dat censentur, ibidem.

- 60 *Amplia, ut sine dubio procedat, si res donata magis ipsis legatis, quam eorum Principibus conveniant.*
- 61 *Limita, è contra si legatorum Principibus magis respondeant.*
- 62 *Limita etiam, stante consuetudine, aut lege municipali, ut nihil legatis ex his donationibus, sed potius mittentibus adquiratur.*
- 63 *Servatur hoc Venetiis magna illius Reipublica utilitate.*
- 64 *Idem apud nos servandum foret in nostris Curiarum Procuratoribus, ne aliquid eis per Principem donetur, ut ita liberius sua vota emittere valeant.*
- 65 *Confirmatur hujus capituli superior principalis resolutio ex proximè dictis ad donationes sociis, vel Legatis factas.*
- 66 *Respondetur ad text. in dict. l. si hæres institutus, ff. ad leg. Falcid. l. debitor, §. fin. ff. ad S. C. Trebellian.*
Perceptum ex industria hæredis non ex re hereditaria, in Falcidiam non imputatur, nec fideicommissario restituuntur, ibidem.
- 67 *Idem in donatione hæredi per Principem facta, licet occasione hereditatis, dict. num. 66. in fin.*
- 68 *Idem si quid indebitè hæres putativus exegerit, quia nec id in judicio petitionis hereditatis vero hæredi restituatur.*
- 69 *Contrarium servatur in procuratore, & negotiorum gestore, qui indebitè exactum domino restituunt: ratio differentie.*
Conciliatur text. in dict. l. item 20. §. Sed 18. vers. Julianus, ff. de hereditat. petit. cum l. qui proprio, §. Procurator, ut ceteris, ff. de procurator. l. si quis negotia 23. ff. de negot. gest. ibidem.
- 70 *Donativa vassallorum necessaria in locatione fructuum feudis, vel oppidi comprehenduntur: se us si voluntaria sint.*
- 71 *Intellige, nisi personam tantum Baronis, vel Domini, ipsiusque indigentiam respiciant.*
Declaratur text. in dict. l. d. vortio 8. §. Quod in anno, ff. solut. matrim. & dict. num. 70.
- 72 *Vassallorum munera, sive donativa, & si necessaria, & uniformia sint, non computantur in liquidatione fructuum feudis ad solutionem relevii, aut vite militie: redditur specialis, nec inelegans ratio.*
- 73 *Officialibus ob propria merita, seu aliter, intuitu persone si quid per Regem fuerit donatum, vel adjutorium extraordinarium concessam, in officii fructus imputari non debet.*
- 74 *Nec si officium cum fructibus restituatur, hæc adjutoria, vel donativa in restitutione veniunt.*
- 75 *Concluditur ultimo ex hucusque dictis, vassallorum munera necessaria in fructu computanda.*
- 76 *Quando necessaria, vel voluntaria sint? remissivè ad §§. sequentes.*

Precedenti cap. in quo an adhuc servitium in fructu sit? Disputavimus: proxima est præfens questio, an, scilicet, annua dona, xeni, vel alia munera ordinaria, vel extraordinaria, aut similes annue præstationes vassallorum dominis præstari solite tempore Paschatis, vel pro jucundo adventu, aut pro filiabus maritanis, vel etiam in partu filiorum donata, vulgo *M. nullas*, sive ex aliis causis

causis præstata, fructuum appellatione comprehenduntur? nam, & hæc omnia munera, aut donativa, verbo *Adhuc* in genere sumpto ejus nomine veniunt, & adhoamenta, seu adjutoria, maxime apud Feudistas, dicuntur, ut supra diximus in *cap. præcedent. à num.*

- 2 *In qua questione, & difficili articulo, negativam sententiam, scilicet dona hæc, ac munera fructuum appellatione non contineri, & consequenter in eorum restitutione, quando ea fieri debeat, ob nullitatem alienationis, venire non debere, fundari posse, videtur: ¶ Primò illo validissimo argumento, quòd talia munera, & donativa incerta esse, videantur, & ex mera facultate, aut vassallorum voluntate dependentia, qua nullam certam formam annuæ erogationis habent, & sic in fructu, ut incerta, & non renascentia haberi, non posse dicendum videtur: ¶ ut in aliis similibus emolumentis incertis, docent Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 399. num. 16. cum sequent.* Ubi plures refert, & alii, & multis Romæ decisionibus congestis, Augustin. Barbof. in *cap. de Monachis 12. de præbend. & dignitat. D. Valenc. conf. 128. num. 132. & 133. & Dom. Solorçan. in politic. Indian. lib. 4. cap. 10. fol. 577. col. 2. vers. ¶ se puede esforçar*, ubi plures alios cumulat, & in *vers. Sequenti*, notant ad rem Vincen. de Fr. n. h. *decis. 172. num. 7. cum sequent.* noviter Andr. Capan. *de jur. relev. part. 2. quest. 2. à num. 8. & relati per Marin. quotid. resolut. lib. 1. cap. 125. à num. 2.**

5 *Et manifestè hoc fundamentum comprobari potest ex eleganti, & ad rem singulari text. in l. Socio, §. Medico, ff. de ann. legat. in cujus verbis, videlicet: *Medico sempronio ea, que vivus præstebam, dari volo*, ea tantum, communiter Doctorum relicta intelligunt, quæ certam formam erogationis annuæ habuerunt, non quæ ex incerta liberalitatis voluntate extraordinariè testator præstare, solitus fuit.*

- 6 *Secundò hanc opinionem comprobare possumus ex celebri, & communiter recepto consilio Oldrad. 129. ubi eleganter respondit, in locatione facta à quodam Archidiacono de omnibus fructibus sui Archidiaconatus non venire dona, quæ Archidiacono in suo adventu præstari consueverunt; quòd dictum referunt, & multum extollunt Alberic in l. usufructu legato, ff. de usufruct. legat. Bald. Paul. de Castr. Imol. & Alex. indr. in l. divorzio, §. Quod in anno, ff. solut. matrim. Jacob. n. in l. si proprietatis, in fin. ff. de jur. dot. Ubi rationem huic Oldrad. consilio assignat, nempe: ¶ quia dona hæc non officium, sed propriam personam respiciunt argumento text. in l. si vero, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. ¶ Ubi juxta Bald. in dict. §. Quod in anno, ex supr. dicto primo fundamento, quia dona non sunt uniformia, sed extraordinaria, & ex mera voluntate dependentia, quam Bald. sententiam sequuntur, aliis etiam relatis, Joan. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 28. à numer. 5. Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 18. num. 3. & 4. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassall. tom. 2. præjud. 3. à num. 12. cum sequentib. Petr. Barbof. in l. divorzio, §. Quod in anno, à numer. 6. ff. solut. matrim. Boer. *decis. 133. numer. 4.* Dom. Solorçan. in politic. 4. cap. 10. fol. 577. vers. ¶ se puede esforçar, Noguero. allegat. 8. num. 55. & plures infr. in *cap. sequenti* referendi.*

9 *Ergo idem in nostra questione dicendum, videtur, cum dicta munera, & donativa potius extraordinariè, & intuitu personæ dominorum liberaliter per*

vassallos data censeantur, quam respectu domini, aut rei ex aliqua juris necessitate concessa.

Tertio hæc negativa sententia comprobari potest, ex quo similiter, feudi fructibus locatis, tales donationes, vel munera, quæ per universitates, vel oppida Baronibus, vel Dominis pro jucundo adventu offeruntur, in locatione non comprehenduntur, sed potius ad ipsos Barones, vel dominos pertinere, resolvunt, Andr. Capan. & ab eo relati in *tractat. de jur. relev. part. 2. quest. 2. num. 8. & 14.* & generaliter in quibuscumque vassallorum donativis locquentes optimè Alberic. in *dict. l. usufructu legato, in fin. ff. de usufruct.* Boer. *decis. 19. numer. 6.* Paris de Puteo *de re integrat. feud. tit. an. facta concessione feudali, veniant, ea quæ ex renovationibus intr. vel releviis, in cap. & quia. fol. 53. à terg.*

Quarto fundari potest ex doctrina, & resolutione Bottiller. *de success. ab intestat. cap. 3. theorem. 112.* qui latè defendit, & resolvit, vitam militiam, quæ ex fructibus feudorum filiis secundo genitis debetur ex nostris donativis deduci non debere, ex quo fructus non sint, nec de eis in feudali fructuum computatione pro isto onere deducendo ratio ulla sit habenda: ¶ Idem que resolvit in deductione relevii simili ex fructibus feudalis facienda, Andr. Capan. *dict. quest. 2. ex numer. 8.*

Ex quibus, & aliis rationibus ista opinio nemine gativam in specie tenent, ultra Bald. Paul. de Castr. & antiquiores supr. relati, in *dict. §. Quod in anno*, ubi ferè omnes Oldrad. consilium ad nostram rem communiter sequuntur, Ancharan. in *repetit. cap. si propter tua debita, in 3. quest. princ. de rescrip. in 6.* Alberic. in *dict. l. usufructu legato, in fin. de usufruct.* & in effectu Andr. Capan. *de jur. relev. part. 2. quest. 2. n. 8. & 14. & part. 4. quest. 6. num. 8.* Boer. *decis. 19. num. 6.* Pat. de Puteo in *tract. de re integr. feud. tit. an. facta concess. feudali, veniant ea, quæ ex renovat. intr. vel relev. in cap. & quia. fol. 53. à terg. latè defendit Aflicet. in constit. Neapol. quam plurimum, in 8. dubit. num. 17. ¶ Ubi, & quod etiam si istæ obventiones, aut adjutoria ex juris necessitate oppidorum Dominis, seu Baronibus per vassallos, ex dict. constit. *Quam plurimum* Regn. Neapol. debeantur, veluti pro terra emenda, vel pro filiabus maritandis, & aliis causis, de quibus in eadem constit. & nos infr. in capitibus sequentibus inter fructus non imputantur, nec usufructuario debeantur.*

Et eandem negativam sententiam tenent, ut alios omnitiam, qui persequentes modernos congeruntur, Joann. Maria Novar. *de gravamin. vassallorum tractat. 2. præjud. 4. num. 13. cum sequentib. fol. mihi 11.* Marin. lib. 2. *resolut. jur. cap. 125. tot.* ubi ultra alios in *num. 7.* Vincent. de Franch. pro ista opinione refert in *decis. 172.* quem alii quoque communiter referunt, licet in *id. ut infr. proximè dicam*, & idem Marin. lib. 2. *resolut. 84.* ubi licet per totam contrarium in jurisdictionis preventibus asserat, imò quòd fructuum appellatione veniant, de quibus, & nos infra suo in loco dicemus: in *num. tamen 8.* hanc sententiam negativam tenent in vassallorum donativis ex *dict. decis. Franch.* etiam si ex necessitate præstentur, videlicet ex dict. constit. *Quam plurimum*, & ex aliis latè pro hac negativa sententia resolvit plenè eam fundans Bottiller. *de success. ab intestat. cap. 3. theorem. 112. per tot.* nostri Noguero. *allegat. 8. num. 53. & 54.* & facit doctrina Dom. Solorçan. *politic. lib. 4. cap. 10. fol. 577. col. 2. vers. ¶ se puede esforçar.*

Et in similibus emolumentis, & obventionibus ex eisdem rationibus idem tenent cum aliis Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 399. à num. 16.* Escobar

bat de ratioc. cap. 29. num. 19. & alijs pluribus congestis per Dom. Valenzuel. conf. 128. à n. 132. qui in funeralium proventibus, & alijs similibus obventionibus, & oblationibus loquantur, & in fructu, seu in congrua imputari, non debere, asserunt ex eo, quod incerta, & voluntaria esse dicunt, & idem in pede Altaris, seu in ejus oblationibus, docet Mantie. decis. 22. num. 2. Farinac. decis. 420. num. 5. part. 1. recentior. & decis. 449. num. 6. part. 2. recent. & ex Rebuff. Beiler. & alijs Rotæ decisionibus, docet August. Barbof. in cap. de monachis 12. num. fin. de præbend. & dignit.

17 De quibus tamen, & similibus Ecclesiasticis emolumentis, & obventionibus an in fructu esse intelligantur? Latius infra dicam.

18 Juxta quam negativam opinionem resolvendum, etiam videtur, munera hæc, aut donativa restitui non debere, etiam si per tertium possessorem feudum, aut castrum cum fructibus restituendum sit ratione nullitatis, vel aliter defectus resolutio contractu, quasi ex propria industria, & non ex rebus feudilibus, ea perceperit.

19 Quæ proxima resolutio pro majori comprobatione superioris negativæ sententiæ, ultra fundamenta superius pro ea adducta, specie aliter quoad restitutionem, probari expressè videtur: primò ex singulari, ad rem text. in l. si vero §. 4. alias 65. §. Item quidquid, ff. solut. matrim. ubi, cum maritus uxori restituere, teneretur quidquid ad eum ex bonis liberti pervenerat, ea dumtaxit restitui, debere ait Ulpian. quæ ad vitam, quasi ad patronum spectarent, non verò, si alio jure ad eum pertinerent, nec etiam dona, aut beneficia, quæ in eum libertus contulerat; ergo similiter dicta donativa, & beneficia per vassallos in dominum putativam collata cum cæteris fructibus restitui non debent, resolutio contractu, vel feudi, aut oppidi alienatione, sequuta.

20 Secundò eadem conclusio optimè comprobatur ex text. in l. socium, §. Socius, cum resisteret, ff. pro socio, ubi J. C. ait, quod si socius fuerit hæres institutus, vel aliquid ei legatum, aut donatum fuerit, licet ex causa societatis, non tamen teneri, id alii socio communicare, ibi: Nam nec compendium, quod propter societatem ei commigisset, veniret in medium, & infra, veluti, si propter societatem hæres fuisset institutus, aut quid ei donatum esset, & docent M. noch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 26. numer. 24. & ex alijs Hecht. Felic. de societ. cap. 13. num. 3. & 4. Noguero. allegat. 11. numer. 122.

21 Et idem comprobari, videtur ex text. in l. si hæres institutus, ff. ad leg. Falcid. ubi Paulus asserit, si hæres, cum hæreditas solvendo non esset, cum creditoribus hæreditariis se concordaverit, ut aliquam partem crediti ei remittant, remissum hoc hæreditati non acquirit, sed hæredi, quia licet propter illam hæreditatem, ex propria tamen industria acquirat, idem in simili casu probatur ex l. debitor, §. fin. ff. ad S. C. Trebell. Ubi quod acquisitum ex pacto, aut iudicis errore, licet hæreditate mediante, non tamen Fideicommissario restitui, debet, ibi: quia non quasi hæres, sed quasi mater ex pacto accepit, nec occasione hæreditatis, sed errore ex pacto, id habuit, & sic, ut notat Gloss. ex sua industria habet mater.

22 Et est text. ad rem singularis in l. item 20. §. Sed 18. vers. Iulianus ff. de hæreditat. petit. ubi quod, licet in petitione hæreditatis fructus veniant, ex §. Fructus autem, ejusdem leg. si tamen quid indebitè per possessorem exactum sit, nullo modo hoc lucrum, quantumvis occasione hæreditatis quæsum, restitui debere, Julianus scribit.

Ex quibus juribus similiter in nostro casu conclusi videtur, prædicta dona, aut munera per feudi, aut oppidi possessorem restitui, non debere, licet cæteri fructus restituantur, quia ea non ex feudi, seu castri corpore, aut aliquo certo jure percepta intelliguntur, sed potius intuitu possessoris, vel domini putativi personæ, & ob ejus industriam per vassallos oblata videntur: & docent in specie, licet istis juribus, & fundamentis non relatis, Marin. dict. lib. 1. var. resolut. cap. 12. Noguero. dict. allegat. 8. numer. 54.

Quibus tamen non obstantibus affirmativam sententiam, nimirum, ut prædicta munera, seu dona B. rombus, vel oppidorum dominis, per vassallos dari solita, inter fructus connumeranda, & cum cæteris fructibus consequenter eveniente casu restitutionis, restitui, debere, plures alij Doctores tenent, & in specie ad plura docent Fern. in dict. constitut. Quam plurimum, vers. Aut exponunt, ibi: Quia hæc subversio fructus est. & si eam licet fieri ex pacto, vel a lege, facta erit: & etiam in tunc hanc doctrinam tenent, & licet fundat Cypri. decis. 184. per tot. ¶ Ubi quod usufuctuarius tales obventiones, & adjutoria lucratur Marin. Frecc. de subfend. lib. 2. in quest. per ipsum relata post auctorem. 2. numer. 10. fo. mihi 173. Horac. Barbat. de avif. fruct. part. 2. cap. 14. num. 51. cum seqq.

Quorum Doctorum affirmativa opinio, primò fundari potest ex eo, quod h. j. smodi obventiones, & vassalorum dona, & si non immediate ab ipso feudo, seu dominio oppidorum proveniunt, percipiuntur tamen eorum occasione, vel propter ipsam fundam. quod sufficere videtur, ut in fructu, licet in proprio, & in modo esse dicatur, ut supra in cap. præcedenti, in laudemio, & relevio dictum remanet, & plenus quoque supra cap. 3. tot.

Secundò etiam fundatur ex eo, quod munera hæc, & donativa licet incerta, quoad quantitatem dici possint, quoad præstationem tamen omnimò certa videntur, cum singulis annis Paschatum tempore, vel quoties Barones, aut Domini ad oppidum accedunt, per vassallos ex communi consuetudine solvi, solita sunt; ¶ quare emolumenta ista non solum certam formam obligationis annuæ, sed etiam reversionem, sicut in suo genere habere, dicendum, videtur, quod iustitiam, ut in fructu esse dicantur, ut supra dixi cap. 3. ex num. 5.

Tertiò pro ista opinione fortiter facit text. ad hoc notabilis, & singularis in l. divorzio, §. Item si locatio & alijs vulgariter, §. Quod in anno, ff. solut. matrim. ex quo text. communiter notant Doctores fructus non solum dici quidquid mercedis annuæ nomine in locatione sit promissam, sed etiam, si quid aliud extra eam præstetur, ob idque extraordinarium hoc lucrum ad conductorem pertinere, asserunt, qui lucrari debet non solum fructus ordinarios, sed extraordinarios istos, qui à conductore in fine quinquenni ultra pensionem ordinariam solvantur, ut ex ipso text. clarè conilat, ibi: Item si locatio agræ talis sit, ut, super annuam mercedem, quinquennio quoque aliquid amplius præstetur: & ibidem docent Bald. Alexandr. & communiter antiquiores, quos referunt, & sequuntur Buz. de decim. tutor. cap. 25. num. 11. Petr. Barbof. ad tit. ff. solut. matrim. in dict. §. Quod in anno, num. 6. Joan. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 28. num. 2.

Et confirmatur ex doctrina Gardin. Tusch. præf. conclus. liter. F. concl. 484. num. 11. & August. Barbof. in appellat. verb. Fructus, num. 9. qui, licet hoc text. non relato, asserunt, fructuum appellatione venire quidquid accessorè in locatione, seu pro avantis prædiorum, ultra pensionem, præstari, solet, ut per caponum,

num, ova, plaustrum lignorum, & similia servitia, aut opera, de quibus etiam extraordinariis rebus intelligit dict. §. Item si locatio, Jasson. ibidem, n. 8. de cujus tamen fundamentis, & dict. §. Item si locatio, declaratione, & cum superiori tertio negativæ sententiæ fundamento concordia dicam infra.

31 Ergo similiter in nostra quæstione dicendam, videtur, donativa, seu munera, non solum ordinaria, sed etiam extraordinaria indistinctè fructuum appellatione comprehendendi, consequenterque etiam, quod facta feudi, aut castri restitutione, si cum fructibus fieri debeat, ea quoque restituantur.

32 Quorum D. D. contrarias opiniones sub distinctione concordare, posse, videbatur ex doctrina Vincent. de Franch. dict. decis. 172. n. 13. ubi quod munera, & donativa, licet ex necessitate Baroni parata, veluti ex justa consuetudine, aut lege, ut quæ in Regno Neapolitano solvantur pro emenda terra, sive pro filiabus maritandis aliisve causis ex dict. constitut. Quam plurimum ejusdem Regni Neapolit. non tamen fructuum appellatione veniant, nec restituenda sint, quoties feudi fructus per tertium possessorem restitui debent, si hæc donativa legitimus feudi dominus habiturus non esset, etiam si feudum possedisset, vel quia terram non emisset, aut filias non maritasset, quam doctrinam noviter sequitur Marin. d. ct. lib. 2. resolut. cap. 84. numer. 8. quasi contrarium esset, si ista munera, ex necessitate debita, etiam verus dominus fuisset habiturus, ut si in singulis annis per universitatem præstari deberent, quia tunc in fructu abique dubio esse, docet idem Franch. in fin. dict. decis. 172. ubi refert, decisum ex istis rationibus, donativa ista pro filiabus maritandis in fructuum liquidatione non venire, contra vero in muneribus annuis: & idem docet Marin. supra, n. 9.

33 Ex quibus ad nostram quæstionem pro concordia dictarum opinionum dicendam, videtur, munera voluntaria in fructu nullo modo esse, ut & ipsi Franch. & Marin. docent, & quod in necessariis distinguere debeat inter ea, quæ dominus restitutionem petens, si castrum possedisset, fuisset habiturus, vel non, pro ut supra dictum remanet, ut illa in fructu computentur, secus vero ista.

34 Sed licet hæc distinctio, quoad primam partem in muneribus voluntariis verissima sit, ut infra latius comprobabo, quoad vero sub distinctionem secundæ partis, nullo modo ex juris regulis amplecti, posse, videtur ex eo, quod, ut fructus quid dicatur, & ad ejus restitutionem quis sit adstrictus nihil meo videri interest, quod verus dominus id percipere potuisset, necne; quia fructus essentia in eo dumtaxat consistit, quod aliquod emolumentum ex ipsa re, vel occasione rei percipiatur, & iterata vice percipi possit, ut latius supra dixi cap. 3. tot. quare cum dicta donativa necessaria, occasione castri, aut feudi percipiuntur, & quoties casus eveniret, percipi possint, non vidèo cur indistinctè, ac generaliter fructuum appellatione venire non possint, nec etiam quoad restitutionem aliquid facit, quod ipse dominus non esset ista donativa percipiturus, & ideo tertius possessor, qui ad cæterorum fructuum restitutionem est adstrictus ea restituere non debeat; ¶ Quia imò in fructuum restitutione regulariter quid per restituentem sit perceptum inspicitur, non, an etiam per dominum id percipi potuisset.

36 Et quod dicitur in possessore malæ fidei, ut non solum ad fructus perceptos, sed ad quos verus dominus percipere potuit, tenetur, ut ex text. in l. si navis 62. §. Generaliter 1. ff. de rei vindicat. l. 39. & seqq. tit. 28. part. 3. l. 29. tit. 12. part. 3. l. 4. ubi Laguncz de Fructib.

Gregor. Lop. tit. 14. part. 6. Guzman. de evict. quest. 21. numer. 74. D. Joseph. Vela dissertat. 38. numer. 96. & seqq. D. Salgad. de Reg. protecl. part. 4. cap. 9. à num. 88. Jul. Capon, tom. 5. disceptat. forens. cap. 355. & plures alij per ipsos relati, hoc procedit, ut magis ad non perceptos ex potentia domini gravetur, non ut contra à perceptorum restitutione eximatur, ex quo dominus eos percipere non potuisset, ut plenius suo loco dicam infra. part. cap. ex numero.

Quæ Vincent. de Franch. & Marin. distinctio optimè confutari potest per jura ad rem singularia in l. qui proprio, §. Qui procurator, ut cæteris, ff. de procurat. & in l. si quis negotia, ff. de negot. gest. in quibus cavetur, recepta per procuratorem, vel negotiorum gestorum etiam indebite, & à dominis non recipienda, ipsis tamen dominis restitui debere, in quo expresse contrariari hæc jura videntur cum text. in dict. l. item veniunt, §. Iulianus, ff. de petit. hæreditat. pro contraria opinione supra ponderata, de quorum tamen concordia proxime dicam.

Item doctissimi Fran. h. resolutioni manifestè obstat 38 tex. ad rem notabilis in l. cum autem 23. §. Cum redhibetur. 9. cum suis versiculis, & l. sequent. ff. de adilit. edict. ubi facta servi redhibitione, non solum fructus ex persona servi perceptos, ut puta ipsius operas, vel pro eis mercedes, similiaque alia restituenda esse, ait Ulpianus; sed etiam, si legatum aliquod, vel hæreditas, occasione, servi, emptori obveniret: ¶ Et hoc 39 amplius, singulariter ad rem ait Ulpianus, & si hæc venditor capere non potuisset, ibi: Neque refert, potuerit hæc consequi venditor, an non potuerit, si servum non vendidisset: imò, nec ejus contemplatione hæreditas, vel legatum servo relictum fuerit, rationem habendam esse, inquit idem Ulpianus ex Pædio in vers. Pædus quidem, d. §. Cum redhibetur, quia potius causa immediata, & effectiva, quam alia, inspicere debet, ut notant Bald. & Gothofred. ad eundem text. Ergo similiter in nostro casu vassalorum munera, vel donativa, maxime necessaria, inter feudi, vel oppidi fructus computari debent, ut propter ipsam feudum, vel oppidum percepta, consequenterque per feudi dominum putativum feudum cum fructibus, restituere damnatum vero domino, restituenda, non obstante quod domini putativi contemplatione per vassallos fuerint oblata, juxta dicti text. decisionem.

Quibus adhuc contra Vincentij de Franch. superior 40 rem resolutionem, unam notabiliter addam, ut vassalorum donativa necessaria feudorum, vel oppidorum possessores sine dubio, cum cæteris fructibus vero domino restituere, debeant, quod videlicet principalis ratio, quæ Franchis, & alijs D. D. possessores feudorum fortissime tuentur, ne prædicta donativa, cum alijs feudilibus fructibus restituunt, in eo fundatur, quod donativa hæc per vassallos facta dicuntur contemplatione possessoris, vel domini putativi personæ, quam tunc vassalli, ut proprii Domini respexerunt: sed certe hæc ratio, & contemplatio Doctorum, si bene perpendatur, nulla, & inefficax redditur; quia, & si verum fatear, per vassallos munera, vel donativa feudorum, vel oppidorum Dominis offerentes ipsorum personis contemplari, hoc tamen faciunt falso errore, & supposito, quod eorum veri Domini sint, alijs quippe, si vassalli feudi possessorem verum dominum non esse, tunc cognoscerent nihil ei offerrent, quapropter detecto postea errore, & supposito falso apparente, corrui omnino, & nulla redditur contemplatio vassalorum in favorem domini putativi proxime considerata.

- 41 Hac igitur Vincent de Franch. & Marin. distinctione rejecta, pro prædictarum opinionum concordia, & absoluta, & plenissima nostræ questionis resolutione, ita distinguendum censeo: Aut munera, & donativa annuatim per vassallos Baronibus, sive Dominis, jure, aut juxta consuetudine, vel alia legitima causa præstantur, ita ut necessitate obligati, id faciant, & ad id quotannis cogi possint: vel nullo jure, aut consuetudine cogente, sed potius ex mera liberalitate vassalli ea præstant, veluti cum in similibus causis moti, aliquando ea Domino offerunt.
- 42 In primo casu, absque dubio talia munera, & dona inter fructus feudi, aut oppidi annumerari debent, judicarem, cum omnino certa sint, certamque formam annuæ præstationis habeant, & consequenter etiam in genere saltim renasci dici debeant.
- 43 In secundo vero casu, nullo modo inter fructus habendi verius censeo, quia incerta sunt, cum non ex certa, & præcisa causa, aut jure, sed ex vassalorum liberalitate dependeant, in quorum voluntate, ac libero arbitrio consistunt.
- 44 Quæ verissima distinctio, & nostræ questionis resolutio, nulla alia comprobatione indigebat, quam quæ deducitur ipso text. pro prima opinione principaliter allegato in d. l. *Sejo amico*, §. *Medico*, ff. de ann. legat. ubi in legato medico facta de his, quæ vivus testator præstabat, eleganter Consultus sub nostra distinctione resolvit, ea dumtaxat munera ex illis, quæ vivus testator præstabat, videri relicta, & in posterum præstanda esse, quæ certam formam annuæ erogationis habent, non quæ ex incerta voluntate, ac liberalitate dependent, ibi: *Ea videntur relicta, quæ certam formam erogationis annuæ, non incertam liberalitatis voluntatem habuerunt*: quid ergo ad rem ciarius?
- 45 Et istam distinctionem mirabiliter docet Alberic. in d. l. *usufructu legato* 7. ff. de usufruct. in fin. ubi in quæstione, an in fructuum castri, oppidi, seu præbendæ venditione ista dona, vel munera gallinarum, ovorum, aut similibus rerum comprehendantur, ita doctè cum dicta distinctione resolvit, ibi: *Item quæro de aliâ quæstione: quidam vendidit omnes fructus præbendæ sue vel castri ad certum tempus, & de consuetudine consueverat recipere gallinas certas, & alia xenia, cum veniebat ad locum: quaritur, an emptor fructuum istas gallinas, & xenia recipere debeat? Dic, quod non, quia solum videntur vendita, quæ ex necessitate debeantur, non illa, quæ ex mera liberalitate.*
- 46 Eandemque resolutionem sequuntur Bæz. de decim. tutor. cap. 25. numer. 7. cum seqq. qui ob id asserit, quod in primo dicto casu decima ex istis donis, ut ex aliis fructibus juxta nostram legem fori, tutori debeat, & eum sequitur Joann. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 28. doctè Petr. Barbol. in l. *divortio*, §. *Quod in anno*, à num. 6. ff. solut. matrim. ubi ita intelligit dict. conf. Oldrad. 129. pro prima opinione supra adductum, & num. 7. quod in locatione fructuum Archidiaconatus, seu alterius præbendæ dona, aut munera, quæ ex necessitate, licet extraordinarie, præstantur, comprehendi debeant, contra vero si ex mera liberalitate.
- 47 Pro qua etiam distinctione in effectu resolvunt quoque (licet non ita fundent, nec disputent) Escobar de ratiocin. cap. 29. à n. 15. & 18. Ex Bertrand conf. 202. lib. 3. Boët. decis. 133. num. 4. & ex aliis pluribus Gratian. disceptat. jur. tom. 2. cap. 399. à n. 18. ubi contrariam opinionem, quam sequitur à num. 15. intelligit in voluntariis obventionibus, non vero in eis, quæ etiam ab invitis exigi possunt.
- Et magis specificè, ac eleganter in nostris muneribus, & vassalorum donativis docent Capyc. Galeot. lib. 2. contror. 32. num. 18. cum seqq. ubi etiam sic intelligit. dict. conf. 129. Oldrad.
- Juxta quam nostram verissimam distinctionem, 49 quamplurimi ex supra relatis DD. qui pro contrariis opinionibus deduci solent, ex ipsorum verbis rectè intelligi possunt.
- Et primò Joann. Mar. Novar. de gravam. vassall. 50 tractat. 2. dict. prælod. 3. à num. 13. pro opinione negativa allegatus per Noguero. in dict. allegat. 8. num. 58. loquitur expresse, quando ista donativa voluntaria, & gratiosa sunt, quo casu verissimum est, fructus feudi, aut oppidi dici non posse, juxta secundam partem nostræ distinctionis, & in eodem sensu, ac casu clare intelligitur doctrina Gratian. dict. cap. 399. à n. 16. & Dom Solorcan. in Polt. Indian. dict. lib. 4. cap. 10. fol. 577. col. 2. vers. *T se pue de esforçar*, qui similiter in muneribus, ac donis gratiosis loquuntur, & juxta ipsorum verba intelligi debent.
- Ex quibus etiam idem sub eadem dicta distinctione 51 dicendum est, quoad restitutionem horum munerum una cum feudi, aut oppidi fructibus faciendam, necne, casu, quo ipsius feudi alienatione resoluta, fructus restitui debeant. Nam similiter resolvendum est, donativa ex juris, aut juxta consuetudinis necessitate domino putativo per vassallos quotannis præstita cum cæteris fructibus restitui debere, cum eorum appellatione veniant; & eos semper in ipsorum locatione, cessione, venditione, & similibus contractibus committentur, ut supra dixi; contra vero cum non ex juris necessitate, sed ex mera vassalorum liberalitate fuerint præstita; quia eo casu, cum fructus non reputentur, merito in eorum restitutione computanda non sunt, ut ex dicta distinctione, & ad eam præcitat D D. comprobatur.
- Et est in specie, hujus restitutionis singularis locus 52 Vincent. de Franch. in decis. 172. num. fin. in fin. qui loquens in nostris muneribus, & vassalorum præstationibus feudi Domino putativo, seu Baroni uniformiter in singulis annis necessario per vassallos præstitis, ea, resoluta contractu, simul cum feudo inter alios feudales fructus vero Domino restituenda, resolvit, & decisum refert; ut è contra, si hæc dona, aut munera uniformia non fuerint, nec haberint certam, seu necessariam formam annuæ erogationis, ea per emptorem feudum cum fructibus, resoluta contractu, reddere damnatum, restitui non debere resolvit Donat. Ant. Marin. quotid. resolut. cap. 125. quem ita intelligit Joan Maria Novar. de gravamin. vassallor. tract. 2. prælod. 3. n. 15.
- Et similiter, quod in hoc casu munera hæc computentur in fructuum liquidatione, faciendam ad solutionem vitæ militiæ, seu alimentorum, quæ ex fructibus feudalibus secundo genitis, & ultimis Baronis filijs debentur, docet Andr. Capan. in tract. de vit. milit. quæst. 37.
- Nec obstant jura superius expensa, & adducta, nec 54 hæc dona per dominum putativum cum aliis fructibus restituerentur.
- Et primo non obstat dict. l. si vero 64. §. Item 55 quidquid, ff. solut. matrim. imo per hunc text. nostra doctrina, & distinctio expresse comprobatur, nam cum in princ. ipsius leges, & in §§. Præcedentib. Ulpianus dixisset, maritum uxori, soluto matrimonio, restituere debere quidquid ex servi dotalis voluntate, uxoris manumissione, vel ex bonis ipsius liberti ad eum pervenerit, rectè, & optime ad nostram resolutionem, & distinctionem ait Ulpian. in dict. §. Item; id intelligi debere, si quid ad maritum ex

- bonis liberti tanquam ad patronum pertinuisse; contra vero si alio diverso jure, veluti, si beneficium aliquod, aut donationem libertus in maritum contulerit, vel si cum ultra partem debitam, vel etiam nulla portione debita hæredem instituerit, nam tunc donatum, vel ultra jus acceptum per maritum restitui non debet, quia non ex juris necessitate, sed ex liberti mera liberalitate habet, quod idem per nos in dicta distinctione dictum remanet in casu, quo prædicta donativa ex liberalitate, licet occasione feudi, fuerint præstita.
- 56 Et idem dicendum est ad dict. l. socium 60. §. Socius, cum resisteret, ff. pro socio, ubi ex eadem ratione socio donatum, aut legatum, vel per institutionem relictum, licet occasione societatis, societati non queritur, quia causa finalis donationis, seu relicti dumtaxat à voluntate, & liberalitate donatoris dependet, non à societate, quæ solum, ut causa accidentaliter, & remota considerari debet, ut cum aliis tenet Heet. Felic. de societate. cap. 27. n. 6. & melius, cap. 13. n. 3. & 4. † Ubi secus si expresse contemplatione societatis donetur, & quod in dubio contemplatione socii donatarij donatum censetur, quamvis occasione societatis fiat, & ibidem quod in hoc casu dict. §. Socius intelligi debeat, & sequuntur Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 26. num. 24. Joann. Gutierrez practicar. lib. 2. quæst. 119. num. 5. & quæst. 20. num. 6. & 9. in fin. Noguero. allegat. 11. n. 122. & Menoch. assentire videtur Castill. tom. 4. contror. cad. 5. num. 48. vers. *Quarto*, juncto vers. *Quartum fundamentum*, circa fin. capit. in quibus plura alia circa similes donationes invenies ad text. vulgar. in lib. sed si plures, §. In adrogato, ff. de vulgar. † Sed hæc intellige in societate quæstus tantum gratia inita: contra vero si, lucræ particularis, seu universalis, & omnium bonorum causa sit contracta, quia tunc, & donationes, & hæreditates uni ex sociis provenientes communicarentur, juxta pacta, & tenorem societatis? text. in l. 3. l. si societatem, ff. pro socio Felic. dict. tract. de societate. cap. 12. junct. dict. cap. 13. tot. Ant. Gomez 2. variar. cap. 5. n. 4. ubi plures congerit Aillon.
- 59 Quæ dicta ad dict. §. Socius, confirmantur exemplo donationum, quæ Legatis Principum per Reges, ad quos mittuntur, fieri solent, in quibus etiam si contraverti, soleat, an suis Principibus donata acquirantur, ita ut eis res donatas restituere debeant, quasi ipsorum contemplatione, & occasione legationis sint datae, vel an ipsi Legati talia munera lucrarentur, tanquam primarie eorum personis contemplatis? verior tamen, & communior in hac quæstione resolutio est, quod in dubio similia donata legatorum contemplatione data censentur, & ipsis queri debeant, argumento dict. §. Socius, & dict. leg. si vero, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. & aliorum jurium, & ex Bart. Cyn. Alexand. Alciar. & aliis antiquioribus resolvit optime Jacob. Menoch. omnino videndus, quia doctè, & magistraliter tractat, dict. lib. 3. de præsumpt. præsumpt. 27. num. 70. & tot. ubi pluries ampliat, & limitat † maxime si res donatæ magis ipsis, quam suis Principibus conveniant, ut tunc sine dubio legatorum lucro cedant, numero 2. † Ut è contra si magis Principibus conveniant, nam tunc ob præsumptam eorum contemplationem ipsis queruntur, idem Menoch. numer. 3. ad quod, & ad alias plures quæstiones in istis legatorum, & similibus donationibus; quæ aliorum contemplatione factæ prætenduntur, ad lib. sed si plures, §. In adrogato ff. de vulgar. videntur Mascard. de probat. vol. 1. concl. 563. numer. 8. Lagunez de Fructibus.
- ubi Tiraquel. reprobatur Gutierrez dict. lib. 2. pract. quæst. 120. numer. 5. & 9. vers. *Non obstat secundum*, Vincent. de Franch. decis. 172. num. 3. ubi Amendol. in addit. numer. 1. & in addit. ad decis. 146. num. 3. Roland. conf. 10. num. 9. vol. 1. & Menoch. assentire videtur Castill. ubi supr. quidquid circa dictam resolutionem in legatorum donationibus aliquid variant Everard. in rhopic. legalib. loc. 79. fol. 490. vers. *Et gratia exempli*. Cevali. comm. contr. comm. quæst. 35. à num. 2.
- Quod tamen limita stante consuetudine, aut jure speciali, ut mittentibus talia donata acquirantur Menoch. dict. præsumpt. 27. numer. 4. & fin. † Ubi 63 refert, Reipublicæ Venetæ legatis donata ipsi Reipublicæ ex lege speciali, non legatis acquiri, ne aliis muneribus capti aliquid in perniciem Reipublicæ perpetrent; & idem apud nos statuitur per lib. 21. tit. 9. part. 2. ubi non aliter quam finita legatia aliquid percipere possunt, & ibi Gregor. gloss. *Alguna cosa*.
- Quod etiam ex eadem ratione merito apud nos 64 servandum foret, ne videlicet Procuratoribus Curiarum quidquam per Reges donetur, vel aliæ mercedes fiant, aut accipiant sub pœna non solum donati, sed officiorum privatione, ut sic liberius dumtaxat id quod ipsis magis utilitati publicæ expedire videatur, & non amplius, concedant, quod utinam servaretur, cum non solum Regni conservationi expediat, sed & menti nostrorum Regum Catholicorum conveniat, qui nihil aliud umquam ultra Reipublicæ conveniens desiderarunt.
- Quare ad nostram principalem quæstionem redeundo 65 do, ejus supra traditæ resolutionis, ac distinctionis non solum non adversatur, dict. l. socium qui in eo, §. Socius, ff. pro socio, & exemplum donationis Legatis occasione legatæ factæ, imo manifeste per ista jura, & omnia ad ea supra tradita, nostra resolutio confirmatur, cum in nostra distinctione, similiter dictum remaneat, donativa, aut munera per vassallos domino putativo libenter, & ex mera liberalitate oblata licet occasione feudi, aut castri possessi, & casus restitui exposulatur, nullo modo restitui debere, quia potius ex propria industria, & voluntate vassalorum, quam ex aliquo jure feudali possessor acquirat.
- Et idem dicendum est ad dict. leg. si hæres, institutus, ff. ad leg. Falcid. dict. l. debitor, §. fin. ff. ad 66 Trebellian. in quibus transactione, seu remissione creditorum hæreditatis quæsitum per hæredem occasione hæreditatis in falcidiam non imputatur, nec fideicommissario est restituendum; nam id ex eadem ratione procedit, nimirum, quia non ab ipsa hæreditate, nec ejus jure proveniebat, sed ex propria industria, & liberalitate creditorum remittentium fuit quæsitum, ut ex Ruin. Craver. Simon. de Præter. & aliis tradit Follar. de substitut. quæst. 627. num. 6. bene Ponte conf. 38. tot. Marefcot. lib. 2. var. cap. 17. tot. & cum aliis D. Salg. in labyrinth. 2. part. capit. 9. numero 92. cum seqq. D. Olea de cession. jurium, tit. 5. quæst. 9. num. 5. Valeron. de transaction. tit. 4. quæst. 6. numer. 42. cum sequentib. & ex numer. 51. & in donatione, seu alia concessione Regia occasione hæreditatis idem tenent Angel. in dict. lib. 3. ad leg. Falcid. quem ibi sequitur Cuman. & Felic. de societate. dict. cap. 13. n. 2. Noguero. allegat. 8. num. 52.
- Quæ exempla sunt casus primi nostræ distinctionis 67 nis, cum videlicet nulla juris necessitate cogente dicta donativa per vassallos domino putativo fiant, cum aliis feudi fructibus, quia non, ut fructus, sed ut quid ab eis distinctam ex propria industria possessor

- ris proveniens reputatur, ut supra pluries dixi.
- 68 Item non obstat *dict. leg. item 20. §. Sed 18. vers. Julianus, ff. de heredit. petit.* Imo etiam per hunc text. nostra distinctio comprobatur, quia ex eadem ratione ibi indebita per possessorem hereditatis exactum cum fructibus, & aliis hereditatis accessionibus non restituitur, quia licet ipsius hereditatis occasione sit petitum, ab ipsa tamen, vel ejus jure non provenit, sed ex possessoris industria quantum censetur, bene declarat *Marescor. lib. 2. variar. cap. 17. numer. 5. cum seqq. Mantie. de tacit. & abig. convent. lib. 26. tit. 5. n. 2. vers. Et hoc, & n. 6. Dom. Salgad. dict. cap. 9. num. 93. Valeron. de transfection. dict. quest. 6. n. 53.*
- 69 Nec huic legi obstat *dict. leg. qui proprio, §. Procurator, ut in ceteris, ff. de procurator. l. si quis negotia 23. ff. de negot. gest. in quibus in procuratore, & negotiorum gestore contrarium statuitur, ut supra pro contraria opinione ponderavi: quia meo videri hæc jura procedunt, cum quis alterius nomine quid exigit, ut procurator, vel negotiorum gestor, nam tunc ipsi, cujus nomine exegerunt, restituerentur; sed vero cum proprio nomine, ut in possessore hereditatis, in quo loquitur *dict. 18. vers. Julianus, notat. gloss. in dict. §. Procurator, vers. Nominis, & in dict. l. si quis negotia, gloss. 1. Gohofred. in dict. vers. Julianus, & ad rem doctæ Franch. decis. 172. n. 6.**
- 70 Nec obstat nostræ distinctioni, quod pro tertio fundamento negativæ sententiæ ex Alberic. Capan. & aliis superioribus fundavimus, in locatione, nempe, fructuum feudaliū talia vassallorum munera, & donativa non includi, sed imo ad ipsos Barones pertinere; cui contrarium objecimus supra *ex num. 42.* simile fundamentum pro affirmativa sententia ex *l. divorcio 8. §. Item si locatio 8. alias quod in anno, ff. solut. matrim.* ut non solum ordinariæ pensiones ex locationibus præstitæ fundi fructus repententur, sed, & si quid extraordinarie in fine quinquenij, sive temporis locationis locator præstare consuevisset, juxta *Petr. B. rbof. Bæz, & D. D. pro hoc fund. mento in dict. numer. 41.* relatos; hæc enim contrariæ sententiæ fundamenta, juxta nostram distinctionem, composita, & concordata habes ex elegantiori doctrina ejusdem Alberic. Capan. Galeor. & aliis *supr. relat.* ut prima sententia hæc donativa in fructuum locatione comprehendere negans, intelligi debeat in muneribus mere voluntariis, & sic nullam habentibus necessariam renascentiam, ad fructuum essentiam requisitam: Secunda vero opinio ea inter fructus, & in locatione computans, procedat, cum necessario pacto, locationis, vel aliter hæc munera præstantur, ut de hoc casu loquutum fuisse Papinianum in *dict. §. Item si locatio*, clare ex ipsius verbis constat, ibi: *Si locatio agri talis sit (intellige tali pacto) ut super annuam mercedem quinquennio quoque aliquid amplius præstaretur.*
- 71 Quæ quoad secundum casum, ut necessaria vassallorum munera in fructuum feudaliū locatione comprehendantur, intelligerem, ac limitarem, nisi personam tantum Baronis respiciam, veluti si pro ipsius filiabus maritandis, consuetudine, vel lege municipali necessario per vassallos ei donativa ista tribuantur, quæ certe, ut personalissima, propriamque indigentiam Baronis respicientia, nunquam ad conductorem pertinere, judicarem.
- 72 Nec ultimo obstat, quod superius pro quarto negativæ sententiæ fundamento dicebamus ex *Andr. Capan. & Boullier. supr. adductis*; pro delucenda nempe vita militiæ, & relevij feudalis servitio, quæ

onera juxta feudorum fructuum quantitatem taxantur, nostrarum donationum, sive munerum vassallorum in computatione, sive liquidatione fructuum feudaliū non haberi rationem, & hoc licet quotannis Baronibus per aliquas universitates uniformiter fiant, ut in Regno Neapolitano, pro facienda Camera reservata in certis Baroniarum locis, hæc munera in singulis per ipsa loca præstari, testatur *Andr. Capan. de jur. relev. part. 2. dict. quest. 2. numer. 8.* quia hoc in illo Regno non provenit, vel servatur, ex quo munera hæc, aut donativa, si necessaria sunt, & uniformia, & ita quotannis perpetuum renascentiam habeant, inter fructus feudales, quoad alios effectus non computentur, sed quia more illius Regni, & consuetudine prima, quæ hæc onera feudalia contra jus commune feudorum introduci, ceperunt, ut proxime dicam, fuit etiam hoc limitatè introductum, & receptum, ut duntaxat de ceteris naturalibus, & industrialibus feudorum fructibus hæc onera deducantur, non vero de muneribus vassallorum, aut donativis, quasi non tam proprie hæc fructus sint; quapropter, quod in hujusmodi onerum deductione de his muneribus, ut de ceteris fructibus ratio non habeatur, non provenit, ex quo fructus non sint, sed quia in eis relata onera locum non habent, ob limitatam consuetudinem, quæ strictissime in his oneribus, & servitiis feudaliibus servari debet, cum sit contra jus commune feudorum, quæ abas de jure libera omnino, & francha erant, ut plene docent, licet superiorum rationem non tangunt (ad alios tamen questionis circa consuetudines istas in relev.), alijque feudorum oneribus introductas restringendis.) *Porte conf. 30. ex numer. 39. Camill. Borrell. in summ. decis. tit. 28. ex numer. 3. & aliis pluribus congestis Andr. Capan. de jur. relev. part. 1. quest. 1. 2. & 6. Gazz. in observat. ad decis. 92. Cap. Latr. numer. 3. & plenissime, ac noviter Franc. Maria Prat. discept. forens. part. 3. cap. 21. ex n. 11. & præct. observat. cap. 8. fere per tot.*

Unum tamen nota, quod prædicta in secunda parte supra relatæ distinctionis, nempe, ut donativa, & munera voluntaria inter fructus oppidi non imputentur, nec ea à possessore restituantur, maxime procedere debent, cum non solum intuitu personæ, sed etiam ob merita specialia fuerint præstita, ut in officialibus, quibus in remuneracionem meritorum, & ob bonam officij administrationem aliquid fuit per Regem donatum, vel adjutorium extraordinarium concessum, ut optime tradit ex *dict. leg. si hæres institutus, ff. ad leg. Falcid. dict. l. socium, qui in eo. §. Socius, ff. pro socio, l. venditor ex hereditate, ff. de hereditat. vel action. vendit. dict. l. si vero, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. & ex aliis jurijs, & autoritatibus *Noguerol. allegat. 8. à numer. 46. & 51. † Ubi, quod ista munera, & adjutoria extraordinaria restitui, non debeant per officiales, qui officia cum fructibus restituere tenentur, & n. fin. ita per duas sententias conformes in supremo Senatu refert, decisam; & ex eisdem jurijs idem docet in donatione per Regem Baronij factæ, ex *Boët. Mantie. Galeor. Capan. Galeor. & aliis D. Solorçur. in polit. Indian. lib. 4. cap. 10. fol. mibi 577. vel l. Y se puede confirmar.***

Ex quibus omnibus firma remanet nostræ principalis questionis resolutio, ut scilicet tantæ prædicta munera, & donativa per vassallos Baronibus, seu dominis præstita fructus feudi, oppidi, seu dignitatis dicantur, cum jure necessitate solvantur, ut per privilegio, jure speciali, aut legitime præscripta consuetudine, vel ex alijs causis necessarijs solvantur, contra vero, si ex

si ex liberalitate, spontaneâque voluntate præstita sint.

76 Quando autem ex istis, vel alijs causis necessaria, aut voluntaria ista munera dicantur, ut, & tunc juxta dicta, inter fructus computentur ad pleniorum cognitionem hujus nostræ questionis? in §. Sequenti latè videre poteris.

§. U N I C.

ARGUMENTUM.

Quando munera, seu annua donativa, alijve præstationes per vassallos Dominis præstari solitæ, de quibus in *capit. præcedent.* egimus præcisè, aut voluntariè, & ex mera liberalitate de jure communi soluta intelligantur, ut, & tunc inter fructus castri connumerari, debeant, vel non? Juxta distinctionem supra in *capit. præcedent.* relatam: Discutitur plenè, an, jure communi attento de natura feudorum, vel ratione domini, aut jurisdictionis castri, aut oppidi aliqua donativa, sive adjutoria per vassallos Baronibus, alijsve Dominis inferioribus pendi debeant? Negativèque resolvitur, & specialiter quid in donativis tempore Paschatis, vel natiuitatis filiorum, quod apud Italos servitium pro facienda fascia appellatur apud nos *Mantillas*: vel etiam in ipsorum Dominorum nuptiis: & an his temporibus vassalli choreas ducere, vel alias festiuitates, pariter equitando, in signum lætitiæ facere debeant? & quid in alijs servitijs obsequialibus, ut in vigilia Natiuitatis Christi Domini lignum grossum in Dominorum focalibus adportare, quod apud Italos *Cippum*, apud nos in aliquibus locis *Nochebueno* idiorismus appellat: & an etiam in primo die Maii arborem, vulgo, *Mayo*, dictum, gallinis, alijsque avibus plenum, & compositum Dominis offerre teneantur? & an flores in aliquibus anni diebus; palmas benè compositas in Dominica Palmarum? & ad similia servitia vassalli compelli possint? Incidenterque plura utilia adducuntur circa alia tributa, sive gabelas, quid juris in earum impositione aut remissione Domini inferiores habeant? necnon, & oppida, aut Civitates superiorem recognoscentes? maximè ad remissiones, quas frequenter faciunt in favorem Doctorum, Medicorum, similiumve personarum, quarum operâ Respublica adjuvatur: & quid etiam obiter tractatur de collecta 33. marapetitorum, quæ nostris oppidis, vel Civitatibus, etiam sine Regia licentia, suis civibus indicere permittitur per jura

Regia in *l. 1. 2. & 6. tit. 6. lib. 7. Recopilat. l. 25. tit. 6. lib. 3. de quarum etiam conciliatione cum l. 16. tit. 8. lib. 9. ejusdem Recopilat.*

S U M M A R I U M.

- 1 Proponitur hujus §. Questio: Quando vassallorum munera, vel donativa necessaria, vel voluntaria sint, ut tunc in fructu computentur, vel non?
- 2 De jure communi nullis muneribus, collectis, vel præstationibus vassalli Ducibus, Comitibus, alijsque Dominis inferioribus adstruuntur.
- 3 Nec si Domini Ecclesiastici sint.
- 4 In pedagiorum onere, sive tributo, ibidem, & ex 26. & 35. cum seqq.
- 5 Inferiores domini sine Principis facultate hujusmodi munera sive impositiones à vassallis extorquentes rapinam committunt.
- 6 Et in duplum, perpetuoque exilio, damnari debent, ibi, & num. 5.
- 7 Sunt valè odiosa, à jureque reprobata impositiones ista, nisi que vassallis gravosa: & dict. num. 5.
- 8 Hæc intelligenda in Dominis inferioribus, sicut in superiorem non recognoscentibus, quibus ex aliquibus causis hujusmodi donativa imponere licet, & n. 20. cum seqq.
- 9 Referuntur aliqui frequentiores casus in quibus magis dubitari, solet, an nostra munera per inferiores Dominos à vassallis de jure exigi valeant? & num. 9. cum seqq.
- 10 Munera, sive donativa tempore Paschatis Natiuitatis Domini, alijsque temporibus exigere, non debent in ovibus, agnis, & similibus sculentis, & num. 10. & 11.
- 11 Amplia etiam si vassalli munera hæc diu Dominis deferre consueverint, & num. 11.
- 12 Intellige, nisi stante legitima consuetudine: ibidem remissivè.
- 13 Vassalli in vigilia Natiuitatis Domini, vel in primo die anni in Dominorum focalibus lignum grossum tota nocte cremandum adportare, nullo jure tenentur.
- 14 Limita in vassallis Angariis, & Perangariis.
- 15 Neque olivarum ramus in Dominica Palmarum Dominis deferre cogendi sunt.
- 16 Nec quid aliud in recognitionem domini: contra quemdam Baronem, qui ejus ratione in die Ascensionis Domini lætis quantitatem à vassallis sibi ferendam desiderabat.
- 17 Vassalli in prima die Maii Arborem, vulgariter el Mayo gallinis plenum, alijsve avibus, & rebus compositum Domino offerre non tenentur.
- 18 Nec flores in die Sanctissimi Corporis Christi, vel alia festiuitate.
- 19 Nec ad servitia plaustrorum, lignave portanda adficiis, vel focalibus Dominorum, similibusque oneribus personalibus compelli debent. Limita in vassallis angariis, & perangariis, ibidem remissivè.
- 20 Non tenentur ad aliquod donativum tempore natiuitatis filiorum Dominorum.
- 21 Nec tempore nuptiarum ipsorum Dominorum, & numer. 21.
- 22 Hæc donativa, & servitia duntaxat Principibus superioribus in eorum nuptiis, vel natiuitate filiorum debentur, dict. num. 20. & 22.
- 23 De eis ad inferiores Dominos in his impositionibus non fit illatio.
- 24 Pro filiabus maritandis, Domino à captivitate re-

- dimendo, nisi de consuetudine, aut jure speciali, vassalli Dominos adjuvare non tenentur remissive, num. 24.*
- 25 *Vassalli in Dominorum nuptiis, ipsorumve filiorum natiuitate, festiuitates, choreas, vel alias demonstrationes in signum laetitiae facere, non sunt compellendi.*
- 26 *Inferiores Domini nulla pedagia, pontagia, & similia à suis vassallis, vel forensibus transeuntibus exigere possunt, & supr. num. 3. & infra ex num. 37.*
- 27 *Limita nisi ex Principis concessione, aut consuetudine immemoriali id habeant.*
- 28 *Nulla Hospitia in vassallorum domibus per loca transeuntes pretendere valent.*
- 29 *Nisi in concessione hospitii hoc quoque jus specialiter a Rege sit concessum.*
- 30 *Jus hospitii inter regalia communeratur, nullique alij, quam superiorem non recognoscenti competit. Plura de Hospitio, tum in itineribus, quam in Curis Regnis, Principibus, superioribus debito: ibidem, remissive.*
- 31 *Concluditur generaliter, seruitium, donatum, vel adiutorium Dominis inferioribus, vel Baronibus per vassallos de jure communi deberi, & num. 32. cum seqq.*
- 32 *Limita nisi de jure speciali, aut legitima contrarium seruetur.*
- 33 *Vel nisi in bello iusto, in quo ad seruitium personale pro defensione Domini vassalli adstringuntur, & num. 34.*
- 35 *Præfata omnia seruitia, vel donativa sunt generis tributorum.*
- Tributa per Dominos inferiores absque Regia facultate, iudici non possunt, ad pedagia, pontagia, qualibetve alias impositiones, dict. num. 35. & sequentibus.*
- 38 *Tributa sunt de regalibus, eaque dumtaxat Principibus superioribus imponere, licet, num. 38. cum seqq.*
- Quibus de causis, & requisitis concurrentibus, imponi debeant, ad consensum Regni, Curiarum convocacionem apud nos, necnon, & in Germania, Gallia, aliisque pluribus Provinciis requisitam, ibidem remissive.*
- 43 *Apud nos imminente necessitate ad tributorum impositionem Curiarum convocatio non est spectanda, si periculum ob moram immineat. Nec si Procuratorum Curiarum consensus injustè denegetur, ibidem.*
- 44 *Decuriarum convocacione ad tributa, & alia plura remissive.*
- 46 *Similiter Civitatibus, oppidis, aliisque communitatibus superiorem recognoscentibus nostra donativa, vel seruitia, sine Regia facultate inter cives indicere non licet.*
- 47 *Limita in nostris Civitatibus, usque ad quantitatem irria millia marapitarum.*
- 48 *Intellige hoc in tributo speciali inter ipsos cives; secus in generali pro conciliatione nostrarum, l. 1. 2. & 6. tit. 6. lib. 7. Recopilat. l. 25. tit. 6. lib. 3. cum leg. 16. tit. 8. lib. 9. & num. 49.*
- 50 *In casu necessitatis belli, pestis, vel alio simili, an Civitatibus, vel oppidis, non spectata Regia licentia tributa imponere liceat, & num. 51. & 52.*
- 53 *An ad solutionem debiti, Regi facultate contrahat.*
- 54 *Tributorum remissio, ut nec impositio, per inferiores Dominos fieri non valet.*

55 *Tributa Regia per Dominos inferiores directe, vel indirecte minui non debent.*

Domini, si vassallos proprios aliquibus extorsionibus à suis oppidis fugaverint, obidque tributa Regia minuantur, ad ea pro vassallis repulsis tenentur: ibidem.

Prohibentur etiam vassallos immediate Principi subiectos à Regalibus oppidis ad propria allicere, tributorum remissionem, vel alias immunitates ad id eis concedendo.

56 *Remissionis concessio est de regalibus suprema potestati reservata, & num. seqq.*

59 *Tributorum remissio ariam Doctoribus, vel Medicis ipsius oppidi aliisve certis personis, bene per Dominos concessi potest.*

60 *Pro salario Advocati Civitatis, seu Medici, vel ex alia causa necessaria publicam utilitatem respiciente, tolli potest per universitatem sine Regia licentia imponi potest.*

Intellige dumtaxat forenses non comprehendantur, sed cives tantum, ibidem.

61 *An tributorum remissio certis personis, per Civitates, vel Dominos de consuetudine immemoriali fieri possit.*

Assignatur singularis differentia quoad prescriptionem inter tributorum, sive gabeliarum impositionem, & inter remissionem, necnon, & inter inductionem collectarum inter ipsos cives, ibidem.

62 *Concluditur ad principalem hujus §. Questionem, nulla donativa, munera, vel collectas Dominis per vassallos necessario de jure deberi.*

63 *Ex præfatis concluditur, etiam donativa, vel munera, si quis vassalli Dominis præstiterint, voluntaria de jure communi esse, & consequenter in fructu non computanda.*

Intellige hac, nisi munera, vel donativa in aliquibus casibus de jure speciali Dominis per vassallos necessario debeantur, vel etiam Principis privilegio, legitima consuetudine, aut conventionem, de quibus casibus remissive ad cap. sequent.

Postquam igitur in cap. precedent. egimus, & late resolvimus, munera ista, seu annuas vassallorum prestationes, aut donativa, tunc inter fructus castri, aut oppidi computari debere, quando non ex mera voluntate, liberaque facultate vassallorum, vel precise, & necessario soluta esse, constat; restat nunc pro complemento hujus questionis querere, quando voluntaria, & merè facultativa ista munera, & præstationes sint, vel quando precise, & necessario solvi debeant? Ut consequenter clarus, & specificè cognoscatur, in quibus casibus, ut fructus habenda sint, vel non?

Pro cujus questionis plena, & absoluta resolutione, breviter dicendum est, regulariter, jure communi attento, vassallos ad nullas annuas prestationes, vel alia munera, seu collectas Dominis, superiorem recognoscentibus, teneri, nec per Dominos noviter imponi posse, ut docent per text. in l. *illicitas*, ff. de off. Præs. & in tit. de Pac. jurament. firmand. §. *Illicitas*, in usibus feudor. l. 1. & tot. tit. Cod. nov. *veilig. impon. non poss.* Bart. in l. 1. Cod. de execut. mun. l. 10. Paul. de Cast. in l. 3. Cod. de stat. & imagin. & in l. *neminem*, Cod. de sacrosanct. Eccles. ubi, & Bald. Flores de Men. l. 2. *variar. quest.* 21. n. 50. bene Montal. in l. 6. & 7. tit. 10. lib. 6. *Ordinam.* & est optima gloss. Aviles in cap. *Prætor.* 24. gloss. 1. n. 1. cum seqq. † Qui bene in pedagis, vassallorum seruitiis, aliisve exactioibus loquitur, eaque, semota consuetudine, aut Principis concessione, ab inferioribus Dominis etiam si Ecclesiastici sint, tanquam à jure reprobata imponi, non posse, referuntur.

Imò,

4 *Imò, & quod Domini inferiores, ultra à Principe concessa, vel sine ejus facultate vassallis collectas, seu munera, vulgò Præsentes, aut alias impositiones extorquentes rapinam committere, dicantur, & in duplum restituere debeant, docet optimè ad rem D. dac. Perez in l. 7. tit. 11. lib. 2. *Ordinam.* † Et quòd perpetuo exilio damnetur, ut in l. *fin. Cod. nov. veeligal. impon. non poss.* ex quo hujusmodi exactiones sint odiosæ, & à jure communi reprobatae Aviles ubi proxime, num. 1. vers. *Quia pedagia.**

6 *Ultra quos late ad alia plura prosequantur hæc donativa, collectas, sive impositiones improbant, ut juri exofas, gravosisque nimis miserabilibus vassallis Antibol. de numeribus & honoribus 1. part. numer. 7. Guid. Pap. decis. 65. Villadieg. in polit. cap. 5. §. 24. numer. 1. & §. 34. numer. 1. Farinac. in praxi, quest. 173. numer. 77. Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 20. à numer. 28. & in summ. decis. tit. 15. de veeligalibus à numer. 39. Alexandr. Tretacin. lib. 1. *variar. tit. de jur. Eisd. resol.* 5. plenè Pater Fragog. de Reginin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 7. ex num. 55. cum pluribus sequent. & novissimè Amaya in l. 3. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. numer. 28. Joan. Baptist. Luca in theat. verit. & just. tom. 1. de feud. discurs. 64. numer. 3. & aliis pluribus congestis Balmaced. de collect. quest. 4. à numer. 1. 20. & per tot. bene Cancer. 2. tom. *variar. cap. 2. à numer. 298.* † Qui limitat, & intelligit in dominis inferioribus superiorem recognoscentibus, seùs in superioribus, qui pro filiabus maritandis, & ex aliis causis infra referendis id facere poterunt, & idem docet doctè Fontanek de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 4. à num. 13. & dicam infra.*

7 *Et ut aliqua minus vulgaria istorum seruitiorum, quæ à vassallis Domini de jure communi exigere prohibentur, specificem in gratiam nostrorum Advocatorum, qui multoties doctrinis generalibus non contenti lætantur nimis, rem, seu litis causam in individualibus terminis apud Authores invenire: † Dico, quòd in donativis tempore Paschatis, Natiuitatis Domini, aliisve temporibus, ne per Dominos inferiores, vel Barones ea à vassallis de jure exigere valeant, loquuntur Avend. de exequend. 2. part. cap. 4. num. 17. D. dac. Perez in l. 7. tit. 11. lib. 2. *Ordinam.* bene, & cum aliis Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 117. Amay. in dict. l. 3. num. 28. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. & in l. *unic. Cod. de aur. coronar. lib. 10. num.**

8 *34. cum sequent.* † Et contra quosdam Barones, qui vassallos, ut ova, & agnos tempore Paschatis, darent, adstringebant, quòd ex hoc eos nimis gravent, licet aliquandò talia præstiterint, nisi stante legitima consuetudine, aut præscriptione, de qua infra in cap. sequent. §. 4. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassal. 11. lor. tom. 2. *gravam.* 191. ex num. 1. † Pro quibus extat singularis doctrina Bart. in l. *cum de in rem verso*, num. 9. & 14. ff. de usur. qui notabiliter tradit, & excusat rusticum, qui aliquandò Domino par caponum deferre, consueverat, ne in posterum ad eorum præstationem teneatur, ex quo nullo jure ad id esset adstrictus, sed gratitudinis causa ea detulisset, & in eadem specie Innocent. in cap. *bone*, el. 2. de postulat. Prælator. Abbas in cap. *suam nobis*, num. 5. *desimon.* quæ semper intellige, nisi stante legitima præscriptione, ut proxime dixi remissive.

10 *Et similiter indebitum est seruitium, quod per Dominos prætendi solet, ut in vigilia ejusdem Natiuitatis Domini, vel in primo die Anni vassalli in Dominorum focalibus lignum grossum tota nocte, dum cum conjunctis, & amicis lætantur, cremandum, adportent, quod apud Italos Cippum, seu Cepponi appellatur, & apud nos in aliquibus locis idiotifinus Nochebueno vocat, ejus enim adportatio ex libera, & spontanea vassallorum voluntate ab que ulla Dominorum coactione fieri debet, Capyc. decis. 118. Paris. de Puteo de syndicat. tit. de excess. Baron. cap. 1. numer. 41. in mod. fol. mibi 121. col. 1. Nig. in cap. *Regn. Neapol.* incipit *Regni gravamina*, num. 60. Qui ultimi id tantum in vassallis Angariis, vel Perangariis admittunt, ut scilicet, teneantur, bene Joan. Maria Novar. de gravam. vassallor. tom. 1. *gravam.* 9. † Ubi idem resoluit in num. 3. & 4. contra quemdam Baronem, qui vassallos Ramos olivarum in Dominica Palmarum bene compositos adportare, prætendebat; † necnon, & contra alium, qui in die Ascensionis Domini volebat, sibi per vassallos lactis quantitatem in recognitionem domini deferri; nihil enim hujus ratione debetur.*

Item ex eadem ratione, quòd hæc omnia munera vassallorum, & seruitia obsequia gratuita, & ex libera ipsorum voluntate pendeant, reprobatur etiam præsentio alia, quam Domini inferiores habere solent, ut videlicet vassalli prima die Maii eis offerant, vel adportent Arborem vulgarem el *Mayo* dictum plenum gallinis, aliisve avibus, caseo, hyppacis, pipionibus, & similibus compositum, & ornatum, ut in aliquibus oppidis Regni Neapolitani fieri, sed hoc ex mera vassallorum voluntate, testatur Joan. Maria Novar. dict. tract. de gravam. 9. num. 5.

Item reprobanda est alia Dominorum præsentio, ut in die festiuitatis Sancti Iulii Corporis Christi, vel alia solemnitate, vassalli eis aliquos flores, vel similia deferant, nisi, stante ad id legitima consuetudine, ut in specie tenet ex elegantè Rotæ decis. quam ad litteram refert Novar. dict. *gravam.* 9. ex num. 6.

Item nec ad seruitia plaustrorum, lignave portanda ædificiis, vel focalibus Dominorum, similiave onera vassalli compelli debent, Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 117. de quibus seruitiis personalibus plenius dicam infra, cap. 25. tot. ubi late de Angariis, & Perangariis vassallis, qui eis adstringuntur, & quando tales dicantur.

Item reprobanda est alia frequentior Dominorum inferiorum exactio, sive præsentium donativam, tempore nimirum natiuitatis filiorum, maximè primogeniti, quod seruitium apud Italos pro faciendâ fascia nuncupatur; nos vero *Mantillas* appellamus: † Vel etiam tempore ipsorum Dominorum nuptiarum ad instar Regum, qui in his casibus frequenter donativa à vassallis expostulant; sed quidquid in Principibus superiorem non recognoscentibus ob publicam lætitiâ, propter sumptus necessarios seruetur; in inferioribus tamen Dominis admitti non debet, cum nullam collectandi subditos facultatem ex his, vel aliis causis habeant, ut plenius dicam infra ex numer. 46.

Et in specie in utroque casu tam in feudorum Baronibus, quam in nostris vassallorum Dominis hæc donativa, aut munera, contra vassallorum voluntatem, reprobant Antibol. de numeribus vers. *Restat nunc*, num. 7. Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. *observat.* 4. num. 222. nostra Bobadill. dict. cap. 16. num. 117. Joan. Maria Novar. de gravam. vassallor. tom. 1. *gravam.* 8. qui loquitur etiam contra Baronem quemdam, qui pro catena aurea suæ sponsæ faciendâ vassallos collectare, intendebat: pro quibus est Neapolitanis singularis locus, licet Novar. & Tasson. de eo non meminerint, Vincentii de Franch. decis. 42. num. fin. in fin. qui licet in tot. decision.

decision. loquatur de servitio, five adjutorio, quod in Regno Neapolitano pro filiabus maritandis, vel ex aliis causis illius Regni vassalli Baronibus tribuunt ex specialibus Regni Neapolit. constit. *Quam plurimum*, & aliis de quibus *infra cap. sequenti*, §. 1. hoc tamen adjutorium ad filiorum, vel ipsorum Baronum nuptias non extendit.

23 Nec his obstat gloss. singularis in *l. placet*, verb. *Extat. ordinarium*, Cod. de Sacrosanct. Ecclesiast. affirmans, posse aliquid à vassallis per Dominos exigi, ut pro uxore ducta, vel pro convivio, aut filiorum natiuitate: quia loquitur, & intelligi debet in Principibus superiorem non recognoscentibus, & à quibus ad inferiores non fit illatio, nec currit argumentum, ut bene animadvertit Antibol. *ubi supra*, maximè in re tam odiosa, & juri communi repugnanti, ut sunt hæc onera juxta *supr. in princ. hujus*, §. *Dicta*.

24 Et pariformiter nec pro filiabus Dominorum maritandis vassalli aliquid contribuere tenentur, nisi de jure speciali, aut legitima consuetudine ad id adstringantur, ut nec pro domino à captivitate redimendo, nec pro aliis similibus causis, ut plenius dicam *infra in cap. sequenti*, §. 1. *cum sequenti*. Ubi quid apud feudistas, maximè apud Neapolitanos, in his ultimis casibus fervetur ex suis specialibus constitutionibus, & feudilibus consuetudinibus? & quid etiam apud nos de jure nostro Regio, quoad donativa ista pro filiabus maritandis, Domino redimendo, & ex similibus causis, ex quibus apud feudistas vassalli Barones adjuvare solent.

25 Quibus consequens est, gravare etiam Dominos suos vassallos, si in ipsorum Dominorum nuptiis, vel natiuitate filiorum aliquas festiuitates, vel demonstrationes in signum lætitiæ facere compellant, ut choreas ducere, pares equitando, *Mascaras*, vel similes demonstrationes facere, vel pro his festiuitatibus aliquam quantitatem pendere, hoc enim ex urbanitate vassallorum, eorumque voluntate, ut superiora donativa, dependent, ut in specie Novar. de *gravam. tom. 2. gravam. 194.*

26 Item nullum servitium Pedagogii, Pontagii, & similia Domini inferiores à suis vassallis, vel forensibus transeuntibus exigere possunt Aviles in *capit. Prator 24. Gloss. titulo*, num. 1. *vers. Quia cum ista pedagogia*, Guid. Pap. *conf. 65. in princ.* & qui id limitant, nisi stante Principis concessione, vel consuetudine immemoriali, ut notat quoque Pater Fragos. de *regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disput. 7. num. 57.* & dicam *infra in cap. sequenti*, §. 2. & 4.

27 Item nec aliquod Hospitalitatis jus Domini in vassallorum domibus, per loca transeuntis prætereundis valent, ut per text. in *l. 1. Cod. de metat. & epidem. lib. 12.* docent contra Dominos inferiores Bald. in *l. observare in princ. col. 1. vers. Et nota quod quando ff. de offic. Procons. Guilielm. Benedict. in cap. Raynunnus, de testament. verb. Testamentum*, cap. 1. num. 34. Cravet. *conf. 308. à num. 3.* Burg. de Paz. *conf. 3. num. 97.* & cum aliis Castill. de *tertiis*, cap. 41. num. 84. novissimè Dominic. Antunez de Portugal. de *donat.*

28 Reg. 3. *part. cap. 1. num. 11.* & Nisi in concessione castri specialiter hoc jus hospitii à Rege concedatur, nec generaliter sufficit, ut docent Gregor. in *l. 6. tit. 25. part. 4.* Mastrill. de *Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 181.* & Hoc enim jus hospitii inter regalia connumeratur, nullique alii, quam superiorem non recognoscenti, competit; ut, ultra relatos, docent plura de hoc hospitio, tam in itineribus, quam in Curii Regii Principibus, eorumque ministris præstendo apud nos *Casa de aposento*, ad text. in *l. 2. & 3. tit. Cod. de metat. & epidem. lib. 12. l. 3. §. Munus hospitii 14. ff. de munerib. &*

29 *honoribus l. 11. ff. de vacat. muner. l. 1. & per tot. tit. 15. lib. 3. Recopilat.* in quibus late de hoc jure agitur, & plenius suo loco dicam *infra* hac *part. cap. 26. tot. &*, ut antiquiores omittam, plures congerentes, & plenè materiam tractantes Mastrill. de *Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 178. cum sequentib.* ubi Bald. Ifern. Matth. de Afflict. Ponte, & alios refert, Bobadill. in *polit. lib. 2. cap. 16. numer. 216.* Suelves *tom. 3. conf. 41.* Navarr. in *discurs. polit. discurs. 20.* Narbon. ad *leg. Recopilat. in l. 26. dict. tit. 15. lib. 3. gloss. mic. Castill. de tertius*, cap. 41. *numer. 84.* Roman. Anton. Cypyc. Alciat. Avendañ. Aviles, Menchac. & alii plures congesti per Dom. Solorçan. in suo discurs. de *Plagas honorarias à n. 416.* & novissimè Balmaled. de *collect. quest. 86. per tot.*

Et generaliter tam in feudis, seu eorum Baronibus, quam in aliis Dominis inferioribus concludendum est, nullum servitium, seu donativum, vel adjutorium ex prædictis, vel aliis causis, jure communi intento, ipsi per vassallos deberi, præter personam in bello, in quo tenentur Dominos adjuvare; & ita pro hac generali vassallorum ab omni servitio exemptione, & libertate communiter resolvunt Capyc. in *constitution. Regni Neapolitan. statuimus*, in verb. *Feudorum adjutoria*, *vers. Extra dictos casus*, & ex aliis bene ad rem Rosenthal. de *feud. cap. 5. conclus. 77. & 78.* & ubi infinitos congerit Gloss. Jal. *Clar. lib. 4. sentent. §. Feudum*, *quest. 29. per tot.* Fontanel. de *act. nuptial. claus. 5. gloss. 4. numer. 9.* & elegantè Tiraquell. de *primogen. quest. 69. à numer. 4.* & 9. & Ubi prædicta donativa, aut servitia per vassallos Baronibus solvenda duntaxat admittit, stante consuetudine, aut statuto, vel etiam pacto in investitura feudi, ut optime docet Mar. Giub. ad *consuet. Messanens. cap. 3. gloss. 3. part. 1. numer. 30. in fin.* quo casu intelligit plures Doctores pro contraria opinione per ipsam relar. ut latius *infra* dicam in §. *Sequent. tot.* apud nos extat singularis *l. 5. tit. 26. part. 4.* quæ in feudis loquitur, & statuit, ad nullum servitium, vel adjutorium feudatarium teneri, præter in investitura expressum: & etiam in bello justo pro defensione Domini exhibendum, & ibidem notant optime noster Gregor.

Et notant docent, maximè in nostris muneribus, & donativis pluribus congestis Gasp. Anton. Thesaur. *lib. 4. questio. forens. questio. 69. num. 2.* Grammat. *conf. 38. col. 2.* Boer. *decis. 31.* Anton. Gabriel *commun. opinion. tit. de legibus concl. 2. numer. 8.* optime Capyc. Galeot. *tom. 2. controvers. cap. 42. à numer. 14. & 18.* elegantè Andr. Capan. de *jure ad hoc, quest. 16. à numer. 1. & 9.* Donat. Anton. Marin. in *observat. ad decis. Reverter. 505. num. 1. & 2.* qui ista donativa, aut servitia voluntaria esse, nec aliter per vassallos in Regno Neapolit. solvi, debere, asserunt nisi ex specialibus illius Regni constitution. *Quam plurimum*, & de Comitibus; ex quibus donativa, seu adjutoria pro filiabus maritandis, terra emenda, vel ex aliis exigi, permittantur, *infra* de his juribus specialibus, & causis late dicam; sed extra hos casus nullum donativum, aut servitium, jure communi intento, per vassallos præstari, debere, certissimum est, ita ut si quid ab eis per Barones exactum sit, in duplum restitui, debeat, ut notant Capyc. & Capan. *ubi supra.*

Quorum omnium elegans etiam ratio assignari, potest, quia videlicet si prædictæ præstationes, seu munera per Barones, vel Dominos inferiores vassallis imponi permitterentur, hoc genus tributorum esset, quæ per Dominos inferiores absque Regia facultate vassallis indici, acquirit, ut probat

bat text. in *l. placet*, Cod. de excusat. muner. lib. 10. l. 1. & 2. Cod. nov. *vestig. impon. non poss. cap. super quibusdam*, §. *Præterea*, de verb. signif. l. fin. tit. 7. part. 5. l. 7. tit. 11. lib. 2. *ordinam.* optime ad rem Didac. Perez in *dict. l. 7. ordinam.* & in omni servitio noster Gregor. in *dict. l. fin. tit. 7. part. 5. late*, & ad plures quæstiones, & limitationes hujus conclusionis in omni genere tributorum, nec per Barones, vel alios Dominos inferiores absque Regio assensu imponantur, Rol. ml. à Vall. *conf. 91. tot. Villadieg. in polit. cap. 5. §. 24. numer. 1. & 3. & §. 34. numer. 1.* Flor. de Men. *lib. 2. var. quest. 21. à num. 1.* Camill. Bouell. de *præstant. Reg. Cathol. cap. 20. n. 18.* Rendel. de *pasc. Baron. cap. 4. part. 1. fol. mibi 70.* Arniseus de *jurib. Majestat. lib. 3. cap. 7. n. 6.* Farinac. in *prax. quest. 213. n. 68. & 69.* Pont. de *potestat. Proreg. tit. 4. §. 8. num. 42.* Joan. Maria Novar. de *gravamin. vassall. tract. 1. gravam. 1.* & aliis pluribus congestis, Rosenthal. de *feud. cap. 5. concl. 76. & 77.* ubi gloss. August. Barbof. in *dict. l. 1. Cod. nov. vestig. impon. non poss. n. 4.* & in *dict. l. 2. Cod. eod. Capiblan. de Baron. pragmat. 14. n. 19.*

Et idem ex Theologis, ad plures quæstiones morales, docent Pater Molin. de *justit. & jur. disputat. 666. num. 2.* Turrian. *eodem tractat. disp. 44. n. 1.* Parr. Suarez de *legib. lib. 5. cap. 14. n. 2.* Sanchez *lib. 2. consil. moral. cap. 4. dub. 2.*

239 Et, ut antiquiores omittam, vide plura, & plura Lagunez de *Fructibus.*

res noviter congerentes Castil. de *tertiis*, cap. 48. num. 29. Pater Sanchez. in *consil. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 2. cum. aliis seqq.* ubi ad plures quæstiones morales, & infinitis congestis, August. Barbof. in *collect. Cod. in dict. l. 3. num. 2.* Cod. nov. *vestig. impon. non poss. D. Solorç. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 19. num. 8.* D. Valençuel. *conf. 99. per tot.* D. Larrea *allegat. 54. tot. Amay. in l. 3. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. à n. 5. & tot. Valeron. de transactio. tit. 4. quest. 3. n. 62.* noviter, ac doctè eruditissimus D. D. Petrus de Salzed. ad *nov. leg. Recopilat. in l. 4. cap. 20. tit. 14. lib. 3. fol. mibi 241.* & *seqq.* & novissimè Balmaled. de *collect. quest. 2. à n. 1. & tot. late*, & optime de materia, licet pluribus ex dictis novioribus non relatis, Dominic. Antunez de Portugal de *donation. Reg. part. 3. cap. 1. à n. 1. & part. 2. cap. 24. à n. 79.*

Qui in *num. 84.* ex Joann. Bodin. Petr. Gregor. 40 & aliis, quod in aliquibus Provinciis ex legibus specialibus non aliter tributa per Regem imponi, possint, quam de consensu totius Regni, & sic in committis generalibus, & idem in Lusitania ex antiqua consuetudine servari, ait *num. 85. & dict. cap. 1. numero 6.*

Quod, & apud nos etiam servatur ex *dict. l. 7. 41 tit. 11. lib. 2. ordinam.* quæ est *l. 1. tit. 7. lib. 6. Recopilat.* quibus statuitur, ad id committis generalia, seu consensum Procuratorum urbium Regni præcedere debere, idemque docent, apud nos, & alias multas Nationes Didac. Perez in *dict. l. 7. ordinam.* Avendañ. in *cap. 4. Prator, 2. part. num. 2. cum seqq.* Alter Avendañ. de *metu*, lib. 2. cap. 23. num. 49. G rond. de *gabel. in prælud. num. 25.* Alexand. ab Alexand. *lib. 3. dier. genial. cap. 13.* Bobadill. in *polit. dict. lib. 5. cap. 5. num. 3.* Parlador. *lib. 1. rer. quotid. cap. 3. numer. 13.* Joann. Bodin. de *repubi. cap. 7. fol. 142.* Pater Marquez *en su Governador Christiano*, lib. 1. cap. 16. §. 2. fol. 88. *column. 2.* Pat. Sanchez *dict. cap. 4. dub. 2. n. 5.* & ex Polidor. Virgil. Petr. Gregor. Menchac. D. Larrea *dict. allegat. 59. n. 9.* & Ubi idem servari in Gallia, Germania, 42

Britania, & fere in omnibus Europæ Provinciis testatur ex Martan. Domeng. Burg. de Paz, & aliis ibi congestis Castil. de *tertiis cap. 9. à num. 26.* & 43 Qui tamen notat etiam absque Procuratorum Curiarum assensu, imo, eum tributi impositioni præstare recusantibus, bene per nostrum Regem imponi posse, quod semper intelligetem magna necessitate urgente, cui si tributi impositione statim non subveniatur, & Curiarum convocatio propter Regni assensum spectetur, periculum ob moram imminet.

Ad alia autem plura, & de Curiarum in nostro Regno ad tributorum impositionem, & alias causas convocacione, & de earum procuratoribus novissime tractant pluribus relatis Balmaled. de *collect. quest. 3. per tot.* optime D. D. Petr. de Salzed. in *theat. honor. in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. gloss. 46. num. 29.*

Si ergo hæc omnia in superioribus Principibus ad tributorum impositionem necessaria sunt, nec aliter eis vestigialis indetio permittitur, quanto magis Comitibus, Ducibus, aliisque inferioribus Dominis nostrorum munerum, seu cujuscumque annuæ præstationis impositio de jure est prohibenda, cum & hæc servitia tributorum genus esse, licet non tam proprie, omnibus pateat, & superius probavimus.

Juxta quæ inferatur, etiam ad majorem hujus principalis resolutionis in Dominis inferioribus comprobationem, quod similiter nec Civitates, oppida

R.

vel alie communitates superiorem recognoscetes nostra donativa, annuas prestationes, vel alia servitia propria autoritate inter cives indicere poterunt, ex quo nec tributorum, vel alterius collecte impositio, Regia facultate non precedente, eis permittitur, ut multis comprobat D. Solorcan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 1. ex num. 23. cum sequent. qui bene intelligit Flores de Mena, qui pro contraria allegari solet: & tam de jure communi, quam nostro Regio optime cum aliis D. Franc. de Amay. in l. 3. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. a n. 9.

47 Ubi quod Civitates jure Regni non nisi usque ad tria millia marapetinorum quantitatem collectas imponere possint ex l. 1. 2. & 6. tit. 6. lib. 7. Recopilat.

48 l. 25. tit. 6. lib. 3. † Quibus bene conciliat l. 16. tit. 8. lib. 9. Recopilat. in qua tributorum impositio simpliciter, ac indistincte oppidis, seu Civitatibus prohibetur, nulla de predicta quantitatis 3000. marapetinorum permissione facta mentione, de quibus juribus etiam, & de hac trium mille marapetinorum collecta, & contributione Lasart. de gabell. cap. 18. numer. 80. Molin. de justit. & jur. tom. 3. disputat. 666. vers. Civitates, Avendañ. Azebed. & alij relati per Bobadill. in polit. lib. 5. cap. 5. num. 13. aliis infinitis relatis docte D. D. Petr. de Salzed.

49 ubi supra, a num. 9. usque ad 18. † Qui optime ad predictarum legum Regni conciliationem distinguit inter tributa generalia quae forenses quoque comprehendunt, & inter collectas particulares inter solos vicinos, ut istae bene possint, imponi, dummodo dictam quantitatem non excedant, illa vero non, & hoc indistincte, neque usque ad dictam quantitatem, quia cum pro ipsorum civium necessariis usibus facultas ad dictam quantitatem imponendam per nostras leges oppidis sit concessa, inter ipsos dumtaxat imponi, debeat, & prosequantur ad alia late Balmased. de collect. quest. 5. per tot. Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 3. cap. 1. num. 40.

50 Qui hoc limitat in num. 41. ex Bart. Boer. Avendañ. & aliis in casu necessitatis propter bellum, vel pestem, aut alium similem, in quibus casibus bene universitatem absque Regia licentia collectam indicere, posse, resolvit, in quo tamen contrarium tenet Menoch. conf. 1201. num. 80. ubi plursquam triginta Aucthores pro hac sententia cumulat.

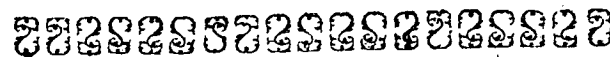
51 Et ex nostris idem tenent, ut nec etiam in casu necessitatis ultra dictam quantitatem tria millia marapetinorum Civitates nostrae, vel oppida contributionem inter vicinos incidere possint, Joann. Gutierrez de gabell. lib. 7. quest. 168. numer. 18. qui Parlador. in hoc contrarium asserentem reprobatur, sequitur Amay. in l. unic. num. 28. Cod. de praebend. salar. lib. 10. quorum sententia maxime comprobati videtur per ipsa verba dict. l. 1. tit. 16. lib. 5. Recopilat. ubi dum collectandi facultatem usque ad quantitatem relatam, & non ultra universitatibus tribuit, satis expresse etiam in ipsorum universitatum necessitatibus loquitur ipse text. ibi: No se pueda repartir, ni reparta por ninguna Ciudad, Villa, o Lugar de estos Reynos para sus necesidades, demas, aliende de tres mil maavedis.

52 Sed adhuc verius cenfeo, stante urgentissima necessitate, ita ut periculum sit in mora petendi Regiam facultatem, universitates sine Regia licentia ad quantitatem necessariam suos cives collectare posse, ut resolvunt dict. leg. 1. in aliis non tam gravibus necessitatibus optime intelligentes Avendañ. Azebed. Mexia, & alij quos refert, & sequitur Flores de Mena varior. resolut. lib. 2. quest. 21. §.

1. num. 48. Valasc. de privileg. pauper. part. 1. quest. 38. n. 26. Ottero de pasc. cap. 12. num. 9. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. §. 3. num. 36. & est optima Rotae decis. apud Cenec. de censib. 447. ad quod, † & quid circa debiti universitatis executionem Regia facultate contracti, vel si ad ejus solutionem universitas per sententiam sit damnata, an tunc, in defectum aliorum bonorum universitatis, ad collectam inter vicinos universitas sine Regia licentia procedere possit? videndi Flores de Mena, Parlador. & Gutierrez ubi proxime, Hartaman. Pistor. tit. 1. quest. 37. num. 6. Klock. de contribution. cap. 5. num. 115. Balmased. de collect. quest. 5. ex num. 4. cum seqq. & ad alios casus necessitatis propter locustarum plagam, & similes causas Narbon. in l. 57. tit. 4. lib. 2. Recopilat. gloss. unic. per tot.

Et redeundo ad primum circa nostros vassallorum Dominos, & Civitates ex predictis prohibitionibus, infertur etiam, quod eis non solum aliqua tributa, seu jus imponendi illa non competant, sed neque eorum remissio per eos, particularibus concedi valeat, ut probant jura in l. 1. Cod. de his qui a Princip. vacat. accept. dict. l. 3. Cod. de annon. & tribut. l. 34. tit. 18. part. 3. l. 11. tit. 14. lib. 6. Recopilat. l. 2. tit. 9. lib. 7. l. 16. tit. 8. lib. 9. & idem notant Azebed. in dict. l. 1. Lollæus de jur. universit. 3. part. cap. 10. num. 6. Hentic. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 85. numer. 1. litt. A. Camill. Borell. de praestant. Reg. Catholic. cap. 33. numer. 2. novissime, aliis pluribus congestis, Valeton de transact. tit. 4. quest. 3. numer. 62. Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. 3. part. cap. 1. a num. 26. † Ex quo nec aliquomodo tributa, aut vectigalia per Dominos inferiores minui, posse, recte animadvertit idem Portugal. ibid. quapropter si Domini vassallos proprios praesura tyrannica, & aliis extorsionibus a suis oppidis fugaverint, ob idque Regia tributa minuantur, ad ea pro vassallis, quos eo modo ejecerint, ipsos Dominos teneri, singulariter notant Luc. de Penn. in l. colonos, Cod. de agricol. & censit. lib. 11. Gregor. Lopez in l. 22. tit. 13. part. 2. verb. Desafortaren, in fin. Aviles in capit. 24. Praeor, gloss. 1. num. 7. in fin. Qua ratione similiter Domini inferiores nullam immunitatem concedere debent transferentibus se ad habitandum in locis, & terris suis, quia id in grave Regis praesudicium tenderet; quare id graviter prohibetur in l. 1. & 2. tit. 9. lib. 7. Recopilat. ubi Azebed. & in addit. ad Cur. Pisan. lib. 2. cap. 18. num. 34. Bobadill. in polit. cap. 26. num. 147. lib. 2.

Et ad eandem remissionem, quod eam Domini inferiores concedere, nequeant, quia ejus concessio privilegij concessionem denotat, ut docet Bart. in l. nec infames, numer. 1. Cod. de Decurion. lib. 10. Camill. Borell. de praestant. Reg. Catholic. cap. 33. num. 2. † Quod solus Princeps superiorem non recognoscens concedere, potest, non vero alij inferiores Domini, l. jus Civile. ff. de justit. & jur. Surd. conf. 419. a num. 17. † Quia id concedere est de rebus galibus supremæ potestati reservatis, ut ex Mastrill. & aliis in privilegio hujus immunitatis tributorum, & quod ideo Domini inferiores id concedere, non valeant, optime Fontanell. dict. clausul. 4. a numero 14. Amay. in dict. l. 1. num. 3. Cod. de immunit. nemin. conced. lib. 10. & pluribus aliis relatis, resolvit a num. 36. 39. & 41. † Ubi limitat si artium Doctoribus, vel Medicis ipsius oppidi remissio concedatur, & idem docet. ex l. ambiciosa, Cod. de decret. ab ordin. faciem. l. unic. Cod. de decret. Decurion. lib. 10. & ex aliis idem tenet D. Francisc. de Leo decis.

C A P. XV.

ARGUMENTUM.

An, & quando donativa, seu adjutoria per vassallos in aliquibus casibus specialibus praecise praestari debeant? ut, & tunc inter fructus feudi, aut oppidi, juxta dicta in cap. precedent. computentur. Proponuntur quatuor casus speciales, in quibus hujusmodi donativa, ut servitia necessaria sunt: ut si jure speciali id caveatur: si privilegio, aut Regia concessione competant: si conventio inter Dominum, & vassallos legitime inita fuerit: si consuetudine, aut praescriptione: De quibus casibus quomodo, & quando procedere debeant separatim in §§. sequentibus agam.

S U M M A R I U M.

- 1 Vassallorum munera, sive donativa, aliave praestationes in quibusdam specialibus casibus necessario Dominis inferioribus debentur, & tunc in fructu computanda.
- 2 Referuntur quatuor principales casus, in quibus necessaria sunt.
- 3 Primo: si jure, aut statuto speciali alicujus Regni, vel Provincia ex aliquibus causis debeantur.
- 4 Secundo: si ex privilegio, aut pacto in feudi investitura, seu oppidi concessione inter concedentem, & feudum recipientem inito, vel adjecto.
- 5 Tertio: si ex conventionne, aut transactione inter dominum, & vassallos circa ista donativa, vel adjutoria legitime postea celebrata.
- 6 Quarto: si ex legitima consuetudine, aut praescriptione debeantur.
- 7 Proponitur de singulis his quatuor casibus per singulos quoque sequent. §§. distincte agendum.

Quamvis ergo, quae superius diximus in cap. precedent. verissima sint, ut nulla donativa, munera, seu vectigalia Baronibus, seu vassalorum Dominis, vel Civitatibus superiorem recognoscentibus jure communi debeantur, ut in hoc casu recte procedat superius in cap. precedent. proximè relata resolutio, ut si praestentur, voluntaria censeantur, debeant, nec consequenter inter fructus feudi, aut castri impudentur; sunt tamen plures casus, & limitationes, in quibus donativa ista, & annua munera ex necessitate vassalli Dominis solvere, coguntur, & tunc absque dubio, ut necessariam, & uniformem praestationem habentia inter fructus connumerari debeant, juxta supra dictam distinctionem.

Quare pro majori claritate, & distinctione quatuor dumtaxat principales casus proponam, in quibus ista donativa, & praestationes necessario per vassallos Dominis solvi debent, & in quibus consequenter inter fructus juxta praedicta erunt computanda; videlicet: † Primo si jure, aut statuto speciali alicujus Regni, vel Provinciae ex aliquibus causis haec adjutoria certis casibus debeantur: † Secundo si ex privi-

60 decis. 82. num. 3. † Ubi quod pro salario Advocati Civitatis, seu Medici, vel ex alia causa necessaria publicam utilitatem respiciente collecta per universitatem absque licentia Regia imponi possit, ita ut forenses in ea non comprehendantur, sed cives tantum, idem Bobadill. in polit. lib. 5. cap. 5. num. 3. litt. C. & in Doctoribus, & Medicis, & aliis personis, ex quibus magna utilitas Reipublicae sequitur, Valeron supra, num. 66. Lollæus de jur. universit. cap. 10. a num. 7. & 13. ex hac enim his personis tributorum remissione nullum Principi praesudicium infertur, sed ceteris civibus, quibus majus onus vectigalium accrescit, cum plerumque apud nos Civitates, & oppida tributa Regia in forma capitationis apud nos encabegamiento solvant, certam videlicet quantitatem pro tributo inter vicinos postea distribuendam.

61 Quae tamen circa remissionem tributorum per Civitates, vel Dominos non faciendam limitant, nisi stante consuetudine immemorabili hanc immunitatem concedendi, Ollasc. decis. 95. numero 12. Amay. ubi supra, numero fin. licet Valeron de transactionib. dict. tit. 4. quest. 3. num. 67. de hoc dubitet, quia jus imponendi tributa impraescriptibile esse, plures existimare, asserit; sed quamvis hoc verissimum sit ex jure Regis in tributis, seu gabellis, secus in istis universitarum collectarum impositionibus, seu remissione, quae a tributis differunt, ut docet Amaya supra in l. 3. Cod. de annon. & tribut. a numer. 9. ubi ex hac differentia conciliat dict. l. 1. 2. & 6. tit. 6. lib. 7. Recopilat. l. 25. tit. 6. lib. 3. cum. l. 16. tit. 8. lib. 9. ejusdem Recopilat. & in sequent. cap. latius de hac differentia dicam ad gabellarum, & collectarum praescriptionem.

62 Ex quibus pro ratione ad nostrae principalis quaestionis resolutionem firmissima remanet superior fundata resolutio, Dominos nempe inferiores nullas collectas, donativa, aut munera alias a vassallis, propria autoritate exigere, sive indicere, posse.

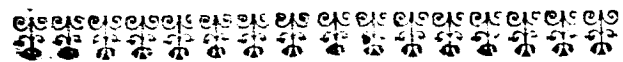
63 Quapropter ad nostram principalem quaestionem ex supradictis omnibus concluditur, etiam, quod cum, jure communi attento, nostra donativa, aut munera, similese praestationes per vassallos Dominis nullo inodo debeantur, nec per ipsos Dominos indici valeant, aperte etiam sequitur, quod, si in aliquo casu sint soluta, tunc non ex causa necessaria praestita existimanda sunt, cum id nullo jure cogente fiat, sed potius ex voluntaria, & mera liberalitate, ac voluntate vassallorum ob lata reputanda, & consequenter inter fructus feudi, aut oppidi computari, non poterunt juxta distinctionem late traditam supra in cap. precedent.

64 Quam resolutionem intellige, nisi lege, aut statuto municipalis, haec munera, sive donativa in aliquibus casibus de jure speciali Dominis per vassallos necessario debeantur, vel etiam Principis privilegio concessa, aut debita, legitima consuetudine, vel conventionne inter Dominum, & vassallos circa ea solvenda inita; quia tunc in his casibus, ut necessaria in singulis annis solvenda, inter fructus feudi, aut oppidi connumeranda erunt, juxta superius tradita. Quapropter de his casibus specialibus, quibus munera haec, vel adjutoria vassallorum necessaria sint in cap. sequent. agam, ut ex eo quando inter fructus feudi, aut castri, ut necessaria haberi debeant, plenissime cognoscatur.

SUMMARIUM.

legio speciali, aut pacto in feudi investitura, seu in oppidi concessione, inter concedentem, & feudum recipientem inito, vel adjecto: † Tertio, si ex conventionem aut transactione inter Dominum, & vassallos circa illa donativa, vel adjutoria legitime postea celebrata: † Quarto, si ex legitima consuetudine, aut præscriptio prætenduntur.

De quibus singulis per singulos quoque §§. distincte (ut clarius) agam, ut ita plenissime cognoscatur quando necessaria, & consequenter, ut feudorum, vel oppidorum fructus considerari debeant; quia alias extra hos casus donativa ista præstita omnino voluntaria erant, & sic inter fructus computari non poterunt.

§. I.

ARGUMENTUM.

De donativis, muneribus, seu adjutoriis vassallorum necessario Dominis, aut Baronibus, ex aliquibus causis ratione statuti, aut juris specialis, in aliquibus Regnis debitis, maximè apud Feudistas, & in Regno Neapolitano ex constitutionibus illius Regni, *Quamplurimum*, & *Constitut.* de *Comitib.* necnon, & aliorum Regnorum Baronibus, quibus propter eorum paupertatem ex consuetudinibus feudilibus, & specialibus statutis hæc adjutoria, vel donativa pro filiabus maritandis, terrâ emendâ, ipsive Dominis à captivitate redimendis, & ex aliis causis per vassallos exsolvantur: & an stante statuto, ut pro filiâ, vel filiabus maritandis vassalli Dominum adjuvent, pro prima tantum, vel etiam pro ulterioribus teneantur? & an pro naturalibus, vel spuris? necnon, & pro sororibus? & an etiam pro monachandis? & quid si filia ita pulchra sit, ut ob pulchritudinem, non obstante parentis paupertate, æquè commodè, ac dives nubere possit, vel jam maritum invenerit; an adhuc vassalli pro ejus dote ex dictis statutis contribuere debeant? noviter nec injucundè exagitur: & alia plura circa dicta statuta, & causas adducuntur: & quid denique apud nos, an nostris Dominis vassallorum hæc adjutoria ex prædictis causis per vassallos debeantur? fundatur noviter, & resolvitur pars negativa contra Bobadill. & alios Regnicolas, aliquaque specialia jura nostra adducuntur: & ad plures inter nostros vassallos Burgenses, & feudales differentias multa invenies.

- 1 *Vassallorum donativa, sive adjutoria necessario Dominis inferioribus, sive Baronibus solvenda, si id jure speciali, aut Regni, vel Provincia ex aliquibus causis caveatur.*
- 2 *In Regno Neapol. adjutoria hæc ex specialibus constitutionibus in certis casibus necessaria sunt, ibidem, & num. 2. cum seqq.*
- 3 *Debentur per vassallos Baronibus illius Regni pro ipsorum filiabus maritandis, terra emenda, militia filij, vel fratris feudatarij: pro Domino à captivitate redimendo, & pro inseriando in bello Regi: ibidem.*
- 4 *Extra hos casus in constitutionibus Regni Neapol. specificatos ad nullas alias contributiones vassalli in illo Regno tenentur.*
- 5 *Expenduntur ad plura constitut. Regni Neapol. Quam plurimum, & Constit. de communit. dict. numer. 1. cum seqq.*
- 6 *Pro filiabus maritandis, ut vassalli dominos necessario adjuvare teneantur, idem quarundam aliarum Provinciarum legibus munit. palibus statutur.*
- 7 *Statuta hæc, ut pro filiabus maritandis vassalli dominos adjuvent, non solum pro prima, vel unica filia, sed & pro secunda, & ulterioribus intelligi debent.*
- 8 *Quid si statutum simpliciter pro filia maritanda in singulari loquatur, an adhuc pro pluribus filiabus nostra vassallorum donativa necessaria sint? & n. 9. cum seqq.*
- 9 *Quid in hoc casu si ex consuetudine debeantur? ibid.*
- 10 *Quid si ex conventionem talis subventio pro filia maritanda in singulari sit promissa?*
- 11 *Statutum pro filia maritanda in singulari loquens demonstrative, non taxative est intelligendum.*
- 12 *Intellige nisi expresse taxative in una tantum filia loquatur.*
- 13 *Quid si in uno anno Baro, vel Dominus plures filias maritaverit, vel si ex dictis causis plures subventiones fieri, contigerit?*
- 14 *Quod tunc aliqua alio vassallis paupertate laborantibus concedi debeat.*
- 15 *An hujusmodi statuta circa adjutoria pro filiabus maritandis à vassallis dominis præstanda de filiabus legitimis, vel etiam de naturalibus tantum, vel spuris sint intelligenda? & numer. 16. & 17.*
- 16 *Quid in nefariis, vel incestuosis?*
- 17 *Adjutoria hæc pro filiabus maritandis per vassallos dominis, superiorem non recognoscens debita pro naturalibus, & spuris debent, resolvitur.*
- 18 *Contrarium in Catalonia servatur, ex speciali illius Principatus concordia.*
- 19 *Pater etiam feminam, vel naturalem filiam alere, & dotare tenetur.*
- 20 *De alimentis ad dotem valet argumentum.*
- 21 *Subventio quoties pro naturalibus filiabus maritandis debeat, non tam magna, aut æqualis, ut pro legitimis, est præstanda.*
- 22 *Statutum circa hæc adjutoria pro maritandis loquens, an pro monachandis quoque intelligi debeat?*
- 23 *Quid si ex pacto, aut loci consuetudine maritandis præstetur?*
- 24 *Quid in Principibus superiorem non recognoscens?*
- 25 *De matrimonio carnali ad spirituale valet argumentum.*

Con-

- 26 *Contributio vassallorum pro Monachatu filiarum Domini, quoties fieri, debeat an minor, magisque moderata, quam pro maritatio sit facienda.*
- 27 *An tempore ingressus imponi debeat, vel professio sit spectanda? & num. 31.*
- 28 *Collecta pro filiabus maritandis imponenda, non solvitur per vassallos, quousque matrimonium consumetur.*
- 29 *Interest magis vassallorum, non solvere, quam solutum repetere, professione non sequuta, vel matrimonio non consummato.*
- 30 *In Aragonum Regno solvitur ante nuptias, cum cautione, quod intra annum matrimonium solemnifetur.*
- 31 *Adjutoria hæc, sive donativa, ex statuto pro filiabus maritandis debita, an pro neptibus quoque debeantur?*
- 32 *An saltem requiratur non solum patris, sed etiam avi paupertas?*
- 33 *An pro pluribus neptibus debeatur? & num. 36.*
- 34 *Major ratio, sive urgentior necessitas parentibus resultat, ex pluralitate neptum, vel filiarum, quam ex una, tantum.*
- 35 *An etiam pro sororibus quoque maritandis, vel menachandis præfata statuta intelligi debeant?*
- 36 *Quid si sorores uterinae tantum sint? dict. num. 38. in fin.*
- 37 *An pro amitis?*
- 38 *Et si plures sint?*
- 39 *Intellige prædicta, ut hæc vassallorum donativa pro filiabus maritandis necessaria habeantur, si ita pauperes domini sint, quod ob paupertatem filias maritare non possunt.*
- 40 *Intellige etiam, stante ipsarum filiarum, sororum, vel similium, paupertate, ut aliunde se dotare non valeant.*
- 41 *Quid sit, licet Domini parentes, eorumque filia maritanda paupertate laborent, ipsa tamen filia formosa sit, ut ob pulchritudinem commodè maritari possit, an adhuc vassalli ad prædicta adjutoria teneantur? & numer. 44. cum sequentibus.*
- 42 *Pulchritudine ipsa, & decore femina sat dotata videntur.*
- 43 *Contrarium, imò pulchritudinis dotem non satis congruam, ut alia mulieres non egeant, resolvitur: pulchritudinis dos est temporanea, non perpetua, sed necessario cum ipsa pulchritudine tempore peritura: ibidem.*
- 44 *Soluto matrimonio per mortem viri, nihil penes viduam, unde se alere possit, remaneret: nec quidquam per ipsius mortem, soluta filiis legitima, superesset, dict. num. 47.*
- 45 *Feminas animi pulchritudine, pudicitia videlicet, aliisque virtutibus dotatas à prædictorum statutorum dote excludi, absurdum foret, & numer. 49.*
- 46 *An prædicta omnia, ut vassalli Dominos pro filiabus maritandis, & ex aliis causis, de quibus supra, adjuvare debeant, juxta superiora aliquorum Regnorum statuta; apud nos locum habeant, nostrisque vassalli Dominos inferiores ex dictis causis subvenire debeant? & numer. 51. cum seqq.*
- 47 *Refertur affirmativa sententia ex nostro Bobadil. aliisque Regnicolis, & num. 52.*
- 48 *Quod saltem de urbanitate vassalli ad id cogi debeant.*

- 49 *Contrarium indistinctè resolvitur, plenèque fundatur, num. 54. cum seqq.*
- 50 *Doctrina Feudistarum, quibus nostri Regnicola suam affirmativam sententiam feudare, conantur, loquuntur juxta suorum Regnorum speciales constitutiones feudales, & consuetudines.*
- 51 *Jure communi attentò, vassalli ad nulla donativa, vel adjutoria ex superioribus causis adstringuntur, & num. 57.*
- 52 *Apud nos nulla lege Regia donativa aliqua, vel adjutoria ex relatis causis per vassallos inferioribus dominis solvenda cavetur.*
- 53 *Nunquam apud nos in usu fuere, nec circa hoc consuetudo allegari potest.*
- 54 *Specialia aliorum Regnorum jura in feudis loquentia ad nostrum extendi non debent, maximè in re tam odiosa, & contra jus commune.*
- 55 *Statuta localia, aut leges municipales extra proprium territorium non sunt extendenda.*
- 56 *Nec consuetudines speciales locorum.*
- 57 *Vassallorum impositiones, ut nimis odiosa, restringenda.*
- 58 *In dubio pro libertate vassallorum contra Dominos judicandum.*
- 59 *De feudis ad majoratus, sive de feudatariis ad vassallorum Dominos, quando argui possit? & num. 66. cum sequent.*
- 60 *Non aliter valet hoc argumentum, quam si statutum in feudis juri communi conveniat.*
- 61 *Jura feudalia non habent vim legum, sed specialium consuetudinum, quæ ad alias materias, quam ad feudales, trahi, non debent.*
- 62 *Intellige, nisi ex identitate rationis.*
- 63 *Diversa, & urgentior ratio militat, in vassallis feudilibus, quam in nostris Burgenfaticis, ut ex specialibus statutis aliquibus oneribus, & donativis adstringantur.*
- 64 *Differentia inter vassallos feudales, & Burgenfaticos ad plura, & ex num. 71.*
- 65 *Burgenfatici liberioris sunt conditionis, nec ita graviter, ut feudales suis dominis subiciuntur, dict. num. 70.*
- 66 *Possunt sine venia Dominum suum in judicium vocare, & plura remissivè num. 74.*
- 67 *Et eum inter census veltigalium adscribere, & num. 73.*
- 68 *Secus feudales, & etiam adscriptitii apud nos Solariegos, ibidem.*
- 69 *Burgenfatici subiciuntur ratione tantum jurisdictionis, feudales ratione territorij, & num. seqq.*
- 70 *Comprobatur aliquibus Doctorum auctoritatibus non aliter vassallos, maxime Burgenfaticos, his oneribus, & servitiis adstringi, quam ex Regia concessione, aut immemoriali consuetudine, dict. num. 75. & ex num. 78. 80. & 84.*
- 71 *Curandum valde in hac re de immemoriali præscriptione in favorem Dominorum probanda.*
- 72 *Casu, quo juri feudorum circa hæc donativa, aut servitia solvenda, vel non, stare deberemus, habemus Hispani proprium jus feudale Partitar. quo ea clare denegantur, & num. 83.*
- 73 *Jure nostro Partitar. quæ servitia à vassallis feudilibus debeantur? ibidem.*
- 74 *Jure nostro noviori Recopilar. hæc vassallorum donativa, sive impositiones improbantur, nisi immemoriali præscripta sint, cum num. seqq.*
- 75 *Jura nostra propria etiam si deficerent, ad vicinioris Provinciae & sic ad Aragonum Regni jus non ad Neapolitanum, aliorumve remotiorum feudistarum, esset recurrendum, & num. seqq.*

R. iij

87 Regni Aragonum vassalli Dominorum inferiorum Burgenses sunt, magisque, quam feudales, nostris correspondens.

88 Aragonum jure speciali, & praxi illius Regni ad nulla donativa, vel servitia vassalli ex prædictis causis suis dominis subjiciuntur, & numer. 89. & 90.

91 Idem apud nos de praxi, & consuetudine servatur, & numer. 92.

93 Respondetur auctoritatibus nostrorum Regnicolarum, aliorumque Doctorum, quibus Bobadilla contrariam sententiam fundat. cum num. seqq.

94 Loquuntur omnes juxta superiora specialia jura feudalia, & Doctores feudistas, locorumque consuetudines, quæ in Germania, Italia, & aliis Provinciis circa hoc viget, ibidem, & numer. sequentibus.

95 Longius in his, quia pro miseris, pauperibusque vassallis, egimus, quorum gravaminibus misereri, semperque eos adjuvare, maxime Advocati, ex communi voto asstringimur.

1 PRIMO igitur Baronibus, & vassallorum Dominis inferioribus hæc donativa, & annuæ præstationis præcisè per vassallos sunt solvenda, si id jure speciali, ut Regi constitutione ex aliquibus causis caveatur, ut in Regno Neapolitano statuitur in constitut. Quam plurimum, & in constitut. De Comitibus in quibus specialiter pro filiabus maritandis, terra emenda, militia filii, vel fratris feudatarii, & etiam pro Domino à captivitate redimendo, & pro serviendo in bello justo, Regi, hæc donativa, seu adjutoria feudi Dominis inferioribus vassalli solvere, tenentur, ut docent Andr. de Ifern. late Afflictis, & communiter Feudistæ Neapolitani in dict. constitut. & ut alios antiquiores omittam, pluribus congestis specialiter ad rem Vicent. de Franch. decis. 42. ubi plur. Addent. & novissime ibidem Joan. Baptist. Luca, Camill. Borrell. de præstant. Regn. Cathol. cap. 20. à numer. 26. Molfessius in commentar. ad constitut. ejusdem Regni, part. 6. de jur. dot. quest. 4. numer. 17. cum sequent. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallorum tractat. 1. gravam. 4. tot. † Ubi quod extra dictos casus in dictis constitutionibus specificatos, ad nullas alias contributiones vassalli teneantur, & idem Novar. in pragmat. Regn. Neapolit. in rubr. de Baron. pragmat. 1. à numer. 1. Andr. Capan. de jur. adhoc, quest. 16. à numer. 9. Donat. Anton. Marin. in observat. decis. 505. numer. 1. & 2. & ex nostris idem ex dictis constitutionibus docet cum aliis Fontanelli. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 4. numer. 22. de quo infr. in nostris vassallis, & Dominis.

3 Et specialiter in redemptione Domini, quod pro ea vassalli in Regno Neapol. contribuere, teneantur ex dictis specialibus constitutionibus, pluribus relat. Nicol. Boer. decis. 126. n. 10. Novar. dict. pragmat. 1. n. 5. & dict. gravam. 4. n. 5. ubi in fin. plures congerit.

4 Et idem pro filia maritanda, ut pauperi Baroni per vassallos divites in dicto Regno subveniatur, si aliter ob paupertatem eam maritare, non possit ex dict. constitut. Quam plurimum. † Et ex similibus jure specialibus aliarum Provinciarum docent in hoc casu plura de materia ad alias questiones congerentes, Afflict. decis. 265. numer. 55. Vicent. de Franc. dict. decis. 42. ubi plur. Addent. Camill. Borrell. de præstant. Regn. Cathol. cap. 20. numer. 35. & novissime multos referens Novar. de gravamin. tractat. 1. dict. gravamin. 4. numer. 5. & in pragmat. Regn. Neapolit. in rubr. de Baron. à numer. 6. &

cum aliis Giurb. ad constitut. Messan. cap. 3. gloss. 3. à numer. 2. & ex speciali statuto Burgundiar. idem docet Cassan. in consuetudin. Burgund. rubr. 1. §. 4. verb. Mariage.

Quod intellige, ut non solum pro prima, vel unica filia maritanda, stante dicto statuto, vassalli Dominum adjuvare, teneantur, sed & pro secunda, & ulterioribus Franch. decis. 215. numer. 13. & decis. 306. à numer. 13. ubi cum multis Addent. Boer. decis. 129. 130. & 131. imò major ratio in pluribus, quam in una filia concurrat, cum magis ex pluribus parentis inopia, & necessitas exerceat, ut rectè considerat. Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 1. numer. 84.

Et in consuetudine, aut statuto simpliciter pro filia maritanda in singulari, vel pro filiabus loquente, quod etiam in omnibus intelligi, debeat, optimè Tiraquell. de primogen. quest. 70. Rollenthal. de feud. cap. 5. questio. 79. litter. C. † Licet contra si ex conventionem talis subventio pro filia maritanda in singulari sit promissa, ut infra dicam.

Sed quidquid in donativo sive adjutorio ex conventionem debito dicendum sit ob majorem conventionem restrictionem, in statuto in singulari pro filia, videlicet, loquente, quod ad omnes extendatur resolvunt, ultra relatos. Ricc. collect. 1324. Joan. Maria Novar. in pragmat. Regn. Neapol. in dict. rubr. de Baron. pragmat. 1. numer. 21. licet contrarium, imò quod pro prima duntaxat filia intelligatur, tentare volent Guid. Pap. decis. 57. in fin. argumento text. in l. boves, §. 1. ff. de verb. signific. ex quo, ut valgeriter patet, sermo simpliciter prolatus pro prima tantum vice intelligi debeat, quem etiam sequitur Cassan. in consuet. Burgund. dict. rubr. 1. §. 4. à numer. 1.

Sed, his non obstantibus, à priori sententia non est recedendum, stante statuto de filiabus, aut de filia in singulari loquente; quia in omnibus æqualis ratio invenitur, & sic statutum singulariter loquens non taxative est intelligendum, sed potius demonstrative, argumento text. in l. itaque, ff. pro socio, optimè Tiraquell. de primogen. dict. questio. 70. Ricc. ad Franch. in dict. decis. 306. Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 1. numer. 84. † Nulli expressè taxative in uno tantum filia loquatur, de quo casu intelligi, debet Cassan. ubi supra, qui loquitur, stante in suo statuto Burgundiar. dictione, taxative de una filia tantum, ibi: D'une fille tant seulement.

Pro qua opinione in favorem filiarum resolvit quodque noviter Joan. Baptist. Thor. in compend. decis. part. 1. verb. Adjutorium an debeatur, fol. 22. ubi in Consil. Neapolit. pro omnibus filiabus decissam refert.

Et quod magis est, etiam si in uno anno plures filias Baro maritaverit, vel plures alii diversi casus harum subventionum ex dictis constitutionibus in uno anno contigerint, idem Thor. part. 2. compend. verb. Adjutorium debitum à vassallis, l. 8. † Qui tamen subdit, aliquam in hoc casu dilationem ad solutionem vassallis concedi, debere, stante ipsorum paupertate, sequitur Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 14. numer. 66. & 67. & idem infra in neptibus, sororibus, & amittis dicam à numer. 34. & 38. & numer. 39. & 40.

An autem hæc de adjutorio pro filiabus maritandis à vassallis ex statuto speciali necessario Baroni, vel Domino inferiori præstando, intelligi duntaxat debeat in filiabus legitimis, non vero si naturales tantum sint, vel spuria, ut in his adhuc adjutoria hæc, sive donativa necessaria non reputentur, sed imò voluntaria censentur, & consequenter

quenter fructus feudi dici, non debeant, si forte per vassallos aliquando fuerint præstita? dubitant aliqui Doctores, & quod pro legitimis tantum statutum intelligatur, tenet expressè contra naturales, vel spurias Concr. in cap. si aliquem, §. Ad illam, num. 2. & 10. & ex eleganti doctrina Alberic. de Rosat. de statut. 1. part. quest. 49. incipit, item supposito statuto, Jacob. de Sanct. Georg. in tractat. feudal. fol. 27. col. 3. vers. Sed restat, & vers. Quidquid investiti, & contra incestuosas Boer. decis. 127. n. 4.

16 Sed contraria opinio est verior, & communior, ut etiam pro spuris, & naturalibus filiabus maritandis, dictis statutis, aut consuetudine stantibus, vassalli Baronibus aliunde non habentibus subvenire, debeant.

17 Pro qua sententia resolvunt in Dominis, & Baronibus inferioribus in terminis prædictorum statutorum simpliciter de filiabus loquentium idem Boer. decis. 130. Ricc. collect. 1324. Martin. Laudens. in cap. 1. an apud judic. vel cur. domin. questio. de feud. & idem docent sic intelligendi Schrader. de feud. part. 6. cap. 6. num. 102. Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. author. 2. quest. 3. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 7. quest. 8. num. 7. Intrigliol. de feud. centur. 2. art. 93. numer. 93. Capiblan. de Baronibus pragmat. 1. numer. 81. & ex Giurb. Intrigliol. & aliis feudistis tenet noster Valasc. de privileg. pauper. part. 1. dict. questio. 38. ex numer. 15. cum sequentibus. † Qui tamen, licet indistinctè in hoc casu, & aliis ex superioribus loquatur, intelligi, debet juxta Doctores Feudistas ab eo relatos, ut ejus doctrina, & ampliationes solum procedant in Regno Neapolitano, aliisque Provinciis, in quibus ob constitutiones, & jura specialia, & feudales locorum consuetudines, de quibus supra, hæc adjutoria pro filiabus maritandis, & ex causis superioribus in princip. hujus Capit. relatis per vassallos Baronibus exsolvantur, non vero apud nos, nec ubi talia jura specialia, vel consuetudines deficiunt, ut plenius dicam, & resolvam infra in hoc §. ex numer. 92.

18 Quid autem in nefariis, vel incestuosis filiabus, an pro eis quoque dotandis vassalli ex dictis statutis teneantur? videndi Jacob. de Sanct. Georg. in loc. citat. Boer. decis. 127. ex numer. 4. Menoch. de arbit. cas. 179.

19 Sed prosequendo superiorem ampliationem, ut jura, vel constitutiones speciales loquentes circa nostra donativa, seu adjutoria pro filiabus maritandis à vassallis Dominis inferioribus præstanda, in filiabus quoque naturalibus, & spuris intelligi, debeant, optimè confirmari potest exemplo Dominorum superiorum non recognoscentium, quibus etiam, sicuti pro filiabus legitimis maritandis collectam vassallis imponere, licet, ita & pro naturalibus, & spuris; tenet cum multis Sella de inhib. cap. 4. §. 7. à numer. 3. quem sequi videtur Fontanel. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 3. numer. 23. & 24. in fin. † (Licet contrarium in Cathalonia servari asserat in numer. 22.)

20 ob illius Principatus specialem concordiam) † cujus conclusionis ratio est in comperto, quia videlicet pater etiam spuriam, aut naturalem filiam alere tenetur cap. cum haberet, de eo qui duxit in marrim. ubi Barbol. & repetentes, & consequenter dote, ut cum pluribus docet Giurb. ad consuet. Messanens. cap. 3. gloss. 3. part. 1. à numer. 12. † Nam de alimentis ad dotem valet argumentum, Everard. in loc. legalibus loc. 29. Lara in l. quis à liberis, §. Idem judex, numer. 24. cum sequentibus ff. de liber. agnoscend. Sanchez de marrim. lib. 4. disputat. 26. numer. 1. & cum aliis docet Barbol. in loc. commun. loc. 7. & ad rem Cassan. in consuetud. Burgund. dict.

21 rubr. 1. §. 4. verb. Mariage, Giurb. dict. gloss. 3. n. 30. Unum tamen nota, quod subventio pro spuris, & naturalibus filiabus maritandis, quoties ex prædictis, aut similibus statutis solvi, debeat, non tam magna, aut æqualis est præstanda, quam ea quæ pro legitimis solvitur, ut bene advertit Cassan. in in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 4. in verb. Mariage d'une fille, vers. Sed juxta hæc queritur, numer. 7. Boer. decis. 127. numer. 7. Ayell. de jur. adhoc, numer. 31. Ut sit. ad Afflict. decis. 265. numer. 56. Capiblan. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 1. ex numer. 103.

An verò similiter pro filiabus monachandis adjutoria hæc vassallorum necessaria sint, stante statuto in maritandis loquente? resolve breviter, quod sic, ut in dicto statuto Burgundiar. tenet Cassan. dict. §. 4. verb. Mariage, numer. 4. & in dict. constitut. Quam plurimum, Afflict. decis. 348. Ricc. collect. 65. & dict. collect. 1324. optimè Vincent. de Franch. decis. 24. ubi Amendol. numer. 1. & decis. 215. ubi idem Amendol. numer. 9. Petr. Gregor. de dor. deperag. quest. 13. numer. 5. & de feud. part. 7. quest. 8. à numer. 5. Pater Molfess. ad constit. Neapolit. part. 6. quest. 4. numer. 13. † Quia de matrimonio carnali ad spirituale valet argumentum, authent. nisi rogati, Cod. ad Trebellian. cap. penult. & ultim. de translat. Pralator. plures congerens Auguttin. Barbol. in loc. commun. loc. 70. & in nostro casu, ad aliaque plura late Intrigliol. dict. articul. 93. numer. 89. Franch. dict. decis. 42. numer. 3. tom. variar. cap. 11. numer. 213. Pater Sanchez de matrim. lib. 1. disputat. 33. numer. 31. in med. Valasc. de privileg. pauper. part. 1. quest. 38. ex numer. 5. cum sequentibus Joan. Baptist. Thor. in compend. decis. litter. A. verb. Adjutorium 4. Giurb. ad Messan. cap. 3. gloss. 3. part. 1. numer. 25.

Qui hoc amplius, stante pacto, aut loci consuetudine hujus subventionis pro maritandis filiabus præstandæ, id etiam pro Religionem ingredientibus extendi, debere ait; sequitur Fontanel. dict. claus. 5. gloss. 4. à numer. 4. † Qui in Principibus, ac Regibus superiorem non recognoscentibus loquitur, in quibus etiam cum aliis Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. part. 3. cap. 1. à numer. 11.

Quibus tamen adde, quod similiter in hoc casu, ut in superiori, minor, & magis moderata erit contributio, cum pro monachatu tanta dote opus non sit, ut notat Fontanell. supra numer. 57. Grammat. decis. 88. Afflict. decis. 136. & ibidem Ursilis, numer. 4. Capiblan. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 1. ex numer. 102. Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. numer. 46. ubi refert decissum, & idem animadvertunt, Franc. Giurb. & plures ex supra relatis Joan. Maria Novar. in pragmat. Regn. Neapol. in rubr. de Baron. pragmat. 1. numer. 31. & de gravamin. vassallorum tractat. 1. gravamin. 6. & ex Giurb. & aliis Feudistis Pat. Molfess. in consuetud. Regn. 6. Neapolit. part. 6. dict. quest. 4. numer. 16. † Ubi quod hæc contributio non tempore ingressus, sed professionis imponi, debeat, pro quo est elegans decis. Franch. 42. ubi Addent. quia interest potius vassallorum, non solvere, quam solutum repetere, si postea professio non sequatur, juxta text. in l. 3. ff. de compens. & text. ita intelligend. in l. 49. §. Si Titio, vers. Sed si testator, ff. de legat. 1. l. 11. ff. de liberat. legat. † Quod etiam servari debet juxta Novar. cum aliis, de gravamin. tract. 1. gravamin. 6. tot. in collecta pro filiabus maritandis, ut non antea solvatur, quam matrimonium consumetur, Anna singul. 13. Franch. & Dominic. Tasson. Novar. Molfess. & aliis in loc. citat. qui conveniunt, matrimonii consummationem, & monachatus professionem sequutam esse, debere, ut hæc adjutoria

22

- adjutoria vigore prædictarum specialium constitutionum per vassallos solvantur, & ad omne Fontanell. *di. claus. 5. gloss. 4. n. 54. & 55.* † In Aragonum autem Regno solvitur ante nuptias, cum cautione tamen, quod intra annum matrimonium solemnizetur, Sessè de *inhibiti cap. 4. §. 7. numer. 2.* & Fontan. *ubi supra.*
- 33 Quibus etiam adde, hujusmodi adjutoria ex præfatis statutis in filiabus loquentibus similiter etiam in neptibus necessaria esse, ut communiter resolyunt Molfes. *ad consuet. Neapolit. part. 6. di. quest. 4. num. 13.* Ricc. *di. collect. 65. & 1324.* Petr. Gregor. *di. quest. 8. num. 9.* Mastrill. *decis. 1. num. 7.* Fontanell. *di. gloss. 4. num. 59.*
- 34 Quod optimè intelligit Franch. *decis. 215. num. 2. & 3.* stante paupertate non solum ex parte avi, sed ex parte patris, vel, isto mortuo, quo casu onus dotandi ad avum spectat, idemque docet Giurb. *ad consuetud. Messan. di. cap. 3. gloss. 3. numer. 23.*
- 35 An autem pro pluribus etiam neptibus adjutorium hoc necessarium sit, ut in pluribus filiabus diximus? negat Giurb. *ubi proxime num. 26. in fin.* pro cujus confirmatione refert Franch. *di. decis. 213.*
- 36 Sed certè indistinctè, statuto de filiabus maritandis loquente, sicuti non solum de primâ, sed de omnibus intelligendum est, ut supra dixi *num. 6.* ita etiam de omnibus neptibus intelligi debet, quia & in omnibus eadem ratio, & necessitas alendi, & dotandi in avo invenitur, † imò, & major necessitas ex pluralitate neptum resultat; & hanc opinionem, ut veriorē tenent Pat. Molfes. *in const. Neapolit. part. 6. quest. 4. num. 22.* Joann. Maria Novar. *ubi supra num. 26.* Joann. Bapt. Thor. *in d. verb. Adjutorium, col. 2. in fin. fol. 22.* & plures ex relatis ad dictum casum filiarum, qui, & in pluribus neptibus loquuntur, nec ad unam tantum se referunt; nec obstat Franch. pro contrariâ per Giurb. *relat. quia potius pro istâ resolyvit à num. 6. 11. & 13.*
- 38 Item hæc adjutoria ex dictis statutis in filiabus maritandis loquentibus pro sororibus etiam necessaria esse, ut eodem modo vassalli, qui ex statuto, aut consuetudine Dominis pro filiabus maritandis adjuvare, tenentur, similiter pro sororibus maritandis, vel monachandis id facere debeant, communiter resolyunt Vincent. de Franch. *decis. 73.* ubi plures cumulant Addentes, & ex Ifern. Afflict. & aliis Frecc. *de subfeud. lib. 2. auctorit. 2.* Molfes. *ad consuet. Neapolit. d. di. quest. 4. num. 17.* cui opinioni assentire videtur Cassan. *in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. num. 8.* ex eleganti consilio Alexand. *35. vol. 2.* Ricc. *di. collect. 65. & 1324. ampliatur. 7.* Petr. Gregor. *de concess. feud. part. 7. quest. 8. num. 11.* Joann. Bapt. Thor. *in compend. decis. luter. A. verb. Adjutorium.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 5. gloss. 4. num. 58.* ubi quid in Cathaloniâ, Ayell. *de jur. ad hoc, num. 30.* Novar. *in pragmat. Regn. Neapol. in rubr. de Baron. pragmat. 1. num. 22. & 27.* ubi decisum refert, & idem de gravamin. vassal. *gravam. 4. num. 5.* & ex Camill. Borell. Giurb. *ad constitut. Messan. di. cap. 3. gloss. 3. part. 1. num. 60.* ubi etiam si sorores uterinæ tantum sint, nisi alii fratres utrinque conjuncti extent, ad quos onus dotandi tunc solum spectare, ait.
- 39 Et quod etiam procedat in amitâ, idem ex dict. constitut. *Quam plurimum.* docet Novar. *di. pragmat. 1. num. 6. & di. gravam. 4. num. 1.* ubi plures in fin. refert.
- 40 Et non solum pro primâ, sed, & pro secundâ sorore, & ulterioribus, necnon, & pro pluribus amitâ, ut supra in filiabus dictum remanet. Novar. *ubi proxime, Capiblanc. de Baron. tom. 1. super di. pragmat. 4. num. 84.* Horat. Barbat. *de divif. fruct. part. 1. cap. 17. num. 71. in fin.*

Quæ omnia generaliter intellige, si ita pauperes Domini sint, ut ob paupertatem filias, & supra relatas maritare non possint, ut tenent fere omnes superius relat. à *num. 4. & seqq.*

Item intellige stante etiam ipsarum filiarum paupertate, ita quod aliunde se dotare, non valeant, ut post Bartol. Bald. & alios bene animadvertit Cassan. *in consuet. Burgund. rubr. 1. §. in verb. Mariage d'une fille, vers. Sed juxta hoc queritur. numer. 7.*

Sed pulchrè ob pulchritudinem dubitari potest, quid dicendum sit, si licet Domini ob paupertatem filias, sorores, aut amitâ maritare non possint, nec ipsæ eadem paupertate laborantes dotem sibi constituere valeant, sint tamen ita formosæ, ut ob decorem, & pulchritudinem commodè possint maritari, an adhuc vassalli prædictarum constitutionum, vel consuetudinum specialium locorum vigore pro earum dotibus collectari, debeant?

In quo dubio hucusque per DD. non tractato, prima facie videbatur dicendum, vassallorum obligationem ex dictis constitutionibus mente ipsarum attentâ, cessare; nam eò tantum tendunt, & earum mens ea duntaxat esse videtur, ut scilicet Dominorum, seu Baronum pauperum maritandi, seu dotandi suas filias impossibilitatem tollant, cum autem huic impossibilitati, & difficultati maritandi in nostro casu per naturam subveniatur, quia si pulchræ filiæ, aut sorores sint, sicut dotatæ ipsâ pulchritudine censentur, consequenterque etiam vassallos à prædicta subventionem relevari, debere, videtur, dicendum, utpote causâ, & ejus necessitate cessante.

Quibus tamen non obstantibus, re melius perpendens, contrarium verius existimo, imò quod ex dictis constitutionibus etiam pro filiabus pulchritudine dotatis, maritandis, vassalli Baronibus pauperibus subvenire, debeant.

Primò, quia & si pulchritudine dotatæ videri possint, ut vulgariter dici, solet, id tamen non verè, & congruè est intelligendum, ut alia dote non egeant; nam ut experientia compertum est, mulieres non solum ob pulchritudinem, sed & propter divitias plerumque queri, solent.

Secundò, quia & si supponatur, ob pulchritudinem æquè, ad divites Baronum filias maritari, posse, adhuc tamen in hoc casu subventionem deberi, censeo ex dictarum constitutionum mente; Nam ea rectius consideratâ, non solum Baronibus pauperibus subvenitur, ut matrimonio filias suas collocent, sed etiam ipsis filiabus, ut, videlicet, eis congruas dotes parentes præstare possint, undè se alere, valeant, suisque liberis in posterum relinquant; quare licet ob pulchritudinem valeant, maritari, non tamen ideo menti statuti satisfactum censetur, cum adhuc congruenter dote perpetuâ dotatæ dici, non possunt, sed omninò temporanea, & necessario tempore periturâ, & absque aliqua restitutionis spe, si forte matrimonium alicujus morte dissolvatur, nam si viri morte solvi, contigerit, vidua omninò pauper, & indotata remanebit, nec unde se alat, habere poterit, nec dotem, quâ in posterum nubere, possit, maximè jam deflorata, & tempore primâ pulchritudinis dote amisâ: si vero per ipsius sceminæ obitum matrimonium extinctum maneat, nulla etiam dotis restitutio filiis supererit, undè se alere, & vivere, possint.

Tertiò ab absurdo vitando pro istâ nostra opinio ne argui potest; quia si nulla contributio, aut dos deberetur pro filiabus, quæ ob pulchritudinem maritari possent ex eo, quod in eis dotis necessitas,

ut congruè nubant, cessare videatur, ita similiter idem dicendum esset in eis, quæ animi pulchritudine, pudicitia, videlicet, aliisque virtutibus ornate congruentius dotatæ inveniuntur, ita ut facilius nuptui tradantur, pro quibus etiam consequenter nulla subventio, aut contributio fieri, debere, dicendum esset, nec in statuto, aut dispositione pro puellis pauperibus maritandis dotem præstari jubente, esse comprehensas, quò certè nullum majus absurdum excogitari posset, ut quæ pudicitia, cæterisque virtutibus omnes præcedunt, non etiam omnibus circa hoc præferantur, & quod magis est, ut, quod omnes absque alicujus virtutis fulgore habent, istis non ex alia causa, quàm propter ipsarum virtutes contra omnem rationem, & æquitatem naturalem denegaretur, quod nec hucusque audivi, nec quisquam dicere audebit, cum expressè contra mentem esse horum statutorum disponentium pro filiabus, aut virginibus maritandis, quorum ea præcipua mens, & voluntas præsumi debeat, & plerumque exprimi solet, ut pro puellis non solum pauperibus, sed & virtutibus ornatis intelligatur.

49 Quare de hac pulchritudinis, aut virtutis dote nihil, quoad dicta statuta, & dispositiones est curandum; ne etiam aliâ, cui natura plus favit, minus nos favere videamur.

50 Hæc de exteriorum Regnorum statutis, aut legibus municipalibus circa nostra donativa, sive adjutoria ex prædictis causis per vassallos Baronibus necessariò præstandis: videamus jam quid circa hoc jure nostro Regio, servari debeat? quo attento primò, & principaliter, & utiliter ad praxim dubitari potest, an ex prædictis causis nimirum pro filiabus maritandis, Domino ab hostibus capto redimendo, & ex aliis quas supra retuli à *num. 4. & seqq.* apud nos divites vassalli pauperibus Dominis inferioribus subvenire, teneantur, & ex istis rationibus collectæ, aut donativa per oppidorum Dominos vassallis imponi, aut exigi valeant?

51 In qua questione pro nobis vassallorum Dominis, jure etiam Regio inspecto, sive apud nos, partem affirmativam tenet Bobadill. *in polit. lib. 2. cap. 16.* ubi licet in *num. 117.* regulariter nullum tributum per Dominos vassallis imponi posse, dixerit loquens in muneribus, vel donativis, quæ inferiores Domini tempore Paschatis, vel filiorum, ipsorumve nuptiarum, aut ex aliis causis à vassallis extorqueri, solent, quæ omnia nullo jure Dominis deberi, resolyvit Bobadill. *in num. 162. ejusdem capit.* contrarium tenet in prædictis causis pro filiabus nempe maritandis, terrâ, vel aliqua dignitate, sive statu emendo, & aliis quæ referuntur in dict. *constitut. Regni Neapolit. Quam plurimum, & constitut. de Comitib.* quas etiam exprimit Bobadill. ex quibus vassallos, si divites sint, subvenire Dominis egenis teneri, docet, pro cujus resolutionis confirmatione refert Bobadill. Cassan. *in consuet. Burgund. Papon. Annan. Petr. Antibol. Marin. Frecc. & alios ex Feudistis.*

52 Et eandem sententiam procedere apud nos dicunt, licet nullus eam disputet, nec aliquam de ipsa dubitationem faciant, Villadiæg. *in polit. cap. 5. §. 24. num. 3.* Aviles *in capit. 2. Prætor. gloss. de mercaderia, num. 14.* qui loquitur stante illa feudistarum causa, pro redemptione, nempe Domini ab hostibus capti, quod ex hac causa vassalli contribuere, debeant, idemque docet ex Cancr. Sanchez, & aliis Feudistis Valasc. *de privileg. pauper. 53 part. 1. quest. 38. à num. 15. & 18.* † Et quod similiter ex dictis causis, quas supra tradidimus saltim de Lagunez de Fructibus.

urbanitate vassalli ad istas contributiones cogi, debeant, teneri nullo tamen ex dictis relato, Balmassed. *de collect. quest. 4. numer. 2.*

Sed quidquid apud nos hanc opinionem tanti DD. procedere sentiant, nunquam tamen mihi, eorum pace, placuit, nec placere, debet; imò, ultra omnes, noviter eam falsam, & contra expressas juris nostri Regni decisiones demonstrabo.

Et in primis non negabo, prædictam Feudistarum resolutionem in qua Bobadill. & alij ex nostris Regnicolis suam sententiam fundant, ut vassalli feudales ratione feudi suis Dominis ex dictis causis subvenire, cogantur apud Feudistas, & præcipuè in Regno Neapolitano verissimam esse: sed non ideo statim, jure nostro attento, idem procedere dicendum in nostris Dominis vassallorum, ut feudistarum hac doctrina decepti tenent Bobadill. & DD. supra relati; quia id in feudis ex specialibus Provinciarum juribus & consuetudinibus, ut superius diximus, procedit, maximè in Regno Neapolitano ex dictis consuetudinibus. *Quam plurimum, & Constitut. de Comitib.* ut docent optimè ad rem Andr. Capan. *de jur. alioa, di. quest. 16. à num. 9.* Joann. Maria Novar. *de gravamin. vassal. tract. 1. gravam. 4. tot. & num. 5.* † In quibus quòd, ultra prædictos casus, in his constitutionibus expressos ad nulla alia servitia vassalli etiam feudales teneantur, quia jure communi attento, ab omni servitio, & gravamine immunes sint, eleganter docet quoque Marin. *in observation. ad decis. Revert. 505. num. 1. & 2. & dix. supra ex num. 2.*

Quare juxta hæc non aliter vassallorum nostri, vel alij Domini ista adjutoria, aut donativa præterdere, poterunt, quàm si speciali jure, aut legitima consuetudine Provincie cautum, seu introductum sit.

Cum autem jure nostro Regio, nihil specialiter circa hæc gravamina in favorem nostrorum Dominorum inferiorum caveatur; nullam enim legem, aut jus nostrum speciale Bobadill. & cæteri Regnicole supra citati demonstrant; † nec itidem consuetudine hujus Regni donativa ista sint recepta; imò apud nos fere in totum in desuetudinem abiierunt, vel potius nunquam in usum fuerunt; non est ergo cur ea admittere debeamus.

Nec etiam admitti debent ob specialia aliorum Regnorum jura in feudis loquentia, maximè in re tam odiosa, ut in his vassallorum gravaminibus, quorum impositio contra naturalem, & juris communitatis libertatem sine dubio tendit, ut testatur D. Covarruv. *in cap. officij, num. 1. de testam. & Joann. Maria Novar. de gravamin. vassal. tract. 1. gravam. 8. num. 7.* Marin. *ad Revert. di. observat. 505. num. 2.* quo casu prædictarum constitutionum extensionem nullo modo admitti, debere, asserunt optimè Marin. *ubi proxime, & Novar. di. gravam. 8. num. 1. & 5.* & dict. *gravam. 8. num. 7.* nec ex indiditate rationis, Vincem. de Franch. *decis. 42. num. fin.* † Sicuti, ut nec alia quælibet statuta localia, aut leges municipales extra proprium territorium extendi possunt, tenent communiter *ex l. fin. ff. de jurisdic. omni. judic. Alderan. Mascard. de statut. concl. 6.* ubi latè per tot. & cum aliis Nogaerol. *allegat. 36. à num. 38.* Cyriac. *rdm. 1. controver. 140. à num. 10. & 14.* † Ubi quòd nec consuetudines speciales locorum extra propria loca extendantur.

Imo has impositiones, ut nimis odiosas, quantum possit, restringendas, docent D. Covarruv. *in di. cap. officij, num. 1. & lib. 1. variar. cap. 17. num. 3. vers. Sic sane, ubi plures cumulat Faria, & ipse*

- 64 Bobadill. in dict. cap. 16. num. 163. † Quare in dubiis in istis gravaminibus pro libertate vassallorum contra Barones iudicari, debere monet Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 9. per tot.
- 65 Nec pro opinione Bobadill. id facere, potest, quod de feudis ad majoratam, vel, quod idem est, de feudatariis ad nostros vassallorum Dominos argumentum desumi, solet, ut constat ex D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 7. a num. 1. ubi plures Addent. & cum aliis Castill. tom. 6. contr. cap. 141. num. 12.
- 66 Quia doctrina hæc, & argumentum tantum procedere, debet, quoties in feudis decium juris communis regulis non repugnat; secus vero, si speciali jure, aut consuetudinibus feudilibus cautam contra jus commune sit, ut optime resolvit, & declarat idem D. Molin. dict. cap. 7. a num. 5. D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 18. num. 1. ubi Faria, Henric. Rosenthal. de feud. cap. 1. conclus. 11. num. 2. Castill. dict. cap. 141. num. 12. & alij per Barbos.
- 67 in loc. communib. loc. 47. num. 1. † Quia jura feudalia non habent vim legum, sed specialium consuetudinum, quæ ad alias materias, quam ad feudales trahi, non debent, ut ex feuditis notant D. Molin. supr. num. 4. & DD. proximè relati.
- 68 Et licet hanc resolutionem D. Molin. & DD. supra relati, & alij ex nostris frequenter limitent, eadem ratione in majoratibus, ac in feudis concurrente, quo casu omnes ex identitate rationis extensionem admittunt.
- 69 Hæc tamen limitatio in nostro casu locum habere, nequit, quia nec rationis identitas concurrat, imò, in feudorum vassallis diversa datur, & urgentior ratio ad dictas contributiones, quæ in vassallis Dominorum inferiorum hujus Regni considerari, non potest: † Inter hos enim magna est differentia; nam hujus Regni vassalli, qui Burgenses sicut appellantur, liberiores sunt conditionis, quam feudatarij, nec ita graviter suis Dominis subiciuntur, Cancr. tom. 3. variar. resolut. cap. 10. num. 28. eleganter ad rem Parliador. differens. 145. §. 1. a num. 11. † ubi quod Dominum in iudicio adque venia vocare, possint Boer. decis. 271. num. 3. eumque nobilitate carentem inter census vectigalium adscribere, ut ipse Parliador. notat a num. 11.
- 72 Quapropter ex his rationibus nostros vassallos Burgenses non ita ad Domini jivamen adstringi, ut feudatarij, seu adscripti apud nos Salariegos, de quibus infra dicam, qui omnia dicta contra Dominum facere non possunt, quem potius in omni casu adjuvare tenentur, ut mirabiliter docet ad rem Parliador. ubi supra, qui ita intelligit Joann. Gutierrez, & Garciam indistinctè negantes, Dominos per vassallos in census libello adscribi non posse, & merito cum & Guid. Pap. decis. 383. quem solum pro sua opinione Gutierrez allegat, & Tiraquell. de nobilitat. quest. 7. relatus per Garc. de nobilitat. Gloss. 18. num. 16. in vassallis feudatariis loquuntur, & ipse Garc. loquitur etiam in vassallis Solariegos.
- 73 Ultra quos tamen indistinctè loquentes, & præfatam ad lites veniam requiri negantes, videndi Gloss. magistral. in cap. 1. de milit. vassal. quam sequuntur ibi communiter Feudistæ, Alexand. in l. generaliter, ff. de in jus vocand. & alij ex antiquior. relati, per Roland. à Vall. conf. 18. col. 1. vel. 2. Ursil. ad Afflic. decis. 255. num. 28. Polydor. Rip. in suis observation. observat. 39. Peregrin. de jur. fisc. lib. 7. tit. 3. num. 2. qui alios pro contraria refert, Cancr. tom. 3. variar. cap. 13. num. 290.
- 74 Et hanc etiam differentiam inter vassallos feu-

datarios, & nostros Burgenses eleganter ad rem tradit Gregor. Lopez in l. 6. tit. 25. gloss. 2. part. 4. ubi nostros ratione tantum jurisdictionis subditos appellat, ceteros vero ratione feudi, vel terræ, quam à suis Dominis tenent: qua differentie ratione, ne nostri vassalli Burgenses, sive ratione jurisdictionis subditi, ad aliqua donativa, vel onera Dominis adstringantur, ita mirabiliter concludit noster doctissimus Gregor. Et quidquid sit in vassallis ratione feudi, in vassallis Burgensibus, seu alijs subditis ratione jurisdictionis dicendum est quod non tenentur ad ista onera, neque possunt sibi imponi per Barones, ut dicit Andr. de Fern. in cap. 1. §. fin. de pac. jurament. firmata.

Hæc ergo locum in terminis nostris doctissimi Gregor. cum eleganti illa ratione differentie inter vassallos feudatarios, & nostros Burgenses, quod ultra pro nostra sententia contra Bobadill. & alios Regni. os super us relatos opus est?

Sed adhuc referam alios licet non ex nostris Regnicolis (quorum nullum ultra contrarios relictos questionem hinc tergit ille, invenit) qui Gregor. differentiam inter vassallos relictos, & juxta eam ipsius doctrinam, quoad onera, vel donativa, de quibus in præsentia, subeundi, vel non, clarè constituent, ac resolvant licet nulla habita disputatione id faciant, nec difficultate proposita ex dictis aliorum Regnicolorum constitutionibus, aut consuetudinibus feudilibus.

Et primò est elegans, & notabilis ad rem locus 77 Henric. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 7. ubi de subdito ratione jurisdictionis loquitur, sic in elegendus, juxta per ipsam tradita in equis conclus. ubi de eo, qui etiam ratione feudi subditus est, & in primo casu nullo modo ad contributionem pro filiabus maritandis, nisi stante loci consuetudine, teneri, asserit; secus verò in secundo, quando non solum ratione domicilij, seu jurisdictionis, sed, & ratione feudi subicitur, quem sequitur, licet non ita explicet, Gasp. Anton. Thesaur. quest. forens. lib. 4. quest. 69. num. 5.

Et eandem distinctionem, & doctrinam sequuntur 78 optimè ad rem Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 4. a num. 13. & ad differentiam inter vassallum ratione feudi, & subditum ratione jurisdictionis, sive vassallam Burgensem bene Cancr. 3. tom. variar. cap. 10. num. 39. & 40. & ex num. 28.

Indistinctè autem loquens in nostris, & Lusitanie 79 Dominis inferioribus, ne aliqua servitia sive onera suis vassallis indicere possint, Regiæ licentiæ, aut concessione non præmissa, vel consuetudine immemoriali pro eis stante, est insignis locus doctissimi Lusitani Pat. Fragoil. de regim. in Reipublic. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 55. cum plurib. seqq. † Quia propter valde in hac re erant Doctores de probanda immemoriali præscriptione in favorem nostrorum Dominorum, ut aliqua servitia, aut præstationes à vassallis exigere, valeant, apertè ex hoc sentientes, alijs ea prætere non posse, ut plenius dicam infra in §. 4.

Sed quid argumentis opus est, cum etiam, si 81 juri feudali statu deberemus, in hac questione circa ista donativa, aut contributiones hujus Regni vassallis pro suis Dominis inferioribus ex dictis causis imponendis, vel non: & licet jure communi feudorum hæc gravamina imponi possent; adhuc tamen hoc apud nos servari, non deberet, nec externum jus feudorum aliorum Regnorum inspicere, deberemus, sed potius nostrum, quo specialiter servitium feudale apud nos determinatur, quin aliqua mentio de prædictis adiutorijs, aut gravaminibus fiat, ut constat ex text. singulari, & à nemi-

ne ad rem adducto in l. 5. tit. 26. part. 4. ubi quod servitia feudalia in nostro Regno primò juxta investituræ tenorem regulentur, & si aliquid in eâ concessum, aut promissum sit, hoc per vassallos præstari, debeat, si vero nullum designetur, aut promittatur, ad personale servitium, seu ad jivamen Domini bellum justum gerentis feudatarios teneri, asserit noster Rex, quin de alio servitio mentionem aliquam faciat, aut id specifiçet, ut in alijs regnis constitutionibus specialibus fieri, solet, ut ad id vassalli adstricti censeantur, qui alijs non tenerentur, ut constat ex doctrina Tapan. Marin. & aliorum supra relati.

82 Quare, stante hæc nostra lege feudale servitium determinante, nec quid circa prædicta servitia, aut donativa statuente, non est cur apud nos ea admitti debeant, & in re tam odiosâ ad alia exterorum jura specialia, & in re diversâ loquentia, ad extensionem confugiamus.

83 Et ultimò nostram doctrinam, & resolutionem contra Bobadill. & Valasc. opinionem indubitabilem reddit alia notabilis, & magis expressa juris nostri decisio in l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopulat. quæ expressè questio ista juxta nostram sententiam resolvitur, dum ibi generaliter statuitur, prædictas impositiones, & donativa non aliter per Dominos à Vassallis exigi posse, quam, consuetudine, aut præscriptione immemoriali circa hanc exactionem interveniente, cum qualitatibus per leges hujus Regni requisitis probatâ.

84 Quod etiam communiter nostri Regnicolæ ex dict. l. Regiæ. resolvunt, valdeque necessariò de immemoriali cum qualitatibus dictæ legis in favorem Dominorum probandâ curant, ut aliqua servitia, aut impositiones à suis vassallis exigere, valeant, apertè sentientes, immemoriali, vel Regiæ concessione semotâ, ea de jure ex aliquâ causâ prætere non posse, ut constat ex Burg. de Paz conf. 15. num. 17. optimè Gloss. Gregor. in lib. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, D. Covarruv. in regul. possessor. part. 2. §. 4. num. 4. & 5. Gutierrez præf. quest. lib. 2. quest. 92. Garcia. Gasp. Rodriguez. Amay, & alijs infra referendis in §. 4. hujus capit. ubi plenè de hac præscriptione, qui omnes licet nullam mentionem faciant de nostrâ speciali questione, an ex prædictis specialibus, & urgentioribus causis pro filiabus maritandis, & alijs relatis donativa, vel servitia per Dominos à vassallis exigi possint, indistinctè tamen, & generaliter apud nos ex dict. lege Regiæ immemorialem præscriptionem ad quælibet vassallorum servitia, & impositiones sine dubio requirunt.

85 Ex quibus manifestè concluditur ex dictæ legis Regiæ dispositione, & communi nostrorum Regnicolorum sensu, omnes relatas vassallorum præstationes, & servitia quæ ex dictis specialibus constitutionibus, & consuetudinibus feudilibus apud Feudistas per Barones vassallis pro filiabus maritandis, & ex alijs causis superius relatis indicuntur, apud nos excludi, nec aliter exigi posse, quam immemoriali præscriptione interveniente, Regiæ etiam concessione, aut conventionem inter Dominum & vassallos legitime initâ, de quibus omnibus plenè dicam infra in §§. seqq.

86 Et casu quo aliqua dubitatio adhuc in nostrâ questione remaneret, nec eam per dicta jura nostri Regni clarè decisam haberemus, ita quod ad externum jus recurrere, nobis necesse esset, non tamen ideo ad consuetudines, & leges speciales feudorum Neapolis, alteriusve Provinciæ remotæ esset recurendum, sed potius ad vicinioris jus, tanquam magis

Regno vicino conveniens, cap. super eo 22. de cens. lib. cap. cum olim 6. de consuetud. Gloss. in cap. statumimus, de majorit. & obedient. Cabed. decis. 211. Mascard. de statut. concl. 2. num. 123. Costa de remed. subst. quest. 70. illat. 4. & cum alijs Aug. Barbos. in dict. cap. cum olim num. 4. D. Crespi observat. 9. num. 5. quod præcipuè eo magis meo videri procedere debet, quo plus terminis questionis jus vicinioris Provinciæ adhareat.

Quare pro hujus questionis resolutione jura potius 87 municipalia Regni Aragoniæ, & Principatus Cathalonie, quam alterius Provinciæ magis remotæ attendi deberet; & eo maxime cum Aragonum, & Cathalonie Domini vassallorum, & ipsi vassalli magis nostris, quam feudatariis correspondeant imò fere in omnibus nostris conveniunt, sunt enim omnes Burgenses, & ratione jurisdictionis, ut nostri, subiecti, non ratione feudi, ut vassalli feudales.

Ergo cum in Aragonum Regno, & Cathaloniam 88 nostra opinio absque dubio jure, & consuetudine, ac praxi servetur, ut nullo modo, neque ex dictis causis vassalli suis Dominis contribuire teneantur, ut proximè comprobem idem etiam apud nos dicendum erat, casu quo externo jure uti deberemus.

Et quod in Aragoniâ, & Cathaloniam dict. opinio 89 procedat, docet optimè Cancr. 2. tom. variar. cap. 2. a num. 298. & num. 30. refert decisam, nimirum, vassallos pro filiabus Dominorum inferiorum maritandis compelli, non debere argumento juris specialis illius Principatus tit. de los coronages, & maritages, in quo, dum hæc adiutoria specialiter Domino nostro Regi tribuantur, ceteri Domini inferiores ab eorum exactione excludi, censentur, argumento l. cum Prator, cum vulgari. de judic.

Et de eadem praxi, & consuetudine in Arago- 90 num Regno testatur Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. gloss. 4. num. 21. & a num. 25. qui nunquam contrarium obtentum per Dominos inferiores vidisse, aut audivisse, refert argumento à simili Foro speciali illius regni circa Regem duntaxat loquente, de quo latè Seille de imbitu. capit. 4. §. 7. a numer. 5. & tot.

Ultimò, & quidem fortius nostra opinio hujus 91 Regni praxi, & consuetudine confirmatur, de qua licet juvenis, testari, possum, ex audita tamen, tam hujus Regiæ Curie, quam Chancelleriarum peritissimorum Advocatorum, quos in hac questione consului, ut in alijs pluribus in hoc opere incidentibus libenter faciam, ut ita ingenij mei adhuc inexperti parvitas eorum maturis consilijs suppleatur.

Quæ circa contrariam in nostro Regno consuetu- 92 dinem, & praxim hæc servitia, & vassallorum gravamina exprobrantem clarè comprobo ex dictâ nostra novissimâ l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopil. qua generaliter cavetur, ut superius dixi, ad servitiorum, & quarumlibet vassallorum impositionum exactionem immemorialem consuetudinem, sive præscriptionem, ex parte Dominorum contra vassallos requiri, in eoque omnes Regnicolæ conveniant. Ergo quia nulla apud nos universalis consuetudo pro Dominis ad hæc servitia extat, ut apud feudistas in pluribus regnis, sed imò necessariò contraria, siquidem, si servitia ista ex generali Regni consuetudine, Dominis saltim ex prædictis feudatarum causis competere, nullam in quolibet Domino specialem præscriptionem lex requireret.

Nec supra dictæ nostræ opinioni obstant autho- 93 ritates per Bobadill. & Valasc. adductæ, imò potius, eis bene perpenis, & cognitis, contrariæ opinionis manifestus detegitur error, nam ferè om-

nes D.D. per eos relatos (præter Cancr. & Sanchez) feudistæ sunt, quorum plerique loquuntur jure speciali Neapolitano attento, cæteri autem etiam juxta jus speciale, & consuetudines suarum Provinciarum quæstionem tractant, ut videri potest apud Ifern. Affl. & Urril. Franch. Rice. Intrigl. Moltes. Giurb. & alios Neapolitanos per Valasc. relatos in dict. part. 1. de privileg. pauper. quest. 38. à num. 15. qui juxta dictas constituunt. expresse loquuntur, quibus etiam attentis, loquitur Marin. Frecc. & Casf. n. secundum consuetudinem Burgundie, quos Bobadill. his non consideratis, refert dict. lib. 2. cap. 16. num. 162. in feudis namque fere in omni Germaniæ, & Italiæ Provincia sunt jura specialia, & generalis ubique locorum feudaliū servatur consuetudo, quod ex dictis causis vassalli per Barones collectentur, ut constat ex Ifern. Affl. & Giurb. Cipibanc. & aliis feudistis superius in discursu hujus §. & cap. præcedent. relat. & plures referens testator Henrich. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 76. in gloss. litt. A. & concl. 77. n. 4.

94 Imò nec Valasc. exprimit, an hæc adjutoria ex dictis causis apud nos locum habeant, sed id solum generaliter ex feudistis resolvit, quare juxta eos, & eorum speciales constitutiones sine dubio est intelligendus.

95 Nec magis obstat Petr. Gregor. per ipsam Bobadill. relat. in lib. 3. syntagmat. cap. 7. num. fin. ubi non aliter in dictis causis contributiones per Dominos vassallis imponi posse, asserit, quam si pacto in investitura id caveatur, vel loci consuetudine sit receptum.

96 Et eodem modo intelligunt affirmativam sententiam, ut solum stante pacto, aut loci consuetudine, & non aliter procedat Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 20. n. 35. & cons. 40. n. 11. Gutb. ad consuetud. Messanæ. cap. 3. gloss. 3. n. 25. juncto n. 30. in fin. quamvis eos indistincte pro sua opinione Valasc. referat.

97 Nec Cancr. 3. tom. variar. cap. 11. num. 113. & Pat. Sanchez de matrim. lib. 1. disputat. 33. num. 31. per eundem Valasc. relati id absolute asserunt, sed id tantum dicunt, quod si in aliquo loco, aut Provincia vassalli pro filia maritanda contribuere teneantur id etiam pro ingrediendo in Monasterium intelligi, debeat, in quibus manifeste constat, hos D.D. non simpliciter asseruisse vassallos pro filiabus maritandis in nostro Regno teneri, sed tantum per suppositionem generaliter fuisse loquutos, casu, videlicet, quo aliqua lege, aut consuetudine speciali id pro maritandis caveatur, ut ita in ipsorum quæstione ad Monachandas extenderent, de matrimonio carnali ad spirituale arguendo.

98 Ex quibus satis aperte constat, quam parum cognitio, aut non visis his Doctoribus, & doctrinis suam opinionem Bobadill. & Valasc. fundare voluerunt.

99 Et hæc in favorem; & pro juyamine miserabilium, pauperumque vassallorum dixisse, sufficiat, pro quibus aliquantulum me explanavi, quia in suis ærumnis, & gravaminibus semper adjuvare, & misereri debemus, & præcipue Advocati ex communi voto, ac juramento circa id in Supremo Senatu in advocat. ad munus nostrum receptione emisso.

§. II.

A R G U M E N T U M.

Quando ob speciale Principis privilegium, vel concessionem in feudi investitura, aut oppidi concessionem, prædicta adjutoria, seu donativa vassallorum Dominis inferioribus necessariò competant? ut, & tunc feudi, aut oppidi fructus juxta dicta supra in capitibus præcedentibus reputentur aliqua etiam notantur de istorum servitorum Regiis concessionibus, aut privilegiis: & an apud nos in libris vulgo de lo Salvado, adscribi debeant? & quid in aliis gratiis, aut Regiis concessionibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Munera vassallorum, sive donativa, de quibus in capitibus præcedentibus, necessaria, & consequenter, juxta superius dicta in fructu sunt.
- Si regia concessionem, vel privilegio Dominis inferioribus debentur.
- Plura de privilegiis ad munera ista, vel donativa ab inferioribus percipienda, vel non, & quando intelligantur concessa? dict. n. 1. cum seqq.
- 2 Ante omnia feudi, vel oppidi investitura, aut concessionis tenor inspiciendus, & juxta eam hæc servitia regulanda: & num. 3. & 4.
- Feudi investitura tenor magis, quam ipsius feudi natura, attendendus.
- 5 Similiter qualibet tributa, aut vectigalia Principis privilegio inferioribus Dominis, vel aliis competere possunt.
- 6 Et alia jura Regalia, ut tertia Regia, & similia.
- De hujusmodi jurium Regalium alienationibus, aliqua remissive, dict. n. 5. & 6.
- 7 Quod maxime ex causa lucrativa alienationes ista difficulter hodie per Reges nostros fieri, valeant.
- 8 Referuntur aliqua declarationes ad principalem hujus §. conclusionem, cum num. seqq.
- 9 Pro nostris vassallorum muneribus, sive donativis, non qualibet generalis Regia concessio sufficit, sed specialis requiritur.
- Idem in aliorum jurium Regalium concessione, ibidem.
- 10 Requiritur etiam in Principe concedente specialis scientia an aliis oneribus, vel tribuit oppidum, in quo nostra munera conceduntur, sit gravatum? ne alias de subreptione arguatur gratia.
- 11 Requiritur etiam in his concessionibus legitima, & urgentissima causa publicam utilitatem respiciens.
- 12 Alias Princeps sine ea hæc servitia concedens in conscientia tenebitur.
- 13 Gratias, & privilegia concedere de potestate, & Regalia Principis est, ex ipsiusque liberalitate absque alia causa dependet.
- Intellige ex his, quæ mere gratiosa sunt, nullumque tertiè præjudicium, sed solum juris dispositionis derogationem continent, ibidem.
- 14 Monendum Principibus, ne de facili nostra vassallorum

vassallorum servitia inferioribus Dominis concedant, & dict. num. 13.

15 Difficilius servitia hæc per alterius certi oppidi vassallos suo Domino exolvenda concedi debent, quam generalium tributorum impositio.

16 Amplia etiam si ex causa publica ea princeps imponere velit.

Militum, aliorumve servitia in totius Regni defensionem facta cum omnium vassallorum equali præjudicio, & ita de arario publico sunt remuneranda, sive de generalibus tributis, non cum privilegio in præjudicium certarum personarum, vel unius oppidi tantum, ibidem.

Exornatur text. in l. 1. ff. ad leg. Phod. de jact. ibidem.

De prædictarum gratiarum retentione in nostro Senatu ex l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. dict. num. 16. in fin.

17 Tributa Regia, aliæque jura Regalia, aliter quam ex iustissimis causis, & meritis concessa ad Regium dominium revocanda, vel saltem moderanda, ad meritum modum, vel causa onerosa quantitate, & num. 18.

18 Ampliatur ut maxime hæc procedant in Regum privilegiis, & donationibus in minore ætate, vel instantia privatorum factis.

Refertur ad dicta singularis nostra l. 1. tit. 20. lib. 5. Recopilat. qua hæc omnia gratuita privilegia, & Regia concessionem revocant, ibidem.

Nullum arbitrium utilius pro Republica exoneranda, & Regio Patrimonio sublevando, quam Regum donationum revocatio, ibidem.

19 Privilegia, seu Regia concessionem circa nostra vassallorum munera, vel donativa, per inferiores dominos obtinenda, an apud nos in Codicibus, sive libris Regiarum gratiarum, vulgo de lo Salvado inscripta esse debeant? cum sequentibus.

Expenduntur aliqua apud nos notabilia circa hanc gratiarum in Codicibus Regis inscriptionem ad nostram leg. 15. tit. 18. lib. 9. Recopilat. dict. numer. 19. cum seqq.

20 Per hujus inscriptionis in privilegiis requisitum, an jurium Regalium præscriptio in memorialis sublata censeatur? & num. 21.

21 Exponitur l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. dict. num. 20. & 22.

Secundò, etiam ut limitationes in principio capit. præcedent. propositas prosequamur, Baronibus, & oppidorum Dominis munera, & donativa, aliæque præstationes per vassallos necessariò solvi, & consequenter in fructu juxta superius dicta, haberi debent, quando in feudi investitura, seu oppidi concessionem, privilegio, vel aliter sunt per Regem concedentem Dominis inferioribus data, & concessa, ut constat ex doctrina Bar. in l. ambitiosa, ff. de decret. ab ordin. faciend. & docent communiter Feudistæ plura adducendo de his servitiis, donativis, aut collectis ad nostram quæstionem, quando, videlicet, ob privilegium, vel aliam concessionem Regiam dominis inferioribus debeantur, optimum consil. Guid. Pap. 63. Matth. de Affl. in cap. unic. vers. Extraordinaria, numer. 6. & passim, quæ sint regalia, Capic. de investit. feudat. cap. fenda amittuntur, cas. 47. fol. 46. §. De Baron. Boer. decis. 304. numer. 4. Gail. lib. 1. observat. 17. numer. 1. Jacob. de Sanct. Victor. in tractat. de feud. vers. Qui quidem num. 7. Henric. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 71. numer. 2. & conclus. 74. numer. 6. ubi Gloss. litt. D. & cap. 12. conclus. 12. numer. 139. & cum multis Joan. Maria Novar. de gravamin. vaf-

fallor. tractat. 2. gravam. 5. tot. Ubi plene de his privilegiis, aut Regiis concessionibus, ut Dominis inferioribus donativa, vel servitia à vassallis exigere, valeant.

Quæ ita apud feudistas procedunt, ut circa hæc servitia, & præstationes an per vassallos debeantur, vel non? ante omnia tenorem investituræ attendi, debere, ait Rosenthal. de feud. cap. 12. conclus. 12. numer. 139. & litteram inspicere, ut juxta eam vassallorum servitia regulentur, Vivius decis. 334. numer. 3. † Unde investituræ tenorem, magis quam ipsius feudi naturam quoad vassallorum onera, vel præstationes attendendum, optimè multis congestis notant Merlin. controver. forens. tom. 1. cap. 32. numer. 27. Joan. Maria Novar. de gravam. vassallor. tract. 2. gravam. 4. per tot.

Et in nostris dominis vassallorum ad idem, quod privilegio, seu alia Regis concessionem eis hæc donativa, vel aliæ impositiones absque aliqua pœna quæri, ac deberi, valeant, tenent ex nostris Didac. Perez in l. 7. tit. 11. lib. 2. Ordinamen. Aviles in capit. 24. Prætor. gloss. 1. per tot. Villadieg. in polit. cap. 5. §. 24. numer. 1. & §. 34. numer. 1. Farinac. de furt. questio. 173. à numer. 83. & ad alia de materia harum concessionum docent Azebed. in l. 25. tit. 6. lib. 2. Recopilat. D. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20. n. 24. & 25. Dom. D. Petrus de Salzed. ad leg. novissim. Recopilat. in l. 4. cap. 20. tit. 14. lib. 3. Recopilat. num. 90. fol. 90. Balmaced. de collect. quest. 4.

Quæ nostri §. principalis conclusio, aliorum quoque tributorum, seu vectigalium exemplo confirmatur, quæ similiter Principis concessionem, aut privilegio Dominis inferioribus, vel aliis per Regem concedi, aut competere, possunt, ut docent cum multis ex l. 1. & 2. C. vectig. nov. impon. non poss. Farinac. de furt. dict. quest. 173. à numer. 83. & aliis pluribus congestis ad plura circa hæc privilegia Augustin. Barbol. in collect. ad l. 1. & 2. C. vectig. nov. impon. non poss. novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 1. num. 34. cum sequentibus ubi de jure Lusitano, & nostro testatur, & latissimè agit de potestate Principis circa venditiones, donationes, vel alias alienationes tributorum, vectigalium & aliarum impositionum; plenèque tractant Joann. Gutierrez de gabell. quest. 4. per tot. & à numer. 4. posse resolvit ex cap. super quibusdam, §. Præterea, de verb. signific. † Ubi & in aliis juribus regalibus, quæ etiam regulariter per Principem concedi, possunt, ut communiter resolvunt Doctores per Multill. congesti de Magistratibus lib. 1. cap. 18. tot. in quibus, & in tertiis, ac vectigalibus plenè, infinitis relatis, Castill. tom. 5. contr. cap. 83. à numer. 85. usque ad 95. & de tertiis cap. 16. à num. 15.

Qui omnes de communi praxi harum alienationum testantur, & est commune apud Regalistas: quod tamen cum Christiano temperamento id admittunt, videlicet, si ex his alienationibus maximum præjudicium Regnum non patiantur; sed cum hæc limitatio antiquissima sit, prout ex Abbat. & aliis antiquioribus docent Doctores supra relati; timeo, ne jam ejus casus paulatim ex tot repetitis alienationibus apud nos advenerit, & quod jam in posterum tam faciliter fieri, nequeant, præcipue, ex causa lucrativa: nec pio eis periti, & conscientia timoræ consuleri possint, cum æquius, & utilius Regiæ Coronæ sit, tributa jam imposita retinere, quam nova ob istorum alienationem in tot miserabilium pauperum contribuentium præjudicium imponere.

Sed licet hæc superior nostra principalis resolutio ita procedat, ut juxta eam vassallorum donativa, vel impositiones, aliæque servitia Regia concessionem, aut privilegio Baronibus, vel Dominis inferioribus

fructibus quæri, valeant, & tunc, ut necessaria inter fructus feodi, aut oppidi haberi; adhuc tamen pro ejus pleniori expositione, & intellectu eam aliquibus frequentioribus ad praxim declarationibus utiliter intelligendam, atque exornandam, putavi.

9 Primò, igitur nostram resolutionem intellige, ut, quoties vassallorum Domini in privilegio, seu Regia concessione pro his præstationibus, vel tributis à vassallis obtinendis, nituntur, existimo, non sufficere ad id quamlibet generalem concessionem, sed specialem, & claram requiri, ut in quibuslibet aliis juribus regalibus frequenter notant Regalitate, & constat ex doctrina D. Larrea allegat. 13. tot. & in nostris muneribus, & vassallorum donativis bene cum aliis loquens B. Masfed. de collect. quest. 4. num. 22.

10 Secundò, si oppidum, vel locus super quo tales exactiones Rego privilegio indicuntur, aliis impositionibus, seu vectigalibus oneratus sit, de hoc certiorari Principem nova vectigalia seu tributa concedentem, debere, & in privilegio de eo mentionem fieri, ne aliàs de subreptione arguatur gratia, seu privilegium, quasi Princeps de antiquis, seu jam impositis oneribus certioratus difficilius nova concederet, notant in sœcie Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 4. vers. Imò supra dicta, Azebed. in l. 1. tit. 11. lib. 6. Recopilat. numer. 10. & cum antiquioribus est Gloss. singularis Gregor. in l. fin. tit. 7. part. 5. in verb. Sin mandato.

11 Tertio, in his Regiis privilegiis, aut concessionibus circa servitia, vel impositiones à vassallis per Dominos exigendas legitima causa, & quidem, meo videri urgentissima, propter Regni necessitatem, publicamve utilitatem necessariò exigitur, ne magis quam publicis, ordinariis pensionibus vassalli graventur; † aliàs quidem Princeps sine legitima causa hæc concedens, in conscientia tenebitur, lethaliterque peccabit, prout tenent in nostris impositionibus loquentes Guid. P. p. conf. 65. numer. 2. bene Aviles in capit. Prator 24. Gloss. 1. numer. 1. in fin. & numer. 12. & 13. ex gloss. fin. in l. munus, ff. de verb. signific. † Nec obstat, quòd privilegia, & gratias concedere, ita de potestate, & regalia Principis sit, quòd ex ejus sola voluntate, & liberalitate pendeat, quin alia causa requiratur, ut in contrarium tenuit in specie Henric. antiquissimus juris Canonici Commentator, quem refert, & cum eo resolvit Archidiacon. in cap. si quis Romipetas 24. question. 3. quia hoc, meo judicio, intelligi, debet in his, quæ mere gratiosa sunt, nullumque tertii præjudicium, sed solum juris dispositionis derogationem continent; scèus quando in tertii præjudicium, ut in nostro casu, quo valde his extraordinariis impositionibus subditi gravarentur, in his enim, ut nec in similibus tributorum impositionibus, nulla absque legitima causa Principi est potestas, quidquid contrarium multi ex aulicis Principum potestati adulant, rectè per eos fieri, posse, ipsis consulant, vel potius fallant; manet tamen Deus maximus cuncta ex alto respiciens, qui falli, nequit.

12 Quare, si oppidum, vel locus super quo tales exactiones Rego privilegio indicuntur, aliis impositionibus, seu vectigalibus oneratus sit, de hoc certiorari Principem nova vectigalia seu tributa concedentem, debere, & in privilegio de eo mentionem fieri, ne aliàs de subreptione arguatur gratia, seu privilegium, quasi Princeps de antiquis, seu jam impositis oneribus certioratus difficilius nova concederet, notant in sœcie Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 4. vers. Imò supra dicta, Azebed. in l. 1. tit. 11. lib. 6. Recopilat. numer. 10. & cum antiquioribus est Gloss. singularis Gregor. in l. fin. tit. 7. part. 5. in verb. Sin mandato.

13 Tertio, in his Regiis privilegiis, aut concessionibus circa servitia, vel impositiones à vassallis per Dominos exigendas legitima causa, & quidem, meo videri urgentissima, propter Regni necessitatem, publicamve utilitatem necessariò exigitur, ne magis quam publicis, ordinariis pensionibus vassalli graventur; † aliàs quidem Princeps sine legitima causa hæc concedens, in conscientia tenebitur, lethaliterque peccabit, prout tenent in nostris impositionibus loquentes Guid. P. p. conf. 65. numer. 2. bene Aviles in capit. Prator 24. Gloss. 1. numer. 1. in fin. & numer. 12. & 13. ex gloss. fin. in l. munus, ff. de verb. signific. † Nec obstat, quòd privilegia, & gratias concedere, ita de potestate, & regalia Principis sit, quòd ex ejus sola voluntate, & liberalitate pendeat, quin alia causa requiratur, ut in contrarium tenuit in specie Henric. antiquissimus juris Canonici Commentator, quem refert, & cum eo resolvit Archidiacon. in cap. si quis Romipetas 24. question. 3. quia hoc, meo judicio, intelligi, debet in his, quæ mere gratiosa sunt, nullumque tertii præjudicium, sed solum juris dispositionis derogationem continent; scèus quando in tertii præjudicium, ut in nostro casu, quo valde his extraordinariis impositionibus subditi gravarentur, in his enim, ut nec in similibus tributorum impositionibus, nulla absque legitima causa Principi est potestas, quidquid contrarium multi ex aulicis Principum potestati adulant, rectè per eos fieri, posse, ipsis consulant, vel potius fallant; manet tamen Deus maximus cuncta ex alto respiciens, qui falli, nequit.

14 Unde admonendi sunt Principes, ne hæc servitia, vel exactiones in vassallos Dominis inferioribus in oppidorum concessionibus, seu alienationibus de facili concedant: nam tributorum genus sunt, & sic non aliter, quam ex urgentissima, & publica causa indici, debent, ut de tributis ordinariis proximè dicam, † imò nostra vassallorum servitia difficilius, quam aliorum generalium tributorum imponenda putarem; ex quo non generaliter per totum Regnum, sed privatim aliquibus certis personis, seu certo oppido indicuntur; † quare, & si pro hujusmodi

servitiorum indictione causa publica sit, ut puta remuneratio strenui Militis, aut Ducis, qui fortiter in Regni defensionem bella gessit; adhuc tamen causam istam aliàs remunerationem exposulantem, justam non putarem, ut in his privatis impositionibus remuneratio fiat, quia si Militis, aut Ducis servitia pro publica defensione, & sic pro totius Regni vassallis fuerunt facta, cum omnium æquidi præjudicio sunt remuneranda, & ita de ærario publico, seu publicis, & generalibus tributis (quod omnes tangit) non cum privilegio seu indictione in præjudicium certarum personarum, vel unius oppidi tantum; nam æquum est, ut omnium contributione pendatur, quod pro omnibus datum est, ut dicitur in l. 1. ff. ad leg. Rhod. de jact. Quæ nota pro gratiarum hujusmodi retentione in nostro Supremo Senatu in Aula Justitiæ ex nostra vulgari, sed mirabili, & justissima l. 1. tit. 4. lib. 2. Recopilat.

17 Quæ proxima nostræ principalis resolutionis declaratio, ut vassallorum in favorem Dominorum servitiorum impositiones virtute Regii privilegii non aliter, quam ex legitima causa procedant, aliorum quoque tributorum generalium exemplo comprobatur, quorum similiter, necnon, & aliorum jurium regalium privilegia non ex mera causa lucrativa, sed ex justis meritis publicam utilitatem respicientibus, aliave simili causa onerosa per Principem concedi, debent, ut ex Masf. Castill. & aliis dictum remanet supra ex num. 6. † Imò, & quod aliter concessa in totum revocantur, vel solum ad meritorem modum, vel causæ onerosæ quantitatem sublineantur; & maximè in Regum privilegiis, & donationibus in minore ætate, vel instantia privatorum factis, pro quibus omnibus est apud nos notabilis, & singularis l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat. quæ hæc omnia gratuita privilegia, & Regiæ concessiones revocantur; utinam executioni mandaretur, nullum quippe salubre magis, nullum utilius arbitrium pro Republica exoneranda, & Regio patrimonio sublevando excogitari, posset, quam tot immensarum Regum donationum, quæ apud nos sunt, revocatio.

19 Pro coronide autem, & materiæ hujus §. complemento utiliter ad praxim, & quidem noviter in nostro casu, dubitari potest, an privilegia per vassalorum Dominos ostensa ad prædictas præstationes exigendas, in Codicibus, sive Libris Regiarum gratiarum apud nos de lo Salvado inscripta esse, debeant? juxta nostram, l. 15. tit. 18. lib. 9. Recopilat. quæ hanc inscriptionem generaliter in quibuslibet gratiis, & privilegiis requirit, & in l. 9. tit. 10. lib. 5. Recopilat.

20 In qua questione prima facie dicendum, videbatur, nullo modo istam qualitatem inscriptionis in nostro casu requiri ex quo in his vassallorum præstationibus quærendis immemorialis præscriptio locum habet, ex text. singulari in l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. ut latius dicam suo loco infra hoc cap. §. 4. à num. 52. & 58. Atqui, si dicta inscriptionis qualitas necessaria esset, immemorialis procedere, non posset, quia licet ejus vigore titulus præsumatur; non tamen cum dicta qualitate, quæ cum oculariter non intervenisse ex ipsis libris appareat, hujusmodi qualificati tituli, sive privilegii præsumptioni locus esse, nequit, ut optimè notat Castill. de tert. dict. cap. 20. num. 15. & à num. 31. & ex dict. l. 9. tit. 10. lib. 5. dict. l. 1. tit. 18. lib. 9. docet Dom. D. Petrus de Salzed. in l. 4. cap. 20. tit. 14. lib. 3. Recopilat. num. 29. Ergo à fortiori dicendum est, hanc qualitatem in nostro casu cessare, debere, ut immemorialis dict. l. 8. in eo procedere, possit.

Quo,

21 Quo, licet fortissimo fundamento, non obstante, contrarium resolvendum existimo, imò præfatam inscriptionem in nostro casu requiri ex dict. l. 9. Recopilat. ex quo in hac lege id generaliter in omnibus gratiis, & privilegiis exposcitur, & ibi notat Azebed. num. 1. & latè resolvit Castill. de tert. dict. cap. 20. à num. 16. ubi quòd etiam si per aliquas leges Regni, quas ibi refert, simpliciter caveatur, tertias Regias, vel similes res Regalis Patrimonii, & alias Regias concessiones privilegio Principis acquiri, posse, nulla facta mentione dictæ inscriptionis; hoc tamen ex generalitate dict. l. 9. cum dicta qualitate inscriptionis intelligi, debere, asserit, & loquens in vassallorum impositionibus, maximè, circa portagia in eorum privilegiis, hanc inscriptionem singulariter requirit Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 4. num. 7. vers. Imò, si quis.

22 Nec huic resolutioni obstat funt lamentum in contrarium oppositum ex dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. & ex doctrina Castill. quia ex eodem Castill. dict. cap. 20. num. 22. dicendum est, tunc solum per dictam qualitatem inscriptionem à lege requisitam impediri immemorialem præscriptionem, cum à lege expressè ipsa immemorialis non approbatur, & in hoc casu intelligenda est doctrina supra relata ex Castill. & D. D. Petrus de Salzed. contra verò, si specialiter per legem caveatur, quod immemorialis sufficiat, quia tunc immemorialis procedere, debet, non obstante, quod per dict. l. 9. tit. 10. lib. 5. inscriptionis qualitas requiratur, quæ lex 9. stante immemorialis approbatione, eo dumtaxat casu locum habere, debet, quando Regiam concessionem prætendens eam fundare nititur ex titulo, aut privilegio ostenso, non verò quando agitur ex vi dumtaxat immemorialis per legem approbatæ, qua propter singulariter in specie consultit Avendañ. dict. cap. 4. numer. 7. vers. Igitur habentes, ne hujusmodi privilegia non registrata habentes exhibeant, si immemorialem bene probatam habeant, ne aliàs, initio vitioso ostenso, eam infringant.

23 Quare concludendum est, inscriptionem istam privilegii præsumpti per immemorialem, nullo modo requiri stante immemorialis approbatione in dict. l. 8. si enim inscriptionis qualitas necessaria esset, ea deficiente, immemorialis non procederet, cum de initio vitioso, vel saltim non bono, constaret: & è contra, si privilegium, cum hac inscriptione ultra immemorialem necessarium putarem, nihil immemorialis operaretur, superfluaque esset dict. l. 8. eam approbans, non stante titulo, & privilegio in libro Salvatorum annotato, ad quid immemorialis? Cujus effectus principalis est, titulum inducere, ut ex ipsa dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. constat; quare à fortiori fatendum est, per talem expressam immemorialis approbationem dictam qualitatem inscriptionis in concursu immemorialis exclusam, & rejectam censi ex vulgari regula, qui vult consequens, & l. illud, cum vulgatis, ff. de adquir. rer. domin. Barbof. axiomat. 54.

§. III.

ARGUMENTUM.

Quando ex pacto, aut transactione, seu alia conventionione inter Dominum, & vassallos inita prædicta donativa, vel adjutoria necessaria sint? Plenèque tractatur de vassallorum conventionibus, vel transactionibus, aliisve contractibus, circa hæc donativa, vel quæcumque alia servitia cum Dominis initis: quando per vim, aut metum facta præsumantur? Latèque distinguitur pro Doctorum concordia, & plurimum jurium Regni intellectu, inter pactiones circa hæc servitia celebratas, cum vassallis, qui ratione terræ, aut soli accepti subjiuntur, qui apud Italos, vel Feudistas de Mansata nuncupantur, & apud nos Solariegos, vel cum vassallis qui dumtaxat ratione jurisdictionis subditi sunt: & alia plura scitu digna, circa hujusmodi vassallorum cum Dominis conventionibus, seu contractibus, utiliter ad praxim tractatur.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur hujus §. questio, an, & quando vassallorum donativa aliavè annuæ præstationes, ex pacto, aut conventionione inter dominum, & vassallos inita, necessaria sint, ut consequenter feudi, vel oppidi fructus reputentur?
- 2 Hujusmodi vassallorum cum Dominis conventiones sustinendas, earumque vi donativa, annuæque præstationes ad necessitatem redigi, plenè fundatur, in angariis quoque, & per angariis similibusque vassallorum servitiis, cum seqq.
- Refertur, & fundatur contraria negativa sententia, num. 6. cum seqq.
- 7 Per istas conventiones nova tributa & collecta vassallis per Dominos inferiores imponerentur.
- Id absque Regia facultate prohibitum, ibid. & num. 28.
- 8 Conventiones hujusmodi vassallorum, alteriusve inferioris, per potentiam Dominorum, vel superioris vi extorta, aut meticulosa præsumuntur, & num. 9. & 29.
- 10 Amplia, ut sine dubio procedat, si ex parte Dominorum minus inter venerint.
- 11 Et si preces tantum, aut blanditia maximè, si importuna, & assidua sint.
- 12 Instrumenta, aut vassallorum conventiones ad favorem Dominorum in præjudicium propria libertatis nullius momenti sunt.
- 13 Præcipuè circa servitia personalia exhibenda celebrata.
- 14 Similiter pactiones, aut recognitiones, quibus unius vassalli vassallos alterius, & tributarios se faciunt, nullo jure subsistunt.
- 15 Nec ipsis, nec eorum filiis instrumenta hac, & pactiones præjudicant.

Etiam

Etiam si iurata sint, ibidem, & infr. num. 30.

- 16 Hac maxime, & sine dubio procedunt in vassallis Principi superioris subiectis, qui in favorem Domini inferioris, ob praedictum superioris se tributarios facere, vel aliter gravari sine superioris licentia non possunt, & numero 17. cum sequent.
- 17 Nec possunt unum vassalli alterius protectioni, aut defensionem, sine illius consensu subijci.
- 18 Proprius Dominus ex hoc injuria, & contumelia afficeretur.
- 19 Vassalli alterius defensionem, & protectionem querentes pro ea aliquid pendere, aut tributare necessarium est, quod in magnum praedictum Domini ceder.
- 20 Efficiuntur ex hoc vassalli minus potentes ad sui Domini tributa, & necessitates sublevandas.
- 21 Civitates, & nostri Regni oppida in commendam, & protectionem Magnatum, aliorumve privatorum se subijcere, aliquaque tributa pro eo pendere, jure nostro Regio prohibentur text. in l. 8. tit. 6. lib. 1. Recopilat. ibidem.
- 22 Plurimi interest Principi superioris his extraordinariis impositionibus vassallos non vexari, nec pauperiores reddi, sed eos locupletes habere, ad onera, & tributa publica facilius, & libentius subeunda, & num. 23.
- 24 Vassalli divites sunt Principis nervi, substantia, & thesaurus, & num. 25.
- 26 Referuntur Doctores, vassallorum tum Dominis, conventiones, & instrumenta circa nostra donativa, aliave servitia comprobantes, cum seqq.
- 28 In Regno Neapolit. pactioes ista, & vassallorum confessiones in favorem Dominorum reprobandur, si sint Regio assensu sicut per illius Regni Constitut. quia frequenter.
- 29 Per vim & metum vassallorum extorta censentur.
- 30 Nec vassallis, nec eorum filiis praedictant.
- 31 Nec iurata subsistunt.
- 32 Quid in Regnis Indiarum in Indorum commendatariis circa huiusmodi servitia, & contributiones pactis, ibidem.
- 33 Vassallorum impositiones, & servitiorum exactio, & super eis vassallorum cum Dominis pactioes, non aliter quam Regio assensu confirmata subsistere, valent.
- 34 Nec ipse Princeps sine legitima causa inferioribus ea concedere potest, & num. 35.
- 36 Refertur pro dictarum sententiarum concordia nostri Valeron distinctio inter vassallorum praestationes, vel tributa Dominis jam debita, vel qua de novo quaerere, intendunt.
- Valeron, vassallorum cum Dominis conventiones super jam debitis impositionibus indistincte subnendas judicatas: super novis vero; si ex justa causa celebrantur, ibidem.
- 37 Rejicitur quoad utrumque casum hac Valeronis distinctio: cum seqq.
- Inferioribus Dominis non solum tributa nova, aliave impositiones vassallis indicere, prohibentur, sed etiam jam impositas in quantitate, vel in modo exactiois augere, ibidem.
- 38 Valeron opinio, ut vassallorum Dominis ex justa causa conventionibus nova tributa indicere, liceat, in superioribus Dominis tantum procedere, declaratur, & num. 39.
- 40 Responderetur auctoritatibus per Valeron adductis.
- 41 D. Solorzano, & Mieres per Valeron pro sua sententia relati, in contrarium declarantur.
- 42 Distinguitur pro concordia inter vassallos feud-

tarios, sive apud nos Solariegos, & inter Burgenses, & quid in quorumlibet conventionibus, aut contractibus in favorem Dominorum circa donativa solvenda? cum num. seqq.

- 44 Text. in l. 3. tit. 25. part. 4. l. 22. tit. 13. part. 2. declarantur.
- 45 Text. in l. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat. l. 3. tit. 10. eodem lib. 6.
- 46 L. 5. tit. 26. part. 5.
- 47 Pacta, sive conventiones in initio traditionis territorij, aut soli inter Dominos id concedentes, & vassallos feudatarios sive Solariegos recipientes circa aliqua tributa solvenda servanda sunt.
- 48 In Luctuosa impositione.
- 49 Comprobatur exemplo colonorum adscriptorum, qui similiter servare, tenentur conventiones, & conditiones antiquas iniis tempore terra traditionis.
- Text. in l. cum satis, §. Caveant, C. de agric. & censit. lib. 11. ibidem.
- 50 Declaratur juxta hac D. Solorzan. doctrina.
- 51 Et Ioan. Plat. in l. fin. C. ne opera à collatorib. exigantur, lib. 10.
- 52 Ultra pensiones, vel impositiones in initio terra concessa oblatas, nihil domini à vassallis, vel colonis adscriptiis desiderare, debent.
- Dict. l. cum satis, §. Caveant, C. de agric. & censit. lib. 11. dict. l. 3. tit. 25. part. 4. dict. l. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat. l. 3. tit. & lib. eisd. ibidem.
- 53 Quid in eisdem vassallis feudatariis Solariegos quoad conventiones, vel pacta iniis post terrarum, vel feudorum traditionem?
- 54 Quid in secundo casu superioris distinctionis, quoad vassallos nempe Burgenses, eorumque conventiones, aut pacta cum dominis?
- 55 Praefata pacta, aut vassallorum contractus, circa impositiones, vel donativa dominis exsolvenda, tanquam odiosa restringi debent.
- 56 An iniis circa servitium pro dominorum filiabus maritandis, pro prima tantum filia, vel etiam pro ulterioribus sint intelligenda, & quid si pro filia in singulari sint celebrata? & num. 57.
- 58 Et quid si duo condomini sint, & unusquisque unam filiam habeat?
- 59 Quid in statuto pro filia maritanda in singulari loquente?

Tertio igitur prosequendo ordinem in princip. capit. precedentis propositum, utiliter ad praxim dubitari, potest, an ista donativa, aut adjutoria, seu annuae praestationes Baronibus per vassallos debeantur? si circa eorum solutionem pactum, vel transactio, seu alia conventio inter eos iniis sit? & an tales conventiones inter dominos, & vassallos sustineri, debeant? ita ut earum vigore ad annuas praestationes, seu munera conventa in singulis annis vassalli compelli possint? ut & tunc tanquam uniformes, & necessariae inter fructus feudi, aut oppidi computentur.

In qua difficili, & utilissima ad praxim quaestione opinionem affirmativam, ut nimirum istae conventiones sustineantur, & earum vi vassalli ad impositiones, seu praestationes conventas Dominis solvendas sint compellendi, tenent plures ex doctrina Bald. in l. in quibus, Cod. de fideicommiss. ubi quod nobiles non possunt imponere angarias, nec perangarias suis subditis, quia ingenui sunt, nisi ex consuetudine, aut conventionem, quem ad istam limitationem

tionem sequuntur praecipue in feudis loquentes Albert. Brun. in consil. feudal. conf. 103. col. 2. Platea in l. unic. in fin. Cod. ne oper. à collator. exig. lib. 10. Jacob. de Sanct. Georg. in tractat. feud. in rubr. de homag. num. 12. 13. & 33. vers. & hoc nisi, & optime ad rem Albar. Pelag. in suo tractat. de planct. Eccles. lib. 2. art. 46. §. Quibus ergo, col. 5. vers. Quid de questis, Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 4. num. 12. Petr. Gregor. lib. 5. synagmat. cap. 7. numer. fin. Gasp. Ant. Theaur. lib. 3. quest. forens. quest. 90. & lib. 4. quest. 69.

3 Et ex nostris hanc affirmativam sententiam tenent Burg. de P. z. conf. 15. num. 6. ubi quod collectae, angaria, & perangaria, aut similia servitia inter Dominum, & vassallos conventae praecise solvi, debeant, ad quod plures refert, licet Bart. Alexand. Luc. de Penn. ibi per eum relati, nihil de hac re asserant, sed id docent Gregor. Lopez in l. 9. tit. 7. part. 5. verb. Nuevamente, in fin.

4 Et quamvis breviter, hanc quoque sententiam tenere, videtur Fontanel. de Pact. nupt. claus. 5. gloss. 4. num. 17. ubi, dum generaliter asserit, collectas istas, seu impositiones Dominis non deberi; hoc limitat, & intelligit, nisi, consuetudine, aut conventionem interveniente, & huic opinioni magis accedit novissime Valeron de transact. tit. 4. quest. 3. num. 73. qui maxime stante iusta causa tales conventiones sustineri debere ait, de cuius doctrina latius infra à num. 35.

5 Sed ultra omnes relatos pro hac affirmativa sententia videndus Henric. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 77. num. 4. & concl. 78. num. 3. & concl. 79. num. 3. & melius concl. 74. à num. 1. & ibi Gloss. plures referens, & praecipue litt. C. ubi pluries per Camera Imperialem has conventiones approbari, vidisse, testatur, & alios refert in gloss. litt. C. & D. dict. concl. 79. & praecipue loquitur in adjutorijs pro filiabus maritandis, & similibus, quae ex pacto, aut conventionem inter vassallos, & Dominum deberi, posse, asserit.

6 Contrariam autem negativam sententiam, quam, maxime in nostris vassallis Burgensibus verissimum censeo, juxta distinctionem pro hujus quaestiois resolutione, & DD. concordiam infra referendam, imo pactioes istas, aut conventiones inter vassallos, & Dominos inferiores circa nostra donativa, aut collectas, seu alias praestationes per vassallos solvendas, sustineri, non debere, fundari potest.

7 Primò eo validissimo fundamento, quod per istas conventiones nova tributa, & collectae, seu alia servitia vassallis per Dominos inferiores absque Regia facultate imponerentur, quod expressè prohibitum invenitur per l. 1. & 2. Cod. nov. veltig. impon. non poss. & alia vulgaria iuria, quibus à quarumlibet tributorum, sive gabellarum impositione inferiores Domini arcentur, cum hoc de regalibus sit, nullique alij, quam Principi superiori non recognoscenti, competat, ut plenius probavimus supra in §§. Praecedentibus.

8 Secundò, quia istae conventiones meticulosae, & vi extortae per potentiam Dominorum praesumuntur, ut in quibuslibet contrahentibus cum illo, quem superiorem agnoscent, communiter docent DD. argumento in l. 1. Cod. ne lic. potent. l. penult. & fin. Cod. de his, quae vi, & ex doctrina Joann. Fabr. in §. Aequè si agat, institut. de action. num. 24. vers. Illud nota, optime Bald. de pact. constan. §. Pactioes, ubi quod praesertim id contra potentes in rusticos praesumatur, & idem voluit Innocent. in cap. si diligenti, col. ult. de praescript. & communiter Ca-

nonitate in cap. quod latenter, de regul. jur. in 6.

Et in specie nostrarum vassallorum impositionum, & quorumlibet servitiorum, quod super eis inter Dominum, & vassallos iniis conventiones per vim, & metum extortae praesumantur, Gregor. Lopez in l. 6. tit. 25. part. 4. Didac. Petez in l. 7. tit. 1. lib. 2. Ordinament. in fin. ubi quod contra Dominos semper in praxi istae impositiones meticulosae in dubio judicentur, Bald. in cap. 1. qualis. per vassall. jurament. fidelit. deb. fier. D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 4. num. 5. Boer. decif. 132. num. 4. Guid. decif. 406. exacte Gutierrez practicar. lib. 1. quest. 92. num. 2. Morl. in empor. jur. tit. de servit. quest. fin. num. 24. cum seqq. Gasp. Rodrig. de an. reddit. quest. 15. à num. 62. bene Pat. Fragoss. de regim. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 60.

Quae vis, aut extorsionis praesumptio; tunc maxime, contra Dominum procedere, conveniunt DD. si ex parte ipsorum Baronum, seu Dominorum minae intulerint, ut in nostris vassallorum praestationibus cum multis late resolvit Amaya in l. unic. Cod. de aur. coronar. lib. 10. num. 37. & 38. † Imo juxta eundem Amay. si preces tantum; nam, ut frequenter dicitur, Potens, cum rogat, imperat, & juxta illud etiam, quod communiter dicitur.

Est orare Ducum, species violenta jubendi,

Et quasi nudato supplicat ense potens.

Cui convenit, text. l. 1. Cod. si Rect. Provinc. maxime, si blanditiae, & preces ad praedictas conventiones extorquendas importunae, & assidue sint, quae plerumque vassallos obruncant, & comprimunt, ut bene notant Tiraquell. de poen. temperand. caus. 35. tor. Aviles in capit. 21. Prator, verb. Ruego, & ad similia ex aliis plenè Pat. Sanchez de matrim. lib. 4. disput. 7. per tot.

Tertio pro hac negativa sententia facit elegans doctrina Bald. in l. si aquam, num. 1. Cod. de oper. libert. qui per hanc legem, & per text. ad rem singularem in l. illicitas, in princ. ff. de offic. Praesid. generaliter docet, & resolvit, quaelibet instrumenta, aut conventiones per vassallos in praedictum proprietate libertatis ad favorem Dominorum celebratas nullius momenti esse, quod & notavit Joann. Andr. in cap. 1. de praescript. in 6. & ex eo speculat. Conscient. tractat. 1. cap. 19. §. 4. optime cum aliis antiquioribus Guillelm. Benedic. in cap. Raynuntius, de testament. in vers. Et uxorem nomine Adelasiam, num. 440.

Et clarius loquendo in servitiis personalibus vassallorum, & in conventionibus, aut instrumentis circa ea inter Dominos, & vassallos factis, qui est casus Baldi bene contra ea Luc. de Penn. in l. cum scimus, col. 2. vers. Quid ergo, Cod. de agric. & censit. lib. 11. quia talia instrumenta sunt maxime in praedictum libertatis vassallorum, ideo merito improbanda, ut rectè considerant Matth. de Afflic. in constitut. Neapol. Quia frequenter, num. 2. vers. Bene facit. Bacz. de inop. debitor. cap. 1. num. 10.

Quarto similiter comprobatur, ex quo pactioes, aut recognitiones, quibus aliqui alicujus domini vassallos, & tributarios se faciunt, atque constituunt, nullo jure subsistunt, ut eleganter docet Bald. in l. transactio, Cod. de transact. Jasson. conf. 81. col. 2. vol. 2. Nevizan. conf. 12. num. 8. Bertrand. conf. 163. num. 4. & 5. vol. 7. † Imo instrumenta haec, aut recognitiones in praedictum libertatis naturalis vassallorum, nec ipsis, nec eorum filiis praedictare, optime resolvit Mieres de majorat. 4. part. quest. 20 num. 84. & 71. Alexand. in l. transactio, Cod. de transact. num. 11. ubi quod nec si iuramento firmentur, idemque tenent Jasson. in usib. feudor. num. 57. Guillelm. Benedic. T

in cap. Raynuntius, in verb. Et uxorem nomine Adelasiam, num. 440. Pad. II. in dict. l. transactione, n. 4. D. Solorç. de jure indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20. num. 21. & 22.

16 Quod maxime procedit in vassallis Principi superiori subiectis, quos sine dubio aliis licet ipsorum Domino inferiori tributarios, & se aliquibus impositionibus, pactionibus, & transactionibus gravari, non posse; verissimum est ob præjudicium superioris Domini proxime plenius considerandum, ut docet optime, & quod in his vassallorum cum Dominis inferioribus, contractibus, & pactionibus superioris facultas, aut licentia pro eorum firmitate requiratur, Mieres ultra locum relatum eadem, 4. part. quest. 22. num. 14.

17 Et quod generaliter vassalli, non solum alteri tributarios se efficere non valeant, sed nec in ejus protectionem, aut defensionem absque proprii domini consensu, & licentia subijci, ita quod super hoc conventiones, aut pactiones alienius momenti non sint, communiter resolvant Politici, & etiam Justitæ, ut constat ex Bodin. lib. 1. cap. 7. ver. Sed aliena, & lib. 5. cap. 6. Hopingk. dissert. de jur. protect. concl. 29. lit. C. in fin. Thom. Maullius in tract. de Homag. Renat. Choppin. de Dom. lib. 3. tit. 19. Canman. disputat. 5. de regal. concl. 109. Cujac. & DD. in l. 2. per text. & tot. tit. Cod. ut nem. rustic. alter. in patroc. suscip. & idem Cujacius lib. 8. observat. 31. Meiner. tom. 2. lib. 2. decis. 3. num. 6. Nevius in suo system. ad l. non dubito, ff. de capt. & ibi Gothofr. Aymon. Craver. conf. 333. num. 33. Matth. Stephan. de jurisdic. lib. 2. part. 2. cap. 2. num. 128. ubi rei vindicatio primo Domino competere, ait, & idem asserit Joann. Faber in §. Præjudiciales, institut. de action. Abbas inter quatuor, de majoritat. & obedient. ubi idem Matth. Stephan. refert plures DD. contrariam opinionem tenentes.

18 Quorum ratio, inter alias plures per hos DD. adductas, præmissa illa magis principali, quod nimirum vassalli per novam protectionem, & defensionem susceptam proprium dominum injuria, ac contumelia afficiunt, cum in ejus superioritatis contemptum id facere, videantur, quasi eum minus potentem ad eorum defensionem increpent, ut argumento l. 1. §. 2. ff. de injur. notant Thom. Maullius, dict. tract. de homag. tit. 11. num. 6. Remig. Ferschius dissertat. de fæder. conclus. 23. sub lit. E. Petr. Fridr. Minhu. in process. Cameral. lib. 2. cap. 14. num. 11. Lud. G. Haas de injuriis, §. 5. num. 65.

19 Ultra quam est principalissimam rationem, illam etiam considerare possumus, quæ magis nostræ questionis negativæ sententiæ convenit, ut ex eo quoque hæc vassallorum alteri subjectiones, & conventiones super eis invalidari, debeant: quia non facile protectorem invenire, poterunt, qui eis gratium defensionis officium exhibeat, sed ita, ut ei plerumque non solum annuam pensionem, aut tributum pendant, sed & eventente casu defensionis, expensas quoque pro eis factis restituere coguntur: indeque accidet, tributarios alterius Domini, & consequenter pauperiores propter annuas præstationes conventas fieri, quod in magnum præjudicium ipsorum Domini redundabit, ut eleganter notant Zuch. conf. 7. num. 5. Boer. de jurisdic. cap. 8. num. 97. Remig. Ferschius dissertat. de fæderib. concl. 23. in not. ad lit. E. & ex aliis Mart. Miger. de advocat. armat. cap. 6. num. 220. & 221. qui hanc rationem merito extollunt, ut prædictæ conventiones subvertantur, & eam docte perpendit Zuch. Victor in sua pulchra dissert. de exemptionib. in schol. ad concl. 20.

20 Quia ratione singulariter comprobatur præfata ne-

gativa opinio, ne pactiones, seu transactiones circa donativa, aliæve impositiones exsolvendæ inter vassallos, & dominos inferiores subintendantur; hoc enim in magnum Principis superioris præjudicium tenderet, cum ex eo vassalli gravati nimis, & ad pauperitatem redacti minus potentes, & multoties inutiles ad Regni generalia tributa efficerentur.

Quapropter Civitates, & nostri Regni oppida in commendam, vel protectionem Magnatum, aliorumve privatorum subijci, istarumque commendarum, seu protectionum causâ servitia aliqua, vel annuas præstationes per ipsa oppida inferioribus pendere, notabiliter ad rem prohibetur in nostra l. 8. tit. 6. lib. 1. Recopilat. & plurimi enim superioris Principis interest, vassallos his impositionibus, & extraordinariis præstationibus pauperitatem non incurere ad onera, & tributa publica facilius, & libentius subivenda, ut ex §. Sed major, instit. de his, qui sunt sui, vel alieni. Jur. docent Aymon Craver. conf. 99. num. 24. Marger. dict. cap. 6. num. 322. Thom. Medicus, de jurisdic. concl. 138. lit. E. & U: de contra magni quod dicitur, & libidinis locupletibus dominare, text. in auctor. ut judic. fin. quog. suffrag. §. Cogitatio gloss. in cap. 3. de exception. Panormit. in cap. licet causam, num. 13. de probation. ubi Felio, num. 17. Everard. Junor. conf. 1. num. 190. vol. 2. & Cum vassalli divites, & Principes merito dicantur in l. 2. Cod. de omn. agr. acfert. lib. 11. & proprium ejus commodum esse, in l. unic. §. 14. Cod. de caduc. tollend. & Unde P. in l. 25. surum non esse filium suum, sed libidinis, & habentes, a serit Imperator in dict. §. Cogitatio auctor. ut judic. fin. quog. suffrag. cellat. & notat in l. 1. Coler. conf. 39. num. 44. nan cuius est quid, aut est omnium: tantum ipse quam omnes habet, ut e. g. n. er dixit Politic.

Et in specie hanc negativam opinionem tenent, dictis conventiones inter vassallos, & Dominos circa nostra munera, aut impositiones per ipsos vassallos solvendas, improbant, ex dict. l. illicitas justo, ibi Bald. ff. de offic. Præsid. Speculat. in consuet. tract. u. 1. cap. 19. §. 4. & ex l. si volens, ubi notat Joann. B. H. Cod. de liberal. caus. Alexandr. in addit. ad Barr. in l. 1. §. Que cverande, ff. quar. rer. act. non rec. in addit. mag. optime contra hæc vassallorum munera Ga. Wilhelm. Bened. et. in cap. Raynuntius, in verb. Et uxorem nomine Adelasiam, num. 440. Lit. de Peim. in l. cum finis, col. 2. ver. Quid ergo, Cod. de agricol. & censit. lib. 11. Berz. de inop. decret. cap. 1. num. 10. Grammatic. var. 12. num. 11. & conf. 98. & 147. Vall. Reg. in polit. cap. 5. §. 24. num. 1. Aves in cap. 24. Prætor. a num. 4. bene Bald. in cap. si cautio, in fin. de sub. instrument. & Qui in conventionibus, super partitio solvendo, loquitur, quem sequitur super ea reprobans conventionem Avend. de exequend. lib. 2. cap. 4. num. 12. Azebed. in l. 1. tit. 11. num. 9. lib. 6. Recopilat.

Et est optimus locus Muth. de Afflic. in constitut. 28 Regn. Neapolit. super constit. Quia frequenter, ubi dicitur contra hos vassallorum cum Dominis contractus, & quod in Regno Neapolitan. per dicitur constitut. Quia frequenter, si sine Regio assensu fiat, reprobentur: sequitur Joann. Maria Novar. de gravam. vassallor. tract. 1. gravam. 3. num. 4. Capiblane. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 1. num. 218. Dominic. Taldon. in pragmat. de antefat. ver. 3. observat. 4. num. 200. qui bene improbant vassallorum pactiones, & confessiones circa donativa servitia, vel alia onera Baronibus pendencia.

Et loquentes in confessionibus, seu vassallorum in favorem Dominorum recognitionibus, quibus

his impositionibus, aliisve servitiis adstringuntur, similiterque eas tanquam per vim, & impressionem extortas, improbant, specular. conscient. tract. 1. d. cap. 19. §. 4. Jofon. in usib. feudor. num. 57. & alii congentis, & quod nec ipsi, nec eorum filiis præjudicent, quia in præjudicium libertatis fiant, plene Mieres de majorat. 4. part. quest. 22. num. 14. ubi acriter contra omnes has pactiones, & vassallorum instrumenta invehit.

31 Imo, & quod, nec jurata subsistant Alexand. in l. transactione, Cod. de transact. & ibidem Padill. num. 4. Gaillielm. Bened. et. in cap. Raynuntius in dict. verb. Et uxorem nomine Adelasiam, num. 440. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20.

32 num. 21. & 22. & Qui præcipue ex num. 15. increpat conventiones inter Commendatarios Indorum, & ipsos Indos circa plura servitia, & impositiones, quas plerumque impie, ne dicam crudeliter, Commendatarij ab eis extorque, conantur, quis merito etiam prohibent plures Regiæ schedulæ per ipsum Dom Solorçan. ibi relata.

33 Quapropter nullo alio modo hujusmodi vassallorum impositionis, & super eis pactiones cum Dominis initas sustinere, posse quam si Regio assensu, aut facultate confirmata inveniantur, concludunt Mieres dict. quest. 22. num. 14. D. Solorçan. ubi proximè: 34 Imo, quod, nec ipse Princeps tales exactiones in suos vassallos, nisi ex legitima causa alieni concedere, debet, & quod alias mortaliter peccet ex Grad. Pap. conf. 65. num. 2. recte tenet Aviles in capit. Prætor 24. Gloss. 1. num. 1. in fin. & dixi supra in §. Præcedent. ex num. 11. ubi plenè de causa.

35 Ex quibus videt, quam validissimis rationibus & auctoritatibus hæc negativa sententia fundetur.

36 Nec inter has contrarias Doctorum opiniones placet illa quam novissimè tradit Valeron de transact. tit. 4. quest. 3. num. 72. & 73. qui differentiam satis expressè constituit inter tributa, & præstationes per vassallos Dominis inferioribus jam debitas, & inter eas, quis de novo transactionibus, aut conventionibus, à suis vassallis querere, intendunt: In primo casu pactiones, & transactiones iniri, posse, indistinctè asserit ex Platea in l. fin. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. In secundo vero casu, justa causa ad hujusmodi pactiones interveniente, bene procedere, & sublineri, posse, ait; secus si causa justa deficiat, ex quo tunc per vim, aut metum tales impositiones extortæ credi, aut præsumi debeant: pro cujus secundi casus distinctione refert Valeron, Cevall. commun. opin. quest. 782. num. 2. Mieres de majorat. 4. part. quest. 22. num. 3. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20. ex num. 15.

37 Sed certe viri doctissimi pace, distinctionem hanc, quoad utrumque casum procedere, non posse, videtur? non quoad primam, quia & si tributorum obligatio, seu præstationum, quæ per vassallos exfolvi, debent, certa sit, legitimâ causâ, & origine, quoad substantiam, procedente; si tamen, quoad quantitatem tributorum dubitetur, vel etiam quoad aliquam qualitatem circa exactionis, vel solutionis modum ipsa tributa, seu vassallos nimis gravantem, & semper Regiam facultatem in his pactionibus, vel transactionibus pro ipsarum confirmatione necessariam judicarem: aliàs enim possent Domini inferiores propria auctoritate vassallorum tributa, vel impositiones in quantitate; vel exactionis in modum augere, quod sine dubio eis prohibetur, quia sicuti à principio ipsa tributa, vel impositiones, sine Regia facultate eis indicere, non licet, ut fundavimus supra ex num. 7. pro negativa

sententia, & comprobabimus quoque infra pro hujus articuli principali resolutione; ita nec quoad partem ea augere poterunt, juxta text. vulgarem in l. asse to, de hered. instit. & sunt jura contra tributorum augmentum in l. vectigalia, in princip. ff. de publican. & contra nostros Dominos inferiores loquens l. 2. tit. 11. lib. 6. Recopilat. Salicet. in l. vectigal, in princip. Cod. nov. vectigal. impon. non poss. Roland. à Vall. conf. 42. num. 12. vol. 3. Azebed. in l. 2. num. 2. tit. 11. lib. 9. Recopilat.

Nec obstat doctrina Joann. Plat. in dict. l. fin. 38 quem pro hujus primi casus resolutione adducit Valeron, quia non loquitur in Dominis inferioribus, sed de superiorem non recognoscens est intelligendus, quibus sicuti de novo tributa vassallis indicere, licet, stante justa causa, ita & super eis transigere, vel aliter contrahere, quamvis ex hoc ea augeri, contingat, vel vassallorum conditio deterior fiat, de quibus etiam superioribus Dominis, seu Imperatore, satis expressè ipsa l. fin. loquitur.

Quoad secundum vero casum Valeron tributorum, nempe, si præstationum quas noviter Domini pactionibus, vel transactionibus vassallis indicere, intendunt, necnon, & quoad distinctionem, sub qua hunc casum noviter resolvit Valeron; ut tunc, videlicet tales conventiones, & transactiones, etiam sine Regia facultate, sustineri, valeant, si tributa, licet de novo, ex justa tamen causa imponantur: secus si sine ea, similiter, & majori cum ratione hanc distinctionem probari, non posse videtur ex late tractatis pro fundamento negativæ sententiæ superius relata, & supra hoc cap. §. 1. & §. 2. ex num. 7. in quibus locis latè fundavimus, ne Domini inferiores aliqua tributa, vel impositiones suis subdictis propria auctoritate possint imponere: & Nec contrarium probant DD. per Valeron adducti, quia Cevallos nihil ad rem, nec de materia tractat: & Mieres autem, & D. Solorçan tam longè sunt, ut vassallorum pactiones ex sola justa causa, inconsulto Principe, celebratas confirmari, ait sentit Valeron, quinimo nullas, magis quam hi DD. conventiones istas reprobant, tanquam meticolosas, & per vim in præjudicium libertatis extortas, ita quod eas non solum ex justa causa factas, sed etiam Regia facultate confirmatas requirant, ut aliquam firmitatem habeant, ut supra hos Auctores pro negativa sententia retuli in eisdem locis per Valeron citatis, præter Mieres, qui id resolvit in eadem quest. 22. num. 14. & etiam in quest. 20. ejusdem 4. part. num. 70. & 84.

Quare in hac dubia questione, licet libenter fatear, negativam sententiam generaliter verissimam esse in nostris vassallis Burgenibus, necnon in feudatibus, postquam Barones feuda à Principe superiori acceperint; adhuc tamen pro concordia, & intelligentia Doctorum prioris affirmativæ sententiæ, re bene perpensa, distinguendum, censo inter vassallos feudatarios, & de mansata qui ultimi apud nos Solariegos dicuntur juxta D. Larream allegat. 46. à num. 8. qui ratione feudi, vel territorij, seu etiam possessionum mansionis, aut solitarij accepti subijciuntur: & inter vassallos Burgenfes qui duntaxat jurisdictionis ratione subditi sunt.

In primis ergo dicendum est, primam opinionem affirmativam locum habere, debere, ut nimirum inter hos vassallos ratione territorij, seu de mansata, aut Solariegos, & ipsorum Dominos, prædictæ conventiones, aut pactiones solvenda sustineri, debeant, si in ipsa concessione territorij, aut soli tales pactiones in-

6 In facultatis enim longissimo, aut immemoriali tempore, nulla prescriptio, nullum jus, nulla obligatio, aut exceptio queritur, tractaturque plene materia prohibita prescriptio in actionibus sive jure familiaritatis, aut benevolentia gestis: cum parib. num. seqq. declaro infra ex num. 64.

7 Referuntur plura not. b. l. s. a. exempla: cum n. seqq. In raris t. p. scopi per. d. s. s. in favorem privatorem, ut in propriis sepulchris tumbas ambiles habeant, d. a. num. 7.

13 Plures qui amicum in suam domum hospitio recepit, in futurum recipere non est cogendus: & infra ex num. 64. 65. & 68.

14 Declaratur, nisi non gratis, aut jure familiaritatis, sed ex debito, aut servitutis jure hospitium fuisse, aliunde constat, & de conjecturis.

15 Eadem sententia per plures annos pauperibus prestare solitus in futurum eam prestare non est cogendus: & infra num. 64. 65. & 68.

15 Idem in rusticis, qui ob familiaritatem pluribus annis alicui par caponum prestare, consuevit, ne ad id in futurum adstringatur: & infra ex num.

17 Similiter, & si quis ad furnum, vel molendinum alterius per longum tempus ire consuevit, in futurum ob jus machinandi, aliamve utilitatem ire non est cogendus.

18 Item in furno, ad quem omnes populi vicini per longum tempus accessere, ne ob id populus furnum alium esse are, prohibeatur, nisi alias prohibitus prohibiti acquieverit.

19 Item in furnis, aut molendinis dominorum inferiorum, ne praeside ad ea vassilli ire compellantur, quamvis tempore immemoriali ea frequentaverint, verius contra plures resolvitur: cum num. seqq.

23 Caveatur id specialiter in Regno Neapolit. Regia Pragm. 14. lib. tit. de Bar. ubi bas.

26 Item servandum, si quis ad alterius macellum pro carnibus, aut piscibus, vel ad tabernam pro vino emendo longissimo tempore accesserit.

27 Limitatur generaliter hac omnia stante ex parte dominorum, alteriusve privati furni, seu molendini domini legitima prescriptio ex praeteritis prohibitionibus, ne qui diu accesserunt, recedere, valeant, & ex parte vassallorum, sive aliorum his prohibitionibus acquiescentia: ibidem, & supra num. 23.

Hujusmodi prescriptio non aliter causari, aut formari, potest quam ex parte dominorum.

28 Concluditur ex praefatis, munera nostra, sive donativa vassallorum, ut facultativa, aut voluntaria, nulla & si longissima, aut immemoriali prescriptio ad necessaria reduci, posse, juxta superioris sententiae Doctores.

29 Fundatur secundo hac negativa opinio, ex quo hujusmodi annua vassallorum munera per vim, metum, ac tyrannidem dominorum extorta censentur, cum num. seqq.

30 Titulo justo ex parte dominorum in his non apparente, presumitur extorsio.

31 Oppidorum domini vassallis saepe nimis infesti, & avaritia pleni, lupi rapacissimi, & sanguinarij esse, solent, & num. 35.

Miseri vassalli dominorum praeensionibus ob ipsorum vim, & potentiam, resistere, non audent: dict. num. 31. & 32.

33 In excessivis maxime praestationibus metus, & vis praesumitur, corruque in eis sine dubio prescriptio, & num. 40.

34 Extorsionem, aut vim probatam videri, si dominus vassallos, munera, aut servitia prestare nolentes, captis ipsorum possessionibus, & penitus inaudit ad id compellebat.

Et si arrestabat, aut gagiabat, vel arrestari, aut gagiari, faciebat, ibi, & infra num. 155.

36 Stante vehementissima metus, aut vis juris praesumptione contra praescribentem, longi vel longissimi temporis praescriptionem non procedere, cum numeris sequentibus declaro infra. ex numero 69.

37 Maxime in odiosis ut sunt nostrae praestationes.

38 Etiam causa praestationis allegata, & probata.

39 Haec sine dubio procedunt, probata in aliquibus actibus extorsione.

43 Imò, juxta Meneses, nec immemorialem praescriptionem in his impositionibus prodesse, titulo saltem colorato per dominos non probato.

44 Comprobatur haec sententia, ex quo hujusmodi vassallorum impositiones tributorum genus sunt, in quibus, nec praescriptio immemoriali jure Regio admittitur ad l. 2. cum similibus tit. 15. lib. 4. Recopilat. declaro infra. ex num. 92.

45 Solum ad immemorialem litteram vassallorum voluntatem in his praestationibus specialiter probari, requiritur, juxta Gregor. Lopez, & Dom. Solorzano.

47 Refertur, & fundatur contraria affirmativa opinio, longi, aut longissimi temporis praescriptionem, in his vassallorum praestationibus sufficere, allegata maxime aliqua solutionis causa, aut titulo.

Adducitur in comprobationem text. in l. cum de in rem verso, ff. de usur. ibidem, declaro infra. num. 62.

48 Per 30. annorum cursum metus, aut vis juris praesumptionem excludi, juxta aliquos, & num. 49.

50 Procedit hoc ex sententia Dom. Solorzan. etiam contra mulieres, & rusticos: licet secus in Indis, & num. 51.

52 Distinguitur pro concordia inter longi, seu longissimi temporis praescriptionem: & inter immemorialem: Per illam vassallorum dominorum, aut servitia queri non posse resolvitur: per istam vero sic: cum num. seqq.

53 Comprobatur haec resolutio, seu distinctio quoad praescriptionem longi, aut longissimi temporis, ne per eam impositiones vassallorum querantur, de jure nostro Regio in notabili ad rem. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat.

56 Comprobatur etiam de jure Neapolit. ex quadam Pragmatica illius Regni.

58 Adducuntur singularia jura Regia pro secunda parte superioris distinctionis, ut juxta consuetudinem immemoriali praestationes vassallorum, sive munera debeantur, dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. l. 2. tit. 3. lib. 6. l. 16. juncta leg. praecedent. tit. 17. lib. 9. & num. 59.

61 Resolvuntur argumenta in contrarium adducta pro substinenda praescriptione longi, aut longissimi temporis, cum num. seqq.

62 Respondetur textui in l. cum de in rem verso, ff. de usur.

Longi, aut longissimi temporis praescriptionem procedere, non posse, stante aliunde vis, aut extorsionis contra praescribentem praesumptione, verius resolvitur, ibidem.

63 Resolvuntur in contrarium dicta pro improbanda immemoriali

immemoriali praescriptione, in nostris vassallorum impositionibus, cum num. seqq.

64 Declaratur superius fundamentum: in facultativis videlicet, nullam quantumvis immemorialem praescriptionem admitti: quomodo hoc procedat, & intelligatur?

Distinguitur inter actus facultativos, qui non solum in initio, sed etiam in futurum tales praesumuntur, quia ad necessitatem redigi, non solent: & inter eos, qui & si in initio voluntarii praesumantur, multoties jure obligationis, privilegio, seu aliter, necessarij efficiuntur: in istis immemoriali admittitur: secus in illis, ibi, & numero 65. & 68.

65 Inter quos ex praefatis actibus facultativis connumerandus actus elemosinam diu ad estium praestandi, seu amicum hospitandi? ut ejus detur praescriptio, vel non? dict. numer. 65. & 68.

66 Adducuntur alia in favorem dominorum conjecturae, ut haec munera in initio non omnino voluntaria praesumantur, & num. 67.

69 Metus, aut vis juris praesumptio non excluditur per longi aut longissimi temporis praescriptionem per immemorialem vero sic: & infra numero 90. & 101.

70 Immemorialis quascumque alias maculas abstergit.

71 Et omnem contrariam juris praesumptionem rejicit.

72 Malam fidem excludit.

73 Bonam praesumit.

74 Est efficacissimus, & tutissimus omnium titulus, & melior de mundo, & num. 89.

75 Omnia necessaria, Regium assensum, & quascumque solemnitates praesupponit: & num. 76.

77 Quenlibet titulum, & si difficillimum, immemorialis includit.

78 Habet vim legis.

79 Vim Regis: Quantum ipse Rex, aut Imperator potest.

80 Vim populi cum Regio assensu inito.

81 Vim privilegij specialis cum causa, & ex certa scientia, ac ex omni parte perfecti: & numero 82. & 83.

84 Immemorialis, & Regium, vel Apostolicum privilegium pari passu ambulant.

85 Imò plus esse immemorialem.

86 Est alterum immutabile jus naturale.

87 Habet vim veritatis.

Inducit praesumptionem juris, & de jure, ibidem.

88 Non admittit probationem in contrarium.

91 Resolvitur argumentum in contrarium objectum ex l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat. quò jus percipiendi tributa seu gabellas praescribi, etiam immemoriali prohibetur, cum num. seqq.

92 Constituitur differentia inter tributa, seu gabellas Regi in recognitionem supremi domini, seu pro defensione Regni debitas, & inter nostras vassallorum impositiones, quae inferioribus dominis ex variis causis penduntur: in his immemorialem locum habere resolvitur: secus in illis.

93 Vassallorum impositiones praescribuntur per Dominos, antequam Regi debeantur, ejusve patrimonio sint incorporate.

94 Earum praescriptio tendit principaliter in praedictum vassallorum, quin ex hoc Regium Patrimonium minuatur: contra si vectigalia praescriberentur, dict. num. 93.

96 Praescribuntur etiam immemoriali ex dicta ratione pontagia, portagia, & similia tributa, ut sunt apud nos, Peajes, varcajes, alladura, &c.

juxta nostras leg. 1. tit. 11. lib. 6. l. 19. tit. 6. lib. 3. Recopilat. & num. 97.

Declarantur per haec jura dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat. l. 1. tit. 10. lib. 6. Ordinamenti. ibidem.

98 Facilius praescriptio admittitur contra privatam, aut tributam, vel aliud jus regale Privilegio, seu aliter debentur, quam contra Fiscum.

99 Concluditur ex praefatis, munera, seu donativa vassallorum, aliasve impositiones per dominos inferiores praescriptione immemoriali adquiri, non verò alias & consequenter immemoriali stante, necessaria, & sic inter fructus feudis, aut oppidi reputanda.

101 Referuntur pro pleniori intellectu superioris resolutionis, & dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. aliqua in hac re specialia requisita circa probationem, & qualitates immemorialis: & num. seqq.

Virum in ea per dominos probari, debeat, munera, seu impositiones ex libera, ac spontanea voluntate, sine ulla coactione vassallos praestitisse, dict. num. 101. cum seqq.

102 In exactionibus, in quibus adest vehementissima vis, aut metus, juris praesumptio hac spontanea voluntas probanda, juxta aliquos.

103 Tenent in specie affirmativam sententiam Gregor. Lopez, & Dom. Solorzan.

104 Contrarium, ut verius resolvitur, cum num. sequentibus.

105 Immemorialis omnem vis, aut metus praesumptionem excludit, idem libera voluntas nec articulanda nec probanda resolvitur.

108 Declaratur doctrina doctissimi Dom. Solorzan. ut tantum in Indorum servitorum personalium praescriptione procedat.

In his Indorum servitiis praescribendis est vehementior, quam in Europa vassallis, vis, aut metus juris praesumptio, ob majorem Indorum animi imbecillitatem, ibidem.

109 An idem, ac in Indis, dicendum sit in vassallis, qui apud nos Solariegos nuncupantur vel de Mansata apud Italicos.

Et vassalli Solariegos, vel de Mansata majori subjectione quam Burgeses dominis subsum, & sic urgere videtur major, ac vehementior metus, seu extorsionis juris praesumptio, ibidem.

110 Resolvitur negative.

111 Hujusmodi vassalli majoribus oneribus, ac servitiis in compensationem solaris, sive territorii accepti in favorem dominorum gravari, solent.

112 Virum in praefata immemoriali praescriptione causa aliqua, aut titulus coloratus allegari, vel probari, debeat? resolvitur negative, & numer. sequent.

113 Immemorialis regalem concessionem, vel aliam quenlibet militem titulum praesumit.

114 Quot testes in hac immemoriali probatione requirantur? cum duobus numeris sequentibus.

117 Ipsorum dominorum vassalli pro immemoriali probanda testes idonei non habentur.

118 Fama publica in hac, & in aliis immemorialibus, separatim articulanda, & probanda est: & numero 119.

120 Quid in bona fama, seu opinione testium: an etiam specialiter probanda? cum num. seqq.

121 Quoties nominatum in testibus bonam famam, lex, vel statutum requirit, necessario specialiter probanda, ad text. l. 41. Taur. cap. licet

- ex quadam, de testibus declarata in numeris sequentibus.
- 124 Quid si testes nota fidei, & affirmationis sint ob ipsorum dignitatem, qualitatem, aut conditionem?
- 125 Requiritur etiam in immemoriali probatione testes specialiter sua dicta exprimere, quin sufficiat se referre ad articulum, generaliter in eo contenta vera proficientes.
- 126 Virum hac nostra circa vassallorum impositiones immemorialis instrumentis probari possit? & quid si scriptura recentiores, aut vetustissima sint? & alia de materia circa immemoriam scripturis probandam, cum num. seqq.
- 130 Monentur Advocati, ut cautè, & parcè instrumenta, sive titulos ad comprobationem immemorialis presentent.
- 131 Multoties instrumentis immemorialis infringitur.
- 132 Advocatis quas scripturas, vel instrumenta in conscientia reticere, liceat, idque partibus consulere, vel eas necessario presentare, debeant?
- Instrumenta, qua non tantum causam dubiam, vel difficilem reddunt, sed omnino notoriè injustam, necessariò in conscientia presentanda; & hoc amplius licet, ut injustè, ab advocatis, & partibus cedendum: ibidem.
- 133 Immemorialis utrum corrumpat, si ultra centum annos de initio vitioso, sive actibus contrariis, constet?
- 134 Vassallorum munera utrum uniformiter in singulis annis præstita, probandum sit?
- 135 Distinguitur inter difformitatem in specie, vel in quantitate, ut si in uno anno capones, in alio gallina, aut perdices, & hac in majori, seu in minori quantitate, aut numero præstita fuerint, cum num. seqq.
- 139 Circa præstatam immemoriam, quam superior, pro vassallorum impositionibus præscribens, jure communi, ac Regio necessarium diximus, utrum hoc non tantum quoad proprietatis jus, sed etiam quoad possessionem intelligi, debeat? & quid in possessorio, summarissimo, vel plenario? & in servitiis insolitis, aut consuetis, cum num. seqq.
- 143 Per aliquod breve tempus interruptio in præstationibus an nostra immemoriali noceat? cum duob. num. seqq.
- Ex infinito, si finitum adimatur, quod remanserit, infinitum etiam erit: declaratur notabiliter ad rem, ibidem.
- 146 Interruptio in hujusmodi vassallorum præstationum præscriptione non solum contrario facto non solvendi inducitur, verum etiam rumore, seu tacita populi murmuratione, quod exactio violenta sit.
- 147 Populi rumore in contrarium stante immemorialis redditus improbabilis.
- 148 Rumor, seu murmuratio ad interruptio-nem inter vassallos, & dominum magis debet operari, quam inter alios aequales expressa contradiclio.
- 149 Interrumpitur maximè hæc præscriptio, cum vassalli solverint, cum expressa protestatione, ne, per tales solutiones aliquod jus in posterum adquiratur.
- 150 Ex solutionibus cum protestatione factis pro cuiuscumque juris conservatione, nulla quasi possessio quaritur: & num. 153.

- 151 Et si simul cum deposito fiant.
- 152 Et metu censurarum.
- 154 Vel mandati executivi.
- 155 Nulla etiam quasi possessio in his præstationibus dominis quaritur, sed potius violentia, & extorsio præsumitur, quoties dominus pignora pro servitii præstatione à vassallis invidis capiebat; easve arrebatat, gagiabat, vel arrestari, faciebat.
- 156 Quid si hoc domini judicialiter fecerint? Potentiores judicialiter suum jus prosequendo vim facere, non censentur, ibidem.
- 157 Immemorialis in his vassallorum impositionibus ex d. nostra l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. non solum procedit in præstationibus, sed juri naturali, & equitati non resistunt, quæ etiam in his, quæ alias se nota immemoriali, maximè equitati, & naturali libertati vassallorum adversantur, cum numeris sequentibus.
- 158 Refellitur quadam distincio Balmased. inter impositiones, quæ juri naturali, & equitati non resistunt, sed tantum præter jus sunt: & quæ notorie injusta sunt, & contra vassallorum libertatem.
- 159 Referuntur ad litteram Doctores, quos pro sua distincione Balmased. refert.
- 161 Nullus ex his Doctoribus Balmaseda sententiam, aut distincionem comprobat, quinimò contrarium plures tenent: declaratur unusquisque, cum numeris sequentibus.
- 166 Bobadilla, Gaspar Rodrig. Capic. Galeota, & alij ex relat. per Balmased. loquuntur in vassallorum gravaminibus, & servitiis valde juri excessis: & Bobadilla in odiosissima illa impositione Regni Gallicie, quam Luctuosum Doctores appellant, & tamen in his omnibus immemoriam admittunt.
- 167 Declaratur doctrina Dom. Solorcan. immemoriam in hujusmodi servitiis personalibus, seu impositionibus insolitis reprobantem.
- 168 Loquitur Dom. Solorcan. in servitiis personalibus Indorum, in quibus ob ipsorum imbecillitatem, ac rusticitatem vehementior est metus, & coactionis juris præsumptio, quam in cæteris vassallis.
- 169 Sunt ultra hæc plures Regia scheda hæc Indorum servitia personalia ob gravissima inconvenientia improbantem.
- 170 In his Indorum servitiis personalibus præscribendis, immemorialis admittenda, probata insuper specialiter qualitate, quod sponte, & absque ullo metu ea præstiterint.
- 171 Quilibet vassallorum impositiones, vel servitia, ut in plurimum nimis onerosa, & contra libertatem vassallorum tendunt, notorieque injusta, & exorbitantia per Doctores habentur, & tamen in his immemoriam admittunt, cum numeris sequentibus.
- 176 Similiter apud feudistas servitia ista personalia vassallorum Angaria, & Perangaria nuncupata sordida, & vilia onera sunt, nimisque vassallorum libertatem infringunt, cum numeris sequentibus.
- 178 Nec vassallos perangarios ad alias terras indistincte se transferre permittunt, nec Angarios nisi ad loca domania.
- 179 Eoque Clericari, impediunt.
- 181 Dicunturque servituti species.
- 183 Et tamen immemorialis præscribuntur.
- 185 Concluditur ex omnibus hucusque dictis nostra vassallorum munera, impositiones, aut servitia rectè

- rectè per immemoriam adquiri, & consequenter tunc necessaria, & inter fructus feudi, aut oppidi reputanda.
- 186 Quadragenaria cum titulo, utrum pro eisdem impositionibus, aut servitiis quærendis sufficiat? cum num. seqq.
- 187 Refertur, & fundatur affirmativa opinio. Quadragenaria cum titulo immemoriali aequipollens, ex text. in cap. i. de præscript. in 6. ibidem, declarata ex num. r. 195.
- 188 Etiam in regalibus, in quibus præscribendis immemorialis exigitur.
- 189 Et in iurisdictione apud nos similiter immemoriali præscribenda.
- 190 Et in causis nobilitatis.
- 192 Bona quoque majoratus, immemoriam præscriptionem exigunt, ut omnibus successoribus præjudicet præscriptio.
- 193 In eis tamen quadragenariam cum titulo plures admittunt.
- 195 Resolvitur contrarium ut verius, quadragenaria, scilicet, cum titulo pro vassallorum impositionibus, aut servitiis præscribendis non sufficit: cum numer. seqq.
- 196 Intelligitur, seu declaratur superior contraria regula ex dict. cap. i. de præscript. in 6. quadragenariam, nempe, cum titulo immemoriali æquivalere, cum numeris sequentibus.
- 197 Non procedit, cum agitur de præjudicio successorum.
- 198 Limitatur secunda hæc regula, jure resistente ipsi titulo præsumpto, seu alienationis: & quid si præsumptioni tantum tituli resistat?
- 199 In vassallorum impositionibus non solum præsumpti tituli, sed etiam ipsi tituli jus resistit.
- 200 Diluuntur reliqua argumenta superius in contrarium adducta.
- Quadragenaria cum titulo sufficit in rebus, quarum præscriptioni, seu acquisitioni non ita, ut in impositionibus vassallorum jus adversatur, ibidem.
- 201 In iurisdictionis præscriptione extat textus specialis in dict. l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopilat. qua specialiter quadragenaria cum titulo admittitur.
- 202 In vassallorum præstationibus nullibi hoc admittitur.
- 203 In rebus majoratus præscribendis verior sententia, ne quadragenaria cum titulo admittatur, cum num. seqq.
- 204 Declaratur Dom. Molina in hac re doctrina, quadragenariam cum titulo in rebus majoratus juxta aliquos admittentis: cum num. seqq.
- Tractat Dom. Molin. de bonis liberis noviter majoratus addicendis, non vero de jam annexis liberandis, seu de destruendo majoratus, ibi cum duob. numer. seqq.
- 205 Inter hos casus magna ad rem differentia, cum num. seqq.
- 209 Ponderatur insuper pro superiori resolutione, ne in vassallorum impositionibus quadragenaria cum titulo admittatur, text. in dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. quæ immemorialis tantum exigitur videtur.
- 210 An saltem pro eisdem impositionibus querendis centenariam probari, sufficiat, cum num. seqq.
- 211 Affirmativa juxta aliquos, centenariam immemoriali aequipollere, & sufficere, quoties lex vel statutum immemoriam requirit, refertur opinio.
- 212 Imò, & potiorè esse juxta aliquorum sententiam.
- Lagunez de Fructib.

- 213 Contrarium, ut verius, resolvitur.
- Plures differentia inter immemoriam, & centenariam, ibidem.
- 214 Hæc magis tenenda opinio, quia versatur in odiosis vassallorum impositionibus; quarum ideo adquisitio, seu præscriptio restringenda potius, quam extendenda est.
- 215 Concluditur materia nostri §. & principalis quæstionis circa vassallorum munera, donativa, aliasve impositiones, an, & quando ratione præscriptionis inter feudi, seu oppidi fructus, tanquam necessaria reputanda sint, necne?

Quartò, & ultimò utiliter ad praxim quæri, potest, an ista donativa, munera, seu collectæ Dominis per vassallos longissimo tempore præstari solita, in posterum, consuetudinis, aut præscriptionis vi præcisè solvi, debeant? quia si ex ista causa necessario annuatim præstanda sint, consequenter etiam, ut certæ, & uniformes præstationes inter fructus feudi, aut castri connumeranda erunt juxta resolutionem supra traditam in cap. precedent. numer. 6.

In qua dubia quæstione dicendum, videtur, ex nulla consuetudine, aut præscriptione, etiam immemoriali, vassallos ad hæc donativa, seu servitia in posterum compelli, posse.

Primò, quia nulla lege, super eorum præstatione, stante, aut constitutione speciali, seu legitima conventionione interveniente, de quibus supra dixi, remanet absque dubio ipsarum solutio in mera voluntate, ac facultate vassallorum, ita ut hæc donativa voluntaria, & facultativa omnino existimanda sint.

Et in specie, quòd, prædictis casibus necessitatis legis, aut legitime conventionis, cessantibus, mere facultativa, & voluntaria reputentur, probatur manifestè ex text. expresso in l. Scio amico, §. Medico, ff. de annuis legat. & docet notabiliter Alberic. in l. usufructu legato, in fin. ff. de usufruct. qui in nostris donativis, & similibus præstationibus eleganter loquitur, quem communiter in eisdem terminis sequuntur Bacz. de decim. tutor. cap. 25. num. 7. Joann. Gutierr. de tutel. 3. part. cap. 28. Petr. Barbof. in l. divorzio. 8. §. Quod in anno, num. 6. ff. solut. matrim. optime ultra omnes Capyc. Galeot. tom. 2. controvers. 42. à num. 14. & 18. & comprobatur per late tradita supra in cap. precedent. à num. 3. ubi alios plures retuli, qui omnes communiter tenent, donativa ista, & similia servitia, necessitate proxime relata cessante, inter actus facultativos habenda esse.

Quapropter in eis nullam consuetudinem, aut præscriptionem, etiam longissimi temporis, admitti, posse dicendum, videtur, ut in nostris terminis tenent Barbof. Gutierr. Galeot. & proximè relati.

In facultativis enim per explicationem actus etiam longissimo tempore nullum jus, nulla exceptio, nullaque obligatio, quæri potest, quia non animo se obligandi quis talia facit, sed potius familiaritatis, amorisve causa, exorcendique liberalitatem: ex quibus insurgit solum explicatio ejus, quod in libero explicantis arbitrio consistebat, cujusmodi sunt nostra xenia, seu munera Dominis vassallos mittere, per aliquod locum ire, vel ambulare, similiave voluntaria facere, ut eleganter declarat Angel. conf. 54. circa med. & ad alia exempla doctè D. Covrrov. in regul. possessor. 2. part. §. 4. Balb. de præscription 4. part. 5. part. principalis, quæst. 1. ex num. 1. & 4. Seraphin. decis. Rot. Roman. 7. 6. num. 10. & 11. & decis. 813. num. 5. † Qui loquitur in permissione tacita

Episcopi in favorem privatorum, ut in propriis sepulturis tumbras mobiles habeant, ex qua permissione, ut facultativa, hujusmodi tumbras habendi jus prescribi, non posse, ait, quia ex mera Episcopi voluntate, & arbitrio, nulla obligatione, nec causa obligationis procedente, id fuit permittum: ideo nulla prescriptio, nulla obligatio, nullumve jus induci, potest, de quo tamen casu v. de per nos dicitur infra suo in loco, hac 1. part. cap. 31. ubi late agitur de preeminentiis, & jurit. Episcopo competentibus, sed interim docet optimè, ultra alios Menoch. conf. 143. num. 2. & 3. & alii ex Modernioribus proximè referendi.

Quod idem in quibuslibet aliis actibus facultativis, vel jure familiaritatis, aut benevolentiae gestis, ne in eis aliqua etiam longissimi temporis prescriptio admittatur, communiter resolvunt DD. per vulgaria jura in l. viam publicam, ubi B. r. & DD. ff. de via public. l. Proculus 26. ff. de damn. inf. l. 1. §. Denique §. l. si in meo 21. ff. de aqua plu. arcend. & p. sim. Canonice in cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet. ubi plures cumulat August. Barbof. num. 21. & jure etiam nostro comprobatur per l. 7. tit. 29. part. 3. plura de materia prescriptiois, quæ in facultatis regulariter denegatur, in quibus casibus limitetur, quanto actus facultativi dicantur? & ad alia multa Innocent. Ripa, & alii Canonice in dict. cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet. late Anton. Gabriel. commun. opin. conclus. 10. Tiraque. de retract. conventional. §. 1. glos. 2. num. 22. Menoch. conf. 143. num. 2. & 3. lib. 2. Balb. de prescript. 4. part. §. partis principal. quest. 1. à num. 1. & 4. & ad rem D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 4. Cæphal. conf. 176. num. 48. tom. 2. Thesaur. decis. Pedem. 16. tot. Surd. conf. 127. à num. 18. & 81. & ad plures ampliaciones, & limitationes, multis congestis, Cevall. commun. contr. commun. quest. 501. num. 15. cum sequentib. Domin. Arumæus in lib. exercitat. exercit. 6. cap. 9. per tot. lite, & optime Fontanell. de pact. nupt. glos. 4. glos. 17. à num. 9. & cum aliis pluribus D. Valenquæ. conf. 149. à num. 28. latissime Posth. de manutent. observat. 53. per tot. ubi in actibus jure familiaritatis, urbanitatis, benevolentiae, & similibus; in quibus plene prescriptionem improbat DD. Joann. Baptist. Valenquæ. conf. 140. num. 29. cum seqq. Paul. Christianæus decis. Belgic. 164. num. 18. & decis. 294. num. 26. tom. 1. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 2. prelat. 3. per tot. Castill. de tertiis, cap. 32. num. 2. & tot. plenissime, ultra alios, de actibus facultativis, eorumque prohibita prescriptione tractat D. Larrea allegat. 92. num. 6. ubi plures refert.

Quinimo nec immemorabilem prescriptionem in facultativis procedere, tenuit idem D. Larrea allegat. 92. num. 6. & Ex Cravet. de antiquitat. tempor. 4. part. §. Materia ista, num. 98. docet Marin. variar. resolut. tom. 1. cap. 63. num. 5. & resolut. 78. à num. 8. quam ampliacionem communiter receptam, testatur Anton. Gabriel. commun. opin. tit. de prescript. concl. 10. à num. 9. ubi plures pro ea cumulat.

Et ex modernioribus hanc etiam ampliacionem sequuntur, plenissime materiam circa actus facultativos, vel qui jure familiaritatis geruntur, eorumque improbanda prescriptione tractantes, ultra omnes, plene Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 11. observat. 2. à num. 116. & passim per tot. Capyc. Galeor. tom. 2. controvers. 42. tot. & precipue, num. 7. & novissime, aliis congestis, Franc. Maria Prat. in observat. jur. observat. 36. num. 17. & in discept. forens. tom. 1. cap. 47. à num. 35. & latissime, ac melius in tom. 2. cap. 30. per tot. ubi optime rem tractat; & quoddammodo prescriptio in facultativis admittatur, nisi

à tempore prohibitionis, & acquiescentiæ, ut infra dicam, quia nec aliqua possessio in eis considerari, potest, quousque prohibitio, & quietatio intervenit, ut ex Gregor. XV. Gratian. Cenc. & pluribus Roræ decisionibus adductis, late docet Posth. dict. observat. 53. à num. 1. ubi, & optime, quæ facultativa dicantur? explicat, & plura ad id exempla 12 adducens; & copiosè alia exempla ad plures casus tradunt Galeor. dict. contr. 42. à num. 5. tom. 2. Franc. Maria Prat. dict. tom. 2. discept. cap. 30. à numer. 8.

Sed exempla, quæ magis nostræ quæstioni conveniunt, sunt, veluti si quis milies apud se amicum hospitio acceperit, qui tamen in futurum recipere, non cogetur, quia nullo jure cogente, sed amicitie causa, & ex mera voluntate id fecit, ut in specie probatur ex text. singular. in l. & habebat 15. §. Hospites, ff. de precar. & docent ex doctrina Bart. in l. cum de in rem verso, num. 14. ff. de usur. Abb. in cap. suam nobis, num. 6. de simon. & ex Escorbar, Garcia, & ex aliis Cevall. commun. contr. commun. quest. 50. à num. 15. & ex Ripa, Ponte, & aliis Posth. de manutent. dict. observat. 53. num. 3. & Innocent. Dominic. G. id. Pap. Roland. Anton. Gabriel. pluresque alii congesti per D. Valenquæ. conf. 149. num. 32.

Et licet in hoc casu contrarium tenuerit Felin. in 14. cap. cum M. Ferruieris, vers. Tertia declaratio, de constitut. imo, quod si quis aliam per tempus immemorabile hospitatus fuerit, cogi possit gratis in futurum hospitari, hanc tamen Felin. doctrinam rectè intelligit Cravet. de antiquitat. tempor. 4. part. vers. Præmissa num. 43. ut tunc solum procedit quoties ex qualitate personarum, aut conjecturis, colligi possit, non gratis, aut jure familiaritatis; sed ex debito, vel jure servitutis, hospitatum fuisse; ut quia hospitandus tale jus hospitandi peteret, tanquam sibi debitum, litteras Domino domus mittendo non deprecativas, sed potius in eis jubens, ut suum debitum adimplens, hospitium præparet, & Cravet. sequitur Menoch. de arbitr. cas. 160. num. 59. & aliis congestis Barbof. in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 21. de caus. possess. & propriet. & novissime ad hanc casum Dominic. Tasson. observat. jur. in pragmat. de antefat. vers. 11. observat. 2. num. 99. & 109. Galeor. dict. contr. 42. num. 2. Prat. dict. cap. 3. num. 6.

Vel etiam prædicta conclusio, quod immemorialis prescriptio in facultativis locum habere, non possit, exemplificari bene ad nostram quæstionem poterit, in eo, qui certam elemosynam per plures annos pauperibus præstare, solitus fuerit; quia nec ob id in posterum ad eam erit adstringendus, ex quo actus merè facultativus sit ex mera liberalitate, & voluntate dependens, unde ad libitum revocari, poterit, ut in terminis tenuerunt Cyn. & Inol. in l. non amplius. in princip. ff. de legat. 1. quos ibi sequitur Alexand. num. 5. refutans opinionem Bart. qui in l. privilegia, Cod. de sacrosanct. Eccles. pro contraria allegari solet; & idem Alexand. conf. 209. num. 14. vol. 2. Raphael. Cuman. & Paul. de Castri. in dict. l. privilegia, & novissime Dominic. Tasson. in observat. jur. ad pragmat. de antefat. vers. 11. observation. 2. de cujus resolutionis intelligentia, & quando Bartol. opinio procedat, latius dicam infra suo loco.

Vel etiam magis in specie nostræ quæstionis superiore negativam sententiam, ne in nostris vassallorum muneribus, vel donativis ulla prescriptio admittatur, etiam si per longissimum tempus Dominis præstita fuerint, comprobata ex eleganti exemplo Bartol. in l. cum de in rem verso, num. 10. ff. de usur. ubi quæd,

si rusticus ob familiaritatem, ac benevolentiam ex libera facultate per plures annos per caponum alicui præstare, consueverit; non tamen ideo ad eorum præstationem invitum in futurum adstringi, debere, ait, quia nullum jus, nullave obligatio ex his voluntariis, & facultativis præstationibus oriri, potest, ut in eadem Bart. specie docent etiam Abb. in cap. suam nobis, num. 5. de simon. Innocent. in cap. bona, el 2. de postulat. Pralator. & frequenter Moderniores sequuntur.

Item superior negativa sententia optime comprobari potest, illo, licet vulgari, sed quod ad rem multum facit, exemplo in rebus facultativis pro prescriptione improbanda frequenter per DD. adducto, ut si quis ad furnum, vel molendinum alterius per longum tempus ire, consueverit, non propterea prescriptio contra eum ob jus machinandi aliamve utilitatem, inducta censetur, ut in futurum ire, cogatur, tenent Bald. in l. 5. num. 5. Cod. de servitut. & aqua, Rip. in dict. cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 4. de caus. possess. & propriet. Joann. Faber. in §. Aque, num. 20. vers. Et ideo credo, insit. de action. & Ubi, quod si in villa fuit alicujus privati furnus, ad quem omnes vicini per centum annos ad coquendum panem accessissent; non tamen ideo furni Dominus vicinis poterit prohibere, quominus alibi vadant, vel quominus possit sibi populus furnum ædificare, nisi alias primi furni Dominus prohibuisset, & tali prohibitioni populus acquiescisset, & ad idem Cæpol. de servitut. urban. prædior. cap. 50. in 2. quest. & cum aliis Guid. Pap. quest. 298. tot. Nevizan. conf. 43. num. 10.

Quod, & procedit etiam si per mille annos, aut tempus immemorabile quis accesserit, ut doctè docet D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. relection. §. 4. à num. 6.

Qui in Dominis vassallorum loquitur, quos ex tali immemorabili consuetudine accedendi ad Dominorum furnos, vel molendina Domini, ut in futurum eant, compellere, solent, resolvitque D. Covarruv. nullo modo ob id vassallos cogi, debere, quo casu idem communiter resolvunt Anton. Gabriel. commun. opin. tit. de prescript. conclus. 10. num. 4. Cæphal. conf. 176. num. 48. Balb. de prescript. 4. part. §. partis principal. quest. 5. & 6. doctè Bertrand. conf. 334. num. 4. & 5. Otero de piscuis, cap. 21. num. 9. Castanet. conf. 39. num. 7.

Et late hanc opinionem fundat Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 14. à num. 27. quamvis ipse à num. 42. contrarium resolvat, imo quod immemorabili stante, qui per tantum temporis spatium ad furnum, vel molendinum alterius accesserint, recedere, non valeant, sed in futurum ad eundem furnum, vel molendinum ire cogantur; quam etiam opinionem prius docuerant Jasson. in l. quominus, num. 32. in fin. vers. Cogitatu. ff. de fluminib. Hostiens. & Joann. Andr. in cap. significante, de appellat. & hoc etiam videtur de mente Guid. Pap. dict. quest. 298. in fin. Boer. decis. 125. ubi contra vassallos, qui ad furnum, vel molendinum Domini consuetudine immemorabili accesserant, judicatum, refert, ut in futurum recedere, non possint.

Sed quicquid isti DD. dicant, à priori D. Covarruv. opinione non est recedendum, quam ut veriore, & communior sequuntur DD. Moderni rationibus contrariæ opinionis respondentes, & precipue in vassallis, qui ad furnos, seu molendina Dominorum longissimo tempore accesserunt, etiam si per mille annos, vel cujus initij memoria non extat, accesserint, ut ob id nullo modo in futurum ire, cogantur, sed recessus ad ipsorum libitum eis permitti, debeat, ut, ultra superius relatos, plene etiam docent, & resolvunt Thesaur. decis. 16. à num. 3. & tot. ubi late Lagunez de Fructibus.

de materia ad plures ampliaciones, & limitationes, & num. 4. optimè Jasson. & sequatium contrariam opinionem confutat, quam & latissime impugnat plura pro vassallis in nostra specie, & ad alias quæstiones adducens Surd. conf. 127. à num. 81. Boss. in tit. de regal. num. 41. circ. fin. & Ubi Jasson. 23. contrariam sententiam doctè intelligit, stante prohibitione ex parte Dominorum, & huic prohibitioni vassallorum acquiescentia, de qua infra, & quod esset error, si aliàs Jasson, id intellexisset.

Et ex modernioribus hanc resolutionem sequuntur Gratian. disceptat. forens. cap. 89. num. 18. & cap. 198. num. 10. Castanet. conf. 39. num. 7. & aliis pluribus congestis Castill. de tertiis cap. 29. num. 4. & 5. Rovit. in pragmat. Regn. Neapolit. tit. de Baron. pragmat. 14. & Per quam regiam Pragmat. specialiter in illo Regno id cavetur per invictissimum Imperatorem, & Regem nostrum Carolum V. ne scilicet vassalli ad furnos, vel molendina Dominorum accedere, cogi, possint, Joann. Maria Novar. in eadem pragmat. & à num. 8. id procedere, ait, quamvis per tempus immemorabile accesserint, de qua pragmatica meminit, idem jure communi cum aliis docens D. Valenquæ. conf. 149. num. 29. & 30. D. Larrea allegat. 69. numer. 26. late Amaya in l. unic. Cod. de aur. coronar. num. 36. & 39. & idem Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 58. ubi in pluribus seqq. ad alias similes quæstiones, Capiblan. de Baron. in dict. pragmat. 14. & ex Ripa, Boer. Jacobin. Sixtin. & aliis novissime Dominis. Antonez de Portug. de donation. Reg. 3. part. cap. 5. num. 8. cum seqq. de his quoque actibus facultativis circa eandem materiam agit bene Joseph. de Rosà consultat. 66. per tot. Marin. lib. 1. variar. resolut. cap. 78. à num. 8.

Qui idem admittit, si quis ad macellum pro carnibus, aut ad tavernam pro vino emendo longissimo tempore accesserit, vel etiam furnos, seu molendina alterius privati diu frequentatus fuerit, ut nullo modo ex eo jus compellendi, ut in futurum accedat, quæstum, aut prescriptum censetur, cum ex libera voluntate, & facultate ea omnia fiant à quâ cuilibet, quandocumque voluerit, recedere, liceat.

Quæ omnia (ne solum in vim argumenti, sed in vim quoque resolutionis procedant) communiter intelligunt, & resolvunt DD. ut ex aliquibus, licet per transitum supra dictum remanet; nisi cum recedere vassalli, vel alii voluerint, per Dominos prohibiti inveniantur, & huic prohibitioni acquieserint, vel molendinum alterius accesserint, recedere, non valeant, sed in futurum ad eundem furnum, vel molendinum ire cogantur; quam etiam opinionem prius docuerant Jasson. in l. quominus, num. 32. in fin. vers. Cogitatu. ff. de fluminib. Hostiens. & Joann. Andr. in cap. significante, de appellat. & hoc etiam videtur de mente Guid. Pap. dict. quest. 298. in fin. Boer. decis. 125. ubi contra vassallos, qui ad furnum, vel molendinum Domini consuetudine immemorabili accesserant, judicatum, refert, ut in futurum recedere, non possint.

Sed quicquid isti DD. dicant, à priori D. Covarruv. opinione non est recedendum, quam ut veriore, & communior sequuntur DD. Moderni rationibus contrariæ opinionis respondentes, & precipue in vassallis, qui ad furnos, seu molendina Dominorum longissimo tempore accesserunt, etiam si per mille annos, vel cujus initij memoria non extat, accesserint, ut ob id nullo modo in futurum ire, cogantur, sed recessus ad ipsorum libitum eis permitti, debeat, ut, ultra superius relatos, plene etiam docent, & resolvunt Thesaur. decis. 16. à num. 3. & tot. ubi late Lagunez de Fructibus.

ut vassalli in posterum ad eorum prestationem adstringi, debeant, cum & ista prestationes ex libera, & spontanea voluntate, ac mera facultate, jureve familiaritatis soluta videantur, ut supra dixi, num. 4.

29 Secundo, ut prescriptio longi, vel etiam longissimi temporis in predictis vassallorum annuis prestationibus locum habere, non possit, facit quod tales impositiones, & servitia presumantur potius extorta per vim, metum, ac tyrannidem Dominorum, quibus, ut potentioribus pauperes, & miseri vassalli; nec possunt, nec resistere audent; probant jura in l. ult. §. Si juste, ff. de postuland. l. qui per precantiam, Cod. de omni agr. desert. l. 2. Cod. ne rustic. ad null. obseq. vocent. ibi: Et quicumque prætenu publici muneris, possunt esse terribiliores rusticano, & docent omnes ex doctrina Innocent. & alijs Canonistis in cap. quod latenter, de regul. jur. in 6. & in cap. si diligenti, col. fin. de prescript. ubi, & communiter notant DD. & plura de istius metus contra Dominos presumptione Bald. in cap. 1. in verb. Pactiones, de pact. constant. Paris. ad consuet. Paris. tit. 2. §. 53. num. 16. ex quo idem Paris. in addition. ad Alexand. in cons. 124. lib. 4. num. 1. male ibidem Alexandrum pro Dominis contra vassallos contulisse, ait; † quia, si non appareat de justo titulo, presumitur Dominorum extortio, optimè ex Guid. Arctur. Joann. Fab. & alijs D. Covarrav. in regul. possessor. 2. part. §. 4. num. 5. bene Gregor. Lop. in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. Debenos servit. column. 2. ad med. & column. 3. Aviles in cap. Prætor 24. gloss. 1. num. 6. Mascard. de probation. concl. 1301. Sixun. de regal. lib. 2. cap. 13. num. 2. bene Pat. Fragos. de regim. Reipubl. Christ. part. 1. lib. 3. disputat. 7. ex num. 6.

31 Quia, ut in plurimum juxta Antibol. de numerib. §. 4. num. 196. oppidorum Domini semper infesti, & avaritia pleni esse soleant, illamque de die cogitare, & de nocte somnare, ait, quibus & eorum prætenionibus ob ipsorum magnam potentiam, & immensum cupidinem ampliandi proprios status, vassalli, ne quidem per somnium, resistere, audent, ut docte latè plura eleganter de hujus metus presumptione adducens Mieres de majorat. 4. part. quasi. 20. à num. 66. & in num. 67. quod communiter præsumatur per DD. in dict. cap. quod latenter, de regul. jur. in 6.

23 Ex quibus rationibus eandem violentiam ac metum pro vassallis in his prestationibus in dubio contra Barones, vel Dominos præsumit latè Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 2. prælud. 2. tot. Ubi Farinac. Surd. Amat. Capiblan. & alios plures de hoc metu tractantes cumulat: bene Paul. Staib. variar. resolut. 98. num. 155. cum sequentib. † Ubi maximè, si excessivæ sint prestationes. † Et

34 num. 158. quod extorsio, ac vis probata censetur, si Dominos vassallos eas præstare nolentes, captis ipsorum possessionibus, & penitus inauditos ad id compellat: & idem, si arrestabat, aut gagiebat, vel arrestari, aut gagiari, faciebat, docent Avendañ. ubi supr. ex l. fin. §. penult. ff. quod met. caus. Gregor. in l. citat. & ex l. fin. §. fin. ff. quod met. caus. Specular. in tit. de prescript. veti. Hoc etiam nota, Aviles in cap. 24. Prætor gloss. 1. num. 6. ubi ex Gaidon. Joann. Andr. & alijs, quod violentia, ac extorsio absque dubio præsumatur, de quo tamen plenius infr. ex num. 38. Petr. de Antibol. de numer. 3. part. §. 2. num. 69. tom. 6. fol. 34. optimè de hac violentia, & tyrannide Dominorum inferiorum erga suos vassallos, Gisp. Rodrig. de ann. redditib. lib. 1. quasi. 15. à num. 65. † Qui vassallorum Dominos terribiliores, & crudeliores vocat, sanguifugas appellat, eosque lupis rapacissimis, & sanguinarijs æquiparat; nec miror, cum & idem faciat Ezechiel.

22. ibi: Principes facti sunt hodie, quasi lupi rapaces, qui effundunt, & devorant sanguinem miserarum omnium, quas ad custodiam Dominus eis tribuit: quæ utinam, & Deum precor in hac nostra tempestate Proceribus, ac Principibus nostris ne conveniant, & in eis verificentur.

Quare, cum stante vehementi hac metu, aut vis juris presumptione contra scribentem, prescriptio longi, vel longissimi temporis absque titulo non procedat, ut probatur ex cap. 1. de prescript. in 6. ubi communiter notant DD. & ex text. in cap. si diligenti, ita intelligenda juxta Glos. ibi, de prescript. Dom. Covarrav. in regul. possessor part. 2. §. 3. numer. 2. & lib. 1. variar. cap. 17. numer. 6. Mascard. de probationib. conclusum. 1377. à numer. 18. Gilchen. de prescript. part. 2. membr. 1. cap. 9. & 10. merito etiam in nostro casu ob prædictis contra Dominos vis, & metus juris presumptiones omnem prescriptionem cessare, debere, videtur.

Ex quibus, & alijs pluribus rationibus in eadem nostra specie, & principali questione pro hac negativa opinione, ut nimirum nulla prescriptio absque titulo, licet longi, vel longissimi temporis hoc est 30. vel 40. annorum juxta Rodrig. infr. numer. 63. Dominis prodesse, possit ad prædictas prestationes in futurum à vassallis obtinendas, ex eo quod odiosæ sint, & juri communi repugnantes, resolvunt Innocent. in cap. bona, el. 2. de postulat. Prætor. & in cap. si diligenti, ubi DD. de prescript. Cyn. in l. si certis annis, quasi. 5. Cod. de pact. Joann. Fab. in §. Equè si agat, institut. de action. in 3. quasi. princip. ad fin. Bald. in cap. 1. §. Pactiones de pace constant. Arctur. cons. 14. Guid. Pap. cons. 1. num. 7. & cons. 65. num. 2. Montalu. in l. 1. tit. 11. lib. 2. For. Glos. de forçada, Gregor. Lopez in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magn. D. Covarrav. in dict. regul. possessor. part. 2. §. 4. num. 5.

Qui loquitur etiam, allegatâ, & probatâ causâ, & 38 prestationis, ob vehementem juris presumptionem, quam contra has impositiones stare, supra diximus, & idem docet Meneses, in l. si aquam, Cod. de servitut. numer. 37. & seq. bene Gaip. Rodrig. de ann. reddit. part. 1. dict. quasi. 15. à num. 62. & 64. Mieres de majorat. part. 4. quasi. 20. à num. 82.

Et quod maximè, extorsione per aliquos actus probata, nullo modo qualicumque prescriptio, aut consuetudo in his prestationibus procedere valeat, ex cap. fin. de consuetudin. Camilli. de Medic. cons. 152. num. 65. cum sequentib. † Et præcipue in excessivis, nimirumque gravosis prestationibus ex Gratian. & alijs Paul. Staib. resolution. forens. resolution. 98. num. 155. cum seqq.

Et ad alia pura de materia, maximè ob dictam 41 metus, aut vis juris presumptionem, longi, vel longissimi temporis prescriptionem in his impositionibus impugnant, bene ex Modernioribus Pater Fragos. de Regim. Reipubl. part. 1. lib. 3. disput. 7. ex num. 60. Capiblan. de Baron. super pragmat. 1. num. 216. vers. Et quod per jus. 7. fol. 82. n. novissim. ubi judicatum, referit Joann. Mur. Novar. de grav. am. vassallor. tract. 2. prælud. 7. à num. 2. Gilch. tom. 2. controver. jur. controver. 42. num. 18. Usul. ad affis. in decis. 229. 42

† Qui ita odiosas, ob juris relatas presumptiones, has longi, vel longissimi temporis contra vassallos prescriptioes esse ait, ut nunquam per eas in vassallorum exactionibus obtinuisse, dicat, idemque de se testatur Ponte cons. 48. num. 19.

Imò, quod nec immemorialis in his impositionibus procedat, nisi titulo per Dominos probato, tenet Menes. in dict. l. si aquam, num. 38. Cod. de servitut. ob metus & violentiæ presumptionem, quam nec per tempus immemoriale purgari, alicui, nisi cum immemoriali

memoriali aliquo etiam titulo, saltem colorato concurrente, quo loco, & si mentionem faciat de Regia pragmatica nostri Imperatoris, & fortissimi dominatoris Orbis Caroli V. contrarium statuente, de qua nos infra, eam usu ratio observari Menes. ait, sed male, ut infr. videbis.

44 Quod maximè apud nos procedere, debere, adstrui, possit, ex quo hujusmodi vassallorum impositiones tributorum genus sunt, ut constat ex late traditis supra cap. 14. §. unic. ex numer. 35. quare in eis locum etiam habere, posse, videbatur nostram l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat. qua generaliter omnium tributorum prescriptio, licet immemorialis, improbat, de quo tamen infra

Et quod saltem ultra immemorialem libera vassallorum voluntas in talibus exactionibus specialiter per Dominos articulari, & probari, debeat, docet noster Gregor. Lopez in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, idemque voluit, licet Gregor. non referat, D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 36.

46 Et indistinctè, prescriptionem in his Dominorum, seu Baronum contra vassallos exactionibus, aut donativis reprobatur, licet nulla disputatione habita, nec facta differentia, aut mentione de longi, vel longissimi temporis, seu immemoriali prescriptione, Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observ. 4. n. 192.

47 Quibus tamen non obstantibus, contrariam affirmativam opinionem, ut nimirum prescriptio longi, aut longissimi temporis in his vassallorum prestationibus locum habeat, maximè, aliqua causa in earum solutione allegata, tenent alii plures Doctorum ex text. singular. in l. cum de in re verso, ff. de usur. & ita docent Bart. ibi numer. 14. & ex text. in l. licibus, C. de agricol. & censit. lib. 11. ubi etiam Bart. Specular. in tit. de restitution. spoliat. §. Nunc dicamus, versic. Sed si quis, ibi: Pone rusticus, Innocent. in cap. bona, el. 2. de postulat. Prætor. Joann. Andr. in cap. 1. de prescript. lib. 6. Bald. in l. si certis annis, column. penultim. Cod. de pact. & Jasson. ibi numer. 14. & in §. Prajudiciales, num. 56. Institut. de action. Paul. de Castro cons. 51. column. ultim. lib. 2. Alexandr. cons. 124. column. 1. numer. 4. Balbos. de prescript. 3. part. principalis, part. 1. quasi. 10. versic. Et au illa lex, cum de in re verso, ubi hanc communem opinionem contra Cynum affirmat: optimè Guilielm. Benedictin. in capit. Raynunnus, verb. Et uxorem nomine Adelasiam, num. 439. cum seqq.

48 Qui contrariam metus, aut vis presumptionem per xxx. annorum cursum omnino excludit, Guid. Pap. cons. 11. Burgos de Paz. cons. 15. num. 20. Paris. in consuetud. Paris. 1. part. §. 7. num. 17.

49 Et quod saltem cum titulo prescriptio hæc longi, aut longissimi temporis contra vassallos procedat, latè, & pluribus congestis, resolvit doctissimus Menchac. controverf. illustr. lib. 2. cap. 83. à num. 16. & 27. idemque tenet Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 1. numer. 31.

50 Qui etiam dict. l. cum de in re verso, de usur. in his annuis prestationibus prescribendis locum habere, asserit contra mulieres, & rusticos, in quibus eadem metus, aut vis prescriptio cadere, potest, licet in servitiorum, & prescriptio Indorum prescriptioe contrarium teneat infra in num. 36. in quibus, quod nec immemorialis procedat, nisi vassallorum spontanea voluntate, in oneribus ibi relatis subeundis probata, ut supra dictum remanet.

51 In qua dubia questione, & Doctorum varietate, circa nostras vassallorum prestationes per Dominos prescribendas, vel non, pro absoluta, & veriori resolutione, & Doctorum concordia, quorum plures

indistinctè, & promiscue in utroque casu longi, aut longissimi temporis, & immemorialis prescriptiois loquuntur; distinguendum censeo inter longi, aut longissimi temporis, & inter immemorialem prescriptioem: in primo casu D. Covarrav. & aliorum negativam opinionem, ne hæc prescriptio vassallorum munita, vel aliæ impositiones Dominis quæri valeant, veriore, & æquiore esse, nec ab ea tam in judicando, quam in consulendo recedendum existimo: quia stante, ut supra diximus, vehementissima juris presumptione contra Dominos, quod istas impositiones per vim, metum, ac tyrannidem à vassallis extorqueant, non ita de facili in eorum prescriptioe admittenda dispositio, dict. l. cum de in re verso, ff. de usur. ut in alijs prescriptioibus, quibus, aut jus non repugnat, vel si repugnat, non cum tam vehementi metus presumptione, ut deducitur ex doctrina, & Doctorum supra pro ista opinione adductis, & præcipue ex Dom. Covarrav. in dict. regul. possessor. part. 2. §. 4. numer. 5. & 2.

Et eleganter inter longi, aut longissimi temporis, & immemorialem distinguentes, & quod illa in his prestationibus locum non habeat, secus vero illa de qua proximè noster Gregor. in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, in med. & licet breviter eandem distinctionem facit Aviles in dict. cap. 24. Prætor, gloss. 1. in fin. de qua videndi, ultra alios optimè juxta eam resolventes, Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. quasi. 15. à numer. 6. Pat. Fragos. de regim. Reipubl. part. 1. lib. 3. disput. 7. n. 59. & 60. & ex Feudistis Capiblan. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 1. ex num. 218. ex nostris Gregor. Avendañ. Velazquez, Flor. de Mena, Mieres, & alijs Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 3. ex num. 10.

Quæ resolutio, ut in nostris vassallorum prestationibus longi, aut longissimi temporis prescriptio locum non habeat, apud nos indubitanter procedit, stante hodie Regia pragmatica invid. Carol. N. V. in l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopil. de qua latius infra, qua cavetur, quadraginta ann. possessionis continuæ necessarios esse, ut in possessione harum impositionum Domini tueri, possint; quoad vero proprietatem, immemorialem prescriptioem omnino ipsa lex requirit: † Quibus ita 54 stantibus, procedere, nequit, maximè apud nos, contraria opinio Bart. Burg. de Paz. Menchac. & Solorçan. supra adducta, quos prædictæ Regiæ pragmaticæ immemores non miror facilius contrariæ opinionis, & dispositioni dict. l. cum de in re verso, in nostra questione adhaesisse.

In secundo verò casu immemorialis, videlicet, prescriptiois verius resolvendum est, tam, attento jure 55 communi, quàm Regio, eam solam cum juris qualitatibus probatam sufficere, ut nostræ vassallorum impositiones prescriptæ censentur, easque in posterum Domini à vassallis necessario obtineant: Pro qua sententia, tam in vassallis feudilibus, quàm in Burgensibus, jure communi attento, magis communiter resolvunt, ex doctrina Cyni. Angel. Jasson. & aliorum antiquorum in l. si certis annis, Cod. de pact. & in dict. l. cum de in re verso, ubi etiam Bart. docent in specie Luc. de Penn. in l. hac lege, col. 2. Cod. de aquaduct. lib. 11. & alijs congestis Vazq. Menchac. lib. 2. illustr. controver. 83. à num. 35. & latè per tot. de materia, & ad dict. l. cum de in re verso, Auton. Gabriel. commun. opinion. tit. de prescript. concl. 1. numer. 15. & 47. ubi plures cumulat Jul. Clar. lib. 4. receptor. sentent. §. Feudum, quasi. 2. & cum alijs Feudistis D. Covarrav. Aviles, Burg. de Paz. Gaip. Rodrig. Pat. Fragos. & alii ex nostris pro hac resolutione, tam de jure nostro Regio, quàm de jure communi infra referendis.

56 Et ex Feudistis Capibanc. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 1. ex num. 218. cum seqq. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallo. tract. 2. præjud. 7. per tot. ubi quod hoc, ultra jus commune, specialiter etiam procedat in Regno Neapolitano ex pragmat. illius Regni, quæ nostræ pragmatice in dict. l. 8. tit. 15. lib. 8. Recopilat. convenit, nam, & utriusque conditor extitit Imperator noster Carolus V. quæ pragmatica in Regno Neapol. non aliter, quam per centenariam præscriptionem vassallorum impositiones in illo Regno Baronibus adquisi, statuitur: repetit, & ad immemorialem idem Novar. eodem tract. gravam. 3. per tot. maximè à num. 10. † Ubi plenissime ex Avendañ. Velazquez, Flor. de Mena, Mieres & aliis pluribus de magna vi, & effectu immemorialis præscriptionis in his vassallorum impositionibus, & servitiis quaerendis, & quod omnes metus præsumptiones, & quascumque alias maculas abstergat, faciatque Regium privilegium, aliumve titulum solemnem, vim veritatis, ac legis habentem, & meliorem de mundo præsumi.

58 De jure autem nostro Regio sunt jura expressa immemorialem præscriptionem in his Dominorum inferiorum contra vassallos præstationibus approbantia in Regia pragmatica Imperatoris nostri Caroli V. quæ est l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. ibi: *T en quanto à el derecho de la propiedad, declaramos, y queremos, que si los Señores, que han llevado de sus vassallos algunas cosas, ó otras personas probaren la immemorial costumbre por la manera, y con las calidades, y circunstancias, que por derecho, y leyes de estos Reynos se debe probar, sea avida en lugar de titulo bastante.*

59 Quod etiam optimè apud nos probatur per l. 2. tit. 3. lib. 6. Recopil. quæ in vassallis, vulgo Solariegos, loquitur in finalibus verbis, ibi: *Que les sea guardado el uso, y la costumbre, que buviere en esta razon de tanto tiempo acá, que memoria de hombres no es en contrario:* Et in similibus impositionibus eodem modo immemorialis inferioribus Dominis reservatur in l. 16. juncta l. precedent. tit. 17. lib. 9. Recopilat.

60 Et tam de jure communi, quam de nostro Regio ex dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recop. pro immemoriali resolvunt ex nostris optimè D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 4. num. 4. & 5. Aviles in cap. 24. Prator. gloss. 1. num. fin. & plenissime, & docte, in gloss. 2. per tot. Burgos de Paz conf. 15. num. 17. Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 4. num. 8. cum seqq. plene Joann. Gutierrez. præf. quæst. lib. 1. quæst. 92. tot. Flores de Mena. variar. quæst. lib. 3. quæst. 21. num. 51. qui, licet dict. l. 8. non referat, & de praxi tamen testatur, Villadieg. in Polit. cap. 5. §. 24. num. 2. Azebed. in dict. l. 8. docte Gaspar Rodriguez de ann. reddiib. lib. 1. quæst. 15. ex num. 67. cum seqq. Par. Fragoss. de regimin. Reipub. p. 1. lib. 3. disput. 7. num. 60.

61 Quibus na resolutis, quod non aliter, quam immemoriali nostra vassallorum munera, donativa, vel alia præstationes per Dominos inferiores præscribantur, ut nec longum, aut longissimum tempus 30. vel 40. annorum, pro eis sufficiat; non obstant,

62 quæ superius pro contrariis opinionibus diximus: † Nam primò pro longi, aut longissimi temporis præscriptione sublinenda adducta ex l. cum de in rem verso ff. de usuris, minimè obstant; quia, stante in nostris vassallorum impositionibus vehementissima illa vis, aut metus contra Dominos juris præsumptione, ut superius fundavimus ex numer. 29. non ita de facili in eis dispositio l. cum de in rem verso, & ad eam notata per Doctores admitti debet; ut in aliis annis privatorum præstationibus, in quibus cessat omnino relata juris contraria præsumptio, nec aliter jus repug-

nat, de quarum præscriptione dicta lex, & Doctores ad eam repetentes loquuntur, & intelligi, debent.

Nec magis obtant, quæ in contrarium, nempe pro improbanda in his impositionibus præscriptione, licet immemoriali, superius fundavimus.

Nam quamvis multum urgere, videantur, quæ plenissime in princ. hujus §. tradidimus circa actus facultativos, qui jure familiaritatis, benevolentie, urbanitatis, vel aliter geruntur, ne per eos etiam immemorialis præscriptio procedat, quibus vassallorum munus, vel similia præstationes, tanquam nullo jure, aut necessitate debitas convenire, etiam diximus, easdemque jure facultatis, vel urbanitatis præscriptas censeri: atamen huic objectioni, quæ semper mihi gravissima visa fuit, & quam per paucos ex relatis Doctoribus in nostris vassallorum muneribus, aut donativis tactam, & per nullum satisfactam inveni, contenti forsan Neapolitani, & Hispani Doctores cum suis Regis Pragmaticis, quibus apud illos centenaria, apud istos immemoriali præscriptione hæc munera inabitanter queruntur; atamen, ut superior hujus §. principalis resolutio immemorialem approbans non solum juxta dicta jura specialia, sed etiam jure communi attento, rectè procedat, præfate objectioni meo iudicio responderi possit, veram esse in facultativis nullam, licet per mille annos, aut immemorialem, præscriptionem admitti: sed hoc intelligi, debere in illis actibus, qui omnino ex sua natura facultativi sunt, & frequenter, nulla alia causa, & conjectura adversante, ex libera, spontaneaque facultate, vel familiaritate etiam diu gesti, exerceri, præsumuntur, ut exemplificari potest in eo, qui elemosynam diu ad domus ostium pauperibus præstitit, vel qui amicum per longum tempus hospitio recepit, & similia, quæ non solum initium voluntarium habent, sed ex post facto etiam talia præsumuntur; deficiente si quidem aliqua conjectura, qua necessitatis, seu obligationis causa facta præsumantur: ideo licet longissimo, vel immemoriali tempore gesta, semper ex mera, liberaque voluntate, nullaque necessitate cogente, facta censentur, unde merito nulla ex eis inducitur præscriptio: & hæc quidem proprie facultativa dicuntur, & in his procedere meo videri, debet resolutio Doctorum quam supra in princ. hujus §. latè fundavimus, ne in eis ulla, quamvis immemoriali præscriptione aliquod necessarium jus queratur.

Ultra hos verò actus, qui proprie, ut diximus, facultativi sunt, & in sua natura etiam longissimo tempore gesti permanere præsumuntur: sunt alii, qui licet initium voluntarium seu facultativum regulariter, vel in abstracto considerati habeant; facilius tamen ex aliquibus conjecturis longissimo immemorialis tempore jure obligationis, ex aliquo titulo necessaria præsumi possunt, ut sunt nostra vassallorum munera, & servitia, quæ cum multoties Dominis ex Regio privilegio, vel ex legitima conventionem cum vassallis inita, necessitatè debeantur, non mirum, si per immemorialem uniformiter præstita fuerint: tales præstationes, aliquo ex dictis titulis præsumpto, necessarium originem habuisse, præsumamus; quæ conjecturæ, ut titulus necessarius præsumatur, omnino deficiunt in præstatione elemosynæ pauperibus ad ostium domus facta, & in hospitio amico longo tempore præstito, de quibus supra; nam cum ad hæc neminem unquam contractu, aliquove titulo necessitatè se obligare videamus, sed frequenter ab omnibus liberè ex amicitia, aut devotione fieri, non est cur etiam ex immemoriali

memoriali tempore, tam insolitus, & nunquam visus titulus præsumi, debeat; sed imò; quod hæc semper ex libera voluntate, jureve familiaritatis facta fuerint.

66 Quibus adde, ad eandem differentiam aliam non minimam conjecturam, quod vitiosè in vassallorum præstationibus, & muneribus, ut ea non omnino voluntaria, sed animo se obligandi per vassallos ex longissimo immemoriali tempore data videantur, extat ex parte Dominorum qualisquælibet præsumptio, & conjectura, quod ea in initio non ex mera voluntate vassalli præstituerint, sed in recompensationem curæ, & protectionis, quam in justitia administranda, & in eorum ab aliorum injuriis defensione Domini habent, ex quibus simul cum immemoriali uniformium præstationum vassalli potius animò se obligandi in recompensationem onerum, seu protectionis Dominorum, quam ex mera liberalitate ea præstitisse præsumi, debent.

67 Quibus etiam jungenda est alia pro dominis conjectura, quod in re tam gravis præjudicii, nisi stante aliqua causa necessitate, aut titulo per tam longissimum tempus præstationes univo. inter vassallos continuasse, non est præsumendum.

68 Quæ omnia nota ad differentiam actuum, qui communiter facultativi dicuntur per Doctores & consequenter, quod in eis omnis præscriptio cesset; nam hoc verum censeo, in illis actibus quos proprie facultativos superius diximus nempe in elemosynæ ad ad ostium præstatione, hospitio amicorum, & similibus, qui plerumque ex mera liberalitate, & benevolentia exercentur: secus in aliis, qui non tam proprie, sed imò multoties ex causa onerosa, & necessaria fieri, solent; in quo casu intelligi etiam potest plurium Doctorum opinio, qui in actibus facultativis indistinctè immemorialem saltim admittunt; de quo articulo, & quando favore pia cause præscriptio in facultativis admittatur, dicam infra hac part. cap. 33. §. unic. ubi aliqua novitet circa interpretationem, cap. ad Apostolicam, de simon.

Secundò nostræ jure communi, & Regio resolutioni, ut in vassallorum muneribus, & impositionibus præscriptio immemorialis procedat, non obstat, quod tales munus, seu servitorum exactiones per vim, & oppressionem Dominorum tyranni è extortæ plerumque præsumantur, ut plenissime pro negativa sententia fundavimus supra ex numer. 29. ex quo dicebamus etiam nullam, licet immemorialem, præscriptionem in eis locum habere posse ex Doctoribus ibi relatis; nam quamvis hoc verum sit quoad longi, aut longissimi temporis præscriptionis exclusionem (ut supra dictam remanet) quoad immemorialem tamen verius est, omnes illas metus, aut vis, & si vehementissimas juris præsumptiones, cum ea cessare, & per eam aboleri, de consensuque vassallorum munera hæc, vel donativa præstita censeri, ut tenent ferè omnes Doctores superius pro hac principali resolutione relati ex numer. 55. & numer. 60. & præcipuè, & optimè Dom. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 4. numer. 5. vers. Secundò est considerandum, Avendañ. de exequend. mandat. part. 2. cap. 4. numer. 16. Giff. Rodriguez de annuis reddit. lib. 1. quæstio. 15. numer. 68. Garcia de expens. cap. 9. numer. 23. Par. Fragoss. de regimin. Reipubl. j. art. 1. lib. 3. disput. 7. num. 60.

70 Tantaque est vis, & immemorialis auctoritas, ut etiam quascumque alias maculas abstergat, Anton. Gabriel in dict. tit. de præscript. clausul. 1. Capibanc. de Baronibus tom. 2. super pragmat. 1. cap. 7. num. 4.

71 † Et omnem contrariam juris præsumptionem re-

ficiat, Oldrad. conf. 144. numer. 11. Alexandr. conf. 24. numer. 18. Ludovill. decis. 467. Malam † idem excludit, Gozadin, conf. 8. numer. 37. Pe-roy. decis. Lusitan. 57. numer. 9. Cassan. conf. 34. numer. 71. Boer. decis. 39. numer. 6. † Bonam præsumit Bald. conf. 352. volum. 1. Sabert. in l. 2. col. fin. Cod. de servitut. Gabriel. dict. conclus. 1. num. 57. de præscript. quin aliqua, circa illius exclusionem, & illius probationem habenti immemorialem necessitas sit, optimè Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallo- rum tract. 2. præjud. 7. ex num. 11. † Est enim immemorialis efficacissima, & missimus omnium titulus, cum pluribus Dom. Larrea allegat. 119. ex numer. 14. Dom. Solorcán. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 28. à numer. 83. † Omnia ad ejus tituli videlicet, justificationem necessaria, & quascumque sollemnitates præsupponit, quantumvis clara, & difficilia, D. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. numer. 74. ubi Addent.

Regium assensum, cæteraque solemniter acta præsumit, Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 4. ex numer. 9. Garcia de expens. dict. cap. 9. numer. 23. Capibanc. dict. cap. 7. num. 4.

Et denique quemlibet titulum quamvis difficillimum immemoriali invenies.

Habet quippe primò vim legis, l. 1. §. Denique 23. ibi: *Si tamen lex agris non inveniatur, vetustatem viscerum legis tenere: & in §. Summa, ff. de aqua pluvi. arcend.* Ant. Gabriel. commun. opinion. tit. de præscript. concl. 1.

Secundò, vim Regis, potest enim, quantum ipse Rex, aut Imperator Andr. de Ifern. in cap. 1. verb. Flumina, qua sint regal. & ibidem Bald.

Terçò, vim pacti convenit, l. 5. C. de agricol. & cens. sit. lib. 1. l. 2. §. Cassius, ff. de aqua pluvi. arcend. cum Regio assensu, vel aliter legitime inita; nam omnia solemniter acta supponit, Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallo. tract. 1. gravam. 3. num. 12.

Quartò, vim privilegii, vel Principis concessionis obtinet, l. hoc jure 3. §. Ductus aqua, ff. de aqua quotidiana. & aestiv. cap. duo simul 9. de offic. ordinar. plures congerens Augult. Barbol. in cap. super quibusdam 26. §. Præterea, de verb. signific. num. 4. & in cap. 1. de præscript. in 6. num. 10. † Et non cuilibet privilegii, sed specialis cum causa, & ex certa scientia concessi, Bald. in l. cum proponas, num. 18. Cod. de nautic. faenor. Aviles in cap. prator. 24. gloss. de præscriptio, num. 6. Gratian. decis. 19. num. 15. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallo. tract. 1. gravam. 3. num. 14. ubi alios refert.

Et ex omni parte perfecti, contra quod nihil opponi, possit, Felin. in cap. cum nobis, de præscript. Bald. conf. 439. lib. 3. & in dict. cap. 1. verb. Flumina, qua sint regalia, Capibanc. dict. cap. 7. numer. 51. † Ex quo immemorialem, & privilegium Regium, vel Apostolicum pari passu ambulare, notat Felin. in cap. accedentes, numer. 6. de præscript. † Quinimò plus esse consuetudinem, aut præscriptionem immemorialem; quam Principis, aut Papæ gratiam ait Innocent. in cap. cum ad Apostolicam, numer. 2. & 3. de simon.

Quintò, quasi alterum jus naturale habetur, quod immutari nequit, Bald. dict. conf. 439. Cravat. conf. 218.

Sextò, vim veritatis habet, induciturque ex ea præsumptio juris; & de jure Felin. in dict. cap. cum nobis, numer. 7. de præscript. Cravet. de antiquit. tempor. part. 4. §. Absolutis, num. 60. Santarel. variar. resolut. quæst. 15. sub numer. 8. † Et, ea probata, non admit-

titur probatio in contrarium, ut ex Felin. ubi proxime, notant Armendariz in Recopilat. leg. Navarr. lib. 4. tit. 30. l. 1. de immemorial. num. 8. ex quo jam censetur plenissime jus probatum, Cassan. in consuetud.

Suetud. Burgund. in rubr. cap. 11. §. 2. num. 7.

89 Ex quibus ex immemoriali, utpote vim legis, privilegii, veritatis, aut pacti conventi habente, meliorem titulum de mundo resultare, & allegari, posse, concludunt Puteus *de iur. 195. lib. 1. D. Lucea, Solorçan. Anton. Gabriel, & alii ex supra relat.*

90 Quapropter nihil mirum, quod ex ea in nostris constitutionibus, & vassallorum præstationibus metus, & vis præstationes excludantur, præmissisque Regalem concessionem, seu legitimum pactam, quibus hæc servitia rectè Dominis acquiruntur, super ù diximus.

91 Nec magis obstat huic immemoriali ultima objectio considerata *supra num. 4. ex nostra l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* qua jus percipiendi tributa, seu gabellas, præscribi etiam immemoriali, prohibetur, ex quo idem procedere, debere, dicebamus in vassallorum impositionibus, seu donativis, quæ quodammodò tributum genus sunt.

92 Hæc enim difficultati faciliter, meo iudicio, responderi, potest, constituendo differentiam inter tributa Regia, seu gabellas, quæ in recognitionem supremi domini, aut pro Regni defensione Regi perfolvantur, & inter alias collectas, seu impositiones, quæ ex aliis causis inferioribus Dominis præstari, solent: In illis quidem rectè procedit pro ut in eis expressè loquitur *dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* ob majorem nempe rationem, prohibitionis præscriptionis, quia in signum supremi domini, vel pro Regni defensione, gabellæ, similiaque tributa debentur: secus in aliis impositionibus, quæ non ex hac ratione penduntur.

93 Quibus adde, præstationes nostras, seu vassallorum collectas, earumve impositionem noviter per Dominos præscribi, antequam Regi unquam fuissent solutæ, vel debitæ, Regione patrimonio incorporatæ, unde facilius in eis, quam in aliis tributis, specialiter Principi debitis, admitrenda est præscriptio; quia principaliter contra vassallos tendit, non in Regium patrimonium.

94 Et licet negari, non possit, magnum ex tali præscriptione præjudicium Principi inferri, cujus valde interest, vassallos divites, vel his extraordinariis impositionibus minus gravatos habere, ut cætera ordinaria Regni tributa commodè subire, valeant, ad superius animadvertit; hoc tamen præjudicium non est æqualis ponderis, & considerationis, ut illud, quod sequeretur ex præscriptione publicorum vectigalium, sive gabellarum, quæ Regi jam debentur, & solvantur.

95 Ex quibus omnibus merito in impositionibus, seu vassallorum collectis immemorialis fuit admittenda, non obstante *d. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* & hoc iure etiam nostro Regio in *l. 3. d. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* quasi ut posteriore *dictam l. 2. decl. tant.*

96 Quæ declaratio, & intellectus *ad dict. l. 2. tit. 15. lib. 4.* eo magis comprobatur, ex quo de jure etiam nostro Regio, Portuga, Portuga, & similia tributa, ut sunt apud nos *Peages, Burçages, Ruda, Zissamra, Borrax, Castillera, Stancos, & alia*, de quibus in iuribus Regiis proximè referendis immemoriali etiam præscribuntur, non obstante *dict. l. 2. ut probant jura expressa in l. 1. tit. 11. lib. 6. Recopilat.* & clariùs *in l. 19. tit. 6. lib. 3.* quæ principaliter, in nostris quoque Dominis inferioribus, loquitur, & corrigit *l. 1. tit. 10. lib. 6. Ordinament.* qua quinquaginta annorum cursum in præscriptione Portuga sufficere, statuebatur: pro quorum jure, seu tributum immemoriali acquisitione, & quod nihil ultra necessarium sit, resolvant quoque *Avendañ. de*

exequend. part. 2. capit. 4. ex numer. 7. & 9. Aviles in capit. 24. Prætor, gloss. 1. numer. 1. vers. Et idem, quod iste, & gloss. 2. numer. 8. Azebed. in dict. l. 1. tit. 11. lib. 6. Pater Fragoss. de regimin. Reipublic. part. 1. lib. 3. disputat. 7. numer. 57. qui tamen in lè pro contraria Azebedum refert, & de jure communi convenit capit. super quibusdam, §. Prætor, de verb. significat. ubi communiter Doctore.

Quorum jure, & Doctorum resolutionis ratio, ne hæc tributa in dispositione *dict. l. 2. tit. 11. lib. 4. comprehendantur*, nulla magis vera, & elegans ex super ùs dictis assignari, potest, quod Portuga, Pedagia, & similia tributa non solvantur Regi in signum Supremæ jurisdictionis: imò, nec ei debentur, sed contra transeuntes, vel alios præscribuntur, quod, licet non ita expressè; optime tamen ad aliud innuit Aviles *dict. gloss. 2. numer. 2. & Ubi 98* facilius præscriptionem admittit contra privatum, cui tributa ista privilegio, vel aliter competunt, nullum jus in eis Fisco habente, quam si ei antea deberentur, ut in tributum, & aliorum jurem regalem præscriptionem notant communiter omnes Regaliter, & ad dictam rationem bene Pater Fragoss. ubi proximè *dict. numer. 57. & 58.*

Quibus si minima remanet hujus §. principalis resolutionis, videlicet, manera, aut donativa, similesve super vassallis impositiones, tam jure communi, quam Regio præscriptione immemoriali, sed non alia, per Dominos inferiores in perpetuum acquiri, possunt, & sic tanquam certa, & necessariò debita involumenta, perpetuamque renascentiam habentia, ut jurisdictionis, vel Domini fructus habenda ad restitutionem forè feudaliæ, vel oppidi fructuum, si annullata, aut resoluta ipsius oppidi, vel feudi alienatione, restitutionem cum fructibus fieri, contingat, necnon & ad alios juris effectus juxta tradita *supra in cap. 14. ex numer. 23. & 39.*

Sed, licet hæc nostra principalis resolutio verissima sit: adhuc tamen pro ejus majori declaratione, & intellectu *dicta legis Regia 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* qua in muneribus, seu vassallorum impositionibus immemorialis probatur, aliqua specialia referam tam circa immemorialis in hac re probationem, & qualitates in ea, magis, quam in aliis immemorialibus requisitas, quam circa ipsas impositiones, vel servitia, quæ per eam quæri, possunt.

Primò igitur in hac immemoriali pro servitiis, vel impositionibus vassallorum adquirendis dubitant Doctores an specialiter per Dominos probari, debent, præstationes ex liberâ, atque spontanea voluntate, absque ullo metu, aut coactione vassallos præstitisse? Ex eo namque, quod in his exactionibus sit vehementissima vis, aut metus contra Dominos juris præsumptio, ut plene superius fundavimus, hæc spontaneam voluntatem specialiter articulandam, videbatur.

Et in his terminis affirmativam sententiam tenet, eruditèque fundat doctissimus noster G. Lopez *in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magn.* idque approbat, licet Gregorio, nec alio relato, litteratissimus vir, omnique eruditione plenus D. D. Joan. de Solorçan. *de jiv. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 36.*

Sed, tantorum virorum pace, contrariam sententiam: hæc nempe spontaneæ vassallorum voluntatis specialem in immemoriali probationem non requiri, veriorè censeo; Et enim immemorialis est vis, ut omnem violentiam, omnem extortionis præsumptionem, quemlibetque metum alias præsumptum excludat, liberamque in vassallis voluntatem, tam longissimo

longissimo temporis cursu præsumat, ut dictum remanet *supra ex num. 69.* ideo articulari, seu probari liberam voluntatem, & sine metu, aut coactione extitisse, non requiritur.

106 Ita in specie doctrinam Gregor. improbant ex Innocent. & DD. *in cap. quod laenter, de regul. jur.* optime D. Covarruv. *in regul. possessor. part. 2. §. 4. ex num. 4. & 5.* Joann. Gutierrez *præct. quæst. lib. 1. quæst. 99. per tot.* ubi doctè opinionem Gregor. rejicit, Burg. de Paz *conf. 15. num. 33. & 34.* Joann. Garcia *de expens. cap. 6. numer. 23.* Gaspar Rodriguez *de annuis reddit. lib. 1. quæst. 15. num. 68.* & licet his non relatis, bene Pater Fragoss. *de regimin. Reipublic. 107 part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 60.* Et, quod violentia, aut metus præsumptio sufficiens non sit, ut in immemoriali initium non vitiosum, seu voluntarium fuisse probandi onus in adversarium transferatur, resolvit quoque ex Feudistis contra nostrum Gregor. novissime Joann. Maria Novar. *de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 3. ex num. 11. in fin. & num. 12. cum seqq.*

108 Nec miror, contrarium approbasse D. Solorçan. *in loc. citat.* quia principaliter loquitur doctissimus vir in præscriptione servitiorum personalium Indorum, quæ ut nimis onerosa, & magis naturalem libertatem Indorum infringentia, per plures schedulas ibi relatas reprobantur, quia propter majorem imbecillitatem Indorum, est vehementior juris præsumptio, quod servitia, seu impositiones vi, aut metu subierint, *ut plenius dicam infra ex numer. 168.*

109 An autem hæc immemorialis de jure communi, præscriptio *ex dict. nostra l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* comprobata, procedat quoque in nostris vassallis, qui apud nos *Solariegos* nuncupantur, & apud Italos *de Mansata*; vel saltim contra eos magis strictè, quam contra alios Burgenfes probari, debeat, aut in eis recipi superior doctrina Gregor. & D. Solorçan. quod nempe spontanea, & libera voluntas in eorum præstationibus specialiter probetur? major, quam in aliis vassallis Burgenfis, dubitatio esse, poterat ob majorem subjectionem, & potestatem qua vassalli *Solariegos*, vel *de Mansata* Dominis subsunt, & consequenter ob faciliorem, seu vehementiorem metus, aut coactionis præsumptionem.

110 Sed his adhuc non obstantibus, immemorialem in eis etiam circa annuas præstationes, vel servitia locum habere, tam jure communi, quam Regio verius resolvendum est: De jure Regio clare hoc procedit, & decidit per nostram *l. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat.* quæ immemorialem in hujusmodi exactionibus loquens in vassallis *Solariegos* expressè approbat, in quibus etiam notat Joann. Garcia *de expens. cap. 9. ex num. 56.*

111 Pro qua resolutione, & quod de jure etiam communi procedat, non leve fundamentum contrario ponderari, potest: quod nempe ex eadem ratione, quod *Solariegos* sint, alia non minima, imo magna præsumptio pro Dominis considerari, possit, ut facilius in eorum favorem præscriptio admittatur, videlicet, quod tales vassalli, ut in plurimum majoribus oneribus, & servitiis in principio tempore concessionis solarii per Dominum gravari, soleant, in terrarum compensationem, quæ ab eo accipiunt; quæ saltim conjecturatâ causâ in immemorialibus præstationibus existente, non est tam magna, & vehementissima metus, aut extortionis præsumptio, quam in aliis vassallis Burgenfis considerant DD. rectè ergo, & forsan majori cum ratione contra vassallos *Solariegos*, seu *de Mansata* circa impositiones, vel exactiones immemorialem præscriptio est admittenda.

Item in hac immemoriali præscriptione an aliqua causa, aut saltim titulus coloratus allegari, aut probari, debeat? aliqui dubitare solent, propter omnimodam juris resistentiam in his vassallorum impositionibus, & in expresso id necessarium esse, tenet Padill. *in l. si aquam. Cod. de servitut. num. 38.*

Sed contrarium verius breviter resolve, nullius scilicet causæ, aut tituli, probationem, vel allegationem requiri, cum id omne, imo justissimum, atque efficacissimum titulus, regalis concessio, vel alius melior de mundo immemoriali præsumatur, seu, ut alii magis propriè volunt, inducatur, ut notavimus supra *ex num. 74. 77. & 81.* & constat ex nostra *dict. l. 8. in fin. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* optime ad rem resolvunt D. Covarruv. *in regul. possessor. part. 2. dict. §. 4. num. 4. & 5.* Burg. de Paz. *dict. conf. 15. num. 33. & 34.* Anton. Gabriel. *commun. opinion. tit. de præscript. concl. 1. num. 47.* Aviles *in dict. cap. 24. Prætor, gloss. 1. num. 1.* Menchac. *illustr. quæst. lib. 2. cap. 83. num. 35.* Pat. Fragoss. *dict. disputat. 6. num. 60.* Capiblanco. *de Baronib. tom. 1. super pragmat. 1. num. 219.*

Item circa testes in hac munerum, seu præstationum vassallorum immemoriali, dupliciter dubitari, solet: Primò circa numerum an duo in ejus probatione sufficiant? Secundo circa qualitatem, an eis obstat, quod ipsorum Dominorum vassalli sint?

Circa primum verissimam in specie censeo doctrinam Avendañ. *de exequend. part. 2. cap. 4. num. 11.* quem sequitur Azebed. *in l. 1. tit. 11. num. 12. lib. 6. Recopilat.* qui plures, quam duo requirunt ob juris resistentiam, qua stante, duo non sufficere, docent Speculat. *in tit. de probat. §. fin. vers. Ultimo nota*, Jasson. *in l. sciendum, num. 10. ff. de verb. oblig.* Sed quidquid dici, posset in aliis casibus, in quibus major, aut minor juris resistentia accedere potest, in nostro tamen casu ab opinione Avendañ. non recederem propter magnam juris resistentiam vassallorum impositionibus, quæ non solum contra jus sunt, sed valde odiosæ, & vi extortæ (semota immemoriali) reputantur, ut sapius diximus.

Quoad secundum vero resolve breviter, immemorialem probari, debere per testes, qui Dominorum vassalli non sint; quia vassallum contra Dominum testificaturum, non est credendum, docet in nostro casu, circa immemorialem, *dict. l. 8. Recopilat.* alios congerens Amaya *l. unic. ex num. 39. Cod. de aur. coronar. lib. 10.*

Item famam publicam separatim, atque specialiter articulandam, & probandam, non per ultimum generalem articulum, qui sine omnium probationum interrogatoriis inferitur, quod de prædictis est publica vox, & fama, docent D. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 38.* Anton. Gabriel. *lib. 5. commun. opinion. tit. de præscript. conclus. 1. num. 80.* Palac. Rubr. *in repetit. cap. per vestras, de donation. inter. fol. mibi 187. num. 43. §. Incip. sed pulchra est dubitatio*, Franch. *decif. 56. num. 20.* In nostra immemoriali impositionum vassallorum idem tenent, Joann. Maria Novar. *de gravamin. tract. 1. gravamin. 3. num. 31.* Capiblanco. *de Baronib. tom. 1. super pragmat. 1. num. 224.*

Et insuper bonam famam, & testium opinionem specialiter in hac immemoriali articulandam, & probandam, ut in qualibet alia immemoriali resolvunt ex antiquioribus Avendañ. *de exequend. part. 1. cap. 6. num. 6. vers. Imo, & in Dictionar. in verb. Costumbre, col. 2. vers. Item aliquid sequitur D. Molin. dict. cap. 6. ex num. 30.* Castill. *de tertiis, cap. 27. à num.*

121. §. 6. † Quia cum specialiter in testibus bona fama lex, aut statutum requirit, ut apud nos l. 41. *Taur.* ibi: *que los testigos sean de buena fama*, & in probatione facti antiqui cujus initium hominum memoriam excedit, cap. licet ex quadam, de testib. quamvis alias juris existimatione bonæ famæ, & opinionis omnes præsumantur, specialis tamen de hoc probatio necessaria per DD. habetur, optimè Angel. in l. 2. §. *Diem autem, ff. quemadmodum testament. aperiant*, Cravet. de antiquit. tempor. 1. part. §. *Quæritur*, num. 38. D. Crespi observat. 14. num. 72.
122. † Quæ maximè majori cum ratione in nostra contra vassallos præscriptione servari deberent, quæ valde præ aliis præscriptionibus odiosa reputatur, ideo solemnia omnia in ea servanda, ita ut si minima deficiat, contra eam judicandum, notant in specie Joann. Garcia de expens. cap. 9. num. 8. Joann. Maria Novar. de gravam. vassallos. tract. 1. gravam. 3. num. 22. & 23.
123. Sed quidquid hoc sit in nostra immemoriali præscriptione propter hanc specialem rationem, in aliis tamen parum curatur in praxi de hac solemnitate; in aliis bene immemoriali probata, ut sentit doctissimus vir D. Christophar. Crespi. observat. 14. num. 73. † Et sine dubio tunc ejus defectum contemnendum, censendum, cum testes notissimæ, atque exuberantis famæ, & æstimationis ob ipsorum dignitatem, & qualitatem præsumi, possint; ut si Clerici, Equites, aliive graves viri, seu in dignitate constituti sint, quia tunc in eis concurrunt non solum generalis juris præsumptio, qua omnes bonæ famæ præsumuntur, sed insuper specialis etiam, & quidem vehementissima ex eorum dignitate, & qualitate: nec aliud exigit dict. cap. licet ex quadam, unde originem sumpsit nostra l. 41. *Taur.* juxta D. Molin. quam, quod testes personæ graves sint, & talis qualitatis, quod fides ipsis adhiberi, debeat, ibi: *Nisi forte persona graves existerint, quibus merito sit fides adhibenda.*
125. Item requiritur, testes specialiter deponere, & exprimere dictum, quin sufficiat referre ad articulum generaliter in eo contenta, prout ibi sunt, vera profitentes, nisi aliqua justa causa reddatur, Verald. decis. 71. in fin. part. 2. Rot. in Jacen. Parochialis coram R. Penia, apud Marchellan. de commission. tom. 1. fol. mihi 462. Joann. Mar. Novar. de gravam. tract. 1. grav. 3. num. 30.
126. An autem hæc nostra, circa vassalorum impositiones, immemorialis, instrumentis probari possit? negant generaliter in qualibet immemoriali loquentes Alexand. conf. 16. num. 17. lib. 5. Aym. Cravet. de antiquit. tempor. part. 4. mater. num. 39. Balb. de præscript. 2. part. quest. 6. num. 25. Natta conf. 636. num. 103. cum seqq. Put. decis. 209. lib. 2. Ludov. decis. 1. num. 4. ubi pluries per Rot. decisum, testatur.
127. Sed quidquid hoc verum sit in scripturis recentioribus, vel non ita antiquis, ut earum actus enunciati correspondeant dictis testium de antiquissimo auditu alias ad immemorialem requisitis: in antiquissimis tamen scripturis contrarium verius censeo, ut per eas ipsarumque enuntiativas, immemorialis ejusve actus, aut successivæ præstationes probentur, ut per text. in l. *vetustissimi, Cod. de jur. domin.* bene resolvunt Marefcot. lib. 2. *variæ. resolut. cap. 100. num. 15.* ubi pluries per Rotam decisum refert. Georg. in repet. feud. cap. 28. Riçt. collect. 1266. & in tract. de noviss. sim. probat. juris Patron. resolut. 73. ubi plene de materia, & alios congerens August. Barbof. in cap. 1. num. fin. de præscrip. in 6. D. Crespi in sua circa immemorialem docta observat. 14. numer. 63.

Et loquentes in materia vassalorum præstationibus, Burg. de Paz. conf. 11. numer. 10. Capiblanç. de Baron. in dict. pragmat. 1. num. 123. Novar. dict. gravam. 3. ex numer. 35. in quibus etiam plura circa materiam immemorialis ad nostrum casum invenies: † Et quod duo ad minus enunciativæ necessariæ sint, quæ à personis non suspectis originem habeant, Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 6. circa fin. Novar. ubi proximè num. 37.

Sed in hoc cautus Advocatus animadvertere, debet, ne in præsentando scripturas nimis anxius sit, neve titulum alleget; vel injustum præsentet: sed solum ex justa causa se præscripsisse, dicat, maximè si testibus bene probatam, vel probandam immemorialem habeat; † quia multoties accidit, per ipsa instrumenta immemorialis vim infringi, ex quo in eis de titulo invalido, vel aliter de initio vitioso apparet, ut optimè, ultra alios, animadvertit D. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 75. ubi cum aliis Addent. ideo, qui immemoriali nititur, & eam testibus probare, potest, cautius faciet, si nullum titulum exhibeat, ne eam coarctet, vel infringat.

Quæ tamen non ita indistincte maxime per Advocatos intelligi, debent, ut omnes scripturas aut instrumenta reticere, seu non præsentandas licere, putent; nam id sub distinctione intelligi, & declarari debet: Primo si instrumenta sunt, quæ ob defectum alicujus solemnitatis titulum omnino validum non inducunt: sed non tamen præscriptionis initium injustum, ac vitiosum, vel cum mala fide ostendunt: ex quo deficientem solemnitatem, vel alium defectum seorsim ab ipsis instrumentis procedere, vel ex post facto sequi potuisse, præsumi valet: quo casu recte procedit consilium D. Molin. quem frequenter sequuntur DD. ne talia instrumenta ostendantur, idque Advocati in conscientia consulere, valeant, nemo enim (ut ait D. Molin.) exhibere tenetur dubia instrumenta, ex quibus clarè de justitia adversarii non constat, sed quibus res, aut causa ipsi alias bona, dubia, magisque difficilis reddatur: si vero instrumentum, vel titulus est omnino injustus, clientemque constituat in mala fide, quam deponere, non valeat, quia ejus defectus cursu temporis sanari, non potuerit, atque ita ejus præsentatio causam non dubiam tantum, vel difficilem, sed omnino injustam efficeret: tunc certè non solum ejus præsentationem Advocati in conscientia clienti consulere, debemus, juxta eundem D. Molin. dict. cap. 6. num. 77. & cum aliis D. Larrea allegat. 108. ex num. 22. sed, & quod statim liti, ut injustæ cedat, ab ipsis quoque defensione se protinus Advocati abstinendo.

Quid autem dicendum sit, quando per scripturas de actibus contrariis immemoriali, vel initio vitioso apparet, sed hoc tam antiquum sit, ut hujusmodi actus ultra centum annos gesti dicantur, an tunc immemorialis corruat, vel adhuc probari, possit? valde dubitant DD. sed breviter resolve, posse, si titulus post actus contrarios citra centum annos sequi, potuit; quia is, immemoriali postea probata, præsumitur, nec ejus probationi actus contrarii ultra centum annos adversari possunt; nam, eis non obstantibus, bene immemorialis à centum annis citra formari potest, cum ultra centum annos non extendatur; quia nec hoc tempus hominum memoria excedit: secus si actus contrarii, etiam si antiquissimi, tales sint, ut legitimum titulum sequi, potuisse, non patiantur, & omnem in hoc præsumptionem tollant, tunc certe nulla

nulla præscriptio induci poterit, quia nec titulus præsumi: ita in effectu docte resolvit, atque exemplificat D. Molin. dict. cap. 6. ex num. 60 cum seqq. apud quem etiam cætera alia circa immemorialis materiam optime explicata invenies.

Item circa munerum, seu vassalorum præstationum immemorialem præscriptionem est elegans, & frequens in praxi dubitatio, an Domini probare, debeant, munera sive præstationes in singulis annis per vassallos uniformiter præstitas fuisse? ita quod alias præstationum diversitas, seu difformitas in totum immemorialem infringat.

In qua questione, qui eam tetigere, plerumque uniformitatem indistincte requirunt, ut constat ex Avendañ. D. Covarruv. Azebed. & Garc. infra referend. quam etiam plures alij, licet passim, & per transitum, supponunt. Pro quorum tamen declaratione, & vera hujus articuli resolutione breviter ita distingue: Aut difformitas est in specie, quia in uno anno gallinæ, aut perdices, altero vero cunicali, vel capones, vassalli præstiterint: aut in quantitate, ut puta, si aliquibus annis quinquaginta regales, seu ducata, in aliis triginta, plus minùve solum fuerit. In primo casu in totum præscriptio corrumpitur propter manifestam conjecturam, quod non ex necessaria obligatione, sed ex libera voluntate hujusmodi difformia munera fuerint oblata; si enim tanquam necessario debita solverentur, tam notabilem specierum variationem, & sic obligationis substantiam, nec creditor, nec debitor de facili mutari, permetterent: unde hac urgentissima conjectura liberæ voluntatis, sive facultatis in his præstationibus ex variatione specierum stante, nulla possessio formari, nullaque præscriptio induci, poterit.

Pro qua resolutione est elegans doctrina Bald. in l. observare, §. *Non vero*, ff. de offic. Proconsul. & Jallon. in l. *quominus* num. 28. ff. de fluminib. Notat in hoc casu, licet de secundo mentionem non faciat, Avendañ. de exequend. 2. part. cap. 4. num. 17. vers. *Quod præ maxime*, qui ita intelligit dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. ipsiusque contra vassallos præscriptionem, de qua etiam specierum variatione, seu difformitate intelligi, debent Cravet conf. 213. Azebed. in l. 1. tit. 11. num. fin. lib. 6. Recopilat. Garcia de expens. cap. 9. ex num. 26. qui hanc uniformitatem in vassalorum præstationibus requirunt, licet nulla habita disputatione, aut dubio proposito, & D. Covarruv. in dict. regul. possessor. 2. par. §. 4. ex num. 2. Bammac. tit. si de feud. defunct. cap. si quis tanta, ex num. 33. quæ similiter ex diversitate in præstationibus Baronum contra vassallos hujusmodi præscriptiones improbat, prout ita optime cum intelligit Capiblanç. de Baron. tom. 2. super pragmat. 1. cap. 4. ex num. 11. & cum aliis bene declarat Cancer. 3. tom. variar. cap. 1.

Quam resolutionem ad dictum primum casum proximæ distinctionis nota, quia ex ea quamplurimæ forsitan corruent præscriptiones quas Domini temporales præstentur in muneribus, quæ vassalli tempore Paschatis, vel electionum officialium justitiæ, aliisve temporibus præstare, assueverint? quæ eo magis munera hæc in vim præscriptionis in posterum sustineri, non debent, ut singulariter animadvertit Avendañ. dict. cap. 4. num. 17. in princ. quia ex ipsorum natura, & temporibus, quibus offeruntur ea voluntaria, & liberaliter præstita fuisse, dignoscitur; defunctum enim ea vassalli plerumque tempore Paschatis, aut in jucando Dominorum adventu, cura similia munera inter alios quoque privatos liberaliter offerri,

Lagunez de Fructibus.

solent, unde apud nos, quia non necessaria, Præsentis, nuncupantur.

In secundo vero casu, cum difformitas præstationum non in specie, sed in quantitate, seu numero consistit, tunc verius est, in minori saltem summa præscriptionem induci, quia minor in majori includitur l. 1. §. *Si quis simpliciter*, ff. de verb. obligat. ideo testes in aliquibus annis de majori quantitate deponentes, quod minorem in aliis annis non discordant; sed imò omnes in minori consentiant, ut de iudicibus dicitur in text. vulgar. in l. *diem proferre*, §. *Si plures*, ff. de recept. arbit. juxta quod certa est in hoc casu res, seu obligatio, aut actio præscribenda; quia substantia non variatur, certaque consequenter possessio, & præscriptio: ita in effectu resolvit Jacob. Cancer. 3. tom. variar. cap. 1. ex num. 23. quem sequitur Capiblanç. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 1. cap. 4. ex num. 12. cum seqq. Quæ nota, quia licet quotidiana in praxi præscriptionis immemorialis munerum, seu vassalorum præstationem ad dict. l. 8. Recopil. non tamen ita distinctè declarata apud nostros Regnicolas, superius citatos invenies.

Item dubitari, potest an principatus hujus §. resolutio, ut de jure communi, & Regio, dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. in muneribus, vel impositionibus vassalorum præscribendis, immemorialis necessaria sit, intelligi, & procedere debeat, non solum quoad proprietatem, sed etiam quoad possessionem, vel manutentionem, ita quod Domini vassalorum immemoriali non ostensa, vel interim, quo de ea probanda, seu de petitorio agitur, juris exigendi quasi possessione spoliari debeant?

In quo articulo de jure nostro Regio extat clara resolutio in dict. l. 8. quæ immemoriali ad proprietatem duntaxat exposulat, ut autem Domini in quasi possessione, dum super proprietate disceptatur, manuteneantur, quadraginta annorum possessionem requirit, & notant D. Covarruv. Villadieg. Aviles, Gaspar. Rodrig. supra citat. ex num. 60.

Quid autem in hoc articulo de jure communi dicendum sit, tam in summarissimo possessorio, quam in plenario, stante pro Dominis inferioribus longa, aut recentiori, vel nulla possessione; & quid etiam, jure resistentis exactionibus, vel si præter jus tantum sint: & quid denique aliquo titulo exhibitò, aut saltem allegato, vel nullo ostenso? tractant plene in specie Capyc. decis. 6. 77. & 189. Jacob. de Sanct. Georg. in tit. de homag. ex num. 19. & 37. Plo. de in lit. jurand. §. 3. Grammat. vot. 12. & conf. 90. & 147. Intriogiol. in tractat. de feud. art. 5. num. 17. cent. 2. Anna allegat. 84. & singul. 556. bene Ponte decis. 40. & conf. 97. Theaur. decis. 206. doctissimus noster Menchac. contr. illustr. cap. 84. num. 29. & facit per eundem dict. in cap. 85. cum seqq. Rovit. super pragmat. Regn. Neapolit. in pragmat. 19. num. 6. sub rubr. de Baron. Fulvius Lanar. in addit. ad repetit. sui Patru Lanar. in §. *Si quis per triginta, si de feud. contendat*, num. 71. cum seqq. late Sesse de inhib. cap. 5. §. 10. & num. 33. & 46. Giurb. ad constit. Messanen. cap. 2. gloss. 2. part. 1. sub numer. 10. † Bene distinguens inter servitia solita, & consuetata, & inter insolita nimis vassalorum libertatem infringentia, ut in illis manuteneantur, secus in istis Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. num. 114. sequitur Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallos. tract. 1. gravam. 3. ex num. 7. & 9. sed, ultra omnes ad plures alias distinctiones, plenissime ac docte Cap. blanc. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 1. ex num. 229. cum seqq.

Item, ultra relata ad nostram immemorialem

quisita, illud circa continuas prestantiones probandas notandum est, hanc nempe in nostra immemoriali, continuationis qualitate, absque ulla, intellige, contraria, seu negativa, interruptione, probari, debere: Circa quod tamen requisitum, licet in omni preter immemorialem, preterpione vulgarissimum, & receptissimum sit; quamlibet enim infringi, interrupta possessione, nemo dubitat. At in immemoriali valde de eo dubitari, potest, imo in ea interruptionem non nocere communiter resolvunt Oldrad. Paris. & alij, quos refert, & sequitur D. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 46. & 47. qui asserunt, subducto aliquo tempore ab immemoriali, & sic data interruptione, adhuc eam subsistere, ex quo cum tempus infinitum includat, infinitam adhuc remanet, ex regula vulgari, quod si ab infinito finium demas, quod remaneret infinitum etiam erit.

145 Sed his non obstantibus hæc Dom. Molin. & aliorum resolutio eo solum casu in nostra questione intelligenda videtur, cum videlicet simpliciter tantum per aliquod breve tempus prestantiones, absque ulla tamen contradictione, cessaverint; quia potius tunc possessionis actus cessasse, quam ipsam possessionem, sive prescriptionem interruptam videtur: secus, si aliquo possessioni facto contrario interruptionem fieri, contigerit, veluti stante in aliquibus annis denegatione solitarum prestantionum: in hoc, quippe casu, & interruptione procedere, non potest D. Molin. resolutio, ea scilicet, meo iudicio, concludenti ratione, quod testes super immemoriali nunquam contrarium factum, vel auditum deponere, debeant: imò ex hac ratione primas superior casus D. Molinæ sententiæ assignatus, non sine magna dubietate procedit.

146 Quibus etiam pro majori dubitatione opinionis D. Molinæ superiorem Doctorum regulam: ex infinito, nempe, & si quod adimatur, semper quod remanet, infinitum remanere, hoc tantum procedere, ac intelligi debere supposita, nec dubitata infiniti qualitate: non vero cum, ut in questione nostra accidit, de ea dubitatur, & hoc ipsam queritur, an tempus infinitum probatum sit, necne: cui probationi cum possessionis, sine ulla interruptione continuatio per tempus a lege requisitum necessaria sit, si aliquod, licet breve tempus, per interruptionem adimatur, infiniti probatio deficiet, & per consequens prefata regula cessabit. Quæ & si contra D. Molin sententiam satis argere, videntur, cogita tamen, quia in tanti viri correctionem resolvere, non audeo.

147 Quæ circa interruptionem contrario facto dicta, in nostra immemoriali, in jori cum ratione, & specialitate locum habent; nam hæc munera, sive impositionum contra vassallos prescriptio, non solum per veram, & realem facti interruptionem constat, sed imò ad eam sufficere timorem, seu tacitam populi murmuracionem, aut famam in contrarium, hoc est, quod exactio violenta esset, vel nullo jure subnixâ in populo dicatur, notant bene Fern. in cap. 1. qua sint Regal. in usib. feudor. col. 4. verb. Plausitorum, Luc. de Penn. in l. 1. Cod. in rustic. ad ill. obseq. Capic. in investitur. feudal. vers. Colletarum, optimè noster Gregor. in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magn. vers. Et sicut. lallissime, Beltramin. in adast. ad Ludovis. decis. 398. num. 13. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassalor. tractat. 1. gravam. 3. num. 32. vers. Imò ubi quod rumor, aut etiam populi tumultus improbabilem immemorialem reddit, Amay. in l. nunc. Cod. de aur. Coronar. lib. 10. num. 40. quia testes in immemoriali deponere, debent nihil in contra-

rium unquam visum, vel auditum fuisse; & quia rumor, seu murmuratio ad interruptionem inter vassallos, & Dominum magis debet, operari, quam inter alios aequales expressa contradictio, cum ob timorem, & reverentiam vassalli Dominis expresse contradicere, non audeant, ut eleganter ad rem notant Pacian. de probationib. lib. 1. cap. 29. num. 8. Scisse de inhibition. cap. 4. num. 3. §. fin. Fran. lib. 2. variar. resolut. 15. num. 20. Balmased. de collect. quest. 4. num. fin.

Unde singulariter inferitur ad casum, quo vassalli 149 exactiones non tantum cum tacita murmuracione, quasi inviti, sed etiam cum expressa protestatione presterint, ne per tales solutiones in futurum adstringi cessentur, in hoc quippe casu nulla possessio in favorem Dominorum formari, potuit, propter protestationes in solutionibus factas; nam licet regulariter ex solutionibus, & quibuslibet prestantionibus, quasi possessio & prescriptio inducitur, juxta text. in l. cum de in rem verso, ff. de usur. & hæc tamen 150 communiter intelligant DD. ubi simpliciter, & sponte factæ fuerint: secus si cum protestationibus; nam tunc nihil ad quasi possessionem operantur, quia non libere, & animo obligandi, sed vi extorcie, & metuolæ seu in jorem violentiam & tunc causa præsumitur, pene resolvunt Pat. decis. 8. solutio pensiois, in de pensio. Roman. cons. 369. circa prim. num. 14. vers. Non aebetur. Et in solutionibus, nullo cum seposito, & protestatione factis Rot. apud Cencium post tractat. de censib. decis. 233. Mar. Arcein. in tractat. de solution. cap. 21. num. 2. cum seqq. Vera. decis. 331. num. 3. part. 2. Et si cum eadem protestatione sunt metu censuratum, vel alio timore Rot. in novissim. decis. 10. alias 33. tit. de sentent. excommunicat. Apostil. ad Roman. decis. cons. 369. circa prim. num. 14. in vers. Non debeant, Pont. de spol. cap. 16. num. 169. lib. 2. Seraphin. decis. 1017. num. 6. Verald. decis. 330. part. 2. Nicol. Garcia de benef. part. 1. cap. 5. num. 452. cum seqq. Gratian. discept. frens. cap. 113. num. 10. cum seqq. Et in protestationibus factis ex quibuslibet aliis causis pro quorumcumque juriarum conservatione, quod nulla, ut in dictis casibus possessio, seu quasi adversario queritur, ultra Verald. Garc. & relatos videndi Martico. variar. resolut. lib. 1. cap. 21. num. 22. Cardin. Tusch. practic. concl. litt. P. concl. 420. num. 13. cum seqq. idem Gratian. ultra locum citat. cap. 310. num. 38. & cap. 981. num. 40. cum seqq. Cenc. de censib. part. 2. quest. 5. art. 4. num. 19. & apud eam post eandem tractat. Rot. decis. 250. num. 7. & sunt via Rotæ decedentes apud Pacific. de Salvia. interdict. decis. 44. num. 8. & 14. & apud Marchellan. de commission. part. 1. fol. 970. Melch. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 38. num. 205. Et in solutione cum protestatione factis metu mandati executivi Verald. decis. 331. num. 3. part. 2. Apostil. ad Roman. ubi supra.

Ex quibus etiam ad nostrum casum inferitur, malè 155 magis in annuis prestantionibus vassallorum nullam possessionem, nullamque prescriptionem præsumendam; sed potius violentiam, & extorcionem quando dominus pignora pro servitii prestantione a vassallis invitis capiebat: vel gagiebat, vel arrestabat, sive gagiari, aut arrestari, faciebat, ut ex leg. fin. §. penult. ff. quod met. caus. & ex doctrina originali Joann. Fabri in §. Equè si agat, col. 8. insin. de action. tenent noster Gregor. in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magn. in med. Aviles in capit. Prator 24. gloss. titulo, num. 6. Et quod ampliat Garcia. de expens. cap. 9. num. 36. 37. etiam si judicialiter Dominus id fecerit; sed contrarium in hoc casu verius censeo; qui solum

solum violentia præsumitur, cum sine causæ cognitione potens contra non potentem arrestabat, vel gagiebat, ut expriment Faber, Gregor. & Aviles, ubi proximè: secus vero quandò per viam judicii Domini, vel alius potens sua jura fuerunt prosecuti instrumenta publica contra vassallos exequendo, eosque judicialiter condemnando; qui enim in iudicio, quod sibi debetur, recuperat, vim facere, non est dicendus, l. extrat. ff. quod met. caus. & in specie optime resolvit Gasp. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. quest. 15. numer. 71.

157 Item hanc immemorialem prescriptionem ex dicta nostra l. 8. dict. tit. 15. lib. 4. Recopilar. & etiam de jure communi amplia, & intellige, ut procedat, non solum in vassallorum prestantionibus, quæ juri naturali, & æquitati non resistunt, nec aliquam injustitiam in se continent; sed duntaxat sunt præter jus: verum etiam in his, quæ alias, semota immemoriali prescriptione, notorie injustæ, & contra rationem, & æquitatem naturalem essent; quia in libertatem vassallorum tenderent, nimisque eam infringere; nam adhuc immemorialis bene, ut dictum remanet, probata sustinenda erit, quia per eam, ut sæpè diximus, tollitur omnis vis, & extorcionis præsumptio, ob quam plerumque Doctorum præscriptiones in his, & præcipuè tam odiosis prestantionibus commere, dicunt: præsumiturque privilegium, vel quilibet alius titulus, qui alias ad ipsarum acquisitionem sufficiens esset, ut constat ex notatis supra à num. 74. & 77. Idem in rebus valde odiosis, notoriaque injustitiam continentibus, & quæ valde libertatem vassallorum infringunt, prescriptionem immemorialem merito procedere resolvunt Garcia, Mastrill. Capiblan. & alii infra referendi.

158 Nec me lateat distinctio, quia novissime tradidit Balmased. de collect. quest. 4. numer. 18. qui differentiam constituit inter prestantiones, sive vassallorum impositiones, quæ juri naturali, & æquitati non resistunt: & inter eas, quæ notorie injustæ sunt, & rationi naturali, vassallorumque libertati adversantur; quarum illas duntaxat immemoriali quæri posse ait: secus verò istis: Pro qua distinctione refert Balmased. Cynum in l. competis, in fin. Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. Bobadill. in politic. lib. 2. cap. 16. numer. 118. Peregrin. de jur. Eisc. tit. de prescript. numer. 25. Mieres de majorat. 4. part. quest. 20. numer. 82. & 3. part. quest. 15. numer. 8. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. quest. 15. à numer. 60. Padill. in l. si aquam, Cod. de servitut. numer. 37. Boer. decis. 132. numer. 4. Franc. Tondut. de prævent. part. 2. cap. 2. numer. 39. Capic. Galeot. lib. 2. controuv. 42. Gasp. Klock. de contribut. cap. 2. numer. 43. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 1. à num. 29. & 36.

160 Sed, retenta supra adducta nostra intelligentia, & ampliacione ex rationibus jam relatis, non obstat differentia hæc, & distinctio Balmased. quia nulla juris ratio, aut fundamentum pro ea adducitur, vel reddi, potest, imò contra eam stant omnia superius adducta fundamenta, & rationes, communisque Doctorum resolutio, quæ indistinctè in cujuslibet impositionis prescriptione, dum immemorialis sit, procedunt, ut clarius ex infra dicendis, patebit: immemoriali enim, stante quæcumque, licet insolita, & alias illicita vassallorum serviticia iusta censentur, mediante iusto titulo in immemoriali præsumptio, cum cujuslibet etiam, vis, aut metus malæ præsumptionis exclusionem, juxta superius plene tradita.

161 Nec magis obstant tot doctissimi Doctores per

Balmased. pro sua distinctione adducti, quia eos omnes attentè perlegi in locis per ipsum Balmased. relatis, nec illum inveni, qui dictam distinctionem expressè comprobet, quin potius plures ex eis contrarium tenent: & alii nec in nostro casu loquuntur, aut ad rem quidquam faciunt, nec multi dict. l. 8. Recopilar. referunt.

Et primò Padill. allegatus in l. si aquam, num. 37. 162 & 38. Cod. de servitut. licet quætionem tractet, absolute, & nulla distinctione facta inter dictas vassallorum impositiones, contra omnes resolvit, prescriptionem immemorialem absque titulo in eis non procedere, asserens in quo reprobat remanet supra numer. 112. & 113.

Mastrill. verò in dict. cap. 16. num. 32. nihil de 163 materia dicit, neque in dict. cap. 16. num. 115. & licet in num. 110. differentiam agnoscat inter insolita, aut consueta serviticia, ut illa per vim, & metum extorta censentur, contra verò ista; id tamen non tractat, nec resolvit ad nostram quætionem, ut per immemorialem acquiri possint, vel non; de qua nec Mastrill. meminit, nec per vis, metusve præsumptionem, quam in insolitis ad esse Mastrill. ait, impediretur in eis immemorialis; quia imò verius est, indistinctè hanc præsumptionem, in quibuslibet vassallorum servitiis, aut impositionibus contra Dominos esse, ex quo omnia hæc onera, licet alias consueta, à jure communi indebita sunt, & sic per vim, & tyrannidem extorta præsumuntur, ut pluries superius dixi, & fundavi, & tamen, præsumptione ista non obstante, immemorialem in eis procedere de jure communi DD. conveniunt, & de jure Regio dict. nostra l. 8. Recopil. decidit; quia per immemorialem abstergitur omnis vis, aut metus conjectura, & licet serviticia insolita sint, & difficillima alias concedi; difficillimus quoque titulus ex legitimo pacto, aut conventionem, vel Regalis concessio per immemorialem quoque inducitur, ut plenius probavi supra ex num. 78.

Mieres autem dict. quest. 20. num. 82. quem etiam 164 Balmased. refert, præterquam quòd in immemoriali non loquitur, nec de dict. l. 8. Recopilar. meminit; sed solum de prescriptione longi temporis tractans, nullam inter impositiones distinctionem facit, sed indistinctè resolvit, prescriptionem plurium annorum in eis locum habere, non posse, ut ex aliis quoque resolvimus supra ex num. 52.

Nec magis pro distinctione Balmased. facit idem 165 Mieres per eundem Balmased. relatus in eodem tractat. de majoratib. in 3. part. quest. 15. num. 8. quia nihil ibi de materia tractat.

Nec Cyn. Boer. Peregrin. Tondut. Bobadill. Gasp. Ro- 166 drig. Capic. Galeot. & alii per Balmased. relati quidquam pro sua opinione faciunt, ut apud eos videri poterit: imò, quod magis est, Gasp. Rodrig. & Bobadill. in distinctè in his vassallorum gravaminibus, & servitiis loquentes, postquam ea valde uti exosa, & contra omne jus dixissent, præcipuè Rodriguez; immemoriali tamen, sine dubio quæri, indistinctè resolvunt, & Bobadill. tractat. de impositione illa Luethuosa Regni Gallicæ, quam præ cæteris odiosam reputat Garcia de expens. dict. cap. 9. de qua infra.

Et denique D. Solorçan. in dict. lib. 1. cap. 1. à nu- 167 mer. 29. (ex cujus doctrina suam distinctionem Balmased. deduxisse conjicio) si bene doctissimus vir, & casus in quo loquitur, perpendatur, nullum distinctionem Balmased. assertit fundamentum, nam licet D. Solorçan. aliqualem differentiam constituat inter regulares res prestantiones, & serviticia personalia nimis insolita, ut constat ex numer. 13. ubi in illis prescriptionem l. cum de in rem verso, ff. de usur. etiam

contra rusticos procedere, ait, & ex numer. 36. ubi contrarium asserit in servitiis personalibus, quæ magis libertatem gravant, in quibus nullam præscriptionem locum habere, affirmat: † Hæc tamen doctissimi viri resolutio procedit duntaxat, & intelligi debet in servitiis personalibus Indorum, in quibus expressè loquitur; nec mirandum, quod in his Indorum personalibus insolitis servitiis indistinctè omnem præscriptionem rejecerit Dom. Solorçan. quia servitia hæc, ut nimis onerosa, & libertatem Indorum valde infringentia, odiosissima reputantur, & idèd non immerito poterat, dubitari, an in eis immemorialis præscriptio dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. locum habere posset, maximè concurrente imbecillitate, & magna rusticitate Indorum, in quibus facilius metus, & coactio præsumi, debet: † Et insuper stante quæstione circa hoc reprobita qualibet in contrarium consuetudine per Regiam schedulam relata à Dom. Solorçan. dict. cap. 1. numer. 12. & similiter improbitis etiam ipsis servitiis per plures alias schedulas Regias, in quibus tales Indorum impositiones personales sub gravibus pœnis commendatariis præstari, prohibentur, ut ipse Dom. Solorçan. latè tradit in numer. 32. & ex numer. 9. ob plura, & gravissima inconvenientia, ac damna, quæ specialiter in Indiarum Provinciis ex his personalibus servitiis quotidè oriebantur, ut latè tradunt Fr. Joann. Torquemad. in *Monarch. Indiar. lib. 5. cap. 14. fol. 678. & cap. 24. pag. 709. & cap. 59. pag. 796.* Anton. Herrer. in *suâ histor. gener. Indiar. decad. 1. lib. 7. cap. 8. pag. 237. & lib. 9. cap. 10. pag. 322. cum sequentibus* & alibi passim, & refert idem Dom. Solorçan. dict. cap. 1. à numer. 1.

170 Ultra quod ipse D. Solorçan. licet dict. l. 8. Recopilat. non referat, immemorialem etiam in dictis servitiis personalibus Indorum locum habere, asserit in in numer. 36. cum qualitate tamen, quod sponte, & absque ullo metu, aut coactione specialiter soluti probentur, quod licet in præscriptione immemorialis, quæ contra hujus Regni vassallos versatur supra impugnaverim: in Indiciis tamen ab hac opinione Dom. Solorçan. pro qua superius etiam resoluti, recedere, non audeam, tum ob magnam hujus doctissimi viri auctoritatem, & præcipuè in hac re, quam præ aliis benè cognovisse, credendum est: tum etiam ob vehementiorem in Indis, metus, & vis præsumptionem, quæ ob ipsorum fragilitatem, & nimiam imbecillitatem metui, & coactioni prænotorem, ac faciliorem magis nota est: & denique ob tot. Regias schedulas *supr. relatas* hæc gravamina, & eorum præscriptionem improbatas.

171 Et ut supradicta Balmased. distinctio inter impositiones juri naturali, & aequitati resistentes, & inter eas, quæ notorie tantum injustæ sunt, plenius evvertatur, animadvertendum est, omnes nostras præscriptiones, & impositiones, in quibus dict. l. 8. Doctorum *supr.* à princip. hujus quæstionis relati loquuntur, nimis onerosas esse, & contra libertatem vassallorum, imò & seclusa præscriptione immemoriali, notorie injustæ, ac nullo jure debitæ, per omnes indistinctè habentur, ut *supr. dixi ex numer. 29. & 52.* & docent ex Bald. Alexandr. & aliis Aviles in *capit. Prator 24. gloss. 1. numer. 5. & 6.* ubi quod contra naturam, hoc est, contra naturalem hominis statum hæc omnia tributa, & impositiones sint, Rodrig. dict. *quæst. 15. numer. 64.* qui ea servitia insolita, & exorbitantia appellat: quibus tamen non obstantibus immemorialem in eis Rodriguez, & alii admittunt.

172 In quibus etiam optimè ad hunc articulum, ultra

alios, loquitur Pater Fragoss. *de Regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. dict. disputat. 7.* qui postquam in numer. 59. & 60. de vassallorum servitiis insolitis, & exorbitantibus egit, & propter eorum injustitiam, & præsumptam oppressionem tyrannicam Dominorum longi, aut longissimi temporis præscriptionem in eis locum habere, non posse, resolvit, in immemoriali tamen in eodem numer. 60. vers. *Quid si Domini temporales, contrarium tenet, maxime apud nos ex dict. l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat.*

Idemque faciunt nostri Bobadill. in *polit. lib. 2. 173 dict. cap. 16. numer. 118.* & Joann. Garcia de expens. cap. 9. ex numer. 8. in luctuoso illo gravamine, aut impositione Regni Gallie loquentes quod præ omnibus odiosissimum reputatur, unde id ultra cetera gravissima nimis Doctorum abhorrent, tanquam impij juri, rationi, & æquitati repugnans, ut constat ex eodem Bobadill. ubi proximè ex numer. 116. & ex Garcia *supra à numer. 1.* & tamen ipse Bobadill. & Garc. in præscriptione immemoriali dict. l. 8. Recopilat. comprehendit, resolvunt.

Optimè etiam ad rem Capiblan. *de Baron. tom. 1. 174 super pragmat. 1. qui in numer. 214.* tales subjectiones, & vassallorum onera juri naturali libertatis contrarias sentit, & hoc amplius juri speciali Regni Neapol. in *constitut. illius Regni Quia frequenter, in princip. Quibus adhuc non obstantibus immemorialem præscriptionem aut consuetudinem in eis admittit idem Capiblan. ex numer. 219.*

Et in eodem sensu loquuntur omnes Doctores 175 pro immemoriali allegati *supra*, qui satis expressè hujusmodi impositiones contra jus, & libertatem vassallorum esse, fatentur, quæ propter eas tanquam ex orbitantes, & juri exolas acriter omnes improbant, & tamen in eis, nulla distinctione, aut differentia facta, immemorialem admittunt.

Imò, & quod magis est, apud Feudistas opere 176 quoque ista vassallorum, sive servitia personalia *Angaria, & Perangaria*, nuncupata fordida, & vitia onera sunt, Grammat. *conf. 12. cum sequentibus Gull. lib. 2. observat. 52. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. numer. 332.* † Magisque, quam ceteræ impositiones, de quibus supra, vassallos gravant, cum circa personas versentur, & earum libertatem maximè infringant; † Nam à terris Dominorum hujusmodi 178 vassallis *angariis, & perangariis*, quod modo servitute adstrictis, recedere, non licet; nisi in oppida demanialia, sive Regia se transferant, si *angarii* tantum sint: si vero *perangarii*, nec ad demanialia invito Domino, tendere, valent, ut cum Feudistis notant Marin. lib. 1. *resolut. 107. ex numer. 16. & 26. & allegat. 91. numer. 7.* Joann. Mari Novar. *de gravamin. vassallos tractat. 1. gravamin. 75. ex numer. 10. & 12.* † Nec Clericari, eis permittitur, ne hoc modo servitia 179 Dominis defraudentur, Capiblan. *de Baronib. tom. 1. super pragmat. 10. numer. 60.* & novissimè Cardin. Joann. Baptist. Luca *tractat. de regalibus discurs. 146. numer. 24.*

Ex quibus omnibus maximè libertas infringitur, ut 180 ad similia notant Doctores ad l. Titio centum, §. 2. cum vulgatis, *ff. de condition. & demonstr. † Ideo hæc 181 servitia species servitutis appellantur per Luc. de Penn. in l. nec duntius, Cod. de agricol. & censu. lib. 12. Cypyc. decif. 168. Capiblan. dict. tractat. de Baronibus tom. 2. super pragmat. 14. cap. 89. ex numer. 2. & 8. & tom. 1. super pragmat. 10. numer. 63.* & contra jus commune, Afflict. in *constitut. Adscriptitios, numer. 4. Mastrill. dict. cap. 10. numer. 307.* Imò, & juri naturali, & 182 libertati vassallorum valde exosa? Vazquez Menchac. lib. 3. *Mastr. cap. 50. num. 3.* Capiblan. *dict. pragmat. 10.*

183 Sed tamen, ut rem nostram prosequamur, hæc juris repugnancia, & odio non obstantibus, servitia ista personalia sive *Angaria, vel Perangaria* immemoriali præscribuntur, ut resolvunt Afflict. in *tit. qua sint regal. verb. Angaria, & in Constitut. Regni Neapol. incipit. Quia frequenter, Capiblan. in loc. citat. Marin. dict. resolut. 107. numer. 20.* Joann. Maria Novar. *dict. gravamin. 3. ex numer. 12.* & latius resolvam infra cap. 25. ubi plenè per tot. ad alia plura 184 de materia istorum servitorum memoriam: † Ergo quanto magis nostra munera, vel donativa, & similes impositiones immemoriali præscribi, poterunt, cum non ita per ea vassalli graventur, nec consequenter tam odiosa sint reputanda.

185 Quare indistinctè dicendum est, omnes istas impositiones, tam jure communi, quam nostro Regio ex dict. l. 8. Recopilat. præscriptione immemoriali indistinctè acquiri, ut supra latè dictum, ac resolutum reminet: & consequenter ad nostram principalem quæstionem inter Castri, aut oppidi fructus, tanquam necessaria, & præcisè solvenda reputari, debere, juxta principalem nostram distinctionem supra in princip. *capit. præcedent.* propositam.

186 Quibus ita circa præscriptionem immemorialem, & intellectum nostræ l. 8. dict. tit. 15. lib. 4. Recopilat. resolutis, pro complemento adhuc ejusdem articuli non inutiliter quæri potest, stante dict. l. 8. immemorialem præscriptionem expostulante ad dictas vassallorum impositiones acquirendas, seu, jure communi inspecto, quod idem est servandum, saltem quadragenaria cum titulo pro earum præscriptione sufficiat ut, ea interveniente, præcisè in posterum tales impositiones solvi, debeant, & etiam, ut necessaria, & perpetuam renascentiam habentia inter fructus feudi, aut oppidi ad fructuum restitutionem, & ad alia computentur, sicuti in immemoriali quæstis proximè dixi?

187 In qua quæstione fortiter affirmativa sententia fundari potest in eo, quod vulgariter per omnes iactatur: quadragenariam nempe cum titulo regulariter immemoriali æquipollere, ita ut quoties lex, vel statutum immemorialem præscriptionem exigit, quadragenaria cum titulo sufficiens sit, ut ex cap. 1. *de præscription. in 6. cap. cum persona. §. Quod si tales, de privileg. in 6. D. Covarruv. in dict. §. 4. numer. 5. vers. Quibus duo, Menchac. controvers. illustr. cap. 83. numer. 34. Grip. Rodrig. de ann. redit. lib. 1. dict. quæst. 15. numer. 74.* Pater Fragoss. *de regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 60. in fin.*

188 a num. 51. & ibi plures cumulat *Addit. prima: † Ubi, & quod procedat etiam in regalibus, quæ sicuti immemoriali acquiruntur, ita, & quadragenaria cum titulo quæri, posse, tenent (nisi Principi in signum supremæ potestatis competant) ex Bellug. Mastrill. & aliis ibi relatis: & ad alia plura idem docent D. Covarruv. in regul. possessor. part. 2. §. 2. numer. 12. & §. 3. & 4. numer. 5. & lib. 1. *variatur. cap. 17. numer. 7. Balb. de præscript. 2. part. tert. quæst. 6. num. 11. Marieng. in l. 1. gloss. 19. num. 4. tit. 10. lib. 5. Recopilat. Petr. Barbol. in l. competit, numer. 59. cum sequent. Cod. de præscript. 30. vel 40. annor. Avendañ. de exequend. cap. 4. num. 2. Burg. de Paz conf. 33. num. 26.* † Et in jurisdictionis præscriptione, ad quam immemorialem communiter Doctores expostulant, & expressè exigitur per nostram l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopilat. quod quadragenaria cum titulo sufficiat, singulariter apud nos decisum extat in l. 1. tit. 10. lib. 5. *ejusdem Recopilat. & ibidem Marieng. gloss. 19. n. 4. & 5. Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 1. num. 2. vers. Imò ultra, Joan. Garcia de nobilitat. gloss. 10. num. 1. † Qui in causis quoque nobilitatis loquitur, in quibus etiam Mieres in ma-**

189 *trat. 4. part. quæst. 10. num. 372. † Et in aliis pluribus, quæstionibus latè per tot. quæst. August. Barbol. in dict. cap. 1. de præscript. numer. 13. ple. 2. multis congestis, D. Valenc. conf. 18. numer. 14. & conf. 79. ex numer. 122. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 71. Castill. de certis, cap. 34 & tom. 5. controvers. cap. 93. §. 8. à num. 3. Pater Fragoss. de regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 60. in fin. D. Lorrea allegat. 68. per tot.*

190 Ex quibus etiam communiter Doctores (licet in præscribendis rebus majoratus immemorialem requirant, ut omnibus futuris successoribus præjudicium inferatur, juxta D. Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 10. num. 10.* ubi cum pluribus Adient. & ut alios omittam, idem resolvunt, & ad alia plures congerunt latè de hac immemoriali præscriptione tractantes Pelæz de Mieres *de majorat. 4. part. quæst. 21. numer. 3. & 45. & sequent. in nova edit. Castill. tom. 5. contr. cap. 9. §. 8. numer. 2. cum seqq. Fufar. de substitut. quæst. 528. num. 0. & per tot. ex Gomez, Marieng. Menchac. & aliis pluribus Acost. de privileg. credit. regul. ampliat. 3. num. 127. cum seqq. Vela dissertat. 48. num. 14. & in rebus majoratas feudi, aut fideicommissi Cypriac. tom. 1. cap. 14. à numer. 45. & novissimè Valeron. de transact. tit. 4. quæst. 2. num. 76.)*

191 Atamen in his omnibus rebus præscribendis quadragenariam cum titulo sufficere, & omnibus successoribus, uti immemorialem, præjudicare, tenent Burg. de Paz. *conf. 41. numer. 10. Pinell. in authent. nisi tricennale. à numer. 4.* Lozes in *allegat. pro Marchione de de los Velez dub. 3. num. 10. V-luzq. de Avendañ. in l. 41. Taur. gloss. 6. num. 6. & gloss. 1. num. 10. Mieres de majorat. 4. part. quæst. 21. num. 54. vers. Et qua: quam doctrinam fundat: al qui nituntur ex doctrina D. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 51. & 52.* ubi in præscriptione rerum majoratus quadragenariam cum titulo immemoriali æquivalere, asserit,*

192 Juxta quæ similiter in nostræ speciei præscriptionis impositionem vassallorum quadragenariam cum titulo sufficere, dicendum, videbatur stante etiam dict. l. 8. Recopilat. immemorialem exigente, & ita inter terminis resolvunt per dicta jura in cap. 1. *de præscript. in 6. cap. cum persona. §. Quod si tales, de privileg. in 6. D. Covarruv. in dict. §. 4. numer. 5. vers. Quibus duo, Menchac. controvers. illustr. cap. 83. numer. 34. Grip. Rodrig. de ann. redit. lib. 1. dict. quæst. 15. numer. 74. Pater Fragoss. de regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 60. in fin.*

193 Sed nihilominus his non obstantibus contrariam opinionem veniorem existimo, nec in re tam odiosa, ut sunt nostræ præscriptiones extensionem dict. l. 8. admittendam puto, maximè in præjudicium tot populi successorum, & jure resistente non solum præsumptioni tituli harum impositionum, sed & ipsi titulo, ut proximè dicam.

194 Nec obstant supradicta ex cap. 1. *de præscript. in 6. & aliis juribus, & Doctoribus supra adductis, ex quibus diximus, quadragenariam cum titulo immemoriali æquivalere, ac sufficere, quotiescumque immemorialis requiritur, quia hæc regula dupliciter limitari debet: † Primò, ut non procedat in præjudicium successorum, qui nondum noti sunt, & sic impediti inveniuntur, contra quos absque dubio immemorialis communiter per Doctores exigitur, nec quadragenaria cum titulo sufficit, ut ex multis notat Castill. tom. 5. contr. cap. 93. §. 8. à numer. 9. & 17. qui est nostræ casus.*

195 Secundò, dicta regula limitatur jure resistente ipsi titulo præsumpto, seu alienationi, ut docet Vela *dissertat. 48. numer. 14.* ubi differentiam constituit inter resistentiam

sentatio ratione juris patronatus, seu alia causa competens, dicitur fructus, aut commodum ejus rei cuius ratione competit, & num. 13.

14 Per presentationes seu electiones probatur jus Patronatus uti, & jurisdictione per officialium electiones, & num. 15.

16 Creandorum Magistratum potestas ad eos duntaxat, quibus jurisdicatio competit, spectat, cum num. seqq.

17 Principes ideo supremos Magistratus creandi potestatem habent, quia in eis omnis jurisdicatio residet.

Jurisdicatio à Principe in inferiorem derivatur, & tanquam è fonte effluit, & refluit, ibid.

18 Nulli jurisdicatio competere, potest, nisi ex Principis concessione.

19 Jurisdicatio cum oppido Magnatibus, aliisve dominis inferioribus concessa, an tunc officialium electiones ipsis aominis inferioribus, ut jurisdicatio sub alterna concessa fructus debeantur, vel adhuc penes Principem resideant ratione suprema jurisdictionis? cum num. seqq.

20 Hujusmodi electiones jurisdictionis suprema potius quam inferioris, fructus esse fundatur, cum num. seqq.

21 Creare Magistratus pro administranda justitia est de regalibus, ibidem.

22 In Lusitania, non obstante quod jurisdicatio per Principem dominis inferioribus sit concessa, iudices, vel officiales per ipsum principem eliguntur.

23 Resolvitur pro contraria sententia, imo Magistratum justitia electionis nullo modo jurisdictionis suprema fructus dici, debere; sed potius inferioris, aut sub alterna inferioribus Dominis concessa, cum num. seqq.

Dominis inferioribus, quibus jurisdicatio fuerit concessa, iudicum electiones competunt, ibidem.

24 Idem in possessore majoratus, cui jurisdicatio cohaeret, & num. 25.

26 Idem, si Episcopis, aliisve Pralatis Ecclesiasticis secularis jurisdicatio debeatur.

Pralati Ecclesiastici jurisdictionem secularem exercentes pro ejus administratione, seculares personas, non Ecclesiasticas eligere, debent, ibidem.

27 Imo nec per Regem Ecclesiasticos nominandos, comprobatur jure communi, & nostro Regno.

Servatur hoc praxi, & jure municipali Regni Aragonia, Neapol. & aliarum Provinciarum, ibidem.

28 Magistratus creandi potestatem de Regalibus esse, declaratur.

Jurisdicatio inferiori, aut sub alterna inferioribus concessa, venit virtualiter, & in consequentiam officialium, pro ea exercenda creandi potestas, & cetera omnia ad ejus exercitium necessaria, ibidem.

29 Procedit hoc maxime in Magnatibus aliisve dominis inferioribus, qui per se ipsos jurisdictionem exercere, prohibentur.

30 Ampliantur hoc non solum in iudicum electionibus, sed etiam in quorumque officialium justitia creatione.

31 Officiales tunc per dominos inferiores electi ex tacita voluntate Principis jurisdictionem concedentis electi censentur.

32 Intelligitur secundo superior conclusio, quod Magistratus creandi potestas de regalibus sit, ut procedat tantum in Magistratum superiorum, necnon in consiliorum, sive Audientiarum, Regiarum creatione: non vero in aliorum iudicum inferiorum electionibus.

33 Supremos Magistratus, aut Consilia creare, est

fructus suprema jurisdictionis inferiores vero officiales eligere, inferioris, emolumentum reputatur.

34 Rejicitur contraria sententia Dominici. Amunez de Portug. indistincte iudicium electiones à dominis inferioribus auferentis.

Loquitur in penitus diverso casu nostra l. 2. tit. 2. lib. 7. Recopilat. quam pro sua sententia allegat Antunez, ibidem.

35 Jurisdicatio concessa oppidorum, in quibus ex antiqua consuetudine, aut Regia concessione iudices apud nos Alcades ordinarios per ipsos populos eliguntur, an adhuc tunc Domini inferiores, quibus jurisdicatio fuerit concessa, suos iudices eligere, valeant, cum numer. seqq.

36 Resolvitur negativè, stante privilegio, aut Regia concessione necnon prescriptione in favorem populorum pro suis electionibus iudicum ordinariarum.

Privilegia haec, maxime ex causa onerosa, ut populi suos iudices eligant omnino servanda, non obstante secunda jurisdictionis concessione in favorem dominorum ibidem.

37 Secus si ex simplici, sive precaria consuetudine per tolerantiam oppida iudices ordinarios elegerint.

38 Declaratur juxta hos casus doctrina Dominici. Antunez.

39 Rejicitur opinio Avendañ & Dom. Larr. afferentium, oppidis semel concessa, etiam ex causa, jurisdictione, adhuc per Principem dominis locorum iterum concedi posse, & tunc non privativè, sed cumulativè data dicunt, ibidem.

40 Verius privativè in proprietate concessam resolvitur, quin aliis iterum concedi, valeat, cum num. seqq.

41 Refertur notabilis ad rem differentia inter jurisdictionis concessione in dominium, & proprietatem: vel tantum in administrationem sive in officium.

42 In primo casu privativè, in secundo cumulativè jurisdicatio translata censetur, & ex num. 44.

43 Jurisdicatio in dominium concessa, an valeant vassalli eam in praedictum domini in alium iudicem prorogare?

45 Jurisdicatio in administrationem, sive in officium concessa, recte per Principem ipsiusve superiora tribunalia cause avocantur: secus si in dominium fuerit translata ad limitationem text. in l. iudicium solvitur, ff. de iudic.

Idem si ex causa onerosa, licet in officium sit concessa, ibidem.

In his casibus Princeps jurisdictionis exercitio, prater recursum appellationum, se spoliare, censetur, ibidem.

Jurisdicatio in dominium concessa, residet tantum penes Principem appellationum recursus.

46 Et cognitio in casu negligentiae domini inferioris qua semper suprema jurisdictioni excepta videtur, & num. 40.

47 Cognoscit etiam Princeps apud nos per suos perquisitores in terris dominorum inferiorum in gravioribus causis criminalibus: & num. 51.

48 Jurisdicatio per Principem concessa, si generaliter se in omnibus causis ingentet, inutilis recederetur concessio.

49 In terris Regis Correctores, & iudices ordinarii oppidorum concurrentes, quomodo cognoscant?

50 In casibus Curia, etiam in locis dominorum inferiorum cognitio ad Regios Magistratus pertinet.

51 Jurisdicatio praescripta, hac privativè, non cumulativè quaesita censetur, & dict. num. 49.

Nulla in hoc casu Principi jurisdicatio remanet, prater supremam, ut in praefatis casibus cognoscatur, ibidem.

52 Assignatur differentia ratio ad superiores conclusiones circa jurisdictionem in dominium, vel in administrationem, seu officium quaesitam.

53 Jurisdicatio in certum genus personarum concessa privativè data videtur.

54 Refruntur Doctores per Dom. Larr. pro sua sententia adducti, praefatam potius distinctionem comprobantes.

55 Quid si populi non ex privilegio, sed ex precaria Principis permissione jurisdictionem exercent, an tunc Princeps jurisdictionem alii inferiori alienare, sive concedere possit, & num. 60.

56 Quid si legitima praescriptione eam habeant?

57 Quando jurisdicatio per populos praescripta, vel tantum per tolerantiam permisa dicatur? & num. 58.

59 In actibus facultativis non causatur praescriptio, nisi stante prohibitione, & acquiescentia.

60 Jurisdicatio per populos tolerantia Principis, sive precario possessa, & ejus virtute populi suos iudices ordinarios eligentibus, si ipsorum oppidorum jurisdictione inferioribus dominis per Principem alienetur, vel concedatur, quomodo in iudicium electionibus domini, & populi se gerere debeant? cum num. seqq.

61 Iudices in hoc casu per populos, & dominos electi, quomodo cognoscere debeant?

62 Territorii concessione, an jurisdicatio concessa videatur: ad text. in l. 9. tit. 4. part. 5. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat.

63 Praxis alienandi per supremum Regii patrimonii Senatuum jurisdictionem, quam per tolerantiam populi exercent.

64 Hujusmodi alienationes ob maximum populorum praedictum restringenda admodum.

65 Jurisdictionis fructus sunt, non solum electiones iudicum, seu Magistratum: sed etiam aliorum justitia officialium, vel ministrorum publicorum Rempublicam gubernantium.

Vt sunt Decuriones, justitia executores, arcium praefecti, tabelliones, & similes ibidem.

67 Bajuli, sive Capitanei apud Neapolitanos, & quid apud eos sint? & numer. 63.

69 Et Assessores.

70 Magistri jurati, sive Camberlingi, qui apud Neapolitanos? & an eorum electio jurisdictionis fructus reputetur, & ad Barones pertineat.

52 Nuncii apud nos Porteros, & alii ministri inferiores pro justitia expeditione, à quibus creari debeant?

74 Indices ordinarii, aut delegati an eos nominare, valeant? & dict. num. 72.

Eliguntur per dominos inferiores, ibidem.

75 Custodem Civitatis, montium, & defensarum appositio, sive electio, an jurisdictionis fructus reputari, debeat, necne; & per ipsius jurisdictionis dominum faciendae? cum num. seqq.

76 Jurisdicatio an probetur per hujusmodi custodum appositionem.

77 An etiam ex aliorum officialium justitia nominatione.

79 Montium, segetum, vinearum, & similibus custodes apponendi facultas, an, & quando ipsi oppidis competat? cum num. seqq.

80 An ei, qui jure servitus pascendi jus obtinet?

81 Distinguitur ad praefatas quaestiones inter custodes Lagunez de Fructib.

ad merum factum custodiendi absque ulla facultate pignorandi, seu capiendi animalia pro damnis: & inter eos, qui hanc facultatem, ut publici ministri habent.

82 Quid in Civitatis, seu terra custodibus, per quos apponi debeant?

83 Eorum correctio, privatio, aut punitio, si male in officio se gerant, terra dominis incumbit.

84 Quid stante in favorem populorum consuetudine nominandi montium, seu defensarum custodes cum facultate pignorandi, & capiendi damnafacientes?

85 De consuetudine, quod jurisdictionis domini ad praesentationem oppidorum custodes constituent.

86 Hujusmodi custodum jurisdicatio juxta loci consuetudinem aestimari, debet.

87 Virum, non obstante, quod oppidi ex consuetudine aut privilegio custodes apponant, adhuc jurisdictionis domini ob proprium interesse suos custodes nominare, possunt?

88 Idem in aliis iudicibus, quoad principalem jurisdictionem, remissive.

89 Pena per custodes montium apposita, quomodo de jure nostro Regio exequantur? ad jura Regia in l. 4. tit. 11. lib. 5. Ordinam. l. 12. tit. 7. lib. 7. Recopilat.

90 Ponderatorum, sive mensuratarum apud nos Almorazanes, aut F. e. c. s. electio in jurisdictionis fructu habetur.

Per quos fieri debeat, tam in terris Regiis, quam dominorum inferiorum? ibidem.

91 Cui competat cognitio ob ponderum mensurarumve fraudes in dominorum inferiorum terris, tam jure communi, quam feudali: in Neapolit. Sabaudia, & aliis Regnis? cum num. seqq.

93 In Regno Neapol. est speciale tribunal magna Curia Sicla appellatum, ubi de ponderibus, aut mensuris cognoscitur.

94 Speciale privilegium requiritur in illo Regno, ut Barones in suis terris circa pondera, aut mensuras cognoscere, valeant, & officiales ad id creare.

95 Casu, quo specialiter Baronibus, seu dominis inferioribus mensuratores, aut ponderatores creandi, seu de ponderibus, aut mensuris cognoscendi potestas competat, hoc inter jurisdictionis fructus habendum.

Et in feudilibus, valorem fructuum ad solutionem relevii, aliorumque onerum auget, ibidem.

97 In Regno Neapolit. cessante privilegio specialiter ex parte Baronum, cognitionem de ponderibus, & mensuris magna curia Sicla privativè, non cumulativè cum Baronibus, habet.

98 Jurisdicatio per Principem alicui generaliter concessa, reservata tamen, seu excepta in aliquibus casibus cognitione, hac reservatio in favorem Regionum iudicum privativè, non cumulativè, facta censetur.

99 Domini inferiores, aut Barones, qui ponderum, & mensurarum jurisdictionem habent, uti, non debent aliis ponderibus, seu mensuris, quam à supremo principe in toto Regno deputatis.

100 Principis suprema potestas est in toto Regno pondera, & mensuras ordinare, ac tradere.

101 Cum una, eademque mensura, & pondere in totius Regni oppidis mensurandum, & ponderandum.

102 Pondera, & mensura in supremi domini signum sigillo Regio sunt signanda.

103 Apud nos Civitates habent proprium sigillum, cum quo signantur pondera, & mensura.

104 Et etiam cum domini oppidi sigillo si ita sit consuetud.

- 105 Plura alia de materia ponderum, & mensurarum remissive, cum num. seqq.
- 106 De earum prima inventione, & ordinatione, cum duob. numer. seqq.
- 109 De variis pœnis apud diversas Provincias contra pondera, & mensuras, falsificantes, ubi de dupli, relegationis, & aliis pœnis, & numer. 110.
- 111 Iure nostro Regio, qua pœna ob falsa pondera, aut mensuras imponatur?
Franguntur, & etiam publicè appenduntur, seu ad portias falsificantium: & ad alias pœnas; ad text. in l. 7. tit. 7. part. 7. l. 2. tit. 2. lib. 5. Recopilat. ibidem.
- 112 Clerico falsis ponderibus, aut mensuris utenti Index secularis an ea frangere, & in publico apponere, valeat?
- 113 Superiores pœna locum habent contra falsa, aut diminuta pondera aliis commodantes.
- 114 Execrantur maximè fraudes, circa pondera, aut mensuras, cum quis ad recipiendum magna: ad tradendum vero parva habet.
- 115 Portulania in Regno Neapol. officialium creatio, sive cognitio, seu apud nos custodum circa portus, itinera, & alia loca publica, & communia, an inter jurisdictionis fructus connumeretur, oppidorumque Barcibus, aut dominis debeatur? & num. 116.
- 117 Iudicium syndicatorum electio an similiter inter jurisdictionis emolumenta haberi, debeat, & inferioribus Dominis competat. jure communi, nostro Regio, Lusitano, Neapol. & aliorum Regnorum? resolvitur, cum numer. seqq.
- 121 Inferiores domini loco Regis sunt subrogati.
- 123 Quid stante Dominorum inferiorum negligentia in suis Officialibus, sive iudicibus syndicanis? & quod tunc per Supremum nostrum Senatam Iudices syndicatores mittantur.
- 124 Quid in visitationibus, seu syndicatu tabellionum, circa Iudices syndicatores in toto Regno per Principem mittendos?
- 125 Iudicium rationalium creatio an similiter inter jurisdictionis fructus habeatur, ut consequenter per Duces, Comites, aliosve dominos inferiores pro ex computandis, aut revidendis rationibus suorum oppidorum eligi debeant?
- 126 Refertur aliquorum negativæ opinio.
- 127 Resolvitur pro affirmativa.
- 128 Servatur affirmativa de universalis consuetudine.
- 129 Fundatur de jure nostro Regio ex l. 9. tit. 5. lib. 7. Recopilat.
- 131 Servanda hac opinio, non obstante oppidorum contraria consuetudine.
- 132 Declaratur hoc quando, & quomodo procedere debeat.

Um ergo jurisdictionis utilitas, & emolumentum principaliter possit, tripliciter considerari nimirum in Magistratum, cæterorumque Officialium, & Ministrorum justitiæ creatione, necnon in pœnarum, seu mulctarum Fiscalium perceptione, & etiam in aliis quam plurimis commodis, ac præeminentiis, quæ ratione jurisdictionis eam maximè jure domini exercentibus competere, solent; non abs re, nec extra nostri tractatus materiam erit, quærere, an inter fructus jurisdictionis, vel Castri, cui inhæret, emolumenta ista connumerari, debeant? Quare, ut distincte procedam, prius in præsentis capit. de

Magistratum, seu iudicium, præcipue in prima instantia, creationibus, tractabo, necnon & de aliorum inferiorum Officialium, aut Ministrorum justitiæ electionibus: posteaque etiam in capitibus seqq. de iudicium secundæ instantiæ appellationis electionibus, maxime in terris Dominorum, & de mulctis, jurisdictionisque pœnis & condemnationibus latè agam, necnon alia plura jurisdictionis emolumenta, tanquam ipsius fructus, & proventus, latè congeram.

In primis igitur, quoad Magistratum, & aliorum Officialium justitiæ creationes, quamvis dubitari, possit, & longa disputatione tractari, an tales electiones jurisdictionis fructus dici possint? ex eo, quod ex ipsa jurisdictione immediate non nascantur; quare ejus fructus esse, non posse, videbatur dicendum argument. text. in l. usura pecunia 12. ff. de verb. signif. ubi ideo similiter pecuniæ utram ipsius pecuniæ fructum esse, negatur: Quia non ex ipso corpore, sed ex alia causa est, & text. in l. item si fundi 10. ff. de usufruct. ubi id expresse dicitur, videtur ibi: Quidquid in fundo nascitur, quidquid inde percipi, potest, ipsius fructus est. † Attamen, quia jam de hoc dubio latè disputavi suprà, hac part. 1. cap. 3. tot. ubi plene manet discussum in quarumlibet retam emolumentis, an inter fructus connumerari, debeant? non obstante, quod non immediate ab ipsis rebus producantur; † Ideo in præsentis, omiſſa hac disputatione, juxta dicta in dict. cap. 3. breviter in nostra de officialium electionibus quæstione, resolvendum existimo, has Magistratum creationes, licet propriè jurisdictionis fructus appellari, non valeant, quia non ipsa jurisdictione immediate nascuntur: tamen lato modo ex juris civilis generali interpretatione, quamvis cum aliqua impropriate, inter fructus sunt connumeranda ex eo, quod jurisdictionis occasione, licet mediate proveniant: † Quod sufficit, ut rerum emolumenta ipsarum fructus saltem impropriè juxta juris civilis interpretationem dicantur, ex text. in l. usura 32. ff. de usur. l. prædiorum 36. eod. & aliis juribus, quæ ex diametro cum dict. l. usura, pugnare, videntur, pro quorum: & aliorum jurtium concordia, plenius sub hac distinctione resolvitur dict. cap. 3.

Et in nostra specie, quod nostrorum Officialium justitiæ electiones, seu creationes inter fructus jurisdictionis, vel feudi, aut oppidi, cui jurisdictione coheret, computari debeant, docent licet indistincte, & nulla ratione, aut dubio proposito, Innocent. in cap. litteris, in princip. num. 1. de restitut. spoliat. Bell. m. decis. 701. Offic. decis. 82. Dom. Molin. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 25. in princip. & num. 1. & 2. Menoch. conf. 180. num. 62. Rovit. conf. 81. num. 6. lib. 1. & cum multis Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 17. ex num. 2. & ex Felin. & aliis Capiblan. de Baronib. pragmat. 5. num. 111. optime & noviter Faxard. allegat. Fiscal. 33. ex num. 1949. Pont. de potest. Proreg. tit. 1. §. 1. ex num. 1.

Qui ex hoc eleganter notat, quod cum Baronibus, aliisque dominis inferioribus ob contumaciam, vel ex aliis causis jurisdictionis exercitium suspenditur, ut in Regno Neapol. fieri, ad solet Ifern. in constitut. Regni, Clementia Imperialis, Capic. decis. 131. tunc quoque jurisdictione alicui ob contumaciæ incapacitatem, vel aliter suspensâ, Officialium creationes suspendi etiam, debeant, & quod alii in eorum locum in Regno Neapolitano per Proregem apponantur, qui interim jurisdictionem exercent. † Ex quo cessat omnino, acquiescit exercitium

citium jurisdictionis, durante sequestratione, Sessè decis. Regn. Aragon. 73. numer. 3. numer. 3. tom. 1. nec aliqui fructus, aut emolumenta ejus ratione, aliis Baronibus, vel jurisdictionis Dominos debita, eis competant, benè Joann. Maria Novar. de gravaminibus vassallor. tom. 1. gravaminibus 116. † Et consequenter nec Officialium electiones ita à jurisdictionis exercitio suspensâ facere, poterunt: optime ad superiorem casum circa suspensionem, electionum, suspensâ jurisdictione, & quod interim in Regno Neapolitano, à Prorege electiones fiant, ultra Pont. à Anna singular. 32. latè Addent. ad Iferniam in cap. 1. de milit. vassallorum qui contumax est, Petr. Gregor. de successione feud. 1. part. quest. 10. Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. auctor. 29. num. 11. Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. ver. 3. observat. 4. numer. 143. & ex Capic. Mastrill. Scacc. & aliis Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. part. 1. verb. Jurisdictione Baronis.

Quibus consequens mihi videtur, ut similiter, domino, vel alio jurisdictionem exercente ratione criminis suspensâ, licet facultatem nominandi substitutum habeat, ea tamen uti non possit, quia sicuti per se jurisdictionem ob suspensionis incapacitatem exercere, non valet, & ita fructum electionis percipere, nec per alium id efficere, poterit, quia non ratione dignitatis, quam suspensus retinet, tales electiones facere, ei competit, sed ratione exercitii jurisdictionis, quod per suspensionem amittit, quia nihil aliud est, substitutum nominare, vel aliter eligere, quam per alium exercere: sed hoc adhuc intellige juxta Pont. dict. §. 1. ex numer. 7. cum dominus, vel Baro eligat ratione propriæ jurisdictionis suspensæ, secus si virtute alicujus specialis privilegii alterius nomine eligat, ejus vicem gerendo, independenter ab ipsa jurisdictione.

Quæ superior principalis nostra conclusio, ut officialium electiones jurisdictionis fructus sint, comprobatur etiam, ex quo similiter electio, sive vox eligendi in quibuslibet aliis rebus fructus dicitur, aut commodum rei, cujus ratione competit, ut generaliter in omni electioni notant Innocent. in cap. humana, column. fin. de elect. & plura referens Felin. in cap. cum olim, de majoritatibus & obedient. numer. 2. & ad rem Dom. Molin. de Hispanorum primogen. lib. 1. cap. 25. numer. 2. & ibi Addent. † Et etiam præsentatio, vel electio juris Patronatus fructus dicitur, Gonzalez in regular. 8. Chancellar. gloss. 45. numer. 9. cum sequentibus & ex Gloss. Innocent. Abbat. & aliis antiquioribus Canonistis docent Cæsar. Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. 2. part. 19. quest. princip. artic. 3. num. 1. Joan. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 29. numer. 2. Petr. Barbof. in l. divorzio, 8. §. Si vir, num. 56. ff. solut. matrim. Augustin. Barbof. de potestat. Episcop. lib. 3. tit. de jure patronat. cap. 12. à numer. 224. & ex aliis latius infra dicam cap. 31. §. 8. per

rot. † Ubi, & quod per præsentationes, seu electiones jus Patronatus probetur, ut etiam jurisdictione per Officialium creationes, ut cum pluribus docent latè alios quoque actus jurisdictionis pro ejus probatione afferentes Dom. Valenquel. conf. 100. numer. 6. & tot. Selves tom. 1. conf. 9. numer. 19. & aliis Mundel de Alba conf. 54. & numer. 5. & ex Menochio, Cancer. Mastrill. & aliis Dom. Larrea allegat. 69. numer. 8. Faxard. dict. allegat. 33. num. 1958. Balmased. de collect. quest. 7. num. 5. & tot.

Ex qua nostræ quæstionis verissima resolutione ad ipsius comprobationem non in eleganter aliqua utilia ad praxim circa Magistratum, vel Officialium justitiæ nostras electiones notare, decrevi.

Et in primis hæc nostra principalis resolutio, ut 16
Magistratum, & aliorum ministrorum justitiæ creationes jurisdictionis fructus sint, principaliter comprobatur ex eo, quod creandorum Magistratum potestas ad eos duntaxat, quibus jurisdictione competit, spectat, tanquam ipsius jurisdictionis fructus Montan. de regalibus verb. Potestas, constituendorum Magistratum, numer. 2. Ripol. eodem tractat. cap. 35. numer. 153. Arniceus de jur. Majest. lib. 2. capit. 4. numer. 11. Avendañ. de exequend. mandat. part. 1. cap. 1. numer. 11. Sixtin. de regalibus lib. 2. cap. 15. à numer. 3. & 23. Carol. de Grassal. de regalib. Regn. Franc. fol. 111. Caved. decis. 85. numer. 1. part. 2. † In quibus quod ideo Magistratum creationes ad solos Principes supremos pertineant; quia in eis 17
omnis jurisdictione residet, à quibus etiam tanquam è radice derivatur, vel tanquam è fonte refluit, ut ex celebri, & repetita doctrina Bald. in cap. 1. numer. 11. de allodis, & Afflic. in cap. 1. §. Adeo de pace jurament. firmand. docent eleganter ad plura, Dom. Covarruv. pract. quest. cap. 1. num. 9. Menoch. lib. 2. presumpt. 14. Camil. Borrell. de præstant. Regn. Catholic. cap. 21. num. 17. & de Magistrat. edit. lib. 3. cap. 2. à num. 5. usque ad 9. Cancer. lib. 2. variar. resolut. cap. 2. num. 106. & num. 307. latè Anton. Petra de potest. Princip. ferè per tot. tractat. & in tractat. & de Fideicommiss. quest. 13. à num. 563. Peregrin. de jur. Fisc. lib. 1. tit. 1. num. 10. & 11. Balmased. de collect. quest. 7. numer. 1. & cum aliis D. Didacus Boler. de de collectionibus Fiscal. debitor. tit. 2. quest. 1. num. 2. à Principe enim, velut à fonte, omnes jurisdictiones dimanant, optime Carol. de Tapp. ad rubric. ff. de constitut. Princip. cap. 4. numer. 10. fol. mibi 59. † Qui in num. 12. ita ab origine in Principe omnem jurisdictionem 18
residere, ait, ut nulla quacumque ad aliud absque Principis mediata, vel immediata concessione transire, possit, & idem docent latè Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 5. numer. 1. cum sequentibus ubi Aviles, Morl. Valascum, Pegueram, Ponte, Gasfanate, & alios plures refert, & multos alios ad nostram quæstionem, & ad alias plures congerit Castill. tom. 7. cap. 41. numer. 10. cum sequentibus D. Solorcan. in sua erudita allegatione de las Plazas honorarias, numer. 131. & novissime Faxard. allegat. Fiscal. 33. numer. 1943. cum seqq. Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 12. num. 11.

Sed circa prædictorum Doctores dictam, ut, vi- 19
delicet, Magistratum, aliorumve officialium justitiæ creationes ad solos Principes supremos pertineat, in quibus omnem quoque jurisdictionem residere, diximus; utiliter ad praxim, & ad majorem nostræ principalis quæstionis declarationem, dubitari, potest, quid dicendum, si per Principem aliquorum oppidorum jurisdictione Magnatibus, aliisque Dominis inferioribus concedatur, an & tunc Officiales pro justitiæ administratione in territorio jurisdictionis concessæ per Principem deputari debeant, vel potius per Magnates, sive Dominos inferiores, quibus jurisdictione est concessa? & ut magis materie nostræ principalis quæstionis hoc dubium, & ejus resolutio ad prætar, an istæ Magistratum creationes sint fructus jurisdictionis supremæ, & directæ, quæ semper penes Principem residet, non obstante quacumque jurisdictionis concessione inferioribus facta: vel an jurisdictionis concessæ, quæ supremæ est inferior, ac sub altera, fructus dici, debeant?

In qua quæstione dicendum, videtur, has Ma- 20
gistratum electiones supremæ jurisdictionis potius quam inferioris concessæ fructus esse, eo principali fundamento, quia Magistratus pro administranda

justitia creare, de regalibus esse, & ad Principem ratione supremæ jurisdictionis spectare, communitate reseruant Doctores per jura expressa in l. in nomine Domini, Cod. de offic. Praetor. Affric. l. 1. §. Cum urbem, ff. de offic. Praefect. urb. Authen. de defens. Civit. §. Inverim, collat. 3. cap. 1. qua sint regal. in usibus feudor. & in Romano Imperatore, postquam in eum populos omnem potestatem, & jurisdictionem transfudit, docet eleganter Modestinus in l. unic. ff. ad leg. Jul. de ambit. ibi: *Hæc lex in urbe hodie cessat, quia ad Curiam Principis creatio Magistratuum pertinet, non ad populi favorem.*

21 Ex quibus, & aliis juribus id expresse docent Cassan. in *Catalog. glor. mund. part. 7. conclus. 9.* Thesaur. in *proemium decis. numer. 10.* Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 1. num. 2. & ut antiquiores omittam, late resolvunt plura, & plures ad idem congerentes, & multa ad alias quaestiones circa Magistratum electiones per Principes faciendas adducunt, Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 1. à numer. 1. & cap. 4. numer. 31. Garb. conf. 65. numer. 11. & 12. optime, & late Castill. de tert. cap. 41. à num. 17. & ex Avendañ. Matienç. Motl. Bobadill. Camill. Bozell. Sxin. & aliis, & pluribus juribus Regiis relatis Vela dissert. 44. numer. 35. Dom. D. Franc. Salgad. de supplicat. ad Sanctissim. part. 1. cap. 14. numer. 7. Dom. Solorçan. de jur. Indiarum tom. 2. lib. 4. cap. 10. num. 21. & bene ad nostram quaestionem in dict. allegat. de las Placas honorarias, numer. 131. & 132. Ubi infinitos cumulat, Dom. Larrea allegat. 119. num. 1. & novissime Dom. D. Petr. de Salzed. in commentar. ad leg. nov. Recopilat. in l. 4. tit. 14. lib. 3. numer. 106. Balmased. de collect. quest. 85. num. 5. Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Regn. part. 2. lib. 1. cap. 12. à num. 1. & tot.

22 Et magis in nostra specie idem Portugal. in num. 12. asserit, non obstante jurisdictionis concessione per Principem Magnatibus, aliisque Dominis inferioribus facta, adhuc per ipsum Principem, non vero per Magnates concessionarios, eligi, debere, quod in Lusitania servari, ait per *Ordinat. illius Regn. lib. 2. tit. 45. §. 3.* & etiam id comprobare, intendit Antunez ex nostra leg. 2. tit. 2. lib. 7. Recopilat. sed male, ut infra videbis.

23 Quibus tamen non obstantibus, contrarium verius mihi videtur, imò Magistratum justitiae electiones nullo modo jurisdictionis supremæ fructus dici, debere, sed potius cuilibet jurisdictionis inferioris, aut sub alterna Magnatibus, aliisque Dominis inferioribus concessa: ita quod jurisdictione alicujus oppidi, aut castri per Principem alienata, vel aliter privilegio, aliave concessione in Dominos inferiores translata, ad hos quoque Officialium justitiae electiones spectare, tanquam ipsius jurisdictionis fructus, qui ejus domino competere, debent, & ita in specie tenent Andr. de Ifern. in tit. *que sint regal.* verb. *Ad justitiam administrandam*, Menoch. conf. 180. numer. 62. vol. 2. Scip. Rovit. conf. 81. num. 6. cum sequentibus. Vincent. de Franch. decis. 166. ubi Ricc. & alii Addent. & novissime ibidem plures congerens Carol. Anton. Luca num. 5. fin. in fin. Capiblan. de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. numer. 161. late Horat. B. rbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. numer. 1. cum sequent. Marin. alleg. 33. numer. 10. & ultra omnes optime ad rem Dom. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. à numer. 1.

24 † Ubi, quod ex hac ratione possessori majoratus, cui jurisdictione cohaeret, vel aliis dominis inferioribus jurisdictionem habentibus tales Magistratum creationes, ut ipsius fructus, competant, & magis in specie Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 17. numer. 1.

† Ubi quod Magistratus pro justitia administranda deputare, non sit ratione supremæ jurisdictionis, sed cuilibet jurisdictionis ordinariæ, & sub alterna in erroribus concessa, ut ipsius fructus, & Mastrill. sequitur optime rem explicans Faxard. alleg. Fiscal. 33. à numer. 1550. & ex Dom. Covarruv. Bobadill. L. rrea & aliis novissime Dom. Michael Cortiada tom. 1. decis. 9. ex numer. 5. † Qui ad quemlibet dominum vassallorum, vel Baronem in locis Baronem Officialium creationem per tenere, optime resolvit, & ex numer. 6. id ampliat, etiam si jurisdictione temporalis ad Episcopos, aliove Praelatos Ecclesiasticos spectet, qui adhuc per eos hujusmodi Officialia creari, debent, dummodo personæ seculares, non vero Ecclesiasticæ nominentur, ut ex doctrina Felin. in cap. *decernimus*, numer. 6. de judic. & ex aliis antiquioribus, resolvunt Azbed. in l. 8. tit. 3. lib. 1. Recopilat. Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 17. numer. 3. & numer. 197. & aliis novissime congestis, Capiblan. de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 5. numer. 45. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. in supplement. verb. *Barones Ecclesiast. fol. mihi 64.* Dom. Laurent. Matthæu de regim. Regn. Valent. tom. 2. cap. 8. §. 8. sect. 3. numer. 283. Joan. Maria Novat. de gravaminibus vassallorum tractat. 1. gravamin. 194. † Uti nec per Dominum Regem Ecclesiasticæ personæ ad officia secularia nominandæ juxta nostra jura Regia in l. 9. & 10. tit. 3. & l. 3. tit. 4. lib. 1. Recopilat. Dom. Covarruv. pract. cap. 33. numer. 6. Bobadill. in polit. lib. 1. cap. 12. sub num. 16. & lib. 3. cap. 8. numer. 13. Dom. Larrea allegat. 86. numer. 6. & 7. & in Regno Neapolis idem testantur Franch. decis. 479. ubi cum pluribus Addent. Tap. decis. 1. numer. 9. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. *Clerici & ceteri non subditi*, fol. mihi 93. Elis. Danç. impugn. Doctor. lib. 1. tit. de qualitat. Official. cap. 1. à numer. 1. & in Sardinia Vicus ad pragmat. Regn. Sard. lib. 1. tit. 8. cap. 1. & in Regno Aragonum, & Cathalonæ speciales constitutiones, aut foros horum Regnorum adducunt Fontanell. decis. 190. numer. 1. Xammar. de Offi. Judic. part. 1. quest. 12. numer. 16. Saeives conf. 42. ex numer. 5. ad 24. lib. 1. & aliis adductis, Cortiad. dict. decis. 9. numer. 9. & jure communi apud quemlibet Principem secularem, quod Ecclesiasticæ personæ ab officiis secularibus arceantur, plenè resolvunt ex text. in cap. 1. cum sequent. ne Cleric. vel Monach. Bozell. lib. 1. de Magistr. edict. cap. 10. Mastrill. de Magistr. lib. 2. cap. 6. Anguin. de legibus lib. 2. controvers. 17. & 18. Vela dissert. 43. ex numer. 3. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 44. ne alias Officialia, aut Magistratus in officiis secularibus delinquentes per secularem potestatem puniri, non valeant, ut bene notant DD. proxime adducti.

Quibus, ita constitutis, non obstat, quod communitate, & vulgariter jactetur per Doctores supra à num. 20. relatos, ut nimiram Magistratum creandorum potestas de regalibus sit, & ad supremam jurisdictionem pertineat, & consequenter ad Principem, penes quem omnem jurisdictionem residere, diximus, ita, ut nullus alius quam Princeps, eos creare possit, quia dupliciter hoc intelligi, debet: Primò, ut hoc commune Doctores dictum procedat, dum penes ipsum Principem omnis jurisdictione residet, secus vero si per eum aliis concedatur, quia tunc penes Principem duntaxat jurisdictione suprema remanet, ordinaria transeunte in donatarios, quæ licet supremæ sit inferior, & sub alterna; omne tamen exercitium, & cognitionem casuum judicii contentiosi in se continet, & consequenter, ista jurisdictione

jurisdictione ordinaria per Principem Magnatibus, aliisque Dominis inferioribus concessa, facultas quoque creandi Officialia, tanquam ipsius fructus tacite, & virtualiter absque aliqua expressione in consequentiam venit, ut per eos jurisdictione exerceri, valeat, omnia enim ad jurisdictionis exercitium necessaria in ejus concessione venire, manifestum est, juxta text. vulgar. in l. cui jurisdictione, & ibi DD. ff. de jurisdic. omn. judic.

29 Quod maxime in nostro casu procedere, debet, cum alias Magnates, seu Domini jurisdictionis, nisi per suos Officialia jurisdictionem exercere, non possent, ex eo quod ipsi Domini per se ipsos eam exercere, prohibentur, ne vassalli coram eis agentes perpetui Domini reverentia territi justitiam petere, omittant, ut optime docent Marin. Frecc. de sub feud. lib. 2. auctor. 13. numer. 7. Vincent. de Franch. decis. 511. num. 1. & 4. Ubi addentes, & apud nos quoque de praxi servatur, & latius infra suo loco dicam. Ideo merito ex jurisdictionis concessione has Officialium electiones necessariorum, & in consequentiam transire, dicendum est, ut bene nota Faxard. dict. allegat. 33. ex num. 1949.

30 † Et non solvitur in iudicium electionibus, sed in actorum Magistris, seu Notariis, de quibus infr. in cap. 19. & aliis quibuscumque justitiae Officialibus, quod jurisdictione per Regem alicui concessa Magistrorum, & alios justitiae Administratores creandi facultas tacite translata, & sub intellecta censetur, Sta. b. conf. 48. numer. 12. Joan. Bapt. Thor. in compend. decis. part. 2. verb. *Jurisdictione generalis*. † Quare, & tunc Officialia, licet per Dominos inferiores eligantur, ex tacita voluntate Principis, qui jurisdictionem eis concessit, electi censentur, & hoc est quod innuere, voluit text. in cap. 1. §. *Homicidium*, pac. tenend. ibi: *Ab Imperatore, vel ejus voluntate constituti*, quæ ultima verba, ne alius superflua videantur, non in elegantem nostris Dominorum inferiorum electionibus adaptari, possunt, quæ licet ab ipso Imperatore non fiant, ejus tamen voluntate proveniunt.

32 Secundò, non minus eleganter intelligi, potest dicta communis DD. regula, quod creandorum Magistratum facultas de regalibus sit, & ad solum Principem pertineat, ut procedat in Magistratibus superioribus, & Senatoribus, aut Consiliis Regiis, quæ duntaxat Princeps creare, potest: non vero in aliorum inferiorum iudicium electionibus inferioribus, quorum electio in quoscumque jurisdictionis Dominos ex sola ordinariæ jurisdictionis concessione in consequentiam, & ut ejus fructus translata censetur; quam distinctionem, & intelligentiam optime docent Gloss. Parisiens. §. 1. gloss. 5. numer. 57. ad tit. *que sint regalia*, versic. *Potestas creandorum Magistratum*, quam sequitur Marin. allegat. 33. num. 10. & novissime Carol. Anton. de Luca in addit. ad Franch. decis. 166. num. fin. in fine, & docte, licet, his non relatis, Faxard. dict. allegat. 33. num. 1945.

33 Quia in numer. 1956. eleganter ad rem istius distinctionis differentie rationem assignat; quia videlicet Officialia inferiores creare, est fructus jurisdictionis inferioris, & sub alterna, & in consequentiam ejus concessione venit, ut dictum remanet, deputare autem Magistratus supremos, & Consilia, aut Senatus erigere, ad supremam jurisdictionem attinet; quare cum semper suprema jurisdictione in Principe remanent, non obstante quacumque, licet amplissima jurisdictionis concessione, ut infr. dicam merito istæ supremorum Magistratum, & Consiliorum creationes semper de regalibus alto dominio, & Corona affixis dicuntur, quin per alium fieri, va-

leant, ut eleganter notant Cassan. in *Catalog. glor. mund. 5. part. consid. 24. casu 17. & part. 7. consider. 9.* bene Thesaur. in *præfat. decis. num. 13.* Dom. Joan. del Castill. tom. 7. de tertis, cap. 41. num. 17. & 18.

Nec quidquam his adversatur contraria in hoc sententia Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Regn. part. 2. cap. 12. numer. 12. Qui ex sola jurisdictionis concessione hanc Magistratum inferiorum creandorum potestatem in dominos, seu donatarios jurisdictionis absque speciali concessione, non transire, voluit, nec id jure nostro cavetur in dict. l. 2. tit. 2. lib. 7. Recopilat. pro contraria opinione adducta per eundem Antunez: quia quidquid Doctor iste, alias eruditus, dicat, nihil certe per dict. l. 2. ad nostram quaestionem statuitur, sed solum, quod privilegia, aut consuetudines populorum circa officiorum electiones serventur, non vero, quod ex jurisdictionis Regia concessione Magistratum creandorum potestas in donatarium transeat, vel non: Nos autem, & DD. supr. citati loquimur jure communi, aut Regio attento, ex quo, semoto privilegio, aut consuetudine ex parte oppidorum, absque dubio opinio, quam superius retulimus, procedere, debet, ut nimirum ad jurisdictionis donatarios, & dominos virtute solius concessione jurisdictionis omnium justitiae Officialium creationis tanquam ipsius fructus spectent.

Sed quia in quam plurimis nostræ Castellæ oppidis ex inveterata populorum consuetudine, & aliquando etiam ex Regia concessione, aut privilegio iudices ordinarii, quos vulgo *Alcaldes ordinarios* vocamus, per ipsos populos creantur, non abs re erit, quaerere, an tunc jurisdictione concessa, aut vendita per Regem dominis inferioribus, illæ Magistratum electiones jurisdictionis fructus reputentur, & ut tales ad dominos, seu jurisdictionis emptores pertineant privilegio prædicto, aut consuetudine eligendi oppidorum non obstantem.

In cujus utilissimæ ad praxim quaestionis resolutione breviter dicendum, existimo: Primò, quod, stante privilegio, aut concessione in favorem populorum facta, ut ipsi suos iudices, seu *Alcaldes ordinarios* eligant, hoc absque dubio servari, debet, ut probatur ex l. 1. & 2. tit. 2. lib. 7. Recopilat. Ubi, quod hæc concessiones, aut privilegia circa iudicum electiones oppidis servari, debent Avendañ. de exequend. mandat. part. 1. cap. 1. num. 9. vers. *Secundum deducitur*, quod intelligerem, & ampliatam, etiam concessa, aut vendita jurisdictione per Regem ipsorum populorum dominis inferioribus; quia adhuc hæc Magistratus eligendi facultas populis ex privilegio, & maxime ex causa onerosa competens per secundam jurisdictionis concessione auferri, aut imminui, non debet, nec per dominos jurisdictionis alii iudices, vulgo *Alcaldes mayores* nominari, poterunt, ne oppidorum jus, & suorum iudicum ordinariorum jurisdictione debilior reddatur, ut optime, & singulariter docet Dom. Covarruv. pract. quest. cap. 4. numer. 5. in princ. & in fin. † Cujus doctrinam in hoc duntaxat casu intelligerem, stante videlicet prædicta jurisdictionis concessione, aut privilegio in favorem populorum, vel præscriptione: non vero, si ex simpliciter, & præcaria consuetudine per tolerantiam Regiam jurisdictionem exercuerint, ut inferius dicam numer. .... & à numer. .... † Et in his solam casibus, quibus privilegio, aut præscriptione jurisdictione oppidis competit, procedere quoque debere, existimo doctrinam Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. part. 3. cap. 44.

cap. 14. num. 28. Ubi novissime asserit, quod præjudicium juris elegendi populorum domini jurisdictionis ejus concessionis virtute novos Judices eligere, nequeant, per quos electis ab ipsis populis jurisdictionis adimatur, vel debilior reddatur, juxta quem locum intelligendus est idem Antunez 2. part. cap. 17. num. 12. quem supr. hoc cap. num. 34. refutavi.

39 Ex quibus rejici, debet doctrina Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 1. num. 25. quam licet, eo non relato, sequitur, D. Larrea allegat. Fiscal. 70. num. 20. ubi, quod etiam prius per privilegium, donationem, aut alienationem jurisdictione oppidis concessa, adhuc iterum per Principem dominis locorum ipsa jurisdictionis concedi, aut vendi, valeat, ex eo quod nunquam jurisdictionem per Principem venditam, aut concessam privative, sed accumulativè censerat, asserat ex Menoch. Sixtin. Osswald. & aliis ibidem per ipsum D. Larrea relatis.

40 Sed certe doctissimus alioquin vir in hac re aperte fallitur, & affectu forte Fiscali fuit loquutus, malè, re, & DD. discufis, quia imò in nostro casu concessa jurisdictionis privilegio, vel aliter ex causa lucrativa, seu onerosa in proprietatem oppidis, seu Dominis privatis alienata, privativè, non cumulativè translata censeatur; † Nam inter alias jurisdictionis concessionis differentias, ea notabilis, & singularis est, cum videlicet, concessio, seu jurisdictionis alienatio sit in dominium, & proprietatem, qualis est, quæ privatis oppidorum Dominis, vel ipsis oppidis privilegio, vel ex causa onerosa fit, vel cum in exercitium tantum, officium, seu administrationem conceditur, ut si Magistratibus à judicibus concedatur, non ut proprio nomine, ac jure, sed, ut nomine Regis eam exercent, quam differentiam ad plures quæstiones docent eleganter Decius in l. principiter, num. 12. si cert. petat. Boff. in præf. crimin. tit. de regalibus num. 37. Lanar. consil. 5. numer. 3. Camill. de Curt. in divers. jur. feud. in §. Potest. numer. 8. Vincent. de Franch. decis. 370. ubi cum pluribus Addentes, Franch. Pont. de potest. Proreg. tit. 3. de offic. elect. §. 1. numer. 13. Scif. decis. Arag. 79. numer. 49. & sequent. bene Maltrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 2. ex num. 37. Ramon. consil. 25. ubi latè per tot. Fontanell. decis. 388. à numer. 8. Capiblanco. de Baron. tom. 1. supr. pragmat. 8. part. 1.

41 Nam. 134. † Cujus notabilis concessionis differentia eum principalem effectum notant DD. in secundo casu, cum videlicet in administrationem, seu in officium jurisdictionis conceditur, accumulativè, seu permittivè translata censeatur: contra vero in primo, in quo, & nos sumus, cum in proprietatem, & dominium jurisdictionis est concessa, quia tunc privativè translata intelligitur, ut docent eleganter in jurisdictionibus Baronibus, seu aliis privilegio concessis, seu aliter alienatis, quod privativè ex dicta differentia hi censeatur Laudens. de Princip. quæst. 138. Craver. conf. 411. numer. 29. & 36. Grammat. decis. 30. numer. 11. Gutierrez præf. lib. 3. cap. 24. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 18. numer. 5. Maltrill. ubi supr. à numer. 46. & lib. 4. cap. 15. num. 26. Gratian. discip. forens. 154. numer. 41. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 5. numer. 2. & cap. 3. conclus. 21. Gla. B. ubi alios cumulat, optimè Fontanell. decis. 388. numer. 15. bene Scacc. de judic. lib. 1. cap. 66. numer. 5. cum sequent. & novissime Capiblanco. de Baron. tom. 1. supr. pragmat. 8. part. 1. numer. 119. † Ubi, quod ideo in præjudicium Baronis jurisdictionem in dominium habentis nulla vassallorum prorrogatio jurisdictionis in alium judicem admittatur, & quod eam prorrogantes ad proprium forum revocare possit Baro: quam revocationem con-

cedant etiam Baronibus, seu jurisdictionis Dominis inferioribus Capyc. decis. 9. Andr. Gaill. de pac. public. lib. 1. cap. 12. numer. 15. & cum aliis Maltrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. numer. 61. Quod pro concordia multorum Doctorum contrarium asserentium, & has prorogationes reprobantium rectè intelligit idem Capiblanco. à numer. 120. videlicet obtenta ad id per Barones Principis licentia, & in Regno Neapolis à Collaterali Consilio; vel non solum jurisdictione privative concessa, seu cum clausula irritanti. Et eandem dictam resolutionem, & distinctionem inter jurisdictionem in dominium, seu proprietatem, vel in administrationem tantum concessam, & quod in illo casu privative, in isto verò cumulativè translata censeatur, repetit idem Capiblanco. dict. part. 1. numer. 168. cum sequentibus. Ubi id maximè procedere ait, cum ex titulo oneroso in dominium transfertur, & idem si in feudum concedatur, quia dominium utile ex tali concessione transfertur, ut in eadem specie notant. Laudens. Rolland. & Menoch. ubi supr. Cancr. var. resolut. lib. 3. cap. 13. à numer. 281. Regner. lib. 1. de regalibus cap. 5. numer. 24. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallorum tractat. 39. gravamin. 32. numer. 30. optimè idem Capiblanco. eod. tract. de Baron. tom. 2. supr. pragmat. 8. cap. 37. à numer. 1. Optimè magis exprimentes præfatam distinctionem, & differentiam jurisdictionis in officium, vel in dominium, aut feudum concessæ quoad illum maximè principalissimum effectum abdicationis causarum per superiorem, & quod in primo casu rectè per eum, sive superius Tribunal abdicentur; secus in secundo, Marin. Frecc. de sub feud. authorit. Baron. 9. Pont. de potest. tit. 3. de elect. official. §. 1. numer. 18. Qui ideo causas à Baronibus, aliisve dominis inferioribus per superiora Regia Tribunalia auferendas non esse, resolvunt ad limitationem l. judicium solvitur ff. de judic. in princ. ita in dictis casibus intelligendæ: quæ adhuc in primo casu dicta notabiliter sub intellige, nisi ex causa onerosa jurisdictionis in officium fuerit concessa; quia tunc idem dicendum, ac si in feudum, seu dominium data esset ex quo vendita censeatur, Pont. ubi proxime num. 23. per celebrem doctrinam Bald. in l. qui se patris, Cod. und. liber. In his namque casibus Princeps se spoliare cognitione jurisdictionis, & omne exercitium, præter recursum appellationum, à se abdicare, videtur. Et etiam præterquam in casu negligentia Domini inferioris circa justitiam administrationem, quæ quidem alto dominio, & supremæ Principis superioritati semper excepta intelliguntur, Cancr. tom. 3. variar. dict. cap. 13. numer. 282. Capiblanco. ubi proxime, & latius dicam infr. in cap. sequenti, optimè Scacc. dict. cap. 66. à numer. 5. ubi, quod ultra casum, in quo Domini inferioris jurisdictionis in justitiam administratione negligentem se gesserint, Princeps in aliqua causa per suos Judices cognoscere non debet. Quod etiam apud nos ampliorem ad causas graviores criminales, in quibus in nostro Regno Regii Perquisitores per Supremum Senatam ad earum cognitionem cum speciali commissione in terris quoque Dominorum inferiorum mittuntur, ut dicam infra cap. 17 à numer. 145. necnon in casibus Curia, ut notant Avendañ. & Parlador. proxime referendi: juxta quæ intelligi, debet singularis ad rem doctrina nostri Gregor. à nemine relat. in l. 18. tit. 22. Part. 3. Gloss. Para el Rey. † Ubi quod concessa jurisdictione, Rex per se, vel per alium in terris donatis in aliquibus causis primæ instantiæ cognoscere, valeat, non tamen generaliter in omnibus, quia hoc esset contra honestatem, & contra rationem.

Et

Et ita etiam juxta hæc, & nostram distinctionem expressè, & optimè quæstionem resolvit Avendañ. de exequend. mandat. 1. part. cap. 19. num. 1. ubi quamvis in vers. Et si privilegio, jure communi attentio, jurisdictionem præscriptione, vel privilegio quæstionem non privativè, sed cumulativè ad Regiam jurisdictionem competere (cui, neque jure communi attentio, ob fundamenta jam relata in hoc attentio) in vers. Quod jus, hoc intelligit Avendañ. in terris Regiis, in quibus concurrunt Judices ordinarii oppidorum, & correctores Regii, inter quos cumulativè cognosci, debere asserit; secus verò in terris Dominorum inferiorum, in quibus Regem, vel ipsius Judices, cognoscere, non possit, docet quia privativè jurisdictionis eis competit, † Nisi in casibus Curia: vel ob negligentiam Dominorum juxta l. 6. in fin. tit. 13. lib. 3. Ordinam. & eundem Avendañ. 1. part. cap. 5. num. 4. & num. 2. vers. Et eodem modo, ubi alia plura jura Regia cumulat, ut ob negligentiam Dominorum inferiorum, possit Rex, cognoscere in terris eorum, necnon, & in casibus Curia, & idem repetit in cap. 1. num. 31. vers. penultim. ubi, quod non aliter facere debeat, & vers. fin. quod prius expendantur mandata, seu provisiones incitativè contra Dominos vassallorum, ut justitiam administrent, & alias negligentia probetur, ut & notat. gramm. var. 28.

51 Et hanc etiam Avend. n. sententiam, licet non ex dictis rationibus, nec aliquo ex prædictis DD. relatio, sequitur Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. 1. ex num. 14. & tot. ubi obime resolvit, quod jurisdictione præscripta, omnis, tam civilis, quam criminalis jurisdictionis privativè, non cumulativè quæstio censeatur, quin apud Regem aliquod exercitium remaneat, quæ optimè comprobantur per nostram l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopilar. ubi, dum de hac jurisdictionis adversus Regem præscriptione tractaretur, aperte stabilitur, omnem jurisdictionem in immemoriali præscriptione omnino comprehendendi, excepta duntaxat suprema illa potestate, apud nos Majora u ponderio Real, quæ tanquam Regis ossibus inherens, & Regio diademati infixæ, ab eo avelli, nequit, cujus supremæ potestatis vigore, duntaxat Princeps in casu negligentia Dominorum inferiorum injustitiæ administratione cognoscere, poterit, ut in ipsa lege exprimitur ibi: Que es de fazer, y cumplir justitia, donde los otros Señores, y Iuezes la mençurarem, & etiam in casibus Curia, quæ similiter ratione istius superioritatis ad Regem spectant, ut constat ex l. 4. tit. 3. part. 3. ibi: Porque estos pleytos tañen al Rey por razon de Señorio, ut & Judices Perquisitores in atrocioribus delictis mittere, & de causis majoribus cognoscere, juxta text. in cap. ut debitus honor, de appellation. cap. majores, de Babilism. l. 19. tit. 25. Part. 3. quæ omnia ratione supremæ potestatis, summi imperii, sive majoria, rectè per Principem etiam in terris Dominorum inferiorum, non obstante qualibet jurisdictionis præscriptione, vel amplissima concessione, expediri, poterunt, sed extra hos casus, & alios quos refert Parlador. ubi supra ex num. 16. nulla cognitio in prima instantia penes Principem remanet, jurisdictione præscripta, aut concessa, ut bene notat Parlador. in locis citat. ubi bene reprobatur Hostiens. in cap. Pastoral. de offic. Ordin. Menchac. controvers. illustr. cap. 82. num. 8. & eundem Avendañ sibi met contrarium eodem tractat. de exeq. 1. part. cap. 1. num. 25. contrarium asserentes, imò, quod accumulativè, non privativè jurisdictionis præscriptio intelligi, debeat: & eandem sententiam Parlador. quod privativè præscriptio ista intelligatur, docent. Gloss. sic intelligenda in dict. cap. Pastoralis, litter. N. & ibidem plures congerens Felin. Lagunez de Fructib,

Et quidem hæc ratio inter dictos duos casus manifest. Et, nam cum in proprietatem, vel dominium jurisdictionis conceditur, proprietatem, & dominium jurisdictionis in acquirentem transfertur, nihil penes Principem remanente, præter altum dominium, apud nos Majora, seu supremam jurisdictionem, aut superioritatem, ita ut nomine proprio, hi, quibus jurisdictionis est concessa eam exercent ad differentiam officialium, seu Magistratum, quibus in exercitium, seu administrationem conceditur, qui non jure proprio eam exercent, sed nomine Regis, penes quem tota remanet. ut notant ad plura Paris. tit. 1. gloss. 5. num. 35. Lanar. consil. 5. num. 3. Vincent. de Franch. decis. 370. num. 2. & ibi Addent. Maltrill. de Magistrat. dict. lib. 3. cap. 2. ex num. 37. bene Fontanell. decis. 388. à numer. 9. & novissime Capiblanco. de Baronib. tom. 1. dict. pragmat. 8. part. 1. num. 132. cum seqq. quare nihil mirum, quod in primo casu, cum in proprietatem conceditur, privativè quæstatur, quin Rex in ejus exercitio, seu alienatione tanquam in jure alieno amplius se intromittere, valeat: secus vero in secundo casu, cum apud se omne jurisdictionis jus, & dominium remaneret; quia in hoc casu tales jurisdictiones concessionis in officium, & administrationem debiliores sunt, & facilius alterationem, & diminutionem pati, possunt, quam quæ in dominium sunt, ut rectè animadvertent Eugen. conf. 32. Curt. in suo divers. feud. fol. 28. Franch. decis. 360. & 723. ubi Addentes, Capiblanco. in loc. supr. citat.

Quibus adde, ex alia etiam ratione dominorum inferiorum, sive Baronum, necnon oppidorum jurisdictionem privilegio, eis concessam privativam intelligi, debere, ex quo in certum genus personarum concessa sit, ut frequenter vidimus in jurisdictionibus privativis in favorem unius, vel alterius generis personarum, ut putà Scholasticorum, metatorum, & similia, qui soli privilegio gaudent, & notant in specie Capyc. decis. 9. in 6. limit. Vincent. de Franch. decis. 417. ubi alios cumulant Addent. Capyc. Larr. decis. 145. numer. 4.

Ex quibus plene rejecta manet D. Larr. supra 4 relata opinio; & quod magis est, nostram quoque sententiam, & intelligentiam ad dictam regulam, quod jurisdictionis in dubio cumulativè concessa censeatur, ut videlicet procedat tantum cum in administrationem, non in dominium conceditur, docent ipsi DD. per D. Larr. in contrarium relati, ut videri potest apud Menochium de præsumpt. dict. præf. 18. num. 23. Sixtin. de regalib. lib. 1. cap. 5. num. 55. cum seqq. & num. 60. Osswald. ad Donell. lib. 17. comment. cap. 9. lit. N. circa fin. qui omnes dictam regulam limitam in casu, quo privilegio, vel ex causa onerosa jurisdictionis sit concessa, ut in nostro casu, quia tunc privativè concessam censeatur, docent; alias enim, quid irrationabilius, aut Principis honestati magis contrarium, quam quod jurisdictionem alicui privilegio, vel aliter, maximè ex causa onerosa concessam, alii quoque in præjudicium primæ concessionis tribueret, vel per suos Regios Officiales in ipsius antiquæ concessionis diminutionem cumulativè cum primis donatariis eam exerceret, quod in his terminis reprobatur eleganter Gregorius in dict. l. 18. tit. 22. Partit. 3. Gloss. Para el Rey.

Quæ tamen D. Larr. opinio in eo duntaxat casu meo videri procedere, posset, cum videlicet, populi, vel eorum Judices ordinarii hanc jurisdictionem non ex privilegio, sed ex precaria Principis permissione, & tolerantia exercerent, quia tunc cum eam non in dominium, aut proprietatem ha-

Z

beant, sed solum in administrationem ex principis precaria permissione, aut tolerantia penes ipsam Principem domino, & proprietate remnente, & etiam possessione, cum in hoc casu oppida, non suo nomine, sed principis jurisdictionem ex ejus tolerantia exerceant, ac possideant; quare in hoc casu bene poterit Princeps, jurisdictionem alienare, & quasi de re propria disponere, & etiam donatarii, aut jurisdictionis emptores suos judices constituere, qui cumulative, & ad preventionem cum ordinariis oppidorum, vel privative (juxta infr. proxime dicenda) jurisdictionem exerceant.

56 Item stante legitima prescriptione oppidorum, circa Judicum ordinariorum electiones idem, ac supra dixi, privilegio interveniente, resolverem, ut videlicet licet privative quaesita intelligatur, quin per Regem, aut Dominos vassallorum in aliquo minui, possit, suos judices mittendo; qui cum ordinariis oppidorum cognoscant, imo, & difficilius haec eligendi facultas prescriptione quaesita revocari, aut minui potest, quam si ex privilegio quaereretur, ut notat Avenda. de exequend. mand. part. 1. cap. 1. numer. 25. vers. Inter est, & vers. Item jurisdictione, & a num. 19. ubi late de hujus jurisdictionis prescriptione, & idem sentit D. Covarruv. pract. quest. dict. cap. 4. num. 5. in fin. juncto vers. Idcirco, in princ. ubi quod, stante praedicto privilegio, aut consuetudine, pro electionibus Judicum ordinariorum, popularum ipsorum domini suos Judices, vulgo *Alcaldes mayores*, mittere, non possint.

57 Dixi, stante legitima prescriptione; quia non sufficit, simplicem, & precariam consuetudinem in his electionibus ex parte oppidorum intervenisse, ut hoc jus eligendi privative ad Regem, & ad Dominos locorum pertinens, ipsis oppidis quaesitum censeatur.

58 Quare licet hodie in nostro Castellae Regno generali, ac inveterata totius Regni consuetudine fere in omnibus oppidis ipsa Concilia populorum suos Judices sibi eligant, quos vulgo *Alcaldes ordinarios* vocamus, ut ex l. 2. tit. 2. lib. 7. Recopil. testantur Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 71. D. Larr. alleg. Fiscal. 70. num. 1. non tamen ideo haec facultas eligendi praescripta censebitur, quia talis jurisdictione, & ejus exercitii consuetudo solum in precaria Principis permissione, ac tolerantia nitiuntur, ut notat de Larr. dict. allegat. 70. num. 3. & a num. 8. & communiter est receptum, & in Regio Senatu Regalis patrimonii frequenter in praxi servatur; & ideo nulla praescriptio ex hac precaria consuetudine causatur, uti nec ex alia precaria possessione, quod mihi probant text. in l. Proculus 26. ff. de damn. infect. l. qui jure familiaritatis 41. ff. de acq. poss. l. viam publicam 2. ff. de via public. & notant Dec. conf. 8. num. 4. Suidus conf. 127. num. 23. & 81. late D. Larrea alleg. Fisc. 67. num. 33. & alleg. 69. num. 24. & allegat. 56. num. 19. Castill. de terris, cap. 32. per tot.

59 Nisi meo videri in nostro casu prohibitione, aut contradictione ex parte populorum interveniente, ne alii praeter suos Judices ordinariorum per Regem, aut dominos vassallorum eligantur, qui jurisdictionem exerceant, sequuta etiam ex parte Regis, seu Dominorum huic contradictioni acquiescentia, ut in similibus actibus facultativis ad prescriptionem necessarium, latius diximus supra cap. 15. §. 4. ex num. 4. & conclusivè, ex num. 28. & tenet Posth. observat. 53. per tot.

60 Quibus ergo cessantibus, & sic ex praedicta duntaxat precaria Regis permissione, ac tolerantia populis per suos Judices ordinariorum jurisdictionem exerceant,

tibus, concessa, aut vendita per ipsum Regem dominis locorum jurisdictione, ut fieri posse, late disputando tenet D. Larr. dict. alleg. 70. a num. 2. in hoc igitur casu, quoad Magistratum electiones, an jurisdictionis alienatae fructus sint, & consequenter ad dominos donatarios; seu emptores spectent, vel penes ipsos populos remaneant, ita distinguendum existimo: An jurisdictione simpliciter alienatur nulla mentione facta praedictae consuetudinarie, ac precariae populorum jurisdictionis; seu facultatis Magistratus eligendi: aut non solum generaliter oppidorum jurisdictione concedatur, vel alienatur, sed, & precaria haec jurisdictione, quam populi per tolerantiam nomine Regis exercent, specialiter etiam alienatur. In primo casu dicendum est, Magistratum creationes, tam ad ipsos populos, quam ad locorum dominos spectare, ita, ut per populos sui Judices ordinarii, seu *Arcades ordinarios* eligantur juxta eorum consuetudinem, quae per generalem jurisdictionis concessionem suppressa censeatur, non debet, ut docet D. Larr. dict. alleg. 70. num. 2. ita, ut isti populorum judices ordinarii cum per dominos deputatis, jure praevencionis, & accumulativè jurisdictionem in prima instantia exerceant, ut optime rotat per Bald. in l. 1. & ibi Bartol. Cod. de offic. Praesid. & per Abb. & Felin. in cap. ceterum, de judic. & in cap. cum contingat, de for. compe. ut. Avend. n. de exequend. part. 1. cap. 5. numer. 11. in princ. Grammat. vot. 28.

Item Domini oppidorum proprios quoque Judices deputare, poteram, quos *Alcaldes mayores* vocamus qui similiter primam habeant causarum civilium, & criminalium cognitionem, simul cum Judicibus ordinariis per populos electis, jure praevencionis, seu accumulativè exerceant, ut docent Avenda. de exequend. part. 1. cap. 1. num. 17. vers. Ex quo, Bobadill. dict. cap. 16. num. 76. quin obstat ipsius Bobadill. doctrina in dict. cap. 16. num. 74. ubi quod in praedictum Judicum ordinariorum oppidorum domini locorum alios judices, seu *Alcaldes mayores* deputare, non possint, quod in Chancelleria Vallisoleitana pluribus decisum, refert; & quia, meo videri, loquitur, & intelligi, debet cum jurisdictione simul cum oppidis concessa non apparet, & sic quando virtute solius territorii concessionis id domini praetendant, & ita etiam intelligendus D. Larrea dict. allegat. 70. num. 6. & 7. D. Covarruvias ibi relatus, quia tunc absque speciali concessionem jurisdictionis in territorii concessionem jurisdictione aliqua non venit, ut probant jura in l. 9. tit. 4. Part. 5. & novissime expressè cavetur in l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop. ibi: Expressamente: & ex aliis Partitarum jurbus docent ad rem idem Bobadill. dict. cap. 16. a num. 70. ubi Gregor. Matienz, & alios congerit Dom. Larr. dict. alleg. 70. num. 6.

In secundo vero casu, cum nimirum praedicta populorum jurisdictione, quam Regia permissione precario, & per tolerantiam oppida exercent? specialiter etiam alienatur in Dominis locorum; tunc dicendum est, absolute & indistinctè omnium Magistratum creatorum potestatem in ipsos Dominos transferri, quin Judices ordinarii eo usque ex dicta permissione, per populos electi amplius per eos deputari, valeant, ut singulariter docet ex mente D. Covarruv. & Bobadill. D. Larrea dict. allegat. 70. num. 2. cum sequentibus, & ita pluribus praedictari in Supremo Regii Patrimonii Senatu, aperitissimis illius Tribunalis Advocatis audivi, & quod frequenter ista precaria, & per tolerantiam populorum jurisdictione dominis oppidorum alienetur.

† Sed

† Sed licet hujus jurisdictionis alienatio de jure procedat, & recte per Regem nostrum haec jurisdictione quantumcumque reassumit, & alienari, valeat, quin de hoc oppida querelari possint, si quidem Regia tolerantia, & permissione deficiente, nullam aliam causam, aut jus ad suorum Judicum ordinariorum electionem allegare, poterunt, ut docet D. Larr. dict. allegat. 70. num. 8. atamen de aequitate tales alienationes, quantum posset, temperari, deberent, ne hoc ultimo solatio, vel asylo priorum videlicet judicum miseri populi, & vassalli priventur; nam quamvis retractus, seu demanii remedium in hoc casu de jure habeant, hoc tamen remedium magis eos gravare, solet, cum ob pecunias ad id parandas gravibus creditoribus, & redditibus censuibus se subjiciant; unde evenit, quod oppida ob querendam libertatem, ipsam una cum bonis amittant, & destruantur, cum postea ea ipsa ob res alienum vendi, soleant.

65 Sed, ut ad nostram principalem quaestionem, quasi ex diviticulo revertamur, & quae Officialium justitiae creationes jurisdictionis fructus sint? plenissime cognoscatur; animadvertendum est, praedicta omnia circa Magistratum electiones, & quod jurisdictionis fructus sint, & consequenter ad ipsius dominum pertineant, locum habere, non solum in electionibus judicum per se immediate jurisdictionem, & officium justitiae exercentium, sed etiam in aliorum Officialium creationibus quomodolibet ad justitiae, vel Reipublicae administrationem spectantium, quorum electiones, similiter, ut emolumenta, & jurisdictionis fructus reputari, debent, & per consequens ad quem jurisdictione pertinet, spectant, ut in Decurionibus, justitiae executoribus, arcium Praefectis, Tabellionibus, & similibus Officialibus; docent optime D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. a num. 1. & 3. & in plurimorum, ac diversorum Officialium creationibus, pluribus congestis, late Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. tot. ubi, quod inter jurisdictionis feudalis fructus imputentur, & Baronibus absque dubio competant.

66 Sed quia in aliquibus officiis, & eorum electionibus hoc absque difficultate non procedit, de eis specialiter agere, decrevi, ut in posterum quando inter jurisdictionis fructus connumerari, debeant, & ipsius domino competant, clarius innotescat.

67 Et in primis apud Feudistas, seu Italos, & praecipue Neapolitanos, Judicum ordinariorum electio inter jurisdictionis fructus connumeratur, & consequenter per ejus dominos, seu Barones fieri, debet, Menoch. conf. 180. num. 62. Rovit. conf. 81. num. 6. & 7. lib. 1. ubi, quod haec Officialium constitutio fructus maturus dicatur, & post factam electionem perceptus, & consumptus, ita, ut perceptio in ejus consumptione consistat ad instar electionis, seu praesentationis ratione juris Patronatus, ut in his terminis bene notant Innocent. in cap. in literis, in princ. num. 1. de restitut. spoliator. Belamer. decis. 701. circa fin. vers. In casu nostro (de quo latius suo loco dicam) & notat bene Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. num. 1. & 2. & 68 num. 10. † Ubi, quod antiquitus in Neapoli hi Baronum Officiales Bajuli appellabantur, hodie tamen Capitanei, seu Officiales ordinarii dicantur, & quod Bajuli nomen duntaxat vigeat in Officialibus, seu custodibus, qui de damnis per animalia datis cognoscunt, de quibus infr. a num. 75.

69 Item Assessorum officia, & eorum electiones jurisdictionis feudalis fructus sint, & per feudorum *Lagunez de Fructibus.*

dominos, seu Barones fieri, debent, ut ex cap. statutum, §. Assessor, de rescript. in 6. notant plura de eis adducentes Matth. de Afflict. in cap. Imperialem, num. 51. annor. 3. Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. in different. inter feud. quater nat. ac de plan. & de subull. numer. 38. & ex Andr. de Isern. Rovit. & aliis Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. dict. cap. 9. num. 40.

Item Magistri jurati electio apud Neapolitanos 70 inter fructus jurisdictionis computatur, & consequenter Baronibus, vel aliis jurisdictionis Dominis competit, notant ex Authent. de defensor. Civit. §. Deinde, Angel. de malefic. verb. Necnon ad denunciandum, Luc. de Penn. in l. hac prudentissima, Cod. quib. muner. lib. 10. Capiblan. de Baron. tom. 2. sup. prag. 10. cap. 70. a num. 1. & 7. ubi contrariam Bartol. sententiam in l. 1. Cod. de Irenarch. lib. 11. imo, quod ad universitates, seu oppida pertineret, recte intelligit, stante ad id consuetudine, vel privilegio speciali, & ita etiam intelligit difficulta jura in cap. Reg. Neapol. item statuimus, & in cap. ad quietem, & a num. 10. quod iste Officialis, seu Magister juratus, *Camberlingus*, itaque apud Neapolitanos appellatur; cujus Officialis species apud nos non invenitur; sed sic ejus exercitium, & potestas, cum in criminibus denunciandis, & explorandis malefactoribus versetur, & Civitatem nocte custodire, curant, ut Praefecti Vigilum, Campan. in dict. cap. ad quietem, Vincent. de Franch. decis. 43. ubi Addent. Capiblan. ubi proxime a num. 3. † In nostro autem 71 Regno hujus officii exercitium residet penes Correctores, & alios Judices ordinariorum, quibus, & eorum ministris inferioribus, seu *Alguacellis* omnia praedicta incumbunt.

Item Nuncii, apud nos *Porteros* *Alguacelli*, & 72 alii ministri inferiores pro justitiae expeditione a Judicibus majoribus, seu ordinariis locorum, ut a domino jurisdictionis creati, debent, juxta Abb. in cap. prateria, de offic. delegat. Nicol. Boer. decis. 227. num. 16. quin per Civitates, nisi ex consuetudine, creati, valeant, quia de jure eorum creatio Correctoribus, ut jurisdictionis dominis tanquam ipsius emolumentum competit, l. 16. tit. 6. lib. 2. Recop. Avenda. de exequend. part. 1. cap. 1. num. 11. vers. Licet nuncios, & vers. Si vero creantur, Castan. in Cathal. glor. mund. part. 7. consider. 51. † Ubi, quod 73 in Regno Franciae in Curia Regia per Regem creantur, & in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 6. num. 3. † 74 Sed quod magis regulariter Judex ordinarius, aut delegatus pro exercitio suae jurisdictionis creare possit tales nuncios, vel alios justitiae Officiales, quos nos Hispano sermone *Alguaciles* vocamus, Castan. in consuetud. dict. §. 6. num. 3. eleguntur etiam nostro jure Regio per dominum jurisdictionis l. 6. tit. 23. lib. 2. Ordinarum. quae est l. 3. tit. 4. lib. 3. Recopil. l. 23. tit. 9. part. 2. & per Judices ordinariam jurisdictionem exercentes, l. 7. tit. 4. part. 3. verb. Orosi debent, l. 1. tit. 27. part. 3. l. 4. tit. 6. lib. 3. Recop. & ex aliis jurbus Regni Avenda. de exequend. part. 1. dict. cap. 1. vers. Item non solum, cum seqq. & cap. 17. a num. 1. ubi contra in delegatis, qui eos creare, non poterunt, ut colligitur ex doctrina Bald. in cap. significasti, de offic. delegat. & Boerii decis. 227. & idem docet Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 2. num. 46. Capiblan. de Baronib. tom. 2. dict. prag. 10. cap. 70. num. 10. & 11. ad alia autem de horum nunciorum, seu apud nos *Alguacellorum* creatione late Castan. in d. rubr. 1. §. 6. num. 1. cum seqq.

Item custodum Civitatis, montium, & defensorum appositio jurisdictionis effectus, aut fructus reputari debet, ut in specie notat Horat. Barbat. de divis.

fruct. part. 1. cap. 9. num. 24. juncto numer. 11. qui loquitur in officio Bajuli, qui in Regno Neapoli de damnis per animalia datus cognoscit, bene Capiblanco. de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. numer. 352. ubi quod, concessa generaliter jurisdictione, veniat quoque ista damnorum cognitio, idemque tenet Capyc. per Capiblanco. relat. quidquid contrarium sentiat Matth. de Afflict. in constit. Regn. Neap. ad officium Bajulorum, & in constit. sine reali s. notab.

76 Ideo ex tali custodum, seu Bajuli appositione jurisdictionem probari, tenent ex text. in l. in nomine Domini, §. Sancimus, vers. in Sardinia, Cod. de offic. Praefect. Prator. Afric. Angel. in l. nequid. in princ. ff. de incend. ruin. & naufr. Guid. Pap. quest. 193. num. 1. bene Natta conf. 572. num. 10. Menoch. conf. 21. num. 11. lib. 1. Suelves conf. 9. num. 19. tom. 1. & cum aliis D. Valençuel. conf. 100. numer. 73. quidquid contrarium teneat, imo per custodes montium appositionem, jurisdictionem non probari, Bald. in l. 1. in princ. Cod. locati, quia eorum electio non ratione jurisdictionis, sed ex dominio provenit, sequitur Otter de pascuis, cap. 19. num. 2. in princ. qui intelligi debent de custodibus, qui nullam jurisdictionem exercent, sed duntaxat merum factum custodiendi habent, ut proxime dicam. secus si jurisdictionales actus exercent, nam tunc, bene per eorum appositionem jurisdictione probabitur. † Sicuti, & ex aliorum Officialium justitiae nominatione, Jacob. Mand. de Alva conf. 54. num. 5. Menoch. conf. 147. num. 54. volum. 2. Natta conf. 204. num. 3. Suelves conf. 9. num. 19. tom. 1. Posth. de manuent. obser. 31. & ex purpurat. Mastrill. Cancer Bobadill. & aliis D. Lart. allegat. 69. num. 9. Balmased. de collect. quest. 7. a num. 5.

78 Juxta quae in nostra specie, quod horum custodum appositio in nemoribus, pratis, seu defensis oppidorum cum facultate pignorandi, seu animalia pro penis damni dari capiendi; faciendique alios actus jurisdictionales ad dominum jurisdictionis, tanquam ipsius emolumentum spectet, docent Ripp. de peste, part. 3. numer. 114. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 1. §. 6. num. 1. ubi quod haec de mero imperio sint, & idem notant ex l. 2. Cod. de pascuis public. lib. 11. l. nominatoria, Cod. de pignorib. & aliis juribus, Bald. in cap. significasti, de offic. delegat. optime Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 1. num. 11. vers. Et adeo. † Ubi quod ideo oppidis, quibus jurisdictione non competit, nec haec custodum creandi facultas competere, valeat, idemque ex Angel. voluerunt Ruinus, alii antiquiores in l. nequit, ff. de incend. ruin. & naufr.

80 Nec obstat opinio Bald. in l. 1. Cod. locat. Albert. Brun. conf. 101. afferentium, universitatibus, etiam nullam jurisdictionem exercentibus hanc facultatem nominandi custodes, in suis montibus, & defensis, competere ex text. in l. quasitum, §. Salarium, ff. de fund. instruit. §. Planè, Instit. de rer. divis. imo, & quod in quibuslibet pratis, aut vineis privatorum per ipsos dominos apponi, possint, ex quo ad dominos pertinet, eorum agros custodire, text. in l. sita, §. Mulier, ff. fund. instruit. Felin. in cap. quarta, num. 27. de prescript. Afflict. decis. 167. † Imò non solum Dominum pascuis, seu termini custodem apponere posse, sed etiam illam, qui jus pascendi jure servitutis, vel communitalis obtinuerit, quia ut inquit text. in l. sita, §. Dominus, ff. de usu, & habit. inter est ejus fines praedii tueri, & notat in specie ibidem Alberic. tam per privatos pascuorum dominos, quam per ipsa oppida montium, vel terminorum custodes constitui posse, late ac indistincte

resolvit Otter. de pascuis, cap. 19. num. 1. cum seqq. & num. fin.

Sed, horum Doctorum sententia non obstante, 82 à superiori nostra resolutione non est recedendum: pro cuius tamen pleniori expositione, & intelligentia proximè relatæ contrariae opinionis constituenda est differentia inter istos custodes: aut enim ad id duntaxat nominantur, ut agros, vineas, vel similia loca custodiant, & ab eorum ingressu alios coercent, absque eo, quod damnificantes ob id pignorare, possint, aut pignorum absque alio iudice adjudicationes facere: vel creantur, ut pignora etiam, vel animalia capiant, & ut eis, ut personis publicis credatur: In primo casu custodes non solum oppida in propriis, defensis, aut pascuis, sed, & quilibet privatus apponere, potest, quin aliqua jurisdictione ad id necessaria sit, quia nec per tales custodes exercetur, sed tantum de praedictarum rerum naturali defensione tractant personas damnificantes iudici pro praesentia exsolvenda, vel refaciendo damno, denunciando: Contra verò in secundi casu custodibus, qui cum pignorando, carcerando, aut animalia capiendo, ita jurisdictionaliter procedant, nullo modo per alium, quam jurisdictionem exercentem creari, poterunt.

Quam distinctionem in nostra specie ita fere docent Alex. conf. 88. in fin. volum. 5. Ripp. de peste, de remed. ad conservand. Vers. à num. 184. & resolvit, à num. 190. Bonifac. de damn. aact. num. 27. Joann. Plat. in l. 1. Cod. de Irenarch. lib. 10. optime Avendañ. de exequend. lib. 1. cap. 1. num. 12. in princ. & n. 13. in princ. & vers. Si autem, & num. 15. vers. Et ibi notat, & num. 17. in quibus locis optime ultra alios rem explicat, & de aliis pluribus custodum speciebus tractat, & etiam quod pignora capere de mero imperio sit per doctrinam Bald. in cap. significasti, de offic. delegat. idemque voluit, ultra relatos per text. in l. 2. Cod. de pascuis public. lib. 11. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 1. in princ. verb. Des Justices, num. 97. vers. Item jus bannizandi, sequitur ad dictam distinctionem Capiblanco. de Baronib. tom. 2. sup. pragmat. 10. cap. 7. num. 20. cum seqq. & ita intelligendis ipse Capiblanco. eod. tract. tom. 1. super pragmat. 19. a num. 59. ubi, quod custodes Civitatis, aut terræ ob periculum hostium per Decuriones, seu ipsas universitates apponantur, ex ea nimirum relata ratione, quia nullam jurisdictionem tales custodes exercent, sed solum de custodia Civitatis agunt, & eandem conclusionem, ut ad universitates ista custodia, uti, & minorum respectio, pertineant, tenent Petr. de potest. Princip. fol. mibi 44. num. 54. Anna singul. 63. quod tamen doctè juxta praedictam distinctionem intelligit Ripa sup. a num. 190. nisi custodes praeter custodiam exercitum aliquam etiam jurisdictionem annexam habeant, ut custodes portarum Civitatis ob periculum pestis, qui quandoque juramentum deferre, solent, & alia jurisdictionalia exercere, ob idque non solum per universitates nominari, sed, & simul per Dominos locorum confirmari, debere, defendit Ripa, cui subscripsit Capiblanco. dict. pragmat. 19. num. 61. † Ubi, & quod si custodes isti idonei non sint, vel male exercent, eorum privatio, & punitio Dominis privative competat, ut tenent etiam, & decisum referunt Guid. singul. 587. Boer. decis. 132. de qua tamen custodia Civitatis plenius dicam infra. cap. 24. tot.

85 Quae omnia limita, & intellige, nisi sit in te consuetudine, ut oppidum, seu universitas montium, defensarum, & similibus custodes nominet cum facultate pignorandi, & damnificantes capiendi,

di, pignoraque absque alio iudice adjudicandi, & ut similia jurisdictionalia exercent, quae consuetudo absque dubio servari, debet, ut in aliorum Officialium creatione servandam esse sup. a numer. 58. dixi ex l. 2. & 3. tit. 2. lib. 7. Recopilat. & in custodum creatione docet Avendañ. de exequend. lib. 1. cap. 1. numer. 12. vers. Et adeo, Otter. de pascuis, dict. cap. 19. num. 11. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 1. §. 6. in princ. † Ubi de consuetudine servanda, quod jurisdictionis domini ad praesentationem terrarum sive oppidorum custodes hos constituant.

87 Imò, & ipsorum custodum jurisdictione juxta loci consuetudinem dimetiri debet, cum nullam certam cognitionem habeat, sed in quolibet oppido diversimode servetur, ut optime notat Vincent. de Franch. decis. 397. quem sequitur Capiblanco. de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. numer. 353. Surgen. de Neapoli illustr. cap. 1. numer. 16. Carol. de Tapp. de jur. Regn. Neapol. in rubric. de offic. Bajul. Qui loquuntur in Bajulis Regn. Neapolitan. quos nostris custodibus equiparari, diximus, licet eorum jurisdictione ultra damna per animalia data, ad alios etiam casus pateat, ut docent plura de Bajulorum officio, & jurisdictione afferentes Franch. & Tapp. ubi sup. Matth. de Afflict. in constit. Regn. Neapol. Bajuli locorum, Rovit. & Neapolitani, sup. pragmat. Regn. Neapol. in rubric. de offic. Bajul. Anna singul. 47. & 48. & aliis novissime congestis, late Capiblanco. in dict. pragmat. 8. part. 1. numer. 352. pluribus sequentibus Horat. Barbat. de divis. part. 1. cap. 9. ex numer. 11. Dominic. Tass. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 3. a numer. 292. Ubi plures constitutiones Regni Neapolis circa Bajuli officium tractantes, congerit.

88 Unum tamen est notandum, quod in dicto casu, vel aliis, quibus vigore consuetudinis, privilegii, vel aliter universitati custodia montium, aut terminorum competit, adhuc tamen oppidi dominus, suos custodes ob proprium interesse apponere, poterit, ut, ultra positos per universitatem, custodiam assistant, ut docet, idem procedere afferens in proprietario, & usufructuario ex l. si ita legatus, §. Dominus proprietatis, ff. de usu, & habit. & ex Rip. Capyc. & aliis Avendañ. dict. cap. 1. num. 17. vers. Addendum, & in vers. Sequentibus. † Quod idem sit in creatione iudicum, qui, licet per oppida ex consuetudine eligantur, nihilominus castrum dominus alium iudicem creare, poterit, quem Alcalde mayor appellamus, nisi hoc privative oppido competat, ut latius infra dicam.

90 Quae omnia rectè quidem de jure communi procedunt: at de jure nostro Regio aequaliter sunt immutata per nostram l. 4. tit. 11. lib. 5. Ordinem. l. 12. tit. 7. lib. 7. Recopilat. in quibus, licet superior nostra distinctio, quoad partem magis principalem confirmetur, ne videlicet oppida, vel privati, qui jurisdictionem non habent, custodes montium, vel terminorum constituant, per quos jurisdictionales actus exercentur, generaliter tamen eis permittunt haec jura nostra Regia, ut pignora capere, possint dammodo statim ea iudici loci deferant, ut condemnatione facta, pignora ipsa pro damno vendantur, vel adjudicentur, licet actus solus pignorandi jurisdictionalis sine dubio sit, ut tenent DD. superius relat. quidquid contrarium supponat Ottero de pasc. dict. cap. 19. sed apud nos nullum est dubium, quod per custodes ab oppidis, vel privatis, etiam sine jurisdictione electos pignora capi, valeant juxta dicta jura Regia, quae communi oppidorum hujus Regni consuetudine servantur.

Item electio ponderatorum, seu mensuratorum 91 apud nos Almorazanes, seu Fieles, inter fructus, seu emolumenta haberi, debent, & ideo non per Civitates, vel oppida, sed per Correctores, aut alios jurisdictionem exercentes de jure creantur, quia id de mero imperio reputatur, Authent. de collat. §. Sin autem collatores, collat. 9. & in l. 9. & in l. modios, Cod. de suscept. prapost. & Arch. lib. 11. l. item quæritur, §. Si quis mensuras, ff. locat. & ex Guidon. Alex. Cassan. & aliis docet Avendañ. dict. cap. 1. numer. 11. vers. Item ponderatores.

Et jure communi, quod ad dominum jurisdictione 92 nis ponderum, & mensurarum jus spectet, & consequenter Officiales creare, qui circa pondera, & mensuras, an justæ sint, necne, & circa ipsarum fraudes cognoscat, docent Rovit. in pragmat. 1. de ponder. & mensur. a numer. 1. Dominic. Tass. ad pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 3. a numer. 4. Joann. Maria Novar. de gravam. vassallor. tract. 3. gravam. 72. numer. 7. Capyc. Galeot. lib. 2. controvers. §. 4. num. 4. Guid. Papæ decis. 490. Ubi id procedere in Delphinatu asserit, & idem testatur in Ducatu Sabaudia, Anton. Sol. in constit. Sabaud. tit. de cens. solut. in decr. gloss. 1. num. 4. Franc. Marc. decis. 29. num. 26.

Et in Regno Neapol. quod similiter hæc cognitio 93 ob ponderum, vel mensurarum fraudes Baroni cum mero, & mixto imperio investito ratione jurisdictionis, tanquam ipsius fructus, & proventus debeatur, etiam nulla facta mentione in investitura, seu privilegio Baronie de ponderibus, & mensuris, docent ex generali doctrina Ann. singular. 388. Rovit. in dict. loc. num. 5. Dominic. Tass. dict. observat. 3. num. 5.

Sed in Regno Neapol. contrarium est verius ob spe- 94 ciales illius Regni, ex quibus ponderum, & mensurarum cognitio ad Magnam Curiam Siciliae, adeoque Magistratos rationales pertinet, ut omniniter Neapolitani testantur, Afflict. in constit. ad legit. ponder. n. 4. & constit. ad legit. ad officium, num. 2. in constit. Regn. mercator. Consil. de Gregor. allegat. 42. numer. 6. & noviter cum aliis Dominic. Tass. sup. pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 3. numer. 297. cum seqq. Ubi bene de hoc Tribunali Regiae Siciliae, & quod antea ad officium Bajuli hæc cognitio spectaret ex constitutione Regni Neapol. ad officium Bajuli, sub tit. de offic. Bajul. Joann. Anton. Nig. seu Campag. in cap. Regni, item praedicti secreti, ubi, quod antiquitus hæc cognitio ad secretum spectabat, hodie verò ad Magnam Curiam Siciliae; optime Reg. Tapp. de jur. Regn. Neapol. lib. 2. rubric. 37. in dict. const. ad legit. ponder. & in repet. leg. beneficium, ff. de constit. Princ. cap. 4. num. 50.

Imò in Neapol. Regno speciale privilegium requiri, ut Barones circa pondera, & mensuras cognos- 95 cere, valeant, & officiales ad id creare, possint; tenent Tapia in repetitione dict. l. beneficium, cap. 4. numer. 50. Mastrill. de magistratum edictis lib. 3. cap. 15. num. 15. cum sequent. Novar. de elect. for. part. 2. sect. 1. quest. 21. numer. 27. Ubi quod ideo Barones, quoties feuda emunt, specialiter desiderant, ac petunt, de ponderibus, & mensuris à Reg. Curia investiri, quia alias, cessante speciali privilegio, aut concessione, Magna Curia Siciliae hoc jus reservatum censetur, optime Regens Capyc. Galeot. lib. 2. controvers. 54. numer. 1. & 3. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tract. 3. gravam. 72. & novissime (licet nullo ex praedictis relato praeter Borrell.) Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. num. 26.

Ex quibus magis specialiter ad principalem hujus 96 capituli materiam inferitur, quod in casu, quo Ba-

rones de hoc jure specialiter fuerint investiti, facultas creandi Officialis fructus feudi auget ad effectum solutionis ad hoc, & relevii, aliorumque onerum feudi, quæ respectu ipsius fructus valoris solvi, debent, cum istæ Officialium creationes inter fructus feudi, aut jurisdictionis connumerari, debeant: & si quid ob eas faciendas juste per Baronem percipatur, Barbat. *diēt. cap. 9. num. 26.*

97 Ad principalem vero superiorem nostram resolutionem, quod cognitio ponderum, & mensurarum Magræ Curie Sicilæ competat, non vero Baronibus, nisi specialis privilegii virtute eam sequitur etiam Capiblan. *de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. numer. 296.* & quamvis, *numer. 297.* pro Barone contra quandam universitatem, & ipsius Catapanos creatos judicatum referat, & quod ad Baronem pœnæ ob falsa pondera, vel alias fraudes pertineant, hoc ideo processit ob speciale Baronis privilegium, ut idem Capiblan. supponit.

98 Nec ferendus est ipse Capiblan. dum in *numer. 298.* asserit, jurisdictionem, quoad cognitionem falsitatis ponderum, vel mensurarum cumulativam esse inter Magnam Curiam Sicilæ, & Barones etiam nullum privilegium ad id habentes, quam limitationem, docet etiam Rovit. in *diēt. pragmat. 1. de ponder. & mensur. numer. 5.* † Sed hæc limitatio jurisdictionis Regiæ Sicilæ, pro Baronibus nullo fundamento nititur, quia reservatio illius jurisdictionis Regiæ Sicilæ generalis est, nec ullis limitibus adstricta: & quoties jurisdictio per Principem alicui generaliter conceditur, reservata tamen, seu excepta Officialibus Regiis in aliquibus casibus cognitione, hæc reservatio non cumulativa, sed privative fieri, intelligitur, ut singulariter notat idem Capiblan. *diēt. part. 1. numer. 125.* Quare similiter in nostro casu reservatio cognitionis ponderum, vel mensurarum Regiæ Curie Sicilæ facta privative, non accumulative censeri, debet, non obstante jurisdictionis generalis concessione in favorem Baronis.

99 Unum tamen nota, quod quoties Baronibus, seu Dominis vassallorum ponderum, & mensurarum jurisdictionis competit, animadvertere, debent, ne aliis ponderibus, seu mensuris utantur, quam illis, quæ à supremo Principe in toto Regno publicè constituta sunt, ut rectè notat Renat. Copin. in *consuetudin. Andegau. lib. 1. cap. 40. numer. 4. cap. 43. numer. 16.* Camill. Borrell. *de Magistrat. edit. diēt. lib. 3. cap. 15. numer. 7.* Joan. Maria Novar. *de gravam. vassallor. tractat. 2. gravam. 33.* † Si quidem duntaxat supremæ potestatis Principis est pondera, & mensuras in toto Regno ordinare, ac tradere, text. in *l. modios, Cod. de suscept. & archar. lib. 10. l. 2. Cod. de frument. Alexandr. lib. 11. Authent. de locat. §. Eos, in fin. collat. 9.* & illa sunt in toto Regno servanda, ut, & apud nos stabilitur in *l. 1. cum sequent. tit. 13. lib. 5. Recopilat.* † Ubi, quod cum una eademque mensura, & pondere in toto Regno sit mensurandum, & ponderandum, & ibi docent Martierç. & Azebed. in *l. 1. & 2. diēt. tit. 13. lib. 5. Recopilat.* Novar. *diēt. gravam. 33. numer. 3.* † Ideo in supremi domini signum, pondera, & mensuræ sigillo Regio sunt signanda, Novar. *diēt. gravamin. 33. numer. 4.* & sequuntur Jean. Regnand. in *tract. de mensur. numer. 4.* Guid. Pap. *decis. 490.* Cassan. in *consuetudin. Burgund. rubr. 1. in verb. Drotum, numer. 92.* Calix. Ramit. in *tract. de absolut. Princ. potest. sive de leg. Reg. §. 26. numer. 68.* Novar. *de gravam. vassall. diēt. gravam. 33. in fin.*

100 Apud nos vero Civitates, habent, proprium sigillum, cum quo signantur pondera, & mensuræ, ut ex Rebuff. Avendañ. & aliis Martierç. in *diēt. l. 1. tit. 13. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. numer. 3.* † Ubi, quod etiam cum totus domini oppidi sigillo ita sit confluentem, signari poterunt pondera, & mensuræ Azebed. in *diēt. l. 1.*

Alia autem plura de materia ponderum, & mensurarum late tractant Joan. Regnand. Georgius Agricola, Metianus, Volusius integris tractatibus de ponderibus, & mensuris de quibus apud nos extat *diēt. tit. 13. lib. 5. Recopilat.* Ubi plura de materia Martierç. & Azebed. Camill. Borrell. *de Magistrat. edit. lib. 3. cap. 15.* Petr. Gregor. *lib. 16. smag. art. mirab. cap. 12. & 13.* Joan. Maria Novar. *de gravam. vassallor. tract. 3. gravam. 72.* Capyc. Larr. *corfut. 2.* † Ubi plene de ponderum, seu mensurarum jure præscriptio, & de inventionibus, & quod primus inventor ponderum, & mensurarum fuerit Phidon Argino, testatur Plinius *lib. 7. cap. 56.* vel Palmedes juxta Gelium, et tunc per Martierç. in *diēt. l. 1. tit. 13. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. numer. 4.* aliis vero id tribuunt Moyli, ut voluit Divus Hieronymus apud Gregor. *Lop. in l. 7. tit. 7. part. 1. ve. Cain, ut maluit Josephus de antiquitat. cap. 4. Pined. in Monarch. Ecclesiast. lib. 1. cap. 12. fol. 39. colum. 1. in fin. quem sequitur Polidor. Vigil. de inventor. ver. lib. 1. cap. 18.* † Imò, & quod idem mensuræ & pondera etiam ab Adamo cognita fuissent, arbitratu Camill. Borrell. *de Magistrat. edit. diēt. lib. 3. cap. 15. numer. 5.* † Et quod à natura ipsi originem habere, videri possit, testatur Divus Thomas *de regim. Princ. lib. 2. cap. 14. Omnia si quidem Deus disposuit in mensura, Sapient. cap. 11.* & tradit Novar. *diēt. gravam. 72. numer. 19.* Ubi a radice eorum inventionem invenies, & apud Ceteros. in *coll. Et. de Decret. cap. 37. numer. 18. fol. 83.* & *cap. 9. numer. 1. fol. 111.* Benevent. Strach. *de mercat. tit. de accetor. part. 7. numer. 22. & 23.* Bobadill. in *polit. lib. 1. cap. 1. numer. 6.*

De variis pœnis apud diversas Provincias contra pondera, & mensuras falsificantes, quod primò edicto Trajani pœna leg. Cornelie de falsis teneantur, ut in *l. annonam, §. Onerant ff. de extraordin. crimin. vel pœna relegationis, l. hodie ad l. Cornel. de fals.* Quam pœnam relegationis quandoque practiceram testatur Franch. Marc. *decision. 279. part. 1. numer. 5.* † Ubi & quod falsis, aut diminutis ponderibus, aut mensuris utens, ultra interesse ad duplum, ad pœnam relegationis damnatur, docent Abb. in *cap. 2. numer. 3. de emption. & vendit.* Renat. Copp. in *consuetudin. Andegau. lib. 1. cap. 40. numer. 4.* Menoch. *de arbit. lib. 2. cent. 4. cas. 317.* & cum aliis Camill. Borrell. *de Magistrat. edit. diēt. cap. 15. numer. 19. cum sequent.* Bonifac. de Vital. in *rubr. de falsis. numer. 2. & in rubr. de pœnit. falsific. mensur. & pond. numer. 1. cum seqq.* & quod pœna furti teneatur, Ludovicus in *pract. crimin. cap. 123. numer. 7. & 8.* Imò, & quod pœna mortis Montel. in *pract. fol. 309. numer. 1002.* Sed hanc pœnam in praxi non servari, rectè testatur Farinac. in *pract. quest. 130. numer. 78.*

Jure vero nostro Parutarum in *l. 7. tit. 7. part. 7.* pœna dupli, & relegationis stabilitur, & etiam, quod mensuræ, seu pondera falsa frangantur, & ante portas falsificantium publicè appendantur, (ubi noster Gregor.) quæ pœnæ fractionis antiquissima est, ut constat ex *l. item queritur 14. §. Si qui mensura ff. locat. & ex Juvenal. satyr. 10.*

Et de mensura jus dicere, vasa minora. Frangere pannosus, vacuis, & illis Olubris. Continuat quoque jure nostro novissimo in *l. 2. tit. 2. lib. 5. Recopilat.* Ubi alia variæ pœnæ statuuntur contra in prima, secunda, aut tertia vice pondera, aut mensuras falsificantes, & quod pro tertia vice pœna falsi puniantur, & ibi notat Azebed. à num.

101 Item in Portulanæ cognitione, & ejus Officialis, seu Portulani creatione in Regno Neapolitano solet dabitari, an, & quando, ut jurisdictionis fructus habeatur, & consequenter Baronibus competat: quæ Portulanæ cognitio in illo Regno circa ea præcipue versatur, in mari, ut Portus, seu littora custodiantur, & ne inde, infcio Portulano, aliquid extrahatur, vel ab extra immittatur: In terra vero extendit, ut loca publica conserventur, ne ab aliis occupentur, & ut via publicæ tam in urbanis, quam rusticis locis non impediatur, neque absque Portulani licentia aliqua aer, vel alium communem usum impediatur fiant juxta rubricas, ff. *de via publica, & ff. ne quid in loc. public.* ut late tractant, plura de forma hujus cognitionis, & de contraventionibus in hac Adducentes materia Rovit. in *pragmat. Regn. Neapolit. super pragmat. 3. tit. ne quid in loc. public.* Capiblan. & Barbat. proxime referendi.

102 In qua quæstione resolvendum est, nullo modo hanc Portulanæ cognitionem Baronibus ratione feudi, vel generalis jurisdictionis competere, quia similiter, ut diximus in ponderum, seu mensurarum cognitione, specialiter est reservata Regiæ Camerae summæ, nisi specialiter de hac jurisdictione Barones sint investiti, vel privilegio ipsis fuerit concessa, ut communiter docent DD. illius Regni habet de Ann. *singul. 587.* Minad. in *constit. Regn. diēt. aliquibus, vers. Constitur. & Baronum, Rovit. diēt. pragmat. 3.* & ita judicatum, retetur. Carol. de Tapp. *de constit. Princip. part. 1. cap. 2. numer. 57.* Capiblan. *de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. numer. 294.* cum sequent. Horat. Barbat. *de divis. fruct. part. 1. cap. 9. numer. 25. & 26.* Joan. Maria Novar. *de gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 355.*

103 Item quæri potest, an judicium syndicatorum electio inter jurisdictionis emolumenta haberi, debeat, & consequenter Magnitibus, aliisque inferioribus dominis jurisdictionis cum mero, & mixto imperio competat? In qua quæstione negativam sententiam tenet Capiblan. *part. 2. decis. 68.* Ubi, quod nullus Principe inferior, potestate syndicandi uti, valeat, & quod superiorem jurisdictioni hoc jus sit reservatum, & in Lusitania ita servetur ex *lib. 1. Ordinat. tit. 60. in princ.* Ubi, quod in illo Regno Rex dominis terrarum jubet, ut ante finitum triennium rescribant, ut Officiales syndicari, faciat, & eandem sententiam maxime in illo Regno tenent Barbat. in *remiss. ad diēt. lib. 1. Ordinat. tit. 60. in princ. numer. 3. ad fin.* Fragoill. *de regim. Re publ. part. 1. lib. 3. disputat. 7. numer. 12.*

104 Capiblan. *de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 5. ex numer. 159.* per eandem pragmatum, in qua specialiter cavetur, quod, finito officio, Officiales stare, & parere debeant syndicati faciendo per syndicum ejusdem Civitatis, aut terræ, in quibus officia exercent, quod, & cavetur in *Pragmat. illius Regn. 1. incip. Regia dignitati sub rubric. de syndic. Official. & cap. ejusdem Regni 132. & in Pragmat. 11. cap. 43. sub rubr. de offic. judic.* quod syndicatorum electio ad ipsa oppida, seu universitates, non vero ad Barones pertineat, & ita de praxi in illo Regno servari, testatur Joan. Maria Novar. *de gravam. vassall. tom. 1. gravam. 288. per tot.*

Quibus tamen non obstantibus, & quidquid in prædictis Regnis ex juribus municipalibus servetur, contraria sententia tam de jure communi, quam de praxi nostri Regni verior mihi videtur, imò, quod vassallorum Dominis ratione jurisdictionis, ut ipsius emolumentum, facultas syndicandi suos Officiales competat, ad idque judices syndicatores eligere, possint; † Nam cum Regis locum obtineant, & ejus vicarii dicantur juxta nostram *leg. 2. tit. 2. part. 2.* & latius comprobatur ex his, quæ superius tradidimus ita, ut quem admodum ipsi Regi alias hoc jus competit, similiter eis in ejus locum subrogatis competere, debet. † Et ita in specie de jure communi resolvunt Cancr. *variar. resolut. lib. 3. cap. 22. numer. 233.* Imbrian. *de judic. Regn. part. 1. numer. 46.* Mastill. *de Magistrat. lib. 4. cap. 1. numer. 37.* & ex nostris Avendañ. *de exequend. part. 1. cap. 9. numer. 1. vers. Quod præ maximè, & melius in respons. 16.* bene Azebed. in *rubric. tit. 7. lib. 3. Recopilat. numer. 6.* Bobadill. in *polit. lib. 5. cap. 1. numer. 42. & lib. 2. cap. 16. numer. 50.* & melius *numer. 206.* & ita frequenter apud nos servari, vidimus.

Qua verissima opinione retenta: in uno duntaxat casu limitandi videtur stante, videlicet, negligentia Dominorum in suis Officialibus syndicandis; tunc quidem si ter ad id moniti per Regias Provisiones non paruerint, Judices syndicatores ipsorum dominorum expensis in suis locis, per Supremum nostrum Senatam mittuntur, ut notat Bobadill. *diēt. numer. 206.* † Licet in visitis Tabellionum contrarium in Regno Gallicæ servari, asserat idem Bobadill. *diēt. cap. 16. numer. 50.* ubi quod etiam, non

à num. 1. Martierç. in *gloss. 5. & 6.* Bobadill. in *polit. lib. 2. cap. 18. numer. 128.*

113 Imò, & quod Clerico falsis ponderibus, vel mensuris utente, bene possit iudex secularis ea frangere, & in publico apponere, Cassan. in *consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. numer. 91.* Camill. Borrell. *diēt. cap. 15. numer. fin. & latius de præstant. Regn. Cathol. cap. 71. numer. 357.* Bobadill. *diēt. numer. 128.* sed hoc, licet quoad fractionem verum iudicem: tamen quoad appositionem in publico id non recipiem, nec facere audeam: illud namque remedium publici præjudicii, ut aliis vitetur principaliter respicit: hoc punitionem personæ, quam cerè, & si non tangatur, magna ignominia affici, nemo negabit, & per consequens Ecclesiasticum statum, sive immunitatem lædi, atque publicè nota quadam sigillari, & quasi injuriari, videri. † Et quod prædictæ pœnæ locum habeant contra falsa, aut diminuta pondera, aut mensuras commodantes, docent Plotus in *tractat. de in litter. jurand. numer. 724.* Joann. Maria Novar. *de gravamin. vassallor. tractat. 2. gravamin. 71. numer. 40.* de quibus, & de ea locantibus, Bonif. de Vital. in *diēt. rubr. de pœnit. falsificant. ponder. aut mensur. numer. 3. & 4.*

114 Quæ præfatæ pœnæ merito contra his falsis, vel diminutis ponderibus, seu mensuris utentes ita graves stabiliuntur, & absque remissione exequi, debent, cum non solum contra leges Civiles, & Regiæ, sed & contra omnem naturalem justitiam delinquant, & præcipue contra habentes in domo mensuras, & pondera diversa: magni, videlicet, & parva: illa ad recipiendum, illa vero ad tradendum, ut notant Anton. de Sola in *constitut. Sabaud. tit. de censuum solutione, in decreto omnibus, gloss. 1. numer. 1.* Franc. Marc. *diēt. decis. 279. in princip.* Camill. Borrell. *diēt. cap. 15. numer. 26. & 27.* quæ diversitas ponderum, & mensurarum jure quoque divino acriter erat prohibitum, ut constat *Deuteronom. cap. 25. ibi: Non habebis in sacculo diversa pondera majus, & minus: nec erit in domo tua modius major, & minor: pondus habebis justum, & verum, & modius equalis, & verus erit tibi; abominatur enim Deus, qui facit hæc, & avertatur omnis iustitiam, & idem ferè in Levit. cap. 19.*

115 Item in Portulanæ cognitione, & ejus Officialis, seu Portulani creatione in Regno Neapolitano solet dabitari, an, & quando, ut jurisdictionis fructus habeatur, & consequenter Baronibus competat: quæ Portulanæ cognitio in illo Regno circa ea præcipue versatur, in mari, ut Portus, seu littora custodiantur, & ne inde, infcio Portulano, aliquid extrahatur, vel ab extra immittatur: In terra vero extendit, ut loca publica conserventur, ne ab aliis occupentur, & ut via publicæ tam in urbanis, quam rusticis locis non impediatur, neque absque Portulani licentia aliqua aer, vel alium communem usum impediatur fiant juxta rubricas, ff. *de via publica, & ff. ne quid in loc. public.* ut late tractant, plura de forma hujus cognitionis, & de contraventionibus in hac Adducentes materia Rovit. in *pragmat. Regn. Neapolit. super pragmat. 3. tit. ne quid in loc. public.* Capiblan. & Barbat. proxime referendi.

116 In qua quæstione resolvendum est, nullo modo hanc Portulanæ cognitionem Baronibus ratione feudi, vel generalis jurisdictionis competere, quia similiter, ut diximus in ponderum, seu mensurarum cognitione, specialiter est reservata Regiæ Camerae summæ, nisi specialiter de hac jurisdictione Barones sint investiti, vel privilegio ipsis fuerit concessa, ut communiter docent DD. illius Regni habet de Ann. *singul. 587.* Minad. in *constit. Regn. diēt. aliquibus, vers. Constitur. & Baronum, Rovit. diēt. pragmat. 3.* & ita judicatum, retetur. Carol. de Tapp. *de constit. Princip. part. 1. cap. 2. numer. 57.* Capiblan. *de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. numer. 294.* cum sequent. Horat. Barbat. *de divis. fruct. part. 1. cap. 9. numer. 25. & 26.* Joan. Maria Novar. *de gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 355.*

117 Item quæri potest, an judicium syndicatorum electio inter jurisdictionis emolumenta haberi, debeat, & consequenter Magnitibus, aliisque inferioribus dominis jurisdictionis cum mero, & mixto imperio competat? In qua quæstione negativam sententiam tenet Capiblan. *part. 2. decis. 68.* Ubi, quod nullus Principe inferior, potestate syndicandi uti, valeat, & quod superiorem jurisdictioni hoc jus sit reservatum, & in Lusitania ita servetur ex *lib. 1. Ordinat. tit. 60. in princ.* Ubi, quod in illo Regno Rex dominis terrarum jubet, ut ante finitum triennium rescribant, ut Officiales syndicari, faciat, & eandem sententiam maxime in illo Regno tenent Barbat. in *remiss. ad diēt. lib. 1. Ordinat. tit. 60. in princ. numer. 3. ad fin.* Fragoill. *de regim. Re publ. part. 1. lib. 3. disputat. 7. numer. 12.*

118 Capiblan. *de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 5. ex numer. 159.* per eandem pragmatum, in qua specialiter cavetur, quod, finito officio, Officiales stare, & parere debeant syndicati faciendo per syndicum ejusdem Civitatis, aut terræ, in quibus officia exercent, quod, & cavetur in *Pragmat. illius Regn. 1. incip. Regia dignitati sub rubric. de syndic. Official. & cap. ejusdem Regni 132. & in Pragmat. 11. cap. 43. sub rubr. de offic. judic.* quod syndicatorum electio ad ipsa oppida, seu universitates, non vero ad Barones pertineat, & ita de praxi in illo Regno servari, testatur Joan. Maria Novar. *de gravam. vassall. tom. 1. gravam. 288. per tot.*

Quibus tamen non obstantibus, & quidquid in prædictis Regnis ex juribus municipalibus servetur, contraria sententia tam de jure communi, quam de praxi nostri Regni verior mihi videtur, imò, quod vassallorum Dominis ratione jurisdictionis, ut ipsius emolumentum, facultas syndicandi suos Officiales competat, ad idque judices syndicatores eligere, possint; † Nam cum Regis locum obtineant, & ejus vicarii dicantur juxta nostram *leg. 2. tit. 2. part. 2.* & latius comprobatur ex his, quæ superius tradidimus ita, ut quem admodum ipsi Regi alias hoc jus competit, similiter eis in ejus locum subrogatis competere, debet. † Et ita in specie de jure communi resolvunt Cancr. *variar. resolut. lib. 3. cap. 22. numer. 233.* Imbrian. *de judic. Regn. part. 1. numer. 46.* Mastill. *de Magistrat. lib. 4. cap. 1. numer. 37.* & ex nostris Avendañ. *de exequend. part. 1. cap. 9. numer. 1. vers. Quod præ maximè, & melius in respons. 16.* bene Azebed. in *rubric. tit. 7. lib. 3. Recopilat. numer. 6.* Bobadill. in *polit. lib. 5. cap. 1. numer. 42. & lib. 2. cap. 16. numer. 50.* & melius *numer. 206.* & ita frequenter apud nos servari, vidimus.

Qua verissima opinione retenta: in uno duntaxat casu limitandi videtur stante, videlicet, negligentia Dominorum in suis Officialibus syndicandis; tunc quidem si ter ad id moniti per Regias Provisiones non paruerint, Judices syndicatores ipsorum dominorum expensis in suis locis, per Supremum nostrum Senatam mittuntur, ut notat Bobadill. *diēt. numer. 206.* † Licet in visitis Tabellionum contrarium in Regno Gallicæ servari, asserat idem Bobadill. *diēt. cap. 16. numer. 50.* ubi quod etiam, non

stante mora Dominorum locorum, imò, quamvis prius per eos fuerint, vitati, adhuc Judices pro eis syndicanis per Regiam Audientiam mittantur; quod, & in toto Regno de praxi servatur, in quo similiter pro omnibus tabellionibus syndicanis, tales judices etiam in locis dominorum inferiorum per nostrum Supremum Senatum frequenter mitti, solent.

126 Ex quibus pro coronide hujus capituli, quæri, potest, an similiter judicum rationalium electio inter jurisdictionis fructus, vel domini connumerari debeat, ut consequenter hi Judices per Duces, Comites, & alios dominos inferiores pro excomptandis, aut revidendi rationibus suorum oppidorum eligi, possint?

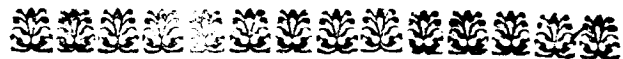
127 In qua quæstione de jure negativam sententiam tenent Capiblanco. de Baronibus tom. 2. sup. pragmat. 16. cap. 91. numer. 7. & novissimè Joan. Maria Novar. de gravam. vassal. tract. 1. gravam. 124. ex num. 1. Ubi, quòd hæc facultas duntaxat supremis Principibus competat, & ad id referunt nostrum Scobar de ratiocin. cap. 42. numer. 1. licet malè, ut proxime videbis, qui tamen de universali consuetudine ad Dominos inferiores istorum judicum electiones per tenere, testantur.

128 Sed quidquid isti viri, alioquin eruditi, & præcipuè circa cognitionem jurium Baronialium, seu Dominorum inferiorum asserant; contraria tamen affirmativa opinio verior, & receptor mihi videtur, ut videlicet ratione jurisdictionis, vel saltem domini, rationes bonorum oppidorum, annonæ frumentariæ, apud nos *Posito*, & aliarum rerum publicarum per dominos locorum exigi, & quod ad id sui Judices rationales mitti, valeant; quia, ut dictum remanet, ex nostra l. 12. tit. 1. part. 2. hujusmodi Magnates, vel alii domini inferiores in locum Regis cui alias hoc competit sunt subrogati; & ita in specie de jure resolvunt eleganter Guid. Papæ decis. 631. Aymon Cravet. conf. 238. vol. 2. Marin. Frecc. de subfeud. auctor. 18. pag. mihi 350. Cancr. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. num. 187. Manson. in tractat. de caus. 129. execut. ampliat. 8. num. 14. † Ubi, & quod de universali consuetudine hoc servetur, ut testantur quoque Capiblanco. & Novar. sup. citat. novissimè de jure communi, & de consuetudine Regn. Neapol. Domin. Toff. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. numer. 40.

130 Itemque jure nostro statuitur in l. 9. tit. 5. lib. 7. Recopilat. cap. 13. & licet, ea non relata, de jure communi Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 9. num. 1. vers. Quod præmaximè, & 2. part. cap. 10. numer. 33. vers. Et quòd, & melius in respons. 16. Azebed. in rubr. tit. 7. lib. 3. Recopilat. numer. 6. Ubi ita pro Dominis vassallorum in Regia Cancellaria Granatensis judicatum, refert, & aperte id quoque de jure docuit Muñoz de Scobar de ratiocin. dist. cap. 42. numer. 1. quare minus rectè pro contraria opinione à Capiblanco. & Novar. refertur, tenet etiam Bobadilla. in politic. lib. 2. cap. 16. numer. 50. † Ubi, & quòd hæc facultas dominis inferioribus competat ratione domini, etiam si nulla jurisdictio eis fuerit concessa, & ex dist. l. 9. idem Bobadilla. l. 5. cap. 4. numer. 2.

131 Imò hanc sententiam ita de jure procedere, ait idem Bobadilla, ut non obstat in contrarium oppidorum consuetudo, ut tenuit, quoque Guid. Papæ dist. decis. 631. in quo contrarius stat Ayina Cravet. dist. conf. 238. Ubi consuetudini standum esse, dicit, quem in hoc sequitur Avendañ. dist. cap. 9. numer. 1. vers. Quod præmaximè, juncto dist. cap. 10. numer. 33. vers. Et quòd, † Pro quorum tamen concordia dicendum, mihi videtur, opinionem Guid.

& Bobadilla. procedat, posse, cum vigore consuetudinis oppida præcedant, quòd rationes, nec per dominum loci, nec etiam superiorem puta Regiam Consilium dispunguntur, quòd quidem irrationabile esset, multisque fraudibus obnoxium, & ideo hæc consuetudo, ut irrationabilis sublineri, non debet, cap. reprehensibilis, vers. Nec subjeeti, de appellation. cap. cum non liceat, ubi Canonistæ de præscript. secus verò, si consuetudo circa revisionem rationum sit, ut potius per Regiam Senatum, vel ejus Judicem commissarium, quàm per dominum loci, rationes revidentur, quo casu, cum nullam irrationabilitatem hæc consuetudo contineat, non est, cur contra dominum servari, non debeat, & in hoc duntaxat casu opinionem Ayina Cravet. & sequacium procedere posse judicem, nec contrarium in hoc voluit Bobadilla. in loc. citat. quamvis ad id eum referat, sed malè, Scob. ant. cap. 42. num. 1. in fin.

CAP. XVII.

ARGUMENTUM.

Agitur de Judicum, seu Officialium secundarum causarum appellationis creationibus: quòd inter fructus jurisdictionis connumerari, debeant? & consequenter ad jurisdictionis Dominos inferiores, seu Barones ex vi simplicis jurisdictionis concessionis pertineant? & quid, stante clausula, cum mero, & mixto imperio, & omnimoda jurisdictione, & aliis amplissimis clausulis in concessionibus adjectis? & quid si extet consuetudo, aut præscriptio immemorialis? latè distinguitur inter primam, vel secundam instantiam appellationis: & ultimum ad Regem recursum à sententiis quibuslibet inferiorum: & quid jure nostro Regio, attenda nostra lege Regia, vulgo de *Guadalaxara*, ubi latè de ejus interpretatione: & an omisso medio dominorum, vassalli ad Regias Audientias appellare, valeant? declaratur plenè materia appellationis, omisso medio, tam jure Civili, quam Canonico, & Regio in appellationibus à sententiis Episcoporum, Suffraganeorum, Delegatorum, Subdelegatorum, Archidiaconi, Arbiororum, & aliorum inferiorum, an ad Papam, ejusve Legatum, seu Nuntium, & ad Patriarchas, Primates, necnon, & ad Metropolitanum, & ad alios Superiores, omisso medio, interponi, valeant? Et quid in Neapoli, Germania, Gallia, Sicilia, & aliis Provinciis, & in earum Baronibus circa eandem materiam servetur? & in appellationibus à Judicibus Delegatis per Barones, vel Dominos vassallorum apud nos *Jue-*

res de commission, à Perquisidores, & in Judicibus extractionum, apud nos de *Sacas*, vel etiam de *Mesta*, à *Cañadas*, & confraternitatis vulgo de *la Hermandad*: an, his omnibus in terris Dominorum inferiorum procedentibus, ad ipsos Dominos, vel ad Regia Tribunalia tales appellationes sint interponendæ.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur hujus capituli quæstio: An judicum appellationum, sive secundarum causarum electio, vel creatio jurisdictionis fructus sit? & quando jurisdictionis concessionis virtute Marchionibus, Comitibus, Baronibus, aliisque dominis inferioribus competat?
- 2 Distinguitur inter jus commune, & Regium.
- 3 Proponitur de jure communi affirmativa sententia.
- 4 Resolvitur pro negativa, & num. 5. cum seqq. Secundarum causarum cognitio non venit in generali jurisdictionis concessionis, ibidem.
- 5 Requiritur specialis concessio, & num. 7. cum seqq.
- 7 Hac in secunda, vel tertia instantia jurisdictionis semper Principi excepta censetur, nisi specialiter sit concessa.
- 8 Non venit in quacumque, & si generalissima, & cum amplissimis clausulis, concessionis.
- 9 Nec si omnimoda jurisdictionis, cum mero & mixto imperio concedatur, ibidem, & dist. num. 8. cum seqq.
- 10 Reprobantur *Iasson*, & alii, qui contrarium voluerunt, & numer. præcedent.
- 11 Concessa jurisdictione cum amplissimis, & generalissimis clausulis, adhuc superioritas Regia excepta intelligitur, & donatarius Regi concedenti subditus remanet.
- 12 Plenius discutitur, an jus cognoscendi in causis appellationum inferioribus dominis, prescriptione, aut Regia concessionis quæri valeat? ut, & tunc inter jurisdictionis fructus habeatur: cum num. seqq.
- 13 Quidquid privilegio est concessibile, est etiam præscriptibile, & infr. numer. 28.
- 14 Proponitur negativa sententia, ne privilegio, aut aliqua prescriptione hujusmodi secundarum causarum cognitiones, quarantur: cum num. seqq. Cognitio hæc est de regalibus, supremæque jurisdictioni, & alto dominio coheret, ut nullo modo à Rege avelli possit: ibidem cum num. seqq.
- 15 Incerpantur Domini inferiores vassallos ad Regem appellare prohibentes.
- 16 Prælati Ecclesiastici, qui temporalem jurisdictionem exercent, nulla temporis prescriptione quærere, valent, ne ab eis ad Regem appelletur.
- 17 Pertinet hoc jus de appellationibus cognoscendi ad supremam jurisdictionem de forma, & substantia Regie *Majestatis*: & infra ex num. 32.
- 18 Superioritatis jus, & altum dominium in eo præcipuè consistit, ut à quibuscumque inferiorum gravaminibus ad Principem appellari, valeat.
- 19 Respicit *Majestatem*, & honorem Imperii. Non est in marsupio Principis, ut alienari possit: non est communicabilis, nec abdicabilis: nec in alium transmissibilis ibidem.
- 20 Referuntur Doctores contra hujusmodi jurium alienationes, tam ex privilegio, quam ex prescriptione resolventes, cum num. seqq.

Lagunez de Fructibus.

- 21 Nullo unquam tempore præscribuntur: quod declaratur infr. num. 56.
- 22 Alienationes præfate nec juramento confirmantur.
- 23 Quandocumque velis, eas Princeps revocare, potest, & debet.
- 24 Etiam si favore Ecclesia fuerint facta.
- 25 Proponitur, & fundatur contraria affirmativa sententia, quod secundarum causarum cognitio Regia concessionis, aut prescriptione quaratur, cum num. seqq.
- 28 Confutatur sententia Azebed. & Capiblanco. juxta hoc privilegio, non verò prescriptione acquiri, posse, asserentium.
- 29 Declaratur Avendañ. circa hoc opinio.
- 30 Quòd immemorialis sit necessaria.
- 31 In his cognitionibus circa appellationes consuetudo servanda.
- 32 Distinguitur, pro concordia, inter remedium ordinarium prima, vel secunda appellationis: & inter extraordinarium ultimi recursus, appellationis, aut quærelæ: cum num. seqq. Ultima appellationes, seu ad Regem recursus nulla prescriptione aut privilegio tolli possunt: ibidem. Ultima sententias, vel quærelas vassallorum audire, & à quorumlibet gravaminibus, & violentiis eos liberare, ad supremam Principis jurisdictionem, & altum dominium pertinet: Regioque Sceptivo, & Corona coheret: ibidem.
- 33 Intelliguntur in hoc casu *Angel. Dom. Covarruv.* & aliorum DD. opinio asserentium, appellationum cognitionem privilegio, aut prescriptione inferioribus quæri, non posse, nec a Rege avelli: & num. 34.
- 35 Intelliguntur etiam in hoc casu nostra jura Regia in l. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinant. l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopil. l. 1. tit. 1. eod. lib.
- 36 Et quodlibet aliud flatuum appellationum cognitionis acquisitionem prohibens, aut permittens.
- 37 Valde minueretur supremum imperium, & deformaretur Regia Corona, si hujusmodi ultima ad Regem appellationes, vel recursus privilegio, aut prescriptione tollerentur.
- 38 Princeps jura Imperii, aut Regni minuire, nequit.
- 39 Ad augendum, non ad destruendum eligitur.
- 40 Dicitur ob id Imperator *Augustus*.
- 41 Hæc jura minuens destruere suam dignitatem, videtur.
- 42 Imperium seu Regnum, ut humanum corpus, considerandum, cui pars aliqua, absque deformitate, amputari: nequit.
- 43 Jura Regia, non Regis: sed Regni dicuntur.
- 44 Supremam jurisdictionem, vel altum dominium, si Princeps in subditum alienaret, esset alium sibi parum facere, quod facere, nequit. *Accephalus* subditus esse, non potest, ibidem, & *Jobi.* num. 56.
- 45 Refertur elegans *Anton. Fabr.* locus circa nostras ultimas appellationes, vel supremam jurisdictionem in Regis jurisdictionis concessionibus semper pro exceptis habendis.
- 46 Prima, vel secunda appellationes, reservato Principi ultimo recursum, bene per inferiores dominos privilegio, aut prescriptione quæri, possunt, & num. 49. cum seqq.
- 47 Referuntur Doctores superiorem inter primas, & ultimas appellationes distinctiones comprobantes, cum numer. seqq.
- 49 Intelliguntur *Dom. Covarruv. Avendañ.* & alii juxta eandem distinctionem, cum num. seqq.
- 52 Concessa dominis inferioribus in primis, & secundis appellationibus cognitione, adhuc post tres

inferiorum sententias, & si confirmes, appellari ad Principem, vel recurri, potest.

53 Declarantur jura Regia in l. 9. tit. 4. part. 5. l. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinament. l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopil. & num. 54.

56 Declaratur, quod sup. ex num. 17. diximus pro negativa sententia, ne superioritatis jus, vel alium dominium, licet immemoriali, prescribatur, ut procedat in tanquam subditos, ut tales se gerentes secus si, ut liberos, & ab omni jurisdictione exemptos.

Subditum, & non subditum quem esse, sive Accipitulum implicat, ibidem, & sup. num. 44.

57 Respublica, Civitates, & Principes plures jure immemoriali prescriptione contra imperium, & alia regna omnimodam exemptionem, sive superioritatem habent.

58 Immemorialis tutissimus Regnorum acquisitionis, & retentionis titulus ob gravissima bella vitanda.

60 Secundarum causarum cognitio, an apud nos, jure Regio attento, ut jurisdictionis concessa commodum, aut praeminentia, inferioribus Dominis competat? lateque discutitur nostra lex Regia, vulgo de Guatixara, qua circa appellationes dominorum inferiorum legitur: cum num. seqq.

61 Refertur quorundam opinio, qui indistincte appellationes a quibuscumque iudicibus locorum dominis inferioribus, ex dict. l. de Guadaluara tribuunt.

62 Alii distinguunt inter appellationes qua ad Iudicibus per ipsos dominos ad primas instantias nominatis interponuntur: vel qua ab electis per ipsa oppida.

63 Refertur sententia Dom. Larr. indistincte, hujusmodi secundarum causarum cognitionem, attentam, dicta lege Regia, dominis denegantis.

64 Refertur Aviles, qui hoc articulum cogitandum, reliquit.

65 Azbedus auctoritatem huic legi deneg. t.

66 Approbatnr distinctio inter Iudices per oppida, vel dominos electos cum aliqua tamen ampliatione ex doctissimo Don. Covarruv.

67 Confirmatur hac resolutio, & nostra legis de Guadaluara, declaratio ex praxi Regni Neapol. in eodem articulo circa appellationes vassallorum illius Regni Baronibus, aliisque dominis inferioribus deferendas, vel non.

68 Quid in hoc articulo apud nos, & in Regno Neapol. servetur in appellationibus ad Iudicibus per oppida nominatis, seu electis, confirmatis vero per oppidorum dominos? & dict. num. 65.

69 Refertur consuetudo, & praxis, qua in nostris Regis Chancellariis viget, ne ulla appellationes oppidorum ad suos dominos admittantur: sed potius sententia earum virtute apud eos in secunda instantia prolata nulla ante omnia declarentur.

70 Appellationes, si forte ex dict. leg. de Guadaluara, vel alio titulo dominis competant; an hoc privative, vel cumulative cum Regiis Audientis sit intelligendum.

Declarantur l. 18. tit. 23. part. 3. l. 14. tit. 16. lib. 3. Ordinament. l. 1. tit. 1. eodem lib. l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilat. ibidem.

71 Appellationes gradatim de minori ad majorem, non, omisso medio, interponenda.

72 Declaratur hoc de jure nostro Regio.

73 Limitatur etiam in omni jure cum ad Papam, Regem, eorumve superiora tribunalia, seu immediate usum gerentes, appellatur.

74 A sententia suffraganei ad Papam, omisso Metropolitanano, recte appellatur. Interimque per hujusmodi interpositam appellationem, Metropolitanus manus ligata manent, omniaque (se, appellatione non obstante, processerit) nulla; & attenuata erunt: ibidem.

75 Idem quoad Vicarium, seu Delegatum Episcopi, ut similiter, omisso medio, ad Papam appellari, possit.

76 Et in qualibet inferiorum subdelegato.

77 Intellige, nisi per Papam delegatum subdelegatus sit; nam tunc ad delegantem, non ad Papam est appellandum.

78 Subintellige, nisi integram causam subdelegaverit, quo casu ad Papam appellatio erit interponenda.

79 Idem in quolibet integram causam subdelegante, a quo ad ordinarium, non ad ipsum appellari debet.

80 De appellationibus a sententiis Delegatorum, vel subdelegatorum ad causas speciales, vel ad universitatem causarum, ad quos interponi debeant? & num. seqq. remissive.

81 Quid si suffraganeus, causa delegata, procedat: an tunc ad Metropolitanum, vel Delegantem appelletur?

82 Et si jurisdictio ordinaria fuerit tantum excitata?

83 Et si Episcopus ex Apostolica commissione in causis, in quibus alias ex Sacr. Concilio Trident. jurisdictionem habet?

84 Comprobatur pluribus exemplis superior de jure nostro Regio limitatio, ut, eo attento, apud nos appellationes, omisso medio dominorum, ad Regia Tribunalia interponi valeant: cum num. seqq.

Ad Legatum, seu Nuncium Papae, uti ad Papam, omisso medio, appellari potest, d. et. num. 84.

85 Item ad quatuor Patriarchas majores: & quid in ceteris minoribus.

Qui majores & minores Patriarcha dicantur? & quid in hoc articulo de eis, remissive, ibidem.

86 A sententia arbitrorum, omisso medio, ad Papam appellari potest.

87 Appellatio, quod omisso medio, jure Canonico admittatur, intelligitur in illis tantum personis, qui superiorem, ac Papae immediatam jurisdictionem exercent: non vero in aliis inferioribus.

Ad Metropolitanum, vel Archiepiscopum omisso Episcopo, ab ipsius delegato, vel Archidiacono appellari, nequit sed ad Episcopum est appellandum, ibidem.

88 Idem si a Vicario foraneo Episcopi appelletur.

89 Et si a Vicario generali, procedente tamen ex delegatione Episcopi.

90 Intellige, nisi Episcopus, quia ipse suspectus sit, delegaverit.

Vel nisi in fraudem delegaverit, ut ad eum appellatio reverteretur, quia tunc ad Metropolitanum est appellandum, ibidem.

91 Plura remissive de materia appellationis, omisso medio, cum num. sequentibus.

92 De hujusmodi causarum in partibus Papae delegatione.

93 Quid in Indiarum Regnis servetur circa appellationes, omisso medio, ad Papam ob locorum distantiam non deferendas: & penes quos remaneant?

94 Praefata de jure Regio, quod appellationes in locis dominorum inferiorum, eis omittis ad Regia Tribunalia interponi, possint, procedunt quoque, si Episcopi aliaque persona Ecclesiastica jurisdictionem temporalem exercent.

95 Imo ab hujusmodi iudicibus inferioribus ad superiora sacra Tribunalia: non ad ipsos Episcopos, vel Metropolitanos precise est appellandum, ibidem. & num. seqq.

96 Episcopus temporalem jurisdictionem exercens laicus reputatur, quod appellationes & alia multa.

97 Suprema jurisdictio, & de appellationibus cognoscendi jus, in quibuscumque oppidorum, seu jurisdictionis concessionibus, personis Ecclesiasticis factis, semper Principi reservatum intelligitur, cum num. seqq.

99 Intellige sive jurisdictio liberè, sive in feudum concedatur.

100 Adducuntur ad hoc, & exponuntur jura Regia in l. 5. tit. 15. part. 2. l. 9. tit. 4. part. 5. l. 8. tit. 3. lib. 1. l. 1. tit. 10. lib. 3. Recopil.

101 Declara, si inferioribus Pralatis Ecclesiasticis jurisdictio sit concessa: secus si Papa.

Intelligitur in hoc casu text. in cap. Romana, §. Debet, de appellat. in 6. ibidem, & num. seqq.

102 Intelligitur etiam dict. l. 8. tit. 3. lib. 1. & text. in cap. si duobus 7. §. ult. de appellat.

103 Declara, seu limita superius dicta, ut procedant, ubi Pralati Ecclesiastici (licet inferiores) jurisdictionem temporalem habuerint obtentam ab absoluto Domino, successorem tamen non habente, cui prajudicare, possit, vel cum ipsa jurisdictione fuerit per tales Pralatos bello quaesita, tunc enim ea jurisdictione etiam quoad superioritatem quaesita censetur.

Intelligitur quoque in hoc casu dict. cap. cum sit Romana, §. Debet, de appellat. in 6. ibidem.

104 Agitur pro pleniori hujus capituli materia corroboratione, de aliquorum Regnorum juribus municipalibus, & consuetudinibus, circa appellationes in locis dominorum, ad Regia Tribunalia, ipsis dominis omittis, interponendas, vel non, cum num. seqq.

105 In Regno Neapol. an ad Regia Tribunalia in locis dominorum appellari, possit, omittis Baronibus quibus forte privilegio, aut consuetudine secundarum causarum cognitio competit? cum num. seqq.

106 Refertur & fundatur opinio affirmativa ex illius Regni juribus specialibus in Constit. Cum nova de instrument. confiscat. & in Constit. Officiorum periculosa, de offic. secret.

108 Resolvitur pro negativa sententia, & num. 109.

Declarantur dicta Constit. Cum nova, & Constit. Officiorum periculosa, ibidem, & num. 109.

109 In causis ultra vigintiquinque uncias in Regno Neapol. ad Sacr. Consil. appellatur: sed hoc absque praesidio Baronum, qui secundarum causarum cognitionem habent.

110 Vassalli, si Regia Tribunalia per saltum adire, possent, omittis Iudicibus secundarum causarum dominorum, faciliter istorum jurisdictionem eluderent, & ab eis se eximere, possent.

111 Barones, aliove Domini inferiores secundarum causarum cognitionem privilegio, vel prescriptione habentes, an banna penalia, seu edicta emittere, valeant, ne vassalli per saltum Regia Tribunalia adeant? cum num. seqq.

112 Resolvitur pro affirmativa, cum num. seqq.

113 Prorogatio jurisdictionis ex parte vassallorum in praesidium jurisdictionis dominorum non est admittenda.

114 Frustratorium esset privilegium circa cognitionem secundarum causarum, si his edictis, aut bannis defendi non posset.

Paena quoque his edictis adjecta recte exiguntur: ibidem, & num. sequentibus.

115 Intelligitur hoc circa penarum exactionem, & num. 116.

In Regno Neapol. frequenter per Sacr. Collaterale Consilium ad instantiam Baronum expediuntur Provisiones, quibus hujusmodi edicta penalia confirmantur, dict. num. 115.

117 Declarantur praefata banna, seu edicta, ut nullius roboris sint, si evacuatis dominorum instantiis, & sic post eorum sententias, Regia Tribunalia per viam ultima appellationis, vel recursus vassallos adire, prohibeant, & num. 121.

118 Domini inferiores injuste faciunt directe, vel indirecte, vassallos ultimas ad Regia Tribunalia appellationes, aut quarelas interponere, & libere sequi, prohibendo.

Increpantur, ob id Domini vassallorum, qui egrè hujusmodi appellationes ad Regia Tribunalia interponi ferentes, odio ex eo vassallos prosequuntur, multis cautelis, & dolosis argutiis pro causarum retentione utendo: ibidem.

119 Supremam jurisdictionem Dominos ex eo spernere, & in crimen lesse Majestatis incidere; severeque puniendos, & dict. num. 118.

In Regno Sicilia Barones in casibus appellabilibus appellationibus non deferentes, amissione jurisdictionis, & deportatione puniuntur.

122 Declarantur noviter Regia Neapol. jura in dict. constitut. Cum nova, & Constitut. Officiorum periculosa.

123 Domini inferiores, seu eorum Iudices, si in instantiis, qua eis competunt, aditi justitiam facere, denegaverint, vel omiserint, recte superiora Regia Tribunalia per vassallos adiri poterunt, praefatis penalis bannis non obstantibus.

125 Quid in Regno Sicilia, ejusque Baronibus servetur circa eandem materiam appellationum vassallorum ad Regia Tribunalia, Baronibus, ipsorumque Iudicibus secundarum causarum omittis?

126 Quid in Gallia?

127 Actorum remissio ad Iudicem, ad quem appellatio de jure pertinet, expensis inordinatè, omisso medio, appellantis, facienda.

128 Quid in Germania statutum sit in eisdem appellationibus ad superiora Tribunalia, omittis inferioribus Imperii dominis?

129 Referuntur pro complemento materia hujus capituli aliquot casus speciales, in quibus an secundarum causarum cognitio inferioribus Dominis competat? potest dubitari.

130 Decisio nostra l. 7. tit. 18. lib. 4. Recopilat. ut appellationes, in causis quantitatem 102. marape tinorum non excedentibus, oppidi decurionibus, sive Consistorio, non Regiis Audientis, deferantur: an in terris dominorum inferiorum procedat.

Plura remissive de hujusmodi appellationum materia, ibidem.

131 Consuetudo ante omnia in praefato casu servanda, & num. seqq.

132 Index appellationis Dominorum in eodem loco residere debet, nec intra octo leucas adesse, sufficit, ut in dictis causis cognitio ei deferatur.

133 A Delegato Domini inferioris, seu Iudice commissario in causa speciali, an ad ipsum Dominum, cui alias secundarum causarum cognitio non competit, vel ad Regia Audientis sit appellandum? cum num. seqq.

134 Negativa contra Dominos proponitur, & fundatur.

Faciliter si Dominis id liceret, indirecte secundarum causarum cognitionem, qua alias eis non

- competit, fraudulenter querent, ibidem.
- 135 In Regno Neapol. hujusmodi appellationes ad Regiam Magnam Curiam deferuntur.
- 136 Resoluitur pro affirmativa in favorem Dominorum, jure communi, & nostro Regio attento, cum nam. seqq.
- 137 De Delegato ad Delegantem appellandum. Declaratur quoties non tota jurisdicctio, sed pars aliqua, vel species est delegata: ibidem.
- 139 A Vicario foraneo Episcopi ad ipsum Episcopum appellatur: secus in Vicario generali.
- 140 Idem in quocumque alio Episcopi delegato.
- 141 Etiam si Vicarius generalis in certa causa delegetur.
- 142 Idem in Regis Delegato, quod ad Regem appellatur.
- 143 Limita prefata in Regno Neapol. ex illius Constit. statuimus, & constit. Magna Cur. & similibus, quibus, a quovismcumque Delegatorum sententiis ad Magnam Curiam appellandum, statuitur.
- 144 Sublimata hoc in eodem Regno, & intellige, nisi delegatus sit de Regio Collaterale Consilio, quo casu ad eundem Collaterale Cons. interponenda est appellatio.
- 145 Idem servatur apud nos in delegatis, Perquisitoribus, aliisque Iudicibus ad certas commissiones per nostrum Supremum Castellæ Senatuum nominatis, a quibus ad ipsum appellatur, & si Regia Curia Praetores, Auditores Regiarum Chancellariarum, vel alii Ministri sint.
- Frequenter juxta hac hujusmodi appellationes Regio Consilio in delegationibus, sive commissionibus reservantur, ibidem.
- 146 A Iudicibus, quorum jurisdicctio a vassallorum dominis non descendit, nunquam ad eos est appellandum; proponuntur exempla in num. seqq.
- 147 Primo a Iudicibus de extractionibus rerum prohibitarum cognoscenibus, apud nos de Sacas nuncupatis, ad inferiores Dominos non appellatur ad l. 3. tit. 11. lib. 3. Recopil.
- 148 Item nec a Iudicibus de la Mesta, de Cañadas, ad l. 1. cap. 24. tit. 14. lib. 3. Recopil. Etiam si associati cum dominorum Iudicibus procedant, ibidem.
- Quobus Iudicibus inferioribus sententiam proferentibus, quorum quilibet diversum superiorem habet, ad digniorem est appellandum, ibidem.
- 149 Item nec a nostris Iudicibus Confraternitatis, vulgo de la Hermandad, in terris Dominorum ad eos, sed ad Regia Tribunalia appellatio est interponenda.
- Limita in causis sexmille marapetitorum quantitate non excedentibus, in quibus ad Correctores appellatur, ibidem.
- 150 Similiter pro praecltorum comprobatione, in Regno Neapolis a Iudicibus Nundinarum, per Regem electis in locis Baronum, ad Regia Tribunalia, non ad Barones, appellatio interponi debet.

causarum eligi, debeant; vel ad ipsos Dominos, aut Barones, ex vi duntaxat simplicis concessionis jurisdictionis, aut me ii, & mixti imperii, appellandum sit?

In qua questione, ut clarius me expediam, inter jus commune, & Regiam distinguendum mihi videtur.

Jure igitur communi attento, affirmativam sententiam, nimirum ad Dominos inferiores, quibus jurisdicctio simpliciter concessa est, appellari, debere, & consequenter Judicium secundarum causarum, seu appellationum electiones, tanquam jurisdictionis fructus, & emolumenta, ad ipsos Dominos pertinere, docent ex doctrina Barthol. in l. 1. in fin. ff. quis, & a quo, Curt. Junior. in tractat. de feud. 7. & ultim. part. quest. 12. Andr. de Ifern. in Constit. Neapolit. rubr. de discret. cognit. caus. fol. 49. Matth. de Afflict. in eisdem constit. rubr. 58. ad fin. & aliis adduct. Ann. allegat. 51. num. 40.

Quibus tamen non obstantibus contraria negativa opinio, imò, quod appellationes virtute generalis jurisdictionis concessionis ad dominos inferiores non spectent, jure communi attento, verior, & receptior est, ex eo quod secundarum causarum cognitio sit Principi reservatis, nec consequenter, nisi specialiter sit concessa, in generali concessione venire, potest, ut latè, & aliis rationibus adductis, communiter videntur ex doctrina originali Angeli in l. 1. §. 2. in mandatam, ff. de offic. ejus, cui mandat. est jurisdicctio. Roland. à Vall. conf. 4. num. 41. & sequentibus. & conf. 75. num. 15. & sequentibus. Oldrad. conf. 161. tema tale est, Marin. Frecc. de feud. Baron. ver. Decretaria, à num. 5. Guid. Pap. decis. 51. & 53. Mittin. Laudens. in tractat. de Castellam. §. 22. Vincent. de Ann. allegat. 52. num. 44. cum pluribus sequentibus. & singular. 388. & utrobique Fab. de Ann. in Apostill. † Qui omnes communiter docent, secundarum causarum cognitionem in generali jurisdictionis concessione non comprehendendi, nisi specialiter sit concessa, ut optimè quoque explicat, aliis infinitis congestis, Camill. Borell. de praesent. Reg. Catholic. cap. 39. ex num. 39. & de Magistrat. edict. lib. 4. cap. 8. à num. 3. & in summ. decis. tit. 41. de jurisdicct. & imper. num. 80. & à num. 263. Albert. Bunn. conf. 102. col. 2. ubi quod in praxi hac Angeli opinio receptior sit: quam etiam latè prosequitur Avendañ. de exequend. lib. 1. cap. 5. num. 1. & cap. 6. num. 1. in princ. & vers. Et nisi, Azebed. in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. num. 41. in princ. & eam optimè exponit D. Covarruv. pract. quest. cap. 4. num. 6. † Ubi, praeter dictas rationes, illam etiam considerat, ne videlicet ab eodem, & apud eundem appellari, videatur, si a Iudicibus per Dominos inferiores electis ad ipsos Dominos appelletur, cum domini, & ejus Vicarii, idem Tribunal. dicatur ad cap. Romana, in princip. & ibi repentes de appell. in 6. l. 1. §. ult. ff. quis, & a quo appell. & ex eadem ratione idem resolvit, jure civili inspecto, Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 76. & aliis adductis, latè Capiblanco, de Baronib. tom. 1. super. pragmat. 8. Part. 1. à num. 147. bene Jacob. de S. Georgio in tract. de feud. & investit. verb. Cum mero & mixto imperio, column. 2. vers. Sed an ille, & vers. Vnum semper notetis.

Apud quem quod secundarum causarum instantia semper Principi excepta videatur, nisi specialiter sit concessa: & in verb. Verius. † Quod nec in generalissima concessione, etiam cum mero, & mixto imperio, & omnimoda jurisdictione veniat; idem tenet Aym. Craver. conf. 29. num. 9. lib. 2. & aliis congestis Mar. Muta in cap. Regn. Sicil. Reg. Martin. cap. 47. num. 59. † Quidquid contrarium asserat Jass. conf. 161. lib.

161. lib. 2. Paul Paris. conf. 8. numer. 31. lib. 1. & cum Ifern. & Afflict. Socin. Junior conf. 80. numer. 44. Quem refert, nec reprobat Menoch. conf. 2. numer. 69. in fin. Jacob. Mandel. de Alb. tom. 1. conf. 64. numer. 95. In quibus, quod omnimoda jurisdictione, cum mero, & mixto imperio, vel aliis verbis universalibus concessa, etiam secundarum causarum cognitio data videatur; † Quos tamen bene improbant Dom. Covarruv. dict. cap. 4. numer. 6. vers. Prima conclusio, cujus doctrinam in specie sequuntur Nat. conf. 580. numer. ultim. Roland. à Vall. conf. 75. ex numer. 18. volum. 2. Barbos. in l. competit, Cod. de praescript. 30. vel 40. annor. à numer. 106. Fulu. Constant. in l. unic. Cod. penit. Fisco. credit. praeser. lib. 10. numer. 95. & post alios Maltrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 2. numer. 30. & cap. 8. numer. 1111. notabiliter Rotman. conf. 24. numer. 14. † Ubi bene ad rem notat, quod ille, cui jurisdicctio etiam amplissima est concessa, adhuc subditus sit Regi ob superioritatem, quae ipsi Regi semper excepta videtur, non obstantibus quibuscumque generalissimis clausulis concessionis adjectis, ut latè docent Giub. de successione. fend. §. 2. gloss. 7. numer. 3. Joan. Baptist. Spad. tom. 1. conf. 1. ex numer. 16. Thom. Delbene tom. 1. cap. 8. dubit. 48. sect. 2. numer. 5. ad 9. Andr. Knichen. de jur. territ. cap. 3. numer. 367. & in specie doctrinam Jasson. & Socin. reprobantes Surd. conf. 275. volum. 2. & praecipue numer. 4. ubi alios refert, Matth. de jurisdicct. part. 4. cap. 198. numer. 2. Capiblanco. dict. pragmat. 8. part. 1. numer. 148. Ubi quod licet Princeps in concessione amplissimis, & uberimis verbis utatur, appellationum secundae causae concessa non cessantur, & aliis congestis noster Vela dissertat. 44. numer. 43.

12 Quamvis igitur praefata verissima sint: adhuc pro clariori nostrae principalis questionis cognitione, & quando hoc appellationis jus, seu emolumentum inter jurisdictionis fructus committeri, debeat, & consequenter Dominis inferioribus ratione ipsius jurisdictionis, vel alterius concessionis competat? plenissime cognoscatur: utiliter ad praxim dubitari potest, an fructus hic, seu appellationum cognitio per Dominos inferiores aliquo tempore praescribi possit? vel per Principem expresse eis concedi? ista enim correlativa sunt, nam quidquid privilegio est concessibile, est etiam praescripibile, ut latè docent plura circa hujus regulæ intellectum adducenates Maltrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 19. numer. 17. Cancer. lib. 2. var. resol. cap. 2. numer. 119. Ripol. de regalibus lib. 1. cap. 2. numer. 12. Augustin. Barbos. in locis commun. argument. 8. & aliis congestis Dom. Lurea allegat. 110. numer. 34. & novissime Dom. D. Petr. de Salced. ad ll. noviss. Recopilat. in l. 4. cap. 20. tit. 14. lib. 3. numer. 112. Dominic. Antun. de Portuga. de donat. Reg. 3. part. cap. 45. à num. 6.

14 In qua questione negativam sententiam, nimirum, jus cognoscendi de appellationibus nullo modo à Rege avelli posse, nec praescriptione aut expressa Regia concessione Dominis inferioribus quaeri, valere, communiter DD. tenere videntur ex eo, quod sit omnium concors opinio, jus de appellationibus cognoscendi de regalibus esse, & ita supremæ jurisdictioni coherere, ut nullo modo, quod ad Principem non appelletur, nec privilegio, aut praescriptione, vel aliter per Dominos inferiores quaeri possit, ut tam jure communi attento, quam ex expressis nostris juribus in l. 9. tit. 4. part. 5. l. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinan. l. 2. tit. 9. lib. 5. Ordinan. l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilat. communiter resolvunt Bald. in Authent. quas actiones, Cod. de Sacrosanct. Eccles. num. 14. in fin. Angel. in l. 1. §. Qua mandata, in fin. de offic. ejus,

Luc. d. Penn. in l. contra publicam, colum. 1. vers. Sed pone Rex, Cod. de re milit. lib. 12. D. Covarruv. pract. cap. 4. num. 1. & in regul. possess. 2. part. §. 2. num. 8. vers. Ex his vero, in quibus locis eleganter tradit, ita hoc superioritatis jus, quod appellationes supremæ jurisdictioni, seu alto dominio apud nos Majoria, coherere, ut illud Princeps à se abdicare, & in alium transferre, etiam per expressam alienationem, non valeat D. dac. Perez in dict. l. 6. Ordinan. column. 3. vers. Secunda pars, noster Gregor. in l. 22. tit. 13. part. 2. gloss. O le embargassen. † Ubi bene contra Dominos inferiores vassallorum post suas sententias appellari ad Regem, vel ad ejus Curiam, & appellationes prosequi impediunt, & idem Gregor. in l. 8. verb. A quem, tit. 1. part. 2. Aviles in cap. Praetorum 38. num. 2. Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 5. num. 1. & 2. latè Camill. Borell. in addit. ad Bellug. in specul. Princ. rubric. 1. liter. M. Gioti. respons. 1. part. 3. ex num. 73. Cabed. part. 2. decis. 40. num. 12. D. Salgad. de Reg. pro tecl. 1. part. cap. 2. numer. 26. & ex numer. 34. & novissime, licet his non relatis, Dominic. Antun. de Portuga. de donat. Reg. 2. par. cap. 8. numer. 21. Faxard. allegat. Fisco. 33. ex num. 500.

Qui hoc amplius addit in numer. 507. quod nec tunc a quo praescriptione jus appellationum quaeri, valeat, qui loquitur in Praelatis, & aliis Ecclesiasticis personis temporalem jurisdictionem possidentibus: & generaliter idem tenet pluribus congestis num. 484. & ultra relatos, docent expresse in dominis inferioribus relati, & secuti per Joan. Baptist. Spad. tom. 1. conf. 1. ex numer. 7. & 20. Mario Cutel. in Cod. l. Sular. ad ll. Martin. in concor. int. Inquisit. & offic. Ordinar. cap. 4. sub numer. 42. Azebed. in dict. l. 1. tit. 1. lib. 5. Recopilat. Ubi, quod semper ad Regem appellari, debeat, nec in contrarium valeat praescriptio per Dominos inferiores allegata, & in Italiae Baronibus resolvit Capiblanco. de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. ex numer. 149. † Quia hæc suprema jurisdicctio, ut ad Regem à cujuscumque inferioris gravamine appellari, valeat, est ipsa forma substantialis, & essentia Regiæ Majestatis, ut notat Dom. Covarruv. pract. dict. cap. 4. numer. 1. & ex aliis Dominic. Antunez de Portuga. de donat. Reg. part. 2. cap. 8. numer. 5. nec Magis à Rege separari, potest, quam radiis solis ab ipso sole, Bald. in tit. de feud. March. in princ. Avendañ. de exequend. dict. cap. 5. numer. 2. Azebed. in dict. l. 1. numer. 5. Ubi ita de substantia Regiæ Coronæ hanc superioritatem considerat, ut eam à Rege abdicari, impossibile dicat, Peregrin. conf. 1. num. 7. Faxard. dict. allegat. 3. à num. 467.

In quibus omnibus, pro superioris negativæ sententiae majori corroboracione, quod superioritatis jus, vel altum super omnes subditos dominium in eo praecipue consistat (ut ex Dom. Covarruv. dictum remanet) quod à quovismlibet inferiorum gravaminibus ad Principem appellari, possit: † Refert enim honorem, & Majestatem Imperii: & non est in Marsupio Principis, ut per eum alienari, valeat: & ad alia plura plures congerens Gasp. Kloch. de contribut. cap. 4. num. 328. & cap. 5. ex num. 1. Ubi, quod ideo non sit communicabilis, nec abdicabilis, nec in alium transfusibilis, ut tradunt Bald. in cap. intellecto, de jur. jurand. Nat. conf. 460. num. 43. & tot. & conf. 402. num. 20. Peregrin. dict. conf. 1. num. 8. Surd. conf. 210. num. 95.

Ultra quos multa alia congerentes contra has 20 alti domini, aut supremæ jurisdictionis alienationes, quod nullomodo per Principem fiant, nec fieri, valeant, plenè Rosenthal. de feud. cap. 5. A a ii

conclus. 11. Ubi gloss. Sixtin. de regalibus lib. 1. cap. 1. ex numer. 3. Mir. Cotel. in dict. concor. inter Inquis. & Indic. ordinar. cap. 3. numer. 51. Bagnaf. post. 3. confil. Offsch. volum. 2. in conf. pro Duc. Sabaud. numer. 41. Ubi optime id comprobatur, Glorior. respons. 1. part. 1. a num. 72. Joann. Bapt. Spad. tom. 1. dict. conf. 1. num. 9. & conf. 3. num. 8. Gaspar. Kloch. dict. cap. 3. a numer. 1. & a num. 33. ad 40. & conf. 2. num. 3. & conf. 37. num. 76. late Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 16. ex num. 79. & cap. 9. num. 82. & novissime late contra has alienationes Domin. C. Antunes de Portugal. de donat. Reg. 21. part. cap. 8. ex numer. 21. & tet. & cap. 9. † Qui etiam in alienatione per prescriptionem loquuntur, in qua optime Maximil. Faust. in conf. pro arar. clas. 5. ordinar. 464. fol. mibi 182. vers. Denique, Ubi quod in eternum hoc superioritatis jus non prescribitur, Cevall. quest. 46. Dom. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. cap. 12. numer. 49. Castill. tom. 7. cap. 26. numer. 67. Nathen. de justit. vulnerat. part. 2. tit. 1. cap. 1. numer. 7. post princ. Ludovic. Thesaur. in allegat. pro Duc. Sabaud. part. 1. ex num. 13. quæ extat post observat. 5. Joann. Anton. ad Eccles. tom. 2. (de cujus tamen articuli declaratione, quando hujusmodi superioritatis juri prescribitur, dicam infr. num. 56.)

22 In istis autem juris supremi alienationibus loquitur Faust. quas necramento firmari, ait, & notant Reverter. decis. 537. apud Martin. Ludovic. Thesaur. in presat. allegat. pro Duce Sabaud. ex dict. numer. 13.

23 Castill. tom. 7. controvers. cap. 41. numer. 16. † Imò si de facto fiant, ab ipso Rege revocari, posse, & revocari, debere, ut Imperio, & Regno valde nocivas, ex cap. intellecto 33. & ibi Canonistæ de jur. jurand. resolvunt in specie Petr. Barbof. in l. competit. Cod. de prescriptione. 30. vel 40. annor. ex numer. 92. & 96. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 8. ex numer. 2418. † Etiam si favore Ecclesiæ factæ proponantur Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 17. ex numer. 196. Ludovic. Thesaur. in dict. allegat. pro Ducat. Sabaud. part. 1. numer. 16. & part. 2. numer. 74. Mager. omnino videndus dict. cap. 16. ex numer. 86. Faxard. dict. allegat. 33. a numer. 473. in ximè apud nos ex nostra l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat. ibi: Y aunque le sean concedidos: per quam sic in terminis docent ibidem Azebed. numer. 30. & in nostris Regnicolis congestis, Heimsf. in l. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 1. & sequentibus usque ad gloss. 12. numer. 61. ad fin. D. Salgad. de Reg. protect. 1. part. cap. 2. ex num. 34. & 37. D. Joseph. Vela dissertat. 44. num. 45. in fin.

25 Quibus tamen non obstantibus, contrariam sententiam plures tenent; imò quod privilegio, vel a concessione, necnon, & legitima consuetudine, aut prescriptione (immemorabili videlicet) jus cognoscendi de appellationibus vassallorum dominis inferioribus, quæri, valeat; in expresso docent, ex doctrina Angel. in l. 1. §. Qui mandata, ff. de offic. ejus, Jacobin. de Sanct. Georg. in investit feud. verb. Cum mero, mixtoque, numer. 9. & versic. Vassalli, column. 13. versic. Vnum serper noceat, Nat. conf. 188. numer. 22. volum. 3. Capyc. in investit. feudat. §. Feudorum accessoria, column. 3. versic. Appellationum causa, Aymon Cravet. conf. 209. numer. 9. sequentibus part. 2. in concessione Oldrad. conf. 161. Roland. à Valle conf. 4. numer. 41. cum sequentibus & conf. 75. numer. 15. cum sequentibus Martin. Laudens. in tractat. de Castellan. §. 22. Mirin. Frecc. de subfeud. versic. Decimatertia, a numer. 5. Guid. Papæ decis. 118. & 557. Vincent. de Ann. allegat. 52. numer. 44. cum sequentibus, & singular. 388. & utrobique Fab.

de Ann. & aliis congestis, Camill. Borrell. in summ. decis. tit. 41. de jurisdic. & imper. numer. 86. Sord. conf. 275. num. 4. vol. 2. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 8. num. 11.

Qui omnes, dum resolvunt, in generali jurisdictionis, etiam cum amplissimis, & universali-bus clausulis concessione jus secundarum causarum non venire, id communiter intelligant, nisi specialiter per Principem sit concessum, & ita optime declarat post Gloss. Parisiens. & alios idem Camill. Borrell. dict. tit. 41. numer. 255. & de prestant. Reg. Catholic. cap. 39. numer. 42. & 43. & de Magistrat. edict. lib. 4. cap. 8. numer. 6. & ex expressa nostra l. 5. tit. 15. part. 2. illic: Fueras ende si el Rey ge las otorgasse todas, o algunas de ellas, en el privilegio del donado, D. Joseph. Vela dissert. 44. num. 43. circa fin.

Et si expresso, quod Regia concessione secundarum causarum cognitio adquiratur, tenet Capiblan. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 8. part. 1. ex numer. 147. † Quare miror, quod in prescriptione contrarium, videlicet per eam jus quæri non posse sentiat idem Capiblan. numer. 149. & Azebed. in dict. l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilat. numer. 4. ubi ad id adducit Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 5. numer. 2. & cap. 6. numer. 1. in princ. Cum istæ acquisitiones correlativæ sint, & omne concessibile, sit quoque prescriptibile, sit quoque prescriptibile, ut supr. dixi, & hanc regulam declaravi.

Nec contrarium tenet Avendañ. quia in dict. cap. 6. n. 29. in princ. nihil circa prescriptionem hujus juris asserit; imò in dict. cap. 5. n. 2. vers. Et licet, satis expressè, & doctè, tam in prescriptione, quam in concessione prædictam affirmativam sententiam tenet, ut secundarum causarum cognitio non solum Regia concessione, sed & legitima consuetudine, aut prescriptione per Dominos inferiores quæri, valeat, ad idque adducit idem Avendañ. text. in cap. Romana, §. 1. de appellat. in 6. & id etiam supponit idem Avendañ. dict. cap. 6. numer. 2. & optime clarius resolvit in numer. 3. † Ubi quod immemorialis requiratur: † Imò consuetudinem servari etiam debere in his appellationibus inferiorum dominorum docet idem Azebed. ubi proxime num. 51. & istam sententiam, tam in prescriptione, quam in concessione, docet Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 76.

Inter quorum Doctorum varias sententias pro omnium verissima concordia distinguendum mihi videtur inter remedium ultimæ ad Regem appellationis, vel etiam extraordinariæ per viam recursus, aut quærelæ, ut vassalli à gravaminibus Dominorum inferiorum, aliorumve Judicum liberentur: & inter remedium ordinariæ primæ, vel secundæ instantiæ appellationis: In primo igitur casu primam sententiam procedere, existimo, ut nimirum talis ad Regem ultima appellatio, seu recursus nullo modo vassallis denegari, valeat: nec aliquo privilegio, aut prescriptione hoc jus Dominis inferioribus, ne ab eorum gravaminibus ad Regem recurratur, quæri, poterit; quia ad supremam Principis jurisdictionem, & altum dominium pertinet, Regioque Sceptro, & Coronæ coheret, ultimas appellationes, vel quærelas à quorumlibet Judicum sententiis per vassallos interpositas audire: & ab oppressionibus, & violentiis potentiorum eos liberare: † Et hoc est, quod docuit doctissimus vir Dom. Covarrav. pract. dict. cap. 4. num. 1. & in regul. possor. 2. part. §. 2. vers. Ex his vero, quem omnes pro prima opinione relati, ut Antesignanum, & quidem meritò, sequuntur, dum docet, jus de appellationibus cognoscendi

cendi de regalibus omnino reservatis esse, supremæque jurisdictioni, & alto dominio coherere, & in concessibile, consequenterque in prescriptibile esse; nam Dom. Covarrav. & ejus sequaces ferè omnes expressè loquuntur in jure, aut privilegio, ne à sententiis, vel gravaminibus dominorum inferiorum, vel aliorum Judicum per viam appellationis, vel quærelæ ad Regem recurratur.

34 Et ista fuit quoque originalis doctrina Angeli, & antiquorum quos pro negativa sententia retulimus, ut videri potest apud Angel. in l. 1. §. Quæ mandata, in fin. ff. de offic. ejus, Bald. in Authent. quas actiones, Cod. de Sacrosanct. Ecclesiast. Purpurat. in l. Imperium, numer. 75. ff. de jurisdic. omn. judic. Luc. de Penn. in l. quacunque. Cod. de omn. agr. desert. loquuntur namque de privilegiis, aut concessionibus ne ad Regem appelletur, & sic de ultimis appellationibus; nam privilegium, ne ad Regem unquam ultimas ad eum appellationes tollere, quas quidem ad supremam jurisdictionem duntaxat pertinere, certissimum est, ut in expresso docent eleganter Guid. Papæ quest. 43. optime Anton. Thesaur. in presat. decis. numer. 15. ubi ita intelligit cap. 1. quæ fini regal. in usibus feudat. Guilielm. Benedic. in cap. Raynucius, de testament. §. Et uxorem nomine Adelastian, el 2. numer. 432. Quem pro sua sententia refert Dom. Covarrav. dict. cap. 4. numer. 1. qui quidem in ultimis appellationibus aperte loquuntur, & ideo Parlamentum, vel Senatium, aut Consilium creare ad Principem duntaxat pertinere, meritò docent, ut latius quoque dicam infr. suo loco hoc scilicet cap. §. Vnic. à num. 48. quia in his, ut superioribus Tribunalibus, non datur ad alium appellatio, sed ad ipsa duntaxat supplicatur, ut notant Thesaur. & proximè relati.

35 Et in hoc etiam sensu, videlicet de ultimis appellationibus, vel remedio recursus, aut quærelæ, quæ, ut dictum reminet, ad supremam jurisdictionem, apud nos Majoriam, pertinent, intelligi debet dict. l. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinar. supra cum aliis juribus Regiis pro prima negativa opinione relata, ut ex ipsius verbis satis expressè colligitur illic: Y declaramos, que los Fueros, y las Leyes, las Ordenanças, que disponen, que la justicia no se pueda ganar por tiempo, que se entienda de la justicia que el Rey ha por mayoria y Señorio Real, que es cumplir la justicia, do los señores menores la menguaren: idemque repetitur in l. 1. tit. 15. eodem lib. bene Didac. Perez in dict. l. 6. versic. Secunda pars, & Azebed. in dict. l. 1. tit. 15. lib. 4. ex num. 30.

36 Et loquendo in statuto, aut prescriptione, Cabed. decis. Portugal. 11. numer. 2. part. 2. Henric. Rosen-thal. de feud. cap. 5. conclusio. 16. Ubi plures congerit in Gloss. A. Qui omnes, dum concessionem appellationum prohibent, non simpliciter, & indistinctè id reprobant, sed cum jus, ut omnino ad Regem non appelletur, quæri, prædicitur: & ita in ultimis appellationibus expressè loquuntur; † Alias enim, si hoc jus concedi, aut præscribi, posset, cum in eo principaliter suprema jurisdic-tio consistat, ut sæpius dixi, & notat Azebed. dict. numer. 36. valde diminueretur Regia Corona, & Principatus deformaretur; † quod Princeps facere nequit, ut ultra relat. supra pro prima opinione bene notant in nostra specie Thom. Grammar. decisio. 30. & latissimè decisio. 28. Petr. Bellug. in specul. Princip. rubric. 22. omnis enim Imperii enormis diminutio improbatur, ut per l. rescripta 7. & alia jura, Cod. de precibus Imperat. offerend. Zoanett. de Roman. Imper. ex numer. 150.

& de Prim. prior. genit. cap. 4. in princip. Thom. Michael. de jurisdiction. thes. 14. Carol. de Tapp. in l. fin. ff. de constitut. Princip. cap. 9. part. 2. numer. 99. † Quia Imperatorem, vel Regem non ad destruendum, sed ad augendum, electum eleganter ait Bald. in l. unic. ff. de offic. Prefect. Praetor. Schneidvv. in proem. institut. quest. quare dicitur Augustinus. † Ubi ex Gloss. ibidem, quod ab augendo Imperium Imperator semper Augustus dicitur; † Alias quippe id diminuendo sit homicida suæ dignitatis, ut ex Bald. in cap. licet causam, extra de probation. Alvar. Valasc. de jure emphiteut. quest. 8. numer. 31.

Optimè Martin. Mager de advoc. arm. cap. 6. numer. 91. Qui notabiliter addit, non idè magis Imperatorem, vel Principem jurisdictionem supremam, vel aliam notabilem rem alienare, vel ab Imperio, seu Principatu absque ipsius diminutione; vel deformitate dismembrare posse; quam auriculam, vel aliud membrum ex aliquo corpore amputare, quin monstruosum efficiatur; habent enim Imperatores, vel Reges Imperium, aut Regnum, ut quodlibet aliud corpus; quod si aliqua pars ab eo amputetur, valde deformatur, ut eleganter Sichr. conf. feud. 6. numer. 29. Thom. Michael. de jurisdic. thes. 16. litt. A.

Quibus adde quod præfata, vel alia jura non Regis, sed Regni dicuntur, optimè Menoch. conf. 992. & conf. 137. Capiblan. de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. ex numer. 132. & 238. † Ubi quod ex hac ratione suprema jurisdic-tio, vel altum dominium Princeps in subditum alienare, nequeat, quia esset alium sibi parem facere, cum omnino à sua jurisdictione eximendo: quod Princeps facere nequit, cum quodammodo Accephalus, ita exemptus redderetur, ut communiter notant DD. ex Bald. in præm. feud. Luc. de Penn. in l. fin. Cod. de locat. præd. civil. lib. 11. Jacob n. de feud. versic. In feudum, & versic. Quis quidem investiti, Avend. n. de exequend. 1. part. cap. 5. numer. 2. † Et eleganter in nostris terminis Anton. Faber. in suo Codic. lib. 3. tit. 12. de jurisdiction. omn. judic. diffinit. 17. Ubi mirabiliter hunc in modum loquitur: Quid ergo si Princeps universam jurisdictionem, quam habebat in aliquo territorio, nobili cuidam concesserit? suprema jurisdic-tio excepta censetur: quam sicut à se abdicare Princeps, nec si velit, potest, ita multo minus velle credendus est; vassallos enim non socios, & Principes facere cogit Princeps, quibus nobilibus subditis feudum, & omnimodam jurisdictionem concedit; itaque, & suprema appellationis, & aliarum rerum, quæ majores Principis Indices postulant, cognitio excepta intelligetur.

In secundo verò casu supradictæ nostræ distinctionis, quando, videlicet, prima, vel etiam secunda instantia appellationis privilegio, aut prescriptione acquirit, prædicitur; dicendum est, rectè Regia concessione, aut legitima consuetudine, sive prescriptione per Dominos inferiores quæri, posse; quia per hoc non censetur à Principe abdicata suprema illa jurisdic-tio, & potestas cognoscendi in ultimis appellationibus, vel per viam recursus, aut quærelæ, in quo supremam potestatem consistere, diximus; nam quamvis prescriptione, vel Regia concessione cognitio secundarum causarum appellationis ad dominos inferiores pertineat: non tamen ob id vassalli, si per sententias suorum dominorum gravati inveniantur, per viam recursus, aut quærelæ Regem adire, prohiberi, poterunt, ut docent Ruin. conf. 157. column. penultim. lib. 5. Barbof. in dict. l. competit. num. 97.

num. 77. & 102. Cabed. *dict. decis. 4. num. 15. part. 2.* & novissime Dominic. Antunez de Portugal. *de donat. Reg. part. 2. dict. cap. 8. numer. 23.* & optime ad rem Avendañ. *de exequend. part. 1. cap. 1. num. 2.*

47 Et in terminis hanc distinctionem eleganter, ac doctè tradit Bobadill. *in sua polit. lib. 2. cap. 16. num. 87.* Ubi singulariter ita loquitur: *Falencia 6. es que aunque por contrato, privilegio, o costumbre les pertenecia a los Señores la jurisdicción en primera, y segunda instancia, y se les conceda por especiales, y amplísimas palabras, no les puede pertenecer, ni les compete la suprema jurisdicción, que a los Reyes les queda contra ellos, y contra sus vassallos por via de demanda, o simple querrela, o por apelacion, o recurso; porque esta mayoría, y la potestad del cuchillo, ni los Reyes lo pueden enagenar, ni los Señores prescribir: porque es la forma substancial de la Magestad, Ceiro, y Corona Real: reconocimto supremo pegado a los buessos de los Reyes por la dignidad Real, y por derecho Divino concedido; porque de otra fuerte podriase disminuir el Imperio, y quedar los subditos acefalos, y sin cabeza, y que no se conciesse el Sol, quitados los rayos, que son las jurisdicciones, que dependen del; y assi no es necessario reservarse este Señorío en las Escrituras de enagenacion de vassallage, aunque con ellas se concedan las preeminencias Reales, que los Juristas llam an Regalias; porque estaino son v estas concederse.*

48 Quam etiam distinctionem inter facultatem cognoscendi in prima instantia appellationis, & inter ultimum recursum, seu appellationem; & quod illa rectè Baronibus, seu Dominis vassallorum competere, valeat: secus verò ista, quia semper Principi reservata censetur: nec, quocumque modo jurisdictionis concessio fingatur, sive cum appellationibus, vel sine eis, vassalli per viam recursus, seu ultimæ appellationis Regem adire, prohiberi, poterunt, latè, & eleganter docet Fontanell. *decis. 389. num. 11. cum sequent.* & idem optime Vel. *dissert. 44. num. 45.* Qui in concessione, & præscriptione appellationum loquitur, & quoad primas appellationes, non quoad ultimas intelligi, debere, rectè ait; bene Spada omnino videndus *tom. 1. cons. 1. numer. 28. & 30. Faxard. dict. allegat. Fisc. 33. num. 511. cum antecedentibus.*

49 Que distinctio colligitur quoque ex doctrina Dom. Covarruv. *supr. jam citat. in regul. possessor. 2. part. §. 2. numer. 8. vers. Ex his vero, jucto capit. 4. pract. numer. 1. & numer. 7. vers. Tertia conclusio;* nam postquam in *dict. num. 10. & num. 11.* Appellationesde regalibus esse, & ad supremam jurisdictionem pertinere, quin ullo modo à Principe, nec per expressam alienationem abdicari, possint, indicit, vers. *Tertia conclusio,* abique ulla controversia ait, primas appellationes bene privilegio per Dominos inferiores dari, posse, quare dicta in *numer. 1. & 10.* necessario de ultimis appellationibus sunt intelligenda, ne alias tantum virum sibi ipsi contrariari, dicamus.

50 Et eodem modo clarius se explicat Avendañ. *de exequend. 1. part. dict. cap. 5. numer. 2.* Qui post dictam regulam traditam, ne suprema jurisdicctio, vel quòd ad Regem non appelletur, præscribi, aut concedi, possit; subdit in vers. *Et licet hoc non procedere in prima instantia appellationis, quam rectè privilegio, consuetudine, aut præscriptione per Dominos inferiores acquiri, posse ait.*

51 Idemque quoad primas appellationes, quod Regia concessione acquirantur, sentiunt Capiblanco. *de Baronibus in dict. pragmat. 8. part. 1. ex numer. 147. & 153. quidquid in num. 148. præscriptione acquiri, posse, negat, quem supr. confutavi num. 28. Faxard. dict. allegat. 33. num. 511.* Ubi breviter cum nostra primarum, vel

ultimarum appellationum distinctione resolvit. Quod etiam sentire videtur novissime, licet prædictis non relatis, Dominic. Antunez de Portugal. *de donat. Reg. 2. part. cap. 8. ex num. 22.* Ubi, quòd in aliquibus casibus appellationes ad Regem, privilegio abdicari, valeant: secus vero, ut nullo modo ad eum appelletur; quia imò tali privilegio stante, ne ad Regem à Dominis inferioribus appelletur, adhuc per viam recursus, aut querelæ Princeps adiri, poterit, ut expressè caveri in Regno Lusitano, ait Dominic. Antunez de Portugal. *per Ordinam. lib. 1. tit. 75. §. 28.* cum hæc remedia diversa sint, & diversis rationibus competant; quare, uno sublato, aliud, quod jure superioritatis competit, salvum remanet, ut etiam notant Avendañ. *de exequend. 1. part. cap. 6. num. 2.* Cabed. *decis. 40. num. 15.* Barbof. *in dict. l. competit, Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. num. 97. & 102.* Atmæus *de jur. Magestat. lib. 2. cap. 4. num. 7.* D. Salgad. *de Reg. protectio. 1. part. cap. 1. num. 84.*

Ex quibus etiam inferitur, quòd, & si non solùm sècunda instantia appellationis, sed & secunda sit concessa, ut pluribus concessam testantur Menoch. *conf. 2. Sarr. conf. 323.* Marth. *de jurisdicct. 1. part. cap. 43. num. 10.* Pont. *de Ann. conf. 70.* & in Regno Neapol. Pont. *de poss. Prorog. tit. 10. de donat. & expect. univ. tit. 10. numer. 18. §. 1.* Capiblanco. *de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. num. 195.* Ubi quòd multi Barones hoc privilegium habeant, sed pauci sint in possessione ob magnum detrimentum quod de supremo Principis dominio sequitur, cum ex hujus privilegii concessione, quasi ex proprietur Rex omni jurisdictione; quia post tres sententias inferiorum, & maxime conformes appellationi, seu provocationi ad Regem amplius locum haberi, non posse, videtur. Adhuc tamen in hoc casu, concessis primis, & secundis appellationibus, etiam post tres sententias conformes appellatio ad Regem, seu recursus denegati, non debet: imò in Regno Neapol. de observantia, & praxi illius S. Consilii, tres istæ sententiæ Judicum Baronialium pro una duntaxat reputatur, & tertiæ appellationi vassallorum defertur, ut testantur Ann. *conf. 70.* Capiblanco. *de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. à numer. 193.* Pont. *dict. tit. 10. §. 1. numer. 18.* Quidquid hanc praxim reprehendat Fab. *de Ann. conf. 70.* & Fontanell. *dict. decis. 389. à numer. 7.* Sed certe nititur magno fundamento, ut præsumpta videlicet gravamina vassallorum coercantur; & ut Barones non tam liberam, & absolutam potestatem in justitiæ administratione habeant, quòd revocari, posse, non metuant, si quid minus rectè per eos fieri, contingerit: & quia *tit. Cod. ne liceat in una, eademque causa tertio provocare,* & alia concordantia jura meo videri intelligi, debent de sententiis, quarum una saltim in Tribunali superiori fuerit prolata gradatim causa ad id post sententias inferiorum devoluta, secus ut in nostro casu, cum apud eundem Judicem inferiorem, cui prima, & secunda instantia appellationis est concessa, de causa fuerit cognitum.

Nec supradictæ nostræ principali verissimæ distinctioni obstant jura nostra Regia supra pro prima negativa opinione relata: imò magis ex eis rectè perpenfis manifestè comprobatur; nam quod dicitur in *dict. l. 9. tit. 4. Part. 5.* In oppidorum, aut jurisdictionis donatione appellationum cognitionem non venire, intelligi, debet, cum generaliter jurisdicctio duntaxat est concessa absque aliqua appellationum mentione; nam tunc nulli est dubium, appellationem in donatarium non transire, ut latius dictum remanet *supr. à numer. 4.* secus verò, si hoc jus circa primas, vel secundas appellationes specialiter sit concessum, ut expressè

tit. 15. Part. 2. ibi: Fuera ende si el Rey ge las otorgasse todas, o algunas de ellas en el privilegio del donadio.

54 Nec obstat *dict. l. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinam.* imò per eam dicta distinctio inter jurisdictionem ordinariam primarum, vel secundarum appellationum, & supremam, quoad ultimas appellationes, seu recursum fulcitur, ut clarè in ea explicatur illic: *T declaramos, que los fueros, y las Leyes, y las Ordenanças, que disponen, que la justitia no se pueda ganar por tiempo; que se entienda de la justitia, que el Rey ha por mayora, y Señorío Real, que es cumplir la justitia do los señores menores la menguaren.* Et inferius paulo post quamvis in ipsa lege cujuslibet jurisdictionis præscriptio approbetur, id tamen limitatur in hac suprema jurisdictione, quæ in signum supremi domini Principi competit, ibi: *Salvo mayora de la Justitia, que pertenesce a nos de la cumplir do los Señores la menguaren, como dicho es; & idem repetitur in l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopil.*

55 Quare tam jure communi, quam Regio ex dictis concludendum est, jus cognoscendi de primis, vel secundis appellationibus nullo modo inter fructus jurisdictionis simpliciter concessæ connumerari, posse: imò etiam si cum mero & mixto imperio, aliisque amplissimis, atque uberrimis clausulis concedatur: non venire: bene tamen hoc jus, quoad primas, vel secundas appellationes privilegio, aut immemoriali consuetudine, sive præscriptione per Dominos inferiores dari, posse: licet contra sit tenendum quoad ultimas ad Regem appellationes, recursus, vel querellas, quæ semper supremæ jurisdictioni, ossibusque Coronæ, & Sceptro coherent, quin ullo modo hoc superioritatis jus ab eo avelli, & in alium transferri valeat.

56 Sed antequam hinc abeamus, non omnittam quandam elegantem, ac singularem limitationem, sive intelligentiam ad primum casum supradictæ nostræ distinctionis: Quod enim pro resolutione hujus primi casus ibi diximus, nimirum supremam jurisdictionem, & jus cognoscendi de ultimis appellationibus per dominos inferiores etiam expressæ Principis concessione, aut immemoriali præscriptione acquiri, non posse: inter alias plures limitationes plene adductas per DD. relatos *supr. à numer. 17.* illam præcipue quoad præscriptionem Patitur, ut videlicet dicta communis regula procedat in casu, quo præscribens adhuc vassallus, aut subditus Principi sit, & hoc profiteatur, nec inficietur; in hoc igitur casu nullo modo, nec aliqua præscriptione acquirere, poterit, ne ab eo ad Principem supremum appelletur, nec potest summam illam, quam verè agnoscit jurisdictionem effugere, exinde etenim magnum absurdum sequerentur, nimirum subditum, & non subditum, sive, ut dicunt DD. Accephalum remanere, quod fieri nequit, ut diximus *supr. num. 44.* secus verò, si quis ita se gerat pro libero, ut nullius se subditum esse, profiteatur: nec cujusquam superioritatem, vel subjectionem per tempus immemoriale recognoverit; nam tunc omnimoda libertas præscripta censetur; ita eleganter dictam regulam intelligit, & sub hac distinctione resolvunt Oldrad. *conf. 172. column. 1. & conf. 154. column. 1.* & pulchrè explicat Bald. *in authent. quas actiones, num. 14. Cod. de Sacrosanct. Eccles.* post Innocent. & Archidiacon. ab eo relatis optime Dom. Covarruv. *in dict. regul. possessor. 2. part. §. 2. num. 8. vers. Ex his vero.* Aym. Cravet. *de antiquit. tempor. 4. part. §. Materia ista, ex numer. 73.* Petr. Barbof. *in dict. l. competit, Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. num. 89.* Pereyr. *de manu Reg. cap. 37. num. 17.* Lagunez *de Fructibus.*

eleganter Maxim. Faust. *in conf. pro arar. clas. 9. ordinar. 760. num. 4. †* Ubi, quod idè per Reges, 57 Principes, Respublicas, & Civitates pro liberis se gerentes libertatem, & omnimodam exemptionem, ac Regna contra Imperatorem, vel alium Principem tempore immemoriali præscribant: ut servari, vidimus in Republica Venetiarum, Genuæ, & aliis multis Italiæ, Germaniæque Civitatibus, quæ superiores non recognoscunt, & jura Regni habent tempore immemoriali se tuentes, ut latè, pluribus congestis, tradit Martin. Mager. *de advocat. armat. cap. 6. ex num. 128. & num. 138. vers. Et quod Civitas,* & sub dicta distinctione optime explicat Peregrin. *de jur. Fisc. lib. 1. tit. 2. num. 59. & 60. & lib. 6. tit. 8. num. 10.* & novissime Dominic. Antun. *de Portugal de donat. Reg. 2. part. cap. 9. ex num. 4. Faxard. allegat. Fisc. 33. num. 486. qui num. 487. †* Aliam rationem pro Regnorum præscriptione sub- 58 stinenda tradit; ne alias si non proficeret, bella gravissima in mundum injicerentur, ut doctè quoque considerat D. Solorgan. *de jur. Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 23. & 24.* & ita juxta primam partem distinctionis relatæ procedit doctè in doctissimi D.D.D. Alphonsi de Olea *de cessio. jur. tit. 3. quest. 6. num. 29.* prout expressè doctissimi vir loquitur in subdito, qui adhuc remanens subditus præscribere intendit contra Principem, cujus vassallum, & inferiorem esse non inficiatur, imò id profiteatur, quare se implicaret, & contradiceret si ejus superioritatem non recognosceret.

Ex quibus plenè resoluta manet supradicta quæstio 59 circa nostras appellationes; quando, & quæ inter fructus jurisdictionis imputari possint, & consequenter ad Dominos inferiores pertineant, stante duntaxat simplici, aut generali jurisdictionis concessione, vel speciali: aut immemoriali præscriptione concurrente?

Quibus ita resolutis, restat nunc, ut de alia 60 difficillima, pariterque utilissima ad praxim quæstione agamus, an videlicet apud nos hoc jus cognoscendi in secunda instantia appellationis ad omnes nostros Dominos vassallorum ex vi duntaxat concessæ jurisdictionis pertineat ob nostram legem Regiam, vulgo *de Guadaluara*, conditam per Dominum Regem D. Joannem I. anno Domini 1390 cujus mentio sit in Chronica ejusdem Regis anno 12. cap. 12. & ipsius litteram referunt Aviles, & Bobadill. *infr. referenti,* ob cujus Regnicolarum varios intellectus difficilis admodum redditur nostræ quæstionis resolutio.

Quidam enim, nulla adhibita distinctione, ob 61 dictam legem *de Guadaluara* docent, à quibuslibet Judicibus ordinariis locorum ad ipsius loci dominum, seu ad ejus locum tenentem, vulgo *Alcade mayor* appellari, debere: postea verò ad Regem, ut tenent Bonifac. *in parerg. verb. Appellatio, quest. 5. glos. omiffis mediis,* Montalu. *in suo report. leg. Regn. verb. Appellari, potest. fol. 9.* Gregor. Lopez *in l. 18. tit. 23. Part. 3. Gloss. Para el Rey, in fin. Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 5. num. 2. vers. Et licet, & cap. 6. in princip. & numer. 1.* Vela *dissertat. 44. num. 45.* qui D. Covarruv. Azebed. & Bobadill. indistinctè ad hoc refert, sed minus rectè, ut proximè videbis.

Alii verò distinguunt inter Judices ordinarios oppidorum per ipsos populos electos: & inter electos à Dominis vassallorum, vulgo *Alcades mayores*, seu *Corregidores*, quorum in primis tantum dictam legem Regiam procedere, debere, asserunt, ut ab eis ad dominos oppidorum appellari, valeat: contra verò in secundis, quasi idem Tribunal cum Dominis

- minis constituent: quam sententiam tenent, D. Palacios Rub. de obtent. Regn. Navarr. 2. part. §. 4. pag. 2. in med. & hanc distinctionem refert Joann. Gatierr. pract. quest. lib. 1. quest. 42. num. 1. in fin. Azebed. in l. 1. tit. 1. numer. 41. lib. 4. Recop. ubi etiam eam extendit ad Judices per populos electos etiam si à Dominis ipsis confirmantur, à quorum sententiis ad Dominos rectè appellari, ait; quod, & docuit D. Covarruv. pract. quest. cap. 4. num. 6. vers. Secunda conclusio, ex eo, quod non sit omnimò dem Tribunal domini, & horum Magistratum popularium: cum hi liberè à Domino non constituentur, sed tantum ab eo confirmantur: & hoc in praxi servari, ait Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 77. circa fin. ubi, & quod à Judicibus primæ instantiæ per dominos absque aliqua oppidorum propositione electis ad ipsos Dominos soleat, appellari, sed eorum sententias, licet iustas, postea in Regiis Chancellariis ob defectam jurisdictionis revocari, ait.
- 63 Dominus autem Larrea in allegat. 70. num. 16. in hoc dubio articulo, nulla prædictarum opinionum discussione facta, sed nimis breviter loquens asserit, nullum jus appellationis virtute dictæ legis de Guadalaxara, Dominis vassallorum competere, posse, quod quam contra litteram ipsius legis, & omnium Regnicolarum sententiam sit, ex dictis apparet.
- 64 Aviles in cap. Prator. 38. gloss. Ante nos, postquam litteram dictæ leg. de Guadalaxara, & aliquas Regum schedulas circa ejus interpretationem retulit, verum intellectam, cogitandum reliquit, à Regia Majestate ipsius declarationem desiderans; idemque facit D. Covarruv. pract. dict. cap. 4. num. 7.
- 65 Azebed. in dict. l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopil. num. 41. omnem facultatem cognoscendi in secunda instantia appellationis Dominis vassallorum ex vi dictæ legis de Guadalaxara denegavit, ex eo, quod in nostro Recopilationis Regiæ volumine inserta non invenitur; quare in defuetudinem abiisse, & ideo servari, non debere, asserit; quam tamen sententiam rectè refellit Bobadill. dict. lib. 2. cap. 16. num. 78. ob communem Regnicolarum opinionem ei auctoritatem non denegantem.
- 66 In qua quidem circa nostræ legis intellectum Doctorum vrietate, ejus litterâ bene consideratâ, ac perfectâ dictæ distinctioni, D. Palacios Rub. & Azebed. libenter assentior, ut videlicet de jure in terris Dominorum à Judicibus ordinariis locorum per populos electis ad Dominos appellari, valeat, secus verò, si ab ipsis Dominis sint electi; cum declaratione tamen, seu ampliatione ipsius Azebed. & D. Covarruv. supra relatâ: ut nihil ad Dominos appellandi facultati obstat, quod hi Judices ordinarii à Dominis confirmantur, si tamen per ipsos populos prius eligantur.
- 67 Quæ quidem ampliatio, & prædicta distinctio servatur, etiam in Regno Neapolitano, ubi similiter distinguitur, an jurisdictione ab universitate dependeat, ipsa suos Officiales absque ulla confirmatione Baronis eligente; vel an ab ipso Barone eligente procedat: in primo casu ad superiora Regia Tribunalia appellationes pertinere, resolvunt Caravit. in Rit. 52. Montanar super pragmat. 1. de administr. universi. pragmat. 62. tit. de offic. procur. Casar. cap. 20. & ita judicatum, testatur Regen. Tapp. in consuet. Reg. Magistrorum Camerarios, & facit Franch. decis. 511. & ibi addent. bene Pont. de potest. Proreg. tom. 1. §. 1. num. 11. † Ubi, & si ab universitate Officiales eligantur, & à Barone confirmantur, ad

ipsum Baronem appellare debere, ait juxta doctrinam D. Covarruv. quem in hoc etiam sequitur Capiblan. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 8. part. 1. num. 190. cum seqq. quia non ab universitate eligente, vel nominante, sed à Barone confirmante jurisdictionem Officiales accipere, censentur, ut notant idem D. Covarruv. Pont. & Capiblan. & facit in id text. elegans in l. Pater ex Provincia, ff. de manumiss. vindict. ibi: Solam enim electionem filio concessi; ceterum ipse manumittit; quod limita, cum Baro, seu Dominus vassallorum ob auctoritatem duntaxat, & quandam vassallorum obedientiam confirmant juxta ea, quæ ex eod. Capiblan. & aliis suo loco diximus.

Sed quidquid hæc de jure, & virtute dictæ legis de Guadalaxara procedant, de consuetudine tamen, & praxi contrarium servatur in nostris Regiis Chancellariis, in quibus istam legem usu receptam non inveniri, certum est; imò nullam appellationem ad Dominos vassallorum deferri, permittitur, sive à Judicibus per ipsos dominos, sive per populos electos interponatur: imò causis per viam secundæ appellationis ad Chancellarias delatis, ante omnia sententia Judices appellationum Dominorum prolatæ ob defectam jurisdictionem, ut nullæ revocantur, ut testantur Bobadill. dict. lib. 2. cap. 16. num. 77. in fin. Vela dict. dissert. 44. num. 45. quare hac consuetudine, & praxi in superioribus Tribunalibus pro Rege stante, nullum jus vigore contrariæ consuetudinis per Dominos vassallorum prætendi, poterit.

Unum tamen est, quod quamvis ex dicta lege de Guadalaxara, semota contraria praxi, & consuetudine, de qua supra, aliove legitimo titulo oppidorum Dominis jus competat primarum appellationum, quæ à Judicibus ordinariis locorum proponuntur: hoc tamen intelligi debet, ut procedat accumulativè cum Regiis Chancellariis, vel aliis supremis Tribunalibus; non verò privativè; itaque vassalli poterunt, & in ipsorum iura libera voluntate ad Dominorum Judices appellationum, vel ad Regia Tribunalia, omisso medio, appellare, ne aliàs per potentiam dominorum graventur: ita in terminis deciditur per nostras leges Regias 18. tit. 23. Part. 3. l. 14. tit. 16. lib. 3. Ordinament. l. 1. tit. 1. eod. lib. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. & in specie nostræ legis de Guadalaxara, quod in locis dominorum, omisso medio, ad Regem appellare, valeant, latè resolvunt D. Covarruv. pract. quest. cap. 4. numer. 9. & in regul. possess. 2. part. §. 2. num. 8. vers. Ex his vero, Gregor. Lopez. in dict. l. 18. Gloss. Para el Rey, Gatierr. pract. lib. 1. quest. 42. Curia Philipp. part. 5. §. 1. num. 14. Azebed. in dict. l. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. num. 41. Villadieg. in polit. cap. 4. num. 25. Dueñas de jurisd. dict. & imper. lib. 2. cap. 1. à numer. 35. Pichard. in manuduction. ad prax. part. 4. præcept. 8. num. 8. Bobadill. in polit. lib. 2. dict. cap. 16. num. 8.

Quia quamvis regulariter appellatio de minori ad majorem Judicem interponi, debeat, nec, omisso medio, admittatur, sed potius ad quem de jure interponenda erat, remitti, debet, ex vulgaribus iuris in l. 1. §. Si quis, l. Imperatores, ff. de appellation. docent Gloss. in cap. dilecti 66. & ibidem Abbas num. 6. & Dec. num. 10. vers. In gloss. de appellation. Felin. in cap. super. questionum 27. §. Porro, vers. Appellari, num. 14. de offic. & potest. Judic. de legat. Speculator, tit. de appellation. §. nunc tractemus, in princ. lib. 2. Misinger. sing. observat. centur. 1. observat. 67. & centur. 2. obser. 4. numer. 2. Marant. in suo specul.

- specul. part. 6. act. 2. princ. in verb. Et quandoque appellatur, quest. 5. numer. 368. Joann. Ferrar. tract. de appellat. lib. 2. cap. 5. numer. 138. tom. 5. Scaccia de appellat. quest. 7. à numer. 1. & novioribus congestis, Augustin. Barbof. in collect. ad cap. dilecti el. 5. num. 2. de appellat. & ibid. D. D. Emanuel Gonçal. Tellez numer. 4.
- 72 Hoc tamen limitant, & intelligunt nostri Regnicolar, ut procedat, jure civili attento, secus verò de jure Regio ex legibus Regiis superius citatis, quibus dominorum inferiorum in secundis causis ex dict. leg. de Guadalaxara jurisdictionem cumulativam cum Regiis Audienciis, non ipsis dominis privativam declaravimus: & ita resolvunt D. Covarruv. Gregor. Lopez, & Villadego, ubi proximè, & cum aliis Azebed. in l. 1. tit. 18. lib. 4. Recopilat. num. 20. & 21. Pichard. ubi sup. num. 8. Barbof. sup. num. 3.
- 73 Vel etiam limita, & intellige, cum ad ipsum Regem, ejusve superiora Tribunalia appellatur juxta proximè de jure Canonico dicenda, ex quo ad summum Pontificem, omisso medio, appellari, potest, cap. ad Romanam 2. quest. 6. cap. si duobus 7. cap. solicit. 54. de appellation. cap. antiqua, de privileg. & latè ad plures limitationes docent communiter Canonistæ in cap. dilecti 66. de appellat. ubi, & in dict. cap. ad Romanam, & iuris citatis latè prosequuntur novioribus congestis, August. Barbof. Prosper. Fagn. & D. D. Emanuel Gonzalez plenè Scaccia de appellat. quest. 7. num. 46. cum sequentib. Donat. Ant. Marin. lib. 1. esolut. cap. 17. Joann. Baptist. Bentig. de jurisd. Archiepisc. cap. 134 per tot. † Ubi, quod à suffraganeo ad Papam, omisso Metropolitanano, appellari, valeat, & numer. 1. quod si, interposita ista appellatione ad Papam, Metropolitanus, tanquam causa ad eum per viam appellationis devoluta, processerit, talis cognitio, & processus erit nullus, & attentatus, ut ex Lancellor. de attentat. docent Scacc. de appellat. dict. quest. 7. num. 55. & cum aliis Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 9. num. 17. Quia ex tali appellatione ad Papam sunt ligatæ manus Metropolitanis, & inferiorum, ut asserit, idem Lancellor. de attent. cap. 1. numer. 15. Dom. Solorçan. in loc. citat. Scacc. ubi proximè, numer. 59. & numer. 60.
- 75 Idem in sententiâ Vicarii Episcopi, vel ab eo delegati, quod, omisso medio, ad Papam appellari, valeat, Speculat. tit. de appellation. §. Nunc tractemus, vers. Et autem in hoc, numer. 3. & vers. Si vero à delegato, numer. 5. lib. 2. Scaccia in loc. citat. † Ubi, & à quolibet subdelegato inferiorum, Franch. in dict. cap. dilecti 66. num. 29. vers. Sexto intellige, de appellationibus, Abb. in cap. cum Bertholdus 18. versus fin. vers. ultim. sub numer. 40.
- 77 de sententiâ, & re judicat. † Nisi per Papæ Delegatum, subdelegatus sit; nam tunc ad ipsum Delegantem, non ad Papam appellari, debet; quia cum is personam Papæ gerat, Judicium Papæ in eo præparatum habet appellans; quare appellando ad Papam, id quætere non est necesse, ut optimè notant Joann. Andr. in cap. super. questionum, §. Porro, numer. 48. de offic. & potest. Judic. delegat. & ibidem Anton. de Butt. Abb. & cæteri Canonistæ, & idem Abbas in dict. cap. cum Bertholdus, numer. 40.
- 78 † Qui omnes id communiter intelligunt, cum Delegatus Papæ non integram causam subdelegavit, sed aliquid sibi reservavit; quia, integra causa subdelegata, tunc ad Papam Delegantem appellandum est, & ibi ex dict. cap. super. questionum, §. Porro, & ibi Barbof. Prosper. Fagn. & communiter Canonistæ, bene Marant. in suo specul. part. 6. act. 2. princ. in verb. Et quandoque appellatur, sub numer. Lagunez de Fructibus.
786. † Qui in quolibet totam causam subdelegante loquitur, & quod tunc non ad Delegantem, sed ad Ordinarium superiorem appellari, debeat quod latè prosequitur Scacc. de appellation. dict. quest. 7. à numer. 63. & quest. 8. num. 34.
- Qui plenè tractat ex numer. 14. de his appellationibus à sententiis Delegatorum, vel subdelegatorum in causis specialibus, vel ad universitatem causarum per Episcopum, vel alios, ad quos interponi, debeant? & cum aliis Joann. Baptist. Ventrig. de jurisd. Archiepisc. cap. 134. Ubi, & in Vicariis foraneis, & numer. 4. quod si suffraganeus procedat jurisdictione delegata, tunc non ad Metropolitanum, sed ad Delegantem appellandum sit: & quod magis est, etiam si suffraganeus procederet utraque auctoritate, ordinaria scilicet, & delegata simul; nam adhuc ad Delegantem appellari, debet; quia jurisdictione delegata est major, cui ordinaria, ut minor cedit, ut ad rem Henric. Vover. sing. 1. rubr. de appellat. fol. 203. column. 4. vel magis specialis, qui potius procedere censetur; † Quod tamen limitat, & intelligit idem Ventrig. numer. 11. ex Felin. Scaccia & aliis, nisi Episcopi suffraganei jurisdictione ordinaria fuerit tantum per commissionem excitata in causa, in qua uti ordinarius procedere, poterat? Quia tunc adhuc sua jurisdictione ordinaria, excitata tamen, non delegata uti censetur, & consequenter ad Metropolitanum est appellandum, cap. licet, ubi Doctor. de offic. ordinar. in 6. † Idemque dicimus, quando Episcopus uti Sedis Apostolicæ Delegatus virtute Concilii Tridentini procedit in causis, in quibus alias jurisdictionem ordinariam habet: secus verò in causis, in quibus Episcopus jure ordinario non poterat procedere; quia tunc per tales commissiones jurisdictione delegata censetur, & ad delegantem est appellandum, juxta relata per Ventrig. ubi sup.
- Et eodem modo prædicta juris civilis regula, ut appellatio gradatim ad proximiorum superiorem interponi, debeat pro comprobatione superioris nostræ jure Religio limitationis, juxta quam diximus, appellationes rectè per vassallos omisos dominorum, ad Regia Tribunalia Principis vicem gerentia interponi posse, præfata, in quo regula similiter limitatur in legato, aut Nuncio Papæ, ad quem uti ad Papam, omisso medio, appellari potest; quia ipsius vices gerit, & cum quolibet Ordinario concurrat, ut resolvunt Abbas in dict. cap. dilecti 66. vers. Extra glossam, numer. 12. de appellation. Speculat. tit. de appellation. §. Nunc tractemus, vers. Et nunquid, numer. 15. lib. 2. Gundisal. Villadieg. tract. de legat. question. 8. numer. 32. Grammat. de auctor. legat. de later. lib. 8. quest. 22. numer. 105. qui extant in tract. divers. Doctor. tom. 13. part. 2. Dom. Covarruv. dict. quest. 4. pract. numer. 9. Villadieg. in polit. cap. 4. numer. 25. Curia Philipp. 5. part. §. 1. numer. 3. Paz in prax. tom. 2. 5. part. cap. unic. numer. 4. Scaccia de appellat. dict. question. 7. numer. 103. Fragoss. de regimin. reipublic. lib. 8. disputation. 24. numer. 28. ubi in legato à latere, & in quolibet alio numer. 40. Marant. in suo specul. part. 6. act. 2. princ. in verb. Et quandoque appellatur, numer. 371. † Ubi idem in Patriarcha Constantinopolitano, & Alexandrino, ad quos etiam, omisso medio, appellari potest, Speculat. dict. numer. 15. in quolibet Patriarcha Grammat. d. question. 22. numer. 106. Felin. in cap. super. questionum 27. §. Porro, num. 14. de offic. & potest. Judic. de legat. & cum aliis Fragoss. sup. num. 40. Scaccia ubi sup. num. 104. sed quod id tantum intel.

ligatur in quatuor Patriarchis majoribus Consti-
nopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, &
Hierosolymitano, qui proprie Patriarchae dicuntur:
non vero in aliis inferioribus, docent Cardin. Jacobat.
tractat. de Concil. lib. 1. artic. 1. numer. 259. Scacc. de
appellat. question. 8. numer. 99. vers. Quod si velli-
mus, quia hi improprie Patriarchae dicuntur, & mi-
noris sunt dignitatis, ac postius Primates appellan-
tur, ut in nostra Hispania est Archiepiscopus Tol-
letanus, in Alemania Magdeburgensis, in Italia
Pisanus, & alii, ut late docent plura de his Pa-
triarchis, tam majoribus, quam minoribus, & de
eorum differentiis Panvin. de offic. & potest. Capit.
sed. vacant. prelude. 6. numer. 13. in verb. Sunt etiam
Primates, Cardin. Jacobat. dict. artic. 1. numer.
256. Gindelin. de jur. noviss. lib. 6. cap. 4. numer.
5. Gonçal. in regular. 8. Chancell. gloss. 41. num.
14. Cassan. in Cathalog. glor. mund. part. 4. consi-
der. 9. in princip. & pluribus aliis congestis, Au-
gustin. Barbo. in appellat. utriusque jur. verb. Pa-
triarchar. numer. 189. Ubi quod quoties in jure de
Patriarchis mentio fit, de illis tantum quatuor ma-
joribus, non de aliis inferioribus intelligendum est,
ad quod, & ad alia plura, infinitis congestis, plene
Dom. Michael Frances de Urritigoit. de Eccles. Ca-
thedral. cap. 1. a num. 57. & 76.

86 Et idem in appellatione a sententia arbitrorum,
stante reculatione Judicis suspecti, quae etiam ad Pa-
pam, omisso medio, interponi, potest, Abbas in dict.
cap. dilecti, vers. 7. num. 14. Specular. in dict. §. Nunc
tractemus, vers. Sed ad quem, num. 5. in fin. lib. 2. Ma-
rant. ubi supr. num. 376.

87 Unum tamen tota, quod supra dicta, ut appella-
tio, omisso medio, ad superiorem jure Canonico in-
terponi, valeat, intelligenda sunt, non de quolibet
superiore, sed de illis tantum superius nominatis, Papa
videlicet, ejusve Legato, aut Nuncio, & quatuor Pa-
triarchis majoribus, qui superiore jurisdictionem
exercent, & magis conjunctam, ac immediatam au-
thoritatem cum Papa habent, non vero de aliis infe-
rioribus, ut sunt Archiepiscopi, seu Metropolitanis, ad
quos ab inferiore Episcopi, veluti ab Archidiacono,
seu a legato ipsius Episcopi, omisso medio Episco-
pi, appellari, nequit, sed ad Episcopum est appellan-
dum, ut resolvunt per text. in cap. Romana, §. Ab
Archidiacono, de appellatione. in 6. August. Barbof.
& communiter Canonistae ibidem, Gloss. in cap. 2.
in verb. Official. de consuetud. in 6. Franch. in cap.
dilecti, num. 33. de appellat. & in cap. Romana, num.
5. eod. in 6. Paz in prax. 2. tom. 5. part. cap. unic.
numer. 4. Scacc. de appellation. quest. 8. numer. 99.
vers. Limita nunc, Joan. Bapt. Ventrig. de juris-
diction. Archiepiscop. dict. cap. 134 numer. 5. & nu-
mer. 9. † Idemque si a Vicario non generali, sed
foraneo appelletur, tenet Rota decis. 9. numer. 8.
de offic. Vicar. Mohed. decis. 5. alias 133. numer. 1.

88 & sequent. de appellation. † Et idem si causa Vica-
rio generali per Episcopum delegetur, quia adhuc ad
Episcopum non ad Metropolitanum est appellandum;

90 † Nisi Episcopus, quia ipse erat suspectus, delega-
verit: vel si in fraudem fecerit, ut appellatio ad se
reverteretur; quia in his casibus ad Metropolitanum
appellatur, ut bene probat Scacc. de appellation. dict.
quest. 8. num. 19. & 28. cum seqq. & cum aliis Joan.
Bapt. Ventrig. a num. 7.

91 Ad alia autem plura de materia appellationis, omisso
medio, maxime in rebus Ecclesiasticis plene tractant
Dom. Covarruv. pract. cap. 4. ex numer. 9. Gregor.
Lopez in l. 18. tit. 23. part. 3. Aviles in cap. 38. Pra-
ct. gloss. verb. Ant. nos, Mifinger. centur. 1. observat.

67. numer. 2. Guill. lib. 1. observat. 119. sub numer. 2.
Borrell. in summ. decis. tom. 2. tit. de appellation. 33. a
numer. 22. usque ad 57. Paz in prax. Ecclesiast. tom. 1.
part. 6. in proem. per tot. Marant in specul. part. 6.
verb. appellatio, tot. Mitth. Berlich. pract. concl. p. 1.
concl. 50. a numer. 67. ad 92. Fragott. de regim. Rei-
publ. lib. 8. disputat. 24. §. 101. Segismund. Scacc. de
appellat. quest. 8. & quest. 7. tot. & numer. 58. † De
92 harum causarum permissione, seu delegatione per
Papae commissionem alii Judici in partibus, ut de
justitia, seu injustitia, appellationis cognoscat, &
quid instante appellato, vel appellante, numer. 82.
& 83. † Et alia de materia D. Solorcan. de jur. In-
93 diar. tom. 2. lib. 3. cap. 9. fer. per tot. Ubi omnia
supra dicta in Regnis Indiarum limitat, in quibus ap-
pellatio ad Sedem Apostolicam non interponitur,
sed a suffraganeo ad Metropolitanam appellatur: vel
si prima sententia a Metropolitanano fait lata, ad vici-
norem suffraganeam ejusdem Metropolitanani appel-
lacio interponi, debet; ita ut duae sententiae con-
formes vim rei judicatae obtineant: si vero confor-
mes non fuerint, tunc secunda appellatio interpo-
nitur ad alteram Metropolitanam, vel ad Episco-
pum viciniorem ei, qui primam sententiam tulit;
quod ob longam locorum distantiam, & difficilem
ad Sedem Apostolicam aditum, inductum fuit ex
constitutione Gregorij XIII. quam noster Rex Dom.
Philippus III. per suam regiam schedulam anni 1606.
servari, jussit, ut refert D. Solorcan. dict. cap. 9. ubi
per totum de hujus constitutionis Gregorianae obser-
vantia.

Ex quibus roborata manet nostratum legum, quas 94
superius retulimus, decisio, & hujus Regni praxis,
ut a sententiis Judicum oppidorum dominorum infe-
riorum ad Regem, seu ad Regia Tribunalia appella-
ti, valeat, omisso medio dominorum, quibus facultas
cognoscendi in secunda instantia appellationum legiti-
me alias competit.

Quae omnia supra dicta procedunt quoque in Domi- 95
nis inferioribus, Episcopis, Abbatibus, seu aliis Ec-
clesiasticis personis, quibus jurisdictio temporalis in
feudum, aut dominium, vel aliter sit concessa, quo
casu appellatio ab eorum sententiis ad dominum
directum, seu Regem, omisso Metropolitanano,
interponenda est: imò & praecise omitti, de-
bet quilibet alius superior Ecclesiasticus, & secularis
adeundus, ut in Authent. ut Clerici apud proprios Epif-
copos, §. Si vero, vers. Aut propter cause naturam,
collat. 6. & in Authent. de Sanctiss. Episcop. cap. 21. §.
Si quis contra aliquem, in fin. collat. 9. ibi: Si tamen
ex Imperiali jussu, aut Judiciali praecepto Episcopus
judicat inter quascumque personas, appellatio ad Impe-
rium, aut ad eum, qui transmissit negotium, referatur,
cap. unic. §. Privilegia, vers. In Civitate, sub tit. de
Pace Constant. post feudorum usus, cap. solita, de ma-
jorit. & obediens. cap. verum, de for. competent. Ab-
bas in rubric. de appellation. numer. 13. vers. Sed qua-
tenus, & ibidem Franch. numer. 37. vers. Tertio quari-
tur, Decius a numer. 47. & ibidem passim Canonistae,
Feln. in dict. cap. super questionum, §. Porro, numer.
14. de offic. & potest. jud. delegat. & Speculatoris
contrarium in hoc sententiam reprobans Joan. Andr.
ad eundem Specular. lib. 1. tit. de jurisdict. §. 1. nu-
mer. 16. in fin. verb. Pastoralis, post medium, a vers.
Ex praeiis, Barthol. in l. 1. §. Si quis in appella-
tione, numer. 14. vers. Veritas est ita. † Quia in 96
hoc casu Episcopus temporalem jurisdictionem exer-
cens, non uti persona Ecclesiastica, sed uti licus ju-
dicat, ut bene ad rem notant Mar. Cutell. ad l. Mar-
tin. in tractat. ibi ad juncto pro concordia inter Inquisit.
& offic.

& offic. ordinari. fol. mibi 402. vers. S. enunciatio, Bo-
badill. in polit. lib. 2. cap. 17. numer. 197. novissim.
Joan. Bapt. Ventrig. de jurisdict. Archiepisc. cap. 134.
numer. 3. In quibus quod appellationes ad Principem
secularem, qui concessi, tanquam ejusdem superio-
rem devolvi, debeant, & ultra citat, docet noviter
97 Faxard. allegat. 33. numer. 512. † Quia semper supre-
ma illa potestas cognoscendi de appellationibus, &
quærelis subditorum, non obstante generali jurisdictio-
ne, penes Principem remanet, ut in specie late na-
dunt Marin. Frecc. de subfeud. lib. 3. different. 53. nu-
mer. 2. & 3. Octav. K. keran. decis. 3. ex numer. 6.
& conf. 3. per tot. Mart. de jurisdict. cas. 198. ex nu-
mer. 2. Maitill. de Magistrat. lib. 3. cap. 8. numer. 17.
27. & 28. & lib. 4. cap. 16. per tot.

98 Et hanc resolutionem de jure Germaniae, Neapolis,
Aragonum, Cathaloniae, Lusitaniae aliorumque Reg-
norum plene exornant, & pluribus decisionibus
comprobant Cancr. part. 1. variar. cap. 12. ex nu-
mer. 86. & part. 3. cap. 13. numer. 345. & 346.
Oliva de jur. Fisc. cap. 10. numer. 2. & ex numer.
12. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss.
10. part. 1. numer. 9. & decis. 241. Suelves conf.
14. numer. 70. lib. 3. Leo. decis. 2. ex numer. 26.
lib. 1. Ramirez de leg. Reg. §. 36. numer. 5. Gaill.
lib. 1. observat. 30. numer. 1. & 6. Mifinger. cen-
tur. 5. observat. 5. Caved. decis. Lusitan. 11. numer.
2. & 8. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §.
2. ex numer. 130. & novissimè Fermosin. in cap.
caterum, quest. 14. ex numer. 2. de Judic. & in cap.
conquestus, quest. 4. numer. 3. de For. competent. Sco-
bar. de Pontific. & Reg. jurisdict. cap. 21. §. 9. ex
numer. 185. Dom. Laurent. Matthæu de regim. Regn.
Valent. tom. 1. cap. 2. §. 5. numer. 50. & latius tom.
2. cap. 8. §. 8. section. 3. ex numer. 280. Merlin.
tom. 1. controvers. cap. 13. ex numer. 40. Bessold. de
pace, cap. 5. numer. 5. Bagniscus post. tom. 2. conf.
Offsch. in allegat. pro Duc. Sabaud. numer. 41. Nat-
then. de justit. vulnervat. part. 2. tit. 1. cap. 2. num.
8. Capibanc. de Baron. tom. 1. supr. pragmat. 1. num.
41. & sup. pragmat. 5. numer. 180. Mar. Cutell. in
Cod. ad l. scul. ad l. Federic. cap. 22. not. 24. vers.
Demum quoad Ecclesias, fol. 146. & ad l. Martin.
in tractat. ibi ad juncto pro concord. inter Inquisit. &
Offic. ordinari. cap. 4. & ultim. numer. 40. Ubi bene
rem tractat, & de prisca & recent. Ecclesiast. libertat.
lib. 2. cap. 67. ex numer. 13. Cyriac. tom. 4. contro-
99 vers. 552. ex numer. 4. † Qui in jurisdictione tam
in feudum, quam libere Ecclesiasticis personis con-
cessa loquitur, Andr. Knich. in encycloped. Imper.
cap. 6. maxime ex numer. 31. & de Saxon. non pro-
vocand. jure cap. 5. & cap. 2. a numer. 6. ad 11.
Joan. Anton. ab Ecclesiast. observat. tom. 2. obser-
vat. 5. ex numer. 7. Gaspar Kloehius de contribution.
cap. 3. ex numer. 8. & melius post tract. conf. 2. tot.
& conf. 3. fol. 51. column. 2. ad fin. vers. 1. & conf. 14.
ex num. 31. & conf. 50. a num. 95.

100 Et apud nos idem jure nostro Regio expresse cavetur
in l. 5. tit. 15. part. 2. vers. Las alçadas de los pleytos,
l. 9. tit. 4. part. 5. illic; Salvo ende, que las alçadas de
aquei lugar. deben ser para el Rey, que hizo la donacion,
l. 8. tit. 3. lib. 1. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat. D. Covarruv.
lib. 4. var. cap. 16. numer. 2. In quibus semper suprema
ista jurisdictio, & cognitio de appellationibus, & quæ-
relis subditorum Principi donanti, vel aliter conceden-
ti jurisdictionem etiam personis Ecclesiasticis, excepta,
ac reservata censetur, quin ad Metropolitanos, vel alios
Ecclesiasticos superiores appellationes devolvi, debeant;
& ex nostris, quod hæc jurisdictio Episcopis, & aliis

personis Ecclesiasticis concessa, semper temporalis re-
maneat, ipsi Regi suprema jurisdictione, & facultate
cognoscendi in causa appellationum reservata, &
quod ideo ad Regem, & ejus Tribunalia appella-
ri, debeat, si jurisdictio per Regem sit concessa,
optimè docet Dom. Covarruv. pract. cap. 4. numer. 2.
Quem sequuntur, & eleganter ita resolvunt Didac.
Perez in l. 5. tit. 4. lib. 1. Ordinam. column. 156. ad
fin. & in l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordinam. column. 467. vers.
Ex quo, Paz in prax. tom. 1. part. 5. cap. unic. nu-
mer. 4. Aviles in cap. 1. Prator, gloss. Nuestrros, numer. 3.
vers. Et quid, Azebed. in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilat.
numer. 12. Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 17. numer.
195. & 197. Cevall. quest. 345. Narbon. in l. 10. tit. 1.
lib. 4. Recopilat. gloss. 22. numer. 68. & 74. Hermoff.
in dict. l. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 12. & 13. numer. 64.
Vela dissert. 44. ex numer. 42. ubi Molin. Suarez, &
alios refert D. Solorcan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3.
cap. 25. num. 32. Cortuada tom. 1. decis. 9. ex numer. 3.
Faxard. alleg. Fiscal. 35. ex num. 50.

101 Quod tamen intellige juxta eundem Faxard. in ea-
dem alleg. 3. numer. 532. Quando inferioribus Prælati
Ecclesiasticis jurisdictio per Principem secularem con-
ceditur: scias si Pontifici, quia tunc cum omni superio-
ritate, & appellationibus transmissa censetur, & idem
docent Ollisch. conf. 3. num. 15. Surd. conf. 275. num. 12.
volum. 2. Thesaur. in dict. allegat. pro Duce Sabaud. post
observat. 5. Joan. Anton. ab Ecclesiast. tom. 2. in part. 7.
num. 71. Parej. de instrument. edit. tom. 1. tit. 5. resolut.
9. num. 92. Qui, & præcipue Thesaur. & Faxard. in
hoc casu intelligunt difficilem text. in cap. Romana,
§. Debet, de appellat. in 6. In quo expressè probari, vi-
detur, hæc appellationes ad Ecclesiasticos superiores de-
ferri, debere a sententiis Episcoporum temporalem juris-
dictionem exercentium.

Et eandem intelligentiam, & distinctionem inter ju- 102
risdictionis temporalis concessionem Prælati inferiori-
bus, vel Ecclesiae Romanae, seu Papae factam, sequuntur,
Barbof. in l. competent. Cod. de praescript. 30. vel 40.
annor. num. 108. Cabed. decis. 40. numer. 15. part. 2. &
novissimè Dominic. Antunez de Portugal. de donation.
Reg. 2. part. cap. 8. numer. 40. & juxta dict. nostram l. 8.
tit. 3. lib. 3. Quae expressè loquitur in concessione Epif-
copis, sive aliis Prælati inferioribus facta, & ex cap.
si duobus 7. §. ultim. de appellation. optimè Vela dict.
dissert. 44. num. 42. & 43. Qui ita quoque intelligit
dict. cap. Romana, §. Debet, quod in donatione Italiae
Ecclesiae Romanae per Constantinum facta, & per alios
Imperatores confirmata accidisse, ait idem Vela dict.
num. 42. Ubi plures de hac donatione tractantes refert.

103 Vel aliter non minus eleganter intelligi potest
dict. cap. Romana, §. Debet, ut procedat in casu,
quo Prælati Ecclesiastici, licet inferiores, jurisdic-
tionem temporalem habuerint ab absoluto Domino
successorem non habente, cui ex concessione præ-
judicare, possit, sed potius, qui eam liberè pos-
sidebat (qualis Imperator, Rex, vel alius Prin-
ceps reputari, nequeunt) vel cum jurisdictionem
Episcopus, aut Ecclesia in bello quæserint; in his
enim casibus omnis jurisdictio, etiam quoad superio-
ritatem appellationum quæsit censetur, ut ex Au-
fer. in tractat. de potest. judic. Ecclesiastic. sup. laic.
num. 14. vers. 19. Carol. de Grass. de effect. Clericat.
effect. 1. numer. 512. Mar. Cutell. in Cod. l. Scul. ad
l. Martin. in dict. tractat. ibi: Inserto pro concord.
inter Inquisit. & Official. ordinari. cap. 4. numer. 44.
fol. 395. Faxard. dict. allegat. Fiscal. 33. numer. 526.
& a numer. 524. usque ad 544. plenissimè alios plu-
res intellectus cumulat ad dict. cap. Romana, §. De-
Bb iij

bet, de cujus etiam intellectu vide Covarruv. Narbon. & plures ex supr. citat. & novissime cum Canonistis Prosper. Fagnan. & doctissimus D. D. Emanuel Gonzalez Tellez in collect. ad ipsum text. Dominicus Antunez de Portugal. de donat. Reg. 2. part. cap. 8. ex numer. 28. & 37. Ubi plura adducit, & de nostra consuetudine, quod à Prælati Ecclesiasticis temporalem jurisdictionem exercentibus ad Regem appelletur, qui eam concessit, testatur; quæ omnino juxta ipsum, cap. Romana, intelligi debent.

104 Ut igitur nostram principalem questionem prosequamur, & materia secundarum appellationum Baronum, seu Dominorum inferiorum plerè absolvatur, & quomodo isti facultate cognoscendi in secunda, vel tertia instantia ipsis concessa, tanquam fructa jurisdictionis uti debeant, & an privativè, vel accumulative id facere teneantur? Non abs re erit de aliquibus juribus externis, circa hoc; & de consuetudinibus aliquarum Provinciarum aliquid annexere.

105 In primis ergo in Regno Neapolitano valde etiam dubitatur, an ista facultate cognoscendi in secunda, vel tertia instantia appellationis Baronibus privilegio, seu aliter competente, liceat nihilominus vassallis, hoc non obstant, omitti instantia appellationis dominorum, & sic, omisso medio, ad Regem appellare, ita, ut talis instantia appellationum concessio non privativè, sed accumulative cum Rege concedente intelligatur, ut apud nos servari, superius dictum remanet.

106 In qua questione aliqui existimant, vassallos, omitta secunda, vel tertia instantia dominorum, ad Regem, vel ad Magnam Vicariam appellare, posse per speciales constitutiones Regni Neapolitani, in cap. cum nova, de instrument. confec. & in consil. officiorum periculosa, de offic. secret. ex quibus communiter resolvunt Neapolitani, juris communis dispositionem in dict. l. 1. §. Si quis, l. Imperatores, de appellation. Ut appellatio gradatam, non omisso medio, correctionem inveniri, & ita in praxi servari, docent ex Neapolitanis Gloss. in dict. Constitut. cum nova, column. 2. in princ. verb. Sed ad consuetudinem, Andr. de Isern. in dict. constitut. officiorum, lin. 62. lib. 1. fol. 83. Marant. in suo specul. part. 6. alt. 2. princ. in verb. Et quandoque appellatur, l. mit. 8. numer. 377. & 398. Scacc. de appellation. quest. 7. à numer. 99. Mascatel. in prax. tom. 1. part. 5. gloss. tenebitur, à numer. 2. Ubi ad id referit duos ritus dicte Magnæ Curie Vicariæ, per quos statuitur, Magnam Curiam Vicariæ posse immediatè cognoscere de appellationibus, & nullitatibus sententiarum omnium judicium inferiorum, etiam si hi Judices inferiores Officiales sint Prælatorum Ecclesiasticorum temporalem jurisdictionem in feudum possidentium: Ex quibus ritibus ibidem notat Caravit, appellationes, & nullitates inferiorum iudicium totius Regni ad ipsam Magnam Curiam immediatè, & omittis mediis, devolvi posse.

107 Et in terminis nostræ questionis, quod in illo Regno possint vassalli in oppidis Baronum, Regem seu Magnam Curiam Vicariæ per viam appellationis adire, omitta secunda instantia Baronum, docent ex dictis Constitut. cum nova, & Constitut. officiorum, Marant. ubi supr. dict. numer. 377. Scacc. dict. quest. 7. numer. 101. Qui ad id referunt Iserniam, & Caravit. quos etiam sequitur nos ter Magnas Præfens D. m. Covarruv. pract. question. cap. 9. numer. 9. in fin. quamvis idem Scacc. eodem tract. de appellation. question. 8. numer. 111. vers.

Primò oppono, & vers. Ad primam, circa observationem dictarum constitutionum ad practicos illius Regni se remittat.

Sed quidquid tanti Doctores dicant, contraria opinio prior, & communior mihi videtur, imò, quod in illo Regno Neapolit. in terris Baronum, quibus jus cognoscendi in secunda, vel tertia instantia competit, non possint vassalli Regem, vel Magnam Curiam Vicariæ per viam appellationis adire, Baronum iudicibus secundæ, vel tertiæ instantiæ omittis, ita ut tales appellationes interpolatæ in Magn. Cur. admitti, non debeant, sed potius ad Baronum Judices, ad quos immediatè pertinent, remittantur, & hæc est verissima doctrina Matth. de Afflict. in dict. Constitut. cum nova, cum numer. 6. & 7. fol. 252. ubi ex Anton. de Butr. Immol. & aliis, ita intelligit dictam Constitutionem Cum nova, ut non procedat in præjudicium ejus, cui ex consuetudine, vel privilegio jus secundarum causarum competit, sed quod ad eum tales appellationes, non gradatim, sed per saltum interpolatæ remittantur, maximè parte se opponente: & ita etiam intelligit dictum ritum Magn. Cur. 52. in prima, & secunda limitatione.

Quorum doctrinam sequitur, & ferè in hanc modum explicat Mascatel. in prax. tom. 2. part. 1. gloss. Tenebitur, num. 3. cum sequentibus optimè, licet nullo ex his relictos, Carol. de Tap. supr. Constit. Neapolit. lib. 2. de offic. Sac. Consil. pragmat. 3. num. 9. & 10. Qui, licet in illo Regno, in causis, ultra vigintiquinque uncias ad Sac. Consil. omisso medio, appellari, posse, asserat ex dict. Constitut. officiorum, hoc tamen intelligit absque præjudicio Baronum, qui cognitionem secundarum causarum habent: & quod quotidie in Sac. Collateral. Consilio Regiæ provisiones expediuntur, ne superiora tribunalia tales appellationes admittant, sed Baronibus petentibus, ipsorum secundarum causarum iudicibus, ad quos immediatè pertinet, remittantur, idem docet Mar. Matr. in capit. Regn. Sicil. Reg. Martin. cap. 47. numer. 65. & 66. & ita resolvunt se è omnes recentiores Neapolitani, licet, nullo ex dictis relato, Velmont. tom. 1. jur. Reg. lib. 2. tit. de offic. magistrat. justit. numer. 33. bene Camill. Borrell. de Magistrat. edict. lib. 4. cap. 8. à numer. 21. & 41. Novar. de gravamin. vassallos tractat. 1. gravamin. 226. numer. 2. Capiblan. de Baronibus tom. 1. pragmat. 3. à numer. 158. Horat. Barbat. de division. fruct. 1. part. cap. 12. num. 171. Francisc. Mar. Prat. 1. tom. pract. observat. cap. 3. num. 3. & 101.

Qui frequenter per Collaterale Consilium provisiones expediunt, ait, quibus prohibentur vassalli, adire Regia Tribunalia per saltum, omisso medio iudicis secundarum, vel tertiaram causarum; ne aliàs in potestates sit vassallos adeundo Regia Tribunalia, se eximere à jurisdictione Baronum, eamque eludere, quod facere nequeunt, Jacob. Rebuff. in l. civis, numer. 3. vers. Si autem non apparent iusta causa, Cod. de incol. lib. 10. Franch. decif. 417. numer. 2. & decif. 541. numer. 3. Reg. Sanfel. decif. 29. numer. 4. vers. Nec auditus, Francisc. Mar. Prat. tom. 3. discept. cap. 5. num. 28.

Quare ex his resolvitur alia questio per DD. maximè Neapolitanos valde controversa, an videlicet, liceat Baronibus, quibus secundarum causarum cognitio privilegio, vel præscriptione competit, banna pœnalia emitte, ne quisquam vassallos audeat Regia Tribunalia per saltum adire, omittis iudicibus Baronibus primarum, seu secundarum causarum?

In qua questione, Vincent. de Ann. singular. 62. 112. dicat,

dicat, pro quibusdam vassallis Griptalium fecisse judicare contra officiales Serenissim. Regiæ Poloniæ, ut videlicet, ne his Bannis adstringerentur, quin Regia Tribunalia, omittis Baronum iudicibus, adirent: attamen contrariam opinionem in nostro casu veriorè existimo; nam ex eo, quod Baronibus primarum; vel secundarum causarum cognitio competat, rectè talia Banna pro defensione suæ jurisdictionis emitte; valent, ne alias ipsorum Baronum iudicibus præjudicetur, Regia Tribunalia vassallis in ejus fraudem per saltum adeuntibus, ut bene resolvunt Joann. Fab. in l. 1. Cod. de offic. Præf. urb. Paris de Puteo in tractat. de syndicat. titul. de excessionibus Baronibus §. An Baro, Nicol. Boer. decif. 114. numer. 2. & 3. Petr. Foller. in pract. crimin. §. Audiantur, excusatores, numer. 84. Marin. Frecc. de subfeud. Baronibus lib. 2. auctoritat. 10. numer. 2. Octav. Kakeran. decif. Pedemont. 78. numer. 12. Velmont. ubi supr. numer. 33. vers. Recursum habuerunt, Massil. in consuetudin. Baronibus pagin. 73. numer. 15. Ursil. in addition. ad Afflict. decif. 275. numer. 39. Camill. Borrell. in summ. decif. titul. 41. de jurisdict. & Imper. à numer. 251. & laus de Magistrat. edict. lib. 4. cap. 8. numer. 21. cum sequentibus. Ubi plene rem tractat, post quam numer. 22. hæc edicti aut banna, ne ad Imperatorem, Regem, vel alium supremum superiorem appelletur, reprobet tanquam supremæ jurisdictioni repugnancia; hoc tamen declarat, & limitat à numer. 24. si pro defensione propriæ jurisdictionis fiat; † ne in ejus præjudicium vassalli coram alio Jure litigent, jurisdictionem alii prorogando, quod, Domino tanquam ordinario suorum vassallos non consentiente, fieri, nequit: nec talis prorogatio per vassallos jurisdictionis facta in alios, quam in Judices Barones admittitur, Bald. in cap. Imperialem, column. 1. de prohibition. alien. feud. per Federic. Ursil. decif. 9. Capyc. decif. 151. Pont. de potestat. Proreg. titul. de provis. fier. solit. §. 1. Regens Constant. in l. nullus, numer. 67. Cod. de Decurionibus lib. 10. Novar. de gravamin. vassallos tractat. 1. gravamin. 235. numer. fin. & idem post Iserniam, & alios notat Borrell. ubi supr. plures alias rationes pro his edictis, seu bannis afferendo.

114 Et hanc etiam resolutionem, quod hæc banna, seu edicta pœnalia sublineantur, sequuntur Sard. decif. 147. & noviter, licet nullo ferè ex prædictis relato, Capiblan. de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 3. numer. 159. cum sequentibus. Ubi pœnam ob contraventionem exigi, posse, asserit juxta stylum illius Regni, & ita in Sac. Consil. judicatum refert in causa universitatis Saloffiæ, ut refert quoque Thor. in compend. decif. tom. 1. verb. Vassallus Baronis, fol. 538. column. 2. quia alias frustratorium esset privilegium cognitionis secundarum causarum, si defendi, non posset.

115 Novissime sequuntur Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallos tractat. 3. gravamin. 21. & tractat. 1. gravamin. 26. Horat. Barbat. de division. fruct. part. 1. cap. 12. numer. 71. Francisc. Mar. Prat. practicar. observat. tom. 1. observat. 5. per tot. qui tamen num. 17. & Barbat. ubi supr. Barones monent, ne propria autoritate hæc banna pœnalia emitant, sed ut cautius agant, brachium superiorem implorant, & obtinere, procurant provisiones Collateral. Consilii, quibus vassalli, omisso medio, Regia Tribunalia sub aliqua pœna adire, prohibeantur, quas quidem provisiones pro defensione jurium Baronum facillimè, & frequenter impetrari, asserunt, &

idem testatur Novar. dict. gravamin. 226. numer. 3. qui tamen numer. 4. ab opinione Capiblan. licet, eo non relato, circa exactionem pœnæ, & ab ejus exemplari, tanquam in nimis rigido recedit, aliud exemplar Magnæ Curie Vicariæ afferens pro sua opinione, ne pœna exequatur, ex Tarragl. in prax. civ. cap. 2. numer. 1. cui, ut magis æquitati consentaneo, adhaerendum, videtur.

Sed pro concordia Novar. & Capiblan. dici, 116 posset, quod aut propria autoritate Baro edicta pœnalia proclamare, fecit, vel implorato auxilio, seu provisione Collateral. Consilii: In primo casu Novar. opinioni libenter adhaererem: In secundo vero à Capiblan. doctrina non recederem, tanquam tunc edicto emisso Regia autoritate, & sic majori, quam in primo casu: & quod in hoc secundo casu impetrata Regia provisione ad hæc edicta pœnalia promulganda, pœna debeatur, & per Barones exigi, valeat, testantur etiam Horat. Barbat. & Prat. ubi supr.

Quæ tamen supra dicti circa hæc Banna aditum, 117 seu appellationem ad Principem, vel superiorem prohibentia sublineanda, declarari, & intelligi, debent, dummodo vassallos duntaxat prohibeant, adire per saltum Regia Tribunalia per viam appellationis ante determinationem iudicium Baronum secundarum causarum, & sic, eis omittis: secus verò si post istorum determinationem Regia Tribunalia, seu superiores Audientias aut Tribunalia per viam appellationis, seu alterius ultimi recursus adire, prohibeantur; quia in hoc casu nullo modo talia edicta sublineri, debent: Cum jam non ob defensionem propriæ jurisdictionis promulgari, dici, valeant: sed potius ad tollendam justam defensionem, seu ultimum ad Regem recursum vassallis competentem. Postquam enim per Baronum Judices pro fertur sententia, eorundem officium conquisceat, quia semel eo functi fuere ad text. in l. Iudex postea quam, cum vulgaris, ff. de re judicat.

Qua propter Barones, aut eorum Judices, postquam sententias suas in instantis eis permissis protulerint, amplius se intromittere, non debent, sed, quod Regia Tribunalia vassalli per viam appellationis, seu ultimi recursus libere adeant, libenter permittere, nec id egro ferrè, odio miseris vassallos appellantes ex eo prosequentes, multisque cautelis, ac dolosis argutiis pro retentione causarum utentes, in præjudicium quidem, ac contemptum supremæ jurisdictionis, quæ penes Principem semper remanet, cui ultimas appellationes, vel recursus coherere latius diximus supra, & in fraudem pœnarum, seu condemnationum, quæ confirmatis postea sententiis, per Regios Judices, Regio Fisco pertinent, ut latius suo loco dicam, quæ quidem multi Domini vassallos, ac Barones minus rectè, & contra ipsorum conscientias faciunt, contra quos acriter insurgunt Lac. de Penn. in l. si quis post hanc, Codic. ut nem. ad suum parocin. lib. 11. column. 8. † Ubi, quod in crimine læstæ Majestatis ob tales prohibitiones incidant, & quod severe puniantur, Aviles in cap. Prætor, 1. gloss. 1. numer. 3. versic. Et an, de Iudicibus, cum sequentibus. Avendañ. de exequend. 1. part. capit. 6. numer. 4. versic. Et cum domini, Gregor. Lopez in l. 22. titul. 13. part. 2. Dom. Covarruv. in regular. possessor. part. 2. §. 2. à numer. 4. de regular. jur. in 6. Bobadill. in politic. lib. 2. cap. 16. numer. 81. optimè Farinac. in prax. crimin. titul. de crimin. læstæ Majestatis. question. 113. numer. 62. cum sequentibus. Carrer. in pract. in prim. tract. de appellat.

appellat. in 11. casu. numer. 32. & eleganter, alii congeſtis, Mur. Mata in capit. Regn. Sicil. Reg. Mart. cap. 47. numer. 5. cum ſequentib. † Quin in illo Regno Barones appellationes in caſibus appellabilibus prohibentes amiſſione juridiſtionis, & irremiſſibili deportatione puniri, aſſerit per dict. cap. Regn. 47. deferant ergo Domini inferiores libenter appellationibus vaſſallorum ex ſuperioris ſaltim reverentia, ut dicitur in cap. 1. de appellation. in 6. Landabile quippe eſt reverentiam ſuperioribus deferre, ut in cap. ſciam. 2. quaſt. 7. Nec aliquod damnum in ipſorum perſonis, ſeu bonis inferre audeant; quia Rex ſub ſua protectione eos ſuſcipit in l. 14. & 15. tit. 16. lib. 3. Ordinan. & in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilat. & ex text. ſingul. in l. 1. tit. 4. lib. 2. ejuſdem Ordinan. & in noſtra lege de Guadalaxara ubi graves poena in contrarium facientes irrogantur.

121 Et in terminis noſtrae quaſtionis in Regno Neapolitano optime reſolvit juxta dictam diſtinctionem Joan. Maria Novar. de gravamin. vaſſallor. tractat. 1. gravamin. 2. 5. Ubi, quod poſt determinationem Judicum Baronialium, Banna, ſeu edicta poenalia prohibitiva appellationis, ſeu reclamationis vaſſallorum ad ſuperiora Tribunalia Regia injuſta ſunt, & contra naturalem deſenſionem cunctis à jure elargitam: nimisque ex eo vaſſallos gravare, dicantur, & ob id puniri, debeant; & loquendo in quolibet reſortu ad Principem, vel ſuprema Tribunalia, hæc edicta poenalia prohibitiva reſortus improbant ex doctrina original. Luc. de Penn. in l. 1. column. penultim. verſ. Comes, Cod. ut nemo ad ſuum patroc. lib. 11. Paris de ſyndicat. titul. de exceſſibus Baronib. cap. an Baro teneatur, numer. 1. Caſſan. in conſuetudin. Burgund. rubric. 9. §. 9. numer. 3. Caballin. Millelq. jur. quaſtion. 734. idem Novar. gravamin. 251. eodem tract. 1. & gravamin. 21. tract. 3. Nam licet ſecundarum, vel tertiarum appellationem cognitione Dominis vaſſallorum privilegio, ſeu conſuetudine competere, valeat; ultima appellatio, ſeu reſortus, ita ſupremæ juridiſtionis, ac Superioritati Principis coheret, ut nec virtute cujuſcumque conſeſſionis, ſeu præſcriptionis ab eo avelli, & in alium tranſire, poſſit, ut ſupr. dictam remanet à num. 32.

122 Juxta quæ etiam, pace tantorum virorum Regnicolarum, meo videri, procedere, & intelligi, poſſent Regni Neapolit. dictæ Conſtit. cum nova, & Conſtit. officiorum periculosa, & Matth. de Afflict. doctrina in dict. Conſtitut. officiorum, rubric. 59. de quarum magna dubietate, ac intelligentia, cum Doctores illius Regni late egimus: ſed harum conſtitutionum decifio, dum ſtatuit, ac jubet, quod à quocumque Judice ad Regem, vel ad Magnam Curiam appellari, valeat, quod Domini vaſſallorum, ſeu Barones, nihil in contrarium faciant, vel ſtatuant vaſſallos ab his appellationibus removendo, intelligi, poſſet de ultimis appellationibus à ſententiis Judicum Baronialium in ſecunda iſtantia prolatis, quæ quidem appellationes, poſt ipſorum determinationem per Barones prohiberi, non debent, cum per eas eorum juridiſtionis, jam poſt determinationem extinctæ non præjudicetur, ut dictum remanet; quæ tamen omnia, ut pecularia illius Regni Judici, ipſius Doctorum Regnicolarum libenter relinquo.

123 Item prædicta, videlicet, quod vaſſalli, omiſſo medio Judicum Baronialium Regia Tribunalia per ſitum adire, non valeant, declara ſecundo, & limita in Regno Neapolitano, & in alio quolibet, ubi appellatio gradatim, nec, omiſſo medio, fieri, debet; quando medius judex, qui debuiſſet, adiri,

per viam appellationis fuit aditus, & tamen palam, & evidentem juſticiam facere denegavit, tunc enim appellatio, ſeu reſortus ad ſuprema Tribunalia, eo omiſſo, permittitur, quia ex in aliquam poenam Banni id prohibentis vaſſalli incidant, ut poſt Felin. in cap. ſuper quaſtionum, §. Porro, numer. 14. de offic. delegat. & Myſinger. obſervat. 67. centur. 1. docent Scaccia de Judic. lib. 1. cap. 66. numer. 5. cum ſequentib. Ubi, quod tunc cognitio cumulativa ſit cum Principe, & conſequenter, Judicibus Baronialibus omiſſis, Regia Tribunalia adiri, poterunt, Camill. Borrell. de Magiſtrat. edict. lib. 4. cap. 8. numer. 43. Ubi idem, ſi Judex medius ſuſpectus, excommunicatus, vel aliis defectibus inhabilis ſit; & confirmatur ex ſententia Segiſm. Scaccia de appellat. quaſtion. 7. à numer. 37. & 43. Ubi in his caſibus generaliter appellationem, omiſſo medio, permittit, idemque docet Fragoff. de regim. Reipubl. lib. 8. diſput. 24. numer. 25.

Et hæc de Baronibus Regni Neapolit circa uſum, 124 ſeu exercitium juridiſtionis in ſecunda, vel tertia iſtantia ipſis privilegio, vel aliter legitime competenti.

Proſequendo igitur capitis materiam circa appellationes vaſſallorum à ſententiis dominorum ad Regia Tribunalia, ipſis dominis omiſſis, admittendas, vel non: & quid maxime externo jure municipali aliquorum Regnorum convicinarum in hoc articulo ſervetur, & poſt Neapolit. Regnum quid, in Sicilia Regno dicendum? breviter notabimus: In Regno ergo Siciliae, & eorum Baronibus, ſecundarum, vel tertiarum cauſarum cognitionem habentibus, quoad hujus juridiſtionis uſum & exercitium idem ſervatur, ac in Regno Neapolitano ſuperius ſervari, diximus, ut nimirum hæc cognitio privative eis competat, quin vaſſallis, Judicibus Baronialibus ſecundarum cauſarum omiſſis, Regia Tribunalia, vel Magnam Regiam Curiam illius Regni per ſantum adire, permittatur, ita ut ſimiliter appellationes, omiſſo medio, interpoſitæ, ad Judicem, ad quem immediate pertinent, per Magnam Regiam Curiam remittantur, juxta jus commune in dict. l. 1. §. Si quis, dict. l. Imperatores, ff. de appellation. ut notat Martin. Mat. in capit. Regn. Sicil. Reg. Martin. cap. 47. numer. 65. & 66. ubi numer. 59. rectè intelligit diſpoſitionem ipſius capitis 47. quo ſub poena irremiſſibilis deportationis ſtatuitur, ne Barones, vel eorum Judices appellationes vaſſallorum ad Regia Tribunalia prohibere, audeant, ut procedat, quando ipſis Baronibus ſecundarum, vel tertiarum cauſarum cognitio non competit, ſed tantum primarum.

In Gallia autem, quoad iſtas appellationes, omiſſo medio, admittendas, vel non, ita jus commune in dict. l. 1. §. Si quis, & in dict. leg. Imperatores, ff. appellation. ſervatur, ut nec ad Regem, omiſſo medio, appellare, liceat, ſed ad Judices, ad quos gradatim appellari debuit, remittitur, aliqua ex partibus id parente, ex Conſtitutione ſpeciali illius Regni in tit. de appellat. ubi Rebuff. gloſſ. unic. tot. & numer. 9. & 11. etiam ſi ad Papam, ejuſve Legatum, ſeu Patriarcham appelletur, per concordata ipſius Regni §. 1. tit. de frivol. appellat. Ubi idem Rebuff. † Et quod hæc remiſſio in Gallia fiat 127 expenſis inordinatè appellantis, niſi à Judice non Regio ad Curiam ſit appellatum, idem Rebuff. dict. gloſſ. unic. numer. 2. & 3. Sed quod ind ſtinctè quotieſcumque non poſſet, appellari, omiſſo medio, appellans ad remiſſionis poenam teneatur, ſive malitioſè appellaiſſe, clarè conſtet, ſive non, docet idem Rebuff. in eod. tract. de appellation. articul. 3. gloſſ. unic. numer. 24. tom. 3. fol. 509. Fragoff. de regim. Reipubl. lib. 8. diſputation. 24. numer. 39. Cui libenter aſſentio,

aſſentio, ne aliàs litigantes injuſtis dilationibus, ac expenſis defatigentur.

128 Jure vero Imperiali, & Saxonico prædicta quoque jura juris communis in dict. l. 1. l. Imperatores, ſervantur, ita ut nec admittatur ad Cameram Imperialem appellatio, omiſſo medio niſi ob denegatam juſticiam, vel ex aliis cauſis, de quibus Gail. præct. obſervat. lib. 1. obſervat. 1. & docet Carpzou. de proceſſ. tit. 18. art. 1. numer. 38. & ſeqq. & eleganter quod ad Imperatorem appellatio omiſſo medio, non detur, maxime in præjudicium inferiorum Ordinariorum, Speculat. tit. de appellat. §. Nunc tractemus, in princ. lib. 2. fol. 188. Reſtaur. Caſtal. tract. de Imper. quaſt. 95. numer. 2. Franc. in rubr. de appellat. numer. 7. verſ. De accidentibus, & in cap. ſi duobus 7. §. Denique, numer. 10. de appellat. Scacc. de appellation. quaſt. 7. numer. 30. & 46. verſ. Contra, Fragoff. de regim. Reipubl. lib. 8. diſputat. 24. numer. 24. in fin.

129 Pro complemento igitur hujus materiæ ſecundarum cauſarum appellationis, & quando ad Barones, ſeu inferiores Dominos vaſſallorum, ut fructus juridiſtionis ſpectet? in omni caſu plenius cognoscatur, non abs re erit, aliquot caſus breviter annexere, in quibus an hæc facultas cognoscendi in ſecunda iſtantia appellationis eis competere debeat, necne? poſſet dubitari.

130 Primò notandum eſt, quod quamvis in terris Regiis appellationes in cauſis quantitate 102. marapetinarum non excedentibus in noſtro Regno ad Regia Tribunalia, ſeu ad Chancellarias non pertineant, ſed earum cognitio oppidi Decurionibus, vel Conſistorio competat ex l. 7. tit. 18. lib. Recopil. & notant plura de materia hujus appellationis, & quomodo, & quæ formæ in ea, per Conſistorium procedatur? Gutier. præct. lib. 1. quaſt. 107. cum ſeqq. & aliqua in tract. de juram. confirm. 3. part. cap. 5. Paz in prax. 1. tom. 6. part. cap. 3. per tot. Villad. in polit. cap. 4. n. 67. cum ſeqq. Curia Philipp. part. 2. §. 1. tot. Azeb. in Cur. Piſſan. lib. 4. cap. 6. per tot. & latiſſimè in dict. l. 7. & ex Aviles Avendañ. & aliis plenè Bobad. in polit. lib. 3. cap. 8. n. 183. cum ſeqq. uſque ad 269. Carleval. de Iud. tit. 1. diſputat. 2. n. 1156. & 1174. cum ſeqq. hoc tamen non procedit in terris Dominorum inferiorum, quibus cognitio ſecundarum cauſarum competit, ut docent Azebed. in dict. l. 7. numer. 39. in med. numer. 55. & in Cur. Piſſan. d. cap. 6. n. 45. lit. D. verſ. Ita judicarem, & n. 61. lit. L. Badill. in polit. dict. cap. 8. numer. 248. qui ita practitari, teſtantur, non ſolum cum Domini inferiores cognitionem in prima iſtantia habent, ſed majori cum ratione, cum nullâ primarum cauſarum cognitio ad eos ſpectat, nè aliàs omnino juridiſtione priventur, & idem Bobadill. lib. 2. cap. 16. numer. 180. fallent. 70. de qua tamen ampliacione valdè dubito; imò non ſtante aliàs ſpeciali Principis privilegio, aut præſcriptione, de hac ſecundarum cauſarum cognitione, de jure eam veram non reputo, juxta dict. ſup. hoc cap. à num. 4. Ubi abſque ſpeciali Regia conſeſſione, vel præſcriptione, ſecundam iſtantiam appellationis competere, non poſſet, latiùs diximus: & quod ante omnia in hoc caſu conſuetudo attendi, debet, juxta verba dict. l. 7. verſ. Ac ſumbran ir, notat idem Bobadill. dict. cap. 8. 131 n. 248. † Et optime de conſuetudine in iſto caſu ſervanda, n. 195. cum ſeqq. Azeb. ultra loca citata, in 132 l. 12. tit. 5. lib. 2. Recop. † ad quem tamen nota, quod, ut hæc procedant, judex appellationis Dominorum debet, reſidere in eodem loco, ubi appellatur, quin intra octo leucas adeſſe, ſufficiat; aliàs enim non ad ipſum, ſed ad conſistorium in dictis cauſis appellabitur, Bobadill. dict. cap. 16. n. 80. quod iterum intelligit,

Lagunex de Fructibus.

niſi in caſu, quo primæ iſtantia cognitio domino non competat, ex dicta ratione per eundem Bobadill. in ſuperiori caſu allatâ, ne aliàs omnino juridiſtione Dominus privetur, de cujus dicti veritate jam dixi: in quo etiam caſu conſuetudinem ante omnia attendi: debere, ait idem Bobadill. ubi proximè.

Secundò, queri poſſet, an à Delegato Baronis, ſeu ſeu Judice commiſſario in aliqua cauſa ſpeciali, ad ipſum Baronem delegantem, vel ad Regia Tribunalia appellandum ſit in caſu, videlicet, quo aliàs facultas cognoscendi in ſecunda iſtantia appellationis Baroni, ſeu Domino vaſſallorum non competat?

In qua quaſtione contra Dominos vaſſallorum, & 134 ſic quod ad Regia Tribunalia ſit appellandum, late reſolvit D. Covarruv. præct. quaſt. cap. 4. numer. 8. ex ea præcipue ratione, ne ita cauſas delegando per indirectam Domini vaſſallorum de appellationibus, quas aliàs non habent, cognoscant, & per hoc juridiſtione Regis, ipſuſque Tribunalia circa harum cauſarum cognitionem defraudentur: & hanc ſententiam ſequitur Marin. Frecc. de ſubſeud. lib. 2. auctorit. 13. ubi ita an Regno Neapolit. de præxi ſervari, aſſerit Petra de poteſt. Princip. fol. 99. numer. 66. Pont. in ſuo tract. de election. offi. §. 1. numer. 48. † Et etiam de hac praxi 135 Regn. Neapolit. teſtantur Scacc. de appellat. quaſt. 8. numer. 29. & 30. Capiblanco. de Baronib. tom. 1. ſuper pragmat. 8. part. 1. numer. 180. & 181. in quibus, quod ad Regiam mag. Curiam tales appellationes defertantur.

Sed quidquid hoc procedat de praxi ſpeciali illuſtr. 136 Regni, jure tamen communi, ac noſtro Regio attentò, contrarium verius mihi videtur, imò quod ad Dominum vaſſallorum delegantem ſit appellandum.

Primò quia de jure communi, & Canonico de delegato ad delegantem appellari debet, ut probant text. expreſſi in l. 1. in princ. & §. 1. l. ff. quis, & à quo appellet. l. præcipimus, §. 1. & §. Hac appellatio, ff. de appellat. cap. ſuper quaſtionum, §. Porro, de offic. delegat. cap. ſi delegatus, cap. is cui, cap. ſi à delegato, de offic. delegat. in 6. ex quibus Canonica, & præcipue Barboſ. & Moderni in Collect. ad jus Canonic. communiter reſolvunt appellandum eſſe à delegato ad delegantem, quoties non tota juridiſtione, ſed ejus pars, & ſpecies, ut in noſtro caſu, eſt delegata.

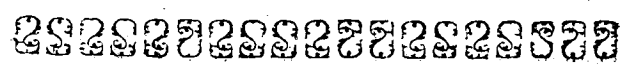
Et in noſtra ſpecie, quod Domino vaſſallorum, 138 delegante, à delegato ad ipſum delegantem, jure communi attentò, appelletur, docent Marin. Frecc. ubi ſupr. numer. 3. Scacc. dict. quaſt. 8. numer. 29. & ex prædictis juribus Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. numer. 799. ubi, quod idem procedat apud nos de praxi hujus Regni: † Et ex eadem ratione idem ſervatur in Vicario foraneo Epifcopi, à quo cum delegatus generalis in omni juridiſtione non ſit ſed in parte tantum illius loci, quo Vicarius adſcribitur, ad ipſum Epifcopum delegantem appellatur: ad differentiam Vicarii Generalis, à quo ad Epifcopum non eſt appellandum, ex eo, quod omnis juridiſtione ſit ei conſeſſa, ſitque ordinarius idemque Tribunal cum Epifcopo conſtituat, eandemque juridiſtione exerceat, ut reſolvit ultimâ ex his rationibus expreſſâ D. Covarruv. præct. quaſt. 4. numer. 8. & communiter Barboſ. & alii Canonica in cap. ſuper quaſtionum, §. Porro de offic. delegat. & in cap. ſi delegatus, cap. is cui, cap. ſi à delegato, de offic. delegat. in 6. & pluribus congeſtis Fragoff. de regim. Reipubl. lib. 8. diſput. 24. numer. 9. & cum aliis plenè Segiſ. Scacc. de appellat. dict. quaſt. 8. à num. 50. à num. 24. † Ubi, & in quo 140 cumque delegato Epifcopi, quod ad Epifcopum appelletur & numer. 25. † Etiam ſi Vicario Generali delegatio fiat ex doctrina Abbat. in cap. dilecti 66. nu.

141. *mer. 18. de appellat. & idem reolvit Joann. Bpt. Ventrigl. de jurisdic. Episc. cap. 134. num. 6. & 9.*
 142. Et ex eadem ratione à delegato Regis, ad ipsum Regem est appellandum Scacc. *dict. quæst. 8. à numer. 14.*
 143. Quæ tamen limita in Regno Neapolitano ex jure peculiarit illius Regni in Constit. *statuimus, & Constit. Magn. Cur. & alis similibus per quas statuitur, quod à sententiis judicum delegatorum ad Magnam Curiam appelletur, ut notat Afflict. in dict. constitut. statuimus, in 5. notab. Mascatel. in prax. tom. 1. part. 1. glos. tenebitur, num. 11. cum seqq.*
 144. Quod adhuc juxta eandem Mascatel. sublimita, & intellige nisi delegatus de Regio Collater. Consil. sit, quo casu ad eum Consil. Collaterale appellationem interponendam esse, asserit Mascatel. reprobens Caravit. *qui in Rit. 36. Magnæ Curie voluit per eundem R. tum, & Rit. 62. dictam Constitut. Statuimus, corrigi, & quod indistinctè à quolibet Regis delegato ad ipsum Regem appellari, deberet.*
 145. Et hanc doctrinam, ac sublimitationem Mascatel. docet quoque Marant. in *specul. judic. part. 2. verb. Et quandoque appellatur, num. 398.* Quod nota ad praxim nostri Regii Senatus, ubi similiter à sententiis delegatorum, seu Perquisitorum, quibus specialiter aliqua inquisitio, seu certæ causæ cognitio committitur per eundem Regium Senatum, ad ipsum appellatur: & hoc sive Auditores Regiarum Cancellarium, Curie Prætores, vel alii ministri inferiores ad id deputentur, ut cavetur per nostram *l. 46. tit. 4. lib. 2. Recop. junct. l. 45. eod. ubi, quod de arbitrio Senatus, causæ gravitate considerata, & circumstantiis inspectis, causi in eodem Senatu retineatur, vel ad Prætores Curie remittatur, imò, & in commissionibus, quæ specialiter in gravioribus causis criminalibus Perquisitoribus dantur, ut de mandato Consilii cognoscant, appellationes semper Regio Consilio reservantur.*
 146. Item notari debet, quod quotiescumque jurisdictio à Barone, seu domino vassallorum non dependeat, ad ipsum non est appellandum, licet alias generaliter jurisdictioem, & cognitionem secundarum causarum habeat, ut superius dictam remanet in iudiciis ordinariis oppidorum ex consuetudine, vel privilegio absque ulla dependentia, vel confirmatione dominorum electis.
 147. Ex quo inferitur, quod à iudicibus, qui de extractionibus rerum prohibitarum à Regno extrahi, cognoscunt apud nos *de Sacas*, cum Judices Regii sint, ad Judices Regios superiores, etiam in tertiis Dominorum inferiorum, non ad ipsos Dominos appellari, debet; *l. 3. tit. 11. lib. 3. Recopil. Avendañ. dict. num. 4. vers. Et idem est decium, Bobadill. d. c. cap. 16. num. 94.*
 148. Et similiter à iudicibus apud nos *de Mesta*, & *Cañadas*, in casibus, in quibus simul cum iudicibus ordinariis sociati procedunt juxta *l. 1. cap. 24. tit. 14. lib. 3. Recop.* etiam si in locis domorum cum iudicibus ordinariis ipsorum dominorum sociati procedant, ad Judices Regios superiores, uti digniores, non ad Dominos vassallorum appellatur, ut docent Avendañ. *dict. num. 4. vers. Item in casibus, Bobadill. d. c. dict. num. 94.*
 149. Item queri potest, an à sententiis judicum confraternitatum, apud nos *de la Hermandad* in tertiis dominorum ad eorum iudices secundarum causarum appellari, possit? in quo articulo resolvendum est, nullo modo ad eos appellari, posse, sed ad Regias audientias appellationes interponi debere, præterquam in causis quantitatem sexmille marapetinarum non excedentibus, in quibus ad Correctores illius

territorii, seu proximiores Dominos, est appellandum, ut *ex l. quadam quaterni confraternitatis, decet Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 6. num. 4. vers. Item in casibus cum seqq. & ex l. 9. 12. 48. & 49. tit. 13. lib. 4. Recop. docent Azbed. in ead. l. 48. Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 54. & 158.*

Quæ quidem comprobantur ex praxi Regni Neapolitani circa appellationes à iudicibus, seu Magistris nundinarum, & ad quos Judices interponi debeant, an ad Judices Baronum, in quorum tertiis nundinæ exercentur, vel ad Regios deferantur? in qua questione sub distinctione resolvendum videtur; nam Judices nundinarum ad primatum causarum cognitionem à Rege immediate constituuntur: vel ab ipso Barone, cui creatio nundinarum cum jurisdictione speciali privilegio fuit concessa, vel ipso Barone, cum assensu Regio hos Judices eligente: in primo casu non est dubitandum, quin ad Judices Regios, uti superiores appellari, debeat, cum jurisdictione iudicis inferioris, à quo appellatur, à Rege immediate dimanet; ideo ad ipsum Regem per appellationem refluxere debet, ad text. in *l. 1. §. Cum urbem, ff. de offic. præfekt. urb. Capiblanco de Baronib. tom. 1. pragm. 5. num. 26. Minadois conf. 24. num. 2. cum seqq. Horat. Barbat. de divif. fruct. part. 1. cap. 9. num. 37.* Contra verò in secundo casu, in quo cum non à Rege immediate, sed à Barone, etiam cum assensu Regio eligente, jurisdictione oriatur, ad ipsum est appellandum, ut in his terminis ita resolvit idem Capiblanco *de Baronib. tom. 2. cap. 39. per tot.* quidquid contrarium teneat Minadois ubi *supr.* cum Baro duntaxat de Assensu Regio Officialem nominat; in quo articulo, licet Barbat. *supr. num. 38.* multum deferat opinioni Capiblanco, cogitandum tamen relinquatur.

Et hæc tractasse sufficiat circa cognitionem, Officialium ad secundas causas electorum, & an, & quando jurisdictionis vassallorum dominis concessæ fructus, aut commoda, reputentur.

§. Vnic.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia capituli præcedentis circa emolumenta, sive fructus jurisdictionis ad secundas instantias appellationum Dominis inferioribus concessæ: Agitur de duobus principalioribus hujus jurisdictionis præminentibus, vel commodis: Primo de facultate avocandi causas primæ instantiæ à iudicibus inferioribus: Secundo de præmentia illa nobilissima Consilium habendi, sive Parlamentum, ubi per plures Iudices causæ istæ appellationum terminentur: plenèque tractatur de materia avocationis causarum, à quibus, & ex quibus causis fieri, possit in vassallorum dominis inferioribus suorum iudicum primarum causarum respectu? & quid si ab eis, vel ab ip-

as oppidis eligantur: In Episcopis, & suis Vicariis: Correctoribus, & ipsorum locum tenentibus. Aliaque plura de materia avocationis causarum in cæteris superioribus.

S U M M A R I U M.

- 1 Proponuntur duæ in presenti §. tractanda questiones. Prima: an facultas avocandi causas primæ instantiæ à iudicibus inferioribus vassallorum dominis ratione jurisdictionis ad secundas causas ipsis concessa, ut ipsius fructus competat.
- 2 Secunda an ipsius jurisdictionis ratione inferiores domini facultatem habeant creandi Consilium, sive Parlamentum, ubi appellationum causa terminentur.
- 3 Refertur, & fundatur affirmativa sententia: Primò ex text. in l. iudicium solvitur, ff. de iudic. ibidem.
- 4 Secundo, quia similiter Episcopi causas à suis Vicariis avocant, & infr. num. 22.
- 5 Et Correctores à suis locum tenentibus.
- 6 Refertur Doctores, qui pro hac sententia in specie resolvunt.
- 7 Quod saltem aliquas causas, licet non omnes, Domini inferiores avocare possint.
- 8 Proponitur, & fundatur contraria negativa opinio, & num. seqq.
- 9 Domini inferiores suos Iudices semel nominatos jurisdictione privare, vel absque iusta causa amovere, prohibentur: ibidem.
- 10 Publicè inter est jurisdictionem liberè, & independentè à domino, per Iudices inferiores exerceri.
- 11 Ex avocationibus causarum valde inferiorum jurisdictione minueretur, eaque in effectu privarentur saltem indirectè.
- 12 Graviore causa per totum annum à dominis avocarentur.
- 13 Majorque gravamen ex hoc inferretur vassallis, quam si semel in totum mutaretur iudex.
- 14 Domini iudicem unum secundarum causarum simpliciter ad omnes causas constituere debent, non autem modò uni, modò alii causas delegare possunt.
- 15 Hujusmodi Iudices annales quoque debent esse.
- 16 Difficilius à iudicibus in aliquibus causis delegatis iustitia redditur, quàm facilius quàm annales corrumpuntur, & eos, quos non ita stimulus, & syndicatus timor coerctet.
- 17 Dominis, si ab eis causas avocare, & aliis delegare liceret, committerent eas personis, quas ipsis complacuerat cognoscerent, & in effectu apud se eas retinerent, quod eis non licet.
- 18 Refertur DD. pro hac negativa sententia contra Dominos resolventes.
- 19 Servatur id in Regno Neapol. maxime ex Regia illius Regni Pragmatica, qua incipit, Quærelæ expositione, sub rubric. ubi de delict. quis conveniri debeat?
- 20 Distinguitur pro concordia inter Iudices primæ instantiæ per locorum Dominos electos: vel ab ipsis oppidis: aut saltem ad nominationem oppidorum per Dominos confirmatos: & quid in quibuslibet ex his quoad avocationes ab eis per Dominos faciendas, vel non? & num. seqq.
- 21 Avocationes per superiores non aliter fieri, debent, quàm ab illis iudicibus inferioribus, quos superiores avocantes nominarunt.
- 22 Nostri Correctores non possunt avocare causas à Lagunez de Fructib.

- 23 Iudicibus Ordinariis locorum exemptorum, apud nos Villas eximidas; quæ in territorio Correctorum sunt: quia non ab eis, sed per ipsa oppida eliguntur.
- 24 Secus in locum tenentibus ipsorum Correctorum, cum per ipsos Correctores eligebantur, à quibus ideo rectè causas avocabant.
- 25 Contrarium servandum si per suprem. Consil. Camera eligantur, ibidem.
- 26 Idem in quibuslibet aliis iudicum electoribus, sem eos delegantibus, ut per hos ab illis rectè causas avocentur, ibidem.
- 27 Et in Episcoporum Vicariis ibidem remissivè, & supr. à num. 4.
- 28 Referuntur DD. pro præfata concordia, & distinctione in specie resolventes.
- 29 Declaratur in hac re doctrina Avendañ. in contrarium allegati, & vers. Quibus.
- 30 In Regno Neapol. verius indistinctè negativa sententia procedit.
- 31 Magis in illo Regno Baronum jurisdictione restringitur: maxime ne se intromittant in exercitio jurisdictionis suorum inferiorum Officialium, seu iudicum: ne ve eorum processus, aut cognitionem in aliquo minuant, vel impediunt; sed liberè eos exercere, permittant: ibidem.
- 32 Intelliguntur in hoc casu DD. in contrarium pro negativa sententia superius relati, ibidem.
- 33 Limitatur: & declaratur in quatuor casibus superior principalis conclusio, ne videlicet iudex secundarum causarum causas à iudicibus ordinariis locorum per ipsa oppida electis, avocare, valeat.
- 34 Primo limitatur stante negligentia iudicum inferiorum in iustitia administranda.
- 35 Ex hujusmodi quoque ratione, Rex, ejusque superiora Tribunalia à Dominis inferioribus causas avocant, & iustitiam suppleunt.
- 36 Idem in quolibet alio superiore.
- 37 Idem ob scandalum vitandum, vel ex alia iusta causa.
- 38 Idem in dominis inferioribus, sive Baronibus suorum iudicum inferiorum respectu.
- 39 Pro causa justificatione, an sufficiat ipsorum Dominorum declaratio?
- 40 Quomodo de ea constare, debeat: ibidem.
- 41 Limitatur secundo, causa ad dominum, vel alium superiorem devoluta ob appellationem à sententia interlocutoria, quo casu, revocata sententia, & consequenter iniustitia apparente, tota causa apud dominum, sive superiorem retineri, poterit, & num. seqq.
- 42 Limitatur tertio in causis potentiorum, in quibus iudicis inferioris auctoritas non sufficit.
- 43 Limitatur quarto, si hujusmodi causarum avocationes privilegio, vel consuetudine dominis competant.
- 44 Intelliguntur superiora in nostris Correctoribus, respectu iudicum ordinariarum oppidorum, ne ab eis lites jam captas, nisi ex prædictis causis, avocent.
- 45 Et in quolibet alio superiore, ibidem.
- 46 Limita in Rege, ejusve supremo Consilio.
- 47 Et in Gubernatoribus oppidorum, quæ Militaribus Ordinibus Divi Iacobi, Calatrava, & Alcantara subsuntur.
- 48 Refertur plura remissivè de causarum avocationis materia, quando, & ex quibus causis: & à quibus iudicibus fieri, valeat? & alia plura, cum numer. seqq.
- 49 Per avocationem superior iudex avocans subrogatur.

1. in locum inferioris, à quo avocatur: Nec
Judicium mutatur nec actio, nec instantia: ibidem.
43. Fiacessores ex hoc coram inferiori Iudice dati
judicatis per superiore causam avocata, stare coguntur.
44. Et causa à Regis Chancery post sententiam
primam visionis per supremum Senatum avocata,
prolataque per eundem Senatum sententia, am-
plius ab ea supplicari, nequit.
45. Refertur circa hoc notabilis nostri Senatus decisio.
46. Laudatur Amicus litteralissimus D. Gabriel de
Espinosa Ribadeneyra, Regis hujus Curia doctissi-
mus advocatus, ibidem.
47. Proponitur secunda §. principalis questio, an
nempe Domini jurisdictionis, maxime secundarum
causarum, ad quarum decisionem Iudices appella-
tionum eligere, possunt, ad id Parlamentum, sive
plurimum Iudicum Consilium, in quo causa termi-
nentur, creare valeant? & numer. seqq.
48. Resolvitur negativè, & numer. seqq.
49. Parlamentum, sive Consilium creare, superio-
ritatem denotat.
50. Parliamentum ista, aut Senatus supremi Magis-
tratus dicuntur, ubi de ultimis appellationibus
cognoscitur, & à quibus post secundam revisionem
sententiam appellare, vel supplicare, non licet.
51. Competit ideo Principibus superioribus duntaxat:
estque de regalibus reservatis ad supremam jurisdic-
tionem, & alium dominium pertinet, & numer. 53.
52. Refertur Doctorum, pro hac negativa sententia
contra dominos inferiores resolvers: & numer. seqq.
54. Audientia hujusmodi, seu Parliamentum, que
aliqui Domini inferiores habent, non Consilia, vel
supremi Magistratus dicuntur, sed Iudicum tantum
Collegia.
- Referuntur plura nostrorum Magnatum, & si minus
proprie Concilia appellata.
- Ab hujusmodi Magnatum Iudicum Collegiis, sive
ut ipsi volunt, Conciliis, ad Regias Chanceryas
appellandum, quin ad ipsa supplicatio admitti,
debeat, ibidem.
56. Refertur circa hoc jus municipale Lusitania
sub tit. 45. §. 4. lib. 2. Ordinum, quo Domini
inferiores talia Consilia in suis locis habere,
prohibentur.
57. Idem apud nos nostris Magnatibus, aliisque
vassallorum dominis negant doctores Regni.
58. Similiter nec nostrorum Dominorum inferiorum
iudices appellationum Correctores nominandi, sed
Alcaldes Mayores.
59. Limita hoc in Governatore Comitatus de
Lemus in Villa de Monforte residente ex speciali
privilegio.

Precedentis capituli materia de emolumentis ju-
risdictionis ad secundas maxime causas inferiori-
bus dominis concessa proxima est duarum in presenti
questionum tractandarum cognitio: Quarum prima,
erit: An ejusdem datæ in secundis appellationum
causis jurisdictionis commodum sit, vel præeminen-
tia non solum de his causis postquam per legitimos
tramites, sive gradus, post primas nempe sententias,
fuerint devolutæ cognoscere; verum etiam ante
sententias prolatas hujusmodi causæ ab inferioribus
primæ instantiæ Iudicibus avocari per vassallorum
dominos possint, quibus secundarum causarum ju-
risdictio fuerit concessa?

2. Secunda questio erit circa præminentiam illam,
quam Magnatum Primates plurimi faciunt, haben-
di Consilium; sive Parlamentum, ubi per plures
Iudices congregatos secundarum causarum terminen-

tur cognitio: an similiter hoc jurisdictionis ad se-
cundas appellacionum causas temporibus dominis
concessa præminentia sit, vel commodum? Quarum
questionum cognitionem preparatam, ut clarius pro-
cedam, disputando resolvam.

In prima igitur ex propositis, questione circa
facultatem, vel jus avocandi causas à Iudicibus in-
ferioribus primæ instantiæ, an hæc præminentia,
ut jurisdictionis fructus, dominis locorum compe-
tat? plures DD. affirmativam sententiam tenent:
Primò, ex text. in l. Iudicium solvitur de judic. ibi:
Iudicium solvitur veritate eo qui iudicare iusserat;
quare similiter idem dicendum videtur in dominis
vassallorum, ut videlicet, eis reventibus, & causas
à suis Iudicibus inferioribus ad se avocantibus, Ju-
dices amplius procedere, non debeant, sed eas ad
ipsos dominos remittere, teneantur.

Secundo etiam hæc opinio comprobari, videtur
exemplo Episcoporum, qui eodem modo causas à
suis Vicariis ad libitum avocant, ut in cap. ut nostrum,
& ibi Barbof. & ceteri Canonistæ de appellat. &
notant Rebuff. in tract. de avocation. quest. 5. sup. ll.
Reg. tom. 1. D. Covarruv. pract. quest. cap. 9. num. 1.
ver. Primò, Avendañ. de exequent. part. 1. cap. 5.
num. 12. ver. Solus, & aliis pluribus ex Canonistis
congestis noviter Prosper. F. go. in collect. ad dict.
cap. ut nostrum, de appellat. ¶ Ubi plenè, uti, &
Correctores à his locum tenentibus, cum ab eis
nominantur, Aviles in cap. Prætorum 1. glof. Fiel.
num. 42. Curia Philipp. part. 1. §. 9. num. 3. licet
secus quoties per nostram Regiam Cameram elige-
bantur ex speciali Regio decreto edito anno 1678.

Et in nostra specie, quod Domini vassallorum
à Iudicibus suorum locorum libere causas avocare,
valeant, resolvunt ex Rebuff. in dict. tract. de avocation.
in princ. dict. quest. 5. num. 38. Alvert. Brun. conf.
feud. 92. Petra de potest. Princip. cap. 6. n. 108. ¶ Et
quod maxime aliquas causas, licet non omnes Domini
avocare, possint, docet Rovit. supr. Pragmat. Regn.
Neapolit. in pragmat. 2. tit. de suspicion. ubi plenè
hanc sententiam fundat, & defendit, procedere in
Regno Neapoli, & pro ea judicatum refert in Prin-
cipatu Cathalonie Fontanell. de pact. nupt. claus. 4.
glof. 10. part. 1. num. 155.

Contraria verò negativa sententia fundari, potest,
Primò ex quo Domini vassallorum suos Officiales
jurisdictione privare, sive intra annum, vel ante
tempus statutum absque justa causa amovere, vel
ab eis totalem jurisdictionem avocare prohibentur,
ut docet Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 26.
& à num. 153. ne subditis gravamen inferatur in
mutatione iudicium infra annum, etiam ipsis Offi-
cialibus consentientibus, juxta decisionem Franch.
509. nec insuper possunt domini in aliquo suorum
iudicium jurisdictionem minuere, ut notant Addem.
ad eund. Franch. decis. 511. Capiblan. de Baronib.
tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. à num. 238. ¶ Ex
eo, quod publicè inter sit, ut jurisdictionis libera, &
in dependenter à Domino apud Iudicem inferiorem
sit, Capiblan. eodem tract. tom. 1. super pragmat.
3. num. 190. & ad omne latius dixi ex Avendañ.
Azeb. d. Novar. Tasson. & aliis pluribus in capit.
precedent.

Ex quibus idem dicendum videtur in avocationibus,
quarundam causarum, ut similiter Dominis prohi-
bantur, cum eodem modo valde suorum iudicium ju-
risdictio minueretur, & in effectu ea indirectè saltim pri-
varentur: ¶ Et maxime, quia graviores causas avocarent,
& aliis Iudicibus, quos vellent, delegarent; ex quorum
certè tot iudicium mutatione majus gravamen, & præju-
dicium

- dicium vassallis inferretur, quàm si semel in anno ali-
quem Iudicem in totum mutarent, ut rectè considerat
12 Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 3. num. 194. ¶
Et ideo iudicem unum secundarum causarum simpliciter
ad omnes causas Domini vassallorum constituit, tenean-
tur, non verò modo uni, modo alteri causas delegare,
Marin. Frecc. de subfeud. autor. 13. & num. 3. Ubi ita
decisum in Sacr. Consil. Neapolit. refert, & cum
13 sequitur Vivius decis. 356. ¶ Ubi, quod Barones in
illo Regno teneantur deputare in illo Regno tenean-
tur deputare in eorum terris Capitaneos, Assessor-
es, & Iudices secundarum causarum ordinarios, at-
que annales: non autem causas, & processus modò
huc, modò illuc cum patrimonio vassallorum disten-
dendo, & cum ipsorum Dominorum conscientia
jactura transmittere, idem tenent novissimè Domi-
nic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat.
4. numer. 56. Joan. Maria Novar. de gravamin. vas-
sallor. tract. 1. gravamin. 202. Qui nullum majus
14 gravamen contra vassallos excogitari, posse, ait: ¶
Et præcipue ultra dicta in convenientia, quia ab istis
Iudicibus specialiter ad aliquas causas delegatis, non
ita iustitia sperari poterit; quia non ita eos timor,
ac stimulus syndicus coërcet: cum difficilior de ip-
sorum excessibus inquiratur; nam frequenter de his
causis non syndicanitur, ut Iudices annales, qui in
fine anni rationem justitiæ administrationis formaliter
15 reddere sperant; ¶ & quia alias fortè Domini
causas delegantur personis, quas ipsis complacituras,
cognoscant, & ita in effectu causas apud se retinebant,
quod eis prohibetur, juxta dicta supr. in cap. precedent.
& bene ad rem notat Capiblan. dict. pragmat. 3. nu-
mer. 216.
- 16 Et in terminis hanc negativam sententiam, quod
Domini vassallorum, seu Barones à suis Iudicibus cau-
sas avocare, non valeant, docent ex Paul. de Cairr.
in l. nemo, Cod. de jurisdiction. omn. judic. & in l.
nulli, Cod. de Iudic. & Joann. Ripa in cap. cum
M. de constit. column. penultim. Avendañ. de exe-
quend. 1. part. cap. 5. numer. 12. & bene fundant
Math. Berlich. decis. 158. Capiblan. de Baronibus
tom. 1. dict. pragmat. 3. numer. 186. cum sequentib.
Ubi accerrimè hanc opinionem contra Rovit. defendit:
Joan. Maria Novar. de gravamin. tract. 1. gra-
vamin. 274. tot. qui hoc addit, hujusmodi Iudices
secundarum causarum cum hanc facultate avocandi
causas primæ instantiæ, per inferiores dominos con-
stitui, non posse; ¶ sequitur Paul. Staib. conf. 74.
numer. 9. qui maxime in Regno Neapolit. ita scri-
ri, debere, asserunt, maxime ob Regiam Pragmat.
illius Regni, quæ incipit. Quarela expositione, sub
rubric. ubi de delict. quis conveniri debeat, qua sta-
uitur, ne causæ primæ instantiæ à proprio domi-
cilio extrahantur, & latius dixi supr. cap. præ-
cedent.
- 18 Inter quorum Doctor. contrarias opiniones, ut
magis specificè, & in terminis nostrorum Domi-
norum vassallorum, & eorum iudicium loquamur,
distinguendum mihi videtur inter Iudices inferiores,
qui ab ipsis Dominis eliguntur, & ab eis imme-
diatè jurisdictionem habent: & inter eos, qui per
oppidorum Concilia privilegio, vel consuetudine in
terris Dominorum inferiorum nominantur, quos
Alcaldes ordinarios appellamus, vel qui saltim ad
electionem, seu nominationem populorum per Do-
minos confirmantur.
- 19 In primò casu dicendum est, bene posse Dominos
vassallorum, seu Barones à suis Iudicibus inferiori-
bus absque ulla subditorum, & ipsorum iudicium
inferiorum injuria causas libenter avocare, cum ab

eis jurisdictionem commissam habeant, ideoque,
ipsis Dominis verantibus, aut reventibus, ut in
aliquibus causis inferiores procedant, de eis cog-
noscere, non poterunt ex text. in dict. l. iudicium
solvitur, ff. de Iudic. ut & in Episcopo, & ejus
Vicario supr. dictum remanet: In secundo verò ca-
su, cum nimirum Iudices inferiores non per Do-
minos vassallorum, sed per ipsa oppida eliguntur,
vel ad ipsorum oppidorum electionem per Domi-
nos confirmantur, nullo modo ab his Iudicibus
causæ avocari, poterunt per Dominos, nec per
suos Iudices majores appellationum; quia hi Iudices
omnino ordinarii sunt, adeoque firmam, & in-
dependentem à Domino jurisdictionem habent, ut
eam tollere, vel aliquo modo impedire, aut mi-
nuere, Domini non possint: & consequenter, nec
causæ per eos avocari; ne per indirectum, & in
fraudem hi Iudices sua jurisdictione priventur juxta
supra dicta pro sententia negativa, quæ his Iudici-
bus bene poterunt accommodari, cum omnino jurisdic-
tionem ita liberam, & independentem à Dominis
habere, debeant, ut nullo modo Domini circa ejus
exercitium se introumittere possint.

Quibus etiam pro elegantia nostræ distinctionis ra-
tione adde, quod avocatio non aliter admittitur, quàm
si per superiores fiat ab illis Iudicibus, quos ipsi
superiores nominantur, ut docent ex doctrina Bald.
in l. 1. in fin. Codic. de jurisdic. omn. Iudic. Rebuff.
ad ll. Reg. in tract. de avocat. quest. 5. numer. 54.
optimè Bobadill. in polit. lib. 5. cap. 10. numer. 20.
& 23. ¶ Ubi, quod ideo Correctores non possint
avocare causas à Iudicibus ordinariis oppidorum
exemptorum, apud nos Villas eximidas, quæ in terri-
torio ipsorum Correctorum sunt; quia hi Iudices
jure proprio oppidorum ex privilegio jurisdictionem
exercet, non verò ab ipsis Correctoribus nominan-
tur: ¶ Secus verò in Iudicibus delegatis respectu
delegantis: vel in aliis, qui ab aliquo eliguntur à
quibus rectè causæ per eligentem, seu delegantem
avocari, poterunt, ut asserit idem Bobadill. ut in
locum tenentibus Correctorum, cum per ipsos Cor-
rectores eliguntur, & in Vicariis Episcoporum dictum
remanet supr. à numer. 4.

Et in his terminis hanc inter Dominorum inferio-
rum Iudices distinctionem, ita fecit docent Angel.
in dict. l. iudicium solvitur, ff. de Iudic. Archidia-
con. in cap. de persona 1. question. 1. Ostiens. in
cap. volentes, de offic. deleg. Nicol. Boer. in tract.
de ordinat. grad. titul. de ordin. consistor. Reg. nu-
mer. 58. Rebuff. in tract. de evocation. question. 5.
numer. 38. Qui omnes has avocationes per Do-
minos inferiores à Iudicibus suorum terrarum per ip-
sos solos electos fieri, permittunt, & ex nostris Reg-
nicolis istam distinctionem in effectu sequuntur opti-
mè Dom. Covarruv. pract. question. cap. 9. nu-
mer. 4. Azebed. in l. 45. titul. 4. lib. 3. Recopilat.
numer. 3. 4. & 8. Curia Philipp. 1. part. §. 9. num.
3. Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. numer. 100. &
vers. El primero, bene Cancr. lib. 3. var. resolut.
cap. 13. numer. 268. cum sequent. Ubi latissimè hanc
differentiam, & distinctionem explicat, & eam
sequitur Fontanell. de pract. nupt. claus. 4. Glof.
10. part. 1. à numer. 155. & 159. bene Bobadill. ubi
proximè: quibus etiam in terminis intelligi quoque,
debet doctrina Avendañ. dict. cap. 5. numer. 12. ¶
Qui pro contraria opinione negativa indistinctè al-
legatur: sed certè expresse loquitur in Iudicibus or-
dinariis per ipsa oppida, vel ad eorum nominatio-
nem per Dominos electis, in quibus has avocationes
cessare, rectè ait Avendañ. ex doctrina D. Covarruv.
Cc iij

sup. citat. qui etiam pro sua opinione ipsum Avendañ. in dict. loco refert, & adde eundem Avendañ. eodem tract. de exequend. part. 1. cap. 19. num. 2. Ubi juxta doctrinam Boer. supr. citat. clarius rem declarat, cum loquatur in Judicibus ordinariis locorum ex privilegio, vel præscriptione in terris Dominorum inferiorum per ipsa oppida jure proprio electis: à quibus hujusmodi Judicibus asserit, & quidem rectè, causas advocari, non posse per ipsos Dominos, nec per eorum majores Judices, quos Correctores appellat Avendañ. vel qui vulgariter apud nos *Alcaldes mayores* dicuntur.

25 Quæ quidem superius dicta circa Judices per Dominos inferiores liberè electos, ut ab eis per dominos causas avocentur; apud nos absque dubio procedunt: in Regno autem Neapolit. valde de hoc dubitatur, cum in illo Regno, magis jurisdictio Baronum restringatur, & præcipuè ne se intromittant in exercitio jurisdictionis Officialium, qui ab ipsis solis Baronibus eliguntur, neque eorum jurisdictio nem aliquo modo minuatur, vel impediatur, sed liberè jurisdictio nem eis semel commissam per ipsos exerceri, patiantur, ut ex Neapolitanis, quos semper in suo Regno intelligerem *supr.* dixi pro fundamendo contrariæ opinionis negativæ: ex quibus sanè in illo Regno, & ejus Baronibus verior opinio negativa videtur, sed doctissimis ipsius Regnicolis cogitandum relinquo, qui melius juxta praxim, & consuetudinem ibi servatam quæstionem resolvent.

26 Unum tamen nota, quod prædicta conclusio, ut Domini vassallorum, vel eorum Judex major appellationum causas à Judicibus ordinariis oppidorum per ipsa oppida electis advocare, non possint, in quatuor casibus limitari, debet: † Primum, si ante negligentiam judicum ordinariorum in justitiæ administratione, ut notant Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. author. 11. numer. 1. Puteo de syndicat. in princip. cap. syndicanur, & in cap. si aliquis opprimatur, fol. 38. Curia Philipp. part. 1. dict. §. 9. numer. 5. Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 5. numer. 12. vers.

27 *Judices tamen, & vers. Et eodem modo;* † Ubi, quod similiter data negligentia in justitia administranda ex parte Dominorum inferiorum, possit Rex, causas

29 advocare, & justitiam supplere in prima instantia: † Et in quolibet Judice superiore, Dom. Salgad. de Reg. protecl. 3. part. cap. 13. à numer. 2. Ubi multos congerit, & in nostra specie ad omne notat Bobadil. in polit. lib. 2. dict. cap. 16. numer. 100. vers.

30 *El primero.* † Et ob scandalum vitandum, vel ex alia justa causa ex singulari doctrina Paul. de Castri. in authent. in qua Provincia, Cod. ubi de crimin. agi oport. Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 19. num. 2. vers. Si verò, in quo etiam convenit Capiblanco. de

31 Baronib. tom. 1. dict. pragmat. 3. à numer. 206. † Ubi, quod stante justa causa, Barones istas avocationes

32 facere, valeant: † Sed in eo dissentit, quod causam per Regios superiores Judices prius examinandam, & approbandam esse, ait; nam apud nos pro negligentia comprobatione sufficit, si prius moniti, & requisiti Judices ordinarii per Dominos vassallorum, vel eorum Judices majores, adhuc justitiam ministrare neglexerint, ut docent Avendañ. dict. cap. 5. numer. 12. vers. *Judices tamen;* & vers.

33 *Negligentia,* Curia Philipp. dict. §. 9. numer. 5. Bobadill. dict. cap. 16. vers. *El primero,* & comprobatur per Rovit. dict. pragmat. 2. titul. de suspition. à numer. 22. Nisi, meo videri, aliter de gravi injustitia coram dominis, vel aliis superioribus confectis, processa nempe ob appellationem ab interlocutoria delatoris, nam tunc rectè, & quidem faci-

lius absque ulla monitione causa avocari, seu apud eos retineri, poterit, ut proxime dicam.

Secundò, limitatur dicta conclusio, causa ad Dominum vassallorum, vel ejus judicem appellationis devoluta ob appellationem à sententia interlocutoria super aliquo articulo minus principali prolata; quo casu justificata appellatione, & consequenter gravamine per judicem inferiorem illato, poterit tota causa principalis advocari, sive apud judicem appellationis ad instantiam partis, vel ex officio retineri, ut ex cap. ut debitus honor. in fin. de appellat. docent in quolibet Judice appellationis Augustin. Barbof. & communiter omnes Canonistæ ibidem, Dom. Covarruv. practica. dict. cap. 9. numer. 5. vers. *Quinta conclusio,* & cum aliis Dom. Salgad. de retent. bullar. 2. part. cap. 5. §. 2. & probatur per nostram l. 7. tit. 17. lib. 4. Recopilat. Ubi quod id superior facere debeat.

Et in nostra specie Dominorum inferiorum Montal. in l. 6. titul. 11. lib. 2. For. gloss. penult. optimè Azebed. in dict. l. 7. numer. 12. Ubi, quod in quolibet casu, in quo alias Dominis inferioribus causas advocare, non liceret, possint tamen ob ista gravamina in sententiis interlocutoriis id facere, idem tenent Curia Philipp. dict. §. 9. numer. 5. Bobadill. dict. vers. *El primero*

Tertio, limitatur dicta conclusio in causis Potentiorum, tam civilibus, quam criminalibus, in quibus non sufficit autoritas judicis inferioris; quia tunc rectè poterit, & debet Dominus superior causas advocare, Aviles in cap. 6. Prætorum, gloss. notifiqen, numer. 3. Curia Philipp. dict. §. 9. numer. 5. vers. *El tercero,* Bobadill. lib. 2. dict. cap. 16. numer. 100. vers. *El primero, in med.*

Quarta limitatio erit qua Domini vassallorum, & ejus Judex causa ab ordinariis suorum locorum advocare poterunt, si id privilegio, & consuetudine eis competat, ut docet Azebed. in l. 45. titul. 4. lib. 3. Recopilat. numer. 8. Curia Philipp. dict. §. 5. numer. 4. in fin. ubi ad id refert dict. l. 45. Recopilat. & quod per eam tales consuetudines approbentur; sed certè per eam expressè reprobantur, ut in ipsa patet.

Extra hos quidem casus, seu limitationes, domini vassallorum, vel eorum Judices appellationum nullo modo causas à Judicibus ordinariis per populos electis, etiam cum confirmatione ipsorum dominorum, advocare, debent.

Quæ omnia intellige etiam in nostris Correctoribus respectu judicum ordinariorum oppidorum, à quibus causas jam ceptas, nisi ex prædictis causis advocare, non debent: & in alio quolibet Judice superiore respectu inferioris, ut notant Curia Philipp. dict. §. 9. numer. 4. de quibus casibus specialiter loquitur l. *judicium solvitur, de judic.* in illis verbis: *Vel etiam eo, quid majus imperium in eadem jurisdictione habet;* † Præterquam in Rege, & ejus Supremo Consilio, Bobadill. dict. cap. 16. numer. 100. in princ. † Et præterquam in locis quorum jurisdictio competit Militibus Ordinibus Dom. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ, in quibus gubernatores juxta suas antiquas Ordinationes, & consuetudines à quibuslibet Judicibus inferioribus primæ instantiæ causas advocat, ut notant Dom. Covarruv. practica. dict. cap. 9. num. 4. Curia Philippic. dict. §. 9. num. 4. in fin. Bobadill. dict. cap. 16. num. 101.

Ad alia autem plura de materia causarum avocationis quandò, & ex quibus causis, & à quibus Judicibus fieri, debeat, late tractant antiquiores in dict. l. *judicium solvitur, ff. de judic.* & Canonistæ in cap. *ut debitus honor, de appellat.* Ubi plures congerit Augustinus

tinus Barbof. & Fermosin. & novissimè Prosper. Fagn. & D. D. Emanuel Gonzalez, Rebuff. ad l. Reg. tit. de evocat. D. Covarruv. practica. quest. cap. 9. Vant. de nullitat. tit. de nullitat. ex defect. jurisdict. numer. 66. cum sequentibus. Curia Philipp. part. 1. dict. §. 9. Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 19. ex numer. 2. Lancelot. de autentat. part. 2. cap. 10. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. à numer. 100. Fontanell. de pact. dotal. clausul. 4. gloss. 10. part. 1. à numer. 66. Portoles ad Molin. §. Evocatio, Ripoll. de regalibus cap. 25. Guizzar. decis. 14. Ubi additio Dom. Salgad. de retent. bullar. part. 2. cap. 31. à numer. 89. & cap. 5. §. 2. & cap. 6. 22. & de Reg. protecl. 3. part. cap. 13. & Tondut. de prævent. judic. cap. 7. part. 1. Castill. de tertius, cap. 41. à numer. 122. & novissimè aliqua de materia Dom. Michael. Cortiad. tom. 1. decis. 16. numer. 13. cum sequentibus.

42 † Ubi eleganter quod per avocationem judex superior avocans subrogetur in locum Judicis inferioris, à quo advocatur, quin judicium mutetur, nec actio, nec instantia, nec causa: sed eadem lis; actio, judex, & instantia, & Tribunal, & omnia in pristino statu permanent, ut optimè quoque docent Peguer. decis. 171. numer. 1. vers. *Prædictis,* Cancer. 3. part. variat. resolut. cap. 10. numer. 8. Fontan. de pact. dotal. claus. 4. gloss. 10. part. 1. numer. 67. vers. *Elegans,* & decis. 2. 1. numer. 3. & decis. 236. numer. 18. & decis. 238. num. 10. & decis. 576. numer. 10. Coccin. decis. 185. num. 6. Tondut. de prævent. cap. 7. numer. 11. Ripoll. de Magistrat. logia maris, cap. 7. num. 6. & ad Peguer. in pract. civil. rubric. 29. numer. 85. † Ubi quod deo licet alias fide jussores in uno judicio dati, pro judicato in alio non teneantur, juxta text. in l. cum apud, ff. judicat. solvi, & late tradita, pluribus congestis, per Noguer. allegat. 15. fere per tot. attamen causa per superiorem avocata, pro ibidem judicatis erunt adstricti; quia idem Judex, causa, & Tribunal censetur, & idem resolvunt Peguer. dict. decis. 171. Fontanell. in locis supr. citat. Cancer. 2. variat. cap. 5. à numer. 120. & 3. part. cap. 12. à numer. 107. & alios plures referens Cortiad. dict. decis. 16. num. 15.

43 † Ex quibus ad nobilem in praxi casum descendere non omittam, quod si post pro latam sententiam visionis in Regiis nostris Audientiis, seu Chancellariis, & lite pendente in instantia revisionis, & ita in calculo ferendæ ultimæ sententiæ revisionis, à qua amplius supplicari, nequit: si tunc (inquam) causa per Regium Senatum avocetur, & ibidem sententia confirmatoria, vel revocatoria prius per Regiam Audientiam prolata proferatur, similiter ab ista sententia amplius supplicari non poterit, uti nec si esset prolata à Regia Audientia; quia in ejus locum Regius Senatus subrogatus censetur, & eadem instantia revisionis in eodemque Tribunali continuata intelligitur; & ita Senatus sententia erit ultima revisionis, à qua supplicari, non potest; † & in hunc modum, dum hæc scriberem, fuit declaratum in nostro Regio Senatu in quadam magna causa inter Dom. Bernardum Ascanio Lezcaro, & Dom. Agnetem Ascanio de la Guerra, super successione cuiusdam majoratus; nam cum post sententiam visionis Regiæ Audientiæ Hispalis, ubi lis pendebat lis ad Regium Senatum ob magnas causas avocaretur, sententia in eodem Senatu fuit prolata revocatoria sententiæ Regiæ Audientiæ, & interposita supplicatione pro parte Domnæ Agnetis, & magnis exemplaribus, ut admitteretur, allegatis; è contra vero Dom. Bernardo, ne amplius supplicationi, locum esset, præterdente, tanquam ultima sententia revisionis jam prolata: viso articulo, supplicationem admitti, non debere per Regium Senatum fuit de-

claratum ex prædictis fundamentis; † De quo alia plura eleganter congesta invenies in docta allegatione, quam pro defensione Dom. Bernardi edidit Dom. Gabriel de Espinosa Ribadedeyra hujus Curie doctissimus Advocatus, qui & merito pro sua magna litteratura ac prudentia tam in civilibus, quam in Canonis causis de fendendis inter primarios gradum, adhuc in virili ætate est assecutus, & hæc pro primæ hujus quæstionis expositione.

Ad secundam principalem quæstionem: an, videlicet, Barones, sive Domini vassallorum, aut jurisdictionis, maxime secundarum causarum, ad quarum decisionem Judices appellationum creare possunt, hoc etiam facere valeant constituendo Parlamentum, vel Consilium, in quo per plures Judices ibi congregatos causæ per appellationem terminentur? quod non minimum emolumentum, aut fructus jurisdictionis esset, imò, ut magna præeminentia per Dominos inferiores prætendi, solet.

In quo articulo breviter resolvendum est, nullo modo jurisdictionis etiam appellationum Dominis superiorem recognoscenibus competere hoc Parlamentum, aut Consilium, aliove Magistratus supremos constituendi facultatem; † Quia hoc superioritatem denotat, & ad supremam jurisdictionem penes Principem semper reservatam pertinet, ut bene notant Mastrell. Castill. & Faxard, proximè referendi: † Et com-

probatum etiam ex eo, quod Consilia ista, Parlamentum, aut Senatus, Magistratus Supremi dicantur, ubi de ultimis appellationibus cognoscitur, & à quorum sententiis ad alium non appellatur, ut notant Guid. Pap. quest. 43. Thesaur. in præfat. decis. num. 15. Sed ad ipsum duntaxat supplicatur, ut apud nos ex legibus Regis 1. & sequentibus. tit. 19. lib. 4. Recopilat. † Quare Principibus tantum superiorem non recognoscenibus competere, posse, manifestum est, juxta tradita *supr. cap. precedent. num. 34* & in hoc cap. ex num. 32.

Et ita hanc quæstionem contra Dominos inferiores resolvunt ex doctrina Burt. in l. & hoc Tiberius Casar. 41. ff. de hered. institut. Ubi tamen expressè id non asserit: sed aperte docet in l. 2. Codic. de Decurion. lib. 10. in fin. Guid. Pap. decis. 43. Guillelm. Benedictin. in cap. Raynuius. §. Et uxorem nomine Adelastam, numer. 432. Carol. de Grasil. de regal. Regn. Franc. fol. 111. Ubi, quod sit de regalibus; & ita in Francia servari, asserunt Castill. in Cathalog. glor. mund. part. 7. Considerat. 9. versic. *Tale Parlamentum,* & 5. part. consuet. 24. cas. 17. Joann. Montaigne in tractat. de Parlament. in addit. versic. *Et de Parlamento,* numer. 4. Aviles in cap. 2. Prætor. Gloss. Heredad, numer. 9. & cum aliis Castill. de tertius, cap. 41. ex numer. 17. Dom. Salgad. de retention. 1. part. cap. 14. numer. 2. & 33. optimè Mastrell. de Magistratibus, lib. 1. numer. 17. & lib. 4. cap. 17. numer. 2. & seqq.

Qui hoc magis confirmat ex eo, quod ista Consilia, aut Senatus, Supremeve Magistratus create de regalibus reservatis sit, & ad supremam jurisdictionem, & altum dominium Principis pertineat: ad differentiam aliorum inferiorum officialium creationum, quæ jurisdictione concessa, administranda per Dominos inferiores, ab ipsis, fieri debent; & novissimè idem notat Faxard. allegat. 33. à numer. 1945. & 1956. & bene contra Magnates, & alios Dominos inferiores resolvit Thesaur. in dict. præfat. decis. num. 15. Ubi, quod in Sabaudia nullus, præter suum Ducem, Senatum, aut Parlamentum habeat; & præter Ducem Nemaucium, quem licet Sabaudia Duci inferiorum ob Provinciam Genesem in feudum ab eo acceptam, Consilium habere cum Præside, & aliquot Senatoribus ait Thesaurus;

† Sed

claratum ex prædictis fundamentis; † De quo alia plura eleganter congesta invenies in docta allegatione, quam pro defensione Dom. Bernardi edidit Dom. Gabriel de Espinosa Ribadedeyra hujus Curie doctissimus Advocatus, qui & merito pro sua magna litteratura ac prudentia tam in civilibus, quam in Canonis causis de fendendis inter primarios gradum, adhuc in virili ætate est assecutus, & hæc pro primæ hujus quæstionis expositione.

Ad secundam principalem quæstionem: an, videlicet, Barones, sive Domini vassallorum, aut jurisdictionis, maxime secundarum causarum, ad quarum decisionem Judices appellationum creare possunt, hoc etiam facere valeant constituendo Parlamentum, vel Consilium, in quo per plures Judices ibi congregatos causæ per appellationem terminentur? quod non minimum emolumentum, aut fructus jurisdictionis esset, imò, ut magna præeminentia per Dominos inferiores prætendi, solet.

In quo articulo breviter resolvendum est, nullo modo jurisdictionis etiam appellationum Dominis superiorem recognoscenibus competere hoc Parlamentum, aut Consilium, aliove Magistratus supremos constituendi facultatem; † Quia hoc superioritatem denotat, & ad supremam jurisdictionem penes Principem semper reservatam pertinet, ut bene notant Mastrell. Castill. & Faxard, proximè referendi: † Et com-

probatum etiam ex eo, quod Consilia ista, Parlamentum, aut Senatus, Magistratus Supremi dicantur, ubi de ultimis appellationibus cognoscitur, & à quorum sententiis ad alium non appellatur, ut notant Guid. Pap. quest. 43. Thesaur. in præfat. decis. num. 15. Sed ad ipsum duntaxat supplicatur, ut apud nos ex legibus Regis 1. & sequentibus. tit. 19. lib. 4. Recopilat. † Quare Principibus tantum superiorem non recognoscenibus competere, posse, manifestum est, juxta tradita *supr. cap. precedent. num. 34* & in hoc cap. ex num. 32.

Et ita hanc quæstionem contra Dominos inferiores resolvunt ex doctrina Burt. in l. & hoc Tiberius Casar. 41. ff. de hered. institut. Ubi tamen expressè id non asserit: sed aperte docet in l. 2. Codic. de Decurion. lib. 10. in fin. Guid. Pap. decis. 43. Guillelm. Benedictin. in cap. Raynuius. §. Et uxorem nomine Adelastam, numer. 432. Carol. de Grasil. de regal. Regn. Franc. fol. 111. Ubi, quod sit de regalibus; & ita in Francia servari, asserunt Castill. in Cathalog. glor. mund. part. 7. Considerat. 9. versic. *Tale Parlamentum,* & 5. part. consuet. 24. cas. 17. Joann. Montaigne in tractat. de Parlament. in addit. versic. *Et de Parlamento,* numer. 4. Aviles in cap. 2. Prætor. Gloss. Heredad, numer. 9. & cum aliis Castill. de tertius, cap. 41. ex numer. 17. Dom. Salgad. de retention. 1. part. cap. 14. numer. 2. & 33. optimè Mastrell. de Magistratibus, lib. 1. numer. 17. & lib. 4. cap. 17. numer. 2. & seqq.

Qui hoc magis confirmat ex eo, quod ista Consilia, aut Senatus, Supremeve Magistratus create de regalibus reservatis sit, & ad supremam jurisdictionem, & altum dominium Principis pertineat: ad differentiam aliorum inferiorum officialium creationum, quæ jurisdictione concessa, administranda per Dominos inferiores, ab ipsis, fieri debent; & novissimè idem notat Faxard. allegat. 33. à numer. 1945. & 1956. & bene contra Magnates, & alios Dominos inferiores resolvit Thesaur. in dict. præfat. decis. num. 15. Ubi, quod in Sabaudia nullus, præter suum Ducem, Senatum, aut Parlamentum habeat; & præter Ducem Nemaucium, quem licet Sabaudia Duci inferiorum ob Provinciam Genesem in feudum ab eo acceptam, Consilium habere cum Præside, & aliquot Senatoribus ait Thesaurus;

† Sed

claratum ex prædictis fundamentis; † De quo alia plura eleganter congesta invenies in docta allegatione, quam pro defensione Dom. Bernardi edidit Dom. Gabriel de Espinosa Ribadedeyra hujus Curie doctissimus Advocatus, qui & merito pro sua magna litteratura ac prudentia tam in civilibus, quam in Canonis causis de fendendis inter primarios gradum, adhuc in virili ætate est assecutus, & hæc pro primæ hujus quæstionis expositione.

Ad secundam principalem quæstionem: an, videlicet, Barones, sive Domini vassallorum, aut jurisdictionis, maxime secundarum causarum, ad quarum decisionem Judices appellationum creare possunt, hoc etiam facere valeant constituendo Parlamentum, vel Consilium, in quo per plures Judices ibi congregatos causæ per appellationem terminentur? quod non minimum emolumentum, aut fructus jurisdictionis esset, imò, ut magna præeminentia per Dominos inferiores prætendi, solet.

In quo articulo breviter resolvendum est, nullo modo jurisdictionis etiam appellationum Dominis superiorem recognoscenibus competere hoc Parlamentum, aut Consilium, aliove Magistratus supremos constituendi facultatem; † Quia hoc superioritatem denotat, & ad supremam jurisdictionem penes Principem semper reservatam pertinet, ut bene notant Mastrell. Castill. & Faxard, proximè referendi: † Et com-

probatum etiam ex eo, quod Consilia ista, Parlamentum, aut Senatus, Magistratus Supremi dicantur, ubi de ultimis appellationibus cognoscitur, & à quorum sententiis ad alium non appellatur, ut notant Guid. Pap. quest. 43. Thesaur. in præfat. decis. num. 15. Sed ad ipsum duntaxat supplicatur, ut apud nos ex legibus Regis 1. & sequentibus. tit. 19. lib. 4. Recopilat. † Quare Principibus tantum superiorem non recognoscenibus competere, posse, manifestum est, juxta tradita *supr. cap. precedent. num. 34* & in hoc cap. ex num. 32.

Et ita hanc quæstionem contra Dominos inferiores resolvunt ex doctrina Burt. in l. & hoc Tiberius Casar. 41. ff. de hered. institut. Ubi tamen expressè id non asserit: sed aperte docet in l. 2. Codic. de Decurion. lib. 10. in fin. Guid. Pap. decis. 43. Guillelm. Benedictin. in cap. Raynuius. §. Et uxorem nomine Adelastam, numer. 432. Carol. de Grasil. de regal. Regn. Franc. fol. 111. Ubi, quod sit de regalibus; & ita in Francia servari, asserunt Castill. in Cathalog. glor. mund. part. 7. Considerat. 9. versic. *Tale Parlamentum,* & 5. part. consuet. 24. cas. 17. Joann. Montaigne in tractat. de Parlament. in addit. versic. *Et de Parlamento,* numer. 4. Aviles in cap. 2. Prætor. Gloss. Heredad, numer. 9. & cum aliis Castill. de tertius, cap. 41. ex numer. 17. Dom. Salgad. de retention. 1. part. cap. 14. numer. 2. & 33. optimè Mastrell. de Magistratibus, lib. 1. numer. 17. & lib. 4. cap. 17. numer. 2. & seqq.

Qui hoc magis confirmat ex eo, quod ista Consilia, aut Senatus, Supremeve Magistratus create de regalibus reservatis sit, & ad supremam jurisdictionem, & altum dominium Principis pertineat: ad differentiam aliorum inferiorum officialium creationum, quæ jurisdictione concessa, administranda per Dominos inferiores, ab ipsis, fieri debent; & novissimè idem notat Faxard. allegat. 33. à numer. 1945. & 1956. & bene contra Magnates, & alios Dominos inferiores resolvit Thesaur. in dict. præfat. decis. num. 15. Ubi, quod in Sabaudia nullus, præter suum Ducem, Senatum, aut Parlamentum habeat; & præter Ducem Nemaucium, quem licet Sabaudia Duci inferiorum ob Provinciam Genesem in feudum ab eo acceptam, Consilium habere cum Præside, & aliquot Senatoribus ait Thesaurus;

† Sed

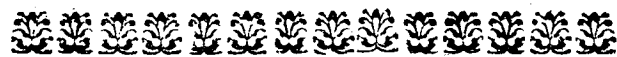
claratum ex prædictis fundamentis; † De quo alia plura eleganter congesta invenies in docta allegatione, quam pro defensione Dom. Bernardi edidit Dom. Gabriel de Espinosa Ribadedeyra hujus Curie doctissimus Advocatus, qui & merito pro sua magna litteratura ac prudentia tam in civilibus, quam in Canonis causis de fendendis inter primarios gradum, adhuc in virili ætate est assecutus, & hæc pro primæ hujus quæstionis expositione.

54 ¶ Sed recte idem animadvertit, hoc non proprie Parliamentum, vel Senatum appellari, debere, sed tantummodo iudicium Collegium absque qualitate superiorum Magistratus dici posse: notat quoque nostra Cur. Pissan. lib. 1. cap. 11. num. 3. ¶ Et idem apud nos dicendum est in aliquibus Ducibus, aut Dominis inferioribus hujus Regni; quia similia Consilia, seu Audientias ex privilegio, aut consuetudine immemoriali in suis terris habent; ut sunt Dux Methinnæ Cæli in sua Villa Methina: Dux de Arcos in Civitate Marchenæ: Dux de Alva, in Alva, & alii plures, quæ quidem Audientia proprie Consilia, aut Senatus non sunt, sed iudicium Collegia, aut Congregationes, seu *Iuntas*, & præcipue cum ab eis ad Regias Audientias, seu Chancellarias appellentur non vero ad ipsos supplicetur, ut bene, notant Cur. Pissan. dict. cap. 11. num. 3. Theaur. ubi supr.

56 Et idem in Lusitania servatur, & specialiter statuitur per tit. 45. §. 4. lib. 2. Ordinarum. illius Regni, quo Domini inferiores talia Consilia, seu Parliamentum in suis terris habere, prohibentur, & ibidem docent Lusitani, quos congerit Barbof. in dict. §. 4. Cost. in suo styl. annotat. 1. numer. 16. Cabed. decis. 85. numer. 1. part. 2. Frago. de regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 7. numer. 4. & novissime Dominic. Antonez de Portugal. de donat. Reg. 2. part. cap. 8. numer. 43. & 44.

57 Et apud nos hanc facultatem Dominis inferioribus denegant Aviles in cap. Pratorum 2. Gloss. Heredad, numer. 9. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 93.

58 ¶ Ubi quod nec Dominorum Iudices appellationum Correctores nominentur, sed *Alcaldes mayores* appellari debeant, ¶ ubi limitat in Gubernatore Comitatus de Lemos, qui in Villa de Monforte residet, & Correctorem appellari, posse, ait Bobadill. ex Regio privilegio, quod ad id Comitatem de Lemos habere, judicat.

CAP. XVIII.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia capitum præcedentibus circa jurisdictionis fructus in Officialium electionibus consistentes. Plenè agitur quomodo in his electionibus faciendis, seu fructibus percipiendis Domini jurisdictionis se gerere, debeant? & quod præcise electiones facere, teneantur, quin ipsi jurisdictionem in aliquo exercere, valeant; latè in examine testium, torturis infligendis, carcerandis, vel excarcerandis reis, & similibus actibus jurisdictionalibus, à quibus omninò Domini inferiores abstinere, debent, & liberè suis Officialibus jurisdictionem relinquere; nec jubere, facias sic, vel non facias, nec ut summarè, & de plano procedant, aut quod ex processu informativo tortura ab eis infligatur: Quid in atrocioribus delictis, & ubi tumultus timetur, & periculum est in mora? An etiam contra suos Officiales ob delicta

procedere, possint? Et quid circa electiones faciendas servare, debeant, maxime cum ad propositionem oppidorum eligere, vel confirmare, teneantur, vel aliquo casu, ultra personas nominatas, eligere, possint, & alia circa personis eligenda, earumque capacitatem, vel incapacitatem, & quando secundam vel tertiam propositionem ab oppidis fieri, petere, possint? Et an istas electiones, vel alios actus jurisdictionis voluntariæ, aut contentiosæ extra territorium exercere, valeant? Et utrum semel electos absque causa, vel cum ea intra annum remove, possint? Et locata oppidorum jurisdictione, an conductor novas electiones statim facere, possit, vel factis per locatorem stare, teneantur ad *l. emptorem, Cod. locat.* ubi latè de singulari successore, qui per translationem, aut successionem succedit, quando facto antecessoris stare, debeat? Et quid, decedentibus jurisdictionis Dominis, in eorum successoribus, an similiter electionibus prædecessoris stare, cogantur, vel novas facere, valeant? Latè distinguitur inter jurisdictionem liberam, vel majoratui annexam: aut quæ feudo ex pacto, & providentia, vel hæreditario cohæret: & quid denique cum electiones per antecessorem ab beneplacitum fuerunt factæ?

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur materia hujus capituli, circa perceptionem fructuum jurisdictionis in electionibus Officialium consistentium, quomodo in eis domini inferiores se gerere, debeant?
- 2 Domini inferiores, seu Barones in suis terris sunt Iudices perpetui, & ordinarii.
- 3 Jurisdictionem hanc per se exercere, non debent, sed per suos Officiales, & ratio.
- 4 Terrerentur vassalli ob reverentiam dominorum coram eis agentes, ibidem.
- 5 Eos, vni privatos Officiales, syndicare non audent.
- 6 Domini inferiores ab omni actu exercitii jurisdictionis abstinere, debent.
- 7 Servatur de praxi in Regno Neapolit.
- 8 Jurisdictionem in dominium, non in administrationem, habere, dicuntur.
- 9 Vel in habitu, non in actu, seu exercitio, ad differentiam cæterorum justitiam Officialium, aut Magistratum, qui è contra jurisdictionem in administrationem, non in dominium exercent.
- 10 Officialium justitia electiones non solum ad dominos jurisdictionis, ut fructus pertinent, sed ad eas faciendas præcise sunt cogendi.
- 11 Justitia administratio per dominos inferiores suis Officialibus liberè exercenda committi debet, cum num. sequent.

Rescripta

- 1 Rescripta suis Magistratibus per dominos non sunt expedienda, dicendo: sic facias, vel non facias, ibidem.
- 2 Vassallorum Domini suos Iudices sive Officiales in exercitio jurisdictionis nullo modo impedire, possunt.
- 3 Iustitiam tantum exercere, valent.
- 4 Domini inferiores non debent committere causas suis Officialibus, ita ut non aliter, quam eis consultis, reos torquere, vel sententias in criminalibus proferre, valeant.
- 5 Nec rescribere, quod de plano, & sine figura iudicii procedant in causis jure ordinario tractandis.
- 6 Nec quod appellatione remota.
- 7 Limita in atrocioribus delictis ubi periculum, & scandalum sit in mora punitionis, vel tumultus timetur, ad text. in l. Si quis filio, §. Quotamen 9. ff. de injust. rupt. cum duob. num. seqq.
- 8 Idem in quocumque alio Iudice inferiori ordinario.
- 9 commissa semel jurisdictione per dominos inferiores suis Officialibus, ab ea nudati remanent, nec in aliquo se intromittere, valent.
- 10 Non possunt jubere Officiali semel electo, ne in una, vel in altera causa se intromittat.
- 11 Nec quod in jam cœpta supersedeat.
- 12 Increpantur domini vassallorum contrarium facientes, & aliquo prætextu, sive colore petentes processum à suis Officialibus, eumque retinentes, ne ad ulteriora procedant.
- 13 Prohibentur quoque vassallorum domini informationibus capiendis assistere, aut testibus examinandis, seu torturis infligendis.
- 14 Testium animos dominorum presentia de facili subvertere, potest. ibidem.
- 15 Abstinere etiam debent à cognitione extrajudiciali an justè, vel injustè vassalli per suos Officiales carcerentur, vel excarcerentur.
- 16 Jubere non possunt, quod ex processu informativo tortura iustigatur.
- 17 Quid in causis arduis, & atrocioribus?
- 18 Et in supremis Magistratibus, aut Regiis Audientis, & dict. num. 27. & 29.
- 19 Vassallorum Domini pro fructibus jurisdictionis meram duntaxat, & nudam Magistratum, ac cæterorum Officialium justitia electionem habent.
- 20 Publicè interest jurisdictionem per Officiales nominatos liberè, & independenter à domino exerceri.
- 21 Ipsi Officiales, sive dominorum iudices an ab eorum jurisdictione sint exempti, quin circa excessus in exercitio jurisdictionis per dominos corrigi, valeant, sed ad superiora Regia Tribunalia remittendè.
- 22 Quid finito officio.
- 23 Et in atrocioribus delictis?
- 24 An finito officio domini inferiores suos Iudices syndicare, valeant.
- 25 Quid circa prædicta apud nos servandum? cum num. seqq.
- 26 In Officialium electionibus formam, & ordinem consuetudini domini servare, debent. cum num. seqq.
- 27 Et si sit consuetudo, quod ad oppidi nominationem, sive propositionem certarum personarum, dominus eligat.
- 28 Vel per universitatem electos confirmet.
- 29 Quid si non per universitatem, vel oppidum, sed per ipsos Officiales prædecessores de consuetudine futuri eligantur?
- 30 Lagunez de Fructibus.

- 31 Dannatur hæc consuetudo tanquam scandalosa, & nimis Reipublice præjudicialis, & declaretur in num. 46.
- 32 Stante oppidorum consuetudine, quod per oppidi concilium aliquot persona proponantur; ut per dominos confirmantur, an dominus habentes majora suffragia vel minorâ confirmare, seu eligere valeat?
- 33 Distinguitur inter meram confirmationem, & electionem; & quid in unaquaque, & num. 49. & infr. num. 63.
- 34 Quia si habentibus majora suffragia inhabilitas aliqua, sive incapacitas obstat?
- 35 Dominis, si competat privilegium eligendi unum ex nominatis per universitatem cum clausula, quod si nullus sibi placuerit, alij proponantur: quousque nominationem respuere valeant, & aliam exigere?
- 36 Quid si semper persona inhabiles proponantur? & num. 55.
- 37 Incapacium nominatores arbitrio puniendi.
- 38 Quando ob id facultate nominandi priventur?
- 39 Domini, ut superiores cognoscere, debent de inhabilitate personarum, quæ ad electionem, seu confirmationem proponuntur.
- 40 Contrarium in Regno Neapol. statuitur.
- 41 Barones in illo Regno in universitatum electionibus, aut nominationibus, se intromittere, prohibentur, ibidem.
- 42 Vassallorum domini bene de consuetudine extra personas oppidorum, nominationes, sive propositiones facere possunt.
- 43 Plura de materia Officialium electionum, aut confirmationum quomodo per dominos inferiores fieri debeant? cum num. seqq.
- 44 De inhabilitate, seu incapacitate electorum ad infames, excommunicatos, debitores Reipublicæ, concilii aconomos, duodecim liberos habentes, Iudeos, Mauros, vel istorum radicè infectos: Nobiles, Plebeios, & alios inferioris conditionis, qui ab officiis publicis excusari, aut repelli possint, vel non? ibidem remissivè, cum num. seqq.
- 45 Idoneum ex nominatis per universitatem eligi à Domino, sufficere, quin idoneorem eligere teneatur.
- 46 Semel factam electionem Dominus absque legitima causa mutare, non debet, aliam nominationem per universitatem faciendam petendo, ut iterum eligat.
- 47 Stante inhabilitate, seu incapacitate in aliquibus ex nominatis, an, & quando tota nominatio, ut individua, corrumpitur, & de novo fieri, debeat?
- 48 Quid inter nominationem, electionem & confirmationem, quæ ad univ. sitates, vel Dominos inferiores pertinere, solet?
- 49 Eligente oppidi concilio, & Domino confirman- te.
- 50 à quo electi jurisdictionem, vel officium accipiant?
- 51 Quid si Dominus ad propositionem oppidi eligat?
- 52 Et si unum ex pluribus confirmet?
- 53 Vassallorum Domini an extra propria territoria hujusmodi electiones facere, valeant? cum num. seqq.
- 54 Iudices an extra proprium territorium jurisdictionem exercere, possint? distinguitur inter jurisdictionem voluntariam, & contentiosam, ad beneficiorum collationes, & similia, cum num. seqq.
- 55 Jurisdictio contentiosa territorio cohæret, & tribunal, sive causa cognitionem requirit: secus voluntaria, & num. 72.
- 56 Tribunal in alieno territorio, invito Domino constituitur, in domini injuriam vertitur.

D d

- 73 *Vassallos, aut partes de una Provincia ad aliam pro sequendarum litium causa exire nimis grave, & durum, ob litium sumptus, itinerum pericula, & alia.*
- 74 *Incepantur vassallorum Domini de una Provincia ad aliam vassallos litium causa exire cogentes.*
- 75 *Officiales pro administratione iustitie extra territorium oppidi, aut feudi Domini deputare, non debent.*
- 76 *Nec carceratos à propria patria extrahere, & transmittere ad carceres alterius terra, & si ipsius Domini propria sit.*
- 77 *Quid in causa ardua, & si carceris fractio timeatur.*
- 78 *Vel si ad torturam infligendam, aut faciendam probationem personalem, aliave ex causa translatio fiat?*
- 79 *Domini inferiores plura oppida, aut terras habentes in unaque officialem iustitia constituere, sive deputare debent, & num. 82.*
- 80 *Quid si castella, aut oppida parva, remota, vel convicinia sint? ibidem.*
- 81 *Quando causas prima instantia extra proprium territorium delegare, possint?*
- 82 *Quid in causis appellationum, an extra propria loca, aut territorium per dominos extrahi, valeant, Iudices appellationum, in remotis locis constituendo, aut Consultores quoque, seu Assessores causarum?*
- 83 *Quid, stante pro dominis consuetudine.*
- 85 *Concluditur ex dictis inferiores dominos extra proprium locum jurisdictionem contentiosam exercere, non posse.*
- 86 *Id facere debent per suas litteras requisitorias: in citationibus, persona captura, sententia executione, & similibus judicialibus actibus, nè, irrequisito Iudice, aut domino territorii, ubi fiunt, exercentur, cum num. seqq.*
- 89 *In Barcinona Civitate conceditur per locum tenentem generalem Baronibus ibi commorantibus licentia, sive territorium, ubi jurisdictionem contentiosam exercent.*
- 90 *Exercendi jurisdictionem in alieno territorio facultas inter proprios subditos consuetudine queri, potest.*
- 91 *Et consensu subditorum in diversis oppidis unius domini habitantium, ut extra propria loca conveniantur, & iudicentur.*
- 92 *Cautela, quâ nostri domini inferiores utuntur, ut in Curia Regia jurisdictionem contentiosam exercent.*
- 93 *Qui actus ad jurisdictionem voluntariam pertineant, ut in alieno territorio per dominos, vel alios Iudices rectè expendantur?*
- 94 *Quo tempore Officiales iustitie, sive Iudices eligi, debeant, & per quod tempus duratura electiones?*
- 95 *Electio, ex quo fructus reputantur, ante tempus, hoc est intra terminum priorum electionum, fructus immaturi censentur, & num. 107.*
- 96 *Oppida Officiales electos per dominos inferiores intra tempus anterioris nominationis recipere, non debent.*
- 97 *Inferiores domini vassallorum Officiales semel electos ante tempus, sine iustâ causâ privare, non possunt.*
- 98 *Etiam ipso Officiali consentiente.*
- 99 *Quid si universitates, vel oppida consentiant, & quid si electionem, vel nominationem tantum domini inferiores habeant? & num. 100.*
- 101 *Quid in hoc casu inter jus nostrum Regium, & Neapolitanorum interfit.*
- 102 *Apud nos, iustitia Officialibus, sive Iudicibus per dominos inferiores absque iustâ causa remotis, Regia Tribunalia pro auferendo gravamine adenda, ibidem.*
- 103 *Locato per dominum, vel Baronem oppido, aut feudo cum sua jurisdictione, an conductor electionibus illius anni, vel bienii stare, debeat, vel saltem novas facere possit? cum num. seqq.*
- 104 *Resolvitur negativè, cum numer. seqq.*
- 105 *Semel electionibus factis, fructus in eis consistentes percepti dicuntur, ibidem.*
- 106 *Singularis successor colonò stare, tenetur circa fructus pendentes anni incepti.*
- 107 *Idem in emptore respectu coloni partiaris, ibi.*
- 108 *Idem si pro quinquenio sit res locata, & sua natura unicum fructum in quinquenio reddat.*
- 109 *Fructus immaturi per conductorem percipi, non possunt, remissivè.*
- 110 *Exponitur text. in l. emptorem, Cod. Locat. ad quem assignatur duplex limitatio, cum num. seqq.*
- 111 *Procedit primo cum singularis successor succedit per viam privationis, & extinctionis: secus si per viam transmissionis, seu translationis.*
- 112 *Jurisdictionis conductor non per extinctionem, sed per transmissionem succedit.*
- 113 *Limitatur secundò, cum singularis successor non succedit in pleno jure antecessoris.*
- 114 *Jurisdictionis domino decedente post electiones jam factas, an electorum Officialium jurisdic-tio statim extinguatur, ita ut novus dominus successor in jurisdictione Officiales electos pro illo anno, vel biennio inchoato remove-re, & alios de novo eligere, valeat? cum num. seqq.*
- 115 *Distinguitur inter dominos jurisdictionis ratione majoratus, cui coheret: & inter dominos libera jurisdictionis, necnon inter jurisdic-tionem feudalem: & quid in unoquoque casu?*
- 116 *Resolvitur affirmativè in primo casu, ibidem.*
- 117 *Dubitatur maximè circa assignandam rationem istius resolutionis.*
- 118 *Iudices per dominos inferiores electos delegatos esse juxta aliquos, ibidem.*
- 119 *Verius est, jurisdictionem ordinariam exercere, & numer. 121. cum seqq.*
- 120 *Idem in locum tenentibus correctorum.*
- 121 *Locum tenentium electiones prius per Correctores fiebant, mox per Camera supremum Senatium, & denique ipsis Correctoribus reddita.*
- 122 *Episcoporum Vicarii ordinariam jurisdictionem exercent.*
- 123 *Jurisdictione Domini inferioribus concessa, creandorum quoque Officialium iustitia facultas concessa censetur.*
- 124 *Necessariò hanc concessionem induci, quia domini inferiores per seipsos jurisdictionem exercere, prohibentur.*
- 125 *Redditur vera ratio superioris resolutionis, ut, mortuo Duce, Comite, vel alio possessore majoratus, cui jurisdic-tio inhaeret, Officialium electiones per possessorem prae-desuntum facta exinguantur, nec eis successor stare, debeat, cum num. seqq.*
- 126 *Jurisdictionis, & similibus rerum majoratus domini-nium*

- 127 *minium ad vitam ipsius possessoris est restrictum, & limitatum, nec ultra fructuum perceptiones, ut sunt electiones Officialium, prorabuntur.*
- 128 *Limitata causalitatum producti effectum.*
- 129 *Succesor majoratus succedit per viam extinctionis, aut privationis.*
- 130 *Fructus rerum majoratus inter novum successorem, & mortui heredem pro rata temporis dividendi.*
- 131 *Non obstat superioris resolutioni, ut, mortuo possessore majoratus, Officialium jurisdic-tio spiret, quod jurisdictionem ordinariam exercent; & reddatur ratio.*
- 132 *Idem in Vicario Episcopi, ibidem.*
- 133 *Et in locum tenentibus Correctorum: & quid de consuetudine, & praxi apud nos servetur?*
- 134 *Quid in successoribus libera jurisdictionis nullo majoratus vinculo subiecta, an Officialium electionibus à prae-desessore factis stare debeant? cum num. seqq.*
- 135 *Quid inter hunc, & superiorem casum jurisdictionis majoratus subiecta, interfit, cum num. seqq.*
- 136 *In majoratibus jure sanguinis succeditur, etiam si cum qualitate necessaria successores vocentur.*
- 137 *Declaratur circa hoc Dom. Molin. per ipsum in suis annotationibus, ibidem.*
- 138 *Quid in jurisdictione feudali, an, & quando novi successores in feudo electionibus prae-desessoris stare, debeant?*
- 139 *Distinguitur inter feuda hereditaria, aut ex pacto, & providentia, ibidem.*
- 140 *In jurisdictione majoratus, aut feudi, in quo jure sanguinis succeditur, an successor, si simul prae-desessoris haeres sit, ejus electionibus stare, cogatur.*
- 141 *In superioribus casibus, Officialibus ab beneplacito possessoris electis, an, eo mortuo, statim spiret eorum electio, aut jurisdic-tio?*
- 142 *An saltem, quousque novi eligantur, eorum jurisdic-tio duret?*

Quibus ita circa dictam Officialium, & Magistrorum iustitie creationes, tam in prima, quam in secunda instantia in precedentibus capitibus prenotatis, & quando ad Regem, Duces, Comites, Barones, & alios inferiores dominos jurisdictionis, tanquam ipsius fructus & emolumentum pertinet? pro pleniori, & absoluta hujus capituli materiae explanatione, restat nunc aliqua utilia, & notabilia ad praxim annectere circa horum fructuum, vel emolumentorum perceptionem, seu circa has Officialium electiones; quomodo per Dominos inferiores jurisdictionis; tam in prima, quam in secunda instantia fieri, aut percipi, debeant.

Primo igitur, quoad Judicum, & Magistratum iustitie creationes, quas ad Dominos inferioris jurisdictionis tanquam ipsius fructus spectare superius diximus, pro plena horum fructuum; & eorum pertinentiae ad Dominos jurisdictionis disquisitione, rem altius, ab origine repetendo, dicendum est, ita ad Duces, Comites, seu Barones jurisdictionis in suis terris pertinere, ut in eis Iudices ordinarii perpetui sint, Gloss. in authent. de quæstor. collat. 6: Andr. de Ifern. in cap. 1. col. 4. tit. quid sit investituræ. & in cap. 1. §. Præterea, & in §. Scriba, de prohib. feud. alienat. per Federic. & aliis in pluribus locis passim per Feudistas relatis: Marin. Frecci de subfeud. authent. 10. noster Avendañ. de exequend. mandat. par. 2. cap. 10. num. 5. Pont. de potest. Lagunez de Fructibus.

Præreg. tit. 1. §. num. 1. Capiblan. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 5. num. 149. Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. num. 4. & ex Pont. & aliis Do. vic. Tass. observat. jur. super pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. num. 29. & in loco Regis esse censetur, l. 12. tit. 1. part. 2. ibi: *E iustitie sus legares, l. fin. tit. 5. lib. 4. Fori. Avendañ. de exequend. cap. 7. num. 1. & cap. 9. num. 1. part. 1. Azebed. in rubric. lib. 4. Recop. num. 5. & Regum etiam Vicarii; & apud nos Correctores dicuntur. Innocent. in cap. penult. de fid. instrument. Bart. in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. Montal. in l. 1. verb. E no, tit. 8. lib. 1. fori, Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 5. num. 6. Azebed. in dict. rubr. tit. 25. à num. 4. ubi Didac. Perez, Roderic. Suarez, & alios refert Bobadill. in politic. lib. 2. cap. 16. num. 9. & 19.*

Quam quidem jurisdictionem Murchiones, Duces, seu Barones, & alii inferiores Domini jurisdictionis per se ipsos exercere, non possunt, sed per duos Officiales, ne Vassalli alias coram eis agentes perpetui Domini reverentia terreantur, & ob id iustitiam petere, omittant, ut optimè notat Marin. Frecci de subfeud. lib. 2. authent. 13. numer. 7. Vicent. de Franc. accif. 5. tit. numer. 1. & 4. Ubi alios congerit Addit. Vilcom. & Amendot. num. 6. & 7. bene Carol. de Tapp. in pragmat. Regn. Neapol. tom. 1. lib. 2. rubric. de Officialib. in Reg. constituend. constit. ea qua ad speciale, num. 55. & 56. † Ubi idem etiam, præter dictam rationem, procedere eleganter videtur, ut mutatione Officialium, qui per dominos eliguntur, ministerio finito, iustitie complementum in Syndicatu Vassalli sperare, & petere, valeant, quod non ita à suis Dominis ob reverentiam, & potentiam exigere, aut præterdere, possent † & ad alia plura istam resolutionem sequuntur cum Mascatell. Sardi. & aliis Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 8. part. 1. num. 69. & num. 259. & melius super pragmat. 3. num. 123. & num. 124. † apud quem, quod ab omni actu exercitii jurisdictionis Domini se abstineant, Rovit. in pragmat. Reg. Neapol. in rubric. de suspic. Official. super pragmat. 2. & 3. à nu. 124. † Ubi quod in Regno Neapolitano quotidie Regie provisiones ad instantiam Vassallorum expendantur, ne ullo modo Barones in jurisdictionis exercitio se intromittant, sed eam per Officiales ab ipsis deputatos liberè exerceri, permittant, & optimè, & noviter docent Dominic. Tass. in observat. jur. super pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. num. 136. Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. num. 5. Jo. n. Maria Novar. de gravamin. Vassall. tract. 1. gravam 186. per tot.

Unde Barones, & prædicti Domini Vassallorum jurisdictionem in Dominium duntaxat, non in administrationem habere, dicuntur, Capic. in investura feud. verbo Magistratum creatio. Horat. Barbat. dict. cap. 9. num. 5. Novar. ubi proximè, numer. 2. & cum aliis Capiblan. de Baronib. tom. 1. dict. pragmat. 8. part. 1. num. 134. & tom. 2. cap. 19. num. 10. † vel in habitu, non in actu, seu exercitio eam habeant ad differentiam Officialium, qui per eos deputantur, qui contrario jurisdictionem non in dominium, sed duntaxat in administrationem, vel in Officium exercent Capiblan. dict. cap. 19. num. 10. & ut de cæteris aliis Magistratibus sup. dictum remanet? & idem tenent Gloss. Parisiens. tit. 1. gloss. 5. num. 55. Idem Capiblan. dict. pragmat. 8. num. 74. & ex Vincent. de Franchi. idem Novar. dict. gravam. 186. num. 2.

Quare ex prædictis inferitur, non solum ad Co-10

mites, Duces, & alios Dominos jurisdictionis Magistratum, & Officialium pro administratione justitiæ creationes, ut ipsius jurisdictionis fructus spectare, sed ad eas faciendas præcisè cogi, debere, quin per ipsos Dominos jurisdictionis exerceri, valeat.

- 11 Quæ supradicta, ut Barones, seu Domini vassalorum suis Officialibus administrationem justitiæ committant, ita amplia, ut tam liberè eis talis administratio, & causarum cognitio committi, debeat, quod nec rescripta, aut litteras suis magistratibus expedire valeant, dicendo: facias sic, vel non facias, ut ex Bald. in cap. 1. si de investitura lis oriar. Domini. & Vassall. column. 2. Avendani. de exequend. part. 1. cap. 5. num. 7. vers. Item inferitur, Petra de potestat. Princ. cap. 1. num. 55. Capiblanco. de Baronibus. tom. 1. pragmat. 3. num. 122. & pragmat. 8. part. 1. num. 259. & idem repetit, tom. 2. sup. prag. 8. cap. 42. num. 2. Horat. Barbat. de divisi. fruct. part. 1. cap. 9. num. 7. ¶ Quia ita firmam jurisdictionem habent, Judices Dominorum Vassalorum semel electi, ut nullo modo eam absque legitima causa ipsi Domini impedire, possint, ut, ultra relatos, tenent in nostris Judicibus ordinariis locorum, vulgo *Alcaldes Ordinarios*, ad electionem populorum per Dominos inferiores confirmatis D. Covartur. pract. quest. 9. num. 4. Azebed. in l. 45. tit. 4. lib. 3. Recop. Bobadill. in sua polii. lib. 2. cap. 16. num. 155. ¶ Sed justitiam solum poterunt excitare Domini, & quod ipsa fiat, edicere, J. ff. in l. justitia, de justit. & jur. Avendani. dict. cap. 5. num. 7. vers. Item inferitur. Capiblanco. in locis sup. citatis.
- 14 Item nec suis Officialibus ita jurisdictionem Domini Vassalorum, seu Barones committere, possunt, ut non aliter quam eis consultis, reos torquere, valeant, vel sententias absolutorias, aut condemnatorias proferre, seu alio modo jurisdictionem restringere, optimè Capiblanco. de Baronibus. tom. 1. dict. pragmat. 6. num. 186. ¶ Nec etiam rescribere, poterunt, quod ipsorum Officialia de plano sine scriptis, & figura judicii procedant in causis, quæ jure ordinario tractari, debent, Lanfranc. in Clement. sapè de verbor. significat. Anton. Sola ad Decret. Sabaud. tit. de caus. miserab. person. Decret. sine juris solemnitate, num. 1. pag. mibi 438. Roland. Cavagnol. ad decret. 2. Montisferr. §. 9. ubi plures congerit, optimè Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 21. num. 136. & cap. 16. numer. 179. ¶ Ubi, quod in commissionibus Judicibus Perquisitoribus expeditis tales clausulas non adjiciant, nec clausulam, ut appellatione remota, procedant, num. 137. contra quas clausulas, & jussiones Dominorum bene agit Egid. Boss. in pract. crimin. tit. de princip. num. 287. ubi, quod ob id Senatus Mediolanensis valde contra Dominos Vassalorum indignetur, & exiit. Caravit. & alii Capiblanco. de Baronibus. dict. gm. 8. part. 1. num. 258. Horat. Barbat. de divisi. fruct. dict. cap. 9. num. 8. bene Frago. de Regim. Reipub. lib. 3. disput. 7. in princip. num. 10. & 11. ¶ Ubi limitat & intelligit, nisi delictum sit atrox, & scandalosum, & periculum sit in mora punitionis, quia tunc bene poterit Dominus Vassalorum suo Judici rescribere, ut summarè, & de plano procedat, sola facti veritate inspecta, & quod postea Principi de tali facto rescribat, ex text. singular. in l. si quis suo, §. Quid tamen. 9. ff. de injust. rup. Ubi Ulpian. mirabiliter ad rem ita loquitur: Nisi forte latro sit manifestus, vel seditio præsumpta, factioque cruenta, vel alia justa causa, quam mox Praef. litteris excusaveris moram non recipiat, non

pæna festinatione, sed preveniendi periculi causa; tunc enim punire permittitur; deinde rescribere.

Quam limitationem non solum in Dominis Vassalorum, sed in quocumque alio Judice inferiori sequitur Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 21. num. 136. & 139. ubi Pand. de Puteo, D. Covartur. Gregor. Lopez, Gomez, & alios plures cumulat, quia in his casibus specialibus causæ de sua natura summarè efficiuntur, ut notat Paris de Puteo de syndicat. verb. Sententia, cap. 3. Avendani. de exequend. part. 1. cap. 5. num. 7. Frago. dict. num. 11. & in his delictis enormibus, ¶ & maxime, si tumultum, vel aliud magnum scandalum in populo timeatur ob pœnæ retardationem, quod de plano, & non servatà figura judicii, nec datà reo copia inditioum ad pœnæ capitalis executionem procedi, possit Farinac. in prax. crimin. quest. 39. numer. 9. Idemque resolvunt latissime materiam cum pluribus ampliationibus, & limitationibus tractantes, ultra eandem Farinac. dict. quest. 39. per tot. Paz in prax. tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 9. Bobadill. ultra loca sup. relata, lib. 5. cap. 3. num. 16. D. Salgad. de prolect. 3. part. cap. 14. num. 46. Sanchez in consil. moral. lib. 6. cap. 3. dub. 15. num. 4. & cum aliis lucè Pareji de instrum. edit. tom. 2. tit. 6. resolut. 8. per tot.

Sed, ultra hos casus, nullo modo Baronibus, seu Dominis Vassalorum licebit Judiciorum ordinem mutare, nec ad id suis Officialibus rescribere, quia ipsos Officialia independentem jurisdictionem exercere, Domini sinere, debent; nam semel per eos Officialibus collata jurisdictione, ita ab ea nudati remaneant, ut nihil vetare, aut jubere, valeant, nec in aliqua causa se intromittere, possint, ut ultra relatos, notant latè Rovit. in pragmat. Regni. Neap. rubr. de suspic. Official. pragmat. 2. & 3. à num. 14. Scheplitz. in consuetud. Brundeburg. tit. 6. §. 1. part. 2. Mustill. de Magistrat. lib. 2. cap. 4. num. 395. art. 2. plenè Novar. quest. furenf. lib. 1. quest. 164. ¶ Ubi quod nec Officiali semel electo jubere, ne in aliqua causa se intromittat, possit, & idem Novar. de gravam. Vassall. tract. 1. gravam. 295. ¶ Ubi quod nec rescribere, ut jam cepta super sedeat, & idem docet Capiblanco. de Baronibus. tom. 1. super pragmat. 3. num. 186. ¶ Ubi meritò insurgit contra Barones, seu Dominos Vassalorum, qui dum cognoscant, suos Officialia causas tractare æquè, & non rigidè, ut ipsi cupiunt, vel è contra, causas ab eis evocant, & super sedere, faciant, processum petentes sub colore, quod velint, consulere, vel alio pretextu, qui tamen nunquam regreditur, quod quidem injustissimum est, cum ob id magnam gravamen Vassallis inferatur.

Item ex dictis prohibita est etiam Dominis Vassalorum, informationibus capiendis assistere, aut testibus examinandis, seu torturis infligendis, cum de facili eorum presentia testium animos subvertere, possit, Angel. ad Foller. in pract. crim. in fragm. tit. de jurisdic. omn. jud. & ita decisum in Senat. Neapol. & per plures provisiones Baronibus prohibita testantur Novar. de gravam. Vassall. tract. 1. gravam. 275. Capiblanco. de Baronibus. dict. prag. 3. num. 123. ¶ Et nu. 124. quod abstinere debent à cognitione etiam extrajudiciali, an justè, vel injustè Vassalli per suos Officialia carcerentur, vel excarcerentur? nec carcerariis, seu Officialibus jubere, ne eis inconcussis excarcerentur, & idem docent Angel. ad Soler. in dict. tit. de jurisdic. omn. judic. in fin. Novar.

- de gravaminibus vassalor. tract. 1. gravaminibus 298.
- 26 Quare nec jubere poterunt, quod ex processu informativo tortura infligatur Capiblanco. de Baronibus. tom. 1. super pragmat. 8. pag. 1. numer. 79. ¶ Etiam in causis arduis, & atrocioribus, in quibus id fieri, licet Supremis Magistratibus, ut in Magna Curia Vicariæ Regni Neapolitani praticari, testantur Praef. Franch. decis. 143. ubi plures congerunt Addentes, & novissimè Carol. Anton. Luc. ut in publicis viarum grassatoribus, Incendiariis, assassinis, & aliis, Mastrill. decis. 191. Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. verb. Tortura, tom. 1. & quod hoc etiam in Regiis Provinciarum Audientiis servetur, in quibus similiter ex processu informativo in prædictis, & similibus atrocioribus delictis tortura infligitur, Franco. Vivius decis. 142. Regens Tapp. decis. S. C. 22. & omninò videndus in pragmat. Regni. Neapolit. super pragmat. 11. de Offic. juat. & aliorum Officialium cap. 48. & 54. latè Capiblanco. dict. pragmat. 8. pag. 1. numer. 75. cum sequentibus. ¶ Quod tamen Judicibus inferioribus, aut Baronibus non compeit, nisi Regis, vel Supremi Senatus licentia præcedente, Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. verb. Torquens, tom. 1. & ex Afflict. Burlat. Narrat. & alii Novar. de gravaminibus Vassalor. tract. 1. gravam. 372. à numer. 3. & tot. Ubi, & de reiteratione, de qua, & Anton. Luc. in dict. decis. 143.
- 29 Vincent. de Franch. ¶ Sed certe in atrocioribus, & scandalosis delictis, ubi periculum est in mora, & populi tumultus ob pœnæ retardationem timeatur, non est recedendum à prædicta, Frago. Bobadill. D. Salgad. & aliorum opinione sup. ex numer. 17. relata, qui indifficiliori casu loquuntur, nimirum circa pœnam infligendam, ad quam, non data copia inditioum, & sic ex processu informativo, procedi, posse, asserunt; quare melius ad torturam infligendam per quoslibet judices interiores poterit deveneri, quod in Causis Baronibus fieri, posse, accedente tamen licentia Proregis, & Collegialis Consilii, docent Afflict. in Constitution. Regni, rubric. 5. numer. 2. lib. 2. Thoro in Compend. decis. verb. Torquens, tom. 1. & alii apud Novar. de gravaminibus Vassalor. part. 1. gravaminibus 372. à numer. 3. Qui omnes propter criminis detestationem Officialibus Baronum hanc concedunt potestatem, idque etiam tenent Grammatic. vot. 3. Capiblanco. in pragmat. 8. part. 1. numer. 78. de Baronibus Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. numer. 101. Novar. ubi proxime, quin. 5. Id declarat, ut non procedat, quando pœna esset arbitraria.
- 30 Ex quibus manifestè probatur, Barones, seu jurisdictionis Dominos pro fructibus ipsius jurisdictionis dontaxat metam, ac nudam Magistratum, & cæterorum Officialium justitiæ electionem habere, quin eorum jurisdictionem tam ante quam post officium concessum, limitare, aut minuire possint; ¶ Cum publicè, & populorum interfit, quod jurisdictione apud officialem libera, & independentè à Barone, seu Domino Vassalorum sit, ut ex aliis bene notat Capiblanco. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 3. num. 190.
- 32 Quæ supradicta circa libertatem, & independentiam, quam à Baronibus, seu Dominis Vassalorum in exercenda jurisdictione ipsorum, Dominorum Officialia habere, debent, in tantum procedunt ut per D. D. dubitent an Officialia Dominorum ab ipsorum jurisdictione omninò sint exempti, quin de eorum excessibus, maxime in exercitio jurisdictionis commissis Domini cognoscere, valeant; sed ad superiora Regia Tribunalia remittantur? In qua

questione quod in Regno Neapolitano, nullo modo Barones contra suos Officialia cognoscere, valeant, sed ad Magnam Curiam Vicariæ illius Regni remittantur, ex speciali dispositione Ritus ejusdem Curie 49. communiter resolvunt D. D. Neapolitani Andr. de Isern. & Math. de Afflictis in constitution. Reg. Magister Instaurarius. Vicent. de Franc. decis. 274. numer. 4. Qui decisum refert, ut procedat tam active, quam passive; & in decis. 407. numer. 1. cum sequentibus. & ibidem plura Addentes, Horat. Barbat. de divisi. fruct. 1. part. cap. 9. num. 20. cum sequentibus. ¶ Id amplians etiam finito officio, & etiam si Officialis Baroni alias subditus sit, quia ejus civis est, Capiblanco. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 3. à numer. 61. ¶ Ubi, quod in delictis gravioribus bene possit Baro, aut Dominus Vassalorum informationem de suorum Officialium excessibus capere, & ad Magnam Curiam remittere, & idem Capiblanco. eodem tract. de Baronibus. tom. 2. super pragmat. 5. cap. 23. numer. 9. Ubi, & quod eum carcerare, & suspendere, valeat, quod in gravissimo delicto, & stante fugæ suspitione intelligit, ne alias via fraudibus apperitur, & Barones sub quolibet pretextu, & causa colorata contra suos Officialia inquirere, possent, & ad suspensionem, & carcerationem prohibitam procedere; non vero punire, aut suspendere, quia circa hoc ultimum cogitandum reliquit.

Ex quibus nec finito anno Justitiæ administrationis Barones in syndicato Officialium in dicto Regno Neapolitano inromittere se debent, ut testatur idem Capiblanco. de Baronibus tom. 1. dict. pragmat. 5. numer. 185. & idem in Lusitania servari ex lib. 1. Ordinant. illius Regni, tit. 6. in princip. testantur, Caved. part. 2. decis. 68. Barbol. in remiss. ad dict. tit. 60. in princip. numer. 3. ad fin. Frago. de regim. Reipub. lib. 3. disput. 7. numer. 12. ¶ Sed licet hoc in illis Regnis verissimum sit ob speciales supra relatas Constitutiones; jure tamen communi attento, & etiam apud nos, contrarium verius videtur, imò, quod virtute jurisdictionis cum mero, & mixto imperio Barones, seu Domini vassalorum suos Officialia de excessibus circa officium commissis, durante tempore administrationis, corrigere, & punire, valeant, & eo finito, syndicare, & in specie, quoad primum, quod cognitio de Officialium excessibus ad Barones, seu Dominos vassalorum de jure communi pertineat, resolvunt bene Roland. à Valle consil. 48. numer. 32. volum. 2. ubi Curt. Junior. & alios antiquiores refert Anton. à Vall. lib. 6. quest. crimin. cap. 8. Cincer. lib. 3. variar. resolut. cap. 12. numer. 237. optimè Mastrill. decis. 188. à numer. 25. ¶ Ubi quod si Barones, seu Domini vassalorum merum, & mixtum imperium habeant, bene cognoscere, & Officialia punire, ac suspendere, possint, contra verò si coarceant, quia tunc solum inquirere, & informationem de excessibus facere, posse, ait Mastrillus, & ad carcerationem procedere, quousque processus ad superiorem transmittantur, non verò ad suspensionem, vel aliam pœnam infligendam. ¶ Quoad verò Officialium syndicationem in locis Dominorum inferiorum, & quod per ipsos Dominos, vel Judices ab eo deputatos syndicari debeant, latius dixi supra suo loco.

Item in his Officialium Justitiæ electionibus per Dominos inferiores faciendis notari, debet. Primò circa ipsum factum eligendi, quod electiones per Barones, aut Dominos vassalorum fiant juxta formam, ordinem, & modum servari consuetum, ut apud nos cavetur per leg. 2. tit. 4. part. 5. l. 1. tit. 9. lib. 3. l. 2. tit. 5. lib. 3. l. 5. tit. 2. lib. 7. Recopilat. Dd iij

no Neapol. extat similis Regia pragmatica invictissimi nostri Imperatoris Caroli V. quæ incipit volumus. Et communiter docent in nostra specie, Bartol. in l. actuarios 7. nu. 1. Cod. de numerar. lib. 2. Berthachin. in reporter. verb. Electio Syndici, Montanar. in pragmat. 2. Regn. Neapol. de administrat. universit. num. 355. & Rovit. in eadem pragmat. num. 24. Amenjol. in addit. ad Franch. decis. 210.

42 Item, si inter Baronem, vel Dominum vassallorum, & universitatem, seu oppidum, extet consuetudo, ut Officialium electiones non absolute per Dominum fiant, sed quod prius per universitatem aliquot personarum nominentur, seu proponantur, ut ex eis Dominus, quos voluerit, eligat: † Vel per universitatem electos simpliciter confirmet; hæc consuetudo omnino servanda est, juxta jura, & DD. proximè relatos, & docent Franch. decis. 210. num. 3. Novar. de gravam. vassall. tract. 1. gravam. 234. num. 1. & quæstion. forens. quæst. 103. tom. 1. Rovit. in pragmat. 2. de administrat. universit. à numer. 22.

44 Qui ita in num. 23. consuetudinem in electionibus servari, debere, asserit, quod etiam si tales electiones non per Dominum, nec per universitatem, sed per Officiales prædecessores in aliquibus locis fieri, consueverint, talis consuetudo servetur: † Sed certè contraria opinio verior mihi videtur, imò, quod hæc consuetudo tanquam irrationabilis, & iniqua, valdeque Reipublicæ administrationi contraria, servari, non debeat, quia in locis ubi hujusmodi consuetudo servatur, semper amicos, & consanguineos prædecessores nominant, & ita fit, quod prædecessorum antea gesta, per successores non redarguantur, & quod officia de aliquibus potentioribus familiis in magnam perniciem Reipublicæ diu non exeant, maxime in locis ubi sunt partialitates, seu Vandos, quæ & magnæ inimicitie frequenter ob id suscitari, & perpetuo conservari solent, quare contra hujusmodi consuetudines rectè resolvant, Franch. decis. 210. tot. Ponte de potestat. Proreg. tit. de abundant. §. 1. ex num. 6. Paul. Staiban. consil. 35. num. 9. cum seqq. Capiblanco. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 10. cap. 69. num. 8. ubi pluries judicatum testatur Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 23. num. 23. † Qui rectè id intelligit, nisi per viam propositionis nominatio fiat, ut per Concilium, vel majorem partem liberè confirmetur; quia tunc ipsius Concilii electio censetur.

47 Item stante sup. relata consuetudine, ut per oppidi Concilium aliquot personarum proponantur, seu nominentur, & quod Dominus nominatos confirmet, valde per DD. dubitatur, an Dominus confirmare debeat habentes majora suffragia, vel minora habentes eligere, aut confirmare valeat? in qua questione pro majora suffragia habentibus, quod præcisè per Dominum confirmari, debeant, resolvunt Rovit. in dict. pragmat. 2. num. 49. Joann. Platea in l. si quos, in princ. vers. Quod intellige, Cod. de Decurion. lib. 10. Franch. decis. 210. sub num. 1. Paul. Staiban. consil. 52. ubi etiam si plenam electionem habeat, & ibi Staiban. Junior in addit. num. 1. & 8. Amendol. ad Franch. in dict. decis. 210. num. 33. Domin. Tass. in pragmat. de antefar. vers. 3. obs. 4. num. 75. Novar. de gravam. vassall. tract. 1. gravam. 234. † Quæ tamen opinio intelligi, posset, quoties Baro confirmationem tantum haberet, veluti si absque ulla variatione, seu arbitrio nominatus ab universitate, confirmare debeat, quia tunc habentes majora suffragia eligere, tenentur, juxta text. in cap. dudum ubi Canonistæ extra de election. secus verò, si non solum confirmatio, sed etiam electio ei

competat, & ad id universitas duplicatam nominationem proponere, teneatur; quo casu bene poterit ad libitum eligere habentes minora, vel majora suffragia; † Quia aliud est eligere, aliud confirmare: eligere enim est, unum ex pluribus confirmare: vel ad libitum inter plures aliquem nominare, l. Scyphi, l. si tibi electio, §. 1. de option. legat. confirmatio vero nullam in se imbitam electionem continet, sed tantum simpliciter approbat, & confirmat per alium nominatos: & in effectu ita resolvunt, & intelligunt sententiam Rovit. & cæterot. super relata, Capiblanco. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 10. cap. 69. à num. 9. & 11. bene Novar. dict. gravam. 234. ex num. 5. & novissime Eliseus Danz. impugn. Doct. tom. 1. tit. de privileg. Baron. cap. 2. num. 6. & 7. & facit, num. 11. & 12. in quibus differentiam inter electionem & confirmationem invenies.

Quæ etiam supra dicta Rovit. & aliorum opinio, ut jus confirmandi habens majora suffragia habentem confirmare, teneatur, secundo intelligi, debet dummodò habentibus majora suffragia aliqua legitima exceptio, vel inhabilitas non obstat, nam incapaces per oppidi Concilium nominatos, etiam majora suffragia habentes non tenentur, nec debet Dominus confirmare, ut notant Platea in dict. l. si quos, in princ. vers. Quod intellige, Rovit. in dict. pragmat. 2. num. 49. Staiban Junior in addit. ad Paul. Staib. dict. consil. 32. num. 1. & 8. Novar. dict. gravam. 234. num. 4. Joan. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 2. verb. Baro, qui habet potestatem, ubi pluries judicatum testatur.

Ex quibus infertur quoque, quod quamvis Dominus vassallorum, seu Baronibus competat privilegium eligendi unum ex nominatis per universitatem cum clausula, quod si nullus ex nominatis sibi placuerit, iterum alii proponantur, vel alia nominatio, seu (ut aiunt) Nomina per oppidum mittatur, quousque aliqui domino placeant: Quamvis, inquam, in hac specie communiter resolvunt DD. ultra tertiam vicem Dominum nominationem respicere non posse sub prætextu, quod nullus ex electis sibi placeat, ne aliàs processus in infinitum detur, ut late, & ex aliis rationibus docent Caput. de Regim. Reipublic. cap. 4. numer. 10. Silvester consil. 34. Rovit. in dict. pragmat. 2. num. 48. de administrat. universit. Muta super capit. Regn. Sicil. cap. 64. num. 50. tom. 6. Amendol. in addit. ad Franch. decis. 210. num. 34. Joan. Maria Novar. de gravam. vassall. tract. 1. gravam. 134. & in allegat. vers. inserta apud Rictium in collect. decis. part. 7. cap. 2544. & huic opinioni, & novissime cum aliis Eliseus Danz. in pugn. DD. tit. de privileg. Baron. cap. 2. numer. 13. cum seqq. tom. 1.

Hoc tamen juxta prædicta intellige, nisi justam causam respicendi nominationem Dominus habeat, veluti, quia inhabiles proponuntur, quo casu rectè eam renuet; nec eligere tenebitur, donec personæ habiles proponantur, ut tenent Novar. dict. gravam. 134. à num. 4. Capiblanco. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 10. cap. 69. num. 12. & 13. ubi, quod Dominus prætere valedat, oppidi Concilium iterum congregari, debere; ut alia nominatio de habilibus, & personis idoneis fiat, ex quibus eligere, possit, & idem docet Elis. Danz. dict. cap. 2. à num. 13. cujus distinctio ad istam communem intelligentiam reducitur, & ex nostris resolvit Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 19. num. 22. vers. Si ergo. † Ubi, quod incapacium nominatores arbitrarie puniantur, & in vers. Et de novo; quod ipse Dominus aliàs nominationes fieri, præcipiat: † Non tamen ob id nominatores facultate nominandi pro illa vice priventur

ventur, & ad Dominum devolvatur, & idem tenet ex Dom. Molin. de primogen. Capiblanco. dict. cap. 69. numer. 18. & in numer. 19. Id intelligit, nisi scienter, ac dolosè indignum elegerint; pro quo tamen licet Abbatem, & Fontanell. referat, cogitandum ipse relinquit. † Et ad sectum Avendañ. quod ipse Dominus alias nominationes fieri, præcipiat, stante inhabilitate in primis per universitatis concilium nominatis, adde Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. numer. 156. † Ubi quod Dominus, ut superior, cognoscere, debeat de inhabilitate, vel habilitate personarum, quæ ad electionem, seu confirmationem proponuntur, & ita judicatum refert pro Comite de Cornua contra ejus Villam de Daganço. † In quo tamen Doctores Neapolitani, & illius Regni praxis non conveniunt, ubi non per ipsos Barones circa hoc cognoscitur, sed ad eorum instantiam per superiorem determinatur, juxta Capiblanco. dict. numer. 12. & 13. quod procedit ob specialem ipsius Regni pragmat. 10. tit. de Baronibus qua Barones in universitatum electionibus, aut nominationibus se intromittere, prohibentur, ut ibidem docet Capiblanco. quare non mirum, quod etiam cognitione de inhabilitate seu habilitate nominatorum privati censentur, nec propria autoritate novas electiones fieri, præcipere, valeant, sed tantum coram Regiis Tribunalibus id prætere.

58 Unum tamen nota, quod quamvis Domini vassallorum, quibus electio ex nominatis per universitatem competit, extra personas nominatas legitime regulariter eligere, non valeat, hoc tamen limita, nisi ex consuetudine contrarium servetur, ut notat Bobadill. dict. capit. 16. numer. 156. Ubi quod ita servatur in aliquibus oppidis Comitum de Chinchon.

59 Alia verò plura circa materiam istarum Officialium electionum, aut confirmationum & quomodo per Barones, vel Dominos vassallorum fieri, debeant, & de inhabilitate, seu incapacitate ad hæc officia publica, & ex quibus causis oriatur? Vid. Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 19. numer. 14. usque ad 28. Ubi late ad infames, excommunicatos, debitores Reipublicæ, concilii œconomos, seu administratores, habentes duodecim liberos, Judæos, Mauros, & eorum descendentes, plebeios, Nobiles, homines inferioris conditionis, & alias personas, quæ ab Officialibus publicis excusari, aut repelli, vel ad ea admitti, debent; de quibus, & ad alias plures causas, quibus repelluntur, & de materia harum Dominorum electionum, seu confirmationum, latissime tractant Amendol. in addit. ad Franch. decis. 210. Montanar. in pragmat. Regn. Neapolit. 2. de administrat. universit. à numer. 217. usque ad 356. Rovit. in eadem pragmat. Azebed. in l. 1. cum sequentibus. & in l. 20. tit. 3. lib. 7. Recopilat. aliqua Novar. de gravam. vassall. tract. 1. gravam. 135. † Ubi, quod idoneum ex nominatis per universitatem Baronem elegisse, sufficiat, quin ad idoneiorem eligendum teneatur.

61 Et quod semel factam electionem Baro amplius absque legitima causa mutare, non debeat; aliam nominationem per universitatem faciendam petendo ad effectum iterum eligendi, Novar. de gravamin. vassall. tract. 1. gravamin. 136. Capiblanco. de Baronibus tom. 2. dict. pragmat. 10. cap. 69. per tot. † Et à numer. 14. quod, stante inhabilitate, seu incapacitate in aliquibus ex nominatis, tota nominatio, ut individua, corruat, & de novo fieri, debeat ex Caved. decis. 84. numer. 15. part. 2. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 23. numer. 53. Roman. consil. 66.

quod intelligit, & temperat, idem Capiblanco. numer. 17. ut duntaxat procedat, quando dolosè, & in magno numero nominatorum esset inhabilitas, non verò si absque dolo, & fortè unius tantum electio inhabilitatem contineret, ne alia omnes electioes subvertantur: ad alia autem circa istas electiones. Vide novissime Elis. Danz. impugn. Doct. tom. 1. tit. de privileg. Baronib. cap. 1. cum sequentibus. † Ubi à numer. 16. dict. cap. 1. Circa differentiam inter nominationem electionem, & confirmationem, tam per universitates, quam per Barones faciendam, & quod aliud sit nominare, aliud autem eligere, Joan. Baptist. Thor. in addit. ad Pont. de potest. Proreg. tit. 1. §. 1. numer. 9. Ball. in adscribar. Cod. de appellat. Capiblanco. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 10. numer. 83. † Ubi de confirmatione, quæ ad Barones spectat, abique aliqua nominatione, seu electione non ratione jurisdictionis, sed ob prærogativam, aut superioritatem Baronis, & civium obedientiam, quam meram confirmationem appellat Capiblanco. ad differentiam confirmationis, quæ in se nominationem, aut electionem continet, quæ, meo videri, jurisdictionis ratione competit, de qua intelligi, debet Dom. Covarruv. pract. quæst. cap. 4. n. 6. vers. Secunda conclusio, & idem Capiblanco. dict. tom. 1. pragmat. 8. part. 1. à numer. 190. Dum asserunt, Officiales ita electos jurisdictionem à Barone confirmante, non vero ab universitate eligente, seu nominante accipere, secus si ob autoritatem duntaxat Baro confirmaret; quia tunc confirmans nihil dare, intelligitur, ut singulariter in specie notant Bald. in l. nominationes, in fin. Cod. de appellat. & facit elegans doctrina ejusdem Bald. in l. ex plauto, Cod. de rer. permur. numer. 12. & 13. Ubi pulchrè, & Philosophicè loquitur ad questionem quandò ex confirmante, vel ex prius actum gerente agatur, & an illam, aut illum; aut istum dare dicendum sit, de qua questione alibi dicam, & in nostra specie dictam resolutionem docent Camer. in cap. Imperialem, fol. 90. lit. K. & est elegans locus ejusdem Capiblanco. eodem tract. de Baronib. super pragmat. 10. cap. 69. numer. fin. Ubi, quod ab isto Barone ita confirmante nullum officium concessum censetur, sed ab universitate eligente: † Et ibidem, quod secus fit; si Baro ex pluribus nominatis ab universitate eligat, quia tunc ab ipso Barone electus officium, & jurisdictionem habebit: † Et idem in confirmante unum ex pluribus, quia istæ proprie sunt electiones, ut ex l. Scyphi, l. si tibi electio, §. 1. de option. legat. idem Capiblanco. dict. numer. fin. & numer. 11. Elis. Danz. dict. tit. de privileg. Baronib. cap. 2. numer. 11. & 12.

Item ad materiam nostri capituli, non eleganter quæritur, potest, an Barones, & Domini vassallorum officialium creationes; & etiam alios actus jurisdictionis extra propria territoria facere, ac expedire valeant?

In qua questione negativè resolvendum videtur, ex eo, quod Judices, seu alii jurisdictionem habentes extra proprium territorium eam exercere, prohibentur per text. expressum, & vulgarem in l. fin. de jurisdic. omni. judic. ubi communiter notant DD. & Canonistæ in cap. novit. de offic. delegat. plures congesti per Carlev. de Indic. tit. 1. desputat. 2. à numer. 26. Dom. Larr. decis. 82. numer. 1. & quod indistinctè hoc procedat, tam in jurisdictione contentiosa, quam in voluntaria; ad quam nostræ officialium creationes sunt referendæ, docet expressè ex dict. cap. novit. & ex Abbat. ibidem, numer. 2. & 3. & Decio consil. 557. numer. 10. & 11. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 21. numer. 1. 2. 3. Ubi reprobat distinctionem inter jurisdictionem voluntariam,

luntariam, & contentiosam, quam tradit Gloss. in l. 3. ff. de offic. Praesid. & idem repetit Lotter. eod. tract. lib. 2. quest. 2. num. 3. & lib. 3. quest. 7. num. 32.

59 Sed quidquid vir, alioquin eruditus in contrarium teneat pro nostrae quaestiones resolutione à supra dicta glossa distinctione inter contentiosam, & voluntariam jurisdictionem uti verissima, & communiter ferè omnium DD. calculo recepta non est recedendum, juxta quam pro nostrae quaestiones resolutione dicendum est, Barones, seu Dominos vassallorum, vel ipsorum, aut alios Judices extra propria territoria jurisdictionem contentiosam exercere, non posse, contra vero in voluntaria, & actibus ad eam pertinentibus, quos rectè extra territorium expeditur, poterunt.

70 Quam glossa distinctionem in dict. l. 3. ff. de offic. Praesid. & in dict. l. fin. approbant communiter DD. in eisdem juribus, gloss. celebris in dict. cap. novit. 7. de offic. Delegat. Ubi communiter Canonistae, quos congerunt August. Barbof. & noviter Prosper. Fagu. & eruditus D. D. Emanuel Gonzalez in collectan. ad eundem text. & idem docet ibidem Abb. pro contraria opinione malè adductus, qui numer. 3. distinctionem glossae expressè approbat, ubi postquam jurisdictionem contentiosam extra territorium exerceri, posse, negavit; subdit: *Sed conferre Beneficia, & causas delegare, & reliqua quae sunt jurisdictionis voluntaria, exercere, potest, & ista est bona doctrina, & probatur secunda pars in l. 2. ff. de offic. Procul. Prima vero probatur in l. fin. ff. de offic. Praesid. Urb. Avenda. de exequend. part. 1. cap. 5. num. 5. D. Covarruv. sup. 4. Decretal. 2. part. cap. 8. §. 8. numer. 15. Cancr. lib. 2. var. resolut. cap. 2. à numer. 231. & lib. 3. cap. 13. numer. 294. Petr. Barbof. in l. 1. artic. 1. num. 184. de judic. Cevail. question. 59. Franc. Marc. decis. 141. part. 1. à numer. 11. Cavall. resolution. crimin. cas. 120. numer. 3. & 4. Peguer. decis. 14. Fula. Conitanc. in l. unic. numer. 159. versic. Secundò adducebatur. C. de Clasic. lib. 11. Garc. de benefic. 5. part. cap. 8. numer. 128. plenè Scaccia de re judic. gloss. 7. question. 4. special. 2. numer. 42. cum pluribus sequentibus. latissimè Carleval. de juvic. tom. 1. disputat. 2. quest. 1. à numer. 25. ad 47. & quest. 4. à numer. 229. 756. & 775. Franc. Tondur. tom. 2. quest. canon. cap. 200. à numer. 7. & infinitis congestis, Dom. Litrei decis. 82. numer. 1. cum sequentibus. Dom. S. d. d. de retent. Bull. 2. part. cap. 3. numer. 14. doctè Dom. Christ. Crespi de Valdour. observation. 15. numer. 17. cum sequentibus. & in Baronibus, seu nostris Dominis vassallorum eandem distinctionem sequuntur optimè Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 16. numer. 187. cum sequentibus. Ripoll. variar. resolut. cap. 1. numer. 175. & 176. benè Capiblanco. de Baronib. 2. tom. super pragmat. 3. cap. 19. per. tot.*

71 Quorum plures præcipuè differentiae rationem tradunt: quia videlicet jurisdictione contentiosa territorio cohaeret. l. fin. C. Vbi, & apud quem, & tribunal requirit, quare extra territorium exerceri, nequit; nec tribunal in alieno territorio ad causas contentiosas absque injuria illius judicis constitui, ut notant ex text. in Clement. Pastoralis de sentent. & re judicat. Bartol. in l. 1. §. 1. ff. de requirend. reis. Bald. in dict. l. 3. numer. 2. ff. de offic. Praesid. Gothofr. in l. omnes 31. §. Executorib. 5. vers. Verum si apparitor. litter. Y. Cod. de Episc. & Cleric. Marant. de ordin. jud. part. 6. titul. quomod. concipiatur. citat. numer. 40. & 41. Capiblanco. dict. cap. 19. num. 2. † At verò jurisdicção voluntaria nullam causae cognitionem desiderat, nec partis citationem; Leo. decis. 20. num. 30. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 1. num. 108. Quia in

invirum non exercetur, sed ex sola voluntate Domini jurisdictionis dependet, l. ut est receptum de arbit. Bram. consil. 165. lib. 2. Cancr. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 235. & lib. 3. cap. 15. numer. 294. Capiblanco. dict. cap. 19. num. 8. Nec aliquod territorium, seu tribunal requirit. Anton. Fab. in rational. ad text. in l. 2. ff. de offic. Proconsul. Crespi. dict. observat. 15. num. 28. Quare rectè jurisdictionem voluntariam jurisdictionis Domini, aut Barones extra territorium exercere, poterunt, contra vero incontentiosa.

Quibus etiam alia non minus elegans ratio addi, 75 potest, ne videlicet vassalli, aut partes de una Provincia ad aliam exire, cogantur, quod nimis grave, & durum partibus reputatur, ut notat Ulpian. in l. sed, & h. 35. §. 2. ff. de procurat. ibi: *Ceterum cogi eum etiam in Provinciam de Roma abire; vel è contrario: Vel à Provincia in aliam Provinciam, & defendere durum est; & facit text. in l. propter litem 21. §. 2. ff. de excusat. & est elegans text. in Authent. ut omnes obediant. §. Hac considerantes, ibi: Neminem de Provincia ad Provinciam exhiberi, oportet. Ultra Provincia terminos accusandi licentia non progrediatur. Omnis accusatio intra Provinciam audiatur, & à Comprovincialibus terminetur, nisi Praelatus sit, qui accusatur. Cum non solum ex eo litium sumptus, per se satis magni, crescant, & graviores efficiantur; sed etiam partes itinerum periculosis, aliorumque commercii pluribusque aliis æramnis subiacentibus, ex quibus, & aliis rationibus semper iniquum reputatur, litigantes à patria pro litium defensione exire compelli, ut notant elegantè Bald. in cap. Praeterea, si contentio, numer. 8. de prohib. feud. alienat. Guid. Pap. singul. 637. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 2. numer. 5. Cancr. lib. 2. variar. cap. 2. à numer. 231. ad 238. & à numer. 263. Bobadill. in Polit. dict. lib. 2. cap. 16. num. 187.*

Qui in nostris Dominis vassallorum loquitur, & 74 benè notat, magnum gravamen vassallis inferri, si Dominus eos exire, compellat ex propria Provincia, in aliam, licet propriam ipsius Domini, distinctam tamen, quo ad jurisdictionem, quia est alterius Status, seu Comitatus, Domini; & idem singulariter docet Marin. Erec. de subfeud. lib. 2. authorit. 3. numer. 3. & 4. pag. 363. † Ubi, quod Barones officiales pro administratione justitiae extra territorium feudi deputare, non debeant, & facit elegans doctrina Vincent. de Franch. decis. 526. num. 8. † Ubi, quod Barones non possint, extrahere à propria patria carceratos, & transmittere ad carceres alterius terrae, etiam propriae: quia non debent extrahi à propria patria, & domicilio, ubi cum majori commodo consanguineorum, vel aliorum ad eos attinentium vivere, possint, & majorem commoditatem Advocatorum, & Procuratorum, pro eorum defensione habere, juxta Bobadill. infr. numer. 78. referendum. † 77 Nisi causa sit ardua, & carceris extractio timeatur; idem Franch. ubi sup. num. 9. Bellug. in specul. in rubr. 26. §. 26. col. fin. vers. Ad quartum dubium. † Vel nisi ad torturam infligendam, vel aliam comprobationem personalem faciendam, vel nisi delegatus in prima instantia, seu inquisitione processerit, Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 103. Qui in Dominis vassallorum, & in eorum judicibus appellationum, seu aliis Regiis Tribunalibus loquitur, & ad dicta benè Novar. de gravam. vassallor. tract. 1. gravam. 197.

Qui propter, nec, si Dominus plures terras, aut 79 feuda habeat, poterit unum tantum constituere officialem, qui jus eorum vassallis reddat, sed in singulis distinctum proprium officialem destinare, & creare, tenebitur,

bitur, ne aliàs cum eorum dispendio vassalli de uno loco ad alium vagentur, ut in specie docet Franch. decis. 166. num. 6. ubi ita per Sacri. Consilium Neapol. judicatum refert. Novar. de gravam. vassall. tract. 1. gravam. 197. & 201. † Ubi, quod nec Barones causas primae instantiae extra proprium domicilium vassallorum committant, & probatur ex Sord. conf. 210. tom. 2. maximè in Regno Neapolitano ob specialem ad id pragmat. 2. incipit. Quare à expositione, sub rubr. ubi de delict. quis conveniri debeat; nisi sit sine suspitione Judicis ordinarii loci, quia tunc convicino causa delegare, potest, ut notat Rovit. in dict. pragmat. 2. num. 9.

81 Ideoque servandam, quoad Judices secundarum causarum, ut similiter Baro, seu Dominus plures terras, vel feuda possidentes cum secundarum causarum cognitione in quolibet territorio judicem appellationum constituere, debeant Franch. ubi proximè, quem sequitur noviter Dominic. Tass. in pragmat. de anesat. vers. 3. observat. 4. num. 245. & 246. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 2. num. 15. ubi, quod in locis remotis non constituantur, Crespi. observat. 15. num. 53. in quibus judicibus secundarum causarum, Consultoribus, seu Assessoribus, seu aliis Magistratibus, Novar. de gravam. dict. tract. 1. gravam. 199. ubi ne in longinquis partibus per Barones constituantur, nisi in loco jurisdictionis, vel parum extra eum Ann. singular. 560. ubi pluries decisum refert, & quod illud parum extra interpretatum sit per octomilliaria: & cum sequuntur Amendol. in addit. ad Franch. decis. 526. num. 20. Novar. ubi proximè, num. 4. optimè, ne judices secundarum causarum Consultores, seu Assessores extra Provinciam in locis remotis per Barones deputentur, & ne ultra octomilliaria à proprio territorio, ex doctrina Abbat. in dict. cap. novit de offic. delegat. Felin. in cap. fin. column. penult. de juvic. ubi Abbatis doctrinam mirabilem ad hoc ex lemat, Capiblanco. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 3. num. 183. & 184. & nu. 127. cum seqq.

82 † Ubi in judicibus primarum causarum loquitur, & quod in quolibet Cassali, seu oppido feudi, aut status unus Officialis, aut judex, qui jus reddere, debeat, per Baronem, aut Dominum constituatur, quod rectè limitat Capiblanco. si cassalia, aut oppida admodum parva, paucorumque vicinorum sint, in quibus singulis de per se non posset stare, & vivere Officialis, quia tunc licebit Baroni unicum constituere Officialem, qui conjunctim in illis jurisdictionem exerceat, dummodo oppida contigua, & convicina sint, quam limitationem sequitur Novar. de gravam. tract. 1. gravam. 197. num. 3. † Et num. 5. limitat etiam stante in contrarium antiquissima consuetudine, ut extra propriam patriam vassallorum per Dominum, vel suos Judices certo in loco jus reddatur, & idem notant Franc. dict. decis. 166. num. 6. & decis. 526. num. 8. Bellug. in specul. princ. rubr. 20. num. 17. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. numer. 8. part. 2.

84 Extra hos enim casus Domini vassallorum, seu Barones curare, debent, ut in proprio territorio, ac domicilio vassallis jus reddatur, ne miser litigantes itinere, & gravioribus expensis defatigantur extra proprios lares longius in sequendo Judices, quaerendo Advocatos, & cum magnis dispendiis in dies cursitando in testium adductione, & praesentatione scripturarum.

85 Ex quibus rationibus confirmata manet supra relata resolutio, & glossa, ac communis distinctio inter contentiosam jurisdictionem, & voluntariam, & quod illa nullo modo Domini vassallorum, seu Lagunez de Fructibus.

Barones, aut ipsorum, vel alii Judices extra proprium territorium uti non valent, voluntariam verò benè in quocumque loco exercere, possunt.

Quare Judices actus jurisdictionis contentiosae in 86 alieno territorio exercere volentes, ut citationes, sententiae executionem, missionem in possessionem, & similia, quae causae conditionem requirunt, prius obtinere, debent licentiam Judicis illius territorii; & id facere debent, & frequenter faciunt per suas literas requisitorias ad Judicem illius territorii directas, ut in citationibus verbaliter faciendis latissimè comprobat hanc praxim plenè explicans ex Covarruv. Azebed. Peguer. Thel. Bobad. & aliis pluribus Carleu. de judic. tit. 1. diff. 2. numer. 25. & 26. & 229. ubi à numer. 756. † Idem si rea- 87 liter per capturam personae citatio fieri debeat, quod similiter per requisitorias fiat, nec aliter substatuatur, sed potius ita captum judex extraneus capiens judicis illius territorii traderet, tenebitur, & postea litteris requisitoriis ab eo repetere, ut latè docent Gutier. lib. 4. pract. quest. 25. num. 5. & 14. Boss. tit. de capt. in pract. crim. num. 34. Cavall. resolut. crimin. cas. 291. à numer. 3. & pluribus congestis, Bobadill. lib. 2. cap. 13. à numer. 66. Crespi. dict. observat. 15. num. 36. Gomez. 3. variar. cap. 9. num. 4. & 5. ubi infinitos congerit Alton, & etiam in duobus judicibus, sive oppidis unius Domini inferioris distinctae tamen jurisdictionis, Bobadill. in Polit. lib. 2. dict. cap. 16. num. 189.

Et idem in sententiae executione extra proprium 88 territorium faciendae, quod eodem modo judex propria autoritate eam executioni mandare, nequeat, judice illius territorii invito, sed per litteras requisitorias ipsum judicem territorii ad id requirat, cum pluribus tenet Bobadill. ubi sup. & infinitis congestis Carleu. dict. disput. 2. in dict. loc. & à numer. 775. & ex Covarruv. Parlador. Cancr. Rodrig. Scacc. & aliis, D. Larr. decis. 82. à numer. 2. Quia absque beneplacito, & consensu Judicis, seu Domini territorii hi, & alii actus jurisdictionis contentiosae exerceri, non possunt, Petr. Barbof. in l. 1. artic. 1. num. 184. & 185. ff. de judic. Peguer. decis. 12. Cancr. 2. variar. cap. 2. num. 236. Bobad. dict. cap. 16. num. 187. Ferrmosin. in cap. postulasti 14. de for. competent. quest. 3. num. 8. Ripoll. var. resolut. cap. 1. num. 17. & à numer. 174. & num. 176. † Ubi quod idem in Civitate Barcinonae Barones 89 ibi commorantes supplicationem offerunt locum tenenti generali, & petunt ut eis concedatur territorium, sive licentiam exercendi in ipsa Civitate jurisdictionem contentiosam, & ipsis assignatur, ut Tribunal habere possint, & jurisdictionem contentiosam intra Civitatem exercere, valeant; & idem in Civitate Valentiae praestari, & quod etiam carceres assignentur, ut rei possint detineri, testatur D. Crespi dict. observat. 15. num. 38. & 42. ubi, haec licentia nunquam extendatur ad executionem sententiae mortis, vel verberum, aut alterius poenae, quae per vicos, aut plateas, sive per loca publica faciendae est.

Quibus etiam adde, quod haec facultas exercendi 90 jurisdictionem contentiosam in alieno territorio inter proprios subditos benè consuetudine quaeri potest, ut probat ex text. in l. viros, & ibi Gloss. Cod. de divers. offic. & in cap. cum coningat, de for. competent. Valenquiel. conf. 26. num. 17. & judicatum refert Capiblanco. de Baronib. tom. 2. cap. 19. num. 7. quia ex tali consuetudine inducitur subditorum consensus, ut in specie notant Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 2. num. 8. Crespi.

laris successor non succedit, in pleno jure antecessoris, quo ca u singularem successorem facto prædecessoris stare, teneri, docet Alexander in *dict. l. emptorem*, vol. 3. vers. *Item fallit dict. lex*, ubi quod ideo emptor, non totius rei, sed fructuum duntaxat locationi per venditorem factæ stare, debeat, & hanc limitationem tenent Duen. *regul. 240. limit. 6. Rot. apud Pacific. post tract. de Salvian. interdict. decis. 105. numer. 11. Mantio. de tacit. & ambig. convent. lib. 5. tit. 10. num. 25. Aug. Barbof. in collect. Cod. ad dict. l. emptorem, num. 27.*

211 Ex qui ratione idem in nostra specie dicendum est, videlicet, jurisdictionis fructuum conductorem electionibus Magistratum per locatorem jam factis pro illo anno inchoato stare, debere, quia non potest dubitari, quin conductor in pleno jure locatoris, hoc est in omni jure jurisdictionis, non succedat, sed tantum in mera facultate fructus percipiendi, ut ex prædictis constat, & latius suo loco dicam.

213 Circa quæ supra tradita, ut jurisdictionis dominus ita his commodis, aut jurisdictionis fructibus eligendi Officiales justitiæ uti, debeat, ut semel electos absque justa causa remove ab officio ante annum, vel biennium statutum non possit, utiliter ad praxim dubitari, potest, an idem dicendum sit, decedente domino jurisdictionis post electiones jam factas, ita ut successor in ea Officiales electos pro illo anno, vel biennio inchoato non possit remove, nec alios de novo eligere.

214 Quam quætionem optimè ad rem tractat, & sub pluribus conclusionibus resolvit D. Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 25. num. 4. cum seqq.* cujus doctrinam attentam, dicendum est.

215 Primò distinguendum est inter dominos jurisdictionis ratione majoratus, cui inhæret: & inter dominos liberæ jurisdictionis nulli majoratus vinculo subjæctæ: Necnon inter jurisdictionem feudalem: In primo casu dicendum est, Comitibus, Marchionibus, Ducibus, & aliis dominis inferioribus, seu possessoribus majoratus, cui tales jurisdictiones adhærere solent, postquam jure proprio, & absque nominatione oppidorum suos Judices Vicarios, aut locum tenentes, vulgo *Alcaldes mayores*, creaverint, intra annum, aut aliam terminum ad exercendam jurisdictionem assignatam decedentibus, jurisdictione nominatorum absque dubio spirare, & jurisdictionis successorem, eis remotis, alios novos Judices eligere posse, docent in hoc casu intelligendi D. Molin. *de primogen. dict. cap. 25. numer. 11. D. Covarruv. pract. cap. 4. num. 4.* ubi rectè intelligit contrariam doctrinam Joan. Fabr. in §. *Item i adhuc insit. mandat. num. 5.* ut procedat in iudicibus per Principem superiorem non recognoscentem electis, quam interpretationem ad nostram conclusionem sequitur Bobadill. *in sua Polit. lib. 2. cap. 16. num. 145.* & istam resolutionem in Baronibus, & aliis Dominis jurisdictionis feudalis, vel alterius, post electionem Officialium decedentibus indistinctè tenent Vincent. de Franch. *decis. 165. num. 7. Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 6. num. 191. & lib. 1. cap. 27. à num. 26. & 28.* & ex aliis noviter Capiblanco. *de Baronib. tom. 1. super pragmat. 5. num. 115.* sed eorum doctrina, meo videri, intelligi, & declarari, debet juxta secundum, & tertium casum proximè referendum.

216 Quæ resolutio, licet in nostris successoribus majoratus, cui jurisdictionis annexa est, verissima sit, & tam apud Italos in feudis, quam apud nos communiter usû recepta, in ejus tamen assignanda ratione nimis torquentur DD. nam aliqui eam assignare

voluerunt, quia nimirum, isti Judices per Dominos inferiores nominati jurisdictionem delegatam duntaxat exercere, dicunt, ex eo quod non à lege, vel à Principe jurisdictionem habeant, quod requiritur, ut jurisdictionis ordinaria dicatur, l. 1. §. *Cum urbem*, ff. *de offic. Præf. Urb. l. 2. & 18. tit. 4. part. 3. l. 5. tit. 9. lib. 3. Recop. D. Molin. de primogen. lib. 1. dict. cap. 25. num. 11. & 12. D. Covarruv. lib. 3. var. cap. fin. num. 20.* quare morte delegantis, aut constituentis spirare, docent ex text. vulgar. in l. *more*, & ibi DD. ff. *de jurisdic. omnium judic.*

Quæ tamen ratio sustineri, nequit, quia, his, 17 minimè refragantibus, verius mihi videtur, hos Judices per dominos inferioris jurisdictionis nominatos jurisdictionem ordinariam exercere; nam licet à Principe, vel à lege immediatè non creentur, ejus tamen tacita permissione, & præcipuè universalis nostri Regni consuetudine jurisdictionem habent, ex qua ratione potius Judices ordinarios, quam delegatos dici, debere, docet in specie D. Molin. *de primogen. lib. 1. dict. cap. 25. num. 12.* vers. *Contrariam*, & seqq. † *Uti*, & locum tenentes 118 Correctorum similiter ordinariam jurisdictionem ex eadem ratione exercere dicuntur, & de causis meri imperii, quæ delegari, non possunt, cognoscunt, ut docet idem Molin. *ubi proximè*, ex doctrina Bartol. in l. *nec quicquam*, §. *Vbi decretum*, ff. *de offic. Procons. numer. 5.* in 1. lectur. & in 2. lectur. numer. 8. Castrenf. *in rubric. de offic. Assessor. numer. 2.* & ex aliis antiquioribus D. Covarruv. *lib. 3. var. cap. fin. numer. 4.* quidquid contrarium imò, quod isti Vicarii, seu locum tenentes jurisdictionem delegatam habeant, teneat Gregor. Lop. in l. 2. tit. 4. part. 5. verb. *Estos tales*, quem bene in hoc rejicit Avendañi *de exequend. part. 1. cap. 3. num. 1.* vers. *Secundò*, & quia non solum locum tenentes Correctorum jurisdictionem ordinariam ex tacita Principis, & ejus Regii Concilii permissione, & generali consuetudine exercent, sed, quia per Correctores nominantur ex speciali facultate ad id eis frequenter concessâ, & inserta in titulo ipsius officiorum in Regia Camera expedito, & etiam ex legis facultate, ut constat ex l. 22. tit. 5. lib. 3. *Recop. ibi: Tporius Tenientes*; & idem resolvunt doctrinam D. Molinæ sequentes Azebed. in l. 10. & 11. tit. 5. lib. 3. *Recop. num. 1. cum seqq. & in l. 1. tit. 9. num. 7. & 8. eod. lib. Marant. de ordin. judic. 4. part. distinct. 5. num. 17.* Paz in *prax. 2. tomo, pralud. 2. num. 3. & 4. Parlador. lib. 2. ver. quotid. cap. 1. num. 10.* & ex Aviles, Marant. & aliis Bobadill. in *Polit. lib. 1. cap. 16. num. 45.*

Quæ hodie absque dubio jam procedunt cum omnibus 119 Correctorum locum tenentes per Cameram nostri Supremi Senatus ob speciale Regium decretum absque ulla Correctorum interventione eligantur: sed jam iterum, post hæc scripta locum tenentium electiones ipsis Correctoribus per Supremum Consilium redditæ fuere.

Ex quibus rationibus idem quoque communiter 120 resolvitur in Vicariis Episcoporum, qui ordinarii etiam & ordinariam jurisdictionem habere, dicuntur, quia similiter ex quadam permissione juris, eam mandatam sibi à Prælati exercent, ut ex gloss. in cap. 2. *de offic. Vicar. lib. 6. & in cap. Romana, in princip. verb. generaliter, de appellat. in 6. & ex Felin. Abbat. & aliis Canonistis D. Covarruv. dic. cap. fin. numer. 4. & ad rem D. Molin ubi sup.*

Quæ omnia, etiam in nostris iudicibus, per dominos inferiores creatis concurrunt, nam pariter in

in eorum creationibus tacita, imò, & expressa Principis, & legis permissio invenitur: Principis, cum eo ipso, quod his dominis inferioribus jurisdictionem concedit, creandorum quoque Officialium justitiæ facultatem concessisse, censetur, ut latè diximus, *sup. cap. 16. à num. 23.*

122 Imò jure istæ Officialium creationes non solum approbari, sed necessario fieri, jubentur, ex eo quod Barones, seu Domini jurisdictionis per se ipsos eam exercere, sunt prohibiti, & suos Officiales, aut Judices deputare coguntur, ut superius quoque in hoc cap. dictum remanet à numer. 3.

123 Ex quibus remanet dicendum, Judices per dominos inferiores electos non delegatam, sed ordinariam jurisdictionem habere: & ita sustineri, nequit supra relata ratio ad nostram principalem conclusionem, imò contrarium deduci, videtur, ut scilicet morte possessoris majoratus, cui jurisdictionis inhæret, Officialis electis jurisdictionis non spiret, ex eo quod ordinaria sit, ut probatum remanet.

124 Quare, re melius inspecta pro ratione prædicti primi casus resolutionis, dicendum videtur, idè apud nos, mortuo Comite, Duce, vel alio simili possessore majoratus, cui frequenter jurisdictionis inhæret, electiones per possessorem prædefunctum factas extingui, nec eis successorem stare, debere, sed potius novas facere, posse. † Quia jurisdictionis, & similiarum rerum majoratus dominium ad vitam ipsius possessoris est restrictum, ac limitatum, ut docet Dom. Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 19. numer. 39.* ubi Addit, ita ut successores per extinctionem juris possessoris, & in se translationem jure proprio ex fundatoris dispositione, ipsi fundatori, non ultimo possessori decedenti succedant, idem Dom. Molin. *lib. 1. cap. 1. numer. 17. & lib. 2. cap. 4. numer. 6.* & consequenter ejus effectus, ut sunt Officialium electiones, & aliorum fructuum perceptiones post ejus mortem durare, non possunt ex vulgaris regulis, quibus docemur; † Quod limitata causa limitatum effectum producat, & quod etiam, resolutum jure dantis, jus quoque accipientis resolvatur, l. *lex veltigali*, cum vulgar. ff. *de pignor. & ad rem docet Dom. Molin. lib. 1. dict. cap. 25. numer. 13.* faciunt super tradita à numer. 109. Ubi ex hoc successorem per extinctionem juris prædefuncti electionibus per antecessorem factis stare non debere, sed novas facere, posse, diximus.

127 Ex quibus non mirum, si, possessore majoratus post factas electiones mortuo, successor in quem jurisdictionis dominium autius ipso jure transfertur, cum electionibus per antecessorem factis stare non teneatur, sed imò novas statim facere possit, fructus ita majoratus, aut jurisdictionis pro suo tempore percipiendi; quin obstat quod possessor, post factas electiones, & sic post fructuum perceptionem, decesserit, ex quo dicendum videbatur successorem novas electiones facere, non posse, vel aliquos fructus percipere, donec annus impleatur, ut dicitur usufructuario post fructuum perceptionem decedente, in proprietario, qui in usufructu succedit, qui similiter quidquam fructuum perceptorum præterire nequit, ut latius suo loco dicam & etiam ut supr. hoc capit. diximus in locatore, quia, ut ibidem dictum remanet; ex numer. 100. diversum jus est in locatore, qui succedit per juris transmissionem, aut translationem, & ideo facto sui prædecessoris stare, tenetur, nam ab eo jus habet, & ejus nomine ipsiusque vicem gerendo fructus percipi: Secus verò cum per extinctionem jure proprio succeditur, ut in nostris majoratibus accidere, diximus.

Nec quicquam faciunt dicta in usufructuario, nam in eo speciali jure procedunt, quia sola perceptione fructus omnes acquirit, quin aliquid ex eis postea intra annum decedente proprietario debeatur, ut alibi dicam: secus in aliis rerum dominis decedentibus per quorum obitum ipsarum rerum jus ex alterius dispositione in alios transfertur, nam licet post fructuum perceptionem decedant, statim novis successoribus fructus pro suo tempore debent, incipiunt, & divisio prorata temporis fit, ut in beneficiis, fideicommissis, & similibus rebus, eorumque successoribus latius suo loco per singula capita dicam, quare idem dicendum est in jurisdictionis novis successoribus jure majoratus, in quos dominio, aut jurisdictionis jure per mortem possessorum translato, fructuum percipiendorum quoque jus pro suo tempore translatum censetur, & consequenter pro sui temporis rata facere, poterunt novas Officialium electiones, in quibus etiam fructuum jurisdictionis perceptio consistit, quæ præcipuè procedant in successoribus majoratum, quibus jurisdictiones sunt annexæ, nam in eis majori ratione fructuum divisio prorata temporis admittitur, quia cum tales majoratus ea principali ratione instituantur, & fructus possessoribus relinquuntur, ut subeant onera familiæ, ejusque nobilitatem, & splendorem conservent, mortuo possessore, necessario ad successorem fructus pro tempore, quo hæc onera subire incipit, spectare, debent, & ex eadem ratione in beneficiorum, & similiarum rerum successoribus dicam suo in loco.

Nec obstat, quod Judices per possessores majoratus electi jurisdictionem ordinariam exerceant, ut ex eo eorum nominatio, mortuo eligente, non spiret, quia adhuc nominantis jure resoluta, & ad alium per ejus extinctionem translato, tales electiones ex dictis regulis extingui, debent, ut singulariter, & expressè comprobatur exemplo Vicarii Episcopi, cujus jurisdictionis ordinaria est, ut dictum remanet *sup. numer. 120.* & tamen, mortuo Episcopo nominante, spirat, ut docent gloss. fin. in *Clement. 1. de procurator. ubi Immol. numer. 17.* & ex antiquioribus communiter docent Dom. Covarruv. *pract. quæstion. cap. 4. numer. 4.* Avendañi. *de exequend. part. 1. cap. 3. numer. 3.* Aviles in *cap. 5. Prætor, gloss. suspendidos, numer. 10.* Paz in *prax. tom. 1. part. 1. temp. 1. numer. 9.* Azebed. in l. 1. tit. 9. numer. 13. lib. 3. *Recopilat. & ex Mirant. Navarr. Ugolin. Enriquez, & aliis Piter Sanch. de matrimon. lib. 3. disputat. 30. numer. 1. & 2.* & ad nostram quætionem Dom. Molin. *dict. cap. 25. ubi Addit. 1. & pluribus congestis, Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 145.* Dom. Covarruv. *pract. quæstion. cap. 4. numer. 4.* † Ubi, 130 & quod ex eadem ratione idem apud nos dicendum sit in locum tenentibus Correctorum, quorum jurisdictionem, licet ordinariam, similiter spirare ait morte Correctorum, à quibus nominantur; & Avendañi. increpat, qui in suo tractatu *de exequend. part. 1. cap. 3. numer. 3.* contrarium asserit, imò quod eorum jurisdictionis morte Correctorum non extinguatur: pro quorum tamen concordia dicendum videtur Dom. Covarruv. opinionem attento juris rigore procedere, debere, cum nulla differentia inter locum tenentes per Correctores nominatos, & inter Vicarios Episcoporum assignari, possit, ut ipse Dom. Covarruv. notat: Avendañi autem doctrinam locum habere ex usu, & generali nostræ Hispaniæ consuetudine, ex qua locum tenentes post mortem suorum Correctorum in exercitio jurisdictionis remanent,

libita prius nova Supremi Senatus commissione, quae frequenter ad id expeditur, ut in casu Correctionis absentiae idem statutum per l. 7. tit. 5. lib. 3. *Recopilat.* & hanc sententiam D. Covarruv. & Avendañ. intellectam tenent idem Dom. Covarruv. in *dilt. cap. 4. numer. 4. in fin. in nova Audit.* Bobadill. in *sua Polu. lib. 2. dilt. cap. 16. numer. 145.* & eadem Avendañ. sententiam sequuntur Paz in *prax. 1. part. tom. 1. temp. 1. numer. 9.* Cor. Philipp. *part. 1. §. 4. numer. fin.* Quare melius, & absque dubio hodie non spirare dicendum erat, cum jam non per Correctores, sed per Cumeram nostrum Supremi Senatus locum tenentes eligerentur: Quod tamen correctum jam invenitur ut supra numer. 119. diximus.

131 Ex quibus constanter resolutum manet, Comites, Duces, & alios successores majoratum, quibus iurisdic-tio inheret, non teneri, stare Magistratum electionibus per antecessores factis, sed potius, ut domini iurisdictionis ipsius fructibus, & emolumentis statim post mortem possessoris uti possent, & novas electiones pro suo tempore facere, vel, ut me expediam, percipere, cum fructus iurisdictionis sint, ut supr. dixi, cap. 16. in princ.

132 Haec circa primum casum superioris distinctionis, successorum videlicet iurisdictionis majoratus vinculo subiectae. In secundo vero casu, cum iurisdictione libera est, & in ea successores iure hereditario succedunt, contrarium dicendum, mihi videtur, quia tunc electionibus per defunctum factis haeres stare, tenebitur, nec eas revocare, poterit, & ratio est evidens, quia qui, ut haeres, & iure hereditario succedit, factus defuncti stare, tenetur, ut ex text. in l. cum a matre, Cod. de rei vindic. l. post mortem 25. ff. de adoptione. & aliis pluribus iuribus, & auctoritatibus resolvant Dom. Molin. de *primogen. lib. 4. cap. 1. ex numer. 16.* ubi Addent. Flores de Men. a Gam. *decif. 67.* Fulfar. de *substit. quest. 557. numer. 9.* Dom. Valenc. *conf. 18. numer. 100.* Hermos. tom. 1. in l. 37. tit. 5. part. 5. gloss. 1. numer. 41. Guzm. de *evict. quest. 38. numer. 5.* Mangil. de *evict. quest. 32. maxime a numer. 5. & quest. 48. quest. 44. & quest. 56. & melius quest. 59.* Roxas de *incompat. part. 5. cap. 6. a numer. 5. & tot. & plenè de hac regula ad plures quaestiones.*

133 Quod in successoribus majoratum locum non habet, quia omnes indistinctè iure sanguinis, non iure hereditario succedunt, ut docent doctè Dom. Molin. de *primogen. lib. 1. cap. 8. a numer. 1. & Velazquez de Avendañ. contrariam sententiam impugnantes Joann. Gutierrez lib. 3. practicar. quest. 82. numer. 6.* Mieres de *majorat. part. 4. quest. 1. a numer. 203.* & cum aliis Cistill. tom. 6. *contr. cap. 157. numer. 5. & 21.* Quia non ultimo possessori, ut ejus haeres, sed primò institutori proprio iure succeditur, Dom. Molin. *dilt. cap. 8. a numer. 2. & lib. 4. cap. 11. numer. 48.* ubi Addent. D. Solorç. de *jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 16. num. 19. & num. 18.* idem in commendis. Indorum asserit.

134 Quae non solum procedunt, cum majoratus successio filiis defertur, vel ad eam filii simpliciter, & descendentes vocantur, ut ex hac ratione id in majoratibus voluit D. Molin. *dilt. cap. 8. numer. 3. cum sequentib.* Quasi contrarium sit, si cum qualitate hereditaria tantum sint vocati; verum etiam si cum ista qualitate hereditaria, & ita suis haeredibus majoratus relinquatur, quia ad huc de haeredibus & successoribus sanguinis intelligendum est, & hoc ratione subiectae materiae, & ex natura nostrorum majoratum, qui propter consanguineos, & familias in eis conservandas instituuntur, & in nostris terminis

docent idem Molin. se ipsum corrigens in *annot. post tract. de primogen. numer. 6. & 7. & ibidem, aliis congetis, prim.* Addit. quiddam aliter Dom. Molin. m. intelligat, secund. Addit. in *dilt. cap. 8. numer. 12. & 13.* & hanc etiam intelligentiam tradit optimè Capyc. *Latr. consult. 10. ex num. 59.* licet ipsum D. Molin. in sua additione non referat.

Ex quibus, in successoribus majoratus, cui iurisdictionis annexa est, indistinctè resolvendum mihi videtur, eos electionibus Officialium per antecessorem factis stare, non debere, cum non iure hereditario, sed iure proprio, aut sanguinis succedant.

In tertio vero casu superioris distinctionis, cum videlicet iurisdictione feudalis est: distinguendum est inter feuda ex pacto, & providentia, in quibus iure sanguinis succeditur, ut notant Dom. Molin. de *primogen. lib. 1. cap. 8. ex numer. 5. J. il. Clar. lib. 4. sentent. §. Feudum quest. 9. verò. Quandoque verò, & ibi Addit. Frecc. de sub feud. lib. 3. in different. inter feud. ex pact. & haeredit. diff. 3. 1. Hartmann. Pistor. quest. 15. ex numer. 29. Joan. Koppen. *decif. German. quest. 39.* & cum aliis Capyc. *Latr. consult. 13. ex numer. 28. & 35.* & quae majoratibus affimulantur, ut docent D. Molin. *dilt. lib. 1. de primogen. cap. 7. ex numer. 3.* Capyc. *Latr. consult. 10. numer. 68.* & inter feuda hereditaria, quorum successio iure hereditario defertur Pinel. in l. 1. de bon. mater. 3. part. ex num. 84. optimè D. Molin. *dilt. cap. 8. num. 7.* Jul. Clar. ubi supr. *Peregrin. de fideicom. artic. 32. Surd. decif. 322. Latr. conf. 74. num. 2. & conf. 28. a numer. 44.* Ut in illis similiter, ut in majoratibus, successores Magistratum electionibus per ultimos possessores factis stare, non debeant, sed potius novas, facere, possint, earum commoditate, tanquam iurisdictionis fructu pro suo tempore utentes: contra verò in istis, in quibus omnino eis stare, debent, quia, ut antecessoris haereses succedunt, & ita ejus facti, novas electiones faciendo, contravenire, non possunt, & ita breviter, & singuliter in feudis distinguit Capiblanç. de *Baronib. tom. 1. pragmat. 5. numer. 115.* in quo loco se remittit ad *pragmat. 8. part. 2.* ubi tamen hoc dictum non inveni.*

Quae quidem, tam in majoratibus, quam in feudi successoribus supradicta singulariter limitari debent, videntur, nisi feudi, aut majoratus successor etiam iure sanguinis alias ultimo possessori, haeres quoque extiterit, quo casu electionibus ab eo factis stare, debere, dicendum videtur, quia indistinctè successor majoratus, vel feudi, simulque ultimi possessoris haeres ejus facti stare, tenetur, ut communiter resolvunt in alienationibus rerum feudalium, seu majoratus, & similibus contractibus, quibus alias successor stare, cogi, non posset, resolvunt ex text. in l. vindicantem, ff. de eviction. l. cum a matre, Cod. de rei vindic. l. unum ex familia 67. §. Sed si uno, & §. Sequenti, ff. de legat. 2. l. filius fam. 113. §. Cum pater, ubi etiam gloss. verb. Exhaereditos, ff. de legat. 1. Ubi docent Birtol. & alii DD. Ferd. Loazes in l. filius fam. §. Divi, numer. 191. Roder. Suarez, qui id latissimè disputat. in l. quoniam in prioribus, Cod. de inoff. testament. ampliat. 7. num. 4. cum sequentib. Greg. Lopez, qui id etiam optimè resolvit, in l. 24. ritul. 15. part. 5. verb. Ensonce, Anton. Gom. in l. 40. taur. numer. 84. Dom. Molin. de *primogen. lib. 4. cap. 1. ex numer. 17.* Ubi plures congerunt Add. *Peregr. de fideicom. artic. 33. numer. 6.* Mieres de *major. 4. part. quest. 16. a numer. 1. usque ad 33.* Vincent. de Franch. *decif. 83. numer. 1. & decif. 153. numer. 17. & decif. 355. numer. 4.* Cald. Percir. de *renovat. emph. quest. 16. a numer. 42.* Decian. *conf. 55. lib. 3. Sim. de Præ. de interp. ultim. volunt. fol. 513. a numer. 58.* Flor. de

de Men. ad Gam. *decif. 67.* Cæsar. Barz. *decif. Bonon. 42. & 64.* Maittil. *decif. Siut. 56. a numer. 34.* Surd. *conf. 284. numer. 5. & 20. lib. 1.* Guzm. de *eviction. quest. 38. numer. 15.* Vincent. Fufar. *quest. 957. numer. 9.* Barboi. *vor. 44. tot. Mangil. de eviction. quest. 32. a numer. 3. usque ad 8. & quest. 35. a numer. 3. usque ad 10. & quest. 54. a numer. 4. & plenè resolvit. Roxas. de incompat. part. 5. cap. 6. ex numer. 12.* In quibus latissimè ad plures quaestiones, ut successor majoratus, aut feudi electionibus Officialium per antecessorem factis in aliquibus casibus stare non debeat indistinctè in omni casu procedere, debet, si Magistratus, vel alii Officialia ad beneplacitum sint, nam tunc absque dubio morte eligentium electiones spirant, ut in quibuslibet aliis ad beneplacitum concessionibus docent DD. ex text. in l. 4. ff. locat. ubi Bart. & communiter DD. cap. si gratiose, de rescript. in 6. & in nostris terminis bene D. Molin. de *primogen. lib. 1. dilt. cap. 25. num. 4. cum sequentib.* Ubi, quod successor statim, mortuo possessore, qui ad beneplacitum Magistratus creavit, 138 novos eligere, possit: † Et a numer. 6. optimè disputat, an statim, dum novi eligantur, prius electi iurisdictionem exercere, valeant, vel penes quem residere, debeat.

139 Quibus plenè absoluta manet hujus capituli materia circa iurisdictionis fructus in Officialium creationibus consistentes: Pro pleniori autem istarum electionum, seu iurisdictionis fructuum cognitione alia plura dicam in capit. sequentibus ubi præcipuè de Officialium electionibus in secunda, aut tertia instantia appellationis, quando, ut iurisdictionis fructus ad Barones, seu dominos inferiores iurisdictionis spectent, & quomodo isti in hoc secundarum causarum exercitio se gerere, debeant: necnon, & alia plura iurisdictionis emolumenta, seu fructus in duobus capitibus sequentibus cumulabo.

CAP. XIX.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia capitum præcedentium, & agitur de Tabellionum creatione, an iurisdictionis fructus sit, ut consequenter per Duces, Comites, aliosve Dominos inferiores fieri, valeat: Pluraque de materia Tabellionum, de ipsorum differentia, & facultate circa exercitium suorum officiorum, tam in terris Dominorum inferiorum, quam in Regiis.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur hujus capit. questio: An Tabellionum creandi potestas iurisdictionis fructus sit, eamque consequenter Duces, Comites, alique Domini inferiores in suis terris habeant?
- 2 Refertur opinio affirmativa in favorem Dominorum.
- 3 In Episcopis iurisdictionem temporalem habentibus.
- 4 In Regno Aragonum.
- 5 Ex concessione iurisdictionis Magistratum crean-

dorum potestas, qui eam exercent, data videtur.

- 6 Tabelliones voluntariam iurisdictionem exercent.
- 7 Appellatur Iudices, & chartularii, & num. 8.
- 9 Rejicitur hæc ratio.

Verius est, nullam iurisdictionem habere, ibidem.

Eorum exercitium potius officium, aut ministerium, quam munus iurisdictionale dicendum, ibidem.

- 10 Nec Iudices chartularii appellandi Tabelliones, inter quos magna versatur differentia, remissivè.

11 Fundatur alia ratione superior affirmativa sententia, quoad Notarios saltem adjudicialia.

Notarij adjudicialia, & si nullam iurisdictionem exercent, sunt pars quotativa, & Ministri iudiciorum, ibidem.

- 12 Refertur contraria negativa opinio, inò dominos inferioris iurisdictionis nullam Tabelliones creandi potestatem habere.

13 Tabellionum creationes inter regalia annumerantur, duntaxat que per Principem faciendae, non per alium inferiorem.

14 De consuetudine circa hoc in Regno Neapol.

15 Concordantur contraria decisiones Neapolitanae.

16 Distinguitur pro vera concordia hujus capit. principalis quaestio inter jus commune, & nostrum Regium, & quid, utroque attento, in hac quaestione resolvendum? cum num. seqq.

De iure communi resolvitur pro affirmativa sententia in favorem dominorum, ibidem.

17 De iure nostro Regio distinguitur inter Notarios, & Tabelliones ad acta judicialia, vel extrajudicialia seu instrumenta conficienda: illos minime, cessante privilegio, aut consuetudine per dominos inferiores creari posse, resolvitur: istos vero sic.

18 Adducitur pro hac distinctione l. 3. tit. 19. part. 3.

19 Comprobatur Doctorum autoritate, & num. 20.

20 Rejicitur contraria doctrina Bobadill.

21 Quid apud nos de consuetudine servetur circa creationes Tabellionum faciendas, vel non? & num. 23.

22 Ad judicialia Tabelliones creare posse, declaratur. Stante privilegio, aut consuetudine, Tabellionum creandi potestas indistinctè etiam in extrajudicialibus ad domino, inferiores, seu ad ipsa oppida pertinere, poterit.

23 Probatum hac resolutio circa privilegium.

24 Non sufficit generalis concessio, sed specialia requiruntur.

25 Speciali nota, quae digna sunt, si ommissa fuerint, neglecta censentur.

26 Idem resolvitur in generali concessione, quoad quoad alias regalias.

27 Amplia, etiam si castrum concedatur, cum omni iure, quod Princeps ibi habet, vel cum omnibus suis pertinentiis, aliisque generalissimis clausulis, & num. seqq.

28 Flumina in his generalibus concessionibus non veniunt.

29 Proccidit hoc maxime in regalibus majoribus.

30 Plures limitationes remissivè.

31 Stante consuetudine, aut legitima prescriptione, Tabellionum creationes ad inferiores dominos pertinere, possunt.

32 Et ad oppida, seu Civitates

33 Regalia majora consuetudine quoque, aut prescriptione quaruntur, de qua prescriptione remissivè.

34 Immemoralis requiritur, & num. 40.

35 Idem in aliis iuribus regalibus prescribendis, ibidem.

36 Cujus temporis possessio ad creationem Tabellionum in possessorio sufficit: & differentia inter possessorium,

- 42. *Declarantur hec jura Regia, ut non tantum in oppidis, aut Civitatibus, sed etiam in dominis inferioribus procedant.*
- 43. *In his casibus, in quibus privilegio, aut consuetudine inferioribus dominis Tabelliones creandi facultas competit, examini subjiuntur, apud nos, & approbantur in Supremo Senatu, vel in Regiis Chancellariis.*
Text. in l. 2. & 5. tit. 25. lib. 4. Recopilat. declarantur, ibidem.
- 44. *Tabelliones etiam examinandi, ne eorum ignorantia, totus mundus litibus repleatur.*
- 45. *Tabelliones per Dominos vassallorum creati, & examinati in Senatu, duntaxat, in Dominorum territorio suum munus in judicialibus exercere, possunt, & num. 47.*
- 46. *Declarat nisi per Regium Senatum facultas generalis, sive titulus exercendi in toto Regno eis concedatur.*
- 47. *Regis Tabellio in spiritualibus se ingerere, nequit, prout e contra, nec Apostolicus Notarius in temporalibus.*
- 48. *An saltem inter subditos dominorum extra eorum territorium instrumenta conficere, valeant?*
- 49. *Tabelliones generales, qui per totum Regnum Tabellionatus munus exercent a Dominis inferioribus creati, non possunt, sed a Rege tantum, & num. 51.*
- 50. *Intelligitur in hoc casu contraria negativa opinio: & Confit. unic. Fori Regni Arag. lib. 4. decret. Notar.*
- 52. *Nec suffragatur Dominis consuetudo circa creandos Tabelliones generales.*
- 53. *Tabelliones generales per Regem creati, utrum in terris Dominorum inferiorum exercere, possint, & num. 54.*
- 54. *Stante in oppidis, sive designato certo numero Tabellionum, alij ad instrumenta, vel ad ceteros actus non admittuntur.*
- 55. *Instrumenta in prefatis prohibitis casibus confecta, & si nulla sint, bene tamen contractus, & conventiones in eis contenta, per alias probationes probari, possunt.*
- 56. *Instrumentum duntaxat probationem, non contractus substantiam respicit.*
- 57. *Concluditur, & resolvitur juxta prefata hujus capituli principalis questio: an, & quando Tabellionum creationes inter jurisdictionis fructus, seu proventus computanda?*

Difficilis quidem hujus capituli questio: An Tabelliones creandi potestas jurisdictionis fructus sit, & consequenter eorum creatio ad Duces, Comites, aliosque dominos inferiores spectet? In quo dubio articulo varii extant Doctores: nam primò D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 25. à num. 1. Inter fructus majoratus, cui alicujus oppidi jurisdicção coheret, Tabellionum creationes, & aliorum officiorum justitiarum connumerat, & vassallorum dominis, puta Ducibus, Marchionibus, & aliis oppidorum Dominis inferioribus competere, asserit, & in expresso id in favorem dominorum inferiorum, non obstante nostra l. 3. titul. 19. part. 3. (de qua infra) Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 43. & 44. Montal. in dict. l. 3. ex Avendañ. Azebed. in l. 1. titul. 2. numer. 6. lib. 4. Recopilat. Bobadill. qui hoc in 43. Addit consuetudine apud nos servari, de qua ta-

men contraria in nostro Regno dicam proximè, & de jure communi idem resolvunt Hostien. & Joan. Andr. in cap. cum P. Tabellio, de fid. instrument. ubi Imola col. 4. hoc esse Doctorem commune placitum, quibus ibidem stipulatur Henric. Boic. dicens, Comites, & Praelatos jurisdictionem habere in ipsorum oppidis indistinctè tam ad judicialia, quam ad extra judicialia Tabelliones creare, posse; & idem Hostien. in summ. de fid. instrument. col. 2. & in titul. ne Cleric. vel Monach. col. 2. Specular. in titul. de instrument. edit. §. Restat, col. 8. & illic Joan. Andr. in Additione in episcopo, igitur, Bart. in 1. nec ei, §. Eorum, column. fin. ff. de adoption. & in l. 1. ff. de offic. Proconsul. & Legat. Oldrad. conf. 75. † Ubi in Episcopis, & aliis etiam Praelatis temporalem jurisdictionem habentibus, loquitur Rebuff. in l. 2. column. 4. Codic. de Primic. lib. 12. & in l. generali, Codic. de Tabul. column. 1. Abbas conf. 194. hanc esse communem opinionem artífium, quem sequitur Purpur. in l. quacunque, numer. 388. ff. de offic. ejus, Felin. in dict. cap. cum P. Tabellio. numer. 14. Paul. de C. str. conf. 34. super primo. numer. 1. vers. Si verò non reperiat. lib. 2. Boer. decis. 49. numer. 2. Franc. Marc. decis. 489. numer. 2. cum sequent. cui etiam opinioni, jure communi attento, ad stipulantur Boer. decis. 142. numer. 2. Franc. Marc. decis. 49. numer. 1. cum sequent. Burgos de Paz in l. 3. Taur. numer. 1060. Capyc. in cap. Imperialem, §. Scriba in 6. conclus. de prohib. feud. alienat. per Federic. Ubi, quòd creandi, Tabelliones potest s Baronibus communicata sit, & eam sequuntur Marin. Fiecc. de subfeud. lib. 2. in tract. de different. inter feuda quaternaria, ac plana, & de tabula, numer. 38. Siparula ad Ifern. tit. que sint titul. qua sint Regal. verb. Ad justitiam, sub numer. 67. & ita pluries decisum refert in Regno Neapoli, Joan. Bapt. Thor. in compend. decis. part. 2. verb. Jurisdicção generalis, ubi, quòd concessa jurisdictione, potestas quoque creandi Magistros actorum, seu Notarios, & alios Administratores tacitè transit intelligatur, & idem docent Rovit. in pragmat. Regni Neapol. de Notariis, in princ. numer. 2. Paul. Starb. conf. 48. numer. 12. Soff. decis. 83. à numer. 25. † Ubi, & quòd idem in Regno Aragonum procedit, optimè Burg. de Paz in l. 3. Taur. numer. 159. & 1060. Ubi in fin. hanc opinionem, jure communi attento, magis accedit, & ad eam addicit, text. in cap. statutum, §. fin. de rescript. in 6.

Quae affirmativa opinio ex ea præcipue ratione (ultra has adductas per Matth. de Affl. & in rubric. de prohib. feud. alienat. per Federic. n. 16.) corroborari potest, quia ex concessione jurisdictionis, Magistratum creandorum potestas concessa censetur, ut dictum remanet, sup. in in cap. 16. à num. 20. & à numer. 63. qua ratione ab eisdem quoque dominis jurisdictionis Tabelliones creati, posse, videtur, dicendum: ex quo, & Tabelliones jurisdictionem exercere, dicunt Doctores, & ex hoc fundamento pro hac sententia, latè resolvit Cancer. lib. 2. variar. cap. 2. numer. 60. cum sequent. quo solo, & Ripol. relatis idem noviter tenet D. D. Christ. Crespi de Valdaur. observat. 15. numer. 170. & Joan. Bapt. Thor. ubi proximè.

Quòd autem Tabelliones jurisdictionem exercent, & quòd ea voluntaria sit, notant, Abb. in cap. P. & G. numer. 14. de offic. delegat. Innocent. in cap. cum à nobis, de restib. † Ubi, & quòd Judices appellantur Novar. de gravam. vassal. tract. 2. gravam. 87. numer. 14. & Judices particularis, Andr. Gail. lib. 1. observat. 1. numer. 13. & observ. 71. n. 13. vers. Communis est, lib. 2. & aliis Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 15. numer. 12. † Qui eos Judices Chancellarios

idem docent Castren. in l. 1. num. 18. ff. de judiciis. Zall. in paratit. ff. de procurat. num. 3. vers. & coram Notaio, & in l. acta, num. 2. vers. Notarius tamen, ff. de re judicat. Marant. de ordin. judicior. par. 4. dist. 18. num. 3. & ex l. nulli, Cod. de numerar. actuar. & Chartular. lib. 12. l. 3. Cod. de canon. largition. lib. 10. notat. Kovit. in pragmat. Regni Neap. in rubric. de Notariis, in princ. num. fin. in fin. † Sed quidquid hi DD. etiam eruditissimi dicant, hanc ultimam rationem non approbo, imò verius esse existimo, nullam jurisdictionem Notarios exercere, sed potius eorum exercitium magis officium, aut ministerium, quam munus jurisdictionale dici, debere, ut bene notant Cardinal. Tulch. pract. conclus. lit. N. conclus. 72. numer. 23. Petr. Barbof. in l. 1. artic. 1. numer. 175. ff. de judic. D. Cresp. infr. à num. 151. & idè nec Magistratus esse ait Rovit. in pragmat. Regni Neapol. in rubric. de Notariis, in princ. num. 3. ex Andr. de Ifern. in cap. 1. verb. Ad justitiam expediendam, numer. 65. & sequentib. que sint regalia. † Nec Chartularios dici, posse, quia cum istorum munere nihil in ministerium Tabellionum commune habere, sed inter eos magnam differentiam esse, notant eleganter Petr. Gregor. lib. 49. syntag. jur. univers. cap. 1. numer. 7. Pancitol. var. lect. lib. 1. cap. 27. & cap. 86. vers. Constantinopoli, in fin. & lib. 2. cap. 188. vers. Interjectis duobus, Praxius in lexic. jur. vers. Chartularii, Loher. de re beneficiar. lib. 1. quaest. 23. numer. 22. & 23. & colligitur ex Amay. in l. 3. Cod. de canon. largit. numer. 2. cum seqq. & expressè, & optimè docet D. D. Christoph. Cresp. observat. 15. numer. 158.

11. Sed adhuc ex alia ratione prædicta affirmativa sententia, quoad Notarios ad judicialia non inelegantur firmari, possit; quia videlicet actuarii, seu Notarii ad judicialia quamvis aliquam jurisdictionem non exercent, sunt tamen pars quotitativa ad judicium, & ejus ministri, ut notat Rovit. decis. 72. numer. 51. Guizzarel. decis. 42. Elf. Danz. in pug. Doctor. tit. de offic. actuar. numer. 1. Novar. de gravam. vassal. tract. 1. gravam. 87. numer. 5. quare, ut Officiales justitiarum haberi, poterunt, & consequenter per jurisdictionis Dominos inferiores creati.

12. Contrariam verò opinionem, imò quòd Tabellionum creatio per jurisdictionis dominos inferiores fieri nequeat, jure communi tenent Innocent. & DD. in cap. cum P. Tabell. de fid. instrument. Andr. de Ifern. in tit. de prohib. feud. alienat. per Federic. vers. Scriba, column. fin. ubi, quòd hæc sententia communior, & verior sit, & idem repetit in cap. 1. qua sint Regal. † Ex quo solus Rex Tabelliones creare, possit: qui inter regalia tales creationes numerantur, ut notant Camerar. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alienat. per Federic. pag. 641. vers. Septima conclusio, ubi, & quòd inter majora, Matth. de Affl. & in cap. unic. verb. Regalia, numer. 22. qua sint regalia, & ibidem Bercholt. numer. 4. Zall. part. 5. numer. 14. & conclus. 16. numer. 94. lib. 2. Rosenth. de feud. cap. 5. concl. 15. numer. 2. Ferrar. Montan. de feud. lib. 2. cap. 1. & lib. 5. cap. 7. & cum multis Sixtin. de regalibus, lib. 1. cap. 2. numer. 35. & lib. 2. cap. 15. numer. 14. & per alias pulchras rationes hanc Innocentii opinionem tenent Roman. in suo tract. de Tabellion. ubi contrariæ sententiæ fundamentis respondet Matth. de Affl. & de feud. in tit. de prohib. feud. alienat. verb. Terdecimo not. numer. 16. ubi pro ista opinione resolvit. † Et quòd in Regno Neapolitano ita consuetudine servetur: & idem noviter resolvit, licet prædictis non relatis, Horat. Barbar. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. à num. 41. & 48. ubi, quòd Notariorum creatio per dominos in-

feriores, aut per alium, quam per Regem, semota consuetudine, vel privilegio speciali, fieri, non possit ex eo quòd de regalibus sit, & præcipue in Regno Neapolitano ex speciali illius Regni constitutione Magistri Camerarii, ubi, quòd Notarii ad judicialia præcisè ex his qui à Rege sunt creati, sumantur. † Quare contrarias decisiones per Joan. Bapt. Thor. & alios Neapolitanos, sup. numer. 12. in contrarium relatas, ut per Barones jurisdictionem habentes Magistri actorum eligi, possint, intelligerem dummodo de creatis à Rege juxta dict. constit. eligantur ad inferius dicenda ex jure nostro, & idem novissimè asserit Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 1. nu. 12. cap. 12. & part. 3. cap. 44. numer. 37. ubi, & quòd idem in Lusitania caveatur in Ordinam. illius Regni. lib. 2. tit. 45. §. 25.

Inter quorum Doctorem varias opiniones, pro vera concordia, jure communi attento prima in favorem Dominorum vassallorum sententia communior mihi videtur. † Jure autem nostro Regio inspecto, semota consuetudine, aut speciali concessione, ut infr. dicam, & cujusque Regionis lege municipali, juxta quam plures ex relatis loquuntur, pro vera concordia, & resolutione distinguendum existimo, inter Notarios, seu Tabelliones ad acta judicialia, vel ad extrajudicialia, seu instrumenta constituendos, ut illi rectè possint per dominos vassallorum ad judicium eligi: quia, & per ipsos judex, vel justitiæ Magistratus eliguntur: at verò ad instrumenta, & alia extrajudicialia nullo modo per eos Notarios creati, posse, dicendum est, nisi specialiter eis eorum eligendi facultas per Principem sit concessa.

Quæ distinctio de jure Regio, quo maximè attentio, plerique ex superioribus Doctoribus dissentientibus loquuntur, apud nos expressè traditur in l. 3. tit. 19. part. 3. ubi postquam creandorum Tabellionum potestatem ad Imperatorem, seu Regem duntaxat pertinere, statuit noster Rex; loquens deinde circa alios Dominos inferiores, qui hanc etiam facultatem ratione jurisdictionis præterere solent, ita mirabiliter ad nostram quæstionem, & distinctionem loquitur: Pero dezimos, que aquellos que pueden poner juzgadores en sus lugares: pueden, y poner Escrivanos, que escrivan las cosas que passaren en juicio ante ellos. Mas Escrivanos publicos de Concejo, cuyas cartas deben ser creidas por todo el Reyno, ninguno non los puede poner, si señaladamente non les fuese otorgado poderio del Rey de los fazer, por las razones que ya diximos.

Et hanc etiam distinctionem, seu restrictionem opinionis Hostien. tenet noster Gregor. Lop. ibidem lit. H. ubi, quòd hodiè stante nostra lege opinio Innocentii absque dubio sequenda sit, quoad extrajudicialia, ad quæ Tabelliones per vassallorum Dominos inferiores creati, non poterunt, nec consequenter coram eis testamenta; venditionis, locationis aliorumve contractuum instrumenta confici, valebunt; quæ omnia singulariter notat Gregor. ad confundendum communem intellectum Doctorum, qui indistinctè, ut ipse ait, hanc potestatem Episcopis, Comitibus, & aliis Dominis inferioribus tribuunt.

Quam distinctionem, nostra lege Regia attentè, & amplectitur quoque doctè Burg. de Paz in dict. l. 3. Taur. numer. 1059. licet pro contraria referatur per Bobadill. in dict. lib. 2. cap. 16. numer. 43. litter. H. Montalu. in l. 1. tit. 8. lib. 1. Fori, verb. E oiro no, Paz in prax. in princip. oper. annot. ultim. à num. 13. ubi distinguit inter dominos superiores, ut sunt

Reges, & alios inferiores, quorum primos ad judicialia, & extrajudicialia; secundos ad judicialia tantum Tabelliones creare, posse, ait, & idem ex eadem lege Parit. tenet Avenda. *de exequend. mand. cap. 10. numer. 1. vers. Quod jure Regio probatur, & numer. 2. vers. Et jure Regni*, ubi quamvis istam facultatem ad extrajudicialia etiam extendat, intelligendum est, stante ad id præscriptione, aut consuetudine, ut ipse ait, & *infr. proximè* dicam.

21 Nec huic de jure Regio resolutioni obstat auctoritas, semper magni habenda, nostri Bobadill. *lib. 2. dict. cap. 16. numer. 43.* quem superius pro Dominis vassallorum adduximus, utpote contra expressam litteram *leg. Reg. 3. partit.* ut ex ipsa proximè ad litteram relata patet: nec quidquam facit argumentum per eundem Bobadill. desumptum ex *l. 12. tit. 1. part. 2.* quæ certè tantum probat, dominos oppidorum ea facere, posse, quæ ratione domini proveniunt, quod non negamus; sed an Tabelliones creandi facultas ratione domini oppidorum competat? & an propter Dominium inferioribus concessum: vel propter altum, & Supremum penès Principem retentum? hoc ipsum quaerimus, nec dicta *lex 12. part.* resolvit: Sed stante circa hoc præfata, *l. 3. part.* clarè, & speciali decisione, quid aliarum legum argumentis opus est?

22 An autem vigore saltem nostri Regni generalis consuetudinis, hoc Tabelliones creandi jus Dominis inferioribus debeat, non tantum in favorem dominorum, ut verior adstrui posset, ex ejusdem Bobadill. doctrina, qui in *dict. cap. 16. numer. 44.* de hac generali, apud nos consuetudine testatur, ibi: *T porque la costumbre, que en esto dà derecho, lo tiene ya introducido.* De eademque consuetudine testatur Azebed. in *Rubr. tit. 25. lib. 4. Recopilat. numer. 8.* ibi: *Sed hodie Tabelliones per Dominos creati indistinctè in serris suis de consuetudine exercent judicialia, & extrajudicialia.* † Sed quidquid Doctores isti de hac consuetudine attestentur, & quidquid suo tempore vera esset, hodie in Supremo nostro Senatu, & in Regiis Chancellariis contrarium juxta *dict. l. 3.* servatur, ut non aliter, quam ex speciali Regia concessione, aut privilegio vassallorum Domini Tabelliones in suis terris creare, valeant: ut mihi, de hac consuetudine, & praxi inconcussè servatà, attestati fuerent Senatus Regii Notarii, & Chancellariorum peritissimi Advocati.

24 Quod autem diximus, oppidorum dominos apud nos ad judicialia saltem Notarios creare, posse ex *dict. l. 3. Partit.* adhuc intelligendum est, non de vera, aut nova recreatione, sed de electione ex jam legitime creatis, ut videlicet adjudicialia domini, vel etiam Judices jurisdictionem exercentes Tabelliones eligant, dummodo de creatis à Rege, vel à se ipsis ex Regio privilegio, aut legitima consuetudine.

25 Unum tamen est, quod stante Principis privilegio, aut consuetudine, hæc Tabellionum creandi potestas bene indistinctè etiam in extrajudicialibus ad istos Dominos inferiores, seu ad ipsa oppida pertinere, poterit; † stante privilegio, probatur per *dict. l. 3. tit. 19. Partit. 3.* & in privilegio Civitatis, seu aliis universitatibus concessio, notant ferè omnes Doctores superius pro utraque opinione relati.

27 Quibus tamen adde, non sufficere generalem concessionem oppidi cum jurisdictione, macroque, & mixto imperio, sed specialem requiri, ut constat ex *dict. l. 3. ibi: Sentadatamente;* & ibidem in nostra specie cum aliis juribus Regni docet Gregor. *gloss. 3.*

& Innocent. Abb. Barr. & Bild. per eandem Gregor. adducti in *gloss. 1.* & ferè omnes pro opinione Innocent. superius relati; quia istæ Notariorum creationes inter Regalia connumerantur; ut *supr. dixi.* † Quæ 28 inter magni præjudicii, ac momenti, & per hoc speciali nota digni, *cap. fin. de Præbend. cap. cum Clerici, de verbor. signif.* si nominatim, & expressè eorum mentio non fiat, neglecti consentur, ut ex text. vulgar. in *l. item apud Labeonem, §. An Prætor, de injur. l. eos, Cod. de aqua duct. lib. 11.* docet Menoch. *de adipiscend. possession. remed. 4. numer. 834.* & alibi sæpè dixi. † Quæ similiter in generali 29 etiam concessione regalia, & consequenter prædictas Tabellionum creationes non venire, sed specialem necessariam esse, docent, ex *cap. per translationem, de offi. delegat. & ex l. 5. tit. 15. part. 2. vers. T ann. per major, Boer. decis. 50. numer. 12.* Gregor. Lop. in *l. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 97. numer. 4. & 42.* Petr. Bellug. in *specul. Princ. rub. 14. vers. Nunc videamus, Myltinger. cons. 39. numer. 6. & 7. Vvefemb. ex cons. 32. numer. 11. cum sequentib. & cons. 45. à numer. 37.* Fontanell. *de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 18. numer. 8.* Augustin. Barthol. *vor. 12. numer. 318.* Guirb. *de feud. §. 2. gloss. 7. numer. 3.* & novissimè Dominic. Antunez. *de Portugal. de donation. Reg. part. 2. cap. 7. numer. 52. latè, & cum multis Sixtin. de Regal. lib. 1. cap. 5. numer. 74. cum seqq.*

Quæ amplia, etiam si castrum concedatur, cum 30 omni jure, quod Princeps ibi habet ex *Tapia, Laudent. Peregrin. Tiraquel, Surd. & aliis Sixtin. dict. cap. 5. numer. 81.* † Et etiam si castrum, cum 31 omnibus suis pertinentiis sit concessum Schar. in *l. quoties, numer. 9. Cod. famil. hereditund. Marh. de Affl. & in cap. unic. verb. Flumina, numer. 7. qua sunt regal. † ubi quod, nec flumina, quæ de regalibus sunt 32 Ruffenth. de feud. cap. 5. conclus. 14. numer. 1. † Ubi 33 quod Regalia non comprehenduntur in generali concessione, etiam cum his verbis universalibus, *cum omnimoda jurisdictione, vel cum omnibus juribus, & pertinentiis, Prukman. in Rubric. qua sunt regal. cap. 5. numer. 4. cum seqq.* † Quod absque dubio procedit 34 in regalibus majoribus, ut nostræ Notariorum creationes sunt, Prukman. *ubi proximè*, sequitur Sixtin. *de regal. lib. 1. cap. 5. à numer. 92. & 97. † Et à 35 numer. 82.* plures fallentias, & limitationes latissimè adducit, in quibus in generalibus concessionibus regalia venire, solent, juxta Affl. Ruffenth. Scheucid. & alios Feudistas ibi congestos.*

Stante verò consuetudine, aut legitima præscrip- 36 tione, similiter Tabellionum creandi facultas ad Barones, vel ad alios Dominos inferiores pertinere, etiam poterit, ut ex text. in *l. super creandis, Cod. de jur. Fisc. lib. 10. l. actuarios, Cod. de num. & actuar. lib. 12. cap. cum dilectus, de fid. instrum. & deducitur per plura jura nostri Regni, ut in *l. 1. tit. 18. lib. 2. Ordin. l. 8. 9. & 10. tit. 1. lib. 7. Ordin. l. 12. tit. 1. part. 2. l. 2. 4. & 3. tit. 2. lib. 7. Recopilat.* docent Innoc. in *dict. cap. cum P. Tabellio, de fid. instrum. & illic Felin. numer. 14.* & *Specul. de instrum. edit. §. Restat. column. 7.* Bald. in *rub. de fid. instr. col. 3.* Andr. de Ifern. in *§. Ad justitiam, numer. 68. tit. qua sunt regal. in usib. feud. Egid. Bell. decis. 21.* Alex. conf. 96. incipit. in *causa, & lite col. fin. lib. 1.* Greg. Lop. in *dict. l. 3. tit. 19. part. 3. gloss. 2.* optimè, & pluribus fund. mentis comprobat Oldrad. *cons. 75.* Burg. de P. 2. in *l. 3. Taur. à numer. 1062.* Avendañ. *de exequend. cap. 10. à numer. 2.* Paz in *prax. princ. annot. ult. nu. 16.* Cur. Philipp. *1. part. §. 2. numer. 4.* Horat. Barbat. *de divis. fruct. part. 1. cap. 9. numer. 49.* quidquid*

quidquid contrarium voluerint Mieres *de majoribus* 37 *part. 4. quest. 21. numer. 81.* † Quæ consuetudo, aut præscriptio etiam favore Civitatum, vel universitatum circa Tabelliones per ipsas creandos servanda erit, ut cavetur per *dict. l. 2. 4. & 5. tit. 2. lib. 7. Recop. & ibidem* docet cum aliis Azebed. & in *Cur. Pissan. lib. 1. cap. 13. numer. 7.* Avendañ. *dict. cap. 10. numer. 2.* Seif. *decis. 83. numer. 25.* 38 Barbat. *dict. cap. 9. numer. 50.* † Quia, & consuetudine, aut præscriptione Regalia, licet majora, adquirent possunt, ut latè docent D. Covarruv. in *Reg. possessor. part. 2. numer. 7. vers. Tertia species, de regul. jur. in 6. Bull. de prescript. 2. part. 5. part. princip. quest. 3. numer. 3. vers. Jam primò*, Rosent. *de feud. cap. 5. conclus. 16. numer. 3.* & cum aliis multis Sixtin. *de regalib. lib. 1. cap. 5. numer. 130.* ubi latissimè hanc regalium præscriptionem, & ejus requisita tractat, de quibus latè etiam, & pluribus congestis, Castill. *de tertiis, cap. 21. numer. 2. & 3.* Giurba *observat. 72. numer. 2.* Percir. *de manu Reg. 2. part. cap. 37. à numer. 12.* D. Molin. *de primog. lib. 2. cap. 2. numer. 20.* D. Valenc. *consil. 93. numer. 42.* Antunez *de donat. Reg. 2. tom. part. 3. cap. 45. numer. 24. & numer. 25.* quod præcedit etiam de jure Lusitano.

39 Circa tempus autem ad consuetudinem, seu præscriptionem indacendum, in dicta Tabellionum creandi facultate acquirenda, multum variant DD. sed pro veriori resolutione breviter dicendum est, quod retenta supradicta Innocent. opinione, ex qua diximus, hunc potestatem creandi Notarios de regalibus esse, & soli Principi, non verò Baronibus, aut vassallorum Dominis jure communi competere, consequenter dicendum est, immemoriam jure communi necessariam esse in consuetudine, seu præscriptione hujus facultatis, sicuti in aliis regalibus, & præcipue majoribus, & de reservatis præscribendis requiri docent *ex cap. super quibusdam, §. Præterea, de verb. signif. Bald. consil. 242.* antiqua quaestio, numer. 1. vers. *Si autem incipias à consuetudine, vol. 2. Alexand. in l. more, numer. 13. ff. de acquir. heredit. & alios antiquiores adducens Craver. cons. 349. numer. 9. & cons. 814. numer. 5.* Guil. *observat. 31. numer. 4. lib. 2.* Rosent. *de feud. cap. 5. conclus. 58. numer. 22.* Myling. *observat. 29. numer. 10.* cent 5. licet *observ. 41. numer. 9. centur. 6.* decennium sufficere, teneat, quem tamen, & alios plures idem docentes bene rejicit Sixtin. *de regalib. lib. 1. cap. 5. à numer. 133. & à numer. 136.* & immemoriam requiri, firmat ex multis, quos adducit Antunez 40 *dict. cap. 45. numer. 24. & 25.* † Et in nostra specie creationis Tabellionum, quod similiter non alia præscriptione, quam immemoriam, quaeratur resolvunt, *ex dict. cap. super quibusdam, §. Præterea, de verbor. significat.* ibidem Abb. & in *cap. cum nobis, col. 3. de prescript. & in tract. de Tabell. col. 3.* Marth. de Affl. in *tit. de judic. anal. in Constit. Neapol. lib. 1. numer. 7.* Gregor. Lopez in *dict. l. 3. tit. 19. part. 3. gloss. 2.* Burg. de Paz latè disputans in *3. Taur. à numer. 1063. & 1067.*

41 Jure autem Regio, quoad proprietatem facultatis Notarios, vel similes officios creandi, idem dicendum, ut etiam immemorialis requiratur, quoad verò jus possessorium, quadragenariam possessionem sufficere, verissimum est, ut optimè docet Gregor. in *dict. l. 3. gloss. 2.* & est etiam in id, *l. 10. tit. 1. lib. 7. Ordinam. hodiè l. 4. tit. 2. lib. 7. Recopilat.* ubi ad horum officiorum creationis acquisitionem quadraginta annorum usum sufficere, dicitur, & *l. 8. ejusdem. tit.* quæ consuetudinem antiquam privilegio æqualem, & ita immemoriam requirit, Lagunez *de Fructibus.*

quas bene, & doctè intelligit, & concordat, idem Gregor. *ubi proximè*, ut *l. 10.* quoad possessorium; *l. 8.* quoad proprietatem procedant, quidquid contrarium velit Burgos de Paz in *dict. l. 3. Taur. à numer. 1063. & 1066.* ubi aliter prædict. *ll.* concordare nititur, quadragenariam indistinctè ad proprietatem, & ad possessorium sufficere asserens, sed à distinctione Gregorii non est recedendum, maxime, cum expressè etiam comprobaram invenimus per *l. 5. tit. 2. lib. 7. Recop.* ubi expressè deditur, ita intelligi, debere legem D. Regis D. Alphonso, quæ est prædicta *l. 10. Ordinam.* ibi: *T declaramos, que la ley del Rey Don. Alfonso, que dispone, que bastan quarenta annos de possession, se entienda en quanto à el juicio posesorio*, per quam legem turbationem Doctorum circa prædictarum legum interpretationem omnino cessant, & ita etiam docent Avendañ. *de exequend. part. 1. cap. 10. numer. 2. & 3.* Paz in *prax. in princ. annotat. ultim. numer. 16.* Azebed. in *Rubr. tit. 25. lib. 4. Recop. numer. 14. & in l. 4. tit. 2. lib. 7. Recop. à numer. 1. & in Cur. Pissan. lib. 1. cap. 13. numer. 7.* ubi, & quod idè in *dict. l. 10. Ordin. & l. 4.* non sine mysterio per verbum *uso*, loquatur noster Rex, ut ex hoc intelligeremus de possessione tantum agi; in *l. autem 8. Ordinam.* aut *5. Recop.* per verbum *costumbre*, quod proprietatem denotat, ut singulariter docet Bald. in *cap. cum Ecclesia, colum. fin. extr. de election. & etiam observat Burg. de Paz. in dict. l. 3. Taur. numer. 1064.*

Nec huic pro Baronibus, & aliis Dominis infe- 42 rioribus resolutioni, ut jure nostro Regio per immemoriam in proprietate: per quadragenariam verò in possessione Tabelliones creandi teneatur, obstat, quod prædicta jura Regia in oppidis, & universitatibus tantum loquantur; quare ad Dominos particulares extendi, non posse, videntur; quia contrarium est verius, imò, quod etiam in Dominis inferioribus intelligantur, nec aliqua discriminis ratio in hoc casu excogitari, potest, ut optimè in specie docet Burgos de Paz in *dict. l. 3. Taur. numer. 1066. in fin.* nec est, cur magis hæc præscriptio in universitatibus, quæ sunt personæ fictæ, & representatæ procederet, quam in personis veris Dominorum, ut doctè ad rem norat Avendañ. *de exequend. dict. cap. 10. numer. 3. vers. Et cum maximè*, cum & jure Regio hoc jus privilegio quilibet concedi, possit, ut ex *dict. l. 3. tit. 19. part. 3. supr. dictum* remanet, idè & immemoriam præscriptione adquire? quia quidquid privilegio concedi potest, præscriptione quoque immemoriam quaeri valet, ut in aliis juribus regalibus commaniter resolvunt DD. congesti per D. Saigad. *de Reg. protest. part. 1. cap. 1. numer. 125. & seqq.* Antunez *de donat. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 33. numer. 24. & part. 3. cap. 13. numer. 8.* D. Larrea *alleg. 69. numer. 3.* Sixtin. *de regalib. lib. 1. cap. 5. numer. 138.* Reinoso *observat. jur. 65. numer. 2.* ubi additio quamplurimos in id adducit Castillo *de tertiis, cap. 22.*

Quibus tamen unum apud nos notabiliter adde, 43 hujusmodi nempe Tabelliones: qui per Dominos, sive vigore consuetudinis, aut privilegii creantur, debere etiam, postquam fuerint creati, in Supremo nostro Senatu, vel in Regiis Chancellariis examinari, & approbati, nec aliter judicialia aut extrajudicialia exercere, possunt, ut expressè deditur per text. *singular. in l. 2. tit. 25. lib. 4. Recop. & in l. 5. eod. tit.* docent Curia Philipp. *part. 1. §. 2. numer. 4.* Azebed. in *dict. l. 2. numer. 1. & in rubr. ejusdem, tit. 25. numer. 9.* & in nostra specie docent Paz. in *prax. in princ. annot. ultim. numer. 15.*

& ex Luc. de Penn. in l. contra publicam, column. 8. in princ. ver. Examinatio, Codic. de re milit. lib. 12. optimè do. et Bobadill. in Polit. lib. 2. dict. cap. 16. numer. 96. ibi: *Falencia 12. es, que aunque los Señores de Vassallos pueden crear, y elegir Eserivanos para sus Villas, y territorios, como arriba diximos; pero non os puecen examinar, aprobar, ni calificar en la edad, suficiencia, y buena fama, que se requiere, porque esto pertenece a la Suprema Real potestad, & idem in Lusitania servari ex illius Regni jure municipalis, lib. 2. Ordinam. titul. 45. §. 16. docet Dominic. Antunez Portugal, de donation. Reg. part. 3. cap. 44. numer. 37. Ubi, quod inferiores, quibus creandi Tabelliones, potestas competit, Regio Senatui præsentare debeant idoneas personas, quibus examinatis, & approbatis, litteræ Regiæ ibidem expediantur, ut Tabellionatus officia exercere, possint.*

44 Quare legum dispositio justissima, & laudabilis est, ut ita, præhabito examine, Tabellionum imperitia vitetur, ne eorum ignorantia totus mundus litibus, & erroribus repleatur, ut sæpè accidit, & benè considerant Angel. cons. 295. & cons. 338. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 14. numer. 44. & D. D. Petr. de Salzed. ad leges noviss. Recopilat. in l. 7. tit. 21. lib. 2. numer. 57. Ubi de aliis nostri Regni juribus examen ob id in Tabellionibus exacte requiritur.

45 Item adde, quod tales Tabelliones per Dominos vassallorum creati, & in Regio Senatu approbari judicialia, aut extra judicialia duntaxat intra territoria ipsorum Dominorum exercere, valent, non verò extra, ut notat ex l. 1. ff. de offic. Proconsul. Bartol. ibidem, & in l. apud Proconsulem. ff. de marumiss. vindict. Imol. in cap. cum Tabellio, de fili. instrum. column. 4. & alii relati per Felin. ibidem, numer. 18. Koch. de Curt. de consuetud. numer. 7. 4. Parparat. in l. quæcumque, numer. 388. ff. de offic. ejus, Petr. de Uzo in pract. Notariatus, numer. 27. Gregor. Lop. in l. 3. tit. 19. gloss. 7. & 8. Paul. de Castr. cons. 34. numer. 1. volum. 2. Orosc. in l. omnia, column. 368. numer. 15. ff. de offic. Praefect. urb. cum aliis pluribus benè Burg. de Paz in d. et. l. 3. Taur. numer. 1061. ad quem se remittit, Azebed. in Rubr. tit. 25. lib. 4. Recopilat. & Bobadill. in Polit. 2. cap. 16. numer. 45. Selsè decif. 83. numer. 26. cum sequent. ubi ex hac doctrina rectè intelligit quodam forum illius Regni, Joan. Platea in l. dnum vri, in fin. Codic. de decurion. lib. 10. & ex Bald. Salyer. Abb. Specul. & aliis antiquioribus, D. Palac. Rub. in Rub. de donat. inter in introduct. numer. 21. Ubi in d. et. quod Tabelliones extra territorium creatis instrumenta conficere, nequeant: † Et quod ideo, nec Regis Tabellio in causis spiritualibus, nec Notarius Apostolicus in temporalibus se intromittere, valeant, ad quod est text. singular. & unic. in l. 8. tit. 18. lib. 2. Ordinam. quæ est l. 19. tit. 25. lib. 4. Recopilat. ubi, cum multis Azebed. Rebuff. super leges Regias in tract. 1. de litter. obligat. artic. 2. gloss. 1. num. 34. & ex aliis Dom. Covarruv. pract. conclus. quæst. 19. num. fin. ver. fin. & ex Scaccia Valsc. & aliis D. Cresp. observat. 15. num. 162. & 159.

47 Et in nostra questione, & Tabellionibus per Dominos inferiores creatis, quod extra eorum territoria exercere, non possint; & instrumenta extra ea confecta fides non faciant, ultra relatus, resolvit, & iurè profequitur Dom. Cresp. dict. observat. 15. à numer. 157. & numer. 163. quod contractus sublineantur, & testibus probari, possint, ex Tusch. & Mascard. ibi relatis: quod semper intellige nisi cum in Regio Senatu, examinantur, & approbantur, & facultas eis concedatur, sive titulus non tantum pro exercen-

do in territorio dominorum, sed generaliter per totum Regnum; nam tunc generales Regii Tabelliones erunt, de quibus proximè.

An autem inter subditos dominorum creaturum extra illorum tamen territorium instrumenta conficere, possint? Vide congestos per eundem Barg. de Paz sup. numer. 1061. & optimum consilium Roland. à Vassallor. 91. volum. 3. ubi pro negativa ex Aegid. Bellamer. Abb. & aliis contra Bald. Paul. de Castr. & alios antiquiores resolvit: sed pro Bald. & Castron. affirmativa opinione ex ipso Abbate sibi met contrario, & multis aliis verius resolvit Scaccia de re judic. gloss. 7. quæst. 4. special. 2. numer. 124. & 125. Quæ sententia maxime procedere, debet, si instrumenta conficiantur inter subditos creatis de re in ipsius loco existente, & ibi exequenda, quo casu abque dubio licet extra ejus territorium recepta subitari, debent, ut tenent Tusch. pract. conclus. lit. N. conclus. 72. num. 30. & ex Cravet. Farin. & aliis D. Cresp. dict. observat. 15. à num. 171.

Ex qua doctrina, quod extra territorium creatis Tabelliones suo officio uti, non possint, inferitur etiam, quod nec Notarii generales, qui per totum Regnum suo officio in rebus alias permissis uti, possint, per Dominos inferiores creari poterant, Innocent. in cap. cum P. Tabellio, de fili. instrum. Bald. in l. imperium, 1. lect. column. 3. ff. de jurisdict. omn. judic. Gregor. Lop. in dict. l. 3. tit. 19. Partit. 3. gloss. fin. In quibus quod hoc solum ad Primipem spectet, benè Didac. Perez in l. 2. tit. 5. lib. 1. Ordinam. quæst. 2. in fin.

Quo casu notabiliter intelligi, potest contraria negativa sententia, seu, quod communiter jactatur videlicet, Notariorum creationes, ad solos Reges, vel Imperatores aliòve Superiorem non recognoscetes spectare, ut in istis Tabellionibus generalibus procedat, quorum instrumentis per totum Regnum fides adhibetur, non verò de aliis Notariis per inferiores creatis, quibus saltem in eorum territoriis fides adhibetur, ut explicat singulariter Didac. Perez dict. quæst. 2. in fin. qui ita etiam intelligit Constit. unicam firi Regni. Avagonum, lib. 4. de Creatione Notar. & Constit. quæ incipit à la creacion, tit. de Tabellionib. & in quibus nulli alii, quam Regi, Tabellionum creationes permitti, videntur, quæ jura eodem modo intelligit Sels. dict. decif. 83. à numer. 26. † Ubi, quod horum Notariorum generalium creatio duntaxat ad Regem pertineat, & idem resolvit Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 46. † Ita, ut nec consuetudo aliqua hoc jus eis tribuere, possit, juxta Bald. in Rubric. de consuetud. numer. 13. Rebuff. in 3. tom. constit. Franc. titul. de consuetud. in præfat. numer. 77. Azebed. in Rubric. tit. 25. lib. 4. Recopilat. numer. 12. † Imò, nec ipsi Tabelliones generales, seu Reales per Regem creati poterunt intra territoria Dominorum inferiorum instrumenta conficere, vel aliter suum officium exercere, ut docent Paul. Castron. cons. 34. numer. 1. volum. 2. Bobadill. dict. cap. 16. num. 48. Ubi Rebuff. Didac. Per. & Azebed. refert, late Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 10. à num. 4.

Quod tamen intellige juxta eundem Avendañ. num. 54. 7. ver. Ideo, ut Duces, ut Regii Notarii tunc in oppidis dominorum inferiorum instrumenta, seu testamenta aliave facere, non possint, si in eis certus numerus tabellionum populi, vel Conciliorum consensus, aut ordinatione sit deputatus; quia eo casu ipsi soli Notarii de numero in suis locis exercere, possunt, ut in cæteris oppidis, & Civitatibus Regni servatur, in quibus duntaxat publici Tabelliones, quos vulgò deb-

Numera,

denique an hæc omnia revocata feudi, vel majoratus, aut jurisdictionis alienatione, in fructuum restitutione, quoties facienda est veniant, vel non?

S U M M A R I U M.

Numero, vel de Concejo vocamus, instrumenta conficere, valent, ex l. 1. tit. 25. lib. 4. Recopilat. & aliis juribus Regiis relatis, benè Didac. Perez in l. 2. tit. 5. lib. 2. Ordinam. quæst. 11. late Azebed. in dict. l. 1. Recopilat. ubi ex Rebuff. Covarruv. Burg. de Paz, Suarez, Gomez, & aliis agit, & disputat de nullitate contractuum, testamentorum, & aliorum instrumentorum ex eo, quod per Notarios, qui de numero non sunt, facta inveniantur.

55 Quæ omnia in casibus supra relatis dicta circa nullitatem instrumentorum, ex eo, quod confecta sint per Notarios extra locum, vel res ad quas auctoritatem habent, notabiliter intellige, ut licet talia instrumenta nulla sint, nec aliquam fidem faciant, neque etiam, ut publica exequi, possint hoc tamen, quo ad contractus, seu conventiones in eis celebratis non procedat, quæ benè per testes, aut alias probationes probari, poterunt, & eorum virtute via ordinaria agi, ut originalliter tenuit Angel. in l. universos, Cod. de Decurion. lib. 10. Ubi quod stante statuto prohibente instrumenta per alium confici, quam per Notarium in matricula descriptum, sit per non descriptum conficiatur instrumentum, adhuc tamen contractum in eo celebratum subitari, debere, ait, & in confecto per Notarium extra proprium territorium idem respondit Decius consil. 17. viso puncto, column. 2. numer. 3. ver. Tertio principaliter, & in cons. 169. diligenter protenui facultate mea, column. 2. in princ. post numer. 2. ver. Sed tunc esset considerandum, & ex Bartol. Bald. Alexandr. & aliis antiquioribus optimè Mascard. de probation. conclus. 92. à numer. 15.

56 † Ubi quod instrumentum duntaxat probationem, non contractus substantiam respiciat, & eandem conclusionem noviter tenent, Dom. D. Christ. Cresp. de Valdaur. observat. 15. numer. 168. & jure nostro Regio, expresse probatur in dict. l. 1. titul. 25. lib. 4. Recopilat. ibi: *Las tales escrituras no bagan fee, ni pueba, aunque bien permitimos, que se puedan probar por otro genero de probanza.*

57 Ex quibus omnibus pro ultima, & principali hujus capituli resolutione concludendum est, Tabellionum electiones, aut creationes nullo modo de jure communi inter fructus jurisdictionis inferioribus concessæ, computandas, nisi consuetudine, privilegio, aut aliquo jure speciali, vassallorum dominis competant, quibus in casibus rectè fructus dicerentur, eo quod non semel, sed pluries, iteratque vicibus, ejus occasione percipiuntur.

C A P. XX.

A R G U M E N T U M.

Utrum mulctæ, pœnæ pecuniariæ, & bonorum mobilium, vel immobilium, confiscationes, similesque alii proventus fructus jurisdictionis sint, necne? Discutitur plenè ad plures juris effectus: Absolutionem relevii, vel adhocæ; vitam militiam, sive alimenta secundo genitis præstanta per primogenitos feudorum, vel majoratum possessores: Necnon tractantur aliqua de emolumentis ex sigillandi jure ratione jurisdictionis perceptis, &

1 Quæstio hujus capituli. utrum mulctæ, seu pœnæ pecuniariæ, vel similia jurisdictionis commoda, aut proventus ipsius jurisdictionis fructus habenda sint, necne?

2 Fundatur opinio negativa, ex text. in l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matrim.

3 Renascentia qualitas, ut quid fructus dicatur, necessaria, ibidem.

4 Mulctæ, & confiscationes, non renasci, videntur.

5 Vel saltem, non seriè in quolibet anno, sed pro jurisdictionum eventus in equaliter percipi.

6 Emolumenta in certa in fructu non habentur, & num. 6.

7 Emphyteuta incidente in commissum, caducitatis pœna, non ad fructuarium emphyteustis, sed ad proprietarium pertinet.

8 In liquidatione relevii ex fructibus feudi, per feudarios noviter in feudis succedentes, præstanda non veniunt mulctæ, & alia jurisdictionis pœna pecuniaria, cum num. seqq. & num. 11.

9 Idem in adhocæ solutione similiter ex fructibus feudi facienda, & num. 11.

10 Plura de materia relevii quibus casibus solvendum, & quam partem fructuum contineat, & ad alia, dict. num. 8. cum seqq.

11 Refertur, & fundatur contraria affirmativa opinio, & pro ea, ut veriori, resolvitur mulctas nempe, condemnationes, & similes proventus in jurisdictionis fructu computandos.

12 Mulctæ istæ, & proventus, licet ex ipsa jurisdictione immediatè non nascantur, ab ea tamen proveniunt ejusve occasione, junctæ Officialium industria, percipiuntur.

13 Refertur in hoc contrarium tenens Joseph de Rosa, ex Officialium tantum industria provenire, afferentis.

14 Fructus non solum ea emolumenta dicuntur, quæ immediatè ex re percipiuntur, sed etiam quæ occasione mediaticè proveniunt.

15 Ad interesse pecunie vecturam navis, laudemium, & similia emolumenta.

16 Jurisdictione in dotem dota, mulctæ, aut condemnationes, ut ceteri dotis fructus marito debentur.

17 Idem in quolibet alio fructuario oppidi, seu castri, cui jurisdictione coheret, ut similiter jurisdictionis mulctæ, & confiscationes ad eum spectent: & in num. 64.

18 In possessore majoratus, cui annexa est jurisdictione.

19 Utrum hæc procedant non solum in confiscatione mobilium, sed etiam si mobilia confiscantur, maxime ratione jurisdictionis dotalis, an tunc mobilia, ratione confiscationis marito domino jurisdictionis dotalis quæsitæ, soluto matrimonio uxori sint restituenda? cum seqq.

20 Nostra jurisdictionis mulctæ, & confiscationes, conductori fructum jurisdictionis debentur.

21 Et emptori reddituum rerum Fiscalium.

22 Et legatorum ususfructus omnium bonorum, si aliud quod castrum cum jurisdictione in hereditate sit.

- 32 Referuntur Doctores in specie pro superiori principali affirmativa sententia resolventes.
- 32 Diluuntur argumenta in contrarium objecta, cum num. seqq.
- Declaratur text. in dict. l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matrim.
- 33 Multarum, seu confiscationum emolumenta, licet non in specie, aut numero, in genere certa dicuntur.
- 35 Hac certitudo, seu in genere renascentia, sufficit, ut quid in fructu dicatur.
- 36 Uniformitas emolumentorum, ut fructus sint, non ita equalis quotannis existitur, ut eadem quantitas in quibuslibet annis percipiatur.
- 37 Multa, aut proventus jurisdictionis ex ipsa jurisdictione, vel saltem ejus occasione principaliter percipiuntur, licet juncta industria Officialium.
- 38 Hoc idem in ceteris fructibus, industrialibus, & officiorum invenitur.
- 39 Commissi, seu caducitatis poena ad proprietarium; non ad fructuarium pertinet; quia non ut fructus, sed tanquam augmentum substantiale emphyteusis per se subsistens, a fundo separatum habetur.
- 40 Dominium utile emphyteusis ob caducitatem, vel aliter amissum, cum ipsa proprietate consolidatur, & ad proprietarium spectat.
- 41 Multa, & confiscationes, non ut partes substantiales, sed ut jurisdictionis emolumenta considerantur.
- 42 Commissum ad proprietarium, non ad fructuarium directi domini spectare, intelligitur quoad proprietatem, non quoad usumfructum; nam iste semper fructuario in re, quae in commissum incidit, debetur, & num. 43.
- Idem in alluvione, & in similibus rerum augmentis, ibi remissive.
- 44 Multa, & confiscationes, in multis Provinciis in liquidatione fructuum feudaliu pro relevii solutione computantur.
- 45 Limita in Regno Neapol. sed hoc non ex quo fructus non sint, sed ex alia ratione.
- 46 Doctores Neapolitani, qui ex jurisdictionis multae deductionem relevii faciendam negant, eas ad alios juris effectus in fructu esse, fatentur.
- 47 Venitque etiam in restitutione fructuum, revocata feudi alienatione.
- 48 Multa, & confiscationes, & alii jurisdictionis proventus destinantur pro salariis Officialium justitiae, pro alendis pauperibus incarceratis, & similibus expensis; ideo ex eis relevium, non deducendum.
- 49 Quid si salaria ista, & onera per universitates, vel oppida exsolvantur?
- 50 Assignatur alia ratio differentiae, ne ex his jurisdictionis proventibus deducatur relevium.
- 51 Concluditur ex praefatis, jurisdictionis multas, aut confiscationes in fructu reputandas, inspecta maxime latiori, & generali verbi fructus significatione, sub quacumque commoda, etiam mediate rerum occasione provenientia, fructum nomine veniunt.
- 52 Inferuntur aliqua notabilia ad praxim ex hac principali resolutione, cum num. seqq.
- 53 Sigillandi jus, & si quod emolumentum ejus ratione percipiatur, jurisdictionis fructus censetur.
- 54 Sigilla habere prosignandis sententiis, aliisque decretis, est quid jurisdictionale, competitque Supremis Magistratibus, Conciliis, Chan-

cellariis, Ducibus, Marchionibus, aliisque Dominis inferioribus jurisdictionem exercentibus, necnon Episcopis, Archiepiscopis, & similibus Pralatis, & dict. num. 53.

Plura sigillorum emolumenta remissive.

- 55 In his sigilli emolumentis feudum constitui, potest.
- 56 Et majoratus.
- 58 Episcopus, aliisque Pralatus an pro sigillo litterarum spiritualium, quid temporale absque labe simonia exigere, valeat?
- 59 Plus, minusve stipendii solvi non debet, quamvis plures, vel pauciores sub una charta, aut provisione comprehendantur.
- 60 Nec ex numero consortium augenda est merces. Item ex praefata principali hujus capit. resolutione inferitur, decimam jure nostro ex fructibus rerum pupillarum debitam ex jurisdictionis proventibus praestandam.
- 63 Vita quoque militia per feudi successores primogenitos loco alimentorum, seu secundo genitis ex his emolumentis deducenda.
- 64 Solvitur ex feudibus fructibus, est que fructuum onus, non feudi.
- 65 In ejus consequenter solutione in fructuum liquidatione proventus jurisdictionis computandi.
- 66 Idem apud nos in alimentis per possessores majoratum, immediatis successoribus praestandis.
- 67 Revocata alienatione jurisdictionis, vel castri, cui cohaeret, si fructus medii temporis, cum ipsa jurisdictione, vel castro per emptorem restitui debeant, multa quoque, & alii jurisdictionis proventus sunt restituendi.
- 68 De aliis jurisdictionis honorificis commodis, ac emolumentis, & de multarum proventuum re jurisdictionis acquisitione remissive.

IN hac quidem eleganti, utilique ad praxim quaestione, an scilicet multae, seu poenae pecuniariae, vel similia jurisdictionis commoda, aut proventus, ipsius jurisdictionis fructus habenda sint, necne? multi negativam sententiam tenuerunt.

Et primò opinio ista negativa fundari, videtur ex vulgari regula text. in l. Divortio 8. §. Si vir, ff. solut. matrim. Ubi illud, quod non renascitur, fructum dici non posse, asserit Consultus, & ex hoc text. communiter docent Bart. & antiquiorum ibidem, ubi etiam gloss. Alexantr. & alii Cassan. Baez, & alii relati per Petr. Barbof. in eodem §. Si vir. Cum autem multae, & confiscationes renasci, non videantur, ut in specie docent Murin. Freccia de subfeud. lib. 2. author. 3. num. 43. Nicol. Intrigliol. de feud. centur. 2. artic. 5. numer. 639. Regens Moles de juribus Regalibus Regn. Neapolit. titul. de jur. relevior. quest. 10. Andr. Capin. de jur. relevior. part. 4. quest. 2. numer. 13. cum sequentibus; & novissimè Joseph de Rosa in suis consultat. jur. consultat. 30. à numer. 43. fructus dici non posse, videntur.

Secundò, pro ista opinione negativa facit, quòd jurisdictionis multae, & condemnationes, etsi quandoque percipiuntur, incertae tamen, ac inaequales sunt, & omnino à dubio eventu delictorum, & Judicis sententiae condemnatoriae, ac etiam ex Officialium industria pendent, ut asserunt idem Freccia dict. author. 3. in final. verbis, Regens Moles in decis. 4. titul. de jur. relevior. Fulgii Constant. d. l. 1. n. 70. in Andreas Capan. dict. questio. 22. n. 13. & 16. Ubi quòd incerti, & inaequales isti proventus sunt, & idem tenent Botiller. de successibus ab intest. capit. 3. Theor. 111. numer. 37. Joseph de Rosa dicta consultatione 30. numero 43. & 45. Quia

in certitudine, ex tot. capitibus stante, fructus nullo modo dici debere videntur juxta doctrinam in capitibus praecedentibus traditam. † In quibus, quod emolumenta incerta, quae certam formam annuae erogationis non habent, inter fructus connumerari non possunt, late fundavimus, & in specie istius multarum incertae renascentiae, ut ex eo fructu nomen non mereantur, Baez de decim. tutor. cap. 22. numer. 11. Regnes Constant. in l. 1. numer. 70. in fin. Cod. pen. Fiscal. creditor. praeferr. lib. 10.

Tertio pro dicta opinione negativa facit doctrina communiter recepta Oldrad. in cons. 240. ubi quòd si emphyteuta incidat in commissum, utilitas commissi, seu poena caducitatis fructus emphyteusis non sit, nec ad usum usufructuarium emphyteusis, sed ad proprietarium pertineat, & Oldrad. sequuntur in feudo, etiam loquentes plures relati per Tiraquel. de retract. lignag. in fin. tit. numer. 110. Guillielm. Benedict. in cap. Raynuntim, de testam. verb. cetera bona, numer. 33. in fin. Part. de reintegr. feud. quest. 83. Petr. Barbol. in l. divortio, §. Si vir, numer. 43. ff. solut. matrim. Riminald. Jun. cons. 481. numer. 99. Nicol. Bellon. cons. 6. numer. 16. & 17. Joan. Guier. de tutel. part. 3. cap. 30. numer. 12. Amad. de Pont. quest. laudem 20. numer. 5. C. still. de usufr. cap. 36. numer. 46. & sequentibus. Niger de laudem. part. 1. quest. 13. numer. 82. & 83. Cyriac. tom. 2. controv. 397. numer. 43. & alibi dicam: ergo ita similiter multa, & confiscationes ratione jurisdictionis obventiones ipsius fructus dici non poterunt, nec ad fructuarium pertinere.

Quarto opinio haec negativa fortiter fundatur ex eo, quod quamvis servitium relevii, quod per feudatarios noviter in feudis succedentes pro nova investitura ex consuetudine dominis praestari, solet juxta, Andr. de Isern. Afflictis, & communiter feudistas congestos per Andr. Capan. de jur. relev. part. 1. quest. 1. 4. & 5. & quamvis hoc servitium ex fructibus feudi solvi, debeat, ita ut certa portio fructuum unius anni in aliquibus solvatur. † Prout et cujusque Provinciae consuetudine quantitas designetur, ut docent communiter feudistas Petr. Greg. de concess. feud. part. 8. quest. 16. numer. 7. de jur. relev. Joseph. d. Cunina in repetit. cap. si aliquem, verb. in antiquis, numer. 234. Mathrill. decis. Regni Siciliae 112. numer. 8. & 9. vol. 2. Mar. Mir. super cap. Regni Siciliae, tit. de jur. relevii, in quibus quod in illo Regno Siciliae per transversales succedentes dimidia pars fructuum feudi illius anni, in quo moritur feudatarius, solvatur ex Constit. speciali illius Regni incipit, studiosè; quod & in Regno Neapolitano indistinctè servatur, ubi à quocumque successore ob mortem feudatarii medietas fructuum illius anni, quo decessit, solvitur, ut ex doctrina Andr. de Isernia in cap. 1. §. Similiter, vers. Sunt relevia, de Capit. Conrad. cui omnes Neapolitani ibidem conveniunt, quos congerit Nard. Lyparula, ibi verb. Medietas, Vincent de Franch. decis. 121. numer. 2. ubi Addent. Andr. Georg. allegat. 18. numer. 23. Partif. de Puteo de verb. feud. signif. in verb. Relevium, Camil. Bottrell. in summ. decis. tit. 18. numer. 3. & 4. & cons. 55. numer. 5. Scip. Theodor. alleg. 21. numer. 18. & aliis congestis Andreas Capan. de jur. relev. part. 1. quest. 5. numer. 17. & doctè quest. 18. à numer. 7. Camil. de Curt. in sua resolut. feud. cap. 3. numer. 46. quae extat in tom. 1. resolut. Marin. in fin. ipse Marin. tom. 1. resolut. cap. 183. numer. 1. cum seqq. & novissimè Joseph. de Rosa consult. 30. numer. 19. & 20. & latius dixi supr. cap. 18. à numer.

128. † ubi, & quod ista medietas fructuum anni, quo feudatarius decessit, non taxativè, sed demonstrativè intelligatur, ita ut etiam, nullis fructibus in eo anno collectis, adhuc tamen medietas pro relevio debeat, habità ratione valoris fructuum praecedentium annorum.

In hac tamen relevii solutione (ut rem nostram prosequamur) multa, & supradicta jurisdictionis feudalis emolumenta in liquidatione fructuum feudi non veniunt, ut ex eis etiam inter fructus feudi computatis, praedicta medietas pro jure relevii deducatur, ut communiter docent Marina Freccia de subfeud. author. 3. à numer. 41. & in numer. 43. refertur decisionem Regiae Camerae summariae Neapolis, quem sequitur Nicol. Intrigl. de feud. cent. 2. artic. 5. numer. 639. & 640. ubi etiam refertur decisum in Neapolitano Collateral. li. Consilio in liquidatione introituum feudaliu status Ferdinandae, & Montis salvani in causa Excellentissimi Dom. D. Garcia de Toledo, & idem testatur Regens Moles in sua decis. 4. tit. de jur. relevii, Regens Constantius in l. 1. Cod. pen. Fiscal. creditor. praeferr. numer. 68. cum sequentibus, qui in numer. 70. † Idem affirmat, etiam si nullum salarium Officialibus justitiae praestetur per Barones; sed potius per ipsas universitates, & ita jurisdictionis proventus omnino ex causa lucrativa percipiant, resolvuntque etiam Moles de jur. relev. cap. 10. Anna in repetit. cap. 1. numer. 152. de vassallo decrepit. atar. Camil. de Curt. in resolut. feud. cap. 3. numer. 66. & 67. ubi de praxi Regiae Camerae, & Collateralis Consilii Neapolis Andr. Capan. de jur. relev. part. 4. quest. 2. à numer. 9. & de vita Militia, quest. 37. numer. 11. Botiller. de success. ab intest. Theorem. 111. numer. 36. & 37. † Ubi limitat, nisi castrum cum jurisdictione fuerit locatum, quia tunc ex pretio locationis relevium deberi; asserit ex Minad. in quadam Apostilla, de qua mentionem facit Marin. quotidian. resolut. lib. 2. cap. 184. numer. 3. & 4. & ipse Marin. per tot. resolut. & res. 84. numer. 4. eod. lib. 2. & dictam resolutionem tenet novissimè Joseph. de Rosa consult. 30. numer. 44.

Qui ex numer. 43. idem procedere debere, ait in adhae solutione, ut similiter ex jurisdictionis proventibus deduci, non debeat, licet eodem modo, ut relevium, servitium adhae ex feudi fructibus ex consuetudine sit solvendum, & juxta eorum quantitatem taxari, debeat, ut notant Andr. de Isern. in cap. 1. §. fin. in fin. quis dicatur Dux, & in cap. 1. §. Similiter, sub numer. 27. in fin. & ex cap. 1. §. In ostenditis, de cap. Conrad. Georg. in repet. feud. cap. 62. numer. 48. Amat. cons. 12. numer. 6. Regent. Ayell. de jur. adhae, numer. 17. & aliis congestis Capan. de jur. adhae, quest. 1. & quest. 5. & passim per tot. tract. & cum Panch. C. piblan. & aliis multus Rosa dict. consult. 30. numer. 41.

Et in specie hanc negativam sententiam tenent Moles de jur. relev. cap. 10. & decis. 4. eod. tit. Anna in repetit. cap. 1. numer. 152. de vassallo de creptis. atar. Marin. Freccia de subfeud. auth. 3. à numer. 42. & numer. 52. in fin. lib. 2. Capiblan. de Baronibus, tom. 1. prag. 5. numer. 46. Intrigliol. de feud. cent. 2. artic. 5. à numer. 639. Fulvius Constant. in l. 1. à numer. 68. Cod. pen. Fiscal. creditor. praeferr. ubi in numer. 70. asserit, quod jurisdictionis obventiones, & emolumenta, non verò fructus dici debeant, Camil. de Curt. in suis resolut. feud. cap. 3. à numer. 66. Andr. Capan. de jur. relev. part. 4. quest. 2. numer. 9. cum sequentibus Marin. lib. 2. quotidian. resolut. cap. 184. numer. 4. & cap. 84. numer. 4. Botiller. de success. ab intest. dict. Theor. 111. numer. 36. & 37. Joseph. de Rosa dict. consult. 30. numer. 43. & 44.

16 Sed his non obstantibus contrariam affirmativam opinionem veriorē, & receptiorem existimo: imò quod nostræ multæ, confiscationes, & alii proventus jurisdictionis ipsius fructus censentur, & præcipue attenda verbi fructus lata, & generali significatione, prout ex juris Civilis interpretatione accipi debere, late diximus *sup. capit. 3. per tot.*

17 Et primò opinio ista affirmativa fundatur ex eo, quòd multæ hæ, & condemnationes, licet ex ipsa jurisdictione immediatè non nascantur: ab ea tamen principaliter proveniunt, & ejus occasione, quamvis mediatè, & juncta Officialium industria, percipiuntur ut patet, & fatentur, Bald. *in l. 1. Codic. de fructibus, & litium expens.* ubi quòd jurisd. etiam multarum sit productiva, Peregrin. *de jur. Fisc. lib. 6. tit. 5. numer. 42.* & optimè Guzzar. *decif. 34. numer. 40.* & docent ipsi feudistæ relati per Capan. *de jur. relev. 4. part. dict. quest. 2.* Ubi quòd ex ipsa jurisdictione ob factum, & industriam Officialium procedant. † Quidquid contrarium, imò quòd ex ipsorum industria tantam, extra causam feudalem proveniunt, teneat Joseph de Rosa *consult. 30. à numer. 43. & 48.* Sed certe à supr. dicta. Baldi doctrina non est recedendum, & confirmatur ex traditis per Joan. Gutierr. *de tutel. 3. part. cap. 23. numer. 10.* Ubi quòd jurisdictionis isti proventus ob ipsam jurisdictionem provenire, absque dubio censentur. † Ex quibus aperte constat, multas, & jurisdictionis proventus inter ipsius jurisdictionis fructus connumerari, debere, quia licet strictè, & nimis propriè, verbo *Fructus* accepto, ejus appellatione, ea dumtaxat emolumenta veniant, quæ ab ipsa re immediate nascuntur, ut sunt fructus naturales, & industriales, atque tamen modo, & juxta generalem juris Civilis interpretationem fructus vocabalo sumpto, ejus nomine comprehenduntur quæcumque emolumenta ex re, vel extra rem, sive occasione rei provenientia, ut ex *text. in l. usura 32. l. pradiorum 36. ff. de usur. l. item si fundi 10. ff. de usufr.* & aliis juribus docent, ex antiquioribus Casan. *in consuetudin. Burg. rubric. 4. verb. Et fures fructus, numer. 7.* Franc. Conan. *commentar. jur. civil. lib. 4. cap. 1. numer. 2.* Escobar *de ratiocin. cap. 29. ex numer. 1. & 7.* Anton. Niger. *de laudem tom. 1. questio. 13. ex numer. 12. & 54.* Ciardin. *tom. 1. controvers. 47. ex numer. 8.* & latius dixi, & fundavi *sup. cap. 3.* Ubi quòd ideo usuræ pecuniæ, pensiones domorum, vecturæ navium, & similia emolumenta, quæ ab ipsis rebus immediatè non proveniunt, sed solum earum occasione, juncta hominum industria inter fructus connumerentur; & in laudemio, quòd similiter ob emphyteusim percipitur, ut docent Jul. Clar. *in §. Emphyteusis, quest. 23. ad fin.* ex alijs Gutierrez *dict. cap. 23. numer. 10.* & ideo etiam inter fructus emphyteusis connumeratur, ut latius dixi *sup. à num. 7.*

20 Secundò, pro hac opinione affirmativa facit, quòd jurisdictione in dotem data, ejus multæ, & condemnationes, sicuti cæteri dotis fructus, ad maritum pertinent, ut docent Bald. *in l. divortio, §. Si vir, in fin. ff. solution. matrimonium* & idem Alexandr. *numer. 10.* & Zass. *numer. 8.* qui de communi testatur, & idem resolvunt Dom. Palac. *Rubr. in Rubr. de donat. inter §. 62. numer. 11.* Franc. Connan. *commentar. jur. lib. 4. capit. 1. numer. 3.* Boer. *decif. 180. numer. 4.* Tiraquel. qui alios congerit *de retract. convention. §. 5. gloss. 4. numer. 18.* doctè Petrus Barbosa *solution. matrimon. in dict. l. divortio, §. Si vir, numer. 41.* ubi etiam Corraff. *in princ. ejusdem leg. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 23. numer. 7.*

Qui ex numer. 8. Idem tenet in quolibet alio fructuario oppidi, aut castri, cui jurisdictione coheret, ut similiter jurisdictionis multæ, & alii proventus ad eum pertineant, & idem optimè resolvit Dom. Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 25. numer. 20. cum sequentibus.* † Ubi, & quòd idem procedat in possessore majoratus, cui annexa est aliqua jurisdictione, & ad id plures adducit. Additio prima ibidem, ultra quos ad maritum, & alios fructuarios adde congestos per Mantie. *de conject. ultim. volunt. lib. 9. tit. 6. numer. 16.* vers. *Idem an multæ,* optimè Menoch. omnino videndas, *conf. 66. tot.* & congestos per Guzzar. *decif. 34. numer. 19.* Arilmin. *Tepat. var. jur. conclus. tit. 4. §. 6. cap. 29.* Bacz *de decim. tutor. cap. 22. num. 12.*

Quæ juxta eundem Bacz ubi proximè amplia, ut 23 non solum procedant in confiscatione mobilium, sed etiam si immobilia confiscentur, quæ eodem modo ad maritum, vel alium fructuarium, ut jurisdictionis emolumenta irrevocabiliter, & absque onere restituendi spectant, ex eo, quòd omnes isti proventus jurisdictionis ipsius fructus censentur, nec aliqua differentia inter mobilia, vel immobilia circa hoc constitui, potest. † Quæ quidem doctrina, ut 24 etiam immobilium confiscationes, ut jurisdictionis fructus ad maritum, vel alium quemlibet fructuarium irrevocabiliter pertineant fuit etiam Balrol. *in dict. l. fin. numer. 1. ff. solut. matrimon. & Paul. ibidem, numer. 2.* Alexandr. *numer. 2.* Campeg. *de dote, 2. part. quest. 34.* & ex alijs Bacz. *de decim. tutor. cap. 22. numer. 14.* Cassan. *conf. 61. numer. 6. & 14.* † Quid 25 quid contrarium velit Bald. *in dict. l. fin. ff. solution. matrimon.* Qui constanter asserit, prædict. solum in confiscatione mobilium, non vero in immobilium procedere, quasi ipsa immobilia territorio coherentia, ipsi etiam jurisdictioni cohererent, & consequenter cum ipsa jurisdictione dotali, rei cujus usufructus alienus est, suo tempore per maritum, vel fructuarium restitui debeant, nec aliter jurisdictione plenè restituta censentur. † Quam Baldi opinionem sequuntur 26 Alberic. *post Jacob. de Raven. in l. usufruct. legato, numer. 2. ff. de usufr. & in l. si verò, numer. 5. ff. solution. matrimon.* Angel. *in l. fin. ff. solution. matrimon.* Anna *in cap. 2. ultim. notabil. ne Pralat. vices suas,* & Tiraquel. *de retract. convention. §. 5. in fin. numer. 100.* Ubi hanc Baldi sententiam communiter receptam, asserit.

Sed certè supra dicta Bartoli opinio verior, & communior est, & eam receptiorem tam antiqui, quam moderni contra Baldum fatentur, ut constat ex Alexandr. Imol. Aretin. Soccin. Decc. Corn. Natta. & alijs antiquioribus, congestis per Peregrin. *de jur. Fisc. lib. 6. tit. 5. numer. 43.* Ubi pro Bartol. opinione resolvit, & idem ex novioribus docent, pluribus congestis, Castill. *de usufr. dict. cap. 36. numer. 30.* Niger. *de laudem part. 1. questio. 13. à numer. 69.* Quia non ita immobilia territorio coherent, ut in eo jurisdictionem habens, illorum etiam dominium habere videatur; ob idque, licet prædicta non restituantur, ipsius jurisdictionis substantia in aliquo diminuta videri, non potest, ut optimè contra Bald. ex prædictis antiquioribus advertunt Dom. Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 25. num. 24.* Petrus Barbof. *ff. solut. matr. in d. l. divortio, §. Si vir, num. 42.* Joan. Gutierr. *de tutel. part. 3. cap. 23. num. 9.* Ubi asserit, falso Tiraquel. loquutum fuisse dum dictum Bald. communiter receptum dixit.

Tertiò, hæc nostra verissima affirmativa opinio, ut 28 multæ, & confiscationes jurisdictionis fructus sint, fundatur ex eo, quòd isti proventus, ad conductorem commoditatis, aut fructuum jurisdictionis spectant,

tan, ut ex veriori resolvunt Alexandr. *in l. si quis id quod, col. fin. vers. In quantum. ff. de jurisd. omn. judic. Aretin. in §. Penales, column. 4. in fin. justit. de abtior.* & ibidem Jacobin. *numer. 17.* benè, & late Socin. *conf. 36. numer. 12. lib. 4. & alijs relatis,* Peregrin. *de jure Fisc. lib. 6. tit. 5. num. 43.*

29 Et similiter emptori reddituum rerum Fiscalium confiscationes, seu pœnæ tanquam fructus debentur, Peregrin. *ubi proximè:* † Et legatario usufructus omnium bonorum, si aliquid Castri cum jurisdictione in hereditate sit alijs, ut cum Mant. *de conject. ultim. volunt. lib. 9. tit. 6. numer. 16.* & in conductore fructuum Castri resolvunt Boer. *decif. 180. numer. 6.* Barbar. *in cap. relatum 2. numer. 6. de testament.* Bacz *de decim. tutor. cap. 22. numer. 17.* Joann. Gutierrez *de tutel. part. 3. dict. cap. 23. numer. 12.* Qui omnes merito reprobant Oidraldi *consil. 148.* ubi has confiscationes ad fructuum conductorem pertinere, negat, licet eum sequantur Albéric. *in rubric. de usufruct. col. 2. vers. Item queritur,* Angel. *in l. si quis id, quod, ff. de jurisd. omn. judic.* quos etiam refutat Gutierrez *ubi sup. juncto num. 4.*

31 Et in specie hanc verissimam affirmativam sententiam, ut multæ, & confiscationes, & similia emolumenta occasione jurisdictionis percepta, ipsius fructus sint, communiter resolvunt DD. ex *text. in l. multarum, Cod. de mod. multæ. cap. 1. §. de contrario, de investitur. de realien. fact.* Bart. *in l. fin. numer. 1. ff. solut. matr.* Bald. *in l. 1. Cod. de fruct. & lit. expens.* & ex Alexandr. Imol. Aretin. Angel. Boer. Corneo, Tiraquel. & alijs pluribus antiquioribus Peregrin. *de jur. Fisc. lib. 6. tit. 5. numer. 42. & 43.* & ne plures referendo, immoremur, referam tantum noviores, rem ex professo, & benè tractantes in quibus alios multos congestos invenies optimè Dom. Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 25. numer. 20. cum sequentibus* ubi alios cumulat *Addit. primogen. Bacz de decim. tutor. cap. 22. numer. 15. cum sequentibus,* Thesaur. *in respons. pro vassillis Ducis Sabaudia edito post ipsius, decif. 131. n. 1.* benè Menoch. *conf. tot. 66. tot.* Petrus Barbof. *in dict. l. divortio, §. Si vir, ff. solut. matrimon. à numer. 41.* Joann. Gutierrez *de tutel. 3. part. cap. 23. numer. 6. cum sequentibus* Scobar. *de ratiocin. cap. 29. à numer. 1.* Sixtin. *de regalibus, lib. 2. cap. 8. numer. 41.* Villadieg. *in Politic. cap. 5. §. 12. numer. 3.* ubi ad id Avendañ. *& l. 5. tit. 1. lib. 2. Recopilar. benè adducit* Cavalcan. de Brach. *Reg. cas. 262. à numer. 2.* & ex Surd. Petrus Gregor. Riminald. & alijs Mastrill. *decif. 12. numer. 1.* Guzzar. *decif. 34. numer. 19.* Ubi alios pro ista opinione congerit, & ejus Addit Mele, *numer. 89.* ubi Theodor. Cened. & alios refert, Castill. *de usufruct. cap. 36. à numer. 29.* & ex Capyc. Jacobin. Cassan. Bosio, & alijs Barbat. *de divis. fruct. part. 1. cap. 13. numer. 1.* & alios novissime adducentes Anton. Niger. *de laudem, part. 1. cap. 13. à numer. 69.* Cyriac. *contr. 380. à numer. 6.* Besold. *conf. 70. à numer. 2. ton. 2. & conf. 233. numer. 44. tom. 5.* & idem tenet Marin. *lib. 2. resolut. cap. 84. num. 6. & 7.* licet contrarium, quoad deductionem relevii, ibi teneat ut *supr.* dixi ex ratione differentia *infr.* proximè referenda.

32 Quæ igitur affirmativa sententia, ut verissima, & tot argumentis, & autoritatibus fulcita, retenta, super est, ut fundamenta contrariæ opinionis diluere, curemus.

33 Et ad primum deductum ex regula *text. in dict. l. divortio, §. si vir, ff. solut. matrimon.* Quæ habet, quòd ea, quæ non renascantur, in fructu esse, non possint, dicendum est, quòd quidquid Marin. Freccia, Intrigliol. Capan. & cæteri feudistæ *supr.* adducti

Lagunez de Fructibus.

in num. 2. teneant, multas nostras, & jurisdictionis confiscationes non renasci; verius tamen est, ista emolumenta ejus generis esse, ut sæpius renascantur, nam cum delicta ob quæ tales multæ, & aliæ pœnæ imponuntur, plures committi, soleant, ideo quodammodo ex novis delictis in genere saltem, licet non in numero, aut in specie renasci, censentur, ut mirabiliter notavit Bartol. *in dict. l. fin. ff. solut. matrimon. quem omnes DD. communiter ibi sequuntur,* & Bald. *in l. 1. num. 16. Cod. de fruct. & litter. expens.* ait; Bartolum in hoc subtiliter loquutum fuisse, & quòd Baronis banna, & aliæ multæ fructus jurisdictionis sint, quia jurisdictione sit earum productiva toties quoties expedit: idemque resolvunt D. Molin. *de primogen. lib. 1. dict. cap. 25. numer. 24.* Bacz *de decim. tutor. dict. cap. 22. numer. 16.* Ubi quòd in genere renascantur, & quotidiana sunt, ut experientia docet, Peregrin. *de jur. Fisc. lib. 6. tit. 5. numer. 42.* Petrus Barbof. *in dict. l. divortio, §. si vir, numer. 42. ff. solut. matrimon.* Nec requiratur, ista emolumenta in specie renasci, ut fructus sint, sed sufficiat, quòd in genere renascantur, & idem in nostra specie docent, optimè Joan. Gutierrez *de tutel. part. 3. cap. 23. numer. 11.* Petrus Barbof. *ubi proximè* Anton. Guzzar. *decif. 34. à numer. 19.* & quòd magis est, id etiam fatetur Fulcr. Constant. *in dict. l. 1. n. 70. Cod. pœnit. Fiscal. creditor. præferr.* licet ibi ex feudistis hos jurisdictionis proventus, quoad deductionem relevii fructus esse, neget.

Ad secundum fundamentum, quòd multæ, & aliæ pœnæ in certæ videantur, & etiam ex industria Officialium pendeant, respondeo, nullo modo in certas esse, imò ipsarum certitudinem colligi ex eo, quòd, ut *supr.* proximè diximus, in genere renascantur, quod nihil aliud est, quam in genere, quoque certitudinem habere, ut per se patet; nam si renascantur, & quotidiana sunt, ut testantur Baeza, & Gutierrez *in loc. in superior. num. citat.* à fortiori ista emolumenta certa etiam in genere, ex tali renascentia ceteri, debent. † Quæ certitudo sufficit, ut cujuslibet rei emolumenta fructus dici, debeant, ut ex D. Molin. Barbof. & alijs DD. *supr. relatis* aperte colligitur.

Nec obstat altera in certitudo in numero, in qua 36 Capan. Marin. & feudistæ supra pro negativa opinione relati eam etiam fundant, dum dicunt, jurisdictionis proventus, seu pœnas in æquales esse, nec uniformitatem habere, ut fructus esse, possint; nam si hoc verum esset, nulli fructus, nec etiam naturales, fructus dici, valerent, cum in nullis talis certitudo in numero inveniri, posset, nec aliquod prædium tam æqualiter fructus ferre, potest, ut uniformiter ex eo idem in numero in singulis, annis percipiantur, nisi forte locetur, & certa pensio pro fructibus sit assignata.

Nec obstat, quòd in eodem secundo fundamentum 37 feudistæ asserunt, hos fructus non ex ipsa jurisdictione, sed ex industria Officialium justitiæ provenire; nam hoc aperte falsum est, & constat ex *dictis sup.* pro secundo nostræ opinionis fundamentum, & ex DD. *supr. relatis;* ex quibus dictum remanet, quòd jurisdictione sit productiva horum proventus, seu multarum, & quòd ejus occasione percipiuntur; nec obstat, quòd hoc fiat, juncta 38 Officialium industria. † Quia hoc etiam in omnibus fructibus industrialibus, & officiorum procedit; nec ideo minus prædiorum, vel officiorum fructus dicuntur; quia causæ principales eorum productivæ sunt ipsa prædia, vel officia, & in nostra questione jurisdictione, inspicit debet, ut ab ea fructus originem, & denominationem habere, censentur.

39 Ad tertium autem fundamentum deductum ex decisione Oldrad. in *conf.* 240. ex quo diximus, commissi, seu caducitatis pœnam fructum emphyteusis non esse, nec consequenter ad ejus usum fructuarium, sed ad dominum proprietatis pertinere: dicendam est, quod licet hæc resolutio Oldrad. verissima sit, ut *sup. num. 7.* pluribus relatis dixi, non tamen inde sequitur, quod similiter jurisdictionis fructus non sint; nam inter hos casus manifesta est ratio differentie, quia videlicet commissi pœna emphyteutæ non potest considerari tanquam fructus, sed potius tanquam argumentum per se subsistens, & à fundo separatum, quod ad fructuarium non pertinet, *l. item si fundi 10. §. hinc vicinus, ff. de usufruct. & latius suo loco dicam.* † Maximè, quia dominium utile emphyteusis, quod separatum est à proprietate, si ob caducitatem, vel aliter amittatur, cum ipsa proprietate, consolidari, debet ex natura, & lege contractus emphyteutici; & ita ad dominum directum proprietarium, non ut fructus sed ut pars substantialis ipsius emphyteusis jure unionis, & consolidationis pertinebit: non verò ad fructuarium, ad quem solum emolumenta, salvâ rei substantia, pertinent: † multæ autem, & confiscationes, non ut partes substantiales jurisdictionis considerari, debent, sed ut ipsarum rerum emolumenta ab ipsis provenientia, quæ nec ad eas iterum aliquo jure consolidationis spectare, poterunt, & idè merito, ut fructus, ad fructuarium pertinere, debent; & ita in specie docent, licet non tam expressè ex doctrina ipsius Oldrad. *dict. conf. 240.* Petrus Barbof. in *dict. l. divorzio, §. Si vir, numer. 43.* Joan. Gutierrez de *tutel. part. 3. cap. 23. numer. 10.* optimè Amad. de Pont. de *laudem. quest. 20. numer. 6.* Niger. de *laudem. part. 1. quest. 13. numer. 82. & 83.* † Qui prædicta, quod commissum ad proprietarium, non verò ad fructuarium directi domini spectet, eleganter intelligit quoad proprietatem duntaxat, non quoad usumfructum, nam iste fructuatio jure, quæ in commissum incidit, ut in re accessoria competet, qua ipsius vita durante, emphyteusi caducata, frui, debebit: sicuti in alluvione, & aliis rerum augmentis latius alibi dicemus: ubi quòd;

43 † Similiter ista augmenta, quamvis, ut fructus non habeantur, & idè ad proprietarium spectent, quoad usumfructum tamen ad fructuarium pertineant, ut eis cum ipsis rebus principalibus, ejus vita durante, utatur, & fruatur.

44 Nec quartum, & ultimum fundamentum obstat, ex quo dicebamus, jurisdictionis proventus inter fructus Castri non connumerari ex eo, quod in liquidatione fructuum feudi non computentur ad solutionem relevii: cui objectioni responderi, potest, quod præterquam quod hoc in omni Provincia, ubi feuda, & eorum relevia frequentantur, verum non sit, imò in aliquibus locis jurisdictionis proventus inter fructus feudi ad deductionem relevii computentur, ut in tota Britannia servatur, ut testantur Bertrand. Argentreus in *consuetudin. Britan. titul. des Droits du Prince, articul. 72. & 74.* Capan. de *jur. relev. part. 1. quest. 5. numer. 10.* *vers. In Britannia, & 4. part. quest. 2. numer. fin. in fin.* † Adhuc in Regno Neapolitano, in quo feudistæ supra pro dicto quarto fundamento relati loquuntur, non idè procedit, quod relevium non deducatur ex proventus jurisdictionis, quia ipsius fructus non sint, sed aliunde provenit; nam licet plures ex feudistis supra citati id ex prædicta ratione, asseruerint, quia nimirum eos fructus indistinctè non esse, dicant. † Verior tamen ratio ex ali-

quibus Neapolitanis Authoribus assignari, potest, qui non absolute fructus esse, negant, sed solum quoad relevii solutionem eos; ut tales non considerant; quoad verò alios juris effectus jurisdictionis multas, & alios proventus ipsius fructus esse, benè consentiunt, ex *supr. dictis* rationibus, quia videlicet ab ipsa jurisdictione proveniant, & in genere renascuntur, ut optimè & singulariter dicitur ex Fulu. Constant. in *dicta l. 1. Codic. pœnis Fijcal. creditor. præferr. lib. 10. numer. 70.* Ubi jurisdictionis proventus fructus esse, quia & in genere renascuntur, rectè docet ex nostro Petrus Barbof. licet quoad relevii solutionem inter feudales fructus non considerari, postea resolvat, & idè mirabiliter ad rem tenet Marin. *lib. 2. var. resolut. dict. cap. 84. numer. 12. & 13.* † Qui in *numer. 6.* bene ait, 47 quod in liquidatione, & restitutione fructuum, revocata alienatione feudi, veniant multæ, & aliis jurisdictionis proventus, quia ejus fructus sunt, licet contrarium in solutione relevii asserat in *numer. 5.* & idè ferè sentit Capiblan. de *Baronibus, tom. 1. prag. 6. à n. 18. & à n. 19.* † Cujus differentie rationem eam eleganter assignat idem Capiblan. ut nimirum, ideo relevium de istis proventus uti de cæteris feudi fructibus, non solvatur, quia à jure sunt destinati pro salariis Officialium justitiæ, & aliorum Ministrorum, necnon, & pro alienis pauperibus incarceratis, & similibus impensis publicis, in quo casu loquitur Marin. Freccia. † Nec obsta- 49 bit si subtiliter replicetur, quod quamvis ista salaria, & onera per universitates solvantur, non vero per Baronem ex istis proventus, adhuc tamen relevium ex eis solvi, non debere ait Regens Moles de *jur. relevior. cap. 10.* quem sequuntur Fulu. Constant. in *dict. l. 1. numer. 70.* Capan. de *jur. relevior. part. 4. quest. 2. numer. 9.* *vers. Sed adhuc,* quia quamvis in hoc casu ad manus Baronis absque aliquo onere perveniant; attenditur tamen primæva destinatio, ob quam receptum est, ut in distinctè ex istis proventus relevium non solvatur, ut optimè in specie notat Capiblan. *dict. pragmat. 6. numer. 20.*

Vel etiam ad rationem differentie dici, post cum eisdem Marin. in *dict. resolut. 184. numer. 5.* & Moles ibi *relato*, quod ideo ex jurisdictionis fructibus non solvatur relevium, uti de aliis fructibus feudi, quia jurisdicção, cum feudum cum vassallis à Rege conceditur, graciosè, & absque aliquo onere cum omnibus suis proventus concessa censetur, cujus rationis ratio prædicta rectè assignari posset, ut ob id jurisdictionis ista concessio graciosè, & absque onere relevii ex ejus proventus deducendo, concessa videatur, nimirum, ut ex his fructibus salaria Officialium justitiæ, & similia impensa per Barones solvantur; & etiam quia non solum ex ipsa jurisdictione, aut corpore feudi proveniant, sed in juncta quoque Baronum industria, & labore percipiuntur, ut notant ad rem Marin. Freccia de *subfeud. lib. 2. author. 3. à numer. 43. & 51. in fin.* Intrigliol. de *feud. cent. 2. articul. 5. à numer. 639.* Capan. de *jur. relevior. part. 4. dict. quest. 2. numer. 13.*

Quibus argumentis resolutis, firma remanet supra 51 dicta nostre questionis resolutio, ut multæ, pœnæ pecuniariæ, & alii jurisdictionis proventus ipsius fructus sint, quod præcipuè, & absque dubio procedere, debet, attenda verbi fructus lata, & generali significatione prout ex juris civilis interpretatione frequenter accipitur, & accipi debere, docent Casan. in *consuetudin. Burgund. rubr. 4. §. 17. vers. Et faire les fruits siens, pag. 184.* Franc. Cornu. *comment.*

comment. jur. lib. 4. cap. 1. num. 2. Hothom. de *verbor. signif. verb. Fructus, el. 1. in fin. & in 2. fol. 832.* Joann. Garcia de *expens. cap. 23. ex numer. 1.* juxta quam, quælibet emolumenta ex re, vel propter rem, aut occasione rei mediata, vel immediate provenientia fructuum appellatione, licet cum aliqua improprietas veniant, Escob. de *raiocin. cap. 29. ex num. 1. & 7.* Petr. Barbof. in *l. divorzio, ff. solut. matrim. ex num. 37.* Guizzar. *decif. 34. ex numer. 11. & 22.* Paul. Christin. in *consuetud. Mechlinens. tit. 11. artic. 29. ex num. 6.* Niger. de *laudem. tom. 1. quest. 12. ex 3. num. 12. & 54.* pleneque resoluti *sup. cap. 3. per tot.* & juxta hanc latam significationem idem sentire, videtur in nostra specie, & jurisdictionis proventus Capan. de *jur. relev. dict. quest. 2. numer. 16.*

52 Ex qua verissima nostra resolutione plura utiliter ad praxim deduci, poterunt.

53 Et primò, quod cum Magistratus, seu Judices, aut consilia sigillo proprio, vel Principis utantur ad signandas expeditiones, vel sententias ut testantur Thesaur. *lib. 2. quest. forens. 91. n. 1.* Theodor. Hoeping. de *jure sigillor. cap. 4.* ubi quod Supremi Magistratus, & universales, ut sunt Senatus, & Præfecti Principis sigillo, alii verò Judices inferiores, & vassalli proprio uti, debeant, & idè Theodor. Hoeping. de *jur. sigillor. cap. 5. num. 60.* & etiam Archiepiscopi, Episcopi, & alii Prælati jurisdictionem ordinariam exercentes, similiter in suis decretis, aut litteris sigillo proprio utantur, Rebuff. in *comment. ad Constit. Regias tract. de liter. obligat. artic. 1. gloss. 7. numer. 4.* Gilman. *tom. 4. sup. part. 1. vol. 3. numer. 83. & decif. 17. num. 25. lib. 2. & decif. 51. num. 43.* Nicol. Everhard. *tract. de fid. instr. cap. 12. numer. 4.* Mascari. de *probat. concl. 1302. num. 46.* Franc. Vivius *decif. 54. num. 6. lib. 1. Vvesembek. conf. 48. numer. 20.* Hoeping. de *jur. sigillor. cap. 4. num. 47. cum seqq.* Parlad. *rer. quotid. lib. 2. cap. fin. part. 1. §. 11. num. 11.* Honthem. de *art. Notar. lib. 4. cap. 11. num. 29.* Matth. Coler. *conf. 28. num. 225.* Roland. de *commiss. part. 2. lib. 5. cap. 30. nu. 2. & 4.* in quibus, & quando 54 prober, vel non. † Quod quidem jus sigillandi cum prædictis personis ratione jurisdictionis, quam exercent, competat, ut notant Anton. Faber. in *Codic. lib. 1. tit. 3. def. 29.* Hoeping. *dict. cap. 4. num. 49.* & in Comitibus, Baronibus, & aliis oppidorum dominis jurisdictionem in suis locis exercentibus docent Joann. Lecyrier. *lib. 1. de jur. primog. quest. 23. vers. 1.* Rebuff. *dict. artic. 1. gloss. 7. num. 2.* Vvesembek *conf. 260. num. 90.* inter ipsius jurisdictionis fructus computari, debet, & etiam emolumenta sigilli, ut notat Castill. de *usufr. cap. 36. num. 30.* † Et in feudum tales redditus concedi posse, docent, Zafius in *tract. de feud. tit. qua res in feudum dar. possunt, numer. 18.* Henrich. Rosent. de *feud. cap. 4. concl. 3. num. 1.* Gothofr. Anton. *disput. 3. feudal. Thes. 4. lit. H.* & de emolumentis sigilli plura tradunt Hoeping. de *jur. sigillor. cap. 4. per tot.* Joan. Martin. Uran. *conf. 5. per tot. vol. 1.*

58 † Ubi eleganter questionem illam per tractat an Prælati possit ista emolumenta temporalia exigere pro sigillo litterarum spiritualium? & optimè absque labe Simonie posse, resolvit, quia non pro quantitate seu ipsis rebus in instrumento contentis accipiuntur, sed solius laboris, & præstitæ industriæ merces solvitur. † Ita ut nec plus nec minus solvatur, quamvis plures paucioresve res sub una charta, aut provisione comprehendantur, *cap. felicif. de censibus in 6. & extravagans. cum ad Sacrosancta Lagunez de Fructibus.*

unic. de sentent. excomm. Uran. dict. conf. 5. num. 47. & seqq. † Ut nec ex numero centuriam augenda 60 est merces, idè in *dict. num. 47. in n. d.* Joann. Placca in *l. fin. §. Vi autem, Cod. de re militar. lib. 12. & optimè ad rem Hoeping. dict. cap. 4. à num. 70.*

Item infertur, quod jurisdictionis impletæ, confiscationes, & alii proventus non solum ad maritum cui jurisdicção dotals competit, ut ipsius fructus spectare, debent; sed etiam ad quemlibet alium usufructuarium, ut *supr. pro secundo & tertio fundamento dixi*, & latius *infr. in suis locis dicam*, dum de fructuum acquisitione tractem.

Item infertur, quod decima tutori jure nostro 62 competens ex fructibus rerum pupillarum, deduci etiam debet ex istis jurisdictionis proventus, ex eo, quod inter ejus fructus connumerantur ut in specie docent Bæz de *deim. tutor. cap. 22. num. 11. cum sequentibus*, Gutier. de *tutel. part. 3. cap. 23. per tot.*

Et idè in vita militia, quæ per feudi successores 63 primogenitis loco alimentorum, seu legitimæ secundogenitis apud feudistas ex consuetudinibus feudilibus præstatur juxta congestos per Capan. de *vita militia, quest. 2. à num. 1. 3. & tot. & quest. 3.* Anton. Guizzar. *decif. 37. num. 45. cum sequentibus*, ubi Adantes Botill. de *success. ab intest. Theor. 109. à num. 42.* & novissime Joseph. de Rosa *consult. 28. à num. 1. & 22.* † Quæ cum de fructibus feudi solvi, debeat, 64 ut docent Matth. de Afflic. in *constit. Regn. Neapol. in cap. Comitib. Nicol. Intrigliol. de feud. centur. 1. quest. 57. numer. 44.* Tapia. *decif. 44. num. 3.* Botill. *dict. Theor. 109. à num. 45.* Guib. *decif. 24. numer. 24. in fin. in vers. Quod verum intellexit*, ubi ipsorum fructuum onus esse, ait; non verò feudi contra aliquos feudistas, qui in feudi, onus eam considerant, quos benè intelligit ipse Guib. dicens, verum esse, vitam militiam feudi onus esse; sed hoc respectivè ad ipsius feudi fructus, non verò ad proprietatem: idè eleganter docuit Puteus de *re integrat. feud. cap. 40. numer. 19. cum sequentibus*, ubi quod vita militiam non sit pars feudi, sed de ejus fructibus deducatur, & optimè Petr. Gregor. de *vita militia, quest. 3. num. 4.* Molfes. *conf. 9. num. 13.* Intrigliol. de *feud. cent. 1. dict. quest. 57. numer. 28. cum seqq.* in quibus, quod nec corpus feudi, vel utile dominium, aut proprietatem, sed solum ipsius fructus tangat, & de eis præstari, debeat, ne alias feudum dividatur, & ejus destructio sequatur; ut, aliis pluribus congestis docent And. Capan. de *jur. relev. part. 2. quest. 14. sub num. 10. & de vita militia, quest. 6. numer. 7.* & Merlin. de *legitima, lib. 2. tit. 1. quest. 2. num. 14.* Guib. ad *Messun. cap. 2. gloss. 14. num. 7.* Scab. *resol. 170. num. 38. & resol. 171. num. 50. & novissime Joseph. de Rosa consult. 28. à num. 14. & consult. 29. à num. 24.*

Quare consequenter infertur, quod etiam ex proventus jurisdictionis uti, de cæteris feudilibus fructibus vita, militia deduci, debeat; ut in specie notant Matth. de Afflic. in *cap. Imperialem, §. Præerea Ducatus, num. 23. de prohib. feud. alien. per Feder. & in constit. Regn. Neapol. in prag. 24. de feud. num. 5.* Capan. de *vita milit. quest. 37. num. 11.* quidquid contrarium velit Botill. de *success. ab intest. dict. Theor. 111. num. 34.* ad quod citat. Afflic. & Capan. (vide hunc, & Gallup. in *method. feudal. part. 3. cap. 4. numer. 67. & quest. 37. numer. 21.*) in locis citat. quos tamen vidi, & supra dictam affirmativam opinionem, ad quam eos *supr. retuli* in expresso tenent, à qua, ut veriori recedendum, non existimo, cum absque dubio jurisdictionis proventus ipsius fructus sint, ut supra probatum remanet.

66 Ex quibus etiam inferitur, quod cum apud nos in nostræ Hispaniæ majoratibus similiter per eorum possessores immediatis successoribus alimenta ex fructibus majoratus debeantur, quæ & juxta eorum quantitatem, & personarum qualitatem taxari, debent, ut docent Greg. Lop. in l. 24. tit. 9. part. 6. gloss. 4. Castill. lib. 3. controversiar. cap. 27. num. 67. Monter. à Cueva decis. 16. num. 29. & his, & aliis relatis D. Larr. decis. 47. num. 11. & num. 46. ex l. 1. §. Toties, vers. Etsi in certum, ff. de vent. inspic. & ex l. extraneo 6. ff. eod. & quomodo hæc alimenta sint taxanda, quoties in concursu creditorum, vel ipsi Majoratus possessori, vel his, quibus ille alimenta ministrare, tenetur, sint discernendi, docet latè D. Salgad. in labyrint. creditor. 1. part. cap. 24. ex num. 32. cum mult. seqq. & à num. 139. & 140. eodem modo jurisdictionis majoratus proventus in liquidatione fructuum pro deductione horum alimentorum faciendâ, imputari debent.

67 Item ex prædictis inferitur, quod revocata alienatione jurisdictionis, vel castri, cui cohereret, si fructus medii temporis cum ipsa jurisdictione, vel Castro per emptorem restitui, debeant, multa etiam, & pœnæ pecuniariæ aliique jurisdictionis proventus, ut ipsius fructus in restitutione veniant, ut in specie, singulariter docet Donat. Anton. Marin. lib. 2. res. sol. jur. cap. 84. à numer. 1. & 5. & in numer. 11. cum sequentibus, ubi in aliis difficilioribus casibus decisum refert, & quod idem de proventus istis, ac de cæteris jurisdictionis, vel Castri fructibus judicari, debeat: quod verum reputo, & notandum ad plures alios casus, & juris effectus, in quibus jurisdictionis proventus, ut aliarum rerum fructus, considerandos esse, existimo ex Doctoribus supr. relat. num. 46. & per totum hoc cap. latè tradita.

68 Quæ pro nostræ quætionis indagacione sufficient: circa multa, aliæve pœnæ pecuniariæ, ut in jurisdictionis fructu computentur: De aliis verdè ipsius jurisdictionis honorificis commodis, ac præminentis tractatur plenè in cap. seqq. de acquisitione multarum, & similium proventuum jurisdictionis suo loco tractabitur in 2. tom. hujus operis.

CAP. XXI.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia fructuum jurisdictionis, seu proventuum, & plura cumulantur emolumenta, aut præminentia, quæ ratione jurisdictionis, necnon & domini Magistratibus, aut Dominis vassallorum, seu Baronibus competunt. Plenè de armorum in locis, aut operibus publicis appositione: furcarum, aut virgarum erectione: carcerum constructione; pluraque contra carceres privatos, vel tenebrosos, aut subterraneos habentes, & alia de materia carcerum adducuntur. An rei judicariæ derogare, & post eam novas revisiones concedere, jurisdictionis quoque fructus sit? & an supremæ jurisdictionis, vel potius ordinariæ inferioribus

concessæ? Quomodo hac regalia Princeps uti debeat? An etiam instantias preempas inferiores Domini instaurare valeant? Et an de crimine falsæ monetæ, & de violentiis judicium Ecclesiasticorum cognoscere possint? Chartas tuitivas maximè in Lusitania concedere? Pœnas confiscationum indicere? Filios naturales, aut spurios legitimare? Infantes emancipare? veniant ætatis minoribus, vel moratorias debitoribus ære alieno gravatis concedere? Hospitia in domibus vassallorum habere, eorumque animalia pro iter faciendo accipere? quæ omnia an jurisdictionis, aut domini concessi fructus sint, & ad dominos inferiores pertineant? plenè discutitur.

SUMMARIUM.

- 1 Hujus capituli cum precedentibus connexio. Proponitur materia hujus capituli, de aliquibus, videlicet honorificis emolumentis inter jurisdictionis fructus reputandis, ibidem.
- 2 Arma, seu insignia in locis publicis collocare, inter honorifica emolumenta, aut fructus habendum. Armorum consequenter, seu insigniam appositio inter jurisdictionis fructus, aut emolumenta commemoranda, ibidem.
- 3 In hoc etiam jurisdicatio consistit.
- 4 Per armorum in locis publicis appositionem probatur jurisdicatio & dominium.
- 5 Et jus patronatus: de aliisque effectibus ex hujusmodi armorum appositionibus, & num. 10.
- 6 Quid si Ecclesia ornamentis, aliisque rebus, seu utensilibus donatis, apposita arma inveniantur.
- 7 In aliis rebus prophanis insignia, & arma turribus portis, aliisque locis insculpta dominium, & jurisdictionem denotant.
- 8 Quid si in moneta inveniantur?
- 11 Arma, seu insignia in locis publicis collocare, an jurisdictionis civilis, vel criminalis fructus reputandum, cum num. seqq.
- 12 Jurisdicatio criminalis, seu merum imperium jurisdictione civili dignius.
- 13 Dominus jurisdictionis civilis verus dominus terra reputatur; non dominus jurisdictionis criminalis.
- 15 Jurisdictionis criminalis dominus an saltem in domo, ubi jurisdictionem criminalem exercet, sua insignia depinger, valeat?
- 18 Iudices, seu alii Magistratus an propria arma, in loco, in quo jurisdictionem exercent, collocare, possunt?
- 19 Officialibus ad opera publica ex pecunia publica conficienda, deputatis, an & quando insignia propria in eis collocare liceat, ad text. in l. opus novum cum l. sequent. l. qui libertate 2. ff. de operib. public. cum num. seqq.
- 20 Quid si infra Regia arma, aut Civitatis propria collocent? cum num. seqq.
- 21 Propria arma cum Principis insigniis apponere, minus decent, & superbum reputatur.
- 22 Quid circa inscriptionem Officialium, aut Magistratum, qui operi publico assistere, in eo ad perpetuam rei memoriam apponendam, vel non? & num. 23.

24 Quid

- 24 Quid si non publica pecunia, sed ipsorum Officialium publicum opus fuerit factum?
- 25 Etsi Episcopus ex pecunia necessario in pauperes eroganda Ecclesiam construxerit, aut refecerit?
- 26 Dux generalis trivernium, aut Clavis in ea jurisdictionem habet, & plura de hac jurisdictione.
- 27 Habet eam in officium seu administrationem, non in dominium. Ideo arma, aut insignia Regia, non propria in Classe, vel trivernibus gestare debet, ibidem.
- 28 In in triverni Prætoria, aut pupi Regia propria insignia simul cum Regiis collocanda, & ratio.
- 29 Plura remissive de materia armorum, sive insignium in Ecclesiis, Cappellis, aliisque locis publicis appositis: & quod perpetuo manere, debeant, nec deleri, aut abradari, valeant, & de remediis contra ea abradantes, aut delentes.
- 30 De pena contra aliena arma delentes.
- 31 Ob crimen læsæ Majestatis potest iudex in pœnam arma ex capella rei abradere, secus Clerici, aut Religiosi propria autoritate.
- 32 Heredes, aut successores in majoratu fundatoris insignia ex capella tollere, & propria collocare non possunt.
- 33 Nec Rectores Ecclesia, aut Monasterij.
- 34 Quid fundo alienato quoad novum dominum?
- 35 Furcarum erectio inter effectus, aut fructus jurisdictionis reputatur. Est jurisdictionis signum, ibidem.
- 36 Et per eam jurisdicatio probatur.
- 37 Etiam si in ea nullus fuerit suspensus.
- 38 Quid si in territorio unius oppidi depopulati per aliam universitatem furca fiat erectio, an tunc infamiam istius currat præscriptio?
- 39 Et quid si populus ob bellum, vel ex alia causa à proprio loco recesserit?
- 40 Furcarum erectio, ut jurisdictionale emolumentum an ei competat, qui cognitionem tantum criminalem habet, absque capitalium pœnarum executione?
- 41 Quid si unius condemnationem, alius vero executionem habeat, cui furcarum erectio debeat? ibidem, vers. Quare.
- 41 Etsi jurisdicatio plurium communis sit, an unus, aliis invitis, furcas erigere, valeat.
- 42 Merum Imperij dominus, si locum non habeat, ubi commode furca apponatur, poterit compellere privatum dominum vendere partem fundi, ubi erigatur commode.
- 43 Item virgam, sive bacculum justitia portare, est principalis effectus, ac præminentia jurisdictionis.
- 44 Denotat, ut Regis sceptrum, jurisdictionem merum, & mixtum imperium.
- 45 Per ejus delationem præscribitur, ac probatur jurisdicatio.
- 46 Iudices Regij, aut Correctores prohibere, debent, ne alius extraneus in ipsorum territorio virgam deferat.
- 47 Possunt, & debent ab eo titulum, aut commissionem ostendi, exigere, ac jubere, & ea sufficienti non exhibita, virgam frangere, & deferentem punire.
- 48 Iudex virgam in suo territorio extraneo erigere permittens, aut dissimulans tenetur arbitrarie in syndicato.
- 49 Iudex extraneus alienum territorium pro capiendis malefactoribus in illud transientes virga erecta ingredi, non debet. Eos capiens Iudicis territorij relinquere, aut remittere, tenetur, & ipsos postea petere, si aliquo jure cognitio ei competit, ibidem.

- 50 Resistens gestandi virgam formam consuetam habentem, vim contra justitiam committit.
- 51 Officialibus justitiæ virga signum, quo cognoscantur, non deferentibus, quando impune resistitur? & quid in oppidis parvis, vel si alias absque eo signo constet, quem Officialem justitiæ esse, & num. 52.
- 53 Ignorantia crassa, vel supina non excusat.
- 54 Quibus Officialibus justitiam administrantibus virgam portare, liceat? & de Iudicibus Confraternitatis, Alguacellis Sanctæ Inquisitionis, & aliis.
- 55 Quid in Alguacellis, cæterisque Officialibus Ecclesiasticis, & quomodo, & qua forma, stante ad id consuetudine per eos virga deferenda?
- 56 Jurisdictione inter duos divisa, quorum uni criminalis civilis alii competit, quis virgam deferre debeat? & aliam circa hoc prohibere.
- 57 Plura de origine, antiquitate, & præminentia virgæ, sive baculi justitiæ, remissive.
- 58 Carceres habendi facultas habetur etiam inter emolumenta, aut fructus tam jurisdictionis civilis, quam criminalis, cum num. seqq. Est quid necessarium pro exercitio jurisdictionis, ibidem.
- 61 Nullus privatus jurisdictionem non carcerem habere vel aliquem licet per breve tempus, carcerare potest. Plura remissive de carceribus privatis, & quibus pœnis eas habentes subjiciantur, ibidem, cum num. seqq.
- 62 Carcerem privatum habere, est crimen læsæ Majestatis. & pœna mortis vindicatur.
- 63 Est casus Confraternitatis.
- 65 Temperatur hodie pœna mortis, & mitior imponitur.
- 66 Referuntur plures persona, qua detinendo alios, quos, tanquam in carceribus privatis, in hoc crimine non incidunt: ut parentes, domini, Abbates, & similes, qui filios, servos, & subditos detinere, possunt.
- 67 Creditor debitorem fugitivum an, & quando, & per quod tempus propria autoritate capere, & detinere valeat?
- 68 Quid si Clericus sit.
- 69 Etsi tantum sit suspectus defuga?
- 70 Carcerum construendi onus an ad dominos jurisdictionis, vel potius ad ipsa oppida pertineat? cum num. seqq. & concluditur, num. 85.
- 72 Expensarum opera pro justitiæ administratione per eum fieri, debet, cui jurisdictionis fructus, aut proventus competunt: in ministrorum expensis, alimentis pauperum carceratorum, & similibus, cum num. seqq.
- 76 Reparatio castrorum, turrium & murorum oppidi, aut Civitatis; an domini jurisdictionis, vel potius oppidi expensis faciendâ?
- 77 Expensa pro carceratis ad locum supplicii mittendis, si rei sint inopes, an per dominos jurisdictionis faciendâ?
- 78 Quid in remissione rei, vel causa de uno tribunali ad aliud?
- 79 Jurisdictiones, pœnæ Fiskales, & alii proventus inferioribus dominis competunt, ut justitiam suo sumptu administrant, & num. 84. Idem in Rege, quoad easdem pœnas Fiskales, & alios Regni redditus, ibidem.
- 80 Quid in privatis iudicibus, aliisque justitiæ Offi-

- Officialibus: unde hujusmodi sumptus facere debeant, & num. 81. in remissionis maxime expensis, & numer. 82.
83. Quid si Iudices perpetui, aut temporales sint?
86. Quid in expensis pro faciendis cypis, catenis, compediibus, & similibus ad custodiam rerum pertinentibus, an dominorum sumptu fieri, debeant?
88. Rejicitur Capiblayc. distinctio inter carceres criminales, & civiles, quoad jurisdictionis dominos, ut eos suo, vel oppidorum sumptu facere, debeant, vel non.
89. Ex carceribus criminalibus, & civilibus aequale commodum, aut utilitas Reipublica, sive civibus redundat, & num. 90.
91. Referuntur Regni Neapol. decisiones contra dominos inferiores, ut carceris construendi, custodiendive onere adstringatur.
92. Apud nos quid consuetudine, & praxi servetur quod carceres per dominos inferiores faciendos, vel non, aliaque catenarum, compedum, & similia onera subeunda? & num. 93.
- Declaratur ad rem l. 15. lib. 6. tit. 3. Recop. ibidem.
94. Quid in reparatione, sive constructione domorum Pratoriarum, sive consistorii an per dominos inferiores, vel ipsa oppida sint facienda?
95. Et in domibus Vecarii, seu macelli pro piscibus, vel carnibus vendendis?
97. Quid circa hujusmodi domorum expensas in Regno Neapol. servetur? concordantur nostra, & Neapolitanorum circa hoc jura, & praxis.
- Domos pro habitatione justitia Officialium, an inferiores jurisdictionis domini prestare, teneantur? ibidem. Resolvitur, tam in nostris Dominis, quam in Regni Neapol. Baronibus, & num. 98. & 99.
100. Salarium per Dominos jurisdictionis Officialibus justitia ab eis electis, non per oppida sunt praestanda, & numer. 101.
102. Quid si per oppida eligantur, & confirmentur tantum per dominos?
103. Aut stante consuetudine, aut praescriptione immemoriali, ut per oppida praestentur salaria.
104. Idem quoad habitationes Officialium, si de consuetudine per oppida, non per dominos praestentur. Et in constructione domorum publicarum Concilij, ibidem.
105. Concluditur, carceres habere, quid jurisdictionale esse, ad dominosque jurisdictionis, ut ipsius fructus pertinere.
106. Domini inferiores ad carcerum poenam in suo territorio per suos Iudices damnare, possunt.
107. Et ad perpetuos carceres.
108. Carceris perpetui poena jure Civili prohibeatur, & quid hodie de universali praxi servetur? cum duob. num. seqq.
109. Antiquitus apud Persas, Syracusanos, Messanios, & alias nationes haec poena imponi solita refertur.
110. Poena mortis carceris perpetui damnatio aequiparatur.
111. In crimine lese Majestatis aliquando poena carceris perpetui imponitur.
113. Domini inferiores carceris perpetui poenam commutare possunt in poenam treremium, vel ut in bello Regi serviant.
114. Vassallorum Domini non debent habere carceres obscuros, vel subterraneos, sed claros, & in locis luminatis.
115. Subterranei carceres, ac tenebrosi, ut ni-

- mis crudeles, ac durissimi de jure prohibentur.
116. Maxime in levioribus delictis, & quando alius carceres sunt securi.
117. In his durissimis ac tenebrosis carceribus verosimiliter carcerati vitam perdere, possunt.
118. Carcer debet esse talis, ut carceratus vivere, valeat.
119. Nec quidquam cruciatus praeter fidam custodiam continere, debet.
120. Regulariter carceres non ad poenam, sed ad custodiam fuerunt adinventi.
- Declaratur hoc quoad inventionem, & originem carcerum: secus hodie jure Canonico, & universalis Regnorum consuetudine, ac legibus municipalibus, ibidem.
121. Carceribus subterraneis, & tenebrosis utentes, potius carceratos necare, quam custodire, videntur.
122. Increpantur Barones, aut domini vassallorum, his carceribus utentes, & tanquam homicida damnantur, & num. 124. in fin.
123. Idem quoad Episcopos ad eosdem carceres subterraneos damnantes, & quod morte sequuta, irregulares remaneant.
124. Vassallorum domini, qua de causa his carceribus subditos damnare, soleant.
125. Similiter domini vassallorum, aliiue, quibus carceres habendi facultas competit, eos fatidos, & absque cloacis pro necessaria corporis exoneratione habere, non debent.
- Necque facere, quod in die carcerum fenestra claudantur, ibidem.
- Nec quod catenis, manicis ferreis, & cypis, maxime in levioribus delictis carcerati ligentur, ibidem.
126. Procedunt haec maxime si id domini inferiores faciant, quia superiora tribunalia vassalli adierint.
127. Domini inferiores infirmos in carceribus existentes curari, permittere debent.
- Et quod Lectus, Medici, Chirurghi, & similia necessaria in carceribus habeant, ibidem.
128. Carceratos inopes infirmitate laborantes domini jurisdictionis suis expensis, curari, facere debent.
129. Facultas revocandi sententias in rem judicatam transactas, & aliam revisionem concedere, an jurisdictionis commodum, sive fructus sit, & consequenter ipsi inferioribus dominis competat? cum num. seqq.
131. Jurisdictionis suprema potius, quam inferioris, an haec facultas sit? superioribusque Principibus, non inferioribus dominis competat? cum num. seqq.
132. Domini inferiores, vel eorum Iudices in criminalibus, si de innocentia rei post rem judicatam constet, quid facere debeant?
133. Rei judicata derogatio per Principem superiorem, quando, & ex quibus causis fieri debeat? & plura de materia, cum num. seqq. & ex numer. 138.
135. Absque ulla appellatione, seu partis instantia nova revisio per Principem concedenda, si de justitia condemnati constet.
136. Circa hunc recursum nova revisionis concedendum, vel non, quaerendum tantum an iniustitia, seu gravamen adsit?
137. Quid si causa, appellatione remota, sit commissa, an adhuc hic ad Regem recursus locum habeat?
- Recursus iste ob iniustitias inferiorum semper Supra-

- ma potestati, & alto dominio Principis inheret, ibidem, remissive.
139. Ob sortitatem maxime iudicum prioris instantia recursus hic admittendus.
140. In causis nobilitatis secunda supplicatio cum poena 1500. duplarum apud nos non admittitur.
- Quid in his causis in praefato ultimo recursu ad Regem per viam quarela delatis? ibidem.
141. In criminalibus maxime secunda revisio per Principem concedenda, si de rei innocentia appareat, & num. 144. & 145.
- Index inferior in criminalibus quid facere debeat, si post sententiam de rei innocentia constet, an ipse executionem propria auctoritate suspendere, vel sententiam revocare, valeat, aut potius Principi rescribere, debeat? ad text. in l. 1. §. Si quis ultro, ff. de quaest. l. 4. tit. 30. part. 7. dict. num. 141. cum num. seqq.
146. Domini inferiores, aut Barones, an cadavera punitorum in furca pendencia, vel in patibulo affixa suis sanguineis, vel aliis petentibus sepelienda concedere, possint, quasi hoc jurisdictionis commodum habeatur: an vero soli Principi, haec facultas competat? cum num. seqq.
148. Corpora punitorum in patibulo remanere pars poena judicatur.
149. Sanctissimum Corpus Domini nostri Salvatoris per Ioseph Hierosolymis fuit impetratum a Pilato, qui fugebatur vice Principis, declaratur hoc exemplum.
150. Quid in Francia circa hoc servetur.
151. Caeteri iudices inferiores praefatam licentiam punitorum sepeliendi cadavera, an concedere valeant?
152. Declaratur text. in l. 1. ff. de cadaver. punitor, & dict. num. 150.
154. Iudici, postquam sententiam protulerit, eam, in consulto Principe, immutare non licere; declaratur, ut in ipsa poena principali procedat, secus in aliquibus accessoris post poenam jam indictam, & numer. 158.
155. In furcis, aut patibulis punitorum cadavera remanere quid accessorium poena, non vero ipsius pars principalis reputatur.
156. Quid si in sententia fuerit comprehensum, ut cadavera in perpetuum furcis, vel patibulis dilacerata publico spectaculo remaneant?
157. Relegati, aut deportati cadaver, seu ossa ex loco deportationi, seu relegationi assignato, in consulto Principe, alibi transferre, non licet, & quare? Ad declarationem text. in l. 2. ff. de cadaver. punitor. cum l. 1. & 3. eodem.
158. Referuntur plura de materia circa punitorum cadavera, cum num. seqq.
- Cadaver a fulca sine licentia Iudicis sublatum per laumque ad Ecclesiam an immunitate gaudeat? dict. num. 158.
159. Index in cadaveribus punitorum nimis se vivere, non debet, ea in patibulis diu publico spectaculo detinens, aut Ecclesiasticam sepulturam eis denegans.
- Limitatur si criminis gravitas id expostulet, ibidem.
160. Supplicia ob criminis gravitatem etiam in cadaveribus exacerbanda, ut poenarum metu, & horrore terreantur caeteri.
- Acerbitas ulciscendi maleficii optima vivendi disciplina, ibidem.
162. Corpora delinquentium qui se ipsos ante, vel post sententiam occiderunt, an & quando sup-
- plio afficienda? Quid in hoc casu quo ad poenam confiscationis? ibidem in fin.
163. Cadaveris de uno ad alium locum translatio, an de licentia Dominorum inferiorum fieri, debeat, quasi hoc jurisdictionis sit praeminencia? cum sequentibus.
- An aliquod Vectigal. pro translatione eis pendatur, vel ipsis oppidis, si Regia sint; aut conductoribus gabelorum, ibidem cum seqq.
164. Ad Principem Supremum has licentias concedere, spectare, proponitur.
- Referuntur pro hac sententia, text. in leg. ossa, ff. de Religios. & sumpt. funer. l. nemo 14. Cod. cod. cap. Corpora Sanctorum 37. de consecrationes dist. 1. l. 7. tit. 13. part. 1. ibidem.
- Princeps vivorum, & mortuorum, rerumque Religiosarum protector: ibidem.
166. Dispositio, sive testatoris iussus, ut per heredes corpus suum, postquam fuerit sepultura traditum, usque ad certum tempus in patriam transferatur, an servari, debeat, vel ut impossibilis conditio ex voluntate Principis pendens rejicienda? & nota. 172.
- Conditio circa permissionem, aut licentiam a voluntate Principis pendente, solitam tamen concedi, inpossibilis non habetur ad text. in l. apud Julianum, §. Constat, versic. Sed ea praedia, ff. de legat. 1. ibidem.
168. Licentia ista pro cadaveribus transferendis an a Principe seculari, vel Ecclesiastico sit impetranda? jure communi, Regio, & Canonico, cum num. seqq.
- Referuntur, & declarantur text. in l. ossa, ff. de Religiosis, dict. l. nemo, l. si nec dum tot. l. 1. Codic. eodem titul. dict. capit. corpora Sanctorum 37. de consecrat. dist. 1. ibidem & ex numer. 173.
175. Plura jura in Cod. Iustiniani immunitati, & privilegiis Ecclesiasticis adversantia inveniuntur, & quare?
- Inter haec contemptenda potius quam servanda, ibidem.
- Summi Pontifices in initio nascentis Ecclesiae, cum non dum privilegia Ecclesiastica in viridi observantia essent, multa eis contraria prudenter tollerabant. ibidem.
176. Declaratur juxta haec text. in l. si quis in conscribendo, Cod. de Episcopis, & Clericis.
177. Refertur ad dictam questionem pro Pralatis Ecclesiasticis, ut praefatas licentias concedant, l. 11. tit. 13. part. 1.
178. Servatur hoc de praxi omnium Tribunalium Ecclesiasticorum nostrae Hispaniae.
179. Discutitur superior secunda questio circa vectigal, sive tributum pro cadaveris translatione, an solvi debeat, vel non, & an hoc emolumentum jurisdictionis fructus reputetur, inferioribusque dominis in suis oppidis competat, & quid in Regijs conductoribus jurium regalium? cum num. seqq.
- Resolvitur negativè de jure noviori Codicis, ibidem.
- Adducitur pro hac sententia ex in l. fin. Cod. de Religios. & sumpt. funer. ibidem.
180. Iure antiquiori Digestorum Vectigalia aliqua pro his cadaverum translationibus solvebatur, pro declaratione text. in l. funeris 37. ff. dict. tit. de Religios. & sumpt. funer.
183. Improbatur contraria, ut ambitiosa consuetudo circa hoc Vectigal, quod pro cadaverum translationibus in nostri Regni oppidis exigat, solet, defunctorum corpora ob id detinendo.

- 184 Etiam si aliquod tributum de jure deberetur, vel ob quacumque ipsorum defunctorum legitima debita deimeri, non deberent.
- 185 Reprobatur contraria sententia Angel.
- 186 Quid si haeredes nimis potentes sint, nec aliter quam per detentionem cadaveris conveniri, valeant? & num. 190.
- 187 Quid si debita clara, & liquida, & de eis constet instrumentis quarentigiis, vel confessionatis?
- 188 Haeredes nec cautionem pro debito, vel aliam securitatem, ne funus impediatur, prestare tenentur.
- 189 Cadaveris humani celerem executionem requirit.
- 192 Nec pro quarta Parochiali, vel alterius Ecclesiasticae portio debito defunctorum funera detinenda.
- 193 Limitatur hoc in usurario manifesto, quousque haeredes de restituendo cavent.
- 195 Refertur cuiusdam callidissimi Iudicis stratagemata contra quemdam creditorem debitoris cadaver deimeri desiderantem, quousque ei de credito satisfaceret.
- 196 Tributum passagii, aut portagii, quae pro hominum, vel animalium, rerumve transitu praestari, solet, an ratione jurisdictionis, vel domini debeatur, & ipsius fructus reputetur; Dominisque inferioribus competat? cum num. seqq.
- 197 Inter regalia, ut caetera Veltigalia haec tributa referenda, resolvuntur, cum num. seqq.
- 198 Quid in Regn. Neapol. quoad ipsius Barones in hoc articulo servetur?
- 199 Plura remissive circa haec tributa portagii, aut portagii quando, & a quibus, & ex quibus solvi, debeant?
- 200 Apud nos haec jura an praescriptione immemoriali per privatos quarantur, cum num. seqq.
- 201 An privilegio, si in libris, seu Codicibus Regis inscriptum non inveniatur? remissive de hac inscriptione.
- 202 Facultas instaurandi instantias peremptas, au Dominis inferioribus, ut jurisdictionis fructus, competat, vel potius de regalibus sit? cum num. seqq.
- 203 Inter regalia. connumeranda, Principi que superiori competere, ipsiusque ossibus, & Corona inherere, resolvitur.
- 204 Plura remissive de materia instauracionis instantia in Regno Neapolitano quibus personis, & Audienciae Regis haec facultas competat?
- 206 Facultatem cognoscendi in crimine false monete an domini inferiores ratione jurisdictionis ipsi concessa habeant?
- 207 Monetam cudendi facultas ad eos non pertinet, sed duntaxat ad Principem, superiorem non recognoscensentem.
- 208 Quando hoc privilegio, praescriptione, vel aliter habere valeant.
- 209 Domini inferiores, aut sui Iudices an cognoscere possint indilectis, in quibus publicationis bonorum poena imponenda venit? cum num. seqq.
- 201 Quid in crimine usurarum?
- 212 Quid si haec publicationis poena a jure municipali, vel communi statuta sit, vel non? Declaratur l. 1. Cod. ne sine iuss. Princip. liceat confisc. ibidem, & dict. num. 209.
- 213 Confiscaciones Domino inferiori jurisdictionis, ut ipsius fructus, debentur, nisi ex delicto in dominum directum sive in Principem commissum sint in dicta.
- 214 Refertur alia jurisdictionis honorifica com-

- moda, & an ipsius jurisdictionis inferioribus concessa, vel potius superioris poenis Principem remanentis fructus sint, necne?
- 215 Domini inferiores an ratione jurisdictionis cognoscere, valeant de violentiis inter Ecclesiasticas personas, ut ipse Rex, vel Regia Tribunalia?
- 216 Quid, stante in ipsorum favorem, consuetudine? & num. 217.
- 218 Praxis seu consuetudo, circa hac: restringenda.
- 219 Domini inferiores chartas sustivas in beneficiabilibus proventura possessione, ut in Lusitania per Regia Tribunalia sit, concedere, nequeunt.
- 220 Est hac praerogativa de majoribus regalibus omnino servatis, suprema potestati coherens.
- 221 Non transit in inferiores, etiam per amplissimas concessiones.
- 222 De materia hujus Regalia in Lusitania.
- 223 Et in Principatu Cathaloniam.
- 224 Et in Regno Galliae.
- 225 Cognitio inter Ecclesiasticos, Religiosos, maxime, per viam violentiae, seu vitiaui scandalii ratione, quando in secularibus Tribunalibus admittenda?
- Adeundi potius Ecclesiastici superiores, si per eos scandalum vitari, possit, ibidem.
- Cognitio hoc secularium per viam violentiae est remedium extraordinarium, & subsidiarium, nec aliter quam ordinario cessante admittendum, ibidem.
- Mainus scandalum, & publica, Religionumque perturbatio ex his cognitionibus sequi solet, ibidem.
- 226 Legitimi mandati spurios, aut naturales facultas an dominis inferioribus ratione jurisdictionis, vel domini, ut ejus fructus, competat?
- 227 Potestatem hanc de regalibus esse verius est, & ad supremam jurisdictionem pertinere.
- 228 Quid si specialiter hoc jus dominis inferioribus per Principem sit concessum?
- 229 Pro Rex Neapolitanus id habet.
- 230 Qualiter, & quando Princeps hujusmodi legitimationes concedere valeat? ad citationem propinquorum, & substitui: ad causas istarum legitimationum in successione bonorum liberorum, necnon in fideicommissis, feudis, & majoratibus: etsi successione spes variabilis, aut invariabilis sit, & ad alia plura de materia.
- 231 Filiorum infantium emancipationes an dominorum inferiorum interventu fieri, debeant? & numero 232.
- Hujusmodi emancipationes coram quo Iudice faciende? ibidem.
- 233 Veniam atatis concedendi facultas an inferioris jurisdictionis, vel suprema potius potestatis sit?
- 234 Quid in suplemento atatis ad Decurionatus, alteriusve officii publici administrationem requisita, per quem concedendum?
- 236 Plura de materia hujus venia concessionis, & de contractibus sub ea celebratis per minores ad restitutionem, & alia, & num. 237.
- 238 Moratorias, seu inducias pauperibus debitoribus concedere, an inter fructus seu emolumenta jurisdictionis connumerari, debeat, & consequenter inferioribus dominis competat? cum num. seqq.
- 240 Suprema jurisdictionis praerogativam esse resolvitur.
- 241 Regis Chancellariis, & Proregibus, an hoc competat? cum num. seqq.
- 242 In Regno Neapolitano quid servetur? & numero. 249.

- 245 Plura remissive de moratoriis, seu induciis debito, quando, & quibus causis concedi, debeant, & an data prius fideiussione, & quae debita sub eis comprehendantur, & an fideiussiones quoque debitorum?
- 246 Tributorum, seu gabellarum immunitas ob duodecim liberos, aut sive de causis, an per dominos inferiores ratione jurisdictionis concedi valeant? in Medicis, & aliis personis quibus haec exemptio concedi solet, cum num. seqq.
- 248 Quid in Regno Neapol. circa hoc servetur?
- 249 Inferiores domini novis incolis, aut vicinis ad sua loca de Regis oppidis transeundum, hujusmodi immunitatis concessionibus, invitare non debent.
- Apud nos hujusmodi exemptiones ob duodecim liberos, vel ex aliis causis in Aula Gubernationis Supremi Senatus conceduntur: ibidem.
- 250 In alienationibus bonorum oppidorum, vel census super eis constitutione, in quibus aliis in oppidis Regis Regia facultas exigitur, an in locis dominorum inferiorum ipsorum Dominorum licentia sufficiat? cum num. seqq.
- 253 Distinguitur pro concordia inter oppida, aut vassallos Burgenaticos, & inter vassallos de Mantata apud nos Solariegos, cum num. seqq.
- 255 Oppidorum Solariegos termini, & quidquid in solo continetur dominorum inferiorum reputatur.
- 256 Nihil in his locis Princeps apud nos habet praeter supremum dominium, & monetam foveram: & num. 260.
- 258 Probata per vassallos consuetudine alienandi sua praedia, absque suorum dominorum licentia, solarium praesumptio excluditur, prout ex contraria consuetudine probatur.
- 261 Inferiores domini, an, & quando licentiam edificandi, seu plantandi in solo publico vassallis concedere, valeant?
- 262 An easdem licentias Decuriores concedere, possint.
- 263 Rejicitur Antunez circa hoc sententia.
- 264 De hujusmodi licentiis ad nova aedificia, vinearum, & alias plantaciones in locis publicis ex oppidorum tantum licentia factis, de eisque evellendis, censurae super eisdem imponendo, juxta nostram Regiam pragmaticam de Jaen. in l. 9. tit. 7. & ad l. 11. eodem tit.
- 265 Inferiores Domini, an prohibere, valeant, ne vassalli in propriis privatis locis aedificent?
- 266 Cuilibet in suo aedificare licet, & altius, usque ad caelum extollere: ad plures istius regulae ampliationes & limitationes remissive.
- 267 Quid quando aedificatur ad emulationem: & quando emulatio praesumatur.
- 268 Vassallorum dominis, an facultas, seu potestas concedendi licentiam ad testandum incapacibus, vel inhabilibus, ut jurisdictionis commodum, seu praerogativa competat? cum num. seqq.
- 2 Postquam igitur in capitibus praecedentibus de Officialium, sive Magistratum electionibus: necnon de multis, & confiscationibus egimus: & inter fructus, aut jurisdictionis proventus computari, debere, diximus, restat adhuc in praesenti agere de aliis variis jurisdictionis, aut domini honorificis emolumentis, seu proventibus: quae etiam inter fructus, aut emolumenta jurisdictionis computari, debent, & vassallorum Dominis, seu Baronibus ratione jurisdictionis competere, solent: quorum multa breviter, & quasi per indicem cumulo.
- In primis igitur, Armorum, seu insignium in locis publicis appositionem inter praecipua honorifica emolumenta, sive fructus reputari, nemo dubitat, juxta notabilem text. in l. qui libertate 2. ff. de operibus public. ibi: *Munificencia sua fructum de inscriptione nominis sui operibus, si qua fecerit, capere*, & consequenter inter fructus etiam, aut jurisdictionis emolumenta connumerari, debet: Quare recte hanc praerogativam jurisdictionis Dominis inferioribus competere, asserunt Capyc. *decis. 27. ex numer. 41.* Fab. de Ann. *conf. 2. remissive Pont. de potestat. Proreg. tit. de divers. provisionibus a numer. 8.* Mart. Mager. de advocat. *armat. capit. 6. ex numer. 644.* Nam inter principales jurisdictionis effectus armorum, seu insignium in locis publicis appositio reputatur, cum ea jurisdicatio quoque consistat: Et per eam etiam jurisdictionis usus, seu possessio, & ipsa quoque jurisdicatio, & dominium probetur, ut ex text. in l. qui libertatem, ff. de operibus public. l. stigma, Codic. de fabricensibus lib. 11. cap. si Iudex, de sentent. ex communicat. docent Ric. collect. 1608. Cancr. 3. var. cap. 13. numer. 344. Dom. Valenc. *conf. 100. numer. 36.* optimè Mart. Mager. de advocat. *armat. cap. 18. num. 111.* Faxard. *allegat. Fiscal. 33. a num. 1921.* Balmaced. de collect. *quest. 7. num. 9.*
- Et ad alia plura, maxime in jure patronatus probando, plenè tractant Novar. *decis. 120.* Lott. de re beneficiar. lib. 2. *question. 13. a numer. 146.* Franc. Tondut. *canon. question. cap. 73. numer. 9.* August. Barbol. de univers. *jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. numer. 93.* & de potestat. *Episcop. allegat. 72. numer. 37.* Dom. Salgad. de protect. *Reg. 3. part. cap. 100. a numer. 260.* novissimè Joann. Bapt. Ventrig. in *proxim. rer. Ecclesiast. annot. 19. §. unic. num. 311.* Balmaced. de collect. *quest. 8. numer. 14.* Philipp. Knifchild. de Civitat. *impr. lib. 1. cap. 12. numer. 372.* ad 56. pluribusque Rotae decisionibus adductis, Dom. Michael Frances de Urritigoit. de *Ecclesiast. Cathedral. cap. 16. ex numer. 72. & melius, cap. 20. §. Qui recte in numer. 30. & in dict. cap. 16. num. 82.* id limitat in ornamentis, aliisque rebus, seu utensilibus Ecclesiae donatis: in quibus licet donatorum insignia ad sint, non ex hoc dominium in eis probatur: quia ista insignia in rebus Ecclesiae donatis non apponuntur ad effectum retinendi dominium, sed ut remaneat memoria illorum, qui Ecclesiae fuerunt benefactores, ut in specie singulariter docet Merlin. *decis. 384. numer. 6.* quem sequitur Urritigoit. *ubi supr. §. Contra* verò in aliis rebus prophanis, in quibus insignia in turribus, portis, aliisque locis insculpta dominium denotant, & jurisdictionem dominorum, ad quos ea spectant, ut ex dict. l. stigma, Cod. de fabricensibus lib. 11. l. qui libertatem, de operibus public. tenent Benaven. Strach. de mercat. *part. 2. numer. 86. & 87.* Marin. Frecc. lib. 2. de subfeud. *authorit. 47. numer. 2. circa fin.* Cassan. in *cathalog. glor. mund. part. 1. consider. 55.* Peregrin. *conf. 75. lib. 3. cap. 1. idem* Martini domini esse Principis, cujus arma, & insignia in his depicta inveniuntur, tradit Roland. à Vall. *conf. 84. ex numer. 23. & novissimè notat, pluribus congestis, Andr. Knich. in Epop. Dauth. numer. 289.* Ubi eleganter, quod armorum, & insignium pictura intus, vel extra Civitatem aedibus publicis, & muris apposita superioritatem, & dominium denotent, idemque resolvunt Coppin. de *legibus Andum. lib. 2. part. 2. capit. 1. tit. 4. numer. 7.* Wefembach. *conf. 21. numer. 68.* Schomborn. *Politico. lib. 5. cap.*

30. Anton. Sola in commentar. ad const. Sabaud. sup. decret. de insign. & arm. gloss. 2. noster Zevall. commun. opin. quest. 745. ex num. 4. Gylm. Simph. tom. 1. part. 1. tit. 2. num. 23. ubi rectè infert, quendam Civitatem Archiepiscopo Moguntino esse subj. etiam fuisse probatum, ex eo, quod illa ipsius insignia in sigillo conferat. † Quod fortius procedit. si in moneta: juxta illud D. Lucae cap. 20. *Ostendite mihi numisma census, cujus habet imaginem, & inscriptionem.* † Et similiter Gothofred. in l. 1. Cod. ut nem. privat. tit. prad. suis, vel alienis, lit. I. Urbem Imperialem censeri, allerit, in cujus portis, aut ædificiis publicis insignia Imperatoris longissimo tempore fuerint: † Et idem quo ad patronatum, si in aliqua Ecclesia Aquilæ Imperiales pendentes inveniantur, Philipp. Knischild. de Civit. Imperial. lib. 1. cap. 12. num. 37. ad 56. Faxard. dict. allegat. 33. à numer. 1108. & 192.
- 11 Ex quibus etiam singulariter infertur ratio decidendi ad aliam quæstionem quam in præsentī frequenter movent DD. cujus videlicet jurisdictionis sit hic fructus, seu armorum impositionis honorificum commodum, an jurisdictionis civilis, vel criminalis? & consequenter, an etiam ad dominum jurisdictionis civilis, vel criminalis hæc præ eminentia pertineat?
- 12 In qua quæstione pro Domino jurisdictionis civilis breviter resolvendum ex sumo; nam licet jurisdictione criminalis, sive meum imperium jurisdictione civili dignius, ac nobilior sit, ut per text. in l. Imperium, ff. de jurisdic. omn. judic. notat ex Luc. de Penn. Nical. Boer. in tract. de custod. clav. num. 55. Vincent. Cavot. disput. de jur. publ. lib. 2. cap. 2. Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 6. num. 598. † Attamen Dominus jurisdictionis civilis est verus dominus terræ, non vero dominus criminalis, cui jurisdictionem potius in officium, aut in exercitium, quam in dominium habere, dicitur Frecc. de subfeud. autorit. 2. & 4. Vincent. de Franch. decis. 131. & 170. ex num. 2. Capiblan. de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 1. num. 65. & latius alibi dixi. † Quare cum armorum, seu insignium appositio, juxta proximè dicta dominium denotent: consequenter ea apponendi facultas Domino jurisdictionis civilis competere, debet. & ita resolvunt Fab. de Ann. conf. 72. Capyc. decis. 27. ex num. 41. ad 52. † Ubi singulariter, quod Domino criminalis jurisdictionis duntaxat in domo, ubi suus Capitaneus, vel Officialis pro justitia administranda residet, arma, seu insignia propria deponere, liceat: non verò in Ostitis terræ, vel in aliis locis publicis, idem docent Frecc. de subfeud. lib. 2. autorit. 47. in princ. ubi decisum refert Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. *Arma Baronis* † Et quamvis, nullo ex his relato, hanc principalem resolutionem sequuntur Capiblan. dict. pragmat. 5. num. 65. Mager. dict. cap. 6. ex num. 626. & à num. 639. ubi optimè respondit pluribus objectionibus, quæ pro Domino jurisdictionis criminalis opponi possent: † Ad alia autem de concursu Domini jurisdictionis civilis cum Domino criminalis in plurium similium emolumentorum, aut fructuum jurisdictionis acquisitione latius dicam suo loco.
- 18 Item ex prædicta ratione Judices seu Magistratus pro justitiæ administratione in aliquo loco deputati, non poterunt in ea arma propria collocare, quia similiter non in dominium jurisdictionem habent, sed eam tantum in officium exercent, ut dictum remanet.

Quare Officialibus operibus publicis ex pecunia publica conficiendis, deputatis, propria arma, seu insignia in eis collocare, non licere, communiter resolvunt DD. per text. in l. opus novum, §. fin. cum leg. seq. ff. de operib. public. Paris de Pat. de syndicat. verb. *Potestas*, Avendañ. de exequend. part. cap. 13. num. 4. vers. *Sed an illi*, Aloyf. Leo in l. 1. Cod. ut nemin liceat fin. jud. autor. Mangrol. ad Bart. in rub. Cod. de stat. & imagin. Ricc. collect. 1608. † Et quamvis plures DD. teneant, bene licere 20 Magistratibus, seu aliis Officialibus, quorum cura opus publicum pecuniâ publicâ factum fuerit infra arma Regia, & Civitatis, cujus fuerit pecunia propria, etiam insignia collocare, quod magis probari videtur per dicta jura in l. opus novum, §. fin. ff. de operib. public. ibi: *Inscribi autem nomen operi publico, alterius quam Principis, aut ejus cujus pecunia id opus factum sit, non licet*, juncta, l. seq. cod. tit. ibi: *Nec Præfatis quidem nomen licebit super scribere*, quasi contra, si infra arma Regia, vel Civitatis inscribatur, & ex text. in l. si qui Judices, dict. tit. de operib. public. communiter resolvunt Gloss. & Plat. in l. absit, Cod. de privileg. dom. August. lib. 12. Putreo de syndicat. verb. *Expensa*, cap. 2. numer. 3. Petr. Gregor. syntag. jur. lib. 3. cap. 21. num. 7. & ita servari in Francia, & aliis Provinciis testantur Alberic. in l. qui libertatem, ff. de operib. public. Salicet. in dict. l. qui Judices, Cassan. in Cathalog. glor. mund. 1. part. consid. 16. & de nostra antiqua praxi testantur etiam Paris de Pateo dict. tract. de syndic. in princ. verb. *Evidentialia*, fol. 1.

Sed certè in casu, quo Principis insignia in operibus, aliisve locis publicis, vel in Ecclesiis inveniuntur, cum eis simul privatorum arma etiam quæcumque illustrium personarum appendi, non posse, verius censo: hoc quippè super minus decens, reputatum est; nam qui arma sua cum insigniis Principis conjungit, se eidem parem facere, velle, videtur, ut optimè in specie notat Bald. in l. 1. Cod. qua res vend. non poss. & ex eo resolvunt Justo in l. 1. in princ. Cod. ut nem. privat. Martin Frecc. de subfeud. autorit. 47. numer. 2. Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 18. numer. 155. D. Solorçin. de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 3. num. 156. qui contra Episcopos, & etiam Piores loquitur.

Quare à prædicta opinione, ut nullo modo his Officialibus, seu Magistratibus arma propria in operibus publicis collocare, liceat, non est recedendum, quâ retentâ pro intelligentia secundæ affirmativæ opinionis distinguere potest inter armorum appositionem, vel nominis duntaxat Magistratum, aut Officialium inscriptionem: ut videlicet arma per Officiales, nullo modo in operibus publicis collocari, possint, contra verò in nominis duntaxat inscriptione, quæ infra arma Regia, & Civitatis ad perpetuam rei memoriam bene adjici potest, & in hac nominis inscriptione expressè loquuntur dict. l. opus novum, §. fin. cum l. seq. ff. de operib. public. dict. l. si qui Judices, Cod. eod. tit. supra pro contraria opinione citatæ, & per ejus sectatores adductæ.

Et hanc distinctionem tradant eleganter Pont. de potest. Proreg. tit. de insign. num. 6. quem novissimè sequitur Franc. Mar. Prat. observat. jur. cap. 49. num. 15. optimè noster Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 3. num. 58. ubi, quod ita apud nos servetur ab anno 1579. ex quo tempore Correctorum arma operibus publicis per eos appositâ jussu Supremi Senatus frequenter deleri, testatur.

Quæ

- 24 Quæ etiam intellige, quando non Officialium pecuniâ, sed publicâ opus constructum fuerit; nam si ipsorum pecuniâ, bene propria arma, & nomen collocare, poterunt, ut in quolibet alio privato, cujus pecuniâ opus publicum, vel Ecclesia in totum, vel pro magna parte facta, aut reedificata fuerit, cui ipsius arma, vel insignia ibidem collocare, licere, per text. in l. qui liberalitate 2. dict. l. opus novum 3. §. fin. ff. de operib. public. communiter resolvunt Gloss. & Alberic. in dict. l. 2. Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 7. quest. antepenult. num. 20. Capyc. decis. 27. quest. 16. noster Gregor. in l. 3. tit. 4. part. 6. gloss. 8. in fin. Cassan. in cathal. glor. mund. 1. part. consider. 6. Petr. Gregor. lib. 3. syntagm. jur. dict. cap. 21. num. 7. tom. 1. Bobadill. dict. cap. 5. numer. 58. Vincent de Franch. decis. 443. num. 2. ubi Aldent. Cæpol. de servitut. urbanor. prædior. cap. 71. de pictur. num. 11. vers.
- 25 Item ille † Ubi pulchrum casum tradit, de quodam Episcopo, qui expendit de bonis erogandis in pauperes in fabrica Ecclesiæ majoris Veronæ duo milia ducata, & insignia sui sculpi, fecit, quæ postea fuerunt abradita, & merito (ait Cæpola) ex eo, quod non erat pecunia sua, cum omnino eam erogare teneretur, ex text. in cap. relatum, & ibi DD. extra, de Præbend & infra latius suo in loco dicentia.
- 26 Item ex istis infertur, quod quamvis Dux, seu generalis tritemium, vel Classis jurisdictionem habeat. eamque in tritemibus, aut navibus exerceat, ut ex nostra l. 24. tit. 9. l. 4. tit. 24. Part. 2. docent ibidem Gregor. Curia Philipp. Part. 2. lib. 3. cap. 3. num. 4. 5 & à num. 13. quia ipsæ naves, aut tritemes, ut istius jurisdictionis habentur, etiam in quolibet mari occupato, ut notat alia plura de materia hujus jurisdictionis afferens, bene Franc. Rocc. de offic. regim. rubr. 14. §. 11. ex numer. 9. & plura de hac jurisdictione rubr. 6. per tot. † Attamen, cum hanc jurisdictionem Classis Generalis non in dominium, sed in exercitium habeat, nec navium Dominus sit, similiter arma, seu insignia propria, quæ dominium, ut dictum remanet, denotant, in navibus, aut tritemibus gestare, non debet: Sed duntaxat Regia: † præterquam in tritemi Prætoria, vel Pupæ Regia, vulgo, *la Capitana Real*: in qua simul cum armis Regiis insignia quoque Generalis sunt collocanda, ut cæteræ naves ibi eum adesse cognoscant, quod singulariter statuitur per nostram *legem Regiam* 14. dict. tit. 23. part. 2. Curia Philipp. dict. cap. 3. num. 3. & ex nostra lege Regia notat quoque Fulv. Constanc. in l. unic. Cod. de Class. lib. 11. à num. 142.
- 29 Alia plura de armis, seu insigniis in Ecclesiis, Capellis, vel aliis operibus appositis: & quod perpetuo manere, debeant, nec deleri, aut abradi, valeant: & de remediis contra ea delentes, vel auferentes ad dict. l. qui libertate, ubi Bart. & DD. ff. de operib. public. l. qua tutores, §. Nec verò, Cod. de administr. tutor. & ad alias quæstiones plenè tractant Avendañ. de exequend. mandat. part. 2. cap. 13. num. 4. ad fin. Lambertin. de jur. patronat. artic. 4. quest. 5. princ. lib. 3. num. 9. fol. 18. Cened. collect. 153. ad Decret. ad text. in cap. quicumque, de Eccles. adificand. num. fin. Cassan. in Cathalog. glor. mund. part. 1. dict. considerat. 16. & 38. & ex aliis Bobadill. lib. 3. dict. cap. 5. num. 58. Seraphin. decis. 542. Gratian. decis. 16. ex num. 18. Carol. Marant. controuer. jur. lib. 1. respons. 19. numer. 19. cum seqq. D. Valençuel. conf. 18. à num. 43. & ferè per tot. Franc. Tondur. Sanleger. resolut. benefic. part. 1. quest. 73. Lagunez de Fructibus.

num. 11. cum seqq. Joan. Bapt. Thor. in Compen. decis. part. 1. verb. *Delent*. Vincent. de Franch. decis. 443. ubi Addent. Lara de Vir. homin. cap. 13. num. 24. plenè ad plures quæstiones, aliis congestis, Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 18. ex num. 104. cum seqq. † Et num. 126. de pœna contra arma delentes, vel abradentes, & quod sit arbitraria Roman. conf. 474. ex text. in l. qui liberalitatem, ff. de operib. publ. Menoch. conf. 281. Rebuff. in comment. ad Reg. Constit. Gall. tom. 3. tit. de mate. possess. artic. 1. gloss. 2. num. 35. latè de materia novissimè, & doctè D. Michael. Franc. de Urritigoit in suo copioso tract. de Eccles. Cathedral. cap. 16. ex num. 72. & numer. 83. † Ubi quod ob crimen læsæ Majestatis rectè possit iudex in penam arma patroni hujusmodi criminis rei ex Capella delere, quamvis Clerici, aut Religiosi, hoc propria autoritate facere nequeant.

Et num. 81. quod neque hæres, vel successor 32 testatoris ea delere, valeant, ut in specie consulit contra agnatum ex linea fœminea hæredem fundatoris ejus insignia amovere, & sua collocare, volentem, Joann. de Ananias conf. 83. & quod neque ab hæredibus, † Vel rectore Ecclesiæ, vel Monasterii abradi, valeant novissimè docet cum aliis Joann. Bapt. Ventrig. in prax. Ecclesiast. annot. 19. §. unic. ex num. 29. Mager. dict. cap. 16. num. 132. & 133. & num. 22. hoc rectè intelligit in insigniis in Ecclesia, vel Capella ratione constructionis appositis: † Secus verò in feudo alienato, quoad insignia prioris domini, quæ licitè per novum dominum tolli, & propria collocari, possunt ex doctrina Martin Frecc. de subfeud. lib. 2. autorit. 47. num. 3. & alia plura novissimè tradit Franc. Mar. Prat. observat. jur. cap. 49. ex num. 25. cum seqq. & plenius dicam ad alia plura de materia armorum vel insignium, maximè circa ea in Cappellis, vel Ecclesiis per Patronos collocanda, ad probationem juris Patronatus, & ad alia cap. 32. §. 1. per tot.

Item ad principalem materiam nostri capitis redeundo, furcatur erectio inter effectus, seu fructus jurisdictionis criminalis, sive meri Imperii connumerari debet, & ipsius est signum, ut notat Bald. in cap. 1. quid sit investitur. in usib. feudor. num. 6. & in l. 1. Cod. ut nemin. liceat sign. impon. & in l. 1. §. Initio, ff. de offic. præsid. Urb. num. 2. Cassan. in consuetudin. Burgund. rubr. 1. §. 8. D. Covarruv. var. resolut. lib. 4. cap. 5. numer. fin. Card. Tusch. pract. conclus. lit. E. conclus. 537. nu. 2. † Et per eam jurisdictione probatur, ut communiter resolvunt Andri. Alciat. lib. 9. parerg. cap. 24. Oldrad. conf. 161. D. Covarruv. dict. cap. 5. numer. fin. M. Scard. de probation. conclus. 647. numer. 10. Aviles in cap. Prætor. 42. gloss. varas. à numer. 3. Avendañ. de exequend. mandat. part. 1. cap. 4. num. 39. vers. & ultra cum seqq. & part. 2. cap. 21. numer. 3. D. Larr. allegat. 69. num. 8. † etiam si nullus in ea fuerit suspensus; quia non exigitur actus, sed aptitudo. Burg. de Paz in l. 1. Taur. num. 137. & ex doctrina Bald. in l. arboribus, §. Nam est agrum, ff. de usufruct. & quemadmod. quis utatur, Aviles dict. gloss. varas. numer. 4. Caball. crimin. centur. 3. cas. 277. numer. 1. D. Valenç. conf. 100. numer. 60. Mastrill. de Magistr. lib. 6. cap. 8. ex numer. 94. & cum aliis Posthius de manutent. observat. 3. num. 25. Balmass. de collect. quest. 7. num. 4. † Nisi in territorio oppidi depopulati per aliam universitatem fiat erectio, quia tunc non currit in favorem istius præscriptio, cum non deur persona adversus quam præscriptio possit currere, ut notat Avendañ. dict. cap. 4. num. Hh ij

39 verſ. *Item ſi deſtruitur.* † Vel niſi populus ob bellum, vel ex alia cauſa à proprio loco receſſerit, nam poſtea revertens primæva jura recuperavit, non obſtante furcarum etiam per 30. annos convictionum oppidum erectione, Bald. conf. 158. in ſin. lib. 3. Tuſch. pract. conſul. litt. F. conſul. 537. num. ſin.

40 Quæ quidem dicta, ut furcarum erectio jurisdictionis criminalis fructus ſit, ejuſque domino competat, intellige: ſi non ſolùm cognitionem criminalem, ſed poenam quoque capitalium executionem habeat, ut ex Oldrad. conf. 161. docent D. Covarruv. variat. reſolut. lib. 4. diſt. cap. 5. numer. ſin. Avil. diſt. gloſſ. varaf. num. 7. Tuſch. diſt. conſul. 537. num. 2. Quare ſi unus habeat condemnationem, alius vero poenarum executionem, ad hunc furcarum erectionem pertinere, reſolvunt Bald. in diſt. cap. 1. quid ſit inſtit. in uſib. feudor. num. 6. Aviles in diſt. gloſſ. varaf. num. 9. † Ubi ex Philipp. Decio conf. 249. Alexand. in l. 2. §. ex his, ff. de verbor. ſignif. & aliis antiquioribus ſingulariter notat, quod quando jurisdicctio communis eſt inter plures, nullo modo unus, aliis invitis, furcas pro adminiſtratione juſtitie erigere, valeat, niſi ei ſoli executio competat.

41 Quibus adde, quod in tantum Domino meri imperii hæc furcarum erectio competit, quod ſi locum non habeat, ubi commodè furca apponatur, poterit compellere quemlibet privatam dominum vendere partem fundi, ubi commodè erigatur, ob publicam utilitatem, Oldrad. diſt. conf. 161. num. 5. verſ. & ex his, Pariſ. de Puteo de ſyndicat. verſ. Conſumacia, num. 8. Aviles diſt. cap. prator. 42. gloſſ. varaf. cum. 8. Cardin. Tuſch. diſt. litt. F. conſul. 537. num. 4. Hermoſill. in l. 3. tit. 5. Part. 5. gloſſ. 1. num. 88. ut de animalis, quo reus pro executione ad ſupplicium portetur, jum diximus.

42 Similiter etiam virgam, ſive baculum juſtitie portare, eſt principalis effectus, ac præeminentia, quæ ratione jurisdictionis competit, & ipſius principale ſignam Bartol. in l. prohibitum, Cod. de jur. Fiſcal. lib. 10. ubi, Joann. Platea, Aviles, in diſt. cap. prator. 42. gloſſ. varaf. num. 1. † Et ut Regis ſceptum, jurisdictionem, meram & mixtum imperium denotat, ac repræſentat Caſſan. in Cathal. glor. mund. part. 1. conſider. 38. conſul. 6. & part. 1. conſid. 23. Cæſ. Rodigin. lection. antiquar. lib. 21. cap. 6. Azebed. in l. 33. tit. 6. lib. 3. Recop. ex num. 1. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 2. num. 13. † Per ejuſque delationem jurisdicctio præſcribitur, ac probatur Paris de Puteo de ſyndicat. verb. Jurisdicctio Accac. Ripol. variat. reſolut. cap. 1. à num 276. Azebed. diſt. l. 33. num. 2. Avendañ. de exequend. part. 2. cap. 21. num. 2. & num. 4. † Ubi, quod idèd per Regios Judices, aut Correctores prohiberi, debeat, quod alius extraneus judex in ipſorum territorio, virgam deferat, etiam cum ejus fractione, idem docet Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 19. num. 6.

43 † Qui hoc amplius addit, quod Corrector, aut Judex ordinarius oppidi, ſi alius ibidem virgam erexerit, eum vocet, & titulum, vel commiſſionem oſtendi, jubeat, quo ſufficienti non exhibitio, virga ſiangatur, & deferens ob id puniatur † Et quod aliis Judex virgam in ſuo territorio extraneum erigere, permittens in ſyndicatu arbitrariè puniri, debeat; quia id diſſimulat, quod jure non permittitur Luc. de Penn. in l. nullus, Cod. de cenſib. Avendañ. diſt. cap. 21. num. ſin. verb. ſin. Azebed. in diſt. l. 3. tit. 6. lib. 3. Recop. num. 3. † & quod magis eſt, etiam ad capienſos malefactores, in

alieno territorio tranſilientes, non poterit Judex extraneus, virgæ erecta, in illud ingredi; inò ſi forte reum ibi capiat, eum Judici territorii relinquere, aut remittere, tenebitur: & poſtea ipſam petere, ſi aliquo jure de ea cauſa cognoscere, debeat, ut contra plures, ex Bald. Boſſ. Jur. Clar. Gomez, Farinac. & aliis reſolvit Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 13. ex num. 66. & 67.

Et in tantum virgæ delatio eſt ſignificativa jurisdictionis, quod ſi quis reſiſtat geſtandi virgam, formam conſuetam habentem, vim contra juſtitiam committit, ut ex pluribus juriſtis docent Patens diſt. tract. de ſyndicat. verb. Mitius, Platea in diſt. l. prohibitum, Cod. de jur. Fiſcal. lib. 10. Avendañ. diſt. cap. 21. num. 4.

E contra autem Officialibus juſtitie hoc ſignum ſi quo cognoscantur, non deferentibus poteſt impunè reſiſti Bart. in l. eum qui, §. ſin. ff. commodat. & ibidem Alexand. in Addit. Joſſon. in §. quadrupli. inſtit. de actionib. column. 3. num. 25. Montalu in l. 1. tit. 7. lib. 1. For. leg. gloſſ. Concejo in princ. † Quod ſi limita, & intellige, niſi alias conſtet, eum Officialem juſtitie eſſe, ut quia valdè eſt notus, maxime in oppidis parvis, ut probatur argumento ext. ſingul. in l. apud, §. Si quis virginem, ff. de injur. ubi a rem notat Angel. & text. in l. ſi quis ignorans, ff. locat. tenent Patens diſt. tract. verb. Familiaris, ſive familia, num. 5. Aviles diſt. gloſſ. varaf. num. 1. in ſin. † Ubi etiam, quod ignorantia craſſa, vel ſi ſup nã quis non excuſetur.

Quibus Officialibus juſtitiam adminiſtrantibus virgam portare, liceat? Vid. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 19. num. 6. ubi, quod nulli alii apud nos id permittatur, niſi Judicibus Regiis, Confraternitatibus apud nos de la Hermandad, Alguacellis Sanctæ Inquiſitionis, per noſtram leg. 33. tit. 9. lib. 3. Recop. ubi Azebed. † non verò Alguacellis, & aliis Officialibus Eccleſiaſticis, niſi ſtante ad id antiqua conſuetudine, iuxta noſtram leg. 10. tit. 23. lib. 4. Recop. ubi quomodò tunc, & quã formã virga per eos deferri, debeat, ſtatuitur.

Eti in aliquo loco jurisdicctio diviſa ſit, unusque merum imperium, & ſic gladii poteſtatem habeat: alius verò jurisdictionem civilem: rectè iſte alium juſtitie virgam portare, prohibere poterit, niſi adveniente cauſa meri imperii, ut ex text. in Aubent. de collar. §. ad hoc prohibemus, docent Calic. decif. 27. num. 34. & ita in Catalonia decifum, teſtantur Peguer. decif. 81. Ripol. var. reſolut. cap. 1. à num 276. Quod intellige ſemper, niſi in contrarium legitima extet conſuetudo.

Alia plura de origine, antiquitate, ac præeminentia virgæ, ſive baculi juſtitie, vide apud Caſſan. in Cathalog. glor. mund. part. 1. conſider. 38. conſul. 6. & 5. part. conſider. 23. Petr. Gregor. ſyntag. jur. 3. part. lib. 47. cap. 25. ex num. 5. Aviles in cap. Prator. 42. gloſſ. varaf. Azebed. in l. 33. tit. 6. lib. 3. Recop. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 2. ex num. 11. cum ſeqq.

Item carceres habendi facultas, competat ratione jurisdictionis, tam civilis, quam criminalis, cum aliis ea exerceri commodè, in pluribus caſibus non poſſet, ſi domini jurisdictionis, & eorum Judices carceres non haberent, ubi malefactores, necnon, & debitores ex cauſa civili capti detineri, ac cuſtodiri, poſſent, & idèd præambulam eſſe, & neceſſariam ad exercitium jurisdictionis ex text. in l. oratio, ff. deſponſal. notat Avendañ. de exequend. mandat. part. 1. cap. 20. num. 5.

Quare carceres habere, jurisdictionale eſſe ex l. ſin. 59 Cod. de cuſtod. reor. cui conſonat. noſtra l. 15. tit. 29. Pat.

Pat. 7. docent Cardinal. in Clement. 1. §. Sane, in veri. Secundò quero, de hæretic. Bald. & alii DD. in l. Imperium ff. de jurisdicct. omn. judic. Avendañ. de exequend. diſt. cap. 20. numer. 4. † Conſequenter que inter emolumenta, aut fructus jurisdictionis hæc facultas connumerari, debet, & ad jurisdictionis Dominos inferiores, ſive Barones pertinet, diſt. l. 15. titul. 29. part. 7. & de jure communi tenent Bald. & Cardinal. ubi ſupr. Cipiblan. de Baronibus tom. 1. ſup. pragm. 19. numer. 28. & tom. 1. ſup. pragm. 19. cap. 96. num. 4. & noviffimè Joan. Maria Novar. de gravam. vaſſallor. tract. 1. gravam. 25. ex numer. 3.

61 Ex quibus inferat, quòd nullus privatus jurisdictionem non exercens, carcerem habere, vel aliquem, licet per breve tempus, carcerare, valeat, ut latè docent plura de Carceribus privatis afferentes, & quibus poenis ſubjiciantur ad l. 1. & tot. titul. Codic. de privar. carceribus l. 1. Cod. de carioſ. & ſtationar. lib. 12. l. 1. Cod. de cohortalibus eodem lib. 12. l. 15. tit. 29.

62 Part. 7. † in quibus, quòd hoc delictum crimen læſe Maj.ſtatis ſit, & poena mortis vindicetur, & ad plures caſus circa privati carceris crimen, vide l. 12. tit. 4. l. 2. titul. 14. lib. 4. For. l. 3. titul. 14. lib. 3. Ordinan. quæ eſt l. 5. titul. 13. lib. 4. Recopilat. & l. 2. titul. 13. lib. 8. Recopilat. † Ubi hoc delictum caſus confraternitatis, apud nos de la Hermandad, appellatur.

64 Ultra quæ Regia jura plura alia ad materiam carceris privati, & de ejus poena, cum pluribus ampliationibus, & limitationibus tractant Gregor. Montalat. D. d. c. Perez, & Azebed. in d. d. c. Regiis juriſtis Boſſ. in practio. crimin. titul. de carceribus ex numer. 26. & titul. de pluribus violent. numer. 61. Liber. Decian. in tract. crimin. 2. tom. lib. 7. cap. 10. Jul. Clar. lib. 1. recept. ſentent. §. ſin. quaſtion. 46. & 68. numer. 32. Afflic. decif. 149. Boer. decif. 275. Alciut. de præſumpt. regular. 1. præſumpt. 3. Mon. h. de arbit. lib. 2. caſ. 305. Petr. Gregor. ſyntagm. jur. lib. 31. cap. 33. D. d. c. Canter. quaſtion. criminal. cap. deſurto, ex numer. 32. Farinac. in pract. crimin. in tract. de carceribus quaſtion. 27. numer. 8. cum ſequentibus latè Azbed. in l. 2. titul. 13. lib. 8. recopilat. ex numer. 138. & in l. 5. titul. 13. lib. 4. Recopilat. † Ubi paues limitationes adducit, & quòd poena mortis ſit hodie temperata, & mitior imponatur, idemque docent Clar. diſt. quaſtion. 68. numer. 32. Pichard. in manu. duct. ad prax. part. 3. §. 4. numer. 23. & à numer. 21. plures congerit de materia Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 15. ex numer. 13. † Ubi ad plures perſonas, quæ detinendo aliquos tanquam in carceribus privatis, in hoc crimen non incidunt; ut ſunt parentes, Domini, Abbates, & ſimiles, qui filios, ſervos, & ſubditos detinere, poſſunt. † Et etiam creditor debitorem fugitivum, ut ſupponitur in l. au. Prator 10. §. Si debitorem 16. ff. qua in fraud. creditor. Idque expreſſè caveatur, dummodo intra viginti quatuor horas tradatur Judici, per noſtram l. 2. titul. 13. lib. 8. Recopilat. & ibi Azebed. à numer. 154. ubi alia jura, & ampliationes circa debitorem fugitivum propria auctoritate capiendum, congerit, uſque ad numer. 204. Pichard. diſt. §. 4. numer. 22. Petr. Gregor. lib. 2. ſyntag. cap. 6. Farinac. diſt. quaſt. 27. numer. 71. Morl. in empor. titul. 8. quaſtion. 15. Caball. quaſtion. 267. latè Oſwald. ad Donell. lib. 17. commentar. cap. 2. litter. N. Carleval. de judic. titul. 1. diſputat. 2. quaſt. 3. Bobadill. in Polit. diſt. lib. 3. cap. 15. numer. 14. & noviffimè cum aliis Scanorol. de viſitat. carcer. lib. 2. §. 3. cap. 2. Gutierrez pract. lib. 1. quaſtion. 82.

68 † Idemque reſolvunt in Clerico debitore fugiente, dummodo ſtatim ad ſuum Judicem Eccleſiaſticum

remittatur, Azebed. in diſt. l. 2. ex num. 133. Domy. Covarruv. lib. 2. variarum cap. 1. numer. 9. verſ. Carcerum, in ſin. & verſ. Verum ſi Clericus, ubi ejus Adit. Faria, Gutierrez diſt. quaſtion. 82. Farinac. diſt. quaſtion. 71. & in praxim. crimin. tom. 1. quaſt. 8. numer. 119. Bobadill. in Polit. diſt. lib. 3. cap. 15. numer. 16. & latius ex Palac. Rubios, Didac. Perez, Biez, & aliis idem Bobadill. lib. 2. cap. 18. numer. 52. licet id non præſcribi; dicat: ſed certè, ubi non eſt copia Judicis, & periculum eſt in mora, non video cur tantorum virorum opinio præſcribi, non debeat, & creditor Clericum debitorem ſuum in actu fugientem, & ſic ejus patrimonium auferentem detinere, non valeat, & noviffimè idem tenent ſongelli per Scanorol diſt. §. 3. cap. 2. à numer. 71. † Quamvis contrarium eſſe dicendum in Clerico debitore ſuſpecto tantum de fuga, non verò in actu fugiente, ut ita communem opinionem, & quidem rectè ac ſingulariter intelligant Rebuff. in l. vinculorum appellatione, numer. 77. ampliatur. §. ff. de verborum ſignificat. Azebed. in diſt. l. 2. tit. 13. lib. 8. Recopilat. num. 163.

Sed ad noſtram quaſtionem redeundo utiliter ad 70 praxim quaeri poteſt, an ſicuti carceres habere ad Barones, aut Dominos vaſſallorum ratione jurisdictionis pertinere, diximus, ita ſimiliter carcerum conſtrictio ad ipſos Barones, ſeu Dominos jurisdictionis ſpectet?

In qua quaſtione Jul. Clar. lib. 3. receptarum ſentent. §. ſin. quaſt. 45. numer. 3. Cappel. Tolofan. decif. 41. Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 20. numer. 5. verſ. Tamen, & 2. part. cap. 10. numer. 6. in ſin. aſſerunt, hoc onus ad univerſitates, ſeu oppida, non ad Dominos attinere, ea præcipuè moti ratione, quia cuſtodia carceratorum commodam publicam reſpicit, ut inde ab eis publicè puniantur, l. licitatio, §. ſin. de publican. & veſtigal.

Contraria verò opinio, quòd carceres conſtruedi onus ad Barones, alioſive Dom nos jurisdictionis ſpectet, de jure verior mihi videtur; nam ſicuti commodam, & fructus jurisdictionis, ut ſunt mulctæ, conſtitutiones, & alii proventus eis competant, ut ſupr. dictum remanet, cap. 20. per tot. ita, & onus carceres conſtruedi, & ſimilia pro adminiſtratione juſtitie expendenda ad eos ſpectare debent; quia onus impenſarum eum tinger, id quem rei fructus pertinent, juxta text. in l. eum, de uſufruct. † Et in expenſis miſtrorum, & ad adminiſtrationem juſtitie pertinentibus quòd eas Domini jurisdictionis, quibus ejus proventus competunt, ſubire, teneantur, docent Paris de Puteo de ſyndicat. verb. Manivoltus, latè Petra de poteſtat. Princip. fol. 44. numer. 37. Garcia de expenſ. cap. 21. numer. 5. Gutierrez lib. 3. pract. quaſt. 36. Addent, ad Franch. decif. 78. † Ad quæ, & ad 74 alimenta pauperum carceratorum, quorum onus quoque ad jurisdictionis dominum pertinet, Caball. reſolut. crimin. caſ. 201. † Et proviſionem Officialibus 75 tribuere Luc. de Penn. in l. annonas, C. de erogat. milit. amon. lib. 12. Foller. ſup. pragmat. cenſ. fol. 131. numer. 225. Maſtrill. de agiſtr. lib. 1. cap. 21. numer. 100. † Et reparatio caſtroium, turrium, ac fortalitorum, ad quæ oppida non tenentur, Franch. decif. 78. ubi addent: præterque quam in mœnibus ipſius oppidi, quorum reparatio, & conſtructio ad univerſitatem reſpicit Surg. de Neapol. illuſtr. fol. 438.

Et ſimiliter expenſe in carceratis ad locum ſupplii mittendis ad Dominos jurisdictionis pertinent & ab eo fieri, debent, ſi rei ſint inopes, Camp. cap. Regn. Neapol. 58. Marant. de ordinam. judic. in artic. appellat. num. 190. † Et in remiſſione rei, vel cauſæ 78

- per Baronem ab aliquo Tribunali ad suam petita Franch. *decif.* 10. nisi ad instantiam partis remissio præcedatur, ut bene distinguunt Boer. *decif.* 303. Ann. *singular.* 271. Luc. de Penn. *in dict. l. amonas*;
- 79 † Ubi quod ideo jurisdictionis dominis pœnæ fiscales, & Regii redditus Regni competant, ut suo iuramento justitiam ministrari, faciunt, idque voluit Gregor. Lopez *in l. 7. titul. 17. part. 3. verb. Debe dar.* Folier. *in prax. crimin. verb. notatos capiat, numer. 22.* & eleganter Anton. Fab. *in l. neminem, Cod. de appellat.*
- 80 Qui singulariter animadvertit, teneri iudicem facere remissionem delinquentis propriis expensis, si reus bona non habeat, quibus fieri, possit; quod intelligit, & declarat bene Azebed. *in l. 32. & 35. titul. 13. lib. 8. Recopilat. numer. 6.* Ut non ex propria ipsorum bursa Officialis, seu Judicis id solvere, debeant sed ex pecunia publica, ut & voluit Dom. Covarruv. *prax. cap. 11. numer. 1.* † Quod etiam sub intellige non, ut ex qualibet pecunia publica, quæ est in patrimonio populi id fiat; sed ex ea quæ Fisco applicatur ex confiscationibus, & aliis pœnis; quæ in his justitiæ expensis erogari, debent, maxime si ad id sint specialiter applicata, apud nos, *para gastos de justicia*, ut eleganter docent Avendañ. *de exequend. part. 2. cap. 20. numer. 16. vers. Publica, & sequentib. Aviles in cap. 27. Prator, numer. 16. Bobadill. in Polit. lib. 5. cap. 7. numer. 7.* bene Scobar. *de ratiocin. cap. 25. numer. 9.* † Qui de consuetudine nostri Regni asserunt, ream captam bona non habentem de pecuniis sumptibus justitiæ applicatis remittendum: & ita quoque intelligi nostram *l. 3. titul. 16. lib. 8. Recopilat.* qua cavetur, quod remissio expensis prius delinquentis, & ob istius bonorum defectum accusatoris sumptu fieri, debeat: quo etiam paupertate laborante, Officialis justitiæ id expendere, debere, ait lex.
- 83 Quæ quidem nostra lex, & supra dicta doctrina, ut Officialis justitiæ in defectum bonorum delinquentis, & accusatoris remissionis expensas subire, teneantur, adhuc eleganter, ac mirabiliter ad nostram questionem intelligi, debent, si Officialis, aut Judicis sint perpetui, ut sunt nostri Domini vassallorum: qui cum pœnas fiscales, & omnia emolumenta jurisdictionis percipiunt, ad expensas, quoque istas remissionis, & similes justitiæ sumptus rectè gravantur in defectum bonorum delinquentium, & accusatorum, ut optime, ac distinctè in nostris dominis vassallorum, ad differentiam aliorum judicum temporalium, quibus non tam plene jurisdictionis emolumenta competunt, docet Jasso *in l. 1. numer. ff. de justit. & jur. & fuit iudicatum per Cappellam Toloslanam d. decif. 100. Avendañ. de exequend. 2. part. 10. numer. 16. Villadieg. de harer. quest. 11. numer. 7. & 11. quem ita intelligit, & bene rem explicat Scob. de ratiocin. num. 17. & 18.* & licet his non relatis, idem in effectu docet Capiblan. *de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 19. numer. 38.* † Ubi quod inferiores Domini jurisdictionis ad istas, & similes expensas pro justitiæ administratione teneantur, cum ob id in compensationem pœnas, & confiscationes fiscales, aliosque jurisdictionis proventus habeant: quod etiam semper intellige, dum non solum rei, aut accusatoris bona, sed neque pecuniæ sumptibus, justitiæ destinatae ad id sufficiant, juxta nostram consuetudinem, ut ex Bobadill. & Scob. dictum remanet.
- 85 Ex quibus ad nostrum principale questionem redeundo circa carcerum constructionem per Barones faciendam, vel non in ea ex dictis resolvendum videtur, hoc onus, ut sunt supradictæ pro justitiæ administratione expensæ, Dominis jurisdictionis incumbere;

cum ad necessarium usum, & exercitium propriæ jurisdictionis, & ad justitiæ administrationem carceres quoque spectent: & in his terminis, licet præfatis non adjectis, contra Dominos jurisdictionis resolvant Matth. de Affl. *in constit. Regni Castell. Jul. Clar. lib. 5. receptar. sentent. §. fin. quest. 46. numer. 3.* Quem sequitur contrariam opinionem Avendañ. *supr. citat. reprobans Azebed. in dict. l. 15. numer. 9. in fin. Rol. Cavag. decif. 70. numer. 25. lib. 2. & novissimè Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravamin. 25.* Ubi ita decisum refert in Regia Audientia Capitulari Apuleæ in Regno Neapol. & provisum per illius S. Reg. Consil. & gravam. 257. † Ubi idem resolvit in expensis pro cippis, catenis, compedibus, manicis ferreis, funiculis, & similibus, tanquam ad reorum custodiam, & ad executionem justitiæ pertinentibus reprobans in numer. 6. sententiam Paris de Puteo qui *in tract. de syndicat. vers. Carceratio, numer. 6.* affirmavit, has expensas pro cippis, & catenis per Decutiones, vel oppida fieri, debere.

Et in carcerum constructione, quod ad Barones pertineat, resolvit Capiblan. *de Baron. tom. 1. sup. pragmat. 19. ex num. 28.* quæ sententia de jure verior mihi videtur, quidquid ipse Capiblan. *eod. tract. 2. tom. sup. pragmat. 19. cap. 96. ex num. 3. & num. 6.* † Distinguit inter carceres, & civiles, ut ad illas construendas Barones, ad istas verò universitates, vel oppida teneantur; quasi major utilitas, aut commodum ex civilibus, quam ex criminalibus Reipublicæ, & civibus sequatur, juxta rationem Avendañ. *de exequend. dict. part. 1. cap. 20. num. 5. vers. Tamen,* quem in hoc sequitur Capiblan. cui etiam intelligentiæ, & distinctioni subscribit quoque novissimè Novar. *dict. gravam. 255. num. 8. & 9. ex doctrina Aiell. de jure ad hoc, num. 59.*

Sed certè hanc distinctionem approbare, non audeo, nam præterquam quod carceres principaliter, & pro majori parte rebus criminalibus deserviunt, quin separatum, maxime apud nos, pro civilibus construuntur: & ultra quod tam civilium, quam criminalium carcerum constructio reputari debet onus, & impensa ratione jurisdictionis civilis, & criminalis, ut ad ejus administrationem pertinentia, ad supra ex eodem Capiblan. & aliis fundata: quæ ex carceribus criminalibus sequitur cum in eis malefactores compescantur: & ad pœnas demeritas subeundas inclusi servantur: totalisque sedatio Reipublicæ in eorum constructione consistat; quia, ut eleganter ait Cicer. *lib. 2. in Catilin. vindicem nefariorum, & manifestorum scelerum majores carcerem esse voluisse:* Quæ omnia, absque comparatione, in favorem Reipublicæ magis præponderare, debent, quam commodum in carceribus civilibus per Capiblan. consideratum; & tamen non obstante hac magna utilitate, quæ in favorem Reipublicæ, seu oppidorum ex carcerum criminalium constructione resultat, non ad ipsa oppida, sed ad Dominos jurisdictionis carcerum criminalium constructionem spectare, diximus, ut cæteræ aliæ expensæ ratione jurisdictionis, vel justitiæ administrationis faciendæ, ut ipse Capiblan. consentit: ergo nec ad populos carcerum civilium constructionem pertinere, debere, dicendum est, cum nec tam magnum commodum eis, ut ex criminalibus ipsis, oppidis sequatur.

Nec superiori resolutioni obstabit magis, si quis in carceribus civilibus, utilitatem aliam respectu civium considerare velit, ut nimirum commodiorem mansionem habeant, ut dicunt Capiblan. & Novar. nam præterquam quod non, agitur ut ipsi civis carceres construunt, sed ut universitas; quare istius

istius commodum in universum erat duntaxat considerandum non privatorum; attamen istorum quoque eadem utilitas, & major in carceribus criminalibus, quod bonam mansionem versatur, cum frequentius in eis ob crimina includantur.

91 Et pro superiori sententia maxime in Regno Neapoli indistinctè resolvit Joan. Maria Novar. *de gravamin. vassallor. tract. 2. gravamin. 172. per tot.* Ubi, quod ita fuit iudicatum, contra quendam Baronem, ut carceres tutos, & fides carcerarios, sive custodes haberet, non solum pro delinquentibus, sed pro debitoribus ex causa civili custodiendis; & quod alias ad damnum ob fugam carceratorum teneatu, faciuntque late tradita per eundem Novar. *in tract. de electio for. quest. 6. ex numer. 9. sect. 9. in addit. novissima,* & late comprobat Cyriac. *contr. forens. tom. 1. cap. 184.*

92 Sed, licet hæc opinio, ut carcerum constructionis onus de jure, & juxta rationes prædictas ad dominos pertineat, verior mihi videatur, & in Regno Neapolitano servetur; apud nos tamen contrariam sententiam videlicet ad oppida, ob utilitatem publicam, supra ponderatam hoc onus potius pertinere praxi, ac usu receptam invenio, & eam ex nostris sequantur, ultra Avendañ. *ubi supr. J. in Gutierrez prædicar. lib. 1. quest. 36. qui in num. 3. adducit nostram leg. 15. titul. 6. lib. 3. Recopilat. & eum sequitur Scobar de ratiocin. cap. 25. numer. 10. qui per dicta leg. 15. Recopilat. Id expressè cavet, ait: sed certè contrarium melius ex ea deduci potest; nam dum jubet, ut oppida carceribus, & vinculis, & domibus consistorii provideantur, eorum constructionem non ipsis oppidis, sed curæ Cortectorum, & sic Officialibus justitiæ committit.*

93 Sed hoc adhuc non obstante à nostrorum Regni colorum sententia, uti apud nos praxi recepta, non est recedendum: qui omnes loquantur etiam incippis, & catenis, compedibus, & manicis ferreis, quibus

94 securius scelerati detinentur: † Necnon, & in reparatione, seu constructione domorum Prætoriarum, sive Consistorii, vel de *Ayuntamiento*, quod ad ipsa oppida, & quidem majori cum ratione, attinere, docent, ex doctrina Avendañ. *part. 1. dict. cap. 20. & part. 2. cap. 10. numer. 6. in fin. Azebed. in dicta l. 15. titul. 6. lib. 3. Recopilat.* † Ubi idem in domibus Vicarii, seu macelli pro piscibus, vel carnibus vendendis publicè deputatis: nec (unquam) contrarium adivi, ut in nostro Regio Domini vassallorum ad tales constructiones, vel reparationes

96 aliquando compellerentur; † Ut in Regno Neapolitano servatur in domibus Prætorii, vel consistorii, quas construere, debere Barones, communiter resolvunt DD. Neapolitani Amendol. *in addit. ad Franch. decif. 78. numer. 15. Petra de potest. Princip. fol. 44. column. 2. Regens Constant. in l. unie. Cod. de Palat. & domibus lib. 11. numer. 33. Capiblan. de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 19. numer. 31. & novissimè Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 259. Qui pluries decisum testatur per Sacrum Consilium illius Regni.*

97 Ultra quæ adhuc pro concordia praxi nostræ, & Neapolitani Regni distingui, potest, inter domos pro justitia administranda, & publicis congregationibus faciendis, destinatas, quæ propriè consistoriales, & Prætoriarum dicuntur: vel quæ Officialibus pro ipsorum habitatione sunt præstandæ: ut ad illarum constructionem, tam apud nos, quàm apud Neapolitanos, universitates, non verò Barones, seu Domini jurisdictionis sint adstringendi, ut ex *l. unie. Codic. de Palat. & domibus lib. 11. l. Prætoria, Codic. de ope-*

ribus Joann. Plarea, & DD. *public. in dict. l. unie.* ita distinguit idem Capiblan. *post. tract. de Baronibus tom. 1. singular. 46.* † Quod verum reputo: nam & apud nos domos pro habitatione Domini vassallorum suis Officialibus justitiæ præstare, debent, nisi proprias non habeant, eas ad id conducere, ut tenent Gutierrez *prædicar. quest. lib. 3. capit. 36. à numer. 26. Garcia de expens. cap. 21. numer. 5.* † Ad quas etiam domorum constructiones, pro Officialium habitatione, in defectum propriarum, Barones in Neapoli tenentur, notat Addent. *ad Franch. dict. decif. 78. Capiblan. de Baronibus tom. 1. pragmat. 19. numer. 32. Dominic. Tass. sup. pragmat. de antefur. vers. 3. observat. 4. numer. 53. Novar. dicta gravamin. 259. numer. 3.* † Quia & salarium pro dominis jurisdictionis Officialibus justitiæ ab eis electis debetur, ob commoda, & emolumenta ipsius jurisdictionis, ad eos pertinentia, ut late, & ad plura notant Luc. de Penn. *in l. Amonas, Cod. de erogat. milit. annon. lib. 12. Affl. & decif. 265. numer. 76. Graciar. de script. forens. cap. 257. numer. 10. Mastrill. de Magistratibus lib. 1. cap. 21. numer. 100. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallorum tract. 1. gravam. 258.* † Ubi, quod nimis injustè oppida graventur, tot si per ea hoc salarium solvi, Domini præendant; & ex nostris Avendañ. *de exequend. part. 1. cap. 10. numer. 5. bene Garcia de expens. cap. 21. numer. 20.* † Nisi ab eis tantum contraherentur, Burgun. *de Paz conf. 48. numer. 12. Scob. de ratiocin. cap. 27. ex numer. 4.* † Vel nisi de immemoriali præscriptio-
ne, aut consuetudine per oppida sit factum: Avendañ. *dict. cap. 10. numer. 5. vers. Quod limitatem,* Scobar, ubi proximè *ex numer. 8.* Quare domos quoque pro habitatione præstare eis, debent; quia, & salarii, sive alimentorum nomine habitatio etiam venit, ut docet Dom. Solorçan. *tom. 2. de jur. Indiar. lib. 1. cap. 6. numer. fin. & lib. 2. Politia, cap. 8. fol. 108.* † Quod similiter intellige, nisi in contrarium extiterit consuetudo, ut hæc domus, seu habitationes Officialibus Dominorum per oppida præstentur, ut in specie tenet Novar. *dict. gravam. 255. à num. 4.* Ubi etiam in domibus Prætorii, seu Consistorii loquitur.

Ex quibus in nostro articulo concludendum est, carceres habere, quid jurisdictionale esse, & consequenter ad Dominos jurisdictionis, maxime meti imperii, ut ipsius jurisdictionis fructus pertinere.

Ex qua etiam superiori proxima resolutione notabiliter inferitur, rectè dominos inferiores in ipsorum territorio per suos Judices ad carcerum pœnam damnare, posse Bobadill. *in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 56.* † Ubi, & quod magis est, ad perpetuos carceres damnare, posse, ait; † Num licet hoc jure civili prohiberetur ex text. vulgari *in l. aut damnatum, §. Solent, ff. de pœn. hodie tamen hæc pœna praxi, & usu recepta est, ut late docent Farinac. in prax. criminib. 1. tom. titul. 4. de carcer. quest. 27. numer. 104.* Qui quotidè in Roma in locum pœnæ mortis Clericis, & Laicis ab Ecclesiastica jurisdictione imponi, testatur, late Bernardus Diaz. *in praxim. verb. Ac in perpetuum carcerem, cap. 137. & ibidem plene ejus A. dicit. Salced. qui etiam apud nos eandem praxim refert, & ex Gregor. & aliis Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 17. numer. 7.* † Et apud Persis, Syacusanos, Messanos, & alias nationes, hanc pœnam carceris perpetui imponi, solitam fuisse, referunt Cælius Rodigin. *lib. 17. lection. antiquar. cap. 8. Alexandr. ab Alexandr. lib. 3. diæ. genial. cap. 1. Valer. Maxim. lib. 6. cap. 8. Menoch. lib. 1. de arbit. quest. 89. & novissimè Matth. Bœrlinchi. in theaur. vit. human. tom. 1. verb. Carcer.*

110 *Carcer.* † & de eorum hodierno usu plenè testantur phura de carceris perpetui pœna, quod morti æquiparetur, & ad alia Paz in *prax. 2. tom. part. 4. ex num. 7.* & aliis congettis, latè D. Valençiel. *advers. venet. cap. 3. ex num. 114.* Carleval. *de judic. tom. 1. disp. 2. num. 754.* D. Solorçan. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 14. à num. 101.* Donat. Ant. Marin. *var. resolut. tom. 1. cap. 1. num. 1.* benè ad pœnæ mortis æquiparationem Capyc. *Latr. decis. 177. ex num. 14. & consult. 116. ex n. 143. & 187.* † Ubi, quòd aliquando in crimine læsæ Majestatis imponatur, cum morti proxima sit, imò, & majorem pœnam esse, aut ibidem, idem Capyc.

112 *Et in nostra specie, quod Domini vassallorum, & eorum Judices carceris perpetui pœnam infligere, possint, docent ex doctrina Bald. in Authent. interdiciamus, Cod. de Sacrosanct. Eccles. ultra Bobadill. ubi supr. novissimè Dominic. Tall. in pragmat. de antefu. vers. 3. observat. 1. num. 76.* Bellag. in *specul. Princip. rubr. 23. §. dicimus, n. 7. fol. mibi 126.* † qui etiam eam Dominos commutare, posse, ait in pœnam tritemium, vel ut in confinibus Africa contra Sarracenos perpetuo in bello Regni serviant. Bobadill. *dict. cap. 18. num. 56. & dict. lib. 3. cap. 15. num. 2.*

114 *Unum tamen nota, quod Barones sive Domini vassallorum, non debent habere carceres obscuros, & subterraneos, vel in foveis: sed claros; & in locis luminatis, ut in specie docent Boll. in tract. crimin. tit. de carceribus, ex numer. 3.* Gabriel. Verat. in *specul. visitat. tit. de Vicar. bajul. & algut. cap. 16. num. 26. in fin. Vivius decis. 211. Petr. in specul. Princip. rubr. jud. lib. 2. centur. 8. cas. 305.* Capiblanc. *de Baronib. tom. 1. supr. pragmat. 19. ex num. 1.* Joan. Mar. Novar. *de gravamin. vassall. tract. 1. gravamin. 268.* † Quia tales carceres subterranei, ac tenebrosi, ut nimis crudeles, ac durissimi de jure prohibentur, ut ex l. 1. *Cod. de castor. reor.* latè docent. Gomez 3. *variar. resolut. cap. 9. uum. 6.* Foller. in *pract. crimin. in 1. part. 2. part. princ. vers. vel carceratos, ex num. 2.* Boll. *tit. de carcer. num. 2.* Menoch. *de arburar. lib. 2. cas. 305. ex num. 2.* Fatinac. in *prax. crimin. tom. 1. tit. 4. de carcerib. quest. 27. num. 96. & seqq.* Parlador. *lib. 2. rer. quotidian. part. 5. cap. 6. ex num. 4.* Bobadill. in *Polit. lib. 3. cap. 15. num. 8.* † Ubi max. in lenioribus delictis & quando aliàs carceres sunt securi, Dom. Salgad. *de Reg. proteg. 2. part. cap. 4. num. 121.* † In his enim durissimis ac tenebrosis carceribus verosimiliter carcerati vitam perdere, possunt, Jodoch. in *pract. crimin. cap. 17. tit. de carcerat. seu commentariens. num. 9.*

118 *Bollio ubi proxime num. 3. † & carcer. debet esse talis ut, eo non obstante, carceratos vivere, valeat, idem Boll. proxim. citat. † Nec quidquam cruciatus præter fidam custodiam continere debet, ut dixit eleganter Imperat. Constantin. in dict. l. 1. Cod. de custod. reor. Menoch. dict. cas. 305. Parlador. & plures ex supr. relar. † Quia regulariter carceres non ad pœnam, sed ad custodiam fuerunt adinventi, ut ex l. aut facta, §. Solent, cum vulgatis, ff. de pœn. notant omnes supr. citati; sed hoc quoad inventionem, & originem; postea enim maximè jure canonico, & Regio in pœnam quoque dari, consueverunt, ut ex pluribus juribus comprobat Bobadill. in Polit. dict. lib. 3. cap. 15. ex num. 6. idemque universali Regnorum jure, & consuetudine servatur.*

121 *Sed quidquid hoc sit; carceres hi subterranei, & tenebrosi nimis duri, & crudeles omni jure prohibentur; cum eis utentes potius necare carceratos, quam custodire, videantur, ut benè, & cum aliis notat Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 268.*

num. 5. & tot. † Ubi acriter insurgit contra Barones, seu Dominos Vassallorum his carceribus sat inhumane utentes: quos etiam uti homicidas puniendos, docent Bald. in l. de Baronib. dict. pragmat. 19. num. 3. † Ubi quod similiter Episcopi reos ad loca subterranea, & periculosa damnantes graviter puniri debeant, morte secuta, & irregulares remaneant, idem tenet Bellag. in *specul. princip. rubr. 23. cap. 1. num. 15.* † Cujus magni gravaminis causa frequenter Dominorum avaritia, & secutia esse solet, ut carcerati tædio pœnæ, & mortis timore affecti ad volum ipsorum, & magnas compositiones judicantur, ut benè animadvertit idem Capiblanc. ubi proxime num. 2. ex eadem pragmat. 19. Regni Neapol. ubi ab his gravaminibus inferendis sub gravibus pœnis Barones arcentur.

Et eodem modo Barones, seu Domini vassallorum, alijsve, quibus carceres habendi facultas competit, eos factidos, & absque cloacis pro necessaria corporis exoneratione habere, non debent, neque facere quod in die carcerum fenestras cludantur, ne communi luce, ac solatio miseri carcerati priventur; nec quòd catenis, manicis ferreis, & cypis, maximè in levioribus delictis, carcerari ligentur; † Et præcipuè si id sit, quia superiora Tribunalia vassalli adierint, ex quibus quidem magnum gravamen inferretur; † Vel si infirmus in carceribus existens res curati Domini, aut carcerarii non permittant; & Lectus, Medicos, Chirurgo, & similia necessaria in carceribus introire, prohibeant: † Vel, si carcerati inopes sint, propriis expensis domini jurisdictionis curari, non faciant; à quibus, & aliis gravaminibus, quæ miseris vassallis carceratis inferri, solent, abstinere debent Barones, aut domini vassallorum, alijsve Judices carceres habentes, ut plenè ad omne docet, pluribus congettis Joan. Mar. Novar. *de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 264. cum sequentib. usque ad 284.*

Item circa principalem hujus capituli materiam dubitari, potest: An facultas revocandi sententias in rem judicatam, transactas; & aliam revisionem ex justa causa concedere, quæ Principibus superioribus (ut proxime dicam) competit, sit commodum jurisdictionis, ut ipsius ratione proveniat: & consequenter tanquam ejus fructus hoc jus Baronibus, sive jurisdictionis Dominis inferioribus competat?

In quo articulo breviter resolvendum est, hanc facultatem absque dubio commodum, seu effectum esse jurisdictionis, sed non istius jurisdictionis ordinariæ inferioribus concessæ; sed illius potius sapremæ potestatis, & alti domini pœnes Principem etiam absque ulla reservatione remanentis, de quo dictum remanet sup. hac part. cap. 17. à num. 14. cum multis seqq.

Et in nostra specie, nullo modo Dominis jurisdictionis inferioribus hanc facultatem derogandi rei judicatæ, & aliam revisionem concedendi competere, docent Bald. in l. rescripta., num. 6. *Cod. de precib. Imperat. offerend.* Anton. Gomez. in l. 40. *Taur. num. 10. vers. Quarto, Gallup. in prax. S. C. part. 2. cap. 13. num. 31.* Bobadill. in *Polit. lib. 2. cap. 16. num. 145.* Cabed. *decis. 67. Petreir. de man. Reg. 2. part. cap. 37. & 1. part. ad ordinat. tit. do Regimento do paço, §. 116.* Fragos. *de regimin. Reipub. part. 1. lib. 3. disput. 7. num. 54. & in princ. num. 9.* Joann. Maria Novar. *de gravamin. vassallor. tract. 1. gravamin. 387. & gravamin. 418.* † Qui in criminalibus loquitur, & resolvit, inferiorem Dominum, vel ejus Judicem Regi rescribere, debere; si de innocentia rei post rem judicatam constet, non verò novam revisionem propriâ

authoritate concedere, idem tenet Bobadill. ubi supr. & Fragos. *dict. numer. 9.* de quo articulo in aliis Judicibus Regiis inferioribus latius proxime dicam.

133 *Quare concludendum est, facultatem istam ad Principes duntaxat superiorem non recognoscentes pertinere, ut latè resolvunt, ad plures questiones circa materiam rei judicatæ derogationis, quando, & ex quibus causis fieri debeat; plenè agentes Decius in l. res judicata, ex numer. 3. ff. de regular. jur. Turret. conf. 79. ex numer. 25. volum. 1. † Ubi, quòd specialis derogatio requiratur, & idem asserunt Novius conf. 42. numer. 3. Marc. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 42. numer. 5.* Galupp. in *prax. S. C. part. 2. dict. cap. 13. numer. 31.* Quia in dubio rei judicatæ per rescriptum derogari, nisi exprimat, non censetur, Aviles in *cap. Prator. 11. gloss. juzgada, numer. 7. & 11.* & tenet Joan. Maria Novar. *dict. gravamin. 387. numer. 3.* Ubi quòd fieri, non possit nisi per superiorem non recognoscentem Gom. in *dicta l. 40. Taur. numer. 10.* Ricc. in *colleç. decis. 998. part. 4.* benè Bobadill. in *Polit. lib. 2. dict. cap. 16. numer. 145.* † Ubi etiam, quòd absque ulla appellatione, vel partis instantia, res judicata aperiatur, si de justitia condemnati constet; quia tunc in conscientia per Principem nova revisio, non obstante re judicata, est concedenda, ut rectè notant Giurb. *decis. 66. numer. fin. & decis. 30. num. 8.* Cyriac. *controvers. 182. numer. 86.* Quia si de injustitia, aut gravamine rei judicatæ appareat, hic recursus, & tertia revisio potius de justitia quàm ex gratia est reputanda, & de præcisa obligatione Principis est concedenda, ut contra Sord. optimè fundant Oliva in *usat. alium namque, cap. 14. ex numer. 113.* Fontanell. *decis. 286. ex numer. 10.* Nam hoc privilegium non ex alia ratione Principibus superioribus competit, nisi, ut suos vassallos, vel miserabiles personas quocumque gravamine, vel injustitia per inferiores oppressos liberet, ac defendat: quod quidem omni jure facere debent, & præcipuè, Domino, ut constat ex *cap. Regum 23. questio. 1.* ubi hoc eorum manus, & officium esse dicitur, & in *Epistol. inter claras. Cod. de summ. Trinitat. & fid. Catholic. & ultra DD. in his locis latè exornant Leo decis. Valent. numer. 1. Pagner. in *practicar. crimin. cap. 22. per tot.* Giurb. *conf. 66. tot. & latissimè de hoc recur u agens Oliva dict. cap. 14. num. 100. cum plurib. sequent.* † Quare circa hunc ultimam recursum concedendum, vel non, id solum examinari, debet, an injustitia, vel gravamen adsit, nec? Nam si ad est, non est cur denegari, debeat.**

137 *Imò nec obstabit, quod causa, appellatione remota, per statutum, vel aliter sit commissa; quia adhuc, stante injustitia, non tollitur hic recursus ad Regem, Joann. Baptist. Cost. de remed. subsid. remed. 22. Paris de Puteo de syndicat. in verb. Condemnatio Gaill. lib. 1. practicar. observat. cap. 135. Ubi latè Bernard. Gæve considerat. 1. Minid. decis. 27. Magon. decis. Lucens. 27. Gratian. decis. 51. Capyc. Latr. decis. 173. numer. 3. & decis. 161. numer. 5. Hic enim ultimus recursus ob injustitias inferiorum semper sapremæ potestati, & alto dominio Principis inhæret, ut latius diximus supr. cap. 17. à numer. 24. & seqq. † Ad alia autem plura de materia hujus rei judicatæ derogationis per Principem superiorem faciendam pluribus congettis Castill. *de tertius, cap. 41. ex numer. 126. ad leg. Reg. Recopilat. in quest. de revisio. 19. nimbis conced.* † Ubi ob sortitatem judicium prioria instantiæ: & alia, Donid. *de renunciat. cap. 45.* Petreir. *de revisio. cap. 98.* Portugal. *de donat. Reg. part. 2. 140 cap. 2. ex numer. 25.* † Et quòd similiter in causis no-*

lilitatis hic recursus apud nos locum habeat: quia quamvis in eis secunda supplicatio cum pœna 1500: duplarum non admittatur, Avendañ. *de secund. supplicat. numer. 9.* D. Salgad. *de resent. bullar. 1. part. cap. 16. numer. 92.* Attamen per viam simplicis quærelæ ad Supremam Senatam devolvi, possunt, & iterum ibi ex justa causa revideri, non obstante re judicata Regiarum Audientiarum, ut notant Garcia *de nobilitat. gloss. 1. §. 2. numer. 19.* Bilmassed. *de colleç. quest. 38. num. 9.* Ubi ita practicari in quibusdam ex his causis videt, testatur.

Quæ quidem in criminalibus præcipuè, & absque dubio procedunt: in quibus si de rei innocentia, quandoque, etiam post sententiam constet, nullo modo sententia exequi, debet; dummodo probatio in hoc casu per evidentiam facti inducatur: sed Principi judex rescribere, debet, & interim in pœnæ executione supersedere, ut per text. in l. 1. *Si quis ultro, ff. de questio. & ibi Bartol. & communiter DD. docent Aviles in cap. Prator. 1. gloss. mandamos, numer. 27.* Carrer. in *pract. in mater. appellat. §. Tertius casus, numer. 12.* Boll. in *tract. crimin. in titul. de remed. contr. Bann. numer. 2. & in titul. de liter. princip. numer. 3.* & cum pluribus Fatinac. in *praxim crimin. quest. 81. numer. 25. & quest. 75. numer. 420.* † Imò ipse judex in consulto Principe, sententiam revocare poterit, ut per singularem nostram Regiam l. 4. *titul. 30. Part. 7. vers. Pero si,* resolvunt communiter Regnicolæ, & optimè Anon. Gomez. 3. *tom. variar. cap. 13. numer. 9.* Ubi, quòd per dict. Partitæ corrigatur, *dict. l. 1. §. Si quis ultro, ff. de questio.* per quam Judicem inferiorem Principi rescribere in hoc casu, & interim executionem duntaxat suspendi, cavebatur.

Quæ sententia nostri Gomezii, & decisio d. etæ leg. Partitæ intelligi, debet juxta elegantem doctrinam Gregor. Lopez in eadem *leg. Partit. gloss. 7.* qui tunc procedere, debere, ait, quando ex notorietate facti, sententiam injustam esse, constaret: scus vero; si non ita evidenter, sed per aliquas probationes de innocentia rei appareat: quo casu Principi rescribi, debere, & in executione pœnæ supersedere, ait, quin propria autoritate sententia per Judicem inferiorem revocetur, & hanc sententiam Gregorii sequuntur Paz in *praxim. 5. part. tom. 1. cap. 3. §. 10. numer. 6. & 7.* Curia Philipp. *tom. 1. part. 3. §. 15. numer. 9.* Pichard. in *praxim part. 3. §. numer. licet legem Partitæ non invenire, dicat (sed etiam citatam habes) Matienç. in dialog. relator. 3. part. cap. 49.* Bobadill. in *Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 145.* Pareji *de instrumentum edit. tom. 2. titul. 6. resolut. 3. ex numer. 69.* Quia omnes in eo casu loquuntur, cum per evidentiam facti de innocentia rei constat, & quod tunc ipse judex, in consulto Principe, sententiam revocare, possit: alios plures de materia congerit Aillon in addition. ad Gomez. *dict. cap. 13. numero 34.* ubi aliam quoque distinctionem affert.

Quod verò in criminalibus, si de injustitia sententiæ condemnatoriæ, vel oppressione constet, Princeps prædictam remedium recursus in justitia & in conscientia concedere debeat: imò etiam si per nullum ex postuletur, hoc gravamen, & oppressionem tollere, teneatur, tractant, optimè Oliva in *dict. usat. alium namque, cap. 14. numer. 113.* Fontanell. *dict. decis. 286. per tot. & ex numer. 10.* † Et quidem majori cum ratione ob majus damnatum quàm in civilibus, in quibus idem dictam remanere à num. 134.

Ex quibus alia elegans quæstio resolvi potest: An videlicet Domini vassallorum, seu Baronibus,

aut eorum Judices cadavera punitorum in furca pendencia, vel patibulo affixa suis consanguineis, vel aliis petentibus sepelienda concedere, possunt: quasi hæc facultas sit quoque commodum jurisdictionis: an vero soli Principi hoc competat?

147 In qua questione ad Principem duntaxat supremum non vero ad Barones, vel ad alios inferiores spectare, tenet Capiblan. *de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 8. numer. 72.* † Qui ea principali ratione movetur, quod ita corpora punitorum in patibulo remanere, sit etiam pars pœnæ, quam post sententiam inferior à Principe immutare, non valet juxta text. *in dict. l. relegati. ff. de pœn. & supra dicta in*

148 *mat. 8. numer. 72.* † Qui ea principali ratione movetur, quod ita corpora punitorum in patibulo remanere, sit etiam pars pœnæ, quam post sententiam inferior à Principe immutare, non valet juxta text. *in dict. l. relegati. ff. de pœn. & supra dicta in*

149 *præcedenti questione; † Ad quod adducit Capiblan. exemplum Sanctissimi Corporis Domini Nostri Salvatoris, quod sepeliendum per Joseph Herosolymis fuit impetratum à Pilato, qui vice Principis fungebatur.*

150 Quod etiam in Francia servari, testantur Rebuff. *in consuet. illius Regni tom. 1. titul. 1. gloss. 5. numer. 54.* Jacob de Sancto Georg. *in tract. de feud. super verb. Princeps. column. 17.* Cassan. *in consuet. Burgund. titul. Des. justices. vrbr. 1. §. 1. gloss. du Prince. num. 5. & in Carbaog. glor. mund. 5. part. considerat. 24. vers. 126.* Jul. Clar. *in practicar. §. fin. quast. 100. numer. 1.* Qui omnes, præcipue in illo Regno, per nullum alium, quam Principem, hæc cadavera punitorum sepeliendi licentias concedi, posse, asserunt, & ad id adducunt text. *in l. 1. & 2. ff. de cadaver. punitor. & quoad Dominos inferiores idem resolvit in specie Bobadil. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 124. vers. Ni puden.*

151 Quæ quidem, licet quoad Dominos inferiores verissima reputem, maxime ex dictis *supr. cap. 18. à num. 20.* Ubi quod omnia ad jurisdictionis exercitium spectantia ad suos Judices pertineant, quin in aliquo se intromittere debeant, quo vero ad aliam partem, ut hoc Supremus Princeps duntaxat concedere, debeat, quin aliis Judicibus inferioribus id facere, liceat, qui fortè delinquentes condemnarunt, vel sub quibus sententia exequitur, de jure procedere non posse existimo: imò tales licentias eos concedere posse verius mihi videtur, & in expresso docent Accurs. *in dict. l. 1. de cadaver. punit. & ibidem Gothofred. noster Azebed. in l. 6. titul. 18. lib. 4. Recopilat. numer. 12.* Bobadil. *dict. cap. 16. numer. 124. & lib. 3. cap. 15. num. 133.*

152 Nec contrarium cavetur *in dict. l. 1. ff. de cadaver. punitor.* Si quidem in ea duntaxat dicitur, punitorum cadavera sepelienda impetrari, debere: non vero à quo.

153 Nec quidquam facit exemplum adductam *Sacratissimi Corporis Domini nostri Jesu Christi*, quia, cum Pilatus eum damnasset, à nullo alio licentia exigi poterat, maxime in loco supplicii stante: vel aliter dic, *infra proximè*, punitorum corpora in patibulis pendere non esse partem pœnæ principalis, & idèd rectè circa id inferiores dispensare, posse.

154 Nec etiam obstat, quod supra diximus *ex l. relegati 4. ff. de pœn.* ut non possint Judices postquam sententiam protulerint, eam, in consulto Principe, immutare; quia hoc procedit, & verissimum est in ipsa pœna principali: non vero in aliquibus accessoriis, postquam delinquentes pœnam passim fuerint, ut in nostre casu, in quo rei suspensi, vel aliter supplicio affecti pœnam principalem jam sunt passim:

155 Et quod in furcis, aut patibulis eorum cadavera remaneant, est quidem accessorium, nec pars pœnæ principalis reputari, debet; unde merito in hoc Judices inferiores, sub quibus sententia fuit executata, dispensare, possunt: & tales licentias consan-

ganeis, vel aliis concedere, ut per eos corpora sepeliantur, postquam pœna est executata: alias enim, si ex toto Regno ad Principem pro his licentiis impetrandis recurrere, debent prius cadavera ob distantiam locorum contumperentur. † Quæ tamen singulariter intelligerem, nisi in sententia comprehensum quoque sit, ut punitorum cadavera ad aliquod tempus, vel in perpetuum infurcis, vel patibulis dilacerata publico spectaculo, vel exemplo remaneant, in quo quidem Judices inferiores dispensare, non posse, judicarem; quia pars pœnæ principalis reputari, debet.

Ex quibus intelligi quoque debet *dict. l. 2. ff. de cadaver. punitor.* Quæ loquitur in pœna relegationis, vel deportationis, quæ post mortem durat, ut ipse text. ait; idèd relegati, aut deportati cadaver. aut ossa ex loco deportationis, aut relegationis assignato, inconsulto Principe alibi transferre, non licet; pro quorum comprobatione notandum est, quod *in dict. l. 2. dum* Martianus licentiam pro cineribus deportati, aut relegati transferendis requisivit, hæc à Principe impetrari, debere, exprimit: at verò *in dict. l. 1. & 3. eodem titul.* licet Ulpianus, & Paulus similiter licentiam requirant pro cadaveribus aliter punitorum sepeliendis, hoc tamen simpliciter dicunt, quin à Principe, ut *in dict. l. 2. impetrandam* allerant: quod forsitan non sine mysterio omiserunt, quasi à quolibet Judice, qui sententiam talit, vel etiam exequitur, impetrari, possit.

Ad alia autem circa punitorum cadavera, vide *Frances in pastoral. regular. 3. part. vot. 8. numer. 48.* Ubi questionem tractat an cadaver à furca sine licentia Judicis sublatum, aut subreptum, & ad Ecclesiam perlatum immunitate gaudeat? & pluribus novissimè congestis pro affirmativa resolvit, contra quem exat, *decis. 90.* Michael. Cortiad. ubi latè questionem disputat, & contrarium resolvit.

Unum tamen iudex animadvertere, debet, ne, vi-
delicet, in cadavera punitorum nimis scævitat, ea in patibulis suspensa, & in sepulta diu publico spectaculo detinens, & aliquando Ecclesiasticam sepulturam eis denegans, nisi forte criminis gravitas id ex postulet, ut bene notat Dom. Covarruv. *lib. 2. variarum capit. 1. n. 11.* & comprobatur per *dict. l. 1. & 3. de cadaver. punitor.* † Nam aliquando quorundam malefactorum supplicia ob frequentiam, & gravitatem etiam in cadaveribus punitorum exacerbari debent, ut tam gravium pœnarum metus, & honor cæteris injiciatur, & pœna in posterum ad puniores perveniat; unde eleganter dixit Melevit. *lib. 6. ut terreatis vivos, male tractatis mortuos*, qui juxta Gellium *lib. 20. noct. Articular. cap. 1. Acerbitas ulciscendi malefactori bene, atque caute vivendi est, disciplina*, idèd apud nos quotidie delinquentium cadavera dilacerata, ac insepulta in patibulis relinqui, videmus, metu similis pœnæ reliqui tam immane spectaculum in se vetiri, ab eisdem facinoribus arceantur, quod & apud majores fuit servatum teste Quintilian. *declamar. 274. illic: Non facis putaverunt majores eas pœnas constituere, quas postea aliquis excipere in vita, multos magis tangit sepultura: ad cogitationem post se futurorum plerique gravius moventur.*

Pluraque alia circa jam punitorum cadavera adhuc aliis pœnis afficienda, vel non ex bonis litteris tradunt P. Fab. *l. 1. semest. c. 13.* Just. Lipsius *de milit. lib. 5. dialog. 18.* ex Plutarcho, Livio, Dionisio, & aliis Tiraquel. *de pœn. temperand. nu. 47.* D. Soloroz. *de pœn. parricid. c. 2.* & multa exempla mirabilia adducit Beierlinch. *in theat. vit. human. c. 2.* in verb. *Cadav. p. 18. 19. & 20.* † Et quid

in delinquentibus, qui antea, vel post sententiam se ipsos occiderint, an eorum corpora, & in quibus delictis, supplicio affici, debeant, plenè tractant infiniti congesti per Farinac. *quastion. 10. ex numer. 36.* & *de heretic. quast. 197. numer. 89.* Joann. Guierrez *lib. 2. Canonic. quastion. cap. 18. ex numer. 47. & cap. 3. numer. 22.* Zevall. *quast. 464.* Menchac. *illustr. cap. 6. ex numer. 7. & cap. 96.* Menoch. *de arbitr. cas. 285.* Peregrin. *de jur. Fisco. lib. 4. titul. 5. per tot. ubi 17. casus congerit, Hermosill. in l. 5. titul. 3. part. 5. gloss. 1. & in l. 10. titul. 4. gloss. 8. numer. 13. & in l. 56. titul. 5. gloss. 1. ex numer. 39. & 49.* Augustin. Barbof. *in collectan. cap. fin. de sepultur. & in cap. 6. de stat. Monachor.* Dom. Joseph Vela *dissertat. 14. ex numer. 21.* Amaya *in l. 10. Codic. de jur. Fisco. lib. 10. Amescua de potestat. in se ipsum, lib. 1. cap. 23. ex numer. 70.* Guazzin. *de defension. reor. defenf. 38. cap. 6. ex numer. 3.* noster Gomez *3. variar. cap. 1. ex numer. 78.* ubi alios congerit novissimè Aillon, Dominic. Anuñez de Portug. *de donat. Reg. 3. part. 41. ex numer. 51.* In quibus, quid etiam quoad pœnam confiscationis? latè invenies.

163 Item supradictis proxima est alia quæstio, an cadaveris de uno ad alium locum translatio de licentia dominorum inferiorum in suis territoriis fieri, debeat, quasi hoc ratione jurisdictionis tanquam ipsius commodum eis competat? & an ob transitum cadaveris per loca dominorum aliquod vectigal eis debeatur? vel etiam ipsa oppida, si Regia sint, aut conductores gbellarum id prætere, valeant?

164 In quo articulo, quoad primam partem, breviter resolvendum est, nullo modo hæc licentiam concedere, ad eos pertinere, sed id ad Principem Supremum spectare, qui dicitur protector vivorum, & mortuorum, & rerum Religiosarum, *l. sacra. ff. de ver. divis. & in specie sunt text. in l. ossa. ff. de Religios. & sumpt. funer. l. nemo 14. Codic. eodem, & in cap. corpora Sanctorum 37. de consecrat. distinet. 1. & nostra l. 11. tit. 13. part. 1. cum intellectu proximè referendo; & resolvunt gloss. in dict. cap. corpora Sanctorum, optimè Paul. de Castr. in dict. l. nemo, Cod. de Religios. & cum aliis ibidem Barbof. & in l. 1. ex numer. 1. Cod. eod. † Et in nostra specie contra dominos inferiores, ut nullo modo per eos licentia ista sint concedenda, sed potius per Principem, resolvit Capiblan. *de Baron. tom. 1. 166 super pragmat. 8. part. 1. num. 74.* † Ex quo dicebat Paul. de Castr. ubi proximè, si testator per suos hæredes corpus suum; postquam fuerit sepulturæ traditum, usque ad annum, in patriam suam transferri, jussit, talem dispositionem necessario servandam non esse, quia licentia, seu permissio Principis ad id requisita, tanquam ex ipsius Principis voluntate dependens impossibilis reputatur juxta text. vulgat. *in l. apud Iulianum, §. 167 Constat. vers. Sed, & ea prædia, de legat. 1. † Sed contrarium, & verius resolvunt in hac specie Menchac. de succession. creat. tom. 1. lib. 1. §. 7. num. 10.* Spin. *in specul. testam. gloss. 2. princ. num. 8.* Barbof. *in dict. l. 1. numer. 3.* qui dictum communiter per DD. *ex dict. §. Constat,* limitant, & intelligunt, cum tales permissiones, quæ à voluntate Principis dependent, solitæ sunt concedi, quo casu impossibiles non reputari, dicunt, nec à testamentis, eorumve dispositionibus rejici, sed præcisè impleri, debere, inter quæ licentiæ relatæ pro cadaveribus transferendis sunt connumerandæ; cum frequenter à Principe impetrentur.*

168 An verò licentiæ istæ pro cadaveribus transferendis à Principe sæculari, vel Ecclesiastico impetrari, debeant? Utiliter ad praxim dubitari potest, quod dubium, ejusque resolutionem apud nullum ex Doctoribus, quos præcipue in dictis juribus vidi; Lagunez de Fructibus.

tractatum inveniri, præter Gloss. *in dicta capit. corpora Sanctorum, de consecrat. distinet. 1.* quæ verbum Principis, hujus de Papa breviter in uno verbo intelligit ibi, ait gloss. *intellige, Papa.*

Sed pro veteri, & clariori hujus dubii ex om-
ni jure resolutione distinguendum mihi videtur inter Juris Civile Digestorum, aut Codicis, vel Canonicum, & nostrarum legum Partitarum Jure Digestorum attento hæc transferendorum corporum licentiam Princeps sæcularis, vel Ecclesiasticus cumulativè concedebant, ut manifeste probatur per text. *in dict. l. ossa. ff. de Religios. & sumpt. funer. ibi: Sine decreto Pontificum, vel jussu Principis:* cui etiam de jure Canonico convenire videtur text. *in dict. cap. corpora Sanctorum, de consecrat. distinet. 1. ibi: Sine Consilio Principis, vel Episcoporum, Sancta que synodi licentia:* At verò jure Codicis hoc correctum videtur per text. etiam expressum *in dict. l. nemo, Cod. dict. titul. de Religios.* ubi id privativè Principi sæculari tribuitur illic. *Nemo humanum corpus ad alium locum sine Augusti assensibus transferat,* quod quidem jure Codicis intelligi si perpetuè sepulture corpus traditum est; secus si duntaxat per aliquod tempus depositum, quo casu, inconsulto Principe, bene transferri, posse, declaratur *in l. se nec dum 10. C. dict. titul. de Religios.* vel si necessitas imminet; quia tunc Præsidis, vel Judicis ordinarii presentis autoritas sufficit, *l. 1. Cod. eodem; † Et 170 ad utramque limitationem optimè notat gloss. in dict. cap. corpora Sanctorum, verb. Principis, & eisdem limitationes tradunt in corporibus, vel reliquiis Sanctorum, Silvester in summ. verb. Reliquia, quast. 3. & in eodem verbo, Tabien. & Armil. numer. 4. & 3. Petr. Sanchez lib. 2. consilior. moral. capit. 43. numer. 25.* Barbof. *in collectan. ad dict. cap. corpora Sanctorum.*

Sed quid hoc jure Digestorum, & Cæsareo statueretur; jure tamen Canonico contrarium servari, debere, cenfeo, imò hæc licentiam à Principe Ecclesiastico privativè impetrandam esse, ut *ex dicta cap. corpora Sanctorum, notat gloss. ibidem*, quam sequitur cum aliis P. Thom. Sanchez *in præcept. Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 43. numer. 25.* idemque de jure Hispano decisum invenitur *in l. 11. titul. 13. part. 1.* & ibi Gregor. *gloss. de una Iglesia à otra, ibi: Et vult ista, l. Partitarum, quod hoc possit fieri de mandato Episcopi, & dicam infr. numer. 177.* Qui indistinctè in quibuslibet cadaveribus loquuntur; † Licet *in dict. cap. corpora, duntaxat de corporibus, aut reliquiis Sanctorum agatur, in quibus minor est difficultas, ut non aliter, quam de Ecclesiastici autoritate earum translatio fiat, ut cum aliis notat P. Sanchez dict. lib. 2. in præcept. Decalog. cap. 43. numer. 25.* Quin sæcularis Princeps in his rebus Sanctis intromittere se debeat, sed certè idem in rebus Religiosis dicendum est, quarum curam ad Ecclesiasticos duntaxat pertinere certissimum est, & frequenter praxis admittit.

Nec huic resolutioni obstat *dict. cap. corpora, in verb. Principis*, quod verbum aliqui de Principe sæculari intelligere, voluerunt, sed certè malè, quia potius de Ecclesiastico juxta gloss. est intelligendum, quæ intelligentia, meo videri, una, & quidem singulari consideratione expressè comprobatur; quia videlicet *in dict. text. de corporibus, & reliquiis Sanctorum agitur; quare verbum Principis præcisè de Ecclesiastico accipi debet, non verò, de sæculari, quæ in his rebus Sanctis, aut Religiosis intromittere se non debere, nemo dubitat.*

Nec mirum, quod jure Codicis contrarium servaretur *ex dict. l. nemo* tempore Valentiniiani; Theod.

dofit, & Arcadii Imperatorum, & sic, cum jam Ecclesia, & Christiana Religio in Romano Imperio servabatur, condita; † Quia dicta lex Cæsarica, & alia plures per imperatores conditæ privilegia, & immunitates, relique Ecclesiasticas tangentes, potius per aliquam tunc justam, & politicam toleranciam, quam de jure in initio Florentis Ecclesiæ per Pontifices sustinebantur, cum nondum privilegia Ecclesiastica in viridi observantia essent, nec per Imperatores exerceri, permissa: sed potius multa per eos more antiquo ethnicorum retenta quousque postea crescente Ecclesia, & Catholica Religione Dei misericordia aucta, & Ecclesiasticæ immunitates, & privilegia paulatim Conciliaribus Constitutionibus, diversisque juriſdictionibus Canoniciſtabilitate fuerit, & alia multa per Christianissimos Principes concessa: & hæc ferme intelligunt alia jura Codicis, quæ manifestè juriſdictionibus, atque immunitatibus Ecclesiasticis contrariantur (contemnenda quidem potius, quam servanda, juxta text. in cap. Ecclesia Sancta Marie, de constit. gloss. in cap. sicut antiquis 17. quest. 4. Bellug. in specul. princip. rubr. 11. §. Sed vera, numer. 12. Dom. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 20. numer. 3. Gutierrez practicar. lib. 1. quest. 1. numer. 9. Guarb. consil. criminal. 90. sub numer. 22. in fin. latissimè, multisque relatis Alexandr. Sperell. tom. 2. decis. 103. ex numer. 14. usque ad 25. & deinceps) optimè DD. per Balboam adducti ad titulum de fr. competent. † Ubi ipse ita interpretatur difficultem text. in l. si quis in conscribendo, Codic. de Episcop. & Cleric. cui etiam convenit l. si quis in conscribendo, Cod. de pact. in quo fori Clericalis renunciationem, secularisque prorogationem tunc subtraheri per Justinianum deciditur; quod nullo modo hodie servari, debet, cum expressè in principalis Clericorum privilegiis derogationem tendat, cujus renunciatio, & per Clericos in alios Judices secularis prorogatio, tanquam Ecclesiasticæ juriſdictionis incapaces, neutriquam jure Canonico admittitur, text. in cap. si diligenti, de for. competet. & notant Petrus Barbos. in l. 1. art. 3. n. 173. ff. de judiciis, Jass. in l. 2. n. 39. ff. si quis in jus vocat. non jert, D. Covarruv. practicar. quest. cap. 33. numer. 2. Azebed. in l. 1. num. 21. tit. 5. lib. 4. Recopilat. Carlev. de judic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quest. 8. sect. 2. numer. 1076. Ubi quòd neque prorogatio procedat etiam cum licentia Superioris Clerici, quæ solum admittitur ad progandum in judicem Ecclesiasticum alias non competentem.

177 Quæ jure Canonico supradicta verissima resolutio, ut ab Episcopo, aliove Superiore Ecclesiastico licentiæ relatæ pro cadaveribus transferendis sint impetrandæ, non solum etiam nostro jure Partitarum expressè confirmata invenitur in dict. l. 11. tit. 13. part. 1. Ubi has corporum translationes de Episcopi, & non alterius licentia fieri, debere, jubetur, cum prædicta tamen intelligentia dict. l. sine dum. 10. Codic. de Religios. ut notat quoque Gregor. ibidem gloss. 2. † Sed; & praxi, & stylo omnium Tribunalium Ecclesiasticorum nostri Regni observatur, in quibus frequenter licentiæ istæ ab ordinariis locorum impetrantur, quidquid contrarium, imò quod nulla licentia exigatur, indistinctè voluerint Zerol. in prax. Episcop. 1. part. vers. Corpora Sanctorum, numer. 4. Pliinius lib. 10. epistolar. in Epistol. ad Trajan. de reliq. sepulcr. transferend. ubi Trajani dictum refert, quem de hac re consultum respondiſſe, ait Pliinius: Durum esse necessitatem imponere adeundorum Pontificum, pro transferendis reliquiis; idemque, & si breviter, tenet, & Lara de Capellan. lib. 1. cap. 25. numer. 45. ad prædictam resolutionem tene, quia jura sunt

expressa, & praxis relata inconcuse serventur.

Quoad secundam verò partem, superius propoſita 179 questionis, an videlicet aliquod vectigal, seu gabella pro cadaverum translatione imponi, debeat, quod vulgo dicitur Passagium, vel Pontagium, & hoc jus, seu emolumentum juriſdictionis, vel domini fructus sit, & dominis inferioribus competat? Negativè resolvendum est: nullum videlicet vectigal pro hujusmodi cadaveris translatione ab aliqua persona, sive Regi administratore gabellarum, aliove juriſdictionis Regalium conductore de jure exigi, posse, ut jure noviori Codicis cavetur in l. fin. Codic. de Religios. & sumptibus funer. ibi: In null. quopiam loco vectigal ab aliqua persona pro corporum ex uno in alium translatione proſtetur: & notant optimè Cujacius lib. 11. observat. cap. 21. † Qui bene animadvertit, 180 per hanc legem correctum fuisse jus antiquum Digestorum, quo aliqua vectigalia ex hujusmodi translatione solvebantur, ut conjici, potest ex l. funeris 3. ff. de test. tit. de Religios. quæ id supponit in verb. Etsi qua vectigalia.

Et hanc immunitatem his corporum translationibus 181 expressè tribuunt ex nostris pragmaticis, Lara de anniverſ. & Cappellan. lib. 1. cap. 25. ex numer. 1. & 44. Navarr. consil. fin. numer. 1. August. Barboſ. in collectan. ad dict. l. fin. Codic. de Religios. † Et maxime, 182 in nostra specie contra dominos inferiores, quòd nullo modo hoc emolumentum, seu vectigal, ut juriſdictionis, vel domini fructus præterdere, valeant, etiam ratione passagii, quòd aliis pro hominibus transiensibus privilegio eis competit, singulariter Jo. Maria Novar. de gravam. vassal. tract. 3. gravam. 85. numer. 12. Ubi ita in Consilio Neapolitano decisum refert.

Ex quibus improbanda est contraria consuetudo, 183 quæ contra, vel factim præter omne jus, satique ambitiosè servatur in omnibus nostri Regni oppidis, tam minorum inferiorum, quam Regiæ juriſdictioni immediatè subjectis, in quibus, eveniente casu alicujus cadaveris translationis, vectigal aliquod sive pontagium pro hac translatione ex adversa consuetudine, per gabellarum, seu juris passagii, aut pontagii conductores, vel administratores, aut per ipsa oppida præterditur defunctorum corpora ob id detinendo, quousque hoc tributum eis solvitur: sed quidem minus justè, & contra omnem pietatem, cum nulla lege hoc vectigal eis sit debitum, imò potius ejus exactio clarè prohibeantur per dict. l. fin. † Et, quòd magis est, quamvis aliquod tributum jure deberetur, non tamen ejus solutionis prætextu cadaverum detentio esset permitenda, quia nec ob ipsorum defunctorum quæcumque legitima debita per creditores detineri, vel finnis impediri, posset, ut singulariter cavetur, & quòd ex hac ratione cadavera detinentes actione injuriam teneantur in l. fin. cum authent. sequenti, Codic. de sepulchr. violat. & in nostra l. ultim. tit. 13. part. 1. l. 13. tit. 9. part. 7. & in l. 5. tit. 18. lib. 4. Fori, pleneque resolvant, etiam si debitum omnino liquidum sit, Panormit. in cap. ex part. de sepulcr. Felin. in cap. sicut Iudai, column. 1. de Iudais, Guillielm. Benedict. in cap. Raynuntius, de testament. verb. Mortuo itaque testatore, numer. 56. Boer. decis. 287. Hypolit. singular. 199. Menoch. de arbit. cas. 487. numer. 16. & 20. Joseph Ludovis. decis. Perusin. 78. numer. 24. Cened. in collect. ad decretal. collect. 40. numer. 3. Bellet. disquisit. Cleric. part. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 3. numer. 38. † Qui meritò increpant contrariam sententiam Angeli in authent. ut defunct. seu funer. eorum. §. 1. column. 5. Qui loquens in instrumentis confessionatis, & sic executivis juxta statuta Perusini, ait, ob talia debita, tanquam omnino

omnino liquida, & executiva defunctorum funera, seu cadavera per creditores impediti, vel detineri, posse, cujus sententiam tenent quoque gloss. in cap. ei, qui, §. Si quis etiam 2. quest. 6. quæ ad id allegat, cap. qua fronte, de appellat. Hypolit. in l. unic. num. 64. ff. de question. Segor. in l. si ex legati causa, num. 73. ff. de verbor. obligat. Archidiacon. in cap. qua fronte, de appellat. † Qui per hunc text. cadaveris detentionem factum admittit in eo casu, quo hæredes sunt nimis potentes, ita, ut de facili creditor jus suum aliter consequi, nequeat, & eandem sententiam ex ipso textu, ita cum intelligendo, admittit ibidem Tancied. in casu, quo defunctus non solum de usu, sed etiam de furto, rapina, vel alio crimine in vita fuisset damnatus.

186 Sed contra hanc Angeli, eorumque sequacium opinionem, tanquam nimis duram, & ab omni humanitate, & pietate Christiana alienam, communiter resolvunt DD. cum omnes, ut crudelem, & impiam explodentes, maxime nostri Pragmatici, qui loquuntur in quocumque debito, claro, seu in nostris instrumentis garantigiis, vel confessionatis alterve omnino liquidis, aut executivis, quòd nullo modo eorum prætextu debitum pauperum funera, seu cadavera detineantur, Roderic. Suarez in l. post rem judicatam, ff. de re judicat. ampliat. 6. add. Regn. Didac. Petz in l. 4. tit. 8. lib. 3. Ordinam. column. 1076. & in l. 7. tit. 1. lib. 1. ejusd. Ordinam. column. 49. & 50. Ubi alios plures allegat bene Brazz. de inop. debitor. cap. 1. numer. 19. cum seqq. qui contra Angeli, & alios hanc sententiam optimè fundat; eamque magis communem, longèque veriorē dicit Petr. Dueñas in regul. 277. limit. 4. fol. 99. eleganter D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 1. n. 10. qui tam in pauperibus, quam in divitibus, eorumque cadaverum detentione loquitur, quam non solum apud Christianos, verum etiam pud ethnicos impiam, & iniquam esse, ait rationique naturali, & divinæ, humanæque legi contrariam, item D. Covarruv. in cap. Raynaldus, de testament. §. 3. n. 3. † Ubi quòd, nec aliquem pro debito cautionem, vel securitatem hæc edes præstare cogantur, & ultra omnes pulchère, & elegantè Gregor. Lopez in dict. l. 1. tit. 9. part. 7.

187 Qui doctè expliat, & intelligit dict. cap. qua fronte, de appellat. ut ex eo argumentum à contrario sensu, tanquam contra expressa jura supra adducta sumi, non debeat, † & contra Angeli, Tancied. Archidiacon. intelligentias supra relatas optimè; & magistraliter resolvit, ut cadaverum hujusmodi detentiones nullo modo procedant, nec per Judices admittantur, sive debitum sit liquidum, sive non, sive per sententiam, vel instrumentum garantigium debeat, sive ex contractu furto, rapina, vel alio delicto, præter usuram, ut proximè dicam, & sive hæredes potentes sint, ut de facili aliter, quam per detentionem cadaveris creditores jus suum consequi, neque eam: & ita Salmanticæ se consuluisse, & practicar. fecisse, testatur Anton. Gomez 2. tom. variar. cap. 11. n. 65. quem cum aliis sequitur Jo. Gutierrez de jurament. confirmat. part. 2. cap. 4. n. 17. qui dictam Angeli satis inhumanam appellat. & in num. 18. vers. & ita invenio, concludit, Gom. zii, & aliorum sententiam, tanquam æquiorē, & veriorē abſque dubio practicandam esse, & pro eà consulendum, Garcia de expens. cap. 8. numer. 19. Parador. lib. 2. ver. quotidianar. cap. fin part. 5. §. 3. n. 26. Emanuel Suarez in Thesaur. receptar. sententiar. verb. Cadaver, Pichard. in princip. institut. de interd. ex num. 130. qui num. 138. omnem appellatorem rejiciendam esse, probbat, † cum res ista, seu cadaveris humatio ceteram expeditionem exigat, ut

ex text. in l. ultim. ff. de appellat. recipiend. l. 11. tit. 16. lib. 3. Ordinam. & aliis juriſdictionibus, & D. D. notant in specie D. Covarruv. dict. cap. 1. num. 10. & ibidem ejus additione Faria, Valdes ad Suarez in dict. l. post rem judicatam, extens. 5. Aillon in add. Gomez, dict. cap. 11. numer. 57. optimè probat D. Salsgald. de Reg. protect. 2. part. cap. 8. ex num. 72. † Et, loquens in debito quartæ Parochialis, vel alterius Ecclesiasticæ portionis, ut nec hoc prætextu defunctorum humatio, vel funera detineantur, vel suspendantur, novissimè, licet prædictis non relatis, D. Michael Anton. Frances de Urrigoiti. in suo pleno, & eruditò tractat. de Eccles. Cathedral. cap. 17. numer. 169.

Quæ tamen communiter limitant D. D. in debito re usurario manifesto, cujus corpus Judex Ecclesiasticus detinere, potest, quousque hæredes de restituendo caveant, quia & ei Ead. l. si ca sepulcr. Canoniciſ functionibus denegatur, cap. quia in omnibus, de usur. cap. quaquam, de usur. in 6. ubi latè notant Canonistæ, & per nostram l. 9. tit. 13. part. 1. & ad rem Gregor. ubi supra. Cœol. in prax. Episcop. 1. part. verb. Funus, vers. 3. cadaver. D. Saig. d. ubi proximè num. 75.

Quæ quidem latè notavi, ut abhorreant Iudices 194 has cadaverum, vel funerum detentiones, quas ob æs alienum creditores frequenter præterdere, solent, cum magnis contra Judices contrarium facientes protestationibus, quas timere non debent, utpote Christianæ pietati rationique divinæ, & naturali juriſdictionibus supra ad ductis adversantes: † Nec reticendo cujusdam calidissimi Judicis stratagemam, qui à quodam creditore interpellatus, ne debitoris cadaver sepeliri, sineret, donec ei debitum per solveretur, & cum postquam se id jure facere, non posse, Judex respondiſſet, instante adhuc creditore, & pro suo debito vociferante, atque protestante, ne cadaver funrandum duceretur, consensit Judex, sed ita, ut illud creditor acciperet, in suamque domum secum per ferret; cui oblacioni obmutuit creditor, & ab iniqua præterensione destitit; quia non talè debitoris confortium, sed suum debitum cupiebat.

Sed ut ad principalem nostri tractatus materiam, redeamus, præcedenti de cadaverum translatione questionis, & ob id de resolutione tributi superius relatæ, proxima est resolutio alterius generalis questionis circa simile tributum, quòd in transitu aliarum rerum, vel animalium in multis locis solvitur, quòd vulgo dicitur: Passagium, seu Pontagium, necnon, & Portagium, aliisque variis nominibus, cogè nominatur respectu locorum, seu terminorum, per quos merces transferuntur, & in quibus pro transitu hujusmodi vectigal solvitur juxta cujuslibet Provincie diverſa jura, & consuetudines, quæ jura juriſdictionis, vel domini fructus, seu emolumentum esse vassalorum domini frequenter præterduat, ipsisque competere: † Sed quidem minus rectè, quia est genus tribut. nec aliter per inferiores, quam Regio privilegio, vel alio titulo, aut consuetudine immemoriali, quæri, potest, ut jure communi attento, in specie horum juriſdictionis passagii, aut pontagii, & similis pro rerum, vel hominum transitu tributi, resolvit Jo. Maria Novar. de gravaminib. vassalor. tractat. 3. gravam. 85. per tot. † Ubi quòd jura ista inter cetera Regia vectigalia, & jura Dobana Regni Neapolis communerentur, ut constat ex speciali jure illius Regni, in Ritu Regia Camera Neapolis, sub rubric. de jure fundici, in finalibus verbis, vers. Passagium verò, & alio Ritu sub rubr. de jure passagii, incipit Passagium: ob quòd idem Novar. ex num. 3. tradit, quòd temporibus nostri Catholici Regis Ferdinandi de ipsius des-

creto generali per totum Regnum Neapolis fuit in-
quisitum contra Barones, & Dominos inferiores il-
lus Regni prædicta jura exigentes, qui per Regiam
Cameram fuerunt citati, & eis iustum, ut titulum
exhiberent, & multis processibus compilatis, ob de-
fectum tituli, vel saltim consuetudinis immemoria-
lis fuerunt damnati, quod à tali exactione in poste-
rum se abstinerent, ut testatur Novar. ubi proxime,
1997 apud quem in dict. gravam. 83. cum duobus seqq.
vide alia plura circa prædictorum jurium passagij,
aut pontagij exactionem, quando, & à quibus, &
ex quibus rebus solvi debeat, & de transiuntibus per
alia loca, vel per aquas, quam per pontem, vel schapham
ejus solutionis fraudandæ, vel vitandæ causâ, &
ad alias quæstiones.

200 Unum tamen nota, quod apud nos hæc jura,
cum inter Regia vectigalia connumerentur, nec im-
memorialis præscriptio circa eorum perceptionem
inferioribus proderit, quæ per nostras leges 1. & 2.
in 15. lib. 4. Recop. in Regiis vectigalibus sublata
invenitur, & tradunt D. Larrea allegat. Fiscali 7.
numer. fin. & latius allegat. 15. per tot. Azched. in
l. 1. tit. 18. lib. 9. Recop. Gregor. Lop. in l. 6. tit.
29. part. 3. gloss. 4. Avendañ. de exequend. mandat.
2. part. cap. 4. numer. 20. & 27. Lafart. & Girond.
de gabell. ille. cap. 19. n. 4. hic. 1. part. à n. 43. & part.
7. in princip. num. 1. & in tract. de privileg. quæst. 6. n.
27. Parlador lib. 2. rer. quot. cap. 3. n. 34. Gutierr.
de gabell. quæst. 5. Alfaro de offic. Fisc. gloss. 20. iterum
D. Larrea alleg. 13. num. 34. & seq.

201 Imò, nec privilegium ad hæc, & similia jura per-
cipienda apud nos proderit, si descriptum, vel an-
notatum non inveniatur in libris, seu codicibus Re-
giis, quos vulgo de lo salvado dicimus, ut pro for-
mâ, & essentiali requisito id caveatur per nostras l.
1. tit. 21. lib. 9. Recop. l. 1. tit. 18. eod. lib. de qua-
rum interpretatione, & declaratione latè agit Castil-
lo de terriis, cap. 20. per tot.

202 Item similiter quæri, potest, an facultas insta-
randi instantias peremptas jurisdictionis Dominis in-
ferioribus competat? quasi hæc facultas ipsius juris-
dictionis commodum sit.

203 In quo articulo resolvendum est, hanc faculta-
tem nullo modo dominis inferioribus competere, nec
commodum jurisdictionis ipsis concessæ reputari, ut
in specie resolvunt Matth. de Afflict. in cap. 1. qua
sunt regal. in usib. feudor. & decis. 165. num. 3. & 5.
Glossa celebris in l. ab hostibus, §. Sed quod, ff. ex
quib. caus. major. Vantius de nullit. sentent. ex defect.
jurisd. ordin. n. 127. Angel. in l. si tempora, Cod. de
tempor. appellat. Grammat. decis. 103. num. 11. opti-
mè Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 210. & no-
viter Domin. Tass. in pragmat. de antefat. vers. 3. ob-
servat. 4. n. 212. qui omnes communiter tenent, hoc
jus dumtaxat Principibus superiorem non recognos-
centibus competere, ipsorumque ossibus, & Coro-
næ in hære, & latè etiam docent Natta consil. 636.
num. 96. Boerius decis. 247. num. 10. Rolland. à Vall.
consil. 82. à num. 11. volum. 4. & consil. 4. ex num. 60.
volum. 4. & alia plura de materiâ instaurationis
instantiæ peremptæ afferentes Castill. decis. Sicil.
11. n. 20. D. Franc. de Leo decis. 107. lib. 1. num. 6.
Surd. consil. 197. num. 23. Mastril. decis. 70. num.
8. & lib. 3. de Magistrat. cap. 4. numer. 368. & 369.
Nicol. Anton. Gravat. in addit. ad Octav. Vest. lib. 7.
cap. fin. litt. K. fol. 572. Capyc. Latr. decis. 68. ubi Guizz.
in addit. D. D. Peir. de Salcet. de leg. Polit. lib. 1.
cap. 11. num. 14. & novissimè Dominic. Antunez de
Portug. de donat. Reg. 2. part. cap. 20. num. 1. & tot.

204 Ad plures quæstiones de materiâ, & quod in Reg-

no Napoli Proregi, & Præsidi Sacri Consilij, necnon,
& aliquibus Regis Audientiis hæc facultas competat,
refert Dominic. Tass. dict. num. 212.

Item Domini vassallorum facultatem cognoscen-
di in crimine falsæ monetæ prætere, solent rati-
one jurisdictionis ipsis concessæ; sed quidem nul-
lo modo hoc procedere, potest, cum hujus crimi-
nis cognitio semper Regi, ipsiusque Judicibus re-
servata sit, l. unic. Cod. de fals. monet. l. 9. tit. 7. part.
7. l. 8. tit. 12. lib. 4. For. & ita contra jurisdic-
tionis dominos inferiores tenet Grammat. conf. 6. quem
sequuntur Tiber. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib.
4. cap. 52. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 195.
¶ Un nec eandem monetam cadendi facultas ad eos
pertinet; Sed dumtaxat ad Principem superiorem non
recognoscentem, ut ex l. 1. Cod. de fals. monet. l.
2. tit. 1. l. 12. tit. 2. part. 1. Gregor. Lop. in dict. l.
2. verb. Vair. Anton. Gom. in l. 40. Taur. numer.
10. Bobadill. dict. cap. 16. num. 144. & aliis congestis,
Barbos. ad Ordinam. Lusitan. lib. 5. tit. 12. num. 7.
D. Valenquel. conf. 30. num. 10. D. Larrea decis. 12.
n. 5. & ad plures quæstiones novissimè, & latè Domi-
nic. Antunez de Portug. de donat. Reg. 2. part. cap.
25. per tot. ¶ Ubi plenè quando privilegio, præscriptio-
ne, vel aliter id domini inferiores habere, possint?

Item in delictis, in quibus publicationis bonorum
pœna venit imponenda cognoscere, non posse Do-
minos inferiores, vel suos Judices, multi tenent ex
l. 1. Cod. ne sine juss. Princip. lic. confiscar. Grammat.
conf. crimin. 6. Ubi, quod in Regno Neapoli dona-
tar. Magna Curia de his criminibus cognoscat; ¶ &
idem tenent in crimine usurarum, & aliis Afflict. decis.
28. in fin. Franc. Vivius decis. 237. qui refert, sæpius
contra Barones in Magnâ Curia obtinuisse, & pluribus
congestis Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. n. 397.
ubi quod hoc sit de regalibus.

Sed contraria opinio verior mihi videtur: imò,
quod Domini jurisdictionis cum mero, & mixto
imperio, de his quoque delictis cognoscere, valeant;
& hanc sententiam tenent Jacobin. de feud. vers. Et
cum mero imperio, Boss. tract. crimin. tit. de pœn.
num. 21. Peregr. de jur. Fisc. lib. 1. tit. 2. n. 29. & 82.
& lib. 5. tit. 1. num. 30. & ex Craver. Rosenthal, &
aliis ita dictam conclusionem limitat Mastr. dict.
cap. 10. num. 450. ¶ Quia dict. lex, intelligi, de-
bet de publicationis pœnâ à jure non statuta impo-
nendâ, quæ per Judices inferiores imponi nequit, ut
ipsa lex ait: secus si jure communi, vel jure mu-
nicipali hæc pœna sit statuta, quia tunc benè per
quemlibet Judicem inferiorem in suo casu imponi
potest, ut frequenter fit, & ita in effectu docent la-
tè Salicet. in dict. l. 1. Mastrill. decis. 145. & de Ma-
gistrat. dict. cap. 10. num. 403. Ricc. in collect. 140.
benè Peregr. de jur. Fisc. art. 2. num. 87. & lib. 5.
tit. 1. n. 25. & noviter ad rem ita intelligit dict. l. 1.
& contrariam sententiam Capiblan. de Baronib. tom.
1. sup. pragmat. 8. part. 1. ex n. 207. & 209. & jux-
ta hanc resolutionem decimum testatur in S. C. Neapol.
idem Vivius dict. decis. 237. in fin. causâ in eo per viam
appellationis à Magn. Cur. devolutâ: ¶ Et quod
idèo tales confiscationes domino inferiori jurisdic-
tionis, ut ipsius fructus, competant (nisi fierent ex de-
licto commisso in Dominum directum, sive Prin-
cipem) docent Mastrill. dict. cap. 10. numer. 401. &
decis. 145. n. 94. Guid. Papa quæst. 76. Petra de po-
testat. Princip. cap. 6. n. 27. & 102. de quo articulo la-
tius suo loco dicam, ubi de acquisitione mulctarum, con-
fiscationum, aliorumve jurisdictionis proventuum agam.

Ultra superiora igitur jurisdictionis honorifica
commoda, sunt alia minus principalia emolumen-

ta, aut præminentia; quæ inter ipsius jurisdic-
tionis fructus, connumerari, debere, frequenter præ-
tendunt Domini inferiores, & consequenter, quod
ad ipsos pertineant: quæ tamen supremæ jurisdic-
tionis, & alto dominio; semper pœnes Principem
reservato, ut majora Regalia coherent, & conse-
quenter ad dominos inferiores, etiam casu libe-
rissimæ concessionis virtute pertinere; non po-
terunt, ut videbis infr. in pluribus casibus, quos brevi-
ter pro majori claritate, & omni dubietate tollen-
dâ specialiter hic annexere, decrevi, ubi, & è con-
tra alia quoque commoda, aut præminentias re-
feram, quæ ut jurisdictionis emolumenta eis com-
petunt, licet supremæ jurisdictioni coherent, vi-
deantur.

215 Primò igitur dubitari potest, an Domini inferiores
ratione jurisdictionis per Regem ipsis concessæ de vio-
lentis inter Ecclesiasticas personas, ut ipse Rex, vel
Regia Tribunalia cognoscere, valeant?

216 In quâ quæstione resolvendum est, nullo mo-
do hanc cognitionem eis competere, posse, ut te-
nent Avend. n. de exequend. part. 1. cap. 1. num. 32.
vers. Et cum hæc, Bobadill. in Polit. lib. 2. dict. cap.

217 16. à num. 90. & num. 218. circasim. ¶ Ubi, quod
nec per Regiam concessionem, aut consuetudinem
id querere, valeant; quia istâ extrajudiciali cognitio-
ne dumtaxat utuntur Principes superiorem non recog-
noscentes: & hoc non ratione jurisdictionis, sed
protectionis, aut extrajudicialis defensionis, quam
adversus violentias suis subditis exhibent, ex in-
veteratâ, maximè apud nos, consuetudine per nostras
leges Regias confirmatâ, ut constat ex l. 5. tit. 1. lib.
2. Ordinament. l. 36. tit. 5. lib. 2. Recop. & aliis ad-
ductis per D. Salgad. de Regia protect. part. 1. cap. 1.
ex n. 14. ¶ Quæ praxis, seu consuetudo ad Dominos
inferiores extendi non debet, sed potius nimis est re-
stringenda, ut notant Avendañ. & Bobadill. in locis
supr. citat.

219 Item nec Domini inferiores chartas tuitivas con-
cedere, poterunt, quas frequenter in Lusitania in be-
neficialibus, & aliis rebus Ecclesiasticis pro tuitivâ
possessione, vel quasi, Rex concedit, ut tenent
contra Dominos inferiores Cabed. part. 2. decis. 66.
Fragoss. de regimin. Reipub. part. 2. lib. 3. disp. 7. nu-
220 mer. 54. ¶ Quia hæc potestas ad supremam digni-
tatem pertinet: & in signum supremæ potestatis,
tanquam de majoribus regulibus omnino reserva-
tis, ei competit, Oliva de for. Ecclesiast. 1. part.
quæst. 25. n. 2. Cabed. decis. 71. num. 2. part. 2. Pe-
221 reir. de man. Reg. 2. part. cap. 37. num. 27. ¶ Qui
nec per amplissimas concessionem: imò nec per ex-
pressas in Dominos inferiores per Principem trans-
ferti posse, asserit, quem sequitur novissimè Domi-
nic. Antunez de Portug. de donat. Reg. 2. part. cap.
222 32. num. 1. & 2. ¶ Et ad alia plura de his tuitivis char-
tis, & de earum præcipue in Lusitanâ praxi plenè
tractant Lusitani Cabed. 2. part. decis. 66. per tot. Va-
223 l. consil. 79. Pereira ubi proxime, & à num. 37.
& 1. part. cap. 21. per tot. Domin. Antunez de Por-
tugal. de donat. Reg. 2. part. cap. 32. ubi latissimè ma-
224 gisteriam explicat: ¶ Et etiam de hac praxi in Princi-
patu Cathalonie inter Religiosos aliasque personas Ec-
clesiasticas pro ipsorum conservandis, nec turbandis
possessionibus, tollendisque scandalis, testatur Can-
225 cer. 3. variat. cap. 14. ubi per tot. de materiâ: ¶
Idem tenent in Regno Galliciæ servari, refert Gaspar
Rodriguez de annis reddit. lib. 1. quæst. 17. ex n. 21.

Quæ inter Ecclesiasticas personas extrajudiciales
per Regia Tribunalia, aliove Supermos Magistratus
cognitiones semper, nec aliter intelligerem, quàm

cum scandala, rixæ, & publicæ perturbaciones,
quæ inter has Ecclesiasticas personas timentur, per
suos superiores se dari, non possunt; nam si hoc per
eos fieri, potest, ipsi potius, quam sæculares adun-
di, cum illorum remedium ordinarium sit, istorum
vero extraordinarium, & in subsidium tantum illius:
aliàs namque ad quid deserviret, Ecclesiasticos suos
superiores habere? Puniantur ergo Ecclesiastici, & Re-
ligiosi maximè intra claustra, & suorum superiorum
etiam aliquando insipientium mandata patienter
sustineant, quia in hoc magis viget vera, ac Re-
ligiosa disciplina: Nec discolori ad sæcularia tribuna-
lia prætextu scandali admittantur; nam ex hoc for-
san in jus scandalum sequitur, & Religionum pax,
necnon, & publicæ perturbatur.

Item dubitari solet, an facultas legitimandi spurios,
aut naturales Dominis inferioribus ratione jurisdic-
tionis, vel domini oppidorum competat?

In quo articulo similiter dicendum est, hanc po-
testatem ad supremam jurisdictionem pertinere, &
ter Regalia connumerari, juxta text. in §. Illud,
Aubert. quib. mod. natural. officium. sui, & Af-
flict. in rubr. quæ sunt regal. in usib. feudor. num. 1. &
infr. referentis; consequenterque ad dominos inferio-
res spectare, non potest, nec alius, nisi Princeps Su-
premus legitimare poterit, ut communiter resol-
vunt in nostrâ specie ex l. 3. ff. de natalib. restituend.
Paul. de Cast. conf. 34. per tot. volum. 2. Gregor.
Lop. in l. 4. tit. 15. part. 4. & in l. 12. tit. 1. part.
2. Gomez in l. 40. Taur. n. 10. Bobadill. in Polit.
lib. 2. cap. 10. n. 165. Mand. l. de Alb. conf. 143. Vi-
vius decis. 339. Peregr. de fideicommiss. art. 23. per
tot. & à n. 44. & aliis congestis, Mastrill. de Magistrat.
lib. 3. cap. 10. ex n. 32. Pont. de potestat. Proreg. tit. 10.
de legitimat. Camill. Borell. in summ. decis. tit. 41. de
jurisdic. & Imper. num. 51. ubi, quod hæc potestas
sit de maximo imperio Principis Fragoss. de regimin.
Reipublic. dict. lib. 3. disp. 7. num. 54. Pereira. de
man. Reg. 2. part. cap. 37. n. 28. vers. Certum est Ca-
bed. decis. 39. num. 1. & decis. 72. n. 2. part. 2. quia
imperfectionibus nature sic currere, maculis abster-
gendo, à consuetudine Principis dependet, oportet ad
rem Capiblan. de Baronib. tom. 1. super. pragmat. 8.
part. 1. n. 285. & tenet Joann. Maria Novu. de gra-
vamin. vassall. tract. 1. gravam. 390.

Quæ intellige, nisi specialiter hoc jus legitimandi
Dñis inferioribus per Principem concedatur, ut rectè
limitant Afflict. decis. 128. Ruin. conf. 70. n. 10. &
24. volum. 3. & consil. 67. n. 2. & consil. 68. num. 1. cod.
volum. Bobadill. dict. cap. 16. num. 165. Nov. dict.
gravam. 390. n. 5. Pereira. de manu Reg. dict. part. 2.
cap. 37. n. 28. vers. Certum est, quod legitimare, &
Peregrin. dict. art. 23. & 47. 50. & 44. qui loquitur in
Comitibus Palatinis, quos etiam hanc facultatem legi-
timandi in rebus imperij exercere, non posse, ait;
nisi specialiter per Imperatorem eis sit concessa: notat
quoque ibidem Franc. Censal. in addition. ad num.
90. & in aliis dominis inferioribus tenent congesti per
Portugal. de donat. Reg. part. 2. cap. 16. num. 1.
(qui in numer. seqq. latè agit, & disputat an per Prin-
cipem superiorem possit concedi hæc facultas legima-
di inferioribus Dominis) Ponte de potestat. Proreg. tit.
10. de divers. provisionib. rubric. de legitimat. & restit.
natal. à n. 1. ¶ Ubi, quod i Proregi Neapolitano hoc
jus competat, & idem supponit Capiblan. dict. prag-
mat. 8. part. 1. n. 185. & notat Censal ubi proxime.

Qualiter autem tam Domini superiorem non
cognoscentes, quam inferiores, virtute suorum pri-
vilegiorum spurios, aut naturales legitimare, de-
beant, & quando citatio propinquorum, vel substi-
tuti

turi requiratur tam in successione bonorum liberorum, quam in fideicommissis, feudis, & nostris majoratibus? & an, & quando causa requiratur: & quid si successione spes variabilis, vel invariabilis sit; & si ante conditione, si sine liberis legitimis, vel aliter adjecta? & ad alias plures quaestiones circa materiam legitimatorem per scriptum, quando ita legitimatus ad fideicommissa, feuda, majoratus cum exclusione substituti, & aliorum proximorum admittatur, necnon ad successionem ascendentium cum aliis filiis legitimis, & naturalibus; plene tractant (ultra D. D. supr. relatos, specialiter in legitimatorem, quae ex privilegio per nostros dominos inferiores fiunt loquentes) D. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 2. ex num. 1. & tot. & cap. 3. per tot. & maxime num. 2. & 7. vers. *Eadem*, Ponte de potest. Proreg. dict. tit. 10. rubric. de legitimat. late Peregrin. de fideicommiss. art. 23. per tot. ubi optime materiam tractat, Graeven. conclus. pract. lib. 2. conclus. 140. cum seqq. Mieres de majoratib. part. 2. quest. 2. & apud nos, quoad successiones parentum extat l. 10. tit. 8. lib. 5. Recop. quae est l. 12. Taur. in quibus Gomez, Marienc. D. Covarey. 3. variar. cap. 6. ferè per tot. & Azebed. & cum alijs Morquech. de divis. bonor. lib. 4. cap. 6. à num. 28. & ad omnia supradicta, ut in paucis recentiorib. plura, & plures congeras, vide Moderniores plenissime materiam tractantes Fuffar. de substitut. quest. 408. cum seqq. Barbos. vot. 68. D. Solorcan de jur. Indiar. tom. 2. lib. cap. 17. ex num. 33. ubi, & ad successionem Comendatarum Indiarum. Merlin. tom. 2. controvers. cap. 88. & 89. & controvers. 1. late Castill. de tertius. cap. 41. ex num. 97. Capyc. Latr. decis. 150. & 166. & aliqua in decis. 3. à num. 17. ubi de Bulla Pii Papae IV. ad cujus intelligentiam optime distinguit à num. 1. cum Fachin. lib. 4. contr. cap. 53. & ad alia Guizz. in addit. ad Capyc. Latr. in dict. decis. 3. ex n. 7. & idem Latr. & Guizz. decis. 4. ubi, quod paterna nobilitate ita legitima gaudeant, & idem tenent Garcia de nobilitat. gloss. 21. num. 69. Marienc. in dict. l. 10. tit. 8. lib. 5. Recop. gloss. 8. Scobar de purit. & nobilitat. prob. part. 1. quest. 4. §. 6. num. 24. & ad omnia supradicta Michalot. de duob. fratib. part. 3. cap. 25. & 26. D. Latr. decis. 8. & ad omne latissime Franc. Gensal. in addit. ad Peregr. dict. artic. 23. Franc. Roch. de offic. regimin. rubr. 8. ex n. 120. & alios congentes Adent. ad Molin. in loco supr. citat. Roxas de incomparabilit. part. 1. cap. 6. §. 6. ex n. 66. D. Cresp. observat. 23. ex n. 37. Franc. Maria Prat. tom. 1. discept. ferens. cap. 33. Faxard. in tract. de legitimat. per subseq. num. 13. cum seqq. Dominic. Antunez de Portugal de donationib. Reg. 2. part. cap. 16. per tot.

231 Item similiter in emancipatione filiorum infantium Domini inferiores se in gerere non debent; quia quamvis emancipationes regulariter coram quovis iudice ordinario fieri, valeant, quia ad merum imperium hoc pertinet, ut ex l. fin. Cod. de emancipat. liberor. & ibi gloss. & ex doctrina Bartol. in l. Imperium, num. 22. de iurisdic. omni. judic. tenent Paris de Puteo de syndicat. in verb. *Lis sua*, §. *Quaro*, de quest. pragmat. num. 183. Morot. conf. 52. Sainxon. in consuet. Turon. tit. Des Deolets, devasse justice, gloss. 1. eolum. 3. Nicol. Intrigliol. de feud. articl. 79. num. 68. centur. 2. Mansuet. in pract. tit. de iudic. & ar. iurisdic. num. 12. & 13. Clement. in tract. de patr. potest. effect. fin. num. 79. Camill. Borrell. in summ. decis. tit. 41. de iurisdic. & imper. n. 56. hoc tamen intelligendum est in emancipationibus majorum septennio, qui bene coram iudice ordinario loci emancipati, possunt, quia proprium habent consensum in

emancipationibus requisitum per l. *jubemus*, Cod. de emancipat. liberor: sedis vero in emancipationibus infantium, quibus, cum consensus proprius deficiat, minorem auctoritatem, quam Principis non sufficere, rectè docent D. D. Angel. in dict. l. *jubemus*, ubi quamdam emancipationem cuidam inanti damnosam se destruxisse, testatur, ex quo absque Principis scripto erat facta: idem notat Paschal. de patr. potest. part. 1. c. n. 3. & ex Cabed. Barbos. & alijs Fragoff. ita intelligendus de regimin. Reipub. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 54.

Et in nostra specie, quod ideo tales emancipationes coram Dominis inferioribus fieri, non valeant, docent B. Id. in l. rescripta, num. 6. Cod. de precib. Imperat. offerend. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 10. numer. 152. Joann. Maria Novar. de gravam. vassall. tract. 1. gravam. 388.

Et eodem modo à veniæ ætatis concessione, quæ minoribus per Principes superiores concedi, solet, Domini inferiores abstinere, debent: neque jus eam concedendi ratione jurisdictionis ipsis concessæ, tanquam ejus commodum prætere, poterunt, ut in specie docent Bald. in l. rescripta, num. 6. Cod. de precib. Imperat. offerend. Anton. Gom. in l. 40. Taur. num. 10. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 172. & 95. † Ubi in veniæ, seu ætatis supplemento ad Deputationis, seu alterius officij publici administrationem; & in qualibet veniæ ætatis concessione, Fragoff. de regimin. Reipub. part. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 8. † Ubi, quod in Lusitania ju- re speciali, lib. 2. Ordinat. tit. 45. §. 40. Magnatibus, & Dominis inferioribus illius Regni specialiter prohibeatur: idem tam jure communi, quam Lusitano tenet Dominic. Antunez de Portugal de donationib. Reg. lib. 2. part. 2. cap. 19. num. 2. quia hæc veniam ætatis concedendi facultas potius ad maximum Imperium, supremamque Principis jurisdictionem, ut ejus emolumentum, & fructus pertinet, quam ad jurisdictionem dominorum inferiorum, ut ex l. 1. & 2. Cod. de his, qui veniam ætat. impetr. resolvunt † 236 plura de materia hujus veniæ, & de contractibus celebratis per minores, qui eam impetrarunt ad restitutionem, & ad alia rescissoria remedia frequenter in praxi præsentia, Bartol. in l. imperium, num. 14. ff. de iurisdic. omni. jud. Paul de Cast. in dict. l. 1. c. de his, qui veniam ætat. Joann. Horosc. ad text. in l. non amittitur, n. 5. & 8. ff. de legib. Ripoll. de Regal. cap. 10. n. 24. Mauric. de integer. restitut. cap. 225. D. Joseph. Vela dissertat. 1. n. 27. & tot. Mastiill. de Magistratib. lib. 5. cap. 6. num. 270. Hieronym. Leo decis. 12. n. 2. lib. 3. Camill. Borrell. in summ. decis. tit. 41. numer. 51. Constant. Harmonopol. in promptu ar. Iur. Civil. lib. 1. tit. 12. vers. *Solus Princeps*, Jacob. Callic. in margarit. Fisc. dub. 8. prerog. Princip. 14. & 123. Eman. Barbos. ad Ordinat. dict. tit. 24. princip. num. 3. Menoch. de arbitr. cas. 57. num. 42. D. Crespi de Valdaur. observat. 17. num. 21. Augustin. Barbos. qui plures refert ad dict. l. 1. num. 6. C. de his, qui veniam ætat. impetr. plene Vela dissertat. 1. n. 27. & tot. & dissertat. 6. à num. 47. & seqq. † 237 Qui late tractat an restitutio minoribus, qui veniam impetrarint, adhuc concedi, debeat? cum quo accertimè pugnat Gyzman verit. 11. tot. & ad omne Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. lib. 1. part. 2. dict. cap. 19. à num. 1. & latissime per tot. ubi novissime alios congerit, Castill. de tertius, cap. 41. à num. 99.

Item, queri potest, an moratorias, seu inducias pauperibus debitoribus concedere, inter jurisdictionis emolumenta aut fructus connumerari, debeat, & consequenter

sequenter ad jurisdictionis dominos inferiores pertinere valeat.

239 In quo articulo breviter resolvendum est, hanc facultatem moratorias concedendi nullo modo emolumentum, aut fructum jurisdictionis, aut domini terrarum Dominis inferioribus concessio reputari, debere, nec ipsis Dominis competere, posse, ut in specie resolvunt contra quoscumque Dominos superiores recognoscences Castren. in l. 1. §. *Qui Magistratum*, n. 9. ff. quod quisq. jur. per text. & gloss. ibidem Genua de script. privat. tit. de litter. judic. quest. 2. Carroc. in tractat. de except. cap. 138. num. 6. Grass. de except. 42. num. 45. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 10. num. 125. Anton. Gomez. m. l. 40. Taur. num. 10. D. Joann. del Castil. de aliment. cap. 12. num. 4. Fragoff. de regimin. Reipub. part. 1. lib. 3. dict. disput. 7. num. 8. & idem in Regno Neapoli in ejus Baronibus, seu Magnatibus servari, testatur Caravir. in Rit. Magn. Cur. Vicar. 287. num. 3. Dominic. Tass. in pragmat. de antefac. vers. 3. observat. 4. num. 196. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassal. tract. 1. gravamin. 381. per tot. † Quia hæc potestas soli Principi superiori non recognoscenti ratione supremæ jurisdictionis competit, ut, ultra relatos, tenent ex text. in l. quoties, & l. universa, & ibi communiter DD. Cod. de precib. Imperat. offerend. cap. universa 23. quest. 4. ubi, & Canonice Menoch. de arbitr. cas. 336. Thesaur. decis. 180. Giurb. conf. crimin. 76. num. 5. & alijs congentis, Castill. (ultra loc. supr. citat.) in tract. de tertius, c. 41. n. 101. & alij per 241 Bobadill. ubi supr. dict. numer. 125. † Ubi quod nec per Regis Chancellarias, quæ tam amplam jurisdictionem habent, moratorias concedi, valeant, quod expressè cavetur per nostram l. 15. tit. 5. lib. 2. Recop. † Licet contrarium in Regno Neapoli, & ejus Audientiarum Provincialibus servari, testetur Novar. dict. gravamin. 185. num. 5. † Et idem esse in Proregibus, quos etiam moratorias concedere posse, ait D. Solorcan de jur. Indiar. tom. 2. l. 4. cap. 10. n. 73. & in Polit. lib. 5. cap. 18. fol. 883. verb. *Ex quanto*, in fin. column. 2. † Quod forte in Regiis Audientiarum extra Regnum longè a Rege sitis, & in Proregibus ob locorum distantiam, accidit, quia alias difficulter miserii debitores pro moratoriis consequendis Reges adire, possent.

245 Ad alia autem plura de moratoriis, seu induciis debitoribus concedendis: quando, & ex quibus causis id fieri, debeat? & an fidejussione prius data de solvendo, transacto tempore moratorie, necnon an debitorum quoque fidejussoribus moratorie proflint? quæ debita comprehendant? ad aliasque plures de hac materia quaestiones plene tractant Mell. integr. tractat. de induc. dubitor. Avendañ. de censib. cap. 110. D. Covarey. 2. variar. cap. 1. ubi ejus addit Faria Azebed. in l. 15. tit. 5. lib. 2. Recop. & in l. 2. tit. 14. lib. 4. ex num. 34. Ricc. collect. 8. Surd. decis. 301. Barzz. decis. 78. Novar. de elect. for. sect. 3. quest. 13. Collantes in pragmat. agricol. lib. 2. cap. 13. Genua descript. privat. cap. 52. cum seqq. Valas. de privileg. pauper. 1. part. quest. 139. Petr. Gregor. sintag. lib. 22. cap. 7. Paz in prax. tom. 1. part. 4. cap. 6. & 9. Morla in emper. de jur. tit. 8. quest. 2. num. 10. cum seqq. Muscatell. in prax. part. 3. gloss. detinebitur, num. 103. cum seqq. & in praxim. fidejuss. quest. 9. Amat. resolut. 2. ex num. 3. & ut alios omitam, plures congerunt August. Barbos. in dict. l. 2. Cod. de precib. Imperat. offerend. Castill. in loc. sup. citat. Galerat. de renuntiat. tom. 2. centur. 2. quest. 196. late Leothard. de usur. quest. 85. D. Salgid. in Labirinth. 2. part. cap. 30. per tot. & 4. part. cap. 16. num. 2. & novissime Balmased. de Lagunez de Fructibus.

collect. quest. 93. Magret ad constit. pragmat. Regn. Sicil. §. 29. observat. 1. Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. 3. part. cap. 32. num. 35. cum seqq.

Item per Dominos inferiores prætendi solet, ipsis jus, vel facultatem competere concedendi vassallis gabeliarum, tributorumque immunitatem ob duodecim liberos aliosve de causis, tanquam hæc præmi hæc præminencia jurisdictionis, vel domini ipsis concessit, sit effectus, aut commodum.

Sed negativam sententiam, quam veriore iudicio, tenent in specie Bald. in l. vacantia, Cod. de Decurion. l. 10. Joann. Maria Novar. de gravam. vassal. tract. 2. gravamin. 170. † Ubi, quod in Neapol. tales immunitates in Regia Camera Sanmaritæ expediri debeant, & apud nos docent Azebed. in Cur. Piffan. lib. 2. cap. 18. num. 34. Bobadill. in Politic. lib. 2. dict. cap. 16. num. 147. & 176. qui loquitur in immunitatibus Medicis, aliisve perionis concedi solitis, & quod nullo modo per Dominos inferiores concedantur quia esset in magnum præjudicium cæterorum contributionem, quibus exemptorum portio in jus gravamen accesserit. † Et in immunitatibus; quas Dominis inferioribus novis incolis, aut vicinis concedere, solent ut ita ad sua loca, de Regiis oppidis incolæ transire, invitentur expressè loquantur nostra jura Regia in l. 2. & 3. tit. 9. lib. 7. Recopilar. in quibus id sub gravibus poenis Domini inferioribus prohibetur, & notant Bobadill. dict. numer. 145. Azebed. in loc. citat. ultraque in his omnibus casibus, in quibus gabeliarum immunitates ab duodecim liberos, vel ex alijs causis concedi, debent, id apud nos fit in Aula Gubernationis nostri Supremi Senatus, ubi frequenter circa hoc Regiæ Provisiones expediuntur.

Item in casibus quibus Regia facultas, aut licentia, requiritur ad alienationes bonorum oppidorum, vel ad censuum super eis, constitutionem aliosve contractus, dubitatur, an tunc, in locis dominorum, inferiorum hanc licentiam concedendi, facultas, ratione jurisdictionis, aut domini ipsis Dominis competat.

Et qua diffili quaestione affirmativam sententiam tenent Avendañ. de exequend. mand. 1. part. cap. 1. num. 24. Mexia ad leg. Tolet. 2. fundament. part. 9. num. 43. & 49. D. Joann. del Castil. de usufruct. cap. 54. num. 56. Mature disquisit. legal. cap. 32. num. 29. quia inferiores Domini in loco Regis sunt, ut notant isti DD. & loco Pætidis, per quem alias hæc licentia dari solebat, ut ait Avendañ ubi proxime.

Contrariam vero sententiam, ut per Reges duntaxat facultates istæ, aut licentiæ, etiam in locis Dominorum, concedi, debeant, communiorem, & receptiorem invenio, quia pro ea resolvunt Azebed. in l. 11. tit. 7. lib. 7. Recopilar. Rodriguez de ann. redditib. lib. 1. quest. 14. num. 67. vers. *Amplius etiam si redditus*, Gutierrez, lib. 4. practicar. quest. 60. nu. 8. Avendañ de censib. cap. 68. num. 3. Zevallos commun. contra commun. quest. 749. ex num. 3. Oter. depascuic; cap. 11. num. 9. Hermosill. in l. 15. tit. 5. part. 5. gloss. 2. num. 11. & ita praxi receptum testatur. D. Salgad. in Labirimb. creditor. part. 1. cap. 1. §. 2. num. 21.

Pro quorum concordia distinguendum mihi videtur inter oppida, aut vassallos Burgenfaricos, qui duntaxat ratione jurisdictionis, vel generalis, domini ipsorum oppidorum Dominis subiciuntur; & inter oppida, seu vassallos de *Mansata*, apud nos *Sala-regos*, qui etiam ratione territorij, vel possessionum, mansionis, aut solarij accepti, sunt subiecti.

In primis ergo negativam sententiam procedere debere dicendum est, ut in eorum requiruntur publicari in

um alienationibus Regia licentia necessaria sit: contra vero in secundis, quos Solariegos appellamus, in quibus licentia ad tales alienationes à suis dominis est impetranda; † Quia horum oppidorum termini, & quidquid in solo continetur, domini est, Avendañ. de censib. dict. cap. 68. in fin. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 13. Mieres de majorat. 4. part. quest. 20. 256 num. 63. & 74. D. Larrea allegat. 46. num. 7. † Nec in his locis quidquam præter supremum dominium Rex, habet, & in ejus signam, tributum monetæ apud nos Moneda fereva, quod ei penditur, ut probat nostra l. 3. tit. 23. part. 1. ibi: E en tales solariegos como eses no à el Rey otro derrocho ninguno, sino tan solamente moneda, fca se da en reconocimiento de el Señorío Real, D. Larrea. dict. allegat. 46. num. 5. Valeron de transact. tit. 4. quest. 3. num. 48. † Quare, si queratur de alienationibus hujusmodi oppidorum rerum, quæ in eorum terminis, ac solo continentur, licentia Dominorum sufficiet, imò necessaria erit, ut comprobant expressè jura in dict. l. 3. tit. 23. part. 3. illic: Mas nopueden enagenar a quel solar, ubi Gregor. gloss. 4. l. 2. tit. 3. lib. 6. Recop. ubi optimè Azebed. ex num. 2. qui Burgos de Paz, Mercar. Int. Clar. & alios refert ad plures quæstiones in similibus loquentes, & etiam in nostris oppidis Solariegos, tenent Mieres dict. quest. 20. num. 102. D. Larrea dict. allegat. 45. num. 22. † Qui ita necessariam licentiam Dominorum in his alienationibus, ait, ut eo ipso, quod probetur, vasallos absque licentiâ Domini sua prædia alienare consuevisse, solarij præsumptio excludatur, idem notat Valer. de transact. tit. 4. quest. 3. num. 50. quare ex his optimè animadvertit, Gregor. Lopez dict. gloss. 4. ex doctrina Ifern. ibi relati quòd cauti sint domini, & advocati vasallos, Solariegos, probare volentes, ut articuletur, & probetur, nunquam vasallos sine licentiâ Domini aliquid vendidisse: idem monet ex doctrinâ Burgos de Paz, Didac, Perez, & ex feudistis Azebed. in dict. l. 2. tit. 3. lib. 6. Recop. num. 4.

259 Ex huic distinctioni assentiunt Valeron de transact. dict. tit. 4. quest. 3. num. 45. Balmased. de collect. quest. 4. num. 13. qui, dum in his alienationibus licentiam Regiam, etiam in locis Dominorum inferiorum, requirunt, id limitant in oppidis Solariegos, in quibus suorum Dominorum licentiam necessariam esse, asserunt, & idem sentire, videtur, licet id, non exprimat, Bobadill. in Polit. l. 2. dict. cap. 16. num. 13. in fin. † Ubi inter Vasallos Burgensaticos, & Solariegos, seu de Mansara, differentiam agnoscit, quoad dominium terminorum, aut solarij, quod apud Dominos residere, ait in istis: contra vero in illis.

261 Unum tamen nota, bene posse Dominos inferiores etiam in oppidis Burgensaticis licentias edificandi in solo publico vicinis concedere, dummodo hoc fiat absque magno oppidorum præjudicio, veluti si pro domibus edificandis, hortibus parvis faciendis id fiat, pro quibus, & similibus incolarum ministeriis necessariis parva solatia de publico concedere, possunt, ut notat Bobadill. dict. cap. 16. num. 153. † Ut & Decurionibus oppidi liberi hoc sine Regiâ licentiâ facere, licet, idem Bobadill. lib. 3. cap. 8. num. 80. quamvis alias terras publicas, vel de Concilio absque licentiâ Regiâ donare, vel aliter alienare prohibeantur, per nostram l. 11. tit. 7. lib. 7. Recop. & ex Avendañ. Azebed. & aliis Bobadill. ubi proximè: † Idque etiam in casu nostræ limitationis de jure procedere debere, ne videlicet præfata edificandi licentiæ per Decuriones, vel dominos concedi valeat, ait novissimè Portugal donation. Reg. 3. part. cap. 3. num. 33. sed in praxi obser-

vantur, & quidem magnâ ratione, cum majorem utilitatem oppidi consequantur, quam præjudicium, quòd alias ob alienationem parvi solarii considerari, possit: † Ad alia autem, & de pensione, aut censu imponendo eis, qui edificaverunt, vel vineas, aut alias plantationes cum licentiâ tantum oppidorum in terris publicis fecerunt, quin dirui, aut avelli, possint, si ab occupatione, vel plantatione viginti anni fuerint transacti, juxta Pragmaticam de laen, quæ extat in l. 9. tit. 7. lib. 7. Recop. bene tractant Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 12. ex num. 21. & 25. Bobadill. dict. cap. 8. num. 8. Azebed. in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopil. ex num. 61. & optimè in dict. l. 9. Recopil. ubi bene eam concordat cum dict. l. 11. eod. tit. quæ adhuc intelligerem, cum plantationes, vel ædificia sunt magna, nec minimam partem soli publici occupant: secus, si parva sint, quo casu nullam pensionem imponendam judicarem, max. mē si solaria ista parva concedantur, vel jam sint concessa personis benemerentibus, & quæ Civitatibus, vel oppidis in officiis publicis, vel aliter bene, & approbate diu servierint.

Ex quibus eo magis excludendi sunt Domini vasalorum, vel Barones, qui vasallos in proprio privato loco absque eorum licentiâ edificare, prohibent: hoc jus ob commodum ipsis ratione jurisdictionis, vel domini ipsis competere, asserentes, sed in ille quidem, & absque ullo fundamento, ut in specie contra eos resolvit Ioann. Maria Navar. de gravam. vasalior. tract. 2. gravam. 19. † Ex vulgari regulâ, cuilibet licere in suo loco edificare, & altius usque ad cælum extollere l. altius, de servitut. & aqua, l. si intercedat. & ibi gloss. ff. de servitut. urban. prædior. & notant plenè circa hanc regulam agentes, & plures ampliationes, & limitationes cumulantes, Socin. regul. 137. Marfilis singul. 134. Dueñas regul. 32. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 56. Matth. de Affl. et. decis. 358. Cæpol. in tract. de servitut. urbanor. prædior. cap. 39. Magon decis. 29. Franc. Marc. decis. 499. tom. 1. Vivius decis. 306. Thesaur. decis. 23. & 41. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. cap. 43. 2. laicè Viscont. in conclus. in verb. Edificare, & plenius novissime Urzelli in exam. sive conclus. legal. conclus. 62. verb. Edificare. † In quibus plura de materia inventionis: & quid quando in proprio loco, ad æmulationem tamen, edificatur: & quòd æmulationem non præsumatur, & quando secus; de quo etiam ultra relatos, & ad alias limitationes, vid. Gail. lib. 2. observat. 69. ubi Grævi. Burat. decis. Rot. Roman. 38. & 63. Cypre. Laur. decis. 50. ubi Addit. Guizz. num. 32. & 33. Carpton. decis. 108. & aliis adductis, Horat. Baroar. de divis. fruct. part. 1. cap. 3. ex numer. 68. ad 73. Franc. Tondut. resol. civil. cap. 60. num. 19. qui in notabili casu ad probandam æmulationem loquitur, & novissimè Franc. Maria Prat. disceptat. forens. tom. 1. cap. 41. ex num. 25. & 2. tom. cap. 30. ex num. 20. Dominic. Antanez de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 4. num. 18. & 51.

Item Domini vasalorum, vel Barones prætere solent, facultatem concedendi licentias ad testandum incapacibus, vel inhabilibus, ut fructus, aut commodum jurisdictionis, vel domini, haberi debere, & consequenter ad eos spectare.

In quo articulo resolvendum est, has concedendi licentias facultatem nullo modo inter feudi, aut oppidorum fructus connumerari, debere, nec ad Dominos spectare posse: quia id solius Principis est, quod satis ex jure, & autoritatibus superius adductis colligere, licet.

SUMMARIUM.

CAP. XXII. ARGUMENTUM.

Agitur de tribus præeminentiis, aut commodis, quæ an inter fructus, aut domini concessi connumerari, debeant? Dubitari solet: Et primò de immunitate, quam rei ad domos Magnatum, aliorumve Dominorum inferiorum, necnon ad ipsorum personas, in suis locis confugientes prætere solent, ad hæc præeminentia jurisdictionis, vel domini emolumentum, aut fructus sit, Dominisque in suis oppidis competat? Et quid in Rege, & Palatio Regio: & in domibus Nobilium Aragonum, & Infrançonum Navarræ. Secundò de securitate, aut salvoconducto, quæ apud Italos Salvaguardia aut Guidaticum appellatur, an id concedendi facultas jurisdictionis; vel domini fructus sit? Et latè distinguitur inter securitatem, quæ per schedulam Regiam concedi, solet, apud nos Carta de Amparo, y Seguro Real, quæ ob timorem potentiorum expeditur, & quæ cum cautione de non offerendo vulgariter per quemlibet judicem conceditur ex l. denunciamus, Cod. de his, qui ad Eccles. confug. & inter securitatem, quæ delinquentibus absentibus ante sententiam, vel post eam ex causa, vel sine ea ad tempus, vel perpetuò tribuitur, quæ salvoconductus, vel apud Italos Guidaticum dicitur, & quid coram aliis judicibus Regiis inferioribus, & in tribunalibus superioribus quando, & quomodò per eos ista securitas sit concedenda? Et de salvoconducto legatis concedi solito? Tertiò tractatur de remissione, aut indultu pœnarum, an similiter eum concedere, ut jurisdictionis præeminentia, aut commodum habeatur, & ad Magnates pertineat? Et quid si hæc remittendi facultas speciali privilegio eis sit concessa, quomodo ea uti valeant, an ante, vel post sententiam, vel saltem, pendente appellatione, virtute hujus privilegii indulgere, possint: & pro coroni de aliqua notabilia adducuntur circa has remissiones per Regem concedendas, vel non, ex quibus causis, & in quibus delictis id fieri debeat? Et quam parè his remissionibus, ne justitia violetur, sit utendum.

- 1 Proponuntur tres in presenti cap. discutiende quaestiones: Circa immunitatem videlicet domorum Magnatum: Salvaguardiam, aut securitatem: Necnon, & remissionem delictorum concedendam; an præeminentia ista inter jurisdictionis fructus computentur, debeantque inferiorem dominis?
- 2 Prima quaestio: an delinquentes in terris dominorum ad ipsorum personas, vel domos confugientes ex inde extrahi, valeant: necnò: seu an præeminentia ista, ut jurisdictionis commodum habeatur, dominisque inferioribus competat?
- 3 Sententia affirmativa.
- 4 Ducet, Comites, & alij domini inferiores Vicem Regis obviert.
- 5 Rei ad Regem confugientes delictorum immunitate gaudent: ibidem.
- 6 Imò si damnati, dum ad supplicium feruntur, Regem viderint, à pœna liberantur.
- 7 Laen in antiquis virginibus Vestalibus servabatur, & in aliis personis.
- 8 Non Cardinales hoc privilegio potiuntur.
- 9 Ampliatur si ad Principis statum delinquentes confugiant.
- 10 Nulla quoad hoc inter Principis statum, & adem sacram differentia.
- 11 Limita hoc, si in contrarium extet consuetudo.
- 12 Quoad domos Magnatum, & similibus dominorum inferiorum eodem immunitatis privilegio gaudere, juxta plurimum sententiam.
- 13 Habent hoc privilegium Regia Palatia.
- 14 Non possunt ab eis extrahi delinquentes, nisi jubente Rege, aut in crimine laesæ Majestatis.
- 15 Eodem immunitate gaudent domus Infantorum Regni Navarræ.
- 16 Et Nobilium Regni Aragonum.
- 17 Resolvitur contrarium in nostris dominis inferioribus, nisi immunitas ista eis de consuetudine, vel privilegio specialiter competat.
- 18 Immunitas hæc est privativa Principum superiorum non recognoscitur.
- 19 Infratribus Regni Navarræ, & Nobilibus Aragonum suis legibus municipalibus sive foris hoc privilegium accipiunt.
- 20 Proponitur secunda hujus capituli quaestio: an videlicet securitates, vel salvoconductos delinquentibus concedere, sit quid jurisdictionale, dominisque inferioribus hæc præeminentia debeatur? cum numer. sequentibus.
- 21 Negativa opinio.
- 22 Hujusmodi securitates, vel salvoconductos concedendi facultas est de regalibus omnino Principi reservatis juxta plures DD.
- 23 Salvaguardiam ab alio, quàm à Principe concessam, etiam juramento firmatam non tenet.
- 24 Iudices inferiores à Principe salvoconductum concedere, non possunt.
- 25 Etiam sub prætextu, quòd reus veniat ad se deferendum.
- 26 In statu Mediolani, præter Regem, non alius, quam Senatus salvoconductos concedere, potest.
- 27 In Aragonia etiam Princeps solus eos concedit.
- 28 In Roma Summus Pontifex.
- 29 Refertur in favorem dominorum inferiorum affirmativa opinio.
- 30 Idem resolvunt multi in favorem judicum inferiorum.

32 Pro concordia proutantur aliqua.
 Quid sit securitas, & subconductus, & de istorum verborum differentia, ibi: cum num. seqq.
 33 Apud nos securitas quid? & de schedula Regia, Carta de amparo, y leguro Real.
 Conceditur etiam in hac securitatis schedula, ut quis arma non solum defensiva, verum etiam offensiva, portare valeat, ibidem.
 34 Quid apud Italos?
 Quando concedatur ob inimicitiam, odia, & similes causas, ibidem.
 35 Inter vassallum, & dominum ex eisdem causis Princeps vassillis hanc securitatem concedere, debet.
 36 Et Summus Pontifex Clericis; cum Episcopo litigantibus.
 37 De materia hujus securitatis, ut subditos eius ratione in totum, vel in aliquibus causis a jurisdictione domini, vel alterius superioris eximatur.
 38 De facili vassallis contra Dominos, non concedenda, ne a debita obedientia deficiant.
 39 Dicitur etiam securitas, qua per quemlibet Iudicem inferiorem expeditur timentibus a suis inimicis vexari, simul cum cautione de non offendendo.
 Quando hac securitas concedi, debeat, & qua inimicitia, aut mina ad id requirantur? ad l. denunciamus, Cod. de his, quid ad Ecclesias, confug. ibidem.
 40 Habet hoc remedium locum non solum pro principali, qui se injuriandum, vel offendendum, timet, sed, & pro suis amicis, consanguineis, & familiaribus.
 41 Agitur de alia securitate, qua delinquentibus, Bannitis, & damnatis absentibus ad tempus ex aliqua iusta causa conceditur.
 42 Securitas ista legatis quoque inimicorum, & aliorum Principum conceditur, & in hoc casu salvusconductus appellatur: ibidem.
 43 De hujus salvusconductus ob fidem publicam inviolabilitate, & poena frangentis, seu offendentis legatos, & num. 46. & 49.
 44 Legati Sancti appellantur.
 45 Oculi Reipublice, & Regnorum aures.
 46 Legatos offendentes Principi, a quo fuerunt missi, puniendi traditi referuntur plures.
 50 Eadem indemnitas servanda quibuslibet aliis privatis personis securitatem a Principe habentibus: & de poenis eos offendentium.
 51 Ex praefatis securitatibus, quas domini inferiores, & alii similiter inferiores Iudices concedere, valeant? cum num. seqq.
 52 Securitatem, aut salvum conductum legatis concedendi facultas habetur inter majora regalia Corona affixa.
 53 Securitas timentibus ab aliis offendi a dominis inferioribus, & similibus Iudicibus concedi, potest.
 54 Frequenter tamen, ut hac securitas majoris roboris sit, per Supremum Regium Senatum timentibus contra potentiores Regia schedula expeditur.
 55 Hoc per schedulam, aut Provisionem concedi nequit per dominos inferiores, aliosve Iudices; & quomodo id facere, aut concedere debeant?
 56 Declaratur in hoc articulo doctrina Bobadill. hanc securitatem per Regem tantum concedi, posse afferenti ad text. in dict. l. denunciamus, Cod. de his, qui ad Eccles. confug.
 57 Quid in securitate, qua delinquentibus, banni-

tis, aut damnatis conceditur, an hac per dominos inferiores, aliosve similes Iudices concedi valeat? distinguitur inter concessionem ex causa, vel sine ea, cum num. seqq.
 61 Quid in hoc casu in Regno Neapol. servetur?
 62 Et apud nos de jure Regio?
 63 Quid in Iudicibus inferioribus, an, & quando securitatem istam concedere, valeant?
 64 Domini vassallorum, seu Barones pleniorum jurisdictionem, quam alii Iudices inferiores obtinent.
 65 Qua causa iusta, aut legitima sint ut inferiores Iudices, vel domini hanc securitatem delinquentibus concedant? referuntur plures causa, ut videlicet testimonium in alia causa dicant, crimen laesa Majestatis, aut conspirationem detegant, cum aliis reus confrontentur, & alia multa.
 66 Patescunt multoties delicta ex delinquentis praesentia, qua constantia, qua trepidatione respondeat? contemplando.
 67 Inferiores Iudices, vel domini ex iusta causa temporaliter tantum, non perpetuo securitatem reus concedere, possunt.
 Perpetuo tantum Princeps delicta remittit, ibidem.
 68 Reus iam damnatus, aut Bannitus, an Iudices inferiores, vel vassallorum domini ex iusta causa ad tempus securitatem, vel salvum conductum concedere, valeant?
 69 Distinguitur inter reos damnatos ab eo Iudice, a quo securitatem praetendunt, vel ab ejus antecessore: etsi ab inferiore, vel superiore Iudice.
 70 Quid si ab equali Iudice, iustus tamen superioris.
 71 Quid in damnatis, seu Bannitis pro rebellione, aliove crimine laesa Majestatis.
 72 Promissa, aut data securitate per Iudices inferiores, vel dominos in casu, quo id eis facere, non licet, an adhuc servanda.
 73 Etsi lege, aut statuto speciali salvum conductum per inferiores a Principe concedi, prohibeatur.
 75 Proponitur tertia principalis hujus capituli questio: An indultum, vel remissionem de delictis, poenas corporales remittendo, aut minuendo inter jurisdictionis emolumenta reputetur, & consequenter inferioribus dominis hoc debeat?
 76 Afirmativa opinio.
 77 Resolvitur pro negativa contra dominos vassallorum, cum num. seqq. & ex num. 82.
 78 Hac indulgenti, aut remittendi crimina potestas est de regalibus reservatis, dumtaxatque Principi Superiorem non recognoscenti competit.
 79 Denegatur etiam Praesidibus, Regis Chancellariis, & aliis a Principe inferioribus Magistratibus, & num. 80.
 81 Referuntur Doctores pro hac negativa sententia contra dominos inferiores resolventes, cum num. seqq.
 83 Refertur circa hoc praxis Regni Aragonie Neapol. & Status Mediolani, aliarumque Provinciarum, cum num. seqq.
 86 An hac indulgenti facultas privilegio per inferiores quari possit? & num. 87. & ex num. 90.
 88 An praescriptione?
 92 Quid, stante privilegio circa hanc indulgenti facultatem, an ante sententiam, vel etiam post condemnationem intelligi, debeat?
 93 Etsi domini inferiores secundarum causarum appellationis cognitionem habeant, & appellatio fuerit interposita, an, ea pendente indulgentiam delictorum concedere valeant, virtute privilegii, quo generaliter eis conceditur?
 94 Quid si specialiter id eis concedatur, ut etiam post sententiam hujusmodi remissiones faciant?

95 Apud nos privilegia ista nulli ex nostris Magnatibus, aliosve dominis inferioribus competunt, sed omnes indultus, aut criminum remissiones per Principem fiunt, examinatis prius causis, & qualitate delictorum in Suprema Camera Regis Senatus.
 96 Plura de materia istius remissionis, seu indultus specialis, aut generalis per Principem concedendi, vel non: aut etiam per dominos inferiores virtute suorum privilegiorum, in quibus delictis, & quibus circumstantiis concurrentibus.
 Non aliter hujusmodi indultus concedi, debent, quam, procedente partis offensa remissione: & de hac materia: ibidem.
 97 Nec aliter, quam ex iustis, & rationabilibus causis.
 98 Magnum ex indultorum irrationabilibus concessionibus Reipublica praedictum inferitur.
 99 Ex minus minus iusta indulgentia, plura alia exitia sequuntur.
 100 Iusta, & contra nec violata delictorum punitione, ceteri mali territi a criminibus arcentur.
 101 Hujusmodi injus indulgentis nocet bonis, qui parciunt malis.
 102 Dicuntur idem misericordia ista iniusta, & crudeles.
 103 E contra magna pietas contra peccatores esse crudelem.
 104 Congeruntur plures alia Reipublica utilitates ex iustitia recte servata, nec violata, indulgenti facilitate.
 105 Nulla major, ac jucundior Deo victima, quam peccatores ultimo supplicio affici.
 106 Improbantur maxime Principis remissiones delictorum, pretio seu pecunia accepta concessa.
 107 Crescit multum peccantium, & scelerum quoque copia magis augetur, cum impunitas delictorum venditur, aut de facili venia habenda speratur.
 108 Poenarum indultorum frequentioribus, quam decet, concessionibus, jura in ludibrium veniunt.
 109 Efficitur que Princeps scelerum hominum asyulus, ac receptaculum.
 110 Replentur Regna latrociniis, & aliis criminibus.
 111 Nullum maius cadentis Reipublica iudicium, quam delinquentes non puniri, nec bonos praemio affici.
 112 Declarantur praefata ne contra pietatem per aliquem existimentur.
 Locum habent maxime in delictis proditoris, ibidem, in fin.
 113 Non tantum peccant Principes in atrocissimis delictis remittente: Sed etiam Magnates, & alii intercedentes pro his gratis; & quando hujusmodi intercessiones licite fiunt?
 114 Quomodo Principes in his delictorum remissionibus se gerere debeant, delicta, eorumque qualitates discernendo?
 115 Inter duo extrema misericordia, damnandum magis misericordia, quam iustitia adhibere, si in aliquo iustitia ledatur.
 Ob summam, & contra iustitiam misericordiam, quod est de iustitia aufertur: per rigorem vero iustitia, quod est tantum gratia, denegatur, ibidem.

116 Tres illas nobilissimas praeminentias pro materia hujus capituli discutiendas proponimus, immunitatem nempe, quam delinquentes ad domos Magnatum confugientes praetendere, solent: securitatem, aut salvum conductum: necnon, & ipsorum criminum remissionem, an haec inter jurisdictionis fructus, aut

emolumenta reputanda sint, necne? ut consequenter ea inferiores domini exercere valeant, vel non?

Quoad primam ergo ex tribus propositis questionibus, an videlicet praeminentia illa, ne delinquentes in terris Dominorum inferiorum ad ipsorum personas, vel domos confugientes exinde abduxi, valeant, jurisdictionis fructus, aut commodum sit, & consequenter dominis inferioribus ratione jurisdictionis, vel domini concessi competat? In primis dicendum videtur, praeminentiam istam jurisdictionis, vel saltem domini fructum esse, & consequenter ad dominos inferiores ratione jurisdictionis, vel domini pertinere.

Quae sententia quoad confugientes ad personas Magnatum, Ducum, Comitum, & similitum, quod hac immunitate gaudeant; fundari, potest ex eo, quod confugientes ad Principem, in cujus locum inferiores dominos esse subrogatos, in capitibus praecedentibus sepius diximus, immunitate gaudere, tenent Remig. de Goni tract. de immunitate Ecclesiasticae, questio. 1. ampliat. 24. Castald. Perus in tract. de Imperator questio. 56. fol. mibi 166. Frago. de regimin. Reipubl. 1. part. lib. 3. disputatio. 7. numer. 18. Et quod magis est, damnatos, dum, ad supplicium feruntur, si Regem viderint, a poena liberari, tenent cum Paz, & aliis Curia Philipp. tom. 1. part. 3. §. 12. numer. 4. Frago. de regimin. Reipubl. disputatio. 7. numer. 19 Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 14. num. 89. Qui a num. 87. de Virginibus Vestalibus, & aliis personis agit, quibus antiquitus haec praerogativa erat concessa. Et nunc Cardinalibus competere, ait idem Bobadill. numer. 88. ubi infinitos DD. congerit de hoc Cardinalium privilegio agentes.

Imò, etsi ad Principis statuatam confugiant, ut ex text. in l. 2. §. Ideoque, ibi: Ad statuatam confugerunt, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. jur. l. 1. §. Servos, ff. de offic. Praesert. Urb. §. Nam Antonius, & §. ult. institution. de his, qui sunt sui, & c. Ubi quod ad istam immunitatem aedes sacra, & statua Principis non differunt, ut notat Cardinal. in cap. unic. de immunitate Ecclesiasticae, & per text. in l. unica, Cod. de his, qui ad stat. confug. Regim. dict. questio. 1. ampliat. 23. Guilhelm. de Mont. Laudan. in Clement. 1. de Pen. & remiss. Curia Philipp. sup. numer. 4. Paz in proxima tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. num. 51. in fin. Qui bene ex Remig. & Guilhelmi. 10. il limitat, nisi in contrarium exierit consuetudo.

Quoad vero domos Magnatum, & similitum, quod eodem immunitatis privilegio gaudeant, similiter ex eadem rationem fundari potest; Quia sicut procedit in Palatio Regio, a quo delinquentes extrahi, non posse, resolvunt ex l. 2. titul. 17. part. 2. Mont. talu. in l. 7. titul. 5. lib. 1. Foni, gloss. penult. Remig. de Goni de immunitate. dict. quest. 1. ampliat. 25. num. 1. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 208. Camill. Borrell. in summ. decif. titul. 3. numer. 20. & ex dicta nostra l. 2. titul. 17. part. 2. & ibi gloss. Curia Philipp. dicta part. 3. §. 12. numero 4. Nisi jubente Rege, vel si crimen sit laesa Majestatis, Remig. ubi proxime, Paz in prox. tom. 1. 5. part. cap. 3. §. 2. numer. 20. cum seqq. Frago. de regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disput. 7. num. 18.

Et quod magis est, in Regno Navarre hac immunitate gaudere domus Infanconum illius Regni testatur Remig. dict. quest. 1. ampliat. 22. Paz dict. §. 3. numer. 54. Curia Philipp. ubi proxime, num. 5. Bobadill. ubi. sup. & lib. 2. cap. 14. num. 10. Et in Regno Aragoniae eadem immunitate fruuntur nobilium domus ex Foro illius Regni, tit. de his, qui ad Eccles. vel

Palat. Infançon. confug. Remig. dict. quast. 1. ampliat. 2. Bobad. l. dict. cap. 14. num. 10.

16 Ita similiter idem dicendum videbatur in personis, & domibus minorum inferiorum, maxime Magnatum, Comitum, Marchionum, & similibus, qui ultra quoddam locum Regis obtinent, majore dignitate, ac nobilitate clariori, quam Infançones, & nobiles supra relati potiuntur.

17 Sed, his minime obstantibus, contrariam sententiam in nostri Dominis inferioribus veriorum existimo, ut nullo modo eorum domus hac immunitate, de jure gaudeant, nisi de consuetudine, vel privilegio eis sit concessa, ut in specie resolvunt Socin. in l. plerique, ff. de in jus vocand. bene Paz in prax. dict. §. 3. numer. 53. Bobadill. in Polit. lib. 2. dicta cap. 16. numer. 208. Fragoss. de regimin. Reipublic. part. 1. lib. 3. disputat. 7. numer. 19. † Qui omnes hanc immunitatem duntaxat Principibus superiore non recognoscentibus, & eorum Palatiis competere, testantur, non verò aliorum Dominorum inferiorum, quorum domus, nec Palatia appellari, debere, ait idem Bobadill. ubi proxime, & in eodem cap. num. 93. & Fragoss. in loco citat. & novissime Dom. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. Observat.

18 lib. 3. disputat. 7. numer. 19. † Qui omnes hanc immunitatem duntaxat Principibus superiore non recognoscentibus, & eorum Palatiis competere, testantur, non verò aliorum Dominorum inferiorum, quorum domus, nec Palatia appellari, debere, ait idem Bobadill. ubi proxime, & in eodem cap. num. 93. & Fragoss. in loco citat. & novissime Dom. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. Observat.

19 Nec obstat, quòd Infançonibus Regni Navarræ, & Nobilibus Aragoniæ hoc immunitatis privilegium competat, ut dictum remanet; quia hoc non de jure, sed per leges municipales sive foros illorum Regnorum procedit, ut notant Remig. dict. ampliat. 21. Paz dict. §. 3. numer. 54.

20 Quoad secundam autem principalem hujus cap. quæstionem, an videlicet securitates, vel salvoconductos delinquentibus, aut reis damnatis, seu Bannitis, vel aliis personis, ex variis causis concedere, sit quid jurisdictionale, ut inter emolumenta jurisdictionis connumeretur, & consequenter ad Ducis, Comites, vel Barones, seu alios Dominos inferiores, eorumve Judices ratione jurisdictionis spectet? valde per D D. dubitatur, qui ex diametro in hujus quæstionis resolutione contrariantur.

21 Primò igitur has securitates, vel salvoconductos per dominos inferiores concedi, posse, negant relati per Blanc. in pract. crimin. §. Ignorantia, numer. 190. & per Franc. Herculan. in tract. de cautel. de non offenden. cap. 37. rubric. de salvoconduct. num. 18. & per Caphal. conf. 304. num. 14. lib. 3. & in expresso Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 226. Qui contrariam Farinac. sententiam in dominis superiore non recognoscentibus intelligi, debere, ait.

22 Quæ oratio eo principali nititur fundamento, quòd has securitates, vel salvoconductos concedendi facultas de regalibus omnino Principi reservatis videatur, cui soli eos concedere, licet, ut expresse inquit Marcian. in l. relegati 4. in fin. ff. de pœnis, ibi: Et nemò potest commeatum, remeatumve dare exuli, nisi Imperator. & Modestini. in l. ad bestias, §. Ex Provincia, ff. eodem & notant Angel. in l. utimur, numer. 4. ff. de pœn. Bald. in cap. 1. de pac. jurament. firmand. Nicol. Boer. decis. 179. numer. 1. Castal. in tract. de syndic. quæstion. 115. numer. 92. vers. Et nota quia securitas Nellus de Bannit. in 2. part. secund. tempor. quast. 15. vers. Ad secundum respondeo, Jodoc. in rubric. criminal. cap. 26. titul. de public. fid. aut salvoconduct. numer. 2. Quintil. Mandos. in practicar. commiss. in tractat. de signatur. grat. in rubric. de salvoconduct. vers. Salvoconductum perpetuum, Franc. Herculan. dict. cap. 37. numer. 18. † Ubi salvoconductum ab alio, quam à Principe concessum, etiam juramento firmitum, non valere, ait Franc. Marc. decis. Delphin. 68. numer. 6. part. 1. & noviter Dom. Crepiti

observat. 85. num. 33. ex quibus videtur dicendum, nullo modo hanc assecurandi, vel salvoconductum concedendi facultatem aliis dominis inferioribus competere, posse.

Quod, & confirmari potest ex sententia plurium DD. ex prædictis juriis in dict. l. relegati, & l. ab bestias, §. Ex Provincia, ff. de pœn. assecurantium, alios quoque Judices inferiores à Principe securitatem, vel salvoconductum concedere prohiberi, ut tenent ultra proxime relatos bene Salicet, in l. indulgentia, Cod. de sentent. pass. † Ubi dicit, quòd nec sub pretextu, ut veniat reus ad se defendendum, possit Index Bannito, etiam condemnato, salvoconductum concedere; quia ex quo Principi soli hæc facultas in dictis juriis reservata dicitur, necessario sequitur, nullis aliis Judicibus eam competere posse, nam si competere, non utique Principi duntaxat reservata diceretur, ut optime ad rem arguit Blanc. in pract. crimin. in §. Ignorantia, numer. 189. & seqq. † Et expresse inferioribus à Principe id denegant, & doctrinam Salicet. nulla adhibita distinctione, sequuntur relati per Menoch. lib. 1. de arbit. quast. 81. ex num. 1. Aegid. Boss. in tract. crimin. tit. de citat. numer. 39. Ubi contrariam Bartol. & aliorum sententiam impugnat: † Et quòd ita de consuetudine servetur in Statu Mediorum, ubi non Judices, sed solum Senatum salvoconductos concedere, ut, de qua etiam consuetudine testantur Menoch. dict. quast. 81. numer. 6. in fin. Jul. Clar. lib. 3. receptar. sentent. §. fin. quæstion. 32. vers. Sed hic quæritur. † Et enim in Regno Aragoniæ ex foro speciali servatur, Dom. Crepiti. dict. observat. 85. n. 34. Et de eadem praxi in Roma testatur Farinac. in praxim. crimin. titul. de carcer. quast. 29. n. 84. Ubi, quòd Romæ, inconsuetis Summis Pontificibus, hujusmodi salvoconducti per alios quàm per eosdem Summos Pontifices, non concedantur: & istam sententiam defendunt Tiber. Decian. conf. crimin. 96. ex num. 6. lib. 3. Andr. Fachin. lib. 9. controverf. jur. cap. 62. vers. 1. & sequent. Quare similiter idem dicendum videtur in nostris dominis inferioribus, ut eodem modo, ut inferiores à Principe hac facultate uti, non debeant.

Contrariam vero affirmativam sententiam tenent in expresso pro dominis inferioribus Nicol. Moron. in tract. de fid. vreg. & pac. quæstion. 105. numero 9. Menoch. conf. 100. numer. 167. & relati, ac secuti per Tiber. Decian. conf. crimin. 96. numer. 1. vers. Atamen qualibet Civitas, lib. 3. Nellus dict. tract. de Bannit. 2. part. secundam tempor. quast. 15. ad med. vers. Principaliter, Marin. Frecc. de subfend. lib. 2. auctor. 45. Vincent. de Franchi. decis. 370. ubi cum alius Add. hæc sententia, in praxim. crimin. titul. de carcer. quast. 29. numer. 102. cum sequent. & noviter pro ista opinione resolvit Capiblanco. de Baronib. tom. 1. sup. pragmat. 6. numer. 152. cum sequent. Qui omnes tenent, Buones, aliove dominos inferiores securitates, vel salvoconductos vassallis ob crimina damnatis, & absentibus concedere, posse ex eo præcipue, quia in locum Principis sunt subrogati, ut ultra relatos bene notat Menoch. de arbit. centur. 4. cas. 337. n. 27. & præcipue apud nos ex nostra l. 12. tit. 1. part. 2. quod sufficere, ut salvoconductus concedere, valeant notant quoque Oldr. in tract. de rescript. pralud. 25. numer. 60. Elis. Danç. in pug. Doct. tom. 2. tit. de guidatico c. 1. n. 10.

Et eodem modo alios Judices inferiores salvoconductam concedere, posse, docent Bartol. in l. illicitas, §. Ne potentiores circa fin. ff. de offic. Præs. & in l. is, qui reus, ff. de public. judic. Bald. in l. 1. ff. de dolo Jacob. de Belvi in aubent. de mandat. Princ. in §. Sed neque, Nicol. Moron. in tract. de fid. vreg. & pac. dict. quast. 105. n. 9. Marfil. in pract. in §. Aggred. n. 104. Grammat. vot. 25. n. 11. Menoch.

11. Menoch. conf. 100. n. 167. & ferè omnes ex proxime relatis.

32 Pro quorum disidentium Doctorum concordia: ut clarius me expediam, & veram resolutionem hujus quæstionis assequamur, aliqua prius, circa horum verborum, Securitas, vel Salvoconductus, significationem, & varias acceptiones notanda sunt, ex qua cognitione virissimum resolutionem, & Doctorum concordiam delucidandam mihi videtur.

33 Primò ergo Securitas, dicitur scedula Regia, aut Salvaguardia, quæ per Regem, aut ejus Supremum Senatum vassallis conceditur ob ipsorum justum, timorem, vel per aliquem potentiorum offenduntur, quæ apud nos vocatur, Curia de anparo, y seguro Real, in quâ sub protectione, & Regia securitate vassalli recipiuntur, & etiam si necessitas expostuler, arma non solum pro defensione, sed, & pro offensione eis portare, conceditur, ut bene notat Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 126. ex l. 1. ibi, Securitatem, ff. ad l. Jul. Majestat. & ex nostra l. 1. tit. 2. v. 1. Lanovena. part. 2. Bartol. in dict. l. illicitas, §. Ne potentiores ff. de offic. Præs. Aviles in cap. Prætor. 6. gloss. Pobres, & cum antiquior. Gregor. Lopez in dict. l. 1. verb. S. guro Elisæ Danç. in pug. DD. tom. 2. tit. de guidatico, cap. 1. ex num. 1.

34 Quæ etiam securitas, vel apud Italos Salvaguardia, dicitur quoque illa, quæ similiter, conceditur vassallis litigantibus cum proprio domino, ne ob id per eum molestantur, vel alia gravamina eis inferantur, ut frequenter accidit ob inimicitiam; & odia, quæ ex litibus, & præcipue inter vassallum; & dominum oriuntur, cum minorum superioritas agere, rat, vassallos adversus eos litigare, quæ de causâ apud Ecclesiam, 8. consultatur: Non litiges cum homine potentior, ne forte incidas in manus illius: non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat licem tibi: † Et idem, si aliter urgens inimicitia inter vassallum, & dominum intraverit, de qua securitate, aut Salvaguardia in utroque casu late tractant Petr. Greg. de concessione feud. part. 8. quast. 16. Mar. Matra in cap. Regn. Sicilia, tom. 6. cap. 77. n. 4. Avend. de exequenda. mandat. R. g. 1. part. cap. 11. Anton. Sola super dec. et. Subjud. tit. de guardia, gloss. 1. Cavalean. de brach. Reg. part. 2. num. 268. Mat. de claus. part. 2. cap. 1. Pont. de potestat. P. oreg. tit. de divers. provis. rubr. de insign. in fin. Matra. l. de Magistrat. lib. 5. cap. 6. numer. 10. & decis. 263. numer. 7. observat. 3. ex num. 99. Capiblanco. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 3. cap. 13. ubi bene materiam hujus Salvaguardiæ explicat, & quòd Princeps, si urgens sit causa inimicitia, vel magnæ litis, eam vassallis concedere, debet: quia ad ejus officium pertinet, subditos protegere, ne aliis per potentiam, & favitiam Minorum optinantur, ut ex text. in l. si adversus, Cod. de hæreticor. dict. l. illicitas, §. Ne potentiores, ff. offi. P. asid. ubi ad rem Bartol. & communiter antiquiores, docent Lanar. dict. conf. 5. Gud. Pap. decis. 62. Grammat. decis. 104. optime Capiblanco. eod. tract. de Baronib. tom. 1. sup. pragmat. 3. numer. 76. cum seqq. & numer. 82. † Ubi quo etiam in Curia Romana per Summum Pontificem Clericis, cum Episcopo litigantibus conceditur, & libè durante, gener. l. is exemptio à jurisdictione Episcopi solum eis concedi, ut notant Staphil. de liter. justitia, §. Indultum, num. 10. Lancellor. de carent. 2. part. cap. 4. declarat. 3. Gonzalez in regul. 8. Chancellar. gloss. 56. numer. 18. † Et late de hac Salvaguardia, aut protectione inter seculares, vel Ecclesiasticos, & quando generalis, vel specialis sit,

ut subditus in totum, vel in aliquibus causis duntaxat à jurisdictione domini, vel alterius superioris per eam emanatur, plene Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 3. numer. 125. cum seqq. † Certe venant tamen Principes, ne has securitates, vel salvaguardiam de facili, & absque justa causâ vassallis concedant, ne sub hoc clypeo ad inobedientiam contra ipsorum Dominos armentur, ut notant Nevizz. conf. 338. Cavalean. de brach. Reg. part. 2. numer. 181.

Item hæc securitas dicitur illa, quæ frequenter per quemlibet Judicem, inter alios inferiores personas expeditur ad instantiam timentium, per suos inimicos vexari, aut aliqua injuria affici, petendoque ob id cautionem de non offendendo ab eis præstari, quam securitatem cum dicta cautione, stante causâ justæ, & non vani timoris per inimicos præstantiam Indices statim decernere, debent, ut ex vulgari text. in l. denunciatus, C. de his, qui ad Ecclesiast. confug. notant pura de h. c. praxi assecurantes, & quam immunitatem, & a minister executioni proximis intervenisse requiratur, & ad alia vivendi Bartol. & antiquiores in dict. l. denunciatus, & idem Bartol. in l. illicitas, §. Ne potentiores, ff. de offic. Præs. Bald. in Authentico. habitas. numer. 13. in fin. Cod. ne filius pro patr. Plac. de delict. lib. 1. cap. 7. Menoch. de arbit. centur. 2. cas. 139. cum duobus seqq. la. de Aviles in cap. Prætor. 6. numer. 7. cum seqq. Paz in praxim. 3. tom. 1. cap. 9. §. 4. Valadiego in form. libell. ind. numer. 114. fl. mibi 2. 5. Jul. Clar. lib. 3. recept. sent. §. fin. quast. 4. numer. 3. & 4. Petr. Gregor. syntagm. jur. lib. 48. cap. 4. numer. 16. Zevall. comm. opinion. quast. 46. num. fin. & cum aliis August. Barbof. in collect. Cod. ad dict. l. denunciatus, in quibus la. de hoc remedio: † Et quòd cautio per inimicum, à quo offenditur, quis timet, præstari, debet, non solum pro se, sed & pro suis, amicis consanguinis, & familiaribus, ex doctrina Bartol. in dict. l. illicitas, §. Ne potentiores, Aviles dict. cap. 6. numer. 20. & 21. P. z ubi sup. num. fin.

Alia vero securitas est, quæ delinquentibus, Bannitis, aut, damnatis absentibus, vel rebellibus, ad tempus ex aliqua justa causa, vel abique ea solet concedi: quæ Salvoconductus dicitur, ut notant Menoch. de arbit. centur. 4. cas. 337. à numer. 1. Costar. de remedi. substituar. remedi. 20. numer. 3. Sforcia in tract. de in integr. restitut. & apud Italos, maxime, Neapolitanos Guidaticum appellatur, ut refert Euseus Danç. in pug. Doct. tom. 2. de guidat. cap. 1. numer. 10. de qua securitate ultra Menoch. & relatos, plene plures congerente: idem Elisæus Danç. in dict. tit. de Guidat. per plura capit. D. Crepiti. observat. 85.

Quæ etiam securitas legatis inimicorum, aut quolibet Principum conceditur, & tunc salvoconductus quoque appellatur; † de quo, & ejus apud omnes gentes in violabilitate, & quibus pœnis hæc securitas violantes afficiantur, optime Pomponius in l. cult. ff. de legationib. † Ubi ideo legati Sancti appellantur, ut in l. Sanctum est 8. ff. de rer. divis. † Et oculi Reipublicæ, & Regnorum aures vocantur per Guiccardin. lib. 5. histor. Arniseus, de doctrin. Polit. cap. 10. pag. 412. † Et lege Julia de vi publica eos injuriantes tenentur, l. lege Julia 7. ff. ad leg. Jul. de vi public. † Plenè ad hæc omnia Arniseus dict. cap. 16. fol. mibi 413. & 414. Petr. Barbof. in l. 2. §. Legatus, numer. 55. ff. de judic. Hago Frocc. de jur. bell. lib. 2. cap. 18. D. J. n. Antonio de Vera en el Embaxador, discurs. 1. fol. 46.

70 *causa*, num. 189. & 190. Franc. Hercol. in *tract. de cautel. de non offend. cap. 37. rubr. de salvoconducto*, num. 8. Farinac. in *prax. dict. quest. 29. n. 88.*

71 *Ubi in num. 89. quod deo iudex nec etiam ex causa salvoconductum concedere, possit, Bannito, aut condemnato pro rebellionem, aliove crimine læsæ Majestatis, ut notantur Jiffon. in lib. conventionem, num. 4. ff. de pact. Afflict. dict. decis. 4. num. 4. in fin. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 81. num. 14. & dict. cas. 337. à num. 10.*

72 Unum amen nota, quod promissa aut data securitate per Iudicem, aut dominos inferiores, etiam in casu, quo eis id facere, non licet, servari, debet, & reus, si ita capiatur, in pristinum libertatem reponendus erit, quia indecens est, ut quis sub fide publica; & officii autoritate deceptus remaneat, ut ex l. 1. Cod. de his, qui veniam etat. impetr. communiter resolvunt Alberic. in *tract. de statu, quest. 39. num. 16. part. 4. Paul. de Castr. consil. 453. num. 9. vers. Sed si expressè, & ex aliis antiquiorib. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 336. num. 27. & 33. & cas. 337. num. 5. & 6. Jul. Clar. in *prax. §. fin. quest. 32. vers. Sed hic quæro, in fin. Petrin. Bell. in tract. de re mittit. tit. de salvoconduct. num. 10. in fin. Vincent. de Franc. decis. 258. num. 1. in fin. Andr. Fachin. lib. 9. controvers. jur. cap. 63. Petr. Bellug. in *specul. Princip. rubr. 23. vers. Sed ponè, Capiblan. de Baronib. tom. 1. in dict. pragmat. 6. num. 154. Farinac. in prax. dict. quest. 29. num. 95. & in num. 96. vers. Prima opinio*, hanc sententiam contra plures communiorum asserit, & à num. 97. eam in aliquibus casibus docte limitat, & intelligit, & in eodem num. 97. in fin. refert. decis. Peguer. 39. *Ubi plene defendit, & comprobat dictam conclusionem procedere, debere, etiam stante lege, aut statuto speciali prohibente, salvoconductum per inferiores à Principe concedi, quia adhuc de facto concessum servari, debere, resolvit Peguer. ob dictam rationem, ne sub fide publica, quis decipiatur, quod nec lex facere potuit, quia esset contrarius naturale; cui resolutioni assentire videtur Farinac. & eam expressè sequitur contra Cabell. qui in casu 51. contrarium voluit bene D. Crespi observat. 5. num. 190.***

74 Ex quibus quæstio circa securitatis, aut salvoconductus concessionem an inter fructus, seu emolumenta jurisdictionis connumerari, debeat, & ad ipsius Dominos inferiores spectet, plene resoluta manet.

75 Quoad tertiam vero nostri capitis principalem quæstionem an videlicet indultum, vel remissionem de delictis concedere, penamque corporales remittere, vel minuire, aut in penam pecuniariam, transmutare; emolumentum, aut fructus jurisdictionis appellari, valeant, & consequenter ad Duces, Comites, & Barones, aliosque jurisdictionis dominos inferiores ex vi duntaxat jurisdictionis, etiam cum mero, & mixto imperio concessæ, pertineat.

76 In qua quæstione affirmativam sententiam tenet doctissimus vir D. D. Christophor. Crespi in *observat. 5. num. 4.* ubi, quod jurisdictione cum mero, & mixto imperio in dominium, & proprietatem, concessa, ut dominis inferioribus conceditur, indulgendi quoque potestas, tanquam jurisdictionis emolumentum translata censetur, licet contra si tantum in exercitium sit concessa ad quod refert D. Crespi Vincent de Franch. *decis. 370. in n. 2.* Giurb. *cons. 74. num. 21. Mastrill. in tract. de indult. cap. 2. num. 26.* ubi, & alios adducit idem Mastrill. in *num. seqq.* & eandem sententiam servari in Regno Aragonum, ait idem D. Crespi. *dict. observat. 5. à n. 145.*

Sed, quidquid vir eruditus dicat, contraria negativa

opinio verior, & receptor de jure mihi videtur videlicet, hanc indultum, seu remissionem concedendi facultatem nullo modo inter jurisdictionis, aut meri, & mixti imperii emolumenta, aut fructus connumerari, debere, nec ejus ratione ad Dominos inferiores spectare.

Primò, quia hæc indulgendi, aut remittendi crimina potestas est de regalibus reservatis, quæ duntaxat ad Principem Superiorem non recognoscens, non vero ad alios inferiores spectat, ut in re generali ex l. 1. §. Si quis ultro, ff. de question. l. delegati 4. l. ad bestias, §. Ex Provincia, ff. de Pen. & jure nostro Regio l. 1. tit. 32. part. 7. ibi: *Ca tales perdones, como istos, non à otro poder de los hacer, si non el Rey*, Olasch. *decis. 101. Tiraquel. de Pen. temperand. num. 12. Martin. Laudens. in tract. de Princip. vers. 219. Boss. in tract. crimin. tit. de Princip. 227. & tit. de remed. ex caus. Clement. Princip. num. 51. Sforz. de restit. in integr. part. 2. quest. 93. Cartat. de execut. cap. 3. num. 5. Petra de potestat. Princip. cap. 8. num. 34. & 38. Menoch. de arb. lib. 1. quest. 92. Calic. in *margarit. Fife. dub. 8. vers. 26. Gomez tom. 3. variar. cap. 13. num. 38. Sebastian. Novius ad tit. que sint regal. n. 333. Calixt. Ramir. de leg. Reg. §. 25. num. 45. Azebed. in l. 1. num. 7. tit. 25. lib. 8. Recopilat. Tiber Decian. tract. crimin. lib. 3. cap. 35. ex num. 1. Arniseus de jur. Majestat. lib. 3. cap. 3. num. 7. plenè Farinac. in *prax. tom. 1. quest. 6. ex num. 1. Selsè de inhibiti. cap. 1. §. 5. ex num. 1. & ubi num. 3.* quod nec id 78 competat Præsidibus, nec aliis Iudicibus inferioribus à Principe ex doctrina Bald. in l. Præses, Cod. de transaction. in quibus idem resolvuntur ex text. in *dict. l. delegati, ff. de Pen. & ibidem Bartol. Alberic. & ceteri antiquiores, & est optimus text. in dict. l. 1. §. Si quis ultro, ff. de question. per quem communiter notant DD. Iudice inferiores has penarum remissiones etiam ex justa causa propria autoritate facere, non posse, ut constat ex resolut. nostri Gomez 3. *variar. cap. 8. num. 4. vers. Item adde, qui in pœna exilii bene loquitur, optimè ad rem Olasch. dict. decis. 101. nu. 6. Menoch. de arbitrar. lib. 1. dict. quest. 92. & præcipue num. 6. Farinac. in prax. dict. quest. 6. num. 10. & cum aliis Aillon in addition. ad Gomez in loc. citat. & Qui etiam loquitur optimè in Regiis Chancellariis, & in Correctoribus, aliisque Iudicibus ordinariis circa pœnas exilii, & circa pœnas corporales, Bobadill. in *Polit. lib. 2. cap. 16. num. 123. & 124.* quia cum remittere crimina, & peccata sit supra legem, & contra legem, ut notant omnes ex Innocent. in *cap. cum P. Tabellio, de fid. instrumen. cum que solius Principis sit legem condere, aut ei derogare, quin hoc alii inferiores superiorem recognoscens, facere, valeant, ut alibi latius dicam, merito ad Principem tantum, non ad alios inferiores hoc jus spectare, dicendum est.*****

Et in nostra specie, quod ratione jurisdictionis concessæ, vel alterius generalis concessionis Ducibus, Marchionibus, aliisque Dominis inferioribus potestas ista non competat, resolvunt optimè Jul. Clar. *lib. 5. receptar. sententiar. §. fin. numer. 17. & 20. Azebed. in dict. l. 1. numer. 8. Mastrill. post. lib. 3. de Magistrat. in tract. de indult. general. cap. 2. ex num. 4.* ubi infinitos refert, & licet D. Crespi. in *dict. observat. 5. num. 4.* eundem Mastrill. in *dict. cap. 2. num. 26.* referat pro contraria opinione, ut ratione jurisdictionis in dominium, & proprietatem, & cum mero, & mixto imperio concessæ, hæc facultas in Dominos inferiores transeat, minus tamen rectè, & non integro loco per lecto; eum retulit, si quidem in eodem loco ex *num. 27.* contrariam nostram sententiam

82 sententiam fundat optimè idem Mastrill. *† Et numer. 34.* expressè pro ea de jure resolvit, licet contrarium de factò fieri per Barones, dicat; imò, & in *numer. 29.* idem procedere, ait, etiam si feudum, aut oppidum cum mero, & mixto imperio, & omnimoda jurisdictione concedatur, ut cum aliis docet Farinac. *dict. quest. 6. numer. 5.* & eandem sententiam ex ipso Mastrill. Farinac. & aliis veriore agnoscit

83 idem Dom. Crespi. *dict. observat. 5. numer. 144. † Licet in num. 145.* in Regno Aragonum contractam servari testatur: sed hoc de consuetudine non de jure intellige, prout *infra. proximè* in aliis Regnis servari, dicam.

84 Et hanc nostram resolutionem contra Dominos inferiores optimè ultra reatos tenent Ripol. *de regalibus cap. 45. numer. 1. & 9. Azebed. in l. 1. tit. 8. lib. 8. Recopilat. numer. 5. & in l. 15. tit. 5. lib. 2.* Ubi in pœna exilii prædicti loquitur, quam per Dominos inferiores remitti, non posse, probat, & idem in pœna exilii, & aliis corporalibus, tenent ex eodem Azebed. Aviles, & aliis, Bobadill. in *Polit. dict. cap. 16. numer. 123. & 124. Aillon. in addition. ad Gomez in loco citato, & ibi congestis, Dom. Junn. d. l. Castil. tom. 7. controvers. cap. 41. ex numer. 145. & novissimè Dominic. Alvarez de Portugal. de donat. Reg. 2. part. cap. 18. ex numer. 1. Sess. *dict. §. 5. ex num. 3. & num. 1.* ex Jul. Clar. & aliis ait, aliquos cum indulto, aut gratia per Dominos inferiores concessa, coll. annexi fuisse suspensos, & idem referant Anton. Sol. in *consuet. Sabaud. in decret. indulgentiam. gloss. univ. num. 7. tit. de indult. Boss. dict. tit. de 85 remed. ex caus. Clement. Princ. num. 51. † Ubi id accidisse, testatur in Statu Mediolani tempore, quo cum Galli. dominabantur, & idem tradit Camill. Borrell. *de præstant. Regn. Catholic. cap. 38. ex num. 9.***

86 Imò, nec istam regaliam, a ut potestatem, tanquam offibus Principis affixam Dominis inferioribus concedi, posse, tenet Dominic. Alvarez *dict. cap. 18. num. 4.* ubi ad id quoque refert Sess. *dict. §. 5. num. 7.*

87 Sed, hujus viri alioquin doctissimi, pace, contrarium est verius, & communiter per DD. receptum, quifere omnes, maxime Neapolitani, hoc jus indulgendi, vel ut ipsi dicunt *aggrandi* privilegio, vel aliter per Principem inferioribus concedi, posse, tenent Bartol. in *l. ambitiosa, num. 8. ff. de decret. ab ordin. faciend. Bartholom. Soccin. cons. 83. num. 3. volum. 4. Olasch. 88 dict. decis. 101. n. 3. † Et à n. 14.* optimè quoque tractat, an etiam præscriptio, ne queri valeat? & affirmativè resolvit, quia regulariter quidquid privilegio concedi potest, præscriptio etiam adquiri valet, ut latius dixit *sup. cap. 17. à n. 25. † Et ad nostram conclusionem, quod indulgendi facultas principis privilegio, vel alia Regia concessione adquiri, possit, bene resolvunt Boss. de remed. ex sol. Clement. Princ. num. 12. Mandel. de Alba cons. 84. num. 45. Nutt. cons. 487. num. 31. Menoch. cons. 191. Jul. Clar. in *dict. §. fin. quest. 59. vers. Et hæc quidem conclusio. † Ubi quod ita in Statu Mediolani servari testatur, Farinac. in prax. dict. quest. 6. num. 3. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 7. numer. 4. Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 38. numer. 10. Ubi quod tenor investituræ, aut privilegiorum inspicitur, ut an hoc jus in concessionibus veniat, vel non? cognosci, valeat.**

91 Et idem in Regno Neapolit. servari, imò omnibus illius Regni Baronibus virtute suorum privilegiorum hanc facultatem indulgendi, seu *aggrandi* competere, docent communiter DD. Neapolit. Ann. *singular. 457. & cap. 1. de vassalor. decrepit. atar. à num. 134.* Paul. Fusc. *singular. 14. Tapp. in pragmat. Regn. Neapol. 2.1. sub tit. de Baron. & in hoc casu intelligi; Lagunez de Fructibus.*

debent Vincent. de Franch. *dict. decis. 370. ex num. 1.* Giurb. *dict. cons. 74. num. 21. & 24.* relati pro contra sententia per Dom. Crespi *supr. num. 76.* qui quidem in Baronibus Regni Neapolitani loquuntur, quibus hoc jus virtute suorum specialium privilegiorum competit, idem Franch. in *eadem decis. 370. ex numer. 1.* & Giurb. ubi proximè, & noviter Capiblan. *de Baronibus tom. 1. super pragmat. 6. ex numero 31. † Qui omnes res hanc conclusioem ita communiter intelligunt, ut Barones, vel alii Domini inferiores, quibus hoc speciali privilegio competat, ante sententiam duntaxat, vel condemnationem, gratiam, seu indultum concedere, valeant, non vero post eam, quia ea facti sunt officio suo, & eorum jurisdictione extincta conetur, ut ex vulgari. text. in l. *ludex postea quam ff. de re judicat.* ultra alios, notant optimè ad re n. Franch. *dicto decis. 370. numer. 11.* Capiblan. & D. J. *supr. citati.**

Quod sub intelligi nisi Barones, aut Domini inferiores; cognitionem etiam secularum causarum appellationis habeant, quo casu, interposita appellatione, à prima sententia, cum adhuc eorum jurisdictione daret, & cognitio in secunda instantia ipsis remittatur, penamque sententia interim per appellationem extincta, vel saltem suspensa sit text. in l. *appellatione. Codic. de appellatio. cap. bona memoria 5. extr. eodem tit. & cum ad terminos litis contentæ redicatur, l. ita demum Cod. de procurator. rectè poterunt domini inferiores virtute suorum privilegiorum pendente appellatione in secunda instantia, remissionem, vel indultum concedere, ut in specie docent elyunter Joan. Baptista. Palomb. in *tractat. de Reg. official. numer. 34. & latè fundat Vincent. de Franch. decis. 370. ex numer. 10. & numer. fin.* Ita decisum refert ex eleganti doct. in nostri Gomezii, quem ad id refert Franch. & eodem modo dictam conclusionem intelligunt Anna in *dict. cap. 1. de vassalor. decrepit. atar. numer. 134. & d. l. singular. 457.* Barard. ad Clar. *§. fin. question. 59. numer. 23.* Amendol. ad Franch. ubi proximè, *numer. 2. & 3.* Capiblan. *de Baronibus tom. 1. pragmat. 6. ex numer. 34. † Ubi eandem conclusioem limitat, & intelligit, nisi Barones, aut Domini inferiores, quamvis cognitionem secularum causarum non haberent, eis tamen privilegium speciale competere, ut etiam post sententiam primæ instantiæ his remissiones, vel indultos concedere, possint, ut in hoc casu, tenent quoque Menoch. de arbit. lib. 1. *question. 92. numer. 7. Theaur. decis. 101. numer. 3. & 4.* Franch. *dict. decis. 370. numer. 12.* non vero, si specialiter non sit concessum, Anna *dict. cap. 1. ex numer. 139.* Ubi, quod id ideo, cum quidam in sua investitura hoc specialiter non habuerit, & voluisset post sententiam quandam causam componere, fuit ex hoc carceratus, & idem testatur Ricc. in *addit. ad Franch. dict. decis. 370. in med.* quod privilegium raro Baronibus concedi, testantur, & in Neapoli duntaxat Principem Bisitanium & Dicem Martine id habere, referunt Capiblan. & proximè relati.**

Apud nos quidem nulli ex nostris Magnatibus, aut Dominis inferioribus, nec post sententiam, nec ante eam hanc indulgendi facultatem privilegio, vel aliter competere, aulivi, omnes enim indultus, seu criminum remissiones per nostrum Regnum fiunt, examinatis prius causis, & qualitate delictorum in Regia Camera Supremi Senatus, ubi an indultus concedi, debet, necne? plenè cognoscitur, & Regi circa id consulitur, ut Camera consultatione visi per ipsum Regem gratia fiat, vel non: in quo nostri Reges, prout justitæ amantissimi, tempet suffragia Regiæ Cameræ attendunt.

Ad alia autem de materia poenarum remissionis, seu indultus specialis, aut generalis per Regem, vel etiam Dominos inferiores, virtute suorum privilegiorum concedenti, vel non: quando, & ex quibus causis, in quibusvis delictis locum habeat, aut concedi, debeat, necne? & quod non nisi prius partis offense remissione obiecta, & alia plura de materia. Vide apud nos titul. 32. Part. 7. & titul. 25. lib. 8. Recopilat. Ubi repetentes plerum tractant: vide etiam Libert. Decian. *trakt. crimin. lib. 3. cap. 35.* optimè Olaf. *decif. Pedemont. 101.* Sfort. *de in integr. restitut. part. 2. quest. 92.* Menoch. *lib. 1. de arbit. quest. 92. & centur. 4. casu 336. & conf. 191.* Gomez 3. tom. *vari. cap. 13. numer. 38.* ubi cum pluribus Aillon. Azarbed. *in l. 1. titul. 25. lib. 8. Recopilat.* Anton. *Sola ad constitution. Sabaud. titul. de indulgent. grat. & remission. latè Farinac. in praxim. tom. 1. quest. 6. tot. Ju. Clar. lib. 5. receptar. sement. §. fin. quest. 59.* ubi Addit. Baiard. *Seff. de inhib. cap. 1. §. per tot. Rovit. Novarr. & alii Neapolitani in pragmat. Regn. Neapol. ad tit. de abolit. Petrus Follier. in commentar. ad indultum general. in Neapol. concessum in anno 1554.* Ubi plura cumulat, Rovit. *decif. 97.* ubi de causis indultum generale concedendi, de quibus latius apud Mastrii. Dom. Larrea Cresp. & alios proximè referend. Molin. *de iustit. & iure trakt. 4. disputat. 48.* Parlador. *different. 31. 6. 1. & 2. Guierrez practicar. lib. 4. quest. 49.* And. Fachin. *lib. 9. controvers. jur. cap. 17. & 18.* Cumill. Borrell. *de prestans. Regn. Catholic. cap. 38.* Mastrell. *de Magistrat. lib. 3. cap. 7. & post eandem lib. 3. in tract. de indult. general. ubi latissimè per plura capita, Ripol. de regalibus cap. 45. & 23. aliqua Cyriac. controvers. jur. tom. 1. controvers. 20. Main. lib. 1. resolut. jur. cap. 183.* Dom. Larrea *decif. 25. cum sequentib. usque ad 30.* Ubi de indulto generali per Regem nostrum Philipp. IV. concessum ob nativitatem Principis Dom. Balthasar. & plures congentes Pater Diana *resolut. moral. part. 6. tract. 6. resolut. 1. D. Joan. del Castill. tom. 7. controvers. cap. 41. numer. 145. cum sequentib.* aliqua novissimè Franc. Rocc. *de offic. regimin. rubr. 14. §. 8.* Ubi an indulto generali criminis extractionis rerum prohibitarum comprehendatur? & ad alia de materia, tam circa indultos generales plenè Dom. Cresp. *observat. 5. & novissimè Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. 2. part. cap. 18. per tot.*

In quibus indultorum concessionibus unum quidem animalvertere, non omitam, ut nimirum Domini Reges, & alii inferiores, quibus privilegio hoc jus competit præ oculis habeant, ne absque iusta, & rationabili causa istas remissiones faciant, quia ultra quod Principes delictis sine causa indulgendo, & eorum poena à jure statutas pro arbitrio absoluto remittendo, graviter peccant, ut ex Divo Thoma 2. 2. *quest. 67. artic. 4.* communiter resolvunt DD. *Seff. de inhib. cap. 1. §. 5. numer. 11. 17. & 34.* & elegantè Petrus Gregorius *lib. 36. cap. 21. numer. 2. part. 3.* Mastrell. *de Magistrat. lib. 3. cap. 7. ex numer. 6. 17. & 42.* Pater Diana *resolut. moral. part. 6. tractat. 6. resolut. 1.* Dom. Cresp. *dict. observat. 5. ex numer. 192.* & novissimè Dominic. Antunez de Portugal. *de donation. Reg. part. 2. dict. cap. 18. numer. 46.* nec aliter id eis facere liceat, quam tribus concurrentibus cap. magna de vot. nimirum, quod liceat secundum equitatem, quod deceat secundum honestatem, & quod expediat secundum utilitatem, Caietan. *in summ. §. 4. in verb. Iudicis peccatum, Nivarr. in manual. cap. 25. numer. 14.* Magnum namque ex indultorum irrationabilibus concessionibus præjudicium,

& nocumentum Reipublicæ inferre, cuius magni interest, corruptos homines, & facinerosos de medio tollere, ne alii mali ad eadem facinora remissionis spe provocentur. Et ex unius minus iusta indulgentia plura alia exitia sequantur, ut dicitur ex Divo Ambrosio, & ex Deuteronom. *cap. 19. in cap. est injusta 23. quest. 4.* illis: *Non ne cum uni indulget indigno, plurimos facit ad prolaptionis contagium provocare:* Et contra autem ex iusta, nec violata punitione, non solum delinquentes iustis luunt poenas: sed, & ceteri mali punitorum exemplo à criminibus arcentur, Divo August. *lib. 19. de Civitat. Dei, cap. 16.* ubi mirabiliter ait: *Non est innocentia parcendo, sed, ut in malum gravius imidatur; perit ergo ad innocentis officium, non solum nemini malum inferre, verum etiam punire peccatum, ut ipse, qui peccatur, corrigatur, exemplo, ut alij terrentur exemplo: & boni, ac innocentes securius, & absque illo damni timore vivunt, & elegantè quoque tradit idem D. August. in cap. 54. ad Macedon. quod exat in cap. non frustra 23. quest. 5.* Non frustra (inquit) sunt instituta potestas Regis, cognitoris ius, ungula carnificis, arma militis, disciplina dominantis: habent enim omnia ista suas utilitates: hac cum timentur, & mali coercentur, & quiescit inter malos vivunt boni: Huius dicebat Seneca: *Nocet bonis, qui parcat malis:* Et ex quo in Deuteronom. ubi supr. tales mitericordie in iustis dicantur, & increpantur illis: *Non ne innocentes tradit exitio, qui liberat multorum exitia cogitantem.* Non potest igitur hæc dici iusta misericordia; imò magna est pietas contra pessimos esse crudellem, alias enim in ipsorum delinquentium, poenarum remissionem inhiantium, majus damnum indulgentia verti solet: nam ut inquit Divo Ambrosius in Psalm. *Beati immaculati: Si talis est, qui emendari, non queat, auferitur emedio, ne graviora committat. unde non nulli Philosophi (prosequitur ipse Sanctus) disputarunt, ob esse improbis absolutionem, mortem vero prodesse, eo quod in illa sit incentivum delinquendi; in morte autem finis: mortuus enim jam nescit errare.* Atque plures, tam publicas, quam privatas utilitates ex iustitia rectè servata, nec violata indulgenti facilitate sine causa cumulat eleganter Divo Cyprianus de duodecim abusibus, ibi: *Iustitia Regis pax est populorum, tu tamen patria immunitas plebis, monumentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, securitas maris, terre jucunditas, solatium pauperum, hereditas filiorum & sibi met ipsis spes futura beatitudinis;* Unde optimè dixit noster Paul. de Castr. in l. nemo, *Cod. de Episcop. audient.* nullam esse majorem, ac jucundiorum victimam Deo, quam pessimos ultimo supplicio affici.

Quæ omnia Reipublicæ, & privatorum commodatob ob iustitiæ rectam administrationem, tunc sanè deficient, & certissimè omnia mala; & damna eorum loco succedent ob delictorum, poenarumque continuas absque causa prohibito Principis remissiones, maximè si tales indultus pretio, vel pecunia accepta concedantur, nam, ut ait Calic. *de jur. Fisc. dubitat. 8. vers. 34.* & *Seff. de inhib. cap. 1. §. 5. numer. 13.* ex Dionis. Gotofr. *in authent. ut judic. sine quoque suffrag. in præfat. Cum poena delictorum venduntur; omnia mala nascuntur, quia, ut elegantè dicitur in cap. est injusta 23. quest. 4. in fin. Facilitas venia incentivum tribuit delinquendi.* Nam juxta Arnob. *Crescit multitudo peccantium, cum redimendi spes datur: cito enim.* Ut inquit Divo Isidorus *lib. 3. de summ. bon. cap. 58.* *Violatur auro iustitia nullamque reus pertimescit culpam, quam redimendam nummis existimat;* Quare ex his indultorum frequentioribus, quam decet, concessionibus, omnia jura, & omnesque leges contempni, & ludibrio erunt:

109erunt: Et domus, aut gratia Principis scelerum hominum asylus, ac receptaculum fiet: Regni que juxta Divo Augustinum abique recta justitiæ administratione non nisi magna latrocinia erunt: nam, ut elegantè contra has remissiones, pretio minus illè factis, ex l. met noster Justinianus in dicta Authent. ut judic. sine quo suffrag. in præfat. in fin. illis: *Quis enim sine periculo non foretur? Quis non latrocinabit sine reatu ad administratore? r spiciens? Illum namque videns omnia atro venientem, & præsumens, quia quiddam egerit illi citum, hoc pecunias dando redimet, hñ homicidium, & adulterium, & mofiones, & vulnera & raptus virginum, & commerciorum confusio, & contemptus legum, & Iudicium, omnibus hæc venalia proposita esse putantibus, tanquam aliquid vitium martiriorum:* Quæ omnia in monarchiarum Monarchæ exitum erunt; nam ut mirabiliter ait Divo Augustinus, nec ubi Politicorum in dubium vertitur: *Nullum est majus, & evidentius cadentis Monarchia initium, quam si justitiæ declinare & reos non puniri, & bonos non præmiari, ac honorari videris.* Nec ullus hæc dicta contra delictorum de facili indultus, seu remissiones sub specie misericordie, ac pietatis reprobet; nam ultra quod omni supra tradito litter aliter, & absque ulla ponderatione jure divino comprobantur, ut constat ex Deuteronom. dicto cap. 19. & ex d. d. cap. est injusta 23. quest. 4. in quibus locis, & apud tot Sanctos, Doct. illiusque viros prædictæ delictorum remissiones a me. reprobantur: ea quidem maximè contra hominum svidè sceleratos procedere debent, & præcipè contra prolixiorè alios occidentes: quis enim in horum pretio, aut precibus miseretur: & quo pretio in us hominis, & quidem caj. abbet inferioris vita appendi, si ve apertari poterit? quæ ve magna licet argentiissima causa sperare valebit publicæ injuriæ vindictam, in qua quidem omnis Reipublicæ salus, omniumque securitas consistit: Ex quibus non solum peccare Principes in his atrocissimis tem tentes; sed etiam pro his gratis magnates, vel alios supplicantes, vel incedentes, rectè notant Sor. *de iustit. & jur. lib. 3. qua ion. 4. artic. 9.* Nivarr. in rubric. *ae judic. numer. 98.* Domin. Tass. in pragmat. *ae antefat. vers. 12. observat. 1. numer. 84.* optimè & quanto pro aequitate, s. l. v. convenientia intercedi, valeat, ut eis minuitur, vel remittantur poenæ, loca Dom. Augustini pro Donatistis 5. & alius criminosis incedentes in epistol. 158. 159 & 160. & 54. eleganter, ac doctè explicans Alphon. de Castr. *de potesta. leg. poenal. lib. 2. cap. 15. per tot.*

114. Caveant ergo Principes ne à justitiæ tramite deviant, sed per lineam medianam inter justitiam, & misericordiam, quin ulla earum con-ulceat, rectè ambulant; non enim justitiæ rigorem omnino inlectandum consulimus; sed quod delicta discernantur, eorumque qualitates considerentur, quibus plus minusve graviora, & consequenter indulta, aut ira Principis digni efficiuntur; nam juxta Aristotel. 3. ethicor. *Iraçi in quibus non oportet insipientis est. sed non irasci in quibus oportet stupidi esset:* Medius igitur Princeps in hac re, ut in aliis tutissimus ibit juxta Ov. d. *Sed licet extrema semper, ut dimmoda, per omnes damnentur, damnosius quidem esset misericordiam extremam, quam justitiæ (intellige si in aliquo misericordiam adherendo, justitiæ lætati) nam ob summam, & contra justitiam, misericordiam, si tunc tale nomen meretur, quod est de justitiæ aufertur: per rigorem vero justitiæ, quod est tantum gratiæ denegatur; ex quibus rectè dicebat Frontibus Consul. *Malum**

est cum imperare, sub quo nemini quidquam concessum sit, sed longe peius vivere sub eo, sub quo maxime licet.

CAP. XXIII.

ARGUMENTUM.

Nundinarum, seu Mercatum creatio, an jurisdictionis fructus sit? ejusque ratione Ducibus, Comitibus, aliisque Dominis inferioribus competat. Pluraque etiam de materia Nundinarum, Mercatum, de eorum gabellarum, alteriusve tributi immunitate, apud nos Frivici, quando per Dominos inferiores similiter id concedi valeat? Et an de loco a loco ipse Nundinæ aut Mercatus transferri possint? Et obiter quid in concessionibus Regiis circa creationem Nundinarum, ut in aliquo oppido noviter fiant, an ob id præjudicium oppido convicino inferatur, ex eo, quod commercium Nundinarum, quæ etiam Regia concessione ab antiquitus exercentur, per novarum creationem valde minuatur, ad retentionem gratiæ, tam jurecommuni attentio, quam dispositione nostræ l. ii. tit. 4. lib. 2. Recopilat.

SUMMARIUM.

1. *Questio hujus capitis: utrum Nundinarum Mercatumve creatio jurisdictionis feudis, aut oppidi fructus sit: ita ut in jurisdictionis, vel territorij simplici concessione nundinas vel mercatus creandi potestas, comprehensa quoque cessatur?*
3. *Nundina, aut Mercatus sunt de regalibus, nec aliter quam de speciali Principis privilegio exerceri valent cum duobus nimirum sequentibus.*
4. *Modo autem apud nos grævis poenis accedentibus ad contrahendum in nundinis absque Regia licentia instituitis.*
5. *Privilegium insuper requiritur, quod in codicibus regalibus, si ve lris apud nos de lo Salvado inscribatur, vel inscriptum inveniat.*
7. *Verum nundinarum novam creationem Princeps concedere valeat, si ob id aliquid præjudicium Civitatibus convicinis similiter nundinas habentibus concedatur, ob concursum aut commercium diminutum? cum nimirum sequ.*
8. *Referatur sententia negativæ Sixtini & aliorum, ibid: Convicina oppida prius, circa hoc præjudicium juxta eundem Sixtum, exaudienda.*
9. *In Regno Neapolitano nundinarum concessio nem præcedit informatio, aliis nundinas convicinas non esse quibus præjudicium ex secundarum novarum institutione inferri possit.*
10. *Procedit hoc maxime juxta aliquos, si in ipsa die, que ad novam nundinas designari, præceditur Civitas convicina ex privilegio, aut præscriptione suas nundinas exerceat.*

- 11 *Contrarium, ut verius resolvitur; imò, non obstante præjudicio superius ponderato per oppida convicina, antiquiores nundinas habentia, bene posse Principem alteri, etiam eadem die, nundinas novas concedere, cum num. seqq.*
- 12 *Princeps ex hac nova concessione nullum præjudicium principaliter, sed secundario tantum inferre, cum, suo jure regali concedendi nundinas, utatur.*
- 13 *Præjudicium secundario in Regis concessionibus, quominus exequantur, non attenditur. Non consideratur apud nos in gratiarum, seu privilegiorum retentione ex nostra l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilar. ibi.*
- 14 *Procedit maxime superior in nundinarum secunda concessione resolutio, si Princeps nundinas in convicinis locis fieri non ignorans, novas creari, concesseri: ibidem.*
- 15 *Declaratur pro nostra resolutione notabilis doctrina Ponte in contrarium adducti.*
- 16 *Quid in concessione, aut privilegio Principis in favorem artificum collegii, ne alius eorum officium circa suas constitutiones exerceat, an adhuc aliis privilegium concedere valeat, ut circa eas officium exerceant?*
- 17 *Nundinarum creatio ita inter regalia habetur, ut non solum absque speciali Regia concessione creari non debeant; sed nec iam Regia auctoritate creata, sine novo Regio assensu de uno ad alium locum mutari, valeant.*
- 18 *Nec dies in privilegio destinata in aliam transferri.*
- 19 *Similiter nundinarum revocatio ad Princ. spectat.*
- 20 *Quid si per longissimum tempus Civitas, vel oppidum eas exercuerint?*
- 21 *Quo præscriptio sit necessaria? ibidem.*
- 22 *Intelliguntur præfata, quoad nundinas revocandi Principis potestatem, si ex privilegio gratuito: secus si pretio, aut pecunia interveniente, aliave causa onerosa, sint concessa.*
- 23 *Privilegium hoc, an & quando per non usum amittatur.*
- 24 *An idem dicendum sit in creatione mercatum, qui in singulis hebdomadis fieri, solent, ut similiter inter jurisdictionis, vel castri concessi fructus imputari, non debeant, nec consequenter per inferiores dominos eos exercendi facultas ipsis concedatur?*
- 25 *Affirmativam sententiam, & sic nullam differentiam inter nundinas, & mercatus circa hoc assignari, posse, tenent aliqui.*
- 26 *Contrarium, ut verius, resolvitur, imò ad hos mercatus exercendos nullam Regiam licentiam necessariam, sed auctoritatem dominorum inferiorum sufficere.*
- 27 *Differunt valde à nundinis. Solum factum; hoc est observantiam absque ulla immunitate, aut securitate continent mercatus, ibid. & numero 29.*
- 28 *De jure gentium, ut alia commercia proveniunt.*
- 32 *Idem dicendum in Civitatibus, vel oppidis, ut similiter in eis mercatus isti absque ulla immunitate exerceantur.*
- 33 *Exponitur, juxta præfata, difficilis text. in l. unic. Cod. de nundin. & mercat. in contrarium per DD. adductus, cum num. seqq.*
- 34 *Intelliguntur etiam l. 3. tit. 7. part. 3. & l. 1. & 2. tit. 20. lib. 9. Recopilar.*
- 35 *Hodie apud nos antiqua jure immunitatis, aut franchiffie nundinarum, & mercatum sunt antiquata, nec observantur, nisi specialiter Regio privilegio sint concessa.*

Succedit igitur utilis in præfenti resolvenda ad præximam quæstio, an nempe Nundinarum, Mercatumve creatio jurisdictionis, vel feudi, aut oppidi fructus sit: ita ut in jurisdictionis, vel territorii simplici concessione nundinas, vel mercatus creandi potestas comprehensa quoque censetur?

In qua quæstione, quoad nundinarum creationem, negativè, & quidem rectè resolvit Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. numer. 28. cum sequentibus. Ubi quod earum creationes absque speciali Principis licentia, aut concessione fieri non possunt, quin in generali jurisdictionis, aut castri donatione comprehendantur, & notant quoque Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de Mercat. seu nundin. Bald. in l. unic. Codic. nundinis, & cum aliis, Joann. Maria Novar. de gravaminibus vassallorum gravamin. 326. numero 5. vers. Nec eisdem concessum. † Quia de regalibus sunt, & ad Supremam Majestatem spectant nec aliter, quam speciali Principis privilegio, aut concessione exerceri, valent, ut probant jura in l. 1. ff. de nundin. l. unic. Codic. eodem, ibi: Qui exercendorum mercatum, aut nundinarum licentiam, &c. l. 2. tit. 1. part. 2. l. 3. tit. 7. part. 5. ibi: Eversus ende si el Rey otorgasse por su privilegio, ubi Gregor. l. 1. cum sequentibus tit. 20. lib. 9. Recopilar. † In quibus, & quod nullus sub gravibus pœnis accedere, audeat ad contrahendum in nundinis absque Regia licentia inlinitis, Joann. Gutierrez, de gabellor. quæstion. 46. numer. 28. & quæstion. 124. numer. 42. Dom. Larrea allegat. Fisc. 7. numer. 13. & 14. & pluribus congestis Dom. Joan. de Castill. de tert. cap. 41. numer. 96. Girond. de gabell. part. 7. §. 2. numer. 16. † Ubi hoc amplius privilegium scriptum requirit in libris, aut Codicibus Regalibus, apud nos De lo Salvado.

Et quod nundinarum creatio ad Regem solum, uti de regalibus, pertineat, latè plura de nundinis, & eorum privilegiis; ac immunitatibus adducunt Henning. Arniseus de juribus Majestat. lib. 2. cap. 3. numer. 18. Camill. Borrell. de Præstant. Reg. Catholic. cap. 36. à numero 11. & tot. Andr. Gaill. lib. 2. observat. 19. numer. 24. cum sequentibus. Theaur. decis. 264. à numero 2. Ubi in additis Theaur. Filial. Rebuff. ad leg. Gallia, tom. 2. tit. de Magistrat. artific. articul. 4. gloss. 2. numer. 1. Petra de potestat. Princip. cap. 10. à numero 28. Petrus Gregor. Tolos. part. 3. syntagmat. jur. univers. lib. 25. cap. 3. tot. Bodin. de regimin. Reipub. lib. 1. cap. 10. & pluribus relatis novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 2. cap. 23. tot. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. dict. gravamin. 326. numer. 1.

Imò Nundinarum novam creationem per principem concedi, non debere, si ob id aliquod præjudicium Civitatibus convicinis similiter nundinas habentibus, inferatur; quia fortè ob vicinitatem noviter instituendarum, antiquarum concursus, & commercium, minui, potest resolvit Sixtin. de regalibus, lib. 1. cap. 6. numer. 31. in fin. † Qui ideo convicina oppida prius circa hoc exaudienda asserit, idemque animadvertunt, Matth. de Afflic. in cap. si quis investierit, numer. 26. de feud. in vic. leg. commiss. Capiblan. de Baronibus tom. 1. pragmat. 8. part. 2. numer. 54. Dominic. Tallon. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. numer. 259. cas. 117. † Ubi, quod in Regn. Neapolis informatio præcedere debeat, alias Nundinas convicinas non extare, quibus præjudicium ex secundarum, ob Regiam concessionem, nova institutione inferri, possit; ad quod Tallon refert Ponte, qui tamen de urbanitate loquitur; non vero de rigore juris, ut infr. videbis.

Sed

10 Sed dictam Sixtini sententiam, ultra relatos, tenet Alciat. conf. 24. num. 2. lib. 5. ubi quod maxime hoc procedat, si in ipsa die, quæ ad novas nundinas, designari, prætenditur, Civitas convicina ex privilegio, aut præscriptione suas, nundinas exerceat: quo casu secundum privilegium alteri Civitati concessum, ut in ipsa die nundinæ fiant, servari, non debere, ait, & idem docent Cæphal. consil. 342. lib. 3. Aym. Cravet. conf. 640. Andr. Gail. lib. 2. observat. 19. num. 25.

11 Sed, quidquid isti Doctores asserant, contrarium verius mihi videtur: Imò, quod, non obstante præjudicio superius ponderato, & allegato per oppida convicina antiquiores nundinas habentia, rectè Princeps possit alteri, etiam in eadem die, nundinas novas concedere.

12 Cujus resolutionis notabilis extat, & concludens ratio: quia nimirum præjudicium relatum non principaliter, sed secundariò ex nova Principis concessione sequitur; nam, cum in his nundinarum concessionibus Princeps suo jure, Regali utatur, nemini ex hoc directè præjudicium inferre, dicendus est, licet per accidens oppidis familia nundinarum privilegia habentibus aliquod præjudicium sequatur: † Quod quidem præjudicium, ut secundarium, non est considerandum ad istarum, vel similiarum Principis gratiarum revocationem: Prout nec apud nos attendi, debet in gratiarum, seu privilegiorum ob tertii præjudicium revocationem, vel retentionem in Aula Iustitiæ nostri Senatus, quæ frequentes prætenditur ob singulari, & Pragmaticis valde cognitam decisionem, aut remedium nostræ Regiæ leg. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilar. ut in hic gratiarum, aut privilegiorum revocationibus latè docent distinguentes, inter privilegia gratuita, & ea, quæ pecunia mediante, & fu in vim contractus concessa sunt, ut in illis revocatio procedat, in istis vero non Dec. consil. 286. num. 4. Bellon. consil. 28. num. 10. Roland. consil. 13. lib. 3. num. 3. & cum aliis Ripoll. in puncto de regalibus, cap. 42. num. 38. & seqq. Castrenf. consil. 287. tom. 1. Petra de potest. Princip. cap. 24. num. 227. multi relati per Castill. de tertis, cap. 18. numer. 138. D. Larrea allegat. Fiscali 77. num. 22. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 8. num. 30. & lib. 4. cap. 3. num. 16. D. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 6. num. 1. Cancr. variar. part. 3. cap. 3. num. 130. Feloaga in enchirid. cap. 2. à numero 81. & infr. num. 22. quod in quam plurimis causis retentionis in supremo, ac Regio nostro Castellæ Senatis decisum vidi.

14 Et in specie pro nostra sententia resolvunt Camill. Borell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 36. num. 31. & novissimè Dominic. Antunez de Portugal de donationib. Reg. 2. part. cap. 23. numer. fin. qui id absque dubio procedere, ait, si Princeps nundinas in convicinis locis fieri non ignorans, novam creari, concessit.

15 Sed ultra omnes, optimè quæstionem tractat, & pro nostra opinione resolvit Ponte de potest. Proreg. tit. 10. de nundin. & mercat. num. 3. qui licet de de urbanitate Regiam Cameram, ubi tales gratiæ expediuntur, præjudicium ob novam, concessionem nundinarum inspicere debere dicat, de rigore tamen juris attendi, non debere resolvit; quia nec ex prioribus nundinarum concessionibus, facultatem sibi admissè, Princeps censeri, debet, ut idem privilegium aliis condere, non possit.

16 Quibus pro hujus resolutionis confirmatione notabiliter adde; quod si Princeps alicui artificum collegio concesserit; nequis; cam artem exerce-

re, possit, nisi juxta præscriptas eorum ordinationes, easque confirmaverit, adhuc aliis privilegium concedere, potest, ut circa eas officium exerceant, de qua quæstione extat singularis locus, & decisio Xammat. ver. judic. part. 2. diffinit. 116. sed, ut quod sententiam, fateat, difficilior mihi videtur istius casus resolutio dum Princeps non simpliciter exercendi officium facultatem concessit, sed specialiter ne etiam alius citra artificum constitutiones exerceat, quam specialem clausulam, si in generali nundinarum concessione invenirem, ne videlicet aliud oppidum nundinas exerceat intra certum spacium Civitatis, cui prius conceduntur: in hoc quidem casu privilegium prius sine dubio servandum resolverem, nec in ejus præjudicium secundam nundinarum concessionem admittendam, judicarem.

Et, ut ad nostram quæstionem principalem redeamus, ita nundinæ inter fructus jurisdictionis, aut oppidi reputari, non debent; sed potius inter regalia, ut non solum earum creatio jurisdictionis, vel oppidi domino, aut alii absque speciali. Regia concessione competere, nequeat, sed nec jam Regia facultate creatæ, propria oppidorum, vel dominorum autoritate sine novo Regio assensu de uno loco ad alium mutari, possint, ut ex adductis per Luc. de Pen. in lib. 1. & 2. Cod. de rusticar. tenent Sichard. in dict. l. unic. Cod. de nundin. Theaur. dict. decis. 264. num. 3. vers. Post. Sixtin. de regalibus, lib. 1. cap. 6. num. 31. Ripol. de regalibus, cap. 42. à numero 16. † Ubi quod, nec dies in privilegio destinata in aliam, in consulto Principe transferri, possit, quem sequitur novissimè Dominic. Antunez de Portugal. de donationib. Reg. part. 2. cap. 23. num. 12. † Et in mutatione de loco ad locum, ultra relatos, cum aliis Novar. de gravaminibus vassallor. tom. 1. gravamin. 326. num. 5. † Ubi in numero 2. & tot. quod similiter earum revocatio, vel translatio de loco ad locum ad Principem spectet, idque ipse efficere valeat ex Natr. conf. 511. & 512. † Imò, & quod auferre eas possit oppido, aut Civitati, licet per longissimum tempus illas exercuerit, & ita decisum refert Theaur. dict. decis. 264. num. 3. ubi contrarium consuluissè refert Alciatum conf. 208. cujus Alciati sententiam tunc veram putat Theaur. si tam longissima præscriptio interveniat, ex qua concessionis titulus à Principe præsumi, possit, ut si saltim centenaria sit: & cum sequuntur Novar. de gravaminibus vassallor. tract. 1. gravamin. 326. num. 3. Ripol. de regalibus, dict. cap. 42. num. 14. Quam sententiam verissimam censeo, ex quo sit hoc jus præscriptibile, quia & concessibile juxta Ripol. & alios Regalistas: & comprobatur singulariter per nostram l. 3. tit. 7. part. 5. ibi: Si non ne aquellos, que antiguamente las acostumbraron facer: & ibidem notat Gregor. gloss. 3. præterquam quod immemorialem requirit, quæ privilegio equipollet, cap. super quibusdam 6. Præerea de ver. signific.

Quæ tamen dicta circa revocationem, intellige, etiam si ex privilegio, dummodo gratiosum fuerit, nundinas oppida habeant: secus si ex causa onerosa, pretio, aut, pecunia interveniente, competant, ut tenent Camill. Borell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 36. numer. 17. & 18. & ex Sixtin. & aliis Ripol. de regal. dict. cap. 42. à numero 38. † qui tamen in num. 17. notat, hoc privilegium per non usum amitti per text. ad rem singular. in dict. l. 1. ff. de nundin. l. 3. tit. 7. part. 5. l. 42. tit. 18. part. 3. ubi Gregor. Lopez, & idem resolvunt Theaur. dict. decis. 264. num. 3. Sixtin. de regal. dict. cap. 6. numer. 30. & 32. in fin. Camill. Borell. de præstant. Reg. Catholic

Catholic. dicto cap. 36. numer. 27. & in numer. 28. recte id tribus modis intelligit, quem novissime sequitur ex Gloss. Archidiacon. & aliis Dominic. Antunez de Portugal. de donationibus Reg. part. 2. dict. cap. 23. num. 21.

24 An autem idem dicendum sit in creatione mercatorum, qui in singulis hebdomadis peculiaribus diebus ferè in omnibus oppidis nostri Regni, & plerumque in Civitatibus fieri, solent, ut similiter inter jurisdictionis, vel Castri concessi fructus imputari, non debeant? & consequenter eorum exercendorum facultas per Barones, seu jurisdictionis, vel oppidorum dominos absque Regia licentia concedi, nequeant? magis dubitant Doctores; † Et affirmativam sententiam, ut nimirum idem in mercatibus ac in nundinis dici, debeat, defendit Camill. Borrell. de praesent. Regn. Catholic. dict. cap. 36. à numer. Ubi nullam differentiam inter nundinas, & mercatus circa hoc assignari, posse, contendit, & optimè fundat novissime Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. dict. cap. 23. num. 9. cum sequentibus & expresse probari, videtur per text. in l. unic. Cod. de nundin. in illis verbis: Qui exercendorum mercatorum, aut nundinarum licentiam.

26 Quibus tamen non obstantibus contraria negativa opinio verior, ac communior mihi videtur: Imò, quod ad hos mercatus exercendos nulla Regia licentia exigatur, sed potius autoritate Baronum, vel oppidorum dominorum induci, valeant; † Ex eo, quod à nundinis valde differant, quia tales mercatus potius factam, hoc est observantiam, quam jus continent, cum omnibus privilegiis, & immunitatibus careant, quæ nundinis concedi, solent, ut originaliter optimè notant Nicol. de Mitarel, & Bald. in dict. l. unic. column. 1. Cod. de nundin. Restaurus Castald. de Imperat. questio. 110. privileg. 200. fol. mihi 203. bene Anton. Thesaur. dict. decis.

28 264. numer. 4. † Ubi subdit, hoc etiam jure gentium indultum videri, ut scilicet homines mercandi causa simul in uno loco conveniant: nam commercia de jure gentium communiter reputantur l. ex hoc jure, ff. de justit. & jur.

29 Pro qua opinione communiter etiam resolvunt Franc. Marc. decis. 53. numer. 2. cum sequentibus Ripol. de regalibus dicto cap. 42. numer. 11. & 12. Ubi, quod in his mercatibus, qui frequentè in oppidis fiunt, non competat securitas, nec aliæ immunitates, quæ alias circa merces, & eas deferentes in nundinis competere, solent, † Quare, licet nundinæ per Barones, aut oppidorum dominos absque Regia licentia creari, nequeant, quia magis solemniter, & cum aliquibus immunitatibus exercentur, hoc tamen in mercatibus ex dictis rationibus non procedere, docet optimè Ponte de potestat. Præreg. titul. de mercat. & nundin. num. 20.

31 Et hanc sententiam, ut veriolem, & communiolem sequuntur Moderni, Restaur. de Imperator. quest. 110. privileg. 101. Joan. Maria Novat. de gravamin. vassalor. tract. 1. gravamin. 326. numer. 6. & ex Bald. Thesaur. & aliis, ultra relatos, Horat. de divis. fruct. part. 1. cap. 9. numer. 30. Capiblanco. de Baronibus tom. 1. in dict. pragmat. 8. part. 2. numer. 8. † Ubi idem in oppidis, & Civitatibus resolvit, ut similiter in eis mercatus isti in aliquibus diebus hebdomadæ absque aliqua gabellarum, vel alia communitate fieri, valeant, ut apud nos ferè in omnibus Regni Civitatibus, & oppidis observatur, in quibus semel, vel bis in hebdomada, absque ulla tamen franchisia, vel exemptione (nisi addit speciale privilegium) exercentur, ut bene notant noster Gregor. in l. 3. titul. 7.

32

part. 5. gloss. Mercados, & gloss. Por su privilegio Girond. de gabell. part. 7. §. 2. num. 19.

Nec huic restitutioni obsta. dict. l. unic. Codic. de nundin. & mercat. Quia expresse contraria opinio probari, videtur, videlicet, non solum ad nundinas, verum etiam ad mercatus Principis licentiam requiri, ibi: Qui exercendorum mercatorum, aut nundinarum licentiam, vel veterum indulto, vel nostra autoritate meruerunt, &c. Quia hæc lex intelligi, debet in mercatibus, cum gabellarum, vel alia immunitate apud nos Francos, quibus, & nundinis hæc immunitas, aut exemptio antiquitus competebat ex dict. l. unic. ut ibidem notant Bald. & DD. non verò, si absque immunitate, vel exemptione fiant, sicuti in nostro Regno plerumque exercentur, ut ex ipsius dict. leg. unic. tota contextura constat, in qua principaliter id agitur, ne in mercatibus, aut nundinis concurrentes ibi molestentur, aut conveniantur: & consequenter de nundinis, vel mercatibus solemnioribus, cum hoc privilegio, vel aliis immunitatibus intelligi, debet.

Et ita singulariter notat noster Gregorius Lop. in dict. l. 3. titul. 7. part. 5. gloss. 2. & 4. ubi eodem modo intelligit ipsam leg. 3. part. & l. 1. & sequentiis titul. 20. lib. 9. Recopilat. In quibus similiter tales nundinæ, & mercatus absque Regio privilegio fieri, prohibentur, intelligendum quoque, ut in ipsis legibus, & in earum epigraphis exprimitur, si cum vectigalium immunitate fiant, ut constat etiam ex ipsa rubrica dict. titul. 20. sub quo dictæ leges Regiæ jacent, ibi: De las Ferias, y Mercados francos, & cum hac distinctione, licet difficultate ex dict. l. unic. non proposita, Girond. de gabell. dict. part. 7. §. 2. numer. 19. † Ubi numer. 16. bene notat, privilegium immunitatis, vel franchisiam, quæ antiquitus nundinis, & mercatibus ex dict. leg. unic. competebat, hodie jam esse antiquatum, & speciale requiri, ut probatur etiam ex dict. l. 1. & tot. tit. 20. lib. 9. Recopilat.

C A P. XXIV.

A R G U M E N T U M.

Prosequitur materia capitum præcedentium de jurisdictionis emolumentis, aut fructibus: Agiturque in præsentibus de præ eminentia claves, vel ipsa oppida custodiendi: an ratione jurisdictionis Domini inferioribus competat? Et quid etiam in oppidis, vel Civitatibus nulli alii, quàm Regi subiectis? Etsi plures sint Domini castri? Pluresve fratres, an ad majorem spectet? Etsi nullus sit minor: ad plura specialia de materia l. fin. Cod. de fid. instrument. & an tempore belli Princeps privatorum castra, & fortalitia in confinio hostium existentia munire, & custodire, valeat? Quid in Ecclesiarum turribus, & in ipsis Ecclesiis? Et de expensis in privatorum Castellis, vel oppidis custodiendis, an cessante bello, & suis Dominis restitutis, per eos Regi ex

gi ex solvi debeant? Et denique incidenter tractatur, quàm necessario hujusmodi limitanea oppida in Regia Corona propter Regni securitatem conservari, debeant: & de eorum alienationis prohibitionem, & jam factæ revocatio, quando liceat, vel fieri, debeat?

S U M M A R I U M.

- 1 Questio hujus capituli, an castra, vel oppida dominorum inferiorum custodiendi facultas, portarumve claves habendi potestas, belli tempore maxime jurisdictionis, vel domini fructus, seu honorarium commodum habendum, ad ipsosque consequenter dominos pertineat, vel ad quem?
2 Questionem hanc Regnicola nasci nimis generaliter tractant loquentes in Vallis, aut Civitatibus nulli inferiori, sed solum Regi subiectis.
3 Præ eminentia ista Consulibus, sive Decurionibus per Regnicolas tribuitur, nulla inter oppida Regia, vel dominorum inferiorum, distinctione facta.
4 Cum eadem generalitate loquitur nostral. tit. 1. lib. 7. Recopilat.
5 Admittitur hæc sententia in oppidis, aut Civitatibus Regiis.
6 Dubitatur quid dicendum in oppidis Baronum, aliorumve dominorum inferiorum?
7 Questionem hanc exteri DD. nimis quoque breviter, & generaliter absque ulla distinctione tractant, & contra Dominos pro oppidorum Decurionibus, aut Consulibus resolvunt.
8 Discutitur plenius per Authorem, non nullis fundamentis, & rationibus pro utraque parte additis: cum num. seqq.
9 Fundatur Decurionum, aut Consulium pars contra inferiores dominos.
Custodire Civitatem, & portarum claves habere in facto potius, quàm in jurisdictione consistit juxta aliquos, ibidem.
10 Custodes Civitatum, vel castrorum nullam habent jurisdictionem circa delicta, sed delinquentes judici loci remittere, tenentur: contra infr. ex num. 26.
11 Statutum de officiali reformando non habet locum in custode arcis, sed in officiali habenti jurisdictionem.
12 Decuriones Civitatis eligunt officiales, quorum officia nudam administrationem honorum Reipublicæ, vel nudam custodiam corporum absque ulla jurisdictione habent: ad Medicos, Thesaurarios, custodes armona, & similes per Decuriones eligendos.
13 Duobus in aliquo actu concurrentibus, uno principaliter, & immediatè, alio in consequentiam, & mediatè, illud præferendum.
14 Commodum, vel damnum, quod ex bona, vel mala custodia Civitatis Decurionibus, vel aliis Civibus sequi potest, tangit principaliter, ac immediatè Civium personas, Dominos vero oppidorum, ut dominos consideratos mediatè ex ipsis vassallorum personas.
15 In custodienda Civitate præferendi illi, qui majus interesse in ejus Custodia habent.
16 Medicorum electio per Decuriones, aut Consulibus fieri debet, qui in eis ipsorum, suorumque liberorum vitam, & salutem constituunt.
Lagunez de Fructibus.

- 17 Idem in obstericum, Professorum, & similia electionibus.
18 Facilius unus, quàm plures, sive ipsa universitas, corrumpitur.
19 Civitatis portarum duo esse debent custodes.
20 Duobus non ita fraudandi patet occasio, sicut uni soli.
22 De generali ubique locorum consuetudine juxta plures DD. Decurionibus Civitatis, aut Consulibus qui Reipublica Regimen exercent, clavium, aut Civitatis custodia committitur.
23 Referuntur DD. in specte pro hac sententia contra dominos inferiores resolventes.
26 Fundatur contraria in favorem dominorum opinio, & pro ea resolvitur, cum num. seqq.
Custodire Civitatem, seu portarum claves habere, quid jurisdictionale esse, verius est: ibidem.
Adducitur in comprobationem text. in l. officium, ff. de re milit. ibidem.
27 Clavium, sive oppidi custodia principaliter consistit incoercendo, aut prohibendo, ne viatores ob pestis suspensionem, vel aliam causam oppidum ingrediantur.
28 Est de proprietate, & natura custodia. custodem posse vincire, detinere, cogere, & similes coerciones facere.
29 Hujusmodi coerciones meri imperii sunt.
30 Est etiam actus jurisdictionalis delatio juramenti, quæ maxime, tempore pestis per custodes sic volentibus Civitatem ingredi, an à locosuspecto veniant, vel post quadraginta dies ab eo discesserint?
31 Officialium omnium jurisdictionem exercentium electio jurisdictionis fructus est, nullique alii, quàm ejus domino competit: remissive.
32 Custodia castri in feudum dari, vel terra recommendate ad dominum, vel ei, cui fuerit recommendata, pertinet.
33 Pluribus Dominis statibus, tot custodes deputari, debent, quot sint domini ad Clement. 1. §. Sande, de hæreuc.
34 Quid si non aequales partes in jurisdictione, & imperio habeant, sed in aequales an tunc majorem portionem habens in custodia totius Civitatis, vel Castri sit præferendus?
35 Quid in hoc casu quoad ipsius jurisdictionis exercitium, & in ceteris negotiis præter custodiam, & administrationem? dict. num. 34.
36 Quid si ex pluribus jurisdictionis dominis unus jurisdictionem, alter merum imperium habeat, quis in custodia Civitatis est præferendus?
37 Merum imperium nobilitas, dignitas ipsa jurisdictione: majorque, & superior id habens reputatur.
38 Custodia Civitatis principaliter incoercendo, detinendo, cogendo, & similibus consistit, quæ non nisi merum imperium habenti, competere, possunt.
40 Meri imperii dominus in condominium, cui jurisdictione tantum competit, & in ejus subditos imperium, ratione custodie, exercere, potest.
41 Domino feudi, & castri decedente, pluribus filiis relicto, custodiam castri penes filium majorem manere, de ere, resolvunt DD. nulla Decurionum, aut Consulium facta mentione.
42 Idem quoad instrumenta communia, vel libros, sigillum, signum, aut marcham patris artificis, ad text. in l. fin. Cod. de fi. instrument.
43 Quid si plures socii, vel hæredes sint?
44 Et in pluribus fratribus quoad exercitium jurisdictionis.
45 Quid si fratres omnes, præter primogenitum, ni-

noves sint: vel si omnes majores, cui in his casibus juris. Et omnis exercituum sit communitatem: nec non & claviam, aut Civitatis & stada: cum num. seqq.

48 Quid si frater majores in exercitio juris ictionis d. Ford. v. rmi, quomodo exerceri, d. b. ai?

49 Et si si se in limite d. n. r. m. Diocesum. & utriusque territorio Paro huanos habeat, dist. oriantibus Episcopis quoad dispositionem, vel Episcopalia iura, quomodo uti debeant?

50 Et si ista communis consensur, ut arbor in confinio pradiorum nata.

51 Oppidi Dominus, ipsum oppidum, vel castrum suis expensis, in vitiis et in vassillis, custodire, potest. proprium Capitanem apponendo.

52 Oppidum Dominus, necnon Principibus Supremis, aut Regibus in solo oppidorum. Regnorum, vel castrum possessio per clavium radiationem in primo castrorum ingressu dari consueti.

54 Per hoc vassalli se, & sua dominorum protectioni, & defensionis submittere, dicuntur.

55 Recommendatur etiam oppidum domino in primo ingressu laudibusque excolitur ipse.

56 Hoc omnia, maxime de clavium traditio, nihil aliud quam castrum possessionem, ipsiusque custodiam, & protectionem domino committi, denotant.

57 Confirmantur hac ex antiqua consuetudine, qua claves portarum domus novis nuptis tradebantur, ut ex tunc rerum mariti, & possessionis participationem, ac etiam custodiam haberent.

58 Pariformiter, ut inter virum, & uxorem matrimonium carnale, & inter Praetorem, & Ecclesiam spirituale contrahitur, ut quoque inter Principes, aliosque dominos inferiores, & sua Regna, aut oppida temporale matrimonium celebrari, intelligitur.

59 Oppidum domini vassallos custodire debent, & protegere ab in iuriis, & in cursibus latronum, e. an ex raneos transientes, vel existentes in eorum territorio.

60 Stratam publicam, seu itinera secuta habere, debent, maxime si in eodem loco portoria, aut pedagia, vel vectigalia percipiunt.

61 Tenentur mendare damnum si aliquis in suo territorio spoliatur.

62 Tribuuntur eis pedagia, aut vectigalia pro strata publicae defensione, utriusque securitate.

63 Idem dicendum in universitatibus, vel oppidis dominis inferioribus non subiectis, similiter de pedagia, qua percipere solent.

64 Idem in iudicibus, perpetuis, qui nostris dominis inferioribus assilantur.

65 Et in iudicibus, aut Gubernatoribus non perpetuis, qui etiam ad custodiam suorum territorium tenentur.

66 Et in privatis dominis agrorum, ubi furtum, vel maleficium accidit, si id cum potuissent, non prohibuerint.

67 Et in nostris antiquis iudicibus Adelantados, y Merinos, juxta nostram, l. 4. tit. 4. lib. 3. Recopilat.

68 Praefati omnes iudices, & domini inferiores Vicem Regum obinent.

69 Eodem modo Reges sua Regna custodire ob vectigalia, & pedagia, qua a vassallis percipiunt, eaque secuta, & ab in cursibus latronum libera habere, debent.

70 Probatur de iure Regio notabili, l. 4. tit. 9. part.

3. in fin. praefata conclusio, ut domini inferi oves ad custodiam suorum territoriorum sint adstricti itinera publica a latronum incursu: secuta habendo etiam si nulla vectigalia percipiunt, sub damno, quod commiserit, poena.

71 Declaratur hoc conclusio, quoties Villa, castrum, aut domus prohibere latronum in cursus poterunt, nec tamen prohibuerunt.

72 Quando potuisse prohibere intelligatur, aut praesumitur? & num. 73.

74 Quid si quis fecerit violentiam, aut damnum, fortiores erant domino, eius maleficium in confinis Villa, aut territorii domini fuit commissum, & incontinenti prador vel alium territorium se transiit: vel si nocte fuerit perpetratum.

76 Quid quoad has questiones, si dominus, vel Villa pedagia percipiunt.

77 Furta si extra territorium subditis fieri acciderit, domini, aut Villa ad emendam, vel latrones persequi non tenentur.

78 Resolvitur contrarium in Principibus Supremis, quoad confinia Regnorum, qua tam in mari, quam in terra secuta a Pyraeis, aliisque inimicis habere, debent, propter pedagia, & vectigalia, qua a vassallis, percipiunt.

79 Qua sunt in confinis Regni, in ipso Regno fieri dicuntur.

81 Castra, vel fortalitia, & villarum muros tempore belli, aut pacis reficere seu reparare, ad ipsorum dominos spectat? ad text. in leg. turres 18. Cod. de operibus publicis.

82 Nulla tributorum impositio pro huiusmodi reparatione inter subditos per dominos indicenda, sed sui sumptibus id facere, debent.

83 Advancitur ad hoc notabilis, l. 1. tit. 18. part. 2.

84 Regia antiqua consignationes certorum reddituum pro reparatione murorum Civitatum, vel villarum? Regalium cessare debet, postquam tales Villa, vel Civitates in dominos inferiores fuerint translatae jure a singulari, l. 18. tit. 10. lib. 5. Recopilat.

85 Haec muros villarum, vel castra reparandi obligatio, aut onus eorum dominis incumbit; quia, & castrorum custodia ad ipsos pertinet.

86 Reperandi, & muniendi castra, aut fortalitia obligatio nihil aliud, quam ipsa custodia. Custodia in solo principaliter consistit, ut oppida, & castra hominibus, & armis munita sint, eorumque mania & Castellum bene reparata habeantur, ibidem.

88 Quilibet privatus propria domus custodiam, & claves habet. Domus principales partes servae, & claves reputantur? Veniuntque in venditione, aut domus legato.

89 Per earum traditionem dominum domus, & possessio quaeritur.

90 Ratione superioritatis oppidorum, claviumque custodiam vassallorum dominis, potius, quam Decurionibus competere, probatur.

Domini vassallorum Decurionibus, & Consulibus suorum oppidorum superioritate praecminent, ibidem.

91 Praestant in aliquibus locis juramentum, fidelitatis ipsi dominis, eorumque officialibus.

92 Superioritas principaliter consistit in cura claudendi portas castrum, ipsiusque claves retinendi.

93 Domini si hac praecminentia, & superioritate non gauderent, propriis subditis contra omne jus subicerentur; ad text. in cap. cum inferior, de majoritat. & obedient.

94 Claudi, possent dominis per suos vassallos porta Villa, aut castrum.

95 Plerumque adversantur dominis vassalli ob privatas lites, & discordias.

96 Actus custodienti castrum, vel oppidum principaliter versatur circa ipsius jurisdictionis; & domini custodiam & universalem omnium protectionem, non autem circa ipsorum rerum privatorum curam.

97 Domino ex hoc custodia est committenda tanquam majus, & principale interesse habenti.

98 Respondetur secundo fundamento contrariae sententiae agi nempe principaliter de custodia personarum.

99 Villis, & securis Republica per unum, quam per plures, vel ipsum populum Regi. Segnius expediuntur pluribus commissa negotia, ibidem.

100 Gubernium Monarchiam Aristocratiis & Democratiae praefereendum, comprobatur aliquibus Sactorum, & Politicorum auctoritatibus.

101 Nulli magis salutem Republicae tueri, creditur convenire, nec alium sufficere, quam communum.

102 Excubiarum jus, eorumque onus vassallis indicere, eosque punire, si in hoc desistant, ad dominum pertinet.

103 Aliqua remissio circa excubiarum onus, ne aliquis tempore pestis, aut belli earum immunitate gaudeat: ad Magistratus, Regiosve officiales forenses, viatores, & alios, & numer. 104.

105 Quid in Clericis?

106 Excepti in sui fidium, vel defectum non exemptorum an munera personalia subire cogantur? in scholaribus, Senibus, Medicis, Doctoribus, Clericis, & aliis.

108 Referuntur DD. in specie in favorem dominorum huius capituli principalem quaestionem contra Decuriones resolventes.

109 Custodes clavium, vel Civitatis electi per Decuriones, solum a domino confirmandi; juxta Rip.

111 Adducitur, & exponitur, pro superiori sententia text. apud nos singularis in l. 1. tit. 18. part. 2. cum duob. num. seqq. Castellorum, aut villarum nostri Regni custodia juxta dict. l. 1. part. ad quem pertineat? declaratur, ibidem.

114 Ob malam suorum Castellorum, aut castrorum custodiam domini inferiores, qua poena damnantur.

115 Respondetur argumentis in contrariam pro Decurionibus adductis: cum n. seqq.

116 Improbatur, seu declaratur aliquorum Doctorum dictum, clavium custodiam de universali consuetudine Decurionibus; non dominis committi, debere, & quomodo intelligatur?

117 In aliquibus oppidis per tolerantiam tantum dominorum procedit.

118 In facultativis non habet locum praescriptio.

119 Constituitur aliquo in hac re differentia inter praescriptionem, & consuetudinem.

120 Consuetudo bene praescripta omnino servanda circa clavium Civitatis, vel castrorum custodiam, ut penes Decuriones, Correctorem, Castellatum, Ducem, vel alios officiales clavium sint.

121 Clavium, aut castrorum custodiendi praecminentia, ab, & quando principi supremo, etiam in locis dominorum inferiorum, competere, possit? Laguez de Fructibus.

122 Princeps Supremus tempore belli aut, eo imminente, castra, & fortalitia Dominorum in inferiorum, praesidio inconfinis existentia, visum esse potest, & munire, sive custodire, per suos milites, & num. 123.

124 An ea demolire valeat, si hostibus ad juvenum, esset, possint?

125 Quia si castrum, vel fortalitium Ecclesiae aut Episcopi, aliorumve personarum Ecclesiasticarum sit, an id Princeps pro defensione status, aut patriae custodire, sive munire possit?

126 In campanili, aut turri Ecclesiae.

127 Reipublica, aut patriae defensionis necessitate expostulante, omnia iura, & privilegia cessare, debent.

128 Quid in ipsa Ecclesia, an eam tempore Belli Principi munire, seu in Castellare adversus hostes, liceat?

An ad licentiam Episcopi exigatur? etsi pro defensione, aut immicorum offensione fiat?

129 Princeps, sine bello, restituere debet vassallo, aut inferiori domino castrum, quod custodiendum accepit.

130 Quid in hoc casu circa impensam in ipsius castrum munitione per Principem factam, an huiusmodi sumptus per Principem a Domino repeti, valeat, & interim castrum, vel fortalitia, retineri? Expendens principaliter pro sua utilitate, non potest repetere ab eo, in cuius commo. um secundario cessat ibidem.

131 Belli, & similes pro totius Regni defensione expensa ex redditibus Regni facienda: non per privatos castrum Dominos, aut per ipsas Villas, aut Civitates, qua mununtur.

132 Finito bello, an possit Princeps instrumenta, & alios belli apparatus tollere a castris privatorum, in quibus eos suis expensis fecit.

133 Castrum, aut oppidum vassalli per Principem ab hostibus recuperatum, an ipse vassallo restitui debeat, quin ab eo sumptus in recuperatione factos Princeps exigere possit? Quid si culpa Vassalli, vel sine ea fuerit amissum? ibidem.

134 Regnorum confinia, & ibi castra, aut fortalitia existentia magis habenda, ut principale tutamen, & claves Regnorum.

135 Romanorum tempore militibus praesidiariis haec loca, & praedia limitanea assignabantur, ut alacris pugnarent, & imperii conservata, ut propria defendere: & num. seqq.

136 Huiusmodi praedia hinc limitanea, & eorum limites limitophi, aut limitanei dicebantur. Intelligitur de eis text. in l. Lucius l. ff. de evictione l. 1. ff. de rei vindicatio, ibidem.

137 Oppida, aut territoria, fortalitia maxime in confinis Regni existentia difficilius per Principem donanda seu alienanda.

138 Huiusmodi confinia, portus, & alia loca maritima omnino a Regia Corona alienari, non debent. Refertur circa hoc decisum se ordinatum in Supremo Italia consilio, & in collateralibus Regni Neapolit. ibidem & numer. 140.

139 Oppida ipsa si se ira contra publicam utilitatem alienari, viderunt, quid facere debeant?

141 Haec confinia, & loca maritima, semel alienata, vel donata an ob magnam lassitatem, & praesudicium, ad Regiam Coronam revocari, valeant?

142 Quid si ex antiquissima Regia concessione ea possessores habeant?

143 Quid in nostri Regni co-finitibus, quorum multa per Regni Magnates possidentur.

Laudatur Hispanorum, Principum maxime, & Magnatum erga nostros Reges semper servata fidelitas; ibidem.

1 Præcedenti circa jurisdictionis fructuum tractationi proxima est præfens quaestio, sive illa principalissima præminentia circa facultatem custodiendi castra, vel oppida Dominorum inferiorum, custodesve, maxime tempore belli, in eis deputandi, & circa claves portarum, penes quem esse debeant: an hujusmodi custodia, vel claves habere; jurisdictionis, vel domini fructum; seu honorificum commodum habendum, ad ipsosque consequenter Dominos pertineat? Vel ad quem?

2 Quam quaestionem, valde generaliter nostri Regnicolæ tractant, eamque indistinctè resolvunt, ut conjici potest, in oppidis, & Civitatibus hujus Regni, quin aliquam mentionem faciant de nostrorum Dominorum oppidis, imò duntaxat de Villis, aut Civitatibus nulli inferiori, sed solum Regi subiectis loqui, videntur, maxime Bobadill. proxime referendis.

3 Cum hac igitur generalitate loquentes nulla inter oppida Regia, vel Dominorum inferiorum distinctione facta, sed, ut colligi potest, hanc claves habendi, sive custodiendi potestatem ad Civitatum Consules, sive Decuriones aut Syndicos, aliove Gubernatores pertinere, docent Avendañ. de exequend. mandat. Reg. 1. part. cap. 21. numer. 1. Rec. Patr. de Republic. lib. 9. tit. 3. fol. 119. Azebed. in l. 15. tit. 1. lib. 7. Recopilat. numer. 1. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 8. numer. 22. Ubi quòd apud seniore per text. vulgarem in l. cum Pater, §. Pater pluribus, ff. de legat. 2. ubi Bartolom. & communiter ibidem notant DD. & per text. in l. fin. Cod. de fid. instrument. & idem resolvit Aviles in cap. Prator 19. gloss. uno de los Regidores, numer. 1. licet in numer.

4 3. Magis distinctè loquatur, ut infra referam: † Et sub eadem generalitate idem apud nos statuitur in nostra l. 11. tit. 1. lib. 7. Recopilat.

5 Sed licet hæc opinio, ut Civitatum, vel oppidorum custodia, & portarum claves penes Decuriones, seu oppidi Consules esse debeant, verissima mihi videatur in locis, aut Civitatibus immediatè Regi subiectis; † In oppidis tamen, quæ Baronibus, aliisve dominis inferioribus subjiuntur, magna potest esse quaestio, & dubitatio, an potius istis, quam Decurionibus, vel Consulibus clavium, vel oppidi custodia committenda sit? Ut jurisdictionis, vel domini fructus, seu honorificum commodum; de qua quaestione nobis in præfenti principaliter agendum.

7 Hanc igitur quaestionem quamvis contra Dominos inferiores expressè resolvant Guid. Pap. Fontanell. Dominic. Tasson. & Novar. proxime referendi; id tamen absque ulla disputatione faciunt, nec ullis rationibus pro, vel contra adductis, imò principaliter nituntur in præfata generali doctrina Avendañ. Bobadill. & aliorum DD. quos proxime retuli, qui certè loquuntur in Civitatibus nullis inferioris subjectioni addictis, sed immediatè Principi subiectis, in quibus, nulla est dubitatio, ut jam dixi: † Quare in nostrorum Dominorum inferiorum oppidis, seu Civitatibus loquendo, hanc quaestionem plenius discutiam, & resolvam, aliqua fundamenta, & rationes, pro utraque parte referendo.

9 Pro parte igitur Decurionum Civitatis, aut Consulium primò facit, quòd, custodire Civitatem, vel custodes eligere, & portarum claves habere in facto

solum consistere, nudamque custodiam, sive prærogativam absque aliqua jurisdictione continere, dicunt Jasson in l. cum quid, column. ultim. vers. Ista lex remanet, ff. si cert. petat. qui allegat Petrus de Wald. in tractatus de duobus fratr. & Bald. in cap. si duo fratres, in ultimis verbis, secundum unam lectionem de duobus fratribus & ita fundat Nicol. Boer. in tractat. de custod. claus. numer. 28. 37. & 38. Franc. Ripp. in tractat. de pest. tit. de remed. ad conservand. ubertat. numero 416. idem Bald. in l. 1. ff. de jurisdic. omni. judic. † Ubi quòd custodes Civitatum, vel castrorum nullam habent jurisdictionem circa delicta, sed delinquentes Judici loci denunciare, vel remittere, teneantur, & hanc Bald. doctrinam sequitur Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 10. numero 27. Alexandr. in l. 1. column. 1. de jurisdic. omni. ind. Ubi quòd custodia arcis, officium sine jurisdictione dicatur; † Et quòd ideo statutum de officiali reformando non habeat locum in custode arcis, sed in officiali habenti jurisdictionem, nisi ex verbis statuti aliud colligatur, ut tenet quoque Bald. in l. 1. ff. de offic. Praefect. urb. Boer. ubi supra, num. 28.

Ex quibus, claves Civitatis, vel custodiam electionem non ad Dominum loci ratione jurisdictionis, ut alia officia jurisdictionalia pertinere, videtur dicendum: sed ad Decuriones, vel Consules ipsius Civitatis, quibus etiam electiones similibus officiorum nudam administrationem bonorum Reipublicæ, vel nudam custodiam corporum habentium, competunt, ut sunt medici, thesaurarii, custodes annonæ, & similes, quorum omnium electio ad Decuriones Civitatis spectat, l. 2. lib. nominationum, Codic. de Decurion. lib. 10. Ubi plenè Amaya licet eorum, §. Si Decuriones, ff. quod cuiusque universitat. nomin. optimè Joan. Plat. in rubr. Cod. de administr. Reipubl. lib. 10.

Secundò facit, quòd quando in aliquo actu unum principaliter, & immediatè venit, & aliud in consequentiam, & mediatè, illud præferri debet, quod venit principaliter, & immediatè, l. fin. ff. de impens. in reb. dotal. fact. l. 2. §. Idem Labeo, ff. ne quid in loc. public. † Quare cum commodum, vel damnum, quod ex bona, vel mala custodia Civitatis Decurionibus, sive aliis civibus sequi, potest, principaliter veniat, & immediatè, id in propriis personis, eorumque vita valeant, ut in Authent. ut judic. fin. quoque suffrag. §. Cogitatio, & in l. unic. §. penultim. Codic. de caduc. tollend. Dominis vero oppidorum, ut dominiis consideratis, mediatè ex ipsis vassallorum personis, ut probari, potest per text. in l. plenum, §. Si usus, ff. de usu, & habitat. l. quòd Principi, cum l. sequenti ff. de legat. 2. authent. licentiam, Codic. de Episcop. & Cleric. dicendum ergo videtur, ad Decuriones Civitatis ejus claves, & custodes apponere, pertinere.

Quibus etiam convenit, quòd in custodienda Civitate sunt præferendi illi, qui majus interesse in ejus custodia habent, ut bene notant Casaneus in Cashal. glor. mund. part. 11. consider. 17. Martin. vot. decisiu. 62. n. 17. † Ut & in medicorum electione, quæ per Decuriones, & Consules fieri, debet, l. 1. ff. de decret. ab ordin. faciend. Quia in eis similiter, ut in custodibus Civitatum, ipsorum, suorumque liberorum vitam, & salutem constituent: † Et ex eadem ratione obstetricum, professorum, & similibus electio ad Decuriones spectat, l. 1. §. 1. ff. de variat. & extraordinar. cognit. notat optimè Ripa in tract. de pest. tit. de remed. ad conservand. ubertat. num. 412. & 413.

Tertiò

Tertiò, facit quòd facilius corrumpi, & decipi, potest unus solus, videlicet, Dominus, quam ipsa universitas, vel ejus Decuriones, argumento text. in l. hac consultiſſima, in fin. Cod. de testament. Authent. hoc amplius. Codic. de fideicommiss. l. jurjurandum, 19 Codic. de testibus. † Et quòd duo debeant esse custodes portarum Civitatis dicitur in Clement. 1. §. Sanè, de heretic. † Quia non ita duobus fraudandi præter occasio; sicuti uni soli, bene Rip. de pest. dist. tit. de remed. numero 421. † Ergo non soli Domino sed potius Decurionibus oppidi custodia committi, debet, ne res tam magna in qua Reipublicæ indemnitas, civiumque vita consistit, sub minimo etiam periculo, aut suspitione relinquatur.

22 Quare facit generalis ubique locorum consuetudo, quòd Decuriones Civitatum, vel Consules, qui Reipublicæ regimen exercent, habeant quoque ejus custodiam, & claves, easque aliquibus personis committant, ut de hac consuetudine testatur Ripa ubi proxime numero 115. Nicol. Boer. de custod. claus. numer. 35. & 36. Martin. vot. decisiu. 62. num. 15. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallorum tractat. 1. gravamin. 343. numer. 3. & 4. Quam consuetudinem circa custodiam, & claves Civitatis per aliquos habendas omnino servandam esse, notant, ultra proxime relatos, Bobadill. in Politic. lib. 3. cap. 8. numer. 22. Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. numer. 40. in fin. quod etiam statuitur in nostra l. 11. tit. 1. lib. 7. Recopilat. Ubi notant Azebed.

23 Et pro hac sententia contra vassallorum Dominos resolvunt in specie Guid. Pap. conf. 1. numer. 10. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 10. part. 2. numer. 17. Capiblanco. de Baronibus tom. 2. super pragmat. 19. cap. 100. numer. 8. Qui ultimi pro hac sententia referunt Nicol. Boer. in tractat. de custod. claus. Sed malè, ut infra videbis: sequitur noviter Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observation. 4. numer. 40. in fin. Caput. de Regimin. Reipubl. cap. 7. §. 3. numer. 6. Novar. de gravamin. tract. 1. dist. gravamin. 343. numer. 1. Qui pro hac sententia adducit etiam Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 21. numer. 1. & Mart. vot. decisiu. 61. ubi latè resolvit pro tribuno Civitatis, & in numer. 15. pro Decurionibus, sed loquuntur quidem duo isti Doctores simpliciter, & generaliter in Decurionibus, quin de Dominis vassallorum aliquam mentionem faciunt.

24 Item pro hac sententia præfati DD. adducunt principaliter, & originaliter Francisc. Ripam. in tract. de pest. dist. tit. de remed. ad confer. ubertat. ex num. 412. Cujus tamen doctrina non ita indistinctè intelligi, ac procedere debet, sed juxta declarationem proximè referendam.

25 Pro contraria autem in favorem Dominorum sententia, quam in puncto juris veriore, & pro ea resolvendum existimo, faciunt sequentia fundamenta. † Primò quòd custodire Civitatem est quid jurisdictionale, ut clarè probatur in l. officium, §. Officium, ff. de re militar. Ubi inter alios actus jurisdictionis clavium Civitatis custodia collocatur, & Tribuno, vel ei, qui exercitui præest, tribuitur, ibi: Claves portarum suscipere, &c. delicta castigare, & querelas commilitonum audire, & quòd sit actus jurisdictionalis in specie notant Nicol. Boer. in tractat. de custod. claus. numer. 73. & 81. quem sequitur Cyriac. tom. 2. controvers. 201. numer. 67. Ubi quòd custodia clavium non sit sine alicui jurisdictione, & huic doctrinæ assentitur Ripa de pest. tit. de remed. num. 417.

27 Et eleganter comprobari, potest ex quo clavium, seu oppidi custodia principaliter consistit in coercendo,

sive prohibendo, ne viatores ob pestis suspicionem, vel aliam causam Civitatem ingrediantur, Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 6. numer. 6, 6. † Est enim de proprietate, & natura custodiæ, custodem posse vincere, detinere, cogere, & similes coercitiones facere, l. Drons, ff. de offic. Praefid. & per alia jura Luc. de Penn. in l. 2. Cod. de exactor. lib. 12. column. 2. † Quæ, cum personas respiciant, cap. si Ecclesia 29 23. quaestio. 4. l. Medicus, ff. de variat. & extraordinar. cognitio. l. 1. §. Deinde, ff. arbor. furt. cassar. Merii imperii sunt, nec ad alium, quàm id habentem pertinere, poterunt, ut singulariter, & optimè tradit Luc. de Penn. in loc. citat.

Item est etiam actus jurisdictionalis delatio juramenti, quæ fræquentur tempore pestis per custodes fit volentibus Civitatem ingredi, an è loco suspecto veniant? vel post quadraginta dies ab eo discesserint? ut probat Ripa, ubi proxime num. 418. per text. in l. admonendi, ff. de jur. jurand. vers. Solent autem.

Quare cum omnium officiorum, sive officialium aliquam jurisdictionem exercentium electio jurisdictionis fructus sit, nec ulli alii, quàm ipsius Domino competat, ut plenissimè dixi cap. 18. tot. sequitur etiam, quòd hujusmodi custodiam portarum electiones, vel claves ad Dominos jurisdictionis pertineant, & hac ratione, licet non suis expressè, colligi potest resolutio ista ex Martin. in compend. decis. tom. 4. tit. de custod. cap. 2. circa fin. & ex Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 6. numer. 648. cum sequentibus & ex numer. 655.

Unde etiam custodiam castrum in feudum dati, vel terræ recommendatæ ad Dominum, vel ei, cui fuerit recommendata, pertinere, tenet post Angel. in l. fin. in fin. Cod. de litigio. Bertachin. in reportor. jur. verb. Custodia castrum, verb. & Custodia terra. † Et si sint plures Domini, tot custodes deputari, debent, quot sunt Domini, ut animadvertit etiam per Clement. 1. §. Sanè, de heretic. idem Bertachin. verb. Custodes castrum communis, & ex decis. Anton. Capyc. 17. Mart. in compend. decis. tom. 4. dist. tit. de custodia, cap. 2. in fin. † Sed hoc intellige, si æqualem jurisdictionem, & imperium habeant; scus si inæquales in jurisdictione, vel imperio sint; nam tunc, qui majorem portionem habet in custodia totius Civitatis, vel castrum, imminente bello, aut necessitate, est præferendus, optimè Luc. de Penn. in l. quicumque, Cod. de exactor. lib. 12. Nicol. Boer. in dist. tract. de custod. claus. num. 66. cum antecedent. 35

† Qui bene id intelligi, ac declarat, non ut per hanc administrationem, & custodiam, qui majorem portionem habet, omnem jurisdictionem aliorum condominorum totaliter absorbeat, sed quòd solum custodiam, super intendentiam habeat, cæteris condominis in suis partibus circa alia negotia, & delicta servata jurisdictione, & imperio, idemque tenet ad alia, ex Petr. de Ubald. Cardinal. Tusch. pract. conclus. litter. C. concl. 288. num. 4.

Ex quibus alia quoque pro supr. adducti fundamenti corroboracione resolvitur quaestio circa duos Dominos, quorum unus jurisdictionem: alter vero merum imperium in tota Civitate habet, qui nempe eorum in clavium, vel Civitatis custodia præferri, debeat? Et quòd meri imperii Dominus præferatur. † Quia merum imperium nobilissimum sit, & dignius ipsa jurisdictione, l. imperium, ff. de jurisdic. omni. judic. & ex eo major etiam, & superior habens merum imperium reputatur; † Et quia custodia principaliter in coercendo, detinendo, cogendo, servando, & similibus consistit, quæ non nisi habenti merum imperium competere, possunt, ut superior dixi.

- 37 Et ita pro Domino meo imperii optimè, & eleganter resolvit Luc. de Penn. in dict. l. quicumque, col. 2. cum sequent. Codic. de exactor. lib. 12. Qui loquitur in eo, qui in aliqua tantum Civitatis portione merum imperium habet, & in column. fin. vers. Ex is patet, fortè us affirmat in id habente in tota Civitate, Nicol. Boer. in dict. tract. de custod. clau. numer. 54. in fin. & num. 55. Et consentit Martin. Manger. de advocat. armat. cap. 6. ex numer. 650. † Et in numer. 653. Quod possit Dominus, qui merum imperium habet, in alium condominum, cui iurisdicção tantam competit, & ejus subditos, imperium ratione custodiæ exercere, idemque notat Luc. de Penn. ubi oximè, col. fin.
- 41 Et corroboratur etiam dictum fundamentum, ut, nimirum, Civitatis custodia, vel claves penes iurisdicçãoem in feudum, vel Dominium habentem esse, debeant, exemplo plurium filiorum, vel fratrum in feudo, vel castro, patre defuncto, succedentiam, quo casu communiter resolvant DD. penes filiam majorem, vel primogenitum manere, debere, nulla facta mentione Decurionum Civitatis, ut in specie resolvunt per text. vulgarem in l. fin. Cod. de fid. instrument. & per text. in l. cum pater §. Pater pluribus, ff. de legat. 2. Bart. ibidem, & Bild. in l. procurator. Codic. de edend. & in tractat. schismar. postea post tit. si quis aliq. testar. prohib. col. 9. Jasson. in l. cum quid. column. penult. vers. ubi ff. si cert. petar. Petr. de Ubal. in tract. de duobus fratribus questio. 11. part. 11. Barbol. in addition. ad Bald. de feud. guard. in §. Item, Berol. conf. 48. num. 4. lib. 2. Cardinal. Tusch. pract. concl. litt. C. concl. 288. numer. fin. Michalot. de duob. fratr. b. part. 3. cap. 37. ex num. 3.
- 42 Ut, & similiter resolvunt idem quoad instrumenta communia, vel libros, sigillum, signum, aut marcham patris artificis, & apud nos nobilitatis executoriam, resolvunt plenè per dict. l. fin. Codic. de fid. instrument. Lara de ann. vers. & Cappell. lib. 1. cap. 7. per tot. Nurbon. in l. 1. tit. 13. lib. 7. Recopilat. gloss. 1. numer. fin. Pareji de instrument. edit. tit. 5. resolution. 13. per tot. & videndus in addition. ad numer. 1. ejusdem resolutionis, tom. 2. pag. 589. Giurb. ad consuetud. Messanens. cap. 10. gloss. 7. ex numer. 18. Guzz. ad Capic. Latr. decis. 28. ex num. 20. Michalot. dict. cap. 37. per tot. & novissimè doctissimus Domin. D. Alphon. de Olea decisio. jur. tit. 7. quest. 1. numer. 18. † Apud nos etiam latè videre poteris, quid si plures focii, vel hæredes sint?
- 44 Et in pluribus fratribus, quoad exercitium iurisdicçãois, quod nimirum penes majorem esse debeat, ut constat ex pluribus ex supr. proximè relatis Doctoribus. † Quod tamen singulariter intellige, ut similiter supra diximus, in pluribus condominis, si omnes, præter primogenitum, minores sint; quia tunc benè ad majorem totius iurisdicçãois exercitium pertinebit, tanquam de jure administratorem bonorum ipsorum fratrum: & in hoc casu, quoad clavium custodiam, & iurisdicçãois exercitium optimè præaliis loquuntur Bart. in dict. l. cum pater, §. Pater pluribus, ff. de legat. 2. & Bild. in dict. l. Procurator. Cod. de edend. † Secus si omnes majores sint; nam tunc ad omnes æqualiter iurisdicçãois exercitium pertinebit, nec unus, sine alio eam exercere, poterit, ut originaliter tenuit Gal. de Cum. in l. 1. ff. de offi. Consul. † Et idem in custodia Civitatis, quod unicuique ex filiis (intellige majoribus) tradenda sit una clavibus Civitatis, vel castri, Cardin. Zavarrell. & Imol. in Clemens. 1. §. Sanè, de heretic. & ita eleganter, & doctè distinguit Nicol. Boer. in tract. de custod. clau. ex num. 57. & 65.

Juxta quem etiam notabiliter resolvendum ad casum, quo filii majores in exercitio iurisdicçãois discordaverint, quod tunc superior potest eos, ad concordiam cogere, ut inter ipsos exercitium iurisdicçãois alternis: mens, vel etiam pro regionibus dividatur, aut unum Judicem, vel locum tenentem communiter constituent, juxta doctrinam Bart. & antiquior. in l. Lurio, per eundem text. ff. de aqua quodid. & est. & per text. in Clement. plures, ibi: Alternis vicibus presentando, de jure patron. Alexandr. conf. 7. & conf. 26. volum. 5. Angel. in l. 2. §. Ex his, & ibi pulchre Andr. Barbat. column. 9. cum sequent. ff. de verbor. obligat. Abbas in cap. fin. column. 1. de re judicat. per Gloss. celebrem in cap. licet 16. quest. 3. † Quæ singulariter loquitur in Ecclesia sita in limite duarum Diocesium, & in utriusque territorio Parochianos habente, quo casu, si Episcopi, vel Parochiani, quoad dispositionem, vel Episcopalia jura discordent, alternis annis Episcopali officio uti, debere ait Gloss. † Quia communis censetur, ut arbor in confinio nata l. arbor, ff. communi dividend. de qua questione ad iurisdicçãois communis divisionem plenius, & cum modernioribus dicam infra suo loco ubi latè de iurisdicçãois communis fructuum, vel emolumentorum, aut ipsius exercitii inter plures condominos divisione, sive acquisitione.

Ex quibus omnibus clarè constat, Civitatis, vel castri custodiam, vel ipsius portarum claves habere, quid iurisdicçãoale esse, & ad Dominum meriti imperii, vel saltem iurisdicçãois pertinere.

Secundò, pro hac nostra sententia facit, quod per aliquos DD. & si circa aliud dubitantes, traditur, Dominum, videlicet, oppidi ipsum oppidum, vel castrum, invitis etiam vassallis, custodire, posse tempore belli, vel necessitatis, ut notant Bald. in cap. 1. §. Quid ergo, de investit. de realien. fact. in usufrud. claus. 10. & ibidem Cardinal. & Alexandr. Joan. Sanxon. in consuetud. Burg. tit. des chastillemsiens, articul. 1. in fin. Ripa de pest. tit. de remed. num. 432. Bertachin in repertor. verb. Dominus feudi, numer. 20. proprium Capitaneum, vel custodem apponendo, ut per text. in l. 2. §. In Sardiniana, Codic. de offic. Praefect. Prator. Afric. notat Guid. Pap. in singular. 266. dum tamen id propriis expensis, non subdito- rum, faciat, ut per text. in l. fin. Codic. de stat. & imagin. declarat. benè Nicol. Boer. decis. 212. num. 10. & 11. Martin. in compend. decis. tit. de custodia, cap. 2. tom. 4.

Tertò, facit quod cum oppidorum Dominis, nec non Principibus Supremis, & Reginis, ipsorum oppidorum, aut Regnorum, vel castrorum possessio datur, hoc fieri consuevit per traditionem clavium in primo ingressu castrorum, juxta text. vulgarem in l. clavibus, ubi Bart. & DD. de contraben. empr. quod fit in signum & recognitionem superioritatis, cum illa vulgari acclamatione, & læticia vivat, vivat Dominus, l. 1. & ibi DD. & Ludovic. Bologn. Codic. de quastor. lib. 12. Nicol. Boer. in consuetud. Britu, in tit. de consuetud. feud. §. penultim. ultim. addit. † Per quod, se, & sua Dominorum protectioni, & defensionem vassalli submitti dicuntur Authent. ut judic. fin. quoque suffrag. §. Eos autem, collat. 2. & in §. Denique competens, de mand. Princip. idem Boer. de custod. clau. num. 50. in fin. † Et in num. 51. quod eis noviter Civitatem, vel castrum ingredientibus per aliquem ex subditis laudibus extollantur, & recommendantur oppidum; † Quæ omnia, & maximè clavium traditio nihil aliud, quam, præter castri possessionem, ipsius quoque custodiam, & protectionem Domino committi, denotant.

Et confirmantur hæc ex antiqua consuetudine, qua

- qua claves portarum domus similiter novis nuptis tradebantur, ut per hoc ex tunc rerum mariti domini, & possessionis participationem, & etiam custodiam haberent argument. l. cum pater, §. Pater pluribus ff. de legat. 2. meminit ex aliis Anton. Gubern. Constant. in tract. de sponsa, tit. de rit. nupt. numer. 50. Pro ut è contra in divortis ob eandem rationem claves adimebantur, Cicer. in Philipp. 2. juxta illud, leg. xij. tabul. Claves ademisti, forsque egit. Ergo similiter per clavium traditionem oppidorum Dominis in primo ingressu fieri consuetam, non solum dominium, & possessionem, verum etiam ipsius oppidi custodiam transferri, dicendum est: † Maximè cum pari forniciter, ut inter virum, & uxorem matrimonium carnale, & inter Pælatum, & Ecclesiam spirituale contrahitur, cap. sicut 7. quest. 1. cap. quoniam, de immunitat. Ecclesiast. lib. 6. Ita quoque inter Principes, aliove Dominos, & sua Regna, aut oppida matrimonium temporale contrahi, notat optimè Luc. de Penn. in l. quicumque, col. 3. prope fin. Cod. de omn. agr. desert.
- 59 Quatò, facit commune dictum Doctorum, quod oppidorum Domini teneantur custodire, & protegere vassallo ab iniuriis, & in curibus latronum, & etiam extraneos transeuntes, vel existentes in eorum territorio; † Cam stratum publicam, aut itinera secuta habere teneantur, maximè si in eodem loco pedagia, aut portagia, vel vectigalia percipiunt, docent Bart. & Angel. in l. nequid, ff. de incend. ruin. & naufrag. per text. in l. 1. Codic. de litor. & itiner. custod. optimè Alexandr. in conf. 88. column. ultim. vers. Præterea, ille actus custodiendi, volum. 5. Nicol. Boer. decis. 212. numer. 2. † Quod ita procedit, ut si aliquis derrobetur in illo territorio, Domini damnum emendare teneantur, Bald. in cap. 1. §. Marchio, vers. Extra quaro, qui in feud. dar. poss. & in cap. 1. §. Conventicula, de pac. constanc. Gloss. in Authent. ut null. judic. §. Quoniam vero, in verb. Vitis column. 9. † Quia pro hujusmodi stratae publicæ defensione, itinerumque securitate pedagia, aut vectigalia eis tribuantur, ut optimè resolvant plene Hostiens. in summ. tit. de censibus §. Ex quibus, vers. Sed nunquid sine causa, Archidiacon. in cap. si quis Romipetas, per illum text. 24. quest. 3. Anton. de Butr. & Abbas in cap. 1. de restitut. spoliator. Rip. de pest. dict. tit. de remed. numer. 411. Joann. Plat. in l. 1. Codic. ne rustic. ad ul. obseq. lib. 11. Cæpol. de servit. via, cap. 50. eleganter Grammat. decis. Neapolitic. 47. Horat. Barbat. de divis. fruct. 1. part. cap. 8. numer. 49. & novissimè Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. 3. part. cap. 3. numero 20. cum sequentibus.
- 63 Quæ etiam servantur in universitatibus, vel oppidis Dominis inferioribus non subjectis, quæ similiter ob pedagia percepta stratas, vel itinera à latronum incursibus secuta habere, tenentur, suaque territoria custodire, ex dict. l. nequid, ff. de incend. ruin. & naufrag. notant ibidem Gloss. & Barr. & alii ex præfatis Doctoribus, Gandin. de malefic. tit. aliq. quest. sub §. Nunc est videndum, numer. 8. Azebed. in l. 3. tit. 9. lib. 8. Recopilat. numer. 6. Jul. Ferret. in tractat. de Gabell. seu vectigal. numer. 20. in tom. 12. tract. DD. pag. 80. novior. Ubi quod idem servetur in Regno Siciliae per cap. Regis Roberti.
- 64 Et idem in Judicibus perpetuis, qui nostris Dominis inferioribus assimilantur, & lato modo appellantur Domini in suis territoriis juxta Joann. Fabr. in §. Sed isti quidem, column. 7. in tit. de action. & tradita per Bart. in l. Titia, ff. de legat. 2. 65 † Imò, & in Judicibus, aut Gubernatoribus non

perpetuis, quos omnes ad custodiam suorum territoriorum, & vllatum, & ad emendam damni ob raptum, quæ in prohibere, poterunt, teneri docent Gregor. in l. 4. tit. 7. part. 5. gloss. fin. Azebed. in l. 3. tit. 9. lib. 8. Recopilat. numero 19. & 20. † Ubi idem ex Gregor. in privatis dominis agrorum, ubi furtum, & vel maleficium accidit, si id, cum potuissent, non prohibuerint. † Et in nostris antiquis Judicibus apud nos Adelantados, & Merinos expressè cavetur in nostra l. 4. tit. 4. lib. 3. Recopilat. † Nam hi omnes, & nostri Domini inferiores, ut sæpius diximus, obtinent Vicem-Regum; † Qui eodem modo sua Regna custodire, & ob vectigalia, aut pedagia, quæ à vassallis percipiunt, ea secuta, & ab incursibus latronum libera habere, debent, ut probat text. in Authent. ut judic. sine quoque suffrag. §. Oportet, vers. Illud scientes, collat. 2. Ant. de licen. in usibus feudor. tit. quæ sunt regal. in part. vectigal. col. 3. Bald. in dict. §. Conventicula, Ripa in l. quoniam, col. 4. ff. de flumin. Luc. de Penn. in l. annonas, Cod. de erogat. militar. annon. lib. 11. Avendañ. in cap. 1. Prator, numer. 11. vers. Aut enim queritur, part. 1. & ex Bobatill. & aliis latè Escobar de ratiocin. tom. 1. cap. 15. numer. 23. plenè, & eleganter noster Gregor. in l. fin. tit. 20. part. 2. gloss. Las missiones, & jure nostro Perpetuum id statuitur in l. 2. tit. 10. part. 2. & in l. 11. tit. 28. part. 3.

Et specialiter in nostri Regni oppidis, & Civitatibus, necnon, & in Comitibus, Ducibus, aliisque Dominis inferioribus, quod ad custodiam suorum territoriorum sint adstricti, suosque vassallos, & extraneos per ea transeuntes à latronum incursum defendere, & liberare, debeant, etsi fortè de prædantur, ad emendam teneantur in subsidium bonorum latronum, expressè, & singulariter cavetur in nostra l. 4. tit. 7. part. 5. in fin. Ubi nec ad id aliqua mentio fit vectigalium, aut pedagogiorum perceptionis ex parte Dominorum, vel oppidi, ibi: E si los rebadores non pudieren ser fallados, ni los bienes dellos non cumplieren a fazer la enmienda: el Concejo, o el Señor, so cuyo Señorío es el lugar do fue fecho el robo, se lo deven pechar de lo suyo; & ita docent ex nostris optimè Gregorius in dict. l. 4. gloss. 7. Qui benè notat, non ita expressum de jure communi inventi, ut in nostra leg. Partita, Didac. Perez in l. 1. tit. 16. lib. 8. ordinarum. gloss. Los defendieren, plenè Azebed. in l. 3. tit. 9. lib. 8. Recopilat. num. 1. cum seqq.

Qui tamen optimè pluries hanc conclusionem limitat, & principaliter in n. 8. eam intelligit, quoties villa, castrum, aut Dominus prohibere robaria poterunt, nec prohibuerunt, ut per Bald. in dict. l. nequid intelligit quoque Gregor. in dict. gloss. 7. in princ. Didac. Perez in dict. gloss. Los defendiere, Silvestr. in summ. verb. Rapina, numer. 2. † Ex quo delicti scientiam requiri, ut potuisse prohibere, dicatur, tenent per Angel. in dict. l. nequid, Gregor. ubi proxime, Boff. in pract. crimin. tit. de damn. dat. numer. 6. Ubi quod scientia præsumatur, quando factum est palam, Azebed. in loc. citat.

Ex quo Civitatem, vel Dominum potuisse prohibere, præsumi, si in locis suspectis, ubi talia maleficia frequenter perpetrantur, de prædationem fieri, contigerit, quia in eis custodes tenere, debuerunt, notat benè Azebed. supr. numero 10. quare contrarium est dicen dum, si damnum sit illatum in via in solita, & obliqua (intellige, nec suspecta) ut notat Bart. in l. 1. §. Summa ff. de his, qui dejecer. vel effuder.

Item prædicta limitant DD. si mimirum, qui fecerunt violentiam, aut damnum erant fortiores, qua

quo casu Dominos, vel Villas ad emendam non teneri, bene animadvertunt, per text. in cap. fin. de pen. in 6. Bald. in l. ideo, Cod. de his, quib. ut indign. Gregor. in dict. gloss. 7.

75 Et idem dicunt, si maleficium in confinibus Villæ, vel territorii domini fuit commissum, & incontinenti de prædator ad alium territorium se transfudit; vel si nocte fuerit perpetratum, ita quod in notitiam Domini, vel hominum Villæ, vel majoris partis eorum non venerit, juxta Barr. in l. 1. §. Occisiorum, ff. ad Syllaniam. & in dict. l. nequid, Gregor. dict. gloss. 7. † Sed hoc intelligit, si Dominus, vel Villa nulla pedagia percipiunt: aliis enim, si ea habeant, ad custodiam quoque confiniam tenentur, ut per dictum Angeli in dict. l. nequid, bene intelligit, & resolvit Gregor. in dict. gloss. 7. in med. sequitur Azbed. in dict. l. 3. num. 13. & 14.

76 Juxta que majori cum ratione Domini, vel Villæ ab hujusmodi damnorum refectione sunt immunes, si extra territorium furta etiam subditis fieri, acciderit, nec tunc latrones domini persequi debent, quia DD. semper loquuntur respecta sui districtus, & est de mente, Archidiacon. in cap. si quis Peregrinos 24. question. 3. tenent Angel. in dict. l. nequid, ff. de incend. ruin. & naufrag. Hostiens. in summ. tit. de censibus. † Quod singulariter limitat noster Gregor. in l. fin. tit. 2. part. 2. gloss. Las missiones, qua hujusmodi de fieri; in Principibus Supremis, vel Regibus, quos propter pedagia, & alios Regni redditus ad custodiam, & defensionem vassallorum, sive per terram, sive per mare teneri, ait, non solum intra districtum Regni, sed etiam extra Regnum, circa illud tamen, in mari videlicet adjacenti, si Pyratæ, vel Curfarii id frequentent subditos Regis prædando, pro quibus facinoribus, & damnis vassallorum coercendis classem tenere, debere Regem, bene resolvit Gregor. & probatur in l. unic. Cod. de class. lib. 11. Ubi notant Barr. Luc. de Penn. & Joan. Plat. † Quia que sunt in confinibus Regni, in ipso Regno fieri, dicuntur argumenta, l. arbor. in princ. ff. commun. dividund. & l. Marcia, §. 1. ff. de ann. legat. & ad similia notat Luc. de Penn. in l. 1. Cod. ne rustic. ab ulla obseq.

80 Et hæc pro quarto fundamento pro superiori in favorem dominorum resolutione, & de materia custodiae, quam ad oppidorum dominos, necnon, & ad ipsa oppida, circa furta, violentias, & alia damna pertinere, diximus.

81 Quinto, eadem in favorem dominorum sententia, ut ad ipsos, non ad Decuriones in suis terris oppidorum, vel clavium custodia pertineat, fulcitur, ex eo, quod castra, vel fortalitia & villarum muros tempore belli, aut pacis reficere, seu reparare, ad ipsorum Dominos spectat, ut de jure communi resolvunt per text. in l. turres 18. Cod. de oper. public. Angel. ibidem, Jasson. in l. divorcio, §. Impendia, ff. solut. matrim. & in l. ex hoc jure, col. 2. ff. de just. & jur. Bald. in l. si ita, §. Dominus, ff. de usus & habitat. Zasius in dict. §. Impendia, Luc. de Penn. in l. 2. Cod. de exactor. & executor. lib. 12. Dom. Ferdinand. de Loazes in allegat. pro oppido de Mula, dubit. 1. numer. 17. & 18. §. Si forsam, pag. 168. Petr. Gerard. singul. 37. Joann. Garcia de expens. cap. 12. numer. 53. † Ita, ut nullam impositionem pro hujusmodi reparatione inter subditos indicere possint, sed suis sumptibus id facere, debeant, ut notant, ultra Angel. Jasson. & proximè relatos, Nicol. Boer. de custod. clav. num. 46. Ubi ita de consuetudine in Francia servari, testatur, & ex nostri Avendañ. de exe-

quend. 2. part. cap. 3. numer. 4. in princip. optimè Aviles in cap. Prætor 22. gloss. Torres, numer. 11. & 37. Matienç. in l. 18. tit. 10. lib. 5. Recopilat. gloss. unic. numer. 2. Azbed. in l. 2. & 3. tit. 5. lib. 6. Recopilat. numer. 4. † Et text. apud nos expressus, & notabilis, in l. 1. tit. 18. part. 2. ibi: Ca aquellos que lo an por heredamiento, de henlos tener labrados, vastecidos de omes, è de armas, è de todas las otras cosas, que les fuesen menester: De quibus, que por culpa dellos no se pierdan, nin venga dellos daño, nin mal al Rey, nin al Reyno. & ibidem notat Greg. † Et comprobatur etiam noviori nostro jure in l. 18. tit. 10. lib. 5. Recopilat. ubi Regias antiquas consignationes centorum reddituum pro reparatione murorum, Civitatum, vel Villarum regulium cessare, jubetur, postquam tales Villæ, vel Civitates in dominos inferiores fuerint translatæ ex prædicta nimirum ratione, quia earum reparatio expensis suorum dominorum fieri, debet.

Quod quidem, ut tales murorum, Villarum, vel castrorum reparatio ad ipsorum Dominos spectet, nulla alia ratione procedit, nisi quia & castrorum custodia ipsorum Dominorum sit: † Imò hujusmodi repurandi, & muniendi castra, & fortalitia onus, maximè tempore belli, nihil aliud est, quam ipsa custodia, quæ principaliter in eo consistit, ut oppida, & præcipuè castra hominibus, & armis munita sint, eorumque moenia, & Castella bene reparata habeantur, ut singulariter dicitur in dict. l. 1. part. 2. & satis expressè notant Avendañ. dict. capit. 3. numer. 4. vers. Nam regulariter, in fin. & vers. Et ista resolutio, Joann. Garcia dict. cap. 12. & Azbed. in dict. l. 3. numer. 4. in fin. Qui promiscuè de custodia, & reparatione castrorum loquuntur, & ad utrumque eorum Dominos teneri, asserunt. † Quare ex his omnibus in hoc fundamento adductis clarè inferitur, nostris Dominis inferioribus suorum oppidorum, & terrarum custodiam privativè competere, necnon custodiam electiones facere, & portarum claves habere.

Sexto, pro hac sententia, & resolutione facit, quod quilibet alius ex privatis hominibus propriæ domus custodiam, & claves habet; quia ejus partes principales seræ, & claves reputantur: & in venditione, aut domus legato veniant, l. questum, §. Fistula, ff. de feud. instruct ubi Bart. & DD. † & per eorum traditionem totius domus dominium & possessio quaeritur, l. clavibus, ubi DD. ff. de contrahend. emptio. ergo Villæ, aut castrum, tanquam rei propriæ custodia, & claves ad dominum spectare, debere, dicendum est.

Septimo, facit quod vassallorum Domini valde superioritate præminent Decurionibus, & Consulibus suorum oppidorum; † Imò plerumque in aliis quibus locis juramentum fidelitatis ipsis Dominis, & eorum officialibus præstant, antequam Consulatum ingrediantur, ut habetur in cap. 1. §. Hoc quod nos, versic. Consules, & in §. Consules, ubi Bald. Alvard. & Alexandr. de pace tenend. idem Bald. in cap. 1. §. 1. column. 2. vers. Quid de Civitate, quo tempore miles invest. per. Ergo saltem, ut superiores in hac prærogativa, aut præ-eminencia Consulibus vassallis sunt præferendi; † Cum superioritas principaliter consistat in cura claudendi portas castrum, ipsiusque claves retinendi, per quos actus superioritatem probari, notant per text. in Clemens. 1. §. Sanè, de heretic. Cardinal. & Imol. ibidem, Purpurar. conf. 40. num. 13. lib. 1. Vincent. de Honded. conf. 100. num. 7. tom. 2. † Aliàs enim si hac præeminencia Domini, & superioritate non gauderent, propriis subditis subijcerentur, quod satis ridiculum esset, & contra

contra vulgarem regulam, l. minor autem Magistratus, ff. de minorib. cap. cum inferior, & ibi Canonistæ de majorit. & obediens. & in specie est bona doctrina Luc. de Penn. in l. quicumque, col. 4. in fin. Cod. de exactor. & executor. lib. 11. † Et insuper magnam aliud absurdum sequeretur exinde, ut nimirum per inferiores vassallos ipsorum Dominis portæ Villæ, aut castrum claudi, possent, Bald. in l. etiam, col. 4. Cod. de execution. rei judicat. vers. Quare quid si rustici claudunt portas? † Quod multoties accideret, cum plerumque ob privatas lites, vassalli dominis invadeant, ut notat Gloss. ult. in l. famos. §. fin. ff. ad leg. Jul. Majest.

94 Octavo facit, quod actus custodiendi castrum, vel oppidum principaliter versatur circa ipsius jurisdictionis, & domini custodiam, & universalem omnium protectionem: non autem circa ipsarum rerum privatorum curam, ut singulariter animadvertit Nicol. Boer. de cust. clav. num. 78. † Ergo potius, quam alii civi, vel vassallo, Domino ipsius oppidi, & jurisdictionis hujusmodi custodia est committenda, tanquam majus, & principale interesse habenti, juxta doctrinam superius pro secundo contrariæ sententiæ fundamento adductam. † Nec ob stare potest, quæ ibi dixi, principaliter personas vassallorum custodiri: nam etiam inter eas Domini persona est numeranda; quare hujus quoque respectu Domino principale, & immediatum interesse non deficit, & quidem majus, quam alii cum sua persona major, & principalior, quam cujlibet ceterorum habeatur.

95 Nonò facit, quod secundum veriolem Politicorum sententiam melius, & utilius est Republicæ per unum, quam per plures, vel ipsum populum regi: segnius enim expediuntur pluribus commissis negotia, & faciunt text. in l. si plures, §. Quod in tutoribus, ibi: Sanè cum facilius unus tutor, &c. ff. de administrat. tutor. l. 2. §. Novissimè, ibi: Ne necesse esset Republicæ per unum Consuli ff. de origin. jur. Et eleganter, præaliis pluribus exemplis, comprobatur Divus Hieronymus, epist. 4. ibi: Crues unam sequuntur, Imperator unus, Iudex unus Provincia, Roma duos fratres simul Reges habere, non potuit, & parricidio dedicatur unus: in navi unus gubernator, in domo unus dominus, in quovis grandi exercitum unius signum spectatur, quamvis enim ex utroque gubernio sequuntur pericula, facilius tamen, & quidem maxima sequuntur ex regimine plurium, quam ex regimine unius, & tradit latè Divus Thomas lib. 1. de regim. Princip. cap. 4. & 5. qui ex eo optimè concludit, magis expediens esse, sub unius Imperio regi, quam ex plurium regimine vivere, idem Divus Thom. eod. lib. 1. cap. 2. & ita pro gubernio Monarchico contra Aristocratiam, & Democratiam magis communiter resolvunt Aristotel. lib. 3. Polit. & 8. athicor. cap. 10. Senec. lib. 2. de benefic. cap. 20. Xenophon. in cyriped. Divus Thom. de regimin. Princip. lib. 1. cap. 2. 4. & 5. Divus Hieronym. epist. 4. Divus Augustin. lib. 2. de Civitat. Dei, Fenesfell. in lib. Magistr. urb. Roman. & Patri. lib. 1. tit. 1. latè Cassan. in Cathal. glor. mund. part. 12. consider. 55. Petr. Gregor. synagmat. jur. univers. tom. 3. lib. 47. cap. 15. n. 24. Frat. Marc. Anton. in sua microcosin. 1. part. dialog. 5. pag. 42. col. 2. Simanc. de republic. lib. 2. cap. 5. & lib. 3. cap. 2. & latissimè in cap. 3. & aliis congestis, optimè resolvunt noster Politicus, & doctus Bobadilla in Polit. lib. 1. cap. 1. n. 13. cum seqq. Pater Marquez, in su Governador Christiano, lib. 2. cap. 21. §. 4. & extat apud nos singularis lex. 7. tit. 1. part. 2. ibi: É esto, sciendo muchos, podria ser, que algunas vegadas se desacordassen,

96 Lagunez de Fructibus.

porque naturalmente las voluntades de los oves. son de paridas, los unos quieren valer mas, que los otros, è por ende fue menester por derecha fuerza que oviesse uno que fuesse cabeza dellos, por cy yo se acordassen, è se guassessen, assi como todos los miembros del cuerpo se guian, è se mandan por la cabeza, è por estar con convino que fuesen los Reyes, è los tomassen los omes por Señores: & ibi plenè, & doctè resolvit noster Gregor. in gloss. 5. & in l. 1. eodem tit. gloss. 9.

Quo certissimo stante fundamento, quis majori oratione, quam Dominus securitati custodiae castrum est præficiendus? nam juxta illud Psalm. 126. Nisi Dominus custodierit Civitatem frustra vigilat, qui custodit eam: quia salutem Reipublicæ tueri nulli hominum magis creditur, convenire, nec alium sufficere, quam Dominum, ut dicit text. notabilis in l. nam. salutem, ff. de offic. Præf. vigil. & in similibus terminis notat Guid. Papa decis. 631. n. 10.

Decimo facit, quod jus excubiarum, earumque onus vassallis indicere ad castrum, vel Villam Dominum spectare, eosque punire, si in hoc munere deficiant, dicunt optimè Guid. Pap. decis. 631. numer. 10. vers. Ad quintum, & per Bald. & Alexand. & facit decisio, Boer. 212. † Ubi plura de hoc onere per vassallos in favorem Dominorum subeundo: & alia plura de materia excubiarum, & quod nullus ex Civibus tempore pestis, aut belli earum immunitate gaudet, tractant plenè & eleganter Æn. Robert. lib. 2. rer. judicatar. cap. 11. † Ubi latè, & erudite, quod nec Magistratus, vel Regio officiales excubentur, nec forenses, viatores, vel alii causa negociationis ibi commorantes, aut relegati, Luc. de Penn. in l. est verum 3. Cod. de incol. & ubi quis domic. hab. v. d. in princ. vers. An autem, Boer. decis. 212. numer. 6. † Ubi quod nec Clerici tempore belli: & idem notat Luc. de Penn. in l. si divina 8. Cod. de exactor. & executor. col. 3. in princ. p. & in l. 2. circa fin. Cod. de quib. mu. et. nem. n. sic. lib. 10. sed hoc intellige in præcisâ necessitate, dum custodia, propter civium inopiam, aliter expediri, juxta text. singularem, ita intelligendum in ap. pervertit de rem. nit. Ecclesiast. & ita declarat Bobadilla in l. 1. lib. 4. cap. 2. n. 19. vers. En arbrir, & expressè dicitur in aliis muneribus in l. 2. Cod. qui atar. † Ubi quod exempti, in subsidium, vel defectum non exemptorum munera personalia subire, cogantur: & in specie, quod scholares, senes, minores, medici, Doctores, Clerici, & alii, qui tempore pestis à custodia portarum immunitatem habent, ea gaudere non debeant, si propter magnam conviciorum contagionem aliter oppidum absque auxilio exemptorum custodiri, non valeat, tunc enim omnes ultimus labor vocat, notat plene Ripa in tractat. de p. st. tit. de remediis ad conservand. libert. à n. 247. & aliis.

Ex quibus omnibus, Civitatis, vel castrum custodiam, & portarum claves habere, ad vassallorum Dominos pertinere, concludendum est.

Et ita in specie pro hac sententia in favorem Dominorum resolvunt, licet ita non disputent, nec prædicta fundamenta congerant, Joann. Philipp. co. f. 50. num. 15. Fab. de Ann. co. f. 72. num. 12. tom. 1. Luc. de Penn. in l. est verum, Cod. de in col. lib. 11. & in l. quicumque, col. 2. Cod. de exactor. & executor lib. 12. Claud. Cote in tract. de jur. & privileg. milit. cap. 37. de custod. & excub. colum. 1. in tract. DD. tom. 16. fol. 436. col. 2. optime Nicol. Boer. in tract. de custod. clav. ex n. 42. qui pro hac opinione bene adducit Guid. Pap. in decis. 631. numer. 10. vers. Ad quintum, & cum Boer. residet noster Aviles in cap. Nn

Prator. 19. gloss. Vno de los Regidores, n. 3. in fin. & ita sentit Mart. in compend. decis. tom. 4. tit. de custodia. cap. 42. & eandem sententiam sequuntur Bald. in l. si ita, §. Dominus ff. de usu. & habitat. Florian. in l. si arbor. §. Si per eundem ff. commun. divid. Luc. de Penn. ultra loc. citat. in l. 2. Cod. de exactor. & executor. lib. 12. Avendañ de exequend. 2. part. cap. 3. numer. 4. Azbed. in l. 2. & 3. tit. 5. lib. 6. Recopilar. num. 4. dum omnes asserant, castrorum, vel oppidorum custodiam ad eorum Dominos inferiores pertinere.

109 Ultra quos, quod saltem custodes clavium portarum Civitatis electi per Decuriones à Domino Civitatis sint confirmandi propter magnum interesse Domini in servanda Civitate, & quia hujusmodi custodiam officium præminentiam, & aliquam jurisdictionem in se continet, ut superius fundavimus, resolvit per text. in l. 1. Cod. de ierarch. lib. 10. Ripa de pest. tit. de remed. ad conservand. ubertat. à num. 47. licet per contrariam opinionem Doctores pro sua sententia indistincte contra Dominos inferiores referatur, imò in auctoritate Ripæ principaliter omnes suam contrariam opinionem fundant, sed malè, ut videri, potest.

110 Item pro præfata nostra resolutione allegari etiam possunt, prout in specie loquentes Bart. Bald. Bertachin. Petr. de Vvald. Card. Tusch. Michalor. Mart. Mager. & alii superius pro primo hujus sententiæ fundamento relati, dum expressè dicunt, castrum, vel feudi custodiam quid jurisdictionale, & meriti imperii esse, ipsiusque claves, inter plures dominos, vel filios ad majorem spectare, juxta declarationes ibi adductas.

111 Apud nos vero, ut hæc resolutio sine dubio, procedat, nota text. singularem, & à nemine animadvertum in l. 1. tit. 18. part. 2. de qua superius ad quintum fundamentum, ubi agens sapientissimus noster Rex de Castellorum, & Villarum hujus Regni custodia, & aliquem pertinet primos ad omnes vassallos Regni generaliter spectare, ait secundò: & quidè magis specialiter ad Dominos inferiores; quibus per Regem fuerunt data, ibi? *E esta guarda est de dos maneras; la una que percense à todos conunalmente, è la otra à ome s señalados.* † Et postquam de primi casus custodia generali omnium vassalorum tractat, † sequitur circa custodiam, quam Villarum, vel Castellorum Domini inferiores habere, debent, ibi: *Mas la otra, que es de ome s señalados, se parte en dos maneras; la una de aquellos à quien el Rey dà los Castillos (vel Villas, juxta principium legis) por heredamiento; à la otra, à quienes dà por tenencia. Ca aquellos, que los han por heredamiento debent tener labrados, bafecidos de ome s, è de armas, è de todas las otras cosas, que les fuesen menester de quissa, que por culpa dellos non se pierdan, nin vengadellos daño, nin mal al Rey, nin al de Reyno.*

112 Ex qua satis expressa nostræ legis decisione clarè apud nos constat, Castellorum, vel oppidorum custodiam, eorumque claves habere, & custodes eligere, ad eorum Dominos, percipere, ipsosque habere, debere portarum claves, & custodes eligere, quos magis fideles, & castrorum securitati aptiores judicaverint, † cum alias ob malam custodiam peccati mortis damnarentur per eandem, dict. leg. 1. part. 113 Qui verissima resolutione retentâ, non obstant fundamenta pro Decurionibus superius adducta: Nam primum, secundum, & tertium fundamentum per contrariam sententiæ fundamenta, videlicet primum, septimum, & octavum diluuntur.

114 Ad quartum autem fundamentum circa consuetudinem generaliter, ut Consules, vel Decuriones Civitatis, vel oppidi portarum claves habeant juxta D D. ibi relatos, dicendum est, hanc consuetudinem principaliter servari in Civitatibus, & Villis demanialibus Regio dominio immediate subiectis, & de horum locorum consuetudine expressè loquantur, & intelligi, debent, Azbed. Bobadill & Mart. in quarto fundamentum adducti, dum simpliciter, de Decurionibus nulla facta mentione, Dominorum potestati id tradant, nam in aliis Dominorum inferiorum locis, non ita hujusmodi generalis consuetudo servatur, maxime in nostro Regno: † Imò in pluribus locis, in quibus Decuriones, vel Consules portarum claves habere, consueverunt, hoc fit solum de permittu, & tolerantia Dominorum: † Quare præscribere non potuerunt, juxta text. vulgarem in l. malè agitur, & in l. competit, ubi communiter notant D D. Cod. de prescrip. 30. vel 40. annor. nisi secundum Bald. in dict. l. malè agitur, & alios D D. in actibus facultativis loquentes, ex parte vassalorum contradictio intervenisset, & ab illo contradictionis tempore remansissent in possessione, quia ex tunc bene inciperet prescriptio, ut bene animadvertit Nicol. Boer. in dict. tract. de custod. clav. num. 73. † Qui singulariter addit in dict. num. 76. & 77. circa nostrum jus, præfatum præscriptionem necessario exigi, quia consuetudo per populum in hæc proprie dari, possit; quia consuetudo illa proprie dicitur, quæ ex tacito consensu populi, & cursu temporis aliquod jus inducit, quod populus expressè consentiendo facere, potuisset, juxta l. 1. Cod. que sit long. suer. l. de quibus ff. de legib. prescriptio autem, cum populus contra tertium præscribit, quod si vellet statuere, non posset, juxta Boer. ubi proxime.

Unum tamen nota, quod in hac, ut in aliis præfatis, ante omnia consuetudo bene præscripta, ut proxime dixi, omnino est servanda, ut constat ex D D. supra pro quarto contrariæ sententiæ fundamento adductis, & apud nos expressè, & singulariter statuitur in l. 11. tit. 1. lib. 7. Recopilar. & ibi Azbed. bene Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 8. num. 22. lib. 4. cap. 2. num. 19. in quibus locis an clave. Civitatis esse debeant penes Correctorem, vel Seniore Decurionem, vel Castellanum apud nos Alcaide del Castillo, vel apud Capitaneum cum sua legione Civitatem custodientem, totum consuetudini relinquit: Sed de jure, si inter Correctorem, & Decuriones, aliosve Magistratus Civitatis, & inter Tribunal vel Ducem militum, cui Civitas tempore belli custodienda est commissa, contentio, oriatur, militum Tribuno claves habendi potestatem competere judicarem, quia ad hujusmodi defensionem est electus, & expressè deceditur per text. singularem in l. officium, §. fin. ff. de re militat. optimè Mart. vot. 52. num. 12. qui etiam per tot. votum pro Magistratibus tempore pacis resolvit.

Quibus resolutis circa castrorum custodiam per dominos inferiores in suis locis habendam, ut jurisdictionis, præminentiam, sive honorificum fructum, restat adhuc unum notabile animadvertentes videlicet quandoque etiam Principi Supremo hanc præminentiam ratione Supremi domini, aut jurisdictionis competere, posse, tempore nempe belli, aut eo imminente, quo casu bene, Princeps Supremus.

Poterit visitare castra, & fortalitia aliorum Dominorum inferiorum præcipue in confinibus existentia, eaque in Castellare, aut munire, sive per suos milites custodire, ut originaliter tenet, Angel. in l. fin. in fin. Cod. de litigios. & in Authent. nunc si habes, res,

res, Cod. eodem, per text. in l. si ita legatus 16. §. Dominus ff. de usu. & habitat. ubi notat Gothofred. licet. Q. & postquam allegavit text. in l. 1. Cod. de navib. non excusand. l. Lucius, ff. de eviccion. l. fin. §. fin. ff. de pignorat. action. & in specie resolvunt Bald. in singulari, consil. 358. vol. 1. & in cap. 1. §. Quid ergo de invest. de re alien. fact. Alveric. in dict. l. si ita legatus, §. Dominus, Bertachin. in repertor. verb. Castrum in feudum datum, noster Gregor. in l. 20. tit. 32. part. 3. gloss. Los Castillos, in fin. Nicol. Boer. de custod. clav. n. 43. Jacob. de Sanct. Geor. de feud. vers. De castro Rubei montis; num. 11. extat. in tract. D D. volum. 10. part. 1. fol. 190. col. 3. & in tract. de homag. col. fin. vers. Rursus, Petr. Bellin. de remilitar. part. 10. tit. 2. nu. 24. & 25. in tract. DD. tom. 16. fol. 366. col. 3. & 4. Martin. Landens. de Castellam. & Castr. quest. 6. in tract. DD. dict. tom. 16. pag. 278. idem Martin. Landens. in tract. de bell. quest. 36. D. Palac. Rubios in rubric. de donation. inter vir & uxor. §. 65. n. 62. Capic. decis. 27. Marin Frecc. lib. 2. de subfeud auctorit. 12. Videndus Roland. à Vail. conf. 69. vol. 2.

123 Et ex modernioribus, licet prædictis non relatis, Vivius decis. 4. num. 40. Avendañ de exequend. part. 2. cap. 3. num. 4. vers. Et ista resolutio, Vincent. de Ann. allegat. 94. num. 9. vol. 2. Ioann. Garcia. de expens. & meliorationib. cap. 21. n. 30. & 31. Pont. de potestat. Proreg. tit. de elect. offic. §. 1. num. 25. Montan. de regalib. verb. Plaustrorum, num. 23. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. ex n. 176. & licet nullum referat, Anton. Perez in Cod. tit. de fund. limiroph. n. 15. & novissimè Franc. Rocc. de regimin. Reipubl. 124 rubr. 9. ex num. 63. † Qui, & num. 66. hoc amplius addit, hujusmodi privatorum Dominorum castra, vel fortalitia demoliri Princeps facere, valeat, puta, si hostibus essent adjuvamentum, ut notat quoque Andr. Guil. lib. 2. observat. 56. in fin.

125 Quæ ita procedunt, etiam si castrum, vel fortalitium Ecclesiæ, vel Episcopi, aliarumve personarum Ecclesiasticarum sit, quia adhuc pro defensione status, & patriæ per Principem muniri, propriisque militibus custodiri, poterit, ut originaliter notat Cyn. in l. nullus hæreticus, Cod. de summ. Trinitat. & fid. Catholic. † Qui loquitur in campanili, vel turri Ecclesiæ, si aliquod fortalitium habeat, & sequuntur Mart. Landens. in dict. tract. de Castell. quest. 30. Nicol. Boer. de custod. clav. numer. 43. Petr. Bellin. in dict. tract. de re militat. tit. 2. numer. 24. in fin. noster Gregor. in l. 20. tit. 32. part. 3. gloss. Los Castillos, Avites in capit. Prator. 22. gloss. Torres, numer. 11. in med. optimè cum aliis antiquioribus Jacobus de Sanct. Geor. in dict. tract. de feud. 127 vers. De Castro Rubei montis, numer. 20. † Qui optimè aliquibus objectionibus respondet: & principaliter tempore necessitatis, & cum Republicæ, & patriæ defensionis necessitas expostulat, omnia jura, Privilegia, & in convenientia cessare, debent, quia salus publica suprema lex esto, & novissimè, licet his non relatis, Franc. Rocc. de regemin. Reipublica, dict. rubric. 9. numer. 67.

128 Imò, & in ipsa Ecclesia tempore belli propugnacula fieri, eamque per Principem muniri, seu in Castellari adversus hostes licere, dicunt legiste antiquiores Jacob. de Aretin. Cyn. & alii quos allegat, & sequitur Bald. in dict. l. nullus; pro quorum tamen concordia singulariter distinguitur uctm Hostiens. in summ. §. In quantum, vers. Item Ecclesia, aut igitur pro necessaria defensione id fit adversus hæreticos, paganos, vel alios hostes, vel pro bello inferendo: in illo casu bene posse, fieri de licentia Episcopi ait Hostiens. dummodo necessitate cessat Lagunez de Fructibus.

sante propugnacula constructa demoliantur: Sequitur vero in secundo casu; & hanc concordiam sequitur Archidiacon. in cap. Sanctorum 10. quest. 2. qui brevius dicit, id fieri, posse ad defensionem non ad offensam, prosequitur latius Abb. in cap. non minus, alias capit. cum Ecclesia, de immunitat. Eccles. obtimè resolvit Petrus Bellin. dict. tract. de re militat. part. 6. tit. 2. n. 13. in vol. D D. tom. 16. fol. 351. col. 4.

Unam tamen nota, quod Princeps, finito bello, debet restituere vassallo, seu Baroni castrum, quod custodiendum accepit: † sed quia circa impensam, in ipsius castrum munitione per Principem factam, fortalitia aliqua, sive propugnacula pro defensione faciendi, dubitari solet, an hujusmodi sumptus Princeps à domino repetere, valeat, & interim castrum, vel fortalitia retinere, & resolve breviter, quod non sed quod statim absque ulla impensarum repetitione restituantur, quia id principaliter Princeps fecit ad sui utilitatem, licet secundario cedat in utilitatem vassalli, ut bene comprobatur per jura singularia in l. si absente, ff. de usufruct. l. fin. ff. de impens. in reb. dotat. fact. l. 2. §. Item Labeo ff. nequid in loc. public. l. 2. ff. de auctorit. tutor. l. si quis nec causam, ff. si cert. p. rat. l. ex duobus, ff. de negot. gest. & ita in terminis resolvunt Bald. in l. si aliquam, ff. de offi. Procons. & legat. & in Authent. nunc si has es, sub num. 2. Cod. de litigios. Mart. Landens. in tract. de Castell. & Castr. quest. 6. in tract. D D. tom. 16. fol. 278. Petr. Bellin. de remilit. part. 10. tit. 2. num. 24. in fin. Jacob. de Sanct. Geor. in tract. de feud. §. De Castro Rubei Montis. n. 14. in tract. DD. tom. 10. part. 1. fol. 90. col. 4. Roland. à Vall. conf. 69. num. 29. volum. 1. & conf. 56. volum. 4. Nicol. Boer. de cust. clav. num. 50. bene Avites in capit. Prator. 22. gloss. Torres, n. 36. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. n. 179. † Et quod ista, vel similes belli expense, cum pro totius Regni defensione fiant, ex redditibus Regni fieri, debeant, non per dominum castrum, aut per ipsas Villas, vel Civitates, quæ maniantur, optimè, licet prædictis non congestis, docent Vazq. Menchac. contr. illustr. cap. 6. ex num. 1. Ioan. Garcia de expens. cap. 21. num. 30. & 31. † Ubi quod possit Princeps, finito bello, tollere instrumenta, & alios belli apparatus, qui sine læsione auferri, possunt, sequitur noviter Anton. Perez in Cod. tit. de fund. limiroph. n. fin.

Quid autem si castrum, vel oppidum vassalli per Principem ab hostibus recuperatum sit, an ipsi vassallo restitui, debeat, quin ab eo sumptus in recuperatione factos Princeps exigere valeat? quod sic, nisi causa, vel culpa vassalli castrum ab hostibus fuerit occupatum, resolvit Anton. Perez ubi proxime.

De quibus autem supra dictis, quod Princeps castra, vel fortalitia Dominorum in confinibus Regni existentia tempore belli pro defensione Regni, occupare, & custodire, valeat, mirari non debemus, cum semper hæc confinia, eorumque castra, & fortalitia apud omnes nationes tanti fuerint habita, tanquam principale tutamen, & claves Regnorum; ut Regni, vel Imperii militibus munirentur, quin aliis privatis donari, aut committi, valerent, † ut tempore Romanorum servabatur, qui hujusmodi loca, & prædia limitanea militibus præfidiariis, & legionibus Imperii assignabant, ut ita confinia Imperii magis munita essent, & milites, ac limitanei Duces alacrius pugnarent, nec reformidarent, in hostes ituere, sua prædia defendere, ut notant Lamprid. in Alexandr. Cujacius lib. 1. observat. cap. 25. Pompon. Lætus lib. 2. hystor. Roman. qui tempore Constantini hunc

jalsmodi arces, terras, pascua, & paludes militibus emeritis, eorumque hæredibus concessas fuisse testatur, Amaiia lib. 1. *observat. cap. 1. numer. 60. cum sequentib.* Anton Perez in *Cod. tit. de fund. limitroph. ex numer. 2.* de quo extant ita declaranda juria in l. 1. & tot. tit. *Cod. de fund. limitroph. lib. 11.* & præcipue in l. 2. ubi Honoribus Imperator prædia, aut territoria limitrophia à folis militibus possideri, jussit, & in l. 2. §. 8. *de offic. Præf. Prætor. Afric. l. 8. Cod. de pasc. public. & privat. lib. 11. l. 7. vers. Completis, Cod. Theodos. de tyronib. l. 5. & 11612. §. 9. ff. de capt. † Unde hæc præsidia limitanea, & eorum milites limitrophii, aut limitanei dicebantur, ut ex prædictis juribus, & autoribus constat, apud quos de pluribus Imperatoribus, qui hæc prædia non solum ab hostibus capta, verum etiam à privatis possessa ab eis auferre ob publicam causam, & militibus dare, consueverant, ut constat juxta veriorum intellectum, l. Lucius 11. ff. de evidition. l. 15. ff. de res vindicat, ut declarant Amaiia, & Anton. Perez ubi proximè.*

137 Quare etiam hodiernis temporibus provide oppida, aut territoria, & maximè fortalitia in limitibus, vel confinibus Regni existentia difficiliter per Principem alienantur, vel donantur, non solum, quia sub Regia immediata potestate, & protectione magis munita, & secuta sunt, sed ob magnum quoque detrimentum, quod Regno evenire, posset, si fortè donatarii ab ipso Principe donatore deficerent, ut notant Heronym. Grat. *respons. 147. ex numer. 16. & 21. lib. 2. Francisc. Marc. quæst. Delphinat. 87. numer. 4. & 12. part. 1. Negol. conf. 12. inter consil. Brun. numer. 53. vers. Tacetur octavo*, optimè Menoch. *consil. 1003. numer. 58. vers. Secundus est casus*, Mistrill. *de Magistrat. lib. 1. cap. 12. numer. 49. vers. Vel Civitas donata*, D. Valençuel. *conf. 59. n. 33.*

138 Quinimò hujusmodi territoria, vel confinia, aut portus, vel loca maritima per Principem à Regia Corona alienari, non debere, resolvunt ex prædictis DD. & per dict. l. quicumque 2. *Cod. de feud. limitroph. l. legatum, §. Fines publicos, ff. de oper. public. Petr. Gregor. Tolos. syntagmat. jur. lib. 26. cap. 2. n. 8. & 9. Claud. Sayell. in spec. feud. in rubric. qui feud. dar. poss. column. 9. vers. Autem*, & ita decisum refert in Supremo Italiæ Consilio Reg. Tapia *dec. 5. Supremi Consil. numer. 121. & 122. D. Cresp. observat. 34 n. 3. Franc. Rocc. de offic. regimin. rubr. 9. ex 139 n. 60. † Ubi*, & quòd talia oppida alienata de facto resistere, possint: quod tamen non probo, sed solum, quòd per humilem deprecationem eorum cives Regiæ Majestati supplices inconvenientia repræsentent, ut Princeps melius informatus ab his alienationibus absteat.

140 Et quòd ita sit ordinatum in Collaterali Consilio Regni Neapol. ne hujusmodi oppida à Regia Corona alienentur, testatur Franc. Rocc. *ubi proximè, numer. 62.* & idem cavetur in pragmat. ejusdem Regni 12. tit. *de empt. & vendit.* ubi notat Reg. Carol. de Tapp. & de eadem reservatione Capyc. Galeor. *respons. Fisc. 23. numer. 133. Antonius Perez in Cod. dict. tit. de fund. limitroph. n. 13.*

141 An autem hujusmodi oppida maritima, seu confinia jam alie nata, vel donata ob magnam læsionem, & præjudicium superius ponderatum ad Regiam Coronam reduci, debeant? affirmative resolvunt per text. in cap. *intellecto, de jur. jurand.* Menoch. *dict. conf. 1003. numer. 58. Grat. conf. 147. numer. 16. lib. 2. Capyc. Galeor. ubi proximè, numer. 132. D. Crespi dict. numer. 3. & novissimè Dominic. Antun. de Pot. de donat. Reg. 2. part. cap. 4. numer. 11. quod*

tamen intelligerem, quando probabilem occasionem scandali, vel suspicionem seditionis præberent, ut singulariter intelligit Math. de Afflic. in Constitut. Regn. Neapol. *Castra munitiones*, cui assentire, videtur Franc. Rocc. *ubi proximè, numer. 42. † Maxi-142 mè*, si per tempora vetusta castra possederent juxta eundem Afflic. in eodem loco, & Franc. Rocc. *numer. 49.* & animadvertit Joann. Plat. in *dict. l. quicumque, Cod. de fund. limitroph. numer. fin. in fin. & Boët. decis. 320. numer. 16. ibi: Nisi illis, quibus antiquitas designavit*, quæ declaratio meo videri tunc maximè procederet, cum antiquissima etiam esset Regia concessio viro illustri, ac Magnati ob magna servitia facta, à quo nulla scandali, aut seditionis suspitione stante, hæc loca per Principem auferri, non debent, præcipue, nullo in Regno timore belli imminente, alias enim ejus honos, & fidelitas valde, cum inconfidentia nota sigillaretur, ipsiusq; fama apud omnes notata maneret.

Quam declarationem majori cum ratione in nostro Regno procedere, debere, cenfeo, quoad oppida maritima in eo existentia, & per nostros Magnates possessa, cum nullus apud nos belli timor imminet, ubi seditiones timentur, nec in nostris Magnatibus hujusmodi scandala, & seditiones ob Hispanorum innatam, semperque erga nostros Reges servatam fidelitatem præsumi, debent: DD. autem proximè relati loquuntur respectu Regnotum, ubi frequenter seditiones, & tumultus exoriri soleant Montan. *de Regalib. pag. mihi 291. vers. Fateor tamen*, Capiblanç. *de Baronib. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 2. ex n. 8. Rocc. de offic. Regim. dict. rubric. 9. ex n. 20. & 43. cum seq. Mern. in consil. incip. castra, & munitiones, ac edific. privat.* Quibus absoluta manet nostra circa clavium, seu oppidorum, castrorumve custodiam quæstio, quam non ita alibi disculam, & resolutam invenies.

C A P. XXV. ARGUMENTUM.

Angaria, & Perangaria, sive vassallorum personalia servitia, an, & quando jurisdictionis, vel domini, aut feudi inferioribus concessi fructus sint? ut consequenter ipsis Dominis, vel Baronibus debeantur? Plenè de naturà horum servitiorum: de eorum origine, gravitate, & compensatione: & in quibus vassalli Angarii, & Perangarii cum antiquis Romanorum Adscriptiis, & nostris vassallis Burgensibus conveniant, vel differant. Resolvitur latè, nullo modo de jure hujusmodi servitia, oppidorum, vel feudorum Dominis deberi, nisi privilegio, aut præscriptione ea habent: Quomodo hæc limitationes procedant? Et quid in judicio possessorio, aut summarissimò: & stante inter ipsos Dominos, & vassallos circa ea exsolvenda aliqua conventionione? Postremò quid in Principibus supremis quoad hæc servitia à suis vassallis exigenda? & quòd facilius eorum favore admittantur.

SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur quæstio, an angaria, vel per angaria jurisdictionis, vel domini fructus sint? Aliqua pro istius quæstionis pleniori intellectu prænotantur: ibidem.
- 2 Servitiorum personalium vassallorum tres species, & quæ?
- 3 Angaria est servitium personale sumptibus domini exhibendum: Perangaria expensis vassallorum ex solvitur.
- 4 Unde angariarum, & per angariarum servitia originem habuerint?
- 6 In quibus angaria, & per angaria consistant, vel quæ servitia eorum ratione debeantur, ad varias species servitiorum personalium vassallorum: & numer. 7. 11. 13. 14. & 15.
- 8 Adscriptiis Romanorum his angariarum, vel similibus personalibus servitiis adstringebantur.
- 9 Angariarum originem à Grecis referunt aliqui.
- 10 Resolvitur, quòd à Persis.
- 11 Plures significationes verbi Angaria referuntur.
- 12 Corrigitur Oialor. qui hoc verbum Latinum esse, voluit.
- 16 Angariarum, & per angariarum servitium humile, & sordidum reputatur.
- 17 Et quodammodo servitium ispecies.
- 18 Vassallis an, & quando terris Dominorum recedere, liceat, & in alias se transferre?
- 19 Quid circa hoc servetur in Regno Neapol. & numer. 20.
- 20 Vassalli angarii, & per angarii in fraudem servitiorum invito domino, Clericari, nequeunt, dict. n. 18.
- 20 Camerarius, & Ararius officia per vassallos necessario subeunda: non sunt ex hoc angarii, vel per angarii.
- 21 Vassalli angarii, & per angarii propriè servi non sunt, habent testamenti factionem activam, & passivam, & similia ingenuis convenientia.
- 22 In quibus vassalli angarii, & per angarii adscriptiis Romanorum conveniant? Adscriptiis Clericari vel Monarchari sive aliter terras deserere, non licebat, dict. n. 22. cum seqq. Adscriptiis servi reputabantur, sed non propriè. Iure Codic. etiam invitis dominis, Clericari, poterant ad differentiam eorum, qui propriè servi sunt, qui nec volentibus dominis, sine speciali manumissione Clericari, poterant, ibidem.
- 25 Differentia inter adscriptiis, & colonos antiquos Romanorum ad plurium jurium declarationem.
- 26 Verba Angaria, & per Angaria frequentiora apud Feudistas, apud nos in usitata, sed sunt plura nostrorum vassallorum servitia, quæ eis correspondent, & numer. 27.
- 28 Proponitur hujus capituli principalis quæstio, an Angaria & per Angaria inter fructus jurisdictionis, vel domini communerentur?
- 29 Resolvitur negativè, & quòd solum Principibus Supremis, non Ducibus, Comitibus, vel aliis dominis inferioribus debeantur.
- 30 Limita dupliciter, nisi stante in favorem Dominorum inferiorum Regali concessione, vel præscriptione legitima.
- 31 Obijciuntur aliqua contra has limitationes, numer. 31. cum seqq.
- 33 An sufficiat concessio generalis, vel specialis requiratur? Quid stante clausula in concessione feudi, vel oppidi cum angariis, & per angariis, n. 34. cum seqq.

35 Clausula generalis, & de stylo ni privilegii adfici solita, nihil operantur ad clausulam etiam guarentigiam, hypotecariam, Codicillorum, constituti, & ad alias similes.

Quæ præscriptio requiratur pro quarendis angariarum, & per angariarum, vassallorum servitiis, nam, 37. cum seqq.

39 Longi, aut longissimi temporis præscriptio excluditur.

40 Imò, quòd nec immemoralis sufficiat, & n. 41.

42 Nec manentio pro his servitiis competat.

Admittitur immemoralis, n. 43. cum seqq.

43 Excluduntur aliqua objecta contra immemorialem hujusmodi servitiorum vassallorum, maxime vis, metusve, præsumptio, quæ contra Dominos inferiores obijciuntur: cum numer. seqq.

46 Referuntur Doctores in specie hanc immemorialem Angariarum, & per Angariarum approbantes.

47 Intelliguntur plures DD. qui simpliciter præscriptionem in angariis, & per angariis admittunt, ut eorum dicta in immemoriali tantum procedant.

48 Referuntur pro comprobatione receptæ immemoralis Pragmatic. 16. Regni Neapol. sub rubric. de Baronibus.

Centenaria an, & quando immemoriali æquipollet? dict. numer. 48.

49 Comprobatur immemoralis in servitiis personalibus vassallorum per nostram leg. Regiam 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat.

50 Ad possessorem in his servitiis personalibus jure nostro Regio, in dict. l. 8. quadragenaria possessio exigetur, & numer. 51.

Quid jure communi, latè resolvitur, & si servitia sint insolita, vel consuetata, dict. numer. 52. cum seqq.

56 Angaria, & per Angaria an conventionione vassallorum Dominis inferioribus adiri, possint?

57 An in his conventionibus Regia licentia exigatur? & dict. numer. 56.

58 Concluditur, non aliter Angaria, vel per Angaria, sive servitia personalia vassallorum per Dominos inferiores dari, posse, quam si privilegio: immemoriali, vel legitima conventionione sint debita.

59 Referuntur aliqua servitia personalia, quibus vassalli feudales, & si Angarii, aut Perangarii non sint, ex natura tamen feudorum ad ea adstringuntur, etiam, se mox Regia concessione, aut consuetudine, cum numer. seqq.

60 Vassalli Burgensatici ratione jurisdictionis nullis servitiis personalibus Dominis subijciuntur, deficiente Regi concessione, vel alia extrinseca acquisitione legitima, & numer. 76.

61 Vassalli feudales tenentur ad colendas terras feudi, vineas putandas, & similia rusticalia, & n. 62. & 63.

64 Tenentur ad plaustra, animaliaque pro servitiis feudalibus, intra feudi tamen territorium.

45 Extraseudum verò, vel pro aliis servitiis, quæ feudalia non sunt, ad hac plaustrorum, vel animalium servitia vassalli non adstringendi, nisi parum extraseudum diveriantur, & numer. 67.

66 Principes supremi plaustris, animalibus, navibus vassallorum etiam extra fines Regni ad bellum, vel quid aliud necessarium uti, possunt, cum seqq. Indices, vel Magistratus inferiores subditos ad hæc servitia in transi: a exercitibus, aliave expeditione bellica, vel necessitate compellere, possunt, n. 70. cum seqq.

72 Indices inferiores pro negotio publico, justitiæ exequenda, sive damnato ad fercam ducuntur.

do, animalia privatorum capere, possunt. Equae de ventre jura nostro Regio pro nullo Regali servitio capi valent.

Præfata circa animalia vassallorum capienda per Reges, suosve Magistratus, vel Dominos feudorum, intellige, præstita pro eis justa mercede.

75 An capis bobus, vel curru pro reo ad furcam, aliunde supplicium ducendo b'um omnis estimatio Domino per Judicem sit præstanda?

Juxta aliquos cum hujusmodi animalibus terra postea elaborata sterilis redditur, quod tamen rejicitur.

DE operibus igitur, sive servitiis personalibus, quæ apud Italos, sive Feudistas Angaria, & Perangaria dicuntur, acturi, & an jurisdictionis, vel domini, aut feudi inferioribus per Principem concessis, fructus, vel emolumentum sint, & aliquibus casibus Baronibus, sive dominis per vassallos præstari, debeant, vel penes Principem, non obstante oppidi, vel feudi concessione hæc jura, & emolumenta remaneant? utiliter pro clariori hujus quæstionis resolutione aliqua prius in genere de his vassallorum operibus, vel servitiis sive Angariis, & Perangariis prænotanda sunt, ut in quo consistant, & eorum differentia bene percipiatur.

Primo ergo vassallorum servitia personalia, sive operæ apud Italos, & Feudistas ad tres species, meo videri, reduci, poterunt: Prima est servitiorum personalium, quæ per vassallos, licet angarii, vel perangarii non sint, Baronibus, sive utilibus dominis feudorum de natura ipsorum feudorum pro eorum cultura, fructuumque feudaliumpceptione, sumptibus tamen dominorum, debentur, quamvis ob eorum, præstationem vassalli Angarii, aut Perangarii non sint, de quibus plenè dicam infra ex n. 3. Secunda, & tertia species hujusmodi servitiorum personalium sunt, quæ frequenter per feudistas Angaria, & Perangaria appellantur, juxta text. in cap. univ. quasint. regal. ubi Andr. de Isernia, Afflict. & alii Feudistæ proximè referendi: de quibus angariarum, & perangariarum servitiis pro eorum plena, & quidem necessaria ad nostram principalem quæstionem cognitione, proque ipsius clariori resolutione, aliqua specialia prænotabo.

3 Primo: Angaria juxta Iserniam in dict. cap. unic. num. 52. & Afflict. n. 1. & 2. Est onus, vel servitium personale, quod vassalli suo domino exhibere, tenentur, illius tamen sumptibus: Perangaria vero similiter est onus, & servitium personale, ipsorum tamen vassallorum expensis exsolvendum: quam differentiam, & distinctionem communiter docent Feudistæ in dict. cap. unic. que sint regal. in verb. Angaria, ubi Isern. Alvarot. num. 5. Præposit. num. 6. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 70. num. 33. & 3. Mastrill. de Magist. lib. 3. cap. 10. num. 332. Camill. Borell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 18. & ad plura alios congerentes Capiblanco. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 10. num. 55. & tom. 2. super pragmat. 14. cap. 89. num. 1. & 2. Joan. Maria Novar. de gravaminib. vassallor. tractat. 1. gravam. 103. ex n. 1. & melius in eodem tract. 1. prælud. 12. ex numer. 5. Donat. Anton. Marin. variar. resolut. 167. num. 25. Dominic. Tasson. in pragmat. de antef. vers. 3. observat. 4. num. 149. & idem notant in antiquis Romanorum Angariis, & Perangariis Joann. Platea in rubric. Cod. de curs. public. & Angariis, & Perangar. Luc. de Penn. in l. cum ad felicissimam, in fin. Cod. de quib. n. vel præstation. nemin. lic. & in l. 1. in princip. Cod. quemadmod. civil. muner. indicent. lib. 10. & notant Cyn. & antiquiores in l. neminem, Cod. de Sacrosanct.

Eccles. ex quo etiam vassalli angarii, & perangarii appellantur, ut apud Capyc. decis. 168. Luc. de Penn. in dict. l. 1. Gail. lib. 2. observat. 52. & apud Novar. & alios ex relatis, quare rejiciendus est noster Otalor. de Nobilitat. part. 1. cap. 2. num. 5. vers. Angaria, qui aliter hæc verba Angaria, & Perangaria exposuit, nullo tamen ex feudistis relato, à quibus non est recedendum, quia melius naturam horum verborum percipiantur, ex quo apud eos hujusmodi servitia utilissima, & frequentissima sunt.

Unde autem hæc personalia servitia, vel quodam modo servitutum species juxta Capiblanco. dict. cap. 89. numer. 4. originem habuerint, & quid significent? non est incomperito: Jacobin. de Sanct. Georg. in tractat. de feud. tit. de homag. num. 30. ait; principium habuisse à condemnatis ad mortem, qui ut hanc poenam evitarent, supplicabant, ut in has servitutes commutaretur poena illa; quam angariarum originem referant quoque Capyc. dict. decis. 168. num. 2. & Capiblanco. in dict. pragmat. 10. num. 64. in fin. Dominic. Tasson. in pragmat. de antef. vers. 3. observat. 4. num. 219. & 220. qui ad id refert casum Comitis Rogerii Normandi, & proditoris in eum per quemdam Sergium ejus excubiarum Præfectum cum aliis 200. militibus tentatæ; & per Beatum Brunum Cartulianorum fundatorem tum longe in Calabria montem viventem divinitus ipsi Rogerio in somnis pate factæ, in cujus poenam milites capti ad mortem damnati fuere, & precibus beati Brunonis mortis poena fuit eis remissa, ita ut cum filiis suis cumque omnibus ipsorum bonis mobilibus, & immilibus habitis, & habendis in perpetuum servi manerent.

Sed quidquid Doctores hi doctè velint, verius tamen censo, angariarum, & perangariarum, & aliorum servitiorum personalium onus vetustiore originem habuisse, eaque antiquitas Romanorum temporibus cognita fuisse, ut expresse constat ex integro tit. & rubric. Cod. de curs. public. & angariis, & perangar. ubi tractatur de his servitiis personalibus, sive angariis, & perangariis, de quibus etiam ad plura in aliis multis juribus. ff. & Cod. ut in l. 18. §. 4. & §. Patrimonium, 21. & §. Sive autem 29. ff. de munerib. & honorib. l. 10. §. Angariorum 1. & §. Sunt munera 11. ff. de vacat. & excusat. muner. l. neminem 11. Cod. de Sacrosanct. Eccles. l. 2. §. Ad perangariam 3. l. qui sua 39. §. Non oportet. 1. Cod. de Episcop. & Cleric. Authent. item nulla communis, Cod. eodem. l. 1. Cod. quemadmod. civil. num. lib. 10. l. 2. Cod. de quib. munerib. vel præstat. nemin. lic. eod. lib. 10. l. 20. l. 21. Cod. de curs. public. l. 7. vers. Quotiens, Cod. de fabricensib. lib. 11. l. constitutio 19. Cod. de erogat. militat. annon. lib. 12. l. maximarum 12. Cod. de excusation. muner. lib. 10. l. 3. Cod. de silentiar. & decur. eor. lib. 12. Constitut. Fider. de statut. & consuetudin. contr. libertat. Eccles. §. Item nulla potestas, in lib. 2. Feudor. tit. que sint regal. 57. † In quibus inter alia publica munera, & onera latè mentio fit de nostris angariis, & perangariis, quæ in eo præcipuè antiquitus consistebant, quod Provinciales, sive Imperii subditi cum suis equis, mulis, & plaustris pro armorum, & annonæ publicæ, aliarumque rerum publicarum delatione, necnon, & ad similia servitia publica propriis sumptibus, vel Principis, juxta supra dicta, num. 3. tenebantur, ut bene explicant latè de his antiquioribus tempore Romanorum angariis, & perangariis agentes, aliquibus, ex prædictis juribus relatis, & præcipuè ex dict. l. 1. Cod. quemadmodum civil. muner. in dict. lib. 10. l. 2. Cod. quib. munerib. vel præstat. lib. 11. & ex dict. tit. Cod. de curs. public. & angar. & perangar.

Perangar. optimè ibidem Joann. Plat. in rubr. dict. tit. Cod. de curs. public. & angar. & perangar. Luc. de Penn. in dict. l. 1. Cod. quemadmod. civil. num. lib. 10. & in l. cum ad felicissimam 2. in fin. Cod. de quib. num. vel præstat. Gloss. & alii antiquiores in dict. l. neminem 11. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & præcipuè Cyn. ibidem, & Alciar. in verb. Angariis, & etiam antiquiores in dict. l. 2. §. Ad perangariam 3. Cod. de Episcop. & Cleric.

7 Et ad plura, & quod ratione angariarum oneris non solum ad equorum, cæterorumque animalium, & plaustrorum præstationes subditi teneantur, sed etiam proprias naves offerre debeant, ut per mare, fluviosque prædictæ res deferantur, & Reipublicæ subveniantur, si belli navalis, aut terrestri, alteriusve casus necessitas exposulet, comprobatur per text. in l. penult. ff. de veteran. ubi naves angariarii dicuntur Hothomam. in dict. cap. unic. que sint regal. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 70. num. 3. Ferraricens. de feud. lib. 5. cap. 7. vers. Sunt, & alio munera, Sixtin. de regalib. cap. 13. num. 10. Calvin. in sua Levit. jur. verb. Angaria, Anton. Perez in Cod. dict. tit. de curs. public. lib. 12. num. 5. Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. part. 3. cap. 2. n. 4.

8 Quibus etiam, vel similibus personalibus servitiis antiquitus quoque Romanorum coloni adscriptitii erant obligati, ut notant Gloss. in l. quemadmodum, Cod. de agricol. & censit. lib. 12. & ibidem Luc. de Penn. qui, & servi quoque, ut de nostris angariis proximè dicam, erant dicti l. 1. dict. tit. Cod. de agricol. & censit. & Imperatores Romani antiquitus illis utebantur in omnibus humilibus, & sordidis servitiis, Matth. de Afflict. in constitut. Regn. qua incipit adscriptitius, Henriq. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 70.

9 Sed imò vocem Angaria, vetustiore originem, quam à Romanis habere à Græcis, nempe, referunt Rosenthal. de feud. cap. 5. dict. conclus. 70. num. 2. & 3. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 13. num. 2. Ripol. cod. tractat. cap. 19. num. 2.

10 Quorum tamen Doctorum autoritate non obstante, adhuc nostram vocem angaria antiquiorem esse, quam à Græcis dimanatam, resolvendum censo, quia verius est, verbum angarii Persicam esse, & sic vetustissimum, ut notant, & quod apud Persis vox angarii nunciij Regii, essent ex Suvda Accarf. & Alciar. in dict. l. neminem, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Ambros. Calepin. in dicti verb. Angarii, & in verb. Angaria. Calvin. in Lexic. jur. verb. Angarias, licet pro concordia horum Doctorum bene fateat, ab hac voce Persica Angarii, Græcos verbum Angaria sumpsisse, noviterque denominasse, ut bene colligitur ex Alciar. ubi proximè, in verb. Angariis, †

11 Ubi quod angarii, etiam appellabantur bajali jumentorum, & servitutum onera, aliave sordida servitia personalia subeuntes, & idem notant Cælius Rhodigin. lect. amiquar. lib. 18. cap. 8. Ambros. Calepin. in suo dictionar. dict. verb. Angarii, unde dicitur in Evangel. Diu. Marc. cap. 25. Et angariaverint prætereuntem quempiam Simonem Cyrenicum venientem de villa, ut tollere Crucem ejus, cui cum ejusdem ferè verbis cæteri Evangelistæ conveniunt, ex quo bene notat Brixienf. in suo reportor. verb. Angaria in fin. verbum Angariare, cogere, vel compellere, significare, & ita intelligit verbum angariavit apud Matth. cap. 5. Quod extrat in princip. quæst. 1. caus. 13. & hanc quoque significationem tribuunt verb. Angariare, Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 70. n. 2. & 3. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 13. num. 2. Ripol. cod. tractat. cap. 19. num. 2. Dominic. Anton. de Portugal.

de donation. Reg. part. 3. cap. 2. num. 1. noster Otalor. de Nobilitat. 1. part. cap. 2. num. 15. ver. Angaria, in fin. † Qui tamen in eo corrigi, debet, quod verb. Angaria Latinum esse; ait à verbo Angario derivatum, quia, ultra quod doctissimum virorum, quos proximè adduxi, autoritati adversatur; cerè verbum Angario apud Latinos antiquiores, visitatam invenio, sed in præterito in dictis locis Sacræ Paginæ, nec per Ambros. Calepinum, & nostrum Anton. Nebrixienf. in suis dictionar. referunt, aut collocantur; & licè Moderniores hoc verb. Angarioras, utantur, id tamen deducant ab antiqua voce Angaria, in potè vel tior.

Et quod etiam verb. Angaria, illud omnis antiquus significaret, quo quis tenetur, æquos in certis locis positos se, aper in procincta excubantes, & ad currendum paratos habere, quos Postas Galli, & nos quoque appellamus, notant Budæus in annot. ad Pandect. in l. eos, ff. ad l. Cornel. d. fals. à fil. 322. in fin. Anton. August. lib. 10. singular. annotat. ad Modestin. pag. 316. Cujacius, & Alciar. in rubric. Cod. de curs. public. & angar. & perangar. lib. 12. idem Alciar. in l. 1. Cod. de præposit. Sacr. cubicul. lib. 12. Calvin. dict. verb. Angaria.

Ex quibus vides, quam antiquissimus sic Angariarum, & Perangariarum usus, necnon, & quam varias significationes, hæc nomina habuerint, sed quod magis nostris temporibus quadrat, & præcipuè in Italia, aliisque Regnis, in quorum feudorum aliquibus vassallis angariarum, & perangariarum onus hodie usitatum invenitur, est prædicta Romanorum hujusmodi verborum acceptio, juxta quam Provincia lex ratione angariarum, & perangariarum ad armorum, vel annonæ, similiaque rerum publicarum delationem cum suis equis, mulis, aut plaustris, necnon, & navibus constringebantur, juxta Luc. de Penn. & Plateam in locis ad hoc citat. cui etiam convenit alia supra relata acceptio Cæli Rhodig. & Ambros. Calepin. qui verbum Angarias jumentorum, aut servorum onera bajulantis appellabant, quibus oneribus, coloni quoque adscriptitii antiquitus erant obnoxii; nam, sicut paleas, stramina, & alios fructus dominorum in ipsorum domos conducere, eorumque terras, & vites colere, debebant, & similia onera personalia secundum artes, & exercitia ipsorum vassallorum supportare, notant Matth. de Afflict. in constitut. Regn. Neapol. qua incipit, adscriptitius, quorum servitiorum adscriptitiorum exemplo, & ad instar antiquitatem, & perangariarum Romanorum post Imperatores ab aliis Principibus Supremis, Baronibus, & similibus feudorum dominis inferioribus in Italia, & Germania fuit quoque elargitum; hujusmodi vassallos angarios, & perangarios habere, qui ultra subjectionem, personalia operavilia, & sordida dominis exhiberent, ut notant, licet nimis breviter originem angariarum ab adscriptitiis duntaxat sumendo, nec aliquam mentionem facientes de antiquis Romanorum angariis, de quibus in dict. tit. Cod. de curs. public. & angariis, & perangar. & in al. i. juribus, & Doctoribus supra adductis Capyc. decis. 168. Capiblanco. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 14. cap. 89. num. 4. Joann. Mar. Novar. de gravaminib. vassallor. tract. 1. prælud. 12. num. 7.

In quibus autem angaria, & perangaria consistant, & ad quæ servitia vassalli angarii, & perangarii teneantur? bene explicant Capyc. dict. decis. 168. Cardin. Tusch. præf. conclus. lit. A. concl. 330. doctè Guzarali decis. 31. Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. author. 15. Joan. Mar. Novar. de gravaminib. vassallor. dict.

dict. tract. 1. gravam. 102. cum seqq. & ad plures
preeminencias, & jura, qua ratione juris angaria-
rum, & perangiarum Baronibus competunt, Jacob.
de Sanct. Gregor. in dict. tit. de humag. num. 43. Petr.
Gregor. de concess. feud. part. 7. quest. 6. Intigliol.
de feud. lib. 2. cap. 83. Capiblan. de Baronib. super dict.
pragmat. 14. cap. 89 num. 21. cum seqq. in quibus,
quod ex eo jura hospitii, & privative molendina,
fundos, vel tapetos. construendi Barones habeant,
necnon quid vassalli, imminente hostium suspitione,
castrum custodiant.

16. Unum tamen nota, quod hujus subjectionis angariae servitium humile, & sordidum est, ad differentiam aliorum munerum personalium, ut onus serviendi Regi in bello, quod honorificum reputatur, ut notant in specie Grammat. conf. civil. 12. cum seq. Gail. lib. 2. observat. 42. num. 4. & 5. Capiblan. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 14. cap. 89. n. 10. & 15. & tom. 1. sup. pragmat. 10. n. 59. Mastril. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 332.

17. Imò quodammodo servitutum species angariarum, & perangiarum onus reputari, tenent D. Sorjan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 11. & lib. 2. Politic. cap. 13. & 14. fol. 138. vers. *Tanque Ricc. part. 5. collectan. 2037. Dominic. Antun. de Port. de donat. Regis part. 3. cap. 2.* Cum ita terris Baronibus vassallii angarii, & perangarii in hæreant, ut ab eis recedere, non valeant, nec Clericari, poterant, ne debitum servitium domini defraudentur, Capiblan. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 10. ex n. 59. & 60. Cardinal. Joann. Baptist. Luca in theat. veritat. tract. de feud. discurs. 146. n. 24. & proxime referendi: & si forte in aliis terras migraverint, recte per Barones, vel utiles dominos feudorum ad proprias revocari, poterunt, ut frequenter notante feudistæ; sed quamvis hoc indistincte plures DD. resolvunt, imò & in quibuslibet vassallis à terris dominorum migrantibus id procedere, dicant, quos indistincte per suos dominos ad proprias terras revocari, posse, asserunt argum. l. servi fugitivi, ff. de serv. fugitiv. glos. in l. 1. §. Per hæc, ubi alii antiquiores, ff. de rei vindicat. Speculat. in tit. de effis. Iudic. 4 part. Innocent. in cap. quam de ordin. cogniti. n. Surd. conf. 210. num. 14. latissime cum aliis Menoch de recuperand. poss. ff. remed. 10. num. 77. plene, & de forma hujus vassallorum vindicationis Parif. de Puteo in tractat. de syndicat. tit. de excessu. Baron. num. 41. cum seqq. & ita in Neapoli servari, testantur ex Constitut. illius Regni incipit, quisquis, & ibidem Ilermia, & Matth. de Afflic. in cap. 1. verb. Angaria, tit. que sint regal. & de f. 265. n. 81. ubi in vers. 14. tenetur, hoc ampliat etiam si vassalli in terras demaniales migraverint, & ibidem Afflic. in dict. constitut. quisquis, numer. 9. quod hoc procedat ob clausulam, cum vassallis, in investituris feudorum adjectam, vel tanquam apponi solitam, sub intelligendam, quod tunc etiam si vassalli non essent angarii, vel perangarii, nec ad aliqua servitia personalia obligati, adhuc, ut pars feudi revocentur, quod & voluerunt Grammat. conf. 2. in civilib. Marin. Errec. de subfeud. lib. 2. auctorit. 15. & ex Luc. de Penn. & aliis plene Petr. Gregor. de concess. feud. part. 7. quest. 4. num. 1. & 2.

19. Sed, quidquid isti DD. vassallorum ad aliena territoria migrantium vindicationem, sive revocationem Baronibus indistincte concedant; verius tamen cenfeo, non aliter hoc procedere, debere, quam si vassalli angarii, aut perangarii sunt, vel obligati ad aliqua servitia personalia, quorum in fraudem, & præjudicium migratio verteretur, ut elegantè resolvit Peri. de Montefort. super Constitut.

Regn. Neapol. in dict. constitut. quisquis, per quam, &
per cap. ipsius Regni incipit, Desiderius Battenus,
& per alia jura illius Regni id expressè statui in illo
Regno, asserit, si servitia sint personalia, secus si
ratione rei indicta, quo casu res solum intra terri-
torium stantes vassallos ab eo recedentes amittere,
ait, & idem notant Luc. de Penn. in l. quisquis, Cod.
de agricol. & censit. lib. 11. & ibidem Joann. Plat.
qua adhuc magis distincte sunt intelligenda, ut nimirum
vassalli duntaxat, qui perangarii sunt, indistincte à
qualibet terra, etiam demaniali, sive Regia, quo se
transulerint, vindicari per suos Barones possit,
secus vero si angarii, vel aliter servitiis personalibus
sint obnoxii, qui perangiarum oneri subji-
ciantur; nam isti solum à terris aliorum Baronum,
dominorumve inferiorum revocari, poterunt, non
vero à demanialibus, ut bene resolvunt ex Andrea
in cap. unic. que sint regal. verb. Angaria, & in Con-
stitut. ejusdem Regni, incipit. prof. quentes, & ex
Capyc. in investitur. feud. in verb. Angaria. Ric. de
cif. Cur. Ar. hiepis. Neapol. 246. n. 5. cum seqq. part.
4. latè Camill. Borell. in tractat. de Magistrat. lib. 1.
cap. 9. Campagn. in cap. Regni Neapol. item statuimus,
quod si vassalli Ecclesiarum, n. 2. Donat. Anton. Marin.
variar. resolut. 107. ex numer. 16. & 26. & allegat.
71. num. 7. Capiblan. de Baronib. tom. 1. super prag-
mat. 10. num. 60. Joann. Maria Novar. de gravamin.
v. ff. lib. tractat. 1. gravam. 75. ex num. 10. & 12.
qui ita pluries decisum testantur.

Nec huic resolutioni obstant contrariæ decisiones novissime adductæ per Joann. Baptist. Thor in comprehend. decis. tom. 1. verb. Vassalli Angarii, quia, meo videri, procedunt respectu illius oneris, de quo ibi principaliter tractat Thor. ut universitas teneatur, dare Baroni in quolibet anno unum ex civibus per ipsum Baronem eligendum, qui officium Camerarii, & Ararii subeat, cujus prætextu, si vassalli ad alium locum à proprio discesserint, verissimum est, non posse per Barones revocari, ut Camerariatus, vel Arariatus officia subeant, nisi id Barones pretendant propter alia servitia, vel onera personalia, quæ vassallos angarios, vel perangarios constituant, juxta proxime resoluta; officium enim Camerariatus, vel Arariatus, & universitatis, sive oppidi id subeundi obligatio vassallos angarios non facit, nec contra angariarum, aut perangiarum ratione hoc onus comprehenditur, quia imò non onus sordidum, sed munus dicitur, ut communiter, licet non ad nostram vassallorum revocationem, resolvunt, & in Sac. Consil. Neapol. decisum, referunt Capyc. decis. 118. & 168. Capiblan. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 8. Donat. Anton. Marin. allegat. 91 num. 14.

Ex quibus colliges, quàm graviter vassalli angarii, & perangarii Baronibus, sive dominis feudorum subjiçantur, ita ut per feudistas quodammodo, ut servi habeantur, sed hoc intellige, non ut propriè angarii, & perangarii vassalli servi sint, quia imò liberos esse, & testamenti factionem tam activam quam passivam, familiaque liberis, ac ingenuis convenientia habere, nemo dubitat, sed eo duntaxat respectu, ut servi, licet impropriè, reputentur, quia aliquibus oneribus, & servitiis, quæ magis servis quam liberis conveniunt, sunt obnoxii.

In quibus oneribus supra dictis, quod videlicet 22 vassallis angariis, aut perangariis à terris dominorum recedere, non liceat, nec Clericari, valeant, & quasi servi existantur, conveniunt quidem cum antiquis Romanorum adscriptitiis, de quibus in tit. de agricol. & censit. lib. 11. qui similiter, ut servi reputantur,

tantur, & habere peculia, eaque dominis competere, dicuntur in l. agricolorum 18. & in l. ne diutius, Cod. de agricol. & censit. & vulgariter notant DD. ob idque à terri, à quibus pro cultura in hæreant, sive erant adscripti, recedere, non poterant, l. cum satis inhumanum 23. in princip. & in §. Cum autem Anastasiana, Cod. de agricol. & censit. nec momento quidem temporis amoveri, aut pro debitis Fiscalibus conveniri, l. colonos 15. eod. tit., nec, inulto domino, ad ullum, quamvis humilioris militiæ locum admittebantur, ne ejus prætextu agriculturam, vel terram, cui erant adscripti, Reipublicæ, & dominorum detrimentum deferrent, l. colonos in dict. tit. ideo nec ullius dignitatis occasione prædia deferere poterant, sed ad ipsa prædia, vel dominum redire, cogebantur, l. originarios 11. eod. tit. & similiter nec Clericari, aut ad solitariam vitam migrare, sive Monachari, domino invito, eis licebat tempore Imperatorum Leonis, & Anthemii, ut habetur in l. jubemus 37. Cod. de Episcop. & Cleric. uti nec servus, ignorante domino, §. Servus 1. ejusdem leg. l. servus 38. Authent. si servus, eod. tit. de Episc. & Cleric. cui convenit Novell. constitut. Leon. 9. de serv. qui ignorante domino Cleric. fact. est, & constitut. 10. de servo in scio Domino Monachismum suscipiente, & Canoni Sanctior. Apostolor. 81. quod exat post constitut. Imperator. Cod. & conveniunt jura Canonica & in cap. 1. cum sequentibus. 54. distinction. & in cap. 1. tot. tit. de serv. non ordinand. licet hoc postea per Iustinianum, quoad adscriptitios fuerit immutatum, quibus etiam præter dominorum voluntatem in ipsis possessionibus, in quibus sunt adscripti, Clericis fieri, permittitur, dummodo impositum sibi agriculturæ onus per aliquem, quem maluerint subrogatum, adimpleant, ut constat in Authent. adscriptitios, Cod. de agricol. & censit. quæ extat in Novell. 123. collat. 9. cap. 17. cui convenit, cap. si servus scienter in fin. 54. distinct. & notant Gloss. in dict. Authent. adscriptitios, Joann. Plat. in l. quemadmodum 7. num. 7. Cod. de agricol. & censit. lib. 11. & Anton. Perez in Cod. super eod. tit. num. 32.

24. Item cum nostris angariis, & perangariis conveniant quoque adscriptii coloni, quia similiter isti, prædictis oneribus, & nexibus non obstantibus, propriè servi non erant, ut diximus de angariis, sed duntaxat, ut tales reputabantur, quoad obligationem inhærenti prædiis dominorum; & prædicta onera subeundi, quibus adstringebantur, & quibus ipsorum naturalis libertas valde infringebatur, l. Titio centum, §. Titio centum 2. de condition. & demonstrat. quæ ut nimirum adscriptitii verè servi non essent, manifestè comprobatur ex eo, quod servi dominis nolentibus, vel ignorantibus, Clericari, non poterant, secus vero adscriptitii, qui etiam, dominis invitis, ad sacros ordines promoveri, valebant, dict. Authent. adscriptitios, Authent. si servus, & per jura proxime adducta ergo quia adscriptitii servi non erant, ut notabiliter arguit Gloss. singularis in l. ne diutius 21. verb. Intelligatur, Cod. de agricol. & censit. & similiter ante dict. Authent. si servos, servi, etiam volentibus dominis, Clericari, non poterant, nisi speciali munitione interveniente, dict. l. jubemus, §. Si servus, Cod. de Episcop. & Clericis, quod secus erat in adscriptitiis, in quibus ad Sacros Ordines promovendis dominorum possessionum consensus sufficiebat, juxta dict. l. Jubemus in princip. & ibidem optime Gloss. verb. Prohibemus, quia nimirum servi non erant, nec consequenter in eis aliqua manumissio, vel libertatis datio, ut in servis, exigebatur, sed solum dominorum possessionum consensus ob præjudicium

ne alias, eis invitis, vel ignorantibus, prædicta jura, & obligationes circa suorum prædiorum agriculturam contra colonos adscriptitios quaerita defraudarentur, quibus etiam adde quod Iustinianus in dict. l. ne diutius 21. Cod. de agricol. & censit. in fin. referens, dominos suos adscriptitios à colonaria, sive adscriptitia conditione liberari, posse, non ait, dominos adscriptitios manumittere, sed eum à suo dominio cum terra expellere.

Quæ quidem intellige non solum de colonis, qui per triginta annorum curricula prædia coluerunt, qui omnino cum suis rebus liberi manent, licet terram colere eique inhære cogantur, de quibus ad differentiam adscriptitiorum, qui originarii sunt, & quorum peculia dominis competunt, est text. singular. in dict. l. agricolorum 18. Cod. de agricol. & censit. lib. 11. verum etiam prædicta intellige de colonis originariis, sive adscriptitis, quorum peculia ad dominos spectat, de quibus principaliter loquuntur, & intelligi debent dict. l. jubemus 37. ibi: *Nisi dominorum possessionum unde oriandi sunt, &c.* & text. indist. Authent. adscriptitios.

Ut igitur nostrorum vassallorum angariarum, & 26 perangiarum naturam, & in quibus regionibus hodie sint in usu, plenè cognoscamus, & ad principalem hujus capitis questionem perveniamus, ultimo notandum ex istis vi, hæc, videlicet, angariarum, & perangiarum onera, præcipuè sub nominibus angaria, & perangaria, duntaxat apud feudistas, & maxime in Regnis Siciliae, & Neapolis ulitari.

Apud nos vero hujusmodi vassalli angarii, & 27 perangarii non inveniantur, & licet aliquibus ex nostris Ducibus, Comitibus, & aliis dominis vassallorum multa ex prædictis servitiis personalibus antiquis privilegiis, & consuetudinibus immemorialibus præstari, & per eos præstendi, soleant ut infra dicam: non tamen sub nomine angariarum, vel perangiarum, ut & nostris Regibus à Regia Curia migrantibus angariarum, & perangiarum onera inter alia regalia debentur juxta infra dicenda: ut cum eis à Regia Curia pro recreatione, vel ex aliis voluntariis, aut necessariis causis iter facientibus in servitium, & quamvis hoc sub angariarum, vel perangiarum nomine non servetur, non ideo desinit, eorum naturæ, & exercitio similari.

Quibus, pro istarum operarum sive servitiorum 28 personalium cognitione, prænotatis, jam ad nostram questionem principalem accedamus, an videlicet, ut fructus jurisdictionis, vel feudi reputari debeant & consequenter Baronibus, vel aliis dominis inferioribus competant.

In qua questione negativè resolvendum est, nisi 29 lo scilicet modo hæc servitia personalia, sive angaria, vel perangaria inter fructus, vel emolumenta ad feudi, aut oppidi concessi connumerari, debent, sed potius de regalibus esse, nullique alii; quam Regibus, vel aliis Principibus, Supremis competere, nisi specialiter per eos inferioribus concedantur, vel legitima præscriptione, aut consuetudine sint quaerita, ut communiter resolvunt ex cap. unic. que sint regal. in usib. feudor. Ilermia, & Afflic. & alii Feudistæ ibidem B.ild. in l. hi quibus. Cod. de fideicommiss. libertat. & in l. cum multa in fin. Cod. de bon. qua liber. optime noster Gregor. in l. 6. tit. 25. gloss. magna in princip. part. 4. Orilor. de Nobilitat. part. 1. cap. 2. num. 15. verb. Angaria, in fin. Romit. in pragmat. Regn. Neapol. sub rubric. de Baron. pragmat. 10. ex num. 2. L. rat. in theat. feudat. tom. 2. part. 11. dilucid. 72. & 74. & aliis pluribus congestis; Mastril. de

Magistr. lib. 3. dist. cap. 10. ex num. 334. Camill. Borell. de praestant. Reg. Catholic. cap. 16. Capiblan. de Baronib. tom. 2. in dist. pragmat. 14. cap. 89. ex num. 3. Dominic. Taton. in pragmat. de antefat. dist. vers. 3. observat. 4. numer. 149. Ioann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 3. ex num. 1. bene, licet his no relatis, Marin. variar. resolution. cap. 107. num. 18. & novissime Cardinal. Ioann. Baptist. Luc. in tractat. de feud. lib. 2. discurs. 51. num. 2. & 3. & discurs. 65. ex num. 7.

30 Quam communem conclusionem, & nostrae quaestionis resolutionem dupliciter omnes DD. limitant, videlicet, stante in favore dominorum inferiorum regali concessione, aut privilegio, vel legitima consuetudine, aut praescriptione, ut ferè omnes ex praedictis notant, nam haec jura, & emolumenta non sunt de regalibus majoribus omnino reservatis, sed de minoribus, quae per inferiores concessione, vel praescriptione acquiri, possunt, ut communiter notant Regaliter, & in specie Camill. Borell. dist. cap. 18. ex num. 1. Cardinal. Joann. Baptist. Luc. dist. disc. 65. n. 3.

31 Sed quamvis haec limitationes verissimae sint, multa tamen contra eas, ipsarumque intelligentia obijciunt DD.

32 Et primo quoad primum limitationem Regiae concessionis valde circa eam dubitant DD. & praecipue Feudistae quando haec servitia personalia; sive angaria, vel perangaria per Principem in inferiores translata censeantur, an ad id sufficiat generalis concessio, videlicet, cum omnibus juribus, & praeminentiis regalibus, & quid stante speciali clausula infuudi investitur, ut concessione cum angariis & perangariis.

33 In qua quaestione resolvendum est, haec personalia servitia, aut jura angariorum, utpotè nimis odiosa, & à jure aliena, valdeque vassallorum libertatem infringentia in dominos vassallorum non aliter translata censeantur, quam si aperte, & specificè in Regis privilegiis de servitiis, & operarum personalium praestatione mentio fiat, ut resolvunt Camill. Borell. de praestant. Reg. Catholic. dist. cap. 18. num. 43. Ioann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 2. numer. 5.

34 An autem servitia ista comprehendantur virtute clausulae specialis, quae in feudorum investituris, sive concessionibus castrosum, aut Regis venditionibus adjici, solet cum angariis videlicet & perangariis? dubitant DD. & quod veniant: ne alias haec verba inutilia, & superflua reddantur, si aliquid non operentur contra regulam vulgarem, quam desumunt DD. ex text. in l. quidquid adstringenda, ff. de verb. obligat. cap. cum in his, cum vulg. de privileg. in specie resolvit Paris de Put. de syndicat. tit. de excessib. Baronib. cap. 1. numer. 6. in fin. & numer. 7.

35 Sed contrarium, est verius, imò hanc clausulam cum angariis, & perangariis nihil operari, debere, quia est clausula generalis, & plerumque in omnibus investituris feudalibus, de stylo potius, & consuetudine notariorum, quam ex specifica Principis voluntate in executivis adjecta censentur, ex quo maxime in re tam odiosa attendi, non debet, ad notata per DD. in similibus clausulis consuetis, ut nihil operentur si novum effectum, & obligationem contractui extra ejus naturam tribuant, ut in nostro casu, secus si ipsius executionem, & majorem claritatem duntaxat respiciant, ut plenè docent, & de intellectu l. quod si nolit, §. Qui assidua, ff. de adilit. edit. Gregor. Lopez in l. 32. tit. 5. part. 5. gloss. 4. Perez in praem. tit. 3. lib. 8. Ordinant. pagin. mib. 36. col. 2. Felician. de censib. lib. 1. cap. 10. numer. 17. & lib. 3. cap. 1. num. 4. vers. Inter has, Salazar de usib. & consuetud. cap. 3. num. 4. Matienç. in l. 8. tit. 1. 1.

lib. 5. Recopilation. gloss. 14. num. 11. plenè Mieres de majoritib. part. 1. quest. 67. ex num. 39. Hermosill. in dist. l. 32. gloss. 8. num. 7. Massa variar. resolut. lib. 2. cap. 32. num. 20. & cap. 33. à num. 1. Camill. tom. 4. cap. 13. à num. 4. & 38. & cap. 80. num. 3. Siguenç. de clausul. lib. 1. cap. 1. num. 62. bene Vela differat. 20. à num. 21. & 35. Merlin. lib. 1. controvers. cap. 35. Faria in addition. ad D. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 15. num. 3. & novissime Magret. in constitut. pragmat. Ducis, Sermonet, §. 2. observat. 24. num. 3. & Aldenes id Molin. lib. 1. cap. 13. num. 100. in quibus latissime ad clausulam guarentigiam, hypothecariam, coadjutorem constituti, & aliàs de stylo tabellionum adjeci, solitas, & quando omittè suppleantur, & pro ferriis haberi, debeant, ad l. quod si nolit §. Qui assidua, ff. de adilit. edit. & quid scriptura per tabellionem paròbis sit lecta? Merlin. centur. 2. controver. 8. n. 8.

Et in nostro casu praedictam clausulam cum angariis & perangariis nihil operari, bene notant Afflic. in cap. 1. qua sint regal. & in constitut. Regn. Neapol. incipit, quia frequenter, Cappy. decis. 159. Capiblan. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 16. dist. num. 8. cum seqq. qui id singulariter ampliat, etiam si terra in qua Principis angarias habeat, cum dicta clausula fuerit concessa, nam adhuc angarias sub hac generali clausula venire, negat, cum inter regalia connumerentur, quae specificam requirunt concessionem, vel aliter non minus eleganter hanc clausulam cum angariis, & perangariis, frequentiore Feudistarum opinionem intellige, ut nihil novi tribuat, sed ea duntaxat angaria, & perangaria comprehendat, quae praedecessoribus feudorum dominis iusto titulo, vel legitima praescriptione erant antea quaesita, ita ut si nulla angaria antecessoribus fuerint debita, virtute clausulae introduci, non poterunt, ut communiter pro hujus clausulae intelligentia resolvunt Ursilis decis. 334. Grammatic. decis. 62. Matth. conf. 1. num. 27. Camill. Borell. dist. cap. 18. num. 42. Capiblan. in loc. citat. Joann. Maria Nov. dist. gravamin. 2. n. 2. cum seqq. quae indubitanter in Regno Neapolit. procedunt ob speciale illius Regni invictissimi Caroli V. praedict. naticam 16. sub tit. de Baron. incipit, Ad aures nostras, qua haec intelligentia circa clausulam, cum angariis, & perangariis, clarè exprimitur ac deciditur, nulla alia angaria hujus concessionis virtute novo feudi donatario, sive acquiritori, transferri, quam, quae prius legitimo titulo, vel praescriptione praedecessoribus jam quaesita erant, & notant Capibl. Novar. & DD. Neapolitani jam citati.

37 Quoad secundam vero limitationem, ut nimirum haec servitia personalia, sive angaria, vel perangaria consuetudine, aut praescriptione per inferiores acquiri, possint, major est inter DD. dubitatio, nam plures ita partem negativam tenent, ut nec longissimam consuetudinem, aut praescriptionem, etiam si immemorialis sit, in his vassallorum servitiis locum habere, asserant; alii vero contrarium sentiant.

38 In cujus difficilis quaestionis resolutione breviter me expediam, quia plenè eam tractavi, ac resolvi in similitum oneram vassallorum praescriptione supr. c. 14. per tot. & in §. 1. ejusd. c. ubi de hac praescriptione late egi, & cum quibus qualitatibus sit admittenda? quare in praesenti duntaxat aliqua nostrorum servitiis personalium specialia, & DD. quae specificè in hac quaestione loquantur, referam.

39 Primò ergo, quoad praescriptionem longi, vel etiam longissimi temporis indubitanter per eam haec, personalia servitia acquiri, non posse, resolvendum est, ut in aliarum vassallorum praestationem, quae non tam odiosa, ac nostra servitia reputantur, latius resolvi supra in dist. §. 1. ex num. 10. & fundari potest

potest ex DD. congestis in eodem §. ex num. 12. & in nostra specie eleganter Gregor. Lopez in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, in med. & in vers. Hoc est sine dubio, bene Camill. Borell. de praestant. Reg. Catholic. dist. cap. 18. num. 36. quia ad metus, & vis, quae ita est vehemens in his servitiis praestationibus praesumptionis exclusionem longi, aut longissimi temporis possessio non sufficit, juxta text. in cap. 1. de praesumption. & ibi communiter Canonistae, & optime in specie resolvunt D. Covarr. in regul. passessor. 2. part. §. 4. num. 5. vers. Quae quidem resolutio quoad dominos, D. Padilla in l. si aquam Cod. de servitut. num. 37. & seq. Gaspar. Rodriguez de ann. reddit. lib. 1. quest. 15. num. 64. qui in num. 63. doctè reprobant contrariam sententiam Alexandr. in Celebri consil. 124. lib. 4. n. 1. & 2. & Menoch. Mascard. Balb. & doctissimum Menchar cum sequentes, & plenè, multisque congestis, comprobant Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. dist. gravamin. 3. ex n. 1. & 9.

40 Secundo quoad consuetudinem, vel praescriptionem immemoriam in his vassallorum servitiis admittendam, vel non, valde quoque habitant DD. propter metum, & violentias, quae frequenter in hujusmodi vassallorum servitiis intervenire, solent, ut plenius fundavimus supra in dist. cap. 14. §. unic. ex num. 65. & cap. 15. §. 4. ex num. 102. ubi late de donativorum, & similitum munerum vassallorum praescriptione etiam immemoriam excludenda ob praedictam metus, & vis praesumptionem, quae majori cum ratione excludi, debere videtur in servitiis personalibus vassallorum, quae magis odiosa censentur, & eorum libertatem valde infringunt, & species servitutis sint juxta supra tradita.

41 Et in specie quod nulla temporis praescriptio, sive consuetudo in vassallorum operarum personalium angariorum, vel perangariorum acquisitione Baronibus, vel aliis dominis inferioribus prosit, tenent D. Padill. in l. si aquam, Cod. de servitut. & aqua, num. 38. Camill. Borell. de praestant. Reg. Catholic. dist. cap. 18. num. 36. noviter Dominic. Taff. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. num. 192. ubi quod semper tyrannice extorta praesumantur, nulla habita temporis, vel praescriptionis ratione.

42 Imò nec praescriptionem in iudicio summarissimo Baronibus pro istorum servitiis exactioibus competere, sed potius vassallos, lite pendente, ab eis immunes servandos esse, tradunt Grammatic. decis. 67. num. 4. Rovit. in pragmat. Regn. Neapol. in rubric. de Baronib. pragmat. 19. num. 6. nec interdictum retinendae eis dandum Guid. Pap. conf. 67. sub num. 3. quia violenti actus quasi possessionem non inducunt Soccin. conf. 187. num. 21. volumina 2. Bertazol. conf. civil. 1. n. 88. Cæphal. conf. 441. n. 36. volum. 3. de cujus veriore resolutione proximè dicam.

43 Sed, his rationibus, & auctoritatibus non obstantibus, contrariam sententiam veriore, & communiorem existimo, quia nimirum immemoriam consuetudine, sive praescriptione stante, tollitur omnis vis, metusque praesumptio in qua contraria sententia nititur, & insuper Immemorialis vim legis habet, necnon, & privilegii, & specialis conventionis inter vassallos, & omnium cum Regio assensu, vel aliter legitime initæ, ut plenius fundavi supra dist. cap. 15. §. 4. à n. 70. & post. n. 102. ubi similiter vassallorum munera atque alias pecuniarias impositiones jure communi, & nostro Regio immemoriam acquiri resolvi.

44 Quibus adde quod, ultra praedictam metus, aut vis per immemoriam exclusionem, poterat ejusdem metus, vel extorsionis praesumptio aliter etiam excludi quia, videlicet, hanc praesumptionem solum procedere dicendum videbatur in dominis non recognoscentibus

Laguera de Fructibus.

superiorem: non vero in aliis inferioribus, à quibus pro repellendis ipsorum violentiis ad superiorem vassalli recurrere, possunt ut in specie voluerunt Luc. de Penn. in l. titibus Cod. de agricol. & censit. lib. 1. n. 5. Jasson. Roland. & alii quos refert & sequitur Burgos de Paz conf. 15. n. 35. quod tamen verum non reputo in illis loci, in quibus difficilis est aditus, sive vassallorum recursus ad Principem, ejusve Regias Audientias, aut Tribunalia, quo casu non cessabit praedicta coactionis praesumptio, ut contra praedictò bene notat Gaspar Rodriguez lib. 1. de ann. reddit. quest. 15. num. 69. imò multoties ob talem recursum augeri, continget; cum, recursu per vassallos intentato, nec forsitan ob paupertatem, vel difficilem aditum obtento, terribiliores & crudeliores domini contra eos reddantur, majoremque sibi assumant licentiam circa majores oppressiones, & onera miseris vassallis inferenda: si vero ad superiorem aditus, vel recursus facilis sit, cessabit certè praedicta extorsionis praesumptio, & cum hac distinctione resolvunt Auctores praefati scilicet Gasp. Rodriguez lib. 1. de reddit. dist. 1. quest. 15. num. 69. ad meth. Jasson. Roland. & alii relati, & sequuti per Burgos de Paz in dist. consil. 15. num. 35. & novissime ex Rotæ decisionibus Cardinal. Joan. Bapt. Lac. in dist. tractat. de feud. dist. discurs. 65. num. 15. & 16.

45 Nec obstat, quod haec personalia servitia magis odiosa sint, & praeter ceteris praestationibus nimis vassallorum libertatem restringant, ita ut species servitutis per Doctores vocentur, ex quo semper extorta, & violenta censentur, quia cum Regi speciali concessione, vel legitima vassallorum conventionè acquiri, potuerint, cur immemoriam stante, legitime quaesita non dicantur, cum per eam non solum Principis privilegium cum causa, & ex certa scientia, & vassallorum legitima conventio cum vis, vel metus alias praesumpti exclusionem praesumantur, sed etiam omnia alia ad juris praesenti necessaria, ita ut ex immemoriam melior titulus de mundo resulter, ut plenius ad omne dixi in dist. §. 4. ex num. 70.

46 Et in specie nostrarum operarum personalium sive angariorum, vel perangariorum, pro immemoriam resolvunt noster Gregor. in l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, qui id resolvit in vers. Si autem ex gloss. in cap. nullius, & in fin. 1. quest. 1. & ex Alexandr. conf. 31. volum. 2. Afflic. in tit. qua sint regal. verb. Angaria, & in constitut. Reg. Neapol. incipit quia frequenter idemque tenent Cardinal. Tusch. litt. A. concl. 330. num. 4. Avend. n. 10. Flores Diez de Menà lib. 4. variar. quest. cap. 33. num. 21. Garc. de expens. cap. 9. num. 23. Caver. de antiquitat. tempor. part. 4. num. 26. Larata in theat. feud. tom. 2. part. 11. dilucidat. 72. & 74. Rovit. supra pragmat. 10. de Baronib. num. 2. 3. & 4. Donat. Anton. Marin. lib. 4. variar. resolut. cap. 107. num. 20. & allegat. 91. num. fin. bene Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. dist. gravamin. 3. num. 10. cum seqq. & novissime Cardinal. Joan. Baptist. Luc. in thearr. justit. in tractat. de feud. discurs. 51. num. 3. & discurs. 65. num. 7.

Et ita intelligendi sunt aliqui DD. qui, stante antiquissima praescriptione, vel consuetudine, adquisitionem angariorum vel perangariorum admittunt, ut sunt Jacob de S. Georg. in tractat. de feud. tit. de homagiis, num. 30. Ursill. decis. 334. Matr. de Magistr. lib. 3. c. 10. n. 335. Capibl. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 16. n. 7. & loquentes indistinctè in consuetudine, sive praescriptione legitima, de immemoriam juxta nostram resolutionem intelligendi sunt Alberti. Bruti-

in consil. feudal. cons. 103. column. 2. Capiblanco. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 10. num. 64. † De qua etiam legitima prescriptione circa angarias, & perangarias mentio fit in pragmat. 16. Regn. Neapol. sub tit. de Baronib. Quæ de immemoriali juxta Neapolitanos relatos intelligenda est, vel juxta ipsos, scilicet de centenaria: quod tradit Afflict. in loc. citat. quem sequitur Marin. ubi proximè, quorum sententia, licet eos non refererat, accelerare, videtur Joan. Maria Novar. dict. gravamin. 3. numer. 33. Quod intellige, si centenaria cum requisitis immemorialis sit probata, veluti, quod sit publica fama, & alia requisita immemorialis, quoad testes, & probationem in centenaria concurrant, quibus concurrentibus, & non aliter, centenariam immemoriali equipollere, verissimum est, ut optimè explicat Dom. Molin lib. 2. de Hispanorum primogen. cap. 6. ex num. 43. 61. & 63. & ita intelligendum, quod vulgariter per DD. jactatur, centenaria scilicet probata, immemoriam quoque probatam intelligi, debere, quia ultra centum annos memoria hominum non extenditur, quia hoc verum est, quoad requisitum in immemoriali, ut hominum memoria non extet, non vero quoad alia in probatione istius requisiti, pro forma, necessaria: ad alia autem hujus immemorialis requisita circa publicam famam, testium qualitatem, & alia probanda, & cum scripturis probari, possit, plerè, dixi supra cap. 15. §. 4. ex numer. 70. Ubi de similibus vassallorum impositionibus immemoriali probandis latè egit.

49. Quæ quidem omnia jure nostro Regio indubitanter procedunt per singularem nostram l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. Ubi expressè statuitur, immemoriam in vassallorum impositionibus quærendis cum juris requisitis probatam, & non aliter, in petitione sufficere, quod, & antea erat statutum, licet non tam generaliter, in l. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat. quæ in jure hospitandi, & aliis jurebus vassallorum apud nos Solariegos loquitur.

50. Quoad possessorem vero, quadragenariam possessionem ex parte dominorum requiri, statuitur quoque per dict. l. 8. de qua mentionem faciunt noster Gregor. in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. 6. in med. Gaspar Rodriguez de ann. reddit. lib. 1. dict. quest. 15. num. 67. & ad alia vide D. Covarruv. Gutierrez, Burgos de P. 2., Flores de Mena, & alios Regnicolas congestos in dict. cap. 15. §. 4. num. 2. & num. 60.

51. Cum qua nostra lege Regia 8. licet quoad petitionem conveniat magis communis, & verior Doctorum opinio, ut ex dictis constat, quoad possessorem vero ab ea diffiniunt DD. jure communi attentio loquentes, imò nec inter ipsos conveniunt.

52. Nam primò in his servitiis personalibus, sive angariis, & perangariis, ut ex juris resistèntia, vel quia jure facultate præstita præsumantur, aut per vim, & concussionem à vassallis extorta, manutentionem denegant Craver. de antiquitat. tempor. part. 4. numer. 26. Rovit. super pragmat. Regn. Neapolit. in dict. pragmat. 16. sub rubr. de Baronibus num. 6. Larat. in theatr. feudal. tom. 2. part. 11. dilucid. 72. & 74. latè comprobat Fulv. Lanar. in addition. ad repetit. Lanar. patrum in §. Si quis per triginta si, de feud. contendat. pro quorum sententia facit doctrina Bald. in l. cum aliquis, in fin. Cod. de jur. deliberand. Ubi etiam Castrenf. in quibus, quod, licet pendente inter dominum, & vassallum, aut servum super statu, aut libertate, servus obedire, non teneatur, & facit Surd. decis. 6. numer. 8. & 9. qui similiter, litpendente inter dominum, & vassallum super privatione docti domini, id per dominum exerceri, non posse, ait.

53. Contrariam vero sententiam, imò, quod non obstan-

te metus, aut vis præsumptione circa istorum servitiorum præstationem, Baronibus in judicio summarissimo manutentio sit concedenda, tenent Anna singular. 556. ubi ita in Sac. Consilio Neapolit. dictum refert, & eandem sententiam tenet, post alios antiquiores, Giurb. ad consuetudin. Messanens. cap. 2. gloss. 2. part. 1. numer. 10. Ubi ideo hanc sententiam procedere, debere, ait, quia supradicta metus, aut vis, vel juris familiaritatis præsumptio non est juris, & de jure, & huic sententiæ novissimè accedit Cardinal. Joan. Bapt. Luc. in theatr. veritat. & justit. in tract. de feud. discurs. 55. ex num. 13.

Nec, retenta hac secunda sententia, quidquam facit juris resistèntia, quam in hujusmodi servitiorum præstatione versari, dicunt DD. contrarie opinionis, nam hæc servitia, sive angariae, & perangariae non sunt de regalibus illis majoribus, quæ supremo tantum Principi conveniunt, quoniam ab eo avelli, non possunt, sed sunt de minoribus, quæ privilegio, aut præscriptione per Barones, aliove dominos inferiores acquirunt, postquam, ut superius dixi; quare non datur illa omnimoda juris resistèntia, quæ in regalibus majoribus militat, & consequenter eorum possessio, præsertim temporis considerabilis est manutendenda, etiam, aliquomodo jure resistente, ut cum aliis notant Cavalier. decis. 80. numer. 8. & decis. 85. numer. 7. part. 5. & decis. 49. numer. 9. part. 7. recentior. Addent. ad Butar. decis. 131. numer. 9. optimè ad rem Cardinal. Joan. Bapt. Luca dicto discurs. 65. num. 13. & 14.

Vel adhuc pro veriori resolutione, & concordia prædictorum opinionum distingui, poterit inter servitia solita, & consueta & inter ea, quæ nimis insolita sunt, ut in illis reintegrari, & manuteneri debeat dominus interim dum de proprietatis jure disceptatur: secus vero in istis, quæ magis odiosa, & cum majori juris resistèntia possidentur, & ita optimè distinguunt Andr. de Ifern. in proem. feud. quest. 6. vers. Si minori tempore, Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. numer. 114. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 3. numer. 9. Quam distinctèntem intellige solum, cum de simplici possessione constat ad manutentionem: contra, immemoriali probata ad proprietatem, nam tunc quælibet servitia etiam insolita indistinctè acquiruntur juxta notata supra in hoc cap. & in cap. præcedent. Ubi hanc distinctionem, stante immemoriali, plenius contutavi.

Item hæc omnia ad manutentionem notata intellige jure communi, nam attentio jure nostro Regio, non aliter manutentio in his servitiis, & aliis vassallorum impositionibus est concedenda, quam quadragenaria possessione circa eorum præstationem præcedente, qui possessione quadragenari apud nos stante, indistinctè pro omnibus servitiis manutentio nostris dominis inferioribus concedi debet, juxta dict. nostr. l. 3. tit. 15. lib. 5. Recopilat. quæ indistinctè loquitur.

An autem hoc emolumentum sive fructus angarium, vel perangariarum, sive servitia personalia vassallorum conventionione dominis inferioribus acquiri, possint: solent DD. & maximè feudistæ, dubitare.

In quo dubio, non aliter, quam de licentia Regis has inter Barones, & vassallos circa servitia personalia conventionione substineri debere, docent, & resolvunt (quia solus Princeps est dominus personarum) in specie feudistæ, & præcipuè Neapolitani ex speciali illius Regni constituto incipit, quia frequenter, latè Matth. de Afflict. in ea, & ibidem Andr. de Ifern. & in constitut. si dubitatio, numer. 3. Gallup. in method. feudal. part. 5. cap. 1. de juribus personalibus tom. 2. numer. 6. Capiblanco. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 16. numer. 15. Donat. Anton. Marin. lib. 1. variar. resolut. cap. 107. numer. 18. Joan. Maria Novar.

de gravam. vassallor. tract. 1. gravamin. 75. num. 13. & plenius in altorum impositionum vassallorum pactis, & conventionibus resolv. supr. cap. 15. §. 3. per tot.

59. Ex quibus omnibus concludendum est, non aliter hæc servitia personalia, sive angarias, vel perangarias per vassallos Baronibus, aliisve dominis inferioribus præstari, debere, quam si specialiter per Principem sint concessa, vel immemoriali consuetudine præscripta, aut legitima conventionione debita.

60. Sed quamvis prædicta verissima sint quoad servitia personalia, quæ sub angariarum, & perangariarum nomine per vassallos debentur; sunt tamen alia servitia personalia, & onera, quibus vassalli feudales, licet angarii, & perangarii non sint, ratione tamen feudi, ubi habitant, subjiuntur, etiam remota Regia concessione, aut consuetudine, vel vassallorum conventionione, ut sunt servitia, quæ ipsi feudo in sunt, ex ejusque natura veniunt, & sine eis feudum commodè stare, non posset, vel in utile redderetur, nam hæc semper à Principe indicta, & concessa præsumuntur, argument. l. fructus, §. Hominis, ff. de oper. libertor. & in consequentiam, concessio principali, data censentur, l. 2. ff. de jurisd. omn. judic. docent Capyc. decis. 118. Andr. Guil. in tract. observat. in articulo ultim. de arrest. cap. 10. numer. 2. optimè explicant Marin. Freccia de subfeud. auctor. 37. Capiblanco. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 16. numer. 15. cum sequentib. idemque sentit Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 100. numer. 1. Quin per hoc vassalli angarii, vel perangarii dicantur; quæ semper intelligi in vassallis, feudilibus, non vero in nostris Borgenfaticis, qui duntaxat ratione jurisdictionis subiecti sunt, nam isti nullis aliis personalibus servitiis, nec aliis oneribus sunt obnoxii, quam illis, circa quæ præscriptio, sive consuetudo immemorialis extat, vel legitima vassallorum conventio, aut Principis concessio antiquissima, ut dicam infra.

61. Sed ut nulla super sit dubitatio circa hæc servitia personalia, ad quæ vassallos ratione, & ex natura feudi teneri, diximus, ut quæ emolumenta, sive fructus feudales horum servitiorum ratione dici, valeant, Baronibusque competant, plenè cognitum maneat, ea specificè breviter referam.

62. Primò igitur vassalli feudales, etiam si angarii, vel perangarii non sint, ad colendas terras feudi, vineas fodiendas, & putandas, & ad alia rusticalia tenentur, nam alias non perciperentur fructus ex feudo, dumque, ac ridiculam fuisset, Baronem habere vassallos, & quarere homines pro servitio, & cultura feudi, Capyc. dicto decis. 118. ex quo directus dominus nimis læderetur, argument. text. in l. is cui, §. Qui legatum 10. ff. ut in possessor. legator. valdeque indecens esset, quod subditi aliis suas operas locarent, & eorum dominis solitum salarium, solventibus eas denegare, possent, ideo Barones posse, congere vassallos, ut potius territoria sui feudi colant, quam aliena afficerent, vel ad coloniam recipient, notant Luc. de Penn. in l. generali, Codic. de cursor. lib. 11. & in l. quisquis, Codic. de metallar. lib. 12. Paris de reintegr. feudor. fol. mibi 107. † Ut è contra Barones potius vassallis, quam extraneis feudi territoria in coloniam, vel conductionem concedere, debent. Vincent. de Franch. decis. 301. Capiblanco. in dict. pragmat. 16. numer. 23. & 27.

63. Juxta quæ intelligi, debent Archiepisc. Florentin. in 3. part. tit. 3. cap. 4. §. 4. Aviles in cap. Prætor 17. Gloss. Arasonables precios, num. 35. & aliorum DD. dicta, qui frequenter asserunt, subditos, vel vassallos dominorum vineas putare vel terras colere, & ligna, vel vectigalia ad Baronum domos ducere, justo pretio, vel

salario sui laboris præstito, debere, nam hoc duntaxat procedere, debet in vassallis feudilibus, & in servitiis ipsa feuda concernentibus.

Item Barones vassallorum animalia, & plaustra intra feudum pro servitiis feudilibus, solito salario præstito, capere possunt, Marth. de Afflict. in constitut. omnes officiales, & in constitut. sic nostra servitia, ubi Andr. de Ifern. Archiep. Florentin. & Aviles ubi proximè, Vincent. de Franch. decis. 211. D. Tasson. in pragmat. de anesfat. vers. 3. observat. 4. num. 96. & num. 227. & licet idem Tasson. in num. 207. & Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 300. contrarium indistinctè dixerint ex Paris de Puteo de syndicato in tit. de excessib. Baron. num. 1. & seqq. & ex Aviles dicto gloss. Arasonables precios, num. 35. & inquam quod contrarium expressè dixit Aviles ex Florentin. ubi supra, sententia hæc Paris de Puteo, Tasson. & aliorum meo videri; † Intelligi debet, cum Barones vassallorum plaustra, vel animalia accipiunt, non pro necessitatibus feudorum servitiis, nec intra ipsius feudi territorium, sed pro aliis privatis negotiationibus, ut deducitur ex Puteo in eodem loco, num. 4. vel si pro eorum voluptatibus, cum ad aucupandum, vel venandum tendunt, ea capere, velint, quo casu id facere, nequeunt, quia hæc servitia subsidiaria tantum sunt, & in necessitatibus solum, non in voluptatibus sunt injungenda, ut optimè in specie resolvunt Andr. Guil. part. 1. observat. 17. Rendell. in tract. de pass. Baron. pag. mibi 99. vers. Est, & inter hæc, & ita dictum referunt in Sac. Consil. Neapolit. Capiblanco. de Baron. tom. 1. dicto pragmat. 16. num. 59. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassal. tract. 1. gravamin. 94. ex num. 6. Joan. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Animalia vassallorum, vel etiam intelligi; debet supra dicta Paris de Puteo, & Mastrill. sententia, si non intra feudum, sed potius extra, his servitiis, & vassallorum animalibus Barones uti velint, quod quidem eis non licet, cum hoc Principi, sit reservatum, qui solus, ejusque Magistratus Supremi vassallorum plaustris, & animalibus, necnon, & navigiis ad bellum, & ad alia, extra eorum oppida, uti, possunt, ut in specie, contra Barones, & alios feudorum dominos resolvunt Andr. de Ifern. vers. Plaustrorum, tit. quæ sint regal. & in §. Sed nec alia justior, column. 4. quæ sit caus. benef. amittent. Capyc. in investitur. vers. Iumentorum, Afflict. in constitut. Regn. quia frequenter, column. 4. & in constitut. adscriptio notab. 1. Niger. in c. Regn. gravamina, n. 30. Henric. Kollenth. de feud. c. 5. concl. 7. n. 5. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 68. Berl. c. h. decis. 67. n. 11. Frago. de regim. Reipu. part. 1. lib. 3. disput. 1. n. 9. Capiblanco. de Baron. in dict. pragmat. 16. n. 29. & 30. † & in n. 68. Quod vassallos unius terræ in aliam promissibus, ac glandibus legendis, & cæteris servitiis feudi Barones mittere, abstineant; quod intelligunt, & declarant, nisi parum extra feudum divertantur, Andr. de Ifern. in dict. §. Sed nec alia justior, column. 3. in fin. quæ sit just. cap. benefic. amitt. Ann. singular. 60. quos sequuntur Amendol. in addit. ad Franch. decis. 26. num. 12. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassal. tract. 1. gravamin. 100. num. 1. & fin.

Et pro Principe, ut vassallorum curribus, planstris, animalibus, necnon, & navibus, & aliis subditorum servitiis intra, vel extra Regnum uti, valeant pro expeditione ad bellum, ad annonas, lignamina, & alias res bellicas portandas, pro que galeis faciendis, & similibus prærandis, latè tractat, ultra relatos, ad text. in l. 2. & 3. Cod. de curs. public. lib. 12. Joan. Plat. in l. cursum, n. 2. Cod. eod. tit. Roland. cons. 69. n. 15. cum seq. vol. 2. Nat. conf. 554. n. 1. cum seqq. Decian. respons. 69. n. 4. vol. 3. Surd. conf. 83. n. 9. & 12. † Qui id declarant, dummodo per Principem justum pretium vassallis pro his servitiis salvetur, quia sufficit Regi, eis invitis, ipsorum animalia,

vel naves recipere, ut optime notant, & resolvant Andr. de Iern. & Allist. ubi proxime, Luc. de Penn. in l. fin. Cod. ne rustic. ad ull. obseq. & in l. fin. in verb. donaverit, Cod. de loc. ar. praedior. civil. lib. 11. Balteus de feud. verb. Alii etiam. fol. mibi 91. Peregrin. de jur. Fisc. tit. 1. n. 27. Mastrell. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. ex n. 293. Sixun. de regal. lib. 2. c. 13. n. 7. Bobadill. in Polit. lib. 2. d. c. 6. n. 183. Pont. de potestat. Proreg. tit. de regal. 70 *imposit.* §. 2. n. 30. ¶ Qui hoc privilegium Principi duntaxat competere, at; quin ad alios Magistratus, vel Regios officiales extendit, valeat: Sed contrarium est verius; imò Regios quoque Ministros hanc regalia capendi plaustra, animalia, vel naves, soluta iusta mercede, exercere, posse, prout necesse est exposuisset, notant Paris de Puteo de syndicat. in v. *Captus*, c. 7. incipit; an officialis, n. 6. Mastrell. d. c. 6. n. 295. Capiblan. de Baron. tom. 1. super dict. prag. 16. n. 30. Qui in Praefectis Pratorio loquitur.

71 Sed indistinctè tene, quoslibet Magistratus inferiores in suis territoriis id facere, posse, prout quotidie apud nos practicatur in nostrae Hispaniae oppidis in militum tranitu, & in belli expeditionibus, in quibus arma, victualia, & similia necessaria non solum per Capitaneos, sed etiam per Iudices inferiores portari, jubentur, capiendo ad id subditorum animalia; ¶ Imò, stante qualibet publica utilitate, vel pro exercendo negotio publico, id facere, possunt, ut pro iustitia exequenda, arguitur in l. fin. §. fin. ff. de pignor. action. l. quemadmodum, §. Magistratus ff. ad l. Aquil. & pro reo verberando, sive ad furtum ducendo, quod iustitiam privata animalia per officiales iustitiae capiunt, soluta iusta mercede, resolvunt ex Bartol. in l. jubemus, Cod. de sacrosanct. Eccl. & in dict. l. fin. §. fin. ubi etiam Bald. & Albertic. ff. de pignorat. action. Gabriel. lib. 3. commun. opinion. tit. de jur. quae sit non tollend. concl. 2. n. 8. Marant. de ordin. judic. part. 6. vers. Tertius, & ultimus actus, n. 26. Paris de Put. in tract. de syndicat. verb. *Captura*, c. 7. n. 1. noster Gomez 3. variar. resolut. c. 14. n. 7. Bobadill. in Polit. lib. 3. c. 15. n. 45. Hermodill. in l. 3. tit. 5. part. 5. gloss. 1. n. 89. Bolaños in Curia Philip. 3. part. 5. Sententia, n. 15.

73 ¶ Qui bene advertit, hoc esse intelligendum, praeterquam in equis de ventre, apud nos *Equas de ventre à de casta*, quae ad id tolli, non possunt, nec pro alio servitio regali, juxta nostram l. 3. tit. 17. lib. 6. Recopilat. & ad rem notant P. Thomas Sanchez in consil. moral. lib. 3. cap. univ. dub. 7. n. 3. Aillon. in addit. ad Gomez ubi proxime, num. 8.

74 Sed haec omnia circa plaustra, vel animalia vassallorum pro bellorum expeditione, aut similibus per Principem, vel suos Magistratus capienda, intelligi, debent, juxta DD. praecitato, soluta prius iusta mercede, vel salario domino cujus animal fuerit captum; ¶ Imò non solum stipendium solvi, debere, sed, & damnatum, si aliquid inde patiat; unde domino recusanti recipere boves, vel alia animalia, quibus reus ad supplicium fuit ductus, ex quo terram cum his animalibus postea arantam fructum non germinare, sed infructiferam reddi, aliqui dicunt, totius animalis aestimationem de publico praestari, debere, tenent Paris de Puteo ubi proxime n. 3. quem sequitur Prosper. Petra in addit. ad Thom. Grammat. decis. 73. n. 1. Græven. praef. concl. lib. 2. concl. 56. conf. 2. n. 2. Quod aequissimum foret, si vera esset sterilitas haec magis mirabiliter, quam verè per DD. enarrat; sed quamvis id Puteus, & Græven. asserant, de experientia tamen non testantur, ideo huic ampliationi non assentiant Emanuel Suarez in addit. ad Gomez d. c. 14. n. 7. Hermodill. d. gloss. 1. n. 90.

76 Quae supradicta, circa plaustrorum, vel animalium, aliave vassall. etiam non angariorum vel perangariorum servitia pro cultura feudi, ejusque fructibus colligendis, & administrandis necessaria procedunt, & intelligi, debent in

vassallis feudilibus, qui ratione feudi, vel territorii, ubi habitant, ipsius feudi domino his oneribus aequum est, adstringi, secus in vassallis Burgensaticis, ut sunt nostri, qui duntaxat ratione jurisdictionis subjiuntur, non territorii, cujus nec ullum dominium dominus habet; nam hi omnino ab omnibus his servitiis, & oneribus liberi sunt, etiam si iustum pretium, vel salariam per dominos eis offeratur, ut in plaustris, & animalibus contra dominos inferiores resolvit noster Bobadill. in nostris vassallis intelligendus in Polit. lib. 2. c. 16. n. 181. Qui recedit à contraria opinione Archiep. Florentin. in dict. 3. part. tit. 3. cap. 4. §. 4. & Aviles in dict. gloss. à rasonables precios. num. 35. Sed certè contrarii non sunt, quia Florentinus loquitur, & intelligi, debet in vassallis feudilibus, juxta quod accipienda est doctrina Aviles: quae Bobadilli. sententia in vassallis Burgensaticis semper intelligi, nisi in contrarium circa istorum servitiorum praestacionem extet consuetudo, vel alius legitimus titulus, ut notat idem Bobadill. videlicet antiqua Regia concessio, aut immemorialis praescriptio, vel vassallorum, de licentia Principis, legitima conventiq; juxta supra dicta.

77 Quae sufficiant pro nostrorum servitiorum, vel onerum personalium cognitione, quando inter fructus feudi, vel jurisdictionis connumerari debeant, necne, & per Barones, vel dominos inferiores adquiri? Quorum acquisitionem hic etiam tractavi, quia ejus cognitio est eadem, & penè individua cum principali hujus capituli quaestione, an hujusmodi emolumenta inter feudales, vel jurisdictionis fructus sunt, necne? nam utriusque quaestiois resolutio ex eisdem principis pendet, ut ex supra dictis vides. Ad alia autem circa istorum emolumentorum perceptionem, & de Baronum, vel dominorum inferiorum excessibus in hujusmodi servitiorum personalium exactioibus plura utilia ad praxim dicam infra in §. sequent.

§. Unic.

A R G U M E N T U M.

Prosequitur materia capituli praecedentis, agiturque de excessu Dominorum inferiorum, seu Baronum in exactioe Angariarum, & Perangariarum, sive servitiorum personalium vassallorum, casu, quo aliquo jure speciali, vel titulos eis debeantur: tractatur principaliter de excessibus, qui tripliciter considerantur, ac dividuntur: In qualitate nempe servitiorum: in modo exactiois: & in ipsorum mercedis solutione: ad plura utilia in praxi circa multa vassallorum gravamina removenda, quae hujusmodi servitiorum praetextu frequenter per Dominos ipsos indicuntur.

S U M M A R I U M.

1 Proponitur hujus §. tractationis materia, circa exactioem, nempe, servitiorum personalium vassallorum, casu, quo feudorum, vel alios dominos inferioribus juxta dicta in cap. praecedent. debeantur, & circa excessu, quos in tali exactioe Dominus frequenter committunt.

2 Redditur

2 Redditur ratio tractationis hujus §. ne extra ordinem, vel extra materiam videatur.

3 Agitur tantum in praesenti de excessu in exactioe servitiorum, non de obligatione vassallorum.

4 Excessus in exactioe hujusmodi servitiorum tripliciter considerantur: Primo in qualitate servitiorum: Secundo in modo exactiois: Tertio in praestacione mercedis, qua plerumque, pro his servitiis, vassallis debetur: & de uniuscujusque materia separatim tractatur.

5 Agitur primo de excessu in qualitate servitiorum, dict. num. 4. cum seqq.

6 Ante omnia qualitas vassallorum inspicienda, ut juxta eam servitia dimetiamur.

7 Domini inferiores, seu Barones indebita servitia à vassallis extorquentes puniendi.

8 Domini à servitiis insolitis abstinere, debent, alias graviter peccant & in Regis Tribunalibus damnandi.

9 Servitia per Dominos, vel Barones juxta vassallorum statum, sive gradum, aut qualitatem, eis sunt injungenda, cum num. seqq.

10 Vassalli servitia ipsorum Nobilitati, Dignitati, aut gradui non congruentia renuere, possunt.

11 Officium Ararius, sive Administratoris reddituum feudali, ubi per vassallos est subeundum, Nobili, aut Doctori non est injungendum.

12 Nec alij, cui juxta persona qualitatem, & loci consuetudinem non convenit, ibid.

13 In his oneribus, vel servitiis, vassallis aliquibus, magis quam aliis, injungendis, vel non, ante omnia loci consuetudo attendenda.

14 Consuetudo licitum, vel illicitum: onus de decus, vel honorem quid facit, reputari.

15 Servitia vassallorum non aliter, quam juxta honestatem absque aliqua turpitudine per dominos praerendi, debent, cum num. seqq.

16 Libere, qui operas patrono exhibere, tenetur, honestas tantum, non turpes praestabit.

17 Ius honestas ab omni superioritate, & obligatione, exceptum censetur.

18 Facultas aliquid faciendi intelligenda, ut ex bona fide, & humaniter quis agat.

19 Barones, vel domini inferiores vassallos cogere, non debent, ut ipsorum uxores, vel filias in castrum, vel ante suam domum mittant ad tripudiandum, vel saltandum, aliudve simile faciendum, quod honestatem non sapit, vel saltem ei periculosum sit.

20 Nec Prorex id facere, potest.

21 Idem si servitia contra pietatem, vel bonos mores sint, quibus, nec vassalli tenentur.

22 Nec etiam, jubente Principe Supremo.

23 Secundo principaliter excedunt domini inferiores, vel Barones in modo, vel forma servitia injungendi, cum num. seqq.

24 Non possunt uti vassallorum animalibus ad alium usum, quam ad eum, cui sunt destinata, ibidem.

25 Animalia, quae ad molendina, tapeta, vel ad sellam habentur, in aliis diversis usibus per Dominos, aut Regios Magistratus exerceri, non debent, ad text. in l. cursum, Cod. de curs. public. lib. 12. dict. num. 21. cum seqq.

26 Animalia locari solita, in alium usum non sunt capienda.

27 Equus, vel mula pro proprio usu vassalli ad sellam destinata, in alium capi, prohibetur.

28 Medicorum mula pro hujusmodi servitiis non sunt capiende.

29 De exemptionibus equorum, & similibus animalium, ad gabellarum immunitatem in eorum venditionibus, & num. 27.

28 Apud nos equi, muli, & mula cum sella, & phrao venditi gabella immunitate potiuntur per nostram l. 34. tit. 18. lib. 9. Recopilat. de cujus intellectu, & immunitate remissive, d. c. num. 27.

29 Animalia locari non solita pro servitiis dominorum capi, non acent.

30 Limica, nisi in subsidium, ut si alia, qua locari solent non sint, quia tunc qualibet habitia accipi possunt.

31 Idem quoad personas vassallorum in servitiis personalibus, qui solum ad servitia per ipsos exerceri solita tenentur, cum num. seqq.

32 Stantibus aliquibus vassallorum personis, qui duntaxat solita ab locare, solent, an isti solum, vel ceteri vassalli debita servitia personalia subire, debeant? cum num. seqq.

33 Cum vassalli soliti aliqua servitia exercere, parci sunt, omnibus sunt injungenda, ne soliti nimis graventur.

34 Nobiles, Doctores, & similes graviores personae ab insolitis, sordidisque muneribus semper immunes habendi.

35 Servitia personalia dominis debita aequaliter inter vassallos imponenda.

36 Pauperum vassallorum consideratio haberi, debet, ut modicum eis, vel minus onus injungatur.

37 Vassallorum paupertas eos immunes a servitio feudali reddit.

38 Et ab aliis muneribus personalibus, patrimonialibus ad l. cum facultates, l. eos qui, Cod. de his qui muner. liber. lib. 10.

39 Intellige in paupere, qui summa inopia premittitur, ut si tota die pro victu sibi, & sua familia quaerendo diem laboret.

40 Collecta propter paupertatem remittenda.

41 An has remissiones exactor collectarum facere, possit.

42 Pauperes litigantes ab sportulis officialium publicorum eximuntur per nostram l. 17. tit. 2. lib. 3. Recopilat. l. 28. tit. 5. lib. 2. ejusdem Recopilat.

43 Scholares pauperes gratis absque ullis sportulis Bachallaureari, Licentiarum, & Doctorari, debent, ex nostra l. 6. tit. 7. lib. 1. Recopilat.

44 Pauperes à nostris gabellis, & tributis eximuntur.

45 Et à decimis, si illi, ad sustentationem indigeant.

46 Eadem exemptione decimarum moniales pauperes gaudent.

47 Amplia praedicta, ut, etiam paupertate cessante, ad decimas praeritas, vel tributa quis non teneatur.

48 Contrarium servatur in remissione mercedis propter sterilitatem in uno anno facta per locatorem colonum, qui, adveniente ubertate, in sequentibus annis ad integram remissam pensionem tenetur: text. in l. ex conducto 15. §. Si uno anno, aliar. l. si uno anno 16. ff. locat. l. 25. tit. 8. part. 5. declarantur: ibidem, cum numer. seqq.

49 Ratio differentia inter hunc, & praecedentes casus noviter assignatur.

50 Magis dubitatur in decimis: an ob pinguiorem statum ad praeritas quis compelli, possit?

51 Onera, & servitia, & similia tributa vassallorum, juxta ipsorum possibilitatem, vel rem patrimoniorum, per as, & libram, non vero per capita imponi, debent: & plura remissive de hujusmodi indicationibus.

52 Feudorum domini, sive Barones servitia à vassallis pro suis privatis negociationibus, & mercimoniis exigere, non possunt, sed tantum pro servitiis feudilibus, cum num. seqq.

53 Pro dominorum voluptatibus, venationibus, aucu-

pationibus,

patrimonium, & similibus servitiis, vassillis non imponenda.

Feudorum domini pro colendis terris alioquin b s. vel pro armentis extra pascua feudalibus, etiam intra feudum, ad servitia personalia vassillos compellere, non debent.

Quando privativa industria, vel negociationes dominorum, aut adfructus futiles pertinere, dicantur? ibidem.

Quid si industria adhaerens negociationibus, vel armentis feudalibus? d. et. num. 53.

Ex quibus declaratur qui dicendum in Clericis negociationibus in fructibus, vel terris beneficiorum ad nostram l. 7. tit. 18. Recopilat. cap. fin. de vit. & honest. Cleric.

Clerici aliena pradia conducta lucri causa colentes negociatores censentur, ideo immunitate non gaudent: secus si possessiones sui beneficii, vel patrimonii, colant.

Domini, vel Barones propria animalia habentes, animalibus vassallorum uti, non debent.

Item si Dominorum uxores necessaria animalia habeant.

Similiter Domini habentes competentem familiam pro servitiis personalibus vassillos ad ea subeunda cogere, non debent.

Vassalli casu, quoad aliqua servitia tenentur, in subsidium tantum id intelligendum.

An servitia haec personalia, sive artificialia dominis debita, alteri per eos contra vassillos cedi, vel alienari, possint?

Hanc questionem opinio tractat, & negativè resolvit: Dom. D. D. Ildephonsus de Olea, & alii Doctores in servitiis obsequialibus vassallorum non vero in personalibus, sive artificialibus, de quibus nos, & num. 63.

Feudatur in nostra questione affirmativa sententia, quia servitia artificialia vassallorum realia sunt, non personalia respectu dominorum.

Confirmatur per text. singularem in l. operæ 2. ff. de oper. servor. ubi similiter operas servorum legatas reales esse, comprobatur: servorum opera legata minima capitii dominatione non amittantur: ibidem.

Hominis operas locari, posse, & in adrogationem transire, comprobatur per text. in l. 2. ff. de usu, & usufruct. legar.

Opponitur his iuribus difficultas, text. in §. 1. instir. de acquisit. per adrogat. ubi operarum obligationem in adrogationem non transire, deciditur.

Distinguatur pro verâ istorum iurium concordia inter operas obsequiales, & artificiales; ut ista cedi, & in alterum transferri possint: secus vero ille, & num. 69.

Confirmatur ex hac distinctione superior affirmativa sententia in nostris vassallorum servitiis artificialibus: & negativa Dom. Olea in obsequialibus.

Resolvitur verius in artificialibus pro negativa.

Reddatur verissima ratio huius resolutionis, quia ipsis tantum Baronibus, vel dominis in necessitatibus per vassillos debentur.

Dominorum necessitas cessat, cum servitia haec aliis cedere, intendunt, dicit. num. 72.

Referuntur Doctores huius sententia, & pluries pro ea decisum.

Vsu similiter alicui legato, usufructuarius pro sua tantum indigentia, non vero ad compendium, & lucrum uti, debet, nec alii cedere, aut locare text. in l. plenum, §. Sabinus, & §. Si usus ministerii, ff.

de usu, & habitat. §. 2. instir. eodem tit. ibid. m.

Respondetur iuribus in d. et. l. 2. de oper. servor. & in d. et. l. 2. ff. de usu, & usufruct. legar.

Opera artificialia pacto, vel obligatione debita alteri cedi, aut in alium transferri, poterunt.

Domini, vel Barones in exactione servitorum excedant, circa tempus exactionis, cum n. seqq.

Primo, si tempore non apto, ut puta hiemali, qua aestate fieri, debent, iubeant, dicit. num. 77.

E si tempore non habili aliqua exerceri, desiderent, vassilli propriis laboribus, sive operibus vacantes ad servitia feudalibus non sunt exrahendi, d. et. num. 78.

Vassallorum animalibus, & ipsis vassallis per alium artificialia, vel alia opera, jam conductis feudalibus servitiis non sunt injungenda.

Idem in conductis ad servitia annualia.

Agitur de tertio principali excessu in servitiis vassallorum exactione circa pretium, vel mercedem solvendam, vel non, cum n. m. seqq.

Pro servitio, & quocumque labore pretium, & merces semper exsolvenda.

Non quaerit merces, vel pretium, sed iustum, & consuetum pro servitiis vassallorum à dominis est praestandum.

In hac praestatione, personarum qualitas, qua operam exhibent, est consideranda.

Dotam mulier non dicitur, quae congruam dotem non recipit.

Item servitorum, & laboris qualitas attendenda, & juxta eam merces commensuranda.

Pro majoribus, & difficultioribus servitiis major merces; pro minoribus minor praestanda: ibidem.

Barones, vel Domini vassallorum, si eorum animalia, vel currus magnis lapidibus, vel aliter nimis onerari, faciant, aliave difficultiora servitia eis injungant, aequivalens etiam stipendium, juxta laboris, & periculi qualitatem praestare, debent.

Nec tunc attendendum, si qua sit ad rationem milliariam consueta computatio, si propter onerum magnitudinem pauci milliaria in una die peragi, possint.

Similiter idem in privatis famulis ad certa servitia, certo pretio conductis, quibus, si grandioribus, & extraordinariis implicantur, major, & condigna merces solvenda.

Conventio circa salariam praecedens non impedit iudicem, quominus id iterum taxari, faciat.

Increpantur domini inferiores, & Barones, qui vassillo conducto ad certum opus, vel artificium in aliud majoris laboris implicant, mercede, vel stipendio non aucto.

Aucto labore officii, alteriusve exercitii, vel, contra diminuto, salariam quoque, & stipendium augeri, vel deminui, debet, cum num. seqq.

Scholares, si tres famulum pro certa mercede conduxerint, & alius accedat, pro majori labore merces augenda.

Officialis duplex officium, vel plures dignitates, aut honores gerens duplicatum salariam meretur, cum num. seqq.

Similiter Doctores plures voces in Collegio, vel Universitate habens plura salaria lucrari, debet.

Idem in eo, qui lectionem ordinariam, & extraordinariam legit, quoad salariam utriusque lectionis ei debeatur.

Decano Consilii in Regno Neapol. officium Praesidis (in ejus absentiam) exercenti, utrumquo, & Praesidis, & Consiliiarii salariam exsolvitur.

Contrarium de jure verius, & apud nos servatur, nisi novo Gubernatoris saltem titulo jussu Regis Decanus praesideat. Et tunc Praesidis solum salariam ei debetur, ibid.

Praesides Regia Curia in Neapoli in absentiam locumtenentis ejusdem Regia Curia ipsius officium per hebdomadas alternatim substituunt inter se ipsos salariam locumtenentis dividunt.

Pro Praeside Regia Curia in eodem Regno Neapol. cum Praeside Provincia mittitur, & cum ejusdem Tribunalis Advocati Fiscalis munus exercet, utrumque salariam Praesidis Provincia, & Fiscalis, ultra proprium, meretur.

Similiter, ut duplicatum salariam, duplex officium fungenti solvitur, ita etiam duplicata alia extraordinaria emolumenta sive propina, parvi quoque proventus Consiliiarii sunt praestandi.

In nostro Regii Patrimonii Consilio Consiliiarii Aula Gubernationis, qui in Aula Millionum, vel in Tribunali majori rationum jussu Praesidis manè assistunt, salariam ex hoc discretum assignatum habent.

An idem servandum in Fiscalibus ejusdem Regii Patrimonii Consilii se invicem tempore vacatura substituunt, an vacantis salariam, vel alia extraordinaria emolumenta habere, debeant?

Resolvitur negativè.

Laudatur Dom. D. Ludovicus de Cerdeño & Monçon Autharis proceptor. ibidem.

Praesides circa duplicatum, vel majus salariam, propter onus auctum, solvendum, notabiliter intelliguntur, quando onus, vel labor ex alia causa augetur, secus si ratione proprii officii.

Judex de publico salariatus pro negotiis alienis à proprio officio, Civitatis nempe, vel Provinciae ad Regem tendens, non solum expensas itineris, sed & aliud salariam meretur.

Apud nos Correttores ad haec negotia, vel legationes in Curiam Regiam, vel Chancellariam mitti, prohibentur per l. 7. tit. 5. lib. 3. Recopilat.

Alguacelli, aliive executores extra Civitatem, vel Villam ad executionem faciendam exeuntes, etsi plures executiones uno tempore faciant, plura salaria habere, non debent.

Differentia inter eos, & Regios Magistratus, sive Consiliiarios, quibus ob plura negotia, & commissiones plura salaria competunt.

Momentur tamen Regii Magistratus, & Consiliiarii ne pluribus officiis, & negotiis se immisceant, si omnia rectè expedire, non valeant, ea tunc in conscientia revertentur, non poterunt: ibidem.

Opponitur praedictis text. in l. his quidem, Cod. qui militat. poss. vel non, lib. 12. quia milites plures militias, pluraque stipendia habere, non posse deciditur: Reddatur ratio differentia inter eos, & Iustitias officiales, ibidem.

Prosequitur huius §. Materia circa excessum Baronum, vel dominorum inferiorum in exactione servitorum, quae à vassallis debentur iusta mercede non soluta, cum num. seqq.

Domini inferiores in hac exactione excedunt, si servitia, quae per decem dies, vel aliud tempus regulariter sunt, breviori tempore peragenda vassallis injungant, totius consueti temporis salario non soluto, dicit. num. 115.

Vassalli pro epistolis ferendis, vel alio simili, conducti, certa mercede pro qualibet die itineris assignata, certis etiam leucis, vel milliariis in singulis diebus perambulandis, si plures leucas, quam est constitutum in singulis diebus de ambulaverint,

& sic paucioribus diebus iter peregerint, salariam ipsis ad rationem leucarum, non vero dierum consumptorum, est praestandum.

Idem servandum in Alguacellis, vel Iudicibus, qui pro executione, vel aliis negotiis extra oppidum mittuntur, certo salario pro quolibet die constituto; quibus paucioribus diebus, quam est consuetum, iter peragentibus salariam est praestandum ad rationem dierum, quae in itinere regulariter consumunt, poterant.

Limita, si generaliter pro toto itinere, vel pro accessu, & recessu certum, & unum pretium sit constitutum.

Domini inferiores, vel Barones excedunt, si servitia manè vassallis injungant, & mercedem eos dimittant, integro salario non soluto.

Integrum salariam totius anni, vel alterius temporis conventi est solvendum famulo, aut operario ante ejus implementum sine causa à Domino missa, ad text. in l. qui operas, ff. locat.

Intellige, nisi post expulsiorem famulus, vel operarius alii domino servierit, vel suas operas locaverit, text. in l. addes, §. fin. alias, l. diem functo, ff. locat. ibid.

Famulo, mortuo domino ante annum, integrum salariam est praestandum, nisi postea alii servierit.

Vel dictum intellige, nisi calore iracundiae dominus, dum famulum increpat, ei dicat, quod à domino sua exeat, ex hoc famulus plene dimissus non censetur, sed poterit a domino cum prope diem revocare, ad text. in l. quidquid calore, ff. de regul. jur. l. 2. tit. 20. lib. 6. Recopilat. ibidem.

Famulo, qui dominum ante tempus conventum dereliquerit, nullum salariam debetur, ad nostr. l. 8. tit. 4. lib. 4. Fori, ibid.

Limita, nisi famulus, data domini culpa, ab eo discesserit.

Famulus suo libitu, vel culpa dominum deserens salariam amittit non solum futuri, sed & praeteriti temporis.

Famulo sua culpa discedenti salariam non deberi, intellige, si domini inter fuerit, de relicto non fuisse, quia alium famulum reperire non potuit, & ita in rebus familiaribus detrimentum accepit.

Famuli dominos deserentes acceptas vestes, vel nummos anticipatos reddere, cogantur: An domini in hoc casu propria auctoritate, stante ejus suspitione vestes ab eis tolle, possint? ad text. in nostr. l. 2. tit. 20. lib. 6. Recopilat. ibidem.

Distigue singulariter inter vestimenta ad certum usum principaliter ornata causa famulis data: & inter ea, quae ipsis, ut sua sint, praestantur.

Officialibus, vel Magistratibus iustitia, sine ipsarum culpa ab officio remota, & postea restituta, integrum salariam debetur: secus si eorum culpa interveniente, ad text. in l. cum allegatis, Cod. de re militat. lib. 12. ibidem.

Idem in impeditis facto Principis sua officia exerceri.

Et in impedito ob tumultum Civitatis.

Quid in legatis pro Civitatem ad Regem missis de licentia Proregis: vel ea in iuste de negata, & per ipsum Proregem itinere detentis, an eis similiter integrum salariam debeatur?

Ex eadem ratione officiali iniuste suspensio, & postea absoluto salariam medii temporis est praestandum.

Limita, quoad emolumenta personalia, quae interitum administranti debentur; & quoad salariam principale personali servitio correspondenti.

Militibus quoque à militia iniuste, & sine causa

missis, & postea restituta stipendia mediis temporis praestari debent, ad text. in l. ex causa desertionis, ff. de re milit. r. ibidem.

137 Secus si sponte militiam deseru rint, vel ipsorum causa fuerint missi.

138 Limita, si plenissime restituantur, ut puta si stipendia praeteriti temporis praestari, Princeps iubeat.

139 Injuste carcerato, vel à latronibus detento, alia-ve justa causa militare impedito, integra stipendia sunt praestanda.

140 Idem in militibus stipendiariis, qui actu seruire parati sunt, absque eorum tamen culpa non seruiunt. Et in militibus sine culpa apud hostes detentis: ibid.

141 Plura remissivè de militibus stipendiariis.

142 Debetur ad legendum conducto in aliqua Civitate, vel universitate, legere tamen, vel eam adire impedito propter inimicorum incursum, salarium debetur.

143 Similiter a v. cato pro causis defendendis, sub cert. salario per annum cor. v. mo. salarium integrum praestandum & si aliquo casu, vel facto clientis non laboraverit.

144 Militi de licentia Du'is recedenti à servitio militie, absentia temporis stipendia praestanda, ad text. in l. hac lege, Cod. de proxim. Sacr. Scrin. lib. 12. ibidem.

145 Idem in Iudicibus, qui de licentia Regia pro propriis negotiis se absensaverint.

146 Et in nostris Correctoribus, qui de licentia Civitatis absunt.

147 Et in Doctore, vel alio quolibet stipendiario absente, vel aliter in officii exercitio de licentia Superioris cessasse.

148 Et in Canonico, vel alio beneficiato de licentia Capituli, Superioris, vel etiam Regia, absente.

149 Domini vassallorum, vel Barones excidant in exactione servitiorum, si vesterè vassallos plures ad laborandum die sequenti monitos, postea non omnes conducant, sed aliquos tantum, reliquos, non soluta mercede dieti, dimittendo, ad text. in l. qui operas, ff. locat. ibidem.

150 Intellige, nisi ita manè missi suas operas alii locaverint, aut locare, posuerint, vel nisi in suis terris eas consumpserint.

151 Idem in quolibet alio operario ante diem conducto.

152 Domini vassallorum, vel Barones vassallis in suis terris laborantibus justam mercedem solvere, tenentur, etiam si nihil de ea fuerit conventum, cum num. seqq.

153 Salarium non conventum famulis, vel aliis an debeat? & num. 154. cum seqq.
Quid si operas suas locare, & domini conducere, soliti sint, vel non? ibidem.

157 Vassallis, & similibus pauperibus laborantibus, & famulis indigentibus salarium debetur, etiam, se solitos locari, non probato.

158 Refertur Regia pragmatica Regni Neapolitanae circa taxam salarii vassallorum qui Baronibus servierint.

159 Regulariter salarium taxandum, prout inter alio civis solvitur.

160 Salaris diversimodè ab aliis civibus constitutis, quomodo taxa, vel computatio fieri, debeat? Explicatur text. in l. qui concubinam, §. Cum ita ff. de legat. 3. dict. num. 160. & 161.

162 Laboratoribus magis favendum quoad salarium, quam legatariis in legati praestatione. Illis ex causa onerosa; istis vero ex causa lucrativa debetur: ibidem.

163 Refertur plures, quibus salarium debetur, etiam nulla conventionè de eo habitaculo, in p. seqq.

Advocatis stipendium, licet non conventum, debetur, ad text. in l. 1. §. Advocatus, ff. de var. & extraordinar. cognit. dict. num. 163.

164 Advocatum stipendia, quomodo taxanda? & quod, inter alia, causa, & personarum qualitas, advocati facultas, & labor, necnon, & patria consuetudo, considerari debent: ibid.

165 Agitur de taxa nostrissima nostra l. 34. tit. 16. lib. 2. Recopilar.
An quid ultra taxam huius legis pro palmario, vel ex alia causa advocati recipere, valeant? et si libenter per clientem ex causa donationis offeratur? ibidem.

Quid etiam in clientibus Magnatibus, vel aliter divitibus, & qui inferioris conditionis sunt, quando per eos ultra justum salarium oblatum donationis causa, an ex necessitate, vel dependentia datum censetur? ibidem.

166 Advocatis specialiter iure salarium, licet non conventum, debetur.
Aliis officiis, procuratoribus, Medici, & similibus personis, de aequitate exemplo advocatorum, ad text. in dict. l. 1. §. Advocatus, ff. de var. & extraordinar. cognit. ibidem.

167 Iudicibus sive Magistratibus salarium non conventum debetur, nisi alius sit de consuetudine: primum in nostris Correctoribus: secundum in oppidorum Iudicibus ordinariis comprobatur.

168 Praecessorum salarium tantè concessum censetur.

169 Stante varietate circa praestationem in annis praecedentibus, trius ultimis praestationibus est standum, vel saltem ultima longo tempore continuata.

170 Extraordinaria etiam emolumenta, & proventus praecessoribus dari, consuevit, & quilibet adjuvoria apud nos Ayuda de costa, sequentibus praestari, debent.

171 Episcoporum Vicariis, Visitatoribus, & similibus Praelatorum famulis salarium, licet non conventum, praestandum.

172 Intellige si famuli puberes sint.

173 Amplius etiam si Vicarius solitus non fuerit, operas suas locare, neque Episcopus conducere.

174 Intellige, nisi Episcoporum Vicariis, Visitatoribus, vel aliis famulis ex suis officiis aliqua emolumenta, vel jurisdictionis proventus perceperint, quae eorum sustentationi, & congruo salario, ac labori aequivalent.

175 Limita etiam, quando Vicarius victum, & vestitum, & commodam habitationem ab Episcopo habuerit, & labor fuerit parvus.

176 Limita etiam, si maioribus beneficiis, vel donationibus huiusmodi famuli per Episcopum fuerint remunerati.

177 Refertur nostra Regia pragmatica, ne salaria non conventa exigere, possint famuli Episcoporum, vel Magistratum, sive iuniorumve personarum, quibus propter alias commoditates, vel favores assistunt.

178 Refertur ad idem Bulla Pauli III. & Pii V.

179 Assessoribus, sive Consultoribus salarium quoque non conventum debetur, ad dict. l. 1. §. Sed. & Comites, ff. de var. & extraordinar. cognit.

180 Apud nos haec salaria Iudices illustrati suis Assessoribus à paribus exigunt.

181 Iudices salariati haec salaria, vel Assessorias exigere, non valent.

182 Nec Iudices, sive Consultores literati dominorum inferiorum ea recipere possunt, si salarium à dominis habeant.

183 Idem servandum in Iudicibus imperitis ipsorum dominorum.

184 Intellige dicta, nisi in contrarium flante immo-riali consuetudine, sive praescriptione.

185 Assessoris, vel Consultoris stipendium solvendum per partem, qui causam consilio sapientis deciderit, exposulaverit.
Nisi Iudex ex proprio motu, aut officio, quia est imperitus, cum nominaverit, quia tunc communibus expensis est solvendum, ibidem.

186 Sportula Assessoris ob Iudicis recusationem, per partem recusantem solvi, debent.

187 Quid, una parte Iudicem recusante, & alia omnes Advocatos: vel Doctores illius loci, quoad expensas pro eligendo, Assessor alternis loci?

188 Similiter ratiocinia communia, hereditatum divisiones, declarationes peritorum, finium communium mensurationes, & similia regulariter communibus expensis ferri, debent.

189 Ratiocinia publica cuius expensis sint facienda?

190 Visitatio terminorum cuius sumptibus fiat?

191 Quodlibet peritum expensis potentium expediri, debet.

192 Notarii ad aliquem locum pro testium examine missi cuius expensis sit faciendum ubi quid si de officio Iudicis, vel ad instantiam alicujus partis mittatur?

193 Procuratori, administratori, vel cuilibet alii negotiorum gestori, an salarium non conventum sit praestandum? cum num. seqq.

198 Quid si operas suas locare soliti non fuerint, vel contra de officio negotiis assistant, causas procurent, vel defendant?

199 Quid in tutoribus, curatoribus, & similibus, an salarium non conventum praetendere, possint?

200 Medicis, Chyrgis, obstetricibus, & nutricibus salarium quoque, etsi non conventum, est praestandum, cum num. seqq.

203 Famulis parvis, sive impuberibus, vulgo Pages, an, & quando salarium non conventum debeat? Quid si majores, vel minores septenio sint? ibid.

205 Locis consuetudo in materia salariorum ante omnia attendenda.

207 Scholasticorum famulis, quibus ultra alimenta datur etiam addiscendi commoditas, salarium non conventum an debeat?

208 Famulis, qui artium magistris pro aliqua arte addiscenda inservierint, an salarium praestandum?

209 Conventionibus inter huiusmodi famulorum patres, aut matres, & magistris in iuris semper standum.

210 Parentes in hoc casu rectè filios obligant.

211 Imò tener obligatio ipsius filii absque parentum suorum consensu operas suas pro arte addiscenda in certum tempus locantis.

212 Obligationes ista, sive puerorum obligationes in favorem magistri, sive artificis facta, an, eo mortuo, in favorem ipsius heredum exequantur, vel contra heredes pro sua parte conventionem implere, debeant?

214 Domini feudorum, sive Barones vassallos perangarios valde tamen pauperes, ad servitia feudalia non soluta mercede, an compellere possint?

215 Libertus summa egestate laborans, an operas artificiales patrono exhibere, cogatur? vel saltem alimenta ei sint exhibenda per patronum operas desiderantem.

216 Vassalli perangarii, an extra territorium ad servitia feudalia, non soluta mercede, teneantur?

217 Vassallorum Domini, sive Barones mercedis solutionem pro servitiis vassallorum differre non debent, sed dietim, vel in fine cujuslibet hebdomadae, aut mensis solvere tenentur, juxta modum, aut loci consuetudinem.

218 Minus solvit, qui tardius solvit, pro ut contra plus, qui statim, vel anticipat.

219 Officialibus justitia, sive Magistratibus salarium in initio anni solvendum.

220 Idem in Doctoribus in universitate legentibus, & in Advocatis.

221 Aliis vero Laboratoribus, an in fine diei, vel manè, ut pro illo die victum quærant?

222 Consuetudo in hoc semper attendenda.

223 Quid in Regno Neapol. circa hoc servetur?

224 Momentur Domini, ne suis vassallis, aliisve ope artis conductis mercedis solutionem diutius protrahant.

Postquam igitur de angariis, & perangariis, sive i servitiis personalibus, & aliis oneribus superius re- latis late egimus, & disputavimus, & praecipue quan- do eorum emolumenta Baronibus, aliisve dominis in- ferioribus competant, ut & tunc inter fructus feudi, vel oppidi connumerari, debeant; pro plena adhuc, & absoluta huius capituli materiae explanatione, aliqua cir- ca istorum servitiorum praestationem, sive per Barones, vel dominos inferiores acquisitionem, animadvertere, decrevi, maxime circa Baronum, vel dominorum ex- cessum in eorum exactione, casu, quo ipsi dominis, vel Baronibus servitia haec ratione consuetudinis vel specialis privilegii, aut legitimae conventionis, nec- non ex natura feudi debeantur, quod multum prode- rit ad tollenda plura gravamina, & extorsiones, quae frequenter miseris vassallis per suos dominos infe- runtur; & eo magis habito praetextu, quod haec servi- tia, vel onera aliquo iusto titulo per vassallos debeantur. Sed antequam materiam huius, §. aggrediamur, unum lectori animadvertam, ne id praematurè, & extra ordinem fieri, videatur, quod nimirum quam- vis huius §. Materiae expositio ad fructuum, vel emolumentorum feudaliu acquisitionem, & modum adquirendi potius attineat, de quo infra in part. 2. nostri operis; hic tamen consuld annectere, de- crevi, Baronum, sive dominorum inferiorum ex- cessus circa emolumentorum, aut fructuum in ser- vitiis personalibus consistentium perceptionem, vel acquisitionem propter connexitatem cum mate- ria capituli praecedentis, ubi non solum, an vassallo- rum servitia personalia inter fructus feudi, vel ju- risdictionis, aut domini territorii connumerari, de- beant? disputavimus; sed etiam de eorum per Barones, vel dominos acquisitione praecise egimus. Item animadvertat lector, servitia, de quibus in praesenti agam, quasi Dominis inferioribus; vel Ba- ronibus debita supponens ea omnia de jure non debe- ri, nec quidquam nos, quoad debitum, sive obli- gationem vassallorum resolvere, sed tantum de ex- cessu, & fama in exactione loqui, casu, quo ipsi Dominis, vel Baronibus privilegio, aut consuetu- dine, vel ex natura feudi debeantur, juxta plenè resoluta in capit. praecedenti. Quibus, pro ordine nostri operis, & huius §. Ma- teriae clariori intellectu praenotatis ad nostri §. Mate- riam accedam, quae; ut dixi, versabitur circa Ba- ronum, vel dominorum excessus in acquisitione, sive exactione nostrorum emolumentorum, aut fructuum in servitiis personalibus consistentium; pro cuius articuli clariori expositione, dominorum excessus, qui in horum servitiorum exactionibus contingere, solent, tripliciter considerabo: Pri- mò in qualitate servitiorum: Secundò in modo, & forma exactionis: Tertio in solutione mercedis;

quæ plerumque vassallis ita servientibus per dominos est solvenda.

- 5 In primo casu, circa excessum, videlicet, in qualitate servitorum, regula generalis constituenda est, nimirum, vassallorum qualitatem ante omnia inspiciendam esse; ut, si angarii, vel perangarii sint, servitia eis correspondentia, & non alia injungantur, & idem si simpliciter feudales, vel Burgenfici absque angariorum qualitate inveniantur, quia semper servitia juxta eorum genus, & qualitatem dimetienda, & regulanda sunt secundum superius latius dicta.
- 6 Quare generaliter inferitur, Barones, vel alios Dominos inferiores excedere, vassallosque injuste gravare, si eis indubita servitia injungant, & ut jurisdictionem civilem usurpantes puniri, notant per l. *electionem*, Cod. de curs. public. lib. 12. Bald. in cap. fin. de prohib. feud. alienat. per Federic. Speculat. in tit. de censib. §. 2. *supè*, & sequenti, & in tit. de offic. judic. Matth. de Afflict. in §. *Plaustrorum*, num. 1. *quæ sunt regal.* Par. de Put. de syndicat. tit. de excessib. Baron. num. 2. Domin. Tass. in pragmat. de antefat. vers. 3. *observat.* 4. num. 178.
- 7 Ex quo etiam inferitur, vassallorum dominos nimis quoque excedere, & vassallos gravare, si eos servitis insolitis, nec consuetis, urgeant, ita quod iudicis, vel Principis officium vassalli implorare, poterunt, ut ab his gravaminibus domini abstineant, quod comprobant jura notabilia in l. fin. Cod. quemadmod. civil. muner. in dict. lib. 10. text. singular. in l. cum satis, §. 1. vers. *Caveant*, Cod. de agricol. & censit. lib. 11. l. 1. Cod. in quib. caus. colon. domin. accusar. poss. eod. lib. l. unic. Cod. ne oper. à collator. exig. lib. 10. & notant pulchrè Bald. de pac. tenend. §. *Publici latrones*, n. 2. & ibidem Schenci. Speculator tit. de exactor. num. 3. Natta conf. 185. num. 12. benè Gail. lib. 1. *observat.* 17. n. 3. & in tractat. de arrest. cap. 10. n. 7. Annan. singular. §. 60. Capiblan. de Baronib. tom. 1. super. pragmat. 16. n. 43. caveant ergo domini inferiores, ne, ultra operarum, & servitorum onera, subditos novitatis studio gravent, plus solito, & debito ab eis exigendo, quia ob talem jurisdictionis, & dominicæ potestatis abusum non solum graviter in Deum delinquerent, sed etiam per Principem, ejusque Regales Chancellarias, vel tribunalia gravibus pœnis coerceri, poterunt, ut eleganter statuitur in dict. l. cum satis, §. 1. vers. *Caveant*, Cod. de agricol. & censit. & dicam infra.
- 8 Item domini inferiores excedunt, si quamvis eis aliqua servitia per vassallos debeantur, quia angarii, vel perangarii sunt, vel aliter eis legitime astringuntur, ea tamen minus justa, & indecentia desiderant: & primo juxta subditarum personarum qualitatem, & gradum hæc servitia, vel onera injungi, debent, argumento, text. in l. 1. & 2. Cod. ne quis liber. invit. aët. l. 1. Cod. de excusat. num. lib. 10. ubi quod onera, & servitia sunt imponenda, quæ dignitati, professioni, vel ætati congruant, & specialiter in vassallorum servitiis cavetur in Regno Neapoli in cap. illius Regni 114. & 121. & notant in specie Bald. in l. fin. Cod. de obseq. patron. prestand. Luc. de Pean. in l. 1. Cod. de censurib. lib. 12. & quod aliis si servitium, vel onus in dictum vassalli personæ non convenias, sed potius ejus nobilitati, & personæ qualitati, vel gradui juxta loci consuetudinem de deceat, id renuere, possit, benè notat Capiblan. de Baron. in dict. pragmat. 16. num. 42. & 43. & tom. 2. sup. pragmat. 16. cap. 90. num. 7. 8. & 9. † Et loquendo in officio Ararii, vel Camerarii, sive administratoris introituum feudalium, quod Doctores aut nobili, vel alii, cui ob personæ qualitatem, juxta loci consuetudinem, non conven-

niat, injungi, nequat, notant benè Joann. Maria Novar. de gravam. vassallor. tractat. 1. gravam. 76. ex num. 10. Joan. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. *Electio officialium*, Melc in addit. ad Guiz. zar. decis. 31. num. 9. & in eadem addition. Marit. num. 12. † quo ante omnia loci consuetudo est inspicienda, nam in pluribus locis quædam officia promagno honore reputantur, eaque solum nobiles exercent: in aliis vero humili ora sunt, & plebeis indicuntur, ut benè considerat Capiblan. dict. cap. 90. numer. 9. ideo ea, & similia onera injungi, debent, servata loci consuetudine; † Quæ in officiis, & honoribus facit licitum, & illicitum onus, & honorem aliquid, vel dedecus reputari, ut per Menoch. de arbitrar. cas. 67. notant Capiblan. & Novar. ubi proxime.

Secundo, hæc servitia quocumque, licet amplissimo titulo, vel obligatione debita juxta honestatem solum per Barones prætendi, aut exigi, poterunt, quin vassalli aliquid turpitudinem redolens, vel in aliquo honestatis jus lædens facere, teneantur; nam circa rem turpem, vel inhonestam nulla cadit obligatio, ut notant DD. per text. in cap. ex diligenti, de Simoniâ. † Ex quo libertus, vel alias, qui operas præstare, tenetur, honestas tantum non turpes, præstabit, l. ejus, l. demum, ff. de oper. liberor. Camill. Borrell. de Magistrat. lib. 2. cap. 4. numero 46. † Quia semper jus honestatis ab omni superioritate, & contraria obligatione exceptum censetur, ut notant ad text. in l. quo ex libera, Codic. de oper. liberor. ibidem Bald. Decius in l. semper 157. numer. 3. ff. de regular. jur. Jacob. de feud. tit. de homag. column. fin. † Et insuper facultas aliquid faciendi concessa intelligenda est, ut ex bona fide quis agat, & tali facultate utatur civiliter, & humaniter, argument. text. in l. creditor, §. Lucius, ff. mandat. l. si cui, de servitut. l. sicut, ff. de adit. edict. Paris de Puteo de syndicat. in dict. tit. de excessibus Baronib. num. 7.

Et in nostro casu, vassallos ad servitia personalia, quæ honesta non sunt, vel aliquam turpitudinem sapiunt, obligari, aut cogi, non posse, benè fundant Petr. Gregor. de concess. feud. part. 7. quest. 6. num. 14. Ponte de potestat. Proreg. §. 1. de abundant. Civitat. numer. 28. fol. 55. Mastril. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. numer. 110. Dom. Valenquel. conf. 34. num. 184. † Ex eo inferens, non licere Baroni, suos vassallos cogere, ut eorum uxores, filias, vel sorores invitas in castum, vel ante suam domum mittant ad tripudiandum, sive in choreas saltandum, vel aliud simile faciendum, quod honestatem non sapiat, & idem resolvunt Laudens. in tract. de Princip. notab. 15. Ponte dict. §. 1. num. 28. † Qui loquitur in Prorege, sequitur noviter Domin. Tasson. dict. observat. 2. numer. 108. & in aliis dominis inferioribus Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 77. ex numer. 1. & 3. † Qui idem ait in numer. 5. sit alia servitia contra pietatem, vel bonos mores sint, & ex l. filius, & l. condiciones, ff. de condit. institut. tenent Jacob. in tractat. de feud. part. 7. in vers. *Et promiserunt eidem domino suo præstare servitia*, col. 9. vers. *Quintò excusatur*. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 7. dict. quest. 6. num. 15. † Quia nec ad hujusmodi servitia ipse Princeps vassallos cogere, valet, juxta text. in l. non solum, §. Si mandato, ff. de injuriis, l. non ideo minus, Cod. de accusat. cap. Iulianus 11. quest. 3. Manger. de advocat. armat. cap. 7. num. 74. & cap. 17. num. 264. Ubi quod nec obediendum Principi in rebus contra honestatem, sive bonos mores, sequitur D. Solorcan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 27. à n. 91.

Secundo

- 22 Secundo principaliter Barones, aliive domini inferiores, quibus hujusmodi servitia per vassallos debentur, in eorum exactione excedere, solent circa modum nimirum, & formam ea injungendis nam primo frequenter excedunt, si vassallorum animalibus uti, velint ad alium usum, quam ipsorum destinata, multumque vassalli gravarentur, si ipsorum animalia, quæ ad molendina, tapeta, centimula, sellam habentur, in alios diversos usus exercentur, & ita tam in Baronibus, quam in aliis Regiis officialibus, sive Magistratibus subditorum animalia pro publicis necessitatibus capientibus, ne extra consuetum usum ea exercent, resolvunt per text. singularem in l. cursum, Cod. de curs. public. lib. 12. Bartholom. de Capua in cap. Regni Neapol. incipit Gravamina, in fin. & ibidem Niger. numer. 42. qui aliqua jura specialia illius Regni ad id adducit, Matth. de Afflict. in consuet. Regn. Neapol. omnes officiales, column. 2. Thom. Grammat. decis. 67. num. 3. Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 19. num. 97. Capiblan. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 16. num. 44. ubi ita judicatum refert.
- 23 Et in specie equorum, aliorumve animalium, quæ à vassallis ad sellam sunt destinata, ne pro salmis, alifvè oneribus adportandis, vel ad alia diversa servitia per vassallorum dominos capiantur, tradunt optimè Berthach. in tractat. de gabel. artic. 2. part. 8. Scheinc. conf. feudal. divers. 11. num. 3. & 4. † Quod procedit etiam si locari, cum sellâ tamen, consueverint, quia in hunc, non in alios usus accipi, poterunt, ut innuit Novar. de gravam. vassallor. tractat. 1. gravam. 83. num. 4.
- 25 Quod eo magis procedere, debet, si equum, vel mulam ad sellam, pro proprio duntaxat usu, vassalli habuerint, quo casu Barones, vassallis invitatis, hujusmodi animalia equitare, vel in alium usum accipere, omnino prohibentur, ut benè notant, & ita pluries decisum testantur in equis nobilium, aliarumve personarum, Capiblan. de Baronib. in dict. tom. 1. pragmat. 16. num. 60. & 61. Joan. Mar. Novar. de gravam. vassallor. tractat. 1. gravam. 97. & in num. 5. † id quoque decisum refert in favorem cujusdam Medici, ne ipse mula, aut ejus pro hujusmodi usibus acciperetur, sequitur Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. *Animalia nobilium*.
- 27 Ad alias autem exemptiones equorum, & similia animalium, quæ ad sellam sunt destinata: & quod gabellarum oneri eorum venditiones non subjaceant, ultra Capiblan. & Novar. in locis citatis, tractant Hypolit. de Marfil. singular. 86. in fin. Thom. Grammat. decis. 67. num. 3. † Et apud nos gabellæ immunitas equis, necnon, & mulis, & mulabus cum sella, & freno venditis, vel permutatis tribuitur in nostra l. 34. tit. 18. lib. 9. Recopilat. de cujus intellectu, & immunitate, latè tractant Didac. Perez in l. 1. tit. 7. lib. 5. ordinam. pagin. 192. column. 1. vers. *Forè estratio*, Hug. Cels. in repertor. leg. Reg. verb. *Alcavala*, linea 28. Mexia in leg. Regia Tolet. de los terminos, 2. part. fundament. 4. num. 10. Lassart. de decim. vendit. cap. 20. num. 15. cum seqq. Girond. de gabell. part. 7. §. 2. num. 25. cum. seqq. plenè Joann. Gutierrez. eodem tractat. quest. 77.
- 29 Item ex eadem ratione Barones, sive domini inferiores in servitorum exactione excedent, si pro eorum usu accipere, velint animalia, quæ per vassallos locari, non solent, ut per text. in d. l. cursum, penult. Cod. de curs. public. tenent. Rovit. in pragmat. Regn. Neapol. sub rubr. de salar. cor. qui mittunt. pro servit. Reg. Cur. super pragmat. 1. n. 1. Capiblan. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 16. dict. cap. 90. n. 5. Novar. in dict. tractat. de gravamin. tractat. 1.

gravam. 84. † Quod declarat in num. 3. nisi in subsidium, quando non adessent alia animalia locari solita, nam tunc benè dominus quælibet apta, & habilia accipere, posset, & notant Vincent. de Franch. decis. 26. Rovit. in pragmat. Regn. Neapol. de salario, num. 10. optimè Capiblan. ubi proxime, ubi quod prius soliti ea locare ad hæc servitia sunt cogendi, & in subsidium habiles, & idem Capiblan. tom. 1. super pragmat. 16. numer. 40.

Et idem dicendum est, quoad personas vassallorum, à quibus servitia personalia, sive Angaria, & Perangaria exiguntur, possunt, juxta dicta in capite præcedenti, qui similiter servitia exacta soliti exercere, ea pro servitio peragendo subire prius sunt cogendi, & deinde in eorum subsidium reliqui cives habiles, Anna. singul. 559. Franch. dict. decis. 626. n. 3. cum seqq. Palacios Rubicos in cap. per vestras. §. 26. n. 12. Zevall. commun. contr. commun. quest. 659.

Sed an, aliquibus personis stantibus, quæ solent lacare operas suas, isti solum eas præstare, sint cogendi, an vero etiam habiles ad hujusmodi opera, & habentes animalia, licet non solita locari, valde dubitant Feudistæ, quorum magis communis resolutio est, omnes etiam habiles teneri, ne alias soliti ea facere nimis graventur, ut resolvunt Franch. dict. decis. 526. num. 3. Capiblan. de Baronib. tom. 1. dict. pragmat. 16. num. 40. & 41. ubi sic decisum refert, ita ut alter ex subditis plus altero non gravetur; & eum sequuntur Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 78. n. 6. Iul. Cæsar. Gallup. in method. feud. part. 5. cap. 1. n. 10. Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. *Vassalli tantum soliti*, & novissimè Mari in addit. ad Thom. Grammat. decis. 67. n. 4. † Sed hoc, & eandem decisionem per Joann. Baptist. Thor. & Novar. relatum notabiliter intelligit idem. Capiblan. in eodem tractat. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 16. cap. 90. n. 1. & 2. ut procedat, cum soliti pauci sunt, quo casu hujusmodi onera etiam habilibus sunt injungenda, quia alias soliti nimis gravarentur, secus verò, si quantitas solitorum sit numerosa, quia tunc inter eos solos aqua lance absque tanto gravamine talia servitia indici, poterunt.

Sed ne hic articulus, vel casus confundatur, vel videatur contrarius relato supra... ubi resolvimus, nobilium, & similia personas hujusmodi servitia personalia exercere insolitas, vel quibus ea peragere dedecus esset, omnino ab eis eximi, prædictis adde, multum differre, personas, quæ hæc servitia exercere insolite dicuntur, quas tamen ad ea habiles Doctores appellant, à personis nobilium, & similibus, quia isti non solum insoliti dicendi sunt, verum etiam omnino incapaces, quin inter habiles reputari, debeant, illi vero, qui simpliciter insoliti sunt absque aliqua qualitate, quam quod hæc servitia non exercuerint, habiles dicuntur, qui in eo maxime cognosci, poterunt, si similia fordida onera, vel servitia personalia peragere, soliti fuerint, quia nobilitate, vel alia honestiori qualitate, cui onus, de quo quæritur, non repugnet, non sunt præditi, quod innuit, licet non exprimat, Capiblan. de Baronib. dict. tom. 1. super pragmat. 16. n. 42.

Item Barones, vel domini inferiores, quibus hæc servitia debentur, plerumque in eorum exactione excedunt, ex quo non æqualiter inter omnes vassallos feudi, aut status ea dividunt, sive imponunt, ista enim servitia, vel onera omnibus vicissim per circulum indici, debent absque aliqua personarum acceptione, ita ut unus plus altero non gravetur, nec unius terre vassallis majora onera; quam

alterius vicinis indicantur, sicut in specie resolvunt per text. in l. Civitas, Cod. de off. Reſtor. Provinc. Franch. decif. 520. ubi Alieni. Rovit. in pragmat. Regn. Neapol. incipit, Ad perpetuam, num. 9. sub rubr. deſalar. eor. qui mittunt, pro ſervit. Reg. Cur. Gallup. in ſua methodi feud. part. 5. cap. 1. num. 10. in 36 fin. tom. 2. tit. de iurib. perſonalibus debet. ¶ Habita ſemper conſideratione pauperum vaſallorum, quibus mōdico eſt vel nullum onus, ſi paupertas id expoſtulet, eſt injungendum, ut bene notat niger, Cyriac. controverſ. forenſ. cap. 156. num. 6. ¶ Nam paupertatem vaſallorum à ſervitio, excuſare conveniunt feudiſtae, Jacob. de feud. verſ. Et promiſſerunt, qu. 1. 24. cauſ. 9. & ex Andr. de Iſern. in cap. Imperialem, §. Firmiter, de prohib. feud. alienat. Camill. de Larat. conf. 5. num. 149. Velalc. de priv. pauperum, quaſt. 33. num. 26. part. 1. ¶ & ab aliis maneribus perſonalibus & patrimonialibus per text. in l. cum facultates, l. eos, qui, Cod. de his, qui muner. liber. lib. 10. Bild. in Authent. de funto, Cod. ad Tertul. Caput. de regimin. Reipubl. cap. 30. num. 50. Roiz. decif. Lituan. 4. ex num. 283. Getar. ſingular. 73. Petr. de Ubald. in tractat. de collect. 18 & 29. bene Ægid. Thomat. in eodem tractat. §. Pauperes vero, num. 1. & 2. volum. 12. tractat. D. D. fol. 146. Menchac. contr. illuſtr. cap. 41. num. 4. & 7. Azebed. in l. 4. tit. 14. lib. 6. Recopilar. ex num. 6. Aviles in capit. Prator. 34. gloſſ. Pobreſ num. 4. ¶ Ubi optimè id intelligit ex Joann. Plat. in dict. l. eos qui, in paupere, qui tota die laborat pro victu quaerendo ſibi, & familiae ſuae, & ſic ſumma egeſtate invenitur, & inopia intolerabili premitur, ut in §. Sed propter paupertatem inſtit. de excuſat. tutor. ſecus autem, ſi non tam magna eſſet inopia, ſed tolerabilis, ut quia, licet pauper, non tamen, ut oporteat, dietim victum quotidianum laborando quaerere, quia tunc, licet non patrimonialia munera, corporalia ſaltem ſubire, tenebitur, ut in collectis, per text. vulgarem in l. illicitas, §. ſi. ff. de off. Praef. tenet ibi Bartol. ¶ qui propter paupertatem eas remittendas ait, & Joann. Plat. in l. ad ſubendam, Cod. de decurion. lib. 10. ¶ Et quod magis eſt, ipſum exactorem collectarum gratis eas pauperi remittere, poſſe, tenent per text. in l. ſi pervenire, ff. de verbos. ſignific. & per Gloſſ. ſingular. in l. omnes la. 1. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. Petr. de Ubald. in tractat. de collect. tom. 6. tractat. num. 19. fol. 73. Aviles in dict. gloſſ. Pobreſ, num. 4. quod tamen nulli exactori, ut faceret, conſulerem, ne de ſuo ſolvere, cogatur, ut reſolvunt per text. in l. omnes, Cod. de annon. & tribut. lib. 10. & ex doctrina Bartol. ibidem Ægid. Thomat. in tractat. de collect. §. Retenta proxima diſcuſſione, numer. 11. Azebed. in l. 3. tit. 14. lib. 6. Recopilar. num. 24. quod verius cenſeo, niſi publicè de extrema paupertate conſtet.

42 Quæ noſtra principalis conſuſio optimè etiam apud nos confirmatur, quia, & pauperes litigantes ab expenſis, ſivè ſportulis officialium publicorum in litium proſecutione eximuntur, per noſtra jura Regia in l. 17. tit. 2. lib. 3. Recopilar. l. 28. tit. 5. lib. 2. ejuſd. Recopilar.

Et inſuper Scholares pauperes gratis, abſque ullis ſportulis Bachalareali, Licentiarum, & Doctorum debent, ut pie ſtatuitur in noſtra l. 6. tit. 7. lib. 1. Recopilar. & notat Gregor. in l. 10. tit. 17. part. 1. gloſſ. 9.

44 Et etiam à noſtris gabellis, & ſimilibus tributis pauperes ſi maxima ſit paupertas l. 2. tit. 17. part. 6. D. Solorçan. de jur. Indiari. tom. 2. lib. 1. cap. 19. num. 32. Balmaſed. de collect. quaſt. 50. num. 9.

45 Et à decimis, ſi illis ad ſuſtentationem indigeant, idem D. Solorçan. in eodem tom. 2. de jur. Indiari.

lib. 1. cap. 21. num. 15. & notant Zevall. commun. contr. commun. quaſt. 722. ex num. 22. & communiter Canoniſtae: noviffimè Joann. Bapt. Ventrigl. in prax. rer. Eccleſiaſt. annotat. 27. §. 1. num. 43. ¶ Qui in pauperibus monialibus loquitur, in quibus Novar. in lucern. regular. verſ. Decima, el. 2. num. 3.

Quæ amplia, ut, etiam paupertate ceſſante, ad decimas præteritas, vel tributa quis non teneatur, poſtquam ad pinguiorem fortunam devenerit, ut in decimis notant, aliis congeſtis, Zevall. & Joann. Baptiſt. Ventrig. ubi proximè D. Solorçan. in dict. cap. 21. ex num. 15. & in tributis idem D. Solorçan. dict. cap. 19. ex num. 47. Niger Cyriac. contr. forenſ. cap. 296. num. 17. & 18. Balmaſed. dict. quaſt. 50. num. 15. & noviffimè Valeron de tranſact. tit. 1. quaſt. 1. n. 23. ¶ Licet contrarium, & quidem verè, reſolvat in remiſſione mercedis colono per locatorem in uno anno facta propter ſterilitatem, ſi in ſequentibus annis ubertas contigerit, ob quam, penſionem anni ſterilis integram ſolvi, debere, ait Valeron, quod veriffimum eſt, juxt. text. in l. ex conducto 15. §. Si uno anno, alias l. 6. nno anno 16. ff. locat. l. 23. tit. 8. part. 5. & alia jura, & D. D. quos latè congerit Valeron, ¶ quod tamen magna cum ratione procedit, & quidem meo videri, non inelegans diverſitatis ratio aſſignari, poterat, nimirum, quod in caſu remiſſionis ob ſterilitatem unius anni, ubertate in ſequentibus contingente, magnos fructus, & utilitatem, mercedem, ſive penſionem excedentem colonus ex fundo domini percepit, quare ratio, & æquitas ex poſtulat compensationem, aut computationem, cum anno ſterili, fieri, & quod vice verſa, domino locatori ob magnum ſui fundi fructuum incrementum penſio augeatur, vel ſaltem integra anni ſterilis ſolvatur, ut è contra colono ob ſterilitatem fuit remiſſa: in noſtro vero caſu remiſſionis tributorum ob paupertatem hæc ratio, aut æquitas non concurrat, quia, licet, qui ob paupertatem tributa non ſolvit, poſtea magnas divitias conſequatur, hæc tamen utilitas ex re Principis, cui tributum ſolvitur, non provenit ſed aliundè accidit, idèd non eſt, cur ob meliorem fortunam ad tributum annorum præcedentium adſtringatur, ſi conſideretur ob paupertatem, ipſo jure tunc à quolibet tributos liberum & exemptum fuiſſe, ut dictum remanet, & divitiæ ſupervenientes in futurum ſolum operari, poterunt, ut in ſequentibus annis tributum ſolvere, quis debeat non in præteritum, quo tempore ex paupertate exemptionis effectus jam fuerunt ſecuti pleniffimè conſummati.

Quod tamen, ut in decimis procedat, majorem difficultatem habere, videtur, quia noſtratum poſſeſſionum omnes conductores, & operarii ſumus Magnis Patris Familias, cujus divino beneficio omnia noſtra poſſidemus, & quaſi pro penſione ſuis Miniſtris decima, & primitias ſolvimus quare idem in debitoribus decimarum, ac in cæteris temporalium conductoribus dicendum videbatur, ut ſimiliter, ſuperveniente divitiarum qualitate, ad decimas præteritas ob paupertatem non ſolutas adſtringi, debeant ſed, licet hoc ſecurius, & ſanctius ſit, attamen Domini Solorçani, & aliorum Doctorum, quos ſupra retuli, ſententiam veriffimam judico ferè ex eiuſdem rationibus in gabellarum debitoribus per nos proximè adductis, quia, & decimarum debitoribus, ſtante ſumma egeſtate, omnino immunes, ac liberi cenſentur, ut præcitati D. D. notant.

Ex quibus omnibus ſimiliter in vaſſallis pauperibus concludendum eſt, ad nulla onera, vel ſervitia per Barones cogi, debere, ſi ſumma ſit paupertas, ſin ve-

ro non ita valde pauperes ſint, ſed aliqua ægeſtate; pluſquam alii, aliqui laborant, nec æquales omnium facultates ſint juxta cujuſlibet poſſibilitatem, & vires ſervitia impartienda erunt, & æſtimum faciendum, ut per æs, & libram, & juxta valorem patrimoniorum, non autem habita ratione capitum, ſervitia, & ſimilia onera judicantur, ut in his vaſſallorum ſervitiis, & aliorum tributorum indictionibus notant, & latè tractant plura de iſtorum ſervitiis, & cæterorum veſtigialium, & munerum publicorum diſtributionibus juxta dictam formam faciendis, & quid ſi perſonalia, vel realia ſint, & in quibus calibus per capita non per æs, & libram ſint injungenda, & de per æquatoribus, eorumque gravaminibus coercendis ad text. in l. 1. Cod. de annon. & tribut. lib. 10. text. in l. fin. Cod. ſine cenſ. vel reliq. l. 1. l. propter honorem, Cod. de municip. patrim. lib. 11. l. aſſimilationem, §. ſi. ff. de munerib. & honorib. l. placuit, Cod. de Palat. Sacr. largit. lib. 12. & ibidem Joann. Plat. & in l. ab honoribus, Cod. de munerib. & honorib. tit. par. & ſil. non contin. lib. 10. & in l. indictiones, num. 4. Cod. de annon. & tribut. eod. lib. & in l. comparationi, Cod. de quib. numer. ſeu preſtat. num. lib. ſe excuſ. & in l. 2. Cod. de annon. & tribut. eod. lib. & in l. fin. Cod. de immunitat. nemin. conced. & in l. ultra modum, Cod. quemadmodum civil. numer. in l. eodem lib. 10. & in l. 1. Cod. de cenſib. & cenſit. lib. 10. optimè, & ſingulariter Bartol. ſim. l. 1. Cod. de apoch. public. & in l. untc. Cod. de muner. in quo loc. verſ. Quare qualiter imponatur, lib. 10. & in l. acta. §. 4. ff. de re judicat. Luc. de Penn. in l. civilia munera, Cod. de muner. & honorib. bene Avendaſi. de exequend. mandar. 2. part. cap. 14. ex num. 11. Aviles in cap. Prator. 34. gloſſ. Pobreſ, & gloſſ. de viem. Belon. conf. 12. Everard. in loco à nummo officij, fol. 519. Roland. à Vall. conf. 66. num. 52. cum ſeqq. lib. 1. plenè Ægyd. in tract. de collect. §. Retenta proxima diſcuſſione, num. 2. & 3. fol. 157. in 12. volum. tractat. diverſ. Doctor. Horat. Barbat. de diviſ. fruct. part. 1. cap. 8. num. 31. 38. & 42. & noviffimè Balmaſed. de collect. quaſt. 13. 14. & 15. & 69. & extant jura noſtra Regia in l. 3. cum ſeqq. tit. 14. lib. 6. Recopilar. ubi plenè Azebed. & in l. 26. tit. 6. lib. 3. ejuſdem Recopilar.

Item Barones in ſervitiis exactoribus frequenter excedunt, ex quo extra neceſſitatem ad feudum reſpectiva ſervitia à vaſſallis prætereſtere, ſolent, veluti, ſi ob privatas negotiationes, mercimonias ſive induſtrias, quas in feudi terra exercuerunt, ad aliqua ſervitia, vel onera circa iſtarum negotiationum adminiſtrationem, cuſtodiam, vel ſimilia vaſſallorum operis, & perſonis uti, velint, quod quidem facere, nequeunt, ut bene reſolvunt, Par. de Put. de ſyndicat. tit. de exceſſib. Baron. cap. 1. num. 4. Capiblanc. de Baronib. tom. 2. ſuper pragmat. 16. cap. 90. num. 10. cum ſeqq. Pulvius Lanar. in cap. 1. de his, qui in feud. dar. poſſ. ex n. 186. quia vaſſalli feudales ſolum ſervitiis ob cauſam feudi ſunt obnoxii, ut pro colligendis, vel parandis fructibus naturalibus, aut induſtrialibus, vel etiam civilibus, qui ex ſolo feudali, percipiuntur, ne alias feudum domino inutile ſit, ſi per vaſſallos vineæ, olive, & ſimilia feudalia non colerentur; non vero illis quæ ex alia cauſa inducuntur, ut pro bonis allodialibus, & Burgenſaticis, vel negotiationibus, quæ extra cauſam, & neceſſitatem feudi exercentur, ut notant Lanar. & Capiblanc. ubi proximè, & ſuperius tetigit.

¶ Ubi quod ex hac ratione vaſſalli cum eorum animalibus non cogantur ad ſervitia pro voluptatibus dominorum, ut in aucupationibus, vel venationibus, quæ feudo neceſſaria non ſunt.

Quæ circa Baronum negotiationes intelligit, quando Baro terras Burgenſaticas, aut allodiales, etiam intra feudum coleret, vel ab aliis conducta haberet, ſive ultra ſua paſcua feudalia armenta teneret, quo caſu, ſine dubio dicta procedunt, ne pro eis colendis, vel cuſtodiendis vaſſalli cogantur; ſecus vero ſi propria territoria feudalia, colat, vel in eis armenta habeat: nam tunc, licet fructus illi ſunt induſtrialia, proveniunt tamen ratione, & ex cauſa immediata feudi, ex quo in eis Baronem negotiare, non cenſetur, & propterea vaſſalli pro eis colligendis, vel parandis ſervitiis oneri erunt adſtricti, ut notant optimè Vincent. de Franch. decif. 128. & decif. 526. Capiblanc. ubi proximè num. 5. qui bene id declarant, niſi induſtriæ eſſent in exceſſu, & ſic potius cauſa lucri, & negotiationis, quam induſtriæ ad fructus, regulares feudi percipiendos, nam in hoc caſu fructus non tam induſtrialia, ex feudo, quam ex negotiatione, & mercimonias Baronis ſunt dicendi, quia induſtriæ prævalet negotiatio, Ancharran. in cap. fin. num. 10. de vit. & honeſtat. Cleric. & ibidem Joann. de Immol. num. 72. Surd. decif. 313. num. 6.

Quod quidem notabile eſt ad Clericos, qui ad gabellarum ſolutionem ex negotiatione tenentur, juxta noſtram l. 7. tit. 18. lib. 9. Recopilar. & communem Canonistarum ſententiam per text. in cap. fin. de vit. & honeſtat. Cleric. ¶ quod tamen intellige, ſi Clericus aliena prædia conducti lucri cauſa colat, non vero ſi proprias poſſeſſiones ſui Beneficii, vel patrimonii, quia tunc negotiari, non dicitur, ut ex eo tanquam negotiator gabellarum oneri ſi adſtrictus, ut latè reſolvunt per text. in cap. Clericus, verb. Agricultura, 91. diſtinct. cap. nunquam, de conſecrat. diſtinct. 5. cap. 1. & ibi Abbas de celebrat. Miſſar. Laſſar. de gabell. cap. 19. ex num. 67. & 70. Joann. Gutierrez. eod. tract. cap. 93. ex num. 68. & 70.

Item ex prædictis inferitur, Baronem vel Dominum inferiorem, cui, juxta dicta in capite præcedenti, aliqua ſervitia in vaſſallos competunt, excedere in eorum exactione, ſi propria animalia habens pro ſuo uſu, & neceſſario ſervitio feudi, vaſſallorum animalibus uti, velit, ut reſolvunt, & decifum reſtantur Vincent. de Franch. decif. 211. Rovit. in pragmat. 1. Regn. Neapol. num. 4. ſub rubr. de ſalar. eor. qui mittunt. pro ſervit. Reg. Cur. Amendol. in Addit. ad Franch. decif. 536. in princip. Ricc. in collectan. decif. 280. verſ. Num Baroni habenti, Maſtrill. de Maſtriar. lib. 4. cap. 18. num. 98. & noviffimè Joann. Baptiſt. Thor. in compend. decif. tom. 1. verb. vaſſalli an teneantur ſervire, quia quando quis habet commoditatem, & ea non utitur, æmulari videtur, quod jura abhorrent, argument. text. in l. altius, Cod. de ſervit. & aqua, & notat bene ad rem Capiblanc. de Baronib. tom. 1. ſuper pragmat. 16. num. 35. ¶ Imò, & ſi Baro non habeat propria animalia, habeat tamen ea ſua uxor, adhuc vaſſallorum beſtiis uti non debet, Camill. Borell. de præſtant. Reg. Catholic. cap. 19. num. 98. Joann. Maria Novar. de gravam. vaſſallor. tractat. 1. gravamin. 85. num. 1. & 2. quidquid contrarium in diſtinctè velit Dominic. Taſſon. in pragmat. de antefar. verſ. 3. obſervat. 4. num. 72. malè ad id referentur dict. decif. 211. Franch.

Item ſimiliter ex eadem ratione Barones habentes competentem familiam pro ſervitiis perſonalibus eis neceſſariis, & pro officiis ſue Curie adminiſtrandis, prohibentur, vaſſallos ad huiusmodi ſervitia cogere, ut ex text. in l. 1. Cod. ne ruſſican. lib. 11. tenent Camill. Borell. de præſtant. Reg. Catholic. cap. 18. num. 16. Renar. Kopin. de privileg. ruſſicar. lib. 1. cap. 1. part. 1.

cap. 1. Quia duntaxat vassalli casu; quo ad aliqua servitia suis Dominis tenentur, in necessitatibus, & sic in substitutione, intelligi debet, Franch. Rovit. Capiblane. & superius proxime relati, ex quo tale servitium brachium obsequialium appellatur per Felin. in cap. cum non ab homine, de iudic. Alberic. in l. Episcopaie iudicium, Cod. de Episc. opul. Audient. Francisc. Marc. d. c. f. 773. in fin. tom. 1.

61 Ex quibus notabiliter inferitur resolutio alterius questionis valde per DD. controversae, an vassallorum servitia feudalia alteri per Barones, sive utiles dominos feudorum cedi, vel aliter alienari valeant?

62 Quam questionem in servitiis obsequialibus optime s. p. more tractavit noster doctissimus Regius, & quidem meritissimus Consiliarius D. D. Idephonus de Olea in suo plenissimo, & docto tractatu de cession. iur. & action. tit. 3. quest. 6. num. 23. & seq. ubi & ex num. 32. recte pro negativa sententia resolvit ex Anna. Tiracquel. Sola, D. Larrea, & aliis per eum congestis, sed loquitur quidem doctissimus vir duntaxat in servitiis obsequialibus, vel iure vassallagii, quae quidem indubitanter, alii, quam Baronibus, vel domino per vassallos praestari, non debent, quia potius in obsequio, & reverentia, quam in operis consistunt, quod, ut personale, cessibile non est, ut bene ratiocinatur ipse D. Olea, ex quo bene inferit, nec Vicario, aut substituto competere praerogativam, vel honorem, qui ratione dignitatis debetur, ex Fabric. in repet. verb. Cedi, Carleval de iudicis, lib. 1. tit. 3. disputat. 7. numer. 1. in fin. Dom. Solorgan. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 9. num. 59. nec Procuratoribus, aut substitutis Baronum, qui in Parliamentis, vel Curias pro Baronibus absentibus assistunt, quibus eandem praecedentiam, quam Barones, quorum loco sunt, non competere, certissimum est, sed post omnes proprietarios sedere, debent, licet, si Barones, pro quibus assistunt, ibi adessent aliquos ex proprietariis praecedent, quod in eorum procuratoribus non est admittendum, ut elegantiter resolvunt Ponte decis. 15. n. 9. cum seqq. Manriq. Ferr. de praecent. quest. 1. ex n. 26. optime Domin. Tallon. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 2. n. 15. cum seqq. & ex n. 29. quem cum Mastrili. P. Dian. & aliis sequatur D. Olea ubi proxime n. 33. qui omnes in eo conveniunt, servitia obsequialia, & jura honorifica, tanquam ad haerentia personae in alium transferri non posse, pro cuius resolutionis comprobatione adducunt D. D. praecitati text. singularem, & notabilem in s. 1. instit. de acquisit. per adrogat. in quo similiter huiusmodi obsequialia servitia a liberto patrono debita, juxta intellectum Glossae ibidem, in adrogatorem ipsius patroni, ut personalia non transferuntur, licet alia bona, & jura patroni transeant, ut plenius proxime dicam.

63 Ex quibus vides, doctissimum Dom. Oleam, & DD. proxime laudatos duntaxat nostram questionem servitiorum cessionis resolutam reliquisse, quoad servitia obsequialia, & alia jura honorifica non vero, quoad servitia in operibus personalibus vassallorum, sive artificialibus consistencia, quam certe questionem praecitati D. D. non retigere: ideo de ea nos in praesenti agemus.

64 In hoc igitur nostra questione circa servitiorum artificialium cessionem (quidquid negativè in obsequialibus D. Olea, & alii resolverint) affirmativè tamen resolvendum videbatur, nostra nempe servitia artificialia alteri per Barones cedi, posse, quia non personalia ex parte Baronis, sed potius realia sunt, & consequenter cessibilia juxta doctrinam, & rationem D. Olea, & aliorum D. D. quos supra citavi.

Pro qua etiam affirmativa sententia in nostris 65 servitiis artificialibus, noviter adduco text. notabilem, & singularem per D. D. ad rem non ponderatum in l. opera 2. ff. de oper. servor. ubi operas servi legatas minima capitis diminutione non amitti, ait Ulpianus, videlicet juxta intellectu Glossae, Cujacii, & D. D. proxime referend. per adrogationem legatarii, qua non obstant, nec capitis diminutione, quam ex ea paritur legatarius, adrogatum operas servi legatas non admittere, sed potius in adrogatorem transire, asserunt ex mente Ulpiani, Glossae, & Cujacii in quaest. Papinian. ex quo text. manifestè probari, videatur, similiter nesciorum vassallorum servitia, vel operas cedi, & in alium uti realia transferri, posse, maxime cum huiusmodi servitia, ut servorum operas, & quodammodo servitutis species reputent Feudistae, ut superius dixi.

Et idem, quod in dict. l. 2. ff. de oper. servor. & qui-66 dem clarius, asserit Papinian. in dict. l. 2. ff. de usu. & usufruct. legat. ubi non solum hominis operas minima capitis diminutione, sive per adrogationem non amitti, ait, sed imò juxta Gloss. & Cujacium ibidem in adrogatorem transferri, sed hoc amplius ait Papinian. locari etiam, & ex causa locationis, accepta mercede, in alium transferri, posse.

Nec his iuribus in dict. l. 2. de oper. servor. & in l. 67 2. de usu. & usufruct. legat. obstat text. in dict. s. 1. Instit. de acquisit. per adrogat. ubi operarum obligationem in adrogatorem transire, non posse, expresse deciditur, ut superius pro negativa sententia D. Olea, & aliorum ponderavi in servitiis obsequialibus vassallorum, imò ex huius s. 1. cum praedictis legibus intelligentia, proxime referenda magis roborabitur affirmativa opinio supra proposita circa servitia artificialia, ut in tertium per Baronem transferri, possint; nam, licet multum dubitent, & variant Doctores circa horum iurium intelligentiam, & concordiam, semper mihi verissima visa fuit conciliatio Glossae in dict. s. 1. quae optime huius s. decisionem, intelligit de operis obsequialibus, quas liberti patroni exhibere, tenentur, quae cum personales, vel respectivè ad personam patroni sunt, certissimum est, alii quam patrono, invito liberti, deberi, non posse; fecus vero in aliis operibus artificialibus, vel fabrilibus, quibus ratione servitutis, alteriusve obligationis servi, vel etiam liberti, aut alii, sunt obnoxii, quae, quoad translationem in tertium, realia sunt, quia nil interest, an pri, vel alii solvantur, idè merito cessibilia, & transmissibilia per adrogationem, vel aliam contractum sunt, & de his intelligi, debent jura in dict. l. 2. ff. de oper. servor. & in dict. l. 2. usufruct. leg. & haec est mens Glossae bene considerata, licet ita non exprimat, quam concordiam tradit doctissimus Cujac. in quaest. Papinian. in dict. l. 2. usufruct. legat.

Et eundem doctrinam, & distinctionem inter ope-69 ras obsequiales, sive officiales, & inter artificiales, vel fabriles, quoad cessionem, delegationem, vel in alium translationem, tradunt pro dictorum iurium concordia, & etiam pro intelligentia text. in l. opera, s. Fabriles, cum l. sequenti. ff. de oper. liberti. l. pro hered. 20. s. Quid sit amem, ff. de acquirend. heredit. l. si non sortem. s. Libertus, ff. de condit. indebit. l. servus 10. s. 1. ff. de oper. libertor. Faber, Baldwin. & Pichard, & alii Institutarum in dict. s. 1. Instit. de acquisit. per adrogat. Gloss. in dict. s. Libertus, & ibidem Bart. n. 29. & 30. Alexand. num. 10. Jasson. num. 25. egegie Zallius lib. 1. singul. respons. cap. 3. idem Cujac. lib. 17. obsequar. cap. 14. Wylsembach. in paratit. ad tit. de oper. servor. Francisc. Conan. lib. 2. comment. iur. civil.

cap. 8. num. 6. & 9. bene Fab. de Anna. conf. 3. ex num. 41. Ronchegal. in l. 5. num. 11. ff. de duob. reis, Donel. lib. 2. commentar. cap. 18. ubi alios congerit Osvald. Matierç. in l. 5. tit. 11. lb. 5. gloss. 2. num. 27. Carroc. de locat. pag. 100. quest. 17. num. 8. cum seqq. & pag. 271. conclus. 98. in novissima edition. & plures congerentes Vela differat. 35. ex numer. 61. Carval. de una, & alier. quart. part. 1. ex numer. 318. D. Larrea allegat. Fiscal. tom. 2. allegat. 120. num. 12. Amaia in l. nio. Cod. ne opor. a collator. exigant. bene Arias de Mell. lib. 2. variar. cap. 16. ex num. 13. Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 1106. & 1113. optime Primarius Salmanticensis, & illius Scholæ, & quidem totius nostrae Hispaniae splendor, magnus meus, imo, & communis praceptor, nostrique Supremi Castellae Senatus sua praecleara eruditione dignissimus Consiliarius D. D. D. Joseph. Fernandez de Retes in suo academico tractat. de donationib. cap. 3. n. 17. & plenissime plura congerens D. Olea in dict. quest. 6. n. 2. cum seqq.

70 Ex qua, ad praedictorum iurium concordiam, verissima distinctio inter operas obsequiales, & fabriles sive artificiales magis comprobatur non solum Dom. Olea opinio negativa circa vassallorum servitia obsequialia, sive reverentialia in tertium per Dominum non transferenda, verum etiam affirmativa sententia in aliis vassallorum servitiis, quae non obsequialia, sed imò artificialia sunt, tanquam in vassallorum laboribus, & artificio consistencia.

71 Sed quamvis Domini Olea negativa opinio in servitiis obsequialibus verissima sit, & quamvis supra relata affirmativa sententia in aliis vassallorum servitiis praedicta jura, & concordia eis assignata, multum juvari, videatur; contraria tamen sententia in his vassallorum servitiis, licet obsequialia non sint, sed in ipsorum vassallorum operibus, & laboribus consistencia, verior mihi videtur, imò nullo modo per Baronem, vel dominum feudi alteri cedi, vel transferri posse, sed quod ipsi Baroni immediate, & non aliter per vassallos erogari, debeant.

72 Cujus verissimae resolutionis specialissima ratio pendet ex resolutionibus supra in hoc cap. fundatis: nam cum juxta ante dicta, huiusmodi vassallorum servitia non aliter per vassallos exhiberi, debeant, quam pro Baronum necessitatibus, & quatenus ipsi Barones eis indigeant, non vero pro ipsorum lucro, & compendio, ex eo sequitur aperte, ea cedi, non posse, vel in alium transferri, quia ex quo haec servitia Barones alteri cedere, intendunt ea ipsis necessaria non esse declarant, alias enim sibi potius retinerent, quam alteri cedere, niterentur, & consequenter uti Baroni cedenti non necessaria, vassalli eorum praestationi per cessionariam adstringi, non poterunt.

73 Quam notabilem, & singularem rationem tradunt pro hac quoque negativa opinione resolventes elegantè, licet dictis iuribus non adductis, Joann. Maria Novar. in tractat. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 79. ex num. 3. Kohl. in tractat. de servit. feud. part. 2. rubric. cui inserviendum, num. 105. optime Berlicch. decis. Lipsiens. 67. ultra quos resolvunt etiam in specie comment. ad consuetud. Paris. tit. 1. s. 1. gloss. 3. numer. 28. Joann. Angel. Pifanel. in pragmat. Regnat. Neapol. sub rubr. de salar. vassall. pragmat. 1. qui ita plures contra Barones decem refert, Joann. Maria Novar. in eisdem pragmat. Regn. Neapol. ad pragmat. 16. n. 4. de Baronib. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Servitia vassallorum, & faciunt doctè tradita per Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 9. n. 1108. cum seqq.

74 Quae verissima resolutio, & ratio pro ea assignata Lagunez de Fructibus.

optime etiam comprobari, potest argum. ulus alicui deberi, in quo casu, cum similiter usu rursus pro sua tantum indigentia, & usu, non vero ad compendium, & locum uti, debeat, l. plenum, s. Sabinus, ff. de usu, & habitat. pariformiter ex hac ratione hoc jus alii cedere, vel quo ad commoditatem locare, aut transferre, nequit dict. l. plenum, s. Si usus ministerii, dist. tit. de usu, & habitat. s. 2. Institut. eodem. tit. ubi plenè notant institutarii.

Qua speciali ratione pro nostra resolutione stante circa servitiorum vassallorum cessionem denegandam, non obstant jura in dict. l. 2. ff. de oper. servor. & in dict. l. 2. ff. de usufruct. legat. quae pro affirmativa sententia supra ponderavi, quia operae, de quibus in his legibus tractant, non solum pro indigentia domini, vel alterius creditoris, sed ad lucrum etiam, & compendium debentur, ex quo non mirum, si alii cedi, valeant, argum. a contrario sensu ex dict. l. plenum, s. Sabinus, & s. Si usus ministerii, ff. de usu, & habitat.

76 Quare idem resolverem, si aliquo pacto, vel obligatione speciali huiusmodi operae artificiales alicui debeantur, nam in hoc casu bene alteri cedi, aut transferri poterunt, cum non intuitu personae, & ejus indigentiae, sed virtute simplicis, & absolutae obligationis debeantur.

Item ut nostram materiam excessus Baronum circa vassallorum servitiorum exactionem prosequamur, in modo quoque, & forma exactionis graviter Barones, sive utiles domini feudorum excedere, solent circa tempus, quo servitium fieri, praetendant, si nimirum, tempore non apto, huiusmodi servitia exerceri, jubant, Amendol. in additio. ad Franch. decis. 526. numer. 6. qui idè decem testatur, quosdam vassallos injustè per Baronem gravari, ex quo praecipiebat eis frumentum ex Civitate Neapolis tempore hyemali ipsi Baroni adportare, & hanc quoque decisionem referunt Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. verb. Vassalli quo tempore, fol. 66. column. 2. ubi Novar. & alios refert.

77 Item aliter circa tempus in servitii exactione excedunt Barones, si non in tempore habili id desiderant, veluti si vassallis propriis operibus vacantibus servitia feudalia injungere, velint, quod non est admittendum ob grave praedictum, quod exinde eis sequeretur, si a propriis laboribus pro alienis servitiis quotidie extraherentur, & ita in Sacri. Consilio Neapol. Judicatum referunt Thom. Grammat. decis. 67. num. 3. & 6. Camill. Borell. de praestant. Reg. Cathol. cap. 1. num. 18. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 81. quem sequitur Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Vassalli an teneantur ad servitia, fol. 565. col. 2. pro quo facit vulgaris regula, quod charitas bene ordinata à se ipso incipere debeat, juxta cap. qui ult. ordinatè, de penit. distinct. 3. l. Praeses, Cod. de servit. & aqua.

78 Item Domini utiles feudorum in exactione servitiorum excedunt valdeque vassallos gravant, si servitia feudalia injungere, intendunt eis, vel eorum animalibus, quae jam antea ab alio cive fuerant conducta, quae prior conventio omnino servari, debet, juxta regulam vulgarem, in cap. qui prior, de regul. jur. in 6. l. qui prior, ff. de iudicis, & in specie resolvunt Grammat. decis. 67. num. 2. Capiblane. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 16. n. 67. & cum Novar. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Praelatio competens Baronibus, fol. 408. column. 1.

79 Ex quo idem dicendum est in vassallis servitia annualia occupatis, vel ab alio conductis, ut decem referunt Capiblane. singular. 32. Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravamin. 99. Thor. in compend.

81 *tom. 2. verb. Vassalli occupati, fol. 613. col. 1.*
 Terræ igitur principaliter Barones, vel domini feudorum in servitorum exactioe excedunt, videlicet si vassallis pro operibus, & servitiis præstitis salarium iustum, sive mercedem non solvant; ¶ servitium enim sine stipendio, & salario præstanda non sunt, ut ex l. *illicitas*. §. *Illicitas*, ff. de offi. Praesid. Bald. in l. *manumittitur* in fin. Cod. de oper. in ert. Matth. de Afflict. in consuet. Regn. Officiales n. 2. plenè Marin. Frecc. in tract. de subfeud. lib. 2. auctoritat. 37. quia laborem absque mercede esse, nec natura patitur, nec jus ut in absent. de Iudic. §. *Si quis autem*, vers. *Nec quævis, cellat. 6. l. fin. Cod. de stat. & imaginibus, cap. fin. 7. quest. 1. cap. ex his 12. quest. 1.* Nam secundum Apostolum ad *Timoth. epist. 1. cap. 1.* Dignus est mercenarius mercede laboris sui, cap. secundam Apostolum de præbend. & dignitat. nec stipendiis propriis quis militare, cogitur, cap. *jam nunc*. §. *fin. 2. quest. 1.* nec labor, vel servitium vacuum debet esse à mercede; Specular. in præm sui oper. in vers. *Hic ergo*, nec laborantes debito præmio fraudari, l. *penult. §. Illo. Cod. de necessar. serv. Bald. in l. præcipimus, Cod. de impuber. & aliis substituit. omnis enim labor, & servitium præmium meretur, cap. ad nostram, de reb. Eccles. non aliend. ex quo libertorum operas lumpso, & vassalla patroni præstandas, ait Iavolenus in l. *opera*, ff. de oper. l. *ber. or.**

82 Nec sufficit, quamlibet mercedem, vel salariam vassallis pro suis operibus præstari, sed iustum, & consuetum est solvendum, ut notant in specie Genuens. in *manual. past. cap. 68. n. 5.* Gallus. in *method. feud. part. 5. cap. 1. in cir. de jurb. personalib. n. 8. tom. 2.*

83 Rota Genuæ decif. 115. n. ¶ ubi, & quod personarum qualitas, quæ operam præstant, considerari, debeat, cujus industriae, & periciae, sint, quia nec salariatus dicitur, qui pro labore congruam mercedem non recipit, Joann. Maria Novar. de *gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 113. n. 6.* ¶ Prout nec dotata mulier dici, potest, quæ non congruè dotata est, Natta *conf. 37. n. 4. Corne conf. 49. volum. 1.* Lancellor Gallie *consil. 72. n. 16.* Aldonin *consil. 106. n. 5.* Theaur. *decif. 192.* cum dos in congrua, & indecens dos dici, non debet, Sihar. *conf. marim. 10. n. 14.* Gail. lib. 2. *observat. 88. n. 10.* Medic. de *regul. jur. part. 1. regul. 5. n. 63.* Menochi. de *arbitrar. Iudic. cas. 149. n. 15.* Cardinal. Mantie. de *racit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 23. n. 3. 12. & 14.* Scayn. *decif. Bonon. 5.*

84 Item pro hujusmodi servitiis stipendium juxta laboris qualitatem dimetiri, & commensurari, debet; ita, ut pro majoribus, & difficilioribus servitiis major, & condigna merces sit præstanda, juxta illud Apostoli ad Corinth. cap. 3. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*, & facit text. in l. 2. Cod. de offi. Praesid. Praetor. Afric. & l. 2. Cod. de offi. Magistr. justit. cum aliis congestis per Velasc. de *privil. pauper. quest. 6. num. 54. part. 1.*

85 Et quibus inferatur, quod si per Barones vassallorum animalia, vel currus pro servitiis feudalibus capiantur, nimisque eos oneraverint, veluti pro magnis lapidibus trahendis, vel peragendis aliis difficilioribus servitiis, æquivalens etiam stipendium, juxta laboris, & periculi qualitatem, erit præstandum, ut affirmat Rovit. in *pragmat. 1. Regn. Neapol. n. 8. sub rubr. de salar. eorum qui mittunt pro servit. Reg. Cur.* qui loquitur in conductione mollarum, sive lapidum pro molendinis, ubi quidem magnus labor inest.

86 Undè optimè inferit Vincent. de Franch. *decif. 526.* quod, quamvis per Regiam *pragmat. 1. & 2. Regn. Neapol. sub dict. rubr. de salar. eorum qui mittunt, pro servit. Reg. Cur.* salariam pro his vassallorum servitiis per Barones præstandam, sit taxatum ad rationem

milliarium, computationem hanc attendi, non debere, rectè sit Franch, nam multum exinde vassalli gravarentur, cum propter hujusmodi onerum magnitudinem pauca miliaria in una die peragi, possent; quare pro tota die, prout inter alios cives, salariam præstandum, juxta verosimilem mentem pragmatice, resolvit Franch. quem referunt, & sequuntur Joan. Maria Novar. de *gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 105. ex n. 2.* Rovit. ubi proxime, ¶ quod optimè comprobatur exemplo famulorum aliqua grandia, extraordinaria servitia agentium, quibus similiter ex eo major, & condigna merces præstari, debet, quin ratio haberi, debeat circa mercedis conventionem, vel taxæ præcedentis, nam, dum servitia prætium conventum excedunt, æquivalens stipendium est præstandum, Vazq. in *opus. ut. de restitut. cap. 5. §. 1. dub. 10. n. 57.* Rebel. de *obligat. rust. lib. 14. quest. 15. n. 9. cum seqq.* ¶ Nec conventio circa salariam præcedens Judicem impedit, quominus id iterum taxari, faciat Gratian. *discept. forens. c. 56.* Carleval. de *Iudic. tit. 1. dispuc. 2. n. 168. cum seqq.*

87 Ex quibus manifestè detegitur alius notabilis Baronum excessus, vel potius impia defalcatio salarii pro servitiis pauperum vassallorum præstandi, solent enim vassallos operarios certa mercede conducere pro aliquo artificio, sive opere peragendo, & deinde, vel ex causâ, aut data opera, ad aliud servitium majoris laboris implicantur, quin ex eo, opere per acto, majorem mercedem eis solvant, quod valdè iniquum est, juxta *proxime dicta*, quia laboratorum conditio mutatur, & variatur conventio præhabita circa opus faciendum; quare æquum esset, mercedem quoque majorem laborem, & periculum, quod subeunt, variari, & augeri, ut in specie docet Novar. de *gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 114. ex num. 1.*

88 Quæ conclusio optimè comprobatur ex vulgari D. D. d. *de reo*, ut, nimirum, aucto labore officii, alteriusve exercitii, salariam quoque, vel stipendium augeri, debeat, ut, econtra diminuto; diminuti, ut ad plura latè tractant Bimius *consil. 103. vol. 2.* Franc. Marc. *decif. 449. part. 2.* plura fundamenta referens Anton. Capic. *discept. 27. numer. 20.* Joan. Platea in l. 2. n. 3. Cod. de *dignitat. lib. 12.* Magon. *decif. Florent. n. & 12. n. 10.* Laudens. de *offi. conclus. 51.* Jacob. Maniel. de *Alba consil. 314. n. 8.* optimè Ponte de *potestat. Proreg. tit. de abundant. Civitat. §. 6. n. 10. cum seqq.* Fontanel. de *paet. nuptial. claus. 8. part. 1. n. 117.* Mitrell. *Magistrat. lib. 1. cap. 21. n. 15.* Carleval. de *Iudic. tit. 1. disputat. 2. num. 21.* D. Solorcan. de *jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 23. num. 35.* & ad plura nosse magnas advocatus Don Joan Gilis Pretel in *sua doctâ allegat.* quam pro defensione Illustrissimi Dom. D. Joseph. Gonzalez scripti n. 355. cum seqq. ¶ Ex quo si tres scholares f. malum conduxerint pro certa mercede, & alius accedat, pro majori labore mercedem augeri, debere, notant Cæpol. de *servitut. urbanor. prædior. cap. 50. de furn. n. 40.* Nogaetol. *allegat. 5. n. 46. & allegat. 53. n. 62. & 63.*

89 Et idem communiter resolvunt in officiali duplex officium, vel plures dignitates, aut honores, sive plarium vicem gerente, quod ob laborem auctum salariam duplicatum mereatur, juxta jura singularia in *Authent. ut Indices, sine quoquo s. ff. ag. §. Illud, collat. 2.* ubi id expressè comprobatur, & in l. *his scholaribus*, Cod. de *erogat. militar. annon. lib. 12. l. binos*, Cod. de *advocat. divers. Iudic. l. 2. Cod. de offi. Praesid. Aphric. l. 2. Cod. de offi. Magistr. just. & alia plura per D. D. referendos congesta, & confert. illud Apostol. 1. ad Corinth. cap. 3. *unusquisque propriam mercedem accipiet, & secundum suum laborem plenè tractant* circa plura officia, plures dignitates, & honores, plurimum.*

plurimumque vicemgerentem; Superioris licentia subsistente, quod ex eo plura quoque salaria, aut emolumenta, sive proventus accipere, debeat, ultra antiquiores, Joann. Platea in *dict. l. his scholaribus*, numer. 1. idem pulchrè in l. 3. numer. 2. cum sequentibus Codic. de *dignitat. eodem lib.* Guilielm. Benedic. in cap. *Raynuntius*, de *testament. in verb. Duas habens filias*, numer. 63. Menoch. de *arbitr. Iudic. cas. 223.* Cardin. Tusch. *prædicar. conclus. litter. S. conclus. 15.* Avendañ. de *exequend. mandat. 1. part. cap. 4. numer. 47.* Gail. lib. 1. *observation. 44. ex numer. 8.* ¶ Optimè Bald. in l. *si adscribatur*, Codic. de *appellat.* Ubi in Doctore, qui plures voces in Collegio, vel Universitate habet; quod plura etiam salaria habere, debeat; ¶ Et idem in eo, qui legit lectionem ordinariam, & extraordinariam, quod salariam utriusque lectionæ debeat, idem Bald. in l. *qui diebus*, de *condition. & demonstrat. plenè de materia Ponte de potestat. Proreg. tit. de abundant. Civitat. §. 6. numer. 11. cum sequentibus Joseph Seif. de *inhibition. cap. 1. §. 8. numer. 10. & 11. & decis. 174. numer. 5. part. 2.* Mut. *allegat. 19.* Bobdill. in *Potitric. lib. 4. cap. 2. numer. 28.* Mast. ill. de *Magistrat. lib. 1. cap. 21. ex numer. 72.* ¶ Et in officialibus, sive Magistratus duplex officium gerentibus pro sequuntur ad plura Rovit *super pragmat. Regn. Neapolit. de numer. offic. numer. 4. fol. 480.* Novar. in *collect. ad pragmat. 9. ex numer. 4. sub rubr. de actuar. fol. 38.* Et ita plures in Sacr. Consilio Neapolit. decisum testantur alia plura circa salariam, vel stipendium officialium, sive Magistratum, vel laboratorum augendum ob laborem auctum noviter congerentes Donat. Anton. Marin. *variar. resolut. lib. 1. cap. 312. per tot.* Dom. Franc. Merlin. *controverf. forens. centur. 1. cap. 7. S. Felic. decif. 328. tot. tom. 3.* Cypic. Galeot. in *disceptat. unic. post primogen. respons. Fisc. num. 74. cum sequentibus.* Ubi plura exempla, & decisiones cumulat, Joan. Baptist. Thor. in *supplement. compend. decif. verb. Salarium duplicatum consequi*, & verb. *Salarium duplicatum*, fol. 593. & comprobatur Camill. de Curte in 2. part. *oper. feud. cap. 1. numer. 156.* ¶ Qui testatur de suo patre Andrea de Curte Sacr. Consil. Neapolitano Consiliario, cui, ut ejusdem Consilii Decano, officium pro Præsidis exercitii utrumque pro Præsidis, & Consilii salariam jussu Sacr. Consil. præstitum fuisse, ait, Fiscali contradictione non obstante; & decretum Consilii extat in *Collectis per Marin. post decif. Reverter. decret. 287.**

90 Sed (quidquid hoc ultimum apud Neapolitanos servetur) apud nos Consiliorum Decani Præsidentes in absentia Præsidium, nullum aliud præter ordinarium Consiliorum salariam lucrantur; & quidem de jure rectius hoc procedit, quia hoc novum onus, vel potius honos, ratione ipsius officii, & antiquitatis provenit, quasi ei cohærens, ideo absque novo salario Decanus id subire, tenetur, juxta dicenda in nostris Fiscalibus aliisque Magistratibus infra, quod tamen intellige, nisi novo Gubernatoris salum titulo jussu Regis Decanus, vel alius Consiliiarii præsideat, quia tunc Præsidis salariam ei debetur, extincto tamen interim Consiliiarii stipendio; nisi specialiter per Principem ei quoque concedatur, quia nec in hoc casu officio Consiliiarii fungitur; absorbetur enim, & inter quiescit ejus salum exercitium per majorem dignitatem, cum eaque incomparabilitatem habet.

91 Hæc apud nos: contrarium vero in Neapoli consuetudine servari ex superioribus vides, juxta quæ in eodem Regno cum Præsidentes Regiæ Curie ob absentiam, vel mortem locum tenentis ejusdem Regiæ Curie ejus officium per hebdomadas alternatim

substituunt juxta illius Regni *pragmat. 8. sub rubric. de offi. Procurat. Casar.* Similiter inter ipsos salariam locum tenentis per hebdomadas dividitur, & extat etiam de hoc decretum ejusdem Sacr. Consil. in *Collectis per Marin. ubi proxime in numer. 285.* & etiam extant alia duo decreta 654. & 660. apud eundem Marin. in *dict. loco.* ¶ In quibus idem resolvitur pro Præsidente Reg. Curie, cum Præsides Provinciae mittitur, & cum ejusdem Tribunalis advocati Fiscalis munus exercet, ut ex hoc Præsidis Provinciae, & Fiscalis stipendium, ultra proprium, mereatur.

92 Et idem novissimè resolvunt pro Regiis Magistratibus, & Consiliariis, quod ob duplicata officia, & negotia salariam eorum duplicatur, vel augeatur, optimè Franc. Rocc. de *offi. regimin. rubr. 10. n. 35. cum seqq.* Ubi plures decisiones Sacr. Consilii Neapolit. refert, bene Franc. Maria Prat. *disceptat. forens. tom. 2. cap. 20. ex num. 3.* ubi, & in officiali plures commissiones, vel negotia gerente, in quo bene Rovit. in *pragmat. Reg. Neapol. 6. sub rubr. de commissar. ex n. 10. fol. 166.* Franc. Rocc. in *respons. legalibus centur. 1. respons. 91. in fin.* Quia officia duplicata, vel plura negotia gerentes, pluraque sollicitudines, & labores, atque onera subeunt, & consequenter salariam duplicari eis debet, vel augeri, juxta rationem oneris, vel laboris, ut bene præ ratioe notant Cypic. Galeot. Rocc. & proxime laudati, & resolvit novissimè, licet nullo modo ex prædictis modernioribus relato, Dominic. Antunez de Portugal. de *donation. Reg. 2. part. cap. 35. num. 32. cum sequentibus.*

93 Et, ultra locum relatum, optimè iterum notat Joan. Baptist. Thor. in *compend. decif. tom. 1. verb. Salarium duplicatum*, qui id quoque singulariter resolvit, in officialium Consiliiariorum propinis, sive parvis, & accesseris proventibus in cera, sacharo, & aliis munculis apud nos Propinas, y Luminarias, in quibus idem docent, quod ob duplicatum officium, vel majorem dignitatem adeptam duplicentur, Marin. Frecc. de *subfeud. lib. 2. rubr. quis dicitur Dux num. 56.* Guilielm. Benedic. in cap. *Raynuntius*, de *testament. in verb. Si absque liberis 2. numer. 11.* Federic. de Schench. in *tractat. de testibus numer. 1.* Crot. *eodem tractat. part. 7. Albert. Pap. eodem tractat. cap. 7.* Rovit. in *pragmat. Regn. Neapolit. 13. numer. 13. sub rubric. de officialibus.* Ricc. *collect. 2466.* Don Joan. Giles Prat. l. *ubi supr.*

94 Ex quibus idem apud nos servatur in Supremo Regii Patrimonii Consilio, ubi Regii Consiliiarii Aulae Gubernationis, qui in Aula Millionum, vel in Tribunali majori ratiocinatorum jussu Præsidis manè assistunt, & præstant, ex hac ratione salariam discretam assignatum habent.

95 Quod non obtinet in nostris Regii Patrimonii Consilii Fiscalibus, ut scilicet dum Fiscalis Millionum, vel Aulae justitiæ vacantis Fiscalis Aulae Gubernationis munus subit, duplex ei stipendium, & minuta emolumenta, sive propinæ debeantur; sed observatum vidi in persona doctissimi D. D. Ludovici de Cerdeño & Monçon mihi semper colendissimi Magistri, qui post primas vices advocatiæ in hac Regia Curia transactas, ad Supremi Consilii Regii Patrimonii Fiscalis munus sua singulari prudentia, & doctrina, præclara eloquentia, & virtute evectus, cum Fiscalis officium in Aula Millionum tunc vacans, ultra suum, exerceret; habuit ex eo non duplicatos proventus, nec propinas, sed adjutorium tantummodo vulgo *Ayuda de costa.*

96 Et cerè id servatur in praxi, tam in emolumentis extraordinariis, quam in salario principali, quæ nullo modo nostris Fiscalibus duplicata præstantur; & fortè hæc apud nos procedunt, quia Senatus Regii Patrimonii Fisci invicem se tempore vacaturæ

substituunt; & hoc ratione suorum officiorum.

107 Quæ omnia intellige, cum nova negotia, & labores ultra administrationem, & onus proprii officii ex alia causa veniunt: secus si ratione ipsius officii, nam tunc huiusmodi onus, ut proprio officio coharens magistratus, vel officialis absque novo salario subire, tenebitur, ut ad text. in §. Nullus cum similibus in *Authent. scriptum exemplar. cap. fin.* & in *Authent. de mandat. Princ. §. Ill d.* & §. *Non permissus*, & in *Authent. de iudic. §. Ne autem*, notant Sesse de *inhibit. cap. 1. dist. §. 8. ex numer. 10.* bene M. Strill. de *Magistrat. lib. 1. cap. 21. numer. 79.* & ita sentit Paris de *Put. de syndicat. verb. Salarium*, 108 *cap. 1. numer. 2.* † Qui è converso contrarium resolvit cum Iudex de publico salariatus extra Provinciam tendit pro negotiis alenis à proprio officio, veluti ad Regem pro legatione per Civitatem ad id electus, quo casu non solum expensas, sed & aliud salarium recipere, debet ob novum, & diversum officium legationis, pro quo non fuit salariatus, cum sit extraneum munus, & quid diversum à proprio officio, & hic est casus Paris de *Put. quidquid contrarium cum reprobans resolvat*, loquens in nostris Correctoribus, noster Escobar de *ratiocin. cap. 27. numer. 27. & 28. ex Bald. in l. 1. question. 1. Codic. mandat. Guid. Pap. question. 68. numer. 2.* Sed certe Bald. nihil ad rem ait, Guid. autem loquitur in Syndicis, vel Procuratoribus, qui pro negotiis ipsius administrationis, vel procurationis aliqua itinera preceperunt, quibus ex dictis aliud salarium non debent, constat.

109 Sed quidquid hoc de jure communi servari, debeat, hodie apud nos in nostri Correctoribus, & aliis Iudicibus correctum invenitur per *leg. Regiam 7. tit. 5. lib. 3. Recopilat.* Quia omnino correctores prohibentur Regiam Curiam, vel Chanceryam pro negotiis suæ Civitatis cum salario, vel sine illo, adire sub gravibus pœnis, & ita ex nostra lege resolvunt *Avenida. de exequend. lib. 1. cap. 2. numer. 9. in fin.* Licet sine salario id correctoribus licere, asserat contra expressam litteram legis, quare bene corrigitur per Azebed. in *dict. l. 7. numer. 2.* Bobadill. in *Politic. lib. 2. cap. 9. numer. 9.* Quod optimè fuit cautum propter abusum, & frequentes correctorum ad Regiam Curiam, vel Chanceryas aditus cum magnis quidem suarum Civitatum expensis.

110 Nec prædictis circa duplicata salariis pluribus officiis, vel negotiis gerendis præstanda obstat, quod contrarium servetur in Alguacellis, aliisque executionibus, quibus extra Civitatem, vel Villam ad executionem faciendam exeuntibus certum salarium pro accessu, & recessu est constitutum, qui, licet plures executiones fecerint, salarium augeri prætere, non possunt, ut notant Aviles in *cap. Prator 43. gloss. No consentan. num. 1.* Et idem si paucioribus diebus, quam regulariter fieri, poterat, executionem, vel negotium expecterint, in unaquaque die plures leucas, quam est conductum, de ambulando, ut docet Bobadill. in *Polit. lib. 2. cap. 25. num. 242. in fin.* Et plenius distinguendo proximè dicam, hoc enim, meo videri, speciali ratione procedit, quia nimirum executionibus his pro uno itinere, sive accessu, vel recessu certa merces est constituta, ex quo, licet plures executiones, vel negotia peragant, non tamen plus laboris, ex eo subeant, quia non plura itinera faciunt, sed unum tantum, de quo fuit conventum, certa mercede pro eo assignata: † At vero in aliis Magistratibus, sive Regiis Consiliariis ex contraria ratione prædicta procedunt, ut ob commissiones, vel plura officia, salaria quæ eorum respectu augeri, vel duplicari, debeat, cuius

specialissimam rationem in eo consistere, cenfeo, quia videlicet, cum quælibet officia sua certa, & separata salaria constituta habeant, & hoc pro onere duntaxat cujuslibet officii subeundo, ita ut, eo per acto, officialis, vel Consiliarius propriis in operibus suo libitu residuum tempus consumere, valeant, non vero, quod vulgus autamat, & his salariis ob plures commissiones obstitit, ut Regius officialis, ex quo unius officii ratione salarium percipit, totus, & pro omni tempore servitio Regio etiam extra illud officium absque majori salario, vel iusta aucti laboris compensatione mancipatus cenfeatur: quare ex hoc sequitur, quod si aliqui Magistratui, qui, post impletum suum munus, ad alia Regia negotia peragenda tempus superest, diversum officium, vel munus committatur, diversum quoque stipendium ob laborem novum solvi, debeat, in quo nullum præjudicium Regio patrimonio inferatur, cum idem salarium cuilibet alii hoc officium separatim peragenti præstandum esset, nec aliquod inconveniens, vel scrupulum ex parte Magistratum, qui hæc duplicata salaria accipiunt, considerari, potest: † Nisi fortè in primo officio, ipsiusque negotiis peragentis, vel litibus resolvendis totum tempus, & Magistratus labor impendi, ac consumi, debeat, ita quod novum officium, & ejus negotia gerere, non valeat absque dispendio, & præjudicio bonæ expeditionis negotiorum officii prius consecuti, nam in hoc casu, nec Regia Majestas justè poterit plura officia in una persona cumulare, nec Regii officiales, vel Iudices ea accipere, debent, & tot negotiis se implicare, si omnium cursui, & expeditioni unius dundaxat peritiam, & laborem non sufficere, videant. Sed quis hoc cognosceret? Quis hoc de se credet, aut sentient? Vel quis totius orbis rerum gubernio se satis non patet? Quidquid autem quisque de se ipso proprio amore captus præsumat; ex ignorantia tamen supina, & culpabili, apud Deum non excusabitur.

Juxta quæ nec prædictis de Magistratibus, aut Iudicibus duplicata salaria ob plura officia, & sollicitudines merentibus obstat, contrarium in militibus observari, qui licet plures militias teneant, non tamen ex eo plura stipendia consequi, valent, imò jure communi sancitum invenitur, ne quis uno, eodemque tempore duas militias habere, possit, & quod magis est, si secundam petierit, de prima, quam tenet non faciens mentionem, utramque amittere, probatur in text. in *l. his quidem, Codic. qui milit. poss. vel non, lib. 12. Arcin. in cap. 3. de probat. Revert. decis. 308.* & ibidem Marin. & ad omne Casy. e Galeot. in *dissertat. unic. post primogen. respons. Fiscal. ex numer. 71. & tot. Francisc. Rocc. de offic. regimin. rubr. 10. de militar. stipend. ex numer. 31. & 33.* Hoc enim specialiter quoque procedit in militibus, qui pro primo stipendio conducti se totos, & per omnem tempus expeditionis corporali militiae servitio mancipati censentur; quare eorum operæ, ut personales plures in una die locari, vel plura stipendia mereri, nequeunt, ut in aliis suas operas per annum, vel aliud tempus locantibus patet, qui quavis plura, & diversa servitia intra annum exercuerint, non tamen, ultra primam mercedem conventam, aliquid prætere, possunt, quod in Magistratibus, & Iudicibus administrationem justitiæ gerentibus locum non habet, quia non generaliter ab eis omnia sua opera, pro prima mercede per Principem sunt conducta, sed ea duntaxat, quæ sufficiunt pro expeditione negotiorum primi officii, pro cuius certo onere subeundo, & non pro alio, stipendium est con-

signatum, quare, si, hoc munere impleto, aliud ex Principis commissione, vel jussu Magistratus gesserit, pro novo labore, & discrete onere, cui ratione primi officii non tenetur, alia quoque mercede, vel stipendio gaudere, debet.

114 Ex quibus omnibus firma, & comprobata manet supra dicta nostra principalis conclusio, ut pro majori servitio, vel labore major etiam merces, vel stipendium vassallis per Barones, vel utiles dominos feudorum sit præstandum.

115 Item ex prædictis inferitur circa solutionem salarii pro servitiis feudilibus, vel ex alia causa debitis graviter excedere Barones, aliosve Dominos inferiores, si servitia, quæ per decem dies, vel aliud tempus regulariter sunt, vassallis injungant, ut intra octo dies, vel breviori tempore faciant, nec pro totidem decem diebus stipendium ipsis per solvant:

116 † Vel si ipsi vassalli pro epistolis ferendis, vel alio simili conducti certa mercede pro qualibet die itineris assignata cum pacto, ut certæ leucæ, vel milliaria in qualibet die perambulent, quo casu, si vassalli paucioribus diebus, quam est consuetum, iter peregerint, plures leucas, vel milliaria, quam in pacto fuerunt constituta deambulando, similiter e s salarium præstari, debet, habita ratione dierum, qui consumi, poterant, juxta leucas, seu milliaria conventa.

117 Quæ conclusio optimè, comprobatur exemplo Alguacellorum, vel Judicum qui pro executione, vel aliis negotiis extra oppidum mittuntur, certo salario pro qualibet die constituto, quibus, paucioribus diebus; quam est consuetum, iter peragentibus salarium est præstandum juxta dies, quæ in itinere regulariter consumi, poterant, ut resolvunt Gloss. fin. & Dynus in *l. eos, ff. ad leg. Cornel. de fals. Alexand. in l. de divisione, ff. solut. marim.* Paris de *Puteo de syndicat. verb. Iudex in officio, n. 5. Aviles in capit. Prator 54. verb. Salario, num. 3. Alciat. in l. 3. ff. de verbor. signif. Villadieg. in Polit. cap. 3. n. 91. Rot. Florent. decis. 12. addit. ad Capyc. decis. 125 Menoch. de arbit. cas. 223. Petr. Barbos. in l. de divisione 7. ff. solut. marim. & ex Freccia, Corta, Menochio, & aliis Caravit. in *dict. l. eos, §. Qui se pro milite, & Rovit. in pragmat. Regn. Neapol. 6. num. 10. sub rubric. de commiss. benè, & novissimè Elisæus Danz. in pugn. Doctor. tom. 3. tit. de salar. cap. 2. n. 49.* Joann. Baptista Thor. in *Codic. ver. judicat. cas. 60. n. 244.**

118 † Quod intellige, si conventio, & stipendium pro diebus sit assignatum, secus si generaliter pro toto itinere, vel pro accessu, vel recessu certum, & unum pretium sit constitutum, nam tunc, licet paucioribus diebus iter peregerint, nihil amplius, ultra pretium assignatum, desiderare, debent, quia nec amplius, quam est conventum fecerunt, ut notant Immo! & alii antiquiores in *l. continuus, §. Cum ita, ff. de verbor. obligat.* optimè ita distinguentes, Petr. Rebuff. in *l. 3. ver. Quæro, ff. de verbor. signif. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 21. num. 42.* juxta quam distinctionem intellige, debet doctrinam Aviles ubi proximè, & in *cap. 43. ver. No consentan, num. 1.* de quo supra mentionem fecimus.

119 Item Barones, vel Domini inferiores excedunt, si servitia mane vassallis injungant, & meridie eos dimittant, integrum salarium non solvendo, sed tantum prorata temporis, Joann. Maria Novar. *forens. question. 40. numer. 9. tom. 1. & de gravamin. vassallorum tractat. 1. gravamin. 87. numer. 12.* & in *pragmat. 1. Regn. Neapolit. collect. 2. numer. 9. sub rubr. de salar. eorum qui mittunt.* & pluries decisum referunt Capiblanc. de *Baronibus tom. 1. super prag-*

mat. 16. numer. 50. & 51. Joann. Baptist. Thor. in *compend. decis. tom. 1. verb. Salarium integrum;* † 120 Quia similiter totius anni salarium est solvendum famulo, vel alii operario ante ejus implementum sine causa à domino dimisso, cum per eum non sterit, quominus annum, vel tempus conventum impleteret, text. in *l. qui operas, ff. locat. & resolvunt Capell. Tolos. decis. 268. Didac. Perez in l. 1. titul. 2. gloss. 1. ver. Est tamen dubium, column. 63. Bobadill. in Politic. lib. 1. cap. 16. numer. 41. Carpouzou. decis. 264. & apud nos statuitur in *l. 4. titul. 4. lib. 4. Fori.**

Quod dupliciter intellige, nisi post expulsionem famulus, vel operarius alii domino servierit, vel suas operas locaverit, nam tunc pro tempore, quo secundo domino servierit, mercedemque acceperit, nihil à proximo exigere, poterit, ne pro unico labore duplex stipendium percipiat, ut probat text. singular. in *l. sed addes, §. fin. alias, l. diem functo, ff. locat. & ibidem bene Gothofred. liter. H. Azebed. in l. 9. titul. 15. lib. 4. Recopilat. numer. 12. † Ubi, & in eo, cui ante annum, mortuo domino, integrum salarium est præstandum, ut similiter intelligatur, nisi postea alii servierit, ex Cassiodor. *decis. 1. sub titul. de locat. & conduct.**

Secundò dictam conclusionem intellige, nisi dominus iracundiæ calore incensus, dum famulum inerepat, vel punit, ei dicat, quod à domo sua recedat, nec amplius ad eam revertatur, nam ex huiusmodi verbis calore iracundiæ prolatis famulum plene dimissam, vel ei licentiam deferendi dominum concessam, non est dicendum, sed imò poterit dominus propè diem famulum revocare, ut notant argumento text. in *l. quidquid calore, ff. de regular. jur. & ex Benedict. de Paulin Nevizan. in sua sylv. nuptial. lib. 6. numer. 49. circa fin. Parlador. different. 130. §. 9. numer. 7. Azebed. in dict. l. 9. titul. 15. lib. 4. Recopilat. numer. 25.* juxta quod intelligit nostram *leg. Reg. 2. titul. 20. lib. 6. Recopilat. Escobar de ratioc. cap. 27. numer. 20.* & novissimè Franc. Maria Prat. in *addition. ad Paschal. de par. potestat. part. 1. cap. 3. ver. Sed pulchra.* † Secus vero si famulus ipse dominum ante tempus conventam de reliquerit, quia eo casu nullum ei salarium debetur, ut juxta veriorum, & communiorum resolvunt Orosc. in *l. diem functo, ff. de offic. Assessor. numer. 13. column. 515. Didac. Perez in dict. l. titul. 2. gloss. 1. lib. 1. Ordinant. ver. Est tamen dubium, column. 63. in princ.* pro quo extat nostra *l. 8. titul. 4. lib. 4. Fori;* & ibidem Montal. verb. *Sin su culpa.* † 121 Qui id limitat, si famulus, vel operarius, data dominum culpa, ab eo discesserit, ut puta si minus justè contra eum insurgit dominus, vel alimenta ei non ministrat, pactionive fidem non servat, quibus de causis, quantumvis famulus, vel operarius dominum de reliquerit, integrum salarium totius anni percipiet; sequitur Azebed. in *dict. l. 9. num. 14. & 15.*

Et super dictum, ut, si famulus suo libitu, vel culpa recesserit, salarium amittat, intelligit, non solum de futuri temporis salario, sed etiam de præterito, & idem dicunt Orosc. Didac. Perez, & Azebed. ubi proximè, pro quibus extat dict. *l. 8. titul. 4. lib. 4. Fori;* † Sed hoc intelligunt Bald. in *l. ade, Codic. locat. Montalu. in dict. l. 8. Fori,* Parlador in *sexquicentur, dict. different. 130. §. 9. numer. 5.* Si domini inter fuerit, de relicta non tulle, quia forsitan alium famulum continuò reperire, non poterit, & propterea rebus familiaribus detrimentum accipit, sed in hoc casu ratione damni causati culpa famuli non solum præteritum salarium, sed

quidquid domini inter fuerit, exigi, posse Judicarem, nisi dict. l. 8. Fori, usu recepta probetur.

128 De aliis autem pecnis contra famulos dominos delictentes agit nostra l. 2. titul. 2. l. 20. lib. 6. Recopilat. Ubi, inter alias pecnas, eam principalem statuit, quod si acceptis vestibus, vel nummis pro salario anticipatis, discesserint, reddere, & integrum annum servare, compellantur, imò jure communi velles ipsas dominum propria autoritate auferre, & tollere posse tenentur, Bartol. in l. penultim. §. Servus uxoris, ff. solut. matrim. Paris de Puteo in tractat. de syndicat. verb. Salarium, cap. 6. numer. 13. & 14. Sed hoc verius intelligit Petri. Costal. in l. id vestimentum, ff. de pecul. stante fugæ suspicionem, & declarant quoque secundum eundem Costallium ibidem ex Alexandr. in dict. l. penultim. ff. solut. matrimon. & ex text. in l. ait prator, §. Si debitorem, ff. de his, que in fraud. creditor. Monalu. in dict. l. 4. titul. 4. lib. 4. Fori. Azebed. in dict. l. 9. titul. 15. lib. 4. Recopilat. numer. 22. ¶ Circa quod adhuc notabiliter distinguit cum Bartol. in l. in his, §. Servus uxoris, numer. 4. ff. solut. matrimon. Inter vestimenta, quæ pro usu proprio famulis præstantur, ut sua sint, & inter ea, quæ ipsis traduntur, ut eis principaliter utantur certo tempore, veluti cum ministraverint in mensa, aut domum sequerentur, juxta distinctionem text. singular. in l. id vestimentum, ff. de pecul. In primò casu vestimenta, ut species data censentur, & semper in dominio domini remanent, ut quando liberit ea à famulis auferre, possit: in secundo casu, in quo frequenter versamur, iterum distinguit Bartol. & resolvit juxta proximè per nos dicta in salario, quod aut famulus sua culpa recedit, vel culpa domini: si culpa domini, non poterunt ei vestes auferri: Secus si propria culpa, nisi earum pretium domino offerat, & etiam imòit Bartol. hoc non propria, sed Judicis autoritate fieri, debere, quæ, ut singularia nota pro hujus Regiæ Curie consuetudine, qua vestimenta, quæ famulis à calcaribus, vel aurigis apud nos Cocheros, & Lacayos præstantur, non solum pro eorum usu, sed ut ornamenta domini committentur, juxta primum casum dictæ distinctionis, per eos ante annum discedentes restituantur.

130 Quæ superior nostra principalis conclusio circa stipendia vassallis per Barones ad laborandum manè conductis integrè totius diei præstanda, non obstante, quod meridiè de ipsorum Baronum licentia à labore recesserint, vel eorum jussu injuste, & sine causa fuerint dimissi, comprobatur etiam exemplo Officialium, vel Magistratum, quibus similiter ab officio, sine ipsorum culpa remotis, & postea absolutis, integram salarium totius anni est præstandam, licet secus si eorum culpa interveniente, remotio fiat, vel ipsi suo libitu recedant, ut plene resolvunt ex text. in l. cum allegatis, Codic. de re militar. lib. 12. l. ex causa desertionis, ff. de eodem, Salicet. in authent. idem, in fin. Cod. de heretic. Masull. in addition. ad Capyc. decis. 125. numer. 2. in fin. Ricc. variarum resolut. cap. 169. Caved. decis. 8. numer. 34. part. 1. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 21. ex numer. 89. & 91. Escobar de rator. cap. 27. à num. 18. & 21. Qui loquitur in nostris Correctoribus ipsorum libitu recedentibus, & in numer. 27. cum ex causa

131 publica Civitatum, ubi assistunt, discedant. ¶ Et ad alia in cæteris officialibus factis Principis sua officia exercere impeditis, latè tractant, & sub dicta distinctione resolvunt Donat. Anton. Marin. quotidian. resolution. capit. 210. per tot. Joann. Baptist. Thor. in supplement. compend. decis. verb. Salarium

an debeat. idem Thor. tom. 2. ejusdem compend. verb. Salarium officiali, ubi latè de impedito facto eligentis accedere ad locum exercitii, vel administrationis; ¶ Et in impedito ob tumultum Civitatis Capyc. decis. 125. Ricc. collect. decis. 2466. part. 6. idem Thor. in compend. decis. verb. Salarium integrum; ¶ Et in legatis missis ad Regem per Civitatem, peuta ad id per ipsam Civitatem licentia à Protege, & sine justa causa denegata, & interim in Civitate, vel in itinere per Protegem detentis, quod, eo non obstante, salarium eis debeat, comprobatur argument. ex dictis per Pontem de potestat. Proteg. titul. 2. de abundant. Civitat. §. 7. ex numer. 8. Qui generaliter hujusmodi legatis, ita per Civitatem ad Regem missis salarium deberi, resolvit, & decisum testatur Joan. Baptist. Thor. dict. tom. 1. verb. Salarium an debeat. fol. 493. column. 1. in princ. ¶ Et idem in injustè suspensio, & postea absoluto DD. Joan. Baptist. Latrea decis. 85. numer. 15. Quidquid contrarium, imò quod suspensio, licet injustè, officii emolumenta non debeantur, teneat Noguero. allegat. 8. numer. 20. ¶ Cujus doctrina intelligi, debet in emolumentis personalibus, quæ ratione administrationis, & servitii personalis sunt assignata, quæ administrantibus duntaxat, & personaliter servantibus debentur, & substitutus interim serviens ea lucratur Marin. tom. 1. variar. resolut. cap. 100. Noguero. dict. allegat. 8. per tot. Franc. Rocc. de offic. eorumque regimin. rubric. 10. numer. 16. verb. Idemque est, qui de his emolumentis personalibus, vel de salario etiam principali servitio personali correspondenti intelligi, debent, secus vero in salario principali officii, ratione dignitatis debito, quod indubitanter injustè remoto, vel aliter suspensio est præstandum, ut late novissimè, pluribus congestis, distinguat, & resolvit Franc. Maria Prat. observat. 66. & plenius suo loco dicam ubi de acquisitione, fructuum, vel emolumentorum ratione officii agam.

Et idem resolvitur in militibus à militia injustè, & sine causa missis, & postea absolutis, vel ex justitia restitutis, quibus similiter medii temporis stipendia præstanti, debent, text. in l. ex causa desertionis penult. ff. de re militar. ibi: Si ratio constitisset, &c. Cujac. & Fulu. Constant. in l. 1. Cod. de re militar. lib. 12. num. 18. & cum aliis D. Solorgan. in Polit. lib. 6. cap. 13. fol. mihi 1001. litter. L. ¶ Licet secus si ipsi milites spontaneè militiam deseruerint, vel ipsorum causa justè fuerint missi, tunc enim medii temporis stipendiis gaudere volentes non sunt audiendi, etiam si postea indulgentia Principis fuerint restituti, text. in dict. l. cum allegatis, Cod. de re militar. & in l. qui ex cubias, §. Sed ex causa desertionis ff. eod. tit. & ita plenè juxta hanc distinctionem resolvunt optimè, & aliis congestis, Fulu. Constant. ubi proximè, D. Latrea decis. 85. numer. 15. Noguero. allegat. 8. ex numer. 5. D. Salgad. de Reg. proteg. 4. part. cap. 9. numer. 60. cum sequent. D. Solorgan. ubi proximè, Anton. Perez in Cod. lib. 2. tit. 36. de re militar. numer. 27. & novissimè Fran. Rocc. de regimin. Reipubl. rubr. 10. de militar. stipend. num. 15. & 16. ¶

Quod intellige, nisi restitutio, quamvis gratiosa, plenissima tamen sit, sed hoc si specialiter in ea exprimitur, ut stipendia quoque præteriti temporis restituta præstentur, & non aliter, ut clarè comprobatur ex dict. l. si excubias, §. Si ex causa desertionis, ff. de re militar. ibi: Sed ex causa desertionis restitutus in militiam, non aliter medii temporis stipendium, & donativa accipit, nisi hoc liberalitas principalis, ei specialiter indulserit

Ex quibus idem dicitur in milite injustè carcerato, vel à latronibus detento, aliave justa causa valetudinis, vel simili casu militare impedito, cui ex eadem ratione integra stipendia sunt præstanda,

landa, ut ex text. in l. si commeatu, l. qui cum uno 4. §. Examinantur, ff. de re militar. dict. l. penult. eodem, notant Fulu. Constant. in dict. l. 1. num. 22. Cod. de re militar. lib. 12. Donat. Anton. Marin. variar. resolut. cap. 310. num. 3. bene Franc. Rocc. de offic. regimin. dict. rubric. 10. n. 13. ¶ Et idem servatur in militibus stipendiariis, qui actu servare parati sunt, absque eorum tamen culpa non servant, qui interim stipendia merentur, licet secus si eorum culpa non servarent, ut bene distinguit Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 2. verb. Salarium ex causa, fol. 619. col. 2. in med. ubi sub eadem distinctione loquitur in detentis apud hostes juxta prius dicta per Petr. Bellin. de re militar. tit. 3. nu. 11. ¶ de quorum etiam stipendiis interim, quò apud hostes fuerunt, plenè tractat pluribus novissimè congestis, Joan. Bapt. de Sanct. Severin. in l. diem functo, num. 46. ff. de offic. Assessor. Aufter. in addit. ad Capel. Tolos. decis. 360. Claud. Cotor. de jurib. & privileg. milit. lib. 2. quæst. 45. Fulu. Constant. in l. 1. Cod. de re militar. lib. 12. num. 8. Donat. Anton. Marin. quotidian. resolut. dict. cap. 310. Anton. Perez in Cod. lib. 12. tit. 36. de re militar. num. 27. & novissimè Ganaverr. decis. 24. tot. Franc. Rocc. de offic. regimin. dict. rubr. 10. n. 17. cum seqq. & latius infra suo loco dicam.

142 Et ex eadem supra dicti ratione justè impediti idem concludit Decius cons. 70. in Doctore conducto ad legendum in aliqua Civitate, vel Unversitate, quæ factò inimici reperiebatur oppressa, ex quo liber aditus, aut libertas Doctore ad legendam non patebat, ut similiter salarium, vel merces ei absque sua culpa legere impedito, debeat, cum per eum non steterit, quo minus operas præstaret ad text. in l. qui operas, l. sed. & addes, §. fin. ff. locat. & alia jura congesta per Decium ubi proximè, numer. 1. fin. & idem tenet Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 2. verb. Salarium officiali, fol. 618. column. 1. in fin.

143 Et comprobatur etiam prædicta nostra principalis conclusio circa salarium totius diei vassallis per Barones præstandum pro servitiis, pro quibus manè fuerunt conducti, non obstante, quod meridiè à laboribus de licentia, vel jussu Baronum recesserint exemplo advocati pro causis defendendis recepti sub certo salario per annum convento, cui, licet factò clientis, vel alio casu non laboraverit, integram salarium debetur, quia per eum non stetit, quominus operas præstaret, ut ex text. in dict. l. qui operas, ff. locat. resolvunt optimè Gloss. in l. 1. verb. Reperi, de var. & extraordin. cognit. March. de Afflict. in constitut. hac editali, ex num. 5. Horar. Barbar. de divis. fruct. part. 2. cap. 11. num. 15. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Salarium an debeat, fol. 493. col. 2. in princ.

144 Item prædicta conclusio comprobatur exemplo militis absentis, vel, qui à servitio militie recessit, de licentia tamen superioris, cui non est dubium, stipendia absentie temporis deberi juxta text. singularem in hac lege, Cod. de proxim. sacror. scrinior. lib. 12. Roman. singular. 453. Rovit. super pragmat. Regn. Neapol. in rubric. tit. de militib. num. 7.

145 Franc. Rocc. in loc. citat. num. 14. ¶ Uti & Judicibus, si de licentia Regia ad certum tempus propriis negotiis se absentaverint, quia præsentem censentur, & consequenter salarium lucrari debent, qui licito commeatu absunt, ut ex dict. l. hac lege, notant ibidem Bart. & Joann. Platea, Sord. conf. 42. ex numer. 1. & aliis congestis, Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 21. ex numer. 40. ¶ & in nostris Correctoribus, qui de licentia Civitatis ab-

sunt: & quòd absentia, vel licentia non ultra nonaginta dies extendatur, extat nostra l. 10. tit. 16. lib. 2. Ordinam. & l. 6. tit. 5. lib. 3. Recopilat. declarant montalu in sua gloss. ordin. in part. Index cum salario, Aviles in capit. Prator. 1. gloss. salario, num. 12. Azebed. in dict. l. 6. Recopilat. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 7. num. 6. & 7. ¶ Et in Doctore, vel alio quolibet stipendiario absente, vel aliter in officii exercitio de licentia Superioris cessante, bene ultra relatos, Alexand. in l. diem functo, ff. de offic. Assessor. col. fin. n. 33. & per l. si desertorem & alia jura Joann. Platea in l. nec ipsi, Cod. de incol. lib. 10. num. 4. & in dict. l. hac lege, bene Mastrill. ubi proximè. ¶ Et idem in Canonico, vel alio beneficiato de licentia superioris absente, Bart. & Platea in dict. l. hac lege, & notatur per Canonistas in cap. relatum, cap. de cetero, cap. dilectus, cum similibus, de Cleric. non resident. Guacia de benefic. part. 3. cap. 2. num. 425. cum seqq. qui loquitur de Præbendato absente de licentia Capituli, D. Valenquel. cons. 4. tot. ubi de absente, cum licentia Regia, vel ex alia justa causa, & ad alia latè tractat Loter. de re benefic. lib. 3. quæst. 27. n. 77. cum seqq. De quibus omnibus supra dictis plenius dicam infra, tom. 2. hujus operis in pluribus capitibus, ubi expresse de acquisitione emolumentorum, & fructuum officiorum, & beneficiorum agam.

Item supra dicto proximo Baronum excessui circa salarii totius diei denegationem, ex eo, quod vassalli manè per Barones ad servitium accepti in meridiè dimittantur, affinis est alius excessus in eo consistens, quòd Barones, vel utiles domini feudorum, postquam pluribus vassallis vespere præcipiunt, ut manè stent accinti ad faciendâ aliqua necessaria Baronum, deinde non omnes, sed aliquos tantum ad laborandum conductum, reliquos dimittunt absque ulla mercedis solutione, quod quidem injustum, & contra rationem visum est, nam semel à vespere moniti, & serviendo manè parati, si non eligantur, non facile, qui eos conducant, inveniant, & ita diem, & mercedem perdent, quare æquum est, quòd necessarii tantum vassalli ad servitia ante diem moneantur, vel alijs monitis etiam dimissis mercedem illius diei præstare, debeant Barones, cum per vassallos non steterit, quominus operas præstarent, ad text. in dict. l. qui operas, ff. locat. notant in specie Capibanc. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 16. num. 54. & 55. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Salarium an teneatur, fol. 492. col. 2.

Quòd notabiliter intellige, nisi ita à vespere moniti, & manè dimissi suas operas alii locaverint, vel in suis terris eas consumpserint juxta notata supra, imò sufficere, ut Barones ab hujusmodi salarii præstatione excusentur, quòd ita dimissi operas suas alii locare, poterint, vel in suis terris labore, licet non fecissent, quia tunc non ex causâ immediata Baronum, sed sua culpa otiosi remanserunt, ut singulariter advertit Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 88. num. 6. verb. Annuit, ex doctrina Valer. in different. inter utrumque For. verb. Locatio, & conductio, dfferent. 3. ¶ Qui in eodem casu loquitur in alio quolibet locatore, qui operarium ante diem conduxit, & manè dimissit, quem illius diei mercedem præstare, non teneri, ait, si post dimissionem, potuit, alteri suam operam locare, vel laborare in propriis terris, & in foro conscientie resolvunt quoque Silvester in summ. verb. Locat. quæst. 12. Rebel. de obligat. justit. lib. 12. quæst. 14. num. 5. part. 2. ubi pro hac sententia Armill. Angel. & Tabien refert.

Item circa stipendii pro hujusmodi servitiis solutionem

nem excedere, solent Barones, si mercedem non solvant, vel minus justam præstent, pretextu, quod nihil de ea præstanda fuerint conventum; † quia quævis v. lde inter Doctores controversatur quæstio, an salarium non conventum famulis, vel aliis debeatur? & quamvis communior Doctorum opinio sit, id non deberi, nisi famuli probaverint, se solitis esse, operas suas locare, & vice versa, dominum eas conducere, ut tenent argum. text. in l. salarium. Cod. mandat. Alexand. conf. 109. col. 2. lib. 6. ubi Natta in addit. ad eundem, ideam Natta conf. 576. Joann. Faber. in §. 7. institut. mandat. Rebuff. super constitut. Gallie. in tractat. de famulor. salar. gloss. 1. numer. 1. Menoch. de arbit. cas. 505. n. 2. Federic. de Sen. conf. 118. Cæphal. conf. 534. n. 4. Simon de Præc. conf. 53. num. 1. in fin. & num. 2. Baeza de decim. tutor. cap. 2. num. 2. & cap. 20. num. 20. Navar. in manual. cap. 17. ex n. 18. & in tractat. de restitut. tom. 2. lib. 3. cap. 1. ex n. 409. Alvarad. de conjectur. lib. 2. cap. 29. §. 1. num. 113. ad fin. bene Didac. Perez in l. 1. tit. 2. gloss. 1. vers. Est tamen dubium, col. 61. lib. 1. Ordinant. Guid. Pap. decis. 68. Flor. de men. variar. questio. lib. 1. quest. 8. §. 2. n. 1. Zevall. commun. contr. commun. quest. 2. & 88. n. 2. Afsia determinat. 121. n. 4. Carroc. de locat. & conduct. part. 1. in tit. de famul. & pediseq. ex num. 3. §. 8. Mantic. decis. 266. laè, & pluribus fundamentis pro hac parte adductis, resolvit marth. vor. 99. Gratian. discept. forens. cap. 257. n. 2. ubi plures decisiones Rotæ pro hac sententia adducit, plenè Joan. Botta conf. 43. ex n. 5. qui, nec de æquitate, deberi defendit, & est singularis Rotæ Gerat. decis. 115. n. 4. & 5. † Ubi unum saltem requirit, quod Dominus ministrorum operas conducere, soleret, vel famulus locare, imò non sufficere, probare alterum tantum, videlicet famulum, vel dominum esse solitum conducere, vel locare, sed utriusque requisitum probatione opus esse, tenet optimè Ricc. decis. 85.

155 Et novissimè pro hac sententia resolvunt Leon. decis. Valent. 46. lib. 1. laè Joann. Bapt. Thor. in supplement. compend. decis. verb. Salarium debitum, column. 2. & 3. f. l. 590. Horat. Barbar. de division. fruct. part. 2. cap. 11. ex n. 5. & 8. ubi pluries apud Rotam decimum testatur.

156 Quamvis, inquam, hæc communis opinio ita se habeat, & licet veram fateremur, adhuc juxta eam in nostro casu vassallis sua servitia Baronibus, vel dominis exhibentibus justa merces, vel salarium præstari, debet, quia ut plerumque accidit, sunt pauperes laboratores suas operas locare soliti, qui etiam, cum non aliunde vivere, habeant; nisi de suo labore, non est vero simile, quod gratis operari, voluerint, ut bene considerant Petr. de Ubald. in tractat. de duob. fratr. part. 6. princip. paulò ante num. 27. Rota Genuæ in dict. decis. 115. num. 4. & sic cessat contraria Doctorum præsumptio, ut, non interveniente circa salarium conventionem, servitia gratis exhibita dicantur.

157 Sed imò, quod quantumvis vassalli suas operas locare, vel dominis eas conducere, non fuerint soliti, nec aliqua conventio de salario præstando præcesserit, adhuc tamen eis sit exsolvendum, verius judico, quia non obstante tot doctissimorum Doctorum communissima sententia proximè fundata, ut non aliter salarium non conventum famulis, & similibus debeatur, quam si suas operas locare, consueverint, & vice versa, dominis eas conducere; verior quidem, & æquior contraria opinio mihi videtur, ut nimirum famulis, vel aliis quibuscumque labo-

ratibus stipendium pro ipsorum labore, & servitio indistinctè debeatur, & si nihil de eo fuerit cautum, vel probatum ex parte famulorum, vel domini circa consuetudinem hujusmodi operarum locationis, aut conductiois, quam sententiam ex æquitate veriorum dicunt, & pro ea resolvunt Rebuff. super constitut. Gallie. in dict. tractat. de famulor. salar. gloss. 3. fol. 239. ubi ita vidisse practitari, ait, ut ex bono, & æquo juxta qualitatem personarum Judex ex officio salarium taxet; Menoch. de arbit. cas. 512. centur. 6. num. 4. Patian. conf. 153. num. 6. Riminal. Junior. conf. 478. lib. 4. & reprobans contrariam sententiam Didaci Perez, optimè Azbed. in l. tit. 15. lib. 4. Recopilat. n. 4. & 5. & sequuntur Joann. Gutierrez de jurament. confirmat. cap. 64. n. 3. Zevall. commun. contr. commun. quest. 288. n. 6. Rebel. de justit. & jur. quest. 13. n. 14. cui resolutioni adhæret noster eruditissimus D. D. Joan de Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 11. n. 52. & cap. 8. n. 61. & novissimè, & bene, licet his non relatis, Horat. Barbar. de divis. fruct. part. 2. cap. 11. num. 20.

Circa quæ extant in Regno Neapol. Regiæ pragmatice 1. & 2. in tit. de salar. eor. qui mittunt. pro negot. seu servit. Reg. in quibus salarium vassallis Baronibus servientibus taxatur, quam taxam communiter intelligunt DD. Neapolitani in servitiis extra territorium feudale injunctis, non vero si intra fines feudi, vel saltem infra dietam, † quia tunc, prout inter alios cives fuerit consuetum, salarium præstandum, resolvunt, & pluries decimum testantur Franch. decis. 526. numer. 3. ubi Adent. Rovit. in dict. pragmat. 1. & 2. num. 6. & 7. Horat. Barbar. de divis. fruct. part. 2. cap. 11. num. 39. quem sequitur Ioann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 108. & tractat. 3. gravam. 71. & in decis. Reg. Audient. Apulia 188. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Vassalli congruntur, & in supplement. verb. Salarium à Barone debitum, ubi plures decisiones congerit, Donat. Anton. marin. lib. 2. variar. resolut. cap. 37. n. 1. † Qui in n. 2. ait, in casu, quo solutio sit faciendâ, prout inter alios cives, & plura ac diversa salaria sint constituta, minus solvi, debere, & notant Petra ad Capyc. decis. 163. Barbar. & Novar. ubi proximè, per text. singularem in l. qui concubinam. §. Cum ita 1. ff. de legat. 3. & ex notabili decisione Guid. Pap. 252. qui loquitur in quibuslibet aliis operariis conductis pro mercede, vel alios solvenda; sed, tantorum virorum pace, contrarium resolverem, imò, quod, computatis majoribus, & minoribus summis, sive salariis per alios præstitis, mediocre solvatur, † nec ob stare debet, in dict. §. Cum ita, valde per DD. ad contrarium ponderatum; quia primò loquitur inherere gravato legatario date, quantum uni ex hæredibus fuerit relictum, ex quibus quantitatis electio, cum sit legatum damnationis, in ejus arbitrio relicta censetur, prout ipse text. declarat, ibi: Quia cum hæres dare damnatus esset, in potestate ejus esset, quam partem daret, quare minimam partem solvendo adimplevit, secus in nostro casu, ubi conventio est, quod solvatur, non quod unus ex civibus disunctim postea solvat, sed conjunctim, quod cives, & sic non unus, sed omnium solutiones attendi, debent. † Secundò considerari etiam potest, in testamentis legatarios ex causâ lucrativâ capere; nostros vero operarios ex onerosâ salarium mereri, ex quo magis in his, quam in illis stipendia amplari, debent, argument. eorum, quæ ad differentiam inter causam lucrativam, & onerosam sæpè tradunt, & resolvunt D. D. quos inter, Cuman. in l. privilegia, ff. de privileg. credit. Capic,

Capyc. decis. 78. numer. 7. Alciat. in l. pupillus, ff. qua in fraud. credit. num. 14. laè Joann. Gutierrez de jurament. confirmator. part. 3. cap. 15. numer. 19. & sequent. Mastrill. decis. Sicil. 72. in princ. P. Molin. de convocationibus, disput. 413. numer. 12. Paschal. de viribus patr. 2. cap. 9. numer. 45. Vincent. Carroc. decis. 125. numer. 9. & sequent. Capiblanc. in suis singularibus inseris in sepius citato tractatu de Baronibus singulari 1. quasi, per tot.

163 Quæ nostra principalis conclusio, & pro ea hæc proxima resolutio pluribus exemplis comprobatur: & primò exemplo advocatorum, quibus similiter pro causarum defensione electis, nulla salarii præcedente conventionem, justum tamen stipendium est præstandum, ut ex text. in l. 1. §. Advocatus, de ff. variar. & extraordinar. cognit. resolvunt Gloss. singularis ibidem, & Bartol. & alii antiquiores, & in l. salarium, Codic. mandat. Alexandr. conf. 109. lib. 6. Socin. conf. 196. numer. 1. volum. 2. Gratian. discept. forens. cap. 257. numer. 5. Magon. decis. Florent. 12. numer. 4. & novissimè Horat. Barbar. de division. fruct. part. 2. cap. 11. ex numer. 11. & ex numer. 18. Flores de Mena variar. questio. lib. 1. questio. 8. §. 1. num. 17. & numer. 46. cum sequentibus. † Ubi optimè de advocatorum salarii taxa, & quod arbitrio boni viri, vel Judicis relinquantur, considerata primum causæ, & personarum qualitate, advocati facultia, & excellentia, labore, quem subijit, necnon, & consuetudo patriæ, & fori.

164 De qua Advocatorum stipendii taxa, & quod, prædictis qualitatibus inspectis, fieri, debeat, extat novissima nostra lex Regia 34. titul. 16. lib. 2. Recopilat. Ubi novissimè, infinitis congestis, de hac taxa plenè tractat, & quod ultra eam nihil advocati sub poena restitutionis recipere, valeant, etiam si pro palmario, sive victoria offeratur, doctissimus dominus, & nostris Supremi Senatus Regis Consiliarius meritissimus Dom. Petrus de Salzed, super novissim. leg. Recopilat. in dict. l. 34. ex numer. 63. & 76. cum sequentibus. Quod quidem procedit in præsumptione extorsionis ex parte advocari, & involuntaria, sive necessitate coactæ præstationis ex parte clientis, quibus concurrentibus, etiam si quid per clientem prima facie sponte offeratur, potius ex necessitate, & dependentia, & sic ex causâ coactionis, quam donationis oblatum censetur, & consequenter tanquam vi necessitatis, ultra justum extortum accipi, non posse: quare semper id intelligerem, nisi ex causâ donationis libenter datum aliunde evidenter appareat, quod bene conjici possit ex magnanimitate, vel affluentia divitiarum clientis, qui excessum agnoscens, & advocatum verè, & ex intentione renuentem accipere, ad id tamen instantè cogeret, vel semel datum recipere, recusaverit, quod frequenter in Principibus, & Magnatibus accidit, necnon, & in aliis valde divitibus, qui non solum semel datum, vel oblatum recipere, renunt, sed imò ex eo, quod per advocatos reddatur, quasi sua liberalitate, magnanimitate posthabita, offenduntur: & ita consuetudo, & praxis observat, ne his magnis Principibus quidquam ex mercede, licet immoderatè oblata, reddatur, & servatum semper vidi per hujus Regiæ Curie Mauritensis magnos, & timoratos advocatos: quod ultimum ut salarii excessum per advocatos his Principibus reddere non teneantur, securè etiam, meo videri, procedet in aliis clientibus valde divitibus, dummodo de excessu certiorentur, ut id recipiant: si vero inferioris conditionis, vel non ita divites sint, ut spontanea liberalitate immoderata merces data

Lagunex de Fructibus,

præsumi, possit, semper ei etiam primò, & secundò renuenti excessum redderem, & ut recipere, valde instarem, & tunc veram liberalitatem, & donationem confererem, si, eo non obstante, recipere, nollet juxta notabilem doctrinam Azbed. in l. 21. num. 5. tit. 16. lib. 2. Recopilat.

Item, ut ad nostræ principalis conclusionis probatio- nem revertamur circa salarii, licet non conventi, præstationem, ea in super comprobari; potest aliarum plurium personarum exemplis, quibus similiter laborantibus, vel suas operas, nulla circa salarii præstationem præhabita conventionem, exhibentibus, nihilominus ex æquitate officio Judicis est præstandum, ut in Judicibus, procuratoribus, Medicis, & aliis personis exemplo advocatorum proximè dicam: nam licet in advocatis, ut nimirum eis salarium etiam non conventum debeatur speciali jure procedere, dicant ex dict. l. 1. §. Advocatus juncta ibi gloss. ff. de var. & extraordinar. cognit. Joan. Botta, Flores de Mena, Mastrill. Joan. Baptist. Thor. & alii relati supr. num. 163. Id tamen est intelligendum, rigore juris attento; secus de æquitate, & officio Judicis, ut supra intellexi ex D. Solorgan. & relatis ubi proximè, & bene notat loquens in advocatis, & aliis Horat. Barbar. de division. fruct. part. 2. dict. cap. 11. num. 20. Qui omnes de æquitate, & officio Judicis advocatorum privilegium ad ceteros officiales, & laboratores extendunt, & ex proximè referendis videbis.

Et in primis comprobatur, quia officialibus, vel Judicibus salarium, licet non conventum, debetur, quod intellige, si ex consuetudine loci ad officium electis salarium præstetur, secus vero, si absque ullius salarii præstatione officia servire, consueverint, ut exemplo nostrorum Correctorum, quibus congruum salarium exsolvitur, necnon, & Judicum ordinariorum oppidorum, quibus nullum de consuetudine præstatur; utrumque apud nos comprobari, potest, & resolvunt Bald. in l. licet, Codic. locat. Aviles in capit. Prætor 1. verb. Salarium, numer. 3. Pateus decis. 43. Segura in suo director. ludiç. ordinar. cap. 14. ex numer. 6. & 30. Flores de Mena variar. quest. lib. 1. quest. 8. §. 1. ex numer. 16. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 21. numer. 100. Andr. de Capua inter singular. Bartolom. de Capua singular. 128. & confert. Ricc. collect. 2466. part. 6. Joan. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Salarium an debeatur officiali, & cum aliis noster Noguero. allegat. 5. num. 10. cum sequentibus. † Ubi quod, prædecessorum salarium, quamvis non conventum, in consequentiam concessum censetur; † Et quod si va- riet, & difformiter salaria sint prædecessoribus data, tres ultimæ præstationes considerentur, vel saltem ultima, & immediata, quæ per longum tempus fuerit continuata, Segura in dict. cap. 14. ex numer. 6. Flores de Mena. variar. quest. lib. 1. dict. quest. 8. §. 1. num. 16.

Et non solum salarium consuetum, & ordinarium in officiorum concessionibus tacitè veniat, sed, et si quid extraordinariè fuerit actum: quia si id officialis exegerit, ex eo excedere, dicitur, ut laè ex Ponte, Giurb. & aliis comprobatur noster scientissimus advocatus in docta, & erudicta allegatione pro defensione Illustrissim. Dom. D. Joseph. Gonzalez ex numer. 133. & 121. cum sequentibus, qui loquitur etiam in salarii augmento apud nos Ayuda de costa, & ventaja, quod Regis officialibus præstari, consueverit.

Et similiter comprobatur nostra principis conclusio exemplo Vicariorum Episcoporum, quibus similiter salarium, licet non conventum, est præstandum, necnon exemplo Visitatorum, cæterorumque famulorum Prælati Ecclesiasticis in servitium, quibus ex eadem æquitate, rigore juris temperato, salarium præstari, debet, quamvis nulla de eo convent-

R t

rio præcesserit, Segur. in suo director. Iudic. Eccle-
 fastic. cap. 14. numer. 36. Rot. Roman. in decis.
 126. part. 4. in novissimis Sbrozui de Vicar. Epif-
 cop. lib. 1. quest. 55. numer. 4. cum sequent. Flor.
 de Men. var. quest. dict. quest. 8. numer. 6. cum
 sequent. & in §. 2. numer. 10. Ubi etiam in Cappella-
 nis, & famulis Scholaribus Episcoporum loquitur:
 172† Intellige, si puberes sint, ne contrarietur infra
 dicendis, & ad Vicarios, & Visitatores plures refe-
 rens Dom. Valençuel. conf. 179. numer. 71. doctè plu-
 res decisiones Rotæ referens Stephan. Gratian. discip-
 173† at. forens. cap. 257. numer. 7. & 9. † Optimè quod
 hoc procedat etiam si Vicarius solitus non fuerit,
 operas suas locare, & Episcopus conducere, quid-
 quid hoc voluerit Rota apud Puteum decis. 1. lib. 3.
 & decis. 43. & 41. lib. 1. à quibus decisionibus eadem
 Rota recessit, ut testatur idem Gratian. & sequitur no-
 viter Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 2. cap. 11.
 numer. 25. Barbat. vot. 54. Dom. Solorçan. de jur.
 Iudic. lib. 3. cap. 8. numer. 61.
 174 Quæ intellige, nisi huiusmodi Vicarii, vel Visita-
 tores aliisve Episcoporum famuli familia officia exer-
 centes aliqua emolumenta eorum ratione, sive iuris-
 dictionis proveniunt; aut fructus perceperint, quæ pro
 eorum sustentatione sufficerent, & congruo salario,
 ac labori æquivalere valeant, Segura ubi proximè,
 Flores de Mena in loco citat. num. 8. Dom. Solorçan. &
 Dom. Valençuel. in locis citatis, & idem D. Solorçan.
 lib. 3. cap. 11. numer. 54. Gratian. dict. cap. 257. numer. 17.
 cum sequent. Ubi ita prædicari, testatur in Vicario
 Archiepiscopali Civitatis Benaventanæ, cui propter opu-
 lenta emolumenta, quæ ex redditibus iurisdictionis
 percipit, salarium non præstari, ait Horat. Barbat. dict.
 175 cap. 11. numer. 28. † Qui & in num. 27. Id quoque li-
 mitat quando Vicarius, vel alius famulus victum, &
 vestitum, & commodam habitationem pro se, & fa-
 mulo ab Episcopo habuisset, quod in eo casu intelli-
 gerem, cum labor est ad eo parvus, ut ultra victum, &
 & vestitum, & habitationem, aliud salarium non me-
 reantur ad notata per Segur. & Flor. de Mena ubi pro-
 176ximè: † Vel, nisi majoribus beneficiis, vel donatio-
 nibus huiusmodi famuli per Episcopum fuerint remun-
 nerati Flores de Mena dict. quest. 8. §. 1. numer. 19. D.
 Solorçan. dict. cap. 11. numer. 56. D. Valençuel. dict.
 conf. 179. ex num. 61. & conf. 57. numer. 14.
 177 Propter quas rationes fuit apud nos promulgata
 Regia pragmatica anni 1616. ne salaria non conventa
 exigere, possint, hi qui Prælati, vel Magistratibus,
 aliisve dominis famulantur, vel assistunt propter alias
 commoditates, vel favores, quos ab huiusmodi do-
 minis in temporalibus, vel spiritualibus frequenter
 178 consequuntur: † Quod, & cautum invenitur in Bullis
 Pauli III. & Pij V. & referunt Amat. Roder. in
 tract. de privileg. creditor. 1. part. art. 3. numer. 28. D.
 Valençuel. dict. conf. 57. numer. 14. D. Solorçan. dict.
 cap. 8. numer. 62. Ubi quod eo salaria hæc in nostris Su-
 premis Hispaniæ Tribunalibus moderatè taxentur, &
 aliquando denegentur in totum, apud quos Doctores
 alia plura vide circa famulorum Episcoporum pro
 suis salariis prætensiones post ipsorum Episcoporum
 mortem.
 179 Item principalis nostra conclusio comprobatur Af-
 fessorum, sive consultorum exemplo, quibus ex eadem
 ratione salarium, licet non conventum, exemplo advo-
 catorum debetur, ut ex text. expref. junct. ibi Bart.
 in l. 1. §. Sed, & Comites ff. de var. & extraordinar.
 cognit. notat Bald. in rubr. Cod. mandat. numer. 2. Horat.
 Barbat. de divis. fruct. part. 2. cap. 11. numer. 16. & no-
 vissimè Joann. Baptist. Ventrig. in prax. rer. notabil.
 annotat. 36. §. unic. numer. 316. & ad alia plura Flores

Diaz de Mena lib. 1. variar. quest. 8. §. 4. num. 15. &
 per tot. plura cumulat de materia circa salaria Affessorum.
 † Et quod ideo apud nos Judices illiterati vul-
 180 go Alcaldes Ordinarios, frequenter stipendia ista sive
 Affessorias à partibus exigant pro Consultore, & alias
 impensas pro processu forsitan extra oppidum ad Con-
 sultorem mittendum, ut notant Gregor. Lopez in l. 2.
 verb. Deban tomar consejo, tit. 21. part. 3. Burg. de Paz
 conf. 48. & ex Paul. de Castr. Abbat. & aliis antiquioribus
 Aviles in capit. Prator. 38. verb. Firmadas, n. 8. Joan.
 Garcia de expens. cap. 20. Flores de Mena lib. 1. variar.
 dict. quest. 8. §. 4. num. 2. Ubi plenè de his Affessorum
 salariis: † Et in num. 1. quod Judices salariati hujusmodi-
 181 di Affessorias exigere, non valent, ut apud nos cavetur
 in nostra l. 31. tit. 6. lib. 3. Recopilat. & melius in l. 9.
 eodem tit. ubi Azebed.

Ex quo Judices litterati dominorum inferiorum, sive
 182 consultores Affessorias à partibus recipere, non debent,
 si salarium à dominis habeant, imò & si non, habeant,
 domini enim tenentur, eis salaria, constituere, benè
 Azebed. in dict. l. 9. Avendañ. de exequend. 2. part.
 cap. 10. Foller. ad constitut. Regn. in consit. si alia, cap.
 ad hoc volentes, numer. 4. & cap. 21. ex num. 21. Flores
 de Mena dict. quest. 8. §. 4. num. 7. † Nec consequen-
 183 ter Judices imperiti ipsorum dominorum cas à partibus
 pro Assessore exigere, possunt, Burgos de Paz dict.
 conf. 48. numer. 12. Escobar de ratioc. cap. 27. numer. 4. &
 5. † Ubi & ex num. 8. quod non aliter contrarium sit
 184 recipiendum, nisi circa id præscriptio immemorialis
 sive consuetudo ad fuerit.

Et ad alia, & quod huiusmodi Affessorum sala-
 185 rium, & expensæ in processu missione sunt sol-
 vendæ per illam partem, quæ à Judice expotulaverit,
 quod causa cum consilio sapientis decideretur: secus
 vero ex proprio motu, aut officio Judex, ut pu-
 ta, quia est imperitus, vel ex alia causa eum no-
 minaverit, quia tunc communibus expensis salarium
 erit exsolvendum, benè tractant, & resolvunt Spe-
 culator in titul. de Assessoribus §. Salarium, vers.
 Quod si alter litigatorum, Bald. in l. prator. ait,
 §. 1. ff. de edend. & in l. 4. §. In Iudicio, ff. fin. re-
 gundor. & in l. 2. column. 1. vers. Sed nunquid, Co-
 dic. de sentent. ex pericul. recitand. Bart. & Alexand.
 in l. si postulaverit, in fin. ff. ad leg. Jul. de adulter.
 & ex Abbat. Luc. de Penn. & ex aliis Aviles in cap. 2.
 Prator, verb. Igualmente, numer. 9. & in cap. 1. verb.
 A las partes, numer. 23. Joann. Baptist. Affin. in sua
 praxim. civil. §. 25. cap. 29. Avendañ. de exequend.
 lib. 2. cap. 23. numer. 15. & cap. 15. numer. 6. Azebed.
 in l. 1. ex num. 20. titul. 16. lib. 4. Recopilat. Flos
 de Mena variar. quest. lib. 1. quest. 8. §. 4. nu-
 mer. 10. Menoch. de arbitr. cas. 228. numer. 25. Scala
 in tractat. de consil. sapient. capit. 11. vers. A quo au-
 tem, Carpan. ad statut. Mediolan. part. 1. cap. 28. numer.
 27. & 28. benè Petr. Sured. de aliment. titul. 1. quest.
 64. numer. 4. † Et idem, si ob Judicis reculationem
 186 Affessor sit nominandus, quod sportulæ, vel Asses-
 soris per partem recusantem sine exsolvendæ: † Et
 187 quid una parte Judicem recusante, alia vero omnes
 advocatos, vel Doctores illius loci quoad expensas
 in itinere faciendas pro processu ad Assessorem al-
 terius loci mittendo? Azebed. in loc. citato, benè
 Flores de Mena dict. §. 4. n. 11. † Quæ nota ad ratiocinia
 188 communia, hæreditatum divisiones, declarationes per-
 ritorum, finium communium mensurationes, & simi-
 lia, quæ omnia regulariter communibus expensis
 peragi, debent, ut in communibus ratiociniis, &
 salario calculatoribus præstando, notat Curia Philipp.
 2. part. lib. 2. cap. 9. numer. 37. & in agrorum mensuratio-
 ne, quod expensis eorum cuius interest, agros men-
 surari,

curari, fieri debeat, benè Hieronym. de Momebria-
 xiam, quem refert, & sequi videtur Escobar de ratioc.
 cap. 42. numer. 9. qui per totum caput de ratiocini-
 189 nis publicis, eorumque ratiocinatione. † Quibus ex-
 pensis sint faciendæ latè tractat: † Et in visita-
 190 tione terminorum, quod apud nos Correctorum
 sumptibus, fiat, quia est munus officii, licet in-
 denter privatorum unilitas versetur Avendañ. de ex-
 191 quend. 1. part. cap. 4. numer. 45. in fine. † Alias
 enim regula est constituenda, ut nimirum quodlibet
 petitum petentium expensis expediatur, ut ad pen-
 ra notant per vulgarem, text. in l. quoniam 11. Cod.
 de testib. ultra gloss. & antiquiores ibidem, Bald. in
 l. 3. §. Defendi, in fin. ff. quib. ex caus. in poss. cat.
 & in l. si postulaverit, ff. ad leg. Jul. de adulter.
 Gloss. in l. fin. Cod. de erogation. militar. annon. lib.
 12. idem Bald. in l. Prator, §. Sed ibi, ff. de edend.
 192 † Ubi in notariis ad aliquem locum, pro testium
 examine, missione, quod expensis petentis mit-
 tatur, si vero officio Iudicis fiat, missio utriusque
 partis expensis erit faciendæ, sequitur Aviles in ca-
 pit. Prator. 2. dict. verb. Igualmente, numer. 9. &
 ad alia congerunt plura Patro de syndicat. verb. Sa-
 larium, cap. 4. numer. 1. & 2. Bocrio decis. 303.
 Menoch. de arbitr. dict. cas. 228. numer. 18. & 19.
 Vincent de Franch. decis. 352. numer. 2. Escobar de
 ratiocin. dict. cap. 42. numer. 62. Augustin. Barbof. in
 collect. Cod. in dict. l. quoniam, D. Salgad. de R. g.
 prolect. 1. part. cap. 2. numer. 127.

193 Item comprobatur nostra principalis conclu-
 sio exemplo procuratoris, cui licet salarium,
 nisi fuerit conventum, non deberi, dicant, & fortius
 quam in aliis, defendant Doctores, speciali nimirum
 ratione, quæ in procuratore versatur, quia videlicet
 procuratoris officium debet esse gratuitum, l. 1. §.
 fin. ff. mande. & ita contra procuratorem resolvunt
 per text. in l. salarium, ff. & Cod. mandat. ultra anti-
 quiores ibidem, benè Bald. in rubric. Cod. mandat.
 numer. 1. ubi saltem incertam promissionem re-
 quirat, & quod sit solitus operas suas locare, &
 quod alias absque salario non fecisset, ut ex
 æquitate, & officio Iudicis salarium procuratori præ-
 stetur, & est elegans consilium Alexandr. 109. lib. 6. ubi
 Naria in addit. idem Natta conf. 376. & in decis. Ge-
 194 nua 115. numer. 4. † Et loquendo in procuratore, ad-
 ministratore, & alio quolibet negotiorum gestore, ple-
 nè Joann. Botta in dict. conf. 43. Firmian. in repertor.
 verb. Negotiorum gestor, vers. 7. Guid. Pepa quest.
 68. numer. 5. Catroc. de locat. fol. 16. quest. de mercede
 negotiatoris, numer. 9. cum seqq. Barza de decim. tu-
 195 tor. capit. 20. numer. 20. Flores de Mena variar. quest.
 lib. 1. dict. quest. 8. §. 3. numer. 1. benè Joann. B. p-
 tist. Thor. in compend. decis. in supplement. verb. Sa-
 larium debitum famula, fol. 90. column. 3. post. med.
 Horat. Barbar. de divis. fruct. 2. part. cap. 8. numer.
 28. hæc tamen limita juxta doctrin. Bald. ubi proxi-
 196 mè, † Nisi procurator, vel negotiorum gestores
 suas operas locare, fuerint consueti, plenissimè Socin.
 conf. 196. Federic. de Sen. conf. 218. Alvarad. de con-
 197 jectur. cap. 2. §. 1. à numer. 114. Escobar. de ratiocin.
 cap. 27. numer. 51. vers. Pro concordia, Rota Genue.
 198 Baeza, Thor. & DD. ubi proximè, † Vel quan-
 do dominus est in lucro, & negotiorum gesto-
 res in damno ob laborem consumptum, & alia ne-
 gotia æmissa, in quorum expeditione lucrum magnum
 habere, poterunt, vel si sint pauperes, in quibus
 cessat conjectura donationis, vel labor fuisset ita
 magnus, quod nullus, etsi amicus, sine salario eum
 subiret, in quibus casibus, arbitrio Iudicis relinquen-
 dis, salarium juxta modum laboris ex æquitate la-
 199 guez de Fructibus.

dicis officio erit præstandum, ut benè resolvit Flores
 de Mena dict. §. 3. numer. 2. & in num. 3. ubi idem in
 Socio mercatore.

Quæ omnia in nostris vassallis suis dominis ser-
 197 vitiis aperte inveniantur, ut eis iustum stipen-
 dium pro suis laboribus, licet non conventum, sit
 præstandum, cum frequenter miseri, ac pauperes
 laboratores sint, & suas operas locare soliti, &
 qui alias absque congrua mercede servitia eis in-
 juncta non subirent, nec subire, possent, cum vi-
 ctum quotidianum quotidiano labore quaerant.

Imò, quod procuratoribus indistinctè etiam,
 198 suas operas locare non solitis, nec prædictis con-
 currentibus, jam hodie de consuetudine exemplo
 advocatorum de æquitate apud omnes salarium præ-
 stetur, tenet in specie noviter Horat. Barbat. de di-
 199 vision. fruct. part. 2. cap. 11. numer. 20. quod verum
 puto non in quolibet procuratore, sive mandatario,
 aut negotiorum gestore, sed duntaxat in procu-
 ratoribus causarum, & solicatoribus negotio-
 rum, qui ex proprio officio, aut ministerio defen-
 dunt causas, vel negotiis assistunt (pro ut sunt illi,
 qui in publicis audientibus degunt) qui merce-
 narii sunt, ob idque eis salarium, licet non con-
 ventum, quamvis non de jure scripto, aut aliquo
 privilegio, ut advocatis, de vulgari tamen consuetu-
 dines, & æquitate, & ex verisimili mente contra-
 hentiam salarium per omnes præstatur, ut benè
 animadvertit ex Joann. Botta conf. 43. Flores de
 Mena variar. resolut. lib. 1. dict. 1. quest. 8. §. 1. numi.
 71. ubi, & quod idem in Tabellionibus, in quibus,
 & in calculatoribus, idem notat singulariter Bald.
 in rubric. Cod. mandat. numer. 2. in fin.

In aliis vero procuratoribus, vel negotiorum ge-
 200 storibus similibus, ut sunt tutores, curatores, excu-
 ratores testamentorum, & alii quando eis salarium non
 conventum sit præstandum, plene tractat Mena, ex
 Baeza, Azebed. & aliis per tot. §. r. de quorum etiam
 salariis Escobar de ratiocin. cap. 27. per tot. Joann. Gu-
 tierrez de tuel. part. 3. cap. 45. Parlador. different. 130.
 per plures §§. Sanchez in consil. moral. lib. 4. cap. 5.
 dub. 59. Balmased. de coll. et. quest. 113. numer. 16.

Item similiter Medico salarium, licet non con-
 201 ventum, debetur, l. 1. §. 1. ff. de var. & extraord.
 cognit. l. jubemus, Cod. de professor. & Medic. lib. 10.
 Bald. in dict. l. 1. numer. 3. Cod. mandat. Socin. conf. 9.
 Ripa in tractat. de pest. tit. de remedi. ad curand. pest.
 §. Medicorum, numer. 124. Rota Roman. decis. 124.
 numer. 1. part. 4. in novissim. Afflic. in consil. Reg.
 Neapol. incipit, quæ non nunquam, numer. 1. sub ru-
 202 bric. de probat. exper. Medicor. Magon. decis. 11. numer.
 2. † Ubi idem in Chirurgis, qui aliquam partem
 203 tem, licet minimam, ut auriculam, vel dentem
 medentur, ut notant quoque per text. in dict. l. 1. §.
 Medicos, ff. de var. & extraord. cognit. ibidem Bur-
 204 tol. & Bald. † Et ex eadem ratione obstetrici-
 bus, & nutricibus salarium, quamvis non con-
 ventum, solvi, debere, id instat Medicorum, resolu-
 vant Isernia in c. 1. §. Hujus autem generis, quib. ex caus.
 feud. amittat. Petra, in addit. ad Capic. decis. 103. n. 1.

Item famulis parvis, sive imperibus, vulgo Pages, 205
 salarium, & si nulla circa id præcesserit conventio.
 debetur, ut latè resolvit Joann. Bapt. Thor. in compen-
 206 decis. tom. 2. verb. Salarium an debeatur famulo parvæ
 ubi, quod, quamvis non deberi prius fuisset decisum per
 Magnam Curiam Vicariæ, & per Sacr. Consilium illius
 Regni, obtenta tamen restitutione, per famulum ex ca-
 207 pite absentis, contrarium in eodem Sacr. Consilio fuit,
 resolutum prius sententiis reformatis sequitur, Horat.
 Barbat. de division. fruct. part. 2. cap. 11. numer. 9.

204 Contrarium vero, imò huiusmodi famulis parvis, vel in pueribus, etiam in pueris septennio, si etate decem annorum, & dimidio minores sint, salarium non deberi, sed victum & vestitum pro suis operibus sufficere, resolunt Didac. Perez in l. 1. titul. 2. lib. 1. Ordinar. est. Parlador. in sex- quicent. diffrent. 130. §. 9. numer. 8. Qui & minori septennio non solum salarium non deberi, verum etiam ab eo alimenta repeti, posse, ait Narbona de atar. amor. 14. quest. 22. Ubi late comprobat, usque ad pubertatem salarium per famulum exigi, non posse, sequitur Alhoa in addit. ad nostrum Gomez 2. part. variar. capit. 3. num. 5. in fin. Flores de Mena variar. resolut. lib. 1. dict. quest. 8. §. 2. numer. 9. Qui de consuetudine testatur, qua stante, ut in hac Regia Curia Matritensi, & in pluribus nostri Regni oppidis servari, vidi, verissimum hanc secundam sententiam iudico. † Quia consuetudo in hac materia salariorum primas vices habet, ut sequenter notant Flores de Mena, Joann. Baptist. Thor. & alii DD. in locis citatis; † Alias quidem, semota consuetudine, à prima opinione non recederem, sed hoc non ut huiusmodi famulis parvis integrum salarium, vel dignum maioribus præstetur, sed, ut aliquod pro suis, licet parvis operibus, aut servitiis, ultra victum, & vestitum eis solvatur, ut bene concludit Cabed. de fin. 162. in fin. par. 1. Quamvis distinctè nihil, ultra alimenta, & vestitum, esset præstandum, ibidem decisum refert.

207 Sed in diverso casu, nimirum in scholasticorum famulis, in quibus specialis militat ratio, ne aliud salarium, ultra alimenta, ipsis solvatur, videlicet, quia eis quoque præbetur addiscendi commoditas, quæ cuilibet alii lucro pecuniario præferri, debet, ut bene considerat ex Angulo, ipse Cabed. ubi promixte numer. 4. Thor. in dict. verb. Salarium an debeatur, in fin. & ita de consuetudine servatur in Salmantica, aliisque nostris Universitatibus, in quibus Scholasticum famuli victu solo contenti sine alio salario servant, & notat noster Flores de Mena variar. quest. lib. 1. dict. quest. 8. §. 2. numer. 3. Ubi idem generaliter resolvit in quibuslibet aliis famulis, si de consuetudine sine salario servire, solent.

208 Ex quibus comprobatur alia quotidiana conclusio circa famulos, qui artium liberalium, sive mechanicarum Magistris, pro aliqua arte addiscenda servant, quibus similiter salarium non deberi, notant Flores de Mena dict. quest. 8. §. 2. numer. 12. Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 2. verb. Salarium an debeatur, in med. Imò ipsi famuli de consuetudine aliquid Magistris solvant, Flores de Mena ubi proximè. † Et ex conventionibus inter famulos, vel eorum parentes, & Magistros super eo initas, quæ ante omnia servari, debent, notant Flores de Mena in loco citat. numer. 3. † Imò etiam si per matres conventio fiat servanda erit, nam bene possunt filios ad servandum pro certa mercede locare, ut optimè comprobat Lucas de Pen. in l. quicumque parvuli, Codic. de mancip. & colon. lib. 11. vers. In prima, Gloss. ibi, milite, vel pro aliqua arte addiscenda, Urtilis decis. 307. numer. 4. & 5. Anna singular. 356. quos sequitur Paschal. de viribus par. porc. part. 1. capit. 1. numer. 23. & capit. 8. numer. 29. vers. Ex hac autem, Vincent. Carroc. de locat. & conduct. part. 2. titul. de matre, quest. 2. numer. 1. vers. Contrarium est verius, fol. mihi 130. in edit. Veneta de anno 1649. Joann. Baptist. Thor. in loc. citat. & in supplement. verb. Salarium debitum,

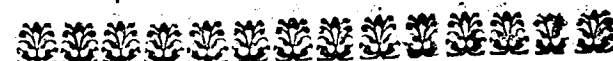
fol. 591. column. 1. in fine Merlin. de pignor. ib. 1. quest. 84. ex numer. 6. Mar. Mar. ad constitut. Sil. cap. 5. numer. 76. † Imò tenet obligatio, & ipsi filii absque parentum suorum consensu operas suas ad addiscendam artem locantis: procedit namque favore artis, & Republicæ, cuius interest, ut ipsi artificibus repleantur, notat Thor. in supplement. dict. fol. 591. column. 2. in princip. Ubi, & quod huiusmodi obligationes in ipsos pueros, vel alios famulos per se ipsos, vel suos parentes ad addiscendas artes locatos exequantur, & etiam usque ad carcerationem: † Et in favorem heredum Magistri, si forte ante impletam conventionem decesserit, si heredes eandem artem protequantur; quæ omnia animadvertit quoque bene Mar. Mar. in loco citato, numer. 76. quia, & contra eosdem heredes famuli conventionem implere, cogere, poterant.

Quibus omnibus satis comprobata remanet supra dicta nostra principalis conclusio, ut nimirum pro servitiis vassallorum Barones, vel alii domini inferiores iustum salarium præstent, etiam nulla circa id præcedente conventionem.

Item circa mercedis pro nostris servitiis feudilibus solutionem excedere, solent Barones, cum nimirum vassallos licet Perangarios, valde tamen pauperes, nec alium modum se alendi, quam de suis laboribus habentes propriis sumptibus, & expensis servitiis feudilibus adstringant, nam quamvis aliàs vassalli Perangarii id suis expensis facere, debeant, juxta supra dicta, hoc tamen cessare, debet, stante huiusmodi vassallorum egestate; quo casu non aliter, quam præstito ipsis per Barones victu quotidiano labore, sunt cogendi; † Quod, & singulariter comprobatur per text. ad rem notabilem in l. suo victu 18. ff. de operis libertor. Ubi similiter, quamvis libertum (cui vassallus æquiparatur, Gloss. in capit. 1. in verb. Liberto, de milit. vassallorum qui contr. Camill. de Cur. in suo divers. jur. feud. fol. 8. numer. 44. Castagn. in tract. de benefic. deduc. ne egeat. quest. 5. ampliat. 3. numer. 3.) suo victu, & sumptu operas artificiales patrono præstare, debere, dicat Sabinus; subiungit tamen, & declarat Paulus in vers. Quod si alere, hoc intelligendum esse, nisi libertus unde se alere, possit, non habeat, quia tunc alimenta ipsi per patronum erunt præstanda, juxta Paulum; & quidem necessarium, cum alias nec liberti, nec vassalli vivere, & huiusmodi operas, vel servitia patrono, vel dominos præstare potuissent, & ita in specie nostrorum vassallorum resolunt Capiblanco de Baronibus tom. 1. super pragmat. 16. num. 55. Novar. de gravam. vassal. tract. 1. gravam. 103.

Item contra vassallos Perangarios domini feudorum excedunt, si eis injungant servitia extra territorium, nulla mercede pro eis constituta, sed potius propriis vassallorum expensis peragenda, nam huiusmodi servitiis extra territorium non aliter, quam expensis dominorum vassalli implicari, debent, quod idem in operis libertorum staturit in l. quod nisi fiat 20. §. unic. cum l. sequent. ff. de oper. libert. & late resolunt in vassallis Specular. in titul. de feud. §. Quoniam, vers. 26. Jacobin. de feud. vers. Et promissurunt, Ardizzon. in summ. capit. 5. & 6. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. numer. 336. Capiblanco de Baronibus tom. 1. super dict. pragmat. 10. numer. 56. & 57. Joann. Maria Novar. de gravamin. tract. 1. gravamin. 104.

Item excedunt Barones in mercedis pro operibus præstitis solutione, si eam diutius differant, vel tardius offerant, vel si non dietim, si vassallorum paupertas

CAP. XXVI.

ARGUMENTUM.

Agitur de jure hospitandi, quod Duces, Comites aliisque Domini inferiores per sua oppida transeuntes in domibus vassallorum prætereuntes, solent, an hoc jus jurisdictionis fructus, vel domini emolumentum sit reputandum? Ut consequenter eis debeatur: negativèque de jure contra plures resolvitur, nisi privilegio, aut legitima præscriptione hoc jus questitum habeant: & quomodo in his casibus absque magno præjudicio vassallorum eo uti, debeant? Pluraque etiam de hoc jure hospitandi in Principibus Supremis, tam in oppidorum transitu, quam in Curia Regia eis in quorumlibet privatorum domibus debito apud nos Casa de Aposento nuncupato: An etiam Ecclesiasticarum personarum domus oneri huic subjiciantur? Et quid in transitu militum? De aliisque pluribus exemptis, & in parentibus, & fratribus exemptorum, an eorum immunitate in hospitandi onere, aliisque tributis realibus, aut personalibus gaudere, debeant? Plenè discutitur, ac resolvitur.

SUMMARIUM.

1. Paupertas id exigat; vel in fine cuiuslibet hebdomada, aut mensis stipendia solvant, vel illo modo, aut consuetudine, prout inter alios cives solvi solet; † Quia minus, quoque solvere, dicitur, qui tardius solvit, sicut è contra plus, qui statim five anticipatè pecuniam offert. §. Si quis agens, vers. Plus autem, institut. de action. l. solidum 85. ff. de solution. cap. 1. Ubi communiter Canonistæ de plus petition. & in nostris vassallis, resolvit Novar.
2. In officialibus Regis, ne eis differatur salarium, sed potius quod in initio anni sit præstandum, resolvunt ex Gloss. & Bartol. in l. Divus, ff. de variar. & extraordinar. cognit. & ex Paul. de Castr. Alexandr. & ceteris antiquioribus Cagnol. ibidem, numer. 123. cum sequentibus. Caravit. super Rit. Magn. Cur. Neapolit. num. 1. & 2. Cardinal. Tusch. practic. conclus. liter. S. conclus. 10. ex numer. 1. Ut ita expensis, & sumptibus quotidianis sui ipsius, & familie bene, & in tempore apto providere, valeant, notat optimè Carroc. de locat. & conduct. quest. 3. & quest. 13. in princip. numer. 1. Thusc. de Visitat. in verb. Salarium, numer. 3. Binius cons. 10. numer. 16. volumin. 2. Mastrilli. de Magistrat. lib. 1. cap. 21. numer. 16. † Et in Doctoribus in Universitate legentibus ex elegantissimo Decii consil. 70. Cardinal. Thusc. ubi proximè, numer. 3. & in Advocatis, & similibus, quod in initio litis, Zvall. commun. contra commun. quest. 398.
3. Sed quidquid hoc procedat in Judicibus, & similibus; in nostris tamen vassallis, vel aliis laboratoribus, qui suas operas locaverunt, verius censetur, mercedem in ultima hora diei, & non antea, præstari, debere, nisi pauperes sint, quia tunc manè ante operarum exhibitionem præstanda erit, ut pro illo die victum querere, possint, ut bene resolvunt ex Accurs. in l. ade, Codic. locat. & in l. 1. §. Si pensio, de migrando, Bart. in l. 1. §. Divus, ff. de variar. & extraordinar. cognit. Renat. Chopin. de privileg. rusticor. lib. 2. cap. 8. Assin. in praxi §. 31. cap. 31. numer. 36. Cardinal. in Clement. Undecim. de prabend. quest. 13. Narbon. in huclog. jur. hor. 12. numer. 79. cum sequentibus. † Sed in hoc an e omnia consuetudo est servanda, Carroc. & Mastrilli. ubi proximè, Flores Diez de Men. quest. 8. numer. 77. † In Regno vero Neapolis ipsiusque vassallis de præxi receptum invenitur, quod mercedis medietas manè ante accessum ad laborandum vassallis per solvatur, & alia medietas in recessu, ut testatur Joann. Maria Novar. super pragmat. Reg. Neapolit. in pragmat. 1. colleg. 2. numer. 18. sub rubric. de salariorum, Capiblanco de Baronibus super pragmat. 16. numer. 70. Joann. Baptist. Thor. in supplement. compend. decis. verb. Salarium an totum, quam divisionem in aliis operariis egenis voluerant Gloss. & Bald. in l. 2. Codic. locat. Ductus regular. 36. † Caveant ergo Barones, & alii operarum conductores, ne diutius pensionis, sive mercedis solutionem miseris laboratoribus protrahant, cum regulariter omnes valde egeni sint, & quotidiano labore quotidianum quoque victum querant, ob quod magnum eis gravamen inferatur, si de die in diem, ut frequenter fit, sua misera merces illis differatur, quia ut notat Gloss. in l. cum hi, ff. de transaction. & adagium canit, ad præsens ova cras pullis sunt meliora.

1. Proponitur questio huius capituli circa utilitatem, seu emolumentum juris hospitandi a Dominis inferioribus, sive Baronibus per loca vassallorum traheantibus, ut jurisdictionis, vel seculi fructus hospitia per vassallos sint exhibenda?
2. Quid circa hanc questionem senserit doctissimus Dom. D. Theophrastus de Olea? declaratur infr. num. 12.
3. Refertur Collantes distinctio inter vassallos feudales, & Burgenfaticos, ibidem, & reprobarur infr. num. 11.
4. Refertur affirmativa opinio.
5. Resolvitur pro negativa, nullo modo hospitiorum, jura ratione domini, an jurisdictionis inferioribus dominis de jure deberi, cum num. seqq.
6. Increpantur domini inferiores, nullo alio titulo, quam ratione domini hac jura præterentes.
7. Ampliatur in Baronibus, aliisque dominis suas terras, vel fundos de officio visitantibus, cum duobus, num. seqq.
8. Denegantur quoque dominis inferioribus lecti, & similia ad hospitium pertinentia.
9. Domini inferiores cogere non debent vassallos, recipere advenas, sive hospitare in suis domibus.
10. Respondetur contrariis opinionibus, cum num. sequentibus.
11. Improbatur Collantes distinctio inter vassallos feudales, & Burgenfaticos, dict. num. 11.

12. *Declaratur opinio Dom. Ol. a. Dites, Comes, & alii Barones inferiores, qui feuda, vel domnia ab Imperatore, vel Rege acceperunt, eis hospitia exhibere, debent: ibidem.*

13. *Constituitur differentia, quoad hospitii onus, seu obligationem inter Duces, Comites, & alios vassallos respectu Principis Superioris; & inter inferiores vassallos dominorum inferiorum terras, vel feuda habitantium respectu ipsorum inferiorum dominorum, ibidem, & num. 13.*

14. *Rejicitur Balmaffed. sententia, de urbanitate saltem vassallos suos dominis hospitia exhibere, debere, asserentis.*

15. *Limitatur tripliciter hujus capituli principalis resolutio, ne vassalli suis dominis inferioribus hospitii onere adstringantur, cum num. seqq.*

16. *Limitatur primo in nostris vassallis Solariegos, ibidem.*

17. *Vassalli isti, magis, quam ceteri vassalli, suis dominis adstringuntur.*

18. *Resolvuntur idem similiter in vassallis feudali- bus angariis, & perangariis.*

19. *Angarii, & Perangarii multis servitiis, & ope- ribus personalibus Baronibus tenentur, remissive.*

20. *Limitatur secundo superior principalis resolutio, si in feudi investitura, aut oppidi concessione hos- pitationis servitium dominis inferioribus, vel Ba- ronibus sit concessum.*

21. *Non sufficit generalis concessio, sed specialis re- quiritur.*

22. *Declaranda semper hujusmodi concessiones, eo modo, quo minus per eas vassalli ledantur.*

23. *Hanc concessionem procedere debere tantum, cum causa visitationis, vel ex alia justa causa domini ad propria loca accedunt.*

24. *Et dummodo per transitum ad ea deveniant, nec longam, aut superfluum moram faciant, ibidem, & num. 23. & 24.*

25. *Ius cenandi eis non debetur.*

26. *Et suis sumptilus domini in his hospitacionibus cibaria habere, debent.*

27. *Idem apud nos servatur in hospicio nostris Regi- bus per oppida, & Civitates in transitu praestito, ne aliqua tributa, vel victualia expensis vassallo- rum debeantur.*

28. *Declarantur l. 2. 3. & 4. tit. 15. lib. 3. Recopilat. cum l. 25. & 26. eodem tit. ibidem.*

29. *Nec ligna, acetum, oleum, sal, & similia ad condendum parata ab hospitibus gratis praestanda ad text. in l. unic. Cod. de salgam. hospit. non praest. l. devotum, §. Solam, Codic. de metat. & epidemet. lib. 12. l. 19. tit. 15. lib. 3. Recopilat.*

30. *Mulctantur gravibus poenis cibaria haec, vel alia victualia ab hospitibus gratis expostulantes, milites maxime, Magistratus, vel alia persona, qui ob decreta Regis hospitantur.*

31. *Imò nec sponte donata ab istis oppidis, accipienda.*

32. *Militibus per oppida transseuntibus haec ab hospiti- bus gratis habere volentibus, impunè resistitur.*

33. *Item si victualia minori pretio, quam in foro ven- duntur, praestantur.*

34. *Limitatur tertio superior principalis resolutio ne vassalli hospitia suis dominis praestare, debeant, stante ea id longissima, sive immemoriali consuetu- dine, aut praescriptione.*

35. *Cenandi etiam jus immemoriali quaritur.*

36. *Ampliatur hoc in favor em Regiorum officialium, sive Magistratum, quibus etiam per oppida Regni transseuntibus cibaria aliqua immemoriali deberi, possunt.*

35. *Prescribitur quoque immemoriali, quod inferiores domini advenas in vassallorum domibus hospitandos mittere, valcant.*

36. *Procedunt praefata omnia sine dubio de jure nostro Regio in l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat.*

37. *Prescribitur hac lege Regia quacumque servitia con- tra vassallos immemoriali stante, & de requisitis istius immemorialis, remissive, ibidem.*

38. *Rejicitur opinio Balmaffed. immemorialem in his servitiis oneribus excludentis.*

39. *Declarantur Doctores per Balmaffed. pro sua sententia adducti.*

40. *Monentur domini, ne cum aliqua extorsione, aut violentia consuetudines circa hoc hospiti onus, vel alia servitia introducant.*

41. *Securius, & absque animae periculo agent, si ab his consuetudinibus abstineant.*

42. *Referuntur plura de materia muneris, aut servi- tii in hospitiis in transitu Regis, necnon, ac eo, quod in Curia Regia in singulis domibus privatorum Prin- cipibus pro ipsorum, suorumque Magistratum hos- pitatione debetur, apud nos. Casa de Apoliento ad plures quaestiones de materia, l. 2. Cod. de metat. & epidemet. lib. 12. l. 1. & tot. tit. 15. lib. 3. Re- copilat. cum num. seqq.*

43. *In Regno Aragonia hospitalitatis jus Regibus interfacientibus non dele ur.*

44. *Princeps vassallos cogere, potest ad locandas domos locari solitas, pro hospitandis Regis Senatoribus, & Magistratibus, ab istis Curialibus.*

45. *Hujusmodi hospiti emolumentum Consiliaris ho- norariis, & etiam emeritis debetur.*

46. *Hospitalitatis jus Regibus interfacientibus debetur, etiam in Villis, aut Baronum, aliorumque Domina- rum inferiorum.*

47. *Est munus patrimoniale, adstringitque omnes, qui specialiter non fuerunt exempti.*

48. *Inferuntur aliqua circa personas ab hoc hospitationis munere exemptas, cum num. seqq.*

49. *Ecclesiastica, earumque domus, ab hoc munere sint exempta, cum num. seqq.*

50. *Referuntur, & fundatur negativa opinio.*

51. *Maxime in Curia Regis pro hospiti Principi, suisque Curialibus debito.*

52. *Referuntur, & resolvitur pro affirmativa sententia, ut persona Ecclesiastica hospitiorum immunitate gaudeant, cum num. seqq.*

53. *Ambasiatores in domibus Pralatorum, aliorumque Clericorum, eis in viis, per Magistratus seculares non sunt hospitandi.*

54. *Nec eis lecti, aliave supellectilia extrahi, debent, propter hospitaciones alibi commode faciendas.*

55. *In Regno Neapol. haec hospitia, & lectorum, & si- milium extractiones speciali jure fieri, prohibentur.*

56. *Milites, executores, & similes persona in domi- bus Clericorum, etiam stante gravissima necessitate, hospitari, non debent.*

57. *Esi contrarium extet immemorialis consuetudo.*

58. *Optimo jure, & Christiana ratione procedunt, pro- pter dissolutiones, & lascivias, qua plerumque à militibus, & similibus personis qua hospitantur, fiunt, merito de Ecclesiasticorum domibus re- pellendas.*

59. *Inveniantur ex eadem ratione hospitaciones in domi- bus vassallorum secularium, ibidem.*

60. *Referuntur Doctores pro hac immunitate Eccle- siastica resolventes, & late de ea ad plures quaestio- nes, cum num. seqq.*

61. *Limitatur in peregrinorum, vel similibus pia hos- pitalitate.*

64. *Distinguitur adhuc pro limitatione superioris sen- tentia inter hospitacionis munus in Curia Regis Principibus pro eis, eorumque Magistratibus, & Curialibus hospitandis, debitum in singulis pri- vatorum domibus: & inter hospitium militum, & similibus per oppida transseuntium: In secundo ca- su Ecclesiasticorum immunitatem sustinendam, se- cus in primo resolvitur, cum num. seqq.*

65. *Hospitationis munus in Curia Regis Principibus debitum non solum patrimoniale, & reale est, ve- rum etiam magnam in se habet justitiam propter incrementum reddituum domorum ob Principis assis- tentiam in Curia Regia.*

66. *Ipsa domus Clericorum, in hoc casu, non persona, obligata dicuntur, & dict. num. 66.*

67. *Intelligitur in hoc casu contraria sententia Dom. Solorzan. & Navarre. e.*

68. *Concluditur in secundo Superiori casu pro Eccle- siasticorum immunitate.*

69. *Quid in secundo casu, ipso Rege, vel aliis per- sonis Regis per oppida transseuntibus, an adhuc hospitacionis immunitate Ecclesiastica gaudere, de- beant? cum num. seqq.*

70. *Declarantur jura in l. neminem, Cod. de Sacro- sanct. Eccles. l. 27. tit. 3. lib. 1. Ordinam. l. 7. tit. 21. lib. 2. ejusdem Ordinament. ibidem.*

71. *Ecclesia, Ecclesiastica qua persona, eorumque patrimonium ab angariarum, & perangariarum ser- vitio immunes sunt, ad text. in l. 2. §. Ad peran- gariam 3. Cod. de Episcop. & Cleric. Audent. Nulla communitas, eodem tit.*

72. *Limitatur hoc in adventu Principis, vel ipsius expe- ditione, ad text. in dict. l. neminem, Cod. de Sacrosanct. Eccles. l. 2. Cod. quibus numer. vel praest. nem. lic. se excus. ibid.*

73. *Ad praedictum angariarum, & perangariarum onus in adventu Regis, quolibet, quantumvis illust- res persona, adstringantur.*

74. *Ecclesiastica persona in adventu Regis, non aliter hospitia praestare, coguntur, quam si secularium domus ad id non sufficiant.*

75. *In hospiti Regi in Curia Regia praebendo in qui- buslibet domibus etiam Ecclesiasticorum non atten- ditur an secularium domus ad id sufficiant, necne? sed indistinctè omnes tenentur.*

76. *Declaratur notabilis, l. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat. contra immunitatem Ecclesiasticam per Dom. Solor- zan. & alios indistinctè adducta, ibidem.*

77. *Ecclesiastica, vel Monasteria ad praefato in adventu Regis hospiti omnino sunt exempta, etiam si in privatorum domibus commoda hospitia non uve- niantur ad l. 1. tit. 11. part. 1. l. 8. titul. 2. lib. 1. Recopilat.*

78. *Metatores hanc Ecclesiarum, & Monasterio um immunitatem non servantis qua pena puniuntur?*

79. *Plura de Ecclesiarum, & Monasteriorum ab onere hospiti immunitate, remissive.*

80. *Dei Ecclesia, & Monasteria nulli alii usui, aut exercitio, quam orationi, & divinis officis habenda.*

81. *Parentes, vel fratres Clerici, alteriusve à munere hospiti exempti cum eo habitantes, an eadem im- munitate gaudere, debeant? cum num. seqq.*

82. *Disputatur quoque hac quaestio in aliorum mune- rum, sive tributorum exemptione ob utriusque con- nexionem, & individualitatem.*

83. *Referuntur affirmativa opinio, & num. 82.*

84. *Idem in sociis in communione viventibus, quorum qui immunitas aliqua competit.*

85. *Contraria negativa sententia, referuntur.*

86. *Distinguitur pro concordia: primo quoad tribu-*

ta, vel onera inter munera, & tributa realia sive patrimonialia: & inter ea qua in victualibus ea consumentibus in dicuntur, cum num. seqq.

87. *Distinguitur secundo: quoad personas, inter pa- rentes, vel fratres non exemptos cum filio, aut fra- tre exempto habitantes, nulla tamen propria boni ha- bentes: & inter eos, qui proprium patrimonium pos- sident, & in communi, aut societate cum exempto vivunt, & quid in uno quoque casu? cum num. seqq.*

88. *In tributorum patrimonialium, seu ratione fami- liarum exactio, quis patet familia, seu familia caput sit? in ipse? cum, & num. 88.*

89. *Parentes inops cum filio exempto divite habitantes, non patet familia, sed potius tanquam domus fami- liarum, quoad solutionem tributi, sunt reputandi, ibidem.*

90. *Idem circa istas personas in nostro tributo sifaram, vel miliorum est resolvendum.*

91. *Quid contra si filius exemptus inops cum patre divite vivat, an etiam in isto casu tater pro filio per- sone assa tributum, vel millionem pendere, debeat?*

92. *Quid si exempti, & non exempti patrimonium utra- que habentes simul cohabitent, & a ne principaliter expendant, aut unus tantum, ut omnium caput, pro omnibus de communi expensu: in fratribus, & similibus in societate viventibus, quomodo, & à quibus in hoc casu tributum exigendum? cum num. seqq.*

93. *Referuntur, & fundatur affirmativa opinio, ut non exempti exemptorum immunitate gaudeant, & num. 92.*

94. *Si in hoc casu non exempti tributi nomine aliquid penderent, ex hoc exemptorum portiones minue- rent, seu eorum immunitatem tangerent, ibidem, declaratur num. 99. cum seqq.*

95. *Negativa sententia in hoc casu verior fundatur, ex num. 94.*

96. *Socius immunitate socii gaudet in individuis, & connexis: secus in dividuis, & plura remissive circa hanc distinctionem ad privilegium fori socio- rum, & similia, cum num. seqq.*

97. *Qua individua, aut individua dicuntur, remissive.*

98. *Quomodo tributorum solutio in praedicto casu con- tra non exemptos exequenda, quin exemptorum por- tiones tangerentur, juxta admirabilem praxim, & doctrinam Speculator, & Dom. Covarruv. cum num. seqq.*

99. *Socio rem communem pro sua parte pignorante, quomodo hac obligatio procedat, & exequatur, abs- que praedictio portionis socii, qui non obligavit? & num. 103.*

100. *Creditor utrumque socium ad divisionem provo- care, potest, ut, ea facta, in parte debitoris exe- quatur obligatio.*

101. *Similiter socius, qui non obligavit, creditorem, & consocium ad eandem divisionem provocare poterit, ut suam partem absque pignoris onere divisionem habeat.*

102. *Quid apud nos in praxi servetur, quoad exac- tionem tributi, exemptis cum non exemptis in socie- tate viventibus.*

103. *Quid in hoc casu in tributo sifara, & Millionum?*

104. *Et quid si non exemptus pro omnibus, etiam exemptis de communi expendat?*

105. *Quid si fratres laici propria bona habentes cum fratre Clerico habitent, ab eo tamen liberaliter alantur, vel etiam ratione obligationis in capitulis matrimonialibus in favorem fratris, vel sororis per fratrem Clericum adjecta?*

106. *Quid in praefatis casibus in nostro hospitationis munere*

- munere circa relatas personas exemptas, & non exemptas simul cohabitantes, an non exempti exemptorum in munere gaudere debeant? cum n. seqq.
- 111 Quid si hospitalitatis munus in transitu militum, vel aliorum, non in actuali hospitalitate, sed in pecunia pendatur? An tunc exemptis sua exemptio sit servanda? Ad viduas divites, quo propter honestatem exemptuntur, & similes, & infr. ex num. 127.
- 112 Referuntur plures persona à munere hospitalitatis exempti Legum Doctores, Grammatici, Archiatrari & alii scientiarum, liberaliumque artium magistri ad l. Med. cos 6. l. Grammaticos 11. C. de professor. & Med. c. lib. 10. l. Archiatros 8. cum seqq. Cod. de metar. & epidemet. lib. 11. cum num. seqq. & ex num. 121.
- 114 Pistoris an etiam ab hoc munere hospitalitatis sint exempti? & quid in gabellis, aliorumque munerum publicorum? cum num. seqq.
- 118 Distinguitur inter tributum rerbis in dictum. aut personis, ut illud ex ptecuris non pendatur, istud vero si à ptecuris, cum duob. num. seqq.
- 119 Doctores, scriptores librorum nulla à tributis immunitate, apud nos gaudent, nisi Doctorati, aut Licenciati in Universitatibus, de quibus nostra l. 8. & 9. tit. 7. lib. 1. Recopilat.
- Libri cuiuscumque Doctoris, eorumque venditiones nulli gabellarum oneri subijciuntur, ad nostram l. 1. tit. 7. lib. 1. l. 34. tit. 18. lib. 9. Recopilat. ibid.
- 122 Familiares Sanctae Inquisitionis, an à munere hospitalitatis sint exempti?
- 123 Eximuntur Forenses.
- 124 Et vidua, aliaque miserabiles persona.
- 125 Et conductores veccigalium Fisci, in quibus ad alias munerum municipalium exemptiones.
- 126 Praefata exemptiones non servanda, stante necessitate, vel aliorum vicinorum domibus, militibus, & aliis hospitandis, non sufficientibus.
- 127 Non servantur, etiam si contributio in pecunia pro hospitalitate indicatur, nisi specialiter etiam sit concessum, cum num. seqq.
- 131 Limita nisi propter paupertatem exemptio competat.

IN praesenti igitur capit. alia utilissima in praxi quaestio discutienda venit, circa utilitatem, seu emolumentum juris hospitandi, quod vassallorum domini inferiores, sive Barones inter jurisdictionis, vel feudi fructus connumerari, debere, ipsique per sua loca transeuntibus in domibus vassallorum competere, frequenter praetendere, solent.

In qua quaestione magnus noster Advocatus, Scriptorumque Magister, & Supremi Castellae Senatus, virtute, prudentia meritisque Consiliarius, nostraeque Hispaniae splendor Dom. D. D. Ildephonus de Olea in suo per celebri, tam in forensibus, quam in Scholis tractatu de cession. jurium, & action. tit. 3. questio. 6. numer. 26. Distinguit inter vassallos, qui ratione feudi, vel ratione jurisdictionis subijciuntur, quorum illos huic hospitalitatis oneri teneri, asserit, contra vero istos, pro qua distinctione refert doctissimus vir nostrum Collantem in pragmat. agricolar. lib. 3. cap. 9. à numer. 1. & 3. qui, licet expressè id non resolvat, nec disputet, praecise tamen hanc distinctionem supponit.

Econtrario autem pro affirmativa sententia novissimè resolvit Dom. Didacus de Balmased. de collect. questio. 4. ubi, licet numer. 20. de jure has hospitalitates indistinctè vassallos praestare, non debere, dicat, etiam si immemorialis accesserit ex Dom. Olea,

Amaya, Bobadill. & aliis minus rectè, quoad immemorialem relatis, ut proximè dicam in numer. 21. tamen praedictam resolutionem temperat, cum non morte, sed pro modico tempore per transitum, vel recreationis causa domini vassallorum ad sua loca accesserint, quo casu, quamvis ex urbanitate, omnino per vassallos hospitari, debere, resolvit ex auctoritate damnato, qui, licet alias eruditus, nominari non meretur, & eandem sententiam repetit idem Balmased. quest. 86. num. 15. ex Avendañ. in repertor. verb. Hospedes.

Quibus tamen, licet doctissimorum virorum opinionibus non obstantibus, pro contraria negativa sententia tanquam veriori, & communiori praecipuè apud feudales indistinctè tam in vassallis feudilibus, quam Burgensibus, sive jurisdictionis ratione subiectis, resolvendum censo, videlicet, nullo modo has hospitalitates de jure repatari debere fructum, aut commodam jurisdictionis, vel domini Burgensitici, aut feudalis Baronibus, sive aliis dominis inferioribus concessi, sed potius supremæ jurisdictionis effectum, aut fructum esse, Principibusque supremis duntaxat competere, de quibus proximè dicam.

Ita in specie, contra dominos inferiores, & quod nequaquam hoc hospitalitatis servitium à suis vassallis de jure, nec pro modico etiam tempore, praetendere, valeant, ex text. in l. 2. Codic. de metar. & epidemet. & ex nostra l. 1. & 13. tit. 21. lib. 2. Ordinament. quæ extat in l. 12. tit. 15. lib. 3. Recopilat. Burgos de Poz conf. 3. numer. 97. Bald. in l. observare, in princip. column. 1. veni. Et nota quod quando, ff. de off. Proconsul. Guill. lm. Benedict. in cap. Raynuntius, de Testament. ve. b. Testament. vers. Testamentum, numer. 34. Specul. Conscient. in 1. tractat. cap. 21. in princip. & in §. 2. cum sequentib. Joann. Andr. in Addition. ad Specular. in tit. de feud. §. Quoniam super, vers. Et nota, quod vassalli Comitum, optimè noster Gregor. in l. 6. tit. 25. Gloss. Debenlos servir, post princip. part. 4. † Ubi hoc genus servitii multum improbat, acriterque increpat dominos inferiores id absque alio titulo, quam quod domini sint, praetendentes, vel potius usurpantes, Aviles in cap. Prætor 8. Gloss. Dineros, numer. 7. Alciat. respons. 174. Aymon. Crave. conf. 308. ex numer. 1. Dacus Perez in l. 55. tit. 19. lib. 8. Ordinament. pagin. 402. column. 2. in fin. Bobadill. in Politic. lib. 1. cap. 16. ex num. 116. bene Sallè de inhibition. capit. 4. §. 7. numer. 10. plenè M. strill. de Magistrat. cap. 10. ex numer. 181. Capiblan. de Baronibus, tom. 1. super pragmat. 1. ex num. 132. Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravamin. 146.

Qui id quoque asseverat in Baronibus suas terras, vel feudi ex officio visitantibus, & quod adhuc has hospitalitates à vassallis praetendere, non valent, quia suis expensis id facere, tenentur. ut bene in hoc etiam casu, & in quolibet alio resolvit Dominic. Tass. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. num. 189. qui praecipuè in vassallis ratione feudi loquitur.

Et, licet his non relatis, idem resolvunt noviter vassallos feudales, vel Burgensiticos, sive qui apud nos ratione jurisdictionis subijciuntur, Castill. tom. 7. controverf. cap. 41. num. 84. Amaya in l. unic. Cod. ne oper. à collat. exigant. lib. 10. num. fin. & in l. 3. Cod. de anvon. & tribut. numer. 28. & in l. unic. Cod. de an. coronar. num. 42. † Ubi quod nec hospitalitatem, Leños, & similia praestare, debeant, Bobadill. ubi proximè, num. 117. novissimè Balmased. de collect. quest. 4. num. 20. Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 3. cap. 42.

part. 3. cap. 42. num. 11. qui omnes communiter, ac indistinctè docent, vassallos dominorum inferiorum huic hospitalitatis muneri obnoxios non esse, nec in suis domibus dominos, etiam pro modico tempore, sive in transitu recipere, vel hospitari, teneri.

10 Ex quibus eo magis excluduntur ipsi Barones, vel Domini inferiores, dum non solum se ipsos per vassallos hospitari, debere, intendunt, sed quandoque etiam advenas, sive foraneos pro negotiis ad ipsos venientes, modò apud unum, modo apud alteram ex vassallis hospitandos mittere solent; sed contra omne quidem jus, & rationem ut in specie contra Barones resolvunt Aymon Crave conf. 78. M. strill. de Magistratib. lib. 4. cap. 18. num. 78. Canonic. Novar. in commentar. ad tres lib. Cod. in l. in qualibet, Cod. de metar. & epidemet. lib. 12. Capiblan. de Baron. in dict. pragmat. 1. num. 332. Joann. Maria Novar. dict. gravam. 146. num. 5. qui duo ultimi ita iudicatum, referunt in Sac. Consil. Neapol. pro Civitate Theani contra Excellentissimum Principem Hostilianum ejus dominum.

11 Qua verissima, & communissima resolutione stante, non obstant superius in contrarium adductæ opiniones: Nam primo distinctio Collant. inter vassallos feudales, aut Burgensiticos, nulla nititur juris, vel Doctorum Auctoritates nam nullibi in juribus, aut consuetudinibus feudorum cautum invenitur, quod vassalli feudales domibus inferioribus feudorum sive Baronibus hujusmodi hospitalia praebere, tenantur ad differentiam vassallorum ratione jurisdictionis, neque apud ullum ex feudistis supr. citatis hanc differentiam de jure receptem invenies, & licet noster Gregor. in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, in princip. ex Andr. de Liernia, Afflict. & alii feudistis similia onera facilius in vassallis ratione feudi, quam ratione jurisdictionibus subiectis admittat, adhuc tamen in hoc munere, hospitalitatis resolvit Gregor. ibidem, Baronibus per vassallos absque speciali Principis privilegio, vel circa id immemoriali consuetudine, non deberi, ut in aliis quoque muneribus, aut servitiis, de quibus Gregor. in dict. gloss. magna, in princip. latius resolvimus supra cap. 25. §. unic. ubi quod nec à vassallis feudilibus, semorà speciali consuetudine, aut privilegio, de jure universali feudorum debeantur.

12 Nec pro hac Collant. distinctione adduci potest sententia D. D. Ildephonf. de Olea, quia eam tantum refert, quia plenè resolvat, vel poterit, dici, vassallum ratione feudi D. Oleam intellexisse illum, qui feudum ab Imperatore, vel à Rege accepit, ut sunt Duces, Comites, & alii Barones inferiores, qui respectu Imperatoris, vel Regis, à quibus habent feuda ratione ipsorum feudorum vassalli feudatarii dicuntur ad differentiam illorum, qui ratione jurisdictionis Ducibus, aut Comitibus, vel aliis dominis inferioribus, aut sunt subiecti, qui per plures D. D. Burgenses appellantur, ut singulariter ad rem notat ex Isernia, & aliis Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. prælud. 12. ex num. 1. juxta quam distinctionem, & vassallorum acceptioem, verissima est de Olea distinctio; nam Duces, Comites, vel Barones ratione feudorum, Imperatori, aut Regi per eorum terras transeuntibus hospitalia praestare, debere, nemo dubitat, quia hoc jus est de regalibus, & Principibus supremis in omnibus suis terris, etiam dominis inferioribus immediate subiectis, competit, ut latius dicam infra ex num. 12 & num. 44.

13 Sed quidquid hoc in vassallis feudatariis respectu, Principis, à quo feudum habent, procedat, contra Lagunez de Fructibus.

tratum tamen dicendum est in inferioribus vassallis, de quibus nos, & omnes DD. præallegati in hac quaestione loquuntur, in vassallis, videlicet feudilibus, qui immediatè ipsis Baronibus feudatariis subijciuntur, qui, proprie etiam vassalli ratione feudi, in quo habitant, dicuntur; ad differentiam aliorum, vassallorum, qui, praecipuè apud nos nostris Ducibus, vel Comitibus ratione tantum jurisdictionis subditi sunt, quos proprie Burgenses appellamus, ut notant ad hanc differentiam, licet non clarè explicent, noster Gregor. in l. §. tit. 25. part. 4. gloss. magna, in princip. & facit Parlador. different. 145. §. 1. num. 12. & 13. quos omnes vassallos nullo hospitalitatis onere suis dominis teneri, indistinctè resolvunt DD. superius citati.

Secundò non obstat opinio Balmased: qui voluit, saltem de urbanitate pro modico tempore, vel in transitu vassallos suis dominis hospitalia praestare, debere, quia nec huic intelligentiæ aliquis ex DD. supracitatis assentitur, imò omnes manifestè contrarium resolvunt, cum in dominorum transitu, & in hospitalitibus pro modico tempore loquantur, & non aliter eis vassallos adstrictos, dicunt, quam si ex speciali Principis concessione, aut consuetudine immemoriali dominis competant, ut constat ex Bobadill. M. strill. Capiblan. Joann. Maria Novar. infra referendis, & ex aliis superius citat. & quamvis in eo, quod de urbanitate hujusmodi hospitalia vassalli dominis praestent, cum Balmased. conveniam, & bene mihi videatur; in eo tamen, quod omnino, vel praecise id facere, debeant, non consentio, quia semper in ipsorum urbanitate, & mera facultate (ut actus facultativus) est relinquendum.

Quæ omnia, ut hoc jus hospitalitatis jurisdictionis, aut feudi fructus non sit, nec dominis inferioribus competat, pro pleniori hujus principalis quaestions declaratione, tripliciter limit. & intellige: Primò in nostris vassallis, quos solariegos appellamus, ut fat expressè cavetur in nostr. l. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat. in aliis verbis: Y siempre debe tener el solar poblado, porque el Señor del solar falle. posada, y rone sos derochos, como los debe nuer. † Quæ limitatio magna cum ratione procedit, ex quo vassalli isti magis ratione territorii, quam cæteri vassalli Burgenses, aut feudatarii subijciuntur, cum terram ipsam à domino possidendam acceperint, ipsius dominio penes eum remanente, quod diversum est in vassallis feudorum, qui nihil à feudi domino inferiori, acceperunt, sed imò iste inferior Dominus totum feudum à Supremo Principe habuit, & faciunt notata circa differentiam horum vassallorum ad similia servitia supr. cap. 25. quum limitationem ex dict. leg. Regia miror per nullum ex nostris Regnicolis notatam invenisse.

Adde tamen limitationi huic aliam similem in vassallis feudilibus; qui angarii, vel perangarii sunt, ex eo quod ad angarias, vel perangarias tenentur, de quibus suo loco dicam: hi enim angarii, & perangarii vassalli in Baronum, vel suorum dominorum transitu ad hospitandos eos cum sua familia de jure apud feudistas coguntur, ut singulariter notant Petr. Gregor. de concessio. feud. part. 1. quest. 6. Capiblan. de Baronib. tom. 2. super pragmat. 14. cap. 89. num. 21. † Quia & Baronibus multa alia servitia, & operas parsonales, ut adscriptitii servi, praestare tenentur, & sic per eos dominantur majori, & strictiori subiectione, quam cæteri vassalli, qui ratione jurisdictionis, vel feudi simpliciter subijciuntur, ut plenius alibi dicam.

Secundò supra dictam resolutionem, ut vassallorum

dominis hujusmodi hospitalitatis servitium de jure non debeat, limita nisi in feudi investitura, aut oppidi concessionem specialiter sit concessum, Cravet. Mastril. Capiblan. & Novar. & alii ex relatis.

20 Circa quam limitationem nota, non quamlibet concessionem sufficere, sed requiri, quod specialis sit, ut docte resolvit noster Gregor. in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, vers. Neque potest dici, ubi eleganter, quod in Castri, aut oppidi generali concessione hoc hospitandi jus, vel familia regalia non sub intelligantur, ex quo idem resolvunt Mastril. de Magistrat. lib. 3. dict. cap. 10. num. 178. Ponte de potestat. Proreg. fol. mibi 39. num. 5. Joan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 1. d. gravam. 146. num. 2. qui nec in quavis amplissima concessione comprehendit, ait, & ita iudicatum per Rotam refert Capiblan. de Baronib. tom. 1. super dict. pragmat. 1. num. 333. qui nunquam in feudorum investituris hoc jus concessum vidisse, asserit, & novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 3. dict. cap. 42. num. 12. ubi quod, nec si generaliter regalia cum jurisdictione, aut Castro concedantur, hoc hospitalitatis jus veniat.

21 Imò, etiam, stante in favorem Baronum, seu dominorum inferiorum hujus juris, aut prerogativæ expressa, ac speciali concessione, restringi hæc, & intelligi, debet eo modo quo minus vassallos lædat, Joann. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de feud. §. Quoniam, column. ante penult. vers. Et nota quod vassallis, benè Aymon. Cravet. dict. conf. 308. ex num. 1. noster Gregor. in dict. l. 6. gloss. magna, column. 2. vers. Et forte posset dici. † Et quod tunc solum procedat concessio, ut ejus virtute vassalli suis dominis hospitari præstare, teneantur, cum causâ visitationis, vel ex alia iusta causâ ad propria loca accedunt, & hoc per transitum, quin longam, aut superfluum moram faciam, quod, & ipse Supremus Princeps animadvertere, debet, ut optimè noster Gregor. in loco præallegat. & dixit eleganter Imperator Fidericus in tit. de Pac. Constant. cap. in causis, §. Vassalli, ibi: Moram superfluum in Civitate vel Episcopatu pro damno Civitatis non facimus, & ibidem notat Bald. & Gothofred. litt. D. qui, quando mora longa dicatur? arbitrio Iudicis juxta qualitatem negotii relinquit.

22 Et in specie contra dominos vassallorum, ne, stante prædicta speciali hospitii concessione, diu in suis oppidis in domibus vassallorum hospitari immorentur, sed duntaxat pro modico tempore & absque notabili vassallorum præjudicio hospitari, debeant, resolvunt Aymon. Cravet. dict. conf. 308. num. 1. cum seqq. qui benè circa rem loquitur, Andr. Alciat. respons. 174. Didacus Perez in l. 55. tit. 19. lib. 8. Ordament. column. 2. in fin. Bobadill. dict. cap. 16. num. 116. ubi alios ex antiquioribus cumulat, Mastril. dict. cap. 10. num. 183. Dominic. Antunez de Portug. dict. cap. 42. num. 12. Sesse de inhib. cap. 244. §. 7. num. 10. † Ubi quod nec jus cœnandi eis debeat, quamvis amplissimum concessionem allegent, ut optimè ad omne notant Capiblan. de Baronib. super dict. pragmat. 1. num. 334. Joann. Mar. Novar. dict. gravam. 146. num. 4. Domin. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. dict. observat. 4. n. 189.

23 Et quod moderate hujusmodi hospitii privilegio uti, debeant, & suis sumptibus, quoad cibaria, & similia, visitent, Tasson. ubi proximè. † Quod, & apud nos, in nostris Regibus, eorumque hospitio per oppida, & Regni Civitates in transitu præstito, servatur, nam licet per l. 23. & 4. tit. 15. lib. 3. Recopilat. quedam tributa, & victualia metatoribus Regiis præstabantur, de quibus mentionem fa-

ciunt, & quod de bonis, sive patrimonio, absque ulla Regia facultate, oppidorum salvantur, tradunt Avend. si. de exequend. 2. part. cap. 10. num. 7. vers. Item, Bobadill. in Polit. lib. 5. cap. 4. num. 12. tamen abrogatum invenitur per l. 25. & 26. eodem tit. in quibus ab his contributionibus, ut nimis gravosis, vassalli revelantur, solamque hospitalitatem per eos, præstandam cavetur, & notat in his legib. Narbon. gloss. unic. † Quod ita procedit, ut nec ligna, acetum, oleum, sal, & similia esculenta ad condendum parata, ab hospitibus gratis sint præstanda, ut generaliter statuitur in l. unic. Cod. de salgam. hospitib. non præstand. cui concordat nostra l. 19. dict. tit. 15. lib. 3. Recopilat. & idem eleganter deciditur in l. devotum §. §. Solam, Cod. dict. tit. de metat. † In quibus juribus gravibus pœnis mulentur cibaria aliqua, vel victualia, aut quid aliud, præter meram hospitalitatem, ab hospitibus gratis expositulantes, & latè resolvunt contra milites, magistratus, aliasve personas, qui ob decreta Regia, vel alia ratione per oppida hospitantur, quæ præter hospitium, nihil aliud desiderare, debent, Cancr. lib. 3. variar. resolution. dict. cap. 5. ex num. 58. Calicius de Fisc. dubitat. 8. limitat. 2. 10. Joann. Bald. super privileg. general. Aragon. num. 30. Anton. Perez ad dict. tit. Cod. de metat. §. 6. numer. 9. Mastril. dict. cap. 10. num. 201. cum seqq. † Et hoc amplius, quod nec sponte donata ab ipsis Civitatibus, vel hospitibus, milites, vel alii accipere, valeant, expressè voluit Constant. in l. unic. Cod. de salgam. hospitib. non præstand. ibi: Sed nec volentibus hospitibus, & in dict. l. devotum §. Solam, Cod. dict. tit. de metat. Azebed. in l. 8. tit. 6. lib. 3. Recopilat. num. 1. & 2. Paschal. de part. potestat. 3. part. cap. 3. num. 30. Ripol. variar. resolut. cap. 47. num. 33. & 34. Mastril. dict. cap. 10. num. 208. Cancr. ubi proximè, numer. 619. † Ubi quod similes hæc à Provincialibus gratis habere, velint, possit eis impunè de facto resisti, Antun. de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 42. num. 15. & 16. † Et idem si victualia minori pretio, quam in foro venduntur, per oppida vendi, præstantur Natta conf. 83. & 84. & ex Platea, & Bartol. Mastril. in loc. cit. n. 212. ad text. in l. septem diebus, Cod. de erogat. milit. annon. lib. 12. & ad alia Amaia in l. unic. Cod. ne oper. à collator. exigant. lib. 10. num. 10. cum seqq.

Tertiò prædictam resolutionem, ut vassallorum dominis inferioribus hospitii jus non debeat, limita, nisi stante ad id longissima, sive immemoriali consuetudine, aut præscriptione, ut ex Gloss. Alexand. & aliis in hoc hospitandi munere, & similibus servitiis, aut impositionibus vassallorum, eleganter noster Gregor. in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, column. 2. vers. Et hoc est sine dubio. † Et in fortioribus terminis, ut, nimirum, non solum hospitalitatis munus immemoriali per dominos quæri, valeat, sed etiam jus cœnandi, stante ad id eadem consuetudine, resolvunt ex Sesse dict. §. 7. num. 10. Capiblan. in dict. pragmat. 1. num. 135. Novar. dict. gravamin. 146. num. 4. † Et quod similiter consuetudine immemoriali per Regios officiales, vel Magistratus quæri, valeat, quod in eorum adventu per universitates, sive oppida in duobus, vel tribus diebus cibaria aliqua, aut victualia vel pecunia eorum nomine ipsis præstetur, Novar. dict. gravamin. 146. n. 4. † Qui in num. 5. id ampliat ad hospitia advenarum, vel extraneorum, quos, licet dominus in domibus vassallorum hospitandos mittere, non valeat (ut supra dictum remanet) hoc quoque limitat Novar. nisi stante ad id legitime præscripta consuetudine, hoc est, immemoriali, quæ in his servitiis, aut impositionibus

positionibus vim tituli habet, juxta latius dict. supr. cap. 15. §. 4. ex num. 102.

36 Quæ, præterquam quod de jure communi verissima sunt, de jure nostris Regio absque dubio procedunt per l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopil. quæ expressè immemorialem præscriptionem in his vassallorum servitiis, aut impositionibus in favorem dominorum inferiorum admittit, sed non aliter: de cuius pleniori expositione quomodo, & quibus qualitatibus; aut requisitis immemorialis in his præstationibus per Dominos probari debeat, latius dixi supr. in cap. 15. §. 4. per tot. ubi plura specialia requisita invenies in istarum præstationum præscriptione ob metus; aut reverentiam in vassallis, & in dominis ob extorsionis vehementem juris præsumptionem.

37 Nec me later, in nostro hospitii munere, ut nec immemoriali dominis quærat, contrarium novissimè resolvit Balmassed. de collect. quæst. 4. num. 10. ex Burgos de Paz conf. 3. num. 97. Amaia in l. unic. Cod. ne oper. à collator. exigant. num. fin. Novar. dict. gravamin. 146. & ex nostro Supremi Castellæ Senatus doctissimo Consiliario D. D. D. Ildephonso de Olea in suo per celebri tractatu de cession. jur. & action. tit. 3. quæst. 6. num. 26. † Sed, quidquid Balmassed. extor magnis viris, suam, sententiam comprobare, intendat, à prædicta tamen nostra verissima resolutione non est recedendum maxime cum prædicti DD. per Balmassed. adducti, non solum suam sententiam non comprobent, (sed quod magis miror) aliqui quætionem non tangant, ut sunt Burgos de Paz, & D. Olea, qui quamvis hujusmodi hospitalitatis servitium dominis inferioribus per vassallos non deberi, simpliciter dicunt, non tamen id inquirunt; stante immemoriali consuetudine, aut præscriptione: Imò idem Burgos de Paz in conf. 25. num. 11. & 15. latè resolvit hæc vassallorum servitia immemoriali dominis quæri, posse, & idem voluerunt & Novar. per Balmassed. adductus, & in fortioribus terminis (ut supra dixi) & Amaia licet in dict. l. unic. num. fin. pro negativa resolvete, videatur in fin. tamen doctè de hac resolutione dabit, propter dictam nostram l. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. & pro vera resolutione se remittit ad dicta per se ipsum in l. unic. Cod. de aur. coronar. ex num. 30. ubi in num. 39. immemorialem in his vassallorum servitiis, seu præstationibus recipit ex dict. l. 8. Recopilat. qua stante, apud nos habitari, non licet, maxime

38 in foro contentioso: † In foro autem conscientie caveant domini inferiores, ne cum aliqua executione, aut violentia hujusmodi consuetudines introducant; vel à suis majoribus sint introductæ, ut frequenter accidit quare in conscientia, ut optimè consulit noster Gregor. in dict. l. 6. tit. 25. part. 4. gloss. magna, column. 3. in med. † Securius, & absque animæ periculo facient, si ab ipsis servitiis, quæ à jure sunt in debita, & quæ in nullo alio titulo, quam consuetudine, licet immemoriali, fundantur, se abstineant ob frequentissimas extorsiones, quæ in ejus introductione ex parte dominorum intervenire, solent, quæ si in foro contentioso pateant, præscriptio absque dubio corrumpet, juxta Gregor. & Amaia. ubi proximè, & latius dicta supr. in hac part. cap. 15. §. 4. ex num. 131.

39 Ad alia autem plura de nostri hospitii munere, aut servitio in transitu Regis, quod si de regalibus: & ad multas præstationes circa hospitium, quæ apud nos in hac Curia Regia in singulis domibus privatorum nostris Regibus debetur pro habitatione Magistratum, Senatorum aliorumve officialium, & famulorum Regi, & Reipublicæ in servitium, vulgo Casas Lagunez de Fructibus.

40 Et quod hoc hospitalitatis jus Regibus inter facientibus debeat, non solum per oppida Regia, quæ immediate Regibus subjiciuntur, verum etiam per Villas, & loca Baronum, Comitum, aliorumque, dominorum inferiorum, notat quoque Mastril. dict. cap. 10. num. 185. Ripol. dict. cap. 47. num. 2. Antunez ubi proximè, num. 7. † Quia hoc munus est patrimoniale, & ad omnes, qui specialiter non fuerint exempti, pertinet, ut ex l. 5. Cod. de muner. patrimonio l. 3. §. Munus in hospitandi, ff. de munerib. & honorib. Andr. Alciat. dict. conf. 174. Purpurar. conf. 539. num. 11. volumin. 2. Menchac. dict. cap. 8. n. 15. Petr. Gregor. synagmat. jur. univers. part. 2. lib. 19. cap. 8. num. 8. Ponte dict. §. 6. numer. 4. Mastril. dict. cap. 10. num. 184. D. Solorcan. in dict. Discursu de Plasas Honorarias, num. 416. qui in num. 417. etiam Clericos huic muneri adstringi, ait.

de Aposento, vide l. 2. & tot. tit. Cod. de metat. & epidemet. lib. 12. l. 1. & tot. tit. 15. lib. 3. nostra Recopilat. apud nos, & alia Regna, Roman. singular. 256. & 417. Anton. Capyc. dec. 41. Matth. de Afflict. in cap. unic. verb. Extraordinaria collatio, num. 10. Guillielm. Benedict. in cap. Raynuntius, verb. Testamentum, num. 34. Aymon. Cravet. conf. 308. Andr. Alciat. conf. 174. Avend. si. indictionar. vrb. Huespedes, plenè Aviles in cap. Prator. 8. Gloss. Dimeros, Menchac. lib. 1. controu. illustr. cap. 8. num. 15. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. n. 116. † Qui limitat in Regno Aragonum, ubi hanc hospitalitatis Regiam Regi per illud transeunti non competere, ait, ut notat quoque Castill. proximè referendus.

41 Ultra quos plures de materia hujus muneris congerentes Cancr. lib. 3. variar. cap. 5. ex num. 66. Ponte de potest. Proreg. tit. de provision. fier. solut. §. 6. num. 6. Clixr. Ramiez de leg. Reg. §. 20. ex num. 8. ubi ad Principeam, & ejus familiariter, Ripol. variar. resolut. cap. 47. ex num. 1. & cum Bald. Andr. de Fern. Math. de Afflict. & aliis Mastril. de Magistratib. lib. 3. cap. 10. num. 178. cum seqq. Aloyf. Leo in l. placet, num. 30. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & cum aliis Carol. de Grassis de effectib. Cleric. ar. effect. 3. ex num. 122. Episc. cop. Genueni. in practicabilib. Eccles. quæstionib. quæst. 629. & 635. Franc. Coriolan. in explicat. Bull. in Cœn. Domin. excommunicat. 18. vers. 5. Domin. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. dict. observat. 4. num. 189. ubi de hospitiio magni Caroli V. in Ne. poli, Donat. Anton. Murin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 167. per tot. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Immunitas hospitandi concessa, & verb. Immunitas hospitandi actualiter, & part. 2. verb. Hospitandi immunitas, D. Joann. del Castillo tom. 7. controuers. cap. 41. num. 84. qui plures de materia congerit, † & ex Riminal. quæst. Mastril. & aliis, quod etiam Princeps vassallos cogere, valeat ad locandas domos locari solitas pro hospitandis Curialibus, & Magistratibus, Regiisque Senatoribus, & cum aliis idem resolvunt Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 1. num. 21. & lib. 5. cap. 1. num. 8. D. Solorcan. tom. 2. de gubernar. Indiar. lib. 4. cap. 9. num. 70 & de materia hujus Regii muneris hospitii idem D. Solorcan. in suo erudito discursu de los Derechos de Plasas Honorarias, y Libeladas, ex num. 416. † Ubi præcipuè, quod hujus hospitii emolumentum Consiliariis honorariis, vel jam emeritis, inter alios Magistratus, debeat: In quibus omnibus plenissimè de hospitiio Principibus Supremis; tam per suas terras transeuntibus, quam in Curia Regis stantibus, debito, & ad alia novissimè, licet multis ex prædictis non relatis, Dominic. Antunez de Portugal de donation. Reg. 3. part. cap. 42. num. 6. cum seqq.

42 Et quod hoc hospitalitatis jus Regibus inter facientibus debeat, non solum per oppida Regia, quæ immediate Regibus subjiciuntur, verum etiam per Villas, & loca Baronum, Comitum, aliorumque, dominorum inferiorum, notat quoque Mastril. dict. cap. 10. num. 185. Ripol. dict. cap. 47. num. 2. Antunez ubi proximè, num. 7. † Quia hoc munus est patrimoniale, & ad omnes, qui specialiter non fuerint exempti, pertinet, ut ex l. 5. Cod. de muner. patrimonio l. 3. §. Munus in hospitandi, ff. de munerib. & honorib. Andr. Alciat. dict. conf. 174. Purpurar. conf. 539. num. 11. volumin. 2. Menchac. dict. cap. 8. n. 15. Petr. Gregor. synagmat. jur. univers. part. 2. lib. 19. cap. 8. num. 8. Ponte dict. §. 6. numer. 4. Mastril. dict. cap. 10. num. 184. D. Solorcan. in dict. Discursu de Plasas Honorarias, num. 416. qui in num. 417. etiam Clericos huic muneri adstringi, ait.

48 Quibus igitur circa nostri hospitii principalem quaestionem resolutis, & quando Baronibus, vel aliis dominis inferioribus facultas ea dicendi competat, plenè cognito, vel quando, ut supremæ jurisdictionis fructus penes Principem duntaxat hæc facultas residat? non ab re erit, imò multum proderit ad praxim, & hujus capituli materiæ plenam cognitionem, aliqua de personis ab hoc munere exemptis prenotare, ut sciant vassallorum domini, aliæ personæ, quibus hospitalionis jus, vel emolumentum privilegio, vel immemorabili competit; necnon, & ipsi Principes, Magistratūque inferiores quomodo, & in quibus personis uti debeant?

49 Primò ergo valdè dubitant D D. an Ecclesiasticæ personæ, earumque domus ab hoc munere sint exemptæ, necnè? Pro negativa sententia extat D. Solorçan. in dict. discurs. de Plaçis Honorar. n. 417. ubi quòd huic muneri Ecclesiastici etiam subjiciantur ex eo, quòd reale, & patrimoniale sit, ut supra proxime, dictum remanet, pro quâ sententia referret Bald. Sacer. Roland. Otalor. & alios, & nostrum Gregor. in l. 51. tit. 6. part. 1. gloss. fin. Thomar. de collect. in § Subjiciunt, n. 22. & resolvunt Navarret. dict. discurs. 20. Balmassed. de collect. quest. 86. numer. 5. qui ad id referunt nostram l. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat.

51 pilat. Et præcipuè in hospitio in Curia Regia Principi debito loquuntur, apud nos Casa de Apofento: & quòd generaliter muneri hospitii pro militibus, videlicet, & similibus personis Clerici adstringantur, saltem in casu urgentis necessitatis, quando aliorum vicinorum domus hospitio non sufficiant, tenent Ripol. de regalib. cap. 47. numer. 6. & 8. Oliv. n. de jur. Fisc. cap. 4. numer. 35. Mier. ad constit. Regina Maria, cap. 17. de possideriis, numer. 8. tom. 2. & novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 3. cap. 47. n. 10. † Qui ex eo Ecclesiasticam libertatem, seu immunitatem non infringi, dicunt; sed solum urgenti necessitati subijci, qua stante, omnia esse communia, asserunt.

52 Pro contraria autem parte, ut nullo modo Clerici hoc hospitalionum onere per seculares gravari, valeant, extat magis communis D D. resolutio, eique, ut veriori, magis adhareo (sub declaratione tamen de qua infra.) cum versetur in re Ecclesiastica, ejusque libertate, cui in dubio saltem adhærendum semper existimo.

54 Quæ Ecclesiastica immunitas, vel exemptio expressè probatur ex vulgari text. in l. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. ibi: Neque hospites suscipietis, & in nostra l. 51. tit. 6. part. 1. ibi: Otrosi, non debe ninguno posar en las casas de los Clerigos sin placer, o consentimiento dellor, & ex l. 27. tit. 3. lib. 1. Ordinam. quæ extat in dict. l. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat. (cum intelligentia tamen, & limitatione infra referenda) & in l. 1. tit. 11. part. 1. l. penult. tit. 2. lib. 1. Ordinam. quæ habetur, in l. 8. tit. 2. lib. 1. Recopilat. & resolvunt Canoniste congesti per August. Barbol. in collect. ad cap. 1. per eandem text. de immunit. Ecclesiar. Gloss. in dict. l. 1. Cod. de Episcop. & Clericis, Andr. de Ifern. in cap. unic. quæ sint regal. in sub feudor. n. 61. & ibidem

55 Marth. de Afflict. † Et quod, nec Ambasiatores in domibus Prælatorum, aliorumvè Clericorum contra eorum voluntatem per Magistratus seculares hospitari, valeant, idem Afflict. ubi sup. Matrill. de Magistrat. lib. 3. dict. cap. 10. numer. 186. † Nec ab eis invitis lecti, aliave suppellectilia propter hospitaliones alibi commodè faciendas extrahi, debeant, Ponte de potest. Prereg. iii. de provision. fier. solit. §. 6. numer. 14. Matrill. dict. cap. 10. numer. 187. Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. part. 2. verb. Hospital-

di immunitas, † Ubi quòd in Regno Neapol. specialiter hæc hospitalia in domibus Clericorum fieri, prohibeantur per cap. item. statutus, quod Domus Prælatorum, edictum per Carol. 11. & confirmatum per Papam Honorium, idemque testatur Donat. Anton. Marin. lib. 1. variar. resolut. cap. 167. n. 1. ubi quòd in illo Regno neclecti, nec alia suppellectilia pro parando hospitio de domibus Religiosorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum extrahantur: idem testatur, & præcipuè in Regno Sicilia ex ipsius quoque jure speciali, Marth. de jurisdic. part. 4. centur. 1. cas. 86.

Qui in numer. 4. ex Anton. de Butr. in dict. cap. 58 1. primo notabil. addit, executores, aliasve personas, etiam Comestabiles, vel milites, aliove militie officiales in domibus Ecclesiarum hospitari, non debere, & hoc, etiam stante maxima, & gravissima necessitate, idem Marth. num. 8. optimè Octavian. Vespell. in tractat. de libertat. Ecclesiast. lib. 2. ex numer. 47. Matrill. ubi proxime, numer. 188. Fermosin. in cap. 10. de constitut. quest. 29. numer. 1. † Nec si in contrarium extet longissima ac etiam immemorialis, consuetudo, quæ Ecclesiæ libertatem minuens merito improbat per D D. ut in specie notant Abbas in dict. cap. 1. per eandem text. de immunitat. Eccles. numer. 4. & ibidem clarius Innocent. Aviles in cap. Prator. 8. gloss. Dimeros, numer. 17. & ex Joan. Andr. Ancharran. Azzor, Saarez, & aliis resolvunt Marth. dict. cas. 86. numer. 2. Fermosin. ubi proxime, numer. 5. † Quæ omnia magna cum ratione procedant: tum propter immunitatem Ecclesiasticarum personarum: tum vero propter dissolutiones, & lascivias, quæ plerumque à militibus, & similibus personis, quæ hospitantur, fiunt: ob quas etiam in domibus vassallorum secularium has hospitaliones valde increpat noster Gregor. in l. 6. tit. 2. part. 4. gloss. magna, circa med. quare cum in domibus Ecclesiasticorum magis indecenter fiant, tales hospitaliones in eis permitti, non debent.

Et ita pro hac Ecclesiastica immunitate, ultra re- 61 latos, resolvunt ex dictis juribus, plures ex nostris Regnicolis (cum intelligentia tamen, de qua infra) Gregor. Lopez in dict. l. 51. tit. 6. part. 1. verb. Posar, Didac. Perez in dict. l. 11. tit. 2. lib. 1. Ordinam. pag. 52. & in l. 1. & 27. tit. 3. eod. lib. pag. 60. & 109. optimè Aviles in cap. Prator. 8. in dict. gloss. Dimeros, numer. 16. vers. Idem abista, Azebed. in dict. l. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat. & in dict. l. 8. tit. 2. eod. lib. 1. ex numer. 1. Flores de Mena variar. resolut. lib. 1. quest. 21. n. 27. Carol. de Tap. in annotat. ad dict. cap. item statutus, quod domus Prælatorum, lib. 1. juris Regn. Neapol. in tit. de Episcop. & Cleric. Ricc. in prax. Ecclesiastic. par. 3. resolutio. 28. Theaur. lib. 1. quest. 93. numer. 15. Aloyf. Leo. in l. placet, numer. 30. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & alios congerens Carol. de Grassis de effect. Clericar. eff. et. 3. ex numer. 122. Episcop. Genuens. in practicabil. Eccles. quest. 635. & 629. † Quod tamen limita in peregrinorum, vel in aliorum pia hospitalitate, quæ per Episcopum in domibus Clericorum fieri, potest, Episc. Genuens. in practicabil. Eccles. dict. quest. 635. & 629. sequitur Marin. dict. resolut. 167. numer. 5. † Et per totam de materia hujus Clericorum immunitatis, & ex Theologis, & Moralibus lædè ad alias quaestiones Filluc. tract. 16. cap. 1. quest. 2. numer. 351. Bonacin. in Bull. Cæn. Domin. quest. 19. punct. 3. §. 1. n. 5. Fr. Franc. Coriolan. in explicat. ejusd. Bull. excommunic. 18. vers. 3. Bellet. disquisit. Clerical. part. 1. tit. de exemption. Clericor. & eorundem honor. à muner. public. §. 4. n. 4. Molfes. in summ. Theolog. Moral. part. 2. tractat. 12. cap. 22. n. 166. Augustin. Barbol. de jur. Ec-

clesiast. lib. 1. cap. 39. §. 5. n. 71. plenè Squillant. in tractat. de privileg. Clericor. cap. 9. per tot. & quamvis prædictis non omnibus relatis, lædè defendunt Marth. & Fermosin. in locis citat. qui maximè loquuntur in hospitalionibus militum, & similibus personarum, quæ per oppida transeunt cum Regiis decretis, ut hospitia eis exhibeantur.

64 Quæ ultima pro Ecclesiastica immunitate ab hujusmodi hospitalionibus communis Doctorum resolutio, quamvis verissima mihi videatur, eo præcipuè casu, quo milites, Ambasiatores, & aliæ personæ ob decreta Regia oppidis per Magistratus seculares hospitantur; adhuc tamen pro clariori hujus quaestionis resolutione, & prædictarum nostrarum legum vera intelligentia, & praxi hujus Curie, circa hospitia Regia seu Casa de Apofento, distinguendum censco, quoad hanc Ecclesiasticorum exemptionem inter hospitia, seu domorum portiones, quæ in Curia Regia in quibuslibet privatorum domibus Regibus debentur (de quâ latius infra) & inter alia hospitia, quæ in ipsorum Regum per oppida Regni transitu per vassallos sunt præstanda: sive etiam cum militibus, vel aliæ personæ transeunt, quæ per oppida hospitari, debent.

65 In primò casu nulla est, maximè apud nos, dubitatio, indistinctè omnes domus etiam quarumlibet Ecclesiasticarum personarum Regi hospitii oneri in

66 nostra Curia subijci: † Quod quidem magna cum ratione procedit, quia non solum hoc munus patrimoniale, & unus reale est (ut infra dicam) & notat in specie D. Joan. Baptist. Navarret. En sus discursos politicos, discurs. 20. in princip. Verum etiam magnam in se habet justitiam, & æquitatem, ex eo nempe, quòd domorum dominis commodum magnum, & utilitas resulter, ex Principis, nimitum, in Curia assistentia, ob quam crescit domorum æstimatio, earumque redditus in locationibus augentur, ut considerat Navarret. ubi proxime: quia stante magna ista utilitate, & qualitate hujus hospitii muneris, quæ absque dubio realis, & patrimonialis maximè in Curia Regia reputatur, non est, cur Clerici, & similes personæ, quantumvis ab aliis oneribus exempti, hoc recusare, intendant prætextu, quòd Ecclesiasticam immunitatem ex eo infringi, dicant, cum non personæ, sed ipsæ domus conveniantur, quibus hujusmodi onus ab initio injunctum censetur, ex quo Princeps cum Regia Curia in aliquem locum se transtulit, quasi cum hac conditione id faciat, ut omnes domus tunc tempore translationis jam ædificatas, & in posterum ædificandas hoc gravamine afficiat: † In quoquidem casu cum, nimitum, ipsæ domus præfato oneri sunt obligatæ, huic resolutioni subscribit doctissimus vir, & Ecclesiasticæ libertatis magnus, & cum magna ratione defensor Fermosin. in dict. cap. 10. de constitution. quest. 29. numer. 7.

67 Et in hoc duntaxat casu hospitii in Curia Regia Principi debito intelligi, ac procedere, debet doctrina Navarret. D. Solorçan. & Balmassed. supra numer. 50. relata, hospitii muneri tanquam oneri patrimoniali Clericos indistinctè subjectos asserentium, qui solum de hujusmodi hospitio, sive Casa de Apofento tractant, quin de militum, aliarumve personarum hospitalionibus, quo ad istam Clericorum immunitatem, meminerint.

69 In secundo vero casu, cum, videlicet, de hospitalionibus extra Regiam Curiam agitur, ut in militum, aliarumque personarum transitu per Regni oppida, ubi ob decreta Regia per Judices seculares hospitari, debent, meo videri absque dubio procedere,

debet Ecclesiasticorum immunitas, quam supra proxime ex d. l. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & ex nostris juribus Regis, & Doctoribus adductis fundavi.

Quam quidem Ecclesiasticorum ab onere hospitii immunitatem limitata, etiam ut non procedat in transitu Regis, vel Reginae, Principis, aut Infantium, ut notat D D. in l. neminem 11. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & sunt jura expressè in nostra l. 27. tit. 3. lib. 1. Ordinam. l. 7. tit. 21. lib. 2. ejusdem Ordinam. & doctrinam Grego. in dict. l. 51. tit. 6. part. 1. gloss. Posar. Aviles in cap. Prator. 8. gloss. Dimeros, n. 16. vers. Quod fallit, nisi cum Rex, Azebed. in dict. l. 7. n. 4.

Quæ nostrum legam limitationem singulariter comprobatur exemplo oneris, sive servitii angariarum, & perangiarum, à quo, quamvis Ecclesiæ, Ecclesiasticæ personæ, earumque patrimonium immunes, sint, l. 2. §. Alperangiarum 3. Cod. d. Episcop. & Clericis, Authent. Item nulla commun. cod. tit. quæ fuit assumpta ex nova constit. Imperat. Federici de statut. & consuetud. contr. libert. Eccles. §. Item nulla, collat. hoc similiter limitari, & declarari, debet, nisi in adventu Principis, vel ejus felicissima expeditione angariarum servitium exhibenda sint, quo casu Ecclesiasticæ personæ eis sunt obnoxie, ut probant jura expressè in l. neminem 11. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in eleg. mi text. in l. 2. Cod. de quib. muner. vel præst. nemin. lic. se excus. quæ appendè in adventu, vel expeditione Principis acquuntur: & ita hæc jura intelligunt, & concordant cum dict. §. 3. & Authent. & nulla Gloss. in dict. l. 2. §. Verum etiam; in verb. Conquis. a. G. l. en. in comment. Cod. in dict. l. neminem ex n. 1. Joann. Plat. in l. nullus 21. per ipsum text. Cod. de jurf. publ. c. eleganter in dict. l. 2. Cod. de quib. muner. ubi non solum id resolvit in angariis, & perangariis, quæ incurritum, & jumentorum, vel similibus prestatione consistunt, sed in quibuslibet aliis in adventu necessariis.

Ad quæ omnia quilibet alii, quantumvis illustres, & personæ privilegiatæ in adventu, vel Principis expeditione tenentur juxta dict. l. 2. Cod. de quib. muner. docet novissimè, licet nullo ex dictis juribus, vel Doctoribus relato, Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 2. n. 10.

Quæ singulariter restringit, & adhuc jure nostro Regio attentò, sub intellige, cum secularium domus, vel alia res in adventu Principis pro accessu, & recessu necessaræ non sufficiunt, nec domus Regio hospitio aptæ sunt, secus si Princeps commodè per seculares hospitari, valeat, eique alia necessaria tribui, possint; nam tunc Ecclesiasticæ personæ, earumque res omnino apud nos immunes servantur, ut noviter sub intelligitur in l. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat. ibi: Salvo quando Nos, à la Reyna, à el Principe, à Infantes nuestros hijos viniéremos al lugar, y no oviere otras convenientes, que se puedan dar, notant ex Bald. in l. observare. §. 1. de offic. Praecon. & legat. Aviles in cap. Prator. 8. gloss. Dimeros, numer. 16. vers. Quod fallit, nisi cum Rex, Az-bed. in dict. l. 7. numer. 4.

Ex quibus, & præcipuè ex hac sublimitatione manifestè constat, dict. l. 7. Recopilat. intelligi, debere in hospitalione in adventu, sive transitu Regis, aliarumve personarum Regiarum, pro ut expressè ex ea apparet in verbis, ibi: Viniéremos al lugar; non vero in hospitio in domibus Regiæ Curie Principi ibi stanti debito, pro quo dictam legem adduxerunt D. Solorçan. in dict. discurs. De las plaças honorarias, n. 417. Navarret. in dict. discurs. 20. in princip. Balmassed. de collect. dict. quest. 86. numer. 5. nam si in hoc casu intelligenda esset dict. l. 7. in eo quoque procederet sua limitatio, ut non aliter Clericorum

domus hanc muneri sint subiectæ, quam si laicorum non fuissent, quod in ea re hospitalitatis, sive Casa de Apofento, domorum Regiæ Curie nunquam fuit admittum, nec de hanc re dicitur cum huiusmodi oneri Ecclesiasticorum domus indistinctè subiciantur, quin an laicorum domus hospitio Regio, suorum que ministrorum sufficiant, vel non inspiciantur.

75 Unum tamen notandum, quod prædicta limitatio, ut Ecclesiasticorum immunitas in transitu Regis, vel Regine aliarumque personarum Regiarum locum non habeat, cum aliter in laicorum domibus, commoda hospitia non inveniuntur, procedere duntaxat debet in domibus Clericorum, vel Ecclesiarum, aut Monasteriorum, quas in Civitate, vel oppido habent, ut aliæ privative personæ, non in ipsis Ecclesiis, aut Monasteriis, quæ omnino ab his hospitalitibus etiam in adventu Regis sunt immunes, ut cavetur in nostra in l. 1. tit. 11. part. 1. & clarius in l. penultim. tit. 2. lib. 1. Ordinament. quæ habetur in l. 3. tit. 2. lib. 1. Recopilat. In quibus metatores contrarium facientes amissione officii, & alia pena pecuniaria mulctantur, optimè Gregor. in dicit. l. 51. tit. 6. part. 1. gloss. Pesar. Azebed. in dicit. l. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat. quam ita, ex prædictis proximè relatis, intelligit.

77 Ad alia autem de Ecclesiis, & Monasteriis ab his hospitalitibus immunitate sunt iura in dicit. l. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & text. in cap. 1. de immunitat. Eccles. ubi Canonistæ, & quos adduxi supra à num. 36. bene Math. de iurisdicit. part. 4. centur. 1. cas. 86. num. 3. & 4. Fermosol. in dicit. cap. 10. de constit. n.

78 4. Qui merito Florentinos, & Bononienses acriter increpant, quia Dei Ecclesias nulli alii usui, vel exercitio, quam orationi, & Divinis Officiis dicatas, militum, executorum, & plerumque pessimorum hominum hospitalitibus prophanant.

79 Item pro pleniori à nostro munere hospitii Clericorum exemptionis declaratione, in transitu, videlicet, militum aliarumque personarum, necnon, & dominorum inferiorum, quibus per sua loca transeantibus hoc jus, sive hospitii emolumentum privilegio speciali, vel legitima præscriptione competit, utiliter ad praxim quæri, potest, an parentes Clerici, vel alterius exempti, necnon, & eius fratres, cum eo habitantes hac immunitate gaudere, debeant?

80 ¶ Cui quæstioni convenit alia, vel imò eadem est reputandis, quæ frequenter in prædictis personis per Doctores controversatur circa eandem exemptionem aliorum munerum, sive tributorum, quare generaliter, & in cujuslibet casus specie eam in præsentem resolvere decrevii

81 Primum in hac quæstione in hospitii muneris vel alterius tributi exemptione indistinctè pro personis relatis affirmativè resolvunt Menoch. de arbit. cas. 379. num. 9. qui etiam in milite immuni ab hospitio, quoad eius fratres loquitur, Barlat. conf. 61. num. 4. Natta conf. 1. num. 10. lib. 1. & conf. 65. num. 2. Cæphal. conf. 661. n. 78. lib. 5. Joann. de Annon. in soliloq. 83. Franch. decis. 249. ex num. 1. Surd. conf. 301. num. 8. Paschal. de virib. parv. potest. part. 4. c. 4. n. 223. qui & in immunitate duodecim liberorum loquitur, Surd. decis. 301. Aloyf. Ricc. decis. 329. num. 11. part. 3. Paschal. in loc. citat. num. 24. Novar. de elect. jur. part. 1. sect. 3. quest. 11. num. 2. & relati per Gasp. Thesaur. in addition. ad decis. Anton. Thesaur. 267. sub num. 11. vers. An autem frater, & mater, quoad bona propria: & in fratribus non exemptis cum exempto in communione viventibus, est Gloss. singular. in l. ult. verb. Fratribus. Cod. de munerib. & honorib. non conti-

nuand. lib. 10. quam Glossam sequuntur, & notabilem dicunt Alexand. conf. 122. incipit viso puncto, column. 4. vers. Ad hoc etiam facit, lib. 4. Barbof. in l. 2. in princ. column. 12. ff. de verb. obligat. & in l. 4. §. Ca. 10. column. 29. vers. Mihi autem videtur, eodem tit. Iason, qui eam dicit singularem, in l. 1. column. 1. Cod. de transf. & in l. si emancip. r. column. 3. Cod. de collation.

Et in eodem casu fratrum, vel aliorum sociorum 82 (quorum unus est immunis) in commune viventium, idem optimè & plura similia cumalantes resolvunt Hypolit. de Marfil. singular. 180. Squillunt. tract. de privileg. Clericor. cap. 9. per tot. Molfes. in Summ. Theolog. Moral. part. 2. tract. 12. cap. 22. num. 166. Barbof. de iur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 71. cum aliis Donat. Anton. Marin. lib. 1. resolut. cap. 167. ex num. 2. & 3. qui hoc citra controversiam esse, ait, & principaliter in munere hospitii ad resolvit optimè in fratribus in societate simul viventibus, licet his non relatis, ex Felic. Gratian, & aliis noviter Michalor. de duob. fratr. part. 2. cap. 25. num. 26. qui ex num. 16. & 23. in gabellarum, vel hospitii, alteriusve tributi exemptionis, vel privilegio plenè rem tractat.

Pro contrariâ autem sententia extant Bartol. & 83 Joann. de Platea in dicit. l. ultim. Cod. de munerib. & honorib. lib. 10. qui Glossam supra adductam rejiciunt, & fratrem vel socium non exemptum pro sua patrimonii portione tributorum exactioni contribuere debere resolvunt, & idem tenent D. Covarruv. practicar. quest. cap. 32. num. 2. in fin. Azebed. in l. 10. tit. 1. lib. 4. Recopilat. num. 25. qui pro hac sententia adducunt singularem doctrinam Speculatoris, quâ optimè, & singulariter ad rem loquitur in titul. de Cler. conj. vers. Quod si Clericus, de qua plenius infra.

Ex quorum Doctorum varietate constat, quam difficilis sit hujus quæstionis resolutio sed pro eorum concordia, & vetustissima, & clarioribus cujuslibet casus resolutione, ultra omnes, distinguendum prius censeo inter tributa, vel munera realia, sive patrimonialia, quæ ratione bonorum, aut patrimonii debentur, quæ apud nos dicuntur *servitia ordinaria, & extraordinaria*, & similia tributa, & etiam donativa, quæ personis respectu bonorum indicantur, & inter tributa in victualibus ea consumendis in dicta, ut est apud nos tributum *de la Sisa, y Millones*, quæ in carnibus, vino, oleo, & aliis speciebus hanc tributo determinatis per consumentes debentur.

84 Quia, circa tributa, supposita distinctione, circa personas etiam distinguendum mihi videtur inter parentes, vel fratres non exemptos cum filio, aut fratre Clerico, vel aliter exempto habitantes, qui nulla propria bona habent, sed potius per Clericum, aut exemptum aluntur, vel inter eos, qui proprium patrimonium possident, & in commune, aut in societate cum exempto vivunt.

85 Quibus distinctionibus inter tributorum genera, & 86 & personas, præhabitis, quo ad primum genus personarum, cum, videlicet, parentes, vel fratres cum exempto habitantes nulla bona habent, in primo genere tributorum, tributi, nimirum, patrimonialis, aut mixti, quod ratione bonorum, & familiarum penditur, dicendum censeo, fratres, vel parentes, qui nulla bona habent; sed potius per filium, aut fratrem Clericum aluntur, ab huiusmodi tributo immunes esse non tam ratione, & virtute cohabitationis cum exempto, quam ob defectum proprii patrimonii, cujus respectu tributum, est solvendum.

Et etiam altius considerando ob modum, & formam 87 habitationis, nam parentes, & fratres isti pauperes cum Clerico habitantes patres familias non sunt, sive familiarum

familiarum capita, quorum intuitu hæc tributa indicuntur, sed imò de familia Clerici, qui eos de suo tanquam pater familias alit, ex quo sub ipsius Clerici domo, & familia ut cæteri familiares comprehenduntur; nam ille solum pater familias appellatur, qui in domo dominium & gubernationem habet, cui cæteri sunt subiecti, l. pronuntiatio, ff. Familia, verb. Iure proprio, ff. de verb. signif. & ideo ad nullam gabellam, aut tributum, ut nec alii famuli Clericorum, sunt adstricti, ut optimè in specie sentiant, licet non ita explicite, Vivius decis. 88. ex num. 4. & 5. Riccius in prax. resolut. 329. num. 5. Daniel. de Nobilib. in select. controver. disputat. 16. num. 4. & comprobatur doctrina Sanchez in const. Moral. lib. 2. cap. 4. dub. 54. licet in secundo genere tributi loquatur, de quo proxime.

88 Ex quibus, quoad easdem personas idem resolvendum est in secundo genere nostri tributi sive, vel millionum, quod ob victualium consumptionem solvitur, à quo similiter immunes esse, nec aliquid pro eo ipsorum nomine Clericum, cum quo habitant solvere, debere, est concludendum; quia cum per exemptum alantur, & tota familia per ipsum sustineatur, exemptus quidem totius familie caput, juxta supra notata, reputatur, quod est inspiciendum, ut cæteri sive famuli, sive alii ab huiusmodi tributi sint exempti; nam victualia, ex quarum consumptione debetur potius per familiam Clerici, vel exempti, quam per famulos, vel alios sæculares in ea contentos consumpta dicenda sunt, ut in specie sive, & millionum singulariter resolvit Pater Sanchez dicit. dubitat. 54. & ad alia tributa Daniel & proximè citati, & ad sive, vel milliones in famulis Clerici (quod idem est juxta dicta) Thomas del Bene de Parlam. disputat. 30. sect. 10. num. 10. vers. Respondeo, in fin.

89 Ultra, quæ comprobatur hæc resolutio, quia ex eadem ratione, si contrario pater, si non ipse cum filio Clerico, sed potius filius cum eo habitaret, ad hæc tributa sive, & millionum ita tenebitur, ut nullam pro parte filii Clerici exemptionem prætere, valeat, ut resolvit idem Sanchez, ubi proximè, qui id maximè pro principali ratione considerat, quod victualium dominium non est filii Clerici, sed patris, qui emi; sed contra Sanchez insargit Thomas del Bene de Parlam. dubit. 30. sect. 10. ex eo, quod victualia pro Clerico emi, & ab eo consumi, sufficere, ait, ut patet pro ea parte immunitate gaudet; sed à nostri Sanchez resolutione non recedo; quia, ultra rationem Sanchez, vel magis eam expeditando, considerandum est, quod sicut in præcedenti casu filius Clericus, qui cæteros sæculares alit, ut caput familie inspicitur, ne in ea contenti; licet alias non immunes, hoc tributum solvant, quia corpus familie, quæ Clerici est, inspicere, debet, non privati sæculares in ea contenti, ita pariformiter, cum pater sæcularis filium Clericum alit, familia sæcularis est, & sic non exempta est dicenda, ut pro in ea consumptis sive, vel millionum tributum integre solvatur, qui inspicitur exempti, qui in ea continentur, quia non tam per singulos, quam per universum corpus familie victualia consumpta dicendi sunt.

90 Quoad secundum vero supra adductæ principalis distinctionis casum, cum, videlicet, exempti & non exempti simul cohabitantes propria bona habent, & cum eis æquè principaliter vivunt, & expendant; aut unus tantum, ut omnium caput, pro omnibus de communi expendit; quia fortè sunt incommunione omnium bonorum, vel societate, ut plerumque in fratribus ipsorum, patre de medio sublato, accidit.

In hoc igitur casu, cum æquè commixtis patrimonii, & in communionem redactis, æquè principaliter vivunt, & expendant, nulla est facienda tributorum differentia, sed in utroque genere tributi, supra distincto, simul discutienda est quæstio, eisque resolutio proximè assignanda quam tam in onere gabellarum alteriusve oneris realis, vel mixti, aut personali, quam in nostro sive, vel millionum tributo procedere debere censeo.

91 Ut ergo ad hujus difficultatis quæstionis declarationem accedam, an ratione communionis, vel societatis frater non exemptus immunitate fratris Clerici, vel aliter exempti gaudere debeat circa ejus resolutionem est magna inter DD. controversia; nam primo pro parte affirmativa sunt Gloss. Alexand. Hypolit. de Marfil. Menoch. Michalor. & alii, quos in principio hujus quæstionis supra ex num. 81. pro eadem sententia affirmativa retuli, qui omnes principaliter in nostro onere, & aliis tributis realibus, vel mixtis loquuntur, adductè multi ipsorum ea fortissima ratione, quod stante videlicet communi, vel societate bonorum inter exemptum, & non exemptum, si quidquam frater non immunis tributi nomine solveret, in damnum, & præjudicium exempti pro dimidio resuleret, cum unusquisque sociorum in qualibet patrimonii parte, sive gleba suam portionem pro indiviso habeat, ita ut cujuslibet lucri, aut damni per unum passi, alter particeps sit, & consequenter, nec minus quidem unus per non exemptum solvi, possit, quin privilegiati partem tangat.

92 Ex quâ etiam ratione hanc sententiam affirmativam tenent quoque in munere hospitii præcipuè loquentes (de quo plenius infra) Aloyf. Riccius in prax. variar. resolut. part. 3. resolut. 28. numer. 1. & 2. & in aliis tributis Duard. in comment. ad Bull. Cæn. Domin. super Canon. 18. quest. 9. num. 1. & 2. Dian. resolut. moral. part. 4. tractat. 1. resolut. 32.

93 Sed, his non obstantibus, contrarium ut verius resolvendum censeo, ut videlicet, communi, vel societate minima obstante, frater, vel alius non immunis, in his oneribus pro sua parte contribuere, cogatur.

94 Quæ sententia primò, & principaliter, fundari, potest, quia vulgare dictum Doctorum, ut socius privilegio, & immunitate socii gaudere, debeat, communiter omnes intelligunt in individuis, & ita connexis, ut aliter exemptus sua immunitate, & privilegio gaudere, non possit: imò in aliqua parte propter alterius, contributionem læderetur, secus tamen individuis, vel in his quæ commodam separationem, aut divisionem patientur, quia tunc pro sua duntaxat parte exemptus, & non alius, immunitate, & privilegio gaudebit, ut plenè in privilegio fori, & ad alias plures quæstiones latè resolvunt ex text. in l. unic. Cod. si in re commun. eadem quæ caus. restituit. postulet. l. si communem, ff. quemadmod. servit. amittant. & aliis iuribus Hypolit. de Marfil. dicit. singul. 180. Mauric. Dolan. de in integr. restitut. cap. 185. cum sex seqq. Gait. de credit. lib. 1. quest. 6. per tot. Carleval. de iudic. tom. 1. disputat. 2. num. 894. Azebed. in l. 10. tit. 1. lib. 4. Recopilat. num. 23. cum seqq. optimè D. Covarruv. practicar. quest. cap. 34. ex num. 1. ¶ Ubi cum eadem distinctione resolvit in 96 Clerico, & laico simul delinquentibus, de quo casu, & ad alios circa eandem distinctionem, bene explicat Trentacin. lib. 2. variar. tit. de iudic. resolut. 15. num. 3. & per tot. eleganter Joan. Gutierrez. lib. 2. practicar. quest. 6. Zevall. commun. contra comman. quest. 69. Cened. in collect. ad Decretal. 170. Fachin. l. 9. contr.

97 *contr. cap. 41. Angult. Bubo. in collect. cap. 3. de consecrat. Etobar. de Pontif. & Reg. jur. cap. 54. tot. † Qui in privilegio fori S. holatitotum loquitur, Gratian. discept. forens. cap. 641. ubi in pluribus, & late prosequuntur in Clerico, & laico locis, & similibus privilegiatis, tam in criminalibus, quam in civilibus Amat. resolut. 86. ex num. 47. Anton. Gomez 3. tom. variar. cap. 10. num. 6. ubi Farinac. Cusill. & alios congerit Aillon, Ioan. Bapt. Thor. in compend. decif. tom. 1. ve. b. Clericus Luigans, D. Salgad. de supplicat. ad Sac. Et. 2. part. cap. 14. num. 5. cum seqq. & in labyrinth. 2. part. cap. 2. ex num. 40. & 1. part. cap. 6. ex num. 12. Capit. Larr. consultat. 65. per tot. & optime ex num. 12. Roxas de incompatib. 4. part. cap. 6. num. 45. Michalor. de duob. frat. part. 3. cap. 49. per tot. Ciardin. tom. 1. cent. 34. Valeron. de transact. tit. 2. quest. 7. ex num. 10. Bothill. de succ. spon. 98 ab intestat. cap. 2. theore. 36. per tot. † Ubi plene materiam tractat, & quanto causa dividua, vel individua dicatur: bene resolvit.*

99 Iuxta quam distinctionem, cum gabellæ, vel alterius rellis, seu mixti tributi solutio dividua sit, & pro parte patrimonii socii non exempti, aut victualium, quæ ab eo fuerint consumpta, fieri, possit, non est, cur non exemptus, alterius exemptione gaudere, velit.

100 Nec obitare poterit, quod hæc pro parte non exempti solutio etiam exempti portionem necessario tangere, videatur, & consequenter individua censetur ex eo, quod quolibet tributi nomine solutum, ut societatis onus, in commune est imputandum, cum non sint sociorum partes separatae, ut in non exempti portione solutio statim imputetur, sed potius pro indiviso in qualibet universi patrimonii unusquisque suam partem habeat, & sic quælibet hujus tributi solutio ex quacumque parte fiat exempti portionem, & immunitatem tanget, cum in ejus præjudicium pro dimidio necessario runder.

101 Nam huic subtili objectioni faciliter responderi, potest, licet enim hoc inconveniens verissimum sit, sociorum portionibus pro indiviso in toto patrimonio consideratis, id tamen iudex faciliter mederi, poterit, cogendo fratres, vel alios socios ad divisionem patrimonii, vel ipse ex officio dividendo, ut ita commode solvat gabella, vel aliud munus ex portione non exempti, quin tangatur exempti pars, quam celebrem praxim, & doctrinam originaliter docuit Speculator in tit. de Cleric. conjugat. vers. Quid si Clericus, quam omnes sequuntur, ne alias publica utilitas, de facili his societatis fraudari, & vacillare, posset, ut in specie pro hac negativa sententia resolvunt Decius, in Authent. Casa, & irrita, column. 2. Cod. de Sacrosanct. Eccles. num. 9. & in l. si emancipati, num. 5. Cod. de colation. Franc. Lucan. de Fisc. §. Potest itaque, num. 34. Orator. de nobilitat. cap. 1. num. 16. & aliis congestis, bene Capic. Larr. consultat. 55. num. 14. & 15. & in hanc quoque sententiam re incidit Michalor. de duob. fratrib. part. 2. dict. cap. 25. num. 2. licet antea in num. 27. Speculatoris doctrinam, & praxim improbet.

102 Et quamvis Speculatoris praxi circa communionis divisionem per iudicem faciendam non relata, ejus tamen sententiam, ut Clericus, vel alius exemptus in communionem: vel societate cum non exempto vivens pro sua solum parte immunitate gabellarum, vel alterius tributi gaudere, debeat, quin fratri, aut consocio non exempto exemptio communicetur, tenent D. Covarr. pract. quest. cap. 4.

num 2. in fin. Azebed. in l. 10. tit. 1. lib. 4. Recopilat. num 25. Carol. de Crauf. de effect. Clericis. effect. 3. num. 186. Math. de jurisdic. part. 4. cas. 12. & ex Theologis, & Moralibus Pater Mo. fel. in summ. Theolog. moral. part. 2. tract. 12. cap. 22. num. 170. Bonacin. de censur. in Bull. Cen. Domini. disputat. 1. quest. 19. punct. 3. §. 1. num. 19. Squill. nr. de privileg. Clericor. cap. 8. num. 58. Lezana in summ. quest. moral. tom. 3. verb. Gabella, num. 18. Ater. de censur. in tit. de ex commun. Bull. disputat. 9. lib. 5. cap. 6. fol. 740. column. 1. vers. Secunda dubitatio, Homobon. de bon. ex amin. Eccles. tract. 7. quest. 120. fol. 522. Marcell. Megal. conf. 84. & in instruct. confess. part. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 126. qui omnes expresse loquuntur, & intelligi, debent in fratre laico propria bona habente cum Clerico, vel aliter exempto in communione, vel societate habitante: non vero cum nulla bona habet, sed potius à fratre Clerico, ut alii Clerici familiares in ejus familia alitur; nam tunc ad nullam gabellam teneri, certissimum est, ut in primo casu nostræ distinctionis latius supra dixi, & loquentes etiam in dicto secundo casu, & in eo pro sententia Speculatoris optime resolvunt bene explicant Vinius decif. 88. numer. 5. quem sequitur, & ad litteram refert Alcoy. Riccius in prax. variar. resolut. part. 2. resolut. 329. & novissime Daniel de Nobilio. in select. contrar. s. disputat. 16. num. 4. & 5.

Quia verissima in nostra questione resolutione, stante, pro majori explicatione supradictæ Speculatoris praxi circa communionis, vel societatis divisionem per iudicem faciendam ad effectum tributi solutionis sine aliquo præjudicio exempti pro parte non exempti faciendæ adiac, meo videri, non in eleganter comprobati, poterit exemptio rei communis pro indiviso, quam unus ex sociis, quoad suam partem pignora vit, in quo casu, quamvis creditor pignoris vigore suam obligationem exequi, non possit, in dimidia parte rei ejus divisionem absque intervenitu socii, qui non obligavit petendo, patremque dimidiam materialiter divisam sibi pro debito adjudicari, vel vendi, debere, exigens, quia in hoc socius, qui non obligavit, late retur, cum partem suam dimidiam pro indiviso habeat in qualibet rei portione materialiter considerata, quin per factum alterius socii rem pignorum, vel dividendo tolli, vel in aliquo immutari, possit, sed imò etiam post divisionem absque ejus interventione factam in utriusque partis sua dimidia pro indiviso remanebit, ut sunt jura expressa in l. si consensit 7. §. fin. quib. mod. pign. vel hypoth. solvit. & difficilis text. in l. creditor. 3. §. Post divisionem fin. ff. qui potior. Felic. de societ. cap. 28. num. 31. late Gait. de credit. cap. 4. quest. 7. num. 377. & cum aliis D. Salgad. in labyrinth. 3. part. cap. 13. ex num. 35. & 41. & novissime ad alias questiones circa rei communis per unum ex sociis pignorationem, vel in ea, servitutis impositionem, & quare hæc nulla ex parte substatueatur, & ad alia plura subtiliter ad praxim tractat doctissimus Salmantinus Primarius merito inter Primate illius celeberrimæ Scholæ connumerandus D. D. Didacus de la Serna in suis academicis celeberrimisque relectionibus de Pignorib. cap. 2. per tot. & de servitut. cap. 3. numer. 63. qua magna subtilitate, & audientium utilitate in ff. veteris, & Codicis Cathedra moderator exaravit, quibus subtilibus, & quidem ad praxim utilissimis lecturis jucundè astiti, & tanti Preceptoris electionem habuisse, mihi congratulor.

Quamvis, in quam, hujusmodi creditor hypotheca-104 tuis

tius rei communis in aliqua parte rei pro diviso suam obligationem exequi nequeat ob præjudicium, quod exinde consocio, qui non est debitor, sequeretur, poterit tamen utrumque socium ad divisionem provocare, ut in parte, quæ socio debitori adjudicetur jus suum prosequi, valeat, notant Bartol. in l. eandem, ff. de duobus reis, Dec. consil. 98. à numer. 1. tom. 1. Hevia in Curia Philippic. 1. tom. 2. part. 5. 11. numer. 6. in fin. & tom. 2. lib. 1. Del commercio terrestre, cap. 5. numer. 33. † Ut similiter socius, qui non obligavit, si suam partem absque pignoris onere divisam habere, voluerit, ad divisionem quoque cum socio debitore creditorem provocare, poterit, D. Salgad. dict. cap. 13. ex numer. 42.

106 Sed, licet verissima mihi videatur Speculatoris resolutio, quam supra adduxi, & Otaloræ, Capcii Larr. Dom. Covarruv. & aliorum Doctorum, quos supra retuli, authoritate confirmavi, ut frater, vel alius socius in communi, vel societate viventes cum consocio exempto, ejus immunitate quo ad gabellas, vel alia tributa non gaudeat; praxi tamen ipsius Speculatoris, quam Otalora quoque, & Capyc. Larr. alii que Authores sequuntur, ut Iudex patrimonii communia exempti, & non exempti, separari, jubeat, ad effectum, ut gabella, vel aliud tributum per non exemptum pro sua parte solvatur; apud nos non observatur, sed absque ulla precedenti divisione tributum per non exemptum pro sua parte solvi Iudex præcipit, & ita pro hac sententia cum Speculatore resolventes nullam hujus divisionis per Iudicem faciendæ mentionem faciunt; sed pro sua duntaxat portione Clericum, vel alium exemptum in communione viventem immunitate gaudere, debere, simpliciter dicunt Dom. Covarruvias pract. quest. cap. 34. num. 2. in fin. Azebed. in l. 10. tit. 1. lib. 4. Recopil. n. 25. & alii ex Theologis, quos supra retuli.

107 Ex quibus idem quoad sifæ, vel millionum pro victualibus tributum resolvendum mihi videtur, si fratres Clerici cum laicis simul habitent, licet non in communione, aut societate bonorum, nec commixtis patrimonii, quorum tamen unus pro omnibus in victualibus expendit cum onere impenfatum contributionis postea inter omnes pro singulorum partibus faciendæ; nam tunc etiam si exemptus expenderit, ipse duntaxat pro sua parte immunitate gaudere, debet, non vero pro aliorum non exemptorum partibus, quia cum ipsi pro suis portionibus in expensis postea contribuant, hoc magis ipsi solvent, quod pro ipsorum partibus tributi ratione plus expensum.

108 Econtra autem si non exemptus pro omnibus etiam exemptis cum prædicto contributionis onere expendit, ceteri exempti pro ipsorum parte immunitatem vel aliquam refractionem prætereant, poterunt, quia verè ipsi expendant, cum sua parte contribuant, & alias tributi onere gravarentur: vel si non exemptus pro omnibus expendit, saltem pro Clericorum parte gaudere, debet, ut ita exempti, sive Clerici hoc minus postea pro suis expensarum portionibus ei contribuant, & immunitatis utilitate hoc medio gaudeant, quibus modis, qui immunes non sunt, tributum pendunt quin exemptorum portiones ejus onus tangat.

109 S' vero fratres laici cum Clerico habitent, & quamvis propria bona habeant, ab eo tamen liberaliter alantur, sive, ut frequenter accidit, ratione obligationis in capitulis matrimonialibus per Clericum in favorem fratrum, vel sororum nubentium adjectæ: in hoc casu, quoad sifæ, vel millionum tributum, aliud, vel ratione victualium consumptionis solvendum, pro omnibus ejus immunitate Clericum

gaudere, debere, cenfeo; quin pro aliqua parte pro fratribus consumptorum victualium hoc tributum per Clericum solvi, debeat; nam verè ipse est, qui, ut caput familiæ, expendit, & qui solum immunitatis commodum, vel onus tributi est habiturus ex eo, quod pro omnibus consumptis immunitate gaudeat, neque ex hoc ipsius fratres non exempti aliquam utilitatem habent.

Quæ omnia supradicta, quoad exemptionem fratrum, vel parentum cum filio, aut fratre Clerico viventium, licet, meo, videri, in gabellis, similibusque tributis bene procedant, & quamvis multi ex Doctoribus supra adductis hanc gabellarum questionem confundant cum questione circa muneris hospitii immunitatem similiter fratribus, vel parentibus per Clericum communicandam, quam principaliter in præsentii tractamus, & promiscue de utraque loquatur, eandemque resolutionem eis tribuunt, ut videre licet ex Hypolit. de Marfil. singular. 180. Menoch. arbitr. cas. 379. numer. 9. Equillant. in tractat. de privileg. Clericor. cap. 9. per tot. Paschal. de pur. potest. 4. part. cap. 4. numer. 23. & aliis congestis supra ex numer. 81. Attamen propter aliqua specialia, quæ concurrunt in questione immunitatis muneris hospitii per Clericum parentibus, vel fratribus communicandæ, vel non, separatim eam ita resolvant.

Aut igitur parentes, vel fratres cum filiis, vel fratribus Clericis in Clericorum domibus habitant, vel Clerici cum eis in eorum sæcularibus domibus: in primo casu ab hoc munere parentes, vel fratres exemptos Judico, cum nullas domos habeant, quibus hoc munus, ut reale, vel saltem respectu rei indictum censetur, juxta dicta supra numer. 47. & 50. In secundo vero casu huic muneri astrictos esse, cenferem, deducta tamen parte habitationis Clericorum: In tertio vero casu cum æquè principaliter in communibus domibus vivunt, in dimidia parte domus pater, vel frater laicus militum, vel similibus hospitaliones recipere, tenebitur, quod tamen intellige si domus commodam divisionem patitur, secus vero si non; quia tunc, ut in re individua laici Clericorum immunitate gaudeant, ne alias Clerici sua exemptione frui, impediantur, nec in hoc tertio casu admittendam puto Speculatoris rei communis per Iudicem divisionem, ut laicus in sua parte divisa hoc onus subeat, quia, cum non tam frequenter tales hospitaliones accidant, ut tributorum impositiones, non est curram faciliter obparum Reipublicæ præjudicium parentes à filiis, & fratres à fratribus separemus; ultra quod apud nos hæc patrimoniorum divisiones ob tributorum contributionem non observantur, sed imò, eis non factis, laici in communione cum Clericis viventes pro suis portionibus contribuant, ut supra dictum remanet, quod in hospitalionibus quoad domus communes, quæ commodam divisionem ad hospitium non patiuntur, servari, nequit, absque præjudicio Clericorum, quia cum non in pecunia, ut in cæteris tributis, sed in mera hospitalitate hæc contributio fiat, nullo modo, domo non divisa, pro parte laicorum fieri, potest.

Ex quibus hanc laicorum à munere hospitii in supra dicto tertio casu immunitatem intelligerem in mera, & actuali hospitalitate, ut frequenter apud nos fit in militum, vel alio modo transitu, secus vero si in pecunia contributio pro hospitio fiat; quia tunc nullo pacto ab hoc onere laici prætextu hospitalionis cum Clerico excusari, poterunt, quia ejus solutio commodam divisionem respectu patrimonii laici

corum patitur, ut in superioribus casibus, quoad similia onera realia, vel mixta resolvimus, & idem in specie nostrarum hospitalitatum in aliis exemptis, ut à contributione pecuniaria non excusentur, plenè dicam infra ex numer. 127. & in fratribus, aut parentibus laicis de quibus in præfenti, Tap. in annotation. ad cap. item statuimus quod domus. lib. 1. juris Regni Neapol. sub tit. de Episcop. & Cleric. Alucius Surg. in annotat. ad ejus fratrem Marc. Anton. de Neapol. illustr. cap. 22. in privileg. 42. fol. 412. vers. Immunes sunt, & Presbyteri, Donat. Anton. Marin. variar. resolut. lib. 1. cap. 167. numer. 7. ubi in numer. 8. Id ampliatur in viduis divitibus, quæ, licet pro honestate servanda à recipiendis in domo militibus excusari, pecuniaræ tamen contributioni teneri ait, Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Immunitas hospitandi, & tom. 2. verb. Hospitandi immunitas, ubi aliqua etiam prædictis familia adducit circa manus hospitandi per parentes, vel fratres cum Clerico habitantes sub eundem, vel non, quæ magis Regni Neapolis hospitii, quam nostris adaptantur.

113 De aliis vero personis à nostro munere hospitii exemptis vide l. Medicos 6. l. Grammaticos 11. Cod. de Professor. & Medic. lib. 10. l. Archiatros 8. cum sequentibus. Codic. de metat. & epidemetic. lib. 12. In quibus de legum Doctoribus, Philosophis, Grammaticis, Archiatris, Pictoribus, & aliis scientiarum, artiumque liberalium Magistris, de quorum omnium, & aliorum plurium ab hospitalitate exemptione late tractant Joann. Platea in l. fin. dist. tit. Codic. de metat. & epidemetic. Ripa in l. 1. numer. 133. ff. solut. matrim. bene Ægyd. de colleg. §. Medici, Viduis decis. 152. numer. 14. Azebed. in l. 2. tit. 10. lib. 8. Recopilat. numer. 111. & in Rubr. ad tit. 15. lib. 3. Recopilat. Garcia de nobilitat. gloss. 35. plenè in legum Doctoribus pro affirmativa resolvens Alexandr. Trentacinq. conf. 40. lib. 1. Carcer. variar. resolut. lib. 3. cap. 5. numer. 73. Oliban. de jur. Fisc. cap. 4. numer. 35. Qui omnes in Doctoribus legum, & Medicis loquuntur.

114 Et in Archiatris, & Magistris artium liberalium ex dist. l. Archiatros, Cod. de metat. bene Aviles in cap. Prator. 8. num. 16. vers. Attamen, cum seqq.

115 In Pictoribus Aviles in loco citat. in quibus etiam expressè loquitur dist. l. Archiatros, quia nec gabellam ex picturis solvere, debere propter artis excellentiam singulariter tenet Scalona in Gazophilac. Perubic. lib. 2. cap. 9. §. Cosas de que no se debe alcavala, num. 21. Ubi ita pro pictoribus hujus Regiæ Curie in Senatu Regii Patrimonii decisum testatur: & ab aliis sordidis muneribus excusantur, ut etiam ex dist. l. Archiatros, judicatum refert Gabriel. Pereir. dist. decis. 11. in fin.

116 Ad quod, & ad alias plures laudes Pictoriæ artis, & an inter liberales, vel mechanicas connumerari, debeat, & an nobilitatem pariat? plenè Chafan. in Cathalog. glor. mund. part. 11. considerat. 44. ubi per tres columnas plata in picturæ laudem cumulat, Tiraque!! de nobilitat. cap. 34. num. 3. Fr. Philipp. Nufiz in suo tract. de artic. portic. & pictoria, tit. de laudib. pictura, Gabriel. Pereir. decis. 113. † Ubi quod ignobilis ex sola arte picturæ nobilis non efficitur, & ita judicatum refert plenè, & ad alia Carval. de legit. part. 1. ex numer. 314.

117 Sed, præterquam quod dist. l. Archiatros, fuit specialis, & duntaxat in Magistris artium liberalium Romæ fuit loquuta, ut ex ipsius littera patet: eorundem immunitatem ab onere hospitii, aliorumque munerum publicorum hodiernis temporibus usû receptam non invenio, & præcipuè in nostra Hispania, in cujus oppidis in militum hospitalitibus nunquam, nec dubita-

tum audivi, quod huic muneri Pictores, & ceteri artium liberarum Magistri subjecti non essent.

Nec quidquam facit decisio Senatus Regii Patrimonii per Scalonam superius adducta circa gabellam per Pictores non solvendam; nam immunitas hæc de ipsarum picturarum venditione intelligi, debet, & quidem majori eam ratione, quia magis ipsi arti inhæret cum picturis ipsis concedatur, magisque artis excellentia læderetur, si picturæ ipsæ gabellæ oneri immediatè subicerentur, quàm si personæ Pictorum; hoc enim non tam immediatè artem tangit: † Quod etiam comprobatur exemplo Scriptorum librorum, qui, licet Doctores sint, gabellarum immunitate apud nos non gaudent cum nullibi reperiantur exempti; imò neque a tributis immanes sunt, nisi Doctorati, aut Licentiatu in Universitatibus Salmantina, Complutensi, Vallis Oletana, & in Collegio Universitatis Bononiæ, juxta nostr. l. 8. & 9. tit. 7. lib. 1. Recopilat. & tamen generaliter cujuscumque Doctoris libri, eorumque venditiones nulli gabellarum, vel alterius tributi oneri subiciuntur, l. 1. tit. 7. lib. 1. l. 34. tit. 18. lib. 9. Recopilat.

Ex quibus verius censeo, prædicta, decisione per Scalonam relata non obstate, Pictores, ut ceteros vicinos in gabellarum, aliorumve tributorum, & onerum realium solutione contribuere, debere, sive per gremia, aut Universitatem, sive ut privati, juxta consuetudinem, quæ in quolibet loco circa istarum impositionum contributionem servatur, & in specie ita contra gremium pictorum in nostra Regali Chancelleria Vallis-Oletana refert ita decisum Balmassed. de collectis, quæst. 68. num. 5.

Ad alias autem plures personas à nostræ munere hospitii exemptas multa congerit Petrus Gregor. synagmat. jur. part. 2. lib. 19. cap. 3. num. 8. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæstion. 93. per tot. & cum multis Anton. Perez ad dist. tit. Codic. de metat. numer. 10. Mastrill. de Magistratib. lib. 3. cap. 10. ex numer. 186. & in num. 189. † Ad Familiares Sanctæ Inquisitionis, de quorum etiam exemptionis hospitii privilegio Roxas de heretic. part. 2. numer. 421. & fol. 283. part. 1. (Quod tamen servatum non video) & apud forenses, quod similiter sint exempti, Claper. decis. 15. quem sequitur Gaspar Thesaur. in addition. ad decis. 149. Anton. Thesaur. vers. Sed quid dicendum, & in dist. quæstion. forens. † Et in viduis, militibus personis, & aliis Capiblanco de Baronibus tom. 1. super pragmatic. 19. numer. 64. cum sequentibus. † Et in Fiscis gabellarum conductoribus, Mastrill. dist. cap. 10. numer. 195. Gutierrez. de gabellar. quæst. 173. numer. 4. Ubi plenè per totam quæstionem ad alias tutelarum, cæterorumque munerum municipalium exemptiones, quibus vectigalium conductores gaudent, Balmassed. de collect. cap. 123. num. 21.

Quorum tamen exemptiones plerumque hodie, stante necessitate, nec aliorum vicinorum domibus, militibus, & similibus personis hospitandis sufficientibus, non servatur, ut in legum Doctoribus, & Medicis notant Cancer. tom. 3. var. dist. cap. 5. numer. 73. Oliban. de jur. Fisc. dist. cap. 4. numer. 35. Mastrill. dist. cap. 10. numer. 101. & in aliis exemptis Mieres ad consuet. Regni. Maria. cap. 17. de possader. num. 8. tom. 2. Ripol. variar. resolut. cap. 47. ex numer. 6. & 8. Dominic. Anton. de Portug. de donat. Reg. part. 3. dist. cap. 42. num. 10. qui in Clericis loquitur, quod tamen, quoad eos supra impugnatum manet, & in legum Doctoribus, quod in Regno Neapol. hæc immunitas non servetur, testatur Donat. Anton. Marin. lib. 1. variar. resolut. cap. 167. n. fin. in fin. Caravit. Rit. 166. num. 30. Ubi quod Regia Camera illius Regni hanc immunitatem in Doctoribus

bus non admittat, & notat Capiblanco. in dist. pragmat. 19. num. 68.

127 Unum tamen nota, quod prædictæ omnes personæ, quæ à munere hospitii immunitate de jure, sive speciali privilegio, aut stante consuetudine, gaudere, debent, id duntaxat prætere, poterunt, cum actuales hospitalitates indicuntur: secus vero si contributio in pecunia pro eis indicatur, à qua quidem, nisi stante speciali concessione, eximi, non poterunt, ut in Doctoribus, Medicis, & similibus optimè resolvit Thesaur. forens. quæstion. lib. 1. dist. quæstion. 93.

128 numer. 9. † Et in viduis, quæ pro servanda honestate milites in suis domibus recipere cogi, non debent, quod à contributione pecuniaria non excusentur, si divites sint, Mutius Surg. in annotat. ad opus ejus fratris Marc. Anton. de Neapol. illustr. cap. 22. privileg. 42. fol. 412. vers. Immunes sunt, & Presbyteri, in quibus, & in Doctoribus Capiblanco de Baronibus tom. 1. super pragmatic. 19. num. 66. & 68. Donat. Anton. Marin. lib. 1. variar. resolut. cap. 167.

129 numer. 7. & 8. † Ubi ita per Regiam Cameram in Regno Neapolis decisum refert contra parentes, & fratres laicos, qui ob cohabitationem cum filiis, vel fratribus Clericis immunitate ista gaudere, debent, ut intelligatur in actuali hospitalitate, non vero in pecuniaria contributione, seu collecta, quæ

pro ea imponitur: † Et in Doctoribus viduis, parentibus 12. liberorum, militibus, mercatoribus habentibus hospitalitatis exemptiones, & aliis personis, quibus hæc privilegia competunt, optimè resolvit Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Immunitas hospitandi concessa, & verb. Immunitas hospitandi actualiter, supr. qui bene in munere hospitii

loquitur, in quo idem resolvit numer. 111. † Quod semper intelligerem, nisi propter paupertatem viduis, & parentibus duodecim liberorum exemptio competat, debet, propter eandem concurrentem rationem.

CAP. XXVII.

ARGUMENTUM.

Sub eadem materia fructuum jurisdictionis agitur de bonis vacantibus, vel deperditis, aut incertis apud nos Mostrencos. An jurisdictionis, vel domini, & territorii emolumenta, aut fructus sint? Et consequenter Dominis inferioribus competant? Vel an potius Supreme jurisdictionis, vel dignitatis emolumenta, aut regalia reputentur? Quid, stante circa horum bonorum acquisitionem speciali privilegio, aut consuetudine immemoriali in favorem dominorum inferiorum? Et quæ bona incerta, seu Mostrencos dicantur: an eorum nomine missilia, res habitæ pro derelictis, vel quæ nullius sunt, veniant? Agitur etiam in quibus usibus hæc bona incerta per Principem, vel alium, cui competunt, sint eroganda? Et de speciali apud nos applicanda Lagunez de Fructibus.

ratione pio operis: Fiscis Sanctæ Cruciatæ: Quid etiam de privatis incertoribus, quomodo, & quibus ea sint restituenda? Et an aliquid sibi ob propriam indigentiam applicare, valeant? Et alia plura de materia horum bonorum incertorum: Quomodo, & per quos terminos præconizari, debent? Et an, post præconia, dominis comparentibus, sint restituenda? Pluraque etiam remissivè de materia bonorum vacantium, quo jure, & quibus oneribus fiscus, vel ipsius jus habentes succedant? Et per quas personas excludantur? Quid in bonis vacantibus Clerici; an fiscus Ecclesiasticus, vel sæcularis succedere, debeat?

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur hujus capit. quæstio, circa bona, videlicet, vacantia, & naufragata: an inter jurisdictionis fructus, vel domini reputentur: & ad ipsius domini inferiores pertinent: vel potius inter Principis regalia emolumenta sint habenda?
- 2 Dividitur in hunc modum quæstio hæc: Prius de bonis vacantibus agitur: Deinde de naufragantium bonis in §. Sequitur. r. Etandum relinquuntur.
- 3 Notantur aliqua generalia pro majori istius quæstionis materia declaratione circa bonorum vacantium varias acceptiones, & num. seqq.
- 4 Quæ vacantia, & in certa dicantur bona? & inter utraque differentia, & num. seqq.
- 7 Principalis quæstio, quoad bona vacantia, vel deperdita: Verum jurisdictionis, vel territorii, vel domini fructus sint, & consequenter inferioribus dominis debeantur?
- 8 Affirmativa sententia pro dominis inferioribus.
- 9 In Regno Aragonum servatur juxta aliquos; declarata infra, num. 25.
- 10 In Neapoli, & infra, num. 25. & 28.
- 11 Maxime, si cum regalibus oppida, vel jurisdictiones sint concessæ.
- 12 Domini inferiores in locum Regis subrogati, quoad Regalia, et. unum.
- 13 In Francia quoad animalia aberrantia, & alia incerta bona in publico reperta eandem affirmativam sententiam servari, & infra, num. 26.
- 14 Et quoad bona naufragantium.
- 15 In bonis vacantibus in aliis Regnis, & Provinciis & de generali locorum consuetudine pro superioribus affirmativa sententia testantur multi: declarata infra, num. 25.
- 16 Refertur contraria negativa opinio, & pro ea, ut superiori, resolvitur.
- Baronum vacantium, sive ab intestato de hereditate, sive deperditorum percipiendi facultas non provenit ratione inferioris jurisdictionis: sed Regiæ, & Supreme dignitatis, ibidem, & num. sequentibus.
- 17 Potius regalia, quàm fructus jurisdictionis dicuntur, & num. sequent. & ex num. 23.
- 20 Nec cujuscumque amplissima Regia est in inferioribus dominis inferioribus quaruntur, sed specialis exiguntur, vel saltem consuetudo: de quibus infra, ex num. 41.
- 22 Refertur juxta hæc praxis nostri Supreme Camere filii Cruciatæ.

- 24 Civitatibus non debentur, nisi Supremam Iurisdictionem habeant.
- 25 In aliquibus Regnis, & Provinciis contrarium servari, declaratur.
- 26 In Regno Francia de facto hac jura obtinent domini inferiores.
- 27 Bona hujusmodi vacantia, vel deperdita ex speciali Regia concessione in quoscumque inferiores transeunt.
- 28 In Regno Neapolis, quod multi Barones hac jura, obtineant, intelligitur, ex speciali privilegio procedere.
- 29 Idem apud nos servandum ex l. 2. tit. 9. lib. 1. Recopilat. & ex instructione quadam Tribunalis Sanctae Cruciatæ; quibus jure privilegia pro capiendis bonis deperditis, servanda, probatur.
- 30 Qua privilegia competant in nostro Regno Sanctissimæ Trinitatis, & Mercedis, aliisque Religionibus circa bona vacantia, vel deperdita: & de praxi, aut executione hujusmodi privilegiorum, & num. 32. & 35.
- 31 Nonnulla etiam Civitates suis privilegiis, & consuetudinibus, hac bona sibi vindicant.
- Concilium Mesta, quoad animalia aberrantia, eodem privilegio gaudet: & quid de hujusmodi animalibus faciendum?
- 33 Prefata Religionum, & aliorum privilegia etiam in locis dominorum inferiorum locum obtinent.
- 35 Privilegia hac Religionum per totum Regnum servanda, non tamen privativè, sed cumulativè cum Fisco.
- Denunciations de his bonis vacantibus, vel deperditis per quoscumque privilegiatos in Tribunali Sanctae Cruciatæ faciendæ, ibid.
- 36 Principis privilegio plusquam in his bonis vacantibus, vel deperditis ei competit, Religionibus, seu aliis translatis non censetur.
- 37 Religionibus Sanctissimæ Trinitatis, Mercedis, & similibus, quid ex patrimonio defunctorum, factis testimonio, vel ab intestato decedentibus, apud nos debeatur? an aliquid necessariò in testamentis eis, ut ad solet, sit relinquendum? ad l. 1. 2. & 3. tit. 9. lib. 1. Recopil. & num. 38.
- 38 Bona vacantia, vel deperdita, ut in dominos inferiores, vel alios transeant, specialis Regia concessio exigitur.
- 40 Connumeratur inter majora Regalia Principi reservata.
- 41 Adquiruntur consuetudine, sive prescriptione immemoriali, & num. seqq. & quando minor sufficiat? num. 46.
- 42 Possunt etiam prescriptione adquiri cumulativè cum Fisco.
- 44 Declaratur l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopil. & decretum quodam Consilii Sanctae Cruciatæ.
- 46 Assignatur, quoad prescriptionem, notabilis differentia inter jus universale percipiendi omnia bona vacantia alicujus locis: & inter ipsa bona pro una vice prescribenda, sive pro vitanda in eis delatione aut confiscatione: & qua in uno quoque casu prescriptio necessaria?
- Quid si ante, vel post facta denunciationem prescriptio intendatur, ibi. & num. seqq. & num. 48.
- 47 In Gallia, Ducatu Mediolanensi, & aliis Provinciis, quid circa hoc servatur?
- 48 Declaratur l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat.
- 49 Bona perdita, sive incerta, ut Fisco Regio, vel de eius privilegio, aut consuetudine aliis inferioribus competant, dicuntur, qua antea in alicujus dominio fuisse presumuntur: non quæ

- in nullius bonis censentur, ut Lapilli, Gemma, & alia res pretiosa in litore maris inventa.
- 50 Lapilli, aut Gemma in litore maris; vel alibi inventa, & similia, qua in nullius bonis sunt, cujuslibet inventoris sunt.
- 51 Idem in electro, sive ambaro.
- 52 Intellige, nisi hujusmodi res aliquibus conjecturis in dominio alicujus antea fuisse, appareat.
- 53 Item animalia fera aberrantia non dicuntur Monstrencos, sed nullius, & jure gentium capientium sunt.
- 54 Idem in bonis pro derelictis habitis.
- 55 Rejicitur Scalona sententia hac bona Fisco Regio acberi, asserentis ex nostra l. 6. tit. 13. lib. 6. Recop. de cujus veriori intellectu agitur, & n. seqq. Quid inter incerta bona, sive Monstrencos: vel pro derelictis habitis distet, & quando unum, vel alterum dicatur, plene ibi. & num. seqq. Plura de acquisitione bonorum, que pro derelictis habentur, ibidem.
- 57 Exponitur Tit. Cod. de omni agr. deferr. l. 11.
- 58 Malè Peregrin. per Scalon. pro superiori sententia adducitur.
- 59 An superior resolutio, ut bona pro derelicto habitis, primi occupantis fiant in mobilibus tantum rebus procedat: vel etiam in immobilibus: aut potius ha bona, ut incerta Fisco Regio, vel ab eo privilegia habentibus vindicentur, & num. seqq.
- 61 Declaratur l. 49. tit. 28. part. 3.
- 62 Leges Partitar. juri communi derogare non censentur, nisi id exprimant: vel ei expressè adversentur.
- 63 Exempla regulam non restringunt.
- 64 Immobilia, ut tanquam pro derelicto habeantur, duo notabilia requisita referuntur.
- 65 Eremiti, montes, & similia, qua in publico, & nullius in bonis inveniuntur, pro derelicto habitis dicenda non sunt, sed Principis.
- 66 Immobilia per antiquos dominos deserta, si tamen de avino ea in totum derelinquenda non constet, incerta, sive Monstrencos dicuntur, & ad Fiscum Regium Cruciatæ, vel ad eos, qui à Principe hac bona percipiendi privilegium habent, pertinent.
- 67 Missilia per Principes, Consules, & alios Magistratus antiquum in initio adeptæ dignitatis, sive prima possessionis projecta: & nunc per Prabendatos, & Episcopos, aliisque Ecclesiasticas Dignitates in incerta, vel pro derelicto dicenda: cujusque natura sit hujusmodi rerum adquisitio?
- 68 Incerta bona, seu deperdita, an per Principem, vel alios, quibus privilegio, aut consuetudine competunt, pauperibus, seu aliis piis usibus sint eroganda?
- 69 Affirmativa sententia.
- 70 An, opinione ista contenta, in erogatione Episcopi auctoritas necessaria sit?
- 71 Negativa opinio verior, & receptior juxta aliquos.
- 72 Resolvitur pro affirmativa.
- 73 Summus Pontifex pro sedandis conscientis hac bona deperdita, seu incerta Principibus, vel aliis in eorum pium usum applicare, seu eorum restitutionem commutare solet.
- 74 Hac apud nos privilegiorum arigo, sive hujusmodi bonorum, in aliquibus locis applicatio sit Religionibus Sanctissimæ Trinitatis, & Mercedis pro redemptione captivorum.
- 75 Necnon, & in toto Regno Fisco Regio Cruciatæ cum ceteris redditibus Ecclesiasticis pro publica hujus Catholici Regni defensione, expugnatione

- Maurorum; aliorumque infidelium.
- 76 In Indiarum Regnis Fisco Regio, non Cruciatæ hac bona applicantur.
- 77 Nulla in Indis privilegia, seu Bullæ Pontificiæ Religionibus Trinitatis, & Mercedis pro hujusmodi bonorum perceptione concessa admittuntur.
- 78 Retinentur in Regiis Audienciis, ut pote juri patronatus derogantia.
- 79 Privati horum rerum inventores possunt, & debent, jure communi attento, domino non reperito, eas, vel earum estimationem pauperibus, aliisve piis usibus distribuere.
- 80 Possunt, juxta aliquos eas sibi retinere animo restituendi, domino quocumque tempore invento.
- 81 Contrarium verius, nisi ipsi pauperes sint, & num. 82.
- 83 An tunc Prelati, vel Confessarii sit auctoritas necessaria?
- 84 Limita hac de jure nostro Regio in dict. l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat.
- Iure Regio deperdita res per privatos inventa Fisco Regio Cruciatæ, cui sunt applicata, restituenda, ibidem.
- Idem si aliquibus Religionibus, vel locis piis hujusmodi res privilegio debeantur, ibidem.
- 85 Quid etiam in his casibus, si inventor indigens sit?
- 86 Utrum prefata, ut incerta bona, sive Monstrencos, jure nostro Regio Fisco Cruciatæ debeantur, in immobilibus tantum, vel etiam in mobilibus quoque procedant? & num. seqq.
- Exponuntur ad rem dict. l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. ibid.
- 89 Nulla ad superiorem restitutionem condemnatio necessaria.
- 91 Quid si in aliquo loco mobilia incerta de consuetudine inter pauperes distribuuntur?
- 92 Plura de materia hujusmodi rerum incertarum per Fiscum, vel alios acquisitionis, quibus peractis solemnitatibus? Ad præconia, seu edicta publica affigenda, & ad alia multa, & numer. seqq. usque ad 110.
- 93 In auri, vel argenti, aliorumve metallorum incertis mineralibus.
- 95 Quid jure Romanorum, aliorumque Regnorum jure municipali, aut consuetudine, circa hac bona pro domino inquirendo præconizanda.
- 96 Inventores aliud faciendi sunt tenentur.
- 97 Quid si post præconia, & terminum prefixum, aut post iudicis sententiam domini reperiantur, an Fisco Regiis, vel domini inferiores, quibus privilegio, aut consuetudine in certa bona debentur, ea veris dominis restituere, debeant? Resolvitur affirmativè, & num. seqq.
- 100 Declaratur ad hanc questionem, dict. l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat.
- 102 Increpantur domini inferiores, quis nullis præconiorum, & similibus peractis solemnitatibus, hac bona incerta, ut jurisdictionis fructus, aut emolumenta sibi vindicant: & qua pœna nostris legibus plectantur?
- 103 Privati incertarum rerum inventores, an pro earum inventione aliquid præmii, seu mercedis, apud nos hallazgo exigere, valeant? Resolvitur negativè, & num. seqq.
- 106 Limita, nisi pro labore, & impensa in requirenda, & invenienda, re, quid recipi, pretendatur.
- 107 Est quid ipse dominus sponte, ac liberè inventori obtulerit.
- 108 Vel si quid fuerit præsumptum: aut sit in

- consuetudine, aliquid pro inventione lucrari.
- 111 Referantur multa remissivè de materia bonorum vacantium, sive ab intestato decedentium, quando & quo jure Fiscus, vel domini inferiores, quibus privilegio, aut consuetudine debentur, in eis succedere, debeant? Et quibus oneribus ratione hujus successionis sint adstricti: Per quas cognationum personas ab ea excludentur: Et qua etiam præconia seu edicta pro inquirendis consanguineis emitti, debeant?
- 111 Quid in Regnis Indiarum circa hoc servetur?
- 112 Fiscus, vel Domini inferiores utrum per filios naturales adoptivos, vel spiritus defuncti ab intestato decedentis excludantur: & an per uxorem, vel virum superstitem: & quid circa Monasterium, Hospitale, Collegium, Confraternitatem, tutorem, vel curatorem, decedente Monacho, exposito, collega, confratre, & in aliis similibus casibus, remissivè cum num. præcedente.
- 113 Transversalium successio ad Fiscum exclusionem, utrum ad quartum gradum tantum, vel ad decimum etiam sit admittenda? cum num. seqq. Exponuntur, & concordantur nostra leg. 6. tit. 13. part. 6. l. 3. tit. 9. l. 9. tit. 10. lib. 1. Recopilat. ibidem.
- 118 De jure Canonico intra quot gradus transversales Fiscum Ecclesiasticum excludant.
- 119 Exponitur circa eandem materiam, l. 12. tit. 8. lib. 5. Recopilat. cum num. seqq.
- 121 Per virum, aut uxorem superstitem Fiscus tam jure communi, quam municipali ferè omnium Regnorum excluditur, & num. seqq.
- 124 Amplia, & si matrimonium non fuerit consummatum.
- 125 Et etiam, divorcio facto, sine culpa conjugis superstitis.
- 126 Idem circa acquisitionem mediæ lucrorum, qua postea fuerit qualita ab eo, cujus culpa divorcium fuit factum: & in alimentis filiorum, & conjugis innocentis per vulposum præstandis, cum num. seqq.
- 122 Clerico ab intestato decedente, nulla legitimæ ascendentium, vel consanguineorum successione relicta, utrum Ecclesia, seu Fiscus Ecclesiasticus: vel potius Regius, aut domini inferiores succedere, debeant? cum num. seqq.
- 131 Exponitur l. si quis Presbyter, Cod. de Episcop. & Cleric. & Authent. de Ecclesiast. tit. 6. Interdicimus, cap. 3. de succession. ab intestat. & num. 134. & 138.
- 132 Et an potius Episcopo, quam Fisco Papa hac bona vacantia debeantur?
- 134 Et an Ecclesia, vel Episcopo?
- 138 Refertur, circa prefata, opinio Faxard. & Antunez, & declarantur Doctores per eos allegati.

AN autem bona vacantia, vel deperdita, quorum dominus non apparet, quæ apud nos Monstrencos, nuncupantur, vel etiam bona naufragantium inter jurisdictionis, vel domini fructus, aut emolumenta connumerari, & consequenter ad dominos pertinere, debeant, necne, vel potius inter Principis regalia, & Supremæ dignitatis, seu jurisdictionis emolumenta sint computanda? difficilis admodum, & intricata questio, nec per Doctores ad nostram materiam discussa, nobis in præfenti dilucidanda se offert: † Quam, ut majori claritate discutiamus, & ne, eorum bonorum diversitate, & differentia confundatur, eam in duas partes dividere, & tractare decrevi: Primò igitur de bonis vacantibus, & incertis, sive Monstrencos, agam: Posteaque in secunda hujus capi-

T t iij

tis parte seu §. de naufragantium bonis quaestionem tractabo.

- 3 Quid ad primam ergo hujus capituli principalem quaestionem, quae circa boni vacantia, vel deperdita, aut incerta, sive *Moftrencos* versabitur, ne, ignotis terminis, eam aggrediamur, pro horum verborum cognitione, & differentia, praenotandum est, haec bona, licet per plures confundantur, qui
- 4 omnia vacantium nomine venire, dicunt: † Vacantia tamen proprie illa esse, quae ab intestato aliquibus decedentibus, relinquuntur, nullo legitimo haerede existente ex descendentes videlicet, vel ascendentes aut collateralibus consanguineis, sive aliis, qui de jure in his bonis succedere, debeant, ut probatur ex expressis iuris in l. 1. & 4. *Codic. de bon. vacantib. lib. 10. l. penultim. Codic. de prepos. sac. cubicul. eodem lib. 10. l. 1. ff. de jur. Fisc. & in nostra l. 6. tit. 13. part. 6. l. 12. tit. 8. lib. 5. Recopilat. † Bona autem incerta sunt, quae deperdita inveniuntur, ut sunt animalia ab errantia, aliaque mobilia, vel immobilia, quorum dominus non apparet, quae apud nos *Moftrencos*, nuncupantur, ut constat in nostra l. 1. tit. 12. lib. 6. *Ordinament. l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat.**

- 6 Quorum bonorum differentiam notant optimè cum aliis pluribus Divu, Thom. 2. 2. *quaest. 6. artic. 5. ad. 2. Molin. de just. & jur. disput. 53. vers. Bona autem, & vers. Pars tamen, Sebastian. Næu. in nois ad tit. Cod. de bon. vacant. lib. 10. Avend. n. in dictio. verb. *Moftrencos*, benè, & pluribus congestis, Pichard. in *relect. ad tit. de acquirend. hereditat. cap. 5. numer. 1. & 23. Camill. Borrell. de praestat. Regn. Catholic. cap. 14. ex numer. 1. & cum aliis Amaya in l. 1. numer. 2. Codic. de bon. vacant. lib. 10. Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. 3. part. cap. 14. numer. 2. & 24. & constat ex doctrina plurium DD. de his bonis ita distinctè loquentium, licet differentiam, & distinctionem istam principaliter non afferant, Dom. Covarruv. in *regula peccatum, 3. part. §. 1. ex numer. 2. Joann. Gutierrez Canoniar. quaest. lib. 2. cap. 9. ex numer. 16. Bobadill. in Politic. lib. 2. cap. 16. numer. 132. & 216. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 25. ex numer. 37. & in Polit. lib. 6. cap. 6. Gazophilic. Real. del Peru lib. 2. part. 2. cap. 5. ex numer. 1. Capiblanc. de Baronibus tom. 2. super pragmat. 8. cap. 41. ex numer. 1. & ex instructione Tribunalis Sanctae Cruciatæ apud Laram in *compendio de las tres Gracias, lib. 1. fol. 278. cum sequent.****

- 7 Haec igitur vacantia bona, vel deperdita seu quorum dominus antiquus non apparet, ut nostri capituli primam quaestionem principalem proponamus, an jurisdictionis, vel domini, & territorii dominis inferioribus concessi fructus sint, necne? & ad dominos spectare, debeant? utiliter ad praxim, & ad nostram materiam dubitari, potest.

- 8 In qua quaestione affirmativam sententiam tenent Bald. in cap. 1. *qua sint regal. in usib. feudor. & in l. vacantia, Cod. de bon. vacantib. lib. 10. & alii relati per Camill. Borrell. in addition. ad Bellug. in specul. Princip. rubr. 5. lit. B. fol. 11. & ipse Bellug. rubr. 24. §. Et ipsi videamus, num. 21. fol. 123. † Ubi quod ita in Baronibus Regni Aragoniae servetur.*

- 10 Et idem in Neapoli testatur Marin. Frecc. de feud. lib. 2. au. barit. 14. fol. 348. † Maxime si simul cum castro, & jurisdictione regalia concedantur, quo casu dominum inferiorem in suo territorio vassallis sine haerede decedentibus succedere, tenent Roland. à Vall. conf. 1. numer. 15. cum sequentib. & numer. 103. volum. 2. & conf. 91. ex numer. 17. Albert.

Beun. conf. 12. & 43. 43. & alii relati per Bobadill. dict. cap. 16. num. 216. lit. C. † Ex eo, quod in loco Regis dominos inferiores subrogatos esse, ipsiusque jura obtinere, quoad Regalia, dicunt.

Et ita in Francia in animalibus errantibus, & aliis rebus in publico repertis, quarum nullus apparet dominus, quae in illo Regno dicuntur *Bistial*, seu *Spava*, quod de facto domini inferiores in ipsorum territoriis ea sibi adquirant, testantur Guilielm. Benedict. in cap. *Raynuntius*, verb. *Et uxorem nomine Adelasiam*, in 5. *decis. numer. 370. Petrus Rebuff. in proem. ad ll. Reg. gloss. 5. numer. 74. & ex nostris Pichard. in releg. ad tit. de acquirend. heredit. cap. 5. numer. 23. in fin. Joann. Gutierrez Canon. quaest. lib. 2. cap. 9. numer. 16. † Et, quod magis est, bona etiam eorum, qui naufragium patiuntur, uti ab errantia, & dominum incertum habentia ipsos dominos vassalorum in Gallia occupare, notat idem Guilielm. Benedict. ubi proxime, numer. 935. de cujus tamen consuetudinis iustitia proxime dicam.*

Et in bonis vacantibus, quod ex generali consuetudine ad dominos territorii, ut jurisdictionis tanquam ipsius fructus pertineant, & de aliis multis aliorum locorum consuetudinibus testantur Tiraquell. in tract. *le mort. saisi. le vis. declar. 15. num. 12. Sixtin. de regalib. cap. 9. num. 60. Ubi de eadem consuetudine Aurelianensium, de qua Pyrr. in suis comment. ad consuet. Aurelianens. tit. de success. cap. 14.*

Quibus tamen non obstantibus, contra sententiam prior, & communior mihi videtur; imò, quod haec bona vacantia, vel incerta, percipiendi facultas jurisdictionis etiam cum mero, & mixto Imperio, vel aliis amplissimis clausulis concessae fructus dici, non possit, nec consequenter, ad dominos inferiores pertineat, quia haec praesentia, vel regalia non ratione jurisdictionis, vel domini inferioribus concessi proveniunt, sed ratione Regiae, & Supremae dignitatis.

Ex qua ratione in specie bonorum vacantium contra dominos inferiores resolvuntur ex cap. 1. *qua sint regal. in usib. feudor. Alberic. in l. 1. Cod. de usufruct. Ubi late tenet, haec bona vacantia, quae cadunt in fiscum ob finitam generationem, fructus jurisdictionis non esse, Aegy. Boss. in pract. crimin. tit. de bon. vacant. num. fin. & in tit. de regal. num. 15. † Qui haec bona potius regalia, quam jurisdictionis fructus dici, debere, ait, & consequenter ad dominum jurisdictionis pertinere, non posse, quia ei tantum jurisdictionis fructus non regalia competunt, & idem concludunt optimè Bobadill. in Polit. lib. 2. dict. cap. 16. num. 216. Enric. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl. 52. num. fin. Molin. de justit. & jur. quaest. 53. & 53. Vincent. de Franch. decis. 125. Lara de anniversar. lib. 1. cap. 2. num. 11.*

Quam verissimam resolutionem sequantur noviter Moderni, ut Capiblanc. de Baronibus tom. 1. super pragmat. 8. ex num. 244. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 9. numer. 59. Amaya in l. 1. num. 36. Cod. de bon. vacantib. & num. 38. Ubi, quod nullum jus privatis circa haec bona vindicanda competat, & Bodin. contrarium asserentem increpat.

Quinimo nec si Domini vassalorum jurisdictionem cum praesentia dignitatis Regalis habeant, hoc jus praetendere, possint, nisi ex privilegio speciali, aut consuetudine (ut proxime dicam) & novissimè contra Dominos inferiores resolvant Amaya ubi proxime, numer. 16. Dom. Crespi. dict. observation. 93. numero 15. cum sequentibus Dominic. Talfon. supr. pragmatic. de antefat. vers. 3. observation. 4. numero 216. & 251. Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. part. 3. cap. 20. num. 42. ut etiam dicam infra ex num. 39.

Et idem

- 21 Et idem in bonis absque domino inventis, seu deperditis, quorum dominus non apparet, ut similiter jurisdictionis fructus non sint, nec ad inferiores pertineant, resolvunt quoque ex nostris Avendañ. de exequend. 1. part. c. 7. n. 5. Bobadill. dict. c. 16. n. 132. Lara de anniversar. lib. 1. dict. c. 2. n. 11. Joann. Gutierrez lib. 2. Canon. quaest. cap. 9. n. 17. D. Crespi. dict. observat. 93. ex numer. 13.

- 22 Et ita apud nos de praxi servatur in Consilio Sanctae Cruciatæ, ubi frequenter causae istae dicuntur contra dominos inferiores vacantia bona, vel incerta tanquam jurisdictionis fructus praetendentes, nisi privilegio speciali, vel immemoriali consuetudine circa eorum perceptionem fuerint muniti, ut infra dicam.

- 23 Haec igitur omnia bona de regalibus, & Regiae dignitatis fructus esse, nullique alii, quam Principi Superiore non recognoscanti competere, concludendum est, ut late, ultra relatos, prosequuntur ex dict. l. 1. Codic. de bon. vacantib. cap. 1. *qua sint regalib. in usib. feudor. dict. l. 6. tit. 13. part. 6. ubi Gregor. dict. l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. Montan. de regalib. verb. Bona vacantia, Rosenthal. dict. cap. 5. conclus. 52. in fin. ubi plures cumulat Gloss. Peregrin. de jur. Fiscal. lib. 4. tit. 3. ex numer. 1. Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 20. numer. 6. Cavend. decis. 51. numer. 1. 2. part. Camill. Borrell. de praestat. Regn. Catholic. cap. 14. numer. 1. Ubi bene in bonis vacantibus ab intestato decedentium, vel deperditis, aliterve incertis, sive *Moftrencos*, in quibus etiam bene Azebed. in l. 6. tit. 15. lib. 4. Recopilat. ex num. 55. & ad omne, Sebastian. Nævius ad tit. Cod. de bon. vacant. lib. 10. & cum multis Pichard. in relect. ad tit. de acquirend. heredit. c. 5. n. 23. ubi plura jura Ordinamenti Regalis adducit, Avendañ. in dictio. verb. *Moftrencos*, late, & pluribus congestis, Dom. Solorçan. de jur. Indiar. dict. lib. 3. cap. 25. ex numer. 37. & plenius in Politic. dict. lib. 6. cap. 6. fol. 960. cum sequentibus. ubi in column. 1. vers. Porque, ea omnia regalia esse ait, justèque Principibus Supremis applicata, pro sublevandis, videlicet, Reipublicae necessitatibus, Regnorumque, aut Provinciarum defensione, & in vacantibus docent cum aliis Kloch. de arar. tit. de bon. vacant. 136. n. 2. Faxard. allegat. 43. n. 11. & allegat. 45. ex num. 3. Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Regis, part. 3. cap. 14. ex num. 1.*

- 24 Quinimo, quod nec Civitatibus hoc jus, vel emolumentum competat, dict. l. Codic. de bon. vacant. nisi supremam potestatem, & jurisdictionem in se habeant, quin superiorem recognoscant, prout sunt Respublicae Venetorum, vel Genuensium, ex doctrina Bartol. in l. ex quibusdam, num. 2. ff. de jur. Fisc. & in l. item veniunt 20. §. *Ait Senatus, ff. de hereditat. petit. tenent Peregrin. de jur. Fiscal. lib. 4. dict. tit. 3. numer. 19. Maltrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. numer. 391. Camill. Borrell. de praestat. Reg. Catholic. cap. 14. numer. 6. & cum aliis Amaya in dict. l. 1. Codic. de bon. vacant. lib. 10. numer. 35. Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. 3. part. dict. 20. num. 40. & 42.*

- 25 Nec obstat, quod in aliquibus Regnis contrarium servari in terris Baronum, aliorumque dominorum inferiorum, diximus supr. ex numer. 9. quia hoc non de jure, sed ex specialibus ipsorum privilegiis, ut proxime dicam, seu consuetudine procedere, intelligi debet: † Imò in Francia de facto tantum id servari, ait Guilielm. Benedict. in dict. cap. *Raynuntius*, verb. *Et uxorem nomine Adelasiam*, numer. 370. ut Domini inferiores mobilia aberrantia, aliaque res in publico, sine domino, inventas sibi vindicent, quasi de jure hoc sustineri, non debeat, ut in bonis quoque naufragan-

tium eandem consuetudinem contra omnem rationem, & aequitatem naturalem de facto duntaxat in Gallia servari, latius infra dicam.

Quae quidem omnia intellige nisi in jurisdictionis, vel castri concessione haec quoque regalia, aut fructus inferioribus specialiter concedantur, ut notant Avendañ. de exequend. part. 1. d. et. cap. 7. num. 5. Joann. Gutierrez lib. 2. Canon. quaest. dict. cap. 9. num. 17. & supponunt ita intelligendi D. Covarruv. in regul. peccatum, 3. part. §. 1. num. 5. Azebed. in l. 6. numer. 55. tit. 13. lib. 4. Recopilat. Camill. Borrell. de magistrat. lib. 4. cap. 12. num. 1. † Qui ita etiam intelligi debet juxta ejus verba, ubi: *Vel ad eum, qui de his investitus fuerit, & num. 13. Et quod in Regno Neapoli ad multos Barones id pertineat, intellige, ex speciali privilegio, aut investitura juxta num. 1. & juxta ipsum Borrell. de praestat. Regn. Catholic. cap. 14. num. 3. Bobadill. dict. cap. 16. num. 132. Aegy. Boss. in pract. tit. 1. de regalib. num. 15. Hentic. Rosenthal. de feud. dict. cap. 5. conclus. 52. in gloss. A. & cum aliis Capiblanc. de Baronibus tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. num. 248. Faxard. allegat. 45. num. 4. & 5. Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. dict. cap. 20. num. 42. & alii proxime referendi.*

Et idem cavetur per nostra jura Regia in dict. l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. quae loquitur in bonis deperditis, seu *Moftrencos*, & privatorum privilegia circa ea capiendi servari, debere, supponit, & clarius in l. 2. tit. 9. lib. 1. Recopilat. Ubi idem statuit, & quod haec privilegia serventur loquens in privilegiis, quae apud nos Religionibus Sanctissimae Trinitatis, & Mercedis pro Redemptione Captivorum, Sanctae Eulaliae, & aliis, circa horum bonorum acquisitionem competere, solent idem circa ista, vel alia privilegia, quod omnino serventur, jubetur in instructione nostri Tribunalis Sanctae Cruciatæ, quae extat apud Laram in *compend. trium gratiar. lib. 1. fol. 282. num. 13. in Hispana edit. Ubi quod haec Religionum, aliorum privilegia & per inferiores subdelegatos attendantur, & eorum cognitio tribunali Sanctae Cruciatæ remitti, debeat.*

De quibus Religionum, & praecipue Trinitatis, & Mercedis privilegiis testatur, licet confuse, & nimis genericè: nec an in toto Regno, vel in aliquibus locis competant? exprimit Bobadill. in Polit. lib. 3. c. 16. n. 133. † Ubi etiam quod aliquibus Civitatibus haec bona, seu *Moftrencos*, suis privilegiis specialibus, aut consuetudinibus quaerantur, & in Salmantica testatur Pichard. in relect. ad tit. de acquirend. heredit. cap. 5. n. 24. vers. *Hic Salmantica.*

Eademque privilegia Religionibus Sanctissimae Trinitatis, & Mercedis sub praefata generalitate, quae Bobadill. tribuit Avendañ. de exequend. part. 1. dict. cap. 7. numer. 6. † Qui bene notat, etiam in terris dominorum inferiorum servari, debere, quia horum emolumentorum perceptio non est fructus jurisdictionis, ut sunt confiscationes, & similia, & Avendañ. sequitur Dom. Crespi observat. 93. num. 14. D. Solorçan. de jur. Indiar. lib. 3. capit. 25. num. 39.

Et, quoad animalia deperdita sive aberrantia idem privilegium obtinere Concilium Meftæ, constat ex ipsius Concilii Legibus sub tit. 20. de quo privilegio meminit D. Solorçan. ubi proxime: *De quibus animalibus Meftæ aberrantibus, sive *Moftrencos*, & quid de eis sit faciendum? & de forma restitutionis agitur etiam in l. 8. tit. 13. lib. 6. Recopilat. & per tot. dict. tit. 20. leg. Mefta.*

Sed, licet circa praedictarum Religionum privilegia, quem viderim, certè animadvertat, in quibus nostri Regni oppidis, vel an in toto Regno haec bona percipiendi facultas, seu privilegium

his

his Religionibus competat? Unum quidem de praxi nostri Tribunalis Sanctæ Cruciatæ ad id nota, videlicet, privilegia ista per totum Regnum his Religionibus competere, cum hoc tamen moderamine, seu limitatione, ut id cumulativè, & ad præventionem cum Fisco Cruciatæ habeant, ita ut in eis percipiendis, qui prius de bonis vacantibus, aut *Mostrencos* denunciaverit, vel apud quem fuerit denunciatum, præferri, debeat: & ita de praxi Tribunalis Sanctæ Cruciatæ servatur, cum hac tamen intelligentia, ut denuntiationes, quæ per Religiones fiunt in hoc Tribunali Cruciatæ semper proponantur, cui horum bonorum cognitio, etiam inter quoscumque privilegiatos competit, ut de praxi hujus Tribunalis servatur: ad alia autem plura de istarum Religionum, & aliarum personarum privilegiis pro bonorum vacantium, vel incertorum acquisitione, quando servari, & quomodo intelligi, debeant? Ultra relatos, plenè tractat Dom. Joann. de Menes. in *copiosa allegatione*, quam contra Religiones Trinitatis, & Mercedis hæc bona præcedentes edidit pro Fisci Cruciatæ defensione, dum ibidem Fiscalis munere fungeretur.

36 Circa quæ unum singulariter nota, quod hæc privilegia Religionibus, dominis vassallorum, vel aliis concessa continere non debent plusquam ipsi Regi concedenti competit in his bonis vacantibus vel deperditis; alias enim servanda non sunt, ut pote contra vulgarem regulam in *l. nemo plus, ff. de regular. jur.* & in specie cavetur in *dict. l. 2. tit. 9. lib. 1. Recopilat.* & in *l. 1. & 3. eodem tit. lib. 1.* In quibus quod, cum nihil Fisco Regio de jure debeatur, decedente aliquo cum testamento, vel ab intestato, relictis descendibus, aut consanguineis, consequenter etiam in his casibus nihil virtute suorum privilegiorum Religiones Sanctissimæ Trinitatis, Mercedis, Sanctæ Eulaliæ, & aliarum, nec etiam Fiscus Sanctæ Cruciatæ, ab executoribus testamentariis, vel hæredibus ab intestato exigere, valeant; ex eo, quod defunctus ab intestato decessit, vel, si cum testamento, nihil eis relictis: quo casu ratione relictis necessarii, quod in omni testamento prætere, solent, apud nos *mandaforgosa*, quantum uni ex legatariis, cui plus est legatum sibi deberi, desiderant: & etiam quæcumque incertis personis, vel locis relictis virtute suorum privilegiorum vindicare, volunt.

38 Quæ quidem omnia Trinitatis, & aliarum Religionum quondam vera, vel prætexta privilegia satis expressè meo videri, per dicta jura Regia derogantur, ita ut, juxta ea, nihil in testamentis prædictis Religionibus, vel aliis locis piis necessariò relinqui, debeat, nec ab intestato, relictis descendibus, vel consanguineis intra decimum gradum, juxta *infr. dicenda*, prætere, possint; quidquid contrarium per imperitiam tabellionum in omnibus testamentis servetur, in quibus prius aliquod, licet minimum legatum pro relictis necessariis, seu *mandaforgosa* adscribi curant: quod quidem originem habuisse, censeo ex testatorum metu propter dictas Religionum prætextiones, & ob alias lites, quæ frequenter ante prædicta jura Regia ex eo oriebantur, quod nihil Religiones ipsi relictum dicerent, ob idque, quantum uni ex legatariis deberetur, præterderent.

39 Item, circa prædicta, ut bona vacantia, vel abque domino inventa, & quando dominis inferioribus, vel aliis ratione Regiæ concessionis vel privilegio pertinere possint? Notandum est, non quamlibet concessionem ad id sufficere, sed specialem requiri; quare hoc jus translatum non videri, & si cum ipso,

& mixto Imperio jurisdictionis, aut castrum concedatur, nisi specialiter sit concessum, ut in his bonis vacantibus tenent Boer. *decif. 50. Peregrin. de jur. Fiscal. lib. 1. tit. 2. de his, qui jura Fiscal. habent. numer. 97. Jacobin. in sua investit. gloss. cum mero Imperio, num. 17. Capiblan. de Baronibus tom. 1. dict. pragmat. 8. part. 1. num. 248. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 9. num. 59. Dominic. Antunez de Portugal dict. cap. 20. num. 42. Imò, nec quælibet, licet generalis, & cum aliis regalibus, concessio hoc jus comprehendit, Bobadill. *dict. cap. 16. num. 216. Montan. de regalibus in verb. Bona vacantia, num. 4. Henric. Rollenthal. de feud. dict. cap. 5. conclus. 52. in gloss. A. ubi alios plures cumulat, Faxard. dict. allegat. 45. num. 5. † Quia, licet Princeps Duci, Magnati, vel alii Domino inferiori generaliter suo privilegio regalia concedat; non tamen ex hac concessione veniunt majora regalia, quæ Principi sunt reservata, Luc. de Penn. in *l. 1. Codic. de privileg. Scholar. column. penultim. in fin. Paris de Poteo in tractat. de Syndicat. fol. 11. numer. 8. Anton. Gomez in *l. 40. Tour. numer. 10. in fin. Ægypt. Boll. dict. tit. de regalib. ex num. 29. pro ut sunt bona vacantia, quæ inter regalia majora connumerant Rollenthal. de feud. dict. cap. 5. conclus. 52. in gloss. liter. A. Montan. de regalibus dict. verb. bona vacantia, numer. 4. verif. Sed non sufficiat. Faxard. dict. allegat. 45. ex numer. 2. Ubi, quod ideo specialis concessio requiritur.****

Item supra dicta, ut inferioribus jurisdictionis ratione, vel alterius generalis concessionis hæc jura non competant; limita, & intellige, nisi ex consuetudine, aut præscriptione hæc bona diu perceptorint: ut in specie, & quod immemorialis requiritur, resolvunt Alexandr. *conf. 13. numer. 18. Decian. respons. 35. numer. 63. Sixtin. de regalib. cap. 9. numer. 59. Montan. eodem tractat in præjud. numer. 32. Amaya in dict. l. 1. Codic. de bono vacant. numer. 37. & id velle videtur Dom. Crespi dict. observat. 93. ex numer. 17. Ubi latè de immemoriali ad horum bonorum acquisitionem: † Et ex numer. 22. 42 ex ipsius doctrina deducitur, quod cumulativè etiam cum fisco hoc jus privati præscriptione habere, possint, si videlicet probationes concludant utrumque, fiscum, nimirum, & privatum hæc bona absque alterius prohibitione percepisse, & ob similes probationes in illa causa de qua ibi agit, decisum fuisse in Consilio Sanctæ Cruciatæ, testatur idem D. Crespi. *num. fin.**

Et in bonis deperditis, domino non invento, idem 43 stante consuetudine, quod similiter per inferiores percipi, valeant agnoscant Avendañ. *de exequend. dict. part. 1. cap. 7. numer. 5. Valenquel. Piscator. in l. 4. Cod. de bono vacantib. lib. 10. num. 17. Bobadill. dict. cap. 16. num. 132.*

Et apud nos hæc consuetudo immemorialis in his etiam servari, jubetur in instructione Tribunalis Sanctæ Cruciatæ apud Laram in *compend. trium gratiar. fol. 282. numer. 13. & in l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat.* Ubi usum, seu consuetudinem servandam, supponitur circa acquisitionem rerum, quæ, sine domino, deperditæ inveniuntur.

Et noviter hanc præscriptionis questionem, tam 45 in bonis vacantibus, quam in incertis, sive *Mostrencos* tractat, & sub aliquibus distinctionibus resolvit Scalon. in *Gazaphilac. Perubic. lib. 2. part. 2. cap. 5. num. 7.*

Sed ad hunc pro clariori resolutione præscriptionis 45 istorum bonorum vacantium, vel incertorum quomodo contra fiscum procedere, debeat? Distinguendum est, & dicendum, quod, aut agitur de præscribendo jure universaliter percipiendi hæc bona vacantia, aut in certa, & tunc immemorialis requiritur, ut,

ut, ultra relatos, tenet Scalon. *ubi proxime*, vel agitur de ipsis duntaxat bonis pro una vice percipiendis, quo casu in vacantibus communis D. D. resolutio est, quod, ante delationem, quadriennio, post eam vero viginti annis præscribantur, ut *ex l. 1. §. Divus, & §. Præscriptio, ff. de jur. Fisc. docent Placeta in l. 1. Cod. de bon. vacantib. lib. 10. num. 5. Castin. in consuetudin. Burgund. rubr. 2. Desconfiscations, §. 1. gloss. 1. num. 36. verif. Vigessimus sextus casus est. Petr. Gregor. *synragm. jur. univers. lib. 3. cap. 12. num. 12. Rollenthal. de feud. cap. 5. conclus. 54. n. 6.* ubi plures cumulat. *Gloss. litt. F. Alfar. de offic. Fiscal, §. 9. numer. 147. Sixtin. de regalib. cap. 9. ex numer. 147. Castill. de tertiis, cap. 41. num. 155. Amaya in l. 1. Cod. de bon. vacant. num. 39. Buronus ad tit. de jur. & privileg. Fisc. cap. 7. lib. 4. constit. artic. 44. n. 5. verif. quo vero, & verif. si vero, Faxard. allegat. 43. 47 n. 12. Sixtin. de regalib. cap. 9. ex numer. 54. † quidquid aliud in aliquibus Provinciis servetur, ut apud relatos videri, potest: In Gallia sive ante, sive post denuntiationem, in distinctè 30. annos requiri, testatur Sixtin. in loco citat. Faxard. *de t. num. 12.* ubi, quod in Statu Mediolani immemorialis sit necessaria ex generali illius Ducatus constit. in §. *Nulla præscriptio, tit. de jur. & privileg. Fisc.* ubi quod nulla præscriptio fisco officiat, nisi immemorialis sit, quod quidem magnum privilegium est; circa cujus intellectum, & praxim, & an in omni casu 48 servetur? Doctores Mediolanenses Consule: † apud nos vero benedictam communem distinctionem, quam etiam, quoad secundam partem in bonis quoque incertis, seu *Mostrencos* servarem, supposito titulo, & bona fide, quin obstat *l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat.* in contrarium ad hoc adducta per *Gazophilac. ubi proxime num. 10.* quia in ea agitur de jure universaliter præscribendo, in quo immemoriam requiri, nec quadriennii, aut viginti annorum præscriptionem sufficere, verissimum ex jura supra dicta.**

49 Quibus etiam adde, quod horum emolumentorum, aut fructuum acquisitio, & præcipuè rerum deperditarum, vel quæ sine domino inveniuntur, non ita indistinctè intelligi, debet, ut Principis fisco, vel dominis inferioribus, aliisve privilegio, vel consuetudine id jus habentibus omnes res absque domino inventæ indistinctè privative quarantur, sed cum hac distinctione, & differentiâ, ut acquisitio ista duntaxat procedat in his bonis, quæ in dominio alicujus antea fuerant, quæ propriè deperdita, seu *Mostrencos* dicuntur: Secus vero si ex probabilis conjectura in nullius bonis antea fuerint, ut sunt Lapilli, Gemmæ, & Similia, quæ in litore maris, vel alibi inveniuntur; † hæc quidem non fisco, aut dominis inferioribus, vel aliis ex dictis privilegiis, aut consuetudine quarantur, sed cuilibet inventoris fiunt, *l. item Lapilli, ff. de ver. divis. §. Item Lapilli instit. eod.* ubi communiter institutarii *l. 5. tit. 28. part. 3.* & ad rem optimè resolvunt Peregrin. *de jur. Fisc. lib. 4. tit. 3. num. 29.* Petr. de Aragon *de justit. & jur. quest. 66. art. 2. verif. In solutione ad secundum, Camill. Borell. de præst. Reg. Catholic. cap. 175. Caved. decif. 48. n. 9. part. 2. † qui in electo, sive ambaro loquitur: & ita judicatum refert, ut ad Regem non pertineat, & novissimè resolvit Dominic. Antunez de Portugal, *de donation. Reg. 3. part. cap. 13. num. 92. & num. 93.* † Rectè intelligit, nisi Lapillos istos, aut gemmas in domini alicujus antea fuisse aliquibus conjecturis constet, ut quia auro inclusæ inveniuntur, vel aliter id appareat.*

Lagunez de Fructibus,

Ex quibus idem dicendum est in bestiis feris, aut 53 volucris, & similibus non mansuetis, quæ similiter in nullius bonis sunt, nec aberrantia dicuntur, sed potius jure gentium quorumlibet capientium fiunt, §. *Fera, ubi communiter D. D. Instit. de rer. divis. l. 2. §. fin. cum l. seq. ff. de acquirend. rer. domin. l. 17. tit. 28. Part. 3.* & ad plura de horum bonorum acquisitione D. Covarruv. in *regul. peccatum, 2. part. §. 8. Soto de justit. & jur. lib. 4. quest. 6. artic. 4. Molin. eod. tractat. disput. 43. cum seqq. Pat. Azor. institur. moral. 3. part. lib. 1. cap. 16. quest. 1. Rebell. de obligat. just. part. 1. lib. 1. quest. 14. ex n. 7. Læsius de justit. & jur. lib. 2. cap. 5. dub. 7. Ludovic. Rodolphin. de suprem. Princip. potest. cap. 6. conclus. 16. ex num. 123. Franch. *decif. 158.* ubi Addent. & ad rem Peregrin. *dict. tit. 3. n. 29. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 18. ex num. 31. Dominic. Antunez de Portugal. de donationib. Reg. 3. part. cap. 14. num. 24.* & ad alia plura dicant suo loco, ubi latè quando Princeps hoc jus sibi abrogare valeat, venationem, & piscationem privatis prohibendo.*

Item nec prædicta circa bonorum vacantium, & 54 incertorum acquisitionem procedere, debent in bonis pro derelictis habitis, quæ occupationis jure capienti etiam primo adquiruntur, *l. 1. ff. pro derelict. l. 3. ff. de acquirend. rer. domin. l. 49. tit. 28. Part. 3.* quin à Fisco, vel ab alio ex prædictis inferioribus privilegium habentibus, ut bona vacantia vindicari, valeant, ut ad rem notat Peregrin. *dict. tit. 3. num. 29.*

Nec me latet, pro contraria sententia de jure Re- 55 gio resolvisse Scalonam in *Gazophilac. Perubic. lib. 2. part. 2. cap. 5. n. 2.* ubi, quod de jure Regio acquisitioni hujusmodi bonorum in favorem privatorum locus non sit, sed potius per Fiscum Regium privative vindicari, possint, & quod in hoc corrigatur jus commune, per quod hæc bona primo occupanti concedebantur, pro qua sententia, & juris communis correctione adducit nostram *l. 6. tit. 13. lib. 6. Recopilat.* & ejus verba *Mostrencos, Desamparado*, quæ de bonis pro derelictis habitis intelligit Scalona, sed certè milè, & terminos confundens; nam aliud est, quid incertum, & *Mostrencos* esse, de quo lex, loquitur: aliud pro derelicto haberi, ut occupanti quæri, possit, ut enim quid incertum, & *Mostrencos* dicatur, nihil aliud requiritur, quam, quod sine domino sit repertum, & de eo non appareat, licet dominum id sponte dereliquisse, non constet, quod ultimum precise exigitur, ut aliqua res pro derelicto sit habitis, *l. 1. & 101. tit. ff. pro derelict. l. 3. ff. de acquirend. possessio.*

Quibus suppositis, lex nostra Regia 6. *dict. tit. 13.* 56 loquitur expressè de rebus incertis (aut *Mostrencos*) quantum dominus non apparet, non cum eas dereliquisse, & a suo dominio abjecisse clare, constat; quæ aperte comprobantur per ultima ipsius legis verba, ubi quod hæc bona penes Judices Regios per terminum unius anni, & duorum mensium serventur, ut si interim domoni compareant, eis tradantur, ergo qui domini non erant certi, nec illa bona per eos pro derelictis habita fuisse, constabat, nam si de hoc constaret frustra domini expectarentur, postquam animum ea derelinquendi semel declararunt, sed statim Fisco juxta doctrinam Scalonæ perpetuo & irrevocabiliter quarerentur, ut jure communi in quibuslibet privatis quoad hæc bona pro derelictis habita occupantibus quaranda ex dictis juri-bus servabatur: quare contrarium potius ex *dict. l. 7.* probari dicendum est, cum specialiter in bonis incertis, quorum domini sunt ignoti, loquatur, ex quo ad alias res diversas, ut sunt pro derelictis habitæ extendi, non debet, maxime in juris communis

correctioem, quæ nisi per jus Regium expresse fiat, omnino vitari, debet, juxta proxime ad similia dicenda.

57 Nec obstat verbum *Desamparado* in *dict. l. 6. adjectum*, quia non negamus, bona incerta, & *Mostrencos* quodammodo per dominos derelinqui, sed asserimus, hoc non esse proprie eas derelinquere, ita ut primò occupanti juxta jus commune quæri, possint, quia ad hoc simplex desertio non sufficit, sed precise requiritur, quòd eo animo dominus res deserat, ut à suo dominio eas projiciat, in quo sensu accipi, debet verbum *derelinquere* in *dict. tit. Pro derelict.* & ejus adquisitio ad differentiam simplicis desertionis ignavia forte, vel in cura dominorum, de qua in *tit. Cod. de omn. agr. desert. lib. 11.* ubi ideo non statim agris habitari deserti occupantibus concedantur, sed ita plene, ac irrevocabiliter, si veius dominus per biennium eos ad suam possessionem revocare, non intenderit: quia non animo proprie derelinquendi deserti intelliguntur, sed duntaxat quadam in curia, & negligentia dominorum, qui multoties suas res negligunt, & quasi sine domino eas esse, fiunt, quòd etiam propter absentiam, & alias causas accidere, solet, ut alia bona inculta, & quasi derelicta remaneant, non quia domini à suo dominio eas abjecerint: in quo quidem sensu simplicis desertionis secundum subjectam materiam, & decisionem nostræ *l. 6. Recopilat.* intelligi debet ejus verbum *Desamparado*, ut ita in agris desertis, non in pro derelictis habitis procedat.

58 Nec etiam prædictis obstat doctrina Peregrini, quem pro sua opinione adducit Scalona in loco, quem ego retuli *supr.* quia imò contrarium ibi resolvit Peregrin. *ut supra* ex eo dixi, & videri, poterit.

59 An autem nostra resolutio, ut etiam de jure Regio bona pro derelictis habitis cuilibet ex privatis occupanti quærantur, quin per Fiscum, vel alium ab eo privilegium habentem vindicari, valeant, procedere, debet, non solum in rebus mobilibus, verum etiam in immobilibus? utiliter, & frequenter in praxi dubitari, potest.

60 In qua quæstione affirmativè resolvit Peregrin. *dict. lib. 4. tit. 3. num. 29. in fin.* ubi id quoque intelligit in terris incultis seu eremis, & pro derelicto habitis, quas in dominio alicujus fuisse, constat, & expresse probari, videtur *ex l. qui agros, Cod. de omni agr. desert. lib. 11. ad quam se remittit Gregor. in l. 49. tit. 28. Partit. 3. gloss. 1. in med.*

61 Nec huic, quam amplectimur, Peregrini resolutioni obstat, seu quidquam derogat jus Regium in *l. 49. tit. 28. part. 3.* ex qua, licet de hac adquisitione per privatos in rebus pro derelictis habitis magis dubitari posset quoad mobilia, quæ per dominos deseruntur siquidem hæc lex Partit. de istâ adquisitione tractans, eam in rebus mobilibus duntaxat exemplificat, quasi id servari, non debeat, si mobilia relinquantur; retenta tamen opinione Peregrini, huic objectioni, meo videri, responderi, posset, nullo modo juricomuni circa adquisitionem rerum derelictarum in distincte loquenti per *dict.*

62 *l. Partit.* derogatum censeri; † quia cum leges Partitæ juscummine abrogare, intendunt, id expriment, ut fit in *l. 9. tit. 1. Part. 6.* & aliis pluribus, quin alioquin, nisi exprimat, correctio intelligi, debeat, ut ibidem notat Gregor. *gloss. 3.* cum aliis, vel nisi ex ipsa legis decisione, quia juricomuni expresse contraria sit, manifestè constet: *Juxta quod ex dict. l. 49. & ex eo quòd ejus decisio in rebus mobilibus duntaxat versetur, nulla justifi-*

communis derogatio, seu adversatio deduci, valet, imò ei consentan hunc legem dicendum videtur, dum in ejus principio generaliter tam in immobilibus, quam mobilibus loqui, videatur, ut ex ipsius verbis constat, ibi: *E desamparadas, è echanlas*, quæ de mobilibus, & immobilibus intelligi debent, imò verbum *desamparadas* magis immobilibus convenit; quare nihil obstat, debet, quòd postea exemplum circa mobilia tantum adjiciantur, † cum exemplum regulam non restringat, *l. damni infecti stipulatio. ff. de damno infecti. l. pen. §. fin. ff. de jur. & fact. ignor. l. scire oportet, §. Oportet, ff. de ex usat. tuor. D. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 8. num. 4. Gratian. discept. forens. cap. 563. numer. 73. & cap. 740. numer. 19. Flamm. Part. de confident. benefic. quest. 9. num. 75. & quest. 27. num. 63. Surd. conf. 308. numer. 10.*

Sed pro majori hujus articuli declaratione adde, 64 duo copulativè requiri, ut mobilia tanquam pro derelictis habitis primò occupanti acquirantur, nec per Fiscum, ut bona incerta, seu *Mostrencos* vindicentur, videlicet, quòd in dominio alicujus antea fuerint, & pro derelictis habitis esse, constet: † Nam quoad primum, si nullus ex privatis eas possiderit, tunc, ut eremi, montes, & similia, quæ in publico inveniuntur, ad Principem spectant, & hoc non, ut incerta, aut *Mostrencos*, sed quia de regalibus hæc terræ sunt, & ad territorii supremam dominium pertinent: † Si vero in dominio alicujus fuisse ex antiquâ culturâ, vel aliter appareat, tunc requiritur etiam quòd ea pro derelictis habitis esse, clarè constet, nec sufficit, si domini de cultura diu non curaverint, & incerti sint, nam ex hac non statim pro derelictis habitis: cum id plerumque accidat ob negligentiam dominorum, qui alibi sunt, non quia animum ea derelinquendi habuerint; quare in hoc casu, ut bona incerta, aut *Mostrencos* ad Fiscum Regium apud nos Cruciatæ, vel ad alios, quibus hæc emolumenta ex privilegio, vel consuetudine immemoriali competunt, pertinebant, quin ut res pro derelictis habitis primò occupanti acquiri, valeant.

Ex quibus idem resolvendam est in missilibus, pecuniis, vel aliis preciosis rebus, quæ per Principes, Consules, vel alios Magistratus in initio suarum dignitatum in ostentationem, & lætitiæ signum in populum s'argi solebant, & hodie frequenter fit, & præcipue per Præbendatos, Episcopos, vel alios, dum Præbendarum, seu aliarum dignitatum Ecclesiasticarum primam possessionem capere, intendunt. Quæ quidem pecuniæ, aut res ita projectæ, sive eo animo projiciantur, ut jure translationis acquirantur capientibus, eo usque per projicientem dominio retento, ita ut nullo tempore hæc bona vacua sint, ut voluit *Gloss. in l. si id quod, §. Id quod, ff. pro derelict.* & convenire videntur verb. §. *Hoc amplius, ff. de acquirend. rer. domin.* ibi: *Statim eum* (capientem videlicet) *dominum efficiunt*; nimirum projicientes, quasi dominium jure translationis ajactante incapientes directò transeat: sive pro derelictis istæ res habeantur, & jure occupationis, ut vacuæ capientibus sint quærendæ, ut novissimè voluit Dominicus Anton. de Portug. *de donation. Reg. 3. part. cap. 14. n. 9. & 10. & sentire videtur Pompon. in l. si id quod, §. Id quod, ff. pro derelict.* dum res habitas pro derelictis, & missilia æquiparat: in quocumque tamen casu res istæ, aut pecuniæ sparte inter bona vacantia connumerari, non debent, ut ad Principem spectent: sed potius cujuslibet capientis efficiantur, juxta dicta jura, & nostram *l. 48. tit. 28. Part. 3.* & resolvit Portug. *dict. cap. 14. ex n. 7.*

68. Sed,

68 Sed, ut nostram principalem quæstionem de bonis vacantibus; vel deperditis prosequamur, & quando hæc emolumenta jurisdictionis, aut domini fructus ratione specialis concessionis, aut consuetudinis sint, & ad Dominos inferiores pertineant? plenè cognoscatur, & quomodo, & quibus qualitatibus hæc adquisitio intelligi debeat? dubitari potest: an Princeps, vel domini inferiores, quibus jure speciali, vel consuetudine hæc emolumenta competunt, bona deperdita, vel similia absque domino inventa sibi retinere, valeant, & in proprios usus convertere: vel pauperibus, aliisque piis operibus ea erogare, teneantur?

69 In qua quæstione, licet pauperibus, vel aliis piis usibus erogari, debere, teneant ex Div. Thom. 2. 2. *quest. 66. artic. 5.* Panormitan. in *cap. ex litteris, de furt. Bald. in l. 1. de rer. divis. Alexand. in l. rem. quam nobis de acquir. possess. Petr. de Palud. lib. 4. sententiar. dist. 15. quest. 2.* & ibi Ricard. *artic. 5. Casl. n. in rubr. 1. §. 1. gloss. In spaves, n. 3.* Covarruv. in *regul. peccat. 3. part. §. 1. n. 3.* Joann. Gutier. *lib. 2. canonic. quest. c. 9. n. 9.* & alii relati per Læssum *de justit. & jur. lib. 2. cap. 14. dub. 7.* Joannem Gutierrez *canonic. quest. lib. 2. cap. 9. num. 10.* Sair. in *clavi Reg. tractat. 5. cap. 2. num. 21.* & Egid. Trullench. in *præcept. decalog. lib. 7. cap. 14. dub. 4. & 5.* † Qui disputant, an in ista restitutione, seu erogatione Episcopi autoritas intervenire, debeat.

70 Contrariam vero sententiam veriore, & usu receptiorem dicunt alii, ut optimis rationibus fundant, & resolvunt Sor. *de justit. & jur. lib. 5. quest. 3. artic. 3. ad 2.* Sarmient. *lib. 6. selectur. interpretat. cap. 10.* & post Mercad. *Medin. & alios Navarr. de restitut. ablat. lib. 4. cap. 2. num. 74.* ubi plura argumenta pro hac opinione adducit Petr. de Arag. *de justit. & jur. quest. 66. artic. 5. column. 10. vers. Catorum mihi.*

71 In qua Doctorum contrarietate, & opinionum discrimine, visis utriusque rationibus à priori non recederem, non solum, quia in conscientia tutor, sed tum maximè ob auctoritatem Angelici Doctoris ceteris omnibus præponderantem: † Unam tamen nota, quòd Summus Pontifex profedanda conscientia benè poterit has restitutiones, vel erogationes Principi, vel aliis committere, & in certum usum pium applicare, ut resolvunt in hoc casu, & in aliis, cum restitutio faciendâ est, & persona cui fieri, debet, est incerta, Navarr. in *manual. Latin. cap. 17. num. 79. & 80.* Medin. *de restitut. quest. 3. cas. 11.* D. Covarruv. in *dict. regul. peccat. 3. part. §. 1. n. 3.* Gutierrez *dict. cap. 9. num. 14.* D. Solorçan. in *Politico. Indian. lib. 6. cap. 6. fol. 361. vers. Si bien.*

72 Unde apud nos originem habuit, quòd hæc bona deperdita, vulgo *Mostrencos* Religionibus Sanctissimæ Trinitatis & Mercedis pro Redemptione Captivorum in aliquibus locis sint applicata.

73 Et ex eadem ratione, quòd generaliter Fisco Sanctæ Cruciatæ similiter ferè in toto Regno applicentur, ut cum aliis redditibus Ecclesiastici pro publica hujus Regni Catholici defensione, & Christianæ Religionis conservatione in Maurorum, aliorumque infidelium expugnationem erogentur: & de prædicta bonorum, quæ incerta, aut *Mostrencos* inveniuntur, Fisco Cruciatæ per Bullas Pontificias applicatione, constat in nostra *l. 9. tit. 10. lib. 1. Recopilat. Lara in compend. trium gratiar. lib. 1. fol. 278.* & cum aliis D. Solorçan. *de jur. indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 25. ex num. 40.* † Qui ex num. 37. hoc in Indiis non procedere, ait, ubi Fisco Regio, non Cruciatæ hæc bona applicantur ob plures schedulas Regias ad id in illis Regnis expeditas quæ hodie habentur in

Lagunæ de Fructibus.

l. 18. tit. 20. lib. 1. l. 11. tit. 5. lib. 5. l. 6. tit. 12. lib. 8. Recop. Indiar. & idem testator Scalon. in Gazophilaz. Perub. lib. 2. part. 2. cap. 5. n. 4. cum seqq. † Et num. 5. 77 quòd nec privilegia Religionis Mercedis, quæ circa horum bonorum adquisitionem in aliquibus Hispaniæ locis habere, solet, in Indiis admittantur; † Sed potius Barch. & Barch. Pontificia, & censuræ contra Reges Ministros expeditæ pro eorum occupatione per Regias Audientias retineantur, utpote contra hæc jura Regis, & à Regium Patronatum pertinentia, & idem tradit D. Solorçan. *ubi proximè num. 38.* & circa executionem Bullar. Apostolicar. videndæ *ll. 1. & seqq. tit. 9. lib. 1. ejusd. Recop. Indiar.*

78 Quibus etiam adde, quòd quamvis privatis has deperditas res inventientes, facta prius pro domino requirendo pætonis, vel edictis publicis diligenti inquisitione, si dominus non inveniatur, possint, & debeant (jure communi attento, in te ligit dicant *infr.*) inventores has res, vel earum ætimationem pauperibus vel aliis piis operibus distribuere, ut resolvunt *Gloss. in regul. peccat. verb. restituar. de regul. jur. in 6. & in cap. cum tu, de usur. quum communitè DD. sequuntur, & D. Thomas 2. 2. quest. 66. artic. 5. ad 3.* D. Covarruv. in *dict. regul. peccatum. 3. part. relect. §. 1. num. 3.* Anton. Gomez 3. *variar. cap. 5. num. 2.* Menoch. *de presumption. lib. 5. praesumpt. 3. ex nu. n. 3.* Joann. Gutierrez *Canonicar. dict. lib. 2. cap. 9. num. 9.* & est communis opinio Theologorum, & Moralistarum, ut constat ex Silvestr. in *summ. verb. Inventum, Nov. in Manual. Latin. cap. 17. ex num. 72. & 171.* Molin. *de justit. & jur. tom. 3. disput. 681. num. 4.* Le Feb. *de justit. & jur. lib. 2. cap. 14. dub. 7.* Armill. Aurea *verb. Inventum. num. 1.* & verb. *Restitutio, num. 20.* Dominicus Sor. *lib. 5. de justit. & jur. quest. 3. art. 5.* Egid. Trullench. in *præcept. Decalog. lib. 7. cap. 14. dub. 4. & 5.*

79 Et quamvis juxta aliquos peritissimos viros, facta diligenti Inquisitione, dominus non reperto, possit inventor sibi has res destinere, quousque dominus appareat, animo sincero, ut eam domino quocumque tempore invento, restituat, eamque diligentissimè conquiret, quum ad prædictam restitutionem pauperibus faciendam antea adstringatur, ut contra communem, probat ex Ledesin. Molin. & aliis Navar. *ubi proximè num. 5.* licet in *num. 83. in fin.* se id dubitantem dicere, & ab aliis si accipi, velle, asserat Mercad. in *tractat. de contras. y contras. lib. fin. cap. 15. vers. De los ballazgos, fol. 179. num. 2.* Salon. *de just. & jur. in 2. 2. D. Thom. quest. 66. art. 5. contr. 1. column. 1310.* Sarmient. *lib. 6. selectur. cap. 10.* Sayro in *clavi Reg. lib. 10. tract. 5. cap. 2. à num. 86.* & novissimè pro hac opinione resolvit Domin. Anton. de Portug. *de donation. Reg. 3. part. cap. 13. ex n. 94.* & hanc sententiam in foro conscientie probabilissimam dicunt Sor. *de justit. & jur. lib. 4. quest. 3. art. 3.* Egid. Trullench. *dict. cap. 14. dub. 4. & 5. num. 3.* † Sed æquius, & verius sententiam istam reprobant tenendo communem D. Covarruvias *dict. §. 1. nu. 2.* Henriquez in *summ. Theolog. moral. lib. 7. cap. de indulgentia 33. num. 2.* Sor. *ubi proximè, Joann. Gutierrez dict. cap. 9. num. 12.* † Nisi inventor indigens sit, quia tunc quasi unus ex pauperibus poterit has res pro parte, vel in totum juxta propriam indigentiam sibi applicare, vel retinere, dummodo cum Consilio Prælati, aut Confessarii id faciat, ut tenent Silvestr. in *loc. citat.* Guilielm. Benedict. in *cap. Raynuntius, verb. Et uxorem nomine Adalastiam in 5. decis. num. 371.* Armil. Aurea *dict. verb. restitutio, n. 39.* Angles in *Florib. Theolog. quest. 1.*

V u ij

de restitut. fol. 118. & plures referens Henriquez ubi supr. cap. 34. num. 8 Navarr. dict. cap. 17. num. 93.

83 † Et num. 171. quod non sit necessarium per Prælatum, vel Confessarium ei injungere aliquod onus orandi, vel alia pia faciendi pro animabus eorum, quibus restitutio debebatur, quia nec aliis pauperibus, cum inter eos sit restitutio, hoc onus injungitur, imò, & abique dicto Consilio; si indigentia, vera sit, resolvunt, Domin. Sor. ubi supr. vers. Concludamus, ergo, Joann. Gutierrez dict. cap. 9. num. 12.

84 Quomvis, inquam (ut nostram illationem proficiant) in dict. casibus inventores privati res inventas inter pauperes distribuere, vel aliis piis operibus applicare, debeant, vel sibi detinere, post sententiam, juxta doctrinam relictas, aut stante propria indigentia, sibi applicare, hodie tamen hæc procedere, non debent propter dictas leges Regias 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. quibus tales res Fisco Regio, ut Principis Regalia sunt applicatæ, & eo magis propter hanc rem reium specialem Pontificam applicationem Fisco Sanctæ Cruciatæ, & ad ejus opus pium, ut supr. dixi, idemque servandum, si in aliquibus locis, aliis piis operibus speciali privilegio applicatæ inveniantur, ut pro Redemptione Captivitatum in Religionibus Sanctissimæ Trinitatis, vel Mercedis supr. dictam remanet: In his enim casibus, his certis consignationibus, seu applicationibus stantibus, inventores has res aliter distribuere non posse videtur, sed tam in foro interiori, quam exteriori eis Fisco Regio, aut Cruciatæ, aut quibuslibet locis piis, quibus debeantur, restituere, deberet; † Licet in dicto casu, quo pauperes sunt, prædictam communem opinionem, ut aliquid sibi retinere, vel applicare, valeant, bene in conscientia servari, posse consulerent; attenda æquitate, & quadam epicheia, quæ fundari poterit in inventoribus indigentia, sui fortuna, seu potius divina providentia, cum rei inventionem favere, aut succurrere veile videatur.

86 Circa quam rem incertam, seu quæ deperditæ, vel Mostrencos inveniantur, restitutionem Fisco Cruciatæ per privatos inventores, tam in foro interiori, quam exteriori faciendam, dubitari, solet, an ea duntaxat in rebus immobilibus, vel se moventibus procedere debeat, non-vero in aliis mobilibus, quasi illa duntaxat, Mostrencos, & ab etrantia dicantur, & in eis solum dict. l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. sit intelligenda?

87 In qua questione affirmativam sententiam, ut nimirum in immobilibus; vel se moventibus tantum dict. l. 6. & 7. procedant, nec ad restitutionem aliarum rerum mobilium inventarum in foro conscientie Fisco Cruciatæ faciendam; quis teneatur, sed potius eas sibi retinere, valeat animo restituendi, quocumque tempore, quo dominus appareat, tenent Petr. Navarr. lib. 4. de restitut. cap. 2. num. 82. Salon. de justit. & jur. tom. 1. quest. 66. art. 5. fol. 1310. Henriquez in summ. lib. 7. cap. 36. num. 5. fol. 394. qui præcipue ante condemnationem loquuntur, & faciunt relati, supr.

88 Sed his non obstantibus, attenda dict. leg. Reg. 6. & 7. tam in foro conscientie, quam Iudiciali contrariam est verius, una quod quæcumque mobilia, tam in animata, nec se moventia in dictarum legum decisione comprehenduntur, ut ex ipsarum verbis, generalitate, quo loquuntur, constat, ut patet ex dict. l. 6. ibi: Toda la cosa, que fuere hallada en qualquiera manera mostrenca, & in dict. l. 7. ibi: Que qualquiera que hallare alguna cosa sea tenudo, &c.

89 † Nec ad hanc restitutionem condemnatio aliqua est

necessaria, cum non sint leges pœnales, sed restitorie rerum, quas stante earum applicatione in favorem Fisci, nulla via inventor ad ipsam Fiscam pertinere, dubitare, potest.

Ita in effectu præfata resolvunt Joann. Gutierrez 90 Canon. quest. lib. 2. cap. 9. num. 29. D. Solorçm. in Polit. Indian. lib. 6. dict. cap. 6. fol. 961. vers. E querido, & in hoc sensu fecerunt omnes DD. indit nôte loquuntur, & intelligendi sunt.

Unum tamen nota, quod si in aliquo loco de consuetudine istæ res mobiles inter pauperes distribuuntur, vel aliis piis operibus applicentur, ut accideret, solet, hæc consuetudo servanda erit, quia tunc usum tantum receptæ in immobilibus, vel mobilibus se moventibus dictæ ll. intelligitur, cui consentit Joann. Gutierrez ubi proxime, num. 30. vers. Si tamen.

Ad alia autem plura de materia bonorum, quorum dominus, non invenitur, circa eorum per Fiscum, vel alios ad id jus habentes acquisitionem, & præcipue, quibus peractis solemnitatibus circa præconia, seu edita publica assignanda pro inquirendo domino, & quod per spatium unius anni, & duorum mensium præconizentur, ut hæc emolumenta Regio Fisco, vel ad eo privilegio, aut consuetudine immemoriali jas habenti quærantur, & ad alia multa de his bonis incertis, sive Mostrencos vide nostram l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. & instructionem Tribunalis Sanctæ Cruciatæ, quæ extat apud Laram in compend. trium Gratiar. lib. 1. fol. 278. cum seqq. † Et in auri, vel argenti aliorumve metallorum minis, quæ diligentia exigantur, ut deserta declarentur, & applicentur denunciatori, juxta Ordinationes, & leges Indiarum, vid. l. 9. §. 38. & 40. tit. 13. lib. 6. nostra Recopilat. & extat. l. 1. tit. 13. lib. 6. Recopilat. Indiar. † Plenè de materia ad omnia dicta D. Covarruv. in regul. peccatum, 3. part. §. 1. ex num. 3. Orosc. in l. 1. num. 10. de rer. divis. Casan. in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 1. seq. ubi de eadem consuetudine in Burgandia, & in Francia, Guilielm. Benedict. in cap. Raynuntius, verb. Et uxorem nomine Adelassam, ex num. 370. Joann. Fab. in §. Examen, instit. de rer. divis. Menoch. lib. 3. præsump. 30.

Ubi num. 9. de simili lege apud Romanos, ut reum inventarum libellum publicè affigeretur, & apud Iudeos idem sancium fuisse, ut tales res præconizarentur, tradit Joseph. lib. 4. antiquit. Judæar. & generali omnium Regnorum praxi, & consuetudine circa hæc bona incerta præconizanda, aliaque plura de eorum materia Peregrin. de jur. Fisc. tit. 3. nu. 29. & 30. Cincer. lib. 2. variar. cap. 2. num. 305. Montan. de regal. fol. 84. num. 3. Ripol. eod. tractat. cap. 9. à num. 43. Lara de Cappellan. lib. 1. cap. 22. ex num. 11. plenè Joann. Gutierrez lib. 2. Canonic. cap. 9. per tot. bene ad aliqua Azebed. in l. 6. tit. 15. lib. 4. Recopilat. ex num. 55. Pichard. in velett. ad tit. de acquirend. hereditat. cap. 5. num. 24. Farinac. in præct. criminal. quest. 174. nu. 155. cum antecedentib. & quest. 168. ex num. 61. & ad plura Petr. Gregor. lib. 37. syntagm. jur. univers. cap. 1. & num. 10. † In quibus 96 quod furti teneantur inventores, si statim res inventis præconizare, non faciant, ut etiam resolvit noister Gomez 3. varir. cap. 5. num. 2. ubi alios congerit Aillon. & alii ex modernis infra referend.

An autem Fiscus Regius, vel domini inferiorum res, seu alii, quibus horum bonorum emolumentum, seu ea percipiendi facultas speciali privilegio, vel consuetudine competit; ea veris dominis restituere, teneantur, si forte post præconia, & terminum unius anni, & duorum mensium per dict. l. 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. vel similem terminum alio jure municipali assignatum, & etiam

etiam post Iudicis sententiam? multum dubitare solent DD.

98 In qua questione, pluribus pro parte negativa omissis, affirmativè optime resolvit D. Covarruv. in dict. regul. peccatum, 3. part. §. 1. num. fin. in fin. imò de justitia nostrarum l. 6. & 7. dict. tit. 13. lib. 6. Recopilat. dubitans, ut plurimi etiam alii dubitarunt hoc pacto maximè in animæ judicio eas defendit, modò domino, quodcumque compareat, & rem inventam repectat, restituatur, solutis impensis in eadem refactis.

99 Quam sententiam communiter sequuntur; nec aliter ab injustitia dictas ll. 6. & 7. uti de rebus alienis disponentes liberari, posse, asserunt Anton. à Cordub. in suo questionar. dict. lib. 1. quest. 32. 4. opinion. in 1. duob. & lib. 1. de indulgent. quest. 43. in 2. fundament. princip. circ. fin. 2. opinion. Mercad. de ratos, y contrarios, lib. fin. cap. 15. vers. De los hallazgos, fol. 179. column. 2. & probat in utroque foro latè Azebed. in l. 6. tit. 13. lib. 4. Recopilat. ex n. 55. † qui n. 56. bene respondit dict. l. 7. per quam contrarium, & præcipue in foro Iudiciali aliqui arguendo à contrario sententia adstruere, volunt, quod quidem argumentum sumi, non debet, quia exinde magnum absurdum resultaret, videlicet peccatum in foro conscientie, si verò domino sua res non restituatur.

100 Et idem in foro quoque Iudiciali resolvit contra Salon, qui contrarium tenuit, Joann. Gutier. dict. l. 2. Canon. quest. cap. 6. num. 24. qui optime, ultra relos, loquitur etiam in dominis inferioribus, quibus hi fructus, aut emolumenta jure speciali, & immemoriali consuetudine competunt: † Et à n. 22. acriter, & quidem merito, eos increpat Gutierrez, qui exacte, non peractis solemnitatibus, & diligentibus, dict. l. 7. requisitis, imò multis commissis fraudalibus, hæc bona sibi vindicant, & cupiditate excecati præconia aliaque solemnia breviter, & sic dolosa, & in fraudem legis peragi, curant, & dum aliena minus justè captant, proprias animas perdunt, imò, & quod magis sentire solet cupiditas, & avaritia humana prædicti magni detrimenti immemor, ipsum privilegium, seu jus in posterum ea percipiendi amittunt, juxta dict. l. Reg. 7. Recopilat.

101 Quoad privatos autem res istas deperditas invenientes, ut aliquid (licet breviter) annotemus, frequenter, & præcipue in foro conscientie, queritur, ubi an aliquid præmii, seu mercedis nomine pro earum inventionem à Domino exigere, valeant, apud nos Hallazgo, questione tractat latissimè plures opinionibus referens Farinac. in prax. dict. quest. 168. num. 20.

102 Sed pro negativa sententia est text. singularis, & unicus in l. falsus 44. §. Qui alienum, vers. Quid ergo, ff. de furtis, ibi: Et si non probè petat aliquid, per quem text. optime resolvit Bartol. ibidem, nihil per inventorem peti, aut exigi, posse, quia necessitate, & lege justitiae ad restitutionem tenetur, cap. si quid invenisti 14. quest. 5.

103 Quam Bartol. resolutionem communiter sequuntur Alberic. & Jasson. in l. 4. §. Sibi tibi iudicium dederò, ff. de condiçt. ob turp. caus. column. 2. Felin. in cap. delecti, de accusation. & contra Ostiens. Abbat. in cap. dudum, el segundo, num. 18. de election. Casan. in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 3. num. 1. † Qui omnes ex mente Bartol. id limitant, & intelligunt, nisi pro labore, & impensa in requirenda, & invenienda re quid recipi, aut retineri, pretendatur, ut animadvertit etiam D. Covarruv. in regul. peccatum, 2. parte. §. 3. num. 3.

104 Qui in fin. id quoque limitat, si ipse dominus ob rei inventæ restitutionem quid dederit, modò id liberè ac spontè dedidit quibusdam conjecturis appareat, veluti, si absque aliqua inventoris peritioe fuerit datum, Lagunez de Fructibus.

vel aliter de libera, & spontanea voluntate constet, ut bene concludunt Joan. Gutierrez canon. quest. dict. lib. 2. cap. 9. ex num. 25. & 28. optime Pichard. in velett. ad tit. ff. de acquirend. hereditat. cap. 5. num. 24. Barbof. in collect. cap. 3. de fur. num. 8. † Vel, nisi fuerit promissum, vel sit in consuetudine aliquod præmii lucrari, Azyd. Trullench. lib. 7. cap. 14. dub. 5. Aillon. ad Gomez, dict. cap. 5. num. 2. & ita ferè resolvunt Moralitæ, ut constat ex Silvestr. in summ. verb. Restitutio 2. §. 1. & restitutio 4. §. 1. optime Molin. de justit. & jur. tom. 2. disputat. 750. Cordub. lib. 1. questionar. quest. 34. in 4. opinion. & cum aliis Navarr. in Manual. Latin. cap. 17. num. 33. & 34. & alii relati per Azyd. Trullench. ubi proxime.

Et ad alias plures questiones circa materiam bonorum, quæ sine certo domino inveniuntur, ad præconia, & solemnitates in eorum acquisitione peragenda, & ad alia plura, ultra D. Covarruv. Azebed. Gatierr. & Theologos supra relos, ex novioribus plenè tractant optime Cumill. Borell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 14. per tot. & de Magistrat. lib. 4. cap. 12. tot. Sextin. de Regal. lib. 2. cap. 9. Castill. de tertis, cap. 41. ex n. 150. D. Solorç. de jur. Indiar. lib. 3. cap. 25. ex num. 37. & plenius in Polit. lib. 6. cap. 6. per tot. Salon. in Gazophylaz. Perub. lib. 2. part. 2. cap. 3. tot. D. D. Christophor. Crepsi observat. 93. & novissimè, licet multis ex prædictis non relos, Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. part. 3. cap. 13. ex num. 93. & ad multa vide etiam copiosam allegationem, quam circa hæc bona vacantia, & Mostrencos edidit D. Joann. de Meneles pro defensione Fisci Sanctæ Cruciatæ, dum in ejus Tribunali Fiscalis munere jungeretur.

Quibus de bonis incertis, seu Mostrencos, eorumque materia breviter, & quasi per indicem dictis, de materia, etiam bonorum vacantium, sive ab intestato decedentium ad multas questiones, & præcipue, quando, & quo jure succedere debeant Fiscus, vel Dominus inferiores, sive alii, quibus hoc emolumentum privilegio speciali, vel immemoriali consuetudine competit, & quibus oneribus ratione hujus successione sint adstricti, & per quas personas cognatorum ab eis excludantur: & quæ etiam edicti, seu præconia pro inquirendis consanguineis similiter, ut in bonis incertis, emitti, debeant, ad nostram l. 6. tit. 13. part. 6. l. 12. tit. 8. lib. 5. Recopilat. latè tractant apud nos, & de aliorum Regnorum jure agentes Azyd. Boff. in præct. crim. tit. de bon. vacant. Peregrin. de jur. Fisc. lib. 4. tit. 3. Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 20. §. 9. Cujac. lib. 5. observat. 10. Anton. Fab. lib. 7. conjectur. cap. 2. Pichard. d. et. cap. 5. Mitrell. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. ex num. 336. bene Cumill. Borell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 14. Sextin. de regalib. lib. 2. cap. 9. Capiblanco. de Baronib. tom. 1. s. per pragmat. 8. part. 1. ex num. 243. D. Solorçm. in Politic. lib. 6. cap. 16. fol. 902. column. 2. vers. T por estos, cum sequent. & lib. 5. cap. 7. tot. † Ubi de bonis defunctorum Indiarum, quando vacantia reputari, debeant, & quibus prius peractis solemnitatibus, & diligentibus, seu præconis pro inquirendis consanguineis, ipsifque non reperitis, Fisco, vel aliis ipsius jus habentibus applicentur, de quibus plura vide apud Scalon in Gazaphil. 2. Perub. l. 1. c. 36. & plenius D. Joseph. Vercia in suo Norte de la contratación l. 1. c. 22. & extat. tit. 1. Recop. Indiar. & pluribus congestis Castill. de tertis, c. 41. à num. 150. bene Amaia in l. 1. Cod. de l. or. va cant. l. 10. & novissimè Domin. Antunez de Portug. 3. part. de donation. Reg. cap. 14. cum seqq. & cap. 18. 19. & 20.

112 Apud quos omnes plenissime tractatum invenies, quis succedere, debeat decedentibus parentibus, aut filiis naturalibus, spurcis, vel adoptivis, necnon decedente affine liberto, viro, aut uxore nullis consanguineis intra decimum gradum relictis, & etiam decedentibus minore, furioso, exposito, Consiliario, Confratre, socio, quoad rem per Principem donatam, infirmo in Hospitali, Collega in Collegio, professore in Universitate, Monacho professore, aut novitio Monasterio, milite in legione; an in itorum successione abique legitima successione decedentium, vel ascendentium, aut Collateralium intra decimum gradum ab intestato decedentium, Fiscus excludi debeat, vel non per parentes, aut filios, naturales, spurcos, vel adoptivos, seu etiam per affinem, patronum, virum, aut uxorem, tutorem, vel curatorem minoris, aut furiosi, Hospitalis, Consilium, Confraternitatem, Collegium, aut Universitatem, vel per Monasterium, legionem, seu Commilitones.

113 Unum tamen, quia frequenter in praxi accidit, nota, quod, quamvis consanguinei, seu transversales intra decimum gradum ad Fiscum exclusionem, tam jure communi, quam Partitarum expressè admittantur, ut constat ex § Hoc loco instit. de successione cognat. & ex nostra l. 6. tit. 13. part. 6. quæ approbavit opinionem Azonis, qui idem contra Placentinum tenuit in rubr. Cod. de legitim. hered. in summ. column. fin. ut notat noster Gregor. in dict. l. 6. lit. F. de hoc tamen hodie dupliciter apud nos, dubitari, potest ob noviores leges Recopilat. Primum an hæc transversalium successio ad quartum duntaxat gradum sit hodie limitata per l. 3. tit. 9. lib. 1. Recopilar. ibi: Por e de mandamos, que si las tales personas, que assi mueren, sin hazer testamento, dexaren hijos legitimos, o parientes dentro del quarto grado, & in l. 9. tit. 10. eod. lib. ibi: Y que dexen a los T. foreros, o Foreros de la Cruzada pedir, y demandar los ab intestatos de los que no dexan herederos dentro del quarto grado, & idem servari, jubetur in instrum. Tribunalis Cruciatæ apud Lutam in compend. trium gratiar. fol. 280. in princip. instrum. in Hispan. impress.

114 Et hanc sententiam, ut transversalium successio in Fiscum exclusionem, ultra quartum gradum, non extenditur tenent, licet prædictis legib. Recop. non relatis, Didac. de Matienç. in summ. Recop. & noviter Pater Martin. de S. Joseph. in libro quem scripsit Guia de Confesores l. 2. tract. 19. n. 14. Scalona in Gazophilaz. Pernic. l. 2. c. 5. n. 1. & plenius Alfar. de offic. Fisc. gloss. 20. n. 129.

115 Quibus tamen non obstantibus, pro juriscommuni, & dict. leg. Partit. decisione, ut videlicet omnes consanguinei usque ad decimum gradum Fiscum sint præferendi, resolvunt, licet juribus novioribus, supra proxime adductis non relatis, Roxas de successione. c. 34. n. 1. Molin. de justit. & jur. tract. 2. disp. 64. n. 18. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. l. 4. c. 7. num. 41. D. Joan. del Castili. de tertii. cap. 41. ex n. 153. Amaia in l. 1. Cod. de bon. vacant. lib. 10. n. 3. & 33. Fragoss. de Regim. Reipub. part. 1. l. 3. disp. 5. n. 15. verif. Dicuntur, qui etiam testatur de jure Lusitano in l. 4. Ordinac. illius Regni tit. 94. prædicta jura noviora referens Domin. Crespi observat. 96. ex n. 12. qui omnes intra decimum gradum transversales pro Fiscum exclusionem admittendos, tenent.

116 A quorum Doctorum verissima sententia, & legis Partit. decisione non est recedendum, quia primò non obstant jura Regia Recopilat. in l. 3. & 9. supr. in contrarium citatis, cum leges istæ non expressè, & principaliter contrarium decident, sed satis confuse, & alia agentes de successione transversalium intra quartum gradum per transitum mentionem faciant, & hoc non ad effectum quod Fiscus post quartum gradum admittatur, vel excludatur, sed quoad jurisdictionem Tri-

bunalis Cruciatæ fundandam, & ad alia ut optimè explicat D. Crespi. dict. observat. 96. ex n. 17. & huic intelligentiæ assentitur D. Solorçan. in Polit. Indiar. lib. 6. c. 7. fol. 805. column. 2. vers. Lo quinto. † Qui loquitur in bonis defunctorum Indiarum, ut Fiscum tanquam vacantia applicari, possint, & cum sequitur D. Joseph. Veitia in su Norte de la Contratacion, l. 1. cap. 12. n. 22. & resolvit bene Carrasc. ad ll. Recopil. c. 7. n. 19. & 20. & n. 24. cum seqq. qui omnes concludunt, transversales non solum intra quartum gradum existentes, verum etiam intra decimum Fiscum excludere.

117 Quæ juxta jus commune, & Partitarum verissima resolutio est quoque diu praxi Consilii Sanctæ Cruciatæ recepta, ubi contra Fiscum in favorem transversalium intra decimum gradum pluries decisum, & declaratum invenitur, ut testatur Dom. Crespi. supr. num. fin. nec jam de hoc in illo Consilio dabitur, ut ex ipsius Ministris percepit.

118 Quæ tamen de jure Civili, & Regio rectè procedunt, de jure autem Canonico intra quot gradus transversales succedere possint, ad exclusionem Fiscum Ecclesiastici, casu quo iste in perceptione vacantium seculari sit præferendus juxta infra dicenda tractat D. Crespi ubi proxime ex num. 32. & 35. ubi usque ad quintum gradum duntaxat admittendo, ait, quamvis nullam in specie pro hac sententia, aut questione referat, sed quòd usque ad septimum admittantur, tenent magis ex professore rem agentes Archidiacon. & Turrecremat. in c. 112. quest. 5. quos sequitur, nisi aliter per Constitutiones Synodales caveatur, Fragoss. de regim. Reipub. part. 1. l. 3. disp. 5. n. 5. vers. Q: o t vero, cum seqq.

119 Secundò contra dict. l. 6. tit. 13. part. 6. & juris communis decisionem hodiè etiam dubitari, poterat ob dict. l. 12. tit. 8. l. 5. Recop. in qua dum bona vacantia in defectum descendentium, aut transversalium, Fiscum applicantur, id tamen fit quoad transversales generaliter, & absque ulla graduum limitatione, seu præfinitione, quare omnes in infinitum per hanc legem admittendos esse cum Fiscum exclusionem, videbatur.

120 Quibus tamen non obstantibus, juriscommunis, & leg. s. Partitæ decisio omnino servanda est, quin per dict. l. 12. Recop. correctè dicatur: Nec obstat ejus generalitas, qua transversales Fiscum præferuntur, quia hoc non ita indefinite intelligi, debet ut omnes etiam in remotioribus gradibus ante Fiscum sint admittendi, sed illi tantum, qui alias legitimo jure ante eum jus succedendi habeant, ut sunt, qui intra decimum gradum inveniuntur juxta jus commune, & legem Partitæ, per quam, & per juriscommunis dispositionem jus novam dict. l. 12. indistinctè, ac indefinite loquens supplendum potius est, quam per hanc legem antiquam corrigendum, & maximè cum hæc juris antiqui correctio clarè non exprimat, ut ad similia pro istarum legum intellecta notant Valençuel. Piscator in l. 4. n. 31. Cod. de bon. vacant. lib. 10. Matienç. in dict. l. 12. gloss. 2. ex n. 1. & cum aliis optimè Pichard. ad tit. de acquirend. hereditat. dict. cap. 5. num. 3. & 4. Amaia in dict. l. 3. Cod. de bon. vacant. num. 33.

121 Ex quibus idem procedere, ait Amaia. proxime relatus in viro, & uxore, qui post collaterales invicem sibi succedant, & Fiscum præferantur, juxta dict. l. 6. tit. 13. Partit. 6. l. 23. tit. 11. Part. 4. & jure communi in l. unic. Cod. de unde vir, & uxore. licet de eorum successione non meminerit, dict. l. 12. sed, ut dictum remanet, intelligi, & suppleri, debet per jus commune, & dict. ll. Partit. ut in specie hujus viri, & uxoris successione ad Fiscum exclusionem optimè notant, & dict. l. 12. intelligunt Azebed. in ea num. 2. Matienç. dict. gloss. 2. ex num. 1. ubi contrariam Telli Fernandez opinionem optimè reprobat

122 probat. Girc. Toletan. in rubr. Cod. de bon. vacant. lib. 10. num. 4. bene Valençuel. Piscator ubi proxime, numer. 31. & optimè resolvunt Petr. Molin. de justit. & jur. tract. 2. disput. 164. numer. 19. Valasc. de partitio. cap. 26. in princ. Castill. de tertii. cap. 41. num. 154. D. Crespi. dict. observat. 96. num. 14.

123 Et loquentes non solum in viro, & uxore, sed in quibuscumque aliis personis, quæ alias de jure communi, & Partitarum post transversales Fiscum excludere, solent, ut sunt Collegia, Monasteria, Hospitalia, in successione Collegæ, infirmi, vel expositi, aut Religiosi, & aliis pluribus, qui, juxta communem Doctorum opinionem, post consanguineos Fiscum præferri, solent, juxta D. D. supra relatos, quos adhuc, non obstante dict. l. 12. & quòd in ea de eis nulla mentio fiat, Fiscum excludere, docent bene Pichard. in dict. relectior. ad tit. de acquirend. hereditat. cap. 5. num. 3. & 4. Amaia in dict. l. 3. Cod. de bon. vacant. num. 33.

124 Et idem in prædicta viri, & uxoris, post transversales, successione, ad Fiscum exclusionem, jure nostro, & Lusitano, aliorumque Regnorum ad plura resolvunt, ultra relatos, Valasc. de partitio. cap. 6. num. 55. Caldas Pereir. de nominat. emphy. quest. 13. num. 23. Caved. de c. s. 1. num. 8. part. 2. Cancer. lib. 1. var. cap. 5. num. 38. Tiraquel. in tractat. le mort. 2. part. declar. 15. num. 1. & in tractat. de jur. marit. gloss. 2. num. 19. Arnizæus de jurib. Majestat. lib. 3. cap. 6. num. 18. Petr. Barbof. solut. matrim. in rubr. 2. part. 2. num. 12458. † Qui id quoque intelligit, etsi matrimonium non fuerit consummatum, bene Fragoss. de regim. Reipub. part. 1. lib. 3. disputat. 5. num. 15. vers. Nihilominus.

125 Qui id rectè ampliat, etiam divortio facto, si id culpa illius, de cujus successione tractatur, fieri, contigerit, quæ succedere volenti, qui culpa caruit, nocere, non debet, ut etiam bene in specie notant Decius in dict. l. unic. Cod. unde vir, & uxore. n. 19. vers. Primus casus, Petr. Barbof. ubi proxime solut. matrim. in rubric. dict. n. 58. Emanuel de Acosta in cap. si pater. 1. part. verb. Vxor. n. 23. Valasc. dict. cap. 6. n. 55. & 56. Fragoss. ubi proxime, Portug. in loc. citat. n. 12655. & 56. † Quia sim licet conjux innocens, divortio facto, non amittit medietatem lucrorum, quæ postea sint quæsitæ ab eo, cujus culpa fuit factum ut resolvunt plenè tractantes de aliis pluribus privilegiis, quibus similiter conjux, qui culpa caruit, privari, non debet, Gomez in l. 50. Taur. num. 71. & 72. Gutier. lib. 1. Canon. cap. 24. num. 61. & de jurament. confirmat. part. 1. cap. 1. num. 56. & 66. Palac. Rub. in rubr. de donation. inter vir. & uxore. §. 64. num. 10. Gamma decis. 97. & 357. ubi Flores de Mena in addition. Cancer. lib. 2. variar. cap. 5. num. 66. in fin. & cap. 7. num. 103. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. num. 48. Sinchez de matrim. lib. 10. disputat. 20. tot. Barbof. votum. 101. num. fin. Valençuel. conf. 31. num. 42. & conf. 41. tot. Fragoss. in loc. citat. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 11. num. 90. plenè Giurb. ad consuet. Messan. cap. 1271. gloss. 6. ex num. 6. † Et ad alimenta filiorum ab eo, cujus culpa divertitur præstanda, num. 66. de quibus Gutierrez dict. cap. 24. num. 19. Ponte decis. 20. num. 26. & 27. D. Valençuel. dict. conf. 41. ex num. 62. Cyriac. controver. 24. num. 83. & contr. 33.

126 Et idem in ipsorum conjugum alimentis, ut eodem modo, qui divortio causam dedit, alteri præstare, cogatur, novissimè Joann. Bipt. Ventrig. in prax. rer. notab. annot. 1. §. 2. ex num. 1.

127 Quibus, circa transversalium, aliorumque successione annotatis, ut plenius ex eis cognosci, possit,

quando Fiscus Regius, vel domini vassalorum, aliisve inferiores, quibus vacantium bonorum emolumenta, aut fructus privilegio, aut consuetudine competere, solent, ad ea admittendi sint, necne? pro coronide adhuc hujus nostræ principalis quæstionis, bonorumque vacantium materia, illam celebrem frequentemque in praxi quæstionem hic annexerere decrevi: An, videlicet, Clerico ab intestato decedenti, nulla legitima ascendentium, vel consanguineorum successione relicta, Ecclesia, vel Episcopus succedere, debeat, vel Fiscus Regius, sive Domini inferiores ab eo jus habentes sint præferendi? Ad l. si quis Presbyter, Codic. de Episcop. & Cleric. & alia jura proxime referenda, qua in re multum dubitare solent DD.

Et quidem quæstio hæc difficilis admodum hodiè redditur, ex quo pro Fiscum Regio, sive pro domini inferioribus ipsius jus habentibus, aliquibus rationibus, & argumentis ad id adductis, late resolvunt duo moderni, & quidem doctissimi DD. Faxard. allegat. Fiscal. anteq. per tot. & præcipiè ex num. 15. & Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. 3. part. cap. 20. ex num. 1.

128 Sed, quidquid isti viri alioquin peritissimi, aut timent, & pro Fiscum seculari resolvere, & affectu Fiscalis (forsan primus) late fundare, intendunt; à contraria tamen sententia, ut pote verissima, & communissima recedere, non audeo, juxta quam resolvendum censo, Fiscum seculari per Ecclesiam, vel Episcopum in his bonis Clerici, absque legitimis heredibus, seu consanguineis ab intestato decedentis excludi, debere, ut probant text. singular. & expressi, maximè, quoad Ecclesiæ successione, in dict. l. si quis Presbyter. Cod. de Episcop. & Cleric. & in Authent. de Ecclesiastic. titul. 9. Interdicimus, vers. Si quis autem Episcopus, collat. 9. Novell. 131. cap. 1. & 3. de successione. ab intestat. cap. fin. 12. quest. 5. Per quæ jura, tam pro Ecclesiæ, quam Episcopi successione promiscuè contra Fiscum seculari resolvunt DD. ex doctrinâ Abbat. in dict. cap. 1. de successione. ab intestat. Alberic. & Castri. ibidem; Bartol. in l. si quis filio, §. Ejus, ff. de injustit. rupt. Gaillie. Im. Benedic. in cap. Raynuntius, vers. Et uxorem nomine Akelastiam, titul. de successione. ab intestat. numer. 171. Rot. in antiquis sub rubr. de testament. decis. 17. Azor. instit. moral. part. 2. cap. 8. quest. 8. Ubald. de successione. ab intestat. part. 5. numer. 4. Avendañ. respons. 19. numer. 8. Gregor. Lopez in l. 6. titul. 13. part. 6. gloss. Del Rey. † Ubi quòd Episcopus potius, quam Fiscus, Papa hæc bona querantur, ut non in proprios, sed in Ecclesiæ usus ea convertat.

129 Et idem ex novioribus, etsi prædictis non relatis, pro Episcopo, aut Fiscum Ecclesiastico contra seculari resolvunt Tap. in Authent. ingressi, C. de Sacrosanct. Ecclies. Pergrin. de jur. Fisc. lib. 4. titul. 3. numer. 10. Fragoss. de regimin. Reipublic. part. 1. lib. 3. disputat. 5. §. 2. numer. 15. vers. Quod vero, Capiblanç. de Baronib. tom. 1. sup. pragmat. 8. part. 1. numer. 245. Augustin. Barbof. in collect. Codic. in dict. l. si quis Presbyter. & alii proxime, & magis distinctè referendi.

130 Juxta quæ, exclusio penitus Fiscum Regio, remanet, alia inter DD. difficilis quæstio, quoad Ecclesiam, vel Episcopum, quis nempè eorum in his bonis succedere debeat? in cujus articulo resolutione contrarii extant duo nostri Regnicolæ, Gregor. scilicet, & Avendañ. proxime citati, & plures ex D. D. super adductis. Sed, præhabita eleganti doctrina, & distinctione Abbat. in cap. 1. de successione. ab intestat. n. 3. & in fin. breviter distinguendum censo: Aut igitur Clericis,

Clericus, de cuius hereditate, vel bonis vacantibus agitur, alicui Ecclesie, seu alteri erat destinatus, five inserviebat, vel nullam Ecclesiam, seu Altare in titulum habuit: in primo casu Ecclesiam, seu Altare succedere, debere incendum est, juxta dict. l. si quis presbyter, & alia jura supra adducta: in secundo vero succedit Episcopus, non, ut bona in proprios usus converteret, sed ut illa in opera pia distribuatur.

135 Sub qua distinctione in effectu resolvit Abbas in dict. cap. 1. de successione, ab intestato. & in cap. sequent. & in cap. excommunicatus, extra, de heretic. & in cap. quia diversitatem, column. ultim. extra, de concessione. Præbend. quem communiter omnes, etiam ad exclusionem Fisci secularis, sequuntur, gloss. in cap. quia diversitatem, de concessione. Præbend. Innocent. in cap. insinuante, qui Cleric. vel vovent. Bald. & Paul. de Cast. in dict. l. si quis presbyter. optimè Peregrin. 136 de jur. Fisc. lib. 4. tit. 13. numer. 10. † Licet in veris. Attende, hoc tantum in mobilibus procedere dicat, secus in stabilibus, in quibus Fiscum secularem Ecclesiasticum excludere, ait, ad quod adducit singulare Consilium Otrad. 17. quod quidem non probo, cum sit contra mentem dict. l. si quis presbyter, & aliorum jurium, & DD. indistinctè loquentium, nec, nec ulla ratio differentie inter hæc bona assignari, potest, & ita, nulla inter mobilia, & immobilia distinctione facta, resolvunt contra Fiscum & cum Abbatis prædicta distinctione bene Didacus Perez in l. 20. tit. 19. lib. 8. Ordinament. pagin. 372. column. 1. Azebed. in l. 13. tit. 8. lib. 5. Recopilat. num. 4. qui ita intelligit, & concordat contrarias sententias Gregorii, & Avend. n. supr. adductas, Thomis Valasc. allegat. 37. numer. 5. & 6. Roxas de successione. cap. 34. numer. 37. & 38. Aloyf. Ricc. in praxim. variat. resolvit. 387. numer. 1. Fragoff. de regimin. Reipubl. part. 1. lib. 3. disputat. 5. §. 2. numer. 15. vers. Quod vero, & sequentibus. August. Barbos. in dict. l. si quis presbyter. Cod. de Episcop. & Cleric.

137 Quæ etiam, ut Ecclesia, seu Altare, cui Clericus in serviebat, succedat, intelligi, & declarari, debent in bonis in titula Ecclesie, seu Altaris acquisitis, secus vero in patrimonialibus, in quibus Episcopum duntaxat succedere, affirmant, Innocent. in dict. cap. insinuante, qui Cleric. vel vovent. Abl. & in cap. unic. §. Vacantia, numer. 6. qua sint regal. optimè P. Molin. de justit. & jur. disputat. 164. vers. Vndecima conclusio, Fragoff. ubi proximè, d. l. §. 2. num. 15. vers. Quod si Clericus.

138 Ex quibus non obstant dicta per Dominic. Antunez de Portugal. & Faxard. contrarium asserentes, qui nulla lege hanc Fisci secularis exclusionem comprobant, dicunt, nam ultra, quod 1, quoad Ecclesiam, seu Altare expressè comprobatur per dict. l. si quis presbyter, & jura supra relata, quoad extensionem ad Episcopum ipsa jura per tot. DD. communiter intellecta sufficere, debent, & eo maxime cum contraria Faxard. & Antunez opinio nulla lege speciali fundetur, imò, nec aliqua autoritate; nam Barry. de successione. lib. 18. tit. 7. numer. 12. vers. Dubitationem esse, dicit, & Renat. Chopin. de Sac. Polit. lib. 3. cap. 1. numer. 27. circa fin. & Grivel. relati per Faxard. dict. allegat. 45. numer. 21. & 22. non de jure loquuntur, sed de specialibus consuetudinibus Francie, quæ in his bonis Ecclesiasticis, magis, quam decet, & licet, se extendere, solent, ut infra etiam videbis, in §. Sequent.

139 Quæ sufficiant circa incertorum, vel vacantium bonorum emolumenta ad hujus cap. questionem, an in fructu jurisdictionis sint, necne? & an inferioris jurisdictionis locorum dominis concessæ, vel

potius Supremæ Regis cohæreant: Circa naufragantium autem bona, præfatis valde connexa, in sequenti, §. Separatim tractandum relinquitur.

§. Unic.

A R G U M E N T U M.

Prosequitur materia capituli præcedentis, agiturque similiter, an naufragantium bona jurisdictionis, vel domini, aut territorii fructus haberi, debeant? Vel ad Regium Fiscum ratione Supremæ jurisdictionis pertineant? Resolvitur plenè, suis privatis dominis hæc bona servanda, quin per Fiscum Regium, vel alios inferiores Dominos, ut jurisdictionis fructus, occupari, valeant, ad Authent. navigia, Cod. de furt. & nostra jura Regni in l. 7. tit. 9. part. 5. l. 3. & 10. tit. 12. lib. 6. Ordinament. l. 9. & 11. 10 lib. 7. Recopilat. Nisi infidelium inimicorum, seu Pyratarum sint: vel indefectum dominorum, quo ultimo duntaxat casu, ut vacantia, aut incerta rectè per Fiscum, vel ipsius jus habentes occupari, posse, latè fundatur; Pleneque improbantur Gloss. Renat. Chopin. Bodin. Borrell. & alii DD. qui contrariam impiam consuetudinem, & generalem horum bonorum acquisitionem nostris Regibus Hispaniæ, & totius Europæ Principibus Christianis tribuunt: de alienigenarum consuetudinibus malè, & contra expressa jura municipalia plurium Regnorum attestantes, & præcipuè contra jura nostra Regia, supra adducta, de quibus nec mentionem faciunt.

S U M M A R I U M.

- 1 Hujus §. Cum præcedentis capituli materia connexio.
- 2 Proponitur principalis tractanda questio circa naufragantium bona: An inter jurisdictionis fructus, vel domini emolumenta connumerari, debeant, dominisque inferioribus competant ratione jurisdictionis ipsis concessa, vel potius, ut bona vacantia, aut Supremæ jurisdictionis fructus Fisco Regio debeantur?
- 3 Refertur affirmativa pro dominis inferioribus opinio, cum num. seqq.
- 4 Hujusmodi naufragantium bona, sive emolumenta inter Regalia haberi, Regique competere juxta aliquos, ibidem.
- 5 In nostra Hispania de consuetudine affirmativam sententiam, Fiscum, videlicet Regium, sive Dominos inferiores ab eo jus habentes hæc bona sibi vindicare, servari, dicunt Bodin. Sixtin. & Dominic. Antunez de Portugal, ex eoque nostrum Catholicum Regem increpant: declarant infra

- 6 fra num. 57. vers. Fatus, & num. 59. & seqq. & num. 77.
- 7 De eadem consuetudine in Regnis Neapolis, Sicilia, Anglia, aliisque Provinciis restantur plures, & num. 6.
- 8 Domini inferiores loco Regis subrogati censentur.
- 9 Idem praxi, ac consuetudine in Regno Francia servatur, & quidem magis specialiter ad rem, ut hæc naufragantium bona, tanquam jurisdictionis fructus, sive incerta, inferioribus dominis competant.
- 10 Contraria opinio omni jure verior: bona scilicet naufragantium suis dominis reservanda: quin Fisco Regio, aliisque inferioribus dominis, ut jurisdictionis fructus, addici valeant.
- 11 Comprobatur omni jure hæc opinio, & Civilis, naturalis, & Canonico, necnon, & nostris, aliorumque Regnorum legibus, & consuetudinibus municipalibus, & quibus pænis hujusmodi bona occupantes puniantur, cum num. seqq.
- 12 Iure Civili horum bonorum privati occupatores in quadruplum damnantur, l. 1. 2. & 3. ff. de incend. ruin. & naufrag.
- 13 Iure Casareo publicatione bonorum, Authent. Navigia, Cod. de furt.
- 14 De aliis pænis, & quod ut fures puniantur, & n. 14.
- 15 De jure gentium eadem prohibitio.
- 16 De jure Canonico, & quod capientes, ut raptores excommunicentur, & numero 19.
- 17 De jure naturali prohibitio.
- 18 De jure Divino.
- 19 Excommunicantur etiam bona naufragantium occupantes in pluribus Bullis Pontificiis sive Principes Supremi, sive Domini inferiores, aliive privati sint, & num. seqq.
- 20 Et novissima excommunicatione Gregorii XIII. in Bulla Cæna Domini.
- 21 Ratio principalis hujus prohibitionis. Naufragata bona in pristino naufragantium dominio remanent, quin pro derelictis haberi valeant, ibidem, & à numero 71.
- 22 Levanda navis causa in mari projecta pro derelictis non habentur, sed suis dominis servanda, & quando secus cum num. seqq.
- 23 Refertur notabilis Honorii II. constitutio circa bona levanda navis causa in mari projecta suis dominis restituenda.
- 24 Hujusmodi prohibitiones, ne bona naufragata per aliquem occupentur in Fisco quoque Regio procedunt, ad l. 1. Cod. de naufrag. lib. 11.
- 25 Principem in re tam luctuosa lucrum querere indignissimum. Princeps, omnibus miserabilibus personis tutissimum asylum se præbere debet, ibidem.
- 26 Afflicto non est addenda afflictio, sed potius sublevandus.
- 27 Fiscus alienis calamitatibus dutescere, non decet.
- 28 Concluditur, jure Civili, Canonico, & omni lege naufragantium bona per Fiscum Regium, dominos inferiores, aliosve privatos, tanquam jurisdictionis emolumenta occupari non posse, sed suis dominis servanda.
- 29 Reprobatur in hoc quæcumque, etiam longissima, aut immemorialis consuetudo, cum num. seqq.
- 30 Corruptela potius impia, & crudelis est appellanda, cum num. seqq.
- 31 Rejicitur in quamplurimis Bullis Pontificiis, cum num. seqq.
- 32 Et non solum ad futura, sed etiam ad præterita.
- 33 Nulla præscriptio hujusmodi rerum occupatoribus, Lagunez de Fructibus.

- 34 tanquam possessoribus mala fidei, & rerum furivarum prodest.
- 35 Statuto, aut lege municipali Fisco Regio hæc bona applicari non possunt, nec privilegio aliquo dominis inferioribus.
- 36 Etiam si causa, cui fuerint applicata, pia sit.
- 37 Invito domino ex qualibet causa, etiam pia, res ab eo sine culpa non auferenda.
- 38 Pia aliunde intentio rei alicuius contrectationem justam reddere nequit.
- 39 Ampliatur etiam si hujusmodi statuta, vel leges municipales longissima consuetudine fuerint servata.
- 40 Intelliguntur hæc omnia, nisi, post adhibitam diligentiam, veri domini reperti non fuerint, & plenius infra, ex numero 60.
- 41 Respondetur contrariis consuetudinibus, quas nostra Hispania, aliisque Regnis objicit Renat. Chopin. Bodin. Dominic. Antunez, & alii DD. cum num. seqq.
- 42 Quid apud nos de consuetudine, & legibus municipalibus circa bona naufragata in Hispania litoribus servetur? declaratur plenè, cum numero seqq.
- 43 Magna providentia generali in Regnis Hispania consuetudine naufragata bona reservantur suis dominis, ibidem.
- 44 Caveatur quoque id nostris legibus Regiis, & quidem uberius, quam jure civili.
- 45 Primò in l. 7. tit. 9. part. 5. & numero 48.
- 46 Ampliatur, sive declaratur per hanc legem Partitæ jus civile in Authent. Navigia, Cod. de furt. quoad privilegia circa horum bonorum acquisitionem, invalidationem, & num. 51.
- 47 Idem statuitur per jura in l. 3. & 10. tit. 12. lib. 6. ordinam. & in l. 9. tit. 10. lib. 7. Recop.
- 48 Et per l. 11. dict. tit. 10. lib. 7.
- 49 Loquitur specialiter hæc lex in dominis inferioribus, eosque ab hujusmodi bonorum perceptione gravibus pænis coercet.
- 50 Idem in Indiarum Regnis servatur in naufragantium mercibus: & de aliquibus in hoc casu, pro inquirendis veris dominis specialibus requisitis.
- 51 Habetur id per totam Hispaniam de universali praxi, & consuetudine, & num. 57.
- 52 Pauci ex nostris Regnicolis de præfatis juribus, & praxi meminerunt, & hi breviter, ac per transitum. Fusius per Authorem exponuntur pro Bodin. Renat. Chopin. Antunez, & aliis Doctoribus exteris confutandis, dum contrariam praxim, & consuetudinem nobis tribuunt, ibidem.
- 53 Confutantur etiam iidem Doctores eandem contrariam praxim, ac consuetudinem Neapol. Sicilia, & aliis Regnis tribuentes.
- 54 Limitatur, seu declaratur dupliciter præfata resolutio, ne videlicet Fiscus Regius, vel alius inferior in bonis naufragatis se intromittat, sed potius suis dominis restituatur, cum num. seqq.
- 55 Limitatur primò, veris dominis, seu legitimis successoribus non apparentibus, cum num. seqq.
- 56 Habetur tunc, sicut alia bona incerta, sive vacantia, ibidem.
- 57 Intelliguntur, & declarantur, ut in istius tantum limitationis casu procedant, ferè omnium Regnorum, ac Provinciarum jura municipalia, ac universalis consuetudo, circa bona naufragata Fisco Regio addicenda, cum num. seqq.
- 58 Occupantur hæc bona per Fiscos Regios custodia tantum causa, donec referantur domini, quibus restituantur. ibidem.

- 64 Idem de jure communi privatis permittebatur.
- 65 Nec ex hac causa in excommunicationem Bullæ Cæne Domini incidunt.
- 67 Refertur, juxta præfatam resolutionem prævis, quæ apud nos in Supremo Consilio Sanctæ Cruciatæ servatur, circa hæc bona capiendâ, inquirendos dominos, & alia.
- Fisco Sanctæ Cruciatæ bona tantum, sive merces, quæ in navigiis inveniuntur servanda, vel lucranda in defectum dominorum; non ipsa navigia, vel arma defensiva, & offensiva, quæ Fisco Supremo Belli Consilii competunt, ibidem.
- 68 In Regno Neapol. similiter jure municipalî, & consuetudine bona naufragata non aliter, quàm in defectum dominorum, Fisco addicuntur.
- 69 Idem in Lusitania, & quousque in hoc Regno domini spectentur.
- 70 Laudat ex hoc Dominicus Antunez Lusitanicæ Reges, eos, ab aliorum consuetudinibus in his deviare, asserens.
- Contrarium verius quia omnium Regnorum eadem consuetudo, ibidem.
- 71 Apud nos magis, quàm in Lusitania naufragium passis favetur, circa bona eis servanda, cum n. seqq.
- 72 Restituntur apud nos bona naufragata suis dominis, etiam post terminos, præconia, & adjudicationem repertis, cum numero seqq.
- 74 Limitatur, si in pios usus per Principem, vel alium jam fuerint erogata, & consumpta.
- 75 Sublimata, & intellige, si ad eam erogationem Princeps suis impensis non tenebatur, secus si eam facere deberet.
- Cum quis ex pecuniâ, vel re alterius facit, quod aliâ sua impensa facere debebat, locuplex ex re alterius manere censetur, ibidem.
- 76 An juxta hæc Fiscus nostra Cruciatæ dominis post consumptionem rerum in usum Fiscalibus, aut Regiis, comparantibus, aliqua satisfactio, sive compensatio sit danda?
- 77 Concluditur, in Regnis Hispania, Sicilia, Neapol. & aliis Europæ Nationibus, non aliter quàm in defectum dominorum bona naufragata Fisco Regiis vindicari, resellunturque Bodin. Renat. Choppin. Dominic. Antunez contrarium asserentes, & de contraria universali consuetudine attestantes, & num. 78.
- 79 Doctores de consuetudine attestanti an credendum?
- 80 Ex hujusmodi attestazione saltem onus probandi contrarium in adversarium transfertur.
- 81 Intelligitur, si de consuetudine, & praxi propria patriæ, & Tribunalis, in quo versatus fuerit, attestetur: cum numero seqq.
- 82 Exteris de alienigenarum consuetudinibus attestantibus, non credendum, nisi cum eis commorati fuerint, cum num. seqq.
- 86 Maxime, si de abroganda Pontificiâ dispositione, contraria consuetudine agatur.
- 87 Gloss. Bodin. Renat. Choppin. & alii exteris, Hispanis, aliisque Christianis nationibus præfatam contrariam consuetudinem bona naufragata in præjudicium dominorum capiendi attribuentes, de eaque attestantes credendum non est, quia, ut alienigena eam, & jura municipalia istorum Regnorum ignorarunt, cum duob. num. seqq.
- 90 In Regno tantum Francia banc consuetudinem, tam in terris regalibus, quàm in dominorum inferiorum, proferri favore procedere, probatur Doctores auctoritate, & num. 91.
- 92 Improbatur, ut iniqua, & crudelis, hæc Galliarum consuetudo.

- 93 Nullam rationem Doctores pro ea inveniunt, & num. 94.
- 95 Concluditur ad principalem hujus §. Questionem, bona naufragata jurisdictionis, vel domini aut territorii maris adjacentis, ubi inveniuntur, fructus, sive emolumenta non reputanda, nec consequenter Domini inferioribus, aut Fisco Regio competere.
- 96 Bona hæc si infidelium, & pyratæ sint, an, & quando dominis inferioribus competant? ut & Fisco Regio juxta infra dicenda.
- 97 Limitatur secundum superioris principalis hujus, §. Resolutionem videlicet bona naufragata Fisco Regio, aliisque inferioribus vindicentur, si infidelium Christianæ Religionis, aut Regni inimicorum sint, seu pyratæ artem exercent, quo casu jusse ea Fisco, ceterique inferiores occupant, cum num. seqq.
- 98 Non habentur tamen, ut jurisdictionis fructus, aut emolumenta, sed quibuslibet privatis ea vindicare permittitur in Authent. Navigia, Cod. de furt. & in l. 7. tit. 9. part. 5.
- 99 Non incidunt tunc occupantes in excommunicationem Bullæ Cæne Domini.
- 100 Idem in hæreticorum, Turcorum, & Indæorum bonis, & num. 101.
- 102 Quid si hæretici, & alii infideles nobiscum pacifice degant, & commerciantur, an tunc eorum bona naufragata, licite per nos capiantur? & an ob id incurratur in excommunicationem Bullæ Cæne Domini, cum num. seqq.
- Ecclesia ab eis separata, ut membra separata non protegit, dict. num. 102.
- 105 Quid si in infidelium navibus, naufragium passis bona fidelium inveniuntur?
- 106 Et si bona ista, licet fidelium, contra leges Regni deferantur.
- 107 Quid de contra si infidelium bona in Christianorum navibus sint inventa?
- 108 Et quid si hæc bona per fideles fuerint assecurata? & si in totum, vel in partem, & num. 109.
- 110 Et si contra leges assecuratio facta fuerit, vel si cum infidelium commercium inhibeatur?
- 111 Quid de converso, si bona fidelium in infidelium navibus capiuntur, per ipsos tamen infideles in totum, vel in partem assecurata & num. 112.
- 113 Quid si bona, re verâ, infidelium sint, ea tamen capiens conscientia erronea fidelium esse iudicet, an adhuc in excommunicationem Bullæ Cæne Domini incidat, & an graviter ob id peccet, cum num. seqq.
- 116 Semota restitutione rei, cui quis, licet falso, obnoxium se iudicat, conscientia læsa deponi, nequit.

Qua igitur superioris capituli prima parte, & questione absoluta, circa bona vacantia, vel deperdita, sive *Mofrencos*, succedit alia secunda de bonis naufragantium principalis quæstio, in principio ipsius præcedentis capituli proposita, quæ quidem superiori de bonis deperditis proxima est, eique maxime convenit, cum principalis DD. circa hæc bona naufragata dubitatio sit, an ut vacantia haberi debeant, vel non? (ut proximè dicam) ex quo hic eam annexere, decrevi.

Circa hæc igitur naufragantium bona, vel etiam fractarum navium reliquias ad littora maris vi tempestatis ejectas, an inter jurisdictionis, vel domini emolumenta, seu fructus commenerari debeant, & consequenter dominis inferioribus competant ratione jurisdictionis,

jurisdictionis, quam in territorio maris adjacentis habent, vel an, ut bona vacantia, aut Supremæ jurisdictionis fructus Fisco Regio acquirantur, aut quibus sint servanda? multum dubitant Doctores, & plerique in hujus quæstionis resolutione variè, & confuse loquuntur.

- 3 Primò igitur dicendum videtur, hæc bona inter emolumenta jurisdictionis, vel domini inferioribus concessi computanda, ex eo, quod Regi concedenti ea competant, ut resolvunt Gloss. in cap. dispensationes 1. quæst. 7. Ioan. Plat. in l. 1. Cod. de naufrag. lib. 11. Guillielm. Benedict. in repetit. cap. Raynuntius, verb. Et uxorem nomine Adelasiam, decis. 5. num. 374 Franc. Marc. decis. Delphin. 424. volum. 2. num. 3. Alvar. Pelag. de planct. Eccles. lib. 2. cap. 46. column. 4. vers. Quid de naufragiis, & qui in nostra Hispania id quoque de praxi, & consuetudine servari dicunt, ob idque nostrum Regem Catholicum reprehendunt, maxime gloss. ubi supr. ex qua idem faciunt de hac nostra consuetudine attestantes, licet eam increpent, Bodin. de Republic. lib. 1. cap. 10. Sixtin. de regalib. cap. 3. num. 92. Dominic. Antunez de Portugal de donation. Reg. 3. part. cap. 13. num. 101. sed malè, ut proximè videbis.

- 5 Et de eadem consuetudine in Regno Neapolis testantur Andr. de Isern. in constit. Regn. Rapinas, Afflict. in constit. Dohana secret. num. 16. Ponte decis. 21. num. 1. & in Gallia Aquitania, & Navarra, Renat. Choppin. in consuet. Andegavens. part. 1. lib. 1. cap. 51. num. 2. & in omnibus littoribus Italicis, Neapolis, Sicilia, Hispaniæ, Angliæ, Aquitaniæ, idem servari dicunt, ipse Renat. Choppin. de dominio Franc. lib. 1. tit. 15. num. 9. & 10. & cum aliis multis Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 35. num. 1. cum seqq. & novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. 3. part. cap. 13. numero 101.

- 7 Ex quibus eodem modo dominis inferioribus ratione jurisdictionis, aut domini, & territorii maris adjacentis hæc emolumenta competere dicendum videtur, cum in locum Regis subrogati sint, ejusque locum ad plura regalia obtinere, sæpius diximus supr. in capit. præcedentib.

- 8 Et in specie, quod hæc bona de consuetudine Regni Franciæ jurisdictionis emolumenta reputentur, eaque consequenter illius Regni domini inferioris territorii maris adjacentis, uti aberrantia sibi occupent, testatur Guillielm. Benedict. in cap. Raynuntius, verb. Et uxorem nomine Adelasiam, num. 935.

- 9 Sed, his non obstantibus, contrarium omni jure resolvendum est: imò non solum Dominos inferiores hæc naufragantium bona, ut emolumenta, aut fructus jurisdictionis præterdere, non posse, sed imò nec Regio Fisco applicari, sed potius naufragis miseris, sub gravibus pœnis servari, debere.

- 10 Quam conclusionem jure naturali, civili, & canonico, & etiam nostris legibus Regiis, consuetudine quoque nostra, & praxi servatis, plene comprobabo, necnon, & aliorum Regnorum legibus, & consuetudinibus specialibus quibus frequenter ea bona suis dominis restituntur, quin Fisco Regio, vel aliis inferioribus in dominorum præjudicium acquirantur, quidquid contrarium testentur Gloss. & DD. superioribus citati.

- 11 Primò igitur de jure civili hæc bona fluctibus, & vi tempestatis ad litus ejecta, ita suis dominis servanda statuitur, & ab aliis capiendâ prohibetur, ut ea animo lucri, faciendâ occupantes in quadruplum Lagunez de Fructib.

teneantur l. 1. 2. & 3. ff. de incend. ruin. & naufrag. & Et jure Cæsareo similiter bona ista per aliquem occupari, sub pœna publicationis bonorum singulariter prohibetur in Authent. Naulgia, Cod. de furt. & Et aliis etiam extraordinariis pœnis, si res exegerit, transgressorum audaciam coerceri, bona que suis dominis restitui, statuit Imperator Fridericus in extranag. constitut. unic. qua extat. post lib. 5. feudor, §. Navigia, unde sumpta est dict. Authent. Navigia & Et per edictum D. Adrian. hæc bona occupantes tanquam fures, & latrones puniuntur, l. nequid ex naufragiis 7. dict. tit. de incend. ruin. & naufrag. Menoch. de arbitr. cas. 297. & cas. 394. num. 99. Cur. Philipp. 2. part. lib. 3. cap. 13. numero 17. Treutler. lib. 2. disput. select. disput. 30. Thes. 2. & 3. Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 75. num. 21.

Quæ quidem bonorum acceptio, vel potius subreptio, juri etiam gentium maxime adversatur, quo rerum dominia separatim fuerunt introducta, earumque spoliatio prohibita, §. In gentium, & sibi DD. institut. de jur. natur. gent. & civil.

Et de jure Canonico ipso facto ea capientes, ut raptores excommunicantur, cap. excommunicati, de raptorib. Navarr. in Manual. Latin. cap. 17. num. 98. 99. & 170. & cap. 27. num. 117. & cons. 1. num. 2. & 3. de penitent. & remission. Sot. de just. & jur. lib. 5. quæst. 3. artic. 3. Syrus de censur. lib. 5. cap. 8. Cajetan. de usur. cap. 1. Andr. Gail. lib. 1. observat. 18. numero 3. Cur. Philipp. ubi supr. dict. num. 17. Martin. Mesianat. in epitom. leg. Pontific. lib. 5. tit. 17. vers. Qui autem.

Imò hujusmodi bonorum naufragantium ablationes, juri etiam naturali, opponuntur, quid enim miser naufragus fecit, ut dignus sit amissione rerum suarum, quæ ad ipsum lege naturæ pertinent, ut eleganter dicitur in dict. Authent. Navigia, Cod. de furt.

Et juri Divino, cujus, & naturalibus præceptis proximum diligere, & præcipuè in tam calamitosa fortuna potius sublevare, quàm spoliare, jubemur.

Unde mirabiliter horum bonorum raptores tanquam in præceptum fidei tendentes in pluribus Bullis Pontificiis increpantur, ut in Bulla Paul. II. quæ incipit, *Accipimus* edita die 13. mensis Martii ann. 1545. & in Bulla Inl. III. quæ incipit, *Cum nobis* edita 22. Octobris 1554. & in Bulla Pii V. quæ eodem modo incipit *Cum nobis* edita Kalend. Maii ann. 1. sui Pontificatus, in quibus tales bonorum ablationes, tanquam contra jus humanum, & Divinum, prohibentur; & eo amplius speciali excommunicatione indicta per Concilium Lateranense hæc bona naufragata capientes anathematizantur. D. Solorcan. in Polit. Indian. lib. 6. cap. 6. fol. 964. colum. 1.

Et novissimè excommunicantur per Gregorium XIII. in Bulla Cæne Domini in Canon. 4. de qua excommunicatione latissimè, & plura contra dominos inferiores, vel alios privatos, nec non, & Principes supremos hæc bona occupantes, quod in eam incidant, Duard. in explicat. ejusdem Bull. in Cæn. Domini. Canon. 4. quæst. 1. cum seqq. Fragos. de Regimin. Reipublic. part. 1. lib. 3. disputat. 5. num. 16. vers. Quo circa, Ugolin. Vivald. Sayr. Soula in specialib. tractatib. ad explicat. ejusdem Bull. in Cæn. Domini. in dict. Canon. 4. & novissimè Dominic. Pueron. in Commentar. ad eand. Bull. cap. 4.

per tot. ubi Tabien. Graff. Bonacin. Alter. Scorciam. Fillocium, & alios plures ex Theologis cumulat.

21 Quorum omnium prohibitionum ea quoque principalis ratio elegans est, quia bona naufragata semper in naufragantium pristino dominio remanere intelliguntur, nec ullo pacto ab eis derelicta praesumi debent, ut per alios occupari valeant; quare, si navi jam fracta in mari, vel ad litus ejecta reperitur, cum id vi temporis, & fortuito casu acciderit, pro derelictis, haberi nequeunt; & quemadmodum si levandae navis causa ob superfluum onus, ne navis mergatur, bona projiciantur, quo casu animo derelinquendi projecta non censentur, quia licet ea domini dereliquerint, & projecerint, hoc non voluntate, sed potius vi, & necessitate tempestatis coacti faciunt, id citò occupantis minime sunt juxta vulgare, in l. Navis levanda, l. qui levanda 8. ff. ad l. Rhod. de jact. §. fin. Institut. de rer. division. ubi communiter Institutarii, l. 7. part. 5. l. 46. tit. 28. part. 3. l. 9. tit. 10. l. 7. Recopilat. & notabil. Gloss. in cap. cum dilecti, vbi Panormitan. num. 11. de accusatione.

23 Et in utrisque bonis; quod pro delectis non habeantur, sed suis dominis servantur, optimè Pater Molin. de justit. & jur. tom. 1. disputat. 55. Salon. 2. 2. quest. 66. artic. 5. contr. 1. ad fin. Gabriel in 4. distinct. 15. quest. 3. art. 3. dub. 6. & 7. Navarr. in manual. c. 27. num. 60. bene Rebuff. in proem. ad l. Regias, gloss. 5. num. 74. Fragos. de regimin. Reipublic. part. 1. lib. 3. disput. 5. num. 16. vers. Nihilominus, & novissimè, licet his non relatis, Franc. Rocc. de offic. eorumque regimin. rubric. 16. §. 1. ex num. 11.

24 Et ad alia, & quando animus derelinquendi in projiciente praesumatur, & latè resolvunt pro intellectu text. in l. Falsus 44 §. Si jactum ff. de furt. & ejus concordia cum dictis juribus, Gloss. in dict. §. Jactum verb. Plerumque, Aretin. in l. interdum 2. §. 1. ff. de acquir. vend. possess. Petr. Peckius in dict. l. qui levanda. Franc. Connan. lib. 3. commentar. cap. 3. num. 3. Gilchen. in dict. §. fin. Institut. de rer. division. ubi alij DD. Menoch. lib. 3. praesumpt. 30. ex num. 26. Farinac. de furt. q. 168. num. 84. Camil. Borrel. de praesant. Reg. Catholic. dict. cap. 75. num. 40. vers. Quarta declaratio, Dominic. Antunez de Portug. 3. part. de donation. Reg. cap. 13. num. 106. & 107. Qui omnes frequenter distinguunt inter res, seu merces prope litus jactatas, vel si in medio maris, aut longe à litore jactentur, & in illo casu neququam pro derelictis haberi, & consequenter per quoscumque abductas suis dominis restitui, debere, late resolvunt: sed ultra omnes, optimè Dom. Solorzan. in Polit. Indian. lib. 6. cap. 6. fol. 965. column. 1. vers. Y lo mesmo, cum seqq. ubi in singulari casu elegantem decisionem Regij Senatus Indiarum adducit, ut indistinctè merces projectae, & per aliquem abductae suis dominis, solutis impensis, restituantur.

25 Pro qua Dom. Solorzan. decisione extat notabilis constitutio Honorii I. quae incipit Charissimus, illic: Piorum Imperatorum manavit auctoritas, ut etiam earum rerum, quae in potestate maris levanda navis causa ejiciuntur, non amittatur dominium; non enim aliquis eo animo abjicit, quod habere, nolit, sed quo periculum effugere possit, & qui res ipsas lucrandi animo abstulerit, furtum committit; quam notabilem constitutionem refert novissimè Dominic. Pueron, in commentar. ad Bull. in Cæn. Domin. dict. cap. 4. num. 3. vers. Quod notandum.

26 Quae quidem jura, & prohibitiones in dict. Authent. Navigia, & alia supra relata, licet non solum in privato, sed in Fisco quoque Regio ex sua generalitate, & ratione naturali procedant, specialiter ad-

duc, & quidem majori cum ratione hujusmodi naufragantium bonorum occupatio, seu acquisitio Fisco Regio inhietur per Constantinum in l. C. de naufrag. lib. 11. Indignissimum enim, & contra omnem pietatem visum fuit, ut Princeps, qui, ut tutissimum asyllum omnibus, & praecipuè miserabilibus personis praebere se debet, eos suis opibus, & Regio favore sublevando in tam miserissima fortuna, & calamitate se intromitteret, ut de re tam luctuosa lucrum sectetur, & bonorum, naviumque reliquias, quibus calamitosa tempestas pepercit, vel in solatium miseri naufragia ad litus ejecit, in ultimum ipsius excidium diriperet, seu captaret: & ei adversa vi ventorum, & maris afflicto in portu, ubi salutem sperabat, majorem afflictionem addendo contra vulgare dictum Doctorum, ne afflictio afflicto alia addatur, ex cap. cum percussio 7. quest. 1. cap. mulier §. distinct. l. Divus, ff. de offic. Praesid. quin potius, juxta naturale, & Divinum praecipuum, auxilio est sublevandus, ut proximè notavi, ne tale hominum infortunium, etiam suorum bonorum amissione praegraveretur, ut in simili dixit eleganter Justinianus in l. tam dementis, Cod. de Episc. audient. & notant eleganter Navarr. d. c. 27. n. 118. ad fin. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 3. n. 92. Fragos. de Regimin. Reipublic. disputat. 5. num. 16. vers. Insuper: & nec Fisco decet alienis calamitatibus ditlecere, ut eleganter dicitur in dict. l. 1. Cod. de naufrag. lib. 11. & ibi Platea Gloss. in cap. dispensationes, verb. Despicimus, quest. 7. P. Azor 2. part. institut. moral. lib. 11. cap. 6. de Reg. vitiiis, & peccat. vers. Præterea iniqua sunt, Joann. Gutierrez lib. 2. Canoniar. cap. 9. n. 20.

Ex quibus firmiter constat, jure Civili, & Canonico, & etiam gentium, naturali, ac Divino naufragantium bona per privatos, aut Fiscum Regium occupari, non posse, & consequenter nec per dominos inferiores in suis territoriis, ut jurisdictionis, aut domini fructus, seu emolumenta, sed omnino suis Dominis servari debere.

Quae ita procedunt, ut nec consuetudo in contrarium admitti debeat, etiam si longissimi temporis, vel immemorialis sit, quia manifestè talis consuetudo contra omne jus tenderet, omnique rationi, & pietati Christianae adversaretur, ex quo sustineri, non debet; idè justè quæcumque locorum consuetudo circa horum bonorum occupationem tollitur in dict. Authent. Navigia, c. de furt. & eamque, si in aliquo loco sit, potius corruptelam, quam consuetudinem vocant Ponte decif. 22. numero 10. Federic. de Sen. conf. 170. Reverter. decif. 77. ubi Marin. in observat. qui pro inde servati, non debere, asserunt optimè contra eam, Camil. Borrell. de praesant. Reg. Catholic. cap. 75. num. 19. & novissimè Franc. Rocc. de offic. Regim. rubr. 16. §. 1. ex num. 11. cum ejus praetextu miseri naufragi post tam adversam fortunam suis rebus spolientur; & quare consuetudinem hanc impiam etiam, & crudelem meritò appellant, atque acriter ea utentes increpant, D. Covarruv. in regul. peccatum, 3. part. §. 1. numero 5. Andr. de Isernia in constitut. Regn. Neapol. incipit Rapinas, & ibidem Matth. de Afflict. numero 5. Joann. Gutierrez Canoniar. quest. lib. 2. cap. 9. num. 20.

Ex quibus etiam per plures Bullas Pontificias derogatur, ut per Paulum V. Julium III. Pium V. in Bullis, quas supra num. 19. citavi in quibus hæc consuetudo irrationabilis, ac corruptela appellatur, & ut juri naturali, divino, & gentium contraria rejicitur; & post omnes expressè hæc quoque consuetudo etiam longissimi temporis, vel immemorialis

memorialis tollitur per Gregorium XIII. in Bulla Cæna Domin. dict. Canon. 4. ubi, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, licet immemorialibus, hujusmodi naufragantium bona occupantes excommunicantur.

Plenèque ita resolvunt contra Dominos inferiores, nec non, & Principes supremos hæc bona in suis terris tanquam propria regalia, vel jurisdictionis fructus, vel emolumenta vigore cujuscumque consuetudinis accipientes, Navarr. in manual. cap. 27. numero 118. Sayr. lib. 3. Thesaur. capite 8. num. 7. Hugolin. de censur. Pontific. reservat. in Bull. Cæn. part. 2. cap. 4. §. 1. Paludan. in 4. sententiar. disputat. 18. quest. 3. artic. 4. plenè Duard. in explicat Bull. in Cæn. Domin. dict. Canon. 4. quest. 19. cum seqq. & ubi quod non solum futura consuetudo, verum etiam præterita per dict. Canon. 4. Bullæ Cænæ derogetur: & in quest. 21. quod nulla præscriptio hujusmodi bona occupantibus, tanquam malæ fidei, & rerum fortivarum possessoribus, suffragetur; & cum aliis noviter latè hanc consuetudinem improbant Souff. in relect. ad dict. Bull. disput. 38. conclus. 1. Dominic. Pueron. in Comment. ad dict. Bull. super Canon. 4. n. 57.

Imò nec aliquo statuto, aut lege municipali hujusmodi bona Fisco Regio applicari poterunt: nec privilegio dominis inferioribus, vel aliis concedi, ut latè resolvunt Pater Suarez de censur. disputat. 21. sect. 2. num. 35. Ugolin. dict. cap. 4. §. 1. Tabien. verb. Excommunicatio 5. cas. 25. num. 4. Duard. in dict. Canon. 4. Bulla, quest. 17. Navarr. in manual. dict. cap. 27. numero 118. Bonacin. de censur. disputat. 1. quest. 5. punct. 4. num. 8. & cum aliis Souff. in relection. ad Bull. in Cæn. Domin. dict. disputat. 38. conclus. 1. qui omnes juxta Bullæ in Cæna Domini prohibitionem in dict. Canon. 4. loquuntur, communiterque resolvunt, excommunicatione teneri vassallorum Dominos, aut Principes supremos, sive alios quoscumque prætextu cujuslibet statuti, aut privilegii naufragantium bona percipientes: & etiam causa, cui fuerint applicata, pia sit, Cajetan. verb. Excommunicatio, cap. 23. Navarr. & Suarez ubi proximè

29 Dominic. Pueron. in Commentar. ad dict. Bull. num. 57. & quia non est licitum, invito domino, rem ab eo ex quolibet causa, etiam pia, sine culpa auferre; & cum pia aliunde intentio rei alienæ, invito domino, contra omne jus contrectationem justificare nequeat; & qua propter etiam per longissimum tempus, vel immemorialia tales consuetudines, statuta, sive leges aut privilegia fuerint servata, expressè derogantur in dict. Canon. 4. ut, & apud nos singulariter per nostra jura Regia infr. referenda. & Quæ semper intellige, nisi, post adhibitam diligentiam inquirendis dominis, eis non repertis, Fisco Regio ut bona vacantia, vel aliquibus piis usibus applicentur, vel nisi hæc bona infidelium, aut piratarum sint, ut latius ad has limitationes infra dicam.

44 Quibus ita resolutis, pro pleniori hujus quaestio- nis resolutione restat adhuc, ut nostram verissimam resolutionem defendamus à contrariis assertis circa consuetudines, quas non solum in nostra Hispania, verum etiam in omnibus Regnis, ac Provinciis Europæ extare, dicunt DD. citati supra num. 4. & seqq. & praecipuè Gloss. Renat. Choppin. Bodin. Sixtin. Camil. Borrell. & Dominic. Antunez ibi adducti, qui inaximè nostræ Hispaniæ, ipsiusque admodum Catholicis Regibus hanc impiam consuetudinem tribuunt, & intendunt, & ob id acriter nostros Reges increpant, sed cerè falluntur doctissimi a liquoquin viri, & dum de nostris consuetudinibus attestari intendunt (quod difficillimum

alienigenis semper reputatur, ut proximè, dicam) nostrorum jurium circa prædicta naufragantium bonorum quantum, quæ facilius omnibus patent, obli- viscuntur.

Igitur quoad consuetudinem, quam prædicti DD. per totam nostram Hispaniam servari dicunt, & nostris Regibus tribuere volunt, ut naufragantium bona, etiam dominis comparentibus, sibi occupent, vel, ut ipsi dicunt usurpent, dicendum est, hanc consuetudinem tam à nobis alienam esse, ut potius contrarium in omnibus Hispaniæ portibus servetur, & in Provinciis, ac Regnis suæ ditioni subjectis, in quibus hujusmodi bona cum magna cura & providentia suis dominis omnino servantur.

Imò id quoque jure nostro Regio tam antiquo Partitarum, & Ordinamenti, quam noviori Recopilationis expressè statuitur, & quidem fortius, & uberius, quam per dicta jura civilia in dict. Authent. Navigia, Cod. de furt. & alia supra relata.

Primò id manifestè cavetur in nostra l. 7. tit. 9. part. 5. quæ prius in prima parte tractat de rebus, quæ levandæ navis causa in mare projiciuntur, quas quomodolibet postea inventas suis dominis servandas, jubet nostra lex, ibi: Miedo de muerte mveve à los Mercaderes, è à los otros omes à echar sus mercaderias en la mar, quando han tormenta, con intención de aliviar las naves, porque puedan escapar de peligro; E por ende tenemos por bien, è mandamos, que todas las cosas, que assi fueren echadas, que quien quier que las falla, que sea tenudo de las dar à aquellos cuyas fueren: è à sus herederos.

Post quæ idem statuit nostra lex in secunda ipsius parte in rebus, aut mercibus, quæ vi tempestatis, fracta navi, ad litus appulerint, ibi: Esso mismo dezimos, que debe ser guardado, si acasosiere, que la nave se quebrantasse por tormenta, è de otra manera, que todo quanto pudiere ser fallado della, è de las cosas, que eran en ella, è quier que fallassen, que deve ser de aquellos, que lo perdieron.

Ex quibus constat, omnia prædicta bona ut videtur, suis dominis intacta servanda nostram legem statuere.

Et, quod magis est, non obstante quacumque contraria consuetudine, vel privilegio, utpotè contra rationem, & jus naturale, hujusmodi naufragata bona suis dominis servanda statuit eadem nostra lex 7. Partit. ibi: E defendemos, que ningun ome noz gelo pueda embargar, que lo non aian: maguer oviesse privilejo, è costumbre usada, que tales cosas como estas, que aportassen à algun puerto suyo: è que fueren falladas cerca de algun Castillo, è en ribera de la mar, que deben ser suyas: nin por otra razon, que ser pueda: Ca non tenemos por derecho, que las cosas que los omes pierden por ocasion de tal mal andança, que las pueda ninguno tomar por costumbre: nin por privilejo que aya: & In quibus, licet quoad consuetudinis derogationem juri communi nostra lex conveniat, si quidem eodem modo derogatur in dict. Authent. Navigia, & in dict. constitut. Frederici, quoad verò privilegii invalidationem jus Civile ampliat, vel si mavis, potius declarat, quia nec jure Civili talia privilegia in tertii præjudicium, seu, & quidem proprius, aliena subtriphentia, sustineri, potuisse, censeo: quod quidem, post nostram legem Partitæ, statuitur, etiam & sub excommunicatione prohibetur in Bull. Cæn. Domin. in Canon. 4. ubi similiter hæc privilegia derogantur, ut supra dictum remanet.

Quæ quidem omnia servari jubentur jure nostro Regio noviori in l. 3. & 10. tit. 12. lib. 6. Ordinarum.

namque, quæ extat in l. 9. tit. 10. lib. 7. Recopilat. in quibus omnia naufragantium bona superius in leg. Partita relata dominis servantur, & ab eorum occupatione privati arcentur, nisi eo animo, ut dominis servantur, interimque custodiantur; & in hoc casu non aliter occupationem istam, licet prætextu custodiæ, lex permittit, nisi, vocatis prius iudicibus locorum, vel in eorum defectum aliquibus probatis viris eorum quibus talia bona prius describantur pro ratione postea dominis reddenda, & quod aliter facientes, vel hæc bona, licet prætextu custodiæ, occupantes, tanquam fures teneantur.

53 Et idem cavetur in l. 11. dist. tit. 10. lib. 7. Recopilat.

54 Et hoc amplius in nostris dominis inferioribus, ne, videlicet, aliquod emolumentum, seu pretium exigant ratione naufragii, aut navis fractæ, quæ, & ad ipsorum portus pervenerit, sub pœna, pro prima vice quadrupli, ultra simpli restitutionem, & pro secunda portus, & oppidi propinquioris ipsorum dominorum amissione, & hoc, non obstante in contrarium circa dictam exactionem quocumque usu, aut consuetudine, quam ut corruptelam excludit, & abrogat ipsa lex.

55 In Indiis autem idem servari, & quod bona, aut merces naufragatæ per iustitias ordinarias locorum, ubi naufragium contigerit, ad Regiam Audienciam Contractationis Hispaniæ sint remittenda, ut ibidem earum dominis cognitis tradantur, testatur D. Joseph. de Veitia en su Norte de la Contratacion, lib. 1. cap. 15. num. 40 & 41. & lib. 2. cap. 20. num. 3. & 15. ubi, quod omnia bona, aut merces per Iudices ordinarios describantur, & si conservari non possint, vendi curent observatis prius signis, & marchis, vel aliis indicis, quibus de ipsarum dominis constare possit, ut his omnibus ad Regiam Audienciam Contractationis, cum pretio redacto, missis veris dominis mercium suarum pretium præsterit, juxta plures Schedulas, & Ordinationes Regiæ per eundem D. Joseph. de Veitia traditas, quæ hodie novissimè recopilatæ inveniuntur in l. 2. & 23. tit. 38. de los navios arribados, lib. 9. Recopilat. II. Indiar. & in bonis defunctorum similiter disponitur, in legibus, tituli 14. ejusdem libri 9.

56 Quæ nostra jura, & quæ per ea circa bona naufragantium justissimè statuuntur ita inconcussa consuetudine, & praxi per totam nostram Hispaniam ipsiusque portus inviolabiliter servantur, non solum per privatos, sed per Fiscum Regium, ut nunquam viderim, nec audiverim, hæc bona naufragata suis dominis denegari, nisi ea forsitan ratione, quia de dominio ea prætententium clarè non constet, quo casu justè per Fiscum Regium, ejusque Iudices tales res custodiæ causa detinentur, quousque de veris dominis, quibus restitui debeant, appareat: Quam nostram praxim, & universalem consuetudinem mihi etiam declarant plures doctissimi Regii Fiscales & Consilarii, peritissimi Advocati diversorum locorum, & Tribunalium, & præcipuè Sanctæ Cruciatæ, ubi de his bonis plerumque tractatur sub prætextu, quod sint incerta, & Mostrencos, si fortè domini non inveniuntur, in quo duntaxat casu Regius noster Fiscus hujusmodi naufragantium bona justissimè, ut vacantia occupat, ut plenius ex prima, & principali limitatione ad prædictorum juri prohibitionem proximè patebit.

57 De qua supradicta nostra praxi & prædictis juri- bus Regiæ, licet pauci ex Regnicolis meminerint, præter Azebed. in dist. l. 9. Recopilat. Cur.

Philipp. part. 2. lib. 3. capite 3. numero 17. D. Solorç. in Politic. Indian. lib. 6. cap. 6. fol. mibi 963. colum. 2. vers. Y de esta, qui aliqua ex dictis juri- bus breviter duntaxat, & quasi per transitum referunt, contenti forsitan cum prædicta praxi, & indubitata consuetudine: ego tamen hæc jura, & praxim fufius exposui, ut omnibus, & præcipuè alienigenis pateat, quàm injustè contraria impissima, Regisque Catholici indigna consuetudo nobis tribuatur, per Glossam, Bodin, Renath. Choppin. Antunez de Portugal, & D. D. supr. relatos nostrorum quidem legam, & juxta eas totius Hispaniæ vetæ consuetudinis ignaros, cum potius nostra jura Regia, & hujus Regni praxi juri Cæsareo in dist. Authent. Navigia, & Canonico, & maxime dicto Canon. 4. Bullæ in Cœn. Domin. (de qua supra) indubitanter conveniant.

De qua erga nos exterorum præfata calumnia non miror, quia nec magis feliciter, aut verè iidem D. D. Renat. Choppin. Camill. Borrell. Portugal, & alii de Neapolis, Sicilia, aliorumve, Regnorum eadem iniqua consuetudine attestati fuere, siquidem in his etiam Regnis consuetudines, ut Fiscus Regius bona naufragata lucretur, eo duntaxat casu intelligi debent, cum, videlicet, Domini vel eorum successores post legitimam inquisitionem factam non apparent, quo casu bona vacantia, & incerta remanent, & consequenter ea Fiscus rectè sibi occupat, ut plenius ad hanc intelligentiam, & declarationem hujusmodi Fiscalium occupationum, tam in nostro Fisco Regio, quàm in aliarum Provinciarum, proximè dicam in sequenti limitatione.

Supradicta igitur omnia, ut de jure communi, Canonico, & Regio naufragantium bona suis dominis restitui, debeant quin in eis Fiscus Regius, vel alius inferior intromittere se valeat, juxta dist. l. 1. Cod. de naufrag. lib. 11. dist. Authent. Navigia, dist. Canon. 4. Bullæ in Cœn. Domini & alia jura Canonica, & Regia superius adducta pro pleniori nostræ principalis quæstionis expositione, quando horum bonorum emolumentum, ut Supremæ jurisdictionis fructus Fisco Regio quæri valeat? vel etiam ratione privilegii, vel immemorialis consuetudinis dominis inferioribus competere possit? dupliciter limitanda sunt ex quibus etiam limitationibus clarè patebit de nostri Regni praxi, & consuetudine, & quam justissimè, & secundum leges Civiles, & Canonicas Fiscus noster Regius in his bonis se gerat.

Primò supradictas omni jure prohibiciones, ne Fiscus Regius, vel alius in naufragantium bonis se intromittat, notabiliter limita, & declara, ut non procedant casu, quo ipsorum domini, vel dominorum legitimi successores non appareant, tunc enim ea bona sine dubio ad Fiscum pertinebunt, quia non, ut naufragata, sed ut vacantia, aut incerta, & Mostrencos reputari debent ex dictis supra in capit. præcedent. & consequenter ea rectè Fiscus, ut sua, vindicabit ex dist. l. 1. Cod. de bon. vacantib. l. 6. tit. 13. part. 6. l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recopilat. & aliis juri- bus, & autoritatibus ad acquisitionem aliorum bonorum vacantium, vel incertorum pro Fisco adductis supra in capit. præcedent. ex num. 16.

Quam singularem declarationem tradunt elegantè in nostris naufragantium bonis, & quod dominis, aut legitimis successoribus, post legitimam inquisitionem factam, non comparentibus, sine

sine dubio ad Fiscum Regium, ut vacantia, & incerta spectent; Andr. de Isernia in constitut. Regn. Neapol. Dohana secreti, vers. Dicit hic gloss. & ibidem Matth. de Afflict. num. 21. Carol. de Tap. de jur. Regn. Neapol. lib. 2. super eadem constitut. Dohana secreti, & licet nullo in specie relato, optimè eodem modo declarat D. Solorçan. in Polit. Indian. lib. 6. cap. 6. fol. 964. colum. 1. vers. Pero si, cum seqq. & novissimè cum aliis Franc. Rocc. de offic. eorum qui regimin. rubr. 26. §. 1. ex num. 20.

62 Quæ quidem limitatio, vel potius declaratio non contrariatur dispositioni Bullæ in Cœn. Domin. in Canon. 4. superius relato. Sed imò ei convenit juxta D. D. ejus prohibitionem explicantes, qui omnes præcipuè eam limitant, & intelligunt in casu, quo domini appareant, quibus hæc bona restitui possint: secus si non reperiantur; nam tunc in eorum defectum bene per Principes hujusmodi bona, post factam pro eis inquirendis diligentiam, aliquibus piis, vel licitis usibus applicari, posse; & super eo statuta fieri, optimè, ultra relatos ad intelligentiam dist. Canon. 4. Bullæ in Cœn. Domin. resolvunt Suarez de censur. disputat. 21. sect. 2. num. 35. & cum aliis Dominic. Pueron in commentar. ejusdem Bull. dist. Canon. 4. num. 64. Souf. in relect. ad eandem Bull. disputat. 38. ubi de ordinatione Lusitanica, quæ hæc bona, post sex menses domino non comparente, Redemptioni Captivorum applicantur, de qua, & de aliorum Regnorum similibus legibus municipalibus, & consuetudinibus proximè dicam.

63 Ex qua verissima, & quidem justissima declaratione, meo videri oritur, & fundantur ferè totius Europæ Regnorum, ac Provinciarum universalis consuetudo, & jura municipalia, quibus hæc naufragantium bona per Fiscos Regios occupantur, quæ jura & consuetudines apud omnes procedere existimo; ut statim Fisco Regio quærantur, quin, dominis postea comparentibus, juxta superius late fundata, restitui debeant, sed ut custodiæ tantum causa interim, quo domini reperiuntur, per Fiscum protegantur, & dominis servantur, vel in eorum, alteriusve legitimi successoris defectum ea sibi, ut vacantia, vel incerta bona Fiscus retineat, quod quidem satis justè à Principibus, eorumque Magistratibus inferioribus, littoribus, locisque maritimis adstantibus, eaque regentibus fit, ne aliàs, hæc Regia protectione deficiente, naufragantium bona per privatos surripiantur, & ita etiam Fiscale, in defectum dominorum, interesse defraudetur.

64 Quæ Principum bonorum naufragantium in hunc modum occupationes eo magis justificantur, quod etiam quibuslibet aliis privatis jure communi permittebantur, si non animo ea lucrandi, sed custodiæ causa fierent, ut est text. expressus in l. si falsus creditor. §. Si jactum 11. in verbis, ut salvum facere domino, ff. de furt. Nec in Bullæ Cœnæ excommunicationem incidunt, ut ex Cajetan. Navarr. Armil. & aliis resolvunt Nald. in summ. verb. Bullæ Cœnæ, numero 23. Ugolin. de censur. Pontific. reservat. part. 2. cap. 4. §. 1. in fin. Suarez de censur. dist. disputat. 21. sect. 2. numero 32. Bonacin. de censur. disputat. 1. quæst. 5. punct. 2. numero 4. Scortia in Bull. select. Theorem. 413. Souf. in dist. relect. ad Bull. disputat. 33. Alter. tom. 1. de censur. lib. 5. disputat. 5. cap. 1. in fin.

66 Juxta quæ, & non aliter, procedere, & intelligi debere existimo universalem Regnorum Europæ maxime Principum Christianorum consue-

tudinem circa hæc bona per Fiscos Regios capiendâ, ut prius custodiæ, & protectionis causa occupentur; postea autem post legitimas diligentias pro inquirendis dominis, vel successoribus factas; eis non inventis, penes Fiscum ut vacantia remaneant; non vero ut ea indistinctè, etiam in præjudicium dominorum Fiscus lucretur, ut intellexerunt Gloss. Renat. Choppin. Bodin. Camill. Borrell. Dominic. Antunez, & alii DD. supr. numero 4. relati, ob id nostros Reges Hispaniæ, & generaliter omnes Principes Europæ increpantes, sed malè, ut vides, & clarè infra patebit.

Et primò apud nos supradicta omnia absque dubio procedunt, nam prius naufragantium bona per Magistratus inferiores, sive Sanctæ Cruciatæ subdelegatos custodiæ causâ capiuntur, & suis dominis servantur, juxta nostra jura Regia superius, & num. 46. adducta: & deinde, si factis pro inquirendis dominis, vel legitimis successoribus diligentibus, non compareant, in eorum defectum, ut bona vacantia, vel incerta Fisco Regio Sanctæ Cruciatæ applicentur, cui cætera quoque vacantia competunt; cum hac tamen limitatione, ut ex his bonis naufragatis Fisco Cruciatæ duntaxat quærantur bona illa, seu merces, quæ in navigiis, inveniuntur, vel continebantur, non ipsa navigia, nec arma offensiva, vel defensiva in eis inventa, quæ Fisco Tribunalis Belli, ut ipsius præcipua competunt, & ei quotidie in Consilio Cruciatæ reservantur, ac remittuntur, ut utriusque Consilii Ministri mihi testati fuere.

Et etiam juxta dictam declarationem, de jure municipali Regni Neapolis consuetudine, & praxi illius Regni, ibidem prædicta procedere, statutur; Fiscalemque istam occupationem, seu limitatam, indefectum dominorum, acquisitionem bonorum naufragantium facere, posse, licet in eo similiter eandem consuetudinem generaliter, ut in omni casu bona naufragata per Fiscum Regium occupentur; servari, tradant DD. Renat. Choppin. Camill. Borrell. Dominic. Antunez de Portugal, & alii supra citati, sed certè in illo Regno praxi ista, & consuetudo duntaxat viget, cum horum bonorum domini, istorumve legitimi successores non inveniuntur, quo solo casu hæc Fiscalis occupatio procedit, ut expressè cavetur specialibus juri- bus illius Regni, quæ extant in constitut. incipit, Dohana secreti, sub tit. de offic. secret. & in constitut. Rapinas, in quibus, quod, non aliter bona naufragata per Fiscum vindicari, debeant, quam in defectum dominorum, alteriusve legitimi successoris: Quæ jura, & constitutiones de praxi, & consuetudine in illo Regno inviolabiliter servari testantur DD. Neapolitani Andr. de Isern. in eadem constitut. vers. Dicit, hic glossa, & ibidem Matth. de Afflict. num. 21. vers. Super sum, Carol. de Tap. de jur. Regn. Neapol. lib. 2. super dict. constitut. Dohana secret. & novissimè Franc. Rocc. de offic. regimin. rubr. 16. §. 1. num. 26. cum seqq. de quo jure speciali, & limitata consuetudine, & Regnicolis eandem attestantibus, cum non meminerint Renat. Choppin. Camill. Borrell. & alii supra adducti, non mirum est, contrariam generalem consuetudinem huic etiam Regno attribuisse.

Et in Lusitania idem servatur ex Ordinat. illius Regni, lib. 2. tit. 32. ubi quod per sex mensium spatium, dominus spectetur, & quod, eis elapsis, nec comparente, exactori Redemptionis Captivorum adjudicentur, ut testatur Souf. in relect. ad Bull. Cœn. disputat. 38. quod jus Lusitanicæ valde extollit

extollit Dominic. Antunez de Portugal, 3. part. de donat. Reg. capite 23. num. 97. & 101. † Ubi suos Reges laudat ex eo, quod per dictum jus Ordinationi recessisse, dicat à generali Neapolis, Hispania, ceterorumque Regnorum consuetudine, quam, & præcipue nostram, usurpationem vocat; sed minus iuste, cum doctissimus alioquin vir, & convicinus animadvertere debuisset, idem, quod per dictum jus Lusitanum, per nostras etiam leges & consuetudines supra relatas statui & observari.

71 Ind favorabiliora sunt nostra jura, & consuetudines miseris naufragantibus, quam jus Lusitanorum; nam per hoc duntaxat per spatium sex mensium domini spectantur, quo tempore elapso, si non compareant exactori pro Redemptione Captivorum plenè adjudicantur, prout sentire, videtur Dominic. Antunez ubi proxime, apud nos verò, cum hæc per Fiscum Sanctæ Cruciatæ, cui ut alia incerta sunt applicata, in defectum dominorum occupantur, tanquam in bona vacantia, vel *Moftrencos*, prius per unius anni, & duorum mensium terminum bona naufragata pro inquitendo domino præconizantur, ut in his bonis incertis supra dictum remanet in capite præcedenti & in nostris naufragatis bonis, supra ex num. 67.

72 Et quod magis est, & quidem nostrorum Catholicorum Regum pietate dignissimum, etiam si post hæc præconia, & terminos, adjudicationemque Fiscalem domini compareant, eis sua bona restituantur, juxta praxim, & doctrinas relatas supra in discursu hujus, §. Nam licet Fiscus Cruciatæ, cui hæc bona adjudicantur, opus pium sit, cum in eo hæc, & similia bona pro Sarracenorum, Turcarum, aliorumque infidelium expugnatione, & nostræ fidei Catholicæ defensione converti, debeant, nullum tamen magis pium opus, quam, quod propriis dominis suæ res restituantur, ut communiter notant Moralistæ.

73 Et in specie, quod hæc bona naufragata quandoque domino comparenti restitui debeant, tradunt Suarez de censur. dict. disputat. 21. sect. 2. num. 35. Sousa dict. disputat. 38. Dominic. Pueron. in commentar. ad Bull. Cæn. num. 64.

74 Quod singulariter intellige, nisi in pios usus per Principem, vel alium jam fuerit erogata, & consumpta, quo casu non est dicendum, Principem ad restitutionem teneri ex propriis; siquidem iuste, & bona fide, post legitimam dominorum inquisitionem, erogaverit; idè in ipsius detrimentum vergere non debet, ut optimè animadvertit Dominic. Pueron. ubi proxime, num. 65. †

75 Ubi hoc subtiliter, & cum magno judicio subintelligit, cum in opus pium fuit consumptum, ad cuius erogationem Princeps ex propriis necessitati non tenebatur: secus si in Reipublicæ utilitatem consumpsit, veluti in bellis, sive aliis, quæ expensis publicis fieri debeant, quo casu tenebitur Princeps aliquam compensationem, vel bonum cambium dominis, etiam post longum tempus, comparentibus præstare; quia in rem, vel patrimonium ejus, ut in Reipublicæ commodum est verum: alias cum alterius jactura Princeps locuplex remaneret, contra vulgarem regulam juris.

76 Juxta quæ apud nos Princeps hæc, & similia bona incerta, vel eorum æstimationem dominis quocumque tempore venientibus restituere, tenebitur etiam si post earum pretii consumptionem, compareant, cum semper, per Fiscum Cruciatæ, cui hæc applicantur, pro Maurorum, aliorumque

infidelium defensione erogentur, quibus sumptibus Principem de regali patrimonio teneri nemo dubitat. Nisi adhuc quis subtiliter dicat, aut pro Fisco respondeat, tunc Fiscum post præconia, & alias solemnes dominorum inquisitiones bona naufragata in proprios usus impendentem, non aliena erogasse dicendum, sed propria, ei in defectum dominorum, Bullis Pontificiis in perpetuum applicata, maximè consumptione secuta, quasi in præmium hujusmodi bonorum custodiae eo usque adhibita, necnon, & in penam negligentia dominorum intra terminos leges assignatos non comparentium, quorum assignatio, & reliquæ pro inquirendis dominis solemnitates, si hoc non operarentur, superflue fore, ac inutiles essent: quod similiter in usucapionibus, aut præscriptionibus invenimus, quibus peractis, non amplius res semel per eas quæritæ pristinis dominis comparentibus jure externo restituuntur, quicquid jure interno Moralistæ dissentent. Sed quicquid hæc de rigore juris in favorem fisci Cruciatæ procedere videantur, de æquitate tamen à præfata pro dominis sententia non recederem, ut eis, etiam post rerum consumptionem in usibus Fiscalibus, comparentibus aliqua compensatio detur, maximè si pauperes, sint & allegata, & probata aliqua justa causa, qua fuerint detenti, ne citius compareant quæ maximè, ac frequenter in miseris naufragantibus adesse, solet.

77 Ex qua verissima declaratione, & juxta eam nostræ Hispaniæ, Regni Neapolis, Lusitanæ, & ut veteror, ac dictum remanet, ceterorum Regnorum maximè Christianam Religionem profitentium recepta praxi, & limitata sic iustissima consuetudine, ut videlicet per Fiscum Regium bona naufragata duntaxat in defectum dominorum occupentur, intellectum, & declaratum remanet Glossæ, Renat. Choppin. Camill. Borrell. & communis Doctorum dictum nostræ Hispaniæ, aliisque Regnis, & Provinciis Christianis, earumque Regibus Catholicis generaliter, ac indistinctè contrariam consuetudinem capiendi bona naufragata attribuentium, etiam certis dominis existentibus; quia, ni fallor hæc nostra, & aliorum Regum Catholicorum limitata consuetudo non bene per Gloss. & alios DD. percepta ansam eis præbuit, ut assererent, in nostra Hispania, aliisque Regnis Christianis generaliter, & in omni casu per Fiscos Regios, etiam in præjudicium certorum Dominorum, occupari, vel, ut ipsi dicunt, usurpari, & quod ob id nostrum, & alios Christianissimos Reges increparent, sed minus iuste, ut ex dictis apparet, cum nostra consuetudo, & jura Regia supra adducta, & per DD. non cognita, duntaxat in defectum dominorum, alteriusve legitimi successoris hoc jus in Fisco Regio tribuant, & consequenter cum bona naufragata vacantia, aut incerta esse cœperint, quo casu generaliter apud omnes nationes ad Fiscum Regium pertinere, indubitanter omnes asserunt, ut in aliis bonis vacantibus, & incertis dictum remanet supra in capit. præcedent. ex num. 16.

78 Quibus ita se habentibus, meritiò notari debet, quod Gloss. & tot doctissimi Authores in Principibus pietatem, & Religionem Christianam profitentibus contra expressa jura Canonica, & Civilia, præceptaque naturalia, & Divina, necnon contra ipsorum Regnorum jura municipalia contrarium crediderint, & de consuetudine restati faciunt.

79 Qui etiam DD. & eorum asseriones, licet satis manifestè ex supradictis convincantur, adhuc etiam eleganter

80 eleganter alio ex capite convinci poterant, ne eis credi debeat; quia nimirum, quamvis regulariter Doctori de consuetudine testanti, credendum, plures teneant ex doctrina Bartol. in l. de quibus, num. 23. ff. de legib. quam communem dicunt ibidem Bart. & Alexand. in l. post dotem, num. 29. ff. solut. matrim. Jacob. Porta in conclus. 24. incipit Doctori, Decius in l. 2. §. Mutui datio, ff. si cert. petat. & 694. num. 4. † Ubi quod saltem onus probandi contrarium in adversarium transferat, & quod interim credatur, quod maximè procedere, si non unus, sed plures de consuetudine testentur, ait Cravet. conf. 800. num. 8.

81 Quamvis, inquam, hoc de Doctoribus consuetudinem attestantibus verum sit, id tamen limita, & intellige, si de consuetudine, & praxi propriæ patriæ Tribunalis, aut loci, in quo versatus fuerit Doctor, attestetur: secus verò, si de alienarum Provinciarum, aut locorum consuetudinibus, ut communiter resolvunt DD. Iasson in dict. l. de quibus, num. 28. Purpurat. in dict. l. 2. §. Mutui datio, Aretin. conf. 132. num. 2. † Ubi quod nec onus probandi contrarium transferat, & hanc sententiam communem, & magis communem dicit Barfar. conf. 43. num. 54. lib. 1. & eam communiorum appellat maxime si pauperes, in l. anniculus la 2. ff. de verbor. signif. Iass. in l. 1. lect. 1. num. 5. ff. solut. matrim. & cum aliis antiquioribus Bobadill. in Polt. lib. 2. cap. 10. num. 50.

82 Ad quod est elegans Rotæ decisio 233. part. 1. in novissim. diversor. num. 17. quæ loquens de insigni Doctori Rebuffo, qui in illo casu testabatur de stylo Curie Romanæ, in qua nunquam fuerat veritatus, mirabiliter ait: Nec apud ita tenentes erat in aliqua consideratione attestatio Rebuffi de stylo Curie, cum ipse nunquam in Curia fuerit, bene Rolland. à Vall. conf. 98. num. 22. & conf. 94. num. 22. lib. 4. ubi quod ideo Bossio, & Julio Claro attestantibus de consuetudine non sit credendum, nisi in Statu Mediolani, ubi fuerunt Senatores: † Quod procedit etiam si per duos illustres, & insignes DD. attestatio fiat, Curt. conf. 78. column. fin. Alexand. in dict. l. post dotem, vers. Sed puto, ff. solut. matrim. nec si per plures, Purpurat. conf. 315. num. 14. cum seqq. Strach. in tractat. de mercatur. tit. de decoct. part. 5. num. 6. Mascard. de probation. conclus. 426. ubi multis modis hanc conclusionem limitat, & intelligit, Card. Tusch. practicar. conclus. lister.

83 D. conclus. 558. ex num. 10. † Et num. 18. optimè declarat, nisi Doctores de consuetudine Regni exteri attestantes diu in eo vixerint, & verosimiliter eam cognovisse, præsumantur, bene Farinac. in prax. criminal. quest. 37. num. 170. ubi contra quosdam Doctores, qui de generali totius Italiæ consuetudine apud eum testantur, quibus credi, non debere, ait, cum forsitan in tota Italia non fuerit versati: & novissimè resolvit eruditus vir D. Michael. Antonius Francés de Urritigoin. in suo pleno tractatu de Ecclesiis Cathedralib. cap. 24. num. 142. cum sequentibus. † Qui id maximè procedere ait, si de abroganda dispositione Pontificia contraria consuetudine agatur, & quomodo hæc probari debeat?

84 Quæ verissima resolutione stante circa Doctores de alienigenis consuetudinibus attestantes, quis (ut rem nostram prosequamur) attestantibus Gloss. Renat. Choppin. Camill. Borrell. Bodin. & aliorum, de quibus supra, licet peritissimorum Doctorum creditur: qui non solum, de nostræ Hispaniæ stylo, & praxi, sed de totius Italiæ, omniumque Regnorum Europæ consuetudinibus testantur, quæ nec cognos-

85 cere, nec experiri potuerunt: nec saltem cujuslibet Provincie Doctoribus Regnicolis eas comprobant, imò eos reticent, & de juribus contrariis, quæ in pluribus ex his Regnis sunt, mentionem non faciunt, sed potius per relationem aliorum attestantes, & omnes ad Glossam, & Renatum Choppinum se referentes, & noviores ad Camillum Borrell. in quibus duntaxat suas de tam plurium Regnorum consuetudinibus testimonium fundant.

86 Quæ contra hos DD. dicta, ne eorum testimoniis credatur, nec verè pro eis præsumatur, tunc magis procedere debent, cum consuetudo de qua attestantur, & quæ nostræ Hispaniæ, aliorumque Regnorum Regibus Catholicis attribueri intendunt, non solum est expressè contraria juribus municipalibus multorum Regnorum ex relatis, ut in nostra Hispania, & in Regno Neapoli supra dictam remanet, verum etiam de per se est valde injusta, & iniqua, & contra omnem pietatem Christianam, jusque, & rationi naturali contraria, quo casu facilis quis creditur uni tantum, sed Originario, quàm duobus, aut pluribus alienigenis Doctoribus de totius Europæ variis consuetudinibus contra pietatem Christianam, & justitiam naturalem testantibus, cum sat injusta, & nimis violenta præsumptio esset † Quare, cum consuetudo, quam Gloss. & alij DD. apud omnes versari dicunt, ut indistinctè in omni casu bona naufragantium per Regios Fiscos vindicentur, injustissima, & contra rationem naturalem sit nostræque Christianæ pietati admodum adversetur, quia juxta eam domini miserissimi naufragi post tam adversam tempestatis fortunam suarum rerum dominio, sive ultimo levamine privarentur, vel proprius, spoliarentur, quod maximè in Principibus Christianis, nec dicendum, nec præsumendum est: & consequenter de ea testantibus credi non debet.

87 Unum tamen nota, quod omnia hæc non procedant in Regno Franciæ ex speciali illius Regni consuetudine, ex qua domini vassallorum in illo Regno bona naufragantium in suis territoriis, tanquam jurisdictionis emolumenta indistinctè, ac irrevocabiliter, etiam in conspectu miserandi naufragantis, sibi occupant, quam consuetudinem adesse in illo Regno negare non possumus, nec eam temperare, seu interpretari, ut in aliis Regnis fecimus, quia de ea illius Regnicolæ testantur, ut supra num. 8. dixi ex Gaiellielm. Benedict. in cap. Raymundinus, verb. Et uxorem nomine Adelasam, num. 935. Petr. Rebuff. in proem. ad ll. Regn. gloss. 5. num. 74. & eam referunt Dom. Covarruv. in regul. peccatum, 3. part. §. 1. num. 5. Ioann. Gutierrez lib. 2. Canon. quest. cap. 9. num. 20. † Et eodem modo in terris regalibus servati, ut Fisco Regio in illo Regno hæc acquirantur, testatur illius Regnicola Renat. Choppin. de Doman. Regn. Franc. libr. 1. dict. cap. 15. numero 10. ex quo, & Guilielm. Benedict. ubi proxime, idem tradunt Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 3. num. 91. & cum aliis Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 75. n. 3. & DD. supra adducti.

88 Sed hæc consuetudo, ut naufragantium bona per Regium Fiscum, vel Dominos inferiores Galliarum possint capi, quàm iniqua, & impiissima sit, juriq; & rationi naturali repugnans ex supra dictis videre poteris, quid enim crudelius, quam miseros naufragos in tam calamitosa, pauperrimaque fortuna redactos, postquam magis elementa pacata in eos sævire desierint, & ad portum desideratum eiecere, suis rebus spoliari, & earum solatio per maris, ventorumque clementiam

vel, potius Dei misericordiam concessio, privari, nam ut eleganter ait Cassiodor. *lib. 4. epistol. 7. crudelitate genus est, ultra naufragium velle scire.*

- 93 Ex quibus miror, omnesque D. D. mirantur, quod Rex Christianissimus eam consuetudinem approbaverit, vel à suis iudicibus dominisque inferioribus servari, permissit; quare eam merito, increpant, nec aliquam pro ea rationem inveniunt D. Covarravas *in dict. regul. peccatum, 3. part. §. 1. num. 5. Joann. Guierrez dict. cap. 9. num. 20. Dominic. Antonez de Portug. 3. part. de donation. Reg. cap. 13. num. 101.* quod, & ipsi Galli cognoscunt, ut constat ex Petr. Rebuf. *in dict. proem. ad ll. Reg. g. off. §. num. 74.* † Qui in foro conscientie secutos non esse dominos hæc bona occupantes, asserit, licet eam approbet Renat. Choppin. *ubi supra*; qui fortè pro eius comprobatione tam laxè de simili in aliis Regnis Europæ consuetudine fuit testatus, ut ita Gallorum hæc impia consuetudo, ut error communis, minus injustus videretur.
- 95 Ex quibus omnibus ad principalem hujus §. questionem, resolvendum est, bona naufragata, vel ipsa navigia fracta nullo modo jurisdictionis, vel domini, aut territorii maris adjacentis, seu portus, in quo inveniuntur, fructus, seu emolumenta reputari debere, nec consequenter, ad dominos inferiores pertinere, uti nec ad Fiscum Regium, nisi in defectum dominorum, vel alterius cujlibet legitimi successoris.
- 96 Unum tamen notandum est, quod in casu, quo Fiscus Regius hæc bona naufragata ob defectum dominorum, tanquam vacantia, vel incerta acquirere valeat, vel quia infidelium, Piratarum, aut Hæreticorum sint, juxta secundam ad prædicta jura limitationem, quam proximè referam, in his etiam casibus ad dominos quoque inferiores istorum bonorum emolumentum spectare poterit si privilegio speciali id à Principe habeant, vel consuetudine, aut præscriptione immemoriali ea percipiendi fuerint muniti, ut in aliis etiam bonis vacantibus, vel quorum dominus non apparet, dictum remanet supra *in cap. precedent. ex numero 27. & 41.* quibus bona naufragata in dictis casibus assimilantur, ut in Fisco dixi *supra in princip. hujus §.* Ita tamen, ut circa hæc naufragantium bona, privilegia, & consequenter consuetudo immemorialis non amplius, quam jus quod penes Fiscum residere poterat, comprehendat, ut in bonis vacantibus expressè dicitur *in nostra lib. 2. tit. 9. lib. 1. Recopilat. de qua supra in cap. precedent. ex n. 36.*
- 97 Igitur, ut hæc de bonis vacantibus questionem finem imponamus, & quando ea, ut fructus supremæ jurisdictionis, vel domini, Fisco Regio vel etiam ratione specialis concessionis, aut consuetudinis immemorialis dominis inferioribus competere possint, plenissimè cognoscatur. Secundò principaliter prædicta jura Civilia, & Canonica, nec non Bulla in Cœn. Domin. & aliæ superius adductæ earumque excommunicationes & prohibitiones, ne per aliquem hæc bona capiantur, limitari & intelligi debent, ut eo duntaxat casu procedant, quo navigia, aliave bona naufragata Christianorum, sive Fidelium sint: secus verò si sint infidelium, nostre Christianæ Religionis, aut Regni, ubi appulerint inimicorum, vel piraticam exercentium, nam talia bona licet per quoscumque occupati valent, ut probant jura expressè *in dict. Authent. Navigia, Cod. de furt. in illis verbis: Nisi talia sint eorum, qui piraticam exercent pravitatem, aut sint nobis, sive Christiano nomini inimica*; & apud

nos idem statuitur *in l. 7. tit. 9. part. 5. ubi noster Gregor. litt. F. & jure Lusitano lib. 2. Ordinat. illius Regni, tit. 32. §. 1. & resolvunt Franc. Marc. decis. 424. in fin. Curia Philipp. part. 2. lib. 3. §. 13. num. 17. & cum multis Camill. Botrell. de præstant. Reg. Catholic. dict. capite 75. num. 26. cum seqq. & nov. simè Dominic. Antonez de Portugal, de donation. Reg. 3. part. cap. 13. num. 105. † Nec tunc Fiscus Regius, vel domini vassallorum illius territorii, tanquam jurisdictionis, vel domini emolumenta ea privatim prætereundere poterunt; quia hoc jus satis expressè conceditur *in dict. Authent. Navigia* quibuslibet privatis occupantibus, de quibus in illo textu in sua generalitate agebatur, quod quidem clarius exprimitur *in dict. l. 7. Partita, ubi: Eueras ende, si tales cosas fuessen de los enemigos del Rey o del Reyno, ea estonce qualquier que las falle deben ser suyus.**

Quam etiam limitationem ad declarationem Bullæ *in Cœna Domini in dict. Canon. 4.* ut ejus excommunicatio contra hujusmodi infidelium bona capientes non procedat, plenè resolvunt, & latè ad plures questionem tractant Theologi, & Morales Duard. *in Commentar. ejusd. Bull. lib. 2. in dict. Canon. 4. quest. 3. Navarr. in manual. cap. 27. num. 98. cum seqq. Armill. in summi. cas. 78. Vivald. 2. part. candelab. aur. in explicat. Bull. Cœn. numero 29. Scortia ad Bull. Select. Theorem. 413. Bonacin. tom. 3. de censur. in particul. disputat. 1. quest. 5. punct. 3. numero 3. Alterius tom. 1. de censur. lib. 5. disputat. 3. cap. 2. dub. 7. Souff. in relect. ad Bull. Cœn. disputat. 35. † Ubi idem in hæreticorum, bonis in quibus, Vivald. *ubi proximè, num. 30. Filluc. quest. moral. tom. 1. tract. 6. de censur. cap. 4. num. 50. † Et in Hæreticis, Judæis, Turcis, & similibus, latè Duard. Alter. Souff. Scort. & alii in locis citatis. Dominic. Pueron. in Commentar. ad dict. Bull. Cœn. num. 5. † qui in numero 6. vers. An autem, id limitat, si hæretici non sint religionis hostes, sed pacificè nobiscum degant; quo casu nec Principem, nec alios privatos eorum bona ante hæresis promulgationem occupare posse sub pœna excommunicationis Bullæ resolvit, quam Dominic. Pueron. doctrinam veram non reputo in hæreticis qui publicè, ut tales habentur, ut sunt hæretici Anglæ, Hollandiæ, & similium Provinciarum, quia nostra vera, & Catholica Religione publicè deviant, & per Sedem Apostolicam ab Ecclesia sunt segregati; nam isti, licet nobiscum, aliisve Regnis Catholicis pacem inierint, non tamen ob id privilegio Bullæ Cœnæ gaudere, dicendum est, ut eorum bona capientes, in excommunicationem Bullæ incidant, quia hoc privilegium duntaxat fuit promulgatum in favorem, & promulgatum in favorem, & protectionem bonorum Christianorum, vel Fidelium, qui sub Ecclesiæ rediti sunt, non verò eorum, qui ab ea sunt sequestrati, & tanquam aliena membra separati, ut ex ipso, Canon. 4. dict. Bull. Cœn. Domin. & ex Doctoribus proximè citatis constat; quare nihil facit, quod hæretici cum Regno, ubi naufragium passi fuerint, pacem habeant, si aliundè ab hoc privilegio, & protectione excluduntur.**

Illud verò, quod pacificè cum illo Regno hæretici vivant, & ad commercia admittantur, eis duntaxat proderit, ne per naturales illius Regni juxta jus gentium sua bona capiantur, & quod eo attentio, fortum committant, & ad restitutionem sint adstricti, licet non sub pœna excommunicationis dictæ Bullæ, quod in infidelibus, qui pacificè nobiscum commerciantur, clarius exemplificari potest; nam licet istorum bona naufragata injustè per nos

nos capiantur & ad restitutionem teneamur: non tamen ex eo incidimus in excommunicationem Bullæ, quæ infideles, & ab Ecclesiâ sequestratos non protegit, ut in specie resolvit idem Dominic. Pueron. *ubi proximè, numero 5. §. † Et in Turcis, & Judæis, quod hujus excommunicationis privilegio non gaudeant, licet sua bona capta, si pacificè (quod absit) nobiscum vivant, restitui debeant, ex l. Indat, la 2. l. nullus, Cod. de Indat, Ugolin. in explicat. Bull. Cœn. dict. Canon. 4. §. 2. & ibidem Leonard. Duard. quest. 3. n. 4.*

105 Ex quibus, & quod Bulla in Cœna Domini Christianorum favorem, ipsorumque bonorum protectionem principaliter respiciat, infertur resolutio alterius questionis circa bona Fidelium, in manibus tamen infidelium naufragata, vel inventa, quæ quidem absque excommunicatione Bullæ capi non poterunt, quia non navigia, sed cujus bona sunt, inspicitur, ut resolvunt Sayr. *lib. 3. Thesaur. cap. 8. num. 7. Graff. lib. 4. decis. aur. in explicat. Bull. n. 60. Bonac. dict. tom. 3. de censur. disp. 1. quest. 5. punct. 3. num. 4. Alter. eodem tract. tom. 1. lib. 5. disputat. 5. cap. 2. dub. Filluc. quest. moral. tom. 1. tract. 6. de usur. cap. 4. num. 88. Souff. in dict. relect. ad Bull. disputat. 35. Dominic. Pueron. in Commentar. ad eand. Bull. in dict. Canon.*

106 4. num. 9. † Quod limita, si hæc Fidelium bona in infidelium navigiis contra leges id prohibentes deferantur; nam tunc, etiam in ipsorum Fidelium navibus essent delatæ, licet capi possent, ut in rebus, quæ ad infideles hostes deferuntur contra leges ea deferri prohibentes, notant Nald. *in summi. verb. Excommunicatio Bull. Cœn. num. 25. Ugolin. in explicat. Bullæ, dict. Canon. 4. §. 2. Bonacin. dict. punct. 3. num. 2. Sousa dict. disputat. 35. in fin. ubi id intelligit, si subreptio fiat animo impediendi, ne res ad hostes adportentur, & cum effectu id impediatur: secus si non; quo casu non vitari censuram ait: sed contrarium verius resolvit Dominic. Pueron. *in loco proximè citato, numero 11.* nam in utroque casu militat principalis ratio, cur bona illa naufragii justè capi possint, quin per Bullam protegantur; quia nimirum contra leges deferuntur.*

107 Econtra autem; si infidelium bona in Christianorum navibus naufragium passis, sint inventa, absque metu excommunicationis per Principem, vel vassallorum dominos, aliosve privatos capi potuerunt, ut resolvit Duard. *in Bull. dict. Canon. 4. quest. 3. num. 4. & ex aliis Dominic. Pueron. ubi supr. num. 9.* quia, ut dictum est, non Navigia, sed cujus bona sint, inspicitur.

108 Quod intellige, nisi per fideles assecurata sint; nam tunc ob eorum præjudicium subtrahi, non poterunt, his enim bona periclitantur, & ad eos spectat perquirere, ac recuperare; quare hic casus in prohibitione, & excommunicatione Bullæ comprehensus censetur, quæ favorem fidelium prospexit, omneque ipsorum præjudicium vitare, in tendit, ut in specie notant Sousa *dict. disputat. 35. in fin. Dominic. Pueron. ubi proximè, † qui hoc benè intelligit, quoad totum, vel partem duntaxat, cujus periculum in Christianorum præjudicium ob assecurationem vergit, non vero, quoad aliam partem, vel extra quantitatem in assecuratione comprehensam, in quo casu procedere, ait sententiam Duardi, qui contrarium voluit *in dict. Canon. 4. Bull. quest. 3. num. 13.**

110 Quod etiam sub intellige, & declara, si licet procedat assecuratio: secus si fiat contra leges tale obsequium infidelibus præstari prohibentes: vel si

cum eis commercium inhibeat, ut sæpè in Indiarum commerciis accidere potest, quo casu per legem in peccatis non sunt protegendi, Domine. Pueron. *in loca citat. numero 10. vers. Dixi.*

111 Ex quibus infertur quoque, bona fidelium ex navibus infidelium capientem, quæ ipsi infideles in totum assecuraverint, in excommunicationem non incidere; quia nullum ex hoc præjudicium fidelibus sequitur, cum infidelibus deferentibus ob assecurationem petant, docent Reginald. *tom. 1. prax. penitentiar. lib. 9. cap. 15. sect. 3. num. 17. Alterius tom. 1. de censur. lib. 5. disputat. 5. cap. 2. dub. 8. vers. Verum quam.*

112 Dixi in totum assecurata; quia contrarium est resolvendum, si in certa parte assecuraverint, & bona majoris quantitatis, quam solvenda per infideles assecurantes, subripiantur, tali enim casu in excessu præjudicantur fideles, ideoque subripientes in excommunicationem Bullæ incidunt, Dominic. Pueron. *loc. citat. dict. num. 10. vers. Quare: quidquid contrarium teneat Bonacin. tom. 3. de censur. in particul. disputat. 1. quest. 5. punct. 3. num. 4. ex Duardo, quem ad id refert *in dict. quest. 3. num. 13.* sed malè quia Duard. solum loquitur in primo casu, cum, videlicet, bona infidelium fuerint à fidelibus assecurata.*

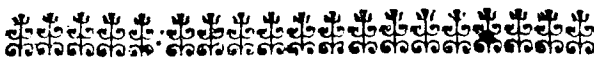
113 Unum tamen circa hæc Bullæ Cœn. Domin. excommunicationem singulariter nota: subripiens hæc bona, quæ re vera infidelium sunt, licet cum mala fide, & conscientia erronèa id faciat, falsò sibi persuadens, fidelium esse, adhuc tamen censura non ligari; quia ad excommunicationem non sufficit affectus; sed re ipsa effectus necessariò requiritur, ut est commune apud Morales, & ad hunc casum notat Pueron. *dict. Canon. 4. à numero 13. † Ideò similiter laicum percutiens, Clericum esse falsò judicans, non est obnoxius Canoni Si quis suadente, ejusque excommunicationi, ut notant communiter Canonistæ in ejus explicatione.*

114 Sed quidquid hoc, quoad excommunicationem, procedat: prædicta tamen bona capiens graviter peccat ob conscientiam læsam, qua id facit.

115 Quibus notabiliter, quoad hujusmodi bonorum restitutionem, adde, quod, licet respectu infidelium nulla restitutio exigatur, ad eam tamen capiens, meo videri, errore non deposito, tenebitur, quatenus respicit ad sedendam, & amovendam malam conscientiam, vel peccatum, quod nec per medium confessionis absque restitutione tolli poterit; quia, semota restitutione rei, cui quis, licet falsò, obnoxium se judicat, conscientia læsa deponi nequit, & peccatum durabit, quia vera confessio dati non poterit.

116 Quæ sufficiant pro explicatione nostrorum bonorum vacantium, aut incertorum, vel naufragii, quando Fisco Regio, vel dominis inferioribus, tanquam regalia, aut jurisdictionis fructus, vel emolumenta competere possint; quæ non ita apud ullum congesta, & resoluta invenies.

CAP. XXVIII.

ARGUMENTUM.

An facultas condendi statuta, vel leges municipales seu ordinationes, easve saltim ab oppidis conditas confirmandi potestas jurisdictionis commodum, aut fructus sit, & oppidorum Dominis, vel Baronibus jurisdictionem cum mero & mixto imperio habentibus, competat? Quid in ipsis oppidis, aut Civitatibus, quibus etiam jurisdictio competat; vel si nullam jurisdictionem habeant? Et in aliis quoque Iudiciis, aut Magistratibus perpetuis, vel temporalibus? Quando etiam Principis, vel alterius superioris confirmatio requiratur? Latè distinguitur inter jus commune, & Regium Partitarum, aut Recopilat. ad l. omnes populi, ff. de justit. & jur. l. 12. tit. 1. part. 1. l. penult. tit. 1. Partit. 2. l. 8. tit. 1. lib. 7. l. 14. tit. 6. lib. 3. Recopilat. & inter legem generalem & statuta municipalia: & si pro principali decisione causarum fiant, vel pro rerum publicarum bona gubernatione, rectaque justitiæ administratione: aut super victualibus, aliisque utensilibus: Quid si frumenti, similibusque rerum extractionem, aut ingressum ob penuriam, vel abundantiam prohibeant? Et de statuto, ne immobilia in externos à territorio transferantur; vel ipsos vicinos de territorio egredi, & in aliis locis commorari, prohibenti; vel e contra si exteris noviter ad habitandum venientibus ingressum, aut vicinitatem impediatur, & in ordinationibus circa pascua per oppida, vel Dominos inferiores fieri, solitis, quando per ea, pascua mutari, vel alterari valeant in præjudicium vicinorum communitatem, vel aliter jus habentium? Plura etiam circa banna, aut edicta dominorum inferiorum aliorumve Magistratum, quæ pro recta justitiæ administratione, tam in civilibus, quam in criminalibus emitti solent; plenèque materia horum statutorum discutitur.

SUMMARIUM.

- 1 *Questio hujus cap. an facultas condendi statuta, vel leges municipales seu ordinationes jurisdictionis commodum, aut fructus sit: & oppidorum dominis jurisdictionem cum mero, aut mixto imperio habentibus, competat?*
- 2 *Leges condere, est de regalibus, ad Principem tantum Superiorem non recognoscens spectans.*
- 3 *Non ad Ducem, Comites, aliosve inferiores dominos.*
- 5 *Idem juxta plures in statutis, seu ordinationibus*

- oppidorum, ut nullo modo per dominos inferiores fieri, aut confirmari, valeant, cum num. seqq.
- 6 *Item in quibuslibet perpetuis Magistratibus.*
  - 8 *An saltim de consensu populorum ea annalia condere valeant? & num. 10.*
  - 9 *Adducuntur pro hac sententia, l. penult. tit. 1. part. 2. l. 12. tit. 1. part. 1. l. 8. tit. 1. lib. 7. & l. 14. tit. 6. lib. 3. Recopilat. & num. 10.*
  - 10 *Refertur contraria affirmativa sententia in favorem dominorum, ut suorum oppidorum statuta ratione jurisdictionis, & meri imperii, quo sint investiti, facere, aut confirmare possint.*
  - 12 *Idem quoad banna pœnalia in Civilibus, & Criminalibus: & ad pœnam confiscationis.*
  - 13 *Idem juxta aliquos, in quibuslibet aliis Magistratibus.*
  - 14 *Inferiores domini in suis locis magis quam alii Magistratus, & Praefides, Regi assimilantur, ipsiusque Vicarii dicuntur.*
  - 15 *Omnia, quae ipsi Reges facere possunt.*
  - 16 *Refertur distinctio inter Duces, Comites, & alios dominos inferiores, qui ad tempus dumtaxat, seu ad Principis beneplacitum, sunt creati: & inter eos, qui perpetuo jure successionis in oppidis, aut jurisdictione succedunt.*
  - 19 *Statutorum confirmatio in locis dominorum inferiorum, non à Rege, sed ab ipsis dominis impetranda: declaratur infra, ex num. 89.*
  - 20 *Populi aliter statuentes puniendi ab ipso domino: declaratur juxta infra dicend.*
  - 23 *Distinguitur pro concordia principalis questionis inter leges, aut statuta generalia: & inter municipalia, sive ad certa loca dumtaxat condita: & quid in utroque casu populi, vel domini inferiores facere possint? cum num. sequentibus.*
  - 24 *Leges, seu statuta generalia facere, est de regalibus omnino Principi supremo reservatis.*
  - 25 *Admittitur affirmativa sententia in secundo casu statutorum localium, & quomodo procedere debeat? ad plures ampliationes, & limitationes, cum num. seqq.*
  - 26 *Declaratur juxta hanc distinctionem text. in dict. l. omnes populi, ff. de justit. & jur.*
  - 27 *Fundatur eadem distinctio ex nostra l. 12. tit. 1. part. 1. dict. l. penult. tit. 1. part. 2. & concordantur cum dict. l. omnes populi, & numero 28. & 29.*
  - 30 *Subdistinguitur inter eadem statuta municipalia, aut localia, quae generalem causarum decisionem super juribus successionum, testamentorum, & similibus respiciunt: & quae ad gubernationem tantum rerum publicarum, aut victualium, necnon rectam justitiæ administrationem concernunt: & quid in utroque casu? cum num. seqq.*
  - 32 *Quid in statutis, seu ordinationibus mercatorum, aut artificum, an, & quando ea condere valeant? & quae causas comprehendant?*
  - 34 *Intelliguntur, juxta hanc distinctionem, plures DD. tam pro affirmativa, quam negativa sententia superius allegati, & num. 35.*
  - 36 *Statuta municipalia per dominos inferiores, vel alios facta, si irrationabilia, & ambitiosa sint, in nullo ex dictis casibus subsistendi debent, cum num. seqq.*
  - 37 *Nec eis vassallis obedire tenentur.*
  - 38 *Sed ad Principem recurrere possunt.*
  - 39 *Et ob id domini jurisdictione privandi.*
  - 41 *Idem quoad statuta contra jus Civile, aut Regium.*
  - 42 *Inferior,*

- 42 *Inferior contra legem superioris statueret, nequit.*
- 43 *Vassallorum domini in suis terris leges Regni servare tenentur.*
- 44 *In praefatis statutis, aut ordinationibus rectè pœna pro executione per dominos indicuntur.*
- 45 *Intellige, dummodo pœna immodica non sint, nec pœnarum legalium metas excedant.*
- 46 *Quid quoad pœnas capitales?*
- 47 *Consilium Neapolitanum pœnas excessivas per Barones in illo Regno impositas moderari solet.*
- 48 *Corporales maximè pœna levibus de causis imponi non debent.*
- 49 *Quid, stante magna audacia malefactorum, seu delinquendi frequentia?*
- 50 *Milites arma portare ex causa prohiberi possunt.*
- 51 *Reprobantur quoque dominorum statuta, si per ea supremo dominio, aut superioritati Principis reservatis quidquam derogetur.*
- 52 *Collegia, aut oppida suis statutis jure communi, aut Regio derogare non valent.*
- 53 *Dominorum statuta subsistenda tantum, si secundum jus, vel saltim præter jus sint: secus si contra.*
- 54 *Populi nullis dominis inferioribus subjeti, an, & in quibus casibus statueret possint? cum num. seqq.*
- Quid si jurisdictionem habeant, vel non? ibidem.*
- Ei si jurisdictionem habeant, pro rerum publicarum, vel suarum bona administratione id faciunt; aut pro decisionibus causarum, rectèque justitiæ administratione? ibidem.*
- 55 *An etiam suis statutis pœnas indicere valeant? & num. 57.*
- 58 *Statuta facere ad aquarum divisionem, montium conservacionem, & similia rerum gubernationem administrationis est, non jurisdictionis.*
- 59 *Populorum statuta rationabilia, non ambitiosa esse debent.*
- 60 *Referuntur aliqui casus, in quibus populi jurisdictione carentes statueret possint.*
- 61 *Primo stante consuetudine, & quid hodie servetur?*
- 62 *Secundo, si specialem statuentis potestatem habeant.*
- 63 *Tertio, si pœna de consensu omnium vicinorum apponatur, qui invicem se ad statuti observationem obligent.*
- 64 *Pro executione pœna statuti per populum jurisdictione carentem conditi Iudex ordinarius adendum.*
- 65 *Populi, qui jurisdictionem privilegio, aut praescriptione, aliterve possident, quae statuta condere valeant?*
- 66 *Quid in Castris, Villis, aut oppidis nullam propriam jurisdictionem habentibus, sed quae alterius Civitatis jurisdictioni subsunt.*
- 67 *Quid in Universitatibus, Collegiis Doctorum, Artificum, Mercatorum, & similibus, an saltim in eis, quae ipsorum professiones, & officia respiciunt, ordinationes facere possint? & quid si jurisdictione careant, vel eam per suos Consules exercent? & num. 68.*
- 69 *Doctorum maximè statuta irrationabilia, aut ambitiosa esse non debent.*
- Per ea doctorandi plus solito, circa sumptus gradus, gravandi non sunt, ibidem.*
- 71 *Hujusmodi Collegiorum Mercatorum, Artificum, & similibus statuta an per superiorem confirmari debeant?*
- 72 *An in vim conventionis subsistendi, valeant, etiam si Collegia statuentia nullam jurisdictionem habeant? & numero 73.*
- 74 *An statuta hac inter ipsos solos mercatores, vel*

- artifices sint servanda, vel extendenda etiam ad alios extraneos?*
- 75 *Et quid si per Principem sint approbata?*
  - 76 *Et, si in alio, quam in ipsorum mercatorum, vel artificum foro agatur, an tunc etiam eorum statuta standum sit?*
  - Distinguitur inter statuta, quae decisionem causarum respiciunt, aut quae circa modum procedendi, vel ordinem judiciorum servantur, ibidem.*
  - 78 *Et quid si statutorum verba ad Consules, vel proprios artificum Iudices dirigantur, vel simpliciter sint prolata.*
  - 79 *Verba legis in unum Iudicem, seu Magistratum directa, magis demonstrationis causa, quam taxativè sunt intelligenda.*
  - 81 *Limita, nisi contrarium clarè appareat.*
  - 82 *Statuta Mercatorum, vel artificum super illis tantum rebus, quae ad artem spectant, condi debent, non in aliis extraneis, puta successibus, & similibus.*
  - 83 *Plura remissivè de mercatorum statutis, seu ordinationibus circa ipsorum scripturarum, librorum fidem augendam, tribuendam executionem, praescriptionem, & alias exceptiones.*
  - 84 *Prædicta, ut inferiores domini, populi, & alia communitates in superioribus casibus absque Regia confirmatione statuta condant, declarantur, ut procedant tantum, si Princeps à loco absit; ubi statuta conduntur, secus si ibi sit; nam tunc necessario ejus confirmatio exigenda.*
  - 85 *Procedit hoc maximè in Regia Curia.*
  - 86 *Servatur de praxi in nostro Supremo Senatu.*
  - 87 *Præfata omnia hucusque dicta, jure communi attentò, procedere intelligenda.*
  - 88 *Quid de jure nostro Regio Partitar. an eo attentò, statuendi facultas inferioribus dominis competat, vel saltim populorum consensum adhibere debeant?*
  - Adducuntur, & declarantur in hoc articulo, l. penult. tit. 1. part. 2. & l. 12. tit. 1. part. 1. ibi.*
  - 89 *Quid circa confirmationem statutorum in locis dominorum, an ab ipsis dominis, vel potius à Rege sit impetranda?*
  - 90 *Quid in vicis, aut castris, quae alicujus Civitatis jurisdictioni subiacent, an ab ea suarum ordinationum confirmatio exigenda?*
  - 91 *Hodie, jure nostro noviori Recopilationis attentò, præfata oppidorum, & dominorum inferiorum statuta indistinctè de praxi in Supremo nostro Senatu confirmantur.*
  - 92 *Refertur, & rejicitur aliquorum intellectus ad dict. l. 12. tit. 1. part. 1. eam de superioribus tantum dominis intelligentium.*
  - 94 *Statuendi hac potestas, quae de jure Partitar. inferioribus dominis de consensu populi competebat, in quibus rebus debeat intelligi? declaratur.*
  - 95 *Quid si domini inferiores jurisdictionem habentes pro ejus exercitio statueret vellent?*
  - 96 *De jure nostro noviori Recopilat. hac omnia immutata inveniuntur.*
  - Nam confirmantur hac oppidorum, vel dominorum statuta in Regio Supremo Senatu ad l. 8. tit. 1. lib. 7. Recopilat. l. 14. tit. 6. lib. 3. ibidem.*
  - 98 *Corriguntur jure noviori Recopilat. jura antiqua Partitar. in dict. l. penult. & l. 12. contra Parliamentorum, Gutierrez, & Oter. contrarium asserentes.*
  - 99 *Quid in ordinationibus vicinorum, aut castrorum, quae alicujus Civitatis jurisdictioni subsunt, an in eis etiam Regia confirmatio exigatur?*
  - 100 *Oppidorum, seu dominorum inferiorum statuta an*

- exequi possint antequam per Supremum Senatam confirmetur? referitur Garcia: & Azabed. in hac re alteratio: & numero 101.
- 104 Quid si statuta noviter sint facta, vel diu observata fuerint, & confirmanda ad consilium afferantur?
- 105 Quid si periculum sit in mora impetranda confirmationis?
- 106 In statuta, edictis, aut bannis, que per oppida, vel inferiores circa bonam gubernationem sunt super victualibus, & super aquarum divisione, munditia viarum, & similibus, an Regis, sive Supremi Senatus confirmatio exigatur?
- 107 In istarum rerum ordinationum, aut bannorum executione, celeris executio exigatur, & periculum est in mora.
- 108 Quid si edicta hec, aut banna pro recta justitia administratione emittantur?
- 109 Veniunt in consequentiam concessa jurisdictionis, ut quid pro ejus exercitio necessarium.
- 110 In his edictis, aut bannis emittendis domini inferiores, etiam jure Partitarum attentio, populorum consensum spectare non tenentur.
- 111 Referuntur pro pleniori supradictarum generalium resolutionum intellectu casus speciales, aut res, in quibus domini inferiores, aut oppida sua statuta condere valeant, cum num. seqq.
- 112 Primum domini inferiores, aut populi pro rerum publicarum administratione, bonaque gubernatione justitia, edicta, vel statuta facere possunt.
- 113 Circa victualium venditionem, viarum munditiam, officiorum electiones absque partialitate faciendas, ornatum publicum, & similia, cum numero seqq.
- 114 Idem in Magistratibus inferioribus.
- 115 Domini inferiores, vel alii Iudices, an statueri possint, ne frumentum, victualia, & alia res de territorio, aut loco extrahantur, cum numero sequentibus.
- 116 Referitur negativa sententia: cum numero seqq.
- Commerciorum libertas, liberaque de sua re disponendi facultas jure gentium cuilibet competit: ibidem.
- 118 In statuto salis extractionem prohibente.
- 120 Improbantur maxime haec frumenti aliarumque rerum extractionis prohibitiones, si ad tempus fiant, donec frumentum Baronis, vel alterius fuerit extractum.
- 121 Admittitur hac negativa sententia sub quadam declaratione, ac distinctione inter prohibitiones, abundantia, vel penuria tempore: cum numero seqq.
- 122 Declarantur juxta eandem distinctionem jura nostra Regia in l. 3. tit. 9. lib. 6. Recop. l. 1. tit. 15. lib. 5. l. 28. tit. 18. lib. 6. & alia Regia pragmatica, quibus frumenti extractio de uno loco ad alium, dummodo intra Regnum fiat, liberè omnibus permittitur: & in contrarium statuta, aut banna extractionem prohibentia, & numero 123.
- 124 Declarantur eodem modo Regia Pragmatica Regni Sicilia, l. 1. & 5. sub tit. 69. de liber. extract.
- 125 Regia concessio, ut quis ex aliqua Civitate aliquam publici frumenti quantitatem extrahere valeat, de superfluo tantum, nec usui civium necessario inferri debet.
- 126 Idem in licentia, ut frumentum de nostro Regno
- Castelle in Aragonie Regno, seu ad alia loca adportetur, etiam si ad amicos extractio fiat.
- 127 Hujusmodi statuta frumenti extractionem penuria tempore prohibentia, an etiam ligent externos ibi immobilia possidentes, quoad eorum fructus?
- 128 Respectu immobilium incola loci, ubi ea sunt, habendi.
- 129 Ratio principalis hujus extractionis.
- 130 Exteri immobilium domini, an saltem pro se, suaque familia, prohibitione non obstante, frumentum extrahere valeant?
- 131 An prefata frumenti extractionis prohibitio originaliter tantum extrahentem comprehendat, vel etiam cum frumento per locum transeuntem?
- 132 Statuta, aut leges frumentum, aurum, argentum, sericum, vel alias merces, à Regno extrahi prohibentia, an Ecclesiasticas personas ligent?
- 133 Quid in Regno Neapol. circa hoc jure municipali, & praxi servetur in Episcopis etiam, & aliis personis Ecclesiasticis? cum duob. numero seqq.
- Referuntur Sacre Cardinalium declarationes, ut in Regno Neapol. persona Ecclesiastica statuta hac rerum extractionis prohibitoria servent: ibidem.
- 138 Quid jure nostro Regio in hac questione servandum: ad l. 1. tit. 18. lib. 6. Recop.
- 139 Statuta hac publicam utilitatem, & commune Regni bonum respiciunt, afficiuntque ipsas res.
- 141 Domini inferiores an tales prohibitiones frumenti extractionis aliarumque rerum, penuria cessante, de consuetudine indicere possint?
- 142 Et an aliquid pro obtinenda licentia ejusdem consuetudinis ratione exigere valeant.
- 143 Domini inferiores, alii ve etiam Regii Magistratus, an tempore penuria aliquam gabellarum immunitatem rusticis aut forensibus concedere possint, ut magis victualia in Civitatem adportare, invitentur.
- 144 Quid in hoc casu circa prejudicium gabellarum conductoris, an per Civitatem de ipsius propriis resarcendum, vel saltem per Principem? cum numero seqq.
- 147 Princeps per se suosque Magistratus gabellarum conductoribus libere locationis usui patientiam prestare debet.
- Quando ob contrarium suorum officialium factum ad lucrum, vel damnum, de evictione teneatur, & quid si iuste, vel iniuste Regii officiales locationis usum impederint?
- Text. in l. si fundum. 33. ff. locat. l. Lucius 11. de evict. l. cum. proponas. ff. de naut. fœnor. l. 21. tit. 8. part. 5. ibidem.
- 148 Quando Princeps officiales impediens exhibenda, liberetur?
- 149 Quid apud nos de praxi?
- 150 Quid in impedimento ex causa belli, pyrarum, mutationis monetae, & similibus? & numero 151.
- 152 Plura remissivè de materia statutorum, sive ordinationum oppidorum circa victualium venditiones: quomodo, quo loco, & pretio, tam per rusticos, quam per regendiores sint faciendae? ad plures vitandas fraudes: & an potius ingrosso, quam minutatim, & ne revenditores, usque ad certam horam victualia emant, ad multaque alia.
- 153 Improbantur statuta, vel ordinationes, ut

- victualia vicinis carius, quam forensibus vendantur.
- 154 Agitur de statutis, seu edictis, aut bannis dominorum inferiorum circa venditiones rerum vassallorum, aut fructuum, in quibus casibus sustineri debeant, cum numero sequentibus.
- 155 Improbantur edicta pœnalia vassallos, aut subditos prohibentia, ne frumenta propria, vina, aliosve fructus vendant, nec macellent sua, vel alia animalia, aut carnes, donec domini vinum, frumentum, simile sive fructus, vel carnes sint vendita.
- 157 Prohibentur etiam dominorum edicta, aut banna, ne vassalli exerceant mercantias, seu negotiationes victualium, lanae, olei, & similibus, quia forsitan Barones ipsi in his negotiis suas pecunias implicatas habent.
- 158 Inferior dominus vassallos cogere nequit, ut à se ipso duntaxat, vel ab alio victualia, aut similia emant.
- Quid quoad jus, sive facultatem habendi macellum, vel tabernam, ubi carnes, aut vinum privati vendere possint, an id inferiores domini, concedere possint? & an aliquid ob id tributum à vendentibus exigere? ibidem.
- 159 Bannum, aut statutum, an per dominum inferiorem, seu Civitatem emitti possit, quo frumenti, aliorumque victualium in Civitatem, aut territorium ingressus impediatur usque ad certum tempus: vel nisi frumento ejusdem Civitatis, aut victualibus prius venditis?
- 160 Aviles in hac quæst. per Mastrill. relatus nihil ad rem ait.
- Exponit tantum taxatum, quo Civitas tempore penuria frumentum, vel alia victualia inter vicinos distribuit, ne pereant. ibidem.
- 162 Commerciorum usus liberè omnibus, unius Regni maxime vassallis, patere debet.
- 163 Quid, stante Regia facultate, aut privilegio, quo prefata statuta, aut ordinationes confirmantur?
- 164 Servatur id in aliquibus Regni Civitatibus l. 32. tit. 18. lib. 6. Recop.
- 165 Differentia inter hac statuta ingressum frumenti, aut victualium aliorum oppidorum prohibentia, & inter ea, quibus penuria tempore proprii frumenti vetantur extractiones.
- 166 De statuto, ne vassalli immobilia forensibus: aut exteris à territorio, sed tantum convicinis, vendant, an per dominum, vel ipsum oppidum condi valeat, vel an Regia confirmatio exigatur?
- 167 Improbatur hoc statutum.
- Ex hoc statuto nimis vassalli gravarentur, ibidem.
- 169 Necessariò, eo stante, eveniret, quòd omnia stabilia in vassallos Barones, dominorumque inferiorum transferentur.
- 170 Ditescerem valde dominorum inferiorum vassalli: Regii redderentur inopes, & ad Regia tributa subeunda minus potentiores, aut inutiles.
- Augerentur dominorum inferiorum jura, & vectigalia: minuerentur Regia: ibid.
- 171 Plurimi interest Principis, vassallos locupletes habere.
- 172 Pingues vassalli Principis nervi.
- 173 Et optimum thesaurum.
- 174 Domini inferiores tributa Principis aliquo pretextu minuire non debent.
- 175 Improbant etiam prefatum statutum, seu dominorum inferiorum, jura nostra Regia in l. 1. & 4. tit. 9. lib. 7. Recop.
- 176 De statuto, ne quis ex vicinis absque licentia domini, vel Civitatis domicilium suum, aut
- incolatum, alibi transferat, an per dominum, vel Civitatem fieri valeat?
- 177 Referitur, & fundatur affirmativa opinio: cum numero seqq.
- De unius Baronis oppido ad alterius locum vassallis migrare, an liceat? & quando Baro alienum vassallum recipiens restituere eum teneatur di. num. 177. cum. seqq.
- 178 Quid si ob sevitiam domini recesserint vassalli?
- 179 Vel si territorium proprii domini ita sterile efficiatur, quod vassalli in eo laborando vitam degere, non possint?
- 180 Etsi auferunt ratione belli?
- 181 Vel ob pestilentiam?
- 182 Etsi dominus debitam custodiam villa non adhibuerit, nec in maritimis fortè, aut inimicis convicinam non munierit?
- 183 Resolvitur pro affirmativa sententia: cum numero seqq.
- 184 Ex superiori statuto libertas naturalis, valde infringitur.
- 185 Referitur pro hac sententia notabilis quadam Regia Pragmatica, & auctoritate Doctorum comprobatur.
- 186 Libertatis principalis effectus domicilii mutatio.
- 187 Liberum esse cuilibet, ubi libuerit, domicilium suum, vel habitationem transferre.
- 188 Comprobat in specie negativam sententiam nostra l. 1. tit. 9. lib. 7. Recop.
- Per hanc legem nostri Magnates, aliique domini inferiores, vel oppida prefata statuta domiciliorum mutationem prohibentia condere, inbibentur: ibidem.
- 189 Quid circa id, stante legitima conventionione, aut concordia inter alia oppida convicina.
- 190 Annulantur Vassallorum qualibet obligationes in favorem dominorum circa hoc factae.
- 191 Constituitur differentia ad declarationem argumenti pro affirmativa sententia supra adducta, inter vassallos feudales, & Burgenfes, ut à territorio dominorum absque eorum licentia recedere valeant, vel non.
- 192 Feudales vassalli non tantum ratione jurisdictionis, sed territorii etiam domino subiciuntur: Burgenfes jurisdictionis solum ratione. ibidem.
- 193 Liberioris sunt conditionis, nec tam gravioribus oneribus, quam feudatarii adstringuntur.
- 194 Declaratur doctrina Luc. de Penn. circa hunc articulum.
- Loquitur de antiquis Romanorum Colonis, sive adscriptitiis, ibidem.
- 195 Constituitur differentia inter antiquos Colonos censuos, & adscriptivos, & qui unicuique, pro declaratione text. in l. agricolarum 18. Cod. de agricolis, & censit. lib. 1. l. cum scimus 22. Cod. eodem.
- 196 Isti omnes cum sua progenie ita pradiis adscripti erant, ut nec eorum filii, aut descendentes, ea deferere liceret.
- 197 Nec volente domino à pradiis amoveri, aut sine eis pradia ipsa in alium transferri poterant.
- 198 Nec ex causa militiae, exactio tributorum nec propter alias publicas functiones à pradiis amovebantur.
- 199 Lucas de Penna dum de his Colonis, aut censitis ad vassallos arguit, de vassallis illis, qui ratione territorii subiciuntur, non qui ratione jurisdictionis, intelligendus.
- 200 Quid in nostris vassallis Solariegos, an relicta terra

- terra, ad alia loca, dominis invitis recedere valeant.
- 201 Principi tantum superiores non recognoscanti licet subditorum habitationum mutationem de una in aliam Provinciam prohibere, & ex quibus causis fieri debeat?
- 202 Domiciliorum mutationes extra Regnum in multis Provinciis, apud Sinas maxime prohibentur: & dict. num. 101.
- 203 Apud nos ad Curiam Regiam, Civitatem Hispanensem, aut Granatensem, familias ex aliis Regni oppidis transferri vetatur. Nec quod extra Regna absque Regia licentia se transferant, ibidem.
- 204 Quarelatur Auctor. de hac lege non servata, & qua magna ob id prejudicia agrorum cultura sequantur.
- 205 Idem ex eisdem rationibus Romanorum tempore in urbe Constantinopolitana fuit cautum.
- 206 Qua pena sua originaria oppida deserentibus, & in Curiam Romanam migrantibus indicebantur antiquitas?
- De speciali Magistratu ad id creato, ibidem.
- 207 Agitur de statuto, ne absque dominorum inferiorum licentia incolae noviter ad oppida venientes ad viciniam admittantur. an recte id per dominos statui, valeat?
- 208 Refertur, & fundatur affirmativa opinio: cura num. seqq.
- 209 Ampliant aliqui, ut jubere etiam possit dominus, quod pro novo ingressu aliquid ei pendatur.
- 211 Quid si diu forensis in oppido habitaverit?
- 212 Resolvitur contra dominos pro contraria negativa sententia.
- 213 Effet contra cujusque populi utilitatem, si incolae noviter venientes, non admitterentur. Inter est valde Respublica civium copia oppida repleti, atque ampliari: ibidem.
- 214 Civium copia, & multitudo Civitatis ornatus maximus.
- 215 Est optima Regum dignitas.
- 216 Et securissimum thesaurum.
- 217 Ad multa alia de utilitate civium copia, & multitudinis.
- 218 Arhentensium leges pluribus modis de conservando, & augendo populo curabant.
- 219 Ecce quoque id multa alia Respublica novos incolas numeribus potius, & honoribus alliciendo, quam amovendo eos contrariis statutis prohibitoris.
- 220 Cavetur id apud nos in l. 66. tit. 4. lib. 2. Recop. qua exteri multis privilegiis, ac exemptionibus invitantur, ut in nostro Castella Regno commoventur.
- 223 Domicilium, aut viciniam incolis noviter venientibus liberè, & absque ulla dilatione, & gravamine per dominos inferiores oppidorum, aut per Civitates est prestanda. Improbantur obligationes, seu cautiones, quibus novè incolae se adstringunt ad conservandam viciniam pro certo tempore: ibidem.
- 224 Adducitur in specie pro superiori affirmativa sententia nostra l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat.
- 225 Quid si dominis inferioribus prestanda viciniam ius consuetudine, aut privilegio, competat?
- 226 De aliis multis statutis, aut edictis prohibitis, qua domini inferiores, vel populi cum jurisdictione, vel sine ea emittere valent ad plures speciales questiones: remissivè, cum num. seqq.
- 227 In statuto, circa sumptus, pompam funeris, & lugubres vestes.

- 228 In statutis super officialium electionibus, mercedis mercenariorum taxa, & super modo prestandi suffragia in oppidi Concilio.
- 229 Super pascuis, plantatione montium, numero ovium pascendarum, custodia montium, vinearum, messium, & pecudum.
- 230 In statutis Baronum super furnis, & molendinis, venationibus, & piscationibus.
- 231 De statuto, ne de nocte mascara, vel similia fiant.
- 232 De bannis, seu statutis, ne quis post certam horam noctis sub aliqua pena deambulet. Et de pena armorum amissionis, ibid.
- 233 De campana pulsatione in signum ne ignorantia pretendatur.
- 234 Apud nos, quibus horis campana pulsari debeat, ut arma amittantur? ad l. 5. tit. 6. lib. 6. Recopilat.
- 235 Quid si negligentia, aut malitia Sachrista, vel alterius pulsaturi ad horam assignatam non pulsatur? & post horam benè auditam, sed ante pulsationem, quis cum armis capiatur?
- 236 Et quid si cum bestiis eforas venerit, vel cum lumine, seu lanterna ad nostram l. 5. tit. 6. lib. 6. Recop.
- 237 Permittitur apud nos enses cum pugione vulgo daga etiam post pulsatam campanam deferre, si cum Lanterna aliove lumine portetur.
- 238 De edicto, aut statuto, deferre arma de nocte sub aliqua pena prohibente: & an perpetuo, vel temporaliter tantum per Dominos inferiores aliove Iudices emitti valeat, & ad alia plura circa personas, & arma in hoc banno comprehensa, cum num. seqq.
- 241 De laudabili quorundam oppidorum consuetudine, aut statuto, ne in Feria V. & VI. majoris hebdomadae, dum Sancti Christi Corpus clausum in monumento manet, arma portentur: & ratio.
- 243 De ordinationibus oppidorum, seu vicorum apud nos Aldeas, qua aliis Civitatibus subjiciuntur, quomodo ea condere valeant? & an Civitatum consensum requirere teneantur?
- 244 An hac vicorum statuta Civitatis vicinis prejudicent?
- 245 Quid in oppidorum statutis respectu aliorum etiam oppidorum communiatem habentium in pascuis, vel in similibus, super quibus statuta conduntur, ad prejudicium, quod ex hoc eis inferri potest?
- 246 In prejudicium juris pascendi, jure servitutis communione, aut conventionione, aliterve per oppida convicina, vel alios quæsti, an pascua mutari possunt? & num. 249. cum sequentibus.
- 247 Regia ad id facultas, & simul omnium consensus exigitur.
- 248 Nec in prejudicium cujuslibet servitutis dominus præstari quidquam facere potest, ex quo servitutis conditio deterior fiat, ex num. 249.
- 251 Gratia Regia, aut privilegia in prejudicium communione, alteriusve juris pascendi conventionione, aut prescriptione quæsti, in nostro Senatu retinenda, juxta nostram l. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat.
- 252 Referuntur plura alia remissivè de materia oppidorum circa jus pascendi ad penas istarum ordinationum, earumque executionem, ne nimis rigide, & damnum excedentes sint: cum num. seqq.
- 253 De pena, ut ex ovibus, aut pecudibus in alieno de pascendis una ex quinque, aut decem capiatur, & num. 254.

255 Quid

255 Quid stante antiquissima consuetudine circa hanc penam indicendam? & num. 257. & 258.
De hujusmodi pœnarum taxa in Regno Neapol.
257 Pœna hujusmodi an forenses adstringant?

UT Igitur materiam fructuum, seu emolumentorum jurisdictionis prosequamur, & quid inter eos connumerari, debeat? plenè cognoscatur, nobis in præsentem se offert elegans, & utilis ad praxim indaganda quæstio: An, videlicet, facultas condendi statuta, vel leges municipales, seu ordinationes, easve saltem ab oppidis conditas confirmandi potestas, jurisdictionis commodum, aut fructus sit, & oppidorum Dominis, vel Baronibus jurisdictionem cum mero, & mixto imperio habentibus, competat?

Quæ quidem quæstio antiqua est, & valde controvertita per DD. in *L. omnes populi, ff. de justit. & jur.* quorum plures negativam tenent ex eo principali fundamento, quod potestas condendi leges de Regalibus, sit ad Principem tantum Superiorem non recognoscentem spectans, ut ex text. in *L. fin. Cod. de legib.* ibi: *Tam conditor, quam interpret legum solus Imperator jussu existimatur*, l. 1. ff. de constit. Princip. & ex nostrâ l. 12. tit. 1. part. 1. docent Arnæus de jur. Majest. lib. 2. cap. 3. num. 4. Horat. Montan. de regalib. in prælud. n. 9. Camill. Borrell. de præstant. Reg. Catholic. cap. 35. ex num. 15. & 37. Hentic Rosenth. de feud. cap. 5. concl. 2. num. 4. Gomez in l. 1. Taur. num. 6. & in l. 40. numero 10. Petr. Gregor. de Republ. lib. 9. cap. 1. num. 39. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. capite 3. ex numero 27. Surd. conf. 152. ex num. 20. qui legem condere, Supremi domini, & potestatis, maxime imperii esse dicit Jacob. Calic. in margarit. Fisc. dubit. ar. 8. sub numero 6. Petr. Bellug. in specul. Princip. rubric. 11. §. His igitur, Cancr. variar. resolut. lib. 3. cap. 3. num. 53. cum seqq. & aliis congestis August. Barbof. in collect. ad dict. l. fin. num. 9. de legib. Giurb. de feu d. §. 2. gl. 2. numer. 38. Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. 2. part. cap. 10. num. 3. & ex Theologis, ad plures quæstiones morales, latè resolvunt ex D. Thom. 2. 2. quæst. 90. art. 3. Dominic. Sot. de justit. & jur. lib. 1. quæst. 1. artic. 3. Silvest. in summ. verb. Lex num. 4. Suarez de legib. cap. 8. num. 6. cum seqq. Cardinal. Bellarmin. lib. 3. de laic. cap. 10. tom. 2. & cum aliis, Castr. Palao 1. part. tract. 3. disputat. 1. punct. 22. ex num. 1. Salas de legib. disputat. 7. sect. 10. & sect. 13. † Ubi quod ideo Magnates, Duces, Marchiones, & alii Domini vassalorum leges condere non valeant, quia superiorem recognoscunt, Tiraquel. de primog. quæst. 6. num. 3. Menoch. conf. 604. num. 6. Sebastian. Medicis de legib. part. 1. quæst. 20. & ex Tusch. & aliis August. Barbof. in dict. l. fin. num. 10. Sixtin. de regalib. lib. 1. cap. 2. num. 9. † qui hoc amplius ad majora regalia jus condendum legum pertinere ait.

Ex quibus idem resolvendum videtur in statutis, seu ordinationibus oppidorum ut nullo modo per Dominos inferiores fieri aut facta per oppida confirmari valeant; sed necessariò Regia confirmatione ad eorum observantiam egeant cum nihil aliud, quam leges municipales sint, ut in specie resolvunt Angel. in l. Imperium, ff. de jurisdic. omni. judic. cap. 2. num. 7. vers. Ex prædictis, & ibidem Barbac. in addit. ad Bartol. num. 8. asserentes, quod si alicui Civitas, vel oppidum cum jurisdictione sit concessa, potestas condendi statuta, data non intelligatur; quia hoc sit de mero, & summo Imperio, quod soli Principi competit, quam doctrinam sequi videtur noster Gregor. Lopez in l. penult. tit. 2. Part. 2. † Jacob. de Butr. in l. 1. ff. quod quisque jur. † qui id Lagunez de Fructibus.

etiam in quibuslibet perpetuis Magistratibus procedere ait, in quibus idem docet Petr. de Ancharan. in cap. canonum statuta, de constitut. † Et in nostris Dominis inferioribus hanc sententiam tenet idem Angel. in §. 1. in fin. instit. de divis. stipulat. † Et quod talia statuta, quamvis per Dominos perpetuos condita, annalia tantum sint, Olasc. in l. omnes populi, ff. de justit. & jur. column. 56. in fin.

Pro qua etiam contra dominos inferiores sententia, & contra Bartoli, & aliorum opinionem ex nostra maxime l. penult. tit. 1. Part. 2. resolvunt Azbed. in rubric. tit. 1. lib. 2. Recop. ex num. 8. & 11. ubi in fin. id resolvit Ahumad. in schol. gloss. 2. l. 12. tit. 1. Part. 1. & ad confirmationem Regiam in his statutis necessariam, & quod absque ea per inferiores dominos facta non teneant, Zevall. comm. contr. comm. quæst. 749. ex num. 43. qui num. 44. à contraria opinione Avendani. cavendum admonet, & idem ait, & benè resolvit Hermosill. in l. 5. tit. 5. part. 5. gloss. 2. num. 15. quem novissimè sequitur Balmo. Med. de collect. quæst. 4. numer. 14. optimè Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 128. † Ubi, quod Domini vassalorum non possint condere in suis locis statuta, vel ordinationes temporales, vel perpetuas, neque edicta pœnalia emittere, etiam si cum consensu populorum id faciant, & num. 129. quod omnium oppidorum ordinationes in nostro Supremo Senatu confirmantur, prout frequenter fit, ut expressè cavetur per nostram l. 8. tit. 1. lib. 7. Recopilat. & per l. 4. tit. 6. lib. 3. ejusdem Recop. de quarum interpretatione, ad veram hujus quæstionis resolutionem, plenius infra dicam.

Quibus tamen non obstantibus, contrariam affirmativam sententiam plures DD. tam Regnicolæ, quam exteri tenent, ut nimirum Domini inferiores de jurisdictione, & præcipuè cum mixto imperio investiti statuta in suis locis facere valeant, & facta per oppida confirmare, & ita in expresso resolvunt Bartol. in l. omnes populi, num. 8. ff. de justit. & jur. Andr. de Isern. in tit. que sint regalia. num. 3. Jacobin. tractat. feudal. vers. Et cum mero imperio, numero 7. ubi, quod hoc ratione meri imperii, de quo sunt investiti, procedat, cujus est effectus statuendi potestas, & edicta pœnalia inter subditos emittendi, ut fatetur quoque Angel. in dict. l. Imperium, cap. 2. num. 7. ff. de jurisdic. omni. judic. licet pro contraria opinione resolverit: ex qua etiam ratione hanc statuendi potestatem dominis inferioribus cum mero imperio investitis tribuunt, Olasch. decis. 78. num. 12. benè Theaur. Junior. forens. quæst. lib. 3. quæstion. 91. num. 2. & post alios Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. ex num. 1. † Qui in num. 16. idem affirmat consuetudine merum imperium sit quæsitum, & quod consuetudinis etiam ratione non solum pœnæ pecuniariæ, sed & corporales per Barones in suis bannis, seu edictis infligi possint, ut tenent quoque Paris de Pureo de syndicat. tit. excessif. Baron. erga subdit. cap. 2. ubi & quoad pœnam confiscationis bonorum: & ad omne Berret. conf. 47. num. 4. Burdax. de for. competent. for. 3. Mastrill. decis. 145. latè Peregrin. de jur. Fisc. tit. 2. ex num. 87. Pont. de potest. Proreg. tit. de divers. provision. §. 3. ex num. 29. ad 52. & num. 30. optimè confutat Menoch. & Surd. qui contrarium voluerunt circa hæc edicta, aut statuta per Barones emittenda.

Et idem voluit Bald. conf. 128. volum. 3. in quibuslibet Magistratibus, qui merum imperium habeant, quos similiter statuta facere, aut confirmare, posse ait. quod in majoribus Magistratibus perpetuis docuit Bartol. in dict. l. omnes populi, in 4. quæst. prima quæstionis

questionis principalis, ad differentiam Magistratum annuatum, quos perpetua statuta facere non posse, tenent ex doctrina Bartol. Petr. de Ancharran. in cap. canonum statuta, de constitut. Alexand. conf. 124.

14. Quam etiam statuendi facultatem ex alia quoque ratione nostris Dominis vassallorum tribuit bene, & eleganter Bald. in l. recepticia, Cod. de constit. pecun. in princip. quibus ex eo eam facultatem statuendi competere ait, quia in suo Ducatu, vel Statu magis Principi, quam alii Magistratus, vel Præfides assimilantur, & Regis Vicarii dicuntur, ejusque locum obtinere, juxta nostram leg. penult. tit. 1. part. 2. † Et idem omnia, quæ ipsi Reges facere posse dicunt Curt. junior, conf. 59 num. 10. latè Andr. Abexea in lib. Actorum, num. 340. cum pluribus seqq. Burg. de Paz. in proem. leg. Taur. num. 141. & 142. quare & statuere, & alia plura quæ Regi, vel Imperatori competunt facere, ut tradunt quoque ex hac ratione latè Rolland. à Vall. conf. 91. numero 17. & 18. lib. 2. Aviles in cap. Prætorum 17. verb.

16. Prover. sobre ello, † ubi latè hanc sententiam fundat & de jure resolvit, distinguens inter Duces, Comites, & alios dominos inferiores, qui ad tempus duntaxat, vel ad Principis beneplacitum sunt creati, quos non ita Principi assimilari, & consequenter non posse condere statuta ait: & inter eos, qui perpetuo jure successionis in suo Statu succedunt quos statuere, & alia facere posse affirmat; & eandem rationem adducit Mastrill. de Magistrat. lib. 4. dist. cap. 18. num. 4.

17. Quam etiam sententiam, concessa duntaxat simplici jurisdictione, tenent Matt. de Afflict. in constitut. Regn. Neapol. ad constit. Justitiarum nomen, & normam, notabil. 22. Bertachin. de gabell. part. 1. cap. 3. Schrader. de feud. part. 10. sect. 1. num. 17. & cum aliis Mastrill. dist. cap. 18. numer. 1. quia statuere, est quid jurisdictionale, ut ultra relatos, ait Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 8. num. 156. quod tamen bene intelligit Jass. in dist. l. omnes populi, in 1. lectur. ex num. 5.

18. Et simpliciter ac indistinctè loquendo in nostris Dominis vassallorum, quod per eos statuta suorum oppidorum confirmari debeant, resolvunt Avendañ. de exequend. part. 1. cap. 5. num. 6. vers. Quod verò, & cap. 8. num. 5. vers. Et ideo, & seq. † Ubi, quod statutorum confirmatio in locis dominorum inferiorum non à Rege, sed ab ipsis Dominis impetranda sit, & quod aliter eorum præminencia, & jurisdictione offenditur. † Ex quo in vers. Si quis autem, ait idem Avendañ. populos absque Domini consensu, & confirmatione statuendo, tanquam ejus jurisdictionem usurpantes ab ipso Domino puniri debere, & idem resolvit in cap. 19. num. 9. ubi id quoque comprobatur per nostram l. penult. tit. 1. Part. 2. ibi: Nin facer lei, nin fuero nuevo sin otorgamiento del pueblo; quia si cum ejus consensu, bene id facere possunt, arguendo à contrario sensu, & consequenter per populos facta confirmare poterunt, ut optimè quoque arguit Gregor. Lopez ibidem gloss. Nin facer lei, & hanc sententiam, licet non ita fundet, sequitur de jure Partitar. Joan. Gutierrez de jurament. confirmat. part. 1. cap. 38. num. 2.

21. Imò, & contra jus Barones, vel Dominos vassallorum statuere posse, tenent ex Jasson. Bosius in pract. criminal. tit. de Pæn. Andr. de Iern. in tit. que sint regalia, in usib. feudor. column. 2. Thom. Grammat. consil. 103. quem novissimè sequitur Franc. Maria Prat. disceptation. forens. 3. part. cap. 5. num. 12.

Ex quorum adversantium Doctorum sententiis, patet quam difficilis tam jure communi, quam Regio nostræ quæstionis resolutio reddatur, pro cuius plenissima declaratione, & prædictorum doctorum concordia aliquas distinctiones breviter subjiciam.

Primo igitur distinguendum censeo inter leges, aut statuta generalia, & inter municipalia, & ad certa loca duntaxat condita: † Illa quidem nullo modo per alium, quam Regem condi posse dicendum est, & in hoc casu, procedere debent dicta Doctorum, quos supra à num. 2. pro prima opinione negativa retuli, dum omnes docent statuta, aut legem condere de regalibus majoribus esse; & omnino Principi Supremo reservatum, quin per alium inferiorem id fieri valeat; quia cum generaliter tales leges, vel statuta omnes tangant atque comprehendant per nullum alium quam, qui super omnibus potestatem & jurisdictionem habeat emitti valent, ut mirabiliter docuit D. Thom. 2. 2. quæst. 90. artic. 3. ubi, quod lex condi debeat à persona publica quæ totius multitudinis curam habeat, ut est Princeps Supremus, non verò ab inferioribus privatis, ut sunt nostri Domini vassallorum.

In secundo vero casu, videlicet in statutis ad certa loca, vel Civitates conditis affirmativam sententiam, jure communi attento procedere debere existimo, ut nimirum recte per dominos inferiores absque alia Regia confirmatione, vel consensu oppidorum, hæc localia statuta condi possunt, & etiam per ipsa oppida nullis dominis inferioribus subjecta in casibus tamen, & cum limitationibus, & declarationibus proximè referendis.

Et ita notabiliter hæc prima distinctio inter leges generales, & statuta localia comprobari potest ex eleganti doctrina Bartol. in dist. l. omnes populi, ff. de justit. & jur. num. 8. ubi, quod Princeps, qui est dominus totius, legem generalem faciat, alii verò Domini inferiores, qui sunt domini in parte duntaxat in parte tantum statuta condant, quod bene animadvertit noster Gregor. ubi proximè, & eam innuit Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 14. num. 46. ad quod Mastrill. refert in lib. 4. de Magistrat. cap. 18. ex num. 1. qui tamen de hoc non meminit.

Et eandem distinctionem inter legem generalem, & speciale statutorum tadit notabiliter Alberic. de Rossat. in tract. de statut. lib. 1. quæst. 3. ex numero 1. & 6. in tractat. DD. tom. 1. pag. 3. column. 3. qui ita intelligit, & declarat dist. l. omnes populi, ff. de just. & jur. ut juxta eam oppida, Civitates, vel Magistratus statuta specialia duntaxat condere valeant, non verò generalia, quæ soliis potestatis Principis sunt.

Juxta quam distinctionem & ejus primum casum intelligi etiam debet nostra l. 12. tit. 1. part. 1. supra pro contraria negativa opinione adducta: imò per eam nostra doctrina, ac resolutio manifestè comprobari potest, nam dum alii, quam Imperatori, aut Regi legem condere prohibet, expressè de lege generali ad totum Regnum loquitur ibi: Sobre las gente de su Señorio, ut ibidem singulariter notat noster Gregor. ubi, quod ideo per hanc legem Partit. correctæ non intelligatur, l. omnes populi, ff. de justit. & jur. ex cujus decisione in populis loquente, statuendi potestas oppidorum Dominis per DD. tribuitur, quam quidem l. omnes populi decisionem, & communem DD.

DD. resolutionem rectè intelligit noster Gregor. ex Bartol. & aliis Antiquioribus, in statutis municipalibus, seu localibus, non vero in lege generali, in qua duntaxat, dist. l. 12. Partit. loquitur.

29. Et eodem modo est intelligenda, l. penult. tit. 1. Part. 2. in qua clarius dicta distinctio traditur, cum in ea inter legem generalem, & statutum municipale aperte distinguatur; nam postquam in ea indistinctè deciditur, legem per Dominos inferiores fieri, non posse, & quod idem servetur in foro, seu statuto, intellige, municipali, juxta Gregor. ibidem; hoc ultimum ipsa lex temperat, nisi accedente populi consensu, qui iure Partitarum ex hac lege requiritur, ut ista statuta specialia per Dominos inferiores condi valeant, ad differentiam juriscommunis, juxta infra dicenda, ex quibus satis aperte hæc nostra distinctio per istam legem Partit. comprobatur, juxta quam saltem simul cum populi consensu Domini inferiores statuta municipalia condere, licet contrarium in lege generali indistinctè per ipsam decidatur, † quam distinctionem pro intellectu, dist. l. 12. tit. 1. Part. 1. & concordia cum dist. l. omnes populi, ff. de justit. & jur. tradit, licet breviter, nec dist. l. penult. Part. ad eam relata, Gregor. in dist. l. 12. gloss. 1. in princip. & pro concordia dist. l. 12. cum l. penult. Partit. Avendañ. ita intelligendus de exequend. 1. part. cap. 5. num. 6. & vers. Quinimo, & seq.

31. Qua igitur prima distinctio relata, pro pleniori adhuc nostræ quæstionis declaratione, & ut clarius cognoscat, quando, & in quibus casibus statuta ista localia, aut municipalia condere, jurisdictionis, vel domini inferioribus concessi fructus sit, & per Dominos locorum jurisdictionem habentes, emitti possint, aut per ipsa oppida condita confirmari, iterum distinguendum est inter hæc statuta particularia, quæ licet in certis locis, generalem tamen causarum decisionem respiciunt, ut si super juribus successionum, testamentorumque solemnitatibus, vel aliter etiam præter jus quid caveatur: vel quæ administrationem tantum rerum publicarum, victualiumque, & similiarum rerum bonam gubernationem concernunt, necnon, & quæ ad rectam justitiæ administrationem conduuntur, ut puta circa armorum delationem, vel aliud simile pro pace, & quiete publica inter subditos conservanda, delictisque vitandis. In primo casu, nullo modo per inferiores à Principe fieri posse, mihi videtur, contra vero in secundo, in quo recte per dominos inferiores ratione domini circa rerum publicarum gubernationem, vel ratione jurisdictionis pro recta justitiæ administratione statui posse, quia concessa jurisdictione ea omnia translata censentur, quæ ejus administrationem concernunt, text. in l. 2. cum vulgat. ff. de jurisdic. omn. judic.

32. Quam distinctionem singulariter confirmatam invenio in simili casu apud Benevent. Strac. de decretorib. 1. part. ultima partis principalis, ex num. 8.

33. † qui de statutis, aut ordinationibus mercatorum, vel artificum loquens, benèque ea condere posse, resolvens in his, in quibus jurisdictionem habent, id tamen intelligit, dummodo statuta faciant circa ea duntaxat, quæ mercaturam, aut eorum artes respiciunt non verò in his, quæ remota sunt ab ipsorum officii & professione, ut si super hæreditatibus, vel alia re omnino ab officio extranea stauerint, quod & consuluit Bald. in conf. 44. præsupposito, & c. lib. 4. & in dist. l. omnes populi, num. 8.

34. Et eandem distinctionem licet non ita explicet, tradit noster Gregor. in dist. l. 12. tit. 1. partit. 1. Lagunex. de Fructibus.

gloss. 1. in secund. limit. & ex doctrina Abb. in cap. 1. column. penult. de his, qua sunt à major. part. Capit. & ex doctrina Bartol. in dist. l. omnes populi, ff. de justit. & jur. quæst. 1. cum seqq. à num. 3. qui tamen dum loquitur in statutis populorum, contrariæ opinioni magis assentire videtur, juxta distinctionem per ipsum Bartol. propositam in quæst. 1. imò quod populi, si jurisdictionem habeant, pro decisione causarum statuere valeant, quod quidem dictum Bartol. semper intelligerem in concernentibus rerum publicarum, vel justitiæ administrationem in quibus id necessitas, & lex admittere debuit, non verò circa alia successionum contractuum, & similiarum, quæ per leges generales, aut Regem fieri debent.

Quæ omnia optimè comprobari possunt ex doctrina Aviles, Avendañ. Joan. Gutierrez. Mastrill. & aliorum Doctorum, quos pro opinione affirmativa supr. retuli, à num. 11. qui ferè omnes in dicto secundo casu nostræ distinctionis expressè loquuntur, licet de primo non meminerint, ultra Gregor. Lopez in gloss. 2. in fin. prima quæst. ubi ita doctè ad concordiam reducit eandem, l. 12. cum l. penult. tit. 1. part. 2. quarum illa legem, non solum generalem, ut supr. dixi, sed etiam specialem juxta Gregor. dominis inferioribus condere prohibet, ista vero cum populi consensu id expressè eis permittit.

Item juxta hanc distinctionem intelligi etiam debent alii Doctores, qui indistinctè & sine ulla declaratione negant Civitates, vel oppida etiam quibus jurisdictione competit necnon, & Dominos inferiores statuta pro recta justitiæ administratione, & decisione causarum condere non posse, quod meo videri, intelligi & procedere debet in primo casu dictæ distinctionis, si super successionibus, contractibus, vel similibus id faciant, secus si circa rem politicam, & popularem gubernationem, administrationemque justitiæ, circa quæ rectè populorum, vel dominorum statuta ex dist. l. omnes populi, sustinenda erunt, licet pro decisione causarum in suis casibus deserviant, quod necessarium est, alias inutilia forent.

Quæ tamen affirmativa sententia in dicto secundo casu nostræ distinctionis adducta intelligi adhuc debet, si statuta ista municipalia pro rerum publicarum gubernatione justitiæque administratione justa sint contra verò si irrationabilia & ambitiosa, quæ domini inferiores condere non debent, ut ex l. ambitiosa, ff. de decret. ab ordin. faciend. Bartol. & DD. in dist. l. omnes populi, tradunt Theaur. Junior. quæst. forens. lib. 3. cap. 91. num. 2. Ponte de potestat. Proveg. §. 3. num. 32. & novissimè Joan. Maria Prat. observari 3. num. 3. † Nec eis vassalli obedite tenentur, etiam si Sacramento assecutionis sint adstricti, ut consuluit Socin. Senior. conf. 272. volum. 2. & Socin. Junior. conf. 96. num. 16. Theaur. decis. 16. num. 6. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. dist. cap. 18. num. 22. † Quia ex eo nimis vassalli gravarentur, & ad Principem, ejusque Supremis Magistratus recurrere possent, Bertrand. conf. 234. lib. 3. & conf. 129. Berouius conf. 81. num. 18. & 30. volum. 2. † Et ob id domini, aut Barones dominio, & jurisdictione privati valent, Frecc. de subfeud. lib. 2. autor. 8. Capic. in cap. Imperialem, column. 38. de prohib. feud. alienat. per Frederic. Mastrill. dist. c. 18. n. 23. † Et generaliter contra quælibet banna, edicta aut statuta injusta, ac irrationabilia latè Camill. Borrell. de Magistr. edit. lib. 2. cap. 2. & 3. ubi fusè ad plura exornat; & etiam contra Barones, seu dominos inferiores similia banna injusta, aut statuta conscientios, Joann. Maria Novar. de gravam. vassallor. tractat. 1. gravam. 228. & 230. ubi,

ubi, quod valde per ea vassalli graventur, maximè, si turpia, & inhonesta sint, plenissimè Bortell. *diēt. lib. 2. c. 4. idem Novar. gravam. 27. & in gravam. 229. quod publicam utilitatem non privatorum, respicere debeant, ut latè fundat Camill. Bortell. diēt. lib. 2. cap. 7. tot.*

42 Item eodem modo hanc sententiam intellige, ut statuta hæc municipalia per dominos inferiores contra jus Civile, aut Regium non condantur; quia inferior legibus superioris derogare non potest, *l. nam Magistratus, §. 1. ff. de recept. arbitr. cap. veniens, de jur. juram. neque ei legem imponere, l. pacta, qua contra ff. de pact. † Nam si par in parem non potest statuere, l. nam, & Magistratus, ff. de recep. arbitr. l. 2. tit. 7. part. 3. Menoch. de arbitr. casu 438. num. 9. Surd. consil. 47. num. 10. Scacc. de appellat. quest. 2. num. 10. Gratian. discept. forens. cap. 925. num. 5. Novar. de elect. fort. quest. 34. num. 14. sect. 2. multo minus inferior contra legem superioris, cap. cum inferior ubi DD. de major. & obedient. & in specie resolvunt Bald. in diēt. l. omnes populi, de justit. & jur. column. 5. vers. Sed hic dubitatur, Alexand. in l. nemo potest, column. 1 de legat. 1. Socin. Junior diēt. consil. 272. volum. 2. benè Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 5. num. 6. ubi reprobat contrariam sententiam Andr. de Ifern. & Thom. Grammat. quos pro ampliatione affirmativæ sententiæ adduxit novissimè, sed minus rectè Franc. Maria Prat. supr. relat. num. 21. & eandem contrariam opinionem Iasson. & Bosij supr. adducti, benè confutat Thesaur. Junior forens. quest. lib. 3. diēt. quest. 91. num. 2. & num. 5. ita judicatum refert Aviles in diēt. cap. Pratorium 17. num. 18. vers. Sed hoc intelligo, Ioann. Gutierrez. de jurament. confirmat. 1. part. diēt. cap. 38. num. 3.*

44 Quæ confirmari possunt per nostra jura Regia in l. 3. tit. 4. lib. 1. Ordinament. ubi dominis vassalorum leges Regni in suis dominiis servare, & ab eorum forma non discedere, præcipitur, & in l. 1. Taur. ibi: *No fueren contrarias a las dichas leyes de Ordinamientos, y Pragmaticas.*

45 Ex qua declaratione inferitur, quod licet Domini inferiores (jure semper communi attentio) tam in Civitibus, quam in Criminalibus, & præcipuè in edictis, aut bannis, quæ per eosdem Dominos pro rerum publicarum gubernatione, rectaque justitiæ administratione, delictisque vitandis promulgari solent, pœnas quoque indicere possint, & ita pœnalis edicta, aut banna emittere, ut communitate tenent DD. proximè referendi, quasi hoc ad executionem statutorum necessarium; quia aliàs de nihilo fervirent, si aliqua pœna in transgressores non infligeretur: pœna enim est, quæ homines à malo cohibet, ut ex Horat. vulgariter jactatur: *Oderunt peccare mali formidine pœna*: nam juxta Aristotel. 10. Ethic. cap. 9. *Multitudo necessitati potius, quam rationi: & pœna potius, quam honestati parat.*

46 Hoc tamen, juxta præfatam proximam resolutionem, intelligendum est, dummodo pluribus, aut excessivis pœnis vassalli non graventur, cavereque ideo domini debent maximè, ne horum bannorum, aut statutorum pœnæ legalium pœnarum metas excedant, nec aliter immodicè, etiam præter jus sint: ut eleganter, & ad plura tradunt Andr. Alciat. conf. 77. Ruin. conf. 109. num. 10. lib. 4. & conf. 208. Rolland. conf. 4. num. 30. volumin. 3. & multa cumulat Fab. de Ann. conf. 94. num. 17. cum seqq. volum. 2. optimè Bald. in l. programma, Cod. comminat. vel Epistol. † Ubi notabiliter dixit, pœnas capitales, & exterminales aliter, quam jura communia dicant,

Magistratus per eorum statuta imponere non posse, Lanar. conf. 96. † Qui refert, consilium Neapolitanum consuevisse, moderate pœnas excessivas per Barones impositas, Capiblanco. de Baronib. tom. 1. super pragmat. 14. ex num. 55. † Ubi merito in quosdam Iudices invehit, qui pœnam ictuum cordæ, ac fustigationis levibus de causis in bannis apposuerant, & num. 57. † Hoc rectè limitat, si id fiat ob magnam audaciam malefactorum reprimidam, & tollendam delinquendi frequentiam, quo casu benè statuta, aut banna jus, ejusque pœnas juris transgredi posse ait, & ita intelligit doctrinam singularem Thom. Grammat. in conf. 34. † Ubi notabiliter dixit, quod licet milites habeant jus portandi arma, ex causa tamen per banna prohiberi possunt, ne ea deferant.

Et ad alia contra dominos inferiores, qui hæc banna pœnalia, aut statuta contra leges Regni, aut jus Civile promulgari faciunt, ultra relatos Fab. de Ann. conf. 94. num. 17. cum seqq. ubi multa cumulat Thesaur. Junior forens. quest. lib. 3. diēt. quest. 91. ex numer. 2. & 5. Pont. de potestat. Proreg. tit. de divers. provision. num. 32. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. diēt. cap. 18. num. 10. cum seqq. Prat. observat. 3. num. 13. quidquid contrarium dixerit, in 3. part. disceptat. forens. cap. 5. num. 12. † Et eodem modo in diēt. observat. 3. num. 13. hæc statuta reprobant idem Prat. si per ea Supremo dominio, aut superioritati Principis, quidquam derogetur, ut notant quoque Thesaur. & Pont. ubi proximè.

Quæ omnia confirmantur, quia similiter collegia, & oppida, quæ aliàs ratione jurisdictionis, vel aliter (ut infra dicam) statuere possunt, juri communi, aut Regio suis statutis derogare non valent, ut optimè resolvit contra plures antiquiores contrarium ob generalitatem leg. omnes populi, ff. de justit. & jur. asserentes: Alberic. de Rossat. in tractat. de statut. lib. 1. quest. 6. & 7. in tract. DD. tom. 2. fol. 1.

Quare hæc statuta, aut banna, jure etiam communi attentio, his duntaxat casibus per dominos inferiores, seu Barones emitti, poterunt, si secundum jus, vel saltem præter jus sint: non vero si contra, ut benè resolvit Capiblanco. de Baron. tom. 1. sup. diēt. pragmat. 14. ex num. 47.

Juxta quas supradictas distinctiones rectè intelligi, ac temperari debet diēt. l. omnes populi, ff. de justit. & jur. per quam simpliciter, ac indistinctè populis nullis dominis inferioribus subjectis statuendi potestas tribuitur, ut ex ea notant ibidem Bartol. & communitate antiquiores Laudens. de Princip. quest. 82. Riminald. Jun. conf. 68. volum. 3. Cravet. conf. 973. volum. 5. & de antiq. tempor. num. 5. Bossius de pœn. num. 25. in fin.

Quæ tamen, circa populos, statutaque ab ipsis faciendâ communis DD. conclusio primò cum hoc discrimine, ac distinctione est intelligenda, ut populi, qui nullam jurisdictionem habent, non solum leges generales, aut statuta specialia pro decisionibus causarum condere prohibeantur (ut supra in dominis inferioribus etiam jurisdictionem habentibus dictum remanet) verum etiam nec pro recta justitiæ administratione statuere poterunt; quia id tantum ad eos, quibus jurisdictio pertinet, competere manifestum est, ut in specie probant Gregor. in diēt. l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. in princip. & in prima, & secunda limitat. Burgos de Paz in l. 1. Taur. & num. 350. benè Iacob. Cancr. 3. tom. variar. cap. 13. num. 349. & cum aliis Azebed. in l. 14. tit. 6. lib. 3. Recop. ex num. 2. & 6. cum seqq. sed duntaxat pro rerum publicarum bona gubernatione statuere eis liceat: quæ distinctio expressè colligitur ex Gregor. Burg. de Paz

Paz, & Azebed. ubi proximè, & apertè tradit Cancr. diēt. cap. 13. ex num. 349. eamque agnoscunt plerique ex Doctores de diēt. l. omnes populi loquentibus, quidum hanc statuendi facultatem populis jurisdictionem non habentibus tribuunt, id omnes explicant, & intelligunt in concernentibus rerum suarum bonam administrationem, & dummodo hoc absque aliqua mixtura pœnarum faciant, ut constat ex Jass. in diēt. l. omnes populi, colum. 10. ubi alios antiquiores refert Innocent. in cap. cum accessissent, de constitut. Angel. in l. 1. in princip. ff. si quis jus dicent. non obtemper. Rolland. conf. 99. num. 2. Matth. de Afflict. in prelude. constitut. Regn. Neapol. quest. 3. tot. Orosc. in diēt. l. omnes populi, column. 56. in fin. Alberic. in tract. de statut. tom. 1. quest. 7. Rip. lib. 1. responsor. de legib. & constitut. cap. 21. Bellon. conf. 13. Burgos de Paz in l. 1. Taur. num. 252. & numero 350. benè Avendañ. in capit. Prator. part. 1. cap. 19. num. 5. vers. Supradicta, † qui loquitur in populis statuendis circa rerum suarum conservationem, & vitæ alium pretium, in quibus benè statuere posse, ait, licet nullam habeant jurisdictionem juxta præcedent. vers. Apud omnes. † Dummodo aliquam pœnam non adjiciant, quod de jure verum reputat in vers. Quinimo dico, & tenent Bellug. in specul. Princip. rubr. 2. num. 6. Portoles in schol. ad Molin. verb. Firma, num. 116. & de consortib. cap. 31. numero 4. Bardax. in privileg. generalib. num. 31. vers. Secundo. † Quia facere statuta in concernentibus ad aquarum divisionem, montium conservationem, & similibus rerum gubernationem administrationis est, non jurisdictionis Bald. in cap. ut animarum, de constitut. in 6. & in l. 1. de jurisdict. om. judic. & eleganter fundat Sess. de inhibition. cap. 29. §. 1. ex num. 22. 25. & 35. quare optimè concludit Azebed. in l. 14. tit. 6. lib. 3. Recop. ubi ex Avendañ. Burg. de Paz & aliis, quod ad statuta pro rerum publicarum administratione, bonaque Reipublicæ gubernatione populi jurisdictione non egent, † Dummodo rationabilia: non verò ambitiosa, aut per gratiam sint, nec contra jus ut dictum remanet supr. a num. 36. & plenè Gregor. Lopez in diēt. l. 12. tit. 1. part. 1. gloss. 1. vers. Tertio limita, & gloss. 2. in med.

61 Quæ proxima, circa populorum statuendi jus principalis conclusio, ne videlicet populi jurisdictione carentes statuta aliqua pœnalia maximè, nisi in prædictis casibus emittere valeant, pro pleniori ipsius declaratione pluries limitari debet.

62 Primò limita, stante in contrarium consuetudine; quia ejus vigore rectè populi, etiam jurisdictione carentes statuere, & pœnas in suis statutis adjicere poterunt, juxta Joann. de Platea in l. 1. Cod. de usur. Fiscalib. lib. 10. Alexand. in l. 1. colum. 6. ff. si quis jus dicent non obtemper. Jass. in diēt. l. omnes populi, num. 35. & 28. Matth. de Afflict. in prelude. constitut. Regn. Sicil. quest. 3. num. 9. & 10. noster Gregor. in diēt. l. 12. tit. 1. part. 1. gloss. 1. circa med. Avendañ. diēt. cap. 5. num. 5. vers. Quinimo, ubi ita hodie consuetum, & praxi receptum testatur, Azebed. in l. 14. tit. 6. lib. 3. Recopilat. ex numer. 2. Cancr. 3. tom. variar. cap. 13. numer. 354.

63 Secundo limita, nisi populus jurisdictione catens speciale statuendi potestatem habeat ab illo, cui jurisdictione competit, Felin. in cap. cum omnes, numero 14. de constitut. Jass. in diēt. l. omnes populi, num. 35. Gregor. Lopez in diēt. l. 12. part. Cancr. diēt. cap. 13. num. 355. Azebed. in loc. citat. num. 19.

64 Tertio limita, nisi pœna apponatur ex consensu omnium vicinorum, qui invicem ad ob-

servantiam statuti se obligent, quæ quidem, in vim saltim contractus servanda erit, Gloss. in cap. cum aliquibus, verb. Firmitate, de rescript. in 6. Jass. in diēt. l. omnes populi, num. 35. Gregor. ubi proximè, Orosc. in diēt. l. omnes populi, num. 9. Azebed. ubi supra, & huic declarationi assentire, videtur Sess. ubi supra num. 26. & expressè tenent Bardax. super For. Aragon. in tit. de privileg. gener. Arago, numer. 31. vers. De secundo, post princip. Purpurat. consil. 556. num. 11. & 27. Cancr. diēt. cap. 43. num. 356. quia ut ipse ait, ex nostro Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 8. numer. 158. inutilia essent hæc statuta, nisi aliqua pœna pro eorum observatione adjiciatur. † Nota tamen, quod pro executione pœnæ Judex ordinarius adeundus erit, quoties oppidum jurisdictione careat, juxta eundem Cancr. ubi supra num. 360.

Si verò populi jurisdictionem privilegio, vel præfatione, aliterve possideant, poterunt quidem statuta condere, non solum pro rerum publicarum gubernatione; sed etiam pro recta justitiæ administratione (prout superius ex num. 35. declaravi) edictaque pœnalia, aut banna emittere; quæ omnia pro commoda, ac necessaria justitiæ concessæ administratione translata censentur, juxta text. in l. cui jurisdictio 2. cum vulgatis, ff. de jurisdict. om. judic. ut similiter supra dixi in Dominis inferiores jurisdictionem habentibus, & tenent in specie Orosc. in diēt. l. omnes populi, num. 9. qui loquitur in populo, qui privilegio aut consuetudine, jurisdictionem habet Matth. de Afflict. in prelude. ad constitut. Sicil. quest. 3. num. 2. ubi ad pœnalia statuta, de quibus etiam in quest. 6. Burgos de Paz in l. 1. Taur. num. 353. & manifestè compobatur ex Innocent. Angel. Gregor. Lop. Avendañ. & ferè omnibus proximè relatis, qui in his populorum statutis loquuntur, & eo duntaxat casu pœnas in eis per eosdem populos adjici non posse dicunt, quia omnino jurisdictione carent, ut singulariter notat Bald. Perusin. in tract. de statut. verb. Collegium, num. 3. in tract. D D. tom. 2. fol. 99. † Qui notabiliter loquitur in Universitatibus, Castris, aut Villis, quæ nullam propriam jurisdictionem habent, sed jurisdictioni alterius Civitatis subsunt.

Ex quibus inferitur, etiam similiter Collegia Doctorum, Artificum, Mercatorum, & similibus statuere, vel suas ordinationes facere, posse in his, quæ suam jurisdictionem concernunt, & quæ ipsorum professiones, vel officia respiciunt, ut probant jura in l. fin. Cod. de constit. juncta ibi gloss. & Bald. §. fin. Authent. de fidejussor. col. 1. bonus text. in l. fin. ff. de Colleg. illit. in illis verbis: *His autem potestatem facit lex pactionem, quam velint sibi ferre*, Bart. in diēt. l. omnes populi, numer. 6. ff. de justit. & jur. & ibidem notatur Angel. Bald. & Jass. sub. num. 36. idem Bald. & Salicet. in l. fin. Cod. de jurisdict. om. jud.

Sed hoc cum per suos Consules metum, & mixtum imperium habent, Bald. in l. cessante, quomodo, & quand. Index, quia statuta facere jurisdictionis est, ut plenè dictum remanet supra ex num. 32. & ad rem notat Bald. Perusin. in tractat. de statut. verb. Collegium, num. 2. in tractat. D D. tom. 2. fol. 99. col. 3. qui specialiter in num. 1. de statutis Doctorum, sive Universitatis agit, † & quod non debeant esse irrationabilia, aut ambitiosa, ut si per ea magis doctorandi graventur plus solito, circa sumptus gradus ab eis exigendos: † Et ad aliorum Collegiorum, mercatorum, & similibus statuta, quod ratione jurisdictionis benè per eos condi valeant,

plenè Benevent. Strach. in tract. de decoct. 1. part. ultima part. principalis, num. 8. cum seqq. † quin ulla superioris confirmatione indigeant, ex quo à jure sint approbata in dict. l. fin. Cod. de constit. pecun. dict. Authent. de fidejussor. §. fin. notant Bald. in l. 2. num. 7. Cod. de constit. pecun. & ibidem Salicet. & in l. fin. Cod. de jurisd. omni. judic. & ex Angel. Cyn. & aliis in dict. l. omnes Strach. in loc. citat. num. 9. quidquid contrarium velit, imò confirmationem requiri, Iul. Ferrer. in tract. de re naval. lib. 15. num. 13. in tract. DD. tom. 12. fol. 352. col. 4. qui ad id refert. Bald. in dict. l. fin. Cod. de jurisd. omni. judic. quo tamen loco nihil de confirmatione ait: Sed dictam sententiam expressè tenet in dict. l. 2. num. 7.

57 Ultra quæ hujusmodi artificum statuta, sive ordinationa alia etiam ratione sustineri, poterunt; quia nihil aliud sunt, quàm quædam conventiones inter eos celebratas, sed, & ea, ff. de legib. l. fin. ff. de Colleg. illicit. in verbis jam relatis: His autem potestatem facit lex, pactionem, quam velint sibi ferre, notat Bald. in dict. l. 2. Cod. de constit. pecun. Strach. ubi supra, num. 8. vers. Item si dicta.

47 Quæ ratione, licet apud nos Mercatorum Collegia, sive Gremia, aliorumve artificum, nullam jurisdictionem habeant, ut frequenter apud externos ea gaudere solent, eorum tamen ordinationes, aut statuta, etsi à superiore approbata non fuerint, in vim saltem pacti inter ipsos sustineri debebant, dummodo juri communi, aut Regio, aut etiam juri municipali, sive generali statuto Civitatis, cui sub sunt, non derogent, juxta notabilem doctrinam Alberic. de Rosar. in tract. de statut. quest. 6. n. 1. & 2. in tract. DD. tom. 2. fol. 2. col. 4.

57 Quæ omnia intellige, ut inter ipsos solos mercatores, vel artifices statuta hæc servantur, non vero inter alios diversæ artis, vel aliter extraneos, quibus aliorum pactiones nocere non debent, juxta text. vulgarem in l. fin. §. Ante omnia, de pact. optimè Salycet. in lib. 2. Cod. de constit. pecun. quem sequuntur Sever. in dict. l. omnes populi, Angel. de Arcin. in §. Jus Civile, num. 4. instit. de jur. natural. gent. & Civil. Socin. conf. 288. col. 5. vers. Minus que obstat, lib. 2. Iass. in dict. l. omnes populi, num. 39. †

76 Quare valde utilem ad hoc, ut alios quoque comprehendant, Principis, vel alterius superioris approbationem perat, Salycet. in loc. citat. inter ipsos vero absque ulla approbatione juxta hos DD. servari debent.

77 Et hoc amplius etiam in alio, quàm mercatorum, vel artificum foro hujusmodi statuta servanda notabiliter contra Accurs. resolvit Bald. in dict. l. 2. Cod. de constit. pecun. num. 7. id singulariter intelligens, quoties hujusmodi ordinationes statuentium solum actus respiciunt, ut in lanificis, aut sericis, quod juxta hanc, vel illum modum fabricetur: & in mercatoribus, quod eorum scripturis privatis plena fides adhibeatur, aut executionem piratam habeant, & similia: secus vero si circa modum procedendi, vel ordinem judiciorum versentur.

78 Quam elegantem Baldi distinctionem sequuntur Iass. in dict. l. omnes populi, num. 39. de justit. & jur. Paul. de Castr. in l. eum qui, in §. Quod exigimus, ff. de conf. tit. pecun. Roman. conf. 242. & consil. sequent. Bald. de Vvald. in tract. de constit. in dict. vers. Quare an mercatores, num. 9. † Qui accedit alii etiam limitationi Baldi in dict. loc. licet eum non referat, ut videlicet in alio foro hæc statuta non procedant, si eorum verba ad Consules, vel proprios artificum Iudices sunt directæ, quod certè expressè voluit Bald. † Sed cum rectè in hoc reprobat Sever. in dict. l. omnes populi, quia nihil interest, quod legis, aut statuti verba in

hanc, vel illum Judicem dirigantur, imò hanc differentiam verbalem, & superfluum esse, notat Ancharan. conf. 340. & cons. sequent. † Nam, quidquid aliqui velint, verius est, constitutionem de uno Judice loquentem in alio quoque loco habere, Bart. in l. 2. §. Equidem, ff. ad S. C. Tertullian. quia demonstrationis, & exempli causa in unum Judicem verba prolata videntur: † Quod intellige, nisi clarè constet ex mente statuentium, taxationis causa, verba in unum Judicem, & ne ex eo egredietur, prolata fuisse, ut notat singulariter, & declarat Benevent. Strach. de decoct. 1. part. ult. part. princip. num. 13. & 14.

Nota etiam hujusmodi mercatorum, vel artificum statuta in illis solum rebus condi debere, quæ mercatorum, vel artium respiciunt: non vero in aliis ab arte, vel officio extraneis, veluti super successioneibus, & similibus rebus ab eorum officio, & professione omnino remotis Bald. in dict. l. omnes populi, sub num. 8. & ibidem Bart. in l. fin. num. 20. ff. de Colleg. illicit. idem Bald. in eleganti consil. 44. incipit præsuppositio lib. 4. Benevent. Strach. de decoct. 1. part. ultim. part. princip. num. 8. cum seqq. † Ubi plenè tractat de mercatorum statuis, vel ordinationibus circa ipsorum scripturatum, vel librorum fidem augendam, tribuendam executionem, præscriptiones, aliasve exceptiones removendas, & ad alia plura valde utilia in praxi.

Quibus, ita jure communi resolutis circa facultatem statuendi, quæ Dominis inferioribus, vel oppidis, & similibus communitatibus competit, ultra limitationes supra relatas, unam quidem singularem non omittere, ut videlicet, supra dicta procedant, si Princeps Supremus à loco ab sit, ubi statuta sunt: Secus vero eo præfente, ut si in ejus Curia per loci Rectores condantur: quo casu necessario ejus confirmationem exigunt Doctores, Bald. in l. humanum, notabil. 4. Cod. de legib. & in l. privatorum, l. ult. Cod. de jurisd. omni. judic. Iass. in dict. l. omnes populi, 1. lectur. col. penult. Gregor. Lopez in dict. l. 1. tit. 1. part. 4. gloss. 1. vers. Retuli, Avendañ de exequend. mandat. 1. part. cap. 19. num. 4. vers. Secundò limitatur. † Qui loquitur in Curia Regia, ubi ob Principis præsentiam, ad hæc statuta Regiam confirmationem expostulat, Petr. Bellug. in specul. Principis, gloss. 2. num. 6. Matienç. in l. 4. tit. 14. lib. 5. Recopilat. gloss. 4. num. 6. Azebed. in l. 8. tit. 1. lib. 7. Recopilat. num. 6. & in l. 14. tit. 6. lib. 3. num. 11. Gratian. regul. 334. num. fin. Bernard. Diaz in regul. 555. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 8. num. 156. † Qui tamen bene animadvertit, hanc limitationem apud nos superfluum esse, cum omnia hæc statuta, ubicumque facta jure noviori, & de praxi per Supremum Senatorem confirmari debeant, ut proxime, dicam.

Quæ quidem omnia dicta, & superius relata resolutio, ut in casibus supra adductis pro bonorum publicorum bona gubernatione, rectaque justitiæ administratione Domini inferiores, & populi statuta, vel ordinationes, per se solos condere valeant, quin aliqua confirmatio Regia, vel alterius superioris requiratur; jure communi absque dubio procedunt (ut dictum remanet) & in hoc sensu omnes præcitati Doctores loquuntur. † At verò jure nostro Regio Partitarum, & Recopilationis contrarium ferè statuitur: nam primò, jure Partitarum ex dict. l. penult. tit. 1. part. 2. hæc statuta endi facultas, non tam plenè Dominis inferioribus tribuitur, sed cum illa restrictione, & qualitate, ut nimirum, cum populi consensu, & non aliter id facere, debeant, ibi: *N in fazer ley, nin fuero nuevo sin otorgamiento del Pueblo, idemque deciditur in l. 12. tit. 1. part. 1.* quæ loquens in inferioribus dominis, ex vers. *E otro ninguno*, ut notat ibi Gregor. statuendi

statuendi potestatem eis denegans, id limitat, & declarat ipsa lex in illis verbis: *Fueras ende si lo fiziesen con otorgamiento dellos*, ex quibus legibus id elegantè resolvit, atque optimè explicat Gregorius in dictis verbis, in quibus locis, & maximè in ipsa l. 12. part. 1. gloss. 2. in fin. arguendo à contrario sensu resolvit, Dominos inferiores, interveniente populi consensu, hæc statuta absque dubio condere posse, ut antea jure communi populus solus id facere poterat, ex dict. l. omne. populi, ff. de justit. & jur. & juxta hanc legem Partitarum intelligerem doctrinam Avendañ. de exequend. mandat. Reg. 1. part. cap. 19. num. 9. & cap. 8. num. 5. vers. Si quis autem, & sequent. † Ubi quòd confirmatio statutorum, in locis Dominorum ab ipsis Dominis, non à Rege per populos sit impetranda: quem sequuntur Parlador. different. 39. num. 10. Otter. de pass. cap. 12. num. 8. Ioann. Gutierrez practica. quest. lib. 3. quest. 23. num. 13. † Et Et num. 14. quòd idem procedat in vicis, aut castris, si alicui Civitati subjiciantur; apud nos *Aldeas*, in quorum etiam statutis nullam aliam confirmationem requiritur, quàm Civitatis, con sunt subiecti, in quibus idem notat Otter. ubi supra, & proxime dictam.

90 Quorum Doctorum doctrinam, licet Doctores relati post l. 8. tit. 1. lib. 7. Recopilat. (de qua proxime) loquantur, attento jure Partitarum ex dict. l. 12. tit. 1. part. 1. dict. l. penult. tit. 1. part. 2. verissimam reputo: Secus verò hodie de jure noviori Recopilationis ex juribus proxime referendis: & de praxi, ac stylo nostri Supremi Senatus, ex quo omnia oppidorum, etiam Dominorum inferiorum statuta in Regio Senatu confirmantur, ut dicam infra.

93 Nec me later, quòd dict. l. 12. tit. 1. Partit. 1. per quam hæc statuendi potestas una cum populo Dominis inferioribus tribui resolvimus, aliqui ex Regnicolis intelligere voluerint de Dominis Superiorem non recognoscentibus, non verò de inferioribus, ne ita juri noviori Recopilationis, & praxi referendæ obstat: Sed falluntur equidem, & prout ex expressa ipsius legis littera, & contextura quilibet mediocri consideratione cognoscere poterit, iunct. l. antecedent. ad quam, & Dominos inferiores in ea relatos ipsa l. 12. refertur; ultra quòd clariùs id deciditur in dict. l. penult. tit. 1. part. 2. quæ aperte, & absque ulla tergiversatione loquitur in inferioribus dominis.

94 Ex quibus concludendum est, quòd de jure Partitarum Dominis inferioribus potestas statuendi in suis territoriis cum populi consensu competeat, nulla alià Regia confirmatione requisita, non vero aliter, hoc est, sine populi consensu, ut jure communi habebant.

95 Quam quidem de jure Partitarum resolutionem, ut non aliter, quàm de consensu populi Domini statuere valeant, notabiliter adhuc intelligit Gregor. in locis super relatis, ut procedat duntaxat in statutis, quæ publicum ornatum, vel rerum publicarum bonam administrationem respiciant: secus in concernentibus rectam justitiæ administrationem, ejusque exercitium, aut executionem, in quibus condendis nullum populi consensum requirit, sed per ipsos solos Dominos fieri, posse, rectè ait Gregor. † Quam limitationem, & declarationem ad dict. l. penult. ea speciali ratione procedere, mihi videtur, quia ea omnia, quæ justitiæ administrationem, vel jurisdictionis exercitium concernunt, ex ipsa jurisdictionis concessione necessario, & in consequentiam veniunt, ut sapius diximus ex l. 2. ff. de jurisd. omni. judic. quia nec aliter jurisdictionis exerceri, possit; quare non mirum, quòd circa hæc statueri privatè ad Dominos pertineret, quibus etiam privatè absque interventu populi jurisdictionis competit, quin per dict. l. 12. Partit.

talis privativa potestas, tanquam ad jurisdictionis exercitium omnino necessaria Dominis ablata censeretur. debeat.

Quæ quidem omnia de jure communi, & Partitarum rectè procedunt; jure verò noviori Recopilar. & de praxi, ac stylo nostri Supremi Senatus indistinctè hæc statuta, vel oppidorum ordinationes, etiam in locis Dominorum per nostrum Regem omnino confirmari debent, quod in Supremo Senatu fit, ad quem ista statuta afferuntur, & ibi revidentur, & quæ rationabilia, nec contra jus; aut in tertii præjudicium apparent, statim confirmantur, ut ex text. in l. 8. tit. 1. lib. 7. Recop. l. 14. tit. 6. lib. 3. ejusd. Recop. quæ generaliter absque ulla distinctione in his statutis loquuntur, & ea omnia in Supremo Senatu confirmari debere statuunt; resolvunt Ahumad. in schol. gloss. 2. l. 12. tit. 1. Part. 1. Avilès in capit. Prætor. 17. gloss. Proveer, num. 18. in fin. ubi, quòd de praxi etiam in terris Dominorum hæc statuta ad cujuslibet petitionem Regii Senatores ad Supremum Consilium deferri jubent, ut ibidem confirmetur, & idem testantur, tam in Regiis, quàm in Dominorum oppidis Ioann. Gutierrez. de jurament. confirmat. 1. part. cap. 38. num. 3. ubi ita vidisse in Regio Consilio indistinctè servari ait, quidquid contrarium in locis Dominorum dixerit ipse Gutierrez. practica. lib. 3. quest. 23. num. 13.

Istamque resolutionem in statutis oppidorum Dominorum loquentes docent Girond. de gabell. 2. part. §. 2. num. 18. Burgos de Paz in l. 1. Taur. num. 348. cum antecedent. & seqq. Gratian. regul. 434. in princip. Zevall. commun. contr. commun. quest. 749. ex num. 43. optimè Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 128. & 129. ubi quòd non sufficiat populorum consensus, ut per Dominos inferiores statuta condantur, sed potius adhuc Regia confirmatio necessaria sit, & bene contra Avendañ. resolvit Azebed. in dict. l. 14. Ioann. Garcia de Nobilitat. in inscrip. num. 10. & 11. Hermosill. in l. 15. tit. 5. gloss. 2. num. 15. & 62. Part. 5.

Nec obstat contraria resolutio Avendañ. Parlador. Gutierrez. & Otter. sup. num. 89. relata qui post dict. l. Recopilat. ex doctrina Gregor. & ex dict. l. penult. Partit. (imò Gutierrez. & Otter. nec ista lege, nec Gregor. relato) asseruerunt, etiam hodie in statutis locorum Dominorum inferiorum nullam aliam, præter, Dominorum confirmationem, requiri; quia certius dicendum est, legem Partit. quæ horum, Doctorum contrariæ sententiæ causam præstitit, absque dubio hodie correctam inveniri, per dict. l. 8. & 14. Recop. quæ licet nulla speciali facta mentione oppidorum dominorum eorumque ordinationum, loquatur, sed generaliter in populorum statutis; eas tamen Regni usus, & praxi Senatus, aliarumque Regiarum Cancellariarum in oppidorum quoque dominorum ordinationibus, seu statutis diù intellexit, ut bene de hac praxi testantur Avilès ubi supra. dict. num. 18. circa fin. & eam in nostro Senatu agnoscit idem Gutierrez. de jurament. dict. cap. 38. num. 3. Zevall. dict. quest. 749. ex num. 43. & num. 44. à contraria opinione Avendañ. cavendum admonet, Bobadill. dict. cap. 16. num. 29. Gratian. dict. regul. 434. Hermosill. ubi proxime, qui omnes de consuetudine, & praxi omnia hæc statuta, aut ordinationes, etiam in locis dominorum per Supremum Senatorem confirmari debere testatur. † Quæ etiam intelligerem in statutis, seu ordinationibus vicorum, apud nos *Aldeas*, qui Civitatibus subjiciuntur, in quibus similiter hanc Regiam confirmationem necessariam existimo, quin per Civitates, quibus subjacent, confirmari sufficiat, uti nec per alios superiores Regi tamen inferiores, ut sunt domini privati, sufficere diximus, quidquid contrarium teneant

teneant Gutierrez *dict. quest. 23. num. 14.* & Otter, de *pasquis, cap. 12. num. 8.* qui nullam aliam confirmationem, præter Civitatum in his vicorum statutis necessariam putant, argumento ab oppidis dominorum inferiorum, in quorum statutis idem asseruerunt, ut dominorum confirmatio sufficeret, in quo quidem eos supra in simili casu jam reprobatos habes, unum tamen nota, quod, absque istarum Civitatum consensu hæc statuta per Regium Consilium confirmari non solent; ut praxis observat.

101 An verò tales ordinationes, seu statuta exequi possint, antequam per Regium Senatam confirmantur? multum dubitant Regnicolæ, & præcipue circa hujus articuli resolutionem, magna est altercatio inter Ioan. Garciam de Nobilitat. in *inscript. ex num. 10.* & Azebed. in *dict. l. 14. tit. 6. lib. 4. Recop. nam* contra Azebed. negativam sententiam tenuit, & latè fundavit Garcia: post quem tamen suam sententiam affirmativam iterum defendit, & plenè fundat Azebed. in *l. 8. tit. 1. lib. 7. Recop. ex num. 3.* pro qua Benevent. Matienç. & aliqua jura Regia adducit. † Sed certè ab opinione Garcia non recederem, cum per dicta jura Regia Recopilationis hæc statuta, aut ordinationes expressè infirmantur, nisi in Regio Senatu sint prius confirmata; quare non video cur antea servari debeant: & ita jubetur per Regium Senatam, ut restatur Bobadill. *dict. cap. 16. num. 129. & lib. 3. cap. 8. num. 156.* ubi maxime, aliqua contradictione stante, id procedere firmant: ut ultra omnes plenè, ac optimè hunc articulum disputat, & pro hac Garciae opinione resolvit Ioan. Gutierrez. *pract. lib. 3. dict. quest. 23. per tot.* ubi berè de intellectus, ac declaratione prædictar. *l. 8. & 14. Recopilar.* quibus recè hanc sententiam comprobat, & in Regio Consilio, & in Pinciano, aliisque Regiis Prætoris servari, ait, *num. 10.* † Quod tamen adhuc intelligerem in statutis noviter factis: secus in jam diu observatis, ut comprobari potest ex doctrina ejusdem Bobadill. *l. 54. tit. 3. lib. 2. & l. 14. tit. 6. lib. 3. Recopilar. sumpta ex cap. 17. Prætorum, & doctrina Avendañ. dict. cap. 19. num. 3. & Matienç. in l. 4. tit. 14. lib. 5. Recop. gloss. 4. num. 2.* quàm pro sua

102 sententia adducit Azebed. † Et etiam intellige, nisi periculum esset in mora impetrandæ confirmationis, ut ex text. in *l. tutor, qui repertorium ff. de administrat. tutor.* notant Avendañ. de *exequend. dict. cap. 19. 1. part. num. 5. vers. Supradicta conclusio, in fin. Matienç. in l. 4. dict. gloss. 4.* quo casu statuta, si rationabilia sint, statim, non spectata confirmatione, exequi poterunt.

103 Quæ quidem circa Regiam confirmationem dicta, limita, & intellige, ut non procedant in statutis, quæ sunt circa oppidorum bonam gubernationem, ut si super victualibus, quando, & quo pretio, aut quo loco vendi debeant? vel super aquarum divisione, viarum munditia, & similibus, in quibus nulla Regis confirmatio exigitur, sed imò per dominos vassallorum, vel suos officiales justitiam administrantes, & per Correctores, aliosque Regios Iudices inferiores talia banna, aut edicta, seu statuta etiam sub aliquibus pœnis emitti, aut fieri soleant, ut tenent ex *l. 4. tit. 14. lib. 5. Recop. & ex doctrina Bart. in dict. l. omnes populi, num. 8. in fin. ff. de iust. & jure, Gregor. Lop. in l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. in med. & gloss. 2. vers. Item Magistratus, Aviles in dict. cap. Prætor. 17. gloss. las bara, num. 9. Matth. de Afflict. constit. Regn. Sicil. in prælaud. quest. 3. Bellon. conf. 13. Burgos de Paz. in l. 1. Taur. num. 242. Tiraq. de primog. quest. 6. num. 4. Petr. de Antibol. in tractat. de manerib. 3. part. §. 6. num. 196. Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 8. num. 6. & cap. 19. num. 5. Matienç. in dict. l. 4. tit. 14. gloss. 4. num. 3. lib. 5. Recop. Gutierrez. pract. lib. 3. dict. quest. 23. num. 17. & de jurament. 1. part. dict. cap. 38. num. 4. Girond. de gabell. part. 2. §. 2. num. 19. Otter. de pasquis, cap. 12. num. 9. Bobadill. in Polit. lib. 2. dict. cap. 16. num. 131. & lib. 3. capite 8. num. 156. in fin. & 157. & est elegans decisio 8. Ioseph de Sess. qui plenè resolvit, oppida in hujusmodi statutis, vel ordinationibus super spectantibus ad politicam gubernationem, statuta bonorum universalium, & particularium, victualium abundantiam, & similia, nulla loci domini inferioris, vel Principis licentia, aut confirmatione indigere, sequitur Cap. blanc. de Baron. tom. 2. super pragmat. 10. cap. 71. num. 4. cum seqq. † quia frequenter in hujusmodi ordinationibus, aut edictis prompta executio requiritur, & periculum est in mora, ad notata supra num. præcedent.*

104 Ex quibus idem videtur dicendum in statutis, seu bannis, quæ pro recta justitiæ administratione, ad ejusque exercitium per personas supra relatas fieri, aut emitti solent, in quibus similiter Regiam confirmationem expectari non debere videtur, quia etiam celerem executionem frequenter requirunt, & præcipue edicta, aut banna.

Et quia hæc banna, vel statuta, condere, aut emittere venit in consequentiam jurisdictionis dominis inferioribus concessa, & tanquam quid necessarium ad jurisdictionis exercitium translatum quoque intelligitur, ut ex *l. 2. ff. de iurisdic. om. judic.* sapius diximus, & ex singulari doctrina nostri Gregor. in *dict. l. penult. tit. 1. art. 2. gloss. Ninfazer, in med. & in l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. Oro ninguno, circa fin. & in gloss. Sobre las gentes, circa med.* † In quibus locis similiter ait Gregor. Dominos inferiores jurisdictionis exercitium concernentibus expectare non debere populi consensum, aliàs in cæteris statutis jure Partitarum requisitum ex *dict. l. penult. tit. 1. part. 2.* ut dixi supra. ex num. 88.

105 Quibus igitur generaliter cognitis, & tam jure communi, quam Regio Partitarum, & Recopilationis plenè resolutis circa facultatem statuendi per dominos inferiores, vel oppidos, quibus jurisdicatio competit, vel non, quando, & quomodo hæc statuendi potestas, tanquam jurisdictionis fructus reputetur, & consequenter ad eos pertineat? pro pleniori adhuc hujus materiae cognitione, aliqua etiam circa hæc statuta, & facultatem ea condendi per dominos, aut oppida specialiter tractabo, quæ non minus utilia in praxi, nec injucunda fore spero.

106 Primò ergo, suppositis semper distinctionibus, & declarationibus, tam jure communi, quàm Regio superius relatis, circa statuta, quæ Domini inferiores, aut populi condere possunt, pro majori declaratione, casus & res in quibus id facere valent, breviter referam.

107 In primis igitur Domini jurisdictionis inferioris, necnon, & populi pro rerum publicarum administratione bonaque gubernatione, & recta justitiæ administratione sua statuta, & ordinationes, juxta sapius supradicta condere poterunt, ut tradunt, ad aliquas speciales quæstiones, DD. præcipue noster Gregor. in *dict. l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. in med. in secunda limitat.* ubi plures casus cumulat, in quibus populi pro rerum publicarum administratione, juxta dicta, statuere possunt: † Ut si circa victualium venditione, viarum munditiam, officiorum electiones, absque partialitate faciendas, & alia, & idem Gregor. *gloss. 2. in med.* † Ut in Magistratibus inferioribus, & quod statuunt super victualibus, & concernentibus

108 109 110 111 112 113 114

115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131

115 nentibus officium suum, & circa fin. ejusdem gloss. 2. † Idem in statuto ad ornatum loci jure communi non repugnante, quod per dominos inferiores fieri valeat. De statutis autem, aut bannis frumentum, victualia res de territorio, aut loco extrahi prohibentibus, an per Dominos inferiores, vel à Iudicibus ab eisdem deputatis, necnon, & ab ipsis oppidis condi valeant, vel non? multum dubitant DD. † Et negativam sententiam hæc statuta, aut banna improbant, utpote contra commerciorum libertatem, text. in *l. libertas negotiationis. ff. de jur. patronat. l. ex hoc jure, ff. de iustit. & jur. liberat. que facultatem, quam circa rei propriæ administrationem quilibet habet, ad text.*

118 & notata per DD. in *l. in remand. Cod. mand.* † In specie contra dominos inferiores, aliosve Iudices hæc banna, aut statuta, promulgantes, tenent Bald. in *l. si duobus. §. Emptor. Cod. commun. delegat. n. 2. Rip. de pest. tit. de remed. ad conservand. ubertat. num. 42.* Guid. Pap. *decis. 373. Rolland. conf. 3. vol. 2. Laderch. conf. 71. n. 5. Anton. Sola sup. decret. Sabaud. tit. de edit. annalib. gloss. 4. num. 4. Natta conf. 662.* † qui loquitur in extractione salis.

119 Et in frumento, aliisque victualibus latè prosequuntur, Cancr. *lib. 3. variar. resolut. cap. 13. n. 256. cum seqq.* Gratian. *discept. forens. cap. 564. num. 46.* Viscont. in *conclus. jur. verb. Vendere, pag. mihi 282. colum. 1. in princ. Ioan. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Baro, & novissimè Ioan. Maria Novat. de gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 121. ubi, quod per ea multum vassalli graventur.*

120 Et eodem modo intelligunt Siculi, suas Regias pragmatias 1. & 5. sub *tit. 69. de liber. extract.* per quas similiter hæc banna, aut statuta extractions prohibentia, per Barones, aut alios emitti non licet, ut penuriæ, vel castetiæ tempore duntaxat tales prohibitions procedant, & sublineantur, ut notant Anton. à Vall. *supr. Pragmat. Regn. Sicil.* in *dict. Pragmat. 1. & 5. Mallrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. n. 41. & 42.* ubi ita quoque intelligit alia illius Regni capita, per quæ idem Baronibus prohibetur.

121 Juxta quæ similiter, intelligi debent Regiæ concessiones, ut ex aliqua civitate, quis aliquam publici frumenti quantitatem extrahere valeat, quia id intelligitur de superfluo, nec civium ubi necessario, ut singulariter notat Ioan. Plat. in *l. si quis per divinam, Cod. de aqua duct. in fin. Aviles in dict. cap. 17. verb. A razonables precios, n. 36.* † Et idem in licentiis, ut frumentum de nostro Regno Castellæ in Regnum Aragoniæ, & ad alia adjacentia adspertetur, quæ duntaxat locum habere debent, abundantia in nostro Regno stante, secus si penuria insitet, ut benè animadvertit Avendañ. *dict. c. 19. vers. Penult. num. 35.* Pont. de potest. *Proreg. tit. de extraction.* ubi quod tempore abundantia, & non aliter, frumentum ad alia Regna extrahi possit, intellige adhuc, si ad amicos, non si ad inimicos adspertetur.

122 An verò hujusmodi statuta penuriæ tempore facta ligent exteros ibi immobilia possidentes, quoad eorum fructus? negat Anton. *Theaur. decis. 152.* † Sed contrarium est verius, quia respectu bonorum incolæ ibidem censentur, ut in specie resolvunt Cornicus 241. *lib. 1. Petr. Caval. resolut. crimin. cent. 1. cas. 14. Cancr. 3. tom. variar. resolut. cap. 15. num. 260.* † Et quia, meo videri, principalis ratio prohibitionis frumenti extractionis non pendet ex qualitate personarum, sive dominorum frumenti, sed ipso frumento, ex quo in illo territorio sit productum, quare æquius est, ut eo ipsius territorii incolæ, quam alii

123 In quo tamen articulo dubitari, adhuc posset, an exteri immobilium domini fortè alibi commorantes

124 125 126 127 128 129 130 131

saltem pro suis personis, & familia frumentum extrahere possint? In quo dubio posse, æquius putarem; alias enim nimis rigorosum esset, ut proprio suo frumento alii non possent.

132 Nota tamen, hanc prohibitionem intelligi, debere de extrahente originali ex illo loco frumentum: secus si per transitum illuc pervenisset; quia tunc benè extrahere valet, Jacob. Cancr. 3. tom. variar. resolut. cap. 13. num. 260. vers. Hanc prohibitionem.

133 An autem hujusmodi statuta Clericos, & eorum collegios adstringant? vel an teneantur statutis, sive legibus generaliter extra Regnum frumenta, sericum, vel alias merces extrahi prohibentibus: negativam sententiam tenent Bald. *conf. 198. num. 4. lib. 2. Ripa de pest. tit. de remed. ad conservand. ubertat. num. 122.* Grammatic. *decis. 100.* ubi decimum refert Camill. Borrell. *de Magistrat. lib. 3. cap. 14. num. 68.* Sperel. *decis. 12. n. 22.* Donat. Anton. Marin. *lib. 1. quotid. resolut. cap. 31. per tot.* & plures ex relatis Theologis relati, & sequuti per Dian. *resolut. moral. tom. 5. de Immunit. tract. 1. resolut. 27. & part. 1. tract. 2. resolut. & part. 1. tract. 2. resolut. 69.* Pat. Molfes. *ad consuet. Neapol. part. 2. de person. quest. 7. num. 47.* ubi ita in Regia Camera Neapol. decimum testatur, & eandem decisionem refert Joann. Maria Novat. *super pragmat. ejusdem Regni tit. de extract. collect. 8. num. 7.* qui omnes hanc sententiam in defectu jurisdictionis fundant.

134 Affirmativam verò sententiam, cui ut veriori, ad hæreo, magis communiter tenent Menoch. *conf. 800. & conf. 1000. n. 19. & 38.* Menchac. *contro. frequent. lib. 1. cap. 4. num. 18.* Bertazzol. *conf. 87. num. 2. & 6. tom. 1. Didac. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinant. col. 9. vers. Quaritur.* Salced. in *addition. ad Bernard. Diaz in pract. criminal. cap. 55. pag. 100. vers. Quamvis, in med. Mexia in pragmat. tax. pan. concl. 5. num. 17. cum seqq.* doctissime Dom. Covarruv. in *regul. Possessor. 2. part. §. 4. num. 8.* Azebed. in *l. 3. tit. 18. num. 19. cum sequent. lib. 6. Recopilar.* qui tamen malè pro contraria sententia refert Dom. Covarruv. Matth. de Afflict. in *tit. que sint Regal. num. 91.* qui ad id refert Bald. in *cap. 1. col. 5. de pac. constant. Signorol. conf. 21.* Anion. de Vall. in *pragmat. Regn. Sicil. lib. 5. in proem. num. 56.* Vulpell. *de libertat. Ecclesiastic. part. 2. num. 17.* Bobadill. in *Polit. lib. 1. cap. 18. num. 117.* Mandell. *conf. 271. num. 19.* Carol. de Grassis *de effectib. Clericat. effect. 2. num. 294. & effect. 3. num. 178.* Maufson. *de contraband. quest. 8. num. 3.* Petr. Bellug. in *specul. Princip. rubr. 14. §. Nunc videamus, num. 49.* Calixt. Ramirez *de leg. Reg. §. 26. num. 27.* Addent. *ad Jul. Clar. in §. fin. quest. 82. stat. 7. circa bladum, num. 36. in fin. vers. Puniantur,* Pat. Sanchez in *consil. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 24.* Don Juan. de Castillò *tom. 7. controverf. cap. 9. numer. 28.* Doctissimus Dom. D. Petr. de Salced. *de leg. Polit. lib. 1. cap. 4. num. 11.*

135 Ultra quos novissimè, & doctè, ac plene id resolvit in omni genere statutorum frumenti extractionem, aut serici, auti, vel argenti aliarumve mercium, necnon in statuto circa taxam panis, sive victualium, in quo etiam plerique ex præfatis Doctoribus, Franc. Rocc. *de offic. regimin. rubric. 14. §. 4. per tot.*

136 Ubi plures circa hoc decisiones refert, & in numer. 42. † Declarationem Sacræ Congregationis Cardinalium, in qua Episcopis, aliisque personis Ecclesiasticis præcepitur, ut quoad annonam, & extractionem frumenti se cum orationibus Magistratum secularium in Regno Neapol. conformet, & ita signanter Domino Nuncio Neapolitano per eandem Sacram Congregationem rescriptum, ait Roc. *ubi supr.*

137 Estque elegans decisio 30. apud Reverter. *part. 3. quam*

quam refert etiam Martin. in dict. cap. 3. in fin. qui contra suam sententiam in ea decisum agnoscit.

139 Et apud nos extat expressum jus Regium in dict. l. 1. tit. 18. lib. 6. Recopilat. in qua id clare in his extractionibus contra personas Ecclesiasticas dicitur.

140 Cujus nostræ legis, & omnium Doctorum, quos superius adduxi, est illa vulgaris, sed quidem firmissima ratio, quod hujusmodi statuta prohibitoria publicam utilitatem, & commune Regni bonum respiciunt; unde, licet ipsas personas Ecclesiasticas propter rem afficere non possint, justissimum tamen est atque Republicæ & Regni conservationi conveniens, ut afficiant ipsam rem, ad differentiam statutorum, quæ in publicam utilitatem non tendunt, ut optime declarant Domin. Covarruvias, Menchac. Mexia, Sanchez, Dom. Salced. & ferè omnes ex relatis.

141 Quæ ratio & in nostro casu resolutio confirmatur, ex generali doctrina Augustin. Barbof. univ. jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 5. ex numer. 38. & vot. 126. ex numer. 241. qui cum aliis pluribus doctè, & generaliter distinguit etiam inter statuta laicorum, quæ communem utilitatem respiciunt, vel quæ privatam tantum, ut illis Clerici quoque ligentur, secus verò istis.

142 Unum tamen nota, quod superior in numer. 121. relata principalis resolutio, ut Baronibus, aut Dominis inferioribus penuria, aut necessitate publica deficiente, has extractions prohiberi non liceat limitari debet, extante pro eis consuetudine immemorabili prohibendi, ut ex Zerol. in prax. Episcopop. part. 1. verb. Barones, tenent Joann. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tract. 1. dist. gravamin. 121. numer. 8. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. capite 18. numer. 43.

143 Qui num. 44. hoc intelligit ex Albert. Brun. conf. 151. quem etiam sequitur Novar. ubi proximè, dummodo nihil pro obtinenda, licentia per Barones, vel Dominos à vassallis exigatur, quod quidem jus, si eadem immemorabili consuetudine, aut præscriptione per Dominos fuit obtentum, nec aliter licentia ad istas extractions per eos concessa, benè etiam præscriptione quaesitum censetur juxta ea, quæ latius suo loco dicam, ubi plenè resolutum invenies, similes præstationes per Dominos inferiores à vassallis præscriptione immemorabili adquiri posse dummodo liberè, & absque alia coactione per vassallos præstitum in præscriptione sit articulatam, & probatum ad vehementem extorsionis præsumptionem excludendam, quam contra Dominos inferiores esse, ibidem dicemus.

144 Cui quidem præcedenti statuto, aut banno frumenti, aliorumque victualium, extractionem ab oppido ob penuriam prohibenti proximum est aliud, per quod à Dominis inferioribus, vel suis Iudicibus, aut à Correctoribus, aliisque Magistratibus Regiis ob eandem penuriam aliqua gabellarum immunitates rusticis, aut forensibus conceduntur, ut ita ad victualia in Civitate adportanda invitentur, & Civitas eis abundet, ut notat noster Gregor. Lopez in dict. l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 2. in med.

145 Qui tam in exemptione reali, quam in personali immunitate loquitur, & quod hoc procedat etiam in præjudicium conductorum gabellarum, quia quoties publica utilitas cum privata concurrat, illa præferri debet, ut optime in specie resolvunt Boer. de-
cis. 296. in fin. cum seqq. Azebed. in l. 2. tit. 4. lib. 5. Recopilat. numer. 5. August. Capat. de Regimin. Respublic. cap. 7. §. 14. numer. 25. & eleganter hanc po-

liticam tradit Bobadill. lib. 3. capite 4. numer. 50. ibi: A los Labradores, y personas que traen viuallas al Pueblo. dez. ia Platon en su Republica, y Justiniano, y una ley Real, que deben los Corregidores hazer dar breve despacho, y que no sean presos, ni por achaques, y calumnias detenidos, ni molestados: antes deben ser favorecidos, y aliviados de algunos derechos, y tributos en caso necesario, por carestia, ó por inundacion de aguas, aunque sea con daño de los Arrendadores. & novissimè idem tenet Balmased. de Collect. quest. 81. per tot.

Qui etiam loquitur tempore magni concursus, ut penuria, quæ tunc frequenter accidere solet, excusetur, & à num. 82. ait, non quo ad omnia tributa, sed duntaxat quoad aliquam partem has immunitates concedi debere quod intelligerem nisi alius quoque magni concursus pestis, vel alterius casus necessitas id expoisset.

Eandemque resolutionem, quoad has vectigalium immunitatis tempore penuriæ concessionem in præjudicium gabellarum conductorum, sequitur Gironda de privileg. quest. 11. ex num. 86. qui latè hoc intelligit ac temperat, ut postea gabellarum conductibus interesse, & damnum inde sequutum per Civitatem de ipsius propriis refarcitur: quod verum reputo, quia ob ejus commodum immunitates istæ conceduntur.

Imò, meo videri, in subsidium Princeps conductoribus tenebitur quia eis per se, & suos Ministros libero locationis usui patientiam præstare debet, ita ut sive justè, vel injustè aliquo modo liberum usum locationis Princeps impediat, vel sui officiales quibus ipse resistere potest teneatur si justè prohibuit ad damnum, si autem injustè ad lucrum etiam & totale interesse, ut ex text. singulari, in l. cum proponas. ff. de naut. fœnor. & nostra l. 2. tit. 8. Part. 5. optime resolvunt, & plenè de articulo quando de facto justo, vel injusto suorum officialium Princeps teneatur ad l. si fundus 33. ff. locat. l. Lucius Titius 11. de evictio-
nib. † Et quando eos exhibendo liberetur? Cabed. decis. 80. per tot. part. 2. Castill. tom. 3. contr. cap. 3. tot. Cyriac. contr. 274. D. Cresp. obser. 103. à n. 6.

Et prædicta affirmativa resolutio in favorem conductorum Regalium de praxi in Senatu Regii Patrimonii servatur.

Ad alia autem plura de his, vel similibus Principis, vel suorum officialium impedimentis, præcipuè in suis locationibus ad remissiones conductoribus ob id faciendas, vel non latè tractant, & in aliorum privatorum locationibus Barbof. vot. 62. & voto 126. num. 354. Galeot. respons. 17. & 18. D. Larr. allegat. 18. cum tribus seqq. † In quibus de impedimento ex causa belli, Piratarum, mutationis monetæ, & similibus.

Ad alias autem quæstiones speciales circa nostram materiam statutorum, & præcipuè circa edicta vel ordinationes, sive aliquorum oppidorum statuta ad victualium venditiones quomodo quo loco & pretio, & qua hora tam per rusticos ea ferentes, quam per revenditores oppidorum sint faciendæ? ad plures vitandas fraudes: & an potius in grosso quàm minutatim: & ne revenditores, seu Dardanarii, vulgo Regatones usque ad certam horam victualia emant, ut interim vicini sibi de eis commodius providere valeant: & ad alia plura, quæ circa victualium venditionem per Dominos jurisdictionis suæve Judices, aliosque Magistratus statui valent, benè tractant Boer. decis. 296. ex num. 6. Lucas de Penn. in l. 1. Cod. de re rustican. Aviles in capit. Pratorum 17. verb. A razonables precios, ex n. 23. Avendañ. in cap. Prator. 19.

131. cum seqq. Azebed. in l. 2. & tot. tit. 14. lib. 5. Recopilat. ubi etiam Matienç. plenè Bobadill. in Polit. lib. 3. c. 4. per tot. & præcipuè ex n. 49. † Qui, & n. 32. quorundam oppidorum ordinationes improbat, ut victualia forensibus carius, quam vicinis vendantur, quod increpat quoque Aviles ubi proximè, n. 24.

154 Ad similia verò Baronum, aut Dominorum inferiorum banna, seu edicta circa venditiones rerum vassallorum, aut fructuum, & in quibus casibus sustineri debeant, latè Capiblanc. de Baronib. tom. 1. super dict. pragmat. 1. num. 128. cum pluribus seqq. † Et num. 163. benè reprobatur edicta pœnalia subditis prohibentia, ne frumenta propria, vel vana aliove fructus vendant nec macellent sua, vel alia animalia aut carnes, donec Baronis vinum, frumentum, simileve fructus, aut carnes vendantur, quod magham tyrannidem sapit cum uno, eodemque tempore miseri vassalli ad emendum, & vendendum coguntur, ut notant quoque per text. in dict. l. libertas negotiationis, ff. de jur. patronat. l. fin. Cod. de oper. libert. Abb. in cap. significasti, de appellat. Luc. de Pœnn. in l. 1. num. 14. Cod. de rustic. ad null. obseq. tenend. lib. 11. Matth. de Afflic. in cap. 1. §. similiter, num. 40. de capit. qui cur vend. & in consuet. Regn. Neapol. ad Constit. Magistris, & in cap. ejusdem Regni 49. Petra de potestat. Princip. cap. 5. num. 125. cum seqq. & cap. 6. num. 28. Nevizan. decis. 43. benè Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. ex n. 37. † Ubi id in Regn. Siciliae per Regiam Pragmaticam, specialiter Baronibus prohiberi asserit.

157 Et quod ex eadem ratione per sua edicta domini inferiores, vel Barones prohibere non debeant, ut vassalli exerceant aliquas mercantias, & negotiationes victualium lanæ, olei & similibus; quia forsitan ipsi Barones in his negotiis suas pecunias implicitas habent quod valdè iniquum reputant. Ann. singular. 14. Capiblanc. ubi proximè, num. 164. † Cum nec Dominus inferior vassallos cogere possit, ut à se ipso duntaxat vel ab alio certo, victualia, aut similia emant: Quid autem dicendum est, quoad jus concedendi macellum, & facultatem sciendendi, vendendique publicè carnes, cum aliorum prohibitione, an ut jurisdictionale emolumentum inferioribus dominis competat? videndi Ramon. conf. 55. Fontanell. decis. 512. Xammar. rer. judicat. part. 2. diffinit. 9. sed quidquid hi DD. contra præfata resolvere, videantur, unum singulariter nota, quod etsi de jure, privilegio, aut consuetudine domini id habeant, hanc facultatem concedere debent absque ulla oneris impositione; quia hoc tributi genus esset, cujus impositio inter regalia connumeratur.

160 Ad bannum autem, seu statutum è contra prohibens frumenti, aliorumque victualium in Civitatem, aut territorium ingressum usque ad certum tempus: vel nisi frumento ipsius Civitatis, aut victualibus prius venditis: videndi Mastrill. de Magistrat. lib. 4. c. 18. n. 70. & 71. ubi quod rectè per dominum vassallorum fieri valeat, ob abundantiam victualium in proprio territorio, citat Aviles in dict. cap. Prator 17. gloss. à razonables precios, n. 36. in fin. quem pro eadem sententia in eodem loco refert, & sequitur loquens in Civitate, quam & hoc statutum facere posse, ait, Cancr. lib. 3. variar. cap. 13. n. 260. versic. Ingressum autem, † sed certe Aviles in dict. num. 36. nihil ad rem ait, nec de hac quæst. meminit, & licet in n. 31. dicat ex Bart. in l. Iar. Consult. C. ut nemini ab empt. spec. se excusar. val. & aliis ibi relatis, benè posse Civitatem tempore abundantia triticum publicum, vel alia victualia inter vicinos justo pretio distribuere, ut quilibet id cogatur emere plus, vel minus juxta cujuslibet pa-

Lagunex de Fructibus.

162 trimonii valorem, hoc quidem justissimum est, ne alias frumentum omne Civitati, & sic omnibus pe-
163 reat, qua ratione id omnes conservare tenentur; quod tamen diversum est à directâ prohibitione, ne frumentum exterorum propter abundantiam Civitatis, eforas ingrediatur, nam hoc respicit & restringit facultatem commerciorum omni jure maximè inter Regnicolas liberam, ut proximè dicam.

164 Quare contrarium verius censeo, imò per Dominos oppidorum, vel Civitates suis statutis prohiberi non posse, ut per exteros tempore abundantia, vel alio frumentum cæteraque victualia in oppidum ingrediatur, cum ex hujusmodi prohibitionibus impediatur commerciorum usus, † qui liberè omnibus, præcipuè unius Regni vassallis parere debet, juxta dict. l. libertas negotiationis, ff. de jur. patronat. & proximè dicta; † quare nullo modo approbarem hoc statutum, nisi speciali Regia facultate confirmatum; vel aliter privilegio concessum, pro ut in aliquibus nostri Regni oppidis speciali privilegio conceditur; aut est stabilitum suis ordinationibus similiter per Principem confirmatis.

165 Et apud nos quarundam Civitatum ordinationes circa id loquentes confirmantur per nostram l. 32. tit. 18. lib. 7. Recop. ubi, quod Civitati Segoviensi, Salmanticensi, Cordubæ & aliis, hoc privilegium competat, ne vinum eforas in eas ingrediatur.

166 Nec obstat quod, sicut præcedentia statuta aut banna extractionem publicæ prohibentia sustineri diximus ex causa facultatis utilitatis ob frumentorum necessitatem, aut penuriam; ita similiter in præfenti statuto videbatur dicendum, statutum prohibens ingressum ob abundantiam sustineri debere, cum in eo etiam publica utilitas Civitatis, vel territorii versetur, ut hac prohibitione stante proprium Civitatis vinum, aut frumentum prius consumatur; quia non est eadem, nec æquè favorabilis utilitas; cum in primo casu de necessitati, aut penuria succurrendo, & sic de magno damno vitando tractetur: In secundo verò de majori lucro captando agatur; ultra quod non semper Civitatibus tales prohibitiones frumentorum, aut vini ingressus sunt utiles omni Civitati, sed potius aliquibus privatis frumenta, aut vana habentibus, ut ita carius aliis vicinis non habentibus vendant, qui frequenter plures, & pauperiores sunt; quare potius in plurimorum damnum, ac præjudicium hoc statutum redundaret, & consequenter, ut ambitiosum & irrationabile sustineri non debet, nec de facili & absque magna causa Regia facultas ut condatur est concedenda.

167 De statuto autem, ne vassalli immobilia forensibus, aut exteris à territorio, sed tantum convicinis vendant; tractant Bartol. in l. unum ex familia, §. Divi, ff. de legat. 1. & ibidem Angel. & Alexand. qui resolvunt pro validitate hujus statuti per dominum, vel Baronem, aut ipsum oppidum conditum: & hanc sententiam communem tradunt Rip. in 2. part. statutor. quest. 2. num. 10. Nat. conf. 106. sub num. 5. Menoch. conf. 1176. num. 13. qui hoc statutum validum, & æquitati consentaneum ait; ne exteri his bonis fruantur cives verò & subditi onera ferant, Decius respons. 33. numer. 1. lib. 1. Cæphal. conf. 246. num. 38. Craver. conf. 271. ubi, quod civibus valdè utile, & favorabile sit, nec ullum gravamen contineat; & noviter hujus prohibitionis facultatem Baronibus tribuunt, Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. num. 97. Capiblanc. de Baronib. in dict. pragmat. 1. num. 315.

168 Sed quidquid tanti DD. dicant, huic sententia assentire non audeo, cum negari non possit, magnam

A a ij

magnam

magnum gravamen ex tali prohibitione vassallis inferri, ex ea enim valde eis libertas infringitur, & coarctatur facultas, quam liberam circa rei propriae dispositionem omni jure habent. contra text. in l. in re mandata, Cod. mandata, & supra dicta, num. 160. ¶ Quare hoc statutum, ut pote contra jus absque Regia licentia substineri non debere mihi videtur juxta resolutionem sup. traditam ex qua Dominos inferiores, aut oppida nullo modo contra jus statuere posse, latius diximus.

170 Quae etiam prohibitio, aut statutum singulari, & notabili ad rem consideratione improbari potest; nam, si tales prohibitiones sustinerentur, essent manifeste contra jura Regalia, ceterosque vassallos immediate Regi subiectos, apud Italos *Domanales*, quia cum ab his immobilia in vassallos Dominorum inferiorum alienari, non prohibeantur, paulatim omnia stabilia in vassallos baronales transferrentur, ac cumularentur, & perpetuo apud eos remanerent, si invicem Regiis vassallis à Baronalibus ea emere non liceret: ¶ Sequereturque exinde, quod vassalli inferiorum valde ditescerent in augmentum justium suorum Dominorum, & vassalium, quae frequenter ad eos pertinent: è contra verò vassalli Regii inopes, & ad Regia tributa sustinenda minus potentiores, imò inutiles redderentur, sublata eis principali bonorum stabilium substantia, quod nulla via admitti debet, ¶ cum plurimi Principis interit, vassallos ad subeunda onera locupletes habere, text. in Authent. ut judic. sine quoquo suffrag. §. Cogitatio, gloss. 1. in cap. 3. de exception. ¶ cum vassalli pingues Principis nervi merito dicantur in l. 2. Cod. de omn. agr. desert. lib. 111. ¶ Et optimum Thesaurum in dict. §. Cogitatio, column. 2. & vulgariter ad alia plura tradunt Politici, D. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 14. à numero. 103. & cap. 15. à num. 40. & cap. 23. à numero 53. & lib. 2. Politic. cap. 16. fol. 155. vers. 1. à la verdad, late D. Ioann. de Escob. del Corto de puritat. part. 2. gloss. 2. iterum D. Solorgan. dict. lib. 1. cap. 15. à num. 53. & cap. 16. num. 78. & ad similia dixi sup. hac part. cap. 25. §. unic. ¶ & faciunt dicta per Dominic. Antunez de Portug. & ab eo adductos de donation. Reg. part. 3. cap. 1. ex num. 26. ubi, quod nullo modo Domini inferiores tributa Principis, aliquo prætextu, minuire valeant, quod in præfenti, ut dictum remanet, fieret, si dicta statuta, aut prohibitiones admitterentur.

176 Et hanc nostram resolutionem comprobata inveni per nostrum jus Regium in l. 1. tit. 9. lib. 7. Recop. ubi expressè jubetur Magnatibus, & aliis Dominis inferioribus hujus Regni, ne vassallis interdican, sua immobilia quaslibet personas alienare, & clarius in l. 4. eod. tit.

177 Ad statutum autem, quod per Dominos vassalorum, vel decuriones Civitatis condi solet, nequis ex vicinis absque licentia domini, vel Civitatis domicilium suum, aut incolatum alibi transferat, tractat. Luc. de Penn. in l. 2. n. 14. Cod. de agricol. & censu. l. 11.

178 De quo etiam D. Solorgan. tom. 2. de jur. Indiar. lib. 1. cap. 23. à num. 50. & lib. 2. Politic. cap. 24. fol. 207. vers. Ytambien, & seqq. Cyriac. controuv. 78. & 243. lul. Capon. tom. 3. discept. 199. ubi quod de unius Baronis oppido ad alterius locum vassallis migrare non liceat, & quod aliàs Baro alienum vassallum recipiens sub pœna restituere teneatur, & sequuntur ex Constitut. Regn. Neap. Quisquis Burgenfis, in princip. & in §. Quicumque, ibidem Andr. de Ifern. & Matth. de Afflict. idem Afflict. in cap. 1. verb. Angaria, que sim regal. Abb. in cap. venientes, in 4. Notab. de jur. jurand. Cap. 168. Brun. conf. 132. volum.

2. Pont. de potest. Proreg. tit. de abundant. §. 2. num. 7. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. ex numero. 83. Rebuff. in l. cives, num. 3. Cod. de incol. lib. 10. ¶ Ubi optimè id limitat, nisi ob favitiam Dominorum recesserint, ex Luc. de Penn. ubi proximè Petr. Gregor. de concessione. feud. part. 7. quest. 4.

Vel si territorium proprii Domini ita sterile efficiatur, quod vassalli in eo laborando vitam degere, non possent, Petr. Gregor. in loco citat. ¶ Vel si ratione belli recesserint, Luc. de Penn. in dict. l. 2. Cod. de incol. lib. 10. ¶ Vel ob pestilentiam, idem Luc. de Penn. in l. coloni, eod. tit. vel si ex causa famis, gloss. in l. quemadmodum, Cod. de agricol. & censu. lib. 11. Mastrill. dict. cap. 18. num. 94. ¶ Et num. 93. idem si Dominus debitam custodiam Villæ non adhibuerit, neque eam forte maritimis, aut inimicis conviciam non munitet, ob idque deprædari consuevisset, argum. l. ex locato, l. fin. §. Colonos, ff. locat.

Sed, quidquid tanti DD. dicant, contrarium verius mihi videtur, imò Dominos inferiores, vel Civitates condere non posse hoc statutum, ne vicini domicilium suum, vel incolatum in alia loca transferant; ¶ nam per id libertas naturalis valde infringetur, cum servitutis species sit, à certo loco non recedere, ¶ ut in his domicilii mutationis prohibitionibus coercendis bene consideravit quædam Regia nostra Pragmat. relata per Burg. de Paz in l. 3. Taur. num. 513. ibi: Se induce especie de servidumbre à los hombres libres, para que no puedan morar, ni vivir à do quisiere, & probant communiter DD. per text. in l. Titio centum, §. Titio 2. ff. de condition. & demonstrat. & juxta Cassiodor. lib. 7. form. 36. Penè reclusus advertitur, cui mutare solum liberum non videtur: & notant communiter DD. ad dict. l. Titio centum, & congesti per Amal. lib. 1. observat. cap. 6. & num. 51. Cancr. 3. part. variar. cap. 7. ex num. 1. Sanch. de matrim. lib. 1. disputat 40 ex num. 1. & novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. part. 1. lib. 1. pralud. 2. num. 95. & 98. ¶ Ideo rectè inter jura libertatis domicilii mutatio, ac ubique vivendi licentia censetur, juxta Plaut. in Menechm.

Mea quidem herclè causa liber esto, atque ito quo voles. ut bene animadvertit ad explicationem l. penult. Cod. de oper. libertor. Cujac. lib. 14. observat. cap. 27.

Juxta quæ liberum esse cuilibet, quo libuerit, domicilium suum, vel habitationem transferre de jure communi dicendum, videtur, ut bene comprobatur per text. in l. nihil, ff. ad municipal. Bartol. in l. assumptio, & in l. de jure, eod. tit. Abb. in cap. fin. notabil. 2. extra de Paroch. Socin. Junior. conf. 7. num. 5. volum. 2. Burg. de Paz in l. 3. Taur. num. 513. Azebed. in l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat. ex num. 1. Petr. Gregor. lib. 18. syntagm. cap. 13. num. 22. Hermosill. in l. 15. tit. 5. gloss. 2. ex num. 62. part. 5. & aliis pluribus adductis, tenent D. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 23. num. 43. D. D. Petr. de Salzed. ad ll. novissim. Recopil. in l. 66. tit. 4. lib. 2. ex num. 12.

Et de jure nostro Regio in l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat. expressè nostri Magnates, alique Domini inferiores, aut Civitates, vel oppida præfata statuta, aut ordinationes domiciliorum mutationem prohibentia condere prohibentur, ut bene etiam notant Azebed. Hermosill. & alii ex proximè relatis, ¶ nisi per legitimam conventionem, aut concordiam inter aliqua oppida convicina id caveatur, ut in ipsa l. 1. in fin. dicitur: ¶ & in l. 3. ejusd. tit. annullantur obligationes, quæ sub aliquibus pœnis per vassallos in favorem dominorum circa servandam viciniam, & ne à loco recedant, fieri solent.

Nec

192 Nec huic sententiæ obstare debet doctrina DD. quos pro contraria opinione supr. citavi, quia ferè omnes loquuntur in vassallis feudatariis, & juxta Constitut. Regn. Neap. quas supr. retuli, quibus id specialiter in vassallis feudatariis cavetur: nos vero loquimur in vassallis Burgenfisibus; ¶ quare non mirum, quod id specialiter in feudatariis sit stabilitum; quia non solum ratione jurisdictionis, sed & territorii dominis subjiuntur, Burgenfes verò, quoad jurisdictionem duntaxat sunt subiecti; ¶ & idèo liberioris sunt conditionis, quàm feudatarii, ut singulariter ad plura notant noster Gregor. in l. 5. tit. 25. part. 4. gloss. Debenos servir, ubi quod ex hac ratione Burgenfes non eisdem, nec tam gravioribus oneribus, ac feudatarii subjiuntur, & ad alia Boët. decis. 271. num. 3. Parlador. different. 145. §. 1. num. fin.

193 Juxta quæ, meo videri, intelligi, debet doctrina Luc. de Penn. quem pro contraria sententia omnes citant in dict. l. 2. Cod. de agricol. & censu. lib. 11. cuius tamen doctrina procedere, ac intelligi debet de illis vassallis, qui colonis, aut censitis, de quibus in illo text. & titulo agebatur, magis conveniant, & sic de feudatariis tantum, qui cum ratione territorii sint subiecti, in hoc saltem (licet non in aliis) colonis illis, aut censitis assimilantur; ¶ hi enim coloni, censiti, aut adscriptitii erant: coloni, qui per 30. annorum curricula prædia aliena, certa pensione constituta, coluerant: censiti, vel adscriptitii, qui pacto, aut conventionione eis colendis se mancipaverant, aliqua mercede, aut censu, unde censiti dicebantur, dominis quotannis præstito, ut colligitur, ex text. in l. agricolarum 18. Cod. de agricol. & censu. lib. 11. junct. l. cum scimus 22. Cod. eod. & doctrina ejusdem Luc. de Penn. & antiquior. ibidem, & passim per tot. tit. & licet inter eos ea esset principalis differentia, quod coloni liberi remanerent, censiti verò, vel adscriptitii servi erant, & eorum peculia ad Dominos pertinebant, dict. l. 18. & passim dict. tit. de agricol. & censu. ¶ Omnes tamen ita præditi adscripti erant, ut ea deserere, eis non liceret, dict. l. 18. & tot. dict. tit. de agricol. nec eorum filii, aut descendentes, mulier 16. l. 21. & 22. §. Illud quoque, Cod. eod. ¶ ita, ut, nec volente domino, à prædiis amoveri, & in alium transferri possent, l. 2. & 7. eod. Dom. Covarruv. in cap. quamvis pactum, de pact. 2. part. initt. §. 1. num. 2. Gomez in l. 50. Taur. num. 61. & 62. ¶ Quia ita glebis in hærebant, ut nec momento quidem temporis etiam militiæ, vel exactiois tributorum causa, ob aliàsve quoque publicas functiones, amoverentur, l. colonos 15. l. 19. eod.

194 Juxta quæ, cum Lucas de Penn. de his colonis, & censitis in dict. l. 2. tractaret, & idem arguendo ex eis in vassallis dixisset absque dubio intelligi debet de vassallis feudatariis, qui ratione territorii domino subjiuntur, non verò de Burgenfisibus, ut plerumque sunt nostri, qui liberioris sunt conditionis. ¶ Imò, idem, ac in Burgenfisibus, in vassallis apud nos Solariegos dicerem, qui, licet ratione territorii sint subiecti, possunt tamen apud nos, terra domino relicta, in alia oppida se transferre, nec contrarium audivi, imò supponi videtur in nostral. 2. tit. 3. lib. 6. Recop.

195 Ex quibus resolvendum videtur, Dominos inferiores, vel Civitates hæc statuta domicilii mutationem prohibentia, utpote irrationabilia, & jura libertatis infringentia condere non posse, idque tantum Principi supremo licere, ut frequenter in multis Provinciis legibus specialibus statuitur, ne de una Provincia in aliam subditorum habitationes mutentur, vel ne familiarè ad populosas Civitates, desertis patriis solis, se transferant, aut extra Regna migrent, ut docent Abb. in cap. postulasti, num. 10. de for. competent. Lu-

196 dovic. Roman. conf. 9. num. 1. Petr. Fab. lib. 2. semestr. cap. 4. vers. Haec colonia, optimè Navarret. discurs. polit. 8. Dom. Solorgan. ubi supra dict. cap. 23. Maphæus lib. 6. histor. Orient. ¶ Qui apud Sinas tales domiciliorum mutationes, maximè extra Regnum, prohiberi ait, & idem testatur Ioann. Gonzalez lib. 1. histor. Sinar. ¶ & apud nos novissimè prohibetur per nostram l. 66. tit. 4. lib. 2. Recop. domicilia, aut quorumlibet familias ad Curiam Regiam, Civitatem Hispalensem, aut Granatensem noviter transferri, & quod extra Regna, absque Regia licentia, se transferant. ¶ Quod justissimè fuit cautum, utinam ita fervaretur, ne cæteris Regni oppidis, & Civitatibus Civibus Orbatis, arva inculta, & colonis deserta in magnam Reipublicæ perniciem remaneant, ut ibidem ad alia plura novissimè notat D. D. Petr. de Salzed. ad ll. nov. Recop. ¶ Quod etiam Romanorum tempore Italiæ accidisse ob magnam Romæ frequentiam, ait Lipsius lib. 3. de Mag. Roman. cap. 3. illic: Concludo, & moneo, per hanc frequentiam Romæ factum, ut paulatim Italia penè deserta esset, cum plerique eò confluerent ob frumentationes, ludos, & alios usus, aut voluptates, quod bene considerans Imperator Iustinianus in iubent. de Quæstor. collat. 6. ibi: Invenimus enim, quia paulatim Provincia quidem suis habitatoribus spoliatur: Magna vero hæc Civitas nostra populosa est turbis diversorum hominum, & maximè agricolarum suas Civitates, & culturas relinquuntium. Ex quo multas personas domicilium suum in Urbem Constantinopolitanam transferentes admitti non debere, imò expellendam statui in dict. Authent. §. 1. cum seqq. ¶ ad id specialem Quæstorem creans, ne aliàs, ut ipse Iustinian. ait in §. fin. Ut non, suas Provincias deserentes hic attentantur, & moriantur forsitan propriis privati, & neque parentis fruentes sepulchris.

197 Quibus proximum est aliud simile statutum, quod per Dominos inferiores, aut oppida ratione jurisdictionis condi posse, prætendi solet; scilicet, absque eorum licentia, vel aliter, quàm, pro ingressu aliquo certo dato, ad viciniam noviter venientes admittantur; ¶ cuius quidem statuti condendi facultatem in expresso Baronibus, aliisque Dominis vassalorum inferioribus tribuunt, eorumque licentias ad novos incolas recipiendos expostulari, debere ex Bald. in cap. 1. col. fin. de firmand. fid. tradunt Ripa de pest. tit. de remed. ad curand. pest. in princ. ex num. 35. Ruin. conf. 28. num. 15. volum. 1. ubi quod non solum ab eo, qui domicilium habet, sed qui jurisdictionem tantum, Bertrand. conf. 61. à num. 1. volum. 1. Berouis conf. 148. ¶ Ubi, & quod aliquid pro ingressu solvatur per eos statui valeat, quin ob id ambitiosa statuta dicantur; sequitur Stephan. Gratian. discept. forens. 139. ex num. 5. cui de jure communi subscribit noster Hermos. in l. 15. tit. 5. gloss. 2. num. 62. & 63. quod probare intendunt ex decisione text. in l. Divus, ff. de servitut. rusticor. ubi Dominum feudi prohibere posse, ait Consultus, ne alius etiam venandi causa fundum ingreditur; ¶ & dictam resolutionem late defendit Petr. Surd. conf. 174. num. 4. cum seqq. ¶ Qui eo duntaxat casu limitat, quo forenses aliquo tempore absque contradictione habitaverint, nam sine causa expelli non debere, agnoscit, ex doctrina Bald. in dict. cap. 1. num. 2. de form. fidelitat. quia jam sunt de populo, & quia, ut vulgariter jactatur, turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes, ut notant DD. ex cap. quemadmodum, §. Alioquin, de jur. jurand.

198 Sed, his non obstantibus, contraria sententia verior mihi videtur, tum quia, ut in præcedenti quæstione dictum remanet, liberum est unicuique, quocumque, magis ei libuerit domicilium suum transferre, ex

A A a iij dist.

dict. l. nihil ff. ad municipal. libi: Nihil est impedimento, quo minus quis ubi velit domicilium habeat, quod ei interdicitur non sit, Bart. & alii in *l. assumptio, ff. eod.* Abbas in *cap. in notabil. 2. de Paroch. Socin. Iun. conf. 7. num. 5. volum. 2. Azebed. in l. 1. tit. 9. lib. 6. Recop. & proxiore referend. tum etiam, quia hoc esset contra*

214 *cap. que populi utilitatem: † Si incolæ noviter venientes non admitterentur; nam, inter alia Reipublicæ velle interest, oppida civium copia, & frequentia a natiuitate ff. solut. matrim. l. 2. Cod. de in dict. vilit collend. illic: Augeri enim magis nostram Rempublicam, & multis hominibus legissime frequentari, & ibid. Dionys. Gothofred. † Unde Homerus interrogatus, qui esset maximus ornatus Civitatis? inquit: Pueri, & turres, ex quo mirabiliter ait Cassiodor. Felisem esse Rempublicam, qua multis Civibus resplendet ornata; † quia ut in Proverb. cap. 14. In multitudine Populi dignitas Regum; † & ut dicitur in nostra l. 14. tit. 5. Part. 2. El mejor tesoro, que el Rey ha, è el que mas tarde se pierde, es el Pueblo; † ut bene, & ad plura copiose notant Casan. in *Cathalog. glor. mund. 5. part. consider. 37. Menoch. conf. 1076. num. 11. Coita in l. Callus, §. Et quid, si tantum, 5. part. num. 75. de liber. & posthum. Marzar. conf. 26. num. 25. Rebat. ad l. 2. tabular. cap. 9. & lib. 2. conjetur. cap. 20. Dom. Valenc. conf. 201. num. 50. Governador Christiano, lib. 1. cap. 16. fol. 90. plenè, in numeris congestis, Navarret. in suis singular. discurs. polit. 5. & 6. D. D. Ioann. de Solorgan de Indiar. gubernat. lib. 1. cap. 13. num. 8. Cartanç. de Part. cap. 2. §. 4. num. 1. † Ubi, quod ideo leges Atheniensium pluribus modis de conservando, & augendo populo curabant. † Quod, & alia Respublica fecere, novos incolas muneribus, & honoribus potius alliciendo, quàm amovendo eos contrariis statutis prohibitoriis, ut testantur DD. relati: † & novissimè fit in nostra lege Regia 66. tit. 4. lib. 2. Recopilat. qua exteri multis, magnisque privilegiis, ac exemptionibus invitantur, ut nostrum Castellæ Regnum commerentur, de cuius legis lata expositione plenè ad plura novissimè agit D. D. Petr. de Salzed. ad nov. ll. Recop. ad ipsam, l. 66.**

222 Quare contra hanc magnam Reipublicæ, ac Regnorum utilitatem, naturalemque ubique commorandi libertatem contraria Baronum, seu Dominorum inferiorum, aut oppidorum statuta, quæ vicinitatem noviter expostulantibus denegant, vel non aliter, quàm cum aliquibus ægris conditionibus, aut extraordinariis oneribus concedunt, uti irrationabilia, & contra jus sustineri non debent, juxta doctrinam, ac regulam supr. traditam.

223 Et in nostra specie hanc statuendi facultatem Dominis inferioribus denegant, & hæc statuta, seu ordinationes oppidorum vicinitatem denegantia improbant Burg. de Paz in l. 3. Taur. num. 513. Parlador. different. 103. num. 5. Azebed. in l. 1. tit. 9. lib. 7. Recop. ex num. 1. Hermos. in l. 15. tit. 5. gloss. 2. num. 62. Part. 5. & justam causam ad ea requiri, tenent Anna singular. 54. bene resolvit Cancr. variar. resolut. 3. tom. cap. 13. ex num. 312. & huic doctrinæ subscribit, licet breviter, Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. num. 91.

224 † eamque optimè resolvit contra Villas, oppida, aut Civitates, ne vicinitatem de novo venientibus denegare possint, nec aliquo pretextu ingrediendi licentiam differre, cogendo eos, ut in aliquibus locis fit, ut prius se obligent, vel cautionem, aut securitatem præstent conservandi vicinitatem, & manendi præcisè in Civitate, aut Villa per certum tempus, Otero de pasc. cap. 5. ex num. 1. & 14. quimitò, & si tales obligationes per novos incolas fiant de jure nostro Regio, nihil eos adstringant, ut cavetur in nostra l. 3.

tit. 9. lib. 7. Recopil. quæ id expresse decidit contra Dominos inferiores.

Quæ nostra superior principalis resolutio apud nos comprobata, potest per dict. l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat. qua statuitur, cuilibet suum domicilium mutare licere, & libertas omnibus, ubi velint habitare conceditur, quælibetque statuta Dominorum inferiorum, aut oppidorum ordinationes id prohibentes per eandem legem derogantur, ipsique Domini, vel oppida in contrarium quidquam facientes gravibus pœnis coercentur, qua nostra lege stante, nec etiam si justa causa adesset, statuta ista per oppida, aut dominos condita admitterem, nisi prius causa in Regio Senatu approbata, & statutis confirmatis, utpote contra expressa jura tendentibus: † cujus tamen legis Regiæ, & juris communis resolutio limitanda erit, si Dominis, vel Civitatibus præstandi vicinitates consuetudine, aut privilegio jus competat. Hermos. in l. 15. tit. 5. part. 5. gloss. 2. num. 64. in fin.

De aliis verò pluribus statutis, & edictis prohibitis, quæ Domini inferiores, aut populi, cum jurisdictione, vel sine ea condere possunt, vel à quibus arceri debent in pluribus casibus, specialiter tractant, ultra DD. supra relatos, & præcipuè Antiquior. in l. omnes populi, ff. de just. & jur. plura, & ad plures speciales quæstiones cumulantes Matth. de Afflict. in prælud. ad Constitut. Sicil. quest. 3. cum tribus seqq. & quest. 7. & singularem in proposito quæstionem tractat, latè Orosc. in dict. l. omnes populi Burg. de Paz in l. 1. Taur. ex num. 347. cum antecedentibus, Boër. decis. 128. Vincent. de Ann. singular. 58. Nevizanç. decis. 43. Vincent. de Franch. decis. 183. Molfes. ad Constitut. Neapol. tit. de renunciat. ex num. 29. Ofsalc. decis. Pedemont. 17. Nat. conf. 227. & 125. Gregor. ultra loca supra relata, in dict. l. 12. tit. 1. Part. 1. & l. penult. tit. 2. Part. 1. ubi de pluribus statutis in multis casibus specialibus tractat; † & etiam statutum approbat circa sumptus, pompam funeris, & vestes lugubres in l. 12. tit. 13. Part. 1. gloss. 8. Avendan. de exequend. 1. part. cap. 19. per tot. & ex num. 13. † Ubi in statutis super officialium electionibus, mercedis mercenariorum taxa, & super modo præstandi suffragia in oppidi Concilio, & ad similia circa, quæ populi jurisdictionem habentes statuere, possunt, Matienç. in l. 4. tit. 14. lib. 5. Recop. num. 3. † Et super Pascuis, plantatione montium, numero ovium pascendarum, custodia montium, vinearum, messium, & pecudum, de quibus statutis bene Rip. lib. 1. respons. de legib. & constitut. cap. 21. Matienç. in dict. l. 4. num. 3. latè Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 18. tot. † Ubi, & de statutis Baronum circa furnos, & molendina. ne alius, præter Baronem, ea habeat: & circa venationes, & piscationes (de quibus latius infra suo loco tractabo) Capiblanc. de Baronib. tom. 1. super Pragmat. 14. ex num. 47. ubi num. 5. † de banno, aut statuto, ne de nocte maseatæ, vel similia fiant, ut scandaum, vel rixæ videntur, de quo Bobadill. in Politic. lib. 2. cap. 13. à num. 49. & num. 64. intellige si id accidere, probabiliter timeatur: † de bannis, seu statutis, ne quis post certam horam noctis sub pœna incarcerationis deambulet. Polidor. Ripa in tractat. de noct. cap. 7. bene Capiblanc. dict. Pragmat. 14. num. 38. & quod inventus cum armis, ultra eorum amissionem, ad pœnam quoque teneatur, Baiard. ad Clar. §. fin. quest. 82. num. 63. Capiblanc. ubi proximè, num. 52. † & quod insignium pulsari, debeat campana, ne ignorantia prætendi, possit, ut notat quoque in his Baronum bannis, Vincent. de Franch. decis. 511. num. 521. num. 15. Bobadill. in Polit. lib. 1. cap. 13. numero 55. & 56. † Ubi, quibus horis apud nos pulsari debeat, ut arma amittantur.

236 tantur, juxta nostram l. 5. tit. 6. lib. 6. Recopil. † Et quid si negligentia, aut malitia Sacristæ, vel alterius pulsatur, ad horam assignatam non pulsetur: & post horam bene auditam, sed ante pulsationem, quis cum armis capiatur, an ea amittat? quod sic idem Bobadill. num. 54. bene Polidor. Rip. in dict. tract. de noct. cap. 5. † Et quid si cum bestiis eforas venerit, vel cum lumine, seu lanterna ambulaverit, Polidor. Rip. dict. cap. 5. de quo etiam casu vide nostram l. 5. tit. 6. lib. 6. Recop. junct. l. 4. eod. tit. † Ubi ensam cum pugione, apud nos Daga de nocte post pulsata campanam vulgò la Queda cum lanterna, vel alio lumine, & non aliter portare permittit, & docent Plaça de delict. lib. 1. cap. 8. num. 12. Bobadill. dict. cap. 13. num. 66. idem Rip. in dict. tract. cap. 7.

239 De edicto, aut statuto deferre arma de nocte sub aliqua pœna prohibente, Rip. dict. cap. 7. Bartol. in dict. l. omnes populi, ex num. 1. de justit. & jur. † Ubi, quod per Dominos inferiores, & alios judices majores perpetuos perpetuè per inferiores vero, ac temporales pro suo tantum tempore hoc statutum, seu bannum, & similia fieri, valeant. Bobadill. in Politic. lib. 2. cap. 16. num. 211. & lib. 1. cap. 13. num. 103. & latissimè per tot. & præcipuè à num. 50.

241 Ad plures quæstiones de prohibitione armorum, in quibus casibus amittantur? & quæ personæ, & arma in banno prohibitivo sint comprehensa? & an pugiones, cultelli, & vaginæ comprehendantur? & ad alia quotidie in praxi contingentia: † Et num. 54. de laudabili quorundam oppidorum consuetudine, aut statuto, ne in feria quinta, & sexta majoris hebdomadæ, dum Sanctissimum Christi Corpus clausum in Monumento manet, arma portentur, ut in tam Sanctis diebus vitentur rixæ; & quia, quamvis arma pro defensione portari liceat, in hoc tamen tempore, cum Dominum pro nobis tanta perpersum recolitur? omnes quoque pro eo magis pati, quàm defendi, parati esse debeamus.

243 De quibus etiam statutis, & similibus ordinationibus, & præcipuè quando, & quæ per Correctores Civitatum, aliosve judices inferiores, vel Decuriones fieri debeant, latè, & cum pluribus tractat Bobadill. in Politic. lib. 3. cap. 8. num. 152. usque ad numer. 168. & numer. 167.

244 De ordinationibus oppidorum, seu vicorum apud nos Aldeas, quæ aliis Civitatibus subjiciuntur, & quod non aliter, quàm de consensu Civitatum, quibus ista oppida sunt subiecta, condi debeant, quod etiam notant Bald. in dict. l. omnes populi, column. 2. ff. de justit. & jur. Bartol. in l. si quod, numer. 5. Cod. de legat. lib. 10. Decius conf. 17. bene Bald. Perusin. in tract. de statut. verb. Collegium, num. 3. in tract. DD. tom. 2. fol. 99. Gregor. in dict. l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 2. in fin. Gutierrez practicar. lib. 3. quest. 23. num. 14. Oter. de Pascuis, cap. 12. num. 8.

245 Et quod maximè hujusmodi oppida suis statutis ipsis solum præjudicare valeant, non vero vicinis Civitatibus, cui subsunt, nec ejus juri statutario, notabiliter animadvertunt, ex text. in l. 2. §. fin. Cod. de testib. & ex aliqq. antiquiorib. Alberic. de Rosat. in tract. at. de statut. lib. 1. quest. 6. num. 1. & 2.

246 Quod idem existimarem respectu aliorum oppidorum, communiter habentium in Pascuis, vel similibus, super quibus statuta fieri, prætenduntur, si aliquod præjudicium ex hoc eis sequatur, ut in specie adduci potest, l. 14. tit. 7. lib. 7. Recop. per quam ex eadem ratione derogatur quædam antiqua ordinatio Civitatis Abulensis circa terminos rotundos singulariter loquens.

247 Et etiam hæc nostra ampliatio optimè comprobati

potest ex eo, quod in præjudicium juris pascendi, aut id jure servitutis, aut communionis, vel aliter habentium, pascua mutari non possunt, nisi omnium consensus interveniat, ut resolvunt Dom. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 17. num. 11. ubi plures cumulat Faria, idem Dom. Covarruv. practicar. quest. 17. num. 4. Cæpol. de servitut. rusticor. practicar. cap. d. servit. jur. pascend. num. 26. Mexia ad leg. Tolet. 2. part. fundament. 9. num. 69. & contra Avendañ. Azebed. in rubric. tit. 14. lib. 3. Recopil. verb. In capite octavo, & in l. 14. num. 3. tit. 7. lib. 7. & cum aliis optimè Sess. decis. 74. ex num. 23. ubi plenè usque ad fin. Hermosill. in l. 15. gloss. 2. num. 52. tit. 5. Part. 5.

Ubi, quod ad mutationem pascuorum Regia facultas necessaria sit, ac simul consensus omnium habentium jus pascendi, & novissimè D. D. Petr. de Salzed. in commentar. ad ll. novar. Recop. in l. 4. tit. 14. lib. 3. cap. 24. 27. & 28. num. 4. cum. seqq. & num. 4. † Quia nec in præjudicium cujuslibet servitutis Dominus prædii ipsius naturam mutare, aut quidquam facere potest, ex quo servitutis conditio deterior fiat. l. si eo, ff. si servit. vindicet. l. servitutes, §. Si silicidium, ff. de damn. infect. l. cujus, ff. de servitut. urban. prædior. † & ex aliis juribus ad plures quæstiones resolvunt Bartol. in l. sicuti, §. Sed si quaratur, ff. si servit. vindicet. Cæpol. de servitut. rusticor. prædior. tit. de servit. jur. pascend. cap. 9. column. 13. Bettrand. conf. 228. numer. 1. volum. 6. Sebastian. Neu. Systemm ad l. si in adibus 9. Cod. de servit. & aqua, Galvan. conf. 4. Roder. Suarez allegat. 15. numero 10. Morla in empir. jur. tit. de servit. quest. ultim. numero 28. Surt. conf. 27. ex num. 9. & latius conf. 65. ex numer. 12. Capyc. Latr. consult. 64. ex numero 30. & 40. quorum plures etiam in servitute juris pascendi loquuntur latè resolventes, in ejus præjudicium prata, vel alios pascus ad culturam per vinearum plantationem, vel aliter reduci, non posse.

Quæ omnia procedunt non solum, si pactione, vel alio contractu debeatur, verum etiam si præscriptione, aut tolerantia servitus juris pascendi sit quærita, ut notant, contra Ioann. Baptist. Cost. de ration. var. quest. 159. numer. 9. & 10. Bertrand. ubi proximè, & ex Avendañ. Cassan. & aliis Portol. ad Molin. verb. Ganatum, numer. 11. quem sequitur contra Cassanar. & Cancr. D. D. Petr. de Salzed. in dict. l. 4. ex num. 8.

Ex quibus ad nostram quæstionum resolvendum est, statuta populorum, vel dominorum inferiorum in præjudicium juris pascendi convicinis jure servitutis, aut communionis quæsti nullo modo sustineri posse; sed circa id reformari debere per Supremum Senatum, cum ad eum talia statuta confirmanda, ut fieri, debere, supr. dixi, afferuntur, & si circa hoc Regia facultas, aut licentia per Cameram Supremi Senatus impetretur hæc gratia ob tertii præjudicium in Aula Iustitiæ ejusdem Senatus retinenda erit, juxta nostram leg. Regiam 11. tit. 4. lib. 2. Recopil. ut in simili dixi supra hac part. cap. 23. à num. 11.

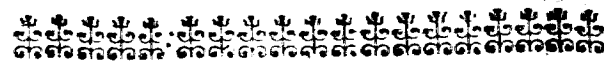
Ad alia autem de materia statutorum, vel ordinationum oppidorum circa jus pascendi, & ad pœnas quæ eis adjici solent, earumque executionem, ad multasque alias quæstiones, plenè tractat Oter. de Pascuis, cap. 12. per tot. ad pœnas, maximè istarum ordinationum, latè Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 13. per tot.

Ubi latè tractat, an in eis per oppida, vel Dominos inferiores pœna indici possit, ut ex ovibus aliisve pecudibus in pascuo venito inventis unum ex quinque loco pœnæ, capiatur (quod vulgò dicimus Quintar.) In qua quæstione, quamvis affirmativam sententiam in favorem Dominorum tenent

Luc. de Penn. & Jacob. Rebuff. in l.2. Cod. de pasc. public. lib. 11. quos sequitur Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 13. §. 5. gloss. ultim. in fin. reclusus tamen pro negativa resolvunt Bertrand. conf. 24. volum. 1. Avendañ. ubi proximè, Oter. de pasc. dict. cap. 12. num. 16. cum seqq. ¶ Qui talis pœna satis rigida apparet, eaque juri exolat, & iniquam reputat Avendañ. dict. cap. 13. num. 3. & præcipue, attenta nostra l. 24. tit. 15. Part. 7. qua pecudibus ex malitia, vel scientia in pascuo vetito immixtis dupli fit condemnatio, eis vero aberrantibus, vel ex negligentia, aut non fida pastoris custodia in termino, vel agro vetito de pascentibus in damni æstimatione duntaxat eorum domini damnantur, ut notant quoque Avend. n. & Oter. ubi supr. quare hac certa pœna per nostram legem assignata, alia gravior, & præcipue prædicta Quinti, statutis imponi nequit; imò ex eo ambitiosa, & irrationabilia reputari debent, & consequenter nullo modo admittenda erunt, ut superius remanet dictum.

256 Quæ confirmantur ex praxi Regni Neapolis, ubi similiter Barones pœnas excessivas suis bannis, aut statutis adicere, prohibentur, imò, ultra augustalem pœnam, imponere, nequeunt, ut notant Pragmat. illius Regni, latè Martin. Frecc. lib. 2. de subfeud. auctor. 2. Pont. conf. 53. volum. 2. Dominic. Tass. in Pragmat. de antefat. vers. 12. observat. 1. num. 102. & vers. 3. observat. 4. ex capit. statumus, de offic. Bajuli, num. 77. ubi, quòd per suprema tribunalia, ne pœna damnum excedat, Baronibus injungi, solet, & plenè de hac pœna augustali, & quòd ob dolum, ut in dict. nostra leg. Part. 24. fit, etiam in Neapoli per Barones alterari, valeat, Capiblan. de Baronib. tom. 2. super Pragmat. 8. cap. 45. tot.

257 Sed supra dicta quidem adhuc intellige, nisi ex antiquissima consuetudine, & immemoriali dicta pœna quinti, vel alia fuerit servata, ut in hac pœna quinti, docent Bertrand. dict. conf. 24. & Avendañ. dict. numero 3. ¶ Qui tamen hanc consuetudinem ad incolae cujusque territorii restringunt, nec ad forenses admittendam putant, sed certè, immemoriali contra eos stante, contra omnes servandam judico, ut tenuit quoque contra Jason. in l. 1. ff. quod quisq. jur. Oter. dict. cap. 12. num. 21. ¶ Ubi ita in pluribus Regni oppidis servari, testatur, quam, & alias diversas consuetudines circa pœnas in alieno territorio pascentium, in multis Regni oppidis ab immemoriali servatas vidi, & audivi, juxta quas in aliquibus locis una de decem, aut viginti ovibus, aliisve pecudibus in alieno de pascentibus in pœnam decollatur, aut capitur, vel aliquam parvam quantitatem pro uno quoque pecudum capite domini solvere, compelluntur, prout in quolibet oppido extet consuetudo, aut sint ordinationes municipales legitime, ut dictum remanet facta, vel longa populorum consuetudine servata, aqua maxime immemoriali, recedere non oportet. Quibus absoluta manet materia statutorum quoad facultatem ea condendi, quam non ita apud ullum congestam, & resolutam invenies.

CAP. XXIX.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia statutorum, & notabiliter discutitur celebris quæstio, an postquam statuta per Principem, vel alium superiorem sint confirmata, ea revocandi facultas, ut jurisdictionis commodum, considerari valeat? & per Domino inferiores, aut populos, non obstante Regia confirmatione, revocari possint? & quid si necessario, vel majoris firmitatis causa sint confirmata? & si bonum publicum, vel statuentium duntaxat, seu commodum quoque convicinarum respiciant? vel si ad jus commune per revocationem statuta reducantur, aut si per ipsos fundatores Collegiorum statuta sint condita: & quid denique si sint jurata, vel per superiorem confirmata cum clausula? ad text. in cap. cum accessissent, de constitut. & cap. cum delicto, de Præbend.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur hujus capituli quæstio: an revocandi statuta potestas jurisdictionis commodum sit sive ejus ratione competat, ita ut Dominis inferioribus suorum lucrorum statuta, per superiorem maxime confirmata revocare liceat?
- 2 Refertur & fundatur negativa opinio cum num. seqq.
- 3 Statuta per oppida, aliosve inferiores condita, & per Principem confirmata, ipsius Principis propria fieri videntur. Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur: ibidem, ad text. in l. 1. Cod. de veter. jur. enucleand. & num. 22.
- 4 Inferiori superioris factum aut leges tollere, vel relaxare non licet.
- 5 Papa statutum oppidorum confirmante, non ipsorum lecorum, sed Papale statutum dicitur, ita ut nullus alius, quam Papa id immutare valeat.
- 6 Collegiorum statuta per superiorem confirmata amplius per Collegia propria auctoritate alterari non possunt.
- 7 Communis utilitas de facili subverti, non debet per statutorum maxime revocationem.
- 8 Refertur, & fundatur affirmativa opinio. Adducitur pro ea cap. cum accessissent, de constitut. ibidem, & num. 40. Canonice statum de certo numero Canonicorum per Papam confirmatum de communi consensu revocare licet, ibidem. Adducitur pro hac sententia text. in l. omnium, Cod. de testament. ibidem.
- 9 Oppidorum statuta per ipsa oppida condita, & per dominos confirmata absque ipsorum dominorum licentia oppida revocare non possunt.
- 10 Adducitur pro hac sententia notabilis text. in cap. dilect.

dilect. de Præbend. & numer. 41. 49. 56. & 57.

Fundatur per hunc text. Canonice statum de certo numero præbendarum, per ipsos Canonicos immutari posse, nisi ei juramentum, aut Sedis Apostolica confirmatio accessisset, ibidem.

- 11 Refertur quorundam sententia distinguendum inter populorum statuta, quorum confirmatio, non ad eorum necessariam validitatem, sed ad majorem firmitatem, à Principe imperatur, & inter ea, quibus Principis, vel alterius superioris confirmatio requiritur, & quid in utroque casu?
- 12 Quid in superioris distinctionis ultimo casu, quoad statutorum interpretationem.
- 13 Et si per statutorum revocationem ad jus commune eorum dispositio reducatur?
- 14 Quid si per præfata statuta necessario Principis confirmationem exigentia commune bonum, vel tantum statuentium utilitatem respiciant.
- 15 Quam magna apud antiquiores circa nostram principalem quæstionem fuerit dubietas?
- 17 Quid Bald. in ea senserit? ad plures distinctiones.
- 18 Qua in hac quæstione antiquiorum Doctorum omnium resolutio?
- 19 Amplectitur Auctor indistinctè, affirmativam opinionem, statuta videlicet, etiam necessario per Principem confirmata, & commune bonum respicientia, per oppida revocari posse, cum num. seqq.
- 20 Dom. Covarruv. & Menchac. & si pro hac sententia resolverint, nimis tamen breviter, ampliationibus, & limitationibus antiquorum ommissis, & dict. num. 19.
- 21 Diluuntur argumenta in contrarium objecta, cum num. seqq.
- 22 Declaratur text. in l. 1. Cod. de veter. jur. enucleand. cap. cum inferior, de majoritat. & obedient. & ex numer. 28. cum sequentib. & numer. 32. Auctoritate Principis gesta, quomodo ipsius propria intelligantur? ibidem.
- 23 Alterius statuta, aliave facta confirmans non censetur ipsi actui primordiale originem præbere.
- 24 Nec per hanc confirmationem mutatur prioris initii, aut originis natura.
- 25 Papa confirmante populi statutum, ut pater possit relinquere aliquid filii spurii, adhuc ab hoc statuto populus recedere valet.
- 26 Statuta per populum facta, & per ejus dominum inferiorem confirmata, non ut Domini confirmantis, sed tanquam à populo facta habenda.
- 27 Quid aliis actibus, & dispositionibus privatorum, per Principem confirmatis, an ex tali confirmatione irrevocabiles fiant, ita ut nec per disponentes immutari valeant?
- 28 Hujusmodi statutorum confirmationes à Principe facta sapiant naturam, & vim habeant cujusdam privilegii.
- 29 Quilibet privilegio sibi concesso renunciare valet.
- 30 Invito, in ejus damnum maxime, beneficium non datur.
- 33 Respondetur ad secundum argumentum superioris negativæ sententia, cum seqq. Statuta revocandi potestatem populos habere prout utilius sibi expedire judicent publicum bonum respicit, ibidem.
- 34 Per statutorum revocationem plerumque ad jus commune revertitur.
- 35 De jure speciali facilius, & favorabilior ad jus Lagunez de Fructibus.

commune recursum.

- 37 Quid si populorum statuta confirmationem necessario, vel tantum ad majorem firmitatem requirant, vel si publicam utilitatem, vel statuentium tantum commodum respiciant? an adhuc propria populorum auctoritate revocari valeant? declaratur num. 36. cum seqq. & ex num. 42.
- 39 Exponitur text. dict. l. omnium, C. de testament. circa testamenti Principis presentia confirmatè revocationem.
- 40 Text. in dict. cap. cum accessissent, de constitut.
- 41 Text. in dict. cap. dilecto, de præbend. & num. 10. 49. 50. & 57. Qualibet statuta principaliter statuentium commodum respiciunt, declaratur num. 47.
- 44 Quid si statuta non solum statuentium populorum commodum, sed aliorum quoque oppidorum, nempe convicinarum, utilitatem concernant: an in hoc casu istorum quoque consensus in revocatione necessario requirendus?
- 45 Collegiorum aliorumve communicatum statuta an & quando per ipsa Collegia, aut communitates revocari valeant? Quid si per fundatores fuerint condita?
- 46 Quid si præfata statuta per populos statuentes jurata inventiantur an, juramento non obstante, ab eis recedere valeant?
- 47 Juramentum fidelitatis Imperatori præstitum non obligat, si desinat, esse Imperator, & num. 48.
- 49 Adducitur, & declaratur circa hunc articulum text. in dict. cap. dilecto, de Præbend. & num. 10. & 41.
- 50 Rejicitur Bart. & aliorum antiquorum distinctio inter statuta simpliciter tantum juratum, vel cum in eo contenta jurantur, plenè circa istas duas formas adhibitis in statutis juramenti, & num. 51.
- 52 Quæ differentia in præfatis casibus statuti jurati juxta Bart. intelligentias inter spiritualia & temporalia assignanda?
- 53 Stante in Principis statutorum confirmatione clausula, seu decreto irritanti, an per id populi, vel dominis inferioribus statuta revocandi potestas remaneat? cum num. seqq.
- 54 Affirmativa sententia, & numer. 55.
- 56 Negativa verior. Comprobatur per text. in dict. cap. dilecto, de Præbend. ibidem.
- 57 Rejicitur ad hunc text. D. Covarr. & aliorum antiquorum pro affirmativa sententia intellectus.

Postquam igitur de statutorum materia latè egimus, & præcipue quando ea condendi facultas jurisdictionis fructus sit, & consequenter ad Dominos inferiores, vel populos eam exercentes pertineat? & postquam jure nostro noviori Recopilationis, & de praxi suprema Senatus hæc statuta generaliter per Principem, aut supremum Senatum, nisi in casibus, de quibus superius dictum remanet, confirmare debere, plene resolvimus: non abs re, sed potius, pro pleniori nostræ materiæ cognitione, utiliter ad praxim quæri potest, quid dicendum sit quoad facultatem revocandi statuta per Principem, vel alium superiorem confirmata, an hoc jus jurisdictionis quoque commodum dici, valeat? & consequenter Domini inferiores, vel oppida talia statuta sine licentia superioris revocare, & ab eis proptia auctoritate recedere possint?

In qua quæstione negativam sententiam tenent Alexand. consilium 469. Felinus in capit. qualiter 1.

column. 1. 2. de accusat. & in cap. 1. column. 9. de spon-
lib. Roman. conf. 98. Andræ. Bart. in cap. Pastoralis. co-
lumn. 17. de offic. delegat. & in tract. de praesam. Car-
dinal. 1. quæst. 5. Marfil. singul. 567.

3. Quæ sententia primò communiter comprobatur,
ex eo, quòd, juxta vulgarem juris regulam, de qua
in l. 1. Cod. de veter. rur. enucleand. cap. 1. de confirmat.
mil. vel inutil. Omnia nostra facimus, quibus auctori-
tatem nostram impartimur, quare statuta ab oppidis,
vel aliis inferioribus condita, & per Principem con-
firmata ipsius Principis propria fieri videntur, & con-
sequenter oppida amplius ea revocare, vel aliquo mo-
do immutare non posse dicendum videbatur † cum
inferiori superioris factum, ut leges tollere, vel re-
laxare non liceat, cap. cum inferior, cum vulgari, de
majorit. & obediens. l. fin. Cod. de legib. ut bene ad rem
considerat, ultra relatos, Marfil. dict. singular. 567.

5. Ubi, quòd idèd, Papa statutum quorundam muni-
cipiorum confirmante, jam non amplius eorum sta-
tutum, sed Papale dicatur, ut solus Papa id mutare, vel
6. alterare valeat: † Et idem ait in statutis Collegio-
rum per superiorem confirmatis, quæ nullo modo
amplius per Collegium alterari posse asserit Marfilis
reprobans Abbatem, qui in cap. dilecti, de Præbend.
column. 2. contrarium tenuit, dicens circa hoc inad-
vertenter fuisse loquutum.

7. Secundo negativa ista sententia eo maxime proce-
dere debere videtur, ne aliàs communis utilitas, ob
quam frequenter statuta hæc conduntur, de facili
subvertatur, ut in expresso istam sententiam in sta-
tutis commune bonum respicientibus tenent Abbas
in cap. cum accessissent, de constitut. & ibidem opti-
mè Decius num. 3. vers. Unde retenta, & passim
per tot.

8. Affirmativa verò sententia comprobatur expressè
ex text. ad rem singular. in cap. cum accessissent, de
constitut. ubi Canonicos statutum de certo numero
Canonicorum per Papam confirmatum de communi
consensu revocare posse, deciditur, & ibidem notant
Gloss. Abb. Decius, & alij Antiquiores, cum distin-
ctionibus tamen proximè referendis, & hanc senten-
tiam ex hoc text. & ex l. omnium, Cod. de testamēt.
indistinctè tenent, nulla facta mentione Bartol. & alio-
rum antiquorum, qui circa hujus quæstionis resolu-
tionem plures distinctiones ac intellectus his juribus
adducunt, & multum resolutionis dubietatem extol-
lunt, ut proximè vides, D. Covarruv. in cap. quamvis
pactum, part. 2. §. 2. num. 6. bene Menchac. lib. 1. contro-
vers. usu frequēt. cap. 35. ex num. 10. Anguian. de le-
gib. lib. 3. controvers. 6. August. Barbof. in collect. ad dict.
cap. cum accessissent, num. 4. & facit dictum Gregor. in
9. lib. 12. tit. 1. Part. 1. † Ubi quòd in statutis per popu-
lum factis, & per Dominum inferiorem confirmatis,
juxta supradicta, jure Pattitarum ex l. penult. tit. 1.
Part. 2. non ut domini confirmantis, sed tanquam à
populo facta haberi debeant, & in expresso, quòd hæc
statuta per Dominos inferiores in suis oppidis con-
firmata absque eorum licentia per ipsos populos re-
vocari valeant, optimè resolvit Cancr. 3. tom. va-
riar. cap. 13. num. 334.

10. Quæ affirmativa sententia manifeste etiam proba-
tur per text. vulgarem, sed ad rem notabil. & sin-
gularem, licet per DD. ad hoc non ponderetur,
in cap. dilecto, de Præbend. ubi in eadem specie dict.
cap. cum accessissent, clarius hæc quæstio deciditur,
dum numerum Præbendarum Canonicis de commu-
ni consensu augere permittit, nisi, ut ibi ait Pontifex:
Statum aliquod obviaret, quòd esset juramento
firmatum: vel Cui Sedis Apostolica confirmatio acces-
sisset hujusmodi clausula prohibitionis adjecta, ut si

quidquam contra id fieret, non valeret: ex quibus patet
simplicem superioris confirmationem non sufficere,
ut statutum per statuentes revocari non possit, sed
clausulam cum decreto irritanti, necessariam esse, de
qua infra proximè.

Alij verò, præcipuè Antiquiores, distinguunt in-
ter populorum statuta, quorum confirmatio non ad
eorum necessariam validitatem, sed majorem firmi-
tatem à Principe impetratur, quo casu ea liberè, &
absque Principis licentia per populos revocari pos-
se dicunt: & inter statuta, quibus Principis, vel
alterius superioris confirmatio ad eorum validitatem
omniò necessaria est, ut apud nos fieri, superius
dictum remanet, nam tunc, sicut in condendo sta-
tutum superioris auctoritas necessariò requiritur, ita
in revocando necessariam esse asserunt, quia eadem
potestas exigitur in destruendo, ac in construendo,
ut argument. l. si ut proponis, Cod. de nuptiis, in
specie resolvunt Bartol. in dict. l. omnes populi,
num. 33. ff. de justit. & jure, Andr. Sicul. conf. 27. co-
lumn. penultim. Alexand. in l. ex facto, ff. de vulgari.
& pupil. substitut. & ibidem Bald. Angel. & Ioann.
de Imol. † qui addunt, quòd tali casu, sicuti sta-
tuentes non possunt tollere statutum, ita nec inter-
pretari.

Quam adhuc Bartol. sententiam, ut in casu, quo
necessario requiritur confirmatio, statuta per popu-
los propria auctoritate revocari non valeant, in-
telligit idem Bartol. in dict. l. omni. populi, nisi per
revocationem ad jus commune reducatur, quo ca-
su bene revocari posse ait.

Eandemque Bartoli primam sententiam, & distin-
ctionem sub alia quoque subdistinctione intelligit
Decius in cap. cum accessissent, de constitut. num. 1.
& vers. Secundo conclusio prædicta, ut nimirum dic-
tum Bartol. & aliorum asserentium, statuta per
populos propria auctoritate revocari non pos-
se, quoties necessario per Principem fuerunt confir-
mata, procedat in statutis ad commune bonum, vel
aliorum concernentibus, secus si statuentium dunta-
xat utilitatem respiciant.

Et hanc Decij distinctionem pro concordia Barto-
li, & Baldi tradidit quoque Abbas in dict. cap. cum ac-
cessissent, n. 2. de constitution. & eam prius fuisse Angeli
in l. omnium, Cod. de testamēt. ait Andr. Sicul. in dict.
cap. cum accessissent, de constitut. column. 10. ubi, post-
quam per 6. column. latissime istam quæstionem exa-
minavit, quam plerimas DD. opiniones, & intellectus
referens, ob magnam ejus dubietatem, & difficilem re-
solutionem ait: Jესus Christus revelet vobis verita-
tem hujus habitationis: † Et in column. 12. vers. Et in
quantum, distinctioni Abbatis, seu Angeli assentiri
videtur, cum supradicta tamen Decij restrictione, si
per revocationem populus ad jus commune reduca-
tur, & huic distinctioni, & sententiæ Andr. Sicul.
assentitur Aviles in capit. Prætorum 17. gloss. Las ha-
ra, num. fin. ad alia plura vide Bald. in l. ex placito, Cod.
de rerum permutat. ex n. 12. † qui eleganter, & suo mo-
re philosophicè loquitur aliquas distinctiones addu-
cens, & dict. n. 12. in fin. expressè ait, quòd Papa specifi-
cè statuta populorum confirmante, Papalia dicantur,
& tamen populis, si in ipsorum favorem sint facta ab
eis recedere, & ad jus commune redire liceat.

Ex quorum DD. antiquorum dictis per eos
communius concludi, videtur populorum statuta per
superiorem necessario confirmata non aliter per sta-
tuentes propria auctoritate revocari posse quam
si in ipsorum privatorum statuentium utilitatem ten-
dant, & hoc maxime, si ad jus commune reducun-
tur: secus si commune bonum respiciant, intellige,
populorum

populorum in commune, licet hoc DD. antiquiore
supra citati non aperiant, quasi, meo videri, in dicta
distinctione differentiam agnoscant inter utilitatem,
aut commodum, quòd ex statutis ipsis statuentibus
resultat, ut singulis, vel ut universis.

19. Ex quibus contrariis DD. sententiis, & variis di-
stinctionibus patet, quàm difficilis sit hujus quæstio-
nis resolutio. Sed, doctissimorum antiquorum pace,
affirmativa sententia indistinctè acceptata verior mi-
hi videtur, ut videlicet populi statuta sua licet neces-
sariò per Principem fuerint confirmata, propria au-
thoritate revocare, aut tollere possint, ut tenuerunt D.
Covarruv. & Menchac. & supradicti, & hoc licet ad
eorum validitatem necessaria esset Principis confir-
matio, & quamvis non solum privatorum statuen-
tium, sed ipsorum populorum commune bonum respiciant:
† de quibus ampliationibus, D. Covarruv. Barbof. &
supra citati non meminerunt, sed potius rem nimis bre-
viter tangunt, antiquorum in hac quæstione pugnam,
& contrarios intellectus omitentes, imò Abbatem, &
alios antiquiores indistinctè pro affirmativa, & nega-
tiva opinione referentes D. Covarruv. & Menchac.

20. Quæ quidem affirmativa sententia cum dictis am-
pliationibus retenta, non obstant supra pro contraria
negativa opinione adductis: † Et primo nihil facit pri-
mum fundamentum ex dict. l. 1. Cod. de veter. jur.
enucleand. ibi: Omnia nostra facimus, &c. quibus
oppidorum statuta per Principis confirmationem
ipsius fieri dicebamus, & consequenter tanquam
factum, aut leges superiores per populos revoca-
ri non posse ex dict. capit. cum inferior, &
obediens, quia dupliciter responderi, potest: † Pri-
mò, dictam regulam ex dict. l. 1. procedere duntaxat,
quoad effectum firmitatis, ut actus à Principe confir-
matus ita firmus maneat, ac si per ipsum fuisset gestus,
non vero, ut tanquam ejus primordiale factum, aut
jussus, à quo nullus recedere debet, reputetur, factum
enim primordiale in nostris statutis, & in quibuslibet
aliis actibus, qui ad instantiam privatorum per Prin-
cipem confirmantur, ab ipsis statuentibus, vel aliter
tales actus primò gerentibus originem habet, ex ip-
sorumque voluntate: isti actus primò esse recipiunt,
& initium secundi, quòd secundum, licet ex Principis
voluntate, & confirmatione dimanet, dependet tamen
principaliter ex ipsorum quoque statuentium volun-
tate, quibus liberum semper fuit, confirmationem à
Principe impetrare pro validitate statutorum, vel
non, licet ob ejus defectum corruerent; † quare gra-
tia ista, aut confirmatione impetrata, non est cur natu-
ram primordiale actus mutari dicamus, cum non
de totali esse rei, ut verbis Bald. proximè referendi
utatur, nec rem ab origine sui esse producat, sed cum
primo actu, & esse concurrat, eumque consecutivè,
& accessoriè veniat, ut eleganter ait Bald. in d. ex
placito, n. 12. C. de rer. permut. † Ubi quòd idèd, Papa
confirmante populi statutum, ut pater possit aliquid
relinquere filiis spurii; adhuc tamen populus, cujus
favore, & voluntate est factum, ab eo recedere
valeat.

21. Quæ confirmantur ex mirabili ad rem doctrina
nostri Gregorij in l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. post
princip. ubi notabiliter ad nostram resolutionem ait
ex doctrina Alberic. in dict. l. omnes populi, ff. de in-
stit. & jur. column. 9. in princ. vers. Quid ergo dice-
mus, quòd statuta per populum facta, & per ejus
Dominum inferiorem confirmata non ut domini
confirmantis, sed tanquam à populo facta haberi de-
beant, quia in hoc casu tantum intervenit confir-
mans, ut Magistratus auctoritatem præstans, non, ut
Lagunez. de Fructibus.

22. Quæ confirmantur ex mirabili ad rem doctrina
nostri Gregorij in l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. post
princip. ubi notabiliter ad nostram resolutionem ait
ex doctrina Alberic. in dict. l. omnes populi, ff. de in-
stit. & jur. column. 9. in princ. vers. Quid ergo dice-
mus, quòd statuta per populum facta, & per ejus
Dominum inferiorem confirmata non ut domini
confirmantis, sed tanquam à populo facta haberi de-
beant, quia in hoc casu tantum intervenit confir-
mans, ut Magistratus auctoritatem præstans, non, ut
Lagunez. de Fructibus.

23. Quæ confirmantur ex mirabili ad rem doctrina
nostri Gregorij in l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. post
princip. ubi notabiliter ad nostram resolutionem ait
ex doctrina Alberic. in dict. l. omnes populi, ff. de in-
stit. & jur. column. 9. in princ. vers. Quid ergo dice-
mus, quòd statuta per populum facta, & per ejus
Dominum inferiorem confirmata non ut domini
confirmantis, sed tanquam à populo facta haberi de-
beant, quia in hoc casu tantum intervenit confir-
mans, ut Magistratus auctoritatem præstans, non, ut
Lagunez. de Fructibus.

24. Quæ confirmantur ex mirabili ad rem doctrina
nostri Gregorij in l. 12. tit. 1. Part. 1. gloss. 1. post
princip. ubi notabiliter ad nostram resolutionem ait
ex doctrina Alberic. in dict. l. omnes populi, ff. de in-
stit. & jur. column. 9. in princ. vers. Quid ergo dice-
mus, quòd statuta per populum facta, & per ejus
Dominum inferiorem confirmata non ut domini
confirmantis, sed tanquam à populo facta haberi de-
beant, quia in hoc casu tantum intervenit confir-
mans, ut Magistratus auctoritatem præstans, non, ut
Lagunez. de Fructibus.

actum principaliter celebrans: juxta quæ statuta si
hæc quamvis per Principem confirmata, in sua pri-
mæva natura, & voluntate populorum, vel alterius
conficientis, quoad revocationem remaneant: †
Quod, & in quibuslibet aliis actibus privatorum ac-
cidit, pro quorum validitate Regiæ confirmationes
ferquenter per eos gerentes necessariò impetrantur,
ex quibus, dici nequit ita firmos contractus remanere,
nec ut volentes contrahentes ab eis recedere possint,
quòd quidem satis absurdum, & contra eorum men-
tem esset, cum tales confirmationes duntaxat pro
contractuum validitate, non pro irrevocabilitate im-
petrentur, firma pristina natura contractuum remanente.

Secundò prædictæ objectioni ex dict. l. 1. Cod. de
veter. jur. enucleand. & cap. cum inferior, de majorit.
& obediens. responderi potest, quòd statutorum con-
firmationis Principis concessio sapit naturam, & vim
habet cujusdam privilegij, ut bene animadvertit ad
rem Aviles in cap. Prætor. 17. gloss. Las hara, num. fin. in
med. † cui quidem eos, quorum favore est concessum
renunciare posse, nemo dubitat, si quis in conscribendo,
Cod. de Episc. & Cleric. cap. cum illorum, de Præ-
bend. † cum invito beneficium non detur, l. in vivo 69.
ff. de regul. jur. maxime in ejus damnum: † quòd
certè in nostro casu accideret, nam si, confirmatione
non obstante, statuentibus recedere non liceret, ex
tali Principis gratia, & privilegio, statuentium vo-
luntas, aliàs circa statuum libera, ad habenda
statuta in magnum fortè populi præjudicium adstrin-
gerentur.

Ex quibus singulariter dicendum est, regulam dict.
cap. cum inferior, de majorit. & obediens. ex quo, pro
primo fundamento opinionis negativæ dicebamus,
inferiorem factum, vel leges superioris tollere non
posse, concessio etiam, absque dictorum præjudicio,
quòd populorum statuta ob Principis confirmatio-
nem ipsius propria dicantur; attamen dicta regula
procedere debet, cum factum superioris inferioris
utilitatem principaliter non respicit, sed ad aliorum
commodum dirigitur, ut in lege generali optimè
exemplificari potest, quam quidem una Civitas mu-
tare, vel ab ea recedere nequit, quia non ad suam
utilitatem duntaxat, sed ad commune bonum, &
commodum aliarum quoque Civitatum sub Imperio,
ac ditione illius ejusdem Principis existentium fuit
facta: secus verò quando factum superioris inferioris
utilitatem tantum respicit, quo casu bene poterit in-
ferior id tollere, aut remittere, ut ex l. penult. Cod. de
pact. l. quoties ab omnibus, Cod. de fidei commiss. l. cum
pater, §. Mando, & §. Rogo, ff. de legat. 2. l. filius fa-
milias, §. Dius, ff. de legat. 1. in quibus, & aliis vul-
garibus juribus plura ad similia tradunt Antiquior, &
præcipuè Lasson. in dict. l. penult. & in dict. l. quoties,
& ita distinguit pro intelligentia, dict. cap. cum infe-
rior, ibidem Barbof. num. 3. & in nostris statutis lo-
quens eleganter Vazquez Menchac. controvers. usu-
frequēt. lib. 3. dict. cap. 35. ex num. 10. & 13.

Nec obstat secundum fundamentum pro opinione
negativa supr. adductum, ne videlicet utilitas publica
de facili subvertatur, quia, ultra, quòd populus reced-
endo ab statutis confirmatis, nec privilegio confir-
mationis utendo, suo jure utitur, in quo nullum præ-
judicium attendi debet, ut dictum remanet, nullam
quidem utilitatem, aut commodum sibi ipsi populum
auferre velle, præsumi potest, sed quòd statutis
non uti ob majorem utilitatem, & temporum mu-
tationem magis conveniat: † Quæ præsumptio eo
magis fortius procedere debet, quia frequenter hæc
statuta contra jus commune conduntur, quare ab
eis recedere, ad jus commune redeundum favorabilius,
BBb ij &

& acilius est reputandum, ut in specie agnoscunt Bartol. in dict. l. omnes populi, num. 3. de justit. & jure, ex dict. cap. cum accessissent, de constitut. & ibidem Andr. Sicul. column. 12. vers. & in quantum, & innuit Bald. in dict. l. ex placito, num. 12. in fin. Cod. de rer. permutat. †

35 Ex quo facilius jus speciale ad jus commune reducitur, notant DD. ex l. 2. ff. de injust. rupt. l. hac consulti-ssima, § Si quis autem. Cod. de testament. l. ejus militis, § Militie missus, ff. de testament. milit. & licet hæc singulariter ob defectum potestatis impugnet Decius in dict. cap. cum accessissent, num. 3. vers. Tertio; potestatem supra fundatam habes, † ultra, quod in præfenti non summus totale fundamentum, ut populi ab statutis confirmatis recedere valeant, ex eo, quod ad jus commune reducuntur, quia imò etiam si non reducerentur, id facere, possent, juxta supra indistinctè notata, sed, ut dictam objectionem (ne ex eo communis utilitas de facili subvertatur.) facilius excludamus in statutis, à quibus recedentes ad jus commune, ut frequenter fit, reducuntur per dictam contrariam majoris utilitatis præsumptionem, & faciliorem recessum, & ad jus commune aditum; in quo convenit quoque Decius ubi proximè.

36 Nec nostræ resolutioni obstant supra relatæ antiquorum distinctiones inter confirmationem necessariam, & eam quæ ad majorem firmitatem statutorum adhibetur: & etiam inter statuta, quæ favorem duntaxat statutentium, vel ea, quæ publicam utilitatem respiciunt: ut in illo casu, etiam si confirmatio necessariò adhibita fuerit, propria autoritate statutentium mutari valeant, contra verò si commune bonum concernant.

37 Quia primò ad necessariam confirmationem dicendum est, non ex ea magis statuta Principis fieri ad effectum, ut postea per statuentes, ut ipsius Principis factum, aut leges alterari, vel tolli nequeant; hoc enim, ut dictum remanet, intelligi, tantum debet, quo ad effectum validitatis, ut tanquam Principis statuta perpetuò, durante videlicet, voluntate statutentium, serventur, non vero quoad irrevocabilitatem in qua gratia, seu privilegium confirmationis in favorem statutentium expeditum operari non debet, ne in eorum damnum retorqueatur, & in præjudicium liberæ facultatis, quam populi habent condendi statuta, vel non: quare huic privilegio confirmationis, tanquam in eorum favorem expedito, cum voluerint, renuntiare poterunt, & ad pristina jura redire, ut supra fundavimus. † Et in hoc quidem casu necessariæ confirmationis, loquitur text. in dict. l. omnium, Cod. de testament. ubi illa confirmatio, quæ insurgit ex præfentia Principis, erat necessaria, quia aliter testamentum ob defectum solemnitatis, non valeret, & tamen ex eo non impeditur ibi revocatio, ne confirmatio in favorem testatoris adhibita in ipsius damnus retorqueretur, si aliquid operaretur, quoad irrevocabilitatem, licet huic casui, ac legi bene responderi posset, versari in actu privatorum de sua natura revocabili, ut est testamentum.

38 Quibus etiam adde singularem casum in specie statuti in dict. cap. cum accessissent, de constitut. ubi agitur de statuto circa certum numerum Canonice, & Primiceriatus dignitatem supprimendam, cujus confirmatio à Papa necessario fuit imperanda, quin per Canonicos propria autoritate id fieri posset, ut ibidem notat optimè Glossa, & communiter Canonistæ; & tamen hoc statutum, non obstante Papæ confirmatione, de communi consensu Canonice revocari posse deciditur: Et in eodem casu idem clarè habetur in dict. cap. dilecto, de præbend. † Ubi non quilibet Papæ confirmatio revocationem de com-

40 muni consensu Canonice prohibet, sed ea in qua clausula decreti irritantis addita quoque fuerit: ut supra ponderatum remanet.

Nec obstat secunda pars Antiquorum distinctionis: qui revocationem duntaxat procedere asserunt in statutis favorem statutentium, non vero publicum concernentibus (intellige de favore publico ipsorum populorum, ubi statuta conduntur, licet antiquiores non explicant.)

41 Sed certè, meo videri, accepta communissima, juxta ipsos antiquiores, opinione, ut statuta etiam per Principem confirmata per ipsos statuentes revocari valeant, si eorum utilitatem, & favorem respiciant, non potest considerari casus, in quo populi statuentes, non obstante Principis confirmatione, statuta revocare non possint, nam casus Antiquorum, videlicet, si publicum bonum adsit, tantorum virorum pace, non differt à suprascripto, in quo, stante favore statutentium, id eis facere licet, nec unus sine alio dari, potest, nec publica utilitas, aut populorum commodum considerari, quin, & statutentium principale commodum consideretur, quia publica utilitas nihil aliud est, quam populorum commodum, quare cum statuentes ipsi populi sunt, non privata personæ, quæ ibi interveniunt, ex quo statuta non privatorum, sed populorum dicuntur, nulla publica utilitas in his populorum statutis dari valet, quæ ipsorum statutentium non sit, & consequenter juxta ipsos Antiquiores, stante quoque publica utilitate, populi statuentes ab his statutis tanquam eorum favore per superiorem confirmatis, recedere poterunt, proprio favori renunciando, & ad pristina jura redeundo, quod, justis ex causis, semper fieri, est præsumendum.

42 Quibus ita resolutis, aliqua adhuc pro pleniori hujus articuli declaratione notanda sunt: Primò prædicta non procedere, cum statuta non solum populorum commodum, sed aliorum quoque, videlicet oppidorum convicinorum utilitatem respiciunt, quo casu in eorum præjudicium absque omnium consensu statuta per superiorem confirmata mutari, vel alterari, statutentibus non licet, ut notant Abbas in dict. cap. cum accessissent, de constitution. num. 2. Avilès in capit. Prætorum 17. gloss. las bara, num. fin. vers. Et dictum Baldi, Lopus allegat. 68. Roman. conf. 37. column. fin. Angel. in dict. l. omnium, Cod. de testament. column. ult. optimè Decius in dict. cap. cum accessissent, vers. Unde retenta, quod ampliat ex doctrina Innocent. in cap. accedentibus, de privileg. etiam si per superiorem non sint confirmata, quia ex eis, illis, quorum favore sunt facta, jus quæsitum censetur, in cujus præjudicium, nihil postea statuentes facere possunt.

43 Item prædicta procedunt in statutis Collegiorum, aliarumve Communitatum, quæ similiter per ipsas communitates statuentes, non obstante confirmatione, revocari poterunt, ut expressè deciditur in dict. cap. cum accessissent, & in dict. cap. dilecto, de Præbend. superius ponderato, & ibidem Abbas, Avilès in dict. cap. Prætorum 17. gloss. Proveer sobre ell, num. 16. quod intellige in statutis per ipsa Collegia, vel Communitates conditis, secus si per fundatores fuerint facta, quæ nullo modo immutare, seu alterare Communitatibus licet, ut optimè comprobatur Abbas, ex Hostiens. Calderin. & aliis Antiquioribus per eum relatis in dict. cap. cum accessissent, ubi quod absque voluntate fundatoris numerus Præbendarum, vel Dignitatum per ejus ordinationes Ecclesiæ assignatus per ipsius Ecclesiæ Capitulum, seu Canonicos immutari, vel alterari non valeat, quam doctrinam sequitur, & eleganter exornat Decius in dict. cap. cum accessissent, num. 11. qui bene limitat, Ecclesia

44

Ecclesia de paupertate, & ejus redditibus diminutis, ex doctrina ipsius Abbatis in cap. 2. in fin. de Religiof. domib. & in Collegiorum, aliarumve Communitatum statutis prædictam resolutionem, ut nullo modo per fundatorem condita Collegia, vel Communitates alterare valeant, docet bene, licet nullo relato, Anguian. de legib. lib. 3. controver. 6. num. 5. quidquid contrarium voluerit doctissimus vir Vazquez Menchac. lib. 1. controver. usu frequent. capit. 35. num. 13.

46 Item revocationes supra relatæ procedere quoque, videtur in statutis, etiam per populos, vel alios statuentes juratis, quia adhuc, juramento non obstante ab eis recedere posse, tenet Bartol. in dict. l. omnes populi, num. 32. & 34. quem communiter omnes sequi, ait Ioann. Orosc. ibidem num. 107. 110 & 118. bene Abbas in dict. cap. cum accessissent, qui prius tolli debere, ait statutum, ut postea non obliget juramentum, quod accessorium est statuto, & ipsius naturam assumit, quare, revocato statuto, juramentum quoque revocari censetur, ut notat Bartol. ubi proximè, & ita optimè explicat doctrinam Abbatis, Decius in dict. cap. cum accessissent, num. 5. † Pro qua adducit singularem text. in cap. venerabilem, in fin. de elect. ubi juramentum fidelitatis præstitum Imperatori non obligat, si desinat esse Imperator, & ibidem notant Abbas, & Canonistæ; quare similiter in proposito dicendum videtur, quod juramentum de observando statutum intelligitur, nisi statutum intelligitur, nisi statutum tollatur; imò, & statuentes, statuto jurato simpliciter contraveniendo, tacitè prius statutum tollere censei ne incidant in perjurium, notabiliter docent Cardinal. in Clement. 1. de re judic. cap. in 3. quest. in fin. vers. Sed si conveniant, Abbas in dict. cap. cum accessissent.

47 Et hanc sententiam, licet nullo ex antiquioribus, præter Bartol. relatis, tenet loquens in statutis per Regem confirmatis, Avilès in dict. cap. Prætor 17. gloss. Las bara, num. fin. vers. fin. ubi etiam quod perjurii non sunt revocantes, quia juramentum intelligi debere, ait circa observationem statutorum, dum revocata non fuerint, & huic sententiæ assentire videntur Ioann. Gutierrez. de jurament. confirmat. 2. part. cap. 1. num. 4. & antiquiores proximè citati.

48 Sed huic Bartol. & antiquior. communi opinioni assentire ipse non audeo ob text. expressum, & ad rem singularem in dict. cap. dilecto, de Præbend. quem pro resolutione suprascriptæ principalis questionis supra ponderavi, ubi, dum Canonicos, ad quos electio pertinet, numerum præbendarum augere posse, deciditur, hoc intelligit Summus Pontifex, illic: Nisi forte statutum aliquod obtaret, quod esset juramento firmatum, vel cui Sedis Apostolicæ confirmatio accessisset, &c. quid ergo ad rem clarius? cum expressè hi duo casus, videlicet, cum juramentum intervenit, vel clausula decreti irritantis in confirmatione superioris apponitur, excipiuntur, in quibus revocatio non liceat, & ideo sicuti, stante in confirmatione dicta clausula decreti irritantis, statuta revocari non posse, superius diximus, idem similiter, juramento interveniente, dicendum est, cum ad hunc effectum isti duo casus ibi æquiparentur. † Et licet Abbas in dict. cap. cum accessissent, & in dict. cap. dilecto, column. penult. Cardinal. in Clement. 1. de regular. Bald. in practud. feudor. colum. 7. pro intelligentia dict. cap. dilecto, differentiam constituant inter statutum simpliciter juratum, vel quando contenta in statuto observari jurantur; ut in illo casu statuto derogari valeat; secus verò in isto: quod etiam in hoc secundo casu intelligit Abbas, quo ad effectum, ut absque perjurio derogatio non procedat, actum tamen, seu

49

revocationem tenere ait; hæc tamen Abbatis distinctio, & concordia, utpote contra manifesta verba dict. cap. dilecto substineri non posse, videtur, quia non solum in eo textu non distinguitur inter statutum juratum, vel cum in eo contenta jurantur; sed imò juramentum, de quo ibi fit mentio, ad statutum simpliciter refertur illic: Statutum, & quod esset juramento firmatum: quin aliqua fiat mentio de contentis in eo juratis, vel non: quare de statuto potius simpliciter jurato, quam de juramento super in eo contentis in dict. textu agi, dicendum videtur.

50 Nec obstat secunda Abbat. intelligentia, ut in dicto secundo casu, cum contenta in statuto sunt jurata, statuentes si contraveniant, actus, vel revocatio teneat, licet perjurii sint, quia magis hoc tendit contra expressam litteram, & decisionem dict. cap. dilecto, in quo clarè agitur, an nova institutio in contraventionem statuti jurati substineri debeat, necne; & sic de ejus effectu; non verò an contravenientes perjurii sint, vel non; & ideo expressè deciditur, institutionem nullum effectum habuisse, & institutum ad restitutionem perceptorum ratione jurisdictionis teneri, & in specie quod non teneat actus, si Canonici juramento contravenierint, docet optimè Fulgos. conf. 210. quem tandem sequitur Decius in dict. cap. cum accessissent, num. 8. postquam à num. 6. aliquas distinctiones ad rem adduxit.

51 Juxta quæ tamen animadvertit, quod prædicta contra Abbatis intelligentiam, quamvis rectè in spiritibus, tualibus jure Canonico ex dict. cap. dilecto, procedant, in temporalibus tamen bene doctrina Abbatis substineri, poterit, quia in temporalibus actus contra juramentum tenet, licet eum gerens perjurus remaneat, ut doctè distinguit Innocent. in dict. capit. dilecto, quem sequuntur Ioann. de Imol. in dict. cap. dilecto, colum. 11. Alexand. conf. 206. colum. 3. lib. 3. Anton. de Butr. in cap. cum M. de Constitut. colum. 2. Decius in dict. cap. cum accessissent, num. 7. de Præbend. qui cum hac intelligentia dictum Innocentii procedere debere, bene notant, si nimirum actus spiritualis non solum in laicum, sed etiam circa rem spiritualem, puta Præbendam, Canonicatum, vel similem rem tendat, secus si in laicum tantum cadat, quo casu etiam contra juramentum tenere dicunt, & ita quoque procedere debere videtur suprascripta sententia Bartol. Avilès, & Gutierrez. supra citata, qui, dum aliquam mentionem de dict. cap. dilecto, & Canonistis supra citatis non faciunt, præcipuè Avilès, & Gutierrez, in temporalibus tantum intelligi debent.

52 Item pro hujus articuli revocationis statutorum prosecutione, & quando ratione jurisdictionis, ut ipsius commodum ejus dominis, vel oppidis jurisdictionem exercentibus, statuta semel facta, & per superiorem confirmata revocandi potestas competat; non in eleganter quæri potest, an virtute clausulæ, & decreti irritum, quidquid in contrarium fiat, decernentis, per Principem in statutorum confirmatione additi, facultas revocandi statuta populis, vel Dominis vassallorum, aliisve inferioribus statutentibus adempta censetur? circa quod magna est Doctorum controversia.

53 Primò enim affirmativam sententiam, ut, non obstante clausula, vel decreto irritanti, possint statuentes ab statutis per superiorem confirmatis, recedere, tenent Abb. & Felin. in capit. cum olim, de offic. Delegat. Petr. de Ancharran. in capit. statutum, in fin. de rescript. in 6. idem Felin. in cap. cum dilecto, num. 7. de rescript. optimè Decius in dict. capit. cum accessissent, n. 3. vers. Tertio conclusio suprascripta, de Constitut. idem in cap. olim, de exception. & in l. post hunc, n. 9. God.

Cod. de honor. possess. contr. tabul. & ibidem Curt. Junior. num. 46. Arcin. in l. nemo potest. column. 4. de legat. 1. Ludov. Gomez in cap. 1. de rescript. in 6. numer. 59. Andr. Tiraquel. in l. si unquam, verb. Revertatur, num. 282. Cod. de revocand. donation.

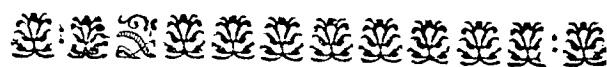
55 Et hanc sententiam defendit, & pro ea resolvit Dom. Covarruv. in cap. quamvis pactum, part. 2. §. 2. num. 6. qui pro ea etiam adducit doctrinam Glossæ in dict. cap. statutum, §. 1. verb. Committatur, de rescript. in 6. quatenus sentit, statuto illi benè per partes renunciari posse, non obstante clausula irritante, si in eorum tantum favorem sit introductum, ad quod etiam idem Dom. Covarruv. & DD. citati adducunt iura in dict. cap. statutum, §. In nullo, & §. ult. & text. in l. inter cetera, in fin. ff. de liber. & posthum. quasi tunc clausula decreti irritantis statuentium duntaxat utilitatem respiciens, nudum præceptum sit, & per consequens in Consilium tantum resolvatur ad text. in l. cum pater, §. Mando, ff. de legat. 2. l. 2. §. ult. ff. mandat. & notata ibidem per DD.

56 Contraria verò negativa sententia, quæ mihi verior, & communior videtur, expressè comprobatur, per text. in dict. cap. dilecto, de Præbend. ubi manifestè hæc quæstio deciditur; dum Canonicis Præbendarum numerum de communi consensu permittitur, Nisi, ut ibidem dicitur, statutum aliquod obviaret quod esset iuramento firmatum: vel cui Sedis Apostolicæ confirmatio accessisset; huiusmodi clausula prohibitionis adjecta, ut quidquam contra id fieret non valeret, quin meo videlicet hæc clara decisio dilata, ut ex responsione Abbatis, & Decii, & Dom. Covarruv. in locis citatis, qui idem clausulam relatam in dict. text. sustinerit, dicunt, tanquam adjectam, & ut facilitati Canonicorum, qua uti solent in augendo numero Præbendarum, occurreretur; nam hæc eadem ratio concurrat in quibuslibet aliis statutis populorum, aliorumve communicatum, quoties in eorum confirmatione dicta clausula decreti irritantis adjicitur, per quam similiter Princeps, vel superior confirmans statuentium facilitati in eis derogandis occurrere, intendit.

57 Nec insuper obstat, quod additio D. Covarruv. ex Abbat. & Dec. ubi sup. id specialiter in dict. cap. dilecto, locum habuisse teneat, quia per illam clausulam magis utilitati Ecclesiæ, quam Canonicorum Summus Pontifex consulere voluerit, ideoque Canonicos tale statutum remittere, non potuisse; quia imò dicendum videtur, clausulam relatam, qua certus numerus Canonicorum præscribitur, magis in gratiam, & in ipsorum Canonicorum utilitatem, quam in Ecclesiæ commodum adjectam censerem, cum Canonicorum multiplicatio solis Canonicis, quorum distributiones per multiplicationem aliorum minuunt nocere poterat, non vero Ecclesiæ, cujus semper interest, plures habere Ministros, cap. ubi DD. de cleric. non resident. in 6. ut benè notant Angujan. de legib. lib. 3. controvers. 5. ex num. 12.

58 Et expressè pro hac negativa sententia resolvunt Gloss. per illum text. in dict. cap. dilecto, vers. Nisi forte, & ibidem Abbas num. 4. & in dict. cap. cum accessissent, ubi alios Antiquiores refert Felin. num. 9. & idem in cap. ult. §. His autem, de offic. delegat. Anton. de Butr. & Imol. in dict. cap. cum accessissent, Corfet. in singular. verb. Clausula, Alexand. in dict. l. omnium, num. 3. Cod. de testament. & ibidem last. num. 7. vers. Limita, qui ex hoc communitate admonet, ut cautæ sint, quando faciunt, statuta à Principibus confirmari, ne clausulam decreti annullativam apponi permittant, quia etiam si confirmatio sit facta iure, & purò favore statuen-

tium, tamen per dictam clausulam annullativam videtur superior habere pro illicito, quidquid postea statuentes in contrarium fecerint, tenent Joann. de Ann. in cap. qui frustra, de usur. Oldrad. conf. 259. in princip. 2. column. Cardinal. conf. 130. Lap. allegat. 86. Roman. conf. 116. & conf. 65. column. 1. Aviles in capit. Prætorum 17. gloss. Prover sobre ello, num. 16. Angujan. de legib. lib. 3. controvers. 5. ubi alia plura adducit Angutt. Barbof. in collect. an. ad dict. cap. dilecto, de præbend. ubi pro hac sententia opinionem D. Covarruv. adducit, sed minus rectè, cum contrarium teneat ut supra vidisti.

CAP. XXX.

ARGUMENTUM.

Agitur de commodis, sive operibus, aut servitiis vassallorum obsequialibus, vel reverentialibus: an, & quæ ratione jurisdictionis, vel dominij fructus dicantur? ad plures præminentias, & honores, quæ in tractamentis vassallorum Dominis competunt: & præsertim quod per eos in occursum, & cum stornutaverint, salutentur, associenturve, currus, equive sistantur; Iustitiæ insignia in visitationibus ad portas Dominorum deponantur: tempore Paschatis visitentur: & quid circa hæc obsequia in Magistratibus Regiis, & personis illustribus: & de osculatione manus, iuramento fidelitatis, vel homagio per vassallos Dominis exhibendo, quomodo, & qua forma? Et alia plura de ejus materia: & de præminentia quod Domini vassallos alloquantur de Vos, & capite discooperto, eos stare faciant: & quid erga Nobiles, & Doctores? Et de cognomine Dominus, & aliis Titulis Señoria, Excelencia, & similibus: & quod, inconsulto Principe, Duces, Comites, & alii Titulati non carcerentur, nec de tutore, aut curatore eis provideatur.

SUMMARIUM.

- 1 Presentis capituli cum precedentibus connexio.
- 2 Proponitur huius capituli quæstio, aut materia circa vassallorum erga dominos opera obsequialia, sive officialia, aliaque honorifica commoda, & præminentias, an & qua inferioribus dominis ratione jurisdictionis, ut ipsius fructus, debeantur? & num. 6.
- 3 Huiusmodi honores, & præminentia non minimam utilitatem, & fructum afferunt.
- 4 Jurisdictiones & Comitatus, aut Marchionatus dignitates quomodo propter huiusmodi honorificos redditus asistentur?
- 5 Super eis census imponi possunt.
- 7 Domini per vassallos honorandi, ipsique debita obsequia exhibenda.
- 8 In quibus vassallorum erga dominos obsequium consistat?

- consistat? ad reverentiam, ut vassalli, aut subditi dominis, vel aliis superioribus assurgant & nudato capite eos salutare debeant, & numer. 9.
- Huiusmodi obsequialibus signis subjectio ostenditur & quibus aliis remissive, ibid.
- 10 De eodem vassallorum, aut subditorum obsequio, vel salutatione adhibenda, etiam cum domini, vel superiores stornutaverint: cum num. seqq.
- 11 Debetur etiam inter aequales hoc obsequium, propter usum & consuetudinem.
- 12 Huiusmodi salutationum ad stornutantes origo.
- 13 Ethnici non solum stornutantes salutabant, sed & illis stetebant genua & quare?
- 14 Confutatur vulgi opinio, seu error, salutationes istas ex cuiusdam pestis tempore, qua stornutantes homines mortui cadebant, originem habuisse iudicant.
- Huiusmodi salutationum origo, & usus antiquior probatur, ibidem.
- 15 Hodie jam omnes hoc obsequio & solita urbanitate reciprocè salutare nos debemus.
- 16 Desicere quem in hac salutatione, argumentum inimicitia, & injuria reputatur.
- 17 Idem stante consuetudine, quod mulieres inter se occurrentes de osculentur.
- 18 In iudiciis huius salutationis defectus est causa recusationis.
- 19 Præfata reverentia obsequia similiter iudicibus, & Magistratibus exhibenda, in assurgendo, salutando & similibus: & num. seqq.
- 20 De pœnis contra eos non salutantes, sive auctoritatem offendentes.
- 21 Iudicibus etiam malis, aut Magistratibus pariter honor, & reverentia debetur.
- 22 Parentes propriis filiis Magistratum gerentibus, an & quando eis hæc reverentia obsequia exhibere debeant, præstantioremque locum cedere.
- 23 Distinguitur inter publicos & privatos, sive domesticos concursus, & num. 25.
- 24 Resolvitur idem in patre, quoad filium Episcopum: diversis respectibus, quis major & minor dici potest.
- 26 Plura remissive circa salutationes, similiaque obsequia reverentia Magistratibus exhibenda.
- 27 Inferior si Magistratum, vel alii superiori non assurgat, vel debitam salutationem non exhibeat, cum injuriare censetur.
- 28 Post Imperatoriam & Regiam Majestatem Prætoria numeranda.
- 29 Magistratus Principes Civitatis dicuntur.
- 30 Apud Romanos idem honos, ac Principibus, Senatoribus, aliisque Supremis Magistratibus tribuebatur.
- 31 Ethnici, quid de Magistratibus senserint? ad plures erga eos laudes.
- 32 In sacra pagina, valde honos, & reverentia Magistratibus exhibenda commendatur.
- 33 Magistratus sicuti ab omni injusto lucro arcentur, ita summo honore, & reverentia frui debent.
- 34 Principem representant.
- 35 Ipsiusque corporis partes reputantur.
- 36 In eorum persona Principis Majestas honoratur & leditur.
- 37 Eis non salutantes, nec debitam reverentiam exhibentes arbitrariè puniendi.
- 38 Pœna juxta qualitatem facti, sive irreverentia doli, vel negligentia dimetienda.

- 39 Refertur notabilis casus cuiusdam damnati ad mortem ob satis levem irreverentiam cum quodam Tribuno Romano.
- 40 Magistratibus irreverentes etiam si exempti sint, per ipsos puniri & multari valent.
- Text. in l. nullus, Cod. de iudiciis, declaratur ibidem.
- Romani quàm observantissimi de huiusmodi suorum Magistratum reverentia fuerint?
- 42 De aliquibus propter eam non exhibitam acriter, apud eos damnatis.
- 43 Magistratibus an liceat, si inferiores eis non salutaverint, ab ipsorum capite virretum eripere illudque in terra projicere & conculcare? & num. 44.
- 45 Procedunt, sive intelliguntur præfata in domini inferioribus & suis vassalli, quorum respectu Magistratus & Correctores perpetui dicuntur.
- 46 Domini per vassallos salutati, eos resalutare tenentur.
- 47 Idem in aliis iudicibus & Magistratibus, quoad ipsorum subditos.
- Salutationis honos debet esse reciprocus.
- 48 Sufficit iudicibus & Magistratibus pro eorum præminentia & prærogativa, quod prius per subditos salutentur.
- Subjectio, aut superioritas satis in eo ostenditur, quod quis prius alii saluet, vel assurgat, ibidem.
- 49 Præfata, quoad reciprocam salutationem per iudicem reddendam procedunt, maxime erga viros honoratos & honestos, quos salutare iudices & societatem præbere jubentur.
- 50 Servandum quoque inter ipsos majores, & minores Magistratus.
- 51 Princeps etiam omnium Supremus suos Magistratus honorare debet, eorum auctoritatem summo studio augendo.
- 53 Reges & Imperatores suis Supremis Magistratibus in auctoritate dignitatum ex laudabilis consuetudine assurgunt.
- Aliqua exempla Romanorum Imperatorum, aliorumque Principum, qui Magistratus aliosque illustres viros honoraverunt, num. 52. cum seqq.
- 55 Surrexit Salomon in occursum matris ejus & ad alia circa hoc apud Hebræos.
- 56 Nostra Hispaniarum Regina Magnatibus feminis assurgunt, faciuntque juxta eas in pulvinari sedere.
- 57 De præminentia & honoribus Regni Magnatum apud nostros Reges remissive.
- 58 Ex omnia per Magistratus erga subditos salutationis urbanitate sumitur argumentum inimicitia.
- 59 Maxime si quis antea salutare solitus fuerit.
- 60 Econtra, per salutationem remissa injuria censetur.
- 61 Magistratus prius per litigantes salutati, si resalutatione non respondeant, recusari possunt.
- 62 Idem in Notario.
- 63 Apud nos in Notariis, iudicibusque inferioribus nulla ad recusationem causa exprimenda existit.
- 64 Quid si vassalli nobiles, Doctores, vel aliter qualificati sint, vel sine his qualitatibus, vel honoribus quoad reciprocas salutationes eis per dominos exhibendas? & num. 65.
- Vel quoad alia honorifica, aut humiliora tractamenta, ut vassalli Domini, vel de vos vocentur: ibidem.

- 66 Quid quoad eadem tractamenta, si domini, Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus titulo sint decorati.
- 67 Vassallorum dominis an prerogativa debeatur, quod per vassallos in occursum associantur, ad idque de equis, aut curribus desiliant? cum num. seqq.
- 69 Quid si extra locum domini per vassallos alibi comitari velint?
- 70 Quid quoad associationem in aliquibus magnis festiuitatibus, Natiuitatis Domini, initii anni, & similibus? Et an in his diebus eos visitare debeant, ad Pascha, seu anni initium annunciantum? & num. 71.
- 72 Magistratibus an eis obuiantes comitari, & equitantes ad id desilire, debeant? Et de antiquissima hac caeremonia, & reverentia, cum num. seqq.
- 73 Casus celeberrimus filii Q. Fabii Maximi Consulis.
- 74 Hodie caeremonia hac in desuetudinem abiit. Seruatur tantum de urbanitate, quod Principibus Supremis, & Magnatibus sibiur currus, vel equus, donec transeant.
- 76 Quid in nostra Regia Curia seruetur?
- 77 Quoad mulieres non procedunt prefata reverentia obsequia.
- 77 Mulieribus omnes prius salutare debent, aduenientibus assurgere, & in via a semita cedere, ibidem. In omnibus his viris praefata, ad plura.
- 78 Femina non sisebant currus Magistratibus Romanis. Nec ipsarum mariti simul cum eis vehiculis transeunt: ibidem.
- 79 Seruatur idem apud nos.
- 80 Unius privilegio, alter, licet non privilegiatus, in individuis gaudet.
- 81 De origine, & ratione huiusmodi mulierum privilegiorum, & num. 82.
- 83 Ad alias mulierum praerogativas.
- 84 Grauibus, atque illustribus personis equiparantur. Vocantur dominae, clarissima, & alia juxta ipsarum qualitatem, & nobilitatem & num. 86.
- 87 Dominis inferioribus, Comitibus, Marchionibus, & aliis an debeatur praerogativa illa, sive obsequium, ne suorum oppidorum Iudices eorum domus ingredientibus cum iustitia insigniis, sive virga, ad ipsorum conspectum accedant, sed potius ea prius ad portas deponant, cum num. seqq.
- 89 Inferiores Magistratus superiorum domos ingredientibus, insignia ad portas deponere tenentur.
- 90 Seruabatur id apud Romanos in Proconsulibus, Consulibus respectu.
- 91 Hodie idem in Archiepiscopis Romae ingredientibus, qui insignia Crucis ob Summi Praefulis reverentiam, & maiorem jurisdictionem, deponunt.
- 92 Inferiores Magistratus superioribus tantum etiam praefatum obsequium de jure exhibere, debent, non vero aliis, quantumvis nobilibus, & illustribus personis.
- 93 Quid hodie de consuetudine, sive urbanitate quoad easdem privatas illustres personas seruetur?
- 94 Quid si pro actualiter exercenda, jurisdictione in graviore aliquo casu, Iudices Magnatum, aliorumve potentiorum domus ingrediantur, an tunc iustitia insignia deponere debeant?
- 95 De prerogativa Dominorum inferiorum, ut nimirum ipsorum manus vassalli deosculentur, quando, & quo tempore hoc obsequium praestare,

- debeant? cum num. seqq.
- 97 Regibus frequentius manus per vassallos deosculantur.
- 98 De hoc obsequio in initio prima capta possessionis oppidorum per dominos.
- 99 Tunc etiam tenentur vassalli iuramentum fidelitatis praestare.
- 100 Quomodo per nostros, maxime vassallos, iuramentum hoc exhibendum? an flexis genibus, vel stando?
- Quid in homagio, quod vassalli feudales praestant? ad plures differentias inter iuramenti fidelitatis per nostros vassallos, & homagii per feudales praestationem, ibidem, & num. 103. cum seqq.
- 101 Coram nullo alio genua flectenda, nisi coram Papa, vel Regia Majestate, & num. 102.
- 102 Increpantur Magnates his genuflexiones a suis vassallis, cum eos alloquuntur, desiderantes. Papae pedes, Regii manus deosculantur, & de hac adoratione: ibidem.
- 104 Iuramentum fidelitatis Baroni, vel Domino jurisdictionem civilem habenti, non vero exercitum criminalem exhibendum.
- 105 Plura de homagio, quid, & quomplex sit, ejusque forma? cum num. seqq.
- De Castellano obligato per homagium castellum, vel fortalicium restituere, & quod nulli alii, quam ei, a quo accepit, restituat.
- 107 Quid apud nos? & num. 108.
- 109 Confunditur frequenter homagium cum iuramento fidelitatis.
- 111 De homagio per Castellatum novo Regi noviter praestando.
- 112 Per Commendatarios, & milites alios.
- 113 Homagium feudistarum, quo etiam in Hispania nimirum vulgo pleyto homenage, an vim iuramenti habeat, cum num. seqq.
- 114 Nullum in homagii praestatione interponitur iuramentum, vel per Deam, vel aliquam rem sacram promissio exigitur, ibidem.
- 115 Propter homagii violationem in perjurium quis non incidit. Quoties iuramenti solemnitate lex requirit, non impletur per homagii praestationem: ibidem.
- 116 L. 26. tit. 11. part. 3. declaratur l. 22. tit. 21. part. 2. in comprobationem adducitur: ibidem.
- 117 Contractus per promissiones sub fide nobilium, vel aliorum promittentium iurati non censentur. Perjurii poenam eorum fractores non incurrunt. ibidem.
- 118 Idem si simpliciter de fide mentio fiat. Simpliciter mentio de fide facta dehumana non de Christiana, nisi exprimat, intelligi debet: ibidem.
- 119 Huiusmodi promissiones sub homagio, vel Pleyto homenage maiorem firmitatem habent, quam si simpliciter fierent.
- 120 Magna res, & magna aestimationis equitum, & Nobilium fides.
- 121 In ejus observantia honor, decus, omnis aestimatio, & fama consistit. Adducuntur, l. 9. 21. & 22. tit. 21. part. 2. ibidem.
- 122 Omni utilitati praefata.
- 123 Mors potius subeunda, quam fides, per milites maxime, & Nobiles frangenda.
- 124 Gravissimum est, fidem fallere, sive huiusmodi solemnia homagia.
- 125 Homagii fractores, & si perjurii non sint, infamia notam incurrunt.

- 126 Filius vassallus, qui ratione iuramenti fidelitatis dominum defendere tenetur, domino simul, & patre eodem tempore periclitantibus, quem adjuvare debeat?
- 128 An etiam domino contra patrem iuramen ferre teneatur?
- 129 Huiusmodi promissiones, quantumvis iuratae essent, contra naturam, sive pietatem naturalem non sunt extendenda.
- 130 Pietati, & honestati adversantia impossibilia reputantur.
- 131 Quid circa eandem defensionem in parentibus respectu filiorum? an eos contra dominum adjuvare, debeant?
- 132 Quid si pro Religione, aut patria defensio sit facienda? an tunc debeant parentes pro filiis, vel contra, pugnare?
- 133 Iuramentum fidelitatis, seu homagium per vassallos dominis, seu Baronibus exhibendum, an praestari quoque, debeat per Nobiles terras Baronum habitantes?
- 134 An per procuratorem exhiberi, valeat?
- 135 Quid, si legitimum impedimentum vel causa absit, ut personaliter huiusmodi iuramenta praestaturi accedere, non possint?
- 136 In professione fidei per Episcopos facienda, & iuramento fidelitatis per eosdem Pontifici exhibendo.
- 137 Quoad formam, & alia in iuramenti fidelitatis praestatione, ante omnia loci consuetudo servanda.
- 138 De prerogativa, sive praerogativa, dominorum inferiorum, ut coram eis vassalli, capite detecto, stare debeant, eosque domini alloquantur de vos.
- 139 Quid circa hac tractamenta in vassallis Nobilibus, Doctoribus, aliisque gravioribus viris, an cum his impersonaliter saltem domini alloqui possint, vel cum cognomine Dominorum?
- 140 Qui in Iudiciis ipsorum dominorum oppidorum?
- 141 Quid in dominis, qui simul titulo Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus sunt decorati, an propter ipsorum maiorem dignitatem, & honorem suos vassallos, etiam Nobiles, nudato capite, coram eis stare facere possint, eosque de vos alloqui.
- 142 De prerogativa dominorum vassallorum, ut cum cognomine, sive verbo honorifico Dominus per vassallos nominari debeant.
- 143 De magna praerogativa, & honore verbi istius Dominus, & quibus aliis, quam dominis vassallorum debeatur?
- 144 De origine, & ratione huius tractationis: cum num. seqq.
- 145 Quid in scriptis an in initio libellorum, sive supplicationum vassallorum titulus hic adjici, valeat. Regi tantum apud nos in scriptis debetur: ibidem, & num. 146. Regia pragmatica de las Cortesias, in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recop. declaratur ibidem.
- 148 Titulus apud nos de Señoria, vel Excellentia, quibus debeatur? & quando precise, vel de permissione tantum?
- 149 Filii Comitum, Marchionum, & similibus dominorum inferiorum, an illa prerogativa gaudere debeant, ut Infantes per vassallos nuncupentur, vel hoc filiis tantum Regum competat?
- 150 Quid circa praerogativam, ut ipsi Magnates, eorumve filii primogeniti appellentur Principes? Huiusmodi nomen Regibus duntaxat, & ipsorum filii primogeniti convenit: ibidem.
- 151 Quid hodie circa hunc titulum in Italia, Germania, aliisque Provinciis exteris seruetur?
- 152 Comitum filii, & aliorum Titulorum titulo de Señoria, frequenter ex recepta consuetudine honorantur.
- 153 De similibus titulis Illustrium, videlicet, Superillustrium, Spectabilium, Clarissimorum, & aliis antiquitati maxime cognitis, & recentioribus, quibus apud nos, & alias Nationes, competant?
- 154 De praerogativa, sive prerogativa dominorum, ne, in Consulato Principe, per aliquem Iudicem apprehendantur, vel in criminalibus damnentur.
- 155 In Civilibus, cum lis inter Magnates vertitur super aliqua dominatione, sive Statu Comitatus, vel Marchionatus, quod similiter in ultima sententia revisionis consulatur Princeps.
- 156 Quid in initio cuiuslibet litis per vassallos Domino movenda, an etiam, prius Regem consulti sit necesse?
- 157 An saltem ab ipsis dominis in his litibus venia per vassallos sit impetranda? Quid in libertis, quoad patronos circa eandem venia impetrationem? ibidem.
- 158 In datione tutoris, vel curatoris filiorum minorum Magnatum, vel Titulorum Princeps apud nos consulitur. Text. in l. 14. tit. 5. lib. 2. Recop. l. 1. & tot. tit. Cod. de tutoribus, vel curatoribus, illustr. personar. ibidem.
- 159 Monentur Duces, Comites, aliiue vassallorum domini, ne praefatis titulis, & praerogativis inflentur, & in vassallos superbiant, eos ut inferiores, spernendo, ne ve ipsis aliquam injuriam, vel gravamen per tyrannidem inferant: vassallorum domini se mites, & bone conditionis, ut parentes potius, & patronos, quam ut dominos se ostendere debent: ibidem.
- 160 Vassallos amare, omnique via honorare, beneficiis magis, quam suplicis, vel summo Imperio, eos allicere, curare debent.
- 161 Optimum, & firmissimum imperium, quod subditos beneficiis, magis quam suplicis in officio continet.
- 162 Exclamat Author contra dominos temporales, & Principes miseros vassallos per tyrannidem, & violentiam opprimentes, de ipsorumque aeterna vindicta.

Hucusque in capitibus praecedentibus egimus de fructibus, sive emolumentis, quae Comitibus, Ducibus, Baronibus, aliisque dominis inferioribus competunt ratione jurisdictionis feudi, aut territorii, cujus dominium habent, quae quidem emolumenta superius enarrata in officialium pro exercenda jurisdictione electionibus, ipsiusque jurisdictionis multis, ac poenis, & in aliis variis praerogativis, & commodis pecuniariis consistere diximus, necnon in vassallorum operibus artificialibus; † nunc ergo in praesenti agam de alia fructuum, vel emolumentorum specie, quae similiter dominis inferioribus debentur, & in vassallorum operibus officialibus, sive obsequialibus, necnon in aliis praerogativis, & honoribus consistunt, † quae non minimam utilitatem, & fructum

tum afferunt, sed multum considerabilem, † ita quod jurisdictiones, & Comitatus, aut Marchionatus dignitates, licet, nullum aut parvum fructum, vel redditum pecuniarium habeant, ob hujusmodi tamen honores, & præminentias eorum redditus computantur ad rationem quique pro centenatio, habito respectu ad principalem æstimationem, vel pretium istarum rerum, ut ad plura notant per text. in *authentic. perpetua*, vers. *Quod si res prædicta*, Cod. de *Sacro-sanct. Eccles. Matth. Coller. de process. executiv. part. 3. c. 9. n. 174.* Fontanell. de *act. nuptial. claus. 4. gloss. 18. part. 1. n. 50.* qui in jurisdictionibus, & officiis loquuntur, in quibus, & in Comitatus, Marchionatibus, & in similibus, dignitatibus noviter Roxas de *incompatibilit. part. 1. cap. 5. num. 24. & 25. & part. 8. cap. 4. num. 10. cum seqq.* de qua tamen minoris habenda æstimatione dicam suo in loco hujus tractatus.

5 Ex quo, & censum tam consignativum, quam reservativum super his rebus, licet per se infructiferis, vel parvi emolumentum, præter honorificum, imponi posse animadvertunt Felician. de *censib. tom. 1. lib. 2. cap. 3. ex num. 22. & 36.* Avendañ. eodem tractat. cap. 62. num. 6. & 7. & cap. 53. ex num. 4. & cap. 55. & 58. num. 18. Leotard. de *usur. quest. 46. ex num. 21. & 28.* Roxas ubi proxime, num. 17.

6 Quare non extra rem, sed potius valde utiliter, & necessarii ad nostram materiam, in præsentem erit agendum de his fructibus, & commodis in honoribus, & præminentis personalibus consistentibus, quæ ratione jurisdictionis, vel dignitatis Comitatus, Marchionatus, Ducatus, & feudorum dominis inferioribus competunt, an præminentia istarum, & quæ emolumenta, aut fructus sint, & ratione jurisdictionis, vel aliarum dignitatum per dominos inferiores prætendi valeant? vel in casu fructuum restitutionis aliquid pro eis restitui debeat?

7 Primum igitur in fructu jurisdictionis, vel territorij in dominum, vel feudum concessi, est dominos per vassallos, uti superiores, honorari, debitamque reverentiam, & obsequia eis exhiberi; † Quæ obsequia in eo frequenter consistunt, quod superioribus, vel dominis vassalli, aut subditi assurgant, & nudato capite, eos salutare debeant, quibus reverentia, & subjeccio ostenditur, Aristotel. lib. 5. *Polit. cap. 10. & ex l. fin. Cod. de offic. divers. judic. l. peculium, Cod. de proxim. Sacr. Scrinior. lib. 12.* comprobant Iacob. Rebuff. in *l. in Sacris, Cod. eod. tit. Gratian. discept. forens. cap. 284. num. 3.* Giurb. *conf. 38. num. 18.* Cassan. in *Catalog. glor. Mund. 1. part. considerat. 26. in princ. & ad alia plura signa, quibus honor ostenditur, consider. 12. cum pluribus sequent.*

9 Quæ omnia, & præcipue salutationes, & alia specialia obsequia, de quibus infra, nostris dominis inferioribus, Baronibus, Comitibus, Marchionibus, & similibus per vassallos debentur, ut in specie docent Ioann. Maria Novar. de *gravamin. vassallor. tract. 1. gravam. 314. n. 1. gravam. 348. ex n. 1.* Capiblanco. de *Baronib. tom. 1. super pragmat. 3. cop. 56. ex num. 11. & 15.*

10 Qui loquitur non solum in salutatione per vassallos facienda in transitu, vel in occurso domini, sed etiam cum sternerit, & magna cum ratione, † quia, & hoc obsequium inter æquales debetur, Luc. de Penn. in *l. 1. Cod. de Comitib. qui Provinc. regunt*, propter usum, & consuetudinem, quæ apud omnes, & etiam apud Gentiles jam diu inolevit, ut sternerantem quemlibet ceteri adstantes salutarerent, referunt Plin. de *histor. natur. lib. 28. cap. 2.* Apulejus in *metamorph. Marcell. Donat. ad Sueton. in August. cap. 31.* † quia

signum augurale sternutamentum Ethnici reputabant, ut tradit Aristotel. 33. *scilicet. problemat. 7. & 9.* idem salutationem exigebant, ut illius preceione dirum, & infaustum, quod timebant, averterent, Plin. & Marcell. Donat. ubi proxime. † Imò non solum sternerantes salu-
labantur, sed, & flecebantur illis genua, quia caput apud Gentiles Sacrum existimabatur, ex quo antiqui per ipsum jurabant, unde sternerationibus à capite provenientibus, tanquam Sacris genua flecebantur, ut tradit Atheneus lib. 2. cap. 27. in fin.

Manet igitur ex his confutatus error, qui nullo veterum testimonio vulgò jacetur, ut videlicet, hujusmodi salutationes in sternerationibus initium habuerint, ex quodam tempore, quo pestis magna ingrueret, qua homines sternerantes mortui cadebant, idem piè introductum, aliqui volunt, ut sternerantem quemlibet saluremus, sed certè, ut dictum remanet, hujusmodi usus longè antiquior fuit; benèque animadvertit Cardinal. Baton. anno Christi 590. tom. 7. fol. 658.

Ex quibus infertur, nullum, licet non subditum ab hoc vetustissimo obsequio, & solita urbanitate deficere, debere, † alias enim, si quis, juxta hanc consuetudinem, jam debitam reverentiam sterneranti non exhibeat argumentum inimicitia erit, & injuria, ut ex text. in cap. *Adrianus 63. distinct. & Gloss. in l. ad hoc, Cod. de appellat. benè notant Gratian. discept. forens. cap. 284. ex num. 26.* Capiblanco. de *Baron. dist. cap. 56. num. 15.* † qui id quoque singulariter exemplificat in consuetudine, quod mulieres inter se occurrentes deosculentur, quæ similiter, si ab eo deficient, argumentum inimicitia erit: ex quo in Iudicibus hujus urbanitatis defectum, sive denegationem causam ad recusationem reputari, dicam infra ex num. 18.

Quæ omnia ex eo singulariter comprobari possunt, quod domini inferiores in suis terris non solum superioritatem habent ratione domini, aut jurisdictionis ipsis concessæ, sed etiam dicuntur Correctores perpetui, Regumque Vicarii, ut notant Gloss. in *Authentic. de Questor. Avendañ. in cap. 7. Prator. n. 1. Innocent. in cap. pen. de fid. instrum. Bart. in l. Barbarius, ff. de offic. Prator. Montalu. in l. 1. verb. Eno, tit. 8. lib. 1. for. Azebed. in rubric. tit. 7. lib. 3. Recop. num. 6. & in rubr. tit. 25. num. 4. Didac. Perez in l. 2. tit. 5. lib. 2. ordinam. gloss. 1. quest. 2. & probatur in l. 3. tit. 10. part. 3. & l. 12. tit. 1. part. 2. & notat Bobadill. lib. 2. *Politica, cap. 16. n. 19.* & plerius alibi dixi: ex qua ratione hujusmodi obsequia, & reverentiam eis per vassallos exhiberi debere, est incomperio, † quia similiter Iudicibus, & quibuslibet Magistratibus, aliisque superioribus per subditos sunt exhibenda, ut optimè comprobatur ex juribus ad rem singularibus in l. 1. Cod. de *silentiar. l. 1. Cod. de domestic. lib. 12. l. 2. Cod. de Fabricens. lib. 11. l. 1. Cod. de Præposit. Sacr. cubicul. l. fin. Cod. qui militar. non poss. lib. 12. lib. 4. ibi: In salutatione Iudicum, Cod. de Princip. agent. in reb. lib. 12. l. penult. Cod. de veteran. lib. 10. Ioann. de Plat. in l. in Sacris, Cod. de proxim. Sacr. scrinior. lib. 12. Gloss. Bart. & alij Antiquiores in dist. l. 1. Cod. de silentiar. Bald. in cap. solita, numer. 2. de majorit. & obediens.**

Et plenissimè ad plures quæstiones de honore, & reverentia Magistratibus debita eis assurgendo, salutando, & similibus, & qualitas per multam, vel alias pœnas possint procedere contra irreverentes, & eos non salutantes, vel authoritatem, aut jurisdictionem ipsorum offendentes, aut impediendes? latè tractant Aviles in *capit. Prator. in præm. gloss. Salud, numer. 2. Signorol. consil. 108. col. 1. vers. Redeo ad primum*, Surgens de Neap. illustr. cap. 21.

cap. 21. numer. 13. & 16. Caravit. in *Rit. Magn. Cur. 5. à num. 10.* Anton. de Vall. lib. 4. *prædicar. quest. 6. num. 1.* Rovit. in *pragmat. 11. de suspic. offic. n. 5. & 6.* Div. Antonin. Florent. in *summ. 3. part. tit. 4. cap. 7. §. 1. in fin.* † qui loquitur etiam in Magistratibus malis, quibus pariter honor, & reverentia debetur; quia non personæ qualitas, sed dignitas, & ministerium; necnon persona eligentis, videlicet Principis, quem Magistratus repræsentant, est incipienda, ut benè prosequuntur ex Platon. in *Cret. & ex Ciceron. pro Cluent. Bies lib. 2. de Republ. capit. 9. Maltrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 3. n. 25.*

Qui ex n. 32. id extendit ad parentes, qui eodem modo, cessante omni lege naturæ, propriis filiis Magistratum gerentibus cedere, & præstantiorem locum, similiaque obsequia reverentia præstare, tenentur, ut observavit celeberrimus ille Romanorum Consul Quinti Fabij Maximi filius, ut proxime referam n. 73. † quod intelligi in publicis locis, atque muneribus, & actionibus, in quibus parentum iura cum filiorum in Magistratu existentium potestatibus interquiescere debent: se cus si extra Rempublicam in domestica re in actibus privatis concurrant, vel in convivio familiari discumbant, tunc enim inter filium Magistratum, & patrem privatum publicos honores cessare, & naturalia jura exoriri, convenit, ut resolvunt Cassan. in *Catalog. glor. Mund. part. 7. considerat. 24. colum. 3. in fin.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 284. numer. 37.*

24 Ubi quod similiter Episcopus patri in actibus domesticis, & privatis reverentiam exhibere, debet quamvis postea in Ecclesia illum præcedat, † cum ex diversis respectibus, quis major, & minor dici possit, Ostiens. in *cap. indecorum, de atar. & qualitat. Cassan. in Catal. glor. Mund. part. 7. considerat. 39. & eandem concordiam inter parentes, & filios Magistratum gerentes tradit Aul. Gell. lib. 2. Noct. Atticar. cap. 1. qui refert historiam cujusdam Præsidis Cretæ Provincia, inter quem, ipsiusque filium, cum disceptaretur, quis potius sederet, obtineretque potiorem locum? hæc controversia decidenda proposita fuit Tauro, qui tunc magnus Philosophus in Athenis habebatur, & ipse eos sub prædicta distinctione concordavit.*

27 Ad alia autem plura, multa ex bonis litteris congentes circa salutationes, similiaque obsequia reverentia Magistratibus exhibenda, plenissimè tractant Bobadill. in *Polit. lib. 2. cap. 18. num. 89. & lib. 3. cap. 2. num. 45. & tot. & lib. 5. cap. 1. num. 54. & 55.* Cassan. in *Catal. glor. Mund. 1. part. considerat. 26.* Alexand. ab Alexand. lib. 5. *Dier. genial. cap. 2.* ubi in ejus addition. Tiraquel. Nauclet. in *Monarch. 3. part. lib. 2. cap. 4. & 4. part. lib. 9. cap. 1.* Cipæus de *Magistrat. lib. 2. cap. 2.* Petr. Gregor. lib. 35. *synag. jur. univers. cap. 3.* Petr. Canonher. in *aphor. Polit. tom. 1. pag. 261.* ubi optime, & eleganter id tractat, Percir. de *man. Reg. part. 1. quest. 7. ex num. 41.* Sola in *proem. ad Decret. Sabaud. num. 19.* Annæus Robert. lib. 1. *ver. judic. cap. 4. tot. eruditè Calixt. Ramirez de leg. Reg. §. 7. num. 8.* Maltrill. de *Magistrat. lib. 5. cap. 3. ex num. 25. & tot. latè & eleganter Gratian. discept. forens. cap. 284. per tot. & cap. 538.* Barbof. *vol. 66. ex num. 16.* plures congerens D. Solorgan. de *jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 4. num. 24.*

28 Alias enim si inferiori Magistratu, vel alii superiori non assurgat, nec debitam salutationem, & reverentiam exhibeat, eum injuriare censetur, ut constat ex latè traditis per Bobadill. Rovit. Giurb. & alios infra referandos, ex num. 38. & 39. & D. Valençuel. *conf. 91. num. 50.* quod quidem gravissimum reputat Laguer. de *Fructibus.*

tari debet, † cum post Imperatoriam, & Regiam Majestatem, Prætoriam numerari, dixerit Socin. *conf. 22. num. 4. vol. 1.* † Magistratus enim Principes Civitatis dicuntur per l. *C. in l. spado. num. §. Si Civitatis Princeps, ff. de excusat. tutor. latè, & eleganter Alexand. ab Alexand. lib. 5. dier. genial. cap. 2. & ibi ejus addit. Tiraquel. † qui ob hanc causam apud Romanos eundem honorem, qui Principibus, Senatoribus, aliisque Supremis Magistratibus tribui, ait Pined. in *Monarch. Eccles. pag. 971.* ubi inter alia insignem Spartarum observantiam erga suos Magistratus refert.*

Imò, & post Deos, Magistratibus primas, & honoris, & gloriæ sedes deberi, dixit Plato de *legib. ex quo sua virtute aliorum vitam moderantur; unde Valerius Maxim. refert, quod Apollo de justis Magistratibus requisitus respondit, se nescire utrum Deorum numero, an hominum aggregari deberent; † & in Deuteron. cap. 22. vers. 8. constat, Magistratus à Deo positos esse. Deosque vocari; quare summè eis obediendum, & omnis honos, & reverentia præstanda, ut jubetur in eodem Deuteron. cap. 13. ibi: *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim per vigillant, tanquam rationem reddaturi pro animabus vestris.* † Et in cap. *irrefragabili, de offic. ordinar. cap. nec his 15. quest. 1.* & in text. in *l. omnem honorem, Cod. quand. provoc. non est necess. & in §. Prætorum quoque edita, ibi: Qui honores gerunt, id est Magistratus Instit. de jur. natural. gent. & civil. † Sicut enim eos injusto lucro prohibemus, ita etiam omni honore, & reverentia, & honestate frui sancimus, ut eleganter dicitur in *Authentic. ut Iudic. fin. quod. suffrag. §. Volumus, in fin. ideo meritò ab omnibus honorari, & revereri, debere notant Cassan. in *Catalog. glor. Mund. part. 7. consider. 6.* Petr. Gregor. *synagm. jur. part. 3. lib. 47. cap. 1. num. 9.* † Nam, & Principem repræsentant, ipsiusque corporis partes reputantur, l. *quisquis, Cod. ad leg. Jul. Majest. l. jus Senatorum, Cod. de dignitat. lib. 12. l. etiam, ibi: Qui imaginem Principis, Cod. de appellation. † & in eorum persona Principis Majestas honoratur, Ioann. Plat. in *l. fin. in fin. per illum text. Cod. de remilitar. lib. 12.* Barthol. Beronens. in *tractat. de Imperat. milit. eligend. verb. pro Imperatore in 3. & 4. colum. & læditur dist. l. quisquis, & frequenter Criminalistæ.*****

Unde subditos Magistratibus non salutantes, nec debitam reverentiam exhibentes pro arbitrio puniri debere affirmant Caravit. *super ritib. Magn. Cur. rit. 5. num. 11. & 12.* Matta in *consuetud. Panorm. 8. num. 3. & in consil. Regn. Sicil. tit. 4. num. 43.* Neguliant. *conf. 157. num. 10.* Rovit. *super. pragmat. Regn. Neapol. 15. §. 19. ex num. 13.* Ioann. Maria Novar. de *gravamin. vassallor. tractat. 1. gravam. 314. num. 1. & gravam. 348. ex num. 1.* Ruginel. *pract. quest. cap. 49. num. 65.* Giurb. *dist. conf. 38. num. 15.* D. Anton. Florentin. in *summ. part. 3. tit. 4. cap. 7. §. 1. in fin.*

Et, quod juxta qualitatem facti, sive irreverentia pœna dimetiatur, & si ex negligentia subditi superioribus non salutaverint, vel debita obsequia non exhibuerint, leviter pœna carcerationis, vel alia simili puniantur: si vero dolo eos spernendo, vel male de ipsis loquendo, gravior pœna sit imponenda, ex Ioann. Plat. in *dist. l. 1. Cod. de domestic. & protector. lib. 12.* Valasc. *consult. 100.* Giurb. *dist. conf. 37.* Capiblanco. *singular. 74. & 139.* quæ extant post ipsius tractat. de *Baron. in tom. 1. in fin. benè idem Capiblanco. in eodem tractat. tom. 2. super pragmat. 8. cap. 56. num. 17.* Tiber. *Uccian. in 2. tom. criminal. lib. 7. cap. 5. num. 29.* † Ubi meminit de illo mirabili casu, quem refert Plotarc. in *Gracchis, cujusdam damnati ad mortem ob satis levem irreverentiam cum quodam*

Tribuno Romano habitam ex eo duntaxat, quod, Tribuno in platea deambulante, non ab illo loco recessit. Quinimo etiam si sint exempti ita Magistratus offendentes per ipsos puniri valeant, tradunt Sess. de *inhib. cap. 8. §. 3. num. 198.* Anton. de Vall. *lib. 4. pract. quest. 6. num. 1.* Ioann. Maria Novar. de *gravam. vassallor. tract. 1. gravam. 314. num. 1.* & ex vulgari text. in *l. nullum, Cod. de testib.* quem in hoc casu intelligit etiam juxta decisiones Vinc. de Franch. *117. & 679.* Capiblan. *di. cap. 56. num. 78.* & licet Clerici sint, Bobadill. in *Polit. lib. 2. cap. 8. num. 89.* Ch. Stan. in *consuetud. Burgund. rubr. 1. verb. Des Iudices, S'il n'a grace, num. 83.* in quibus, quod ex eo tanquam offendentes jurisdictionem mulcentur, de quo vide Dian. *resolut. moral. part. 1. tractat. 2. de immunitat. Ecclesiastic. resolut. 25.*

42 Sed, ultra omnes, de pœnis Magistratus non salutantium, nec debitam reverentiam exhibentium, late tractat Giurb. *conf. crimin. 38.*

43 Qui in *num. 23.* quam observantissimi de hujusmodi suorum Magistratum reverentia Romani fuissent, ubi, & de aliquibus acriter apud eos damnatis ob eam non exhibitam.

44 Et per *tor. conf.* subtilissimè defendit, licere superioribus, & Magistratibus, si inferiores eis non salutaverint, ab ipsorum capite virretum eripere, illudque in terram projicere, & conculcare, & ita decium refert in Magna Curia Vicariæ Siciliæ, ubi nullo modo in hoc facto Iudicem excessisse, fuit declaratum, de quo etiam casu meminit Ioan. Maria Novar. de *gravam. vassallor. tract. 1. gravam. 314. num. 3.* † Sed ego hanc vindictam, quantumvis ob justitiæ superioritatem, & auctoritatem conservandam, de facto per Iudices fieri non consulerem, ne magis propriam offensam, quam justitiæ injuriam vindicare videantur, maximè cum hujusmodi irreverentiæ ob privatas cum Magistratibus inimicitias frequenter fieri, contingat; quare, ut tollatur omnis privati odii, & malevolentia suspicio, securius erit, quod Iudices ab hoc facto, quantumvis alias justo, calore tamen iracundiæ præsumpto, abstineant, iracundiamque etsi justam, & zelo justitiæ habitam temperent, & per carcerationem, multas, aliasque pœnas contra ita irreverentes procedant.

46 Ex quibus omnibus plenè notatis circa Magistratus honorandos, debitamque eis reverentiam exhibendam eos salutando, & similia obsequia ipsis tribuendo, rectè concluditur, vassallorum dominis, tanquam in suis terris Iudicibus, & Correctoribus perpetuis, Regumque Vicariis, ut dictum remanet, omnem reverentiam, honorem, & obsequium per suos vassallos tribui debere, uti, & aliis Magistratibus, & superioribus.

47 Unum tamen nota, vassalorum dominos per vassallos salutatos eos resalutare teneri, ut notant ad text. in *di. l. 1. vers. Nostra serenitate, & ibi gloss. in vers. Adoranda, Cod. de silentiar. lib. 12.* Ricc. relatus, & sequutus per Ioan. Maria Novar. de *gravam. vassall. tract. 1. gravam. 348. num. 6. & 7.* † Uri, & alii Iudices, & Magistratus superiores, qui eodem modo subditos resalutare, debent; talis enim honos in salutatione debet esse respectivus, & sic, è converso per inferiores superioribus, & per superiores inferioribus præstandus, ut in Iudicibus, & aliis notant per jura in *l. poteris, §. 1. Cod. de offic. Rector. Provinc. cap. 10. §. 5. distinct. 1. cum salutamus, & ibi gloss. vers. Processisset, ff. de sentent. pass. & resituit. Curia Pisan. lib. 2. cap. 1.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 284. num. 15. cum seqq.* benè Kneid. *conf. 11. num. 33. inter confil. de cons. German. † Sufficit enim Iudici-*

bus, & Magistratibus pro eorum præminetia, & prærogativa, quod prius per subditos salutentur, & eis assurgatur, in quo satis subditi obedientia, & subjectio ostenditur, & Magistratus superioritas demonstratur.

Quæ quoad reciprocam salutationem per Iudices reddendam, procedunt maximè erga honoratos, & honestos viros, quos omnino salutare, sedemque, & societatem præbere jubentur Iudices sub pœna ternarum librarum auti in *l. ult. Cod. de offic. divers. Iudic. & ex doctrina originali Felin. in rubr. de major. & obdient. col. 7. post med. vers. Et adde quod Iudex, num. 9.* notat in Doctoribus Christoph. Lanfranchin. in *quest. An præferendus sit Doctor, vel miles, num. 17. tom. 18. in volum. DD. fol. 22.*

Quod pariter, & majori cum ratione inter ipsos Magistratus, & etiam erga minores observandum est, ut notant ad text. in *l. nihil omnino, Cod. de Palat. Sacr. larg. lib. 12.* Ioan. Plat. ibidem, eleganter ad plura Cassan. in *Catal. glor. Mund. part. 7. consider. 24. & part. 11. consider. 13. in med. Menoch. conf. 126. num. 17.* Ioann. de Montaguian. de *Author. Magn. Consil. vers. Tamen ad propositum, num. 7.* Tiraquel. in *tract. de Nobilit. cap. 38. num. 8.* Bobadill. in *Polit. lib. 3. cap. 2. num. 15. & seq.* Grammat. *decis. 1. num. 6.* Mastrill. de *Magistratib. lib. 5. cap. 3. num. 31.* undè illud Luc. Grass. Senatoris: *Non es mihi Philippe Consul, quia nec ego tibi Senator sum.* ut notant Valer. Maxim. *lib. 6. cap. 8. & Cicet. lib. 3. de Orator. & similiter dicebat Domitius Orator, de quo Diu. Hieronym. ad Nepotian. Cur enim te habeam in Principem, cum tu me non in Senatorem?*

Quinimo, & Princeps omnium Supremus suos Magistratus honorare debet, eorum auctoritatem summo studio augendo, Cor. Pissan. *di. cap. 1. Mastrill. di. c. 3. nu. 29.* † Ut benè observasse Alexandr. Severum, refert Lamprid. in ejus vita: † Ex quo inolevit laudatus mos diu receptus à Regibus, & Imperatoribus in authoramentum dignitatum, suis Supremis Magistratibus aliquatenus assurgentibus, ut à proprio Principe honorentur, notant Angel. in *l. 1. ad med. Cod. de sentent. pass. & cum aliis Gratian. discept. forens. di. cap. 284. num. 11.* Giurb. *conf. 83. num. 22.* † Et de Trajano notat Plin. in *panegir.* quem, Senatores, Patriciosque viros, eis in honoris exhibitionem assurgendo, osculo recepit, idemque fecit Antoninus cum viris nobilitate, & officiorum dignitate conspiciis, ut constat in *di. l. 1. Cod. de sentent. pass. ibi: Ad eos processit, id est assurrexit,* notat ibidem Accurs. *verb. Processisset, † & Salomonem Regem in occursum matris in ejus honorem surrexille, constat. 3. Reg. cap. 2. ibi: Et surrexit Rex in occursum ejus, adoravitque eam,* de quo honore apud Hebræos videndi Abulens. *quest. 22. late Lotin. act. Apostol. cap. 1. vers. 15. & cap. 15. vers. 34.* † Et observant nostræ Hispaniarum Regiæ cum fœminis Magnatibus; quibus in Regia Aula ad Reginarum conspectum ingredientibus, affurgit eis Regina, apud eamque in pulvinari sedent, Carrillo in *la Otigen de la Dignidad de Grandes, discurs. 7.* noster doctissimus D. D. Petr. de Salzed. in *suo erudito tractat. Theatr. Honor. in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. gloss. 33. §. 4. num. 18. & ex num. 36. † & de similibus honoribus, ac præminetia, quæ Magnatibus viris apud nostros Reges debentur, plenissimè, in §. 1. cum seqq.*

Aliàs igitur (materiam nostram prosequendo) ex omnia per Magistratus erga subditos hujusmodi salutationis urbanitate, & debiti honoris præstatione argumentum inimicitia sumitur, ut ex *cap. Adrianus 63. distinct. Gloss. in had hoc, Cod. de appellat. tradunt Iasson. in l. apertissimi, cap. 2. Cod. de Iudic. Mascard.*

Mascard. de *probat. concl. 898. num. 33.* Marc. Cala. de *mod. articul. & proband. §. 1. gloss. 1. num. 334. & 345.* † Maximè si quis antea salutare solitus fuerit, Felin. in *cap. cum super 23. num. 5. de offic. delegat.*

60 Gratian. *discept. forens. cap. 284. num. 26. & 27.* † prout e contra per salutationem remissa injuria censetur, Innocent. in *cap. olim, de injur. Bald. in l. in ipsius, §. Ad me, Cod. famil. Ercisc.* cum distinctione Felin. in *cap. repellantur 7. col. fin. in princ. vers. Ultimo tangit, de accusat. † & in Magistratibus, quod recusari valeant ex eo, quod prius per litigantes salutari resalutatione (consulto intellige) non responderint; ex Abb. Felin. & aliis antiquioribus resolvunt Mastrill. *decis. 151. num. 46. part. 2.* Marant. de *ordin. cognit. tit. de appellat. num. 50.* Rovit. *super pragmat. 15. de suspic. official. §. 19. num. 1. & 3.* Muta *super pragmat. Regn. Sicil. in pragmat. 4. num. 46.* Catrafc. ad *leg. Reg. cap. 9. num. 212.* August. Barbos. in *cap. 29. ex num. 2. 63. distinct. Francisc. Maria Prat. in addit. ad Muscael. part. 1. prax. secund. instans. appellat. Gloss. Prima sententia, num. 19.* plenè Gratian. *discept. forens. di. cap. 284. ex num. 26.* Giurb. *conf. crimin. 38. num. 20.* † & in Notario non salutante, *num. 21.* in quo etiam idem Gratian. *discept. 538.**

64 *num. 57.* † quod apud nos in eo necessarium non est, nec in inferioribus Iudicibus, quos sine causa expressa licitè recusamus cum juramento tantum à recusatone nempe fraudem abesse, juxta nostram *l. 1. & tot. tit. 16. lib. 4. Recop.*

65 Quæ circa dominos inferiores dicta, ut per vassallos salutari ipsos resalutare teneantur, licet majori cum ratione procedere debeat, si vassalli nobiles, Doctores vel, aliter qualificati sint, & licet aliqui id in vassallis necessariò requirant, adhuc tamen idem servandum erit, quantumvis his qualitatibus, & honoribus non sint præditi, quia nec id requiri asserit Joann. Maria Novar. in *di. gravam. 348.* nec DD. relati, qui in Magistratibus loquuntur, has qualitates in subditis, ut per Magistratus resalutari debeant, exposulant sed indistinctè quibuscumque Iudices resalutare, debere dicunt.

66 Nec huic ampliacioni obstat doctrina doctissimi domini, magnique scriptoris D. Ildephonsi de Olea in *suo pleno, & docto tractat. de Cession. Jur. tit. 3. quest. 6. numer. 27. vers. Et quamvis,* qui licet hanc nobilitatis qualitatem in vassallis necessariam esse doceat, juxta eundem Novarium in *di. gravam. 348. & in gravam. 349.* hoc tamen intelligi non debet, quoad resalutationem, de qua agit Novarius in *di. gravamin. 348.* quin de prædicta qualitate aliquam mentionem faciat, sed quoad alia tractamenta, ut nimirum, quod eos alloquantur de *vos,* in quo quidem casu rectè procedit intelligentia Dom. Oleæ prædictam qualitatem requirantis, & in hoc solo tractamento eam requirit Novar. *di. gravam. 349.* † & eodem modo intelligi debet doctrina ejusdem Domini D. Ildephonsi de Olea in *loc. citat.* quoad limitationem prædictorum, si vassallorum Domini Comites, Marchiones, vel Duces sint, quæ limitatio etiam procedit circa tractamenta, ut vassalli Domini vocentur, vel de *vos,* aut nudato capite vel cooperato, coram domino stare debeant, de quibus *infra,* non verò quoad hoc, ut resalutari debeant vel non, ut de exemplificatione Dom. Oleæ benè constat, resalutationes enim majori ratione à quolibet, licet supremum locum occupante lege urbanitatis, & gratitudinis prioris receptæ salutationis debentur, quam alia tractamenta de quibus proximè.

68 Item dubitari potest circa aliam prærogativam, quam vassallorum domini prætere de solent, quod

videlicet, per vassallos associantur cum è domo egrediuntur, vel in via eis occurrunt, quousque ad domum reducuntur: & quod de equis, aut curribus vassalli ad id desideant; † In quo articulo breviter resolvendum est nullo jure, ac ratione hanc prærogativam dominis inferioribus deberi; esset enim magnum gravamen, & servitutis species, quod vassalli ad hoc onus cogentur: ita in specie docet Joann. Maria Novar. de *gravamin. vassallor. tractat. 1. gravamin. 314. numer. 4.* † Ubi id maximè increpat, si extra locum domini per vassallos alibi associari velint; † quod etiam intelligit idem Novar. nisi ex urbanitate saltim id faciant in festivitatis magnis, ut sunt Nativitas Domini, initium anni, Pascha Resurrectionis, & in similibus solemnibus diebus. Nam in his etiam diebus vassallos ad annuntians bonos dies festos, initium anni & Pascha teneri ex urbanitate ad domum Baronum eundo, sentit Capiblan. de *Baron tom. 2. super pragmat. 8. cap. 56. num. 15.*

Sed, quidquid circa hoc in Regno Neapoli servetur, utrumque apud nos est tam in mera facultate, & urbanitate vassallorum, quod non nunquam viderim, nec audiverim, ad id per dominos cogi; licet in illo an ad id cogi possent dubitari valeat, qui cum id omnes vassalli faciant, alii tamen ab eo abstinere, quia ex eo parvi pendere, & despiciere dominum viderentur; solitum namque quando non servatur, injuria est, ut notant DD. per text. in *di. cap. Adrianus 63. distinct. & Doctrinam Glossæ in l. ad hoc, Cod. de appellat. & consulti.*

Quid autem in Magistratibus, an eis obviantes comitari, & equitantes ad id desilire debeant? est insignis locus Apulei, *lib. 1. Florit. vers. Habet interdum, & necessaria festinatio honestas moras, &c.* ubi de antiqua hac cœremonialia, & reverentia, de equis desiliendi, & Supremos Magistratus, Consules videlicet comitandi, Valer. Maxim. *lib. 2. Plurarch. in Fab. Aul. Gell. noctium Atticar. lib. 2. cap. 1.* Chassan. in *Cathalog. glor. Mund. part. 7. consider. 24. col. 4. in princ.* † qui referunt celeberrimum illum casum (de quo supra ad aliud mentionem fecimus) filii Quinti Fabii Maximi, qui cum Consul esset, patri ad eum tentandi gratia (ut aliqui volunt) accedenti, jussit, ut equo descenderet, juxta antiquum Romanorum institutum, & si quid Consulem alioqui vellet, pedibus accederet, cui jussu Fabius obtemperans, confestim desiliens properavit ad filium; complexusque eum, & data salute dixit illud celebre dictum: *Nolui amè jussum tuum descendere, non ut Imperium tuum contemnerem, sed ut experirer, an scires Consulem agere.*

De qua etiam antiqua cœremonia de equo, & curru descendendi in occursum Magistratum extat singularis locus apud Iust. Lips. *elector. cap. 23. lib. 1.*

Sed hoc quidem obsequium, & cœremonia jam in desuetudinem abiit; idque tantum de urbanitate servatur, quod nempe Magnatibus, & Principibus, Supremisque Magistratibus sistitur currus, vel equus, donec transeant, ut singulariter animadvertit Gratian. *discept. forens. cap. 284. num. 55. & 56.*

In nostra tamen Regia Curia ita hoc de urbanitate tantum; ut nec alius id faciat, quam ille, quem Magnates nostri, aut Supremi Magistratus benè, si-ve specialiter cognoscunt, & meritum forte, aut dependentem habent; quinimò nec multoties hi propter confusionem, & celeres transitus, equos, vel currus sistunt.

Sed quidquid prædicta omnia obsequia reverentia in viris procedat, eaque vassalli, vel subditi

fuis dominis, vel Magistratibus exhibere debeant, eis transeuntibus prius salutando, & advenientibus, nudato capite assurgendo, necnon & in via à semita cedendo; in mulieribus tamen hæc omnia obsequia cessare debent, quia imò, & contra in huiusmodi honoribus, sive præminentis indistinctè omnibus viris sunt præferendæ, ut in sedibus & quod viri eis assurgant priusque salurent, & à semita in via ipsis cedant, & de similibus præcedentis mulierum plenè tractat Valer. Maximin. lib. 5. tit. de gratis, Philipp. Bergomens. lib. 5. anno mundi 4700. Cassan. in Cathalog. glor. Mund. part. 2. consider. 37. in princ. Gratian. discept. forens. cap. 284. num. 57. & est elegans

79 locus Just. Lipsii elector. dist. cap. 23. lib. 1. † qui notabiliter ex eo illam Romanorum cœremoniam de equis, vel curribus desiliendi in occursum Magistratum locum non habuisse referunt, cum mariti, cœterive cives Romani cum suis uxoribus, vel aliis fœminis vehiculis veherentur; quo casu vehicula sistere, vel ex eis descendere, non cogebantur; juxta quod idem servatur hodie; † Nam licet loco prædictæ cœremonie id solum in Europæ Provinciis remanserit, ut de urbanitate in occursum Principium, sive Magnatum alteriusve superioris aliorum curru sistantur, donec istorum curru transeant, ut proximè dictum remanet, hoc tamen servatur præterquam cum mariti cum suis conjugibus vehiculis advehuntur, ut bene notat Gratian. dist. cap. 284. numer. 55. & 56. † quod equidem merito legali ratione & ex vulgari juris regula procedit, ut nimirum unius privilegio alter, licet non privilegiatus, in individuis gaudere debeat, ut communiter notant DD. per text. vulgarem, in l. si communem, ff. quemadm. servit. amitt.

82 De origine autem & ratione huiusmodi privilegiorum & mulierum præminentiarum tractant plenè Valer. Maxim. Philipp. Bergomens. Cassan. in locis proximè citat. qui omnes in eo conveniunt, apud Romanos huiusmodi privilegia mulieribus fuisse concessa à tempore celebri illius matronæ Romanæ Veturie Coriolani matris, quæ simul cum volumina uxore filium suum Coriolanum insignem Romanorum Ducem, è Civitate propter plebem eiecit, & ita sua patriæ inimicum factum & ad eam devastandam conversum temperavit, ac coercuit, licet per nullum antea precibus flecti potuisset, referunt Plutarc. in vit. Coriolan. Livius lib. 2. propter quod magnam beneficium istarum mulierum ope à Romanis obtentum, & in ejus gratitudinem, prædicta privilegia in posterum fuisse concessa tradunt.

83 Sed quidquid hoc sit de huiusmodi privilegiorum apud Romanos origine, verissimam tamen rationem apud omnes eam fuisse censeo, qualitate, videlicet sexus, ob quam omnes eas adamare, simulque honorare, ac revereri ipsa natura impellitur, & eo magis stante sexus superioritate in viris, quæ etiam ratione indignum valdè, indecorumque esset cum fœminis inferioris sexus circa prædictas præcedentias contendere.

84 Et ex hac ratione semper mulieribus plures præminentias apud omnes nationes fuerunt concessæ, de quibus plenissimè Cassan. in Cathalog. glor. Mund. part. 2. consider. 29. usque ad consid. 41. † & gravibus, atque illustribus personis æquiparantur, idem

85 Cassan. consid. 37. & excelsis viris in dignitate constitutis, l. optimam, Cod. de contraben. stipulat. & inter egregias personas eas numerat Bald. in l. si quis ruffum, Cod. de testib. † Vocanturque clarissimæ, ac reverendissimæ & dominæ, Cassan. dist. part. 2. con-

sider. 37. col. 1. & latius conf. 31. & 41. eadem, part. 2. Tiraquel. de leg. connub. in l. 5. num. 19. † qui tamen subdit & Cassan. in dist. consider. 31. non indistinctè omnes fœminas his cognominibus, & præcipuè dominarum, nuncupari debere nam ad id ipsarum qualitas & dignitas est inspicienda, ex quo apud nos, & Italos, magnamque partem Gallorum digniores fœmiræ Damas, hoc est, Domina nuncupantur, ut testatur Tiraquel. ubi proximè, & cum aliis doctissimus dominus, supermiq; nostri Castellæ Senatus meritisimus Consiliarius & nostræ Hispaniæ suis scriptis splendor D. Petr. de Salzed. in suo erudito tractat. theatr. in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recop. gloss. 16. numer. 3. 4. & 29.

88 Item, prosequendo materiam nostram præminentiarum obsequialium, quæ Dominis temporalibus ratione jurisdictionis, ut ipsius fructus debentur, dubitari potest, an Comitibus, Marchionibus, Ducibus, vel aliis dominis inferioribus præminentia, sive obsequium, aut reverentia illa debeatur, ne sutorum oppidorum Judices per ipsos electi eorum domos ingredientes cum justitiæ insigniis, sive virga, ad ipsorum conspectum accedant; sed potius eam prius ad portas deponere debeant? † In quo articulo resolvendum censeo, huiusmodi reverentiale obsequium inferioribus dominis deberi, quia superiores sunt & in suis terris Regum Vicarii, ut sapius diximus. † Quare subintrat communis Doctorum doctina, ut inferiores Magistratus, superiorum domos ingredientes, insignia ad portas deponere teneantur, Barr. Oros. & alii Antiquiores in l. Proconsul. per eundem text. ff. de offic. Proconsul. Alexand. ab Alexand. lib. 2. dier. genial. cap. 27. † qui id notat, observatum fuisse in Proconsulibus antiquis Romanorum, qui Proconsulatus insignia licetores videlicet fasces secures prætextam corulemque & sellam deponebant, cum coram consulibus comparerent; & referunt ad alios quoque inferiores Magistratus Petr. Gregor. sintagmat. jur. univers. part. 7. lib. 47. cap. 32. numer. 5. Villadieg. in Polit. cap. 5. §. 1. numer. 21. Mastrell. de Magistrat. lib. 5. cap. 3. num. 21. noster Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 2. num. 18. † & hodie idem Archiepiscopis Romani ingredientibus, qui insignia Crucis ob Summi Præsulis reverentiam, & majorem jurisdictionem, deponunt Bobadill. loc. citat.

92 Quæ quidem intelligit idem Bobadill. respectu Magistratuum Superiorum, non verò aliorum civium, quantumvis nobilium & illustrium, maximè si Judicibus, qui eorum domos ingrediuntur subditi sint; nam tunc Judices justitiæ insignia deponere non debere resolvit: † Sed hoc licet de jure bene procedat, contrarium tamen ex frequentiori usu & stylo per hujus Regni Judices ordinarios, Civitatum Correctores, necnon, & per Prætores hujus Regiæ Curie servatur, qui non solum in Magnatum, aliorumve Titulorum domus ingredientes, verum etiam quarumlibet aliarum personarum illustrium, graviorumque civium habitationes insignia, sive varas ad januas deponere diu consueverunt; quare in hac recepta consuetudine & consueta urbanitate Judices deficere non consulerem, cum per ejus defectum illustrium personarum æstimatio apud nos violata, & fugillata videatur, & quodammodo injuria tales personæ ex eo afficerentur, ad notata per DD. in cap. Adrianus 63. dist. de quibus supr. † Quod tamen intelligerem, nisi pro actualiter exercenda jurisdictione in aliquo graviore casu domos Magnatum, aliorumve potentiorum Judices ingrediuntur, veluti si pro ipsorum personis ad catceres reducendis, vel si malefactores insequantur

insequantur, in quibus & similibus casibus justitiæ insignia deponere non debent, sed ea portare & ut Judices, non ut familiares se gerere.

96 Item inter alias dominorum inferiorum præminentias, sive reverentiales obsequia, quæ per vassallos eis sunt præstanda illud, ut principale superioritatis commodum, vel fructuum non est omittendum, quod nimirum manus osculari teneantur, ut apud nos cavetur in l. 5. tit. 25. part. 4. & tam in nostris vassallis, quam in feudalibus, notant ibidem noster Gregor. verb. Al rico ome, optimè doctissimus D. D. Ildephonsus de Olea in suo aureo tractatu de cession. jur. tit. 3. quest. 6. num. 25. † Quæ tamen manus osculatio non semper, nec in omni tempore, vel occursum, aut visitatione Domini per vassallos est adhibenda; sed duntaxat in certis casibus in dict. nostra leg. 5. tit. 25. part. 4. præscriptis: † Quidquid aliud dicatur Regibus, quorum manus frequentius per vassallos deosculantur, ut ex hac differentia in ipsa lege constat.

99 Sed, inter alios casus in quibus vassalli manus domini deosculari tenentur illum, ut principalem non omittram, cum videlicet Domini, vel Barones oppidi, aut Villæ per Regem ipsis concessæ possessionem accipiunt, quo casu vassalli in recognitionem domini eorum manus osculantur, ut apud nos statuitur in dist. l. 5. tit. 25. part. 4. in princip. † Quia & tunc etiam tenentur juramentum fidelitatis præstare; † sed hoc per nostros vassallos ratione jurisdictionis non flexis genibus, sed stando (vulgo en pie) est præstandum, ad differentiam homagii, quod vassalli ratione feudi præstant quod genibus flexis, includendo suas manus intra manus domini, & eas deosculando faciunt, ut bene resolvit & de hujus Regni consuetudine, ne per nostros vassallos genua flectantur testantur, D. Olea dist. num. 25. verb. & licet, & verb. in his Regnis † quia coram nullo alio debet genuflecti, nisi coram Papa, vel Majestate Regia, ut bene notat noster Gregor. in l. 18. tit. 13. part. 2. D. Solorç. in Discurs. erudito de los Derechos de Plaças Honorarias, numer. 328. Capiblanco de Baroniis. tom. 2. super pragm. 8. cap. 56. num. 19. † Ubi Magnates increpat eo, quod has genuflexiones à suis vassallis, cum eos alloquuntur, desiderant, † cum soli Papæ; vel Regi (ut diximus) debeantur, illi pedes osculando; isti verò manus, de qua adoratione & quod soli Pontifici & Principi Supremo sit exhibenda, ultra relatos, latè tractant per text. in l. 1. Cod. de silentiar. lib. 12. DD. ibidem, Joseph. Stephan. Valentin. in tractat. de Oscular. ped. Pontif. Marc. Anton. Mazzarin. in tractat. de trib. coron. Pontif. & deoscular. ped. & summa eruditione D. Solorçan. ubi proximè, & ex numer. 316. & Dian. Thor. Giurb. & alios congerens, D. Olea dist. quest. 6. numer. 25. in fin.

102 licet, & verb. in his Regnis † quia coram nullo alio debet genuflecti, nisi coram Papa, vel Majestate Regia, ut bene notat noster Gregor. in l. 18. tit. 13. part. 2. D. Solorç. in Discurs. erudito de los Derechos de Plaças Honorarias, numer. 328. Capiblanco de Baroniis. tom. 2. super pragm. 8. cap. 56. num. 19. † Ubi Magnates increpat eo, quod has genuflexiones à suis vassallis, cum eos alloquuntur, desiderant, † cum soli Papæ; vel Regi (ut diximus) debeantur, illi pedes osculando; isti verò manus, de qua adoratione & quod soli Pontifici & Principi Supremo sit exhibenda, ultra relatos, latè tractant per text. in l. 1. Cod. de silentiar. lib. 12. DD. ibidem, Joseph. Stephan. Valentin. in tractat. de Oscular. ped. Pontif. Marc. Anton. Mazzarin. in tractat. de trib. coron. Pontif. & deoscular. ped. & summa eruditione D. Solorçan. ubi proximè, & ex numer. 316. & Dian. Thor. Giurb. & alios congerens, D. Olea dist. quest. 6. numer. 25. in fin.

105 Sed ad prædictam differentiam inter juramentum fidelitatis, & homagium, aliasque plures differentias inter utrumque congerentes videndi Surd. decis. 159. num. 17. & 18. & Magistrat. conf. 172. lib. 1. Afflict. decis. 120. & 389. Arifmin. Tapat. var. resol. tit. 240. de jurament. fidelit. & homag. Cancr. tom. 3. variar. cap. 10. ex num. 39. ex cap. 13. ex numer. 361. & part. 2. cap. 2. & 3 ex num. 280. Portoles ad Molin. in §. Homagium, Gaspar. Theaur. lib. 1. quest. 38. numer. 3. Gaspar. Theaur. lib. 1. quest. 38. numer. 3. Amat. variar. resol. cap. 67. ex numer. 65. D. Olea dist. quest. 6. num. 25. Ponte de potest. Proreg. in tit. donis, & ex pens. num. 15. † ubi, quod hoc fidelitatis juramentum Baroni, vel domino jurisdictionem Civilem habenti sit exhibendum, non verò exercenti cri-

minalem, idem notant Marin. Frecc. de subfend. lib. 2. de authorit. Baron. authorit. 2. num. 71. in fin. fol. mili 268. & lib. 1. fol. 33. numer. 27. Dominic. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. num. 225. † & specialiter de homagio ad plura Oldrad. conf. 93. † Ubi de obligato sub homagio Castellum, vel fortalium restituere & quod nulli alii, quam ei à quo accepit restituat; † de quo homagio apud nos maximè, quod novo Regi antiquitus per Castellanos fiat, extant nostræ ll. Partitar. 21. cum trib. seqq. tit. 13. part. 2. ubi Gregor. Avendañ. de exequend. 2. part. cap. 27. † Ubi de ejus apud nos forma, quæ etiam extat in nostra l. 2. tit. 5. part. 7. & l. 5. eadem part. optima de foma, & quo jure sit introductum; † & quod frequenter cum juramento fidelitatis confundatur unum pro alio, Andr. de Ifern. ad tit. de nov. form. fidelit. vers. Homagium, numer. 6. & 7. & idem fieri in multis nostris legibus Partitar. testatur eas congerens noster Gregor. in l. 25. tit. 11. part. 3. gloss. O le fiziere pleyto omenaje, circa med. † bene quid & quotuplex sit & unde dicatur? Speculat. in tit. de feud. §. Quoniam, vers. Et nota, & vers. Secundo quaritur, & vers. Primò ante, ubi Bald. in addit. verb. Homagium, aliqua Gutierrez in Authent. Sacramenta puberum, Cod. si advers. vendit. num. 148. & 149. & est singularis ad multa Gloss. nostri Gregor. in dist. l. 26. tit. 11. part. 3. dist. gloss. O le fiziere pleyto omenaje, & in l. 4. tit. 25. part. 4. gloss. 3. 4. & 5. † Ubi remissivè & plures nostras leges Partitar. referens de homagio per Castellanos, vel ejus substitutum, novo Regi præstando plenissimè, & solita eruditione D. Solorçan. de jur. Indiar. lib. 2. cap. 23. num. 21. cum seqq. & per tot.

114 Ubi de juramento fidelitatis & homagio per feudatarios, commendatarios milites & alios præstando & novissimè cum Suarez, Salgad. Sanchez & aliis DD. Petr. de Salzed. ad leg. nov. Recopilat. in l. 10. tit. 1. lib. 1. & in celebrat. tractat. de lege Polit. lib. 2. cap. 12. numer. 3. Saytus in Clavi Reg. lib. 1. cap. 5. numer. 13.

117 Ubi illam quætionem tractat an homagium, quo maximè Hispaniæ equites, sive nobiles uti solent, vulgo Pleyto omenaje, vim juramenti habeat? quam etiam quætionem tractat D. Solorçan. de jure Indiar. lib. 2. cap. 23. ex numer. 24. & 26. qui ex Mendoza, & Tiraquel. resolvit huiusmodi homagium sub sola promissa fide viri boni & nobilis conceptum vim juramenti obtinere & idem expressè decisum viderit in nostra l. 26. tit. 11. part. 3. † Sed tanti viri pace contrarium est verius, quia in homagii præstatione nullum interponitur juramentum, vel promissio Deo, vel per Deum, vel aliquam rem Sacram, quod necessario ad juramentum exigitur, ut quis ob ejus violationem perjurus dicatur & ad cæteros effectus juramenti, ut ex ejus diffinitione constat & notant optimè D. Covarruv. & DD. proximè referendi; sed est solum promissio simplex inter generosos, vel nobiles eorum fide duntaxat interposita; † ita optimè resolvunt, & quod propter homagii violationem in perjurium, quis non incidat, nec si juramenti solemnitate lex requirat, impleatur per homagii præstationem, Oldrad. conf. 93. Avendañ. de exequend. 2. part. cap. 27. num. 7. D. Radill. in l. si quis major, num. 36. Cod. de transact. plenè & doctè Gutierrez in repetit. ad Authent. Sacramenta puberum, Cod. si advers. vendit. num. 148. & 159. & in hac sententia, postquam hanc quætionem plenè disputavit, residet noster doctissimus Gregor. Lopez in dist. l. 26. tit. 11. part. 3. Gloss. O le fiziere pleyto omenaje † qui omnes, & præcipuè Gregor. 118 &

& Gutierrez plures interpretationes tribuunt eidem leg. 26. multa que alias leges Partit. pro ista sententia adduocunt, sed inter omnes est notabilis rem satis aperte decidens l. 22. tit. 2. 1. part. 2. in vers. Orosi, que las palabras, que discretive de juramento & homagio, tanquam de diversis loquitur & comprobatur ex eleganti doctrina D. Covarruv. in cap. quamvis pactum, de pact. 1. part. §. 2. num. 2. † qui per hujusmodi promissiones sub fide nobilium, vel aliorum promittentium, non censeat contractus juratos, nec perjurii poenam eorum fractores incurrere; quia nulla religio, vel res Sacra interponitur, sed solum fides humana; † imò idem si simpliciter de fide mentio fiat; quia in dubio de fide humana promittentium, juxta consuetudinem, est intelligendum, ut cum Cajetan. egregie resolvit idem D. Covar. quem sequitur Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. 3. part. n. 14. ubi id rectè limitat, si exprimat per fidem Christianam, quia tunc Fide Catholica intelligi debet, aliàs quidem fidei humanæ interpositio non magis operabitur, quam si per caput suum vel animam suam quis juraverit, quo juramenti genere non satisficit, cum per legem ad validitatem, vel corroborationem alicujus actus juramentum exigitur ut in specie Authent. Sacramenta puerum, Cod. si advers. vendit. notabiliter advertunt Jacob Butr. & Salicet. in eadem Authent. Gregor. Lopez in dict. gloss. O le fiziere pleyto omenage, in fin.

121 Unum tamen nota, quod hujusmodi sub homagio, vel Pleyto omenage, promissiones majoris firmitatis, quam si simpliciter fierent, sunt habendæ: tum ob earum, quasi publicam, & communiter inter nobiles receptam solemnitatem: tum etiam, † quia interponitur res tam magnæ æstimationis, ut est equitum, & nobilium fides, quæ præter Religionem, vel alias res Sacras in aliis juramentis interponi solitas, nulla major nullaque dignior habeatur, ut ex infra dicendis apparebit, † cum in ejus observantiam honoris decus, omnis æstimatio & fama consistat, ut in Nobilium fidelitate loquens est notabilis nostra l. 9. tit. 2. 1. part. 2. & magis specialiter ad rem, l. 2. 1. eodem tit. ubi: Orosi, acostumbran mucho de guardar pleyto, è omenage, que fiziesen: & repetitur in l. 2. 2. eodem tit.

124 omnique † utilitati præferri, debet l. miles, §. 1. ff. ad leg. Jal. de adulter. eleganter Oldrad. conf. 93. num. 5.

125 † Et etiam vitæ; nam mors potius subeunda, quam fides per milites maximè, & nobiles frangenda, Paris de Put. de re milit. col. 4. num. 13. in quæst. De uno nobili provocato ab alio.

126 Unde gravissimum esse, fidem fallere, sive hujusmodi solemnia homagia, ex text. in l. 1. juncta ibi gloss. de constit. pecun. l. postliminii jus, §. Captivus, ff. de captiv. & postlim. revers. notant Joann. Redin. de Majest. Princip. sive in relection. proæm. Instit. in verb. Imperatoriam Majestatem, part. 2. n. 102. Nicol. Moron. de fid. treug. & pac. quæst. 102. n. 2. Cæpol. de Impetrat. milit. dilig. n. 15. † quare homagii fractores, licet perjurii non sint, infamiam notam incurrunt, dict. l. 2. tit. 5. part. 7. optimè D. Solorçan. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 2. dict. cap. 23. n. 26. & 27. noster Gregor. in dict. l. 26. tit. 1. 1. part. 3. gloss. O le fiziere pleyto omenage, & in l. 22. per eandem legem, in verb. Orosi, que las palabras, tit. 2. 1. p. 2. gloss. 4. Gutierr. in dict. Authent. Sacramenta puerum, Cod. si advers. n. 148. qui duo ultimi ex hoc inter juramenti violatores & homagii fractores differentiam constituunt, ut illi perjurij sint & infamia notentur: isti verò infames tantum remaneant, & quod ex eo homagii fractores, licet non perjurij, poena tamen extraordinaria puniri valeant, tenent Mart. de Afflic. in constitut. Regn. Sicil. rubr. 55.

n. 11. Avendañ. de exequend. mand. p. 2. tract. 7. c. 2. n. 7.

Tanta enim est vis hujus solemnis promissionis, seu homagij, aut simplicis jumenti fidelitatis, ut multi teneant ac resolvant, filium vassallum, qui dominum hujus fidelitatis juramenti ratione juvare & defendere tenetur, domino potius periclitanti, quam patri eodem tempore in simili periculo existenti opem ferre debere ita in specie Andr. de Ifern. in §. Contra omnes, n. 2. tit. hic finit. ex. & ibidem Præposit. n. 1. per Gloss. in cap. de form. 22. quæst. 1. † Sed contrarium est verius scilicet parentibus succurrere, naturalibus legibus & filiali pietate teneri; ab eo enim filius vitam feudo, vel alia re longe pretiosiore accepit & ita fortiori jure, naturali videlicet & sanguinis adstringitur & non aliter, ac se ipsum parentem diligere & defendere cogitur quibus & aliis rationibus, ita optimè hunc casum resolvit Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 13. num. 152. cum sequentibus.

Juxta quæ idem Mager. ex n. 42. tractat etiam singulariter illam celebrem quæstionem, an filius, qui vigore juramenti alium defendere, tenetur (ut sunt nostri vassalli erga dominos) id contra patrem facere debeat? quam quæstionem similiter pluribus rationibus & Doctoribus adductis, negativè resolvit ex n. 106. † quia tales promissiones, quantumvis juratæ essent, contra naturam, sive pietatem naturalem non sunt extendendæ cap. non est obligatorum, de regul. jur. in 6. ubi DD. Bild. Afflic. Albarot. & alii Feudistæ in cap. 1. de nova form. fidelit. † nam quæ contra pietatem & honestatem sunt, impossibilia reputantur, l. filius, l. conditiones, l. quidam, ff. de condit. instit. quorum nulla est obligatio, l. si stipul. ff. de verb. oblig. † & idem resolvit Mager. ex n. 193. in parentibus respectu filiorum: † quæ principaliter cum aliis limitat ex n. 239. & ex n. 250. nisi pro Religione, aut patria defensio sit faciendæ.

An autem juramentum nostrum fidelitatis, vel homagium per vassallos Dominis, seu Baronibus exhibendum præstari quoque? debeat per Nobiles terras Baronum habitantes, tractat optimè doctissimus Dominus & integerrimus Vicecancellarius Regni Aragonum D. Christophor. Crespi de Valdaura in suis doctis aureisque observationibus observ. 13. per tot. qui ad fidelitatem jurandam, non vero ad homagium teneri resolvit? quod an procedat extra Regnum Aragonum & Valentia & Principatum Catalonia, ubi doctissimus vir loquitur, non immoror, consulæ Feudistas, quia apud nos solum juramentum fidelitatis indistinctè per vassallos, præstatur ut dictum remanet, sup.

An verò per procuratorem hæc juramenta præstari valeant? tractat latè cum antiquioribus Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. Auth. 4. n. 11. Franc. Marc. decis. 482. p. 2. Ut sil. in addit. ad Afflic. decis. 265. n. 45. & plures referens Henric. Rosenthal. de feud. cap. 6. conc. 77. per tot. Niger. de laudem. q. 42. ex n. 51. & quod sic, si legitimum impedimentum, vel causa adfit, ut personaliter hujusmodi juramenta præstaturi accedere non valeant resolvunt Surd. decis. 159. quem sequitur Cancr. & ita pro ejus resolutione decisum, testatur in 3. som. variar. resol. cap. 10. n. 44. Claper. in suis decis. Fiscal. caus. 9. q. unic. per tot. Rosenthal. ubi supra, Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. p. 1. ex n. 18. D. Solorçan. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 2. dict. cap. 23. ex n. 100. & lib. 3. c. 6. n. 7. & in n. 6. † licet contrarium resolvat in n. 16. & per tot. in professione fidei per Episcopos faciendæ & juramento fidelitatis per eisdem Pontifici exhibendo, de quo plenius suo loco dicendum erit, scilicet in 4. part. cap. 30.

Quibus circa vassallorum homagium, vel juramentum fidelitatis adde, quod in ejus præstatione, quoad

quoad formam & alia Regni consuetudo ante omnia sit servanda, Surd. decis. 172. in fin. tom. 2. Menoch. de arbit. cent. 6. cas. 577. Cancr. dict. cap. 10. num. 44. in fin. Gasp. Theaur. lib. 1. quæst. forens. quæst. 38. num. 5.

Item inter emolumenta, vel fructus obsequiales dominis per vassallos debitos, non est omittendum illud obsequium, aut præminencia quam Duces, Comites & alii Domini inferiores erga suos vassallos circa tractationem habent, qui quidem de recepta nostræ Hispaniæ consuetudine, non solum coram dominis, capite detecto stare debent, sed & eos domini alloquuntur de vos, ut notat doctissimus Dom. DD. H. dephonus de Olea de cession. jur. tit. 3. dict. quæst. 6. n. 27. quam tractationem supponit etiam Ioan. Maria Novar. de gravam. vassallor. tractat. 1. gravam. 515. & gravam. 349. † dum in his locis id singulariter limitat, ut non procedat in vassallis nobilibus. Doctoribus, gravioribusque vitis, vel aliter qualificatis quos nec impersonaliter, ut puta (Don Petrefaciat hoc vel illud), per Barones vocari debere, ait sed cum cognomine dominorum, videlicet, Domine Don Petre, & idem notat, quoad hoc, ut tales personæ qualitate coram suis dominis cooperiantur, Capiblan. de Baron. tom. 2. super pragmat. 8. cap. 56. num. 19.

Qua in vassallis nobilibus, similibusque personis, juxta limitationem præmissa, comprobatur, quod notabiliter ad rem advertit noster Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 98. ubi acciter & quidem merito, inceptat vassallorum dominos, eo quod oppidorum Judicis licet per ipsos nominatos coram eis capite discooperto stare faciant, eisque de vos alloquuntur, quod indecens & inurbanum est, propter justitiæ administrationem, quam exercent & quia Regem, licet mediata repræsentant.

Unum tamen nota, quod dicta limitatio Novarij, quoad vassallos nobiles, vel acriter qualificados, apud nos duntaxat procedere debet, in dominis privatis, qui Comites, Marchiones, vel Duces non sint: secus si his titulis sint decorati, quo casu propter ipsorum majorem honorem & dignitatem suos vassallos, etiam nobiles nudato capite, coram eis stare facere poterunt, eosque de vos alloqui, quod apud nos frequenter servatur, & animadvertit D. Olea dict. q. 6. n. 27. in fin.

Item vassallorum domini cum cognomine; sive verbo honorifico Dominus per vassallos nominari debent, ut comprobari potest per text. in l. 1. in fin. ff. de jurisd. dom. judic. & expressè in nostra l. 1. tit. 25. part. 4. ubi: Señor es llamado propiamente aquel que à Mandamiento de poderio sobre todos aquellos que viven en su tierra, è à este tal deben todos llamar Señor, tambien los Naturales, como los otros, que vienen à el, ò à su tierra. & notant † plura de hac præminencia & de hujus verbi sive tituli Dominus, magno honore & quibus etiam aliis, quam dominis vassallorum hic titulus competat? D. Sebastian. de Covarr. in su tesoro de lengua Castellana, litter. S. verb. Señor, Sess. decis. 1. num. 53. Renat. Choppin. de legib. Andr. lib. 1. cap. 46. num. 13. & nostri Historiographi Moren. de Vargas in tractat. de la Noblez. a. discurs. 13. num. 5. Marian. in histor. Hispan. lib. 5. cap. 11. Fr. Prud. de Sandobal hystor. de los cinco Reyes, en Don Alonso el VI. fol. 41. Fr. Hieronym. Roman. Republicas del Mundo, lib. 4. cap. 30. Salazar de Mendoza Origen. de las Dignidades, lib. 1. cap. 17. & lib. 2. cap. 1. & per doctrinam Barr. in dict. l. 1. in fin. ff. de jurisd. om. judic. docet D. Solorçan. in suo Aweo, & Plenissimo discursu del Derecho de Plaças Honorarias, ex num. 363. noster eruditus Poliricus Bobadill. lib. 2. dict. cap. 16. num. 19. & 23.

† Ubi de origine, & ratione hujus tractationis.

Quod tamen intellige non, ut in scriptis in initio Lagunez de Fructibus.

libellorum, sive supplicationum, vulgo Memoriales, quæ Dominis inferioribus, porriguntur, hoc verbum pro titulo honorifico in medio papyri apponatur, ut cum Regibus sit, quia hoc solum ad Reges spectat: & cavetur in nostra Regia pragmatica, vulgo de las Cortesias, quæ extat in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. & notat Bobadill. ubi proximè: † & alia multa circa hunc titulum apud nos de Señor, & quod privativè Regibus, ac Principibus Supremis in epistularum inscriptionibus, vel in aliis scriptis debeatur, plenissimè, & summa, nec in solita eruditione, congerit doct. summus Dom. D. Petr. de Salzed. in Theatr. Honor. ad lict. l. 26. gloss. 3. per tot. † & quod Maguates, Duces, Comites, & alij Domini inferiores hoc cognomine, sive titulo de Señores, antiquitus apud nos appellarentur tradit in gloss. 25. num. 48.

Quibus etiam convenit, quod vassallorum domini, qui titulo Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus potiuntur, tam in scriptis, quam in alloquutionibus per vassallos vocari debent cum titulo vulgo, de Señoria, vel Excellentia, prout his titularis debetur, juxta nostram Regiam Pragmaticam in dict. l. 16. & nota per præcitatum D. D. Petr. de Salzed. in dict. l. 16. gloss. 25. ubi quando præcisè, quandove promissivè, & quibus Dignitatibus hi tituli debeantur?

An autem Dominorum vassallorum, Comitum videlicet Marchionum & aliorum Magnatum filij illa præminencia gaudere debeant, quod Infantes per vassallos appellati debeant? Breviter dic, nullo modo hoc nomine uti posse, quia hæc præminencia filiis Regum duntaxat competit, ut apud nos constat in l. 1. tit. 7. part. 2. ubi notat in specie Gregor. in verb. Infantes, bene Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. numer. 166. † Et in num. 218. quod nec ipsi Maguates, nec eorum filij primogeniti Principes appellentur; nam hujusmodi etiam nomen solum Regibus eorumque filiis primogenitis convenit? † licet jam istius nominis titulis pluribus maximè in Italia, Germania & aliis exteris Provinciis per Imperatorem, vel Reges sit concessum, sed minus propriè & abusive, ut notat idem Bobadill. ubi proximè; † Nota tamen, Comitum filios, vel Magnatum propter Dignitatem parentum in eis resurgentem bene posse salutatione honorifica de Señoria honorari, & ita consuetudine est receptum & apud nos servatur, ut infra dicam, cap. sequenti.

De quibus & aliis similibus titulis videlicet, Illustrium, Superillustrium, Illustrissimorum, Spectabilium, Charissimorum, Perfectissimorum & aliis recentioribus noviter inventis & quibus apud nos & alias Nationes competat & antiquitus præcipuè apud Romanos competent, plenissimè ad omnia tractant ad text. in l. 1. Cod. ubi Senator. l. 1. Cod. de annon. & capit. l. si quando, Cod. de appellat. l. peculiaris, Cod. de proxim. Sacr. Scribior. l. 2. Cod. de domestic. & protector. lib. 11. & singulariter in l. raptore, Cod. de Episc. & Cleric. & in Authent. de appellat. §. fin. & §. Illud, & in Authent. ut ab illustr. & in Authent. de reb. Eccles. non alienand. §. fin. & ad alia plura jura Gloss. celebris in dict. Authent. ut ab illustrib. & præm. inst. §. Cumque hoc, Joann. Platea in l. fin. Cod. de Decur. lib. 10. & optimè in rubr. Cod. de Dignit. lib. 12. ubi alii repetentes, Andr. Alciat. in l. speciosas, ff. de verb. signif. & lib. 3. dispenct. cap. 14. Joann. Orosi. in l. 1. ff. de offic. ejus, & in l. femina, ff. de Senator. Cæsar. Colt. variar. ambigu. jur. lib. 2. cap. 12. Aldrovand. in dict. §. Cumque hoc, in proæm. instit. Tiraquel. de Nobilit. cap. 8. num. 16. & cap. 6. num. 21. Pancirol. variar. lect. lib. 1. cap. 3. Turturet. de Nobilitat. gentil. lib. 9. cap. 4. Joann. Cortal. in l. nuptæ, §. Senatores, de Senator.

Senator. Bulenger. de Imper. Roman. lib. 4. cap. 34. Lancellor. Contad. in temp. judic. lib. 1. cap. 4. Petr. Gregor. lib. 6. symagm. cap. 7. num. 11. & lib. 4. cap. 6. eleganter Iacob. Cujac. in l. fin. Cod. de silentiar. lib. 12. latissime Iacob. Menoch. centur. 1. cas. 68. & conf. 347. lib. 4. Petr. Ferrat. in prax. in form. Apostol. §. Spectabilis, Marth. de jurisdic. 2. part. cap. 34. in fin. Æg. nat. Baro. in dict. l. nuptia, de Senator. Andr. Kaitchen. de Saxon. non provocand. jur. cap. 4. n. 17. Kochier. de jur. Superior. c. 4. ex n. 378. Vvolphang Laz. Roman. Republ. lib. 2. c. 5. & 6. Ioann. Lymnae de jur. publico. lib. 4. cap. 6. Tiber. Decian. resp. crimin. 19. num. 9. & 178. vol. 3. Moren. de Vargas Nobleza de España, discurs. 13. ex num. 5. Bobadill. lib. 2. Polit. cap. 16. ex num. 25. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. c. 5. num. 9. & 10. D. Solorcan. in discurs. Polit. De Plagas Honorarias, ex num. 135. Henric Kiaschor. de rescript. tract. 1. cap. 1. num. 4. Dominic. Taffon. in pragmat. de antefat. vers. 7. observat. 3. ex num. 105. Petr. Berce. ver. German. lib. 1. cap. 22. Gutther. de offic. Dom. August. lib. 1. cap. 4. Anton. Perez ad tit. Cod. de Dignitat. lib. 12. num. 3. Ioann. Iacob. Dracon. de jur. patr. lib. 2. cap. 4. ex num. 21. Theodor. Hæping. de jur. insign. cap. 2. ex num. 100. plenè eruditus D. D. Petr. de Salzed. in dict. gloss. 2. per tot.

154 Item vassallorum Domini, qui titulo Comitatus, Marchionatus, aut Ducatus sunt decorati illis comodis sive præminentis circa ipsorum personas ratione hujusmodi dignitatis portuntur, ne videlicet, inconsulto Principe, per aliquem Iudicem apprehendantur, vel in criminalibus damnentur, ut probatur per text. singularem in l. Divi fratres 27. §. 1. & 2. ff. de pæn. ubi quod in Decurionibus, & principalibus Civitatum antiquitus servaretur, & constat etiam in l. 1. ff. quando, appelland. sit, l. quoties, Cod. ubi Senator. vel Clarissimus. notant Ioann. Plat. in l. si gravius. Cod. de legat. l. 12. Marin. Frecc. in tract. de sub feud. Baron. lib. 3. pag. mihi 437. col. 1. in princip. Parlador. l. 2. rer. quorid. c. 1. n. 21. Alciat. in cap. quod sedem n. 85 de offic. ordinari. Bobadill. in Polit. l. 2. c. 16. n. 226. † & ex eadem causa idem apud nos servatur, ut similiter consulatur Princeps in ultima sententia revisionis, cum his inter Magnates vertitur super aliquo Statu Comitatus, Marchionatus, vel simili, ut testantur Greg. Lop. in l. 19. tit. 23. p. 3. verb. Acuerdo con el Rey, Parlador. ubi proxime. n. 21. Bobad. dict. n. 216. † Et in n. 60 idem servari debere, ait in initio cujuslibet litis per vassallos Domino movendæ, ne aliter id fiat, quam, prius, Rege consulto, & de ejus jussu, ut antiquitus cum Imperatoribus servabatur, l. bene à Zenone & ibi Gloss. Cod. de quadrienn. præscript. & in specie Minorum vassallorum id apud nos disponit, l. 6. tit. 2. lib. 3. Ordinament. & docent Avendañ. de exequend. p. 1. c. 11. n. 4. idemque tradit Marin. Frecc. de sub feud. l. 2. auctor. 32. pag. 304. † & exemplo libertorum cum patronis comprobatur Bobad. ubi proxime, sed id de praxi receptum non video, nec dicta lex Ordinamenti in nova nostrarum legum compilatione invenitur, ut etiam advertit Bobad. l. 2. Polit. c. 16. n. 60. nec quidquam facit exemplum libertorum, quia ipsi veniam duntaxat in litibus movendis exigere tenebantur, quin aliquam à Principe licentiam impetrare deberent, l. venia, ff. de in jus vocand. quam etiam à vassallis, ob reverentiam Dominis debitam, ab ipsis exigi debere, non inficior, argument. text. in l. 4. §. Sic Prætor, ff. de in jus vocand.

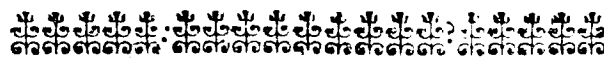
158 In datione autem tutoris, vel curatoris minorum Magnatum, vel Titulorum bene apud nos dicta præminentia gaudent, ne aliter eis de tutore, vel curatore per Iudices, sive Magistratus provideatur, quam, prius Rege consulto, ut caveatur per nostram, l. 14. tit. 5. lib. 2.

Recop. cui convenit juris communis. l. 1. & tot. tit. Cod. de tutor. & curator illius. vers. & notant Parlador. dict. cap. 1. n. 19. Bobadill. dict. c. 16. n. 207.

Sed non ideo prædictis titulis, & præminentis debent Duces, Comites, & alij vassallorum domini, quamvis potentissimi sint, inflati, & in vassallos superbire, eos ut inferiores, spernendo, & ut multi faciunt, quasi mancipia tractando, multas injurias, & gravamina per tyrannidem eis inferendo; sed potius, se mites, & bonæ conditionis ostendere debent, eos non ut domini, sed tanquam ipsorum patroni, vel patroni, vel parentes regendo, quia nec alium titulum habent, nec prætere posseunt, juxta mirabilem locum Ecclesiastic. c. 32. ibi: Rectorem te posuerunt, noli exioli, esto in illis, quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, & sic considera, & omni cura tua explicita recumbe, ut lateris propter illos, & ornamentum gratis accipias, coronam, & dignationem consequaris congregationis.

Quare vassallos amare, & omni via honorare: beneficiis magis, quam suppliciis magis, vel summo imperio eos attachare debent; ut magis amore, quàm timore eis obediant, juxta elegantem illam sententiam, & politicam Dionys. Aicarnas. lib. 6. antiq. Roman. † Optimum, & firmissimum imperium, quod subditos beneficiis magis, quam suppliciis in officio continet; illi enim benevolentia, huic metus est Comes, quidquid timetur, id necessitate naturali ex usum omnibus: quod etiam optinè tradit noster sapientissimus Rex in l. 3. tit. 1. part. 2. ibi: El mayor poder, è mas cumplido, que el Emperador puede aver de fecho en su Señorio, es, quando el ama à su gente, y es amado della.

Et denique timeant Domini temporales, & quicumque Principes, qui judicant & regunt terram, si minus justè id faciant, miseros vassallos per tyrannidem & violentiam opprimentes (ut fecit his verbis in Apocalypsi exclamatur) quia eorum clamor ad eum perveniet, qui eorum injurias & contemptus vindicabit: nam licet in hoc sæculo multoties ultionem non videamus, in alio tamen Potentes poterunt tormenta sublinebant.

§ I.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia capit. precedent. circa præminentias, quæ Dominis inferioribus inter fructus jurisdictionis competunt. Agiturque in præsentis de præminentis, sive honoribus, qui eis in spiritualibus, maxime in Ecclesiis suorum oppidorum debentur, & præsertim, an cum Cruce per Clerum, maxime, in novo ingressu oppidorum recipiantur? an sedilia cum genuflexorio, pulvinatibus, baldachino, & similibus ornamentis, necnon, & cum aliorum præcedentia habere, debeant? & an intra Presbyterium? Et quid antiquitus in Imperatoribus, & aliis Principibus Supremis circa sellas in Presbyterio habendas, vel non? ad casum memorabilem Divi Ambrosij cum Imperatore Theodosio: Pluraque incidenter non injucundè afferuntur circa Imperatores, & Reges, an personæ Ecclesiasticæ, vel Sacræ reputentur,

tur, seu aliquem sacrum ordinem habere, videantur, ex quo aliqui in brachio, aliave corporis parte unguuntur, & inter Canonicos in aliquibus suorum Regnorum Ecclesiis numerantur: Item ad præminentias Minorum agitur de honore illo, ut eis post Clerum ante alios thurificatio, & Pax detur. Et an etiam suis uxoribus, ante alias fœminas sit exhibenda? Multaque alia circa consuetudinem in hujusmodi præminentis omnino servandam: Et quid si illicita, vel contra jus sit: seu, ut minor majorem ibi aliquibus, vel generaliter in omnibus actibus præcedat: Et si minor proprium actum exerceat.

SUMMARIUM.

- 1 Materia hujus capit. circa præminentias, sive honorificæ emolumenta, qua dominis temporalibus in suorum locorum Ecclesiis, vel aliter in spiritualibus debentur.
- 2 Domini temporales cum in sua oppida ingrediuntur, an cum Cruce per Clerum recipi debeant? & n. 3. Præminentiam hanc Regi tantum deberi, resolvitur, ibidem.
- Text. in l. 7. tit. 1. lib. 1. Recop. dict. num. 3.
- 4 Domini inferioribus an debeatur præminentia, ut in Ecclesiis suorum oppidorum, cum cæterorum præcedentia, necnon cum sellis, baldachino, genuflexorio & similibus ornamentis sedcant.
- 5 Magna utilitas & honorificus fructus sedendi ante alios præcedentia reputatur. In ea principaliter honos consistit, ibidem.
- 6 Fundatur sententia negativa, cum num. seqq. Sedilia, vel scamna in Ecclesiis debent esse communia, dict. num. 6.
- 7 Jus habenti sedilia, aut bancha in Ecclesia spirituale reputatur. Per laicos ideo haberi non posse juxta aliquos, ibid.
- 8 Invitò, maxime, Episcopo, vel sine ejus licentia, vassallorum dominos, aliosve privatos hoc jus habendi scamna privata, vel sedilia aliaque jura, aut loca pro sepulchris, vel armis collocandis, habere non posse fundatur.
- 9 Quod saltem Episcopi, vel Rectoris tolerantia sit necessaria.
- 10 Hac prerogativa sedendi in præminentiori loco regulariter nulli alii, quam jus patronus habenti cõpetit.
- 11 Contraria affirmativa opinio, imò Baronibus, vel dominis inferioribus in ipsorum terrarum Ecclesiis competere præminentiam habendi sedilia & postergalia cum genuflexorio & aliis ornamentis: resolvitur pro ea, cum num. seqq.
- 12 Domini inferiores primas vices in sedendo & similibus propter jurisdictionem & superioritatem in suis locis habere debent.
- 13 Domini in suis terris Gubernatores, aut Correctores sunt.
- 14 Officiales Regii & perpetui Magistratus.
- 15 Judices Ordinarii.
- 16 Equiparantur Præsidi Provincia.
- 17 Et ipsi Regi.
- 18 Nuncupanturque Regii Vicarii.
- 19 Regis locum obtinent.
- 21 Correctores, Judices ordinarii, aliique Regii Magistratus in suis Civitatibus, aut oppidis omnibus preferuntur.

Lagunez de Fructibus,

22 Etiam Judicibus commissionis, Regum perquisitoribus, & aliis delegatis, nisi Prætores Regia Cætria sint, vel de Regalibus consiliis, cum duobus, num. seqq.

23 Quid in oppidis, aut Villis parvis?

25 Referuntur Doctores quæstionem in specie pro dominis inferioribus resolventes.

26 Competit hæc prerogativa ex cæremoniali Romano sedes præminentiores in Ecclesia habendi aliis illustribus viris, Magistratibus & Principibus.

27 Diluuntur argumenta in contrariu objecta, ubi n. seqq.

28 Scamna, vel sedilia in Ecclesia communia esse debere declaratur nisi aliud personarum major, aut dignior qualitas expostulet.

29 Jus habendi sedilia, vel scamna privata in Ecclesia, quoad usum saltem, quid temporale esse, ipsiusque laicos capaces, verius resolvitur.

30 Rectè per Episcopum laicis conceduntur.

31 Adquiritur quoque hoc jus ex sola tolerantia Episcopi, vel Rectoris, sive ex tacito consensu.

32 Laicis jus patronatus ex gratia queri potest.

33 Idem dicendum, quoad jus habendi, vel sedilia.

34 Jus hujusmodi juri patronatus assimilatur.

35 Præfata acquisitione sedilium, vel etiam sepulchrorum juris acquisitione stante parte laicorum, locus quoad usum bene ipsorum dicitur.

36 Ejus domini, licet improprie dicuntur.

37 Possunt vindicare sedes hujusmodi, vel sepulchra, ut propria.

38 Competit eis pro conservanda quasi possessione manutentio.

39 Plura remissive protuenda quasi possessione juris sedendi in Ecclesia & similibus jurium, cum n. seqq.

40 Mulieribus quoque competit hæc manutentio.

41 Pro quærenda quasi possessione sufficit unicus actus sedendi.

42 In jure habendi arcam aliquam pro certo usu in Ecclesia, quod remedium recuperanda competat.

43 In offerendi ante alios primitias, & recipiendi pacem conservanda quasi possessione.

44 Ecclesia Rectores scammum, vel sedes à loco suo ad libitum amovere non possunt.

45 Existens in quasi possessione sedendi in sublimiori loco, seu aliter standi cum aliorum præcedentia, poterit etiam, manu armata, resistere ei, qui vellit, illum amovere.

46 Provocatus, si eum occidat, pœna ordinaria non est damnandus.

47 Concluditur, laicos juris habendi sedilia, vel scamna privata in Ecclesia, quoad usum saltem, capaces esse.

48 Jus habendi sellas in Ecclesia, vel scamna privata, nisi de licentia Episcopi cõpetere, non posse declaratur.

49 Domini temporales, seu Baronibus jus habendi præfata sedilia, vel scamna in Ecclesia competere, intelligitur, dummodo extra Presbyterium ea collocent: secus si intra, cum num. seqq.

50 Intra Presbyterium nullis, quantumvis nobilibus, atque illustribus viris laicis, Principibus, nec Magistratibus Regiis, suas sedes collocare permittitur, cum num. seqq.

Locus iste totus sacris peragendis & Altaris Ministris est dicatus, ibidem.

51 Comprobatur hæc prohibitio, pluribus juribus Pontificiis & Conciliaribus decisionibus, cum n. seqq.

52 Adducitur elegans locus ex cæremoniali Romano.

54 Qua ratione præfatus locus Presbyterium seu Diaconium appelletur.

55 Est nobilior pars Ecclesie.

56 Non sacris hominibus ibi assistere, sacraeque vasa attingere non licet & plura de hac erga laicos prohibitione, cum num. seqq.

- 57 Nec patrono laico in eo sedere, permittitur.
- 58 Limitantur presbiteria, nisi laici causa offerendi, vel sumendi Sanctissimum Eucharistia Sacramentum, Presbyterio accedant.
- 59 Mulieribus multo minus ibi accedere, licet.
- 60 Quantumvis Ecclesia patrona sint.
- 61 V. l. Sacra, aut Moniales.
- 62 Nec incensum circa Altare praeberere, eis permittitur.
- 63 An saltem Principibus Supremis, Imperatoribus, aut Regibus hac prerogativa, sive honorificus fructus sedendi, vel ingrediendi in Presbyterium competat?
- 64 Fundatur negativa opinio, cum num. seqq.
- 65 Adducitur pro ea mirabilis casus, Divi Ambrosii cum magno Imperatore Theodosio, ibidem.
- 66 Divus Ambrosius Imperatorem in Presbyterio, sive Sacratio post oblationem manentem repulit, ibi.
- 67 Miranda Catholica obedientia, & responsio Imperatoris refertur.
- 68 Verius est, Supremam, Regiamque dignitatem sub presbiterii prohibitionibus non comprehendere, imò recentioribus saltem temporibus Principibus Supremis suas sedes in Presbyterio collocare, licere, resolvitur, cum n. seqq. & infr. ex n. 103.
- 69 Idem, quoad prohibitionem ne laici Monasteria monialium ingrediuntur, nec femina virorum, sub qua Reges, aut Regina non comprehenduntur.
- 70 Servatur quoque in Gubernatoribus Supremis.
- 71 Quid inter istorum Superiorum Principum sedilia, & Episcopalem sedem quoad locum ubi collocari, debeant?
- 72 Refertur quorundam ratio circa presbiterii dignitatis prerogativam: quia, videlicet, Imperatoria, vel Regia dignitati Subdiaconatus ordinem annexum, multi credunt.
- 73 Adducitur in comprobationem textus, in cap. Valentianus 63, dist. ibidem, declaratur infra, num. 90. cum, seqq.
- 74 Imperatores, Reges, & alii Principes Superiorem non recognoscunt subdiaconatus officium, celebrante Papa, aut Episcopo, pluries exercuerunt.
- 75 Imperatorem de novo consecratum Pontifici celebranti loco subdiaconi Calicem, & Patenam cum Hostiis offerre, multi referunt.
- 76 Eundemque in Matutinis Nativitatis Domini septimanam lectionem decantare.
- 77 Ex presbiteriis, Imperatores, vel Reges, non, ut merè personas laicas, sed Ecclesiasticas reputandos, concludunt multi.
- 78 Imperator in Roma coronandus à Canonicis Sancti Petri de urbe, tanquam unus ex eis recipitur, similiter consecratus adnoscitur, ut Canonicus Sancti Ioannis Lateranensis: ibidem.
- 79 Apud nos etiam nostri Reges inter Canonicos Toleitanos, Burgenfes, & Legionenses connumerantur, & num. 83.
- 80 Idem privilegium antiquis Comitibus Barcinonensibus in Barcinona Civitatis Ecclesia competebat.
- 81 Et francorum Regi in Ecclesia Pictaviensi.
- 82 Imperatorem insuper personam Ecclesiasticam reputandam, voluerunt multi, ex quo in brachio sacro oleo ungitur.
- 83 Idem, quoad Reges, qui similiter hac sacra Vnctione ununtur.
- 84 Imperatores ideo, & Reges, qui hac caeremonia creantur sacri dicuntur per multos, ibidem.
- 85 Venerandi admodum ex eo.
- 86 Nullum Subdiaconatus ordinem Imperatores, & Reges habere, verius resolvitur, cum num. seqq.
- 87 Exercentur tantum Imperatores, & Reges, officium

- Subdiaconatus speciali privilegio, ibidem.
- 91 Hoc maxime fuit admissum in primis Ecclesia temporibus, in quibus Subdiaconatus inter sacros ordines non reputabatur.
- 92 Quando Subdiaconatus inter sacros ordines receptus? Declarantur, & concordantur iura in cap. quicumque 70, dist. cap. ministri 81, dist. cap. multis, de aetat. & qualitat. cap. miramur, de serv. non ordinand. cum aliis vulgaribus, dist. n. 91. & 92.
- 93 Recentioribus Ecclesia temporibus matrimonium Subdiaconis fuit prohibitum, ad text. in cap. si quis eorum 32. dist.
- 94 Imperatores, aut Reges, ex quo sacro oleo in brachio ungantur, Ecclesiasticarum personarum aliquam qualitatem habere, non est dicendum, & num. 97.
- 95 Dicuntur ideo Sacri: Sacri eorum affatus, & similia ad eos pertinentia sacra appellantur, ob inviolabilem eorum auctoritatem.
- 96 Unguntur etiam, ut ardentius pro defensione Ecclesiae, & Catholicae Religionis pugnent.
- 97 Differentia inter Imperatorum, & aliquorum Regum in brachio unctionem: & Episcoporum in capite, & de ratione.
- 98 Reges, non omnes oleo sacro ununtur, & qui hac caeremonia ununtur?
- 99 Reges aliquos in nonnullis suarum Ecclesiarum inter Canonicos annumerari, non ut proprie Canonicos, aut personas Ecclesiasticas est intelligendum, sed honoris causa, & quoad temporalitatem laicis semper remanentibus, & num. 102.
- 100 Nostri Marchiones de Astorga eodem Canoniarum privilegio in Ecclesia Legionensi perpetuo gaudent.
- 101 Concluditur, Principibus Supremis, non obstante, quod laici sint, presbiterii dignitatem sedendi in Presbyterio debere Supremae dignitatis ratione.
- 102 Similiter laici in Chorum Ecclesiarum Cathedralium ingredi, & inter Canonicos sedere prohibentur.
- 103 Plura remissive de huius prohibitionis origine, & ratione, ibidem.
- 104 Antiquissime tamen mulieribus fuit permittitur in choris simul cum masculis assistere, & cum eis psallere, & de notabili ratione.
- 105 Recentioribus temporibus hoc quoque fuit sublatum, & mulieres in choro assistere, prohibita, ibidem.
- 106 Prohibitionibus istis non obstantibus, laicos multos ratione dignitatis hodie chorum ingredi, & inter Canonicos sedere, est permittitur, ut sunt Magnates, Titulati, Regii Consiliarii, & ordinum militarium equites, de quorum etiam insedendo ordine remissive.
- 107 Agitur de alia praeminentia dominorum inferiorum, ut post Clerum, ante alios thurificentur, cum num. seqq.
- 108 Quo ordine, & quibus ictibus sint thurificandi, & alia de hac prerogativa in Ecclesia Cathedrali, Collegiata, vel Parochiali, cum num. seqq.
- 109 Canonicis, Dignitatibus, & Presbytero celebranti, quibus ictibus thurificatio exhibeatur, ad differentiam dominorum vassallorum.
- 110 Quid in Magistratibus, vel oppidi Gubernatoribus? cum num. seqq.
- 111 Et in Iudicibus ipsorum dominorum.
- 112 De alia prerogativa dominorum vassallorum, ut eis, ante alios, dum divina celebrantur, pax exhibeatur: quomodo, & quando? & num. 115.
- 113 In hac recipienda pacis praeminentia Episcopus omnibus praefertur, quantumvis Magnatibus, Regii Consiliariis, aliisque excelsis viris.

- 117 Uxoribus quoque dominorum, ante alias, pax exhibenda.
- 118 Gaudent praeminentiis, & dignitatibus maritorum.
- 119 An similiter, si viro praeminentia insedendo ante alios praescriptione, seu aliter sit quaesita, vel pro ea manentio competat, uxori quoque sedes cum eadem ceterarum mulierum praecedentia, & manentio debeatur?
- 120 Quid si mulieres ipsae has praeminentias possederint, ad praescriptionem, & manentionem?
- 121 Quid si maritus ratione dignitatis hanc praeminentiam habeat, quo ad suam uxorem, an ceteris etiam praefertenda?
- 122 Inter mulieres, maxime, ante omnia consuetudo servanda, quoad huiusmodi sessiones.
- 123 Multoties, non obstante virorum prerogativa, & dignitate, feminae inter se, quoad sessionem, & alia nullum discrimen admittunt.
- 124 Si ipsae has praeminentias possederint, manentio, & inter eas consuetudo servanda.
- 125 Quid si in oppidis nulla sit consuetudo exhibendi pacem alicui mulieri, an tunc loci domini uxori sit exhibenda?
- 126 De iure an pax, vel thurificatio mulieribus debeatur? ibidem, & num. 126.
- 127 Referuntur aliae praeminentiae dominorum inferiorum, ut primi cum divina celebrantur, ad offerendum, tendant: & Sanctissimum Christi Corpus sumant.
- 128 Primas candelas, & ramos recipiant in festivitatibus maxime Purificationis Beatissimae Virginis Mariae, & in Dominica Palmarum, ibidem.
- 129 In omni concursu semper primi habendi sunt domini: ibidem.
- 130 An in festivitate Sanctissimi Corporis Christi, & in diebus Iovis, & Veneris sancti primam hastam baldachini, sive pallii deferre, debeant? cum num. seqq.
- 131 Primus locus, quis in processibus reputetur? & an is sit, primam hastam pallii deferre?
- 132 Stante consuetudine, ut primam hastam pallii Barones, vel oppidi domini deferant, an praeminentiam istam aliis cedere, possint, vel eorum substituti ea gaudere debeant?
- 133 Quid in Decurionibus, Nobilibus, & aliis, qui de consuetudine hastas pallii deferunt, quoad earum substitutos? & num. 135.
- 134 De consuetudine in multis Civitatibus hac praeminentia Decurionibus, & Nobilibus competit, dist. num. 135.
- 135 Decentius, quod per dignitates, & Canonicos Ecclesiae deferantur.
- 136 In presbiteriis omnibus prerogativis, & praecedentiis loci consuetudo ante omnia attendenda: plura de consuetudine in praecedentiis servanda remissive: in confraternitatibus, Religionibus, processibus, ad jus sedendi, pacem, palmam, thurificationem, candelam recipiendi, & similia: dist. num. 136. cum num. seqq.
- 137 In dominis inferioribus, Baronibus, Gubernatoribus, & aliis.
- 138 In mulieribus.
- 139 Quando secus per mulieres nempe consuetudo induci, nequeat? distinguitur inter generalem, & specialem consuetudinem.
- 140 Quid in spectantibus ad eam rem?
- 141 De consuetudine in rebus aliis illicitis, & contra jus, an & quando illa servari, debeat?
- 142 Quid ut minor, vel minus dignus, majori, vel

digniori praefertur? aliqua notabiliter de hac consuetudine pro contrariis circa hoc sententiis concordandis: cum num. seqq.

- 143 Quid si minor, vel minus dignus non generaliter in omnibus actibus, sed in aliquibus tantum de consuetudine majorem precedat?
- 144 Et si proprium actum exerceat?
- 145 Quid si consuetudo sit circa ea quae intrinsicè mala, & illicita sunt, vel tantum contra, vel praeter jus?

Utra praefata ergo in temporalibus obsequialia emolumenta, de quibus in capite praecedenti sunt, & aliae praeminentiae, quas in spiritualibus, tanquam jurisdictionis etiam commoda, vel domini fructus vassallorum Domini in Ecclesiis suarum terrarum praetendere solent; quas in praesenti utiliter ad praxim, nec lectori in jucundè tractabo.

Primo igitur Domini temporales, quando in ipsorum oppida ingrediuntur, cum Cruce recipi per Clerum processionaliter, aliqui desiderant; sed minus iuste, vel magis superbe, quam decet; quoniam haec praeminentia, vel Regalia soli Regi ex Principibus saecularibus competit, ut in specie notat Dominicus Taffon, in pragmat. de antefat. versic. 3. observat. 4. num. 215. qui ad id refert D. Covarruv. pract. c. 6. num. 7. qui tamen de hoc non meminit; Sed apud nos id specialiter statuitur, ne domini inferiores hac praeminentia uti audeant in l. 7. tit. 1. lib. 1. Recopilat. & notat Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 213.

Item aliam principalem praeminentiam frequentè praetendere solent Barones, Duces, Comes, alique Domini vassallorum, videlicet, jus sedendi in honorabili loco in Ecclesiis suorum oppidorum, cum ceterorum praecedentia, necnon, & cum sellis, baldachino, pulvinaribus fericeis, genuflexorio, & similibus ornamentis; quod non minimum emolumentum esset, sed magna quidem utilitas, & inter principales jurisdictionis, vel domini fructus computari digna, cum aestimationem respiciat, & honorem, qui in sedendo ante alios principaliter consistit, Bald. in l. decernimus, in 2. Notabil. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & cum multis Tiraquel. de jur. primogen. in presat. num. 13. Azebed. in addit. ad Cur. Pissan. lib. 2. cap. 2. num. 1. Cassan. in Cathal. glor. Mund. 1. part. consider. 1. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 1. num. 20. quare in huius articuli resolutione, an hoc emolumentum, sive praeminentia inter jurisdictionis, vel domini fructus sit connumeranda, dominisque inferioribus competat? paulisper instam.

In hac ergo quaestione, pro opinione negativa facit primò, quod sedilia, vel scamna in Ecclesiis debent esse communia, Paul. Fusc. de visitat. cap. 27. num. 16. & ita fuit decisum in Rota Pissan. ut refert Marth. in decis. 88. & sequitur Ricc. in collect. decis. 674. ideo laicos privativè ea habere non posse, tenuerunt Ioseph Stephan. in tractat. de adorat. ped. Summ. Pontific. cap. 11. ad fin. Paul. Fusc. dist. cap. 27. num. 17.

Secundò facit, quod jus habendi sedilia, aut banca in Ecclesia reputatur spirituale, ut & jus sepulchrorum; quare istarum rerum, sive praeminentiarum jus per laicos haberi non posse, resolvunt in specie Hostiens. in cap. abolenda, penult. de sepultur. ubi etiam Ioan. Andr. Ancarran. Panormitan. & alii Antiquiores, idem Abbas in cap. quanto 3. num. 1. col. ultim. ad med. vers. Adverte, quia dictum, de iudic. Petr. de Vvald. de Canon. Episcop. & Paroch. cap. 12. in fin. num. 5. & 6. tom. 15. part. 2. in tractat. DD. Rocch. de jur. patron. in verb. In Ecclesia num. 13. Gratian. decept. forens. cap. 210. num. 48. Horac. Gujouag. non in celebri ad rem consil. 8. lib. 2. num. 3.

8. Tertiò hæc negativa sententia magis roborabitur, si vassallorum domini nullam Episcopi licentiam sedendi, cum aliorum præcedentia, habuerint, cum, eo invito, hoc jus habendi scamna privata, bancha, vel sedilia, & similia jura, aut loca pro sepulchris, vel armis collocandis per laicos haberi non possint, ut bene docent Hostiensis, Abbas, Ioann. Andr. & alii Canonisti in dict. cap. abolenda, de sepulchris. Rocch. de Gurr. de jur. patron. verb. In Ecclesia, num. 16. Giovagnon. dict. conf. 8. num. 19. Gratian. dict. contr. 210. num. 2. † vel saltem, quod ad minus Episcopi, vel Rectoris tolerantia ex gratia requiratur, ut istorum jurium possessio conservetur, Gratian. dict. contr. 210. num. 5. de quo plenius proximè dicam.

10. Quartò hæc negativa sententia firmior reddi videtur, si nec vassallorum domini, quantumvis illustres, & excelsi sint, aliquod jus patronatus in suorum oppidorum Ecclesiis habeant, ut tali prærogativa sedendi in eminentiori loco uti possint, quæ regulariter nulli alii, quam jus patronatus habentibus competit, ut in simili casu argoit Sanfelice, decis. 331. num. 10. nam hæc præminentia primò, & principaliter jus patronatus possidentibus conceditur, ut ad text. in cap. piamenis, & cap. Fulgentius 16. quæst. 7. notant Abb. in rubr. de jure patron. num. 4. & in cap. nobis, num. 5. Rocch. de Curt. de jur. patron. verb. Honorificum, in princip. cap. 63. Cavaller. decis. 321. & cum aliis Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 12. ex num. 214.

11. Sed, his non obstantibus, contraria affirmativa opinio verior mihi videtur, imò Baronibus, vel dominis inferioribus in istorum terrarum Ecclesiis competere præminentiam habendi sedilia postergalia cum pulvinaribus, & genuflexorio; necnon, & cum aliorum præcedentia.

12. Quæ sententia eo præcipuè nititur fundamento, & ratione, quod Barones, vel Domini inferiores primas vices, & locum in sedendo, & similibus propter utilem dominium, & jurisdictionem in suis locis habere debent, cæterisque in signum superioritatis præferri, ut bene notat Sanfelice, decis. 331. num. 5. ex Augustin. Barbof. in collect. ad Bull. Pontif. verb. Baro. pag. mibi. 65.

13. Secundò hæc sententia, & resolutio comprobari potest ex eo, quod vassallorum Domini in suis terris Rectores, aut Gubernatores sunt, Capic. Latr. decis. 81. num. 3. & apud nos Correctores perpetui, ut ex Avend. Montalvo. Azbed. & aliis Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. n. 19. † Et apud Italos officiales Reguli, & perpetui Magistratus dicuntur, Marrin. Frecc. de subfeud. tit. de Author. Baron. cap. 10. Vincent. de Franch. decis. 211. num. 7. & decis. 274. num. 3. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 1. quæst. 10. num. 14. Capiblane. in rubr. de Baron. num. 56. & tom. 1. super Pragmat. 5. num. 81. † Et Iudices ordinarii suorum vassallorum, ut ex Isernia. Affl. & aliis notant Frecc. dict. tract. de subfeud. author. 9. Franch. & Capiblane. in loc. citat. Ponte de potest. Proreg. tit. de divers. provis. §. 1. num. 1. † Et æquiparantur Præfidi Provinciarum, Rebuff. in l. 2. Cod. de primicer. col. 2. lib. 12. Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 15. num. 4. † Imò, & ipsi Regi, secundum vulgare dictum Bald. in l. recepticia, Cod. de consil. pecun. & Iasson. in l. stipulationum, ff. de verbor. obligat. num. 10. in quibus, quod Comes in suo Comitatu Regi assimilatur, Suar. allegat. 6. pag. penult. in princip. Avendan. de exequend. part. 1. cap. 5. num. 5. verb. Item quanquam. † Nuncupanturque Vicarii Regii, Avendan. ubi proximè, & ex Montalvo, Didac. Perez. & ex aliis Bobadill. in Polit. lib. 2. dict. cap. 16. num. 19. Regisque locum obtinent, ut ex nostra l. 12. tit. 1. part. 2. tradunt ad plura Avendan. de exequend. 1. part.

dict. cap. 5. num. 5. verb. Item, & cap. 12. num. 14. verb. Item dictum, Suarez dict. allegat. 6. pag. penult. in fin. Azbed. in rubr. tit. 7. lib. 3. Recop. & in rubr. tit. 25. lib. 4. num. 5. † Ex quibus non mirum, si nostris vassallorum dominis prima Sedes in Ecclesiis suarum terrarum cum postergali, & genuflexorio in signum superioritatis, ad aliorum differentiam, debeat; quia, & ipsi Principi, cujus locum obtinent, si ibi assisteret, deberetur. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 13. ex num. 27. † Et Correctoribus aliisque Regiis Magistratibus similiter hæc præminentia esset præstanda, ut notat Capyc. Latr. dict. decis. 181. num. 2. undè generaliter in sedibus, & aliis honoribus, quod nostri Correctores, aliique Iudices Ordinarii locorum, vulgò Alcaldes Ordinarios præcedere omnes debeant; † Et etiam alios Iudices commissionis, Regumque perquisitores, vel alios Delegatos, dummodo Regiæ Curie Prætores non sint, vel de Regalibus Consiliis, Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 16. num. 59. & melius eodem lib. 2. cap. 21. num. 61. † Ubi dictum circa præcedentiam aliorum Perquisitorum, & Delegatorum Principis intelligitur non procedat in Villis, sive oppidis parvis, quæ: vel eorum Iudices tantum honoris digni non habentur, Cæphal. conf. 615. num. 17. lib. 5. † Sed hoc intelligerem, cum delegati personæ graves fuerint, licet in hoc non multum culparem Iudices Ordinarios locorum, & si parvi sint: ad primum autem, & ad superiorem regulam generalem, loquendo in Delegatis, quod eos Magistratus Ordinarii in sedendo, & aliis honoribus præcedant juxta doctrinam Bobadill. post eum docet quoque Capyc. dict. decis. 181. num. 6.

Et in terminis nostræ quæstionis pro Baronibus, vel aliis dominis inferioribus, quod in Ecclesiis suarum terrarum sedilia, postergalia cum pulvinaribus, genuflexorio, aliisque ornamentis in præminentiori loco habere debeant, resolvunt, licet non ita, nec his rationibus pro utraque parte adductis, disparent. Augustin. Barbof. in summ. Apostol. decis. verb. Domini temporales, collect. 261. & in tract. de Canonic. cap. 34. num. 32. in quibus locis, ita declaratum, & decisam refert per Sacram Congregationem Rituum in Bovinen. 2. Martii 1630. & in Triviana 12. Februarii. 1633. & in alia Bovinen. 5. Martii 1633. & sequuntur, licet Barbofa non relato, Marth. de jurisdiction. part. 2. capit. 53. num. 16. Giurb. de feud. §. 2. gloss. 13. num. 54. Capyc. Latr. dict. decis. 181. ex num. 2. Sanfelice, decis. 331. num. 5. ubi refert Barbofam super Bull. Pontif. in verb. Baro, & novissimè Iul. Capon. latè tom. 5. discept. forens. discept. 329. ex num. 12. cum mult. seqq.

Quæ principalis in favorem Dopinorum resolutio eleganter etiam probatur ex Cæremoniali Romano à Sanctiss. Clemente VIII. renovato lib. 1. cap. 13. ubi hujusmodi sedes nobilibus, atque illustribus viris laicis, Magistratibus, & Principibus conceduntur, dummodo extra Chorum, vel Presbyterium collocentur, illic: *Sedes autem pro nobilibus, atque illustribus viris laicis, Magistratibus, atque Principibus quantumlibet magnis, & excelsis, plus minusve, pro cuiusque dignitate, & gradu ornatus, decet extra Chorum, & Presbyterium collocari, juxta Sacrorum Canonum præscriptum, laudabilisque antiqua disciplina documenta, jam inde ab exordiis Christianæ Religionis introducta, ac longo tempore observata, & idem constat ex Concil. Turonnes. 2. c. 4.*

Qua nostra resolutione firmissima stante, non obstant fundamenta pro contraria sententia per nos objecta: † Ad primum ergo dicendum est, verissimum esse, scamna, vel sedilia in Ecclesia regulariter communia esse debere; sed hoc tamen aliquando limitari, provt personarum major, aut dignior qualitas exoptolet, ut accidit in Ecclesiarum patronis; quare non mirum, si oppidorum dominis, qui inter vassallos primas vices habent, in signum jurisdictionis, & superioritatis, qua cæteros eminent, & gubernant, prima quoque sedes in eminentiori loco concedatur.

29. Nec obstat secundum fundamentum, quo dicebamus, jus habendi sedilia, vel scamna privata in Ecclesia, tanquam in re spirituali per laicos haberi non posse; quia hoc intelligi debet, quoad jus, vel dominium istarum rerum; secus vero, quoad usum, cujus laicos capaces esse, certissimum est, ut optuè docent, contrariam sententiam, sub hac distinctione intelligentes Hostiens. in dict. cap. abolenda, num. 20. & 161. & ibidem Abbas num. 5. & Ananias in princ. num. 4. Rocch. de Curt. de jure patron. in verb. in Ecclesia, num. 18. Dom. Molin. lib. 1. de primog. cap. 2. num. 34. juncto n. 36. Gratian. discept. forens. cap. 20. num. 47. & 48. eleganter Horac. Giovagnon. conf. 8. num. 23. lib. 2. Capyc. Latr. decis. 181. num. 9. & 10. Ciarlin. controv. 119. num. 8. † quare hæc jura sedilia privata, vel sepulchra in Ecclesia habendi in eminentiori loco per Episcopum laicis concedi posse communiter resolvunt Hostiens. Abbas, & cæteri Canonisti in dict. cap. abolenda, de sepulchris. Rocch. de Curt. ubi proximè, num. 16. Lambertin. de jure Patron. lib. 1. part. 1. quæst. 11. princ. artic. 15. num. 2. bene Giovagnon. dict. conf. 8. n. 9. Gratian. dict. discept. 210. ex num. 46. & 51. † Imò ex sola tolerantia Episcopi, vel Rectoris, & tacito consensu ex ea inducto, quoad usum acquiri, poterunt, Corduba in l. si quis, à liberis, numer. 32. ff. de liber. agnoscend. Christoph. Porc. in §. Apum, Instit. de ver. divis. Giovagnon. & Gratian. ubi proximè, Capyc. Latr. dict. decis. 181. num. 10. Ciarlin. dict. contr. 210. num. 19. † Nam sicut laicis competit ex gratia jus Patronatus, cap. 1. & 2. cap. quoniam, de jure Patron. & notant DD. in cap. quanto, de iudic. † Ita etiam ex gratia, vel alio jure quæri potest per eos, quoad usum saltem, jus retinendi scamna, vel sedilia in Ecclesia, ut bene arguunt Abbas in dict. cap. abolenda, num. 5. verb. Quidquid. col. 2. de sepulchris. Gratian. discept. 110. numer. 19. & discept. 210. num. 46. & 47. Giovagnon. dict. conf. 8. num. 8.

Quia licet hoc jus non sit propriè jus Patronatus, ad similitudinem tamen ejus habetur, & largo modo jus Patronatus appellatur, Hostiens. in dict. cap. abolenda, numer. 20. & ibidem Joann. Andr. num. 2. & Abbas dict. verb. Quidquid & verb. Et idem, Rocch. de Curt. de jure Patron. verb. In Ecclesia, num. 13. verb. Tamen, & num. 16. Lambertin. eodem tract. lib. 1. part. 1. quæst. 11. princ. artic. 15. num. 1. Dom. Molin. de primog. lib. 1. dict. cap. 2. num. 34. Vivian. de jure Patron. lib. 3. cap. 2. num. 55.

35. Quæ ita procedunt, ut hujusmodi sedilium, vel etiam sepulchrorum acquisitione stante possint laici dicere, hic locus est meus quantum ad usum, Joann. de Anna in dict. cap. penult. num. 4. de sepulchris. Giovagnon. dict. conf. 8. num. 9. Ciarlin. dict. contr. 210. num. 25. † Et licet abusivè & improprie, Domini dicuntur, D. Molin. de primogen. lib. 2. dict. cap. 24. n. 36. † Ideo sedes istas & sepulchra ab illis, ut propria vindicari posse, notat Gratian. dict. discept. 210. numer. 51. † Et pro conservanda quasi possessione competit manutentio, ut bene in specie, Guillelm. Benedic. in cap. Raynuntius, de testam. verb. Duas habens filias, num. 21. verb. Imò & si essent & verb. Et ad hoc, Purpurat. conf. 540. n. 19. Corduba in l. si quis à liberis,

in princ. n. 25. 30. & 31. optima Rotæ decisio 222. p. 1. in novissim. Sanfelice, dict. decis. 331. num. 18. & 19. & num. fin. ita decim refert in favorem Præf. Et arcis Civitatis Barenfis prætendens, in eminentiori loco in Ecclesia sedere cum pulvinaribus & subfelliis, nobilibus Civitatis id reluctantibus, in quo etiam casu scripsit pro Castellano, Capyc. Latr. dict. decis. 181. † Et ad alios casus pro manutentione istius & similibus jurium videndus, Ciarlin. dict. contr. 119. num. 9. † Qui plenissimè per totam controversiam defendit quasi possessionem juris sedendi cujusdam mulieris in stallis, quod in Ecclesia habeat, & in controversiar. 210. numer. 17. Posth. de manutent. observat. 18. numer. 24. & 25. † Ubi quod unicus actus sufficiat pro quærenda quasi possessione juris sedendi, Marzat. conf. ultim. lib. 1. & cum aliis Gratian. dict. disceptat. 210. ex numer. 41. Franc. Marc. decis. 275. part. 2.

Ubi quod pro istis sedibus & arca, quam quis pro certo usu in Ecclesia habebat, competeat remedium recuperandæ; quem sequuntur, Meno. h. de recuper. possess. remedi. 13. quæst. 7. num. 45. Gratian. dict. discept. 210. num. 39. cum seqq. † Ubi & in quasi possessione offerendi ante alios primitias & recipiendi pacem: † Bene in sedilibus Giovagnon. dict. conf. 8. num. 22. & 23. qui eleganter loquitur contra curatum qui amoverat statum à loco suo, quod fieri nequit, nam si esset amobile ad nutum Rectoris & sic merè facultativum, nunquam competeret manutentio, pro ut de jure competit, Ciarlin. dict. contr. 210. numer. 17.

Quinimò & existens in quasi possessione sedendi in sublimiori loco, vel aliter stundi cum aliorum præcedentia, poterit etiam manus armata resistere ei, qui vult illum amovere, Bald. in l. observare, §. Antequam, in fin. ff. de acquirend. possess. Guillelm. Benedic. in cap. Raynuntius, de testam. verb. Duas habens filias, num. 21. Lata de Capellan. lib. 1. cap. 24. num. 23. Giovagnon. conf. 8. numer. 14. Menoch. conf. 257. num. 55. lib. 3. & conf. 902. num. 77. lib. 10. Ciarlin. dict. contr. 210. num. 10. † Nec, si ad arma provocatus illum occiderit, tenebitur, quia id fecit defendendi honoris & æstimationis causa, quæ vitæ æquiparatur, Gloss. in §. inspectus, Instit. de suspens. tutor. & in specie Rebuff. in l. unio, num. 354. gloss. 1. Cod. de sentent. qua pro eo, quod inter est, Cordub. in l. si quis à liberis, in princ. n. 33. & 34. ff. de liber. agnoscen. Gratian. discept. 110. num. 20. & 21. & cum aliis Capyc. Latr. decis. 181. ex num. 13. Azbed. conf. 29. num. 29. & 30. ubi de facto consuluit, ait pro nobili, qui alium occidit, eo quod ei loco non cessit, bene Aloyf. Ricc. in prax. for. Eccles. resol. 313. num. 2. ubi, quod pœna ordinaria non puniatur & aliis pluribus congestis, eleganter resolvit Hermos. in proœm. part. 5. num. 114.

Ex quibus concluditur pro responsione ad secundum contrariæ sententiæ fundamentum juris habendi sedilia, vel scamna privata in Ecclesia, laicos licet non quoad dominium, vel aliquod jus directum, quoad usum tamen, capaces esse, ita ut hujusmodi usus, sive jus utile legitimis causis, vel titulis eis acquiri valeat: idque vindicare, aut defendere, in eoque manutentari possint.

Ad tertium autem & quartum fundamentum, quibus dicebamus, non nisi de licentia Episcopi nostrum jus habendi scamna privata, vel sedilia in honorabili loco & similia jura in Ecclesia acquiri posse maximè, si hæc jura prætendens ipse Ecclesiæ patronus non sit: respondendum est, hoc limitari debere, nisi ex alia ratione, vel causa legitima hæc jura absque Episcopi licentia & absque eo quod jus patronatus

communiam esse debere; sed hoc tamen aliquando limitari, provt personarum major, aut dignior qualitas exoptolet, ut accidit in Ecclesiarum patronis; quare non mirum, si oppidorum dominis, qui inter vassallos primas vices habent, in signum jurisdictionis, & superioritatis, qua cæteros eminent, & gubernant, prima quoque sedes in eminentiori loco concedatur.

29. Nec obstat secundum fundamentum, quo dicebamus, jus habendi sedilia, vel scamna privata in Ecclesia, tanquam in re spirituali per laicos haberi non posse; quia hoc intelligi debet, quoad jus, vel dominium istarum rerum; secus vero, quoad usum, cujus laicos capaces esse, certissimum est, ut optuè docent, contrariam sententiam, sub hac distinctione intelligentes Hostiens. Abbas, & cæteri Canonisti in dict. cap. abolenda, de sepulchris. Rocch. de Curt. ubi proximè, num. 16. Lambertin. de jure Patron. lib. 1. part. 1. quæst. 11. princ. artic. 15. num. 2. bene Giovagnon. dict. conf. 8. n. 9. Gratian. dict. discept. 210. ex num. 46. & 51. † Imò ex sola tolerantia Episcopi, vel Rectoris, & tacito consensu ex ea inducto, quoad usum acquiri, poterunt, Corduba in l. si quis, à liberis, numer. 32. ff. de liber. agnoscend. Christoph. Porc. in §. Apum, Instit. de ver. divis. Giovagnon. & Gratian. ubi proximè, Capyc. Latr. dict. decis. 181. num. 10. Ciarlin. dict. contr. 210. num. 19. † Nam sicut laicis competit ex gratia jus Patronatus, cap. 1. & 2. cap. quoniam, de jure Patron. & notant DD. in cap. quanto, de iudic. † Ita etiam ex gratia, vel alio jure quæri potest per eos, quoad usum saltem, jus retinendi scamna, vel sedilia in Ecclesia, ut bene arguunt Abbas in dict. cap. abolenda, num. 5. verb. Quidquid. col. 2. de sepulchris. Gratian. discept. 110. numer. 19. & discept. 210. num. 46. & 47. Giovagnon. dict. conf. 8. num. 8.

Quia licet hoc jus non sit propriè jus Patronatus, ad similitudinem tamen ejus habetur, & largo modo jus Patronatus appellatur, Hostiens. in dict. cap. abolenda, numer. 20. & ibidem Joann. Andr. num. 2. & Abbas dict. verb. Quidquid & verb. Et idem, Rocch. de Curt. de jure Patron. verb. In Ecclesia, num. 13. verb. Tamen, & num. 16. Lambertin. eodem tract. lib. 1. part. 1. quæst. 11. princ. artic. 15. num. 1. Dom. Molin. de primog. lib. 1. dict. cap. 2. num. 34. Vivian. de jure Patron. lib. 3. cap. 2. num. 55.

35. Quæ ita procedunt, ut hujusmodi sedilium, vel etiam sepulchrorum acquisitione stante possint laici dicere, hic locus est meus quantum ad usum, Joann. de Anna in dict. cap. penult. num. 4. de sepulchris. Giovagnon. dict. conf. 8. num. 9. Ciarlin. dict. contr. 210. num. 25. † Et licet abusivè & improprie, Domini dicuntur, D. Molin. de primogen. lib. 2. dict. cap. 24. n. 36. † Ideo sedes istas & sepulchra ab illis, ut propria vindicari posse, notat Gratian. dict. discept. 210. numer. 51. † Et pro conservanda quasi possessione competit manutentio, ut bene in specie, Guillelm. Benedic. in cap. Raynuntius, de testam. verb. Duas habens filias, num. 21. verb. Imò & si essent & verb. Et ad hoc, Purpurat. conf. 540. n. 19. Corduba in l. si quis à liberis,

naus quis habeat, alicui competant, prout accidit in noſtris dominis vaſſallorum, quibus ratione ſuperioritatis, & iurisdictionis, aut gubernii, quod in ſuis terris exercent, hanc præminentiam debent, juſtiſſimam, & æquiſſimam eſt, ut determinavit Sacra Congregatio Rituum, apud Barboſ. & comprobant DD. ſupra citati.

49 Unum tamen notabiliter adverte, quod hoc jus Baronum, vel dominorum inferiorum habendi ſedilia privati in Eccleſia in eminentiori loco cum aliorum præcedentia, intelligi debet, dummodo extra Presbyterium hujusmodi ſedes collocent: ſecus vero ſi intra: & ita, licet per tranſitum, intelligit ex pluribus Sacræ Congregationis Rituum deciſionibus Auguſt. Barboſ. in ſumm. Apoſtol. deciſ. collect. 261. † Nam in tali loco nullis, quantumvis nobilibus, atque illuſtribus viris laicis, ſive magnis, atque excelsis Principibus, nec Magiſtratibus Regiis ſuas ſedes collocare, permittitur, nam totus ille locus ita ſacris peragendis, & Miniſtris Altaris eſt dicatus, ut divinorum officiorum tempore nullatenus laicis in eo ſedere, vel ſtare liceat, ut conſtat in cap. 1. de vit. & honeſt. Cleric. cap. Sacerdotum 30. cap. peruenit, de consecrat. diſtinct. 2. † Quæ prohibitio à primis Eccleſiæ fundamentis originem trahit, ut conſtat ex auctoritate Divi Clementis. lib. 1. Conſtit. Apoſtol. cap. 61. alias 57. Divi Anaſteti Epistol. 1. Decret. column. 1. tom. 1. Concil. pag. 156. † Exprimi iturque ſatis eleganter in Cæremoniali Romano, per Sanctiſſimum Clementem VIII. renovato lib. 1. cap. 13. ubi mirabiliter ad noſtram quaſtionem ita loquitur: Sedes autem pro nobilibus, atque illuſtribus viris laicis, Magiſtratibus, atque Principibus quantumlibet magnis, & excelsis, plus minusve, pro cuiusque dignitate, & gradu ornatas, decet extra Chorum, & Presbyterium collocari, juxta Sacrorum Canonum præſcriptum, tandabilisque antiquæ diſciplina documenta jam in le ab exordiis Chriſtiana Religionis introducta, ac longo tempore obſervata. † Et probatur etiam ex Concil. Turonensi 2. cap. 4. & ex Concilio Laodicensi cap. 19. ibi: Solis autem miniſterio ſacro deditur liceat in Altare ingredi, & in eo communicare; & Agathenſi cap. 16. ibi: Non oportet in Sacros Miniſtros in Sacrarium (quod Græci Dyaconium appellant) ingredi, & in primo Concil. Bracharenſi, & in Concilio Martini Pape, de quo meminit Guilielm. Durand. proxime referendus, ex quo D. Ambroſius Theodoſium Imperatorem talem locum ingredi vetuit, de quo mirabili caſu proxime dicam inſr. ex num. 66.

54 Qua propter hic locus, qui prope Altare majus verſus Eccleſiam vergit, Presbyterium, ſeu Dyaconium appellatur, vel Sacrarium, aut Sancta Sanctorum, quia ibi per Presbyteros, Diaconis, & Subdiaconis, eis miniſtrantibus, ſacra peraguntur, Gloſſ. in diſt. cap. 1. in verb. Sed pars illa, verſi. Et appellatur Sacrarium, de vit. & honeſt. Cleric. Loth. de re benef. lib. 1. quaſt. 13. num. 5. Daniel de nobilib. diſput. 60. ex num. 25. † Et nobilior pars Eccleſiæ reputatur, Coccin. deciſ. 141. num. 1. † Unde non ſacris hominibus ibidem aſſidere, ſacraque vaſſa attingere, fuit prohibitum tot. tit. de consecrat. diſtinct. 1. gloſſ. in diſt. capit. 1. verſi. Si pars illa. † Cui quidem loco tanta fuit adhibita reverentia, ut nec patrono laico eo aſſidere, vel ſedere permitteretur, ut per Rota deciſionem, quam refert, tenet Loth. diſt. quaſt. 13. num. 23. & lib. 2. quaſt. 4. num. 5. & 6. eruditus vir D. Michael Anton. Francès de Vrutigoyt. in ſuo pleniffimo, & docto tractat. de Eccleſ. Cathedral. cap. 5. num. 46. † Qui in num. 43. hanc contra laicos prohibitionem rectè intelligit, niſi caſus exceſſendi, vel ſumendi Sanctiſſimum

Eucharistiæ Sacramentum illuc accedant, juxta diſt. cap. 1. de vit. & honeſt. Clericor. cap. Sacerdotum 30. de consecrat. diſtinct. 2. & juxta Loth. ubi proxime, & alios relatios per Daniel de nobilib. diſt. diſput. 60. num. 37.

Ad alia autem de hac prohibitionem, ne laici, quantumvis nobiles, & illuſtres, atque excelsi viri in Presbyterio ſtare, vel ſedere valeant eo tempore, quo divina officia celebrantur, plenè ad plura tractant, ultra Barboſ. & alios Canonistas in diſt. cap. 1. de vit. & honeſt. Clericor. & in cap. Sacerdotum 30. de consecrat. diſtinct. 2. Cœmend. collect. 45. ad decret. Dionis Arcop. de Eccleſ. Hyerarch. cap. 3. Guilielm. Durand. de mod. general. Concil. celebr. rubr. 15. ex num. 1. in tractat. DD. vol. 13. part. 1. fol. 68. col. 1. † Ubi, quod multo minus mulieribus id liceat, per text. in cap. 1. §. Prohibendum, de cohabit. Cleric. & mulier. Loth. de re benef. diſt. quaſt. 13. num. 22. † quantumvis Eccleſiæ patronæ ſint, ut Loth. lib. 2. quaſt. 4. num. 6. † & etiam ſi facta, ſive Moniales fuerint: † Et quod nec incenſum circa Altare præbere, eis permittatur, Pavin. de viſitat. part. 2. quaſt. 8. num. 6. & 7. in tractat. DD. vol. 14. fol. 206. col. 4. & ad idem Guilielm. Durand. ubi proxime, num. 3. juxta text. in cap. Sacras 23. diſtinct. † Ad multaque alia plures congerentes Loth. ubi proxime, ex num. 19. Henriq. in ſumm. lib. 9. cap. 25. §. 9. litt. O. Daniel de nobilib. diſt. diſput. 60. ex num. 35. doctè Vrutigoyt. diſt. cap. 5. ex num. 42. & late tractat erudiſſim. D. D. Emmanuel Gonzalez. Tractat digniſſimus olim Regii Conſilii Senator, jam cum hac ſcribuntur, vita functus, in ſuis doctis comment. ad Decretal. in diſt. cap. 1. de vit. & honeſt. Clericor. ex n. 11.

Quæ prohibitio aſſidendi, vel ſedendi in Presbyterio ita contra laicos, licet nobiles, vaſſallorumque dominos, aliasque perſonas illuſtres procedat, ut etiam dubitet DD. an in Imperatoribus, Regibus, aliisque Principibus ſupremis procedere debeat; ut nec ratione ſupremæ juriſdictionis hanc præminentiam, ſive honorificum fructum, aut Regiam ſedendi, ſeu ingrediendi in Presbyterio habeant? † Et quod in primitivæ Eccleſiæ temporibus non liceret Imperatoribus in Sacrarium, vel Presbyterium ingredi, adſtruitur ex mirabili illo caſu D. Ambroſii cum Magno Imperatore Theodoſio, quem D. Ambroſius in ſacrarium inter Sacros Miniſtros ingrediendum repulſit, inde exire jubens, & cum reliquis laicis conſistere, ex quo, ut dixit D. Ambroſius, Regia Purpura Imperatores, non Sacerdotes faceret, cui juſſu magno, & Chriſtiano zelo, magna, & Catholica obedientia Principis Chriſtiani digniſſima fideliffimus, ac Chriſtianiſſimus Imperator obtemperans conſeſſit exivit, ut tradit Theodoret. lib. 1. hiſtor. cap. 17. cujus verba referre libuit, ut magni illius Doctores, & Eccleſiæ Paſtoris laudetur ſumma integritas, & zelus: & Chriſtianiſſimi Imperatoris obedientia commendetur, ait igitur Theodoretus: Ubi autem tempus poſtulavit, ut dona ſacra menſa offerret, ſurgit, atque non minorem lachrymarum vim, quam antea effundens in Sanctuarium ingreſſus eſt: cum verò mi ſolebat, obliſſit, intus prope cancellos manſit, & rursus magnus ille Ambroſius non conticuit quidem, ſed locorum differentiam eum docuit; ac primum ſciſcitatur ei, quare ibi ageret? Et cum reſpondiſſet Imperator, ſe expectare divinarum myſteriorum participationem: ſignificat illi per primarium Diaconum, qui ei miniſtrabat, ad loca interiora ſolis Sacerdotibus aditum patere, eademque aliis omnibus inaccessa: jubet igitur, ut exeat, & cum reliquis laicis conſiſtat: nam Purpura (inquit) Imperatores facit, non Sacerdotes: quam ad monitionem excipit lubens fideliffimus Imperator. Reſpondetque ſe non animi confidentia

Confidentia ductum manſiſſe inter cancellos, ſed hanc conſuetudinem Conſtantinopoli didiciſſe; quare habuit etiam pro hac medicina gratiam.

57 Poſt quæ, cum Imperator Conſtantinopolim adiret & in Templo munus offerret, egrediens loco Neſtarius Episcopus Conſtantinopolitanus (vir bonus, ſed illiteratus omnino & aliis defectibus notatus, ut advertit Baron. tom. 4. anno Chriſti 381. pag. 445. & 447.) rogavit Imperatorem, ut inde non diſcederet, cui Catholicus Imperator id tenuens mirabiliter ad exemplum aliorum Chriſtianorum Principum, ne in rebus Eccleſiaſticis ſe immiſceant reſpondit, quæ idem Theodoretus refert in loco citato, ibi: Imperator autem pietatis præcepta, qua ab illuſtri illo Episcopo didicerat, etiam cum reveriſſet Conſtantinopolim, obſervavit: nam cum Divino quodam feſto ad Templum veniret ſtatim, ut dona ſacra menſa obſulerat, exivit: atque cum Neſtarius, qui id tempus illius Eccleſiæ Antitheſis fuit rogaret, cur non maneret intus? gemens (inquit) agrè tandem didici quid inter Imperatorem interſiſſet & Episcopus; agrè tandem reperi veritatis Magiſtrum; niſi ſolum Ambroſium, non novi Episcopum dignum eo nomine: idem refertur Nicephor. lib. 12. hiſtor. cap. 41. Baron. tom. 1. anno 390. pag. 260. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 20. num. 3. hiſtor. tripart. lib. 9. & noſſimè Daniel. de nobilib. in diſput. 60. num. 12. & 48. Bellamin. de offic. Princip. Chriſtian. lib. 3. ubi de Theodoſ. fol. 265. qui de hoc mirabili exemplo merito ſtupeſcit & elegantè exclamat: Quid majus? zelus Ambroſii, an obedientia Imperatoris? utrumque admiramur & laudamus † Quo exemplo ita contra Imperatores & Reges ne ſua ſedes, vel ſolia Regia intra Presbyterium collocare valeant, reſolvunt plures ex præcæcitatis Doctores.

59 Sed quidquid primitivæ Eccleſiæ temporibus ſervaretur, poſtea tamen ob ſupremam, Regiamque dignitatem id eis fuit permiſſum & conſuetudine in pluribus Regnis inductum ex eo, quod conſtitutio pœnalis perſonas tam inſignes non comprehendat, Diana reſolut. moral. part. 3. tract. 2. reſolut. 67. verſ. Ad argumentum. † Ideò in ſimili prohibitionem, ne Monasteria monialium ingrediantur juxta Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de regul. cap. 5. Reges non comprehendunt: nec Reginas quoad Monasteria virorum. Suarez tom. 4. de Religion. lib. 1. cap. 7. num. 5. Sanchez in ſumm. lib. 6. cap. 16. num. 3. & cap. 77. num. 5.

71 Et in noſtra ſpecie pro hac Principum prærogativa in Presbyterio ſedendi reſolvunt Rota apud Coccin. deciſ. 142. num. 3. ubi id ſervari teſtatur in Cathedrali Montis regalis, Loth. de re benef. lib. 1. quaſt. 13. ex n. 28. & alios congerens Daniel de nobilib. in diſp. ſeſt. diſp. 60. ex num. 53. † Ubi & in aliis Principibus ſuperiorem non recognoſcentibus & in Republica Lucenſi, necnon in Principum ſuperiorum, Gubernatoribus ſupremis ut in Mediolanenſi Gubernatore, in quibus omnibus optimè Daniel ubi proxime, † Et in num. 61. bene animadvertit, ſedem Episcopi ad latus Evangelii, duobus gradibus eminentiorem, horum verò Principum ſuperiorum & Gubernatorum ad latus Epistolæ collocari debere.

74 De qua etiam antiquiſſima permiſſione quoad Principis ingreſſum in Sacrarium, vel Presbyterium conſtat in VI. Synodo generali, cap. 68. alias 69. in Trullo, ibi: Nulli hominum liceat, qui quidem ſit in laicorum numero, intra Sacrum Altare ingredi: ab eo tamen nequaquam prohibita poteſtate & auctoritate Imperatoris, quandoquidem voluerit creatori dona offerre ex antiquiſſima traditione. Quæ omnia, ut dictum remanet, proveniunt quidem ſupremæ dignitatis ratione & ad ſimilia notabimus quoque infra ex num. 103.

Lagunez de Fructibus.

Et de ſimili permiſſione, ut videlicet, laici viri Illuſtres & Titulati, vel Catholice Majeſtatis Conſiliarii, aut ex ordinibus Militaribus, non obſtante quod laici ſint, ob eorum dignitatem & nobilitatem, inter Canonicos admitti poſſint in Choro in primis ſedibus poſt Episcopum juxta eorum qualitates dicam infra ex num. 104.

Nec omittenda eſt ratio (non quidem ut admittatur, ſed ut rejiciatur potius) quam aliqui tradunt, ut prædicta prærogativa Regibus competat videlicet, quia vulgò cedunt Imperatoriæ, vel Regiæ dignitati Subdiaconatus ordinem eſſe annexum per text. in cap. Valentinianus, in fin. 63. diſtinct. ubi Imperator loquens cum Div. Ambroſ. ait: Noli timere, quia Deus, qui te elegit ſemper te adjurobit & ego adjutor & deſenſor tuus, ut meum ordinem decet. † Et quod Imperatores, Reges & alii Principes ſuperiorem non recognoſcentes Subdiaconatus officium, celebrante Papa, vel Episcopo, pluries exercuerint, teſtantur Gloſſ. in diſt. cap. Valentinianus. Caſſan. in Catalog. glor. mund. 5. part. conſiderat. 24. num. 105. Martin. Laudenſ. de Princip. quaſt. 83. Sigon. lib. 7. de Reg. Ital. qui tradit Imperatorem in Italiam proficeſcentem Archiepiſcopo Mediolanenſi Vice Subdiaconi miniſtrare & conſtat in lib. Sac. Cærem. quem edidit Marcel. Corcyr. ſeſt. 5. cap. 3. & ex Franciſc. Hallier tract. de ſacr. elect. tit. de ſacr. unctio. art. 5. §. 4. num. 19.

Qui etiam teſtantur Imperatorem de novo conſecratum Pontifici celebranti loco Subdiaconi Calicem & Patenam cum Hoſtiis offerre: † Imò, quod Imperator veſte Subdiaconi indutus eidem Romano Pontifici ſacra miniſtranti inſerviat & in Matutinis Nativitatis Domini cantet ſeptimam lectionem ſub Evangelio: Exiit editum à Caſare Auguſto, tradunt Caſtaldus lib. de Imperat. quaſt. 29. num. 4. Franc. Hallier. ubi proxime, n. 29. † Ex quibus non ut merè perſonas laicas, ſed ut Eccleſiaſticas, Imperatores, vel Reges ad prædictam ſedendi in Presbyterio prærogativam reputandos, volunt DD. præcæcitati.

Quæ comprobantur etiam ex eo, quod Imperator in Roma coronandus à Canonicis Sancti Patri de Urbe, tanquam unus ex eis recipitur & ſimiliter conſecratus admittitur, ut Canonicus Sancti Joannis Lateranenſis, ut traditur in diſt. lib. Sacrar. Cærem. edito per Marcell. Corcyr. diſt. ſeſt. 5. cap. 3. & refert quoque Pater Roman. in Republica Chriſtiana, lib. 2. cap. 11. fol. mihi 144. † Quod etiam apud nos vidimus in noſtro Hiſpaniarum Rege, qui inter Canonicos Toletanos & Burgenſes annumeratur, ut teſtatur D. Solorçan. in Polit. Indian. lib. 4. cap. 2. fol. 509. † Et inter Legionenſes, Valdes de dignit. Reg. cap. 14. ex num. 14. D. Solorçan. ubi proxime, Auguſt. Barboſ. in collect. ad text. in cap. cum M. de Conſtitut. num. 15. † Ubi de ſimili privilegio antiquorum Comitum Barcinonenſium in illius Civitatis Eccleſia, de quo Olivian. in Comment. ad Uſatic. cap. 13. num. 6. † Et de Francorum Rege idem teſtantur in Eccleſia Piſtavienſi & in aliis ſui Regni Barboſ. ubi proxime, diſt. n. 15. D. Solorçan. in loco citat. Franc. Hallier. in diſt. tract. de ſacr. elect. tit. de ſacr. unctio. art. 5. §. 4. n. 19.

Et inſuper prædicta, ut Regibus & Imperatoribus præfata præminentia ſedendi in Presbyterio debeatur, ex quo nimirum Eccleſiaſtica perſona reputetur comprobari quoque, poterit ex eo, quod Imperator in brachio Sacro Oleo ungitur & conſecratur, text. in cap. 1. §. Unde in veteri, de Sac. Unctio. ubi Barboſ. & alii Canonista: † Ideo ex hac ratione Imperatores & alii Reges, qui hac cæremonia creantur, ſacri dicuntur, Reſt. ur. Caſtal. in tractat. de Imper. quaſt. 18. num. 7. & quaſt. 60. num. 3. & cum aliis

E E E Marc,

88 Marc. Anton. Surg. in tract. de offic. Praefect. Praetor. lib. 1. cap. 22. ex num. 2. † Et veneratione digni, exemplo Davidis, qui ea ratione Saulem venerabatur, nec tangere ausus fuit, ut tradit D. August. relatus à Gratian. in cap. Dominus, §. Quarto, quæst. 1. Hallier in di. §. 4. n. 17. † Et ex eo tanquam personis sacris prædictam nostram prærogativam sedendi in Presbyterio Principibus supremis competere, magis assentitur Lothar. de re benefic. lib. 1. di. quæst. 13. ex n. 30.

89 Sed certe rationes istæ admitti non debent: Nam primò quoad Subdiaconatus ordinem, quo multi Imperatores & Reges initiatos credunt, ut superius diximus, verius tamen est, quòd licet non negemus Imperatores, vel Reges pluries officium Subdiaconatus exercuisse; non tamen ex eo Subdiaconatus ordinem habere, sunt dicendi, ut personæ sacræ ratione ordinis intelligantur; sed tantum, quòd illud officium speciali privilegio exercere poterant, ut bene notant per Gloss. in di. cap. Valentinianus, in fin. 63. dist. Mart. Laudens. de Princip. di. quæst. 83. Cassian. in Cathal. Glor. mund. 5. part. consider. 24. num. 105. idem Lothar. de re benefic. di. quæst. 13. num. 29. † Quod maxime in primis Ecclesiæ temporibus procedebat, in quibus Subdiaconatus inter sacros ordines non reputabatur, ut de tempore Syricii Papæ, qui Sancti Petri Cathedram gubernavit anno 385. ut probant jura ita intelligenda, & concordanda sub temporum distinctione, cum novioribus juribus proximè referendis, in cap. Quicumque, ubi Gloss. 70. dist. & de tempore Lucii Papæ extat text. in cap. Ministri 81. dist. latè comprobatur Barbof. de univers. jur. Eccles. lib. 1. cap. 37. ex n. 12. †

92 Quo usque Constitutionibus Urbani, & Gregorii XI. inter sacros ordines fuit annumeratus, ut constat in cap. à multis, de at. & qualitat. juncto cap. miramur, de servis non ordinand. cap. 1. dist. 31. cap. si quis eorum, 32. dist. † Ubi matrimonium Subdiaconis fuit prohibitum, de quo articulo plenè Azor in sit. moral. lib. 13. cap. 13. quæst. 2. August. Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 33. num. 7. & cap. 37. ex num. 12. D. D. Michael Anton. Frances de Urrutigoit. de Eccles. Cathedr. cap. 5. num. 49. & 50.

94 Item nec ex eo, quòd Imperatores, vel Reges Sacro Oleo in brachio ungantur, præfatam prærogativam ipsis permitti dicendum est: † Nam, licet propter hanc sacram Unctionem sacri appellentur, hoc duntaxat intelligi debet ob inviolabilem eorum auctoritatem, & ne sine piaculo attingi possint, l. sacrilegii, Cod. de divers. rescript. & ea ratione sacri eorum affatus dicuntur in l. 5. §. Si tutor ff. de administr. tutor. l. si quis dicat 5. ff. de manumiss. & in Codice passim Sacra Constitutiones, Sacra Annotationes, Sacri vultus, & similia ad eos pertinentia sacra appellantur, ut bene animadvertit Cassiodorus. lib. 3. Epistol. 33. juxta quæ similiter ipsi quoque Imperatores, & Reges nuncupantur facti, ut cognoscatur, quam inviolabiles ab omnibus haberi debeant, & quàm magna reverentia venerari: † Et ut ihuncti ardentius pro defensione Ecclesiæ exurgant, & pro Regno sacraque, & Catholica Religione decertent; † non quia ex hac Sacra Unctione personæ sacræ ratione ordinis Ecclesiastici efficiantur, nec aliqua spiritualis, sive Ecclesiastica potestas eis tribuatur, cum semper in laicorum numero remaneant, Selva, post alios, de benefic. part. 2. quæst. 13. num. 25. ut latè tractant: † Et de differentia inter Imperatores, & aliquorum Regum in brachio unctionem, & Episcopum in capite, & de ratione, Gerund. de Episcop. tom. 2. lib. 8. dist. 13. cap. 6. num. 3. Rodolph. Cupiers in repetit. text. in cap. oportebat 79. dist. §. Resat modo.

art. 1. tit. ex consecrationis serie arguitur, ex num. 16, Dian. resolut. moral. part. 12. tract. 1. de consecrat. Episcop. resol. 88. Hallier. de sacris election. part. 2. cap. 10. art. 5. part. 3. cum seq. August. Barbof. in collect. ad cap. 1. de sac. unct. num. 5.

92 Ultra quæ, si ex hac sacra unctione prærogativa sedendi in Presbyterio Imperatoribus, & Regibus competeret, ea non omnibus concederetur, ut per Doctores tribuitur, quia non omnes ununtur, sed solum Hierosolymitanus, Francorum, Anglorum, & Siculorum Reges, ut cum multis testatur Cassian. in Cathal. glor. mund. part. 4. considerat. 31. vers. Et advertite, quod sunt, & tamen constat, hanc præminentiam omnibus superiorem non recognoscantibus competere, & insuper aliquibus eorum supremis Gubernatoribus, de quibus supr. ut norant DD. præcitat; infertur ergo rectè, ex hac unctione hujusmodi privilegium non provenire.

104 Nec quidquam facit, quòd plures Reges in aliquibus Ecclesiis Canonici dicantur, ut ex hac ratione, ut Ecclesiasticæ personæ reputentur, & præfata prærogativa gaudere, possint; quia, ultra, quòd non omnes hoc Canonicorum privilegium habent, ad proximè dicta circa sacram unctionem, hæc Canonicorum prærogativa intelligi debet, non ut verè Canonice, & personæ Ecclesiasticæ sint, sed honoris causa, & quoad temporalitatem tantum, quæ laico bene conferri potest: † ut inspicimus in nostris Marchionibus de Astorga, qui, non obstante, quòd laici sint, eodem Canonicorum privilegio in Ecclesia Legionensi perpetuè gaudent, ut tradit Anastas. Lober. de Civitat. Legionens. fol. 218. †

102 Ideo similiter Principes, licet hoc privilegio gaudeant, inter laicos omnino connumerari non est inconveniens, & probatur in cap. ubi nam. 5. & cap. seq. 96. dist. & latè prosequuntur Azor lib. 10. Instit. moral. cap. 5. quæst. 3. in fin. & cum multis Barbof. in collect. ad text. in cap. cum M. de constitut. num. 14. & 15. D. Mich. Anton. Franc. de Urrutigoit. de Eccles. Cathedr. di. cap. 5. ex num. 81.

103 Quare remanet dicendum, prædictam prærogativam Imperatoribus, Regibus, aliisque supremis Principibus, non obstante, quòd laici sint, competere ex vi supremæ, ac Regiæ dignitatis, ut superius ex num. 69. pro ratione diximus.

104 Quæ quidem prærogativa Principibus ob Regiam dignitatem debita, ipsiusque ratio magis ex eo comprobatur, quòd, licet in Choro Ecclesiarum Cathedralium laici ingredi, & inter Canonicos pfallentes, dum divina celebrantur, misceri, aut sedere, prohibeantur, ut probatur in di. cap. 1. de vit. & honestat. Cleric. ubi DD. & in di. cap. Sacerdotum 30. de consecrat. dist. 2. & in nostral. 1. tit. 11. part. 1. ibi: Non debent los Legos estar con los Clerigos en el Coro, quando se dicen las Horas, mayormente la Misa, porque se pueden dezir sin embargo. y con mayor devocion, quod, & prohibitum fuit à Sanct. Petro, ut constat ex Sanct. Clemente epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini, & per alios plures Pontifices, ut per decretum Leon IV. de quo Platin. in ejus vita, & Pii V. de quo Navarr. de hor. Canon. cap. 18. & in Concilio Moguntin. cap. 3. ut refert Burchard. lib. 3. decret. cap. 102. & in Concilio Twonense II. cap. 4. de quo meminit Anton. August. in not. antiq. compilat. decretal. in di. cap. 1. de vit. & honestat. Clericor. & in Mediolanensi l. sub tit. commun. de ration. divinar. officior. tom. 5. Concil. in nov. addit. pag. 235. & in Concilio Provinciali Toletano sub D. Christophoro de Roxas Archiep. ab. 3. Canon. 16. & per alia multa decreta Pontificia, de quibus ad hanc prohibitionem videndi Guilielm. Duran. in rational. lib.

lib. 1. c. 1. n. 38. Fosc. de visit. lib. 1. c. 20. n. 3. D. Antonin. in summ. 3. part. tit. 12. cap. 3. in princip. & cap. 7. §. 3. Sozomen. lib. 7. histor. Ecclesiast. cap. 24. D. Francisc. Sarmient. lib. 7. selectar. interpretat. cap. 17. Simanc. de dignitat. Episcop. cap. 12. Fr. Bartholom. Carrang. in summ. Concilior. cap. 68. 6. Synodi generalis, Lotter. de re beneficiar. lib. 1. di. quæst. 13. num. 36 Dom. Valenquel. conf. 101. ex num. 4 & novissimè aliis congestis, Daniel. de nobilib. disputat. select. disputat. 60. ex num. 20. & ex pluribus Sacræ Congregationis declarationibus August. Barbof. de Canon. c. 34. n. 22. & in summ. Apostol. decis. collect. 341. ex n. 1. & novissimè Prosper. Fagnan. & eruditissimus Dom. Doct. Regiusque Consiliarius dignissimus Dom. Emanuel Gonzalez in di. cap. 1. de vit. & honestat. Clericor. ex n. 5. benè D. Michael Anton. Frances de Urrutigoit. vir quidem apprime eruditus in suo copioso, & docto tractat. de Eccles. Cathedral. cap. 5. ex num. 95.

105 Qui etiam tractat de antiquissima illa permissione, ut mulieres in Choris simul cum masculis assisterent, & cum eis canerent, nec quidem absque aliqua ratione, ut nimirum, ut aliqui volunt, ita occupata muliebris loquacitas comprimeretur: de qua etiam permissione, & quàm justè fuerit sublata testantur Sanct. Isidor. Peleusiot. lib. 1. epist. 90. Novatin. in schediasm. Sacro Prop. lib. 1. c. 8. n. 88. Marcell. Donat. in Sueton. Tranquil. in Cesar. August. c. 70. fol. 340. Benedict. Capra in clement. cum ratione. de elect. n. 29. Gratian. discept. cap. 270. num. 58. & 59. † Quibus tamen prohibitionibus non obstantibus, ne laici Chorum ingrediantur, personas Illustres, & Titulatos, aut Magnates, vel Catholicæ Majestatis Consiliarios, & Ordinum Militarium Equites apud nos non comprehendit, sed potius ob eorum dignitatem admitti posse, ut ibidem assistant, & juxta eorum qualitatem sedeant fuit declaratum in nostro Concilio Toletano celebrato anno 1566. act. 3. §. 15. vers. His vero, de quo meminit Cened. in collect. ad Decretal. collect. 45. in fin. idem testantur, & de forma sessionis juxta plures Sacræ Congregationis Rituum decisiones, Sellius in select. Canon. cap. 11. num. 41. August. Barbof. in summ. Apostol. decis. collect. 442. num. 3. Sandoval in tract. de offic. Eccles. part. 4. cap. 10. pag. 126. D. Michael Franc. Urrutigoit. di. cap. 5. ex num. 244. & num. 112. & 113. in fin. ubi maxime, stante consuetudine.

107 Quare ex his constat, majori cum ratione Regibus, aliisque Principibus superiorem non recognoscantibus præminentiam suam Regiam sedem collocandi in Presbyterio, ob majorem ipsorum dignitatem, deberi.

108 Ut igitur materiam hujus capituli prosequamur circa emolumenta, quæ ratione jurisdictionis loci, vel domini dominis inferioribus, vel Baronibus in spiritualibus competunt, proxima est præcedenti, circa sedilia, alia præminentia, qua domini inferiores in Ecclesiis suarum terrarum gaudent, ut nimirum, post Clerum, ante alios thurificari debeant, ut declaravit Sacra Congregatio Rituum in Sanctæ Agathæ 17. Novembris 1617. quam refert Sellius in select. Canon. cap. 4. num. 43. August. Barbof. in summ. Apostolicar. decis. collect. 57. num. 5. & meminit Sanelic. decis. 331. num. 6.

109 Quæ thurificatio in Ecclesia Parochiali, ubi non sunt Canonici post celebrantem Archipresbyterum, vel alios Ecclesiasticos Ministros, domino loci exhiberi debet, Sacra Congregatio Rituum in Bisignans. 27. Septemb. 1668. Sellius num. 45. † In Cathedrali autem Ecclesia, vel Collegiata post Canonicos, qui priusquam oppidi Gubernatores, & alii Regii officia, Lagunez. de Fructibus.

les sunt thurificandi, Sellius ubi proximè, cap. 16. num. 23. August. Barbof. in summ. Apostolic. decis. collect. 705. num. 11. & 17. † Et in tractat. de Canon. cap. 34. num. 25. & quòd vassallorum domini duobus ictibus sint thurificandi, num. 32. ut Canonici, & Dignitates, quibus similiter duobus ictibus thurificatio exhibetur ad differentiam cæterorum de Choro, qui unico ictu thurificantur, & Presbyteri celebrantis, qui tribus, ut declaratum extat per Sacr. Congregat. Rit. relatum per Sellium di. cap. 16. num. 21. idem August. Barbof. di. collect. 705. num. 8. ubi limitat in num. 9. nisi stante immemoriali, ut dignitates eum triplici ictu, absente Episcopo, thurificentur; † & idem servatur in Magistratibus, vel oppidi Gubernatoribus, quos æquis ictibus, ac Canonici thurificari debent, notat ex pluribus declarationibus Sacr. Congreg. Rit. Aldan. in compend. anon. resolut. lib. 1. tit. 9. num. 41. Barb. di. tract. de Canon. di. quæst. 38. n. 34. qui tamen in num. 35. tenet, Magistratus unico tantum ictu thurificandos ad differentiam dominorum inferiorum; † sed hoc pro concordia Barbofæ, intelligerem in Iudicibus ejusdem loci domini inferioris, ut ita à suo domino differant, & distinguantur, secus in aliis Magistratibus Regiis, ut sunt Correctores, & similes, in quibus procedere debet præfata Aldan. & ejusdem Barbof. sententia, ut æquis ictibus, ac Canonici, & domini inferiores thurificentur, & ita in aliquibus nostri Regni Civitatibus, & aliis inferioribus dominorum oppidis servatum vidi, & audivi.

114 Hanc thurificationis prærogativam sequitur alia similis præminentia, ut nimirum Pax, dum Divina celebrantur, vassallorum dominis ante alios detur, notat ex pluribus Sacr. Congregat. Rit. decisionibus August. Barbof. in summ. Apostol. decis. collect. 261.

116 Sed hoc quoad vassallorum dominos, & alios laicos, quibus Pax debetur, non nisi post datam pacem omnibus de Choro, & tunc eis à Beneficiato non est exhibenda, sed ab aliquo ministro contra induto, & non cum osculo, sed cum aliquo instrumento, ut declaravit Sacra Congregat. Rit. in Calagurritana 5. Julii 1614. & Pacensi 2. Martii 1609. Sellius in di. select. Canon. cap. 17. num. 3. August. Barbof. in summ. Apostol. decis. verb. Pax, collect. 519. num. 7. † In qua etiam præminentia Episcopus omnibus, quantumvis Magnatibus, & excelsis Viris, necnon, & Regiis Consiliariis præferri debet, Sellius ubi proximè, num. 26. & Barbof. num. 4.

117 In quo articulo nota quoque, quòd hac Pacis præminentia gaudere etiam debere videntur dominorum uxores, ut ante alias, eis detur: † cum præminentia, & dignitatibus virorum uxores gaudere debere, nemo dubitet, quia uxor eadem cum viro dicitur, & ejus radiis coruscet, l. ultim. Cod. de incol. lib. 10. & ad plura Tiraquel. de nobilit. cap. 18. Pichard. de nobilitat. commun. inter vir. & uxor. de quo tamen infra num. 125. † Et ad similem præminentiam, videlicet sedis sublimioris per virum in Ecclesia quæsitæ, vel debitæ, de quo supra, quòd similiter uxori sedes in eadem sublimitate, cæterarum mulierum respectu, debeat, optimè Giovagnon. respons. 8. in fin. Menoch. conf. 52. num. 20. ubi quòd unica sit sedes viri, & uxoris, Capic. Lar. decis. 181. ex num. 37. † Sed circa hoc valde dubitatem, casu, quo viri manutentionem, vel jus in his præminentia ob propriam possessionem, aut præscriptionem obtinuerint, si ex hac ratione eorum uxores eandem prærogativas, respectu aliarum foeminarum, absque ulla propria possessione prætendant, quia naturaliter diversæ sunt personæ, & ita unius possessio tanquam facti, alteri prodesse, non poterit, maxime ad manutentionem: † Secus si ratione dignitatis,

dignitatis, vel alterius qualitat, viro inhaerentis hac praeminentia competat, quia nempe oppidi dominus est Prorex, vel Gubernator; nam tunc uxori etiam debetur.

122 Sed ante omnia in hoc maxime consuetudo inter ipsas mulieres servanda; nam multoties, non obstante virorum praerogativa & dignitate, inter eas nullum discrimen admittunt: Est quippe muliebris sexus vanitatem magis adhaerens, & sic in his quae honoris sunt, diffiditior in cedendo: Si vero ipsae mulieres has praeminentias possederint, extra dubium est, quod mantententur, & praescriptione eas adquirent (servata inter eas consuetudine) ut in praeminentia juris sedendi mulierum in Ecclesia tractat Ciarlin, contr. 119. & 210. in quibus plenissime defendit quasi possessionem juris sedendi cujusdam mulieris in stallulo, quod in Ecclesia habebat, de quibus plenius, infra ex. num. 140.

125 Sed dictum circa praeminentiam Pacis, quod vassallorum Dominorum uxoribus, etiam ante alias, competat, intellige in locis, in quibus Pax mulieribus generaliter dari consueverit, ut in aliquibus nostri Regni parvis oppidis servatur: secus in aliis, ubi non est talis consuetudo, quod mulieribus Pax exhibeatur, quia tunc hujusmodi Pax nulli ex mulieribus est praestanda, quia nec de jure eis debetur, Sclius in select. Canon. cap. 17. num. 11. Et quod nec Pax, nec thurificatio, August. Barbol. in summ. Apostol. decis. collect. 519. num. 5. & in collect. 568. verb. Pax, num. 8 ubi quoad Pacem, an eis exhibenda sit, necne? arbitrio Episcopi relinquit.

127 Ex quibus praeminentiis, & ex eorum ratione, aliae similes praerogativae in favorem Baronum, vel Dominorum inferiorum inferri poterunt, ut, nimirum, primi, cum Divina celebrantur, ad offerendum tendant: Sanctissimum Christi Corpus somant; candelas in Festivitate Purificationis BEATISSIMAE VIRGINIS MARIAE, & in aliis festivitibus accipiant: necnon, & Ramos in Dominica Palmarum, in quibus, & aliis similibus rebus in caeterorum conventu semper primi habendi sunt Domini, servata tamen, ante omnia, consuetudine, quae in his praeminentiis primum locum obtinere debet, ut plenè proximè dicam.

128 An autem Baronibus, vel vassallorum Dominis competat illa praeminentia, ut in Festivitate Sanctissimi Corporis Christi, & in diebus Jovis, & Veneris Sancti, primam hastam baldachini, sive pallii deferre debeant? poterat ex praedictis dubitari; juxta quae in hoc etiam actu hunc primum locum eis competere videbatur dicendum: Sed cerè nullas, quem viderim, hanc praeminentiam de jure eis tribuit, imò Barbol. Joann. Bapt. Thor. Joann. Mar. Novar. & Dom. Olea proximè referendi, dum illam quaestionem tractant, de qua, & nos infra, hoc cap. §. 2. & infra ex num. 132. an hujusmodi praeminentias Barones, vel Domini aliis cedere possint, loquuntur in suppositione, quod eis de consuetudine fuerit quaesita, & non aliter.

130 Quare ex mente horum Doctorum verius resolvendum censo, hanc praeminentiam de jure, cessante consuetudine, Dominis inferioribus non deberi: Nec quidquam facit, quod primum locum in his actibus habere debeant; nam primus locus in his processionibus non est, hastam baldachini deferre; sed post omne Clerum in fine processionis, Parochum, vel Presbyterum Sanctissimum deferentem sequi, inter loci Iudices, sive Decuriones, aliosque Concilii Officiales primum locum obtinendo; ut Correctores, & alii primi Magistratus in suis oppidis tendunt.

Sed dubitari solet, an, stante consuetudine, (quae omnino in his praeminentiis servari debet, ut dicam infra) ut primam hastam Pallii oppidi Domini deferant, hanc praeminentiam aliis cedere possint, vel eorum substituti ea gaudere debeant? In qua quaestione est concursus Doctorum resolutio, ut nullo modo id facere valeant, nec hac praerogativa substitutos in gubernatione oppidi, gaudere, Ioan. Bapt. Lezan. in summ. quest. regular. tom. 3. verb. Baldachinum, num. 3. Joann. Maria Novar. in lucern. regular. eodem verbo, num. 4. & de gravam. vassallor. tract. 3. gravam 20. Joann. Bapt. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. Subrogatus, sive substitutus, in fin. fol. 527. notiter Doctissimos D. D. Ildephonse de Olea de cession. jur. tit. 3. quest. 6. num. 34. & 5. & ita declaravit Sacra Congregatio Rituum, ut testatur August. Barbol. in summ. Apostolic. decis. collect. 53. in verb. Baldachinum, num. 5. & collect. 57. in verb. Baro, num. fin. Idemque intellige, quoad substitutos, in quibuscumque aliis, quibus privilegio, vel consuetudine hac praeminentia competit, ut in multis nostri Regni, & Italiae Civitatibus accidit, in quibus de antiqua consuetudine Decuriones, aut Nobiles ensibus accincti hastas pallii deferunt, ut testatur Franch. decis. 253. num. 4. & ad eum Riccius Lara de Amiversar. & Cappellan. cap. 24. num. 18. Hermos. ad partit. 5. in prolog. gloss. 2. num. 85. & resolvit bene D. Olea ubi proximè, num. 34. Qui bene animadvertit, decentius esse, quod per Dignitates, & Canonicos Ecclesiae deferantur: Sed hanc proximam conclusionem, ut Decurionem substituti praerogativa ista deferendi hastam pallii, ut est consuetum, non gaudeant, sub intelligerem, & limitarem, casu, quo Decurionatus officium interserviant, Regio titulo, aut facultate, qua eis quoque omnes officii praeminentiae concedantur, ut in hac Regia Curia accidit, ubi Decurionum minorum fortè, & aliorum substituti praefata, & aliis quibuscumque officii praeminentiis gaudent: semper tamen loci consuetudinem, si quae magis specialis sit, attende.

136 Unum tamen pro generali hujus §. materiae intelligentia animadvertere, quod in praefatis omnibus praeminentiis juris sedendi in Ecclesia, Pacem, vel thus recipiendi Baldachini, sive pallii deferendi hastas, & similibus praerogativis, an tanquam jurisdictionis, vel domini emolumenta Baronibus, aut vassallorum Dominis, sive aliis privatis competant, necne? ante omnia consuetudo est inspicienda, & omnino servanda: quia per eam tanquam securiorem, & firmiter regulam dimetiuntur quilibet praecedentiae quae plerumque in communi hominum opinione, sive acceptione consistunt, ut lae prosequuntur in omnibus praecedentiis, & honoribus, ex l. minime, Cod. de legib. multis congestis, Coscia in tractat. de praecedent. num. 128. cum seqq. Posthous de manutent. observat. 44. num. 3. & post eundem tract. in decis. 32. num. 6. & in decis. 73. num. 1. & decis. 229. num. 1. & 6. elegans: consilium Menoch. 126. ex num. 2. Ubi, quod consuetudinis praesertim in praecedentiis, tanta sit vis, ut pro lege sit habenda, Petr. Bellug. in specul. Princip. rubr. 6. num. 10. & ibi multos laudans Camill. Borrelli, in addit. lit. O. Franch. decis. 388. num. 4. ubi Addent. Marcell. Maur. allegat. 50. n. 2. Paul. Rub. in decis. 85. num. 5. part. 5. tom. 3. recentior. & decis. 223. part. 6. late D. Valenquel. conf. 34. num. 132. cum seqq. August. Barbol. de potestat. Episcop. part. 3. allegat. 78. num. 27. Hermos. in prolog. part. 5. num. 80. & num. 101. cum seqq. ubi Avendan. Bobadill. Maltrill. & alios plures de materia congerit loquens in

In confraternitatibus, Religionibus, & earum processionibus, quoad praecedentiam juris sedendi, & alia optime Sperell. decis. 179. num. 1. cum seqq. late Daniel de nobilib. in disputat. select. disputat. 45.

138 Ultra quos magis specialiter in praeminentiis, de quibus supra in hoc capite egimus, juris nimirum, sedendi in Ecclesia, Pacem, vel thus ante alios recipiendi, & similibus, quod ante omnia in eis consuetudo, ut firmissima istarum praecedentiarum regula, ac lex servetur, tractant plenè Fab. de Ann. conf. 40. Franc. Marz. conf. 26. num. 34. Joann. Garcia de expens. cap. 8. num. 5. vers. Aequo, lata in l. si quis à liberis, in princ. num. 32. ff. de liber. agnoscend. Francisc. Marc. decis. 275. part. 1. Parisius conf. 149. lib. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 210. ex num. 55. & novissimè, aliis congestis, optime Ioan. Bapt. Ciarlin. contr. 119. ex num. 6. & contr. 210. ex num. 14. Capic. Latr. decis. 185. ex num. 18. ubi maxime circa locum sedendi; in deosulatione Evangelij, & in thuribus, & similibus, Sanfelice. decis. 331. ex num. 22. ubi quod nullus titulus, nulla juris solemnitas requiratur, sed ita fieri consueville, & de facto per decemium observatum, sufficiat.

139 Et loquentes in Baronibus, sive Dominis inferioribus, & in Gubernatoribus oppidi, vel status ex pluribus Sacrae Congregat. Rit. declarationibus August. Barbol. in summ. Apostol. decis. in verb. Consuetudo, collect. 221. ex num. 5. & in verb. Domini temporales, collect. 261. Ioan. Maria Novar. de gravamin. vassallor. tractat. 3. gravam. 20. num. 6. & 7.

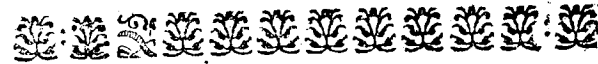
140 Quinimò in mulieribus etiam servandam consuetudinem, quoad jus sedendi in Ecclesia, prius offerendi, & similibus, notat Ioan. Faber. in §. Aliam vero, Institut. de honor. possession. Perez de Lara de Amiversar. & Cappell. lib. 1. cap. 24. n. 22. quod verissimum censo. Quia licet aliàs per mulieres consuetudo induci non possit, Bart. in l. 1. ff. de legib. ubi, & Angel. Ludovic. Roman. in singular. 42. bene Aviles in capit. Prator. in praem. Gloss. Ordennanzas, num. 10. Azebed. in l. 1. num. 2. tit. 1. lib. 2. Recopilat. hoc intellige de consuetudine generali, quae vim legis habet, quam (ut nec legem, nec alia statuta condere) mulieres inducere non valent, ut bene considerant Aviles, & Azebed. in loc. citat. secus in consuetudine speciali, quae eas tantum recipit, optime Abbas conf. 53. num. 1. lib. 2. & in cap. fin. num. 7. de consuetudin. Socin. conf. 7. num. 8. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. dict. cap. 210. n. 35. Iaffon. in dict. l. 1. ff. de legib. num. 14. vers. Tertio videtur. Qui id quoque limitat in spectantibus eorum attem: sequitur Aviles ubi proximè, num. 12.

143 Qui ferè omnes in eo etiam conveniunt, quod in his praeminentiis, & honoribus, consuetudo, quaecumque illa sit, etiam in illicitis, & contra jus, quod tamen qualiter intelligendum sit? videbis infra num. 148. servari debeat ut constat ex Hermos. Capic. Latr. Sanfelice. Daniel de Nobilib. & aliis ex supra relatis, & plenissime contra alios comprobatur Sperell. decis. 179. ex num. 1. Unde minorem, vel minus dignum majorem, vel digniorem, stante consuetudine, praecedere posse, dicunt Posthous post tractat. de manutent. in decis. 29. num. 2. & decis. 32. num. 7. & decis. 33. num. 5. & decis. 594. num. 3. & resolvit Rota in decis. 85. ex num. 5. part. 5. tom. 3. recentiorum de Rub. plenè fundat Sperell. in dict. decis. 179. Contra quam tamen sententiam extat optimum consilium, D. Valenquel. 34. ex num. 132. ubi late defendit consuetudinem, ut minor praecedat, tanquam irrationabilem servandam non esse.

146 Quae tamen contrariae opiniones bene concordari

possunt, ut D. Valenquel. sententia procedat, cum minor in omnibus actibus praecedere voluerit: contraria autem affirmativa opinio, cum non in omnibus, sed in aliquo casu particulari justa, & rationabili causa subsistente, id praerenderit, quia tunc praecedere poterit talis consuetudo reservata majori, in aliis superioritate, & ita sub hac distinctione elegantè intelligant praedictas opiniones Ludovif. decis. 310. num. 4. & 5. ubi Addit. numer. 8. & 9. Franc. Tondut. de Sanleg. in resolut. benefical. cap. 81. num. fin. Coscia de praecedent. num. 24. cum seqq. Sperell. omnino videndus in dict. decis. 179. ex num. 13. usque ad fin. & novissimè hanc concordiam docte sequitur vir eruditus D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyt. in dict. tractat. de Eccles. Cathedral. c. 33. num. 179. cum seqq. & in allegat. pro union. Cathedral. Casaranguit. in Eccles. Salvador. cap. 17. ex num. 54. Et quod maxime consuetudo, quod minor majorem in aliquibus actibus praecedat absque dubio servetur, cum videlicet minor actum proprium exercet: ut in Parocho stola induto, qui Canonicos praecedat: & in Inquisitore concurrente cum Episcopo in negotiis Fidei, & in Episcopis, Praelatis, Delegatis, & Consiliariis, qui in Collegio, seu Capitulo debent sedere, & subscribere post Decanos, & Praesidentes, quamvis majorem, quam isti, habeant dignitatem; quia haec major dignitas ad illos etiam referretur: optime Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 106. & cap. 298. & aliis congestis, bene D. Michael Ant. Franc. de Urrutigoyt. in dict. tract. de Eccles. Cathedral. cap. 21. num. 175. cum seqq.

147 Unum tamen nota, quod Doctorum dicta circa consuetudinem, etiam in illicitis, servandam, intelligi debent, si contra jus tantum sint: ita ut jure contrario semoto, licita, seu praeter jus manerent: secus si per se illicita, & intrinsecus mala fuerint; nam in his nullam vim consuetudinem habere, omnibus patet, cap. irreligiosa consuetudo, de consecrat. dist. 31. ubi cum aliis juribus communiter Canonistae.

§ II.

ARGUMENTUM

Prosequitur materia §. praecedentis circa honorifica emolumenta, sive praeminentias, quae in spiritalibus Dominis inferioribus, ut jurisdictionis fructus competunt: novaeque duae quaestiones tractantur: Prima an etiam in Ecclesiis de jure Patronatus privatorum hujusmodi honores, & specialiter praecedentia competat oppidorum Dominis, eorumve justitiae officialibus, necnon, & Correctoribus, aliisque Regiis Magistratibus in oppidis Regi solum immediatè subjectis, ita quod Ecclesiarum Patronis in sessione, & similibus actibus sint praerferendi? Secunda quid dicendum, quoad Dominos inferiores, si Ecclesiae suarum terrarum de jure Patronatus Regij sint, an in eis adhuc suis praeminentiis, sella, baldachino, & aliis, de quibus supra, uti possint? Et an, oppido per Re-

gem concessio, vel alienato, jus Patronatus in ejus Ecclesia Regi competens datum censetur? & quid etiam in aliis privatorum alienationibus, domus, vel Palatii, quod est aditus ad Ecclesiam juris Patronatus? & incidenter agitur de jurisdictione, an sub oppidi Regia concessione transeat?

SUMMARIUM.

- 1 Proponuntur duae in hoc §. tractande quaestiones. Prima an domini temporales, ipsorumve officiales justitiae, necnon & Regii Magistratus in Ecclesiis suarum terrarum praeminentiis & honoribus de quibus in cap. praecedenti gaudere debeant, si Ecclesia de jure Patronatus privatorum sint.
- 2 Secunda quaestio quid si Ecclesia sit de jure Patronatus Regio?
- 3 Ad primam quaestionem: fundatur pars Patroni, cum num. seqq.
Patronus in Ecclesiis Patronatus, ut in propria domo, jura honorifica in processibus, sessionibus thurificatione & similibus cum ceterorum laicorum praecedentia debentur, ibidem.
- 4 Fundatur dominorum pars, cum num. seqq.
- 5 Domini temporales in suis oppidis, omnibus superiores sunt: equiparantur Principi & ut ejus Vicarii habentur, jurisdictionemque perpetuam habent, ibidem.
- 6 Major in dignitate, qualitateve alia precedere debet.
Quando secus, ob contrariam consuetudinem, vel quia minor proprium actum exercet remissive, ibidem.
- 7 Jurisdictionem maxime, qui majorem habet, minorem habentem praecedit.
- 8 Magistratus, quibus Regium generale privilegium ceteros praecedenti competit precedere non debent superiores consiliarios in eos jurisdictionem habentes.
- 9 In legis privilegio, alteriusve dispositionis generalitate, majores & digniores persona non intelliguntur, includi, ad text. in cap. Sedes Apostolica 15. de rescript.
- 10 Loci dominus est ipsius Patronus & omnium superior, ac sublimior persona speciali nota digna, ad text. in l. item, apud Labeonem, §. Hoc edictum, ff. de injur.
- 11 Magnum esset absurdum, si Patronus privata persona dominum jurisdictionis & ipsius Judices, vel officiales eam administrantes praecederet.
- 12 Sequeretur etiam ex hoc, quod in oppidis, aut Civitatibus Regii Patroni Correctores, aliosque Regios Magistratus in sessionibus & similibus actibus praecederent.
- 13 Magistratum auctoritas augenda, praeposendaque omnibus.
- 14 Praecedentiam Regios Magistratus tangentem, potius uni, quam alii concedere est de regalibus.
- 15 Episcopus, vel ordinarius Patrono adificanti, seu docanti Ecclesiam in concessione juris Patronatus concedere, non poterit jus praecedendi Correctores, aliosque Regios Magistratus vel oppidorum dominos, qui etiam Correctores sunt, & num. 17.
- 16 Praecedentia haec in magnum cederet prajudicium,

- seu diminutionem Regia superioritatis.
- 17 Praecedentiam in Ecclesiis concedere, esse potius Prelatorum Ecclesiasticorum, quam Principum secularium, quomodo intelligatur?
Episcopi aliive Prelati Ecclesiastici, si privatis personis in Ecclesiis praecedentiam concederent in prajudicium Regiorum Magistratum, magnum scandalum & absurdum sequeretur, eosque divinorum publica assistentia in directe privarent: aliaque inconvenientia, ibid.
  - 18 Declarantur in hunc modum jura Canonica, qua Ecclesiarum Patronus praecedentiam in sessionibus tribuunt, ut quoad privatos tantum procedant non vero quoad Regios Magistratus, dominosve oppidorum.
  - 19 Regia Economica potestas his praecedentias, in prajudicium Regiorum Magistratum privatis concessas bene coarctare, posset ratione scandali.
  - 20 An, quoad haec differentia aliqua constitui possit inter principales locorum Ecclesias, in quibus necessario ratione officii Magistratus, vel domini assistere tenentur & inter alias privatas Ecclesias, vel Cappellas.
Magistratus a concursu cum Patrono abstinere debent in privatis Cappellis, in quibus ratione officii assistere non adstringuntur, ibid.
  - 21 Discutitur secunda hujus §. principalis quaestio, an nempe inferiores domini in suorum locorum Ecclesiis, si etiam de Regio Patronatu sint, aliquibus ex praefatis praeminentiis, quibus jus Patronatus minuitur gaudere possint, veluti sella cum genuflexorio, pulvinaribus postergali, aliisque honorificis ornamentis? cum num. seqq.
  - 22 Fundatur pars affirmativa in favorem dominorum, cum num. seqq.
  - 23 Domini inferiores sunt Judices suorum locorum & apud nos Correctores perpetui, locum ipsius Regis obtinentes.
  - 24 Oppido, aut Castro per Regem alienato, vel aliter concessio, jus quoque patronatus in ejus Ecclesia Regi competens cum ipso oppido translaturum censetur juxta aliquos.
Villa, aut Castrum, seu oppidum sunt nomina universitatem designantia & in se jurisdictionem, honorem & jus patronatus continent, ibidem.
  - 25 Similiter, si dominus Castrum, vel Villam in feudum dederit, jus quoque patronatus dedisse intelligi, tenent plures.
  - 26 Idem in qualibet privatorum Villa, aut Castrum donatione quoad jus patronatus Castro cohaerens, quod ut accessorium absque aliqua specificatione transeat.
  - 27 Princeps nullo alio medio praeminentiis Regii patronatus uti posse videtur, quam per suos Magistratus, seu Judices justitiam in illo loco administrantes.
  - 28 Judicibus Regiis in locis dominorum deficientibus, qui his praeminentiis loco Regis utantur succedere debent in eis domini locorum, ut perpetui Judices justitiam per suos officiales administrantes.
  - 29 Vendita domo, vel Palatio, quod erat aditus ad usum juris patronatus, sive Ecclesiam, ipsum jus patronatus in venditione comprehenditur.
  - 30 Idem, vendito fundo, intra cujus limites sita est Ecclesia, cujus patronatus jus venditori competit quod in emptione veniat, si aliunde ex via publica ad Ecclesiam non est aditus nisi per ipsum fundum.
  - 31 Idem,

32 Idem,

- 32 Idem, quoad jus sepulchri intra fines fundi constructi ad text. in l. si mercedem, §. 1. ff. de action. empt.
- 33 Resolvitur negative contra dominos inferiores, ne suas sellas cum genuflexorio & aliis ornamentis in Ecclesia de Regio patronatu collocare valeant, vel aliis praeminentiis uti, quibus minuitur patronorum auctoritas.
- 34 Magnam reverentiam domini inferiores Principi Patrono adhibere debent.
- 35 Cessantque in eo, quod pro dominis contra privatos patronos dicebamus ob superioritatem dominorum: & dict. num. 34.
Retorquentur hac contra dominos inferiores pro Principe patrono, ibidem.
Regia Majestatis dedecus, ac indecens esset, alium in sua Ecclesia, sella & aliis praeminentiis uti: ibidem.
- 36 Quid de praxi servetur in nostro Supremo Camera consilio in Ecclesiis de Regio patronatu contra dominos inferiores praefatis praeminentiis uti volentes.
- 37 Diluuntur argumenta in contrarium objecta.
- 38 Duces, Comites & alios dominos inferiores in suis terris Judices perpetuos Correctores, Regisque Vicarios esse verissimum, sed hoc declaratur, quoad jurisdictionem tantum, non quoad jus patronatus & alia extranea jura, qua in ipso oppido separatim ab eo Principi competunt.
- 39 Hac omnia jura, ut diversa & distincta in concessione jurisdictionis, vel oppidi nisi, speciali facta mentione non veniunt, sed penes Principem remanent.
- 40 In oppidis Regiis, aut Civitatibus Regii Magistratus, Correctores & alii, in quibus jurisdictione in administrationem transfertur praeminentia sella cum genuflexorio & aliis ornamentis in Ecclesiis Regii patronatus uti non debent, sed sedere tantum cum corpore capituli, vel Civitatis.
- 41 Regii Magistratus & locorum domini Principes uti Regem, non uti Patronum representant.
- 42 Concessa Villa, aut Castro, seu aliter per Regem alienato, vel per alium privatum, an jus patronatus in ejus Ecclesia Regi vel privato competens in alienatione transeat declaratur, cum num. seqq.
- 43 Distinguitur inter jus Patronatus Villa, aut Castro accessorie cohaerens, vel quod principaliter per se subsistit & quid in utroque casu? cum num. seqq.
- 44 Jus patronatus Regi competens in ipsius Regii oppidorum Ecclesiis non cohaeret ipse oppido, nec ejus ratione competit, sed alia speciali qua refertur.
- 45 Subsistit principaliter per se hoc jus Patronatus & Regia persona, aut Corona adhaeret, nec per Regem, oppido alienato transire verius resolvitur.
- 46 Quid similiter dicendum in jurisdictione, an concessio Castro, vel territorio veniat, vel non resolvitur juxta praefatam distinctionem, jure communi atenta.
- 47 Quando territorium absque ulla jurisdictione transeat exemplificatur.
- 48 Jure nostro Regio attento in l. 1. tit. 5. lib. 1. Recop. jurisdictio in oppidi, aut territorii concessione, seu alienatione quando comprehendatur & quid stantibus generalissimis, aut amplissimis clausulis? cum num. seqq.

- 49 Quid si post Regiam concessionem donatarius, vel emptor per longissimum tempus jurisdictionis fuerit usus.
- 50 An dict. l. 1. Recop. procedat tanquam in jurisdictionis mere gratum concessionibus vel etiam in alienatione ex causa onerosa.
- 51 Respondetur ultimo argumento in contrarium praedominis inferioribus objecto. Principem nempe non aliter praeminentiis juris Patronatus uti posse, quam per Magistratus, aut Judices justitiam administrantes & consequenter per ipsos dominos inferiores.
- 52 Princeps utitur aliter, quam per suos Judices, jura patronatus etiam si in Ecclesia non assistat, presentando nempe beneficia.
- 53 Vendita domo, aut Palatio, per quod est aditus ad jus patronatus, vel Ecclesiam, jus patronatus in venditione non comprehendit verius resolvitur.
- 54 Jus patronatus vendi, seu aliter alienari, nequit nisi cum universitate honorum, vel ratione cohaerentis, vel accessionis.
- 55 Jus patronatus, si intra alicujus fundi limites Ecclesia est sita vel juxta domum, per quam ad eam aditus patet, non ex eo domo, aut fundo accessorium esse, sive eis cohaerere dicendum.
- 56 Declaratur text. in l. si mercedem, §. 1. ff. de action. empt. & dict. num. 75.

Pro complemento autem materiae; §. praecedent. praeminentiarum, quae Dominis temporalibus in spiritualibus, ut jurisdictionis fructus competunt, quaestiones quas novas per DD. non tractatas, sed quae frequenter in praxi accidere possunt subjiciam: Prima an videlicet Domini temporales ipsorumve justitiae officiales, necnon & Regii Magistratus, aut Correctores in Civitatibus; vel oppidis Regi immediate subiectis, in Ecclesiis suarum terrarum gaudere debeant praefatis honoribus & praeminentiis quoad sessiones, palmas candelas accipiendas, Pacem, thurificationem & alia, de quibus supra in §. praecedenti, quae ipsis ratione jurisdictionis competere diximus non obstante, quod Ecclesiae de jure patronatus privatorum sint in eis Patroni regulariter omnibus sint praeferendi.

Secunda quaestio erit: quid si Ecclesia de jure Patronatus Regii sit?

In prima quaestione, cum Ecclesia nempe, juris patronatus alicujus privati est pro parte Patroni facta videtur, quod in Ecclesia patronata haec jura honorifica cum ceterorum laicorum praecedentia, tanquam in propria domo competunt (ut in processibus thurificatione, pace, palmis, candelis accipientibus & similibus plenissime dicam infr. cap. 32. per tot. quare hic non immoror) interim, late tractant August. Barbof. & alii Canonistae in cap. no. bis 25. de jure patronat. Melch. Lotter. de re benefic. lib. 2. quaest. 4. & novissime Joann. Bapt. Ventrigl. in prax. rer. notabil. annotat. 1. §. 2. ex num. 16. qui licet nullam mentionem de Dominis temporalibus faciant generaliter tamen contra quoscumque laicos has praeminentias Patronus tribuunt, de quibus plenius dicam infra dict. cap. 32. juxta quae jura & generalitatem, qua DD. loquuntur, easdem praeminentias & honores Patronus etiam contra Dominos temporales oppidorum competere videtur dicendum.

Sed quamvis haec maxime urgere fatear, pro Dominis tamen temporalibus locorum resolvendum censet; maxime in Ecclesiis principalibus oppidorum: + Primo, quia in suis oppidis omnibus superiores

iores sunt jurisdictionemque perpetuam habent, Principi equiparantur & ut ejus Vicarii habentur, ut late probavimus supra in princip. hujus capit. † ideo, juxta regulas vulgares, ob majorem dignitatem & superioritatem Patrono quoque præferri debent, ad notata per DD. circa majorem, vel superiorem inferiori præferendum ut videri potest apud Cosciam de præcedent. num. 24. cum seqq. Alexand. Ludovif. decis. 310. & ibi Addent. latissimè Dom. Valenquel. conf. 34. ex num. 132. cum seqq. Gratian. disput. 298. Joann. Baptist. Thor. in compend. decis. part. 2. verb. Præcedere, Tondur. quest. benefical. 81. optimè Spectel. decis. 179. D. Michael. Ant. Frances de Urrutigoyt. de Eccles. Cathedral. cap. 33. ex num. 179. & in tract. de union. Cathedral. Casar. august. in Eccles. Salvat. cap. 17. ex num. 54. apud quos etiam quando ex contraria consuetudine, vel quia minor proprium actum exercet, majorem ex hoc præcedere valeat?

7 Et in eo qui majorem jurisdictionem habet, ut minorem habentem præcedat; per text. in cap. statumimus, §. fin. 17. dist. tradunt Abbas conf. 21. num. 1. lib. 1. Boer. de authorit. Magn. consil. num. 48. quoad ergo magis dominus oppidi jurisdictionem in eo perpetuam habens vassallum patronum nullam habentem præcedere debet.

8 Secundò similiter pro Dominis, ne eos Ecclesiasticum Patroni virtute suorum privilegiorum, sive juri generalium præcedant, facit casus singularis, quem decisum tradit Boer. in dict. tract. de authorit. Magn. Consil. numer. 48. de quibusdam Magistratibus, qui Regium & generale privilegium, cæteros in sessione præcedenti habebant, quos tamen præcedere non debere, rectè ait Boerius contra superiores Consiliarios in eos jurisdictionem habentes: idem ergo in nostro casu dicendum, Patronorum, nempe generale privilegium, sive jus alios præcedenti, extendi non debere ad oppidi Dominum ipsius Patroni superiorem; in eumque jurisdictionem habentem.

9 Quæ optimè confirmari possunt per text. fati ad rem singularem in cap. Sedes Apostolica 15. de rescript. & notata ad eum per DD. ibidem, ne in legis privilegio, vel alterius dispositionis generalitate majores & digniores personæ, nisi speciali facta mentione, includi intelligantur, ut optimè cum aliis declarat August. Barbof. in eodem text. num. 4. & 6. & quod ex hoc canonice sanctiones sublimes personas exprimerent soleant, cum eas comprehendere velint, bene animadvertunt Gomez in proem. Regul. Cancellar. part. 4. num. 1. & 2. Barbat. conf. 8. num. 23. vol. 1. ergo nec in nostro casu sub generalitate privilegii, vel juris Patronorum, qua cæteri includuntur ipsius oppidi & jurisdictionis Dominum comprehendere debere dicendum videtur; † est enim loci Dominus ipsius Patroni & omnium superior, sublimiorque persona & speciali nota digna, ut comprehendatur sub generalitate juris, ne alias omnia censeatur & quasi neglecta, juxta text. vulgarem, sed ad rem notabilem in l. item apud Labeonem, §. Hoc editum, ff. de injur. & frequenter ad eum notata per DD.

11 Tertio pro eadem sententia considera ex præfatis magnum absurdum, quod contra omnem rationem, bonamque Reipublicæ politicam in contemptum suorum Magistratum sequeretur, si hanc præeminentiam Patronis concederemus; quid enim injustius esset quam, quod privata persona, ut est Patronus præcedat Dominos jurisdictionem in dominium habentes? necnon & ipsorum Judices, vel officiales tam administrantes? † ex quo etiam necessarium esset quod similiter in oppidis, aut Civitatibus nulli alii quam Regi subjectis, Correctores aliosque Re-

gios Magistratus in sessionibus & similibus actibus Patronus præcederet; † quod satis durum & contra optimam rationem Politicæ, qui omnibus merito Reipublicæ Magistratibus præponi jubet, in omnemque ipsorum superioritatem & auctoritatem auget.

Quarto pro Dominis, aliisque justitiæ Magistratibus facit (& quidem meo judicio sententia, quam pro ipsis defendimus fortissima ratione fundari potest) quoddam nempe præcedentiam, Regios Magistratus tangentem potius uni, quam alii concedere est de regalibus ut notant Donat. Anton. de Marin. variar. resolut. cap. 202. numer. 19. & 20. Franchis decis. 138. ubi quod ex gratia speciali Principis, contra juris dispositionem, potest præcedere modernus Consiliarius antiquiorem, ut fuit observatum in Regio S. Claræ Senatu Neapolit. cum Episcopo Bifniani electo Consiliario ejusdem Tribunalis, sequitur noviter rem explicans Clavero de præcedentiis, §. 17. num. 296. ubi etiam adducit Pontem decis. 8. & Ann. consil. 40. num. 47. lib. 1. qui eundem casum referunt. † Ergo Episcopus, vel Ordinarius Patronus, aut donatus Ecclesiam jus hoc præcedenti Correctores, aliosque Regios Magistratus, vel similiter oppidorum Dominos, qui Correctores & Judices perpetui sunt ut sæpius diximus supr. in §§. præcedentibus & infr. hoc §. Ad secundam questionem, num. 24. in concessione patronatus dare non potest; † nam hoc certè in magnum cederet præjudicium, seu diminutionem Regiæ superioritatis, quæ in suis Judicibus & Magistratibus resplendet & conservatur.

Nec hoc solidissimum fundamentum quis effugiet, si dicat, præcedentiam in Ecclesiis concedere, potius Prælatorum Ecclesiasticorum quam Principum sæcularium esse, regulamque præfatum facultatem præcedentiam inter Magistratus concedendi Principi tribuentem extra Ecclesiam intelligendam; nam licet verum sit, Prælati Ecclesiasticis competere facultatem concedendi benefactoribus honorabiliora loca sepulchra & alias præcedentiam in Ecclesiis, ut notant Abb. & communiter Canonistæ in cap. abolenda, de sepultur. & plenè diximus in §. præcedent. hoc tamen semper intelligerem, dummodo inter personas privatas hujusmodi præeminentiæ per Prælatos seu Episcopos concedantur: secus, si in præjudicium Regiorum Magistratum qui publicè Divinis Officiis necessarii interfuerint; nam his quemlibet privatum Prælatos Ecclesiasticos præponere posse, satis injustum & indignum, nec sine magno scandalo foret: nihilque aliud esset quam eos, necnon & ipsa Communitates, seu Civitates, vel oppida quæ in forma capitulati interfuerint à Divinorum publica assistentia indirectè private, cum nullus Corrector, nulla Civitas, vel oppidum publicè Divinis interesset, si privatus, licet nobilissimus, præcedentiam in sessione, vel aliter haberet; quod etiam in ipsarum Ecclesiarum dedecus cederet, valdè enim fidelium devotio & publicus concursus minueretur.

Qua propter, ne hæc tam gravissima inconvenientia sequantur, jura Canonica, quæ Ecclesiarum patronis præcedentiam in sessionibus & aliis actibus tribuunt, quoad privatos tantum intelligerem non verò, quoad Correctores, aliosque Regios Magistratus & ipsas Civitatum communitates, nec quoad Dominos oppidorum, qui Correctores perpetui, Regii Magistratus & Vicarii sunt: † Imò si tales præcedentias contra hujusmodi personas Ecclesiarum Prælati expressè Patronis, vel aliis privatis concederent, maximè in principalibus Civitatibus, vel oppidis Ecclesiis, ubi necessario omnes Divinis Officiis assistere

assistere debent, Regia æconomica & Politica potestas merito eas coarctaret, scandali vitandi causa, quod grave exinde sine dubio sequeretur.

20 Ex quibus concludendum censeo, oppidorum Dominos, sive justitiæ officiales, vel alios Regios Magistratus; etiam in Ecclesiis patronatis ipsos Patronos præcedere debere.

21 Quæ semper intelligerem, ut procedant in Ecclesiis principalibus locorum, in quibus necessario & tanquam proprium actum exercentes hujusmodi Domini, vel Magistratus Divinis assistere tenentur, in aliis autem privatis Cappellis, in quibus non ita necessario Magistratus & Domini interesse, adstringuntur, à concursu cum patrono abstinere debent, cum necessaria non sit publica assistentia in his Cappellis, vel privatis Ecclesiis, ut ita scandalum vitetur & rixæ, quæ frequenter super præcedentiis oriri solent, quæ omnia & eorum occasionem Iudices & Magistratus summo studio prudenter & Politicè vitare debent, nisi aliud necessitas officii exposculet.

22 Quoad secundam vero hujus §. principalem questionem, quid dicendum sit in Ecclesiis de Patronatu Regio, an etiam in eis Dominis inferioribus locorum aliquibus ex præfatis præeminentiis, quibus jus patronatus minuitur, gaudere possint? veluti sellas cum genuflexorio, pulvinaribus, postergali, aliisque honorificis ornamentis in eminentiori loco collocare.

23 † In qua questione, quam per nullum, quem viderim, tactam invenio, pars affirmativa in favorem dominorum majori cum ratione, quam in Ecclesia alterius patroni privati, adstrui posse videtur: † Primò, quia Domini locorum sunt Iudices Ordinarii & perpetui, utcum de Feudistis notat Capiblanco de Baronib. tom. 1. super pragmat. 5. num. 149. Dominic. Tass. super pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 4. num. 29. & apud nos Correctores perpetui, Regumque Vicarii, ut ex Avendañ. Bobadill. & aliis dictum remanet, supra in princip. hujus cap. locumque ipsius Regis obtinent, l. 12. tit. 1. part. 2. quare eis quoque sellas, & alias Patronorum præeminentias, ut ipsi Regi Patrono competere, videtur dicendum.

25 Secundò facit, quod oppido, aut Castro per Regem alienato, vel donatione, aliterve concessio, jus quoque Patronatus in ejus Ecclesia Regi competens, cum ipso oppido translatum censetur: quia Villa & Castrum, aut oppidum sunt quædam nomina universalitatem designantia, quæ in se continent jurisdictionem, honorem & jus patronatus; quæ omnia cum Universalitate Castri tanquam accessoria transeunt, ut in specie Regiæ concessionis, vel alienationis per doctrinam Bald. cap. unio. col. 3. de capit. qui cur. vendid. Barr. Alexand. & aliorum antiquor. docet noster Gregor. Lop. in l. 68. tit. 18. part. 3. gloss. 18. & in l. 9. tit. 4. gloss. 3. part. 5. Philipp. Cornæus conf. 206. col. 6. vol. 3. Bertazzol. de claus. claus. 20. gloss. 22. num.

26 4. † & similiter, si Dominus Castrum, vel Villam in feudum dederit jus quoque patronatus dedisse intelligitur, quod ei in Ecclesia illius Castri competebar. Innocent. in cap. cum saculum, de jure Patronat. Petr. de Ravenn. in tract. de feud. tit. 29. si de feud. defunct. content. sit inter domin. & agn. §. In generali, vers. Et nota, in tractat. DD. tom. 10. part.

27 2. fol. 27. col. 4. in fine. † Et ex eadem ratione in qualibet alia privatorum Villæ, aut Castri donatione, seu alienatione jus patronatus Castro coherens, ut accessorium, absque aliqua specificatione transire, nullus dubitat, juxta text. vulgarem in cap. ex litteris, de jure patronat. ubi notant Innocent. Abbas & alii Lagunez de Fructibus.

Canonistæ & de recentioribus ad plura August. Barbof. & Prosper. Fagn. in collect. ad eundem text. & ibidem doctissimus DD. Emanuel Gonzalez & alios cumulans novissimè D. Petr. Frasso de Reg. Patronat. Indiar. cap. 5. num. 48. cum seqq. de quo plenius vide per nos dicta infra cap. 31. §. 7. ex num. 49.

28 Quod fundamentum eo maximè corroborari poterit si concederemus, Regem in hujusmodi præeminentiis Regii Patronatus nullo alio medio uti posse videri, quam per suos Magistratus, sive Judices justitiam in illo loco administrantes; † Quare, hoc medio sublato & translato in Dominos inferiores per jurisdictionis concessionem, usum quoque istarum præeminentiarum, sive jus patronatus in ipsos Dominos justitiæ perpetuos administratores translatum videtur.

30 Quæ consideratio non ineleganter comprobari potest exemplo domus, vel palatii venditi, per quod erat aditus ad usum juris patronatus, sive Ecclesiam, quo casu jus patronatus in venditione comprehenditur notant Boer. decis. 322. num. 14. Bertazzol. claus. 26. gloss. 13. numer. 3. † Et idem comprobant, vendito fundo, intra cujus limites sita est Ecclesia, cujus patronatus venditori competit quo casu, si aliundè ex via publica ad Ecclesiam non est aditus, nisi per ipsum fundum, jus patronatus in venditione comprehenditur, resolvunt Barr. & Paul. de Castr. in l. si mercedem, §. 1. per eundem text. ff. de action. empt. Abbas in cap. ex litteris, de jure patronat. quest. 5. num. 5. Cardinal. in cap. cum seculum num. 5. vers. Quoad questionem, dist. tit. de jure patronat. & in cap. ex litteris, eodem, num. 19. & ibidem Boich. Roman. singul. 57. Silvest. in summ. verb. Jus patronat. quest. 5. Lugdunens. in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 37. gloss. 10. numer. 9.

32 † Ut similiter transit jus sepulchri constructi intra fines fundi venditi, ad quod nisi per fundum aditus non patet text. in l. si mercedem, §. 1. ff. de action. empt. & in l. in modicis, ff. de contrahen. empt. Joann. Andr. Ancharan. & Abbas in dict. cap. ex litteris. Roc. de Curt. de jure patronat. in verb. Ipse, vel is, quest. 23. & alii infra referendi, ubi de differentia inter jus patronatus & jus sepulchri, quoad hujusmodi translationem.

34 Sed, his nihilominus non obstantibus & quidquid superius diximus in contentione inter Dominos locorum & privatos Patronos super his præeminentiis, in præfata certè questione, cum nimirum jus patronatus in oppidis locorum Regi competit, extra dubium censeo, Dominis in Ecclesiis Regii Patronatus suas sellas, cum genuflexorio & aliis ornamentis collocare non licere nec aliis præeminentiis uti, quibus minuitur patronorum autoritas & hoc non solum ex rationibus superius pro privatis Patronis adductis: † Sed ea meo videri, in præfata urgentiori, ob Regiam nimirum, reverentiam, quam Principi Patrono adhibere debent, in quo cum sit omnibus superior, cessant fundamenta superius pro Dominis contra privatos Patronos adducta: † & maximè cessat illud, quod principaliter pro Dominis dicebamus, Patronorum nempe respectu Dominos superiores esse jurisdictionemque exercere, ex quo Patronis præferendos resolvimus; nam hæc omnia in questione præfata stant potius pro Principe Patrono contra ipsos Dominos, cum Princeps omnium superior habeatur & consequenter juxta supr. tradita neminem ei, vel in sua Ecclesia præferendum, aut sella, aliisque præeminentiis uti posse, justissimum & Regiæ Majestatis decori & debitæ reverentiæ conveniens est.

36 Quæ pro Regio Patronatu contra Dominos resolutio, extra dubium hodie apud nos procedit in oppidis Dominorum inferiorum Archiepiscopatus Granatensis & aliorum, quorum Ecclesie sunt de Regio Patronatu; nam in his omnibus quotidie ad instantiam Regii Fiscalis expediuntur Provisiones Regiæ in Supremo Camera Consilio, quibus Domini inferiores, aliive potentiores privati fellas, quas in his Ecclesiis collocare solent tollere jubentur, quæ Regiæ Provisiones statim executioni mandantur, auditis tamen postea in Consilio Camera eisdem Dominis, vel privilegio circa jus principale, si fortè id eis speciali privilegio competat.

37 Cui verissimæ resolutioni non obstant superius pro parte Dominorum duo fundamenta adducta; 38 ad primum enim dicendum est, verum esse Duces, Comites & alios Dominos inferiores in suis terris Judices perpetuos & Correctores, Regisque Vicarios esse ipsiusque locum obtinere; sed hoc duntaxat procedere debet, quoad jurisdictionem & oppidi gubernium, non vero, quoad alia extranea iura, si quæ in ipso oppido Principi competant, ut est jus patronatus & etiam tributa & similia, quæ separatim ab ipso oppido Princeps habet; hæc namque omnia, ut distincta & diversa in concessione jurisdictionis, vel oppidi Domini, nisi speciali facta mentione non veniunt: sed penes Principem remanent, ut optimè notat & foudat in aliquibus iuribus specialibus loquens novissimè F. xard. allegat 7 per tot. 40 Ideo in oppidis Regiis, aut Civitatibus Regu Magistratus, ut sunt Correctores & alii Judices, in quibus jurisdictione in administrationem transfertur, præfata præminencia fellæ cum gen. flexorio & aliis ornamentis in Ecclesiis Regii Patronatus uti non debent, sed sedere tantum in banchis communibus cum corpore Capituli, vel Civitatis, cum aliorum præcedentia, ut in aliis oppidis & Civitatibus, quæ de Regio Patronatu non sunt; 41 quia Principem uti Regem non uti Patronum repræsentant: quod idem dicendum est in locorum Dominis, quos Regis Vicarios, ipsiusque locum obtinere, ac repræsentare diximus.

42 Nec magis obstat secundum fundamentum, quo dicebamus concessa Villa, aut Castro, vel aliter per Regem alienato, jus patronatus, ut quid accessorium cum Universitate in Dominos inferiores transire, juxta Doctrinam nostri Gregorii & aliorum, quos superius pro hac sententia adduximus, ut in qualibet etiam alia privatorum Castri, vel alterius Universitatis alienatione notant omnes per text. in dict. cap. ex litteris, de jure patronat. 43 Nam primo pro hujus secundi fundamenti resolutione & doctrinæ generalis doctissimi Gregorii declaratione, præmittendum est, communissimam Doctorem opinionem ex dict. cap. ex litteris, de jure patronat. deductam, ut videlicet alienato oppido, vel Castro, aliave bonorum Universitate, jus quoque patronatus, ut accessorium comprehendatur, intelligi & procedere debere, cum ipsi Castro, vel Villæ jus patronatus adhæreat fecus, si per se subsistat, propriæque personæ alienantis, vel concedentis principaliter competat, ipsique cohæreat; nam tunc, ut accessorium cum Castri, vel oppidi Universitate transire non poterit, sed penes oppidum, aut Castrum alienantem, aliterve concedentem remanebit, ut in dotis datione, aliave quacumque alienatione pro intelligentia dict. cap. ex litteris, optimè distinguunt & resolvunt Petr. Barbof. in l. de dorio, §. si qiv. num. 57. in fin. ff. solut. matrimon. Baeza de decim. tutor. cap. 23. num. 18. & 19. Spin. de testament. gloss. 24. numer. 112. Lata de anni. vers. &

Cappellan. lib. 2. cap. 3. num. 29. Sahagun. in cap. quanti 3. numer. 26 de Judic. Cabed. de patr. Reg. Coron. cap. 27. ex num. 5. Joan. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 29. num. 3. Pater Sanchez in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 71. numer. 29. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 1. part. 3. numer. 12. Giurb. ad constit. Messanens. cap. 1. gloss. 2. num. 47. Barbof. in repertor. verb. Jus patronatus, pag. 204.

Et est bona decisio Grivel. 37. num. 21. rectè ita 44 distinguens inter jus patronatus per se subsistens, vel territorio cohærens, ut in matitum fideicommissarium, vel alios transcat, vel non: 45 & ita intelligi debent ceteri Doctores, prout clarè ipsi exprimunt, qui dum alienato Castro, aut oppido jus patronatus cum eo transire ex dict. cap. ex litteris, affirmant, id ferè omnes dicunt, cum videlicet, jus patronatus ipsi oppido, aut Castro est annexum, quod necessariò requiritur, ut ratione accessionis transferatur: de qua materia ad text. in dict. cap. ex litteris, de jure patronat. pleniùs dicam infra hac part. cap. 31. §. 7. cum seqq.

Qua supposita declaratione & intelligentia ad 46 dict. cap. ex litteris, de jure patronat. & ad communem Doctorem ex eo sententiam, patet jam responsio ad præfatum secundum fundamentum pro Dominis inferioribus ex doctrina nostri Gregor. objectum, ut in eos jus patronatus ex Regia concessione oppidi, tanquam quid accessorium translatum censetur; nam hæc accessoria translatio in Regiis patronatibus, juxta dictam distinctionem locum habere non potest, siquidem hæc iura principaliter & per se Regibus competunt, ipsorumque personis cohærent non ratione oppidorum, nec consequenter tanquam eorum accessoria; sed alia specialissima ratione ex quo videl. Ecclesias dotarunt, aut fundarunt, vel etiam, quia eas ab infidelium manibus liberaverint, ut apud nos accidit in Regni Granatensis & in omnibus Indiarum Ecclesiis, in quibus ex his rationibus jus patronatus nostris Regibus competit, habitis ad id etiam specialibus Bullis Pontificiis, ut notant ex Bald. in cap. quanti, de Judic. Gregor. Lopez. in l. 18. in fin. tit. 5. part. 1. D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 10. num. 5. Matth. de jurisdic. 2. part. cap. 40. à num. 2. Anast. Germon. de Sacror. immunit. lib. 3. cap. 12. à num. 25. Escobar. de Pontific. & Reg. jurisdic. cap. 8. num. 7. quest. 18. & aliis. Aug. ff. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 8. numer. 28. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 2. à princip. D. Salgad. de Reg. Protect. 3. part. cap. 10. num. 32. D. Salced. de lego Politic. lib. 2. cap. 13. Episcop. Villaroel. en el Governo Ecclesiast. 2. part. quest. 19. art. 1. à num. 1. & pluribus aliis relatis latè tractat D. Petr. Frasso Limentis Senator in tractat. de Reg. Patronat. Indiar. tom. 1. cap. 1. à numer. 4. & dicemus infra hac part. cap. 31. §. 2. ex num. 83. cum mult. seqq.

Juxta quæ hujusmodi jus patronatus oppidis annexum reputari non potest, ut eis alienatis vel per Regem concessis, in Dominos inferiores transcat; sed imò principaliter per se subsistens & Regiæ Personæ, seu Coronæ cohærens, ut ex l. 34. tit. 18. part. 3. & ex D. Solorçan. D. Salgad. Cabed. & aliis probat Frasso in dict. cap. 1. à num. 28. quo casu juxta superius dicta etiam, alienato Castro, transire non potest & ita elegantè, licet in alio casu, se explicat Gregor. Lop. in l. 68. tit. 18. part. 3. gloss. 8. in med. 48 qui loquens in jurisdictione, au cesso Castro, vel territorio transcat, vel non; similiter doctè ex Bart. Alexand. & aliis antiquioribus, resolvit juxta dictam distinctionem inter jurisdictionem nimirum, quæ Castri territorio cohæret, vel quæ ipsi

39 ipsi personæ, non territorio, ut in primo casu transeat, secus verò in secundo; quam distinctionem optimè etiam & elegantè prosequitur doctissimus D. Covarruv. practicar. quest. cap. 1. numer. 10. 49 qui benè secundum casum exemplificat, cum oppidum concessum alterius Civitatis jurisdictioni est subiectum, quo casu solum territorium, sine ulla jurisdictione in donatarium, vel emptorem transire ait & plenè ad eandem distinctionem, Matienç. in l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat. gloss. 2. 1. numer. 24. cum seqq. Menoch. de presump. lib. 3. presump. 77. & cum aliis novissimè Dominic. Antunez de Portugal. de donation. Reg. lib. 2. cap. 7. num. 53.

50 Sed hæc quoad jurisdictionem distinctionem intelligi hoc procedat solum attento jure communi; nam de jure nostro Regio, non aliter jurisdictione oppido donato vendito, vel aliter per Regem alienato concessa intelligitur, quam si id fuerit expressum, etiam si cum omnibus iuribus, quæ in oppido Rex habet, concessio fiat, ut clarè deciditur in nostra l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat. 51 ubi hoc amplius additur, etiam si ita oppidi concessio, vel alienatio fiat, ne ulus Regius Judex, vel Alguacellus, sive alius justitiæ Officialis talem Villam, vel oppidum ingrediatur: 53 Et licet his alienationibus, aut oppidorum donationibus adjiciatur generalissima clausula cum omni dominio Regali, vel quatenus ad Regium dominium pertinet, vel addito, quod conceditur Villa seu Castrum in totam, nullo jure penes Regem retento; quia adhuc juxta verba nostræ legis jurisdictione translata non censetur nisi ex post facto donatarius, vel emptor per tempus 40. annorum absque ulla civili, vel naturali interruptione ea fuerit usus: 54 & ad alia multa pro intelligentia dict. l. 1. videndi Gregor. in l. 12. in verb. Segundos privilegios, tit. 1. part. 1. & in l. 68. tit. 18. part. 3.

56 Qui tamen dispositionem dict. l. 1. ad donationes merè gratuitas restringere videtur qui ad eas, vel alias alienationes ex causa onerosa extendatur, in quibus adhuc locum habere posse ait, l. 12. tit. 1. part. 2. de quo dubio, licet Gregor. non referat, mentionem facit Azebed. in dict. l. 1. ex numer. 34. & 37. sed cerè nulla est subitatio; quia ultra generalitatem dict. l. 1. suis aperte & expressè loquitur in qualibet etiam ex causa onerosa alienatione, prout ex ipsius verbis, pluries in alienationibus repetitis clarè constat, ibi: Fueran dadas, donadas, o enagenadas & ibi: Que le dà, dona, è enagana la Villa & passim idem reperitur in eadem lege, optimè contrà Gregor. Matienç. in eadem, l. 1. tit. 10. lib. 5. num. 26. & ad alia plenè D. Larrea allegat. 70. per tot.

57 Prosequendo igitur nostræ quæstionis & superioris resolutionis materiam, non obstat ultimo, quod pro augmento secundi fundamenti dicebamus, Regem nempe præminentiis juris patronatus nullo alio medio uti posse, quam per suos Magistratus, sive Judices justitiam in loco, ubi Ecclesia est sita administrantes; ex quibus hoc medio sublato & translatos in dominos inferiores per jurisdictionis concessionem, usum quoque istarum præminentiarum, sive jus patronatus in ipsos Dominos translatum censeri dicebamus; exemplo juris patronatus, cujus Ecclesiæ, sive usui erat aditus per domum, aut Palatium, vel fundum, quod similiter fundo, vel Palatio vendito in emptorem transferri diximus ad instar etiam juris sepulchri per text. in dict. l. si mercedem, §. 1. ff. de action. empt. Bart. Paul. de Castr. Berrazzol. & alios supra citatos; nam huic objectioni dupliciter satisfieri potest.

Lagunç. de Fructibus,

Primò, quia verum non est Principem aliter jure 58 patronatus uti non posse, quam per Regios Officiales justitiæ, quibus certius est, nullum Regii patronatus usum competere, cum ad jurisdictionem non pertineat, ut proximè dictum remanet; quinimò Princeps benè aliter uti potest jure patronatus, idque conservare, quamvis in Ecclesia non assistat, nec eam ingrediatur, veluti beneficia præsentando, ut notat Prosp. Fagn. in dict. cap. ex litteris, de jure patron. num. 20. vers. Quoniam.

Secundò ad præfata exempla juris patronatus 59 translati, vendito fundo, vel Palatio, per quod est aditus ad Ecclesiam, ubi est jus patronatus dicendum est, ubi verius esse, in hoc casu jus patronatus non transferri, ut contra Barr. Paul. de Castr. Abb. & alios resolvit Innocent. in dict. cap. ex litteris numer. 3. licet author contrariæ opinionis referatur per Cardinal. & Lambertin. sed malè, quia satis expressè hanc sententiam comprobat, Hostiens. Joann. Andr. & Ancharran. in dict. cap. ex litteris, & opinionem istam communem appellat ipse Abb. in eod. text. numer. 5. eamque, ut viorem sequuntur Roch. de jure patronat. in verb. Ipse, vel bis, quest. 23. Cæsar. Lambertin. eodem tractat. lib. 1. part. 2. quest. 5. artic. 27. Bald. in l. fin. col. penult. numer. 58. vers. Idem si habeo, de edict. Div. Adrian. Tollend. Rot. decis. 152. num. 4. part. 3. lib. 1. di. vers. D. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 13. numer. 3. noviter Prosper. Fagnan. in dict. cap. ex litteris, ex num. 19.

Et ratio hujus resolutionis juxta D. Covarruv. 60 & hos DD. est, quia jus patronatus vendi, seu aliter alienari non potest, nisi cum universitate bonorum, quam unus fundus, sive domus non constituit, quæ tamen ratio sufficiens non videtur, juxta per nos dicenda infr. hac part. cap. 31. §. 7. num. 50.

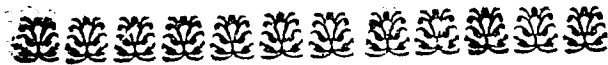
Ubi quod sufficiat jus patronatus rei partiulari 61 inhære, ut cum ea ratione connexitatis, sive accessionis etiam femota universitate, ut accessorium transeat; 62 quare pro istius resolutionis ratione dicendum est, non solum in præsentis ob defectum universitatis jus patronatus transire non posse; sed quia nec fundo, aut domo inseparabiliter, ut accessorium cohæreere dici potest, ex eo solum, quod intra fines fundi, vel juxta domum ad Ecclesiam sit aditus; nam licet ex hoc Ecclesiam fundo, vel domo quodammodo cohæreere negari non possit, hoc tamen verum est materialiter tantum respectu constructionis, seu ædificii juxta domum, vel fundum, non ut ex eo jus patronatus ipsi domo, vel fundo inseparabiliter annexum dicatur; benè enim potest in hoc casu per se subsistere & personæ competere ratione constructionis, vel dotationis Ecclesiæ, quin tunc, licet juxta ipsam domum Ecclesia fuerit constructa & pro commodiori usu aditus per eam pateat, ipsi domui jus patronatus annexum sit; nisi hoc expressè in juris patronatus speciali reservatione fuerit dictum, vel aliter concessum, quia forte domus feudi, aut majoratus est; alias quidem potius ratione personæ, quam rei jus patronatus competere dicendum erit.

Nec his obstat, dict. l. si mercedem, §. 1. ff. de 63 action. empt. & communis D. D. per hunc text. resolutio, ut jus sepulchri intra fines fundi siti cum ipso fundo vendito transeat; nam hoc procedit; quia non aliter, nisi per ipsum fundum sepulchro usus ibi patebat, secus in jure patronatus, quod benè exercere possumus, quamvis Ecclesiam per domum, vel Palatium adherentem non ingrediamur, videlicet per ipsius Ecclesiæ portas principales ingrediendo; imò & si nullo modo ad Ecclesiam Patro-

nus accedat jure patronatus utitur idque conservat ad beneficia presentando, ut bene respondit & distinguit Innocent. in dict. cap. ex litteris, numer. 3. & ibidem Abbas numer. 14. & sequuntur D. Covarruv. lib. 1. varior. dict. cap. 13. numer. 3. vers. Non obstat ratio, Presper. Fagn. in dict. cap. ex litteris, numer. 20. vers. Quoniam.

64 Et quibus ad secundam hujus §. questionem concluditur, oppidorum Dominos suis præminentis & honoribus quæ ratione jurisdictionis eis competent in Ecclesiis de Regio Patronatu uti non posse.

65 Et hæc pro declaratione præminentiarum, seu honorum quæ ratione jurisdictionis, vel oppidorum Domini temporales in spiritualibus, seu Ecclesiis frequenter prætendunt.

§. III.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia nostrorum fructuum in operibus obsequialibus, aut tractamentis & in honoribus, ac præminentis consistentium, de quibus in cap. & §. præcedenti: Agiturque an opera obsequialia, vel tractamenta per vassallos exhiberi quoque debeant aliis personis, quam Dominis videlicet eorum uxoribus filiis fratribus & similibus? Et an Dominorum substitutis, seu locumtenentibus hujusmodi honores & præminentie competant? Pluraque utilia ad praxim adnotantur circa Patris & filii personarum identitatem, ad quæ jura & Parentum privilegia extendatur? Et an ad possessionem nobilitatis trium personarum ad executoriam possessorem requisitam per nostram legem Regiam vulgo de Cordona & ad simile Forum Regni Aragonum: Et an præfata patris & filii personarum identitas incompatibilem inducat ob plures majoratus, vel commendas Indiarum ab utroque possessas, quasi ab uno possessæ dicantur: ad incompatibilem majoratum respectu quantitatis nostræ l. 7. tit. 7. lib. 5. Recopilat. & Regias prohibitiones, ne plures Indiarum Commendæ in una persona concurrere possint.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur materia hujus §. an opera aut tractamenta obsequialia, & similia honorifica emolumenta locorum Dominis tam in spiritualibus debita eorum uxoribus, filiis ac fratribus, substitutis, locumtenentibus & similibus per vassallos maxime exhiberi debeant?
- 2 Quid in uxoribus? cum num. seqq.
- 3 Maritorum radiis præminentis, ac dignitate coruscant, ibidem.
- 4 Conjuges sunt socii quarumlibet rerum & honorum.

4 Mulieres nobilibus viris Comitibus, vel Marchionibus, aliique personis illustribus nubes Nobiles, Comitissa & Marchionissa efficiuntur. eorumque privilegiis & honoribus gaudent remissivè ad plura.

5 Quid soluto matrimonio per mortem viri, viduitate per uxorem servata?

6 Proponitur principalis hujus §. Questio, quoad filios dominorum inferiorum, an suorum parentum, prerogativis & præminentis gaudere debeant?

7 Fundatur in favorem filiorum opinio affirmativa, cum num. seqq.

Habentur cum parentibus pro una, eademque persona, ibidem.

8 Parentis caro in persona filii antea dicitur non noviter facta.

9 Filius pro substantiali parte parentis habetur.

10 Vox patris, vox filii, & contra.

11 Pater mortuus per filium vivere fingitur.

12 Plura remissivè de hac inter patrem, & filium personarum identitate ad plures juris effectus, & questiones.

14 Filii Comitum, vel Marchionum in vita parentum Comites, vel Marchiones nuncupantur.

15 Et filii Regum Reges ad text. in cap. cœpit Hermenegildus Rex fin. 24. quest. 1.

16 Et Imperatorum filii Imperatores, & Augusti.

17 Et filii feudatarii, feudatarius.

18 Appellatione domini ipsius domini filius continetur.

19 Filius in vita patris quodammodo rerum paternarum dominus existimatur.

21 Hac inter patrem, & filium personarum identitas non tantum locum habet in domini rerum paternarum acquisitione, sed etiam in quorumlibet jurium, & privilegiorum communicatione, cum num. seqq.

22 Privilegio immunitatis, & exemptionis presentibus in aliqua Civitate concessio, filius absens, præfente patre, gaudet, juxta aliquos.

23 Idem in quocumque alio privilegio ratione habitationis, vel domicilii.

24 Parentis habitatio, seu domicilium filii etiam, ut ipsius parentis portionis, incolatus esse, censetur, Adam si viveret, omnes illius loci, ubi habitaret, domiciliiarii essemus: ibidem.

25 Pœna vassallo imposta, si quid contra dominum faciat, habet locum, si faciat contra filium domini.

26 Filius privilegio fori paterni gaudet.

27 Pater cum pluribus filiis pro uno capite consideratur, quoad collectas, & munera subeunda.

28 Domus habitationis patris censetur domus habitationis filii.

29 Catastrum, seu estimum patris omnibus filiis prodest.

30 Filius pauper, vel dives dicitur secundum patris facultates.

31 Vir aut uxor superstes ob divitias paternas ipse dives censetur, ut excludatur à quarta parte bonorum conjugis defuncti, ex Authentica præterea, Cod. und. vir. & uxor.

32 Stante statuto, ut non aliter quis ad officia publica admittatur, nisi certam quantitatem bonorum habeat, filius, cujus pater eam quantitatem possidet, bene admittitur.

33 Quod unus habet, alter quoque habere videtur.

34 Et possessio unius, possessio utriusque promiscua censetur.

35 Stante nostra lege Regia, vulgo de Cordona, requirente in nobilitatis executoria possessoria, avum,

avum, & patrem litigatoris, & ipsum litigatorem, per viginti annos nobilitatem possedisse, an si avus, & pater per hoc tempus possederint, filius ante adeptam post mortem patris actualem possessionem, executoriam hanc possessorem obtinere, valeat?

36 De eadem questione in Regno Aragonum.

37 Discutitur magis hæc questio, an præfata personarum identitas, aut fictio in acquisitione, seu communicatione possessionis locum habere, possit?

Obijciunt, possessionem quid facti esse, & consequenter in ea identitatis fictionem locum habere, non posse, ibidem.

38 Distinguitur pro resolutione hujus objectionis inter novam acquisitionem, & inter jam quaesita retentionem, aut communicationem, ut quid facti, aut juris dicatur.

39 Declarantur, juxta hanc distinctionem, difficillima jura in l. denique 19. ff. ex quib. caus. major. l. possessio 49. ff. de acquir. possess. l. pregre 44. ff. eodem.

40 Possessio parentibus per filios ex personarum identitate, vel juris fictione quaritur, & in quibus casibus?

41 Respondetur secundo superiori objectioni, ne parentis possessio ex identitatis fictione filiis acquiratur, vel communicetur.

Hoc procedere non potest injurium incorporalium, de quibus in præfenti, quasi possessione, ibidem.

Jurium incorporalium quasi possessio per quoscumque etiam fictisios modos acquiritur, ut ipsa incorporalia jura: ibidem.

42 Jurium incorporalium quasi possessio ipsa jura incorporalia comitatur.

Limitatur, l. cum hæredes, ff. de acquir. possess. ne injurium incorporalium quasi possessione procedat: ibidem.

43 Idem in quasi possessione juris præfentandi, & aliorum jurium incorporalium, quod indistinctè eorum quasi possessio tam excessione, quam successione, similibusve modis transferendi dominia absque ulla apprehensione transeat.

44 Contrarium resolvitur, ut verius ad superiorem principalem hujus, §. Questionem, imò filios Comitum, aut Marchionum non eisdem titulis, & præminentis parentum gaudere, debere: nec Reges, aut Comites appellari, posse.

Personarum inter patrem, & filium identitas procedit per fictionem, & ex artificio juris civilis, non per rei veritatem, remissivè ad plures questiones.

Attenta veritate pater, & filius sunt due diverse, & separata persona, ibidem.

45 Plura per patrem, aut filium acquiruntur, vel fiunt, quæ nec alteri dari, nec per eum expediri, valent, cum num. seqq.

46 Junii obligatio, quæ pater adstringitur, per filium, ut personalissima adimpleri nequit.

47 Nec juramentum.

48 Quoad Magistratus functionem, quam filius exercet, diversa & inferior persona patris habetur.

49 Nec per filium, aut parentis contractum alter obligatur.

51 Præfata rerum paternarum domini & jurium acquisitiones non vera, sed ficta potius & impropria habenda.

Filiis in his rebus per patrem communicatis nullam administrationem, vel usum habet, sed tantum, vivente patre dominium quoddam, seu

jus sopitum, quod patre decedente, patet fieri & continuari dicitur, ibidem.

52 Filius pauper ob patris divitias ad Sacros Ordines promoveri nequit, nisi ad titulum patrimonii: cum num. seqq.

Non sufficit quod à patre divite alimenta jure naturali exigere valeat: ibidem.

53 Declaratur regula juris; qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere videtur.

55 Majoratus, quem pater habet, non censetur per filium haberi ad effectum, quod sit incompatibilis cum majoratu quem verè filius possidet, quasi in una persona juncti censeantur.

56 Idem in commendis Indiarum.

57 Idem quoad superiorum titulorum Comitatus, Marchionatus & similibus privilegia & præminentias, quæ verè filiis & cum usû non debentur.

58 In multis aliis pater per usum filii præjudicatur.

59 Et Vassalli etiam, quia plures dominos habent.

60 Usû & consuetudine non servatur, ut filii Comitum, vel Regum, aut Imperatorum Comites, Reges, seu Imperatores in vita parentum appellentur.

61 Primogeniti Regum Principis nomine & Altitudinis decorantur ceteri verò nuncupantur Infantes.

62 Declaratur text. in dict. cap. cœpit Hermenegildus Rex 24. quest. 1.

Divus Hermenegildus verè fuit Rex, divisumque Regnum cum Patre Leovigildo habuit, ibid.

63 Honorantur tamen magis, quam ceteri privati filii, Comitum, Marchionum & aliorum Principum, aut Magnatum & quo titulo salentur.

64 Quid in eadem hujus §. principali questione quoad fratres Comitum, aut Baronum, aliorumque minorum inferiorum, an eis competat aliqua ex prerogativis, aut tractamentis ipsis dominis debitis?

65 Quid stante cessione ipsorum Dominorum in favorem eorumdem fratrum, aliorumque privatorum, an ex tali cessione in eos præminentia, aut servitia obsequialia transferri valeant?

PRO cotonide autem capitis & §§. præcedent. materia nempe, præminentiarum & operarum obsequialium, quæ locorum Dominis, aut Baronibus, per Vassallos exhiberi debere, superius diximus; non inutiliter ad praxim, quæri potest: an præminentia istæ, vel opere, aut tractamenta obsequialia, & similia honorifica emolumenta aliis personis, quam Dominis videlicet, eorum uxoribus filiis, ac fratribus, substitutis, locumtenentibus & similibus, per vassallos exhiberi quoque debeant? vel de jure ipsis competant? ita ut non solum respectu ipsorum Dominorum; verum etiam istarum personarum hujusmodi præminentiarum, ut emolumentum, aut fructus jurisdictionis, vel domini habeantur? In qua questione pro clariori ipsius resolutione separatim, de unaquaque ex præfatis personis tractabo.

Et in primis quoad uxores, res est absque controversia; nam nullus dubitat eas præminentis, ac titulis & dignitatibus maritorum potiri, eorumque radiis, ut Luna Solis lumine, coruscare, ut per jura vulgaria in l. femina, ff. de Senatorib. l. mulieres 13. Cod. de dignitat. lib. 12. l. ultim. Cod. de incol. lib. 10. l. Fiscus, §. fin. ff. de jure Fisc. quia sunt una caro juxta illud Genes. cap. 2. Erunt duo in carne una, † habeturque in nostra l. 1. tit. 2. part. 4. & juxta l. adversus, Cod.

de crimin. expilat. hereditat. l. 5. tit. 2. part. 3. & ex aliis vulgaribus iuribus communiter notant DD. & vir & uxor sunt socii divinx & humanx domus quamlibetve rerum & honorem.

Et ita, quod mulieres Nobilibus viris, aut Comitibus, vel Marchionibus, aliisve personis illustribus, vel privilegiatis nubentes Nobiles & Comitissa, aut Marchionisse efficiantur, eorumque privilegia, ac præeminentiis & honoribus frui debeant resolvuntur ex præfatis iuribus & latissimè ad plures questiones tractant Joann. Gortierrez lib. 4. practicar. quest. 6. Bobadill. in Polit. lib. 3. cap. 2. num. 14. Pichard. integro tractat. de Nobilitate. communic. Petr. Barbof. in l. quia tale, ex num. 26. ff. solut. matrim. Vincent. de Franch. decis. 363. ubi Addent. Pater Sanchez de matrim. lib. 7. disputat. 47. per tot. Mandel. Abulens. cons. 255. Paschal. de patr. potest. part. 3. cap. 10. num. 64. & part. 4. cap. 2. num. 6. Fontanell. de pact. nupcial. cons. 7. gloss. 7. part. 15. ex num. 40. Cibed. decis. 98. part. 1. Pont. cons. 31. & 16. part. 2. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 13. ex num. 20. Narbon. in l. 18. tit. 1. lib. 4. Recopilat. gloss. 1. ex num. 1. Carleval. de Judic. lib. 1. tit. 1. disputat. 2. quest. 2. num. 65. Cokier. de iurisdic. in exempt. part. 1. quest. 29. num. 1. Baienger. lib. 1. Imper. Roman. cap. 19. & ex modernioribus aliis plures congerentes D. Solorcan. de Indiar. gubernat. lib. 2. cap. 25. num. 51. cum seqq. Amaia in dict. l. fin. Cod. de incol. Lata de vit. homin. cap. 1. ex num. 34. Mar. Giorb. ad Consuecud. Messan. 1. part. cap. 1. gloss. 1. ex num. 2. Vela dissertat. 4. num. 9. August. Barbof. in collect. ad Cod. in l. cum te, Cod. de nupt. Pareja de instrument. edit. tit. 2. resolut. 6. special. 6. fol. mibi 264. Jacob de Hotlonfians in certamen mascul. & femin. acie viril. cap. 5. ex num. 4. Cynac. contr. 273. ex num. 13. ad 43. & contr. 401. ex num. 71. Martin. quotid. resolut. 305. Reynol observat. 3. Capyc. Galeot. lib. 1. controvers. 55. & in respons. Fiscal. 1. ex num. 111. Domin. Tisson. in pragmat. de amefat. vers. 8. observat. 2. ex num. 14. Georg. Schombor. lib. 1. Polit. cap. 6. Lel. Visciol. horar. successivar. lib. 8. cap. 4. vers. Modestissima, Turtoret. de Nobilit. gentil. lib. 2. cap. 6. B. fold. cons. 33. ex num. 3. & in discurs. Polit. de Monarch. cap. 3. & num. 3. & discurs. 1. de trib. domestic. sociat. cap. 1. & 2. Stephan. Nathen. de iustit. vulnerat. part. 1. tit. 8. cap. 1. o. ex num. 1. plenè doctissimi Dom. & dignissimi nostri Supremi Senatus Consiliarii D. Helephonf. de Olea de cession. jur. & action. tit. 3. quest. 3. numer. 29. & D. Petr. de Salced. in theatr. honor. ad nostram l. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. gloss. 53. per tot.

Quod intellige, etiam soluto matrimonio per mortem viri, viduitate per uxorem servata, nam licet matrimonium ratione talia privilegia uxori fuerint quaerita, ejus tamen personæ & ossibus infixæ fuere, quare & si matrimonium deficiat, ejus effectus semel producti conservantur in persona uxoris, quæ dum ad novum matrimonium non transit, pristini quoque conjugii honorem conservat & ita in specie resolvunt per text. expressum in dict. l. femina, ff. de Senator. Joann. Plat. in l. fin. Cod. de incol. lib. 10. Franc. Pont. dict. cons. 31. ex num. 8. & de potest. Proneg. tit. de elect. offic. §. 8. num. 9. & 11. Cassan. in Catalog. glor. mund. part. 5. consider. 59. Andr. Varel. in l. jubemus, Cod. de proxim. Sacr. Scrin. lib. 12. Tiraquel. de Nobilit. cap. 18. numer. 3. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. dict. cap. 13. ex num. 68. usque ad 83. & numer. 208. Fontanell. de pact. nupcial. dict. gloss. 3. num. 49. & 51. & Otalor. Garc. Azebed. Novar. & aliis Amaia in dict. l. fin. Cod. de incol. lib. 10. ex num. 24. Stephan. Nathen. de iustit. vulnerat. part. 1. dict.

tit. 8. cap. 10. num. 1. Capiblan. de Baron. tom. 1. super pragmat. 8. part. 2. numer. 193. & notant alii plures ex proximè relatis.

Quoad filios autem Comitum, aut Marchionum aliorumve Dominorum inferiorum, major est difficultas, an præfatis suorum parentum prærogativis & præeminentiis gaudere debeant?

Primo igitur pro filiis facit vulgare Theoricum, necnon Pragmaticorum dictum, ut ex vi patriæ potestatis quædam inter patrem & filium personarum identitas inducatur, ita ut pro una, eademque persona reputentur, ut probant per text. in l. lis nulla 4. ff. de Judic. l. Imperator 50. ad S. C. Trebellian. l. ne cum filio familias 16. ff. de furt. & est text. formalis in l. fin. Cod. de impuber. & aliis substitut. ibi: Cum & natura pater & filius eadem esse persona penè intelligantur & in nostra l. 2. tit. 5. part. 5. ibi: Ca como quier, que sean dos personas, segun natura. è segun Derecho son contadas por una, quia verè filius est portio corporis patris, ut habetur in l. cum scimus 22. §. 1. in fin. Cod. de agricol. & censit. lib. 11. ibi: Cum enim pars quodammodo corporis ejus per cognationem in fundo remaneat & apud Ovidium de Dido ad Æneam eleganter canentem.

Forfitan & gravidam Dido, scelerate relinquis Parsque tui latitat corpore clausa meo.

Unde Divus Hieronymus in epist. Paul. ad Philemon. liberos viscera parentum appellat & ipse Paulus inibi ad id alludens: Tu autem, inquit, illum, idest mea viscera suscipe & Canace apud Ovidium ad Machatum, ita de filio omisso & perferas delacerato eleganter querelatur.

Cum mea me coram sylvas inimicus in alias, Viscera montanis ferret edenda lupis.

Et paulò post.

Diripiunt avida viscera nostra fera.

Ex quibus caro parentis in persona filii aucta dicitur non noviter facta in cap. contradicimus. §. Haec auctoritate §. 5. quest. 3. Paul. de Castr. cons. 164. incipit in presenti causa, col. 3. lib. 2. Ita ut filius pro substantiali parte parentis habeatur, secundum Aristotel. ethicor. 5. cap. 6. Petr. Gergor. sintagma. jur. cap. 8. num. 6. & vox filii, vox patris dicitur & econtra in §. Ei verò, Inst. de inutilib. stipulat. ubi notant Institutarii, & quare propter istam identitatem, vel similitudinem pater mortuus per filium vivere fingitur. Ecclesiast. cap. 30. Mortuus est pater ejus & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.

Et hanc personarum inter patrem & filium identitatem ad plures juris effectus & utiles in praxi questiones, notant plenissimè cum pluribus ampliationibus & limitationibus Paul. de Castr. omnino videndus in cons. 164. lib. 2. ex Theoricis Cujacius ad tit. de iustit. & jur. in l. 1. circa fin. Anton. F. ber. in jurisprudent. Papinian. tit. 8. princ. 7. illat. 1. cum seqq. Emund. Meril. lib. 3. observat. cap. 4. DD. Melchior. de Valent. illustr. jur. lib. 3. tractat. 2. part. 1. num. 5. Anton Bald. de tempor. util. cap. 12. num. 3. cum seqq. in tractat. DD. tom. 5. fol. 218. col. 2. Clemen. Amer. de patr. potest. cap. 4. num. 5. Matth. Brun. de cession. honor. quest. 32. num. 8. Octavius Uvempell. de treug. & pac. quest. 24. ex num. 4. in tom. 11. tractat. DD. part. 1. fol. 408. col. 2. Nicol. Moron. de fid. treug. & pac. quest. 143. num. fin. latè Cardinal. Tusch. pract. conclus. lit. F. concl. 351. & litt. P. concl. 117. plenè Tiraquel. ad l. si unquam, Cod. de revocand. donation. in præfat. num. 15. cum seqq. & in tract. de primogen. quest. 33. per tot. Mascard. de probation. concl. 1251. per tot. Paschal. de virib. patr. potest. 4. part. cap. 1. per

per tot. Vazquez Menchac. de success. creat. lib. 2. §. 20. part. 2. requisit. 29. declarat. 1. numer. 42. Grat. respons. 39. numer. 7. lib. 1. Azebed. in l. 1. tit. 3. lib. 2. Recopilat. numer. 2. & 3. Aviles in capit. Prætor. 1. gloss. ni bijos, ex num. 1. & ex modernioribus, aliis congestis, Narbon. in l. 35. tit. 1. lib. 1. Recopilat. ex num. 44. gloss. 1. & in l. 17. & 18. tit. 1. lib. 4. gloss. 4. ex num. 4. Castill. lib. 1. controvers. cap. 40. num. 22. & cap. 163. num. 9. DD. Joann. Baptist. Valençuel. cons. 95. à num. 66. Hermoff. in dict. l. 2. tit. 5. part. 5. gloss. 2. num. 4. ubi & Gregor. Giorb. de success. feud. cap. 18. §. 2. gloss. 1. numer. 11. ubi plures congerit, Capyc. Latr. decis. 164. numer. 6. & 7. Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 13. numer. 161. Aillon. in addit. ad Gomez 1. variar. cap. 1. ex num. 10. Roxas de incompatibil. 4. part. cap. 3. ex num. 24. optimè doctissimus DD. Petr. de Salced. in theatr. honor. in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. ex num. 1.

Ex qua inter patrem & filium unitate, sive personarum identitate videtur ad nostram questionem inferendum, eadem privilegia, sive præeminentias & similia emolumenta, quæ Comitibus, Marchionibus, aliisve Dominis inferioribus debentur dixerimus.

ipsorum quoque filiis competere, & quia ex eadem ratione filios Comitum, vel Marchionum Comites, vel Marchiones in vita parentum appellari debere notant per text. in l. fin. §. Emancipatum, ff. de Senator. Gloss. in cap. fin. 24. quest. 1. Andr. de Itern. in Constitut. Prosequentes & in aliis locis relatis per Vincent. de Ann. in repetit. Constitut. terminum vita, numer. 24. & 26. Andr. Tiraquel. de primogen. quest.

33. num. 3. Et filios Regum, Reges, ut aperit probatur juxta gloss. ibi: & communem intellectum per text. in dict. cap. fin. 24. quest. 1. ibi: Cæpit Hermenegildus Rex juvenis, junctis sequentibus, Ad eum perfidus pater Adrianum Episcopum misit. & per text. in cap. 1. de pac. constant. ibi: Et filius ejus Rex Augustus, & in cap. nos Romanorum Rex & notant communiter Canonistæ in dict. cap. fin. Oldrad. consil. 94. Cassan. in Catalog. glor. Mund. part. 5. consider. 41. Philipp. Paschal. de patr. potest. part. 4. cap. 1. numer. 5. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15. part. 2. gloss. del linage, D. Covarruv. in cap. alma mater, part. 1. §. 3. num. 9. vers. 3. D. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 6. num. 15. ubi Addeat. Anton. Gom. lib. 1. variar. cap. 1. num. 5. ubi plures congerit Ayllon. Mieres de majorat. part. 1. quest. 23. num. 110. & part. 2. in initio ex num. 475. & 515. & part. 3. quest. 17. numer. 19. Narbon. in l. 35. tit. 3. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. numer. 44. & in dict. l. 17. & 18. ex num. 2. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 5. ex num. 1. & ex Tiraquel. Perez, Avendan. & aliis pluribus, Roxas de incompatib. part. 7. cap. 6. num. 3. Et similiter Imperatorum filii Imperatores, & Augusti vocantur juxta Gloss. in cap. Adrianus 91. in verb. Augustos 63. distinct. Tiraquel. de primogen. quest. 33. numer. 5. Et feudatarii filius, feudatarius, Bald. in l. cum antiquioribus, col. 6. vers. Decimo sic, Cod. de jur. delib. erand. Et appellatione domini ipsius quoque domini filius continetur in l. 1. §. Domini appellatione, etiam filius famil. ff. ad S. C. Syllanian. ubi notant Bart. & Bald.

Quæ omnia procedunt per text. vulgarem in l. in suis 11. ff. de liber. & postum. illic: Qui etiam vivo patre, quodam modo Domini existimantur, l. in suis, ff. de suis & legit. heredib. & in nostra l. 21. tit. 3. lib. 1. tit. 3. lib. 3. for. leg. & tradunt Didac. del Castill. in l. 40. Taur. gloss. 1. Menchac. de success. progress. §. 10. n. 2. Pichard. in rubric. de in-

offic. testament. num. 27. & in §. Sui autem, numer. 27. & 28. inst. de hered. qualit. & different. & ex aliis iuribus tradit Anton. Gom. lib. 1. variar. cap. 9. num. 7. & 8. sequitur Cancr. variar. 3. part. cap. 21. ex num. 4. Vela dissertat. 1. ex num. 27.

Ex quibus similiter & in nostra questione Comitum, Marchionum, seu Baronum filii, aliorumque Dominorum inferiorum, ut Comites, Marchiones & Domini haberi debent & consequenter eis eadem privilegia & præeminentiæ, seu testamenta, quæ & parentibus competent.

Quinimò hæc conclusio eo magis corroboratur, ex quo præfata inter patrem & filium personarum identitas, non solum locum habet in domini rerum paternarum acquisitione, sed etiam in quorumlibet jurium & privilegiorum communicatione, quæ omnia licet propria parentum ex vi identitatis personarum, filiis quoque competere, latè resolvunt DD. proximè relati ex num. 19. Et magis specialiter in privilegio immunitatis & exemptionis presentibus in aliqua Civitate concessio quod, præfate patre, filius absens eo potitur, Paul. de Castr. cons. 110. Incipit super primo quæsto videtur, dicendum, col. 2. vers. In contrarium facit, lib. 1. Roman. in l. 1. §. Domini & in l. 2. ff. ad S. C. Syllanian. Tiraquel. in dict. l. si unquam, Cod. de revocand. donation. in præfat. num. 15. & cum aliis Niger. de laudem. tom. 1. quest. 25. num. 61. Et in quocunque privilegio ratione habitationis, vel domicilii resolvit Paschal. de patr. potest. 4. part. cap. 10. num. 21.

Quia parentis habitatio, vel domicilium, filii etiam tanquam portionis ipsius parentis esse censetur, ita ut juxta singulare dictum Alexandr. in dict. l. in suis 11. num. 5. ff. de liber. & postum. si Adam viveret, omnes illius loci, ubi habitaret vicini & domiciliarii essemus; Et pœna vassallo imposita, si quid contra Dominum faciat, habet locum, si faciat contra filium domini, Bart. & Bald. in dict. l. 1. §. Domini appellatione, ff. ad S. C. Syllanian.

Et in privilegio fori paterni, quod filio in patria potestate constituto, ut eadem persona cum patre competat, fusè plura cumulans Joann. Mar. Novar. de elect. & variar. for. quest. 9. sect. 3. in novissima editione Neapol. & in muneribus publicis, quod pater & filius una persona, vel quid inseparabile reputentur, ut per Gloss. ad hoc & similia singularem in l. 2. Cod. qui atat. vel prof. lib. 10. notant ibidem Joann. Plat. & Bald. in l. diximus, §. Si pater, de excusat. tutor. per eundem text. & in l. non plures, in fin. Cod. de Sacrosanct. Eccles. in quibus locis valdè dictam gloss. commendat & idem Bald. in l. etiam, col. penult. vers. Modò videndum, Cod. de execut. rei judicat. ubi ex eadem gloss. notat

Quod pater cum multis filiis pro uno capite consideretur, quoad collectas, vel munera subeunda: Quia domus habitationis patris censetur domus habitationis filii, juxta eundem Bald. in l. 1. §. Illud, Cod. commun. de manumis. Et catastro, vel æstimum patris prodest omnibus filiis, Roman. in dict. §. Domini appellatione, idem Batt. in l. cum scimus, Cod. de agricol. & censit. lib. 11. Alberic. in l. suis 11. & in 1. part. statutor. quest. 71. & 109. Alexand. in l. ultim. Cod. de impuber. & al. substitut.

Quia filius dicitur pauper, vel dives secundum patris sui facultates, Raphael. Cuman. cons. 132. incipit duos fratres, in princip. Qui singulariter loquitur in viro, aut uxore superstitite, cujus pater est

Est dives, ut ex eo, licet ipse nihil possideat, quar-
tam partem bonorum conjugis defuncti, alias con-
jugi pauperi superstiti debitam, ex authent.præterea,
Cod. unde vir & uxor. præterea non valeat &
notant idem Cuman. in dict. l. in suis, ff. de liber.
& posthum. Alexand. in dict. Authent. præterea, col.
3. vers. Sed juxta prædicta, Cardin. Tusch. pract.
lit. F. concl. 351. num. 17. Tirquel. in dict. l. si un-
quam, in præfat. num. 23. verb. Stantibus.

32 Et quod stante statuto, ut non aliter quis ad of-
ficia publica admittatur, nisi certam quantita-
tem bonorum habeat, filius cujus pater eam
quantitatem possidet, bene admitti possit, no-
tant Alberic. in dict. l. in suis 11. Raphael. Cuman.
in dict. conf. 132. Tirquel. in dict. præfat. ad leg.
unquam, num. 23. vers. Stantibus, cum bene ar-
guatur: pater est dives, ergo & filius, Andr. Al-
ciat. in dict. l. in suis, in fin. de liber. & posthum.
Ægid. Benedic. in Commentar. ad l. unic. 6. part.
§. 1. num. 30. in fin. princip. Cod. de Sacrosanct.
Eccles. Molin. de just. & jur. tom. 1. tract. 2. dif-
putat. 146. vers. Illud præterea, Flamin. Paris. de
resignat. benefic. lib. 2. quest. 6. num. 33. Petr. Surd.
in tractat. de aliment. tit. 1. quest. 23. num. 12. &
quest. 33. num. 30. † Nam propter præfatam per-
sonarum identitatem, ex dict. l. in suis & dict. l.
cum scimus, Cod. de agricol. & censit. lib. 11. quod
unus habet, alter quoque habere videtur, Bald.
in dict. l. in fin. Cod. de inuber. & al. substit. numer.
10. in fin. Surd. dict. tractat. de aliment. tit. 8. quest.
37. num. 7.

34 Imò, quod magis est in possessione, quod pos-
sessio unus possessio utriusque premiscua censetur,
dixit Bald. in l. 2. Cod. de legitim. heredib. & se-
quuntur Guilielm. Benedic. in cap. Raynuntius, §.
Mortuo 2. ex num. 2. de testament. Tirquel. in præ-
fat. ad l. si unquam, Cod. de revocand. donation.
num. 15. Niger. de laudem, tom. 2. quest. 16. ex
num. 2. Paschal. de patr. potest. 4. part. cap. 1. num. 1.
Roxas de incompatibil. 4. part. cap. 3. num. 29.

35 Ex quibus pro intellectu nostræ legis Regia, vulgò
de Cordona, requiritis in nobilitatis executoria
possessoria avum & patrem litigatoris & ipsum litig-
atorem per viginti annos nobilitatem possedisse,
singulariter notat noster Garcia de Hispanor. nobi-
litas. gloss. 12. ex num. 18. 21. & 23. quod si avus
& pater per viginti annos possederint & filius re-
manserit, qui nullam actualem possessionem post
mortem patris adeptus fuerit, quia fortè in locis
omnino liberis & sine ulla distinctione nobilium
& ignobilium vixerit, adhuc tamen poterit vigi-
re possessionis parentis, quam & ipse habuisse intel-
ligitur, possessionem nobilitatis executoriam ob-
tinere & in eadem specie nostræ legis de Cordona,
resolvit etiam Oralor. de nobilitat. 3. part. cap. 8.
num. 9. † Et faciens mentionem dictæ nostræ legis
de Cordona, qui similis est Forus Regni Arago-
num, fin. tit. quomod. quis debeat? late & optimè
Sesse decis. 3. ex numer. 1. qui loquitur in filio in-
fante, vel remanente in oppido, ubi nobilium
& ignobilium nulla est distinctio.

37 Quæ tamen possessionis parentis in filio com-
municatio ex eo procedere non debere videbatur,
quia possessio facti sit, ut ex l. denique 13. ff. ex
quib. caus. major. notant DD. ad cujus adquisitio-
nem tanquam quid facti personarum parentis &
filii identitatem extendi non posse videtur dicen-
dum, cum sit factio juris quæ tantum in his, quæ
juris non quæ facti sunt operari potest l. in bello 12.
§. Facti, ff. de capt. & postlim. revers.

Sed adhuc retenta præfata resolutione, huic ob-
jecto responderi poterit Primò, in nostro casu non
38 agi de nova possessionis acquisitione quo casu eam
quid facti esse in ipsius acquisitionis initio verissi-
mum est, sed de jam acquisita retinenda, vel con-
tinuanda & tunc quid juris esse nullus dubitat, ut
optimè docent & distinguunt per text. in l. peregrè
44. ff. de acquirend. poss. & per doctrinam Bart.
in l. 1. ff. eod. col. 2. cum aliis antiquioribus D. Co-
vartuv. in regul. possessor. 2. part. in initio, num. 3.
doctè Gomez in l. 45. Taur. num. 17. & 18. † Et
39 hoc est, quod dicitur in dict. l. denique 19. ex quib.
caus. major. Possessio autem plurimum facti habet,
videlicet in actu acquisitionis & in l. possessio 49. ff.
de acquirend. poss. ibi: Possessio plurimum à jure mu-
tuatur, nimirum, postquam jam est quæ sita, quo-
ad retentionem, juxta dict. l. peregrè 44. ff. eo-
dem tit.

40 Et ad ipsius possessionis acquisitionem per eos,
quos in dominio, vel potestate habemus, per quos
etiam similiter parentibus scientibus ex eadem per-
sonarum identitate, vel juris fictione poss. sio qua-
ritur & ignorantibus, si ex causa peculiari qua-
ratur, l. adquiruntur 10. §. Non solum, ff. de ad-
quirend. rer. dom. l. 1. §. Item adquirimus, l. quod
servus 24. cum vulgaris ff. de acquirend. possession.
Donell. lib. 9. Commentar. cap. 6. Ciriacus lib. 25.
observat. cap. 5. Valent. lib. 1. illustr. jur. tract. 2.
cap. 5. ex num. 4. & cum aliis ex pragmaticis Posth.
de manuent. observat. 55. num. 127.

41 Secundò adhuc magis specialiter dicta objectio,
ni responderi potest, in præfati vid. licet nos agi
de præminentiarum, sive jurium incorporalium
acquisitione, sive in favorem filiorum communica-
tione & in superiori quæstione circa acquisitionem
quasi possessionis, quæ etiam jus incorporale re-
putatur quorum jurium incorporalium videlicet,
possessionem indistinctè quaeri per juris fictiones &
modos quibus dominia, quæ juris sunt & ipsa jura
incorporalia, sine aliquo facto adquiruntur.

42 Ex cum quo hujusmodi jurium quasi possessio
potius in jure, quam in facto consistat, bene no-
tat in nostro casu quasi possessionis nobilitatis pa-
ternæ in filium continuandæ, Joann. Garcia de
nobilitat. dict. gloss. 12. num. 15. cum sequent. tan-
quam his juribus incorporalibus, quasi possessio
adhæreat, eorumque acquisitionem comiretur, ex
quo hæc jura ossibus in hærent & ideo ea semel qua-
sita tenere dicamur & cum eis tanquam cum aliqua
qualitate deambulemus, ut ad limitationem, l. cum
hæredes, ff. de acquirend. poss. notant Bald. in l.
in suis 11. 2. opposit. ff. de liber. & posthum. Ferrer.
conf. 179. num. 9. Peregrin. de fideicommiss. art. 46.
numer. 19. Gutierrez conf. 3. num. 5. & cum Lam-
bertin. & aliis Gasp. Rodrig. de ann. reddit. lib. 2.
quest. 17. num. 45. Posth. de manuent. observat. 55.
in princip. & in cessione D. Olea de cession. jur. tit. 6.
quest. 5. ex num. 5.

43 Et in quasi possessione juris præsentandi & alio-
rum jurium incorporalium, quod indistinctè eo-
rum quasi possessio, tam cessione quam ex successio-
ne, similibusve modis transferendi dominia abs-
que ulla apprehensione transeat resolvunt ad limi-
tationem, dict. l. cum hæredes, Lambertin. de jure
patronat. 1. part. lib. 2. quest. 3. artic. 22. num. 4.
& 5 Gutierrez dict. conf. 3. num. 2. Nicol. Gar-
cia de benefic. part. 5. cap. 5. numer. 33. cum seqq.
ubi contrariam sententiam Achil. Capuraq. & alio-
rum reprobat in qua tamen quæstione contrarium
tenet ex his Doctoribus novissimè in successione
Cardinal.

Cardinal. Joan. Bapt. Luca in theat. veritat. & justit.
lib. 13. part. 1. de jure patronat. discurs. 63. num. 31. de
cujus tamen pleniori resolutione plenius in hoc
tractatu dicitur suo loco quare non mirum, quod in
nostra quæstione quasi possessio nobilitatis per pa-
trem filio communicetur virtute fictionis identitatis
personarum, qua ipsum jus incorporale hoc est ipsa
nobilitas filio quoque quæritur.

44 Ex quibus omnibus concludi videtur, filiis Comi-
tum, vel Marchionum, aliorumve Dominorum in-
feriorum præminentias & honores & eadem tracta-
menta parentum deberi & per juris personarum
identitatem communicari.

45 Sed adhuc, prædictis non obstantibus contrarium,
ut verius resolvendum est, imò filios Comitum, aut
Marchionum non eisdem titulis præminentias, qui-
bus sui parentes honorantur gaudere debere: nec
Reges, aut Comites appellari posse, quia licet verissi-
mum fatear patrem & filium in equ. potestate ma-
nentem pro unica persona reputari, hoc commu-
niter intelligunt DD. ut non propriè, sed per fictio-
nem juris procedat & in his quæ juris, non quæ fa-
cti sunt, nec consequenter in his quæ personis co-
hærent ut notant DD. per text. in dict. l. fin. Cod. de
impuber. & al. substitut. per illa verba penè intelli-
gantur, quæ impropriè denotant optimè Alberic.
in dict. l. fin. numer. 2. illic: Sed licet juris fictione
prædicta sint vera, tamen secundum rei veritatem sunt
due diversa persone & in his quo facti sunt pro di-
versis reputantur & ex artificio juris civilis Gloss. in
vers. Existimantur, in §. Sui autem, Institut. de hæred.
qualitat. & differet. & ad plures quæstiones specia-
les late declarant Anton. Bard. de tempor. util. cap. 12.
ex nu. 3. in tract. D. D. tom. 5. fol. 218. col. 2. plura remissi-
vè Cardinal. Tusch. practicar. conclus. lit. P. concl.
117. n. 9. Tirquel. de nobilit. quest. 23. in fin. Caslan.
in Cathalog. glor. mund. part. 1. considerat. 53. numer.
45. cum seqq. Aloy. Rice. decis. 36. Cur. Archiepisc.
Neapol. ex n. 1. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 7.
part. 1. num. 63. ubi alios refert Narbon. in dict. l. 17.
& 18. tit. 1. lib. 4. Recopilat. gloss. 4. num. 7. Mart. Mager.
de advocat. armat. cap. 13. num. 226. Roxas de incom-
patibilit. 4. part. cap. 3. num. 32.

46 Ex quibus declarationibus plura per patrem,
aut filium adquiruntur, vel sunt quæ alteri quaeri,
nec per eum expediri valent ut in jejuni aliqui no-
tant, ad quod si pater sit adstrictus per filium hujus-
modi obligationem, utpote personalissimam imple-
ri non posse, bene explicat Fontanell. in loc. citat. n.
63. in fin. quidquid contrarium voluerit Gloss. in ca-
pit. 4. de pœnitent. dist. 3. Tirquel. in dict. l. si un-
quam, Cod. de revocand. donation. in præfat. num. 15.
in med.

47 Nec juramentum per alterum explendum; quia
similiter hæc obligatio est personalissima & vincu-
lum animæ respicit: ideo quoad id pater & filius
una, eademque persona reputari non valent, que-
madmodum nec una anima nec una conscientia rei
jurandæ inter eos datur, Bald. in l. maximum vitium,
col. 2. in fin. Cod. de liber. præterit. Tirquel. in dict. præ-
fat. num. 17. /.

48 Nec quoad Magistratus functionem, in qua filius
Magistratus, ut diversa persona & patris superior in
his quoad munus Magistratus pertinent, se gerere
debet, l. ille à quo, §. ult. ff. ad S. C. Trebellian. & ex
Favorino illustri Philosopho mirabili exemplo com-
probat Gellius lib. 2. noct. Atticar. cap. item 2. Tira-
quel. de nobilitat. cap. 28. ex num. 8. & dictum rema-
net supr. in §. Præced.

49 Nec per filii, aut parentis contractum per obli-
gationem alter obligatur, tot. tit. Cod. ne filius, pro
patr. Mart. Mager. de advocat. armat. dict. cap. 13.
num. 226.

gationem alter obligatur, tot. tit. Cod. ne filius, pro
patr. Mart. Mager. de advocat. armat. dict. cap. 13.
num. 226.

50 Ex quibus idem similiter in nostris præminentias
& honoribus dicendum est, quæ eodem modo per-
sonalia sunt & tanquam personæ coherentia filiis
ut naturaliter diveris à parentibus personis com-
municari non poterunt.

51 Imò licet concedamus, hæc omnia privilegia
& jura parentum filijs ob personarum identitatem
communicari ut aliarum rerum dominia & jura,
juxta l. in suis 11. ff. de liber. & posthum. hoc pro-
cedere & intelligi debet, ut dictum remanet non
verè, ac propriè, sed potius impropriè & fictè, ita
ut filius in his rebus per patrem communicatis nul-
lam administrationem, vel usum habeat, sed dun-
taxat vivente patre, quoddam dominium, vel jus
sopitum absque usu, vel administratione quod ideo
patre decedente, in filium continuari non de novo
acquiri dicitur in dict. l. in suis 11. quia mortuo
patre illud dominium sopitum, quasi reviviscit &
patet, in eoque filius nanciscitur plenum usum &
administrationem, ut optimè cum aliis ex theo-
ricis explicat doctissimus Dominus Præceptor
meus, imò & communis omniumque amantissimus,
sua præclara scientia & eruditione omni ævo dig-
nissimus D. D. Josephus Fernandes de Retes in
opuscul. lib. 7. cap. 2. à num. 26. & lib. 5. cap. 9. nu-
mer. 1.

52 Qua propter cum hoc rerum parentum domi-
nium penes filios in vita patris tantum fictitiè &
sine administratione sit, nullo modo eis pauperibus
paternæ divitiæ proderunt, ut ad titulum patrimonii
ad Sacros ordines promoveri valeant, quia Sa-
crum Concilium Tridentinum sess. 21. de reformat.
cap. 2. dum ad titulum patrimonii, quem ad Sacros
ordines ascendere permisit, id absque dubio de vero
patrimonio intellexit, cujus libero usu & redditibus
ordinandus se alere possit, ibi: Eo quoque prius in-
specto, patrimonium illud, vel pensionem vere ab eis
obtinere taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam
satis sint & licet hujusmodi alimenta jure naturali, pos-
sitivo & divino filiis parentes divites præbere de-
beant, l. si quis à liberis, §. Si quis ex his, l. necare, ff.
de liber. agnoscent. Princip. institut. de jur. natural.
cap. jus naturale, 1. distinct. Petr. Surd. de aliment. tit. 1.
quest. 1. ad idque, renuente patre, filius actionem ha-
bet, vel officium Judicis implorare poterit ut sibi à
patre subsidium vitæ subministraret dict. l. si quis à
liberis, in princip. Surd. dict. tractat. de aliment. tit. 3.
quest. 1. ex num. 1.

53 Quo casu locum habere posse, videbatur vulgaris
regula quæ communiter jactatur: Qui actionem ha-
bet ad rem consequendam, ipsam rem habere videtur,
l. qui actionem 15. cum vulgaris, ff. de regul. jur. hoc
tamen jure, vel actione menti Concilii non satisfi-
rit, nam certè Sacrum Concilium de patrimonio verè
habito & possessio sensit non de his rebus quas li-
cet habere dicamur, hoc tamen non verè sit, sed
cum aliqua juris fictione & impropriè, ut sunt
res, pro quibus consequendis aliquæ actiones no-
bis competunt quis enim hujusmodi res propriè
possidere & habere dicit, cum ex his nullam com-
moditatem, aut fructus percipiat, ut denotatur per
verbum videtur, dict. l. qui actionem & ibidem ani-
madvertunt Decius & Petr. Faber. Surd. in dict. tractat.
de aliment. tit. 7. quest. 17. num. 34.

54 Et in specie, quod paternæ divitiæ nihil filiis
profiunt, ut ad titulum patrimonii ad Sacros or-
dines promoveantur, plenè resolvunt Flamin. Paris.

de resignat. benefic. lib. 2. quest. 6. num. 28. Nicol. Garcia de benefic. tom. 1. part. 3. cap. 5. num. 91. Ugolin. de offic. & potest. Episcop. cap. 16. §. 9. num. 91. Narbon. tit. 35. tit. 13. lib. 1. Recopil. gloj. 1. ex num. 47.

Et in simili casu videlicet, quod majoratus, quem pater habet, non censetur per filium haberi, ad effectum, ut sic incompatibilis cum majoratu, quem vere filius possidet, quasi utriusque in una persona juncti videantur ob prædictam personarum identitatem, resolvit Didac. Rodriguez de Alvarad. de conjunctur. ment. defunct. lib. 2. cap. 2. §. 1. num. 39. & 40. bene Roxas de incompatibilit. part. 4. cap. 3. ex num. 23. & 30. Unde infert etiam doctissimus D. Joann. de Solorzan. de jur. Indiar. lib. 2. cap. 15. ex num. 1. & cap. 19. numer. 46. Quod Commendas plures non dicuntur habere pater, ex quo filius successit in ea, quæ pater ob incompatibilitatem reliquit, ex prædictis videlicet rationibus, quia dominiorum aliorumque jurium parentis & filii propter identitatem personarum communicatio ficticia est & respecta filii absque ullo usu, vel administratione hujusmodi domini, vel juris paterni communicatio.

57 Ex quibus concludendum est, idem dicendum esse in nostris filiis Comitum, vel Magnatum, aliorumve Dominorum inferiorum, quibus licet in vita parentum istorum privilegia & honores & Comitatus, vel Marchionatus titulum communicari dicamus per dict. l. in suis & alia jura superius relata, hoc accipi debet, ut communiter servatur, non ut aliquod exercitium, vel usum istarum præminentiarum, vel privilegiorum habeant: † quia hoc solum penes patrem viventem residet, qui alias per usum filii in multis præjudicaretur; † & vassallis etiam non parvi gravaminis esset; nam plures essent Comites, aut Domini qui eis imperarent.

60 Quinimò nec usu aut consuetudine servatur, quod omnes filii Comitum, vel Regum aut Imperatorum Comites, Reges, seu Imperatores in vita parentum appellentur: † sed solum primogeniti Regum Principis nomine & altitudine decorantur, cæteri verò nuncupantur Infantes.

62 Nec quidquam facit exemplum superius in initio hujus capituli objectum nostri Regis & Sancti Hermenegildi, qui adhuc vivente patre, Rex fuit nominatus, ut constat, in dict. cap. capit. Hermenegildus Rex, nam rejecta expositione Gloss. quæ in hoc text. id ex vi identitatis personarum procedere putavit, juxta dict. in l. suis 11. ff. de liber. & posthum. dicendum est, Divum Hermenegildum verè & propriè Regem Hispanensem electum fuisse à populo, atque solemniter coronatum, nam Leovigildus pater eius, ut Hispaniarum Imperium Gothicum, alias electivum in suis descendibus continuaretur, eoque mortuo, firmum maneret, sibi adjunctos in vita nominavit suos filios videlicet Hermenegildum & Reccaredum, commisso Hispanensi Regno Hermenegildo, parte altera à Tagi fontibus Reccaredo, ipso autem Leovigildo Toleti in Regno remanente, ut restantur nostri Historiographi Hispani ex Garivai. Gregor. Turonens. Rassis & aliis Pater Mariana in hystor. Hispan. tom. 1. lib. 5. capite 11. circa fin. Magister. Sanctius de reb. Hispan. lib. 2. capit. 10. post princip.

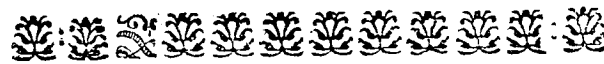
63 Unum tamen nota, quod filii Comitum Marchionum & aliorum Principum, aut Magnatum propter Parentum dignitatem & honorem, honorari etiam debent magis quam alii privati, ut apud nos servatur in filiis Magnatum in patria potestate existentibus, quibus honorificam salutationem de Señoria per-

mittitur in nostra Pragmat. vulgo: De las Cortesias in l. 16. tit. 1. lib. 4. Recop. & ibidem notat eruditus D. D. Petr. de Salzed. gloss. 50. num. 20. in quo satis à suis parentibus differunt, qui in salutationibus titulo de Excellentia decorantur juxta eandem Pragmatic. in dict. l. 16. & quod in filiis Magnatum dictum est, servatur etiam apud nos de consuetudine in quibuslibet aliis filiis, Comitum, vel Marchionum, licet Magnates non sint, quibus etiam titulus de Señoria ab omnibus exhibetur: intellige vivente patre & dum in sua domo & potestate sunt, quasi tunc magis personam patris, ejusque honorem tangat filios hoc titulo tractari: secus eo mortuo aut filiis secundò, vel tertio genitis & patria potestate per matrimonium vel aliter exeuntibus.

Quoad fratres autem Comitum, vel Baronum, aliorumve Dominorum inferiorum, an eis aliqua ex prædictis prærogativis vel præminentis, aut tractamentis quæ ipsis Dominis deberi diximus competant dubitari etiam potest, sed breviter resolvendum cum Joann. Maria Novar. de gravamin. vassalor. tract. 2. gravam. 21. nullo modo has præminentias, vel servitia obsequialia eos prætere posse, quia omnino, ut extranei & ut cæteri vassalli reputantur.

An verò saltem ex cessione, ipsorum Dominorum in eorum fratres vel alios privatos hujusmodi præminentias, aut servitia obsequialia transferri valeant plenè tractavi supra in cap. precedent. ubi pro negativa cum multis respondi.

Quæ de servitiis & operis vassalorum obsequialibus & de honoribus, aut præminentis, sive tractamentis Comitum, Marchionum, aliorumve Dominorum inferiorum, quæ certè loco fructuum, aut emolumentorum haberi debent, dixisse sufficiat, quæ omnia, quasi non aliena, imò nostri tractatus materiæ propria, ei cum aliis emolumentis & præminentis, de quibus in capitibus præcedentibus nostro operi annexere curavi; nam utiliter ad praxim & jucundè ad lectorem (ut conjicio) fiat.

CAP. XXXI.

ARGUMENTUM.

Collationes, electiones, institutiones, præsentationes, nominationes & similia facere, an fructus sit Episcopatus alteriusve Prælatuæ, juris Patronatus, aut officii cujus ratione competunt? Plura de istorum actuum utilitate & præminentia & quòd ideo, ex quo hujusmodi collationes; præsentationes & similia fructus sint Episcopo Patrono, Possessori majoratus feudi & emphyteusis, cui jus Patronatus inhæret competant: necnon & marito ratione dotis, conductori, fideicommissario, curatori hæreditatis jacentis, Patri in Patronatu honorum adventitiorum & cuilibet alii fructuario: de quibus omnibus separatim in §§. sequentibus agam.

SUMMARIUM.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur principalis hujus capituli questio: circa collationes, electiones, nominationes, præsentationes & institutiones beneficiorum, & officiorum: an hæc omnia inter fructus Episcopatus, beneficii, vel officii, aut juris Patronatus connumerari debeant.
- 2 Tractatur etiam consequenter, à quibus hæc percipi, sive expediri, valeant? Ratio hujus præmatuæ de fructuum acquisitione tractationis, ibidem, & num. seqq. Acquisitionis fructuum materia cum materia, sive tractatione circa ipsorum fructuum essentiam pluries connexa invenitur, & sic incidenter necessario tractanda in presenti, aliisque hujus prima part. capitibus, etsi in eis de fructuum tantum essentia principaliter agamus, ibidem.
- 3 Collationes, electiones, præsentationes, & similia inter fructus Episcopatus, alteriusve Prælatuæ, beneficii, vel officii, aut juris Patronatus habenda, resolvitur ex communissima Doctorum sententia, & num. seqq.
- 4 Referuntur Doctores specialiter in collationibus loquentes.
- 5 In vocis præstatione, tam in Ecclesiasticis Congregationibus, sive Capitulisquam in prophanis Parliamentis, vel Curis.
- 6 In nominationibus.
- 7 In præsentationibus, ad plures questions remissivè.
- 8 Ratio, cur collationes, præsentationes, & similia beneficii, vel officii, aut juris Patronatus fructus habeantur? & num. seqq. Quamvis nullum commodum pecuniarium, vel aliud temporale per conferentes, vel præsentantes ab electis exigi possit, gaudent tamen aliis commodis, & utilitatibus, ibidem.
- 9 Conferre, vel præsentare, maxima præminentia.
- 10 Non venit, ut quid per excellens, & speciali nota dignum, in generali jurisdictionis concessione per Episcopum suo Vicario facta.
- 11 Nec in Capitulum, sede vacante, transit ex generali juris concessione, potestate, & jurisdictionis Episcopalis iure.
- 12 Præsentare, aut conferre, & si præcisum, & necessarium sit, cui tamen conferendum, vel præsentandum, voluntarium habetur. In hoc maxima conferentium, vel presentantium utilitas, ibidem. Eligens in electum magnam liberalitatem, ibidem.
- 13 Episcopi, alii Prælati suis nepotibus consanguineis, ac familiaribus dignis & benemeritis beneficia conferendo se eximere & liberare possunt ab alendi sanguinis obligatione, vel gratificatione servitorum.
- 14 Conferre vel præsentare, donatio reputatur.
- 15 Donans donatarium naturali antidotali obligatione adstringit.
- 16 Magna utilitas in hoc versatur. Interest hominis, beneficio hominem affici & ita beneficii debitorem sibi quæere, ibidem.
- 17 Similiter voluntatem in his electionibus, vel præsentationibus & similibus explere lucrum, sive fructum continet.
- 18 Magnum lucrum in eo, quo contractus ab aliquo iniquis sortitur effectum nec rescindatur.
- 19 Etsi amicitia, beneficio collato quis satisfaciat. Lagunez de Fructibus.

20 Magna in his omnibus fruitio: refertur elegans locus Seneca.

22 Grave damnum inferitur, si quis in his electionibus & similibus voluntatem implere, suoque desiderio satisfacere impediatur.

23 Cui collationem beneficiorum questio gravis præjudicii.

24 Collationes & præsentationes non solum inter fructus, sed inter principales habentur.

25 Collationes & præsentationes & si non in specie, in genere tamen renascuntur.

26 Collationes & præsentationes possessor bona fidei juris conferendi, vel præsentandi, ut alterius rei fructus competunt.

27 Conferendi, vel præsentandi potestas ad eum regulariter pertinet, ad quem & cæterorum fructuum colligendi jus.

28 Collationes, præsentationes, nominationes & similia Episcopis ratione Episcopatus, Regibus & aliis Patronis ratione juris Patronatus, ut fructus competunt: necnon & aliis fructuariis, marito ratione dotis, possessori majoratus feudi, aut emphyteusis, patri, tutori, sequestri, Capitulo, sede vacante & aliis, de quibus singulis quoad hujusmodi collationes ratione Prælatuæ, aut juris Patronatus plenè in §§. sequent. tractatur.

Rem difficilem satisque intricatam, sed utilissimam, admodumque frequentem in praxi agredimur, circa collationes, electiones, nominationes, vocis præstationem, præsentationes, confirmationes & institutiones beneficiorum & officiorum, an hæc omnia inter fructus Episcopatus, alteriusve Prælatuæ beneficii, vel officii, aut juris Patronatus connumerari debeant? † Et à quibus consequenter ea percipi, sive proprius expediri valeant? quia in hoc ut in aliis similis materiæ capitibus, materiam acquisitionis tractare decrevi, simul cum principalibus hujus nostri operis primæ partis questionibus, quæ licet duntaxat circa fructuum essentiam versari deberent, adhuc tamen hanc etiam de fructuum acquisitione anticipatam tractationem in hoc & in aliquibus hujus primæ partis capitibus juxta rationem, necessariam duxi, ob connexitatem nempe materiæ quarum quælibet ab alterius resolutione pendet; nam plura rerum emolumenta, an in fructu sint necne? plene cognoscemus ab effectu acquisitionis, si nimirum usufructuario, marito ratione dotis, vel similibus competunt: & è contra istorum acquisitio dependet etiam, ex quo talia emolumenta in fructu sint computanda, qua propter materiæ istæ simul hic & in aliis similibus hujus primæ partis capitibus commiscantur, ut ita in uno capite recollectæ facilius inventiantur & clarius, quam si in pluribus capitibus divisæ, ac dispersæ collocarentur.

Primo igitur, quoad principalem hujus capituli questionem, an videlicet collatio, præsentatio, electio & similia prædicta reputari debeant inter fructus Episcopatus alteriusve Prælatuæ, sive beneficii, aut officii, vel juris Patronatus, quorum ratione competunt? omissa in hac re longiori disputatione, quæ sanè inutilis esset; quia in hac re est concursus ferè omnium DD. sententia, breviter resolvendum est: hæc omnia in prædictarum rerum fructu connumeranda: ita communiter resolvunt primo tam in collationibus, quam in electionibus, loquentes, quod juris conferendi, eligendi, nominandi, vel juris Patronatus fructus sint, ex c. cum Bertoldus, de re judic. c. consultationibus, de jure

Patronat. cap. quod autem, cap. ex litteris eodem & aliis vulgaribus iuribus, optime Gloss. in cap. cum olim, verb. Capitulo, vers. Sed collatio beneficiorum, de majorit. & obedient. & ibidem Abbas num. 1. Felin. num. 2. Imol. num. 2. & alii antiquiores Canonistae, bene Alexand. conf. 75. num. 42. cum seqq. lib. 4. incipit visis. Petrus Balfius in suo director. election. 1. par. cap. 2. num. 12. extat in tractat. DD. tom. 15. part. 2. fol. 381. Cardin. Tusch. pract. concl. lit. C. concl. 42. 1. per tot. Cassador. decis. 3. n. 6. de penson. Hieron. Gongal. in regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. ex n. 8. August. Barb. in appell. verb. Fructus, n. 2. & in tractat. de potest. Episc. lib. 3. tit. de jure Patron. cap. 12. ex n. 224. Guizarel. dec. 34. n. 8. Niger. de laudem. 1. par. q. 13. n. 70.

4 Et specialiter loquentes in collationibus, quod competuntur fructus principales Episcopatus alteriusve beneficii, ultra Gloss. Abbat. & relatos, eadem Gloss. in cap. cum Bertold. verb. Patrono. Innocent. in cap. consultationib. de jure Patron. Imol. in Clement. ne in agro, col. 17. de stat. Monachor. & ibidem. Cardin. in §. Si quis. in 1. quast. bene Abbas in cap. cum olim, de caus. possess. & propriet. n. 4 & in cap. querelam, de election. col. 2. Egidius conf. 10. num. 33. vers. Prima ratio, Joan. Selva in tract. de benef. part. 2. quast. 9. n. 6. & par. 3. q. 40. n. 4. in tract. DD. tom. 15. part. 1. fol. 92. Gundisal. Villadieg. in tract. de legat. quast. 11. n. 20 in tract. DD. tom. 13. par. 2. fol. 265. Joan. Franc. Pavin. de offic. & potest. cap. sed vacant. part. 2. quast. 1. n. 2. in eodem volum. DD. fol. 421. Christoph. Roffiniac. in tract. de benef. c. 1. n. 21. in tract. DD. tom. 15. part. 2. fol. 247. & in electionibus tractant & resolvunt optime Alexand. dict. conf. 75. lib. 4. n. 42. Castens. conf. 343. incipit, forma Capituli. n. 2. vers. Nam fructus, lib. 1. Innocent. in cap. Curiana, col. 2. d. elect. Imol. in cap. cum M. col. 24. de consit. Angel. in l. momentanea, n. 3. Cod. unde vi, Ripa, in cap. cum Eccles. Sutrina, de caus. possession. & proprietat. ex n. 102. & 106. Petr. de Balfio in suo director. elect. 1. par. cap. 2. n. fin. Jacob. Mandel. de Alba conf. 174. num. 11. & ibidem Addit.

5 Et in vocis praestatione, quod similiter Canonatus. vel Praebendae alteriusve officii fructus sit, Innoc. in cap. in litteris, de restitut. spoliat. ubi notant alii Canonistae Imol. in Clement. 2. col. 2. de atat. & qualitat. Felin. in dict. cap. cum olim, n. 2. de majorit. & obedient. & tam in Ecclesiasticis, quam in prophanis, Mastrill. decis. 18. n. 3. qui loquitur in Parliamentis, vel Curias, quae in Regno Neapol. singulis tribus annis, vel prout aliter necessitas exposulat. coram Protege sunt, in quibus illius Regni Principes, Duces, Marchiones, Barones, aliive feudatarii & Civitates Regii Demanii per suos Syndicos, vel Procuratores assistunt vocemque praestant, ut tradit quoque Marin. Frecc. de subfeud. lib. 1. in 1. dub. ex n. 6. de quibus tractat Horat. Barbat. de divis. fruct. 1. part. cap. 16. ex n. 6. † In nominationibus vero, quod sint quoque fructus nominandi ex Boerio, Rebuff. Vivian. & aliis docer D. Valenc. dict. 7. conf. 88. n. 10. † Et in praesentationibus idem, post antiquiores Canonistas in dictis iuribus, latae ad plures in praxi quaestiones resolvunt, ex dict. cap. consultationibus, cap. cum Bertold. de jure Patron. ubi notant Barbof. & alii Canonistae & in c. litteris, eodem tit. Roch. de Curt. de jure Patron. in verb. Jus n. 8. Lambert. eodem in lib. 1. par. 10. quast. princ. art. 3. n. 2. Boer. dec. 17. n. 14. Zexol. in prax. 1. part. verb. Ius Patronatus, vers. 16. Scraphin. dec. Rot. 456. n. 3. Lara de Cappellan. lib. 2. c. 9. n. 41. Rota decis. 7. de jure Patron. in novissim. Guilliell. Boedqan. de simon. part. 1. cap. 37. num. 13. in volum. DD. tom. 15. part. 1. fol. 86. Petr. And. Gambar. de potest. legat. d. laud. lib. 4. n. fin. in tract. DD. tom. 13. par. 2. fol. 132. Selva in tract. de benef. part. 2. quast. 7. n. 6. in tract.

6 DD. tom. 15. part. 1. fol. 38. col. 1. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 24. n. 2. Baeza de decem. tutor. cap. 23. n. 16. bene Hieron. Gongal. in loc. cit. Joan. Gutierrez de mel. & cur. 3. part. cap. 29. n. 2. Jacob. Mandel. de Alb. conf. 174. num. 11. Alexand. Raudens. variat. resol. cap. 19. num. 27. Marefcot. lib. 1. variat. cap. 55. num. 15. Gabriel. Pereir. de man. Reg. 1. part. cap. 7. n. 25. & 2. part. cap. 26. num. 15. Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 1. ex num. 690. & cap. 5. n. 2. Azebed. conf. 9. n. 2. Masin. de confisc. quast. 37. n. 73. Jul. Vivian. de jure Patron. lib. 8. cap. 8. n. 20. Beltramin. in addit. ad Ludovis. decis. 77. n. 1. Coels. Hug. conf. 78. n. 1. Mutta decis. 72. n. 6. Gizzarel. decis. 34. n. 8. ubi Addent. Aloys. Ricc. decis. Cur. Archiep. Neapol. 201. n. 1. p. 1. Silvest. Bernart. in respons. jur. pro Reg. Patr. 1. part. §. 16. n. 30. §. 15. num. 39. Cabed. de Patron. Reg. Coron. cap. 13. n. 2. D. Valenc. conf. 188. num. 10. & conf. 63. num. 204. Reynol. observat. 37. num. 4. & observat. 66. num. 7. Polth. de manutent. observat. 32. num. 9. August. Barb. vot. 20. num. 27. & in appellativ. verb. Fructus, num. 21. Narbon. de atat. ann. 7. quast. 21. num. 22. Castill. de usu fruct. cap. 36. num. 37. Niger. de laudem. 1. part. quast. 7. num. 70. Horat. Barbat. de divis. 1. part. cap. 16. num. 5. Mar. Giurb. de Constitut. Messanens. cap. 1. gloss. 2. num. 48. Merend. lib. 24. controvers. jur. cap. 35. num. 7. Pateja de instrument. edit. tit. 2. resolut. 3. num. 17. D. Salgad. de Reg. protel. 3. part. cap. 10. num. 3. Petr. de Marc. in concord. Sacerdotii & Imperii, lib. 8. cap. 22. §. 7. & c. 24. §. 4. & 5. Andr. Valenc. lib. 1. de benef. tit. 4. n. 22. Georg. Mund. conf. 17. num. 226. vol. 1. Fermol. in tract. de sede vacant. tract. 1. quast. 4. ex n. 103. & quast. 23. num. 4. & 17. cum seqq. Villatoel. en el Gobierno Ecclesiastico 2. par. quast. 10. art. 1. n. 21. & novissimè D. Petr. Frasso de Patron. Reg. Indiar. c. 7. n. 2. Dominic. Antunez de Portug. de donation. 3. par. c. 28. num. 76. Illustrissimus Dom. quem pro cunctis referre sufficeret, DD. Franciscus Ramos Mangano, vir quidem sua prudentia & doctrina & scriptorum eruditione nostro aeo nulli secundus, omnique tempore venerandus in supplic. ad Sanctissim. Domin. nostrum Alexand. Papam VII. pro nominatione Episcoporum Regnorum Lusitania nostro Regi Catholico competente, proposuit. 1. num. 3. quos omnes ita fuse congesti ob plures quaestiones & dubia, quae circa hunc articulum in praxi excitari solent, apud quos ea videre poteris, ultra infra per nos specialiter referenda.

DD. tom. 15. part. 1. fol. 38. col. 1. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 24. n. 2. Baeza de decem. tutor. cap. 23. n. 16. bene Hieron. Gongal. in loc. cit. Joan. Gutierrez de mel. & cur. 3. part. cap. 29. n. 2. Jacob. Mandel. de Alb. conf. 174. num. 11. Alexand. Raudens. variat. resol. cap. 19. num. 27. Marefcot. lib. 1. variat. cap. 55. num. 15. Gabriel. Pereir. de man. Reg. 1. part. cap. 7. n. 25. & 2. part. cap. 26. num. 15. Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 1. ex num. 690. & cap. 5. n. 2. Azebed. conf. 9. n. 2. Masin. de confisc. quast. 37. n. 73. Jul. Vivian. de jure Patron. lib. 8. cap. 8. n. 20. Beltramin. in addit. ad Ludovis. decis. 77. n. 1. Coels. Hug. conf. 78. n. 1. Mutta decis. 72. n. 6. Gizzarel. decis. 34. n. 8. ubi Addent. Aloys. Ricc. decis. Cur. Archiep. Neapol. 201. n. 1. p. 1. Silvest. Bernart. in respons. jur. pro Reg. Patr. 1. part. §. 16. n. 30. §. 15. num. 39. Cabed. de Patron. Reg. Coron. cap. 13. n. 2. D. Valenc. conf. 188. num. 10. & conf. 63. num. 204. Reynol. observat. 37. num. 4. & observat. 66. num. 7. Polth. de manutent. observat. 32. num. 9. August. Barb. vot. 20. num. 27. & in appellativ. verb. Fructus, num. 21. Narbon. de atat. ann. 7. quast. 21. num. 22. Castill. de usu fruct. cap. 36. num. 37. Niger. de laudem. 1. part. quast. 7. num. 70. Horat. Barbat. de divis. 1. part. cap. 16. num. 5. Mar. Giurb. de Constitut. Messanens. cap. 1. gloss. 2. num. 48. Merend. lib. 24. controvers. jur. cap. 35. num. 7. Pateja de instrument. edit. tit. 2. resolut. 3. num. 17. D. Salgad. de Reg. protel. 3. part. cap. 10. num. 3. Petr. de Marc. in concord. Sacerdotii & Imperii, lib. 8. cap. 22. §. 7. & c. 24. §. 4. & 5. Andr. Valenc. lib. 1. de benef. tit. 4. n. 22. Georg. Mund. conf. 17. num. 226. vol. 1. Fermol. in tract. de sede vacant. tract. 1. quast. 4. ex n. 103. & quast. 23. num. 4. & 17. cum seqq. Villatoel. en el Gobierno Ecclesiastico 2. par. quast. 10. art. 1. n. 21. & novissimè D. Petr. Frasso de Patron. Reg. Indiar. c. 7. n. 2. Dominic. Antunez de Portug. de donation. 3. par. c. 28. num. 76. Illustrissimus Dom. quem pro cunctis referre sufficeret, DD. Franciscus Ramos Mangano, vir quidem sua prudentia & doctrina & scriptorum eruditione nostro aeo nulli secundus, omnique tempore venerandus in supplic. ad Sanctissim. Domin. nostrum Alexand. Papam VII. pro nominatione Episcoporum Regnorum Lusitania nostro Regi Catholico competente, proposuit. 1. num. 3. quos omnes ita fuse congesti ob plures quaestiones & dubia, quae circa hunc articulum in praxi excitari solent, apud quos ea videre poteris, ultra infra per nos specialiter referenda.

Nec mirum (ut nostram principalem conclusionem prosequamur) quod hi omnes actus conferendi, praesentandi, eligendi, &c. ut fructus Episcopatus, alteriusve Praelaturae, sive Praebendae, vel juris Patronatus habeantur; nam licet ob huiusmodi collationes, praesentationes, vel electiones ad beneficia Ecclesiastica nullum commodum pecuniarium, vel aliud temporale per conferentes, aut praesentantes ab electis exigi possit, sed gratis fieri debeat, ne alias simoniae labes incurratur, ut frequenter notant Doctores materiam simoniae tractantes: attamen magnum interesse & utilitatem ex parte eligentium in se continent. Primò, quia est maxima praeminentia conferre, vel praesentare beneficia Ecclesiastica, ut ex cap. frequentibus, de institut. cap. conquerenti, de offic. ordinar. notant Flamin. Paris. in tract. de confident. quast. 28. n. 267. Joan. Selva. in tract. de benef. 2. part. quast. 1. n. 9. & honorificentia & prerogativa maximi momenti reputatur, cap. venerabilem 33. de elect. Sforc. de restit. in integr. art. 6. num. 25. & 26. † Ideo tanquam quid praexcellentis & specialis, nota dignum jus conferendi in generali jurisdictionis concessione facta ab Episcopo sup. Nigatio, non comprehenditur, juxta text. vulgarem in l. item apud Labeonum, §. Hoc editum, ff. de injur.

injur. notant in specie per text. in cap. fin. de offic. Vicar. in 6. Decius conf. 123. incipit, in casu proposito, num. 4. in fin. Rota in decis. 1. de offic. Vicar. in antiquior. Paris. conf. 80. num. 17. & 18. lib. 4. † Nec in Capitulum, sede vacante, transit ex generali juris concessione, potestatis, & jurisdictionis Episcopalis, ut, ad differentiam institutionis, notant per text. in cap. i. de institut. in 6. cap. 1. §. Cum vero, cap. 2. ne sedi, vacant. aliquid innovet, Decius in loc. citat. Pavin. de offic. & potest. Capitul. sed. vacant. 2. part. quast. 1. per tot. Selva de benef. 2. part. quast. 11. num. 6. cum seqq. & extat nostra l. 9. in fin. tit. 16. part. 1. & plenius infra dicam.

12 Secundo, conferentes, vel praesentantes ad beneficia ex eo etiam maximam utilitatem consequuntur, quia, quamvis conferre, vel praesentare beneficia sit precium, & necessarium, praesentare tamen, vel conferre magis uni, quam alii, est voluntarium, & gratiosum; in eoque eligens in electum magnam liberalitatem exercet, ut notant ex pulchra Gloss. in cap. relatum, verb. Liberaliter, de praebend. & in cap. fin. verb. Libera, de offic. Vicar. in 6. Staphil. de grat. & expectat. §. Non forma, num. 6. alias num. 8. & 9. Ripa in l. fin. num. 160. Cod. de revocand. donation. Dom. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 13. & 14.

13 Qua ratione optime animadvertit Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. §. 4. proem. num. 47. cum seqq. non levem utilitatem Episcopis; aliisve Praelatis ex jure conferendi provenire, ex quo suis nepotibus, aut consanguineis pauperibus dignis, & benemeritis beneficia conferre, poterunt, unde se alere valeant, quibus aliis de propriis bonis subvenire, tenerentur: necnon, & suis familiaribus in gratificationem servitorum, liberando se ita à remunerandi obligatione.

14 Tertio magna utilitas, & commodum in collationibus, & praesentationibus versatur, ex eo, quod conferre, vel praesentare, est donare, ut vulgariter notant DD. per text. in dict. cap. fin. de offic. Vicar. in 6. Panormitan. & reliqui Canonistae in cap. relatum, de praebend. † Donans autem obligat sibi donatarium quadam obligatione naturali, & antidotali. l. sed, & si lege 25. §. Consuluit, ibi: Quamvis ad remunerationem sibi naturaliter aliquem obligaverunt, ff. de hereditat. petiti. quia beneficii, bene facere cogimur, unde ait Gloss. in hoc text. verb. Obligaverunt, quod omnis creatura movetur ad benefaciendum ei, qui sibi beneficit: & in specie conferentis beneficium, quod obliget illum, cui confertur ad antidota naturali obligatione, tenent Abbas per text. ibi in cap. post. electionem, num. 2. de concess. praebend. Milius in repertor. verb. Beneficiorum collatio, num. 14. † Quae non minima utilitas est reputanda; interest quippe hominis, beneficio hominem affici, l. servus, in fin. ff. de serv. exportand. Velatin comment. ad cap. i. de offic. Ordinar. 2. part. num. 65. Alciat. Emblemata. 160. D. Solorç. de jur. Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 55. & 72. cap. 13. d. num. 1280. & 89. quia ut inquit Gajus in eleganti ad rem text. in l. si pignore 54. §. 1. ff. de furtis, species lucri ex alieno largiri, & beneficii debitorem sibi acquirere: bene animadvertunt Anton. Pichard. in §. 10. num. 37. Institut. ad leg. Aquil. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. §. 4. proem. ex num. 53. † Similiter voluntatem in his electionibus, vel praesentationibus explere, lucrum etiam, & consequenter fructum continet, nam satis lucrati dicitur, qui voluntatem adimplet, ut notabiliter dicit singularis Gloss. ult. in l. penult. ff. de condit. caus. dat. & ibidem notant Bart. Angel. qui glossam notabilem dicunt, Aretin. & Bald. in l. 1. Cod. de furt. idem Bald. in sua Margarita, in verb. Lucrum, vers. 3. & licet his non relatis, Felic. de

societat. cap. 27. num. 28. Merlin. tom. 2. controvers. cap. 45. num. 19. & est bonus text. † l. 1. ff. qui satisfac. cogant. in illis verbis: Satisfacere dicimus ei, cuius desiderium adimplemus.

Ex quibus optime dicunt Philip. Cornetus conf. 51. incipit, licet in hoc, col. 3. vers. Solent enim, lib. 2. & conf. 187. incipit, videtur in hac, col. 3. vers. Est ergo sensus, lib. 3. Tiraq. de retract. lignagier. in prefat. n. 15. quod satis lucratur, qui in eo suae voluntati satisfacit ut contractus à se initus fortiatum effectum nec rescindatur: † ut & qui amicitiae satisfacit eamque beneficium conferendo adimplet Niger. de laudem. tom. 1. quast. 13. num. 59. † Quia in his omnibus non minima fruitio consistit: pro quibus est elegans & mirabilis locus Seneca de consolat. ad Marc. cap. 12. ibi: Licet tibi nihil industria ejus contulerit, nihil diligentia custodierit, nihil prudentia quaesierit, ipsum, quod habuisti, quod amasti, fructus est, de quibus alibi quoque ad similia.

Quare magni lucri & fructus collationes nostrae & praesentationes sunt aestimandae; nam cum eis non solum voluntas in personarum electione simpliciter adimpletur, sed etiam consanguineorum, familiarium & amicorum obligationes remunerantur; † unde è contra voluntatem in his electionibus & aliis actibus implere, suoque desiderio satisfacere, si quis impediatur, grave damnum sentire notant Bart. in l. si filius, qui patri, num. 7. ad med. vers. Ratio, quia ex eo ff. de vulgar. Bald. in sua Margarita. verb. Lucrum, vers. 3. in not. Menoch. de recuperand. possess. remedi. 1. num. 42. Tiraquel. de retract. lignagier. in prefat. n. 25. † Gravisque ex hoc praedicti quaestionem circa collationem beneficiorum dicunt gloss. in cap. cum olim, in verb. Capitulo, post med. in vers. Sed collatio, de majoritat. & obedient. & ibidem Abbas num. 2. Milius in repertor. verb. Beneficiorum collatio, num. 16. ad med. † Et quia juxta hos & superius relatos DD. collationes non solum ut fructus Episcopales habentur, sed etiam inter majores & principales fructus collationes & praesentationes connumerat Arnulphus Ruzzus de jur. regal. in §. Incipit, secundo loco, num. 2. in tractat. DD. tom. 12. fol. 359.

Nec huic nostrae verissimae conclusioni; ut collationes, praesentationes, electiones & similia juris conferendi, vel praesentandi fructus sint obstar, quod licet per transitum, voluit Joann. Gutierrez de mel. part. 3. cap. 291. num. 9. haec nimirum emolumenta non renasci, quod inter alia requirit, ut quid fructus reputetur, diximus supra in hac part. cap. 2. ex numer. 47. & cap. 6. ex numer. 19. & aliis in locis, juxta declarationem de qua ibi: quia imò verius est, collationes huiusmodi renascentiam habere, nam mortuo praesentato, potest fieri nova praesentatio, quae renascentia in genere sufficit, ut quid fructus dicatur, tamen non renascatur in specie, juxta singularem doctrinam Bart. in l. fin. numer. 3. ff. solut. matrim. & notat in specie Petr. Barbof. in l. divorzio 8. §. Si vir, num. 56. ff. solut. matrim.

Quae nostra verissima resolutio, tam in collationibus, quam in praesentationibus & aliis nominandi actibus; ut inter fructus juris conferendi, vel praesentandi reputentur; clarè etiam comprobant DD. ex eo, quod sicuti possessori bonae fidei ceteri fructus competunt juxta vulgaria jura in §. Si quis, à non domino, Institut. de rer. divis. l. bone fidei, ff. de adquir. rer. domin. cap. gravis, de restitut. spoliat. ita similiter collationes, vel praesentationes facerentur bonae fidei possessorem juris conferendi, vel Patronatus, ut ipsius fructus pertinet, dicunt Petr. Balfius in director. election. 1. part. cap. 2. num. fin. in tractat. G G g iij DD.

SUMMARIUM.

- 1 *Episcopis, aliisque Prælati conferendi, eligendi, aut instituendi ius, ut Episcopatus fructus, competit.*
Proponuntur aliqua pro hujus regula declaratione dubia, ibidem, & num. seqq.
- 2 *An hoc ius, siue fructus privative ad Episcopum solum spectet, vel simul cum Capitulo? cum num. seqq.*
- 3 *De jure communi Episcopo simul, & Capitulo debetur.*
- 4 *De jure speciali, aut consuetudine soli Episcopo, vel cum consensu, aut consilio Capituli: & contra Capitulo, de Episcopi consilio, competere possunt: & num. 5.*
- 6 *Et utrique alternis vicibus.*
- 7 *Pertinere etiam potest hoc conferendi, vel eligendi ius, siue electionum fructus ad alium inferiorem auctoritate Apostolica.*
- 8 *Et ad Canonicos singulos per hebdomadas.*
- 9 *Conferentibus Canonicis per hebdomadas, Canonicus etiam in sacris non institutus conferre potest.*
Secus in electione, ad Clement. ut hi qui, in hoc casu intelligendam, de ætat. & qualir. ibid.
- 10 *Conferendi actus an sint jurisdictionis fructus, vel juris principalis Episcopatus, quo ceteri fructus habentur?*
- 11 *Multi sunt inferiores, qui etsi nullam jurisdictionem exercent, conferendi ius habent.*
- 12 *Econtra Capitulo, sede vacante, jurisdictionem Episcopalem habet, & tamen conferre nequit, ibidem, declara infr. num. 17. cum seqq.*
- 13 *Distinguitur pro concordia inter liberam collationem: & necessariam institutionem, aut confirmationem, & de ipsarum differentia.*
- 14 *Collationes Episcopalis jurisdictionis non sunt institutiones, & confirmationes sic, & num. seqq.*
- 15 *Refertur alia distinctio inter voluntariam, & necessariam: & quod illius, non istius collationes sint.*
- 16 *Episcopus extra territorium rectè confert.*
Conferre voluntaria jurisdictionis reputatur, ibidem.
- 17 *Vicarius Generalis Episcopi, & Capitulo, sed vacante, an conferre, vel instituere, aut confirmare possint? resolvitur sub dicta distinctione inter liberam collationem, & necessariam institutionem, & num. seqq.*
- 18 *Vicarius Episcopi non aliter, quam de speciali concessione confert.*
- 19 *Episcopo, & Vicario ex eius concessione, idem beneficium in una hora conferentibus, qua collatio præferenda?*
- 20 *Referuntur Doctores plenissimè materiam tractantes circa collationes, institutiones vel confirmationes per Capitulo, sede vacante, iuxta dictam distinctionem faciendas, vel non, & v. seqq.*
- 21 *Capitulum, sede vacante, electiones, aut presentationes voluntarias, qua jure Patronatus, vel alio jure speciali Episcopo competunt, facere nequit.*
- 23 *Quid circa resignationes, aut permutationes recipiendas, vel non?*
- 24 *Conferre beneficia, donare, dicitur.*
- 25 *Capitulo, sede vacante, administrare tantum, non donare permittitur.*
- 26 *Episcopatus fructus, inter quos collatio, & presentatio,*

tatio, successorii sunt reservandi.

- 27 *Collationes, qua Episcopo simul cum Capitulo, vel saltem de ejus consensu competant, rectè per Capitulo solum, mortuo Episcopo, expediuntur.*
  - 28 *Fortius hoc procedit, si Episcopus, ut Canonicus in electione suffragium suum duntaxat præstat.*
  - 29 *Secus si collatio ab Episcopo de consilio tantum Capituli sit facienda, vel alternativa, ibidem.*
  - 30 *Inferior, si de consilio Episcopi conferat, an mortuo Episcopo, vel in remoto loco agente, consilium à Capitulo exigere debeat, vel nullo spectato consilio, libere possit conferre?*
Episcopus hujusmodi consilij præstandi facultatem alii delegare, non potest, ibidem.
  - 31 *Capitulum, sede vacante, non succedit in his, qua Episcopus non jure communi, sed privilegio, siue jure speciali habet.*
  - 32 *Quid in dispensationibus privatorum, visitationibus, aliisque litteris ex speciali Pontificis commissione Episcopo directis? & dict. num. 31.*
  - 33 *Beneficia ad Episcopum ob negligentiam inferiorum devoluta, an Capitulo sede vacante conferant?*
& num. seqq.
Refertur affirmativa opinio, & fundamenta, ibidem, & num. seqq.
  - 34 *Beneficia devoluta conferre, est additamentum ad jurisdictionem, non ad collationem, siue jus principale conferendi.*
  - 35 *Beneficiorum collationem ob negligentiam suffraganei non solum ad Metropolitanum, sed ad ejus quoque Capitulo, sede vacante, devolvi, tenuit doctissimus Dom. D. Ioann. de Solorçan.*
  - 36 *Refertur negativa sententia, & num. sequent.*
  - 37 *Ius hoc devolutionis Episcopo, vel Metropolitanò non naturaliter, sed accidentaliter, & præter naturam competit.*
In his, qua accidentaliter Prælati habent, non succedit Capitulo, ibidem.
  - 38 *Amplèctitur Auctor hanc negativam opinionem ob specialem Constitutionem Beati Pij V. & Regul. 2. Cancellar. qua omnia beneficia libera collationis reservantur Episcopo.*
  - 39 *Declaratur doctrina Dom. Solorçan.*
  - 40 *Plura, & plures Doctores adducuntur remissivè ad alias multas questiones de potestate Capituli, sede vacante, circa nostras collationes, presentationes, institutiones, & confirmationes, & alia voluntaria, & necessaria jurisdictionis, dispensationes, ordines, statuta, & similia.*
- 2 **Q**UOD Episcopum igitur, aliumve Prælatum, quòd ei conferendi, vel eligendi, aut instituendi potestatem, ut fructus Episcopatus competat, nullus dubitat, ut constat ex Gloss. Panormitan. & aliis Canonistis in cap. cum olim, de majorit. & obedient. & ex relatis supra hoc cap. 31. ex num. 3. cum seqq. quare, hac regula supposita, aliqua dubia circa ejus declarationem non inutiliter ad praxim excitabo.
- 2 Primò dabitur potest, an hoc ius siue fructus privative ad Episcopum solum spectet, an vero simul cum Capitulo? In quo articulo breviter resolve, Canonicatum, vel Dignitatum electionem, seu collationem regulariter de jure communi ad Episcopum simul, & Capitulo spectare, cap. cum Ecclesia Vulturna, de election. cap. postulasti, de concession. præbend. juncta ibi Gloss. in princ. verf. Nota. Federic. conf. 1. Oldrad. conf. 244. num. 19. Rota decis. 4. in novis. sub tit. de concession. præbend. Gabriel. conf. 199. num. 1. lib. 1. Selva de benefic. part. 3. quest. 40. num. 3. in tractat. DD. tom. 15.

DD. tom. 15. part. 1. fol. 381. Gomez in regul. de triennial. quest. 37. num. 19. Christoph. Ruffiniaz. in tract. de benefic. cap. 21. num. 21. tractat. DD. tom. 15. part. 1. fol. 247. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. num. 10. ita ut vero domino bonæ fidei possessor præferatur, ut plenius dicam infra in §§. seqq.

27 Quia conferendi, vel præsentandi potestas ad eum regulariter pertinet, ad quem, & ceterorum fructuum colligendi jus, Innocent. in cap. examinata, de Judic. & sic ad eum, qui est in possessione fructus percipiendi, ex Hostiens. & aliis antiquioribus Canonistis ibidem Selva de benefic. part. 2. quest. 9. ex num. 2. in tractat. DD. tom. 15. part. 1. fol. 38. de ejus regulæ intellectu in sequente plenius dicam infra in seqq. §§.

28 Et similiter hujusmodi collationes, præsentationes, & similia facere Episcopo, vel alij Prælati, Regibus ratione Regij Patronatus, vel aliis Patronis, tanquam fructus competit, necnon, & usufructuario juris Patronatus, marito ratione dotis, possessori majoris, feudi, aut emphyteusis, cui inhæret, item, & fideicommissario, emptori, donatario, cessionario, conductori rei, cui jus Patronatus inhæret, curatori hæreditatis jacentis, patri in Patronatu bonorum adventitiorum: de quibus omnibus separatim per singulos §§. proximè agam, & quid in sequestre, depositario, tutore, Capitulo, sede vacante, creditore, jure Patronatus in pignore dato, Fisco ratione confiscationis, quomodo, & quando horum omnium respectu collationes, præsentationes, & similia inter fructus reputari debeant, & ad præfatas personas spectent?

§. I.

ARGUMENTUM.

De Episcopo, aliisque Prælati, vel Beneficiariis, & de Capitulo, sede vacante, quoad collationes, electiones, institutiones, & similia, an hæc omnia Episcopo soli, vel cum Capitulo, seu alternis vicibus utrique competant? Et an jurisdictionis Episcopalis, vel ratione dignitatis Episcopatus fructus sint, ut ad Capitulo, sede vacante, pertineant, vel non? Plenèque distinguitur inter beneficia liberæ collationis, vel necessariæ institutionis, aut confirmationis: Et quid si electio, aut collatio per Episcopum, simul cum Capitulo, vel de ejus consensu fieri debeat? Et si de consilio tantum? An in his casibus, mortuo Episcopo, Capitulo competat? Et in beneficiis devolutis, & similibus, quæ jure Patronatus, aliove jure speciali Episcopo competunt: an, eo mortuo, ad Capitulo eorum collatio, vel præsentatio expectet? Et remissivè ad plura alia, quæ in Capitulo, sede vacante, transeunt, vel non.

part. 1. fol. 92. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 13. num. 34. † Nisi aliter de jure speciali, vel consuetudine servetur, Ioann. Andr. & Bald. in cap. fin. de supplend. negligent. Prælat. Ioann. Franc. Pavin. in tractat. de offic. & potestat. Capituli sede vacante. part. 2. quest. 1. num. 8. verf. Et similiter, in tractat. DD. tom. 13. part. 2. fol. 422. col. 3. nam de jure, aut consuetudine speciali Episcopo, cum assensu, vel saltem de consilio Capituli beneficiorum collationes competere solent: vel è contra Capitulo, aut alii de consilio Episcopi, idem Pavin. ubi proximè, verf. Sed nunquid.

Necnon, & magis frequenter, ad solum Episcopum, vel solum Capitulo de consuetudine in multis Ecclesiis spectant, dict. cap. cum Ecclesia Vulturna, de election. † Vel ad Capitulo, vel Episcopum alteris vicibus, Clement. plures, de jure Patronat. cap. cum illis, §. fin. de præbend. in 6. † Vel ad alium inferiorem, auctoritate Apostolica, cap. cum aliquibus, de rescript. in 6. cap. is cui, de præbend. eodem lib. † Vel ad Canonicos per singulas hebdomadas, cap. mandatum, de præbend. in 6. in quibus juribus plenissimè notant August. Barbof. Prosp. Fagnan. & alii Canonistæ, Petr. Rebuff. in tractat. de nominat. quest. 8. num. 3. cum seqq. † Qui bene animadvertit in num. 6. ad casum, quo Canonici per hebdomadas conferunt, Canonicum etiam non constitutum in sacris in sua hebdomada conferre posse, non obstante Clement. ubi qui, de ætat. & qualitat. quæ loquitur, & intelligi debet in suffragii præstatione, siue electione, non vero in collatione, nominatione, vel præsentatione, quæ omnino à præstatione suffragii differunt, cap. cum illis, §. 1. de præbend. in 6.

Item dabitur potest, an actus conferendi sint jurisdictionis fructus: vel juris principalis Episcopatus, aut beneficii, quo ceteri quoque fructus Episcopo competunt? In quo articulo varii extant Canonistæ, nam jurisdictionis esse, tenent Abbas. & Gloss. in cap. novit. de offic. legat. idem Abbas in cap. cum olim, in fin. de majoritat. & obedient. cui opinioni adherere videtur Gloss. in cap. transmissam, de election. Philipp. Prob. de jur. regal. quest. 14. num. 12. Selva in tractat. de benefic. part. 1. quest. 11. num. 7. Cardinal. Tusch. practic. conclus. litter. C. conclus. 421. num. 5. & ex Gomezio, Milio, & aliis Hieronym. Gonçal. in regul. 8. Cancellar. §. 4. proem. num. 17. Rebuff. in tractat. de pacific. possessorib. num. 251. Augustin. Barbof. in dict. cap. transmissam, de elect. num. 6.

Contrarium autem, in quòd jurisdictionis Episcopalis propriè non sint actus conferendi, tenent Ioann. Andr. in cap. quanquam, de election. in 6. Ioann. Franc. Pavin. de offic. & potestat. capitul. sed. vacante. part. 2. quest. 2. num. 2. † Et comprobatur, ex quo multi sunt inferiores, qui licet nullam jurisdictionem exercent, jus tamen conferendi habent: & è contra Capitulo, sede vacante, licet in eum Episcopalis jurisdictionis transferatur, conferre, non potest, ut notant Ioann. Andr. & proximè referendi.

Pro cujus articuli resolutione breviter distinguendum est, seu constituenda est differentia inter beneficiorum collationes, quæ liberè ad nutum conferentis, cui voluerit, dummodo dignus sit, expediuntur, juxta cap. relatum, de præbend. & inter institutionem, per quam beneficii jus incertam personam, videlicet ab alio jam electam, vel præsentatam necessariò transfertur, quæ ideo necessaria collatio dici potest: necnon, & inter confirmationem, qua necessario etiam electio à superiore facta approbatur sine aliqua juris translatione, ad differentiam institutionis: de qua distinctione Abbas in cap. à nobis, de jure patronat. num. 4.

Philipp. Decius *conf. 223. incipit in casu proposito, num. 4. & 5. optimè Selva de benefic. part. 3. quest. 1. ex num. 20. & de hac etiam verborum differentia, & quid inter electionem, nominationem, præsentationem, institutionem, & similia, latè Parlador. different. 120. Petr. Rebuff. de nominat. quest. 8. num. 7. Barbof. & alii Canonistæ in cap. cum illis 16. §. Cum autem, de præbent. in 6.*

14 Qua supposita distinctione, ad nostram quæstionem dicendum est, collationes propriè jurisdictionis Episcopalis non esse, secus verò institutiones, vel confirmationes, ut optimè distinguunt Ioan. Andr. in dict. cap. *quæquam, de election. in 6.* Ioann. Franc. Pavin. *de offic. & potest. capitul. sed. vacant. 2. par. quest. 2. num. 2.* † Vel verius declarata, actus conferendi voluntariæ esse jurisdictionis, non necessariæ, secus confirmationes, & institutiones, quæ propriè jurisdictionis sunt, ut optimè distinguit, & intelligit Ioann. Selva in dict. tractat. de benefic. part. 3. quest. 44. per tot. † Ubi quòd ideo extra territorium Episcopus conferre possit, idemque notat in part. 2. quest. 14. num. 12. Ioann. Pavin. *de offic. & potest. capitul. sed. vacant. part. 2. quest. 1. num. 6.* D. Covartov. lib. 3. *variæ. cap. 20. num. 8. & 9.* licet indistinctè pro contraria opinione referantur per Hieronym. Gonçal. in loc. citat.

172 Ex cujus articuli resolutione alia quoque quæstio ad idem resolvitur, circa Vicarium generalem Episcopi & capitulum sede vacante, in quibus valde per DD. controversitur, an conferre instituere, vel confirmare valeant virtute Episcopalis jurisdictionis ex generali delegatione Episcopi competentis, vel eo mortuo, de jure transmissa? In qua quæstione juxta prædicta communiter resolvunt DD. Vicarium generalem, vel capitulum sede vacante, beneficiorum collationes facere non posse, secus vero in confirmationibus, vel institutionibus quæ necessariò fieri debent.

18 Ita resolvunt in Vicario magis specialiter loquentes & quod ad collationes per ipsum faciendas Episcopi specialis concessio requiratur ex text. in cap. *ex frequentioribus, de institut. cap. fin. de offic. Vicar. in 6.* in quibus communiter notant Canonistæ, Oldrad. *conf. 77.* Petr. Rebuff. in *prax. tit. de collation. num. 12. & tit. de devolut. num. 88. & 90.* Decius *conf. 127. num. 3.* Hieron. Gonçal. in *regul. 8. Cancellar. in §. 4. proem. num. 34.* D. Solorçan. de *jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 32. & 33.* latè Selva de benefic. part. 2. quest. 14. ubi per tot. latè de materia beneficiorum collationis, vel institutionis per Vicarium generalem faciendam, vel non: † Et in numer. 20. in fin. addit ex Felin. in cap. *ex parte Decani & in cap. Capitulum, de rescript. quòd Episcopo & Vicario ex speciali videlicet concessione, idem beneficium in una hora conferentibus, collatio Episcopi præferatur.*

20 In capitulo verò sede vacante, idem sub dicta distinctione beneficiorum liberæ collationis, vel necessariæ institutionis, aut confirmationis ad plures quæstiones plenissimè resolvunt ex dict. cap. 1. *de institut. in 6.* & ex text. in cap. 2. *ne sede vacante, cap. 1. §. Cum verò, eodem in 6. l. 19. in fin. tit. 16. part. 1.* Abbas & Felin. in cap. *cum olim, de majoritat. & obedient. Zerol. in prax. Episcop. verb. Capitulum, §. 5. Pat. Molin. de justit. & jur. tract. 5. disputat. 11. numer. 11. & 6.* Petr. Monet. de *commutat. ultim. voluntat. cap. 10. numer. 396.* Ricc. *decis. Cur. Archiep. Episcop. 38.* Franc. Marc. *decis. 92. & decis. 801. num. 6. & decis. 972. in princip. part. 2.* Franc. Leo in *The-saur. 1. part. cap. 10. num. 8.* & aliis congestis, Au-

gust. Barbof. de *univers. jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 32. num. 95. & lib. 3. cap. 14. num. 209. & de potest. Episcop. allegat. 72. numer. 182.* Par. Dian. tractat. 4. in *princip. & resolut. 25. & sequent. Donat. Anton. Marin. lib. 1. resolut. jur. civ. 13. numer. 1.* Pater Avendañ. in *addit. ad 1. tom. The-saur. indic. numer. 91.* Fermosin. de *sede vacante, tractat. 1. quest. 23. ex numer. 2. 14. & 925. & novissimè Frass. de Patr. Reg. Indiar. cap. 11. ex numer. 1. & 32.* ultra quos licet antiquiores, optimè declarant Petr. Rebuff. in *tract. de nominat. ex num. 130. & in tit. de devolut. numer. 87. & 88.* Joann. Uyames *conf. 259. & 260. & 267.* Sebast. Nevius in *tractat. de potest. capitul. in feudis, canonicatibus & similibus conferendis, in rubr. tit. qui feud. dar. poss.* Joann. Selv. de *benefic. part. 2. quest. 11. per tot.* Paul. de *Citadin. de jure patronat. tract. 6. quest. 33.* Hieronim. Gonçal. in *reg. 8. Cancell. dict. §. 4. proem. num. 35. & gloss. 9. §. 1. num. 77.* Nicol. Garc. de *benefic. 5. part. cap. 7. ex num. 54.* Parlador. *different. 120. numer. 9.* D. Solorçan. de *jur. Indiar. lib. 3. cap. 13. ex num. 31. & in Polit. Indiar. lib. 4. cap. 13. fol. 605. col. 2. vers. Tambien.* † Ubi quòd, nec electiones, nec præsentationes voluntariæ jure patronatus, vel alio jure speciali Episcopo competentes per capitulum fieri valeant, quod notant etiam Meroll. tom. 2. *disput. 7. cap. 7. dub. 11. numer. 135.* Pat. Dian. *tractat. 4. resolut. 29. in fin.* Monet. *dict. cap. 10. num. 303.* Fermosin. de *sede vacant. dict. tract. 1. quest. 24. num. fin.* Joann. Pavin. *de offic. & potest. sede vacant. 2. part. quest. 1. num. 2. & quest. 5. numer. 5. in tract. DD. tom. 13. part. 2. fol. 421. † Qui in quest. 3. 4. & 5. plenè tractat potestatem capituli sede vacante, circa collationes, electiones, præsentationes, confirmationes, institutiones & similes & sub dicta distinctione resolvit: † & in quest. 2. quid circa confirmandas, vel recipiendas resignationes vel permutationes?*

24 Cujus resolutionis, quoad liberæ collationes, electiones, aut præsentationes, ne per capitulum sede vacante, expediri valeant, eam quoque rationem principalem assignant DD. quod conferre beneficia, aut præsentare, idem ac donare dicitur cap. *de multa 18. §. 1. lib. 1. Ad quem prioris spectat donatio, de præbend. & dignitat. cap. fin. & ibidem Gloss. de offic. Vicar. in 6. † Quòd capitulum sede vacante, facere nequit, nam ei administrare solum non donare permittitur, Pat. Dian. *dict. tractat. 4. resolut. 54. in fin.* August. Barbof. de *potest. Episcop. part. 3. allegat. 71. num. 24. & de jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 32. num. 111.**

26 Quæ ratio eo maximè procedit, quod collationes, aut præsentationes juxta superius fundata, Episcopatus sunt fructus, qui successorii, de jure communi sunt reservandi, quin aliqua de eis dispositio, aut donatio Capitulo, sede vacante permittatur juxta text. in cap. *quia sape, de election. in 6.* & optimè in specie animadvertunt Selva de *benefic. part. 2. quest. 11. num. 10.* Joann. Franc. Pavin. *de offic. & potest. Capitul. sede vacant. part. 2. quest. 1. num. 2.*

27 Quam resolutionem, quoad liberæ collationes, ut ad capitulum sede vacante, non pertineant, limita & intellige, nisi hujusmodi collationes per Episcopum & Capitulum simul fieri debeant: vel si per Episcopum, cum consensu tamen Capituli; quia tunc, mortuo Episcopo, Capitulum conferre poterit, quasi hoc jus Capitulo per mortem Episcopi in totum accreverit, vel penes ipsum insolidum, deficiente socio remanserit, ita in effectu Joann. Franc. Pavin. *ubi proximè, dict. quest. 1. num. 3.* licet in casu, quo de consensu Capituli collatio fieri debeat quid sit dicendum clarè non decidat: † Quæ quidem

dem limitatio multò fortius rectè procedere debet, cum Episcopus in collatione, ut Canonicus, simpliciter interesse habet, nam eo casu propter ejus mortem non impeditur Capitulum conferre, sicuti nec per mortem alterius Canonici, notant Hostiens. & alii antiquiores, quos refert Gloss. in cap. 1. *ne sede vacante in 6.* idem Pavin. *ubi proximè, num. 3. in fin.* † Secus verò, si collatio de consilio duntaxat Capitulo Episcopo competat: vel etiam alternativè de consilio, aut assensu, quod perinde est, ac si cum consilio tantum propter alternativam, quam in uno verificari, sufficit: quia tunc, mortuo Episcopo, ad capitulum non spectabit, cum nullum jus eo casu habeat, cui mortui Episcopi jus accrescat, vel in totum remaneat; ita ferè Pavin. *dict. quest. 1. num. 2. & Selva de benefic. part. 2. dict. quest. 11. ex num. 11.*

30 Quibus adde notabilem casum, cum videlicet, aliquis inferior jure speciali, vel consuetudine de consilio Episcopi confect, an tunc, mortuo Episcopo, vel eo in remoto loco agente, in hoc consilio præstando Capitulum succedat, vel an liberè, nullo expectato consilio, ille ad quem beneficiorum collatio pertinet, ea conferre possit? In quo articulo optimè resolvit Ioann. Andr. in cap. 1. *de majoritat. & obedient. in 6.* consilium à Capitulo impetrari non debere; quia in ejus præstatione Episcopi industria electa censetur, qua ratione, nec id Episcopus alteri committere possit; † & quia, nec de jure communi hoc Episcopo competit, sed accidentaliter, vel privilegio speciali: in quibus capitulum non succedit, ut notat ad rem Pavin. *ubi proximè, vers. Sed nunquid:* & in pluribus similibus casibus comprobant Abbas in cap. *cum olim, de majoritat. & obedient. quest. 5. bene Roman. conf. 506. num. 4.* ubi ejus Adit. *Matt. in digest. decis. tom. 6. tit. Capitulum, cap. 19.* Cardinal. Tusch. *præct. conclus. litt. C. conclus. 56. num. 5. & ex num. 46.* Monet. de *commutat. ultim. voluntat. cap. 8. num. 186. cum seqq.* & multis relatis Nicol. Garcia de *benefic. 5. part. cap. 7. num. 42. cum seqq.* Meroll. tom. 3. *disput. 7. cap. 7. dub. 1. num. 15.* D. Valençuel. *conf. 107. num. 10. cum seqq.* D. Solorçan. de *jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. dict. cap. 13. ex num. 5.* Pat. Dian. 5. *part. resolut. moral. tractat. 14. resolut. 29. & tractat. 4. resolut. 2.* August. Barbof. lib. 1. de *jur. Ecclesiast. cap. 32. ex num. 58. & de potest. Episcop. part. 2. allegat. 36. num. 10. & part. 3. allegat. 97. ex num. 17.* Piasc. in *prax. Episcop. tit. de election. num. 6.* Sbroz. de *Vicar. Episcop. lib. 1. quest. 16. & lib. 2. quest. 135. ex num. 4.* Fermosin. de *sede vacant. tract. 1. quest. 2. ex num. 10.* Ioann. Baptist. Thor. in *compend. decis. Cur. Archiep. part. 1. verb. Vicarius.* † Apud quos quid in dispensationibus privatorum, visitationibus, aliisve litteris ex speciali Pontificia commissione Episcopo directis?

33 Secundò præfatam quoad liberæ collationes resolutionem aliqui DD. limitant in beneficiis, quæ ob negligentiam Abbatis, vel alterius inferioris ad Episcopum devolvuntur, quæ benè per Capitulum, sede vacante, conferri posse, tenent Ioann. Andr. in cap. *cum in cunctis, de election. super ultim. gloss. & in cap. 1. ne sed. vacant. in 6.* Abbas in cap. 2. *ne sed. vacant.* Zerola in *prax. Episcop. verb. Capitulum in fin.* † ex quo additamentum videtur, non ad collationem, sed ad jurisdictionem, in qua Capitulum succedit, ut singulariter dixit Ioann. Monach. in dict. cap. *quæquam, de election. in 6.* quem refert, & sequi videtur Ioann. Franc. Pavin. *de offic. & potest. Capitul. sed. vacant. 2. part. quest. 2. num. 3. cum seqq.* ubi latè hanc quæstionem disputat, & in num. 10. eam propter Doctorum varietatem difficillimam reddi

magnaque declaratione indigere censet; & huic sententiæ, licet nullo relato, assentitur noster satis eruditus vir D. Solorçan. de *jur. Indiar. lib. 3. c. 13. n. 54. & repetit in Polit. Indiar. lib. 4. cap. 3. fol. 608. col. 1. vers. T que † ubi tenet, quòd quemadmodum ad Metropolitanum devolvitur facultas conferendi beneficia, si suffraganeus ea intra semestre conferre, neglexerit, juxta Gloss. in cap. *Preteriti 24. distinct. ubi DD. eadem quoque ad capitulum ipsius Metropolitaniani, sede vacante, devolvatur.**

38 Pro contraria autem sententia resolvunt Abbas in cap. *cum olim, de majoritat. & obedient. & ibidem Felinus: † quia hoc jus devolutionis Episcopo, seu Metropolitanò non competit naturaliter, sed accidentaliter, & præter naturam, in quibus Capitulum Ecclesiæ vacantis Episcopi vices non supplet, ut notabiliter pro ratione tradit ad id allegans text. in cap. 1. *ne sed. vacant. in 6.* Bald. in cap. *ne pro defectu, de election. † A qua sententia hodie non est recedendum propter Constitutionem Pij V. & Regulam 2. Cancellariæ, qua omnia beneficia vacantia liberæ collationis Episcopo reservantur: & ita pro opinione ista cum aliis resolvunt Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 7. num. 53. Andr. Vallens. de benefic. lib. 1. tit. 10. num. 3. & lib. 2. tit. 20. num. 13. † Doctrina autem D. Solorçan. ubi proximè, intelligi poterit, & debet, ut viri doctissimi correctio videretur, non de libera collatione, sed de necessaria, ut est institutio, quæ & generaliter collatio dicitur, & promiscuè his verbis Doctores uti solent;**

48 Ad alia autem de materia Capituli; sede vacante, ejusque potestate, tam circa nostras collationes, præsentationes, institutiones, & confirmationes, quàm circa alia voluntariæ, aut necessariæ jurisdictionis: ad dispensationes, ordines, statuta, & alia similia; quæ ad nostram materiam principaliter non pertinent, plenè tractant ad jura in cap. *cum olim 14. de majoritat. & obedient. cap. 2. ne Pralat. vices suas cap. ad abolendam 9. de hæretic. cap. penult. & ultim. de supplem. negligenti. Prælator in 6. cap. 1. de institut. cap. 1. de majoritat. & obedient. cap. 2. & fin. de offic. Vicar. eodem lib. 6. Consilium Tridentinum session. 7. cap. 10. & sess. 23. cap. 10. & sess. 24. cap. 16. de reformat. ultra antiquiores latè in his juribus repetentes August. Barbof. Prosper. Fagnan. & novissime doctissimus Dominus, omnique eruditione præcellens D. D. Emanuel Gonçalez in collect. ad eadem jura, & de hac materia integros tractatus scripsere Rodobald. Parinus, Ioann. Franc. Pavin. & Nicol. Fermosin. præter quos vivendi etiam Rebuff. *conf. 95.* Pater Azor tom. 2. *institut. moral. lib. 3. cap. 37. quest. 6.* Stephan. Quarant. in *summ. Bullar. verb. Capitulum sede vacante, ubi Prosper. Augustin. in not. Emanuel Rodriguez in summ. lib. 3. cap. 55. à princ. Iacob Sbroz de Vicar. Episcop. lib. 1. quest. 15. & 16.* Melch. Lotter. de *re benefic. lib. 2. quest. 2. à num. 24.* Cardinal. Tusch. *præct. conclus. litt. C. conclus. 56.* Pat. Sanchez de *matrim. lib. 8. disput. 2. num. 10.* Parif. de *resignat. benefic. lib. 7. quest. 23. à num. 26.* D. Felician. de *Vega in cap. at si Clerici, §. de adulteriis, à num. 49. & in cap. ceterum 5. ex num. 32. de judiciis. Franc. Marc. decis. 92. & 93. & decis. 801. ex num. 6. & decis. 972. part. 1. & 560. part. 3. Cuchus lib. 3. major. institut. tit. 7. Petr. Gregor. in *rubr. de offic. ordinari. Ricc. in prax. variat. resolut. 2. part. resolut. 118. ex num. 1. & part. 3. resolut. 265. & in prax. Archiepisc. tit. de Vicariar. Capitul. sed. vacant. decis. 472.* Melcon. de *Majest. Eccles. lib. 1. part. 1. cap. 15. pagin. 294. cum seqq.* Cardosin. *prax. judic. verb. Capitulum, Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 7. à num. 2.* Alexand. Sperell. *decis.***

decif. 111. a n. 39. D. Valenquel. cons. 107. per tot. Barbof. de offic. & potest. Episcop. 2. part. allegat. 36. n. 9. & 3. part. allegat. 132. n. 21. & allegat. 92. in fin. & de univers. jur. Ecclesiast. l. 1. c. 32. n. 104. ubi plures referunt: Ioann. Petr. Monet. de commutat. ultim. voluntat. c. 5. ex n. 414 Rota Roman. apud Petr. Franc. Tondut. post tract. de pension. dec. 80. n. 39. & decif. 1. n. 1. Pat. Dian. 7. part. moral. tract. 2. resol. 3. & 8. & tract. 4. resol. 1. & 3. & per tot. tract. Ioan. Bapt. Ciarlin. controu. forens. lib. 1. c. 46. n. 10. Andr. Vallens. de benefic. l. 1. tit. 10. a n. 1. Bottilier. de succes. ab intest. c. 2. Theorem. 64 n. 4. Buthol. Gavant. in Manual. Episcop. verb. Capitulum sede vacante. Ludov. Sarav. de iurisd. Adjunct. q. 17. Pius Vives in discurs. Apolog. pro immunit. Eccles. litt. A pag. 69. D. Garcia Petz Araciel. in allegat. 14r. Sobre las vacantes de las Indias, ex n. 152. D. Solorgan. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 3. per tot. & in Politic. Indian. lib. 4. cap. 3. per tot. Fermosin integr. tract. de offic. & potest. Capitul. sed vacante, pag. 43. Reynol. observat. 8. a num. 38 aliqua D. Michael Ant. Frances de Uruiogoyt in iurisd. de Eccles. Cathedral. cap. 11. num. 31. cum seqq.

§. II.

ARGUMENTUM.

De Patronis & præcipue de Principibus Supremis, quoad beneficiorum presentationes, Episcopatumve, ratione juris patronatus: Agiturque principaliter, quibus modis jus patronatus & consequenter huiusmodi presentationes, ut ipsius fructus quærantur? maxime de Ecclesiarum constructione, dotatione, fundi datione, necnon & reedificatione & de Episcopi consensu requisito: Et quomodo alias ex diuturnitate probetur? Quid etiam in Ecclesiis Conventualibus, seu Collegiatis an in earum iure patronatus quærendo Episcopi consensus sufficiat, vel Apostolicus requiratur, distinguitur inter Prælati electionem & ipsum jus patronatus, quoad alias præeminentias? Et quid ut inter sit solum Patronus electioni, vel honoris causa, seu de urbanitate eam confirmet? Plenèque agitur de iure Patronatus Regio, in quibus Regni Ecclesiis competat? Et de similibus iuribus conferendi beneficia, quæ Reges Ungariæ & quondam Angliæ & Imperator habent: Et in Gallia de iure Regaliæ, vulgo *Philippina*, qua Reges Christianissimi, sede Eppiscopali vacante, Episcopatus redditus lucrantur, cunctaque beneficia provident: Postremò non nulla tractantur de termino, quod Patronis ad præsentandum competit: Et quid in Regibus

SUMMARIUM.

- 1 Istius §. cum præcedent. capit. connexio.
- 2 Presentationis fructus ad legitimos patronos pertinet. Proponitur materia in presenti §. tractanda: de modis nimirum, sive titulis, quibus jus patronatus, ipsiusque presentationum, & alij fructus adquiruntur, ibidem.
- 3 Proponuntur tres principales modi acquirendi jus patronatus, & fructus presentationum: Ecclesiarum constructio: Datio ipsarum: & pro earundem edificatione: datio fundi.
- 4 De constructiōe, & num. seqq.
- 5 Quid si reedificetur Ecclesia? distinguitur inter Ecclesiam penitus de trinitate: & eam, qua non totali reedificatione eget, & num. seqq.
- 8 Quid si non voluntariè sed necessario Ecclesia edificetur in executionem parentis, vel alterius ultime voluntatis, an edificanti jus patronatus reservari, debeat? & num. seqq.
- 10 An in iure in hoc casu absque ulla reservatione jus patronatus competat filio, vel hæredi illius, qui Ecclesiam fundavit, voluit? Et quid in extraneo executione? & num. 10 & 11.
- 12 Ecclesia eodem gratitudine filium, ac patrem fundantem prosequi debet.
- 13 De dotatione, sive secundo modo acquirendi jus patronatus, & eius fructus & num. seqq.
- 14 Quid si dos tantum augeatur? est antiqua in totum, vel in parte tantum sit perempta?
- 15 De fundi datione, seu tertio prædictæ acquisitionis modo. Referuntur iura in his tribus acquisitionis modis promiscuè loquentia, ibidem.
- 16 Doctores eisdem acquisitionis modos tractantes, & num. 17. & 18.
- 17 Quid si plures ad dotationem Ecclesia concurrant? vel unus ad dotationem? alius ad constructionem: alter vero ad fundi dationem? quomodo inter eos jus patronatus dividendum?
- 19 Ecclesia ab uno congruenter dotata, alius pretextu majoris oblata datus pro iure patronatus quærendo non est admittendus, & num. 21.
- 20 Constructa per unum Ecclesia, eo invito, & dotare volente, alius ad dotationem, & sic ad jus patronatus admitti non debet.
- 22 Ecclesia funditus diruta, pro reparatione patronus prius, quam alius, requirendus.
- 23 Ius patronatus, ejusque fructus acquirendi quilibet capax: & num. seqq.
- 24 Etiam femina in dignitate non constituta: & n. 25.
- 26 Et Meretrices.
- 27 Quæ sita per meretricem, licet ex illicito, & meretricio quæstu, in ejus tamen dominio sunt, nec repeti, possunt: & ratio ad l. si ob turpem causam, ff. de condition. ob turp. caus.
- 28 Ex huiusmodi quæstis meretrices elemosynam facere possunt, Ecclesias fundare, aliaque opera pia exercere.
- 29 Spurius juris patronatus, & fructuum presentationum capax est.
- 30 Et Monachus: sed Monasterio id acquirit.
- 31 Episcopi, seu Diocesani consensus pro quærendo iure patronatus, ejusque præeminentiis semper (præter fundationem, dotationem, aut fundi dationem) requiritur: & late de eo in num. seqq.
- 32 Fundata Ecclesia, circa Diocesani consensus, nec jus patronatus quæritur: nec edificium ita constructum meretur Ecclesia nomen.

- 34 An Vicarii Generalis sede vacante, consensus, sufficiat?
- 35 Quid in Vicario Episcopi?
- 36 Sufficit rati habitio.
- 37 Sufficit quoque tacitus consensus, aut rati habitio: consensus hic, aut rati habitio, quibus elicitur conjecturis: dict. num. 37. cum seqq.
- Ex sola fundatione, vel dotatione auctoritate Episcopi facta, etiam nulla juris patronatus reservatione interveniente id acquiritur, ibid.
- 38 Amplia & si de auctoritate Episcopi non constet, sit tamen edificium in forma Ecclesia factum & in eo publicè divina officia fuerint celebrata.
- 39 Etsi Ordinarius videns edificium fieri, non impedivit.
- 41 In reedificatione Ecclesia omnino diruta Ordinarii quoque requiritur consensus.
- 42 Ordinarius consensus, sine legitima causa prestare recusans compellendus ad id per Superiorem.
- 43 Vel à Superiore ipso præstandus.
- 44 Juri patronatus semper favendum, ne alias laici ab Ecclesiarum foundationibus arceantur.
- 45 Consensus ex diuturnitate temporis, edificatione Cappella cum insigniis & armis & visitatione Superioris præsumitur.
- 46 Limitatur, nisi ex facie instrumenti foundationis de defectu constet.
- 47 Triginta annorum cursum pro hac solemnitate præsumenda sufficere, juxta aliquos.
- 48 Idem in aliis solemnitatibus extrinsecis præsumendis. Plenè ad plures quæstiones remissivè in alienationibus honorum Ecclesia oppidorum, minorum & ad alia de extrinsecis, vel intrinsecis solemnitatibus cursu temporis præsumendis, vel non: ibidem & numer. seqq.
- 49 Pro nostra consensus Ordinarii solemnitate præsumenda minoris temporis spatium sufficere.
- 50 Idem in aliis extrinsecis solemnitatibus in rebus parvi præjudicii.
- 51 Stante maxime adversarii scientia.
- 52 Jus patronatus, ejusque presentationum aliive, fructus quomodo & qua prescriptione multiplicatis presentationibus & aliis conjecturis quærantur? ad armorum vetustissimas appositiones & in lapidibus inscriptiones: repetitas institutiones ordinariarum & alia signa remissivè.
- 53 In Ecclesiis Collegiatis, sive Conventualibus, an pro quærendo iure patronatus, aut iure præsentandi, vel eligendi Ordinarii consensus in foundationibus vel dotationibus sufficiat, vel Apostolicus sit necessarius? & num. seqq.
- Referuntur varia Doctorum sententia. ib. & n. seqq.
- 56 Quidam prescriptione jus præsentandi Prælatum in Ecclesia Conventuali adquiri volunt.
- 57 Traditur pro resolutione distinctio inter jus eligendi vel præsentandi Prælatum in Ecclesia Collegiata & inter jus patronatus ad ceteras præeminentias: in primo casu Apostolicum consensus vel privilegium requiri: in secundo Ordinarii sufficere resolvitur & num. seqq.
- 59 Declaratur text. in cap. nobis, de iure patronat. & num. seqq.
- Jus eligendi Prælatum in Ecclesia Collegiata est quid spirituale & sic laico, nisi de Apostolica licentia, adquiri nequit, ibidem.
- 60 Sævus in patrono Ecclesiastico, cui rectè de ordinarii tantum consensu quæritur.
- 62 Jus patronatus & jus eligendi in Ecclesia Collegiata multominus rectè confundunt.
- 63 Comprobatur superior resolutio per nostram leg. 1. tit. 15. part. 1.
- Redditur alia ratio, ne jus eligendi in Ecclesia

- Collegiata præter Apostolicum consensus, patrono adquiratur.
- Ecclesia Collegiata seu Conventualis Prælatum per concursum aut electionem Regularium, vel Canonicorum nominandus, ibidem.
- 65 Prælatum, vel Abbatem regularibus, aut Canonicis invitatis, dari non oportet: & num. 68.
  - 66 Patronus laicus in electione Prælati Ecclesia Regularis nec suffragium inter alios habere debet.
  - 67 An etiam ut patronus laicus jus præsentandi Prælatum ad Ecclesiam Collegiatam habeat, Apostolicus consensus sive concessio, ut in iure eligendi requiratur, vel Episcopi sufficiat? & n. seqq.
  - 69 Declaratur circa hanc quæstionem text. in dict. cap. nobis de iure patr.
  - 70 Quid, ut electioni tantum absque suffragii præstatione inter Canonicos vel Regulares patronus laicus interveniat? vel de ab eo honoris causa vel urbanitate, facta electione assensus pro confirmatione postuletur.
  - 71 Intelliguntur præfata circa Apostolicum consensus requirendum ad electionem Prælati Ecclesia Conventualis per patronum laicum, ut procedant tantum in principali electione, seu presentatione Abbatis, vel Prælati totius Ecclesie: secus in privatis Cappellis & beneficiariis ad eas præsentandis: necnon & in præbendis ipsius Ecclesie.
  - 72 Prescriptio, sive consuetudo circa jus eligendi, vel præsentandi Prælatum in Ecclesia Collegiata quid operetur? Refertur opinio affirmativa, ibidem.
  - 73 Negativa.
  - 74 Laicus non ita juris eligendi incapax, ut incapacitas privilegio Apostolico tolli non possit. Privilegium huiusmodi ut solemnitas extrinsecæ cursu temporis facilius præsumitur, ibid.
  - 75 Confirmatur hac sententia, nostrorum Regum consuetudo præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus.
  - 76 Resolvitur pro prima negativa sententia.
  - 77 Limitatur in Clerico Patrono & num. seqq.
  - 79 Confirmatur hac negativa opinio per nostram l. 1. tit. 15. part. 1.
  - Consuetudo, ut laicus patronus absque suffragio electioni Prælati Ecclesia Conventualis intersit, substatenda, ibidem.
  - 80 Potest etiam id in limine foundationis de Episcopi consensu reservari.
  - 81 Collegialis Ecclesia, sive Conventualis quomodo probetur? & quibus signis præsumatur? remissivè.
  - 83 Proponuntur aliqua tractanda circa Reges Patronos, aliosque Principes supremos, ipsorumque presentationes ratione Regij Patronatus.
  - 84 Principes Supremi similiter, ut privati, ratione dotationis, vel foundationis Ecclesiarum jus patronatus, & consequenter beneficiorum presentationes, ut ipsius fructus, consequuntur.
  - 85 Amplia, etiam si unam tantum præbendam in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata dotaverint, nam, & ejus presentationem habere debent.
  - 86 Imò Regibus, ac Principibus generaliter in omnibus Ecclesiis sui Regni jus patronatus multum tribuere, ratione soli, in quo sunt sita.
  - 87 Contrarium verum.
  - Principes supremi in Ecclesiis Cathedralibus, & aliis sua ditionis duntaxat quandam generalem protectionem, quoad tutelam, & patrocinium habent, non jus patronatus quoad presentationes, & alia patronorum emolumenta, fundatione per eos,

- aut dotatione non stantes, ibidem, & num. 88.
- 89 *Intellige, nisi per antiquissimum temporis cursum, multiplicatis presentationibus, id quæserint: vel etiam privilegio Pontificio, & n. 92.*
- 90 *Reges nostri ad reparaciones Ecclesiarum Cathedralium totius Regni non tenentur, sed in illis tantum, quarum patroni sunt.*
- 91 *Regibus nostris in totius Regni antiquis Ecclesiis, Cathedralibus maxime, jus patronatus competere deberet, quoad presentaciones omnium ipsarum prebendarum, ex quo eas, Sarracenis à Regno expulsis, exererint, ac dotaverint. Adducitur in testimonium notabilis, l. 18. tit. 15. part. 1. ibidem.*
- 92 *Antiquitas Episcoporum ad nostras Ecclesias Cathedralium electiones per Canonicos, sive Ecclesiarum capitula facta ad Reges confirmanda mittebantur ex dictis rationibus.*
- 93 *Intelligitur, juxta hujusmodi antiquam observacionem, sententia Dom. Covarruv. jus patronatus in omnibus Regni Ecclesiis Cathedralibus nostris Regibus tribuendis.*
- 94 *Reges nostri retinere semper Episcoporum presentaciones in omnibus Hispania Ecclesiis. Comprobatur hoc jus multis rationibus, & auctoritatibus, necnon, & Apostolicis privilegiis ibidem, & num. seqq.*
- 95 *In Indiarum quoque Regnis omnium Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum jus Patronatus, & Beneficiorum, ac Prebendarum presentaciones nostri Reges obtinent; plenè de hoc jure remissivè ad resignaciones, permutaciones, absque Regio assensu non admittendas, & ad alia plura.*
- 96 *Hispania Reges in Indiarum Regnis, quasi Vicarii Summi Pontificis sunt ff. tit.*
- 97 *In Sicilia Legati à Latere dicuntur, & de appellationibus Ordinariorum cognoscunt, ibidem.*
- 98 *In Gallia notabilis Regalia servatur, quam Galli Philippinam vocant, custodiendi per Regem Christianissimum sede vacante, fructus Episcopatum.*
- 99 *Hanc regaliam extendunt Galli Doctores ad provisiones, sive collaciones beneficiorum, sive prebendarum, sede vacante, ut Episcopatus fructus.*
- 100 *Magna semper inter Summos Pontifices, & Christianissimos Reges de hujus Regalia justificatione controversia: & quid aliqui ex antiquioribus Doctoribus de ea senserint.*
- 101 *Referuntur Doctores Galli pro ejus defensione.*
- 102 *Idem privilegium conferendi quadam beneficia habuerunt quondam Reges Anglia, & nunc Imperatores, & Reges Hungaria, & n. 107.*
- 103 *Intelliguntur hac privilegia, & consuetudines, ut presentandi beneficia, non conferendi, sint.*
- 104 *Differentia inter presentare, & conferre. Presentandi laici capaces sunt: non vero conferendi, ibidem.*
- 105 *In conferendi Pontificia concessione laicis, etiam feminis, quæri potest: non vero consuetudine, & si immemorabili, & num. 110.*
- 106 *Quod tempus Patronis laicis, Ecclesiasticis, vel mixtis, ad presentandum concedatur: quadrimestre, vel semestre?*
- 107 *Hujusmodi terminus, an à vacationis, vel scientia tempore currere, incipiat? & alia plura remissivè de eo.*
- 108 *Stante fundatoris dispositione, ut quadrimestre, vel semestre à tempore vacationis, non scientia currae, quid dicendum?*
- 109 *An à tempore vera, non interpretativa notitia currae? & num. 116.*
- 110 *Vnius ex Compatriotis scientia, an alteri noceat?*

- 111 *Absenti, carcerato, vel aliter legitime impedito non currit.*
- 112 *Nec ei, qui ob justum inimicorum timorem accedere, non audeat, ibidem.*
- 113 *Nec lito super jure Patronatus inter Patronos orta.*
- 114 *Limita nisi aliquis sit in quasi possessione presentandi, nec de ea dubitetur, sed super jure principali vertatur.*
- 115 *Plura remissivè de devolutione ad Ordinarium ob presentacionem in prefixo tempore non factam, vel minus legitime factam.*
- 116 *Regibus, & Principibus supremis tempus presentandi non currit, nec ob diu omittas presentaciones datur devolutio.*
- 117 *Frequentissimis quippe negotiis legitime semper impediti censentur.*
- 118 *Hoc maxime procedit in beneficiorum Regnorum Indiarum presentacionibus, ob locorum distantiam, & alia legitima intervalla, sive impedimenta, & num. 126.*
- 119 *De quadrimestris ampliacionibus in illis Regnis Pontificiis privilegiis.*
- 120 *Ampliaciones hujusmodi necessaria non erant, stante resolutione prefata in num. 122. & 123.*

EX prefata hujus capituli principalis resolutione, ut nimirum Beneficiorum presentaciones, collaciones, electiones, & similes nominandi actus inter fructus Episcopatus, alteriusve Prælatuæ, vel juris Patronatus computentur, rectè ad materiam hujus §. infertur, hujusmodi presentaciones, tanquam juris Patronatus fructus ad Patronos pertinere, ut comprobant, latèque tractant DD. congesti supra in principio hujus capituli, ex num. 3. ideo his fructibus gaudere debet, qui Patronatus jus legitime fuerit adeptus.

Quapropter necessariò in presenti erit agendum de modis, quibus jus Patronatus quaeritur, nam & eisdem nostri presentacionum, & alii fructus ad Patronos quoque spectabunt.

Modi igitur, sive tituli, quibus jus Patronatus, & presentacionis fructus adquiruntur, sunt tres illi principales, quos frequenter enarrant Doctores: Ecclesiarum nimirum constructio: Ipsarum dotatio: Pro earundemque ædificatione datio fundi: De quibus jus Patronatus, ipsiusque fructus acquirendi modis extat glossa magistralis communiter per DD. sequuta in cap. pia mentis 16. quest. 7. quæ illos recitat in illo vulgari versu: Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.

Et specialiter de constructione, aut fundatione habetur id in cap. nobis 25. de jure Patronat. cap. filii, vel nepotibus 16. quest. 7. & de præstatione territorii, cap. Abbatem 18. quest. 2. dist. cap. nobis, ubi DD. Rota Romana decis. 269. num. 2. ubi, quòd ex fundatione etiam dicitur, si quis fundum pro constructione præbuerit, Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Fundavit, num. 1. † Et etiam ex fundatione jus Patronatus quaeritur censetur, non solum, si ex fundamentis Ecclesia, vel Cappella sit constructa, verum etiam, si reedificetur, intellige de totali reedificatione, ut cum Ecclesia penitus est diruta, & collapsa, ita ut nova consecratione indigeat, juxta eundem Roch. ubi proximè, Rota apud Gratian. discept. forens. cap. 177. à num. 26. Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. part. 1. quest. 6. artic. 3. num. 20. & artic. 8. num. 17. benè Seraphin. decis. 555. num. 2. Melch. Lotter. de re beneficiar. dist. quest. 8. num. 19. Prosper. Fagnan. in collect. ad cap. in singulis, de jure Patronat. ex num. 50. & 52. Nicol. Garcia de benefico 5. part. cap. 9. ex num. 51.

Ideo ex reedificatione Ecclesie non omnino diruta,

jura, sed tantum discoopertæ, & recto carentis, jus Patronatus non acquirit, censuit Rota Roman. decis. 306. part. 1. in novissim.

Ad alia autem multa circa juris Patronatus acquisitionem, aut non, per reedificationem, videndi Riccius collectan 1559. Pater Azor institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 19. num. 10. Seraphin. decis. 318. & cap. Campanil. in divers. jur. Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 337. cum seqq. Burat. decis. 496. num. 7. vbi Ferentil. in addit. litt. A & ad decis. 22. litt. A num. 26.

Qui prædicta circa juris Patronatus acquisitionem ex fundatione, sive ex reparacione, optimè declarat, ut hæc adquisitio procedat in constructione voluntariè, non necessariò facta, sequitur ex Lambertin. & aliquibus Rotæ decisionibus August. Barbof. de jure Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 31. in quo tamen contrarium tenet, imò ædificantem, etiam si voluntatem suorum majorum exequatur, jus Patronatus reservare posse Seraphin. decis. 381. num. 1. quem sequuntur Dom. Valenquel. conf. 188. num. 8. D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyt. de Eccles. Cathedral. cap. 16. num. 60.

Sed, his auctoritatibus non obstantibus, à sententia Barbofæ non recederem, quia, qui voluntatem alterius exequitur, nihil de suo præstat, ut tam magnum gravamen fundationi adicere possit, imò contra voluntatem defuncti faciet executor, si dum ille Ecclesiam fundari voluit, nulla facta mentione de reservatione juris Patronatus, executor id reservaverit.

Et licet adhuc subtiliter dubitari possit, an ex ipsa fundatione in hoc casu, ut in aliis ipso jure jus Patronatus absque ulla reservatione competat, & debeatur hæredi, vel executori defuncti, tanquam in eum sit translatum jus acquirendi Patronatum, responderi tamen potest, nullum acquisitionem, vel translationem in hæredem, vel executores considerari posse: Non adquisitio, quia tempore constructionis, quo hoc jus adquiritur, non est, cui adquiratur, videlicet, defuncto jam, qui construere jussit: Non translatio, quia tempore mortis ipsius, qui construere jussit: Non translatio, quia tempore mortis ipsius, qui construi Ecclesiam disposuit, nullum jus erat in esse productum; quòd transferri, posset, ut pote nondum Ecclesia ædificata: nec penes defunctum fuit aliquod considerabile jus acquirendi Patronatum, sed solum quædam spes, quæ transmissibilis non videtur.

Sed licet ex his rationibus noviter consideratis, ultra præfatos Doctores, qui ferè nullam pro suis sententiis adducunt, verior mihi sententia August. Barbof. videatur; eam tamen, pro concordia, intelligerem, cum extraneus voluntatem alterius exequitur, secus si filius, vel alius descendens, cui certè jus Patronatus competere debere, videtur dicendum ex eodem jure naturali, aut gratitudinis, quo patri, si viveret, deberetur.

Nam, æquitate, & ratione in spectata, eadem gratitudine Ecclesia filium, ac patrem fundantem prosequi debet; quid enim dicemus, si in nostro casu filius paupertate laboraret, ita ut alimentis egeret, nonne Ecclesia in remunerationem eum alere teneretur? videtur quòd sic, aliàs ab ingratitude liberari non posset, cum filium proprii fundatoris tam gravi necessitate afflictum desereret: Quæ omnia in extraneo executore locum non habent.

Ex dotacione autem, quòd ex ea etiam jus Patronatus, & nostræ presentaciones, aut fructus quaerantur, habetur, in cap. filii, vel nepotibus 16. quest. 7.

Et idem si dos augeatur; declarata, si in totum antiquæ sit perempta, Cardinal. in cap. quoniam, n. 6. verfi. Dicit. Vincencius, de jure Patronat. Boer. conf. 4. num. 26. cum seqq. vel si saltim ad eam quantitatem sit deducta, quæ propter suam exiguitatem profus sit incongrua, quia paria sunt dotem non habere, vel eam incongruam habere, Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. part. 1. quest. 6. art. 6. numer. 7. verfi. Nam nulli dubium est, & cum aliis Melch. Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quest. 8. num. 31. & lib. 1. quest. 31. num. 8.

Et tam in dotacione, quam in constructione & alio tertio præfata acquisitionis modo, videlicet, in fundatione sunt jura promiscuè loquentia in cap. 3. cap. cum autem 24. de jure Patronat. cap. unic. eodem tit. in 6. cap. ad audientiam 2. de Eccles. edificand. cap. significasti 41. de testib. cap. Monasterium, cap. pia mentis, cap. frigentius 16. quest. 7. Glossa in dist. cap. pia mentis, Sacrum Concilium Tridentinum sessio. 25. cap. 9. de reformation. nostra leg. 1. titul. 15. part. 1.

De quibus præcipuè tribus modis acquirendi, sive probandi jus Patronatus, ad plures quaestiones, plenissimè tractant, ultra August. Barbof. Fermosin. Prosper. Fagnan. & doctissimum Dom. D. Emanuel Gonzalez; ad prædicta jura repetentes Zerol. in prax. Episcop. verb. Jus Patronatus, ex n. 1. Cabed. de Patronat. Reg. Coron. cap. 1. ex num. 10. & cap. 2. à princip. Ugolin. de potestat. Episcop. cap. 51. ex num. 6. noster Gregor. in dist. leg. 1. tit. 15. part. 1. gloss. 4. & 7. multaque cumulant Dom. Covarruv. practico. quest. cap. 36. num. 2. verfi. Distinguitur autem, Mascard. de probation. conclus. 959. Genuens. in prax. Archiepisc. cap. 63. per tot. Mazeraten. var. resolut. 80. per tot. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 18. tot. Farinae. decis. 615. part. 1. recentior. Leo in thesaur. for. Ecclesiast. part. 2. cap. 6. ex num. 25. & cap. 21. ex num. 4. & ex modernioribus plures congerentes Vivian. de jure Patronat. part. 1. cap. 3. per tot. Sanchez in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 48. ex num. 3. Melch. Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quest. 7. & 8. Garcia de benefico. part. 5. cap. 9. n. 36. cum pluribus seqq. August. Barbof. ultra collectan. ad prædicta jura in tractat. de potestat. Episcop. part. 3. allegat. 70. à princip. & de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. ex num. 28. & 61.

Qui benè animadvertit in num. 54. quòd plures simul concurrentes ad dotacionem Ecclesie: vel unus ad dotem, alius ad fundationem, alius vero ad constructionem; omnes in solidum efficiantur Patroni: & idem notavit ex Roch. & aliis antiquioribus noster Gregor. in dist. leg. 1. tit. 15. part. 1. gloss. 5. Garcia ubi proximè, num. 54. Prosper. Fagnan. in cap. in singulis 49. de jure Patronat.

Qui ex num. 23. usque ad finem ad plures quaestiones hos juris Patronatus adquirendi modos optimè explicat: de quibus ex recentioribus latè etiam ad plura tractant Penn. decis. 34. num. 20. & decis. 257. num. 6. & decis. 436. num. 2. Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. disput. 9. quest. 21. ex num. 1. & disput. 15. quest. 1. num. 8. Elcobar. de Pontif. & Reg. jurisdiction. cap. 8. num. 74. qui loquitur in Academiarum Patronatus acquisitione ex ipsarum erectione, & donatione, Dom. Salgad. de Regia protection. 3. part. cap. 9. ex num. 100. Fragof. de regimin. Reipubl. tom. 2. part. 2. disputat. 9. §. 3. num. 110. & 114. Ferentil. in notacion. ad Burat. decis. 1. ex num. 13. Pater Lezanotom. 1. questio. regul. part. 2. cap. 11. ex num. 2. & novissimè Ioan. Baptist. Ventrigl. in prax. Ecclesiast. annotat. 1. §. 1. per tot. Dominic. Antunez de Portugal

de donat. Reg. part. 3. cap. 28. ex num. 4. Frass. de Reg. Patronat. Indiar. cap. 4. ex num. 1.

19 Quibus adde, quod Ecclesia ab uno constructa, & congruè dotata, non debet alius prætextu oblata majoris dotis pro jure Patronatu consequendo auditi in præjudicium Patroni, qui prius dotaverat, ut bene animadvertit Roch. de jur. Patronat. verb. In Ecclesiis, quest. 4. Aloysius Ricc. 1. part. decis. 13. noviter Jacob Fontanell. de jure Patron. lib. 5. quest. 12. num. 5.

20 Quia nec aliter juxta ipsum Fontanell. num. 6. alij per Episcopum jus Patronatus in præjudicium Patroni concedi potest: imò constructa per unum duntaxat Ecclesia, alius ad eam dotandam non est admittendus, constructore, intellige, invito, & volente eam dotare, qui ad id prius requirendus est, nam in hoc primas vices habere debet, ex quo ad eum, ut Patronum ratione constructionis dotandi obligatio spectet, Abbas in cap. quoniam, de jure Patronat. verb. Et construxerit, quest. 3. Fontanell. eodem tractat. dict. lib. 1. quest. 11. num. 1. & dict. quest. 12. ex num. 5. & novissime Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 28. num. 177.

21 Imò majori ratione admitti non debet majorem dotem offerens, Ecclesia jam congruenter per Patronum dotata. Roch. dict. verb. Et construxerit, quest. 4. Aloys. Ricc. part. 1. decis. 13. Fontanell. dict. cap. 12. num. 5.

22 Et idem, quoad reparationem, Ecclesia funditus diruta, quod similiter prior Patronus ad reparationem ante alium, admittatur, eumque super hoc Episcopus requirit, antequam extraneo reparare volenti consentiat, ut vitetur novi Patroni concursus, quod valde æquum est, docent Hostiens. in cap. in singulis, num. 3. de jure Patronat. & ibidem Ioann. Andr. num. 12. Cardinal. quest. 3. Henric Boych. prope fin. vers. Prior verò Patronus, & in eodem text. noviter notat Prosp. Fagn. num. 57.

23 Quæ circa juris Patronatus acquisitionem, & consequenter ipsius fructum in præsentationibus, aliisve præminentibus, & honoribus consistentium generaliter in quacumque persona ædificante, vel dotante locum habent, nisi, stante speciali alicujus exclusione, vel incapacitate ex parte acquirentis, ne jura ista quærere possit, Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. part. 1. quest. 7. artic. 1. Pater Sanchez in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 70. num. 2. Andr. Valens. de benef. lib. 4. tit. 1. ex num. 6.

24 Quia propter regula generalis affirmativa constituenda est, quælibet scilicet istius juris, ipsiusque fructuum acquisitionis capacem esse, juxta jura, & Doctores proximè referendos; & non solum mascululos, sed etiam fœminas, cap. pia mentis 16. quest. 7. & probatur in cap. fin. de concession. præbend. Roch. de jure Patronat. verb. Competens, in princip. Vivian. eodem tractat. part. 3. lib. 5. cap. 4. num. 5. Pater Azor institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 21. Nicol. Garcia de benef. part. 5. cap. 9. ex num. 142. August. Barbof. in dict. cap. fin. num. 2. & in cap. ex litteris 7. de jur. Patronat. num. 12.

25 Quod intellige, non solum in fœminis in dignitate constitutis, verum etiam in quacumque muliere privata ut bene ampliant Abbas, & Imol. in dict. cap. fin. de concession. præbend. Lambertin. dict. quest. 7. artic. 2. num. 40. quidquid dict. cap. fin. de Comitissa loquatur, & sic de muliere in dignitate constituta, quia id intelligi debet, non limitative, sed exemplificative, & prout casus ibi accidebat.

26 Quinimò, & meretrix juris Patronatus, ipsiusque fructuum erit capax, ut probatur ex generalitate

text. in cap. pia mentis 16. quest. 7. ubi firmatur, omnia Christianum capacem esse juris Patronatus; ergo, & meretrix, cum Christiana illa sit, licet mala; quin obstat, quod ex meretricio, & illicito quæstu ipsiusque redditibus Ecclesiam funder, aut dotet.

Quia hujusmodi quæstus, quantumvis ex illicito, 27 & turpi modo in dominium meretricis transeunt, à qua nec reperti possunt; & hoc non, ut aliqui volunt, ex vulgari ratione, quod utriusque turpitudine versetur, ad vulgarem regulam, quod in pari causa turpitudinis potior sit conditio possidentis, juxta text. in l. si ob turpem causam 8. ff. de condit. ob turp. caus. cap. in pari, de regul. jur. 6. ut cum aliis voluit, ad tem. Dominic. Antonez de Portugal de donation. Reg. part. 3. cap. 28. num. 22. sed ex eleganti ratione per Ulpian. tradita in dict. l. idem, §. Sed quod meretrici, dict. tit. de condit. ob turp. caus. quia, nimirum, solius dantis, non mulieris accipientis, turpitudine versatur; nam licet illa (ut optimè ait Ulpianus) turpiter faciat, quod si meretrix: non turpiter accipit, cum sit meretrix.

Ideo ex hujusmodi quæstibus meretricem elemosy- 28 nam facere, aliavè pia opera exercere posse, dotare Ecclesiam, vel fundare, in eaque quærere jus Patronatus, resolvunt Navarr. miscellan. 52. num. 7. Ioann. Baptist. Lup. de illegitim. commentar. 1. §. 3. num. 30. Roch. de jure Patronat. verb. Competens, ex num. 3. Spin. de testament. gloss. 6. num. 21. Ricc. collectan. 1582. Gavant. in manual. Episcop. verb. Jus Patronatus, num. 19. Stephan. Gratian. discip. forens. cap. 18. num. 5. & 6. August. Barbof. in cap. in litteris, num. 12. de jure Patronat.

Item spurius ad nostram juris Patronatus, ipsiusque 29 fructuum acquisitionem admittitur, ut ex dict. cap. pia mentis, cap. frigenius 16. quest. 7. notant Roch. de Curt. in dict. verb. Competens, quest. 2. per tot. Lambertin. de jure Patronat. part. 1. lib. 1. artic. 17. quest. 7. vers. Quæro decimò tertio, Ioann. Baptist. Luc. de illegitim. commentar. 1. §. 3. num. 30. Gratian. dict. cap. 218. ex num. 1. Andr. Valens. de benef. lib. 4. tit. 1. num. 7.

Et Monachus, si construat, vel dotet: sed id non 30 sibi, sed Monasterio acquirat, ut ex aliis notant Pater Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 14. num. 4. Pat. Lezan. tom. 1. quest. regul. part. 2. cap. 11. num. 2.

Quæ omnia intellige, supposito semper consensu, 31 aut licentia Episcopi, vel Ordinarii illius loci, ubi Ecclesia constructur, aut dotatur, eo enim deficiente, nullo modo jus Patronatus acquiri poterit, ut latè resolvunt per text. in dict. cap. nobis 25. de jure Patronat. cap. 1. eodem in 6. Calderin. conf. 20. incipit, quidam edificavit sub tit. de jure Patronat. Ioann. Andr. in dict. cap. nobis, col. 2. Abbas conf. 59. vers. 3. princ. vol. 2. qui, præter ædificationem, dotacionem, vel præstationem fundi, consensum etiam Ducepsani necessariò requirunt, ut cognoscatur, an dos congrua sit, necne? & an locus, vel ædificium constructum dignum sit, ut nomen Ecclesiæ mereatur? & an etiam, qui dotat, vel construit, sit talis, qui de facili ad jus Patronatus admitti debeat? ut bene explicat Calderin. ubi proximè, Vvclsembec. conf. 48. num. 13. optimè Ioann. Selva de benef. part. 1. quest. 6. num. 16. cum seqq. in tract. DD. tom. 15. part. 1. fol. 24. Ioann. Nicol. Delphin. de jure Patronat. lib. 1. num. 97. vers. Sed ex hoc quæro.

Qui bene ex eo animadvertit, fundata Ecclesia, 32 citra Episcopi consensum, non solum jus Patronatus non acquiri, sed imò ædificium ita constructum Ecclesiæ nomen non mereri, & instar prophani demoliri posse,

posse, juxta text. in cap. cum olim. §. Insuper de privileg. cap. placuit 1. quest. 2. §. Si quis in Authem. de Ecclesiast. tit. §. Sanctimus igitur, ut nullus adific. Orator. de vot. præter voluntat. Episcop.

33 Et ex recentioribus ne jus Patronatus, citra Ducepsani consensum adquiri valeat, latè prosequuntur Vivian. de jure Patron. lib. 1. cap. 1. num. 24. Franc. Tondut. Canon. quest. 2. part. cap. 4. §. 9. ex num. 12. August. Barbof. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 4. cap. 32. num. 8. & de potestat. Episcop. part. 3. allegat. 70. num. 20. optimè prosequitur & eleganter plures rationes referens Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 9. numer. 563. cum seqq. Penn. decis. 255. num. 8. Pat. Lezan. dict. cap. 11. num. 3. Franc. Tondut. in dict. §. 9. num. 16. † Ubi quod Vicarii Generalis, sede vacante consensus, vel licentia sufficiat, notant etiam Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. part. 1. quest. 2. art. 9. & cum aliis Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 9. num. 9. Pater Sanchez in Consil. Moral. lib. 2. cap. 3. dub. 48. num. 7. † Quod tamen non procedere ait ex num. 75 in Vicario Generali Episcopi, nisi ad id speciale mandatum habeat, Barbof. de Ecclesiast. dict. cap. 12. numer. 40. & de potestat. Episcop. dict. allegat. 70. num. fin.

36 Quod autem sufficiat, si ex post facto consensus, vel ratihabitio ordinarii supervenerit, notant Joann. Selva de benef. dict. quest. 6. ex numer. 17. & 22. Abbas conf. 89. col. 1. vol. 2. Zavarel. conf. 6. sub tit. de jure Patron. cum aliis Garcia de benef. part. 12. cap. 2. num. 209. & part. 5. cap. 9. num. 50. Gavant. in manual. Episcop. verb. Jus patronatus, num. 17. Pater Sanchez dict. cap. 3. dub. 48. numer. 8. Tondut. resolut. benef. cap. 3. cap. 192. num. 16. bene Martin. Mager. dict. cap. 9. num. 570. quidquid contrarium voluerit, imò ex sola Cappellæ, vel Ecclesiæ constructione absque Ordinarii consensu, jus Patronatus acquiri, D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyt. de Eccles. Cathedral. cap. 16. num. 59. ex Duran. decis. 147. num. 1. & Tondut. lib. 1. resolut. benef. cap. 3. num. 4. apud quos id non invenit.

37 Animadvertit tamen pro ista juris Patronatus acquisitione tacitum Episcopi consensum sufficere, qui tunc maximè elici poterit, si foundationi, aut dotacioni Ecclesiæ, vel Cappellæ consenserit, suamque auctoritatem præstiterit, quo casu ex sola foundatione, vel dotacione jus Patronatus sine aliqua speciali reservatione, aut expresso Episcopi consensu, ipso jure acquiretur, ut colligitur ex mente Joan. Andr. Hostiens. & aliorum antiquorum, dum ex sola dotacione, constructione, aut foundatione Episcopi consensu, vel auctoritate facta jus Patronatus acquiri docent; quod etiam comprobatur ex ipsius juris Patronatus definitione vulgriter per DD. tradita & resolvit optimè in specie, contra Abbat. ejus fundamentis satisfaciens Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Pro eo quod de Ducepsani consensu, quest. 8. & hanc partem sequitur bene fundans Joann. Selva de benef. part. 1. quest. 6. num. 50. & 51. Leopold Hachelmanus in disput. jur. Canon. disput. 10. de jure Patron. concl. 3. Mart. Utran. conf. 18. num. 3. lib. 2. Nicol. Delphin. de jure Patron. num. 97. lib. 1. vers. Sed ex hoc quæro, Martin. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 571. & constat. ex dict. cap. quicumque, cap. filiis, vel nepotibus 16. quest. 7. cap. quoniam, cap. nobis, de jure Patronat. in quibus juribus ex sola foundatione, dotacione, aut constructione Ecclesiæ auctoritate Episcopi facta, jus Patronatus acquiri deciditur.

38 Nota etiam, quod si de auctoritate, aut consensu Episcopi in foundatione Ecclesiæ non appareat

& de eo dubitetur; præsumitur quoque tacitè intervenisse, ex quo ædificium in forma Ecclesiæ sit factum; ibique sit Altare, aut campanile, & ibidem Missa, vel alia Divina Officia publicè fuerint celebrata, notant post Innocent. Abbas in cap. inter dilectos, de donat. & in disputat. Sempronius, Archidiacon. in cap. nemo, el. 1. de consecrat. dist. 1. optimè, multa circa istud cumulans Felin. in cap. de quarta, vers. Secunda declaratio, de prescripti. elegans consil. de Paul. de Castr. 181. Ludovic. Roman. singal. 320. incipit Tu Senensis dictus, Joann. Selva de benef. part. 1. quest. 6. num. 44. & 45. † Et quod sufficiat pro consensu Episcopi præsumendo, quod ædificium fieri videns non impedierit, docent Belet. de quibus Cleric. de disciplin. Cleric. §. 1. ex num. 10. D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyt. de Eccles. Cathedral. cap. 16. num. 41. † Et ad alia de hoc Ducepsani consensu in Ecclesiis, vel Cappellarum foundatione præsumendo extat Rotæ decis. 222. cum seqq. part. 5. divers. Gratian. decis. 26. num. 16. & 17.

Idem hoc amplius adde, quod etiam semel jam 43 Cappella, aut Ecclesia de Ordinarii consensu, vel similiter Apostolica licentia constructa, si tamen postea funditus diruatur, ut totali reedificatione egat, quod adhuc Ducepsani consensus sit necessarius, ut ex reedificatione jus Patronatus, quis acquirat, plenè resolvit Prosper. Fagnan. in collect. jur. Canon. ad cap. in singulis, numer. 52. cum seqq. de jure Patronat. sed similiter ex tacito consensu Ducepsani præsumetur, ut in nova ædificatione superius diximus.

Unum tamen nota quod si Ordinarius consensum 44 sine legitima causa præstare renuerit, poterit ad id à suo superiore compelli, ut ex cap. nullus, & ibidem Abbas de jure Patron. & gloss. in cap. penult. verb. Teneantur, de rescript. in 6. docent Joann. Selva de benef. 1. part. dict. quest. 6. num. 42. Lambertin. de jure Patron. lib. 1. part. 2. quest. 1. art. 20. Vivian. eodem tractat. lib. 2. cap. 1. ex num. 9. Pat. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quest. 10. Pat. Lezan. quest. regul. tom. 1. part. 2. dict. cap. 11. num. 3. in fin. † aliàs, renuente adhuc Ducepsano, sine justa causa, ipse superior consentiet, Massob. in prax. hab. concurs. prelud. 7. dub. 7. August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. dict. cap. 12. num. 41.

Nam semper juri Patronatus favendum, ut per 44 hoc Ecclesia magis splendescat, & augeatur: & non alias laici ab Ecclesiarum dotacionibus, & foundationibus arceantur, sed imò ferventius, & animosius ad id incitentur, videntes jura sibi benigne favore; notant ultra plures ex relat. eleganter Felyn. Sandens. in tractat. quand. litter. Apostolic. noceant Patron. Eccles. in vers. Corroborari potest. Arnulph. Ruzaus de jur. Regal. in §. 1. num. 17.

Nota etiam ad materiam consensus Ducepsani 45 pro jure Patronatus, ipsiusque fructuum acquisitione, ex diuturnitate temporis, ædificatione Cappellæ cum insigniis & armis, ac visitatione superioris hujusmodi consensum præsumi, ut ex Roch. Lambertin. & aliis, pluribusque Rotæ decisionibus comprobant Nicol. Garcia de benef. part. 5. dict. cap. 9. num. 73. August. Barbof. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 70. num. 22. Cavaler. decis. 765. numer. 5. & in Apostolico privilegio præsumendo in Ecclesiis Conventualibus, idem Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 12. num. 49. † Ubi bene limitat, nisi 46 ex facie instrumenti foundationis de defectu constet, juxta elegantem consil. Paul. de Castr. 81. ex numer. 7. lib. 2. quæ ad hanc limitationem communiter

- ad familia sequuntur Dom. Molin. *de primogen lib. 2. cap. 6. num. 74.* & cum aliis Dom. Valenquiel. *conf. 18. ex num. 21.* Noguierol. *allegat. 38. num. 49.* Valerol. 47. & Ventrigl. proximè referendi: † & quod regulariter ex centis triginta annorum præsumatur, tenet Beltramin. *in addit. ad Gregor. XV. in decis. 420. numer. 7.* Rot. *decis. 179. num. 1. part. 1. divers. & decis. 694. num. 5. part. 1. decis. 191. num. 6.* apud Paul. Rub. *tom. 3. divers.*
- 48 Ut in aliis quoque solemnitatibus extrinsecis passim notant DD. quos novissimè congerunt plenè tractantes materiam, quando solemnitates intrinsecè vel extrinsecè ex temporis cursu præsumi debeant ad alienationes bonorum Ecclesiæ, oppidorum minorum, judicialia, & similia bene ex recentioribus Martin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 227. per tot.* D. Valenquiel. *conf. 18. ex num. 15.* Castill. *tom. 7. contr. cap. 10. ex num. 32.* Capic. Galeot. *tom. 1. contr. 8. & tom. 2. contr. 38.* Barbof. *in collect. Cod. in l. si filius. Cod. de heredit. petit. Spad. conf. 163. num. 17. lib. 1. & conf. 148. num. 2. lib. 2. & conf. 99. num. 1. & conf. 105. numer. 6. lib. 3.* Capyc. Latr. *consult. 22. ex num. 11.* Ganavert. *conf. 6. art. 3. num. 5.* Joann. Bapt. Thor. *in compend. decis. tom. 1. verb. Solemnitas 1. & 2.* & est optimum responsum Camarat. *21. ex num. 28.* usque ad fin. Cyriac. *contr. 162. ex num. 26. & contr. 261. ex num. 36.* Paul. Staib. *resol. 40. ex numer. 76.* bene Thoming. *conf. 6. ex num. 106. & 133. tom. 1. & conf. 38. ex num. 86. tom. 3.* Villagut. *in respons. de reb. Eccles. mal. alienand. ex num. 123.* Noguierol. *allegat. 38. num. 49. & allegat. 25. ex num. 25.* D. Salgad. *post. 4. part. Labyrinth. in tractat. de libert. benef. art. 7. ex num. 3.* & plures congerentes Valeron. *de transactio. tit. 4. quest. 2. ex num. 68.* D. Molin. *lib. 2. capit. 6. num. 74. & lib. 4. cap. 10. numer. 11.* ubi alios cumulant addent, & Ayllon. ad nostrum Gomez. *2. variar. cap. 11. numer. 17.* Joann. Baptist. Ventrigl. *in prax. rer. notabil. annotat. 1. §. 3. ex num. 55.* apud quos infinitos ex antiquioribus cumulos invenies, qui ferè omnes magis frequenter solemnitates extrinsecas ex transcurso triginta annorum præsumi resolvunt.
- 49 Sed imò, quod in Diocesani consensu præsumendo non tanti temporis spatium requiratur, ex quo agitur de modico præjudicio, & de favore Ecclesiæ, ne alias beneficium ob defectum consensus supprimatur, & eo maxime, quia cum reperitur Ecclesia ædificata per Patronum, consensus Ordinarii intervenisse præsumitur: tum magis concurrentibus præsentationibus Patroni ædificantis, & institutionibus Ordinarii easdem confirmationes approbantibus, ex quibus actibus tacitus consensus præsumitur, ut bene notant Roch. *de jure Patronat. verb. Pro eo, quest. 8. numer. 20.* Beltramin. *in addit. ad Gregorium XV. in decis. 420. num. 7.* undè decennii transcursum sufficere, rectè resolvit August. Barbof. *de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 43. cum seqq.* † Quod in aliis quoque extrinsecis solemnitatibus præsumendis, si ex eo parum præjudicium inferatur, notant Authores supra relati; † & quando concurrunt non solum observantia, sed etiam adversarii scientia bene Thomig. *conf. 6. ex num. 106. & ex num. 133. tom. 1.* juxta quæ procedere, & intelligi debet doctrina Dom. Valenquiel. *conf. 18. ex num. 17.* dum decennii spatium pro his solemnitatibus præsumendis sufficere ait.
- 52 Hæc de tribus superioribus modis acquirendi jus Patronatus, ipsiusque præsentationum fructus, & præminentias: & de Ordinarii consensu semper

adhibendo: ultra hos etiam titulos sive, acquirendi modos jus Patronatus, ipsiusque præsentationis fructus ad aliquem pertinere frequenter probari, præteritur ex multiplicatis præsentationibus, ahifque conjunctis per antiquissimum temporis concursum, hodie juxta sacrum decretum Concilii Tridentini *sess. 22. cap. 9.* per immemorialem possessionem, de qua præscriptione, sive probatione, ipsiusque conjunctis ex armorum, sive insignium alicujus familiae in Ecclesia appositione de antiquis enunciativis, & inscriptionibus vetustissimis in marmoribus, lapidibus, vel lignis positus in Ecclesia, vel aliis locis publicis ex institutionibus Ordinariorum ad præsentationem alicujus Patroni, & ad alias multas præsumptiones, & modos probandi jus Patronatus: & quid noviter sit innovatum per Sacrum Concilium Tridentinum *di. cap. 9.* de ipsiusque nova forma circa plenioram, & exactiorem probationem, stante potentia ex parte prætendentium jus Patronatus: & quæ personæ, aut familiae potentes ad id dicantur, ut usurpationis præsumptio oriatur, non concurrentibus Concilii requisitis tractant plenissimè plures congerentes Hieron. Gonzalez *in regul. 3. Cancellar. gloss. 18. numer. 44. cum pluribus seqq.* Aloyf. Ricc. *integrò tractat. de novissim. probat. juris Patron. Nicol. Garcia de benef. part. 5. cap. 9. ex num. 81. usque ad 115.* Melch. Lotter. *de re benef. lib. 2. quest. 13. ex num. 123. usque ad 152.* late infinitos cumulos August. Barbof. *in collect. ad Concil. Trident. di. sess. 22. cap. 9. & de potestat. Episcop. part. 3. allegat. 72. num. 28. cum pluribus seqq. & de univers. jur. Eccles. lib. 3. cap. 12. ex num. 67. usque ad 155.* D. Salgad. *de Reg. protest. 3. part. cap. 10. ex num. 266.* & novissimè cum aliis Joann. Bapt. Ventrigl. *in prax. rer. notabil. annotat. 1. §. 2. per tot. ubi in num. 1.* plures refert Cardinal. Joann. Bapt. Luca vir quidem doctus, summamque cum ratione in omni materia eleganter resolvens, in suo celeberrimo *Theatr. veritat. & justit. lib. 13. rubric. de jure Patronat. discurs. 57. & 58.*

Quæ omnia superius dicta circa acquisitionem juris Patronatus, necnon, & juris præsentandi, tanquam ipsius fructus ex fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ, adhibito expresso, aut tacito Episcopi consensu in Ecclesiis, quæ Collegiata, sive Conventuales non sunt, absque dubio procedunt: in Ecclesiis verò Collegiatis, aut Conventualibus multum debitant, & variant DD. nam aliqui tam quoad jus Patronatus, quam jus eligendi aut, præsentandi Prælatum in his Ecclesiis Apostolicum consensum, vel privilegium requiri, asserunt Moeidan. *decis. 340. alias 10. num. 5. de jure Patron. Didac. Perez in l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinament. col. 18. vers. jus autem præsentandi. pag. mihi 143.* Put. *decis. 369. lib. 2.* Lambertin. D. Covarruv. Cavaler. & alii proximè referendi, Ferentil. *in annotat. ad decis. 1. Burat. n. 15.* August. Barbof. *in collect. ad di. cap. nobis, num. 3. & 10.* ubi plures ad id congerit, quorum multi loquuntur solum, quoad jus electionis, vel præsentationis Prælatorum, non verò, quoad ipsum jus Patronatus, aliasque præminentias, imò idem Barbof. *in di. cap. nobis, num. 2. & de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 47.* contrarius sibi extat, cum aliis pluribus congeritis, dum jus Patronatus in Collegiata ex fundatione, aut dotatione solo consensu Episcopi acquiri posse resolvit.

Alii verò, quoad jus Patronatus, nullum Apostolicum consensum, vel Episcopi necessarium esse docent, ut in hujusmodi Ecclesia Collegiata ex fundatione, aut dotatione jus Patronatus quæretur, Lambertin.

- Lambertin. *de jure Patronat. lib. 1. part. 1. art. 7. undecim. quest. num. 3.* Cavaler. *decis. 265. num. 6 & 7.*
- 55 Alii, licet quoad jus eligendi privilegium Apostolicum expostulent, quoad jus præsentandi Episcopi consensum cum speciali reservatione in limine fundationis, vel dotationis sufficere judicant, pro qua sententia est elegans Rotæ decisio apud Puteum 369. *lib. 2. paulo ante num. 1. vers. Sed quia istud non sufficiebat, & expressè docent D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 10. num. 3. in fin. Didac. Perez in l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinam. col. 18. vers. Jus autem præsentandi. pag. mihi 143.* idque tenet, licet his non relatis, August. Barbof. *in di. cap. nobis, de jure Patronat. num. 2. vers. Limita supra dictam,* qui omnes pro hac parte adducunt Cardinal. Roch. & Lambert. & text. *in di. cap. nobis, de jure Patron.* sed malè, quia id non asserunt, nec per *di. text.* probatur: imò ex eo contrarium deducitur, ut proximè videbis.
- 56 Alii præscriptione etiam jus istud præsentandi Prælatum in Ecclesia Collegiata Patrono laico indistinctè acquiri posse volunt, ut ex Joann. Andr. *in regul. quod alicui, de regul. jur. in 6.* tenet Didac. Perez *in loc. citat. vers. Poterit etiam præscriptione.*
- 57 Inter quorum Doctorum varietates, juxta veriorum sententiam, & intelligentiam ad *di. cap. nobis, de jure Patron.* distinguendum est inter jus Patronatus Ecclesiæ Collegiatae, vel Conventualis: & inter jus eligendi, vel præsentandi Prælatum ad ipsam Ecclesiam: In primo casu dicendum est in Ecclesia Conventuali, vel Collegiata ex sola constructione, vel dotatione cum consensu Episcopi jus Patronatus acquiri ad effectum omnium præminentiarum, quæ aliis regulariter ratione Patronatus alterius Ecclesiæ debentur: In secundo vero casu, quoad eligendi, vel præsentandi jus, contrarium resolvendum videtur: id nimirum in Ecclesia Collegiata, vel Conventuali absque Papæ privilegio alicui competere, non posse.
- 58 Quoad primum; videlicet acquisitionem ipsius juris Patronatus id supponunt Hostiens. *in rubr. de jure Patronat. num. 3. vers. In Collegiata,* Abb. *in di. cap. nobis, eodem tit. num. 6. vers. Item jura,* & ibidem alii antiquiores, qui, dum solum disputant, an in his Ecclesiis electio Prælati Patrono competat, necne? jus Patronatus quæsitum appetere sentiunt, & supponunt: & id mihi expressè comprobatur *in eodem cap. nobis,* ubi in principio, jus Patronatus ex constructione de consensu Episcopi acquiri deciditur, & deinde solum de electione Prælati in Conventuali disceptatur.
- 59 Quoad vero secundam partem juris eligendi, vel præsentandi Prælatum, quod non nisi de speciali Papæ privilegio Patrono quæsitum censeatur, probatur etiam expressè *in di. cap. nobis,* in *vers. Ceterum,* & in *vers. Nisi fundator aliter de sua jurisdictione obtineat,* hoc est, prout interpretatur Hostiens. *in di. rubr. de jure Patron. vers. In Collegiata. in fin.* nisi de speciali facultate, aut privilegio Papæ id obtinuerit: optimè explicat ibidem gloss. in *verb. De sua,* ubi quod non sufficit, si per Episcopum id fuerit reservatum; quia jus eligendi, ut quid spirituale, per alium, quam per Papam Patrono laico concedi non potest, ut in eodem text. vocat Abb. *num. 9.* ultra quem intellectum ad *di. vers. Nisi fundator aliter, de sua jurisdictione obtineat.* † Secundò id intelligit gloss. *ibidem,* nisi Ecclesiastica persona, ut puta Abbas, vel alter hujusmodi jus Patronatus obtineat, istudque jus eligendi, vel electioni interessendi cum aliis Clericis de consensu Episcopi reservaverit: & notavit quoque pro secundo intellectu, licet non ita explicite, Hostiens. *in loc. citat.*
- 60 Lagunez. *de Fructibus.*

Juxta quæ in nostris Patronis laicis jus Patronatus, quoad fructum juris eligendi in Ecclesia Collegiata propter incapacitatem, absque Apostolico consensu transire non posse, ferè omnes constanter tenent, si èt secus, quoad alias præminentias, ut notant ibidem Ancharran. *in di. cap. nobis, num. 6. & in cap. Sacrosancta, num. 3. de election.* Lambertin. *de jure Patron. lib. 2. part. 1. quest. 5. in princip. & cum aliis Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 6. num. 57.* bene ita Paul. de Citadin. contrarium asserentem intelligens Mart. Mager. *de advocat. armat. cap. 9. num. 522. & 548.* & ita se explicat August. Barbof. *de jure Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 47.* quamvis satis expressè *in num. sequent. & in collect. ad di. cap. nobis, num. 3. & 10.* ex Hostiens. & Abbat. & D. Covarruv. indistinctè, & absolute teneat, jus patronatus absque Apostolico consensu in Ecclesia Collegiata acquiri non posse; sed certè contra litteram text. *in di. cap. nobis,* & contra mentem Hostiens. & Abbat. qui id solum, quoad jus eligendi expressè voluerunt, & D. Covarruv. *in loc. citat.* per Barbof. qui est *in regul. possessor. 2. part. §. 10. num. 3. vers. Alter casus.* & Roch. *de jure Patronat. 10. verb. In Ecclesia, quest. 2.* Lambertin. *ubi proximè,* & alii plures per eundem Barbof. pro sua opinione relati *in di. num. 10.* consensum, vel privilegium solum, quoad electionem Prælati, non vero in jure patronatus quarendo requirunt, imò in jure patronatus, aliisque ejus præminentias per solam constructionem de Episcopi consensu sufficere omnes fatentur. † Ex quibus constat, Barbof. & aliquos Doctores jus patronatus in Ecclesia Collegiata, vel Conventuali minus rectè accepisse pro jure eligendi, & confudisse hæc verba.

Et hæc resolutio, ac distinctio probatur quoque per nostram *l. 1. tit. 15. part. 1.* in *vers. Pero si el Patron, ubi Montal. & Gregor. imò in nostra leg. Part.* magis declaratur, dum in ea Papæ privilegium intervenire debere exprimitur ibi: *Si el Papa ge lo otorgare, bien lo puede aver, è de otra guisa non,* & expressè etiam loquitur tam in electione, quam in concursu electionis, ibi: *Que pueda el solo elegir el Prelado, è con los otros Clerigos, que, y fuesen, è le ovieren de elegir,* supponens etiam nostra lex, ipsum jus patronatus ad alias præminentias, & juris effectus ex sola constructione quæsitum fuisse.

Cui resolutioni juris eligendi absque Apostolico consensu acquisitionis prohibitionem adstruente, aliam quoque elegantem rationem, præter incapacitatem, tradit Melch. Lotter. *de re benef. lib. 2. quest. 6. num. 52. & 53.* quia de natura Ecclesiæ Conventualis, vel Collegialis sit, quod in Prælati nominatione per electionem, sive concursum Regularium, vel Canonicorum procedatur, *cap. 1. de election.* † ne aliis, eis invitis, detur Abbas, vel Prælatum, ut bene etiam animadvertit Sur. *decis. 369. lib. 3. num. 2.* Joann. Bap. Ventrigl. *in prax. rer. Ecclesiast. annotat. 1. & annot. 2. num. 5.* † Nec solvitur difficultas, si saltim velit Patronus electioni intervenire suam vocem cum cæteris præstando, quia hoc ei, ut laico, prohibetur, ut dictum remanet, & probant communiter Canonistæ, tam in electionibus Regularium, quam secularium per text. *in cap. Sacrosancta 51. §. Attendentes, & in cap. Messana 56. de elect.*

An autem hæc dicta de electione Prælati, ne ad eam Patronus laicus sine Papæ consensu, vel privilegio, admittatur, procedat quoque in præsentatione, aut saltim hæc de consensu Episcopi in limine fundationis, vel dotationis reservari possit? meritò dubitari potest; si quidem circa præsentationem

Prælatuæ in Ecclesia Collegiata non procedit incapacitas laicorum in electione considerata, ut in aliorum beneficiorum presentationibus: & hanc sententiam si fieri nempè consensum Episcopi, tenuit: diximus supra numer. 31. & seqq. D. Covarruv. in regul. post flor. 2. part. § 10. num. 3. in fin. Didac. Perez in l. tit. 6. l. 1. Ordinant. col. 18. verif. his autem presentandi, pag. mihi 143. ex Cardinal. & Roch. apud eos citat. & extat pro hac opinione singularis decisio Rotæ apud Puteum 369. lib. 2. paulò ante n. 1. verif. Sed quia istud non sufficiebat.

68 Sed, quidquid hi doctissimi viri dicant, verius videtur, etiam in jure presentandi Prælatuam in Ecclesia Collegiata Apostolicum consensum laico Patrono necessarium esse, quia licet incapacitas cesset, non cessat aliud inconveniens, quod videlicet provisio per electionem, sive concursum Regulatum, vel Clericorum sæcularium ejusdem Ecclesiæ fiat: nam certe talis electio per presentationem omnino solvetur, atque ita daretur Prælatu in invitis, quod est contra naturam Collegii dicit. cap. nullus in vitis, ubi gloss. 1. 16. dist. & ita in specie resolvit contra dist. Rota. decis. apud Put. Lotter. de re beneficiar. lib. 2. dist. 7. 6. ex n. 58. ubi pro hac sententia decifum refert in alia Rotæ decis. 53. sub num. 1. part. 1. recentior. & notant, ultra eum Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. part. 1. art. 7. undecim. quest. num. 3. Seraph. decis. 1305. numer. 5. & decis. 1351. numer. 5. & decis. 1395. n. 2. Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1486. & loquendo expressè in jure presentandi, licet nullam dubitationem faciat, nec differentiam inter id, & ius eligendi constituat idem tenet August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 46. quamvis Hostiens. & Abbat. referat, qui solum in electionibus, nulla de presentatione facta mentione, loquuntur, & Didacum Petrez, qui contrarium expressè in presentatione, resolvit, ut supra dixi.

69 Sed certè, si littera text. in dist. cap. nobis, & omnis ejus contextura benè perpendatur, satis expressè in eo probatur hæc resolutio, ne etiam quoad jus presentandi Prælatuam in Ecclesia Collegiata reservatio de Episcopi consensu teneat: in hoc enim text. postquam in vers. Caterum, talis electio Patrono prohibetur limitatur in vers. Secus, ut hoc non procedat in speciali Cappella forè in eadem Ecclesia sita, in qua Patronum Presbyterum eligere, & pro institutione Episcopi presentare posse clare deciditur, in qua secunda parte text. quæ Prioris est limitatio, manifestè constat, Summum Pontificem non de electione canonica, sed de presentatione fuisse loquutum, & consequenter verbum Electio superioris part. vers. Caterum in eodem sensu, videlicet de presentatione etiam accipi debere, ut sequens exceptio de regula fit.

70 Unum tamen nota, prædictam resolutionem Puteci. D. Covarruv. & Didac. Perez procedere posse, si reservatio in favorem Patroni de consensu Episcopi dumtaxat fiat, ut super jam facta electione Patroni assensus de urbanitate postuletur: vel quod etiam electioni interveniat, dummodo sine suffragio per modum consultationis honoris, & reverentia causa fiat, ut expressè notatur in dist. cap. nobis, & in dist. nostra l. 1. part. Innocent. in rubr. de jure Patronat. sub n. 3. vers. Quod tamen, Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quest. 6. num. 64. Cavaler. decis. 321. num. 5. qui benè ex hoc notat, ob istos def. cum, electionis cassationem per Patronum prætendi non posse, ut & notant Abbas, & alij antiquiores in dist. cap. nobis, per verbum ibidem Honestius, & ex Abbat. Roch. Lambertin. & aliis benè August. Barbof. in dist. cap.

nobis, num. 5. verb. Patroni, & ibidem alij recentiores repetentes.

Secundò etiam nota, præfatam principalem resolutionem, ne patronus in Ecclesia Collegiata electionem, vel presentationem habeat, procedere solum, quoad electionem, sive presentationem Abbatis, vel prælati Ecclesiæ Collegiatae, vel Conventualis, secus in aliis beneficiis Capellarum, si quæ sunt in ipsa Ecclesia, quæ per patronum libere presentari, debent: necnon, & præbendam, & aliaque beneficia illius Ecclesiæ, ut probatur ex dist. cap. nobis, vers. Secus tamen in Capella, & in Concilio Tridentino sess. 25. de reformat. cap. 9. vers. Reliqua, Abbas in dist. cap. nobis, n. 6. in fin. & ibidem alij antiquiores, idem Abbas in cap. sugg. sum, num. 5. eodem tit. & in cap. fin. de concessione præbend. Brixienf. in repertor. jur. verb. Patronus, vers. 13. Barchin. in repertor. jur. verb. Patronus Ecclesiæ, col. 4. in fin. fol. mihi 206. & alios referens Lambertin. de jure Patronat. lib. 2. part. 1. quest. 5. art. 3. Lotter. de re beneficiar. dist. quest. 6. num. fin. Ferentil. in addition. ad Burat. in decis. 1. num. 13. & 16. & ex Paris. Seraphin. & aliis August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 48. & in dist. cap. nobis, num. 5. & ibidem Prosper. Fagnan. & alij recentiores repetentes.

Sed an saltem vigore præscriptionis, aut consuetudinis hæc jus eligendi, vel presentandi Prælatum in Ecclesia Collegiata quæri valeat? negant Barchin. de Episcop. lib. 1. quest. 60. part. 3. num. 78. ad fin. qui hanc consuetudinem corruptelam esse asserit & proinde subsistere non debere, quo solum, & Fiderico à Bononia relatis, idem tenet Lotter. dist. quest. 6. num. 69. Ioann. de Castillon de election. cap. 4. fol. 101. Ioann. Bapt. Ventrigl. in prax. rer. notab. annotat. 1. §. 2. num. 6. † In quo tamen articulo contrarium resolvere videtur August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. dist. cap. 12. num. 49. dum docet, ex cursu temporis, & observantia privilegium Apostolicum in limine foundationis intervenit, præsumi ex doctrina Abbat. in cap. Cura Pastoralis, n. 4. de jure Patronat. & juxt. Rot. decis. 363. n. 1. part. 4. divers.

Quod ad istud quoque posse videtur, quia non est ira incapax laicus ius eligendi, ut incapacitas tolli non possit per dictam privilegium, quod ut solemnitas extrinseca, in foundatione ex cursu temporis præsumitur ad plenius per nos tradita circa solemnitates extrinsecas præsumendas supra num. 47. & seqq. quod intelligi, debet juxta Barbof. ubi proxime, nisi ex facie instrumenti foundationis constet, adhibendum fuisse dumtaxat Episcopi consensum, vel alterius Prælati inferioris, vel aliter de effectu privilegii Pontificii non appareat, ut notavimus quoque supra num. 46.

Iuxta quam Barbofæ sententiam procedere quoque videntur Episcoporum presentationes, quæ per nostros Reges ad Ecclesias Cathedralis hujus Regni sunt, nam ultra quod ad id extant plura Apostolica privilegia; ex cursu tanti temporis præsumi debent, de quibus tamen infra dicam.

Sed adhuc à prima sententia Lotterij recedere non audeo ob notabilem juris repugnantiam, quod laicus in Prælatorum, aliisque Ecclesiasticis electionibus se immisceat, & suffragium præstet: & propter auctoritatem Innocent. Ioann. Andr. & aliorum antiquorum in dist. cap. nobis, qui hanc consuetudinem non admittunt, de quibus Barbof. alias omnia colligens, mentionem non facit: & ad idem in dist. cap. nobis, gloss. in verb. De sua jurisdictione, in fin. Hostiens. in rubr. de jure Patronat. verb. Quid competat. num. 3. vers. Alii exponunt.

Qui

77 Qui hanc consuetudinem tantum in Clerico, non in laico admittit: idemque sentit Abbas in dist. cap. nobis, num. 9. ubi allegat text. in cap. Messana, de election. & intelligit cap. per tuas, de arbit. ut procedat in Clerico, non in laico.

78 Et huic inter laicum, & Clericum Patronum distinctioni assentitur noster Gregor. in dist. l. 1. tit. 15. part. 1. gloss. 13. Brixienf. in repertor. jur. verb. Patronus, col. 5. concl. fin. † & quoad laicum meo videri expressè, apud nos confirmari videtur per eandem l. 1. dist. tit. 15. part. 1. in vers. Mas si costumbre fue-se, dum ibi dicitur, benè valere consuetudinem, ut Patronus electioni sit præfens; intellige sine suffragio, quasi secus, ut cum eo: & hoc etiam, ut sine suffragio interesse possit, stante ad id consuetudine, notant Innocent. & Abbas in dist. cap. nobis, qui in hoc casu intelligunt etiam dist. cap. per tuas, de arbit.

79 Quia in eo idem per Episcopum stari potest, Abbas in loc. citat. & reservari per Patronum in limine foundationis de consensu Episcopi, ut per modum consultationis Prælati electioni intersit, Innocent. in rubr. de jure Patron. sub num. 3. vers. Quod tamen, Melch. Lotter. de re beneficiar. quest. 6. num. 64.

80 Quæ autem sit Ecclesia Collegiata, vel Conventualis, & quibus signis cognoscatur, ut de ea superius dicta procedant, tractant plene Ioann. Andr. & alij antiquiores in dist. cap. nobis, de jure Patronat. ubi optimè, ultra eos, explicat Abbas num. 8. ubi quod prius principaliter extrucone: secundò privilegio: terriò consuetudine, aut possessione probetur: quos modos tanquam principales hujus probationis prosequuntur Innocent. in cap. postulasti, de jure Patron. Alexand. conf. 71. ex num. 4. & 34. & conf. 75. ex num. 2. Andr. Barbat. conf. 17. lib. 1. qui plenissimè hanc materiam explicat, Rebuff. in concor. tit. de collat. in §. Volumus, vers. Collegialitatis, Malcard. de probat. conclus. 585. per tot. Card. Mantie. decis. 107. num. 9. & decis. 175. n. 1. & decis. 215. ex num. 1. Hieronym. Gorçalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 19. Lambertin. de jure Patronat. part. 1. lib. 2. quest. 5. in princip. usque ad num. 5. Federic. de Sen. conf. 6. Cavaler. decis. 274. num. 3. & decis. 650. n. 6. Coccyn. decis. 296. num. 4. August. Barbof. & alij recentiores ad dist. cap. postulasti.

81 Quæ omnia circa Ecclesiis Collegiatis, vel Conventuales tam latè notavi; quia non versantur extra hujus capituli principalem quæstionem circa fructus juris Patronatus in presentationibus consistentes, eorumque per Patronos acquisitionem; nam ex dictis plenè cognitum manet, quando electio, vel presentatio Prælati, aliorumque beneficiorum, sive præbendarum Ecclesiæ Collegiatae, vel Conventualis fructus juris Patronatus in ipsa Ecclesia quæsi sint, & per Patronum fieri, sive tales fructus lucrari debeant?

82 Quibus, circa privatos Patronos dictis, quando per eos Ecclesiarum fundatione, dotatione, aut fundatione jus Patronatus quaratur, & consequenter presentationes, & electiones tanquam ipsius factis, & emolumenta. Nonnulla etiam circa Reges, alioque Principes supremos pro pleniori materiæ hujus §. cognitione notanda veniunt.

83 Primò igitur his Principibus supremis ratione dotationis, vel fundationis, aut constructionis Ecclesiarum jus Patronatus competere, & consequenter beneficiorum presentationes; ut comprobatur Arnulph. Ruzæus de jur. regal. in §. 1. incipit: Regalia Græcorum. num. 14. cum seqq. in volum. DD. tom. 12. fol. 358. col. 3. ubi optimè ad nostram materiam, Lagunez de Fructibus.

84 Et novissimè agnoscit hanc differentiam inter jus Patronatus, & protectionem, quam Reges in Ecclesiis Cathedralibus habent D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyr. in suo docto, & pleno tractat. de Eccles. Cathedral. capit. 13. numer. 68. & 69. † Qui benè ex hoc inferit, Reges apud nos ad repa- rationes Ecclesiarum Cathedralium, ut cæteri Patroni

quod hujusmodi presentationes, tanquam fructus juris Patronatus Regibus fundatoribus competant, D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 2. ex n. 1. & tam in Ecclesiis Cathedralibus, quam in Collegiatis sequentes Abbas in cap. nobis, de jure Patronat. & in conf. 57. incipientes: Christi nomine, Ioann. ab Imol. in cap. fin. in ult. notab. extra, de concessione præbend. Roch. de Curt. de jure Patron. super verb. In Ecclesia, quest. 1. & in verb. Dotavit, quest. 21. † Qui hoc ampliat ad casum, quo Rex, vel alij Principes dotarent unam præbendam in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, cui præbendæ noviter erectæ eos ratione dotationis providere posse dicit, & in eodem casu sequitur Arnul. Ruzæus in dist. tract. de jure Regal. §. 1. num. fin. in fin.

Imò Regibus, ac Principibus supremis generaliter in omnibus Ecclesiis sui Regni jus Patronatus tribuere volunt ratione soli sui ditionis, in quo Ecclesiæ sunt sitæ, etiam nulla dante speciali dotatione, aut fundatione, Archidiacon. in cap. lectis 63. dist. Bald. in cap. quantum de judic. col. ult. & in proem. Decretal. §. Rex pacificus, num. 12. qui dicunt, Reges generaliter Patronos esse Ecclesiarum Cathedralium sui Regni, præbendasque ex eo presentare posse, & sequuntur Dominic. Cardinal. & Alexand. in dist. cap. lectis, Paris. de Pateo de Syndicat. verb. Civitas, cap. 2. n. 3. Mart. Laudens. in tractat. de Princip. q. 74. in tract. DD. tom. 16. col. 4. fol. 204. Anton. Corfct. in tractat. de excellent. Reg. quest. 34. Schurff. conf. 2. num. 10. centur. 10. & cum aliis Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 658. qui ad id referit Dom. Covarruv. & Cevall. proxime per eos referendos.

Sed certè, quidquid isti DD. asserant, contrarium est verius, quia licet verissimum sit, ad Reges quandam generalem protectionem, & defensionem Ecclesiarum sui Regni, & præsertim Cathedralium spectare; hoc tamen intelligi debet solum quoad tutelam, & patrocinium in communi, bonorumque protectionem; non ut jus Patronatus habeant, quoad præbendarum, aliorumque beneficiorum presentationes, nisi concurrente etiam qualitate dotationis vel fundationis, aut privilegij Sedis Apostolicæ, ut optimè declarant Ioan. Andr. in cap. 2. de præbend. in 6. optimè Boer. decis. Burdegal. 32. ex num. 1. & 5. Arnulph. Ruzæus de jur. Regal. §. 1. n. 21. & 23. vers. Tertio non militat. in tract. DD. tom. 15. fol. 358. col. 4.

Qui benè dicunt, non sufficere, quod Reges tantum sint, & hujusmodi generalem protectionem habeant, nisi concurrente etiam dotationis, vel fundationis qualitate, optimè noster Gregor. in l. 18. tit. 15. part. 1. gloss. fin. Ansthal. Germon. de sac. immunitat. lib. 3. cap. 12. num. 25. † Vel nisi per antiquissimum temporis cursum, multiplicatis presentationibus, hoc jus quæsitum habuerint, juxta Sacrum Concilium Tridentinum sessio. 25. de reformat. cap. 9. Dom. Ioann. d. Bilbao in cap. cum Ecclesia Surrina, de caus. poss. fin. & propriet. num. 38. Dom. Solorçan. de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 23. n. 2. his ergo cessantibus nullum jus Patronatus Regibus in Ecclesiis Cathedralibus suorum Regnorum competit, sed sola protectio, ut notat quoque Dom. Solorçan. in Polit. Indiar. lib. 4. cap. 2. à princip. & de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 2. ex num. 11.

Et novissimè agnoscit hanc differentiam inter jus Patronatus, & protectionem, quam Reges in Ecclesiis Cathedralibus habent D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyr. in suo docto, & pleno tractat. de Eccles. Cathedral. capit. 13. numer. 68. & 69. † Qui benè ex hoc inferit, Reges apud nos ad repa- rationes Ecclesiarum Cathedralium, ut cæteri Patroni

non teneri, præterquam in Ecclesiis Regni Granatæ, & etiam in omnibus Regnorum Indiarum, & aliorum, quarum vice Patroni sunt, juxta tradita per D. Solorçm. in Polit. lib. 4. cap. 23. vers. Per terminos, fol. 673. & de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 2. num. 2.

92 Ex quibus etiam ad nostram principalem materiam circa præsentationes beneficiorum, sive præbendarum per nostros Reges faciendas, vel non, ratione juris Patronatus, rectè inferitur, apud nos Regem nostrum solum præbendas, aliæque beneficia præsentare in illis Ecclesiis quarum jus Patronatus ei competit, propter antecessorum nostrorum Regum donationes, aut fundationes, necnon si privilegio Pontificio id habeant, vel antiquissima præscriptio- ne hoc jus quaesierint.

supponitur
non potest
sententia
ex traditu
ab ipso aucto
re supra
hoc cap.
n. an. 57
esset
contrarius
tenendus
ut cum
D. Solorçm.
Anton. Solorçm.
de Regibus
regibus, an
lib. 2.
cap. 26,
an. 164

Sed dolendum nimis, quod nostri Reges hoc jure præsentandi præbendas, aliæque inferiora beneficia Ecclesiarum Cathedralium Regnorum Hispaniæ non utantur, quia tunc, si antiquitatem respicimus, nostros Reges generaliter in Ecclesiis Cathedralibus Hispaniæ, necnon, & in omnibus quam pluribus aliis principalibus inferioribus, antiquissimo tempore fundatis jus Patronatus obtinuisse, nullus dubitare potest, cum eas, Sarracenis à Regno expulsi- tis, construxerint, & hoc amplius à Regno expulsi- tis patrimonio dotaverint, ut ex veterum Historicorum monumentis clarè constat, de quo extat etiam mani- festum testimonium in nostra l. 18. tit. 15. part. 1.

Ubi noster sapientissimus Rex loquens de antiqua illa Episcoporum in Cathedralibus electione, qua per Canonicos, sive Capitula Ecclesiarum fi- bar, & Regibus nostris mittebatur, ut si eis placeret, per eos confirmaretur; hanc superioritatem ex dictis rationibus ortum habuisse, dicit: *È esta mayoria, è honra an los Reyes de España por tres razones. La primera, porque ganaron las almas de los Moros, è hicieron las Mezquitas Egl. etc. echaron de y el nome de Mahona: è metieron y el nome de nuestro Señor Jesu Christo. La segunda, porque las fundaron de nuevo, en logares de donde nunca las ovo. La tercera, porque las do- taron: è demas les fizieron mucho bien: è por esse han derecho los Reyes de les rogar los Cabildos en fecho de las elecciones è ellos de caber su ruego, iden que constat in l. 3. tit. 3. lib. 1. ordinament. ¶ & juxta hæc jura, per contrarium usum, tam antiqua, loquantur, & intel- ligi debent D. Covarruv. in regul. possessor. 2. part. §. 1. o. num. 5. de regul. jur. in 6. Cevallos commun. contr. com- mun. tom. 4. quæst. 397. num. 379. qui dicunt, nostros Reges Hispaniæ in omnibus sui Regni Ecclesiis Cathedralibus jus Patronatus obtinere.*

96 Sed, quidquid hoc in usu non sit, quoad præsen- tationes præbendarum Ecclesiarum Cathedralium totius Hispaniæ, quoad vero nominationes, sive præ- sentationes præbendarum in Episcopatibus omnium Ecclesiarum Cathedralium, nullius dubitare potest, eas ad nostros Reges pertinere, per eosque rectè ex- pediri, non solum ex antiquissima consuetudine, & ex rationibus relatis in dict. l. 18. tit. 5. part. 1. sed etiam propter litteras, & concessionem Apostoli- cas, ut constat ex dict. nostra l. 18. part. & ibidem Gregor. gloss. Antiqua costumbre, ubi testatur, se Apostolicas Bullas super hoc vidisse, l. 3. tit. 3. l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinament. l. 13. tit. 3. lib. 1. Recopilat. & testan- tur pleneque hanc regaliam erga nostros Reges de- fendunt Didac. Perez, & Azbed. in dict. juribus, Patet Azor institut. moral. 1. part. lib. 5. cap. 14. & 2. part. lib. 10. cap. 7. quæst. 4. Navarr. in cap. nullam 18. quæst. 2. Eman. Rodrig. tom. 2. regul. quæst. 122. art. 3. & 4. in sum. 1. part. cap. 106. ex num. 1. Cevallos com-

mun. contr. comun. quæst. 307. cum seqq. & ex num. 379. & 397. & p. ssum ad num. 475. & in num. 1000. Quintanaduen. in suo Ecclesiast. lib. 1. cap. 5. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 18. num. 215. 23. & 141. Vazquez Menchac. controvers. illustr. lib. 1. cap. 22. ex num. 14. & lib. 2. cap. 51. num. 38. Cabed. de Patron. Reg. Coron. cap. 37. Pereyr. de man. Reg. tom. 1. concord. 28 num. 76. Roufel. in hystor. Pontific. jurisdic. lib. 2. cap. 6. num. 26. cum seqq. & cap. 7. num. 34. Gasp. Schifordeg. ad Fil. lib. 4. tract. 30. quæst. 3. & 4. Elcobet de Pon- tific. & Reg. jurisdic. cap. 8. num. 7. cum seqq.

Et ex recentioribus aliis plures cumulantes, Pareja 97 de instrument. edit. tom. 1. tit. 2. resolut. 3. num. 12. & 32. Camill. Borrell. de præsent. Reg. Catho- lic. cap. 60. Pater Dian. resolut. moral. part. 1. tract. 1. resolut. 8 D. Solorçm. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 28. cum seqq. Pater Castejon de primat. Tol. 2. tom. in Archiep. op. Fonseca, pag. 952. Dom. Salgad. de Reg. procc. 3. part. cap. 10. num. 223. Ramirez de Prad. in not. ad Luthprand. Chronolog. num. 97. Casar Contard. in reat. judic. lib. 1. cap. 2. num. 15. Pater Mend. de jur. Academic. lib. 1. num. 159. quæst. 7. §. 5. doct. ssumas D. D. Petr. de Sal- zed. de reg. Polit. lib. 2. cap. 11. num. 25. & 31. & cap. 17. num. 46. cum seqq. & cap. 13. ex num. 1. & cap. 14. ex num. 21. & ex Historicis Pat. Marian. lib. 24. cap. 16. & lib. 25. cap. 5. Zurita tom. 4. lib. 20. cap. 23. 31. & 55. Salazar de Mendoza de origin. Dignit. Hispan. lib. 1. cap. 6. Aegid. Gorçal. Davil. in Theat. Eccles. de Eccles. ssumant. cap. 9. & 1. & lib. 3. cap. 18. ultra quos alios plures congrui, plenissime- que, & cum solita conditione materiam tractat Il- lustr. fil. Domini. nostra Hispaniæ decus Septimusque Senator, nostrique magni Regis fecici, usupicio Ma- gister electus D. D. D. Franciscus Rarces del Merçeno in supplicat. ad Sanctissim. Papam. Alexandrum VII. pro nominatione Episcoporum Regnorum Lusitaniæ Regi nostro Catholico competenti. proposuit. 1. num. 1. cum seqq.

In Regibus autem Indiarum, tam quoad Episcopa- 98 rum præsentationes, quam ad Præbendarum Ec- clesiarum Cathedralium, cæterorumque beneficio- rum inferiorum nominationes nostros Reges plenissi- mum jus Patronatus obtinent ex apertis Bullis Pon- tificiis: de quibus, & de hoc Regio Patronatu In- diarum, maximè ad nostros præsentationes late tractant ad plures effectus, & de resignationibus, permutacionibus abique Regio assensu non admit- tendis, Dom. Solorçm. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 2. cum seqq. & in Polit. Indiar. lib. 4. cap. 2. cum seqq. & novissimè optime, pluribus schedulis, aliis- que autoritatibus congestis, & optime materia dis- cussa D. Petr. Frassin. in suo docto, & copioso tract. de Reg. Patronat. Indiar. cap. 7. cum seqq. & ferè per tot. tract. ¶ Ita ut nostri Reges, quasi Vicarii Romani Pon- tificis, ipsiusque delegati in partibus Indiarum per Bellas Pontificias sint effecti, ut animadvertit Frater Eman. Rodrig. 1. tom. quæst. regul. quæst. 35. art. 2. Fr. Joann. Forher in itiner. ad Ind. convenien. 1. part. cap. 7. vers. 4. fol. 13. & cap. 11. & 12. Se- raphin. Freitas de just. Imper. Asiatic. cap. 7. num. 3. & ex Gregor. Lopez, Dom. Salgad. & aliis Dom. So- lorçm. dict. cap. 2. num. 34. cum seqq. & repetit in Polit. Indiar. dict. cap. 2. fol. 509. col. 1. cum seqq. ¶ Quo 100 etiam privilegio noster Catholicus Rex in Regno Siciliae gaudet, ubi verè est Legatus à Latere Summi Pontificis, cognoscitque in illo Regno de appellatio- nibus Ordinacionum Ecclesiasticorum per suum Regium Tribunal. quod appellatur Monarchia, ex Apostolica concessione Urbani II. quam referre hanc Regaliam late defendens Camill. Borrell. de præsent. Reg.

Reg. Catholic. cap. 59. per tot. & alij plurimi DD. re- lati per D. Solorçm. de jur. Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 1. num. 75. cum seqq.

101 Quæ omnia, quoad beneficiorum Episcopatum- ve præsentationes, ut inter juris Patronatus fructus connumerentur, & consequenter per Patronos fieri debeant, ut aliquid de exterorum Regnorum consue- tudinibus addamus, optime comprobari possunt per tradita à Doctoribus Gallis, qui agentes de regalia, qua Francorum Reges in toto suo Regno, antiqua consuetudine necnon, ut Galli allegant, Pontificiis concessionibus, utuntur conservandi videlicet, & custodiendi in sede vacante Ecclesiarum Cathedra- lium ipsarum bona, fructusque, & redditus Episco- pales lucrandi, quousque novus Episcopus Regi ho- num. 102 magnum præstiterit, & necnon, & in eadem sede va- cante hanc regaliam principaliter etiam locum habe- re dicunt, & exequuntur in præbendarum, benefi- ciorumque collationibus, ut Galli dicunt, vel pro- prius præsentationibus, quas in eadem sede vacante Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis sui Regni per suos Reges fieri tradunt, ex superius fundata ratione: quia nimirum hujusmodi collationes, & præsentationes in fructu computentur, ut pro ratio- ne notant Arnolph. Ruzæus de jur. regal. in §. 1. num. 15. & 16. Philipp. Probus eodem tract. quæst. 9. num. 103 fin. ¶ Quam regaliam Galli Philippinam vocant, quia fuit Regia schedula, sive provisio pro istius regalie observantia edita per Philippum I V. Franco- rum Regem cognomine, Pulchrum temporibus San- ctissimi Pontificis Bonifacii VIII. qui hoc jus acriter Philippo Regi contradixit, atque impugnavit: mag- naque ex tunc circa id inter Romanos Pontifices, & Francorum Reges controversia fuit orta, ut ex anti- quioribus tradunt Joann. ab Imol. in cap. 2. de Præ- bend. in 6. num. 3. & ibidem Joann. Andr. Archidiac. in cap. imperium 10. dist. qui hoc jus regalie non esse, nisi quandam usurpationem, quam sibi Reges Franciæ vindicarunt ex tolerantia, & dissimulatione Summorum Pontificum, & idem repetit Archidiac. in cap. Adrianus 63. dist. & sequuntur Joann. Mo- nachus in cap. 2. de præbend. in 6. Joann. Andr. in ad- dit. id specul. in tit. de legat. §. Nunc tractemus, super vers. Sed nunquid legatus.

104 Sed pro juris defensione, de ipsiusque materia, & praxi in Regno Franciæ, & quod non solum an- tiquissima illius Regni consuetudine, sed & jure Canonico, specialibusque Pontificiis concessioni- bus comprobetur, late scripserunt per integros tractatus Arnolph. Ruzæus, & Philipp. Probus: de jure huius Regalia, de qua etiam consuetudine: sive privilegio Regum Franciæ mentionem facit Boer. decis. Burdegal. 32. num. 9.

105 Et idem habuisse Reges Angliæ, affirmat Boer. ubi proximè, & in Regibus Hungariæ, quod si- militè ex privilegio Papæ conferant, tradunt Ar- chidiacon. in cap. Imperium 10. dist. & in cap. Adria- nus el. 1. 63. dist. Ant. Corset. de potest. Reg. 2. part. num. 9. cum seqq. ¶ Ubi simile privilegium refert Imperatoris, ut in qualibet Ecclesiarum Germaniæ unum recipi, Imperator facere possit, quod privi- legium se vidisse Bullatum ait Specular. in tit. de præbend. §. Restat, vers. Item nota.

107 Sed hoc privilegium, & similia Regum Franciæ, & quondam Angliæ bene declarat Joann. Andr. in addit. ad eundem Specular. ubi proximè, ne videlicet per ea Imperatori, vel Regibus conferendi pote- stas tribuatur sed duntaxat facultas faciendi unum recipi, quod ultimum in effectu est præsentatio inter quæ magna est differentia; nam conferre pro-

priè ad Ecclesiasticos duntaxat spectat: præsentare vero ad alios, qui omninò juris conferendi incapaces sunt.

108 Sed certè licet hæc differentia verissima sit; quoad acquisitionem tamen utriusque juris notabiliter distinguitur inter acquisitionem ratione privilegii Pontificii, vel ratione consuetudinis: privilegio quippe bene jus conferendi per Principes, vel quemlibet alium laicum acquiri, poterit Abbas in rubr. de Judic. col. penult. qui ad id allegat text. in cap. Adria- nus el. 1. 63. dist. idem Abb. in cap. novit. in gloss. super verb. Consuetudine, de Judic. & in cap. de hoc, in gloss. in verb. Regem de simon. Joann. Andr. in cap. 2. de præbend. in 6. Andr. Sicut. in cap. dilecto, de testib. imò, & scæminam ex privilegio Sedis Apostoli- cæ præbendas, & alia beneficia conferre posse, resol- vant, ex cap. dilecto, de testib. cap. is cui, de præbend. in 6. bene Cardinal. Zavarell. conf. 126. Alberic. de Rossan. lib. 2. de Zenone, col. 3. vers. Sed an Imperator possit conferre beneficia, Cod. de quadrienn. prescrip. Vanormitan. in dict. rubr. de Judic. in penult. col. Nicol. Boer. dict. decis. 12. num. 10. Arnolph. Ruzæus in dict. tract. de jur. Regal. §. Quinta, & ultima, num. 3.

109 Secus vero de consuetudine, quantumvis imme- moriali, propter maximam juris resistantiam, & omnimodam incapacitatem laicorum juris confere- di, Joann. Andr. in dict. cap. 2. Abbas in cap. quanto, in 1. notabil. de consuetudin. & in cap. cum Apostoli- ca, in fin. de his, qua sunt à Prælat. & in dict. cap. dilecto, in 1. notabil. de testib. quam distinctionem doctè tradit Anton. Corset. in dict. tract. de potest. Reg. ex num. 9. & 12. vide tamen Nicol. Boer. in dict. decis. 32. num. 9. qui ex Alberic. Archidiacon. & aliis antiquioribus ex antiquissima consuetudi- ne, intellige immemoriali, laicos conferre, posse resolvit, & idem defendit Arnolph. Ruzæus in dict. tract. de jur. regal. in §. Quarta fuit opinio per tot. quorum favè authoritati in hoc dubio, non est multum deferendum, quia Galli sunt, & præfatum jus conferendi Regum Franciæ consuetudine defendere curant.

110 Ultimò tamen nota pro præfatis Regibus, aliorum- que Patronorum præsentationibus peragendis, sive pro his juris Patronatus fructibus percipiendis, si Patronatus jus Ecclesiasticum sit, semestre, si vero laicale quadrimestre Patronos habere, cap. cum pro- pter, de jure Patronat. cap. quia diversitatem, de conces- sion. præbend. cap. unic. §. Verum, de jure Patronat. in 6. cap. grave nimis, de præbend. nostra leg. 11. tit. 15. part. 1. ubi Gregor. & alios referentes Augustin. Barbof. & alii moderni in præfatis juribus repetentes, & ad plures quæstiones circa hujusmodi præsentatio- num terminos, idem Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 168. Pater Sanchez in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 59. num. 10. Valens. de benefic. lib. 1. tit. 4. num. 22. Barthol. Gavant. in manual. Episcop. verb. Jus Patronatus, num. 53. Clemen. Mer- lin. decis. 159. num. 4. Dominic. Antuncz de Portuga de donation. Reg. 3. part. cap. 28. ex num. 115. ¶ Qui 111 id ampliat in Patronatu mixto Ecclesiastico scilicet, & laicali, ut in eo etiam semestre ad præsen- tandum Patronus laicus habeat, & animadvertunt cum aliis Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. num. 210. Barbof. de jur. Ecclesiast. dict. cap. 12. num. 168. & 169.

112 Et quod terminus hic non à tempore vacationis beneficii, sed à die veræ scientiæ, sit computandum, juxta veriore sententiam resolvunt, ex dict. cap. quia diversitatem, de concess. præbend. dict. cap. cum prop-

ter 27. de jure Patronat. cap. licet 3. de supplend. negligent. Prelator. ubi gloss. in verb. anositia, l. 8. tit. 16. part. 1. late alii multa circa hunc terminum ad plures quaestiones convergentes, ultra antiquiores, Cerol. in prax. Episcop. verb. Jus Patronatus, §. 4. Perez de Lara de Annivers. & Cappellan. lib. 2. cap. 9. ex numer. 35. Flores de Mena varar. resolut. lib. 1. quest. 3. ex numer. 20. & per tot. Spin. de testam. gloss. 4. ex numer. 18. & 21. Stephan. Gratian. de sect. forens. cap. 160. ex numer. 26. Anton. Faber. in Cod. ad tit. de Sacrosanct. Eccles. diffinit. 35. & ad tit. de jure Patronat. diffinit. 5. Ricc. collect. 119. & 129. in fin. & resolut. 184. & decis. 85. part. 2. Fatinac. decis. 173. part. 2. novissima è Vivian. de jure Patronat. lib. 6. cap. 1. & 2. Narbon. in l. 20. gloss. 22. numer. 33. tit. 1. lib. 4. Recopilat. Escobar. de puritat. & nobilitat. 1. part. quest. 7. num. 40. Augustin. Barbof. de jur. Ecclesiastic. dict. cap. 12. numer. 167. Fagoff. de regimin. Republic. tom. 2. part. 2. disput. 20. §. 7. numer. 22. Jacob. Fontanell. de jure Patronat. lib. 2. quest. 2. numer. 1. Andr. Valens. de benefic. lib. 1. tit. 4. numer. 12. & lib. 2. tit. 19. ex numer. 1. Clemens. Merlin. decis. 220. numer. 10. Roa apud Tondut. post tractat. de pension. decis. 57. numer. 12. & decis. 64. numer. 5. Donat. Anton. Martin. variar. resolut. lib. 1. cap. 300. ex numer. 1. Dom. Solorgan. de jur. Indiar. lib. 3. cap. 3. num. 48.

114 Quod ampliat novissime D. Petr. Frass. in suo docto tractat. de Reg. Patronat. Indiar. cap. 32. numer. 45. etiam si Patronus in sua dispositione statuerit quod quadimestre, vel semestris die vacationis, & non à vera notitia debeat incipere ex Spin. dict. gloss. 4. numer. 21. Vivian. de jure Patronat. part. 2. lib. 7. cap. 4. numer. 36. Ricc. in prax. part. 1. resolut. 155. & decis. 233. part. 4. Marin. dict. resolut. 300. numer. 6. de quo tamen valde dubito, quia notitiae aliae urgentiores leges in hujusmodi dispositionibus servandae, quam fundatorum voluntas, qui ex dicitur specul. dispositione, impleto semestri, vel quadrim. sit termino, nec Patroni praesentatione stante, eam ordinario devolvi volunt: & quidem ex justissima causa ne diutius beneficia vacent: alias nec possent praefatum juridicum terminum restringere, quod non est dicendum.

115 Imò (nec praesentando praedicta) quod à vera non ab interpretativa, aut verosimili notitia terminus computetur, late tractat Nicol. Garcia de benefic. part. 10. cap. 2. ex numer. 15. & 34. & part. 1. cap. 2. num. 34. D. Salgad. de Reg. protect. 3. part. cap. 10. num. 42.

116 Sed verius, quod sufficiat vera, vel saltem praesumpta vacationis scientia, arbitrio Judicis terminandi, considerata qualitate beneficii, modo vacationis, longitudine temporis, locorum distantia, & summa resolvit ex eodem Garcia, aliisque pluribus relatis, idem D. Salgad. dict. 3. part. de Reg. protection. cap. 11. num. 65.

117 Unius tamen ex comparationis scientia alteri ignorantia ceteris scientibus jus praesentandi praeservatur, Nicol. Garcia dict. part. 10. cap. 2. numer. 4. Dom. Salgad. ubi proximè, numer. 63. & 64. August. Barbof. de jure Eccles. dict. cap. 12. numer. 167.

118 Nec absenti, vel aliter legitime impedito hoc tempus currit, veluti si injustè sit carceratus, vel tutum non habeat accessum propter alicujus inimici timorem, Rebuff. de pacific. possess. numer. 304. Flores de Mena lib. 1. variar. dict. quest. 3. numer. 4. Augustin. Barbof. dict. cap. 12. numer. 170.

Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. 3. part. cap. 28. num. 118.

119 Iteo iure super jure praesentandi inter ipsos Patronos orta, tempus ipsis non coret, nec erit locus ad ordinarium devolutionem, sed interim aequonimum ordinarius ponere debet, quo usque his terminetur Perez de Lara de Annivers. & Cappellan. lib. 2. dict. cap. 9. ex numer. 7. & extat nostra l. 11. tit. 15. part. 1. & ibidem Gregor. optime, aliis relatis Spin. de testament. dict. gloss. 4. num. 24.

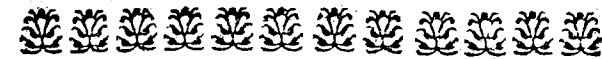
120 Qui id bene declarat nisi aliquis ex Patronis sit in quasi possessione praesentandi, nec de ea dubitatur, seu leper jure principali, quia tunc suam possessionem praesentandi continuare debet, juxta text. in cap. consultationibus, de jure Patronat. D. Salgad. dict. cap. 11. ex num. 67. & 69.

121 Ad alia autem, circa devolutionem ad ordinarium ob praesentationem in praefixo tempore non factam, vel minus justè factam, vel ex aliis causis est optima decisio Roa 586 per tot. in noviss. recollect. per Fatinac. part. 1. omnino videnda, quia sex propositis casibus totam materiam distinguit, & quam plures quaestiones ex ea absolvunt: bene Marefcot. lib. 1. varar. resolut. capit. 84. Ricc. in prax. Eccles. jur. Patron. decis. 118. per tot. fol. 180. Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 24. D. Salgad. dict. cap. 11. per tot. August. Barbof. Garcia, Fior. de Men. & alii supra relati ex num. 118.

122 Nota tamen, nostris Regibus praefatum praesentandi tempus ratione Patronatus Regiae Coronae non cutere, nec, eo elapso, devolutionem dari, etiam si eorum officiales, vel ipsi sciant vacationem ex legitima praescriptione, qua ad id Reges Hispaniae tuti sunt, eo quod multis occupationibus legitime impediti, tam in bello, quam in pace censentur, ideo intra illud tempus multoties praesentare non possunt; & ita resolvunt, tam in Episcopatum, quam in aliorum beneficiorum praesentationibus, Cabed. de Patronat. Reg. Coron. cap. 28. numer. 5. & 7. Nicol. Garcia de benefic. part. 10. cap. 2. numer. 34. in fin. Augustin. Barbof. de potestat. Episcop. 3. part. allegat. 72. numer. 117. Escobar. de puritat. & nobilitat. lib. 1. quest. 7. numer. 4. Tondut. de pensionib. cap. 25. numer. 28. Dom. Solorgan. de Reg. protect. 3. part. cap. 10. num. 43. D. Crespi de Valdaura observat. 57. numer. 20. & novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donation. Reg. 3. part. cap. 28. numer. 124.

123 Qui generaliter id in quocumque alio Rege, ex dicta ratione resolvit: & quod fortius in Indiarum Regnis hac conclusio procedat propter magnam locorum distantiam, aliaque multa intervalla, & impedimenta, qua contingere solent, tradit D. Solorgan. ubi proximè, num. 51. D. Petr. Frass. de Reg. Patronat. Indiar. dict. cap. 32. ex numer. 53.

124 In quibus, quod ex eo quadrimestre primo ad decem, & octo menses Bullis Pontificiis in Indiis sit prorogatum, quod adhuc hodie ad plures Provincias in longiori tractu detectas in sufficiens esse, ait D. Solorgan. & Sed, stante praefata conclusione, & ratione nihil obstat, quod intra hoc tempus praesentationes per nostrum Regem non fiant.

§. III.

ARGUMENTUM.

De usufructuario, possessore majoratus feudi, aut emphyteusis, quoad acquisitionem nostrarum praesentationum, sive fructuum juris Patronatus: distinguitur plene inter jus Patronatus ipsi majoratui feudo, aut emphyteusi, vel eorum Villae, aut Castro, aliisque rebus cohaerens: & inter principaliter per se subsistens, ut cum praefatis praesentationum fructibus transeat vel non in usufructuarium, fideicommissarium, maritum, depositarium, sequestrem, conductorem, aliasque personas, de quibus in §§. sequentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Proponuntur hujus §. principales tractanda quaestiones circa acquisitionem fructuum juris Patronatus in praesentationibus consistentium, in usufructuario, possessore majoratus, feudi, aut emphyteusis.
- 2 Agitur prius de usufructuario, & num. seqq. Ad proprietarium, non ad usufructuarium praesentationum fructus pertinere tenuerunt multi, ibidem.
- 3 Fructus praesentationis non computantur, juxta aliquos, inter fructus per administratorem, vel fructuum collectorem percipiendos, ne per eos ipsa perceptione consumantur.
- 4 Fructuum natura non debet esse consumptiva: contra infra, num. 10. & 11.
- 5 Praesentatio beneficiorum ipso jure juxta Guilielm. Benedictin. provenit, nulla adhibita industria, aut cura ex parte Patroni, vel usufructuarii: contra infra ex num. 12.
- 6 Resolvitur pro affirmativa sententia in favorem usufructuarii universitatis bonorum, vel rei specialis, Castri, aut Villae, cui jus Patronatus adhaeret, & num. seqq.
- 7 Contra si jus Patronatus per se principaliter subsistat, nulli universitatis bonorum vel Castro, aut Villae adhaerens.
- 8 Praesentatus ab usufructuario, stante in quasi possessione praesentandi, praefertur praesentato à proprietario.
- 9 Respondetur rationibus pro negativa sententia in contrarium adductis. Nihil obstat, ut quid in fructu reputetur, quod in ipsa perceptione consumatur, ibidem.
- 10 Magistratum sive officialium iustitia creationes jurisdictionis fructus sunt, non obstante, quod in ipsa electione, ut praesentationes consumantur.
- 11 Praesentationes & si nulla cura, aut Patronorum industria fierent, non ideo minus fructus reputanda.
- 12 In praesentationibus non minimam curam & industriam ex parte Patronorum circa praesentandi personam, & aliam adhibendam.

- 14 Praesentationum fructus inter industriales numerantur.
- 15 Similiter possessori majoratus fructus praesentationis debentur, ratione juris Patronatus majoratui inhaerentis.
- 16 Et feudi domino, & emphyteuta.
- 17 In his, & similibus personis, ut in eos jus Patronatus, & praesentationes, & sine licentia Episcopi alienationes, & quaecunque alia dispositiones transeant, vel non constituenda est semper differentia inter jus Patronatus per se principaliter subsistens: & inter Castro, aut Villae accessorie annexum: in hoc casu transiret, secus in illo; resolvitur.
- 18 Adducuntur Doctores pro hac distinctione, late ejus materiam tractantes.
- 19 Iure Patronatus per se principaliter stante non solum ad ejus translationem Episcopi licentia requiritur, sed & quod gratis translatio fiat, ut simonia vitetur. Episcopus nequit dispensare, ut jus Patronatus principaliter per se subsistens pretio in alium transferatur, ibidem.
- 20 Patronus ob commissam simoniam in translatione hujusmodi juris Patronatus, pretio interveniente, ipsum jus amittit: cui tunc acquiratur? & quid si compatronum habeat?

UT ergo hujus §. quaestiones, quoad acquisitionem fructuum juris Patronatus in praesentationibus consistentium per usufructuarium, possessorem majoratus, feudi aut emphyteusis clarius resolvamus, separatim circa unumquemque istorum procedam.

Primo igitur, quoad usufructuarium multi voluerunt, non ad ipsum, sed potius ad proprietarium beneficiorum praesentationes juris Patronatus ratione pertinere, ut in specie docuerunt Paul. de Montepic. in repetit. l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet. quest. 39. ff. de legat. 2. Bellon. conf. 6. necnon, & doctissimus vir Guilielm. Benedict. in quest. Theauraria, num. 2. cum seqq. quae extat post repetit ad cap. Raynuntius, de testament. fol. mibi 51. ubi hanc sententiam aliquibus rationibus comprobare videtur: & praesertim, quia hujusmodi praesentationis fructus non computari, ait juxta gloss. in cap. cum olim, de majorat. & obedient. inter fructus percipiendos per administratorem, & fructuum collectorem; quia ipsa perceptione eos consumerent; ideo similiter cum usufructuario praesentando, talem fructum consumeret, ei non deberi, sed domino rei conservandum, dicit Guilielm. & quia natura fructus non debet esse consumptiva: & insuper addit idem Guilielm. Benedict. in num. 4. quod praesentatio beneficiorum ipso jure provenit, nulla adhibita industria, aut cura ex parte Patroni, vel usufructuarii.

Sed, his nihilominus rationibus, & Doctorum autoritate non obstantibus, secundum vetiorem, & communiorum sententiam resolvendum est, hujusmodi praesentationes ad usufructuarium universitatis, videlicet bonorum, vel rei specialis, cui jus Patronatus cohaeret, pertinere, ex quo juris patronatus fructus esse juxta relatos supra in princip. hujus capis. resolvimus, & in specie, quod fructuario universitatis bonorum, vel Castri, cui jus patronatus adhaeret competant, nec ullo modo proprietario referentur, resolvunt ex Cæsar. Lambertin. Roch. de Curt. Celfo, & aliis Dom. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 4. Petr. Barbof. in l. divortio 8. §. Si vir, numer. 57. vers. Unde inferitur, ff. solut. matrim.

Qui eo tantum casu contrariam sententiam admittit,

mittit, cum jus Patronatus per se principaliter est subsistens, nulli universitati bonorum, vel Castro adhaerens, tunc enim absque licentia Episcopi in usufructuarium transire nequit, juxta text. in cap. illud, de jure Patronat. ideo nec praesentare poterit: secus si jus Patronatus Castro, vel universitati boniorum sit annexum; nam eo casu bene transibit, cap. ex litteris, cum vulgaris, de jure Patronat. & consequenter jus praesentandi ei competet

8 Pro qua distinctione est optima decis. Dolan. apud Grivell. 37. ex numer. 6 & 21. & prosequuntur Menoch. cons. 66. num. 26. Spin. de testament. gloss. 4. num. 113. Joann. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 29. num. 6. Cened. collect. 5. ad Decretal. num. 5. Ricc. in tractat. de novissim. probat. juris patr. resol. 192. num. 6. Don Joann. del Castell. in tractat. de usufruct. cap. 3. num. 35. & 36. Pat. Sanchez in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 71. num. 32. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 6. num. 21. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 1. part. 3. a princ. & num. 12. Sahagun in cap. ult. de sequestr. possess. numer. 64. Reynof. observat. 37. num. 38. & cum aliis Simon. Barbof. in repertor. verb. Jus Patronatus, pag. 205. col. 1. Quo fit, ut praesentatus ab usufructuario stante in quasi possessione praesentandi praefertur praesentato per proprietarium, juxta Grivell. in dict. decis. Dolan. 37. ex num. 14. & 17. & proximè referendos.

10 Nec quidquam faciunt in contrarium objecta per Guilielm. Benedict. ubi supra, quia nihil obstat, ut quid in fructu reputetur, quod in ipsa perceptione per usufructuarium consumatur; imò hoc magis naturæ fructuum adhaeret, quia ad id principaliter natura, vel industria hominis procreantur, vel percipiuntur, ut ipsorum consumptione hominum necessitati provideatur, nihilque interest, an in ipsa perceptione, vel post juxta fructus naturam, & percipientis utilitatem, vel voluntatem sequatur consumptio, ut in nostris praesentationibus fit.

11 Quarum etiam similis naturæ sunt, etiam officia- lium electiones, sive Magistratum creationes, quæ eodem modo fructus jurisdictionis reputantur, juxta latè per nos tradita supr. hac. 1. part. cap. 18. per text. non obstante, quod in ipsa perceptione, vel electionis consumptio sequatur, ut notant DD. in dict. capit. 18. relati maxime ex numer. 109. & à numer. 128.

12 Minusque obstat, quod ait idem Guilielm. Benedict. ipso jure nostras praesentationes provenire, nulla diligentia, vel cura hominis adhibita; nam hoc solum proderit, ut potius naturales quam industriales fructus sint, non ut fructuaris debeantur, ut non, quia indistinctè omnes ad eum pertinent, & praeterquam quod in nostris praesentationibus, & collationibus magna cura, & industria est adhibenda, cum provideri, aut praesentari debeat persona idonea, & intra certum tempus à jure praefinitum Abbas in consultationibus, num. 3. ad med. de jure Patronat. † Ideo praesentationis, vel collationis fructus inter industriales verius commutatur Petr. Rebuff. in tractat. de nominat. quass. 17. in princip. num. 54. Philipp. Probos de jur. regal. quass. 50. num. fin. tom. 12. tract. DD. fol. 405. Hieron. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. numer. 11. & ex aliis plenius dicam infra suo loco.

13 Praeterquam quod in nostris praesentationibus, & collationibus magna cura, & industria est adhibenda, cum provideri, aut praesentari debeat persona idonea, & intra certum tempus à jure praefinitum Abbas in consultationibus, num. 3. ad med. de jure Patronat. † Ideo praesentationis, vel collationis fructus inter industriales verius commutatur Petr. Rebuff. in tractat. de nominat. quass. 17. in princip. num. 54. Philipp. Probos de jur. regal. quass. 50. num. fin. tom. 12. tract. DD. fol. 405. Hieron. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. numer. 11. & ex aliis plenius dicam infra suo loco.

14 Juxta quæ similiter, usufructuario, possessori etiam majoratus hujusmodi fructus, sive praesentationes competere debent ratione juris Patronatus majoratus coherens, D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 1. & 2.

15 Item Feudatarius, vel emphyteuta Villæ, aut

Castri, in quo existit jus Patronatus inter ipsius fructus, praesentationibus quoque gaudet Paul. de Castri. per text. quem ita intelligit in cap. ex litteris, de jure Patronat. in cons. 262. incipit: Venerabilis vir, numer. 1. vol. 1. Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Ipse, vel is, quass. 26. numer. 38. Lambertin eodem tractat. lib. 1. part. 1. artic. 2. quass. 8. Pat. Azor instit. moral. lib. 6. cap. 10. quass. 12. August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 225. circa fin.

17 Dixi supra, tunc usufructuario, possessori majoratus, feudatario, & emphyteuta jus patronatus fruendum competere, si cum universitate bonorum inveniantur, vel ipsi majoratus Villæ aut Castro cohereat: secus si per se principaliter subsistat; quia tam in usufructuario, quam in possessore majoratus, feudatario, emphyteuta, marito ratione dotis, & aliis fructuariis ea generalis, & vulgaris distinctio est constituenda inter jus patronatus per se principaliter subsistens, nulli universitati bonorum, vel Castro accessorie annexum: In primo casu in praefatas, vel alias personas nullo modo sine licentia Episcopi alienari, vel transferri potest, nec ipsius alienatio tanquam principaliter rei spirituali annexa in laicum subsistere, cap. illud, de jure Patronat. cap. unic. eodem in 6. l. fin. in 15. part. 1. secus vero in secundo casu, quia tunc non principaliter jus patronatus alienatur, vel transferretur, sed accessorie in principali bonorum temporalium alienatione, vel translatione venit, juxta text. vulgar. in cap. ex litteris, de jure Patronat. cap. cum Beroldus 18. cum vulgaris, de sentent. & re judicat. l. 8. tit. 15. part. 1.

18 Et ita distinguunt plerè hanc materiam ad plures quæstiones tractantes in alienatione juris patronatus, vel translatione ex causa legati, fideicommissi, hereditatis, foundationis majoratus, feudi, aut emphyteutis, dotis constitutionis, donationis, cessionis transactionis, & in omni alia alienatione, ut antiquiores omittam, quos plerè congestos apud sequentes moderniores invenies, Pat. Sanch. in Consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 76. Aloys. Ricc. collect. 1559. & decis. 116. part. 4. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 8. 13. & 25. ubi plures cumulant Addent. D. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 13. ex num. 17. & lib. 2. cap. 18. ex num. 6. & ibidem Fata in addit. ex num. 104. & in lib. 1. cap. 13. ex numer. 17. Heimon. fill. in l. 15. tit. 5. part. 5. gloss. 4. ex num. 2. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 1. part. 3. à numer. 9. & num. 177. cum seqq. Grivell. decis. Dolan. 7. Amon. Monac. decis. Florem. 72. ex num. 30. & 40. plerè August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 220. cum seqq. qui optime primam partem hujus distinctionis ex Sued. Spin. Suarez, & aliis intelligit, ut juxta eam jus Patronatus transeat non solum cum Villæ, aut Castro coheret, sed etiam si fundo aliive rei particulati sit annexum, quia semper, ut accessorium consideratur; quod verum censo; quia semper tunc, ut accessorium, etiam semota universitate, jus Patronatus habetur, & in hoc sensu loquitur Cardinal. Joann. Bapt. Luca in theat. verit. & justit. tit. 13. part. 1. de jure Patronat. discurs. 56. num. 6. & 15. quidquid contrarium sentire, videatur, in d. universitatem requiri Prosper. Fagn. in dict. cap. ex litteris, num. 21.

19 Et ad alia multa praefatam distinctionem prosequuntur idem Barbof. in repertor. verb. Jus patronatus, pag. 205. Tondut. de person. cap. 17. ex num. 19. Roxas decis. 99. num. 10. & decis. 223. num. 12. Duran. decis. 147. ex num. 1. Penn. decis. 255. num. 8. Alexand. Sperell. decis. 180. ex numer. 41. Ciardin. controvers. forens.

increpat, ad veriore declarationem, 7. quia perinde, §. Restituta, ff. ad S. C. Trebellian. aliorumque jurium difficillimum.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur principalis hujus §. quassio: An fideicommissario hereditatis, in qua jus Patronatus continetur, praesentationis fructus debeantur, si ve, quod idem est, jus Patronatus competat?
- 2 Refertur, & fundatur Bart. & Peregrin. negativa opinio ex l. quia perinde 41. §. Restituta, ff. ad S. C. Trebellian. Restituta hereditate fideicommissario, jura sepulchrorum adhuc penes fideiuciarium remanent, ibid.
- 3 Fundatur contraria Dom. Molin. & aliorum sententia affirmativa, & num. seqq. Jus Patronatus cum universitate bonorum, transit, ibidem.
- 5 Refertur Grivelli in hac re distinctio inter jus Patronatus principaliter per se subsistens, & Villa, aut Castro, aliive rei coherens.
- 6 Rejicitur, ut ferè in totum negativa sententia conveniens. Declaratur magis dubium nostra quassionis, & circa quod specialiter versetur? ibidem.
- 7 Jus patronatus Castro, aut Villa coherens in fideicommissarium, legatarium aliive, cui Villa, aut Castrum relinquatur, sine Episcopi consensu transire, nulli est dubium.
- 8 Quid in hac quassione senserit doctissimus vir Cardinal. Joan. Bapt. Luca, & de ejus laude, nota in hac re decisiones, ibidem.
- 9 Amplectitur author affirmativam sententiam D. Molin.
- 10 Obluuntur argumenta in contrarium pro negativa adducta, & num. seqq.
- 11 Intelligitur text. in dict. l. quia perinde, §. Restituta, ff. ad Trebellian. Loquitur text. hic antiquo jure sepulchrorum, non in nostro jure patronatus, ibidem.
- 12 Magna inter hac jura differentia, & num. seqq.
- 13 Jus sepulchrorum in alium, quàm in heredem non transit: semperque in eo hereditario jure succeditur.
- 14 In jure patronatus non tantum succeditur jure hereditario, sed etiam quocumque alio titulo particulari, legati scilicet fideicommissi donationis, permutationis, & similibus, & num. 15.
- 16 Jus sepulchrorum etiam cum universitate bonorum alio, quam hereditario titulo non transferuntur.
- 17 Contrarium in jure patronatus, quod in venditione, donatione universitatis bonorum, & simili alia alienatione transit.
- 18 Et in totius, vel partis hereditatis renunciatione, donatione, aut venditione: & num. 19. & 20.
- 21 Regula: Qui semel hæres est, &c. intelligitur quoad jura directa.
- 23 Nulla ratio differentia inter venditionem, aut renunciationem hereditatis: & inter fideicommissariam hereditatis restitutionem, ad praesentem quassionem assignari potest.
- 24 Rejicitur assignata per Dom. Covarruv. & num. seqq. ad 30.
- 25 Patronatus jus non solum honorificum, sed multoties valdè lucrosum esse solet.
- 26 Habent plerumque Patroni ex dispositione fundatorum annuos redditus, qui juris patronatus fructus sunt.
- 27 Ex praesentationibus habent quoque mediata lucra pecuniaria.

forens. lib. 1. cap. 17. num. 90. & contr. 107. num. 82. cum seqq. Giurb. decis. 84. num. 13. & ad Constitut. Messan. cap. 1. gloss. 2. à num. 47. Niger. de laudem. tom. 2. quass. 20. ex num. 91. Joann. B. piist. Thor. in compend. decis. Cur. Archiepisc. Neapol. 1. part. verb. Donatio, & in verb. Jus patronatus, in 3. part. ejusdem compend. decis. selet. 2. Reverter. decis. 123. numer. 2. ubi Martin. in observat. num. 1. & in lib. 1. resolut. jur. cap. 221. ex num. 1. Petr. Gambacurt. de immunit. Eccles. lib. 7. cap. 6. num. 5. in fin. Thom. Delbene eodem tractat. tom. 2. cap. 17. dub. 14. ex num. 4. Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. disput. 9. quass. 23. ex num. 4. Gibalin. de univers. negot. lib. 4. cap. 4. consuetar. 7. numer. fin. Pat. Lezan. tom. 1. regular. cap. 11. num. 8. Andr. Valens. de benefic. lib. 1. tit. 4. ex num. 9. Barbof. in repertor. verb. Jus patronatus, pag. 205. Pat. Joseph. Gibalin. de simon. quass. o. consuet. 15. numer. 2. vers. Tertio pro jure patronatus, Gavant. in Manual Episcop. verb. Jus patronatus, numer. 20. Noguero. allegat. 36. num. 26. D. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 5. ex num. 1. benè ad aliqua specialia Prosper. Fagnan. in dict. cap. ex litteris, de jure patronat. & ibidem magna eruditione doctissimus Dom. D. D. Emanuel. Gonzalez in collect. ad jus Canonic. D. Michael. Anton. Frances Urrutigo. de Eccles. Cathedral. cap. 16. numer. 113. & novissimè alios plures congerentes doctissimus D. D. Ildephonfus de Olea de cession. jur. tit. 3. quass. 8. num. 26. Valeron. de transaction. tit. 3. quass. 6. num. 40. cum seqq. Joann. Bapt. Ventr. gl. in prax. rer. notabil. annot. 1. §. 2. Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 28. ex num. 85. D. Petr. Frass. de Patronat. Reg. In liar. cap. 4. ex num. 41. Cardinal. Joann. Bapt. Luca in tractat. de jure Patronat. discurs. 56. qui benè animadvertit in num. 18. & 19. in casu, quo jus Patronatus principaliter per se subsistat, ut in alium per Patronum transferatur, requiri non solum Ordinati consensum, sed & quod translatio gratis fit; nam aliàs, pretio interveniente, translatio erit simoniaca, circa quam Episcopus dispensare non potest: † Iusque Patronatus ex eo amittetur, & Ecclesia libera remanebit, si Patronus unicus sit, si vero compatronum habeat, tunc ejus pars non ad compatronum, sed ad Episcopum competet, juxta DD. relat. per Lucam ubi sup.

21 Juxta quam superiorem firmissimam regulam, & distinctionem, materiam nostri, §. circa acquisitionem fructuum praesentationum in sequentibus §§. separatim prosequemur, clariusque tractabimus in aliis personis fideicommissario, nempe, Marito, Depositorio, Sequestre, Tutore, Curatore, Patre adventitiorum usufructuario, Conductore, Fisco, & similibus, ad quos fruenda, vel administranda aliive ratione pertinent bona, quibus jus Patronatus inhæret.

§. IV.

ARGUMENTUM.

De fideicommissario hereditatis, quoad acquisitionem fructuum praesentationum juris patronatus hereditarii, & ipsius patronatus, quando in eum transeat, vel non? Defenditur plerè Dom. Molin. affirmativa sententia contra ferè omnes, maxime antiquiores, Doctores, & Peregrinum, qui acriter D. Molin. ex hoc Lagunez de Fructibus.

- 28 **Commoda** hæc præfatorum non est præsumendum auferre voluisse à fideicommissario uniuersæ hereditatis, cui cum illa sua bona, & iura cum exclusione fidei commissarij reliquit.
- 29 **Idem** si ius Patronatus, tanquam quid tantum honorificum, consideretur.
- De quid notabile, ne in generali hereditatis dispositione comprehenderetur, speciali exclusione egebat, ad text. in l. item apud labeonem, §. Hoc ed. & in l. ff. de iur. ibi dem.
- 30 **Comprehenduntur** etiam in fideicommissio uniuersali cetera honorifica officia, iurisdictiones, Comitatus aut Marchionatus tituli, & similia.
- 31 **Concluditur** ultimo pro opinione affirmatiua Dom. Molin.
- 32 **Defenditur** doctissimus Molina ab increpatione Peregrini, qui illum, argumentum speciale pro negativa sententia non intellexisse, dicere, ausus fuit.
- 33 **Refertur** distinctio quedam Peregrini, ad hanc quaestionem: aliud videlicet esse, quidpiam peruenire ad hæredem, uti hæredem: aliud vero ad eundem peruenire, quia hæres sit.
- 34 **Reijciuntur** ut imaginaria, & verbalis hæc distinctio. A quo originarie desumpta, ibidem.
- 35 **Paulum de Castro**, cui tribuitur, in diuerso casu, & longe ab ista distinctione loquutum, ostenditur.

DE fideicommissario autem uniuersæ hereditatis, qua ius Patronatus continetur, an huiusmodi præsentationum fructus ei competant multum dubitari potest ob principale debium, in quo maxime torquentur Doctores, an in eum ius Patronatus transeat, vel non? In qua quidem quaestione (ex cuius declaratione resoluitur ad nostram dependet) negativam sententiam quamplurimi Doctores confirmant ex text. in l. quia proinde 42. §. Restituta. ff. ad S.C. Trebellian. in illis verbis: Restituta hereditate, iura sepulchrorum apud hæredem remanent; ex quibus inferunt similiter, ius Patronatus ad fideicommissarium non transire, sed potius apud hæredem remanere, ut per hunc text. docuit ibidem Barr. quem magis communiter DD. sequuntur. Gregor. Lopez in l. 12. tit. 5. part. 6. verb. Delinage, D. Covarruv. in cap. Raymuntius, §. 29. n. 8. de testam. & lib. 2. variar. c. 19. n. 8. Tiraquel. in tract. le mort saisi le vis, declarat. 11. num. 9. Peregrin. de fideicommiss. art. 7. num. 57. qui acriter doctissimum virum nostrum Dom. Molin. contrarium assentem carpit, quem huius negativæ sententiæ rationem non intellexisse, ait sed immerito quidem, ut proxime videbis, & persequuntur contra D. Molin. M. Zaccaten. lib. 1. resoluit. 7. num. 20. & resoluit. 66. num. 9. & resoluit. 83. numer. 5. Anton. Thesaur. lib. 1. quaest. forens. quaest. 1. num. 5. Eman. Acosta in cap. si pater, verb. Trebellianica, num. 4. de testam. Spin. Lambertin. Iann. Botta. Padili. Mietz, & alij relati, & sequuntur per Zavallos in quaest. 717. num. 3. Didac. Perez, Craff. Pichard. Mantie. Molin. Theolog. Parladot. & alij, quos cumulat, & sequitur cum Anton. Gomez, ejus addit. Aillon. 1. variar. cap. 5. num. 31. & cum aliis pluribus Faria in addit. ad D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 18. ex numer. 117. Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 9. ex n. 17. & suo more plures alios referunt, & sequuntur August. Barbos. in collect. ad Decretal. in cap. 1. num. 10. & 11. de iure Patri & de iur. Ecclesiæ lib. 3. cap. 12. num. 232. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 1. glo. 2. num. 45. & 53. Ciarlin. de iur. iur. in l. 1. tit. 1. cap. 1. ex num. 40. Noguerol alleg. 2. ex num. 60. & etque disputat, & resoluit

contra D. Molin. Fachin. lib. 10. controvers. cap. 94. & lib. 13. cap. 64. & 90. omnium plenissime ex Guilielm. Benedict. Roch. de Curt. Guid. Pap. Polit. Sforcia, Trentacing. Simon. de Præcis Intrigliol. & aliis infinitis, Fassar. de substit. quaest. 634. num. 2. & novissime hanc partem sequitur Dominic. Antonez de Portugal. de donat. Reg. 3. part. cap. 28. num. 45.

Contrarium vero affirmativam sententiam eo validissimo fundamento firmant D. Molin. & proxime referendi, quod videlicet ius Patronatus rectè cum universitate bonorum transeat, juxta text. in dict. cap. ex litteris, de iure Patronat. & distinctionem late per nos fundatam supra in §. precedenti, ex num. 6. & 17. ¶ Unè in fideicommissarium hereditatis, in quem omnia iura transeunt cum universitate quoque bonorum transire resolvunt, ex Roman. qui prius hanc contra Barr. sententiam tenuit, in l. si Patroni. ff. ad Trebellian. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 5. cum seqq. qui ita plenissime, & summo ingenio hanc sententiam fundat, & ab aliorum impugnationibus defendit, ut alium post eum referre, imperfluum videatur; ex modernioribus tamen eum sequuntur Pat. Molin. de iustit. & iur. tract. 2. disputat. 118. in fin. Ioann. Gutierrez de iur. & cur. 3. part. cap. 29. num. 15. qui hanc sententiam veterem dicit, licet contrarium communem fateatur; & ex professo Pharnucius de inventar. hereditat. part. 6. num. 64. Franc. Marc. decis. 1136. part. 1. Riccius decis. 126. num. 14. & decis. 101. part. 3. ubi ita decisum refert, idem Ricc. in præv. iur. Patronat. decis. 179. num. 141. Ioann. Baptist. Thoro in compend. decis. Cur. Archiepiscopal. Neapol. part. 2. verb. Ius Patronatus, quod extat post sect. 2. 3. partis principalis compend. optime hanc sententiam, & Dom. Molin. defendens vir quidem doctus Melch. Loeter. de re beneficiar. lib. 2. quaest. 11. ex n. 29. & 34. cum seqq. & pro hac sententia noviter reolvit Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 16. ex num. 136. & resoluit in num. 151. & 152.

Inter has Doctorum contrarias sententias extat elegans distinctio Grivell. in decis. Dolan 37. num. 21. inter ius Patronatus per se principaliter subsistens nulli rei, vel Castro coherens; & inter illud, quod rei, aut territorij est annexum; in primo casu ad fideicommissarium uniuersalem non transire, ait Grivell. secus vero in secundo; quem etiam concordiam lautat, & sequitur novissime D. Petr. Ferris in doct. & plena tractat. de Reg. Patronat. Indiar. cap. 5. num. 4.

Sed, licet hæc distinctio prima facie totam difficultatem absolvere, & Doctorum discordiam federe videatur, barè tamen considerata, per eam Bartoli negativam sententiam in totum Grivellus assequitur in prima huius distinctionis parte, cum nimirum ius Patronatus principaliter in hereditate per se subsistit nulli rei coherens, in quo certè solum casu fuit controversia inter Bartol. & Roman. & cæteros moderniores, an scilicet cum universitate bonorum ius Patronatus in fideicommissarium transeat? licet aliàs id principaliter fieri non possit; nec ulla fuit, vel potuit esse in secundo casu dubitatio, cum videlicet ius Patronatus alicui rei, vel Castro est annexum; ¶ tunc enim non solum in fideicommissarium uniuersalem, sed in quemcumque alium rei singularem successorem ex donatione, venditione, legato aut cessione in laicum, siq. Episcopi licentiæ acceperit transire, nullus dubitat, juxta text. in dict. cap. ex litteris, de iure Patronat. & nostram l. 1. §. 15. part. 5. & cum Roch. de Curt. Lambertin. & aliis D. Molin. lib. 1. dict. cap. 24. n. 33. & in dubitatum distinctionem supra traditam in §. precedenti.

Nec omitam, referte quid in hac quaestione sentierit

serit doctissimus vir; summo cum iudicio quaestiones omnes percalens, eleganterque, & quasi conaturali ratione securè resolvens, Eminentiss. Card. Joan. Luca (quem, post hæc Scripta Sanctissim. D. N. Innocent. Pap. XI. in Purpuratorum S. R. E. Patronum numerum meritò cooptavit) in suo celeberrimo Theatro veritat. & iustit. admodum docto, valdeque utilitam in forensibus Canonicis, quam in civilibus lib. 13. part. 1. de iure Patronat. discurs. 36. num. 3. & 4. ubi, licet nulla de hac quaestione habita disputatione, nec rationibus pro aliqua parte adjectis, quantumvis Barr. opinionem magis communem, & per Rotam receptam agnoscat: nullum tamen probabile, & veridicum fundamentum pro ea assignari posse ait, ex quo Barr. & alii antiquiores, non bene cognita materia, & natura iuris patronatus Ecclesiastici, prout hodie agnoscitur, in hac quaestione processerint, ducti argumento ab antiquo illo iure sepulchrorum Gentilium, vel iure patronatus libertorum; quare licet Rotam modernam bene id agnoscentem, ob auctoritatem solum, & reverentiam Rotæ antiquæ, opinionem Barr. regulariter amplecti, dicat doctissimus de Luca, ab ea tamen faciliter ex levis, & generalibus conjecturis frequenter recedere refert.

In huiusmodi igitur opinionum conflictu ab affirmativa sententia Roman. doctissimique nostri D. Molin. recedendum non censo, licet magna copia Doctorum altera prævaleat, sed sufficit pro cunctis D. Molina, ejusque magna auctoritas, & rectum iudicium, ita in resolvendo securum, ut ferè nullam ipsius opinionem reprobam inveniamus.

Ideo, retenta hac opinione Roman. & D. Molin. restat, fundamentis contrariæ negativæ sententiæ Barr. satisfacere, ex quibus clarior, & firmior sententiam affirmativam reddi speramus: ¶ Primò igitur non obstat dict. l. quia perinde 42. §. Restituta, ff. ad S.C. Trebellian. quod est unicum communis opinionis fundamentum; nam text. hic loquitur in iure sepulchrorum, quod ad fideicommissarium non transire verissimum est; sed non ex eo idem in iure Patronatus dicendum sequitur, ut voluit Barr. & sequaces; ¶ quia magnam esse differentiam inter hæc iura constat, pluresque rationes cur extensio non admittatur.

Primò enim ipsum ius sepulchrorum in alium, quam in hæredem suum, vel extraneum non transit, l. ius sepulchri, ibi: Non etiam ad alium quemquam, qui non est hæres pertinere potest, quod. de Religios. & sumpt. funer. l. ius familiarum, Cod. eodem, l. familiaria, cum l. sequent. ff. eodem tit. ideo in eo, non alio iure, quam iure hereditario succeditur, ad differentiam juris specialis inferendi mortuum, quod legari potest, juxta text. ita intelligend. in l. monumenta, Cod. de legat. & hæc fuit præcipua ratio, juxta Roman. & D. Molin. quare in dict. §. Restituta, in sepulchrorum in fideicommissarium non transeat, quia nimirum hæres non est: ¶ In iure autem Patronatus non iure hereditario præcisè succeditur, sed quocumque alio titulo singulari, fideicommissi, videlicet legati, aut donationis transferri potest, & quidem in Ecclesiam, vel pium locum absque Episcopi consensu; in laicum vero cum eo, si per se subsistat, cap. quod autem, cap. illud, de iur. Patronat. cap. unic. eodem in 6. l. 8. tit. 15. part. 1. & ibidem, Gregor. gloss. 6. Roch. de Curt. de iure Patronat. verb. Ipse, vel is à quo, num. 30. & quaest. 7. num. 16. Lambertin. de iur. Patronat. part. 2. lib. 1. artic. 2. cum seqq. Franc. Marc. decis. 1136. part. 1. & cum aliis Duran. decis. 463. lib. 2. Tondut. Canonic. resoluit. lib. 1. cap. 54. num. 13. & lib. 2. cap. 4. §. 9. num. 17. Pat. Sanchez in consil. moral. Lagunez de Fructibus.

lib. 2. cap. 3. dubit. 76. num. 3. ¶ Et in permutatione eandem distinctionem servantes ex cap. nemini 16. quaest. 7. idem Roch. ubi proxime, num. 28. & ex Lambertin. & aliis Pat. Azor. instit. moral. lib. 6. cap. 10. quaest. 5. & 6. Ciarlin. tom. 1. controvers. 1. num. 22. Roxas decis. 99. num. 10. & decis. 223. numer. 12. Gavart. in Manual. Episcop. verb. Jus Patronatus. n. 23. Donat. Anton. Martin. variar. resolut. lib. 1. cap. 222. & sequent. Pat. Lezan. tom. 1. regular. part. 2. cap. 11. ex numer. 3. Faria ad D. Covarr. lib. 2. variar. cap. 18. ex num. 117. & ad alia plura, multis congestis, doctissimus D. Olea de cession. iur. tit. 2. quaest. 5. ex n. 3.

Item principallissimam differentiam rationem inter ius sepulchrorum, & ius Patronatus, ad nostram quaestionem, assignant Roman. & D. Molin. quod nimirum ius sepulchrorum absque titulo hereditario, quantumvis cum universitate bonorum transire non possit, ideo in fideicommissarium cum uniuersis iuribus hereditariis non transferri omnes affirmant, juxta dict. §. Restituta, dict. l. quia perinde, ff. ad Trebellian. nec in emptorem uniuersæ hereditatis, quia semper penes hæredem iura directa remanent, ut notat in specie Gloss. in l. quasi hæres verb. Quanti, ff. de heredit. vel action. vendit. quem ibidem sequitur Alberic. neque in alterius universitatis bonorum venditione, aut donatione, nisi accessorium ad ipsam rem venditam, vel donatam sepulchrum sit, nec ad id aliunde aditus pateat, nisi per ipsum fundum venditum, ut per Immodicis, quam ita bene declarat ibidem Alberic. ff. de contrab. empt. l. si mercedem, §. Si cum fundum, ff. de action. empt. ubi Barr. & alii antiquiores, Gloss. in l. quodam, ff. de acquir. rer. domin.

Quod omne contrarium servatur in iure Patronatus, quod cum universitate bonorum quocumque titulo transit, juxta text. in cap. ex litteris, cap. cum sculum, de iure Patronat. & DD. relatos supra num. 3. quare vendita etiam hereditate, in qua est ius Patronatus, ipsum in emptorem transit, ut communiter resolvunt antiquiores Canonistæ Hostiens. in dict. cap. ex litteris, quem Abbas, & alii sequuntur, Felin. in cap. causam qua de prescript. num. 8. Bernard. Diaz, de Lugo reg. 254. D. Covarruv. lib. 2. variar. resolut. cap. 18. num. 8. & ex Roch. de Curt. Decio, & aliis contrariam sententiam Emanuelis de Acosta, & Lambertini reprobans D. Molin. dict. cap. 24. num. 25. Genuens. in practic. Archiepisc. Neapol. cap. 61. num. 26. Aloyf. Ricc. collect. 1679. vers. Infero, Salazar de usu, & consuetud. cap. 12. numer. 7. Mantic. de tacit. conventioni. lib. 4. tit. 12. num. 1. cum seqq. Nicol. Garcia de benefic. 4. part. cap. 9. num. 10. & 11. August. Barbos. de uniuers. iur. Ecclesiæ lib. 3. c. 12. n. 127. & cum aliis Hermosill. in l. 5. tit. 5. part. 5. gloss. 4. cum seqq. ¶ & in renuntiatione hereditatis Ioann. Gutierrez de jurament. confirmat. 1. part. c. 4. n. 4. ¶ & idem, quoad emptorem, vel donatarium partis hereditatis, D. Covarruv. dict. cap. 18. num. 8. in fin.

Ex quibus manifestè inferitur, ius Patronatus, ad differentiam iuris sepulchrorum, in fideicommissarium uniuersalem cum universitate bonorum transire debere, licet hæres non sit, nec iura directa ad eum transeat, sed potius penes hæredem remaneant; quia hoc ipsum in emptore hereditatis invenitur, in quem similiter nulla iura hereditaria, sed utilia tantum transferuntur, directis penes hæredem remanentibus, ¶ juxta vulgatam regulam præcipuè in venditione hereditatis intelligendam, cum nempe, qui semel hæres sit, amplius hæredem desinere esse, non posse, videlicet, quoad iura directa, & norant Cujacius, Uvesembach. & alii scribentes ad tit. ff. C. de hereditat. vel action. vendit. ¶ & tamen in hære-

ditatis emptorem, vel in alium, licet non heredem, cum universitate bonorum jus Patronatus transit: † Nec ulla ratio differentie assignari posse videtur inter fideicommissarium, & emptorem hereditatis, cur in isto, non vero in illo jus Patronatus cum universitate transeat.

24 Et licet D. Covarruv. in dict. cap. 18. num. 8. in fin. sequens negativam sententiam, quoad fideicommissarium, eam differentie rationem inter ipsum, & emptorem præstiterit, ut nimirum id in fideicommissario procedat ex defectu voluntatis testatoris, quem præsumitur juxta D. Covarruv. ea duntaxat ad commodum pecuniarium pertinentia fideicommissario relinquere voluisse, non vero, quæ ad honorem, & præminentiam, ut est jus Patronatus.

25 Attamen, tanti viri pace, conjecturata hæc ratio sustineri non posse videtur: Primum, quia non solum jus Patronatus est honorificum, sed multoties etiam valde lucrosus esse solet: † Tum propter redditus, qui plerumque per fundatorem in singulis annis Patrono assignantur; † tum etiam propter præsentationes, quæ fructus juris Patronatus sunt, nec solum honorem præsentandi respiciunt, sed pecuniaria quoque lucta, saltem mediata; ex quo consanguineos pauperes Patronus præsentare potest in beneficiis, unde se valeant sustentare, ita se liberando ab obligatione eos alendi de propriis bonis, quæ non est levis utilitas, ut optimè considerat Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. §. 4. proximal. num. 47. quibus adde per nos adducta supra in princ. hujus cap. ex num. 8. & 12. ubi plenius de magna utilitate juris Patronatus.

28 Ex quibus sicuti in venditione hereditatis præsumitur, venditorem inter omnia jura vendita, jus quoque Patronatus comprehendere voluisse non est eandem voluntatem in testatore non præsumamus, sed potius præfata omnia commoda in fideicommissarium transferri voluisse dicendum, ea a fiduciario auferendo, cum tam ample in favorem illius disposuit, ut in eum omnes res, omniaque jura hereditaria cum fiduciarii exclusionem transire voluerit.

29 Imò etiam si concedamus, jus Patronatus solum, vel principaliter honorem, & dignitatem, non vero commodum pecuniarium respicere, adhuc tamen dicendum, videtur sub generalitate, & dispositione omnium bonorum & jurium comprehendendi; si enim dispositionem generalem testator, vel alius generaliter de universitate bonorum disponens in jure Patronatus in favorem hæredis limitare cogitaret, exprimeret certè, nec rem aut dispositionem tam principalem, & speciali nota dignam omitteret, nam ea omissa neglecta censeretur, juxta text. vulgarem in l. item apud Labonem, §. Hoc editum, ff. de injur. † Et insuper alias, juxta rationem D. Covarruv. si in hereditate alia quoque jura honorificentia sine commo-
modo pecuniaria inveniantur, ut puta, officia, jurisdictiones, Titulus, Comitatus, vel Marchionatus, qui nullum fructum, vel redditum, præter honorificum afferant, in fideicommissio generali non venient, sed penes heredem gravatum remanebunt, quod nullus dicere audebit.

30 Ex quibus concluditur, pro doctissimi Domini Molinæ sententia, jus Patronatus in fideicommissarium universalem transire: † Patetque ex præfatis audacia, qua Peregrin. de fideicommiss. artic. 6. num. 37. acriter increpat virum nostrum doctissimum D. Molin. quem rationem, sive specialem argumentationem contrarie negativæ sententiæ, de qua noviter Peregrin. ibidem, non satis percepisse ait: † Videlicet, quod aliud sit quidquam pervenire ad heredem, uti

heredem: aliud vero pervenire ad heredem, quia hæres sit. Ad heredem uti heredem illud pervenire ait, & exemplificat Peregrin. in num. 35. quod proportionibus hereditariis defertor. Ad heredem autem, quia hæres sit, quod in solidum cuique etiam ex minima parte hæredi scripto pertinet, ut est jus sepulchrorum, juxta Peregrin. & jus Patronatus, quæ jura, cum ad quemlibet heredem in solidum transeant, non pro rata hereditaria: Ideo ad heredem, quia hæres sit, non uti heredem transire, ait Peregrin. in num. 37. & consequenter ex hac ratione, ad differentiam aliarum rerum hereditariarum hæc jura non transferri in fideicommissarium, infert, quia non est hæres; sed apud heredem remanere.

34 Quæ Peregrini illatio verissima esset, si antecedens, sive ipsius Peregrini distinctio aliquam veritatem, vel rationem haberet: sed certè illa omnino caret, estque imaginaria quædam, & verbalis distinctio, quam Ripa in l. centurio, num. 55. ff. de vulgar. & pupil. quem sequitur Peregrinus, desumpsit ex Paul. de Cast. in dict. l. quia perinde. §. Restituta, & in l. quamvis 40. num. ff. ad S. C. Trebellian.

35 Sed minus rectè hanc distinctionem Paul. de Cast. tribuunt, qui longè aliter loquitur: ait enim Castrens. quod, restituta hereditate, non transeat feudum, vel emphyteusis, quæ non habentur, ut res hereditarie, sed propter hereditatem, sicut jura sepulchrorum, in quibus differentium constituit Paulus inter jura hereditaria, & non hereditaria, quæ tamen deveniunt ad heredem ratione hereditatis, magis, quàm jure hereditario, quin præfata differentiam faciat Paulus inter heredem, quia hæres sit: & heredem, qui uti hæres capit: nec ex ipsius verbis, nisi per manifestam imposturam conjecturari potest, neque etiam ulla intrinseca ratio inter has diversas succedendi formulas, quas sibi Ripa, & Peregrinus contra Dom. Molin. fingunt, considerari, aut percipi, valet: undè enim inferunt, ea jura in quibus quis succedit, quia hæres est, in fideicommissarium transferri non posse, secus vero illa, in quibus uti hæres, quis succedit, certè nulla ratio ex vi horum verborum assignari posse videtur.

Et hæc pro hujus §. Quæstione in iustissimam Dom. Molin. defensionem.

§. V.

ARGUMENTUM.

De Marito, an ei præsentationes ratione juris Patronatus dotalis competant? Et quid si extradotale sit? Vel, constante matrimonio, superlucratum? Et postremo in vidua, cui statuto dimidia pars fructuum bonorum mariti debetur, an præsentare possit cum hæredibus mariti?

SUMMARIUM.

1 Quæstio hujus §. Quid dicendum in marito quoad jus Patronatus cum universitate bonorum vel aliter in dotem datum, & ipsius fructuum acquisitionem in nostris præsentationibus consistentium: quis

- quis in præsentando uxor, vel vir præferendus?
 2 Pro parte uxoris, qui tenuerint?
 3 Ratio istius opinionis: quia præsentationes non afferre commodum conferens ad sustinenda onera matrimonij, voluerunt aliqui: declara infra num. 13.
 4 Nec ipsam jus Patronatus in maritum transire, tenent multi.
 5 Alii præventioni hoc relinquunt: ita, quod in utriusque concursu præsentatus ab uxore præferatur.
 6 Juxta aliorum sententiam totum hoc consuetudini relinquuntur.
 7 Refertur, & ut verior recipitur sententia pro marito: ut ad eum præsentandi jus, tanquam juris Patronatus dotalis fructus pertineat, & num. sequenti.
 8 Jus Patronatus cum universitate bonorum, vel rebus, quibus coheret, in dotem datum in maritum transire, & num. 10.
 9 Mariti duntaxat præsentatio, non uxoris, attendenda.
 12 Stante statuto, vel consuetudine, ut tutor fructus minoris decimet, an præsentationes aliqua ei competant?
 13 Fructus omnis, & commodum ex rebus dotalibus proveniens marito debetur, etiam si ad sustinenda onera matrimonij nihil conferat: & num. seqq.
 14 Et etiam si dotis fructus onera excedant.
 15 Onera matrimonij est causa generalis acquisitionis fructuum dotalium: non mensura quota.
 17 Intelligentur hæc si jus Patronatus rebus dotalibus cohereat: secus si per se principaliter subsistat: quo casu uxori semper præsentationes competere resolvitur.
 18 Idem si rebus extradotalibus cohereat.
 19 In uxore possidente majoratum, cui jus Patronatus est annexum.
 20 In Regina proprietaria.
 21 Quid si jus Patronatus, constante matrimonio, per maritum, & uxorem simul sit questum extructa Cappella, vel dotata ex bonis superlucratis?
 22 Quid in hoc casu, soluto matrimonio, dicendum?
 23 Stante statuto, vel consuetudine, qua mariti præmorientis bonorum dimidia pars fructuum uxori, in viduali statu permanenti, tribuitur, an ei quoque pro dimidio præsentare, vel jus Patronatus exercere, debeat? & num. seqq.
 24 Jus Patronatus, licet quoad jus ipsum individuum sit dividuum tamen habetur quoad exercitium, & præsentationes: & num. 26.
 26 Idem in jurisdictione, & aliis juribus incorporalibus: remissivè, in fin.
 27 In Regno Aragonum uxores, sive vidua in casibus, quibus prædefunctis maritis eis ipsorum bonorum, juxta foros illius Regni, usufructus conceditur, præsentare debent, & gaudere aliis fructibus juris Patronatus maritorum.

1 Quid autem in marito dicendum sit quoad acquisitionem fructuum juris Patronatus, in nostris præsentationibus consistentium, jure Patronatus cum universitate bonorum, vel rebus coherente in dotem dato, magna est inter DD. controversia, quis in præsentando, an uxor, vel vir præferendus?

2 In qua quæstione pro parte uxoris plurimi sunt Doctores afferentes, jus præsentandi in maritum non transire; tenent Anton. de Butt. & Abbas in cap. fin. de concession. præbend. col. penult. & fin. & ibidem Ioannab Imol. Paul. Eleazar. in cap. nobis, de jure Pa-

tronat. & in disputat. quæst. incipientis. Patronatus Ecclesie Sancti Martini, Felin. in cap. cum olim, num. 2. de majorat. & obediens. & in cap. causam qua, num. 8. de præscript. & in cap. cum Bertholdus, col. fin. de re judic. qui asserit, suo tempore dubium hoc fuisse agitatum in Rota, & propter diversas opiniones nihil certi determinatum; & hanc sententiam sequitur Guilielm. Benedict. in cap. Raynuntius, de testament. verb. Cætera bona, num. 37. qui loquens in Villa in dotem data, cui jus Patronatus erat annexum, jus præsentandi potius uxori veræ dominæ, quàm marito competere, ait: † ex ea, nimirum, ratione, quod, præsentationem non esse fructum commodum reale afferentem, dicat, seu aliquid conferens ad sustinenda onera matrimonij marito incumbentia, pro quibus dos, ipsiusque fructus marito conceduntur: sed solum quendam honorem, sive præminentiam ad actum præsentandi, ut dixit quoque Abbas in cap. fin. de jure Patronat. jasson. in l. fin. in fin. ff. solut. matrim. Decius in regul. femina, num. 50. ff. de regul. jur. plenè Paul. de Montepic. in l. Titia cum testamento, §. fin. cap. 8. quæst. 39. num. 126 ff. delegat. 2. Ioann. Cror. in l. frater à fratre, col. 28. ff. de condi. indubit. Belon. conf. 6. num. 10. Petr. Adorn. in commun. opinion. in verb. Jus Patronatus, & huic sententiæ assentitur Burgos de Paz in proam. ll. Taur. num. 19. Grivel. decis. Dolan. 37. num. 10. Marr. de jurisdic. part. 2. cap. 41. num. 27. qui pro hac sententia adducit decis. 625. Rota part. 3. in noviss. ubi ita pro uxore judicatum fuisse refert, contra decisionem illam latam pro marito ab eadem Rota decis. 10. de jure Patronat. in novissim.

Imò, quod nec ipsam jus Patronatus in matritum transeat, tenuerunt Paul. de Eleazar. in cap. nobis, col. penult. de jure Patronat. & iterum in sua 4. disputat. incipit, Patronus Ecclesie Sancti. Jacob. col. ultim. Panormitan. in dict. cap. ultim. de concession. præbend. Petr. de Ancharran. in Clement. 2. col. 3. vers. secundo potest. & in vers. quod ad aliud, de jure Patronat. Boer. in consuetud. Biturigen. de consuetud. stat. person. §. 5. gloss. 2. incipit dotis fructus.

Alii vero præventioni locum esse in præsentationibus inter virum, & uxorem asserunt, ut in expresso tenet Cæsar Lambertin. de jure Patronat. in 3. artic. 6. quæst. principal. 3. part. lib. 2. & constat ex Rota in dict. decis. 10. de jure Patronat. in novissim. ubi hoc magis additur, quod si ambo concurrant, præsentatus ab uxore præferri debeat.

Alia autem est opinio, quæ totum hoc consuetudini relinquit, ut maritus, vel uxor in præsentando præferatur, & ita resolvere videtur, ex Rota, Peregrin. & aliis Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 521. num. 21.

Sed, his opinionibus non obstantibus, contrariam pro marito sententiam communior, & verior existimo, ut videlicet, bonis, vel castro, cui jus Patronatus adheret, in dotem datis, jure præsentandi, ut Patronatus fructus, exclusa uxore, maritus gaudeat.

Quæ sententia eo unico, & firmissimo fundamento nititur, quod extra dubium sit, ipsam jus Patronatus cum universitate bonorum in maritum transire, juxta text. in dict. cap. ex litteris. de jure Patronat. per quem text. verius resolvunt, contrariam sententiam Paul. de Eleazar. Boer. & aliorum dict. num. 4. relatam procul evertentes Traquel. in gloss. 9. post leg. connubial. num. 13. Baëza de non meliorand. filiab. varion dot. cap. 26. num. 1. & cum multis Fontanell. Giurb. B. rbof. & alii proximè referendi: Quare cum præsentationes juris Patronatus fructus sint, ut communiter notant omnes per Gloss. fin. in cap. cum Bertholdus, de re judic. K K k ij judic.

judicat Abbas. & alii antiquiores in cap. cum olim, de majorit. & obedient. & fundavimus plenius supra in princip. hujus cap. ex num. 3. ideo ad maritum, ut ceteri dotis fructus pertinere debent: & ita in specie resolvunt Ro. b. de Curt. de jure Patronat. vers. Insuper, vel is, num. 62. cum seqq. Paul. de Citadin. eod. tit. part. 6. artic. 3. num. 70. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 3. B. & Ba. de decimatur. cap. 24. num. 30. qui hanc sententiam veriorē, & aequiorē dunt, sequunturque Tiraquel. post leg. connubial. gloss. 9. num. 5. cum seqq. qui late pro hac sententia resolvit, & precipue in num. 3. licet pro contraria referatur à Parlador. in sequicent. different. 120. num. 22. optime Petr. Barbof. in l. divorcio 8. §. Si vir, ex num. 56. ff. solut. matrimon. qui in num. 38. † addit, non solum maritum præferendum, sed uxoris præsentationem non esse admittendam, Dom. Palacios Rubios in repetit. cap. per vestras, §. 43. in princip. de donation. inter vir. & uxor. Menoch. conf. 66. num. 27. lib. 1. Francisc. Connan. lib. 4. commentar. cap. 1. num. 1. Brechæus ad l. frugem. 7. num. 5. ff. de verbor. significat. Ferronius in Consuetud. Bardegal. lib. 1. tit. 4. §. 1. colum. 2. circa med. Dom. Francisc. Sarmient. lib. 3. select. capit. 3. in fin. Ioann. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 26. num. 3. Azebed. in l. 7. tit. 3. lib. 6. Recopilar. & in l. 9. tit. 5. lib. 1. num. 43. Spin. de testament. gloss. 4. num. 113. Marefcot. lib. 1. variar. capit. 30. num. 15. Sahagan in repetit. cap. quanto 3. de ladic. num. 1. cum seqq. Lita de annivers. & Cappellan. lib. 2. cap. 3. num. 29. in quibus, quod maritus solus præferatur, ipseque solus præsentet: & late, ad plura, prosequuntur ex modernioribus Castill. de usufruct. cap. 36. num. 36. Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 6. gloss. 1. part. 3. ex num. 3. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. §. 1. ex num. 177. Augustin. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 123. Mart. Giurb. ad Constitut. Messanen. cap. 1. gloss. 2. num. 51. & novissime, licet nulla disputatione habita, Dominic. Antunes de Portug. de donation. Reg. 3. part. cap. 28. num. 43. D. Petr. Frasso de Patronat. Reg. Indiar. cap. 4. num. 49. & 52.

Nec hanc verissimam sententiæ obstat ratio per Abbat. & alios in contrarium considerata, quod videlicet jus Patronatus, ipsiusque fructus, aut præsentationes nihil conferant ad subeunda onera matrimonii, ut ceteri fructus pecuniatis, vel qui ad pecuniam redigi possunt, ex eo quod honorem tantum, & quandam dignitatem hæc contineant. † Nam primò, quoad translationem ipsius juris Patronatus, dicendum est, id sine dubio in maritum transferri bonis, quibus adheret in dotem datis, non ex eo, quod utile, vel inutile sit, sed ex necessaria juris dispositione, quia cum universitate bonorum, vel rebus, quibus cohereret, transit: nec consideratur per se, sed venit tantum accessorie, ita ferè Tiraquel. post leg. connubial. gloss. 9. num. 13.

Pro qua ratione est singularis doctrina, & resolutio Rebuff. in tractat. de nomination. quest. 17. num. 56. vers. Præterea, qui loquens in Consuetudine, sive statuto generali, ut tutor lucretur omnes fructus rerum minoris, resolvit præsentationem fructus ei competere ob generalitatem statuti, aut consuetudinis, licet præsentare non sit fructus, vel commoditas proportionabilis pro alimoniis, ut ceteri fructus, de quo articulo in nostris tutoribus, quoad decimam fructuum rerum pupillarum, quam jure nostro Regio habent, dicam principaliter infra in §. sequent.

Secundò, pro ratione præfate in favorem mariti resolutionis, dicendum est, juris Patronatus translationem in maritum admissa, ipsius quoscumque fruc-

tus, sive præsentationes, aliasve præminentias ad ipsum maritum pertinere necessariò dicendum; licet tales non sint, ut consumantur in oneribus matrimonii substinendis, quia hæc qualitas nullibi requiritur † Quinimo, & si dotis fructus onera matrimonii longè excedant, nihilominus ad maritum pertinent, Gloss. 1. l. dotis fructus 8. in princip. ff. de jur. dot. Petr. Barbof. in dist. l. divorcio 8. §. Si vir, num. 57. ff. solut. matrimon. Amat. resolution. 83. Fontanel. de pact. nuptial. clausul. 6. gloss. 2. part. 2. ex num. 6. Carleval. de ladic. tom. 3. disput. 19. juxta generalem dispositionem l. pro oneribus, cod. de jur. dot. qua omnes dotis fructus marito competunt. † Ex quibus patet, onera matrimonii causam generalem esse hujusmodi acquisitionis, non vero per ea quotam fructuum quærendorum dimetiri, vel ipsorum fructuum qualitatem, ut talis naturæ sint, quod in oneribus substinendis consumi valeant.

Utra quæ, non ineleganter etiam dici potest, ad maritum hujusmodi præsentationes, & præminentias pertinere debere, ut licet, ad subeunda onera nihil conferant, deserviant tamen ei in compensationem hujusmodi onerum, quibus plerumque hodie dotis fructus non sufficiunt: gaudeat ergo maritus his præminentias, & similibus dignitatibus, quia licet magna sint, non tamen gratis gaudet.

Unum tamen nota, prædicta semper intelligi debere, cum jus Patronatus Villæ, aut Castro, aliiive rebus in dotem datis coheret: secus si per se subsistat, propriæque personæ uxoris competat, ipsique coheret; tunc enim nec ipsum jus, neque præsentationes ad maritum, vel alium, in quem bona fuerint translata, pertinebunt, sed penes alienantem, vel uxorem jus Patronatus remanet, ubi quæ præsentationes erunt concedendæ, ut bene limitant, & declarant Spin. de testament. gloss. 14. num. 112. bene Petr. Barbof. in dist. l. divorcio 8. §. Si vir, num. 57. in fin. ff. solut. matrimon. Lita de Annivers. & Cappellan. lib. 2. cap. 3. num. 29. Sahagan in cap. quanto 3. num. 26. de ladic. Cabed. de Patronat. Reg. Coron. cap. 27. ex num. 5. Ioann. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 29. num. 5. Pat. Sanchez in Consil. Moral. lib. 2. cap. 3. dub. 71. num. 29. Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 6. gloss. 1. part. 3. num. 12. Giurb. ad Constitut. Messan. cap. 1. gloss. 2. num. 47. Barbof. in repetitor. verb. Jus Patronatus, pag. 204. & est bona decisio Gravel. 17. num. 21. rectè ita distinguens inter jus Patronatus per se subsistens, vel territorio coherens, ut in maritum, fidei commissarium, vel alios transeat, vel non.

Item, si jus Patronatus rebus extra dotalibus coheret, tunc similiter præsentationes ad uxorem pertinebunt, ex quo penes ipsam dominium, vel jus Patronatus remanet, docent ita intelligendi Cæsar Lambertin. de jure Patronat. in 9. artic. 4. quest. principal. 1. part. lib. 2. qui etiam, nullo requisito consensu mariti, procedere ait, Tiraquel. post leg. connubial. in gloss. num. 221. Petr. Barbof. in dist. l. divorcio, §. Si vir, num. 58. in fin.

Quæ conclusio confirmatur exemplo juris Patronatus majoratus uxoris coherentis, eo in dotem dato, quo casu uxoris solum non mariti est facultas præsentandi; quia penes eam jus Patronatus cum ceterorum bonorum majoratus dominio remanet, optime D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 32. & 33. D. Palac. Rubios in cap. per vestras, de donat. inter vir. & uxor. §. 43. num. 10. sequitur Ioann. Gutierrez de tutel. cap. 29. num. 4. † Qui id quoque confirmant exemplo Regiæ proprietariæ, quæ ipsa sola, non maritus præsentare debet, quia jura Regni in maritum non transferuntur, ut in eadem specie docent Burg.

Burg. de Paz in proem. leg. Taur. num. 5. Didac. Perez in l. 4. tit. 4. lib. 5. Ordinant. vers. Sextò fundatur. Pat. Sanchez in Consil. Moral. lib. 2. cap. 3. dub. 71. num. 29. & 30. Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 6. gloss. 1. part. 3. num. 12. Giurb. ad Constitut. Messanen. cap. 1. gloss. 2. num. 47. D. Petr. Frasso de Patronat. Reg. Indiar. cap. 5. num. 6.

21 Si vero jus Patronatus, constante matrimonio, per maritum, vel uxorem ex Cappellæ constructione, donatione, vel aliter sit quæsitum, inter ipsos communicabitur. D. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 19. num. 4. D. Palacios Rubios in rubr. de donation. inter. §. 61. num. 13. Bæza de decimatur. cap. 23. num. 17. & in tractat. de non meliorand. filiab. ration. dot. cap. 26. num. 2. Marieng. in l. 5. tit. 9. lib. 5. Recopilar. gloss. 4. num. 5. Garcia de conjugal. ac quest. num. 165. Ioann. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 29. num. 5. Giurb. ad Constitut. Messanen. cap. 1. gloss. 2. num. 37. quod, durante matrimonio, pro indiviso habebunt; sed ejus exercitium, hoc est præsentationes, & alia ad maritum spectabunt, cui & ceterorum bonorum administratio competit, D. Palac. Rubios, & Garcia proximè relati, & ex aliis Pat. Sanchez dist. dub. 71. num. 31. & 32. Ferr. Manrique de precedent. quest. 34. num. fin.

22 Niger de laudem. tom. 2. quest. 9. artic. 2. num. 3. † Solutio vero matrimonio, inter superstitem, & deficientis hæredis jus patronatus commune, quoad jus pro indiviso manebit, quoad exercitium tamen per voces dividetur, D. Covarruv. dist. cap. 19. num. 5. Bæza de non meliorand. dist. cap. 26. num. 2. D. Palac. Rub. Marieng. & Garcia in loc. citat. Spin. de testament. gloss. 24. num. 63. Pat. Sanchez dist. lib. 2. consil. cap. 3. dub. 71. num. 31.

23 Ex qua proxima conclusione resolutio inferretur alterius singularis quæstionis, quam proponit doct.issimus vir Callanæus in consuetud. Burgund. rubr. 4. Des droits, §. 6. incipit, Femme Mariée, in verb. Sur la moitié, num. 2. cum sequentib. fol. mibi 598. ubi singulariter quærit: An, stante statuto municipali, quo uxori dimidia pars fructuum bonorum mariti præmortis tribuitur, quousque nupserit, vel ad aliud tempus, ei quoque pro dimidio præsentare, vel jus Patronatus exercere, competat? In qua quæstione Callan. licet præsentare, in fructu esse, fateatur, id tamen in uxorem usumfructuariam pro dimidia parte transire, posse negat: † Ex ea unica ratione, quod jus Patronatus individuum sit, cap. 1. extra de jure Patronat. & jus corporale, quod dividi non posse, ait per text. in l. 1. §. Ususfructus, ff. ad leg. Falcid. l. Carmelia pia, ff. de jure Patronat. ideo in casu, quo uxori post mortem viri ususfructus bonorum in totum competat, tunc ipsam tunc præsentare debere admittit.

24 Sed, hujus viri doctissimi pace, adhuc si uxori, vel alii dimidia pars ususfructus bonorum mariti, alteriusve personæ concedatur, eam jus Patronatus in his bonis inventum pro dimidia parte, quoad exercitium, vel præsentationes habere debere censeo: & hanc resolutionem tenuisse, invenio Matthæ. de Afflict. in Constitut. Regn. Sicil. quæ incipit: Licentiam, in 2. quest. 1. notabil. lib. 3. ut animadvertit Ad. dir. ad eundem Callanæum in dist. loc. num. 5. in fin. & sequuntur ex nostris, licet nulla mentione contrariæ sententiæ Callanæi facta, Bæza de decimatur. cap. 23. num. 21. Ioann. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 29. num. 8.

26 Nec huic veræ resolutioni quidquam obest ratio in contrarium per Callanæum considerata, videlicet, quod jus patronatus individuum sit: nam, licet hoc verum fatear ex dictis verbis, & aliis per DD. vulgè

riter relatis, hoc intelligi debet, quoad ipsum jus, ejusque substantiata, secus vero, quoad exercitium, sive jus præsentandi, quod dividuum esse, omnes indubitanter asserunt, per text. in Clement. plures, de jure Patronat. & ita distinguunt D. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 19. num. 5. Lambertin. de jure Patronat. 1. part. lib. 1. quest. 3. artic. 1. num. 2. Roch. eodem tractat. in verb. Jus, quest. 6. Augustin. Barbof. & alii Canonistæ ad prædicta jura repetentes, quod frequenter in praxi invenimus: nam plerumque præsentationes per plures Patronos fiunt, qui (licet in solidum penes omnes jus patronatus resideat) ejus tamen in præsentationibus exercitium per voces habent divisum: idemque accidit in cæteris juribus incorporalibus, quæ similiter, quoad exercitium dividi possunt, ut plenius in jurisdictionalibus, & aliis similibus suo loco dicam.

Ex quibus securius inferretur ad Foros Regni Aragoniæ, quibus uxori in bonis mariti præ defuncti integer ususfructus, quousque ipsi dos solvatur, conceditur, vel in aliis casibus, quousque vidua permanferit, quo casu tenentaria appellatur, eam fructibus juris Patronatus mariti gaudere debere, & ad beneficia præsentare, ut tenent in simili statuto Socina in l. Titia, §. Titia, in repetit. ff. de legat. 2. in 39. quest. Callan. in Consuetud. dist. rubr. 4. Femme Mariée, in 6. §. in verb. Sur la moitié, num. 5. in fin. Roch. de jure Patronat. in verb. Inse, vel is, à quo causam habuit, quest. 28. & Aragoniæ DD. in constitut. hac nostra, num. 292. Mieres, quem refert, & sequitur Acas. de Ripoll. variar. cap. 10. num. 55. & 401. Franc. Ferrer. in eadem constitut. hac nostra, tempor. 1. num. 24. Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 7. gloss. 3. part. 5. num. 38.

§. VI.

ARGUMENTUM.

De Tutore, vel Curatore minoris, aut hæreditatis jacentis. Et de Patre, quoad præsentationes juris Patronatus pupilli, minoris, hæreditatis jacentis, aut filii: Et an saltem Tutori, vel Curatori decimam præsentationem facere, apud nos competat ex nostra l. 2. Fori, qua minoris fructuum decima pro administratione eis tribuitur.

SUMMARIUM.

- 1 Pupillo successione, vel alia causa lucrativa jus Patronatus rectè quaritur.
- 2 Ex constructione Cappella, vel donatione quomodo èt. acquiri valeat?
- 3 Ecclesia, vel Cappella per tutorem ex pecunia pupilli, sine Iudicis autoritate fundata, an, & quando pupillo jus Patronatus debeat?
- 4 Donationes, etiam pia causa, de bonis pupilli fieri tutori prohibentur.
- 5 Proponitur presentis §. Questio: An presentationes ob jus Patronatus pupillorum per tutores, vel per ipsos pupillos fieri debeant?
- 6 Distinguitur inter infantem minorem septennio: vel qui hanc aetatem jam excessit: & quid in utroque septennio minor presentandi, seu aliter nominandi incapax, ibidem.

- 7 In hoc casu tutoris pro minore presentant.
- 8 Etiam si tutor putativus sit.
- 9 Tutore deficiente, Infantis proximiori consanguineo presentatio debetur.
- 10 Pupillus septennio major ipse solus presentat.
- 11 Et ad emphyteusm nominat.
- 12 Pupillo majori septennio, & tutore simul presentantibus, presentatus à pupillo preferendus.
- 13 Respellitur in hoc contraria sententia Lambertini.
- 14 Tutoribus, vel Curatoribus ex fructibus rerum minorum lege municipali, ut apud nos lege Fori, decima debetur: an etiam ex hujusmodi presentationibus decimum pretendere valeant? & num. seqq.
- 15 Distinguitur inter statutum, seu legem municipalem certam partem fructuum sustentationis causa tutoribus assignantem: vel generaliter omnes, nulla causa adjecta, & num. 19.
- 16 Declaratur notabile ad rem statutum municipale Bituricense.
- 17 Ex aliis redditibus pecuniariis juris Patronatus, si qui forte, ut adsolet, in singulis annis minoribus debeantur, decima tutoribus nostris solvenda.
- 18 Parentes bonorum adventitiorum filiorum administratores, an vero ipsi filii juris Patronatus adventitii ratione presentem? resolvitur pro filiis. In spiritualibus non curatur de patria potestate, ibidem.
- 19 Quid in curatore hereditatis jacentis, hereditarii Patronatus respectu?

Supposito ergo rectè jus Patronatus pupillo in quacumque minori ætate successione, vel aliter, causa lucrativa maximè, quæri posse, ut resolvunt Archidiaconus in cap. decernimus, in princip. 16. quest. 7. Abbas in cap. 1. de jure Patronat. & in cap. fin. de concession. prebend. Ioann. Andr. in cap. ex eo, de elect. in 6. & ex Bald. Lap. Roch. de Curt. & aliis Cæsar Lambertini. de jure Patronat. lib. 1. part. 1. quest. 7. princip. artic. 14. num. 1. cum seqq. Narbon. de atat. ann. 7. quest. 22. in princ. quia omnes Christianos, certissimi juris est, istius juris capaces esse juxta vulgarem regulam in cap. pia mentis, cap. frigentius, in quibus communiter Canonistæ 16. quest. 7.

- 2 Vel etiam pupillo ex constructione, aut dotatione Cappellæ, quam per tutorem cum decreto Iudicis fieri valere in utilitatem pupilli, accidere potest, ut puta si pupillo ditissimo, vel Magnati jus Patronatus valdè honorificum, & illustre in ejus, totiusque familiaræ splendorem ex eo adquiratur: † Vel si de facto ex pecunia pupilli Ecclesia per tutorem fundata, vel dotata sit, licet illicitè, & de facto sine Iudicis autoritate, quo etiam casu jus Patronatus pupillo adquiri dicunt Pat. Azor. 2. part. institut. moral. cap. 22. §. 14. Dominic. Antunez de Portugal de donat. Reg. 3. part. cap. 28. num. 62. quod intelligerem in subsidium bonorum tutoris; nam ab eo per pupillum pecunia exacta, ipsi tutori jus Patronatus manebit: aliàs quippe, extra hos casus ex constructione, vel dotatione Ecclesiæ à tutore facta jus Patronatus pupillo adquiri non posse, verissimum est; † quia tales donationes, etiam piæ causæ de bonis pupilli tutori interdiciuntur, ut resolvunt, ultra plures ex relatis, Roch. de Curte de jure Patronat. quest. 3. Lambertini. de jure Patronat. quest. 14. num. 5. Pat. Sanchez in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 70. num. 5. Simoncel. in tractat. de decret. lib. 1. tit. 2. in spec. 2. Narbon. de atat. quest. 22. ex num. 5. quorum doctrinam etiam in pupillo semper intelligerem, juxta dicta, non stante, videlicet, præfata utilitate, & Iudicis decreto.

Quibus suppositis, quoad acquisitionem juris Patronatus, ad nostram principalem quætionem, acquisitionis nimirum, sive perceptionis fructuum juris Patronatus pupilli, qui in presentationibus consistunt: an per tutorem, vel per ipsam pupillum fieri debeant? distinguendum est, primo inter Infantem minorem septennio: vel qui hanc ætatem jam excesserit. † In primo casu est concursus Doctorum sententia, Patronatus minorem septennio presentate, vel aliter nominare non possit, ut resolvunt Bart. Brigiensis. in quest. sua Dominicali, incipienti, tutor cuiusdam, Ancharan. conf. 3. §. incipit, visis, circa fin. Lopus allegat. 8. post num. 2. & allegat. 75. num. 5. Ioann. Calderin. conf. 431. alias 9. de jure Patronat. num. 1. Lambertini. lib. 2. de jure Patronat. 1. part. quest. 2. princip. artic. 9. & 3. part. 6. quest. princip. num. 2. Quintil. Mandos. hanc sententiam communem appellans, de atat. min. cap. 4. num. 17. Cardinal. Tusch. pract. litt. P. concl. 241. num. 2. & 8. qui idem in tutrice sentit, Iul. Vivian. in prax. juris Patronat. lib. 8. cap. 2. num. 25. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. num. 189. qui, & hanc receptam, & communiter approbatam sententiam dicit: † antequam quidem ætatem tutores Infantium nomine presentabunt, Federic. de Sen. conf. 102. incipit, Nobilibus quidam, in princ. Calderin. conf. 430. alias 8. de jure Patronat. Lambertini. de jure Patronat. 1. part. lib. 2. quest. 2. artic. 9. & 10. Cardinal. Tusch. de concl. 241. num. 5. Bæz. de decim. tutor. cap. 23. num. 20. ubi quod, pupillo Infante simul cum tutore presentante, presentatus à tutore præferatur, & sequuntur D. Palac. Rub. in cap. per vestras, de donation. inter §. 43. succedit alia notabilis questio, num. 3. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 29. num. 7. Garcia de atat. 9. num. 193. Narbon. de atat. ann. 7. quest. 22. num. 13. August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 231. † qui id in tutore putativo ex aliis ampliatur, Vivian. de jure Patronat. cap. 2. num. 25. † Ubi quod, tutore deficiente, aliquis ex consanguineis Infantis (proximior intellige) pro eo presentet, cui assensu videtur Narbon. ubi proximè, num. 14.

In secundo vero casu, nimirum cum Patronus septennio est major, ipsum solum presentare posse, quin aliqua tutoris, vel Iudicis autoritate egeat, communiter etiam resolvunt Ioann. Andr. in cap. ex eo ad med. num. 8. de elect. in 6. Bart. in quest. Dominicali, incipit, tutor cuiusdam, & ex aliis antiquioribus hanc sententiam sequuntur, magisque communem dicunt plures objectiones in contrarium oppositas resolventes, optimè ex Panormitan. & aliis antiquioribus Per. Rebuff. de nominat. quest. 17. num. 51. & 52. Roch. de jure Patronat. verb. Competens, quest. 3. & 4. Lambertini. eodem tractat. lib. 2. part. 1. quest. 2. artic. 9. num. 8. cum seqq. Tiraquel. post leg. connubial. gloss. 5. num. 6. & 8. Benedict. Ægyd. in l. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. 1. part. §. 2. num. 19. Quintil. Mandos. de atat. minor. cap. 4. num. 18. Cardinal. Tusch. practicar. conclus. litt. P. de concl. 241. num. 8. Mantici. decis. 140. num. 11. Caldas Percin. in l. si curatorem, verb. Cum non ob similis, num. 34. Cod. de integ. restitut. & de nominat. emphyteus. quest. 4. num. 7. † qui loquitur in nominatione ad emphyteusm, quam rectè per majorem septennio fieri posse affirmat.

Latèque in nostris presentationibus prosequuntur Georg. Cabed. de Patronat. Reg. cap. 27. à num. 4. Parlador. in sexquicentur. different. 110. num. 21. Vivian. de jure Patronat. lib. 12. cap. 9. ex num. 37. Cened. ad Decretal. collect. 5. num. 9. Nicol. Garcia de benef. de atat. 5. part. cap. 9. num. 186. 189. & 194. Narbon.

- Narbon. de atat. de at. dist. ann. 7. quest. 22. num. 16. Lara in compend. vit. bonin. cap. 18. num. 51. Givanti. in manual. Episcop. verb. Jus Patronatus, num. 63. August. Barbof. in collect. ad cap. ex eo 32. de elect. & ibidem D. Michael Moez, & alij ex recentioribus Canonistis, & novissimè Dominic. Antunez de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 28. ex num. 64. D. Petr. Frass. de Patronat. Reg. Indiar. cap. 5. num. 15. & 16.
- 13 Qui etiam omnes communiter consentiunt, pupillo majore septennio, & tutore diversimodè presentantibus, presentatum à pupillo preferendum: quod verissimum censeo, † quamvis Lambertini. de jure Patronat. 2. part. 3. 6. quest. principal. n. 3. vers. Quid dicendum, ex Ioann. Andr. teneat, hujusmodi presentationes uti unius Patroni variantis, aut duorum æque Patronorum habendas; quare in eis gratificationi locum esse, ait ut in casu, quo duo ab uno Patrono cumulativè presentantur, vel à duobus Patronis æqualibus, dissentientibus tamen, quam declarationem sequitur Narbon. in dist. quest. 22. num. 17. sed certè mihi satis contra juris, & præcedentis resolutionis rationem videtur; nam si juxta omnes, pupillos per se, si major septennio fuerit, ut persona habilis ad presentandum habeatur, quin aliqua tutoris autoritate egeat, tutor omnino, ut persona extranea necessario est considerandus; unde si diversimodè, quàm pupillus presentet, ejus presentatio attendi non debet, ut ex ea uti si ipse pupillus secundò presentaverit variasse dicatur, vel ut presentatio diversa ab alio æquali Patrono judicanda sit, & ita gratificationi locus pateat, quia nihil magis in hac re tutoris presentatio sine pupilli consensu confert, quam si alterius cujuslibet extranei esset.
- 15 An vero cum pupilli majores sunt septennio, & presentant solum in hoc casu tutores, vel curatores, quibus jure nostro Regio in l. 2. tit. 7. lib. 3. Fori, decima ex omnibus fructibus rerum minoris pro administratione debetur, hujusmodi decimam ex presentationibus pretendere valeant, ut ei videlicet liceat ad singula decem beneficia suo nomine jure proprio presentare? solet per pragmaticos dubitari. Et in simili statuto, vel consuetudine, quæ in Bituricensi tractu servatur, ubi similiter durante tutela, omnes fructus rerum pupillarium tutor lucratur, juxta in dicto loco Biturigenf. de consuetud. jur. & status personar. proponit quætionem doctissimus Petr. Rebuff. in tractat. de nominat. quest. 17. num. 53. cum seqq. an videlicet tunc, si pupillo jus Patronatus competat, ad tutorem quoque presentaciones, ut juris Patronatus fructus pertineant?
- 16 Quam quætionem affirmativè resolvit Rebuff. Primò, quia presentare, est fructus juris Patronatus, cap. consultationibus, de jure Patronat. cap. cum Bertholdus, de re judicat. & juxta alia sæpius in hoc cap. per nos repetita. Secundo, quia ex hac ratione usufructuario marito, bonæ fidei possessori, & similibus, ad quos rei fructus spectant hujusmodi presentaciones competere, ait Rebuff. & plenius probavimus supra.
- 17 Sed, his nihilominus non obstantibus & sententia Rebuff. firmissima in suo casu remanens, cum generaliter, atque indistinctè omnes fructus vel aliqua quota tutori tribuitur (prout infra dicemus) contrarium semper nullam decimam apud nos ex dist. l. 2. Fori, tutori ex presentationibus deberi resolvendum censeo, attentà nostrorum pragmaticorum communi sententia, & declaratione ad dist. l. 2. Fori, licet de præfata contraria opinione, aut casu Rebuffi, nullus meminerit: & ita ex nostris resolvunt Bæza de decim. tutor. cap. 23. ex num. 16. & 23. quem sequitur Joann. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 29. Lagunez de Fructibus.

ex num. 1. & 6. Azbed. in Cur. Piffan. lib. 1. cap. 12. num. 25. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. numer. 206. & 207. Narbon. de atat. dist. ann. 7. quest. 22. ex num. 21.

Quibus non obstat dist. l. 2. tit. 7. lib. 3. Fori, quæ decima fructuum pupillarium tutori tribuitur; quia hæc lex non indistinctè de omnibus fructibus intelligi debet, juxta præfatos DD. sed de illis duntaxat, qui apti sunt ad alimenta ut ex ipsius verbis patet ibi: *Mantiengalos de los frutos, y tome para si el diezmo, & clarius hoc idem constat in antiquissima lege Gothorum Fori juzgo*, de qua facit mentionem Gutierrez ubi proximè, in quibus certè fructibus Patronatus presentaciones non veniunt, quia proportionabiles, & aptæ ad alimoniam non sunt, sed principaliter quodam jus honorificum Patronatus reputatur, ut bene notat Felin. in dist. cap. olim. col. 2. de majoritat. & obedient. & sentit Guilielm. Benedic. in cap. Raynuntius, verb. Cetera bona, num. 47. de testament. Bæza dist. cap. 23. num. 25. & alij DD. proximè relati, ex qua etiam ratione huic sententiæ magis assentire videtur, licet ultimò cogitandum relinquat, Casan. in consuetud. Burgund. rubr. 6. §. 4. entre gens nobles, in vers. *Et fait ladite femme*, ex num. 12. qui loquitur in simili statuto Burgundiæ.

Nec huic resolutioni obstat contraria sententia Rebuff. supra relata quia loquitur juxta statutum Biturigenf. quo indistinctè omnes fructus rerum pupilli tutori pro administratione conceduntur, & hoc solum nulla causa sustentationis adjecta, in qua maxime generalitate se fundat Rebuff.

Unum nota, quod si pupillus, aut minor alios fructus, vel redditus pecuniarios ratione juris Patronatus habeat, ut puta ex precepto, vel fundacione testatoris, hos bene tutor decimare poterit, quia ad alimoniam sunt apti, notat ex Bæza dist. cap. 23. num. 33. Joann. Gutierrez dist. cap. 29. num. 17.

Quid autem dicendum sit in patris, quoad presentaciones juris Patronatus bonorum adventitiorum filii merito dubitari poterat, ex eo, quod pater in bonis filii potentius jus, quàm tutor, vel alius administrator habeat; est enim non solum legitimus administrator, verum etiam bonorum adventitiorum usufructuarius ex patriæ potestatis vi: Sed adhuc, his non obstantibus resolvendum est, jus presentandi in eum non transire, filiumque majorem solum presentare posse, ex quo in spiritualibus non curatur de patriæ potestate, ut in specie docent Ferronus in consuetud. Burdegal. tit. de jur. personar. §. 1. fol. 11. Bæza de decim. tutor. cap. 23. num. 30. Joann. Gutierrez de tutel. 3. part. dist. cap. 29. num. 14. Vivian. de jure Patronat. 2. part. cap. 2. num. 8. cum seqq. Praxis tamen est in contrarium; nam frequenter parentes presentant; sed oritur quidem ex filiorum tolerantia, qui plerumque parvuli, & sub patriæ potestate manentes id non contradicunt, vel potius jura hæc sibi competere ignorant.

Quoad curatorem hereditatis jacentis breviter etiam resolvendum est, eum rectè ad beneficia presentate ratione juris Patronatus hereditatis, ut communiter notant Campanil. in divers. jur. Canon. rubric. 11. cap. 13. num. 360. in med. Pat. Sanchez lib. 2. consil. moral. cap. 3. dub. 71. numer. 32. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 6. ex num. 1. Vivian. de jure Patronat. lib. 12. cap. 9. numer. 44. cum seqq. August. Barbof. de univers. jur. Eccles. lib. 3. cap. 12. num. 230.

§. VII.

ARGUMENTUM.

De acquisitione, sive exercitio presentationum ratione juris Patronatus in sequestre, depositario, conductore, & creditore: an presentare possint ratione juris Patronatus cum Villa, aut Castro, cui inhæret, sequestrati, conducti, pignoriæ dati? & denique quid in Fisco ratione confiscationis? Pluraque circa depositarium, aut sequestrem voluntarium, vel necessarium, seu mixtum quando possidere dicatur, vel non? & in locatione, aut venditione, quicquid jus Patronatus principaliter, vel accessorie locatur, aut venditur: vel tanquam Castro, aut Villæ adhærens, ut Apostolica licentia, pro vitanda simonia, requiratur, vel non? Et in confiscatione plene distinguitur inter jus Patronatus accessorium, seu rei cohærens, vel principaliter per se subsistens familiare, sive gentilicium, vel hærediarium, aut personale: Et inter Judicem laicum, vel Ecclesiasticum damnantem, aut confiscationem indicentem.

SUMMARIUM.

- 1 Proponuntur in hoc, §. Principaliter tractanda questiones.
2 Agitur de prima questione circa sequestrem; vel depositarium, an sequestrato majoratu, vel Castro, aut præbenda, cui jus Patronatus, vel conferendi est annexum presentandi, aut conferendi facultas, ut aliorum fructuum perceptio, in eos transeat?
Referuntur, & fundatur affirmativa opinio, ibidem.
Presentare, vel conferre beneficia in fructu reputatur, ibidem.
Ad sequestrem, aut depositarium fructus colligere, seu percipere, durante lite spectat.
Sequester plerumque bona fide possidet: ad text. in l. licet, §. Rei depositæ, ff. deposit. Clement. unic. de sequest. possess. & fruct. declara infra ex num. 11. ibidem.
Referuntur Doctores pro hac affirmativa sententia resolventes.
Pro contraria sententia adducitur, l. interesse 39. ff. de acquirend. possess. qua imò sequestrem, non possidere probari videtur.
Sequester, aut depositarius non proprio, sed alterius nomine fructus colligit, de dispensatur, sed penes eos vero domino custodiantur.
Sequester, vel depositarius, si ad presentandum admitterentur, necessarii dissiparent fructus presentationum, eos ipsos presentandi actu consumendo; declara infra, num. 19.
Adducitur pro confirmatione text. in cap. cum Bertholdus, de re judicat. & infr. num. 20.

- Creditor facere presentatione juris Patronatus pignori dati prohibetur: ibidem.
Creditor fructus restituere debitori, vel in sortem imputare debet, ibidem, & infra num. 20.
10 Doctores pro hac negativa opinione.
11 Distinguitur, pro concordia, inter sequestrationem necessariam jussu Judicis & voluntariam de consensu partium: & mixtam: & in unaquaque quid dicendum?
12 In sequestrem necessarium non transfertur possessio: secus in voluntarium, & numer. præcedent. & 13.
Declarantur jura in dict. l. licet, §. Rei depositæ, ff. de possit. cum dict. l. interesse, de acquirend. possess. ibidem.
15 Sequester ex consensu partium potentius jus ad presentationes habet.
16 Intelligentur Doctores contraria affirmativa sententia.
Differentia inter sequestrem, & depositum ad dict. l. licet, §. Rei depositæ, ibid.
17 Quid in sequestro, aut deposito mixto?
19 Sequester voluntarius eos tantum fructus servare, & restituere tenetur, quos ex sua natura servare valeat: vel saltem eorum estimationem.
20 Intelligentur text. in dict. cap. cum Bertholdus, de re judicata.
21 Beneficio in Commendata dato, cui jus presentandi est annexum, Commendatarius presentat.
Commendatarius frequenter fructus lucratur, ibid.
22 Quid in secunda hujus §. principali questione: creditoris videlicet, jure Patronatus pignori dato: an ei presentare liceat?
23 Resolvitur pro negativa sententia, comprobatur per text. in cap. cum Bertholdus, de re judicat. ibidem.
24 Dominium, vel saltem juris Patronatus possessio ad presentandum requiritur.
25 Fructus pignoris non lucratur creditor sed eos in sortem imputat, aut restituit.
26 Creditor, si presentaret, necessario lucraretur fructus Patronatus.
27 Referuntur Doctores in specie resolventes.
28 Resolvitur contrarium in nostra l. 9. tit. 15. part. 1. Ab ea, ut juri Canonico in re spirituali ad-versanti recedatur.
29 Quid in conductore majoratus castri, aut universitatis bonorum, seu præbendæ, cui jus Patronatus, vel conferendi cohæret, an ei debeatur conferendi, vel presentandi fructus?
30 Distinguitur inter conductorem ad longum, vel ad modicum tempus.
In conductorem ad longum tempus jus utile, seu dominium transfertur: secus si ad modicum conduxerit, ad text. in l. 1. §. Quod autem, ff. de superficies. ibidem.
31 Intelligentur juxta hanc sententiam text. in cap. ex litteris, de jure Patronat.
33 Quid in jure conferendi, & aliis juribus spiritualibus, quoad laicum conductorem?
35 Admittitur, ut verior affirmativa opinio, indistinctè conductori, etiam ad modicum tempus presentationes tribuens, pro ea text. in dict. cap. ex litteris, ibidem.
36 In conductorem ad modicum tempus, & si nullum dominium transeat, transeat tamen commoditas, seu fructus percipiendi facultas, & numer. 38.
37 In fructuum perceptione non curatur de brevi, aut longa remanentia.

39 Presentaciones

quæta, ad quoscumque hæredes delinquentis jus Patronatus pertinet.

- 39 Presentaciones, & si quid spirituali annexum sint, transferuntur cum universitate bonorum, ut ipsa jus Patronatus.
40 Ius presentandi commoditas rectè in conductorem ad modicum tempus transfertur.
41 Confirmatur superior affirmativa opinio ex nostra l. 9. tit. 15. part. 1.
42 Leges Partita plures inter Doctores de jure communi ortas controversas sedarunt.
43 Limitatur superior affirmativa sententia, si per dominum locatorem jus presentandi in locatione fuerit exceptum.
44 Ius Patronatus, ut in locatione, quoad presentaciones, necnon in venditione, & similibus contractibus cum universitate bonorum, seu aliter accessorie transeat, requiritur, ne principaliter in his contractibus ipsum jus specificetur, ut vitetur simonia.
45 Quid si venditionis contractus ita concipiatur? Vendo tibi castum cum jure Patronatus: vel vendendo castum & jus Patronatus, & numer. sequentib.
46 Quid si per viam mera declarationis jus Patronatus specificetur?
47 Dictionum cum, & & que sit natura, & numer. seqq.
48 Adducuntur singularia ad rem jura in l. 1. §. 1. & in l. si cui, ff. de fund. instruct. vel instrument. legat.
49 Quid si jus Patronatus, Castro, aut oppido sub præfatis venditionis formulis alienato, ipsi castro cohæreat, vel principaliter per se subsistat? & numer. sequent.
50 Quid si vendantur servus, equus, vel alia separata res cum jure Patronatus?
51 Proponitur ultima hujus §. principalis questio, quoad Fiscum Regium: An ex confiscatione omnium bonorum, inter qua jus Patronatus invenitur, jus ipsum, vel fructus saltem ratione confiscationis in eum transeat?
52 Refertur opinio negativa casu, quo confiscationis poena per Judicem laicum indicatur.
54 Secus si per Ecclesiasticum.
55 Refertur sententia, in omni casu, bonis generaliter confiscatis, indistinctè jus Patronatus venire, affirmans.
56 Distinguitur, pro concordia, inter jus Patronatus rei confiscata cohærens; & quod per se principaliter subsistit: ut illud in Fiscum transeat: secus vero istud: & numer. seqq.
57 Intelligentur, juxta hanc distinctionem, Doctores negativæ sententia.
58 Declaratur in hac re sententia Cardinal. Joann. Bapt. Luc.
59 Adducitur, pro majori declaratione, alia notabilis distinctio inter Ius Patronatus hæreditarium, & gentilicium, sive familiare, in quo jure sanguinis, sive majoratus, succeditur: & numer. seqq.
60 Ius Patronatus gentilicium, sive majoratus, stante bonorum, quibus adhæret, confiscatione, pro vita tantum damnati ad Fiscum transeat: si vero hæreditarium sit, in perpetuum: ibidem & numer. 61.
62 Ius Patronatus personale, & per se subsistens nullo modo in perpetuum, vel ad tempus in Fiscum transfertur.
63 Intellige, si per Judicem laicum confiscatio judicatur: & quid si per Ecclesiasticum?
64 Judicis Ecclesiastici in hoc casu sententia non se-Lagunez de Fructibus.

Plures in hoc §. principaliter tractandæ veniunt questiones circa sequestrem nimirum depositarium, conductorem, creditorem, & Fiscum an presentare, vel conferre eis debeatur, si fortè Castro, seu majoratus vel Præbenda, cui Patronatus, vel conferendi jus est annexum, sequestratur, locetur, in pignusve, aut confiscationis causam capiatur? Quædubia, aut questiones, ut clarius absolvam, separatim unamquamque proponam, & discutiam.

Primo igitur sequestrato majoratu Castro, vel oppido, aut præbenda Ecclesiastica, cui Patronatus, vel conferendi jus cohæret, dubitant valdè Doctores, an presentandi, vel conferendi jus ut aliorum fructuum perceptio, in sequestrem, vel depositarium transeat? Et primo pro parte affirmativa extat illa sapius in hoc capite repetita conclusio quod conferre, vel presentare beneficia in fructu sit, cap. consultationibus, de jure Patronat. cap. cum Bertholdus, de re judicat. & latius dicta supra in princ. cap. præcedent. ex num. 3. ad eumque pertinet, ad quem & colligere, aut percipere fructus spectat; quare & ad nostrum etiam sequestrem, qui ad id principaliter assignatur, ut lite pendente, vel alia causa sequestri durante, de re sequestrata curet, fructusque recolligat sive percipiat, ut communiter norant DD. per text. in Clement. unic. de sequest. possess. & fruct. Inocent. & alii proxime referendi.

Secundo facit, quod sequester plerumque possidet, text. vulgar. in l. licet, §. Rei depositæ, ff. deposit. dict. Clement. unic. de sequest. possess. & fruct. ubi Canonistæ, Bald. Salicet. & alii antiquiores in l. unic. Cod. de prohib. sequest. & quidem bona fide, quia auctoritate Judicis, vel consensu partium ad regul. in l. justè, de regul. jur. unde & fructus, inter quos est conferre, aut presentare, percipere posse videtur, ut quilibet alius, maxime bonæ fidei possessor, juxta §. Si quis à non domino. Instit. de rer. divis. l. bona fidei 48. ff. de acquir. rer. domin.

Ex quibus & aliis rationibus hanc sententiam affirmativam indistinctè docet ex Innocent. & Joann. de Lignan. in cap. examinata, de Judic. Paul. & Cardin. in dict. Clement. unic. de sequest. possess. & fruct. Federic. de Sen. in conf. 66. incipit in sequestro posito, Felin. in cap. cum Bertholdus, n. 30. de re judicat. qui licet per Rotam decisum testantur, dum ipse esset Auditor, & alia decis. Rotæ in antiq. 323. Joann. ab Imol. in dict. cap. examinata, n. 11. de Judic. & ibidem Barbat. num. 68. Roch. de Curt. de jure Patronat. in vers. Ipse, vel is, à quo quaest. 32. num. 71. & hanc esse magis communem opinionem dicit Cæsar. Lambertin. de jure Patronat. 2. part. lib. 1. 9. quest. principal. 1. membr. num. 3. & 5. Gregor. Lopez in l. 9. tit. 15. part. 5. in verb. Empeñado, & in l. 1. tit. 9. part. 3. gloss. Debelaguardar, Petr. Andr. Gamb. de potestat. legat. à later. in commend. benefic. num. fin. in tract. DD. tom. 13. part. 2. fol. 181. col. 4. Bæz. de decim. tuor. cap. 20. n. 16. Valer. Reginal. in prax. for. pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 245. Pat. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 25. quest. 17. Hieron. González in regul. 8. Cancellar. gloss. 23. num. 17. Gigas de pensio. quest. 72. numer. 3. & resolvens contra distinctionem proximè referendam Joann. Gutierrez de tutel. & cur. 3. part. cap. 6. ex num. 15. & 18. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 6. ex n. 1.

Pro contraria autem sententia facit primo, quod sequester, vel depositarius non videtur possidere, nisi id expressè actum sit, ut prebat text. in l. interesse 39. ff. de acquirend. possess. & tunc maxime in sequestro

questro judiciali, cum necessariò sit, loquentes Rora per Alexand. Ludovisi. *decis. 9.* Jacob. Mandel. *de Alba conf. 75. num. 2. & conf. 78. numer. 3.* Menoch. *de recuperand. poss. remed. 3. ex num. 86.* Anton. Pichard. *in §. Praterita, Instit. quib. mod. re contrah. obligat. Carroc. de sequest. part. 1. quest. 4. ex num. 2. G. num. decis. 177. num. 3. & decis. 331. num. 3.* Az. bed. *ad rubr. tit. 12. lib. 4. Recopilat. num. 7 cum seqq. Cald. Percir. quest. forens. lib. 1. quest. 21. num. 3. & ex Menoch. & aliis Paz de tenu. cap. 19. num. 31. & 32. & cap. 10. numer. 41. & 42. & per Gloss. Bart. Alexand. & alios plures Trentacinq. *variar. resolut. lib. 3. resolut. 12. vers. In hoc sequestro, tit. de solut. fol. 108.**

7. Secundo facit, quòd sequester, vel depositarius, licet fructus colligat, vel percipiat, & multoties possideat, id tamen non proprio, sed nomine alieno facit, ne fructus dissipentur, sed penes eum custodiantur ut victori restitui possint, *cap. 2. ubi DD. de sequest. poss. & fruct. & cum ergo, si sequester presentaret, eo ipso fructus dissiparentur, nec possent restitui vincenti, quia in ipso actu presentandi consumpti manerent, ut probavimus supra hoc cap. 31. num. 25. & alibi sapè.* Igitur ad presentationibus sequester, vel depositarius arcendus videtur: & confirmari potest per text. *in cap. cum Bertoldus, de re iudicat. ubi creditor habens in pignus jus Patronatus cum universitate bonorum, non presentat, quia nomine alieno possidet, & fructus debitori restituere, tenetur, vel in creditum imputare.*

10. Et in specie pro hac negativa contra Innocent. resolvunt H. sicut. *in dict. cap. examinata, de iudic. & ibidem Anton. de Barr. & Abb. num. 15. & eam communem opinionem dicit Corfet. in eodem text. in vers. Successive quaritur.* Renat. Choppin. *de Deman. Francia, lib. 3. tit. 9. num. 8.* & postea resolvit, contra Innocent. & alios, Cevallos *commun. contr. commun. quest. 740. num. 3. & 4.*

11. Pro quorum tamen dissentientium Doctorum conciliatione extat optima distinctio, & concordia, cui ut veriori, magisque in praxi sequuntur adhaere: aut igitur sequestratio est merè necessaria, ut si jubente iudice fiat: aut est voluntaria de consensu partium: vel mixta, de voluntate scilicet litigantium, & simul iudicis praecepto facta: In primo casu sequestrum, seu proprius depositarius presentare, aut conferre non posse dicendum est, quia neque in eum possessio transferretur, nisi id expresse per iudicem actu sit, ut aperte probat text. *in dict. l. interesse 39. ff. de adquirend. poss. qui in hoc casu intelligi debet, juxta proximè referendos: In secundo vero casu contrarium est resolvendum, inò si sequestrum conferre, aut presentare posse, ex quo in eum transit possessio.*

12. Et ita in specie hac distinctio, quoad dictos primos duos casus, expresse probatur *in dict. l. licet, §. Rei deposita, ff. de pos. quem text. cum dict. l. interesse, quoad translationem possessionis cum dicta distinctione conciliant ex Bild. & Salicet, in l. unic. Cod. de prohib. sequest. Gloss. & Barr. in dict. l. interesse p. 1. Abb. in cap. 2. n. 4. de sequest. poss. optimè noster Gregor. in l. 1. tit. 9. part. 3. gloss. 2. Guid. Pap. *decis. 246. num. 6.* Grammatic. *decis. Neapol. 51. num. 2.* Callador. *decis. 14. sup. reg. 12.* Tiraquel. *de jur. constit. limit. 17. num. 6.* Menoch. *de retinend. poss. remed. 3. n. 86. cum sequentib. Carroc. de sequest. part. 1. quest. 4. ex num. 2. Gamma *decis. 277. num. 3. & decis. 331. num. 3.* Jacob. Mandel. *de Alb. conf. 75. num. 2.* Rota per Alexand. Ludovisi. *decis. 9.* Corral. *lib. 2. miscell. cap. 1. in Math. Collet. de process. execut. 1. part. cap. 2. ex num. 38. & 64. & in tract. de sequest. cap. 6.* Mohedan.**

decis. 14. de restitut. spo. iat. Sarnen. in regul. de annual. quest. 46. Mandol. *in eadem regul. 14. quest. 43. num. 5. & 6.* D. Sahagun. *in repetit. cap. 1. de sequest. poss. ff. & fruct. numer. 9.* Pichard. *in §. Praterita, ex num. 1. Instit. quib. mod. re contrah. obligat. S. traphin. *decis. 746. num. 3.* Azebed. *ad rub. tit. 12. lib. 4. Recopil. num. 7. cum seqq. Cald. Percir. quest. forens. lib. 1. quest. 21. num. 3.* bene explicat Rodrig. *de privileg. credit. 1. part. artic. 6. ex num. 10. cum sequentib. Castill. de aliment. cap. 13. num. 8. & 9.* D. Salgad. *de Reg. protect. 2. part. cap. 18. num. 34. & 35. & plenius in Labyrinth. 1. part. cap. 11. §. 1. num. 29.* Augustin. Barbof. *de univers. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 134. cum duob. seqq.**

Qui omnes illud in hac re constituunt discretimen inter depositarium, seu sequestrum voluntarium, qui ex voluntate ambarum partium designatur: & necessarium, qui iudicis auctoritate praepositur, ut ille possideat, hic autem nullo modo; quod in sequestro necessario, & iudiciali intelligi, nisi id actum sit per iudicem, ut in eum possessio transferatur, ut bene declarat Pat. Molin. *de iuris. & jur. disputat. 1223. lit. D. vers. Quod vero ad ultimum attinet. per 101.* Jacob. Mand. *de Alb. conf. 75. numer. 2. & conf. 78. num. 3. & per Barr. Alexand. & alios, Trentacinq. *variar. resolut. lib. 3. resolut. 12. vers. In hoc sequestro, & vers. Sequent. tit. de solut. fol. 108. Paz de tenu. cap. 10. n. 41. & 42. & cap. 19. num. 31. & 32. quod tamen evidenter apparere debet, Rodrig. de privileg. 1. part. dict. artic. 6. ex num. 10. & probat ne alias sequitur Neuger. allegat. 25. n. 159. D. Salgad. in Labyrinth. dict. cap. 11. §. 1. numer. 29. in fin. & 30. Capyc. Latr. *decis. 137. n. 6.* Dominic. Antunez de Portugal. *de donat. Reg. 3. part. cap. 28. num. 91.***

Iuxta quam communissimam distinctionem similiter ad nostram questionem collationis, vel presentationis resolvendum est, sequestrum, vel depositarium voluntarium conferre, aut presentare posse ex eo, quòd possidet; secus vero necessarium, qui nullam possessionem habet, sed duntaxat meram custodiam, ut doctè in specie distinguunt Ioan. Selva *in tractat. de benefic. part. 2. quest. 9. ex num. 8. & per 101. in volum. DD. tom. 5. p. 1. fol. 38.* Roch. de Curt. *in tract. de jure Patronat. in verb. Iste, vel is, quest. 36.* Rebuff. *de nominat. quest. 14. n. 127. & 128.* Trib. ad Monach. *in cap. nullum, de tempor. ordinan. in 6. num. 5.* Petr. Gregor. *de benefic. cap. 38. num. 18.* & licet nullo in specie hujus annotationis relato, juxta eam resolvunt August. Barbof. *de jur. Ecclesiast. lib. 3. d. tit. cap. 12. num. 233. cum duobus sequentib. Dominic. Antunez de Portug. ne donat. Reg. 3. part. dict. c. 28. n. 29. & 93. qui Innocentij, & aliorum sententiam indistinctè pro depositario, aut sequestre resolvendum, in sequestre voluntario, in quem possessio transferretur, intelligunt: & quibus etiam adde, pro ratione differentiae, sequestrum ex voluntate partium non solum possidere, sed & potentius jus, & facultatem presentandi ex consensu partium habere videri.*

Et insuper hic DD. intellectus ex eo comprobari potest quòd ferè omnes, qui presentationes admittunt, loquuntur in sequestro, quod propriè in specie sumptum à deposito in eo principaliter differt, quòd in illo rei depositae possessio, & dominium ex partium voluntate plerumque in sequestrum transit: secus vero in deposito, ut clarè probat text. *in dict. l. licet, §. Rei deposita, ff. de pos. ideo loquendo specialiter in depositario, eum presentare, aut conferre non posse, securè resolvit Augustin. Barbof. lib. 3. de jur. Ecclesiast. dict. cap. 12. num. 236. ex quo in eum nec dominium, nec possessio transferretur gloss. 2. in fin. cap. bona fidei, de deposit. Ant. Gomez *in l. 45. Taur.**

*Taur. num. 5. & lib. 2. *variar. cap. 7. num. 2.* ubi Carlev. Castill. & alios congerit Aillon. D. Salgad. in Labyrinth. 1. part. cap. 11. num. 20.*

17. In tertio vero casu praefatae principalis distinctionis, quando, videlicet, sequestrum est mixtum de partium voluntate, simulque & de iudicis praecepto, idem ac in necessario dicendum est: ut singulariter animadvertunt Selva, & Rebuff. *in loc. citat.* quia praevalet necessitas, & praeceptum iudicis, eoique effectus, qui non immutantur: ex quo partes necessitati huic libenter obtemperant, cum, & necessariò id facere debeant,

18. Qua distinctione faciliter diluuntur fundamenta superius pro utraque parte objecta, maximè quoad facultatem percipiendi fructus, vel non, ratione possessionis, vel eius defectus.

19. Nec obstat sequestri voluntario, quem conferre, vel presentare diximus, quòd fructus victori servare, & restituere teneatur, quare presentare, aut conferre non posse videri dicebamus, quia hoc est, disponere, & consumere fructus in ipso actu presentationis, ut superius diximus, nam huc restitutorio, vel fructuum reservatio intelligi debet de fructibus, qui juxta ipsorum naturam servari possunt, vel saltem eorum valor, non vero de nostris collationibus, aut presentationibus, quae juxta eorum naturam, in ipso actu conferendi consumuntur; ideo rectè sequestrum voluntarium confert, aut presentat ratione suae possessionis, liberatae administrationis, & facultatis tacite etiam concessae ex voluntate litigantium, qui & id bene cognoverunt, nihil eis, ex presentationibus per sequestrum factis superesse; quae insuper consumptio ex accidenti venit ex ipsorum nempe fructuum natura, ideo arrendi non debet, ut necessarios juris, & actus gesti effectus impediatur: vel quominus sequestrum suo jure utatur.

20. Nec obstat *cap. cum Bertholdus, de re iudicat.* quia ibi est certa legitima persona, quae presentet, nempe verus dominus; secus vero facta sequestratione, nam, ob litem pendentem, litigantes presentare prohibentur Ioann. Gutierrez *de intel. & cur. 3. part. dict. cap. 7. num. 16.* & ex aliis Nicol. Garcia *de benefic. 5. part. dict. cap. 6. num. 6.*

21. Iuxta quae, majori cum ratione Commendatarius, cui beneficium in commendam fuerit datum, poterit presentare ratione juris presentandi beneficio commendato adherentis; quia commendatarius percipit, & frequenter lucratur fructus beneficii in commendam assignati, inter quos presentare connumeratur: notant in specie Archidiacon. *in cap. nemo, de elect. in 6.* Ioann. Franc. Pavin. *de off. & potest. cap. sed. vacant. quest. 3. 4. part. princip. num. 14.*

22. Ex quibus circa sequestrum, vel depositarium dictis, infertur resolutio ad secundam questionem hujus §. videlicet, quoad creditorem, penes quem est jus Patronatus cum Villa, aut Castro. sive universitate bonorum pignorum, an talis creditor conferre, aut presentare valeat, uti & alios fructus percipere, ei licet cum onere restituendi, vel in debitum imputandi?

23. In qua questione est text. expressus *in cap. cum Bertholdus, de re iudicat.* quo deciditur, creditorem nullo modo presentare, aut conferre posse: cujus ratio juxta praedicta est evidens, quia, nimirum, in creditorem nullum dominium, nullaque possessio rei pignoratæ transferretur, sed solum nuda detentio, donec debitum persolvatur, *l. si pignus 37. ff. de pignorat. action. l. 1. §. Per servum 15. ff. de adquir. possess. cum pluribus D. Salgad. in Labyrinth. 1. part. cap. 11. num. 16. & 17.* ideo omni jure est destitutus,

ut presentare possit, & cum dominium, vel saltem juris Patronatus possessio, ut quis presentare valeat, requiratur, *cap. querelam, de elect. cap. consultationibus, de jure Patronat.*

Et insuper ea etiam eleganti ratione creditor ad presentandum non admittitur, quia fructus pignoris non lucratur, sed imò eos debitori restituere tenetur, vel in sortem imputare, *l. 1. & 2. ff. de pignorat. action. cap. 1. & 2. cap. conquestus, de usur. Leotard. de usur. quest. 11. ex num. 11.* Messa *lib. 3. *variar. cap. 45. ex num. 1.* ideo meritò fructuum perceptione privatur dominus debitor, ut cum eis creditori satisfiat; quod in presentationibus locum habere nequit, quia nulla earum pecuniaria aestimatio est, quae in debitum imputetur: & Si ergo presentaret, necessariò fructus Patronatus lucraretur, cum illi, scilicet ipsae presentationes jam consumptae res inestimabiles sint, tanquam spiritualitati annexae, ut bene notat *ex gloss. fin. in dict. cap. cum Bertholdus, noster Gregor. in l. 4. tit. 15. part. 1. verb. Empeñado, qua propter justè presentationes domino reservantur, quia contractionem, & equitatem esset, ut gratis absque ulla imputatione creditor presentaret.**

Et in specie resolvunt ex Paul. de Citadin. *Roch. de Curt. Lambertin. & aliis antiquioribus. Spin. de testament. gloss. 4. num. 18.* optinè noster Gregor. *ubi proximè, Selva de benefic. part. 2. quest. 9. num. 3. in tractat. DD. tom. 15. Tiraquel. post leg. connubial. gloss. fin. num. 12.* Cened. *in collect. ad Decretal. collect. 5. num. 15. & Canoniar. quest. lib. 1. quest. 10. num. fin. Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 12. tit. 30. num. 21. 26. & 27.* & cum pluribus Rotae decisionibus Nicol. Garcia *de benefic. part. 5. cap. 6. num. 7.* Marr. *de iurisdic. part. 2. cap. 41. num. 27.* August. Barbof. *de univers. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 237.* Merlin. *de pignor. lib. 1. tit. 1. quest. 22. num. 7.*

24. Quidquid contrarium expresse statuatur per nostram *l. 9. tit. 15. part. 1.* quia, cum versetur circa rem spiritualitati annexam, magis juri Canonico *in dict. cap. cum Bertholdus, & communi opinioni Canonistarum, quàm dictae legi est standum, ut bene animadvertit Gregor. Lopez in ea, licet pro contraria sententia eum cum ipsa leg. 9. part. referat Cevallos *commun. contra commun. quest. 740.* qui tamen *in ead. questione, a num. 3.* contrariam opinionem veriorum cum ipso Gregor. Lopez *in gloss. verb. Empeñado, agnoscit.**

25. Quid vero dicendum sit in conductore Castri, vel universitatis bonorum, sive Praebendae, aut Praelaturae Ecclesiasticae, cui jus Patronatus, vel conferendi cohaeret: an, ut ceteros hujusmodi rerum fructus conductor percipiat, ad presentationes quoque faciendas, ut fructus juris Patronatus sic admittendus?

In qua questione magis communis opinio distinguit inter conductorem in perpetuum, vel saltem ad longum tempus: & inter eum, qui ad modicum conduxit: In illum jus conferendi, vel presentandi transferri ferè omnes asserunt, quia ex tali locatione jus utile, vel dominium ei quaeritur, *text. in l. 1. §. Quod autem, ff. de superficie. Secus vero in istum, quia nullum jus, vel possessio juris Patronatus in eum transit, sed solum, nomine alieno, hoc est locatoris, possidet, *non solum, ff. locat. juncta l. genere 3. ff. de adquirend. possess. & ita optimè distinguit Paul. de Castro, in consil. 361. vol. 1. incipit, venerabilis vir, aliàs, conf. 57. & Qui in primo casu locationis ad longum tempus intelligit text. in cap. ex litteris de jure Patronat. ubi jus Patronatus in conductorem transire, clarè deciditur per verba ejus text. qui loquitur de conductore Villae datae ad firmam, hoc est, in annum censum.**

Quam distinctionem, & intellectum Paul. de Cast. ex Felin. Beroi. & aliis antiquioribus sequuntur Roch. de Curt. de jure Patronat. ver. Ipse, vel is à quo, quest. 26. num. 58. Paul. de Ciudadin. eodem tractat. pars. 2. quest. 4. Lambert. eodem tract. 2. part. lib. 1. quest. 8. artic. 2. Rebuff. de nominat. quest. 17. num. 53. & 56. aliàs 21. & 23. Selva de benefic. part. 2. quest. 10. ubi late per tot. in tract. D.D. tom. 15. part. 1. † qui in num. 4. & 5. hoc solum rectè intelligit in jure præsentandi, secus in jure conferendi, quod tanquam merè spirituale, etiam cum universitate bonorum, in laicum transire non posse ait; notant quoque Rebuff. de nominat. quest. 14. num. 122. & in aliis juriibus merè spiritualibus, ad differentiam juris Patronatus, & juris sepulchrorum, Prosper. Fagnan. in dict. cap. ex litteris, de jure Patronat. numer. 6 & 7.

34 Ultra quos, ad plura alia circa præfatam distinctionem videndi Duaren. lib. 3. cap. 8. Petr. Batbol. in l. divorzio 8. §. Si vir, num. 58. ff. solut. marim. Salzed. ad Bernard Diaz. regul. 40. l. ampliat. Gratian. regul. 341. num. 8. Spin. de testam. gloss. 4. num. 119. eique magis adhæret notter Gregor. in l. 9. tit. 15. part. 1. in verb. Arrendando, Carroc. de locat. 5. part. rubr. de jure Patronat. Zecchus de benefic. & pensio. cap. 12. num. 12. Azor institut. moral. lib. 6. cap. 10. quest. 11. & cap. 25. quest. 18. Genuenf. in prax. cap. 102. num. 5. Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 5. tit. 3. num. 20. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 6. num. 10. qui etiam pro hac distinctione refert. Bæz. de decim. tutor. cap. 22. num. 12. Gutierr. de tutel. 3. part. cap. 29. num. 16. sed malè, quia imò partem negativam indistinctè tenent, & Bæz. variat, extatque contrarius in eodem tract. cap. 23. num. 27. in fin. & num. 32. sed distinctionem hanc noviter sequitur Prosper. Fagnan. in collect. ad jus Canonic. in dict. cap. ex litteris, num. 11. cum seqq.

35 Quam distinctionem, licet communior fiteatur, contrariam tamen sententiam, quæ fortassis verior videbitur, imò in conductorem, sive ad longum, sive ad modicum tempus jus præsentandi indistinctè transire, docerunt, per dict. cap. ex litteris, de jure Patronat. quem ita indistinctè, & generaliter intelligunt Cardinal. & Abbas ibidem, & Hostiens. col. ultim. Campanil. in divers. jur. Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 358. optimè contra dictam distinctionem August. Batbol. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 226. & licet nulla mentione facta de superiori distinctione scilicet locationis ad longum, vel ad modicum tempus, docet indistinctè, præsentationes ad conductorem pertinere Tiraquel. post leg. connubial. gloss. 9. num. 7. & 13.

36 Quæ sententia ea solidissima ratione fundari potest, quòd in conductorem ad modicum tempus, licet non transeat aliquod dominium utile, transit tamen commoditas, sive fructus percipiendi facultas; igitur & præsentatio, quam in fructu esse sæpius diximus, ut beatus arguit Cardinal. ex dict. cap. ex litteris.

37 Nec huic fundamento obstat responsio Ioann. Selva in dict. tract. de benefic. part. 2. quest. 10. num. 2. qui præsentationis fructum ad conductorem pertinere non debere, ait, ex eo, quòd talis fructus brevi tempore non renascatur; quòd non est ferendum, nam sufficit, quòd beneficii vacatio, quæ est tempus perceptionis hujus fructus, in tempore conductionis accidat, nec curatur postea de brevi, aut longiori renascentia. Quæ autem sit locatio ad longum, vel ad modicum tempus, tractant D. Molin. de primogeniis, lib. 1. cap. 21. num. 29. Carvall de una, & alter quart. 2. part. num. 324. & 325. Garcia de expens. cap. 14. princip.

Nec obstat, quòd dominium utile, quoad ipsum jus Patronatus non transfertur, quia hoc non requiritur, ut conductor ejus commoditatem percipiat, sicuti, nec in aliis rebus temporalibus id exigitur, sed virtute duntaxat contractus conductionis lucrantur fructus, sive eos percipiendi facultas in conductorem transfertur.

39 Minusque obstat, si dicas præsentationes esse quid spiritualitati annexum, unde per se, non translato jure Patronatus, in conductorem transferri non posse videntur; quia hoc verum esset, si per se principaliter essent transferendæ, non vero cum inter alios conductionis fructus cum universitate accessorie transferuntur. Sicuti enim ipsum jus Patronatus titulo venditionis, donationis, vel alio simili cum universitate bonorum transit, dict. cap. ex litteris, quare ipsius quoque commoditates, sive præsentationes cum aliis fructibus, vel commoditatibus conductionis accessorie transferri non poterunt?

40 Quæ confirmantur exemplo juris decimandi, quòd quid spirituale esse nemo dubitat, ita ut ejus respectu laici incapaces sint text. in cap. causam qua, de præscription. imò nec cum universitate bonorum transire potest, ut nec alia jura spiritualia, ut dixi supra, & tamen per locationem beneficii etiam ad modicum tempus factam jus percipiendi decimas in laicum transfertur, ut per text. in cap. 2. de locat. probat ibidem Abbas num. 3. & ex text. in cap. ult. ne Pralat. vices suas. Tiraquel. de retract. lignagier. §. 1. gloss. 7. num. 51. Duñas regul. 249. Rebuff. de decim. quest. 10. n. 34.

41 Et apud nos hæc affirmativa opinio, ut ad conductorem indistinctè præsentare pertineat, confirmatur per nostram l. 9. tit. 15. part. 1. cui in te tam dubia, & per DD. Canonistas controversa standum erit † cum & id maxime leges Partitæ curaverint controversias plures de jure communi, aut Canonico inter Doctores ortas dirimere, ut passim per eas fieri invenimus.

42 Quam resolutionem, ut in conductorem Villæ, aut Castri jus præsentandi ratione Patronatus adhærentis transeat, dupliciter limita, & intellige; primò ex dict. text. in cap. ex litteris, si videlicet per dominum locatorem hoc jus sibi fuerit exceptum, & notant Canonistæ in eodem text. ad omnes alienationes universitatis bonorum, & idem dicitur in dict. l. 9. tit. 15. part. 1.

43 Secundò quòd nostræ præsentationes, sive jus Patronatus cum universitate bonorum transeat, tam in conductione, quam in venditione, & qualibet alia alienatione declarata, ut procedat, cum nihil expressè in his contractibus inter contrahentes actum fuerit: secus vero si jus Patronatus in venditione, vel alio contractu exprimat: veluti si vendatur Castrum, & jus Patronatus, quo casu talis contractus sustineri non poterit, tanquam de re spiritualitati annexa principaliter gestus, ut constat ex late traditis per Ioann. Andr. in cap. unic. num. 1. ver. Quæro de quo dubitari vidi, de jure Patronat. in 6. & ibidem Franco, num. 3. ver. Sed imò: quidquid contrarium reneat Cerol. in prax. Episcop. 1. part. verb. Jus Patronatus, §. 8. dub. 18. quem rejicit Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 6. num. 11. qui etiam in num. 12. ex eo increpat Petrum Rebuff. in tract. de nominat. quest. 14. num. 110. ex quo in hoc loco dixit, jus conferendi in conductorem Episcopatus transire, si specialiter hoc fuerit actum, sed immeritò quidem, quia hoc non resolvit Rebuff. in num. sequent. imò tanquam symoniacum talem contractum reprobatur, & insuper nec tacitè cum universitate bonorum jus conferendi tanquam quid merè spirituale transire, posse ait.

Quid

45 Quid autem dicendum sit si venditio, aut contractus fiat, non ita expressè principaliter circa jus Patronatus, ut in dicta formula, vendo tibi Castrum, & jus Patronatus, sed sub his verbis concipiatur: vendo Castrum cum jure Patronatus: in quo casu bene transire tanquam accessorie venditum, eo tamen solum expresso per viam declarationis, tenent Abbas, Marian. Soccin. & alii antiquiores in cap. querelam, de symon. qui distinguunt inter has formulas, vendo Castrum cum jure Patronatus: vel vendo Castrum, & jus Patronatus: ut in primo casu tanquam accessorie cum universitate transeat: secus vero in secundo; pro qua distinctione ex doctrina Ioann. Andr. in dict. cap. unic. de jure Patronat. in 6. Abb. in cap. illud, eodem tit. Decius cons. 172. incipit plura dubia, & resolvit late Roch. de jure Parr. in verb. Ipse, vel is, quest. 25. ubi plenè de hac materia ad similes casus; sequitur Gregor. Lopez in l. 8. tit. 15. part. 1. gloss. 8. sed hanc distinctionem optimè reprobatur Felin. in dict. cap. querelam, in ult. col. qui in neutro casu jus Patronatus transire resolvit; sequitur cum validissimis fundamentis comprobans Lambertin. de jure Patronat. 2. part. lib. 1. in 5. quest. principal. artic. 20. num. 12. usque ad fin. & huic sententiæ tanquam tutiori propter periculum symoniæ noviter adhæret Prosper. Fagnan. in dict. cap. ex litteris, num. 64. de jure Patronat. qui in num. 62. † tunc bene transire admittit, juxta Gemin. Ioan. Andr. & Franc. in dict. cap. unic. quando per viam declarationis jus Patronatus exprimitur, ut si dicatur, vendo Villam cum omnibus suis juriibus, idest jurisdictione, jure Patronatus, &c.

46 Sed adhuc à superiori Abbas, & aliorum communi distinctione ex differentia inter verbum, seu conjunctionem, & cum recedendum non videtur, propter harum dictionum notam omnibus naturam, quæ est, conjungere: sed illa principaliter, ista vero accessorie conjungitur.

47 Pro qua distinctione sunt jura expressa, quæ miror per Doctores non animadversa in l. 1. §. 1. & in l. si cui, ff. de fund. instrum. vel instrument. legat. in quibus in similibus legatorum formulis fundi, & instrumenti: vel fundi cum instrumento, hæc differentia satis expressè ostenditur, & ultra alios, explicat eleganter Bart. in eisdem jurib.

48 Sed quia in hoc dubio articulo urget adhuc ad difficile casum (de quo infra) non levis difficultas, pro pleniori explanatione, præfatam Abbatis distinctionem quoad secundum casum veram haberem eo solum casu, quo jus Patronatus venditum sub dictione cum alias Castrum, aut Villæ principaliter venditæ accessorium esset, sive cohæretet, quasi tunc duntaxat quòd tacitè inest, & aliàs accessorie in venditione necessariò veniret, exprimat sub dictione cum: secus si per se jus Patronatus principaliter subisteret; quia in hoc casu, etsi sub dictione cum in venditione Castri exprimat: & quamvis virtute hujus dictionis accessorie videatur venditum, intelligi debet, quòd contractum venditionis, ut minus principaliter, quam Castrum sit venditum, non ut ipsum jus Patronatus Castri accessorium sit factum, vel ei cohæretere dicamus; quæ accessio est, quæ principaliter requiritur in dict. cap. ex litteris, ut cum re vendita, vel aliter alienata absque Episcopi, vel Apostolica licentia transeat.

49 Quæ declaratio, & sub distinctio ad distinctionem Abbatis clarè ex eo comprobatur, quòd si in venditione Castri cum jure Patronatus, jus hoc ratione accessoris inductæ per dictionem cum indistinctè sine Pontificia licentia transferri diceremus, etiam si ipsum jus alias Castrum non cohæretet, idem necessariò

fateendum esset in cujuslibet alterius rei alienatione, ut puta servi, equi, similifve rei, cui jus Patronatus nunquam inhæret; nam etiam si in tali alienatione jus Patronatus sub verbo cum exprimeretur ex vi accessorie conjunctionis dictionis cum, absque ulla Ecclesiastici licentia transiret: quòd manifestum absurdum foret, quia his mobilibus rebus nunquam jus Patronatus cohæretet, ut earum accessorium dicatur: & accessio ex dictione cum est solum quoad formam, & alios effectus contractus, nimis accidentaliter in nihiloque influens ad naturam, & substantiam rerum, ut connexæ, seu inter se cohærentes habeantur, quam certè connexionem, vel adhærentionem textum in dict. cap. ex litteris, & Canonistas voluisse, constat, ex quo regulariter omnes non tantum juris Patronatus Villæ, aut Castro simplicem cujuslibet alterius respectu accessionem requirunt; sed, & quòd ei cohæreat, vel annexum sit: aliàs quippe cuilibet facile esset, jus Patronatus vendere, seu alienare sub alterius rei mobilis parvæ æstimationis venditione principaliter ad rem istam prophanam concepta, & adjecta dictione cum ad jus Patronatus.

50 Quoad ultimam vero partem hujus §. circa confiscationem, an per eam generaliter in omnibus bonis alicujus factam inter quæ jus Patronatus invenitur, id vel fructus saltim præsentationis in Fiscum transeat? multum variant Doctores; † Pro negativa sententia extant plures eo casu, quo confiscationis pœna per Iudicem laicum indicatur eo, quòd hic de re spirituali disponere non possit Felin. in cap. quanto, col. 3. de Indic. & ibidem Barbat. num. 17. Bart. in extravag. ad reprimendam, verb. Revellandum, Bertrachin. in tractat. de Episcop. part. 4. ver. Vigesimo quæro, num. 69. Afflic. in cap. unic. §. Ex eadem lege, num. 9. de legib. Corrad. in usib. feudor. Lambertin. de jure Patronat. lib. 3. quest. 8. Guid. Pap. decis. 341.

51 Et, ultra alios antiquiores, referendo pro hac negativa sententia Antagonistas, Gigant de crimin. las. Majestat. lib. 2. tit. de pœn. committ. crim. las. Majestat. quest. 4. per tot. & Fatinae. in prax. criminal. quest. 25. num. 151. cum seqq. & Peregrin. de jur. Fisc. lib. 5. tit. 1. num. 72. & 21. (sed male, quia id indistinctè Doctores hi non resolvunt, sed cum distinctionibus proximè per nos referendis) hanc negativam sententiam indistinctè tenent Jacob. Simanc. de Catholic. institut. tit. 9. ex num. 25. Pat. Azor. institut. Moral. tom. 2. lib. 6. cap. 10. Emanuel Acoft. in cap. si pater, de testament. in 6. verb. Trebellianica, num.

52 Ubi, pluribus relatis, distinguit inter confiscationem à Iudice Ecclesiastico factam, vel à Iudice laico: & in primo casu jus Patronatus indistinctè venire, ait, secus vero in secundo, Carpan. ad novas constitut. Mediol. cap. omnium, num. 429. ubi ita decisum refert, Mart. Laudens. de Fisc. quest. 4. Petr. Caball. resolut. crimin. cas. 40. ex num. 1. Et alios plures congruentes Sebastian. Guacin. de confiscat. bonor. concl. 13. limitat. 32. per tot. Pat. Sanchez in præcept. decalog. lib. 2. capit. 19. num. 5. Anton. Ricciul. de jur. personar. extra grem. Eccles. existent. lib. 5. cap. 34. Giurb. ad constitut. Messan. cap. 1. gloss. 2. num. 46. & novissimè hanc partem sequitur eam in Iudiciali foro hodie extra controverfiam esse, asserens Gigant. Fatinae. Peregrin. Vivian. & Lotter. pro ea referens doctissimus vir Cardinal. Ioann. Bapt. Luca in Theatr. veritat. & justit. lib. 3. part. 1. de jure Patronat. discurs. 38. num. 3. ubi indistinctè pro hac negativa sententia resolvit.

53 Pro contraria autem affirmativa opinione; imò jus Patronatus, bonis generaliter confiscatis, indirectè, & accessorie venire resolvunt, lateque defendunt Gloss. in cap. filiis, vel nepotibus 16. quest. 7. Abb. Bald. & Papl.

Paul. de Cast. in l. 1. Cod. de bon. qua liber. idem Abbas in cap. cum laici, & in cap. quanto, num. 6. de iudic. & ibidem eum sequuntur Cardinal. & Decius num. 6. Roch. de Curt. de iure Patronat. verb. Ipse, vel is, quest. 29. num. 69. Ferret. conf. 179. num. 1. & 2. Iul. Clar. receptar. sentent. lib. 5. §. fin. quest. 78. v. r. Quero modo. Cœs. Lambertin. de iure Patronat. lib. 3. quest. 8. artic. 8. num. 20. qui id ampliatur, etiam si à Iudice laico confiscatio indicatur: sequitur Dom. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 26. Ioseph. Ludovic. de iure Patronat. part. 1. lib. 1. quest. 3. artic. 1. conclus. 42. declar. 13. Spin. de testament. gloss. 4. prin. num. 116. Par. Azor. institut. moral. 2. part. lib. 6. cap. 20. quest. 14. Aufserius de potestat. secular. regul. 4. fallent. 21. Fatinae. in prax. crimin. part. 1. quest. 25. ex num. 156. Cald. de nominat. quest. 21. numer. 53. & conf. 7. numer. 36. & 37. & conf. 28. num. 30. Surt. de aliment. tit. 9. quest. 22. num. 27. & 28. Aloyf. Ricc. decis. Cur. Archiepiscop. Neapol. part. 2. decis. 126. num. 2. & 2. part. decis. 259. & in prax. iuris Patronat. resol. 196. & in collect. decis. ad Decret. part. 5. collect. 1731. & plures relati per Cened. in collect. 5. ad Decretal. num. 2. & 3. Suarez lib. 4. de symon. cap. 28. num. 12. & 17. Ioann. Nicol. Delphinat. de iure Patronat. lib. 2. num. 220. Reverter. decis. 113. num. 3. ubi Marin. in observat. num. 2. Tondur. de penson. cap. 31. num. 24. & alii congesti per Sanchez in prax. decalog. dist. lib. 2. cap. 19. ex num. 8. & 10. & per Giurb. ad constitut. Messanen. cap. 1. gloss. 2. num. 54. & hanc sententiam novissimè sequitur D. Petr. Frassus in tract. de iure Patr. cap. 4. n. 62.

56 Inter quorum Doctorem varias sententias illa semper mihi verissima visa fuit concordia distinguuntur inter jus Patronatus Castro, aut oppido annexum: & inter id quod de per se competit, & subsistit: ut in primo casu cum universitate bonorum tanquam accessorium, bonis confiscatis, in Fiscum transire dicendum: secus vero in secundo: quam distinctionem optimè referunt, & sequuntur, ut antiquiores omittam, plures congerentes Ricc. in prax. Eccles. tit. de iure Patronat. decis. 179. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. num. 26. cum seqq. Melch. Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quest. 14. num. 25. cum seqq. Guazin. de confiscat. concl. 13. limitat. 32. num. 18. Par. Sanchez in prax. decalog. dist. lib. 2. cap. 9. num. 8. & huic distinctioni assentitur Fatinae. in prax. crimin. quest. 25. num. 155. cum duob. sequentib. Cast. Palao in oper. moralib. tract. 4. disputat. 5. punct. 5. num. 9. August. Barbol. de potestat. Episcop. 3. part. allegat. 71. num. 41. & de iur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 138. & 139. Giurb. ad constitut. Messanen. cap. 1. gloss. 2. num. 54. Fermosin. de confiscat. allegat. 32. num. 3. Ioann. Bapust. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. jus Patronatus, apud quos alios plures congestos invenies.

57 Iuxta quam distinctionem, eusque partes loquuntur plures ex Doctorebus superius pro negativa, & affirmativa sententia relatis: quorum multi, postquam sententiam negativam tenuerint, eam intelligunt, & declarant, ut duntaxat procedat in casu, quo jus Patronatus Villæ, aut Castro non cohæret; nam si cohæreat, benè in Fiscum transire, dicendum, & in emptorem huiusmodi bonorum, si fortè per Fiscum distrahantur, ex generali regula, quod jus Patronatus, ut accessorium cum universitate, vel re, cui cohæret, transeat: & ita suam negativam sententiam declarant Gigas de crimin. Laf. Majestat. lib. 2. tit. de pœn. committent. crim. Laf. Majestat. dist. quest. 4. num. penult. & ult. Fatinae. in prax. crimin. dist. quest. 25. num. 155. cum duob. sequent. optimè Melch.

Lotter. de re beneficiar. lib. 2. dist. quest. 14. num. 26. & 27. & licet non ita explicitè, idem ferè tenet Peregrin. de iur. Fisc. lib. 5. tit. 1. num. 72. qui imò, quamvis pro sententia negativa per Cardinal. Ioann. Baptistam Lucam, & alios referatur; pro affirmativa resolvit in vers. Contrariam vero. Sed intelligi, debet in iure Patronatus gentilitio, ut proximè dicam.

58 Ex quibus satisfit authoritati, magni semper habendæ doctissimi viri Ioan. Bapt. Luca in tract. de iure Patronat. dist. discurs. 38. num. 3. ubi pro negativa sententia indistinctè resolvens, eamque hodie extra controversiam esse asserens, nullo alio fundamento eam confirmat, quàm authoritate Gigant. Peregrin. Farinac. & Lotter. qui, ut vides, contrarium potius, vel non ita indistinctè, id docent.

59 Redeundo ergo ad præfatam nostram concordiam, & verissimam in hac questione resolutionem, eam adhuc declarandam censo sub aliâ eleganti distinctione, videlicet inter jus Patronatus hæreditarium; & gentilitium, sive familiare: in primo casu, cum jus Patronatus Castro, vel Villæ adhæret, publicatio Castro, & Fisco addicto, in eum in perpetuum transit, vel in emptorem Castri, ut per Gigant. & alios optimè notat Fatinae. dist. quest. 25. num. 156. & 157. in secundo vero casu, cum nimirum, est gentilitium, & iure sanguinis defertur, pro vita duntaxat condemnati ad Fiscum pertinebit; nam, mortuo damnato, in ipsius descendentes iure successionis transibit. Soccin. Iunior. conf. 51. volum. 2. Mantua conf. 5. Gigas in hoc casu intelligendus de crimin. Laf. Majestat. lib. 2. tit. de pœn. committent. crim. Laf. Majestat. quest. 4. n. 4. Farinac. dist. quest. 25. n. 154.

60 Et in hoc sensu satis expresse loquitur Peregrin. dist. tit. 1. num. 72. qui, dum partem affirmativam pro Fisco tenet, id expresse limitat, & declarat, ut jus Patronatus penès Fiscum resideat, eo tantum tempore, quo id Patronus fuisset habitus, quasi dicat, plus iuris in Fiscum ex confiscatione transferri non posse, quam ipse Patronus damnatus habuisset ad text. in l. lex vetigali, ff. de pignorib. l. peto, §. Pradium, ff. de legat. 2. quæ jura etiam pro sua limitatione adduxit Peregrin. in qua quidem Peregrini declaratione involvitur secunda nostra distinctio; nam tunc maxime verificatur in iure Patronatus gentilitio, quod iure sanguinis defertur, in quo pro vita tantum damnati Fiscum succedat, & præsentare posse diximus: nam, eo mortuo, Fisci jus resolvitur, & ita in descendentes, vel aliis de familia successoribus aperitur, & defertur successio: Quod in nostris Hispaniæ majoratibus, & aliis fideicommissis perpetuis frequenter servatur, in quibus ob confiscationem bonorum possessoris Fiscus saltem, quoad commoditatem, & usum fructum, durante vita possessoris damnati, succedit, nisi aliud per fondatorem sit cautum, ut comprobatur text. vulgaris in l. status Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. Fisc. D. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 11. num. 11. cum seqq. & lib. 1. cap. 20. num. 9. de quo plenius infra suo loco dicemus. Qua propter idem in hoc casu dicendum quoad jus Patronatus, si inter res majoratus inveniatur, quia majoratus cohæret, vel saltem cum universitate bonorum confiscata ad Fiscum debet transire, juxta sapiens in hoc §. Dist.

62 Si vero jus Patronatus personale est, nullo rei cohærens, sed potius per se principaliter, & distinctè subsistit, nullo modo nec in perpetuum, nec ad vitam condemnati in Fiscum transibit, sed penès damnatum semper remanebit, etiam post sententiam Iudicis, & confiscationem omnium bonorum, juxta rationem, & Doctores pro principali distinctione proximè

63 proximè relatis; † Sed hoc intellige de sententia Iudicis laici, qui nullam potestatem circa huiusmodi personalis juris Patronatus privationem principaliter indicendam habet: secus vero quoad Iudicem Ecclesiasticum, nam ejus sententia juris Patronatus personalis, sive (intellige) rei non cohærentis, privatoria sequuta, jus Patronatus, si gentilitium sit, ad descendentes, vel alios successores sanguinis statim defertur: Si vero hæreditarium sit, statim evanescit, & Ecclesia libera remanet, ut benè notant Sahagun in cap. quanto, de iudic. num. 27. cum seqq. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. dist. cap. 9. num. 28. 29. & 30. † Qui etiam addit, quod Iudicis Ecclesiastici sententia non sequuta, ad quoscumque hæredes extraneos delinquentis jus Patronatus pertinebit.

§. VIII.

ARGUMENTUM.

De acquisitione nostrorum fructuum præsentationis collationis, electionis, & similitum ratione quasi possessionis, juris præsentandi conferendi, vel eligendi, ad text. in cap. consultationibus, de iure Patronat. cap. querelam, de elect. Plenèque tractatur de quasi possessione, & quod præsentatus à quasi possessore, sit præferendus, præsentato à proprietario, nec revocetur, etiam si in Iudicio proprietatis evincatur: Et quid si notoriè de defectu juris in proprietate constet: Et quomodo constare debeat: aliqua etiam annotantur circa requisita huius quasi possessionis: maxime circa bonam fidem: Et si unus ex Patronis, vel electoribus malam fidem habuerit an, & quando respectu etiam aliorum electio in totum vitietur? Quid in hæredibus, vel cessionariis, an eis absque ulla apprehensione, ex sola cessione, vel additione hæreditatis, ubi jus Patronatus invenitur, ejus quasi possessio quærat? Et similiter idem tractatur in aliis iuribus incorporalibus: Et quid in hæredibus suis? Et denique an dispositio dist. cap. consultationibus, sit noviter derogata per Sacrum Concilium Tridentinum session. 25. cap. 9.

SUMMARIUM.

- 1 Quam latissimè huius §. materia pateat, & in foribus frequentissima sit. Versatur circa Patronos, Episcopos, Ecclesiarum capitula, possessores majoratus, & alias personas de quibus in §§. præcedentibus an, & quando ratione quasi possessionis collationum, aut præsentationum fructus, sive honorificum emolumentum eis competat? ibid.
- 2 Materia hac plenè hic tractanda, ut principalissima nostri tractatus. Lagunez de Fructibus.

- 3 Nulla alia ratione præsentationes, aut collationes, sive electiones ad iuris præsentandi, vel conferendi possessores pertinent, nisi quia istorum iurium fructus reputantur: & num. præcedent.
- 4 Cuiuslibet bona fide possessori fructus rei competit.
- 6 Collationes, præsentationes, electiones, & similia potius eis, qui sunt in conferendi, vel præsentandi quasi possessione, quàm proprietariis debentur: & num. sequent. quid hodie? infr. ex num. 87. & fin.
- 7 Inter plures jus Patronatus præsentantes, prævalet quasi possessio.
- 8 Idem in provisis ab Ordinario, vel alio, qui est in quasi possessione conferendi.
- 9 Amplia, ut nec præsentatus ab eo, qui est in quasi possessione præsentandi amoveatur, etiam si per sententiam postea ipsius jus detegatur nullum: & num. seqq.
- 10 Semel legitimè facta, sive gesta non retractanda, etiam si ad eum casum devenerint, à quo incipere non possent.
- 11 Collationes, & præsentationes sunt fructus industriales. Industriales fructus bona fide à possessore percepti non sunt restituendi, & si postea res evincatur, ibidem.
- 12 Collationes, & præsentationes, quamvis fructus naturales essent, adhuc semel à possessoribus facta restitui, sive revocari non deberent, vitis possessoribus in proprietatis iudicio. In ipso præsentandi, vel conferendi actu sine utilitate pecuniaria consumuntur: ibidem.
- 13 Fructus naturales bona fide percepti, & consumpti, evictare, non restituntur, si perceptor locupletior factus non sit. Collationes, & præsentationes facta, & maxime in istis institutione sequuta, fructus consumpti, non extantes dicuntur, dist. num. 12.
- 14 Summus Pontifex iuri, sive proprietati Patronatus laicorum absque speciali mentione derogare non censetur.
- 15 Similiter, ut huiusmodi derogationi locus sit, de laicis Patronatus, vel præsentandi jus possidentibus facienda est mentio. De veris autem Patronis tunc aliqua mentio non exigitur: ibidem.
- 16 Derogationes ista, etsi expressa mentione Patronorum laicorum, vel possessorum fiant apud nos non admittuntur, & num. seqq.
- 18 Declarantur præfata, quod ad iuris præsentandi, vel conferendi possessores, collationes, & præsentationes, ut fructus pertineant, ut duntaxat procedant, cum super iure proprietatis questio, aut dubium vertitur: secus si de ejus defectu in possessore clarè constet, & num. seqq.
- 19 Deficit in hoc casu bona fides in possessoribus ad fructuum perceptionem requisitam.
- 20 Et Iudicium proprietatis possessorum absorbet.
- 21 Nec tunc ad possessionem sed ad proprietatem respectus habetur.
- 22 Quomodo, & quando de huiusmodi defectu proprietatis constare sufficiat: an ante institutionem possessionem factam? & an per rem iudicatam, vel partis confessionem?
- 23 Ante confirmationem præsentationis fructus ut plenè consumptus dici non potest. Est res adhuc integra, nec jus sed spes tantum præsentato est questio, ibid.
- 24 Ante institutionem, vel confirmationem per obitum electi, seu præfati, non dicitur vacare beneficium. M M m 25 Contrarium

- 25 *Contrarium servatur in collatione, qua facta statim ante adeptam possessionem jus quaritur electo.*
- 26 *Nec revocanda, quantumvis postea de proprietate alterius constet etiam ante adeptam possessionem.*
- 27 *Utrum ad praefatum proprietatis defectum in possessione ius probandum publicum instrumentum sufficit? & num. seqq.*
Publicum instrumentum dicitur probatio evidens, & facere rem notoriam, & evidentissimam: ibidem, & num. 31.
- 28 *Est probatio probata incontinenti, & prompta, ac veritas apparens, & num. 30.*
- 29 *Exceptionem notoriam, non rejiciendam inducit.*
- 30 *Ex publico instrumento tres principales praesumptiones oriuntur: de quibus, & ad alia multa de magna instrumentorum publicorum probatione, & num. seqq.*
- 31 *Possessor alias bona fidei per publicum instrumentum, cui nihil opponi possit, in malam fidem incitatur remissive.*
- 32 *Spoliatus ante omnia restituendus, nisi de notorio defectu proprietatis appareat.*
- 33 *Sufficit, quod de dominio, aut jure spoliatoris per publicum instrumentum constet.*
- 34 *Concluditur ex praefatis, instrumentum publicum, & authenticum sufficere, ut de defectu juris conferendi, vel praesentandi constet in possessore, ne ad praesentationes, vel collationes in praedictum veri domini admittatur.*
- 35 *Intelligitur si instrumentum non solum in authentica forma sit, sed etiam ita clarum ut nihil ei probabiliter, vel saltem colorate opponi valeat?*
- 36 *Prosequitur materia collationis, & praesentationis, sive earum fructuum perceptionis ratione possessionis.*
Agitur plene de istius quasi possessionis probatione: ibidem.
- 37 *Ex unica praesentatione, sive collatione constituitur quis in quasi possessione juris praesentandi, vel conferendi.*
- 38 *Hujusmodi actus, sive praesentatio debet esse ultimus.*
In beneficiis alibus semper ultimus status, & immediata possessio attenditur, & plura de materia ista remissive, ibidem.
- 39 *Limita, nisi actus ex quo quasi possessio quaesita praetenditur, factus sit sine alterius praedictio.*
- 40 *Item limita, nisi ultima praesentatio unius brevi duntaxat tempore antiquam alterius praesentandi interverterat possessionem.*
- 41 *Que requisita necessaria sint pro querenda, & justificatione quasi possessione juris conferendi, vel praesentandi, aut eligendi? & num. seqq.*
- 42 *Requiruntur primo, quod collationes, aut praesentationes bona fide sint factae.*
Et de scientia, & patientia illius, in cuius praedictio quasi possessio queri praetenditur, ibidem.
Et quod collationes, aut praesentationes per Ordinarium fuerint admittae, & effectum sortitae, ibidem.
Sintque earum actus clari, & certi non turbidi, aut aequi voci, ibidem.
Et providentes, vel praesentantes suo jure uti credunt, ibidem.
- 43 *Agitur specialiter de bona fidei requisito, ut nostra de fructuum acquisitione materia magis coherent.*
- 44 *Fructuum acquisitio mala fide procedere nequit.*
- 45 *Idem in collationibus, praesentationibus, aut electionibus, ut nullo modo mala fide facta sustineantur, sed ita praesentatis, vel provisus removendus.*

- 50 *Quid inter plures Patronos, vel electores putativos, si unus mala fide concurrat, an praesentatio, vel electio in totum corrumpat? & num. 51.*
- 51 *Proprietarius, qui non possidet, an & quando possessionem propria auctoritate spoliare possit? & quid in nostris juris eligendi, vel praesentandi possessoribus? & num. seqq.*
- 52 *Refertur Garcia in hac re distinctio.*
- 53 *Distinguitur, pro veriori resolutione, inter casum, quo notorie de mala fide, sive proprietatis defectu constat: vel cum non ita clare de hoc appareat: in illo casu posse resolvitur secus in isto.*
- 54 *Nulla alio juris conferendi, vel praesentandi possessore stante potest proprietarius praesentare, aut conferre, & ita collationis, vel praesentationis fructum percipere, licet nullam antea habuerit possessionem.*
- 55 *Juris conferendi, vel Patronatus hereditarii quasi possessio utrum in heredem ex sola hereditatis additione absque ulla apprehensione transeat, ut praesentare possit? & num. seqq.*
- 56 *Refertur negativa opinio per text. in l. cum haeredes, ff. de acquirend. poss. ff. de cuius in hoc casu intellectus plene in num. seqq.*
- 57 *Item in ceteris iuribus incorporalibus.*
- 58 *Refertur sententia affirmativa.*
- 59 *In jure exigendi censum, aliisque iuribus incorporalibus, & num. 61.*
- 60 *Quasi possessio in incorporalibus semper eadem jura comitatur, & in fin. num. 69 in fin. & 89.*
- 61 *Distinguitur, pro concordia, inter jus conferendi, sive eligendi, aut Patronatus communem beneficio seu dignitati Castro, aut Villa: & inter id per se solum subsistens, & persona competens, & inf. num. 70.*
- 62 *Juris istius dignitati, aut Castro coherentis quasi possessio non interruptitur morte antecessoris, sed penes dignitatem remanet, & in successorem absque non a apprehensione ex sola hereditatis additione transeat, & num. 67.*
- 63 *Secus in jure Patronatus, vel conferendi, quod persona cohaeret, quia ea extincta morte antecessoris, extinguatur quoque, & interruptitur quasi possessio, & num. 69.*
- 64 *Differentia inter iurium incorporalium cessionem, & successionem ex testamento quoad translationem quasi possessionis, & num. 69.*
- 65 *Iurium incorporalium quasi possessionem in heredem absque nova apprehensione non transire, verius: secus in cessionarium: & num. praecedent.*
- 66 *An cum conferendi, vel praesentandi jura dignitati, aut Castro cohaerent, necessarium sit, ut eorum quasi possessio in successorem transeat, quod saltem dignitatis, vel Castri possessionem apprehendat.*
- 67 *Iurium praesentandi, vel conferendi per se subsistentium, & aliorum iurium incorporalium quasi possessio, an saltem absque nova apprehensione in suo heredem ipso jure transeat?*
- 68 *Negativa opinio omnium Doctorum communissima ex l. cum haeredes, ff. de acquirend. poss. ff. de cuius intellectu plene in num. seqq.*
- 69 *Contrarium verius noviter probari, intenditur, & num. seqq.*
- 70 *In suis heredibus rerum paternarum dominium ipso jure statim post mortem in patris absque ullo temporis intervallo continuatur, non de nova adquiritur, & num. 20.*
- 71 *Nulla posterior additio, nec hereditatis jacens fictio necessaria, ut in extraneis heredibus, & num. 78.*

- 72 *In suis heredibus post mortem patris patet, sive apparet dominium rerum paternarum, quod vivente patre, licet sopitum, & sine administratione habent.*
- 73 *Extraneis heredibus institutis, inter mortem testatoris, & hereditatis additionem inducitur hereditatis jacens fictio, penes quam omnia jura hereditaria, & rerum dominia sint, & heredi conservantur.*
- 74 *In hac persona ficta defuncti possessio conservari non potest, ideo necessario interruptitur.*
- 75 *Nulla differentia assignari posse videtur, quoad translationem quasi possessionis inter casum, quo jus Patronatus, vel conferendi ex cessione transfertur, vel dignitati, vel Castro cohaerens in extraneos heredes transeat: & cum in id, licet nulla dignitati connexum sit, heredes succedunt, & num. 81.*
- 76 *Quid quoad translationem possessionis paterna nobilitatis in filium? remissive.*
- 77 *Refertur quadam, juxta aliquos, ratio specialis, ex qua quasi possessio in incorporalibus absque ulla apprehensione, sola cessione transeat.*
Verbum cedere in incorporalibus loco traditionis habetur, ibidem.
- 78 *Relinquitur cogitandum de resolutione praefata questionis circa translationem quasi possessionis iurium incorporalium in suos heredes, absque nova apprehensione.*
- 79 *Adducitur singularis cautela, ut iurium incorporalium, aliarumque rerum possessio defuncti in quoscumque heredes transeat.*
Constituti clausula virtute per defunctum in favorem heredis tempore mortis quoad possessionem suarum rerum adjecta recte in heredem possessio absque ulla interruptione transfertur, ibidem.
- 80 *Praefata ex dict. cap. consultationibus, de jure Patronatus, ut collationes, praesentationes, sive electiones ad possessores juris conferendi, praesentandi, vel eligendi pertineant, etiamsi semel tantum praesentaverit, absque alia in juris proprietate probatione, an hodie locum habeant, stante novissima, Sac. Concil. Tridentin. de cessione, sessio. 25. cap. 9.*
Hac conciliari decisione non aliter praefata jura, Patronatus maxime alicui competere posse, statuitur quam si ex authenticis instrumentis, vel ex multiplicatis praesentationibus, aut electionibus immemoriali praescriptione probentur, ibidem.
- 81 *In potentioribus personis, uni versitatibus, & similibus, quid ultra dicta Concilij, requiratur?*
- 82 *Superiora omnia ad possessores juris conferendi, vel praesentandi per Sac. Concil. correctae tenuerunt multi.*
- 83 *Intelligitur Sac. Concilij correctio, seu dispositio, ut procedat solum cum de libertate beneficii agitur, an juris Patronatus, vel libera collationis sit? secus quando supposita, nec dubitata qualitate juris Patronatus inter plures praesentatos a diversis Patronis: sive inter ipsos Patronos invicem jus Patronatus sibi privative praetendentes contenditur, & n. 93.*
- 84 *In hoc ultimo casu semper, etiam post Concilium, praesentatus ab eo, qui est in quasi possessione praesentandi, praesertendus praesentato a vero Patrono.*

QUAM latissime pateat hujus §. materia, & quam versatissima in forensibus sit, nemo est qui non videat, cum locum sibi vindicet in Patronis, Episcopi Lagunez de Fructibus.

copo, Ecclesiarum Capitulis, marito, possessore majoratus feudi, aut emphyteusis, & in quibuslibet personis, de quibus in superioribus §§. egimus; in eis quidem dum Patronatus, vel conferendi jus praetendunt ratione praelaturae, foundationis, dotationis, sive majoratus, feudi aut emphyteusis, aliarumve causarum, de quibus supra, frequentiores lites sunt, circa quasi possessionem praesentandi, vel conferendi, ut interim, dum de jure principali agitur, in perceptione horum fructuum, sive in jure praesentandi possidentes manuteneantur.

Qua propter materiam hanc plene in praesenti tractate decrevi, tanquam principalissimam nostri tractatus siquidem nulla alia ratione praesentationes, collationes, aut electiones ad possessores juris conferendi, vel praesentandi, sive eligendi pertinent, quam quod hujusmodi praesentationes, vel collationes fructus sint juris Patronatus vel conferendi, ut probavimus supra in principio hujus capit. ex num. 3. & ex proximè dicendis clarius apparebit.

Ut ergo à ratione, & origine hujus acquisitionis initium sumamus, & quam de nostra fructuum acquisitionis materia sit, cognoscatur, ea in primis assignanda est principalissima ratio, ut collationes, vel praesentationes ad possessores juris praesentandi, vel conferendi spectent, quod videlicet, collationes, vel praesentationes istae juris conferendi, vel praesentandi fructus sint, ut per text. in cap. cum Bertholdus, de re judic. cap. ex litteris de jure Patronatus. Gloss. celebris in cap. cum olim, de majoritate, & obedient. & per alia jura, & Doctores plenius per nos adducta probavimus supra in princip. hujus capit. ex num. 3.

Qua ratione, ut cuilibet alij bonae fidei possessori fructus comperunt, l. bona fidei 48 ff. de acquir. rer. domin. §. si quis à non domino, Inst. de rer. divis. cap. gravis, de restitu. spoliat. † Ita similiter juris conferendi, vel praesentandi, aut eligendi possessori intellige semper, bona fide existente, ut infra dicam) & etiam praesentationes collationes, aut electiones competere debent: ita hac ratione expressa per text. in dict. cap. consultationibus, de jure Patronatus, & cap. querelam, de election. docent eleganter Innocent. in dict. cap. consultationibus in ver. Possidebat, & ibidem Hostiens. num. 3. in eodem ver. Ioann. Andr. num. 2. & Patronitum. in eodem text. in 1. notabil. & num. 3. ver. Sed ratio decidendi, & in dict. cap. querelam, col. 2. ubi specialiter de electionibus per eundem text. & in collationibus Bald. cons. 437.

Et promiscuè tam in collationibus, quam electionibus, & praesentationibus agentes, quod haec omnia potius ad eos, qui sunt in possessione juris conferendi, aut praesentandi, sive eligendi, quam ad proprietarios pertineant, ex quo istorum iurium fructus sint, optimè ad rem resolvunt Petr. Badius in direct. elect. cap. 2. 1. part. n. 11. & 12. in tract. DD. tom. 15. part. 1. fol. 381. col. 2. Ioann. Selva de benefic. part. 2. quest. 7. num. 6. in eodem tom. 15. DD. fol. 38. Christophor. Rosniaz. in tract. de benefic. cap. 1. num. 20. & 21. in eodem tom. 15. DD. fol. 274. Gomez in regul. de trien. q. 37. n. 19. optimè Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 45 §. 2. ex n. 1 & 8. cum seqq. Marefcot. lib. 1. variar. cap. 5. num. 16. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 5. ex num. 1. D. Valençuel. cons. 88. ex n. 10. Prosp. Fagnan. in dict. cap. consultationibus, n. 5. cum seqq. & novissimè licet his non relatis, Dominic. Antunçez de Portugal de donat. Reg. 3. p. cap. 28. ex num. 76.

Undè inter plures jus Patronatus praetendentes, quasi possessio praevalet, Cabed. de Patronat. Reg. cap. 34. num. 8. Caldas cons. 5. num. 25. Cardinal. Tusch. praet. conclus. litter. P. conclus. 430. n. 28. Marchesan. de MM ij com

commission. part. 1. fol. 438 num. 1. Posth. de manuent. observat. 32. num. 4. & consequenter presentatus, vel electus, aut provisorius a possessore presentato a proprietario praferatur, ut per dict. cap. consultationibus, cap. ex litteris de jure Patronatus, dict. cap. querelam, de election. late ad plures quaestiones resolvunt, ultra Abbat. & antiquiores in his juribus repentes, Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Competens, quast. 14. & 45. Lambertin. eodem tract. 1. part. lib. 2. quast. 3. art. 2. & 6. bene D. Covarruv. practicar. quast. cap. 14. num. 2. qui hoc apud omnes receptum esse ait Joann. Gutierrez lib. 4. practic. quast. 42. num. 9. & 10. Marefc. cor. lib. 1. var. cap. 55. num. 12. Spin. de testament. gloss. 4. numer. 26. Duaren. de benefic. lib. 3. cap. 9. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 7. quast. 23. numer. 45. Duenas regul. 281. Alexand. Raudens. variar. cap. 19. num. 20. Farinac. decis. 735. num. 10. & decis. 180. per tot. 1. part. post. hum. & decis. 374. 1. part. & decis. 274. num. 7. part. 2. in novissim. & ex pluribus Rotae, decisionibus Nicol. Garcia de benefic. 5. part. dict. cap. 5. num. 4. cum seqq. Reynof. observ. 66. num. 4. Noguero. allegat. 28. num. 37. Posth. de manuent. observ. 32. num. 8. & alii congesti per August. Barbof. in dict. consultationibus, num. 3. & ibidem ad plura Prosper Fagnan. & doctissimus Dom. Emanuel Gonzalez.

8 Et specialiter in provisorio ab ordinario, vel alio, qui est in quasi possessione conferendi, Rota in antiquis decis. 14. alias 575. de jure Patronat. Urrutigo. in tract. de inrus. quast. 28. num. 18. & sequent. bene Ferdinand. Brancia relatus a Marin. in allegat. 60. num. 6. & 7.

9 Quae ita procedunt ex praedicta ratione, ut presentatus ab eo qui est in quasi possessione presentandi amoveri non debeat, licet postea jus ipsius nullum detegatur, idque per sententiam, qui non possidebat obtineat, ut per text. in dict. cap. consultationibus, notant, ultra plures ex relatis, Ricc. in prax. juris Patronat. decis. 153. num. 47. Tondur. canonic. resolut. par. 1. cap. 86. numer. 8. Gabr. Pereir. de man. Reg. part. 2. cap. 29. num. 15. August. Barbof. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. numer. 187. & in dict. cap. consultationibus, numer. 5. bene Reynof. observat. 66. num. 14. D. Salgad. de Reg. protecl. part. 3. cap. 10. num. 179. cum seqq. Clemens Merlin. decis. 356. ex num. 2. & novissim. D. Petr. Frass. de Reg. Patronat. Indiar. cap. 5. num. 18.

10 Cujus communissime conclusionis plures rationes non ineleganter assignari possunt: Primò, quia factum praesentationis legitime, fuit petactum, ideo non est retractandum, etiam si devenerit ad casum, a quo incipere non potuit, cap. praepcepta 55. dist. 1. 2. de initer. act. q. privat. & notata per DD. pro intellectu regulae in l. qua legata 18. l. filius familias, ff. de reg. jur. bene ad rem ex Innocent. Hostiens. & aliis antiquioribus notat Etrosp. Fagnan. in dict. cap. consultationibus, num. 6.

11 Secundò, quia ut dictum remanet praesentationes, & collationes juris Patronatus, vel conferendi fructus sunt, & hoc amplius industriales, ut notat Abbas in dict. cap. consultationibus, ad med. de jure Patronat. & plenius probavi supra in princip. hujus capit. num. 3. & in §. 3. numer. 14. qui semel bona fide percepti non sunt restituendi, licet postea res a possessore evincatur, l. bona fidei, ff. de acquir. rer. domin. §. Si quis a non domino, Instit. de rev. divis.

12 Tertiò, & si nostrae praesentationes, collationes, vel electiones fructus naturales essent, ut aliqui volunt, adhuc cessaret in isto casu restitutio, id est restitutio collationis, electionis, seu praesentationis, ex quo bona fide talis fructus in ipso actu praesenta-

tionis, vel collationis consumptus censetur, quin ex eo conferens, sive praesentans in aliquo locupletior maneat, Innocent. in cap. ex litteris, num. 1. de jure Patronat. Abbas in dict. cap. consultationibus, ante fin. vers. Item praesuppositio, maxime si quora institutione, Lambertin. de jure Patronat. l. 2. p. 1. quast. 2. art. 6. n. 4. Menoch. conf. 90. n. 123. lib. 1. quidquid contrarium, imò etiam post institutionem fructus extantes esse, teneat Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 93. de caus. possess. & proprietat. ex quo patet, revocationi, sive restitutioni, evicto jure principali, locum esse non posse, ut optime ad rem notat cum Abbat. & Lambert. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. num. 12. & 13.

Quia similiter ceteri bona fidei possessores a fructuum naturalium restitutione omnino liberantur si, eis jam consumptis locupletiores effecti non fuerint, Gloss. in dict. §. Si quis a non domino, & in l. ex diverso 35. in verb. Non habendam, ff. de rei vindicat. & alibi plenius suo loco dicam.

13 Quae nostra (ut materiam hujus §. prosequamur) juris Patronatus, vel praesentandi quasi possessio tantum aestimatur, ut sicuti juri sive proprietati Patronatus laicorum ob praedictum Patronatus minimè Summus Pontifex derogare censeatur, nisi de eo in suis litteris expressa facta mentione, ut ad differentiam juris Patronatus Ecclesiastici, notant ex gloss. communiter recepta in Clement. 2. in vers. Apostolica, de praebend. August. Barbof. & alii Canonistae in cap. 2. de praebend. in 6. Cabed. de Patron. Reg. cap. 35. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancell. gloss. 10. in princip. D. Solorcan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 12. D. Salgad. de Reg. protecl. 3. part. cap. 9. num. 102.

14 Ita similiter facienda est expressa mentio de laicis, qui sunt in quasi possessione juris Patronatus, & praesentandi ob eorum praedictum, licet de veris Patronis tunc aliqua mentio fieri non debeat, ut in specie notant Cardinal. conf. 19. ad fin. quem sequuntur Decius conf. 117. & in consil. 153. ubi multa pro hac sententia adducit Lambertin. de jure Patronat. 3. part. lib. 2. quast. 9. artic. 23. & part. 1. quast. 3. optima gloss. in dict. cap. consultationibus, Roch. dict. verb. Competens, quast. 19. & eum aliis doctè resolvit D. Covarruv. pract. quast. cap. 36. num. 6. vers. Quinto.

15 Quinimò, etiam cum apud nos tales derogationes Pontificiae juris Patronatus laicorum, etiam expressa mentione facta non admittantur, juxta multa Regia edicta horum Regnorum, & antiquissimam consuetudinem, & praxim nostrorum supremorum Tribunalium, in quibus Bullae, aliaque litterae Pontificiae hujusmodi juris derogatoriae retinentur, ad effectum Summo Pontifici supplicandi de gravi praedictio, & scandalo, quod ex his derogationibus frequenter exoritur, ut plenè habemus & ineleganti, & docta practica doctissimi D. Covarruv. in dict. cap. 36. † Ex eadem quoque ratione tales derogationes admitti non debent in praedictum eorum, qui sunt in quasi possessione juris Patronatus, & praesentandi, ut doctè animadvertit idem D. Covarruv. ubi proximè, num. 6. vers. Quinto.

16 Quae omnia, ut ad possessorem juris praesentandi, vel conferendi praesentationes, vel collationes, ut fructus juris Patronatus, aut juris conferendi spectent praesentatusque ab eo presentato a proprietario praferatur, principaliter declara & intellige, ut tunc solum procedat, quoties de vero, & legitimo Patrono, aliove jus conferendi, vel eligendi, habente clarè non constat; sed potius super jure proprietatis inter plures jus Patronatus praetendentes discutatur, vel inter Episcopum beneficium liberæ collationis

lationis esse praetendentem, & inter Patronum, qui è contra juri Patronatus annexum vult; aliàs enim, si de proprietate alicujus clarè constet, & consequenter de defectu proprietatis in possessore, nullo modo possessor praesentare, vel conferre, poterit: † Tum ob defectum bonae fidei in hujusmodi fructuum perceptione, seu praesentatione requisitae, ut proximè dicam: † Tum etiam, quia proprietatis in eocasu causam possessionem absorbet, ipsiusque tanquam notorie injustae effectus enervat, cap. dilectus, de caus. possess. & proprietat. † Nec tunc habetur respectus ad possessionem, sed ad proprietatem; ita in specie declarant Abbas in dict. cap. consultationibus, num. 9. vers. Quod ego intelligerem, Decius conf. 127. num. 1. aliàs conf. 126. num. 3. & conf. 149. num. 2. post med. vers. Retenta ista conclusio, Paul. de Citadin. de jure Patronat. 6. part. art. 3. num. 16. Roch. eodem tract. verb. Competens, quast. 19. num. 45. Ferrer. conf. 211. num. 10. in fin. vers. Primò non obstat, Ioann. Gutierrez conf. 4. in fin. bene cum aliis antiquioribus Hieron. Gonzalez in regul. 8. Cancell. dict. gloss. 45. §. 2. num. 43. Marefc. cor. lib. 1. variar. dict. cap. 55. num. 63. & 64. Noguero. allegat. 28. num. 77. Reynof. observat. 66. num. 10. D. Salgad. de Reg. protecl. part. 3. cap. 10. num. 60. & novissimè Dominic. Antunez de Portugal de donat. Reg. 3. part. cap. 28. num. 152. D. Petr. Frass. de Patronat. Reg. Indiar. cap. 5. num. 17.

22 Et quòd de proprietate, ante institutionem, constare, sufficiat per confessionem partis, aut rem judicatam, docent Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Competens, quast. 19. Farinac. decis. 565. in novissim. & ex Innocent. Abbat. Calderin. & aliis antiquioribus Dom. Covarruv. practic. quast. 14. num. 2. vers. Tertium, qui loquitur in re judicata ante institutionem: & cum aliis Posth. de manuent. observat. 32. num. 8. ubi, & quòd sufficiat, si per publicum clarum instrumentum foundationis constet: & ad rem judicatam, vel confessionem partis plerè, pluribus decisionibus Rotae congestis, confirmat Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 5. num. 45. cum seqq. licet ipse contrarium resolvat ex num. 53. imò non sufficere, quòd ante institutionem de defectu proprietatis in possessore constet, si jam est facta praesentatio, tanquam in actu praesentationis sit fructus jam perceptus, & consumptus: sed certè ad prima sententia D. Covarruv. & aliorum non cederem.

23 Quia verius videtur, ante institutionem, rem adhuc ferè esse integram, cum fructus plenè consumptus dici non valeat, ex quo nondum jus in re praesentato, vel electo ad beneficium, ante institutionem, aut confirmationem, sit quaesitum, sed solum ipem sive jus ad rem habeat, cap. fin. de translat. Episc. cop. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 2. num. 1. † Unde, ante institutionem, vel confirmationem per obitum electi, vel praesentati non dicitur vacare beneficium, plenè ad alia idem Nicol. Garcia dict. 5. part. cap. 3. num. 1. cum seqq. † Licet aliud sit in collatione, per quam statim, etiam ante adeptam possessionem, nihil alio expectato, jus in re quaeritur, cap. si tibi absenti, de praebend. in 6. D. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 16. n. 3. & 5. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. gloss. 15. §. 1. num. 15. & 33. uti per institutionem, ut ad plura plenè Nicol. Garcia de benefic. 4. part. cap. 2. per tot. † Quare collatio facta a possessore bona fide semper erit sustinenda, quantumvis postea de proprietate alterius constet, etiam ante adeptam possessionem, Garcia dict. 5. part. cap. 5. num. 57.

27 An autem de proprietate veri Patroni, ipsiusque

defectu in possessore constare sufficiat per publicum instrumentum dubitant DD. in quo dubio D. Covarruv. & Nicol. Garcia in loc. citat. licet id non dispertent, nec proponant, probationem solum per partis confessionem, vel rem judicatam admittere videntur, dum solum duos istos modos probationis referunt: sed contrarium verius censeo, si instrumentum sit clarum, & authenticum, nam & instrumentum quoque dicitur probatio evidens, & facere rem notoriam, cap. cum dilecti, & ibidem Abbas num. 3. de donat. Alexandr. conf. 135. num. 5. lib. 6. Decius conf. 423. ex num. 9. & manifestissimam probationem appellat. quae ex publico instrumentum deducitur, Bart. in l. 1. in princ. ff. de nov. oper. nuntiat. Intrigliol. conf. 1. num. 48. † Et promptam, & in continenti factam, 28 Menoch. de arbitr. cas. 17. in fin. Benitend. decis. Bonon. 77. num. 16. Motot. conf. 50. num. 13. Milanen. decis. 8. num. 21. lib. 1. † Et exceptionem notoriam inducit non rejiciendam, etiam si aliàs exceptiones per statutum rejiciantur. Roderic. Suarez in l. post rem judicatam, num. 57. Menoch. de praesumpt. lib. 1. praesumpt. 48. num. 3. 21. & 23. Petr. Surd. conf. 214. num. 18. † Adeoque instrumentum publicum solemnia habens reddit rem claram, & manifestam, ut dicatur probatio probata, veritas apparens, non autem probanda, Decius conf. 302. col. penult. in fin. & conf. 389. col. penult. Alexand. conf. 37. incipit: Viso, & opportunè. † Remque evidentissimam, & manifestam probationem appellat Iason. conf. 137. col. 3. & sequent. lib. 4. Alexand. conf. 62. incipit: In causa, & lite. num. 6. vers. Secundò fortificatur, lib. 7. & rei judicatae assimilatur, Bart. in l. 1. in opposit. ff. de nov. oper. nuntiat. Bald. conf. 333. num. 1. vol. 1. & partis confessioni, Iason in l. 2. Cod. de transactio. & in consil. 157. Viso, & accuratè, col. 6. lib. 4. Decius conf. 366. incipit: Et pro tenui, in princip. vers. Sed tandem praedictis non obstantibus.

32 Quia ex instrumentum authentico tres oriuntur praesumptiones, videlicet, quòd sit verum, sit solemne, sitque omne in eo contentum ipsa liquidum, & indubitatum quòd ob id passim per DD. instrumentum noli me tangere nuncupetur, ut comprobant alia multa de magna instrumentorum probatione plenè cumulantes.

33 Ultra Bart. Iass. & Dec. in loc. citat. per text. in l. cum precibus, Cod. de probation. cap. licet causam, extra eodem, Abbas in dict. cap. cum dilecti in 1. notab. de donat. ubi alii Canonistae, Bald. in l. quoties, Cod. de judic. & conf. 399. vol. 5. late Decius conf. 118. incipit: Viso instrumento, in princip. & conf. 183. in contr. in princ. & conf. 423. negari non potest, col. 2. vers. Quibus tamen non obstantibus, num. 10. cum seqq. plenè Roland. à Vall. conf. 85. Factum est, num. 38. lib. 1. & conf. 76. num. 8. & conf. 79. num. 4. eodem lib. bene Apostil. ad Dec. conf. 682. in princip. Tiraquel. de retract. §. 2. gloss. 1. num. 20. cum seqq. Olasc. decis. 117. num. 1. & decis. 129. num. 7. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 105. num. 41. Mascard. de probat. conclus. 906. Motta in consuetud. Panormit. cap. 16. vers. Quia hodie, & cap. 53. num. 3. Hieronym. Gratt. respons. 284. num. 2. & respons. 46. num. 1. lib. 1. & alii per Farinac. de falsitat. quast. 156. num. 146. Thesaur. quast. 31. & 36. Mastrill. decis. 170. D. Valenquel. conf. 2. num. 4. & conf. 21. num. 78. & conf. 22. num. 43. & conf. 51. num. 2. Castill. tom. 2. contr. cap. 16. Pareja de instrument. edit. sic. 1. resolut. 3. ex num. 22. & novissimè Franc. Maria Ptat. discept. forens. tom. 1. cap. 19. num. 8. cum sequentibus, & tom. 3. cap. 33. ex num. 5.

34 Juxta quae possessor aliàs bonae fidei per instrumentum, si clarum sit, nec aliquid probabiliter contra id

35 opponi possit, in malam fidem incidit, ut plenè dicam in 2. tom. hujus operis. † Et spoliator, licet ante omnia restituere, & spoliatum, etiam prædonem, in suam possessionem reintegrare teneatur, cap. in litteris, cap. conquirenti, de restitu. spoliat. nisi in continenti de proprio dominio offerat probationem, ut notant DD. in dictis juribus: † si tamen id comprobeat per instrumentum publicum, in quo etiam de defectu juris spoliati appareat, à restitutione relevatur, nihilque alteri possessio prodest latè Gabriel commun. conclus. in tit. de restitu. spoliat. concl. 2. ex num. 96. & 103. & plenius dicam tom. 2. hujus operis.

37 Ex quibus rectè ad nostram quæstionem inferitur, non solum per rem judicatam, vel partis confessionem sufficere, quòd de defectu proprietatis in possessione juris præsentandi, conferendi, aut eligendi constet, ne ad præsentationes, provisiones, aut electiones ratione possessionis admittatur in præjudicium veri domini: verum etiam satis erit, si de eo per publicum instrumentum appareat, & ita in specie resolvunt Soccin. Senior conf. 266. sub num. 4. vers. Vel ad minus, lib. 2. Borlat. conf. 305. num. 3. & conf. 349. num. 9.

38 Qui id benè declarant, & intelligunt, si instrumentum non solum in authentica forma sit, sed etiam ita clarum, ut contra illud nihil relevans probabilius, vel saltem coloratè opponatur, & prosequuntur Nevizanz. conf. 37. num. 20. Butrius in cap. ex litteris, num. 8. de jure Patronat. Lambertin de jure Patronat. part. 1. lib. 1. quest. 3. artic. 6. num. 4. bene Melch. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 34. num. 30. & 31. Posth. de manuent. observat. 32. num. 8. & post eundem tractat. decis. 239. num. 2. & decis. 232. num. 6. Massin. de confiscat. quest. 37. num. 30. & novissimè Domin. Anrunez de Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 28. num. 80. & 153.

39 Ex quibus omnibus ad principalem nostram quæstionem, concludendum est, ad possessorem juris conferendi, aut eligendi, vel juris Patronatus collationes, electiones, sive præsentationes, tanquam istorum jurium fructus pertinere, nisi de defectu proprietatis clarè constet.

40 Prosequendo igitur nostram de collationis, & præsentationis, sive earum fructuum perceptionis ratione quasi possessionis materiam; non nulla circa istius quasi possessionis probationem necesse est notanda subjiciant, circa quæ magis frequenter inter Pragmaticos debatur.

41 Et primò valè dubitant, qui actus collationis, aut præsentationis necessarij sint, ut quis in quasi possessione conferendi, præsentandi, sive eligendi constituatur? In quo dabo, omitti longiori disputatione, est communis Canonistarum, & Legistarum resolutio, in his juribus incorporabilibus ex unico actu, videlicet ex unica provisione, præsentatione, vel electione quasi possessionem providendi, præsentandi, vel eligendi in posterum adquiri, ut comprobatur text. in cap. cum Ecclesia Surina, juncta ibi gloss. verb. Brevitatem temporis, de caus. possess. & propriet. & sequuntur ibidem Innocent. & Abb. num. 14. Ripa num. 52. & alij Canonistæ & per celebre consilium Calderin. 12. Oldrad. conf. 312. incipit: Thema quæstionis, Lambertin. de jure Patronat. lib. 2. part. 1. quest. 3. artic. 11. num. 5. Ioann. Selva in tract. de benefic. 2. part. quest. 7. num. 4. & 15. in tract. DD. tom. 15. part. 1. fol. 37. col. 2. Christoph. Rufinac. de benefic. cap. 1. num. 23. in volum. DD. tom. 15. part. 2. fol. 247. col. 2. & ex aliis antiquioribus resolvit Dom. Covarruv. practic. cap. 34. num. 2. vers. Tertium, & in regul. possessor. 2. part. nisi num. 6. Ioann. Gutierrez conf. 3. num. 1. Flamin. Paris. de resignat. lib. 7. quest. 23. num. 41. Hieron.

Cevallos commun. contr. commun. quest. 717. num. 4. Peregrin. de fideicommiss. artic. 9. num. 19. Cabed. de Patron. Reg. Coron. cap. 6. num. 2. & cap. 34. num. 9. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Chancell. gloss. 45. §. 2. num. 19. Pereira de man. Reg. 1. part. cap. 7. num. 26. & decis. 91. num. 24. Phœb. decis. 213. num. 11. part. 2. Themud. 3. part. decis. 302. num. 51. 59. & 74. plenissimè, pluribus Rotæ decisionibus, suo more ad litteram relatis, Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 5. num. 59. cum seqq. latèque etiam ad plura tractat de hac possessione unico actu quæsitæ Fontanell. de jure Patronat. lib. 1. quest. 16. num. 1. cum sequent.

42 Qui actus ultimus debet esse, quia in beneficiis, quoad istas provisiones, præsentationes, sive electiones semper ultimus status attenditur, & immutata possessio, Felin. in cap. eam te, num. fin. ad me 1. de rescript. Oldrad. conf. 312. num. 2. in fin. Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Competens, quest. 16. num. 40. cum seqq. & cum aliis resolvunt Ioann. Gutierrez conf. 3. num. 1. & conf. 4. num. 32. & allegat. 8. num. fin. p. emissimè de hoc ultimo statu attendendo Marefcot. lib. 1. variar. resolut. cap. 55. per tot. Genuef. in prax. Neapol. cap. 101. tot. doctè, ut in omnibus aliis, Melch. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 34. num. 20. cum pluribus sequentib. qui maximè in ultimo statu, quoad nostras collationes, & præsentationes optimè loquitur ex num. 25. ubi benè explicat, hujusmodi ultimum statum esse subiectum ultimæ possessionis conferendi, vel præsentandi, ex quo collationes, vel præsentationes juris conferendi, vel præsentandi fructus sint: & alios congruentes de materia circa ultimum statum beneficii servandum, Hieronym. Gonzalez dict. gloss. 45. §. 2. num. 14. & 16. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. dict. cap. 5. num. 63. & 64.

43 Qui id benè intelligit in num. 65. nisi actus, ex quo quasi possessio adquisita præsentitur, factus sit sine præjudicio juris alterius; nam ex tali actu quasi possessio adquiri non potest, ut notant etiam Puteus decis. 188. lib. 2. Utill. in addit. ad Afflic. decis. 28. & cum aliis Posth. de manuent. observat. 50. num. 2.

44 Quod etiam singulariter limitat Ripa singul. observat. 195. num. 1. quando ultima præsentatio unius jus Patronatus privativè præsentantis brevi solum tempore interverteret antiquam possessionem communiter præsentandi omnium Patronorum; nam tunc status ille antiquissimus beneficii juris Patronatus immutatus dici non debet per novissimam præsentationem, quæ modico tempore duravit, vide alios pro contraria apud Ripam ubi proximè.

45 De requisitis autem principalibus pro querenda, & justificanda quasi possessione juris conferendi, præsentandi, vel eligendi, ut ejus ratione provisiones, præsentationes, aut electiones tanquam fructus, juxta supradicta, ad possessorem pertineant, extat celebre, & vulgare consilium Calderin. 12. de jure Patronat. ubi plura requisita numerantur, quæ frequenter sequuntur DD. & servat Rota apud Caputaquen. decis. 132. 338. & 418. part. 2. Egid. decis. 128. in quibus, licet, quoad numerum dissentiant DD. quoad substantiam tamen ferè omnes conveniunt, ut illa principalia requisita desiderentur: Primò, quòd collationes, præsentationes, vel electiones, ex quibus quasi possessio quæsitæ præsentitur, bona fide sint factæ: Secundò, quòd sint admittæ per ordinarium, secuta, videlicet, institutione, vel confirmatione: Tertio, quòd sint effectum sortitæ adepta, nimirum, possessio, hæ per provisum confirmatum, vel electum: Quarto, quòd fuerint factæ, de scientia, & pæsentia illius, in cujus

jus præjudicium talis quasi possessio adquiritur: Quintò, quòd actus collationis, præsentationis, vel electionis sint clari, certi, & univoci, non vero turbidi, & obscuro; nam ex turbidis, & obscuris, vel æquivocis collationibus, electionibus, aut præsentationibus non adquiritur quasi possessio: Sexò, & ultimò, quòd providentes, eligentes, seu præsentantes credant, suo jure uti, proprioque nomine id facere.

46 In quibus requisitis distinctum, & separatim comprobandis non immoror, quia id satis discretè faciunt Canonistæ, & præcipuè ea omnia plenè explicant, & separatim comprobant omnes ex dict. consil. Calderin. 12. Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Competens, num. 34. cum seqq. Lambertin. eodem tractat. 1. part. lib. 3. quest. 3. artic. 10. & 11. Gutierri. conf. 3. num. 1. & conf. 4. num. 32. & ut antiquiores omittam, eos latè cumulant plenè hæc requisita explicantes, Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Chancell. gloss. 45. §. 2. num. 31. cum seqq. Selva in tract. de benefic. part. 2. quest. 7. num. 5. 7. & 22. in volum. DD. tom. 15. part. 1. fol. 38. Nicol. Garcia de benefic. part. 5. cap. 5. num. 67. cum plurib. seqq. Vivian. de jure Patronat. lib. 5. cap. 4. num. 30. cum seqq. Aloyf. Ricc. in tract. de novissim. probat. juris Patronat. resolut. 214. cum seqq. Augustin. Barbof. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 8. cap. 12. ex num. 189. ubi ad alia requisita, ut præsentationes substineantur, Addent. ad Borat. in decis. 693. Roxas decis. 293. Posth. de manuent. observat. 32. num. 20. cum seqq. & novissimè Cardinal. Ioann. Bapt. Lucain theatr. veritat. & justit. lib. 13. part. 1. de jure Patron. discurs. 63. per tot.

47 Inter quæ requisita, illud præcipuè semper præoculis est habendum, videlicet bona fides, de eaque aliqua specialia subjiciant, quia magis nostræ de acquisitione fructuum materia adhæret: Primò ergo, ut præsentationes, collationes, electiones, & similia ratione quasi possessionis substineantur, omnino bona fides exigitur, ex quo hujusmodi præsentationes, & collationes fructus esse constat, v. r. namque circa eorum acquisitionem ratione possessionis.

48 Quæ nullo modo in mala fidei possessore procedit §. Si quis, à non domino, iustitur. de rer. div. cap. gravis, de restitu. spoliat. ubi DD. l. 39. & 40. tit. 28. part. 3. de quo plenè alibi supra loco dicam; † ideo,

49 nec possessori juris conferendi, eligendi, vel præsentandi fructus provisionis, præsentationis, aut electionis, semota bona fide, competere poterunt: quinimò præsentatus, vel electus à mala fidei, possessore, quoties de mala fide constet, removendus erit, ut ultra relatos, docent Innocent. Abb. & alij antiquiores in dict. cap. consultationibus, de jure Patronat. Pat. Azor part. 2. instit. moral. lib. 1. cap. 21. quest. 17. † Qui ex eo animadvertit, quòd si possessore mala fidei cum aliis veris electoribus, vel Patronis ad eligendum, aut præsentandum, vel quid aliud faciendum concurreret, non valeret actus, sive electio, proinde valdè cavendum esse ait, nè admittatur in Capitulo ad electiones, vel similia.

50 Quod intellige, si cum ejus voce fiat actus, vel electio, & sine ea necessariæ, ac sufficientes voces non sunt, ad actum gerendum, alias quidem, si alij plures electores, vel Patroni concurrant, qui etiam vitioso dempto, sive contradicente, perfectam electionem, vel actum facere possint, gestum valebit, ut plerumque in Ecclesiarum Capitulis, aliis communitatibus accidere potest.

51 Unum tamen nota, quòd adhuc in casu, quo possessor malam fidem habeat, non poterit, proprietarius, qui non possidet, providere, præsentare, sive eligere; quia non licet propria autoritate etiam in-

vasorem spoliare, cap. in litteris, ubi gloss. & DD. de restitu. spoliat. docent in specie Abb. in dict. cap. consultationibus, num. 9. de jure Patronat. & in cap. cum Ecclesia Surina, num. 53. & ibi Imol. in fin. & Rebuff. ad fin. vers. Circa secundum, de caus. possess. & proprietat. Bertachon. in reperitor. jur. verb. Præsentatus à Patrono, Roch. in dict. verb. Competens, num. 46. Duaren. de benefic. lib. 3. cap. 9. & Cuchus lib. 4. tit. 1. num. 96. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. dict. cap. 5. num. 75. licet contrarium teneant Innocent. in cap. Cumana num. 6. de elect. Lambertin. de jure Patronat. 1. part. lib. 2. quest. 3. artic. 7. Ferrer. conf. 135. num. 2. Hieronym. Gabr. conf. 185. lib. 2. D. Covarruv. practic. cap. 36. num. 6. circa fin. † Quos tamen concordat Garcia ubi proximè, num. 8. ut prima opinio Abbat. procedat in actu præsentationis, ubi iudex adiri non debet, qui non debet esse author spoli: secunda vero in actibus omnino extrajudicialibus, in quibus iudicis interventio, vel autoritas non requiritur, ut in collatione, electione, & similibus: in quibus videtur, valere actum factum à proprietario, qui non possidet, non obstante alterius possessione, mala fide, ex quo ad talem possessorem non pertinet ratio mala fidei, hæc Garcia.

54 Sed verius dicendum videtur, quòd aut clarè constat de mala fide, aut non: & in primo casu indistinctè, imò melius iudex adiri debet; cum proprietarius præsentet, non vero possessor ob rationem defectum proprietatis, quo casu vulgaris regula, ne videlicet, quis sua possessione spoliatur, juxta dict. cap. in litteris, de restitu. spoliat. communiter per DD. limitatur, ad tradita supra ex num. 18. & in hac suppositione loqui, & intelligi videntur Lambertin. D. Covarruv. & proximè relati pro secunda sententia: In secundo vero casu prima opinio Abbat. benè indistinctè procedere poterit; nam cum de mala fide clarè non appareat, mala fidei possessor dici non poterit, ut statim sua possessione privetur, licet secus si quoad effectum, ut præsentationes, vel electiones ab eo factæ postea revocentur, cum de mala fide per sententiam, vel alios legitimos modos apparuerit, juxta dicta supra ex num. 22. & seqq.

55 Carerem si nullus sit in possessione conferendi, aut præsentandi, vel eligendi, rectè tunc poterit proprietarius, licet nullam antea habuerit possessionem, conferre, præsentare, vel eligere, & ita hos fructus percipere docent Innocent. & Abbas in dict. cap. Cumana Civitatis, de elect. idem Abbas in dict. cap. cum Ecclesia Surina, num. 53. de caus. possess. & proprietat. Roch. in dict. verb. Competens, quest. 20. num. 47. Lambertin. part. 2. lib. 2. quest. 1. artic. 8. Rebuff. in dict. cap. cum Ecclesia Surina, vers. Circa tertiam, Nicol. Garcia dict. cap. 5. ex num. 81. † Qui id ex Bld. Gregor. Lopez, & aliis comprobatur exemplo hæredis, quem similiter, ante adeptam possessionem, præsentare posse dicunt, de quo proximè.

56 Quibus notatis, circa requisita quasi possessionis juris conferendi, præsentandi, vel eligendi, ut ejus ratione nostri præsentationis, collationis, vel electionis fructus adquirantur, breviter discutienda est alia quæstio, quæ non extranea à nostra materia acquisitionis ratione possessionis videbitur: an, videlicet, quasi possessio ista in hæredem solius additionis hæreditatis vitute, absque ulla apprehensione, vel exercitio transeat, ut ratione juris Patronatus hæreditarii hæres præsentare possit?

57 In qua quæstione negativam sententiam tenent in specie Achil. de Grass. decis. 105. alias 5. de caus. possess. Caputaquen. decis. 153. num. 3. 152. & 420. part. 3. Rebuff.

Rebuff. *ad leg. Gallie. tit. de mater. possess. in prefat. num. 151.* doctissimus Gonzalez in *regul. 8. Chancellor. gloss. 34. num. 108.* ubi pluries per Rotam de cetero refert, Tiraquel. in *tract. le mort. saisit. 4. part. declarat. 7. in prefat. declarat. 3. cum seqq. Verat. decis. 420. ex num. 1. & per tot. part. 2. Mantie. decis. 88. num. 5. Pontan. de sponsal. lib. 1. num. 133. Genvens. in *prax. cap. 100. num. 4.* & constat ex pluribus Rotæ decisionibus apud Marquell. de *commission. par. 1. fol. 122. num. 4. & fol. 1054. num. 1. cum seqq. & apud Melch. Lotter. qui hanc quoque sententiam sequitur, in lib. 2. de re benefic. quest. 11. num. 115. & 116. Gregor. XV. decis. 222. num. 6. & 7. ubi Beltramin. num. 12. & decis. 417. num. 8. Gratian. *discept. forens. cap. 113. num. 76.***

59 Qui etiam loquuntur omnes in quasi possessione jurium incorporalium, quam sine apprehensione in successorem, vel heredem non transire, dicunt per vulgarem text. in *l. cum heredes. ff. de acquir. poss. idemque docent Addent. ad Gregor. decis. 222. Barat. & Addent. decis. 832. Duran. decis. 62. & 87. & novissime Cardinal. Ioann. Bapt. Luca in *theatr. veritat. & justit. lib. 13. part. 1. discurs. 63. num. 3.* qui hoc principium receptum esse, ait; sed, ejus pace, non ita receptum, ut contrarium non teneant multi, tam ex antiquioribus, quam ex recentioribus Doctoribus ut proxime videbis.*

60 Contrariam igitur affirmativam sententiam in nostra specie quasi possessionis conferendi, vel presentandi: quod ad heredes, vel successores absque ulla apprehensione transeat, docent per Bald. in *l. in suis 11. in 2. opposit. ff. de liber. & posthum. Lambertin. de jure Patronat. 2. part. lib. 1. quest. 3. artic. 22. num. 4. & 5. Ioann. Guier. conf. 3. num. 2. & in repetit. §. Sui, num. 71. Instit. de hered. qualitat. eandemque opinionem contra Achil. Caputaquen. Hieron. Gabriel. & alios tenet Nicol. Garcia de *benefic. lib. 5. part. cap. 5. num. 33. cum seqq. & pro hac sententia Garcia, postquam late contrariam retulit, resolvit Posth. de manutent. observat. 55. num. 33. vers.**

61 Sed quod generaliter, & num. 34. † Ubi ex Peregrin. Marquesan. & Cenc. & aliquibus Rotæ decisionibus, idem tenet in quasi possessione juris exigendi censum, aliorumque jurium incorporalium, ut absque nova apprehensione in quemlibet heredem transeat; qui omnes hoc etiam in quolibet alio jure incorporali procedere asserunt, ut similiter ejus quasi possessio ad heredem, vel successorem ante apprehensionem transferatur.

62 Pro qua etiam sententia facit communis Doctorum resolutio, ut nimirum ex jurium incorporalium cessione, quasi possessio quoque, sine ulla apprehensione transeat; semper namque jurium incorporalium quasi possessio eadem jura comitatur; cessante aliqua naturali interruptione; docent plene ad alias rationes, per Gloss. singularem in *l. 2. §. Idem Nerva, in verb. Experiatis, ff. ne quid in loc. public. & per Bald. in cap. licet causam, num. 34. de probat. Menoch. de retinend. possess. remedi. 3. num. 259. & 260. Bocat. de interdict. uti possidet. cap. 2. num. 63. & 64. Gratian. *discept. cap. 310. num. 1. Noal. de transmissio. cas. 38. num. 7. & ex pluribus Rotæ decisionibus Thomat. decis. 29. num. 24. & 25. Cenc. de consub. part. 2. cap. 2. quest. 5. al. à 98. artic. 3. num. 6. & sequent. Marquell. de commission. 1. part. de commiss. appellat. in poss. fol. 933. num. 107. & part. 1. fol. 970. num. 1. Cavaller. decis. 319. num. 5. Buratt. decis. 133. num. 4. & 275. num. 7. & 347. num. 1. in quibus locis alia Addent. plenè, aliis congestis, in jure exigendi census cesso, & similibus, Posth.**

de manutent. observat. 55. ex num. 5. † Quare 63 similiter in nostro successione casu idem dicendum videtur: nec ullam rationem constitui posse, cur magis in uno, quam in alio istorum jurium quasi possessio ipsorum acquisitionem committatur.

64 Inter quorum Doctorum varias sententias, licet prima communior, & receptor sit, adhuc tamen pro majori claritate distinguendum censeo inter jus Patronatus, seu jus conferendi, aut eligendi annexum beneficio aut dignitati, Castro, aut Villæ, vel Comitatu, ipsiusque ratione competens; & inter id, quod per se solum subsistit, & personæ solum debetur: In primo casu dicendum videtur, bene ipsius quasi possessionem cum ipsa dignitate, beneficio, aut Castro in successorem transire, secus vero in secundo.

65 Inter quos hujus distinctionis casus est quidem specialis ratio, cur magis in primo, quam in secundo quasi possessio istorum jurium, sine ulla apprehensione in successorem continetur; quod videlicet in primo casu horum jurium quasi possessio morte antecessoris non interruptitur, sed remanet penes dignitatem, sive Ecclesiam, aut Comitatum, ut per Innocent. in *cap. ex parte, de arbit. & in cap. cum semper, de caus. possess. & proprietat. & in cap. cum in officiis, de testam. Bart. & alios in l. 1. §. ultim. ff. de acquir. poss. & per Felin. in cap. consub. num. 19. de rescript. docent Lambertin. de jure Patronat. 3. part. lib. 2. quest. 11. art. 9. Cassidor. decis. 7. num. 13. de caus. possess. Rota decis. 1. num. 4. de restitu. spoliat. in novis. & decis. 390. part. 1. & decis. 19. num. 8. part. 2. divers. Millis. in repertor. vers. Possessio, quæ erat penes Prelatum, Velazquez de Avendañ. in *leg. 45. Taur. gloss. 6. num. 8. Pontan. de sponsal. lib. 1. num. 114. Dom. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 16. num. 13. Cabed. de Patronat. Reg. Coron. cap. 6. num. 9. Garcia de benefic. part. 5. disc. cap. 5. num. 9. & 37. Cavaller. decis. 656. num. 9. ubi ex Gigant. Seraphin. & pluribus Rotæ decisionibus, quod hæc quasi possessio dignitati quæ sita censeatur, & aliis congestis ad manutentionem, & alios juris effectus, Posth. de manutent. observat. 55. num. 96. & novissime Cardinal. Ioann. Bapt. Luca in *theatr. veritat. & justit. lib. 13. part. 1. de jure Patronat. discurs. 63. num. 36.***

66 In secundo vero casu, in juribus, nempe, patronatus, conferendi, vel eligendi, quæ per se principaliter subsistunt, aut personæ coherent, diversum habetur; nam in his si principaliter per se competunt, idem, quod de cæteris juribus incorporalibus, eorumque successione est dicendum, ut nimirum ob defectum personæ, quæ medio tempore hereditatis jacens possideat, possessio interruptatur, nec ob id in successorem absque nova apprehensione transeat, ut proxime dicam num. 69. cum vero personæ coherent, extincta persona, quæ possidebat, extinguitur, & annihilatur quasi possessio; ideo in successorem postea, vel heredem per additionem hereditatis cum ipsis juribus transire nequit, ut pro ratione primæ negativæ sententiæ, ex Cenc. D. Valent. D. Salgad. & aliis, tradit elegantè, licet de primo casu mentionem non faciat, doctissimus Dominus, & Scriptorum Magister D. Ildephonus de Olea in *suo celebri tractat. de cession. jur. tit. 6. quest. 5. num. 3.*

67 Et in specie affirmativæ sententiæ in primo casu dictæ distinctionis, ut in eo juris Patronatus, vel conferendi, aut presentandi quasi possessio cum ipsa dignitate, Castro, aut Comitatu transeat, tenent Rota decis. 1. de jure Patronat. aliis 140. in novis. Achil. decis. 105. n. 8. de caus. possess. optimè, & pluribus Rotæ decisionibus

68 cisionibus ad litteram relatis, Nicol. Garcia de *benefic. 5. part. disc. cap. 5. num. 37. & cum aliis Posth. de manutent. disc. observat. 55. num. 96. Cardinal. Ioann. Bapt. Luca in Theatr. veritat. & justit. disc. tit. de jure Patronat. discurs. 63. num. 36.*

68 Quæ distinctio, ipsiusque ratio differentie elegantè comprobatur ex alia simili differentia, quam communiter, quoad translationem etiam possessionis DD. constituunt inter aliorum jurium incorporalium cessionem, & inter successionem in eis ex testamento: In primo quidem casu fere omnes consentiunt, quasi possessionem cum ipsis juribus incorporalibus, ipso jure ante apprehensionem transire, ut probavimus supra num. 62. contra verò in secundo, ut ultra Achil. Caputaquen. & alios DD. superius relatos in jure presentandi, vel conferendi loquentes, & promiscue etiam in aliis juribus incorporalibus, ne eorum quasi possessio absque nova apprehensione in heredem transeat, per *disc. l. cum heredes. ff. de acquir. poss. & alia jura, communiter resolvunt Tusch. practicar. conclus. litter. P. conclus. 406. n. 5. Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 33. Marefcot. lib. 1. variar. resolut. c. 22. n. 17. Noal. de transmiss. cas. 38. n. 6. optimè hanc distinctionem, & differentiam inter jurium incorporalium cessionem, & successionem ex testamento, quoad translationem quasi possessionis constituentem Rota apud Farinac. 2. part. decis. 392. num. 2. & 3. Duard. post tractat. de censib. decis. 339. num. 5. & ex numer. 3. elegantè doctissimus Dom. Olea de cession. jur. tit. 6. disc. quest. 5. ex num. 1. cum sequentib. †*

69 Qui inter hos casus jurium incorporalium cessionis, & successionis differentiam constituit: ut in primo, non in secundo, quasi possessio sine apprehensione transeat, & rationem assignat, quam tradidimus supra ad nostram distinctionem: quod nimirum, ut ait doctissimus D. Olea, in successione, mortuo antecessore, interruptitur, atque extinguitur quasi possessio istorum jurium, ut & cæterum rerum hereditarium per medium temporis inter mortem, & hereditatis additionem, quin in hereditate jacente transferatur, ob defectum vere personæ, quæ possideat: Quod contrarium invenitur in cessione, in qua, nullo tempore præter ipsam cessionem interveniente, transeunt hæc jura in cessionarium: & consequenter cum eis ex ipsorum natura quasi possessio nullo tempore interrupta, quæ semper eadem jura comitatur.

70 Quæ verissima ratio in cessione assignata verificatur sine dubio in primo casu dictæ principalis nostræ distinctionis, successione, videlicet in jure Patronatus, vel conferendi, eligendive cum hæc jura Castro, aut dignitati coherent; nam & tunc nulla quasi possessionis interruptio considerari potest ex quo ut, supra probavimus, remanet in ipsa Ecclesia, vel dignitate, ubi successor eam invenit atque acquirit, his juribus quæ sitis, juxta ipsorum naturam, ut ea semper quasi possessio comitetur: quod secus dicendum, cum hujusmodi jura nullæ dignitati, aut rei sunt annexa, sed per se subsistunt, sive principaliter competunt: vel etiam personæ coherent; nam in his casibus, extincta persona, quæ possidebat, vel cui in hærebant, quasi possessio interruptitur ob defectum personæ, quæ hereditate jacens, possideat; aut in totum in secundo horum casuum jura hæc, ut personalia extinguntur, ut supra dictum remanet.

71 An autem in nostro principali casu, cum jura presentandi, &c. dignitati coherent, necessarium sit, ut in successorem eorum quasi possessio transeat, quod saltem ipsius dignitatis, vel Comitatus possessionem successor apprehendat, vel sufficiat, quod in eis ipso jure succedat? subtiliter quidem dubitari potest

Lagunæ de Fructibus.

72 test: & licet prima facie videatur dicendum, saltem dignitatis, vel Comitatus possessionis apprehensionem requiri, ut inspicie cum aliis antiquioribus resolvere videtur, licet satis dubium non exprimat, doctissimus D. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 16. num. fin. attamen contrarium verius censeo, imò nullam apprehensionem dignitatis requiri, ut ea translata, juri presentandi, & similibus quasi possessio adquiratur; nam hæc est istorum jurium incorporalium natura, ut eis quæ sitis, quasi possessio quoque acquiratur, cessante ex alio casu interruptione; quia quasi possessionis translatio non dependet ex eo quod dignitatis, vel Comitatus, cui in hæret, possessionem apprehendamus: sed solum ex ipsorum jurium incorporalium acquisitione; ad id enim duntaxat dignitatis, vel Comitatus interventio requiritur, ut penes istas res, mortuo antecessore, quasi possessio juris presentandi, vel conferendi absque ulla interventione remaneat, ut postea in istarum rerum, & simul jurium presentandi, vel conferendi successores, eorum quasi possessio continetur.

72 An verò superior negativa sententia, ne quasi possessio juris presentandi, vel conferendi principaliter per se subsistentium, aliorumve jurium incorporalium, in hæredes transeat, locum etiam habeat in suis heredibus, vel duntaxat in extraneis intelligi debeat? non immerito dubitari potest.

73 In qua questione indistinctè tam in suis, quam in extraneis heredibus jurium incorporalium quasi possessionis translationem negat Noalis de *transmiss. cas. 38. à num. 2. & 6.* cum quo transit, licet obiter, quin principaliter questionem moveat, D. Olea de *cession. jur. tit. 6. quest. 5. num. 1.* ex eo quod in possessione aliarum rerum corporalium, nec etiam in suis heredibus, sine nova apprehensione transeat, ut communiter omnes docent ex text. in *disc. l. cum heredes, ff. de acquir. poss. ut constat ex relatis per Cattill. tom. 3. controvers. cap. 22. ex num. 11. & 19. Paz de revent. cap. 8. sub n. 50. Paschal. de virib. patr. potestat. part. 4. cap. 1. ex n. 58. Barat. decis. 288. num. 2. & decis. 312. num. 6. ubi Addent. num. 15. & decis. 935. num. 1. ubi Addent. litter. A. D. Salgad. de Reg. provent. 1. part. cap. 3. à num. 109. D. Olea *disc. q. 5. n. 1.**

74 Sed licet hæc negativa sententia in possessione rerum corporalium tam in heredibus suis, quam in extraneis procedat, in incorporalibus tamen non elegantè contrarium attentari poterat, quoad suos hæredes, si bene attendatur superior ratio in cessione considerata necnon, & in casu, quo conferendi, vel presentandi jura dignitati, vel Comitatu coherent: nam in his casibus jurium incorporalium quasi possessio, ex eo cum ipsis juribus in cessionarium, vel heredem transit, quia nulla datur possessionis interruptio inter cessionem, vel mortem antecessoris, & inter secundam horum jurium acquisitionem, quia in cessione, nullo tempore interveniente, in cessionarium transeunt, & cum eis quasi possessio, quæ hæc jura, cessante tempore, & consequenter ipsius quasi possessionis interruptione, comitatur, & similiter in dicta successione, ex qua nec interruptitur, cum semper penes dignitatem remanere, superius diximus: & sic in uno, atque altero casu non est quasi possessio interrupta tempore istorum jurium acquisitionis, quæ eam comitetur.

75 Iuxta quæ idem dicendum videtur in suis heredibus, ex quo in eis successio defuncti, & rerum dominium, post ejus mortem, potius absque ullo temporis intervallo continuari, quam de novo acquiri, dicitur, *l. in suis 11. ff. de liber. & posthum. l. si post mortem 68. §. 1. l. quæ situm 91. §. Presenti. ff. de leg. 1. &c.*

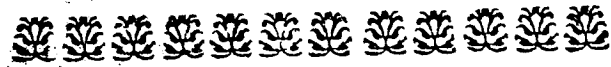
NN n

alia

finitur, juxta Hostiens. Abbat. & alios in rubric. de jure Patron. Roch. de Curt. de jure Patron. c. 1. in princ. Sebastian. de Medic. de diffinit. § 6. ut sit jus honorificum, onerosum, & utile alicui competens in Ecclesia pro eo, quod de Diocessani consensu, Ecclesiam quis fundavit, construxit, vel dotavit.

8 Quare de his tribus principalibus speciebus juris Patronatus emolumentorum, ad quas omnes Patronorum prerogativa reducuntur; separatim agam, eas juxta praefatos gradus, & ordinem definitionis distincte in tribus etiam sequentibus §§. referendo.

§. I.

ARGUMENTUM.

De emolumentis juris Patronatus, quae ad primam classem, vel speciem ex tribus in cap. praecedenti propositis spectant honorificis videlicet: Agitur de honoribus, & praeminentiis quae Patronis in Ecclesiis Patronatus debentur: praesertim de eorum praecedentia in processibus, sessionibus, thurificatione, pace, vel candelis, aut palmis ante alios recipiendis; necnon & in sepultura praecedentia, & in similibus actibus. Et an ei accedenti ad Ecclesiam processionaliter per Clerum occurri debeat? De armorum, seu insignium Patroni in Ecclesia collocatione: pluraque alia de materia insignium, maxime de eis semel in Ecclesiis, vel Cappellis appositis per Rectorem Ecclesiae Religiosos, vel alios conservandis: De variisque actionibus, & remediis pro eorum redintegratione: Et de poenis contra ea dolentes, seu abradentes. Quam probationem faciant juris Patronatus, necnon & domini, aut jurisdictionis oppidorum? Et ultimo plenè discutitur, & resolvitur, an Ecclesiarum, vel Cappellarum fundatores prudenter liciteque, & in conscientia faciant, si sua insignia in eis collocent? vel saltem operis meritum amittant?

SUMMARIUM.

- 1 Agitur in praesenti §. de prima classe, sive specie praeminentiarum, aut emolumentorum juris Patronatus, quae ad honorem & splendorem Patroni spectant: plenèque omnes congeruntur.
- 2 Prima, & principalissima praeminentia Patronis debetur, ut ceteris laicis in Ecclesia praesententur.
- 3 In processibus.
- 4 Quomodo hac in processibus praecedentia intelligenda: & quis locus dignior habeatur, ut Patrono assignetur? & num. seqq.
- 5 Regionis consuetudo in hoc attendenda.
- 6 Similiter praecedentia in sessione Patronis debetur: & plura de hac prerogativa: & num. seqq.
- 7 Majoritas in hac sedendi praecedentia rectè instituitur.

Sedendi praeminentia, aut jus, juri Patronatus simile, ibidem.

- 9 Qua sessio dignior, ac honorabilior: ad sessionem propè Clerum, vel dominum: in principio, seu capite Scamni, vel in medio: & num. seqq.
- 10 Semper loci consuetudo inspicienda.
- 11 Sedem in Presbyterio Patronis, & aliis personis laicis quantumvis illustribus, ac Principibus collocare interdicitur.
- 12 Patronis prerogativa in thurificatione, ante alios exhibenda.
- 13 Quibus iustibus eis necnon, & Magistratibus, ac dominis inferioribus locorum exhiberi debeat?
- 14 Item debetur Patronis praeminentia pacem ante alios recipiendi: necnon Palmam in Dominica Palmarum: Candelam in Purificationis Beat. Virgin. Mariae festivitate. Et etiam primo loco in festivitibus offerre: & habere primas vices in similibus actibus, qui in Ecclesia sunt, ibidem.
- 15 Ex sola possessione alicujus ex his praeminentiis non probatur jus Patronatus: & num. seqq.
- 16 Non sunt actus praesens juris Patronatus: alii enim extraneo quamvis non Patronatus competere possunt.
- 17 Pluribus heredibus in suis Patronatus succedentibus, licet omnes Patroni sint, non tamen omnibus in festivitibus Purificationis Candelae ab Ecclesia praestanda, sed uni tantum alteris vicibus, & num. 18.
- 18 Jus Patronatus individuum, nec in divisione bonorum continetur, ibidem.
- 19 Aliqua inter plures alternis vicibus peragenda remissivè, ibidem.
- 20 Sepultura in honorabili loco ratione juris Patronatus, an Patrono debeatur? cum num. seqq.
- 21 Resolvitur negativè.
- 22 Limita, nisi in limine foundationis specialiter hoc jus sibi reservaverit.
- 23 Et nisi post Ecclesiae consecrationem Episcopus ei concesserit, & num. seqq.
- 24 Differentia inter sepulchri per Episcopum concessionem: & aliorum Ecclesiae onerum, vel redituum majoris praedicti.
- 25 Sepulchrum rectè per Episcopum gratis, vel etiam pretio interveniente, absque metu simonia conceditur. Declaratur text. in cap. abolendae, de simon. ibid. & num. seqq.
- 26 Aliud sepulchrum: aliud honorificentior locus. Honor, & praeminentia sine simonia vendi potest, ibidem.
- 27 Pretium ex sepultura venditione per viam elemosinae ad reparationem Ecclesiae recipitur.
- 28 Generalis est recepta consuetudo circa sepulchrorum venditionem.
- 29 Exponitur pro comprobatione notabilis ad rem text. in cap. ad Apostolicam, de simon.
- 30 Quid si Patronus, neque ex reservatione, nec ex concessione Episcopi sepulchri jus habeat sit tamen ita egenus, ut alibi, quam in Ecclesia Patronata sepeliri non possit: an in ea per Rectorem, & Clerum sit sepeliendus.
- 31 Quae prerogativa Patrono accedenti ad Ecclesiam per Rectorem, & Beneficiarios debeatur? an usque ad Ecclesiae ambitum ei sit processionaliter occurrendum. Quid in Principibus Supremis, si Patroni sint? ibid.
- 32 Christianissimo Regi Francia, & Venetiarum Ducis in quibusdam suis Ecclesiis Patronatus processionaliter per Decanos, & Canonicos occurritur.
- 33 Limita.

- 33 Limita, & declara ut procedat in primis in forum ad Ecclesiam adventibus: secus si in locis divitiis permanentes, frequenter ad eas accedant: & quid tunc faciendum?
- 34 De actionibus, sive remediis, quibus prerogativa ista, & similes honores tam in possessorio, quam in petitorio Patronis, & aliis conserventur: remissivè.
- 35 Pro defensione juris, vel quasi possessionis sedendi in Ecclesia in stallo, vel alio praeminentiori loco.
- 36 Agitur de principalissima Patronorum praeminentia, seu honorificentiori fructu juris Patronatus, apponendi propria arma, vel insignia in Ecclesia Patronata, in ejusve foribus, seu muris, vel intra ipsum templum.
- 37 Aut aliquam inscriptionem in memoriam, sive honorem Patroni, seu Ecclesiae fundatoris.
- 38 Inscriptiones hujusmodi, vel arma ejus, cujus pecunia opus fuerit factum, in quibuslibet operibus publicis apponi possunt: & quid si pecunia publica remissivè, ibi.
- 39 Arma, seu insignia Ecclesiae foribus, aut turribus depicta juris Patronatus signum.
- 40 Res ejus praesumitur, cujus, & signum.
- 41 De dominio, & jurisdictione oppidorum ex armorum in locis publicis appositione probando.
- 42 In jure Patronatus, & num. seqq.
- 43 Armorum appositio nunquam in re prorsus aliena permitti solet.
- 44 Concurrentibus cum armis, aliis adminiculis, jus Patronatus probatur.
- 45 Similiter juris Patronatus probatio adminiculatur ex inscriptionibus, & epitaphiis antiquis: & plura de eis remissivè.
- 46 Idem in quorumlibet aliorum jurium probatione.
- 47 De armorum, seu inscriptionum requisita antiquitate, ut pro ea juris Patronatus probatio inducatur, seu adminiculetur.
- 48 Insignia, etiam si minus, quam Ecclesia, antiqua sint, praesumi etiam possunt recentius apposita ad conservationem juris Patronatus.
- 49 Vel in restauratione Ecclesiae omnino diruta.
- 50 Arma, seu insignia semel apposita perpetuè manere debent.
- 51 Non abradenda, aut amovenda per Ecclesiae Rectorem, Religiosos, vel alios.
- 52 Interest Republicae, ut familia conserventur.
- 53 Contra delemes, vel aliter corruptentes arma alicujus plures actiones, & poena, cum n. seqq. Quae remedia pro redintegratione competant? ibidem.
- 54 Actio in factum.
- 55 Et injuriarum.
- 56 Magna injuria Patrono, vel aliter armorum domino inferitur, si ejus insignia deleantur.
- 57 Gravissimum delictum, insignia alterius delere, aut tollere, & num. seqq.
- 58 Vassallus insignia domini directi dolosè sine causa destruens feudo privandus.
- 59 Poenam capitalem pro hoc delicto infligendam alicui volunt, & num. 60.
- 60 Verius, arbitrariam esse.
- 61 Remedium pro redintegratione in praxi magis frequenter receptum: quod statim, ante omnia, arma in primum statum reponantur: & ad alia interdita.
- 62 Si Ecclesiam, vel Cappellam instaurari, vel renovari, necesse sit, bene arma: imagines, aut inscriptiones tolli, vel abradi, possunt, sed statim, restituta edificio, reponenda.
- 63 Ecclesiae renovatio, aut reparatio absque praedictis

prerogativarum privatorum, & ipsius Ecclesiae qualitatis faciendae.

- 65 Intelligenda, si aliter Ecclesia reparatio fieri nequit: & quod in antiqua insignia, non recentiora iterum collocentur.
- 66 Ipsi etiam Patroni successoribus primi fundatoris arma tollere, sique collocare, non licet.
- 67 Nec alia insignia a priori possunt, quantumvis fundatoris arma suo loco relinquuntur. Per alterius armorum collocationem fundatorum memoria confunditur, ibidem.
- 68 Per compatroni admissionem principalis benefactoris, seu Patroni minuitur auctoritas.
- 69 Quid si Ecclesia toti reparatio egeat, & Patronus requisitus non refecerit, idque alius fecerit: an illius armis sublatis, istius sola collocanda?
- 70 Cappellarum fundatores utrum hoc nostro fructu, sive prerogativa propria insignia in Cappellis collocandi licite, seu illicitè in conscientia uti possint? vel saltem meritum operis amittant.
- 71 Aliqui id licitè fieri posse negant. Idem affirmant in insigniis quae ornamentis, vel aliis mensilibus Ecclesiis donatis apponi solent, ne eis licitè in conscientia adiciantur, ibidem.
- 72 Distinguitur pro veteri resolutione, & ex num. 74.
- 73 Armorum hac collocatio actus indifferens reputandus.
- 74 Cappellas, vel Ecclesias construere in eis propria insignia principaliter ob inanem gloriam, seu vanitatem collocando, malum, & meriti vacuum, & quando lethale? & num. 76 & 77.
- 78 Licite familiarum splendor, ac nobilitas armorum appositione, seu aliis instrumentis conservari curantur, & num. seqq.
- 80 Et juris Patronatus acquisitione.
- 81 Tutius, nulla insignia in his piis constructionibus apponere.
- 82 Opera pia, sive elemosinae oculis, ut securius faciendae.
- 83 Declara, quando secus: in Episcopis, aliisve personis, qua ratione officii elemosinas facere tenentur, & num. 86.
- 84 Intelligitur Div. Matth. locus cap. 5. ibidem.
- 85 Elemosynis palam per Episcopos factis, cessant scandala, & simultates subditorum, quae eis non visis, frequenter exoriri solent.
- 86 Ad alia de materia armorum, quando per dominos inferiores, Magistratus, vel alios privatos in locis publicis collocari, valeant: remissivè.
- 87 Item Patrono beneficia praesentandi emolumentum debetur: de quo remissivè ad cap. praecedent.

IN prima igitur classe, sive specie emolumentorum, sive praeminentiarum juris Patronatus ex tribus superius in ipsius definitione, & praecedenti capite propositis includuntur prerogativae, & praeminentiae, quae ad honorem, & splendorem Patroni pertinent: † Inter quas primo loco, ut magis principalem connumerant DD. praecedentiam illam, ut Patronus ceteris laicis in Ecclesia praesentetur, de qua in cap. nobis 25. de jure Patron. & ibidem gloss. verb. Modestè. Panormit. num. 5. Annan. num. 9. cui concordant text. in cap. pia mentis, cap. frigentius 16. quest. 7. & nostra l. 1. in fin. tit. 15. part. 1. † Et plenè de hac Patronorum praecedentia in processibus Roch. de Cust. de jure Patron. verb. Honorificum, quest. 63. num. 98. Coel. Lambert. eodem tract. lib. 3. quest. 1. artic. 1. à princ. Ioann. Brunel. in tractat. de dignit. & potest. legat. à later. conclus. 24. vers. Nonus favor, Patet Azor in suis moral. part. 2. lib. 6. cap. 20. quest. 2. Lotter.

de re benefico. lib. 2. quest. 4. ex num. 1. & ad alia circa hunc in processibus honorem Patronis debitum tractant late August. Barbof. & alij Canonistae repetentes ad text. in dict. cap. nobis 25. & novissime ibidem Prosper. Fagnan. † qui variis modis hunc processibus honorem intelligit, & ibidem doctissimus D. D. Emanuel Gonzalez, Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 442. & ex eleganti Rotæ decis. 321. num. 2. Cavaler. Paul. de Citadin. de jure Patronat. part. 6. quest. 1. † Qui bene hanc præminentiam intelligit, ut Patronus ultimo loco, post Parochum, vel Prælatum, tendat si in illa provincia major sit honor, sequi quam præcedere: sequuntur Angel. in summ. verb. Jus Patronatus Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 12. num. 214. quem etiam processibus honorem ex dict. cap. nobis, variè, & quidem generaliter intelligunt DD. in præminentia, sive prærogativa respectu præcedentiæ in sessione, thurificatione, paceve recipienda, & similibus actibus, ut animadvertunt ad dict. text. in cap. nobis 25. Lotter. Barbof. Prosper. Fagnan. Cavaler. in loc. citat.

6 Secunda prærogativa, sive fructus juris Patronatus consistit in sessione in Ecclesia Patronata, in qua dum Patronus divinis Officiis, alijsve actibus assistit, in altiori loco præ cæteris sedere debet, Gloss. in dict. cap. nobis, de jur. Patronat. & ibidem Abbas, & alij antiquiores Canonistæ, eadem Gloss. in cap. 7. qui sentit, vers. In sessionibus, de regul. jur. in 6. † & plura adducentes, circa hunc sessionis honorem, & præcedentiam Patronis debitam, videndi Roch. de Curt. de jure Patronat. verb. Honorificum, quest. 63. num. 99. Cassan. in Cathalog. glor. Mundi, 4. part. consider. 80. Mantica. decis. 444. num. 1. Martin. Andr. decis. 5. ex num. 13. ubi, & optima Rotæ decisio, aliàs 548. part. 2. recentior. Franc. Leo in Thesaur. for. Eccles. part. 2. cap. 16. num. 72. Pater Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 20. quest. 2. Gratian. discept. forens. cap. 110. cum seq. & cap. 210. ex n. 40. Lotter. de re benefico. lib. 2. quest. 4. num. 2. plenissime Fuscus de visitat. lib. 1. cap. 27. per tot. August. Barbof. de jur. Eccles. lib. 2. cap. 12. num. 215. Cavaler. decis. 321. num. 2. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 6. num. 45. † Qui etiam in num. 47. majoratum in hac præcedentia sedendi, bene institui posse ait ex D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 34. qui id supponit loquens in jure sedendi cum aliorum præcedentia principaliter absque jure Patronatus competente, quod bene in Ecclesia ex tolerantia Episcopi adquiri potest; est enim quoddam jus juri Patronatus simile, ut comprobatur idem D. Molin.

9 Ad alia autem circa nostram prærogativam sedendi, quæ ratione juris Patronatus competit novissime tractat Ioann. Bapt. Ventrigl. in prax. rer. Ecclesiast. annotat. 1. §. 4. num. 25. ubi quod in sessione propè Parochum, & Clerum dignior locus sit, juxta ea, quæ resolvunt, ut similiter propè dominum sessio dignior habeatur, gloss. in dict. cap. nobis, de jur. Patronat. l. 2. & 3. Cod. ubi Senator. vel clarissimi, l. 2. & 3. tit. 24. part. 4. l. 15. tit. 1. part. 7. latissime D. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. ex num. 66. & lib. 2. cap. ult. num. 16 & in libell. De Plagas Honorarias. n. 307. & 309. & ex Aubert. ut ab illustribus, §. 2. bene exornat. Surgent. de Neapol. illustrat. cap. 23. num. 28. ubi quod sedere ad latus Principis magnus semper honor, & præminentia sit habenda. † Semper tamen consuetudo, vel communis reputatio loci est attendenda, ut quis dignior locus in sessionibus, & similibus actibus habeatur, nam multoties dignius existimatur mediam sessionem inter plures habere, sed frequentius in Ecclesia in principio, sive capite

banc in cornu Evangelii honorabilior sedes reputatur.

Nota tamen, quod quantumvis hæc sessionis præminentia Patronis laicis competat, intelligi debet dummodo sedem in presbyterio non collocent; nam hoc eis est prohibitum, ut ex declaratione Sacræ Congregationis super Ritib. notat Lotter. dict. quest. 4. num. 5. & lib. 1. quest. 13. num. 23. quod, & quibuscumque aliis laicis viris illustribus, Magistratibus, atque Principibus, quantumvis magnis, & excellentis est etiam prohibitum in Cæremoniali Romano à Sanctissimo Clemente VIII. renovato lib. 1. cap. 13. & in Concilio Taronenf. 2. cap. 4. & novissime animadvertit D. Michael Anton. Frances de Urrutigoyt. in suo copioso, & de To tractat. de Eccles. Cathedr. cap. 5. num. 45. & 46. & plenius diximus supra in hac part. cap. 30. §. 1. ex num. 49. ubi idem resolvimus in dominis inferioribus, & quid etiam in Principibus supremis?

Tertia prærogativa, vel fructus juris Patronatus consistit in thurificatione, quæ ante alios laicos, Patrono est exhibenda, Lambertin. de jure Patronat. lib. 3. 1. quest. princip. num. 11. Bellef. ass. just. Cleric. 1. part. tit. de Cleric. §. 14. num. 10. elegans Rotæ decisio apud Cavaler. in dict. decis. 321. num. 2. Lotter. lib. 2. de re benefico. dict. quest. num. 2. in fin. Augustin. Barbof. de jure Ecclesiast. lib. 3. dict. cap. 12. num. 215. Ioann. Bapt. Ventrigl. in prax. rer. Eccles. annot. 1. §. 4. num. 15.

Quæ thurificatio ei exhiberi debet duobus modis, ut similiter in Magistralibus, & dominis inferioribus ex pluribus Sacræ Congregationis declarationibus observat Augustin. Barbof. in tractat. de Canonic. cap. 34. num. 33. & 34. quibus non inferior in sua Ecclesia est Patronus, nec minore dignitate habet.

Quarta prærogativa, sive fructus juris Patronatus est præminentia pacem, ante alios laicos, recipiendi necnon & palmam in Dominica Palmatum, vel Candelam in festivitate Purificationis Beatissimæ Virginis Mariæ: & etiam primo loco in festivitibus offerre, & habere primas vices in similibus actibus, quæ in Ecclesia fiunt, Roch. de jure Patronat. dict. verb. Honorificum, num. 99. Lambertin. eodem tractat. lib. 3. quest. 1. princip. numer. 11. Cassan. in Cathalog. glor. mund. part. 4. considerat. 80. Franc. decis. 85. per tot. ubi maxime, ultra relatos, de more dandi candelam Patrono in die Purificationis, & ad omnes istas præminentias videndi Pater Azor institut. moral. part. 2. lib. 2. dict. cap. 20. quest. 2. Mantica. dict. decis. 244. num. 1. Franc. Leo in thesaur. For. Eccles. part. 2. cap. 16. num. 72. Lotter. de re benefico. lib. 2. quest. 4. num. 2. Cavaler. dict. decis. 321. n. 2. Augustin. Barbof. vot. 76. ex num. 91. & de jur. Eccles. lib. 3. dict. cap. 12. num. 215. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 6. num. 45. & novissime ex Rotæ decisionibus Ioann. Bapt. Ventrigl. in prax. rer. notabil. annot. 1. §. 4. num. 15.

Circa quas quidem præminentias unum singulariter nota, quod licet per earum quasi possessionem multum coadjuvetur juris Patronatus probatio, attamen ex sola quasi possessione alicujus ex his prærogativis non constituetur quis in quasi possessione juris Patronatus.

Quia non sunt actus præcisi istius juris, quandoquidem alij extraneo, etiam si Patronus non sit, competere possunt: ita in quasi possessione percipiendæ candelam in die Purificationis sentire videtur Lotter. de re beneficiar. lib. 2. q. 5. n. 5. qui juxta hanc declarationem intelligit quam Rotæ decisionem ibi relatam ex Verbal. iu optima decis. 150. num. 4. part. 2. Unum

17 Unum tamen notabiliter adde, circa emolumentum, sive præminentiam recipiendi candelam, quod si plures hæredes Patrono extiterint, licet ad omnes jus Patronatus in solidum transeat, quia est indivisum, nec in divisione honorum continetur, cap. 1. & ibi Gloss. de jure Patronat. Ripa respons. 2. num. 5. part. 2. Lambertin. de jure Patronat. lib. 1. part. 2. quest. 1. princip. art. 25. num. 16. Franc. dict. decis. 55. Cost. de portion. rat. quest. 97. num. 4. & 5.

18 Attamen non omnes jus recipiendi candelam habebunt; quia Ecclesia non nisi unicam candelam præstare tenetur; ideo alternis vicibus præstatio fiet, ut arguit. Clement. 2. de jure Patronat. bene animadvertit Stephan. Gratian. discept. 552. ex num. 35. ubi alia similia alternis vicibus præstenda, de quibus plenissime Andr. Tiraquel. de primogenit. quest. 16. opin. 5. per tot.

19 Ad alia autem plura circa præstas sedendi, pacem recipiendi, præcedendi in processibus, & alias præminentias, quomodo ab ipso jure Patronatus differant, quoad transactiones, & alios contractus, necnon, & iudicis cognitionem? dicam infra suo in loco.

20 Quinta prærogativa, ut aliqui volunt, est jus sepulchuræ, quam Patrono ratione juris Patronatus in honorabili loco deberi docuit Gloss. in cap. 1. de jure Patronat. in 6. in vers. Istud. jus & rursus in cap. qui sentit, vers. Item in sessionibus, de regul. jur. eodem lib. 6. & eam etiam, inter alias, connumerat Valeron. de transact. tit. 3. quest. 6. num. 45.

21 Sed verius hanc, circa sepulchrum, præminentiam ratione juris Patronatus non competere, tanquam jus re, & ratione penitus diversum ab honore, de quo in dict. cap. nobis, & ex aliis rationibus, ex quibus hoc plene contra Patronos in aliquibus Rotæ decisionibus resolvitur, ut testantur hanc partem contra gloss. sequentes, eamque variè interpretantes Beltramin. in addit. ad Gregor. XV. decis. 145. num. 9. late tractat Lotter. de re benefico. lib. 2. dict. quest. 4. ex num. 17. & 21. quem novissime sequitur D. Michael Anton. Franc. de Urrutig. de Eccles. Cathedr. cap. 17. num. 88.

22 Quod tamen dupliciter intellige. Primò, nisi Patronus Ecclesiæ fundator, vel dotator in limine fundationis, vel dotationis hoc jus sibi, ipsiusque familiae in certo loco privativè reservaverit, Lotter. dict. quest. 4. num. 9. vers. Prior est. Secundò, nisi si post fundationem, & consecrationem Ecclesiæ, aut dotationem Episcopus id expressè concesserit, quæ concessio subsistit, juxta relatos à Lotter. ubi proximè.

23 Quin obtinet, quæ infra dicemus ex num. circa censum, vel annum redditum, aliudve onus post fundationem, vel dotationem per Episcopum non concedendum, quia hæc maximi præjudicii essent Ecclesiæ: secus sepulchri concessio, quæ tantum quandam præminentiam præstet absque diminutione juris Ecclesiæ.

24 Ideo bene per Episcopum talis concessio gratis, vel etiam, pretio interveniente, fieri potest: & hoc absque metu simoniæ, non obstante dispositione text. in cap. abolenda, de sepulchur. per quem text. sepulchri jus, vel Cappellam, ut quid spirituale præter labe simoniæ vendi, non posse, multi probare intendunt, ut defendunt Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. cap. 14. num. 22. Ioann. Carrass. de simon. in fin. tract. vers. An autem sepulchra, num. 140. in tract. DD. tom. 15. part. 2. fol. 122. Reginal. Filluc. Raphael de la Torre, & alii apud Dian. resol. moral. part. 2. tract. 15. resol. 57. & alii per Gratian. decis. 26. num. 1.

25 Sed certè contrarium est verius; quia non ipsum

sepulchrum, sive rei consecratæ dominium venditur; sed usus tantum, vel honor ille, sive prærogativa loci, ne alius in eo sepeliatur: quod diversum est ab ipsa sepultura, & quid profanum, & temporale, & ita pretio æstimabile reputari debet, qua ratione licet pretio emi, & vendi potest; nam licet sepultura gratis sit præstanda, dict. cap. abolenda, bene honor, & præminentia vendi poterit; cum nulla lex Episcopum, sive Parochum obliget, alibi, quam in cæmeterio sepelire cadavera; ut bene explicant, & resolvunt, pro intelligentia dict. cap. abolenda, Hostiens. ibidem, num. 18. Ioann. Andr. num. 2. Abbas num. 5. & communiter Barbof. & alii recentiores Canonistæ, Sor. de justit. & jur. lib. 9. quest. 7. in 3. artic. col. penult. vers. At verò, si quis honoratiorem, Gratian. decis. 26. num. 4. & per tot. ubi late ad omnia respondet, & disceptat. forens. cap. 110. num. 6. & per Sacram Rotam decisum testatur Nicol. Garc. de benefico. part. 5. cap. 9. num. 117. in addit. plecè Carol. Marant. controvers. jur. tom. 2. respons. 16. ex num. 1. bene in nostro casu Lotter. dict. quest. 4. ex num. 10. & in numeros referentes Pater Dian. resol. moral. part. 2. tractat. 15. resol. 57. August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 10. num. 16. idemque repetit de offic. Paroch. cap. 10. num. 16. Donat. de regularibus, tom. 1. tract. 14. quest. 78. Pellizar. in manual. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 49. sub sect. 2. num. 172. D. Michael Anton. Franc. de Urrutigoyt. de Eccles. Cathedr. cap. 16. ex num. 89.

Ultra quæ illud, quod recipitur non propriè pretium est dicendum, sed per viam elemosynæ accipi ad reparationem Ecclesiæ, vel ad sustentationem ministrorum, ut ex Suarez, Rodrig. & aliis, resolvit Lotter. in loc. citat., quo calu ministri vendere spirituaalia non sunt dicendi, sed velle, habere necessaria pro sustentatione, ut notant Cajetan. super D. Thom. 2. 2. quest. 100. artic. 3. Navar. in summ. cap. 23. de simon. num. 100. Donat. de regularibus, tom. 1. dict. tractat. 14. quest. 79. num. 3.

Circa quæ non est amplius dubitandum, cum extet generalis consuetudo, ut hujusmodi sepulchuræ, usus, tanquam quid temporale, & honorificum, vendatur, ut testantur Genvens. in prax. cap. 4. num. 18. Aloyf. Ricca. part. prax. resol. 42. Quaranta in verb. Alienar. Dian. dict. resol. 57. late Gratian. dict. decis. 26. num. 15. optime Marant. dict. respons. 16. ex num. 1. qui plene de hac consuetudine tractant, eamque servandam absque labe simoniæ defendunt: † ultra quos, & per eos adducta, nota singularem ad rem text. licet alius in materia simoniæ vulgarem, in cap. ad Apostolicam, de simon. ubi ferè in his terminis parochianorum, vel fidelium consuetudinem offerendi, videlicet, sive præstandi aliquid ministris Ecclesiæ pro exequiis mortuorum, benedictionibus nubentium, & similibus tanquam laudabilem, & à labe simoniæ immunem servandam, ait Summus Pontifex, quid ergo ad rem clarius? de materia autem hujus text. dicam plenius alibi ad alia.

Nota tamen, quod, licet hoc sepulchri jus neque ex reservatione, vel Episcopi concessione Patronus habeat, si tamen ita egenus sit, ut alibi decenter sepeliri non possit, Ecclesiæ tunc Rector, vel Beneficiarius in ipsa Ecclesia, & quidem Ecclesiæ expensis eum, meo videri, sepelire debent, quia si in vita egenum ratione gratitudinis alere, tenentur, quanto magis in morte sepulturam præstare? hoc enim opus, nec minus pium, vel necessarium est reputandum, pro quo facient infra dicenda in §. 3. hujus capit. sect. 1. ex num. 1.

Sexta præminentia, vel fructus juris Patronatus 30

ad hunc primum gradum expectans est, quod Patrono ad Ecclesiam accedenti ei honoris causa usque ad ambitum ipsius Ecclesie per Rectorem, & Beneficiarios honoris causa processionaliter occurritur; sed hoc intellige, si Patronus sit Rex, vel Princeps aliquis supremus, ut bene declarant in *dist. cap. nobis, de jur. patro.* Hostiens. *num. 3.* Ioann. Andr. *num. 15* Ancharran. *num. 14.* Abbas. *sub num. 5.* vers. *Quia primum.* Lambertin. *de iure Patronat. lib. 3. dist. quest. 1. num. 15.* bene Ioann. Brunel. *de dignitat. & potestat. Legat. à Later. conclus. 24.* vers. *Nonus favor, circa princ.*

31 Qui de Christianissimo Rege Francie, & Duce Venetiarum, dum quibusdam Ecclesiis in ipsorum favorem Patronatus accedunt, Decanum, vel Primicerium cum reliquis Canonicis Præbendatis processionaliter eis ire obviam, testatur Cassan. in *Cathalog. glor. mund. 4. part. considerat. 80.* Surg. in *addition. ad Marc. Anton. de offic. Præf. Prætor. cap. 21. num. 19.* ad fin. Melch. Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. dist. quest. 4. num. 3.*

32 Qui bene hoc subintelligit in *num. 4.* ex Butr. in *dist. cap. nobis, num. 21.* vers. *Item si sapius,* dummodo hoc quotidie, vel frequenter ita solemniter non fiat; juxta quæ etiam in cæteris Principibus supremis in primo ipsorum ad oppidum vel Civitatem adventu, & Ecclesie ingressu hujusmodi honor, ita solemniter, & processionaliter exhibendus erit, non vero si diutius ibi permaneant, Ecclesiamque frequentent; quia tunc sufficere, si per Decanum, & aliquam partem Dignitatum, & Canonicorum eis absque Cruce, & sine forma processionis occurratur, ne alias ex frequentiori occurso parvi pendatur Ecclesie decus, vel deperiat.

33 De actionibus vero, & remediis, quibus prærogativa ista, & similes honores, ac præminentie, tam in possessorio, quam in petitorio Patronis, necnon, & aliis, quibus forsitan alia ratione competunt, conserventur, plenissime tractant ex recentioribus, multis aliis congestis, Gratian. *discept. forens. cap. 110. & 210.* ex *num. 39.* cum sequentibus. optimè Giovagnon *conf. 8. num. 22.* & fere per tot. Cordub. in *l. si quis à liberis, in princip. num. 25. 30. & 31.* de *liber. agnosc.* Garcia de *nobilit. gloss. 35. num. 39.* plenissime plura, & plures cumulans Hermsol. in *proem. part. 5. ex num. 103.* usque ad 118. Ciardin. *contr. 119. num. 9.*

34 Ubi per totam controversiam defendit quasi possessionem juris sedendi in stallo, quod quis in Ecclesia habebat, & in *contr. 210. num. 17.* & *contr. 110. ex 9.* Poth. *de manuent. observat. 18.* ex *num. 24.* Marin. in *addit. ad Revert. decis. 428.* Capyc. *Latt. decis. 181.* Sanfelic. *decis. 331.* ex *num. 18.* & per tot. qui omnes maximè in quasi possessione juris sedendi loquuntur. Ad armorum, insigniumve præminentiam tuendam alios referam *infr. ex num.*

35 Septima, & quidem hujus primi gradus principalissima præminentia, sive fructus juris Patronatus est propria arma, vel insignia gentilitia in Ecclesia juris Patronatus in ipsius foribus, turribus, seu muris, vel intra ipsum templum depicta, aut insculpta collocare, Cæpol. *de servitut. urban. prædior. cap. 71. de pictur. sive incrustat. num. 10.* Menoch. *de recuperand. §. 15. num. 47.* Cened. in *collect. ad text. in cap. quicumque, de Eccles. edificand. num. 4.* Seraphin. *decis. 542.* Stephan. Gratian. *decis. 26. ex num. 18.* Francisc. Tondut. *Sanleg. part. 1. resolut. benefic. cap. 73. ex num. 9.* Dom. Solorçan. *de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 3. num. 54.* elegans Rotæ

decisio apud Clement. Merlin. *456. num. 48.* cum sequent. Mart. Mager. *de advocat. armat. cap. 18. num. 125.* D. Michael Anton. Francès de Urrutigoyt. *de Eccles. Cathedral. cap. 16. num. 72.* & alii ex proximè referendis; † & similiter in eadem Cappella, sive Ecclesia inscriptionem quoque in honorem fundatoris apponi posse, notant per Rotam *decis. 609. num. 1.* & sequent. part. 1. recentior. Tondut. ubi proximè, & Urrutigoyt. *num. 76.*

37 Sicuti in quibuslibet operibus publicis arma, & inscriptiones ejus, cujus pecunia opus fuerit factum, apponi valent, *l. 2. junct. l. opus novum, §. fin. cum leg. sequent. ff. de operib. public. leg. legatum, ff. de administrat. rer. ad Civit. pert. leg. si quando. Cod. de operib. public. de quo plenius dixi supra hac part. cap. 21. ex num. 4.* ubi quid si pecunia publica ex *num. 19.* opus fuerit factum? & ad alios casus.

38 Unde arma in Ecclesia, ejusve foribus, vel turribus depicta juris Patronatus signum esse, notant Seraphin. *decis. 652. num. 2. part. 1.* & cum aliis *decis. 1141. num. 7.* Farinac. *decis. 527. num. 7.* in novissim. Iosias de *stat. nobil. civil. cap. 15. num. 135.* Hopingk. *dissertat. de jur. protect. thes. 25. litter. F.* Mart. Mager. *de advocat. armat. cap. 18. ex num. 109.* valdeque per ea probatio juris Patronatus adminiculatur, Ancharran. *conf. 113. num. 4.* Ripa in *cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 97. de caus. possess. & propriet. Roman. singular. 480.* Lambertin. *de iure Patronat. lib. 3. quest. 5. artic. 4. num. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 90. num. 10.* & *præsumpt. 130. num. 31.* Lata de *Cappellan. lib. 1. cap. 7. num. 36. & seqq.*

39 Quia res ejus præsumitur, cuius est signum, & Matcha text. vulgaris in *leg. quod stigmata, Cod. de fabricens. lib. 10.* & ex eo arguitur dominium. Mascard. *de probat. conclus. 157. num. 3.* & cum aliis Lata ubi proximè ex *num. 36.*

40 Et in dominio, & jurisdictione oppidorum armis in muris, turribus, vel ædibus publicis Civitatis depictis, sive affixis, probando, quod optimè per id comprobatur, Cassan. in *Cathalog. glor. mund. 1. part. considerat. 55.* Choppin. *de leg. Andegavens. lib. 1. part. 2. cap. 1. tit. 4. num. 7.* Rolland. à Vall. *conf. 84. num. 23.* cum sequent. vol. 2. Schombiorn. *polit. lib. 5. cap. 30.* & plenius dixi supra *cap. 21. ex num. 4.*

41 Et in nostro jure Patronatus, quod ex insignium, armorumve in Cappellis appositione probetur, latè ex modernioribus prosequuntur Coccyn. *decis. 230. num. 1.* Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. quest. 13. num. 146.* † Quia talis armorum appositio nunquam prorsus in re aliena permitti consuevit, Ioann. de Ann. *conf. 86. num. 2.* Lotter. ubi proximè, *num. 147.* † latè ad hanc juris Patronatus probationem, & quæ ex eo inducatur? Aloyf. Ricc. *43 in tract. de novissim. probat. juris Patronat. resolut. 31.* † Et quod plenè tunc hujusmodi armorum appositio probet, concurrentibus aliis adminiculis (quod verius videtur) Seraphin. *dist. decis. 1141. num. 7.* Coccyn. *dist. decis. 230. num. 1.* Burat. *decis. 927. num. 4.* ubi Ferentil. Rotæ *decis. 26. num. 15.* & 16 apud Vivian. *post tract. de iure Patron.* & cum aliis Rotæ decisionibus Augustin. Barbof. *de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 93.* & ultra relatos, aliis congestis, Dom. Salgad. *de Reg. protection. 3. part. cap. 10. num. 269. cum seqq.*

45 Ut similiter etiam juris Patronatus probatio adminiculatur ex inscriptionibus, seu epitaphiis antiquis in lapidibus, seu columnis Ecclesie incisis de familia memoriam facientibus, ad plura de eis, Gloss. in *cap.*

cap. cum causam, verb. Per libros antiquos, vers. Item si reperitur, de probat. Bald. *conf. 310. num. 1.* & per tot. lib. 5. Lambertin. *de iure Patronat. part. 2. lib. 2. art. 4. quest. 10. princip. numer. 1.* Mascard. *de probat. conclus. 958. numer. 28.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 73. numer. 7.* Seraphin. *dist. decis. 1141. numer. 7.* Lata de *Annivers. & Cappellan. lib. 1. cap. 25. numer. 33.* & aliis congestis, plenè de hac probatione tractant Aloyf. Ricc. in *prax. rer. for. Eccles. resolut. 125. numer. 3.* in *fin. & in tractat. de novissim. probat. juris Patronat. resolut. 134.* Coccyn. *dist. decis. 230. numer. 1.* vers. *De inscriptione vero*, Nicol. Garcia de *benefic. part. 5. cap. 9. numer. 91.* Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. q. 13. numer. 149.* Augustin. Barbof. *dist. cap. 12. numer. 95.* & in *tractat. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 72. num. 50.*

46 Et tam in jure Patronatus probando, quam in aliis probationibus peragendis, quod his antiquis monumentis, inscriptionibus, & epitaphiis Ecclesie fides magna adhibeatur, plenè D. Salgad. *de Reg. protect. part. 3. dist. cap. 10. ex num. 274.* cum sequentibus, & in denominatione Cappellæ alicujus familiaris, Burat. *decis. 927. num. 3.*

47 Quæ intellige de insigniis, seu inscriptionibus ita antiquis, prout est ipsa Ecclesia, vel Cappella in qua insculpta inveniuntur, ita ut in fundatione Ecclesie apposita præsumantur, nec alia causa assignari possit, veluti restaurationis, vel elemosynæ, Cavalier. *decis. 159. num. 8.* & ex *dist. Rota decis. 230. n. 1.* apud Coccyn. notant Lotter. *de re beneficiar. dist. quest. 13. num. 148.* August. Barbof. *de jur. Ecclesiast. lib. 3. dist. cap. 12. num. 94.* † Ubi tamen addit quod licet insignia non ita antiqua appareant, ut in fundatione Ecclesie apposita videantur; adhuc tamen ad probationem juris Patronatus suffragari debeant, quia per Patronos ad conservationem sui juris præsumuntur apposita: † nota etiam, quod pro restauratione Ecclesie omnino diutæ, nova dotatione (antiqua perempta) armorum minus antiqua collocatio præsumi, potest pro juris Patronatus probatione, seu acquisitione ex dictis causis, ex quibus rectè quoque acquiri, diximus *supr.*

48 Circa quam prærogativam insignium, vel armorum, quæ in Ecclesia Patronata per Petronum depingi, aut insculpi diximus, notandum est (quia frequenter in praxi accidi) hujusmodi arma, vel insignia semel apposita perpetuo ibi manere debere; nam, qui in his locis insignia collocaverit, videtur id fecisse sub ea lege, ne unquam amoveantur, sed perpetuo memoria maneat; ad id enim arma, & insignia inventa, ut familiaris conserventur, D. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 14. num. 1.* & 16. ubi plura Addent. Ann. *conf. 86.*

51 Thefaur. *decis. 270. num. 1.* † Ideo insignia hæc, vel inscriptiones per Rectorem Ecclesie, Religiosos, vel alios tolli, vel abradi non posse, omnes concludunt, ut ex *l. qui libertatem, in fin. l. opus, ff. de operib. public.* notant Ludovic. Roman. *singular. 355.* Curt. Junior. in *l. si quis id quod, num. 6. de jurisdict. omn. judic.* Bart. in *dist. l. qui libertatem*, qui notabiliter loquitur contra Religiosos, qui insignia fundatorum amoventes, Cappellam vel jus Patronatus, alterius nomini tribuunt: in quibus, & in Clericis, quod arma antiqua iterum suo loco collocare debeant, Cæpol. *de servit. Urbanor. prædior. cap. 71. de pictur. seu incrustationib. num. 10.* † Interest enim Reipublicæ, ut familiarum memoria conservetur, optimè ad rem Ancharran. *conf. 316.* Cæf. Lambertin. *de iur. Patronat. lib. 3. quest. 5. art. 5. num. 6.* circa *fin.* Cassan. in *Cathalog. glor.*

Lagunez de Fructibus.

mundi. part. 1. consider. 15. in fin. Seraphin. *decis. 652. num. 2.* Monet. *de commutat. ultim. voluntat. cap. 7. num. 362.* vers. *Notandum.*

53 Quare in delentes, vel aliter corrumpentes arma, seu insignia alicujus diversas actiones dari, variisque pœnis puniri eos debere, pluraque remedia pro eorum reintegratione Patronis, vel aliis competere, docent Bald. in *l. observare, §. Antequam, ff. de offic. Proconsul. Cassan. in Consuet. Burgund. tit. de feud. §. 4. gloss. 1. vers. Adverte ad illud, & tit. des enfans de plusieurs, §. 4. gloss. 1. vers. Qui dicatur, Roman. *conf. 474.* Rebuff. in *comment. ad Reg. constitut. Gall. tom. 3. tit. de mat. possess. artic. 1. gloss. 2. num. 35.* Menoch. *conf. 281.* Sola ad *constitut. Sabaud. tit. de insign. & arm. gloss. unic. num. 10.* Gratian. *decis. 26. ex n. 18.* & *discept. cap. 210. ex num. 49.* plenè D. Valençuel. *conf. 18. ex n. 43.* & fere per tot. Ioann. Baptist. Thor. in *compend. decis. part. 1. verb. Delens*, Mart. Mager. *de advocat. armat. cap. 18. num. 116.* cum *seqq.* Clemens Merlin. *decis. 456. num. 48.* cum *seqq.* eleganter omnino videndus Carol. Marant. *controverf. jur. lib. 1. respons. 16. num. 39.* cum *seqq.* & novissimè, & doctè Franc. Maria Prato *observat. 49. num. 16.* cum *seqq.* D. Michael. Anton. Francès de Urrutigoyt. *de Eccles. Cathedral. cap. 16. num. 77. cum seqq.**

54 Et quod actio in factum competat, ut insignia iterum per delentem reponantur, notat Ripa in *l. 1. n. 74. ff. si cert. petat.* † Et actio injuriarum, Bald. in *dist. 55. l. observare, §. Antequam, ff. de offic. Proconsul. artic. 1. consider. 2. in fin. Avend. n. de exequend. part. 1. cap. 2. num. 4.* Ioann. Vincent. de Ann. *singul. 382.* & probat. text. in *l. si status, ff. de injur. & plures ex DD. proximè relatis: † Nam negari non potest, magnam injuriam patrono, vel aliter domino inferri, si ejus insignia deleantur, ex quo delens hoc facto honoris, & familiaris memoriam abolere intendit* Scobar de *nobilitat. & puritat. proband. part. 2. q. 1. gloss. 2. n. 34. cum seqq.* Satis enim, ut inquit text. vulgaris in *l. lex qua tuores, Cod. de adm. tutor. lugubre, & fatale est majorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulsas videre.*

57 Unde gravissimum crimen arma dejicere, reputat Roland. *de commiss. part. 4. lib. 7. c. 6. n. 25. pag. 471.* bene Luc. de Penn. in *l. 1. num. 37. Cod. ut nem. ad suum Patrocin. n. 11.* qui arma delere, suaque supponere, in domini injuriam vergere, ait optimè Hieronym. Papon. *conf. 20. num. 32. lib. 1.* pœnamque condignam ei imponi debere docent Schrader. *de feud. part. 9. c. 4. num. 24.* & alij adducti per Andr. Knichæn. *encicopled. Brunon. Imper. cap. 14. num. 18.* cum sequentibus. Henric. Rosenthal. *de feud. c. 10. concl. 37. n. 29.* † Qui vassallum, sive feudatarium insignia domini directi dolosè, & sine causa destruentem, feudo privati ait.

59 Ultra quos bene circa pœnam contra insignia, & arma delentes, sive abradentes Ioann. Vincent. de Ann. *singul. 383.* qui casum decusum refert in Consilio Neapol. contra quendam Comitum in exilium condemnatum, ex quo deleverat insignia domus Carrasæ, in quadam Ecclesia insculpta: † & quod pœna capitis delens, vel abradens puniri debeat tenet ex Guid. Pap. Aloyf. de Leo in *rubr. ut nemin. liceat, fin. just. author. nom. 8.* † Sed certè, juxta veriorè, & communiorè sententiam, pœna arbitraria erit, ut ex Roman. *singular. 474.* aliàs 355. & ex Bart. in *dist. l. qui libertatem, ff. de operib. public. resolutunt Cæpol. de servit. Urban. prædior. dist. cap. 71. num. 10.* Gomez in *§. Pœnales, num. 5. instit. de action. Curt. Junior. in l. si quis id quod, n. 6. ff. de jurisdict. omn. judic.* Rebuff. in *commentar. ad Reg. constitut. Gall. tom. 3. tit. de mat. possess. art. 1. gloss. 2. num. 35.* Bobadill. in *Polie. lib. 3.*

lib. 3. cap. 5. num. 58. vers. En quanto à los letreros, Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 281. num. 6. Mart. Mager. de advocat. armat. dict. cap. 18. num. 126.

62 Quoad vero remedia, illud frequenter in praxi sequimur, ut statim ante omnia arma reponantur, & reintegrentur in primum statum, ad quod competit Patrono, vel alii remedium redintegrandi, juxta decisionem Delphinat. Franc. Marc. 275. Menoch. de recuperand. possess. remed. 15. ex num. 45. Gratian. disceptat. forens. cap. 210. num. 57. cum seqq. ubi, quod etiam competat interdictum uti possidetis, & interdictum unde vi.

63 Quæ, ne Patroni arma, vel insignia deleantur, vel amoveantur, amplia, ut etiam si Ecclesia renovari, vel instaurari necesse sit, & ad hoc opus sit, quod arma, vel imagines, sive statua, aut rescriptiones nominum tollantur, abradantur, vel deleantur, ut in hoc casu bene fieri potest, intellige semper si aliter id fieri, nequeat; adhuc in hoc casu, relictis ædificiis, vel Ecclesia renovata, iterum suo loco insignia collocari debent; nam Ecclesiæ renovatio, vel reparatio semper est facienda absque præjudicio prærogatarum privatorum, firmisque remanentibus qualitatibus Ecclesiæ, ut eleganter in specie resolvunt Ludovif. decis. 462. ubi ita per Rotam decisum refert, Mart. Mager. de advocat. armat. dict. cap. 18. num. 125. Franc. Maria Prat. observat. 49. ex num. 18. & facit text. in l. 16. Cod. de operib. public. ubi Principum imagines è loco publico causa refectionis amovæ, post refectionem rursus suo loco collocari jubentur: † Intellige prædicta semper, ut duntaxat procedant, cum non aliter Ecclesiæ reparatio fieri valet, quam insignia, vel imagines amovendo: & quod tunc eadem antiqua insignia, seu imagines, si fieri possit, reponantur, non alia noviora, ut antiquitatis memoria vetustissimis signis magis conservetur.

64 Secundò dictam conclusionem amplia, ut nec per Patronos successores, ex fœminis fortè, familiæ primi Cappellæ fundatoris descendentes arma, vel insignia fundatoris tolli, vel abradi, suaque apponi, vel depingi valeant, ut contra Ancharran. contrarium sentientem in conf. 113. plenissimè resolvit Mart. Mager. de advocat. armat. dict. cap. 18. num. 116. cum seqq. bene Carol. Marant. contr. jur. lib. 1. respons. 16. num. 39. cum seqq. D. Michael Anton. Francès de Urritig. de Eccles. Cathedr. dict. c. 16. n. 81.

65 Quintimo, nec alia arma, etiam relictis in suo loco insigniis fundatoris, in ipsa Cappella collocari possunt, ne per alterius armorum impressionem fundatoris memoria confundatur; quod temporis cursu de facili accidere posset, & dubitari, quis Cappellam, vel Ecclesiam ædificare cœperit, ita resolvunt in specie, per doctrinam Bald. in l. 1. Cod. ut nemin. liceat, Ioann. de Annan. respons. 86. circa fin. & ex Lambertin. Mager. dict. cap. 18. num. 121. & 122. † Vel ne per compatroni admissionem principalis benefactoris, sive Patroni auctoritas minuatur: † Quæ semper intellige, nisi Ecclesiæ nova instauratio, seu refectione talis sit, ut reputetur nova constructio ob veteris totalem lapsum, quo, & simili dotationis novæ casu redè benefactoris insignia simul cum primi Patroni armis collocari permitti potest: imò, & illa sola si requisitus Patronus non refecerit, juxta notata superius.

66 An autem Cappellarum, vel Ecclesiarum fundatores hoc nostro fructu, sive prærogativa propria insignia in Cappellis collocandi licitè uti possint, prudenterque ea apponendo faciant, vel potius per hujusmodi armorum appositionem foundationis, & operis meritum amittant, & in lethale crimen fortè per

vanitatem incidant? videndi plenè rem tractantes ex antiquioribus Gemin. in cap. due sunt 45. dist. quem sequitur Bern. Landrian. in addit. Panormit. in cap. dilecti, de excess. Pralat. & ad eund. Panorm. Sebastian. Sapia in eod. loc. litter. D. vers. Item adde, Cassan. in Carbal. glor. Mund. part. 1. considerat. 13. Ant. Sola ad constitut. Sabaud. part. 1. tit. de insign. & arm. gl. 2. num. 8. Cardin. Gabriel. Paleot. in tract. de imaginib. lib. 2. cap. 48. † Qui negativè resolvunt; admonent tamen Ecclesiarum fundatores, necnon & largitores ornamentorum, ne in Cappellis, vel ornamentis propria insignia depingi curent; eo, quod per id boni operis meritum amittunt: & hanc partem negativam sequitur pluribus fundamentis eam adstruens, & contrariis respondens Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 18. ex num. 134. & 151.

67 Sed ne fideles fundatores, & præcipuè magnos Prælatos, viros illustres, Principes, ac Reges, qui summa pietate de construendis Ecclesiis, iisdemque ingentibus donis, ac muneribus augendis valdè curant, redarguamus: hujusmodique foundationes inanes existimemus, ex eo solum, quod insignia propria in Ecclesiis collocari fecerint: † pro veriori resolutione prænotandum est, hujusmodi armorum appositionem per se actum esse indifferentem, & quasi medium inter virtutem, & vitium, consistere; nam totum ab intentione hominis, ut ceteri indifferentes actus, dependet, an recta ad Deum, vel ad mundi vanitatem dirigatur: † Quare ita distinguendum censet: aut igitur primo fundatores, vel alii benefactores in his operibus principaliter vanam, & inanem gloriam respiciunt, ipsorumque finis præcipuus est, ab hominibus laudem captare, & extolli, suamque nobilitatem omnibus patefacere, ita ut, dum Ecclesiam ædificare proponunt, aut illam singulari aliqua re exornare, statim etiam (ut aliqui pleni vanitate faciunt) ante cœpti operis initium cogitare, incipiunt de illustriori loco, ubi insignia sua collocent, ut se fortasse in primis nobilitent, accuratè ideo prospiciendo, ut insignia summè conspicua, impensèque elaborata omnium oculis appareant.

68 Aut secundò fundatorum intentio ad honorem Dei, Sanctorumque cultum, & ad animæ salutem principaliter dirigitur, licet secundariò, & accessoriè propter hoc laudem aliquam, & honorem temporalem consequi velint, propriæ familiæ insignia in Cappellis collocando, ut familia ipsa magis splendescat, ipsiusque memoria in perpetuum maneat; necnon, & jus Patronatus in posterum probari possit, sitque posteris exemplum, & incitamentum, aliorum nomina his insignibus videre illustrata, ut imitationis desiderio similia facere invitentur; ornatioreque ita, & ampliores Ecclesiæ per singula tempora, existant.

69 In primo casu procedit certè sententia ex Cassan. Paleot. & alii DD. superius fundata, ut bene se declarat ipse Paleot. dict. cap. 48. quid enim meriti habere poterunt, qui in his operibus vanitati magis, quam Deo inservire student? aut quam retributionem ab ipso omnipotenti Deo sperare, qui non propter eum, sed propter mundi vanitatem opus peregerunt, ita in hoc mundo suam mercedem recipientes? Matth. cap. 6. destruitur ergo ex tali intentione bonum opus, & tunc insignia non boni operis, sed vanitatis, & inanis gloriæ signa erunt; † & licet non semper in hoc casu in lethale crimen incuratur; poterit tamen hæc labe committi, si magnus, & inordinatus appetitus gloriæ sit, ut ex D. Thom. 2. 2. quest. 132. artic. 1. communiter docent DD.

70 In secundo verò casu, licet aliqualis affectio ad terrenam non deficiat, non tamen ideo meritum amitti,

amittit est dicendum, cum finis principalis, & intentio ad Deum dirigatur; imò procedit tunc, & intelligi debet præceptum Christi Domini in Evangelio apud Matth. cap. 5. qui nostra opera omnibus patefieri jubet, ut tanquam lucerna, & exemplum hominibus, similia faciendi sint, dum tamen, ut subijcit D. Matth. mens, & intentio in occulto maneat illibata, & ita in hoc secundo casu ex armorum appositione meritum non amittit, docet Cened. in collect. ad text. in cap. quicumque, de Eccles. edificand. quæ est 153. ad Decret. num. 4. quem sequitur D. Michael Anton. Francès de Urritig. de Eccles. Cathedr. cap. 16. n. 85. & juxta hanc etiam declarationem satis clarè, licet aliàs indistinctè, ut dictum remanet, resolvunt Anton. Sola ad constit. Sabaud. part. 1. in dist. tit. de insign. & arm. gl. 2. n. 8. Paleot. dict. lib. 2. de imaginib. cap. 48. vers. Hinc sequitur, Mart. Mager. de advocat. armat. dict. cap. 18. ex n. 181. † non enim statim damnandus est qui, postquam ad Deum opus principaliter direxit, in eo tamen absque in ordinato appetitu vanitatis, & ostentationis, familiæ suæ splendorem, & nobilitatem, armorum vel insignium appositione conservare vult: aliàs † etiam si hoc per se malum esset, damnandum quoque foret, Ecclesiam jus Patronatus in operis gratitudinem benefactoribus frequenter elargiri: † & similiter damnaretur quoque, quod homines sibi, & posteris nobilitatem pararent, probationisque meliora instrumenta, sive apud nos executorias consequi intenderent, ne aliàs cursu temporis ob defectum probationis obumbreretur; quod nemo dicere, audebit, imò nobilitatis, atque honoris conservationem non curare, ac defendere, irrationabile, & belluinum merito putant Menoch. conf. 302. ex num. 1. Guizz. decis. 18. num. 5. Giurb. conf. crimin. 37. num. 26. Franc. Maria Prat. observat. 49. n. 50. & communiter nobilitarii.

71 Ex quibus nec damnare debemus quod quis ex præfata armorum in Cappellis appositione firmiorem probationem juris Patronatus, & nobilitatis signum suis posteris relinquere curet; † licet tamen libenter fateamur, perfectius opus fore, si nulla insignia adjiciantur, propter majorem humilitatem, & defectum omnigenæ ostentationis; † qui in his rebus ad pietatem pertinentibus exigitur, ut tutius ac melius sit si ita occulte fiant, ut sinistra ignoret, quod manus dextera facit, ut ad monuit Christus Dominus; † quod intellige per viam consilii, ut securius in his bonis operibus ab omni ostentationis, & vanitatis periculo liberi procedamus: non ut præcisè semper in occulto exerceri debeant; quia imò, mente, & intentione apud Deum firma, & illibata manente, hujusmodi opera coram omnibus palam facere præcipit idem Salvator noster apud Matth. c. 5. de quo supra n. 78. ut quasi hortatione, & exemplo ceteros in rectam viam, & ad similia ducamus; † quod maximè convenit Episcopis, & aliis personis, qui ratione officii eleemosynas, & hujusmodi pietatis opera facere adstringuntur, ut eis publicè factis obligationis implementum omnibus pateat: sitque etiam exemplum, quod subditis exhibere tenentur: † & ita etiam cessent scandala; & simultates, quæ frequenter, his non visis, contra Prælatos exoriri solent in ceteris autem privatis, & præcipuè minus perfectioribus securius reputo, ut hæc occultè peragant, ob periculum vanitatis, cui tantum subijciamur.

72 Et hæc sufficiant circa istam Patronorum prærogativam insignia sua in Cappellis, vel Ecclesiis collocandi quando, & quomodo, & qua intentione hac prærogativa uti debeant? ad alia autem de armorum, vel insignium materia, maximè, quando ea per Domi-

nos inferiores in suis oppidis apponi debeant, vel non? & quid in Magistratibus, alijsve locorum officialibus necnon, & privatis, an eis propria arma collocare, liceat in ædificiis, vel operibus de publica, vel de propria pecunia factis? plenè dixi supra cap. 21. ex num. 18.

73 Octava igitur jus Patronatus prærogativa, ad primam istam partem præfata divisionis expectans, quæ non minimum emolumentum, sed imò honorificentior fructus per omnes reputatur, est jus præstanti di beneficia; sed hujus prærogativæ materia, ut frequentissima in praxi, plenior, & principalem indagacionem requirit, eam in præfati omisimus quia latiori calamo separatim, & principaliter de ea in cap. præcedenti cum suis §§. tractavimus.

74 Hæc sunt emolumenta, sive prærogativæ, quæ ad primum gradum, sive partem diffinitionis juris Patronatus spectant, transcamus jam ad fructus, vel præminentias secundæ partis in §. seq.

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

§. II.

ARGUMENTUM.

Agitur de secunda specie Fructus, sive præminentiarum Patronorum, quæ ad secundam partem ipsius diffinitionis juris Patronatus pertinent, & quæ onerosæ dicuntur: Discutitur latè quæ sint istæ præminentia? & principaliter de præminentia sive onere Patronorum tuendi defendendique Ecclesiæ Patronatus: Quid hujus protectionis ratione Patronus facere possit? aut in quibus se immiscere? Et an rationes à Rectore, vel beneficiatis exigere? aut aliqua rerum, seu reddituum Ecclesiæ administratio eis competat? maximè Ecclesia vacante per obitum Rectoris: Quid si Patronus laicus, vel Ecclesiasticus sit? An etiam in bonorum Ecclesiæ alienatione Patroni assensus necessario exigatur, vel saltem in Ecclesiæ status mutatione, & de ejus prohibitione: Quibus expensis præfata defensionis per Patronos fieri debeant: Ultimòque de prohibitione, ne Patroni ex Ecclesiarum rebus, aut redditibus aliquod lucrum, ultra legitimè debitum captent: ne ve in eis aliter illicitè se immisceant.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur materia in hoc §. tractanda, circa secundam, videlicet, speciem fructuum, sive præminentiarum juris Patronatus, quæ onerosæ dicuntur.
- 2 Competit primò Patronis Ecclesiæ Patronatus defendendi jus, sive onus, & num. seqq.
- 3 Inde Patroni appellantur, quasi Ecclesiarum protectores, ac defensores.
- 4 Et Advocati, Vicedomini, & Custodes.
- 5 Patronus Ecclesiam non defendens jure Patronatus privandus.

- 7 In quo hæc prærogativa consistat? cum num seqq. Patronis an aliqua rerum Ecclesiarum administratio competat? ibi.
- 8 An æconomum, sive administratorem nominare valeat?
- 9 An à Rectoribus Ecclesiarum, seu Beneficiatis rationem exigant?
- 10 Distinguitur inter Patronum laicum, vel Ecclesiasticum.
- 11 Ratio hæc Patrono Ecclesiastico non minutatim, sed generaliter reddenda.
- 12 Custodia, vel administratio Ecclesie vacantis an Patrono adbeat? distinguitur similiter inter Ecclesiasticum & laicum Patronum.
- 14 Si Patronus laicus sit, Episcopo vacantis Ecclesie rerum administratio competit.
- 16 Qua forma tunc laicus Patronus procedere, teneatur, si per administratorem bona dilapidentur?
- 17 Cui denunciatio faciendâ: Episcopo, Metropolitano, Papa, aut Regi: & quo ordine?
Exponitur text. in cap. filiis, vel nepotibus 16. quæst. 7. cum nostra l. 3. tit. 15. part. 4. ibid.
- 18 Dilapidationes bonorum Ecclesiarum omni celeritate compescenda, & num. seqq.
- 19 Supremum Castellæ Senatum cujuslibet operis p̄i protectorem esse probatur notabiliter, ex dict. cap. filiis, vel nepotibus.
- 20 Utrum Patronorum consensus in alienationibus bonorum suarum Ecclesiarum sit necessarius?
- 21 Resolvitur negativè, & num. sequent.
- 22 Idem in Ecclesiarum Advocatis, aut Protectoribus.
- 23 De urbanitate tantum, non de necessitate hujusmodi consensus à Patrono exigendus.
- 24 In concessione ad emphyteusim.
- 25 Possunt tamen Patroni tales alienationes contradicere, & quocumque tempore retractare, si sine justa causa fiant, & num. seqq.
- 27 Utilius est, ad litigia vitanda, Patronorum consensus obtinere.
- 28 Quid si Patronus in hujusmodi alienationibus consensus præstare, solitus fuerit: an in posterum necessariò requirendus?
- 29 Quando de necessitate, vel de urbanitate præstitus censetur, ut in posterum præscriptio inducta sit, vel non?
- 30 Patronus rectè prohibet, & contradicit, nec redditus Ecclesie Patronata aliis usibus quàm, quibus in fundatione fuerint destinati, assignentur.
- 31 Et ne alteretur fundatoris dispositio.
- 32 Nova Ecclesia patronata alteri subiciatur.
- 33 Vel transferatur in alium locum.
- 34 Limitantur hæc, si sine justa causa, & contra utilitatem ipsius Ecclesie Patronus ea fieri, renuerit.
- 35 Tacitus consensus Patroni, quando ad hæc sufficiat, & præsumatur?
- 36 Item Patronus Ecclesie status mutationem prohibere, seu contradicere potest: ne ex Cappella in Ecclesiam Collegiatam, vel Conventualem per Episcopum erigatur: seu aliter status mutetur.
- 37 Idem in mutatione status beneficii juris Patronatus: ad qualitatem presbiteralem, vel aliam, & num. seqq.
- 39 Nec beneficia unire potest Episcopus sine consensu Patroni.
- 40 Nec eorum cum aliis permutationes admittere.
- 41 Nec Cappella materialem fabricam mutare.
- 42 Omnis Cappella per Rectorem, vel Religiosos alios non concedenda.

- 43 Maxime stante ipsius venditione, cum pacto, ne aliis tradatur.
- 44 Quid, simpliciter ad nudum tantum usum Cappella concessa?
- 45 Defensiones præfata in Ecclesiarum favorem cuius expensis per Patronos faciendæ?
- 46 Tutores, mandatiarii, parentes, & alii administratores defensiones minorum, non proprias, sed ipsorum expensis facere, tenentur.
- 47 Patronus, vel Ecclesiarum Advocatis, aut Protectoribus, nihil ex earum fructibus, vel redditibus in proprios usus convertere, licet.
Quam gravibus oneris Patroni in iuribus suarum Ecclesiarum se immiscentes aut exigentes indubita tributa, seu onera compescantur, ibidem.

U^T igitur materiam huius capituli, ordine in principio proposito, impleamus, restat, ut de secunda specie fructus, sive præventuariarum juris Patronatus tractemus, quæ onerosæ dicuntur.

Ad istam ergo secundam speciem, sive gradum principaliter pertinet prærogativa illa, sive Patronorum præminentia, cujus ratione Patronus jus, vel onus defendendi, ac tuendi Ecclesias patronatas competit, ad idque adstringuntur per text. in cap. filiis, vel nepotibus 16. quæst. 7. Unde, & Patroni vocantur, quasi Protectores, & defensores ipsius Ecclesie, qui eam, eiusque bona, Rectores, ac ministris contra quoscumque oppressores tueri, & defendere debent.

Quam Patronorum præminentiam principaliter, ex dict. cap. filiis, vel nepotibus, & ex text. in cap. nobis, de jure Patronat. & ex nostra l. 1. & 3. tit. 15. part. 1. ultra gloss. Abbat. & alios Canonistas in dictis iuribus, late comprobant, multa etiam de hac protectione, & defensione congruentes Paul. de Citadin. de jure Patronat. part. 6. art. 5. Roch. de Cur. eodem tractat. in verb. Onerosum, Hostiens. in summ. tit. de jure patronat. §. Quid sit jus patronatus, num. 1. vers. In hoc autem. † Qui ideo Patronum, Advocatum, Vicecomitem, & Custodem vocat, idem Hostiens. ad dict. tit. in §. Quid competat, vers. Sequitur, Gemin. conf. 45. in princip. Lambertin. de jure patronat. lib. 2. artic. 12. quæst. princip. 2. ex num. 1. Roffied. in pract. jur. Pontif. part. 5. de jure patronat. tit. de oner. quod hab. Pralat. in Eccles. num. 1. Duard. lib. 5. de benefic. cap. 4. in fin. Sebast. de Medic. de diffinit. diffinit. 56. num. 3. & num. 9. vers. Tertio, Ioann. Brunell. de dignit. & potest. Legat. à Later. conclus. 24. vers. Duodecimus favor, in tractat. D. D. tom. 13. part. 2. fol. 232. col. 4. Cardin. Tusch. pract. conclus. litter. P. concl. 140. num. 8. & ex eleganti Rotæ decisione Card. Cavaler. 321. num. 4. Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 10. num. 374. cum seqq. & repetit in cap. 15. ex num. 157. † Quæ ita procedunt, ut Patronus Ecclesiam non defendens omni commodo, quæ ab ea habet, privari debeat, juxta gloss. in cap. tributum 23. quæst. ultim. in verb. Defendere. Paul. de Citadin. in dict. tractat. de jure patronat. part. 6. art. 5. num. 1.

Quam tamen protectionem intellige, non ut Patroni aliquam rerum Ecclesie administrationem habeant, sed jus tantum inspectionis, ac sollicitudinem quamdam, ut res Ecclesiarum, quas dotarunt ipsi, vel fundarunt, factas, rectasve conservari curent, ut colligitur, ex dict. cap. filiis, vel nepotibus 16. quæst. 7. in illis verbis: Licetum sit, hanc habere solertiam, &c. & notant ex Card. Zabattell. in Clem. 2. quæst. 5. de jure patronat. & in Clem. 1. post princip. de censib. Matth. Collet. conf. 33. num. 68. Mart. Mager. de advocat. armat. cap.

cap. 10. numer. 374. † Ideo æconomum, sive administratorem Patronum apponere non posse, nisi id speciali Papæ privilegio habeat, notant Abbas in cap. cum vos, num. 4. de offic. ordinar. Azbed. conf. 10. num. 22. & 25. Melch. Lotter. de re beneficiar. lib. 1. quæst. 11. num. 68.

9 Ex quibus aliqui inferunt, bene posse Patronum exigere rationem de præfatis aliisve bonis temporalibus Ecclesie. Idem tenent in cap. Lateranen. de præbend. & saltem, quod est generalis ratio beneficiarius reddere debeat, teneat absolute, nulla inter Patronum laicum, & Ecclesiasticum differentia præmissa, nec aliquo relato, Augustin. Barbof. in collect. ad dict. cap. nobis, de jure Patron. num. 11. in fin.

10 Sed hoc intellige, si Patronus Ecclesiasticus sit, secus si laicus, quia hæc prærogativa, præ laicis Patronis, Ecclesiastici gaudent, ex quo non ita Ecclesiastico, ut laico, Ecclesiarum bonis, & administrationi se immiscere, est prohibicum; & sub ita differentia optime resolvunt ex text. in cap. cum, & Pralatura, §. In Eccles. de privileg. Panormitan. in cap. de Monachis, n. 6. de præbend. & ante Abbat. docuit idem Innocent. in cap. cum venerabilis, de except. Brixienf. in repertor. jur. in verb. Patronus, col. 2. in fin. Ioann. Brunell. de dignit. & potest. Legat. dict. conclus. 24. vers. Duodecimus favor, in tract. D. D. tom. 13. part. 2. fol. 252. col. 4. Melch. Lotter. de re beneficiar. lib. 1. dict. §. 11. num. 67. cum seqq. Mart. Mager. de advocat. armat. c. 10. num. 383. idem Augustin. Barbof. qui ita se explicat in cap. ex litteris, n. 12. vers. De temporalibus de jure Patronat. Bertarchin. in repertor. jur. in verb. Patronus Ecclesie, col. 6. in princip. fol. mihi 206. † Ubi, quod hæc ratio, per Patronum, intellige Ecclesiasticum, exigenda non minutatim de expensis diurnis sed generaliter reddi debeat, quod & notant sub eadem differentia Roch. de jur. Patron. in verb. Honorificum, ex num. 10. bene Lotter. ubi proximè.

12 Qui omnes eandem differentiam constituunt, & servant quoad custodiam, & administrationem Ecclesie vacantis, quam similiter Ecclesiastico Patrono non vero laico competere resolvunt, ex dicta ratione quia magis quam Ecclesiastico laico Patrono, ob personæ incapacitatem, rerum Ecclesiarum administrationis immixtio prohibetur, quidquid hoc administrationis, sede vacante, privilegium Patrono indistinctè tribuat, ex gloss. in cap. cum vos, de offic. ordinar. quæ nihil tamen ait, & ex Cardinal. in Clement. 2. quæst. 5. de jure Patronat. & in Clement. 1. in princip. de censib. Bertarchin. in repertor. jur. in verb. Patronus Ecclesie conclus. 1. idemque indistinctè voluerunt Brixienf. in repertor. jur. in verb. Patronus, col. 8. circa princip. & ex dict. gloss. Augustin. Barbof. in dict. cap. nobis 25. num. 11. in fin. de jure Patronat.

13 Sed quidquid hi Doctores dicant, à prædicta distinctione, & differentia inter Ecclesiasticum, & laicum Patronum quoad custodiam, etiam vacantis Ecclesie ut veriori non est recedendum, nam & eam in specie docent, Innocent. in cap. unic. ut Ecclesiast. benefic. fin. diminut. confer. col. antepenult. super verb. Proventus. † Dicens, quod ubi Patronus est laicus custodia, & gubernatio Ecclesie vacantis pertineat ad Episcopum, cui subest Ecclesia, & hoc idem notat, ultra locum relatum, Brixienf. in dict. verb. Patronus, col. 2. in fin. optime, & plene Panormitan. in cap. bona, col. 3. de appellat. Math. Collet. conf. 33. num. 68.

15 Juxta quam differentiam procedere debet doctrina Cardin. Tusch. pract. conclus. litter. P. concl. 140. n. fin. qui ex Roch. de Cur. & Lambere. custodiam Ecclesie Patronatæ vacantis indistinctè Patrono dene-

gat, ut solum in Patrono laico locum habeat.

Circa quæ tamen animadverti, bene posse Patronum laicum in hoc casu Ecclesie vacanti providere, & inspicere, ne redditus Ecclesie, vel alia bona per Rectorem, vel æconomum dilapidentur, aut in proprios eorum usus convertantur; tunc enim contra eos agere poterit, licet non per viam, ut ei rationes reddantur, per viam tamen denunciationis Episcopo, vel alii superiori Ecclesiastico faciendæ, ut expressè probatur in dict. cap. filiis, vel nepotibus 16. quæst. 7. cui concordat nostra l. 3. dict. tit. 15. part. 1. optime Gloss. in dict. cap. filiis, in verb. Denunciatio. Panormitan. in cap. nobis, de jure Patronat. col. 3. vers. Et ultra, Speculat. in tit. de simon. verb. offum. Brixienf. in repertor. jur. in verb. Patronus, col. 1. in med. Lambertin. de jure Patronat. lib. 2. art. 12. quæst. princip. 2. num. 1. Roffied. in pract. jur. Pontif. part. 5. de jure patr. tit. de oner. quod habet Pralat. pro Eccles. num. 1. Duard. de benefic. lib. 5. cap. 4. in fin. Bertarchin. in repertor. verb. Patronus Ecclesie col. 11. circa fin. fol. mihi 207. ubi contra Rectorem prodigum, vel inhonestum, Jacobat. de concil. lib. 3. artic. 1. num. 92. in tractat. D. D. tom. 13. part. 1. pag. 229. Io. nn. Brunell. de dignit. & potest. Legat. dict. conclus. 24. vers. Duodecimus favor, in volum. D. D. tom. 13. part. 1. pag. 252. col. 4.

Forma autem hujus accusationis, seu denuntiationis & per quod personatum gradus fieri debeat, clarè exprimitur in dict. cap. filiis, vel nepotibus 16. quæst. 7. ubi quod prius Episcopo secundò, si Episcopus fraudato existat, Metropolitanò, & denique, si iste eadem paraverit, Regi denunciatio referatur ut optime etiam notat ibidem Gloss. in verb. Regis. Quæ tamen Regia protectio non fuit adjecta in nostra leg. 3. tit. 15. part. 1. in qua post Metropolitanum, Papam ad eundem dicitur; sed certe ratio dict. text. in cap. filiis, ut potius Regi, quàm Papæ hæc denuntiationes fiant, ut conspicio potuit esse.

Quia tales fraudes, & dilapidationes celerem occursum requirunt, ideo talem recursum, vel querelam Regi referendam in dict. text. jubetur, quia citius in suo Regno præfatis dissipationes compescere poterit: Quam breviter, & celeriter remediis in his rebus requisitam summum Pontificem in dicto text. in cap. filiis, vel nepotibus voluisse colligi potest ex ipsius verbis ibi: Regis hæc acribus intimare non differant, quasi nulla in hoc dilatio admittenda, sed protinus Regi ut propinquo potius quàm Papæ denunciatio faciendâ; † quem text. ut singularem nota, quia ex eo clarè fundatur protectio, quam erga hujusmodi opera pia noster supremus Senatus propter Regiam immediatam representationem semper exercuit, in quo tales bonorum dilapidationes, & aliæ fraudes protinus, & citius, quam in alio tribunali coercentur, & memoriæ præque foundationes in sua jura, ac bona reintegrantur.

Circa quam Patronorum prærogativam, sive jus defendendi Ecclesias, earumque bona dubitari potest, an Patroni consensus in bonorum Ecclesie Patronatæ alienatione requiratur? † In qua quæstione quidquid affirmativam sententiam, teneant Gloss. in Authent. de alienat. & emphyteus. Philipp. Franch. in cap. 1. de reb. Eccles. non alienand. in 6. & Rebuff. in tract. de alienat. rer. Eccles. num. 90.

Et in quibuscumque Ecclesiarum, vel Monasteriorum advocatis, sive protectoribus, quorum multi sunt in Germania. Thom. Michael. diffinit. ac juris diffinit. thes. 5. litter. G. Negativæ tamen magis communiter, & verè resolvunt D. D. quia nullibi hæc tam magna prærogativa Patronis concessa probatur, ita in

Specie arg. text. in cap. *noverint. cap. regenda* 10. *quest. 1. tradant Innocent. in cap. univ. ut Ecclesiast. benefic. sin. diminut. confer. num. 6. vers. Etiam de honesto, & ibidem Abbas. & Joann. Andr. sub. numer. 13.*

23 Qui talem consensum de urbanitate solum, & quadam honestate, non vero de necessitate, adhibendum dicunt, sequitur Felin. in cap. *cum accessissent. col. 7. vers. Idem si Episcopus, de consit.* Paul. de Citadin. de jure Patronat. part. 6. art. 4. *diēt. quest. 13. Roch. de Curt. eodem tract. verb. Onerosum, num. 13. & verb. Honorificum, num. 10. latè resolvit Rota apud Cassador. decis. 3. sub num. 4. vers. Sed conclusum fuit, de jure Patronat. Modest.*

24 Pistor. *conf. 28. numer. 21.* † Et in concessione ad emphyteusim, aliave alienatione Lambertin. de jure Patronat. lib. 2. art. 7. 2. *quest. princip. numer. 5. Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 10. numer. 371.*

25 In eo tamen Patronorum prerogativa viget, quod hujusmodi alienationes, si forte sine justa causa fiant, poterunt eis contradicere; ne Ecclesie bona dissipentur, ut ex *diēt. cap. filius, vel nepotibus, docent Innocent. in rubr. de jure Patronat. num. 1. Panormitan. in diēt. cap. univ. ut Ecclesiast. benefic. sin. diminut. confer. optimè declarant Ancharr. conf. 122. sub num. 5. vers. Item jus Patroni, benè Decius conf. 173. alias 174. incipit: Et pro tenui facultate mea, num. fin. noster Gregor. in diēt. l. 3. gloss. 1. tit. 15. part. 1. Joann. Brunell. de dignitat. & potest. Legat. diēt. concl. 24. vers. Septimus favor, in tract.*

26 DD. tom. 15. part. 2. fol. 252. † Et etiam quocumque tempore has minus justas alienationes retrahat, Roch. de jure Patronat. in verb. *Honorificum, sub num. 10. ad med. vers. Verum est, quod ubi alienatio, optimè Decius diēt. conf. 173. alias 174. incipit: Pro tenui, numer. 5. in med. † Undè semper utile esse, consensum Patronorum obtinere ad litigia vitanda notant, & consulunt noster Gregor. & Joann. Brunell. in loc. citat.*

28 Quibus adde singularem limitationem Decii in *diēt. conf. 174. ubi præfata intelligit, nisi Patronus in his alienationibus consensum præstare solitus fuerit, nam tunc talem consensum in posterum necessario requiri ait: † quam limitationem declarant nisi de urbanitate consensus iste à Patrono antea fuerit impetratus, quia tunc licet pluries id contingerit ad præscriptionem non proderit quare, ut hæc Decii limitatio procedat, necessario constare, & probari debet, consensum à Patrono impetrari solitum fuisse non de urbanitate, sed de necessitate, quod clarè constabit, si Patronus alienationibus se opposuerit, & sine ejus consensu celebratas semper contradixerit effectum habere, ejusque contradictionibus Rectores Ecclesiarum acquieverint, ut in actibus facultativis, eorumque præscriptione frequenter notatur, ex quo in eis nulla possessio, aut præscriptio nisi à tempore prohibitionis, & acquiescentiæ fundari potest, juxta communem DD. placitum, & sæpius per nos alibi notata.*

30 Item ex prædicta Patronorum prerogativa, sive jure Ecclesiam, ipsiusque bona defendendi, poterit Patronus prohibere, ne per Episcopum, vel alium redditus Ecclesie Patronatæ alteri Ecclesie pro ejus necessitatibus, vel præbendis applicentur, vel in alios usus convertantur, quam ad quos tempore fundationis fuerunt destinati, cap. *ex litteris 7. de jure Patronat. docent Panormitan. in cap. suggestum, de jure Patronat. Joann. de Ann. in diēt. cap. ex litteris. numer. 5. & ibidem Boich. num. 11.*

Speculator. in tit. de simon. num. 5. Paul. de Citadin. de jure Patronat. part. 6. art. 4. *quest. 3. num. 25. Roch. eodem tractat. in verb. Honorificum, quest. 3. col. 3. vers. Item benè facit ad prædicta, Gigas de pensionib. cap. 23. num. 8. & 11. in tract. DD. tom. 15. part. 1. pag. 338. col. 3. † Vel ne alio modo alteretur dispositio, Joann. Brunell. de dignitat. & potest. Legat. concl. 24. vers. Septimus favor. † Et ne Ecclesia Patronata alteri Ecclesie subjiçiat, Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 10. num. 378. † Vel transferatur in alium locum, ut loquendo in Rege Patrono, vel alio privato, quod ipsius consensus in translatione Ecclesie necessarius sit, notant Rebuff. in prax. tit. de translat. Episcop. & alior. & quam fier. poss. numer. 13. Mantica. de tacit. convent. lib. 25. tit. 8. num. 17. cum sequent.*

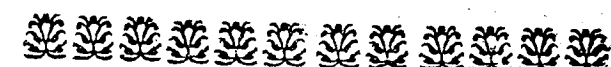
Qui benè limitat, nisi sine justa causa, in d. constando de bono, & utilitate Ecclesie Patronus renuerit, talem consensum præstare, & sequuntur Barbof. de univers. jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 19. ex n. 34. D. Michael Anton. Frances de Urrutigoit. de Eccles. Cathedral. cap. 7. ex num. 50. † Apud quem in n. 54. quod ad prædicta peragenda sufficiat tacitus consensus Patroni; & quando præsumatur, & de causis translationis maximè Ecclesie Cathedralis? plenissimè idem Urrutigoit. num. 12. cum seqq. ubi Azor, Cardin. Tusch. Monet. Loiter. & alios latè causas cumulantes refert.

Item prohibere poterit Patronus, ne Ecclesie status mutetur, veluti si ex Cappella Ecclesiam Collegiatam, vel Conventualem Episcopus erigere velit, in hoc enim Patroni consensum omnino necessarium putant, celebris Gloss. in cap. nobis 25. de jure Patronat. ubi plenè de præjudicio Patroni, si id admitteretur, Anton. de Butr. in eodem cap. nobis, num. 25. Hostiens. in diēt. cap. suggestum, & ibidem Immol. & Henric. Boych. eodem tit. idem Boych. in cap. præterea, num. 14. diēt. tit. de jure Patronat. Bald. in l. si quis Presbyter. Cod. de Episcop. & Cleric. Decius in cap. cum venerabilis, num. 134. de exception. Modestini. Pistor. diēt. conf. 43. num. 20. lib. 1.

Quia similiter nec Episcopus statum, vel institutionem beneficii sine consensu Patroni immutare, aut per viam dispensationis alterare potest, ut notavit originaliter Calderin. in cap. cum accessissent, de consuet. cujus circa hoc doctrinam magni extollunt, & laudant Aonan. Abbas, & Joann. de Imol. ibidem, † ex eo inferentes, quod si in institutione beneficii collatio est faciendâ Presbytero, non poterit Episcopus, sine licentia Patroni dispensare, ut conferatur non Presbytero, idemque docuit Innocent. in cap. fin. de Cleric. non resident, † additque Panormit. ubi proximè, Episcopum non posse unire beneficium sine consensu Patroni; circa quod, & beneficii statutum non mutandum, idem tenet Joann. Brunell. de dignitat. & potest. legat. diēt. conclus. 24. vers. Sextus favor, † Ubi idem tenet in beneficii permutatione ex Rota decis. 306. & 331. in novissim. † Et in fabrica materiali Cappellæ, quod ex eadem ratione Patrono invito, de consensu Episcopi mutari non debeat, Gloss. & DD. in cap. nobis, verb. Cappella, de jure Patron. Rot. decisio 551. part. 1. in novissim. divers. num. 1. & novissimè D. Michael. Anton. Frances de Urrutigoit. de Eccles. Cathedral. diēt. cap. 16. num. 122.

Juxta quæ majori cum ratione Episcopo Religiosis, vel aliis Ecclesiarum Rectoribus prohibetur, unius Cappellam sine ejus, vel totius familiarum consensu alteri tribuere, ut per text. in cap. monasterium 16. quest. 2. & ex Lambert. Roch. de Curt.

82

§. III.

ARGUMENTUM.

Agitur de tertio emolumento principali, aut fructu juris Patronatus, qui ad tertiam partem ipsius diffinitionis, sive ad verbum *utile* in ea adjectum spectat: quæ prerogativa, sive emolumentum consistit in censu, vel tributo specialiter Patrono reservato, aut concessio. Principaliterque consistit etiam in jure alimentorum, quod Patronis egestate laborantibus adversus Ecclesias competit. Plenè de hoc jure: & quid si plures Patroni sint, vel oppida, quibus jus Patronatus competat: quæ alimenta eis debeantur: Multisque exemplis hoc jus alimentorum comprobatur: an similiter cuilibet alii donatori inopi per donatarium hoc jus debeat: An Magistro per discipulum, vel e contra: Dominis inferioribus, sive Baronibus per vassallos: Noviter nec injucundè duæ istæ quæstiones resolvuntur. Quæ egestas in Patrono requiratur: Et quid si sua culpa ludendo, meretricando, vel alio luxu in eam pervenerit: Quando de sua industria, aut arte vivere debeat: Et si aliunde alimenta habere possit, apparente nempe, fratribus, vel Monasterio, si Religiosus sit: Item agitur de redditibus quibus Ecclesia frui debet, ut hoc onere teneantur. Et an omnes Ecclesie redditus sint inspicendi, vel dotis solum à Patrono præstitæ: Et quid dote precepta: Pensionis etiam onus an prius deducendum, vel potius ei alimenta Patroni præferantur: Postremò de quantitate alimentorum tractatur, ad conditionem, statum, dignitatem Patronorum, Regionis consuetudinem, & alia consideranda. Pluraque specialia de eorum comprehensione ad singulos casus dicam in sequent. hujus §. section.

SUMMARIUM.

- 1 Agitur de tertio specie emolumentorum, quæ Patronis debentur, & qua utilia superioribus diximus.
- 2 Consistit principaliter hoc jus in alimentis per Ecclesiam Patrono egesto præstandis.
- 3 Et in quibusdam redditibus, censu, aut tributo, quæ similiter Patroni ab Ecclesiis exigere solent: de quibus prius tractandum.
- 4 Censum aliquem seu tributum, aut redditum per Ecclesiam Patrono nullo jure deberi. Limita, nisi in fundatione de Episcopi consensu fuerit reservatum, ibidem.

5 Probatum

& aliis docuit Rot. diēt. decis. 550. num. 1. optimè Bart. in l. 2. Cod. de operib. public. ubi invehit contra Religiosos talia facientes, nisi absque juris alterius præjudicio Cappella concedatur, ut benè exemplificat Gratian. decis. 26. num. 18. & 19. aliàs secus; † maximè legitima anteriori venditione accedente, cum pacto, ne Cappella possit alteri dari, quod etiam post mortem est servandum cap. Antigonus 1. de pact. & ita docent Rodriguez tom. 4. in addit. ad summ. verb. Sepultura, concl. 4. Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. concl. 80. † Ubi secus si tantum ad nudum usum, aut sine justo pretio Cappella fuerit concessa, sequitur D. Michael Anton. Frances de Urrutigoit. de Eccles. Cathedral. cap. 16. ex num. 132.

Unum tamen nota, quod defensiones istas non propriis, sed Ecclesie expensis Patronus subire debet, argum. text. in l. à vitore, ff. de administrat. tutor. l. si quis, §. Impendia, ff. de bon. matern. l. idemque §. Idem labeo, ff. mandat. † In quibus idem deciditur in tutoribus, patre legitimo administratore, & mandato, & argumento text. in cap. charitatem 12. quest. 2. docent in specie Archidiacon. in diēt. cap. filius, vel nepotibus 16. quest. 7. num. 1. vers. Denuntient. Ioan. Andr. in cap. quibusdam, de pœn. Paul. de Citadin. in diēt. tract. de jure Patronat. part. 6. art. 5. num. 16. noster Gregor. in diēt. l. 3. tit. 15. part. 1.

Item nota, quod si Patroni Ecclesiam defendant, sive vigore privilegii, aut consuetudinis ejus rationes exigant, vel tempore vacationis eam custodiant, semper præ oculis habere debent, ne ipsius fructus, redditus, jurisdictiones, vel alia bona, seu quascumque obventiones Ecclesie in proprios usus convertant, ab hoc enim sub excommunicationis pœna, necnon, & juris Patronatus privatione compescuntur per Sacrum Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 11. de reformat. & sess. 25. cap. 9. suntque, & alia jura antiqua idem prohibentia in cap. generali 13. de election. in 6. cap. in quibusdam, extra de pœn. cap. 2. de Rub. Eccles. non alienand. cap. præterea, de jure Patronat. cap. Clerici extra eodem, cap. in singulis, in fin. extra de stat. monachor. & per Fideric. in tit. de pact. tenend. inter subdit. in fin. in quibus, & aliis juribus passim per DD. allegatis Ecclesiarum Patroni, vel advocati, aut Protectores, aliive potentiores laici momentur, & sub excommunicationis, interdicti, & aliis gravibus pœnis præcipiuntur, ne in Ecclesiarum bonis, redditibus, jurisdictionibus, cæterisque Ecclesiarum proventibus perpetuò, vel ad modicum tempus manus injiciant, maximè tempore vacantis Ecclesie: vel ne prætextu juris Patronatus, defensionis, aut custodiæ, aliave colore quæsito, in eis se ingerant: ab omnibusque censuum, tributorum, aliisque illicitis exactionibus, ultra ea, quæ legitima concessione, aut consuetudine sibi debita sunt, prudenter abstinere faciant: ut ex dictis juribus, & Doctoribus in eis repetentibus constat. Et hæc de prerogativis, sive fructu juris Patronatus, quoad secundam ipsius diffinitionis partem, qua onerosum appellatur, dixisse sufficiat.

- 5 Probatur de jure nostro Partiar. in l. 2. tit. 15. part. 1.
- 6 Similiter fructus beneficii vacantis Patrono debentur, si ei per Episcopum in erectione Ecclesie fuerint concessi.
- 7 Idem si hujusmodi fructus, & tributa legitima consuetudine, aut prescriptione quaserit.
- 8 Censum hunc, vel tributum prefatis modis Patrono debitum recte per eum in quemlibet alienari, vel transferri etiam, sine Episcopi consensu ad differentiam juris Patronatus.
- 9 Differunt etiam a jure Patronatus, quia hoc onera, vel tributa sola fundatione aut donatione Ecclesie Patrono non quaruntur: secus jus Patronatus.
- 10 Post Ecclesie fundationem vel donationem, an tributa ista per Episcopum Patrono concedi possint?
- 11 Gravamina aliqua, vel servitutes Ecclesie jam fundate, vel dotate imponi non debent.
- 12 Nisi in manifestam Ecclesie utilitatem tendant.
- 13 Agitur de prefata secunda utilitate, jure nempe alimentorum Patrono egeno debito. Est precipuus fructus juris Patronatus, ibidem.
- 14 Patrono vergenti ad inopiam alimenta deberi juribus, & auctoritatibus comprobatur: ad plures quaestiones remissive, & num. seqq.
- 15 Quid si universitati, vel oppido jus Patronatus competat, an universi ipsius pauperes ab Ecclesia alendi?
- 16 Et pluribus simul dotantibus Ecclesiam, vel fundantibus.
- 18 In hoc judicio alimentorum leviores probationes, quam in principali juris Patronatus exiguntur.
- 20 Commendatariis Indorum, an alimenta per Indos sint praestanda.
- 21 An Ecclesiarum Protectoribus?
- 22 Referuntur rationes, quibus jus alimentorum Ecclesiarum Patronis debeantur.
- 23 Primo jure gratitudinis.
- 24 Comprobatur pluribus exemplis.
- 25 Patrono praestita libertatis ratione eadem gratitudinis causa alimenta a liberto exhibenda.
- 26 Libertus obligationem hanc sine justa causa implere recusans ad servitutem reducendus.
- 27 Donatarius eadem gratitudine donatorem alere adstringitur.
- 28 Intellige causative ob poenam revocanda donationis.
- 29 Et in rei magna donatione: secus si modicum sit donatum.
- 30 Magistro inopi per discipulum, an alimenta debeantur? & num. sequentibus.
- Sententia affirmativa fundatur ex superioris gratitudinis ratione, ibidem.
- Et ex l. 2. §. Primus Divus, ff. de origin. jur. l. Atilius Regulus, ff. de donat. ibid.
- 31 Magister quasi pater Scholarium habetur: & ita summa reverentia tractandus, & num. 32.
- 33 Idem contra pauperem discipulum per Magistrum alendum tenent plures.
- 34 Magistrum divitem propter alimentorum spem eligendum consulit Bolognin.
- Melius si pauper, & doctior eligatur: & rationes, ibidem.
- 35 Gratulatur Deo Author de optima sua Magistri in praxi electione.
- Laudatur Dom. D. Ludovicus de Cerdeño & Monçon Authoris praeceptor, ibidem.
- 37 Resolvitur contra: quinimo Magistrum discipulum

- lum pauperem alere adstringi non posse.
- 38 Respondetur ex fundamentis in contrarium objectis ex dict. l. Atilius Regulus de donat. & l. 2. §. Primus Divus, de origin. jur. de quorum jurium declaratione, & num. sequentibus.
- 41 Magistris quod prius suis, quam alienis discipulis charitatem, & favorem exhibent monet Rebuff.
- 42 Dominis inferioribus, vel Baronibus paupertate laborantibus, an per suos vassallos divites alimenta exhibenda?
- Referuntur communissima affirmativa sententia: ibid.
- 43 Opiniones Doctorum ac allegationes, sive consilia scribendam suspecta admodum habenda, & quare?
- 44 Referuntur negativa sententia, ne inferioribus dominis per vassallos alimenta aliqua debeantur.
- 45 Resolvitur sub notabili distinctione inter vassallos, qui feuda, vel terras a dominis acceperunt: & eos, qui solum in terris dominorum habitant: ut sunt Burgenses: & num. 46. 47. & 48.
- 47 Nostri vassalli, Solatiegos nuncupati, inter quos numerandi?
- 49 Concluditur ex prefatis superior principalis hujus §. resolutio, ut Ecclesiarum egenis Patronis alimenta ex ipsarum Ecclesiarum redditibus sint praestanda.
- 50 Proponuntur aliqua resolvenda dubia circa hujus alimentorum obligationis executionem, sive realem praestationem: ad egestatem in Patrono requisitam: divitiarum qualitatem in Ecclesia: & circa emolumenta, aut res quae alimentorum nomine sunt praestanda: de quibus singulis infra.
- 51 Quae egestas in Patrono pro consecutione alimentorum requiratur? & num. seqq.
- Summam inopiam necessariam voluerunt aliqui, ibidem.
- Differentia inter inopiam, & paupertatem, ibidem, & num. seqq.
- 52 Contrarium verius: summam egestatem non requiri sed sufficere, quod ad talem inopiam Patronus devenerit ut juxta ipsius qualitatem commodè, ac decenter se sustentare non valeat: & num. 53. & 54.
- 54 Hujus egestatis probationem, & quod sine ipsius culpa contigerit ad Patronum pertinere.
- 55 Limitatur superior resolutio alimenta Patrono sua culpa paupertate laboranti denegans, si ad summam inopiam devenerit, quo casu etiam si sua culpa alendum resolvitur.
- 56 Aluntur etiam ab Ecclesia alii extranei summa inopia laborantes nullo morum discrimine habito.
- 57 Quid si Patronus perse inops alia tamen subterfugia habeat: fratrem, scilicet, divitem, Monasterium, si Religiosus sit, & similia subsidiaria remedia habeat.
- 58 Et si sua industria, & labore se alere possit.
- 59 Patroni sordidas artes, vel aliter ipsorum status, & dignitati minus decentes, & indecoras exercere non sunt cogendi.
- 60 Quid si sui majores easdem artes exercuerint?
- 61 In quo Patroni egeni a ceteris pauperibus differant? & numer. sequentibus.
- Pauperibus aliis Ecclesia subvenire tenentur, ibidem, & num. seqq.
- 62 Ex hac causa necnon, & propter redemptionem captivorum Ecclesiarum bona, etiam divino cultui dicata, licite pignorantur, & venduntur.
- 63 Referuntur singularia loca ex Div. Augustin. & Hieronym.

65 Adducuntur

- 65 Adducuntur nonnulla differentia inter Patronos egenos, & ceteros pauperes, quoad alimenta ab Ecclesia recipienda; & num. seqq.
- 66 Patrono indigenti abundantius, quam extraneo pauperi Ecclesia subvenire debet.
- 67 Patrono jure actionis alimenta debentur, vel saltem naturali obligatione, & jure recompensationis: ceteris pauperibus miserationis causa.
- Alimenta pinguiora praestanda, cum jure actionis: aut compensationis debentur, quam cum ex miseratione, ibidem.
- 68 Patrono pro consequendis alimentis an actio, vel solum officium Judicis competat? Et quid in ceteris pauperibus? & num. seqq.
- 71 Obligatio naturalis, sive antidotalis, semoto officio Judicis inofficax.
- 72 Conditio ex lege quando detur, ad text. in l. unic. Cod. de cond. & ex leg.
- 73 In extraneis pauperibus summa egestas, ut ab Ecclesia eis succurratur exigitur: in Patronis non ita gravis inopia.
- 74 Qui redditus, sive bona Ecclesia necessaria, ut alimentorum obligatione Patrono adstringatur? & num. sequentibus.
- Non aliter, nec aliunde alimenta haec debentur, quam de superfluis Ecclesie redditibus, deductis prius pro Rectore, aliisque Ecclesie ministris, congruis salariis, & reliquis Ecclesie expensis, ibid. & num. seqq.
- 75 Propter alterius subventionem propriam inopiam non commendandam.
- 76 Idem in alimentis a liberto Patrono praestandis.
- 79 Utrum in alimentorum per Ecclesiam praestatione omnes redditus Ecclesie, quomodocumque quasi, sint computandi, vel dotis tantum per Patronum praestita habenda sit ratio?
- 80 Dote etiam perempta Ecclesia, si aliunde congruentem redditum habeat, ab hujusmodi alendi obligatione non liberatur.
- 81 Inter expensas ex redditibus Ecclesie, ante alimenta deducendas, an pensio super beneficio, vel ipsis redditibus constituta connumeranda sit: ita ut alimentis preferatur?
- 82 Pensio an super fructibus beneficii absque consensu Patroni in praedictum alimentorum reservari valeat?
- 84 Quantitas qua, & quomodo in alimentis Patronorum taxanda: & num. seqq.
- 85 Pinguiora Patronis, quam aliis alimenta debentur.
- 86 Et Nobili, majora, quam ignobili.
- 87 Juxta statum, conditionem, & qualitatem Patronorum, locorumque consuetudinem, dimittenda.
- 88 Idem in quibuscumque aliis alimentariis, in debitorum inope, cui a creditoribus convento ex speciali privilegio alimenta relinquenda, in Canonicis, Beneficiariis, & similibus, ad congruam eis constituendam ex redditibus Ecclesiasticis qua circumstantia sint consideranda? & num. seqq.
- 90 Super veniente dignitate augenda alimenta.
- 93 Relinquantur omnia Iudicis arbitrio, & num. 94.
- 95 Qua quantitas, & qualitas Patronis, aliisque alimentorum nomine sint praestanda.

Hucusque in capit. praecedent. ejusque §§. egimus de praerogativa, sive emolumentis juris Patronatus, quae ad honorem, & splendorem necnon, & ad onus Patroni pertinent, juxta primam, & secundam partem diffinitionis juris Patronatus, in qua honorificum, & onerosum omnes id appellant: nunc ve-

Lagunez de Fructibus.

ro, ut materiam hujus capituli, ordine in principio proposito impleamus, restat ut de illa praerogativa tractemus, quae in maxima Patronorum utilitate consistit, juxta tertiam partem juris Patronatus diffinitionis, qua utile per DD. appellatur.

Haec igitur tertia principalis praerogativa, sive emolumentum juris Patronatus de jure in eo solum consistit, quod Patronus egenus consequendi alimenta ab Ecclesia jus habeat, de quo jure, sive emolumento principalis erit in hoc tractatio.

Sed quia sunt aliqua emolumenta, sive utilitates ad hanc etiam tertiam praerogativarum speciem respicientes, quae licet de jure Patronis non debeantur, ex antiqua tamen consuetudine eis competunt, vel ipsis de Episcopi consensu in Ecclesiae fundatione, aut donatione sunt reservata, de his quidem emolumentis primum agere decrevi, ut postea principalis alimentorum materia sine ulla interruptione tractetur.

In primis ergo circa censum, aut tributum quod per Ecclesiam, vel Rectorem Patronis solvi solet, resolvunt communiter DD. eis nullo jure deberi, nisi in fundatione de Episcopi consensu fuerit reservatum, de ejus tamen voluntate bene competere posse, ut ita per jura in cap. dilectus de consuetud. cap. filius 23. quest. ultim. optimus text. in cap. praeterea, de jure Patronat. cap. quanto, de censib. cap. generali, de election. in 6. notant optime Abbas in dict. cap. praeterea, & in cap. consulti de celebrat. Missar. & in dict. cap. quanto, in 1. notab. & in cap. 1. eodem, resolvunt bene Hostiens. in summ. tit. de jure Patronat. Quid competat Patrono, num. 3. vers. Item quod. Felin. in cap. cum accessissent, column. 8. de constitut. ubi plures antiquiores laudat, Innocent. in cap. quoniam extra, ne Pralat. vic. suas, Bald. conf. 368. incipit, nunc venio ad merita, in princip. vers. Sciendum, lib. 1. Cardinal. Tusch. practicar. conclus. litter. P. conclus. 138. num. 1. Mart. Magger. de advocat. armat. cap. 9. num. 498. & 538.

Idemque singulariter statuitur in nostra l. 2. tit. 15. part. 1. ubi ultra alimenta Patrono pauperi debita, hoc amplius redditum annuum ipsi Patrono, etiam diviti deberi posse, ait ab Ecclesia, si in ipsius fundatione id per Episcopum reservatum.

Et in fructibus obvenerit tempore vacationis Ecclesiae, quod similiter etiam Patrono competant, si in creatione beneficii ei per Episcopum fuerint concessi, text. singularis in 6. generali, de election. in 6. & notat ibidem Gloss. verb. Fundatione, Brixien. in repertor. jur. verb. Patronus, col. 3. in princip.

Et idem si ex antiqua consuetudine fructus tempore vacationis necnon, & aliquod censum, aut tributum Patronus sibi vindicaverit, nam hoc omne ei in posterum ab Ecclesia, ejusve Rectore denegari non debet, ut constat ex dict. cap. generali, vers. Vel ex antiqua consuetudine: quidquid quoad fructus vacationis intelligat Gloss. in verb. Redditus, quod eos non sibi perpetuo Patronus lucretur, sed custodiat tantum causa, ut futuro successori referret; nam certe contrarium ex ipso text. constat in illis verbis: Vel ex aliqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, quae aperte plenam acquisitionem denotant: & constat etiam, ex quo casus ille conjungitur in dict. text. cum praecedenti de tributis, aliorumque jurium acquisitione ex pacto in fundatione adjecto, quam acquisitionem, juxta ipsum text. plenissimam quoad dominium esse, nec Gloss. nec ullus dubitat: ex quo idem in sequenti casu fructuum vacationis, argumento ad praecedentibus dicendum est.

Quibus adde, quod talem censum, vel tributum de Episcopi auctoritate impostum, vel antiqua consuetudine questum Patronus vendere, vel alienare poterit.

quia ex eo jus Patronatus non transit, Abbas in dict. cap. praterea, vers. Sed dubitatur, Bertachin. in re-
pctor. juris, part. 3. verb. Patronus, colum. 1. fol. mibi 206. in quo certè hæc jura differunt à jure Pa-
tronatus, quod non nisi de Episcopi consensu, & gratis per se principaliter alienari potest ut infra suo loco dicam.

9 Item adquisitio istorum emolumentorum, quæ speciali consensu Episcopi Ecclesiarum Patronis debentur, ab acquisitione ipsius juris Patronatus dif- fert, quia illa non nisi de consensu Episcopi quæri possunt, jus vero Patronatus ex ipsa fundacione, vel donacione autoritate Episcopi facta ipso jure quæritur, licet fundator id expressè non reservaverit, dummodo id non remiserit Abbas per text. in cap. significavit, de testib. ibidem notab. 1. ubi etiam Felio. numer. 2. & cum aliis antiquioribus Roch. de Curt. de jure Patronat. in verb. Ecclesiam fundavit, quest. 8. numer. 12. Lambertin. eodem tractat. articul. 105. quest. 2. part. 2. lib. 2. Puteus decis. 379. sub numer. 7. lib. 2. Camill. Borrell. decis. 32. num. 12. tom. 1. Augustin. Barbof. de jur. Ecclesiastic. lib. 3. cap. 12. ex numer. 38. sufficit enim tacitus con- sensus deductus ex ipsi Episcopi autoritate in fun- dacione interposita, ut jus Patronatus quærat: imò casu, quo consensus novus necessarius esset, præci- sè eum Episcopus præstare tenetur vel, eo sine cau- sa id præstare tenente, à superiore est impetran- dus, de quibus & ad alia circa Episcopi consensum in adquisitioe juris Patronatus plenius suo loco di- cam.

10 An autem Episcopus hujusmodi onera post dotem in Ecclesiam translata, vel fundacionem peractam in favorem Patroni indicere possit? resolve brevi- ter quod non, quia cessat jam principalis utilitas Ecclesie, aliàs in initio fundacionis, vel dotatio- nis considerata, bene Ioann. Andr. in dict. cap. ge- nerali, & ibidem Gloss. ultim. de elect. in 6. quem sequitur ibidem Gloss. in addit. verb. Fundacione, Hago in cap. pia mentis 16. q. 7. Brixienf. in reperi- tor. jur. verb. Patronus, colum. 6. circa fin. † Et in aliis conditionibus, vel gravaminibus post fundacionem, vel dotacionem ab Episcopo non inferendis, quia non potest, tunc aliquam servitutem beneficio adji- cere, Abbas in cap. praterea 23. n. 3. de jure Patronat. Cardinal. in Clementin. quia contingit, n. 5. de Religiof. domib. Donat. Vivian. de jure Patronat. part. 1. lib. 2. c. 8. n. 6. Donat. Anton. de Marin. variat. resolut. cap. 224. n. fin. † Nisi conditiones, aut pacta utilia Ecclesie sint, vel saltem non præjudicialia, Abbas in cap. cum dilectus, de consuetud. Roch. de jure Patron. in verb. Pro eo quod, num. 29. quest. 23.

11 Quibus de his extraordinariis juris Patronatus uti- litatibus dictis; jam de ordinario jure debito princi- pali emolumento agamus, quod consistit in jure ali- mentorum, quæ Patrono vergenti ad inopiam ab Ec- clesia debentur, & ut præcipuum fructum inter juris Patronatus emolumenta merito reputat Melch. Lot- ter. de re beneficiar. proximè referendus.

14 Hoc quippe emolumentum, vel fructum ratione juris patronatus, inopem Patronum ab Ecclesia ha- bere debere, comprobant jura expressa in cap. quicum- que, cap. decernimus. 1. quest. 7. c. nobis de jure Patron. quibus concordat nostra l. 2. tit. 15. part. 1. ubi Gregor. Abb. & alii antiquiores Canonistæ in dict. cap. qui- cumque, & in dict. c. nobis, & ibidem ex recentioribus, ad plures quæstiones, Aug. Barbof. Prosper. Fagnan. & doctissimus D. D. Emanuel Gonzalez in collect. ad jus Canonicum, Roch. de Curt. de jure Patr. verb. Utile, quest. 1. ex n. 1. Lambertin. eodem tract. lib. 3. q. 3. art. 2.

Joann. Baptist. Pontan. in tract. de aliment. cap. 11. n. 4. in volum. D. D. 10 n. 7. part. 1. fol. 450. bene Sebastian. de Medic. de diffinition. diffin. 6. num. 3. cum sequentib. in tract. D. D. tom. 18. fol. 307. D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 24. n. 21. Baeza de inop. debitor. cap. 17. num. 70. Velasc. de privileg. pauper. part. 1. quest. 4. in princio. n. 30. Math. Collet. in tractat. de aliment. lib. 3. cap. 13. ex num. 78. Mart. in compend. decis. tom. 6. tit. de Patron. cap. 23. Hieronym. Gigas in tract. de pensionib. q. 23. ex num. 1. de cetero, & eleganter ad plura, Joann. Brunel. in tractat. de dignit. & potest. legat. conclus. 24. vers. Decimus favor, in tract. D. D. tom. 13. part. 2. pag. 252. colum. 3. † Ubi quid, quando universitas, vel popu- lus habet jus Patronatus, quod tunc singulos paupe- res de populo alere non teneantur, ut notat etiam Archidiacon. in c. si plures 16. quest. 7. † Et quid quando plures sunt Patroni, quia plures simul dotarunt? Ho- stienf. in summ. tit. de jure Patronat. §. Qualiter, vers. Quid si plures, Joann. Brunel. ubi proximè. † Et ad alia de hac obligatione videndi Constant. Roger. in tract. de summ. bon. §. Quarto principaliter, num. 2. in eodem tract. D. D. tom. 13. part. 2. pag. 5. colum. 3. Surd. de ali- ment. tit. 1. quest. 4. ex num. 1. & per tot. Grillenzon. conf. 51. ex num. 22. Campanil. in divers. jur. Canon. rubr. 11. cap. 7. num. 22. Stephan. Gratian. disceptat. fo- renf. cap. 55. num. 11. cum sequentib. Farinac. lib. 2. in posthum. decis. 221. Melch. Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quest. 5. ex num. 1. † Qui bene resolvit ex num. 3. in hoc judicio alimentorum non tam concludentes probationes juris Patronatus, vel descendentiæ ex fundatore, ac in judicio principali requirit; sed levio- res, & quasi possessionem descendentiæ sufficere.

Latè ad alia, hanc prærogativam alimentorum in favorem Patroni fundantes Pater Sanchez in consil. Moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 52. ex num. 1. & in eleganti Roæ decis. apud Cavaler. 321. num. 3. August. Barbof. de jure Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 216. D. Solorc. n. de ju e Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 24. num. 10. † Qui tamen ex num. 103. contrarium tenet in Commenda- tatis Indorum, licet quodammodo Patroni videantur, tum quia plerumque pauperes dici non possunt, ex quo eis Indi suo tempore, ac modo debita tribu- ta persolvunt, tum etiam propter longe majorem In- dorum paupertatem cui potius, quam alii ex chari- tate bene ordinata prospicere debent, juxta text. vulgrem in l. Præses, Cod. de servitut. & aqua, cap. 3. ubi Gloss. verb. videamur, de supplend. negligenti. Præ- lator. & ad alia pro Ecclesiæ Patronis, Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 44. & 1054. & cap. 15. n. 34. † Qui id bene in nostris Patronis resolvit ad differentiam Protectoris, cui nulla alimenta ab Ec- clesia debentur ait.

Quæ principalis nostra conclusio, ut alimentorum jus Patronis tanquam emolumentum, aut fructus juris Patronatus debeat, ea præcipuè ratione, & fun- damento nititur, quod æquissimum sit, juri que natu- rali & gratitudini maximè conveniens, ut qui Ec- clesias construxerint aut feudum, vel bona sufficientia pro dotacione magnificè in eas contulerint, si ex post facto inopia consilgantur, in eisdem Ecclesiis sola- tium temporalis alimonie habeant, ut ita cæteri quo- que ad hujusmodi pia opera exercenda promptiores reddantur. † Undè hanc prærogativam, sive emolu- mentum alimentorum Ecclesiarum Patronis jure gra- titudinis debentur optimè notat, ultra plures ex supe- rius relatis, Joann. Bapt. Pontan. in tract. de aliment. cap. 11. num. 4.

Quod etiam pluribus exemplis comprobari potest. † Primò eleganter comprobatur exemplo Patroni ser- vi manumissi, cui similiter egestate laboranti in præ- mium,

mium, vel gratitudinem præstitæ libertatis alimen- ta à liberto debentur, l. si quis à liberis, §. Solent, & §. De alimentis, & ibidem Barr. ff. de liber. agnoscen. 26 † Ita ut libertus tam justam obligationem implere recusans, tamquam ingrattissimus in pristinam servi- tute[m] redigi debeat, l. alimenta, §. 1. dict. tit. de liber. agnoscent. notat Angel. in tract. de testament. gloss. 45. num. 12.

27 Et ex eadem ratione cujusdam gratiæ, & remunera- tive obligationis, quemlibet alium donatorem, si ad inopiam pervenerit, à donataro alendum esse, fre- quenter norant DD. † Quod tamen intellige non de directa obligatione, sed causativa, quia donatarius id facere recusans ex nota ingrattitudinis donacione pri- vatur, Gloss. in l. fin. Cod. de revocand. donacion. & ibidem Cyn. quest. 2. Ripa n. 49. Abbas in cap. prop- ter, num. 3. de donat. † Qui bene etiam intelligit in rei magnæ donacione, secus si modicum sit donatum. op- timè Ioann. Bapt. Pontan. in dict. tract. de aliment. cap. 11. n. 5. & dicam plenius de hac donacionis ob- ingrattitudinem revocatione infra part. 3. cap. 1.

28 29 Et ex eadem gratitudine discipulum magistro ali- menta præstare debere volunt, per jura in l. 2. §. Pri- mus Divus, ff. de origin. jur. in illis verbis: Huic am- pla facultates non fuerunt, sed plurimum à suis audito- ribus sustentatus est; & in lig. Atilius Regulus, ff. de donat. Innocent. in cap. 1. de magistr. & ibidem Anna n. 11. Hostienf. in summ. tit. de Magistr. §. Utrum. Gloss. in cap. revertimini, verb. A quibus doctus est 16. q. 1. Alberic. in proom. ff. §. Quibus, & in l. 1. in fin. princip. ff. de justit. & jur. Ludovic. Roman. singul. 138. Boer. in addit. ad Dyn. in verb. Imputari, de regul. jur. in 6. Petr. de Lavander. in tract. de privileg. Doctor. 4. part. n. 37. quest. 20. in tract. D. D. tom. 18. fol. 12. col. 3. Ioann. Bapt. Pontan. in tract. de aliment. cap. 13. ex num. 10. Lara in dict. l. si quis à liberis, §. Et si impubes. n. 81. cum seqq. Bobadill. in polit. lib. 5. cap. 4. num. 13. plenèque defendit, ac resolvit Petr. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 53. tot. ubi alios antiquiores refert, Scobar de ratioc. cap. 24. num. 31. D. Larrea decis. 47. num. 33. qui omnes ea principali superiori gratitudinis ratione, & funda- mento nituntur: † & ex eo, quod Doctor, vel Magi- ster, quasi pater Scholarium habeatur, l. 1. Cod. de ex- cusat. artificio. lib. 10. ubi discipulus filius appellatur in verbis, filius erudire, & ibidem Gloss. & notat Inno- cent. in dict. cap. 1. de Magistr. † Ipsiusque persona semper videri debet Scholari, sive discipulo honesta, & sancta, tanquam filio persona patris, Gloss. singula- ris in l. liberto, ff. de obseq.

30 31 32 33 34 35 Quæ propter è contra Magistram suum discipulum pauperem, ut proprium filium alere tenei voluit Ioann. Bapt. in addit. ad dictionar. Alberic. in verb. Alimenta, Alean. Clemens de Patr. potest. effect. 17. num. 15. Bolognin. in authent. habita, Cod. ne filius pro patr. n. 72. † Ubi ideo hac alimentorum ipse Schola- ribus consulit, ne Doctorem pauperem Magistram eligant; sed melius diceret, si hac vana alimentorum fiducia contempta, doctorem eligendam moneret, & tantò utilius, si & pauperem, quia eo magis solici- tè, & accuratius discipulum instruendum curabit, quam dives divitiis fortè detentus, seu impeditus, & plerumque superbus.

Gratias quidem ago Deo optimo Maximo de sin- gulari mea electione: elegi enim in praxi Magistram, vel Parentem potius D. D. Ludovicum de Cerdeño & Monçon virum quidem, licet opibus, & suæ familiæ illustri notabilitatis splendore dotatum, natu- ralisque facundie, ac incredibilis eloquentiæ: mirabilis doctrinæ, & præclari ingenii ornamento præditum, tanta tamen prudentia, virtute placabili- Lagunez de Fructibus.

rate, & mansuetudine ornatum, ut me semper, tam summa humanitate, & paterno amore dilexerit, & in studiis instruxerit, quod cum non solum venerandum Magistram, sed etiam amantissimum parentem, & dominum perpetuò fatear, reverenter colam. † Gra- tulator etiam Deo, quod ipsum, post primarium in hujus Regiæ Curie advocatiæ gradum adeptum, per legitimos tramites in Consilii Indiarum Regij Fisca- lis, mox Consiliarii munus, sua propria merita, exi- miæque integritatis virtus communi omnium voto, & laude collocaverint; & hoc in tam brevi suæ ætatis tempore, ut ei maximè Psalmi illa benedictio conveniat, Beatus vir, qui in brevi explevit tempora multa.

Ut ergo, quasi ex gratissimo diverticulo superio- rem quæstionem prosequamur circa alimenta per discipulum Magistro præstanda, vel è contra, ut verum fatear, præfatam affirmativam sententiam, licet com- munem, & ab omnibus sequutam, rectè ejus ratione considerata, veram non censeo; nam quantumvis de bono, & æquo, & ex animi gratitudine discipulum Magistro egeno alimenta exhibere, fas sit; non tamen hoc ad necessitatem, ut in filiis, & parentibus redigi posse existimo, nec unquam in praxi fuit admissum: † nec superiora jura pro affirmativa sententia allegata præcisè id probant; nam text. in dict. l. Atilius Regu- lus, intelligi debet de quadam gratuita, & antidota- tali, non de necessaria obligatione, † text. vero in dict. l. 2. §. Primus Divus, de origin. jur. refert tantum, quod discipuli cum suo præceptore Sabino, pro- pter ejus laudandam paupertatem fecerunt: non quod de necessitate ad id tenerentur.

Et hanc negativam sententiam singulariter, licet breviter, tenuisse invenio Alberic. in l. 1. §. Jus natu- rale in fin. ff. de justit. & jur. qui dictam communem resolutionem de urbanitate potius, quam de necessi- tate procedere ait: sequitur doctissimus Petr. Rebuff. in tractat. de privileg. Scholar. privileg. 60. ubi post- quam in num. 1. affirmativam sententiam plenè fun- davit, eam in num. 4. & si prædictis juribus non res- pondeat, eodem modo declarat, ut de urbanitate, non de necessitate procedat. † Qui tamen ibidem rectè Magistram monet, ut prius suis discipulis, quam alic- nis charitatem, & favorem exhibeat.

Item superiorem nostram principalem resolutio- nem, ut Patrono egeno ab Ecclesia alimenta exhibeantur, plerique etiam comprobant exemplo vassal- lorum, præcipuè feudaliu[m], quos similiter suis Baro- nibus, vel dominis paupertate laborantibus alimenta exhibere cogendos esse, expressè resolvunt Barr. in tract. de aliment. n. 45. Speculat. in tit. qui fil. sint legiti- tim. n. 11. Roman. in l. si quis non quasi, num. 1. ff. de acquirend. hereditat. l. Asson. in usib. feudor. n. 20. Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 1. Des injustices, §. 4. num. 8. Afflic. & Usil. decis. 265. num. 104. Ioann. Saysson ad consuet. Turonens. tit. 1. art. 1. vers. Vigesima conclusio. Ioan. Garc. de expens. cap. 12. n. 72. Math. Coler. de aliment. lib. 3. cap. 13. num. 89. & ex num. 84. Bobadill. in Polit. lib. 5. cap. 4. num. 13. D. Solorc. n. de lur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 24. num. 104.

Sed ne morem sectemur Doctorum, qui consilia, vel allegationes scribunt, quibus cum ille præcipuus finis sit argumentis, videlicet, suarum partium jus- titiam, & multoties injustitiam confirmare; ideo aliquorum minus saniores opiniones pro suæ partis defensione deferre solent, contrarias veriores, & communiore sententias, ac rationes reticendo; un- de semper nobis hujusmodi allegationes, sive Doctores consulentes suspecti fuere.

Ideo igitur, ne de hoc crimine arguamur, sententiam proximè relata[m] in favorem dominorum inferiorum

sum pro confirmatione principalis nostræ conclusionis, non omnino veram cens. o. quia in d. contra dominos feudorum, ne alimenta eis egentibus per vassallos debeantur, ex quo nullo jure, hoc emolumentum, ipsis competere sit cautum, expresse resolunt Joann. Andr. in addit. ad specul. in dicit. tit. qui fil. sint legitimi. §. fin. n. 1. in fin. Jacob Artiz. in summ. quib. mod. feud. amittat. in rubr. aut vassallus dominum alere teneatur; prosequuntur Ifernina, Præposit. Rayn. & Alvarot. in cap. licet. si de feud. fuer. contr. inter. domin. & agnat. Curt. in tractat. de feud. part. 4. in princ. post. 4. limit. & rursus in caus. 38. col. 1. ver. Ego autem advertendum, qui hanc opinionem communem feudistarum ait, & sequuntur Zassius in epitom. feudor. part. 7. num. 43. & singul. respons. lib. 1. cap. 3. num. 85. ver. Jam de altero, Rolando à Vall. conf. 6. numer. 15. vol. 3. Capyc. in sua investitur. feud. §. Feudorum alimenta. in princ. ubi de communi testatur, Jul. Clar. de feud. quæst. 23. Jacobin. de feud. verb. Et cum pacto, quod dicit vassalli, n. 7. & de homag. num. 29. & contra Bart. resoluit Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 10. num. 329. & 330.

43 In hoc ergo Doctorem dissidio pro concordia distinguem inter vassallos, sive feudatarios, qui feuda, vel terras à superioribus dominis, vel directis acceperunt, proprie feudatarios, vel Barones appellatos, qui respectu Principum superiorum, ac Regum vassalli erant sunt; & inter ipsorum Baronum, vel Dominorum inferiorum vassallos, qui nullum terræ, alteriusve rei dominium directum, vel utile à domino, vel Barone habent, sed duntaxat sua terra habitant, & hac ratione ei subjiuntur: inter quos etiam enumerari poterunt nostri vassalli Burgenfes inferiorum dominorum oppida habitantes.

46 In primo quidem casu procedere debere videtur Bart. sententia, ut vassalli, vel feudatarii dominis paupertate laborantibus alimenta præstare, teneantur sub pœna feudi amissionis, nam licet id nullo jure expresso feudorum sit cautum, eleganter tamen comprobari potest exemplo donatariis, quem de jure communi donatorem alere causative, hoc est, sub pœna revocandæ donationi ob ingratitude nem teneri, superius diximus: quod similiter procedere debet in feudatariis, vel vassallis qui terras, sive feuda ex magnificentia, summaque liberalitate à Domino directo acceperunt. † Inter quos etiam connumerari posse cenfeo nostros vassallos Solariegos, qui solum, vel terram ab ipso domino habitandam habent.

48 In secundo vero casu, qui in nostris vassallis Burgenfisbus majori cum ratione verificatur rectè procedit secunda negativa sententia, ex quo hujusmodi vassalli in terris dominorum inferiorum habitantes nullum terræ, alteriusve rei dominium ab ipsis dominis acceperunt, sed sua prædia, aliaque immobilia liberè, & independenter à dominis privative possident eique, maxime apud nos, duntaxat ratione domicilii, vel habitationis subjiuntur; quare licet ipsum dominum egenum non aluerint, ingrati dici non poterunt, ut ex eo aliquid ab eis in pœnam auferatur.

49 Ex quibus satis comprobata manet nostra in favorem Patronorum Ecclesiasticorum prærogativa, alimenta in casu egestatis ab Ecclesiis recipiendi.

50 Sed, licet resolutio ista communissima sit, variè tamen dubitant DD. in ejus executione, tum circa egestatem Patroni: quænam ad id requiratur? Tum etiam circa bona, vel fructus, quibus frui debet Ecclesia, ut ad hujus obligationis implementum compelli possit: & denique circa quantitatem ali-

mentorum, & res sive emolumenta, quæ eorum nomine Patrono præstari debeant: de quibus singulis specialiter, ac distinctè, ut clarius agam.

Primo circa Patronis egestatis qualitatem, ut alimenta ei competant, ut existimat Gloss. in dicit. cap. quicumque 16. quæst. 7. tam summam esse debere, propter verbum inopia in eodem capite adjectum, quasi inops ille dicatur, qui omnino nihil opis habet, juxta Joann. Andr. in dicit. cap. nobis, num. 16. de jure Patr. ad differentiam pauperis, qui ita appellatur, quasi patum habens, ut explicat Archidiacon. in Canon. quo jure, num. 3. 8. dist. & ibidem Gemin. in 2. col. ver. Quæro quis dicatur pauper. Paul. de Castr. in Lid. quod pauperibus 24. n. 4. Cod. de Episcop. & Cleric. & hanc Gloss. sententiam, licet ea non relata, sequuntur Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 54. numer. 15. cum seqq. Cardin. Cavaller. decis. 321. num. 3. & quasi id supponens Bertach. in repertor. verb. Patronus Ecclesie, col. 5. circa fin. & pro hac sententia expresse decisum extat apud Rot. decis. 594. num. 5. part. 4. divers.

Sed quidquid hi DD. velint, ex differentia inter paupertatem, & inopiam, hanc sententiam defendere: in jure tamen nostro, & apud Pragmaticos parum de hoc verborum discrimine curatur, ut bene comprobat Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quæst. 5. ex num. 27. † Quare contrariam sententiam, imò Patronum summam egestatem probare non requirit; sed sufficere, quod ita ad paupertatem devenit, ut secundum qualitatem suæ personæ commodè ac decenter sustentari non valeat, quia tunc verè quis ad inopiam dicitur pervenisse, ut optimè docet eundem Gloss. in cap. 1. §. Sanè, de stat. regular. lib. 6. & pro hac sententia in nostra specie magis contra superiorem Gloss. communiter resolvunt Paul. de Citadin. de jure Patr. part. 6. art. 4. num. 7. ver. Tamen ego, & num. 7. Lambertin. eodem tract. lib. 3. quæst. 3. artic. 4. num. 6. optimè noster Gregor. in dicit. l. 1. tit. 15. part. 1. in verb. De que vivit. & ex Rotæ decisionibus Lotter. de re beneficiar. lib. 2. dicit. quæst. 5. ex num. 24. August. Barbol. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 12. num. 216. ver. Sed ego existimo.

Item etiam non solum hujus egestatis ex parte Patroni probatio exigitur, sed & quod absque sua culpa indigentia contigerit; alias enim, si ludendo meretricando, vel ob alia propria scelera, & luxum Patronus ad proprietatem, vel carcerem devenit, tunc eum Ecclesia alere non tenebitur; nam ubicumque egestas requiritur, ut privilegia aliqua competant, vel ad instruendam actionem in tertii præjudicium, debet probari cum hac circumstantia, ut sine culpa contigerit, Gloss. & communiter DD. & præsertim Abbas, & Felin. in cap. qua in Ecclesiis, de constitut. & ibidem eleganter Bald. col. 1. & col. 3. ver. Quæro nunquid, Jasson. in Authent. res qua, n. 20. Cod. commun. de legat. & alia cumulans Tiraquel. in l. si unquam, verb. Bona, n. 3. Cod. de revocand. donat. & ad plura doctè explicat D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 16. num. 9. ubi mirabilem casum refert cujusdam responsi Alphonsi Aragoniæ Regis, & ita in nostra specie per Rot. decisum refert Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quæst. 5. num. 33.

Quæ tamen sententia meo videri, temperanda est, si Patronus summa egestate prematur, ita ut fame periturus sit, nisi ei exhibeantur alimenta nam tunc Ecclesia non solum gratitudinis causa suo quondam benefactori in tam misero statu constituto subvenire debet, sed etiam alias de jure in cap. pasce 88. dist. 1. Quò statuitur, ut similes tali summa inopia detenti, licet propria culpa & luxuria, pravisque moribus, ab Ecclesiis alantur, ad idque ipsarum bona vendi

vendi debeant, ut singulariter notant etiam Decius in cap. Pastorali, §. Verum, col. 3. de appellat. D. Covarruv. dicit. cap. 16. num. 9. ver. Primum.

57 Item ad præfaturam egestatis probationem requiritur, ut non solum probetur respectu rei patrimonialis, verum etiam respectu alterius subsidiarii juris, ut, videlicet, nullam remedium, vel refugium pro confectione alimentis Patrono super sit; nam istam esse veram inopiam, ait Bart. in dicit. l. si quis à liberis, §. Item rescriptum, de liber. agnoscent. ideo, qui fratrem habet divitem, vel qui esset professus Religionem, à quibus alimenta habere potest; quantumvis alias pauper sit, ab Ecclesia ea consequi non poterit, ut ex pluribus Rot. decisionibus Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quæst. 5. à num. 34. bene explicat Gratian. discept. forens. cap. 552. num. 17. cum seqq. qui etiam loquitur in Patrono Equite Religionis Hierosolymitanæ, qui tanquam verus religiosus ab ipsa religione, & consequenter non ab ipsa Ecclesia erit alendus.

58 Et idem si Patronus sua industria, salva tamen ipsius dignitate, victum comparare valeat, ut per elegantem doctrinam Bart. in dicit. l. si quis à liberis, §. Sed, & si filius, sub num. 1. ver. Et hoc intellige, & Gloss. in l. qui filium, 4. in verb. Hac aliter, ff. ubi pupill. educar. debeat, & per Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 25. in princ. & quæst. 54. num. 16. eodem tit. notant in specie Lambert. de jur. Patron. lib. 3. quæst. 3. art. 3. num. 5.

59 Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quæst. 5. à num. 34. † Dixi salva Patronorum dignitate, non enim sunt cogendi artes sordidas, vel aliter ipsorum statui, gradui, & dignitati minus decentes, & indecoras exercere, quia nihil nisi, quod salva dignitate, & æstimatione, nos facere posse, credendum est, ut in l. Nepos Proculo 25. ad fin. ver. Potest, & illa. ff. de verb. signif. bene animadvertunt Abbas in cap. cum haberet, sub num. 10. ver. Hoc tamen ultimum, de eo, qui dux. in matrim. quam poll. per adulter. & cum aliis Roland. conf. 54. num. 78. lib. 2.

60 Quinimò, etiam si sui majores hujusmodi artes exercuerint, licet in hoc casu indistinctè teneat Rota decis. 594. num. 3. part. 4. in recentior. non esse indecorum Patronum eisdem artibus, uti; nam intelligi debet, dummodo in eodem gradu, & statu, in quo erant sui majores, qui tales artes exercebant, Patronus permanerit: secus si in altiori gradu, aut statu, ita ut jam ei tale exercitium summa verecundia, & dedecoris sit: ad alia autem, & præfata videndus doctissimus Lotter. dicit. quæst. 5. num. 10. apud quem plenius vide ex num. 37. quæ exercitia, vel artes Patroni exercere teneantur, vel non.

61 Sed certè, dum hujusmodi paupertatis qualitatem in Patronis, tam præcisè probandam exigimus, non ineleganter dubitari potest, in quo à cæteris pauperibus differant, sive in quo Patronorum beneficium consistat; cum nihil amplius, quam reliqui pauperes habere videantur, quibus similiter Ecclesia subvenire, tenetur, cap. quoniam, ubi DD. 16. quæst. 1. † Quinimò, & ex hac causa ipsius bona, & etiam quæ ministerio divini cultus sunt destinata, licet in piguis dari, & alienari posse, probant jura vulgaria in l. sancimus nemini, Cod. de Sacrosanct. Eccles. cap. sicut omnino, cap. aurum; & gloria Episcopi 12. quæst. 2. ubi notant Canonistæ.

63 Ex quo merito laudatur Div. Augustinus à Possidonio in ejus vita, cap. 24. quod vasa domica frangi, & constari, jubebat propter captivorum redemptionem, aliorumque indigentium succursum; quod idem author D. Ambrosium fecisse, commemorat, à quo Gratianus deduxit Canonem illum: Aurum habet Ecclesia, idemque constat ex D. Hieronymo de vit. &

honestat. Clericor. ad Nepotian. illic: Multi adificiant parietes, & columnas Ecclesia substruunt, marmora nitent, auro splendent laquearia, gemmis avaria; & Ministrorum Christi nulla electio est: & idem dixerat paulo ante Gloria Episcopi est, pauperum egestati opibus providere: ignominia omnium Sacerdotum est propriis studere divitiis. Undè sumptit etiam Gratian. dictum Canon. Gloria, & passim hoc idem apud Divum Hieronymum, & alios Sanctos Patres legitur.

Nulla ergo ex his Patronorum quoad alimenta prærogativa detegitur, si quidem, ut diximus, egestate probata, jure communi eis, ut cæteris pauperibus non solum propria Ecclesia, sed & reliquæ subvenire tenentur.

Sed adhuc, his non obstantibus, aliqua differentia inter Patronos egenos, & reliquos pauperes non vulgariter, nec ineleganter constitui possunt, ex quibus Patronorum prærogativa dignoscatur. † Primo quidem in eo differunt, quod Patrono indigenti abundantius, & pinguius, quam alii extraneo pauperi Ecclesia subvenire debet, ut in specie singulariter notat Gloss. in cap. quicumque, & in cap. pietatis 16. quæst. 2.

Et ratio ea elegans assignari potest; quia pauperibus miserationis tantum causa alimenta debentur: quo casu non ampla sunt præstanda, sed pro mera, & nuda indigentia, pro vitæ duntaxat sustentatione, & sublevanda necessitate, eo solo inpecto, ne alimentarius egeat: secus vero quando jure actionis, vel factum officio judicis, & juris naturalis intuitu sunt debita, & insuper recompensativa anterioris donationis, seu beneficii, ut in Patronis accidere proximè dicam; nam tunc ampliora, inspecta qualitate, & statu alimentarii, sunt exhibenda, ut in hoc casu bene explicant Giurb. decis. 6. ex num. 3. & cum aliis D. Salgad. in Labyrinth. creditor. 1. part. cap. 24. num. 19. & 20. & plenius proximè dicam quam differentiam expresse, & eleganter comprobata invenio in nostra l. 2. tit. 15. part. 2. in illis verbis: Ca como la Iglesia deba ayudar à todos los pobres, mas tenuda es de lo fazer à este mas abundantamente, que à otros.

Secundò Ecclesiarum Patroni egeni, & alii pauperes differunt, illorum que prærogativa in eo viget, quod pauperes non habent actionem contra Ecclesiam pro alimentis consequendis, sed solum officium judicis, Gloss. in cap. sicut hi 47. dist. in verb. Esurientium, & in cap. exigunt, gloss. prima 1. quæst. 7. Patrono autem egeno competit actio contra Ecclesiam patronatam, ut optimè ad hanc differentiam Panormit. in cap. nobis, num. 6. ver. Pauperes, de jure Patron. & ibidem Anton. de Butr. num. 22. Cardin. in §. Sed pro fundatione, sub num. 4. ver. Item Patronus, Ioann. Brunell. de dignit. & potest. Legat. concl. 24. ver. Decimus favor. in tract. DD. tom. 13. part. 2. pag. 252. col. 3. & post longam disputationem, in hac residet opinione Lambert. de jure Patr. lib. 3. quæst. 3. art. 7. per tot. & num. 6. qui actionem, sive conditionem ex lege, hoc est, ex dict. cap. nobis, competere ait, juxta text. in l. unica. ff. de condit. ex leg. & sequuntur Hieronym. Gigas de pension. quæst. 23. num. 2. Sébast. de Medic. de diffinit. diffinit. 56. num. 4. in tract. DD. tom. 18. pag. 307. col. 1.

Sed, quidquid hæc differentia, juxta horum Doctorum sententiam defendi possit, non omnimodò contrarium tenuisse, imò, quod officio judicis Patronus etiam alimenta ab Ecclesia exigere debeat, Speculat. tit. de offic. omn. judic. §. 2. num. 3. Paul. de Citadin. in tract. de jure Patr. part. 6. art. 4. num. 8. & cum aliis antiquioribus Ioann. Bapt. Pontan. in tractat. de aliment. cap. 11. num. 4. in vol. DD. tom. 8. part. 1. pag. 350. col. 2. Surd. de aliment. tit. 3. quæst. 1. sub num. 10. ver.

verf. Veram igitur, & ex num. 13. quem sequitur doctè hanc sententiam defendens Lotter. de rebenefic. lib. 2. quæst. 5. num. 9. cum seqq. & eam tenet Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 10. num. 326. † Quam certè, ut veriore, amplector, quia nulla pro his alimentis datur obligatio, vel quasi, ut ex ea actio oriatur, juxta, §. Nam nequa agit. Instit. de action. undè remanet dicendum, non aliter, quàm officio judicis hujusmodi alimenta peti posse, ut optimè differuit, Barr. in l. si quis à liberis, in princ. num. 1. ff. de liber. agnoscend.

70 Nec huic sententiæ obstat, quòd debeantur obligatio naturali, idest, antidotali, quia obligatio ista, sententio officio judicis, est inefficax, nec actionem producit, & non consideratur, tamquam obligatio, sed tamquam ratio quædam, sive æquitas naturalis, quæ illud officium judicis promovet, ut benè explicat Surd. in loc. ubi proxime.

71 Nec magis obstat, quòd ubi æquitas est à lege approbata, competat conditio ex lege, juxta dict. l. unio. ff. de condit. ex leg. nam respondetur juxta eundem Surd. in dict. quæst. 1. sub num. 19. verf. Unum tamen, condictionem ex lege tunc dari, quando nulla prorsus, neque civilis, neque naturalis subit obligatio, ut dicitur, in dict. l. unio, secus vero, quando est naturalis saltem; nam tunc non intelligitur per legem obligatio aliqua de novo introducta, sed duntaxat excitatum officium judicis pro urgenda, sive implenda ipsa naturali obligatione.

72 Tertio, & quidem notabiliter magis, & principaliter, in eo Patroni, & alii pauperes magis notabiliter, ac principaliter differunt, quòd prædicta jura, quæ in favorem pauperum loquuntur, & propter eorum necessitati succursum facta vasa, & alia Ecclesiarum bona pignori, aut vendi permittunt, non ex quacumque necessitate procedunt, sed tunc demum, cum maxima, & ingenti inopia pauperes premuntur, ut elegantè intelligit D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 16. num. 8. in fin. quæ tam summa, & quasi extrema necessitas in Patronis non exigitur, ut superius plenè probavimus.

73 Quibus dictis ad primum Doctorum dubium, sive requisitum Patronorum paupertatis ex tribus superioribus propositis, ut hujusmodi alimentorum emolumentum Patronis competat: ad secundum circa qualitatem divitiarum, vel reddituum, sive fructuum, quibus potiri debet Ecclesia, ut ad alimentorum præstationem in favorem Patroni compelli possit, illam certam regulam communiter constituunt DD. ut non aliter ad hujusmodi alimenta Ecclesia teneatur, nisi de eo, quod ex ipsius fructibus supersit, deductis prius Curati, seu Rectoris, aliorumque ministrorum alimentis, necnon, & aliis necessariis expensis pro Ecclesiæ servitio, & cultu divino pro salariis, reparationibus in staurationibus, vasis, ac cæteris rebus, quæ Ecclesiæ necessaria sunt, juxta illud vulgare, quod de charitate benè ordinata notant DD. ex text. in l. Præses, Cod. de servit. & aqua. quæ omnia Patronorum alimentis sunt præferenda; † non enim æquum est, ut propter alterius egestatis subventionem propriam inopiam succurrere, quis contemnat; unde elegantè dicebat Seneca: Dabo egentis, sed ut ipse non egeam; succurram perituro, sed ut ipse non peream: meritoque ideo Ecclesia prius propria damna, & egestatem propellere, & vitare debet, ut monuit Cato.

Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus.
Sio bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur.

76 Quæ conclusio singulariter comprobatur ex text.

in l. si quis à liberis, §. De alimentis, ff. de liber. agnoscend. ubi Patrono alimenta, tum per liberum præstanda elegantè dicitur, quamdiu liberis super sit, Patrono desit: † & apud nos ex text. expressio, qui de Ecclesiarum Patronis loquitur in l. 2. tit. 15. part. 1. illic: Debeule dar los Clerigos de la renta de la Iglesia, onde es patron de que viva, si fuessen, y tantas, que puedan cumplir à todos mesuradamente.

Et omni jure hanc alimentorum Patroni præstationem deductis prius Ecclesiæ necessariis fieri debere, plenè resolvunt, & ad plura tractant Abbas in cap. nobis, num. 6. de jure Patronat. & ibidem alii Canonistæ. Barr. in dict. l. si quis à liberis, §. De alimentis, Angel. in l. Competens, Cod. de alend. parent. Roch. de Curt. de jure Patr. verb. Utile, num. 1. & 2. Roland. à Vall. conf. 2. num. 33. lib. 3. Ioann. Brunell. de dignitat. & potestat. Legat. concl. 24. verf. Decimus favor, in tract. DD. tom. 13. part. 2. fol. 252. col. 3. Berrachin. de Episcop. 2. part. lib. 4. num. 66. in tractat. DD. dict. tom. 13. part. 2. pag. 328. col. 4. Ioann. Bapt. Pontan. in tractat. de aliment. cap. 11. num. 4. in eodem volum. DD. tom. 8. part. 1. fol. 450. col. 2. Cassador. decis. 3. num. 2. de jure Patr. Sord. de aliment. tit. 7. quæst. 32. à princip. Alvar. Velasc. de privileg. pauper. part. 1. quæst. 4. in princ. num. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 552. num. 11. Cavaller. decis. 321. num. 3. August. Barbof. de jure Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 217.

An autem, si jus Patronatus ratione dotationis competat, ipsius dotis redditus duntaxat in hac alimentorum præstatione computari debeant, vel etiam reliqui Ecclesiæ fructus, & redditus aliter aucti? multi dubitant: in quo tamen breviter resolve, quòd omnes; quia obligatio alimentandi, licet ex dotatione quasi ex ratione nascatur, ad ipsius dotationis fructus non est coarctanda, quia totam nempe fidam Ecclesiæ personam ratione gratitudinis afficit, & sic restrictione adesset certè ingratitude ex parte Ecclesiæ, aliàs divitis.

Imò, & quòd, dote etiam perempta, Ecclesia de aliis propriis fructibus Patronum egnum alere teneatur, docent ex Bald. in l. 1. num. 10. Cod. de jur. emphyteut. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 54. num. 9. & tit. 7. quæst. 34. in princ. Mart. in compend. decis. tom. 6. tit. de Patron. cap. 23. Stephan. Gratian. discept. forens. dict. cap. 552. num. 13.

Circa quam tamen resolutionem, ut in computatione fructuum, seu reddituum Ecclesiæ, impensarum, & salariorum ministrorum ratio habeatur, ut ante omnia deducantur, utiliter ad praxim dubitari potest an inter hujusmodi ministrorum Ecclesiæ impensas, & salaria ante Patronorum alimenta deducenda connumerari etiam debeat pensio Ecclesiastica super redditibus Ecclesiæ, vel beneficii constituta, ut Patroni alimentis præferatur casu, quo Ecclesiæ, redditus omnibus non sufficiant?

In qua quæstione pro pensionario resolvendum videtur, juxta doctrinam Hieron. Gigant. de pension. quæst. 23. per tot. ubi in quæstione, an pensio reservari possit super fructibus beneficii juris Patronatus, sine consensu Patroni, resolvit, benè absque eo fieri posse, licet in alimentorum præjudicium tendat, quia hoc non principaliter, sed secundariò in pensionis impositione accidit.

Sed quidquid hoc sit in quæstione circa Patroni consensum in pensionis reservatione requirendum, vel non, adhuc etiam si sine tali consensu pensionem imponi posse concedamus, eveniente tamen casu alimentorum, ea pensionis præstationi præferri debere, verius resolvendum videtur, ita in specie Petr. Andr. Gamb.

Gamb. de auctor. legat. de later. lib. 6. de pensionib. num. 69. cui magis assentior per vulgarem regulam, l. potior. l. qui balneum. ff. qui potior. ex quo alimenta anteriora sunt, tamquam in initio beneficii foundationis alendi obligatio fuerit orta.

Ad tertium ergo principale dubium, quod magis frequentè in alimentorum præstatione in praxi evenire solet, quoad quantitatem videlicet, alimentorum Patronis præstandam, notandum est. † Primò ea pinguiora Ecclesiarum Patronis, quàm aliis pauperibus exhiberi debere, ut animadvertunt, Gloss. in cap. nobis, de jure Patr. & ibidem Abbas, num. 6. & superius comprobavimus jure nostro partitarum ex singulari ad rem nostra l. 2. tit. 15. part. 1. docent quoque Paul. de Citadin. de jure Patron. art. 4. part. 6. num. 157. Sebast. de Medic. de diffinit. diffinit. 56. num. 4. optimè Ioann. Bapt. Brunell. de dignit. & potest. Legat. concl. 24. verf. Decimus favor, in tract. DD. tom. 13. part. 2. fol. 252. col. 3. in med. Mart. Mager. de advocat. armat. cap. 10. num. 325. eadem Gloss. in cap. quicumque 16. quæst. 7. † Item ampliora, & pinguiora Patrono nobili, quàm ignobili sunt præstanda, Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 18. num. 15. August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 218. in fin.

Et generaliter alimenta hæc Patronis per Ecclesias exhibenda sunt juxta Patronorum statum, conditionem, & qualitatem, ut per text. in l. sed si quid in edificaverit 15. §. Sufficenter. ff. de usufruct. ibi: Secundum ordinem, & dignitatem mancipiorum, l. penult. ff. de aliment. & cibari. legat. ibi: Quid cæteris ejusdem ordinis reliquerit, l. tuor secundum dignitatem. ff. de administrat. tutor. l. 1. §. Mulier, & ibidem Gloss. ff. de ventr. in possess. mittend. & alia plura passim per DD. congesta resolvunt ad multa in nostris Patronis. Gloss. in dict. cap. nobis, verb. Modeste, de jure Patr. Paul. de Citadin. de jur. Patron. 6. part. quæst. 7. art. 4. Roch. eodem tract. in verb. Et utile, quæst. 3. prima quæst. princip. Casar Lambert. eodem tract. lib. 3. art. 3. quæst. princip. Bæza de inop. debitor. cap. 17. num. 70. & cum aliis August. Barbof. in addit. post collect. princ. ad Decret. ad text. in dict. cap. nobis, num. 4. & non solum pro ipsis Patronis, verum etiam pro uxore, filiis, & familia, Paul. de Citadin. dict. art. 4. part. 6. num. 157. & 158. Corduva de Lara in l. si quis à liberis, §. Soleat, num. 28. de liber. agnoscend. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 32. num. 29. & 30. & plenè tit. 1. quæst. 54. Alvarez Velasc. de privileg. pauper. part. 1. quæst. 4. in princ. num. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 552. num. 12. August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. num. 218. & in collect. ad dict. cap. nobis, de jure Patr. num. 11.

Quod etiam communiter notant DD. in quibuscumque aliis alimentariis, juxta quorum statum, dignitatem, aut conditionem alimentorum quantitas dimittenda est, ut ex dictis juribus plenè ad plura resolvunt, ultra relatos, & antiquiores latè congestos per Tiraquel. de nobilitat. cap. 10. num. 136. cum seqq. Rebuff. in tract. de congr. part. num. 63. D. Covarruv. in epitom. de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 6. num. 8. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 19. part. 4. per quam legem id quoque comprobatur, ibi: Catando toda via la persona de aquel que lo huviere de recibir, & idem in l. 24. tit. 9. part. 6. plenè Menoch. de arbit. cas. 170. num. 13. & de presump. lib. 4. presump. 157. num. 32. cum seqq. Bon. de Curtil. de nobilit. 5. part. num. 76. in volum. DD. tom. 16. pag. 17. col. 3. in fin. Ioann. Bapt. Pontan. de aliment. cap. 7. num. 2. in tract. DD. tom. 8. part. 1. fol. 448. Lara in l. si quis à liberis, §. Sed si filius, ex num. 43. Alcan. Clemens de Patr. potest.

effect. 17. num. 36. in tract. DD. tom. 8. part. 2. fol. 122. Vvesembach. conf. 50. num. 21. Pater Molin. de just. & jur. tract. 2. disput. 168. num. 2. Ojeda de incompatib. beneficior. part. 1. cap. 19. num. 24. Flamin. Paris. de resignat. beneficior. lib. 5. quæst. 6. num. 135. Ioann. Garcia de expens. cap. 3. num. 37. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 18. num. 3. Emil. Gall. de except. part. 2. tit. 4. except. 13. num. 69. Cevallos commun. contr. commun. quæst. 780. num. 46. cum seqq. Camill. Borrell. in consil. sive controver. 71. num. 21.

Optimè, & doctè intelligens ac declarans, ut proximè dicam, Petr. Barbof. in l. maritum. 13. num. 6. cum seqq. ff. solut. matrim. quem sequitur D. Franc. de Leo decis. 85. num. 5. cum seqq. lib. 1. & latè profèquantur Selsè decis. 106. num. 101. Matth. Coler. de aliment. lib. 2. cap. 2. num. 28. benè Patet, Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 20. quæst. 2. Gratian. discept. forens. cap. 299. num. 9. tom. 2. & tom. 4. cap. 613. num. 18. cum seqq. & in addit. ad decis. March. 207. num. 4. † qui loquitur in superveniente augmento dignitatis, quod ob id alimenta quoque augentur, sequitur DD. Ioan. Bapt. Valenc. conf. 197. ex num. 25. & ad alia plura ex recentioribus Marius Giurb. ad constit. Messan. cap. 7. gloss. 14. num. 1. part. 1. & decis. 6. num. 1. Capyc. Latr. decis. 176. ex num. 12. Staib. res. forens. 14. ex num. 70. Franc. Niger. Cyriac. controver. 34. num. 11.

Qui ex num. 4. & per tot. controversiam latè tractat de aliis pluribus circumstantiis in taxatione alimentorum considerandis: & præcipuè in debitorum ære alieno gravato per debitores convento, qui beneficiis ne conveniatur ultra quam facere potest, gaudere debet, Gaspar Manzius in patroc. debitor. de paupertat. decad. 3. quæst. 3. cum seqq. & novissimè D. Michael Anton. Francès de Vrrutig. in tract. de Eccles. Cathedr. cap. 14. num. 145. usque ad 166. † Ubi maximè in constituendis alimentis, vel congruè Canonicis, vel præbendis Ecclesiarum, quòd dignitatis, qualitatibus beneficii, sive Patrimonii, conditionis personæ, loci, Regionisve consuetudo, & alia plures circumstantiæ perpendantur, ut latè tractant Menoch. Roland. Tiraquel. Cyriac. Manzius, & ferè omnes proximè relati, quæ omnia nostrorum Patronorum assignationi alimentorum sine dubio conveniunt.

Ex quibus juribus, & auctoritatibus alimentorum taxationem, quanta, & quæ, & qualia exhibenda sint, tam per Ecclesiam Patronis, quàm per alios ea de jure præstare adstrictos, totum ex arbitrio, & iudicis pendere, manifestè constat, & probant jura in l. si quis à liberis, §. De alimentis, ibi: Arbitraturus, ff. de liber. agnoscend. l. 2. ibi: Debet arbitrio iudicis estimari, ff. ubi pupill. educat. debeat. l. 2. illic: Arbitrio Prætoris. Cod. de aliment. pupill. præstand. & in alimentis filiorum naturalium probant etiam Authent. licet, Cod. de natural. liber. in illis verbis: Pater boni viri arbitrio est necesse, cap. cum haberet, ibi: Sollicitudinis tamen tue intererit, de eo, qui dux in matrim. quibus concordat nostra l. 8. tit. 13. part. 6. ibi: Segun al vedrio de omes buenos, & ex aliis vulgaribus juribus ferè omnes DD. superius relati, & maximè Menoch. de arbitrar. dict. cas. 170. ex num. 10. & lib. 4. de presump. dict. presump. 157. ex num. 32. Alcan. Clemens de Patr. potest. effect. 17. num. 36. cum seqq. in tractat. DD. tom. 8. part. 2. fol. 122. benè Cyriac. dict. contr. 34. ex n. 4.

Ultra quos omnes satis prudenter, & doctè plura in hoc arbitrio consideranda refert, circa personarum conditionem, & dignitatem, tempora, loca, & oppidi, Civitatis, vel Regionis consuetudinem ubi alimentarii commorantur, Pater Azor omnino videndus, instit. moral. part. 2. lib. 3. quæst. 8. & 9. quæ

quem ad litteram refert Roxas de incompatibil, ma-
jorat. part. 7. cap. 3. num. 7. cum seqq. latè que ad
omnia tractant Pontan. Lara, Barbof. Giurb. Urruti-
goyt. Superius relati, apud quos omnes plerè, ma-
gisque frequenter tractatum invenies quæ quanta, &
qualia nostris Patronis pro hujusmodi fructu alimen-
torum sint præstanda: necnon, & aliis alimentariis
pro suis obligationibus?

CAP. XXXIII.

ARGUMENTUM.

An oblationes, mortuaria, & similes obventio-
nes beneficiorum fructus sint, necnè? &
consequenter de eis, uti de aliis beneficio-
rum fructibus habenda sit ratio in compu-
tatione congruæ, in narrativa valoris be-
neficii, & ad plures alios juris effectus, seu
dispositiones, in quibus de fructibus men-
tio fit? Et inconsequentiam resolutionis hu-
jus quæstionis, tractabitur quoque, quando
oblationes istæ necessariæ sint, ita ut ad ea-
rum præstationem Parochiani præcisè co-
gi possint, vel voluntariæ censeantur? Et
quid, si ex conventionem, aut contractu in-
ter Parochum, & Parochianos debeantur?
Vel ex testamento, aliave dispositione: vel
stante Parochi paupertate, & defectu con-
gruæ? Et quid denique stante præscriptio-
ne, aut consuetudine, quia diu per Pa-
rochianos oblationes istæ præstitæ fuerunt.
Et per quod tempus consuetudo requira-
tur? Aliaque plura de materia oblationum,
maximè circa dictos casus latè expendun-
tur.

SUMMARIUM.

- 1 Quæstio hujus capituli: an oblationes, similesve
obventiones, & Ecclesiastici proventus beneficio-
rum fructus sint?
Prænotantur aliqua circa oblationum naturam, &
ipsarum generalem cognitionem, ibidem cum
num. seqq.
- 2 Oblationum origo, & usus antiquissimus ex quam
plurimis Sacra Pagina locis ostenditur.
- 3 De multiplici verbi Oblatio significatione.
- 4 Magis specialiter ad nostram materiam dupliciter
oblationes accipiuntur, generaliter, & specialiter,
& quid sub unaquaque istarum acceptione
comprehendant? cum num. seqq.
Oblationis verbo generaliter sumpto, decima, primi-
tia, elemosyna, & quæcumque alia mobilia, seu
immobilia, quæ Deo offeruntur, continentur, dict.
num. 5. cum seqq.
- 8 Specialiter sumpta oblationes quid comprehendat?
- 9 De alia divisione oblationum in tres species.
- 10 Oblationes juxta magis communem usum loquendi,
ea quæ in altari ad manum Sacerdotis, vel aliter
in Sacrificio Missæ per fideles offeruntur, com-
prehendunt.
Principaliter de his in præsentî agendum, ibid.

- 11 Referuntur remissivè plura alia de generali materia
oblationum.
- 12 Discutitur principalis hujus capituli quæstio, an
oblationes, & alia similes obventiones inter be-
neficiorum fructus computari debeant, necnè?
- 13 Quæstio hæc, ejusque resolutio ad plures juris
effectus & quæstiones utilissima: ad fructuum be-
neficiorum valoris cognitionem, ipsorum restitu-
tionem, congrua liquidationem, & alia plura.
- 14 Fundatur negativa opinio, cum num. seqq.
- 15 Oblationes, mortuaria, & similes obventiones in-
certas, sive à futuro eventu, & liberalitate offe-
rentium pendere, probatur, cum num. seqq.
- 17 Emolumenta illa tantum fructus nomine veniunt,
quæ certam annuam erogationem habent.
- 18 Adducitur in comprobationem text. in l. Sejo amico,
§. Medico, ff. de ann. legatis.
- 19 Dona, aut munera Baronibus per vassallos libera-
liter præstita, tanquam incerta, inter fructus
feudi, juxta aliquos, non imputanda, nec in
fructuum restitutionem veniunt.
- 20 Idem in donationibus, seu Regiis concessionibus ali-
qua officia exercentibus factis.
- 21 In locatione fructuum Beneficii, seu Præbende dona,
vel munera, & similia, quæ Beneficiario pro ju-
cundo adventu, vel aliter præstari solent, non
continentur.
- 22 Anniversaria, & similia emolumenta in generali
fructuum obligatione non comprehenduntur.
- 23 Præscripta intuitu persone in fructu rei non ha-
benda.
- 24 Adducitur text. in l. si vero, §. Item quidquid, ff.
solut. matrim.
Maritus quidquid ex servo dotali manumisso conse-
quitur, uxori restituere tenetur, præter quam, si
beneficium aliquod libertus in eum contulerit,
ibidem.
- 25 Liberi hominis labore quæsitæ, in fructu non sunt.
- 27 Referuntur DD. pro hac negativa sententia re-
solventes, cum num. sequentibus.
- 28 Charitativum subsidium ex oblationibus, anniver-
sariis, & similibus emolumentis non debetur.
- 29 Nec decima Papalis.
- 30 Nec Beneficiorum fructuum valorem augent.
- 31 Nec in narrativa valoris beneficii exprimi de-
bent.
- 32 Nec in congruam imputantur.
- 33 Refertur, & fundatur negativa opinio, cum num.
seqq.
- 34 Oblationes, mortuaria, & similia, licet immediatè
ab ipsis rebus beneficiis non proveniant, per-
cipiuntur tamen beneficiorum occasione.
Emolumenta, ut fructus dicantur, sufficit mediatè
rerum occasione percipi, ibidem.
- 35 Maritus, cui, soluto matrimonio, rerum dotali-
um fructus prorata debentur, lucratur non solum
pensione ordinarias fundi per quinquennium
locatis, sed & si quid extraordinariè in sine quin-
quennii per conductorem fuerit promissum, ad
text. in re singularem in l. divortio, §. Quod in
anno, ff. solut. matrim.
- 37 De extraordinariis aliis proventibus, qui in locatio-
nibus, ultra pensionem ordinariam, præstari so-
lent, ut par caponum, quæ, planstrum lignorum,
& similia, an in fructu habenda sint?
- 38 Refertur contraria opinio Bald. contra Oldrad. circa
extraordinariè Beneficiario pro jucundo adventu
præstita, quod inter fructus beneficii reputentur,
& ipsorum occasione veniant.
- 39 In locatione fructuum Prioratus, vel alterius Præ-
bende

- bende spolia, aut successiones Curatorum Pa-
rochialium subiectorum, ut fructus veniant, si aliis
juxta loci consuetudinem, aut jus municipale,
Priori debeantur.
- 40 Oblationes, & si quoad quantitatem aliquam in
certitudinem habeant, sunt tamen certa quoad
præstationem, & n. 42.
  - 41 Habent etiam, in genere saltim, renascentiam.
  - 43 Distinguitur pro concordia prædictarum opinionum,
inter oblationes, mortuaria, & similia emolu-
menta omnino incerta, & ex libera voluntate
dependentia, & inter ea, quæ certa, & necessa-
ria sunt, vel ad certitudinem reduci, possunt.
  - 44 In primo casu dictæ distinctionis oblationes, mor-
tuaria, & alia fructus nomine non contineri, in
secundo verò sic, resolvitur: ad liquidationem
congruam, cognitionem valoris fructuum benefi-
cij, ipsorum restitutionem, cum num. seqq.
  - 46 Oblationes, & præstata emolumenta liberaliter præ-
stita potius ratione personæ, ut quedam donatio-
nes, quam emolumenta beneficii considerari debent.
  - 47 Declaratur text. in dict. l. si vero, §. Item quid-
quid, ff. solut. matrim.
  - 50 Referuntur, siue declarantur DD. juxta præfatam
distinctionem intelligendi.
Declaratur doctrina Oldrad. & text. in dict. l.
Sejo amico, §. Medico, ff. de ann. leg. ibidem,
& n. 51. cum seqq.
  - 52 Et Alberic. D. Solorgan. & alij DD. juxta doctri-
nam Oldrad. loquentes, cum num. seqq.
  - 55 Intelligitur casus Bertrand. circa successiones cu-
ratorum decedentium, an in locatione fructuum,
vel præbende comprehendantur?
  - 56 Fructuum nomine venit, si quid consuetudine, seu
aliter necessario ex hæreditatibus curatorum de-
cedentium Episcopis, Archiepiscopis, vel aliis
Prelatis competat.
Successio hæc apud nos in aliquibus Regni oppidis
Episcopis debetur.
Appellatur Luctuosa, & quid ejus nomine præsta-
ri soleat? ibidem.
Luctuosa successio ad Collectorem Camera Apo-
stolicæ, seu ad ejus generalem fructuum condu-
ctorum in sede vacante spectat, ibidem.
  - 57 Adducitur pro præfata distinctione Magistralis lo-
cus Petr. Rebuff. circa computationem maximè,
congrua loquens.
  - 58 Petr. de Anchar. in elemosynis candelarum, &
similium annuatim perceptis.
  - 59 Quid senserit Felinus circa nostrarum oblationum
& similia emolumenta exprimenda in narrativa
beneficiorum necnè? de quo articulo plenè, & n. 60.
  - 62 Quid hodie circa oblationes, mortuaria, & similes be-
ficiorum obventiones, an vigore novissima consti-
tutionis Pii V. indistinctè quantumvis incerta
in congruam imputari debeant? & inf. ex d. 122.
  - 63 In distributionibus quotidianis.
  - 65 Quia si congruam Beneficiario in oblationibus, ac pro-
ventibus semel acceptaverint, diuque cum ea vi-
xerint, an noviter congruam, vel ipsius aliquod
augmentum præterdere valeant? cum duobus
num. seqq.
  - 66 In pensionario, qui excessivam pensionem acceptaverit.
  - 70 Oblationes quando voluntariæ, vel necessariæ sint,
ut juxta præfatam inter fructus beneficiorum con-
numerari debeant, vel non? cum num. seqq.
  - 71 Lege veteri necessaria habebantur, secus noviore jure
Canonico, quo attempto, oblationes in mera volun-
tate offerentium remanserunt, cum num. seqq.
  - 72 Idem de jure nostro Partit. in l. 8. tit. 19. part. 1.
  - 74 Improbatur, siue declaratur Gloss. & Hostiens. con-
Lagunez de Fructibus.

- traria sententia, & numer. 75.
- 76 Resolutio hæc, ut oblationes de jure voluntariæ ha-
beantur, ex multiplicibus declarationibus, & li-
mitationibus per DD. ad eam assignatis, obscu-
rior iterum, & difficilis admodum redditur.
Reducuntur hujusmodi limitationes Doctorum ad
quatuor principales casus, in quibus oblationes
necessariæ esse, plene resolvitur: ibid.
  - 77 Primus casus, in quo oblationes necessario habenda:
cum nimirum ratione census, vel aliter ex con-
tractu, aut conventionem inter Parochianos, &
Ecclesiam, seu Parochum inita debentur.
  - 78 Secundus casus: cum ex testamento legato donatione,
promissione aut voto, aliavè concessione debentur.
  - 79 In simplici promissione Deo vel Ecclesie facta, an
acceptatio requiratur.
Quid in voto, aut pollicitatione ad text. in l. 1. §. 1.
l. 3. §. 6. & 9. ff. de pollicitat. ibidem.
Nulla differentia inter votum, pollicitationem, &
simplicem promissionem, ibidem.
  80. De implendo onere annua certa oblationis hæredi
legatario, aut donatario injuncto.
  - 81 Refertur tertius casus, in quo oblationes necessario
debentur, cum nempe Parochi, alijve Ecclesia
Ministri eis ad sustentationem indigent.
  - 82 Quid si ex proprio patrimonio, vel artificio se ale-
re possint.
  - 84 Adducitur circa hanc quæstionem l. 9. tit. 19. part. 1.
  - 86 Parochiani in præfato casu paupertatis Parochi, si
oblationes præstare recusent, an spiritualibus sint
privandi: & an Parochus propria autoritate, vel
per Episcopum id facere, debeat? cum num. seqq.
  - 87 Quid si oblationes ex consuetudine debeantur?
  - 88 Quid quoad præfatam compulsionem seu, erit nostra
l. 9. tit. 19. part. 1. inter hos duos casus, cum prop-
ter Parochi indigentiam, vel ex consuetudine
oblationes debentur, cum num. seqq.
  - 91 In merè spiritualibus nihil leges Regia statuerent, seu
immutare valent nec in foro canonico servanda.
  - 92 Parochianos propter indigentiam curati ad oblatio-
nes necessario teneri an procedat, si ipsi pariter
paupertate laborent? cum duob. num. seqq.
  - 95 Quæ remedia tunc curatis super sint remissivè.
  - 96 Quid si Parochiani primitias, & decimas sufficienter
ad sustentationem Parochi solvant? alii tamen
simplicibus beneficiis, seu aliter sint applicata,
aut divisa, ita ut congrua Parochi non rema-
neat, an in hæc casu Parochiani ad oblationes
teneantur?
  - 97 In simili casu, cum Vicarius curam animarum exer-
cet alterius nomine, qui absens pingues beneficii
redditus ex decimis lucratur, an Vicario huic, si
parum ex redditibus Ecclesiasticis super sit, prop-
ter propriam inopiam per Parochianos succurri
debeat congruam ei assignando portionem?
  - 98 Refertur quartus, & ultimus casus, in quo oblationes
necessariæ frequentius esse solent, cum nimirum
ex consuetudine legitima altari, seu aliter fieri
consueverint, cum num. seqq.
Plenè de hæc laudabili consuetudine servanda ad
text. in c. ad Apostolicam, de simon. ibidem.
  - 100 De consuetudine quæ in aliquibus locis servatur, ut
Rectori Parochiali, vel etiam Episcopo ex bonis
defunctorum vestis aliqua seu defuncti lectus,
aliave res si præstanda, cum num. seqq.
  - 101 Luctuosa hæc successio appellatur, & quare.
  - 103 Quæ præscriptio ad eam requiratur.
  - 104 Stante præfata consuetudine, ut vestis aliqua ex
bonis defuncti Parochi ad ipsius electionem tra-
datur, an vestis scissa pens. sariores existens,
nondum tamen sua eligi possit?

- 105 Quid in legato generali veliim, an in eo scissa quoque comprehendantur?
  - 106 Argenti facti nomine, an calari captum veniat?
  - 107 Referuntur aliqua locorum consuetudines circa diversas rerum praestationes, cum num. seqq.
  - 108 Ad oblationem creti.
  - 109 In consuetu pia memoria Missae solennis, sive in cantu, & cum oblationibus quod in futuram servetur.
  - 110 Per quod tempus huiusmodi offerendi oblationes consuetudines praescribantur?
  - 112 Obijciunt huic oblationum praescriptioni, quod actus voluntarii, & facultativi videntur, nihilque certum quoad res continere, sed extraordinarias esse nullam certam formam erogationis habentes, & num. 113.
  - 113 An his objectionibus non obstantibus, praescriptio in oblationibus locum habeat? plene discutitur 113, cum num. seqq.
  - 114 Refertur negativa contra oblationum praescriptionem opinio, cum num. seqq.
  - 116 Resolvitur pro affirmativa sententia, cum n. seqq.
  - 118 Limitatur regula in facultatis favorem pia causa, & remissive ad plures casus, & num. 119.
  - 121 Praescriptio in oblationibus eo maxime procedit, quia in initio non ex mera liberalitate sed ex causa onerosa, & recompensativa data censentur, sunt respective ad onus, quod in administratione spiritualium subit Parochus.
  - 122 In hoc casu praescripta oblationes in congruam imputanda.
  - 123 Resolvitur secunda superior obiectio circa oblationum incertitudine, ne earum praescriptio procedat. Oblationes an, & quomodo incerte dicantur? plene de earum, & similium praestationum incertitudine, seu difformitate quoad quotam, vel praestationem, quando per eam impediatur praescriptio? ibidem.
- Declaratur text. in l. Seio Amico, §. Medico, ff. de ann. legat. ibidem.

1 DE oblationibus ergo, & obventionibus, similibusque Ecclesiasticis emolumentis acturi, an fructus beneficiorum sicut prius aliqua ne ignotis terminis procedamus, circa earum naturam, & generalem materiae cognitionem praenotanda sunt.

2 Et in primis, ut nostras oblationes ab origine cognoscamus, usum earum antiquissimum omnes profitentur; nam juxta aliquos, originem habuerunt tempore Abel justii, qui obtulit Domino de primogenitis gregis sui *Genes. 4.* vel juxta alios, a tempore Noe, qui *adificavit altari Domino tollens de cunctis pecoribus, & volucris mundi obtulit illa in holocausta super Altare. Genes. 8.* & in lib. *Numer. cap. 6.* ubi habetur, quod Principes Israel obtulerunt munera coram Domino sex plautra tecta cum duodecim bobus, & alia quae praecipit Dominus: & in lege similiter gratiae antiquissimus oblationum usus habetur, dum patiter in altari, vel Ecclesia tempore Missae panis oleum, vinum, & similia diu per fideles offerri consueverunt, ut constat ex *Sacr. Canonibus Sextae Synodi*, & alia de oblationum antiquissima origine tam in lege veteri, quam in nova lege gratiae, referunt *Fuscus de visitat. lib. 1. cap. 24. n. 1.* *Aloyf. Rice. in prax. 4. part. resol. 296. n. 1.* *Aug. Barb. de officio Parochi, dist. 24. n. 4.* *Ventrigl. dist. annot. 26. §. Unico, num. 6.*

3 Secundo haec fidelium oblationes, juxta earum latam & generalem significationem, per Doctores definiuntur, aut describi solent, ita ut dicantur, quaecunque de propriis, & licitis rebus Ecclesiae a fidelibus offeruntur, juxta *cap. cum inter, de verb. significat.* ubi Bar-

bol. & repetentes, vel alio modo, nec minus eleganter, oblatio dici potest, actus exterior Religionis, cum offertur Deo aliquid in recognitionem Supremi Domini, & ad significandum sacrificium, quo anima fidelis se ipsam offert Deo, ut notat *Fuscus de visit. lib. 1. cap. 2. n. 1.* & novissime *Joan. Bapt. Ventrigl. in praxi Ecclesiast. annotat. 26. §. Unico, num. 2.*

Sed magis distincte, & specificè procedendo dupliciter istae oblationes accipiendae sunt. Primum generaliter, ita ut omnes actiones, per quas quaecunque res a divinum cultum exhibentur, & omnia illa, quae Deo optimo, maximo offeruntur contineant, ut in *Evod. 29.* dicitur: *Offeres totum arietem in incensum super Altare: oblatio namque est Domino odor suavissimus, Sor. de just. & jure, lib. 9. quest. 3. art. 1.* *Aug. Barbos. de offic. & potest. Paroch. part. 3. cap. 24. n. 1.* & ex aliis *Pater. Leand. quest. moral. part. 3. tract. 6. sect. 1.* sive per modum sacrificii, aut oblationis offerantur, ut optime explicat *Angelic. Doct. D. Thom. 2. 2. quest. 86. artic. 1. vers. Respondeo, & in Levitic. 2. ibi: Anima cum obtulerit oblationem, sacrificium Deo simul erit ejus oblatio.* Et in hoc modo oblatio sumpta in se etiam decimam, & primitiam comprehendit, ut notant *Sylvestri. in summ. verb. Decima, n. 2.* *August. Barb. de jure Ecclesiast. l. 3. c. 2. n. 1.* *Joan. Bapt. Ventrigl. dist. annotat. 26. §. Unico, n. 3.* & in decimis constat ex *Genes. c. 28.* in finalibus verbis ibi: *Decimas offerant tibi, & Num. cap. 18.* ibi: *Decimarum oblationem.* *Lap. allegat. 67. n. 5. vers. Argument. m. amen.* *Decian. conf. 16. n. 13. lib. 2.* ubi ait, quod a pari procedunt cum decimis oblationes, *Monet. de decim. c. 3. q. 1. num. 3.* & in primitia probat text. in *cap. 16. quest. 7.* ibi: *Offerrent,* junctis verbis praecedentibus.

Itaque nostrarum oblationum verbo in hunc modum generaliter sumpto, earum appellatione venit quidquid per fideles Deo offertur, sive mobilia, sive immobilia offerantur, ut ex *dist. cap. causa, de verbor. significat. cap. qui oblationes, cap. Clerici 13. q. 2. dist. 1. 6. tit. 19. p. 1.* *Oldrad. conf. 293. in fin. Mar. Socin. in tract. de oblationib. libell. 1. Azor instit. moral. p. 1. l. 7. c. 27. q. 8.* sive in testamento relinquuntur, vel aliter donentur, *dist. l. 6. part. Monet. de decim. cap. 2. n. 4. & c. 3. n. 2.* *Galgin. de jur. public. lib. 3. tit. 3. n. 1.* & quidquid ad altare offertur, *dist. l. 6. part. Isidor. Moscon. de majest. militum. Ecclesia, lib. 1. part. 3. c. 3. pag. 466.* Et quod etiam oblationes dicantur elemosynae, quae Curatis Ecclesiae, vel ipsi Ecclesiae pro Missis orationibus, vel pro mera elemosyna offeruntur, *Lap. allegat. 58. Petr. de Anchar. conf. 48. & conf. 429. n. 5.* *Roman. conf. 344. n. 3.* *Cardin. Tusch. pract. concl. litter. O. concl. 111. n. 5.* & ad omne, aliaque plura de generalitate hujus verbi oblatio, *Barbos. in appell. 172. & de potest. Paroch. c. 25. a n. 1.* *Pater. Leander. quest. moral. part. 3. tract. 6. disp. 10.* & novissime *Ventrigl. in prax. Ecclesia, annotat. 26. §. Unico, a num. 1. & 3.*

Secundo vero modo magis specialiter, & strictè oblationes accipiuntur pro illis duntaxat rebus, quae intuitu Religionis immediatè Deo ab hominibus absque immolatione offeruntur, ut in Ecclesiae, vel Ministrorum usum cedant, juxta illud *Matthaei 5. Si offers munus tuum ad altare,* & *Malachiae cap. 1. Si offeratis:* & docent *Rebuff. de decim. quest. 1. num. 17.* *Hieronym. Carrat. in opuscul. de jurib. Parochial. tit. 3. cap. 3.* *Soto de justit. & jur. lib. 9. quest. 3. artic. 1.* *Barbos. dist. cap. 23. num. 1.* *Ventrigl. dist. §. Unico, num. 3.* quo casu munus oblatum erit oblatio non verò sacrificium, ut notat *Divus Thom. 2. 2. quest. 86. art. 1. vers. Respondeo.*

Quae quidem oblationes ita specialiter sumptae ad huc pro pleniori materiae declaratione, magis specialiter

cialiter in tres species dividi possunt: Prima species dicitur donatio rei inter vivos per fideles Deo, vel Ecclesiae facta pro beneficiis acceptis, & in eorum gratificationem, vel ad remissionem peccatorum impetrandam, quod mortuorum appellatur: Secunda species oblationum est, quae a Christianis causa mortis per legatum, vel aliam ultimam dispositionem relinquuntur, *cap. indigne 12. quest. 2.* Tertia autem oblationum species, qua communiter fideles uti, consuevit est illa, quam faciunt, dum quid ad altare, vel ad manum Sacerdotis, & plerumque in Missa sacrificio Christiani offerunt, ideoque eam Doctores usualem appellant ex text. in *cap. causa, cap. cum inter, de verbor. significat.* quam distinctionem communiter docent, & explicant *Rebuff. de decim. quest. 1. num. 27.* *Raymund. in summ. hoc verbo Oblatio,* *Carat. in opusculo, de jur. Paroch. tit. 3. cap. 3.* *Fuscus de visitat. lib. 1. cap. 24. n. 2.* *Augustin. Barbos. de offic. & potest. Paroch. part. 3. cap. 24. num. 3.* & *de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 13. num. 3.* *Gratius part. 2. decis. Aurear. lib. 2. cap. 27. n. 5.* *Leander. quest. moral. part. 3. tractat. 6. disput. 10. quest. 10.* *Joan. Baptist. Ventrigl. in prax. ver. Ecclesiast. annotat. 26. §. Unico, num. 7.*

10 Quam praedictarum specierum oblationum, quae magis ad nostram quaestionem spectant, & de quibus principaliter nos agendum est, sunt relatae in supra dicta tertia, & ultima specie divisionis superius adductae; videlicet, quae in altari ad manum Sacerdotis, vel aliter in sacrificio Missae sunt, dum fideles pecuniam, panem vinum oleum, & similia Sacerdoti tanquam medio, inter Deum, & populum offerunt, de quibus etiam oblationibus consuetudine receptum est, ut verbum oblatio accipiat, & in hoc strictiori sensu, juxta communem usum loquendi eas communiter intelligunt Doctores, *Raphael de la Torre in D. Thom. ubi supr. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 27. quest. 8.* *Canisius de decim. cap. 19. n. 7.* & *8. ex cap. omnis Christianus, de consecrat. dist. 1.* & aliis pluribus, *jurib. Suelves conf. 24. n. 2.* *Semicent. 2. Fagundes in quinque Eccles. praecipulis. 4. cap. 1. n. 5.* *Castro Palao tom. 2. tractat. 10. punct. 17. num. 1.* & cum multis apud *Posth. post tractat. de manus. Rota decis. 166. a num. 3.* & ex *Rebuff. Monet. Latio & aliis Pater Leander. quest. moral. part. 3. tract. 6. disp. 10.*

11 Qui autem plura alia de oblationum generali materia, ad plures quaestiones videre voluerit adeat, ultra antiquiores, & Summistas in verbo *Oblatio.* *D. Thom. 2. 2. quest. 86.* ubi *Cajer. Torre,* & alii Theologi repetentes, *Fuscus de visit. lib. 1. cap. 4. tot. Ricc. in praxi 4. part. resol. 296. & sequent. & Collectan. 1113. & 1265. 4. part. Macescor. lib. 2. variar. resol. cap. 42.* *Maceratens. variar. resol. lib. ult. cap. 2.* *Genuen. in prax. Cur. Arch. Neapol. c. 72.* *Aidan. compend. Canon. resol. l. 1. c. 13.* *Sell. select. cap. 27.* *Monet. de decim. c. 1. & c. 3.* *Rebuff. cod. tractat. quest. 1.* *Beller. disquis. Cleric. part. 1. tit. de bon. Cleric. §. 3.* *D. Covarr. variar. resol. lib. 1. cap. 17. num. 3.* ubi plures ejus addit *Farij. Joann. Gutier. Canonic. lib. 2. cap. 21. a num. 139.* *Novat. in lucern. regul. verb. Oblatio, Mar. Socin. Troit. Malvit. & Andrad. Barb. in particularib. tractat. de oblationib. & repetentes in cap. causa, cum inter, de verbor. significat. cap. quia, cap. Sanctorum, cap. hanc 10. quest. 1. cap. nulli 12. q. 2. cap. extranmissa, de praescript. ubi repetentes, & praecipue *Barb. Fernosin. & novissim. D. D. Emanuel. Gonçalidem Barb. licet quam pluribus ex istis, & proxime referendis non relatis, de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 23. tot. qui se ad litteram reperit in tract. de offic. & potest. Paroch. 3. c. 24. & de potest. Episcop. part. 3. allegat. 80. a n. 1. & in summ. Apostolic. decis. verb. Oblatio, & in appellat. cod.**

verb. *Oblatio,* & novissime *Iann. Baptist. Ventrigl. in prax. ver. Ecclesiast. annotat. 20. §. Unico, D. Solorcan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 22.* ubi praecipue de Indorum oblationibus, & ex *Theologis Azor. institut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 27. quest. 8. & cap. 28. quest. 6. & 4.* *Suarez tom. 1. de Relig. lib. 1. c. 3. cum seqq.* *Becan. de justit. & jur. quest. 86.* *Soto eodem tract. lib. 9. q. 3. art. 1.* & alios plures congerentes *Fagund. de quinque Eccles. praecipulis. 4. cap. 1.* *Castro Palao aper. moral. tit. 2. tract. 10. punct. 17.* *Bonacin. tom. 2. tit. de praecip. Eccles. disputat. ultim. quest. 5. punct. ultim.* *Leand. quest. moral. tract. 6. disp. 10. quest. 1. cum plurib. seqq.* *Filucius tract. 27. cap. 2. quest. 1.* *Laym. Theol. moral. lib. 4. tract. 6. cap. 7.* *Aegid. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 3. dub. 13.* apud quos, ut noviores, plures alios, & latissime oblationum materiam explicatam invenies.

Quibus pro cognitione verbi oblatio praenotatis, jam ad nostram principalem quaestionem accedant; an scilicet, oblationes istae necnon ob similitudinem mortuoria, & alia obventiones, aut munera, quae Deo immediatè, aut Sacerdotibus ad altare vel ad manum seu aliter offeruntur fructus sint, & inter fructus beneficiorum imputari debeant; vel non?

Cujus quaestio resolutio maxime proderit, & utilissima in praxi erit ad computationem congruae, quae Parochis & similibus assignari solet, & ad cognitionem valoris fructuum beneficiorum ad narrativas de ipsorum valore faciendas, & similiter ad fructuum restitutiones, & alios plures juris effectus in quibus plerumque dubitatur, an de oblationibus, anniversariis, & similibus obventionibus, uti de fructibus ratio habenda sit?

In qua difficili, an intricata quaestione, nec hucusque per Doctores plene discussa, negativam sententiam, ut nimirum praedictae obventiones beneficiorum fructus dici non possint, plures tenent, & eam primo fundari nituntur, ex quo oblationes haec mortuoria, & similes obventiones incertè esse videntur, nec uniformem annuum praestationem habere; Imò talia emolumenta, & oblationes praecipue ex mera facultate, & liberalitate offerentium dependent, cum ad eas jure Canonico fideles non teneantur, ut constat ex *D. Thom. 2. 2. quest. 86. art. 1. vers. Respondeo, in fin.* Nisi ad congruam sustentationem Parochis indigentibus, ut plenius infra dicam.

Et quòd similiter mortuoria, seu funeraria, & alia obventiones incertitudinem habere videantur, & fortunae esse summisse fundari potest, tamen respectu eorum, a quibus obvenire sperantur, quia incertum est, an istius, vel illius beneficiati tempore morituri sint necne? quam etiam ipsorum, qui eas percipere sperant; nam propter absentiam, infirmitatem, vel aliam causam eodem modo incertum est, an mortuoriis, & similibus actibus, ex quibus percipiuntur, assistere possint, & consequenter an eas lucrari valeant? cum ob assistentiam personalem absque dubio praestentur, idèd ea omnia incerta esse docent *Staphilæus in tract. de gratis, & spectativ. in vers. Nova forma, num. 65.* *Joann. Selva in tract. de beneficiis, 3. part. princip. quest. 12. num. 33.* *Batthol. de Belen. de charitat. subsid. quest. 76. num. 12.* & est elegans *Rota decis. 5. num. 4. volum. 1. part. 2. diversor. & decis. 1170. vol. 2. tom. 2. part. 3. lib. 3.* *Joan. Gutier. conf. 8. numer. 1.* & ex *Imol. Boerio, & aliis Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 339. a num. 19.* & ex *Joan. Andrad. Felin. Navarr. Calderin. & aliis Valenc. conf. 128. a num. 132.* Qui omnes in oblationibus mortuoriis, & praedictis emolumentis de incertitudine testantur testantur ob id, quod a futuro eventu, & ex libera voluntate offerentium dependant.

17 Quare ut incerta inter fructus haberi non possent videtur, cum ea tantum emolumenta fructus nomine veniant, quæ certam annuam erogationem habeant, ut ad rem notant optimè Rebuff. in tit. de congrua, à num. 83 & 86. & ultra Guttierr. Gratian. D. Valenc. & supra proximè relatos, bene Lara de Anniversar. & Cappellaniis, lib. 2. cap. 1. num. 36. Petr. Barbof. in l. divortio, §. Quod in anno, num. 7. ff. solut. matrim. Escobar. de ratiociniis, c. 29. n. 17. qui omnes id communiter comprobant ex celebri cons. Oldrad. 210. ubi quod tales obventiones ex libera facultate provenientes, aut ex futuro eventu omnino incerta sint, nec ob id inter fructus Ecclesiæ connumerari debeant.

18 Qui eleganter id comprobat ex text. ad rem singul. in l. Seio amico, §. Medico, ff. de annuis legat. ubi Medico pensione annua per testatorem in vita præstari solita allegata ea tantum relicta censerit, quæ certam formam erogationis habuerunt, non quæ ex incerta liberalitatis voluntate extraordinariè testator præstabat, ut ex ipso textu constat, & docent communiter antiquiores. † Undè infert Franch. decis. 127. dona aut munera Baronibus per vassallos liberaliter præstata inter fructus feudi non reputanda, nec in fructuum condemnatione venire, sequitur Noguierol. allegat. 8. numer. 54. † Et in donationibus, seu Regiis concessionibus aliqua officia exercentibus factis, ut similiter officiorum fructus censerit non debeant, ex aliis idem Noguier. à numer. 50. & latè ad ista, & alia plura alibi diximus, licet contrarium in anniversariis, seu mortuoriis, quoad restitutionem ob condemnationem, teneant Mohedan. decis. 6. num. 1. de præbend. Lara de Anniversar. lib. 2. cap. 1. num. 36. in fin. Gratian. disceptat. forens. cap. 399. num. 22. in quibus, imò quòd talia emolumenta cum cæteris fructibus in restitutione veniant; quod tamen ex alia ratione non admitterem, quia nimirum sunt proventus ratione personalis laboris præstiti & plerumque ipsum non excedentes, qui ob id restitui non debent, ut in emolumentis personalibus officiorum, ex l. 1. Cod. de re militar. lib. 12. tenent Suid. cons. 42. lib. 1. Paschal. de patr. potest. part. 4. cap. 6. num. 41. vers. Sed limitatur hæc conclusio. Ponte decis. 2. §. à num. 13. & consil. 139. à num. 8. lib. 2. quos & alios sequutus refert Noguierol. alleg. 8. num. 18. & ex num. 20. cum mult. seqq.

19 Secundò hæc negativa sententia fundari potest ex altero non minus celebri consilio Oldrad. 129. ubi locatione facta ab aliquo Archidiacono de omnibus fructibus sui Archidiaconatus dona, vel munera quæ Archidiacono præstari consueverint pro suo jucundo adventu, aut ingressu in tali locatione non comprehendi asserit, ex dict. l. Sejo, §. Medico, & ex supra dictis rationibus nimirum, quia fructuum appellatione ea tantum comprehendi, ait Oldrad. quæ certam formam annuæ erogationis habent, non quæ incertam liberalitatis voluntatem continent, quod dictum Oldrad. referunt, ac sequuntur Bald. & communiter DD. in l. Divortio, §. Quod in anno, ff. solut. matrim. Alberic. in l. usufructu legato, ff. de usufruct. legato Boer. decis. 133. n. 4. Petrus Barbof. in dict. §. Quod in anno à n. 6. Guttierr. de tutel. part. 3. cap. 28. à num. 5. Carroc. de locat. 3. part. tit. de rebus Ecclesiæ locand. conclus. 8. versic. Ampliatur, Lara de Anniversar. & Cappellan. lib. 2. cap. 1. num. 37. & 38. † Addeus, quod nec in obligatione generali comprehendantur anniversaria, & cætera emolumenta ratione personalis laboris, tenet quoque Afflict. decis. 191. ubi Ursil. num. 3. & in locatione loquentes idem cum Oldrad. docent Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 1. tit. 18. num. 3. & 4. & aliis pluribus congestis D. Solon. in Polissio. lib. 4. cap. 10. fol. 577. vers. T se pnet

reformat. Noguier. allegat. 8. numer. 53. & 54.

Tertiò autem optimè ista sententia negativa fundari potest ex alia ratione, quæ dicto respons. 129. reddit ipse Oldrad. videlicet, quia prædicta dona, & munera solum Archidiacono præstabantur intuitu ipsius personæ, & ideo non officium aut beneficium, sed ipsam personam respicere censetur, arg. l. si vero §. Item quidquid, ff. solut. matrim. † Ubi similiter quod licet maritus ex vivo dotali manumisso consequitur uxori restitueretur, beneficium tamen per libertum in eum collatum in restitutione non venit; quia ipsius tantum personæ contemplatione quæsitum censetur; quam rationem sequitur Jacobin. in l. si proprietati, in fin. ff. de jur. dot. quare eodem modo prædictæ utilitates fructus beneficii esse non poterunt, sed emolumenta ratione personæ, & ejus intuitu quæsitæ censerit debent, ita ex ista ratione Bæz. de decim. tutor. cap. 25. num. 8. bene Noguier. allegat. 8. num. 54. optimè Escobar. de ratiociniis, cap. 29. à n. 15. & 17. † Ubi quòd liberi hominis labore quæsitæ inter fructus non reputentur, licet contra in quæsitis per servos, juxta leg. mercedes (sic intelligendam) ff. de petit. hered. Lara de Anniversar. lib. 2. dict. c. 1. n. 36.

Ergò cum nostræ oblationes mortuoria & similia ob servitium, & assistentiam personalem, ejusve intuitu præstentur, ut cuilibet patet, consequenter etiam videtur dicendum, nullo modo fructus beneficiorum, sed tantum emolumenta personalia dici posse.

Et in terminis hanc sententiam negativam, licet non ita fundatam, tenent in oblationibus, mortuoriis, & aliis similibus emolumentis, & obventionibus, ut omnia ista, fructus beneficiorum ad plures effectus dici non possint, ex Oldrad. dict. cons. 216. Bellezin. de charitat. subsid. quest. 76. † Ubi quod ideo ex eis charitativum subsidium non debeatur, Felin. in cap. ad aures, col. penultim. de rescript. Petrus Anchar. in repet. Clem. unica, col. penult. de concess. præbend. & ex Rebuff. in repet. §. qui verò, cap. exirpanda, de præbend. in quest. de congr. vers. Secundo aliqui docent. Monet. de decim. quest. 9. num. 84.

Nec decima Papalis ex anniversariis mortuoriis, & similibus Monet. dict. q. 9. num. 85. † Quia inter beneficiorum fructus non imputantur, nec ipsorum valorem augent, ut ad plura docent Joann. Andrad. ad speculator. rubric. de concess. præbend. vers. Demum quærebatur, Staphil. de liter. grat. & instit. tit. de gratiis expectat. §. forma 9. num. 65. & ex Felin. & aliis Calderin. cons. 6. de præbend. Ludovic. Gomez in comment. ad regul. Cancellar. in regul. de valor. exprimend. quest. 4. in fin. † Ubi quòd ex hoc in narrativa valoris beneficii tales obventiones exprimi non debeant.

Et eandem negativam sententiam prosequentes, quòd nec incongruam talia emolumenta impurentur, Navarr. cons. 13. Bellezin. dict. quest. 76. Lara de Anniversar. & Cappellan. lib. 2. cap. 1. à num. 36. qui in anniversariis loquitur, & similibus emolumentis ratione personalis servitii: & idem in dictis obventionibus, quod ut incertè fructus dici non possint, nec incongruam imputari est elegans decis. Rotæ Romanae, §. num. 2. vol. 1. part. 1. diversor. & decis. 1170. n. 2. vol. 2. part. 3. Farin. decis. 449. num. 6. tom. 3. decis. 420. num. 2. tom. 4. ubi alias Rot. decis. refert, & cum aliis pluribus congestis Valenc. cons. 118. à numer. 132. Augustin. Barbof. in cap. de Monachis, num. 9. de præbend. qui in pede altaris, seu ejus oblationibus loquitur, in quibus idem Mantie. dec. 22. n. 2. & decis. 269. num. 6. quia venter non patitur dilationem, Suid. de alimem. tit. 1. quest. 44. n. 36. & tit. 8. privileg. 11. n. 3. & decis. 323. num. 9. Giurb. decis. 4. num. 45. Alvarez de

de Velasc. in tract. de privileg. pauper. part. 1. quest. 5. num. 8. de quibus tamen conclusionibus, earumque veriori resolutione plenius dicam infr.

33 Quibus tamen non obstantibus, contraria affirmativa opinio, imò, quòd oblationes mortuorum spolia, & similia emolumenta fructus beneficiorum sint, & eorum appellatione comprehendantur, ex sequentibus fundari potest.

34 Primo ex eo, quòd oblationes istæ, mortuoria, & similia, licet immediatè ab ipsis rebus beneficiis non proveniant, percipiuntur tamen propter ipsa beneficia, & eorum occasione, quod sufficere videtur, ut, saltem lato modo, & impropiè quoad supra dictos juris effectus beneficiorum fructus dici possint, ut constat ex leg. usura 34. l. prædiorum 36. ff. de usur. l. mercedes, ff. de petit. hereditatis. Ex quibus, & similibus juris constat, non solum quidquid ex re immediatè nascitur, sed etiam quod libet emolumentum, vel obventionem propter ipsam rem, vel ejus occasione proveniente, fructuum appellatione venire, & resolvunt ex Francisc. Carnan. Hothoman. & aliis ex Theoricis Casaneus in consuetud. Burgund. rubrica 4. versic. Et faire les fruits, pagin. mihi 184. optimè Ioann. Garcia de expens. cap. 25. ex num. 1. Escobar. de ratiocin. cap. 29. ex num. 1. & 7. Ciarlin. tom. 1. controvers. 47. ex num. 8. Paulus Christin. in consuetud. Mechlin. tit. 11. artic. 29. à num. 6. & plenius resolvimus supra cap. 3. per tot. & alibi sapè, ubi, quòd ideo laudemium, licet ex ipsis rebus immediatè non nascatur, quia tamen earum occasione provenit, fructuum appellatione comprehendere debeat.

35 Secundo etiam fundatur hæc affirmativa opinio, ex text. ad rem singular. in l. divortio 8. §. Quod in anno, ff. solut. matrim. Ubi maritus, cui, soluto matrimonio, fructus rerum dotalium pro rata debentur, non solum pensiones ordinarias fundi per quinquennium locati (quæ absque dubio fructus sunt) lucrari debet, sed & siquid extraordinariè in fine quinquennii per conductorem fuerit promissum, ad ipsum quoque spectare, ait Consulter, quasi etiam emolumenta extra ordinem percepta loco fructuum habeantur, & ei quoque competant, cui & fructus ordinarii debentur, bene ad rem Guttierr. de tutel. part. 3. cap. 28. num. 2. & notant in dict. §. Quod in anno, Bald. Alexand. & communiter antiquior. & ex aliis Petrus Barbof. ibidem, num. 6. † ex quo etiam ex tali extraordinaria perceptione tanquam in fructu habita decimam tutore debent, tenuit quoque Bæz de decim. tutor. cap. 25. num. 3.

36 Quæ insuper confirmantur per expressam doctrinam Cardin. Tusch. practicar. concl. iit. F. conclus. 484. num. 11. & Augustin. Barbof. in appellat. verb. Fructus, num. 9. qui licet dict. §. Quod in anno, non relato ex eadem ratione asserunt, fructuum appellatione venire quidquid accessorii seu extraordinariè, vel proavantiis prædiorum in locatione, ultra pensionem ordinariam præstari solet, ut par caponum, ova, plaustrum lignorum, & similia.

38 Ergo similiter in nostro casu oblationes, mortuorum spolia, & hujusmodi emolumenta, licet extra ordinem percepta videantur, fructuum appellatione venire debent, & ad eos, ad quos fructus spectant, spectare.

39 Tertiò pro eadem affirmativa sententia facit dictum mirabile in nostris terminis Bald. in dict. §. Quod in anno, ubi ex ipso text. ait, si Archidiaconus locavit fructus sui Archidiaconatus, ad conductorem quoque pertinere, siquid extra ordinem Archidiacono, pro suo jucundo adventu, seu ingressu præstetur, quem sequitur, etiam rejecto dicto Oldradi cons. 129.

supr. pro contraria opinione ponderato, Bertrand. cons. 202. non videtur, lib. 3.

Et magis in specie nostræ quæstionis est notabilis casus apud eundem Bertrand. in loco citato, quia hoc amplius addit, in locatione nempe fructuum Prioratus, vel alterius præbendæ spolia, aut successiones Curatorum Parochialium subjectorum tempore locationis decedentium, ut fructus venire, si aliàs juxta loci consuetudinem, aut jus municipale Priori debeantur, ex quo emolumenta hæc, & si aliquatim incerta, fructus nomine continentur, verbo fructum in generali saltim, & impropria significatione accepto, ut bene notat ad rem Bæz. de decim. tutor. dict. cap. 25. num. 4. & post Bart. & alios Bertrandi doctrinam sequitur Petr. Barb. in dict. §. Quod in anno, ff. soluto matrim. num. 6. ubi impugnant Oldradi rationem deductam ex dict. l. Sejo, §. Medico, ff. de annuis legat. bene Guttierr. de tutel. dict. cap. 28. num. 3. ubi alios refert.

Quartò supra dicta opinio affirmativa fundari potest, ex eo, quòd, licet nostræ oblationes, & mortuoria, seu similes obventiones aliquam incertitudinem habeant, qua ratione fructus esse non posse, videbatur dicendum, juxta latè à nobis in hoc tractatu traditam, attamen hæc incertitudo procedit solum respectu quantitatis, cujus etiam respectu quilibet alii etiam naturales, aut industriales fructus incerti sunt, cum, & à fortunæ eventu, & à pluribus naturæ accidentibus dependant; at verò quoad præstationem, oblationes, mortuoria, & similia omnino certa censerit debent; nam istorum pro hominum obitum naturaliter casus solutionis necessarii evenit; illæ verò similiter ex communi, & laudabili fidelium usu perpetuo offerri solent; † Quare non solum certitudinem quoad præstationem habent, sed & renascentiam in suo genere, quod etiam est principale requisitum, ut talia emolumenta fructus dici possint, juxta latè tradita supra in cap. 3. circa fin.

Et in nostris terminis, quòd prædictæ obventiones, & emolumenta omnino incerta non sint, cum per locationem ad certitudinem reduci possint, & consequenter inter fructus beneficiorum connumerari debeant, tenuerunt optimè Ripa in cap. ad aures, de rescript. num. 29. ubi, & Felin. num. 14. Bertrand. cons. 202. Boer. decis. 224.

Ex quibus contrariis Doctorum sententiis vides, quam difficilis reddatur nostræ quæstionis resolutio: post quæ omnia, pro ejus pleniori, & verissima resolutione, & pro prædictorum Doctorum concordia, perpensis maturè prius requisitis, quæ similia emolumenta in esse fructuum constituunt, distinguendum mihi videtur inter oblationes, mortuoria, anniversaria, & similia emolumenta omnino incerta, & ex libera fidelium voluntate, ac fortunæ eventu dependentia, & inter ea, quæ certa sunt, vel ad certitudinem per locationes, vel aliter reduci possunt; quia non ex mera voluntate offerentium dependent, sed ex legitime præscripta consuetudine, vel alià justa causa præcisè solvi debent, & etiam ab invitis exigì possunt.

In primo casu dicendum est, procedere, debere primam opinionem negativam ut nullo modo tunc tales oblationes, seu obventiones voluntariæ, & consequenter incertæ inter beneficiorum fructus computari debeant, nec ipsorum valorem augere possint quoad congruam, & restitutionem fructuum, aut in aliis casibus, in quibus de beneficiorum fructibus agitur. In secundo vero casu affirmativam sententiam admittebam, ut nimirum tunc, ut certa, necessaria, ac renascentia emolumenta inter fructus beneficiorum computentur.

46 Quæ nostra distinctio ex ipsa natura verbi fructus, & requisitis essentialibus, ut quid fructus dicatur, manifestè deducitur, & comprobatur; nam nihil aliud fructum esse, vel fructuum appellatione comprehendere posse, certum est, quæ emolumentum ex re, vel occasione rei iterata vicem proveniunt, ut latè diximus, & fundavimus supr. cap. 3. num. 8. & alibi sæpè: quæ omnia requisita apertè deficient in supradicto primo casu nostræ distinctionis, in quo emolumenta, seu obventiones, de quibus agimus fructus esse negamus, ut proximè probavimus: contra vero in secundo omnia clarè inveniuntur, in quo fructus esse, resolvimus; nam in hoc secundo casu talia emolumenta ex eo, quòd certa, & necessaria, ut diximus, sint, renascentiam etiam habent, quia in futurum perpetuò solvi debent, & etiam ratione beneficii, seu ejus occasione percipiuntur, aut præstantur, non vero intuitu personæ, ut in primo casu in voluntariis dicam.

47 Quod autem in primo casu dictæ distinctionis (cum nimirum oblationes, & similia emolumenta voluntaria sunt) præfata omnia requisita, ut fructus sint, deficient, manifestè constat; nam tunc nihil certum occasione, seu ratione beneficii considerari potest, ut fructus ejus, juxta relata, dicatur; quia omnia ex mera liberalitate præstantium proveniunt, & potius oblationes prædictæ, & similia plures donationes censeri debent tanquam ex libera voluntate &, nullo jure cogente, præfata, juxta text. vulgar. in l. 1. ff. de donat. quàm emolumentum occasione beneficii proveniens; & si aliqua causa in harum obventionum perceptione quaerenda esset, præter liberalitatem offerentium, nulla alia magis proxima assignari posset, quàm personæ ejus, cui offeruntur, contemplatio, & remuneratio personalis laboris, cum quo nihil beneficium commune habet; ut quæ intuitu personæ, & ratione laboris præstantur, occasione beneficii præfata, † censeri debeant, argum. text. singular. quem supra pro negativa sententia adduximus, juxta hæc tamen in primo casu superioris distinctionis intelligendum, in l. si vero, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. ubi marito manumittenti servum dotalem per ipsum servum beneficium collatum, non uxori est restituendum; quia istius acquisitionis principalis ratio, & causa est contemplatio personæ mariti, & ejus merita, non vero rei dotalis occasio remota, quæ ibi etiam intervenit, ut dictum remanet in tertio fundamento pro opinione negativa supra adducto, ubi, quòd talia emolumenta contemplatione personæ liberaliter præfata beneficii, seu officii fructus non sunt.

48 Quæ in oblationibus, & obventionibus necessariis locum habere nequeunt; quia, licet in eis quoque similis personalis labor, & servitium ex parte accipientium interveniat, causa tamen principalis harum præstationum est ipsa juris, seu consuetudinis necessitas, non vero liberalitas ipsa offerentium, quæ, stante juris necessitate, considerari nequit.

49 Sed, ne absque autoritate loquamur; hæc nostra distinctio inter certas, necessariasque oblationes, seu alias obventiones, & inter eas, quæ incertæ sunt, & ex mera voluntate offerentium dependent, deducitur ex pluribus magnæ autoritatis DD. & præcipuè ex aliquibus, qui indistinctè pro contraria opinione negativa ab aliis adducuntur.

50 Et primò individualiter comprobatur ex doctrina Oldradi, & Rebuff. qui ut antagonista contrariæ negativæ opinionis communiter ab omnibus indistinctè referuntur, sed certè malè, & fortè eis non visis cum in eisdem locis relatis per D. Valenc. in dict. conf. 128. a. num. 22. Barbof. in cap. de Monachis, num. 7. de præbend. & per alios pro eadem opinione negativa supra

relatos, qui juxta nostram distinctionem loquuntur; ut constat ex Oldrad. dict. conf. 216. in princip. ubi de mortuoriis, & similib. præstationibus, ita eleganter ad rem quæstionem resolvit, ibi: *Dicendum videtur, quòd si tales obitus, seu præstationes ex mera præstantium voluntate dependeant, in facultatibus Ecclesie computanda non sunt, argum. ff. de annuis legat. l. Seio amico, §. Medico, & de offic. Procons. & legat. l. solent, §. ultim. in fin. si vero tales sint, quòd ab invitis exigè possint, in facultatibus Ecclesie computanda sunt.*

In quo etiam sensu intelligendus est idem Oldrad. & sequaces in dict. conf. 129. ubi per eundem text. dict. l. Seio amico, §. Medico, ff. de annuis legat. asserit, ad conductorem fructuum conjugum Archidiaconatus non pertinere, quòd ipsi Archidiacono pro suo jucundo adventu, aut ingressu fuerit præstitum, quia intelligendum est, quando non ex necessitate, sed liberaliter, & ex libera voluntate fuit donatum, quam rationem assignavit ipse Oldrad. ex dict. §. Medico, ubi similiter agitur de extraordinem liberaliter donatis.

51 Ex qua etiam ratione hoc dictum Oldradi sequuntur D. Solorgan. & alii per eum relati in Politic. lib. 4. cap. 10. fol. mihi 577. vers. *Y se puede es forçar*, ubi ipsam rationem exprimit, quasi secus esset, si juris necessitate esset præstitum, ut nimirum, tunc tanquam quid certum, ut fructus, juxta nostram distinctionem ad conductorem expectaret; bene docet ita ex dict. l. Seio amico, §. Medico.

52 Idemque sentit casum Oldradi mirabiliter intelligendo, & declarando Alberic. in l. usufructu legato, ff. de usufr. ibi: *Quia illa solum videntur vendita, quæ ex necessitate debeantur: non illa, quæ ex mera liberalitate; ex l. Seio §. Medico, de ann. leg. l. solent, in fin. ff. de offic. Procons.*

53 Ultra quos eandem distinctionem sequuntur Boër. decis. 18. post num. 9. Capic. Galeor. tom. 2. contr. 42. a. num. 14 & ita etiam intelligendus est, Noguer. dict. allegat. 8. num. 53. cum dict. §. Medico, & Galeor. simpliciter; refert optimè Petr. Barbof. solut. matrim. in l. divortio 8. §. Quod in anno, num. 6. & 7. ubi etiam aliam intelligentiam Oldrad. consilio præstat, ut videlicet, in prædicta fructuum conductione Archidiacono pro jucundo adventu præfata non comprehendantur, quia semel in vita præfari contingit, & ideo, quia non renascitur, fructum dici, non posse, ait.

54 Et eodem modo ipsum Oldradum intelligit Bæz. de decim. tutor. cap. 25. num. 11. Gutier. de tutel. 3. part. cap. 28. num. 7. cum sequentibus, ubi eum concordat cum Bertrand. dict. conf. 202. pro contraria opinione affirmativa supr. ponderato, qui loquitur in diverso casu, nempe in successibus curatorum decedentium, quæ Archidiacono competeant, quæ quidem mortuorum spolia, ut reiterabilia, & renascentia fructuum appellatione veniunt, & in dicta locatione comprehenduntur, ut idem Gutier. docet supr. & num. 3. Bæz. dict. cap. 25. num. 4. Barbof. & Gutier. in locis supr. relat.

55 Ex quibus infert Gutier. num. 4. has successiones curatorum (si forte Episcopis, vel Archiepiscopis, aut aliis Prælatibus competant, ut in Episcopato Civitatis, ubi ex bonis beneficiati curati decedentis meliores res ad Episcopum spectant) quas, inquam, successiones, quæ luctuosæ vocantur, ex dictis infert Gutier. ad collectorem Camera Apostolicæ, seu ad ejus generalem fructuum conductorem in sede vacante spectare.

56 Quæ præfata omnia ad superiorem distinctionem satis expressè, & doctè explicat Rebuff. in repetit. §. Qui vero, cap. extirpanda, de Præbend. in quæstione de congrua,

congrua, vers. *Secundò aliquis fol. mihi 375. in repetition. var.* ubi opinionem negativam mirabiliter limitat. ibi: *Nisi talia incerta possent reduci ad certitudinem, ut videmus in quæstis, quæ fiunt per Religiosos Sancti Antonii, quæ licet procedant ex oblationibus; quia tamen solent arrendari sub certa pensione, & sic incertitudo reducit ad certum, debent tunc computari in fructu, & sic concludatur, quòd talia incerta non computantur in fructu, nisi solita sint reduci ad certitudinem;* ex quibus, juxta hanc distinctionem, idem resolvit Rebuff. in eodem loco in computatione horum emolumentorum ad congruam faciendam, vel non, ibi: *Et ideo quia congrua portio debet assignari de fructibus, ut supra diximus, non debent computari, nisi reducibilia ad certitudinem.*

57 Et cum hic eadem limitatione, & distinctione istam quæstionem resolvit Petr. de Ancharr. in repet. Clement. unic. col. pen. de concess. præbend. qui exemplificat in Ecclesia Sancti Antonii Venetiarum, quæ per quæstores hinc inde mendicantes communiter percipit quingentos aureos annuatim; & in Ecclesia Sanctæ Mariæ in monte Bononia, quæ de oblationibus Candelarum percipit communiter ultra ducentos aureos annuos, quæ absque dubio, cum certa sint, & ad certitudinem redacta, inter fructus beneficiorum, & in eorum valorem computari debent, asserit, & hanc resolutionem Patri de Ancharr. refert, & sequitur Felin. in cap. ad aures, num. 14. de rescript. ubi etiam Ripa num. 29. ibi: *Nisi tales redditus soleant quotannis pro certa pecunia locari:* licet pro contraria negativa indistinctè isti DD. referantur per Dom. Valenc. & alios DD. eam sequentes.

58 Nec contrarium docet idem Felin. per Dom. Valenc. etiam relatus, in cap. in nostra 10. de rescript. ubi, quòd emolumenta alicujus altaris per Episcopum ad certum tempus alicui concessa in impetratione beneficiorum narrari non debent, asserit; quia ibi Felin. non agit de emolumentis occasione alicujus beneficii percipis, ut eos agimus, & ipse Felin. in dict. cap. ad aures; sed de omnino ab aliquo beneficiorum separatis per se tantum, & absque titulo beneficii, ratione personalis laboris percipiendis; quare non fructus beneficii sed laboris emolumenta dicenda sunt; quia nec ex horum emolumentorum assignatione aliquod beneficium habere eum, cui sunt concessa, dicendum est, ut ipse Felin. exprimit.

59 Et in eodem casu loquuntur, & ita intelligi, meo videri, debent Bartholom. Belenz. de Charitat. subf. quæst. 68. & 76. & in tract. de expectat. in 9. formul. num. 93. Andr. Sico. in cap. ex litteris, de consuetud. Calderin. conf. 6. in tit. de præbend. Ludov. Gomez ad Regul. Chancell. in Regul. de valore exprim. quæstio 4. qui omnes, licet similiter per Dom. Valenc. & alios pro contraria opinione negativa indistinctè, ac indigestè referantur, loquuntur quidem, eis bene pensatis, in supra dicto casu, quem Felin. tractat in dict. cap. in nostra, num. 10. de rescript. cum nimirum mortuoria, oblationes, & similia emolumenta quis lucratur non occasione alicujus beneficii, seu in titulum, sed ratione alicujus altaris, Cappellæ, vel Oratorii sibi designati, de quibus, & similibus emolumentis, cum beneficiorum fructus non sint, imò nec aliquod beneficium ob id quis habere, dicatur, nulla mentio in narrativa valoris beneficii fieri debet, juxta Felin. Gom. & supr. relat. uti nec de redditibus, qui Scholarium Magistro, seu Doctori in stipendium etiam ex redditibus Ecclesiasticis per Ecclesiæ Capitulum, vel aliter assignantur, ut idem Calderin. & Felin. docent in locis supra relatis dummodo in titulum non assignentur.

60 Et prosequendo superiorem principalis hujus capi-

61 tis quæstionis resolutionem, præfata nostræ distinctioni, licet non principaliter, nec doctrinis originalibus discussis, sed potius eam absque ulla disputatione supponendo, assentite, videntur Petr. Barbof. in l. divortio, §. Quod in anno, num. 6. & 7. ff. solut. matrim. Escobar de ratioc. cap. 29. a. num. 18. Ioan. Gutier. de tu el 3. part. cap. 28. a. num. 1. & 10. Et quamvis his rebus Stephan. Gratian. tom. 2. discept. forens. cap. 390. a. num. 16. ubi, postquam opinionem negativam latè fundavit, eam limitat; & intelligit a. num. 19. si anniversaria certa, & necessaria sint, quia in testamento fuerunt relicta, vel si mortuoria ad certitudinem per locationem, vel aliter reduci possunt, quia pro certa pecunia solita sint locari; & noviter Cap. Galeor. tom. 2. contr. 42. a. num. 14. f. quæque latè tradita supra cap. 14. & 15. ubi in simili quæstione, videlicet mortuorum, seu donatorum, quæ per valfallos dominis præfari solent, idem resolvimus.

62 Unum tamen est, quòd hodiè oblationes mortuoria, anniversaria, & similes proventus occasione beneficii obvenientes, licet quodammodo incertæ sint, in congruam computationem ex nova constituit. Pii V. incipit exequendum, motu proprio edita anno 1567. quam refert Quaranta in summ. Bullar. verbo Vicarius perpetuus, ex qua idem noviter resolvunt, nulla facta distinctione inter hæc omnino incerta, sive voluntaria, & inter necessaria, sive certa emolumenta, Gutierrez conf. 8. num. 3. Aldan. in compend. Canonic. resolut. lib. 3. tit. 2. num. 18. ubi in oblationibus decimam refert, Gonç. in Regul. 8. Chancell. gloss. 5. §. 3. num. 79. ubi, quòd non sit correctæ per aliam constit. Gregorii XIII. Campan. in divers. jur. Canonic. rubr. 7. num. 121. † Et quod ex ea etiam distributiones quotidianæ in congruam impudentur, ipse Gonçalez in regul. 8. §. 7. proæm. num. 185. & idem docet ita Concil. Trident. intelligens Barbof. ad Concil. session. 7. cap. 5. num. 7. & cap. 7. num. 33.

63 Quam tamen constitutionem adhuc intelligerem, juxta nostram superiorem distinctionem, videlicet si obventiones, licet aliquam incertitudinem habeant, quoad quantitatem, quoad tamen earum præstationem certa sint, quia communiter præfari solent, ut ex ipsa littera dict. constitutionis patet, ibi: *Computatis omnibus etiam incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis.* Et sic consequenter præscriptæ, & necessariò debita juxta proximè dicenda infr. ex num. 98.

64 Quæ, ut oblationes, mortuoria, anniversaria, & similes beneficiorum proventus in congruam impudentur, procedunt maxime, cum ea in congruam Beneficiati, licet tacite, acceptaverint, diuè antecessores cum his obventionibus, aliisque beneficii fructibus vixerint, quo casu Beneficiati querelantes, & augmentum congruæ à Patronis desiderantes, seu ab aliis personis, quæ ratione perceptionis decimarum, vel aliter ad congruam adstringuntur, non sunt audiendi, nisi novis de causis congruam diminutam ostendant, vel ratione temporum ob carentiam rerum, decenti sustentationi non sufficere, ut notabiliter resolvit, ita meo videri intelligendus, Petrus Rebuff. in tractat. de congr. num. 92. & clarior optimè Panor. mit. in cap. ex presentium, num. 6. de pignarib. qui nullum recursum Rectori ad bona Ecclesiæ esse ait ob tennes congruæ redditus, si à principio etiam tennes erant, & quod magis est, quòd de suo latet Sacerdos, dicit Panor. sibi, sibi qui imp. uter, quia tennes Ecclesiam acceptavit; dixitque notabiliter Gloss. in cap. si tibi, de præbend. & in cap. quanto, de Judic. † Et in pensionario, qui excessivam pensionem acceptavit, licet his non relatis, Augustin. Barbof. de personis,

- 68 pensionib. 1. part. quæst. 14. num. 10. † Estque notabilis, & singularis ad rem decisio Gregor. XV. 429. ubi in specie contra Beneficiatos augmentum congruæ exigentes per Sac. Rotam pluries decisum testatur; ex ea, videlicet, ratione, quod congruam acceptaverint, & sui antecessores cum ea vixerint; Quæ maxime intelligerem, si ex proprio patrimonio Beneficiati se alere possunt, ut in simili dicam *infr. num. 84. & 85.*
- 69 Quæ superiori stante verissima nostra resolutione, & distinctione, inter oblationes, aut emolumenta, necessaria, seu certa, saltem quoad obligationem earum præstationum; & inter, voluntaria, & consequenter omnino incerta, non solum quoad quantitatem, sed, & quoad præstationem, cum ex alieno arbitrio, liberaque facultate dependeat: ut in illo casu fructus Beneficiorum dici debeant, contra verò in isto; restat nunc querere, pro pleniori, & absolutissima nostræ quæstionis resolutione, quando necessaria, aut voluntaria sint istæ oblationes, aut obventiones, ut tunc certæ dici possint, & consequenter inter fructus Beneficiorum connumerari.
- 70 Quam quæstionem principaliter in oblationibus, quibus magis frequenter utimur, tractabo.
- 71 Et in primis dicendum est, oblationes, licet in leg. veteri, necessitatis offerri, debent, ut constat ex *Exod. cap. 23. ibi: Non apparebis in conspectu meo vacuus; & idem de lege nova Evangelica, quod eodem modo de præcepto sint, tenent Glos. in cap. statuimus 16. quæstio 1. & in cap. omnis Christianus, de consecrat. distinct. 1. Hostiens. in Rubric. de Paroch. & in summ. eod. tit. Lap. allegat. 38. num. 1. & 7. pro quibus faciunt iura in dict. cap. omnis Christianus, & in dict. cap. statuimus, & in cap. quanto penult. de usur. & alia plura iura ad hoc relata per Suelves *conf. 24. num. 5. semicentur. 2. in quibus earum obligatio supponi videtur.**
- 72 Quibus tamen non obstantibus, nova lege gratiæ attendita, & jure Canonico inspecto, contrarium resolvendum est, imò, quod omnino oblationes voluntariæ sint, quia in lege Evangelica nullibi jure cautum est, ut ad earum præstationem fideles teneantur; quare de præcepto non esse, docent communiter Doctores, & illud *Exodi* est dictum ceremoniale, quod in nostra lege nova servare, non adstringimur; ideoque de jure in libera voluntate offerentium remanent oblationes, quin ad eas Parochiani inviti compelli possint, quod & expressè probatur ex *Concil. Cavilonens.* sub Carolo Magno celebrato *cap. 6. ibi: Animarum salutem inquirere Sacerdos debet non lucra terrena, quoniam fideles ad res suas dandas non sunt cogendi, nec circumveniendi.* Oblatio enim spontanea esse debet, iuxta id, quod ait Scriptura: *Voluntariè sacrificabo tibi, Psalm. 55.*
- 73 Quod, & cavetur per nostram *legem 8. tit. 19. part. 1. & ibi Gregor. ubi quod omnino oblationes de jure voluntariæ sint.*
- 74 Ita resolvunt D. Thomas 2. 2. quæst. 86. art. 1. ubi Cajetan. Aragon, & Raphael de la Torre, Angel, Silvester, & alii Summistæ, verb. Oblatio Suarez *tom. de Relig. tractat. 2. lib. 1. cap. 5. num. 2. Azor instit. Moral. part. 1. lib. 7. quæst. 7. cap. 10. aliàs 11. & cap. 10. aliàs 28. quæst. 11. optimè D. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 19. num. 3. Lessius de justit. & jur. lib. 2. cap. 39. dub. 6. num. 34. Gutierrez. Canonic. lib. 2. cap. 21. num. 153. Soto lib. 9. de justit. & jur. quæst. 3. art. 1. quæst. 4. Fagundez de quinque præceptis, lib. 4. cap. 1. num. 6. & 14. Castro Palao *tom. 2. tract. 10. punct. 17. num. 2. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 13. num. 2. Fuschus de visitat. lib. 1. c. 14. ubi ita sentire omnes Theologos, asserit, Pereir de manu Reg. part. 1. cap. 15. num. 1. & ex aliis, ultra rela-**

tos, August. Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 23. num. 9. & de offic. Parochi, part. 3. cap. 24. num. 9. Pater Leander quæst. moral. tractat. 6. disputat. 10. quæst. 4. Joann. Bapt. Ventrigl. in prax. rerum Ecclesiast. annotat. 26. §. unico, num. 35.

Apud quos, præcipue apud Azor, Leand. & Theologos improbatam invenies contrariam opinionem Glosæ in cap. statuimus 16. quæst. 1. & in cap. omnis Christianus, de consecrat. distinct. 1. Hostiens. in rubric. de Paroch. & in summa, tit. de Parochis, §. In quibus, Lap. allegat. 18. num. 1. & 7. qui laicos ad istas oblationes compelli debere asserunt, ut refert Leander *dict. quæst. 4. in princ. † Quos tamen intelligerem, ut eorum correctio vitetur, stante offerentium legitima consuetudine, vel inopia, seu indigentia ministro juxta infr. referenda, in quibus casibus rectè etiam intelligit D. Covarr. dict. lib. 1. cap. 17. num. 3. in med. eandem glossam dictam contrariam opinionem simpliciter asserentem in cap. Sanctorum 10. quæst. 1. & eodem modo Suelves *conf. 24. num. 6. versic. Nec intelligit jura supra pro contraria opinione allegata, ubi quod aliqua de consilio, alia vero in casibus, & limitationibus specialibus procedant.**

Quam tamen verissimam resolutionem, ut de jure oblationes voluntariæ sint, nec ad eas fideles cogi possint, & consequenter tanquam omnino incertæ inter fructus beneficiorum eo casu connumerari non debeant, juxta supra traditam distinctionem, pluries limitant DD. ita, ut ex eorum multiplicibus declarationibus, aut limitationibus ad eam assignatis, obscurior iterum, & difficilis admodum reddatur, qua propter, pro clariori, & pleniori ejus intellectu, Doctorum limitationes ad quatuor principales casus reducam, in quibus oblationes necessarias esse, & præcisè per Parochianos solvi debere, distinctè probabo, & in quibus consequenter juxta supra relatam distinctionem inter fructus beneficiorum tanquam necessaria, & in genere certæ connumerabuntur.

Primus igitur casus, sive limitatio sit, in qua nostræ oblationes necessariae sunt reputandæ, cum nimirum ratione census; aut pensionis, vel aliter, ex contractu, aut conventionè inter Parochianos, & Ecclesiam, seu Parochum inita, debentur, quo casu ad earum præstationem ratione obligationis, juxta ejus tenorem, in perpetuum erunt adstricti, D. Thom. 2. 2. quæst. 86. art. 1. vers. 1. ubi Magister Torre Fagundez, Trullench, Castro Palao, & fræ omnes sup. relati Griller *conf. 167. num. 28. Soto de justit. & jur. lib. 9. quæst. 3. dict. cap. 23. num. 10. & ex aliis, Pater Leander dict. disputat. 10. quæst. 5. Faria ad D. Covarr. lib. 1. variar. cap. 17. num. 44. in fin.*

Secundus casus est, cum debentur ex testamento, legato, donatione, promissione, aut pollicitatione, vel voto, D. Thom. *dict. quæst. 86. art. 1. versic. 2. & confirmatur per nostram l. 7. tit. 19. part. 1. ubi quod ad eas hæres, vel executor testamenti teneatur, & ex aliis resolvunt Castro Palao *dict. tom. 2. & tract. 10. punct. 17. num. 2. Aegy. Trullench. in decalog. lib. 3. cap. 13. num. 2. Barbof. in locis sup. relatis, Pater Leander quæst. moral. part. 3. tract. 6. disputat. 10. quæst. 6. † Qui tamen in simplici promissione acceptationem requirit; sed certè non video differentiarum rationem inter votum, & simplicem promissionem Deo factam: imò votum nihil aliud est, quam simplex promissio, vel pollicitatio Deo facta, Silvester in summa in hoc verb. In princip. & quæst. 2. & 3. Lessius de justit. & jur. lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 1. & communiter alii Summistæ, & Morales, ut nec votum, aut simplex promissio à pollicitatione differunt; sunt enim hæc tria verba Synonyma, & eis promiscuè Theologi**

tam Moralistæ, quam Scholastici utuntur; quare sicut in voto, aut pollicitatione, nulla acceptatio requiritur, ut omnibus patet, & constat ex Silvestr. & aliis Summistis in verbis *Votum, & pollicitatio*, ita nec in simplici promissione, quæ in nomine tantum à voto differt, ut nec à pollicitatione, quæ est solum obligantis promissio, l. 3. ff. de pollicitat. ex quo jure etiam Digestorum obligatio oriebatur tot. ff. de pollicitat. ex causis infrà dicendis, & ex text. singular. & unic. in l. si quis 2. §. Si decimam 2. ff. de pollicitat. ubi quod si quis decimam bonorum suorum voverit. (Herculi videlicet, ut Ethnici polliceri solebant, de quo meminit Varr. lib. 5. de ling. Latin. Cicer. 3. de natura Deor.) & post votum, sive pollicitationem decesserit, ad hæredem voti obligationem transire asserit Consultus præcipue; quod intellige quando propter honorem, aut aliquod beneficium, vel ob aliam justam causam pollicitus quis fuerit Reipublicæ, seu aliæ personæ privilegatæ, ut constat ex l. 1. §. 1. l. 6. & 9. juncta ibi Glos. *dict. tit. de pollicitat. Silvester in summa. verbo Pollicitatio*, quæ omnia in nostro casu concurrunt, cum tales promissiones, & vota Deo aut Ecclesiæ, vel ejus ministris in recompensationem spiritualium fiant, & præsumantur, Rebuff. de decim. quæst. 1. n. 24. Recius in praxi, part. 4. resol. 295. num. 3. Faria ad Covarr. lib. 1. dict. cap. 19. num. 44. in fin. & dicam plenius infra ex num. 121.

81 Quare hæreditate, seu legato cum certo oblationum onere alicui relicto, vel alia re cum hoc pacto donata, tenebitur omnino hæres legatarius, seu donatarius ad injunctum onus oblationum implendum, *dict. l. 9. part. dict. l. si quis 2. §. De imam. l. 6. & 9. ff. de pollicitat. ubi contra talia onera pia non implentes acriter infurgit Consultus, optimè Magister Torre ad D. Thom. in dict. artic. 1. numer. 3. & 4. Pater Suarez de Relig. tom. 1. tractat. 2. lib. 1. cap. 5. num. 5. & ex aliis Pater Leander in quæst. moral. part. 3. tract. 6. disputat. 10. quæst. 6.*

82 Tertius casus est, in quo Parochiani tam de præcepto naturali, quam divino Presbyteris spiritualia ministrantibus oblationes præstare tenentur, nimirum, cum ipsi Presbyteri indigentes sunt nec aliunde, quo se alere possint habent, quo casu ad congruam Parochi sustentationem Parochiani oblationes deferre tenentur, & compelli poterunt, quia juxta illud Apostoli: *Qui altari servit, de Altari vivere debet*, quare quod in hoc casu absque dubio oblationes necessariae sint, & ad eas Parochiani adstringi possint, communiter docent Abb. in cap. causa, de verb. sign. D. Thom. 2. 2. *dict. quæst. 86. art. 1. ubi Cajetan. & q. 11. art. 3. & cavetur etiam per l. 9. tit. 19. part. 10. ubi Gregor. & ex antiquiorib. Canonistis D. Covarr. lib. 1. variar. cap. 17. num. 3. qui ad id refert text. ita intelligend. juxta Glos. in cap. omnis christianus, de consecrat. distinct. 1. & est optima decis. Pedemont. Octaviani Kacherani 99. Sot. de just. & jur. lib. 9. q. 3. art. 1. Gutierrez. Canonic. lib. 2. cap. 21. num. 139. Ricc. in prax. part. 4. resol. 296. num. 3. Barbof. de offic. & potest. Paroch. part. 3. cap. 24. num. 10. P. Leander *dict. disp. 10. quæst. 7. Joann. Bapt. Ventrigl. in prax. Ecclesiast. annot. 26. §. unic. num. 35.**

83 Quam conclusionem amplia, etiam si ex proprio patrimonio, vel artificio Parochi se tueri possint quia adhuc, si ex redditibus Ecclesiasticis congruam sustentationem non habeant, ad oblationes Parochianos teneri resolvunt Roman. *conf. 144. Hostiens. in summa. tit. de Parochis, §. In quib. vers. In his, Decius in cap. cum inter, num. 26. de except. P. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 6. pro qua etiam ampliacione stat D. Covarr. lib. 1. var. cap. 17. num. 1. circa si-*

84 nem, ubi cum aliis ejus Addit. Faria *num. 38. † quorum resolutio duplici fundamento niti videtur: tum ob rationem naturalem per Apostolum supra traditam, ut altari inservientibus, & spiritualia ministrantibus temporalia etiam, maximè victui necessaria præstari debeant cap. cum secundum, de præbend. Gratian. *discept. forens. cap. 5. §. 2. num. 22. tum etiam quia aliàs si ex proprio artificio Parochum victum querere cogere, duplici onere, ac labore gravaretur, quod nimis iniquum videtur.**

85 Sed his non obstantibus, & quidquid isti Doctores pro hac ampliacione dicant, contrarium, meo videri, resolvendum videtur, imò quod Parochis ex proprio patrimonio, seu artificio, vel aliunde habentibus oblationes non debeantur maximè, jure nostro Regio attento, ex *dict. l. 9. tit. 19. part. 1. ubi id expressè cavetur ibi: Si el Clerigo no ha ninguna cosa, porque pueda quarescer, nin sabe fazer ninguno de los menesteres, que dize en el título de los Clerigos, que les conviene de fazer, & hanc sententiam, ut veriorē tenent, contra prædictam ampliacionem, Abb. & Felin. in cap. veniens, de testib. quos sequitur Thesaur. Christian. Religion. cap. 26. num. 11. vers. Si vero, laonn. Gutierrez Canonic. lib. 2. cap. 21. num. 154.*

86 Nec huic resolutioni obstant superius pro dicta ampliacione ponderata, quia sibi imputare debet Parochus, quod tam tenue beneficium seu Ecclesiam acceptavit ipsius tenuitatem sciens, vel scire debens, & quod ea non obstante, oblationes per Parochianos non solvebantur; ut optimè respondent Thesaur. & Gutierrez ubi supra, & licet ad aliud nosster Gregorius in *dict. gloss. 1. in fine: & in simili quæstione de congrua renti semel acceptata non augenda, extat eadem singularis doctrina, & ratio Glos. in cap. si tibi concesso de præbend. in 6. & in cap. quanto, de judic. optimè Panormit. in cap. ex præsentium, de pignorib. Petr. Rebuff. in tract. de congrua, num. 92. de quibus sup. num. 65. cum duob. seqq.*

87 Secundo prædictam conclusionem ut nimirum in dicto casu paupertatis Parochi ipsius Parochiani ad oblationes teneantur, ita ampliari Doctores, ut si tunc eas præstare reculent, poterunt spiritualib. privari quod tamen intelligi, aut temperari debet, ut non per ipsos Parochos, sed per Episcopum, vel alium superiorem subtractio Sacramentorum fiat, ut bene docet D. Thom. 2. 2. quæst. 86. art. 1. ad 3. ubi optimè rationem assignat, ne alias videatur Parochus pro exhibitione Sacramentorum aliquid temporale in pretium exigere contra dispositum in his terminis per text. quem sic intelligunt D. Covarr. & DD. proximè referendi in cap. ad Apostolicam, de Simonia, & in cap. veniens, eodem tit. & idem resolvunt Gregor. Lopez in *dict. l. 9. tit. 19. part. 1. gloss. in vers. Adverte, Thesaur. Christian. Relig. cap. 26. n. 10. D. Covarr. dict. lib. 1. variar. cap. 17. numer. 3. ubi Panormit. Joann. Andr. Felin. Tutrecrem, & alios antiquiores refert Ricc. in prax. 4. part. resol. 296. num. 3. † Ubi idem si ex consuetudine oblationes debeantur, ut proximè dicam, & Parochiani eas præstare noluerint, ut similiter Parochus per subtractionem Sacramentorum, vel aliter propria autoritate ad earum præstationem eos compellere non possit, sed id per Episcopum fieri debeat, & in utroque casu ex aliis Azebed. in l. 1. tit. 5. lib. 1. Recop. num. 9. Gutierrez. Canonic. lib. 2. cap. 21. num. 152. idem docent Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 24. num. 6. Leo Thes. For. Eccles. part. 2. cap. 3. num. 35. & novissimè Joann. B. Ventrigliol. in prax. rer. Eccles. annot. 26. Sumic. numer. 36. ubi & quod per eam ampliacionem à superiori compellantur, ut docuerunt Sot. de just.*

89. Cui verissimè intelligentiæ, ac doctrinæ ex diametro adversatur nostra *lex. 9. tit. 19. part. 1.* ubi Parochi indigentia, & paupertate stante, ita ad oblationes Parochianos teneri ait *lex*, ut eas præstare recusantes ad earum præstationem Parochus constringere coactivè possit ibi: *Pero puedelos constringir de esta manera, no les diziendo las horas*, cuius legis decisionis duntaxat mentionem faciunt Gregor. Lopez ibi, Azebedo *ubi supra*, & Gutierrez. *dict. cap. 12. num. 152.* qui eam intelligunt, ut juxta dicta procedat aditio prius superiore, ut de ipsius autoritate, ac jussu spiritualia per Parochum denegentur.
90. Sed quidquid isti Doctores dicant, & cum prædicta communi opinione nostram *legem Partit.* concordare velint, attenda tamen ipsius legis tota contextura, hanc intelligentiam ejus verba meo videti non admittunt, nec à contrarietate cum communi opinione liberari posse arbitror; nam dicta *lex. 9.* inter duos casus distinctionem facit, nimirum cum ob indigentiam Parochi Parochiani ad oblationes tenentur, vel cum ob consuetudinem offerendi ad eas sunt adstricti, & postquam in primo casu indigentia dixit *lex* ipsum Parochum ad id eos constringere posse, spiritualibus eos privando, in secundo id per ipsum fieri non posse asserit, sed per Episcopum ad instantiam ipsius Parochi, ex quibus aperte inter istos duos casus quoad Parochianorum ad oblationes compulsionem differentiam constituit nostra *lex*, & in casu indigentia propria autoritate per subtractionem sacramentorum ad oblationum solutionem Parochum Parochianos compellere posse concedit.
91. Cujus discriminis ratio, qua mota fuit *lex*, inter dictos casus diversum determinare non ineleganter meo videri assignari poterat, ut ideo in primo casu indigentia ad superiorem aditus non requiratur, nec ejus jussus ad coactionem per subtractionem Sacramentorum nostra *lex* exposulat ob magnam instantiam ipsius Parochi necessitatem, ac indigentiam, quæ motam admittere non debere videtur, quia venter dilationem non patitur, ut docent Bald. *in l. pactum 3. in fin. quest. 22. num. 17. Cod. de collat. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 44. n. 36.* & bene *decis. 323. num. 9.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 399. num. 18.* Barbof. *in cap. de Monachis, num. fin. de Præbend.* quæ in secundo casu cessant, in quo Parochus aliunde etiam necessaria habenti ex consuetudine debentur, & consequenter in quo periculum, & moræ ac dilationis inconveniens cessabat.
92. Sed quidquid hæc *lex* statuatur, & inter prædictos duos casus differentiam constituat, à supra dicta tamen doctrina, & resolutione D. Thom. D. Covarr. & aliorum Theolog. ac Canonistarum recedere non audeo, quia ratio generalis est. & tam primo, quam secundo casu convenit, ne scilicet pro spiritualibus exhibendis Parochi aliquid exigere videantur, & consequenter symoniæ labem aliqui præsumere tenent; quæ omnia cum merè spiritualia sint, & ad forum canonicum spectantia nihil per leges Regias immutari valent, nec circa hæc aliquid sæculares leges innovare, seu statuere possunt, nec in foro canonico servanda, ut in similibus casibus resolvunt *ex cap. que in Ecclesiarum, de constit. & aliis jurib. D. Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 78. Menchac. de usufreq. quest. 5. n. 5. Navarr. in cap. novit. de Judic. notab. 5. Petr. Barbof. in l. Titia, n. 32. ff. solut. marim. Castill. lib. 2. controu. c. 5. n. 26. Matienç. in l. 1. gloss. 1. n. 1. tit. 2. lib. 5. Recop. Gutierrez. Canon. lib. 1. g. 34. n. 23.* alii apud Aug. Barb. *in dict. cap. que in Ecclesiarum, c. 2. n. 2.* Sed ut ad rem redeamus, supra

dicta conclusio, ut ob indigentiam beneficiati Curati, Parochiani ad oblationes teneantur dupliciter intelligi ac limitari debent.

Primò, si ita pariter ipsi Parochiani paupertate laborent, quod Parrocho sufficenter providere non possint, quo casu curati propriis manibus, vel aliunde sibi providere debent, ne Parochiani propria paupertate onerati duplici, & majori onere graventur; quare potius ad Episcopum Parochi recurrere debebunt, ut eis congruam necessariam ministrer.

Et hanc intelligentiam, & limitationem tenent Hostiens. *in summ. de Parochis, §. In quibus*, vers. *In his*, Azebed. *in l. 1. tit. 5. num. 9. lib. 1. Recopil. Gutierrez. dict. lib. 2. Canon. cap. 21. num. 139. Sot. de justit. & jur. lib. 9. quest. 3. artic. 1. Barbof. de offic. Paroch. p. 3. cap. 24. num. 10.* Faria ad D. Covarruv. *dict. lib. 1. c. 17. n. 38. in fin.* Vel etiam prætereundum poterunt, ut Episcopus utatur remediis Concil. Tridentin. *sess. 21. c. 7. & 8. & sess. 24. cap. 3.* ut notant Magister Torre ad D. Thom. 2. 2. *dict. quest. 86. n. 5 & 6. Pat. Leander quest. Moral. part. 3. disp. 10. quest. 7. vers. Sed limitatur.*

Secundò supradicta conclusio non ineleganter limitari potest, quando Parochiani solvunt primitias, & decimas sufficenter ad sustentationem Parochorum, quia tunc etiam si Parochi non habeant congruam sustentationem, vel quia decimæ ad alios usus applicatæ sunt, vel quia inter plura beneficia simplicia, ut ad solet, vel aliter sunt divisa, aut pensionibus beneficia onerata, ad oblationes Parochiani ob talem indigentiam Parochi, compelli non debent, ut docent optimè Dominic. Sot. omnino legendus *l. 9. de justit. & jur. q. 3. art. 1. Pat. Suarez de Religion. tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 5. n. 7. Augustin. Barbof. de offic. & potest. Paroch. part. 3. cap. 24. num. 7. Raphael de la Torre in D. Thom. 2. 2. quest. 86. art. 1. num. 5. & 6. Castro Palao tom. 2. tract. 10. punct. 17. n. 2. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 3. dub. 13. num. 3. Pat. Leander quest. Moral. tract. 6. part. 3. disput. 10. quest. 7. vers. Sed limitatione, & ex Hostiens. Silvestr. & aliis Faria *in addit.* ad D. Covarruv. *lib. 1. variar. cap. 17. n. 38.* & ipse D. Covarr. Subdit eleganter, idem servari debere in Vicario qui officium, & Curam animarum exercet in aliqua Parochia nomine alterius, qui & si absens sit pingues tamen, & optimos redditus ex decimis, aliisque Ecclesiasticis fructibus jure Parochi percipit, quo casu Parochiani adstringi non debent, Vicario absentis ratione inopia quidquam elargiri, sed absens ipse ex illis redditibus talem Vicarium alere tenebitur, eique congruam portionem assignare argum. text. *in cap. de Monachis, de Præbend.* & optimè notat Sot. *dict. art. 1. Gutierrez. Canon. lib. 2. cap. 21. num. 155.**

Quartus igitur, & ultimus casus quidem difficultior, & frequentior in praxi in quo oblationes necessitatis frequentius esse solent, cum nimirum ex legitima consuetudine Altaris, vel aliter fieri consueverint, quo casu ad eas præcisè Parochianos teneri omnes communiter asserunt; ex text. ad rem singulari. *in cap. ad Apostolicam, de symonia*, ubi tales consuetudines aliquid in Ecclesia offerendi pia fidelium devotione introductas, Summus Pontifex observari præcipit; & ex hoc text. resolvunt ibi Panormit. Gloss. Felin. & ceteri Canonistæ, & *in cap. suam, cod. tit. & in cap. veniens, de testib. Bartol. in l. privileg. Cod. de Sacros. Eccles. iv* quibus, quòd favore Ecclesiæ, aut pia causa ex diutina ista præstatione obligatio quæritur, & id etiam expressè cavetur per nostram *leg. 9. tit. 19. part. 3.* ubi Greg. Lop.

Et in nostra specie latè ad plura resolvunt D. Thom. 2. 2. *quest. 86. artic. 1. vers. Quarto*, ubi Raphael de la Torre, Cajetan: & alii repetentes, optimè aliis congestis,

- 101 congestis, D. Covarruv. *lib. 1. var. cap. 17. n. 3.* Ubi de consuetudine servanda in aliquibus locis, in quibus Rectori Parochiali ex bonis defunctorum aliqua vestis, seu defuncti lectus, aliave res præstari solet, de qua consuetudine in aliquibus regionibus, & quod servari debeat, bene Hostens. *in cap. ad Apostolicam, de symon.* ubi Innocent. & communiter DD. Hentic. & alii *in cap. Iacobus, cod. tit. Calador. in decis. unic. in princ. & num. 1. de consuetud. Gutierrez. Canon. lib. 2. cap. 21. num. 160.* qui in favorem Parochi, & etiam Episcopi, alteriusve superioris loquitur, quibus talis res in bonis Parochorum inferiorum decedentium ex consuetudine comperit, quam ipsi elegerint, ut in Episcopatu Civitatis ex consuetudine immemoriali servari ait, & quod luctuosa, sive luctuosa ex eo talis præstatio appelletur, quia ob mortem defuncti maritis, ac luctus tempore præstetur: vel quia ita sub hoc nomine luctuosa confirmata, traditur per Alphonsum Regem Legionensem in hæc verba: *Luctuosam mandamus donari, ubi est usus, & consuetudo terrarum*; ut audivisse, refert Burg. de Paz *in l. 1. Tauri, n. 22.* sed semper istius confirmationis ex superioribus ratio petenda est.

103. Quæ igitur de luctuosa, sive luctuosa consuetudo absque dubio insuper servari debet, quidquid contra eam insurgat Cornæus *conf. 296. circ. princip. col. vers. Tamen his*, ubi alios plures refert, ut tanquam iniqua non sustineatur, sed eam defendit optimè, & in Regno Galliciæ in pluribus locis servari ait, latissimè Garcia *de expens. cap. 9. à num. 4. & à num. 8.* quod ad eam innumerabilis requiritur, in quo libenter assentior ob maximam juris, & rationis repugnantiam, ut in Dominis vassallorum in simili casu diximus *supr. cap. 1. §. 4. per tot. & præcipue à num. 166.*

105. Unum tamen singulariter adde, quod vigote dictæ consuetudinis, ex qua electio vestis, seu alterius rei hereditatis decedentis Episcopo, vel Parocho comperit, vestis quoque scissa penes futorem existens, nondum tamen suta eligi poterit ut deciditur in specie per Cappell. Tolosan. *decis. 387.* de qua meminit Boerius *in Consuetud. Bituricens. 161.* & alij per Gutierrez. *in loc. citat. Barbof. de offic. Parochi, cap. 24. num. final.* Quia & in legato generali vestium vestis scissa, penes futorem inventa, licet nondum suta, comprehenditur, ut ex text. ad rem singulari. *in l. vestimentum 2. ff. de aur. & argent. legat. docent Rebuff. in l. vestis appellatione, ff. de verbor. significat. column. 1. vers. Ex qua, Menoch. lib. 4. de præsumpt. 161. numer. 20.* Et similiter, quod argenti facti nomine cæleri captum veniat, ex text. *in l. cum aurum 19. lias l. & si non, §. Infelti, avertic. Quid ergo, & sequent. ff. de aur. & argent. legat.*

108. Nostram igitur materiam prosequendo circa consuetudinem solutionis oblationum, similibusque præstationum in favorem Parochi, seu Ecclesiæ servandam, de aliis variis consuetudinibus circa diversas Parochianorum præstationes optimè agit, *decis. Pedemont. Kacherani 99.* Ubi quod Parochus compellere possit Parochianos ad præstationem cerei, vel alterius rei, quam aliquo tempore offerre consueverint, cum ex tali diutina præstatione obligare se velle videantur, quamvis à principio liberaliter ceperint offerre, & idem docet Ioan. Faber *in §. Pavonum institut. de ver. divis. in verb. Revertendi*, quem sequitur Ioan. Gutierrez. *Canon. quest. lib. 2. cap. 21. num. 141.* Ubi *num. 151.* optimum casum refert cujusdam Parochiani, qui pro matre sua defunctæ piam memoriam Missæ solemnis sive in cantu cum oblationibus consuetis celebrare, consueverat ad quam consuetudinem observandam ipsum id facere tenuerunt.

Lagunez de Eructibus.
R R r ij

tem, & voluntariam fuisse, non vero obligatoriam, & alia plura alligantem, Ordinarium Civitatis emendasse, ait in favorem Monasterij D. Francisci ipsius Civitatis, ubi mater erat sepulta, sequitur Lara *de annivers. & Cappellan. lib. 1. cap. 12. num. 25.*

Et hanc resolutionem in nostris oblationibus, quod absque dubio earum præstationis pia fidelium consuetudo servetur, ut alios antiquiores omittam, docent plura alia circa hanc consuetudinem afferentes Pat. Suar. *de Relig. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 5. Læsius de just. & jur. lib. 2. cap. 39. dub. 6. numer. 34. Azor just. moral. lib. 7. cap. 7. quest. 11. & cap. 38. quest. 12. Augustin. Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 23. num. 11.* ubi quod, licet à principio hæc consuetudo voluntaria, & minime obligatoria fuerit, sensum tamen posse, habere vim legis, & obligare, quia acceptata est, & præscripta, ut obligatoria, ita Læf. Azor, Suar. Gutierrez. *supr. relati*; & noviter quæstionem disputant, & pro hac opinione in nostra specie resolvunt Castro Palao *tom. 2. tract. 10. punct. 17. num. 4.* ubi plures refert, Fagundes *in quinq. Eccles. præcept. lib. 4. cap. 1. num. 7. Ricc. in prax. part. 4. resoh. 296. numer. 3.* Ubi per decennium hanc consuetudinem offerendi præscriptam censeri asserit, & multis congestis, idem tenent Selves *conf. 24. num. 8. & 9. cum seqq. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 3. dub. 13. num. 4. Barbof. in dict. loc. num. 12. Ioann. Baptist. Ventrigl. in prax. ver. Ecclesiastic. annotat. 26 §. unic. num. 35. & 36.*

113. Quam tamen, licet verissimam resolutionem duobus, & quidem fortissimis objectionibus impugnare libet, ut ex discussione, ac responsione clarior appareat: Primò igitur præfatæ resolutioni obstare videtur, quod ex actibus voluntariis, & mere facultativis, uti oblationes à principio esse, omnes fatentur, præscriptio aliqua, seu consuetudo induci non possit, nec aliquod jus, seu obligatio, cum non animo obligandi, sed omnino voluntariè, ac liberaliter fiant, ut in aliis actibus facultativis communiter omnes docent *ex text. in l. viam publicam, ff. de via publica, l. proculus 26. cum vulgatis, ff. de damn. infect. l. 7. tit. 29. part. 3. Barbof. & communiter Canonistæ in cap. cum Ecclesia sutrina, de caus. possess. & propriet. & ex Castill. D. Larr. Marin. Galeot. Prat. & aliis infinit. relatis dixi *sup. cap. 15. §. 4. à num. 3. & à num. 8.**

114. Secundò obstat, quòd oblationes quid in certum, & extraordinarium, continere videntur, quia quandoque granum, & aliquando vinum cera, seu panis, aut similia offeruntur, & sic tanquam difformes consuetudine comprehendi non posse videntur, quia ad præscriptionem, seu consuetudinem in annis præstationibus inducendam, absque dubio in eis uniformitas exigitur, nec aliter præscribi, aut consuetudine induci possunt, *text. in l. Seio arisco §. Medico, ff. de annis legat.* ubi legatis his, quæ testator vivus præstabat, ea dumtaxat relicta censentur, quæ certam formam erogationis habuerunt, non quæ extraordinarium ex in certa voluntate, ac liberalitate fuerunt præstita, ita ex hoc text. communiter DD. & singulariter Albetic. *in l. usufructu legato 7. ff. de usuf. legat. Gasp. Bæz de decim. tutor. cap. 25. num. 7. cum sequentibus, Gutierrez. de tutel. 3. part. cap. 28. à num. 20. Petr. Barbof. in l. divorcio 8 §. Quod in anno numer. 6. & 7. ff. solut. marim. Anton. Goin. 2. tom. variar. cap. 11. num. 48. in fin. ubi plura. Aillon, Capic. Galeot. tom. 2. contr. cap. 32. à num. 18. & latius dixi suo loco.*

115. Ex quibus duabus objectionibus, seu fundamentis contrarium supra dictæ resolutioni imò, quod consuetudine oblationes præscribi non possint, expressè tenuerunt Angel. *in summ. verb. Oblatio, n. 1. & in addition.*

dition. ibi Rossela idque affirmate videntur, Innocent. & Anton. Bur. in cap. ad Apostolicam, de symon. dum ibi asserunt, Episcopum ad oblationes consuetas in futuram offerendas fideles compellere non posse, & præcipue, cum probetur, vel præsumatur, quod à principio, & in continuatione voluntariè, ac liberaliter fuerint oblatae.

116 Eandemque opinionem negativam sequuntur Raphael de la Torre in D. Thom. 2. 2. dict. quæst. 86. art. 1. num. 6. versic. Tertia, qui latè, & optimè quæstionem disputat, & pro hac part. refert Sorum de justit. & jur. lib. 9. quæst. 6. artic. 1. Villalob. in summ. 2. part. tractat. 33. diffin. 5. num. 3. ubi raro contingere ait, populum ad oblationes ex consuetudine obligari: Parque (ut ipse asserit) lo que ofrecen los Parroquianos no es con animo de obligar se, lo qual era necessario para la costumbre. Et pro hac opinione resolvit etiam noviter Pater Leander. quæst. moral. part. 3. tractat. 6. disputat. 10. quæst. 8. qui contrariam affirmativam sententiam tunc solum procedere affirmat, cum verosimiliter, aut certè constat, ex oblationibus præteritis Parochianos se in futurum obligare voluisse; quod ex immemoriali consuetudine offerendi absque dubio præsumi debere ait, ipse Leander in vers. Respondendo primo, in fin. quasi ex immemoriali obligatio offerendi non inducatur, nisi de animo se obligandi in offerentibus aliandè constet.

117 Sed prædictis argumentis, & DD. placitis non obstantibus, non est recedendum à priori communissima affirmativa opinione, juxta quam oblationes consuetae necessariae, & in posterum præscriptas resolvimus. † Nec primò obstat prædicta regula superius, in primo argumento ponderata, in facultativis videlicet, consuetudinem nullam, aut præscriptionem induci posse & consequenter, quod in nostro casu oblationes; ut facultativæ, & ex mera voluntate dependentes præscribi non valeant.

119 Cui difficultati faciliter responderi potest, si animadvertamus, dictam regulam de facultativis, in nostrarum oblationum præscriptione, utpote in favorem Ecclesiæ inducta procedere non posse, quia communiter favore Ecclesiæ seu piæ causæ per Doctores limitatur ex cap. veniens 10. de testibus, & est text. singularis in dict. cap. ad Apostolicam, de symon. in quibus libris, & in cap. suam, n. 3. de symon. docet optimè Abbas in nostris oblationibus, & Felin. in dict. cap. veniens. n. 3. ubi & ceteri Canonistæ, & ut antiquiores omittam, † in aliis præscriptionibus favore piæ causæ loquentes, plenè ad plures casus, & quæstiones rem pertractant, Joan. Faber. in §. Pavinum instit. de rer. divis. Roman. singul. 433. Pater Suarez de Religion. tom. 1. lib. 1. cap. 5. Azubed. in l. 1. num. 9. tit. 5. lib. 1. Recop. ubi ad id refert Octavian. Kacher. decis. Pedam 99. num. 43. cum sequentibus, Thesaur. Christianæ. Relig. cap. 26. numer. 10. Gratian. disceptat. forens. cap. 2. 10. numer. 13. cum seqq. Bonac. de symon. quæst. 6. punct. 5. num. 2. Joann. Guttierr. Canon. lib. 2. cap. 21. num. 144. & ultra istos, cum aliis Barbos. in cap. ad Apostolicam, de symon. à num. 28. & 13. Faria in Add. ad Dom. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 17. num. 41.

121 Quæ limitatio regulæ in facultativis favore piæ causæ, tunc maximè, & absque dubio procedit, imò tunc eam intelligerem, cum præstationes offerri solitæ non simplicis liberalitatis initium, sed aliquam verosimilem causam onerosam cotræspectivam habuerint; In hoc namque casu oblationes aliæ præstationes, quæ facultativæ prætenduntur, initium merè voluntarium habuisse dici non potest, sed potius ex causa onerosa, aut recompenlativa, ut consequen-

ter earum præscriptio absque ullo piæ causæ favore procedat: quæ notabiliter in similibus præstationibus docuit Panonmit. in cap. suam, num. 5. de symon. qui ex dicta ratione earum præscriptionem, aut consuetudinem servandam esse ait: quia non ex mera liberalitate per Parochianos in initio datæ censetur, sed propter oneris compensationem: fuitque etiam originalis doctrina Petr. de Anchatt. in Clement. unic. n. 4. de concessione Præbend. in qua notabili ad rem limitatione speciali hac proxima ratione inspecta procedit manifestè decisio text. in dict. cap. ad Apostolicam, de symon. ubi laicorum consuetudines, circa easdem præstationes servandas deciditur, ut superius diximus, & de ejus prioriori intellectu ex proximè adducta ratione dicam infra in sectione sequent. ubi latè ad eleemosynam, & alias piæ præstationes, quando etiam in eis præscriptio locum habeat, vel non?

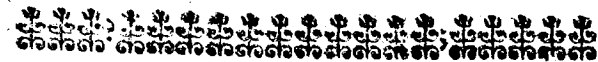
122 Quare cum in nostris oblationibus causa onerosa ex parte Parochi interveniat, qui invicem spiritualia ministrat, consequenter etiam oblationes ei præstari consuetæ non ex mera facultate, aut voluntate pendere dicendum, sed potius ex quadam gratitudinis necessitate, & animo compensandi spiritualia recepta per Parochianos, & sic cotræspectivè ad onus, & consequenter necessariæ censi debent, & præcipue cum ipsi Parocho dum spiritualia ministrat in eisdem laboribus, ac onera plerumque, & propter administrationem Sacramentorum sustinenti offerantur, ut benè animadvertunt Hostiens. in Summ. tit. de Paroch. n. 3. versic. Et hæc Presbyter. Abb. in dict. cap. ex transmissa, num. 5. Egd. conf. 2. num. 13. Cardinal. Tusch. prædicar. lit. O. concl. 1. n. 10. & multis congestis Posth. post tract. de manutent. decis. 166. n. 8. merito igitur ex his absque ulla difficultate prædictam regulam de facultativis, in oblationibus procedere non posse dicendum est, sed imò earum præscriptionem sustinentem, ejusque vigore ad necessitatem redigi, ut ex eleganti, & notabili doctrina Bald. in cap. licet, in principio tit. 6. de feud. fuer. contr. docet, licet ad aliud, singulariter tamen ad rem Philipp. Decius conf. 421. n. 11. ubi: Et quando quis vult aliquid consequi prætextu oblationis, tunc oblatio necessaria est.

123 Quæ nota ut oblationes, aliæve Parochianorum præstationes, tanquam necessario præstandæ, & sic certæ in congrua habeantur, juxta resoluta supr. ex num. 62.

124 Secundò non obstat alia objectio supra adducta ex dict. l. Scio Amico, §. Medico, ff. de ann. legatis. Ex qua dicebamus, oblationes tanquam quid extraordinarium, & difforme continentes consuetudine, aut præscriptione introduci videri non posse; nam dicendum est, ex tali difformi quoad quantitatem consuetudine offerendi, certum esse nullam obligationem quoad quotam præscribi aut induci posse, ob incertitudinem possessionis: secus verò quoad ipsam præstationem; quia cum præstationes in genere certæ sint sufficit, ut etiam in genere jus præstationum præscriptum censeatur, quod solum in hac oblationum præscriptione prætenditur: non verò ut certa quantitas, aut quota offeratur, cum & oblationes ex sua natura, licet indigentia Parochi causa, aut consuetudine quoad præstationem sint necessariae, quoad quotam tamen semper remanent voluntariæ, notant optimè D. Thom. 2. 2. quæst. 86. art. 1. ubi Cajetan. Torre & alii reperentes, & ad rem, licet non tam expresse, ita ferè respondit Guttierr. lib. 2. Canon. nic. cap. 21. num. 145. qui aliam quoque solutionem adducit, sequitur Suelves tom. 1. semicentur. 1. conf. 24. num. 14. alias namque ferè numquam supra dicta textualis; & communis resolutio prædicari possit, si tam exactè

exactè oblationum solutionis uniformitas circa res, & quantitatem requireretur, ut consuetudo solvendi præscripta censeatur; cum plerumque in earum præstationibus, maximè quoad quantitatem, fideles variare soleant, prout cujus quæ exat devotio, & dici Festivitas ex postulat, Suelves ubi proximè, num. 15.

125 Ex quibus plenè resoluta manet nostra principalis quæstio circa oblationes, & similia emolumenta, quæ ex latè supra traditis clarè constat, quando voluntaria, vel necessaria sint, & consequenter, quando inter fructus beneficiorum computari debeant, necne? juxta superiorem distinctionem in princip. hujus cap. adductam.

§. Unic.

ARGUMENTUM.

Agitur plenè juxta materiam capit. præcedent. & pro pleniori ipsius intellectu, de eleemosyna per plures annos Monasterio, aliive Communitati, seu pio loco præstari solita, an etiam in futurum præstari, debeat, necne? ut inter fructus, seu proventus Monasterii, alteriusve Communitatis juxta dicta in cap. præcedent. computetur, vel non? Et quid si privatis pauperibus diu præstita fuerit, Plenè intelligitur vulgaris regula in facultativis præscriptionem prohibens, & communis Doctorum hujus regulæ favore piæ causæ limitatio, quando procedere debeat? ad verum, & singularem intellectum text. in cap. ad Apostolicam, de symon.

SUMMARIUM.

- 1 Hujus §. quæstionis cum præcedentis capit. materia connexio. An nempe eleemosyna per plures annos præstita perpetuò in futurum sit præstanda, vel non? ut consequenter, juxta distinctionem capit. præcedentis, si necessaria sit, inter fructus Ecclesiæ, aut Monasterii, seu Beneficii habeatur; contra verò, si voluntaria, ibidem.
- 2 Opinio negativa, ne eleemosynam præstandi necessitas aliquo tempore præscribatur.
- 3 Eleemosyna præstatio est actus merè facultativus, & omnino voluntarius.
- 4 Non cadit sub præcepto, sed semper est de consilio, nisi in casu extrema necessitatis.
- 5 Quid in divitiis, ultra viam, & statui necessaria, superflua alia bona habentibus.
- 6 Miratur Author de divitiis, & Potentioribus magnis divitiis affluentibus, qui non solum vitam, & statui superflua eleemosynarum præstationibus non erogant, sed ea superfluis, & variis sumpibus, & quandoque illicitis consumunt.
- 8 Referuntur DD. pro superiori, in principali quæstione, negativa sententia resolutentes, cum num. seqq.
- 9 Civitas si per modum statui, vel simplicis eleemosynæ, eam aliquo tempore præstiterit, in futurum præstare, non est adstringenda secundum Alexandr.
- 10 Quid si per modum privilegii præstiterit?
- 11 Referuntur opinio affirmativa; eleemosynam nempe per

viam statui, aut privilegii, aut simplicis eleemosynæ per aliquot annos pauperibus, Monasterio, vel similibus præstari solitam per Civitatem maximè, aliavve Communitatem, perpetuò in futurum solvi debere: cum num. seqq.

- 12 Et quod saltem non aliter, quàm ex justa causa, in eleemosyna fratribus minoribus, vel aliis Religionibus diu præstita, ibidem.
- 13 In eleemosyna, quæ ex consuetudine Parochiani suo Parocho diu præstare consueverunt.
- 16 Limitatur per DD. hujus sententia regula in facultativis favore piæ causæ.
- 18 In expectantibus ad Cultum Divinum.
- 19 In Presbyteris, qui propria Ecclesiæ ornamenta pro usu cujusdam confraternitatis diu commodata consueverint, necnon, & campanas pro majori festi celebritate: quod in futurum id facere, compellantur.
- 20 Distinguitur, pro concordia istorum Doctorum. Referunturque plures casus, in quibus ex consuetudine eleemosyna longo tempore præstita fuerit, veluti ex conventionione, statuto, privilegio, aut simplici consuetudine: & quid in unaquaque ex his speciebus: separatim tractatur: cum n. seqq.
- 21 Quid in primo casu, cum ex conventionione, concordia, aut per viam contractus, eleemosyna, vel quid simile pauperibus Religiosis, aut similibus fuerit præstitum, an etiam in futurum necessariò præstandum? Hujusmodi pactiones in initio fundationis Monasterii inter ipsum Monasterium, & oppidum adjectum solent, & servanda: ibidem.
- 22 Quid si virtute privilegii per oppidum Monasterio, vel alii Communitati eleemosyna sit soluta?
- 23 Et si eam per viam statui Civitatis, aut oppidum Monasterio, vel confraternitati, aliive opere pio diu præstiterit, an tale statutum revocari valeat, & num. seqq.

- Referuntur opinio affirmativa: ibidem.
- 24 Laicorum statuta, ex quibus aliis, Clericis maximè, aut pia causa commodum sequitur, liberè in eorum præjudicium per statuentes revocari posse, juxta aliquos, & num. 25. Adducitur pro hac sententia text. in l. si quis Curialis. Cod. de Episcop. & Cleric. ibidem.
- 27 Resolvitur pro negativa opinione, cum num. seqq.
- 28 Statuta liberè per statuentes in aliorum præjudicium revocari, posse, notabiliter ad rem declaratur, siue limitatur: quando ex statuti militas aliquibus secundariò evenit, vel principaliter conceditur?
- 30 Quid, stante justa causa ingratitude videlicet, vel alià?
- 31 Referuntur quartus, & ultimus casus, cum nempe simplici præstatione eleemosyna per plures annos fuerit soluta, nullo ad id statuto, aut conventionione præcedente, an tunc ratione præscriptæ consuetudinis necessariò in posterum sit solvenda? Loquuntur maximè in hoc casu DD. pro contraria sententia prædicati, ibidem.
- 32 Distinguitur (pro eorum concordia, & intellectu dict. cap. ad Apostolicam, de symon.) inter eleemosynam in initio liberaliter, & ex mera facultate præstitam, vel cum in initio alicuius servitii, aut in recompenationem spiritualium, aliavve ex causa, oblatam, & quid in utroque casu? cum num. seqq.

Limitatio regula in facultativis favore piæ causæ quomodo procedat? notabiliter declaratur: dict. num. 33. cum seqq. & ex num. 40.

34 Eleemosyna e. & causa reciproca, aut recompensativa longo tempore praestita, praescribitur in posterum, & necessaria efficitur ad plures eleemosynarum, & oblationum species, aut res per Parochianos, vel alios oblatas, cum num. seqq.

35 Confirmatur hujus casus resolutio per text. in dict. cap. ad Apostolicam, de Symonia, de cuius intellectu plene, & noviter tractatur: cum num. sequentibus.

40 Declarantur, juxta hunc casum, & resolutionem, DD. superius pro contraria affirmativa sententia indistincte relati, cum num. seqq.

48 Quando eleemosyna, vel similes praestationes ex causa reciproca, vel recompensativa; vel potius ex mera facultate, liberaque voluntate soluta censentur? in eleemosynis, aliisque oblationibus praestitis per Parochianos suis Parochis, necnon in Monasteriis, & similibus personis spiritualia administrantibus, vel non: cum num. seqq.

Qui si pauperibus mendicantibus per privatos eleemosyna d. u. facta fuerint, ex num. 51.

34 Quid si per Episcopos, ad revocationem, & alia?

1 Praecedentis igitur capituli ultimae quaestioni, ubi de oblationum praescriptione egimus, proxima est alia magis notabilis, nec minus difficilis quaestio: An videlicet eleemosyna per plures annos praestita perpetuo in futurum praecise sit praestanda, vel non? ut similiter (etiamsi necessaria sit) inter fructus Ecclesiae, aut Monasterii, seu beneficii, cuius intuitu praestari consueverit, imputetur: si vero adhuc non obstante consuetudine voluntaria remaneat, fructus nullo modo dici possit, juxta distinctionem supra in princip. cap. praecedent. traditam ubi ad similia emolumenta annua plene resolvimus, si necessaria, & certa sint, inter fructus beneficiorum connumerari debere, secus autem si voluntaria sint.

2 In qua nostra eleemosynae difficili quaestione opinio negativa, videlicet, quod, nec ex diuturna eleemosynae praestatione, quis ad eam in futurum cogi possit, sed semper in eius libera, & spontanea voluntate remaneat, fundari potest, & ex eo, quod eleemosynam praestare, sit actus mere facultativus, & omnino voluntarius, text. in cap. praesens 20. quaest. 3. Divus Thomas 2. 2. quaest. 17. artic. 1. & proxime referendi. & Nec sub praeepto cadit, sed semper est de consilio, nisi in casu extremae necessitatis, idem Angelicus Doctor, ubi proxime, quem communiter omnes sequuntur, maxime, Summistae in verb. Eleemosyna, & praeterquam in divitiis, ultra vitae, & decenti statui necessaria, superflua alia bona habentibus, quos non tantum in extrema proximi necessitate, sed in communibus, & magis frequentioribus egestatibus, de his superfluis bonis ad eleemosynae praestationem sub peccato mortali teneri, est verior, & communior Doctorum sententia, ut constat ex Div. Thom. 2. 2. quaest. 32. artic. 5. & 6. & ibi Cajeran. & in Opuscul. de praecip. Eccles. ubi bene explicat verba Div. Thomae magnisque rationibus hanc sententiam ex eo deducit, idem Angelicus Doctor quaest. 66. artic. 7. & in quaest. 118. artic. 4. & in 4. dist. 15. quaest. 2. artic. 1. & quaest. 1. in eadem distinct. Paludan. quaest. 3. optime distinguens doctissimus Silvester in sum. verb. Eleemosyna, quaest. 1. num. 4. Felin. in cap. 1. ad fin. 1. dist. Bart. Fun. in sum. verb. Eleemosyna, num. 1. Navar. in Manual. cap. 25. num. 5. Gregor. de Valent. dist. 3. quaest. 9. de eleemosyna, punct. 4. vers. Secunda sententia, col. 658. D. Franc. Sarmient. de reddit. Eccles. 4. part. cap. 5. num. 4. Melin. in tractat. de

eleemosyna, cap. de necessit. dand. elemos. qui hanc sententiam veriorerem ait, scilicet, ubi contigerit gravis, & maxima necessitas, etiam si extrema non sit, nec itidem communis; quem sequitur in hoc casu tutiorem Div. Thom. & sequacium opinionem judicans Dom. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 14. col. 2. vers. Secunda conclusio.

6 Quae, si ita vera sunt, miror de Potentioribus, & Magnatibus magnis divitiis, ultra ad statum necessaria, affluentibus, nec miror tantum, quod de his superfluis naturae bonis in maximis proximi necessitatibus, quae frequentissime omnibus patent, superflua haec eleemosynarum praestationibus non erogent: quantum de ipsis divitiis erogatis in aliis satis superfluis, & vanitate plenis sumptibus, & quandoque per se illicitis: miror solum, non exigo rationem, quia eam unusquisque pro acceptis Deo optimo Maximo omnia per scrutanti, & cognoscenti reddidurus est.

7 Ex quibus, prosequendo nostram materiam, & superiorem quaestionem, cum eleemosyna juxta praefata, proter dictos casus, voluntaria, & omnino facultativa sit, nullam consequenter ex eius, quantumvis antiquissima praestatione, obligationem induci posse, concludi videtur, ut in aliis actibus facultativis alibi saepius diximus.

8 Et in terminis hujus eleemosynae voluntariae praestationis, ut ad libitum dantis dimeteri debeat, & quod, ejus voluntate cessante, amplius ad eam quis adstringi, non possit, non obstante, quod per plures annos praestare consueverit, resolvunt, & docent originaliter Cyn. & Imol. in l. non amplius, in princip. ff. de legat. 1. & ibi Alexand. num. 5. qui Cyni opinionem sequitur reprobandus contra Fariam sententiam Bartol. pro qua communiter allegatur text. in l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. & idem Alexand. conf. 209. num. 14. vol. 2. qui hoc amplius contra Bartolum insistit, & dicens, quod etiamsi Civitas per modum statuti, vel simplicis eleemosynae eam aliquo tempore praestiterit, tunc non possit probari decisio Bartoli asserentis, talem eleemosynam per Civitatem revocari non posse, sed imò Alexand. ait, adhuc revocabilem esse, quia ex simplici praestatione obligatio oriri non solet, l. certis annis, cum materia, C. de pactis, ubi communiter notant DD. & Et quod dictum Bartoli procedere posset, quoties per modum privilegii eleemosyna Religiosis vel aliis similibus pauperibus personis esset concessa, quia tunc revocari non deberet, ut & notat Innocent. in cap. innotuit, verb. Theologos, de judiciis, & Tiraquel. de privileg. privileg. 159. Barbof. in dict. l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. a n. 1.

9 Et hanc opinionem Alexand. quod quaecumque eleemosyna revocari possit, tenent contra Bartolum Raph. Fulgos. & Paul. de Castr. in dict. l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Salicet. in auth. cassata, & irrita, eod. tit. & aliis relatis, Dominic. Tasson. in observ. jur. in pragmat. de antefat. vers. 1. 1. obs. 2. ex num. 1.

17 Quibus tamen non obstantibus contrariam opinionem affirmativam, imò quod sive per viam simplicis eleemosynae, vel statuti, aut privilegii eleemosyna per aliquot annos pauperibus praestari solita fuerit, in posterum perpetuo debeatur, nec amplius revocari valeat, & praecipue in Civitate, vel alia universitate, quae Religiosis Mendicantibus, vel aliis eleemosynam ex consuetudine, aut vigore statuti, seu privilegii praestiterit, quod eam immutare, aut revocare non liceat, tenent ex doctrina communiter recepta Bartol. in dict. l. privilegia, & ex text. ibi. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Abb. in cap. pen. de sepult. num. 8. Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 67. de constitut. ubi hanc Bartoli opinionem late defendit, & eam sequitur,

13 Tur. Aretin. in l. non amplius, §. 1. ff. de legat. 1. & juxta eam judicium referunt per Collegium Paduanum Addentes ad Alexand. in dict. §. 1. & Innocent. in dict. cap. ad Apostolicam, num. 3. de symon. & fuit etiam antiqua doctrina Paul. Eleazar in cap. in litteris, de restitut. spoliat. ex dict. cap. ad Apostolicam, quem referunt, & communiter omnes sequuntur Felin. in dict. cap. ad Apostolicam, Hypolit. de Marfil. singul. 192. Avenas. de exequend. 2. part. cap. 4. num. 18. qui, licet per actus voluntarios, & mere facultativos obligationem in futurum induci non posse, dicat, id tamen limitat, & intelligit, nisi diutina praestatio ex mera liberalitate favore pia causa intervenierit, & ut puta, ibi: Limosna para Monasterios, o leña que se suele dar las Pasquas a los Hospitales, nam talia praestantes in futurum obligari ait.

14 Et pro ista Bartoli opinione resolvere videtur Iasson in dict. l. non amplius, de legat. 1. a num. 8. Ubi, pro concordia antiquorum, asserit, non aliter Civitatem statutum, vel consuetudinem circa eleemosynam fratribus Minoribus, vel aliis Religiosis praestandam revocare posse, nisi iusta causa interveniente; & in statuto idem docuit Gemin. in cap. 1. de constitut. in 6. sub num. 19. & in consuetudine, & quod decenniali sufficiat, Olasc. decis. 99. num. 17. part. 1. ad quam concordiam se refert Tiraquel. de privileg. pia caus. privileg. 159. in fin. ubi dubius, & irresolubilis in hac quaestione remanet.

15 Et indistincte pro Bartoli sententia est optimum, & singulare consilium Francisc. de Pont. 144. qui in eadem causa scripsit, qua Dominic. Tasson. ubi supra. de quo meminit Molfes. in sua summ. moral. Theol. part. 2. tract. de contract. cap. 3. num. 243. ubi pro Ponte judicatum fuisse, refert, ut nimirum Monasterium eleemosynam, quam pauperibus Univerditatis praestare consuevit, in futurum necessario praestaret, quam decisionem refert quoque Ioann. Bapt. Thor. in compend. decis. 2. part. verb. Possessorium.

16 Et in statuto, aut consuetudine idem docet, nullo tamen ex his relatis, praeter Tiraquel. August. Barbof. in collect. ad dict. leg. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. a n. 1. & idem in eleemosyna ex consuetudine per populum Parocho praestari solita, ut perpetuo solvi debeat, docet bene, & pluribus relatis, Sord. de aliment. tit. 1. quaest. 60. num. 6. cum sequentibus.

18 & Quae opinio ea praecipua ratione, ac fundamento nititur, juxta plures ex DD. supra relatis, quia videlicet, quamvis ex dicta regula, in actibus facultativis nec praescriptio, nec aliqua obligatio ex diutina praestatione oriatur, hoc tamen communiter per DD. favore pia causa limitatur, ex doctrina per omnes ad hoc relata Pauli de Eleazar in dict. cap. in litteris, de restitut. spoliat. num. 24. quem omnes ad hanc limitationem singulariter notant, & eam docent Abb. in cap. suam, num. 8. de symon. Felin. in dict. cap. ad Apostolicam, n. 3. vers. Praedictis adde, eod. tit. qui in nostra specie loquuntur, in qua etiam optime hanc limitationem, & rationem tradit Avenas. de exeq. 2. part. dist. cap. 4. n. 18. Olasc. decis. 99. n. 17. & plures ex supra relatis.

19 Et generaliter in aliis pluribus casibus istam limitationem favore pia causa ad dictam regulam in facultativis docent Carr. in l. si certis annis, num. 18. Cod. de pact. & aliis relatis Beltramin. in addit. ad Alexand. Ludovif. decis. 162. in fin. & ex Lara. Verell. & aliis Cencius de censibus, quaest. 81. num. 15. vers. Secundo quia, & cum multis August. Barbof. in collect. ad cap. ad Apostolicam, de symon. num. 2. & num. 13. & 8. ubi Covarruv. Bellet. & alios refert, & idem docet Mariu. variar. resol. lib. 5. cap. 78. num. 10. & optime D. Michael. Anton, Francés de Vrutigoit. in suo

tract. de Eccles. Cathedral. cap. 25. num. 309. cum sequentibus, ubi ad id refert Franc. Tondut. quaest. benefic. part. 1. quaest. 39. num. 17. & melius, quaest. 78. num. 10. & Ubi, quod in spectantibus ad cultum divinum dicta regula, in facultativis, non procedat ex elegant. Rot. decis. 360. num. 17. in fin. part. 1. recent. & Ubi, quod Presbyteri; qui ornamenta propria pro usu cujusdam Confraternitatis commodare consueverant, necnon campanas suae Ecclesiae pro majori festi celebritate, in futurum id facere compellantur; in quibus etiam casibus ex eadem ratione notat optime Franc. Tondut. quaest. benefic. part. 1. quaest. 47. a num. 13. & quaest. 63. num. 3. & quaest. 39. num. 17.

22 Inter quorum Doctorum contrarias opiniones, licet meum iudicium interponere, pudeat, ex ipsis tamen eorum doctrinis originalibus recte perpensis verum concordiam, & resolutionem nostrae difficultis quaestioni deducendam existimo: quae, ut clarius pateat, singulos casus, videlicet, praestatae eleemosynae ex conventione, statuto, privilegio aut simplici consuetudine, distincte percurram, ut ita certa ab incertis separando facilius intelligi possint opiniones antiquorum quorum plures, & eos sequentes moderni per mixtum, & nulla differentia facta, loquuntur.

23 Et in primis si ex conventione, concordia, aut per viam alterius contractus eleemosyna, aut quid simile per Monasterium oppidi pauperibus, vel contra per ipsum oppidum Monasterio fuerit praestitum (quae, & similes pactioes inter oppida, & Religiosos in initio foundationis Monasterii ipsi solent, ut ob id ad habitandum in aliquo loco Religiosi invitentur, aut per ipsa oppida recipiantur) in quo quidem casu res est absque controversia, quia vigore harum conventionum eleemosyna per aliquot annos praestita perpetuo solvi, debet, cum tunc non ex voluntate, aut mera facultate praestata censeatur, sed ex necessitate pactiois, quae omnino servari, debent, ut in nostra specie docent Fulgos. in dict. l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. quem sequitur Alexand. conf. 209. num. 14. vol. 2. Iasson. in dict. l. non amplius, num. 9. & 10. de legat. 1. Abb. ita intelligend. conf. 6. col. 3. vol. 2. ubi similis conventio praesupponitur, Dominic. Tasson. obs. jur. in dict. pragmat. de antefat. vers. 11. obs. 2. num. 20. & 208.

24 Secundò autem, si virtute privilegii, seu concessionis per oppidum Monasterio, vel alii Communitati eleemosyna sit soluta, idem, ac in supra dicto primo casu dicendum existimo, ut eodem modo perpetuo praestari debeat, quin privilegium revocari possit, tenent ex text. in dict. l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Felin. in dict. cap. ad Apostolicam, de symon. num. 2. & 3. ubi, quod privilegia circa eleemosynam, vel alias similes praestationes per Civitatem immutari nequeant, & idem Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitutione, num. 97. & per Innocent. in cap. novit. verb. Theologos, docet Paul. de Castr. in l. siquis curialis, Cod. de Episcop. & Cleric. ubi sic intelligit Bartol. in dict. l. privilegia, quibus convenit Alexand. dict. conf. 109. num. 14. vol. 2. licet in simplici consuetudine praestationis eleemosynae contrarium voluerit, ut dictam remanet, & idem docet August. Barbof. in dict. l. privilegia, a num. 1. qui tamen nullum refert, praeter Tiraquel. de privileg. pia caus. d. privileg. 159. qui satis confuse loquitur, nec quidquam resolvit; sed opinionem istam Felini docet bene Dominic. Tasson. in dict. pragmat. de antefat. vers. 11. obs. 2. a num. 188.

25 Tertius igitur casus erit, si virtute statuti Civitatis eleemosyna Monasterio, vel Confraternitati, aut aliis operi pio praestata fuerit, in quo casu major est difficultas, quia hoc statutum, & eleemosynam ejus virtute

virtute præstitam per oppidum, vel Civitatem ad libitum revocari, posse, in expresso asserunt Cin. & Imol. in dict. l. non amplius, Salicet. in auct. casa, Cod. de Sacros. Eccles. & per eum idem tenent contra Bartoli doctrinam Fulgol. & Paul. de Cast. in dict. l. non amplius, idem Fulgol. in dict. l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. & signanter facit text. in l. si quis curialis, Cod. de Episc. & Cleric. juncto ibi Bald. † qui ex eo text. infert quoddam licet controversatur an, & quando laici in præjudicium Clericorum statuta condere possint, facta tamen in eorum favorem eis revocare licet, quod ut notabile multum ad rem commendat opinionem Bartoli, & sequacium acriter carpens. Alexand. in d. l. non amplius num. 5. delegat. 1. & idem alios antiquiores referens in dict. conf. 209. num. 26

14. † qui omnes ea, ut videt rationis moventur, quia videlicet, liberum esse statutum propria statuta revocare asserunt, ut & notat ad rem Dominic. Tasson. in dict. pragmat. de antefat. vers. 11. obs. 2. à num. 188. & ad alios plures casus idem docent Bald. in l. si severior, num. 10. Cod. ex quib. caus. infam. irrog. Abb. in cap. cum accessissent, num. 4. de constit. & ibid. Felin. num. 11. & 12. Gambar. de potest. legat. de later. lib. 10. num. 44. 2. Sanch. de matrimon. lib. 8. disput. 17. num. 3. 1. aliis relatis noviter Oliva in tract. de for. Eccles. part. 2. quest. 40. ex num. 1. & ex num. 6. ubi quoddam etiam si talia statuta jurata sint revocari valeant ab statuyente, quamvis ipse ex in observantia juramenti à peccato immunis non remaneat.

28 Quibus tamen non obstantibus contrariam opinionem quam ut veriolem, & communiolem amplector, imò quod eleemosyna à Civitate, vel alia Universitate virtute statuti per aliquot annos præstita præcisè in futurum solvi debeat, nec statutum revocari possit tenent, & plene resolvunt communiter antiquiores ex cap. ad Apostolicam, de symon. dict. l. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles. & ex receptissima doctrina Bartoli in dict. l. privilegia, quem omnes ad hoc referunt, & in l. omnes populi, in 13. quest. principal. de just. & jur. Ludovic. Roman. in auct. similiter in nono special. Cod. ad leg. Falcid. Gemin. in cap. 1. col. 6. de constit. in 6. & in cap. que in Ecclesiis, in 3. column. de constit. Abb. in cap. pen. de sepultur. n. 8. bene Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 97. de constit. & in dict. cap. ad Apostolicam, de symon. & pro ista Bartoli opinione resolvunt Addent. ad ipsum Bartoli in dict. l. privilegia, litt. F. & etiam additio ad Alexand. ipsius contrariam sententiam reprobans in dict. l. non amplius, litt. B. ubi pro Bartoli opinione refert judicatum; quia si ex consuetudine eleemosyna Monasterii, aut Ecclesiis præstita juxta plurimum sententiam de qua infra proxime, revocari non potest, quanto minus statuto cum ipsa solutionis consuetudine concurrente; ut ex aliis antiquioribus docet Aretin. in dict. l. non amplius ff. de leg. 1. ubi latè etiam omnibus congestis, resolvit Jasson. à num. 20. & fin.

29 Nec prædictum fundamentum contrariæ opinionis obstat, ex quo statuta ad liberum arbitrium statuentium etiam in aliorum præjudicium revocari posse diximus; quia meo judicio quidquid dicendum sit, cum ex statutis secundariò aliquibus commodum quaeritur, hoc limitarem quoties principaliter statuta in favorem alterius oppidi, sive communitatis facta inveniuntur, quia tunc non tam statuta quam contractus, aut promissiones sunt dicenda, ex quo revocari non poterunt, maximè in præjudicium piæ causæ, ut in nostra eleemosynæ quaestione, in quo non tantum contractus, sed proprius vota, hæc statuta appellarem; nam nihil aliud est votum, quam simplex promissio Deo aliive operi pio facta, quam in

his eleemosynarum statutis includi, nemo negabit de quibus promissionibus, aut votis favore piæ causæ omnino servandis diximus supra in cap. precedent. num. in simili oblationum quaestione.

Quæ tamen Bartoli opinio negativa limitari debet, si ex justa causa revocatio prætendatur, ut in nostra specie docent Felin. in dict. cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 98. de constit. qui loquitur stante in gratitudine ex parte eleemosynarum recipientium, & idem docet ex l. quod semel, ff. de decret. ab ordin. faciend. Jasson. in dict. l. non amplius, num. fin. in quo casu contrariam Alexand. & supra relat. sententiam intelligit.

Quartus vero, & finalis casus est quando simplici præstatione eleemosyna per plures annos fuerit soluta nulla ad id conventionem statuto, aut privilegio præcedente, an tunc ratione præscriptæ consuetudinis necessariò in posterum sit solvenda? quo casu magis urget difficultas ob maiorem contrarietatem Doctorum, quos pro utraque opinione, supr. num. 8. cum seqq. retuli qui in hoc casu omnes loquuntur, licet ferè omnes indistinctè, & confusè supra dictis casibus, in quibus stat. pactum privilegium seu statutum ad mixtis, præter Ponte, Surd. Molfes. & relatos supr. num. 15. qui spec. sè in hoc casu ex simplici eleemosynæ, vel alterius præstatione indistinctè præscriptionem favore piæ causæ induci asserunt, ex text. vulgar. in cap. ad Apostolicam, de symon. quem ita intelligunt, & per eam regulam in facultativis præscriptionem prohibentem favore piæ causæ indistinctè limitant ut & multi alii Canonistæ faciunt.

Sed pro horum Doctorum concordia, & verissima nostri casus resolutione, & dict. cap. ad Apostolicam, genuina intelligentia ultra omnes, ita distinguendum mihi videtur: aut igitur eleemosynam ex mera facultate, & libera voluntate, & absque aliqua causa liberaliter pauperibus, aut Clericis, aliive pio operi per aliquot annos præstitam fuisse apparet: aut intuitu alicujus servitii, vel in recompensationem spiritualium, seu ex aliqua causa oblata proponitur.

In primo casu dicendum est consuetudinem, aut præscriptionem circa eleemosynæ in futurum præstationem induci non posse, quia cum in hoc casu manifestè pateat, nulla ex alia ratione tales eleemosynas præstitas esse, quam ex mera facultate liberaque, & spontanea præstantium voluntate; absque dubio ex eorum, licet repetitis præstationibus tanquam ex actibus omnino voluntariis, & facultativis, nulla præscriptio oriri poterit, juxta vulgarem regulam in facultativis omnem præscriptionem, aut consuetudinem prohibentem, ut latius dixi supr. in cap. precedent. à qua quidem regula, nec etiam favore piæ causæ ut in nostro casu recedendum existimo; nam si eleemosynæ præstationes voluntariæ, ac gratuita supponuntur non video, cur ex his voluntariis præstationibus magis favore piæ causæ, quam cæterorum obligatio in futurum induci valeat, absque eo, quod quis animum se obligandi habuerit, quod præceptè in cujuslibet obligationis ortu indistinctè requiritur ad text. in l. 1. §. 1. ff. de pact. glof. in l. si consensu, ff. de oblig. & act. l. 2. tit. 6. lib. 5. Recop. exornat latè D. Valençuel. conf. 14. num. 4. & conf. 119. num. 33. & à num. 37. & seqq. cujus casus resolutio tunc maximè locum habebit, cum per privatos pauperibus eleemosyna data fuerit, in quibus nulla causa recompensativa, aut reciproca præsumi potest ut latius infra dicam.

In secundo verò casu, quando videlicet ex aliqua causa

Causa reciproca, aut recompensativa eleemosyna longo tempore præstita fuerit, veluti si in recompensationem spiritualium, vel ob quid aliud reciprocum Parocho, seu Monasterii oblata proponatur: tunc igitur ex his præstationibus præscriptionem, seu consuetudinem favore piæ causæ libenter admitte-rem, & in hoc duntaxat casu limitationem ad regulam in facultativis, quam favore piæ causæ communiter tradunt Doctores, intelligendam putarem; quia licet aliquantulum, vel de rigore juris præstationes istæ actus facultativi, & voluntarii censeantur, hoc tamen non tam propriè, ut in dicto superiori primo casu relata, quia hic non omnino ex mera voluntate dependent, sed etiam ex causa recompensativa, ac reciproca, & sic ex quadam obligatione antidotali gratitudinis soluta censeantur; quare non miror, quod ex his causis in hoc secundo casu dicta regula, in facultativis favore piæ causæ facilius infringatur.

35 Quam nostram meo videri, verissimam distinctionem, ac resolutionem restat nunc ut juribus, & auctoritatibus comprobemus.

36 Et primò manifestè comprobari videtur ex text. in cap. ad Apostolicam de symonia, ex quo licet Bart. Pont. Surd. & plures ex relatis supr. ex num. 12. minus rectè, ac forsitan decepti indistinctè tenuerunt, dictam regulam in facultativis favore piæ causæ limitari debere; veruntamen littera, & ratione ipsius text. bene inspecta, & maturius considerata, nostram distinctionem in verbis ejus inveniemus, nam in dict. cap. ad Apostolicam, id solum cavetur ut nimirum laici seu populus qui Ecclesiæ, seu Ministris Ecclesiasticis eleemosynas, vel quid aliud simile in recompensationem spiritualium annuatim dare consueverint, consuetudinem istam laudabilem in posterum servare teneantur, ex ea præcipua meo videri ratione, quia tales eleemosynarum præstationes non omnino actus voluntarii, & merè facultativi, sed potius recompensativi spiritualium, & sic ex causa onerosa haberi debent.

37 Et quòd iste sit casus nostri text. & ratio sustinendi prædictam consuetudinem in præstationibus facultativis nimirum, quod in recompensationem spiritualium fuerint præstitæ, probatur apertè ex doctrina Abbatis, in eodem text. ex Gloss. Innocent. & aliis antiquioribus ita mirabiliter ad rem loquitur in n. 4. ibi: Ut intelligamus de consuetudine, quando laici consueverunt, liberaliter offerre Ecclesiæ temporalia, cum percipiant Sacramenta; fuitque hæc doctrina Petri de Ancharan. in Clement. unic. n. 8. de concess. frabend.

38 Quæ quidem ratio & intellectus meo videri, etiam ex ipsius text. littera tota contextura inspecta manifestè comprobatur; nam postquam in eo in principio fit mentio de Clericis istas eleemosynas, seu pecunias minus rectè, & cum labe symoniæ pro Sacramentis extorquentibus ibi: Ad Apostolicam Audienciam frequenti relatione pervenit, quòd quidam Clerici pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, & similibus pecuniam exigunt, & extorquent, & si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt; statim noster casus subjicitur; cum nimirum ex consuetudine laudabili laicorum aliquid præstiti consueverit ibi: Contra vero quidam laici laudabilem consuetudinem erga Sanctam Ecclesiam pia devotione fidelius introductam ex fermento hæretica pravitate nituntur infringere; quasi in hoc secundo casu circa tales eleemosynas recipiendas eadem esset ratio dubitandi: ac in primo videlicet, symoniæ suppositio ex eo, quòd tempore quo Sacramenta ministrantur, eleemosynæ istæ præstitæ fuerint, & sic pro spiritualibus etiam ut

Lagomez de Fructibus.

in primo casu aliquibus hæreticis data videbantur, & consequenter per Clericos recipi non posse assererent; alias enim nulla esset ratio dubitandi in hoc secundo casu nec aliquam conplexitatem cum primo haberet; imò nec cum materia rubricæ, & tit. de symon. cui subest si Presbyteris Sacramenta ministrantibus prædictæ eleemosynæ ex alia pia consuetudine data non supponantur; quare in his dubis Summus Pontifex decidere videtur quòd licet Clerici ministrantes Sacramenta aliquid pro eis à laicis extorquere non possint, quia apertè in hoc symoniæ crimen committeretur, si tamen absque aliqua extorsione eis spiritualia quoque ministrantibus in recompensationem aliquas præstationes pia devotione laici offerre consueverint, hæc laudabilis consuetudo absque symoniæ labe procedere debeat, nec in posterum per laicos immutari possit.

39 Et hunc intellectum, ut eleemosynis, aut præstationibus in recompensationem spiritualium iste text. intelligatur docent licet non ad nostram quaestionem, nec tam expresse, sed potius nimis breviter, ac per transitum, & suppositionem communiter Canonistæ ibi, & optime Gloss. ibidem, litt. F. ibi: Et videtur ex hac littera, quòd Clerici licet nihil petere possint pro talibus Sacramentis, si consuetudo laudabilis super his servari consuevit, per superiorem cogi possunt officio Judicis implorato ad illam servandam, quo ex pietate introducta est: & Paul. de Cast. conf. 363. in princip. vol. 3. Lap. allegat. 67. Olfac. decis. 99. n. 17. Roman. singul. 433. Steph. Gratian. discept. for. c. 210. n. 13. cum sequentibus. & ex D. Covarr. Ugolin. Redoan. Bellei. Bonac. & aliis huic intellectui convenit doctrina Aug. Barb. in collect. ad eund. text. in dict. c. Apostolicam. à n. 2. & 12.

40 Et (quod magis miror) in hoc quidem casu loquuntur ferè omnes Doctores, & præcipuè antiquiores, in quorum doctrinis contrariam affirmativam opinionem, & limitationem favore piæ causæ dictæ regulæ in facultativis indistinctè fundare nituntur Franc. Ponte dict. conf. 144. Surd. Avend. n. & alii quos, ut antagonistas ipsius affirmativæ opinionis supra retulimus, à num. 12. sed certè, dum antiquiores limitationem ad dictam regulam favore piæ causæ tradunt, & consequenter dum etiam ex eleemosynæ, seu alia diutina præstatione in favorem Clericorum, aut Monasterii, quibus fuerit data, præscriptionem induci asserunt, id ferè omnes ex ea ratione procedere sentite videntur, quia tales præstationes Clericis, aut Monasteriis factæ non simplices, & omnino liberales sint, sed ex causa recompensativa ob spiritualia invicem ab eis accepta, & ideo omnes loquuntur in eleemosyna, seu præstatione Clericis, vel Monasteriis facta à quibus invicem Sacramenta, & alia spiritualia recipere solent nec ullum invenies, qui in eleemosyna per privatos pauperibus præstita loquatur nec ex tali diutina præstatione præscriptionem inducat, quasi tunc deficiat meo caus. principali reciproca, ex qua dicta regula in facultativis favore piæ causæ infringi diximus; cum nulla in dicto casu à pauperibus spiritualia recipiantur.

41 Et in primis Abbas (ultra locum superius citatum) per Pont. & alios allegatos in cap. tuam nobis, de symon. in expresso nostram distinctionem, & intelligentiam ad dictam regulam in facultativis docet, nam postquam in n. 5. asseruit, quòd in facultativis præscriptio locum habere non possit, hoc tamen doctè intelligit cum donatio, seu eleemosyna est merè gratuita; simpliciterque facta, & non relata ad certum quid, ut si ob Sacramenta, vel alia spiritualia aliquid per populum ministris diu præstitum fuerit, quia tunc videtur populus id longo tempore observando

se ad hoc in futurum obligare, & constituere spontaneam obligationem in recompensationem spiritualium.

42 Et sub eadem ratione loquitur Paul. de Eleazar. in dict. cap. licetis, de rest. spoliar. ubi per Avendañ. Hypol. de Marfil. Marin. & alios DD. contrariæ opinionis communiter indistinctè allegatur ad dictam limitationem regulæ in facultativis; sed certè ejus doctrina non visa (ne dicam malè intellecta) decepti fuere, nam Paul. de Eleazar in dict. cap. licetis, n. 24. istam limitationem dumtaxat intelligit stante nimirum, causa huic consuetudinariæ præstationi apta, veluti recompensationis spiritualium, dict. cap. ad Apostolicam, secus vero ea deficiente, ut clarè ex ipsius lectura constabit.

43 Et in eodem casu loquitur Osaic. Kacheran dec. 99. n. 17. cum sequentibus, in cujus doctrina, ut originali, principaliter nituntur Ponte in dict. conf. 143. n. 9. vers. Pulchrum. & ejus Asselæ; sed minus rectè, cum Kacherani sententia versetur etiam circa præstationes Presbyteris per eorum Parochianos ratione administrationis Sacramentorum solvi solitas ut apud ipsum videri potest.

44 Et in eadem specie, & sub eadem causa recompensativa resolvit idem Joan. Platea per contrarios quoque allegatus in l. quacumque, Cod. de fide instr. lib. 10. ubi quod elemosynæ, vel aliæ oblationes Sacerdotibus per laicos in exequiis mortuorum benedictionibus nubentium, vel ex similibus causis dari consuetæ revocari non possint.

45 Et similiter consil. Federic. de Senis 155. supr. adductum per eundem Pont. in loc. citat. ex eadem ratione recompensationis procedit, nam id solum ait, quod si Parochus suis subditis candelas in aliquibus festivitibus præstare solitus sit, similiter hæc consuetudo in futurum per Parochum serverur, ut in ista, & similibus consuetudinibus in favorem Parochianorum servandis, idem docet Barbol. in cap. ad Apostolicam, de symon. à n. 10. Aufret. de potest. at. secular. super Ecclesiast. regul. 4. num. 50. ubi de consuetudine collationis præstandæ per Parochum suis Parochianis in aliquibus diebus & festivitibus, quæ & aliæ similes præstationes non omnino facultativæ, & ex mera voluntate dependentes dici debent, sed potius etiam quodammodo recompensativæ ob alia scilicet temporalia per Parochum à Parochianis percepta, & ideo merito ex hac causa tanquam recipiæ, & in remunerationem, consuetudine præscriptæ censi debent.

46 Nec Beltram. in addit. ad Ludovif. in decif. 162. n. 16. nec Franc. Tond. in dict. lib. 1. quaest. benefic. 43. n. 13. novissimè adductus per D. Michael. Anton. Frances de Urrutigoit. de Eccles. Cathedral. dict. cap. 25. à n. 102. dictam limitationem ad regulam in facultativis, indistinctè favore piæ causæ probant; quia Beltram. id tantum asserit in casu dubio, & quod tunc favore piæ causæ actus facultativi non præsumantur sed præscriptio procedat, non verò si expressè constet, ex mera voluntate processisse, quia tunc potius supponit præscriptionem rejiciendam fore: Tond. autem quamvis dictam limitationem in dict. num. 13. expressè adducat eam tamen intelligi debere ait in num. 15. prout supr. nos intelleximus nimirum, cum actus alias facultativi in favorem piæ causæ ex aliqua causa recompensativa sunt gesti, veluti si annua præstatio intuitu alicujus fructus, vel in remunerationem spiritualium Ecclesiæ sit facta, in quo solum casu consuetudinem istam in futurum necessariò servari debere, asserit Tond. ex elegantia doctrina Abbar. in cap. suam, num. 7. de symon. quem ad hoc supr. ponderavimus.

47 Quare ex his omnibus dicendum est, non solum ex

vi consuetudinis longævæ dumtaxat, sed ex injuncta etiam causa onerosa, & recompensativa dictas consuetudines servari debere, juxta text. in dict. cap. ad Apostolicam, de symon. & doctrinas originales Abbar. Paul. de Eleazar, Plateæ, Tondut. & aliorum quos supr. retulimus.

Pro coronide igitur, & nostræ quæstionis plena, & absoluta cognitione aliqua etiam licet breviter notare decrevi ex quibus faciliter cognoscatur, quando elemosynæ istæ, vel aliæ similes præstationes ex causa reciproca seu recompensativa, vel potius ex mera facultate liberaque, & spontanea voluntate solutæ censeantur.

Quod certè, & absque dubio principaliter ex ipsismet personis à quibus, & quibus solvuntur colligi poterit, nam si præstata fuerint Parocho, aut Clericis vel aliis Ministris Ecclesiasticis, per quos Sacramenta, & alia spiritualia invicem laicis exhibentur, tunc ex obligatione antidotali, & gratitudinis animo in recompensationem eas solutas intelligerem, & maxime si non solum per privatos verum etiam per omnem populum elemosyna, vel quid aliud in exequiis mortuorum benedictionibus, aut in similibus actibus, Clericis præstitum fuerit, quia tunc verius laudabilis consuetudo, juxta cap. ad Apostolicam, diceretur, si ab omni populo introducta interveniatur.

Et idem si alicui Monasterio aliqua elemosyna in singulis annis diu per populum præstita fuerit, si in tali Monasterio similiter per Religiosos Sacramenta, & alia spiritualia laicis ministrantur, veluti si in eo confessiones, communiones, & similia spiritualia exercitia magis, quam in propria Parochia frequententur, ut in multis locis fieri adsolet ob majorem devotionem, & affectionem, quam populus erga Religiosos habere solet, ob specialem etiam curam, & majorem charitatem, ac ministrorum copiam, quam in administratione Sacramentorum ipsi adhibere procurant, in quo quidem casu eodem modo annuam elemosynam animo recompensandi factam existimarem, ita ut ex ejus diutina præstatione in posterum obligatio inducta censeatur.

Sin vero in Monasterio, vel alia persona, cui elemosyna facta proponitur, prædicta non concurrant, nec alia causa reciproca, aut onerosa ex parte dantis, vel accipientis considerari possit, ut supr. in privatorum elemosynis diximus, tunc tales elemosynæ, aut præstationes tanquam ex mera facultate, & spontanea voluntate dependentes omnino facultativæ, juxta supr. dicta, reputari debent, ita ut ad libitum dantis quancumque revocari possint.

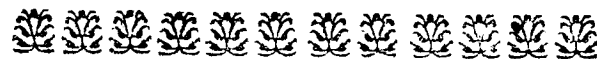
Quod optimè exemplificari poterit in privatorum elemosynis, quas quotidie pauperibus elargiri solent, quod cum nulla ex alia causa reciproca, quam pietatis exercendæ gratia liberaliter ex mera facultate faciant, non est cur ipsi licet per plures annos præstiterint, in futurum inviti id facere cogi debeant; nec in his privatorum elemosynis contrarium audivi, nec quisquam dicere audebit; cum potius eas etiam per plures annos quotidie per privatos præstitas, quotidie quoque ablatas, vel interruptas ad ipsorum libitum videamus, quin de eo pauperes querelati aliquando audiantur. Imò nec Bart. Pont. & DD. pro contraria opinione supra relati de hoc dubitant, nec in his privatorum elemosynis pauperibus ostiatim mendicantibus factis, in quibus nulla ex dictis causa cadere potest, loquuntur sed in elemosynis Clericis aut Monasteriis præstitis apud quos Sacramenta, & alia spiritualia frequentari solent, ut dictum remanet.

Quare ex hoc ultimo casu manifestè concluditur, quam

quam falsa sit prædicta limitatio, quam Doctores superius relati ad regulam in facultativis, indistinctè favore piæ causæ assignare volunt, cum in dictis elemosynis per privatos præstitis favor piæ causæ absque dubio invenitur, & tamen ut vides, licet per plures annos quotidie præstata fuerint, non ideo aliqua præscriptio mutandi poterit.

54 Unum tamen singulariter nota circa istis elemosynarum præstationes pauperibus per privatos factas, quod si per Episcopos diutino tempore in aliquibus anni diebus, aut festivitibus, vel etiam quotidie factæ proponantur, ut in Civitate Seguntina, in qua certa panis portio cuilibet ex pauperibus per Episcopum quotidie dari consuevit, in hoc igitur casu præscriptionem contra Episcopos in posterum inductam censerem; quia tunc tales elemosynarum præstationes non ex mera facultate, & spontanea voluntate ortum habent, sed potius ex ipsa Episcoporum obligatione, quam saltem ex voto charitatis habent, ut latius suo loco dicam: quare cum hæc ex causa, & obligatione elemosynæ per Episcopos data censeantur, merito etiam ex earum præstationibus ad id obligatos se fateri videntur, & obligatio quoque quoad forum exteriùs præscripta censeari debet, ex text. vulgari in l. cum, de in rem verso, & ibi DD. ff. de usuris.

55 Et hæc sufficiant, pro nostræ admodum difficilis, & intricatæ quæstionis resolutione in qua, licet inter tot viros doctissimos meum calculum præbuisse, erubescam, id tamen absque aliorum repetitione, & quantum potui, veritati inhærendo, fecisse admittam.

CAP. XXXIV.

ARGUMENTUM.

Agitur de Fructibus voluptatis qui in rebus infructiferis, ex earum tamen visu propter animi delectationem, aliorumque sensuum recreationem capiuntur: Et in primis de statuis, picturis, & imaginibus de earumque fructibus ex visus delectatione ad l. statua 48. ff. de usufruct. Necnon de aliquibus animalibus ad nutum domini, vel ad sonum rubæ saltantibus, aliaque mira hominum disciplina facientibus: Et de aviculis ad loquelam, vel cantum assuefactis quibus visus, & auditus maximè delectatur, magnamque fructificationem capit; & etiam multi redditus, sive fructus pecuniarii ex eo domino rediguntur; & ex visione aliquorum monstruorum Ermaproditæ, Fœminæ cum barba satis longa, & hyrsuta pueruli duo capita, vel quid aliud monstruosum habentis: multaque mira de prædictis animalibus referuntur, & præcipuè de Elephantæ, ejusque raro instinctu, & disciplina. Agiturque de gemmarum margaritarum, similibumque rerum fructibus, ad l. numismatum 28. ff. de usufruct. l. Iulianus 9. §. Si tibi decem, ff. ad exhibend. Lagunez de Fructibus.

De fructibus ex floribus, vel hortis, aut jardenis propter eorum voluptatem, & amœnitatem, magnamque animi recreationem: De hortis Pensilibus Babiloniæ, Thebarum, & aliis antiquitati celeberrimis: Referunturque Hesperidum horti eorumque fabula & veritas: Et de Incarum antiquorum Imperatorum in Regno Peruano aureo pretiosissimo horto, quem hucusque absconditum traditur: De omnibus his emolumentis, & voluptatis fructibus æstimandis, ad l. curabis, Cod. de action. empt. pluraque de impensis voluptariis, quem reditum pecuniarium non auget, sed tantum voluptatis præfatos fructus afferunt quando æstimari, & per dominum rei exsolvi debeant, pro eisque competat retentio: ut si voluntate domini fuerint factæ, & si in re pro mercali, sive vendi, aut locari solita; & quid si in domibus Principum Magnatum, aliarumque personarum illustrium? Postremo agitur de officiis jurisdictionibus, & titulis Comitatus, alteriusve Dignitatis, quoad redditus pecuniarios infructiferis; de eorum tamen fructibus in honore æstimatione, & præ eminentiis consistentibus, & de eorum æstimatione.

SUMMARIUM.

- 1 Materia hujus capit. voluptuosa delectationis, aut recreationis fructuum tractatio.
- 2 Istius tractationis ratio, ibid. & num. seqq.
- 3 Non omnia utilia tractanda aliqua pro oblectamento miscenda.
- 4 Humanum ingenium interdum recreatione aliqua, & oblectamento eget.
- 5 Inter labores & curas pro eis subsistendis miscenda gaudia.
- 6 Cum jucunditate, & alacritate studendum monent Justinianus.
- 7 Tempestiva quies sive otium virtutem, & ingenium ad labores litterarios maximè auget, ut post majori vigore negotia tractentur, & num. 7. & 11.
- 8 Est etiam virtus, modica aliqua voluptate, & recreatione uti, dict. num. 7.
- 9 Jocandum non nunquam, ut rectius seria agantur, cum num. seqq.
- 10 Animis, & ingenii ex nimia restrictione tristitia sæpè generatur.
- 11 Labitur in totum mens, & ingenium absque alternâ recreationis levamine.
- 12 Assiduitate laboris animorum quadam hebetatio, & languor generatur.
- 13 Recreantur homines rerum varietate, prout e contra ex assidua continuatione fastidium magnam mentibus generatur, & num. 14.
- 14 Supremus rerum conditor ipsarum rerum, & temporum mira varietate, sive intermissione, aut mutatione pro hominum vita levamine composuit.
- 15 Recreationibus, illis aut corporis oblectamentis utendum, non quibus evanescit virtus, sed quibus

- bus animus recreatur, & simul aliquid agitur utile.
- 16 *Præfens nostra de voluptuosis fructibus tractatio, non tantum jucunda, verum etiam utilissima ad plures in praxi quæstiones habenda.*
- 17 *Hujusmodi voluptatis fructus, non solum animi recreationem respiciunt, sed multoties pecuniarium commodum, ob eorum usum afferunt.*
Estimanda etiam hæc pecuniaria commoda, & ipsorum delectabilium fructuum usus in cætorum fructuum liquidatione, ad eorum restitutionem, & alios plures juris effectus, ibidem.
- 18 *Qui sint nostri delectabiles fructus referuntur, ex quam plurimis rebus hominum voluptati magis, & recreationi quam lucro pecuniario deservientibus.*
Elegans exemplum ex notabili ad rem text. in l. statuta 48. ff. de usufruct. ad ipsius declarationem, dict. num. 18.
Ex statuis, vel hominum imaginibus, sive de quibuscumque figuris, aut picturis voluptatis fructus percipiuntur, ibidem.
Rectè in eis usufructus constituitur, aut relinqui potest, ibidem.
- 19 *Istari rerum fructus principaliter consistit in voluptatis usus delectatione, animique recreatione.*
Romani maxime valde de his voluptatibus curarunt voluptatem, & amantatem rerum ementes, constituentisque super his usumfructum, ibidem.
In his animi recreationibus, & voluptatibus non minima utilitas, & fructio imò optimus fructus considerandus, dict. num. 19. in fin.
- 20 *Nullum licet commodum pecuniarium percipiatur, si tamen rem possidendo animi recreationem quis habuit voluptatemque explevit, fructum ex eo percepisse intelligitur.*
- 21 *Species lucri est, explere voluptatem.*
- 22 *Et amicitiam.*
- 23 *Et voluntatem sive desiderium, & num. 24. & infr. num. 108.*
- 25 *Satis lucrari dicitur, qui in eo sua voluntati, ac desiderio satisfacit, ut contractus à se initus sortiatur effectum nec rescindatur.*
- 26 *Dicitur quoque fructus, & lucrum voluntatem implere in exercenda liberalitate, & alium beneficium debitorum facere.*
Text. in l. si pignore 54. §. 1. vers. Ex quo, ff. de fut. exornatur, ibidem.
- 27 *Interest hominis beneficio hominem affici, ob futuram remanerationem.*
- 28 *Omnis creatura movetur ad benefaciendum ei, qui sibi bene fecit.*
- 29 *Adducitur notabilis & insignis Seneca locus, prædicta voluptatis oblectamenta, & fruitiones fructus esse comprobans.*
- 30 *In statuis imaginibus, aut picturis ultra præfata voluptatis commoda, fructus quoque pecuniarius considerari potest.*
Possunt in loco oportuno collocari, ut pro earum visu aliquis nummus ab ingredientibus pendatur, ibidem.
Text. in dict. l. statuta 48. ff. de usufruct. declaratur, ibidem.
Adducitur exemplum de leone fera, ubi alia bestia interclusa servata quam ut aliqui videre liceat, in nummum solvit, ibidem.
- 31 *Statua, vel imagines propter hæc commoda in fenum dari possunt.*
- 32 *Referuntur alii voluptatis fructus pro quibusdam animalibus, vel monstris videndis percipiuntur, ut pro visu catuli ursi, alteriusve animalis saltantium ad nutum domini, vel ad sonum tubæ, & avicula auditu ad loquelam, vel cantum assuetæ.*
Pro videndis Elephantibus, Ermaphroditis, puerulis duo capita habentibus sive aliter monstruosis: ibidem.
- 34 *Solet etiam pro hujusmodi animalium, vel monstruorum visu quid certum solvi.*
Exteriorum multi hujusmodi, licet minimi lucri cupidissimi: Hispani contra majora de facili contemnunt: & quid inter utrumque extremum? ibidem.
- 35 *Usufructus in præfatis rebus propter commoda relata rectè constituitur.*
- 36 *Sunt plures homines præfata animalia in salutationibus loquelis, vel cantu quasi in schola erudientes.*
- 37 *Canes maxime in Italia, ad varios labores instituntur.*
- 38 *Referitur mus, qui in convivio candelam protendens ministerium præstabat.*
- 39 *Aviarii multi aviculas plures loqui edocent.*
- 40 *Referitur psitacus, qui continua serie Latino idionate symbolum fidei recitabat.*
- 41 *Apud Romanos sutoris corvus Tiberium, Germanicum, Drusum, populamque Romanum maturnis salutabat claro sermone.*
- 42 *Columbas, & canes litteras didicisse, & protulisse testantur multi.*
- 43 *De Elephante qui Græcas quoque litteras didicit.*
- 44 *Et qui quosdam haud incompositas saltationes discens magistri documenta per semetipsum exercebat, & meditabat.*
- 45 *De alio Elephante, qui se Regi submittere, & ejus Majestatem adorare nec non, & excubias facere agnovit.*
- 46 *Istius animalis mirandus instinctus, & docilitas in addiscendis multis, quasi capax sit rationis, & intellectus.*
- 47 *In assequenda Musica, aliisque artibus capacem eum volunt aliqui.*
- 48 *Referuntur alia multa de hujus animalis raro instinctu, memoria, gratitudine, amore, probitate, Religione, & similibus.*
- 49 *Mirabilis casus cujusdam Elephantis, qui cum sui domini uxorem machantem videret, cornu transfixam una cum adultero interemit.*
- 50 *Elephans quoque funambulus, hoc est gradiens per funem Roma visus.*
- 51 *Aliqua Remissive de magistris hujusmodi animalium ad præfata addiscenda.*
- 52 *Multa ex prædictis ope Damonis fieri solent.*
- 53 *De cane Simonis Magi qui Divum Petrum, & alios allocutus fertur.*
- 54 *De Bove, qui secundi belli Punici tempore Roma fuit loquutus.*
- 55 *Hujusmodi loquela in brutis animalibus maxime, semper arte Damonis in aerem formantur.*
Loqui non possunt, nec eis sunt apta organa vocis (ut avibus) ut verba, nisi ope Damonis proferant, ibidem.
- 56 *Omnia per Deum ad usum hominis licet voluptarium, honestum tamen creata.*
- 57 *Lucrum pro visione alicujus ex præfatis animalibus, vel monstris ab uno ex sociis quæstum inter alios, ut societatis fructum communicandum.*

- 58 *Referuntur alii voluptatis fructus gemmarum nempe annullorum, & supellibulum, antiquaavorum ensis sive armorum, aut insignis alicujus Sancti Reliquia, aut pictura, & similia antiquarum, vel pretiosarum rerum.*
Hujusmodi rerum fructus in eo consistit, ut ad solum corporis, vel domus ornatum, & ostentationem familiarum habeantur, ibidem.
- 59 *Rectè in eis usufructus relinqui, aut constitui potest.*
- 60 *Relinquuntur etiam frequenter hujusmodi res pretiosa à majoratum institutoribus in ipsis majoritatibus alienarique prohibentur.*
- 61 *Nulla istarum rerum fructibus computatio facienda ad deducendum valorem majoratum, dignoscendamque eorum incompatibilitatem ratione quota ad nostram l. 7. tit. 7. lib. 5. Recop.*
- 62 *Notabilis, & singularis comprobatio prædictarum gemmarum, & similia rerum pretiosarum fructuum voluptatis in specie, l. numismatum 28. ff. de usufruct.*
- 63 *Et in l. Julian. 9. §. Si tibi decem, ff. ad exhibendum, qua in eodem casu intelligitur.*
Numismatum rectè usufructus verus relinquitur, vel in eis constituitur, si in ea relinquantur, ut progemmis tanquam monilia, sive species ad pectus portentur, dict. num. 62. & 63.
- 64 *De fructibus voluptatis in grandioribus arboribus, alias infructiferis propter earum amantatem, delectabilem visum, & alias recreationes, cum num. seqq.*
- 65 *Rediguntur non nunquam hujusmodi amantatis, vel recreationis fructus ad redditum pecuniarium.*
- 66 *Umbra platani quam gravis sit, & apud aliquas gentes pretio æstimabilis, pro eaque veltigal solvitur, & dict. num. 65.*
- 67 *Romanorum tempore maxime voluptatis, vel recreationis fructus magni habitii, & frequenter pretio æstimabantur, constituebaturque in eis usufructus.*
- 68 *Arborum, vel prædiorum fructus voluptatis, vel amantatis referuntur in l. æquissimum 17. §. Fructuarius, vers. Et sit, ff. de usufruct.*
- 69 *Arboribus non fructiferis vi, aut clam castis, interdictione dumtaxat domino non fructuario competit, nisi amantatis quadam ex hujusmodi arboribus præstetur, ibidem.*
Text. in l. competit, ff. quod vi, aut clam, notabiliter declaratur.
- 70 *Fructuariis arbores alias infructuosas, ob frondositatem tamen deambulationes opacas, & amantatis reddentes excidere non licet, etiam ut hortos oliorios, vel quid aliud ad redditum præficiunt faciant.*
Text. in dict. l. æquissimum §. Fructuarius, vers. Si forte, ff. de usufruct.
- 71 *In arundinetis, & salicibus que dumtaxat amantatis, vel opacitatis causa habentur, ad text. in l. si alius, §. Notavimus, ff. quod vi aut clam.*
- 72 *Arundineta, & saliceta inter caduas arbores regulariter numerantur, nisi amantatis tantum causa sint; ad text. in l. item 9. §. ult. ff. de usufruct.*
Idem in cæteris arboribus aliis caduis, ibidem.
- 73 *Ex eadem ratione cypressi ex luco Daphne, & Persæi excidi prohibentur in l. unic. Cod. de cypressif.*

- Hujus nemoris magna amantatis, & odoriferarum arborum pulchritudo, ibidem.*
- 74 *Alias rationes hujus prohibitionis remissive.*
- 75 *De fructibus ex hortis aromatoris, aut pensilibus.*
Text. in l. arbana 198. ff. de verb. signif. exornatur, ibidem.
- 76 *Eleganti carmine plures hortum voluptates, & sensuum delectationes describuntur, & num. 80.*
- 77 *Reducuntur sæpe ad lucrum pecuniarium hi hortorum delectabiles fructus.*
- 78 *Turcarum Imperatorum mensa cibaria parantur ex pecuniis, que ex hortis alitoris, & odiferis ipsorum Imperatorum rediguntur.*
- 79 *Referuntur aliqua Provincia, in quibus nulla alia tributa, quam ex floribus Principibus pensantur.*
- 81 *De alio spirituali hortorum fructu, & num. seqq.*
Flores sui varietate, & specie mentem ad Deum, ipsiusque infinitam omnipotentiam, & sapientiam elevat, dict. num. 81.
- 82 *Vita humana, ejusque fragilitas in floribus optime considerantur.*
- 83 *Magni propter hæc commoda horti, sive jardeni apud antiquos habitii.*
- 84 *Ornatissimos valde, & amantissimos habuerunt.*
De hortis pensilibus Seminariis, eorumque mira structura, & ornatissima amantate, ibidem.
- 85 *De pensilibus Thebarum in Ægypto.*
- 86 *De aliis mirabilibus, & amantissimis hortis antiquitati celeberrimis, cum num. seqq.*
- 89 *Apud Romanos quoque plures landatissimi horti referuntur, & num. 90.*
- 91 *Referuntur celeberrimi Hesperidum horti, ipsorum aut feri fructus sive poma.*
- 92 *Hujusmodi hortorum fabula, & veritas.*
- 93 *Hortus portacilis quem in Indiis fuisse fertur in Regni Peruani Palatio ex arboribus, & aliis plantis nec non, & animalibus aureis, & argenteis multisque aliis lapidibus preciosis compositum.*
- 94 *Ex præfatis hortis, sive jardenis propter ipsorum amantatem, & frondositatem, & propter aquas variis artificii salientes non minima voluptatis, & delectationis fructu cavetur.*
Text. in l. impensæ 79. §. Voluptatis, ff. de verb. signif. l. vasa 11. ff. de supellibul. legat. exornatur, ibidem.
- 95 *De aquarum psallentium voluptate, puribusque ad id ingeniosis artificii.*
- 96 *Inferuntur aliqua utilia ad praxim ex præfatis circa nostrarum voluptatis, & amantatis fructus.*
- 97 *Emptor qui re accepta, & pretio non soluto ad usuras recompensativas adstringitur, juxta l. curabit, Cod. de action. empt. tenetur non tantum propter fructus commodum pecuniarium afferentes, sed etiam propter præfatos voluptatis, vel amantatis fructus.*
- 98 *Impensæ voluptaria pictura pavimenta rectoria, & similia fructum rei non augent, nec ipsarum valor per conductores, vel alios bona fidei possessores repeti potest, sed tantum absque lesione rei abrali.*
- 99 *Limitatur si aliquam æstimabilem utilitatem, & majorem fructum offerant & si in domibus locari solitis stent.*
- 100 *Et in impensis pro mercalibus ut si alias voluptariè stant in re, quam dominus erat distructurus.*
Text. in l. quod si hæc 10. ff. de impens. in reb. dotal. fact. l. in fundo, in fin. l. nisi venalem, S S s iij alias

alias nisi mercalem, ff. de rei vindicat. declarantur, ibidem.

101 Procedant haec etiam si impense pro mercalem in rebus mulierum, vel minorum fiant.

102 Huiusmodi impensarum aestimatio facienda, habito respectu maioris mercedis, vel pretii, quo res ista magis ornata, locari, aut vendi possit.

103 Impensa voluptaria dicuntur etiam utiles, & fructifera reputantur, respectu personarum illustrium, Principum, vel Magistratum, ut si in eorum domibus, vel Palatiis impensa picturarum viridariorum, & similia fiant.

Impensa ista plurimi in domibus Magnatum estimantur, de eis magis, quam de aliis necessariis curant ad earum repetitionem, & domorum refectionem per bona fidei possessores, qui illas fecerunt, ibidem.

104 Voluptariis impensis domini voluntate per domus possessorem factis, earum aestimatio ipsi exsolvenda.

Text. in l. quod si servus, §. Sed si mutua in fin. ff. de in rem verso, l. si servos 25. ff. de pignorat. action. adducuntur in comprobationem, ibidem.

105 Optima cautela, ut voluptaria impensa solvantur, rei domini voluntatem exquirere.

106 Sufficit voluntas tacita, vel praesumpta.

Et si impensa per dominum fieri ceperant, ibidem.

107 Amplia, si post factam impensam voluntas sequatur.

108 Adducitur ratio huius principalis conclusionis.

109 Quid si impensa voluptaria in mulieris domo ipsius voluntate fuerint facta, & num. 111.

Text. in l. in voluptariis 11. l. pro voluptariis, ff. de impens. in res dotal. fact. l. unic. §. Si voluptariae, Cod. de rei uxor. action. declarantur, ibidem.

110 Quid si in re minoris? ad l. et si sine, §. Interposito, ff. de administrat. tutor. & num. 111.

112 De honorificis fructibus, sive emolumentis jurisdictionum tituli Comitatus, Marchionatus, vel alterius Dignitatis, necnon, & officiorum.

113 Quomodo taxandi, & ad quam rationem? cum num. seqq.

Text. in Authent. perpetua, vers. Quod si res pretiosa, Cod. de Sacrosanct. Eccles. declaratur, ibidem & num. 116.

114 In his jurisdictionibus, & officiis, ipsorumve emolumentis, an & quando, quorumve fructuum respectu census constitui, valeat? & num. 117. cum duob. num. seqq.

1 Requiem sane lectori, & nobis forsitan fassis, & ceterorum, licet magis utilium, fructuum copia fastidientibus, jam parat amantissima, & voluptuosa praesentium fructuum tractatio; & non enim omnia pro utilitate duntaxat, aut lucro tractanda, sive scribenda sunt; nam, & interdum utilibus aliqua pro oblectamento, & recreatione misceri permittitur, imò & commendatur in magna illa vulgari sententia Ovidii canentis.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. Lectorem delectando, pariterque movendo.

2 Humanum quippe ingenium ita comparatum est, ut non minus interdum recreationem, & oblectamentum aliquod, quam utile negotium sibi quaerat.

3 Quia propter nos in praesenti, inter tot curas, & scribendi labores, dulces hos, & delectabiles fructus

intermiscere, duximus sequuti monitum illud Dionysii Catul. in dist. lib. 3.

Interpone tuis interdum gaudia curis.

Ut possis quemvis animo perferre laborem.

Quia, ut Horatius canit, lib. 4. Oda 12. Dulce est desipere ad tempus.

Ideo Imperator noster Iustinianus in proemio 5 Iustit. in fin. nos hortatur, ut cum iucunditate, & alacritate studeamus, & suscipiamus suas leges, quasi continuum studium non ita proficiat, ut si cum aliqua loci, vel gaudii interpositione exerceatur; & ingenia namque, quo plus recessus fumunt, eo vehementiores impetus reddunt, ut eleganter inquit Statius in Sylvis.

Vires insillat, alique.

Tempestiva quies, major post oia virtus.

Quare virtus est, etiam aliqua modica voluptate, 7 sive recreatione uti, ut deinde majori vigore, ac virtute negotia tractentur, aut studia prosequantur; quia tunc delectamur ad finem melius studendi, secundum Philosophum 4. ethicor. cap. 6.

Et iuxta illud Erasmi, quod in adagium jam 8 transit: *Jocandum est, ut seria agas*; nam, ut optime ait Cassiodor. lib. 7. epist. 36. *Voluptuosa aliquando sequuntur, ut per ipsa seria melius compleantur.* & Otium enim, ut inquit Philosophus 3. Politicor. cap. 3. *Tum ad virtutes ingenerandis: tum ad civilia munera obeunda requiritur;* & ad idem Cicer. 2. Philipp. *Homines quamvis in rebus turbidis, ac seriis, tam etsi modo homines sunt, interdum animis relaxantur, ne ex nimia restrictione tristitia generetur.* Unde monet idem Aristot. lib. 4. Polit. cap. 4. *inter negotia magis voluptuosus, & aliquibus honestis recreationibus esse utendum;* & nam, qui laboribus exercetur, is alternam requiem desiderat pro mentis, animique levamine, ne in totum labatur, ut optime canit Ovid. epist. 4.

Quod caret alterna requie durabile non est.

Hac reparat vires, fessaque membra levat.

Et notavit etiam sapientissimus noster Rex in l. 2. tit. 5. Part. 2. illic: *Cada cosa, que alguna vegada non fuelga, non puede durar mucho*; & Ex assiduitate enim laboris animorum quaedam hebetatio, & languor generatur, ut contra animi honesta delectatione paululum recreati majores vires recipiunt; eleganter utrumque comprobatur Ovid. lib. 1. de Pont. eleg. 5.

Oia corpus alunt, animus quoque pascitur ipsis:

Immodicus contra carpit utrumque labor.

Quare rectè nos, post tot ceterorum fructuum laboriosa scripta, in praesenti huiusmodi voluptatis fructuum delectabilem tractationem subnectimus, cujus sane amantissima varietate, & à ceterorum fructuum differentia lectoris mens; & scriptoris animus non parum recreabitur, iuxta Cassiodor. lib. 3. epistol. 36. illic: *Nemo dubitat, homines sua varietate recreari, quia in continuatione rerum magnum mentibus constat esse fastidium*; & qua altissima ratione supremus rerum conditor hanc ipsarum rerum, & temporum intermissionem, ac mutationem hominibus naturalem esse cognoscens, valdeque necessariam ad huius vitae sublevandos labores, omnia, & praecipue tempora, mira varietate, rectoque ordine interpollavit, ut canit nostra Sancta mater Ecclesia in frequentiori Hymno ad laudes Dominicales, illic:

Aeternae rerum conditor,

Noctem, diem, qui regis.

Et temporum das tempora

Ut alleves fastidium, &c.

De qua temporum, & laborum naturae varietate, ut ex assiduitate nullum, vel minus fastidium nascatur, extant carmina mirabilia Natalis Com. in Myt. pag. 711.

Nam

Nam labor assiduus fertur dormire leones,

Hinc jubet alterni luci succedere noctem.

Natura alma Parens servandis provida rebus.

Hinc, & Atlanteos humeros recreasse labantes

Dicitur Alcides, tenuit cum pondera Mundi.

15 Sit ergo nostra, lectorique recreatio, circa voluptuosas res laborare, ut sunt nostri voluptatis, & amantatis fructus, eosque, aliquibus fortassis incognitos, disquirere, & omnibus, cum aliqua etiam praxis utilitate, patefacere, ut ita etiam frequentiori adhaereamus praecipuo Doctorum, qui de huiusmodi animi, & corporis oblectamentis, & ortis loquentes, ea talia subnecti debere dicunt, non quibus evanescit virtus; sed quibus animus recreatur, & simul aliquid utile agitur, ut constat ex Coel. Rodig. lib. 1. antiq. cap. 1. Valer. Maxim. lib. 8. cap. 8. Alciat. in princ. emblem. Cassan. in proem. ad Cathal. glor. Mund. & Nam certè huiusmodi nostra fructuum tractatio non solum admodum iucunda, verum etiam ad multa utilissima in praxi erit; & cum non tantum hi fructus animi recreationem, & voluptatem respiciant; sed & commodum pecuniarium ob eorum ulum multoties afferant; quae omnia tam voluptatis, quam pecuniaria commoda in fructuum liquidationem ad eorum restitutionem, & ad alios plures iuris effectus aestimanda venient.

18 In primis ergo nostrorum voluptatis, vel recreationis fructuum elegans exemplum desumitur ex I. C. Martino in l. statua 48. ff. de usufruct. qui de statuis, vel hominum imaginibus, sive (ut glossa intelligit) de quibuscumque etiam figuris, aut picturis loquens, fructum ex eis percipi posse asserit, in ipsisque usum fructum constituit, aut relinquit; ut ipsis verbis constat, illic: *Statua, & Imaginis* (inquit Martiano) *usum fructum posse relinqui, magis est, quia ipsa habent aliquam utilitatem; si quo loco opportuno ponantur.*

19 Quarum rerum fructus principaliter consistit, ut insinuat Martinus, in voluptatis, aut visus delectatione, animique recreatione de quibus semper Romani valde curarunt, voluptatem, & amantatem rerum ementes, constituentisque in his recreationibus usum fructum; Vvatemund. ab Eremberg. de Regn. subisd. pag. 61. & constat in dist. l. statua 48 l. numismaton. 28. ff. de usufruct. & melius in l. aequissimum 17. §. Fructuarius, vers. Etsi, eodem tit. l. competit, ff. quod vi. aut clam; & ex latè infra dicendis: in quibus certe animi recreationibus, & voluptatibus non minimam utilitatem, & fruitionem, imò maximum fructum esse, ait Franc. Connan. lib. 4. comment. iur. Civil. cap. 1. fol. mibi 224. num. 2. & in similibus odoris, visus, & auditus delectationibus, quod pro fructibus habeantur, docet optime Zafius in l. numismatum 28. ff. de usufruct. & Nam, & si nullum commodum pecuniarium diligentia, aut industria percipiatur, si tamen rem possidendo, animi recreationem quis habuit, voluptatemque explevit, fructum ex eo percepisse intelligitur; & quia species lucri est, exple voluptatem, ut notat Felic. de societ. cap. 27.

20 num. 28. Merlin. som. 2. controver. cap. 45. num. 19. & amicitiam, Niger. de laudem. tom. 1. quaest. 13. num. 59. & voluntatem sive desiderium, bonus text. in l. 1. qui satisd. cog. in illis verbis: *Satisfacere dicimus ei, cuius desiderium adimplemus.* & Unde satis lucrari, dicitur, qui voluntatem adimplet, ut notabiliter ait Gloss. singularis in l. penult. ff. de condit. caus. dat. in fin. & ibidem Bart. & Angel. qui Glossam singularem dicunt, Aretin. & Bald. in l. 1. Cod. de furt. idem Bald. in sua Margarit. verb. Lucrum, vers. 3. ubi dictum glossae valde extollit, & laudat.

21 luxta quae, optime ad rem notant Philipp. Cornaeus

22

23

24

25

26

27

28

cons. 51. incipit: *Licet in hac, col. 3. vers. Solent enim* lib. 2. & cons. 187. incipit: *Videtur in hac, col. 3. vers. Est ergo census, Tiraquel. de retract. lignagier, in praefat. num. 25. quod satis lucratur, qui in eo suae voluntati, ac desiderio satisfacit, ut contractus à se initus sortiatur effectum, nec rescindatur, & licet praefatis omissis, idem animadvertunt Mangil. de evict. quaest. 148. num. 21. & 22. Noguero. allegat. 18. num. 101. & 102.*

Et similiter voluntatem in exercenda liberalitate 26 explere, & alium beneficii debitorem facere, fructus, & lucrum dicitur in eleganti, & singulari ad rem text. in l. si pignore 54. §. 1. vers. Ex quo, ff. de furt. ubi mirabiliter ait Gajus: *Species enim lucri est, ex alieno largiri, & beneficii debitorem sibi acquirere, optime Anton. Pichard. in §. 14. num. 37. insit. ad leg. Aquil. Hieronym. Gonzalez in regul. 8. Chancell. in proem. §. 3. num. 157. quae non levis utilitas est reputanda, & interest quippe ut inquit, text. in l. servus, in 27. fin. ff. de serv. exportand. beneficio hominem affici ob futuram remunerationem, & obligationem, qua donatarium benefactor naturaliter adstringit, sed etsi lege, §. Consuluit, ff. de heredit. pet. illic: *Quamvis ad remunerationem sibi aliquem naturaliter obligaverunt;* & 28 Nam, ut ibidem inquit gloss. omnis creatura moveretur ad beneficiendum ei, qui sibi benefecit.*

In quibus omnibus, licet emolumenta, commodum, 29 vel lucrum pecuniarium afferentia deficiant, non exiguus voluptatis est, fruitionis, & impleti desiderii, vel amicitiae remuneratae fructus existit, ut satis mirabiliter ad rem concludit Seneca de consolat. ad Marc. cap. 12. ibi: *Licet tibi nihil industria ejus contulerit, nihil diligentia custodierit nihil prudentia, quaeris, ipsum, quod habuisti, quod amasti fructus est.*

Item, ultra praefata, ex alia ratione in statutis, & imaginibus, aut picturis fructus considerari potest, veluti Si, (ut inquit Martiano in dist. l. statua) in aliquo opportuno loco ponantur, & ut ibidem notat gloss. in verb. Statua, in fin. ut pro earum visu aliquis nummus ad ingredientem pendatur, & tradit exemplum de leone, qui Florentiae tunc servabatur, quem ut alicui videre liceret, is nummum solvebat, ut praeter Gloss. refert quoque Cavalcan. de usufruct. mulier. relic. num. 84.

De quibus supradictis statutis, vel imaginibus, earumque commodis, ac redditibus extat etiam locus Henr. Rosenthal. de feud. cap. 4. concl. 3. qui ex eo in feudum dari posse affirmat ex Bartol. Praeposit. Martii. Laudens. & aliis, apud eum relatis, in gloss. in lit. A.

Quibus voluptatis fructibus simillimi sunt alii, qui pro quibusdam animalibus, vel monstris videndis percipiuntur, nec minorem voluptatem, aut recreationem sensibus afferunt, ut ex visu catuli, ursi, equi, alteriusve animalis, saltantium ad nutum domini, vel ad sonum tubae, similisve instrumenti, & cum motibus haud incompositis, visum delectantium: & ex aviculae auditu ad loquelam, vel cantum assuefactae, necnon & pro videndis Elephantibus, Erma-phroditis, Faeminis habentibus barbam satis longam, & hyrcutam, puerulis duo capita habentibus. & Quorum animantium, vel monstrorum auditu, vel visu, & aures, & oculos maximam voluptatis, & delectationis fruitionem habere, nemo est qui dubitet, quod non minimum fructum continet; & Ultra quod etiam pro eorum visu, quid certum frequenter solvi solet, ut in leone Florentiae notavit Gloss. ubi proximè; & frequenter videmus, haec lucra capi per exterorum multos ea, licet minima, nimis avidè procurantes, ad Hispanorum differentiam, qui majora, & saepe minus habentes de facili contempnimus; Nec

ex hoc Hispanam nationem laudo; quia utrumque est extremum, & si magnanimitati unum: humilitati alterum adherens. † Iuxta quæ (rem nostram prosequendo) rectè ob præfata emolumenta usufructum in his rebus relinqui, aut constitui posse, docet Cavalcan. *de usufruct. mulier. relict. num. 84.*

36 Ex quo etiam non nunquam evenit, ut animalia ista pluris æstimentur, & quasi in schola plures sint homines eis erudiendis dediti in his saltationibus, gestulationibus, loquelis, vel cantu: † Et in Italia sunt canum scholæ, in quibus ad varios labores instruuntur, & plerumque, ut rotula inclusi carnem assandam circumagant; † & de mure, qui in convivio candelam protendens ministerium præstabat. memorat Pier. Valerian. *in hieroglyph. lib. 6. cap. 6.* † Et præcipuè sunt aviarii, qui avicolas loqui edocent, & vocem alienam canendo imitari; ut faciunt Picteæ, Sturni, Pstiaci, & reliquæ loquaces aves ut de tordo Agrippinæ, qui plura verba ordine referebat, narrat Plinius *natural. hystor. lib. 10. cap. 42.* & de cornice idem Plin. *cap. 43.*

40 Sed inter omnes loquaces aves mirabilis fuit Pstiacus Cardinalis Asconij, qui continua serie symbolum Fidei Latino idiomate recitavit, ut ait Cæll. Rodig. *antiq. lect. lib. 3. cap. 32.* † Et apud Romanos mirabilis quoque fuit corvus Sutoris, qui matutinis ad rostra advolans claro sermone, primum Tyberium Imperatorem saluabat, deinde nominatim Germanicum, & Drusum, moxque transeuntem populum Romanum, ut narrat Plin. *diçt. lib. 10. cap. 43.*

42 Et (quod magis mireris) columbas, & canes litteras didicisse, ac protulisse, referunt Lipsius *lib. 1. Saturnal. cap. 5. & 3. epistol. 59.* Plin. *diçt. lib. 10. cap. 37.* Ostor. *Lustran. hystor. cap. 11.*

43 Et de Elephante, qui Græcas litteras didicit, testatur Pier. Valerian. *in hierogl. lib. 6. cap. 6.* & etiam *lib. 2. cap. 15.* † Narrat de alio Elephante, quædam, haud incompositas saltationes discens: qui etiam cum propter aliquam saltationem à magistro corripere, nocte visus est ad umbrâ Lunæ institutiones, & documenta per semetipsum exercere, & meditari: † Et de alio, qui se Regi submittere, & ejus Majestatem adorare, necnon, & vigilias, & excubias per vias illi agere, agnovit, tradunt Aristotel. *lib. 9 hystor. animal. cap. 46.* Albert. Magn. *de anim. lib. 8. tit. 5. cap. 4.*

46 Nec mirandum, quia hujusmodi animal tantæ docilitatis est, ut quasi capax rationis, & intellectus in aliquibus homines imitari videatur, & imperata facere discat, & ad prælia strenuè disciplinetur, ita ut turres armatis militum eximia sua fortitudine dorso, ferat, & in adversarios iruat, ut legitur in Sacra hystoria *Machabeor. 1. cap. 6.* & passim apud Historicos fertur, multaque de ejus disciplina refert Ælian. *lib. 2. de var. hystor. cap. 11.* † qui etiam Elephantem peritum in assequenda musica, aliisque artibus faceret:

48 † Elephas quippe humanis sensibus proximus est, sermonisque patrij est illi intellectus, & eorum quæ didicerint in memoria retentio amoris, & gloriæ voluptatem habet necnon (quod sæpè in homine deficit) eximia capitur beneficiorum gratitudine, beneficiorumque servitio mancipatur; estque illis probitas, prudentia, æquitas, & religio, quia sidera Solem, & Lunam veneratur ut hæc, & alia notabilia de hujus animalis raro instinctu refert mirabilibus exemplis comprobans Plin. *de hystor. natural. lib. 8. cap. 1. cum seqq. usque ad 10.* pluraque mirabilia de animali isto tradunt Pater Acofta *in Hystor. Indiar. D. Sebast. de Covarrov. En su Tesoro de la lengua Castellana, in verb. Elephante, Ælian. lib. 11. de var. hystor. c. 15.* †

Qui mirabilem calum refert cujusdam Elephantis, qui cum sui domini uxorem mæchantem videret, cornu transfixam una cum adultero interemit.

Sed magis quidem notabile est, quod ex Dione, & aliis de Elephante funambulo; hoc est per fumen gradiente Romæ viso tradunt Lipsius *Cent. 1. epist. 50.* Biod. 3. *Miscell. 7.* Maximil. Faust. *in consil. pro arar. class. 16. conf. 139. ord. 1224. vers. De natura, mirabile quidem dictu, sed incredibile factu.*

De Magistris autem hujusmodi animalium, ut putatorum, Leonum, Tigrum, Onagrorum, Cynocephalorum, Serpentum, & similibus ut mansueti fiant, & ad saltus, & alia mirabilia, extra eorum naturam assuescant, ut hominum voluptatibus deserviant, ex eoque aliquis fructus redigatur, tractant latè Camerat. *successiv. 2. part. cap. 80. cum seqq. usque ad 91.* Zuinger. *in Theatr. lib. 2. volum. Lipsius Cent. 1. epist. 50.*

Nota tamen, multa circa animalium loquelas, & alia prædicta ope Dæmonis fieri solere ut notat Philipp. Ludovic. *in Damonomag. cap. 13.* Torreblanc. *de Mag. lib. 2. cap. 25. ex num. 18.* † & constat de cane Simonis Magi, qui Divum Petrum, & alios fuit allocutus, ut tradit Glicas *in Annalib. †* & de Bove, qui tempore secundi belli Punici humano sermone affatus fuit, & Cneo Domitio dixisse, fertur: *Cave tibi Roma,* ut meminit Titus Livius *lib. 2. ab urb. condit. †* quas loquelas in brutis animalibus semper arte Dæmonis in aerem formari, ut in statuis Idolorum fiebat, dicendum est; quia hujusmodi brutis non sunt apta organa, ut loquantur, ut probat D. Cyrill. *lib. 3. contr. Julian. qui non solum per homines, sed nec per Dæmonem effici posse ait, ut voces proferant: licet secus sit in avibus, quibus organa apta sunt ad loquendum; ideo frequenter ab hominibus in loquelis instruuntur, ut majoris æstimationis sint, fructumque ex eis capere possint, juxta superiorum dicta.*

Quæ omnia ingenio humano excogitata sunt, ut honestam voluptatem, & lucrum pariant hominibus, ad quorum usum non solum necessarium, vel proficuum, verum etiam voluptarium Deus optimus Maximus omnia condidit, ut eis uti, frui, & honestate delectari valeant.

Iuxta quæ infertur ad praxim, hujusmodi lucrum ex visione alicujus animalis, vel alterius monstri, ab uno ex sociis quæsitum inter alios, ut societatis fructum communicari, ut notant Cavalcan. *de usufruct. mulier. relict. numer. 84.* Giuib. *ad constitut. Messanen. cap. 1. gloss. 3. part. 1. num. 23.*

Prosequendo igitur nostrorum voluptatis fructuum materiam, præfatis animi recreationis commodis similes sunt fructus, quos considerant DD. in Gemmis, sive Margaritis, catenis aureis, annulis cum maximo aliquo a lamante, chrysolito, & similibus lapidibus pretiosis: necnon & in pretiosis supellectilibus, ut sunt arma ærea, argentea vel deaurata, ensis antiquaavorum, strangulum equestre opulenter ornatum, seu variè plumatum, Sanctorum effigies, sive picturæ speciosæ, aut reliquiæ, & his similia, ut pretiosa, licet nullo lucrum pecuniarium reddant, fructifera tamen sunt, eorumque fructus in eo consistit, ut ad corporis, vel domus ornatum, & ostentationem familiarum, vel potius vanitatem priores habeantur: † Et consequenter hujus voluptatis fructus respectu rectè in eis usufructus relinqui, aut constitui potest:

Unde etiam frequenter hujusmodi res pretiosæ à majoratum institutoribus in ipsis majoratibus relinquuntur, alienarique prohibentur, ut in perpetuum tanquam insignia, & magnæ æstimationis consecratur

61 tur in familia ad majorem ejus splendorem, vel ostentationem & ornatum successorum, ut bene notat Roxas *de incomparib. part. 1. cap. 5. num. 29.* † Qui tamen bene animadvertit de hujusmodi retem fructibus, quia non pecuniarii, computationem fieri non debere ad deducendum valorem majoratum, dignoscendamque eorum incompatibilitatem ratione quotæ; juxta nostram *l. 7. titul. 7. lib. 5. Recopilation.*

62 Cujus gemmarum, & similibus rerum pretiosarum fructuum recreationis, sive voluptuosæ æstimationem speciei notabilem, & singularem in jure computationem habemus in eleganti text. *in l. numismatum 28. ff. de usufruct.* ubi Pomponius loquens de numismatibus aureis, vel argenteis, sive (juxta Gloss. ibidem) de nummis, in quibus Principis, vel alterius imago erat insculpta, quibus antiqui pro gemmis uti solebant, ut idem Consultus notat, in his quidem usufructum constitui posse, affirmat Pomponius, in eoque usufructus utilitas, sive fructus versabitur, juxta Gloss. in dict. loc. verb. *Usufructus*, quod pro gemmis tamquam monilia portentur ad pectus, † Et idem cavetur in text. ita intelligendo *in l. Julianus 9. §. Si tibi decem, ff. ad exhibend.* ubi mirabiliter animadvertit Gloss. quod sit verus usufructus, non quasi, & ratio est in promptu, quia non, ut pecunia, sed ut species, ut ad pectus portentur, numismata tunc considerantur, quibus absque consumptione utimur.

64 Item præfata emolumenta, sive fructus in animi recreatione, vel visus, odorifve delectationis consistentes plerumque inveniuntur in grandioribus, vel aliis arboribus amænitate tantum causa habitis, quæ licet aliàs fructifera non sint, earum tamen amænitas delectat visum, animumque recreat, magnamque voluptatem præstat; de quibus fructibus ob amænitate, & voluptatem arborum, & si breviter, mentionem faciunt Cæpol. *de servit. urbanor. prædior. cap. 81. num. fin. Alciat. in l. sylva cadua 30. n. 3. & 6. ff. de verb. signif. Petr. Barbos. in l. divorcio 8. §. Si fundum. n. 7. ff. solut. matrim. Gratian. discept. forens. c. 437. n. 11. D. Valent. illustr. jur. lib. 2. tract. 1. cap. 3. num. fin. Petr. Heigius part. 2. quæst. jur. quæst. 40. num. 155. Uvaremund. ab Ehreberg. *de Reg. subsid. pag. 61. Camill. Borrell. conf. 26. num. 86. cum. seqq.**

65 Imò, & hujusmodi voluptatis, sive amænitate fructus ad redditum pecuniarium redigi solent, ut de umbra platani fertur, pro qua apud aliquas gentes vetègil pendi, testatur Plinius *lib. 12. natural. hystor. cap. 1.* † Ubi de gracili hujus arboris umbra, & emolumento mirabiliter ita loquitur: *Quis non miretur, arborem umbra gratia tantum ex alieno orbe petitam? Platanus hæc est jam ad Marinos usque profecta, ac tributarium etiam detinens solum, ut gentes vetègil, & pro umbra pendant; de quo meminerunt etiam Jacob. Cujacius *lib. 10. observat. 7. Petr. Heigius part. 2. diçt. quæst. jur. quæst. 40. num. 155. Arnol. Clapmar. lib. 5. arcan. rer. public. cap. 24.**

67 Cujus voluptuosi fructus Romanorum tempore tam magnæ æstimationis, ut ex præfatis juribus constat, eleganter reddit rationem Uvaremund. ab Ehreberg. *de Regn. subsid. pag. 61.* quod Romani nimis de recreationibus curantes voluptatem, & amænitate rerum emerunt, & in his usufructum constituerunt, ut ex dict. *l. numismatum 28. l. statua 48. ff. de usufruct.* & ex aliis juribus diximus & comprobabimus *supr. num. 19.*

68 Et extat text. notabilis de his arboribus intelligendus in dict. *l. acquissimum 17. §. Fructuarius*, vers. *Et si, ff. de usufruct.* ubi notabiliter hos amænitate, vel voluptatis fructus describit Consultus ibi: *Et si forte voluptarium fuit prædium viridaria, vel gestationes, Lagunez de Fructibus.*

de ambulationes, arboribus infructuosis opacas, & amanas habens.

De quibus etiam arboribus, & eorum voluptatis fructibus extat alius text. singularis *in l. competit. ff. quod vi aut clam: ubi licet arboribus non fructiferis vi, aut clam cæsis, interdictum duntaxat domino, non usufructuario competere, respondeat Paulus, id tamen eleganter limitat, si amænitas quædam ex hujusmodi arboribus præstetur, quo casu hujus respectu fructuario etiam interdictum competere ait propter voluptatis, sive amænitate fructus interceptos, ut Leudè quoque animadvertent Rebuff. *in l. impensa 79. §. Voluptaria. column. 2. vers. Septimo, ff. de verbor. signif. Gratian. discept. forens. cap. 437. num. 11.* † Undè ipsis fructuariis hujusmodi arboreas alias infructuosas; sed tamen quæ ob frondositatem deambulationes opacas, & amanas reddunt, excidere non licet, etiam ut hortos olitorios, vel quid aliud ad redditum proficuum faciant, sed tantum per eas se spatari, earumque amænitate, & opacitate frui; quia ipsarum hic fructus præcipuus est, ut decidit optimus text. *in diçt. l. acquissimum. §. Fructuarius*, vers. *Et si forte, ff. de usufruct.* & notant Cæpol. *de servit. urbanor. prædior. cap. 81. de arborib. num. fin. D. Valent. illustr. jur. lib. 2. tractat. 1. cap. 3. num. fin. †* Qui loquitur de arundinetis, & salictis, quæ duntaxat amænitate, & opacitate causa habentur, ideo eorum casu per fructuarium est prohibita *in l. si alius, §. Notavimus, ff. quod vi, aut clam. †* Licet regulariter arundineta, & salicta inter arboreas cædvas numerentur, *in litem 9. §. ultim. ff. de usufruct.* intellige nisi amænitate tantum causa sint; & eodem modo alia plura jura de arboribus non cædvas loquentia intelligit, idem Dom. Valent. *ubi proxime num. 4. in med. quia forte ad amænitate habentur.**

Et ex eadem ratione cupressi ex luco Daphne, & Persei excidi prohibentur *in l. unic. Cod. de cupress. ex luc. Daphn. lib. 11.* propter amænitate, & pulchritudinem hujus nemoris, quod ita erat cupressis, aliisque arboribus odoriferis constitum, & umbrosum, ut nec Solis radii ejus penetrabilia viderent, ut tradunt Nizefor. *lib. 10. cap. 28. Sozomen. lib. 5. cap. 19. Casar Costa lib. 1. ambiguit. jur. cap. 5. †* Ubi aliam quoque rationem dictæ prohibitionis affert, ex quadam Apollinis, & Daphne fabula adductam; aliam, etiam vide rationem apud Anton. Perez *super Cod. in diçt. tit. de cupress.*

De floribus quidem, sive hortis aromataris, aut pensilibus idem notandum est, ut similiter in fructu habeantur, ipsorumque fructus reputetur odoris delectatio, recreatio animi, cæterorumque sensuum voluptas ex florum fragrantia, & suavitate capta; & de his hortis, sive apud nos jardenis intelligi debent, text. *in l. urbana 198. ff. de verbor. significat. ibi: Prædium voluptatis tantum deservientia, & in diçt. l. acquissimum 17. §. Fructuarius*, vers. *Et si, ff. de usufruct.* ibi: *Et si forte voluptarium fuit prædium; in quo usufructum rectè constitui posse (inquit Consultus) propter delectationis, & voluptatis utilitatem quam ex animi, aliorumque sensuum recreatione percipimus.*

Quæ florum, sive hortorum commoda, aut voluptates congerit Virgilius in laudem hortul. *pag. 516.* in his elegantissimis carminibus.

Oblectat hortus, advocat, pascit, tenet. Animoque mestu, demit augores graveis Membra vigorem reddit, & visum capit. Refert labori plenior gratiam, Tribuit colenti multiforme gaudium. Qui etiam fructus ad pecuniarium lucrum redigi solent.

solent, ut apud nos fieri contingit in aliquibus circa hanc Regiam Curiam Matritensem oppidis necnon, & in aliis locis hujus Regni, in quibus ex hujusmodi florum venditione magna lucra rediguntur.

78 Et de Sultano Turcarum Amurate fertur, sui hortus flores divendi, & pecuniam inde coacervati jussisse, ut narrat Leonicet. Turc. hystor. lib. 1. cap. 20. qui, & refert esse in Imperatorum Turcarum Palatio hortum maximum, & amantissimum, cujus olera, legumina, & flores à Praefecto hortulanorum venduntur, & pecunia ex eis redacta Imperatori offertur, nec in alium adhibetur usum, quam ut cibaria pro ipsius Imperatoris mensa parentur: quod reatus quidem, & justius illi Imperatores, licet Barbari putant, quam quod ex subditorum gravaminibus, vectigalibus, aliisque exactationibus cibaria pro sua mensa coemantur; unde Rustanus Consiliarius cujusdam Imperatoris Turcici, & Visiriorum primus, jussus Fiscum procurare, & rem pecuniarum tractare, in ea procuratione, nullo lucro licet minimo, neglecto inter alia ex rosis, violis, aliisque herbis odoriferis, quæ in hortis principalibus Imperatoris erant, magnam pecuniarum copiam condidit, ita ut Regium ærarium valde ditesceret Augerius Busbequo epist. 1. pag. 37.

79 Et de quibusdam etiam Principibus, qui in Provincia ad Orientem mari Indico dominantur, tradit Gasp. Kloch. de arario, lib. 2. cap. 3. num. 8. vers. Dynastis, non aliunde ipsis tributa annua, quam ex floribus, & præcipue ex rosis, pensitari solita.

80 Et insuper, ultra præfata florum, vel hortorum commoda, aliis quoque non minoribus mentis voluptatibus deserviunt; horti quippe valde acrimoniam; judicii concernunt, sunt amantissimi amicorum recessus, & Doctorum Musarumque gratissima congregatio, ut eleganter scripsit Lipsius in ingressu, & frontispitio sui horti in hac epigraph. cent. 2. miscell. epist. 15. tom. 1. oper. pag. 49.

Lipsius heic cogitat, heic peragit.
Stylus heic est. Abi musca,
Gratiarum heic locus est,
Et Musarum heic locus est.

81 Quibus terrenis, atque humanis nostrorum florum utilitatibus alium optimum spiritualem fructum addendum censeo; flores enim ipsarum, aliarumque plantarum mira varietate, & specie mentem ad Deum, ipsiusque infinitam omnipotentiam, & sapientiam elevant, ut mirabiliter cecinit Iohan. Stigelius de Calend. Paul. Eberi, lib. 3. poemat. eleg. 6.

Obvia dum picti lustro miracula campi
Natura intueor, dum parientis opus;
Aut mihi planta suis Numen demonstrat ab hortis,
Præsentemque refert qualibet herba Deum,
Aut operis series autorem tota recenset,
Et Lewis est cæpes, qui probat esse Deum:
Enicat ex ipsis divina potentia rebus.

82 Deserviuntque etiam ad considerandam vitæ humanæ fragilitatem, dum rosas aliosque flores primum nasci, deinde pubescere, & denique brevi tempore mori, inspicimus ut bene canit quilibet ille sit.

Fragranti similes viola, quam tempore verno
Una dies nasci vidit, & una mori.
Unde eleganter Ovid. lib. 5. trist. eleg. 8.
Nos quoque florimus, sed flos fuit ille caducus.

83 Propter quas magnas utilitates, & hujusmodi florum delicias magni apud antiquos horti, sive Jardeni habitati fuerunt, & de quibus ornatissimis, & amantissimis habendis valde curarunt, ut constat ex hortis

pensilibus Semiramidis, quos tantoperè ob ipsorum ornatissimam, & amantissimam formam, miramque supra Babiloniæ muros structuram, & magnificentiam antiquitas admirata est, ut inter septem mundi miracula recensuerit, vide de his Plin. lib. 36. cap. 14.

85 Quibus similes fuere horti Pensiles Thebarum in Ægypto, quos alii Semiramidi tribuunt, alii Cyro Assyriæ Regi. Et de Adonidis mirabili horto Erism. Inehiliad. & de Labyrintho Ægyptio, Lemnio, & Italico, idem Plin. dict. lib. 36. cap. 13. Polydor. 3. cap. 10. Et de Midæ horto centenarias rosas, quas hodie centrifolia appellamus producente, scribit Herodian. lib. 8. uran. pag. 528. num. 221. Et de quibus omnibus, & aliis pluribus antiquitati celeberrimis hortis scribunt latè Plin. lib. 29. cap. 4. pag. 355. num. 20. Joseph. lib. 1. contr. Apion. pap. 860. & ex Xenophon. Cicer. in lib. de senect. Ælian. lib. 1. de animal. pag. 24. & seqq. Diodor. Sicul. lib. 2. rer. antiq. cap. 4. pag. 49. Strabon. Geograph. lib. 16. in princ. Bortel. conf. 26. num. 83. cum seqq.

87 Et apud Romanos insignes quoque & laudati fuerunt horti Serviliani, Luculliani, Enniani, & alii de quibus Sueton. in Tibur. lib. 3. cap. 15. pag. 92. Cornel. Tacit. annal. lib. 11. pag. 156. Alexand. ab Alexand. lib. 1. Dier. genial. cap. 9. pag. 12. & seqq. Et de horti Julii Cæsaris, Augusti, Ciceronis, & aliorum ad Tyberim constructis, idem Sueton. lib. 1. in Jul. Cæs. cap. 83. pag. 33. Dion. Cassius in Cæs. Octavian. p. 351.

88 Nec omittendi sunt celebratissimi per Poetas, & Historicos Hesperidum horti siti quondam, ut fertur in Mauritania in oppido Lixi, de quibus plura Poetæ febulantur referuntque illos, mala aurea ferentes Atlantem montibus cinxisse, & ad Draconis reliquisse custodiam, quem Hercules interfecit, pomaque aurea ad Vitricum Euristcum retulit, ut de eis agens canit. Ovid. Metamorph. 4.

Tempus Atla veniat tua, quo spoliabitur auro
Arbor, & hunc Præda titulum Jovenatus habebit.
Id metuens, solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat servanda Draconi,
Arcebatque suis externos sinibus omnes.

Et Sencea in Hercul. vers. 238.

Post hæc ad hortus nemoris opulenti domos
Aurifera vigilis spolia serpentis tullit, &c.

Et in Argonaut. vers. 848.

Arbor, qua pomis fertilis aureis,
Fugitque in auras leviori ramo.

Et Lucretius, lib. 5.

Aureaque, Hesperidum servans fulgentia mala,
Asper acerba tuens, immani corpore serpens
Arboris amplexus stirpem.

Et Virgil. licet in loco, ubi hi horti erant dissentiat, lib. 4. Æneid.

Hinc mihi Massyle gentis monstrata Sacerdos,
Hesperidum templi custos, epulasque Draconi
Quæ dabat, & sacros servabat in arbore ramos.

89 Quæ omnia circa Hesperidum auriferos hortos, ipsorumque aurea poma, & Draconis custodiam, licet vera putet Torreblanc. de Mag. lib. 2. cap. 29. num. 38. qui Dæmonem in forma Draconis verè adfuisse arte Magia Regis Atlantis, qui in ea præstantissimus erat, idque latius repetit idem Torreblanc. in defensione, quam pro hujus aliarumque sui libri opinionum edidit post eundem tractat. de Mag. c. 5. per tot. Attamen verius

verius est, hanc Hesperidum fabulam, ut multas alias, Poetas finxisse, quia re vera Hesperides nobiles fuerunt puellæ, quæ pecudum greges exquisita pulchritudine habebant quæ, & earum vellera ob decorem, vel colorem aureum, ac rubicundum à Poetis aurea dicta sunt hæc igitur vellera, non aliqua poma aurea occiso pastore, Hercules subtulit, ut ita ferè referunt Diodor. Sicul. lib. 5. cap. 2. Servius ad Virgil. Æneid. 1. de quibus etiam Hesperidum hortis veram illorum historiam ommissa fabula, aliter referentes tractant Plin. natur. hyst. lib. 19. cap. 4. Jul. Solin. in Polyf. cap. 16. Natal. Comit. Apolog. cap. 7. v. 7.

93 Sed cum de his auriferis hortis verba facerimus, non omitam referre portatilem hortum, quem in Indiis fuisse fertur in Regno Peruano in Palatio Incarum illius Regni Imperatorum, quem hortum arboribus, & aliis plantis necnon, & animalibus aureis & argenteis, multique lapidibus pretiosis compositum, & mirificè structum traditur, & hucusque per Indos absconditum servari simul cum magna catena aurea, quam ducenti Indi difficile sublevabant, referunt Zarat. in hystor. Peru. lib. 1. cap. 14. Garcilas. in hystor. Incar. 1. part. lib. 6. cap. 2. & lib. 9. cap. 1. & lib. 3. cap. 24. D. Solorzan. in Polit. Indian. lib. 6. cap. 5. fol. 955. vers. 1. aunque.

94 Redeundo ergo ad nostros voluptatis, vel amantatis fructus eos in præfatis hortis, sive Leonis capi, nemo dubitare poterit; nam licet plerumque hujusmodi amantissimi horti arboribus pomariis aliisque fructiferis careant, gratiorem tamen tractum voluptatis, & recreationis habere reputantur, propter ipsorum suorum varietatem frondositateque, & arborum amantatis necnon, & propter aquas variis artificijs salientes ex quibus non minimam voluptatis, & delectationis fructum capimus licet fructum videlicet, redditum pecuniarium non augeant, ut notant Consulti in l. impensa 79. §. Voluptaria 2. ff. de verbor. signif. & in l. vasa 11. ff. de suppellectil. legat. Et de quarum salientium aquatum voluptate, quæ ex tubulis, fustibus, cantharis, aliisque ingeniosis, & miris artificijs erumpunt, tractant Robert. in tractat. de fructib. tractat. de motu, Zeisius in theat. machinar. Salomon. de Caus. in tractat. Gallicè Scripto de machinis harmonicis fontium, pluraque admiratione digna in Eutopa, maximèque in Italia inveniuntur.

96 Quibus circa nostrorum voluptatis, vel amantatis fructus expositis, nonnulla utilia ad praxim inferenda sunt.

97 Primò ex omnibus de fructibus voluptatis à principio hujus capituli hucusque dictis, non ineleganter intelligi, & confirmari debet quorundam Doctorum doctrina afferentium emptorem qui re accepta, & pretio non soluto, ad usuras recompenfativas adstringitur juxta l. curabit. Cod. de action. empt. teneri non solum propter fructus lucrum, vel commodum pecuniarium afferentes, sed etiam ratione alterius commoditatis, notant in specie Philipp. Corn. conf. 59. num. 6. in fine, Mangil. de evictionib. quest. 148. num. 21. & 22. Nogaerol. allegat. 18. num. 101. & 102. qui licet commoditatem, de qua sentiunt non explicant, eorum tamen doctrinæ exemplum apponi potest in nostris voluptatis fructibus, ut si imagines, & picturæ vendantur, vel etiam horti arboribus frondosis, & amantatis consiti floribusque, atque fontibus ex marmoreo lapide, aliisque pretiosis lapidibus ornati, juxta proximè dicta.

98 Item ex prædictis utiliter ad praxim inferitur, quod licet regulatiter impensæ voluptariæ, quæ speciem tantum ornant veluti viridaria, picturæ, pavil-

Lagunez de Fructibus.

menta, tectoria, & similia fructum rei non augeant; unde nec earum valor repeti potest per conductores, vel alios bonæ fidei possessores, sed tantum abradi absque læsione rei l. 3. §. Sed etsi, ff. de in rem verso. Et attamen aliquando ob visus animique recreationem aliquam æstimabilem utilitatem, & majorem fructum afferre solent, ut si in domibus locari solitis fiant, quo casu impensæ istæ utiles, non simpliciter voluptariæ dicuntur, quia tanto pluri cœnaculum, vel habitatio locabitur, quanto ornatus erit, ut singulariter animadvertunt Alciat. in l. impensa 79. §. Voluptaria, in princ. ff. de verb. signif. & ibidem Rebuff. col. 2. vers. Idem censet, Marefcot. lib. 2. variar. cap. 11. num. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 437. num. 8. Et qui idem similiter notat ex num. 4. si rem illam, in qua tales impensæ factæ inveniuntur, dominus erat distracturus, nam & tunc impensæ istæ promercales, & vendibiles, & sic utiles censentur, quia res ita exornata pluri in venditione æstimabitur, pro quo sunt text. singulares in l. quod si hæc 10. de impens. in res dotal. fact. l. in fundo, in fin. l. nisi venalem, alias nisi mercalem, ff. de rei vindicat. in quibus juribus notat optimè gloss. ne alias dominus re pluri propter impensam vendita, cum impendentis jactura locupletetur, contra vulgarem regulam juris, ut innuit gloss. in dict. l. nisi venalem, & in specie clarè resolvunt eadem gloss. in dict. l. quod si hæc, Barr. in dict. l. in fundo, num. 10. ff. de rei vindicat. bene Rebuff. in dict. l. impensa 79. §. Voluptaria, col. 2. in med. & ibidem Alciat. eodem verb. Voluptaria, Nagulfant. de pignor. in 4. memb. 5. partis, n. 20. Capra conf. 90. in 2. dub. Menoch. de recuperand. possess. remed. 15. n. 553. & 554. Marefcot. lib. 2. variar. dict. cap. 111. num. 6. Peregrin. de fideicommiss. artic. 50. part. 2. num. 54. vers. Hujusmodi, Stephan. Gratian. dict. cap. 437. ex num. 5.

99 Quæ conclusio, ut impensæ istæ pro mercales, licet alias voluptariæ, in re distractenda, vel locanda factæ æstimantur, & earum valor impendenti solvatur procedit etiam in rebus minorum, vel mulierum qui difficilius his impensis adstringuntur, gloss. in l. si sine interposito, in fin. verb. Onerandum, ff. de administrat. tutor. Gratian. dict. cap. 437. ex num. 4. Et quæ tamen æstimatio pro hujusmodi impensarum in his casibus solutione, vel liquidatione erit faciendâ, habito respectu majoris mercedis, vel pretii, quo res ita magis ornata locari aut vendi possit.

100 Item hujusmodi impensæ voluptariæ picturarum maximè viridariorum, & spallieriarum ex myrto cum melangolis, & similibus deliciis dicuntur utiles, & fructiferæ reputantur respectu personarum illustrium, Principum, vel Magnatum, in quorum domibus fiunt, quia frequenter per has personas plurimi impensæ istæ æstimantur, de eisque magis, quam de aliis necessariis curant mercedelque, & redditus hujusmodi domorum illustrium valde crescent, propter majorem ornatum, & ostentationem, quam semper Principes hi, & Magnates inhiant, quare in hoc casu earum impensarum æstimationem per dominos conductoribus, vel aliis bonæ fidei possessoribus, qui illas fecerunt, exolvere debere retentionemque, quo usque solvantur, ipsis competere, sicuti pro aliis impensis utilibus, resolvunt in specie Seraphin. decis. 986. cum à postilla marginali, ubi ita decisum testatur, Stephan. Gratian. discept. forens. dict. cap. 437. num. 3. & 4. Giurb. ad consil. Messanen. cap. 15. gloss. 12. num. 18. Cyriac. contr. 261. ex num. 33. & novissimè Pegas ad ordinam. Lusit. in proem. gloss. 43. n. 88.

101 Item ex præfata conclusione supra fundata, ut nimirum ex quo quis propriam voluntatem, sive voluptatem, quidquam faciendo expleverit, utilitas quoque,

T T c ij

quoque, siue fructus ei resolvet, alia non minus utilis ad praxim declaratio circa impensas voluptarias inferri potest, ut videlicet pro utilibus etiam habeantur, si rei domini voluptate per tertium possessorem fuerint factæ, quia tunc in ejus utilitatem versæ dicuntur, eorumque æstimatio per dominum non repetentem erit præstanda, ut comprobatur per text. notabilem, in *l. quod si servos 3. §. Sed si mutua in fin. ff. de in rem verso*, illic: *Sed si mutua pecunia accepta domum dominicam exornavit tectoriis, & quibusdam aliis, que magis ad voluptatem pertinent, quam ad utilitatem, non videtur versum, quia nec procurator hæc imputaret, nisi forte mandatum domini, aut voluntatem habuisset, l. si servos 2. §. ff. de pignor. action. ibi: Vel voluntate debitoris, per quæ jura optimè, juxta hanc declarationem resolvuntur, in *dict. l. si servos*, verb. *Voluntate*, & in *dict. §. Sed si mutua*, in verb. *Voluntatem*, Rebuff. in *l. impense 79.* verb. *Voluptaria*, ff. de verb. signif. col. 2. vers. 1. & vers. 2. ubi quod semper voluntas domini exquiratur, Menoch. de recuperand. possess. remed. 15. n. 5. 2. Petr. Barbol. in *l. divorzio 8. §. fin. 1. part. n. 88.* vers. *His ita explicatis*, ff. solut. matrim. Velasc. de privileg. pauper. quest. 41. num. 67. bene Stephan. Gratian. disceptat. fo. 105. vers. *dict. cap. 437. n. 3.* † Qui hanc optimam cautelam dicit ut istarum impensarum repetitio competat, sequitur Hermosill. in *l. 9. tit. 2. gloss. 3. & 4. num. 34.* bene Gurb. ad *Constitut. Messanen.* cap. 15. gloss. 10. num. 14. † Ubi quod sufficit voluntas tacita, vel præsumpta, ut si hujusmodi impensæ per dominum fieri cœperant, quia tunc fortius factæ voluntas probatur, pro qua ampliatio est text. expressus in *l. in fundo*, ff. de rei vindicat. in illis verbis: *Finge, & dominum eadem facturum fuisse: reddat impensam, ut fundum recipiat*, & notat Gothofred. in *dict. l. si servos, liter. P.* † Quæ etiam declara sive ante, sive post factam impensam voluntas sequatur, Gloss. in *dict. l. 3. §. Sed si mutua*, liter. G. ff. de in rem verso. Gratian. *dict. disceptat. 437. num. 1.**

108 Cujus principalis conclusionis ratio ea non ineleganter, nec vulgariter assignari potest: quia ultra, quod rei dominus propter ipsius voluntatis interventum actione mandati teneatur: tales impensæ, licet alias voluptariæ lucrosæ, & utiles rei domino reputari debent, ex quo ipsius voluntate factæ proponantur; quia species lucri est explere voluntatem, nam ut eleganter ait Gloss. in *l. penult. in fin. ff. de condit. caus. dat. Satis lucrari dicitur, qui voluntatem suam adimplet* & text. singularis in *l. 1. ff. qui satisfdar. cogantur. Satisfacere dicitur cuius voluntatem adimplemus*, de quo ad similia alia plures habes supra in hoc cap. ex num. 2. 3.

109 Sed hæc limita in mulieribus quæ, & si earum voluntate hujusmodi impensæ voluptariæ fuerint factæ, ad earum solutionem non tenentur, text. in *l. in voluptariis 11. & in l. pro voluptariis*, ff. de impens. in reb. dotal. fact. l. unis. §. *Si voluptaria*, Cod. de rei uxor. action. quod propter earum imbecillitatem, aut imperitiam, & facilitatem consentiendi potius deductæ, quam liberum consensum præstitisse censentur, & quia tales personæ propria auctoritate suas res deterioriores facere nequeunt. † Et eadem limitatio in minoribus traditur in *l. si sine*, §. *Interposito*, ff. de administrat. tutor. † Et resolvunt in omnibus Rebuff. in *dict. §. Voluptaria*, col. 2. vers. *In dote*, Corral. in *§. Item si de dote*, n. 3. *instit. de act. & in quod dicitur, post princ. ff. de impens. in reb. dotal. fact.* Mathesil. singul. 92. Menoch. de recuperand. possess. remed. 15. num. 35 & 536. & præcipue in uxore loquens Barbol. in loc. citat. ex num. 89. & in utroque casu Gratian. ubi proxime, n. 9.

111 Ut igitur materiæ nostri capituli finem imponamus referre libet simillima emolumenta aut fructus

jurisdictionum, vel tituli Comitatus, aut Marchionatus alteriusve dignitatis, & officiorum, quæ quidem officia, aut jurisdictiones, siue dignitates, licet nullius, aut modici redditus pecuniarii esse soleant, magna tamen auctoritatis, & honoris sunt propter præminentias, & dignitatem, cujus respectu magni etiam hujusmodi honorifica emolumenta, aut fructus habentur, ut per text. in *Authentic. ut Judic. fin.* quoque *suffrag. cap. volumus 6. in fin.* notant Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 20. n. 16. Hermosill. in *l. 26. tit. 5. part. 5. gloss. 6. num. 16.* Roxas de incompartib. part. 1. cap. 5. num. 24. & 25. † Qui horum reddituum computationem, vel taxam ad rationem quinque pro centenariio valoris principalis prædictarum rerum fieri dedere ait, pro cujus comprobatione adducit text. in *Authentic. perpetua*, vers. *Quod si res pretiosæ. Cod. de Sacrosanct. Eccles.* † Et quod similiter in his jurisdictionibus, & officiis magni valoris, sed parvi, aut nullius emolumenti pecuniarii, census etiam constitui possit ad rationem quinque pro centenariio pro qua conclusione adducit Felician. de censib. tom. 1. lib. 2. cap. 3. ex n. 22. Duard. eodem tract. cap. 52. num. 6. Honorat. Leotard. de usur. quest. 46. ex n. 21.

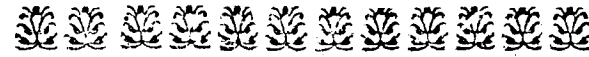
112 Sed certè hanc computationem, doctissimi viri pace, dumtaxat rationem tertii, & etiam minus regulariter restringerem ac moderarer, vel arbitrio iudicis relinquerem; quia licet hæc emolumenta honorifica magni apud omnes æstimentur, attamen non ita, ut veris fructibus, ac redditibus rerum æquari debeant, nisi fortè magni, & excessivi honoris, & dignitatis jurisdictiones, aut officia sint, ob eorum magnas, & speciales præminentias, ut pretium principale excedant. † Nec huic moderationi obstat text. in *dict. Authentic. perpetua*, vers. *Quod si res pretiosæ. Cod. de Sacrosanct. Eccles.* quam pro sua sententia adducit Roxas; nam in hoc text. nulla certa taxa stabilitur sed relinquitur arbitrio iudicis, ut ex ipsius verbis constat illic: *Quod si res pretiosa quidem est parum tamen, aut nihil præstat pensionis, res utiliter æstimanda est: ut ex hac pensio iusta constituatur.*

113 Nec magis obstat ejusdem Roxas conclusio, ut in his jurisdictionibus, & officii magni valoris, & parvi emolumenti census ad rationem quinque pro centenariio constitui possit, juxta Felicianum, Duardum, & Leotard. quos pro hac sententia adducit Roxas, sed minus rectè; quia Doctores isti loquuntur solum in jurisdictionibus, quæ multos redditus, & fructus pecuniarios singulis annis referunt, ut sunt mæltæ, pœnæ, & similes jurisdictionum obventiones, nam horum respectu census super eis, etiam ad rationem quinque pro centum constitui posse, non est dubitandum, ut constat ex Felician. *dict. cap. 3. n. 36. ibi: Censentur obligati omnes redditus causarum criminalium, & civilium, & totus in appendice ejusdem cap. n. 21.* & Duard. eodem tract. §. 1. quest. 36. num. 3. & 4. & cum aliis optimè Leotard. de usur. quest. 46. ex num. 11. ibi: *Mihi videtur, simpliciter dicendum censum super ipsa jurisdictione constitui posse, dummodo fructus referat, qui singulis annis recurrant: & in hoc sensu expressè loquuntur Intrigliol. de censib. quest. 32. n. 8. Avendañ. eod. tract. cap. 52. num. 6.* † In d. & quod in ipsa jurisdictione census constitui non possit, sed dumtaxat super illius fructibus, & redditibus qui consistunt in mæltis pœnis, & similibus obventionibus voluit Cencius eodem tractat. de censib. 1. part. cap. 3. quest. 1. articul. 5. num. 14. quem tamen in hoc rectè corrigit Leotard. ubi proxime, qui rectè super ipsa jurisdictione (dummodo prædictos fructus referat) imponi posse resolvit.

114 Unum tamen nota, quod si jurisdictio, vel officium licet

licet modici, aut nullius redditus pecuniarii, ob eorum dignitatem, & honorem siue præminentias magna mercede, aut pretio pecuniario locari soleant: tunc respectu hujus mercedis, & fructus census super tali jurisdictione, vel officio rectè constitui poterit nam juxta doctrinam ejusdem Leotard. *dict. quest. 46. num. 21. & quest. 47. num. 10.* fructifera illa res in terminis constitutionis Pij V. esse dicitur, quæ locari potest.

Et hæc pro nostrorum voluptatis fructuum explanatione, lectorisque recreatione dixisse, sufficiat, quæ non ita ad praxim congesta invenies.

§. Unic.

ARGUMENTUM.

Prosequitur materia capituli præcedent. fructuum nempe voluptatis: Agitur de tribus principalioribus, & frequentioribus voluptuosissimis fructibus, siue oblectamentis: Primum, quos ex theatralibus representationibus capimus: Secundò, quos ex Musica; plura de ea, quàm delectabilis, magnique apud nos semper habita fuerit? Quando illicita? ut si res turpis, vel cum aliqua in honestate, aut procaci motu decantetur, & de cantilenis, quæ de nocte puellis exhibentur ad nostram *l. 5. tit. 10 lib. 8. Recopilat.* aliaque plura de Musica cumulantur, de variis instrumentis musicalibus per aerem, per aquam, & per rotulas sonantibus: Et de damni restitutione, & obligatione ad interesse, si hæc instrumenta frangantur, vel aliter quis eis uti prohibeatur: Tertio de chorearum delectabili fructu, seu saltationum recreationibus agendum: Et de earum antiquissimo apud ethnicos laudabili usu necnon, & in Sacra Pagina maximè, cum in honorem, & laudem Dei honestè fiunt: Et quid e contra, si cum aliqua in honestate, turpi motu, procaci gestulatione, amatoriae irritanti cantatione, vel aliter impudenter exerceantur? quæ ideo exprobantur multis Sacrae Paginae locis, & Sanctorum dictis, necnon, & quàm plurimis mirabilibus, & jucundis Christianæ hystoriæ exemplis hæc chorearum oblectamenta damnata proponuntur, & quando secus licita sint? Referuntur plures circumstantiæ, ex quibus maximè redduntur illicita, veluti ratione loci temporis personarum, modi intentionis vel ratione provocationis? Quid etiam in gravioribus personis, seu indignitate positis, an eis aliquando chorizare vel saltare, liceat? Et denique parentes filias ab his tripudiis, saltationibus, & cantilenis, musicalibusque artibus ediscendis summove-

re monentur, ob magnum puellarum verberandæ, & virginalis modestiæ detrimentum, aliaque multa damna, quæ ex his virginum saltationibus, & diversionibus ipsis sæpè sequi contingit.

SUMMARIUM.

- 1 Prosequitur materia capituli præcedentis, fructuum nempe voluptatis. Proponitur, separatim agendum de triplici fructuum principalissima recreatione, siue oblectamento ex Theatralibus, nempe, representationibus: ex Musica, necnon ex choreis, aut saltationibus, ibidem.
- 2 De Theatrali representatione, ejusve recreatione, aut voluptuoso commodo. Antiquiores, Romanorum tempore maximè, hæc oblectamenta ex hominibus jocularibus, Thyelicis, & similibus capiebant.
- 3 Hodie apud nos frequentantur magis Sacra Comædiarum representationes. Quam voluptuosa menti, & sensibus jucundissima earum oblectamenta, siue fructus: ibidem.
- 4 De Theatralibus spectaculis tam antiquis, quàm novissimarum Comædiarum recentioribus an, & quando licitè, vel illicitè per Principem permittantur? privati eis inter sint, aut per histriones, vel Poetas fiant? remissivè.
- 5 Agitur de commodo, siue delectabili fructu ex Musica provenienti. Referuntur plurima Musicalia oblectamenta, aut commoda, ibidem.
- 6 Musica animum recreat, magnamque mentis voluptatem affert. Est velut ludus animi, & à curis vexati requies, ibidem.
- 7 Habet quandam naturalem delectationem.
- 8 Ipsius usus omni ætate hominibus admodum delectabilis, & gravissimus.
- 9 Musica, junctâ a maximè dulcedine cautus tristitiam, noxiam atque mentis tadium expellit: Languentem animum refocet. Cruentam savitiam attenuat: pernicioza odia ad auxiliatricem gratiam convertit, ibidem.
- 10 Somnium conciliat, soporantem languorem vigilantiis reddit, ibidem.
- 11 Saluberrimam quietem turpi amore captam, seu viciatam ad honestum studium revocat, ibidem. Animum mentemque elevat, & ad eum totum quasi divinitus convertit, ibidem.
- 12 Inter signa prædestinationis reputatur, animum ad Musica concentum pronum habere.
- 13 Carmina elegantia, in quibus hæc, & ali Musica encomia, describuntur.
- 14 Referuntur DD. alij, & Poeta mirificè de musica ad ejus laudes loquentes.
- 15 Magna cura de Musica, variisque instrumentis Musicalibus in Ecclesia habetur pro Divinis officiis celebrandis. Commendatur passim in pluribus locis Sacra Pagina, ibidem.
- 16 Instrumentis gravioribus tantum in Ecclesia utendum, & graviora carmina, ac devota decantanda, non vero prophana.
- 17 Reprehenduntur, & damnantur prophanis cantilenis populo magis, quàm Deo, placere studentes.
- 18 Quid si non prophana carmina, sed devota decantentur ad sonum tamen, siue modulationem nimis jocosam,

- jocosam, & qua prophanis, & amatoris cantionibus publicè alias deservit.
- 19 Musica contra mala ac inhonesta, ejusve voluptates omnino fugienda.
Et si per pulcherrimas feminas aliquibus modis & cantilenis provocati decantentur, ibid.
Musica inhonesta fortius ad lasciviam animos excitat, quam ad bonum sibona, & honesta sit, ibidem.
Incrispantur, maximè turpes cum musica saltationes cum lascivis motibus, aut gesticulationibus, ibidem.
- 20 Musica cum carminibus maximè, vel cantilenis, licet alias per se licitis, amoris tamen explicandi causa ad puellarum domos non est utendum.
- 21 Quid si ob justum matrimonii desiderium fiat?
- 22 Prohibetur lasciva carmina, & cantilenas per vicinos, vel plateas noctè decantari nostra l. 3. tit. 10. lib. 8. Recopilat.
Corrumpunt valde foeminarum castitatem, ibid. & num. seqq.
- 24 Non tantum in factis, sed etiam in dictis servanda honestas.
Romulea lege, & Politicorum censura verborum obscantias à Civitate exterminata fertur: dict. num. 23. cum seqq.
- 27 Plura remissivè de Musica ipsiusque laudibus, quam magni ab excelsis viris ac Principibus semper habita fuerit?
- 28 De varietate instrumentorum musicalium ad plura per roas artificiales, aqua decursum, & aliter mirabiliter sonum emittentia.
- 29 Qua instrumenta Musicalia approbata sint, vel hominem ingenuum eorum usus deceat, & qua reprobata censeantur.
- 30 Musica hac voluptatis commoda ad redditum pecuniarium reduci solent.
Ad damni, vel interesse restitutionem quis dammandus, & ad quod, si Musicalia instrumenta frangerit, vel dominam eis usi impediat? ibidem.
- 31 Principes virosque excelsos, sive indignitate, litteraria maximè constitutos gravioribus tantum instrumentis musicalibus, non humilioribus usi decet, cum num. seqq.
- 32 Canere Regiis Consiliariis, Cancellariarum Auditoribus Episcopis, & similibus valde indecens Senatoria dignitati, & gravitati adversans.
- 33 Refertur mirabile dictum Philippi Macedonia Regis in filium magnum Alexandrum eum benè canentem audientis.
- 34 Principibus melius rancus tubarum sonitus, & bellicus strepitus, quam Musica suavis, & delicata melodia sonare debet.
Antheas Scytharum Rex Ismeniam, alioquin strenuum ducem, propter musicam tamen laudatam irrisit: ibidem.
- 35 Agitur de fructu voluptuoso sine recreatione ex choreis, aut saltationibus cum cantibus sapè, & ad musica concenium: cum num. seqq.
Chorea hujusmodi, sive saltationes non parum animum recreant, nec minimam sensibus voluptatem tribuunt, dict. num. 35.
- 36 Dicuntur etiam plausus, & quare.
- 37 An licitè chorea, ipsarumve voluptates habeantur necnè? cum num. seqq. resolvitur infr. ex numer. 97.
Earum usus in multis Sacra Pagina locis approbatur imò, & laudatur: Referuntur sacra loca, ibidem.
- 38 Lusit David, & coram universo populo ante Arcam Dei saltavit.
- 39 Servatur laudabiliter in nostra Hispania, ut coram sanctissimo Eucharistia Sacramento dum solemniter gestatur precedant varii saltantium chori, & alia Christiana latitia.
- 40 Apud Ethnicos chorearum voluptates non solum licita, sed magni quoque habita, & universalè more, & non nunquam legibus recepta referuntur, ad Athenienses Lacademonios, Gracos, & alias Nationes.
- 41 Apud Romanos Romanam juventutem, & etiam Senatorum filios in ludo sive arte saltandi, & psallendi parentes instrui curabant.
- 42 Prodest valde, ut juvenes agiles, & promptiores ad bella reddantur.
- 43 Epaminondas bellicosissimus Dux Thebanus probè cantasse, & saltasse laudatur.
- 44 Plura alia remissivè de choreis, & saltationibus: quam variis gesticulationibus, & motibus in adstantium voluptatem, & recreationem exerceantur.
- 45 Concluditur ad superiorem questionem sub distinctione inter choreas, vel saltationes, qua nullam turpitudinem continent: & inter inhonesta tripudia, & cum turpibus cantilenis: in primo casu licita habenda resolvitur: secus in secundo, & num. 46.
Referuntur non nulla Sacra Pagina, & Sanctorum Patrum, necnon Ethnicorum loca, & exempla quibus hac damnantur, & increpantur inhonesta tripudia: cum num. seqq.
- 49 Detestatur maximè Sacra Pagina mulieres saltatrices, fucatas admodum, nimisque pecculenter, & provocativo modo id facientes.
- 50 Et earundem, aliarumque vana ornamenta pretiosa, & odorifera vestes, cateraque annulorum, gemmarum, & similibus muliebria superflua, ac prophana instrumenta.
- 54 Nimia exultationes, & risus ex probrantur, & qua?
- 55 Refertur quedam canonica mulierum saltationum prohibitio.
- 56 Exemplum sceleratissimum, ac crudelè Herodiana saltatrix.
- 57 Notabilis circa id locus, & execratio Divi Ambrosii.
- 58 Et Divi Chrysostomi.
- 59 Magnus Basilii quid de choreis minus honestis senserit, sive de mulieribus inverecunde, ac petulantè tripudiantibus.
- 60 Quid Beatus Ephren?
- 61 Ubi chorea hujusmodi, & tripudia virorum tenebra, & mulierum perditio: Angelorum tristitia, & diaboli festum nuncupantur.
- 62 In prophanis, & inhonestis tripudiis latantur demones, & sui ministri.
- 63 Festorum tempus potius in aliquo opere laborando, quam in his choreis, saltando consumendum, juxta Divi Augustinum.
- 64 Virgines maximè ab his choreis, & variis cantionibus procul esse debere, monet Divi Ambrosius.
- 65 Virginalis verecundia his diversionibus frangitur, & modestia perditur, dict. n. 64. & 65.
- 66 Incrèpantur in juvenibus maximè, hac cum mulieribus saltationum spectacula, & concenium.
- 67 Tunc precipuè, cum post nuptiales epulis, cibum splendidum, & immoderatum potum exercentur.
Referuntur alia notabilia loca Magni Basilii, dict. num. 67. cum duobus sequentibus.

70 Referuntur

- 70 Referuntur quàm plurima hyistoriarum exempla, quibus minus honestè ducentes choreas, vel tripudiantes divino judicio fuerunt damnati, cum num. sequentibus.
- 71 Sancti Eligii maledictione inhonesta tripudia contra sancti monitum ducentes à Dæmonibus arrepti, & demerati.
- 72 Tybicum quidam chorizantes juvenes, & puellas carminibus obscenis & turpibus ad saltationem concitans fulmine divinitus percussus in inferorum choreas à Dæmonibus adportatur.
- 73 Plures procaciter super ponte tripudiantes, ponte miraculose disrumpo, submersi referuntur, & num. 74.
- 75 Notabilis circa Job vaticinium.
- 76 Casus mirabilis cujusdam procacissima saltatrix post choream subitaneam morte divinitus percussa.
- 77 Incrèpantur maximè, & damnantur multis exemplis hac tripudia, & inhonestas choreas in die festo exercentes, declaratur plenius infr. ex num. 103.
- 78 Mulier in diebus festis choream nimis frequentans, & ducens per taurum nigerrimum, sive Dæmonem, dilacerata, ejusque viscera dispersa.
- 79 Stupendus, & mirabilis casus divine punitionis quorundam in Ecclesia noctè Nativitatis Domini chorizantium, qui ita, presbyteri deprecatione, per totius anni spacium sine intermissione die ac noctè saltantes remansere.
- 81 Choreas cur Sancti Patres, & Doctores detestentur?
- 82 Notabilis ad rem chorearum distinctio, vel descriptio.
- 83 Choreas, & prophana saltationes graissima spectacula Dæmoni.
- 84 Magna Dæmonum cura semper homines ad risum, & hac inania gaudia provocare.
Lati homines, atque illa res semper Dei obliviscuntur, ibid.
- 85 Chorearum, & saltationum ab ipso diabolo origo.
- 86 Inter eas Diabolus, assumpto corpore, quibusdam horrendis figuris, pluries visus.
- 87 Casus notabilis, & jucundus, sive parabola cujusdam Dæmonis, qui requiem aliquam sibi in hoc mundo inter hominum scelera querens, in nullo blasphemiarum, perjuriarum, latrociniorum, nec in alio, et si œlestissimo loco, quævit, præterquam inter chorizantes, & saltantes.
- 88 Quid Ethnici Doctores, aut Philosophi in chorearum, vel saltationum exprobrationem senserint?
- 89 Demetrius Cynicus artem saltatoriam, vel inuilem corporis gesticulationem damnat.
- 90 Saltatores, ut Reipublica otiosi, & damnos, ab urbe Romana tempore Imperatoris Claudii fuerunt expulsi.
- 91 Tiberius reprehensus, ex quo non tantum eos revocavit, sed etiam ipse plurimum saltationibus oblectatus, Principes aliquando de nocte ad se vocans, tanquam de rebus necessariis acturus, eos ad tripudia provocabat, invitosque saltare compellebat.
- 92 Promissa sponsa cuidam, per parentem insignem philosophum revocata, ex quo sponsum saltare vidisset.
- 93 Alphonsus Aragonum Rex saltationem genus insaniam appellabat.
- 94 Sentit idem Divus Ambrosius.
- 95 Major, & videnda magis saltantium insaniam, quàm ipsa vera insaniam.
- 96 Hucusque contra saltationes, & choreas dicta declarantur, quando procedant, vel quando secus licitè haberi, debeant? cum num. seqq.
- 97 Saltationum, vel chorearum actus per se indifferentes habendi, non ad habente eis aliam mala extrinseca qualitate, cum num. seqq.
Intelliguntur in hoc casu loca Sacra Pagina, quibus laudantur choreas, & approbantur: ibidem.
- 98 Procedit etiam hac ratione universalis consuetudo ducendi choreas, & saltationes cum Sanctissimo Eucharistia Sacramento, dum solemniter gestatur.
- 101 Choreas, & saltationes redduntur illicita alicujus circumstantia, & qualitatis extrinseca ratione quibus modis accidere, id valeat, cum num. seqq.
- 102 Ratione loci illicita esse possunt, ut si in Ecclesiis, vel earum Cæmeteriis fiant.
- 103 Ratione temporis, si in diebus festis; & an, & quando chorearum recreatio illicita sit? cum num. seqq.
Text. in cap. irreligiosa consuetudo, de consecrat. distinct. 3. cap. cum decorem, de vit. & honestat. Cleric. Decretum Concilii Basiliensis de Cult. Divin. & representat. declaratur.
- 208 Quid in publicis choreis recreationis populi gratia inductis: & si tempore Divinorum Officiorum exercentur?
Text. in l. fin. circa med. Cod. de feriis, declaratur ibidem.
- 109 Quid in antiquis Romanorum impudicis ludis, & sanguinolentis spectaculis, necnon in nostra taurorum agitatione, an in festis diebus sit permittenda? ad text. in Clement. 1. de Celebrat. Missar.
- 110 Quid si saltationes, aut choreas fiant temporibus, quibus Ecclesia omne gaudium intermitit, ut puta à septuagesima, ad pascha.
- 111 Ratione personarum, quando choreas illicita reddantur, ut si Clerici, vel Religiosi, aut moniales eas exercent? cum num. seqq.
Hujusmodi personis Ecclesiasticis choreas, & secularium jocosas cantiones exercere prohibetur ex text. in cap. nullus presbyterorum, de consecrat. distinct. 5. ibidem.
- 112 Nec his spectaculis assistere eis licet, ad text. in cap. non oportet, de consecrat. distinct. 5.
- 113 Nec conviviis, in quibus talia tripudia, vel saltationes exercentur.
Text. in cap. Presbyteri, distinct. 3. 5. declaratur ibidem & num. sequent.
- 114 Declarantur hæc omnia, quoad personas Ecclesiasticas, ipsarumque chorearum spectaculis interessentiam, si choreas, vel saltationes turpes sint, modisque inhonestis, ac tripudiis; secus si serio modo, vel jocosè tantum, ac honestè exercentur, & num. 15.
Honestis choreis in nuptialibus maximè, aliisque secularium gravibus catibus, Clericis etiam aliquando chorizare licet, & non nulla gravia decantare, ibidem.
- 116 Ratione modi generaliter quibuscumque personis choreas, & saltationes illicita esse possunt, ut si surpi motu, obscenave gesticulatione, aut turpibus cantionibus, aliterve inhonestè fiant.
Declarantur in hoc casu Sacrarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum loca, & exempla in chorearum detestationem superius adducta, ibidem.
- 117 Ratione chorizantium, vel saltantium intentionis quibuslibet etiam choreas illicita esse possunt, ut si quis lascivo, aut concupiscendi animo, cum feminis maximè, choreas ducat.
Actus indifferens ratione bona, aut mala intentionis exercentis, ut bonus, vel malus sit, dimittendus, ibidem.

118 Ratione

- 118 *Ratione etiam provocationis saltationes quoque redduntur illicita. vel si chorizantibus ipsis, vel aliis occasio proxima in turpitudinem sit.*
- 119 *Extra presatos casus, chorearum, vel saltationum voluptates licite remanent.*
- 120 *In nuptiarum maxime, convivi viorum, aliisque viorum, & seminarum coetibus, qua circumspeditione his chorearum voluptatibus, ob animarum periculum, sit utendum.*
- 121 *Declarantur presata, quoad seculares personas, ut eis chorea, aut saltationes indifferentes, seu licite habeantur, ne procedat in gravioribus viris, in dignitate maxime constitutis, quibus chorizare, vel saltare, indecens habendum.*
- 122 *Maxime muliebri veste indutis, vel aliis ridiculis transformationibus factis.*
His omnibus honestas amittitur, pessundatur gravitas, & in magnum dedecus vertitur, ibidem.
- 123 *Dyonisio Siracensium Tyranno, omnes in convivio Purpurea, & muliebri veste indutos saltare, jubente, notabilis Platonis id facere recusantis responsio.*
- 124 *Deiarius Rex, & Murena coram Senatu Romano, ex quo in convivio saltarent, accusati, & num. 125.*
- 126 *An aliquando propter nuptiarum magnam solemnitatem, vel aliam celebrem laetitiam gravibus viris, & in dignitate constitutis serio saltim saltare, liceat?*
- 127 *Quid si Episcopi sint, vel Suprema Senatoria dignitate decorati?*
- 128 *Parentes virginibus nimis chorizare, tympanave, lyram, vel alia instrumenta ad id tangere, vel cantare, permittere non debent.*
His exercitiis saltationibus, tripudiis, & nimis frequentibus cantibus puellarum pudicitia marcescit, modestia amittitur, naturalis verecundia deperit, ibidem.
- 129 *Ipsarum dissolutioni magis, inquietudini, suscitandi sue passionibus, quam honestati deserviunt: multaque alia ex hujusmodi chorizandi exercitio congeruntur damna virginali pudicitia, ac modestia adversantia.*
- 132 *Schola publica, aut magistri pro puellis in arte saltatoria erudiendis in Republica permitti non deberent.*
Adducitur in praedictorum comprobationem notabilis cujusdam Doctoris antiqui locus, num. 130. cum seqq.
- 137 *Insignis alius refertur ex Div. Ambrosio.*
Consulit matribus hic Sanctus, ne filias chorizare, vel saltare permittant, ejusque notabilia verba referuntur, ibidem.
- 138 *Momentur parentes, ut presata pro bona filiarum educatione considerent.*
- 139 *Considerare non debent in quarundam puellarum majori verecundia, & modestia, ut hac ratione eis saltatorias artes addiscere permittant, & ratio.*
Unum certum est; per choreas, & saltationes nihil virginibus honestatem auferi, multum tamen plerumque minui, & aliquando amitti, ibidem.
- 140 *Dolendum nimis, si verecundiam, & honestatem, qua Pater Omnipotens Virginem dotavit, naturalis pater, aut mater, hoc saltationis, vel chorearum medio in aliquo minuat, vel in totum destruat.*

Prosequendo igitur praecedentis capituli materiam, fructuam nempe voluptatis tractationem, ultra superius relata, sunt alia etiam non minima delectatio-

nis emolumenta, & fructus, quos visu, & auditu percipi, non parum animum recreat, mentemque delectat, & omnibus sensibus magnam jucunditatem affert: Hi ergo sunt, quos in Theatris, vel etiam privatim frequenter capimus ex Comaediis, & aliis representationibus: ex Musica etiam, choreis, aut saltationibus, de quarum rerum oblectamentis, sive voluptuosis fructibus separatim in praesenti §. per singulas sectiones agendum.

SECTIO I.

De emolumentis ex theatralibus representationibus.

Primò theatrales representationes, & alia theatra gestu voluptuosa emolumenta hodiè nobis praestant; quae commoda, sive recreationes antiquioribus, maxime Romanorum tempore magis frequenter offerebantur ex hominibus jaculatoribus, Thymelcis, Funambulantibus, Athletis, Mimis, Pantominis, & similibus, qui conducti sui spectaculum publicè, vel privatim praebant, visui, & auditui adstantium magnum oblectamentum afferentes: † ideo *Artifices voluptatis*, sive animi recreationis hujusmodi Comici, vel Mimi dicuntur in *l. ut jus jurandum 7. §. Dabitur, ff. de oper. libertor. ibi: Vel histrio, vel alterius voluptatis artifex*: † Hodie vero, ut diximus, qui frequentius nos delectant sunt Histiones, sive Comici, ipsorumve seriae comaediarum representationes: inter quas, earumque ingeniosos, & si fabulosos saepe, & commentitios casus, necnon inter elegantia, ac dulcia carmina, & recitantium mira proprietate voces, & affectus conquiscit spectantium animus, mensque omni alia externa cogitatione aliena, his sensibus, jucundissimis fructibus, & recreationibus elevatur.

De quibus tam antiquis spectaculorum, quam hodièni temporis comaediarum recentioribus oblectamentis plurimum tractandarum quaestio patebat aditus; an, & quando videlicet in Republica Christiana nostrarum maxime comaediarum recreationes licite per Principem publicè fieri permittantur? eisve privatis absque crimine frui, sive interesse liceat? necnon, & quoad Poetas comaedias scribentes, & recitantes Histiones, an etiam eis id inconscientiae foro facere, securum sit? & ad alias multas quaestiones circa spectaculorum, vel comaediarum voluptuosos fructus: sed circa has omnes quaestiones dissertationem juridicam, & politicam scriptam, separatimque edendam habemus; quare hic tractatio haec consulto omittenda, & ad secundam hujus §. sectionem circa musicalia oblectamenta procedendum.

SECTIO II.

Commoda, sive musicalia oblectamenta.

Commoda igitur, & delectationes, quas ex Musica capimus quàm plurima numerari possunt: † Primò namque Musicam animum recreare, magnamque menti voluptatem afferre, nemo diffidet; quia velut ludus animi est, & à curis vexati requies; *Vinum enim* (ut in *Ecclesiastic. cap. 40.*) & *Musica latificant cor hominis*. † habet sane Musica, (ut notat Aristotel. *lib. 8. polit. cap. 2.*) quandam delectationem naturalem; † propter quod ipsius usus omni aetate hominibus admodum delectabilis, & gratissimus fuit; ideo Macrobi. *de somn. Scipion.* inquit: *Omnis anima musicis sonis, capitur: Musica capitur omne,*

omne, quod vivit: nam musicae suavitate (juncta, maxime, dulcedine cantus, qui super omne hominibus delectabilissimus est, juxta Philosophum, *ubi proxime*) tristitia noxia, mentisque tedium expellitur: languentemque animum bonis cogitationibus musica refocet: crementam saevitiam attenuat; perniciofa odia ad auxiliatricem gratiam convertit: ignaviam explodit, somnium conciliat, soporantem languorem vigilantibus reddit: saluberrimam quietem turpi amore vitiatam, & captam ad honestum studium revocat: & ita animam, mentemque elevat, ut à terrenis passionibus omnino alienum faciat, & ad Deum totum, quasi divinitus, convertit, magnamque ex eo devotionem in divinis infundit, bene de his omnibus P. Torres *in sua Philosoph. Moral. lib. 6. cap. 7.* ubi quam plurima ex factis prophanisque litteris, Sanctorumque autoritatibus in id adducit: † ideo inter signa praedestinationis frequenter reputatur, animum ad musicae concentum pronum habere.

11 *Quae omnes musicae voluptates, & recreationis commoda elegantè describuntur in vulgaribus, sed elegantibus carminibus, in quibus Musica de se ipsa mirabiliter ita loquens inducitur.*

Vinco, flecto, vego cantu dulcedine, plectro.

Dira, cruenta, feros, tartata, monstra, viros:

Languentes relevo, morituros excito, mastos

Erigo, pallentes munio, vinco Deos.

12 *Videndusque Cassiodor. lib. 2. epist. 40. qui elegantissimum encomium de Musica scripsit: de qua etiam, ipsiusque maxima recreatione, ac voluptate praestantissime, & omnibus dulcius canit Eoban. Haecius in sequenti epigrammat.*

Quem non blanda juvant varii modulamina cantus.

Huic jecur, & renes, egraque corda stupent;

Nam nihil humanas tanta dulcedine mentes

Afficit, ac mellica nobile vocis opus.

Tange lyram digitis; animi dolor omnis abibit:

Dulci sonu refocet tristia corda melos.

13 *Qua ratione, propter hanc Musicae quasi divinam elevationem, & mentium suspensionem, in Ecclesia pro Divino officio celebrando, laudibusque Deo offerendis, magna cura de ea, variisque instrumentis musicalibus habetur, & commendatur passim in pluribus locis Sacrae Paginae, laudabiliterque, ac magnificè fit in nostra universali Ecclesia Catholica; † quod tamen gravioribus instrumentis, ut puta Organis, Arpis, & similibus fieri, debet: & similiter decantanda sunt graviora: & devota carmina in Sanctorum festivitatibus in ipsorum laudem, & pro fidelium mentibus ad Deum elevandis: non vero prophanae cantilenae, quae fidelium mentem à divina contemplatione seducunt, ut singulariter habetur ex Divo Hieronymo in *cap. cantantes**

14 *92. distinct. † Ubi his prophanas cantilenas populo magis, quam Deo placere studentes acriter reprehenduntur, & faciunt text. in cap. Sancta Romana Eccles. 92. distinct. cap. sedulo 38. distinct. cap. non mediocriter, de consecrat. dist. 5. Clement. 1. de celebrat. Missar. c. cum decorem, de vit. & honestat. Clericor. in quibus juribus passim Canonistae: sed optime, ultra alios, contra has cantilenas, quae inter divina officia, satis imprudenter, & nonnumquam impudenter per aliquos misceri solent. Constant. Roger. in tractat. de summ. bon. argument. *Europelia extrema veriora, &c. num. 43. Alber. de Ferrar. de horis canonic. n. 59. Caesar. Costa in tract. de ludo, articul. 2. n. 8. & 9. † Imò non solum ipsa prophana carmina reprobantur, sed etiam alia, licet devota, quae decantantur tamen ad sonum, sive modulationem nimis jocofam, & quae prophanas, & amatorias cantionibus in publicis Comaediarum spectaculis forsan deservivit.**

15 *Lagunez de Fructibus.*

16 *Quibus adde Regiam Sanctionem in nostra l. 5. tit. 10. lib. 8. Recopilat. qua prohibetur, ut quis per vicos, vel plateas nocte, dieve obscœna verba dicere, vel canere, audeat: cum nihil magis seminarum castitatem corrumpat, & sinceram modestiam ad malum aperiat, quàm turpia verba. † Ideo non solum in factis, verum etiam in dictis honestas est expectanda, ut dicitur in l. item apud Labeonem 15. §. Qui turpibus ff. de injur. nam juxta Ionium Pontan. lib. 1. de timor. conjugal. ad uxor.*

17 *Corrumpunt mala dicta, animos, moresque verendos, In veros sensus saepe abiere joci.*

18 *† Qua justissima ratione Aristotel. lib. 7. Polit. cap. 17. obscœnitatem verborum de Civitate exterminandam monet; quia (ut inquit Philosophus) ex turpiter loquendi licentia sequitur. & turpe facere: † idque fuit quoque prohibitum lege Romuli, quae ita jubebat: Ne, praesentibus, vel audientibus faeminis, obscœna verba facito.*

19 *Quae omnia (nec extra nostram materiam) notare libuit, ut bene cognoscatur, quando, & quomodo his Musicae voluptatibus, sive fructibus uti debeamus.*

20 *Ad aila autem de musica, ipsiusque voluptate, & delectatione, & quam magni Musica excelsis vitis, & Principibus semper habita fuerit, & apud Græcos tantæ venerationis, ut idem Musici, & vates, & sapientes judicarentur, multis testimoniis, & exemplis, pluresque laudes, & varia instrumentorum musicalium genera de musica referentes Aristotel. cap. 5. Cicet. 3. de finib. & 1. de offic. Plaut. in mostel. Boët. Darocens. qui integros tract. de music. ediderunt, Jacob. Fab. in tract. clement. music. Veget. lib. 2. cap. 22.*

V V U

Polidor.

Hæc de laudibus Musicae, ejusve licitis voluptatibus: quando honesto modo exercetur.

Sin autem Musica mala, & inhonesta sit: omnino ejus voluptates sunt fugiendae: ut si lascivia carmina decantentur: vel si per pulcherrimas faeminas aliquibus modis, vel cantilenis provocatis, ut aliquando in theatris fit; quia tunc similiter Musica hæc inhonesta ad lasciviam animos excitat, atque impellit; & quidem fortius, quàm ad bonum, si bona, & honesta esset, nostra naturali fragilitate, & ad malum propensione coadjuvante: ut notant in cantibus cum prophanis, nimisque lætis saltationibus turpibusve motibus, & gestulationibus (quae omnia valde pudicitiam tentant, & ex eo prohibita dicunt) D. Antonin. part. 2. tit. 3. cap. 7. §. 5. Alcozer. in summ. cap. 20. & lib. de Lud. cap. 54. Corduv. quest. 5. cont. 2. Thom. Sanch. de matrim. tom. 3. lib. 10. disputat. 46. ex num. 42. Torreblanc. de Mag. lib. 2. cap. 47. num. 48. optimè D. Episcopus Villarroel in suo gubernio Ecclesiastic. part. 1. quest. 6. num. 40 & 90. & est gloss. singularis in cap. donare 86. distinct. ibi in addit. dum tamen obscœnos motus corporum ante se fieri, non patiantur, quam gloss. nota contra vulgarem sonum, & saltationem apud nos Zarambeque, quem sonum simul cum saltatione valde inhonestum, nemo est, qui dubitet, ob improbas gestulationes, & lascivos motus, quibus exercetur.

Et similiter hujusmodi musicae voluptates licite non erunt, si ad alium turpem finem eis uti velimus, veluti si lascivi amoris explicandi gratia cantilenae, vel alia carmina puellis juxta ipsarum domus de nocte decantentur, vel musica offeratur, ut frequenter per juvenes amore, vel mente captos, fit: notat in specie Const. Roger. in dist. tractat. de summ. bon. in tit. de eutropel. num. 40. † Dixi: *Lascivi amoris explicandi gratia*, quia potest esse ob justum matrimonii desiderium, ac praetensionem, quo casu cantilenas istas licitas censeo, dummodo per se turpes non sint, & dummodo puella, ipsiusque parentes ab eis tacite, vel expressè non dissentiant; quia tunc nulla eis injuria irrogabitur.

21 *Quibus adde Regiam Sanctionem in nostra l. 5. tit. 10. lib. 8. Recopilat. qua prohibetur, ut quis per vicos, vel plateas nocte, dieve obscœna verba dicere, vel canere, audeat: cum nihil magis seminarum castitatem corrumpat, & sinceram modestiam ad malum aperiat, quàm turpia verba. † Ideo non solum in factis, verum etiam in dictis honestas est expectanda, ut dicitur in l. item apud Labeonem 15. §. Qui turpibus ff. de injur. nam juxta Ionium Pontan. lib. 1. de timor. conjugal. ad uxor.*

22 *Corrumpunt mala dicta, animos, moresque verendos, In veros sensus saepe abiere joci.*

23 *† Qua justissima ratione Aristotel. lib. 7. Polit. cap. 17. obscœnitatem verborum de Civitate exterminandam monet; quia (ut inquit Philosophus) ex turpiter loquendi licentia sequitur. & turpe facere: † idque fuit quoque prohibitum lege Romuli, quae ita jubebat: Ne, praesentibus, vel audientibus faeminis, obscœna verba facito.*

24 *Quae omnia (nec extra nostram materiam) notare libuit, ut bene cognoscatur, quando, & quomodo his Musicae voluptatibus, sive fructibus uti debeamus.*

25 *Ad aila autem de musica, ipsiusque voluptate, & delectatione, & quam magni Musica excelsis vitis, & Principibus semper habita fuerit, & apud Græcos tantæ venerationis, ut idem Musici, & vates, & sapientes judicarentur, multis testimoniis, & exemplis, pluresque laudes, & varia instrumentorum musicalium genera de musica referentes Aristotel. cap. 5. Cicet. 3. de finib. & 1. de offic. Plaut. in mostel. Boët. Darocens. qui integros tract. de music. ediderunt, Jacob. Fab. in tract. clement. music. Veget. lib. 2. cap. 22.*

V V U

Polidor.

Polidor. lib. 11. cap. 15 Cœl. Rodig. antiq. Roman. lib. 26. cap. 6. Policrat. de nug. curial. lib. 1. cap. 6. & lib. 8. cap. 12. Quintil. 1. cap. 6. Cœl. Bulleng. lib. 2. de musico. & scœn. Georg. Schœnuorb. lib. 3. Polit. cap. 52. Lipsius in tract. de mus. Calvisi in M. S. de proport. musico. cap. 25. cum 3. seqq. Plin. lib. 28. cap. 8. Camerat. 1. sube. cap. 16. & lib. 3. cap. 97. pag. 365. Macrob. in somn. scip. lib. 2. cap. 3. Barb. ad Concil. Trid. sess. 22. in decret. de obser. in celeb. Miss. num. 23. & seq. Balth. Castilion. in aulic. Muret. 1. cap. 14. Const. Roger. de sum. bon. in tit. de europ. n. 40. cum seqq. Matth. Beyerlinch. in Theatr. vit. human. verb. Musica, Fillefac. tom. 2. tract. de cant. Eccles. P. Torres dict. lib. 6. philof. moral. cap. 7. Roxas de incomp. 1. p. cap. 7. ex num. 1. Balmal. de collect. quest. 28. & ad plures musicorum laudes vidend. Sylv. de salar. famil. quest. 13. per tot.

28 De varietate autem instrumentorum Musicalium tractat Vveker lib. 15. de secreta. qui agit de lyra, quæ vento pulsatur, & quæ valdè somnium conciliat, & de tubarum cum sono perpetuo, & de organo sonante abique organicis manibus. ibidem, pag. 57. & de musica buccinarum, tubarum, & similibus histularum per rotam artificialem agit Robert. de fluct. tract. 2. part. 7. lib. 3. de motu elementatio, & de hydraulica musica, quæ aquæ decursu sonum reddit, Plinius lib. 9. cap. 1. Steph. Cost. in tract. de lud. artic. 1. §. 2. ex num.

29 23. † qui benè tractat, quæ instrumenta musicalia approbata sint, vel hominem ingenuum eorum usus deceat: & quæ reprobatâ censentur: & quando per eorum usum licri gratia infamia quis notetur?

30 Quæ musicæ voluptatis commoda, sive recreationes ad quæstum etiam, vel redditum pecuniarium solent reduci; nam multoties pro prædictorum instrumentorum musicalium auditu, quid certum musicis solvitur, qui ita quasi conducti ex suis instrumentis fructum capiunt; quod nota ad damni, vel interesse restitutionem, sive condemnationem, si fortè per aliquem talia instrumenta frangantur, vel sui domini impediuntur eis uri.

31 Unum tamen nota, quod etsi musicam apud omnes Principes, & nationes laudabilem non negemus, & omnibus dignissima exerceri habeatur, hoc quoad Principes, virosque excelsos intelligi debere, videtur, ut eis solum juxta decorem liceat, & honestum, sit arcam, lyramve tangere, & similia graviora instrumenta, non vero tubam, & alia humiliora, quibus tangentes apud graviores, & honestos viros quodammodo infamantur, & vilescunt.

32 Item nec Principibus Supremis, aliisque viris clarissimis in maxima aliqua, & præcipuè litteraria dignitate constitutis, canere, decens erit, ut in Episcopis resolvit Episcopus Villaruel in suo gubern. Ecclesiastic. part. 1. quest. 3. art. 6. num. 90. & in Supremis Consiliariis, Regiarumque Cancellariarum Auditoribus idem resolverem; minuit quidem valdè, & marcescit ex his cantionibus Senatoria dignitas, pessundatur gravitas, & facillè persona in contemptum venit, quæ huic familiari, nec tam gravi, ut decet, canendi exercitio traditur: † In Principibus autem Supremis, ut majori cum ratione pro majori dignitate ab hoc canendi exercitio se abstineant, solum referam mirabile dictum, sive reprehensionem Philippi Macedoniæ Regis, Magnique Alexandri parentis, qui vocem, suavemque, & benè compositum concentum Alexandri esse ignorans, audiens autem, sciensque Alexandri esse vehementer iratus eumque reprehendens, dixisse, fertur: Non te pudet tam benè canere, & quasi tantæ Majestatis, strenuè Ducis suavitè, & effeminatè canere, indignum putaret; † melius quidem Principibus rancus tubarum soni-

tus, & bellicus strepitus, quàm musicæ suavis, & delicata melodia sonare debet; ideo apud Plutarchum laudatur merito Antheas Scytharum Rex, qui, cum ipsi Iimenias Thebanus, vir equidem optimus Tibicen laudaretur, irridens respondit: Melius ei unius equi hinnitum, quàm quælibet musicalem concentum sonare.

SECTIO III.

Chorearum, vel saltationum voluptates, sive fructus.

Præfatis musicalibus fructibus, sive animi recreationibus proximi sunt alii non minus voluptuosi, & delectabiles, quos ex choreis, aut saltationibus, haud in composito motu, seu certo gradu ad musicæ concentum sæpè, & cum cantibus plerumque capimus, quæ non parum animum recreant, mentem delectant, nec minimam cæteris sensibus voluptatem tribuunt: † dicunturque sæpè choreæ istæ plausus qui pedibus fiunt certis numeris inter saltandum, juxta illud Virgil. 6. Æneid.

Pars pedibus plaudunt, choreas & carmina ducunt.

An autem hujusmodi chorearum usus, sive voluptates licitæ inter essentibus, aut eis, qui eas ducunt, sint? magna est Doctorum controversia: & primò pro parte affirmativa earum usum in multis sacre Paginæ locis approbatum, laudatumque invenimus, maximè cum in solemnitate Domini fiebant, ut de filiabus Silò, quæ in solemnitate Domini ducebant choros, legitur apud Judith. cap. 2. 2. & inter illos, qui de captivitate Babilonica revertentur, fuisse Cantores, & cantatrices ducentos ad animos redeuntium exhilarandos, constat ex Eldr. cap. 1. vers. 65. in gaudii enim signum Iudæi lætabundi laudes Deo, & gratias cum choreis puellarum canentium, & saltantium tribuebant, ut post transitum Maris Rubri fecere omnes mulieres Mariam sororem Moysis cum tympanis, & choreis sequentes Exod. cap. 15. hæque laudationes in choreis, cum tympanis, cymbalis, citharis, aliisque instrumentis: quæ, & Domino fieri præcipiebatur in Psalm. 150. frequenterque in aliis pluribus locis Sacre Paginæ: † lusit quoque David, & coram universo populo ante Arcam Dei cum citharis, lyris & similibus instrumentis saltavit, 2. Reg. cap. 6. † quod etiam satis laudabiliter in nostra Hispania in quolibet, licet minimo oppido, servatur, ut coram Sanctissimo Eucharistia Sacramento, dum solemniter gestatur, præcedant varii saltantium chori, aliæque Christianæ lætitiæ, & gratitudini demonstrationes fiant.

Et apud Ethnicos hæc chorearum, sive saltantium cum cantibus voluptates non solum licitæ fuere, sed magni quoque habitæ, & universali nationum more introductæ, ac receptæ, ut de Atheniensibus, & aliis restantur Cœl. Rhodig. lib. 5. lection. antiquar. cap. 3. cum seqq. Dion. in vit. Tyber. plenè de eis Alexand. ab Alexand. lib. 2. Dier. genial. cap. 25. easque Lacædæmonii, lege à Licurgo lata, exercebant, Plutarch. in commentar. de laud. ipsius, & apud Græcos, atque Indos dignam laude, & exquisitam canendi, & saltandi artem fuisse, narrat Homer. in Odiss. lib. 8. Xenophon. in convivio. & apud Perlas Lucian. in lib. de saltat. † & apud Romanos Romanam juventutem, etiam Senatorum filios, in ludo, sive arte saltandi, & psallendi ad numerum, parentes instrui, curabant, referunt Mactob. lib. 3. Saturnal. cap. 14. plenè Alexand. ab Alexand. dict. cap. 25. † Magnaque cum ratione, ut

ut ita nimirum agiles ad bella redderentur, & gressu composito, incederent, fieretque in congregandis hostibus coccyra motio; † qua de causa ille strenuus, & bellicosissimus Dux Thebanus Epaminondas probè cantasse, & saltasse sæpè dicitur, quia existimabat, saltatione homines agiliores fieri, ut si quando seridè pugnandam esset, eo promptiores in bello redderentur. tradit Probus Emilius in vita ipsius.

44 Ad alia autem plura de saltationibus, & choreis, quàm variis gestulationibus, diversisque moribus, in adstantium voluptatem, & recreationem ex communi recepto usu exerceantur, percurrunt latè Alexand. ab Alexand. lib. 2. Dier. genial. dict. cap. 25. Plutarch. lib. 9. can. quest. 15. Plin. natural. histor. lib. 7. cap. 56. Iulius Pollox. lib. 4. cap. 14. Natal. Comel. in Mytholog. lib. 8. cap. 9. Macrob. lib. 3. Saturnal. cap. 14. Thom. Garçon. discours. 45. Cœl. Rhodig. lib. 5. lection. antiqu. c. 3. cum seq. Steph. Legedin. in loc. commun. Aretius loc. commun. Ioan. Amuster. Ioan. Meusius, & Lucian. qui integros tractatus de saltationibus scripserunt.

45 Sed adhuc, præfatis circa chorearum, & saltationum laudem, & receptum usum, non obstantibus, pro veriori declaratione, an, & quando licitæ haberi, debeant? dicendum, sive resolvendum est: tunc solum hujusmodi chorearum, & saltationum voluptates, sive recreationes, in Republica Christiana maximè licitæ habendas, nostrumque ex eis delectationis fructum permissum, cum præcipue in laudem Dei fiunt, nullamque inhonestatem, nullum in bonos mores præjudicium, nullamque turpem gestulationem, aut motum continent: & insuper nullæ ad torpiditatem irritantes cantiones in eis ducendis psalluntur: de quibus quidè in laudem Dei, & honestis saltationibus, intelligi debet: Sacre Paginæ loca superius pro eorum licito usu per nos adducta, prout ipsa expressè loquuntur.

46 Sin autem deconverso tripudia inhonestâ sint, & cum turpibus cantibus choreæ ducantur, omnino à Republica Christiana sunt extirpandæ: † contra quæ sunt etiam plura alia loca Sacre Paginæ quibus increpantur, acriterque damnantur; quorum aliqua, necnon, & alia Sanctorum Patrum, & Ethnicorum singularia dicta, & exempla referam circa prohibitionem usus chorearum, quæ minus honestè, quàm Christianos mores decet, exercentur.

48 Primò ergo Moyses reversus de Monte Sina portans tabulas veteris legis digito Dei scriptas, illas de manu projecit, & confregit, ex quo populum, confuso vitulo, ludere, & choreas agere: videret, Exod. cap. 32. vers. 19. † & maximè contra mulieres saltatrices, sive quod idem est manu plaudentes, sunt plures delectationes in Sacra Scriptura: Isayas de Hierosolymitanis sceminis saltantibus, sive composito gradu incedentibus, monilibus, & pretiosis vestibus ornatis, crispis crinibus, & aliis indumentis fucatis, quibus etiam nostri temporis sceminæ nimis profusè utuntur, ita ratiocinatur in cap. 3. vers. 16. Pro eo quod elevata sunt filia Sion, & ambulaverunt, extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudabant, & ambulabant pedibus suis, & composito gradu incedebant, decalvavit Dominus verticem filiarum Sion; † & subdit infra Propheta contra vana earundem, & aliarum mulierum ornamenta, pretiosas, & odoriferas vestes, necnon, & contra annulos, gemmas iavares cæteraque muliebria monilia superflua satis, & prophana: Et Dominus crinem earum nudabit, In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & periscobelides, & murenulas, & olfactoriola, & inauves, & annulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & lineamina, & acus, & specu-

49 Extatque antiquissima mulierum saltationum canonica prohibitio in 6. synodo generali Canon. 62. ibi: Omnino tolli volumus publicis mulierum saltationes, multam noxam, exitiumque afferentes.

50 Sed nullo quidem meliori exemplo choreæ mulierum, & saltationes redargui possunt, quàm illo Herodianæ saltatricis, cui satis crudele præmium respondit, dum B. Ioannes Baptista in ditico decollatur: Quid ergo iniquius his impudentissimis choreis, ex quibus Herodem Regem ad tantum scelus tractum legitimus? † Audiatis de hoc casu elegans Ambros. in lib. 3. de Virginib. dictum, ubi propter hunc sceleratissimum casum acriter Saltationes istas increpat, & reprehendit: Quod si (inquit Doctor Ecclesiæ) juxta sapientiam sacularem, saltationis, aut temulentia Athor est, aut dementia, quid Divinarum Scripturarum cautum putamus exemplis, cum Ioannes primum Christi, saltatricis optione jugulatus, exemplo sit, plus nocuisse saltationis illecebram, quàm sacrilegi furoris amentiam.

58 Quam etiam impudentissimæ hujus puellæ saltationem non minus eleganter carpit Divus Chryostomus Math. cap. 14. ibi: O convivium diabolicum, & Lagunez de Fructibus.

la, & syndones, & vittas, & theristra. Et erit pro suavi odore fetor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine calvicium, & pro fascia pectorali cilicium: Stupendum, & mirandum vaticinium. Videant, caveantque hodierni temporis sceminæ, ne eis conveniat, cum ferè his omnibus, vel similibus prophanis indumentis utantur, cum satis aspicientium probabili periculo, & præsumpto ipsarum veterundæ; ac pudici tæ detrimento.

51 Sed ut nostram chorearum materiam earumque ex probationem, si impudenter fiant, prosequamur, extat (ultra loca relata) timenda valde contra saltatrices execratio apud Ezechiel cap. 25. vers. 6. ibi: Pro eo, quod plausisti manu, & percussisti pede, & gavisus es ex toto affectu super terram Israël: Id circo ecce ego extendam manum meam super te, & tradam te in direptionem gentium, & interficiam te de populis, & perdam de terris, & conteram, & scies quia ego Dominus.

52 Et non solum chorizantes mulieres vel saltantes, & saltationes ipsas, ut vides, Dominus detestatur, sed & earum quoque consortio ob periculum animæ, cæteros se abstinere, præcipit Ecclesiastic. cap. 9. ibi: Cum saltatrice ne assiduas sis, nec audias illam, ne fortè percas in efficacia illius: † Et insuper chorizantium, vel aliter cum tympanis, citharis, similibusque instrumentis exultantium finem invenies apud Iob cap. 21. ibi: Tenent tympanum, & citharam, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Unde dixit D. Augustinus: Quilibet ex saltibus chorearum est unus saluus qui in profundum inferorum saltantem ducit, chorea enim, & prophani mundi saltationes ad choreas, & saltationes inferni chorizantes, & saltantes ducunt, ut latè prosequitur Pater Fr. Iuan de Duëñas, en su Espejo de Consolacion. tit. De los bienes, que del lorar de Ana procedieron, & de los males, que del baylar de la doncella Herodiana sucedieron, cap. 15. §. 3. comprobaboque plenius pluribus exemplis infr. referendis.

54 Conveniuntque alia plura loca Sacre Paginæ contra ita exultantes, & cum risu, & gaudio (injusto intellige) vitam ducentes, Proverb. cap. 14. ibi: Risus dolore miscbitur, & extrema gaudii luctus occupat: Lucæ cap. 6. Va vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis: ideo contrarium nos monuit Bear. Iacob. in sua epist. c. 4. lugete (inquit) & plorate, ne risus vester in luctum convertatur, & gaudium in mœrorem, qua propter de se ait Jeremias cap. 15. Non sedi in Concilio Ludentium: & Tobias c. 3. Nunquam cum ludentibus miscui me.

55 Extatque antiquissima mulierum saltationum canonica prohibitio in 6. synodo generali Canon. 62. ibi: Omnino tolli volumus publicis mulierum saltationes, multam noxam, exitiumque afferentes.

56 Sed nullo quidem meliori exemplo choreæ mulierum, & saltationes redargui possunt, quàm illo Herodianæ saltatricis, cui satis crudele præmium respondit, dum B. Ioannes Baptista in ditico decollatur: Quid ergo iniquius his impudentissimis choreis, ex quibus Herodem Regem ad tantum scelus tractum legitimus? † Audiatis de hoc casu elegans Ambros. in lib. 3. de Virginib. dictum, ubi propter hunc sceleratissimum casum acriter Saltationes istas increpat, & reprehendit: Quod si (inquit Doctor Ecclesiæ) juxta sapientiam sacularem, saltationis, aut temulentia Athor est, aut dementia, quid Divinarum Scripturarum cautum putamus exemplis, cum Ioannes primum Christi, saltatricis optione jugulatus, exemplo sit, plus nocuisse saltationis illecebram, quàm sacrilegi furoris amentiam.

58 Quam etiam impudentissimæ hujus puellæ saltationem non minus eleganter carpit Divus Chryostomus Math. cap. 14. ibi: O convivium diabolicum, & V V u ij Sathana

Sathana spectaculum: o iniquum tripudium, & mercedem tripudii multo iniquiorem: & Paulo infra: Duplex hic crimen est: & quoniam impudenter saltavit, & quoniam adeo placuit, ut eadem loco mercedis acceperit.

59 Suntque etiam plura alia loca Ecclesiarum Patrum, & Doctorum, quibus chorearum illecebrarum, symphoniarum, & similiarum luxus, & lascivi foeminarum motus, prophanarumque in choreis ducendis cantilenarum acriter exprobrantur; necnon, & ipsarum foeminarum, quae his tripudiis minus honeste, quam matronalem pudicitiam, ac gravitatem, & Virginali modestiam, & verecundiam decet, se exercent, & multoties lascivo oculo, capillorum ornatu, vestium prophanitate ad petulantiam in se ipsas valde provocant; inter omnes ergo audi Magnum Basilium in homilia 14. in principio contra Ebriosos, qui summa elegantia in hac tripudia ita invehit: *Mulieres proterva timoris Dei oblitae; ignis aeterni contemptrices in tali die, cum ob Resurrectionis memoriam oportebat, ipsas sedere in domibus, & de die illa meditari, in qua aperientur Caeli, & apparebit nobis iudex e Caelis, & tuba Dei, & resurrectio mortuorum, & iudicium iustum, & retributio unicuique iuxta opus suum: pro eo, quod de his inter se colloqui debebant, & corda sua pravis cogitationibus purgare, & priora delicta lachrymis delere, & parare ad eundem obviam Christo in magna die Apparitionis ipsius, excusso jugo servitutis, detractis de capitis velamentis honestatis, contempto Deo, contemptis Angelis eius, nullo pudoris ad omnem contemptum virilem respectu, insolentes Capillorum ornatu, erabentes tunicas, & simul pedibus ludentes, oculo lascivo, risu effuso ad saltum efficientes omnem juvenum protervitatem in se ipsas provocantes, in locis suburbanis, ubi Martyres passi sunt, choreas constituentes, officinam propriae ipsarum impudentiae sanctificatos locos fecerunt, & aerae quidem meretricis cantilenis conspurcarunt, terram autem immundis foedarunt pedibus, quam tripudiis pulsarunt, spectaculum sibi ipsis juvenum turbam stantem, re vera meretricis, & penitus exuta omni ratione, nullum insaniam excessum relinquentes; & paulo post de eisdem dolens Sanctus eleganter concludit: Quomodo hac silebo, quomodo pro dignitate lugere queam?*

60 Haec Magnus Basilius: quis ergo prophana ista tripudia, & cantilenas laudabit? nullus certe Christiano nomine dignus; nam multum quidem catholicis moribus adversantur, ut optime disserit Beat. Ephren. in sermone, quod ludricis abstinentum sit Christiano. Quis (inquit) demonstrare poterit, convenire Christianis cytharizare, aut tripudiarum, aut cymbala pulsare? & non multo post, Ubi cythara ac chori, & plausus manuum, ubi viroarum tenebrae, & mulierum perditio, Angelorum tristitia, & Diaboli festum, o improbum Diaboli consilium? & eleganter prosequitur idem Sanctus in libro interrogat, & respondit. Nunquid (ait) choreis, nunquid cythararum lusu delectatus est Paulus, nunquid diabolica cantica cecinit? absit. Quis talia Christianos edocuit? non sane eos edocuit Petrus: non Ioannes, nec quis alius Divino numine afflatus.

61 Et in eadem chorearum, vel saltationum detestationem prosequitur eleganter Divus Chrysostomus super Matth. homilia 46. Revera (inquit) non nobis dedit Deus pedes ad saltandum, ut camelli: Sed, ut cum Angelis choreas spiritali laticia duceremus: in saltationibus, & choreis prophanis latantur Demones, sique ministri gaudent; & circa quod etiam mirabile, & elegans dictum D. Augustini, tom. 8. super Psalm. 32. qui ita huiusmodi chorearum illecebras, & voluptates execrat, ut potius festorum tempus in ali quo opere laborando, quam in his choreis saltando consumi debere moneat: *Observa (inquit) diem Sabbati, non carnaliter, non Iudaicis deliciis, qui otio abnutantur ad*

nequitiam, melius enim tota die fodissent, quam tota die saltassent: vel ut ipse Sanctus ait ad filias Hebraeorum: melius Hebraeorum filiae facerent, si silassent lanam, quam si in suis festis tota die saltassent, & impudenter choreas duxissent. Quibus convenit Beat. Ephren. in loc. supra citato, ubi dicebat: *In rebus ludricis non esse consumendum tempus à Christianis omnes novimus, & ex divinis scripturis hausimus.*

62 Et D. Ambrosius lib. 3. de Virginibus, maxime contra Virgines, quod ab his choreis, symphoniis, & vanis cantionibus procul esse debeant; omnibus enim his diversionibus Virginum verecundia frangitur, perditur, & plerumque in petulantiam commutatur: Audi Divum Ambrosium: *Debet bene conscia mentis esse laticia, non inconditis comestationibus, non nuptialibus excitata symphoniis, ubi enim in tuta verecundia, illecebra suspecta est, ubi Comes deliciarum est extrema saltatio. Ab hac Virgines Dei procul esse, desidero. & subdit infra ipse Sanctus: Quid verecundia potest esse, ubi saltatur, strepitur, concupitur?*

63 Qua propter haec cum mulieribus saltationum spectacula, & concentus tanquam valde periculosa juvenibus, maxime, damnat mirabiliter Magnus Basilius super 5. D. Matth. ubi: *Qui mulierem ad concupiscendum viderit, iam mechatus est in corde suo. Si fortuiti occursum his, qui obiter mulierculam inspexerunt, tantum pariunt periculi, quanto majus fuerit, cum de industria congregentur, cum dedita opera mulieris in ebrietate, & convivio, omni lascivo gestu, saltatione, cantu impudico, ad libidinem effrantes juvenes invitantes spectantur? Quid dicunt, aut quid causantur ex his spectaculis, ubi tot mala congregantur?*

64 Et maxime, cum post nuptiales epulas, cibo splendido, immoderato potu, & plerumque contumeliosa ebrietate, pudicitia deposita, irritante lascivia, tripudia haec satis impudenter exercentur, ea eleganter increpat idem Magnus Basilius in dict. homilia 14. contra ebriosos, circa finem: *Ab his malis viri simul, & foemina, communibus choreis constituitis, vinofo Demoni traditis animis, se mutuo affectionum spiculis consauciantur, risu ab utriusque effusi sunt, cantilena turpes, habitus meretricii ad petulantiam irritantes. & Et in eodem loco haec chorearum minus honestarum injusta gaudia, & turpium cantionum delectationes execrans, solita sua elegantia reprehendit idem Sanctus: *Rides? dic mihi, & proterva delectatione te oblectas? cum lachrymas fundere oportuerat, ac ingemiscere ob praevertita: Cantilena canis meretricias, eiectionis psalmis, ac hymnis, quos didicisti? moves pedes, & furiosè exilis, ac infelicitè tripudias, cum genua flectere, oportuerat ad adorationem.**

65 A quibus ergo chorearum voluptatibus, si flectere velis, medelam observa ejusdem Magni Basilius: *Medela enim (inquit) sedabit peccata magna, jejunium itaque ebrietatem; psalmus turpem cantilenam; lachryma sint risus medela: pro saltatione genua flectatur: pro manuum plausu, peccus percutiatur: pro vestibus, ornatu, humilitas succedat.*

66 Quae Sacrarum Scripturarum contra choreas, & tripudia detestationes, & Sanctorum Patrum dicta multis quoque historiarum exemplis comprobata invenimus; & Et primò refert Surius in vita Sancti Eligii, lib. 2. c. 20. mirabilem casum, & ejusdem Sancti Eligii maledictionis exemplum in quosdam chorizantes malè Sanctum audientes, nec ei obtemperantes, dum praedicans vanos illos ludos, & nefandas saltationes objurgaret, & exterminandas moneret; sed cum, his spretis salutaribus monitis, hoc amplius ipsum Sanctum convitiis, & contumeliis praecinderent, vir Dei indignatus Deum exoravit, ut tam improbos homines in suis choreis Daemonibus obsequentes, ab ipsis obfideri,

72 obfideri permitteret: quo dicto, res mirabilis! confestim permulti Daemonum furia arrepti multis modis debachari cepere, donec alii formidine poenae terrenti, relicti ludicris, & vanis saltationibus, ac voluptatibus ad Sanctum confugerent, cujus postea oratione ceteri à Daemonibus fuerunt liberati.

73 Nec minus mirandum, atque stupendum casum narrat Thom. Cantipr. lib. 2. Apum. cap. 57. part. 4. de quodam Tibicine, qui chorizantes juvenes, & puellas ducebat, & praeter aliis variis gestulationibus, carminibusque obscenis, & turpibus in saltationem, vel potius in lasciviam concitabat, quibus verè periculo, & tantam iniquitatem ferre nolente, ecce divinitus orta terribilis tempestas, qua perterriti omnes ab iniqua chorea, praeter Tibicinem, recesserunt, solus Tibicen intemoratus, quasi sanæ conscientiae, remansit, suas gestulationes, & cantilenas profectus, sed fulmine percussus invenitur: & cum de sepeliendo cadavere postea in Ecclesia caemeterio curarent Ecclesiastici; talis beneficii corpus indignum in inferorum choreas, una cum anima, Demones coram omnibus de populo adportarunt.

74 Quidam etiam manu plaudentes, & saltibus super magno ponte chorizantes, disrupto, & si fortissimo, ponte, in aquis omnes fuerunt summersi, refert idem Thom. Cantipr. dict. lib. 2. Apum. cap. 15. & Cui similem casum majori tamen ratione Trajecti accidisse, tradit Albert. Crantz lib. 8. metrop. cap. 39. ubi cum juvenes, & puellae, foeminae, & viri in ponte choreas ducerent, & venerabile Christi Domini Sacramentum infirmo cuidam per Presbyterum deferretur, nec illi prosternerent, se magis saltationum vanitati, quam magno Mysterio intenti, mox decedente ponte, ducenti prope morte perire: & impleto in his casibus, ut conjici potest, vaticinio illo lob cap. 21. de quo, supra: *Tenent tympanum, & cisbaram, & gaudent ad sonitum organi: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

75 De quadam etiam procacissima saltatrice, quae post choream adulterum amplexa insolenter cum eo luctabatur, quam protinus cum cessasset, subitanea morte percussam miserabiliter spirasse, refert Thom. Cantipr. dict. lib. 2. Apum. cap. 14.

76 Et maxime contra haec tripudia exercentes in festorum diebus, quae Deo potius licitis, & honestis recreationibus dicari, quam turpibus, aut vanis saltationibus consumi debent juxta dictum mirabile Divi Augustini, & aliorum Sanctorum Patrum doctrinam, de quibus supra, extat notabilis casus apud eundem Thom. Cantipr. dict. lib. 2. Apum, cap. 29. quem Bravantiæ accidisse refert, de quadam muliere satis vana, & procaci, quae in omni fere festo choreas conjugere consueverat: juxta quarum saltationum locum cum viri quidam ad pilam luderent, unius eorum pilam ferire conantis, baculus de manu evadens mulierem ducentem choream, in capite percussam, mox necavit: & postquam corpus ad propriam domum fuerit delatum, & in feretro positum, presbytero cum Clericis, pro eo funerando veniente, ecce Taurus nigerrimus, imò in ejus figura Daemon, cum mugitu occurrentes feretrum cum corpore dejecit, cornibusque illud dilacerans membratim confodit, ita ut visceribus hincinde dispersis, factor quoque intolerabilis spargeretur, fugientibus ergo cunctis, cadaver laceratum usque in crastinum solo relinquitur, quousque, evaporato fœtore, proximi ejus intrare potuerunt, qui dilaceratum corpus extra caemeterium sepeliere.

77 Quae chorearum, tripudia majori cum ratione exprobranda sunt, si in Ecclesiis earumve caemeteriis fiant,

80 cum magis Deus offendatur, si in his factis locis divinis rebus dicatis prophana excerceantur, ex quibus sacrorum locorum violationes, inhonestae variaeque delicta quandoque sequuntur, & Ecclesiasticum plerumque perturbatur officium in Divinae Majestatis offensam, & adstantium populorum scandalum; ut eleganter dicitur in Clement. 1. de ecclebrar. Missar. ubi Ordinariis locorum, & aliis superioribus Ecclesiasticis committitur, & praecipit Summus Pontifex, ne tales choreas, & saltationes in Ecclesiis, vel caemeteriis fieri, permittant, & plenius comprobato, infra num.

81 Sed nunc contra chorizantes in Ecclesiis referam stupendum, & praeter aliis mirabilem casum, qui tempore Henrici Imperatoris II. in Ecclesia Sancti Magni in Saxonia accidisse fertur: Ibi igitur cum quosdam viros cum mulieribus in caemeterio Ecclesiae tripudiantes, sive choream ducentes in nocte Nativitatis Christi Domini, Ecclesiae Presbyter increparet, & praeciperet, ut à tali strepitu in tam Sancta nocte desisterent, cumque ei non obtemperarent, eos male dicens: *Ita Deo humiliter iusto zelo deprecatus est: Placeat omnipotenti Deo, ut per unum annum totum sic saltantes manere, vos faciat:* mirabile dictum: quia iustam imprecantis vocem iustus maximusque Deus audivit: Itaque saltantes per totius anni spatium sine intermissione die, ac nocte remanserunt nihil edentes, aut bibentes, & in somnis mirandum omnibus spectaculum fuerunt facti; vestimenta eorum, ac calceamenta non fuerunt attrita: quia nec pluvia super eos cecidit: nihil etiam interrogati loquebantur, & quod magis mireris, frater cujusdam ex foeminis saltantibus, cum sororem suam, accepto brachio, de medio saltantium vellet cum violentia educere, brachium de ejus corpore abstulit, illa autem quasi nihil passa, nec doluit, nec emisit vocem, nec ex ea una quidem gutta sanguinis distillavit, sed choream continuans cum reliquis inceptam remansit, quousque, anno evoluto, Sanctus Heriverus Archiepiscopus Colonienfis ad caemeterium venit, & saltantes à maledicto absolvit, introductosque in Ecclesiam Domino reconciliavit, quibus foeminae mox obierunt, viroarum quidam in brevi, reliqui vero, quibus vivere diutius licuit, perpetuo tremore membrorum remanserunt: referunt Ioann. Trithem. in Chronica. Monaster. Isaurgenf. Albert. Crantz lib. 4. Saxon. cap. 3. Gilivert. Genebrard. lib. 4. chron. sub anno Domini 1017.

82 Nec mirandum, quod ita de choreis, & maxime prophetis mulierum saltationibus, eorumque voluptatibus Sacra Pagina, & Ecclesiae Patres, ac Doctores detestentur, necnon cum praedictis exemplis Deus Optimus Maximus tripudia haec Divina punitione digna ostendat, & cum nihil aliud chorea sit, ut scribit Guilielmus Lugdunensis, quam circulus, cujus centrum est Diabolus, à quo virgines ducuntur sinistra manu in signum malitiae: vel, juxta Cornel. à Lapid. super Exod. c. 15. vers. 20. *Circulus, cujus centrum est Diabolus, & circumferentia omnes Angeli ejus:* Sunt ergo choreae, & prophanarum saltationes gratissima spectacula Daemoni, ubi lætatur nimis, foeminae, virisque omnes Dei oblitos conjunctim cum animarum periculo, & multoties exitio chorizantes, & saltantes, ut bene considerat Divus Chrysostomus super Matth. homilia 46. dicens: *Ubi sunt choreae, & saltationes ibi, & Demones: in choreis enim, & prophanis saltationibus latentur Demones, & gaudent ministri ejus:* Curant namque Demones semper homines ad risum, & haec inania gaudia provocare, ut læti, atque hilares Dei obliviscantur, Crespetus de odio Sathan. l. 1. discurs. 12.

85 Unde choreas, & saltationes, ipso præceptore, & auctore Diabolo humanæ naturæ inimico, emanasse, ait cum aliis Torreblanc. *de jur. spirit. l. 1. c. 8. n. 150.* † Et ita Dæmonem inter choreas, assumpto corpore, plures visum, in forma Capri, Satyri, Fauni, & Similibus horrendæ figuræ testantur plures, *Solin. lib. 5. cap. 37. Thom. Cantipr. lib. 2. Apum. cap. 49. part. 2. 1.* qui tradit, servum Dei quemquam Dæmonem vidisse satis horrendum villosum, & cornutum vibrantibus, & igneis oculis inter juvenes, & puellas choream ducentes saltantem, & congaudentem.

87 Sed inter alios casus, quos hic innumeros prorelata chorearum descriptionis comprobatione referre possem, ut nempe ipsarum circuli centrum gratissimum receptaculum Dæmoni sit, unum quidem, ut notabilem non omitam, quem refert Pater Fr. Joann. de Dueñas *in dict. tract. Espejo de Consolacion, tom. 4. tit. De los bienes, que del llorar, y lagrimas de Ana, &c. cap. 16. §. 2.* cujusdam Dæmonis, qui requiem aliquam sibi in hoc mundo inter hominum scelerata quærens, nullibi laicorum, quam inter chorizantes quosdam, & saltantes quievit: quod satis mirabile exemplum nostro Castellano idiomate tradit Doctor relatus quare id, ut notabile hic Latino sermone fideliter, quoad substantiam, aliquibus tamen pro lectoris jucunditate, & exornatione additis transcribam, ut omnibus pateat; & quia forte liber hic, ut antiquis præmanibus nec nostris erit: casum ergo, sive parabolam ita proponit Pat. Dueñas: *Dæmon quidam humanam formam sumens, requiem aliquam in hoc mundo sibi quærens, in Romanam Curiam pergit, ubi valde letabatur, ex quo peccata magna, sacrilegia multa, & præcipue dignitates, aliæque beneficia Ecclesiastica ad commercia inter privatos, ut res prophana redacta videbat; quæ omnia Dæmon perspicuus diu letabundus ibidem commoravit. Sed cum videret postea Divina officia in tali loco, tam sanctè, & magnificè celebrata, multaque alia opera pia ibidem considerans, id sufferre non potens, discedit illinc alibi requiem quæsiturus. Pergit ergo in curiam cujusdam magni Imperatoris, vel Regis, ubi similiter per longum tempus stetit letitia magna se multam recreans in blasphemis perjuriis: viduarum orphanorumque oppressionibus, ministrorum avaritiis, & ambitione feminarum turpitudine, virorumque luxuria insatiabili, quæ omnia ibi multa erant; sed cum justitiam non nunquam rectè in malefactores exerceri videret, furca multos propter homicidia suspensos inspiciens, alios ob latrocinia verberatos, alios etiam in partes secatos, mœrore afflictus Dæmon è Curia Regia divertit: Tendit ergo ex hoc loco in mercatoris domum, in qua gaudio magno, letitia multa diu persistit, plures enim ibi erant fraudes, multa mohatra, mendacia multa, plures ad usuram simulati, plura in venditionibus circa pretia latrocinia, namque enim aliquid pretii pro mercibus emptis oblatis, & traditi reddebatur, licet plures incauti emptores, & plerumque forenses plus justo, & multoties dimidio offerrent: sed tamen cum mercatori huic (juxta vulgare) aliqua devotio non desisset, faciebat nonnullas elemosinas; in aliisque operibus piis exercebatur: quibus Dæmon, tristitia affectus, migravit exinde, & per diversoria aliæque loca privata discurrens, desideratam requiem invenire non potuit; quia inter omnia mala pietatem aliquam, vel mentis devotionem, aut virtutem exosam Dæmon inveniebat: Inter hac denique Dæmon nullibi requiescens vidit mulieres multas, cum viris saltantes, plaudentes manu, choreasque ducentes, variis cantilenis, tympanis, aliisque instrumentis mu-*

88 *ficilibus, quibus accedens Dæmon, omneque id ex omni parte malum intuitus, nullique virtuti locum, nec saltantium, & chorizantium mentis aliquam partem Deo superesse cognoscens; sed omnia ipsius Dæmonis; dixit nimis lætus, & extremo gaudio exultans: Hac est requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam: & ita ibi persistens inter chorizantes perpetuo remansit: ibi ergo quilibet qui cum, vel choream quæserit inveniet.*

88 Ultra quæ Sacrarum Scripturarum loca, Sanctorum Patrum dicta, & Christianæ historiæ exempla in chorearum, vel saltationum turpium exprobrationem, restat adhuc videre quid ethnici, & maxime Philosophi, & si Christianæ, Religionis expertes naturali ratione, & prudentia moti, de choreis, & saltationibus senserint.

89 Demetrius Ciniæc artem saltatoriam, velut inutilem corporis gestulationem ad tibie motus damnabat.

90 Claudii Imperatoris tempore saltatores, ut Reipublicæ otiosi, & dæmoni ab urbe Romana fuerunt expulsi Dion. *in vita Tiber.* † qui meritò eundem Tiberium reprehendit, ex quo eos non tantum revocaverit; sed etiam ipse plurimum saltationibus oblectatus, aliquando Principes de nocte ad se vocans, tanquam de rebus necessariis acturus, eos ad tripudia provocabat, invitòque saltare compellebat: res quidem tantæ majestatis indigna.

92 Quidam insignis antiquitatis philosophus, postquam pulchram filiam nupturam vi, inter plures fecisset sponsonem, cum eum post mensam saltare vidisset, stomachatus dixit: *Filide saltasti matrimonium: & celibem eum reliquit refert, Brusel. lib. 2. suor. operum.*

93 Noster Alphonsus Aragonum Rex saltationem genus insanæ appellabat, nec in alio saltantem ab insano distare dicebat nisi, quòd hic dum saltat illudum vivit insanus est, Panor. *de reb. ejusdem, lib. 1.*

94 Eandemque saltationem nempe pro insaniam etiam, sive dementia habuit Divus Ambrosius *lib. 3. de Virginib.* ubi eleganter inquit: *Nemo etiam, ut dixit quidam secularium Doctor, saltat sobrius nisi qui insanit: undè juxta sapientiam secularem saltationis, aut temulentia auctor est aut dementia: Vel si tavis, pro majori saltantium rubore considera magnam differentiam inter saltantium insaniam: & ipsam veram insaniam quòd videlicet, de hac dolendum nimis, ex quo dementem hominem involuntarias saltationes, motusque incompósitos facere cogat: de illa vero mirandum, & ridendum quidem; quia cum vera insaniam non sit, hominem tamen mentis compotem, quasi dementem, & furiosum saltare faciat.*

96 Quæ omnia circa saltationes, & choreas hucusque dicta, licet indistinctè in quibuscuque saltationibus procedere videantur ob generalitatem, quæ sæpè Sacra Scriptura, & multi Ecclesiæ Patres, ac Doctores contra eas loquuntur atamen intelligi debent de saltationibus, quæ modo inhonesto, aut turpibus cantilenis fiunt: seu etiam de choreis, quæ alio respectu illicitæ sunt, utputa ratione loci, vel personæ, aut ex alia causa, ut proximè explicabo. Quare pro majori declaratione quando chorearum, vel saltationum voluptatis fructu, sive recreatione nobis uti liceat, breviter ita resolvendum censeo.

97 Primò igitur chorearum, vel saltationum actus per se indifferentes esse dicendum est; quia nullo jure indistinctè prohibitos eos invenimus, sed ratione tantum alicujus qualitatis extrinsecus adherentis alias quippe, si aliquid intrinsicè malam, utputa

puta inhonestatis, vel aliud haberent, in Sacra Scriptura, nec ratione cujusque boni permitterentur, nec minus lauderentur, ut de filiabus Sild, quæ in solemnitate Domini choros ducebant necnon, & de Hebræorum mulieribus Mariam Sororem Moyse post transitum maris Rubri cum tympanis, & choreis sequentibus, & de Rege David cum universo populo coram Arca Domini, cum citharis, liris, & similibus instrumentis saltantibus, legitur *Judith. cap. 21. Exod. cap. 15. & 2. Reg. cap. 6.* & in aliis pluribus casibus, in quibus in Sacra Pagina choreas, & festivas saltationes permittas diximus *supra ex num. 37.* † Et ita apud nos de totius Hispaniæ laudabili consuetudine tales choreæ coram Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, dum solemniter gestantur, in lætitiæ, & gratitudinis signum ducentur, ut superius quoque dictum remanet, quod ita non fieret, si per se illicitæ essent.

99 Et hanc resolutionem quod choreæ, & saltationes res adiaphoræ, seu indifferentes sint, & per se licitè resolvunt, licet breviter nec his exemplis, & auctoritatibus de quibus supra pro, vel contra adductis, Albert. Scor. *in 4. dist. 18. Acte in summ. lib. 2. in tit. de modest. tit. 5. 3. in princ. circa fin. Stephan. Cost. in tract. de lud. artic. 1. §. 2. de lud. licit. in vers. Reddeo ad rem nostram, num. 26.* Hieronym. de Zanet. *de for. conscient. num. 150.* Constant. Roger. *in tract. de summ. bon. tit. sive argument. Eutropia extrema veriora, qua horum causa ac fin. &c. num. 35.* ubi benè reprobatur Henric. Roich, *qui in cap. Clerici de vit. & honest. Clericor. choreas indistinctè prohibitas tenuit, & hæc resolutio fuit Summæ Angelicæ in verb. Choreæ, quatenus choreas licitas dicit, semotis qualitatibus, seu conditionibus extrinsecis de quibus ibi, & proximè dicam, idemque tenet Pater Fr. Joann. de Dueñas ita intelligendus, *En su Espejo de Consolacion, tit. de los bienes, que del llorar, y lagrimas de Ana procedieron, cap. 13. Chochier. lib. 2. aphorismor. Polit. discurs. 83. & licet superioribus non relatis, Klock. de arar. lib. 2. cap. 11. num. 8. in fin.**

100 Quæ resolutio ut chorearum, vel saltationum usus indifferens sit, non inelegerit jure Canonico comprobati potest ex quo choreæ, & saltationes in quibusdam tantum casibus per Sacros Canones specialiter prohibentur, ne videlicet in Ecclesiis, vel cæmeteriis fiant: *Clement. 1. de celebrat. Missar. ne ve dum Divina celebrantur, cap. irreligiosa consuetudo, de consecrat. dist. 1. & ne Presbyteri, aliæve personæ Ecclesiasticæ choreis, & saltationibus nuptialibus intersint, cap. Presbyteri, dist. 35. & ne religiose aut moniales, Clement. 2. §. 1. de stat. Monachor. de quibus, & aliis casibus proximè dicam: ergo quia alias (extra hos casus) generaliter choreæ licitæ remanent; ut de regulis hujusmodi exceptiones sint.*

101 Quæ quidem generalis resolutio, choreas nempe, & saltationes licet per se licitæ, & actus indifferentes reputentur, illicitas tamen reddi posse ratione alicujus circumstantiæ, & qualitatis extrinsecæ pleniori indiget declaratione, quare id multis modis accidere posse dicendum est. Primò ratione loci ubi exerceantur: Secundo ratione temporis quo fiunt: Tertio ratione personarum, quo eis intersunt: Quarto ratione modi quo docentur: Quinto ratione intentionis saltantium: Sexto ratione provocationis; vel si ipsis chorizantibus proxima in turpitudinem occasio choreæ sit: maxime si cum mulieribus fiat. Quas limitationes breviter ad comprobationem percurreremus.

102 Primò ratione loci choreæ illicitæ erunt, si in Ecclesiis, vel earum cæmeteriis fiant, ut probat text. singularis *in dict. Clement. 1. ubi gloss. & alii antiquiores Canonistæ de celebrat. Missar. & repetere hic casum mirabilem, quem contra in locis Sacris Chorizantes, vel saltantes superius adduximus, numer. 97.*

103 Secundo ratione temporis prohibita sunt, si in diebus festivis exerceantur, *cap. irreligiosa consuetudo, de consecrat. dist. 3. cap. cum decorem, de vit. & honest. Cleric. & etiam est prohibitum per decretum consilii Basiliens. de cult. divin. & represent. notant Canonistæ in dictis jurib. Albert. de Ferrar. de hor. Canon. num. 60. in fin. benè Summ. Angel. in dict. verb. Choreæ, Richard. in 3. dist. 37. art. 2. quest. 2. qui ex Magistro sententiarum indistinctè tenet, saltare in diebus festivis, aut choreas ducere, lethali crimine non carere, ex sententia quoque superius relata Divi Augustini dicentis: *Melius filia Hebræorum faceret, si lanam filassent, quam si tota die in suis festivis diebus saltassent, & impudenter choreas duxissent; † Sed hoc verius intelligitur, ut limitatio ista, sive chorearum in diebus festorum prohibitio duntaxat procedat, si chorearum occasione Missa, aut sacra prædicatio non audiat, vel si saltationes fiant, dum divina officia celebrantur, prout ex dict. Clement. 1. constat in illis verbis: Populi qui debent officia attendere saltationibus turpibus invigilant. † Vel si cum tanto excessu choreæ exerceri contingat, ut major diei pars in eis consumatur; † Alias quippe choreæ in diebus festivis, ut quælibet alia licita recreatio prohibita non debent dummodo semota omni turpitudine aut inhonestate fiant, ita optimè intelligit Summæ Angelicæ in verb. Choreæ, sequitur Pater Fr. Joann. de Dueñas *En su Espejo de Consolacion, 4. part. dist. tit. De los bienes que del llorar, cap. 13: §. 4. in fin. & §. 5. † Nec obstat locus D. Augustini, quia intelligi debet, prout expressè Sanctus loquitur de choreis, aut saltationibus impudicis, quæ quocumque tempore prohibita sunt, ut proximè dicam: Juxta quæ etiam intelligenda sunt dicta superius, num. 77. & 78. & ibi contra chorizantes infestorum diebus adducta exempla.***

104 Quæ omnia intellige non solum in privatis, sed etiam in publicis choreis recreationis populi gratia inductis, quæ similiter in diebus festivis tempore Divinorum officiorum in Reipublica benè, & Christianæ gubernata non sunt admittendæ: pro quarum prohibitione imò, & quod indistinctè in quolibet diei festivi parte procedere debeat, facit text. *in l. fin. circa med. C. de feriis, vers. Nihil eo die, ubi quòd indistinctè in die Dominico non admittantur scænica spectacula, nec ludi civensis, certaminis, vel ferarum bestiarum, sive alia theatra: sed adhuc choreæ nostræ, vel saltationes dummodo extra tempus, quo Divina celebrantur, modo honesto fiant, publicè exerceri impediri non debent, & idem apud nos in Comediarum spectaculis servatur. & in totius Europæ Provinciis in suis publicis, & theatralibus ludis, quæ maxime ad festiva tempora inductæ sunt, pro licita recreatione sumenda, & cæterorum dierum laboris fastidio sublevando; † nec obstat *dict. l. fin. C. de fer.* quia loquitur, & duntaxat intelligi debet de illis Romanorum impudicis scænicis ludis, & sanguinolentis bestiarum spectaculis, quæ à tam sacris diebus majori cum ratione sunt extirpanda, qua propter apud nos quoque taurorum nostra sanguinolenta agitatio in diebus festivis non permittitur.*

105 Quid autem si saltationes, & choreæ fiant in aliis

aliis temporibus, quibus Ecclesia omne gaudium, Alleluia, & Gloria in excelsis, intermittit utputa à Septuagesima usque ad Pascha tractat Stephan. Cost. in tract. de lud. art. 1. §. 1. de lud. licit. num. 26. ubi quoddam etiam hoc tempore illicita sint, quod tamen intelligerem, ne in Quadragesima tales choreæ publicæ fiant, & apud nos in comædiis servatur, non tamen ut privati omnino sub lethali culpa ab eis choreis, seu saltationibus arceantur, nisi usus earum in hoc sancto tempore immoderatus, vel ex alia causa illicitus sit.

111 Tertio ratione personarum illicitas choreas sæpe esse contingit, ut si Clerici, Religiosi, aut Moniales eas exercent, quæ certæ Ecclesiasticæ personæ tales choreas, & sæcularium jocosas cantiones, similiaque cum risu, & plausu facere, vel cantare in conviviis nuptialibus anniversariis, vel aliis sæcularibus contentibus prohibentur. cap. nullus Presbyterorum, de consecrat. dist. 5. ubi gloss. & alii Canonistæ: imò nec his spectaculis assistere eis licet; sed post convivia antequam thimelici, sive chorizantes, aut cantatores histrionese, vel aliter spectaculum sui facientes subingrediantur surgere de convivio, & abire jubentur in cap. non oportet, de consecr. eadem dist. 5. text. optimus in cap. Presbyteri, dist. 35. † Ubi & ab ipsis conviviis, in quibus talia tripudia, vel saltationes fiunt eos

112 abstinere debere præcipitur; † quod tamen quoad interestiam his personis prohibitam intelligerem de choreis aliisque spectaculis inhonestis, quibus obscæna verba miscantur, amatoria cantantur, turpesque corporum motus efferuntur; quibus & visus, & auditus hujusmodi personarum, quæ Deo sacratæ, contaminantur, de quo intellectu clare constat ex ipso cap. Presbyteri ibi: Presbyteri, Diacones, Subdiacones, vel doinceps, quibus ducendi uxores licentia modo non est etiam aliarum nuptiarum evitent convivia; nec his caribus misceantur ubi amatoria cantantur, & turpes, aut obscæni motus corporum choreis, & saltationibus efferuntur: ne auditus, & obtutus sacris ministris deputati turpium spectaculorum atque verborum contagione polluantur. † Unde si choreæ modo honesto fiant, omnique turpis corporum gesticulatio in eis absit, ut plerumque apud nos in nuptialibus aliisque sæcularium gravibus cæteribus, & conviviis accidit, benè eis personæ Ecclesiasticæ interesse poterunt, imò, & aliqua gravia tamen, decantare necnon, & chorizare dummodo hoc non frequenter sed moderatè aliquando faciant: & de universali nostræ Hispaniæ, & totius Europæ consuetudine est receptum, licet in aliquibus locis, aut Provinciis plusquam Ecclesiasticum decorem decet, hæc consuetudo se extendat.

113 Quarto ratione modi generaliter quibuscumque personis choreæ, & saltationes illicitæ erunt, veluti si aliqua inhonestè, turpibusve cantionibus fiant necnon, & si inhonestis corporum motibus, gesticulationibus obscænis ad lasciviam provocantibus, maximè inter viros & fœminas: necnon & si cum vestibus similiter inhonestis & provocativis; quæ omnia nullo modo religioni Christiani viri aut fœminæ conveniunt, sed potius sub lethali culpa omnino exterminanda sunt: in quo casu loquuntur, & intelligi debent Divus Basilii, Chrysostomus, Augustinus, & alii Sancti Patres & Doctores, quos superius ad literam adduxi ex num. 59. & Sacrarum Scripturarum loco similiter superius relata ex num. 47. quibus omnibus choreæ, & saltationes acriter improbantur, nam loquuntur certè de his prophanis impudicis, atque inhonestis choreis & tripudiis, ut in ipsis Scripturarum, & Sanctorum Patrum locis manifestè constat.

Quinò, ratione chorizantium, vel saltantium quilibet etiam intentionis choreæ illicitæ esse, poterunt, quantumvis abàs modo honesto exterius exercentur, ut si quis lascivo, & concupiscendo animo, cum fœminis maximè choreas ducat; actum enim indifferens ratione bonæ, aut malæ intentionis exercentis, ut bonus, vel malus sit, dimeteri, debere conveniunt omnes Morales, & Theologi.

114 Sextò, & ultimo poterunt etiam esse illicitæ choreæ, aut saltationes ratione provocationis, sive quia occasio in turpitudinem proxima sit ipsis chorizantibus, vel aliis, nam si quis choream cum aliqua fœmina ducere, delinquendi occasionem sibi esse, cognoverit: ex aliis antea actis choreis, in quibus deliquisse, jam expertum habet: hanc choream, licet aliàs licitam, & modo honesto factam; tamen ut occasionem proximam, vitare tenebitur.

115 Extra hos quidem casus, sive limitationes in quibus chorearum, vel saltationum voluptates ob extrinsecas qualitates, & circumstantias illicitas diximus concludendum est, per se choreas aut saltationes improbandas non esse, & ita frequenter in nuptiis, aliisque privatis amicorum necnon & publicis concibus recreationis, & lætitiæ causa eis urimur. † Caveat tamen quis, & circumspectus sit in tanta nuptiarum, & conviviorum lætitiâ in mulierum puellarumve, quæ choreis plerumque intersunt, ne conspectu, vel auditu oculis, vel loquacitate, vanæ gloriæ aucupio, fastu, aut detractione crebro labatur, & peccet.

116 Unum tamen pro coronide, politicè annotare non omittam, quod licet choreæ, & saltationes indifferentes & per se sæcularibus personis licitæ habeantur, non tamen omnibus chorizare aut saltare, honestum erit, juxta vulgare illud: Non omne quod licet, &c. nam primò præter superius ad Ecclesiasticas personas dicta id gravioribus, & honestis viris, & præcipuè in dignitate constitutis minimè congruit; † multoque minus muliebri veste indutis: vel aliis ridiculis transformationibus factis quibus honestas amittitur pessundatur gravitas, & decetia in magnum dedecus vertitur: † Qua propter Dionysio Siracorum tyranno, frugulos in convivio purputea, & muliebri veste indutos saltare jubente, Plato id facere recusans eleganter his carminibus respondit.

Muliebri ego haud quaquam indui queam stola,
Vir natum ipse, & ex virili germine.

117 Et Deiotarus Rex, inter alia coram Senatu Romano fuit accusatus, ex quo in convivio saltaret, multumque in ejus defensione laboravit Cicero in oratione pro ipso. † Et de eodem crimine fuit inquisitus Mutena ex delatione Catonis, quem simili Tullius defendit in oratione pro Murena.

118 Sed hoc non tam seculose est accipiendum, ut aliquando virum licet gravem, & in dignitate constitutum propter nuptiarum magnam solemnitatem, vel aliam celebrem lætitiâ saltasse pro crimine habeatur, dummodo cum gravitate, nec nimis jocose, & scurriliter id fecerit: † quod adhuc intellige, nisi status dignitas sit, ut Episcopalis, vel Suprema Senatoria, quod hæc quantumvis modica, & gravis saltatio ei dedecus sit, eamque minuat aut carpatur.

119 Item parentes virginibus nimis chorizare, tympanave lyram, vel alia instrumenta ad id tangere, vel cantare permittere non debent; quia id earum honestati, verecundiæ, ac modestiæ omnino servandæ minimè congruit; per talia enim tripudia saltationes, & nimis frequentia cantica quis non videt, vel in pluribus expertum agnoscit; puellarum pudicitiam periclitari, modestiam amitti, naturalem verecundiam

120 cundiam perire, & frequentiori juvenum, aliarumque puellarum, sive mulierum commercio, in dissolutionem transmutari? † Ex quibus sit, ut hæc saltandi canendive exercitia magis virginum dissolutioni, inquietudini, suscitandive passionibus vanæque elevationi, quam honestati deserviant: Quot enim puellæ in verecundiâ, & simplici modestia virginali quiescentes his chorearum, seu musicalium voluptatibus elevatu, ac deditæ suas passiones effrenarunt: suos oculos ad concupiscendum aperuere: suasque mentes, & animos adhuc in tenera ætate puros variis cogitationibus, & machinationibus conspurcarunt.

121 Qua propter Magister Petr. Sanchez in sua historia moral, & philosophic. satis doctè, & Reipublicæ moribus utiliter scripta 3. part. in vita Sansonis, §. 14. col. 3. & 4. fol. mihi 328. postquam in hoc, & in præcedenti, §. Latè, & optimè egit de bona educatione filiarum multa ad id concernentia notabiliter congerens, quæ parentibus, maximè matribus in utilitatem, & bonam educationem filiarum omnino videnda commito (nostro enim idiomate scripta sunt) tractans ergo quæstionem utrum expediat, vel conveniens sit, filias ad numerum saltare, & doceri lyram, arcam aut alia instrumenta tangere vel cantare? magno cum judicio resolvit exercitia hæc nullo modo per matres permittenda virginibus: † Imò tanquam ab ipsa morte saltationes cantilenas, vel alias musicas ab eis fugiendas? † damnatque etiam Doctor relatus Scholas publicas in Republica permitti, & magistros, qui pro puellis ad numerum saltare, & chorizare de domo in domum tendunt; plurimamque alia contra hæc saltandi, vel chorizandi exercitia, seu artem fœminarum respectu tradit: referam verba hujus Doctoris, quia non ab omnibus præmanibus habetur ibi:

122 *Yo lo mismo se podria dezir del baylar, y dançar, porque parece, que es exercicio inventado por el Demonio enemigo de la naturaleza humana, para despertar malos pensamientos: dize Lui Vives; à quien yo sigo en esta materia despues de Plutarco, que fue reprehendida Sempronia Matrona Romana, porque sabia muchos primores de dançar, y baylar. Et paulo infra profertur: X se esto se tenia por tan grande inconveniente (aun en los hombres) quanto por mayor se avia de tener entre mugeres Christianas? † X yo tengo para ellas por tan deshonesto este exercicio, que no se como se permite en las Republicas bien ordenadas, que aya escuelas publicas, y Maestros de dançar, y baylar, y que van de casa en casa à enseñar à las doncellas este exercicio, con que aprenden à engreírse, y à desfogarse, pernicioso y à andar saltando como locas, X lo que muchas vezes se sigue de ello es, lo que se siguió de las danças, y bayles de Herodias, que fue la muerte del Baptista. X assi mueren espiritualmente muchos de los que se hallan en estas musicas, y de los que las exercitan.*

123 Concluditque idem Doctor, post quam plures chorearum, & saltationum malos effectus reculit, nullum consilium utilius honestis virginibus præstari posse, quam quod ab hujusmodi exercitiis omnino effugiant illic: Putes que mejor aviso se puede dar à la honesta doncella, sino que huya estos diabolicos exercicios, de donde suelen proceder estos desasossegos, passiones, y tormentos, que son danças, y bayles, y musicas? los quales parece, que llaman, y dan voces à los malos pensamientos, y à la ruines ocasiones, para que vengan, y que les daran posada.

124 Et ne quis hujus Authoris, & si doctissimi, fortè incogniti, & meam auctoritatem contemnens, audiat, circa eandem rem magna Ecclesiæ Sanctum, & Doctorem Divum Ambrosium in lib. 3. de Virginibus, ubi postquam choreas, & saltationes, vanas cantiones, & instrumenta musicalia acriter increpat, procul à virginibus esse desiderans, ita eleganter erga matres concludit eis ne procaci saltatione filias instruant consulens: Quid dicitis vos Sancta fœmina? videtis quid docere, quid etiam dedocere filias debeat? saltet sed adultera filia saltet: Qua vero pudica, qua casta est religionem doceat filias suas non saltationem, &c. nam ut ipse Sanctus paulo antea dixerat, de quo loco, & superius meminimus: Quid ibi verecundiâ potest esse, ubi saltatur strepitur, concrepatur?

125 Consideret ergo hæc prudens pater, vel mater, ne his saltatoriis, vel musicalibus artibus filias suas erudiri faciant, vel potius ipsarum verecundiâ, frangant, & pudorem maculent: † Nec parentes confidant in puellarum honestate, & verecundiâ castitate, & modestia nam hoc certum est; per choreas, & saltationes nihil virginibus honestatem augeri: multum tamen plerumque minui, & aliquando amitti, † dolendumque nimis esset, si rem præ auto, & argento æstimabilem verecundiam videlicet in virgine, & honestatem qua Pater Omnipotens eam dotavit naturalis pater aut mater hoc saltationis, vel, chorearum medio in aliquo minuat, vel in totum destruat.

126 Et hæc de saltationum, chorearum, & similiarum musicalium artium, vel spectaculorum voluptatis, aut recreationis fructu, sive usu, & quando nobis licitus sit necne dixisse sufficiat.

PARS SECUNDA.

In qua agitur de aliquibus differentiis inter nostrum verbum *Fructus*, & similia verba, aut emolumenta: & inter ipsas res principales.

CAP. I.

ARGUMENTUM.

Differentia inter verbum *Fructus*, & alia similia verba, sub quorum appellatione etiam fructus veniunt, ut sunt fruges, triticum, frumentum, Bladum, & legumina, & quæ fructuum, species sub cuiuslibet horum verborum nomine veniant, & ad aliqua notabilia in praxi plenè disputatur, & ad pragmaticas, seu banna fructuum extractionis prohibitoria sub his nominibus loquentia: an, & quando cætera comprehendantur; in statuto maxime tritici; aut frumenti extractionis prohibitorio, an sub eo hordeum, farina, aut panis coctus veniat? Necnon aliqua in legatis, & aliis dispositionibus exponuntur: quando, legata materia, materiaturum debeat? ad hypothecam in frumento, an hæc in farina duret? ad privilegia prædiis frumentariis, & agricolis concessa. An etiam leguminibus seminatis, & ea seminantibus competant.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur huius capit. questio circa differentiam verborum *Fructus*, Fruges, Triticum, Frumentum, & similia verba.
- 2 *Fructus* verbum, ut genus generalissimum se habet fruges, frumentum, & alia prædicta comprehendens. Fruges, frumentum, triticum, & similia nomina generis subalterni respectu verbi *Fructus* esse, dicuntur, ibidem.
- 3 *Frugum* nomine, quæ emolumenta, aut fructus comprehendantur? cum num. seqq.
- 4 Quid inter legumina, & verbum Fruges?
- 6 Referuntur ex bonis literis plures alia elegantes acceptiones ad verbum fruges, cum n. seqq.
- 7 Verbum *Fruigi* indeclinabile hominem diligentem, & officiosum in iure denotat.
- 8 Item bonum, virtute præditum, & modestum significat, juncto maxime verbo Bone.
- 9 Significat etiam verbum, Bone frugi, hominem in victu, vestitu, aliisque sumptibus, & in suis rebus temperatum.
- 10 Frugalitas etiam pro parsimonia, temperantia, moderatione, & pro omni virtute accipitur, quæ rem familiarem conservat, & auget.
- 11 Est omnium virtutum genitrix. Prodest valde pro repellenda egestate, divitiisque augendis, ibidem.
- 12 Quid Epicurus, Socrates & alij Philosophi de ea senserint, & ex dict. num. 10.
- 13 E contra, deficiente frugalitate, & temperantia de

- facili ad paupertatem devenitur. Et propter immoderatos sumptus maxime in domorum constructione, rerumque familiarium, & famulorum immodica impendia, ibid.
- 15 Declarantur etiam præfata circa frugalitatem, seu parsimoniam servandam dicta, ne nimis parce, & avarè suis rebus quis utatur.
  - 16 Frugalitas est virtus media inter prodigalitatem, & avaritiam.
  - 17 Plura frugalitatis virtutis referuntur encomia, & laudes.
  - 18 Verbum *Blancum*, quo fructus comprehenduntur? cum n. seq.
  - 19 Est nomen generale subalternum sub verbo fructus contentum.
  - 20 An qua in terra feruntur, vel qua in area teruntur? significet, cum num. seqq.
  - 22 An ejus appellatione non solum triticum, sed etiam legumina comprehendantur? & ex num. 25.
  - 23 Nulla differentia inter ea, quæ in terra feruntur, & quæ teruntur in area.
  - 24 Refertur verbi *Bladum* etymologia juxta Alciat.
  - 26 Declaratur text. in cap. ex multiplici 3. de decim.
  - 27 Proderunt præfata ad praxim, stante statuto *Bladi* extractionem prohibente, & si quid aliud circa id caveatur, aut disponatur ut ita quid *Bladi* nomine veniat? cognoscatur.
  - 28 *Triticum* nomen quid, vel quos fructus significet? ad text. in l. triticum 94. ff. de verb. obligat. de cuius declaratione plene in num. seqq.
  - 29 Verbum *Triticum* dupliciter accipitur; in genere, & in specie.
  - 30 Quid in genere sumptum comprehendat.
  - 31 Quid in specie?
  - 32 Quid si simpliciter accipiat? *Hordeum*, habena, millium, faba, & alia legumina, an & quando sub dictis acceptionibus veniant? ex dict. num. 30. Simpliciter verbum. *Triticum* prolatum, ipsum tantum triticum in specie, non hordeum, nec legumina comprehendit, dict. num. 32. cum seqq.
  - 34 Analogum simpliciter sumptum pro nobiliori significatione accipitur.
  - 35 Ius civile simpliciter prolatum, pro jure civili Romanorum sumitur.
  - 36 Usus communis loquendi *Tritici* appellatione, ipsum tantum triticum in specie denotat.
  - 37 Frequentior, & communior loquendi usus propria verborum significationi præfertur.
  - 38 In interpretatione etiam legis Divina communis loquendi consuetudo prævalet.
  - 39 Referuntur plures alia tritici species, quæ sub tritico in specie sumpto, comprehendantur, & de earum differentia.
  - 40 *Siligo* etiam tritici species habetur, & num. 41.
  - 42 *Triticum* est genus subalternum alia genera inferiora, seu individua juxta Dialecticos continens.
  - 43 *Frumentum* quid significet? cum num. seqq. Comprehenditur sub prædictis verbis *triticum*, *Bladum*, & *fruges*, ibid. Comprehendit tamen ipsum alia fructuum genera, quorum

- quorum respectu ipsum quoque genus habetur, ibi.
- 45 Accipitur in genere, & in specie, & quid sub unaquaque acceptione significet? ad triticum hordeum, & alia quæ in arista se continent, quando ejus nomine veniant? cum num. seqq.
  - 46 Stante frumenti extractionis prohibitione, triticum tantum non hordeum habena, aut similia continentur.
  - 47 Accusato aliquo de furto frumenti, si non triticum, sed hordeum, vel habenam subreptum probatum sit, an ex tali probatione puniri debeat?
  - 48 Quid si de tritico surrepto, quis deferatur, vel accusetur?
  - 49 Frumenti seu tritici appellatione, an comprehendatur farina? latè discutitur, cum num. seqq.
  - 50 Refertur, & fundatur opinio affirmativa, cum num. seqq.
  - 51 Lana appellatione filita etiam venit, donec in tela apponatur; infr. n. 75. cum precedente.
  - 53 Farina non videtur nova species à frumento, sed ea, quæ prius latitabat detecta.
  - 54 Creditor hypothecarius, seu privilegiatus in frumento an hypothecam, aut privilegium in farina ex eo confecta conservet.
  - 55 Refertur, & fundatur negativa opinio, cum n. seqq.
  - 56 Aliud frumenti, aliud farinæ nomen.
  - 57 Rerum nomina, ut res significant adinventæ.
  - 58 Quæ differunt in nomine, differunt etiam in effectu & essentia.
  - 59 Alia forma frumenti, aut tritici alia farina. Frumenti forma ex farina confectio mutatur, ibid.
  - 60 Forma dat esse rei.
  - 61 Frumenti forma per mutationem in novam speciem farina ita extincta remanet, ut ad pristinam formam, & materiam reduci nequeat.
  - 62 In materiato non idem, ac in materia dicendum, cum ad eam reduci non valet.
  - 63 Distinguitur pro concordia istarum opinionum, cum num. seqq. Quid in statuto frumenti, aut tritici extractionem prohibente an in farina quoque locum habeat tractatur plenè, num. 64. cum seqq.
  - 68 Lana, seu quavis alia materia legata, an vestimentum navis, vel alia res ex ea facta debeat ad text. in l. lana legata 86. l. q. ælitum 76. §. Illud, ff. de legat. 3. l. sed si ex meis tabulis 26. ff. de acquirend. rer. domin. l. Julian. §. sed & si quis, ff. ad exhibend. §. Cum ex aliena materia, instit. de rer. divis. & dict. num. 61.
  - 69 Declaratur, & concordatur difficilis text. in l. servum filii 44. §. Illud, ff. de legat. 1. & n. 70. Testatoris voluntatis mutatio, quando præsumitur ex mutatione materia in aliam rem? ibid.
  - 71 Declaratur l. si cui lana, ff. de legat. 3. cum v. seqq. Lana tincta an lana appellatione, seu in legato contineatur, ibid. & num. 75. An res per tincturam in novam speciem transeat declaratur? ibid. Declaratur text. in l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. & argent. legat. ibidem, & num. 74.
  - 74 Quid si lana legatum, aut similis rei sub verbis amplis, aut signo universalis adjecto, sit relictum?
  - 76 In præfatis casibus testatoris loquendi consuetudo est attendenda, quam lanam, vel rem, cum de ea vivens loqueretur, comprehendere assuesceret.
  - 77 Tritici, aut frumenti debitor an farinam præstando obligationem adimpleat? & num. 78.
  - 79 Panis an frumenti, aut tritici appellatione comprehendatur? & contra panis nomine triticum, aut frumentum veniat? Lagunez de Fructibus.

- obligatus ad panem coctum, an triticum præstando adimpleat? ibidem.
- 80 Episcopo vel alii si aliqua certa pars, aut mensura pro quolibet modio frumenti, aut tritici in Civitatem adportato debeat, ut puta, ex privilegio, & consuetudine, an ex farina hoc sit præstandum?
  - 82 Frumenti, aut tritici appellatione in statutis hujus generis fructuum extractionem prohibentibus, an farina comprehendatur? Magis specialiter, resolvitur, & ex num. 84.
  - 83 Quid in simili statuto, circa taxam tritici, aut frumenti loquente, & num. sequent.
  - 84 In statutis statuentium mensura, & ipsorum statutorum finis, & ratio spectanda, cum num. seqq.
  - 86 Legi fieri vitandum, & quando fiat?
  - 87 Directe siue una pia prohibitum indirectè, seu alia via fieri non est admittendum, & num. 88.
  - 89 Tritici, aut frumenti extractionis prohibitio an ad panem coctum extendatur.
  - 90 Quid in aliis similibus materiis, prohibita extractione materia, ut in sapone serico contexto, & similibus stante prohibitione circa oleum, sericum, seu materiam ex qua fiunt.
  - 91 Macedoniani S. C. prohibitio, an etiam ad frumentum, farinam, vel similem rem extendatur?
  - 92 Magis distat frumentum à pecunia, quam farina à frumento.
  - 93 Statutorum superior declaratio circa farina, aut panis comprehensionem an extensiva, vel potius comprehensiva sit dicenda, & quid in similibus dispositionibus: cum duob. num. seqq.
  - 96 Creditor hypothecarius, vel aliter privilegiatus, an hypothecam, vel privilegium in farina habeat? & num. 97.
  - 98 Creditor super frumento mutuato ad seminandum omnibus in mense, aut tritico nato preferendus.
  - 99 Referuntur plures Doct. materiam præfentem statutorum, siue ipsorum ex identitate rationis extensionem, ad multas questiones tractantes. Frumentum, aurum, vel argentum aliasve res extrahi prohibitas, pro necessario victu extrahens statuti poenam non incurrit, dict. num. 99. in med.
  - 100 Agitur de fructibus in leguminibus consistentibus qui sint, & in quo ab aliis differant? cum n. seq. Dicuntur à legendo, dict. num. 100.
  - 102 Frugum appellatione veniunt.
  - 103 Non vero appellatione frumenti.
  - 104 Referuntur remissivè plura privilegia, quæ prædiis frumentariis, eorumque fructibus, animalibus, & instrumentis ad eorum culturam competunt.
  - 105 Privilegia hæc an prædiis leguminibus seminatis, eorumque Domini debeantur?
  - 106 Quid si post leguminum collectionem frumento seminantur,
  - 107 Mula aratoria privilegium non amittunt, ex quo aliquando ad iterandum, vel vecturam faciendam locentur, aut divertantur si earum principalis destinatio, & exercitium agrorum culturam respiciant.
- CUM certum sit fructuum appellatione fruges, frumentum, Bladum, & legumina tanquam emolumenta ex terra provenientia contineri, ut ex cap. 3. de decim. tenent Rebuff. in l. frugem 77. de verbor. obligat. ver. l. B. rr. in l. lex diversis, de re judicat. Glos. in cap. gravis, de restitut. spoliat. Barbat. de divis. fructuum, part. 2. cap. 17. à numero 74. Barbol. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 26. §. 1. à numer. 1. ubi

ubi plures cumulat & supra relat. in part. 1. cap. 4. non extra rem ad majorem claritatem materiae. & nostri verbi Fructus significationis pleniorum cognitionem, differentiam inter ista verba indagare & quae fructuum species sub cujuslibet nomine veniant distincte cognoscere.

Igitur à nostro verbo Fructus exordium sumendo, id genus esse dicendum est, & ut tale fruges, frumentum, & praedicta verba continere, ut constat ex Bart. Rebuff. & Doctoribus, supra proxime relatis; quare eorum respectu, ut genus generalissimum se habet ea vero, ut genera sabalterna sub eo contenta, dico genera sabalterna, non vero species, quia etiam verba, Fruges, Frumentum, & superius relata, plures alias fructuum species individuas sub se continent, ut infra dicam.

Frugum autem nomine venit omnis redditus ex fructu terrae proveniens sive qui ex frumento, sive ex leguminibus, aut ex vino, sylvis caeduis, cretisodinis, vel lapicidinis obtigerit; ita ut quidquid utilitatis, vel redditus ex fundo habemus frugem vocare possimus, l. frugem 77. de verbor. obligat. ubi frugem, inquit Ulpian. Pro redditu appellari non solum, quod ex frumentis, aut leguminibus, verum etiam quod ex vino, vel ex sylvis caeduis cretisodinis, lapicidinis capitur, & ibi Rebuff. verb. 1. Laurent. Valla. lib. 4. ubi ait: Frugem esse, quidquid ex fructu terra alimoniam vertimus.

Ex quibus aperte erant, qui legumina à frugibus discernunt; nam cum Cicer. de leguminibus loqueretur, ut ostenderent, etiam legumina fruges vocari dixit: Olei ex fruge minutarum, quem refert, & sequitur Ambros. Calep. in hoc verbo Fruges, sed quid opus alia probatione, cum ex dict. l. frugem, pateat ibi: Aut leguminibus, Gasp. Kloch. de arar. lib. 2. cap. 1. num. 69.

Et etiam ex praedictis rejiciendi sunt, Tusch. conclus. practicae. l. 392. num. 6. Barbof. in appellat. verbo Fruges, qui nimis generaliter asserunt, frugum appellatione omne illud venire, quod ad victum humanum paratum est, ad quod probandum citant dict. l. frugem, juxta quos non solum triticum, vinum, & alia frumenta, aut legumina frugum appellatione venient; verum etiam caro aves, & similia quibus homo vescitur. Quod manifeste, & literaliter improbat, in dict. l. frugem, ubi prosequitur Ulpian. & ait: Julianus scribit, fruges omnes esse, quibus homo vescatur falsum esse; non enim carnes, aut aves ferasse, aut poma fruges dices.

Quibus de propria verbi Fruges significatione, ad nostram materiam expositis, liceat aliqua ex bonis pro laboris juvamine, animique aliquali recreatione circa ejusdem verbi Fruges alias elegantes acceptiones adnotare, quae non solum jucunda verum, & valde utilia ad motum correctionem legenti erunt.

Verbum autem Frugi indeclinabile, aliquando etiam hominem diligentem, & officiosum in nostro jure denotat, l. si vendita 11. de peric. & commod. rei vendit. ibi: Quam debent homines frugi & diligentes praestare.

Item bonum, & virtute praeditum, & modestum, maxime verbo Boni inuncto, l. 1. §. Sed utrum, de serv. corrupt. ibi: Tenetur si boni frugi servum depulerit, ad delinquendum, l. si quis servum 9. §. Si in servo 1. eod. ibi: Et interesse fructuarii videtur, boni frugi servum esse, litem apud 15. §. Itaque Prator. 44. vers. Etenim, de injuriis, ibi: Etenim multum interest, qualis servus sit boni frugi ordinarius dispensator, l. cum pater 77. §. Pater filio, de legat. 2. ibi: A parentibus frugi, l. inde Ne-

ratius, §. Sed nisi bona frugi servus ad l. Aquil. & ideo Imperator in l. inter locutio 19. Cod. ex quib. caus. infam. irrogat. ibi: Ut ad meliorem vitam frugem se reformet: (ait Imperator) pro malae, ac inordinatae vitae emendatione & correctione.

Item bonae Frugi, aut Frugi homo dicitur, qui in victu, vestitu, & similibus sumptibus, ac in suis rebus temperans est, nec eas male consumit, & dissipat, l. si cum dotem 22. §. Si vero 8 ff. solut. matrim. ibi: Si vero dotem maritum dissipare, manifestum est ut non hominem frugi oportet, dotem tunc sequestrari. Inde Horat. inquit: Partius hic venie, Frugi dicitur, & Cicer. lib. 3. Tuscul. frugi hominem vocat tribus principalioribus virtutibus nimirum fortitudine, justitia, & prudentia praeditum ibi: Sed quia (inquit) nec qui propter metum Praesidium relinquit (quod est ignavia) nec qui propter avaritiam etiam depositum non reddit (quod est injustitia) nec qui propter temeritatem male non gessit (quod est stultitia) frugi appellari solet.

Quare etiam frugalitas pro parsimonia, temperantia, & moderatione, & pro omni virtute accipitur, quae non modo rem familiarem conservat, & auget, sed & sanitatem roborat, vitamque hominis producit. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 5. ibi.

Frugalitas inimica luxuriosis epulis, alienata à nimia vini abundantia, & ab immoderato veneris usu abersat, & omnium virtutum eam genitricem vocat Justin. lib. 20. Hystor. ibi: Genitrix virtutum frugalitas; nec ad aperiendas deducit securior, & efficacior, quam ipsa frugalitas, & vita temperantia invenitur, quia ut dixit Plin. lib. 2. epistol. ad Cal. Quod cessat ex reditu, ex frugalitate suppletur; & ipse in Panegitic. Tantae habet vires frugalitas, ut tot impendit. tot erogationibus sufficiat, & (inquit) optimum vestigal est parsimonia, & ut eleganter ait: Divitiae colliguntur non divitiis colligendo, sed non multos sumptus faciendo; nec minus eleganter canit Hesius.

Adde parum parvo, parvo super adde pusillum fiet, & hoc magnum; infelix pelletur egestas.

Ideo Epicureus dicebat, etiam si quem volueris divitem efficere non est, quod augeas opes, sed quod minus cupiditates, cum dives non qui plurima possidet, sed qui divitiis non eget, nec cupit dicatur.

Qua propter magno cum judicio utilissima frugalitatis commoda percullens insignis ille temperantiae praeceptor Socrates, cum mercium copiam, quae in foro vendebantur videret, huc se solebat: Quam multis rebus ego non egeo; ex tali cruciantur animo ita cogitantes, quam multa nobis desunt? Sibi quae gravantur, quod frugaliter, & juxta naturam vivens, ac paucis assuetus aurum, purpuram, gemmas, reliquasque delicias nec cuperet, nec egeret, refert Lactan. lib. 2. c. 5.

Econtrario autem, deficiente frugalitate & temperantia de facili ad paupertatem devenitur, propter inaedificando, magnasve domos construendo, immoderatos sumptus; maxime necnon propter rerum familiarium, & famulorum similiter immoderata impendia, circa quod stat graecum illud notabile axioma ita vulgariter latino carmine transcriptum.

Aedificare domos, & pascere corpora multa. Ad paupertatem proximus est aditus.

Nec quod haec intelligas vellem, ut nimis parce rebus nostris utamur; quia hoc esset incidere in aliud vitium prodigalitati contrarium scilicet in avaritiam; sed potius parce ac temperate, & medianam eligendo, nec prodigaliter, nec avarè rebus nostris utendum.

Est enim frugalitas virtus media inter prodigalitatem, & avaritiam, in eoque consistit ne nimis parce

parce rebus utamur, nec nimis luxuriosè.

O egregia frugalitatis virtus, Frugalitas est, qua motus animi regitur, & sedat; moderatamque in omni re novit servare constantiam: Frugalitas est, cui virtutum omnium commissa est custodia, sine qua nulla constantia virtus: frugalitas est, qua non solum rem familiarem conservat, & auget, sumptusque inanes, ac luxuriosos vitat, sed & corporis sanitatem tuetur, vitamque hominis producit: frugalitas & temperantia est sicut ex adverso intemperantia, crapula & luxus non solum rem familiarem, & opes consumunt, ac dissipant, sed etiam morbos pariunt, ac nutriunt, nec vitam suam hominem dimidiare sinunt.

§. I.

De verbo Bladum, & quos fructus comprehendat?

DE Blado autem legem non habemus, ut notat Bart. in l. triticum 94. de verbor. obligation. ubi etiam Iass. num. 5. praeter cap. ex multiplici 3. de decim. de quo infra. † Bladum autem est nomen generale sabalternum sub verbo Fructus contentum, Bart. in d. l. triticum 94. num. 6. de verbor. obligation. Rebuff. de verbor. signif. in l. frugem 77. vers. penult. † Comprehenditque omnia, quae in terra feruntur Gloss. in l. non debere 8. ad municip. lit. A. & in l. triticum 94. de verbor. obligat. Bart. in l. 1. §. Duo, de aqua plu. arc. Tusch. pract. lit. T. conclus. 392. num. 3. Barbat. de divis. fruct. 1. p. cap. 17. Barbof. in tract. var. in appell. verb. Bladum.

Contrarium autem, imò quod sit quod in area teritur, tenet Collant. in pragmat. agric. lib. 1. cap. 10. num. 4. qui ex eo magis rei frumentariae, quae in area teritur, quam leguminibus convenire ait, & etiam istas duas opiniones tanquam diversas, refert Barbof. ubi supra. & ad istam secundam citat. Collant. sup. glos. in dict. l. triticum 94. de verbor. obligat. & Bartol. in l. §. Duo, ff. de aqua plu. arc. sed malè, cum contrarium potius ibi asserant, ut & infra dicam.

Utilitas autem, & effectus disquisitionis istarum opinionum in eo consistere posse videbatur, quod si Bladum omne id, quod teritur significet, ejus appellatione non solum fructus tritici, seu alterius frumenti veniet, verum etiam, & legumina, quia & ista feruntur: si vero, quod teritur, tantum fructus tritici, aut frumenti comprehendat, non comprehendet legumina, quasi ea non terantur.

Sed certè, meo videri, visis antiquioribus, qui bene rem explicant, & quaestionem an fructus leguminum Bladi appellatione veniant? late tractant; dicendum est, nullam differentiam constitui, nec ab antiquioribus de duci, posse in eo, quod Bladum dicitur, quidquid in terra teritur, aut quod in area teritur: imò potius ipsi Antiquiores promiscuè, & sine ulla differentia, duobus istis verbis teritur, & teritur tanquam in effectu idem significantibus ad descriptionem, & explicationem verbi Bladi, utuntur; nam Bart. qui in dict. l. triticum 94. dixit, esse quidquid in area teritur, affirmavit etiam in dict. l. 1. §. De eo, ff. de aqua plu. arc. ejus nomine omne id, quod in terra teritur contineri; & similiter Panorm. in cap. ex multiplici 3. de decim. num. 3. & Iass. in dict. l. triticum, cum sine aliqua quaestione esse quidquid in area teritur doceant, referunt, ad id probandum Gloss. in dict. l. triticum, & Bart. in dict. l. 1. §. De eo, qui tamen non, quod teritur, sed quod teritur, esse affirmant, quin in aliquo eorum quaestio-

aut dubium super eo per ipsos exciteretur, seu differentiam aliquam inter dicta verba constituant, nam revera in nomine tantum differunt; quia, cum, quidquid teritur, postea etiam teratur, ut grana patefiant, quae arista se tenent, sive fabae, lentes, vel similia legumina quae siliquis continentur, ut tenent Collant. dict. cap. 10. num. 4. & colligitur ex Bart. Panorm. & aliis antiquior. ubi supra. nulla ergo differentia in eis in effectu dari potest, cum non plus per unum, quam per aliud significetur, vel comprehendatur.

Si tamen pro aliqua praedictarum opinionum resolvere velis, id facere potes, attenta verbi Bladum, Alciat. etymologia, qui in dict. l. triticum. 94. num. 6. ait, bladum dici à colore bardio, qui flavus, & maturiscentis speciei est, juxta quam doctrinam verius videtur, ut quidquid teritur, significet; quia tunc grana, & species maturae, & flavae sunt.

Praedicta vero quaestio, an fructus in leguminibus consistentes bladi appellatione comprehendantur, affirmativè resolvenda est, ut non solum bladi nomine veniant, quando bladum dicitur, quod in terra teritur, sed & si quod teritur, significet, ut tenet Panorm. ex doctrin. Gloss. Bart. & Iass. in dict. l. triticum. num. 5. Tusch. pract. conclus. lit. T. conclus. 392. num. 3. quia & legumina etiam teruntur; nam terere nihil aliud est, quam spicaram excussio, ut notat Ambros. Calep. in suo dictionar. verb. Trituro, Plin. lib. 18. hyst. natur. cap. 7. quod & similiter in fabis, ciceribus, & aliis leguminibus fit, ut à siliquis seu folliculis grana separentur, tenent Collant. ubi supra. licet assentiri videatur Rebuff. opinioni, qui in dict. l. frugem, de verbor. signif. ait, legumina bladi appellatione non contineri; quia non quod teritur, aut teritur, sit, sed quod in arista se tenet, ut sic tantum comprehendatur frumentum, quod arista, non legumina, quae siliquis continentur dict. l. frugem.

Pro cujus comprobatione refert idem Rebuff. text. in cap. ex multiplici 3. de decim. in verbis. ibi: De blado, & universis leguminibus, & Panorm. in eo, & Iass. & antiquior. in dict. l. triticum, sed certè nec text. id probat, nec Panorm. Iass. & antiquiores asserunt, imò potius contrarium, ut supra dixi, docent; & licet Iass. de opinione Bart. ob dict. cap. 3. dubitet, ei tamen acquiescit cum interpretatione Panorm. qui ait: in co. text. ideo specialem mentionem factam fuisse de leguminibus, non quia bladi appellatione non comprehendantur, sed propter frequentiorum usum loquendi, qui verborum significationem, non juris dispositionem immutat, Gloss. in l. unio, verb. Sponfam, Cod. de cap. virg. & in l. 1. glos. 1. Cod. de his qui ad Eccles. confug. Rebuff. in tractat. de nomination. quest. 5. à num. 3. pag. 125. Dec. in Auth. cassa, Cod. de Sacros. Eccles. ubi plures refert: Peralt. in l. Lucius 1. de legat. 2. num. 22. pag. 245. Micr. de majorat. 1. part. quest. 31. num. 19. quare dicendum videtur, pro majori claritate, & omnis dubitationis tollendae gratia, mentionem de leguminibus factam fuisse in dict. cap. 3. non quia de juris rigore sub bladi appellatione non comprehendantur; & quod magis est, non solum legumina, sed & lini semen comprehendi, tenent Panorm. in dict. cap. ex multiplici 3. Bart. & Iass. in dict. l. triticum. Tusch. dict. concl. 392. num. 3. Micr. ubi proxime.

Quae supra dicta de nostro verbo blado, ne inutilia videantur, maxime ad praxim proderunt, stante aliquo statuto bladi extractionem prohibente, vel si quid aliud circa id caveatur, aut disponatur, ut sic, quid bladi nomine veniat, nec esse sit cognoscere: in quibus quaestionibus Bart. & fere omnes supra. relati loquuntur, & incisi, ut supra. dixi, legumina, & lini semen bladi appellatione comprehendi, resolvunt.

§. II.

De Verbo Tritico, & qui fructus ejus nomine veniant?

28 Quibus de verbo *Bladum* expositis, materiam hujus capituli iusto ordine prosequendo, verbum *Triticum* succedit.

29 Pro ejus ergo significationis verissima cognitione, & ut qui fructus ipsius appellatione veniant, plenius pateat; in primis notandum est, verbum *Triticum* dupliciter per jura, & DD. accipi in genere, & in specie, dicitur *l. triticum 94. de verbor. obligat.* quam sic intelligant, & notant in ea Glos. Bart. & Iass. Barbof. in appellat. verb. *Triticum* Columell. de re rustic. lib. 2. cap. 6.

30 In genere sumptum, cum à terendo dicatur, ut notat Iass. in dicit. *l. triticum*, num. 5. & Calepin. in suo dictionario, verbo *Trituro*. Quidquid in area teritur, ut *bladum*, significat, & sic non solum triticum in specie, secundum vulgare usum loquendi, verum etiam hordeum, avenam, milium, fabam, legumina, & omnes fructus qui in area teruntur, comprehendit, ut ex dicit. *l. triticum*, notant in ea Glos. Bart. num. 6. Iass. num. 5. Rebuff. in dicit. *l. frugem 77. de verbor. significat.* Tusch. dicit. conclus. 392. num. 1. Columell. de re rustic. lib. 2. cap. 6. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 151. num. 3. Gratian. decis. 184. num. 1. Barbof. in dicit. verb. *Triticum*, n. s. n. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. num. 98.

31 In specie autem triticum sumptum, juxta communem usum loquendi, ipsum tantum triticum, ut vulgariter accipitur, venit, non alia species fructuum, etiam si arista se contineant, ut hordeum, milium, & similia, & nec etiam legumina, *l. si quis vinum 9. §. Certe 1. ff. de tritic. vin. & oleo legat.* ubi: *Triticum ab hordeo separatur, dicit. l. triticum 94. de verbor. obligat.* ibi: *Si de aliquo tritico cogit averit, id est, certi generis, ut docent Bart. in dicit. l. frugem 77. de verbor. significat.* Forcat. in penu jur. cap. 6. Rebuff. Iass. & alii relati per Menoch. dicit. presumpt. 151. num. 4. Gratian. dicit. decis. 184. num. 3. Barbat. dicit. cap. 17. num. 78. Barbof. dicit. verb. *triticum*, num. 1.

32 Simpliciter tamen prolatum similiter etiam ipsum solum triticum in specie, non hordeum, milium, legumina, aut ceteras fructuum species significat Forcat. dicit. cap. 6. Mart. singul. 676. Menoch. dicit. presumpt. 151. num. 4. bene Gratian. dicit. decis. 184. num. 3. Barbof. dicit. verb. *triticum*, num. 2. & hoc ex duplici ratione procedit.

33 Prima; quia, cum inter omnes dictas species sub nomine tritici generaliter sumpti venientes nobilissimas, ac notabilissimas sit ipsum triticum in specie, ut notant Menoch. dicit. presumpt. 151. num. 4. Gratian. dicit. num. 3. & Barbof. ubi supra. † Merito in presenti regula succedere debet, quod vulgariter traditur, scilicet, analogum simpliciter sumptum pro nobiliori, stare significatu, *l. 1. §. Qui in perpetuum, ff. si ager vestig. vel emphyt. cap. quamvis, §. 1. §. Quamquam, de prebend. in 6. §. Jus autem civile, inst. de jur. natur. gent. & civil.* † Ubi jus civile simpliciter prolatum pro jure Romanorum sumitur, Tusch. conclus. pract. litt. V. conclus. 101. num. 1. Mier. de majoratib. 1. part. in prefat. num. 89. D. Salgad. de Reg. protect. 2. par. c. 6. n. 7. D. Michael Ant. Frances Vrrutygoiti in suo eruditissimo tract. de Eccles. Cathedr. cap. 15. num. 156.

34 Secunda; quia, cum & in hoc sit communis usus loquendi, & vulgaris intelligentia, ut dumtaxat triticum

in specie appellatione tritici veniat, ut constat apud omnes, nec ullus sit, qui sic id non intelligat, ut tenent Gratian. & Barbof. *supr. relati.* † Succedit etiam alia non minus vulgaris regula, nimirum, quod communis, & frequentior usus loquendi propria verborum significationi preferatur, text. in *l. Labeo, §. 2. ver. non enim, ff. de suppellect. leg. text. elegans in l. cum delationis, §. Item caccabos 3. ff. de instr. vel instr. legat. ibi*: *Pedius ait: non propriam verborum significationem scrutari; sed in primis, quid restator voluerit, deinde in qua consuetudine sint, qui in quaque regione commorantur, idemque animadvertunt plura de hac regula afferentes Mascard. de stat. interpr. concl. 2. tot. D. Covarruv. 3. var. cap. 5. num. 1. Gutier. de matrim. cap. 1. num. 7. Sim. de Pract. de interpr. ult. volunt. lib. 2. interpr. 3. dubit. 1. solut. 2. num. 308. fol. 255. Mier. de majoratib. part. 1. quest. 65. à num. 49. & cum pluribus Vela differt. 6. num. 24. Solorç. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 1. latè, & bene Everard. in topic. loc. 7. † Ubi cum pluribus, quod etiam in interpretatione Legis Divinæ communis loquendi consuetudo prævaleat, idem docet D. Salgad. de Reg. protect. 4. part. cap. 12. à num. 18.*

Advertendum tamen est, adhuc etiam sub nomine tritici in specie accepti; ut supra diximus plures alias tritici species contineri, ut sunt siligo, rubus, clusinum, adorum, venuculum, & alias plures, quas latè refert Plin. lib. 18. natur. histor. Rebuff. de verb. sign. in dicit. *l. frugem*, vers. *Triticum*, Menoch. dicit. lib. 4. pres. 151. num. 3. quæ licet inter se in specie non differant, differunt tamen in numero, & qualitatibus. Rubus enim ponderosior, & nitidioris grani est; adorem cætera triticorum genera præcellit: *Clusinum* grano nitido, & candido: *Venuculum* aliud nitidum, & aliud candidum, & utrumque ponderosius, ut notat Plinius dicit. cap. 18. & ibi ejus addit. † *Siliginem* etiam vocat Plin. tritici delicias; quia cæteris candidior, & ex ea panis valde albus efficitur, Laguna in Dioscorid. lib. 2. cap. 82. Collant. in pragmat. Agricol. lib. 1. cap. 10. num. 3. sed sine virtute, & pondere, & ad nutriendum minus potens ob ejus levitatem, quamvis non injucundior; ut & notat Ambros. Calep. in suo diction. verb. *Siligo*, ex eodem Plin. dicit. lib. 18. cap. 10.

Quare malè siliginem à tritici in specie significatione excludit Menoch. dicit. pres. 151. num. 1. ubi, quod in tritici legato non contineatur, quem sequitur Barbof. dicit. verb. *Triticum*, num. 2. sed male, ut supra vides.

Ex dictis ergo deduci potest, quod cum apud nostris jurisperitos genus subalternum dicatur, quod alia genera inferiora comprehendit; & inferius, quod individua continet, quod dialectici speciem vocant, ut Authores relati frequenter notant: Similiter etiam triticum in genere sumptum genus esse subalternum, ut animal, cum & alia genera inferiora individua continentia comprehendat, ut legumen; & hordeum, & triticum quod dictas species continet, & ideo eorum respectu in specie sumptum est genus inferius, quia non alia genera, sed species tantum comprehendit.

§. III.

Frumentum quid, & quos fructus comprehendat?

Frumentum autem similiter, ut de tritico, & blado dixi, fructuum appellatione continetur, & etiam frugum, bladi & tritici in genere sumpti nomine, quæ ejus respectu genera subalterna sunt; licet & ipsum quoque

quoque frumentum genus sit respectu fructuum, qui arista se continent, quos suble comprehendit; quæ omnia ex infra dicendis apparebit.

44 Frumentum igitur in genere, & in specie accipitur: ingenere sumptum omnes fructus, qui arista se tenent, comprehendit, ut triticum hordeum, speltam, avenam, & similia, quæ aristam habent, *l. frugem 77. de verbor. sign. glos. in l. 1. C. de condit. in public. horr. lib. 10. ubi Luc. de Penna, & etiam Glos. in l. 1. §. De eo opere, ff. de aqua pluvi. arc. ubi & Bart. quod ista sit sua propria significatio ex Aretin. in dicit. *l. frugem*. Panormit. in cap. ex multiplici 3. de decim. n. 3. Alciat. & Rebuff. in dicit. *l. frugem 77.* Forcatul. in penu. jur. cap. 6. Tusch. pract. concl. tom. 4. litt. G. conclus. 49. num. 2. & tom. 8. litt. T. conclus. 392. num. 2. Menoch. de presumpt. lib. 4. pres. 151. num. 1. Dioscorid. lib. 2. cap. 8. ubi Laguna. Collant. in pragmat. Agricol. lib. 2. cap. 10. num. 3. Barbof. in appellat. verb. *Frumentum*, n. 1. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 17. num. 79. Gasp. Klok. de arar. lib. 2. cap. 1. num. 69.*

45 In specie vero sumptum (ut communis usus loquendi intelligit) pro nobiliori, & potiori significato, & sic solum ipsum frumentum, quo ad panem utimur, hoc est, triticum significat: Non vero hordeum, aut similia, quæ arista se continent, *l. modis, C. de susceptor. præposit. & arc. lib. 10.* quam sic intelligit ibi Ioan. Platea, & Imol. & alii antiqui relati per Ripam de peste, tit. de remed. ad conservand. ubert. num. 57. Glos. in dicit. *l. frugem* litt. Q. ubi & Bartol. Panormit. in cap. ex multiplici 3. de decim. num. 3. Iass. in *l. triticum 94. ff. de verb. oblig.* Ioan. Plat. in *l. modis, C. de susceptor. præposit. & arc. lib. 10.* Rebuff. in dicit. *l. frugem* col. 4. vers. *Limitatur*, Forcat. dicit. c. 6. Menoch. dicit. presumpt. 151. num. 4. Aviles in cap. 17. verb. *Arazonables precios*, num. 36. † Et ideo stante frumenti extractionis prohibitione, sive apud nos *la saca de pan*, triticum tantum, non hordeum, avenam aut similia continentur, Avend. de exequ. mandat. part. 2. cap. 19. num. 35. in fin. Mexia in pragmat. tax. pan. concl. 1. num. 56. Avil. in dicit. cap. 17. num. 36. in fin. Collant. dicit. cap. 10. num. 3. Barbof. dicit. verb. *frumentum*, num. 3.

47 Ex quo inferitur, quod si quis accusetur de furto frumenti; & de furto hordei, avenæ, aut similis probatum sit, non debeat inquisitus ex tali probatione puniri; quia talis probatio accusationi non convenit, quæ de tritico in specie intelligenda est, ut singulariter notant Imol. & Angel. in *l. triticum 94. de verbor. obligat.* Rip. ubi supra. num. 57. Aviles in cap. prætor 52. verb. *En la tierra*, num. 19. licet contrarium velit Alexand. in dicit. *l. 94.*

48 Ex quibus idem, & fortius dicendum est in accusato non de frumento, sed magis specialiter de tritico subrepto, stante probatione in hordeo; & tenet Paul. de Cast. in dicit. *l. 94.* etiam ex communi usu loquendi, & Alexand. ibi, num. 11. contra Imol. qui ibidem contrarium asseruit.

An autem frumenti, seu tritici appellatione (quod secundum consuetudinem loquendi idem est, ut dixi) farina comprehendatur? Inter DD. magna est controversia; † Nam, quod ejus appellatione veniat, tenent Bart. in *l. si cui lana*, de leg. 3. ubi Rayner. de Forlivio, Florian. de Sancto Petro, Bald. in *l. non dubium*, Cod. de legib. & ex aliis Collant. in pragmat. Agricol. dicit. cap. 10. num. 3. & alii infra referendi.

49 Quæ quidem opinio fortiter comprobatur. Primum ex *l. si cui lana 68. de leg. 3.* ubi lanæ appellatione filata etiam venit; donec in tela apponatur; quia eo usque semper lana dicitur, licet, prima forma mutata, bene Bart. & antiquior, in dicit. *l. sicut lana*; & ad

rem Rip. de peste, tit. de remed. ad conserv. ubert. num. 45. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 151. num. 6. Franc. Barty de success. testari, & intestat. lib. 9. tit. 15. num. 1. Selsè decis. 391. num. 8. Novar. in pragmat. Regn. Neapol. super pragmat. 5. de administrat. universit. num. 76. Mexia in pragmat. tax. pan. concl. 4. num. 2. Barbof. in appellat. verb. *Lana*, num. 1.

Quare similiter in farina idem dicendum videtur, ut quamvis prima frumenti, aut tritici forma per demolitionem mutata sit, donec tamen sit in pane conversa, & sic donec ad finem destinatum pervenerit, frumenti, seu tritici appellatione venire videtur, ut in specie resolvunt Bart. in dicit. *l. si cui lana*, Rip. in loc. supra citat. num. 46. Guid. decis. 373. in med. Mexia in pragmat. tax. pan. conclus. 4. num. 2.

Secundò eadem affirmativa sententia fundari potest, quia farina non videtur nova species à frumento sed ea quæ prius latitabat detecta, *l. adeo, §. Cum quis, ff. de acqui. ver. dom. & ad rem Surd. decis. 139. num. 5.* Gratian. in addition. ad suam decis. *Marchia* 184. num. 6. Cyriac. tom. 3. controu. 468. num. 31.

Tertio; quia, cum non sit nova species, ideo etiam creditor hypothecarius, seu privilegiatus in frumento suam hypothecam, aut privilegium in farina ex seo confecta conservat, nam idem est corpus, & eadem res, Surd. decis. 139. Castill. decis. Sicil. 9. num. 5. Gratian. dicit. decis. 184. num. 6. Hermos. in *l. 2. tit. 1. part. 5. gloss. 3. num. 14.* Merl. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 53. numer. 47. Cyriac. tom. 3. controu. 468. num. 25.

Quibus tamen non obstantibus, contrarium, imò quod farina frumenti appellatione non comprehendatur, tenent Dyn. in dicit. *l. quasium*, §. *Illud*, de leg. 3. Bald. in *l. 1. Cod. de fruct. & lit. expens.* num. 6. Menoch. dicit. lib. 4. pres. 151. num. 23. Bertach. de gabell. quest. 11. num. 16. Gutier. de tutel. part. 3. cap. 23. num. 9. & relati per Rip. ubi supra. à num. 43. Surd. dicit. decis. 139. à num. 1. Matienç. in *l. 1. tit. 25. lib. 5. gloss. 4.* ubi Azved. num. 15. Hermos. in *l. 2. tit. 1. part. 5. gloss. 3. num. 12.* Capyc. Latr. consult. 157. à num. 2. Barbof. dicit. verb. *Frumentum*, num. 4. & 5.

Quorum opinio præcipue fundatur primò; quia aliud frumentum, aliud farina, ut ex nomine apparet, ex quo dignosci, & secerni, debent res, *l. ad recognoscendos, Cod. de ingen. & manum. l. unie. Cod. de mutat. nomine l. 2.* ubi DD. ff. de lib. & post. ut latè, & cum pluribus prosequitur Scobar de puritat. part. 1. quest. 16. §. 2. à num. 11. & latius, §. 3. num. 27. D. Valenç. conf. 110. num. 7. † Ad quid enim nomina inventa sunt, nisi ut res, de quibus homines loquuntur significentur, *l. labe ait, vers. Nam quorsum nomina, ff. de suppellect. leg.* Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 64. num. 1. † Et hinc est, quod ea, quæ differunt in nomine, differunt etiam effectu, & essentia, *l. à nullo, Cod. de feriis*, ibi: *Quæ nomine differunt, effectu carebunt*, D. Valenç. conf. 33. num. 168. & conf. 96. num. 155. plenè, & doctè, & ad plura similia Dom. Michael Frances de Vrrutygoiti de Eccles. Cathedral. cap. 15. à num. 13. quare in nostro casu, si idem farina ac frumentum esset, cur diversimodè nuncuparetur, ut ait eleganter Imperat. in *l. si idem, Cod. de Codicill.*

Quod etiam ex formæ diversitate comprobatur; alia enim est tritici, aut frumenti forma, alia farine, ut omnibus patet; & in presenti frumenti forma fuit extincta per confectionem farine ex ipso tritico, ut materia se habente, ex qua quidem confectione farine forma resultavit; quia forma nihil aliud est, quam impressio in materia, ut figura Cæsaris impressa ferro, vel pecunia, Bald. conf. 38. lib. 1.

60 Quare cum forma det essentiam rei, ut vulgari- ter apud Dialecticos jactatur, dicitur l. Iulianus, §. Sed nisi quis, ff. ad exhib. l. in l. cum quis, num. 11. Cod. de jur. & fact. ign. Valeron. de transact. tit. 1. quest. 3. num. 76. merito ex formæ diversitate diversa res farina à frumento censeri debet: quod & agnoscere videtur Mexia in pragmatic. tax. pan. concl. 4. num. 6. ubi quod non continetur farina appellatione frumenti ex propria significatione, neque in legato frumenti farina comprehendatur, & quid ex mente statuentium? resolvit à num. 7.

61 Secundo; quia frumenti potentia & forma ita victa, ac extincta est per mutationem in novam speciem farinæ, ut ad pristinam formam, & materiam reduci non possit; quare merito nova res, non antiqua intelligenda est farina: l. Iulianus, §. Sed & si quis, ff. ad exhibend. dicitur l. quæsum 76. §. Illud, de leg. 3. l. lan. 86. cod. tit. l. sed si ex meis 26. ff. de acquir. rer. domin. §. Cum ex aliena materia, instit. de rer. divis. & ad rem notant Rip. ubi supra. num. 43. Surd. dicitur. decis. 139. à num. 1. Hermos. & plur. ex supra. relar. Capyc. Latr. consulti. 157. à num. 1. † Quo casu omnes asserunt, non idem in materiato, ac in materia dicendum esse, & probatur ex l. si convenerit, §. Siquis, ff. de pign. act. & ad rem Marant. in pract. 2. part. num. 28. Avendañ. respons. 83. concl. 7. num. 4. & plura ad præd. jura congerit doctissimus D. D. Petr. de Salç. de contrab. cap. 8. tot.

62 In qua diversitate opinionum, ut ad concordiam reducatur, sub distinctione resolvendum est. † Aut igitur propriam, & strictam verbi frumenti, aut tritici significationem inspicimus, & in hoc sensu rectè procedit, supra dicta, opinio Dyni, Bald. & Authot. supra dictorum: vel identitatem potius rationis inter frumentum, & farinam in statuto, seu alia dispositione circa frumentum loquente expectamus; tunc enim ex mente disponentis, aut statuentis etiam farinam comprehendendi, certissimum est: & in hoc casu absque dubio procedere debet Bartol. & sequacium opinio.

63 Quæ concordia sat expressè ex ipsismet antiquioribus colligitur, ut constat ex Dyn. Bart. & Alberic. in dicitur l. quæsum, §. Illud, Bald. in dicitur l. 1. C. de fruct. & lit. expens. n. 6. & docent bene Rip. de pest. tit. de remed. ad conserv. ubert. à num. 43. Bertach. de gabell. quest. 1. 1. num. 16. Guld. decis. 373. Menoch. dicitur. presump. 151. à n. 23. & eleganter Surd. decis. 129. Marant. in pract. part. 2. num. 28. Gratian. ubi supra. Hermos. in l. 2. tit. 1. part. 5. glos. 3. num. 12. Barbof. in appellat. verb. frumentum, num. 4. & 5. latè, & bene Capyc. Latr. consulti. 157. per tot. & præcipuè à num. 34. qui omnes à supra dicta concordia non recedunt.

64 Quare, juxta hanc distinctionem, frumenti, aut tritici propria significatione in spectata, farinam non venire, concludendum est, nisi ex identitate rationis statutum, vel aliam dispositionem de frumento, aut tritico simpliciter loquentem etiam de farina sensisse, colligi possit.

65 Ex qua distinctione, & concordia; ad ejus primæ partis comprobationem; primò infertur, in legato, vel simili dispositione tritici, aut frumenti farinam non comprehendendi, cum non sit aliqua ratio ad istam comprehensionem, & sic juxta propriam significationem accipi debere verbum Frumentum, docent ex dicitur §. Illud, & jurib. supra. adductis Bartol. Bald. & Dyn. ubi supra. & Rip. num. 47. Menoch. dicitur. presump. 151. num. 8. Hermos. Barbof. Capyc. Latr. & fere omnes superior. num. relati.

66 Quod, & comprobatur ex l. lana legata 86. ff. de legat. 3. ubi lana, seu quavis alia materia legata, vestimentum, aut navem, vel aliam rem ex ea factam non deberi, Consultus docet, si ad pristinam materiam reduci non possit, ut vestimentum aut navis ex lana, seu tabulis legatis facta; contra vero, si possit; ut scyphi ex massa auri, vel argenti legata facti, ut ex dicitur l. lana, & dicitur l. quæsum, §. Illud, de leg. 3. & aliis jurib. dicitur. num. 61. relatis pro ipsorum declaratione resolvunt Gloss. & antiquior. in dicitur l. lana, Hyppolyt. Riminal. conf. 25. num. 31. Menoch. dicitur. lib. 4. presump. 151. num. 6. Franc. Berry de success. testat. & intestat. lib. 9. tit. 15. num. 1. Barbof. in appellat. verb. Lana, num. 1.

In qua quæstione omitti non debet textus elegans, & singularis valdeque difficilis, in l. servum filii 44. §. Si pocula, ff. de leg. 1. quæ licet quoad vasa ex massa legata facta, cum dicitur l. lana, & dicitur §. Illud conveniat, quoad dicta tamen in vestimentis ex lana legata factis, ex ipsa, l. lana, & §. Illud, ex diametro ei opponitur, dum ait ibi Ulpian. Lana legata vestimentum ex ea factum deberi modo non mutaverit testator voluntatem. Ex quibus sensisse videtur, non præsumi revocatum legatum, si rei legatæ forma ita mutata sit, ut ad pristinum statum reduci non possit.

Qua tamen difficultate non obstante, prædictam, dicitur §. Illud distinctionem semper retinendam existimo, & omnia Bart. solutione, in dicitur §. Si pocula, & alia ibi tradita per Comensem, quem sequitur Menoch. de presump. lib. 4. presump. 171. à num. 5. qui omnes dicitur §. Si pocula, variè interpretari, conantur, respondendum mihi videtur, non ibi per Ulpian. negari, legatum revocatum præsumi, sed sensum esse, legatum in vestimentis, vel in vasis ex massa factis consistere, nisi contraria voluntas testatoris probetur, cum hac tamen differentia, quòd in legato massæ hæres aliundè probare debet revocationem, quam ex confectioe vasorum, factam esse, intendit: nec sufficere, si ex ea mutationem voluntatis probare conetur: quia nulla ob id præsumptio contra legatum inducitur: in legato vero lanæ sufficere ad ejus revocationem vestimentorum confectio, nec aliundè tenebitur heres probare mutationem voluntatis, quam Ulpianus ad revocationem requirit, contra Menoch. & Comens. qui in dictis locis asserunt, etiam in hoc casu aliunde heredem probare debere, revocationem, sed si hoc verum esset nihil operaretur mutatio materiæ in rem, quæ ad pristinum statum reduci nequit contra dicitur §. Illud, & prædicta jura.

Et idem in lana tineta, quòd lanæ appellatione ob formæ mutationem non comprehendatur, si cui lana, ff. de leg. 3. Barbat. conf. 29. col. ult. vol. 3. Nat. dicitur. conf. 686. num. 11. Rimin. dicitur. conf. 25. num. 31. † Cui resolutioni obstare videtur, quòd inspecta naturali significatione verbi Lana, etiam tineta comprehendendi deberet; quia quamvis tineta sit, non definit esse lana, seu materia, nec transit in speciale nomen, aut formam, sed tantum tineturæ qualitas lanæ absque aliqua substantiæ mutatione adhæret; cum eam duntaxat diversi coloris faciat, & sic non definit esse lana, ut probatur ex text. in l. pediculis, §. Labeo ff. de aur. & argent. leg. l. sed si ex meis, §. fin. ff. de acquir. rer. dom. ubi notat Gloss. litt. G. & idem constat, ex dicitur l. si cui lana, §. Lino, ubi in lino legato tinetum quoque continetur.

Quibus tamen non obstantibus à prædicta resolutione, ex dicitur l. si cui lana, deducta non est recedendum; quia, quidquid juxta naturalem significationem verbi Lana etiam tineta ejus nomine veniat, ut & in Lino diximus: attamen in legato lanæ contrarium

67 Quod, & comprobatur ex l. lana legata 86. ff. de legat. 3. ubi lana, seu quavis alia materia legata, vestimentum, aut navem, vel aliam rem ex ea factam non deberi, Consultus docet, si ad pristinam materiam reduci non possit, ut vestimentum aut navis ex lana, seu tabulis legatis facta; contra vero, si possit; ut scyphi ex massa auri, vel argenti legata facti, ut ex dicitur l. lana, & dicitur l. quæsum, §. Illud, de leg. 3. & aliis jurib. dicitur. num. 61. relatis pro ipsorum declaratione resolvunt Gloss. & antiquior. in dicitur l. lana, Hyppolyt. Riminal. conf. 25. num. 31. Menoch. dicitur. lib. 4. presump. 151. num. 6. Franc. Berry de success. testat. & intestat. lib. 9. tit. 15. num. 1. Barbof. in appellat. verb. Lana, num. 1.

rium dicendum est; imò, quod tineta in eo non comprehendatur, quod ex alia specialissima ratione procedit, quia nimirum plus pretiositatis accipit lana per tineturam, quam lino; quare de ea non tam facile sensisse testator, præsumitur, ut notat Gloss. in dicitur §. Lino, litt. L. Albert. Brun. de mut. & transform. monet. num. 8. & 19. Sesse decis. 191.

74 Sed notabilius hæc intellige, nisi verbis ampliis lana legata sit, Barry dicitur. tit. 15. num. 1. vel, adjecto signo universalis, quia tunc cujuscumque generis legata intelligitur, ut ellicitur, ex l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. & argent. legat. ubi notat Gloss. & Barr. ibi: Et in dicitur leg. si cui, Rot. apud Farinac. decis. 697. numer. 6. part. 1. recent. Barbof. supra num. 3.

75 Nec obstat, quòd, lana simpliciter legata, etiam filata veniat, quamvis ad pristinum reduci non possit, ut supra num. 51. pro primo argum. Barr. dixi, ex Menoch. Barbof. & aliis; quia illud procedit ex propria significatione verbi Lana, & quia non definit esse lana, licet filata sit, non vero, quia materiaturum idem sit, ac materia, si ad pristinum statum reduci non possit.

76 In quibus omnibus supradictis casibus ante omnia consuetudo testatoris, quam lanam, cum de ea in vita loquebatur, comprehendere assueceret, & etiam circa id Regionis usus inspiciendus est, juxta text. in dicitur l. cum delationis, §. Item caccabos 3. ff. de fund. instrum. vel cum instrum. legat. l. labeo, §. 2. vers. Non enim cum vulgariis, ff. de suppellectil. legat. D. Covarruv. D. Solorç. & alii relati, supra in hoc, cap. in princ.

77 Secundo ex distinctione, quam supra tradidimus circa significationem verbi frumenti, aut tritici, & circa farinæ ejus nomine comprehensionem, infertur etiam, debitorem tritici, aut frumenti farinam præstando adimplere non posse, quia non est eadem ratio, nec effectus, ac in tritico; cujus usus diversus est, & latius patet, quam farinæ usus, quæ præcipuè ad panem utimur, tritico autem ad seminandum, & ad aliud, quam ad panem, uti possumus, & ideo creditoris magis interesse poterit, quod in tritico, potius quam in farina solvatur, & in effectu, licet non præstita ratione, hanc resolutionem tenent Bald. in l. 1. num. 6. Cod. de fruct. & lit. expens. Rebuff. in l. frugem 77. vers. Et prohibitus de verb. sign. Menoch. dicitur. presump. 151. num. 8. Surd. decis. 139. n. 3. Franc. Barry de success. testat. & intestat. lib. 9. tit. 19. num. 5. Guier. de tutel. 3. part. cap. 25. num. 9. Gratian. dicitur. decis. 84. num. 69. & cum aliis Hermos. in d. l. 2. tit. 1. part. 5. glos. 4. num. 13. Barbof. in appellat. verb. Frumentum, num. 5. † quidquid contrarium teneat, nempè quòd farina pro frumento solvi possit, Thor. vot. decis. 69. n. 28. ex Mastrill. decis. 139. n. 1. sed eo non per lecto, quia imò nostram negativam opinionem satis aperte ex prædictis rationibus ipse Mastrill. docet per tot. decis. & eodem modo corrigi debet, Balmaced. de collectis, quest. 79. num. 7. ubi opinionem Thor. tenet nullo pro ea relato, præter Petrum Surd. in d. decis. 139. n. 3. qui etiam nostram sententiam, expressè docet, & pro ea ab omnibus refertur.

78 Ex eadem etiam ratione infertur tertio, quod frumenti, aut tritici appellatione panis non continetur, & contra obligatus ad panem coctum frumentum solvendo non adimplebit, text. in l. 1. C. de frument. urb. Constantinopol. lib. 11. ubi Bartol. & in d. §. Illud, Rebuff. in d. l. frugem, vers. Petr. Pechius de testament. conjugum, lib. 5. cap. 13. num. 1. in fin. Corset. in singular. verb. Frumentum, Menoch. d. presump. 151. num. 9.

79 Lagunez de Fructibus.

Franc. Barr. ubi supra. Azeved. in l. 1. tit. 25. lib. 5. num. 15. Barb. d. loco num. 7. Cap. Latr. consulti. 157. à n. 5.

80 Quartò infertur; quòd si ex consuetudine, vel privilegio Episcopo, vel aliter cui pro quolibet modio frumenti aut tritici, sit in Civitatem adportatur, certa parva mensura sit debita; ex farina tamen non debetur, ut docet Felin. in cap. Sancta Maria, col. 42. de constitu. Rot. decis. 8. alias 835. in antiquis sub tit. de consuet. Rip. de peste in tit. de remed. ad conserv. ubert. à n. 42. Capic. Latr. de consulti. 157. num. 17.

81 Quibus pro prima parte sup. dictæ distinctionis illatis quædam alia pro secunda inferenda sunt.

82 Primò igitur ex his, quæ supra tradidimus, videlicet appellatione frumenti ex identitate rationis & si ex mente disponentis, aut statuentis farinam comprehendendi, ut in dicitur 2. part. distinctionis diximus, infertur, quòd statuto tritici aut frumenti extractionem prohibente, farina quoque comprehensa intelligatur, ita ut farinam extrahens in pœnam statuti incidat, quia licet ex vi verborum autenta propria significatione verbi Frumenti, non possit dici prohibita adportatio farinæ, attamen ex identitate rationis, & ex mente statuentium prohibitio ad farinam extenditur, ut in specie, & ad plura similia alia latè tractant & resolvunt Barr. in d. l. quæsum §. Illud, ff. de legat. 3. ubi Dyn. Alberic. & Florian. de S. Petro, Ripa resp. 4. n. 14. de constit. & in tract. de pest. tit. de remed. ad conserv. ubertat. num. 43. Rebuff. in dicitur l. frumentum 77. ff. de verb. obligat. & est elegans decis. Guid. Pap. 373. Ranchin. concl. 224. part. 1. Marant. de ordine judiciorum, p. 2. princ. in princ. num. 29. Franc. Marc. decis. 240. tom. 2. Menoch. lib. 4. de presump. 151. num. 7. Clatus in §. fin. quest. 83. vers. Præterea quæro, Boer. decis. 177. Marin. Anton. var. res. lib. 2. res. 33. num. 12. Benevent. Strac. de mercatura p. 2. n. 29. Bonacom. opin. crimin. p. 1. verbo Statutum, f. 156. & tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 17. num. 220. pag. 229. & num. 269. pag. 236. bene Surd. decis. 139. ubi decisum refert, Steph. Gratian. decis. March. 184. n. 9. & 10. Mastrill. decis. 139. num. 11. Camill. de Medic. conf. 97. n. 4. Castill. decis. Sicil. 9. num. 5. Mex. in prag. taxa panis, conclus. 4. n. 6. Matienç. in l. 1. tit. 25. lib. 6. Recop. gloss. 4. & in eadem leg. Azeved. n. 15. Collant. in prag. agric. lib. 1. cap. 10. num. 3. in fin. Bobadill. in Polit. lib. 4. cap. 5. n. 23. Hermos. in l. 2. tit. 1. p. 5. gloss. 3. num. 7. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quest. 5. num. 47. Hodiern. ad Surd. in dicitur. decis. 139. num. 4. Barbof. in appellat. d. verb. Frumentum, num. 6. latè & doctè Capyc. Latr. consulti. 157. Cyriac. tom. 3. controverf. 468. num. 26. ad quod & ad alias quæstiones elegantiar. ac doctè eruditissimum D. D. Petrus de Salzedo in suo tractat. de contrab. cap. 8. fol. 89. vers. En cuyas.

83 Et loquentes in simili statuto, per quod certum pretium taxatur tritico, quod eadem taxa in farina sit servanda deductis expensis, ne alias in fraudem legis, seu statuti carius tritico farina vendatur, optimè Pat. Molin. tom. 2. de just. & jur. disput. 364. vers. Si triticum, Ledesin. in summ. 2. part. tract. 8. cap. 32. in 1. impresfion. Villalob. in summ. 2. p. tit. 21. difficultat. 9. num. 1. Mexia in prag. taxa, pan. conclus. 4.

84 Et quod identitas rationis detur in farinæ extractione, aut venditione ac in frumenti est evidens, quia non ex alia ratione frumenti extractio, aut venditio carius prohiberi solet, nisi ne subditi fame pereant, & ut publicæ necessitati provideatur, cum autem hoc etiam damnum sine dubio sequeretur, si farina extrahi, vel carius vendi posset dubitari nequit, quia sit eadem ratio, ut similiter ejus extractio prohibita ceptetur, ut docent. bene Guid. decis. 373. Mexia dicitur. conclus. 4. numer. 3. Capyc. Latr. dicitur. consulti.

85 *fulc. 157. à numer. 34. & fere omnes superius relati.*
 Quare merito in similibus statutis potius finis, & mens statuentium, quam verba expectanda sunt, ut effectus desideratus sequatur, *l. nominis, & rei, §. Verbum ex legib. de verb. significat.* ut ad nostram maxime quæst. optimè docent Guid. *diēt. decis. 373.* Alberic. *in 2. p. stat. quæst. 105.* Franc. Marc. *decis. 140. numer. 2.* Boer. *diēt. decis. 177.* Capic. *Latr. supra num. 26.* Bertachin. *de gabell. 8. principio in 2. part. quæst. 11.* Mex. *in prag. taxæ pan. conclus. 4.* doctè Petrus Surd. *diēt. decis. 139. per tot. & num. fin.* Mastrill. *decis. 139. à num. 9.* & fere omnes relati supra numer. 82. in qq. omnibus plenè dictam distinctionem, & differentiam explicatam invenies inter legatum, seu aliam dispositionem de frumento, aut tritico loquentem, in qua farina non venit, qua stricta significatio frumenti, & communis usus loquendi inspicitur, & inter dictum statutum prohibitorium, sub quo absque dubio ex mente, & sine ipsius statuti comprehenditur.

86 Alias enim faciliter legi aut statuto fraus fieret, quia frumentum quod in sua specie extrahi non potest, in farina extraheretur, contra *l. non dubium C. de legib. l. contra legem 29. l. fraus 30. ff. eod.* Ex qq. non solum expresse dispositum per verba legis prohibitorium censetur, sed & quod in ejus fraudem, contra ipsius mentem salvis verbis legis fit, ut docent cum aliis Azev. *in l. 2. tit. 6. lib. 8. Recop. à num. 6.* D. Solorc. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num. 25.*

87 Et etiam alias directè prohibitum indirectè fieri posset, contra text. & jura expressa in *l. Seius Agerius*, ubi Bart. *ff. ad leg. Falc. l. scire oportet, §. Si mater ff. de tut. & curat.* Menoch. *conf. 1105. numer. 18. & de presumpt. lib. 4. præf. 189. numer. 82.* Bellef. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de exempt. Cleric. & eorumdem bonorum amuner. §. 7. n. 6.* Barbof. *axiom. 193. num. 5.* D. Solorc. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num. 24.*

88 Quia prohibitum una via alia concedi non debet, text. *in cap. cum quid una via, de reg. jur. in 6.* ubi Barb. & repet. *l. quæstum 38. ff. de bon. libert.* Mantic. *de tacit. & ambiguis convent. lib. 8. tit. 2. numer. 36.* & cum pluribus Barbof. *diēt. axiom. 193. num. 1. D. Solorc. diēt. cap. 19. num. 24.*

89 Ex quibus rationibus dicta prohibitio extractionis tritici aut frumenti etiam ad panem coctum extendunt D. D. Guid. *diēt. decis. 373.* Boer. *diēt. decis. 177.* Franc. Marc. *decis. 540. num. 2.* Medic. *conf. 97. num. 5.* Hodier. *ad diēt. decis. Surd. 139. num. 4.* Capyc. *Latr. d. consult. 157. à numer. 25.* Cyriac. *diēt. controu. 468. numer. 28.* † Ubi idem in aliis similibus materiis prohibita extractio materiz, ut in sapone serico contextio, & similibus stante prohibitione circa oleum sericum, seu materiam ex qua fiunt.

91 Quod & comprobatur, ex *l. sed Julianus, §. Mutuacionem 3. ff. ad S. C. Macedon.* Ubi prohibitio S. C. de pecunia non mutuanda extenditur etiam ex identitate rationis ad frumentum, & farinam, vel similem rem pondere numero, aut mensura consistentem, licet expresse in pecunia raptum loqueretur, ne fraus legi fieret, & finis S. C. non sequeretur, & docent, ex *diēt. §. Corraf. lib. 4. Miscellan. cap. 3. num. 3.* Cayalc. *decis. 31. numer. 11.* & noster Gom. *1. tom. variar. cap. 6. num. 2.* ubi plur. Ayll. Hermos. *in l. 4. tit. 1. p. 5. gloss. 1. num. 2.* & ad rem, Rip. *de peste, tit. de remedi. ad conserv. ubert. num. 4.* Capyc. *Latr. sup. num. 23.* qua rectè procedit supra dicta extensio ex identitate rationis.

92 Quia magis distat frumentum à pecunia quam farina à frumento, ut notat Bald. *in l. non dubium, & in leg. quod rations, C. de leg.*

Et quod magis est præfata, quod in statuto prohibitorio extractionis frumenti farina, & panis coctus contineantur, non tantum per extensionem, sed imò per comprehensionem procedere voluerunt multi & quidem rectè, cum ex mente & sine hujusmodi statutorum, atque ex identitate rationis id fieri supra diximus, quo casu statutorum interpretatio non extensiva, sed potius comprehensiva dicenda est, *Gloss. singul. in cap. 1. de tempor. ordinand. lib. 6.* Abbas *in cap. nihil. 5. col. de elect. Oldrad. conf. 185.* & cum pluribus Tiraquel. *in tract. cessant. caus. 1. part. num. 151. & 54.* Everard. *in loc. Thop. loc. 35. in versic. Prindè enim fallit, Roland. conf. 27. num. 6. cum seqq.* Hypolit. *Riminald. conf. 4. à num. 8. lib. 1. & conf. 340. à num. 13. lib. 3.* Vincent. *Honed. conf. 67. num. 73. lib. 1. & conf. 14. num. 16. eod. lib. Surd. conf. 67. num. 31.* D. Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 5. num. 12.* & latè Castill. *tom. 6. controu. cap. 120. à numer. 18. & cap. 181. num. 7.* ubi in fio. † Etiam in pœnalibus, & correctoriis ex *Grat. respons. 15. à num. 6.* Mier. *de major. 2. p. q. 6. à num. 518.* Cevall. *Farinac. Petr. Barbof. & alii ibi relati, & in cap. 17.*

Ubi latissimè de ista extensione in omni dispositione, & ad rem in nostro statuto, & in aliis etiam pœnalibus Mex. *in prag. tax. pan. conclus. 4.* latè, & cum pluribus Capyc. *Latr. consult. 157. à num. 36.*

Secundò inferitur, quòd eadem ratione statutum præferens creditorem in frumento, aut tritico procedere etiam debet in farina redacta ex frumento, *Gratian. decis. 184. num. 18.* Petr. Surd. *diēt. decis. 139. n. 5. & tot. Mastrill. diēt. decis. 139. num. 19.*

Quia & generaliter creditor hypothecatus in tritico, aut frumento eandem prælationem habet in farina, cum idem corpus, & eadem res licet forma sit mutata dicatur, & potius detectum id quod latitabat, quam quid novum productum censei debeat in specie ut docent, aliis congestis, *Cyriac. tom. 3. contr. 468. num. 25 & 26.* optimè Hermos. *in diēt. l. 2. tit. 1. p. 5. gloss. 3. num. 14.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 53. num. 47.* Joann. Baptist. *Thor. vot. 69. num. 27.* & novissimè Balmased. *de collect. quæst. 79. num. 8.* Castill. *decis. Sicil. 10. num. 5.*

Ubi, & quod similiter creditor super frumento mutuato ad seminandum omnibus in messe, aut tritico nato præferri debeat, præter dominum fundi.

Ex qq. resolutum manet tritici, aut frumenti appellatione atenta propria, & rigorosa significatione farinam non contineri, licet contra ex identitate rationis, & mente statuentium ratiocinandum, & tenendum sit: ea plures alias quæstiones circa frumenti aut tritici legatum, vel aliam dispositionem latè agunt Bart. & alii antiquiores *in l. quæstum, §. Illud, ff. de legat. 3.* Alberic. *in 2. p. stat. quæst. 105.* Bertachin. *de gabell. 8. princ. in 2. part. quæst. 11.* Rebuff. *in l. frugem 77. verb. significat. vers. Et prohibitus, Boer. decis. 177.* Guid. Pap. *decis. 373.* Franc. Marc. *decis. 240. tom. 2. plenè & doctè Aviles in cap. Prator. 52. gloss. En la tierra, per tot. & ex num. 18.* Ad exclusionem etiam pœnæ statuti, ex ipsius statuti mente; quia fortè frumentum autum argentum, aliasve res vetitas extrahentes id necessario sui victus causa faciunt: & ad alia circa statutorum extensionem, aut comprehensionem, latè prosequuntur, Card. Tusch. *pract. conclus. litt. F. concl. 392.* Forcatul. *in pen. jur. c. 6.* Pe. *de testam. conjug. lib. 5. cap. 13.* Menoch. *de presumpt. lib. 4. presumpt. 151.* Matienç. *in l. 1. tit. 25. lib. 5. Recop. gloss. 4. & in eadem leg. Azeved. ex n. 15.* Mexia *in prag. tax. pan. conclus. 4.* Collant. *in prag. agric. lib. 1. c. 10. ex n. 3.* Pat. Molin. *de justitia. & jur. tom. 3. disp. 364. vers. Si triticum, vers. Mastril. dec. 139.* Bobad. *in Pol. l. 4. c. 5. num. 23.*

num. 23. Hermos. *in l. 2. tit. 1. part. 5. gloss. 4. num. 7.* Merlin. *de pignorib. lib. 2. tit. 1. quæst. 53. num. 47.* Hodier. *ad Surdum in decis. 139. n. 4.* Barbof. *in appellat. verbo Fructum, num. 6.* & verbo *Triticum*, latè & doctè Capyc. *Latro conf. 157.* Cyriac. *tom. 3. contr. 468. num. 26.* ad quod & alias quæstiones, eleganter ac doctè eruditissimus D. D. Petr. de Salzed. *in suo tract. de contravand. cap. 8. fol. 89. verb. En cuyas.*

§. IV.

De fructibus in leguminibus consistentibus, qui sint, & in quo ab aliis differant?

100 Legumina autem à legendo dicuntur, quia manibus leguntur, ut docent *Varr. de re rustic. lib. 6. c. 22.* Rebuff. *in l. frugem 77. de verb. significat. vers. Sed ad rem, Tusch. pract. concl. litt. L. concl. 392. n. 2.* Navar. *in prag. 5. de administrat. Universitat. fol. 57. n. 77.*

101 Ideoque sunt fructus, qui manibus leguntur, & qui non aristas, sed siliquis continentur, hoc est folliculis, seu teguminibus quibus grana includuntur, ut sunt Cicera fabæ, lentes, lenticula, pissa, fessamum, faxioli, & similia, text. *in diēt. l. frugem 77. de verb. significat.* ubi post antiquior. docent Rebuff. *vers. Leguminibus, Tusch. diēt. concl. 392. num. 7.* Plin. *lib. 18. natur. hist. cap. 12.* Theophrast. *lib. 8. historiæ, cap. 8.* Columel. *lib. 2. de re rustica, c. 7.* Barbof. *in appell. d. verb. Legumina. Gaspar. Klock de arar. lib. 2. cap. 1. n. 70.*

102 Quæ fructuum genera, sive legumina frugum appellatione veniunt, *diēt. leg. frugem*, ubi Rebuff. & antiquior Tusch. *in diēt. loc. num. 6.* Barbof. *in appellat. verb. Fruges.*

103 Secus verò appellatione frumenti, sub quo non continentur, Bart. *in l. 7. ff. de tritic. vin. & oleo leg. n. 3.* quia solum ejus nomine, quæ arista se continent, comprehenduntur, *diēt. l. frugem*, & dixi superius hoc *cap. in §. 3.*

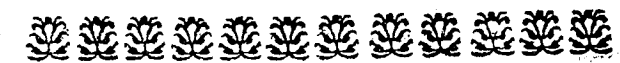
104 Ex qq. utiliter ad praxim inferri potest quod licet plura privilegia prædiis frumentariis, eorumque fructibus animalibus, & instrumentis ad eorum culturam competant, ne videlicet pro debito civili capiantur, quæ & alia multa similiter agricolis competunt, de quibus vide *l. executores, l. pignorum, C. qua res pignor. obligar. possunt, & nostra jura Regia in leg. 3. tit. 27. p. 3. l. 4. tit. 13. p. 5. l. 43. tit. 4. lib. 3. Recop. Regiamque Pragmaticam agriculturalium, quæ extat in l. 25. tit. 21. l. 4. Recop. & l. 25. 26. & 28. tit. 21. lib. 4. Recop. l. 5. & 6. tit. 17. l. 5.* Et latissimè de agriculturalium privilegiis, ultra Matienç. & Azeved. in prædictis jurib. videndi, Narbon. *in diēt. l. 25.* ubi per plures Gloss. & Collant. *in diēt. prag. agric. Parlad. lib. 2. ver. quotid. cap. fin. p. 5. §. 3. n. 16. & à n. 21.* Avil. *in cap. Prator. 1. gloss. in alienarum, n. 10.* Renatus Chopin. *de privil. rusticorum.* Federic. *Scotus tom. 2. respons. lib. 9. respons. 15.* Alexand. *Trentacinq. var. ref. 2. lib. 2. tit. de execut. rei judic. ref. 2. n. 2.* Rodrig. *de execut. cap. 5. n. 62.* Villar. *in Silo. resp. lib. 2. respons. 16. cap. 1. tot.* Math. *Coller. de process. executiv. p. 2. cap. 3. num. 187. cum seqq.*

105 Ista tamen privilegia prædiis leguminibus seminatis eorumque Dominis non competent, Collant. *in diēt. pragmat. agricultor. cap. 10. per tot. quod limita,* & intellige quod nisi post leguminum collectionem frumento seminantur, tunc enim eis gaudere debent, quia non ideo quòd leguminibus aliquandiu inserviant, frumentaria esse desinunt, ut idem Collant. *notat. diēt. cap. 10.*

107 Quia nec multæ aratoriz privilegium amittunt ex Lagunez *de Fructibus.*

eo, quòd nonnunquam ad itinerandum, vel vecturam faciendam locentur, aut diverrantur; earum cum principalis destinatio, aut præcipuus usus, seu exercitium agrorum culturam respiciat, argum. *l. quæstum, §. Si aliqua parte, ff. de fund. instr. leg. uxoris in princip. de leg. 1. l. 1. §. Ergò, de aqua quot. & astiva, & docet Collant. in diēt. prag. agric. cap. 3. à num. 5.* ubi & Narbon. *gloss. 2. à num. 6.*

Et hæc de præfatorum verborum rerum emolumenta aut fructus rerum rusticorum prædiorum maxime denotantim materia: & de præfator. verborum nostro verbo *Fructus*, differentia quæ satis, ut patet ad superiores, & alias in praxi quæstiones utilissima erunt dixisse sufficiat.

CAP. II.

ARGUMENTUM.

Quid inter verbum *Glans*, & *Fructus*: & quid glandis appellatione veniat? ad interdictum, *leg. unic. tit. de gland. legend.*

SUMMARIUM.

- 1 Verbum *Glans* generalissimum: quos fructus comprehendat? cum num. seqq.
- 2 *L. unic. & §. unic. & tot. tit. ff. de gland. legend. l. qui venenum 236. §. Glandis appellatione, ff. de verb. significat. declarantur.* Text. in l. qui servandorum 14. §. Si glans fin. ff. de præscript. verb. l. Julianus, §. Glans, ff. ad exhibendum, ibidem. *Glans, sive alius fructus naturalis, aut industrialis, si ex arbore aliena fundi convicini in alterius fundum ceciderit, & aliquis eum collegerit, vel immisso pecore depascat in factum, vel ad exhibendum tenetur: ibidem.*
- 3 De jure nostro partiarum, in l. 1. tit. 28. part. 7. quid servandum circa hos fructus colligendos, & intra quod tempus?
- 4 Contrarium servatur jure Saxonico, quo deciditur fructus ex arbore aliena in convicinum fundum cadentes domini fundi, in quem ceciderint esse. Et hoc amplius dominum fundi convicini, in quo rami ex aliena arbore porrexerint, fructus ex hujusmodi ramis ad suum fundum dependentes percipere posse: ibidem.
- 5 Impugnatur hoc statutum tanquam contra rationem, & æquitatem, & num. 6. & 7.
- 6 Commodum, quod ex re alterius sine aliqua causa ad nos pervenit restituendum, ad text. in l. si me, & Titium, ff. de reb. credit. ibidem.
- 7 Glandis appellatione non tantum fructus omnes, sed & arbores veniunt.
- 8 Glandes stricte, sive magis specialiter sumpta pro fructibus dumtaxat quercum accipiuntur.

Ultra prædicta igitur verba, quorum appellatione nostrum verbum *Fructus* venire solet, est aliud verbum generalissimum nimirum, *Glans*, cujus appellatione omnes fructus continentur, *l. qui venenum 236. §. Glandis appellat. ff. de verb. significat. l. unic. §. unic. & tot. tit. ff. de gland. leg. ubi Bartol. & idem in l. qui servand. §. Si glandis ff. de præscr. verbis, Gloss. in l. Julian. verb. Tertio, in fin. ff. ad exhib. latè Rebuff. in d. l. qui ven. 236.*

2 §. Glandis. Ubi refert Budeum, † qui ait eos tantum fructus venire, qui in ambitu lignosum putamen habent, ut sunt nucis, castaneæ, pistacia, & similia, sed hoc nimis restringit, & opponitur supradictis legibus, quæ generaliter in omnibus fructibus, nulla habita distinctione loquuntur; quare hanc restrictionem rejicit Alciat. de verbor. significat. in d. §. Glandis, ubi quod omnes fructus comprehenduntur, & idem tenent Forcat. in penn. jur. cap. 15. Cæpol. de servit. rustic. præd. tit. de semin. plant. num. 5. Boer. decis. 41. num. 6. Rip. de sent. & re judic. resp. 2. alias 197. num. 7. Barbof. in appellat. verb. Glans.

3 Et ideo dispositum per d. l. qui servandorum 14. §. Si glans fin. ff. de præscript. verbis, nimirum quod si glans ex arbore tua in fundum meum cadat, eamque ego absque dolo immisso pecore, depascam in factum agi possit, & etiam cautum est per d. l. Julianus, §. Glans, ff. ad exhibend. nempe quod in eo casu, si extet glans, vel si cum dolo immisso pecore, eam depascam ad exhibendum teneat: quibus in iuribus licet in glande solum Jurisconsulti loquantur, ob ejus tamen generalem significationem in omnibus etiam fructibus per DD. intelliguntur, quos etiam in fundum alienum cadentes domino colligere licet, ut ultra Gloss. Barr. & DD. sup. relatos, Cæp. ubi sup. & c. 1. de servit. itin. num. 24. verf. Quarto siglans mea. & de servit. Urban. præd. cap. 81. de arborib. col. fin. Gloss. in §. Planè insit. de rer. divis. in verb. Venandi. Paul. de Castro in d. §. Si glans fin. de præscript. verbis, Salicet. in l. fin. C. ad leg. Aquil. Greg. in l. 18. tit. 28. p. 3. gloss. 1. cum seqq. & in l. 10. tit. 15. p. 7. Cavalcan. decis. 32. num. 46. p. 2.

4 Ultra quæ jura communia, & dict. l. unic. ff. de gland. legend. ex qua etiam domino arboris interdictum conceditur ad glandem legendam, hoc est ad fructus omnes naturales, aut industriales (juxta commune placitum, & ipsius l. unic.) in vicini prædio ex ea cadentes intra tres dies colligendo, extat etiam nostrum jus partitarum præfatis iuribus concordans, in dict. l. 18. tit. 28. part. 7. in qua deciditur casus specialis ex tribus ibi notatis, in quo alicui in fundum alienum ad prædictos fructus intra tres dies legendos intrare permittitur, & ibi notat Gregor. quod & ex jure communi, docet Menoch. consil. 1101. numer. 25. † licet contrarium, imò quod domini vicini in lege fundum ceciderunt, fiant jure Saxónico ex eju municipali asserant Matth. Coler. p. 5. dec. 25. Ludovic. Fach. diff. 14. Carpzou. decis. 295. n. 17. in quibus (quod magis est) asserunt isti DD. fructus ex aliena arbore, cujus rami in vicini fundum portexerint, & ita ad fundum vicini pendentes vicinum percipere posse ex ipso statuto municipali.

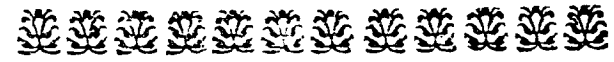
6 Sed certè qua in ratione nitatur nescio, cum contra omnem æquitatem, & rationem juris sit, ut quis dominium fructuum, qui in suo prædio nascuntur, ex eo solum amittat, quod ejus arboris ramis in alienum extensis, in illud ceciderint, vel tantum pendeant inspecto potius, quod in ambitu aereo fundi alieni rami sint, quam quod tota arbor in propria terra sit radicata, ex qua sine dubio, & rami aluntur, & contra omnem æquitatem, & rationem naturalem id constitutum apparet, nam cum alterius jactura sine aliqua causa, imò titulo lucrativo quis locupletaretur contra regul. vulgar. ex l. nam hoc natura de condit. in deb. l. jure natura 206. cum vulgar. ff. de regul. jur. & cum aliis Barbof. axiom. 139. num. 1. maxime nulla causa onerosa, sed potius mere lucrativa concurrente, cum nec vicinis arborem plantaverit, nec irrigaverit, nec aliquam culturam ei fecerit, quo casu procedit dicta regula & æquitas, l. si me, & Titium, ff.

de reb. credit. † ex qua communiter docent DD. 7 quemlibet restituere teneri, quod ex re alterius sine aliqua causa ad ipsum pervenit, Natta cons. 384. n. 13. Ugolin. de offic. & potest. Episcop. cap. 18. §. 2. num. 4. Casar. Argel. de legit. contradit. q. 20. num. 48. bene Surd. cons. 101. à num. 17. & Barbof. ubi sup.

8 Nec pro dicto statuto aliquid facit, si forte dicatur, ideo procedere ut discordia inter convicina prædia habentes vitentur, quæ alias facile oriri possent, si prædia aliena intrare vicinis ad proprios fructus colligendos permitteretur; quæ ratio licet prima facie pro statuto Saxónico sufficere videatur, non tanti est facienda, ut prædictis juris civilis, & naturalis rationibus aequaleat, vel ut eas vincere possit.

9 Item glandis appellatione non solum omnes fructus sed etiam omnes arbores contineri, tenent Boer. decis. 451. num. 6. Barbof. in d. verb. Glans, & quod appellatione arboris glandifera omnes arbores fructifera comprehendantur, idem Barbof. ubi proxime, & Rip. ad tit. de re judic. resp. 2. alias 197. num. 7.

10 Adde quod strictè sive magis specialiter, & juxta communem usum loquendi, maxime in nostra Hispania, glandes dumtaxat accipiuntur, pro fructibus quæcumque, ut notat Barbof. in dict. verb. Glans, in fin. & idem in Gallia Rebuff. ubi sup. verf. Communis.

CAP. III.

ARGUMENTUM.

Quid inter fructus redditus, proventus introitus obventiones, & emolumentum interfit? & qui fructus, aut emolumenta cujuslibet eorum appellatione veniant?

SUMMARIUM.

- 1 Materia hujus cap. circa differentiam verb. Fructus redditus, proventus, & similes obventiones.
- 2 Quandoque hæc verba synonyma sunt, & promiscuè Jurisconsulti, & Doctores eis utuntur, sed non semper, inf. num. 12. & 13.
- 3 Differunt tamen, propria ipsorum inspecta significatione, & de unoquoque separatim agitur.
- 4 Reditus nomen unde dicatur? cum duob. num. seqq.
- 7 Quid significet? Latiorè significationem, quam verbum Fructus habet, ibid.
- Ancillarum partus in fructu non sunt, & tamen in redditu habentur.
- 9 Reditus nomine omnes fructuum species; naturalium, videlicet, industrialium, & civilium comprehenduntur.
- 10 Et non solum magni, sed & tenues redditus.
- 11 Et omnes proventus: cum num. seqq.
- 14 Comprehenduntur etiam qualibet annua præstationes.
- 15 Redituum, aut valoris beneficii appellatione an veniant?
- 16 Proventus verbum generalissimum. Comprehendit quoscumque fructus, redditus, & obventiones, ibid.
- 17 Additis præsertim, & geminatis aliis verbis universalibus.
- 18 Et omnia commoda, quæ extrinsecè ex re proveniunt.
- 19 Et qua ratione jurisdictionis.

- 20 Vel ex facto hominis: ad oblationes, funeraria, sigillorum commoda, & similia.
- 21 An hæc fructuum nomine veniant?
- 22 Verb. Proventus latius, quam verb. Fructus & redditus, patet, & num. 23.
- 24 Distributiones quotidiana an proventus nomine veniant?
- 25 Quid inter proventus, & obventiones interfit?
- 26 Obventionum appellatione quid veniat? ad oblationes, mortuaria, & similia commoda ex re, vel extra rem provenientia: & num. 27. & 28.
- 29 Et si ratione jurisdictionis proveniant.
- 30 Ad parvos, aut magnos redditus.
- 32 Ad distributiones quotidianas.
- 33 Introitus nomen similiter generalissimum, & præfata omnia comprehendit.
- 34 Quid inter introitus, obventiones, & redditus? & n. 35.
- 36 Emolumentum, verbum, etiam generalissimum est omnesque fructus, & præfatis utilitates comprehendit, cum num. seqq.
- 39 Generalis est hoc nomen emolumentum, latiorèque significationem habet, quam præfata verba redditus, proventus, & obventiones.
- 40 Cumulatis præfatis verbis in aliqua dispositione, ut ad solet, plenissime tunc omnes fructus, proventus, & quæcumque emolumenta comprehenduntur, & num. 41.

1 CUM ergo multoties dubitetur, qui redditus, proventus, introitus, obventiones, & emolumenta inter fructus connumerentur maxime in acquisitionibus, & fructuum restitutionibus, non abs re erit, quid singulorum appellatione, & quæ inter ipsos, & cum nostro verbo Fructus differentia sit, indagare: † licet igitur verba fructus, redditus, proventus, obventiones, & emolumentum, quandoque, ut synonyma habeantur, & eis promiscuè Jurisconsulti, ac DD. uti soleant ut patet ex text. in l. usufructu legato 7. junct. §. 1. ff. de usufr. l. in fruct. 42. ff. de usufr. legat. Ubi etiam redditus annui dicuntur fructus, & prædij fructus redditus quoque appellantur; seu pensiones domus, vel ædificij, l. qua tutores, verf. Sed & si parens. C. de adm. ministr. tut. l. fundi Trebatiani, ubi Bart. in princ. verf. Respondeo, de usufr. legat. cap. Pastoralis, de donat. cap. generali, §. Qui autem, ibi: Fructus, sive redditus, de elect. in 6. clement. 1. in fin. de reb. Eccles. non alien. Gloss. in l. si quis ita ff. de usufruct. & docent Marfil. singul. 134. Beroi. cons. 51. n. 5. lib. 1. Cæphal. cons. 637. num. 10. verf. Solum jus, & n. 11. cum seqq. Menoch. cons. 382. n. 2. Surd. cons. 162. n. 3. & 37. Marienq. in l. 5. tit. 9. gloss. 6. n. 1. lib. 5. Recop. Rodrig. de Annis redit. lib. 1. q. 1. n. 2. Ciarlin. tom. 1. contr. 47. à num. 3. & 6.

3 Attenta tamen horum Verborum propria significatione aequaliter inter se differunt, & ut majori claritate procedamus, de cujuslibet significato separatum (licet breviter) agere decrevi, ut sic eorum inter se, & cum nostro verbo Fructus differentia facilius percipiatur.

4 Reditus ergo à verbo Redeo derivatur, quasi singulis annis redeat, quare simplici d. scribi debet, ut constat ex l. aquisitionum, §. 1. ff. de usufruct. l. si fundum per fidei commissum, ff. de legat. 1. l. Codicillis, §. 1. eod. l. nomen. §. Unic. l. prædij. §. Titio l. cum quis in princ. ff. de legat. 3. l. si redditus, ff. de fund. instr. l. pen. ff. de usu, & usufruct. l. liberto §. ult. ff. de ann. legat. l. a unna. in princ. ff. de adimend. legat. l. deducta, §. Hæreditatem ff. ad Trebell. l. nam si non sit, §. ff. de damn. infect. l. Titia ff. solut. matr. in quibus & passim in aliis iuribus, & in tit. ff. de usu, & usufruct. & redditu legat. quoties de

verbo Reditus sit mentio simplici, d. inscribitur; & docent ad prædictam etimologiam ex Plin. & aliis Ambros. Calepino, Othoman. Ant. Nebrif. in suis dictionariis, verb. Reditus. Mathias Martin. in lexic. Philolog. verb. Redeo pag. 3059. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloss. 6. num. 1. qui eam ex Ovid. Martral. & aliis auctoritatibus probat, & ex Varrone notat Cuj. in l. 38. ff. de usu, & usufr. leg. Navarr. in Apologia de redditibus Eccles. secundo monito, & in propugnacul. Apologia, §. 7. Bæz. de decim. cap. 22. n. 11. Rodrig. de ann. redit. lib. 1. q. 1. n. 1. Leotard. de usufr. q. 42. n. 6. Barb. in appellat. verb. Reditus, n. 5.

Quamvis non deficiant, qui cum duplici, d. inscribendum putent, & sic quod à verbo Reddo originem habeat, quasi, quod fundus reddit sic, Corneus cons. 289. num. 11. lib. 1. D. Francisc. Sarmient. & rel. à Rodrig. ubi sup. & utramque opinionem refert Rebuff. in l. frugem. 77 ff. de verb. sign. verf. Insuper, col. 3. qui tamen non resolvit, sed inter utramque parum differe ait.

Sed à priori non est recedendum ob jura, & DD. 6 super relat. apud quos etiam opinio Sarmienti, & Cornici communiter reprobat.

Reditus ergo est nomen generale, latiorèque habet significationem, quam Fructus, quia omnis fructus in redditu consistit, sed non e contra convertitur, cum non omnis redditus fructus sit, nec in fructu consistat Gloss. in c. generali 13. verb. Reditus, de elect. in 6. & in c. grandi, de supplend. negl. Pralat. Cardin. in Clement. 1. notab. 9. sub num. 1. de excessib. Pralat. Specular. in tit. de locat. §. 1. & cum aliis antiquior. Paul. Picul. in l. Titia cum nubere. n. 110. ff. de leg. 2. Menoch. cons. 66. num. 10. Carroc. de locat. & cond. s. p. q. 10. n. 11. Cæphal. cons. 637. num. 16. Marienq. in d. l. 6. num. 1. Rodrig. d. q. 1. à n. 3. Gur. de tutel. p. 3. cap. 30. n. 2. Goizar. decis. 34. n. 13. & 14. Bæz. de decim. tutor. cap. 23. n. 2. Chassan. in consuet. Burg. rubric. 4. verb. Et faire les fruits siens, n. 20. fol. 184. B. Surd. cons. 142. à n. 1. Gonç. in reg. 8. Chancell. in §. 7. proæn. à n. 194. Barbof. in d. cap. generali. à n. 10. & in appellat. verbo Reditus, à n. 2. & plures alios refert, Ciarlin. tom. 1. contr. 47. n. 8. & 9. Barbat. de div. fruct. p. 1. cap. 27. num. 127. Cytiaç. tom. 2. cont. 397. n. 9. & 10.

Quod ex eo comprobatur, nam ancillarum partus 8 in fructu non est, text. in l. in pecudum 28 §. 1. de usur. §. In pecudum insit. de rer. divis. & tamen in redditu connumeratur, l. Paulus respondit 14. §. 1. de usur. Gloss. in dict. cap. grandi, & in dict. cap. generali, Marienq. Gutierrez & Gonçalez in dictis locis, licet contrarium teneant Rodriguez ubi sup. Copin. in tract. de fruct. lib. 1. tit. 1. cap. 3. n. 9. & tot. Ciarlin. d. cont. 47. à num. 13. de quo tamen articulo plenius diximus sup. part. 1. cap. 8. per tot.

9 Ex quibus aperte constat, redditus appellatione omnes species fructuum, naturalium videlicet, industrialium, & civilium comprehendit, Gloss. in d. cap. grandi, & d. cap. generali, Bald. in cap. cum M. n. 6. de constit. Cardin. in d. Clem. 1. in princ. de excess. Pralat. Rebuff. in concord. tit. de collat. §. Volumus, litt. P. pag. 659. Menoch. de arbitr. cas. 66. num. 10. Barbof. in d. verb. Reditus, numer. 1. & omnes sup. num. 7. relat. & tam maturos, quam immaturos, Mastrill. decis. 10 Sicil. 58. num. 8. & 9. Barbof. sup. num. 2. † & non solum redditus nomine parvi, aut tenues redditus, sed etiam magni continentur, Gloss. in l. 1. §. Exercitorem, de exercit. alt. Paul. de Castr. cons. 353. Chassan. d. rubric. 4. n. 24. contr. Gloss. in c. dudum 2. de elect. quæ contrarium voluit; imò quod tantum exigui comprehendere, per cap. postulasti, cum Gloss. de rescript. Y Y y iij Et

- 11 Er quod etiam omnes proventus comprehendat, Cardin. in d. Clement. 1. notab. 9. sub num. 1 quem omnes communiter sequuntur, Rebuff. de pacific. pos. sess. num. 99. Baëz. de decim. tutor. cap. 23. num. 2. Gut. d. cap. 30. num. 2. Gonçal. in reg. 8. Chancel. in §. 7. proem. num. 196. Guizar. decis. 34. num. 14. Barbof. d. verb. Reditus, num. 3. & cum aliis Ciarlin. d. contr. 47. num. 3.
- 12 Quia verbum, reditus, proventus, introitus, obventiones, & emolumenta pro eodem, ut synonoma, accipiuntur, ut ex jurib. sup. n. 2. relatis, notant Marf. singul. 134. Bero. conf. 51. n. 5. lib. 2. Cæphal. conf. 637. num. 10. vers. Solum jus, & à num. 11. Surd. conf. 162. num. 11. Ciarlin. d. contr. 47. num. 3.
- 13 Sed in hoc appetit falluntur, quia, licet aliquando pro eodem à DD. usurpentur, non tamen semper idem significant, ut sup. diximus latiore significationem habent verba proventus, obventiones, & emolumenta, quam reditus, cum eorum nomine aliqua veniunt, quæ reditus appellatione non comprehenduntur, ut sunt mortuaria, oblationes, & funeralsia, quæ licet reditus nomine non contineantur, proventus tamen, obventionum, & emolumentum appellatione comprehenduntur, ut infr. dicam ex eod. Barb. & DD. sup. citatis.
- 14 Quare licet verum sit, quidquid est in reditu, in proventu esse, non tamen e contra, cum non omnis proventus in reditu sit.
- 15 Item reditus appellatione venit annua præstatio, Castrenf. conf. 374. incip. super istis dubiis, in princ. lib. 2. Cardin. Tusc. præf. concl. litt. R. concl. 66. num. 2. Barbof. d. verb. Reditus, num. 4. ubi limitat ex Tusc. sup. num. 3. nisi conventui, aut fratri elemosynæ, seu consanguinitatis intuitu ad tempus relinquatur.
- 16 Redituunt autem, & valoris beneficii appellatione mortuoria, & anniversaria non continentur. Bellencin. de charitativo subsidio, quæst. 76. num. 2. D. Covarr. 3. var. cap. 13. num. 1. ad fin. Monet. de distribut. quotidian. p. 2. quæst. 14. num. 22. post princ. Barb. in appellat. d. verb. Reditus, num. 7. ut nec fructuum nomine, quod tamen intellige, juxta plenius per nos resoluta, sup. part. 1. cap. 33. tot.
- 17 Proventus vero nomen magis generale est, nam primò omnes fructus naturales, industriales, & civiles, & quemcumque reditum, & obventionem comprehendit, Innocent. in cap. Pastoralis, de donat. Cardin. in Clem. 1. in princ. de excess. Pralat. Alciat. in l. frugem 77. de verb. signific. Castrenf. conf. 353. num. 2. lib. 2. Chassan. in consuet. d. rub. 4. num. 28. Bertrand. conf. 275. col. 2. Gonçal. in reg. 8. Chancel. in §. 7. proem. n. 197. qui in naturalibus & industrialibus loquitur ex Bald. in cap. cum M. num. 6. de constitution. Mandos. sup. facult. Audit. Cam. §. Et tantam, verb. Proventus Boer. decis. 224. num. 4. Barb. in appellat. verb. Reditus, num. 2. Cæphal. conf. 637. num. 13. Carroc. de locat. & conduct. p. 5. q. 10. num. 51. in fin. Surd. conf. 162. num. 2. Cyriac. tom. 3. contr. 397. à num. 11. Ciarlin. tom. 1. contr. 47. num. 4. † Additis præsertim, & geminatis verbis universalibus, veluti omnium, & quorumque, quæ nihil excludunt, l. Ballista ad Trebell. latè Surd. decis. 23. à num. 2. ubi Hodier. & ad rem Bero. conf. 51. num. 5. & 6. Cyriac. d. contr. 397. num. 12.
- 18 Et omnia commoda, quæ extrinsecè, è re proveniunt, Paul. de Castr. conf. 63. Quod dicti reditus in novis. Alciat. resp. 688. num. 2. Menoch. conf. 66. num. 10. Grass. in tract. de rescript. num. 42. Barb. in appellat. verb. Reditus, num. 1.
- 19 Et etiam ratione jurisdictionis provenientia, ut multas, & condemnationes, Rebuff. in §. Volumus, de

coll. in concord. gloss. reditus, & seq. Boer. d. decis. 224. Connan. lib. 4. comment. cap. 1. Rebuff. in d. l. frugem, vers. Proventus. Nat. conf. 435. vol. 2. Alex. Trentacinq. conf. 3. num. 13. vol. 1.

Item comprehendit omnia, quæ ex facto hominis proveniunt, ut oblationes, funeralsia, vel quæ ex sigillo, aut ex alio emolumento beneficii; vel ex reditu magno, aut parvo, Rebuff. in concord. tit. de collat. §. Volumus, litt. C. pagin. mihi 659. Puteus decis. 478. lib. 2. in correct. Boer. d. decis. 224. num. 5. Gonçal. d. §. 7. num. 198. Barbof. ubi sup. num. 1. † quæ tamen fructuum appellatione non veniunt nec in valorem fructuum beneficiorum computantur, ut voluerunt Rebuff. in tractat. de nominat. q. 9. à num. 42. Ioann. Staphil. de gratis, & spectat. vers. Nona forma, à num. 65. Ioan. de Selva de benefic. 3. p. princ. q. 12. num. 33. & 34. vol. 15. tract. diversor. Doctor, fol. 71. Bartolom. Beleng. de Charitat. subs. quæst. 76. à num. 1. vol. 15. tract. divers. Doctor, fol. 301. Gut. conf. 8. num. 2. de quo tamen vide plenius per nos resoluta sup. part. 1. cap. 33. per tot.

Ex quibus constat, generalius esse verbum Proventus, latiusque patere, quam verbum Fructus, ut notat Rebuff. in d. l. frugem, vers. Proventus, Gonçal. in d. §. 7. num. 204. Monet. de distribut. p. 1. quæst. 7. num. 7. in fin. Rot. apud Fatim. in posthum. decis. 595. num. 2. p. 2. aliàs p. 4. in recentior. & comprobatur ex sup. relatis.

Et latiore quoque significationem habet, quam reditus, Rebuff. ubi sup.

Distributiones autem quotidianæ proventuum nomine non veniunt, cap. licet, de Præbend. Ripa in cap. cum M. Ferrariensis, num. 16. de constit. latè Monet. de distribut. quotid. p. 1. quæst. 7. num. 7. Barbof. sup. num. 3. Oldrad. conf. 118. latè Gonçal. in d. §. 7. proem. à num. 186. & resoluta à num. 205. distinguendo inter distributiones minutas, quæ singulis dieb. inter essentib. distribuuntur, & inter glossas, in quibus omnis fructus beneficii consistit: ut illæ comprehendantur, non vero istæ, de qua distinctione latius dicam infr. in 2. tom. hujus operis part. 1. cap. ex num.

Adde tamen, proventus idem significare, ac obventiones, quasi proventiones dicantur, Bertrand. conf. 275. Visis Apostolicis litteris, 2. col. 2. p. Additio ad Chassan. d. rub. 4. num. 8. Gonçal. d. §. 7. num. 198. licet amplius importare obventiones, quam verba Reditus, & proventus, teneat Cyriac. d. contr. 397. num. 47. sed quamvis, quoad reditus verum sit, ex sup. dictis, & proximè dicendis: quoad vero proventus, non probat, quia pro eodem sumuntur, ut infra patebit.

Quare obventionum appellatione similiter veniunt oblationes, & reditus personales ex mortuariis, vel similibus provenientes, Gloss. in cap. ad audientiam, el 1. verb. Obventiones, vers. Licet possit dici, de Eccles. adific. Boer. decis. 124. num. 5. Gutier. conf. 8. num. 4. Gonçal. in d. loco, num. 200. Barbof. in appellat. verb. Obventio, num. 1.

Et omnes etiam reditus, cujuscumque qualitatis sint, 27 Abb. in d. cap. ad audientiam, num. 15. vers. Nam verbum, Tusc. præf. concl. tom. 5. litt. O. concl. 61. num. 1. Gutier. in d. loco. Gonçal. sup. num. 201. & Barbof. num. 2. Chassan. in d. rubric. 4. num. 26.

Et fructus ex re provenientes, cujusque emolumentum sint, ut ex l. 1. §. Exercitorem, junct. Gloss. verb. Obventiones. ff. de exercit. act. resolutum Rebuff. in d. l. frugem, de verb. signific. vers. Obventiones, Boer. d. decis. 224. num. 6. Gutier. sup. num. 5. ubi, & quod obventiones sint nomen generalissimum, Monet. de distribut. quot. part. 1. cap. 7. num. 13. vel extra rem, vel occasione rei extrinsecus; & casu emolumenta provenientia,

- 20 nientia, Grass. de rescript. num. 41. Menoch. conf. 66. num. 10. Barbof. solut. matrim. in l. divortio, §. Si vir, à num. 39. Carroc. de locat. quæst. 10. à num. 54. Cyriac. d. contr. 397. num. 47. & 48.
- 21 Etsi ratione jurisdictionis proveniant, Castrenf. conf. 416. Quod dicti reditus, col. 2. vers. In contrarium; quem sequitur Alciat. respons. 688. num. 2. Menoch. d. d. num. 10. quamvis non renascantur, ex Gloss. in cap. grandi, de suppl. negl. Pral. Barbof. in d. l. divortio, §. Si vir, num. 40. in fin. Angel. in rubric. de usur. num. 3.
- 22 Licet parvi, aut magni reditus sint, d. Gloss. in d. l. 1. §. Exercitorem, ubi & Alberic. num. 10. Chassan. d. rub. 4. num. 24. & 25. Gonçal. d. §. 7. num. 199. Paul. de Castr. conf. 353.
- 23 Et etiam obventionum nomine comprehenditur omne luctum, quod fructuum appellatione proprie non venit, ut docet Gloss. notabil. in l. suburbana circ. medium ff. de condit. indebit. ubi Bartol. & Iass. differentiam inter fructus, & obventiones assignat. & ex d. gloss. docet Chassan. d. rub. 4. num. 26. Barbof. in d. l. divortio, §. Si vir, num. 39. & 40.
- 24 Distributiones autem quotidianæ non veniunt; Prob. ad Monach. in cap. unic. num. 52. de Cleric. non resident. lib. 6. Rip. resp. 2. num. 2. de constit. Gigas conf. 144. num. 18. Monet. de distribut. quot. part. 1. quæst. 7. num. 11. cum seqq. Gonçal. d. §. Proem. 7. à num. 205. nisi in dictis distributionibus omnis fructus beneficii vulgo grossa, consistat, tunc enim comprehenduntur obventionum appellatione, uti & proventus, ut sup. dixi, & in fructibus, in quibus infra latius dicam.
- 25 Introitus vero nomen similiter generalissimum est, omnemque reditus, proventus, & obventiones significat Gloss. in l. Thais 41. §. Libertatem, litt. D. ff. de fideic. libert. l. usufructu, §. Usufructu, de usufruct. Gloss. in cap. generali, de elect. in 6. Specul. in tit. de locat. in §. 3. col. penult. vers. Illud autem, Augustin. Beroi. conf. 51. vol. 2. num. 5. & 6. Hipol. Rivin. conf. 19. num. 8. & 9. Surd. conf. 319. num. 9. Barbof. in appell. verb. Introitus.
- 26 Et licet isti DD. & cum pluribus aliis Ciarlin. d. contr. 47. num. 3. asserant, verba introitus, proventus, obventiones, & reditus synonyma esse, nec plus unum, quam aliud comprehendere; hoc tamen verum est, quoad proventus, & obventiones, non vero quoad reditus, quia similiter verbum Introitus generalius est, quam reditus, uti & proventus, & obventiones juxta sup. dicta, quibus introitus sine dubio conveniunt, ex DD. proximè relatis, num. 25. ubi ad rem contra Ciarlin. & alios dixi.
- 27 Quare subterfieri nequit Barbof. ubi sup. qui latius patere verbum Reditus, quam introitus asserit, ex Surd. sup. num. 12. Sed certè verum non est; quia emolumenta personalia, ut ex mortuariis, & similibus emolumenta introitus nomine comprehenduntur, uti & in proventus, & obventionibus veniunt, ut sup. dixi, à quibus introitus non differunt, & tamen ista emolumenta redituum appellatione non veniunt, ut dixi d. d. num. 5. nec id Surd. probat quia tantum ait, verbum Reditus plus importare, quam fructus, quod & nos ex eo, & aliis diximus sup. à num. 7. nec ad id de introitus mentionem facit Surd. qui imò d. d. num. 9. ait, utrumque nimirum verbum reditus, & introitus pro eodem accipi quod, & super. num. 27. reprobatur manet.
- 28 Verbum igitur emolumentum generalissimum etiam est, omnemque fructus, utilitates, & cujuslibet generis, & qualitatis commoditatem comprehendit, cap. si hæres, de testam. cap. nemo, de simen. Lap. & Cardin.

in Clement. statutum, de elect. in 6. Cuman. conf. 162. Visa copia, num. 2. quem refert, & sequitur Cardin. Tusch. præf. conclus. tom. 3. litt. E. concl. 230. Boer. decis. 224. nam. 6. Bertaz. in repetit. leg. si quis major. Cod. de transact. num. 640. ubi & à num. 636. alias hujus verbi significationes cumulat, Gutier. d. conf. 8. num. 5.

Et in specie, ejus appellatione venire jurisdictionis proventus, ut sunt multæ, confiscationes, & aliæ pœnæ, notant Gloss. in d. Clem. statutum, de elect. verb. Et jurisdictione, ubi & Cardinal. in prima oppositio. Rot. apud Fatim. part. 2. recent. decis. 230. Surd. conf. 162. num. 3.

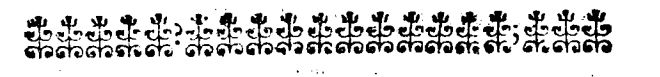
Item veniunt distributiones quotidianæ, ut colligitur ex Puteo decis. 375. num. 2. cum seqq. aliàs 365. in correctis, lib. 2. quem refert, & sequitur Monet. de distribut. quotid. part. 1. quæst. 7. num. 15. Barbof. in appellat. verb. Emolumentum, num. 4.

Quare hoc verbum Emolumentum generalius est, latioreque significationem habet, quam sup. dicta verba Reditus, proventus, & obventiones, quorum appellatione distributiones quotidianæ non veniunt, ut sup. diximus, licet contrarium teneant Marf. singul. 134. num. 10. vers. Sola jus, & à num. 11. & cum aliis Ciarlin. contr. 47. num. 3. qui asserunt, emolumentum non plus, quam præfata verba comprehendere, quod sine dubio, ex dictis, falsum puto.

Ultimò, pro complemento ad prædictor. verbor. 40 significationem, notandum est, quod quotiescumque de omnibus istis verbis simul cumulatis indispotionibus, aut concessionibus sit mentio, veluti, si ut ac solet, dicatur cum omnibus suis reditibus, proventus, obventionibus, & aliis juribus, & emolumentis, tunc plenissimè omnes fructus, commoditates, & cujuslibet generis emolumenta comprehenduntur, Paul. de Castr. conf. 416. Beroi. conf. 51. num. 5. & 6. vol. 2. Menoch. conf. 66. num. 9. & 10. Gutier. conf. 8. num. 6. Gonçal. d. §. Proem. 7. num. 193. Ciarlin. d. d. contr. 47. num. 3. & 7. Cyriac. d. contr. 397. num. 8. 41

Præsertim, adjectis verbis universalibus geminatis, veluti cum omnib. & quibuscumque, Beroi. sup. & Cyriac. num. 12.

Quæ omnia præcipuè notanda sunt ad plures 42 quæstiones beneficiales circa intelligentiam prædictorum verborum quotidie in praxi contingentes.

CAP. IV.

ARGUMENTUM.

Quid inter fructus, & ipsas res principales ad plures utilissimas in praxi differentias circa res, maximè, feudales, emphyreusis, majoratus, commendarum, minorum, vel quæ aliter absque certis requisitis alienare prohibentur, an sub hujusmodi tacitis, vel expressis alienationum prohibitionibus istarum rerum fructus comprehendantur, necne? Plenè etiam quoad ipsum feudum, vel emphyreosim, an, & quando, & quibus solemnitatibus per possessores in præjudicium successorum alienari, vel obligari valeat? Etsi hæreditarium, vel ex pacto, & providentia sit: In alienatione necessaria ex confiscationibus maximè, an saltem pro delicto

delicto feudi, aut majoratus possessoris confiscationis poena inflictæ, ejus saltem vita durante, fructus feudi, vel majoratus in fiscum transeant? Ad plures alios juris effectus, & quæstiones circa differentiam inter res principales, & ipsarum fructus.

SUMMARIUM.

- 1 Fructus pendentes ipsius rei pars esse, dicuntur.
- 2 Rei appellatione veniunt.
- 3 Eadem res, eodemque jure, ac ipsa res principalis, judicantur.
- 4 De eis remissive, quando in legato, emptione, confiscatione, & similibus dispositionibus veniant?
- 5 Fructus separati, vel separandi per se principaliter considerati diverso jure, ac ipsa res principalis, censentur.
- 6 Nec de ejus substantia dicuntur, sed quid diversum, & separatum.
- 7 Eorum nomine res, aut ejus pretium non continentur.
- 8 Contractus circa fructus separatos, vel separandos ipsius rei corpus nec respiciunt, nec tangunt.
- 9 In his alienationibus fructus, ut separari, vel separandi alienari censentur, nec ut accessorie ad fundum, sed, ut quid ab eo distinctum habendi.
- 10 In feruntur plura ad praxim ex hac inter fructus, & ipsam rem differentia, cum num. sequent.
- 11 Fructus separati, aut separandi non sunt majoratus, nec ejus pars, sed libera bona reputantur.
- 12 Nec feudales quoad feudum.
- 13 Nec emphyteusis partes dicuntur.
- 14 Nec commendarum.
- 15 Nec beneficiorum, aliorumve rerum spirituum.
- 16 In prohibita rei alienatione ipsius fructus non comprehenduntur.
- 17 Declarantur hæc, cum fructus tantum, seu mera facultas eos percipiendi conceditur. Nullum in hoc casu jus in re transfertur, sed personalis tantum obligatio: ibidem.
- 18 Fructus rerum majoratus, feudi, emphyteusis, beneficii Ecclesiastici, alteriusve rei prohibita alienari, recte per possessores absque ulla solemnitate alienantur: cum num. seqq.
- 19 Esset alias inuile possidenti majoratum, feudum, aut emphyteusim, si de eorum fructibus disponere, non posset.
- 20 Majoratum institutionum finis principalis familiarum dignitatis, & splendoris conservatio.
- 21 Per divitias familiarum decus, & splendor conservatur: per inopiam vero sordescit, ac deprimuntur.
- 22 Feuda ex pacto, & providentia absque Regio, & agnatorum assensu, alienari, non possunt.
- 23 Vel saltem absque Regio assensu, stante consuetudine, quod agnatorum assensus non requiratur.
- 24 Feuda hereditaria similiter absque eodem Regio assensu alienari non valent.
- 25 Ad fructuum tamen quorumlibet feudorum alienationem nullus Regius, seu agnatorum assensus exigitur, & num. 31.
- 26 Emphyteusis etiam ex pacto, & providentia bona, vel ipsius jus emphyteuticum in prejudicium successorum alienari non possunt, etiam cum assensu domini: & num. 36.

- Nec etiam hereditaria, inrequisito domino, num. 36.
- 33 Similitudo maxima inter feudum, & emphyteusim.
  - 34 De uno ad aliud valet argumentum.
  - 35 Privantur emphyteuta aliter alienantes.
  - 36 In alienatione necessaria emphyteusis an domini consensus necessarius sit?
  - 37 Cujuslibet emphyteusis fructus, inrequisito domino, tam ex causa voluntaria, quam necessaria per emphyteutam recte alienantur.
  - 38 Indorum commenda per Regem alicui concessa absque Regio assensu alteri cedi, seu alienari, non possunt.
  - 39 Non tantum ob merita ad remunerationem servitorum conceduntur, sed, personarum industria electa.
  - 40 Ad fructuum vero, seu commoditatum commendarum cessiones, seu alias alienationes Regius assensus non exigitur.
  - 41 Rerum immobilium minorum fructus recte per tutores, & curatores absque decreto, & aliqua solemnitate venduntur, vel aliter alienantur.
  - 42 Etsi res ipsa immobiles, absque judicis decreto, pluribusque aliis solemnitatibus, alienari, non valeant. Remissive de solemnitatibus in his rerum minorum alienationibus requisitis: ibidem.
  - 43 Ad subhabitationis solemnitatem: an necessaria sit?
  - 44 Oppida bona publica, ad quorum usum omnes incolæ admittuntur absque Regia licentia alienare non possunt.
  - 45 Nec super eis transigere.
  - 46 Declaratur, si ex hujusmodi alienationibus, seu transactionibus aliquod jus reale ususfructus, vel simile super his rebus imponatur, secus si super ipsarum tantum fructibus, aut commoditatibus alienationes istæ versentur.
  - 47 Similiter officia absque Regia facultate alienari, seu cedi, non possunt, nisi cum hac facultate a principio fuerint concessa; secus quo ad eorum emolumenta, aut fructus.
  - 48 Jus quoque alimentorum, quod patrono Ecclesiastico competit, renunciari, aut in alium transferri, nequit, titulo patronatus retento, ejus vero o communitate, aut fructus licite alienantur.
  - 49 Hereditamenta, que in Regno Cathalonie in capitulis matrimonialibus ad favorem filiorum fieri, solent, revocari, vel de eorum bonis aliquid alienari, per ea facientes non potest: secus quoad eorum fructus.
  - 50 Laudatur Dom. D. Ludovicus de Cerdeno & Monzon, Authoris præceptor.
  - 51 Res majoratus, feudi, emphyteusis, commenda, seu alia alienari prohibita, hypotheca subijci, vel aliter, absque Regio assensu, obligari non possunt.
  - 52 Plura remissive circa materiam de Regio assensu impetrando, pro validatione hujusmodi obligationum, seu alienationum: cum num. antecedentibus.
  - 53 Majoratus, feudi, & similibus rerum fructus recte per possessores, absque aliqua facultate hypotheca subijciuntur, vel obligantur: cum num. seqq.
  - 54 In fructibus hereditamentorum Cathalonie.
  - 55 Constituitur etiam censui absque Regio assensu super fructibus prædictarum rerum.
  - 56 Obligationes hujusmodi super fructibus rerum, que alienari prohibentur, durante tantum vita possessorum intelligenda, & plenius infr. ex num. 109.
  - 57 In fructibus harum rerum pro qualibet obligatione, etiam

- etiam sine assensu Regio celebrata executio sit, & ipse res in pignus capiuntur, ad plura remissive de hujusmodi obligationum materia: cum num. seqq.
- 67 Sequestratur etiam pro qualibet obligatione fructus feudi, ejusque commoditates. An etiam jurisdictio in hoc casu sequestrandæ, ibid.
  - 68 Veniunt in judicium concursus prædictarum rerum fructus.
  - 69 Quid stante fundatoris majoratus prohibitione cum clausula expressa, ut nec pro debitis possessoris in sua vita in causam judicati fructus majoratus capiantur, an adhuc capi possint?
  - 70 Præfata executio quomodo in majoratus feudi, aut similis rei fructibus faciendæ? tractatur plenè ad tria principaliter consideranda circa ordinem modum, & tempus: cum num. seqq.
  - 71 Circa ordinem: an prius executio faciendæ in bonis allodialibus, seu liberis possessoris, & in istorum tantum defectum, aut in subsidium in majoratus, aut in subsidium in majoratus, aut feudi fructibus, cum num. seqq.
  - 72 Ad nullam excussionem bonorum liberorum creditores teneri voluerunt aliqui.
  - 73 Feudorum sive majoratus fructus separati, vel separandi non sunt feudales, aut majoratus sed inter bona libera reputantur.
  - 74 In bonis liberis, aut Burgenfaticis nulla excussio requiritur.
  - 75 Resolvitur executio istam non aliter, quam in subsidium bonorum liberorum faciendam, cum num. seqq.
  - 76 Diluitur argumentum in contrarium adductum. Magnum sequeretur præjudicium domino directo feudi; si non antea bonorum liberorum fieret excussio: ibidem.
  - 77 An præjudicium aliquod circa hoc in majoratibus, respectu fundatorum considerari valeat? Nullum servitium, aut fidelitas per nostros possessores majoratus alicui præstatur, ibidem. Nec est aliquis in eis, ut in feudis dominos directus, ibidem.
  - 78 In majoratibus tamen à Rege, institutis cum titulo, maxime Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus Regale servitium, vulgo de Langas Regio Fisco solvitur, de materia hujus servitii remissive. In hoc servitio Lancearum Regius Fiscus omnibus creditoribus præfertur, num. 85.
  - 79 Fidelitas etiam per eorum possessores in initio possessionis domino Regi præstatur.
  - 80 Honorificentius fidelitas exhibetur, rebus majoratus possessoribus integrè reservatis. Minueretur alia, Magnatibus paupertate laborantibus Regni; & ipsorum splendor, ibid.
  - 81 Majoratus ad hoc principaliter instituti, ut bonos ac familiarum splendor conservetur.
  - 82 In familiarum conservatione favor, & utilitas publica versatur.
  - 83 Circa ordinem superioris executionis quaritur, concurrentibus anterioribus creditoribus super fructibus feudi, aut majoratus absque Regia facultate, & posterioribus super ipso feudo, aut majoratu, qui in fructibus præferendi.
  - 84 Quo ad principales res majoratus, aut feudi creditores cum facultate licet posteriores, anterioribus absque ea præferantur: ad alia remissive hanc quæstionem.
  - 85 Amplia etiam si prior sub conditione facultatem impetrandi contraxerit, si ante eam obierit alteri posteriori sint bona obligata.
  - 86 Etiam si posterior sit per verbum fiat. Lagunez de Fructibus.
- Resolvitur contrarium in nostra quæstione, quoad fructus rerum majoratus, vel feudi jam separatos secus independentibus, cum num. seqq. & declaratur magis infr. num. 100.
- 95 Quid si potiores sine assensu super fructibus feudi, aut majoratus tacitam hypothecam ex lege speciali, aut statuto habeant an adhuc posteriores cum assensu super rebus principalibus præferendi.
  - 96 Tacita hypotheca anterior posteriori expressa regulariter præferenda ad plures limitationes in Fisco dote, & similibus remissive.
  - 97 Notantur etiam aliqua circa modum prædictæ executionis in fructibus feudi, aut majoratus, cum num. sequentibus. An ita fieri debeat, ut ex ipsis fructibus prius alimenta, sive congrua sustentatio feudatariis, aut majoratum possessoribus sit assignanda? ibidem, cum num. seqq.
  - 98 Feudorum possessoribus alimenta hæc præstari debere omnes feudista communiter conveniunt.
  - 99 Adhuc super feudi fructibus executione facta vassallus feudatarius servitia domino præstare tenetur.
  - 100 In nostris majoratibus resolvitur sub distinctione, inter possessores majoratum Ducatus dignitatem, vel similem annexam habentium, sive alias illustres personas quibus oppida, vel nobilissimi majoratus, aut domus competunt; & inter aliorum simplicium majoratum possessores: In primo casu alimenta præstanda secus vero in secundo resolvitur. cum num. seqq.
  - 101 Servatur hoc etiam in Regno Valentia.
  - 102 Quid circa tempus præfate executionis super fructibus feudi, aut majoratus similisve rei servandum: cum num. seqq. Executiones istas, seu adjudicationes, necnon & quælibet alienationes in fructibus feudi, aut majoratus pro are alieno possessorum ex solvendo, perpetuas non esse, sed pro ipsorum tantum vita: ibidem, cum num. seqq.
  - 103 Idem in executione ob delictum possessoris majoratus aut feudi, ne ultra possessoris vitam protendatur.
  - 104 In commendarum fructuum confiscatione.
  - 105 Quid in majoratibus, fideicommissis, & similibus rebus expressa alienationis prohibitione à fundatoribus adjecta, an adhuc pro vita possessoris delinquentis fructus majoratus, aut feudi in Fiscum transeant? Negativa opinio: ibidem.
  - 106 Contraria affirmativa verior.
  - 107 D. Molina expenditur, & declaratur pro hac sententia, cum num. seqq. Stante expressa prohibitione alienationis ususfructum tantum in Fiscum pro vita possessoris transire non posse resolvit D. Molina: secus quo ad commoditatem & fructus: ibid. & num. 118.
  - 108 Declaratur alii D. D. pro contraria sententia relati.
  - 109 Limitatur præfata resolutio, adjecta in fundatione specifica prohibitione fructuum confiscationis, cum vulgari clausula, ut statim quod possessor crimen committere tentaverit, hora præambula majoratus in sequentem possessorem transeat, idemque in fideicommissis.
  - 110 Secus si confiscatio tantum prohibeatur, majoratus penes possessorem remanente.
  - 111 Præfata executiones, aut confiscationes ultra vitam possessoris pro cuius debito, seu delicto sunt non extenduntur.
  - 112 Dubitatur tantum circa hoc in executione, aut confiscatione.

- confiscatione fructuum feudi, vel emphyteusis an ultra vitam possessorum executio, aut confiscatio extendatur?
- 116 Negativa sententiam indistincte tenuerunt multi.
- 117 Distinguitur pro resolutione, inter emphyteusim, aut feudum, ex pacto, & providentia, aut hereditarium, & quid in utroque casu? cum n. seqq.
- 119 Feuda, aut emphyteusis ex pacto, & providentia majoratibus equiparantur: secus si hereditaria sint.
In majoratibus, & feudis ex pacto, & providentia jure sanguinis succeditur: ibidem.
- 121 Nec successores in hoc casu ad onera, vel debita ultimi possessoris tenentur.
- 122 Nec pignorationes, obligationes, aliave alienationes absque consensu agnatorum, per possessorem facta quoad fructus prejudicabunt.
- 133 Pro vita tantum possessori se obligantis sustinenda.
- 134 In emphyteusi, aut fundo hereditario admittitur tantum, qui ultimi possessoris heres sit.
- 135 Adstringuntur consequenter in hoc casu hujusmodi successores obligationibus, aliisque contractibus per antecessores celebratis.
- 136 Resolvitur idem, quod ad confiscationem sub dicta distinctione inter feudum, aut emphyteusim hereditariam, vel ex pacto, & providentia.
- 138 Inferuntur adhuc nonnulla ad praxim ex praesentibus inter res principales, & fructus differentis.
Primogenitura, aut majoratus jus cedi non potest, nisi immediato sequenti successori: ibidem.
- 139 Quoad fructus, & commoditates recte cuilibet ceditur.
- 140 Similiter alimentorum jus cedi nequit.
- 141 Nec aliter quam causa cognita, & auctoritate Praetore super alimentis transigitur.
- 142 Quid quoad alimentorum commoditatem? & num. seqq.
- 144 Hereditates, legata, donationes, aliave bona uni ex conjugibus delata alteri non communicantur: secus quoad istorum, & similiarum bonorum in communicabilium fructus de jure nostro Regio.
- 145 Commissum ob canonem non solum feloniam, vel ex aliis causis non pertinet, quo ad res principales, siue proprietatem ad fructuarium, si cui usufructus emphyteusis census perpetui, aut feudi debeat; sed ad proprietarium.
- 146 Contrarium resolvitur in ipsarum rerum principalium fructibus, qui fructuario debentur, & ad hunc effectum res ei tradenda.
- 147 Idem resolvitur in incremento alluvionis fundi, cujus usufructus uni, proprietatis autem alteri debetur, quod similiter quoad proprietatem proprietario, quoad vero usumfructum fructuario competit, ad text. in l. item si fundi, §. Huic 4. ff. de usufructu.
- 148 Contrarium in insula juxta fundum nata servandum, ad §. Sed si insula, dict. l. 10.
- 149 Emptor rei, vel alius singularis successor non tenetur stare locationi per praedecessorem facta, ad differentiam successoris universalis.
- 150 Similiter ille, cui usufructus venditus, vel aliter titulo particulari alienatus est, praecedenti locationi stare non adstringitur.
- 151 Contrarium resolvitur in emptore fructuum, qui cuilibet praecedenti locationi stare debet.
Regula, qui potior, &c. procedit tantum inter aequalia jura habentes, ibidem.
- 152 Usufructus est jus reale dominium tangens, utriusque domini obtinet.
- 153 Bonorum divisio inter filios minores ex percepta restatori prohibita ad certum tempus sustinetur.

- 154 Fructus tamen in hoc casu non obstante hac prohibitione, curatorum auctoritate recte dividuntur.
- 155 Maritus res dotales alienare non potest.
- 156 Earum pleno, & perpetuo jure dominus non est.
- 157 Contrarium servatur, quoad rerum dotalium fructus quos recte alienat, & omnes de jure communi lucratur.
- 158 De jure Regni, quoad medietatem fructus, vel alia lucra constante matrimonio marito quaeruntur.
Quoad omnes tamen plenissimam dispositionem habet, eosque vendere donare, seu aliter alienare potest, dummodo fraudandi uxorem animus absit: ibidem.
- 159 Potest maritus in fructibus dotis conditionem deteriore facere; contra in ipsa dote
- 160 Concedit moratorias debitoribus dotalibus.
- 161 Se tamen, ut bonum administratorem gerere debet non aliter, quam ex justa causa haec lucra, aut fructus dotales alienando, & dict. num. 158.
- 162 Clericus, Monachus, seu Monasterium, & si in communi capax honorum sit in feudis non succedunt.
Milites Dei sunt, & Deo tantum non aliis dominis temporalibus militare debent, ibidem.
- 164 Quid quoad feudi fructus, siue commoditates?
- 165 Et in nostris majoratibus.
- 166 Monachi, aut Monasteria, & quando in majoratibus Hispania succedant?
- 167 Dotales fructus, ad principalium rerum differentiam, an & quando propter debita a marito contracta alienari possunt? & in causam executionis capi?
- 168 Quid marito non remaneat unde matrimonii onera sustentare possit?
- 169 Et in hoc casu quid si debita pro alenda uxore filiis, & familia maritus contraxerit?
- 170 Et in debito pro mercede domus a marito contracta.
- 171 An ob delictum mariti, licet non ipsa dos ejus tamen fructus, ut quid diversum, & ad maritum pertinentes durante ejus vita confiscari valeant: & num. 172.
- 173 Qui quoad demolitionem domus mariti ob crimen laesae Majestatis, an facienda si aliunde dotis restitutio fieri non possit?
Quid in aliis creditoribus in eadem domo suam hypotheecam habentibus? ibidem.
- 174 Confiscatio super fructibus majoratus unius conjugis delinquentis, an praediciat alteri, qui non deliquerit, quoad lucrorum medietatem, de jure nostro, vel alia lege municipali ei debitam?
Ex alterius delicto, quis non est puniendus.
- 175 Socio invito per socium delinquendo, seu aliter alienando, praedicium aliquod, aut iniqua conditio inferri non debet.
- 177 De jure nostro Regio ea tantum lucra inter conjuges communicantur, qua cum effectu fuerint quaesita: secus si propter confiscationem vel alium casum adquisitio effectum non fortiatur.

Licet ergo fructus pendentes ipsius rei pars esse dicantur, l. fructus pendentes 45. ff. de rei vindic. l. si servus, §. Sed etsi, ff. de furt. late Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. à n. 87. & latius de retract. convent. §. 5. gloss. 4. per tot. & latissime ac doctè noster doctissim. D. Praeses Covarruv. lib. 1. variar. cap. 15. ubi cum aliis pluribus congestis ejus Addit. Faria Mantica. lib. 9. consuet. tit. 3. num. 7. Matienç. in l. 7. tit. 1. lib. 5. gloss. 12. num. 7.
Et ideo rei appellatione venire notat Gloss. in l. 2. rei

- rei appellatione 23. vers. Et causa, ff. de verbor. signific. Marc. Anton. variar. resolut. lib. 1. resolut. 48. numer. 9. cum aliis Castill. de usufruct. cap. 42. ex numer. 1. cum sequentibus. † Et eandem rem, ac principalis, ex qua pendet censeri, eodemque jure, ac ipsa res judicari asserunt DD. ex text. ad rem singular. in l. fin. §. Fructus autem, ff. qua in fraud. credit. ibi: Nam cum fundus alienaretur, quoad eum, fructusque ejus attineret, unamquamdam rem fuisse, idest fundum, cujus omnis generis alienationem fructus sequi, & ultra relatos, docent Joseph. Ludovif. decis. Perusin. 79. & 83. Thefaur. decis. Pedamont. 55. Joann. Petr. Mollinat. de appellat. utriusque jur. extens. verb. Mobilium, num. 734. fol. 90. Pont. conf. 34. num. 11. Cavallin. milleloq. 31. numer. 518. part. 2. Cervant. in l. 6. Taur. numer. 155. cum seqq. Castill. de usufruct. cap. 42. num. 2. cum. seqq. & cap. 80. n. 7. & post omnes novissime, & benè Joan. Baptist. Thor. vot. decis. 7. num. 12. cum seqq.
- 4 De quibus fructibus pendentibus accessorie ad rem consideratis late, & ad plura infra suo loco dicam in 2. tom. hujus oper. part. cap. ubi, & quando in legato emptione, confiscatione, seu alia qualibet dispositione, appellatione mobilium, vel immobilium comprehendantur.
- 5 Fructus vero separati, vel separandi, & sic non accessorie ad rem sed per se principaliter considerati (de quibus nunc tractandum est) diverso jure ab ipsa re censentur, text. in l. adibus, §. Ex rebus, ff. de donat. Bald. in l. unic. Cod. de usucap. pro donat.
- 6 Nec de ejus substantia dicuntur ejusve appellatione veniunt; sed imò quid distinctum, & separatum habentur, l. jubemus, Cod. ad S. C. Trebellian. l. scimus, in princ. ubi Bart. Cod. de inoffic. testament. Olsac. decis. 31. num. 5. Thefaur. decis. 131. num. 6. Matienç. in l. 9. tit. 9. gloss. 5. numer. 3. & 13. lib. 5. Recopilat. Palac. Rub. de donation. inter, §. 62. numer. 10. Dom. Valençuel. conf. 56. à num. 3. ubi benè, & novissime ex aliis Franc. Maria Prat. discept. forens. part. 3. cap. 24. à num. 17. & 22.
- 7 Sicut, nec contra fructuum nomine res, aut ejus pretium continentur, Bald. in cap. gravis, de restitut. spoliat. num. 5. Polydor Rip. observat. 72. num. 3. Mar. Giurb. decis. 72. num. 8. Barbof. in appellat. verb. Fructus, num. 24.
- 8 Ex quibus contractus circa fructus separatos, vel separandos, ipsius rei corpus, nec respuunt, nec tangunt, doctè Bald. in vap. qua in Ecclesiarum, num. 20. de constit. ubi mirabiliter ad rem ita loquitur: Cum non contrahatur respectu utilis dominij, sed respectu ejusdem alterius corporis, idest, fructuum separandorum singulis quibuscumque annis, unde hic contractus non concernit fundi corpus, sed corpus fructuum, & idem docent Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. n. 47. Camerat. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alienat. Federic. fol. 18. list. D. & novissime, ac doctè Joseph. de Rosa in suis juris consultationibus. consultat. 18. à num. 13.
- 9 Quia, licet, quando fundus principaliter venditur, vel aliter alienatur, fructus pendentes, ut ipsius fundi partes accessorie etiam veniant, ex dicti l. fructus pendentes, de rei vindic. dict. l. fin. §. Fructus, vers. Nam cum fundus ff. qua in fraud. credit. ita intelligendis cum Doctoribus supra ex num. 1. relatis.
- 10 Attamen quando ipsi fructus tantum de per se principaliter alienantur, non considerantur, ut accessorii ad fundum, sed ut quid ab eo distinctum, & separatum, & sic inter res mobiles, habito respectu ad separationem, habentur, ut ad rem Gloss. in Lagunez de Fructibus.

cap. unic. §. Sciendum, de feud. cognit. Fuscus singular. 149. litter. F. Caballin. milleloq. 31. num. 118. Tiraquel. dict. gloss. 7. à numer. 44. Joann. Grivell. decis. 51. numer. 5. optimè noster Gomez in l. 40. Taur. numer. 74. vers. Quod tamen limita, & ex aliis Villagut. in tractat. de reb. Eccles. non alienand. num. 38. benè Ioan. Bapt. Thor. dict. vot. decisiv. 7. n. 29. cum sequentibus & tunc in contractibus, & alienationibus (de quibus infra dicam) etiamsi pendentes sint, aut separari, vel separandi, considerantur, ex cap. 1. an agnat. Ann. conf. 46. numer. Camerat. in dict. cap. Imperialem, car. 18. col. 1. litter. C. & col. 4. litter. T. & V. Pont. conf. 34. Rovit. super pragmat. 4. de feud. numer. 54. optimè Matth. Berlinch. in suis practic. conclus. part. 2. conclus. 21. numer. 27. & ad omne benè, & noviter Francisc. Maria Prat. 2. part. discept. forens. cap. 19. à num. 12. & novissime & doctè Joseph. de Rosa dict. consult. 18. à numer. 13. & latius Capyc. Galeot. tom. 2. controvers. 6. num. 9. & 10.

Ex qua igitur fructuum cum re principali differentia, plura utilia ad praxim inferri possunt.

Primo, quòd fructus separati, aut separandi non sunt majoratus, nec ejus pars; imò potius, ut bona libera reputari debent, ut communiter notant DD. ex dict. l. in adibus, §. Ex rebus, ff. de donat. & ex eleganti doctrina Bald. in dict. cap. qua in Ecclesiarum, num. 20. de constit. & in cap. 1. §. Donare, qualis olim feud. alien. poter. Palac. Rub. de donat. inter, §. 62. num. 10. Matienç. dict. gloss. 5. num. 3. Mieres de majorat. 3. part. quest. 9. numer. 108. Dom. Valenç. dict. conf. 56. numer. 6. Dom. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 15. n. 6. Prat. discept. forens. 3. part. cap. 24. numer. 19.

Item, nec feudorum fructus, habito respectu ad separationem, feudales sunt, sed allodiales, & burgensatici, aut libera bona censentur, cap. unic. vers. Sed in fructibus, si quos reliquit, tit. an agnat. vel fil. defunct. & docent magistraliter, & notabiliter Bald. in Authent. ei qui jura, num. 70. Cod. de bon. auctor. jud. possid. ibi: Quia jure proprio fructus lucratur, ut sint proprii, non feudales, & idem late, & communiter resolvunt ad plura Camer. in cap. Imperialem ac prohib. feud. alienat. per Federic. pag. mihi 121. vers. Sit prima igitur conclusio, & pag. 123. vers. Quis enim dubitat, non solum fructus separatos, vel neminem de hoc dubitare, ait, Jacob. Schult. in addit. ad Modestin. Pist. quest. 120. num. 19. part. 3. Schrader. de feud. part. 2. sect. 3. num. 4. vers. Tum etiam, quia fructus, Horat. Pistor. lib. 1. quest. 24. incipit defuncta vassall. numer. 38. Boer. decis. 199. num. 7. post med. vers. Per rationem quod fructus, Curt. Junior tract. de feud. part. 3. quest. 4. num. 47. Regens Pont. conf. 34. num. lib. 1. Rovit. in pragmat. 4. de feud. n. 54. Matth. Berlinch. pract. conclus. part. 2. concl. 31. n. 23. & cum Rosenthal. Iul. Clar. & aliis Feudistis eruditissimis Dom. D. Ioan. de Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. n. 21. & noviss. Franc. Rocc. respons. legal. cent. 1. respons. 45. à numer. 21. & respons. 51. à n. 1. Franc. Maria Prat. discept. forens. part. 2. cap. 18. numer. 53. & cap. 53. n. 13. Joseph. de Ross. dict. consult. 18. n. 14.

Et idem in emphyteusis fructibus, quod similiter diversis ab ipsis rebus emphyteuticariis sit, nec emphyteusis partes censentur, docent late ad plura Cald. Pereir. de extinct. emphyt. cap. 5. num. 15. cum seqq. Grat. conf. 22. numer. 3. lib. 1. Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. num. 4. Gratian. tom. 5. discept. forens. cap. 916. num. 24. & benè, ex pluribus Authoribus

ibus, & Rotæ decisionibus Ludovic. Cenc. de censib. quest. 22. num. 10. vers. Secunda vero, Dom. Valençuel. dict. conf. 56. num. 8. Dom. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 3. à num. 47.

15 Quare nec fructus Commendarum Indiarum ipsarum partes judicari debent, ut ex supr. relat. docet Dom. D. Joann. de Solorçan. dict. cap. 14. à num. 19.

16 Item nec fructus beneficiorum, & similibus rerum Ecclesiasticarum sunt beneficia, seu spirituales, sed potius temporales, & prophani reputantur, ut infra dicam hac part. cap. 7. tot. ubi latè de eorum cum ipsis rebus Ecclesiasticis differentia ad plures invenies.

17 Ex quibus omnibus, & nostra inter fructus, & rem principalem differentia plura notabilia magis specialiter ad praxim inferuntur.

18 Primò igitur inferitur, quod in prohibita rei alienatione fructus non comprehenduntur imò ea non obstante alienari poterunt quin dispositioni, aut statuto prohibenti contraveniantur, ut ex text. unico, licet vulgar. in l. Codicillis, penult. §. Institutio, ff. de legat. 2. l. p. 10. §. Pradium, eod. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici ff. de jur. fisc. ultra quæ jura per DD. vulgariter adducta sunt, & alia minus vulgaria, & per DD. non relata, ut ex text. singularis in l. lex qua tutores 22. l. 1. fin. Cod. de administr. tutor. & text. vulgar. sed ad rem notabilis in l. si usufructus 66. ff. de jur. dot. l. usufructus 52. ff. solut. matrim. (per quæ jura nostra inter fructus, & ipsam rem quoad alienationem differentia expressè, & singulariter comprobatur) & docent Gloss. & antiquiores in dict. l. Codicillis, §. Institutio, & ibidem magistraliter Barr. quem communiter omnes sequuntur, Bald. in l. 3. Cod. de servit. & in l. quemadmodum, Cod. de agricol. & censit. lib. 11. nofter Gregor. Lop. in l. 24. gloss. 5. ad fin. tit. 31. part. 3. Pat. Molin. de just. & jur. tom. 1. disputat. 7. in fin. Menoch. lib. 3. præsumpt. 3. & de arbitrar. cent. 6. cas. 560. ubi numer. 9. vigintiquinque Doctores pro ista opinione referunt. Carlev. de judic. tit. 3. disputat. 1. sub num. 20. Follar. de substit. quest. 525. n. 6. & latè cum pluribus Surd. de aliment. tit. 4. quest. 10. numer. 24. cum seqq. doctè, & mirabiliter Gratian. disceptat. forens. cap. 580. à numer. 18. Cancr. lib. 1. cap. 8. à num. 71. & ex D. Covarruv. & aliis pluribus Pat. Thom. Sanchez de statut. Religion. lib. 7. cap. 13. num. 17. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 1. gloss. 2. ex n. 109. & pluribus congestis, Dom. Larr. decis. 10. numer. 3. plenè Dom. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 15. numer. 3. cum seqq. novis, Ross. consult. 18. numer. 4. cum seqq.

19 Qui omnes procedere id asserunt, cum fructus tantum sed mera facultas eos nomine concedentis percipiendi alienatur seu conceditur, quo casu nullam alienationem talis concessio continet, sed personalem tantum obligationem, ut concedens eum, cui conceduntur eos percipere patiat, notat elegantè ad rem Dom. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 20. num. 11. ibi: Ex ea namque fructuum percipiendorum facultate, seu commoditate nullum jus in re constituitur, & clarius paulo post num. 13. Sed quadam utendi permissio, aut personalis obligatio, qua personam tantum adstringit, contra vero; si aliquod jus formatum usufructus, vel aliter concederetur, ut nomine proprio is, qui conceditur, eos percipiat; nam tunc absque dubio concessio species alienationis esse, & in prohibitione alienationis includeretur text. in l. C. de reb. Eccles. non alienan. quem sic elegantè ad rem intelligit Dom. Molin. dict. cap. 20. à numer. 8. & 11. & cap. 21. numer. 24. & numer. 25. ubi cum pluribus Addent. & lib. 4. cap. 11.

numer. 13. cum seqq. ex text. notabili, & ad rem singular. in dict. l. Codicillis, §. Institutio, ff. de legat. 2. ubi benè ad rem Barr. numer. 4. & Bald. in l. fin. §. fin. ff. de contrahen. empr. Alexand. conf. 18. lib. 5. Pe. reg. de fideicommiss. artic. 40. numer. 117. Pinell. de bon. matern. part. 3. num. 70. Dom. Valençuel. dict. conf. 56. num. 10. plenè, & doctè Joseph. de Rosa dict. consult. 18. à num. 10. de qua quæstione, & de differentia inter usum fructum, & fructus, & quando unum, vel alterum concessum censetur? vide infra cap. 5. & cap. 6. ubi latius dicam.

20 Ideoque ex prædictis etiam inferitur possessorem majoratus feudi emphyteusis commendæ, beneficii Ecclesiastici, alteriusve rei prohibita alienari rectè posse harum rerum fructus, seu commoditates pro sua vita donare, vendere, locare, aut quomodo libet pro suo libitu alienare, non obstante alienationis prohibitione à lege, vel ab homine adjecta.

21 Et in majoratus possessore ad plures contractus, & alienationes ex Bald. Soccin. Paul. de Castr. & aliis docent Palac. Rub. in cap. per vestras, de donation. inter, §. 68. num. 4. cum seqq. Arias Pinell. de bon. matern. in l. 1. part. 3. numer. 70. ad fin. optimè Dom. Molin. de primogen. dict. lib. 1. cap. 20. à num. 11. & cap. 21. num. 24. benè Gratian. discept. forens. cap. 580. numer. 18. cum seqq. Dom. Valençuel. dict. conf. 56. à num. 1. latè, & benè Mieres de majorat. part. 3. quest. 9. num. 106. cum seqq. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 16. & cum Dom. Covarruv. Gregor. Lop. Barbof. Follar. Sanchez, & aliis Dom. Larrea dict. decis. 10. num. 3. & ex Avendan. Gutier. Mantie. Caved. Castell. & aliis pluribus Dom. Salgad. in Labyrinth. part. 3. dict. cap. 15. num. 17. cum seqq. & novissimè, & optimè, nostro Dom. Molina ad litteram relato, Joseph. de Rosa dict. consultat. 18. num. 12. cum seqq.

22 Qui omnes communiter resolvunt majoratus fructus seu commoditates, licitè abque Regia facultate alienari posse, ad differentiam ipsarum rerum majoratus; quia ultra quod majoratus pars non reputantur; † Et ultra rationes supra dictas esset etiam majoratus inutilis possessoribus, si de ejus fructibus disponere non possent, l. per servum, §. 1. versic. Denique, ubi Barr. de usu, & habit. Joann. Guttier. in repet. l. Nemo potest, numer. 228. ff. de legat. 1. & est optimus text. in l. Divus, ff. de usu, & habit. ibi: Divus Adrianus, cum quibusdam usus legatus esset statuit fructum quoque eis legatum videri, quia nisi liceret legatariis cedere sylvam, & vendere quemadmodum fructuariis, licet nihil habituri essent ex legato 1. l. cui usufructus, l. arboribus, §. Usufructuarius, ff. de usufruct. & cum aliis docent ad rem Sarmient. lib. 1. select. interpret. cap. 9. num. 1. Alvar. Valasc. consult. 66. n. 26. Fatinac. decis. civil. Rot. 86. num. 8. Dom. Valenç. conf. 56. num. 9. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. numer. 40.

24 Imò & cum majoratum institutionum finis principalis sit, ut familiarum dignitas, ac splendor conservetur, Dom. Molin. de prim. lib. 1. cap. 11. num. 3. Mieres de major. 1. part. quest. 27. num. 13. & cum aliis D. Larr. decis. 33. num. 32. & Additio 2. ad Molin. numer. 3. † per divitias namque familiarum honestas, & splendor conservatur, ut econtra per inopiam sordescit, ac deprimitur, text. in Authent. de defensoribus Civitat. in princ. collat. 3. Authent. ut omnes obediant. iudicibus Provinciarum, §. 1. collat. 5. Vincent. de Franch. decis. 91. num. 3. & decis. 375. num. 3. per text. in Authent. de testibus, Tiraquel. de Nobilitat. cap. 3. num. 5. & 6.

25 Meritò ergo possessores majoratum eorum fru-

ctus plenè lucrari debent, quin super eis prohibitio alienationis intelligi possit, ut ita eorum sumptu, familiarum personas coadjuvent, ac dignitatem, & splendorem conservent.

27 Et similiter idem dicendum est, ex dicta differentia inter fructus, & res principales in feudis ex pacto, & providentia, quorum bona, licet, absque Regio assensu, & agnatorum, quibus investitura circa successionem provideretur, alienari, nequeant, cap. 1. de alienat. feud. patern. ubi Andr. de Isera. Alvarot. & feudista. Lipar. in cap. 1. §. Hoc quoque, versic. Et olim, in verb. Voluit, de success. feudor. Cæphal. conf. 133. num. 59. Riminald. Junior conf. 5. num. 50. lib. 1. Capyc. Larr. consult. 96. num. 7.

28 Vel saltem absque Regio assensu, stante consuetudine, quod agnatorum non requiratur, Decius conf. 586. num. 1. Rosenthal de feud. cap. 9. conclus. 58. num. 29. cum sequentibus, Curt. Junior conf. 171. num. 1. in fin. Barlat. conf. 40. num. 1. & conf. 82. num. 3. Cytiaç. tom. 2. controu. 324. num. 1. cum sequentibus.

29 Et quamvis, eodem modo, feuda hæreditaria absque eodem Regio assensu, alienari non possint, licet in istis, agnatorum assensus non requiratur, quia non aliter quam, ut hæredes possessoris, & ex ejus voluntate succedere possunt, Capyc. Larr. dict. consult. 96. num. 16. & consultat. 28. num. 44. & 45.

30 Ad fructuum tamen, seu commoditatum quarumlibet feudorum alienationem nullus Regius, vel agnatorum assensus exigitur, benè Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloss. 7. num. 47. cum sequentibus, Franc. Milanens. decis. Sicil. 7. num. 50. lib. 2. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 560. num. 10. Rosenth. de feud. dict. cap. 9. conclus. 15. num. 7. quia, ut separati ab ipso feudo alienati censentur, ut post Andr. de Isera. & alios feudistas, docet Camerar. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alienat. per Federic. latè Rovit. super pragmat. 4. de feud. num. 46. cum seqq. vel tanquam de separatis, vel certè separatandis, & sic, uti de re diversa à feudo, absque Regio assensu alienatio procedat, ut supra dixi, & idem docet Rovit. ubi proxime num. 107. optimè Cap. Galeor. tom. 2. controu. vers. 6. num. 9. & 10. Franc. Maria Prat. tom. 2. disceptat. forens. cap. 19. num. 12. cum sequentibus, benè, & pluribus congestis, Fabius de Anna. conf. 51. num. 10. cum seqq. & conf. 27. num. 6. ibi: Quia testator videtur disposuisse de fructibus, uti separatis à feudo, & sic non videtur alienatio rei feudalis, sed fructuum separatorum, & conf. 46. num. 17. cum sequentibus, ideo ex tali alienatione obligationem personalem tantum, non aliquod jus reale super re feudali constitutum notant ad rem Pont. conf. 116. lib. 2. & de success. feud. lect. 14. num. 33. doctè Joseph. de Rosa dict. consultat. 18. num. 14. cum seqq.

31 Quibus & aliis pluribus rationibus latè, & ad plures quæstiones hanc fructuum feudaliu alienationem absque ulla solemnitate subtinendam resolvunt Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 150. cum seqq. Marin. lib. 1. resol. cap. 119. num. 2. ubi alios cumular. Franc. Rocc. resp. legal. Cent. 1. respons. 44. num. 21. cum sequentibus & ex nostris idem etiam in feudis tenent D. Molin. dict. cap. 20. num. 5. Mier. de majorat. part. 3. quest. 9. num. 121. D. Valenç. dict. conf. 56. num. 8. D. Solorçan. de jur. Indiar. dict. lib. 2. cap. 14. num. 39. & cum D. Palac. Rub. Matienç. Angul. & aliis (ultra relatos) D. Salgad. in Labyr. dict. 3. part. cap. 15. num. 4. cum sequentibus.

32 Et idem in fructibus bonorum emphyteusis ex pacto, & providentia (hoc est concessæ pro se, & filiis, uti filiis) nam licet ipsa bona, vel jus emphyteuticum in præjudicium successorum per emphyteutam in exteros alienari non possint, neque irrequisito

domino, ut supr. num. 27. in feudo diximus, † cum quo maximam similitudinem emphyteusis habet, Pat. Molin. de justit. & jur. disputat. 479. num. 4. Cap. Larr. consultat. 126. num. 13. † & de uno ad aliud valet argumentum, quoties juris civilis regulis non repugnat feudalis dispositio, Gloss. in capitul. 1. an agnat. vel filius, ubi Afflictis num. 6. Duèn. regul. 40. ampl. 10. Everard. thopic. loco 12. & cum aliis Caldas de extinct. emphyte. cap. 3. num. 1. Barbof. in locis commun. loco 47. num. 2.

33 Ita in specie, quod in præjudicium successorum emphyteusis res alienari nequeant, docent plures Doctores supr. ex num. 27. relati, qui promiscuè, tam in emphyteusi, quàm in feudo loquuntur, & Barr. & DD. in l. quod dicitur, ff. de verbor. obligat. Nicol. Boër. decis. 263. Alvarot. in cap. Imperialem, num. 16. de prohib. feud. alien. per Federic. Natta conf. 470. num. 15. Brit. de locat. in repetit. cap. potuit, §. 3. num. 18. cum sequentibus, Corbul. de jur. emphyteut. cap. 14. de privat. ob alien. limit. 19. num. 2. & 6. Avendañ. respons. 13. sub num. 1. versic. Secunda conclusio, Gama. decis. 5. num. 8. ubi Flores de Mena num. 1. Afflict. in cap. unico, col. 1. in secund. conclus. & ex aliis pluribus, Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloss. 7. num. 47. Cytiaç. tom. 2. controu. 377. num. 1. cum sequentibus, Noguier. alleg. 37. num. 39. D. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 3. num. 33. cum sequentibus.

36 Et quamvis similiter emphyteusis hæreditariæ seu concessæ pro se, & hæreditibus, alienatio, & omnis dispositio jus emphyteuticum tangens, irrequisito domino, prohibeatur, in d. per talem alienationem, absque domini licentia indistinctè in qualibet emphyteusi, sive ex pacto, & providentia, sive hæreditaria, ea emphyteuta privatur, ex l. ultima, C. de jur. emphyteut. cap. potuit, de locat. ut tenent plura ad materiam tr. Etantes Duèn. regul. 40. Pater. Molin. de justit. & jur. tractat. 2. disputat. 459. cum seqq. Caldas Perir. de extinct. emphyte. cap. 3. Cened. collect. 144. Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 28. Barbof. in collect. ad C. in dict. l. ultim. & latius cum infinitis congestis ad plures species alienationis in dict. cap. potuit, ubi, & in quibus contractibus domino directo requirere necessarium non sit; benè Amat. resol. 84. à num. 2. & tot. † & quod in alienatione necessaria emphyteusis hæreditariæ non requiratur dominus directus, ex Barr. & DD. in l. si finita 15. §. Si de vendigalib. ff. de damn. infecto. Alvarot. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. D. Salg. dict. part. 3. cap. 3. Avendañ. respons. 13. num. 1. qui à num. 2. limitat, stante expressa alienationis prohibitione in emphyteusis hæreditariæ concessione, quia tunc etiam in alienatione necessaria pro ære alieno emphyteutæ assensus domini requiritur, idem docent Ripa in l. 1. num. 13. ff. de pignorib. Salycer. in Authent. ei, qui C. de bon. authorit. jud. possid. latè Caldas de extinct. emphyte. cap. 14. num. 40. cum sequentibus, & cap. 6. à num. 13. Gama decis. 5. num. 8. ubi Flores de Mena num. 1. & latius, D. Salgd. dict. cap. 3. à num. 45.

37 Quibus tamen, quoad emphyteusis alienationis absque domini consensu prohibitionem, non obstantibus, contrarium juxta præfatam differentiam in ejus fructibus est resolvendum; nam cujuslibet emphyteusis ex pacto, & providentia, vel hæreditariæ fructus, & commoditates, irrequisito domino directo, & absque aliquo assensu per emphyteutam, tam ex causa voluntaria, quàm necessaria sine dubio alienari possunt, ita resolvunt Barr. & DD. in l. quod dicitur, ff. de verbor. obligat. Zasius in tractatu de feud. part. 8. pag. 82. Tiraq. de retract. lignag. dict. §. 1. gloss. 7. num.

num. 47. cum sequentibus. Cencius de censibus, quest. 22. num. 10. versic. Secunda afferri potest, Nicol. Boer. decis. 263. Franc. Milanens. decis. Sicil. 7. num. 5. lib. 2. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 20. num. 5. Alvarot. in dict. cap. Imperialem, num. 16. Menoch. de arbitrar. cap. 56. num. 10. Gama decis. 5. num. 8. ubi Flores de Mena num. 1. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 79. cap. 9. à num. 20. & 39. Henrich. Rosenth. de feud. dict. conclus. 15. num. 7. Dom. Valenquell. conf. 56. num. 8. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. num. 40. imò, & quòd expressa alienationis prohibitio ad fructus non extendatur, latissimè Caldas Pereir. de exint. emphyth. cap. 14. à num. 40. quo in casu expressa prohibitionis alienationis eleganter ait: Potest tamen Iassonis sententia defendi, ubi emphyteusis commoditas tantum alienatur, ut jam supra annotavimus, cap. 5. num. 14. & videtur agnovisse Bart. in l. si finita, §. Si de vectigalibus, ff. de damn. infect. num. 7. & ibi Alexander, num. 17. intelligentes: fructus, seu eorum commoditates tantum debitoris emphyteusis pro tempore vite sue alienari posse, non ipsam emphyteusim, & idem Caldas cap. 6. num. 13. cum sequentibus, Ayudañ. respons. 13. à num. 2.

39 Ex quibus idem dicendum est in fructibus commendatarum, quæ per Regiam Majestatem apud Indos conceduntur, & quæ alteri cedi, aut alienari non possint absque Regio assensu, imò nec pro Regis, sufficit, ut ex pluribus Schedulis Regiis, notat Dom. Solorçan. dict. lib. 1. cap. 14. à num. 1. & tot.

40 Nam non solum ob merita ad remunerationem conceduntur, sed, personarum industria electa, ipsi commendatarii in initio commendatarum ad Indorum protectionem, uti patroni, & meo videri, tanquam ad munus publicum eligebantur, ut docet Dom. Solorçan. ubi supr. Idem meritò eis alienatio prohibetur, ut in feudatariis supr. dixi, quibus commendatarii assimilantur, Dom. Solorçan. ubi supr. à num. 10.

41 At verò fructus, seu commoditates harum commendatarum, uti quid diversum, & separatam ab ipsis commendis vendi, aut cedi, vel aliter alienari possunt, ut in rebus majoratus, feudorum, emphyteusis, & similibus rerum dictum remanet, quibus, & aliis argumentis latè comprobatur. Dom. Solorçan. dict. cap. 14. num. 19. cum sequentibus, & cap. 3. à num. 14.

42 Et eodem modo, fructus rerum immobilium minorum, absque decreto, & aliqua solemnitate per tutores, aut curatores cedi, seu aliter alienari possunt, ut probatur ex text. ad rem singularem in l. lex qua tutores 22. Cod. de administrat. tutor. & ex l. fin. §. fin. Cod. eodem, Gloss. in l. 1. Cod. si adversus usucap. quam ut notabilem, & ad hoc singularem referunt Angel. & Imol. in l. 1. ff. ad Trebell. & communiter DD. ad tit. Cod. si adversus usucap. Alexand. conf. 49. maturè ponderatis. col. 2. vers. Fructu enim, lib. 1. & conf. 37. consideratis col. 2. vers. 3. negari non potest, lib. 4. Bertrand. conf. 334. licet fructus, lib. 1. doctè, & eleganter Anton. Gom. in l. 40. Taur. num. 74. versic. Quod tamen limita, Pinell. in l. 1. C. de bon. matern. part. 2. num. 43. versic. Ex pradiis, Caldas Pereir. in l. si curatores, verb. Contractum fecisti, num. 16. versic. Tertiò; optimè Surd. de aliment. tit. 4. quest. 10. num. 31. Barbof. in collect. ad C. ad dict. l. fin. de administrat. tutor. ubi Gregor. Lopez & alios refert, & in dict. l. lex, qua tutores eodem, num. 19. ubi num. 20. id rectè limitat in alienatione perpetua, ex Simoncell. Lara, Cenc. ibi relatis.

43 Quamvis ipsæ res immobiles, absque decreto alienari, non possint, et. tit. C. de pradiis minor. & absque aliis quam pluribus solemnitatibus, de quibus latè,

& ad plures questiones circa alienationes rerum immobilium minorum ob defectum solemnitatum, Farin. in repert. contract. quest. 14. per tot. Vela dissertat. jur. tom. 2. dissertat. 38. à num. 63. & 71. Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 1. Ripol. var. resol. cap. 11. à num. 348. ubi latissimè &, pluribus congestis, plura requisita necessaria cumulat, & decretum, & ejus formam ad litteram refert; de quo, & de aliis pluribus solemnitatibus latè, & optime Marin. lib. 2. variar. resol. cap. 18. à n. 25. Bay. in prax. Ecclesiast. lib. 2. q. 39. ubi alios plures refert, Galcot. tom. 2. contr. 40. à num. 15. ubi & in remissione, seu cessione actionis minori competentis, circa quod doctiss. D. D. Alphons. de Olea in suo eruditissimo, & copioso tract. de cession. jur. tit. 2. quest. 1. à num. 11. & à num. 1. latissimè Hermosill. in l. 4. tit. 5. p. 5. glos. 6. cum sequentibus, † & inglos. 7. num. 11. & 12. quòd subhastatio per spatium triginta dierum, requiritur, ex text. expresso, & ad rem singularem in l. 6. tit. 18. part. 3. ubi Gregor. glos. 2. quidquid in hoc contrarium ex consuetudine velint, pluribus congestis, Mangil de subhastat. quest. 27. Posth. eod. tractatu inspect. 4. ex num. 19. qui ferè omnes Doctores hujus opinionis cumulant, & in toto orbe hanc consuetudinem servari asserunt; sed à prima opinione Hermos. non est recedendum, quia stante supr. dicta nostra lege Regia nulla apud nos remanet dubitatio, maximè cum & ex recepta in hoc Regno consuetudine id servetur, & istam opinionem sequuntur, ultra Surd. Thes. Mantic. & alios. relati per Hermos. ubi supr. & colligitur etiam ex text. in l. ait Prator 7. §. Quastum, ff. de minorib. ibi: Et quotidie Pratores eos restituunt, ut rursus admittatur licitatio, & ex Authent. hoc jus porrectum. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Dom. Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 44. & 41. & pluribus congestis, Ripoll. dict. cap. 11. num. 361. Barbof. in collect. ad dict. Authent. hoc jus porrectum, num. 11. Carlev. de judiciis, tit. 3. disputat. 1. num. 6. ubi Bart. Bald. Pinell. Menoch. & alios refert, noviter cum aliis Marin. ubi supr. dict. cap. 18. num. 28. & 29. ubi & quòd huic solemnitati renunciari non possit.

44 Ex quibus etiam infertur, quòd, quamvis oppida, & universitates bona publica, ad quorum usum, & commoditatem omnes incolæ, aut vicini admittuntur, de quibus, & eorum differentia plures congerit, Valeron de transact. tit. 4. quest. 3. à num. 1. quamvis, inquam, ista bona absque Regia licentia, & facultate oppida alienare non possint, & aliter alienationes factæ, quotidie invalidentur, ut constat ex l. 11. tit. 7. lib. 7. Recop. ubi Azeved. num. 4. & cum aliis Castill. de usufruct. cap. 54. num. 28. cum sequentibus, ubi latè de materia, dict. l. 11. D. Valenc. conf. 10. num. 43. D. Larr. allegat. 109. à num. 6. & allegat. 110. à num. 2. Amaya in l. 2. C. de prad. Decurion. lib. 10. num. 2. & 3. D. Salgad. in Labyr. 1. part. cap. 1. §. 2. num. 20. ubi Bobadill. Rodrig. Avend. Gutierr. Mantic. Mier. Cevall. & alios plures refert, & novissimè Valer. dict. quest. 3. à num. 19. † ubi idem, circa transactiones horum bonorum.

45 Hoc tamen intelligendum est, si super dominio, aut proprietate horum, seu super aliquo jure reali usufructus, vel alio simili, alienationes istæ, vel transactiones fiant: contra verò, si super eorum usu, & commoditate, veluti, si inter duo oppida, vel cum privatis transactio, vel conventio fiat, ad hoc, ut pascua communicentur, vel ut certo tempore, aut certo numero pecudum depascantur; quia tunc tales conventiones super horum bonorum fructibus, & commoditatibus ex Principis tolerantia, & praxi communiter recepta subsistentur: ita testatur Gregor. Lopez

Lopez per text. ibi, in l. 24. tit. 24. part. 3. gloss. Los egidos. Ubi quòd hæc conventiones potius bonæ societates, quàm alienationes judicentur, Socin. conf. 127. vol. 1. Ripa respons. 99. num. 1. Cornæus conf. 148. lib. 1. & conf. 156. lib. 3. Bobadill. in Politic. lib. 3. cap. 8. num. 83. Avilès in cap. 30. Prator, verb. Gracius, num. 3. versic. Et tenet, Ocer. de pascuis, cap. 11. num. 38. Malute in disquisit. legal. num. 13. Valeron. dict. tit. 4. quest. 3. à num. 31. & 38. qui de communi praxi testatur, & num. 40. quòd hæc procedant; ex nostra differentia inter fructus, & ipsam rem, quæ licet alienari nequeat, necque respectu alicujus juris realis, veluti usufructus, ut ipse ait ex Dom. Olea ut latius infra dicam, cap. 5. fructus tamen jus rectè alienari posse, asserit, cum ex eo nullum jus reale constituatur.

48 Et idem servandum est in officiis, quæ alienari, aut cedi, absque Regia facultate, non possunt; quod tamen limita, in eorum fructibus, emolumentis, seu proventibus, super quibus alienationis prohibitio minime est intelligenda, sed imò quælibet super hujusmodi officiorum emolumentis pactiones absque aliquo Regio assensu subsistentur, juxta tradita per Petr. de Vvald. de duobus fratrib. in 5. part. num. 18. & per Roman. conf. 469. num. 6. Menoch. conf. 1064. num. 13. & in officiis Romanæ Curia Seraphin. decis. 194. num. 3. & 6. latè Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 670. num. 12. cum sequentibus. Cap. Larr. decis. 26. num. 7. & 8. optimè ad nostram differentiam, Giurb. ad Messan. cap. 1. glos. 2. part. 1. num. 116. & novissimè Franc. Maria Prat. disceptat. forens. cap. 19. à num. 12. part. 2. quæ, quoad ipsorum officiorum alienationes, semper intellige, nisi à principio per Principem cum facultate alienandi, ut fieri ad solet, fuerint concessa.

49 Et in jure alimentorum patrono Ecclesiastico competenti, quòd licet renunciari, aut in alium transferri non possit, etiam titulo patronatus retento, Mol-fertus ad consuet. Neapol. part. 5. quest. 10. Castill. de aliment. cap. 69. num. 8. Surd. eod. tractat. tit. 9. quest. 22. & tit. 7. quest. 32. num. 13. Carlev. de judic. tit. 3. disput. 28. num. 1. in fin. & num. 31. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 1052. cum sequentibus D. Olea de cess. jur. tit. 3. quest. 8. num. 28. & 29. quia personalissimum est, & ossib. patroni inhaeret, ut ex D. Olea & supr. relatis constat.

50 Attamen ejus commoditas licite vendi, aut cedi, vel aliter alienari potest, Innocent. in cap. praterea, in fin. de jure patronat. Mager. dict. cap. 9. num. 1052. cum sequentibus.

51 Et eodem modo, nostra inter fructus, & rem principalem, quoad alienationem, differentia locum habet in hæreditamentis in Regno Cathalonie in capitalibus matrimonialibus ad favorem filiorum illius matrimonii fieri solitis, de quorum principalem bonorum, super quibus fiunt, fructibus licet, qui hæreditavit, in præjudicium filiorum disponere, aut alienare potest, ut notant Cancr. 1. variar. cap. 9. num. 99. cum sequentibus, Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glos. 9. num. 24. cum sequentibus, optimè Noger. allegat. 37. num. 38. quamvis de ipsis bonis, seu hæreditamentis nihil alienare, vel in præjudicium filiorum revocari possit; quia, juxta illius Regni consuetudinem, & communem usum in eo loquendi, verbum Hæreditare in capitalibus matrimonialibus, pro donare accipitur, remanentque ista hæreditamenta in terminis donationum ex causa matrimonii, quæ absque dubio revocari, nequeunt: ita in specie latè, & ad plures horum hæreditamentorum quæstiones, docent, de prædicta consuetudine testan-

tes, Molinus de pact. nupt. lib. 3. quest. 2. num. 70. cum sequentibus, fol. 142. & quest. 6. num. 103. Peguer. decis. 168. Cancr. 3. var. cap. 7. num. 122. cum sequentibus, latiss. Fontan. de pact. nupt. claus. 4. glos. 6. & claus. 9. part. 4. per tot. & part. 5. tot. & maximè, num. 21. & claus. 10. glos. unic. Ripol. variar. resol. cap. 14. n. 38. & noviss. Mar. Cutell. de donat. tom. 2. disputat. 1. spec. 17. à num. 28. qui omnes pluries in Senatu Cathalonie pro irrevocabilitate testantur decifum quidquid contrarium teneant proprietari significationis verbi Hæreditamentum nimis inhærentes, & sprete prædicta consuetudine, & communi usu loquendi Casanat. conf. 45. & à num. 155. Cavalcan. decis. 34. num. 2. part. 4.

Qui tamen hanc quæstionem latius & doctissimè explicatam videre voluerit, adeat juris informationem pro excellentissimo Dom. D. Petro de Aragon & Cardona, super Ducatus Segorbiensis Statu, scriptam per eruditissimum Dom. Præceptorum meum Don Ludovicum de Cerdeño & Monçon hujus Regiæ Curia, tunc causarum patronum inter primarios laudatissimum, virum equidem summa eloquentia, eruditione mirabili, magnaque prudentia præditum; hisque propriis, non alienis auspiciis post alios legitimos, & laudabiles gressus, fiscalis nempe muneris in Regii Patrimonii, necnon in Supremo Indiarum Consilio, jam in hoc senatoria dignitate dignissimè decoratum; sed quo non advolabit integerrimus hic vir super humeris integritatis gradiens!

Ex quibus etiam ad praxim infertur, quòd, licet res majoratus feudi, emphyteusis, commendæ, seu quælibet alia ex supra dictis, alienari prohibitis hypothecæ subicij non possint, absque facultate, seu Regio assensu, vel domini directi, quia prohibita alienatione, similiter etiam piguoratio, vel hypotheca, tanquam species alienationis, prohibita censetur, ut ex Authent. de alienation. & emphyteus. §. Alienationi, l. fin. C. de reb. alien. non alienand. ibi probant Bart., Bald. & alii antiquior. Alexand. in l. Marcellus, §. Res, qua, num. 5. ff. ad Trebell. & conf. 124. num. 9. volum. 4. Andr. de Ifern. in cap. 1. §. Quod ergo, de investitur. de re alien. fact. Ruin. conf. 123. num. 20. lib. 1. Pancitol. conf. 171. num. 8. Menoch. conf. 116. num. 15. Franc. Ponte conl. 24. num. 8. & 9. Mascard. de probat. conclus. 1236. num. 108. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 1. num. 6. & 11. & quest. 2. cap. 6. num. 9. cum sequentibus, Dom. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 16. num. 7. ubi plures congerit ejus Additionat. Faria, Tiraq. de legib. connubial. glos. 3. num. 101. Petta de fideicom. quest. 8. num. 105. Peregrin. eod. tractat. art. 4. num. 118. Rovit. conf. 77. num. 2. lib. 2. & aliis pluribus congestis, Fossar. de sublit. quest. 703. num. 2. & tot. ubi latè ad plura, & latissimè Cencius de censib. quest. 19. num. 1. cum sequentibus, & num. 5. quòd talis obligatio absque dictis requisitis sit ipso jure nulla; Dom. Salgad. in Labyrint. 1. part. cap. 37. num. 1. & tot. & melius ad nostram principalem quæstionem, & differentiam, 3. part. cap. 15. num. 21. & 22.

Nec aliquod jus creditoribus ex tali obligatione quaritur, Vincent. de Franch. decis. 69. num. 1. Paul. Staib. resol. Forens. resol. 60. num. 15. Mathias. Berlinch. practicar. conclus. part. 2. conclus. 21. num. 24. ubi plures in feudis refert, & cum aliis novissimè Franc. Magretius in suis observat. ad constitut. pragmatic. Ducis Armonet. §. 1. observat. 6. cum pluribus sequentibus, & etiam noviter, & doctè Joseph de Rosa consulat. 18. num. 50. cum sequentibus. † Apud quos omnes latissimè inveniuntur materia de Regio assensu impetrando ad obligationem, seu alienationem rerum

- rum feudaliū, majoratus, vel similitium, & quod absque eo alienationes, seu obligationes super his rebus sustineri non possunt.
- 56 At verò harum rerum fructus libere possunt per possessores majoratus, feudi, & similitium suis creditoribus obligari, & hypothecæ subijci, ut docent præcipue in feudi, & emphyteusis fructibus Speculator lib. 4. tit. de pignor. §. 1. versic. *Creditor tamen potest mitti.* Iasson. in l. ultim. Cod. de jur. emphyt. num. 78 versic. *Limitat etiam alio notabili modo*, & ex aliis antiquior, bene Corbul. de jur. emphyt. caus. 14. *Ob alienationem irrequisito domino, ampliat.* 49. num. 1. cum sequentibus, Anton. Negulant. de pignor. part. 2. princ. memb. 2. num. 48. versic. *Quintò restringitur.*
- 57 Idemque latissimè & communiter resolvunt omnes feudistæ in feudis, & aliis similibus rebus alienari prohibitis plures quæstiones circa istas obligationes afferentes, ut constat ex Ifern. in cap. 1. §. *Quid ergo, de investitur. de re alien. fact.* ubi Afflic. num. 7. Camerat. in cap. Imperialem, fol. 18. lit. V. & in cap. 1. an agnat. vel filius, & in cap. incipiente, quæro 1. num. 95. Ioann. Scheneid. in tractat. de feud. part. 7. num. 21. versic. *Si etiam fructus feudi*, Ludolph. Schrader. cod. tractat. part. 8. cap. 1. num. 25. sub fin. versic. *Secundò licet feudum alicui pignoris titulo obligari nequeat*, & alios innumeros referentes Hart. Pistor. quæst. jur. lib. 1. quæst. 15. num. 2. Henrich. Rosent. de feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 16. in glos. lit. F.
- 58 Quod in Neapoli absque dubio procedit ex quadam illius Regni speciali constitutione, si quis post litem, ubi Afflic. num. 9. quam refert, & sequitur novissimè Ioseph de Rosa dicit. consult. 18. à num. 50. ubi plures refert, Mathias Berlich. practicar. conclus. 2. part. concl. 21. num. 24. ubi plures noviter congerit, & num. 27. quod intelligatur, non solum in fructibus separatis, sed etiam in certè separandis, juxta supr. relas. & num. 26. refert speciale statutum Saxonie, quo similes obligationes super fructibus feudi ad vitam possessoris approbantur, de quo, & idem de jure communi docens Iacob. Schult. in addition. ad Modestin. Pistor. quæst. 170. num. 17. & 20. part. 3.
- 59 Et ex nostris in obligatione fructuum rerum majoratus, feudi, & similitium eleganter idem ad plura resolvunt Gom. in l. 40. Taur. num. 74. versic. *Quod tamen limita*, Peralta in l. 3. ff. de hæredib. instit. num. 128. versic. *Secundò*, ubi optimè ad superiorem principalem differentiam loquitur, & pluribus congestis, Mier. de Majorat. 3. part. quæst. 9. à num. 106. D. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 15. num. 23. cum sequentibus.
- 60 Nogueroi, allegat. 37. à num. 36. & num. 38. † in Cathalonie hæreditamentis in capitalis matrimonialibus fieri solitis, in quibus pater filiis præjudicare, nequit, juxta supr. relas. à num. 54. limitat idem Nogueroi. num. 38. in eorum fructibus, quos licitè eum obligare, vel aliter alienare, ait ex Fontan. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 9. part. 5. à num. 24. Cancr. 1. variat. cap. 9. à num. 99.
- 61 Imò, & census super fructibus prædictarum rerum tanquam, super rebus liberis, absque aliquo assensu, seu Regia facultate, constitui potest, licet contra in ipsis rebus, Felician. Solis de censib. tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 4. versic. *Sed ante quam*, Foller. in pract. censual. in verbo *Hujusmodi*, Ludovic. de Avendaño de censib. cap. 62. per tot. & optimè in fructibus à num. 6. & 8. latè & cum pluribus. Rotæ decisionibus Cencius de cens. quæst. 19. num. 1. cum sequentibus, Fuffarius de subst. quæst. 706. num. 9. & quæst. 703. num. 2. cum sequentibus, D. Salgad. in Labyrinth. dicit. 3. part. cap. 15. à num. 22. cum declaratione de qua proximè in num. sequentibus.
- 62 Quæ tamen alienationes, & fructuum obligationes
- in rebus alienari prohibitis, ita intelligi debent, ut randiū dorent, quamdiū vita possessoris debitoris obligantis, seu alienantis duraverit, ut omnes supr. dicti Doctores eas approbantes asserunt, & infra à num. 109. latius dicam.
- Ex supra dictis etiam, sive ex nostra inter fructus & rem principalem differentia elucidatur praxis quotidiana, & communis opinio, fructus nempe majoratus, & prædictarum rerum absque facultate inalienabilium pro qualibet obligatione, etiam sine assensu Regio celebrata in pignus capi posse, & super eis executionem fieri pro satisfactione creditorum possessoris majoratus, vel similitium rerum, quamvis in ipsis rebus fieri non possit, quia tales fructus, ut Allodiales, & Burgensatici, inter bona libera connumerantur, & ideo in eis, ut in aliis bonis liberis, executio fieri potest, ut optimè probatur per text. in l. peto, §. Pradium. ff. de leg. 2. latè, & eleganter, & ad alias plures quæstiones circa executionem in fructibus majoratus faciendam, Iasson. in l. filius familias 114 §. Divi. ff. de legat. 1. & Bald. in Authent. ei. qui, C. de bon. Auth. judic. possidend. ubi optimè ad rem, & ad nostram distinctionem ita loquitur: *Sed numquid propter debita Comitum fiat missio in Comitatum? respondeo, non, quia Cesaris est.* l. apud Iulian. §. fin. ff. de legat. 1. *Sed in redditibus sic, quia jure proprio fructus lucratur, ut sint proprii, non feudales.* l. Defuncta. ff. de usufruct. idem Bald. in l. 1. col. 2. C. qui bon. cedere poss. Greg. Lopez in l. 2. tit. 8. part. 3. Gomez in l. 40. Tauri. num. 74. versic. *Quod tamen limita*, qui loquens de potestate possessoris majoratus super ipsis fructibus ita mirabiliter ad rem ait: *Et in fructibus potest fieri contra eum executio per contractum, vel delictum, & denique de eis ita in omnibus judicatur, sicut de aliis bonis mobilibus non vinculatis, nec restitutioni subjectis: imò (quod magis est) etiam si tales fructus adhuc sine pendentes, vel nondum nati, possessor majoratus super eis disponere, potest, alienando, vel obligando in tempus, quo nascantur, & in eis potest fieri executio per contractum, vel delictum, vel ex qualibet alià causa.*
- Et prosequuntur, Parlador. lib. 1. rer. quoad arianar. cap. 64. fin. par. 5. §. 3. num. 31. Ponte conf. 34. num. 8. & 9. lib. 1. latè, & cum pluribus, Gait. de credit. cap. 4. quæst. 11. à num. 1855. & post alios, Mier. de Majorat. 3. part. quæst. 9. à num. 106. & 117. ubi latè ac doctè D. Valenc. conf. 56. à num. 18. bene D. Salgad. in Labyrinth. 3. part. cap. 3. per tot. & cap. 15. à num. 3. ubi plures refert.
- Et in feudis indistinctè; sive hæreditaria, sive ex pacto, & providentia, vel mixta sint, quod similiter in eorum fructibus fiat executio, licet in ipsa substantia feudi, aut utili dominio fieri; non possit ex dictis juribus communiter resolvitur per omnes feudistas, ut constat ex Bart. & antiquior in dicit. l. si finita, §. Si de velligalib. ff. de damn. infecto, & infinitis relatis, Menoch. de arbitrar. C. enur. 6. casu 560. à num. 16. & aliis pluribus congestis, Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 10. num. 29. cum sequentibus.
- Optimè, & quod ex qualibet obligatione personali feudatarii, etiam seu do non obligato, talis executio in ejus fructibus, & commoditatibus fiat, Rosenth. de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 16. ex num. 7. & ibi infinitos congerens glos. litt. F. ubi, & quod immisio ex secundo decreto creditoribus concedi posset, ex Alexand. Barr. Iasson, & aliis ibi relatis, & Marant. de ordine judic. part. 6. tit. de execut. sentent. quæst. 3. à num. 49. Negulant. de pignor. in secundo membr. 2. part. num. 48. Rovit. conf. 77. à num. 1. & cum aliis, Hartham. Pistor. quæst. jur. lib. 1. quæst. 15. Camerat. in cap. Imperialem, fol. 18. litter. V. &

& in cap. 1. an agnat. vel fil. quod in Regno Neapolitano sine dubio hoc procedat ex speciali illius Regni constitutione incipiente, si quis post litem, ubi Afflic. num. 9. & decis. 24. sub num. 10. Regens Pont. conf. 34. num. 8. & 9. Rovit. conf. 77. num. 2. lib. 2. Camerat. in loc. ubi proximè.

67 Imò, & quod fructus feudi, ejus ut commoditates sequestrari possint, (præterquam feudi jurisdictionem, quia non ut fructus feudi allodialis, sed potius de corpore feudi reputetur) bene resolvit Rovit. dicit. conf. 77. ex num. 2. contra Ioan. Fabr. in §. Item serviana instit. de action. num. 31. Vicent. de Anna singul. 180. qui etiam jurisdictionem sequestrandam defendunt, quorum opinionem, intelligere in respectu commoditatis seu proventuum ipsius jurisdictionis, quia de corpore feudi intelligi nequeunt, sicut nec ipsius fructus.

68 Et latissimè ad prædicta, & alia de materia istius executionis, super fructibus rerum feudaliū, majoratus, emphyteusis, & similitium promiscuè loquentes ad plures quæstiones Tiraquel. de retract. lig. pag. §. 1. gloss. 7. num. 47. cum seqq. & in omni genere feudorum Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 530. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 10. ex num. 11. Nogueroi, allegat. 37. ex num. 38. Mathias Berlich. pract. conclus. part. 1. concl. 82. à num. 1. & tot. & cum aliis optimè, & eleganter novis. Ioseph de Rosa consult. 18. ex num. 30. Gomez, Parlador. Mier. D. Valenc. Dom. Salgad. & alii superius proximè relati. † Apud quos etiam reperies, quod istarum rerum fructus tanquam bona libera intrent in iudicium concursus, ut ex eis creditoribus satis fiat, quod, & praxis observat.

69 Imò (quod magis est) præfata circa executionem in fructibus majoratus, maxime pro debito possessoris faciendam, notabiliter procedere, & ampliari debent, etiam expressa prohibitione fundatoris majoratus stante cum clausula expressa, ut neq. pro debitis possessoris in sua vita in causam iudicati fructus majoratus capiantur, quia adhuc in eis exequi poterit, relicta tamen possessori pro alimentis congrua portione, & pro oneribus majoratus implendis, bene Gregor. Lopez in l. 2. tit. 8. part. 3. gloss. 7. D. Valenc. dicit. conf. 56. num. 18. cum sequentibus, quidquid contrarium teneat Mier. de Majorat. part. 3. quæst. 9. n. 116. cum sequentibus, quia hujusmodi bona semper, ut libera possessorum habenda, ipsique ut tales relinquuntur, ut per eos ad libitum alienentur, & consequenter ex causa antea obligationis necessario alienari poterunt, seu in causam iudicati capi, non obstante præfata prohibitione, utpotè contraria ipsorum bonorum natura.

71 Cæterum, circa istam executionem in prædictarum rerum in alienabilium fructibus faciendam, tria principaliter consideranda sunt, Ordo, scilicet, Modus, & Tempus: De quibus singulis non abs re erit, aliqua prænotare, tum quia nostram quæstionem, plurimum concernunt: tum etiam quia, & ad praxim valde utilia erunt.

72 Primum igitur circa ordinem dubitatur, an talis executio in prædictis fructibus ita fieri debeat, ut creditores habeant electionem, ut ex allodialibus, & bonis liberis: vel ex majoratus, sive feudi, aut similis rei fructibus, & commoditatibus ipsis satis fiat? Vel an demum, solum bonis liberis deficientibus, executio in harum rerum fructibus, & sic in subsidium fieri, debeat?

73 In qua quæst. videtur dicendum, creditoribus electionem competere debere, an in bonis liberis, an in fructibus rei feudalis, vel majoratus, vel similis exequi, velint, quia ad aliquam excussionem in bonis liberis teneantur.

Lagunez de Fructibus.

Quod ex unica, & fortissima ratione comprobari videtur: nimirum, quia fructus feudorum, seu majoratus separari, aut certè separandi non sunt feudales, aut majoratus, sed potius allodiales, & inter bona libera reputantur, ut per tot. hoc caput fundatum remanet; † cum ad rem in bonis liberis, ac Burgensaticis, nulla excussio requiratur, ut ad rem notant Modestinus Pistor. in quæst. jur. quæst. 122. n. 20. part. 3. Mathias Berlich. pract. conclus. part. 2. conclus. 31. nec alius ordo in eorum executione servari debet, quam præscriptus in l. à Divo Pio, §. In venditione, ubi Doctores de re judicat.

Apertè ergo sequi videtur, nullam in præsentibus excussionem requiri, imò quod etiam aliis bonis liberis stantibus in fructibus feudaliū, vel majoratus exequi possit. † Et in terminis in executione in fructibus feudi facienda hanc opinionem tenent Modestinus Pistor. d. g. 122. n. 9. ubi latè contrariam rejicit, & eum sequitur Mathias Berlich. dicit. conclus. 31. num. 30. cum sequentibus ubi refert decisum.

Sed his non obstantibus, contraria sententia verior, & in feudis communior, ac receptissima est, videlicet quod ista executio in prædictis fructibus non fiat, si alia bona libera extent, & ita, quod sit tantum subsidiaria in bonorum allodialium defectum.

Quæ doctrina in feudaliū fructibus, ferè absque contradictore, ultra Modestinus, & Berlich. supr. relatos, procedit, ut constat ex Bart. in l. si finita 15. §. Si de velligalibus, ff. de damn. infecto. num. 5. & ibi Castr. num. 6. Iasson. in l. pro hærede 20. §. Si qui d. tamen, ff. de adquirend. hæreditat. & in l. commodis 40. num. 3. ubi Alexand. num. 3. & communiter DD. ff. de re judicat. Angel. in dicit. l. pro hærede, de adquir. hæred. Imola in l. si finita §. Si de velligalibus. versic. *Quod si agatur contra feudatarium, ff. de damn. infecto.* Afflic. & communiter feudistæ in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. ubi præsertim Camerat. fol. 19. Andr. Gail. lib. 1. observ. 127. num. 2. Coler. de process. execut. part. 2. cap. 3. num. 278. Marin. Frecc. de subfeudis, lib. 2. in prima author. limitat. 6. num. 8. Marant. in praxi, tit. circ. execution. sent. num. 49. pagin. mihi 480. Henric. Rosent. de feud. dicit. cap. 9. conclus. 16. num. 9. & 10. ubi in glos. litt. I. Ifern. Iacobin. Curt. Capic. Hartham. Pistor. & alios plures refert, Ponte conf. 26. lib. 2. ubi quod sine dubio in Neapol. Regno procedit, & num. fin. decisum refert, Rovit. conf. 77. n. 3. lib. 2. Paul. Staib. resol. Forens. resol. 12. à num. 1. qui postquam latè fundare nititur, fructus feudi pro executione absque domini directi assensu capi non posse, id tamen limitat, & intelligit in num. 12. nisi prius in bonis liberis feudatarii facta excussio ne; optimè, aliis pluribus congestis, Dom. Solorgan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. num. 24. cum sequentibus, & novis. Ioseph de Rosa consult. 18. num. 15.

Quibus ita in hac quæstione resolutis, licet nullus, quem viderim, prædictæ contrariæ opinionis fundamentum resolvat; imò nec referat, aut ejus mentionem faciat, meo tamen iudicio, responderi posse videtur, quod licet feudales fructus allodiales, ac liberi sint, & ob id nullam excussionem in aliis bonis liberis requiri videatur, attamen certissimum est, requiri ex eo, quod cum feudatario feudum, & ejus commoditas concedatur, ut pro eo domino directo fidelitatem, & servitium præster, ut notat Ponte dicit. conf. 26. num. 2. & 3. & cum hoc absque victo, & congrua sustentatione fieri nequeat, ut idem Ponte refert, merito ergo executio ista in subsidium tantum aliorum bonorum liberorum concedi debet, ut quantum possit, præjudicium vitetur, quod ex tali fructuum consumptione domino directo sequeretur,

A A a cujus

cujus sine dubio inter est, feudi fructus vassallo conservari, & per eum solum percipi, ut sic melius, & cum majore honore per vassallum divitem ei serviantur: quia aliis præjudicium dominus feudi directus incurreret, ut in simili casu ait Imperator, in princip. tit. de prohib. feud. alien. per Federic. Facilius (inquit) debita servitia domini amitterem; & honor Imperii, & nostra felicitatis expeditionis complementum minueretur.

81 Et licet in fructibus majoratus adhuc dubitari, possit, an in subsidium tantum bonorum liberorum ista executio fieri, debeat, cum in eis supr. dicta ratio in feudis assignata nimirum, præjudicium domini directi, omnino cessare, videatur, quia ad nullum servitium, aut fidelitatem alicui domino directo possessores majoratus regulariter præstandum tenentur, ut feudatarii, ut eleganter ad aliud simile notat Dom. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 20. num. 7. ubi Addebat. præsertim si à Rege cum aliquo titulo Ducatus, seu Comitatus majoratus non sit institutus: imò in omnibus majoratibus dominus directus, ut in feudis non datur, præter ipsum majoratus possessorem, in quem utrumque dominium tam utile, quam directum transit, ut ex l. 7. tit. 4. part. 5. ubi Gregor. Dom. Molin. lib. 1. cap. 19. tot. & à num. 4. & 19. ubi Addent. Ddm. Salgad. in Labyr. part. 1. cap. 14. num. 57. & cum aliis Valeron de transact. tit. 4. quest. 2. num. 1. cum sequentibus.

82 Attamen etiam in majoratum fructibus mihi videtur, prædictam executionem solum in subsidium bonorum liberorum, ut in feudis, fieri debere; & quia præterquam quod in plurimis maximè inticulatis à Rege institutis Regale servitium vulgo Langas Regio Fisco solvatur, ut notant latè ad alia de hoc servitio agentes Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 28. num. 64. Amay. in l. 2. C. de annon. & tribut. lib. 10. à num. 85. Flor. de Menap. practica. quest. lib. 2. quest. 21. §. 4. à n. 240. Fragos. de regim. Republica. part. 3. lib. 8. disputat. 16. §. 6. num. 3. Balmafed. de collect. cap. 9. à num. 31.

84 Et fidelitas etiam per eorum possessores in initio possessionis Domino Regi præstetur.

85 Et quamvis per dictam executionem, si in fructibus majoratus fieret, servitia hæc absolute non impediantur, maximè cum pro dicto lancearum servitio, Regius Fiscus omnibus creditoribus præferatur, Flores de Mena dict. quest. 21. num. 242. Balmafed. dict. cap. 9. num. 31. honorificentius tamen fidelitas præstatur, redditibus majoratus possessoribus integris reservatis: ne, aliis Magnatibus paupertate laborantibus, Regni, & ipsorum splendor minuat.

86 Et generaliter in omnibus majoratibus privatis institutis idem dicendum, cum etiam ad id præcipue instituantur, ut honos, ac splendor familiarum conserventur. D. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 11. num. 13. D. Valenc. conf. 171. num. 15. D. Larr. decis. 33. num.

87 32. † In quarum conservatione, & favor, & utilitas publica versatur, l. 1. §. Quamvis, ff. de ventr. inspic. l. pronuntiatio, §. Familia, ubi DD. ff. de verbor. signific. l. 2. tit. 15. part. 2. ibi: Acatando el procomunal, D. Covarr. variar. cap. 5. num. 5. ubi Faria, D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 18. à num. 1. ubi Add. Dom. Salgad. in Labyr. 1. part. cap. 24. à num. 44. ubi quod hoc non solum in majoratibus annexam dignitatem Ducatus, aut Comitatus habentibus, sed etiam in cæteris procedat.

88 Merito ergo in eorum fructibus executionem non aliter faciendam dicendum est, quam in subsidium bonorum liberorum, & in eis prius facta excusatione, ne tam magnum præjudicium fini, & volun-

rati fundatoris, & publicæ utilitati fiat.

89 Quæ in hac questione resoluta nota: quia eam nullus, quem viderim ex nostris, in majoratus fructibus affert, præter Parlad. lib. 2. rer. quo r. o. fin. p. 5. §. 3. n. 31. Dom. Salgad. in Labyr. 1. part. cap. 24. num. 34. qui tamen nimis breviter, ac per transitum, nulla difficultate, aut ratione proposita, nec aliquo ex feudis relato, istam modificationem in executione in fructibus majoratus referunt.

90 Secundò etiam circa ordinem istius executionis dubitari potest: concurrentibus anterioribus creditoribus super fructibus feudi, aut majoratus absque assensu tamen, aut Regia facultate; & creditoribus posterioribus super ipso feudo, aut majoratu cum assensu, aut facultate, qui in fructibus præferendi sunt?

91 In quo dubio articulo, licet indistinctè resolvi debere videatur contra creditores anteriores absque facultate; quia & ita communiter resolvitur, si inter eos circa contractus, aut hypothecas super ipso feudo, aut majoratu agatur, quo casu creditores cum facultate, licet posteriores, anterioribus cum ea præferendos esse latè, & communiter resolvunt, & ad plures questiones de materia istius concursus, Franch. decis. 64. ubi plures cumulant Addent. Ponte de potest. Proreg. tit. 9. de assensib. Regiis, §. 9. num. 16. versic. Sed alterius, & tot. Capyc. Larr. decis. 43. ubi benè, & alia plura Gizius in observat. & idem Capyc. Larr. consultat. 56. num. 8. & 11. & consultat. 84. num. 2. Georg. allegat. 18. & 19. num. 3. Marin. lib. 2. quotidianar. resolut. cap. 61. num. 1. optinè, & pluribus aliis congestis, Dom. Salgad. in Labyr. 2. part. cap. 4. num. 40. cum sequentibus. & c. 21 per tot. † ubi, &

92 quod hoc procedat, etsi prior sub conditione facultatem impetrandi cõtraxerit, si priusquam eam obtinuerit, alteri posteriori cum facultate sint bona obligata, & à n. 55. † cum seqq. quod alienationes factæ à prohibito alienare, si stineantur usque ad metas detractio-

93 num; posteriores autem vitientur, quæ quantitatem permittam excedunt: Et ad alia idem, 4. part. cap. 11. num. 12. cum sequentibus, † Et etiam si posterior per verbum Fiat assensum habeat, nondum tamen in forma expeditum, Ponte, & Gizius ubi supra, novissimè Francisc. Maria Prat. in observat. jur. observat. 17. tot. & à num. 33.

95 Sed quamvis hæc opinio verissima sit, quando de executione in ipsis rebus feudalibus, vel majoratus agitur: in nostro tamen casu, quando in fructibus faciendâ est, verius distinguendum existimò inter fructus jam à solo separatos, vel adhuc pendentes; ut in illis creditores anteriores (licet absque assensu) præferantur: contra vero in istis: cujus distinctionis ratio est evidens, nimirum; quia statim, ut à terra separantur, de patrimonio debitoris efficiuntur, & inter cætera bona libera connumerantur, idè in eis, ut in bonis liberis, in quibus nulla facultas Regia exigitur, creditores anteriores etiam sipe ea præferendi sunt: † In pendentibus vero ideo contrarium dicendum est, quia nempe creditores tantum cum assensu prælationem habere debeant; nam cum tempore separationis ad ipsas res feudales, seu majoratus ipsi soli jus habeant, manifestè etiam sequitur, quod & in ipsis fructibus tanquam tunc accessionibus ipsarum rerum præferantur.

96 Quam distinctionem in specie tradunt Cæsar Marent. decis. 30. num. 50. & novissimè Franc. Rocc. respons. legal. Cent. 1. respons. 5. num. 1. cum sequentibus. optimè Mathias Berlinch. præct. conclus. part. 3. conclus. 31. num. † quid id extendit, etiam si priores creditores tacitam hypothecam super fructibus feudi, aut majoratus ex lege speciali, aut statuto habeant; quia nec

ex ea posterioribus expressam in ipso feudo, vel majoratu habentibus præferendos esse ait, & loquitur jure Saxoniar. ex quo ob statutum speciale dicta hypotheca tacita super fructibus feudi omnibus creditoribus cum feudatario contrahentibus generaliter competit. Quod nota quia est casus specialis, in quo hypotheca tacita anterior posteriori expressæ non præfertur, † contra vulgatas juris regulas, & communem receptissimamque Doctorum opinionem anteriorem tacitam præferri asserentium, ut latè tractant ad plures questiones, & limitationes in Fiseo dotè, & aliis tacitam hypothecam habentibus Peregrin. de jur. Fisci, tit. 6. per tot. Pater Molin. de justit. & jur. tractat. 2. disputat. 438. Petr. Barbof. in l. 1. part. 6. ff. solut. matrim. Dom. Valencuel. consil. 13. Anton. Gomez in l. 50. Tauri, à num. 37. Merlin. de pignor. & hypothec. lib. 3. tit. 2. & 3. Giurb. ad statut. Messan. cap. 23. gloss. 3. ex num. 31. Amator. Rodrig. in tractat. de concurs. part. 1. art. 1. & 2. Dom. Olea de cess. jur. tit. 6. quest. 3. num. 26. & novissimè Dom. Didac. Bolero in tractatu de decollorib. tit. 5. quest. 3. cum aliis seqq.

100 Sed pro prædictæ Berlinch. & Rocc. doctrinæ, & ampliationis clariori intelligentia, quia eam non satis explicanti notandum est, ideo eorum resolutionem, ut posterioris hypothecæ, cum assensu prælationem admittatur procedere quia licet superior hypotheca tacita, vel alia obligatio super fructibus feudi, aut majoratus futuris, ac certè separandis consistat, ut supr. probatum remanet hoc tamen intelligendum est, habito respectu ad separationem, in qua tanquam in extremo principali istius obligationis effectus conferatur; quare stante inhabilitate istius extremi per concursum creditorum cum assensu ad ipsas res, & concursu formato ante fructuum separationem, fructus pendentes tanquam accessiones, & partes feudi aut majoratus ad creditores cum assensu pertinere debent, & in eis sicut in ipsis rebus non tam, ut potiores sed ut soli admittendi: nec priores prælationem aliquam præterdere poterunt, quia casus separationis, & sic extremus habilis suæ obligationis nondum evenit, ut fructus tanquam allodiales, & liberi considerentur, nec si postea separatio post concursum sequatur, aliquid eis proderit quia jam post instantiam, & petitionem creditorum cum assensu remanserunt affecti; ideo semper in eis isti præferendi sunt.

101 Circa modum autem prædictæ executionis anxie apud DD. dubitatur an ita fieri debeat, ut ex ipsis fructibus prius alimenta, sive congrua sustentatio feudatariis, aut majoratum possessoribus assignari debeat necne?

102 In quo dubio quoad executionem in feudalibus fructibus, breviter resolvendum est non aliter fieri debere, quam relicta prius feudorum possessoribus congrua portione ut vivere possint, & pro domino directo militare, & solitum servitium præstare non impediantur, ita communiter conveniunt DD. Feudistæ ut latè tractant plura de hujus congruæ materia afferentes, Afflictis in consuet. feud. si quis post litem, num. 9. Camerat. in cap. Imperialem, fol. 20. litter. l. Georg. Everard. conf. 38. num. 51. & 54. vol. 2. Ponte conf. 20. lib. 2. Rovit. conf. 77. numer. 3. & in pragm. de feud. 4. num. 50. Mart. vot. 16. num. 4. latè Uvelembeck. bonf. 50. num. 16. usque ad 23. & latissimè Andr. Knich. in rescriptis Princip. Aualdin. de mission. in possession. in bon. feudal. decernend. num. 42. cum sequentibus, usque ad 66. D. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. à n. 25. ubi idem in commendis, & in feudis, benè & cum aliis Mathias Berlinch. practicar. conclus. 82. num. 42.

Lagunez de Fructibus.

103 Quia adhuc executione facta super feudi fructibus, vassallus feudatarius servitia domino præstare teneret ultra relatos, benè Bart. in l. si finita 15. §. Si de vestigialibus, ff. de damn. infect. n. 5. Gail. lib. 1. observat. 117. num. 6. Schrad. de feud. part. 6. cap. 6. numer. 78. benè & cum aliis Menoch. de arbitrariis, Centur. 6. cas. 56. à num. 23. ubi Angel. Salicet. & alios refutat, qui contrarium tenuerunt imò quod creditor ad id teneatur, idem Hartam. Pistor. jur. civil. quest. quest. 15. à num. 8. usque in fin. cum sequentibus, Berlinch. dict. conclus. 82. numer. 42. & 48. Dom. Solorçan. dict. cap. 14. à num. 28.

104 In majoratibus autem si in eorum fructibus executionem fieri tractetur, distinguendum est inter possessores majoratum dignitatem Ducatus, Marchionatus, seu Comitatus annexam habentium, sive alias illustres personas, quibus titulo majoratus oppida vassallos, aut jurisdictionem habentia, vel quibus etiam alii nobilissimi majoratus, ac domus illustres competunt: & inter cæterorum simplicium majoratum possessores nulla ex istis dignitatibus, aut qualitatibus decoratos.

105 In primo casu dicendum est, Magnatibus, Ducibus, Marchionibus, & aliis supra dictis illustribus personis congrua alimenta reservari debere de fructibus suorum majoratum, in quibus executio pro satisfaciendis creditoribus fieri tractatur: In secundo vero casu simplicium majoratum possessoribus nequam ista alimenta competere asseverandum est.

106 Quam distinctionem, & doctrinam doctè tradit Bacz de inop. debit. cap. 16. num. 104. ubi benè rejicit argumentum ad hoc ab aliquibus desumptum ex l. miles, ff. de re judic. asserit sententiam istam solum procedere ex receptissima consuetudine, & universalis, ac communi Tribunalium Hispaniæ praxi, & hoc amplius Bacza in prædictis personis secundi casus nostræ distinctionis loquens voluit quod videlicet præfata alimenta eis non tantum in executione super fructibus majoratus præstanda sint, sed etiam si super quibuslibet aliis bonis fiat, quod non est admittendum, nec praxis admittit, quæ in ista alimentorum ex fructibus tantum majoratum præstatione respicit conservationem splendoris familiarum fundatorum, quorum bonorum fructus capiuntur nulla culpa, aut obligatione ipsorum quod extendi non debet ad alia bona libera capta in quibus nullus favor considerari potest, quia familiarum conservationi non sunt destinata, sed libera illius, qui obligavit: vide infr. num. 123.

107 De præfata praxi meminit etiam Avendañ. de censib. cap. 53. num. 11. qui hoc amplius affirmat, indistinctè omnibus majoratum possessoribus, etiam nulla in eis dictis qualitatibus concurrente, prædicta alimenta præstari debere, & præcipue quando executio fit pro censibus super bonis majoratus Regia facultate impositis ex ratione speciali ibi allata.

108 Sed quidquid Avendañ. asserat prædictam nostram, & Bacz. distinctionem noviter docet, & de universalis Tribunalium Hispaniæ praxi testatur D. Salgad. in Labyr. part. 1. cap. 24. numer. 33. licet nullum Doctorem pro ea referat præter Parlador. lib. 2. rer. quotidianar. cap. fin. §. part. §. 5. num. 32. qui tamen nec id plenè comprobatur, quia tantum in Magnatibus loquitur, & eis prædicta alimenta tribuit, quin aliquam de aliis personis illustribus mentionem, faciat; sed à dicta distinctione non est recedendum, tum ob praxim apud omnes receptam: tum etiam quia publicè interest domos illustres, & familiarum antiquarum nobilitate, ac splendorem conservari, ut supra ad simile plenè diximus.

A A a ij

Et

109 Et in Baronibus, & Equitibus Baronias cum jurisdictione possidentibus, idem ex consuetudine introductam, & servatum in Regno Valentiae, refert D. Francisc. de Leon. tom. 1. decis. 75. ubi de taxa horum alimentorum, de qua & ad alia plura, ultra Baez. Avendañ. & Parlad. supr. relat. latissime & docte D. Salgad. dict. cap. 24. numer. 1. & tot.

110 Circa tempus vero istius executionis in praedictarum rerum fructibus facta, animadvertendum etiam est talem executionem, seu ejus virtute consignationes, vel adjudicationes in fructibus, aut redditibus, majoratus, vel similis rei pro aere alieno majoratus, possessoris ex solvendo creditoribus factas perpetuas non esse, sed solum temporales, & duntaxat pro vita possessoris debitoris qua extincta, extinguuntur etiam istae consignationes & majoratus ad successores absque aliquo onere transeunt, licet omni aere alieno nondum exsoluto decesserit possessor, ut in majoratibus fideicommissis, & similibus rebus in alienabilibus plenè resolvunt ex l. Statius, Florus, §. Cornelio felicis, ff. de jur. Fisci, l. ex facto, §. Ex facto, ff. ad Trebell. D. Molin. de primog. lib. 4. cap. 11. num. 6. & 11. ubi Addent. Menoch. conf. 275. dubit. 2. Surd. conf. 194 numer. 27. lib. 2. & decis. 254. num. 13. Cancet. 1. tom. variar. cap. 8. num. 99. & 100. & aliis pluribus cumulatis, Mieres de Majoratibus, 4. part. quest. 9. num. 106. & 117. & late, & docte Dom. Salgad. 3. part. cap. 15. à num. 30. & 55. & 1. part. cap. 24. à num. 32. & num. 58. innumeros congerit.

111 Et in obligatione, pignoratione, seu majoratum fructuum alienatione, quod pro vita tantum possessoris daret, idem D. Salgad. dict. cap. 15. num. 30. & ex Mieres, & aliis Noguier. alleg. 37. à num. 36. D. Valenc. conf. 56. num. 10. D. Solorç. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. à n. 22. ubi idem in fructibus commendatarum.

112 Et idem communiter resolvitur in executione ob delictum possessoris majoratus, aut feudi seu confiscatione bonorum majoratus, in qua licet ipsa bona majoratus, seu fideicommissi quoad proprietatem non comprehendantur, veniunt tamen, quoad fructus, & commoditates, sed hoc durante solum vita possessoris delinquentis, pro qua tantum ad Fiscum tales fructus spectant, juxta text. vulg. in d. l. Statius Florus, §. Cornelio felicis, ff. de jur. Fisci, l. cum pater, §. Hereditatem, ff. de legat. 2. l. ex facto, ff. ad Trebell. & resolvunt communiter D. Molin. de primog. dict. lib. 4. cap. 1. n. 6. & 11. Cœphal. conf. 707. n. 11. bene Gomez in l. 40. Tauri, num. 91. vers. Confirmatur, Pater Molin. de justit. & jur. tom. 3. disput. 656. num. 6. Gam. decis. 352. in fin. Peregrin. de jur. Fisci, lib. 5. tit. 1. de public. honor. num. 67. Petra de fideicommiss. quest. 3. num. 11. ubi de communi testatur, Intrigl. de substit. quest. 73. num. 92. Centur. 2. plures relati & sequuti per Fuffar. de substit. quest. 529. à num. 3. Pater Sanch. in præcept. Decalogi, lib. 2. cap. 18. à num. 12. Mier. de Majorat. 4. part. quest. 13. à n. 46. & alii plures novissimè congesti per Carvall. de legit. 2. part. à n. 40. licet ipse contrariam opinionem ex aliis sequatur, & ex Martienç Palac. Rub. Gratian. & aliis Dom. Salgad. in Labr. dict. cap. 15. à num. 3.

113 In commendatarum fructuum confiscatione Alfar. de officio Fiscal. gloss. 20. n. 54. ubi quod durante vita commendatarii fructus, & commoditates commendæ confiscantur, & eo mortuo, ad ipsius filios, vel uxorem juxta legem successionis commendæ cum omnibus suis fructibus spectent, & idem D. Solorç. de jur. Indiar. dict. lib. 2. cap. 27. à num. 22.

114 Quam tamen communem resolutionem, ultra plures limitationes, & intelligentias in 2. tom. hujus operis, part. cap. plenius referendas interim ex plu-

rium Doctorum sententia limitari, & intelligi debere videtur, stante tacita alienationis prohibitione, in majoratibus fideicommissis, & similibus rebus, contra vero expressè à fundatoribus alienatione prohibita; quia tunc neque pro vita possessoris delinquentis fructus majoratus in Fiscum transire possent Menoch. conf. 104. n. 42. vol. 2. & conf. 313. n. 8. vol. 4. & 451. n. 37. ubi plures adducit, Fachin. lib. 4. contr. jur. c. 50. ubi questionem disputat, & plures legibus pro contraria sententia adductis respondet, hanc receptiorem esse testans, in feudo, & emphyteusi loquens Iul. Clar. in pract. crimin. §. ult. q. 78. versic. Item quæro, in quibus ex Castr. Palao, & aliis Salelles de inquisit. tom. 3. lib. 6. cap. 4. à n. 263. ubi in confiscatione ob hæresim: & in majoratibus, & fideicommissis eandem distinctionem sequitur à n. 282. ubi alij criminalistæ, Pancirol. conf. 181. n. 1. vol. 2. Peregrin. de jur. Fisci, lib. 5. tit. 1. numer. 98. in fin. & cum aliis pluribus Mieres de Majoratibus, dict. 4. part. quest. 23. numer. 47. Grammat. Anton. & Hieron. Gabriel. Farinac. Riminald. Surd. & alii plures congesti per Fuffar. dict. q. 529 & innumeri alii congesti, & secuti à Marig. lib. 1. resol. cap. 166. n. 12. & in observ. ad decis. Revert. 336. n. 2. & per Carvall. de legitima, part. 2. ex n. 400. qui plenè per plures sequent. hanc sententiam defendere, nititur.

114 Sed quamvis ista opinio communissima sit, ut ex tot. DD. autoritatibus patet, contraria tamen sententia verior mihi videtur, imò quod etiam stante expressa prohibitione alienationis, adhuc fructus, & commoditates, durante vita possessoris delinquentis, in Fiscum ex confiscatione transeant, licet contra in ipsis principalibus bonis majoratus, vel similibus alienari prohibitis dicendum sit: Ratio est evidens, & deducitur ex doctrina, & differentia, quam inter fructus, & ipsam rem principalem præcipuè, quoad alienationem late, & ex omnium Doctor. communi consensu retulimus, & fundavimus supra per tot. hoc capit. maximè, à n. 18. ubi absque controversia ex dicta differentia plenè probavimus, quod adhuc stante expressa alienationis prohibitione à lege, vel ab homine licitè rerum inalienabilium commoditates, & fructus separatos, aut in futurum separandos, voluntariè possessores alienare possint, quia non ipsæ res prohibita sed quid ab eis distinctum, & separatum (ut sunt fructus supr. à num. 5.) alienatum censetur, ob idque per istas alienationes prohibitioni alienationis contraveniri non censi patet, quæ tantum in ipsis principalibus alienari prohibitis versari debet, non in fructibus qui ut liberi reputantur, ita ultra omnes magis specialiter notat doctè Gratian. discip. jur. tom. 3. cap. 580. n. 18. cum sequentib. & ex n. 21. mirabiliter ad rem ait: Non obstat, quòd in casu nostro concurrat prohibitorio expressa testatoris cum tacita legali, quæ impedit alienationem, etiam quando posset fieri alienatio. Quia procedit quo ad bona principalia prohibita alienari non autem quo ad fructus qui sunt liberi, & non subjeçti fideicommissis, ut supr. dictum est, & ita loquitur Decian. conf. 9. n. 11. lib. 1. & ne jam dicta repetam, vide plura quæ ad rem supra in hoc cap. adduxi à numer. 18. ubi Dom. Salgad. & alios retuli.

115 Quare & in præsentis quæstione obstare, minimè potest alienationis expressa prohibitio, cum ei ob fructuum seu commoditatum alienationem non contraveniatur.

116 Et pro ista sententia eleganter, & doctè resolvit Doctissimus Dom. Molin. de primog. lib. 1. cap. 20. num. 11. & 12. & lib. 4. cap. 11. n. 11. cum sequentibus, quem in dict. cap. 20. num. 9. & dict. cap. 11. numer. 5. male pro

pro contraria referunt Mier. Fuffar. Marin. & quam plures ex supra relatis; nam D. Molin. in dict. cap. 20. à n. 8. id solum asserit, quod stante expressa prohibitione alienationis, usufructus alicui neque, durante vita possessoris alienari, aut constitui possit, quod quidem verissimum est, nec nos negamus, cum usufructus constitutio, utpotè juris realis species alienationis sit quæ, stante prohibitione alienationis, similiter prohibetur ex l. fin. Cod. de reb. alien. non alienand. & supra ex Dom. Molin. & aliis dixi, & latius infra in cap. sequent.

117 At verò in ipsarum rerum fructibus, & commoditatibus expressè, & magistraliter tenuit nostram sententiam & distinctionem Molin. à n. 11. quod videlicet, licite fructus alienari possint etiam stante expressa prohibitione alienationis, ibi: Sed quamvis hæc omnia in jure usufructus vera sint, contrarium tamen dicendum erit, quando non jus usufructus formatum, sed solum quædam facultas fructuum, seu commoditatum percipiendi in rebus majoratus constituitur, hæc namque facultas ab ipso jure usufructus diversa est, nec alienationem continet: & paulo post clarius ait: Ex ea namque fructuum percipiendorum facultate, seu commoditate nullum jus in re constituitur. Ex quo fit ut per tempus vita majoratus possessoris commoditates rerum majoratus percipi possint sive ex confiscatione, sive ex alia causa, non obstante expressa prohibitionis, ut dixit Bart. & c.

118 Et magis principaliter in confiscatione loquens in dict. lib. 4. cap. 11. à n. 11. ubi etiam, stante expressa prohibitione alienationis mirabiliter rem explicat, ibi: Quamvis usufructus rei prohibita alienari, etiam durante vita possessoris, in Fiscum transire non possit: poterunt tamen commoditates rei, etiam expressè prohibita alienari in Fiscum, durante vita possessoris, transire, cum ex his non sequatur bonorum majoratus alienatio, nec in illis jus aliquod reale constituitur.

119 Quibus tam apertè per Dom. Molin. resolutis, miror equidem, quod tam magni Doctores supra relati ejus doctrinam, & claram distinctionem non percipissent, & eum pro contraria citassent, & (quòd magis est) litera ipsius Dom. Molin. relata per Marin. in dict. cap. 166. n. 12. Qui omnes ex eo falluntur, quia dictam nostram differentiam inter usufructum, aut bona principalia, & ipsorum fructus plene non cognoverunt, & dum Dom. Molin. in dict. cap. 20. n. 8. & 9. usufructum, stante expressa alienationis prohibitione, in Fiscum ex confiscatione transire negavit, eum de fructibus, & commoditatibus sensisse judicatur, posterioribus numeris non visis, in quibus se declarat, & nostram sententiam, & distinctionem inter usufructum, & fructus docet; quare etiam plures ex supra relatis, dum quæstionem tangunt, terminos confundunt, & promiscuè verbo Usufructus, & fructus in ea, quasi idem sint, utuntur, ut sunt Castr. Palao, Salelles, & alij ex supra relatis.

120 Et similiter alij plures Doctores pro contraria opinione per noviores relati, vel id non dicunt, vel etiam in usufructu plures loquuntur, ut sunt Bart. & Boff. & alij à Marin. & aliis relati, & Mamie. & plures ex relatis per Fuffar. qui nihil in terminis ad rem asserunt, & præcipuè, quod magis miror, Peregrinus per Fuffar. & fere ab omnibus contrariis pro sua opinione relatus in lib. 5. de jur. Fisci, tit. 1. de publicat. bonor. ex n. 98. & n. 114. præ omnibus distinctè, & clare, stante expressa prohibitione alienationis, in fideicommissis perpetuis, & feudis pro Fisco sub præfata inter res principales, & earum fru-

ctus differentia resolvit ex n. 101. & 115. ita decisum referens.

121 Ultra quæ pro hac sententia ad superiorem principalem distinctionem plenè resolvunt ex text. in dict. l. Statius Florus, §. Cornelio felicis, ff. de jur. Fisci, l. filius familias 114. §. Divi de legat. 1. & aliis (ex quibus tamen, si verum fateamur, non tam benè & expressè, quàm ex prædictis rationibus probatur) Paul. Castr. Alciat. & Ruin. in dict. §. Divi. Roman. in l. si constante, §. ult. ff. solut. matrimon. & idem Alciat. hanc sententiam communem esse dicit in conf. 781. n. 1. Oldrad. conf. 17. Scot. respons. 1. n. 49. lib. 4. Alva conf. 1. n. 13. cum sequentib. Spino in specul. testament. tit. de substit. fideicommissaria, vers. Quibus, & contraria sententia, maximè in bonis majoratus, displicet Mieri, sibi contrario, 4. part. q. 9. n. 117. & nostram etiam sequitur Fuffar. dict. q. 529. n. 7. ubi juxta eam refert praxim in dominio Veneto, & indistinctè, nulla facta differentia inter expressam, vel tacitam prohibitionem alienationis: Sed in majoratibus, in quibus, ut in plurimum expressè bona alienari, prohibentur, hanc confiscationem fructuum, & commoditatum expressè admittunt Valenc. conf. 56. n. 13. Dom. Salgad. dict. cap. 15. n. 4. & dictam opinionem tenet Gom. in l. 49. Taur. n. 91. ubi late disputat, & pluribus fundamentis adductis, pro ea resolvit, & in versic. Confirmatur, in med. id solum limitat stante prohibitionem specifica in casu delicti, & tunc etiam privatione majoratus adjecta, ut notavit quoque Peregrin. dict. tit. 1. n. 103. & 104. de qua tamen praxi proximè dicam.

122 Unum tamen est, supra dictam opinionem intelligi debere, stante solum alienationis prohibitionem generaliter expressa: secus si specificè id exprimitur illa videlicet, in foundationibus majoratum adjecta, qua cautè institutores præveniunt, & cavent, quod si possessor crimen confiscatione dignum commiserit, maximè ex rebus, quæ in Regiis facultatibus excludi solent, veluti læsæ Majestatis divinæ, aut humanæ, hæresis, aut sodomix, statim, post quam committere tentaverit, hora præambula delicti, majoratus in sequentibus successorem transeat, quo casu fructus, & majoratus commoditates, nec momento quidem temporis ad Fiscum spectare poterunt, sed ad sequentem successorem statim pertinebunt, in quo omnes Doctores Regnicolæ, & exteri etiam in fideicommissis perpetuis loquentes, D. Molin. lib. 1. de primog. cap. 12. n. 56. & lib. 4. dict. cap. 11. n. 16. ubi cum aliis, Addent. Anton. Gomez in l. 40. Tauri, dict. n. 91. versic. Confirmatur, in med. optimè contra Fiscum decisum referens Peregrin. dict. tit. 1. n. 103. & 104. & ne in claris Authores referendo immoremur, & maximè ab aliis jam adductos, vide infinitos relatos per Par. Sanch. in summ. lib. 2. cap. 18. n. 24. cum sequent. & per Fuffar. dict. q. 529. n. 4. & alij sunt plures noviter congesti, à Carvall. de legit. dict. 2. part. à n. 403. & per Marin. lib. 2. resol. dict. cap. 18. n. 4.

123 Quod tamen intellige, si ut dixi, majoratu privetur, & in alium transferatur, secus si eo penes possessorem delictum patrantem remanente, fructus, & commoditates in Fiscum transire, durante vita possessoris institutor vetaverit; quia nihilominus in Fiscum transire debent; cum majoratus institutor efficere nequeat, ne propria, & bona libera, ut sunt fructus majoratus in Fiscum transeant, ut ex aliis rationibus eleganter notat D. Molin. cap. ult. à n. 13. & faciunt superius dicta in n. 106.

124 Sed redeundo ad dictam secundum requisitum, sci licet, tempus, quod in executione in fructibus rerum

majoratus, vel similibus inalienabilium inspiciendum dixerimus: ultimo pro ejus plena cognitione notandum est, quod licet in executione in fructibus majoratus, seu fideicommissi sine dubio procedat, ut quoties fieri debeat, ultra vitam possessoris, pro cujus debito, seu delicto sit, non extendatur; ut supra diximus à n. 109. † & cum hac limitatione loquuntur Dom. Molin. D. Salgad. & DD. omnes proximè relati, in executione tamen, vel confiscatione fructuum feudi, aut emphyteusis magna est dubitatio, quia in eis multoties etiam ultra vitam possessoris executionem, consignationem, aut confiscationem non numquam extendi posse, asserunt Doctores.

127 Pro cujus rei clariori resolutione, in executione, & similibus obligationibus dicendum est plures, magnæque autoritatis Doctores indistincte tenere, istam executionem in fructibus feudi, aut emphyteusis ultra vitam possessoris debitoris extendi non posse, sive ratione contractus, aut delicti fiat, ut ex leg. Statius Florus, §. Cornelio Falcio, ff. de jur. fig. l. ex facto, §. Ex facto, ff. ad Trebell. docent Afflictis in capit. 1. in fin. princip. numer. 12. de alien. feud. & in cap. 1. §. Quid ergo, n. 4. de invest. de re alien. fact. ubi, & Alvarot. n. 3. Laudens. n. 2. Præposit. n. 2. versic. Et quia, idem Alvarot. in cap. Imperialem, in princ. n. 16. de prohibe. feud. alien. per Federic. & ibid. Ravenas in fin. princip. Paris de Puteo de re integrat. feud. cap. 259. n. 4. & indistincte in feudo, & emphyteusi, cum pluribus Tiraquel. de retractat. lign. §. 1. gloss. 7. n. 47. Corbul. de jur. emphyt. tit. de privat. ob alien. irrequisit. domin. fact. limit. 19. & cum aliis D. Solorç. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. n. 41.

128 Quibus tamen non obstantibus, verius distinguendum existimo inter emphyteusim, aut feudum ex pacto, & providentia; vel hereditarium, si enim ex pacto, & providentia sit, supra dictam opinionem procedere, verissimum est, ut non ultra vitam possessoris executio in eorum fructibus extendatur; quia tunc, cum feudi, aut emphyteusis successio præcisè spectet ad consanguineos, quibus investitura defertur, & providetur, quin in eorum præjudicium ultimus possessor aliquid facere possit, latè D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 18. n. 2. ubi plures cumulat Faria, & cum aliis antiquioribus in emphyteusi, & feudo Alvar. Valasc. de jure emphyteut. q. 49. n. 4. versic. Sed quantum, qui refutat Alex. & alios contrarium sentientes, sequitur Ioan. Garc. de nobilitat. gloss. 6. n. 38. versic. Sextò, quia in feudis.

129 Merito etiam possessoris contractus alienatio, seu executio in istius feudi, aut emphyteusis fructibus pro ipsius possessoris debitis, ultra ejus vitam extendi nequit, ut in majoratibus diximus † quibus feuda ex pacto, & providentia æquiparantur, secus si hereditaria sint, ut benè Dom. Molin. de primog. lib. 1. cap. 7. n. 3. & ex eo Capyc. Latro consil. 100. n. 67. & 98. quia sicuti in majoratibus non iure hereditario, sed potius jure sanguinis succeditur, Dom. Molin. lib. 1. cap. 8. ex n. 3. Capyc. ubi proximè, ita in feudis ex pacto, & providentia jure sanguinis successio defertur, Dom. Molin. dist. cap. 8. ex n. 5. Julius Clar. lib. 4. sententiar. q. 9. versic. Quandoque vera, Marin. Frec. de sub feud. lib. 3. in differentiis, inter feuda ex pacto, & hereditaria, different. 3. Latr. consultat. 23. n. 28. & 55. cum sequentibus.

131 Idè statim post mortem possessoris, qui fructus feudi, aut emphyteusis ex pacto, & providentia alienavit, vel ob cujus debita executio in eis fuit facta, tale feudum, aut emphyteusim in sequentem successo-

rem cum omnibus suis fructibus, & emolumentis transfertur, quæ ipsi ex propria persona non ex persona ultimi possessoris debentur: ita ad rem, & ultra proximè relatos sic intelligendos, plenè tractant Ifern. in comm. ad const. Neapol. rubr. 97. de pen. contum. in civilibus, c. ap. si quis post litem, & ibidem Afflictis n. 10. vers. Aut quarimus de fructibus expectantibus, Camerac. in cap. Imperialem, pag. 135. versic. Primo casu quando, & cum aliis pluribus Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 27. à n. 21.

132 Quo etiam consequenter casu, cum videlicet, quis in fructibus feudi propria autoritate succedit, non tenetur ad onera, vel debita ultimi possessoris, nec ex fructibus deduci poterunt, nec ad id ultimus possessor successor gravare potuit; quia ut diximus in feudo ex pacto, & providentia jure sanguinis, & sic ex propria persona non jure hereditario succeditur, plenè Rovit. in pragmat. 4. de feud. n. 46. usque ad fin. Capyc. Latr. dist. consil. n. 51. & optimè consultat. 23. ex n. 31. & 55.

133 Nec pignorationes, obligationes, aliæve alienationes absque consensu agnatorum per antecessorem factæ successoribus, quo ad fructus præjudicabunt, etiam si cum Regio assensu fuerint factæ, ut resolvunt Ifern. in cap. Imperialem, de prohibe. feud. alien. per Federic. Harthaman. Pistorius plenè articulum disputans quest. 15. à num. 29. usque ad 69. & latissimè Ioan. Koppen. decis. German. quest. 39. tot. & aliis congestis, Latro dist. consultat. 23. à num. 55. & 61. † nisi occasione feudi sint contractæ, juxta doctrinam D. Molin. de primog. lib. 1. cap. 10. & alios referens docet Latr. num. 66. ubi sup.

135 Si verò emphyteusis, aut feudum hereditarium sit, cum in eo non jure sanguinis, sed jure hereditario succedatur, & non alius ad ejus successionem admitti debeat, nisi qui ultimi possessoris hæres sit, Marin. Frecia, Capyc. Marant. Rosenth. & communiter feudistæ proximè referendi.

136 Rectè alienatio, hypotheca, vel alia obligatio in fructibus feudi, vel emphyteusis, & pro eis in ipsis fructibus executio contra ultimum possessorem pro ejus debitis facta, etiam in vita successoris, quosque tales obligationes extinguantur sustineri debet, quia talis successor, ut hæres ultimi possessoris, ejus contractibus stare tenetur, ac pro ejus debitis conveniri potest: & istam opinionem, ac distinctionem communiter sequuntur Bart. in l. si finita, §. Si de vitigalibus. numer. 5. ff. de damn. infecto. Castrenf. ibidem, numer. 6. Roman numer. 17. Alexand. & Imola numer. 12. Curc. de feud. part. 4. quest. 6. numer. 95. Ifern. in dist. cap. fin. si quis post litem, ubi Afflictis num. 9. & decis. 26. ad fin. & in decis. 240. numer. 10. Camerac. in dist. cap. Imperialem, pag. 139. versic. Contraria verò parti. Paris de Puteo de reintegrat. feud. cap. 157. numer. 4. Balzaran. in dist. cap. 1. §. Quid ergo, in princ. n. 22. Capyc. in investit. feudor. C. feudor. alienationes, column. penult. limit. 29. & C. feudorum executiones in princip. & column. 2. §. Ex causa judicati, & col. 6. §. Successor vassalli. Ruin. consil. 176. n. 12. & 13. lib. 1. Rubeus consil. 164. n. 10. versic. Aut quarimus, de fructibus, Marin. Frec. de sub feud. l. 2. de authorit. & potestat. in author. à n. 15. optimè Marant. in praxi, p. 6. tit. circa executionem sentent. n. 50. qui in quadam decisione Neapolitana ita resolutum refert, Rosenth. de feud. cap. 9. memb. 1. conclus. 16. litt. F. & V. optimè Menoch. de arbitrar. Centur. 6. casu 560. à numer. 12. ubi præcipuè in emphyteusi, Corbulus de jur. emphyteut. capit. 14. de privation. ob alienat. limitat. 19. numer. 2. & 6. benè Brit. de locat. in cap. potuit, §. 3. à n. 18. Mier. de Majorat. 3. part.

part. quest. 5. num. 121. Ioann. Petr. de fideicommiss. quest. 9. num. 469. fol. 162. Gam. decis. 5. Nuguer. allegat. 37. num. 39. & cum aliis pluribus in feudi, & emphyteusis fructibus eandem distinctionem approbat D. Salgad. sic intelligend. in Labyr. 3. part. cap. 15. à num. 33. & 41. & magis expressè, ac melius, cap. 3. à num. 33. & 39. ubi supra dictam conclusionem, nimirum, quod executio in fructibus feudi, aut emphyteusis duret tantum pro vita possessoris debitoris, procedere solum ait in feudo, seu emphyteusi paterna, aut ex pacto, & providentia; secus si hereditaria sit, ex quo in emphyteusi, aut feudo ex pacto, & providentia non ultimo possessori, sed primo institutori succeditur, ut in majoratibus: contra si hereditarium sit, quia tunc ex institutione, & sic, ut hæres ultimi possessoris, quis succedit, idem Dom. Salgad. in Labyr. 3. part. dist. cap. 15. à num. 33. & 41.

137 In confiscatione autem feudi, aut emphyteusis, quod similiter, juxta præfatam distinctionem inter feudum, aut emphyteusim hereditarium, vel ex pacto, & providentia, in primo casu ad hæredes confiscatio extendatur: secus in secundo, satis ex superioribus rationibus probata manet hæc resolutio, & magis specialiter notant Bart. in l. 3. ff. de interdict. & relegat. multique relati, & sequuti per Dom. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 11. numer. 28. & num. 33. & 34. & à num. 35.

138 Ex quibus ita plene ac magis principaliter resolutis ex superiori inter res principales, & earum fructus differentia ad ipsarum, vel fructuum feudaliū, maxime, alienationes, cessiones, & confiscationes; an, & quando, & per quod tempus fieri debeant? Ex eadem quoque inter res, & earum fructus differentia, non nulla, & quidem notabilia ad praxim inferenda veniunt.

139 Primo infertur, quod licet primogenitura, aut majoratus jus cedi non possit, nisi immediato sequenti successoribus, ut plures congerentes, & latè de hac cessione tractantes notant Mier. de Majorat. 3. part. quest. 18. Paz de Tenu. tom. 2. cap. 41. Giurb. de feud. §. 1. gloss. 12. & §. 2. gloss. 12. à num. 78. & 81. & in consil. Messan. cap. 10. gloss. 9. numer. 28. Paul. Gallerat. de renunt. Centur. 1. renunt. 52. Nuguer. allegat. 31. numer. 65. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 6. num. 81. & cap. 14. à num. 47. Merlin. Centur. 2. controverf. 57. Dom. Larrea decis. 55. numer. 24. † Pro vita tamen possessoris cedentis, quo ad fructus, & commoditates rectè cuiuslibet ceditur, seu aliter alienatur, optimè Flores Diaz in decis. 92. Gama num. 2. Castill. lib. 3. cap. 12. numer. 109. Carleval tit. 3. disputat. 20. numer. 8. Carualh. de unu. & alter. 4. part. 2. ex num. 326. D. Solorçano tom. 2. lib. 2. cap. 3. numer. 16. & plenius cap. 14. ex num. 32. ad 41. D. Olea de cess. jur. tit. 3. quest. 3. numer. 10. & 11. De quibus etiam fructibus ex hac majoratus cessione, aut renunciatione ac imputatione in legitimam faciendam, vel non, si per patrem in unum ex filiis fiat, plene dicam infr. cap. sequent. ex num.

141 Secundò ex eadem inter rem principalem, & ejus fructus differentia, infertur, quod, & si alimentorum jus cedi non possit, quia personæ cohæret. Fatinae. decis. 113. tom. 2. Pat. Molfet. ad consuet. Neapolit. p. 5. tit. de aliment. quest. 10. Paul. Gallerat. de renuntiat. lib. 1. cap. 4. numer. 123. Carualh. de legitim. part. 3. ex num. 149. D. Olea tit. 3. quest. 8. numer. 29.

142 Et similiter, nec super eis transigi, nisi causa cognita, & auctore Prætoris ex l. cum hi. §. Causa, ff. de transact. Surd. de aliment. tit. 8. privilegio 56. Castill. eod. tractat. cap. fin. tot. Capyc. Latro decis. 19. numer. 7. Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quest. 24. ex num. 8. & aliis

congestis, Dom. Salgad. in Labyrini. credit. 1. part. cap. 26. numer. 16. Dom. Olea dist. quest. 8. numer. 29. Valeron de transact. tit. 3. quest. 3. ex num. 1. † Tamen alimentorum commoditatem vendi posse ad ipsorum alimentorum differentiam, dummodo, auctore Prætoris, & cum causa fiat, tenet Lara in l. si quis à liberis, in §. Prensiff. de liber. agnosce. num. 73. † Sed in hoc certè nulla est differentia, quia causa, & Iudice interveniente, benè ipsa alimenta alienari posse, resolvit præcitati DD. deficientibus autem his requisitis, nulla differentia inter alimentorum jus, & commoditatem constitui, poterit, quia similiter ex ista, ac ex illa alienatione alimentarius mendicare cogetur, quæ est causa, ne de facili alimenta alienari possint, juxta DD. relatos: nisi adhuc hanc differentiam sustinere velis inter alimentorum jus, sive ipsa futura alimenta, & inter præterita, quæ propriè non alimenta, sed commoditates tantum sunt reputanda.

145 Tertio infertur ex præfata inter fructus, & rem principalem differentia, quod, quamvis hereditates, legata, donationes, aliæve quælibet bonæ uni ex conjugibus delata alteri non communicentur, communicantur tamen inter eos istorum bonorum, & similibus rerum communicabilium fructus de jure nostro Regio in l. fin. tit. 3. lib. 3. Fori, quæ est l. 4. tit. 9. lib. 5. Recop. Montal. in dist. l. fin. gloss. 1. Anton. Gom. in l. 5. Taur. numer. 11. & 33. Matienç. in l. 5. gloss. 1. tit. 9. lib. 5. Recop. Morquech. de divis. bonorum. lib. 2. cap. 11. ex num. 17.

146 Quarto infertur, quod si Castri, aut Villæ, alteriusve rei, cui feudum, emphyteusis, aut census cohæret, usufructus, vel fructus alicui debeatur, ut possessori majoratus, vel marito, si Villa, aut Castri majoratus, vel dotale sit, in hoc casu si feudum, emphyteusim, aut censum in commissum cadere contigerit, ob canonem non solutum, Feloniam, vel ex aliis causis, aut si concessio temporalis fuerit finita, hoc uxoris, ipsiusve majoratus, aut alterius proprietarii licet cedit, non fructuarii, Ioan. Andr. ad speculat. tit. de locat. §. Nunc aliqua, versic. 45. Paul. de Castr. in l. 2. Cod. de usufruct. Oldrad. consil. 239. aliàs 240. Guilielm. Bene dist. in cap. Rayn. de testament. verbo Cetera bona, numer. 33. in fin. Guid. Pap. decis. 477. Tiraq. de retract. lignag. ad fin. numer. 109. cum seqq. Sesse decis. 63. ex num. 16. ex quo, juxta hos DD. hujusmodi feudum, aut emphyteusim, quæ in commissum cecidit, in fructu non habetur; quia est potius pars principalis feudi dominantis, sive directi domini, à quo per concessionem in feudum, vel emphyteusim fuit segregatum; quia propter eventum casu commissi cum eo consolidatur, & ad suam antiquam naturam revertitur, §. fin. instituit. de usufr. sicut una directi, & utilis domini substantia; ideo in fructu tale commissum esse non potest, quia fructus tantum dicitur commodum distinctè à re productum, l. usufructu legato. ff. de usufruct. ipsius rei substantia salva, §. 1. inf. tit. eod. l. 1. ff. eod. unde, si commissum in fructu esset, perimeretur certè substantia rei, ipsiusque partem principalem fructuarius haberet, ita eleganter in terminis Paul. de Castr. in dist. l. 2. Cod. de usufruct. numer. 5. & alii ex relatis.

147 Sed, quidquid hoc sit in re principali, quæ in commissum incidit, contrarium tamen ex præfata differentia servandum est in ipsarum principalium rerum fructibus, tanquam quid à re diversum; qui fructus usufructuario, durante usufructu, potius quam proprietario, debentur: & ad hunc effectum tradendæ etiam usufructuario res feudi, aut emphyteusis, ut pro tempore usufructus eis utatur, & fruatur: notant optimè hanc differentiam inter res principales, & ipsarum fructus constituentes ex singulari doctrina in specie Paul. de Castr.

Gastr. in dict. l. 2. num. 5. & ex conf. Oldrad. 2. 39. sive 240. Guilielm. Benedict. in dict. cap. Raynuntius, verbo *Cetera bona*, num. 33. in fin. Tiraquel. de retract. lignag. ad fin. num. 115. Sesse decis. 63. ex num. 16. & 26.

148. Quinto eadem constituenda est differentia inter incrementum alluvionis fundi, cujus ususfructus uni alii proprietatis competit; nam similiter ex eisdem rationibus, augmentum hoc quoad proprietatem proprietario, quoad ususfructum vero fructuario debetur, juxta text. expressum in l. 1. item si fundi 10. §. Huic 4. ff. de usufruct. ubi Jasson. num. 28. † nec obstat, §. Sed si insula, ejusdem legis, ubi contrarium in insula deciditur, quia hoc procedit, ex quo insula est augmentum separatum ab ipso fundo nec ejus pars judicatur, & ut in re diversa fructuarii jus se extendi nequit, ut in ipso. §. pro ratione exprimitur, & ex theoricis notat.

150. Alias de Mesa var. resol. lib. 3. cap. 12. num. 9.

Sexto infertur, quod licet emptor rei, vel alius singularis successor non teneatur stare locationi per prædecessorem factæ, juxta text. vulgarem in l. emptorem, C. locat. l. qui fundum, C. eodem ad differentiam successoris universalis, qui eam impugnare nequit l. viam veritatis, C. locat. & passim DD. † & similiter quamvis ille cui ususfructus venditus, donatus, vel aliter titulo particulari alienatus est, locationi præcedenti stare non adstringatur, l. arbores, §. 1. de usufruct. quia jus reale privativum habet, præferendusque ideo conductori personale tantum jus habenti: † secus dicendum est in emptore fructuum, quia duntaxat jus personale, sive obligationem habet, eique præfertur antiquior conductor similem obligationem, sed antiquiorem habens, ex vulgari regula qui potior, &c. inter æqualia jura habentes procedens; optime ad hanc differentiam Bart. in l. Codicillis 91. §. Instituto, num. 4. ff. de legat. 2. Manric. de tacit. convention. tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 33. Cancr. tom. 1. var. cap. 14. ex num. 31. & 32. idem Bart. in l. fundi Trebatiani, ff. de usufruct. legat. Staib. de interesse, lib. 2. tit. 10. quest. unica, ex n. 88. & 91. apud quos hæc differentia traditur inter singularem successoris rei, aut ususfructus, & inter fructuum emptorum ex ea, videlicet magis explicita ratione, † quia ususfructus est jus reale, vicemque domini obtinet, l. 4. ff. usufruct. sive est jus reale dominium tangens: fructuum vero emptor, vel conductor obligationem tantum personalem habent, ad alias limitationes latè Staiban. sup.

154. Septimo infertur, quod licet divisio bonorum inter aliquos præcepto testatoris prohibita puta inter filios minores, ad certum tempus sustineatur de qua, & ad alia plura latè egerunt, post Gloss. & DD. in l. fin. C. commun. divid. Bart. communiter sequutus in l. si convenerit, ff. pro soc. Ajora de partit. part. 1. cap. 5. numer. 14. qui tamen limitat, & declarat num. seqq. Cyriac. tom. 1. controvers. 147. ex num. 1. Vallasc. de partit. cap. 38. num. 5. Morquech. de divis. bonor. lib. 1. cap. 12. ex num. 19. Tusch. conclus. 535. num. 10. & concl. 539. num. 4. litt. P.

155. Vela dissert. forens. tom. 2. dissert. 48. ex num. 36. † fructus tamen, & prædiorum redditus, & cultura bene inter eos curatorum autoritate dividi possint, Socin. Junior. conf. 59. num. 6. vol. 1. Roland. à Vall. conf. 80. num. 83. vol. 1. ita colligunt DD. ex l. Lucius 39. ff. famil. eriscund. junct. ibi Gloss. in verbo *Patrimonium*, quam ibidem sequuntur Bald. & Paul. de Gastr. in l. jubemus, numer. 4. C. de Sacrosanct. Eccles. Roderic. Suarez in l. quoniam

in prioribus limitat. 11. ad leg. Regn. in 2. dub. princ. numer. 9. Gutier. de jurament. 1. part. cap. 58. numer. 12. Morquech. de divis. bon. lib. 1. cap. 3. num. 39. & 40.

Item ex hac inter fructus & res principales differentia octavo infertur, quod quamvis maritus res dotales alienare non possit per jura vulgaria in princip. Instit. quib. alienar. licet, vel non l. 2. & 101. tit. ff. de fund. dotal. l. unio. §. penult. C. de rei uxor. action. quibus consonant. l. 7. l. 29. tit. 11. part. 4. † quia nec eorum pleno, & perpetuo jure dominus est, l. in rebus 30. vers. Volumus, C. de jur. dot. & ex frequenter notatis per Institutarios in dict. princ. Instit. quibus aliena licet vel non † diversum tamen est in dotalium rerum fructibus, quos omnes de jure communi rectè maritus alienat, & lucratur pro sustinendis honoribus matrimonii, l. pro oneribus, C. de jure dotis fructus, ff. eod. cum aliis vulgatis juribus † & de jure noviori nostro Regio in l. 2. tit. 9. lib. 5. ordinam. & in l. 1. cum seq. tit. 9. lib. 5. Recop. saltem quoad medietatem dominus efficitur; in distinctè verò omni jure quoad omnia lucra, constante matrimonio, quæ sita plenissimam administrationem habet, liberamque facultatem de eis ad libitum disponendi, donandi, seu aliter alienandi, ut exprimitur l. fin. tit. 4. lib. 5. ordinam. dummodo fraudandi uxorem animus ab sit, ut latè tractant plura de materia hujusmodi lucrorum congeneres Roderic. Suarez in l. fori tit. de las ganancias, 8. limit. vers. Quæro ulterius, de quotidiana questione, Gregor. in l. 13. verb. Ganancias, tit. 7. part. 5. Joann. Gutier. lib. 2. pract. quest. quest. 118. num. 13. & 14. & quest. 121. & 116. cum seqq. Marieng. in l. 5. tit. 9. lib. 5. Recop. gloss. 6. num. 7. & gloss. 1. cum seqq. & ibidem Azeved. num. 19. Ant. Gomez in l. 50. Taur. numer. 73. Burg. de Paz Junior. in suis quest. quest. 8. num. 13. & 19. Ajor. de partit. 2. part. quest. 41. num. 44. cum duob. seqq. Dom. Covarruv. lib. 3. variar. resolut. cap. 19. numer. 2. Segur. in tract. de bon. constant. matrim. adquisit. col. 21. Garcia de conjug. ac quest. ex num. 66. cum antecedent. Morquech. de divis. bonor. lib. 1. cap. 13. & 14. Dom. Molin. de primog. lib. 2. cap. 10. ex num. 65. Dom. Latrea allegat. 19. ex num. 14. Giurb. ad Constit. Messan. cap. 1. gloss. 10. ex numer. 3. & cap. 9. gloss. 2. ex num. 22. † Poteritque ideo maritus, in fructibus dotis conditionem deteriore facere, licet contrarium sit in ipsa dote, juxta text. in l. Attilicinius 17. ff. de pact. dotalib. docet in singulari casu Anton. Faber. in C. lib. 5. tit. 9. de pact. Convent. diffinit. 2. † ubi in moratoria debitori dotalibus præstita, ex quo hoc ad redditus dotales tantum spectet, Joseph. Ludovic. decis. Lucens. 22. num. 13. 14. & 59. Fontanell. de pact. dotalib. claus. 6. gloss. 2. part. 2. numer. 5. † Quod tamen intellige attento jure Regio, dummodo hæc ex justa causa maritus, ut bonus administrator faciat, alias quippè quidquam ex fructibus alienare, seu dissipare non poterit, quia non ipsi solum, sed uxori quoque ut diximus fructus dotales & cætera lucra, constante matrimonio quæ sita quo ad medietatem pro in diviso acquiruntur, qua propter in præjudicium uxoris esset quælibet minus justa alienatio seu dissipatio, ut plenissimè notant Suarez, Gutierrez, D. Covarr. Gomez, D. Molin. Garcia, & alii proximè relati.

Nondè infertur ex eadem inter fructus, & res principales differentia Clericum, vel Monachum, seu Monasterium, & si in communi capax bonorum sit, in feudis non succedere ob incapacitatem serviendi in bello, exhibendique alia feudalia servitia Domino;

milites namque Dei sunt hujusmodi personæ Ecclesiastica. Deoque tantum non aliis Dominis temporalibus militare debent, ut communiter resolvunt Feudistæ ad plures declarationes, & limitationes ex cap. 1. de Benefic. fœm. cap. 1. de Vassall. milit. quia arm. belli depof. cap. 1. §. Quia Clericus, si de feud. defunct. & alia jura quæ frequenter cumulant hanc materiam tractantes liernia in c. 1. circa fin. de Cleric. qui investis. fec. Matth. de Afflict. decis. 320. Capyc. decis. 10. 13. & 32. Franch. decis. 20. ubi alios Addent. Menoch. de arbitrar. cent. 3. cas. 23. plenè alios congerens Camill. de Curt. in resolut. feud. c. 1. n. 60. cum sequentib. Giurb. de feud. §. 1. gloss. 7. ex num. 23. † ubi declarat, & distinguit videndus, & tamen personas istas in feudi commoditatibus sive fructibus succedere, posse tenuerunt, Afflict. decis. 320. Minadous plenè articulum disputans, in constit. in aliquibus tertio notabili, † sed, re melius inspecta, pace horum Doctorum, ne huic sententiæ, & differentię assentiamur, ratio nos cogit, si enim Clerici, vel Monachi à feudali successione repelluntur, quia Domino in bello servire, aliaque servitia feudalia exhibere non possunt, istorum certè exclusio necessario fit ut aliis immediatè successoribus inclusio pateat, per quos hujusmodi servitia expediantur; quomodo ergo ea præstare poterunt, sublata eis feudi commoditate, & fructu qua propter resolvendum videtur in pleno jure, & feudi fructibus sequentes succedere debere in casibus, quibus Clerici, vel Monachi excluduntur. † Apud nos in nostris majoratibus nullum circa hoc dubium, quia quotiescumque Clerici, vel Monachi ab eorum successione dispositione hominis seu in Regiis vocationibus excluduntur, penitus etiam ab omni commoditate, & fructu exclusi intelliguntur: nam de his majoratus fructibus fundatores eos excludentes principaliter cogitasse manifestè constat.

167. Quibus etiam adde quod licet in majoratibus regulariter Monachi Religionis capax in communi succedant ad differentiam Religionis incapax, nisi specialiter excludantur Dom. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. ex num. 60. hoc intelligi & procedere debet in majoratibus, quibus nulla iurisdicção, aut dignitas Ducatus, Marchionatus, seu Comitatus est annexa, aut si de conservanda agnatione non fuit actum; secus in majoratibus, in quibus Ducatus, vel similis titulus, aut iurisdicção adsit, vel ubi fuit contemplata agnatio, quibus casibus nec durante vita Monachi majoratus fructus, seu commoditas Monasterio debentur, nec magis in id transeunt, si majoratus possessor Religionem ingressus fuerit ut magistratraliter resolvit Dom. Molin. dict. cap. 13. ex num. 81. ubi cum aliis Addent plenè Castill. tom. 3. controvers. cap. 12. num. 105.

168. Item ex prædictis Decimo infertur, dotales fructus ex causa necessaria debiti à marito contracti multo magis (ad principium rerum dotalium differentiam) alienari posse, & in causam executionis capi, quia non dotales, sed mariti dicuntur, ut plenè resolvit ad plura Petr. Barbof. in l. si constante, num. 48. & 49. ff. solut. matrim. Bart. ibidem num. 104. plenè disputans Franch. decis. 617. ubi Addent. Surt. de aliment. tit. 1. quest. 36. num. 47. Pat. Mosel. conf. 111. n. 42. quod extat post commentaria ad constitut. Neapol. & in eisdem constitut. part. 6. de jur. dot. quest. 5. n. 31. Fontanel. sup. ex num. 20. † qui omnes hoc limitant, & intelligunt, nisi ita executio dotales fructus consumpserit, ut marito non remaneat, undè matrimonii onera sustentare possit; quia in hoc casu cessabit executio ita ultra relatos, Alexand. in l. à Divo Pio, §. In venditione, num. 27. de re judic. & ibidem Jasson. num. Laguez de Fructibus.

20. Anton. Faber. in Cod. lib. 5. tit. 7. diffinit. 38. & 39. Petr. Barbof. ubi proximè, num. 49. cum sequentib. Gam. in decis. 200. & ibidem Flores de Mena, Fontanell. de pact. nuptialib. d. part. 2. num. 6. & ex n. 20. † Quæ tamen inter alias declarationes, de quibus plenè doctissimus Petr. Barbof. ubi proximè, singulariter in frequenti ad praxim casu limita, si debita pro alenda uxore filiis, & familia per maritum sint contracta; nam tunc in subsidium aliorum bonorum mariti justè in dotis fructibus, & in ipsa dote executio fiet, ita notabiliter ex Baldo in l. his solis, de condit. indebiti Joann. Platea in l. uxorem in fin. Cod. de Decurion. lib. 10. Roman. singul. 212. Capol. de cautel. cautel. 252. bene D. Palac. Rubios in repetit. rabr. de donat. inter §. 66. num. 6. Gama decis. 366. num. 7. Marieng. in l. 3. tit. 9. gloss. 7. num. 5. lib. 4. Recop. Petr. Barbof. in loc. citat. num. 52. plenè de materia quando pro communi debito uxor teneatur Carlev. de judic. tom. 2. disp. 19. num. 19. & 101. Cevall. quest. 727. ex num. 41. † ubi in mercede domus à marito conductæ, Carroc. de locat. part. 2. grad. 5. quest. 3. de matre, ad omne Horat. Barbat. de divis. fruct. part. 2. cap. 3. ex num. 61.

An autem ob delictum mariti, licet non ipsa dos ejus tamen fructus, ut quid diversum, & ad maritum pertinentes, durante ejus vita confiscari valeant? dubitant frequenter DD.

In quo articulo negativè resolvendum est, ob jura expressa in l. si quis post hanc, Cod. de bon. damnat. l. si marito, ff. soluto matrim. l. quisquis, §. Uxores sanè, Cod. ad leg. Juliam Majestat. quibus cavetur, condemnato marito, ipsique bonorum confiscatione pœna inflicta, in ea uxoris dotem non comprehendi, sed statim eam repetendam, ex quibus juribus id ipsum resolvunt Jul. Clar. in prax. crimin. §. fin. quest. 78. num. 15. & ibidem Bajard. n. 75. cum sequent. Peregrin. de jur. Fisc. lib. 5. cap. 1. num. 82. & multis congestis, Farinac. in praxi crimin. de delict. & pœn. quest. 25. num. 11. & magis specialiter loquendo in dotis fructibus ad limitationem, l. Statius Florus, §. Cornelio Fœlici, de jur. Fisc. Bald. Novell. in tractat. de dot. part. 7. privileg. 17. versic. Nec poterit, Anton. Gomez in l. 78. Taur. num. 4. Fontanel. sup. num. 8.

Imò ita ab omni præjudicio indemnem uxorem servare aliqui volunt, ut nec mariti domus ob crimen læsæ Majestatis demolitionem permittant, si fortè dotis restitutioni hypothecata sit, nec alia bona pro exsolvenda dote sufficiant, ut de jure resolvunt Alveric. de Rosat. in 3. part. stat. quest. 7. in tractat. DD. tom. 2. pagin. 66. col. 4. Aretin. in addit. ad Angel. de malefic. in versic. & cum bona publicamus, num. 18. Capic. decis. 130. num. 73. in fin. Tiber. Decian. in tractatu crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 40. num. 36. versic. Uxor tamen, etsi contrarium consuetudine servari dicant; sed quod omnino uxor sit præferenda, necnon & alii creditores, quibus semper fiscus, in dicta confiscationis pœna satisfacere debet, resolvit optime Farinac. de crimin. læsæ Majestat. quest. 116. §. 1. num. 35. cum sequentibus.

An vero si confiscationem super fructibus majoratus conjugis delinquentis fieri contigerit, hæc confiscatio procedat in præjudicium alterius conjugis, qui non deliquerit, ut lucrorum medietatem ei debitam amittat, stante lege municipali, aut consuetudine qua urriusque conjugis rerum fructus inter eos communicentur, ut apud nos ex leg. 2. tit. 9. lib. 5. ordinament. magis dubitari poterat? In quo dubio negativè resolvendum videbatur, ex quò ob alterius delictum pœnam quis non meretur, juxta vulgaria jura tit. Cod. ne uxor. pro marit. & tit. ne filius pro patr. & alia jura: facit etiam quandam in hoc casu inter conjuges generalem societatem quoad lucra ini-

SUMMARIUM.

175 tam cenferi, ut Regnicolæ nostri fatentur; † unde subinttare regulam videri text. in l. sancimus, Cod. de pæn. l. si frater, ff. pro soc. l. 1. §. Ad eo. ff. eod. & l. res uxor. Cod. de donat. inter, l. si quis post hac, Cod. de bon. pro scriptor. l. 2. Cod. de uxor. pro marit. l. si merces, §. Culpa, ubi Bart. ff. locati, tradunt Anton. Gom. in l. 77. n. 1. ver. Item etiam confirmatur, Ricc. p. 7. coll. 3067. cum aliis vulgatis juribus, quibus communiter tenent DD. Socio invito per socium, delinquendo, seu aliter alienando, nullum præjudicium, aut iouquam conditionem inferri posse; idè nec per conjugem delinquentem alteri lucrorum medietas auferenda videtur, & in specie tenet, licet non ita fundet, Carvalh. dict. part. 2. n. 401. Gom & Ricc. ubi proximè.

176 Sed contrarium quidem verius, & in praxi receptum, ut in omni fructu, aut commoditate majoratus conjugis delinquentis procedat confiscatio: quin aliquid alteri reservetur: nec proximè objecta obstant; quia respondetur ad primam objectionem, nihil conjugi, qui non deliquit, principaliter auferri, seu in aliquo eum puniri, & si per accidens ei damnum ob alterius delictum inferatur, ut filiis, & quibuslibet aliis de familia, qui ita minus unde se alere possint, habetur, quæ tamen non sunt attendenda.

177 Secundæ objectioni respondetur, jure nostro Regio, similive statuto ea tantum lucra inter conjuges communicari; quæ per alterutrum fuerint quæsitæ: cum autem, stante confiscatione, nihil ex majoratus fructibus possessori delinquenti in posterum adquiratur: sed omne commodum in Fiscum transeat: nihil per consequens erit, quod communicetur alteri conjugi: Et insuper hæc lucrorum participatio, aut societas inducta à jure cenferi in cujuslibet conjugis bonis, ipsorumque fructibus quæsitis, non quærendis, & sic terminis habilibus suppositis, quod nimirum bona, & fructus sint, nec aliquo casu, aut juris effecta amittantur, ut ex jam dictis notari potest, qua ratione in bonis liberis maritorum frequenter confiscatis nusquam auditum, quod uxores querelentur de præjudicio ipsis illato circa lucra quærenda, quia præjudicium hujusmodi non principaliter, sed per accidens inferitur.

CAP. V.

ARGUMENTUM.

Quid inter fructus, & usumfructum, ejusve commoditatem ad alienationem, cessiones, aliove contractus circa usumfructum, vel ejus commoditates; quando per usumfructuarium feudi dominum, vel majoratus possessorem fieri possint vel non? Et an propter hujusmodi fructus cessiones, vel in alium translationes per usumfructuarium celebratas usumfructus amittatur, & cum proprietate consolidetur, ad declarationem text. in l. si usumfructus 67. ff. de jur. dot. & alia jura concordantia? agitur plene de usumfructus acquisitionis in multis casibus prohibitionem, tam à lege quam ab homine inducta, an sub ea fructuum quoque, vel commoditatum acquisitio prohibita cenferatur? Et postremò de usumfructus adventitorum remissione, aut renunciatione per patrem in favorem unius ex filiis facta: vel per debitorem in alicujus extranei favorem, an per reliquos filios, vel creditores talis renunciatio, ut fraudulenta, & in præjudicium filiorum, aut creditorum revocanda; vel imputanda saltem in legitima quoad filios? Et quid si fructus tantum collecti, vel percipiendi remittantur per patrem?

- 1 Materia hujus cap. circa differentiam inter usumfructum, & ipsius fructus commoditates.
2 Aliud usumfructus, aut jus formale: aliud ipsius fructus, vel commoditas.
3 Usumfructus in jure: fructus, aut commoditas in facto consistunt, & num. 4.
5 Fructus nomine usumfructus non venit, contra usumfructus appellatione fructus, aut commoditates comprehenduntur.
6 Penes unum potest esse usumfructus, penes alium commoditas, sive percipiendi facultas.
7 Inferuntur aliqua notabilia ad praxim ex hac inter usumfructum, & fructus differentia, cum n. seq.
8 Agitur de usumfructus alienatione, seu cessione an sustineri debeat, necne, vel statim per eam usumfructus amittatur, & cum proprietate consolidetur? cum num. seqq.
9 Refertur negativa sententia. Fundatur ex §. Finitur instit. de usufruct. ibid.
10 Et ex l. 24. tit. 3 l. part. 3.
14 Et ex text. in cap. 1. §. Calidis de prohibit. feud. alienat. per Federic. & num. seqq.
16 Referuntur DD. pro ista sententia resolventes, cum num. seqq.
18 Refertur, & fundatur contraria affirmativa opinio usumfructum, videlicet, libere per usumfructuarium alienari, aut vendi, posse absque metu consolidationis.
19 Usumfructum per usumfructuarium in quemlibet extraneum alienari, locari, aut aliter transferri posse, pluribus juribus fundatur, cum num. sequentibus. Adducitur, & ponderatur pro hac sententia text. in l. arboribus. 13. §. Usufructuarius, ff. de usufruct. dict. num. 19.
20 Et in l. non utitur 45. ff. eod. tit. & in §. Planis ejusdem leg. declarant infr. num. 45.
21 L. cui usufructus 34. dict. tit. usufruct.
22 §. 1. instit. de usu, & habitat.
23 L. in bonis 8. ff. de bonis authoritat. judic. possidend. l. usufructu 57. ff. solut. matrim. & n. 24.
25 Referuntur DD. pro hac sententia resolventes.
27 Declaratur Pinell. ad dict. l. si usufructus 67. ff. de jure dot. & n. 28.
29 Refertur aliquorum Doctorum concordia, & distinctio inter usumfructus cessionem, & inter donationem, venditionem, aliamve similem alienationem.
31 Quid in hac re senserit Castill.
32 Reijcitur ejus intellectus, & n. 42.
33 Distinguitur pro concordia inter usumfructum, aut commoditates, illumque cedi, & in alium transferri non posse resolvitur; secus in fructibus, aut commoditatibus, cum n. seqq.
43 Adducitur, & ponderatur pro eadem declaratione dict. l. si usufructus, & superioris distinctionis notabilis text. in l. usufruct. 57. ff. solut. matrim.
45 Declarantur juxta eandem distinctionem text. superius in contrarium adducti in dict. l. §. usufructus, de usufruct. dict. l. non utitur 45. ff. eodem tit.
46 Et in dict. l. necessario, §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit. l. in ædibus, §. 1. ff. de donat.
47 Doctores referuntur pro hac distinctione juxta superiorem differentiam resolventes, cum n. seqq.
48 In usufructu, seu tenuta uxoris prædefuncti viri pro tempore viduitatis ei debito an ille in extraneum

- traneum transferri possit vel non? & n. seqq.
52 An in casibus in quibus usufructus extraneo cedi, aut vendi non potest, per cessionem, & venditionem amittatur necne & cum proprietate consolidetur?
53 Quid in hoc casu de jure Regio in dict. l. 24. tit. 3 l. part. 3. statutum sit.
54 Inferuntur aliqua utilia ad praxim ex præfata inter usumfructum, & ejus fructus, aut commoditates differentia, cum num. seqq.
55 Usumfructus, jus pro debito usufructuarii in causam judicati capi non potest: secus in fructibus, aut commoditatibus.
56 Idem quoad oppignorationem, aliasve obligationes.
57 Possessor majoratus, stante expressa prohibitione alienationis usumfructum in rebus majoratus, nec pro ejus vita constituere potest.
58 Usumfructus constitutio species servitutis reputatur.
59 Est servitus realis, que in re prohibita alienari imponi, nequit.
60 Dicitur pars domini.
61 Idem in qualibet re prohibita alienari.
62 Fructus majoratus rectè per possessores alienantur, & in alium quemlibet transferuntur. Hujusmodi fructuum alienationibus obligantur tantum rerum possessores obligatione personali, non reali: ibidem.
63 Aliud servitutis commodum, aliud ipsa servitus.
64 Res minorum absque debita solemnitate alienari, non possunt: secus in ipsarum rerum fructibus.
65 Usumfructus in rebus feudalibus per feudatarium constitui nequit: fructus rerum feudalium rectè alienantur, & n. 66.
68 In cessione omnium bonorum in favorem creditorum, seu aliorum facta, usufructus non comprehenditur; veniunt tamen ipsius fructus, aut commoditates.
69 In casibus, in quibus usufructus adventitorum patri quæri, non potest, an saltem ejus fructus, aut commoditas adquiratur?
70 Affirmativa opinio.
71 Negativa.
73 Distinctio, juxta aliquos inter prohibitionem usumfructus acquisitionis à lege, vel ab homine inductam traditur.
74 Resolvitur indistinctè pro negativa sententia, cum num. seqq.
75 Quis sit finis, & ratio hujusmodi prohibitionum?
80 Confirmatur pluribus juribus hac resolutio.
81 Declaratur juxta eam Authent. excipitur, Cod. de bonis quæ liber. Intelligitur hujus Authent. prohibitio paterna acquisitionis circa usumfructum adventitorum, ut in commoditate etiam procedat: ibidem.
82 Idem in prohibitionem, leg. cum multa, Cod. de bon. quæ liber.
83 Et in l. fin. Cod. eod. tit.
84 Et in prohibitionem nostra legis Tauri 48.
85 Quid in hoc casu in feudis?
86 Quid, si legis, vel hominis prohibitio, ne usufructus adventitorum patri quæretur nullo filiorum favore, sed ex mera subtilitate, aut ratione juris sit inducta? cum seqq.
88 Quid si in penam parentum eis usufructus a lege, vel ab homine auferatur?
89 An in hoc alimenta patri per filium præstari debeant? & num. 90.
91 Quid expressa, vel saltem tacita legis, vel hominis prohibitionem stante, ne aliam participationem usumfructus pater habeat: & num. seqq.
93 Conjecturis de hac tacita prohibitionem apparere potest, & num. sequentibus. Lagunez de Fructibus.

- 94 An ex prohibita patri bonorum adventitorum administratione, usufructus quoque acquisitio prohibita cenferatur?
95 Contra prohibita patri usufructus acquisitionem, an administratio videatur interdicta?
96 Hujusmodi prohibitiones, ne adventitorum usufructus patri quæretur, an per matrem in legitimam adjici valeant?
97 Commoditas, vel fructus usumfructus adventitorum, si in aliquo casu absque jure formali patri quæretur, intelligitur vita tantum filii durante, ad text. singularem in l. necessario 8. §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vend.
98 Usumfructus filio in patria potestate existenti legatus an patri quoad jus, vel saltem quoad commoditatem adquiratur? cum num. seqq.
100 Quid jure Codicis attento in l. fin. C. de usufruct.
101 Quod mortuo patre, an penes filium usufructus remaneat? & num. 102.
103 Publicatis bonis usufructuarii, vel etiam patris, inter quæ filiorum adventitia inveniuntur, usufructus jus formale in Fiscum non transit tamen commoditas, cum num. seqq.
104 Quid si pœna mortis, vel media, aut maxime capituli diminutionis infligatur? & num. 105.
106 Et si filius ante, vel post publicationem bonorum matrimonium contraxerit?
107 Usumfructus ab uno ex conjugibus, constante matrimonio quæsitus alteri communicatur, quoad jus secus quoad commoditatem.
108 Idem in quorumlibet bonorum incommunicabilium redditibus aut fructibus.
109 Quid si usufructus titulo emptionis, aliove oneroso per unum ex conjugibus sit quæsitus, an saltem quoad estimationem communicandus?
110 Quid in officio tabellionatus procuratoris, vel alio simili ex communi pecunia ab uno empto, an ejus estimatio inter conjuges sit dividenda?
111 Vidua, cui in Aragonia, aut Catalonia, usufructus præ defuncti mariti competit, cum quoad jus formale.
112 Usumfructus adventitorum an per patrem in filiorum, vel creditorum præjudicium uni ex filiis, seu alii remitti aut renunciari valeat? & an alicui ex filiis remisso, aut renunciatio ejus, estimatio, aut commoditas in vita patris percepta cum ceteris sit conferenda? & num. seqq. Distinguitur plene inter usumfructus, vel ipsius fructus renunciationem: & inter usumfructum quæsitum, vel quærendum: expresse acceptatum, vel nondum agnatum: ibidem.
115 Jura creditoribus subveniunt contra debitores suum patrimonium diminuentes, non verò contra non adquirentes, sive jura quærenda renunciantes, ad text. in l. quod autem 6. & tot. tit. ff. quæ in fraud. creditor. cum num. seqq.
116 Quid in repudiantibus jura tacite ex lege quæsitæ, sed ante expressam acceptati nemo in legato vindicationis, & similibus. Adducitur text. singularis in l. 1. §. Utrum autem, ff. si quid in fraud. patr. dict. numer. 116. in med.
120 In usufructus nondum acceptati renunciationem pendente concursu creditorum, & num. seqq.
122 Declaratur doctrina Dom. D. Ildephonsi de Olea, cum num. seqq.
125 Quid quando non usufructus, seu ejus fructus per patrem, aut debitorem uni ex filiis, vel alii donantur seu remittuntur, & quid si jam collecti, aut percipiendi, ad questionem collationis, & præjudicium creditorum. cum num. seqq.
128 Quid si pater non expresse fructus adventitorum

filio donet, sed eos tacite per ipsum percipi ali-
quibus annis permiserit an adhuc conferendi?
cum duobus num. seqq.

31 Differentia inter majoratus, sive fideicommissi,
vel ejus fructuum, renunciationem, translatio-
nem, sive cessionem, & quando hujusmodi ren-
unciationes ob præjudicium creditorum, vel
filiorum sint revocanda, aut in legitimam im-
putari debeant? cum num. seqq.

33 Declarantur text. in l. patrem 19. l. debitorem
20. ff. quæ in fraudem credit.

34 Quid si translativa, vel extinctiva sit cessio? &
num. 135.

1 UT supra dictam inter fructus, & rem principa-
lem differentiam plenius absolvam, justo or-
dine dilucidanda venit elegans, ac subtilis inter
usumfructum, & ipsius fructus, aut commoditates
differentia; ex qua plures, & utiles ad praxim effe-
ctus postea inferam.

2 Duo igitur in usufructu considerari debent, vi-
delicet unum usufructus ipse, vel ipsius jus formale
quod & dominium, & proprietatem licet impro-
prie, vocat Gomez proximè referendu aliud vero
ipsius usufructus fructus, aut commoditas, ut pro-
batur per text. in l. qui usufructum in fin. ff. si usufr-
fruct. petat. l. in venditione, ff. de bon. auctor. judic.
possident. Gloss. singularis in l. naturaliter, §. Nihil
commune, ff. de acquirend. possession. ubi communiter
Bart. & antiquior. optimè Gomez in l. 48. Taur. n. 2.
Sanch. Dom. Olea, & alii infr. referendi bene Garc.
de conjug. ac quest. num. 174.

3 Quæ quidem res plurimum; imò omnino inter
se differant; nam usufructus, seu jus formale in
jure consistit cum nihil aliud sit, quam jus utendi, &
fructu, l. 1. ff. de usufruct. Princ. instit. eod. Castill.

4 de usufruct. cap. 4. & 5. † Fructus autem sunt ipsius
usufructus commoditas, & utilitas quæ non in jure
sed potius in facto perceptionis fructuum consistit,
ut plenè tractant nostram differentiam inter usufr-
fructum, & ejus fructus assignantes ex text. vulgar.
in l. si usufructus 67. ff. de jur. dot. l. de usufructu 57. ff.
de pericul. & commod. rei vendit. Jasson. in l. cum fi-
lia, à num. 157. ff. de legat. 1. Gloss. Bald. & alii an-
quiores relati per Pinell. in l. 1. Cod. de bon. matern.
part. 3. numer. 38. vers. Alii, Oldrad. conf. 202. circa
fin. bene Dom. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1.
cap. 20. num. 11. Mant. de tacit. & ambig. con-
vent. lib. 13. tit. 32. à numer. 4. & 9. Peregrin. de si-
deicommiss. artic. 45. numer. 9. Azeved. in l. 9. tit. 1.
lib. 5. Recopilat. num. 29. † Unde fructus, seu com-
moditatis appellatione usufructum non venire,
licet contra usufructus, nomine fructus, & com-
moditates comprehendantur, notant ex hac dif-
ferentia, & per text. in l. Marcius, §. 2. ff. de legat. 2.
Menoch. conf. 1022. numer. 8. Mant. dict. tit. 32.
numer. 4. & à numer. 9. & 13. Morl. in empor. jur.
tit. 6. quest. 1. numer. 6. Milanens. decis. 3. num. 74.
lib. 1. Anton. Gomez 2. variar. cap. 15. num. 15. Pat.
Molin. de justit. & jur. tom. 1. disput. 7. col. fin. bene
Petr. Barbof. in l. usufructu 57. num. 3. ff. solut. ma-
trim. Joann. Garc. de expens. cap. 10. num. 42. cum seqq.
latè Peregrin. conf. 102. per tot. Ponte conf. 116. n. 3.
lib. 1. optimè Giurb. ad Consuet. Messan. cap. 1. gloss. 2.
part. 1. à num. 107. & cap. 7. gloss. 2. part. 1. num. 17. &
18. Dom. Valenc. conf. 56. à num. 10. ubi quod fru-
ctus, & commoditates eos percipiendi sit omnino quid
diversum, & separatim ab ipso jure formali usufruc-
tus, † Et quod ideo penes unum potest esse usufr-

fructus, & penes alium commoditas, seu fructuum
percipiendi facultas, & probatur ex d. l. si usufruc-
tus, de jur. dot. dict. l. necessariò, §. fin. de peric. & comm.

rei vendit. & idem docent istam differentiam con-
stituentes Parlad. differ. 71. §. 2. num. fin. D. Molin. dict.
cap. 20. num. 11. Ann. conf. 51. num. 13. & ex Menoch.
& aliis Giurb. dict. cap. 1. gloss. 2. num. 111. & optimè
ad omnia Sanch. lib. 7. in summ. cap. 13. à num. 12.
ubi infinit. refer. Gom. in l. 48. Taur. num. 2. Dom.
Solorç. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. à nu-
mer. 35. & doctè Dom. Olea de cess. jur. tit. 3. quest. 1.
num. 10. nam in dicta fructuum perceptione nullum
jus ut in usufructu consideratur, sed merum factum
percipiendi fructus, quod bene per se absque aliquo
jure formali stare potest, ut novissimè, & doctè ad
alia plura tractant Franc. Maria Prat. in suis discept. 2.
part. cap. 18. à n. 56. & 60. eleganter Joseph. de Rosa
consult. 18. à n. 1. qui plures ultra relatos, congerit in
quibus latissimè, & ad plures quæstiones agitur de
nostra differentia inter usufructum & ejus fructus,
aut commoditatem.

Ex qua verissima inter usufructum, & ejus fru-
ctum, seu commoditatem differentia plura notabilia
ad praxim inferri possunt.

Primo enim ex ista differentia lucem accipit diffi-
cilis, licet vulgatis quæstio apud DD. valdè exagita-
ta, circa usufructus alienationem aut cessionem ex-
traneo factam an sustineri debeat necne? & an per
usufructus amittatur, & cum proprietate consolide-
tur?

In qua difficili quæstione negativa sententia ni-
mirum, quod extraneo cedi, seu in eum alienati usufr-
fructus non possit probari, expressè videtur ex §. Fi-
nitur instit. de usufruct. & ex dict. l. si usufructus 67.
ff. de jur. dot. in illis vulgatissimis verbis: Et si ex-
traneo cedatur (id est ei qui proprietatem non habet)
nihil ad eum transire, sed ad dominum proprietatis re-
versurum.

Quæ etiam opinio indubitabiliter comprobari vi-
detur, ex l. 24. tit. 31. part. 3. ibi: O trosi dezimos que si
aquei a quien fuero otorgado el usufructo, o uso de la
cosa otorgasse despues a otro algun derecho, que avia en
ella, que se desata por ende el usufructo, o el uso, y tor-
nasse por ende a el Señor de la propiedad, è de alli
adelante no debe aver, ni el otro a quien lo otorgò

Ex quibus, & aliis quam plurimis juribus quæ la-
tè ad hoc expendant, istam opinionem tenent, &
communiter docent vira Gloss. & antiquior in præ-
dictis juribus noster Gregor. in dict. l. 24. part. verbo
El derecho, D. Covarr. 1. variar. cap. 8. num. 7. ubi Faria
Gomez 2. var. cap. 15. n. 15. & congesti licet non se-
quati per Pinell. de bon. matern. in l. 1. part. 3. n. 38. vers.
Glossa, ubi subtiliter hanc quæstionem discutit. Cuj.
in dict. §. Finitur, & ad Paulum, tit. 6. vers. In jure ces-
sio, Donell. lib. 10. comment. cap. 19. Menchac. de suc-
cess. creat. lib. 1. §. 7. n. 40. vers. Sed quam ipsi, Felician.
de censib. lib. 2. cap. 4. à n. 1. Morla, Molina, Marieng. &
alii plures quos congerit, & sequitur Pat. Sanch. de
stat. Relig. lib. 7. cap. 13. à num. 13.

Et eandem sententiam amplectuntur Cancr. 3. 12
var. cap. 7. num. 47. Monter. à Cueva decis. 46. tot. &
decis. 35. num. 8. Fontan. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 7.
part. 8. à num. 28. doct. Dom. Solorç. de jur. Indiar.
tom. 2. lib. 2. cap. 3. à num. 14. & cap. 14. à num. 31. &
plures congesti per Dom. Oleam, & Rosam infr.
referendos.

Ultra quæ, quod per dictam cessionem, seu alie-
nationem usufructus amittatur, & statim cum pro-
prietate consolidetur, expressè etiam comprobari vi-
detur, per dict. l. si usufructus 67. de jur. dot. cujus ver-
ba retuli supra num. 9. & referam, n. 36.

Item notabiliter probari videtur ex c. 1. §. Calidis, 14
de prohib. feud. alien. per Federic. qui text. ferè con-
sonat cum dict. l. si usufructus 67. ff. de jur. dot. nam
omne genus rei feudalis alienationis, aut obligationis
improbans,

improbans Imperator sic eleganter loquitur: Ut ven-
ditor, & emptor, qui tam illicitas alienationes reperti
fuere, contraxisse feudum amittant, & ad dominum libe-
rum revertatur.

15 Quod expressè, & absque ulla tergiversatione deci-
ditur per dict. l. 24. tit. 31. part. 3. ut ex ejus littera
supra relata constar.

16 Et istam sententiam, & usufructus amissionem per
ipsius cessionem, seu alienationem extraneo factam
latè defendunt, & resolvunt Gloss. in dict. l. si
usufructus, verb. Usufructum, & in dict. §. Finitur,
verb. Cedendo, ubi & Ioan. Faber. in fin. Spin. de
testam. gloss. 13. princ. num. 63. Claud. Cantuunc. in Pa-
raphraf. ad inst. tit. de usufruct. quadruplici, pagin. ante
fin. Peregrin. conf. 97. num. 19. vol. 1. Sayr. de clavi Reg.
lib. 9. cap. 30. num. 10.

17 Eandemque opinionem tenent Gregor. Dom.
Covarruv. Gomez, Monter. Cuj. Donel. Morl. Dom.
Molin. & ferè omnes ex num. 11. relat. & congesti per
Sanch. dict. cap. 13. num. 20. ubi num. fin. pro ista sen-
tentia resolvit ob dict. l. 24. part.

18 Pro contraria vero sententia imò quod usufructus
liberè per usufructuarium alienari ac vendi possit,
absque metu consolidationis, nec jura neque authori-
tates desunt.

Nam primo probari videtur ex text. in l. arborib.
13. §. Usufructuarius, ff. de usufruct. ibi: Usufructuarius,
vel ipse frui ea re, vel locare, vel vendere, vel aliis fru-
dam concedere potest; nam, & qui locat, mittitur, & qui
vendit, sed etsi aliis precario concedat, vel donet, puto
eum uti, atque ideo retinere usufructum.

20 Item, & ex text. in l. non utitur 45. ff. eod. tit. ibi: Non
utitur usufructuarius, si nec ipse utatur, nec nomine ejus
alius; puta, qui emit; ergo quia in tertium usufructus
transferri, posse, videtur, & in §. Plane ejusdem legis,
ibi: Plane illud interest, quod si vendidero usufructum,
etiamsi emptor non utatur, videor, usufructum
retinere.

21 Idemque probare videtur Iulianus in l. cui usufructus
74. eod. tit. de usufr. qui sic mirabiliter ad rem lo-
quitur: Cui usufructus legatus est, etiam, invito heredè,
eum extraneo vendere potest. † Et etiam facit Iustini-
an. in §. 1. inst. de usu, & habit. ibi: Minus autem juris
est in usu, quam in usufructu, nam is, qui nudum usum ha-
bet, nihil ulterius habere intelligitur, quam ut oleribus, &
aliis ad usum quotidianum utatur, nec aliis jus, quod
habet, aut locare, aut vendere, seu gratias concedere potest.
cum is, qui usufructum habet, hæc omnia facere possit.

22 Et etiam ex text. in l. in venditione 8. ff. de bon. au-
thor. judic. possid. l. usufructu, ff. de pericul. & comm.
rei vend.

24 In quibus juribus usufructus alienationes, & trans-
lationes in extraneum factæ manifestè approbati
videntur: consequenterque etiam usufructum libe-
rè per usufructuarium in extraneum cedi, aut quomo-
dolibet alienari, absque metu consolidationis posse
decernitur.

25 Pro qua sententia resolvunt Gloss. in dict. l. arbo-
ribus 13. verb. Vel donet, in 2. solutione, ff. de usufruct.
Abb. in cap. nuper, num. 5. de donat. inter vir. & uxor
Albertic. in l. 1. num. 4. Cod. de bonis mater. Theoph. in
dict. §. Finitur instit. de usufruct. & ibi Hothom. vers.
Cedendo extraneo, & Pichardus, à num. 3. & hanc
opinionem latè defendit contra Pragmaticos Schi-
fordeg. lib. 1. tract. 12. per tot. & præcipuè quest. 9.
Donel. Cuj. & Morla, Mendez, Pratajus, & alii
quam plures ad istam opinionem congesti. per Sanch.
in summ. lib. 7. cap. 13. à n. 13. & Aretin. Cæphal.
Felician. Eman. Rodrig. Surd. & alii per Castill. de
usufr. cap. 69. à num. 6.

26 Et in puncto juris hanc veriore dicit Marieng. in
l. 13. tit. 1. gloss. 3. num. 15. lib. 5. Recop.

Latè etiam, & doctè pro ea resolvit Arias Pinell 27
in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. à num. 30. & num.
39. in fin. & num. 40. intelligere conatur, d. lib.
si usufructus 67. vers. Et si extraneo cedatur, ff. de jur.
dot. ad cujus intelligentiam subtiliter ait Pinell.
Iurisconsultum ibi non asserere, usufructum ex-
traneo cessum extingui, & statim ad proprietatem
reverti, sed potius uti verbo Reversurum, quod est
fucuri temporis, ut intelligamus eam reversio-
nem non statim, cessione facta, contingere, sed in fu-
tutum, videlicet cedentis morte, vel aliis modis à jure
expressis, ex quibus consolidatio postea sequi potest.

Et ad versic. Nihil ad eum transire, ejusdem leg. ait 28
nimis acutè idem Pinell. Iurisconsultum non negare
absolutè usufructum in extraneum ex cessione
transire, sed tantum quoad affectum extinctionis, &
consolidationis cum proprietate, quia quo ad hoc (ait
Pinell.) nullum jus novum, aut usufructum
constitutum ceteri erga cessionarium, ita ut ejus per-
sona ad extinctionem, vel durationem sit inspicienda,
sed potius, quod ad hoc semper in persona primi
usufructuarii consideretur usufructus, & ea attenda,
duret, vel extinguatur, ne alias ex tali cessione ali-
quod præjudicium domino proprietatis inferatur,
& eodem modo interpretatur Pinell. d. §. Finitur instit.
de usufr.

Inter quorum Doctorum varietates, est alia media 29
sententia distinguendum inter usufructus cessionem,
& inter donationem, venditionem, aliamve similem
alienationem; plerimi enim dicunt per cessionem
neutiquam usufructum alienari valere; id ta-
men fieri posse, asserunt per donationem, venditionem,
vel alium contractum; & rationem differentia
in eo constituunt, quod, cum cedere in jure nihil
aliud sit, quàm omne jus omnino à se abdicare & in
alium transferre, ut notant statim referendi; ideo
usufructum cedi non posse, asserunt, quia per cessionem
jus formale, & personale usufructus transfe-
rendum erat, quod nullo modo fieri potest, quin pro-
prietatis dominus consentiat, l. 3. §. fin. quib. mod.
usufr. amittat. l. non solum §. Tale, vers. Quoties, ff. de
liberat. legat. in venditione autem, donatione, vel
simili contractu, hoc cessare dicunt, quia per tales
alienationes non abdicatur ab usufructuario jus per-
sonale usufructus; imò penes eum remanet, ejus
commoditate, aut fructuum mera perceptione in
emptorem transeunte.

Quam concordiam & differentiam inter alienatio- 30
nem usufructus per cessionem, vel per venditio-
nem, aut donationem tradit Cujac. in princ. instit. de
usu, & habit. & eam docent Cordub. de Lara de ali-
ment. in l. si quis à liberis, §. Si parens, num. 68. ubi
Pinell. reprehendit quia inter cessionem, & ceteras
alienationes non distinguit, Mendez in l. cum oportet.
C. de bonis, qua liber. 2. part. num. 119. vers. Mihi au-
tem, & ex Hothom. Rebad. Donell. & aliis Felician.
de censib. lib. 2. cap. 4. num. 4. Pichard. in d. §. Finitur.
num. 14. Morla in empor. jur. tit. 6. q. 1. num. 15. Vela
dissert. 31. à num. 16. & novissimè hanc distinctionem
veriore esse, asserit Ioseph. de Rosa consult. 18. num.
3. ubi, quod ex venditione, aut donatione non so-
lum fructuum perceptio, sed usufructus utilis
transit, ad quod citat Felician. Laram. Garciam in locis
sup. relatis, qui tamen dumtaxat perceptionem
fructuum transire dicunt, ut videri potest, & hanc
sententiam latè defendit Castill. de usufr. cap. 69. num.
19. † qui ab ista opinione in eo dumtaxat dissentit,
quod à num. 15. & num. 17. vers. Nec erit, 31
asserit in supra dictis usufructus alienationibus per
venditionem, donationem, vel alios similes con-
tractus, jus, quod in emptorem, vel donatorem trans-
fertur, intelligendum non esse de sola commoditate
usufructus.

usufructus, sed de jure ipso usufructu utendi, & fruendi, alio jure etiam penes usufructuarium remanente.

32. Quæ tamen juris multiplicatio unius tantum rei respectu, licet tanti viri autoritate vallata, nescio quomodo procedere, possit, cum expressè juris regulis contrariari, videatur, & maxime text. in l. 5. §. Si duobus vehiculum, ff. commodat. ex qua ficuti dominium unius rei penes duos esse, nequit, ita etiam idem in jure directi usufructus dicendum videtur; licet aliud sit diversè juris respectu, veluti in jure directo usufructus, & facultate mera ipsius fructus percipiendi, ut pro cœcordia prædictorum jurium, & opinionum proximè inferius dicam.

33. Sed, omissis omnibus supra dictis opinionibus facillimè ad concordiam supra dicta jura reduci, possunt adhibita superius relata nostra distinctione, & differentia inter usufructum, & ipsius fructus, aut commoditates; qua quidem firmiter retenta, resolvendum est, usufructum ipsum formalem, seu jus usufructus cedi, aut vendi, vel aliter alienari indistinctè per usufructuarium in extraneum non posse, etsi de facto fiat, statim cum proprietate consolidari: fructus autem ipsius usufructus, & commoditates eos percipiendi liberè, & absque metu usufructus amissionis vendi, cedi, seu aliter in extraneum per usufructuarium distrahi posse, certissimum est; cum id fiat, remanente penes usufructuarium ipsius usufructus jure directo, ac personalissimo, à quo fructus sunt quid distinctum, & separatum, quia non in jure, sed in mero facto perceptionis consistunt, & ideo penes unum jus formale, & directum usufructus, & penes alium ejus fructus, seu mera facultas eos percipiendi residere, possunt, ut sup. à num. 2. & ex Giurb. D. Solorc. & aliis dictum remanet.

34. Iuxta quam distinctionem, & differentiam inter usufructum, & ipsius fructus, aut commoditates intelligenda sunt omnia supra dicta jura pro contrariis opinionibus allegata, ut tunc, quæ usufructus cessionem, aut alienationem prohibent, de jure directo, ac personali intelligantur, quæ autem alienationem, & ejus translationem permittunt, de fructibus, & commoditatibus dumtaxat sint interpretanda.

35. Quam quidem nostram differentiam, & distinctionem restat nunc ex expressis juribus, & autoritatibus comprobare.

36. Et priò manifestè probatur per d. l. si usufructus 67. ff. de jur. dot. ubi, cum soluto matrimonio, ageretur de restitutione usufructus in dotem dati uxori proprietatem non habenti faciendam, ait Iuriconsultus, ipsum usufructum extraneum, seu proprietatem non habenti cedi, non posse, etsi cedatur cum proprietate consolidari, ibi: Quoniam diximus, usufructum à fructuario cedi non posse, nisi domino proprietatis, etsi extraneo cedatur, id est, ei, qui proprietatem non habet, nihil ad eum transire, sed ad dominum proprietatis reversionem usufructum.

37. Qua difficultate cognita per Iuriconsultum, & considerata nostra inter usufructus jus, & ejus fructus differentia; mirabile remedium ad restitutionem excogitavit; ait enim, quòd fructus, seu usufructus commoditas uno nummo per maritum uxori vendatur, aut locetur, jure directo penes maritum remanente; ibi: Quidam ergo remedii loco rectè putaverunt, introducendum esse, ut vel locet hunc usufructum mulieri maritus, vel vendat uno nummo, ut ipsum quidem jus remaneat penes maritum, perceptio vero fructuum ad mulierem pertineat.

38. Quid ergo clarius ad nostram distinctionem? siquidem Iuriconsultus manifestè fatetur, prædictam restitutionem usufructus per cessionem juris directi fieri,

non posse, quia ut personalissimum in extranei personam transferri, nequit, idèoque restitutionem fieri, debere, asserit usufructus commoditatem, seu fructus uno nummo locando, aut vendendo, quod nullo modo prohibetur cum tunc jus formale usufructus penes usufructuarium remaneat.

Ex quibus apertè constat, quam contra litteram dict. l. si usufructus, eam voluit interpretare Pinell. ubi supr. dum dixit, adhuc, ea non obstante, usufructus jus in extraneum ex dicta cessione transire, & ad dicta verba leg. etsi extraneo cedatur nihil ad eum transire, & ad similia dict. §. Finitur, ait Pinell. ex eis non probari, usufructum ex cessione in extraneum non transire, sed ad id solum per Iuriconsultum fuisse adjecta, ut ostenderet, quòd, licet usufructus ibi esset translatus, non tamen aliquod jus novum in persona extranei intelligeretur constitutum ad effectum extinctionis, & consolidationis cum proprietate, de qua principaliter ibi tractari, ait Pinell. quia quoad extinctionem, & consolidationem semper inspiciendam esse, asserit personam primi usufructuarii.

Sed licet doctissimo Pinell. concedamus in dict. §. Finitur, de extinctione, ac consolidatione tractari, & sic quòd in eo aliquem colorem possit habere sua interpretatio; cum tamen in dict. l. si usufructus, neutiquam de extinctione, aut consolidatione usufructus ageretur, sed potius de ejus translatione in extraneum ad dictam restitutionem; sine dubio ergò Iuriconsulti responsum, & verba: Nihil ad eum transire, intelligere debemus non de extinctione ad effectum à Pinello traditum; sed de translatione usufructus, circa quam, & ejus restitutionem, quæstio principalis vertebatur.

Ultra quod, si in dict. l. si usufructus jus formale usufructus ex cessione transferri, posset, ad quid quæso Iuriconsultus tam anxie, ut necessarium remedium excogitavit venditionis uno nummo, aut locationis fructuum, seu commoditatis usufructus, ut restitutio in illo casu fieret?

Ex qua d. l. si usufructus refellitur etiam opinio Castill. ubi supr. quatenus voluit, quòd, licet per cessionem usufructus transferri non possit; attamen per venditionem, locationem, vel similes contractus in extraneum jus ipsum usufructus transire valet; quòd expressè dicta leg. verbis finalibus omninò contrariatur; nam cum per venditionem, aut locationem usufructum transferri, posse, asserit Consultus, id tamen limitat, & intelligit quoad fructuum solam perceptionem jure directo penes usufructuarium remanente, ibi: Quidam ergo remedii loco rectè putaverunt, introducendum esse, ut locet hunc usufructum mulieri maritus, vel vendat uno nummo: ut ipsum quidem jus remaneat penes maritum, perceptio vero fructuum ad mulierem pertineat: Quare nullum jus directum ex usufructus cessione, aut alienatione, sed solum fructuum perceptionem transferri, posse, dicendum est.

Sed, licet ex d. l. si usufructus, sat expressè comprobetur supra dicta nostra differentia, & distinctio inter usufructum, & ejus fructus, aut commoditates; non tamen omittam singularem, & notabilem text. parum ad rem per DD. ponderatum in l. usufructus 57. ff. solut. matr. ubi in simili casu dicta l. si usufructus, de jur. dot. cum ageretur de restitutione usufructus in dotem dati, id fieri, posse Marcellus ait, si interpositis cautionibus, vir uxorem ejus fructibus frui patiat, vel si domino proprietatis usufructus vendatur, uxore ad id virum cogente, ut in pretio per ipsum dominum proprietatis oblato restituito fiat, vel denique, si domino proprietatis vendi, non possit, quia fortè, ut ait ibi:

glos.

glossipse non vult; tunc asserit Marcellus facultatem fructus percipiendi uxori, vel ejus hæredi per virum concedi debere, ibi: Nam & finge hoc ipsum mulierem posse proprietatis domino vendere, & infr. quod si facultatem usufructus vendendi proprietatis domino mulier non habuerit, patientiam percipiendi fructus, quam maritus præstare ipsi debuit, & hæredi ejus præstet.

44. Quibus consideratis; apertè ex hoc text. convincitur non aliter restitutionem, vel alienationem usufructus per virum fructuarium in uxorem fieri posse, quam respectu solius commoditatis, & fructuum non vero respectu ipsius juris, alias enim si ipsum jus, vel usufructus ei cedi, vel saltim vendi aut donari posset, nullo modo Iuriconsultus ad solam perceptionem fructuum; se restringeret cum & plenius adimpleretur restitutio, si usufructus ipse restitueretur, & uti Marcellus præ oculis habuit, quòd domino proprietatis venderetur usufructus, quia in eum licitè transferretur similiter, & quod uxori venditio ipsius usufructus uno nummo fieret, aut quod gratis concederetur dixisset si id fieri posset; nec per tot ambages interpositum cautionum, & prædictorum remediorum de usufructus dotalis restitutione Consultus curaret, si tam facile expediri posset restitutio, ipsum usufructum uxori cedendo, uno nummo vendendo, aut donando si, ut voluit Pinell. cedi vel juxta Castill. vendi aut donari posset.

45. Item, & comprobatur supra dicta nostra differentia, & distinctio ex d. l. arboribus 13. §. Usufructuarius, ff. de usufr. d. l. non utitur eod. quæ leges licet pro contraria opinione per Pinell. & Castill. allegentur; in expresso nostram sententiam probant quia, dum dicunt usufructuarium vendentem seu donantem usufructum, cum per non usum non amittere, quasi eo non fuerit usus, sed potius per usum emptoris, seu donatarii ipsum retinere: ex eo satis apertè probatur, jus formale usufructus penes usufructuarium remanere, nam alias frustra circa ejus amissionem per non usum dubitaretur, vid. Castill. cap. 69. num. 17. in d. tract. de usufruct.

46. Et etiam probatur per l. in edib. §. ff. de donat. d. l. necessario, §. fin. ff. de peric. & commed. rei vend. & ex aliis juribus vulgaribus per Doctores proximè referendos adductis.

47. Et in expresso hanc differentiam, & distinctionem inter usufructum & ipsius fructus, aut commoditates, utilius cæssio seu quævis alia alienatio nullo modo sublineatur, istarum autem sine dubio procedat ultra supra relatos, cum antiquior resolvunt Gregor. Lop. in l. 24. tit. 31. part. 3. Dom. Covarruv. 1. var. cap. 8. num. 7. ubi Far. Mantio. de tacit. convent. lib. 13. tit. 32. num. 11. & à num. 4. Cavalecan. de usufruct. mulier. reliq. num. 66. Barbof. in d. l. usufruct. ff. solut. matr. à num. 2. ubi Sarmient. Spin. Quælad. Martienc. Peregrin. Surt. & alios plures pro nostra resolutione refert, & infiniti quos congerit, & sequitur Pat. Sanch. in summ. lib. 7. capit. 13. à numer. 13. Gomez 2. var. cap. 15. numer. 15. ubi alios refert Aill. Gam. decis. 299. num. 1. & alii congesti licet non secuti per Castill. dict. cap. 69. à num. 6. Tiraq. de retract. consang. §. 26. gloss. 1. num. 46. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 8. n. 28. † qui loquitur in usufructu, seu tenuta uxori in bonis prædefuncti mariti pro tempore viduitatis spectante, & in eodem casu Cancer. lib. 3. var. cap. 7. à num. 47.

49. Et eandem nostram distinctionem ut communio-rem, ac veriore sequitur Carlev. de judic. tit. 3. disp. 20. num. 8. Paul. Galerat. de renunciat. tom. 1. lib. 1. cap. 4. numer. 120. Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 1050. cum seqq. D. Solorc. de jur. Indiar. lib. 2. cap. 14. à numer. 35. ubi doctè loquitur eandem dif-

ferentiam in Commendis Indorum assignans ibi: Jus enim usufructus, seu commenda. & fructuum commoditas diversa sunt, & ideo prohibitio alienationis in illis statuta ad hos nequaquam extenditur, & infr. num. 38. ibi: Quia usufructus jus & perceptio fructuum quid facti, ex Mierr. & aliis ibi relatis, & cum Greg. Petr. Barbof. & aliis pluribus D. Larr. decis. 10. num. 3. & ex Menoch. Felician. Morla, Carpan. & aliis Giurb. ad Consuet. Messan. cap. 1. gloss. 2. part. 1. à num. 108. Ciardin. contr. forens. contr. 209. num. 36. D. Salg. in Labyr. 3. part. cap. 15. num. 3. latè, & doctè D. Olea in suo eruditissimo, ac copioso tractat. de cession. jur. tit. 2. quest. 5. à num. 2. & latius tit. 3. quest. 5. à num. 8. & 10. Valer. de transact. tit. 4. quest. 3. num. 40. & post omnes novissimè, & pluribus relatis eruditus vir Joseph. de Rosa in suis perdoctis consultationibus, consult. 18. à num. 1.

Qui omnes in hac nostra differentia, ac distinctione inter jus formale usufructus, & ipsius fructus, & commoditates conveniunt, & communiter asserunt usufructus jus neutiquam in extraneum per cessionem, vel aliam alienationem transferri posse, imò per eam cum proprietate consolidari, e contra verò in commoditatibus, aut fructibus, quos libere cedi, vel aliter alienari in quemlibet extraneum per usufructuarium posse absque aliqua amissionis pena ex præcatis juribus omnes affirmant.

Et in hoc sensu intelligendi sunt Doctores per Castill. & Sanch. pro contraria opinione relati ubi supr. quorum ferè omnes, dum usufructum per usufructuarium vendi aut alienari posse asserunt, id limitant, & intelligunt respectu fructuum, & usufructus commoditatis, non verò respectu ipsius juris formalis.

Quoad secundam partem nostræ quæstionis, an in dictis casibus, quibus usufructum cedi, aut vendi non posse diximus: per cessionem, seu venditionem amittatur, & cum proprietate consolidetur necne? breviter resolvendum est, jure communi attentò veriore esse supra dictam opinionem Castill. de usufruct. d. cap. 69. à num. 19. & sequacium videlicet quòd non amittatur, sed penes usufructuarium semper remaneat non obstante d. l. si usufructus 67. cui bene respondent Castill. & Sanch. proximè referendi.

At verò jure Regio, stante in dict. l. 24. tit. 31. part. 3. contraria sententia Greg. D. Covarr. Gomez, & supr. relat. num. 11. indubitabilis redditur, quia expressè per dictam legem Partitæ cavetur, quòd per dictas alienationes amittatur, ut & agnoscat Castill. ubi supr. & huic concordatæ acquiescit P. Sanch. d. lib. 7. cap. 13. à num. 20. & fin.

Et hæc pro hujus capituli principalis quæstionis, & materiæ resolutione: ultra quæ ex præfata inter usufructum, & ipsius fructus, quoad alienationem aut cessionem differentia, ac resolutione, ut nimirum usufructus cæssio aut alienatio in extraneum facta non procedat; fructuum vero, aut commoditatis nullo modo impediatur, nonnulla ad præxim utilia satis inferenda veniunt.

Primò inferitur quòd licet jus usufructus pro debitis usufructuarij in causam judicati cadi nequeat; bene tamen poterunt fructus ejus, ac commoditates capi, & creditoribus pro ipsorum creditis satisfaciendis adjudicari durante tamen dumtaxat vita usufructuarii, nam eo mortuo, adjudicatio & jus creditorum ad fructus extinguitur, & resolvitur, ut argumento text. singular. in l. necessario, §. fin. ff. de pericul. & commodo rei vendit. docent. Felician. de censibus, lib. 2. cap. 4. n. 4. in fin. & n. 5. & cum Fontanel. & aliis D. Salg. in Labyr. 3. part. cap. 15. n. 31. & tot. † ubi idem in oppugnatione, & aliis obligationibus.

Item

Item inferitur, quod, quamvis possessor majoratus, stante expressa prohibitione alienationis, usumfructum in rebus majoratus, neque pro ejus vita constituere possit, ut per leg. fin. C. de rebus alien. non alien. docent docti D. Molin. lib. 1. de primog. cap. 19. num. 29. & melius cap. 20. à num. 8. Gom. in l. 40. Taur. num. 84. & ex doctrina Bart. Bald. & communiter scribentium ad d. l. fin. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. Menoch. conf. 116. num. 6. & 22. Fachin. lib. 7. contr. cap. 79. Donell. in d. l. fin. num. 6. Reinos. obs. 73. à princ. Quoad. divers. quest. cap. ult. num. 20. Cavalcan. de usufruct. mulier. reliet. num. 66. Castill. de usufr. cap. 53. num. 2. & 3. Carvall. de legit. ad cap. Reynald. part. 2. num. 338. ubi bene reicit Barbosa, qui in l. usufructu §. 8. num. 16. solus. mar. saltem quoad vitam possessoris ususfructus constitutionem contra D. Molin. sustineri ait, & novissimè Joseph. de Rosa consult. 18. à num. 4. & 6. ubi alios plures refert.

Ex eo, quod ususfructus constitutio species alienationis sit, ut ex d. l. fin. C. de reb. alien. notant (ad rem) D. Molin. & omnes DD. supr. relati, & quia per talem ususfructus constitutionem servitus realis constituatur, qua ipsa res deterior efficitur, ut tangit Gotoff. in d. l. fin. & Dom. Molin. d. cap. 20. num. 10. ubi quod similiter, & qualibet alia servitutis constitutio in re prohibita alienari interdicitur ex d. l. fin. Gom. in d. l. 40. Tauri, num. 85. Peregrin. de fideicommiss. artic. 4. à num.

112. & insuper quia ususfructus pars domini dicitur l. 4. ff. de usufr. Pich. in princ. instit. de usufr. à n. 16. Cui. lib. 2. Pauli ad edit. in d. l. 4. Faber. lib. 15. conjeetur. cap. 8. Donell. lib. 9. comment. jur. civil. cap. 9. Peralta in repet. leg. qui usufructum à num. 18. de verb. sign. Houhom. lib. 3. gloss. 22. Morl. in empdor. tit. 7. de servitut. quest. 1. n. 10. Castill. de usufr. cap. 32.

Ideoque merito ususfructus constitutio in re prohibita alienari tamquam ipsius rei partis alienatio prohibita censetur ut bene notat Carvall. ubi supr.

At vero in fructibus majoratus contrarium dicendum est, qui absque dubio per possessorem majoratus alienari possunt, cum per talem alienationem nullum jus in rebus constitutum censetur, sed solum personalis obligatio, qua possessor alienans ad fructus dumtaxat præstandos adstringitur, vel ut ipsos colligi per eum, in quem alienantur, patitur, & comprobari potest ex eleganti, & communiter sequuta doctrina Barrol. in l. Codicillis penult. §. Instituto, ff. de legat. 2. ubi generaliter de quolibet alienare prohibito agens, sic mirabiliter ait: *Quæritur quid si vendit fructus domus pro centum annis? Respondeo, aut vendidit fructus, constituendo ementi jus usufructus in re, & esset alienatio, l. fin. C. de rebus alien. non alien. aut non constituendo, sed obligando se actione personali ad dandos fructus, & non esset alienatio, l. fin. in fin. de contrab. emp. facit. l. liberto in princ. ff. de annuis legat. cujus Barr. doctrinam, & clarissimam distinctionem, ac differentiam inter usumfructum, & fructus rerum, quæ alienari prohibentur, communiter sequuntur eam, in rebus majoratus assignantes D. Molin. d. cap. 19. num. 29. & melius d. cap. 20. à num. 8. ubi num. 13. quod idem dicendum sit in cæteris servitutibus quæ licet super rebus majoratus per possessorem constitui, nequeant, ait tamen D. Molin. possessorem pro vita sua personali obligatione adstringi posse ad earum usus permissionem, & patientiam præstandam, quod ab ipso jure servitutis diversum est, nec ipsam rem, sed solum personam concedentis tangit l. fin. §. Lucius, ubi Bart. & Salic. de contrab. emp. l. ass. in l. 2. §. Item si in fact. num. 7. ff. de verb. oblig. Boët. decis. 66. num. 4. & nam, & juxta nostram differentiam, aliud est servitutis commoditas, & aliud ipsa*

servitus, ut docent Gloss. in §. 1. Instit. de servit. & in l. 1. per text. ibi de adimend. legat. Franc. Pont. conf. 116. num. 3. in fin. lib. 2. & ex Barr. Bald. Cassan. Palaci. Parlad. Baez, & aliis pluribus. D. Valenc. d. conf. 56. à num. 10. & eleganter Rosa d. consult. 18. à num. 4. & ne immoremur superius, dicta repetendo, vide D. Larr. D. Salg. Mier. D. Solorç & alios, quam plures relatos supr. in cap. præcedem. ex num. & ibi late dicta circa fructuum majoratus alienationem, & quod nullo modo impediatur.

Et ex eisdem rationibus idem resolvendum est in rebus Ecclesiæ, Minoris, oppidorum, & similibus absque debita solemnitate alienari prohibitis, quarum ususfructus constitutio similiter prohibetur per d. l. fin. C. de rebus alien. non alien. ut cum infinitis probat Castill. de usufr. d. cap. 54. per tot. & tamen fructus ipsarum in prohibitione non comprehenduntur, ut late dictum remanet supr. in cap. præcedem. per tot. ex D. Salgad. Mier. Solorç. & aliis ibi relatis.

Eodem modo licet in rebus feudalibus ususfructus per feudatarium constitui non possit, ut late ad plura tractant gloss. in cap. 1. §. 1. verb. Alienationis, de capitul. Corrad. & in cap. 1. §. Quid ergo de investit. de re alien. fact. Bald. in cap. 1. §. Donare num. 2. & 3. qualiter feud. alien. poss. Hern. in cap. Imperialem. num. 2. de prohibition. feud. alien. per Federic. ubi Afflict. & repetentes, Alex. conf. 18. lib. 5. Roman sing. 315. Cremenf. singul. 85. Curr. de feud. part. 4. quest. 15. sub num. 106. Iacobin. in sua investitura, verb. Ita etiam, quod ipsi investiti, num. 13. & cum aliis Jul. Clar. in §. Feudum, quest. 37. Camerat. in d. cap. Imperialem, fol. mibi 15. & ibidem Ioan. Raynand. in §. Habito, num. 34. Capyc. Paris de Put. Harthman. Schrader. Schened. & alii innumeri congesti per Rosenthal. de feud. cap. 9. memb. 1. conel. 10. in gloss. litt. A. D. Molin. d. cap. 20. num. 7. & novissimè alios congerens Joseph. de Rosa consult. 18. num. 7. tamen omnes Doctores statim hoc limitant, & intelligunt in veri ususfructus constitutione; secus vero in fructuum feudalium alienatione, quam absque aliquo assensu pro vita feudatarii sustineri asserunt, ex eleganti doctrina Bart. supr. relat. in d. l. Codicillis pen. §. Instituto de legat. 2. circa quod plures alios modernos Regnicolas, & feudistas retuli supr. in cap. præcedem. ex num.

Quando autem ex fructuum alienatione ususfructus constitutus, vel solum ipsi fructus alienati censentur, ut dispositio sustineri possit? vide quæ dicam in cap. seq.

Item etiam inferitur, quod, licet in cessione omnium bonorum in favorem creditorum facta ususfructus debitoris cedentis, ut personalissimum jus, ad creditores non transeat, fructus tamen ejus, ut quid ab eo diversum, & à jure formali separatum, ad eos pertinent, ut docent Bald. in l. fin. col. 3. C. qui bon. ceder. poss. l. ass. in §. fin. col. pen. in fin. instit. de action. Font. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 8. à num. 28. & 31. optimè Craver. conf. 213. num. 2. Anna conf. 51. num. 11. Giurb. ad Consuet. Mess. cap. 1. gloss. 2. part. 1. num. 110. D. Salgad. in Labyr. 3. part. cap. 15. num. 14.

Item ex hac nostra differentia inter usumfructum, & ejus fructus, aut commoditates resolui posset anceps quæstio, quæ apud Doctores tam antiquos, quam modernos exagitur, qui magnopere dubitant, an in casibus, quibus ususfructus bonorum filii in potestate existentis patri acquiri nequit, saltem fructus, aut commoditas ut quid diversum ab ipso usufructu ei quæratur?

In qua difficili quæstione affirmativa sententia, quod generaliter in omni casu, quò usumfructum pater habere non possit, ejus tamen fructus, & commoditatem

ditatem consequatur, docent ex doctrina celebri, ab omnibus ad hoc notata Aretini in §. Igitur, n. 13. instit. per quas pers. nobis acquir. ubi ad id allegat. l. plenum, §. Equitii, l. filio familias. ff. de usu, & habita Bald. in l. 1. C. de bon. mater. & in cap. 2. de fratribus. de novo benef. in vestit. & in l. cum oportet, in fin. C. de bon. qua liber. Paup. de Cast. conf. 455. lib. 2. Arias in l. 46. Taur. n. 8. Tello in l. 5. Taur. n. 8. Intrigliol. singul. 20. Loffred. conf. 10. Neapod. in tit. de aliment. præstand. in verb. De bonis, Apostill. ad Afflict. in decis. 241. Gualdemf. de arte testand. tit. 6. cautel. 16. n. 3. l. ass. in l. cum filio num. 157. ff. de leg. 1. & in §. 1. de usu, & habit. gloss. & Bart. in l. fin. in fin. C. de usufr. Castan. in Consuet. Burg. rub. 6. §. 5. Vicent. de Franch. decis. 10. num. 9. & 10. ubi Amendol. & decis. 161. n. fin. Boët. decis. 199. n. 8. Menoch. conf. 1022. num. 14. Milanens. decis. 3. num. 76. lib. 2. Paris conf. 157. n. 5. vol. 4. Ann. Jun. conf. 51. n. 8. Montesperell. conf. 124. vol. 1. Pont. conf. 116. n. 3. lib. 2. Matienç. in l. 9. gloss. 1. num. 3. tit. 1. lib. 5. Recop. ubi Azev. n. 30. Cavalcan. de usufr. à n. 179. noviter P. Molfes. in Consuet. Neapol. part. 4. in add. 1. q. 2. n. 12. qui non solum in feudalibus sed in quibuslibet etiam hominis dispositionibus loquuntur in qq. ususfructus adquisitio patri prohibetur, & quod saltem prohibitio specialis quoad fructus, vel commoditates requiratur, ne patri quærantur, voluerunt pro concordia Arifmin. Tapat. 2. tom. de bon. qua liber. Peregr. decis. 202. num. 67. ferè & per totum, & hanc concordiam sequitur Ioan. Maria Novar. in addit. ad Franch. decis. 161. in fin. addit.

Contrariam vero sententiam improbata opinione Aretin. imò, quod prohibita patri ususfructus acquisitione, ejus fructus, aut commoditates non lucretur, tenent Ripa in d. l. cum filio à n. 68. de legat. 1. & ibidem Aymon. n. 57. cum seqq. Hipolit. Riminald. in §. 1. à n. 131. instit. per quas pers. nobis acquir. Reyger. Thesaur. jur. verb. Pater, n. 48. Caldas in leg. si Curatorem: verb. Lassis. n. 145. vers. Licet, Gabr. conf. 118. n. 12. & 10. in 1. & conf. 162. à num. 16. in 2. Montealegr. in pract. lib. 2. cap. 1. §. 13. n. 66. vers. Licet, bis fundamentis, Molfes. ad Consuetud. Regn. Neapol. part. 4. quest. 38. n. 8. & doctè noster Gregor. in l. 5. titul. 17. part. 4. vers. Usufruct. Dom. Molin. lib. 1. de primogen. capit. 19. n. 33. ubi falsissimam esse opinionem Aretini affirmat, & de ea dubitat Xarez in quest. 15. majorat. à n. 15. & Franch. decis. 161. n. 8. qui propter auctoritatem D. Molinæ huic sententia magis adhaeret.

Et præfatam Aretini opinionem etiam impugnant Surd. conf. 116. num. 73. Gratian. decis. 76. n. 12. Maltrill. decis. 59. n. 5. & decis. 82. n. 5. Montealegr. in pract. lib. 2. cap. 1. §. 13. n. 66. Ponte conf. 31. n. 5. tom. 1. & in repetit. feudat. lectura 7. à n. 56. ad fin. in tit. de his, qua in feud. dare poss. noviter, & doctè Consil. de Georg. in repetit. feudat. cap. 40. à n. 25. vers. Alii sunt, qui tenent Castill. de usufruct. cap. 3. n. 58. S. Felic. decis. 73. à n. 7. Hartham. Pistor quest. jur. lib. 4. cap. 11. (qui optime declarat in n. 6. quo casu Aretini opinio accipi debeat.) Marin. lib. 2. resol. jur. cap. 69. à n. 11. ubi quod nulla lege dictum Aretini fundari possit.

Alii vero in hac opinionum varietate sub distinctione eas ad concordiam reducere conantur; dicunt enim, quòd aut prohibitio, ne ususfructus patri quæratur, provenit à lege, vel ab homine: si à lege, tunc procedere opinionem Aretini affirmant; si ab homine: contrariam sententiam veriore esse asserunt ex eo, quod mitius cum lege, quam cum homine agatur l. celsus cum vulgat. ff. de arbit. & istam concordiam tradunt Afflict. in constit. minor. n. 11. quem re-

fert Franch. decis. 10. n. 8. & clarius Ponte decis. conf. 19. n. 29. cum sequentibus Hieron. Gabriel. decis. conf. 118. col. ult. Peregrin. de Fideicom. artic. 45. n. 9. Palchal. de Parr. potest. 1. part. cap. 3. n. 10. Giurb. ad Consuet. Messan. cap. 7. gloss. 3. part. 1. à n. 25.

Sed, quidquid hanc inter usumfructum, & fructus, aut commoditatem in favorem patris differentiam firment DD. saltem in præfato casu, cum ususfructus acquisitionis prohibitio à lege, non ab homine, provenit, ut in eo ususfructus commoditas, non obstante prohibitione, patri quæratur. Contrarium tamen verius, si pro negativa opinione contra Aretinum indistincte resolvendum censet: Imò quid stante hominis, vel legis prohibitione, ne patri ususfructus in bonis filii adquiratur, etiam in ea fructus, & omnis commoditas comprehendatur.

Cujus resolutionis ea elegans, ac singularis ratio assignari potest, nimirum; quia regulariter prohibitiones istæ, in favorem filiorum à lege, vel ab homine adjiciuntur, & finis, aut mens principalis prohibentis sit, filiis plenissimè, & sic magis, quam patri prospicere plenam proprietatem eis relinquendo, ut majorem utilitatem ex rebus ita relictis consequantur, ut docet (licet ad aliud) Fontan. de Pact. nupt. claus. 4. gloss. 7. part. 3. n. 26. ibi: *In usufructu autem consideratur, quod propterea voluit testator eum patri prohibere, ut filius illam lucri faceret.*

Quod in feudalibus maximè procedit, in quibus hujusmodi ususfructus per patrem acquisitionis prohibitiones adjiciuntur equidem ut filius domino directo melius servire possit; qua propter principaliter in ipsa commoditate intelligi debent: aliàs namque, si commoditas per patrem ei auferatur, inefficax redderetur prohibitio, ut bene animadvertunt Gabriel conf. 162. ex n. 8. tom. 2. Georg. in repetit. feudat. cap. 40. n. 29. vers. Verum isti intellectus, Ponte in repetit. feudat. lect. 7. n. 63.

Ex quibus patet, quod ratio præfate ususfructus prohibitionis communiter esse solet lucri captatio ejusdem filii, consequenterque in ea fructus, & commoditas comprehendere debent, aliàs enim si commoditas patri concedatur, inutilis, & inefficax remanebit talis prohibitio, cum effectus principalis, nimirum majorem utilitatem filiis tribuere non sequatur, ut notat, licet breviter, Gregor. Lop. in decis. l. 5. tit. 17. part. 4. verb. Usufructo in med. & etiam ex mera subtilitate juris talis prohibitio fraudaretur, si tantum de jure formali usufructus, non vero etiam de ejus fructibus, & commoditate intelligi deberet, ut docet Dom. Molin. decis. lib. 1. cap. 19. n. 33. Ideoque ne patri una via concedatur, quod aliàs est prohibitum contra regul. cap. cum quid, de regul. jur. in 6. resolvendum est, in ista ususfructus acquisitionis prohibitionem, etiam fructuum, & commoditatis acquisitionem comprehendi, quia in idem reincidit, & est effectus principalis dispositionis.

Quæ verissima ratio expressè comprobatur ex pluribus juribus, in quibus dum patri ususfructus acquisitio in bonis filii prohibetur, etiam quoad commoditatem intelligitur prohibitio.

Ut in authent. excipitur, Cod. de bon. qua liberè & cujus ususfructus acquisitionis prohibitionem, etiam quoad fructus, & commoditates intelligunt, & interpretantur Doctores, ne inefficax reddatur dispositio, Dom. Molin. decis. cap. 19. à n. 31. Ant. Gabr. conf. 118. num. 12. in fin. & n. 13. lib. 1. & conf. 162. à n. 22. lib. 2. S. Felic. decis. 73. n. 9. & cum aliis Castill. de Usufruct. decis. cap. 3. à n. 54. & 58. quod magis exprimitur in auth. ut liceat matri, & avia in princ. ibi: *Neque ususfructum, neque quodlibet penis. habeant participium, & notant Ripa in decis. l. cum filio, n. 7. de leg. 1. Cald. Pereyr. in decis. leg. si curatorem, verb.*

Legis. n. 144. doctè Hipol. Riminald. in d. §. 1. n. 133. in l. per quas pers. nobis acquir. Gratian. decis. 76. n. 15. & idem ad istam authent. notant plures ex supra pro hac opinione relatis.

81 Et idem in prohibitione acquisitionis usufructus in rebus à Principe filio donatis ex leg. cum multa, Cod. de bon. qua liber. quam prohibitionem etiam quoad commodatam versari, ita ut plenissimo jure, tanquam quasi castrensia, filio acquirantur, est communis resolutio, ut patet per Gregor. Lop. Pinell. Marieng. Xuar. & alios plures relat. per Gom. in leg. 48. Taur. à n. 13. & per Barbof. ad ordinam. lib. 4. tit. 98. §. 5. novissimè Portugal. de Donat. Regiis, part. 3. cap. 23. à n. 43. S. Felic. dict. decis. 73. à n. 7. Cald. dict. l. si curatorem, verb. Lasis, n. 154. † ubi idem comprobatur ex l. fin. §. sive, Cod. de bon. qua liber. ubi usufructus acquisitionis prohibitionem intelligit Imperator de omni qualibet acquisitione, illic: Nullam acquisitionem, nec usufructum queri.

83 Et etiam nostral. 48. Taur. dum usufructum bonorum adventitiorum ad filios uxoratos pertinere voluit, id expressè declaravit parentibus prohibens tam usufructus jam quæsitum, vel ipsius fructuum retentionem, quam novam acquisitionem, ibi: Mandamos, que de aqui adelante el hijo, ò hia, casandose, y velandose, se ayan para si el fruto de todos sus bienes advençios, püesto que sea vivo su padre, el qual sea obligado à se lo restituirsin le quedar parte del usufructo de ellos. Quia finis istius legis præcipuus fuit, filios uxoratos talem usufructum lucri facere, ut melius onera matrimonii sustinere possent. & idè rectè per istam leg. patri prohibetur cujuslibet commoditatis retentio, seu acquisitio, & ita docent Gom. & omnes Tauristæ ad dict. leg. 48. & ad rem Azeved. in dict. leg. 9. tit. 1. in fin. lib. 5. Recop. † licet in nostro casu contrarium ibi sentiat in feudis, vide Giurb. dict. gloss. 3. n. 25. & 26. S. Felic. decis. 81. à n. 5.

85 Unum tamen animadvertere, necessarium existimo, quod omnia supradicta contra opinionem Aretini procedere debent eo dumtaxat casu, quo usufructus acquisitionis prohibitio à lege, vel ab homine in favorem filiorum parentibus est inducta: secus vero si, nullo filiorum favore attento, ex mera juris subtilitate proveniat; quia tunc ex ista subtilitate, & ratione in fructibus ac commoditate usufructus, ut ab ipso jure diversis, ad patrem bene pertinere poterunt, jure directo penes filium remanente, quod exemplificari potest ex dictis per Bald. Bart. Gom. & alios in l. referendos, qui asserunt, usufructu filio in potestate relicto, ejus commoditatem ad patrem pertinere, licet usufructus jus, ut personalissimum, personam filii transgredi non possit, quo casu, cum ideo usufructus patri non queratur, quia personalissimus sit, & sic ex mera subtilitate, ac dispositione non respiciente favorem filii, rectè inferunt DD. relati commoditatem saltem ad patrem spectare, in cujus acquisitione ratio personalitatis cessat; quam tamen resolutionem in hoc casu legati usufructus intellige tantum jure Digestorum, non vero jure Codicis, quo attento, integer usufructus patri queritur ex leg. fin. Cod. de Usufruct. ut infra latè dicam.

86 Et pro absoluta istius quæstionis declaratione duos solum casus proponam, in quibus ex ferè omnium consensu, stante dicta prohibitione, nullam usufructus commoditatem pater lucrari poterit, sed plenus usufructus ad filium spectare debet.

87 Primus est, cum in pœnam patris ei usufructus à lege, vel ab homine auferatur; nam tunc absquè dubio usufructus cum omnibus suis fructibus, & commoditatibus ad filium pertinebit, ut expressè probatur per l. fin. §. sive, Cod. de bon. qua liber. Bart. Alex. & alii in l. Gallus, §. Quod si is, ff. de liber. &

posthum. Angel. & Salicet. in l. fin. Cod. de natural. liber. Castr. in authent. excipitur, n. 6. Cod. de bon. qua liber. Riminald. in §. 1. n. 121. in l. per quas person. nobis acquir. Gregor. Lop. in leg. 13. gloss. del heredo, tit. 7. part. 6. Gabr. dict. conf. 118. col. fin. Natta conf. 420. Honded. conf. 72. libr. 1. Socc. conf. 124. n. 4. volum. 3. Tiraq. de Keiract. lignag. §. 1. gloss. 9. n. 71. Alva conf. 586. n. 7. Petra de Fideicommiss. quaest. 14. num. 327. benè Caldas in dict. l. si curatorem, num. 150. optimè Peregrin. de Fideicommiss. artic. 45. n. 9. Giurb. ad Messan. cap. 7. gloss. 3. part. 1. n. 29.

88 Quod adeo præcedere ait Bald. ut neque ex his bonis alimenta patri filium præstare teneri dixerit in authent. bona damnatorum, Cod. de bon. damnat. col. 1. vers. Quarto, Palac. Rub. in cap. per vestras in rubr. §. 64. n. 13. Roder. Xuar. relatus per Cald. ubi supr. cujus tamen dictum non inveni.

89 Sed contrarium est verius, imò quod in hoc casu pater alendus sit, Decian. conf. 12. n. 52. & cum aliis pluribus Gomez in l. 9. Taur. n. 45. & ad rem est Text. expressus in l. Imperator 50. in fin. ff. ad Trebell. & in authent. de incest. nupt. in princ. vers. Si vero contigerit, collat. 2. & in nostra quæstione Cald. dict. n. 150. & Giurb. dict. n. 29.

90 Secundus casus est, in quo proculdubio pater privatus usufructu, neque commoditatem prætere potest, veluti si prohibens expressè etiam caverit, quod nec commoditas ad patrem perveniat, ut docet idem Aretin. in dict. §. Igitur, n. 13. in l. per quas pers. nob. acquir. Franch. dict. decis. 10. n. 8. Dom. Molin. dict. lib. 1. cap. 19. n. 34. Ubi quod ista specifica prohibitio ne stante, absque dubietate dicta resolutio procedit, & idem docet Cald. in dict. l. si curatorem, n. 145. vers. Licet, & expressè comprobatur per dict. l. fin. §. Sive, l. cum multa Cod. de bon. qua liber. authent. ut liceat matri, & quia in princ. † quod, & non solum si expressè verum, & si tacitè sit prohibitum, locum habebit, ut si dicatur, quod nullum participium, au partem pater in bonis filii habeat, ut probatur ex dict. authent. ut liceat, & dict. l. fin. §. Sive, dict. l. 48. Taur. & docent Peregrin. dict. conf. 102. n. 2. & Giurb. dict. cap. 7. gloss. 3. part. 1. n. 27.

92 Unum tamen animadvertere, ad inducendam videlicet usufructus per patrem acquisitionis prohibitionem conjecturas, vel aliter tacitè apparere, sufficere, ut per Text. in l. si usufructus, §. si ita, juncta ibi Gloss. in verb. Repellendus, ff. quand. dies leg. ced. probant Bart. & Paul. de Castr. in authent. excipitur, n. 2. Cod. de Bon. qua liber. Valasc. consil. 108. n. 34. tom. 2. plenissimè Caldas Pereyr. in l. si curatorem habens, verb. Lasis à n. 146. Bec. qui communem dicit, consil. 97. n. 15. & refert Sotomayor allegat. cap. 3. à n. 54. Fontanell. claus. 4. gloss. 7. part. 3. n. 23. optimè, & notabiliter Petr. Surd. conf. 116. ex n. 11. & passim per tot. & conf. 143. n. 21.

93 An autem prohibita patri bonorum adventitiorum administratione, usufructus quoque acquisitio prohibita censeatur? Aliqui dubitare solent: Sed breviter negativè resolvendum est; quia, & si ad hoc conjecturæ, aut verba æquivalentia sufficiant, hoc tamen intellige quando talia sunt, ex quibus nihil aliud, quàm perceptionis usufructus prohibitio deduci possit, juxta Surd. Castill. & alios supra relatos, cum tamen ex hujusmodi administrationis prohibitione non ita necessario inferatur testatoris voluntas ad usufructus prohibitionem, multo enim diversæ rationes in prohibitione administrationis considerari solent, quæ ad interdictionem usufructus minimè influunt: in administratione quippe prohibenda considerat testator filii favorem non respectivè ad fructus querendos, vel non, sed ad securitatem bonorum; ne pater, de quo testator parum confidit (quia dissipator

tòr forte) ea malè alienet, & perdat; ita ferè Dom. Molin. lib. 1. dict. cap. 19. n. 34. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 7. part. 3. cap. 23. n. 22.

94 E contra verò prohibita patri usufructus acquisitione, an administratio prohibita censeatur tractant latè plures congerentes Fontanell. dict. part. 3. ex n. 27. benè distinguens Castill. de usufruct. cap. 3. ex n. 59. & 63.

95 Item animadvertè, hujusmodi prohibitiones, ne adventitorum usufructus patri queratur, per matrem in legitima adjici non posse, ex quo hoc jus à lege ratione patriæ potestatis patri tribuitur, quod idè per matrem tolli nequit, ut resolvunt Caldas in verb. Lasis, n. 146. vers. Contrariam, Capic. decis. 56. Ricc. ad Franch. decis. 161. ex Text. in l. nemo potest, ff. de legat. 1. & authent. ut liceat matr. in princ. vers. Et postquam reliquerit, & vers. Hoc enim, Dominic. Ant. de Portug. de Donat. 3. part. cap. 23. n. 21. contra Novar. ad Franch. in loc. citat.

99 Nota tamen, quòd si in aliquo casu patri usufructus, commoditas, vel fructus tantum queratur, jure directo penes filium remanente, ista commoditas tandiù patri durare debet, quamdiù vita filii duraverit; nam, ea extincta, extinguitur etiam patris commoditas, cum & usufructus, à quo commoditas ista dependet, per mortem filii extinguatur, ut expressè comprobatur per Text. singular. in l. necessario 8. §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit. Ubi idem generaliter statuitur in quolibet casu, quo commoditas per usufructuarium in alium transferatur, & idem docet ibidem Gloss. & Imol. num. 5. Ant. Gom. in l. 48. Taur. n. 2. Barbof. solut. matrim. in l. usufructus 57. n. 3. & in nostro casu Mendez in l. cum oportet, Cod. de bon. qua liber. Pinell. de bon. mater. in l. 51. part. 1. num. 4. Tello in l. 5. Taur. n. 8. Morla in Empor. tit. 6. quaest. 1. n. 6. Menoch. conf. 1022. n. 19. Giurb. dict. cap. 7. gloss. 2. n. 11. & facit doctrina ex Dom. Salgad. & aliis supra relata.

97 Item ex nostra differentia inter usufructum, & ejus fructus, quidam notabiliter inferre volunt, quòd, quamvis usufructus filio in patria potestate existenti legatus patri non acquiratur; queratur tamen ei fructus, ac commoditas ejus, quam opinionem docent Bald. in l. fin. n. 3. & 8. Cod. de usufruct. Paul. de Castr. conf. 455. n. 2. bene Angel. Aretin. in §. 1. n. 5. in l. per quas person. nobis acquiritur, Ann. conf. 51. num. 12. Milanens. decis. 3. num. 72. & cum Odoffred. Salicet. & aliis antiquior. latè Anton. Gom. in l. 48. Taur. n. 2. Ubi quòd hæc sit vera intelligentia ad l. fin. Cod. de usufr. in casu, quo filio ejus contemplatione, vel simpliciter usufructus filio relinquatur, quia tunc (ait) certum est, in ejus persona usufructum radicari, commoditate dumtaxat ad patrem transeunte, & idem docent eleganter Bart. in dict. l. fin. Cod. de usufr. & in dict. l. cum filio in 2. quaest. sub n. 9. quem sequuntur ferè omnes antiquiores, & ibidem Cuman. col. 4. & optimè Paul. de Castr. conf. 455. n. 7. vol. 2. & conf. 247. n. 6. vol. 1. Dilect. de Art. testand. lib. 6. caus. 13. n. 3. Ruin. conf. 194. lib. 2. Paris conf. 157. n. 5. lib. 4. Boët. decis. 199. n. 8. optimè, & latè Peregrin. conf. 102. num. 3. Pont. conf. 116. n. 3. lib. 2. Arias in l. 46. Taur. num. 5. in fin. Marieng. in l. 9. tit. 1. gloss. 1. n. 9. lib. 5. Recop. & ex aliis Giurb. ad Confuet. Mess. cap. 7. gloss. 2. part. 1. n. 11. & 17. & cap. 1. gloss. 2. n. 11.

98 Quæ quidem doctrina, & illatio ex nostra differentia jure Digestorum verissima erat, quo attento, quamvis quidquid filius acquireret, patri quereretur ex l. placet cum vulgatis, ff. de acquirenda heredit. l. 1. ff. si apparent. quis fuerit manumiss. & cum aliis Dom. Valent. Illustr. jur. lib. 1. tract. 2. cap. 8. n. 4. hoc tamen locum non habebat in jurib. personalissimis, ut Lagunez de Fructibus.

in usufructu filio relicto, ut docent Anton. Gom. in l. 48. Tauri, n. 2. P. Molin. de Inst. & jur. tract. 2. disput. 8. versic. Quartus, Trentacing. lib. 1. variar. tit. de pecul. resol. 5. n. 9. Antunez de Portugal. de Donat. Reg. tom. 2. part. 3. cap. 23. n. 42. Et idè acquisitionis patris in usufructus commoditatis, & fructibus dumtaxat exercebatur, in quibus prohibitionis ratio cessabat, ut est de mente Bartol. & Gometii in locis, n. 98. relatis.

99 Sed jure Codicis attento, & præcipuè, dict. l. fin. Cod. de usufr. illatio Bald. & nostri Gomet. sustineri nequit, cum imò, attenta veriori opinione, & ipsa l. fin. quæ expressè quæstionem dissolvit, talis usufructus filio relicto indistinctè patri queritur, & idè cum in ejus persona jus radicetur, etiam post mortem filii durat: † & quòd magis est, & specialiter per dict. l. fin. Cod. de usufruct. caveretur, mortuo patre, apud filium remanet, & in ejus persona continuatur, quod expressè, & absque dubio probatur per dict. l. fin. quam ad hoc notabilem, & expressam reputat Cavalcan. de usufruct. n. 179. vers. Quod autem debet, fol. mihi, 372.

100 Et hanc sententiam, ut veriore, & dict. l. fin. magis conformem, tenent contra sup. relatos, Connan. lib. 4. commentar. cap. 6. num. 4. Roderic. Suarez in quæstion. majorat. quaest. 6. n. 11. Pichard. in §. finitur, in l. de usufruct. n. 4. & 5. ubi doctè rem explicat, Pinel. in l. 1. part. 1. n. 41. C. de bon. matern. Mendez de Castr. in l. cum oportet, C. de bon. qua liber. part. 2. n. 114. cum seqq. Petr. Gregor. part. 1. syntag. jur. lib. 4. cap. 5. n. 8. 12. & 20. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 16. n. 9. August. Motl. in empir. jur. part. 1. tit. 6. quaest. 1. n. 6. fol. 277. & optimè, ac eleganter Castill. de usufruct. cap. 63. ubi latè per tot. de interpretatione, dict. l. fin. & à n. 14. pro ista opinione resolvit, & sic d. l. fin. concordat cum l. cum oportet, C. de bon. qualiber. & eum sequitur August. Barbof. in Collect. ad Cod. in dict. l. fin. n. 4. ubi benè rejicit opinionem Gomezii, & supr. relatorum.

102 Item ex præfata hujus capituli principali differentia inter usufructum, & ipsius fructus ad proxim inferitur, quod publicatis bonis usufructuarii usufructus non transit in fiscum, quoad jus formale: secus quoad fructus, aut commoditates, durante ejus vita, ut per Text. in l. 4. §. & hic subjungit, ff. locat. l. quomodo, & ibi Gloss. ff. de re judicat. l. si ex postulaverit, §. jubet, ff. ad leg. Jul. de adulter. tradunt Ant. Gom. 2. var. cap. 15. n. 18. Molin. de just. & jur. tom. 1. disput. 9. vers. Ex dictis facilius, Garcia de expens. cap. 10. n. 47. & cum aliis Farinac. in prax. crimin. quaest. 25. n. 149. Sanchez in præcept. Decalog. tom. 2. cap. 16. ex n. 3. Fermosin. allegat. 15. ex n. 19. etiam si usufructuarium post mortem, vel certum tempus usufructum restituere gravatus sit, quia adhuc, ipse sua vita durante, vel tempore, seu dilatione, fructus ad fiscum pertinebunt, Garc. d. cap. 10. n. fin. Sanchez d. cap. 16. n. 5. † Quæ tamen resolutio juxta eundem Sanchez in n. 7. & 8. intelligenda est dummodo ex delicto, quo confiscationis pœna infligitur, pœnam quoque mortis, vel mediam aut maximam capitis diminutionem reus non patiat; in his namque casibus usufructus formalis jus in totum resolvitur, & statim cum proprietate consolidatur, juxta Text. in l. corruptionem, Cod. de usufruct. & prosequuntur Albertic. in l. si ex postulaverit, §. jubet, n. 5. ff. ad leg. Jul. de adulter. benè Morquech. de divis. bonor. lib. 4. cap. 4. n. 34. cum seqq. & cum multis Barbof. l. Collect. ad Cod. in d. l. corruptionem, n. 13. n. Aillon in addit. ad Gom. d. cap. 15. n. 19.

104 Ex quibus idem dicendum est in usufructu bonorum adventitiorum, ut similiter, publicatis bonis patris, in fiscum quoad fructus, seu commoditatem durante

ante vita patris transeat, non verò, quoad jus formale, Dom. Molin. Morquech. & DD. proximè referendi, cum prædicta tamen declaratione, si pater mortis pœnam, vel mediam, aut maximam capitis diminutionem patiat, ut tunc cum filiorum proprietate consolidetur, optimè ita contrarias in hoc casu opiniones concordant Molin. de justit. & jur. tom. 1. disputat. 9. col. 9. Morquech. de divis. bonor. d. cap. 4. ex num. 34. Farinac. in præct. crimin. d. quest. 24. num. 43. Plaça de delict. cap. 22. num. 39. Fachin. lib. 9. controvers. cap. 50. in fin. Fermosin. allegat. 36. num. 43. & 44. Sixtin. de regalib. lib. 2. cap. 12. num. 27. Castr. Palao. tractat. 4. disput. 5. punct. 11. num. 11. Sanchez in præcept. lib. 2. cap. 16. num. 18. & 19. & meritò, quia præfatis modis patria potestas solvitur, qua extincta, ususfructus etiam extinguatur, necesse est, ut rectè pro ratione resolvunt DD. citati.

105 Juxta quæ idem resolvendum, jure nostro Regio attentio, si filius ante, vel post publicationem bonorum matrimonium contraxerit; nam, & ex hac causa apud nos filius patriam potestatem egreditur, & adventitiorum ususfructus ad eum pertinet, & cum proprietate penes ipsum remanente consolidatur, juxta nostram l. 48. Taur. ita optimè Sanchez d. cap. 16. num. 15. idemque jure Lusitano servandum docet Dominic. Antunez de Portugal. de donat. Reg. part. 3. cap. 13. num. 56. in fin.

106 Item ex dicta nostra inter ususfructum, & ipsius fructus, ac commoditatis differentia notabiliter infertur, quod, quamvis ususfructus ab uno ex conjugibus, constante matrimonio, adquisitus, alteri non communicetur, quoad jus, quia personale, & individuum est, & ideò, non dividi, nec personam acquirere transgredi potest, fructus tamen ejus, & commoditates, constante matrimonio perceptæ absque dubio inter eos communicantur, ut docent Ioan. Gutierrez præct. quest. 116. n. 4. lib. 2. Ayora de partition. 1. part. cap. 8. n. 20. Canner, in cap. volentes, §. Explicitis, n. 6. Morquech. de divis. bonor. lib. 2. cap. 15. à n. 10. D. Palac. Rubios in repetit. ad cap. per vestras de donation. inter. in rubr. §. 65. num. 66. Gregor. Lopez in l. 18. tit. 11. part. 4. Dom. Covarruv. de spons. part. 2. cap. 7. §. 1. n. 9. Didac. Perez in l. 4. tit. 4. lib. 5. ordinament. Matienç. in l. 2. gloss. 1. num. 87. tit. 9. lib. 5. Recopilat. Ant. Gomez lib. 2. variar. resolut. cap. 15. num. 19. & in l. 70. Taur. n. 28. Garcia de conjugal. ac quest. n. 134. & 174. Marius Giurb. ad Consuet. Messanen. d. cap. 1. gloss. 2. part. 1. n. 107.

107 Sicuti, & quorumlibet bonorum, incommunicabilium redditus, ac fructus inter conjuges communicantur, ut docent in officiis, & similibus rebus ad plura Philipp. Decius conf. 560. n. 5. Carpan. ad statut. Mediolan. stat. 483. num. 236. part. 2. Cassan. in Consuet. Burgund. rubr. 4. §. 2. verb. Totum, num. 6. Gregor. Lopez in l. 17. tit. 11. part. 4. Montal. in l. fin. gloss. 1. tit. 3. lib. 3. Fori, Theaur. decis. 187. in fin. Roderic. Suarez in tit. de las ganancias, n. 63. Ant. Gom. in l. 52. Taur. n. 11. & 33. Gasp. Baeza de decim. tutor. cap. 25. n. 24. & cap. 24. n. 15. & cap. 30. num. 17. D. Palac. Rub. in cap. per vestras de donation. inter. §. 62. n. 10. Matienç. in l. 5. gloss. 5. tit. 9. lib. 5. Recopilat. & ibi Azeved. n. 5. & in l. 3. & 4. num. 15. & 27. Ioan. Gutierrez lib. 2. præct. quest. 118. num. 6. Ayora de partit. part. 1. cap. 9. n. 6. Lara in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, n. 262. ff. de liber. agnoscend. Morquech. de divis. bonor. lib. 2. cap. 11. n. 17. Petr. Barbol. in l. 1. part. 1. n. 32. 35. & 36. ff. solut. matrim. Felic. de societate. cap. 13. n. 31. Marius Giurb. ad Consuet. Messanen. d. cap. 1. gloss. 3. part. 1. n. 13. & tot. capit. latè de materia, & de bonis, constante matrimonio, superlucrat, de quibus latissimè nostri Reguicòla supra relati.

108 Quod tamen dictum in usufructu limita, si titulo emptionis, aut alio titulo oneroso per unum ex conjugibus adquisitus sit, quia ultra, quod, constante matrimonio, fructus communicantur, Dom. Covarrub. d. cap. 7. §. 1. n. 9. Garcia de conjugal. ac quest. num. 94. & supra relati; soluto etiam matrimonio, ejus æstimatione communicari debet, Giurb. d. cap. 1. gloss. 2. part. 1. n. 114. & an æstimationis computatio fieri debeat juxta l. hereditatum, ff. ad leg. Falcid. vel juxta l. si quis argentum, §. fin autem, Cod. de donatio. vide ad rem Dom. Covarruv. 3. variar. cap. 19. n. 18.

109 Ut, & in Officio Tabellionatus, Procurationis, vel alio simili ex communi pecunia à viro, constante matrimonio, empto, in quo cum uxor ob ejus incapacitatem, & Officii individuitatem partem habere non possit, ejus æstimatione inter eos dividitur, ut tenent Tello Fernandez in l. 26. Taur. n. 11. Avendaño respons. 9. num. 3. & respons. 38. Gutierrez lib. 2. canonic. quest. quest. 5. n. 47. & lib. 2. præct. quest. 119. n. 7. Matienç. in l. 5. gloss. 4. tit. 9. lib. 5. Recopil. Felician. de censib. lib. 2. cap. 3. num. 29. Gasp. Baeza de dot. cap. 26. num. 14. Azeved. in d. l. 5. num. 1. Carpan. ad statut. Mediolan. stat. 488. n. 267. Ayora de partit. part. 1. cap. 8. n. 61. Dom. Covarruv. d. cap. 9. n. 4. & 6. Valasc. de partit. cap. 13. n. 69. & 70. Garcia de conjugal. ac quest. num. 69. & de expens. & melioration. cap. 14. n. 14. & 15. Corduba in summ. de casis de conciencia, quest. 134. Mieres de majorat. part. 4. quest. 40. à num. 34. Giurb. d. cap. 1. gloss. 2. part. 1. num. 115. ubi, & quod constante matrimonio ejus fructus, ac emolumenta communicantur, & Azeved. in d. l. 5. n. 1. & 7.

110 Item infertur, quod, quamvis vidua, cui in Aragonia, aut Cathalonia ususfructus in bonis manii ex specialibus constitutionibus competit, jus formale utendi cedere, aut alienare nequeat, benè tamen id facere potest circa ejus fructus, & commoditates eos percipiendi, ut in specie docet ex dict. l. necessario, §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit. & aliis juribus, & DD. ex supra adductis, Cancer. tom. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 47. & 48. quem sequitur Fontan. de part. nupt. claus. 7. gloss. 3. n. 28.

111 Item ex prædicta inter ususfructum, & fructus differentia, infertur ad notabilem in praxi quæstionem resolutio circa remissionem, aut renunciationem bonorum adventitiorum per patrem in favorem filii factam, in qua quæstione valde dubitant DD. an talis donatio, seu ususfructus renuntiatio in præjudicium creditorum, vel aliorum filiorum teneat: Pro cujus articuli veriori declaratione distinguendum quoque mihi videtur, prout in superioribus quæstionibus distinximus, inter ususfructum renuntiatum, & fructus: in primo casu, quamvis plures DD. teneant rectè ususfructus renuntiationem in præjudicium creditorum, aut filiorum legitime procedere, nullam differentiam inter ususfructum per patrem agnitum, vel non, constituendo, imò multi id non solum cum ususfructus de jure tacitè ei fuerit quæsitus, sed, & cum expressè fuerit acceptatus, resolvunt per text. in l. cum oportet, §. Non autem, vers. Sin autem ref. C. de bon. qua liber. & in l. fin. vers. Sive ex contrario patre recusante eodem, Patil. conf. 738. n. 22. Cornæus in d. §. Sin autem, vers. Dicis pro concordia, & conf. 285. n. 15. & 16. volum. 1. Gregor. in l. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 12. vers. Contra ista tamen dicta Socini, Mendez de Castr. in d. l. cum oportet, n. 30. Menoch. conf. 282. n. 32. Pater. Molin. de just. & jure. tract. 2. disput. 8. num. 2. vers. Secundus est, Tello Fernandez. & alii per Gomez in lib. 48. Tauri, n. 9. & 10. Sess. decis. 137. n. 25. Alexand. Trentacinq. lib. 1. variar. resolut. tit. de pecul. resolut. 5. Pater

112 Pater Sanchez lib. 6. de matrim. disput. 4. n. 18. Marius Giurb. in Constitut. Messan. cap. 3. gloss. 8. part. 1. n. 15. Quinimò non tantum ususfructum adventitiorum patri ipso jure tacitè quæsitum, sed etiam expressè acceptatum in præjudicium creditorum, seu aliorum filiorum uni ex filiis proprietatem habenti renunciari per patrem, aut remitti posse; quin in legitima æstimatione sit conferenda, quia non ex re patris utilitas aliqua provenit, sed ex proprietate adventitiorum, junctâ ususfructus consolidatione, reuervant expressè Tellus in l. 17. Tauri, numer. 63. Calderas in §. Sed hac, cap. 2. num. 99. & 110. in fin. de inoffic. testament. Pereyr. decis. 55. Carval. de una, & alter. quart. cap. 1. num. 156. & 157. Mangil. de imputat. quest. 45. num. 11. junct. numer. 16. Portugal. de donat. Reg. part. 3. cap. 23. num. 36. qui pro hac sententia Riminald. Alexand. Menoch. Surd. & alios refert; quorum tamen plures minimè in hoc casu loquuntur sed præfati Caldas, Mangil. & alii pro hac resolutione referunt, extolluntque nimis d. §. Sin autem l. cum oportet, illic: Sin autem res sibi memorato modo adquisitas parens noluerit retinere, sed apud filium, aut filiam, vel deinceps personas reliquerit, & c. quasi id expressè patrem acceptato loquatur.

113 Sed certè pro veriori hujus articuli resolutione in hoc primo casu renunciationis ususfructus distinguendum potius inter ususfructum de jure tantum tacitè patri quæsitum, nondum tamen expressè agnitum, & inter eum quem expressè pater acceptaverit, ut illum rectè pater filio renunciare aut remittere valeat, in creditorum, vel filiorum præjudicium, quin postea ususfructus hic, vel ejus æstimatione conferri debeat, quia ut jus quærendum haberet nihilque pater ex hujusmodi juris renunciatione de suo patrimonio minuire censetur, sed id tantum agit, ne ususfructus ei quæretur + juxta vulgaria jura in l. quod autem 6. l. patrem 19. l. debitorem 20. cum aliis, ff. qua in fraud. credit. l. non fraudantur 184. ff. de reg. jur. & alia congesta per DD. referendos, quæ tantum creditoribus succurrunt, contra debitores suum patrimonium donationibus, renunciationibus, vel aliter diminuentes, non vero contra eos, qui quærenda jura lege jam delata omittunt, ut in hereditatibus legatis, & aliis delatis tantum juribus resolvunt plenissimè alios congerentes Castill. lib. 5. controvers. cap. 121. n. 19. cum seqq. Dom. Olea de cess. jurium, tit. 2. quest. 3. per tot.

114 Nec huic resolutioni obstat quod ipso jure ususfructus adventitiorum patri quæretur etiam ignorant, & absque ulla expressa acceptatione; quapropter ejus renunciatione juris quæsitum esse, non quærendi videbantur dicendum; quia hoc idem in legatis (vindicationis intellige ne à Theoricis corripiamur) de jure communi accidebat, quod dominium ipso jure à morte testatoris transibat in legatarium l. actio cum vulgaris, ff. de furt. etiam ignorantem, l. si tibi homo. §. Cum servus, ff. de legat. 1. l. cum pater, §. Surd. de leg. 2. quod & jure codicis in quibuslibet legatis, & fideicommissis servatur ex l. unica, Cod. commun. legat. juxta notata passim per Theoricis, & DD. in §. Sed alii insit. de legat. & tamen hac legali acquisitione legatariorum non obstante, legatum ante agnitionem legatarii, ut jus quærendum semper fuit habitum, & nunc habetur, ejusque repudiatio in creditorum præjudicium fuit approbata in dict. l. quod autem 6. §. Sed, & illud 4. cum vulgar. ff. qua in fraud. credit. ex quo fictitia hæc acquisitio non perfecta, & irrevocabilis censetur, sed imò retro revocabilis, sive quia resolvenda remanet, non sequuta legatarii acceptatione, in cujus favorem tantum est inducta, ita quod eo repudiante legatum dominium ejus retrò nunquam, nec momento quidem tempo-

ris legatario quæsitum fuisse censetur, destructa fictione juris, juxta quam repudiatio, non alicujus juris quæsitum, sed quærendi potius habenda, ut nulla ex hoc fraudulenta alienatio dicatur, pro quo est Text. singularis in l. 1. §. utrum autem, ff. si quis in fraud. patron. ubi notabiliter ad rem ibi: Quamvis enim legatum retrò nostrum sit, nisi repudietur, attamen cum repudietur, retrò nostrum non fuisse palam est: frequenterque notant Theoricis, & videri potest apud Fabrum 8. conjectur. cap. 19. & cum aliis Anton. Pichar. in §. Item si quis in fraudem num. 17. insit. de action. Oluald. ad Donell. lib. 23. commentar. cap. ultim. in princip. & ex practicis optimè Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 132. num. 4. & cap. 271. num. 10. 11. 37. & 38. qui optimè in ususfructus patris repudiatione loquitur; sequitur Petr. Surd. in singulari ad rem. conf. 116. n. 78. & conf. 300. n. 8. 16. & 19. Tell. Fernand. in l. 4. Taur. num. 59. vers. Ulterius videbatur, benè intelligens dict. l. quod autem, ff. qua in fraud. credit. & prosequuntur Vincent. de Franch. decis. 101. n. 17. Lara in l. si quis à liberis, §. Utrum, num. 60. cum seqq. de liber. agnoscend. Flores Diaz de Mena in addit. ad decis. Gam. 118. Fab. de Ann. conf. 113. num. 2. cum seqq. Castill. lib. 5. controvers. cap. 112. ex num. 35. Pater Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 4. num. 8. & in summ. lib. 2. cap. 14. ex num. 59.

115 Et ita specialiter in nostra ususfructus adventitiorum per patrem in favorem unius filii, & cæterorum præjudicium repudiatione loquuntur Petr. Surd. in conf. 116. num. 78. Stephan. Gratian. d. cap. 271. ex num. 10. & 37. & alii ex proximè referendis.

116 In secundo verò casu superioris distinctionis cum videlicet, post acceptationem ususfructus pater ipsum uni ex filiis proprietatem habenti renunciat, verius juxta superiora etiam fundamenta à contratio sensu videtur dicendum, ususfructum ita per unum ex fratribus quæsitum cæteris mortuo patre conferendum, habita ratione fructuum in vita patris perceptorum; quia in hoc casu cum ususfructus per ususfructuarium acceptatus, sive agnitus de ipsius dominio, & substantia dicitur, l. in venditione in princ. ff. de bon. authorit. jud. possidend. Cyriac. contr. 319. num. 18. ipsius consequenter renunciatio verè donatio juris quæsitum alienatio dicenda erit, & paterni patrimonii diminutio, ut ita etiam in dict. l. quod autem 6. & cæteris juribus sub dict. tit. ff. qua in fraud. creditor. comprehendatur, ut in specie ususfructus alteriusve quæsitæ servitutis deciditur, in l. 3. §. Gesta, ibi: Aus ususfructum, aut servitutem, l. ait prætor. 10. §. Si cum mulier, circa finem, vers. Plerumque, ff. qua in fraudem creditorum.

117 Et in terminis nostræ quæstionis resolvunt optimè sub præfata distinctione inter ususfructum adventitiorum per ipsum patrem quæsitum, sive acceptatum, vel delatum tantum lege, ut in hoc casu rectè in præjudicium creditorum, & filiorum renunciatio procedat: secus in illo, in quo renunciatio vera alienatio, seu donatio filiis, aut creditoribus præjudicialis habenda sit, & consequenter revocanda, aut conferenda, Bart. in l. si quis pro eo, §. 1. num. 3. ff. de fidejussoribus, Riminald. Junior. in §. 1. num. 129. insit. tut. per quas personas nob. adquir. Philipp. Cornæus in l. cum oportet, §. Non autem. C. de bon. qua liber. Ancarr. conf. 106. num. 3. Crott. optimè loquens in l. frater à fratre, num. 80. ff. de condit. in l. debiti, Caldas de restitut. in verb. Lasis, num. 148. in verbis Subjicit saluberrimum consilium, Alexand. Trentacinq. lib. 2. variar. tit. de pecul. ref. 3. Eneus Robert. lib. 3. rer. judicat. cap. 12. Carpan. in statut. Mediolan. 126. numer. 28. Boer. decis. 199. Alvarad. de conjecturas. ment. lib. 2. cap. 3. §. 1. num. 16. Pater Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 4. n. 18. Stephan. Gratian. d. cap. 271. C C c c iij

ex num. 10. & 37. & 38. Flores Diaz de Men. ad dict. decis. Gam. 128. Alvarad. de conjecturat. ment. defunct. lib. 2. cap. 3. §. 1. quest. 12. Montealegre in prax. civil. lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 23. & 24. Fontanella de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 5. ex num. 70. & num. 77. Mier. de majorat. part. 4. q. 23. num. 136. estque notabile conf. Petr. Surd. 116. ex num. 78. & 83. Castill. dict. cap. 112. num. 40. D. Ferdinand. Arias de Messa lib. 3. variat. resolur. cap. 36. n. 14. qui bene loquitur circa præjudicium creditorum ex hujusmodi usufructus renuntiationibus, juxta distinctionem, admittendum, vel non Capic. Latro decis. 8. num. 17. Cyriac. controu. forens. lib. 2. cap. 319. ex num. 1. ad 41. Giurb. in Consuet. Messan. cap. 7. gloss. 11. part. 1. ex num. 6. Dom. Salgad. in Labyr. part. 2. cap. 15. ex n. 50. cum sequentib. & 1. part. cap. 14. ex n. 80. † ubi quod procedat, etiam si usufructus nondum acceptati renuntiatio, pendente concursu creditorum fiat, & in 4. part. ejusdem Labyr. cap. 15. ex n. 24. qui rectè limitat in n. 26. in alienatione necessaria.

120 Et alios congerens hanc distinctionem agnoscit doctissimus, & integerrimus Consiliarius Dom. D. Ildephonus de Olea in suo plenissimo, & docto tractatu de cess. jur. tit. 2. quest. 2. n. 26. licet in n. 28. quoad imputationem hujusmodi usufructus filio remissi se referat ad Cutell. & Carvalh. quem ultimum superius pro contraria sententia retulimus, negantem videlicet imputationem, etiam usufructu post acceptationem renuntiato; sed cum in hoc casu vera sit juris quæsitio donatio, & alienatio in præjudicium creditorum, & filiorum, procedere non posse dicendum videtur, & hoc expressè voluit Marius Cutel. sequutus Fontanel. in tractat. de donation. tract. 1. discurs. 2. part. 9. ex num. 1. & 3. in vers. Ego vero Fontanellam ad quem etiam se refert Dom. Olea: juxta quæ consequenter paterna hæc donatio usufructus quæsitio imputanda, venit apud non maximè in melioratione tertij, & quinti, & siquid super erit, in legitima secundum nostram l. 26. Tauri.

121 Ultra quos etiam Doctores, sunt alii plures qui, & si præfaram distinctionem inter usufructum delatum, vel quæsitum expressè non afferant, sed imo pro contraria sententia, ut hujusmodi usufructus renuntiationes indistinctè in præjudicium filiorum, & creditorum procedant, loquuntur tamen satis expressè in casu tantum, quo usufructus non fuerit quæsitus, & aliqui, conditione illa adjecta, ut renuntiatio ab initio, hoc est, ante acceptationem fiat, ex quo tunc alienatio, aut donatio non dicatur, nec pater minuire suum patrimonium, sed tantum non acquirere, juxta dict. l. quod autem 6. & commune Doctorem placitum, ita optimè in nostro casu Martieng. in l. 1. gloss. 4. num. 18. tit. 6. lib. 5. Recop. illic: Tu dic, non conferi donationem, si ab initio pater repudiet usufructum, quia nihil de suo dimittit, & ita quoque se explicat Valasc. de partit. cap. 13. num. 137. cum seqq. † qui optime tractat quæstionem collationis usufructus per patrem remissi, & tunc solum locum non habere resolvit, cum renuntiatio ab initio fiat, cum nunquam pater usufructum quæserit ex generali ratione, quod tunc nihil de propriis bonis paterna minuire, vel ad filium pertinere, ait videntus Valasc. ex num. 143. & 46. quasi contrarium asserat in renuntiatione usufructus jam agniti, & acceptati per patrem.

122 Et in hunc fere modum, & sensum loquuntur Tellys Fernandez in l. 17. Tauri, ex num. 57. & num. 61. & num. 63. in versiculo Opinio vero Paul. Anton. Gomez in l. 48. Tauri, num. 9. in vers. Quia respondeo, & assentitur Giurb. ad Consuet. Messan. cap. 1. gloss. 8. part. 1. num. 15. & 16. præsertim in vers. Præmissorum est ratio, & in versic. At si radicatum,

& alii Doctores, qui similiter dum hujusmodi usufructus renuntiationes in præjudicium creditorum, vel filiorum procedere dicunt ex generali in hac materia ratione, quod ex hoc suum patrimonium parentes non diminuunt, sed tantum acquirere desinant, quod non possent dicere hujusmodi Doctores nisi loquerentur in remissione usufructus ante acceptationem, nam alias post eam alienatio juris quæsitæ, & consequenter diminutio patrimonii remissio esset dicenda: ita se explicant Giurb. & alii in repudiatione legati nondum agniti, etiam de jure à morte testatoris translati, ut superius dictum remanet.

Hæc circa primum casum remissionis, aut renuntiationis usufructus adventitiorum, quando in præjudicium creditorum, vel filiorum procedat, vel non aut conferri debeat. Sed quidquid in hoc casu, cum ante acceptationem usufructus per patrem uni ex filiis remittitur, de hoc ceteri filii, aut creditores tanquam in suum præjudicium querellari non possint, nec filii desiderate collationem; contrarium tamen ex præfata nostra principali inter usufructum, & fructus differentia dicendum est cum non usufructus, sed ipsius fructus jam collectos pater alicui ex filiis concesserit aut donaverit; in hoc sanè casu extra dubium conveniunt Doctores, talem fructuum remissionem veram alienationem esse, & per eam consequenter creditores, aut filios fraudari; quia collecti semel fructus domini paterni fuerunt effecti, & per consequens conferendi etiam inter filios, ut cujuslibet alterius rei à patre donatæ, Mendez de Castro in d. l. cum oportet 30. Valasc. de partit. dict. cap. 13. num. 139. Carvalh. de una, & alter. quart. 4. part. cap. 1. num. 163. vers. Omitto casum.

Et in quibuslibet aliis fructibus donatis rerum paternarum, vel maternarum etiam si colligendi sint concessi, est singularis decis. Gam. 118. & ibidem Flores de Mena in fin. addit. ubi quod apud nos in eis filius donatarius melioratus censetur, juxta dict. nostram l. 26. Tauri.

Quid autem dicendum si non ita expressè pater fructus adventitiorum donet, nec jam collectos, sed convenientibus oculis filium per aliquos annos fructus percipere permittit? In quo casu major quidem est dubitatio, quia idem in hoc, ac in proximo dicendum videbatur, ex quo perceptos fructus donare idem sit, ac percipiendos ex re propria cedere, cum pariter in utroque casu cedentis patrimonium diminuat, pro qua sententia resolvunt Alexand. in l. fin. num. 2. Cod. de collat. & ibidem Jasson. num. 3. in fin. & in authentic. ex testamento, eod. tit. alios referens Cassan. in Consuet. Bituricens. rubr. 7. §. 7. in quo casu quærendorum fructuum donationis expressè loquitur, & conferendos resolvit Gama in decis. 118. † Contrarium tamen imò fructus adventitiorum ita tacitè per patrem remissos conferri non debere, quasi etiam tunc quærendi juris sive usufructus sit remissio non quæsitæ alienatio, tenent per text. satis ad rem expressum in d. l. cum oportet, §. Non autem, vers. Sin autem res, C. de bon. quæ liber. & ibidem Bart. Angel. Paul. de Castr. & alii antiquiores, Cornæus conf. 285. num. 1. vol. 1. & conf. 152. n. 7. vol. 3. Peregr. conf. 81. n. 23. vol. 1. Ripa observ. 233. num. 2. optimè veriorrem hanc sententiam asserens Paul. Paris. conf. 130. n. 14. volum. 1. Caldas in l. si curatorem in verb. Læsis, num. 148. vers. Hæc autem, & in §. Sed hæc, num. 104. & 107. cum seq. in §. de inoffic. testam. Menoch. conf. 282. n. 31. Francisc. Vivius decis. 423. n. 14. & alios congerentes Carvalh. de una, & alter. quart. 4. part. cap. 1. num. 161. & 162. Portug. de donat. Reg. 3. part. cap. 23. num. 34.

Sed certè, & si hæc secunda opinio communior, & receptor sit pro concordia semper distinguendum inter

inter paternam tacitam permissionem, antequam usufructum expressè acceptaverit, vel postquam eum agnovit: In primo primo casu secundam sententiam procedere & intelligi debere existimarem; quia ex tacita hac permissione non juris quæsitæ, sed quærendi fructus remissi censetur, quod non est alienatio, nec patrimonii diminutio, uti nec ipsius principalis juris quærendi renunciatio, juxta superius dicta; & in hoc casu proponit quæstionem Carvalh. in loc. citat. in num. 160. ibi: Cum à principio se mere negatvè habuit (pater videlicet) nec permisit expresse, ne contradixit. In secundo vero casu cum nimirum pater post acceptationem usufructus, fructus per filium percipi, tacitè permisit à prima sententia non recederem quia usufructu in paterno patrimonio perfectè quæsitæ, idem dicendum est de fructibus ex tacita, vel expressa permissione patris per filium perceptis, ac de eis quos ipse pater collegerit & donaverit; ut rectè in fructibus ex rebus paternis, vel matris quærendis per patrem, aut matrem concessis, quod conferantur, resolvit Gam. in d. decis. 118. & ibidem Flores de Men. in princip. & in fin. add. nec ulla inter hos casus disparitatis ratio assignari potest, alias enim si hujusmodi fructus ex rebus paternis per filios tacita patris permissione percepti in legitimum non conferrentur, vel apud nos saltem in tertium, & quintum bonorum juxta nostram l. 26. Tauri, faciliter pater filios in his tacitis permissionibus sua legitima fraudare posset.

129 Nec differentiam quis assignet inter fructus usufructus adventitiorum, & inter cæterarum rerum paternarum proventus, quasi adventitiorum, fructus non tam ex re patris, quam ex propriis bonis filiorum percipiuntur quia hoc verum est quando usufructus per patrem non est agnitus, sed renunciatus, imò in favorem filii secus cum postquam usufructum pater acceptaverit, ipsius fructus tacitè, vel expressè filio remisit, quo casu usufructus acceptatus, vel quæsitus in dominio paterno censetur, l. in vendition. 8. in princ. ff. de bon. auctorit. judic. possidend. & diximus supra, consequenterque fructus de substantia patris percepti dicendi erunt.

130 Cui inter usufructum, & fructus quoad renuntiationem differentia, & superioris quæstionis resolutioni proxima est similis in præfati ex eadem differentia resolvenda quæstio circa majoratum, aut fideicommissum in vita possessoris renuntiarum, sive præmature restitutum, in qua quæstione similiter, ut in superiori constituenda est differentia inter majoratum sive fideicommissum, vel ejus fructuum renuntiationem, translationem, aut cessionem: in primo casu, cum majoratus, aut fidei commissum repudiatur, aut præmature restituitur juxta veriorrem, & communiorrem sententiam sub distinguendum videtur inter fideicommissum, vel majoratum tantum delatum, & inter quæsitum, aut acceptatum per renunciantem: In primo casu rectè repudiationem in favorem proximi successoris procedere dicendum est, quin filii, aut creditores de ea quærelari valeant: In secundo vero casu contrarium est asserendum, imò præmaturam hanc restitutionem fieri non posse in fraudem creditorum, vel filiorum ob fructus medij temporis interceptos, quibus illorum debita satisfieri poterant, & augeri istorum legitima: vel quod saltem filiorum respectu filius, in cujus favorem facta fuerit renunciatio, fructus medij temporis in legitimam imputare debeat, juxta superius dicta ad proximam circa usufructus renuntiationem quæstionem.

131 Et in specie sub hac distinctione renuntiationis, aut cessionis fideicommissi, seu majoratus quæsitæ, vel quærendi resolvunt Decius in authent. ex testam.

C. de collat. ex num. 1. & ibidem Alexand. & Jass. n. 3. Bald. in l. post mortem, C. de fideicommiss. Caldas in §. Sed hæc n. 112. in §. de inoffic. testam. Flores de Mena in addit. ad Gam. Anton. Bellon. in singulari ad rem, conf. 33. Cevallos alios referens, tom. 3. quest. 811. latè Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 5. ex num. 78. optimè ad collationem Carvalh. de una, & alter. quart. 4. part. cap. 1. ex num. 166. & assentitur imputationi in tertio, & quinto apud nos faciunda Alvarad. de conject. ment. defunct. lib. 2. cap. 3. §. 1. num. 28. Dom. Larrea decis. 55. maximè ad hanc distinctionem in num. 26. circa fin. D. Joan. del Castillo lib. 5. controuers. cap. 112. per tot. Dom. Salgado in Labyr. lib. 2. part. cap. 15. per tot.

132 Apud quos quamplurimas aliorum Doctorum contrarium asserentium etiam in casu quo fideicommissum, & majoratus ante renuntiationem sit quæsitus fundamenta invenies multasque responsiones, ad difficilia jura in l. debitorem 20. ff. quæ in fraud. credit. l. patrem 19. eod. tit. quibus manifestè dicitur non fraudare creditores debitorem præmature, hoc est ante diem fideicommissum restituendo, imò magis fideliter facere pleniorremque fidem accommodasse; sed inter alia ad l. patrem, dic, patrem ibi ab uxore gravatum fuisse, hæreditatem post mortem filio restituere, quasi sub conditione necessaria matri non voluntaria, cum filius vivente patre bonorum, & consequenter restitutionis esset incapax ob patriam potestatem l. placet, cum vulgatis, ff. de acquirend. hæreditat. qua propter præmatura inibi restituito filio patria potestate soluta facta fraudulenta dici non potest, quia juxta testatricis mentem fuit exercita, pleniorremque fidem potius exhibuisse, quam creditores fraudasse pater ibi dicitur, quæ in cæteris restitutionibus locum non habent.

133 Et superiori resolutioni conveniunt dicta, & resoluta per Doctissimum Dom. D. Ildepholum de Olea de cess. jur. tit. 2. quest. 3. & quamvis in tit. 3. quest. 3. num. 16. in præfati casu non absolutè conveniat resolutioni Carvalh. circa imputationem fructuum medij temporis majoratus, vel fideicommissi majori ex filiis renuntiatæ, aut cessæ, sed tunc solum imputationem admittendam ait, cum translativa sit cessio, secus si extinctiva, juxta per ipsum notata de hujus cessionis differentia in tit. 1. quest. 2. ex num. 17. ex quo stante extinctiva cessione non à patre cedente, sed à primo institutore, fructus filium percipere, ait Dom. Olea.

134 Hanc doctissimi viri in extinctiva renuntiatione doctrinam eo solum casu intelligerem, cum extra omnem dubium, & fraudem pater principaliter majoratum renuntiat, eo principaliter ductus, ut illum à se abdicet, non ut filius immediatus succedat, quod rectè ex causa renuntiationis colligi poterit, ut si juxta aliqua de causa, quia est cum alio incompatibilis, sive ut in contemplationem divinarum rerum liberius se conferat, vel ex aliis justis externisque causis renunciet: tunc enim nullam adesse fraudem manifestè constat; succedetque filius immediatus, non ex voluntate patris, sed proprio jure; nec renuntiatio istius successione est causa immediata, sed remota valde, & accidentaliter: pro quo est notandus singularis locus Baeza de non meliorand. cap. 23. in fin. qui loquitur in hujusmodi majoratus, renuntiationibus quæ in favorem filii primogenitæ, ratione matrimonii fieri solent, eas procedere non debere asserens tanquam in præjudicium cæterorum filiorum, & in fraudem nostræ legis Regia 1. tit. 6. lib. 5. Recopil. filiarum meliorationem ratione matrimonii prohibentis: quod rectè limitat Baeza in præfati casu.

CAP. VI.

ARGUMENTUM.

Quando usufructus, dumtaxat concessi, aut legati censeantur ex concessione fructuum, seu legato eorum? Ubi late de legato promissione, seu alio contractu, in quibus verbis directis, aut precativis, vel simpliciter relinquuntur, aut ceduntur fructus: quando usufructus jus, vel fructus tantum relictus, aut concessi intelligantur, ad plenissimam cognitionem illius quaestionis inter Feudistas, necnon in nostris majoratibus valde controversae, circa fructuum venditionem, locationem, alteriusve dispositionem, an & quando ex istis dispositionibus usufructus, vel jus aliquod dicatur venditum, seu alienatum in contraventionem prohibitionis alienationis rebus feudalibus, aut majoratus inherens?

SUMMARIUM.

- 1 Materia hujus capit. quando usufructus, vel dumtaxat fructus relictus, aut concessi censeantur?
- 2 Distinguitur inter fructuum legatum verbis directis, aut precativis, vel si simpliciter fructus fundi concessi, aut legati sint: & quid in unoquoque casu? cum num. seqq.
- 3 Ad cetera legata: aliqua de his legatorum formulae, cum n. seqq.
Declaratur jur. in l. cum ita 41. ff. de usufruct. ibidem, n. 7. l. fundi Trebatiani 38. de usufruct. legat. ibidem.
- 6 Dominium in legato vindicationis, vel simpliciter relicto statim a morte testatoris in legatarium transfertur.
- 10 Quid si fundi fructus non simpliciter, sed cum qualitate omnes legentur, an tunc magis usufructus censeatur?
- 11 Quid si fructus qui percipiuntur, & percipi poterint?
- 12 Et si adjecta clausula, ut legatarius liberè fructibus uti ac frui possit.
- 13 Et si fructus annui sint relictus ad text. notabilem in hoc casu in dict. l. cum ita 41. de usufructu legat.
- 14 Quid si fructus in singulos annos relinquuntur? Nulla inter legatum usufructus, vel fructuum in singulos annos differentia, ibidem.
- 15 Legatarius fructuum in singulis annis post annum incipit ante fructuum perceptionem decedens nihil ad haeredes transfert, ut nec usufructuarius.
- 16 Quid ad hunc casum, quantitate similiter in singulis annis relicta?
- 17 Fructuum certa quota relicta, an usufructus censeatur relicta? cum n. seqq.
Declaratur text. in l. defuncta 65. §. fin. ff. de usufruct. ibidem.
- 24 Cetera pars fructuum fundi testamento, relicta an pro prima vice, vel quotannis debeat?
- 25 Fundi redditibus relictis, an usufructus datus sit, necne?
Declaratur ad hunc casum dict. l. fundi, Trebatiani, ff. de usufruct. legat. ibidem, & n. seqq.
- 27 Relicta certa quantitate pecunia ex fructibus redigenda usufructus datus non videtur.
- 28 In contractibus an, & quando fundi usufructus ex alienationibus, aut concessionibus fructuum datus, vel alienatus sit, necne? cum n. seqq.
- 30 Ex concessionibus fructuum feudalium majoratus aliarumve rerum, ita ut tertio queratur jus ipsos percipiendi immediate, & jure proprio ab ip-

- 31 Secus si ita concedantur, sive alienentur fructus, ut prius per alienationem percipiuntur, eradanturque postea emptori, aut donatario.
- 32 Quid si simpliciter fructus ex contractu concedantur, seu donentur?
- 33 Quid si concessi sint fructus, ut immediate is, cui conceduntur, ab ipsis rebus per eum detentis eos percipiat, sed hoc ex obligatione personali, qua majoratus, aut feudi possessor se ad fructus tradendos adstringit an in hoc casu usufructus constitutus sit?
- 34 Non statim, ut quis propria facultate fructus immediate ab ipsis rebus percipere potest, usufructum habere dicendus est.
- 35 Exemplificatur in conductore.
- 36 Conductor non nomine, aut jure proprio, sed nomine locatoris utitur.
- 38 Possessor majoratus, feudatarius, vel similes alienare prohibiti, locare non prohibentur.
- 39 Limita in locatione ad longum tempus.
- 40 Ex locatione ad longum tempus jus in re seu utile dominium transit, ita ut alienatio dicatur in rebus majoratus, feudi, & similibus alienare prohibitis, cum n. seqq.
- 41 Etiam si ea lege, aut pacto locatio fieret, ut nullum jus reale ex ea transferatur.
- 42 Idem si de modico ad modicum tempus fiat cum pacto renovandi in sequentibus annis.
- 43 Et quantumvis dicatur quod tot sint locationes quotanni.
- 44 Declara cum ipsa res majoratus, vel similes alienari prohibita locantur, secus si ipsarum fructus, vel commoditates.
- 45 Quae locatio ad longum tempus dicatur.
- 46 Fructibus alicujus fundi in ultima voluntate relictis, vel per contractum concessis, an pro prima vice, vel potius quotannis relictis, aut concessis censeantur? & n. 47.

Cognita in praecedenti capite inter usufructum, & ipsius fructus differentia, pro accurata adhuc, & absoluta ipsius quaestionis intelligentia, restat nunc videre, quando usufructus, aut dumtaxat fructus concessi, vel legati censeantur ex concessione, legato, aut alia fructuum dispositione circa fructus tantum loquente?

In qua difficili, ac intricata quaestione, ut clarius breviusque me expediam, praemissa Bartol. distinctione in l. fundi Trebatiani, ff. de usufr. legat. juxta eum resolvendum existimo: interesse quidem an verbis directis, & ad legatarium relatis, vel an precariis, & in haeredem directis, vel an denique simpliciter fructus fundi concessi, aut legati sint?

Si ergo fructus legentur, aut concedantur verbis directis in legatarium relatis, veluti si concedens, vel testator dixerit, quod sua manu, proprio jure, ac autoritate eos percipiat, tunc usufructus legatus aut concessus censebitur, ut probant expressa jura in l. cum ita 41. ff. de usufruct. legat. l. si quis ita 24. ff. de usufruct. & ante Bart. in d. l. fundi Trebatiani, docuit Gloss. in d. l. si quis ita, & ibidem Bart. & in d. l. cum ita, Bald. in l. si quis ita, ubi late Petr. Costalius, & Salicet. Angel. Imol. & alii antiquiores relati ab Alexand. conf. 18. n. 3. lib. 5. & conf. 220. ubi late lib. 6.

Si vero verbis precariis in haeredem directis fructus relinquuntur, ita ut prius ab haerede perceptos testator eos praestari voluerit, vel etiam si hoc expressè non declaraverit, verbis tamen precariis, & obliquis legatum sit relictum; in hoc casu fructus dumtaxat relictos censeari dicendum est, ut manifestè probatur, per celebrem, & notabilem ad rem text. in d. l. fundi Trebatiani 38. ff. de usufruct. legat. juxta Gloss.

Gloss. in d. l. si quis ita, de usufr. ubi in fructuum legato resolvens Consultus fructus dumtaxat in eo casu, non usufructum praestari, debere, elegantem, & mirabilem ad rem rationem praestitit, ibi: Quia voluit haeredem dominum esse fructuum, & eos praestare legatario: & iterum in eodem loco: Sed dic, quod ibi omni anno haeres praestare debeat, non autem poterat percipere legatarium, & idem repetit Gloss. in l. Cajus ff. de annuis legat. ubi, & Bart. Alex. conf. 214. n. 1. lib. 6. Afflict. decis. 252. n. 1. & 3. doctè Pinell. in l. 1. C. de bon. matern. part. 2. n. 11. Castill. & alii noviores infr. proxime referendi.

In tertio vero casu, quando, scilicet, verba sunt dubia, nec eorum executio in legatarium, vel haeredem dirigitur, veluti si ita fructus simpliciter quis legaverit: lego fructus fundi sempronio: tunc usufructus relictus censeatur, quia licet executio expressè legatario non committatur, verba tamen sunt directa; apud Theoricòs, vindicationis, §. Olim, instit. delegat. ubi Pich. & ceteri institutarii, Dom. Valent illustr. jur. tract. lib. 2. tract. 1. cap. 5. ex n. 44.

Ex quibus dominium rei legate, aut jus in incorporalibus statim a morte testatoris in legatarium transfertur, à Titio cum vulgatis, ff. de furis, & communiter Theoricòs, Donell. lib. 8. comment. cap. 18. Suar. ad l. Aquil. lib. 1. cap. 5. sect. 1. à n. 31. & 41. Cuenc. de deposit. gloss. 14. à n. 6. Dom. Olea de cess. jur. tit. 4. quest. 5. n. 4. & facit l. 34. tit. 9. part. 6. ubi Gloss. Gregor. verbo El señorio, qui bene explicat: & sunt etiam jura in l. si tibi homo, §. Cum servus, ff. de legat. 1. l. filius famul. ff. de testament. l. 1. C. commun. de legat. Anton. Gom. tom. 1. variar. cap. 12. n. 7. & quoad dominium, & jus rerum incorporalium ex text. in l. si patrem, §. 1. & 2. ff. quemadmod. servit. amittant. l. 3. §. Uti frui, ff. de vi, & vi armat. idem Gom. ubi proxime in versic. Item etiam idem est, & ibi plures refert addit. Ayllon. de quo etiam vide Dom. Oleam. in novissim. addit. ad tractat. de cess. jur. & alt. ad tit. 4. quest. 11. n. 6. & 7. quare merito in hoc casu jus percipiendi fructus propria autoritate, & sic usufructus jus in legatarium translatum censeari debet.

Quod, & in comperto comprobatur per jura expressa, & absque tergiversatione in nostro casu loquuntur in d. l. si quis ita 20. ff. de usufr. ubi: Si quis ita legaverit: fructus annuos fundi Corneliani, Gaio Scio, Do, Lego, perinde accipi debet hic Sermo, ac si usufructus fundi esset legatus, & in d. l. cum ita 41. ff. de usufr. legat. ubi eadem verba referuntur, & ita licet non tam explicite, Bart. in d. l. fundi Trebatiani, ff. de usufr. legat. n. 1. vers. 1. casu, & in l. cotemferro, §. Qui maximus, n. 10. vers. Si vero omnes fructus ff. de publican. & veltig. & ibidem Castrensi, in vers. Quartus casus, Rymon. conf. 4. n. 15. lib. 3. Paris. conf. 55. n. 45. lib. 3. & conf. 74. n. 47. eod. lib. 3.

Et ex novioribus istam Bartol. & antiquorum distinctionem communiter sequuntur, & ad supradictos tres casus, & alias plures quaestiones late explicant Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 136. per tot. & conf. 30. à n. 8. Bimius conf. 381. à n. 5. Cephal. conf. 20. n. 26. & 27. lib. 1. doctè Pinell. de bon. matern. in l. 1. part. 2. à n. 12. Corral. lib. 5. Miscellan. cap. 8. n. 6. Connan. comment. jur. civil. lib. 4. cap. 3. n. 4. & 5, Petr. Greg. syntag. jur. lib. 4. cap. 3. n. 5. Mourla in empir. 1. part. tit. 6. ff. de servit. n. 80. Georg. in repet. feudal. cap. 44. & sequentib. Mendez de Castr. in tit. C. de annon. civilib. n. 53. & 54. Castill. de usufr. cap. 29. à n. 17. & facit Marin. lib. 1. resol. 119. à n. 3. & novissimè, ac doctè Joseph de Rosa consult. 18. à n. 19.

Ad eujus tamen distinctionis, & doctrinae pleniorum cognitionem aliquae ampliationes, & limitationes annexi debent.

Primo igitur resolutio in supradictis duob. casibus tradita, nimirum, cum fructus simpliciter, vel Lagunez. de Fructibus.

verbis in legatarium directis relinquuntur, in quibus usufructum relictum censeari diximus, ampliatur, ut tunc absque dubio ex eo usufructus constituitur intelligatur si fructus omnes expressè legentur, quia eo casu magis praesumitur, testatorem verba ad legatarium direxisse, ut ipse solus fructus percipiat, ad quem tantum eos omnes spectare, voluit, & docent Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 1. vers. Primo casu videtur, & in d. l. cum ita, & ibidem Gloss. & Alber. & idem Bart. in l. Cotemferro, §. Qui maximus, n. 10. vers. Si vero omnes, ff. de publican. & veltig. Ruin. conf. 4. n. 15. lib. 3. Menochius conf. 330. n. 10.

Secundo ex his eo magis usufructus legatus censebitur, si fructus, qui percipiuntur, & percipi poterint, sint relictus, ut notant idem Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 2. & in d. §. Qui maximus, n. 9. vers. Nec enim, Alciar. resp. 504. n. 1. vers. Quod autem, Menoch. dict. conf. 330. n. 12. & d. praesumpt. 136. n. 7. & 8. Castill. de usufr. d. cap. 29. n. 5.

Tertio ampliatur, ut majori ratione dicta procedant, si testator fructus legando adjecerit, quod legatarius liberè illis uti, ac frui, possit, vel quod illi essent in sua libera potestate, quia tunc usufructum legari, manifestè cognoscitur, ut docent Alex. conf. 214. n. 2. vers. Pro hoc etiam, lib. 6. Socin. Inu. conf. 72. n. 4. lib. 2. Gozadin. conf. 21. n. 17. & conf. 91. n. 7. Menoch. d. lib. 4. praesumpt. 136. n. 9. Castill. d. c. 29. n. 21.

Quarto item ampliatur, ut fructibus annuis, verbis in legatarium directis, aut simpliciter relictis, tunc etiam magis usufructus in legato contineatur, text. expressè, & ad rem mirabilis in d. l. cum ita 41. ff. de usufr. legat. quae principaliter in his terminis loquitur, ibi: Cum ita legatum esset, fructus annuos fundi Corneliani Publio, Mavio do. Lego, perinde putat accipiendum esse Labeo, ac si usufructus fundi simpliciter esset legatus, quia hac mens testatoris fuisse videatur, & idem docet ex Bart. & aliis antiquiorib. Pinell. in d. l. 1. C. de bon. matern. 2. part. n. 11. & 12. Franc. Connan. comment. jur. lib. 4. cap. 3. n. 4. vers. Hoc enim receptum est, & cum aliis Castill. dict. cap. 29. n. 5. cum sequentib.

Et eodem modo si fructus in singulos annos relinquuntur, usufructum relictum censeari subtiliter ait Connan. ubi supr. vers. Quid autem; ubi, & quod ideo differentiae, quae aliàs inter legatum usufructus, & legatum in singulos annos assignantur in l. in singulos annos, ff. de annuis legat. & ibi traditae per Cujac. & per Castill. supra n. 7. locum habere, nequeant in nostro legato fructuum in singulos annos, quia legatum usufructus reputatur, & ex Connan. late Castill. d. cap. 29. à n. 7. & n. 14. † quod sicuti usufructuarius fructus maturos, sed non perceptos, decedens ad suos haeredes non transfert, ut, & latissimè docet idem Castill. de usufr. cap. 77. per tot. omnino ad id videndus, ubi Anton. Gom. Dom. Molin. Spin. Pichard. & alios plerimos adducit: similiter, si legatarius fructuum in singulos annos ante perceptionem, licet post annum incipit, decedat, fructus illius anni ad suos haeredes pertinere non debent † quamvis aliàs quantitas in singulos annos relicta, post annum incipit legatario decedente, ad haeredes transmittatur, quia in initio eujuslibet anni hoc legatum cedit, & deberi incipit, quin aliqua perceptio, ut in legato usufructus, requiratur d. l. in singulos annos, ex qua, & ex l. nec semel, ff. quando dies legat. ced. leg. si servus communis, §. fin. ff. de stipulat. servor. leg. 1. Cod. Quando dies legat. ced. id docet Anton. Gom. lib. 2. variar. cap. 11. de qualitat. contrall. n. 27. versic. Aliquando, & quiusd.

Quae tamen supradicta doctrina, quod, fructibus legatis in dictis duobus casibus usufructus legatus censeatur, primo limitari, & intelligi juxta dicta videretur cum fructus omnes alicujus fundi, vel saltem indefinitè legantur, D D d d legantur,

legantur, secus vero cum certa pars relinquatur, in hoc enim casu communiter asserunt Doctores, usufructum relictum non praesumi, sed solum ipsos fructus, ad quod videtur text. expressus in d. l. de funeta 65. §. fin. ff. de usufr. ibi: Sempronio do. lego, ex redactu fructuum oleis, & porrina, quae habeo in agro ferario, partem sextam: quaritur an his verbis usufructus legatus videatur? Respondi non usufructum, sed ex eo, quod redactum esset, partem legatam, & idem ibi docet Alb. ric. & Gloss. in d. l. si quis ita. ff. de usufr. Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 1. vers. Secundo casu. Paul. de Castro in d. l. cotem ferro, §. 1. in fin. ff. de publican. & veltig. bene Pinell. in d. l. 1. C. de bon. matern. part. 2. n. 13. & 14. Menoch. d. lib. 4. praesumpt. 136. n. 5.

18 Quam tamen, licet communem opinionem, fortiter impugnat Connan. comment. jur. civil. lib. 4. cap. 3. n. 4. in princ. fol. 233. ubi quod similiter, certa parte fructuum legata, usufructus relictus intelligi debeat, & ad d. l. de funeta, §. 1. subtiliter respondit, non ideo procedere, quia omnes fructus ibi legati non fuissent, sed certa eorum pars, ut voluerunt Menoch. & supr. relati, sed quoniam certa eorum species fuit designata à testatore, qui non fructuum fundi partem sextam, seu quotam legavit, sed potius specialiter oleis, & porrinae partem reliquit, quod à jure usufructus multum differre ait, ex eo quod usufructus non certi generis fructus, sed quoscumque fructus, & quidquid ex re fructuaria nascitur, & percipi potest complectitur, l. item si fundi, l. usufructu legatio, ff. de usufr. quam Connani opinionem, & rationem sequitur Castill. d. cap. 29. n. 24. & 25.

19 Et subtiliter comprobati potest ex eo, quod in d. l. de funeta, §. 1. non ideo tantum usufructum relictum negare Consultus videtur, quia certa pars fructuum dumtaxat legata sit, sed potius quia non immediatè fructuum pars relictæ proponitur, sed ex reducto, aut ex reducto fructuum, ut in lectura Florentina legitur, ex quo non fructum, aut usufructum, sed potius partem ex eo, quod ex fructibus redigeretur, testatorem legasse videtur, dicendum, ut bene consideravit Pinell. ubi supr. n. 13. vers. Contra communem, licet contrarium postea resolvat, ut supr. dixi, & comprobati potest est infr. dicend. ubi, quod, parte reductum fundi legata, nullo modo usufructus relictus dici debeat.

20 Pro concordia tamen harum opinionum distinguendum mihi videtur, & dicendum: aut igitur certa pars fructuum ita relinquatur, ut testator exprimat, quod legatarius propria autoritate fructus percipiat, aut simpliciter sine aliqua expressione circa eorum perceptionem ab hærede, vel à legatario faciendam,

21 In primo casu verissimam existimare opinionem Connani, & Castill. ubi supr. videlicet quod usufructus pro parte legatus censetur. & in his terminis ita docent bene Ponte conf. 12. & præcipuè n. 6. & eleganter novissimè Ioseph de Rosa consult. 59. n. 25. & n. 24. ubi, & quod hoc procedat, certa quantitate ex fructibus redigenda concessa, si ita relictæ sit, ut similiter fructus propria autoritate ejus, cui conceditur, percipiantur.

21 In secundo vero casu semper intelligerem, ac ut veriolem, retinerem antiquorum, & Menochii opinionem, ut tunc nullo modo usufructus præsumatur, ex rationibus per Menoch. & Pinell. ubi supr. relatis, quæ solum huic casui absque dubio conveniunt, in quo tantum Menoch. loquitur.

23 Et in hoc etiam casu intelligi, ac procedere debet opinio Franc. Rocc. tom. 1. resp. legal. resp. 100. à n. 21. ubi noviter asserit, quod certa quantitate pecuniae ex fructibus redigenda relictæ, usufructus pro parte datus non censetur, & facit Marin. ref. 119. à n. 3. lib. 3. de quo casu proxime dicam.

24 Unum tamen est, quod, quidquid in hac quaestione

certa partis fructuum in testamento relictæ resolvatur, & sive usufructus, sive fructus solum relictæ dicantur, partem tamen fructuum relictam indistinctè non propria vice tantum, sed quotannis deberi dicendum est, ut expressè probatur per text. in d. l. de funeta, §. 1. vers. Item quaesitum, in quo, & omnes conveniunt, & ibi docent Gloss. Bald. & communiter antiquior. Roman. singul. 292. Alex. conf. 60. col. 2. lib. 1. Cremenf. singul. 76. Anton. Butr. conf. 30. n. 1. Cardinal. Alban. in addit. ad Bart. in d. §. 1. n. 1. & cum aliis Castill. de usufruct. cap. 43. n. 2.

25 Item supr. tradita resolutio, ut fructibus simpliciter relictis, usufructus relictus censeatur, intelligenda est cum fructus legantur: contra vero si fundi reductus sint relictæ; quia tunc nullo modo usufructus relictus censetur, sicut manifestè probatur per text. in d. l. fundi Trebatiani, ff. de usufr. legat. ubi fundi reductus uxori legatis, hæredi permittitur, fundum vendere, dummodo uxori offerat quantitatem, quam testator in vita ex locatione redigere consueverat; quare non fructus directè per legatarium percipiendi relictæ censentur, sed potius quod ex fundi fructibus per hæredem redigi possit.

26 Et etiam comprobatur ex vers. Item quare fin. ejusdem leg. ubi differentiam inter hoc legatum, & legatum usufructus assignat Consultus ex supr. in eodem textu relatis; & istam sententiam tenet Castill. de usufr. d. cap. 29. n. 26. ubi bene ad rem differentiam inter reductus, & fructus ostendit, & Menoch. rejicit, qui contrarium voluit d. praesumpt. 136. n. 9. cujus tamen doctrinam intelligerem in primo casu dictæ distinctionis ad quaestionem partis fructuum relictæ, nimirum, cum ita relinquatur, ut legatarius propria autoritate eos percipiat, ut superius dictum remanet.

27 Ex quibus eo magis usufructus relictus censeri, non debet, si certa quantitas pecuniae ex fructibus redigendæ relinquatur, Loffred. conf. 3. n. 39. & in pecunia, seu qualibet alia commoditate ex fructibus percipienda relictæ, seu inter vivos concessa Castrenf. conf. 455. ad primum n. 7. vol. 2. Cavalcan. de usufr. n. 180. & 181. Theodor. alleg. 3. n. 6. & 7. Rocc. tom. 1. resp. legal. resp. 10. à n. 21. & in pecunia Marinis lib. 1. ref. 119. à n. 3. ubi alios refert, Galeot. tom. 2. contr. 6. n. 12. in quibus quoddam, certa parte ex quantitate pecuniae ex fructibus fundi redigendæ relictæ, nullo modo usufructus legatus dici valeat.

28 Quibus igitur in ultimis voluntatibus dictis; in contractibus etiam aliqua prænotare debemus, ut dilucidius cognoscatur, quando ex fructuum alienationibus inter vivos factis usufructus censetur constitutus, necne; quod maximè proderit ad alienationes fructuum feudatium, seu majoratum per eorum possessores factas, an per eas usufructus sit alienatus? quod possessoribus prohibetur, aut fructus dumtaxat, vel mera facultas eos percipiendi, quod in alienationis prohibitione in majoratibus, & feudis adjecta, non comprehenditur.

29 Et ut clarius me expediam, per distinctas conclusiones breviter procedam.

30 Primò enim fructus feudorum, majoratum, aut aliarum rerum per alienationes inter vivos conceduntur, ita ut tertio quartatur jus ipsos percipiendi immediatè ab ipsis rebus, cum ipsarum detentatione, & jure proprio in ipsas res directo, quæ concessionibus absque dubio usufructus constitutionem continent, juxta jura, & Doctores ad primum casum dictæ Bartoli distinctionis supr. n. 2. relatos; quare tales alienationes fructuum per feudatarios, aut possessores majoratum, vel similes alienare prohibitis factæ substineri, non debent. Dom. Mol. lib. 1. cap. 20. per tot. ubi Add. & relati supr. in cap. procedent.

31 Secundò autem fructus inter vivos alienantur, ita ut alienans

alienans prius ipsos separet, & postea tradat, ad idque personaliter se obliget, & in hoc casu nulum usufructum, aut jus in ipsis rebus constitui, sed solum obligationem personalem in alienante ad fructus tradendos, verissimum est, & consequenter possessorem majoratus, feudatarium, & alios similes id facere posse, non est dubitandum Bart. in l. Codicillis, §. Instituto, ff. de legat. 2. ubi mirabiliter ad rem loquitur, & quod etiam ad longissimum tempus procedant tales alienationes, ibi: Quaritur, quid si vendit fructus domus pro centum annis? Respondi, aut vendit fructus constituendo ementi jus usufructus in re, & esse alienatio, l. fin. C. de rebus alien. aut non constituendo, sed obligando se actione personali ad dandos fructus, & non esse alienatio, quam Bartol. distinctionem optime etiam comprobat, & tenet Andr. de Isern. in cap. Imperialem, n. 3. de prohib. feud. alien. per Federic. & ibi Afflict. n. 12. Alvarot. n. 13. Bald. in cap. 1. §. Tabellario, n. 3. quib. mod. feud. amittit. Pinell. de bon. matern. in l. 1. part. 3. n. 70. in fin. & ne authores fere ad idem relatos repetam vide quos supr. retuli ex n. 4. & ex n. 11. & supr. per tot.

32 Tertio, fructus ex contractu simpliciter conceduntur, seu donantur, vel aliter alienari solent, quo casu, licet in ultimis voluntatibus usufructum relictum censeri dictum remaneat supra; contractum tamen in contractibus resolvendum est, imò quod ipsi tantum fructum absque aliquo jure reali concessi censentur, ut docent istam differentiam inter contractus, & ultimas voluntates in hoc casu assignantes Bart. in d. l. fundi Trebatiani, ff. de annuis legat. bene Pont. conf. 136. à n. 97. & cum aliis in fructuum reservatione, quod usufructus reservatus intelligi non possit, Galeot. tom. 2. contr. 6. à n. 8. & 11. ubi, & quod in dubio hoc praesumi debeat, & maximè quando aliàs actus periret, si reservatio, aut contractus de usufructu esset intelligendus, Anna. conf. 46. Bologn. conf. 6. n. 38. & conf. 7. n. 96. & cum aliis pluribus optime Anna. conf. 46.

33 Quarto, & difficiliori casu fructus conceduntur, ut immediatè, & propria facultate per eum, cui sunt concessi, percipiantur, rerum detentatione etiam concessa, non tamen, ut hæc facultas eos percipiendi ex jure proprio cessionarii ad ipsas res directo oriatur, sed ex obligatione personali, qua concedens ad tradendos fructus se adstrinxit, seu ad patientiam eorum perceptioni per cessionarium faciendæ præstandam: & in hoc casu nullo modo usufructus, seu aliquod jus in re constitutus censetur, sed solum quoddam jus directum contra personam concedentem, ut pati debeat, eum, cui fructus concessit, res penes se detinere, & fructus percipere, uno quidem jure proprio, sed jure, & vi ipsius concedentis, qui modus distrahendi fructus usufructus facti per aliquos solet appellari, optime ad rem Alberic. in rubric. ff. de usufr. n. 6. & pulchrè Bald. in auth. hoc jus porrectum. Cod. de Sacrosanct. Eccles. n. 1. ibi: Sextò est considerare usufructi magis proveniente ex promissione domini, quam ex jure possessionis, & docent Camerat. in d. cap. Imperialem, fol. mibi 18. sub litt. M. ibi: Dicemus namque tunc eundem non capere fructus jure proprio, quod habet in feudo, sed magis feudatarii vice illos habere: optime Cannel. in extravag. volentes, incipit, & corollarie, fol. mibi 158. n. 17. & facit Franc. Pont. conf. 116. n. 3. & 4. lib. 2. Theodor. alleg. 3. n. 6. & 7. noviter Rocc. in resp. legal. tom. 2. resp. 100. à n. 21. ubi bene distinguit inter jure proprio, vel alterius, fructus percipientem, & elegantior novissimè Ioseph. de Rosa consult. 18. n. 29. qui omnes asserunt, possessorem majoratus, feudatarium, & similes, quibus rerum alienatio, & sic usufructus constitutio prohibetur, fructus, ut dictum est, licitè alienare posse, quin prohibitioni

Laguerz de Fructibus.

contraveniatur, quia hæc fructuum, seu commoditatis alienatio in prohibitione non comprehenditur, juxta ea, quæ latè supra diximus in cap. procedent.

34 Ex quibus manifestè sequitur, quod non statim ac quis fructus ex rebus majoratus, feudi, vel similibus immediatè percipere potest, usufructum, seu jus in re habere dicendus sit, sed tunc demum cum in re proprio, & ad rem ipsam directo fructus percipit; contra vero, si alterius nomine, & facultate ratione personalis obligationis eos percipiat.

35 Quod in locatione fructuum rectè exemplificatur, in qua, licet conductor jus utendi, & fruendi, fructusque percipiendi ex re conducta habeat, cum tamen hoc jus non dirigatur in rem ipsam, sed in personam locatoris, ut ipsum conductorem fructus percipere, & reconducta frui patiat, text. in l. qui fundum 35. l. si merces 28. §. Qui fundum, ff. locati, l. ex conducto 16. cod. l. emptorem, C. eod. l. 10. tit. 8. part. 5. Roman. conf. 307. n. 3. & conf. 311. Aretin. conf. 160. Alexand. conf. 118. lib. 3. Anton. Gom. var. tom. 2. cap. 3. n. 9. Hottom. in princ. instit. de usufr. verb. Jus alienis rebus, ubi Pich. n. fin. Cavalcan. decis. 42. n. 45. & 79. part. 1. Castill. tom. 3. contr. cap. 12. n. 9. post medium, Dom. Mol. lib. 1. cap. 21. n. 25. vers. In tertia, & ultima, ubi secunda additio, Dom. Salgad. in Labry. 1. part. cop. 10. n. 25. vers. Et quod possessor majoratus. Nec nomine proprio, aut proprio jure utitur, & fructus percipit, sed jure, & nomine domini locatoris, l. non utitur 45. ff. de usufr. & docet Bart. in l. si pigrove, n. 8. ff. famil. erciscund. l. l. in l. naturaliter, n. 14. ff. de acquir. poss. in quibus, quod similiter conductor nomine proprio, ac sibi naturaliter non possideat, uti usufructuarius, sed nomine domini.

36 Apertè ergo sequitur, usufructum, seu aliquod jus in rem ex locatione constitutum non censeri, sed solum prædictam obligationem personalem oriri, plene (ultra relatos) Castill. de usufr. cap. 15. n. 12. & à n. 21. Ioseph de Rosa d. consult. 18 à n. 24.

37 Quare possessor majoratus, feudatarius, vel similes alienare prohibiti, locare non prohibentur, dum ad modicum tempus locatio fiat, ut docent Dom. Mol. de primogen. lib. 1. cap. 21. à n. 1. Cald. Peteyr. de renovat. emphyteut. 1. part. quest. 16. n. 2. & de emphyt. extint. 4. part. quest. 5. à n. 32. Ioann. Gutierrez lib. 1. canonic. quest. 36. n. 8. cum seqq. Barbof. in l. si filius familias, §. Si viro in quinque nium, n. 4. & vers. similiter, & possessor majoratus, ff. solut. matrim. l. l. art. de decim. vendit. cap. 18. n. 79. Ceval. commun. quest. 636. n. 19. cum seqq. Ant. Petr. de fideicommiss. quest. 8. n. 81. & cum Corbul. Alvar. Valasc. Ant. Gom. Pinell. Felician. & aliis Flores Diaz de Mena in addit. ad Gam. ad decis. 16. n. 3. fol. 20. latè Mier. de majorat. 4. part. quest. 25. Fullar. de substit. quest. 525. & cum aliis Castill. tom. 5. cap. 65. n. 39.

38 Quod tamen limita, si locatio, rerum majoratus, & similibus, quæ alienari prohibentur, ad longum tempus fiat; nam tunc substineri nequit; quia ex tali locatione proculdubio jus in rem, ac utile dominium in conductorem transfertur, quod in re alienari prohibita constitui nequit ex d. l. fin. C. de reb. alien. non alien. & alibi dictum remanet.

39 Quod autem ex locatione ad longum tempus jus in rem, & utile dominium quaeratur, communiter per DD. comprobatur ex expresso, & eleganti text. in l. 1. §. Quod autem, ff. de superficie, ibi: Et sanè causa cognita, ei, qui non ad modicum tempus conduxit superficiem, in rem actio competit, & in l. 1. §. Qui in perpetuum, ff. si ager vectig. seu emphyteut. petat. & ultra Bart. & antiquior. ibi repentes, docent in rebus majoratus, feudi, emphyteutis, & similibus, alienari prohibitis, Dom. Covarruv. lib. 2. variar. resol. cap. 16 sub n. 1. in fin. ubi, quod in materia prohibitive ad evitandam fraudem

DD d d ij locatio

locatio, seu fructuum translatio ad longum tempus pro vera alienatione habeatur, ex doctrina elegantissimi Bald. in *auth. hoc jus porrectum*, n. 1. vers. 6. C. de *Sacrofanct. Eccles.* Gregor. Lop. in l. 10. tit. 8. p. 5. verb. *En su vida*, Tiraquel. de *retract. municip.* §. 1. gloss. 14. n. 8. Mascard. de *probat. conclus.* 1236. num. 107. Menoch. *conf.* 1031. n. 12. lib. 1. Petr. de *fideicommiss.* q. 8. num. 81. Peregrin. *eod. tract. art.* 40. num. 106. cum *seqq.* & n. 94. ubi quod talis locatio sit species alienationis, Redoan. de *reb. Eccles.* in *princ.* vers. *Vocabulum quoque*, fol. 15. & *quæst.* 6. n. 6. Jul. Clar. lib. 5. *sevent.* §. *Feudum, quæst.* 33. per tot. & §. *Emphyteusis*, q. 19. & doctè (ultra omnes) Dom. Molin. lib. 1. de *primog. cap.* 21. n. 15. ubi num. 25. † hanc conclusionem procedere, ait etiam si locatio ad longum tempus hac lege, & pacto fieret, ut ex ea nullum jus reale in conductorem transferatur, quia hæ conventiones sunt contra substantiam contractus tunc gesti, & ideo ut protestationes factæ contrariæ juvare non possunt, l. *cum precario* 12. ff. de *precario*, l. *cum plures*, §. *Locator horrei, cum similib.* ff. *locat.* & prosequuntur istam ampliationem Bald. in c. 1. n. 7. de *prohibit. feud. alien.* per *Federic.* Soccin. *Sen. regul.* 11. lib. 4. Plot. *conf.* 19. num. 63. Rymcin. *conf.* 251. lib. 3. Alex. *conf.* 104. *olum. pen. ad fin. lib.* 3. Redoan. de *rebus Eccles. non alien.* q. 6. num. 6. fol. 245. Fabian. de *Mont. tract. de empt.* q. 7. Petr. de *fideicommiss. dict. quæst.* 8. num. 95. Carroc. de *locat. part. 2. tit. de locat. sine tempore, quæst.* 3. num. 16. ubi alios refert, Peregrin. *d. art.* 40. num. 104. licet Bald. & Alex. sibi ipsis contrarij contrariam sententiam teneant in l. *Codicillis*, §. *Instituto, de legat.* 2. Quos, & ibi sequuntur Imol. Flor. de *Sanct. Petr. & Salicet.* idem Bald. in l. *si domus*, §. *ultim.* n. 1. & Alex. num. 8. de *leg. 1.* Rouin. *conf.* 57. num. 8. & *seqq.* & *conf.* 148. n. 8. lib. 1. & alij plures, quos refert, licet expressè non sequatur, Fuffar. de *substitut.* *quæst.* 525. num. 10. ubi, & 42 num. 14. † idem resolvit, si de modico ad modicum tempus ab initio fiat locatio cum pacto renovandi in annis sequentibus, & idem Dom. Molin. de *primog. lib.* 1. d. cap. 21. n. 29. vers. *Et etiam illa* ubi Felin. *l. ff. Dom.* Covarruv. Pinell. & alios refert, Peregrin. *d. art.* 40. num. 107. Mench. de *success. creat. lib.* 1. §. 10. num. 78. Mantica. de *tao. & ambig. convent. lib.* 13. tit. 45. n. 12. & 43 §. 17. † ubi ampliat, etiam si dictum fuisset, quod tot sint locationes, quot sint anni. quam ampliationem sequuntur Pinell. in l. 1. *Cod. de bon. matern. part. 3. num.* 64. Dom. Covarruv. *d. cap.* 16. num. 3. Carroc. de *locat. 2. part. tit. de locat. ad longum tempus, quæst.* 4. num. 5. fol. 54. Peregrin. *d. art.* 40. num. 108. & plures alij relati per Fuffar. de *substitut. quæst.* 525. n. 7. ubi n. 8. alios pro contraria refert, & idem docet cum aliis pluribus Castill. *tom. 5. contr.* 65. n. 36. & de *usufruct. cap.* 12. n. 12. cum *seqq.* & cum Garcia, Gutier. Sarmient. Caved. Cevall. & aliis infinitis, Carvall. de *legitim. ad cap. Raynald. 2. part. a num.* 318. & novissimè, & doctè Ioseph. de *Rosa consult.* 18. n. 32. & *consult.* 59. n. 26. ubi eleganter in feudis, & quod idem procedat in qualibet alia concessione ad longum tempus fructuum prædictarum rerum, quod similiter sustineri nequeat.

44 Quam tamen communem conclusionem limita, & intellige, cum ipse res majoratus, vel similes prohibita alienari, locantur: secus vero si ipsarum fructus, ac commoditates; quia tunc, licet ad longum tempus, locatio sustinetur; nam ex ea nullum jus reale, aut utile dominium, sed solum actio personalis in conductorem transfertur, Gloss. in d. *Codicillis*, §. *Instituto, de legat.* 2. ubi eam sic intelligit Bart. num. 4. & Bald. ibidem, & in l. *si domus*, §. *fin. ff. de leg. 1.* & ibid. Alex. num. 2. & cum aliis antiquior. Cassan. in *Consuet. Burg.* rub. 9. §. 10. num. 39. Berojus in *cap. nulli de reb. Eccles. non alien.* num. 32. & in *cap. que in Ecclesiarum*, n. 200.

de *constit.* Dom. Molin. *d. cap.* 21. n. 25. vers. *Intentia, & ultima specie*, Alvarot. & ceteri feudista in *cap. Imperialem de prohib. feud. alien.* per *Federic.* fol. 18. lit. B. ubi & Mont. n. 2. Petr. Barbof. in l. *usufruct.* 58. n. 16. ff. *solut. matrim.* Peregrin. *d. art.* 40. n. 110. Flores Diaz de *Mena ad Gam. decis.* 16. in *fin.* & noviter Carvall. de *legitim. ad cap. Raynald. part. part. 2. n.* 326. & novissimè istam distinctionem inter locationem ad longum tempus rerum feudalium, vel ipsarum fructuum, & quod teneat, si fructus tantum locentur, cum aliis feudistis docet Ioseph. de *Rosa d. consult.* 18. n. 34. vide tamen contrarium in hac proxima declaratione asserentes Pinell. in l. 1. *C. de bon. matern. part.* 3. n. 18. Dom. Covarruv. lib. 1. *variatur. cap.* 16. n. 1. vers. *Nam locatio*, quia in hoc casu, eandem fraudem, ac in superioribus committi posse patet.

45 Quæ autem locatio ad longum tempus sit, & quod tunc dicatur, si ad vitam locatoris, vel conductoris fiat, vel saltem si ad decem annos, communiter resolvunt se: omnes Doctores supra relati, ex *clement. 1. de reb. Eccles. non alien.* ut videre poteris apud Dom. Molin. de *primog. lib.* 1. d. cap. 21. n. 20. Dom. Covarruv. *d. cap.* 16. n. 1. Garc. *d. cap.* 14. n. 2. Fuffar. *d. q.* 525. n. 5. Peregrin. de *fideicommiss.* d. *art.* 40. n. 109. Carvall. *d. 2. part. num.* 324. Rosenthal. *d. cap.* 9. *membr.* 1. *concl.* 7. in *gloss. litt. I. Rosa consult.* 59. num. 27. ubi Navarr. Pinell. & alios plures refert, & quod idem, si ad vitam tertij, veluti Principis fiat, & idem *Rosa d. consult.* 18. n. 33. ubi n. 38. quod idem sit in qualibet alia perceptione fructuum rei prohibita alienari ex alia causa, aut contractu per postestorem concessa, & quod ad longum tempus dicatur, quoties percipiendi facultas pro ea quantitate datur, pro cujus satisf. ctione ex fructibus facienda longum tempus requiritur, & idem docent Camezar. in *d. cap. Imperialem*, lit. E. fol. 20. benè Rovit. in *pragm. 4. de feud. num.* 59. Marin. *quot. ref. lib.* 1. cap. 119. n. 3.

46 Pro coronide tamen, & delucida hujus capituli explanatione elegantem differentiam inter fructus in ultima voluntate relictos, & in contractu concessos, notare non desinam, videlicet quod fructibus in ultima voluntate relictis in casibus, quibus usufructus relictus non censetur, fructus tamen quotannis relictis intelliguntur, non vero pro prima tantum vice, ut in contractibus proximè dicam, & probatur per expresse text. in l. *defuncta* 65. §. *ult. ff. de usufruct.* contra vero in contractibus in quibus fructibus simpliciter concessis, ita ut usufructus relictus non censetur, juxta supra tradita, fructus pro prima solum vice debentur ex text. vulgar. in l. *boves* 88. §. *Hoc Sermonem*, ff. de *verb. sign. cap. non potest de præbend.* in 6. ex quibus communiter asserunt Doctores, Sermonem simpliciter prolatum pro prima tantum vice accipi debere, & ad rem docent hanc distinctionem inter fructus in ultima voluntate relictos, aut per contractus concessos assignantes Barbof. & Castill. proximè referendi.

47 Quæ tamen regula in ultimis voluntatibus communiter limitatur, si verba in materia reiterabili, ac renascenti simpliciter proferantur, ut in legato fructuum indefinite relictis, ut notant communiter Doctores ex d. *defuncta*, §. *ult. ff. de usufruct.* ubi benè gloss. & Bald. Alex. *conf.* 60. *olum. 1. lib.* 1. Soccius. *conf.* 48. num. 1. lib. 3. Castrenf. & Iass. in l. *Stichum*, §. *Stipulatio in fin. ff. de verb. oblig.* Bart. in d. *defuncta*, §. *ult. num.* 1. Ant. Butr. *conf.* 30. num. 1. Cardin. Alban. in addit. ad Butr. in d. *defuncta*, §. *ult. num.* 1. noster Gregor. in l. 20. tit. 31. *gloss. 1. part. 3.* optimè Barbof. ff. *solut. matr. in l. divorzio*, §. *Quod in anno a num.* 8. & 11. doctè Castill. de *usufruct. cap.* 43. n. 1. & 4.

CAP. VII.

ARGUMENTUM.

Differentia inter fructus rerum beneficialium, pensionum, decimarum, & similiarum rerum Ecclesiasticarum: & inter ipsas res aut beneficia Ecclesiastica necnon, & inter jus decimandi: plenè de istarum rerum, aut ipsarum fructuum alienationibus, & aliis tam inter vivos, quam in ultimis voluntatibus, dispositionibus, & etiam in causis decimarum aut ipsarum fructuum, tam in possessorio, quam in petitorio, ad quem earum cognitio spectet? Latè tractabitur, & quid in tertijs Regijs, aut decimis Principibus secularibus concessis: quoad ipsarum per Regia Tribunalia cognitionem? Et quid etiam si iterum per eosdem Principes seculariter Ecclesijs redonentur an pristinam naturam reassumant, & iterum quoad forum spirituali sentur.

SUMMARIUM.

- 1 Materia hujus capite circa differentiam inter res beneficiales, seu Ecclesiasticas: & inter ipsarum fructus, aut emolumenta.
- 2 Fructus beneficiorum, & similiarum rerum spiritualium, non ut ipsa res spirituales, sed omnino temporales, & prophani reputantur.
- 3 Res ipsa spirituales per beneficiorum possessores, seu Ecclesiarum Rectores, sine solemnitatibus à jure requisitis alienari non possunt, & num. sequenti.
- 4 Plura remissive ad multas questiones circa solemnitates in alienationibus rerum Ecclesia, necnon Monasterii, aut Hospitalis requisitas, & in pluribus alienationum speciebus.
- 5 Hujusmodi rerum spiritualium, aut Ecclesiasticarum fructus rectè per earum possessores, sive administratores absque ulla solemnitate alienantur.
- 7 Obligantur etiam, sive hypothecca subjiciuntur, vel consignantur pro debiti solutione per beneficiorum possessores; capiuntur pro executione, & ad concursum creditorum afferuntur.
- 9 Capiuntur etiam pro solutione dotis per beneficiarium sorori promissa, vel de jure debita.
- 10 Limitantur tripliciter, & intelliguntur hujusmodi obligationes, & executiones in fructibus beneficiorum.
- 11 Primò ut non aliter procedant quam in defectum, aut subsidium aliorum honorum patrimonialium.
- 12 Secundò executiones, aut consignationes sustinenda pro vita tantum beneficiarii.
- 13 Tertiò relictis ipsi congrua portione, qua decenter se alere possit.
- 14 Beneficiarii de ipsis beneficiorum principalibus rebus testari non possunt de fructibus vero sic.
- 15 Similiter assignatur eadem differentia inter jus exigendi pensionem, & ejus fructus, aut commoditatem.
- 16 Pensio ipsa sine assensu Apostolico in alium transferri, aut vendi nequit, secus quoad ejus fructus.
- 17 De eadem differentia inter jus decimandi, & inter commoditatem, aut fructus ab eo pervenientes. Hac decimarum commoditas quid temporale, & omnino prophanum reputatur, ibidem.
- 18 Decimæ pro ut in jure consistunt, ut quid spirituale laicis concedi non possunt.
- 19 Administrantibus spiritualibus, & temporalibus debentur.
- 20 An per Romanum Pontificem laicis concedi valeant, cum num. sequentibus.

- 22 Quid si quoad utrumque dominium concedantur?
- 23 Contrarium servatur quoad fructus seu commoditates decimarum, seu facultatem eos percipiendi, quorum laici capaces sunt, & frequenter eis per Summos Pontifices conceduntur: cum num. seq.
- 25 Adducitur pro hac distinctione notabilis nostra, l. 22. tit. 20. part. 1.
- 26 Decimarum juris venditio, cessio, seu alia qualibet alienatio sustineri nequit: venduntur tamen rectè, vel alienantur earum fructus semel per Summos Pontifices laicis concessi, cum n. sequenti.
- 28 Veniunt in iudicium familia herciscanda.
- 29 In dotem dari possunt. In eis retractus jure sanguinis locum habet: ibid.
- 30 Ex eorum venditione gabella solvenda per conductores decimarum, vel alios hos fructus vendentes.
- 31 Laici possidentes commoditates istas decimarum, earum respectu per suos Principes collectari valent.
- 32 Sunt tamen immunes à charitativo subsidio, & alia prestatione Ecclesiastica, quia nihil spirituale possidere videntur.
- 33 Judices Ecclesiastici vim faciunt has laicorum decimas collectare, vel oneri charitativi subsidii gravare inmentant.
- 34 Quid si charitativum subsidium per Pontificem Principibus maxime secularibus, pro fidei defensione super redditibus Ecclesiasticis concedatur.
- 35 Ecclesiastica pensio per subsidium de jure munitur, & quid de praxi, & stylo Romana Curia servetur?
- 36 Transactio super jure decimarum inter Ecclesiam, & Laicos absque Apostolico consensu, & inter Ecclesiasticas personas absque Episcopali sustineri nequit, & num. 37.
- 38 Secus cum transactio super fructibus, aut commoditatibus decimarum interponitur, in qua nulla solemnitas exigitur.
- 39 Fortius si super decimis præteritis transactio fiat.
- 40 Eadem distinctio servanda quoad initas inter Patros rochos transactiones.
- 41 Declarantur ex superiori differentia tertiarum Pontificia concessiones nostris Regibus facta: cum num. sequentibus. Nihil spiritualitatis ex his concessionibus Principes seculares habent, sed mera temporalitas fructuum decimarum: ibidem.
- 43 Conceduntur rectè hi decimarum fructus alijs Laicis, seu aliter alienantur per Principes seculares, quibus semel fuerint concessi.
- 44 Cognitio super decimis, an coram Ecclesiastico, vel etiam quandoque apud Laicum judicem tractari debeat, tam in petitorio, quam in possessorio? plenè discutitur, & resolvitur ex præfata decimarum differentia inter decimandi jus, & ipsas decimas, aut fructus decimarum: cum num. seq.
- 46 Nulla dubietate super jure decimandi stante, sed dumtaxat super mero facto, an decimatum sit necne? vel quot fructus sint collecti, cognitio ad secularem pertinere potest, & mixti fori reputatur, & num. 47.
- 47 Judex Laicus est capax cognitionis super mero facto juris spiritualis in matrimonio jure patronatus, & similibus.
- 49 Super possessorio plenario decimandi ad mixtam causam proprietatis habenti Ecclesiasticum dumtaxat cognoscere debere verius resolvitur.
- 50 Idem in possessorio decimarum alteriusve rei spiritualis, quod nullam admixtam causam proprietatis habet, sed super mero facto possidendi cognoscitur procedere plenè resolvitur, & ex n. 52.
- 53 Quid in spolio per Clericum super re spirituali, aut temporali

- temporalis commissio quando Laicus adiri valeat?
- 55 Refertur notabilis Rotæ decisio contra iudices Laicos in causis possessoris rerum spiritualium se immiscenes.
- 56 Quid super decimarum fructibus, aut commoditatibus Principibus secularibus, vel aliis concessis quis iudex aduendus?
- 57 Regia Tribunalia adiri debere resoluitur, cum num. seqq.
- 62 Quid si decima in feudum fuerint data? In hoc casu remanet directum dominium penes Ecclesiam, ididem.
- 63 Deficit hoc in aliis concessionibus præter feudum Principibus secularibus factis. In concessionibus decimarum, aut tertiarum nostris Principibus per Papam factis omne dominium translatum censetur, & licet iuxta aliquos directum penes Ecclesiam, aut Papam remaneat; hoc solummodo, & absque ullo effectu intelligitur, ibid.
- 65 Refertur universalis Regnorum praxis, ut tribunalia secularia super decimis secularibus concessis cognoscant, cum num. seqq.
- 72 Iudices seculares Ecclesiastici in his causis inhibentes vim faciunt.
- 73 De praxi Senatûs Regalis Patrimonii, cum in istarum causarum cognitione Ecclesiastici iudices se immiscerent, seculares cum censuris inhibendo. De temporalitatum pœna contra iudices Ecclesiasticos ab huiusmodi causarum cognitione desistere nolentes, ibidem.
- 74 Idem resolvendum si præfata decima, aut tertia aliis secularibus per Principem redonentur, quia adhuc inter eos Regia tribunalia cognoscere debent.
- 75 Generaliter in quibuslibet rei aut juris Regalis donationibus si aliquis vel controversia inter Regios donatarios oriatur, iudices Regii cognoscere debent, iuxta l. 57. tit. 6. p. 1. l. 6. tit. 1. l. 4. Recop.
- 76 Etiam inter Ecclesiasticos donatarios.
- 77 Quid si tertia Regia, aut decima Ecclesie, Monasterii, aliisve Ecclesiasticis personis per Principem redonentur, an etiam in isto casu Principi seu ejus tribunali seculari cognitio potius quam Ecclesiastico competat? Refertur affirmativa opinio: ibidem.
- 78 Verius pro negativa in favorem Ecclesiasticæ jurisdictionis resoluitur. In hoc casu decima, aut tertia Ecclesie redonata pristinam naturam recipiunt, & spirituales efficiuntur: ibidem.
- 81 Declarantur dicta jura Regia in l. 52. tit. 6. part. 1. & l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopil. Principem qui jura aliqua Regalia donavit, tanquam protectorem inter donatarios cognoscere debere, declaratur ut procedat tantum modo, si ex parte ipsarum rerum propter earum qualitatem incapacitas aliqua non oriatur. ibidem.
- 82 Refertur DD. in specie resolventes.
- 83 Dom. Solorçan. præfata resolutionem sequitur se ipsum in novissima editione corrigens.

EX prædicta ergo inter fructus, & rem principalem differentia in capitibus præcedentibus assignata, similiter infertur utilis ad praxim inter res beneficiale, seu Ecclesiasticas, & ipsarum fructus, aut emolumenta, differentia.

Primò: fructus beneficiorum, & similium rerum spiritualium omnino prophani, ac temporales reputantur, nec ullo modo beneficiales, seu spirituales, ut ipsæ res, aut beneficia, dicuntur, Redoan. de rebus Eccles. non alienand. tit. de constit. annui reddit. n. 17. & 18. Foller. in prax. censual. verb. Hujusmodi censu,

Rot. inter recollect. per Farin. post conf. crimin. decis. 102. num. 18. Ofsac. decis. 31. num. 5. Mascard. de prob. conclus. 146. Thesaur. decis. 131. num. 6. Tiraquell. de retract. consang. §. 1. gloss. 7. num. 52. & multis congestis, Mager. de advocat. armat. cap. 9. num. 1059. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. num. 21. Dom. Valenc. conf. 56. num. 12. Thor. vot. decis. 7. n. 35. Dom. Salgad. in Labyr. 1. part. cap. 42. à num. 2. & tot. & 3. part. cap. 15. num. 32. & ex Canonistis Augustin. Barbof. in cap. olim de restit. spoliator. à num. 3. & alii infri. proxime referendi.

Ex qua quidem verissima nostra differentia inter fructus, & res beneficiales, aut spirituales infertur: Primò quod quamvis ipse res spirituales per beneficiorum possessores, seu Ecclesiarum Rectores alienari non possint sine solemnitate jure Canonico requisita, juxta jura in cap. non liceat, cap. sine exceptione, & per tot. 12. quest. 1. tot. tit. de rebus Eccles. non alienand. cap. 1. cap. tua nuper de his, quæ sunt à Pralat. extravag. ambrosiana de rebus Eccles. non alienand. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 11. l. 1. & fere tot. tit. 14. part. 1. l. 63. tit. 18. part. 3.

Plenissimè ad plura alienationum genera, & ad plures quæstiones circa solemnitates in alienationibus rerum Ecclesie requisitas, ultra antiquiores in præfatis juribus, & in aliis locis vulgaribus, Redoan. Genuens, Vernatia Episcopus Novientis in integris tractatibus de rebus Eccles. non alienand. noster Gregor. d. tit. 14. part. 1. Dom. Covarruv. 2. variar. cap. 16. & 17. benè Avendañ. de exequend. 1. part. cap. 4. ex num. 34. Ricc. in prax. part. 1. resolut. 107. cum sequent. & in collect. 3. part. collect. 311. & 4. part. collect. 866. Fontanell. decis. 293. & de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 13. part. 1. num. 6. cum sequentibus. Boirell. in summ. decis. som. 1. tit. 15. de rebus Eccles. non alienand. Thesaur. quest. forens. lib. 3. quest. 37. Parlador. different. 12. §. 1. ex num. 12. Cevall. quest. 675. Filluc. de stat. Cleric. in tract. 44. de alienat. rer. Eccles. Molin. de just. & jur. disputat. 465. Escobar. de ratiocin. cap. 16. ex num. 31. & alios plenè congerentes ex recentioribus, Dom. Valenc. quest. 3. per tot. Hermosill. in l. 15. tit. 5. part. 5. gloss. 1. per tot. August. Barbof. in collect. ad præfata jura, & de jure Ecclesiast. lib. 3. cap. 3. & de potest. Episc. 1. part. alleg. 9. & vot. decis. 30. ex num. 18. Gam. decis. 87. ubi Flores de Mena in addit. Ant. Faber. sup. Cod. ad tit. Cod. de præd. minor. diffinit. 1. & tit. de rebus alienand. diffinit. 2. Ciarlin. controvers. forens. 8. ex num. 16. Tamburin. de jur. Abbat. tit. 3. disput. 13. & 14. Posth. de substat. inspect. 2. Castill. de aliment. cap. 64. latissimè Delbene de immunitat. Eccles. tom. 1. cap. 17. Donat. Anton. Marin. variar. resolut. 7. Dom. Olea de cess. jur. tit. 2. quest. 1. numer. 2. cum sequentibus. Valeron. de transact. tit. 4. quest. 1. ex num. 3. Franc. Maria Prat. disceptat. forens. tom. 2. cap. 9. ubi, & in rebus Monasterii, & similibus in quibus etiam Marini resol. 6. Novar. in lucern. regular. verb. Alienatio, Dom. Covarruv. lib. 1. variar. cap. 3. n. 9. ubi cum aliis Faria, Merlin. controvers. tom. 1. controvers. 6. Paul. Gallerat. lib. 1. de renuntiat. cap. 2. per tot. Pat. Bordon. resol. regular. part. 1. resolut. 27. 62. & 126. Joan. Baptist. Ventrigl. in prax. rer. notabil. annotat. 1. §. 4. ex n. 1. cum sequentibus. Pat. Pellizar. de Regularib. tract. 6. cap. 8. per tot. ubi Castro Palaum, Filluc. Diana, & alios refert.

Quamvis igitur principales res beneficiorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, & similes Ecclesiasticæ, aut spirituales res absque juris solemnitatibus alienari non valeant, earum tamen fructus, ut omnino temporales, ac prophani, quid diversum ab ipsi rebus beneficialibus liberè, nulla solemnitate interveniente per beneficiarios alienari possunt, retento titulo ipsius beneficii, Bald. Imol. Alex. in l. di vortio. §. Quod in anno, ff. solut. matrim. Felin. in cap. sedes, column.

- luna. 2. de rescript. Oldrad. conf. 129. Azor. instit. moral. lib. 7. cap. 9. quest. 1. & lib. 8. cap. 4. quest. 4. Rot. apud Ludov. decis. 440. n. 7. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 12. à num. 1. Gutier. lib. 2. pract. quest. 114. Joan. de Selva in tractat. de benefico. part. 1. quest. 7. num. 24. Menochio conf. 105. à num. 88. Loter. de re benefico. lib. 1. quest. 42. à num. 25. & plures per Barbof. in cap. olim. 16. numer. 3. de restit. spoliator. Mager. de advocat. armat. cap. 9. n. 1057. Thor. vot. decis. 7. num. 33. Dom. Solorçan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. num. 21. Dom. Salgad. in Labyr. 3. part. cap. 15. num. 32. & 1. part. cap. 42. à num. 1.
- 6 Quare & absque aliqua solemnitate creditoribus Clerici, et patrimoniales obligati, & hypothecari, vel pro debiti solutione consignati poterunt. Redoan. de reb. Eccles. non alienand. tit. de constit. annui redditus. num. 12. & 18. Avendañ. de censib. cap. 77. num. 3. cum sequentibus, Felician. eod. tractat. lib. 2. cap. 3. num. 10. propè fin. Foller. in praxi censual. in verb. Hujusmodi census, num. 18. Tiraquell. de retract. consanguin. §. 1. gloss. 7. num. 52. Rot. decis. 102. num. 18. inter collectis per Farinac. post confil. criminal. Loter. de re benefico. lib. 1. dict. quest. 42. num. 25. cum antecedentibus, Dom. Salgad. in Labyr. 1. part. dict. cap. 41. n. 2. cum sequent.
- 7 Ubi, & quod tales fructus beneficiorum in concursu creditorum intrent quia, & pro executione capi possunt, ut ex eis creditoribus Clerici satisfiat, aliis bonis liberis deficientibus, ut probatur ex cap. pervenit el segundo de fidejussor. ubi communiter DD. & in cap. olim 16. de restit. spoliator.
- 8 Et ultra in præcedent. num. relatos, latè ad plura resolvuntur ex antiquioribus Dueñ. regul. 275. limitat. 11. fol. 68. Cacialup. de pensio. quest. princip. 11. num. 4. & 5. D. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 1. n. 9. Ant. Gom. 2. variar. cap. 13. num. 18. Petr. Barbof. in l. 1. num. 132. & 133. ff. sol. ut. matrim. Farinac. in praxi criminal. quest. 27. num. 66. August. Barbof. in dict. cap. pervenit, el segundo, de fidejussoribus, num. 22. & in cap. olim 16. de restit. spoliator. Dom. Salgad. dict. cap. 42. n. 3. & infinitis congestis novissimè Aillon. in addition. ad Gom. in dict. cap. 13. num. 19. & Faria, in addition. ad Dom. Covarruv. in dict. cap. 1.
- 9 Quapropter ob præmissionem fratris beneficiarii pro sorore dotauda, vel etiam de jure nulla ad id promissione stante fructus, seu proventus beneficiorum, ut quid distinctum ab ipsis beneficiis pro executione, & solutione dotis capi posse docent, & quod ad id Clericus de jure teneatur, Lara in l. si quis à liberis, §. Idem rescriptis, num. 96. ff. de liber. agnoscend. Joan. Garc. de expensis, cap. 3. n. 36. benè Petr. Barbof. in dict. l. 1. num. 132. ff. solut. matrim. & cum aliis alter Barbof. in collect. ad dict. cap. pervenit, n. 5. Palao tom. 7. de justitia, & jur. tit. 32. disp. 9. punct. 4. §. 3. num. 6.
- 10 Quas tamen obligationes, & executiones in fructibus beneficiorum pro majori claritate, & materia hujus capituli intelligentia tripliciter juxta commune DD. placitum limitandas, & intelligendas esse intelligas.
- 11 Primò non aliter quam in defectum, aut subsidium aliorum bonorum procedere patrimonialium, Alexand. in dict. cap. pervenit, num. 24. de arbit. Petr. Barbof. in dict. l. 1. num. 132. in med. & cum multis Dom. Salgad. dict. cap. 42. à num. 2. alter Barbof. in d. cap. olim 16. n. 3. de rest. spol. & fere omnes DD. sup. relati, num. 4. & 5.
- 12 Secundò quod executio, vel consignationes pro vita dumtaxat Clerici debitoris durent, nam eo mortuo & ejus jure, aut titulo beneficii extincto, etiam creditorum jus ad fructus extingui debet, optimè Menoch. conf. 105. à num. 86. & cum aliis Barbof. in dict. cap. pervenit, de arbitris, n. 5. ubi quòd secus si ex-

cutio, aut consignatio post mortem beneficiarii debitoris in præjudicium successorum in beneficio prærendatur, quia tunc sustineri non debere ait, & quòd in hoc casu intelligi debet text. in ipso cap. pervenit, quam intelligentiam sequitur etiam Doin. Salgad. in Labyr. 1. part. dict. cap. 42. à num. 5. & idem docet 3. part. cap. 15. num. 32.

Tertiò prædictæ consignationes, aut executiones in fructibus beneficii intelligendæ sunt, relicta prius beneficiario congrua portione, quæ deceter se alere possit, plenè repetentes ad cap. Odoardus, de solutionibus, & ad dict. cap. pervenit, D. Covarr. 2. variar. cap. 1. num. 9. Gom. 2. variar. cap. 13. n. 18. in fin. verfi. Unum tamen est, Dacñas regul. 275. limit. 11. Gigas de pensionibus, quest. 29. n. 30. Bellet. disquisit. Clerical. tit. de Clerico debitore, §. 1. n. 11. latè Joan. Gutier. de jurament. confirm. part. 1. cap. 17. à n. 17. cum sequentibus. Farinac. in praxi Criminal. quest. 27. num. 27. & cum aliis August. Barbof. in dict. cap. olim. n. 3. Dom. Salgad. dict. cap. 42. num. 2. & 10. & alios plures congerentes Aillon. in addit. ad Gom. dict. cap. 13. num. 19. verfi. Quod Clericus, & Faria ad Dom. Covarruv. dict. cap. 1. num. 66. circa quas supra traditas limitationis latius alibi diximus, ubi de obligationibus, & executionibus super fructibus rerum majoratus feudorum, & similibus tractavimus.

Ex quibus equidem (ut ad supra relatam nostram differentiam inter res beneficiales, & earum fructus redeamus) infertur etiam, quòd quamvis de ipsis rebus, tanquam Ecclesiasticis beneficiarii restari nequeant, de ipsarum tamen fructibus, ut quid temporale, & ab eis distinctum in ultima voluntate disponere poterunt ex recepta totius Europæ consuetudine, & maximè in nostra Hispania approbata per l. fin. tit. 8. lib. 3. Recopil. ubi benè Marienç. & docent Dom. Covarr. in cap. cum inofficiis, num. 9. de testam. Dueñ. regul. 366. Navar. in manual. cap. 25. num. 129. & de redditib. Eccles. quest. 3. n. 10. & in apologia, quest. 1. monit. 40. & quest. 3. monit. 5. Sarmient. de redditib. Eccles. 4. part. cap. 1. n. 8. Pat. Molin. de just. & jur. tract. 2. quest. 147. verfi. His explicatis, Cam. decis. 315. in novissima edit. ubi Flores de Mena. Nicol. Garc. de benefico. 2. part. cap. 1. n. 11. & 5. part. cap. 1. num. 594. Marth. de jurisd. part. 4. cas. 24. num. 21. latè & benè Cevall. quest. 388. tot. & præcipuè num. 38. & 39. Cened. in collect. ad decretal. collect. 12. num. 2. Moner. de distribut. quest. 2. num. 5. & quest. 4. num. 11. Roxas de success. cap. fin. n. 43. latissimè, & cum aliis pluribus, Dom. Valenc. conf. 98. per tot. Marth. de success. legal. 4. part. quest. 1. n. 19. & 26. latè Barbof. de potestat. Episc. alleg. 114. à num. 1. & 6. Dom. Solorç. de jure Indiar. dict. lib. 2. cap. 10. num. 11. qui omnes in eo conveniunt quòd fructus beneficiorum prophani sint, nec ipsarum rerum partes esse censentur, imò quid ab eis diversum, & consequenter liberè de eis Clerici restari, vel aliter in ultima voluntate disponere valeant, de qua quæstione, & quid in Episcopis quoad fructus, & redditus suorum Episcopatum latius suo loco dicemus.

Quæ quidem nostra differentia considerati etiam debet in pensione Ecclesiastica, videlicet inter jus exigendi pensionem, & ejus fructus, aut commo-ditatem, ut constat ex Rotæ decis. 400. num. 1. & sequentibus, part. 1. diversor. & decis. 3. part. 7. recent. Loter. de re benefico. lib. 1. quest. 42. à n. 20. & 25. Tondur. de pensio. cap. 17. à num. 13. Merlin. decis. Rot. 663. à num. 13. & infr. proxime referendi.

Ideoque quamvis ipsa pensio sine assensu Apostolico absque labe simoniae alii cedi vendi, vel aliter transferri per pensionarium non possit, ut docent Barbof. & infr. referendi remanente tamen jure illo formali penes pensionarium, jus causale, sive redditus,

reditus, aut commoditas eos percipiendi, cedi aut transferri in quemlibet ad libitum pensionarii, potest. nullo id assensu Apostolico interveniente, nec etiam illius qui ejus solutione oneratus est, quia non ut quid juris spiritualis, sed ut quid temporale consideratur, bene Navarr. conf. 1. Bonacin. de simonia, quest. 4. num. 13. optimè Garc. de benef. part. 1. cap. 2. à num. 23. & 29. Loter. de re benefic. lib. 1. dist. quest. 42. à num. 25. & Rot. apud Gregor. decis. 440. n. 7. & d. decis. 400. à num. 1. part. 1. divers. & ex aliis Tondut. de pen. sup. cap. 17. à num. 13. & cap. 30. num. 9. Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 11. à num. 19. & 25. Dom. Olea decis. tit. 3. quest. 1. n. 12.

17 Quæ etiam nostra differentia magis notabiliter, ad plures quæstiones, invenitur inter decimam Ecclesiasticam, seu jus decimandi, & commoditatem, aut fructus ex eo provenientes, qui idem ab ipso jure decimandi diversi sunt, & prophani, non spirituales, ut ipsum jus, reputantur, Bald. in l. si usus fructus 67 ff. de jur. dot. D. Thom. 2. 2. quest. 100. art. 4. ad 3. Dom. Covarr. 1. variat. cap. 17. num. 5. ubi plures congerit Faria, Roder. Xuar. alleg. 8. num. 12. Barbof. de potestat. Episc. alleg. 121. n. 2. & 3. ubi quod tales decimarum fructus non sint propriè decimæ, sed potius decimationes, seu annuæ temporales præstationes in quantitate frumenti appellari debeant, & idem voluit Bald. conf. 419. vol. 1. Xamar. de offic. advocat. cap. 9. à n. 797. Castill. Dom. Larr. Dom. Solorç. & alij proximè referendi, & cum multis Faria in addition. ad Dom. Covarr. lib. 1. variat. cap. 17. n. 63. cum sequentibus.

18 Quare licet decimæ, prout in iure consistunt, tanquam quid spirituale laicis concedi, non possint, Gloss. communiter recepta in cap. causam qua de prescript. gloss. 2. ubi, & communiter DD. & in cap. quamvis de decimis, D. Thom. & Cajetan. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 3. & q. 100. art. 4. ad 3. & in quodlib. lib. 2. num. 8. Dom. Covarr. dist. cap. 17. n. 5. ubi plures adducit Faria, Menoch. illustr. cap. 89. n. 6. Azor. instit. mor. part. 1. lib. 7. cap. 25. quest. 11. Suar. de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 25. & cap. 29. Gom. 2. tom. variat. cap. 15. num. 15. prope fin. Girond. de privileg. n. 251. Moner. de decim. cap. 5. n. 57. præsertim post Concil. Lateranense, Rebuff. de decim. quest. 13. num. 78. cum seqq. & cum pluribus Rotæ decisionibus Barbof. in dist. cap. quamvis, n. 2. Gutierr. lib. 1. pract. q. 15. num. 2. ubi ex D. Thom. Cajet. & Dom. Covarr. præst. it rationem elegantem nimirum, quia jus istud percipiendi decimas consequuntur Sacerdotes ex ministerio Altaris, & spiritualium administratione; seminantibus namque spiritualia, & temporalia debentur, quorum exhibitio propter ministerium spirituum ordinatur; quare cum spiritualium, & eorum ministerii, aut tituli laici incapaces sint, merito etiam incapaces reputari, debent decimarum, quæ inseparabiliter ab spiritualibus dependent, ut observat bene Soto de just. & jur. lib. 9. quest. 4. art. 3. & comprobatur optimè per nostram legem Partitarum, quæ est ad rem singulatis, licet per Gutierr. & Dom. Covarr. prætermittatur, quæ est l. 22. tit. 20. part. 1. ibi: *Sirven los Clerigos à las Eglefias, è dan los Sacramentos à los Christianos, porque han de aver los diezmos de que vivan, ca así lo mando Dios nuestro Señor; è los Legos no los deben tomar, ca si lo fiziesen, caerian por ende en gran pecado, que seria muy gran daño à las almas: optimè ad rem Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 2. à n. 1. & Castill. Balboa, & plures ex supra relat.*

19 Quod ita procedit, ut nec per Romanum Pontificem juris decimandi spiritualis laici capaces fieri possint, Balboa ad tit. de prescript. in cap. causam qua cod. n. 7. & 8. Castill. de tertis, cap. 10. num. 5. & licet communiter tradant Doctores, Summum Pontificem non solum dominium, utile decimarum, verum

etiam, & directum concedere posse, ut docent Paulus Æmilius de off. 24. part. 1. Læsius de just. & jur. lib. 2. cap. 39. dubit. 41. Navarr. in apolog. de redecim. q. 1. monit. 58. num. 2. Enriq. in summa Theolog. lib. 7. cap. 26. & cum aliis Dom. Solorç. d. cap. 1. n. 10.

Hoc tamen, meo videri, intelligendum est, non ut jus directum decimarum transeat ad laycos cum qualitate spiritualitatis, quale apud Ecclesiam erat, sed jus percipiendi decimas, vel fructus decimarum omnino temporale, etiam per talem concessionem (ut ita dicam) sæcularizatum, uti etiam hoc jus directum intelligunt Doctores, ut quid prophanium, & temporale sic docet Petr. Barbof. in l. Titia, ff. solut. matrim. à num. 41. & n. 46. & ex Lassart. Garcia, Navarr. Sor. & aliis bene Sesse decis. 157 à num. 29. tom. 2. † ubi quod etiam si, quoad utrumque dominium per Papam decimæ laicis concedantur; non tamen ex hoc aliquod jus spirituale tranfire, ait sed quod potius decimæ ita concessæ spirituales esse desinant, & ut temporales in posterum considerentur, quod etiam sentit Castill. de tertis, dist. cap. 10. n. 5. ubi non absolute negavit jus decimandi in laycum per Papam transferri posse, sed tantum dixit id fieri non valere cum qualitate spiritualitatis, ex Ioan. Balboa supra relat. & docent in expresso Thom. Delbene de Immunit. tom. 1. cap. 8. dubit. 29. fist. 1. num. 32. August. Barbof. in cap. causam qua, n. 3. de rescriptis, & cum aliis Faria in addition. ad Dom. Covarr. in lib. 1. variat. cap. 17. n. 5. doctissimus Pater Leander quest. moral. tom. 3. tract. 6. disp. 7. quest. 37. ubi alios ex Theologis congerit.

Quæ quidem, licet ita vera sint quoad jus spirituale decimandi, ut laicis nullo modo concedi, possit, quoad vero fructus, seu commoditates decimarum, vel meram facultatem eas percipiendi contrarium ex nostra inter fructus, & res spirituales differentia dicendum est, imo quod laicis quæri valeant, nam cum isti fructus, & decimarum commoditates sint quid temporale, & ab ipso jure decimandi diversum, cujus respectu nulla incapacitas in laicis considerari potest, ut notant Gloss. & communiter Doctores in cap. causam, qua de prescript. Bald. in l. si usus fructus 67. ff. de jur. dot. D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 4. ad 3. Barbof. Dom. Solorç. Dom. Larr. Castill. Dom. Olea, & proximè referendi, rectè ideo tales decimarum fructus, ut omnino temporales, & prophani, licet laicis per Summos Pontifices, etiam post Concilium Lateranense, stante justa causa, conceduntur, videlicet, quia Ecclesiam, ejusve patrimonium à tyranni oppressione donatarius liberaverit, vel pro Christianæ Religionis inimicis expugnandis, & pro Sanctæ Ecclesiæ Romanæ propagatione magnos in bello, vel aliter, sumptus fecerit, & in hoc sensu omnes Romani Pontificis decimarum concessionem intelligi, & interpretari debent, quin ex eis aliquod jus spirituale decimandi in laycos translatum censetur, sed solum commoditates, aut fructus decimarum ut latè, & communiter docent Gloss. & Doctores in dist. cap. causam, qua de prescript. gloss. 2. & in cap. quamvis de decim. Bald. in dist. l. si usus fructus. Ubi eleganter docet istam distinctionem inter decimas, seu jus decimandi, & fructus, qui sub nomine decimæ includuntur, ut decimarum, prout in iure consistunt, laici incapaces sint: contra vero fructuum earum ex supra dictis rationibus.

Quam doctrinam, & distinctionem sequitur etiam Cardinal. in cap. cum Apostolica, col. 4. de his, que sunt à Pralat. & eam singularem existimat Panormit. in cap. ad hac de decim. & subtiliter D. Thom. dist. quest. 100. art. 4. ad 3. ibi: *Ius autem spirituale accipiendi decimas non conceditur laycis, sed tantum modo res temporales, que nomine decime dantur: bene Rodoan. de spo-*

is Clericorum. q. 14 à n. 14. Seraphin. decis. 1387. n. 2. bi: *Quia laici sunt incapaces decimarum, cum sint spirituales à jure divino introductæ, cap. fin. 16. q. 1. & cap. cum tua de decim. licet earum fructus possint laicis concedi per habentem potestatem, ut per Gloss. in dist. cap. fin. & in cap. pervenit, 1. quest. 3. Dom. Covarr. lib. 1. var. dist. cap. 17. n. 5. ibi: Tercid hinc apparet manifesta ratio, cur jus istud percipiendi decimas laicis competere, non possit: Nam jus istud consequuntur Sacerdotes ex ministerio Altaris, & spiritualium: quia seminantibus spiritualia, & temporalia debentur, quorum exhibitio ordinatur propter ministerium spirituum, quæ ab aliis, quam Clericis ministrari nequeunt: unde fit, ut jus percipiendi decimas spirituale sit, nec Laicis possit regulariter competere, D. Thom. & Cajet. 2. 2. quest. 87. art. 3. & quodlibet. 2. art. 8. text. optimus, ubi hæc est communis Doctorum adnotatio in cap. causam de prescript. cap. 2. de judic. Gloss. in cap. quamvis de decim. qua tamen addit, posse Episcopum alicui laico ex justa causa, eo nempe, quod Ecclesiam, ejusve patrimonium à tyranni oppressione exemerit, concedere ad vitam, aliudve tempus, decimarum fructus, non quidem jus ipsum percipiendi decimas, sed ut eas nomine, & titulo Ecclesiæ consequatur, quod Doctores ibi frequentiori calculo admiserunt; & idem latè, & eleganter tenent Sotus omnino videndus dist. lib. 9. de just. & jur. quest. 4. art. 3. Gilken. de prescript. 3. part. cap. 8. Petra de potestat. Princip. cap. 24. n. 159. Melch. Reynof. obs. 50. à n. 5. Monet. de decim. cap. 5. n. 83. Ioan. Garc. de expens. cap. 9. n. 90. & 91. ubi ita loquitur: *Quia in hoc Regno ferè omnes nobiles habent harum decimarum percipiendarum jus hoc, aut concessionem, licet enim laici incapaces sunt earum, hoc est juris decimandi, decima vero ipsa, hoc est fructus, ad laicum pertinet, & percipere potest, & eandem distinctionem sequitur Salon. de just. & jur. Petr. Greg. synagm. jur. univers. 1. part. lib. 2. cap. 25. n. 8. in fin. pag. 59. bene D. Franc. de Leon decis. 3. n. 13. lib. 1. ibi: Secundo, nam licet jus decimandi non possit Laicis concedi, fructus tamen decimarum bene possunt cadere in laicum, & ita fuit decisum in Rota Romana decis. 2. de judiciis, in novis. & antea docuit, Bald. in l. si usus fructus 67. in lectura antiqua, n. 2. Dicens, quod licet jus decimarum non possit concedi laico, tamen ipsa perceptio bene potest concedi, & hoc modo concessit Papa decimas Regi Francorum; & ex Hostiensis, Fabiano de Monte, Bartolo Romano, & aliis idem probavit Tiraq. de retract. lignag. §. 26. gloss. 1. n. 45. & eandem distinctionem sequuntur Dom. Palac. Rub. de donat. inter. rubr. 37. n. 13. Gratian. discept. forens. cap. 238. n. 38. & novissimè Ioann. Baptist. Ventrigl. in prax. Eccles. annotat. 27. & 32. n. 26. & 27. & ultra Castill. Dom. Solorç. Dom. Larr. proximè referendos noviter quoque Mager. de advocat. armat. cap. 9. à n. 797. Dom. Olea de cess. tit. 3. quest. 1. n. 10. in fin. & alios congerens Faria in addition. ad Covarr. lib. 1. dist. cap. 17. à n. 63.**

25 Quod, & præter omnes, meo videri, comprobatur per legem singularem Partitarum ad hoc à nemine, quem viderim, relata, quæ est l. 22. tit. 20. part. 1. ibi: *Pero Legos ay que los pueden tomar desta manera, si se los diesse sus Prelados, como en prestamo, fasta algun tiempo señalado, è por toda su vida: siendo los Legos tales, que se aprovechassen las Eglefias dellos, è si fuesse pobres, de manera que lo oniesse menester è se los diesse en soldada por servicio que feciesse à la Eglefia, è à los Prelados. E aun estos tales no los deben tomar como quien à derecho en ellos, mas por nome de la Eglefia; è ella debe aver siempre el señorío, è la tenencia dellos.*

26 Ex quibus utiliter ad praxim inferitur, quod licet plium jus decimandi ex venditione, cessione, aut loca-

tionem transferri non possit; eo tamen penes Ecclesiam remanente, fructus decimarum ex istis, vel aliis contractibus alienare in laicos poterunt; quia omnino ab ipsis decimis, vel jure decimandi, ut quid temporale, differunt, ut probatur in locatione ex cap. nostra de locat. & in permutatione, & aliis alienationibus, cap. fin. ne Pralat. vices suas, cap. ut super ubi gloss. 1. de rebus Eccles. non alienand. cap. fin. de rer. permut. & ex commun. tradit Tiraquell. de retract. lignag. §. 2. gloss. 7. n. 11. Rebuff. de decim. quest. 10. n. 34. Marth. de jurisdict. 2. part. cap. 43. n. 13. Barbof. de jur. Eccles. dist. lib. 3. cap. 26. §. 2. n. 2.

Et in decimis vel apud nos, tertiis sæcularibus per Pontificem concessis, quod similiter cum tantum fructus decimarum dati censeantur, & ita inter patrimonialia reputentur, possunt per donatarios in alios quomodolibet ut res temporales, vendi, donari, permutari, vel aliter alienari, Garc. de expens. cap. 9. n. 98. † ubi, & quod in judicio familiæ ereiscundæ dividendæ veniant, & ad omne optimè Sor. de just. & jur. lib. 10. quest. 4. artic. 3. ad fin. Leon. decis. 3. n. 12. circ. median. tom. 1. Gratian. cap. 238. n. 9. Ansal. de jurisdict. part. 2. tit. 4. cap. 5. n. 19. Bobadill. in politic. lib. 2. cap. 18. n. 147. † ubi, & quod ut patrimonialia in dotem dentur, & in eorum alienatione retractus locum habeat, ut in truncalibus bonis, Xamar. de advocat. c. 9. n. 798. ubi plures refert, & ex Petr. Barbof. Azeved. Gutierr. Bursat. Christinat. Ceval. Par. Suarez, Augustin. Barbof. & aliis Castill. tom. 7. cap. 11. n. 3. ubi quod semel tertix, aut decimæ temporalizata, & prophana eff. & per dictas concessionem, ita in laicorum commercio sint, & ab Ecclesiis exemptæ, ut liberè possint, per ipsos Reges donatarios, vel alios ab eis causam habentes aliis concedi, vendi, permutari, vel aliter alienari, & tanquam quid patrimoniale etiam in judicium familiæ ereiscundæ veniant.

Et quod ex tali venditione decima, seu gabella solvatur, tanquam quid temporale sit venditum, ex Garc. & Sor. tenet Lassart. de decim. vendit. cap. 19. n. 28. cum sequentibus; sicuti, & quando fructus decimarum per earum conductorem venduntur, ex qua etiam venditione gabella debetur, ut post Bald. Parlador. Girond. Lassart. & alios tenent Gutierr. de gabell. quest. 44. n. 3. Carrasc. ad leg. Recopil. cap. 6. §. 2. n. 6.

Item ex hac nostra differentia inter decimas, seu jus decimandi, & fructus decimarum, utiliter ad praxim inferitur, quod cum talis fructus decimarum laicis concessi temporales, & inter patrimonialia sæcularium reputentur, poterunt laici eos possidentes super ipsis per suos Principes collectari, nisi alias ob nobilitatem, vel aliam exemptionem immunes sint, ut ex Abbat. in cap. 17. n. 4. de decim. tradit Azor. institution. moral. tom. 1. lib. 7. cap. 23. §. Octavo quaritur, bene Sor. de just. & jur. lib. 9. quest. 4. artic. 3. Mager. de advocat. armat. cap. 9. n. 798. & licet istis non relatis, Balmased. de collect. quest. 127. n. 10. & 12. quidquid de hoc dubitet, & cogitandum relinquat Garcia de expens. cap. 9. à n. 99.

Et ex eadem ratione ista bona, tanquam temporalia, & omnino prophana à charitativo subsidio, & ab omni præstatione Ecclesiastica libera erunt, nec ullo modo per Episcopum collectari poterunt, ut tenet optimè Sor. de just. & jur. lib. 10. quest. 4. art. 3. ubi quod manus Episcopi ad has laicorum decimas non extendantur, quia ad instar patrimonii temporalis habentur, cujus respectu nullam potestatem habet Episcopus; & ita contra Episcopum Lucensem judicatum refert, idemque resolvunt Ioann. Garcia de expens. cap. 9. à n. 99. Petr. Barbof. in leg. Titia, n. 42. ff. solut. matrim. Ansal. de jurisdict. lib. 2. tit. 4. cap. 5.

cap. 5. numer. 18. D. Franc. Hieronym. Leo *decif. 3. numer. 12. civica medium, tom. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 23. numer. 59. Sesse decif. 162. numer. 24. in fin.* Cevall. *de cognit. per viam violent. 2. part. quest. 25.* & novissimè Balmaseda *de collect. dict. quest. 127. numer. 10. & 11.* ubi testatur de praxi Regiæ Chancellerie Pincianæ indecernendo vim fieri per Ecclesiasticum has laicosum decimas onere charitativo subsidii gravate intendentem de qua etiam praxi testantur Garcia ubi supra.

34 Quam tamen doctrinam intelligit Lassart. *de decim. vendit. cap. 19. à numer. 34.* ut procedat in charitativo subsidio per Episcopum imposito, non vero in concessio per Pontificem Principibus sæcularibus ex redditibus Ecclesiasticis pro nostræ Sanctæ Fidei inimicis expugnandis, prout Carol. V. Imperatori nostroque Regi foelicissimo fuit per Paulum III. Pontificem maximum concessum, pro expugnatione Gollera, & novæ Carthaginis, quo vulgo Tenez appellatur, anno 1535. ut refert *Historia Pontificalis, lib. 6. cap. 27. §. 1.* quod postea per successores Pontifices justissimis de causis usque ad hodiernam diem fuit prorogatum; hoc igitur subsidium tanquam onus non Ecclesiasticis personis, sed potius redditibus, ac proventibus Ecclesiasticis injunctum, ut docet *Dec. cons. 156. volum. 1. sine dubio deduci etiam debet ex decimis; ac tertiis laicis concessis, quæ cum suo onere reali transire debent, ut bene docet Lassart. de decim. vendit. dict. cap. 19. à numer. 34.* ubi & quod jam concessæ per subsidii sequentem concessionem per Papam minui possint tractant etiam de hac materia P. Mend. *de jur. Academic. lib. 1. quest. 37. ex numer. 612. & de ordin. militarib. disquisit. 10. ex numer. 46.* Elcobar. *de Pontific. & Reg. jurisdiction. cap. 22. à numer. 31.* qui alios adducunt, & in hanc sententiam ipsi protendunt.

35 Et idem in Ecclesiastica pensione, quod per subsidium de jure minuatur, Bellencin. *de charitativo subsidio, quest. 37. inst. moral. part. 2. cap. 14. quest. 6. vers. Si quarus,* Flamin. *Parif. de confident. benefic. quest. 13. numer. 7.* & in Papali subsidio, aut Principi alicui concessio sen Episcopali, doctè Cassan. *in Consuetud. Burg. rubr. 4. §. 6. & supportor la moitié. n. 7. in addit.* Barbof. *de jur. Eccles. lib. 3. cap. 21. à n. 39.* qui tamen contrarium servari ait de praxi, & stylo Curia, quia semper talis pensio ab omni onere, & charitativo subsidio libera per Papam assignetur.

36 Item ex dicta differentia inter jus decimandi, & fructus decimarum inferitur, quod licet transactio super jure decimandi inter Ecclesiam, & laicum ex privilegio Pontificio decimas ad se pertinere prætendentem, vel ex immemoriali, quæ supponit etiam privilegium ante Consilium Lateranense concessum quod laicos capaces possidendi decimas reddit, juxta Dom. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 6. numer. 47.* ubi plures referunt Addentes, Dom. Covarr. *lib. 1. variar. cap. 17. numer. 5. sed si dubitetur, Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 17. numer. 48. & gloss. 19. numer. 65. & 66.* & aliis ex Canonistis congestis, Parej. *de instrumens. edit. tit. 5. resol. 9. numer. 128.* Noguer. *allegat. 39. numer. 7.* quamvis (inquam) transactio inter Ecclesiam, & laicos sine Apostolico assensu iniri non possit, nisi de ipso privilegio, aut immemoriali indubitanter constet; quia & tunc adhuc Episcopi auctoritas requiritur, ut resolvit Valeron. *de transactio. tit. 3. quest. 6. à numer. 57.*

37 Et quamvis eadem transactio aut compositio super jure decimandi inter personas Ecclesiasticas suarum Ecclesiarum nomine absque causæ cognitione, & Episcopi assensu, vel alterius Prælati su-

terioris Episcopalem jurisdictionem habentis iniri non valeat, ut docent multa de his decimarum transactionibus ad plures quæstiones adducentes ex text. expresso in *cap. statuimus, de transactionibus, & ex glossa ibidem, Rebuff. in tractat. de decimis, quest. 13. numer. 26.* Monet. *eodem tractat. cap. 5. à numer. 119.* Franc. Leo *in Thesaur. fori Eccles. part. 4. cap. 1. numer. 2. in fin.* Bellet. *disquisit. Clerical. part. 1. tit. de Clerico debitore, §. 5. numer. 31.* Dueñas regular. 127. *Capic. decif. 165. part. 3.* Marc. Anton. Genues. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. cap. 60. numer. 19.* Capell. Tolosan. *decif. 97.* Azor. *inst. moral. part. 1. lib. 7. capit. 26. quest. 5.* Bonacin. *de legibus, disputat. ultim. quest. 4. punct. 5. numer. 3. & de symonia, quest. 4. §. 25. numer. 4. vers. 2. si transigentes,* Fagundez *in quinque præcept. Eccles. præcept. 5. lib. 3. capit. 2. numer. 2.* Suarez *de Religione, tom. 1. lib. 1. cap. 12. numer. 15.* Egid. Trullench. *lib. 3. in Decalog. cap. 3. dubit. 11. numer. 12. & 14.* Castro Palao *tom. 2. tract. 10. punct. 5. numer. 4.* Augustin. Barbof. *de potestate Episcopi, allegation. 121. numer. 13. & de universo jure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 26. §. 3. numer. 51.* & melius §. 4. numer. 24. ubi rectè intelligit text. in *cap. veniens de transactionibus, Valeron. de transactionibus, tit. 3. quest. 6. à numer. 53.* optimè Pater Leander *question. moral. tom. 3. tract. 6. disput. 7. quest. 29. & quest. 30.* ex Fagundez, Trullench. & Barbof. supra relatis, quod saltim inter personas Ecclesiasticas Vicarii Generalis Episcopi, vel Archiepiscopi assensus requiritur.

38 At vero cum transactio sit super fructibus dumtaxat, aut commoditate decimarum in hoc casu, sive inter personas Ecclesiasticas, sive cum laicis transigatur, nulla causæ cognitio, aut auctoritas Episcopi, vel alterius superioris requiritur; quia tunc non agitur de jure decimandi, nec illud tangitur, sed eo penes Ecclesiam remanente, de ejus tantum fructibus transigitur, qui ut res temporales & prophanæ absque ulla solemnitate per beneficiarios alienari possunt, ut dictum remanet supra hoc cap. à numer. 5. & in specie docent Rebuff. *de decimis, quest. 13. à numer. 25. & 33.* ubi Panormitanum, & alios refert, Fagundez *in quinque Ecclesia præcept. dicto præcept. 5. cap. 2. à numer. 7.* Moneta *de decimis, cap. 5. numer. 128.* Augustin. Barbof. *de jure Ecclesiastico, lib. 3. dict. cap. 26. §. 4. numer. 27. in fin.* & singulariter ad rem Pater Leander *question. moralium, tom. 3. tract. 6. dict. disput. 7. quest. 49. vers. Sed tanquam, ibi: Respondeo dicendum: Quod decima sumi possunt dupliciter nempe, vel pro ipso jure accipiendi fructus decimarum, vel pro ipsa perceptione fructuum qui decimarum nomine capiuntur, cujus divisionis meminit D. Thom. 2. 2. quest. 87. artic. 3. Si priori modo sumantur decima, nullo modo potest fieri super eis transactio, quia illud jus est quid spirituale; si vero sumantur secundo modo, optimè potest fieri transactio super decimis eo, quod perceptio fructuum decimarum, sive res temporalis cu n in rebus temporalibus consistat.*

39 Ex quibus etiam transactio super decimis præteritis nulla Episcopi, vel alterius superioris auctoritate interveniente substatinetur, quia decimæ præteritæ sunt fructus decimarum à jure decimandi jam separati pertinentes ad Parochum transigentem: quare sicut potest illos cuicumque remittere, vel donare, seu aliter alienare, quia res temporales reputantur, etiam de eis transigere poterit, ut singulariter in his terminis resolvunt Gloss. *in cap. ut super. de rebus Ecclesie non alienandis, Abbas*

Abbas *in cap. cum homines, numer. 4. decimis, Decius in cap. venerabilis de confirmatione mili, vel inutil. in 4. notabili, Bonacin. de legibus, disput. ult. quest. 5. punct. 5. numer. 3.* Cayet. *in 2. 2. quest. 43. artic. 8.* Rebuff. *de decimis, quest. 3. numer. 25. & 33.* Monet. *eodem tractatu, cap. 5. n. 128.* Fagundez *dict. cap. 2. numer. 7.* Trullench. *dict. dubio 11. numer. 13.* Augustin. Barbof. *de jure Ecclesiastico, dict. lib. 3. cap. 26. §. 4. numer. 27.* bene Pater Leander, *dict. disput. 7. quest. 33. & quest. 50.*

40 Et ex eadem ratione transactio super jure decimandi absque causæ cognitione, & assensu Episcopi inter Parochos inita, licet quoad jus omnino corruat, pro vita tamen transigentium, & respectu fructuum percipiendorum substatineri debet, ut ex *cap. veniens, cap. de cetero de transactionibus, docent Abbas in dict. cap. cum homines, n. 4. de decimis, Rebuff. de decimis, dict. quest. 13. n. 25.* Dueñas *regul. 127. in fin.* Bonacola *tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 10. n. 12. pag. 186.* Azor. *tom. 1. institut. moral. lib. 7. cap. 37. quest. 5. vers. Quæstio,* Petr. Barbof. *in leg. si filio fam. §. fin. n. 20. ff. solut. matrimon. Rot. in Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Rœvert. & decif. 585. numer. 3. part. 1. recent. & in Augustana decimarum 28. Martii 1631. coram Vvaldo, Fagundez in quinque Ecclesia præcept. præcept. 5. lib. 3. cap. 2. numer. 6.* Pater Leander *dict. disput. 7. quest. 32.* ut in alienationibus rerum majoratus sine Regia facultate factis, quas similiter pro vita possessorum majoratus substatineri, alibi diximus.

41 Ex qua etiam differentia, & ratione absque dubio apud nos substatinetur tertiarum concessionem per Pontifices nostris Regibus Hispaniarum factæ: nam ultra, quod hujusmodi tertiæ Catholicis Regibus fuerunt elargitæ, ut Regna, è faucibus Maurorum eriperentur, & ubi secta Mahometica servabatur, Sancta Fides Catholica, ac Lex Evangelica exaltaretur, necnon ex eo, etiam quod nostri Reges fortissimi magnis suis sumptibus, & divinis auspiciis foeliciter id facere cæperant; ultra istas, inquam, causas, tertiarum concessionem ex eo quoque quoad suam validitatem substatinetur, quia per eas dumtaxat, commoditas, & fructus, qui sub nomine decimarum includuntur, concessi censentur, qui omnino prophanis, & temporales sunt; nec cum eis aliquod jus spirituale decimandi datum intelligitur; sed sola facultas eos percipiendi Ecclesie nomine, penes quam jus directum universale decimandi residet.

42 Quem verissimum intellectum ad tertiarum concessionem docent in specie optimè doctissimus Petr. Barbof. *in leg. Titia, ff. solut. matrimon. ibi: Quando Principibus, vel milicibus conceduntur decima, non est intelligendum, jus spirituale percipiendi decimas illis fuisse concessum, cujus laici sunt incapaces, capit. causam, de rescript. sed tantum eis conceditur facultas percipiendi suo nomine fructus, qui sub nomine decima includuntur: qui quidem fructus non censentur res spirituales, vel Ecclesiastica, sed potius res temporales, capit. fin. ne Pralat. vices suas, capit. vestra de locato. latè Redoan. de spoliis Clericorum, quest. 14. à n. 14. & ideo laici illorum sunt capaces; & idem docent Girond. *de privileg. numer. 251.* & cum aliis Suarez de *benefic. capit. 1. dub. 7. latè, & doctè Balboa in dict. capit. causam, que de prescript. à numer. 5.* Lassarte *de decim. vendition. capit. 19. numer. 32.* bene Cevallos *tom. 4. comm. opinion. quest. 828. numer. 77. cum sequentibus, & de cognition. per viam violent.**

Lagunez de Fructibus,

quest. 25. à numer. 20. Roderic. Suarez *allegat. 8. numer. 12.* Garcia *de expens. dict. capit. 9. numer. 97.* bene Leon *dict. decif. 3. à numer. 3. & tot. & latè profequitur Castillo de tertiis, capit. 10. numer. 5. & 6.* Dom. Larrea *allegat. 120. numer. 4.* ubi alios refert Dom. Solorgan. *dict. lib. 3. de jure Indiarum, capit. 1. à numer. 29. & novissimè Ioann. Baptista Ventrigl. in prax. Ecclesiastico, dict. annotat. 27. §. 2. numer. 26. & 27.* qui optimè ad rem tradit, tertiarum concessionem nostris Regibus per Summum Pontificem factam fuisse.

43 Ex quibus etiam, juxta superius late tradita, hujusmodi decimarum fructus Principibus sæcularibus per Papam semel concessi rectè per eos aliis laicis concedi, vendi, locati, cedi, vel aliter alienari poterunt.

44 Ex qua ergo inter decimas, aut jus decimandi, & fructus decimarum supra dicta differentia inferitur etiam alius non minus notabilis effectus, & admodum utilis ad sedandam controversiam inter Doctores ortam circa cognitionem in causis decimarum, an coram Ecclesiastico iudice, vel laico tractari debeant?

45 In qua difficili, ac intricata quæstione plures, & variæ extant Doctorum opiniones, ut constat ex Dom. Covarr. *practicar. capit. 35.* Rebuff. *de decim. quest. 10. à n. 35. & de except. n. 213. cum sequentibus, & 219.* Gail. *lib. 1. observat. 38.* Boër. *decif. 69. n. 13.* Didac. Perez *ad tit. 5. lib. 1. ordinament. pag. 180. & sequentibus,* Cacher. *decif. 116.* Menochio *remed. 15. recuper. sub numer. 234.* Afflict. *decif. 2. n. 10. & decif. 14. n. 9.* Camill. Borrell. *de præf. Reg. Catholic. cap. 71. n. 349. & 350. & in summ. comm. decif. tit. 19. à n. 18. & tit. 45. n. 125.* Sayr. *in florib. decif. sub tit. de constit. decif. 41.* Marchess. *de commiss. part. 2. cap. 43. tot.* Henriquez *in summ. lib. 7. cap. 27. litt. L.* Resner. *decif. 2. n. 41. lib. 4.* Cærol. *in prax. Episcop. part. 1. verb. Decima, §. 6.* Gratiano *discept. tom. 2. cap. 238.* Cevallos *de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 25.* Seraphin. *decif. 1047. n. 5.* Barbof. *in leg. Titia, ff. solut. matrimon. à n. 15.* Gutierrez *pract. lib. 3. quest. 26 à numer. 1. ad 9.* Anguian. *de legibus, lib. 2. contror. 21. & 22.* Caved. *decif. 63. n. 4.* latè Catrafc. *ad leg. Recop. cap. 6. §. 2. tot.* Anatal. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 19.* Bobadill. *in polit. lib. 2. cap. 18. ex numer. 141. & 145.* latè Monet. *de decim. cap. 8.* Marth. *de jurisdict. part. 2. cap. 43.* latissimè Ansalde *de jurisdict. part. 2. tit. 4. cap. 1. cum sequentibus,* Fagundez *in quinque Ecclesia præcept. lib. 3. præcept. 5. cap. 5. à n. 1.* D. Francisc. de Leon *decif. 3. tom. 1.* Sigismund. Scaccia *de re jud. gloss. 7. quest. 3. limit. 5.* Homobon. *de Bonis de exam. Eccles. part. 2. tract. 8. cap. 8. quest. 14.* Barbat. *de divis. fruct. part. 1. cap. 7. à n. 75.* Dian. *resol. moral. part. 1. tract. 2. resol. 89.* latè Barbof. *de jure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 16. §. 4. à n. 1.* & novissimè Ioann. Baptista Ventrigl. *in praxi Ecclesiastico, annot. 27. §. 2. à n. 42.* Castillo *de tertiis, cap. 12.* Dom. Larrea *allegat. 27.* Dom. Solorgan. *de jure Indiarum, tom. 2. lib. 3. cap. 1. à n. 31.* & novissimè, & doctè Dom. Olea *de cess. jur. tit. 6. quest. 3. à n. 15.* qui omnes latissimè, & cum pluribus distinctionibus docent, quando coram iudice Ecclesiastico, vel laico causæ decimales, tam in petitorio, quam in possessorio tractari debeant.

46 Sed ex omnibus, præmissa supra dicta nostra distinctione, ita resolvendum existimo: aut quæstio super decimis incidit, nulla earum Pontificia concessio-

ne Principibus secularibus facta aut concessionibus, seu privilegiis earum fructuum, ut supra dixi stantibus: in primo casu dicendum est, in petitorio iudici Ecclesiastico cognitionem solum competere, quotiescumque de iure dubitare contingat, veluti an decima solvi debeat necne? Si vero quaestio non in petitorio nec etiam in possessorio (de quo proxime separatim agemus) sed super mero facto tantum sit, ut quia nulla dubietate super iure, aut debito stante nec etiam super mero facto possidendi ipsum jus spirituale (ut hanc quaestionem feceramus ab illa super mero possessorio infra subiicienda) sed dumtaxat super alio mero facto controversatur, nimirum an fructus quis collegerit vel non? Et qua sint collecti? Seu an decima iam sit soluta necne? Tum etiam laicus competens erit, ut optime resolvunt Ripa in cap. 2. in fin. de iudic. Jass. conf. 93. lib. 1. Bart. in l. Titia, ff. solut. matrim. & in l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & in l. omni innovatione, Cod. de Sacros. Eccles. & in l. quoties, Cod. de iudicis, Rebuff. de decim. q. 10. a n. 35. Navarr. conf. 1. de constit. num. 80. in antiq. Anchar. in regul. ea, qua n. 12. ver. In contrarium, de regul. iur. in 6. Aufser. de potestat. secular. sup. Ecclesiastic. regul. 13. num. 12. Dom. Covarr. pract. quest. 35. num. 2. ubi quod in praedictis quaestionibus facti, tam iudex Ecclesiasticus, quam laicus competens est, mixtisque fori quaestiones istae reputantur, bene in specie resolvens Dom. Covarr. ubi proxime refutans aliquos, qui solum saecularem cognoscere posse asseruerunt quam Dom. Covarr. doctrinam, & dictam distinctionem docent etiam Calderin. conf. 15. in fin. Parlad. ex Felin. & aliis lib. 2. rer. quot. differ. 9. §. 2. num. 12. Gomez in cap. fin. de iudic. num. 16. Joan. Gutier. lib. 1. Canonice, quest. cap. 34. num. 44. Paz in prax. tom. 2. pralud. 2. a num. 22. & num. 24. quod in dictis quaestionibus facti decimarum Ecclesia duos iudices habeat: Ecclesiasticum, & saecularem, & idem docet Gail. lib. 1. observat. 38. num. 4. bene ex Dom. Covarr. & Rebuff. ubi sup. Paz in prax. tom. 2. dict. pralud. 2. n. 24. Carrasc. ad leg. Recop. dict. cap. 6. §. 2. ubi late ad dictam distinctionem, & quod in quaestionibus facti, ut in exactione decimarum tam laicus, quam Ecclesiasticus adiri possit, & contra earum conductores; nisi Ecclesiastici sint quia tunc, ut rei coram Ecclesiastico conveniendi sunt.

47 Et eandem doctrinam, & distinctionem late ad alios plures effectus prosequuntur Sesse decif. 162. in fin. tom. 2. Perez ad tit. 5. lib. 1. ordin. pag. 130. cum sequentibus, Enriquez in summ. lib. 7. cap. 2. §. 2. litt. G. Zerol. in prax. Episc. part. 1. verb. Decima, §. 6. Barbol. in l. Titia, ff. solut. matrim. a num. 20. & 48. qui omnes latissime docent dictam distinctionem ideo procedere, quia licet iudex laicus cognitionis juris spiritualis omnino incapax sit, de mero tamen facto cognoscere potest, idque exemplificant in quaestionibus facti in matrimonio, usura iure patronatus, & aliis iuribus spiritualibus contingentibus, in quibus etiam, & ad nostram distinctionem plenissime Cevall. de cogn. per viam viol. 2. part. quest. 25. a num. 42. Seraphin. decif. 1047. num. 3. Marches. de commission. part. 2. cap. 4. num. 30. Bernard. Gravæ ad pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 38. Galet. in Margarit. casuum conscientia, verb. Decima pen. Gomez de Leon. in cantur. informat. alleg. 49. Bellug. in spec. Princ. in rubr. de decim. §. Restat. num. 3. & 4. D. Franc. de Leon. decif. 3. n. 4. & 7. Bobad. in polit. lib. 2. cap. 18. num. 145. Andr. Gail. lib. 1. observat. 38. num. 8. Theaur. decif. 32. Thom. Delbene de immunit. Ecclesiast. tom. 2. cap. 10. dub. 4. num. 34. Sigism. Scacc. de sent. & re iudic. gloss. 7. quest. 3. litt. m. s. num. 4. cum sequentibus Piasce. in prax. Episcop.

part. 2. cap. 4. num. 59. late Monet. de decim. quest. in princ. Gratian. discept. forens. cap. 238. n. 16. Martha de iurisd. part. 2. cap. 43. num. 12. cum sequentibus. n. 18. & melius n. 73. & 74. Fagundez in quinque Eccles. praecept. praecept. 5. lib. 3. cap. 5. n. 1. & 2. Dian. resol. moral. part. 1. tract. 2. resol. 89. Babat. de divis. fruct. part. 1. cap. 7. num. 75. & 76. Augustin. Barbol. in cap. tua 25. de decim. n. 2. & de iur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 2. a num. 1. Eruditissim. DD. Petr. de Salced. ad leg. nov. recop. in l. 4. cap. 25. tit. 14. lib. 3. num. 12. pag. 308. & doctè Dom. Olea de cess. iur. tit. 6. quest. 3. a num. 15. & 18.

In possessorio vero decimandi variae etiam sunt 48 opiniones, ut constat ex Menoch. remed. 15. recuper. sub n. 234. Rebuff. dict. tract. de decim. quest. 10. num. 3. Afflic. decif. 2. num. 10. & decif. 24. num. 9. Cachera. decif. 116. Boer. decif. 69. num. 13. doctè Gail. dict. lib. 1. observ. 38. Gravæ ad vestriam in praxi Romana Curia lib. 5. cap. 1. a num. 3. Anguian. de legib. lib. 2. contr. 19. Gratian. d. cap. 238. Camill. Borrel. de prest. Reg. Catholic. cap. 71. n. 349. & 350. & in summ. commun. decif. tom. 1. sub tit. 19. a num. 18. & tit. 43. num. 125. bene Monet. dict. tract. de decim. quest. 8. a n. 14. Sayt. in floribus decif. sub tit. de constit. decif. 41. Paz. in prax. tom. 1. pralud. 2. a num. 22. Gutier. pract. lib. 1. quest. 14. num. 1. Cur. Philip. part. 1. §. 5. n. 5. cum sequentibus. Bobadill. in polit. dict. lib. 2. cap. 18. n. 145. Bernard. Gravæ dict. concl. 38. Dian. dict. tract. 2. resol. 92. Castill. de tertiis, cap. 12. n. 42. Barbol. in dict. cap. tua 25. de decim. n. 3.

49 Sed verior resolutio mihi videtur, quod praedictis Pontificiis decimarum sive earum fructuum, & commoditatum concessionibus, aut privilegiis in favorem laycorum non stantibus, sed potius decimis inter alia bona Ecclesiastica apud Ecclesiam permanentibus, ut tunc in possessorio plenario decimarum, vel etiam beneficii Ecclesiastici, cujuslibetve alterius juris spiritualis iudex Ecclesiasticus solus competens sit; quae opinio sine dubio procedit in possessoriis, seu interdictis recuperandae, adipiscendae, vel retinendae, quae ad mixtam habent causam proprietatis, quia ad eorum justificationem saltim de titulo colorato, & sic de iure spirituali tractari oportet ut notat Gloss. celebris in Clement. 1. de caus. possess. & propriet. & ad rem docent, Daymam. in proemio pragmat. sanctionis in §. Postremo, fol. 112. & contr. Beroi tenet eleganter Dom. Covarr. pract. quest. 35. num. 1. ver. Ex quo patet, Puteus decif. 361. lib. 1. Rebuff. de decimis, quest. 10. a n. 7. Roland. conf. 23. vol. 2. Grammar. decif. 78. Chalfan. in Consuet. Burgund. rubr. 1. §. 1. in gloss. & ideo dictum, num. 110. num. 21. Aufser. de potestat. iudic. sacul. super Ecclesiast. person. reg. 2. num. 24. ver. 26. Ofsac. decif. Pedem. 116. num. 1. & conf. 54 in fin. ver. Quod vero pertinet, Joann. Garcia de nobilit. gloss. 9. num. 46. & latissime plures referens Cened. in collect. ad decretal. cap. 4. a num. 1. Anton. Theaur. decif. Pedem. 82. num. 1. cum sequentibus. & cum Menoch. Navarr. & aliis Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 18. num. 141. licet contrarium, imò quod indistinctè in omni possessorio, etiam ad mixtam causam proprietatis habente saecularis cognoscere possit, teneant Joan. Ign. Roland. & infr. proxime referendi quos tamen improbant Gutier. Canonice. lib. 1. cap. 34. a num. 26. & 45. doctè, & late Gratian. dict. cap. 238. a num. 1. Bobadill. Carol. de Grass. Castill. & alii proxime referendi qui omnes in eo conveniunt, saecularem in possessorio rei spiritualis ad mixtam causam proprietatis habente cognoscere non posse.

In possessorio autem decimarum, vel alterius rei 50 spiritualis quod ad mixtam causam proprietatis non habet

habet major est dubitatio? nam in hoc casu iudicem saecularem cognoscere posse tenent, & late defendunt Gloss. in cap. litteras, de jurament. calum. sic intellecta per Panormit. in eodem text. Joann. Andr. & Doctor. in cap. ult. de iudic. & in cap. petimus 11. quest. 1. qui asserunt possessionem rei spiritualis temporalem esse, & idem docent Butr. in dict. cap. fin. de iudic. & Bart. in dict. l. Titia, ff. solut. matrim. Guilielm. Benedic. in cap. Raynucius, in verb. Et uxorem, num. 39. de testam. Guid. Pap. decif. 1. n. 1. & 8. ubi indistinctè quod in omni possessorio decimarum, seu rei spiritualis iudex saecularis cognoscere possit, & prosequuntur Alciat. conf. 24. lib. 1. Joann. Ign. in l. necessario, §. Non alias in 2. par. ff. ad. Syllan. Rolland. conf. 23. col. 1. tom. 2. Afflic. decif. 24. tom. Carrasc. ad leg. Recop. cap. 6. §. 2. n. 10. ubi cum Bobadill. distinguit inter possessoria ad mixtam causam proprietatis habentia vel non: in illis saecularis cognoscere non valeat: secus vero in istis, quàm distinctionem sequuntur Sesse decif. 162. a n. 45. Boer. decif. 60. n. 23. ubi dicit possessorium causae spiritualis non esse spirituale, cum non tangat veritatis medullam; eamque opinionem communem attestant, & eam sequuntur Archidiac. in cap. 1. de restit. spoliat. in 6. verb. Afore. Gram. decif. 78. per totam, Zabarel. in Clement. dispendiosam. n. 7. de iudic. Gail. d. lib. 1. observ. 38. tom. qui ad id allegat. text. in cap. fin. extr. de iudic. d. cap. petimus 11. quest. 1. & in praxi id observari ait, & idem asserit Peregrin. de fidei commiss. art. 48. num. 63. & relati per Mieres de majorat. 3. part. quest. 11. a n. 28. & etiam plures congesti per Carol. de Grass. de effect. cleric. effect. 1. n. 935. ubi Menoch. Mising. Marc. Pont. Joannem Silv. & alios refert, Gutier. Canonice. quest. lib. 1. quest. 34. a num. 45. qui dumtaxat istam cognitionem laico iudici denegat, si principaliter de viribus tituli ac proprietatis in possessorio disputetur, contra verò si tantum incidenter fiat, & idem tenent Ripa lib. 2. resp. cap. ult. numer. 1. Navarr. in cap. cum contingat, pag. 149. ver. Idem non obstat. de rescript.

51 Quam opinionem tunc maxime procedere, aliqui notant cum notorie per adversarii confessionem, vel ex actis aut aliter evidentè de titulo constet, ut docent Cravet. conf. 258. num. 4. ver. Confirmatur ista ratio, Ofsac. decif. Pedem. 116. num. 3. Navarr. ubi sup. pag. 148. ver. 5. facit Gutier. ubi sup. num. 47.

52 Sed adhuc praedictis non obstantibus, contrariam opinionem veriore, & securiorem existimo, videlicet iudicem saecularem non solum in causis possessoriis decimarum aliarumque rerum spiritualium, in quibus de titulo disputatur, sed etiam si nihil de proprietate dubitetur cognoscere non posse, ut resolvit eleganter D. Covarr. pract. d. quest. 35. num. 2. ver. Verum si diligenter, cujus verissimae resolutionis ratio est in competito quia nimirum, ut ibidem docet doctissimus Covarr. causa possessoria rei spiritualis, etiam spiritualis, ac Ecclesiastica indistinctè reputatur, ut deducitur ex Clem. unic. de caus. possess. & propriet. Clem. unic. de sequest. poss. & fruct. & istam opinionem in possessorio decimarum, seu alterius rei spiritualis, ut securiorem tenent Dayama in proem. pragmat. sanction. §. Postremo, num. 112. August. Beroius rubric. de iudic. num. 51. Tusch. pract. concl. verb. Iudex, concl. 452. n. 27. ubi de veriori, & magis communi testatur Gregor. XV. decif. 364. n. 5. Ricc. in collect. decif. collect. 1656. Jul. Viv. in prax. juris patronat. part. 2. lib. 11. cap. 11. n. 13. late Menoch. de recuper. rem. 15. n. 34. ubi post multos Authores, & argumenta in contrarium relata, pro ista opinione concludit, & etiam pro ea resolvit Carol. de Grass. de effect. Clericat. effect. 1. a num. 975. & num. 977. † ubi distinguit inter spo-

lium, aut possessorum rei temporalis: in primo casu iudicem laicum contra Clericum spoliatorem ad restitutionem procedere non prohiberi ait, contra vero in secundo ex Abbat. in d. cap. fin. de iudic. & in cap. litteras, de jurament. calum. quem sequitur Gigas conf. 5. num. 16. & conf. 19. num. 12. & cum aliis hanc distinctionem amplectitur Castill. de tertiis capit. 12. numer. 42.

54 Et istam opinionem, quod in causis possessoriis super rebus spiritualibus indistinctè, etiam si nihil proprietatis annexum habeant, vel super mero facto, possidendi intellige constant solus Ecclesiasticus iudex cognoscere debeat, tenent Paz in prax. tom. 2. pralud. 2. num. 15. Valasc. consult. 93. num. 2. ad med. ver. Etiam in causa matrimoniali, Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 10. num. 19. & sequentibus. Marches. de commiss. part. 1. fol. 1022. n. 8. Pacific. post tract. de Salvian. interdict. decif. 238. n. 21. Mar. Anton. variar. rer. lib. 1. ref. 19. num. 4. late in decimis & aliis possessoriis rerum spiritualium Monet. de decim. cap. 7. quest. 2. n. 2. cum sequentibus. Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 7. n. 75. Barbol. de iure Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 4. num. 3. bene Post. de manut. observ. 6. n. 15. cum sequentibus. etiam si inter laicos ageretur, ut determinat Rot. Roman. coram Reverendis. D. Coccin. in Romana domus de Scapucciis penes, Marches. ubi sup. Cardin. Tusch. pract. concl. verb. Iudex, concl. 452. n. 27. Fachin. lib. 8. contr. cap. 15. ver. Haec sunt quae alii, Gratian. discept. forens. cap. 731. num. 17. cum sequentibus. Post. sup. n. 18.

55 Pro qua resolutione est inter alias, optima ac notanda decif. Rot. in recent. part. 4. decif. 10. num. 6. ubi quod tamen multi Doctores causas possessorias rei spiritualis, vel quasi coram iudicibus saecularibus decideri posse tenuerint, supremum tamen Rotae Tribunal sententiam uti periculosam semper respuit, iudicans causas possessorias beneficiorum, & aliarum rerum Ecclesiasticarum ad forum Ecclesiasticum spectare, maxime postquam Romani Pontifices per Bullam Coenae Domini sub gravi anathemate constituerunt, ne praetextu violentiae aut aliarum praetensionum iudices laici in causis Ecclesiasticis se intromittant, & num. 9. etiam refertur quod contraria sententia est contra Sacrorum Canonum auctoritatem, per quos haec cognitio saecularibus indistinctè interdicatur.

56 In secundo autem casu praedictae nostrae principalis quaestiones videlicet Pontificiis concessionibus decimarum, vel earum fructuum, aut commoditatum Principibus saecularibus ex justa causa factis stantibus si super cognitione causarum decimarum tunc dubitetur, an coram Ecclesiasticis iudicibus, vel coram saecularibus cognosci debeat? Quamvis in hac quaestione similiter dicendum videatur, quod etiam tales causae decimarum, tanquam Ecclesiasticae, ad iudicem Ecclesiasticum pertineant, quin Regia Tribunalia, vel alius iudex laicus in eis se intromittere debeant, ut in his terminis tenent Federic. de Senis conf. 245. num. 1. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 39. quest. 3. Monet. de decimis, cap. 8. quest. 1. n. 15. Fagundez in quinque Ecclesia praecept. praecept. 5. lib. 3. cap. 5. n. 5. ubi Dom. Covarr. & alios contrarium sentientes refellit Rot. in Ravennaten. emphyteusis 28. Maii 1631. coram R. P. D. Merlino, Barbol. de iure Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 4. num. 2.

57 Attenta tamen supradicta nostra inter fructus, & rem principalem differentia, & ad istam quaestionem inter fructus decimarum, & jus decimandi eadem differentia considerata breviter in hac quaestione resolvendum est, quod praedictis decimarum privilegiis aut concessionibus in favorem saecularium intervenientibus

tervenientibus, cognitio causarum, quæ super istis decimis secularibus concessis moveri contigerit, ad Regia Tribunalia, vel ad alios iudices seculares privative pertineant, & hoc sive in jure, sive in facto quæstio consistat, & tam in petitorio, quam in possessorio, ex eo quod non de jure decimandi, quod spirituale est, agatur; sed de fructibus decimarum, qui solum in dictis privilegiis, & concessionibus Pontificiis, ut supra dixi, dari censentur; quare cum isti fructus ab ipso jure decimandi quid distinctum, & diversum sint, & sic omnino temporales, ac prophani reputentur, ut etiam supra dictum remanet, nihil mirum, quod iudices seculares in quæstionibus super eis incidentibus, tam in petitorio, quam in possessorio cognoscere debeant, ut docent eleganter, ac doctè Dom. Covarr. *pract. dict. cap. 35. num. 2. vers. Tertio quoties*, ibi: *Tertio, quoties decima à Romano Pontifice translata fuerunt in Principem laicum, poterit iudex secularis, ut cumque causa tractetur, de decimis cognoscere, & idem resolvit Paz in prax. 2. tom. pralud. 2. num. 24. ubi ex Rebuff. & Dom. Covarruv. ait: Quod in his causis decimarum secularis poterit cognoscere, non solum de questione facti, sed etiam de questione juris, quia, & generaliter cum de fructibus decimarum agitur, iudex secularis cognoscere debet, Borrell. in summ. decis. tom. 1. tit. 19. de decimis, n. 19. ibi: Declaro quintò, non procedere conclusionem, quando tractaretur de fructibus decimarum, quia de eis cognitio pertinet ad laicum; ut tenent Rebuff. de decim. q. 1. num. 3. & 4. Petr. Foller. in cap. Regni, & quia nuper, n. 1. & est doctrina originalis Ioann. Andr. in cap. ea, que de regul. jur. lib. 6. ubi quod, si de fructibus tantum decimarum agatur, cognitio privative ad iudicem secularem pertineat, & idem docet Sess. decis. 102, in fin. tom. 2. Federic. de Senis, conf. 245. n. 3. & 4. Dom. Covarr. & supra relati, & proxime referendi.*

Quare, cum in tertiis, aut decimis laicis concessis non de jure spirituali, sed tantum de facultate percipiendi fructus, qui solum concessi censentur, agatur, rectè etiam sequitur, solum iudicem secularem cognoscere posse, quin se Ecclesiasticus introumittere valeat ut resolvunt Anastas. Germon. de Sacrorum immunitate, lib. 3. cap. 19. n. 90. pag. 316. Balbus de præscriptionib. 1. part. quinta partis principalis, quæst. 7. n. 7. Bernard. Grævæus concl. pract. Camera Imperialis, concl. 38. n. 5. Morla in emporio, tit. 2. de iurisdictione, n. 137. fol. 34. Petr. Foller. in cap. Regni, & quia nuper, n. 1. Franc. Marc. decis. 17. num. 2. & decis. 185. Menoch. conf. 757. n. 16. vol. 8. benè Didac. del Castill. in l. 6. Taur. verb. De qualquier calidad, vers. Nota unum, & vers. Quod dixi de bonis decimalibus, & eandem sententiam repetit in l. 13. verb. Veinte y quatro horas, vers. Ex quo sapè numero tenui, & teneo nunc. Franc. Burlat. conf. 59. n. 14. lib. 1. & conf. 127. n. 12. l. 2.

Optimè Lassart. de decima venditionis, cap. 19. n. 30. in illis verbis: *Ipsa autem bona decimalia, & fructus, quos eo jure laici, aut Clerici percipiunt, prophana sunt, & de eis cognoscit iudex Ecclesiasticus, dum sunt apud Ecclesiasticam personam: quod si apud laicum quocumque jure sint, secularis iudex est aduendus; & doctè D. Franc. de Leon tom. 1. dict. decis. 3. n. 14. 19. & 23. ubi de talibus concessionibus loquens mirabiliter ait: Tunc fructus decimarum sunt prophani, & causa cognitionis earum non erit spiritualis, sed temporalis ut probavi supra n. 14. & 19. & paulo post prosequitur, ibi: Dicendum est, in dicto Regno decimas jam fuisse effectas prophanas, & de earum causa iudices Regios cognoscere posse; & idem docet doctè Cevall. commun. q. 82. ex n. 68. ad 92. tom. 3. & tom. 4. q. 897. ex n. 636. & latius tom. 3. q. 822. ex n. 74. Rebuff. tit. de decimis,*

q. 13. Soto de iustit. & jur. lib. 9. quæst. art. 1. col. penult. & q. 4. art. 3. & consequenter laici iudices possunt de eis cognoscere, tanquam de rebus prophanis; atque in Granatensi Prætorio ita iudicatum fuisse restatur Dom. Covarr. ubi supra Lassart. de decim. cap. 19. n. 29. cum sequentibus. & doctissimè Petr. Barbof. in l. Titia 35. ff. solut. matrim. n. 41. ubi de decimis secularibus concessis agens, ita mirabiliter ad rem loquitur: *Secundario ratio est, quia cum non agatur de jure decimandè spirituali, sed de facultate percipiendi fructus sub nomine decima contentos, ut supra diximus, cognitio rei temporalis debet pertinere ad secularem. & idem, & ex eadem ratione, quod in his causis secularis privative cognoscere debeat, Ansaldo, de iurisd. part. 2. tit. 4. c. 5. num. fin. ibi: Harumque decimarum causa, tum in petitorio, tum in possessorio, & semper, coram secularibus iudicibus, & quidem privative ad Ecclesiasticos, tractanda, cognoscenda, ac definienda sunt, & eleganter Gratian. discept. forens. cap. 238. n. 58. ibi: Decimæ tertia conclusio: de causis decimarum, que conceduntur per Pontifices Regibus, principibus cognoscit iudex secularis, etiam privative quoad Ecclesiasticum, quia possidentur titulo temporali, & non spirituali, sive quæstio juris sit, sive facti, cum etiam tunc non agatur de jure decimandè spirituali, sed de facultate percipiendi fructus contentos sub nomine decimarum.*

Et prosequitur doctè resolvens Bebadill. in politic. 60. lib. 3. cap. 18. n. 146. & 147. ibi: *Podrà el Corregidor conocer de las tales causas, no solo en la posesion, sino es en la propiedad, y de qualquier suerte, y forma que se traten, como se guarda en el Reyno de Galicia, donde los Señores de vassallos, y otros Cavalleros, por costumbre, y privilegio concedido antes del Concilio Lateranense, que se celebró en tiempo del Papa Alexandro III. año de 1179. cobran, y lleuan los diezmos de los beneficios; & in fin. eiusdem, num. concludit ad eundem casum, ibi: Y assi las causas decimales se tratan ante los Iueces seculares en posesion, y propiedad, como referen averlo practicado Covarruvias, y Mieres; y de Francia dizen lo mismo Cassaneo, y otros; Petr. Bellug. in specul. Princip. §. 13. vers. Restat, num. 12. ibi: Sic iurisdictione fructuum decimalium est de foro iudicum laicorum, & Ecclesia de illorum iurisdictione se nequit introumittere; ubi, & Camill. Borrell. in additione, litt. D. & E. & de præstant. Reg. Catholic. cap. 71. n. 348.*

Estque elegans Consilium Cumani 84. num. 3. ubi doctè ita ait: *Quod licet cognitio decimarum regulariter sit fori Ecclesiastici, si tamen de eis esset facta concessio feudalis, vel alias laico, tunc ratione commo litatis temporalis iudex potest esse laicus, quem refert, & sequitur D. Solorç. de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3. c. 1. n. 25.*

Quorum tamen doctrinam in nostris vel similibus decimarum, aut tertiarum Pontificiis concessionibus dumtaxat intelligerem, non vero si in feudum decimæ sin concessæ; nam tunc causæ, quas oriri contigerit super commoditate, vel utili dominio decimarum in feudum dato coram Ecclesiastico dirimi debent ut in his terminis notant optimè alii congestis. Petr. Barbof. in l. Titia, ff. solut. matrim. à n. 42. & 44. & ex communiori Sesse decis. 162. à num. 25. tom. 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 238. à num. 61. quod ex specialissima ratione in causis decimarum feudalium procedit; quia nimirum cum ex tali concessione decimarum in feudum utile dominium duntaxat ab Ecclesia alienetur, directo penes eam remanente, ideo etiam si de utili dominio controversia oriatur, coram Ecclesiastico agi debet propter connectionem, quam utile dominium cum directo habet, & etiam propter præjudicium, quod Ecclesiæ directum dominium habenti sequi potest

Quæ

Quæ tamen notabiliter animadverte, in nostro calu locum habere non posse, in tertiarum videlicet concessionibus Principibus nostris factis, tum quia in his concessionibus in favorem nostrorum, & aliorum Principum secularium decimæ, aut tertiar per Papam quoad omne dominium, juxta aliquos translata censentur, ut supr. in principio hujus cap. dixi ita ut ex lite, aut controversia super eis orta nullum præjudicium Ecclesiæ sequi possit ut optimè in specie considerat pluribus congestis, Petr. Barbof. in dict. l. Titia, dict. num. 44. ff. solut. matrim. & ex aliis benè Stephan. Gratian. discept. forens. dict. cap. 238. à num. 61. † Tum etiam quia licet juxta aliquos, jus directum decimarum, aut tertiarum in nostro calu post earum Pontificiam concessionem apud Ecclesiam residere commoditate tantum, aut earum fructibus in donatarios translatis ut dictum remanet supra: hoc tamen jus non est considerabile ut causæ super fructibus harum decimarum cum eo aliquam connectionem habeant, quia tale jus in Ecclesia residens est sopitum, & omnino absque ullo effectu, aut fructu, ita ut ex istarum causarum decisione nullum præjudicium Ecclesiæ generari possit.

Et ne magis immoremur, supra tradita resolutio, ut cognitio tertiarum aut decimarum quæ Principibus secularibus per Papam sunt concessæ, ad iudices seculares, & Regia Tribunalia pertineat, comprobatur ex universali totius orbis Christiani praxi, & usu Tribunalium, ut in Gallia servari testatur Rebuff. de decimis, quæst. 10. num. 39. ubi, & quod in decimis feudalibus in illo Regno iudices seculares cognoscant ex quodam privilegio Pontificio Philippo Francorum Regi ut (referunt) concessio quod Philippinum vocant, de quo & meminit D. Covarr. pract. d. c. 35. n. 2. vers. Tertio, Joan. Gutierrez. practicarum, lib. 1. dict. cap. 34. n. 4. & plures ex infra referendis.

De consuetudine, & praxi Neapolitana testantur Petr. Belluga in speculo Principis, §. 13. vers. Restat, num. 12. ubi & Camill. Borrell. in additione, litt. D. & E. & de præstant. Reg. Catholic. cap. 21. num. 348. Carol. de Tapia de jure Regni Neapolit. lib. 1. tit. de decim. n. 6. cum sequentibus; † & in Germania idem servari asserunt Adrian. Geland. lib. 2. rer. judic. Auguste Camera, decis. 13. n. 5. & 6. Calixt. Ramirez de leg. Regia, §. 31. n. 4. † ubi de consuetudine Regni Aragonum, de qua cum aliis Sesse decis. 62. à num. 23. & in Principatu Cathalonix, & in Regno Valentix, idem servari docent Michael Ferrer in suis observationibus, part. 3. cap. 278. vers. Pro materia, D. Francisc. de Leon. tom. 1. decis. 5. per totam, Fontanell. de pactis nuptialibus, claus. 4. gloss. 1. part. 2. n. 58. † & in Lusitania Cavend. decis. 63. n. 4. part. 2. ubi etiam de praxi & consuetudine prædictarum provinciarum, aliorumque Regnorum testatur quam praxim universalem ex aliis tradunt Dom. Solorç. de jure Indiarum, tom. 2. lib. 3. cap. 1. à numer. 31. & numer. 45. & 46. † idem practitari in Regiis Audientis Indiarum ait, & plures schedulas Regias ad illorum proteges expeditas refert, ut in his causis decimarum iudices tantum seculares cognoscere debeant, & à numer. 61. tradit securos esse à censuris Bullæ in Coena Domini §. 14. ubi laici iudices de cæteris causis decimalibus Ecclesiasticis cognoscentes anathematizantur.

De praxi, ac stylo nostri supremi Senatus Regii Patrimonii, & etiam cæterorum Tribunalium Principum Christianorum docent infinitos congerentes Castell. de tertiis, cap. 12. per totum, latissimè Cevall. communium contra commun. quæst. 822. ubi latè, & doctè & de cognitione per viam violentiam, 2. part. quæst. 25. Sesse dict. decis. 162. tom. 2. D. Francisc. de

Leon. dict. decis. 3. per totam, Noguero. allegat. 39. numer. 3. Dom. Salgad. de retention. Bull. 1. part. cap. 1. numer. 141. latè Dom. Larrea allegat. 27. numer. 16. & per totam, & novissimè Antunçez de Portug. de donationibus Reg. 2. part. cap. 34. à num. 15.

Et quod iudices Ecclesiastici seculares in dictis causis inhibentes vim faciant, tenent Cevall. de cognition. per viam violent. 2. part. quæst. 25. per tot. & cum multis Dom. Solorç. dict. cap. 1. numer. 44. † & de praxi Senatus supremi Regalis Patrimonii cum in istis & similibus causis rerum ad Regium Patrimonium spectantium Ecclesiastici iudices seculares cum censuris inhibent, Dom. Larrea dict. allegat. 27. numer. 32. ubi, & de forma transportationis actorum ad Senatum, & eorum in eo retentione, si super causis ad ipsum expectantibus quæstio vertatur; & quod procedatur ad occupationem temporalitatum per Regios Magistratus contra iudices Ecclesiasticos in dictis causis se inhibere noventes Petr. Bellug. in specul. Princip. dict. rubr. 13. §. Restat, num. 14.

Quæ omnia supra dicta circa iurisdictionem secularem in dictis casibus non solum procedant in tertiis, seu decimarum, dum in patrimonio Principis cui fuerunt concessæ permanent: sed etiam si per Reges donatarios aliis personis secularibus redonentur; quia tales decimæ seu fructus decimarum semel Regi donati, & temporales Regalisque Patrimonii, ac iurisdictionis effecti, quamvis postea per ipsum Regem aliis personis concedantur non amittunt naturam Regaliorum, quam semel acceperant ex quibus, & aliis rationibus juxta hanc conclusionem resolvunt pluribus relatis, Redoan. de rebus Eccles. cap. de decimis, quæst. 8. num. 16. Forgerus in tractat. de decim. cap. 6. numer. 8. Burlat. conf. 50. à numer. 12. volum. 1. & conf. 127. num. 12. volum. 2. Afflic. decis. 2. num. 1. Ruzcus de regalibus, privileg. 55. num. 4. Argentreus ad consuetud. Britan. tit. de desappropiations, artic. 266. col. 1. 34. num. 13. doctè Petr. Bellug. in specul. Princip. dict. rubr. 13. §. Restat, à num. 6. Georg. Caned. de patronat. Reg. Coron. cap. 50. ubi hanc doctrinam ad quoslibet donatarios, & Regii Patrimonii participes extendit, ut similiter eorum lites super rebus donatis coram Regiis iudicibus tractari debeant, elegantem rationem adducens quia bona Coronæ, etiam si sint penes donatarios non amittunt naturam Regaliorum quocumque vadant, quia in jurisdictionalibus ad originem, & initium rei attenditur, ut per Gloss. in cap. statutum, de rescript. in 6. benè Cevall. dict. quæst. 822. num. 106. ubi eleganter ait: *Cum donatarius habeat tertias ex donatione Regis, jure ejus utitur, quia donatarius Regis dicitur procurator Fisci, ut tradit Matth. de Afflic. decis. 2. n. 1. & ad id adducit leg. benè azenone, C. de quadrien. prescript. & idem eleganter, ac eruditè resolvit D. Solorç. lib. 3. de jure Indiarum, dict. c. 1. à n. 51.*

Quæ etiam comprobantur ex eo quod idem generaliter procedit in omnibus aliis donationibus cujuslibet rei, aut juris Regalis patrimonii, super quibus rebus si aliquis, vel controversia inter Regios donatarios, & alios privatos oriatur, iudices Regii privative cognoscere debent, ut expressè probant jura in leg. 57. tit. 6. part. 1. ubi Gregor. Lop. & in leg. 6. tit. 1. libr. 4. Recopil. ubi benè Azeved. & est communis Doctorum resolutio, ut docent Afflic. decis. 2. ubi refert decisum, Oldrad. conf. 83. & est optimum Consilium Roland. à Vall. 89. num. 28. lib. 2. & DD. in leg. omnia per illum text. C. de pagan. D. Palac. Rub. in cap. per vestras, vers. Sed est pulchra dubitatio, num. 49. Alfarc. de Offic. fisc. gloss. 16. num. 216. Cevall. de jur. Patronat. cap. 50. ubi latè, &

dg.

de communi praxi testatur Regens Constant. in l. 1. de filiis official. lib. 12. & ex Didac. Perez, Ant. Gom. & aliis Bobadill. in polit. libr. 3. cap. 18. num. 159. Guzman. de eviction. cap. 7. num. 40. & 41. Carol. de Grass. de effect. Clericat. effect. 1. à num. 718. Capic. Galeor. de alienat. & succession. officior. à num. 248. usque ad 253. pag. 79. Noguero. allegat. 19. num. 144. & doctè, & ad rem Dom. Salgad. de retent. 1. part. 76 cap. 1. à num. 141. † qui omnes communiter resolvunt, in omnibus litibus super quibuslibet juribus rebus, aut redditibus à Rege procedentibus etiam ab Ecclesiasticis possessis iudices Regios privative cognoscere debere.

77 An autem hæc supra relata opinio locum habeat, si decimæ, aut tertiæ Regiæ Ecclesiis, vel Monasteriis, vel aliis Ecclesiasticis personis per Principem redonentur, ut & tunc Regia Tribunalia de earum litibus privative cognoscere debeant? Major est inter Doctores controversia; nam plures affirmativam sententiam tenent ex eo, quod semel temporalizatas decimas, & prophanas, ac de jurisdictione Regia effectas per concessiones Pontificias Principibus sæcularibus factas amittere non posse asserunt naturam Regaliorum quam semel assumpserunt, quamvis postea Ecclesiasticis personis redonentur, ut optinè in terminis docent ex antiquioribus Redon. de rebus Eccles. non alienand. cap. de decimis, quest. 8. num. 16. Forgetus in tractat. de decimis, cap. 6. num. 8. Bursat. conf. 50 à num. 12. volum. 1. & conf. 127. num. 122. volum. 2. Argenteus ad Consuetud. Britan. tit. de supropriances, art. 266. colum. 1134. num. 13. ubi eleganter ad rem ita loquitur: *Et quod magis mireris, semel tali initio decima alienata, & in commercio deducta, etiam si quo casu ad Ecclesiam redierint, naturam non mutant, & in feudo, & in prioris domini conditione manent, nec à lege feudi laici eximuntur; & hanc sententiam docet Petr. Bellug. in specul. Princip. rubr. 13. dict. §. Refat, num. 6. & 10. ubi alias rationes adducit, & eruditè pro ista opinione resolvit Dom. Solorç. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 1. num. 53. cum sequentibus; ubi quod semper regalia maneat & ipsi Regi, qui Ecclesiæ concessit incumbat defendere Ecclesiam, & alium quemlibet donatarium qui ab eo causam habuit, quem etiam in nostra specie sequitur Dom. Larrea allegat. 27. n. 15. ubi id adducit prædicta jura in l. 57. tit. 6. part. 1. & l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopil.*

78 Quibus tamen non obstantibus, contraria negativa opinio non solum securior, sed & verior mihi videtur, imò decimis aut tertiis Regiis per Principem Ecclesiis donatis iudicem Ecclesiasticum dumtaxat cognoscere posse super jure decimandi, vel aliis quæstionibus circa decimas contingentibus, & ratio est evidens; quia videlicet ex his donationibus in favorem Ecclesiarum factis decimæ, aut tertiæ pristinam naturam recipiunt, & sic spirituales res in posterum censi debent; nam sicuti in superiori casu cum Principibus sæcularibus per Papam fuerunt donatæ, mutatione personæ de spiritualibus, temporales, & prophanas effectas, dicunt DD. cur non etiam Ecclesiis ipsis redonatas, & sæcularem manum egressas, contraria ista personarum mutatione spiritualis naturam non recipient, eoque maxime cum ad pristinam suam naturam redeant, quod facilius in qualibet rei reversione admittendum, juxta text. in l. à liberto cum vulgat. ff. de bon. libert. & ex Tiraq. Gratian. Gaer. & aliis D. Salgad. de supplic. ad Sanctissim.

2. part. c. 19. n. 37. igitur juxta hæc, hæc qualitate spiritualitates in decimis renovata, lites super eis, tam super jure decimandi, quam super facto decimarum eventientes, coram Ecclesiastico dirimi debent, ut in aliis rebus spiritualibus, & in causis super earum facto supra dixi à num. 50. & 52.

Pro cuius resolutionis comprobatione extat notabilis doctrina nostri Gregorii in specie, licet non ita explicitè, nec rationibus adductis loquentis in l. 17. tit. 4. p. 3. verb. Casillos, ubi eleganter in nostro casu limitat dict. l. 57. tit. 18. p. 3. & l. 6. tit. 1. lib. 4. Recop. ubi ait Gregor. *Quid si Rex donet alicui partem aliquam decimarum, qua Regi competunt ex privilegio Papæ, si oriatur contentio super tali dono, & quæstio sit super jure decimandi, vel quia decima, quod non possit cognosci in Curia Regis, quia sicut ipse non possit cognoscere de tali causa veluti merè spirituali, ut in l. 56. tit. 6. part. 1. & ibi dixi, sic nec ejus Curia: Quod bene nota ad limitationem, l. 27. tit. 18. p. 3. l. 8. tit. 1. l. 3. ordin. l. 25. tit. 3. l. 1. ejusdem ordin. quæ extant in dict. l. 6. tit. 1. l. 4. Recop.*

Quæ nostri Gregorii doctrina absque dubio intelligi debet de donatione Regia tertiarum Ecclesiæ facta; nam alias tertiæ seu decimæ, ita per Regem redonata pristinam naturam spiritualitatis non assequerentur, si alteri sæculari fieret donatio, sed imò temporales remaneret, & consequenter Regia Tribunalia de tali donatione deberent cognoscere, juxta latè tradita supr. à num. 56.

Cui nostræ verissimæ resolutioni, & doctissimi Gregorii doctrinæ non obstat regula dict. l. 57. tit. 6. part. 1. l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopil. & communis DD. opinio supra relata à n. 71. juxta quam iudices Regios super donationibus per Regem factis, ut donatarii protectores cognoscere debere diximus; nam hæc Regula & jura Regia meo videri dumtaxat intelligi, & procedere debent, ut quæcumque alia jura, & leges terminis laudabilibus suppositis, sive datæ rerum, & personarum capacitate, ad text. in l. Lucius Titius, §. Lucius Titius, ff. de legat. 2. l. & gradatim, §. Et si lege, ff. ad municipalem, secus quoties ex parte ipsarum rerum quia spirituales sunt, in competentia, vel potius ut in nostro casu, omnimoda incapacitas iudicium sæcularium oritur.

Et in his terminis hanc sententiam, & si nostro Gregorio per nostros, vel alium non relato, nec præfatis rationibus adductis, tenent de Rebuff. de decim. q. 10. n. 50. Arnulphus Ruzeus in tract. de jur. Regal. privileg. 55. vers. Et est adeo verum, Bleini de benefic. lib. 1. c. 5. n. 24. Franc. Grimald. in §. Decimarum, lib. 2. c. 6. n. 50. Greg. Lopez. lit. D. arresto 60. & ibi Brodeus in additionibus, & ex Felin. Abb. & Oldrad. Sesse dec. 162. n. 31. tom. 2. facit Mier. de major. p. 1. q. 48. n. 189. & cum aliis Barbof. de potest. Episc. alleg. 12. n. 10. † & quod magis est, istam quoque sententiam veriorrem esse dicit idem D. Solorç. de jur. Indiar. lib. 3. c. 12. n. 63. ubi eam communiorem, & securiorem testatur se ipsum corrigens contrarium asserentem in eodem loco supr. citato. l. 3. dict. c. 1. à n. 51. & novissimè idem tenet Dominic. Antunez de Portug. de donat. Regia, p. 2. cap. 24. n. fin. ubi pro ista nostra opinione resolvit, licet breviter, & nullo ex prædictis relato præter D. Solorç. & Valasc. de jur. empir. q. 51. n. 5. vers. Quibus accedit, & q. 17. n. 15. qui tamè in his locis nihil ad rē adducit.

Ex quibus plenissimè cognita manet nostra inter beneficia decimas, & alias res Ecclesiasticas, & ipsarum fructus differentia, quam non ita explicatam apud ullum invenies.

F I N I S.

INDEX

I N D E X

R E R U M , E T V E R B O R U M ,

quæ in hoc opere continentur Alphabetico ordine digestus.

In quo prior numerus partem. Secundus caput. Tertius numerum marginalem designat. Ubi autem incidit paragraphus suo proprio signo annotabitur.

A.

Accessio.

ACCESSIONES Rerum an sint in fructu? vide infr. verbo *Fructus*.

Actus.

Actus indifferentes ratione bonæ, aut malæ intentionis eos exercentis boni, seu mali habendi sunt. 1. 34. §. un. 117.

Accipitres.

Accipitres, seu Falcones, quibus ad aucupium utimur, si oculos dominorum effugerint, cujus sint? 1. 12. 89.

Adam.

Adam, si viveret, omnes illius loci, ubi ille habitaret, domiciliiarii essemus. 1. 30. §. 3. 24.

Adhoa.

Adhoa est certa præstatio, quæ fit quotannis domino directo feudi occasione. 1. 13. 75.

Adhoæ nomine specialiter sumpto venit servitium pecuniarium pro personali per feudatarium aliàs solvendo. 1. 13. 76.

Adhoæ servitium in fructu esse, probatur. 1. 13. 74.

Adhoæ emolumentum fructuario directi domini; non proprietario competit. Ibidem.

Adhoæ ad servitium, seu pecuniariam contributionem communiter apud feudistas est redactum servitium personale adjuvandi Dominum in bello per feudatarium. 1. 13. 77.

Adhoæ nomine generaliter sumpto, quælibet præstatio pecuniaria, aut Vassallorum obventiones, seu adjutoria comprehenduntur. 1. 13. 78.

Adhoæ servitium in specie hic describitur, & tractatur. 1. 13. 79.

Adhoæ servitium apud feudistas onus reale existimatur. 1. 13. 86.

Lagomez de Fructibus.

Adhoæ onus transit in quemlibet feudi, aut rei feudalis possessorem. 1. 13. 87.

Adhoæ servitium tenetur solvere feudi possessor non solum pro tempore, quo possidet, sed & pro præterito. 1. 13. 88.

Adhoæ debetur respectu fructuum feudi: ideoque ad eam tenetur quilibet eos percipiens. 1. 13. 90.

Adhoæ præstatio augetur, vel minuitur, auctis, vel diminutis fructibus. 1. 13. 91.

Adhoæ non debetur, castro abique fructibus concessio. 1. 13. 93.

Adhoæ onus remittitur propter sterilitatem in fructibus feudi contingentem. 1. 13. 94.

Adhoæ servitium quid antiquitus apud feudistas fuerit? 1. 13. 97.

Adhoæ de materia ad plures quæstiones plura remissivè. 1. 13. 97 & 2. seq.

Adhoæ ex jurisdictionalibus proventibus deduci non debet. 1. 20. 14.

Reliqua vide in verbo *Lancearum servitium*.

Adjutoria.

Adjutoria per Vassallos Dominis quanto subministrari, debeant? vide in verbo, *Donativa*, & in verbo, *Vassalli*.

Adscriptitii.

Adscriptitii Romanorum angariorum, & similibus servitiis tenebantur. 1. 25. 8.

Adscriptitiis Clericari, aut Monachari, seu aliter terras deserere, non licebat. 1. 25. 23.

Adscriptitii servi reputabantur, sed non propriè. 1. 25. 24.

Adscriptitii jure Codicis, etiam invitis dominis, Clericari poterant, & quomodo? ad differentiam eorum, qui propriè servi sunt; hi enim sine manumissione Clericari non possunt. 1. 25. 24.

Adscriptitiorum, & Colonorum apud Romanos differentia, ad plurimum jurium declarationem. 1. 25. 25.

Advocatus.

Advocatus stipendium, licet non conventum, debetur.

betur, ad text. in l. 1. §. *Advocatus ff. de variis, & ex-
trao din. cognit.* 1. 25. §. un. 163.

Advocatorum stipendia quomodo taxanda? 1. 25. §. un. 164.

Et quid de jure Regio ad l. 34. tit. 16. lib. 2. *Recop.* 125. §. un. 165.

Advocati an aliquid ultra taxam dictæ legis pro palmario, vel ex alia causa recipere, valeant, & quid si donatum libenter sit à cliente? 1. 25. §. un. 165.

Et quando voluntariè, vel coactè datum censeatur? Ibidem.

Advocatis speciali jure salarium etiam non conven- tum debetur. 1. 25. §. un. 166.

Aer.

Aeris intemperies an excuset quem ab onere resi- dendu in certo loco? 1. 5. 18.

Et vide in verbo *Moniales*.

Ædificare. Ædificium.

Ædificandi in solo publico licentia, an, & quan- do per Dominos inferiores concedi possit? 1. 21. 261.

Ædificandi licentiam in publico an concedere possint Decuriones? 1. 21. 262.

Rejicitur circa id Dominici Antunez de Portugal sententia. 1. 21. 263.

De hujusmodi licentiis plura remissivè. 1. 21. 264.

Ædificare in locis propriis Vassallorum an ipsis per Dominos inferiores prohiberi, possit? 1. 21. 265.

Ædificare in suo cuilibet licet, & altius usque ad cælum extollere; & inhibi de pluribus hujus regu- laræ ampliacionibus, & limitationibus. 1. 21. 266.

Quid si ædificetur ad æmulationem? Et quando hæc præsumatur? 1. 21. 267.

Ædificandi in loco publico facultatis Regiæ conce- sio intelligitur sine damno tertii. 1. 12. 218.

Ædificiorum columnæ, portæ, & similia, an sint in fructu, & pertineant ad usufructuarium? tra- ditur. 1. 2. 15.

Æmulatio.

Æmulatio non præsumitur, nec præjudicium atten- ditur ex nova molendini constructione, licet ex ea antiqui molendini concursus minuatur. 1. 5. 88.

Æmulatio facilius præsumitur ex fortalitorum constructione: nisi ex causa necessaria fiat. 1. 5. 89.

Reliqua vide in verbo *adificare*, & in verbo *Aqua*.

Ætas.

Ætatis supplementum ad Decurionatus, vel alterius officii publici administrationem per quem sit con- cedendum? 1. 21. 234.

Ætatis veriam concedendi facultas an inferioris jurisdictionis, vel supremæ potestatis sit? 1. 21. 233.

Ætatis veniæ concessio, circa materiam, & de contractibus sub ea celebratis per mino- res ad restitutionem, & alia, traduntur plura. 1. 21. 236.

Afflicto.

Afflicto non est addenda afflictio; sed potius impen- denda sublevatio. 1. 27. §. un. 28.

Agni.

Agni, Hædi, vituli, & similes fructus statim ac nascuntur, bonæ fidei possessoris sunt remissivè. 1. 4. 85.

Agricultura.

Agriculturæ favore multa privilegia referuntur, re- missivè. 1. 12. 120.

Alienare. Alienatio.

Vide in verbo *Maritus*, & in verbo *Majoratus*, & verbo *Beneficium*, & in verbo *Minor*.

Alere. Alimenta.

Aluntur ab Ecclesia etiam extranei summa inopia laborantes nullo morum discrimine habito. 1. 2. §. 3. 56.

Alimenta an patri per filium præstari, debeant casu, quo adventitorum acquisitio in pœnam ei sit pro- hibita. 2. 5. 89.

Alimenta jure actionis, si ve compensationis debita pinguiora esse debent, quàm ea, quæ ex miseratio- ne impenduntur. 1. 32. §. 3. 67.

Alimenta juxta statum, conditionem, & qualiratem alimentarii dimetienda. 1. 32. §. 3. 81.

Alimentorum jus, quod Patrono Ecclesiastico com- petit, ab ipso renuntiarî, vel in alium transferri nequit, titulo patronatus retento; ejus vero commoditates, aut fructus licitè alienantur. 2. 4. 50.

Alimentorum jus cedi non potest. 2. 4. 141.

Nec super alimentis transigi potest, in consulto Prætorè. 2. 4. 142.

Et quid quo ad alimentorum commoditates. 2. 4. 143.

Alimenta, jure nostro, ex fructibus majoratus imme- diato successorî debita ex jurisdictionis Majoratus proventibus deducuntur. 1. 20. 66.

Alluvio.

Alluvionis incrementum fundi usufructuarii, quoad proprietatem proprietario: quo ad usum fructum vero, usufructuario competit. 2. 4. 148. & 1. 2. 16. & seq.

Contrarium procedit in insula juxta fundum nata. 2. 4. 149.

Amicitia.

Amicitia satisfacere, eamque adimplere magnum lucrum reputatur. 1. 31. 19.

Analogum.

Analogum simpliciter sumptum pro nobiliori acci- pitur significatu. 2. 1. 34.

Ancilla, & Ancillarum partus.

Ancillarum partus an sint in fructu? 1. 2. 12. & seq. Ancillarum

Ancillarum partus an sint in fructu? Quæstio anti- quissima. 1. 8. 1.

Ancillarum partus in fructu esse, fundatur. 1. 8. 2.

Ancillarum partus excepti censentur, hærede gravato sine redditu restituere. 1. 8. 3.

Ancillarum partus in quartam falcidiam computan- tur. 1. 8. 4.

Ancillarum dotalium partus inter virum, & uxorem jure Regio communicantur. 1. 8. 5.

Ancillarum partus magnam in se utilitatem conti- nent. 1. 8. 6.

Ancillarum partus in fructu non esse, resolvitur. 1. 8. 7.

Ancillarum partus non comprehenduntur, hærede gravato sine redditu restituere. 1. 8. 9.

Ancillæ in id non habentur, ut pariant. Ibid.

Ancillarum partus in redditu computantur. 1. 8. 20.

Ancillarum partus in fideicommissio non comprehen- duntur, hærede gravato, exceptis redditibus, resti- tuere, secus si exceptis fructibus. 1. 8. 21.

Et in id expenduntur, & conciliantur jura in l. de- ducta 58. §. *Hæreditatem, l. mulier 22. §. Sed enim jus 3. vers. Prætorè, ff. ad Trebell. l. respondet 14. §. Hæres, ff. de usur l. 24. §. idem respondit, ff. ad l. Falcidiam,* 1. 8. 9. & num. 23.

Inferuntur aliqua ad praxim ex conclusione, quod Ancillarum partus non sunt in fructu. 1. 8. 28.

Ancillarum dotalium partus jure communi dotem augment; nec maritus eos, ut fructus lucratur. 1. 8. 29.

Idem de jure partitarum; nisi ancillæ æstimatæ emptionis causa in dotem dentur. 1. 8. 30.

Quid noviori jure Regio servetur circa hanc quæ- stionem? 1. 8. 31.

Ancillarum partus non aliter bonæ fidei possessori ac- quiruntur, quàm si suscipiantur. 1. 8. 35.

Ancillarum partus cur in fructu non sit; redditur ra- tio. 1. 8. 13.

Ancillarum partus cur in fructu non sit alia ratio traditur. 1. 8. 18.

Angaria, & Perangaria.

Angaria est servitium personale sumptibus Domini exhibendum: Perangaria, vero sumptibus Vassallo- rum. 1. 25. 3.

Angariarum, & perangariarum servitia, unde origi- nem habuerint? 1. 25. 4.

Angaria, & perangaria in quibus consistant, & quæ ser- vitia eorum nomine veniant? 1. 25. 6.

Angariarum originem à Græcis referunt aliqui; sed verius, à Persis eam deduci. 1. 25. 9. 10.

Angariarum verbi plures referuntur significationes. 1. 25. 11.

Taxatur Oratora, qui hoc verbum latinum esse vo- luit. Ibidem.

Angariarum, & perangariarum servitium humile, & sordidum reputatur. 1. 25. 16.

Et quodammodo servitutis species. 1. 25. 17.

Angarii, & Perangarii Vassalli in fraudem servitio- rum Clericari non possunt. 1. 25. 19.

Angarii, & Perangarii Vassalli propriè servi non sunt: imo habent testamenti factionem activam, & pas- sivam, & similia ingenuis hominibus convenien- tia. 1. 25. 21.

Angarii, & Perangarii in quibus cum Adscriptitiis Romanorum conveniant? 1. 25. 22.

Angaria, & Perangaria, verba frequentiora apud *Lagmoz de Fructibus.*

feuditas: apud nos inusitata; sunt tamen etiam apud nos plura servitia ipsis similia. 1. 25. 26.

Angaria, & Perangaria an conventione Vassallo- rum Dominis inferioribus acquiri, possint? 1. 25. 56.

An in his conventionibus Regia licentia exigatur. 1. 25. 57.

Angariarum, & Perangariarum servitia non aliter, quàm privilegio, immemoriali consuetudine, aut legitima conventionem acquiri posse per Dominos inferiores, concluditur. 1. 25. 58.

Angariarum, & Perangariarum onere in adventu Regis quælibet, quantumvis illustres personæ, adstringuntur. 1. 26. 72.

Animalia.

Animalium de mortuorum pelles, an sint in fructu? 1. 2. 15.

Animalia extera in proprio territorio pascentia do- minus territorii expellere potest. 1. 7. 22.

Animalia in alienum territorium immittens tene- tur domino territorii actione legis Aquiliæ. 1. 7. 23.

Animalia vicinus immittere potest in terras vacuas, quarum partu dominus terrarum non utitur. 1. 7. 37.

Animalia ex nemoribus vetitis ad communia loca ex industria extrahentes, ut ea capiant, ad restituti- onem eorum tenentur; & insuper sunt puniendi. 1. 12. 86.

Animalia privatorum capere possunt Judices infe- riores pro negotio publico exercendo; præstita tamen justa mercede. 1. 25. 72. 74.

Animalibus Vassallorum Domini ad alium usum, quam cui sunt destinata, uti non possunt. 1. 25. §. un. 22.

Animalibus, quæ ad vehenda tapeta, vel fellam hæ- bentur: ad alios usus eis Domini, aut Magistratus Regii uti non possunt. Ibid.

Animalia locari solita in certos usus, ad alios non sunt capienda. 1. 25. §. un. 23.

Animalia ad fellam pro usu Vassalli destinata in alium usum capi non possunt. 1. 25. §. un. 24.

Animalia, quæ ad fellam destinata sunt, à gabellis exempta jure Regio. 1. 25. §. un. 27.

Animalia locari non solita pro servitiis dominorum capi non debent. 1. 25. §. un. 29.

Intellige; nisi in subsidium, si alia non supersint. 1. 25. §. un. 30.

Animalibus Vassallorum uti non debent Dominj, vel Barones si ipsi, vel eorum uxores propria animalia habeant. 1. 25. §. un. 57 & 58.

Animalia fera aberrantia non dicuntur *Mosvencor*. Sed nullius, & jure gentium capientium fiunt. 1. 27. 51.

Animalia plura sunt ab hominibus educata insalta- tionibus, loquelis, vel canta quasi in Schola. 1. 34. 36.

Animalia, maximè bruta, loqui non possunt, nec eis sunt apta organa vocis (ut avibus) ut verba, nisi ope Dæmonis, aut miraculo proferant. 1. 34. 55.

Animus.

Animus ebetatur, & languescit assiduitate laboris. 1. 34. 11.

Appellatio à Magnatum Judicium Collegiis, sive (ut ipsi dicunt) Consiliis, ad Regias Cancellarias est interponenda, nec ad dicta Collegia supplicandum. 1. 17. §. un. 55.

Aqua. Aqueductus. Aquarum decursus.

Aqua nihil utilius nec magis ad vitam humanam necessarium inter cetera rerum emolumenta. 1. 5. 1.

Aqua dicitur à præpositione A. Et relativo, qua, hoc est: aqua juvatur, seu aqua vivimus. 1. 5. 2.

Aqua dici à dictione Græca A Latine. Sine, idest: sine qua non possumus vivere, dicunt aliqui. 1. 5. 3.

Aqua privatus sine gladio occidi, dicitur. 1. 5. 5.

Aqua, & igni ideo exules, aliive criminosi interdcebantur, quia hac interdictione sine gladio occidi, dicebantur. 1. 5. 6.

Aquæ nobilissimi elementi utilitas æstimatio, & alia plura referuntur. 1. 5. 7.

Aquæ bonitas quam valde ad salutem tuendam, morbosque expellendos conferat? 1. 5. 8.

Aquarum publicarum cura, ut optimæ, & liquidissimæ sint, Civitatum Gubernatoribus commendatur. 1. 5. 9.

Aquarum copia deficiente, quomodo defectus suppletus sit? 1. 5. 10.

Aquarum fontibus, ut Civitas abundaret, magna apud Romanos cura, & sollicitudo fuit. 1. 5. 11.

Aqueductus Agrippæ, & Claudii Imperatorum miræ magnitudinis, & structuræ, maximisque sumptibus facti, referuntur. Ibid.

Aqueductus ingeniosissimus Joannelli nostræ Imperialis Civitatis Toleti refertur, & quam ipsi Civitati utilissimus antea fuisset, & maxime opificiis sericis, & lanicis. 1. 5. 12.

Aquæ plura referuntur: de ejus bonitate, quomodo hæc cognoscatur? Et quæ sit aqua melior, pluvialis, fontana, aut fluvialis? ad plures bonæ aquæ qualitates, & conditiones. 1. 5. 14.

Aquæ vitium, seu mala qualitas quomodo purgetur, vel emendetur ad lapideam distillationem, coctionem, & alios modos, & quis eorum melior sit? 1. 5. 15.

Aquæ pravitas non excusat quem ab onere residentis, vel commorandi, cum facilis sit purgatio. 1. 5. 17.

Aqua in fundo nascens, vel per eum decurrens, an ipsius fructus sit, necne? 1. 5. 20.

Aquam in privato fundo nascentem ipsius fructum esse, pluribus juribus, & rationibus comprobatur. 1. 5. 21. 22.

Aqua etiam per fundum privatum decurrens, postquam in eum ingressa est, ipsius fructus, vel emolumentum reputari, debet. 1. 5. 24.

Aqua in fundo privato nascens, vel per eum decurrens ad fundi dominum pertinet, qui ea tamquam re, & fructu proprio ad libitum uti, poterit, etiam in præjudicium prædiorum, vel dominorum inferiorum. 1. 5. 26. 27.

Aquæ in fundo privato nascentis, seu decurrentis circa liberum usum plures DD. ad plures quæstiones referuntur. 1. 5. 29.

Aqua subterranea fundi Superioris, quæ per secretas venas ad fundum inferiorem defluit, in ejus præjudicium dominus Superioris fundi uti, poterit, ad jura singularia in l. si in meo 21. l. 1. §. Denique, ff. de aq. plu. arcend. 1. 5. 30.

Aquarum venas, si istæ in inferiorem fundum pro-

tendantur, licebit domino illius fundi eas aperire, quamvis ex hoc tota aqua ad suum prædium dilabatur propter suam naturalem cursum ad inferiorem fundum. 1. 5. 32.

Aqua per fundum decurrenti, quæ in origine publica fuerit, an dominus fundi ad suum libitum uti, possit? 1. 5. 33.

Aquam in fundo nascentem, vel defluentem an dominus fundi in præjudicium inferiorum aliis concedere, possit? 1. 5. 34.

Aquam ut aliis concedat, an dominus fundi possit per Principem, vel oppidum cogi. 1. 5. 36.

Aqua, si alicui domino fundi inferioris per Principem concedatur, talis gratia debet retineri secundum nostram l. 11. tit. 4. lib. 2. Recop. 1. 5. 37.

Aqua in fundo nascenti, vel decurrenti dominus fundi pro suo libito, etiam in præjudicium inferioris, uti, potest, quamvis, per longissimum, aut immemorabile tempus in fundum inferiorem profluerit. 1. 5. 38.

Aqua in inferiora loca descendens præsumitur potius per cursum naturalem, quam jure servitutis decurrisse. 1. 5. 39.

Aqua dominum fundi superioris uti, vel non, est quid facultativum, in quod non cadit præscriptio. 1. 5. 40.

Aquæ cursum solitum in præjudicium fundi inferioris mutare, non licere, probari, videtur ex text. in l. hoc jure, §. Ductus aquæ, ff. de aq. quotid. & astiv. l. si quis diurno, ff. si servit. vindicet. 1. 5. 42.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua, si publica sit, & publico usui destinata, licet per fundos privatorum decurrat, non poterit per dominos superioris fundi impediri, aut diverti in præjudicium inferiorum. 1. 5. 44. & seqq.

Aquæ emolumento non tam liberè dominum fundi superioris uti debere, aliquibus ad praxim utilissimis limitationibus declaratur. 1. 5. 43.

Aqua,

Aquæ, quod possit, uti liberè dominus fundi superioris in præjudicium inferioris, intelligi debet, nisi servitus non divertendi aquam conventionem fuerit constituta. 1. 5. 59.

Aquæ concessio intelligi debet de exuberanti, & proprio usui non necessaria, ad text. in l. Præses, C. de servit. & aq. 1. 5. 60.

Aquæ ductus circa usum ante omnia inspicienda est consuetudo. 1. 5. 67. 46.

Aquam, qui incipit per unam partem ducere, per aliam variando id facere non potest. 1. 5. 68.

Aqua, quod ducenda sit, cui competat electio, constituta servitute testamento, vel aliter? 1. 5. 68.

Aquam si quis per fistulas, vel Canales per fundum vicini ducere, confluxit, an rivum, vel fossam pro aqua magis commodè ducendâ ei facere, liceat? 1. 5. 69.

Aquam non potest quis ducere per alium locum, quam consuetum, nec potest dilatare, tollere, vel extendere rivum. 1. 5. 70.

Aquam, qui per rivum duxit, an per fistulas id facere, possit? 1. 5. 71.

Aquam, qui per rivum duxit, an & quando subterraneos, & lapideos ductus facere, possit? 1. 5. 72.

Aquæ, quod liberè uti possit dominus fundi superioris in præjudicium inferioris, limitandum non solum sit expressè servitus non divertendi constituta sit, verum etiam si tacite, ut putâ, si opus manu factum producendâ aqua in fundo superiori inferior dominus habuerit, vel si fossam, aut rivum purgaverit. 1. 5. 73.

Quid si hujusmodi opus manu factum per dominum superiorem fuerit constructum. 1. 5. 74.

An si fuerit constructum per inferioris fundi dominum, superioris scientia, & patientia requiratur? 1. 5. 75.

Scientia ista quomodo probanda, & an sint testes idonei coloni ipsius fundi? 1. 5. 76.

Aquæ ducendæ in servitute præscribendâ, quod tempus requiratur, tam ex flumine publico, quam privato? Et quid si servitus continua, vel discontinua sit? 1. 5. 79.

Aquæ ductus in servitute discontinuâ immemorabilem; in continuâ verò ordinariam præscriptionem requirunt communiter DD. 1. 5. 80.

Aquæ ductus servitutis continuæ, & discontinuæ distinctio malè contra commune placitum DD. improbat per Parladorium. 1. 5. 81.

Aquam ne dominus prædiorum Superiorum ultra proprium usum divertat, an statuta prohibere, possint? 1. 5. 82.

Aquam divertere nequit dominus fundi in præjudicium inferioris, quando hoc ad æmulationem facit. 1. 5. 83.

Aquæ usum impedire nequit dominus fundi Superioris construendo novum molendinum, quando hoc ad æmulationem facit fundi inferioris. 1. 5. 84.

Aquæ usum impedire, nequit dominus fundi Superioris aliquid ædificando, vel quid simile faciendo, quando ad æmulationem inferioris facit. 1. 5. 85.

Aquæ usum si dominus inferioris fundi, impediatur; non præsumitur id facere ad æmulationem inferioris, sed potius pro suâ utilitate, & jure suo utendo. 1. 5. 80.

Aquæ, ex quo pro sua utilitate quisque utitur, æmulationem excludit, & si secundariò præjudicium vicino inferat. 1. 5. 87.

Aquæ, ex quo pro sua utilitate quisque utitur, æmulationem excludit, & si secundariò præjudicium vicino inferat. 1. 5. 87.

Aquæ, ex quo pro sua utilitate quisque utitur, æmulationem excludit, & si secundariò præjudicium vicino inferat. 1. 5. 87.

Aquæ, ex quo pro sua utilitate quisque utitur, æmulationem excludit, & si secundariò præjudicium vicino inferat. 1. 5. 87.

Aquæ cursum non potest quis impedire, stante privilegio, vel præscriptione, ne cursus aquæ in fundum inferiorem impediatur; nec tunc ulla æmulationis præsumptio probari requiritur. 1. 5. 90.

Aquæ publicæ infructu sunt: sed earum usus omnibus communis est, ut æris, alteriusve elementi. 1. 5. 91.

Aquarum publicarum plura remissivè, circa divisionem inter convicinos, prædiorum irrigationes, Molendinorum usum, & similia. 1. 5. 92.

Aquæ ex venditione, ut ex aliorum fructuum, an gabella debeatur? 1. 5. 93.

Et quid si aqua publica, vel privata vendatur? Ibidem.

Aquæ privatæ ex venditione an laudemium debeatur? 5. 100.

Aqua an veniat ex computatione fructuum feudaliū ad relevii, vel ad hæc solutionem? 1. 5. 101.

Aquæ territorii feudalis apud Italos ad Barones regiariter pertinent. 1. 5. 102.

Aqua rei, vel feudi fructum auger fructus naturales, sive industriales terram germinare faciens. 1. 5. 103.

Aquæ ex usu plura emolumenta referuntur ad molendina, aliaque artificia: nec non & aquarum salientium voluptates. 1. 5. 104.

Aquarum salientium plura remissivè, de earumque ingeniosis, ac secretis artificiis quibus aquæ in altum mirabiliter erumpunt. 1. 5. 106.

Aquarum de fructu voluptuoso, & multoties pecuniario, & salutari, si balnea, nempe, infundis privatis fiant, aut thermæ naturaliter ibi nascantur. 1. 5. 107. & 1. 34. 95.

Arbor.

Arbores ex Sylvâ non cæduâ, & si evellantur, vel vetustate delicentur, ut rei emolumentum principale non ad fructuarium, ut fructus pertinet. 1. 2. 24.

Arbores an in Sylvarum fructu habeantur, & consequenter per fructuarios excidi valeant? Quæstio principalis proponitur. 1. 6. 7.

Arborum de acquisitione cur agatur? 1. 6. 8.

Arbores cæduas gremiales aliqui; alii cremiales, & nonnulli germinales appellant. 1. 6. 12. & 13. 14.

Arbores ex Sylvâ cæduâ quomodo cædi possint per fructuarium, succellorem majoratus, & similes. 1. 6. 22.

Arbores proceræ, quæ ut cædantur, non sunt destinata, in fructu non erunt; nec per usufructuarium, & similes excidi poterunt. 1. 6. 36.

Arbores grandes quæ ob frondositate habentur, in fructu non sunt, nec per fructuarium, & similes, cædi possunt. 1. 6. 37.

Arbores hujusmodi cædæ non renascuntur. 1. 6. 38.

Arbores frugiferæ in fructu non sunt ut per fructuarium cædantur. 1. 6. 39.

Arbores frugiferas cædendo usufructuarius, vel alius similis jus suum amittit. 1. 6. 40.

Arbores grandiores an usufructuarius cædere, possit ad usum lignandi? 1. 6. 41.

Arbores frugiferæ, ut cædantur, vel non, deest natio, & regionis, testatorisque consuetudo est attendenda. 1. 6. 42.

Arborum frugiferarum ex cæsiōne, si fructus fundi utilior reddatur, an cæsi possint. 1. 6. 44.

Arborum frugiferarum ramos potest usufructuarius excidere fructuum causâ. 1. 6. 46.

Arbores grandiores vetustiores potest usufructuarius excidere, si in ipsarum locum alias substituat. 1. 6. 47.

Arborum frugiferarum an saltim ramos pro refectione Villæ possit usufructuarius excidere? 1.6.49.
 Arborea grandes vetustate desiccatae an in fructu sint, & ad fructuarium, vel potius ad proprietarium pertinent? 1.6.51.
 Arborea proceræ ex Sylvâ dotali non cædûa furtim cæxæ uxori, non marito debentur, & idem procedit in vetustate desiccatis. 1.6.54.
 Arborum frugiferarum vi ventorum dejectarum, an usufructuarius saltim ad Villæ reparationem uti possit? 1.6.56.
 Arborea frugiferas vi ventorum dejectas, an fructuaris lucretur, si alias substituat? 1.6.57.
 Arborea frugiferas vi ventorum dejectas, si proprietarius non auferat, quando pro derelictis habeantur? 1.6.58.
 Arborea grandiores desiccatae, vel vi ventorum dejectas possessor Majoratus lucratur: nisi totius Majoratus substantia in his arboribus consistat, 1.6.59.
 Arboribus non fructiferis, vi aut clam cæsis interdictum proprietario, non fructuario, competit, nisi amantitas quædam ex hujusmodi arboribus præstetur. 1.34.69.
 Text. in l. *competit*, ff. *quod vi, aut clam*, declaratur. Ibidem.
 Arca.
 Arcam in Ecclesia pro certo usu habendi jus quo remedio conservetur? 1.30. § 1.42.
 Archiepiscopus.
 Archiepiscopi Romam ingredientibus Crucis insignia deponere tenentur, & quare? 1.30.92.
 Arma.
 Arma, seu insignia in locis publicis habere quid honorificum est. 1.21.2.
 Armorum ex appositionibus plures effectus recensentur. 1.21.5.
 Arma, si in ornamentis, & utensilibus Ecclesiæ appositâ inveniantur, quid juris sit? 1.21.6.
 Arma in turribus, portis, aliisve locis insculpta dominium & jurisdictionem significant. 1.21.7.
 Quid si in moneta inveniantur? 1.21.8.
 Arma propria cum Principis insignibus apponere, minus decens, quinimo superbum reputatur. 1.21.21.
 Armorum, seu insignium in locis publicis appositionum plura traduntur: & quod perpetuò manere debeant, nec deleri, aut abradi valeant, & de remediis contra ea abradentes. 1.21.29.
 Arma aliena delentes quâ penâ teneantur. 1.21.30.
 Arma ex Capella rei abradere Judex potest in penam criminis læsæ Majestatis, secus Clerici, aut Religiosi propriâ autoritate. 1.21.31.
 Arma tollere, non possunt ex Capellâ Rectores Ecclesiæ, vel Monasterii. 1.21.33.
 Armorum de nocte ambulantium amissionis penâ tractatur. 1.21.33.
 Arma ut amittantur apud nos, quibus horis campana pulsari debeat? *ad l. 5. tit. 6. lib. 6. Recop.* 1.28.235.
 Quid si negligentia, aut malitiâ pulsatur ad horam assignatam non pulsatur? & post horam auditam, sed ante pulsationem quis cum armis capiatur? 1.28.236.
 Et quid si cum bestiis eforas venerit vel cum lumine, seu lanternâ *ad dict. l. 5. Recop.* 1.28.237.
 Arma quæ apud nos permittuntur deferri etiam post pulsatam campanam, sunt ensis, pugio, vulgò, *dagga*, si cum lanternâ, à hove lumine portentur, 1.28.238.
 Arma seu inscriptiones ejus, cujus pecunia opus

factum est in quibuslibet operibus etiam publicis apponi, possunt, & quid si pecuniâ publicâ fiant? remissivè. 1.32. § 1.37.
 Armorum appositio nunquam in re prorsus alienâ permitti, solet. 1.32. § 1.42.
 Arma, seu insignia, & si minus antiqua, quàm Ecclesia, sint, in restauratione Ecclesiæ omnino dirutæ appositâ præsumi, possunt. 1.32. § 1.49.
 Arma, seu insignia perpetuò manere, debent. 1.32. § 50.
 Non abradenda, vel amovenda per Ecclesiæ Rectorem, Religiosos, vel alios. 1.32. § 1.51.
 Arma delentes, seu aliter corruptentes pluribus actionibus, & pœnis tenentur. 1.32. § 1.53.
 Quæ remedia pro eorum redintegratione competant? Ibidem.
 Actio in factum. Item injuriarum. 1.31. § 1.54.55.
 Arma, si deleantur, magna injuria eorum domino infertur. 1.32. § 1.56.
 Arma, seu insignia alterius debere, aut tollere, gravissimum crimen. 1.32. § 1.57.
 Arma, seu insignia directi Domini, si Vassallus dolosè sine causâ abstulerit, feudo privandus. 1.32. § 1.58.
 Arma tollentes, seu delentes pœna capitali teneri, volunt aliqui. 1.32. § 1.60.
 Verius, arbitrariam esse, tenendum. 1.32. § 1.61.
 Armorum pro reintegratione remedium in praxi magis receptum, quòd ante omnia arma in pristinum statum reponantur, & alia interdicta. 1.32. § 1.62.
 Arma abradi, vel tolli possunt, si Ecclesia, vel Capella instaurari, vel renovari, necesse sit, sed statim reponenda. 1.32. § 1.63.
 Intellige; si aliter Ecclesia instaurari, vel renovari, non possit, & quòd arma antiqua, non recentiora, iterum collocentur. 1.32. § 1.65.
 Arma quando per Dominos inferiores, Magistratus, vel alios privatos in locis publicis collocari, possint remissivè? 1.32. § 1.88.
 Argentum.
 Argenti facti nomine an celari captum veniat? 1.33.107.
 Argumentum.
 Argumentum hoc non valet: jure naturæ est permissum; ergo lege humana tolli nequit. 1.12.122.
 Argumentum de alimentis ad dotem valet. 1.15. § 1.23.
 Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale valet. 1.15. § 1.26.
 Argumentum de feudis ad Majoratus; sive de feudatariis ad Vassallorum Dominos quando valet? 1.15. § 1.65.
 Argumentum prædictum non aliter valet, quàm si statutum in feudis juri communi conveniat. 1.15. § 1.66.
 Artifices.
 Artificum collegio privilegium si Princeps concedat, ne alius eorum officium citra suas constitutiones exerceat, an adhuc Princeps ipse possit aliis concedere privilegium, ut citra eas constitutiones illud officium exerceant? 1.23.16.
 Arundines. Arundineta.
 Arundines in fructu habentur. 1.4.68.
 Arundines, ut fructus exceptæ videntur si fundus vendatur arundineto excepto. 1.4.68.
 Arundinetum æquiparatur Sylvæ cæduæ arboribus consistæ, & arundines arborea dicuntur. 1.4.69.
 Arundineta,

Arundineta, & saliceta inter cæduas arbores regulariter numerantur, nisi causa amantitatis sint, ad text. in l. *item 9 §. ult. ff. de usufruct.* 1.34.72.
 Idem in arboribus aliis cæduis. Ibidem.
 Assecratio.
 Vide in verbo *Bona naufragata*.
 Aucupium.
 Aucupium in locis communibus cujus sit? 1.12. ex n.103.
 Aucupium in terris Dominorum inferiorum cujus sit? 1.12. ex n.160.
 Reliqua de aucupio vide in verbo *Venatio*.
 Augmentum.
 Augmentum, quod rei venditæ, tempore retractus pendente, supervenerit, an ad retrahentem pertineat? 1.4.177.
 Augmentum per alluvionem rei fideicommissariæ accedens, an ad fideicommissarium, vel ad hæredem pertineat? 1.4.179.
 Aviculas.
 Aviculas plures multi eloqui docent. 1.34.39.
 Avocare. Avocatio.
 Avocandi causas à Judicibus inferioribus primæ instantiæ an Vassallorum Dominis ratione jurisdictionis ad secundas causas ipsis concessæ facultas competat? 1.17.1.un.1.
 Refertur, & fundatur affirmativa sententia ex l. *judicium solvitur ff. de judiciis.* 1.17. § un.3.
 Avocate causas ad se à suis locumtenentibus Correctores possunt. 1.17. § un.6.
 DD. referuntur pro superiori sententiâ resolventes. 1.17. § un.6.
 Videtur, si non omnes, saltim aliquas causas. Dominos inferiores avocare posse. 1.17. § un.7.
 Proponitur, & fundatur negativa opinio. 1.17. § un.81.
 DD. referuntur pro hac negativa sententiâ resolventes. 1.17. § un.16.
 Servatur hæc in Regno Neapolis ex illius Regni pragmatic. *incip. Quærela expositione sub Rubr. ubi de delict. quis convenit. deb.* 1.27. § un.17.
 Distinguitur, pro concordia, inter Judices primæ instantiæ per locorum Dominos electos, vel ab ipsis oppidis, aut ad oppidorum nominationem per Dominos confirmatos. 1.17. § un.18.
 DD. referuntur pro præfatâ concordia, & distinctione in specie resolventes. 1.27. § un.23.
 Declaratur hæc in re doctrina Avendani in contrarium adducta. 1.7. § un.24.
 In Regno Neapolitano verius negativa sententia indistinctè procedit. 1.17. § un.25.
 Avocare causas à Judicibus suis, si Dominis inferioribus liceret, & aliis delegare, communiter eas committerent his, qui ipsis Dominis annuerent, & complacerent, & in effectu causas apud se retinerent, quod est prohibitum. 1.17. § un.15.
 Avocationes causarum per Superiores non aliter fieri, possunt, quàm ab illis Judicibus, quos ipsi avocantes nominarunt. 1.17. § un.20.
 Avocare causas non possunt Correctores nostri à Judicibus Ordinariis locorum exemptorum, apud nos *de Villis eximidas*. Licet in territorio Correctorum sint. 1.17. § un.21.
 Secus in ipsorum locum tenentibus per eos electis. 1.27. § un.22.
 Limita si locumtenentes per supremum Camer. Consil. eligantur. Ibidem.
 Idem procedit in quibuslibet aliis Judicibus electoribus, seu eos delegantibus, ut isti ab illis causas rectè avocare, possint. Ibidem.

Avocare non posse Judicem secundarum causarum causas à Judicibus Ordinariis locorum per ipsa oppida electis. 1.17. § un.26.
 Limitatur, & declaratur proxima conclusio, ut non procedat in quatuor casibus. Primo, stante negligentia Judicium inferiorum in justiciâ administrandâ. 1.17. § un.27.
 Ex hujusmodi quoque ratione Rex, ejusve Superiora Tribunalia à Dominis inferioribus causas avocant, & justiciam supplent. 1.17. § un.28.
 Idem in quo libet alio Superiore procedit. 1.17. § un.29.
 Idem ob scandalum vitandum, vel ob aliam justam causam. 1.17. § un.30.
 Idem in Baronibus, seu Dominis inferioribus, superiorum Judicium inferiorum respectu. 1.17. § un.31.
 An pro causæ justificatione sufficiat Dominorum declaratio? 1.17. § un.32.
 Quomodo de eâ constare, debeat? Ibidem.
 Limitatur secundò, causâ ad Dominum, vel alium Superiorem devolutâ per appellationem; quo casu, revocatâ sententiâ inferioris, tota causa apud Dominum, vel Superiorem retineri potest. 1.17. § un.33.
 Limitatur tertio, in causis potentiorum, in quibus inferioris Judicis autoritas non sufficit. 1.17. § un.34.
 Limitatur quarto, si hujusmodi causarum avocationes privilegio, vel consuetudinis Dominis competant. 1.17. § un.36.
 Intelliguntur hæc limitationes in nostris Correctoribus respectu Judicium Ordinariarum oppidorum; nè ab eis lites jam cœptas, nisi ex prædictis causis avocent. 1.17. § un.38.
 Et in quolibet alio Superiore. Ibidem.
 Limitandum in Rege, ejusque Supremo Consilio. 1.17. § un.39.
 Et in Gubernatoribus Oppidorum Militaribus Ordinibus S. Jacobi, Calatravæ & Alcantaræ Subjectorum. 1.17. § un.40.
 Avocationis causarum de materiâ plura remissivè traduntur, quando, ex quibus causis, & quibus Judicibus fieri valeant? & circa alia plura. 1.17. § un.31.
 Avocatione factâ Superior Judex avocans subrogatur in locum inferioris, à quo avocatur; nec judicium, actio, an instantia mutantur. 1.17. § un.42.
 Avocatâ causâ per Superiorem, fidejussores coram inferiore dati durant in fidejussione. 1.17. § un.43.
 Avocatâ causâ à Regiis Cancellariis post sententiâ primam visionis, prolataque per Senatum sententiâ, amplius ab ea supplicari nequit. 1.17. § un.44.
 Refertur circa hoc notabilis nostri Senatûs decisio. 1.17. § un.45.
 B
 Bajuli.
 Bajuli, sive Capitanei apud Neapolitanos quid sint? 16.68.
 Balnea, seu Therma.
 Balneorum, & thermarum differentia, & quid unumquodque eorum sit? 1.5.108.
 Balnea, sive thermæ in prædiis privatis dominorum industriâ disposita, vel naturaliter, inventa; & quidquid ab ea ingredientibus redigi, possit, in prædiorum fructu est. 1.5.109.
 Balnea plurima referuntur, ex quibus locatis ingens pensio

penfio quotannis redigebatur. 1.5.110.
 Balnearum, five thermarum quamplures differentie apud Romanos fuerint, & quam varius usus inter patritios, nobiles, plebeios, & alias personas. 1.5.118.
 Balnearum Romanorum magnus luxus, & voluptas refertur. 1.5.117.
 Balnea multa voluptuosa Romani Imperatores, ut placerent populo, ei praebuere. 1.5.119.
 Balnearum abusus aliquorum Imperatorum Romanorum referuntur. 1.5.120.
 Balnearum numerus in ultimis Romanorum temporibus D. CCCLVI. fuit, & quamplurima eorum elegantissima structura, & sumptu. 1.5.121.
 Balnearum Romanorum immoderatus luxus improbat ex eleganti loco Senecae. 1.5.123.
 Balnea frequentare non licebat viris simul cum mulieribus. 1.5.125.
 Balnearum ad Ostia apud Turcas linteum suspenditur in signum, quod mulieres adfunt, ne viri ingrediantur. 1.5.126.
 Balnea secreta Turcae, & Barbari mulieribus habent; vel ad minus in balnea communia viri, & mulieres diversis temporibus ingrediuntur. Ibidem.
 Balneis in publicis lavacra ipsi mulieribus inhonesta reputat D. Hieronymus. 1.5.130.
 Balnea an & quando in Republica maxime Christiana, sint permittenda? 1.5.134.
 Balnea sunt valde utilia pro juvanda valetudine, si eorum usus moderatus sit. 1.5.135.
 Balnea valde utilia sunt, maxime hominibus literatis. 1.5.136.
 Balnea plura mirabilia pro expellendis variis, & inveteratis morbis in nostra Hispania inveniuntur. 1.5.138.
 Balneis voluptuosis Hispani parum alliciuntur. 1.5.139.
 Balneis tantum naturalibus fluminum in Hispania per aetatem utimur. 1.5.140.
 Balnea fluminum salubriora, robustioraque corpora reddunt. Ibidem.
 Balneis artificiosis, & aquis odoriferis homines effoeminantur, multisque conscientiae periculis obnoxii sunt. 1.5.141.
 Balnea barbarorum noster Rex Christianissimus Alphonsus VI. capta Civitate Toleti, destrui, fecit. 1.5.142.
 Balneum portatile Magnus Alexander, victo Dario, in prima nocte ingreditur. 1.5.142.
 Balnearum voluptates, etsi in nostra Hispania desint, quamplurimae aliae deliciae sunt, quibus Imperii lapsum timere debemus. 1.5.145.

Baro.

 Baroni, seu Domino oppidi si aliqua pars ex olivis debeatur soluta prius, aut facta macinatione ex olivis, remacinatione ex nucleis fieri debet. 1.4.33.
 Reliqua vide in verbo, *appellatio*, verbo, *angaria*, verbo, *Vassallus*.

Bellum.

 Belli Sumptus, & similes expensae pro totius Regni defensione ex redditibus Regni faciendae. 1.24.131.
 Belli instrumenta, & apparatus an Princeps, finito bello, e Castris privatorum, in quibus suis sumptibus eos fecit, possit tollere. 1.24.132.

Beneficium. Beneficiarius.

 Beneficii fructuum in locatione non veniunt dona, quae beneficiario pro jucundo adventu praestari consueverint. 1.14.6.157. & 1.33.21.
 Refertur circa id contraria, opinio Baldi. 1.33.38

Beneficium invito non datur, maxime, in ejus damnationem. 1.29.30.
 Beneficiorum collationes, electiones, nominationes, praesentationes, institutiones, a quibus expediri, valeant? redditur ratio praematurae tractationis. 1.31.2.
 Beneficia conferentes, vel praesentantes, quamvis nullum commodum pecuniarum ab electis exigere, possint; gaudent tamen aliis commodis, & utilitatibus. 1.31.8.
 Beneficia conferre, vel praesentare, est maxima praerogativa. 1.31.9.
 Beneficiorum collatio non venit in generali jurisdictionis concessione per Episcopum suo Vicario facta. 1.31.10.
 Nec in Capitulum, sede vacante, transit ex generalis juris concessione, potestate, & jurisdictionis Episcopalis jure. 1.31.11.
 Beneficia praesentare, aut conferre, etsi praesens, & necessarium sit, cui tamen conferendum, vel praesentandum, voluntarium habetur. 1.31.14.
 In quo maxima praesentantium, vel conferentium utilitas. Ibidem.
 Beneficia conferendo suis nepotibus, consanguineis, ac familiaribus dignis, ac benemeritis Episcopi, & alii Praelati se eximere possunt ab obligatione eos alendi. 1.31.13.
 Beneficium conferre, vel praesentare, donatio reputatur. 1.31.14.
 Beneficiorum circa collationem quaestio gravis praedicti habetur. 1.31.23.
 Beneficiorum collationes, seu praesentationes non solum inter fructus, sed inter principales fructus habentur. 1.31.24.
 Beneficiorum collationes, & praesentationes, etsi non in specie, in genere tamen renascuntur. 1.31.25.
 Beneficiorum collationes, & praesentationes possessori bonae fidei juris conferendi, vel praesentandi competunt. 1.31.26.
 Beneficia conferendi, aut praesentandi potestas ad eum regulariter pertinet, ad quem caeterorum fructuum colligendi jus. 1.31.27.
 Beneficiorum collationes, praesentationes, & similia Episcopis ratione Episcopatus, Regibus, & aliis Patronis ratione Patronatus competunt: necnon & aliis fructuariis: marito, possessori majoratus, feudi, aut emphytheusis, patri, tutori, sequestri, & aliis. 1.31.28.
 Beneficia conferendi, eligendi, aut instituendi jus Episcopis aliisque Praelatis competit. 1.31.31.1.
 An solum ad Episcopum privatim spectet? vel simul cum Capitulo? de jure communi ad Episcopum cum Capitulo simul spectat. 1.31.31.3.
 De jure speciali, aut consuetudine soli Episcopo, vel cum consensu, & consilio Capituli, & contra Capitulum de Episcopi consilio competere possunt. 1.31.31.4.
 Et utriusque alternis vicibus. 1.31.31.6.
 Et etiam potest competere hoc jus ad alium inferiore auctoritate Apostolica. 1.31.31.7.
 Et ad Canonicos singulos per hebdomadas. 1.31.31.8.
 Canonicis conferentibus per hebdomadas Canonicus etiam in sacris non institutus conferre, potest. 1.31.31.9.
 Beneficia conferendi actus an sint jurisdictionis fructus, vel juris principalis Episcopatus. 1.31.31.10.
 Beneficia conferendi jus habent inferiores, etsi nullam

nullam habeant jurisdictionem. 1.31.31.11.
 Beneficia conferre non potest Capitulum, sede vacante, & tamen habet jurisdictionem Episcopalem. 1.31.31.12.
 Distinguitur, pro concordia, inter liberam collationem, & necessariam institutionem, aut confirmationem, & de ipsarum differentia. 1.31.31.13.
 Beneficiorum collationes Episcopalis jurisdictionis non sunt; institutionis, & confirmationis sic. 1.31.31.14.
 Beneficiorum collationes voluntariae, non necessariae jurisdictionis sunt. 1.31.31.15.
 Beneficium Episcopo, & Vicario ex ejus concessione in una, eademque hora conferentibus, quae collatio effectum sortitur? 1.31.31.19.
 Beneficia conferens donare, dicitur. 1.31.31.24.
 Beneficia ad Episcopum ob negligentiam inferiorum devoluta, an Capitulum, sede vacante conferat? 1.31.31.33.
 Refertur affirmativa opinio, & adducuntur ejus fundamenta. Ibidem.
 Refertur negativa, & pro ea resolvitur. 1.31.31.36. & num. 39.
 Beneficia devoluta conferre, est additamentum ad jurisdictionem, non ad jus principale conferendi. 1.31.31.34.
 Beneficiorum collationes ob negligentiam suffraganei non solum ad Metropolitanum, sed ad ejus quoque Capitulum, sede vacante, devolvi, tenuit doctissimus D. Solorzanus. 1.31.31.35.
 Ejus doctrina declaratur. 1.31.31.39.
 Beneficiorum collationes, seu praesentationes, ut Episcopatus fructus ad Regem Galliae sede vacante, pertinere volunt Doctores Galli. 1.31.31.103.
 Beneficia quaedam conferendi privilegium habuerunt quondam Reges Angliae: & nunc habent Imperatores, & Reges Hungariae. 1.31.31.106.
 Intelliguntur haec privilegia, & consuetudines, ut praesentandi ad beneficia, non ea conferendi, sint. 1.31.31.107.
 Differentia inter praesentationes ad beneficia, & eorum collationes traditur. 1.31.31.108.
 Beneficium non dicitur vacare per obitum electi, vel praesentati ante institutionem vel confirmationem. 1.31.31.8.24.
 Beneficii status mutationem Patronus ipsius prohibere, potest, ad qualitatem presbyteralem, vel aliam. 1.32.32.37.
 Beneficia unire absque patroni consensu Episcopus non potest. 1.32.32.37.
 Neque eorum cum aliis permutationes admittuntur. 1.32.32.39.
 Beneficiorum fructus an sint oblationes, & aliae similes obventiones? 1.33.12.
 Quaestio haec, ejusque resolutio ad plures juris effectus, utilissima. 1.33.13.
 Negativa opinio proponitur, & fundatur. 1.33.14.
 Adducitur in ejus comprobationem text. in *L. Scio amico, §. medico, ff. de ann. legat.* 1.33.18.
 Et text. in *l. si vero, §. item quidquid, ff. solut. matrimon.* 1.33.24.
 Referuntur Doctores pro dicta negativa opinione. 1.33.27.
 Contraria affirmativa opinio refertur, & fulcitur. 1.33.33.
 Distinguitur, pro concordia, inter oblatio-

nes, & similia emolumenta omnino incerta, & ex libera voluntate dependentia; Et interea, quae certa, & necessaria sunt, vel ad certitudinem reduci possunt. 1.33.44.
 In primo casu pro negativa opinione resolvitur: in secundo vero pro affirmativa. 1.33.45.
 Declaratur text. in dict. *l. si vero, §. item quidquid, ff. solut. matrimon.* 1.33.48.
 Referuntur DD. juxta hanc distinctionem intelligendi. 1.33.51.
 Declaratur text. in dict. *l. Scio amico, §. medico, ff. de ann. legat.* simul & doctrina Oldrad. Ibidem.
 Declarantur etiam doctrinae Alveric. & D. Solorzani, & aliorum DD. juxta Oldradi sensum loquentium. 1.33.53.
 Adducitur pro comprobatione Superioris distinctionis, locus Petri Rebuffi, & Petri de Ancharrano. 1.33.59.
 Beneficii fructuum in generali obligatione anniversaria, & similia emolumenta non comprehenduntur. 1.33.22.
 Beneficarii de rebus principalibus beneficiorum testari non possunt: de fructibus vero sic. 2.7.14.
 Reliqua vide in verbo *collatio*.

Bladium.

 Bladium, verbum, quos fructus comprehendat? 2.1.18.
 Bladium est nomen generale subalternum sub verbo fructus comprehensum. 2.1.19.
 Bladium an significet, quae in terra feruntur, vel, quae in area teruntur? 2.1.20.
 Bladi ethymologia refertur. 2.1.24.
 Declaratur text. in *cap. ex multiplici, de decim.* 2.1.26.
 Proderunt praefata ad praxim, stante statuto bladi extractionem prohibente, vel quid aliud cavente, ut sciatur quid ejus nomine veniat? 2.1.27.

Boerius.

 Boerii sententia asserentis, vectigalium, aut pedagogorum redditus fructus nomine non comprehendit, rejicitur. 1.4.117.

Bona vacancia, deperdita, naufragata, & alia.

 bonorum oppidorum alienatio, vel census super eis constitutio an de licentia Dominorum inferiorum in suis terris fieri possit? 1.21.2.0.
 Distinguitur inter oppida burgenatica, & inter oppida de mansata, vulgo, *Solarregos*. 1.21.252.
 bona Vacantia, seu naufragata an ad jurisdictionis Dominos inferiores, vel potius ad Principem, ut ipsi regalia pertineant? 1.27.1.
 Notantur aliqua pro resolutione hujus quaestionis. 1.27.3.
 bona vacantia & incerta, quae dicantur? & inter utraque differentia. 1.27.4.
 Affirmativa opinio in superius relata quaestione pro Dominis inferioribus fundatur. 1.27.8.
 Servatur haec in Regno Aragonum secundum aliquos. 1.27.9.
 Et in Regno Neapolis. 1.27.10.
 Maxime, si cum regalibus oppida, aut jurisdictiones concedantur. 1.27.11.
 In Francia, quoad animalia aberrantia, & alia incerta bona servatur haec affirmativa opinio. 1.27.13.
 Etiam quoad bona naufragantium. 1.27.14.

De

De generali consuetudine, pro hac affirmativa testantur multi. 1. 27. 15.
 Contraria negativa opinio refertur, & pro ea, ut verior, resolvitur. 1. 27. 16.
 Bonorum vacantium sive abintestato decedentium, sive deperditorum percipiendi facultas non provenit ratione inferioris jurisdictionis, sed supremæ. Ibidem.
 Et potius regalia, quam fructus jurisdictionis dicuntur. 1. 27. 18.
 Nec pertinet ad Dominos inferiores, etiam si cum amplissimis clausulis sit concessa jurisdictio: Sed requiritur specialis concessio, aut consuetudo. 1. 27. 20.
 Refertur, juxta hæc, praxis nostri Supremi Consilii Cruciatæ. 1. 27. 22.
 Bona relata non debentur Civitatibus, nisi Supremam jurisdictionem habeant. 1. 27. 24.
 In aliquibus Regnis, & Provinciis contrarium servari, declaratur. 1. 27. 25.
 In Regno Franciæ de facto hæc jura Domini inferiores sibi assument. 1. 27. 26.
 Bona vacantia, vel deperdita ex speciali Regia concessione in quoscumque inferiores transeunt. 1. 27. 27. & n. 30.
 In Regno Neapolitana hæc jura obtinent multi Barones, sed ex privilegio speciali. 1. 27. 28.
 Idem apud nos servandum ex l. 2. tit. 9. lib. 1. Recop. & ex instructione Consilii, & Tribunalis Sanctæ Cruciatæ circa privilegia aliquibus concessa ad capienda bona deperdita. 1. 27. 29.
 Quæ privilegia competant in nostro Regno Sanctissimæ Trinitatis, Mercedis, & aliis Religionibus circa bona vacantia, & deperdita? 1. 27. 30.
 Bona hæc vacantia, seu deperdita, etiam nonnullæ Civitates ex suis privilegiis, & consuetudinibus sibi vindicant. 1. 27. 31.
 Præfata privilegia Religionum etiam in terris Dominorum inferiorum servanda. 1. 27. 33.
 Et per totum Regnum; non tamen privativè, sed acumulativè cum Fisco. 1. 27. 35.
 Bonorum vacantium seu deperditorum denuntiationes per quoscumque privilegiatos in Tribunali Sanctæ Cruciatæ faciendæ. Ibidem.
 Principis hujusmodi privilegio non plus juris in Religionem transferri censetur, quam, quod ipsemet Princeps habet ad ea bona vacantia, seu deperdita. 1. 27. 36.
 Bonorum vacantium, seu deperditorum occupatio connumeratur inter Majora Regalia Principi reservata. 1. 27. 40.
 Possunt tamen acquiri ab inferioribus consuetudine, sive præscriptione immemoriali. 1. 27. 41.
 Item præscriptione accumulativè cum Fisco. 1. 27. 42.
 Declaratur l. 7. tit. 13. lib. 6. Recop. & decretum quodam Sanctæ Cruciatæ. 1. 27. 44.
 Assignatur, quo ad hanc præscriptionem, differentia inter jus universale percipiendi hæc bona, & ipsa bona pro unica vice præscribenda, sive provitanda in eis delatione, aut confiscatione. 1. 27. 46.
 Quid si ante, vel post delationem præscriptio intendatur. Ibidem.
 In Gallia, Ducatu Mediolanensi, & aliis Provinciis, quid servetur? 1. 27. 47.
 Declaratur dict. l. 7. tit. 13. lib. 6. Recop. 1. 27. 48.

Bona deperdita, sive incerta, ut Regio Fisco vel aliis de ejus privilegio competant, requiritur, quod antea in Dominio alicujus fuisse, præsumantur, secus, quæ in nullius bonis censentur, ut Lapilli, Gemmæ, & aliæ res in littore maris inventæ. 1. 27. 49.
 Hæc quidem res, quæ in nullius bonis sunt, inventoris fiunt. 1. 27. 50.
 Idem in electro, sive ambaro. 1. 27. 51.
 Intellige, nisi hujusmodi res aliquibus conjecturis in dominio alicujus fuisse, probetur. 1. 27. 52.
 Bona pro derelicto habita, non dicuntur mostrencos. Sed capientium fiunt. 1. 27. 54.
 Rejicitur Scalonæ sententia hæc bona Regio Fisco deberi, asserentis. 1. 27. 55.
 Et de veriorio intellectu l. 6. tit. 13. lib. 6. Recop. Ibidem.
 Quid inter certa bona, sive mostrencos: vel pro de relicto habita distet, & quando unum, vel alterum ditatur? Ibidem.
 Bonorum quæ pro de relicto habentur, adquisitio qualiter procedat, & plura de hac cre. 1. 27. 56.
 Exponitur tit. C. de omni agr. de assert. lib. 11. l. 1. 27. 57.
 Peregrinus adducitur ab Scalona pro superiori sententia, sed malè. 1. 27. 58.
 Bona pro derelicto habita quod non dicantur, mostrencos, an procedat tantum in rebus mobilibus, non vero in immobilibus? 1. 27. 59.
 Declaratur l. 49. tit. 28. part. 3. l. 27. 61.
 Bona immobilia per antiquos dominos deserta, si de animo ea de relinquendi non constet, mostrencos dicuntur. 1. 27. 66.
 Bona incerta, vel deperdita an per Principem, vel per alios, quibus ipsius privilegio competant, in pauperes sint eroganda? 1. 27. 68.
 Affirmativa sententia proponitur. 1. 27. 69.
 Et hac tenta, quæritur, an Episcopus in erogatione debeat intervenire. 1. 27. 70.
 Negativa opinio verior, & receptior juxta aliquos. 1. 27. 71.
 Resolvitur tamen pro affirmativa. 1. 27. 72.
 Bona incerta vel deperdita potest Summus Pontifex Principibus, vel aliis in certum pium usum applicare, seu eorum restitutionem commutare. 1. 27. 73.
 Hæc applicatio apud nos in aliquibus locis fit Religionibus S. Trinit. & Merced. pro Redemptione Captivorum. 1. 27. 74.
 Bona deperdita vel incerta in toto Regno Regio Fisco Sanctæ Cruciatæ applicantur, cum aliquibus redditibus Ecclesiasticis pro hujus Regni defensione, Maurorum expugnatione, & aliis necessitatibus. 1. 27. 75.
 Bona deperdita, vel incerta in Regnis Indiarum Regio Fisco; non Cruciatæ applicantur. 1. 27. 76.
 Nec in eisdem Regnis privilegia Pontificia erga prædictas Religiones admittuntur; sed retinentur in Regiis Aurodientis, utporè Regio Patronatui derogantia. 1. 27. 77. & 78.
 Bonorum deperditorum, seu incertorum privati inventores, jure communi attento, si dominus non reperitur, debent ea, vel eorum æstimationem in pauperes, vel alios pios usus erogare. 1. 27. 79.
 Possunt tamen, secundum aliquos, ea sibi retinere animo restituendi, domino invento. 1. 27. 80.
 Sed contrarium verius, nisi ipsi inventores in opia laborent. 1. 27. 81.

Et

Et an in hoc casu Prælati, aut Confessarii auctoritas requiratur? 1. 27. 83.
 Bona deperdita, aut incerta privatus inveniens tenetur restituere Regio Fisco Cruciatæ ex l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recop.
 Idem si aliquibus Religionibus, vel locis piis hujusmodi bona sint applicata. Ibidem.
 Sed quid in hoc casu fieri possit, si inventor talium bonorum indigens sit? 1. 27. 85.
 Bonorum deperditorum, seu incertorum applicatio Fisco Cruciatæ an procedat, non tantum in rebus immobilibus, sed etiam in bonis mobilibus. 1. 27. 86.
 Exponuntur ad rem dict. l. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recop. 1. 27. 88.
 Nulla ad restitutionem horum bonorum condemnatio necessaria. 1. 27. 89.
 Bona mobilia incerta, si in aliquo loco de consuetudine inter pauperes distribuatur, quid juris? 1. 27. 91.
 Bonorum incertorum mobilium de materia, & de eorum acquisitione plura traduntur circa præconia, edicta publica, & alias solemnitates. 1. 27. 92.
 Quid in auri, argenti, aliorum metallorum incertis mineralibus? 1. 27. 93.
 Quid tam jure Romanorum, quam aliorum Regnorum circa hæc bona præconizanda servetur? 1. 27. 95.
 Bonorum incertorum aut deperditorum inventores, si ea præconizari non faciant, & sibi assumant, furti tenentur. 1. 27. 96.
 Quid si post præconia, & terminum præfixum, aut post Judicis sententiam domini talium bonorum appareant; an eis restitui debeant? 1. 27. 97.
 Resolvitur affirmativè. 1. 27. 98.
 Declaratur circa id dict. l. 7. tit. 13. lib. 6. Recop. 1. 27. 100.
 Increpantur Domini inferiores, qui hæc bona absque ullis præconiis, ut jurisdictionis, sibi vindicant. 1. 27. 102.
 Bonorum Vacantium, seu abintestato decedentium de materia, plura remissivè. 1. 27. 110.
 Quid circa illa bona in Indiarum Regnis servetur? 1. 27. 111.
 Bonorum abintestato decedentium in successione an Fiscus, vel Domini inferiores per filios naturales, adoptivos, spuriosve defuncti, excludantur? & an per uxorem aut virum superstitem? & quid juris circa Hospitalia, Collegia, Confraternitates, Monasteria, tutorem, vel curatorem decedente Monacho, exposito, Collega, Confratre, & in aliis similibus casibus? remissivè. 1. 27. 112.
 Bona Naufragantium, an ad Dominos inferiores, ut jurisdictionis fructus, pertineant; vel potius supremæ jurisdictionis emolumenta sint? 1. 27. §. un. 2.
 Refertur pro Dominis affirmativa opinio. 1. 27. §. un. 3.
 Bona naufragantium inter Regalia haberi, Regique competere, asserunt aliqui. Ibidem.
 Et in nostrâ Hispaniâ de consuetudine id servari, tenent plures. 1. 27. §. un. 4.
 Item in Regnis Neapol. Siciliæ, Angliæ, aliisque Provinciis. 1. 27. §. un. 5.
 Idem in Regno Franciæ de praxi, & consuetudine servari. 1. 27. §. un. 8.
 Contraria opinio negativa omni juri verior ostenditur; bona scilicet naufragantium suis dominis reservanda, neque Fisco Regio aliisque inferioribus addici valeant. 1. 27. §. un. 9.
 Fulcitur hæc opinio ex jure divino, naturali, Lagunez de Fructibus.

gentium, Canonico, Civili, nostris, aliorumque Regnorum, ac Provinciarum legibus; & quibus pœnis talia bona occupantes puniantur? 1. 27. §. un. 10.
 Jure civili in quadruplum damnantur l. 1. 2. & 23 ff. de incend. ruin. & naufrag. 1. 27. §. un. 11.
 Jure Cæsareo publicatione bonorum auctenti. navigia, C. de furt. 1. 27. §. 1. 12.
 Et de aliis pœnis, & quod tanquam fures puniantur. 1. 27. §. un. 13.
 De jure gentium eadem extrat prohibitio. 1. 27. §. un. 15.
 De jure naturali similiter prohibita occupatio. 1. 27. §. un. 17.
 Item de jure divino. 1. 27. §. un. 18.
 De jure Canonico talia bona capientes, ut raptores excommunicantur. 1. 27. §. un. 16.
 Excommunicantur præterea in pluribus Bullis Pontificiis, sive Principes supremi, sive Domini inferiores, vel alii occupantes sint. 1. 27. §. un. 19.
 Et novissima Gregorii XIII. excommunicatione in Bulla Cœnæ Domini contenta innodantur. 1. 27. §. un. 20.
 Ratio hujus prohibitionis est, quia hujusmodi bona in pristino naufragantium dominio remanent, nec pro derelictis habentur. 1. 27. §. un. 21.
 Bona naufragantium occupationis prohibitio procedit etiam in Fisco Regio, ad text. in l. 1. C. de naufrag. lib. 11. l. 1. 27. §. un. 26.
 Principem in re tanta luctuosa lucrum habere, indignissimum. 1. 27. §. un. 27.
 Bona levandæ navis causâ in mare projecta pro derelictis non habentur, sed suis dominis servanda, & quando secus. 1. 27. §. un. 22.
 Refertur notabilis Honorii II. Constitutio circa hæc bona suis dominis servanda. 1. 27. §. un. 25.
 Bona naufragantium non possent per Fiscum Regium, Dominos inferiores, aliosve privatos occupari, sed suis dominis servanda, concluditur ex omni jure, & legibus. 1. 27. §. un. 30.
 Reprobatur in hoc quæcumque, etsi longissima, aut immemorialis consuetudo, quæ potius corruptela est appellanda. 1. 27. §. un. 31. 32.
 Et tam ad præterita, quam ad futura. 1. 27. §. un. 36.
 Improbatur etiam in quamplurimis Bullis Pontificiis. 1. 27. §. un. 34.
 Nulla præscriptio in hujusmodi occupationibus prodest occupantibus tanquam malæ fidei possessoribus. 1. 27. §. un. 37.
 Bona naufragantium Fisco Regio applicari nequeunt ex statuto, aut lege municipali, aut ex privilegio dominis inferioribus. 1. 27. §. un. 38.
 Nec causæ piæ. 1. 27. §. un. 39.
 Ne etiam si præfata statuta, vel leges municipales longissimâ fuerint consuetudine servata. 1. 27. §. un. 43.
 Quæ tamen intelligenda sunt, nisi adhibita diligentia, veri domini non reperiantur. 1. 27. §. un. 43.
 Respondetur contrariis consuetudinibus, quæ nostræ Hispaniæ, aliisque Regnis objiciunt aliqui. 1. 27. §. un. 44.
 Quid apud nos in Hispaniæ littoribus circa hæc naufragantium bona servetur? 1. 27. §. un. 45.
 Magnâ providentiâ hæc bona suis dominis servantur. Ibidem.
 Idque à nostris legibus statuitur, & quidem uberius, quam jure civili. 1. 27. §. 1. 46.
 Primò in l. 7. tit. 9. part. 5. 1. 27. §. un. 47.

Ampliat

Nisi ad hoc extet immemorialis consuetudo. 1. 26. 33.

Candela.
Candela primæ in festo Purificationis B. Mar. Virgin. an debeant tribui Dominis inferioribus in suis oppidis? 1. 30. §. 1. 127.
Est in hoc ante omnia consuetudo observanda in his, & aliis præminentibus. 1. 30. §. 1. 136.

Canonicus.
Canonicus in sacris non institutus suffragium in electione dare non potest ad text. in *Clement. ubi, qui de arat. & quali.* 1. 31. §. 1. 9.

Capella.
Capellarum fundatores an in eis licite, vel illicite propria arma apponere, possint, vel saltim operis meritum amittant? 1. 32. §. 1. 70.
Aliqui id licite fieri non posse, opinantur. 1. 32. §. 1. 71.
Distinguitur pro veriori resolutione. 1. 32. §. 1. 72.
Actus indifferens reputandus. 1. 32. §. 1. 73.
Tutius tamen esse, arma non apponere. 1. 32. §. 1. 83.

Capellas construere, & in eis propria insignia collocare ob inanem gloriam, seu vanitatem, malum, & sine merito, & quando sit lethale? 1. 32. §. 1. 76.

Capella materialis fabrica absque Patroni consensu mutari non potest. 1. 32. §. 2. 41.

Capella unius, alii per Rectorem, vel Religiosos non concedenda. 1. 32. §. 2. 42.
Maximè, stante in ipsius venditione pacto, ne aliis tradatur. 1. 32. §. 2. 43.
Quid si simpliciter ad nudum tantum usum Capella sit concessa. 1. 32. §. 2. 44.

Capitulum.
Capitulum, sede vacante, an conferre, vel instituere, aut confirmare, valeat? 1. 1. §. 1. 17.
Resolvitur sub distinctione, inter liberam collationem, & necessariam institutionem. Ibidem.
Referuntur Doctores plenissime materiam tractantes. 2. 31. §. 1. 20.

Capitulum, sede vacante, electiones, aut presentationes voluntarias, quæ jure patronatus, vel alio jure speciali Episcopo competunt, facere, nequit. 1. 31. §. 1. 21.
Quid circa resignationes, aut permutationes recipiendas, vel non? 1. 31. §. 1. 23.

Capitulo, sede vacante, administrare tantum, non donare, permittitur. 1. 31. §. 1. 25.

Capitulum per se solum rectè expedit collationes, quæ ipsi simul cum Episcopo, vel saltim de ejus consensu competunt, mortuo Episcopo. 1. 31. §. 1. 27.
Quod fortius procedit, si Episcopus ut Canonicus in collatione suffragium præstare, debeat. 1. 31. §. 1. 28.
Secus, si collatio de consilio tantum capituli, aut alternativè de consilio, aut assensu ab Episcopo sit faciendâ. 1. 31. §. 1. 29.

Capituli consilium an exigere debeat inferior ad collationem, quam de Episcopi consilio facere debet, mortuo Episcopo, aut in remotis agente, vel an tunc, nullius expectato consilio, conferre, possit? 31. §. 1. 30.
Episcopus hujusmodi consilium ut præstet, alii delegare, nequit. Ibidem.

Capitulum, sede vacante, non succedit in his, quæ Episcopus privilegio, seu jure speciali habet. 1. 31. §. 1. 31.
Quid in dispensationibus privatorum, visitationibus, aliisque litteris ex speciali Pontificis com-

missione Episcopo directis? 1. 31. §. 1. 32.
Capitulum, sede vacante, non succedit in his, quæ accidentaliter Prælati habent. 1. 31. §. 1. 37.
Capituli, sede vacante, de potestate ad plures quæstiones, circa collationes, presentationes, institutiones, confirmationes; dispensationes ordinis, statuta, & similia, plura, & plures DD. adducuntur remissivè. 1. 31. §. 1. 40.

Caponum par.
Caponum par rusticus ob familiaritatem pluribus annis præstare solitus alicui imposterum ad id non est cogendus. 1. 15. §. 4. 16.

Carcer, carceratus.
Carceratos à propria patriâ extrahere, & transmittere ad carceres alterius terræ Domini inferiores prohibentur, etsi ipsorum propria sit. 1. 18. 76.
Quid in causâ arduâ, si carceris timeatur effractio? 1. 18. 77.
Vel si ad torturam infligendam, aut faciendam comprobationem personalem; aliavè ex causâ translatio fiat? 1. 18. 78.

Carceres habendi facultas, est quid necessarium pro jurisdictionis exercitio. 1. 21. 58.

Carcerem habere nullus privatus jurisdictionem non exercens potest, nec aliquem, licet brevi tempore, carcerare. 1. 21. 61.
Plura remissivè de privatis carceribus, & quibus pœnis teneantur eos habentes. Ibidem.

Carcerem privatum habere, est crimen læsæ Majestatis, & pœna mortis vindicatur. 1. 21. 62.

Carcerem privatum habere, est casus confraternitatis, vulgò, de *Hermanidad.* 1. 21. 63.

Carceris privati pœna mortis hodie temperata, & in mitiorem conversa. 1. 21. 65.

Carceris privati pœnam multi non tenentur ob aliquis detentionem; qui referuntur. 1. 21. 66.

Carcerem construendi onus an ad jurisdictionem Dominum, vel ad ipsa oppida spectet? 1. 21. 70.
Rejicitur Capiblanchi distinctio inter carceres civiles, & criminales. 1. 21. 88.
Ex carceribus criminalibus, & civilibus æquale commodum Reipublicæ impenditur. 1. 21. 89.

Carcerum constructio, seu reparatio in Regno Neapol. ex illius consuet. ad Dominos inferiores pertinet. 1. 21. 91.
Quid apud nos praxi, & consuetudine servetur? 1. 21. 92.
Declaratur, l. 15. tit. 6. lib. 3. *Recop.* Ibidem.

Carceres habere quid jurisdictionale esse, ad Dominosque jurisdictionis pertinere, concluditur. 1. 21. 105.

Carceris perpetui pœna de jure civili prohibetur; & quid hodie de praxi universali? 1. 21. 118.

Carceris perpetui pœna antiquitus apud varias nationes usitata. 1. 21. 109.

Carceris perpetui damnatio mortis pœnæ æquiparatur. 1. 21. 110.

Carceris perpetui pœna aliquando ob læsæ Majestatis crimen imponitur. 1. 21. 111.

Carceris perpetui pœnam Domini inferiores commutare, possunt in pœnam tremerium, vel ad servendum Regi in bello. 1. 21. 113.

Carceres obscuriores non debent habere vassallorum Domini, sed claros, & in locis luminatis. 1. 21. 114.

Carceres tenebrosi, & subterra nei de jure prohibentur. 1. 21. 115.
Maximè in levioribus delictis, & quando aliàs carceres sunt securi. 1. 21. 116.
In his tenebrosis carceribus carceratorum vita periclitatur. 1. 21. 117.

Carcer

Carcer debet esse talis, ut carceratus vivere, possit. 1. 21. 118.

Carceres regularitè non ad pœnam, sed ad custodiam adinventi, 1. 21. 119.
Declaratur, quoad primam inventionem; secus de jure canonico, & universali consuetudine. Ibidem.

Carceribus subterranis, & tenebrosis utentes potius carceratos enecare, quàm custodire, videntur. 1. 21. 121.

Carceribus his utentes tanquam homicidæ damnantur. 1. 21. 122.

Carceribus prædictis utentes Episcopi, & ad eos damnant, secuta carceratorum morte, irregulares remanent, 1. 21. 123.

Carceres fatidos, & absque cloacis, pro necessaria corporis exoneratione habere Domini inferiores non debent. 1. 21. 124.

Carcerum fenestras de die non debent claudi. Ibidem.

Carcerati non debent illigari catenis, manicis ferreis, & cypis, maximè in levioribus delictis. Ibidem.
Procedunt hæc fortius si id Domini inferiores faciant, quia Regia Tribunalia vassalli adierint, 1. 21. 126.

Carceratos infirmos curari Domini inferiores non possunt prohibere. 1. 21. 127.
Nec quod lectus, Medicos, Chirurgos, & similia necessaria habeant. Ibidem.

Carceratos infirmos pauperes Domini jurisdictionis propriis expensis curare debent. 1. 21. 128.

Castellanus.
Castellanus per homagium obligatus, ut nulli alii, quàm ei, a quo Castellum, vel fortalitium accepit, restituat, an alii restituere, possit? 1. 30. 108.
Et quid apud nos? 1. 30. 109.

Castrum.
Castrorum reparatio an Domini jurisdictionis, vel ipsius oppidi, aut Civitatis expensis fieri, debeat? 1. 21. 6.

Castrum est nomen universitatem designans, & jurisdictionem, honorem, & jus patronatus continet. 1. 30. §. 2. 25.

Castrorum, oppidorumve custodia, eorumve claves portarum habendi potestas cui incumbat? 1. 24. 1.

Castrorum, vel Civitatum custodes nullam habent jurisdictionem circa delicta, juxta aliquos. 1. 24. 10.

Castri in feudum dati, vel terræ recommendatæ custodia ad dominum, vel ad eum, cui fuerit recommendata, pertinet. 1. 24. 32.

Castri possessio per clavium traditionem Dominis dari, consuevit. 1. 24. 53.

Castrum, vel oppidum custodite, invitis vassallis, Dominus potest ipsius expensis proprium Capitaneum apponendo. 1. 24. 52.

Castra reparare, ad ipsorum Dominos pertinet. 1. 24. 81.

Castra reparandi obligatio ad suos Dominos pertinet quia, & eorum custodia ipsis incumbit. 1. 24. 85.

Castra muniendi obligatio nihil aliud est, quàm ipsius custodia. 1. 24. 86.

Castrorum, & oppidorum custodia in eo principaliter consistit, ut hominibus & armis munita sint, eorumque moenia, & castella benè reparata habeatur. Ibidem.

Castri, & oppidi custodia in eo etiam versatur circa ipsius jurisdictionis, aut domini observantiam; & universalem omnium protectionem, non circa rerum privatarum curam. 1. 24. 96.

Custodia hæc Domino committenda tanquam majus interesse habenti. 1. 24. 97.

Castrorum, aut clavium custodia quando Principi Supremo in terris Dominorum inferiorum competere, possit. 1. 24. 121.

Castra Dominorum inferiorum posita in confinibus potest custodire Princeps Supremus tempore belli. 1. 24. 122.

Castra privatorum an possit demolire Princeps, si hostibus adjumento sint? 1. 24. 124.
Quid si Ecclesiæ, Episcopi, aut alterius Domini Ecclesiastici sint? 1. 24. 125.

Castrum, quod custodiendum Princeps accipit tempore belli, illo finito, suo Domino reddere, tenetur. 1. 24. 129.
An in hoc casu expensæ in reparatione ipsius castri per Principem factæ, à Domino repeti possint? 1. 24. 130.

Castrum vassalli per Principem recuperatum, an vassallo sit restituendum sine repetitione sumptus in recuperatione facti? 1. 24. 133.
Quid si culpa vassalli sit amissum? Ibidem.

Castra in confinibus Regnorum posita magni habenda. 1. 24. 134.
Et vide in verbo *Custodia.*

Castrum.
Castrum patris omnibus filiis prodest. 1. 30. §. 3. 29.

Charitas.
Charitas benè ordinata incipit à seipso. 1. 4. 61.

Catholico.
Catholico Regi nostro Hispaniarum quàm amplissima, & potentissima dominatio sit? 1. 5. 146.

Causa.
Causæ rectè per Principem, ipsiusque Tribunalia avocantur, jurisdictione in officium, seu administrationem concessâ, secus si in dominium, ad text. in *l. judicium solvitur, ff. de judiciis.* 1. 16. 45.

Causæ per Principem avocari non possunt, jurisdictione ex causâ onerosâ in officium concessâ. Ibidem.
Et vide in verbo *cognitio*, & suprâ in verbo *avocatio.*

Causa limitata.
Causa limitata limitatum producit effectum. 1. 18. 126.

Census.
Census an, & quantum, & quorum fructuum respectu constitui valeat in jurisdictionibus, & officiis. 1. 34. 114.

Census super honorificis redditibus imponi potest. 1. 50. 5.

Census ad redemptionem, cujus uni proprietas, alii usufructus spectat, utriusque citatio requiritur. 1. 13. 30.

Census rectè constituitur absque Regio assensu super fructibus rerum Majoratus, feudi, & similibus. 2. 4. 61.
Intelligitur, durante tantum vita possessoris. 2. 4. 62.

Chartas tuitivas.
Chartas tuitivas concedendi facultas in beneficiis pro tuendâ possessione, est de regalibus majoribus Principi reservatis. 1. 21. 219.
Non transit in inferiores, etiam per amplissimas concessionem. 1. 21. 221.
De materia hujus Regaliæ in Lusitania. 1. 21. 222.
Et in Principatu Cathaloniz. 1. 21. 223.
Et in Regno Galleciæ. 1. 21. 224.

Chorea, chorizantes.
Chorea non parum animum recreant, nec minimam sensibus voluptatem tribuunt. 1. 34. §. un. 35.

Chorea dicuntur etiam plausus, & quare? 1. 34. §. un. 36.

Chorea, seu saltationes, ipsarumve voluptates, an licite habeantur? 1. 34. §. un. 37.

Earum usus in multis Sacr. Pag. loeis approbatur. Ibidem.

b 3 Chorea

Choreæ saltantium in nostra Hispania de universali consuetudine coram Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, dum solemniter gestatur, præcedunt. 1. 34. §. un. 39.

Choreæ apud Ethnicos magni habitæ, moribusque, & aliquando legibus receptæ. 1. 34. §. un. 40.

Resolvitur cum distinctione, ut choreæ, seu saltationes, quæ nullam turpitudinem continent, licitæ habeantur; secus econtra. 1. 34. §. un. 45.

Referuntur Sacr. Pagin. & Sanctior. Patr. & Ethnicor. loca, quibus damnantur inhonestæ choreæ, & saltationes. 1. 34. §. un. 47.

Choreæ turpes sunt virorum tenebræ, mulierum perditio, Angelorum tristitia, & diaboli scitum nuncupantur. 1. 34. §. un. 61.

Choreas minus inhonestè ducentes divino iudicio fuerunt dampnati, quorum aliqui referuntur. 1. 34. §. un. 70.

Choreas ducentes inhonestas, spreto sancti Eligii monito, Sancti maledictione à dæmonibus fuerunt capti, & dementati. 1. 34. §. un. 71.

Chorizantes plures procaciter super ponte, eo miraculosè disrupto, submersi referuntur. 1. 34. §. un. 73.

Notabile, circa hoc Job vaticinium. 1. 34. §. un. 75.

Choreæ inhonestæ, præcipuè in die festo, multis exemplis damnantur. 1. 34. §. un. 77.

Chorem nimis frequentans, & ducens in diebus festivis per Taurum nigerrimum, sive dæmonem dilacerata mulier, ejusque viscera dispersa. 1. 34. §. un. 8.

Chorizantes quidam in Ecclesia nocte Nativitatis Domini, Præsbyteri deprecatione per totius anni spatium sine intermissione die, ac nocte saltantes remansere. 1. 34. §. un. 79.

Choreas cur Sancti Patres, & Doctores detestentur? 1. 34. §. un. 81.

Chorearum notabilis definitio, & descriptio. 1. 34. §. un. 82.

Choreæ, & prophanæ saltationes gratissima spectacula dæmoni, 1. 34. §. un. 83.

Chorearum, & saltationum ab ipso diabolo origo. 1. 34. §. un. 85.

Inter eas diabolus, assumpto corpore, quibusdam horrendis figuris pluries visus. 1. 34. §. un. 86.

Chorearum, & saltationum iudicium quale fuerit apud DD. seu Philosophos Ethnicos? 1. 34. §. un. 88.

Chorearum, aut saltationum usus, quando licitus, vel econtra? 1. 34. §. un. 96.

Choreæ vel saltationes per se indifferentes habendæ, si non adsit prava extrinseca qualitas. 1. 34. §. un. 97.

Intelliguntur in hoc casu Sacr. Pagin. loca, quibus Choreæ laudantur. Ibidem.

Choreæ, & saltationes redduntur illicitæ alicujus circumstantiæ, & qualitatis extrinseca ratione: & quibus modis accidere id, valeat? 1. 34. §. un. 101.

Choreæ, & saltationes sunt illicitæ ratione loci, ut si in Ecclesiis, vel Cæmeteriis earum fiant. 1. 34. §. un. 102.

Item ratione temporis, si in diebus festivis: & an & quando chorearum recreatio illicita sit? 1. 34. §. un. 103.

Text. in cap. irreligiosa consuetudo, de consecrat. dist. 3. cap. cum de corem, de vit. & honest. Clericor. decretum Concilii Basiliens. de cult. Divin. declarantur. Ibidem.

Quid in publicis Choreis recreandi populi gratia inductis: etsi tempore Divinorum Officiorum exerceantur? 1. 34. §. un. 108.

Text. in l. fm. circa med. C. de fer. iis, declaratur. Ibidem.

Quid si choreæ, aut saltationes fiant temporibus, quibus Ecclesia omne gaudium intermittit, scilicet

à Septuagesima, usque ad Pascha. 1. 34. §. un. 110.

Choreæ quando ratione personarum illicitæ reddantur, ut si Clerici, Religiosi, aut Moniales eas exerceant? 1. 34. §. un. 111.

Choreas exercere personis Ecclesiasticis prohibetur, in cap. nullus Presbyterorum, de consecr. distinct. 5. Ibidem.

Neque eis assistere, licet, ad text. in cap. non oportet, de consecr. dist. 5. 1. 34. §. un. 112.

Neque conviviis, in quibus talia exercentur: & declaratur text. in cap. Presbyteri 35. dist. 1. 34. §. un. 113.

Quæ intelligenda sunt, si choreæ, vel saltationes turpes sint; secus, si honestè exercentur. 1. 34. §. un. 114.

Choreis honestis Clericis etiam chorizare, licet, & nonnulla gravia decantare. 1. 34. §. un. 115.

Choreæ, & saltationes illicitæ esse possunt generaliter omnibus personis ratione modi. 1. 34. §. un. 116.

Declaratur in hoc casu Sacrarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum loca in chorearum detestationem adducta. Ibidem.

Choreæ etiam illicitæ esse, possunt quibuslibet ratione intentionis chorizantium, vel saltantium, ut si lascivo, vel concupiscendi animo fiant. 1. 34. §. un. 117.

Choreæ, & saltationes redduntur illicitæ ratione provocationis, ut si chorizantibus ipsis, vel aliis occasio proxima inturpitudinem detur. 1. 34. §. un. 118.

Choreæ & saltationes, extra præfatos casus, licitæ remanent. 1. 34. §. un. 119.

Chorearum voluptatibus, quæ circumspeditione, ob animarum periculum, sit utendum, in nuptiarum maximè, conviviis, aliisque virorum, & mulierum catibus? 1. 34. §. un. 120.

Chorizare, vel saltare indecens habetur gravioribus viris, in dignitate, præsertim constitutis. 1. 34. §. un. 121.

Et multò magis indecens erit, si ad id muliebri habitu induantur, vel aliis ridiculis transformationibus utantur. 1. 34. §. un. 122.

Et vide in verbo *Canere*.

Chorus.

Chorum Ecclesiarum Cathedralium ingredi, & inter Canonicos sedere, prohibentur sæculares. 1. 30. §. 1. 104.

Plura remissivè de hac prohibitione. Ibidem.

Choros ingredi, & ibi cum masculis assistere, & cum eis psallere antiquitus fuit permissum mulieribus, & de ratione. 1. 30. §. 1. 103.

Sed recentioribus sæculis fuit sublatum. Ibidem.

Choros ingredi, & inter Canonicos sedere Magnatibus, Titulatis, Regiis Consiliariis, & Ordinum Militarium Equitibus hodie permissum, & de ordine in sedendo. 1. 30. §. 1. 116.

Citaria.

Cibaria aliqua de immemoriali deberi possunt Regiis Officialibus, & Magistratibus per oppida Regni transeuntibus. 1. 26. 34.

Cibaria mensæ Imperatorum Turcarum paratur pecuniis exhortis, olitoriiis, & odoriferis ipsorum 1. 34. 78.

Civis Civitas.

Civium copia, & multitudo est maximus Civitatis ornatus. 1. 28. 215.

Civium copia, & multitudo quàm utilis sit? traditur remissivè. 1. 28. 218.

Civitates, & nostri Regni oppida in commendam, & protectionem Magnatum aliorumve privatorum se dare, aliquæve tributa pro eo pendere, prohibentur in l. 8. tit. 6. lib. 1. Recop. 1. 15. §. 3. 21.

Vide in verbo *Custodia*, & in verbo *Castrum*.

Claves.

Claves.

Clavium oppidi, aut Castri traditio, nihil aliud indicat, quam possessionem, custodiam, & protectionem ipsius. 1. 24. 54.

Clavium oppidorum traditione vassalli se, & sua Dominorum protectioni, & defensioni submitunt. Ibidem.

Claves portarum domus antiquitus novis nuptis tradebantur, ut ex tunc rerum mariti custodiam haberent. 1. 24. 57.

Claves, & seræ domus partes principales censentur, veniuntque in legato, & venditione domus. 1. 24. 88.

Claves, & custodiam propriæ domus quilibet privatus habet. Ibidem.

Clavium traditione dominium, & possessio domus quaeritur. 1. 24. 89.

Reliqua de clavibus vide in verbo *Custodia*.

Clericus.

Clerico ab intestato decedenti, nulla legitima ascendenti, vel consanguineorum successione relicta, an Fiscus Regius, vel potius Ecclesiasticus succedat? 1. 27. 129.

Exponitur text. in l. si quis Presbyter, C. de Episcop. & Cleric. & Authent. de Ecclesiast. tit. §. interdiximus, & cap. 3. de success. ab intestat. 1. 27. 131.

Et an potius ad Episcopum, quàm ad Fiscum Papæ pertineat talis successio? 1. 27. 132.

Et an Ecclesiæ, vel Episcopo? 1. 27. 134.

Clerico venanti contra prohibitionem Judex laicus canes, retia, & alia instrumenta ab eo auferre, potest. 1. 12. 155.

Clerico cum prohibitis armis invento Judex laicus potest ab eo arma auferre. 1. 12. 156.

Clericus cum prohibitis armis inventus, quoad punitionem ad Judicem Ecclesiasticum remittendus. 1. 12. 157.

Clerici, quando ad gabellarum solutionem tenentur, ad l. 7. tit. 18. lib. 9. Recop. 1. 25. §. un. 48.

Clerici aliena prædia colentes negotiatores censentur; secus, si possessiones sui beneficii, aut patrimonii colant. 1. 25. §. un. 56.

Cognitio, cognoscere.

Cognitio ob ponderum, mensurarum vel fraudes in terris Dominorum inferiorum, tam de jure communi, quàm feudali cui competat in Neapoli: Sabaudia? & aliis Regnis? 1. 16. 92.

Cognitionis reservatio in certis casibus officialibus Regiis, quibus jurisdictio concessa est, privativè, non accumulativè intelligitur. 1. 16. 99.

Cognitio secundarum causarum non venit in generali jurisdictiois concessione, sed in speciali sic. 1. 17. 4. 5. 7.

Cognitio in secunda instantia semper Principi reservata censetur, nisi specialiter sit concessa. 1. 17. 7.

Cognitio secundarum causarum non venit in quacumque, & si generalissima, & cum amplissimis clausulis jurisdictiois concessione. 1. 17. 8.

Nec si omni moda jurisdictio cum mero, & mixto imperio concedatur. 1. 17. 9.

Reprobantur Jason, & alij, qui contrarium tenuerunt. 1. 17. 10.

Cognoscendi jus in causis appellationum, an inferioribus dominiis præscriptione, aut concessione Regia acquiri possit, ut & tunc inter jurisdictiois fructus habeatur? 1. 17. 12.

Propontur negativa sententia. 1. 17. 14.

Cognitio secundarum causarum est de Regalibus, supremæque jurisdictio, & alto dominio co-

heret, ut nullo modo à Rege avelli possit. Ibidem.

Cognitionem secundarum causarum Regia concessione, aut privilegio quaeri posse, fundatur. 1. 17. 25.

Confutatur sententia Aceved. & Capiblanco, jus hoc privilegio non vero præscriptione acquiri, posse, assententium. 1. 17. 28.

Declaratur circa id Aveniani opinio. 1. 17. 29.

Immemorialis est necessaria. 1. 17. 30.

In his cognitionibus consuetudo est servanda. 1. 17. 31.

Cognitio secundarum causarum, an privilegio, vel præscriptione possit quaeri? distinguendo inter remedium ordinarium primæ, & secundæ appellationis; & extraordinarium ultimi recursus, resolvitur. 1. 17. 32.

Referuntur DD. hanc distinctionem comprobantes. 1. 17. 47.

Intelliguntur D. Covarr. Aveniano, & alij juxta eandem distinctionem. 1. 17. 49.

Cognitio secundarum causarum, an apud nos, jure Regio attentio, ut jurisdictio concessa commo- dum, & præeminentia inferioribus Dominis competat? lateque discutitur, lex de Guadaluja. 1. 17. 60.

Refertur quorundam opinio existimantium, in- distinctè hanc cognitionem quibuscumque Dominorum inferiorum Judicibus competere. 1. 17. 61.

Alii referuntur distinguentes inter appellationes, quæ à Judicibus per ipsos Dominos ad primas instantias nominatis interponuntur, vel quæ à Judicibus electis per ipsa oppida. 1. 17. 62.

Refertur D. Larrea doctrina indistinctè talem cognitionem denegantis attentæ, l. de Guadaluja. 1. 17. 63.

Aviles hunc articulum cogitandum reliquit. 1. 17. 64.

Approbatur distinctio inter Judices per oppida, vel Dominos electos cum limitatione ex D. Covarr. 1. 17. 66.

Confirmatur hæc resolutio, & declaratio ad dict. l. de Guadaluja ex praxi Regni. Neapol. circa appellationes vassallorum ad Dominos deferendas, vel non. 1. 17. 67.

Quid in hoc articulo apud nos, & in Regni. Neapol. servetur, si à Judicibus per oppida nominatis, seu electis, confirmatis tamen per Dominos oppidorum appelletur? 1. 17. 68.

Cognitio inter Ecclesiasticos, maximè Religiosos, quando in sæcularibus Tribunalibus per viam violentiæ, vel ratione vitandi scandali, sit admittenda? 1. 21. 25.

Adeundi Ecclesiastici Superiores, si per eos scandalum vitari, possit. Ibidem.

Cognitio hæc secularium est remedium extraordinarium, neque admittendum, stante ordinario, Ibidem.

Ex his cognitionibus scandalum, & publica, Religionumque perturbatio sequi, solet. Ibidem.

Cognitionem secundarum causarum habentes Domini inferiores an banna pœnalia, seu edicta emitte- re, valeant, ne vassalli per saltum Regia Tribunalia adire, possint? 1. 17. 111.

Resolvitur affirmativè. 1. 17. 112.

Frustratorium esset privilegium causarum secundarum, si his edictis, aut bannis defendi non posset. 1. 17. 114.

Collatio, conferre.

Collationes an competant conductori præbendæ, evi jus conferendi cohæret? 1. 31. §. 7. 29.
 Collationes an competant quasi possessoribus hujus juris, & alia plura de collationibus. 1. 31. §. 8. 11.
 Collatio etiam ante adeptam possessionem jus tribuit electo. 1. 31. §. 8. 25.
 Nec venit revocanda, licet postea de proprietate alterius constet, etiam ante adeptam possessionem. 1. 31. §. 8. 26.
 Conferre voluntariæ jurisdictionis reputatur. 1. 31. §. 1. 16.
 Conferendi jus Pontificia concessione laicis quæri potest, etiam fœminis; non verò consuetudine, & si immemoriali. 1. 31. §. 2. 109.
 Conferendi jus an ad sequestrem, vel depositarium transeat, sequestrata præbendæ, cui jus conferendi cohæret? vide in verbo *præsentatio*.
 Reliqua vide in verbo *beneficium*, & in verbo *capitulum*.

Collecta.

Collecta propter paupertatem remittendæ. 1. 25. §. 1. 40.
 Et an earum exactor has remissiones concedere possit? 1. 25. §. 1. 41.
 Collectas adhuc solvere, tenetur donatarius, concessa, terra quæ illas Civitati, vel villæ solvere, tenebatur. 1. 12. 221.
 Collecta per Universitatem sine Regia licentia imponi, potest pro salario Advocati, seu Medici Civitatis, vel ex alia causa necessaria publicam utilitatem respiciente. 1. 14. §. un. 60.
 Dummodo forenses non comprehendantur; sed cives tantum. Ibidem.

Colonus.

Coloni adscriptitii conditiones, seu conventiones antiquas initas tempore terræ traditionis, servare, tenentur. 1. 15. §. 3. 49.
 Sed, ultra conventum, ad nihil aliud tenentur. 1. 15. §. 3. 52.
 Colono stare tenetur successor particularis circa fructus pendentes anni incepti. 1. 18. 105.
 Idem in emptore respectu Coloni partiarum. Ibidem.
 Idem, si pro quinquennio sit res locata, & sua natura unicum fructum in quinquennio reddat. 1. 18. 106.
 Colonus ad integram pensionem propter sterilitatem remissam tenetur, adveniente ubertate in sequentibus annis. 1. 25. §. 1. 48.
 Coloni adscriptitii, & censiti, qui sint? & de eorum differentia. 1. 28. 196.
 Isti omnes ita cum sua progenie prædiis adscripti erant, ut neque eorum filiis, aut descendens ea desererent, liceret. 1. 28. 197.
 Nec, volente Domino, prædia desererent, neque ea sine eis in alium transferre Dominus poterat. 1. 28. 198.
 Nec ex causa militiæ, ex actionis tributorum; nec propter alias publicas functiones à prædiis amovebantur. 1. 28. 199.
 Et vide in verbo *adscriptitii*.

Columba, columbaria.

Columbas ab alterius columbario arte, & fraude ad proprium attrahentes quibusdam gratissimis ipsimet columbis seminibus, puniendi sunt. 1. 12. 98.
 Nisi hoc faciat pro propriis columbis alliciendis. 1. 12. 99.

Columbas capi, vel occidi intra leucam columbarij lege Regia prohibetur. 1. 12. 100.
 Columbaria in agris obagricolarum convicinarum: seminumve præjudicium habere, an prohiberi, possit? 1. 12. 101.
 Columbas litteras didicisse, testantur multi. 1. 34. 42.

Comadia.

Comædiarum seriæ repræsentationes apud nos frequentantur. 1. 34. §. 1. 4.
 Comædiarum oblectamenta nimis voluptuosa menti; & sensibus jucundissima. Ibidem.
 Comædiæ an, & quando licite, vel illicitè per Principem permittantur, sive per privatos, sive per Histriones, vel alios fiant? remissivè. 1. 34. §. 1. 5.

Comes, comitatus.

Comites Barcinonenses inter Canonicos Ecclesiæ Civitatis Barcinonæ connumerabantur. 1. 30. §. 1. 84.
 Comitatus, quomodo propter honorificos redditus æstimetur? 1. 30. 4.

Commenda, commendatarius.

Commendas plures Indiarum non censetur, habere pater, ex quo ipse aliam, & filius etiam aliam possideant, quoad effectum, incompatibilitatis. 1. 30. §. 3. 56.
 Commendatarius frequenter fructus beneficii in commendam dati lucratur. 1. 31. §. 2. 21.
 Commendatariis Indorum an alimenta per Indos sunt præstanda? 1. 32. §. 3. 20.
 Commendæ Indorum per Regem alicui concessæ absque Regio assensu alteri cedi, seu aliter alienari, non possunt. 2. 4. 39.
 Commendarum fructus rectè sine Regio assensu ceduntur, vel aliter alienantur. 2. 4. 41.
 Commendæ Indorum non tantum ob merita, & ad remunerationem servitiorum conceduntur; sed personarum etiam industria censetur electa. 2. 4. 40.

Commercium.

Commerciorum libertas, liberaque de sua re disponendi facultas jure gentium evique competit. 1. 28. 117.
 Commerciorum usus omnibus: maximè vero Regni vassallis patere, debet. 1. 28. 163.

Commodum.

Commoda tria principalissima aliquando mundo de futura, quidam Politicus vaticinavit. 1. 6. 5.
 Commoda ista in nostra Hispania jam deficiunt. 1. 6. 6.
 Commodum, quod ex re alterius sine aliqua causa ad nos pervenit, est restituendum. 2. 2. 6.

Communes res.

Communes res erant permissivè primis naturæ temporibus, non præceptivè. 1. 12. 125.

Concessio.

Concessionem Regiæ, salvo jure tertii intelligendæ. 1. 12. 197.
 Concessio generali non veniunt ea, quæ speciali nota digna sunt. 1. 19. 28.
 Concessio Regia, ut quis ex aliqua Civitate aliquam frumenti publici quantitatem extrahere, valeat, intelligitur de superfluo tantum, neque usui civium necessario. 1. 28. 126.

Concilium de la Mesta.

Concilium de la Mesta, quoad animalia aberrantia sibi vindicanda, privilegio gaudet: & quid de eis faciendum? 1. 27. 34.

Condemnationes.

Condemnationes pecuniariæ, ut dotis fructus marito debentur, jurisdictione in dotem data. 1. 20.
 Idem in quolibet usufructuario oppidi, aut Castri, cui jurisdictio cohæret. 1. 20. 21.

Conditio.

Conditio ex lege quando detur: ad text. in l. un. C. de condit. ex l. 1. 32. §. 3. 72.

Conditio.

Conditio circa licentiam ex voluntate Principis dependentem; sed concedi solitam impossibilis non existimatur, ad text. in l. Julianus, §. Constat, verfic. sed ea prædia, ff. de leg. 1. 1. 21. 167.

Conductor.

Conductor ad longum tempus dominium utile habet: Secus si ad modicum, ad text. in l. 1. §. quod autem, ff. de superficie. 1. 31. §. 1. 30.
 Conductor ad modicum tempus; & si nullum Dominium competat, competit tamen fructus percipiendi facultas. 1. 31. §. 7. 36.

Conductor fructus immaturos percipere non debet, remissivè. 1. 18. 107.

Exponitur text. in l. Emptorem, C. locati, & ejus duplex limitatio. 1. 18. 108.

Procedit primo, cum singularis successor succedit per viam privationis & extinctionis: Secus, si per viam translationis. 1. 18. 109.

Procedit secundo, cum succedit in plenum jus antecessoris. 1. 18. 111.

Conductor non nomine, aut jure proprio; sed nomine locatoris utitur. 2. 6. 36.

Confirmatio.

Confirmans alterius statuta illis non tribuit primordiale naturam, nec primæva per similem confirmationem mutatur. 1. 29. 24.

Confiscatio.

Confiscationes renasci non videntur. 1. 20. 3.
 Vel saltem non certè in quolibet anno, sed pro judiciorum eventu percipi. 1. 20. 4.

Confiscationes mobilium, sive immobilium ad maritum, vel alium usufructuarium oppidi, aut Castri, cui jurisdictio cohæret, pertinent. 1. 20. 23.

Confiscationes conductori fructuum jurisdictionis debentur. 1. 20. 28.

Et emptori reddituum rerum Fiscalium. 1. 20. 29.

Et legatario usufructus omnium bonorum, si Castrum cum jurisdictione in hæreditate sit. 1. 20. 30.

Confiscationum emolumenta, licet non in specie, aut numero; in genere tamen certa dicuntur. 1. 20. 34.

Confiscationes, non ut partes substantiales, sed, ut jurisdictionis emolumenta, considerantur. 1. 20. 41.

Confiscationes Domino inferiori, ut fructus jurisdictionis debentur, nisi ex delicto in Principem commisso sint indictæ. 1. 21. 213.

Confiscatio fructuum commendarum, ultra possessoris vitam non extenditur. 2. 4. 115.

Confiscari an possint fructus majoratus, aut feudi pro vita possessoris, stante fundatoris expressa alienationis prohibitionè? 2. 4. 114.

Negativa opinio proponitur. Ibidem.

Contraria affirmativa verior. 2. 4. 115.

D. Molin. expenditur, & declaratur pro hac sententia. 2. 4. 116.

Alii DD. pro negativa sententia referuntur, & declarantur. 2. 4. 120.

Limitatur affirmativa sententia, stante specifica

fructuum confiscationis prohibitionè cum clausula, *statim, quod crimen possessor committere, tentaverit, majoratus ad sequentem transeat*. Idemque in fideicommissis. 2. 4. 122.

Secus si confiscatio tantum prohibeatur, majoratus penes possessorem remanente. 2. 4. 123.

Confiscationes prædictæ, ultra vitam possessorum, non extenduntur. 2. 4. 125.

Confiscatio fructuum feudi, aut emphytheusis ultra vitam possessorum extendatur? 2. 4. 126.

Confiscatio fructuum majoratus unius conjugis an præjudicet alteri quoad medietatem lucrorum casu, quo ipsi debeatur? 2. 4. 174.

Congrua.

Congruam an noviter prætertere, valeant beneficiati, vel ipsius aliquid augmentum, si eam in oblationibus, ac proventibus semel acceptaverint, diuque cum ea vixerint? 1. 33. 66.

Conjux.

Conjux innocens, divortio facto, non perdit medietatem lucrorum ab alio conjuge acquiritorum; nec jus alimentorum sibi, & filiis debitum. 1. 27. 126.

Conjuges sunt Socij quarumlibet rerum & bonorum. 1. 30. §. 3.

Conscientia.

Conscientia læsa deponi, nequit, semota restitutione rei, cui quis, licet falso, obnoxium se judicat. 1. 27. §. 1. 116.

Consensus.

Consensus solemnitas qualis esse debeat? plura in id traduntur ad alienationes bonorum Ecclesiæ, oppidorum, minorum, &c. remissivè. 1. 31. §. 2. 48.

Consignatio.

Consignationes pro reparatione murorum Civitatum, aut Villarum Regalium cessant, illis ad Dominos inferiores translatis, ad l. 18. tit. 10. lib. 5. Reg. cop. 1. 24. 83.

Consilia, consiliorum creatio.

Consilia creare, ad supremam jurisdictionem spectat. 1. 16. 33.

Consilii creandi, ubi appellationum causæ terminentur, an Domini inferiores facultatem habeant, virtute jurisdictionis ad secundas causas ipsi concessæ? 1. 17. §. 1. 2. & 47. 277.

Resolvitur negativè. 1. 17. §. 1. 49. 277.

Consilium creare, superioritatem denotat. 1. 17. §. 1. 49.

Consilia ista Magistratus supremi dicuntur, ubi de ultimis appellationibus cognoscitur, & à quorum sententiis non appellatur. 1. 17. §. 1. 50.

Ideo eorum creatio Principibus dumtaxat superioribus competit. 1. 17. §. 1. 52.

Referuntur DD. pro hac sententia contra Dominos inferiores resolventes. 1. 17. §. 1. 53.

Consilia, seu Audientias hujusmodi, quas aliqui Domini inferiores habent, non consilia, nec suprema Tribunalia, sed Judicium tantum Collegia dici possunt. 1. 17. §. 1. 54.

Referuntur plura nostrorum Magnatum & si minus propriè, consilia appellata. Ibidem.

Consilia in suis locis habere jurè municipali Lusitanæ, sub tit. 45. §. 4. lib. 2. ordinam. Dominis inferioribus prohibetur. 1. 17. §. 1. 56.

Idem apud nos nostris Magnatibus, aliisque vassallorum Dominis denegant, DD. Regni. Ibidem.

Consistorium.

Consistorii constructio, seu reparatio an ad Dominos inferiores, vel ad ipsa oppida spectet? 1. 21. 94.
Quid circa hoc in Regn. Neapol. fervetur? 1. 21. 97.

Consuetudo.

Consuetudines speciales locorum extra proprium territorium non sunt extendendae. 1. 13. §. 1. 61.
Consuetudo facit quid licitum, vel illicitum, & ut quid onus, honor, vel dedecus reputetur. 1. 25. §. 1. 209.
Consuetudo ante omnia in omnibus prerogativis, & praeminentiis est servanda: & plura de hac consuetudine. 1. 30. §. 1. 136.
Et quid quoad mulieres? 1. 30. §. 1. 140.
Consuetudo an possit per mulieres induci distinguitur inter generalem, & particularem. 1. 30. §. 1. 141.
Quid in spectantibus ad earum artem? 1. 30. §. 1. 142.
Consuetudo in rebus aliis illicitis, & contra jus, an, & quando, servari debeat? 1. 30. §. 1. 143.
Consuetudo, ut minor, vel minus dignus majori, vel digniori praeratur, an sit servanda? 1. 30. §. 1. 146.
Et quid si proprium actum exercent? 1. 30. §. 1. 147.
Consuetudo, si sit circa ea, quae intrinsecè mala, & illicita sunt, vel tantum contra, vel praeter jus, an sit servanda? 1. 30. §. 1. 148.

Contractus.

Contractus ab aliquo initus, ut effectum fortia-
tur, magnum ex eo lucrum contrahenti comparatur; suae namque voluntati satisfacit. 1. 31. 18.
Contractus an per alias probationes, quam instrumenta, probari possint; & si ea nulla sint. 1. 19. 55.
Contractus per promissiones sub fide nobilium, vel aliorum promittentium, jurati non censentur. 1. 30. 179.
Perjurii poenam eorum fractores non incurrunt. Ibidem.
Idem procedit si simpliciter in eis fidei mentio fiat. 1. 30. 120.
Contractus circa fructus separatos, vel separandos, ipsius rei corpus, nec respiciunt, nec tangunt. 2. 4. 8.

Conventio.

Conventionibus inter artium Magistros, & addiscentium parentes initis est standum. 1. 25. §. 1. 210.
Parentes in hoc casu rectè filios obligant. 1. 25. §. 1. 210.

Corpus.

Corpus Sanctissimum Domini nostri Salvatoris per Josephum Hierosolymis fuit impetratum à Pilato: declaratur hoc exemplum. 1. 21. 149.

Correctores.

Correctores, seu Judices Ordinarii concurrentes in terris Regiis quomodo cognoscant? 1. 16. 49.
Correctores ad Curiam Regiam, vel Chancellariam ad Civitatis, vel Provinciae negotia mitti, prohibentur, per l. 7. tit. 5. lib. 3. Recop. 1. 25. §. 1. 109.
Correctores in suis Civitatibus, & oppidis omnibus praerantur. 1. 30. §. 1. 21.

Etiam Judicibus Commissionis, vel Reum Perquisitoribus, & alias delegatis; nisi isti Praetores Regiae Curiae sint, vel de Regalibus Consiliis. 1. 30. §. 1. 22.

Correctores Regis in Oppidis, aut Civitatibus Regiis sella cum genuflexorio, & aliis ornamentis in Ecclesiis Regii Patronatus uti, non debent, 1. 30. §. 2. 40.

Corvus.

Corvus mirabilis Sutoris apud Romanos fuit, qui manè primo Tiberium, Germanicum, Drusum; deinde Populum Romanum salutabat claro sermone. 1. 34. 41.

Creatura.

Creatura omnis movetur ad benefaciendum ei, qui sibi bene fecit. 1. 34. 28.

Creditor.

Creditor hypothecarius, seu privilegiatus in frumento an privilegium, seu hypothecam in farina conservet? 2. 1. 54. & 96.

Creditor super frumento mutuato ad seminandum omnibus in messe, aut tritico praeratur. 2. 1. 98.

Creditores posteriores super re Majoratus cum facultate Regia anterioribus absque ea praerantur. 2. 4. 91.

Etiam si anteriores cum conditione impetrandi assensum contraxerint. 2. 4.

Et etiam si posteriorum facultas sit tantum per Verbum fiat. 2. 4. 94.

Creditores anteriores sine assensu super fructibus feudi, aut Majoratus, si tamen habeant tacitam hypothecam ex Statuto, vel lege speciali, an praerantur necnè posterioribus cum assensu in proprietatibus Majoratus? 2. 4. 98.

Creditoribus jura subveniunt adversus debitores suum patrimonium diminuentes, non verò contra non adquirentes. 2. 5. 114.

Quid in repudiantibus tacitè ex lege quaesita, sed ante expressam acceptance? 2. 5. 115.

Crocus.

Crocus in fructu habetur. 1. 4. 41.

Crudelis.

Crudelum contra pessimos esse, magna pietas est. 1. 22. 103.

Cujacius.

Cujacii emendatio ad text. in l. plenum 22. §. 1. vers. Idem herbas, ff. de usu, & habit. rejicitur. 1. 10. 17.

Cujacii emendatio ad text. in l. divortio, §. si Vir. ff. solut. matrim. rejicitur. 1. 10.

Cupressi.

Cupressi ratione amoenitatis ex luco Daphne, & Persaei excidi prohibentur in l. un. C. de Cupressi. lib. 12. 1. 34. 73.

Curiarum convocatio.

Curiarum convocatio apud nos, & in Germania, & Gallia fit ad tributa imponenda. 1. 14. §. 1. 38. cum seqq.

Curiarum convocatio apud nos, imminente necessitate, ad tributorum impositionem non est spectanda, si periculum sit in mora: vel si Procuratorum consensus injustè denegetur. 1. 14. §. 1. 43.

Custos, Custodia, Custodire.

Custodum montium, Civitatum, & defenfarum electio, à quo fieri possit? 1. 16. 75.

Custodes montium, segetum, vinearum, & similium apponendi facultas an, & quando oppidis competat? 1. 16. 79.

Et an ei, cui jus pacendi jure servitutis competit? 1. 16. 80.

Distinguitur inter Custodes ad merum factum custodiendi absque ulla pignori, seu animalia capiendi facultates & inter eos, qui hanc facultatem habent. 1. 16. 81.

Custodes Civitatis aut terrae per quos apponi, debeant? 1. 16. 83.

Eorum correctio, privatio, aut punitio, si malè in officio se gerant, terrae Dominis incumbit. 1. 16. 84.

Quid, stante consuetudine in favorem populorum nominandi Custodes montium, seu defenfarum cum facultate pignori, & capiendi damna inferentes? 1. 16. 85.

Custodes constituendi ad praesentationem Oppidorum per Dominos inferiores consuetudo quomodo procedat? 1. 16. 86.

Custodum hujusmodi jurisdictio juxta loci consuetudinem aestimari debet. 1. 16. 87.

Custodes suosorum jurisdictio Dominus nominare, possit ob proprium interesse, non obstante consuetudine, aut privilegio, quod oppidi custodes apponant? 1. 16. 88.

Custodia Castrorum, seu Oppidorum, & eorum portarum claves habendi potestas cui incumbat? 1. 24. 1.

De hac quaestione tractantes Regnicolae referuntur. 1. 24. 2.

Eam praerminentiam tribuunt Consulibus, aut Decurionibus, nulla distinctione facta inter oppida Regia, aut Minorum inferiorum. 1. 24. 3.

In idem adducitur, l. 11. tit. 1. lib. 7. Recop. 1. 24. 4.

Probatur hac sententia in Oppidis, aut Civitatibus Regiis. 1. 24. 5.

In hac quaestione exteri DD. nimis generaliter se habent: sed contra Dominos inferiores tandem resolvunt. 1. 24. 7.

Discutitur plenius per Authorem quaestio hac. 1. 24. 8.

Fundatur opinio contra Dominos inferiores. 1. 24. 9. & num. 22.

Contraria in eorum favorem verior, & fundatur, & pro ea, resolvitur. 1. 24. 26. & num. 90.

Custodire Civitates, & earum claves habere in facto potius, quam in jurisdictione consistit. 1. 24. 9. Sed vide infra num. 26.

Custodes Civitatum, vel Castrorum nullam habent jurisdictionem, circa delicta juxta aliquos. 1. 24. 10.

Custodia Civitatis (sive mala sive bona sit) commodium, aut damnum tangit immediatè Rempubli-
cā; mediatè verò Dominos inferiores. 1. 24. 14.

Concurrentibus duobus uno in actu, alio immediatè; alio mediatè, prior praerendus. 1. 24. 13.

Custodia Civitatis committenda est his, qui majus in ea interesse habent, ipsique aliis praerendi. 1. 24. 15.

Et potius est committenda pluribus, quam unidumtaxat: facilius enim corrumpitur unus, quam plures. 1. 24. 18.

Custodia Civitatis de generali, ubique, consuetudine, juxta plures DD. Decurionibus, aut Consulibus committitur. 1. 24. 22.

Referuntur DD. pro hac sententia resolventes. 1. 24. 23.

Custodire Civitates, sive earum claves habere quid jurisdictionale esse, resolvitur. 1. 24. 16.

Custodia clavium, vel Civitatis principaliter con-

sistit in coercendo, aut prohibendo, ne viatores obpestis suspicionem, vel aliam causam, oppidum ingrediantur. 1. 24. 27. & num. 38.

Custodia effectus, & natura est, Custodem posse vincere, detinere, cogere, & similes coerciones facere. 1. 24. 28.

Quod, & merii imperii esse, demonstratur. 1. 24. 29.

Custodes Civitatum debent sumere juramentum à volentibus eam ingredi, an à loco suspecto veniant? vel ab eo per 40. dies discesserint, si pestis grassetur? 1. 24. 30.

Custodes Oppidi tot deputari debent, quot sunt Domini, ad text. in Clement. 1. §. Saepè, de haeretic. 1. 24. 33.

Quid si non aequales partes in jurisdictione habeant? 1. 24. 34.

Quid si unus jurisdictionem habeat, alter merum imperium? 1. 24. 36.

Custodia Civitatis ratione Dominus meri imperii in condominum, cui jurisdictione tantum competit, & in ejus subditos imperium exercere, potest. 1. 24. 40.

Custodiam Civitatis penes filium majorem remanere, debere, decedente Domino Civitatis, aut oppidi, pluribusque filiis relictis, resolvunt DD. 1. 24. 41.

Custodia Clavium, aut Civitatis cui competat, si plures fratres sint, & minores omnes, praeter primogenium? 1. 24. 5.

Custodire Regna, ob vectigalia, & pedagia, eaque ab incurfibus iatronum libera habere, Reges debent. 1. 24. 69.

Custodiam oppidorum, & clavium Dominis vassalorum potius, quam Decurionibus competit. 1. 24. 90. & num. 26.

Custodiendi oppida, seu Civitates, si Domini facultatem non haberent, propriis subditis contra omnes jus, subicerentur; ad text. in cap. cum inferior, de Majori. & obedient. 1. 24. 93.

Et vassalli possent claudere portas Villae, aut Castris Dominis suis. 1. 24. 94.

Custodire oppidum, invitis vassallis, ipsius Dominus potest suis expensis proprium Capitaneum apponendo. 1. 24. 52.

Custodes Clavium, vel Civitatis electi per Decuriones saltim à Domino confirmandi. 1. 24. 109.

Custodia Castellorum, aut Villarum nostri Regni ad quem pertineat? 1. 24. 111.

Custodiam Castellorum suorum si Domini inferiores malè agant, qua poena teneantur? 1. 24. 114.

Custodiam Oppidorum, & Clavium de generali consuetudine Decurionibus committi, quomodo intelligatur? 1. 24. 116.

Procedit tantum per tolerantiam Minorum. 1. 24. 117.

Distinguitur hac in re, inter praescriptionem, & consuetudinem. 1. 24. 119.

Custodiae praerminentia regulanda ex consuetudine legitime praescripta. 1. 24. 120.

Et vide in verbo Castrum.

D.

David.

David luit, & coram universo Populo ante Arcam Dei saltavit. 1. 34. §. un. 38.

Debius.

Debitor.

Debitorum fugitivum an, & quando, & per quod tempus creditor propria autoritate capere, & detinere, possit? 1. 21. 67.
Quid si debitor Clericus sit? 1. 21. 68.
Et quid si debitor suspectus tantum de fuga sit? 1. 21. 69.

Decima Ecclesiastica.

Decima Ecclesiastica solvitur ex nucibus, avellanis, & aliis ejusmodi fructibus. 1. 4. 24.
Decima Ecclesiastica solvenda est ex feno, herba, & aliis pascuis, uti ex ceteris fructibus. 1. 4. 6.
Decima debetur ex fabis, lentibus, & aliis leguminibus. 1. 4. 35.
Decima debetur ex his, quae ex hortis olitorii colliguntur, ut sunt herbae, caules, lactuca, & alia olera. 1. 4. 37.
Decima debetur ex lino, & canape. 1. 4. 40.
Decima debetur ex Croco. 1. 4. 41.
Decima debetur ex millio. 1. 4. 42.
Decima debetur ex lignis arborum. 1. 4. 44. & 45.
Decima debetur ex serico ex vermibus producto. 1. 4. 65.
Decima debetur ex saccharo ex cannae melle confecto. 1. 4. 71.
Decima debetur ex ipsis canis mellis, ex quibus saccharum conficitur. 1. 4. 73.
Decima debetur ex fructu ex apibus proveniente, ut ex cera, melle, &c. 1. 4. 77.
Decima debetur ex lacte, caseo, & butyro animalium. 1. 4. 81.
Decima ex lacte, caseo, & butyro in qua Parochia solvi, debeat: an ubi animalia depascuntur, vel ubi dormiunt? remissive. 1. 4. 82.
Decima an ex lucris injuste quaesitis per Parochianos solvi; & per Parochum recipi debeat? 1. 4. 186.
Decima ex venationibus, & piscationibus debetur, si fundi fructus ex eis constet. 1. 12. 57.
Decimarum exemptione Moniales pauperes gaudent. 1. 25. §. un. 46.
Et, paupertate cessante, ad praeteritas decimas non tenentur. 1. 25. §. un. 47.
Decima Papalis non solvitur ex oblationibus, anniversariis, & similibus obventionibus. 1. 33. 29.
Decimandi juris commoditas recte in conductorem ad modicum tempus transfertur. 1. 31. §. 7. 40.
Decimarum commoditas quid temporale, & omnino prophanum reputatur. 2. 7. 17.
Decima, prout in jure consistunt, ut quid spirituale, laicis concedi non possunt. 2. 7. 18.
An per Romanum Pontificem laicis concedi, valeant. 2. 7. 20.
Quid, si quoad utrumque dominium concedantur? 2. 7. 22.
Decimarum fructuum, seu commoditatum laici capaces sunt, eisque frequenter per Summum Pontificem conceduntur. 2. 7. 23.
Adducitur, pro hac conclusione l. 12. tit. 20. p. 1. 2. 7. 25.
Decimarum juris venditio, cessio, seu alia quaeris alienatio sustineri, nequit; secus earum fructuum. 2. 7. 26.
Decimarum fructus veniunt in iudicium famil. heriscund. 2. 7. 28.
Decimarum fructus in dotem dari possunt. 2. 7. 29.
Decimarum fructus retractui sanguinis obnoxii. Ibidem.

Decimarum commoditates possidentes, si laici sint, earum respectu, per suos Principes collectari, possunt. 2. 7. 31.
Decimarum commoditates possidentes immunes sunt à charitativo subsidio, & alia praestatione Ecclesiastica. 2. 7. 32.
Et eos in subsidio, vel alia praestatione Ecclesiastica collectando Judex Ecclesiasticus vim facit. 2. 7. 33.
Quid si charitativum subsidium per Pontificem Principibus, maxime saecularibus, super redditibus Ecclesiasticis concedatur? 2. 7. 34.
Decimarum fructus recte aliis laicis conceduntur, seu in ipsos alienantur per Principes, quibus semel fuerint concessi. 2. 7. 43.
Decimarum cognitio, quando apud Judicem Ecclesiasticum, & quando apud laicum, tractari debeat? plene discutitur. 2. 7. 44.
Nulla dubietate stante super jure decimandi, sed solum super mero facto, an decimatum sit, necne? vel, quod fructus sint collecti, mixti fori cognitio est. 2. 7. 46. & seq.
Super possessorio, decimandi, cujus Judicis, laici, an Ecclesiastici sit cognitio? 2. 7. 48.
Super possessorio plenario decimandi ad mixtam causam proprietatis habente, Ecclesiasticum dumtaxat cognoscere, debere, verius resolvitur. 2. 7. 49.
Idem in possessorio, quod nullam habet admixtam causam proprietatis ex veriori opinione procedere, late fundatur. 2. 7. 50. & seqq.
Decimis, seu tertiis Regi, aut alio laico concessis per Papam, cognitio an sit saecularis Judicis, vel Ecclesiastici? 2. 7. 56. & seqq.
Decimarum in concessionibus nostris Principibus per Papam factis omne dominium in Principes translatum censetur, & licet directus penes Ecclesiam, vel Papam remaneret, hoc solum, & absque ullo effectu intelligitur. 2. 7. 64.
Decima, aut Tertia per Principem Ecclesiae redonatae pristinam naturam recipiunt, & spirituales fiunt. 2. 7. 78.
Et de eis Ecclesiasticus dumtaxat cognoscit. Ibidem.
Decima, si in feudum à Pontifice concedantur, earum cognitio ad Ecclesiasticum Judicem spectat. 2. 7. 62.
Decima, aut tertia, si concessa sint Principi saeculari, ad Judices saeculares, & Regia Tribunalia cognitio pertinet. 2. 7. 63.
Quod, & ex universali Orbis praxi, & consuetudine latius comprobatur. 2. 7. 65. & seqq. 813. & de praxi Consilii Regii Patrimonii. 2. 7. 71.
Et procedit etiam casu, quo similes decima, aut tertia per Principem aliis, saecularibus redonentur. 2. 7. 74. & 75. & num. 79.
Et in his casibus Judicem Ecclesiasticum inhibentem saecularem vim facere. 2. 7. 72. & seqq.
Decima Tutoris.
Decima tutori non debetur ex alluvione fundo minoris adaucto, quia fructus non reputatur. 1. 2. 17.
Decima apud nos tutori debetur ex glande, ut ex ceteris fructibus rerum minoris. 1. 4. 14.
Idem dicendum de alia glandis specie, quae ex fago percipitur. 1. 4. 15.
Decima tutori debetur ex pensionibus domus, & ex mercedibus locationum urbanorum, seu rusticorum praediorum, uti ex aliis fructibus. 1. 4. 110.

Decima tutori debetur ex quibusvis annuis praestationibus pupillo debitis. 1. 4. 111.
Decima tutori debetur ex redditibus vectigalium. 1. 4. 116.
Decima tutori ex fructibus rerum minoris de jure nostro Regio debita, an ex lucris injuste quaesitis sit solvenda? 1. 4. 185.
Decima tutori non debetur ex arboribus viventorum dejectis sylvae non caeduae minoris. 1. 6. 55.
Decima tutori non debetur ex ancillarum partu. 1. 8. 33.
Decima tutori debetur ex exemplatione instrumentorum. 1. 9. 16.
Decima tutori debetur ex redditibus administrationis, seu locationis officii Tabellionatus ad pupillum pertinentis. 1. 9. 19.
Decima tutori quando debeat ex lapidibus caesis. 1. 10. 35.
Decima tutori debetur ex lapidibus excisis ex lapidicinis jam repertis. 1. 10. 49.
Decima tutori non debetur ex Thesauro infundo minoris invento. 1. 11. 39.
Decima tutori debita, si nimis ex crescat, de aequitate moderari, debet. 1. 11. 55.
Decima moderatio per Regium Senatum, aut Chancellariam est facienda. 1. 11. 56.
Decima ex venationibus, & piscat onibus tutori non aliter debetur, quam si praediorum, aut fluminum redditus in eis consistant. 1. 12. 58.
Decima tutori debetur ex jurisdictionis pupillaris proventibus. 1. 20. 61.
Decima tutoribus an debeat ex praestationibus. 1. 31. §. 6. 15.
Distinguitur inter statutum quotam fructuum sustentationis causa, pupillis tribuens, vel generaliter omnes fructus, nulla causa adjecta. 1. 31. §. 6. 20.
Declaratur, ad rem, notabile statutum Brituricense. 1. 31. §. 6. 19.
Decima tutoribus debetur ex redditibus pecuniariis juris Patronatus, si qui, ut ad solet, singulis annis minoribus debeantur. 1. 31. §. 6.
Decius.
Decii singulare consilium 170. in causa Ducis de Methina Sidonia contra Marchionem de Tarifa adducitur. 1. 12. 216.
Decii, idem Consilium pro defensione antiquissimi privilegii Ducis de Methina Sidonia circa thynorum piscationem refertur. 1. 12. 189.
Decuriones.
Decuriones Civitatis eligunt officiales ad administrationem rerum publicarum, vel custodiam corporum absque aliqua jurisdictione. 1. 24. 12.
Decuriones, seu Consules in aliquibus locis praestant suis Dominis, vel eorum Officialibus juramentum fidelitatis. 1. 24. 91.
Defensa.
Defensas novas, quoad pascua publica, oppida absque Regia facultate facere, non possunt. 1. 12. 245.
Defunctorum funera.
Defunctorum funera non sunt detinenda pro quarta Parochiali, vel alterius Ecclesiasticae portio debito. 1. 21. 192.
Delegare.
Delegare causas primae instantiae extra proprium territorium an Domini inferiores possint? 1. 18. 80.

Delicta, Delinquentes.

Delicta ex delinquentis praesentia patefunt, contemplando, qua constantia, quo vultu, qua trepidatione respondeat? 1. 22. 66.
Delictorum iusta punitione ceteri nequam territi à delictis arcentur. 1. 22. 100.
Delinquentes ad Dominos inferiores in ipsorum terris confugientes, vel ad suas domus, an exinde extrahi possint? 1. 22. 2.
Sententia in hoc affirmativa adducitur. 1. 22. 3.
Et fundatur juxta plures. 1. 22. 11.
Resolvitur in contrarium, & pro negativa sententia in nostris Dominis inferioribus, nisi eis de consuetudine, aut privilegio hoc competat. 1. 22. 17.
Immunitas haec est privativa Principum superiores non recognoscendum, 1. 22. 18.
Demon.
Daemones, eorumque ministri in prophanis, & in honestis tripudiis laetantur. 1. 34. §. un. 62.
Daemonum magna cura semper fuit, homines ad risum, & inania gaudia provocare, 1. 34. §. 1. 84.
Daemon quidam requiem aliquam in hoc mundo sibi quaerens, in nullo alio quievit; praeterquam inter chorizantes, & saltantes. 1. 34. §. un. 87.
Derogare.
Derogari, ut quid lege humana possit, aliud est à jure naturae concedi: aliud praecipue juberi. 1. 12. 121.
Devolutio.
Devolutionis jus Episcopo, vel Metropolitanis non naturaliter, sed accidentaliter, & praeter naturam competit. 1. 31. §. 1. 37.
Plura traduntur remissive de devolutione ad Ordinarium ob praesentationem in tempore competentis non factam, vel minus legitime factam. 1. 31. §. 2. 121.
Deus.
Deus omnia ad usum hominis, licet voluptarium, honestum tamen creavit. 1. 34. 56.
Dictio.
Dictio *Cum, & et*; quae sit natura? 1. 31. §. 7. 47.
Differentia.
Differentia inter servorum, alteriusve opera legata, aut promissa, Et inter ususfructus constitutionem. 1. 4. 120.
Differentia in nomine, differunt etiam in effectu & essentia. 2. 1. 58.
Diffinitio.
Diffinitio rei naturam, & substantiam explicat. 1. 2. 1.
Diffinitiones fructuum traditae per Oldradum, & Riminaldum comprehendunt omnia lapidicinarum, & aliarum rerum emolumenta, et si fructus non sint. 1. 2. 23.
Diffinitiones praedictae Oldradi, Riminaldi, & aliorum reprobandur, ut nimii generales, & sine aliqua differentia. 1. 2. 23.
Diffinitio fructus nova ex Authore proponitur. 1. 2. 26. cum seqq.
Diffinitio fructus commendatur, & materia capituli secundi. 1. 2. 50.
Et vide in verbo *Fructus.*
Discipulus.
Discipulum pauperem per Magistrum alendum, tenent plures. 1. 32. §. 3. 33.
Distributiones.
Distributiones quotidianae in congruam imputantur. 1. 33. 64.

Dividua.
 Dividua quæ dicantur? 1. 26. 97.
Doctores.
 Doctores, & Jurisconfulti variè loquuntur in materia capituli tertii hujus tractatus. 1. 3. 1.
 Doctores, & similes graviore personæ ab insolitis, & fordidis muneribus immunes semper sunt. 1. 25. §. un. 46.
 Doctores de consuetudine testanti an sit credendum? 1. 27. §. un. 79.
 Ex hujusmodi testatione saltem onus probandi contrarium in adversarium transfertur. 1. 27. §. un. 80.
 Intelligi si de consuetudine propriæ patriæ, & Tribunalis, in quo versatus fuerit, testetur. 1. 27. §. un. 81.
 Secus si de consuetudine alienarum Provinciarum, aut locorum. 1. 27. §. un. 82.
 Maxime, si de abrogandâ Pontificia dispositione, contrariâ consuetudine agatur. 1. 27. §. 1. 86.
Domicilium.
 Domicilium suum, ubi libuerit, transferre, liberum est cuilibet. 1. 28. 188.
 Domicilii mutatio principalis libertatis effectus. 1. 28. 187.
 Domiciliorum mutationes extra Regnum in multis Provinciis prohibentur. 1. 28. 203.
 Et vide in verbo *Familia*.
Dominus, Dominium.
 Dominorum inferiorum prohibitiones strictius procedere, debent, quàm si per Principem superiorem fierent. 1. 12. 184.
 Domini inferiores loco Regis sunt subrogati. 1. 16. 122.
 Domini inferiores, seu Barones in suis terris sunt Judices perpetui, & ordinarii. 1. 18. 2.
 Domini inferiores ab omni actu exercitiis jurisdictionis abstinere, debent. 1. 18. 6.
 Servatur id de praxi in Regno Neapolis. 1. 18. 7.
 Domini inferiores jurisdictionem in dominium, non in administrationem, habere, dicuntur. 1. 18. 8.
 Vel in habitu, non in actu, seu exercitio. 1. 18. 9.
 Domini inferiores suis officialibus justitiæ administrationem liberè exercendam committere, debent. 1. 18. 11.
 Domini vassallorum suos Judices, seu officiales in exercitio jurisdictionis nullo modo impedire, possunt. 1. 18. 12.
 Domini vassallorum suos Judices, seu officiales ad justitiam faciendam excitare tantum valent. 1. 18. 13.
 Domini inferiores non debent committere causas suis officialibus, ut non aliter quàm eis consultis, reos torquere, vel sententias in criminalibus proferre, valeant. 1. 18. 14.
 Domini vassallorum non possunt rescribere, quòd de plano, & sine figura judicii in causis jure Ordinario tractandis sui Judices, procedant. 1. 18. 15.
 Domini inferiores non possunt jubere, quòd procedant sui Judices, appellatione remota. 1. 18. 16.
 Limita in atrocioribus delictis, ubi periculum, seu scandalum sit in morâ, vel si tumultus timeatur, ad text. in *l. si quis filio*, §. *quitamen*, 9. ff. de *injust. rupt.* 1. 18. 17.
 Domini inferiores non possunt jubere officialem semel electum, ne in unam, vel alteram causam se intromittat. 1. 18. 21.

Nec, quòd in jam cœpta supersedeat. 1. 18. 22.
 Domini inferiores contrarium facientes increpantur. 1. 18. 23.
 Domini inferiores abstinere, debent à cognitione extrajudiciali, an justè, vel injustè vassalli incarcerentur; vel excarcerentur per suos officiales. 1. 18. 25.
 Domini inferiores an domos pro habitatione officialium justitiæ præstare, teneantur? 1. 21. 97.
 Quid stante consuetudine, ut per ipsa oppida præstentur? 1. 21. 104.
 Domini inferiores in suo territorio ad carceris poenam per suos Judices damnare, possunt. 1. 21. 106.
 Et ad perpetuos carceres. 1. 21. 107.
 Et quare id facere, soleant? 1. 21. 124.
 Domini inferiores an possint cognoscere in crimine, in quo venit poena publicationis honorum. 1. 21. ex num. 209.
 Domini inferiores an possint cognoscere de crimine usurarum? 1. 21. 210.
 Domini inferiores an possint cognoscere, si poena publicationis à jure communi, vel à jure municipali statuta sit? 1. 21. 212.
 Declaratur textus in *l. 1. Cod. ne sine jussu Princip.* Ibidem.
 Domini inferiores an cognoscere, valeant de violentiis inter Ecclesiasticas personas, ut ipse Rex? 1. 21. 215.
 Quid stante pro eis consuetudine? 1. 21. 216.
 Consuetudo, si adsit, restringenda. 1. 21. 218.
 Domini inferiores chartas tuitivas in beneficialibus pro tuendâ possessione, ut in Lusitaniâ, per Regia Tribunalia, concedere, nequeunt. 1. 21. 219.
 Domini inferiores majorem jurisdictionem habent, quàm alii Judices inferiores. 1. 21. 64.
 Domini inferiores in primo ingressu in oppidum per unum ex Civibus laudantur. 1. 24. 55.
 Domini vassallorum Decurionibus, & Consulibus suorum oppidorum superioritate præminent. 1. 24. 90.
 Domini inferiores in locum Regis subrogari, quoad regalia dicuntur. 1. 27. 12.
 Domini inferiores in suis locis magis, quàm alii Magistratus, & Præsides, Regi assimilantur, ipsiusque Vicarii dicuntur. 1. 28. 14.
 Domini inferiores omnia, quæ ipsi Reges, facere, possunt. 1. 28. 15.
 Refertur, circa hoc, distinctio inter Dominos inferiores, qui ad tempus; seu ad Principis beneplacitum dumtaxat sunt creati: Et inter eos, qui perpetui, & jure successionis in oppidis succedunt. 1. 28. 16.
 Domini inferiores vassallos suos cogere nequeunt, ut ab ipso dumtaxat, vel ab alio victualia, aut similia emant. 1. 28. 156.
 Domini per vassallos honorandi, ipsique debita obsequia exhibenda. 1. 29. 7.
 Dominis vassallorum tanquam Magistratibus perpetuis in suis terris, omnis honor, reverentia, & obsequium per ipsos vassallos debetur. 1. 30. 46.
 Domini per vassallos salutati, eos resalutare, teneantur. 1. 30. 47.
 Quid si vassalli Nobiles, Doctores, vel aliter qualificati sint, vel è contra, an & quomodo procedat hæc reciproca salutatio, & quando? 1. 30. 65.

Vel circa alia honorifica, vel humiliora tractamenta, ut vassalli *Domini*, vel de *Vos*, tractentur? 1. 30. 66.
 Quid, quoad eadem tractamenta, si Domini Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus titulo sint decorati? 1. 30. 67.
 Dominis vassallorum an prærogativa debeatur, quod per vassallos in occursum associantur, ad idque de equis, aut curribus desinant? 1. 30. 68.
 Quid, si extra locum Domini per vassallos associari, velint. 1. 30. 70.
 Quid in aliquibus magnis Festivitatibus, Nativitatis Domini, initii anni, & similibus? Et an in his diebus eos visitare, debeant ad Paschâ, seu anni initium annuntiandum? 1. 30. 71.
 Quoad mulieres non procedunt præfata reverentia obsequia. 1. 30. 78.
 Dominis inferioribus an debeatur præminentia, ut suorum oppidorum Judices non ingrediantur eorum domus cum justitiæ virga; sed prius eam ad portas deponant? 1. 30. 88.
 Dominis inferioribus an, & quo tempore debeatur obsequium, ut ipsorum manus per vassallos de osculentur? 1. 30. 96.
 De hoc obsequio in initio primæ captæ possessionis per Dominos oppidorum. 1. 30. 99.
 Dominis inferioribus an debeatur præminentia, ut coram eis vassalli, capite discooperto stare, debeant, eosque Domini alloquantur de *Vos*. 1. 30. 140.
 Quid si vassalli nobiles, Doctores, vel aliter qualificati sint, an impersonaliter eos Domini alloqui possint, vel cum voce, *Domini*? 1. 30. 141.
 Quid in Judiciis ipsorum Dominorum. 1. 30. 142.
 Quid si Domini simul titulo Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus sint decorati an suos vassallos, etiam nobiles, *modo capite* coram eis stare, possint efficere, eosque de *Vos* alloqui? 1. 30. 143.
 Dominis inferioribus an debeatur prærogativa, ut per vassallos cum cognomine *Dominus* nominari debeant? 1. 30. 144.
 Quid in scriptis; an in initio libellorum, sive supplicationum vassallorum titulus hic, *Domine*, adjici, valeat? 1. 30. 147.
 Regia Pragmatica de las Cortesias, in *l. 16. tit. 1. lib. 4. Recop.* declaratur. Ibidem.
 Dominorum inferiorum filii an infantes per vassallos debeant nuncupari, vel hoc filiis tantum Regum competat? 1. 30. 151.
 Dominis inferioribus an debeatur præminentia, ne, in consulto Principe, per aliquem Judicem apprehendantur, vel in criminalibus damnentur? 1. 30. 156.
 Domini vassallorum admonentur, ne præfatis titulis, & præminentis insistentur, & in suos vassallos superbiant, eos ut inferiores spernendo; neve ipsis aliquam injuriam, vel gravamen per tyrannidem irrogent. 1. 30. 159.
 Domini vassallos suos amare potius, omnique via honorare, & beneficiis magis, quàm summo imperio, allicere debent. 1. 30. 160.
 Domini temporales, cum in sua oppida ingrediuntur, an cum cruce per Clerum recipi, debeant? 1. 30. §. 1. 2.
 Concluditur negativè, præminentiamque istam Regi tantum deberi, resolvitur. Ibidem.
 Adducitur text. in *l. 7. tit. 1. lib. 1. Recop.* 1. 30. §. 1. 3.
Lagunez de Eructibus.

Dominis inferioribus an debeatur præminentia, ut in Ecclesiis suorum oppidorum cum cæterorum præcedentia, nec non cum sellis, Baldachino, genuflexorio, & similibus ornamentis sedent? 1. 30. §. 1. 4.
 Fundatur negativa opinio. 1. 30. §. 1. 6.
 Invito, maxime Episcopo, hoc jus Dominis inferioribus, vel aliis competere, non posse, fundatur. 1. 30. §. 1. 8.
 Quod saltem Episcopi, vel Rectoris tolerantia sit necessaria, volunt aliqui. 1. 30. §. 1. 9.
 Resolvitur pro affirmativa sententia. 1. 30. §. 1. 12.
 Referuntur DD. quæstionem in specie pro Dominis inferioribus resolventes. 1. 30. §. 1. 25.
 Domini inferiores primas vices in sedendo & similibus præminentis propter jurisdictionem, & superioritatem in suis locis habere, debent. 1. 30. §. 1. 12.
 Domini inferiores in suis terris Gubernatores, aut Correctores sunt. 1. 30. §. 1. 15.
 Officiales Regii, & perpetui Magistratus, 1. 30. §. 1. 14.
 Et Judices Ordinarii. 1. 30. §. 1. 15.
 Æquiparantur Præsidi provinciarum. 1. 30. §. 1. 16.
 Eripsi Regi. 1. 30. §. 1. 17.
 Nuncupanturque Regii Vicarii. 1. 30. §. 1. 18.
 Regis locum obtinent. 1. 30. §. 1. 19.
 Diluuntur argumenta in contrarium. 1. 30. §. 1. 27.
 Declaratur; dummodo extra Presbyterium hujusmodi sedilia collocent. 1. 30. §. 1. 49.
 Dominis inferioribus an debeatur præminentia in suis Oppidis, ut dum divina celebrantur, primi ad offerendum tendant, & Sanctissimum Christi Domini nostri corpus sumant? 1. 30. §. 1. 127.
 Domini inferiores in omni concursu in suis oppidis primi habent? Ibidem.
 Sed quo ad eorum præminentias ante omnia consuetudo est attendenda. 1. 31. §. 1. 139.
 Domini inferiores, aut eorum officiales justitiæ an omnes præcedere, debeant in Ecclesiis suorum oppidorum, si Patronatus Ecclesiarum privatorum sint? 1. 30. §. 2. 1.
 Fundatur pars Patronorum. 1. 30. §. 2. 3.
 Fundatur pars Dominorum. 1. 30. §. 2. 4.
 Domini inferiores in suis oppidis omnibus superiores sunt: æquiparantur Principi, & ut ejus Vicarii habentur, perpetuamque habent jurisdictionem. 1. 30. §. 2. 1.
 Dominus loci est ipsius Patronatus, & omnium superior, ac sublimior persona, & specialiter nota digna; ad text. in *l. item apud Labeonem*, §. *hoc edictum*, ff. de *injuriis*. 1. 30. §. 2. 10.
 Dominum jurisdictionis, si Patronus privata persona præcederet, vel ejus Judices, aut Officiales, magnum esset absurdum. 1. 30. §. 2. 11.
 Domini inferiores an in suorum locorum Ecclesiis, si de Regio Patronatu sint, aliquibus præminentis, quibus jus Patronatus minuitur, gaudere possint, ut in sessionibus cum genuflexorio, & aliis? 1. 30. §. 1. 22.
 Fundatur pars affirmativa. 1. 30. §. 2. 22.
 Domini inferiores sunt Judices suorum locorum, & Correctores perpetui locum ipsius Regis obtinentes. 1. 30. §. 2. 24.
 Dominos inferiores in suorum oppidorum Ecclesiis, si de Regio Patronatu sint, nullis præminentis, quibus jus Patronatus minuitur, uti posse, resolvitur. 1. 30. §. 2. 33.

Domini inferiores magnam reverentiam Principi Patrono exhibere, debent. 1. 30. §. 2. 34.
 Cessantque præminentia illa, quæ ipsis Dominis respectu privati patroni competebant. 1. 30. §. 2. 34.
 Quid depraxi apud nos servetur in Ecclesiis de Regio Patronatu contra Dominos inferiores præfatis præminentis uti volentes. 1. 30. §. 2. 36.
 Diluuntur argumenta in contrarium. 1. 30. §. 2. 37.
 Dominos inferiores in suis terris Correctores, Judices perpetuos, Regisque Vicarios esse, intelligitur, quoad jurisdictionem, non quoad jus Patronatus, & alia extranea jura, quæ separatim, ab oppido in eo Principi competunt. 1. 30. §. 2. 38.
 Hæc omnia in concessione jurisdictionis non comprehenduntur, nisi in ea specialis eorum mentio fiat. Sed penes Principem remanent. 1. 30. §. 2. 38.
 Domini locorum Principem, ut Regem, non ut Patronum, repræsentant. 1. 30. §. 2. 41.
 Dominorum inferiorum filii an parentum prærogativa, & præminentis gaudere, debeant? 1. 30. §. 3. 6.
 Fundatur opinio in favorem filiorum. 1. 30. §. 3. 7.
 Domini appellatione, ipsius domini filius continetur. 1. 30. §. 3. 18.
 Dominorum inferiorum filios non gaudere præminentis parentum, nec Comites, Marchiones, aut Duces in eorum vita vocari, posse, concluditur. 1. 30. §. 3. 45.
 Patri in multis per filii hujusmodi præminentiam præjudicaretur. 1. 30. §. 3. 58.
 Et vassalli etiam, quia plures Dominos habent. 1. 30. §. 3. 59.
 Dominis inferioribus, seu Baronibus, an alimenta per vassallos divites sint exhibenda? 1. 32. §. 3. 42.
 Dominorum in vassallos jus circa alia multa, quale sit? vide in verbo *Vassalli*; & in verbo *Donativum*, & in verbo *Edicta*.
 Dominium rerum paternarum, mortuo patre, ipso jure in suis hæredibus continuatur; non de novo acquiritur. 1. 31. §. 8. 75.
 Neque ulla aditio, neque jacens hæreditatis fictio ad id est necessaria. 1. 31. §. 8. 76.
 Dominium rerum paternarum post mortem patris in suis hæredibus pate fit, quod vivente patre, latebat. 1. 31. §. 8. 77.
 Dominium in legato vindicationis, vel simpliciter relicto, statim à morte testatoris in legatarium transfertur. 2. 6. 6.
Domus.
 Domus habitationis patris censetur etiam habitationis filii. 1. 30. §. 3. 28.
 Domus mariti an demoliri, queat ob crimen læsæ Majestatis, si aliunde restitutio dotis fieri non possit. 2. 4. 173.
Donatio, Donans, Donatarius.
 Donationis uni alterius contemplatione factæ plura traduntur remissivè. 1. 14. 59.
 Donatio facta per Regem officialibus ob propria merita, vel adjutorium extraordinarium eis concessum in officii fructus imputari non debet. 1. 14. 73.
 Nec si officium cum fructibus veniat restituendum, hujusmodi dona Regia in restitutione comprehenduntur. 1. 14. 74.

Donationes Regum factæ in minori ætate, vel ad instantiam Privari concessæ revocari, debent. 1. 15. §. 2. 18.
 Donationum Regiarum revocatio utile arbitrium pro Republica exoneranda. Et Regio patrimonio sublevando. Ibidem.
 Adducitur text. in l. 1. tit. 20. lib. 5. *Recop.* Ibidem.
 Donans naturali antidotali obligatione donatarium adstringit. 1. 31. 15.
 Magna utilitas in hoc versatur. 1. 31. 16.
 Donatarius gratitudinis ratione donantem alere, adstringitur. 1. 32. §. 3. 27.
 Intellige causativè ob pœnam revocandæ donationis. 1. 32. §. 3. 28.
 Et in rei magnæ donatione; secus, si parum sit donatum. 1. 32. §. 3. 29.
Donatio propter nuptias.
 Donationem propter nuptias maritus amittebat cum alienis se lavans fœminis. 1. 5. 129.
Donum, Donativum.
 Dona per vassallos Dominis Paschatis, vel alio tempore præstari solita, non officium, sed propriam personam respiciunt; nec sunt uniformia, sed extraordinaria, & ex mera voluntate dependentia. 1. 14. 7. & 8.
 Dona annua Dominis per vassallos Paschatis, vel alio tempore præstari, solita in fructu non esse, etiam si ex necessitate præstentur, nonnulli defendunt. 1. 14. 14.
 Dona hujusmodi non restituuntur, Domino damnato ad restituenda oppida cum fructibus, ex sententia negante, similia dona in fructu esse. 1. 14. 16. & 18.
 Adducitur text. in l. si vero 64. §. Item quidquid, ff. solut. matrim. Ibidem.
 Dona ista usufructuarius lucratur. 1. 14. 25.
 Dona hujusmodi vassallorum, etsi immediatè ab ipso feudo, vel oppidorum dominio non proveniant, eorum tamen occasione percipiuntur. 1. 14. 26.
 Dona hæc sunt certa quoad præstationem, licet incerta quoad quantitatem. 1. 14. 27.
 Dona ista habent certam formam erogationis, & renascuntur in genere. 1. 14. 28.
 Donativa ex parte vassallorum offerentium putativo Domino, nullam personæ contemplationem respiciunt, quominus ea vero Domino restituar. 1. 14. 40.
 Donativa hæc errore ducti, concedunt vassalli verum Dominum putantes. Ibidem.
 Dona vassallorum hujusmodi veniunt in restitutionem, possessore damnato ad feudum, vel oppidum cum fructibus restituendum, si necessaria sunt, secus si voluntaria. 1. 14. 51.
 Dona hæc vassallorum, si necessaria sunt veniunt in liquidationem pro solutione vitæ militiæ, seu alimentorum, quæ ex fructibus feudalis secundo generis debentur. 1. 14. 53.
 Solvantur argumenta in favorem Domini putativi, ne ad restitutionem teneatur, adducta. 1. 14. 54.
 Declaratur text. in dict. l. si vero 64. §. Item quidquid, ff. solut. matrim. 1. 14. 55.
 Et in l. socium 60. §. Socius cum resisteret, ff. pro soc. 1. 14. 56.
 Donativa vassallorum quando necessaria: & quando voluntaria sint? 1. 14. §. un. 1.
 Donativa à vassallis Domini inferiores absque Regia licentia extorquentes rapinam committere, dicuntur,

dicuntur, & in duplam, perpetuumque exilium condemnandi. 1. 14. §. un. 4. & 5.
 Donativa hæc sunt valde odiosa, à jureque reprobata, & vassallis nimis gravosa. 1. 14. §. un. 6.
 Intelligendum in Dominis inferioribus; secus in non recognoscentibus superiorem, quibus nonnullis de causis hujusmodi donativa exigere, licet. 1. 14. §. un. 7. & 10.
 Referuntur aliqui casus, in quibus magis dubitari, solet, an talia munera, aut donativa per inferiores Dominos de jure exigere, valeant? 1. 14. §. un. 8. & 9.
 Donativa, seu munera tempore Paschatis Nativitatis Domini, vel aliis temporibus à vassallis Domini inferiores exigere, non debent. 1. 14. §. un. 9.
 Etiam si vassalli donativa, seu munera hæc diù Dominis deferre, consueverint; nisi, stante legitima consuetudine. 1. 14. §. un. 10.
 Donativa tempore Nativitatis, vel nuptiarum dumtaxat Principibus superioribus debentur. 1. 14. §. un. 20.
 De eis ad inferiores Dominos non fit illatio. 1. 14. §. un. 23.
 Donativum, servitium, vel adjutorium Dominis inferioribus per vassallos de jure communi non debentur, concluditur. 1. 14. §. un. 31.
 Nisi de jure speciali, aut legitima consuetudine contrarium servetur. 1. 14. §. un. 32.
 Et nisi in bello justo, in quo ad servitium personale pro defensione Domini vassalli adstringuntur. 1. 14. §. un. 33.
 Donativa absque Regia facultate Civitatibus, Oppidis, aliisque Communitatibus inter Cives indicare, non licet. 1. 14. §. un. 46.
 Limita in nostris Civitatibus usque ad tria milia marapetorum. 1. 14. §. un. 47.
 Intellige in donativo speciali, secus in generali pro conciliatione, l. 1. 2. 6. tit. 6. lib. 7. l. 25. tit. 6. lib. 3. *Recop.* cum l. 16. tit. 8. lib. 9. *ejusd.* *Recop.* 1. 14. §. un. 48.
 Donativa nulla, munera, vel collectas per vassallos Dominis inferioribus debentur, concluditur. 1. 14. §. un. 62.
 Donativa, vel munera, si quæ per vassallos præstita fuerint, voluntaria de jure communi esse, & ob id in fructu non connumeranda, concluditur. 1. 14. §. un. 63.
 Intellige, nisi aliquibus casibus de jure speciali necessariò Dominis per vassallos debeantur, vel Principis privilegio, vel legitima consuetudine, aut conventionione. Ibidem.
 Donativa, muneravè vassallorum, aliæque præstationes in quibusdam specialibus casibus necessariò Dominis inferioribus debentur. 1. 15. 1.
 Referuntur quatuor principales casus, in quibus necessaria dicta munera, aut donativa sunt. 1. 15. 2.
 Primus casus est; si jure, aut statuto speciali ex aliquibus causis debeantur. 1. 15. 3.
 Secundus: si ex privilegio aut pacto in feudi investitura, seu oppidi concessione inito, vel adjecto. 1. 15. 4.
 Tertius; si ex conventionione, vel transactione inter Dominos, & vassallos legitime celebrata. 1. 15. 5.
 Quartus; si ex legitima consuetudine, aut præscriptione debeantur. 1. 15. 6.
 De singulis his quatuor casibus distinctè agendum proponitur. 1. 15. 7.
Laqueus de Fructibus.

Donativa, sive adjutoria vassallorum necessariò Dominis inferioribus, vel Baronibus solvenda, si id jure speciali Regni, vel Provinciæ ex aliquibus causis caveatur. 1. 15. §. 1. 1.
 Donativa, sive adjutoria hæc in Regno Neapolis ex specialibus constitutionibus in certis casibus necessaria sunt. 1. 15. §. 2. 2.
 Debentur per vassallos Baronibus illius Regni pro ipsorum filiabus maritandis, terra emenda, militia filii, vel fratris feudatarii: pro Domino à captivitate redimendo, & pro inserviendo in bello Regi. 1. 15. §. 1. 1. 3. & 4.
 Extra hos casus, ad nullas alias contributiones vassalli illius Regni tenentur. 1. 15. §. 1. 2.
 Donativa simpliciter pro filia maritanda in singulari ex conventionione Dominis per vassallos debita, an pro pluribus filiabus debeantur. 1. 15. §. 1. 8.
 Donativa, seu adjutoria hæc pro filiabus maritandis per vassallos Dominis superiorem non recognoscentibus debita, pro naturalibus, etiam & spuris debentur, concluditur. 1. 15. §. 1. 20.
 Contrarium in Cathalonia servatur ex speciali illius Principatus concordia. 1. 15. §. 1. 21.
 Donativa, seu adjutoria quoties pro filiabus naturalibus tantum per vassallos Dominis debeatur, non tam magna, aut æqualia, ut pro legitimis, sunt præstanda. 1. 15. §. 1. 24.
 Donativa, seu adjutoria, stante statuto, ut pro filiabus maritandis præstentur, an pro Monachandis debeantur? 1. 15. §. 1. 25.
 Quid si ex pacto, vel loci consuetudine præstentur maritandis, an etiam pro Monachandis debeantur? 1. 15. §. 1. 27.
 Et quid respectu Principis superiorem non recognoscentis? 1. 15. §. 1. 28.
 In hoc casu hujusmodi donativa moderantur. 1. 15. §. 1. 29.
 Donativum pro filia Monachanda an tempore ingressus, vel professionis sit imponendum? 1. 15. §. 1. 30.
 Donativum pro filiabus maritandis imponendum non solvitur per vassallos, quousque matrimonium consummetur. 1. 15. §. 1. 31.
 Interest vassallos magis non solvere, quam solum repetere, professione non sequuta, aut matrimonio non consummato. 1. 15. §. 1. 30.
 In Regno Aragonum solvitur ante nuptias cum cautione, quod intra annum matrimonium solemnizetur. 1. 15. §. 1. 32.
 Donativa, seu adjutoria pro filiabus maritandis ex statuto per vassallos Dominis debita, an pro neptibus debeantur? 1. 15. §. 1. 33.
 Et an requiratur non solum patris, sed & avi paupertas. 1. 15. §. 1. 34.
 Et an pro pluribus neptibus debeatur? 1. 15. §. 1. 35.
 Donativa, seu adjutoria pro filiabus maritandis debita ex statuto, an, & pro Sororibus maritandis, seu Monachandis debeantur? 1. 15. §. 1. 34.
 Quid si sorores uterine tantum sint? Ibidem.
 Donativa, seu adjutoria hæc an pro amitis debeantur? & quid si plures amita, vel sorores sint? 1. 15. §. 1. 39. & 40.
 Donativa hæc vassallorum debentur, si ita pauperes Domini sint, quod propter paupertatem filias maritare, non possint. 1. 15. §. 1. 42.
 Et stante etiam paupertate filiarum, sororum, & similibus, ita ut alias se dotare non valeant. 1. 15. §. 1. 42.

Donativa hæc pro filiabus maritandis per vassallos statuto debita an licet paupertate filiarum laborent, tamen, si ita formosæ sint, ut ob pulchritudinem commodè maritari, possint nihilominus debeantur? 1. 15. §. 1. ex num. 43.
 Resolvitur affirmativè. 1. 15. §. 1. 45.
 Solutio matrimonio per mortem viri, nihil apud viduum remaneret, unde se alere, possit. 1. 15. §. 1. 47.
Donativa pro filiabus maritandis per vassallos ex statuto Dominis debita, debentur etiam filiabus dotalis animi pulchritudine pudicitia videlicet, aliisque virtutibus. 1. 15. §. 1. 48.
Donativa pro filiabus maritandis per vassallos ex statuto aliquorum Regnorum debita an in nostro Regno debeantur? 1. 15. §. 1. ex num. 50.
 Refertur affirmativa sententia ex Bovadill, aliisque Regnicolis. 1. 15. §. 1. 51.
 Et quod saltem de urbanitate debeantur. 1. 15. §. 1. 53.
 Contrarium indistinctè resolvitur, & fundatur. 1. 15. §. 1. 54.
 Doctrina, & resolutiones feudistarum, quibus nostri Regnicolæ suam affirmativam sententiam adstruere, conantur, juxta suorum Regnorum speciales constitutiones, & consuetudines intelligendæ. 1. 15. §. 1. 55.
Donativa aliqua, vel adjutoria pro filiabus maritandis, & similibus per vassallos Dominis solvenda, nulla lege Regia cavetur. 1. 15. §. 1. 58.
Donativa, seu adjutoria hæc nunquam apud nos in usu fuere, nec circa hoc consuetudo allegari, potest. 1. 15. §. 1. 59.
Donativa hæc odiosa censei debent, & ob id restringendæ: argumentisque in contrarium respondetur. 1. 15. §. 1. ex num. 60.
Donativa hæc, seu adjutoria clarè per jus nostrum Partitarum denegantur. 1. 15. §. 1. 81.
 Adducitur, & ex penditur in id, l. 5. tit. 26. p. 4. Ibidem.
Donativa, sive hujusmodi adjutoria jure noviori Recopil. improbantur; nisi immemoriali præscripta sint. 1. 15. §. 1. 83.
 L. 8. tit. 15. lib. 4. Recop. Ibidem.
Donativa, seu adjutoria hæc Aragonum jure speciali, & ex praxi illius Regni non debentur. 1. 15. §. 1. 88.
 Idem apud nos de praxi, & consuetudine. 1. 15. §. 1. 91.
 Respondetur auctoritatibus nostrorum Regnicolarum. 1. 15. §. 1. 93.
Donativa, sive munera per vassallos Dominis necessariò debentur, si Principis concessione, sive privilegio ipsis competant: & plura de istis privilegiis, & quando intelligantur concessa? 1. 15. §. 2. 1.
Donativa, sive munera hæc an ex privilegio debeantur? inspicendus ante omnia tenor instrumenti investituræ, aut concessionis oppidi, vel feudi. 1. 15. §. 2. 2.
 Feudi investituræ tenor magis, quam ipsius feudi natura attendendus. Ibidem.
Donativa, sive munera hæc non aliter privilegio per vassallos debentur, quàm si specialiter sint concessa. 1. 15. §. 2. 9.
Donativa, sive munera hæc non intelliguntur concessa, nisi concurrat in Principe concedente specialis scientia, an aliis oneribus, vel tributis oppidum, in quo conceduntur, sit gravatum? ne aliàs gratia, & concessio de subreptione arguantur. 1. 15. §. 2. 10.

Donativa, sive munera ista non possunt per Principem Dominis inferioribus concedi, nisi stante causa publicam utilitatem respiciente. 1. 15. §. 2. 11.
 Aliàs Princeps in conscientia tenebitur. 1. 15. §. 2. 12.
Donativa, sive munera hæc, ne de facili Dominis inferioribus concedat, monendus Princeps. 1. 15. §. 2. 14.
Donativa, sive munera hæc per alicujus certi Oppidi vassallos suo Domino, exsolvenda difficiliter concedi debent, quàm generalium tributorum impositio. 1. 15. §. 2. 15.
 Etiam si ex causa publica Princeps ea imponere, velit. 1. 15. §. 2. 16.
Donativorum, seu munerum privilegia, ut per vassallos Dominis inferioribus solvantur, an debeant esse apud nos inscripta in libris, de lo Salvado? ad text. in l. 15. tit. 18. lib. 9. l. 9. tit. 10. lib. 5. Recop. 1. 15. §. 2. ex num. 19.
Donativa, sive annuæ præstationes vassallorum, an & quando ex pacto, aut conventione inter Dominum, & vassallos inita, necessaria sint? 1. 15. §. 3. 1.
 Hujusmodi conventiones substinendas, earumque vi donativa, annuæque præstationes ad necessitatem redigi, plenè fundatur. 1. 15. §. 3. 2.
 Refertur, & fundatur contraria negativa sententia. 1. 15. §. 3. 6.
 Per istas conventiones nova tributa, & collectæ vassallis per Dominos inferiores imponerentur. 1. 15. §. 3. 7.
 Conventiones hujusmodi vassallorum alteriusvè inferioris, per potentiam Dominorum, vel superioris vi extortæ, aut meticulosæ præsumuntur. 1. 15. §. 3. 8. 9. & 19.
 Maximè si ex parte Dominorum minæ interveniant. 1. 15. §. 3. 10.
 Vel preces tantum, aut blanditiæ maximè impotuntæ, & assiduæ. 1. 15. §. 3. 11.
 Refertur DD. istas conventiones reprobantes. 1. 15. §. 3. 26.
Donativorum, seu annuarum præstationum pactio- nes istæ, & vassallorum consensus in favorem Dominorum in Regno Neapolit. reprobantur, per Constitution. quia frequenter. 1. 15. §. 3. 28.
 Nec vassallis, nec eorum filiis præjudicant; nec jurata subsistunt. 1. 15. §. 3. 30. & 31.
 Refertur pro concordia dictarum opinionum Valeron distinctio, quæ rejicitur. 1. 15. §. 3. 36. & 5. seqq.
Donativorum, aliorumque servitiorum pacta, & conventiones inita inter Commendatarios Indorum, & ipsos Indos utpotè metu, & vi extortæ reprobantur, & prohibentur pluribus Regiis Schedulis ex D. Solorçan. 1. 15. §. 3. num. 32. & 33.
 Respondetur auctoritatibus per Valeron adductis pro sua sententia. 1. 15. §. 3. 40.
 D. Solorçan. & Mier. à Valer. adducti in contrariam sententiam declarantur. 1. 15. §. 3. 41.
 Adducitur, pro vera concordia dictarum opinionum distinctio inter vassallos Solariegos, seu feudales, & inter vassallos Burgenses; & quid in quorumlibet eorum conventionibus circa ista donativa Dominis solvenda? 1. 15. §. 3. 42.
 Et adducitur text. in l. 3. tit. 25. p. 4. Ibidem. num. 44.
 Declaratur, juxta hanc distinctionem, D. Solorçan. doctrina,

doctrina, & Joann. de Platea in l. fin. C. ne oper. à Collator. exigant. 1. 15. §. 3. 50. & 51.
Donativa, seu servitia (de quibus supra) solùm debentur Dominis ex conventione legitimè inita in rerum, vel locorum traditionibus, & ultra id. nihil: quia erit notoria extorsio, & tributorum augmentum, quod est prohibitum. 1. 15. §. 3. 52. & 53.
 Text. in l. cum satis, §. Caveant, C. de agricol. & cens. lib. 1. l. 3. tit. 25. p. 4. l. 2. tit. 3. l. 3. tit. 11. lib. 6. Recop. adducuntur.
Donativa, sive servitia hæc in vassallis Burgensibus non procedunt, nisi adit ad conventionem Regia facultas, & præcedat causæ cognitio. 1. 15. §. 3. 54.
Donativorum similium conventiones tam in primo casu vassallorum demansata, aut solariegos, quàm in secundo vassallorum Burgensium odiosæ, & restringendæ sunt. 1. 15. §. 3. 55.
Donativa, seu servitia prædicta, an si ex conventione legitimè inita debeantur Dominis pro filiabus maritandis, an pro prima tantum vice intelligantur, ad text. in l. Boves, §. Hoc sermone, ff. de verbor. sign. 1. 15. §. 3. 56.
 Distinguitur inter pactionem pro filia, & inter pactionem pro filiabus maritandis, ut in primo casu solùm pro prima vice conventio intelligatur; secus in secundo. 1. 15. §. 3. 57. & seqq.
Donativa, sive munera, aut servitia per vassallos Dominis præstari solita, an, & quando longo, vel longissimo tempore præscripta consuetudinis vi, aut præscriptionis necessaria in posterum censeantur? 1. 15. §. 4. 1.
Donativa, sive munera hæc nulla consuetudine, aut præscriptione, etiam immemoriali, acquiri, posse, fundatur. 1. 15. §. 4. 2.
Donativa hæc facultativa, & omnino voluntaria ex parte vassallorum censei, debent. 1. 15. §. 4. 3.
Donativa, sive munera vassallorum nulla præscriptione, licet immemoriali, ad necessaria reduci, posse, concluditur ex Superiori sententia. 1. 15. §. 4. 28.
Donativa, sive munera hæc per vim, metum, aut tyrannidem per Dominos à vassallis extorta censentur. 1. 15. §. 4. 29.
 Si non adit titulus justus ex parte Dominorum. 1. 15. §. 4. 30.
 Maximè si donativa magna sint. 1. 15. §. 4. 33.
Donativa hæc per vim extorqueri à vassallis censentur, & vim probatam videri, si Dominus, captis eorum possessionibus cogat nolentes illa præstare, penitus inauditos. 1. 15. §. 4. 34.
 Vel si ipsos vassallos arrestari, ob id, faciebat. Ibidem.
Donativorum, seu munerum istorum etiam longissimi temporis præscriptio impeditur, stante vehementissima metus, aut vis præsumptione contra Dominum. 1. 15. §. 4. 36.
 Quod procedit, etiam allegata, & probata causa præstationis. 1. 15. §. 4. 38.
 Maximè si de tali extorsione, vi, vel metu in aliquibus actibus appareat. 1. 15. §. 4. 39.
Donativorum, seu munerum hujusmodi, præstationem, neque immemorialem admittere, titulo saltem colorato per Dominos non adducto, Meneses ait. 1. 15. §. 4. 43.
Donativa, sive munera hujusmodi vassallorum, tributorum genus sunt, in quibus nec præscriptio immemorialis admittitur, jure Regio. ex l. 2. cum similib. tit. 15. lib. 4. Recop. 1. 15. §. 4. 44.

Donativa hujusmodi, ut ex immemoriali debeantur, liberam vassallorum in eis præstandis voluntatem saltem probari, requiritur. 1. 15. §. 4. 45.
Donativa, seu munera vassallorum longo, aut longissimo tempore præscribi, posse, maxime allegata aliqua solutionis causa, aut titulo, fundatur. 1. 15. §. 4. 47.
 Adducitur in comprobationem, text. in l. cum de in rem verso. ff. de usur. Ibidem.
Donativa, sive munera ista vassallorum per longi, aut longissimi temporis præscriptionem non posse, quæri, resolvitur; secus per immemorialem. 1. 15. §. 4. 52.
 Comprobatur quoad primam partem, ex l. 8. tit. 1. lib. 4. Recop. & de jur. Neap. ex quadam Pragmatic. illius Regni. 1. 15. §. 4. 53. & 56.
 Comprobatur, quoad secundam partem de immemoriali, ex d. l. 8. Recop. & ex l. 2. tit. 3. lib. 6. l. 15. & 20. tit. 17. lib. 9. Recop. 1. 15. §. 4. 58.
 Respondetur argumentis pro longi, aut longissimi temporis præscriptione adductis. 1. 15. §. 4. 61.
 Respondetur text. in l. cum de in rem verso. ff. de usur. 1. 15. §. 4. 62.
 Resolvuntur dicta pro improbanda immemoriali in nostris vassallorum donativis. 1. 15. §. 4. 63.
 Respondetur text. in l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop. 1. 15. §. 4. 91.
Donativa, sive munera hæc vassallorum in initio non omnino voluntaria esse præsumitur. 1. 15. §. 4. 66.
Donativorum, & tributorum hujusmodi; & gabelle- rum, quoad præscriptionem, differentia. 1. 15. §. 4. 92.
Donativa hujusmodi præscribuntur per Dominos, antequam Regi debeantur, ejusve patrimonio sine incorporata. 1. 15. §. 4. 94.
Donativorum, seu munerum hujusmodi præscriptio tendit principaliter in præjudicium vassallorum; quin ex hoc Regium patrimonium minuatur: contra verò, si vectigalia imponerentur. 1. 15. §. 4. 94.
Donativa, sive munera hæc vassallorum immemoriali per Dominos inferiores posse, præscribi, & consequenter necessaria tunc esse; & inter fructus feudi, aut oppidi computanda, concluditur. 1. 15. §. 4. 99.
 Et qualiter probanda sit immemorialis? 1. 15. §. 4. 101.
 Et utrum Domini debeant probare, ex libera, & spontanea vassallorum voluntate, & sine ulla coactione hæc donativa præstari, solita? 1. 15. §. 4. 102.
 Qua in re affirmativè tenent. Greg. Lop. & D. Solorçan. 1. 15. §. 4. 103.
 Contrarium tamen, ut verius, resolvitur. 1. 15. §. 4. 104.
 Doctrina D. Solorçan. tantùm procedit in præscriptione servitiorum personalium Indorum. 1. 15. §. 4. 108.
 An idem, quod in Indis, dicendum sit in vassallis, apud nos, Solariegos, vel demansata apud Italos? 1. 15. §. 4. 109.
 Resolvitur negativè. 1. 15. §. 4. 112.
Donativorum hujusmodi in immemoriali probanda utrum causa aliqua, aut titulus coloratus allegari, vel probari, debeat: resolvitur negativè, 1. 15. §. 4. 112.

Donativorum hujusmodi in immemoriali probandâ quot testes requirantur? 1.15. §.4.112.
 An ipsorum dominorum vassalli testes idonei habeantur? 1.15. §.4.114.
Donativorum, seu munerum hujusmodi præscriptio immemorialis an instrumens probari, possit? & quid quando scripturæ recentiores sunt? quid quando vetustissimæ? 1.15. §.4.126.
Donativa prædicta, an quod fuerint singulis annis uniformiter soluta, probandum sit ad immemorialem? 1.15. §.4.134.
 Distinguitur inter difformitatem in specie: & in quantitate. 1.15. §.4. ex n.135.
Donativorum, seu munerum hujusmodi præscriptio immemorialis an requiratur non solum quoad proprietatem, sed etiam quoad possessionem? & quid in possessorio summarissimo, vel plenario; & in servitiis insolitis, aut consuetis. 1.15. §.4.139. cum seq.
Donativorum hujusmodi præscriptio immemorialis, an corrumpat per alicujus brevis temporis interruptionem in præstationibus? 1.15. §.4.143.
Donativorum hujusmodi præscriptio interruptio non solum contrario facto non solvendi inducitur: verum etiam rumore, seu tacitâ populi murmuratione, quod exactio violenta sit. 1.15. §.4.146.
Donativorum hujusmodi præscriptio interruptitur, maximè cum vassalli solverint cum expressâ protestatione, ne per tales solutiones aliquid jus in posterum dominis acquiratur. 1.15. §.4.149.
Donativorum hujusmodi exigendi nulla quasi possessio dominis quaritur: sed potius violentia præsumitur, quoties dominus pignora pro serviti præstatione à vassallis invitis capiebat, eosve arcebat. 1.15. §.4.155.
 Quid si hoc domini judicialiter fecerint? 1.15. §.4.156.
Donativorum hujusmodi præscriptio immemorialis non solum procedit in his, quæ juri naturali, & æquitati non resistunt; sed etiam in his, quæ aliâ naturali libertati vassallorum adversantur. 1.15. §.4.157.
 Refellitur distinctio Balmafedæ inter impositiones, quæ juri naturali, & æquitati non resistunt, & inter eas, quæ notoriè injustæ sunt. 1.15. §.4.158.
Donativa hæc vassallorum rectè per immemorialem posse, acquiri, & consequenter tunc necessaria, & inter fructus feudi, aut Oppidi reputanda, concluditur. 1.15. §.4.158.
Donativa, sive munera hæc vassallorum an quadragennaria cum titulo per dominos possint præscribi? 1.15. §.4.185.
 Refertur, & fundatur affirmativa sententia. 1.15. §.4.187.
 Negativa verior, & pro ea resolvitur. 1.15. §.4.195.
Donativorum hujusmodi ad præstationem non solum præsumptioni tituli, sed & ipsi titulo jus resistit. 1.15. §.4.199.
Donativorum, seu munerum hujusmodi præscriptionem, quadragennariam sufficere, nullo jure cavetur. 1.15. §.4.202.
Donativa, sive munera hujusmodi utrùm centenariâ præscriptione possint, quæri? 1.15. §.210.
 Affirmativa opinio refertur. 1.15. §.4.211.
 Negativa verior, & pro ea resolvitur. 1.15. §.4. ex num. 213.
 Et vide in verbo *Dominus*, & in verbo *Vassalli*, & in verbo *Excessus*.

Dos. Dotare, Dotis fructus.
 notes, & ante nuptiales donationes mariti lucrabantur, ex quo uxores cum alienis viris se abluerint. 1.5.128.
 notare, & alere tenetur pater filiam, etiam spuriam, vel naturalem tantum. 1.15. §.1.22.
 notalium rerum fructus omnes marito competunt, etsi ad sustinenda onera matrimonii nihil conferat. 1.31. §.3.
 Et etiam dotis fructus onera excedant. 1.31. §.5.14.
 notalium rerum fructus acquisitionis ob onera matrimonii est causa generalis, non mensura quotæ. 1.31. §.5.15.
Dux. Generalis.
 dux Generalis triremium, aut Classis in ea jurisdictionem habet; & plura de hac jurisdictione. 1.21.26.
 dux Generalis triremium, aut Classis arma Regia, non propria in Classe, vel triremibus gestare, debet; quia jurisdictionem in administrationem tantum habet. 1.21.27.
 ducis Generalis præfati in triremi Regia, vulgò, *en la Capitana Real*, arma simul cum Regiis sunt collocanda, & quare? 1.21.28.
Duces, & Comites, &c.
 duces, Comites, & alii inferiores domini vicem Regis suis in terris obtinent. 1.22.4.

E

Ecclesia, Ecclesia bona, Ecclesia immunitas, Ecclesiastica persona.
Ecclēsia Imperialis censetur, si in ea Aquilæ Imperiales pendentes inveniantur. 1.21.10.
 Ecclesia, si in limite duarum Diocesium sit, & in utriusque territorio Parochianos habeat, discordantibus Episcopis, quoad Episcopalia jura, quid agendum? 1.24.49.
 Ecclesia ista communis censetur, ut arbor in confinio nata, 1.24.102.
 Ecclesiam an tempore belli Principi liceat, munire adversus hostes: & an ad id licentia Episcopi exigatur? 1.24.128.
 Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, earumque patrimonia ab angariarum, & parangiarum servitio immunes sunt; ad text. in l.2. §. ad parangiam 3.C. de Episcop. & Cleric. *Authem nulla Communitas, C. eod. tit. 1.26.71.*
 Limitatur in adventu Principis, vel ipsius expeditione, ad text. in l. neminem, C. de Sacrosanct. Eccles. l.2. C. quibus numer. vel præstat. nemin. sic. se excus. Ibidem.
 Ecclesiæ dei nulli alii usui, nisi orationi, & divinis Officiis habendæ. 1.6.8.
 Ecclesia ab ea se junctos, ut membra separata, non protegit. 1.27. §. un. 102.
 Ecclesia eadem gratitudine filium, ac patrem fundantem prosequi, debet. 1.31. §.2.12.
 Ecclesiâ ab uno congruenter dotatâ, si alius prætextu majoris oblatæ dotis, Patronatûm ipsius ambiat, non est audiendus. 1.31. §.2.19.
 Ecclesiâ per unum constructâ, eo invito, & eam dotare volente, alius ad dotationem, & sic ad jus patronatus admitti non debet. 1.31. §.2.20.
 Ecclesiâ funditus dirutâ pro ipsius reparatione, Patronus prius, quàm alii requirendus. 1.32. §.2.22.
 Ecclesia absque Diocæsani consensu non potest dici, neque in eâ jus patronatus quæri. 1.31. §.2.32.
 Ecclesiæ omninò dirutæ ad reparationem Ordinarii consensus

consensus requiritur. 1.31. §.2.41.
 Etsi Ordinarius consensum præstare, absque legitima causâ renuerit, compellendus per Superiorem. 1.31. §.2.42.
 Vel consensus à Superiore ipso præstandus. 1.31. §.2.43.
 Ecclesia Collegialis, sive Conventualis quomodo probetur? vel quibus signis præsumatur? remissivè. 1.31. §.2.81.
 Ecclesiarum Cathedralium totius Regni ad reparationem Reges nostri non tenentur. Sed earum tantum, quarum sunt Patroni. 1.31. §.2.94.
 Ecclesiæ renovatio, aut reparatio absque præjudicio prærogativarum privatorum, & qualitatis ipsius Ecclesiæ faciendâ. 1.32. §.1.84.
 Ecclesiæ vacantis rerum administratio Episcopo competit, si Patronus laicus sit. 1.32. §.1.14.
 Ecclesiæ bona si dilapidentur, quid in casu prædicto Patronus laicus efficere, possit? 1.32. §.2.16.
 Ecclesiæ bona, si dilapidentur, cui sit denuntiatio faciendâ? Episcopo, an Metropolitanano, an Papæ, an Regi, & quo Ordine? 1.32. §.2.17.
 Exponitur text. in cap. filius, vel nepotibus 16. q. 7. cum nostris l. 3. tit. 15. p. 4.
 Ecclesiarum bonorum dilapidationes omni celeritate compescendæ. 1.32. §.2.18.
 Ecclesiæ rerum alienationes non requirunt Patronorum, Advocatorum, neque Protectorum consensus. 1.32. §.2.22.
 Ecclesiæ Patronatûs redditus, ne aliis usibus, quàm ex fundatione destinatis, infumantur, rectè Patronus prohibet. 1.32. §.2.30.
 Et quod Ecclesia Patronata alteri subjiciatur. 1.32. §.2.32.
 Vel quod in alium locum transferatur. 1.32. §.2.33
 Intellige si id absque justâ causâ, vel contra Ecclesiæ utilitatem fiat. 1.32. §.2.34.
 Tacitus Patroni consensus, quando ad hæc sufficiat, & præsumatur? 1.32. §.2.35.
 Ecclesiæ status mutationem Patronus prohibere, potest, videlicet, ne ex Capellâ in Ecclesiam Collegiatam, vel Conventualem per Episcopum erigatur, seu aliter status ejus mutetur. 1.32. §.2.36.
 Et cujus expensis præfata defensiones per Patronos sint faciendæ? 1.32. §.2.45.
 Ecclesiarum Patronis, vel Advocatis, aut Protectoribus nihil ex earum fructibus, vel redditibus in proprios usus convertere, licet. 1.32. §.2.47.
 Ecclesiæ jam fundatæ, aut dotatæ gravamina aliqua imponi non debent. 1.32. §.3.11.
 Nisi in manifestam Ecclesiæ utilitatem tendant. 1.32. §.3.12.
 Ecclesiæ immunitate gaudet reus, qui ab officialibus, vel carcere oppressus ab eorum manibus evasit, & ad eam confugit: Et quid adhuc per satellites retentus cum eis colluctando Ecclesiam ingrediatur? 1.12.94.
 Ecclesiasticas personas Prælati Ecclesiastici jurisdictionem sæcularem exercentes, nequeunt in Magistratus nominare. 1.16.26.
 Nec per ipsum Regem nominari, possunt. 1.16.27.
 Servatur hoc praxi, & jure municipali Regni Aragon. Neapol. & aliorum. Ibidem.
Edicta.
 Edicta, vel Banna pœnalia, nec vassalli per saltum Regia tribunalia adeant, an Barones, vel alii Domini inferiores secundarum causarum cognitionem habentes, emittere valeant? 1.17.111.
 Resolvitur affirmativè. 1.17.112.
 Edicta, seu Banna hujusmodi si Domini inferiores, aut

Barones emittere, non valerent, frustratorium esse privilegium secundarum causarum cognitionis. 1.17.114.
 Edictis hujusmodi, si vassalli contraveniant, pœnæ his adjunctæ rectè exiguntur. Ibidem.
 Edicta hæc pœnalia in Reg. Neapolit. per Collateral. Consil. ad instantiam Baronum observari jubentur, & ad id Regiæ provisiones expediuntur. 1.17.115.
 Edicta, seu Banna præfata nullius sunt momenti, si evacuatis Dominorum instantiis, Regia Tribunalia vassallos adire, prohibeant. 1.17.117.
 Edicta Dominorum inferiorum pœnalia, ne vassalli suos fructus vendant; vel macellent sua animalia, donec fructus, vel carnes dominorum sint venditæ, improbantur. 1.28.156.
 Edicta Dominorum inferiorum, ne vassalli exercent mercantias, vel negotiationes victualium improbantur. 1.28.158.
Eleemosyna.
 Eleemosynam per plures annos pauperibus præstare solitus, in posterum ad eam elargiendam non est cogendus. 1.15. §.4.15.
 Eleemosynæ occultæ, ut securius, faciendæ. 1.32. §.1.64.
 Quod non procedit in Episcopis, & aliis personis, qui ratione officii eleemosynam facere tenentur. 1.32. §.1.86.
 Adducitur *D. Marthæ locus cap. 5.*
 Eleemosynæ palam per Episcopos factæ sedant scandala, & similitates subditorum, quæ ex contrario, oriri solent. 1.32. §.1.87.
 Eleemosyna per plures annos præstita, an perpetuò in futurum sit præstanda? 1.33. §. un. 1.
 Opinio negativa proponitur ex eo, quod sit actus merè facultativus. 1.33. §. un. 2.
 Eleemosynæ præstatio est actus merè facultativus, & omninò voluntarius. 1.33. §. un. 3.
 Eleemosynæ præstatio non cadit sub præcepto, sed semper est de consilio, nisi in casu extremæ necessitatis. 1.33. §. un. 4.
 Eleemosynæ præstatio an cadat sub præcepto in divitiis? 1.33. §. un. 5.
 Eleemosynam, si Civitas ratione statuti, vel aliter, aliquo tempore præstiterit, in posterum præstare, non est cogenda, juxta Alexandr. 1.33. §. un. 9.
 Quid si per modum privilegii præstiterit? 1.33. §. un. 10.
 Eleemosynam per viâ statuti, privilegii, aut aliter per aliquot annos præstitam per Civitatem maximè, perpetuò in futurum solvi debere, sententia affirmans refertur. 1.33. §. un. 11.
 Saltim, quæ ex justâ causâ præstita fuerit. 1.33. §. un. 14.
 Ut in Eleemosyna Fratribus Minoribus, vel aliis Religionibus diu præstita. Ibidem.
 Et in Eleemosyna; quam ex consuetudine Parochiani suo Parocho præstare, consueverunt. 1.33. §. un. 17.
 Et in Eleemosyna ad cultum Divinum. 1.33. §. un. 20.
 Distinguitur pro concordia istarum opinionum. 1.33. §. un. 22.
 Referuntur plures casus, in quibus ex consuetudine longo tempore præstita, vel ex conventionne, statuto, aut privilegio, & in unaquaque ex his speciebus, in posterum sit elargienda. Ibidem.
 Eleemosyna ex conventionne, concordia, aut per viam contractus, aut simili ex causâ pauperibus, Religiosis, & similibus præstita, an etiam in futurum præstanda?

præstanda? 1. 33. §. un. 23.
 Eleemosyna si virtute privilegii per oppidum Monasterio, vel alii Communitati præstita sit, an in futurum sit præstanda? 1. 33. §. un. 24.
 Eleemosynam, si ex statuto Civitas, aut oppidum Monasterio, vel alii opere pio præstare, consueverit, an tale statutum revocari, valeat? 1. 33. §. un. 25.
 Refertur affirmativa opinio. Ibidem.
 Adducitur pro eâ text. in *l. si quis Curialis, Cod. de Episcop. & Cleric.* Ibidem.
 Resolvitur pro sententiâ negativâ. 1. 33. §. un. 28.
 Quid si Eleemosyna per plures annos fuerit soluta simplici præstatione? an tunc ratione præscriptæ consuetudinis necessariò in posterum sit solvenda? 1. 33. §. un. 31.
 Distinguitur pro resolutione, inter eleemosynam in initio liberaliter, & ex merâ facultate præstitam, vel cum ex causâ recompensativâ præstatur. 1. 33. §. un. 32.
 Eleemosyna ex causâ recompensativâ longo tempore præstita, in posterum præscribitur. 1. 33. §. un. 34.
 Comprobatur hæc resolutio ex text. in *cap. ad Apostolicam, de Simon.* 1. 33. §. un. 36.
 Declarantur juxta hunc articulum, plures Doctores. 1. 33. §. un. 40.
 Eleemosynæ quando ex causâ recipiendâ, vel recompensativâ: vel potius ex merâ liberalitate præstitæ censentur? 1. 33. §. un. 48.
 Quid si pauperibus mendicantibus per privatos eleemosynæ diu præstitæ fuerint? 1. 33. §. un. 52.
 Et quid si per Episcopos? 1. 33. §. un. 54.
Eligens.
 Eligens in electum maximam exercet liberalitatem. 1. 31. 12.
 Vide in verbo *Episcopus*, & in verbo *Capitulum*.
Elephas.
 Elephantem quemdam Græcas litteras didicisse, fertur. 1. 34. 43.
 Elephantem fuisse fertur, qui quosdam saltationes discens Magistri documenta per semetipsum exercebat. 1. 34. 44.
 Elephantem alium fuisse, perhibent, qui se Regi submittere, ejusque Majestatem adorare: necnon & excubias facere, agnovit. 1. 34. 45.
 Elephantis mirandus instinctus, & docilitas in addiscendis multis, quasi capax sit rationis, & intellectus. 1. 34. 46.
 Elephantem musicæ assequendæ, aliarumque artium capacem, tradunt aliqui? 1. 34. 47.
 Elephantis multa referuntur: de ejus raro instinctu, intellectu, memoriâ, gratitudine, amore, probitate, religione, & similibus. 1. 34. 48.
 Elephantis cujusdam mirabilis casus refertur, qui cum sui domini uxorem mœchantem videret, cornu transfixam unâ cum adultero interemit. 1. 34. 49.
 Elephas funambulus, hoc est gradiens per funem Romæ visus. 1. 34. 50.
 Aliqua traduntur de istis animalibus remissivè. 1. 34. 51.
 Multa ex prædictis ope Dæmonis fieri solent. 1. 34. 52.
Emancipatio.
 Emancipationes filiorum infantium an Dominorum inferiorum interventu fieri, debeant. 1. 21. 231.

Emancipationes hujusmodi coram quo Judicè faciendæ? Ibidem.
Emolumenta.
 Emolumenta, quæ perimunt substantiam rei, non computantur in fructu. 1. 33. 33.
 Emolumenta non renascentia in fructu non sunt. 1. 33. 34.
 Emolumenta plura referantur, quæ ex pascuis mediâ percipiuntur, ad agnos, lanam, lac, &c. & alios pecudum proventus, & ipsius pasturæ redditus pecuniarios. 1. 4. 7.
 Emolumenta rerum plura referuntur, ut sunt relevium, ancillarum partus, venationes, piscationes, jurisdictiones, officialium electiones, oblationes Ecclesiasticæ; & alia multa rerum commoda, quæ an in fructu habenda sint, necne separatim tractanda relinquuntur. 1. 4. 193.
 Emolumenta naturaliter ex rebus provenientia, ipsarum fructus propriè sunt. 1. 5. 21. & 23.
 Emolumenta artificiosa fontium, magis voluptuosa, quam utilitas eorumque sumptus plerumque Dominum ad pauperatē redigunt. 1. 5. 105.
 Emolumenta incerta in fructu non computantur. 1. 14. 4. & 1. 20. 5.
 Emolumenta quælibet, ut fructus dicantur, sufficit, mediâ rerum occasione percipi. 1. 33. 34.
 Emolumentum verbum generalissimum est, omnesque fructus, & utilitates comprehendit. 2. 3. 36.
 Vide in verbo *Fructus*.
Emphyteuta, Emphyteusis.
 Emphyteuta, maritus, aut possessor Majoratus in sylvâ cædâ potentius habent jus, quam alii fructuarii. 1. 6. 27.
 emphyteuta, maritus, aut possessor majoratus arbitrio boni viri uti frui, debent in cædendâ sylvâ cædâ. 1. 6. 28.
 emphyteusis alienationi, & novæ investituræ concedendæ utriusque, & proprietarii, & usufructuarii consensus accedere, debet. 1. 13. 28.
 emphyteusis dotalis investituræ jus marito competit. 1. 13. 36.
 emphyteusis utile dominium ob caducitatem, vel aliter amissum cum ipsa proprietate consolidatur, & ad proprietarium spectat. 1. 20. 40.
 Intelligitur quoad proprietatem, non quoad usum fructum, qui penes fructuarium remanet. 1. 20. 42.
 emphyteusis ex pacto, & providentiâ bona, vel ipsum jus emphyteuticum in præjudicium successorum alienari, non possunt, etiam cum assensu Domini, 2. 4. 32.
 emphyteusis etiam hæreditaria alienari, nequit, irrequisito Domino. 2. 4. 34.
 Emphyteusis cum feudo maxima similitudo. 2. 4. 35.
 emphyteusis ad feudum, & è contra, valet argumentum. 2. 4. 35.
 emphyteutæ aliter alienantes, privantur emphyteusi. 2. 4. 36.
 emphyteusis in alienatione necessaria an Domini consensus necessarius sit? 2. 4. 37.
 emphyteusis cujuslibet fructus, irrequisito Domino, tam ex causâ voluntariâ, quam necessariâ per emphyteutam rectè alienantur. 2. 4. 38.
 emphyteusis ex pacto, & providentiâ Majoratui æquiparatur. 2. 4. 130.
 emphyteusis hæreditariæ successor est, qui ultimi possessoris hæres existit. 2. 4. 135.
Empior.
 emptor, qui, receptâ, &, pretio non soluto, ad usuras

usuras recompensativas tenetur, non solum reddere, debet eas, quæ ratione fructuum commodum pecuniarium afferentium debentur: sed etiam eas, quæ ex fructibus voluptuariis oriuntur. 1. 34. 97.
Epaminondas.
 Epaminondas bellicosissimus Dux probè cecinisse, & saltavisse, laudatur. 1. 34. §. 1. 43.
Episcopus.
 Episcopus temporalem jurisdictionem exercens, laicus, quoad appellationes, reputatur. 1. 17. 96.
 Episcopi causas à suis Vicariis avocant. 1. 17. §. un. 4.
 Episcopus, si ex pecuniâ necessariò in pauperes erogandâ Ecclesiam construxerit, an in eâ arma propria apponere, possit? 1. 21. 25.
 Episcopus patri in actibus domesticis, & privatis reverentiam præstare, debet, quamvis in Ecclesiâ illum præcedat. 1. 29. 24.
 Episcopus extra territorium rectè confert. 1. 31. §. 1. 16.
 Episcopatus fructus successoribus sunt reservandi. 1. 31. §. 1. 16.
 Episcoporum ad nostras Ecclesias Cathedrales electiones antiquitus per Ecclesiæ Capitula factæ, ad Reges confirmandæ mittebantur. 1. 31. §. 2. 43.
 Intelligitur, juxta hujusmodi antiquam observantiam, sententiâ D. Covarruv. Regibus nostris in omnibus Regni Ecclesiis Cathedralibus Juspatronatus tribuentis. 1. 31. §. 2. 95.
 Episcoporum præsentationes in omnibus Hispaniæ Ecclesiis Reges nostri retinere semper. 1. 31. §. 2. 96.
 Comprobatur hoc jus multis rationibus, & auctoritatibus, necnon Apostolicis privilegiis. Ibidem.
 Episcopo, vel Parocho in aliquibus locis ex consuetudine ex bonis defunctorum, vestis aliqua, vel suppellex præstatur. 1. 31. 101.
 Lucrosa hæc successio appellatur. 1. 33. 102.
 Quæ præscriptio ad eam requiratur? 1. 33. 104.
 Episcopus, vel Parochus, quibus hujusmodi Lucrosa debetur, an vestem scissam, nondum sutam possint eligere? 1. 33. 105.
Equa.
 Equæ de ventre, jure Regio, pro nullo servitio regali capi, possunt. 1. 25. 73.
Eremi montes.
 Eremi montes, & similia, quæ in publico; neque in ullius bonis inveniuntur, pro derelictis habenda non sunt, sed ad Principem pertinent. 1. 27. 65.
Examen Apum.
 Examen apum, quod ex alvo alicujus evolaverit, quousque ipsius censetur? 1. 4. 78.
 Examinis cujusdam casus notabilis refertur, quod confederat in ipsius domini apum arboris ramo, quem in vicini fundum arbor porrexit; an stante statuto, ut fructus similibus ramorum in fundum alienum pendentiū, non ad dominum arboris, sed ad fundi vicini dominum spectent: examen relatum ad dominum arboris, sive apum, vel potius ad fundi vicini dominum pertineat? 1. 4. 79.
Excessus.
 Excessum, quos Domini vassallorum committunt in servitiorum personalium à vassallis exactione, tractatio proponitur. 1. 2. §. un. 2.
 Reditur ratio hujus tractationis. 1. 2. §. un. 2.
 Agitur tantum de excessu, non de obligatione vassallorum. 1. 2. §. un. 3.

Excessus in hujusmodi servitiorum exactione tripliciter considerantur. Primò, in qualitate servitiorum. Secundò, in modo exactionis. Tertio, in præstatione mercedis pro eis à Dominis debitæ. 1. 2. §. un. 4.
 Agitur primò de excessu in qualitate servitiorum. Ibidem.
 Agitur secundò de excessu in formâ exigendi servitiæ. 1. 2. §. un. ex num. 22.
 Agitur tertio de excessu circa mercedem solvendam. 1. 2. §. un. ex num. 81.
 Vide in verbo *Domini*, & in verbo *Vassalli*.
Excubia.
 Excubiæ jus, earumque onus vassallis indicere, eosque punire, si deficiant, ad Dominum pertinet. 1. 24. 102.
 Excubiæ circa onus aliqua remissivè; ne aliquis tempore pestis, aut belli, earum immunitate gaudeat: ad Magistratus, Regiosve officiales, forenses, viatores, & alios. 1. 24. 103.
 Et quid in Clericis? 1. 24. 105.
Executio. Executor.
 Executio rectè fit in fructibus rerum Majoratus, feudis, & similibus, & ipsæ res in pignus capiuntur, ad plura, remissivè de hujusmodi executionum materiâ 2. 4. 63.
 Executio hæc quomodo faciendâ? tractatur plenè ad tria principaliter consideranda. Circa *Ordinem, modum, & tempus*. 2. 4. 71.
 Executio (circa ordinem) an prius sit faciendâ in bonis liberis possessoris, & in illorum defectum, aut in subsidium, in fructibus Majoratus, aut feudi? 2. 4. 72.
 Executionem in bonis Majoratus procedere, nullâ in bonis liberis facta excussione, tenuerunt aliqui. 2. 5. 75.
 Executionem istam non aliter fieri posse in bonis Majoratus, quàm in defectum liberorum, verius resolvitur. 2. 4. 78.
 Diluitur argumentum in contrarium adductum. 2. 4. 80.
 Executio, si directè fieret in bonis Majoratus, aut feudi, nullâ in bonis liberis facta excussione, magnum præjudicium possessori irrogaretur. Ibidem.
 Et an præjudicium etiam considerari possit respectu fundatorum? 2. 4. 81.
 Executio prædicta, an & quomodo procedere possit, concurrentibus pluribus creditoribus in executione super fructibus, anterioribus sine assensu Regio; posterioribus verò cum facultate Regia? 2. 4. 90.
 Executionis hujus circa modum notantur aliqua. 2. 4. 101.
 Executio an ita fieri, debeat, ut ex ipsis fructibus prius congrua feudi, aut Majoratus possessoribus sit assignanda? Ibidem.
 Executione factâ in fructibus feudi prius congruam reservandam possessori omnes feudistæ resolvunt. 2. 4. 102.
 Executione factâ in rebus Majoratus, seu eorum fructibus an debeantur alimenta possessori? distinguunt Doctores, ut si Majoratus Dignitatem, seu Titulum Ducatus, &c. habeat, vel illum possideat persona illustris, alimenta ei reservari debeant: si minus, in possessore simplici Majoratus. 2. 4. 104.
 Servatur hoc etiam in Regno Valentie. 2. 4. 109.
 Executionis prædictæ circa tempus quid servandum? 2. 4. 110.
 Executiones istæ non perpetuæ; sed ad vitam dumtaxat

taxat possessoris durant Ibidem.
Executio ob delictum possessoris Majoratus, aut feudi ultra possessoris vitam non protenditur. 2. 4. 112.
Executio in fructibus feudi, aut emphytheusis an ultra vitam possessorum extendatur? 2. 4. 126.
 Negativam sententiam tenuerunt multi. 1. 4. 127.
 Distinguitur pro resolutione, inter feudum aut emphytheusim ex pacto, & providentiâ, & inter feudum, aut emphytheusim hæreditariam, & quid in utroque casu? 2. 4. 128.
Executores extra Civitatem, vel Viliam ad executionem faciendam exeuntes, etsi plures executiones uno tempore faciant, plura salaria percipere, non debent. 1. 25. §. un. 1. 0.
Exemptio.
Exemptionem omnimodam, sive superioritatem justè Civitates, Respublicæ, & Principes plures immemoriali præscriptione contra Imperium, & alia Regna habent. 1. 17. §. 7.
Expensa.
Expensæ pro justitiæ administratione per eum fieri, debent, cui jurisdictionis fructus competunt. Et in expensis Ministrorum, pauperumque carceratorum alimentis. 1. 21. 72.
Expensæ pro carceratis ad locum supplicii mittendis, si inopes sint, an per Dominos jurisdictionis faciendæ? 1. 21. 77.
Expensæ pro remissione rei, vel causæ de uno ad aliud Tribunal, à quo faciendæ? 1. 21. 78.
Expensæ pro faciendis cippis, catenis, compedibus, & similibus ad custodiam reorum pertinentibus, an sumptibus Dominorum jurisdictionis fieri debeant? 1. 21. 86.
Expensæ factæ principaliter pro alicujus utilitate non possunt repeti ab eo, in cujus commodum secundariò cedunt. 1. 24. 130.
Expensis communibus fieri debent ratiocinia communia; hæreditatum divisiones; declarationes peritorum, finium communium mensurationes, & similia. 1. 25. §. un. 188.
Expensis potentium quodlibet petitum expediri, debet. 1. 25. §. un. 191.
Exultatio.
Exultationes nimix, & risus exprobrantur. 1. 34. §. un. 54.

F

Facultas.

Facultas aliquid faciendi intelligenda est, ut quis ex bona fide, & humaniter agat. 1. 25. §. un. 16.

Falcidia.

Falcidiæ non imputatur perceptum ex industria hæredis, & non ex re hæreditaria; licet occasione hæreditatis, nec fideicommissario restituitur. 1. 14. 66.

Idem in donatione hæredi per Principem, licet occasione hæreditatis factâ. 1. 14. 67.

Falcones.

Falcones, Accipitres, & similes aves, quibus ad aucupium utimur, si oculos dominorum effugerint, sive consuetudinem redeundi deseruerint, an eorum dominium amittatur? 1. 12. 89.

Falcones, Accipitres, & similes suam naturalem libertatem non recuperare, & sic eos ab errantes, per quemlibet capi posse, & capientium fieri, tenent aliqui, qui rejiciuntur. 1. 12. 89. & 90.

Distinguitur tamen pro vera quæstionis resolu-

tionem. 1. 12. 91.
Falconem, sive Accipitrem, si quis cum sonalibus, vel aliis signis caperit, cujus sit? 1. 12. 92. & 93.

Falsa Moneta.

Falsæ monetæ criminis cognitio, an Dominis inferioribus ratione jurisdictionis sibi concessæ competat? 1. 21. 106.

Familia.

Familiæ apud nos vetantur transferri ex aliis Regni Oppidis ad Curiam Regiam, vel ad Civitates Hispanensem, & Granatensem. 1. 28. 204.

Familias apud nos extra Regna transferre absque Regia licentia prohibitum. Ibidem.

Conqueritur Author de hujusce rei in observantia; & quare? 1. 28. 205.

Familias transferre apud Romanos in urbe Constantinopolitana fuit etiam prohibitum. 1. 28. 206.

Familiæ ut conserventur, interest Reipublicæ. 1. 32. §. 1. 52.

Et in eo favor, & publica utilitas versatur. 2. 4. 87.

Familiarum decus, & splendor per divitias conservatur: per inopiam verò sordescit, ac deperditur. 2. 4. 25.

Familiarum splendor licet per armorum appositionem, seu aliis conservari, curatur. 1. 32. §. 1. 78.

Et per juris patronatus acquisitionem. 1. 3. §. 1. 80.

Famulus.

Famulis ad serviendum conductis major merces est præstanda, si grandioribus, & extraordinariis servitiis implicentur. 1. 25. §. un. 89.

Famulus plenè dimissus non censetur, si dominus calore iracundiæ eum increpans, dica ei ut à domo recedat. 1. 25. §. un. 123.

Famuli dominos deferentes, acceptas vestes, & pecunias anticipatas reddere, coguntur. 1. 25. §. un. 128.

Famuli, fugæ suspicione stante, an possint à Dominis propria autoritate capi, & vestibus spoliari? ad intellect. text. in l. 2. tit. 20. lib. 6. Recop. Ibidem.

Distingue inter vestimenta ad certum usum data, & ea, quæ ipsis famulis, ut ipsorum fiant, præstantur. 1. 25. §. un. 211.

Farina.

Farina non videtur nova, & diversa species à frumento, sed ea quæ latitabat, detecta. 2. 1. 53.

Farina an comprehendatur in statutis frumenti, aut tritici extractionem prohibentibus? 2. 1. 82.

Quid in statuto circa taxam tritici, aut frumenti disponente? 2. 1. 83.

Et vide in verbo *Fruentum*; & in verbo *Triticum*.

Fastidium.

Fastidium magnum mentibus ex continuatione laboris generatur. 1. 34. 12.

Fera.

Feræ in fundo per maris & fœminæ conjunctionem; non ex ipso fundo generantur. 1. 12. 65.

Feræ non sunt in dominio dominorum prædii; & quare? 1. 12. 67.

Feræ in fundo alieno captæ, non obstante domini fundi prohibitione, capientis sunt, neque ad earum restitutionem capiuntur. 1. 12. 69.

Limita de jure Partitarum. 1. 12. 73.

Feræ in alieno fundo, prohibente domino, capientur, tenentur actione injuriarum. 1. 12. 70.

Feræ, ante domini prohibitionem in locis apertis captæ, etiam de jure Partitarum venatoris efficiuntur. 1. 12. 79.

Feræ

Feræ in privatorum agris circumvallatis captæ, etiam ante domini prohibitionem, venatori, non quaruntur, sed eas restituere, tenetur. 1. 12. 80.

Feræ, quæ in vivariis, sive receptaculis circumvallatis custodiuntur, in fructu fundi sunt, & in dominio domini fundi clausi. 1. 12. 81.

Feræ hujusmodi fundi partes reputantur. 1. 12. 82.

Feræ, quæ in vivariis parvis circumvallatis sunt, ipsorum partes censentur; secus si in magnis. 1. 1. 84.

Feræ in saltibus spatiosis, licet circumvallatis, magis in sua naturali libertate censentur. Ibidem.

Et quæ dicatur in proposito sylva magna, vel parva? 1. 12. 85.

Feræ ex sylva non amplâ, & circumvallatâ extra septa captæ, cujus fiant? 1. 12. 87.

Feræ in sylva non amplâ, & circumvallatâ reclusæ custodiam domini fugientes suam libertatem adquisivisse, & nullius esse censentur. Ibidem.

Feræ extra vivaria captæ, si eundi, & redeundi consuetudinem habeant, cujus sint, & quid si eam consuetudinem amiserint? 1. 12. 88.

Ferarum nocivorum captiones præmiis excitandas, traditur? 1. 12. 148.

Feram si quis in loco non prohibito persequi, caperit, & in prohibito occiderit, an puniendus. 1. 13. 153.

Festum.

Festorum tempus potius in aliquo opere elaborando, quam in choreis vacando est consumendum. 1. 34. §. un. 63.

Fœtus.

Fœtus fœrum statim, ut nascuntur, bonæ fidei possessoris sunt. 1. 4. 80.

Feudum.

Feudi investituram Dominus directus antiquitus præstare gratis tenebatur. 1. 13. 44.

Feudi refutatio, seu renuntiatio fraudulenta quibus præsumptionibus dignoscatur? 1. 13. 69.

Feudi factâ concessione, in ejus fructibus Fisco tacita, & expressâ hypotheca competit. 1. 13. 89.

Feudorum ad instar in nostrâ Hispaniâ Majoratus, Ducatus, Comitatus, & similibus dignitatum illustria fuerunt instituta, licet non in totum feudis assimilata. 1. 1. 96.

Feudorum, vel oppidorum fructus an sint dona annua, vel alia vassallorum munera tempore Paschatis, vel pro filiabus maritandis, vel aliis de causis Dominis, vel Baronibus præstari solita? Refertur negativa opinio. 1. 14. 11.

Feudi fructibus locatis, vassallorum dona Paschatis, vel alio tempore Dominis præstari solita in locatione non comprehenduntur. 1. 14. 10.

Feudi, sive Oppidi fructus esse dona supra relata, resolvitur. 1. 14. 24.

Feudi fructuum in locatione veniunt donativa vassallorum necessaria: secus voluntaria. 1. 14. 70.

Intellige; nisi personam Domini tantum, ipsiusque indigentiam respiciant. 1. 14. 71.

Declaratur ad id, text. in l. divortio 8. §. Quod in anno, ff. solut. matrim. 1. 14. d. n. 70.

Feudalium fructuum in liquidatione ad solutionem relevii, aut vitæ militiæ non computantur vassallorum munera, seu donativa, licet necessaria, & uniformia, & quare? 1. 14. 72.

Feudi fructus esse vassallorum munera, necessaria, concluditur. 1. 14. 75.

Feudi ad Majoratus, sive de feudatariis ad vassallorum Dominos, quando valeat argumentum? 1. 15. §. 1. 65.

Lagomez de Fructibus.

Feudalia jura non habent vim legum, sed specialium consuetudinum, quæ ad alias materias, quàm ad feudales, trahi, non debent. 1. 15. §. 1. 67.

Feudalium vassallorum, & nostrorum Burgenfaticorum ingens differentia, ut ex specialibus statutis aliquibus oneribus, & donativis astringantur; & de aliis, inter eos, differentiis. 1. 15. §. 1. 69.

Feudalium fructuum in liquidatione ad solutionem relevii, multæ, & confiscationes in multis Provinciis computantur. 1. 20. 44.

Limitatur in Regno Neapolitano, & quare? 1. 20. 46.

Feudi revocatâ alienatione, multas in fructuum restitutione comprehendit? DD. Neapolitani fatentur. 1. 20. 47.

Feudum constitui, potest in sigilli emolumentis. 1. 20. 55.

Feudo alienato, an novus Dominus arma prioris Domini possit tollere, & sua collocare? 1. 21. 34.

Feudum ex pacto, & providentiâ absque Regio & agnatorum assensu alienari: non potest. 2. 4. 27.

Feudum ex pacto, & providentiâ, licet stante consuetudine, quod non sit necessarius agnatorum assensus, possit absque ipso alienare, nusquam tamen absque Regio assensu potest alienari. 2. 4. 28.

Feudum hæreditarium similiter absque Regio assensu alienari, nequit. 2. 4. 29.

Feudi cujuslibet fructus rectè alienantur absque Regio, & agnatorum assensu. 2. 4. 30. 75. 1. & 2. 5. 65.

Feudi, seu Majoratus fructus rectè absque Regio assensu hypothecæ subjiuntur, aut obligantur. 2. 4. 56.

Quid in fructibus hæredamentorum Cathalonix? 2. 4. 60.

Intelligitur similis alienatio, aut obligatio ad vitam tantum possessoris. 2. 4. 62.

Feudi fructus sequestrantur pro qualibet obligatione. 2. 4. 67.

Et an in hoc casu jurisdictio sit sequestranda? Ibidem.

Feudi, aut Majoratus fructus veniunt in judicium concursus creditorum. 2. 4. 69.

Quid, stante prohibitione per fundatorem, ne pro debitis possessoris possit fieri executio in prædictis fructibus? 2. 4. 70.

Feuda ex pacto, & providentiâ Majoratui æquiparantur; secus si hæreditaria sint. 2. 4. 130.

Feudum si sit ex pacto, & providentiâ; jure sanguinis in eo succeditur, sicut in Majoratu. Ibidem.

Feudi hujusmodi successor ad onera, vel debita ultimi possessoris non tenentur. 2. 4. 132.

Feudi hujusmodi successor nec pignorationes, aliæve obligationes ab antecessore factæ absque agnatorum consensu quoad fructus feudi præjudicabunt. 2. 4. 133. Nisi pro vita obligantis. 2. 4. 62.

Feudorum, seu Majoratum fructus separati, vel separandi, non sunt feudales, aut Majoratus, sed inter bona libera reputantur. 2. 4. 74.

Feudi hæreditarii successor est, qui ultimi possessores hæres existit. 2. 4. 135.

Feudi capaces non sunt Clerici, Monachi, aut Monasterium. 2. 4. 163.

Quid, quoad feudi fructus, seu commoditates? 2. 4. 163.

Et vide in verbo *Fructus*.

Fideicommissum.

Fideicommissario universali acquiruntur quælibet honorifica officia, jurisdictiones, Comitatus, aut Marchionatus tituli, & similia. 1. 31. §. 4. 30.

Fideicom

Fideicommissum.

Fideicommissi renuntiatio an, & quando, ob præjudicium creditorum, vel filiorum sit revocanda, aut in legitimam imputari, debeat? 2.5.130.

Declaratur text. in *in l. patrem 19. l. debitorem 20. ff. que in fraud. creditor. 2.5.132.*

Quid si cessio, aut renuntiatio extinctiva, vel translativa sit? 2.5.133.

Fidelitas.

Fidelitas Hispanorum erga suos Reges commendatur. 1.24.143.

Fides.

Fidei mentio in aliquo contractu, vel simili simpliciter facta, de humana intelligi debet, nisi aliud exprimitur. 1.30.120.

Fides Equitum, & Nobilium magna res, & magna æstimationis. 1.30.122.

In ejus observantiâ honor, decus, & omnis æstimatio, & fama consistit. 1.30.123.

Adducuntur in id l. 9. 21. & 22. tit. 21. part. 2. Ibidem.

Fides equitum, & nobilium omni utilitati præferenda. 1.30.124.

Fides nobilium, & militum vitæ etiam præferenda. 1.30.125.

Fidem hujusmodi frangere gravissimum est. 1.30.126.

Filius.

Filius vassallus ratione juramenti fidelitatis obligatus Dominum defendere, si contingat, Dominum, patremque vassalli periclitari, quem defendere, debeat? 1.30.128.

Filius vassallus an teneatur Dominum etiam contra patrem tueri? 1.30.130.

Filius patrem contra Religionem, aut patriam defendere, non debet. 1.30.134.

Filii Comitum, & aliorum titulorum, voce, *Señoria*, frequenter ex receptâ consuetudine honorantur. 1.30.154.

Filii cum patre una, eademque persona habentur? 1.30.3.7.

Filius pro substantiali parte parentis habetur. 1.30.3.9.

Filii Comitum, vel Marchionum invitâ parentum Comites, vel Marchiones dicuntur. 1.30.3.14.

Filii Regum, Reges etiam dicuntur, ad text. in *cap. cæpit. Hermenegildus Rex 24. quest. 1. 1.30.3.15.*

Filii Imperatorum Imperatores, & Augusti nuncupantur. 1.30.3.16.

Filii Fædatarii, Fædatarii etiam nuncupantur. 1.30.3.17.

Filius in vita patris quodammodo rerum paternarum dominus existimatur. 1.30.3.19.

Filius absens, juxta aliquos, gaudet privilegio immunitatis, aut exemptionis concessio his, qui præfentes sunt in aliqua Civitate, si pater sit præfens. 1.30.3.22.

Idem in quolibet alio privilegio ratione habitacionis, aut domicilii concessio. 1.30.3.23.

Filius privilegio fori paterni gaudet. 1.30.3.26.

Filius pauper, vel dives dicitur, secundum patris facultates. 1.30.3.30.

Filius benè admittitur ad officia publica, stante statuto, ut non aliter quis ad ea admittatur, nisi certam quantitatem bonorum habuerit, si ejus pater eam quantitatem habeat. 1.30.3.32.

Filius habere, videtur, quod pater habet, & è contra. 1.30.3.33.

Filius plura acquirit, vel facit, quæ nec patri acqui-

ri, vel fieri ab eo valent. 1.30.3.46.

Filii ex contractu pater non obligatur. 1.30.3.49.

Filius dominium, quod habet in bonis paternis, est improprium, & fictum. 1.30.3.51.

Filius in bonis paternis nullam administrationem, vel usum habet, sed tantum jus, seu dominium, vivente patre, sopitum. Ibidem.

Filius pauper, ob patris divitias, ad Sacros Ordines promoveri nequit, nisi ad titulum patrimonii. 1.30.3.52.

Nec sufficit, quod à patre divite alimenta jure naturali debita exigere, valeat. Ibidem.

Filii Imperatorum, Regum, aut Comitum, quod Imperatores, Reges, aut Comites appellentur, usus non servat. 1.30.3.60.

Filii primogeniti Regum, *Principis* nomine, & *Altiudinis*, voce decorantur. Cæteri verò filii, nuncupantur *Infames*. 1.30.3.61.

Declaratur text. in *d. cap. cæpit Hermenegildus Rex 24. quest. 1. 1.30.3.62.*

Filii Comitum, Marchionum, & aliorum Principum honorantur magis, quàm cæteri privati, & quo titulo salutentur? 1.30.3.63.

Filius potest, se obligare absque consensu parentum, & tenet obligatio, operas suas, pro arte addiscenda, incertum tempus locando. 1.25.5. un. 211.

Et an hæ obligationes in favorem hæredum Magistris exequantur; & è contra, ipsi conventionem ab antecessore factam implere, debeant? 1.24.5. un. 212.

Fiscus.

Fiscus excluditur à successione per virum & uxorem, tam jure communi quàm municipali omnium Regnorum. 1.27.121.

Amplia, & si matrimonium non fuerit consummatum. 1.27.124.

Amplia, etiam divortio facto sine culpâ conjugis superstitis. 1.27.125.

Fiscum alienis calamitatibus ditescere, non decet. 1.27.5. un. 29.

Flores.

Flores sui varietate, & specie mentem ad Deum, ipsiusque infinitam sapientiam, & omnipotentiam contemplandam elevant. 1.34.81.

Flumen.

Flumina, & similia loca, an quoad piscationem, aut venationem sint propria oppidorum? 1.12.235.

Flumina omnibus, etiam exteris communia sunt. 1.12.237.

Flumina in concessione generali non comprehenduntur. 1.19.32.

Forma.

Forma dat esse rei. 2.1.60.

Fortalitia.

Fortalitia reparare, ad ipsorum Dominos pertinet. 1.24.81.

Fortalitia Dominorum inferiorum in confinibus posita tempore belli, Princeps supremus custodire per suos milites potest. 1.24.122.

Fortalitia hæc an Princeps demolire, valeat, si hostibus adjumento esse possint? 1.24.124.

Quid si sint fortalitia Ecclesiæ, Episcopi, aliarumve Ecclesiasticarum personarum? 1.24.125.

Fortalitia in confinibus Regnorum posita magni habenda, ut præcipuum tutamen, & claves ipsorum. 1.24.134.

Fortalitia in confinibus Regni posita difficiliter per Principem donanda, vel alienanda. 1.24.137.

Fratres.

Fratres.

Fratres Comitum, Baronum, aut aliorum Dominorum inferiorum an gaudere, debeant aliqua ex prærogativis, aut tractamentis ipsis Dominis debitis? 1.30.3.64.

Et quid, stante cessione Dominorum in ipsorum fratrum favorem? 1.30.3.65.

Fraudare.

Fraudandi non ita duobus patet occasio, quàm uni soli. 1.24.20.

Fructus. Fruentarius. Fruitio.

Fructus circa verbi originem variant DD. 1.1.2.

Fructus à *Frumere*, sive à *Frumine*, denominari ex Diu. Isidoro, 1.1.3.

Fructus à *ferendo*, dici, ex aliorum sententia. 1.1.4.

Declaratur in id text. in *l. item si fundi 10. ff. de usufruct. l. arbores, ff. eod. tit. l. usura pecunia 121. ff. de verbor. sign. 1.1.5. & 6.*

Fructus à *fruendo*, denominari, ex alia sententia 1.1.7.

Fructus tam à *Ferendo*, quàm à *Fruendo* dici; tenuit aliorum opinio. 1.1.8.

Fructus, pro concordia dissidentium opinionum, ut veram denominationem agnoscamus, distinguendum est inter propriam, & rigorosam ipsius significationem, & inter latam, & generalem 1.1.9.

Fructus verbi, propria, & rigorosa significatione inspecta, ea tantum utilitas, quæ ex re nascitur, fructus nomine venit; sed, juxta latam juris interpretationem, ea etiam emolumenta, quæ mediâ ex re proveniunt, fructus nomine comprehenduntur. 1.1.10. & 11.

Fructus denominatio quælibet ex relatis rectè procedit in primo casu prædictæ distinctionis: In secundò vero casu verior est ethymologia à *Fruendo*, deducta. 1.1.16. & 17.

Fructus jure civili in lata, & generali significatione frequentius accipitur; idè à *fruendo* securius denominari: & sub ea denominatione comprehendit quæcumque utilitatem, vel quodlibet emolumentum ad fruitionem quoquomodo spectans. 1.1.19. & 20.

Comprehenditur etiam quælibet fruitio in animo solùm, & voluntatis recreatione consistens, ut odoris, visus, &c. 1.1.21.

Fructus verbum comprehendit hujusmodi oblectamenta, licèt è terra non nascantur, vel licèt ex re immediatè non proveniant. 1.1.22.

Fructus etiam habetur, in qualibet alia re, voluntatem implere, quia species lucris est. 1.1.23.

Fructus est, liberalitatem exercere, aliumque beneficio debitorem facere. 1.1.24.

L. si pignore, versic. Ex quo, ff. de furt. adducitur. Ibidem.

Fruitio animi datur valdè æstimabilis in his omnibus, licèt nullum adsit pecuniarium lucrum. 1.1.26.

Adducitur in id elegans Senecæ locus. Ibidem.

Fructus etiam sunt, & sub generalitate superioris magis receptæ ethymologiæ comprehenduntur, qui consistunt in gemmis, & numismatis, si pro gemmis habeantur. 1.1.26.

L. numismatum 28. ff. de usufruct. Ibidem.

Fructus etiam dantur ex statuis, & imaginibus, qui fructus voluptatis dicuntur, & sic in eis usufructus constitui, poterit. 1.1.29.

L. statua 41. ff. de usufruct. Ibidem.

Et aliquando ex ipsis statuis, & imaginibus lucrum redigitur pecuniarium, 1.1.30.

Lagunez de Fruclibus.

Fructus alii referuntur voluptatis, & multoties pecuniarii; ut ex visu Leonis, Catulorum saltantium, & monstruorum diversi generis. 1.1.32.

fructuum genera supra relata, cum è re non ferantur, non possunt denominari à *frumere*, juxta primam opinionem; nec à *ferendo*, juxta secundam: sed à verbo *fruor*, uti latior significationem habente, 1.32.

fructus verbum in discursu hujus tractatus non in strictâ, & rigorosâ significatione, sed in latâ & generali, juxta juris civilis interpretationem, accipitur. 1.2.2.

fructus verbo, juxta latam juris interpretationem, comprehenditur quæcumque utilitas ex re, vel occasione rei proveniens. Ibidem.

fructus *diffinitio* adducitur, quam tradunt Riminaldus, Castill. & alii ex Marco Varrone. 1.2.3.

Rejicitur hæc diffinitio, ut diminuta, quia naturales tantum, & industriales fructus comprehendit. 1.2.4.

fructus diffinitio alia, quam ex Bald. & Rip. tradit Giurba, reprobatur ex eadem ratione. 1.2.5.

fructus diffinitionem alteram tradunt idem Giurb. & Guzman. ex *l. in fructu, ff. de usufr. legat.* quæ tamen rejicitur ex defectu differentiæ. 1.2.6. & 7.

fructus diffinendi animum non habuit Consul. in dict. l. in fructu; sed explicandi, fructuum maturitatem non expectandam, ut colligi possint. 1.2.8.

fructus diffinitio ex Oldrad. Alberic. Riminald. & aliis antiquioribus; ut sit quæcumque utilitas ex re, vel propter re quomodocumque proveniens. 1.2.9. Quæ tamen rejicitur, ut nimis generalis, & differentia itidem, carens. 1.2.10.

fructus proximè relata diffinitio, ex sententiâ antiquorum, comprehendit omnia rerum emolumenta, & utilitates: Et tamen omnia hæc in fructu non sunt. 1.2.11.

fructus non repu antur ancillarum partus. 1.2.12. & 13.

fructus non sunt partes substantiales rei, ut ædificiorum columnæ, portæ, & similia, dirutis ædificiis, nec ad usufructarium spectant. 1.2.14.

Fructus non sunt animalium demortuorum pelles. 1.2.15.

Fructus non est incrementum latens per alluvionem fundo adauctum. 1.2.16.

Fructus diffinitiones traditæ per Oldrad. & Riminald. comprehenduntur omnia lapidinarum, & aliarum rerum emolumenta, etsi fructus non sint. 1.2.13.

Reprobantur prædictæ diffinitiones Oldrad. & Riminald. ut nimis generales, & sine aliquâ differentia. 1.2.25.

Fructus *diffinitio nova* ex Authore proponitur. 1.2.26. cum seqq.

Fructus diffinitio ex Authore, ostenditur integra, & ex omni parte perfecta, constansque genere, & differentia. 1.2.29. & seqq.

Fructus in diffinitione ab Authore propositâ, quodnam sit genus; & quæ rerum emolumenta sub eo comprehendantur? 1.2.31. & 32.

Fructus in præfatâ Authoris diffinitione. quæ sit differentia? 1.2.33. & seqq.

Fructus, ut sint emolumenta, quæ, salvâ rei substantiâ, & ad usum hominis proveniant, loco differentia requiritur Author. 1.2.33. & 34.

Fructus diffinitiones Oldradi, Riminald. & aliorum defenduntur ab argumentis contra eas objectis, ex verbis loco differentia in diffinitione ab Authore propositâ, traditis. 1.2.35. & 35.

Fructus diffinitio ab Authore proposita per suam differentiam

ferentiam excludit quæcumque rerum commoda, quæ ipsa rerum partes substantiales sint. Ibidem.

Fructus diffinitio ab Authore proposita per suam differentiam excludit incrementum latens alluvionis, ut ipsius rei pars principalis, 1. 2. 36.

Fructus diffinitio ab Authore proposita ex sua differentia excludit, si qua rei portio defecta portioni non defectæ accrescit: nam tunc huiusmodi utilitas, ut pars principalis, ad dominum portionis non defectæ, non ad fructuarium, ut fructus, pertinet, 1. 2. 38. & 42.

Fructus diffinitio ab Authore tradita ex suâ differentia servitutes prædiorum excludit, 1. 2. 44.

Fructus diffinitio ab Authore tradita ex suâ differentia excludit arborum sylvæ non cædua emolumenta, & lapidicinas non renascentes; quia ex huiusmodi arborum, lapidum ve excisione perimeretur substantia rei, 1. 2. 47.

Fructus diffinitio ab Authore proposita etiam excludit partus ancillarum ex ejus ultimis verbis: *Ad usum hominis inductum*, 1. 2. 48.

Fructuum appellatione, juxta aliquorum Doctorum sententiam, id solum comprehenditur, quod ex ipsa re nascitur, ex eaque immediate percipitur, 1. 3. 1.

Adducuntur, pro hac sententia, text. in *l. item si fundi* 10. ff. de usufruct. l. arborea 59. §. 1. ff. eod. l. divorzio 8. §. Si vir, ff. solut. matrim. 1. 3. 1.

Ponderatur etiam, pro eadem sententia, text. in *l. apud Iulianum* 40. §. Fructus, ff. de legat. 1. qua urbanorum prædiorum pensiones fructuum appellatione non contineri, videtur, probari, 1. 3. 2.

Eadem sententia fulcitur ex text. notabili, & ad rem singulari in *l. usura pecunie* 121. ff. de verb. signific. 1. 3. 3.

Et ex *l. unic. §. unic. ff. de gland. legend.* 1. 3. 4.

Referuntur DD. qui pro hac sententia resolvunt, 1. 3. 5. 6. & 7.

Fructuum appellatione non solum quod ex re nascitur; sed etiam quidquid occasione rei mediate, vel immediate provenit, comprehenditur, 1. 3. 8.

Fructuum nomine veniunt pensiones rusticorum, vel urbanorum prædiorum, interesse pecuniæ, & similia emolumenta mediate ex rebus provenientia. Ibidem.

Comprobatur hæc sententia ex text. in *l. usura* 34. ff. de usur. & opponitur dictæ legi *usura pecunie* 121. ff. de verb. sign. 1. 3. 9.

Fructuum nomine veniunt mercedes rusticorum prædiorum, servorum opera, vecturæ animalium, aut jumentorum, & similia emolumenta, quæ rerum occasione proveniunt, ad text. in *l. mercedes*, ff. de perit. heredit. optim. text. in *l. si navis* 62. ff. de rei vindic. 1. 3. 11. & 13.

Ponderatur ad id etiam text. in *l. usufructu legato*, ff. de usufruct. 1. 3. 12.

Fructuum nomine veniunt alia plura emolumenta, licet à terra non nascantur, nec ex re immediate proveniant, ad fructus voluptatis, sive recreationis; jurisdictionis proventus, & similia, 1. 3. 15.

Ponderatur, & declaratur subtiliter pro hac sententia text. in *l. item si fundi*, ff. de usufr. 1. 3. 16.

Referuntur DD. qui pro hac sententia resolvunt, 1. 3. 17.

Adducitur vera hujus quæstionis resolutio, & concordia horum DD. ibidem, & num. seqq.

Fructus verbum aliquando sumitur in propria, & rigorosa significatione; aliquando in impropria, latave juris civilis interpretatione, & quæ emolumenta sub his acceptionibus fructus nomine veniant? 1. 3. 17. & 18. cum seqq.

Intelliguntur text. *dict. l. item si fundi*, *dict. l. usura pecunie*, & alia jura superius adducta pro prima sententia. 1. 3. 20. & 24.

Declarantur etiam *dict. l. usura* 34. *dict. l. prædiorum*, *dict. l. mercedes*, d. l. apud Iulianum, §. Fructus, ff. de legat. 1. pro secunda sententia relatæ. 1. 3. 23. & 14.

Fructus nomine veniunt pensiones prædiorum, interesse pecuniæ, & similia emolumenta, non ex ipsis rebus, sed mediate rerum occasione provenientia, accepto verbo *Fructus*, juxta latam, & generalem juris interpretationem. 1. 3. 21.

Fructus verbum Consulti, & Doctores magis improprium, & generalem significationem insequuntur in contractibus, & ultimis voluntatibus, & in quolibet alia fructuum acquisitione, vel restitutione, 1. 3. 23. in fin. cum seqq.

Fructus verbo pro latissima sui significatione accepto, ad cujuslibet emolumentum comprehensionem aliqui DD. sine aliqua distinctione utuntur. 1. 3. 30.

Fructus civiles dicuntur urbanorum, vel rusticorum prædiorum pensiones, interesse pecuniæ, & similia emolumenta mediate ex re, vel ejus occasione provenientia. 1. 3. 31. & 32.

Fructus ut quid dicatur, duo principaliter requiruntur, quæ indicantur. 1. 3. 33.

Fructus ut dicantur, requiruntur, quod emolumenta non perimant substantiam rei. Ibidem.

Fructus, ut dicantur, requiruntur renascentia, & quomodo hoc intelligatur? 1. 3. 34. & seqq.

Fructus nomine an veniant plura emolumenta? 1. 4. 1.

Fructus proprie sunt segetes omnes, fruges, & legumina. 1. 4. 2.

Fructus proprie sunt herba, fenum, & similia pascua. 1. 4. 3.

Fructus an sint spicæ, herbæ, & alia spolia, secatis, aut levatis fructibus in agris privatorum remanentia, & an dominis privativè competant? & plura de materia remissivè, 1. 4. 11.

Fructus appellatione glans quoque venit.

Fructus omnes comprehenduntur nomine *glans*. Ibid.

Fructus nomine comprehenduntur nuces, avellanæ, castanæ, pira, poma, & similia. 1. 4. 21.

Fructuum restitutio, si faciendâ sit ob moram, vel aliter, veniunt in restitutionem nuces, avellanæ, &c. 1. 4. 22.

Fructuum feudaliu in liquidatione pro solutione relevii ex fructibus feudi, comprehenduntur nuces, avellanæ, &c. 1. 4. 23.

Referuntur aliqua remissivè de præfatâ fructuum specie, scilicet avellanis, nucibus, & similibus. 1. 4. 25.

Fructuum istorum magnam copiam in Provincia haberi, Reipublicæ interest: & de huiusmodi frugiferarum arborum cura in conservationem, & de novis plantationibus. 1. 4. 25.

Fructus sunt fabæ, lentes, Cicera, & alia legumina. 1. 4. 34.

Fructus sunt, quæ ex hortis olitorii colliguntur, ut herbæ, caules, lactuca, & alia olera. 1. 4. 37.

Fructus similiter sunt flores. 1. 4. 38.

Lignum etiam, & canape. 1. 4. 39.

Crocus. 1. 4. 41.

Millium. 1. 4. 42.

Lupinum. 1. 4. 43.

Fructus quoque sunt folia arborum; sic hominum, morarum, & aliarum quarumlibet arborum folia pro alendo, maxime, pecore, hyverno præcipue tempore apta; & ad quem pertineant, ad usuarium, an verò ad proprietarium? 1. 4. 48.

Fructus

Fructus sunt aromata omnia, seu unguenta ex arboribus destilantia, seu aliter ex foliis, cortice, aut radicibus confecta. 1. 4. 53.

Fructus est, quidquid ex apibus provenit, ut cera, mel, examina, & alvearia. 1. 4. 77.

Fructus sunt lac, casæus, & butyrum animalium. 1. 4. 80.

Fructus sunt fætus pecorum, & an in fructuum restitutionem, seu acquisitionem veniant? 1. 4. 83.

Fructus dicuntur improprie, & abusive plura alia emolumenta, licet immediate, & rerum occasione proveniant. 1. 4. 89.

Fructus hodie habetur interesse recompenfativum, veluti lucri cessantis, & damni emergentis. 1. 4. 92. & 97.

Fructus jure civili Romanorum dicebatur interesse lucrativum pecuniæ, veniebatque, ut pecuniæ fructus in ejus restitutionem ob moram. 1. 4. 90.

Fructus, si prius fuerint petiti, alia in instantia peti, non possunt, condemnatione facta ad rei restitutionem, neque ulla facta mentione fructuum: Contra verò, si prius non fuerint petiti. 1. 4. 95.

Fructuum appellatione interesse recompenfativum comprehenditur. 1. 4. 97.

Fructus an veniant nomine interesse. 1. 4. 98.

Fructuum loco habentur mercedes Magistrorum, fabricorum, vecturæ navium, aut jumentorum. 1. 4. 113.

Fructuum reservatione comprehenduntur pensiones pellagiorum, pascuorum, apothecarum, & similia. 1. 4. 114.

Fructus est, rem pignori dare, licere, & locare, aut vendere ipsius rei commoditatem. 1. 4. 167.

Fructus rerum an, & quando sint ipsarum rerum accessiones, seu incrementa, in jure accrescendi, hæreditate servo relicta: in columnis, statuis, hortis, aquæductu, & similibus augmentis, quæ rebus noviter accedunt? 1. 4. 173.

Quando idem sit dicendum in fructibus harum accessionum, ad legatum ususfructus cum re majoratus consolidatum, censum redemptum, servitutem, vel alia augmenta rebus majoratus accedentia? 1. 4. 175.

Fructuum, aut lucrorum illicite quæstorum ex usura, quæstu meretricio, aut lupanari, vel aliter turpi, vel injusto modo, materia proponitur. 1. 4. 181.

Fructus illicite quæsti an considerentur ut tales in petitione hæreditatis, rei vindicatione: acquisitione per servos in favorem dominorum, & ad alios plures juris effectus, & dispositiones? 1. 4. 182.

Fructus verbi attenda lata, & generali significatione, quæ omnia emolumenta occasione rerum provenientia, etiam si ex eis non nascantur, in fructu esse dicuntur: an aqua per privatum fundum decurrens, in fructu etiam esse dicatur? 1. 5. 25.

Fructus sylvarum an, & quando arbores sint, ut consequenter per fructuarios excidi, valeant? 1. 6. 1.

Fructus utilissimi sunt arbores scissæ. 1. 6. 2.

Fructuaris in cætionibus ex sylva cædua, ut bonus paterfamilias procedere, debet. 1. 6. 23.

Fructuarii, & similes etiam in melius formam tei mutare, non possunt. 1. 6. 31.

Fructuarii malè re utentes proprium jus amittunt, & ad interesse, tenentur. 1. 6. 32.

Fructus fundi an habeantur, levatis fructibus, spicæ, aut vinearum folia, & similia? 1. 7. 1.

Distinguitur inter jus commune, & Regium, 1. 7. 2.

Refertur circa id negativa sententia. 1. 7. 3.

DD. quæ pro ea resolvunt. 1. 7. 4.

Lagomez de Fructibus.

Adducitur principale fundamentum pro ista sententia. 1. 7. 5.

Aliud pro eadem refertur. 1. 7. 6.

Rejiciuntur hæc duo fundamenta. 1. 7. 7.

Noviter fundatur isthæc negativa sententia. 1. 7. 9. & seqq.

Comprobatur etiam ex sacra pagina. 1. 7. 11.

Fructus fundi esse spicæ, & alia, collectis fructibus remanentia, fundatur. 1. 7. 15.

Fructus nomine quæcumque utilitas ex re proveniens comprehenditur. 1. 7. 16. & 17.

Fructus agrorum spicæ, & alia, collectis fructibus, remanentia, connumerari debere, de jure communi, concluditur. 1. 7. 25.

DD. pro hac sententia referuntur, 1. 7. 26. & 27.

Fructus agrorum de praxi Regni Aragonum non connumerantur spicæ, & alia, collectis fructibus, remanentia. Ibidem.

Fructus, juxta Oldradum, sunt emolumenta ex re, vel propter rem provenientia. 1. 8. 6.

Fructus omnes, & omnia in mundo hominis causa sunt creata. 1. 8. 14.

Fructus appellatione verius, juxta Authoris diffinitionem, ancillarum partus non comprehenduntur. 1. 8. 27.

Fructus an sint, necne, mineralia, vena marmoræ, aut lapideæ, aurea, vel argentea, & similia? 1. 10. 1.

Affirmativa proponitur opinio. 1. 10. 2.

Distinctio multorum inter lapidicinas renascentes, vel non, adducitur. 1. 10. 3.

Rejicitur hæc distinctio. 1. 10. 5.

Alia proponitur distinctio pro veriori resolutione. 1. 10. 6.

Agitur de primo distinctionis membro, & sub distinguitur. 1. 10. 7.

Fructus verbo in propria significatione accepto, lapidicina renascentes in fructu proprie non sunt: & quid si non renascantur? 1. 10. 9. & 10.

Fructus an sint lapidicina, si ex earum nova apertura fundus deterior reddatur? 1. 10. 11.

Fructuaris arbitrio boni viri in lapidum scissione se gerere, debet. 1. 10. 12.

Fructus rei judicantur juxta antiquam fruitionem dominorum, qui eam fruendam tradiderunt. 1. 10. 50.

Fructus fundi an sit thesaurus? 1. 11. 21.

Fructuum appellatione quæcumque utilitas ex re, vel occasione rei mediate, vel immediate provenit, connumeratur, maxime in latiori verbi *Fructus*, significatione. 1. 11. 23. & 24.

Fructus fundi reputatur mineralium utilitas. 1. 11. 26.

Fructus fundi sunt lapidicina, etiam si lapides scissi non renascantur. 1. 11. 27.

Fructus rerum Majoratus absque ullo onere restituendi possessori quærentur. 1. 11. 28.

Fructus prædii feudalis thesaurus reputatur. 1. 11. 34.

Fructus fundi dicitur etiam, quod mediate, vel ejus occasione percipitur, nisi per se quid diversum ab eo sit. 1. 11. 45.

Fructus fundi, vel territorii an sint venatio, & piscatio, & an ut fructus ad fundi, vel territorii Dominum pertineant? 1. 21. 1.

Fructus ita ingentes ex piscinis Marcus Caro Utiensis redegit, ut hæres à Luculo relictus pisces quadraginta novem millia vendiderit. 1. 12. 7.

Fructus quàm ingentes nostris temporibus, ex piscationibus percipiuntur. 1. 12. 15.

Fructus Episcopatus, beneficii, vel officii, aut juris Patronatus an sint collationes, electiones, promotiones, præsentationes & institutiones beneficiorum, & officiorum, 1. 31. 1.
 Resolvitur affirmativè. 1. 31. 3.
 Referuntur DD. Specialiter in collationibus loquentes. 1. 31. 4.
 Et in nominationibus. 1. 31. 6.
 Et in præsentationibus, ad plures quæstiones, remissivè. 1. 31. 7.
 Redditur ratio; quare hæc omnia fructus sint? 1. 31. 8.
Fructuum acquisitionis, & fructuum essentiæ materia, & tractatio pluries connexæ inveniuntur. 1. 31. 2.
Fructus reputatur vocis præstatio tam in Ecclesiasticis Congregationibus, sive Capitulis, quam in prophanis Parliamentis, & Curiis. 1. 31. 5.
Fructuum natura non debet esse consumptiva. 1. 31. 3. 4.
 Contrarium, num. 10. Ibidem.
Fructuum in perceptione non curatur de brevi, aut longa renascantia. 1. 31. 7. 37.
Fructus rei competunt cuilibet bonæ fidei possessori. 1. 31. 8. 4.
Fructus industriales bona fide percepti non restituuntur; re evicta. 1. 31. 8. 11.
Fructus naturales bona fide percepti, & consumpti, evicta re, non restituuntur; si perceptor locupletior factus non sit. 1. 31. 8. 13.
Fructuum acquisitio mala fide procedere, nequit. 1. 31. 8. 45.
Fructus beneficiorum, an sint collationes, similesve obventiones, & Ecclesiastici proventus? 1. 33. 1.
Fructus nomine tantum veniunt emolumenta illa, quæ certam annuam erogationem habent. 1. 33. 17.
Fructus Fæudi, juxta aliquos, non habentur, neque in fructuum restitutione comprehenduntur dona, aut munera Baronibus per vassallos liberaliter præstita. 1. 33. 19.
 Idem in donationibus, seu Regiis concessionibus aliqua officia exercentibus factis. 1. 33. 20.
Fructus non habentur quæsitæ intuitu personæ. 1. 33. 23.
Fructus non sunt liberi hominis labore quæsitæ. 1. 33. 25.
Fructus an habeantur extraordinarii proventus, qui in collationibus, ultra pensionem ordinariam, præstari, solent, ut par capponum, ova, plaustrum lignorum, & similia? 1. 33. 37.
Fructuum nomine venit, si quid consuetudine, seu aliter necessariò ex hæreditatibus Parochorum decedentium Episcopis, vel aliis competat. 1. 33. 37.
Fructus voluptatis non solum animi recreationem, sed & pecuniarium commodum respiciunt. 1. 34. 17.
 Et hi fructus æstimandi sunt in fructuum restitutione. Ibidem.
 Qui sint isti fructus? traditur. 1. 34. 18.
 Elegans adducitur exemplum in l. statua 48. ff. de usufr. Ibidem.
Fructus voluptatis percipiuntur ex statutis, seu hominum imaginibus, & aliis picturis Ibidem.
Fructus istarum rerum principaliter consistit in visus delectatione, animique recreatione. 1. 34. 19.
 In his animi recreationibus optimus fructus considerandus. Ibidem.

Refertur in id elegans Senecæ locus. 1. 34. 29.
Fructus ex eo quis habere intelligitur, ex quo animi recreationem habuit, voluptatemque explevit. 1. 34. 20.
Fructus pecuniarii considerari, possunt in statutis, imaginibus, aut picturis, ultra voluptatem. 1. 34. 30.
 Possunt in loco opportuno collocari, ut pro earum visa aliquis nummus ab ingredientibus pendatur. Ibidem.
 Adducitur exemplum de Leone, fera, vel alia bestia interclusa, quam qui videre, appetit, pro eo nummum solvit. Ibidem.
Fructus voluptatis referuntur, qui pro quibusdam animalibus, vel monstris videndis, percipiuntur, ut pro visu Catuli, Ursi, alteriusve animalis saltantium ad nutum domini, vel ad sonum tubæ: & aviculæ auditu ad loquelam, vel cantum assuefactæ. 1. 34. 32.
 Vel pro vivendis elephantis, puerulis duo capita habentibus, vel aliis mirabilibus. Ibidem.
Fructus alii voluptatis referuntur, gemmarum nempe, annullorum, & supellectilium, antiquæ avorum ensis, sive armorum, aut insignis alicujus sancti reliquiæ, aut picturæ, & similia antiquarum, vel pretiosarum rerum. 1. 34. 38.
Fructus hujusmodi rerum in eo consistit, ut ad solum corporis, vel domus ornatum, & ostentationem familiarum habeantur. Ibidem.
 Adducitur in comprobationem text. in l. numismatum 28 ff. de usufr. 1. 34. 62.
 Et in l. Julianus 9. §. Si tibi decem, ff. ad exhibend. 1. 34. 63.
Fructus alii voluptatis sunt in grandioribus arboribus (alias infructiferis) propter earum amantatem, visum, & alias recreationes. 1. 34. 64.
Fructus hujusmodi non nunquam rediguntur ad redditum pecuniarium. 1. 34. 65.
Fructus voluptatis, maxime apud Romanos, magni habitus, & pretio æstimabantur, & super eis usufructus constitui, solebat. 1. 34. 67.
Fructus prædicti referuntur in l. acquissimum, §. Fructuarius, vers. Etsi, ff. de usufruct. 1. 34. 67.
Fructuarii non licet excidere arbores licet infructuosas, deambulationes tamen opacas reddentes; etiam ut hortos olitorios, vel quid aliud ad redditum proficuum efficiant. 1. 34. 70.
 Text. in dict. l. acquissimum, §. Fructuarii, vers. Si forte, ff. de usufruct. Ibidem.
 Neque arundineta, & saliceta, ad text. in l. si alius, §. Nolumus, ff. quod vi aut clam. 1. 34. 71.
Fructus voluptatis in hortis aromatariis, aut pensilibus referuntur. 1. 34. 75.
 Text. in l. Urbana 198 ff. de verb. signific. declaratur. Ibidem.
 Reducuntur sæpè hi fructus ad lucrum pecuniarium. 1. 34. 77.
 De alio fructu spirituali hortorum tractatur. 1. 34. 81.
Fructus honorifici jurisdictionis quomodo taxandi, & ad quam rationem? 1. 34. 113.
Fructus voluptatis tres principalissimæ species dantur. Scilicet, ex theatri representationibus. Ex musica; & ex choreis, aut saltationibus. 1. 34. 9. un. 63.
Fructus Verbum, ut genus generalissimum se habet, fructus, frumentum, & alia similia comprehendens. 2. 1. 2.
Fructus verbo, respectu generis sub alterni, comprehenduntur fruges, frumentum, triticum, & similia. Ibidem.
 Fructus

Fructus in leguminibus consistentes, qui sint? & in quo ab aliis differant? 2. 1. 100.
 Dicuntur à legendo. Ibidem.
Fructus naturales, seu industriales, si ex arbore aliena fundi vicini in alterius fundum ceciderint, & aliquis eos collegerit, vel, immisso pecore, depascatur, in factum, vel ad exhibendum tenetur. 2. 2. 2.
 De jure nostro in l. 18. tit. 28. p. 7. quid, circa hos fructus colligendos servetur, & intra quod tempus? 2. 2. 4.
 Contrarium servatur de jure Saxonico, ex quo dicti fructus sunt domini, in cujus fundum ceciderint. 2. 2. 5.
 Imò eodem jure permittitur prædictis dominis percipere fructus ex ramis alienis ad suum fundum pendentes. Ibidem.
 Improbatur hujusmodi Saxonico statutum. 2. 2. 6.
Fructus pendentes ipsius rei pars esse, dicuntur. 2. 4. 1.
 Et rei appellatione veniunt. 2. 4. 2.
 Et eadem res, eodemque jure, ac ipsa res principalis judicantur. 2. 4. 3.
 De eis remissivè, quando in legato, emptione, confiscatione, & aliis dispositionibus comprehendantur? 2. 4. 4.
Fructus separati, vel separandi per se principaliter considerati diverso jure, ac ipsa res principalis, censentur. 2. 4. 5.
 Nec de ejus substantia dicuntur, sed quid diversum, & separatum. 2. 4. 6.
 Eorum nomine res, aut ejus pretium non continentur. 2. 4. 7.
Fructus, in ipsorum alienationibus, ut separati, vel separandi, nec ut quid accessoriè ad fundum; sed ut quid distinctum habendi. 2. 4. 10.
 Inferuntur plura ex hac inter fructus, & ipsam rem, differentia. 2. 4. 11.
Fructus separati, vel separandi non sunt Majoratus, vel ejus pars, sed bona libera reputantur. 2. 4. 12.
 Nec feudales, quoad feudum. 2. 4. 13.
 Nec emphytheusis partes dicuntur. 2. 4. 14.
 Nec Commendarum. 2. 4. 15.
 Nec beneficiorum, aliarumve rerum spiritualium. 2. 4. 16.
Fructus non comprehenduntur in rei prohibita alienatione. 2. 4. 18.
 Declaratur; cum mera tantum facultas fructus percipiendi conceditur. 2. 4. 19.
Fructus rei prohibita alienari rectè per possessores alienantur. 2. 4. 20.
 Effet alias inutile possidenti feudum, Majoratum, aut emphytheusim. 2. 4. 23.
Fructus rerum immobilium minorum rectè per tutores, & curatores absque decreto, & aliqua solemnitate venduntur, vel aliter alienantur. 2. 4. 42.
Fructus rerum Majoratus, & similia absque aliqua facultate hypothecæ rectè subjiciuntur, aut obligantur. 2. 4. 56. & alienantur. 2. 5. 62.
 Item fructus hæreditamentorum Cathalonæ. 2. 4. 60.
 Intelligitur ad vitam tantum possessoris. 2. 4. 62.
Fructus feudi sequestrantur pro qualibet obligatione. 2. 4. 67.
 Et an jurisdictio possit sequestrari? Ibidem, & supr. in verb. Feudum.

Fructus dotales, an & quando propter debita à marito contracta alienari, possint, & in causam executionis capi? 2. 4. 167.
Fructus dotales an alienari propter debita possint; si marito non remaneat, unde onera matrimonii sustentare, possit? 2. 4. 168.
 Quid si debita pro alenda uxore, filius, & familia maritus contraxerit? 2. 4. 169.
 Et quod in debito pro mercede domus à marito conductæ? 2. 4. 170.
 Et quid ob delictum mariti an dotis fructus confiscari, valeant? durante ejus vita. 2. 4. 171.
Fructus nomine usufructus non venit: è contra usufructus, aut commoditates fructus appellatione comprehenduntur. 2. 5. 5.
Fructus Majoratus, si possessor alienet, obligatur actione tantum personali, non reali. 2. 5. 62.
Fructus rerum incommunicabilium, rectè inter conjuges communicantur. 2. 5. 107.
Fructus adventitiorum uni ex filiis per patrem donati an sint conferendi? 2. 5. 114.
 Quid si pater non expresse donet, sed filium eos percipere, permittat? an sint conferendi? 2. 5. 126.
Fructuum legatarius in singulos annos; post annum inceptum ante fructuum perceptionem decedens nihil ad hæredes transmittit, ut nec usufructuarius. 2. 6. 15.
Fructuum certa pars ex fundo relicta in testamento, an pro prima tantum vice, vel quotannis debeatur? 2. 6. 24.
Fructibus alicujus fundi relictis in ultima voluntate, vel per contractum concessis, an solum pro prima vice, vel potius quotannis relictis, aut concessis censentur? 2. 6. 46.
Fructus beneficiorum, & similia rerum spiritualium, temporales sunt. 2. 7. 2.
Fructus rerum spiritualium, aut Ecclesiarum rectè per earum administratores absque aliqua solemnitate alienantur. 2. 7. 5.
Fructus prædictarum rerum rectè obligantur: hypothecæ subjiciuntur, vel consignantur, pro debiti solutione, per beneficiorum possessores: capiuntur etiam pro executione, & ad concursum creditorum trahuntur. 2. 7. 7.
Fructus hujusmodi capiuntur etiam pro solutione dotis per beneficiorum sorori promissæ, vel de jure debita. 2. 7. 9.
 Limitatur id tripliciter, & intelliguntur hujusmodi obligationes, & executiones. 2. 7. 10.
 Primò: ut non procedant, nisi in subsidium aliorum honorum patrimonialium. 2. 7. 11.
 Secundò: ut tantum sustineantur pro vita beneficiarii. 2. 7. 12.
 Tertiò: relicta ipsi beneficiario congrua, ut se decenter alere, possit. 2. 7. 13.
 Frugalitas.
Frugalitas etiam pro parsimonia, temperantia, moderatione, & pro omni virtute accipitur, quæ rem familiarem conservat, & auget. 2. 1. 10.
Frugalitas est omnium virtutum genitrix. 2. 1. 11.
Frugalitas valde prodest ad repellendam egestatem, & divitias augendas. Ibidem.
Frugalitas qua in opinione fuerit apud Epicurum, Socratem, & alios Philosophos? 2. 1. 12.
Frugalitate, & temperantia deficiente, facile ad paupertatem devenitur. 2. 1. 14.
Frugalitas non ita strictè sumenda, ut nimis parcè, & avare rebus suis quis utatur. 2. 1. 15.
 Frugalitas

Index Rerum

Frugalitas est virtus media inter prodigalitatem, & avaritiam. 2. 1. 16.

Frugalitatis virtutes plura referuntur encomia, & laudes. 2. 1. 17.

Frugi. Frugum.

Frugi verbum indeclinabile hominem diligentem, & officiosum denotat. 2. 1. 7.

Frugi significat hominem bonum, virtute præditum, & modestum. 2. 1. 8.

Frugi verbum addita voce, Bone, significat hominem in victu, vestitu, aliisque sumptibus, & in suis rebus temperatum. 2. 1. 9.

Frugum nomine, quæ emolumenta, seu fructus comprehendantur? 2. 1. 3.

Quid distet inter verbum fruges, & verbum Legumina? 2. 1. 4.

Referuntur ex bonis litteris plures elegantes acceptiones ad verbum fruges. 2. 1. 6.

Frumentum.

Frumentum quid significet? 2. 1. 43.

Frumentum accipitur in genere, & in specie: & quid sub unaquaque acceptione significet? 2. 1. 45.

Frumenti extractione prohibita triticum tantum, non hordeum, avena, aut similia continentur. 2. 1. 46.

Frumentum subripuisse accusatus, si non triticum, sed hordeum, vel havenam subripuisse probetur, an ex tali probatione puniri, debeat? 2. 1. 47.

Frumenti appellatione an comprehendatur farina? 2. 1. 49.

Refertur, & fundatur affirmativa opinio. 2. 1. 50.

Refertur, etiam, & fundatur negativa? 2. 1. 55.

Distinguitur, pro concordia istarum opinionum. 2. 1. 63.

Et vide in verbo Farina.

Frumenti nomen aliud; aliud farina. 2. 1. 56.

Frumenti forma alia; alia farinæ. 2. 1. 59.

Frumenti forma ex farinæ confectione mutatur. Ibidem.

Frumenti forma ita extincta manet per mutationem in speciem farinæ, ut ad pristinam formam, vel materiam reduci, non possit. 2. 1. 61.

Frumenti extractionis prohibitio an ad panem coctum extendatur? 2. 1. 89.

Frumentum magis distat à pecunia, quam farina à frumento. 2. 1. 92.

Frumentum, aliasve res extrahi prohibitas pro necessario victu extrahens statuti pœnam non incurrit. 2. 1. 99.

Furcarum erectio.

Furcarum erectio est jurisdictionis signum. 1. 21. 35.

Furcarum erectio an ei competat, qui cognitionem tantum criminalem habet, absque capitalium pœnarum executione? 1. 21. 40.

Quid si unus condemnationem; alius verò executionem habeat? Ibidem.

Furcas erigere an valeat socius in jurisdictione, invitis consociis? 1. 21. 48.

Furcæ ad erectionem poterit Dominus meri imperii compellere privatum, ut vendat partem fundi, si locum non habeat, ut commodè apponatur. 1. 21. 42.

Furnus.

Furnum ædificare populus non est prohibendus ob id, quòd ad furnum privati per longum tempus omnes populi vicini accessere; nisi alias prohibitus acquivit prohibitioni. 1. 15. §. 4. 18.

Furtum.

Furta, si extra territorium subditis fieri, acciderit, Domini, aut Villæ ad emendam, vel latrones persequendos, non tenentur. 1. 24. 77.

Limitatur in Principibus Superioribus propter pedagia, & vectigalia, quæ à vassallis percipiuntur. 1. 24. 78.

G.

Gabella.

Gabella ex nive suo tempore coacervatà, & vendita an debeatur? 1. 4. 132.

Gabella ex aquæ venditione an debeatur? & quid si aqua publica, vel privata vendatur? 1. 5. 93.

Gabella ex nivis venditione an debeatur? 1. 5. 96.

Gabellæ immunitate gaudent, apud nos, equi, muli, & mulæ cum sella, & fræno venditæ, ex l. 34. tit. 18. lib. 9. Recopil.

Gabellarum immunitas tempore penuriæ an per Dominos inferiores, Regiosve Magistratus, rusticis, aut forensibus concedi, valeat, ut magis ad victualia in Civitatem ad sportanda invitentur? 1. 28. 144.

Gabellæ immunitate sic concessa, quid dicendum circa Gabellarum conductoris præjudicium, an id per Civitatem de propriis suis, vel per Principem sit refarciendum? 1. 28. 147.

Gabellarum conductoribus liberum locationis usum præstare debet Princeps per se, suosque Magistratus? 1. 28. 148.

Quando ob contrarium factum suorum Judicum Princeps de evictione teneatur. Ibidem.

Et quando Princeps liberetur? 1. 28. 149.

Quid apud nos de praxi servetur? 1. 28. 150.

Quid in impedimento ex causa belli, pyratum, mutationis monetæ, & similibus? 1. 28. 152.

Gabella est solvenda ex decimarum fructuum venditione per conductores decimarum. 2. 7. 30.

Gabriel.

D. Gabriel de Espinosa Ribadeneira ex primariis hujus Regiæ Curie Advocatus, laudatur. 1. 175 §. unic. 46.

Gaudium.

Gaudia inter labores, & curas, pro eis sustinendis, sunt admiscenda. 1. 34. 4.

Genua.

Genua nulli alii hominum flectenda, nisi Papæ, aut Regi. 1. 30. 102.

Glans.

Glandum pastura an comprehendatur, concessa in aliquo oppido jure pascendi, aut etiam eo immemoriali præscriptione quæsitò? 1. 4. 16.

Et an prata privatorum? 1. 4. 17.

Et an jus aquandi? 1. 4. 18.

Glandis appellatione non venit fructus fagi, 1. 4. 19.

Intelligendum, nisi specialiter hæc jura, aut emolumenta concessa, aut præscripta sint. 1. 4. 20.

Glans verbum generalissimum, quos fructus comprehendat? 2. 2. 1.

Adducuntur in id text. in l. un. ff. de gland. legend. l. qui venenum 236. §. Glandis appellatione, ff. de verb. signific. l. qui servandarum 14. §. Si glans, ff. de præscript. verb. l. Julianus, §. Glans, ff. ad exhibend. 2. 2. 2.

Glandis appellatione non tantum fructus omnes, sed & arbores veniunt. 2. 2. 8.

Glandes

& Verborum.

Glandes stristè, seu magis specialiter sumptæ pro fructibus dumtaxat quercuum accipiuntur. 2. 2. 9.

Glossa.

Gloss. Bart. & commun. DD. intellectus ad text. in l. divorzio, §. Si vir, ff. solut. matrim. rejicitur.

Gratia.

Gratiarum retentio tractatur, & circa eam aliqua in praxi expenduntur. 1. 12. 225.

L. 11. tit. 4. lib. 2. l. 1. & 2. cum seqq. tit. 14. lib. 4. Recopilat. adducuntur. 1. 12. 226.

Gratias concedere, de Regalibus Principis est, ex eoque mera liberalitate sine aliqua causa pender. 1. 15. §. 2. 13.

Intellige in merè gratiosis, & secluso tertii præjudicio. Ibidem.

Gratiarum inscriptiones in libris, vulgo de lo Salvado, plura exponuntur. 1. 15. §. 2. 19.

Gratiæ Regiæ, aut privilegia concessa in præjudicium communionis pactum in nostro Supremo Senatu retineri, debent. 1. 28. 252.

Gratianus.

Gratiani locus insignis explicatur. 1. 12. 178.

Gubernium.

Gubernium Monarchicum Aristocratico, & Democratico præferendum. 1. 24. 100.

H.

Habitatio.

Habitatio in fructu habetur. 1. 4. 108.

Habitacionum mutationem de una Provincia in aliam solus Princeps potest subditis suis prohibere: & ex quibus causis id fieri, debeat? 1. 28. 202.

Herba.

Herba, fœnum, & similia pascua propriè fructus sunt. 1. 4. 3.

Herba, fœnum, & similia pascua ad agri vel prati dominum, sive ad usufructuarium pertinent. 1. 4. 4.

Et quemlibet alium dominus prati, vel agri ab hujusmodi pastura arcere, potest. 1. 4. 5.

Herba, collectis fructibus, naturaliter nascens, communis esse, debet. 1. 7. 13.

Herbam, collectis fructibus, sponte nascentem vassalorum Domini vassallis prohibere, non possunt. 1. 7. 14.

Herba naturaliter nascens inter fructus debet computari; maxime attenda verbi Fructus, rigorosa significatione. 1. 7. 18.

Herba in fundo nascens ipsius domini est, quin, eo invito, aliis eam depascere, liceat. 1. 7. 20.

Herbam, & spicas depascere in fundis privatis, levatis fructibus, an dominus, de jure communi, prohibere, possit? 1. 7. 53.

Hæres. Hæreditas.

Hæres, si quid à creditoribus hæreditariis ex remissione, vel transactione habuerit, hoc hæreditatis lucro non cedit, nec aliis creditoribus, aut fideicommissario restituendum. 1. 14. 21.

Hæreditatis possessor, si quid indebite causa hæreditatis exegerit; hoc cum ipsa hæreditate restituere, non debet. 1. 14. 22.

Hæreditatis petitione non venit, quod hæres putativus indebite exegerit. 1. 14. 68.

Hæreditatis jacentis fictio inducitur, extraneis hære-

dibus institutis inter mortis, & aditionis tempus, & quarè. 1. 31. §. 8. 78.

Hæreditamenta.

Hæreditamenta, quæ in Principatu Cathalonie in capitulis matrimonialibus ad favorem filiorum fieri, solent revocari; vel de eorum bonis aliquid alienari, per ea facientes non potest: fecus, quo ad eorum fructus. 2. 4. 51.

Homagium.

Homagium quomodo per vassallos feudales Dominis sit præstandum? An stando, vel flexis genibus. 1. 30. 101.

Homagium quid sit, & quotuplex, & de ejus forma, & alia plura. 1. 30. 107.

Homagium frequenter cum juramento fidelitatis confunditur. 1. 30. 111.

Homagium quomodo novo Regi per Castellanum sit præstandum? 1. 30. 113.

Homagium quomodo præstandum per milites, commendatarios, & alios? 1. 30. 114.

Homagium, quod in Hispania, vulgo, pleyto homenage, appellatur, an vim juramenti habeat? 1. 30. 115.

Homagii in præstatione nullum juramentum interponitur, vel per Deum, vel aliquam rem sacram promissio exigitur. 1. 30. 116.

Homagii propter violationem in perjurium quis non incidit. 1. 30. 117.

Homagii per præstationem non impletur, quoties lex juramentum requirit. Ibidem.

L. 26. tit. 11. part. 3. declaratur, l. 22. tit. 21. part. 2. in comprobationem adducitur. 1. 30. 118.

Homagium solemne frangere, gravissimum est. 1. 30. 126.

Homagii fractores, & si perjurii non sint; infamie notam incurunt. 1. 30. 127.

Homo.

Hominis Dignitas extollitur. 1. 8. 15.

Homines unde originem habuisse dixerint Ethnicis, & aliæ hominis laudes. 1. 8. 16.

Hominem accessione fructuum venire, absurdum visum est. 1. 8. 17.

Homines rerum varietate recreantur. 1. 34. 12.

Hominis interest, hominem beneficio affici, & ita debitorem beneficii sibi querere. 1. 31. 16. & 1. 34. 27.

Homines læti, & continuo ilares Dei obliviscuntur. 1. 34. §. un. 84.

Honestas.

Honestas ab omni superioritate, & obligatione excepta censetur. 1. 25. §. 1. 15.

Honestas non solum in factis, sed etiam in dictis servanda. 1. 34. §. unic. 23.

Hortus.

Hortorum plures voluptates, & sensuum recreationes describuntur. 1. 34. 76.

Horti, sive jardeni magni apud antiquos habiti. 1. 34. 83.

Hortos antiqui ornatissimos, & amenissimos habuerunt. 1. 34. 84.

Hortorum pensilium Semiramis, eorumque mira structura, & ornatissima amenitas describitur. Ibidem.

Hortorum pensilium Thebarum in Ægypto descriptio. 1. 34. 85.

Horti alii etiam antiquitati celeberrimi referuntur. 1. 34. 86.

Horti apud Romanos plures laudatissimi referuntur. 1. 34. 89.

Horti

Horti celebratissimi Hesperidum, ipsorumque auri-feri fructus, sive poma. 1. 34. 91.
Hortorum hujusmodi fabula: & veritas. 1. 34. 92.
Hortus portatilis in Indiis fuisse, fertur in Regni Peruani Palatio, ex auribus, & aliis plantis; nec non, & animalibus aureis, & argenteis; multisque lapidibus pretiosis compositus. 1. 34. 93.
Hortorum ex amantitate non minima voluptatis, & delectationis fruitio percipitur. 1. 34. 94.
Hospitium. Hospitare.
Hospitia nulla Domini inferiores in vassallorum domibus per loca transeuntes pretendere, possunt. 1. 14. §. un. 28.
 Nisi in concessione vassallagii hoc etiam jus fuerit concessum. 1. 14. §. un. 29.
Hospitii jus inter Regalia connumeratur, nullique alii, quam superiorem non recognoscenti, competit. 1. 14. §. un. 30.
Hospitii Principibus debiti, tam in itineribus, quam in Curii Regiis plura adducuntur. Ibidem.
Hospitio pluries amicum in suam domum recipiens, in futurum recipere, non est cogendus. 1. 15. §. 4. 13.
 Nisi non jure familiaritatis, sed ex debito, aut servitutis jure hospitatum fuisse, aliunde constet, & de conjecturis in id convenientibus. 1. 15. §. 4. 14.
Hospitia an debeantur à vassallis Dominis inferioribus per vassallorum loca transeuntibus ratione jurisdictionis? 1. 26. 1.
 Quid circa hoc senserit D.D. Il dephonus de Olea? 1. 26. 2.
 Refertur Collantes distinctio inter vassallos feudales, & Burgenfaticos. Ibidem.
 Adducitur affirmativa opinio. 1. 26. 3.
 Resolvitur pronegativa. 1. 26. 4.
Hospitii jura pretendentes nullo alio titulo, quam ratione domini, inferiores Domini increpantur. 1. 26. 6.
 Idem in Baronibus, seu Dominis inferioribus suas terras, vel feuda de officio visitantibus. 1. 26. 7.
 Denegantur etiam ipsis Dominis, seu Baronibus lectus, & similia ad hospitalitatem pertinentia. 1. 26. 9.
Hospitare in suis domibus advenas vassalli cogi, non possunt per Dominos inferiores. 1. 26. 10.
 Respondetur contrariis opinionibus. 1. 26. 11.
 Improbatur Collantes distinctio inter vassallos feudales, & Burgenfaticos. Ibidem.
 Declaratur D. Olea opinio. 1. 26. 12.
Hospitia exhibere, debent Duces, Comites, & alii Imperatori, à quo feuda, vel dominia acceperunt. Ibidem.
 Constituitur differentia inter eos, & vassallos Dominorum inferiorum. 1. 26. 13.
Hospitia Dominis de urbanitate, vassallos teneri exhibere, Balmaseda defendit, qui tamen rejicitur. 1. 26. 14.
Hospitii onere vassallos non adstringi; limitatur tripliciter. 1. 26. 15.
Primo, in vassallis, qui apud nos dicuntur *Solariegos*. Ibidem.
 Idem in vassallis feudalibus, angariis, & parangariis. 1. 26. 17.
Secundo, nisi specialiter hoc jus hospitii concedatur. 1. 26. 19.
 Ad quod non sufficit generalis, sed specialis concessio requiritur. 1. 26. 29.
 Et hujusmodi concessiones quanto minus, vas-

sallos laedant, intelligendæ. 1. 26. 21.
 Et procedunt tantum cum Domini causâ visitationis, vel aliâ justâ, ad propria loca accedunt. 1. 26. 22.
 Et dummodo per transitum ad ea deveniant; nec longam, aut superfluum moram faciant. 1. 26. 24.
 Et suis sumptibus Domini in his hospitiiis cibaria habere, debent. 1. 26. 25.
 Idem apud nos servatur in hospitio nostris Regibus per Oppida, & Civitates transeuntibus, præstito. 1. 26. 26.
 Declarantur l. 2. 3. & 4. tit. 15. lib. 3. *Recopil.* cum l. 25. & 26. eod. Ibidem.
 Nec ligna, acetum, oleum, & similia ab hospitibus gratis præstanda. 1. 26. 27.
 Text. in l. *unic. Cod. de Salgam. hospitib. non præst. l. devotum, §. Solam, C. de metat. & Epidemetic. lib. 1. 2. l. 19. tit. 15. lib. 3. Recopil.* adducuntur. Ibidem.
 Mulctantur graviter victualia hæc gratis ab hospitibus ex postulantes, milites, maximè Magistratus, vel aliæ personæ, qui ex Regio decreto hospitantur. 1. 26. 29.
 Imò, nec sponte donata accipere, possunt. 1. 26. 29.
Tertio; limitatur superior negativa conclusio, nisi ad hospitia habenda adsit longissima, seu immemorialis consuetudo, aut præscriptio. 1. 26. 32.
Hospitare in suis domibus advenas vassalli per Dominos inferiores cogi, possunt, stante ad id immemoriali. 1. 26. 35.
 Procedunt hæc, maximè de jure Regio in l. 8. tit. 15. lib. 4. *Recop.* 1. 26. 36.
 Rejjicitur Balmased. opinio immemorialem in his servitiis excludentis. 1. 26. 37.
 Declarantur DD. per Balmased. adducti. 1. 26. 38.
Hospitii consuetudines, ne cum aliqua violentia, aut extorsione inducant, monentur Domini inferiores. 1. 26. 39.
 Securius, & absque animæ periculo facient, si ab his consuetudinibus abstineant. 1. 26. 40.
Hospitii in transitu Regis plura remissivè. 1. 26. 41.
Hospitii, quod in Curia Regia in singulis domibus privatorum Regi pro ipsorum, suorumque Ministrorum, aut Magistratum habitatione debetur, apud nos *Casade Apofento*, qualitas traditur remissivè. Ibidem.
Hospitium in Regno Aragonum Regibus iter facientibus non debetur. 1. 20. 42.
Hospitii emolumentum Consiliariis honorariis, & etiam emeritis debetur. 1. 26. 45.
Hospitium Regibus iter facientibus debetur etiam in Villis, aut Oppidis Baronum, aut Minorum inferiorum. 1. 26. 46.
Hospitii hujusmodi jus est munus patrimoniale; adstringitque omnes, qui specialiter non fuerint exempti. 1. 26. 47.
 Inferuntur aliqua circa personas ab hoc hospitalitatis munere exemptas. 1. 26. 48.
Hospitii ab onere an Ecclesiasticæ personæ, earumve domus sint exemptæ? 1. 26. 49.
 Refertur, & fundatur negativa opinio. 1. 26. 50.
 Maximè in Curii Regiis pro hospitio Principi, suisque Curialibus debito. 1. 26. 51.
 Resolvitur pro affirmativa opinione, & fundatur

datur in favorem Ecclesiasticarum personarum. 1. 26. 53.
Hospitandi non sunt Ambasiatores in domibus Prælatorum, aliorumque Clericorum, eis invitatis. 1. 26. 55.
 Nec ab eis lectus, aliave suppellectilia extrahi debent pro hospitalibus alibi faciendis. 1. 26. 56.
 In Regno Neapolis hospitia hæc, & lectorum, & similibus extractiones à Clericis fieri, prohibentur. 1. 26. 57.
Hospitari non debent milites, executores & similes personæ in domibus Clericorum. 1. 26. 58.
 Nec si in contrarium extet immemorialis consuetudo. 1. 26. 59.
 Procedunt hæc jure optimo, & Christianâ ratione; & quare? 1. 26. 60.
Hospitalitates in vassallorum domibus, ex eadem ratione increpantur. Ibidem.
 Referuntur DD. pro hac immunitate resolvers. 1. 26. 61.
 Limitatur conclusio in peregrinorum, & similibus pia hospitalitate. 1. 26. 62.
 Limitatur etiam in hospitalitate, quæ in Curii Regiis Principibus, pro eis, eorumque Magistratibus, & Curialibus hospitandis debetur, ad quam etiam Clerici tenentur. 1. 26. 64.
 Ipsa domus Clericorum, non eorum personæ obligatæ in hoc casu dicuntur. 1. 26. 67.
 Intelligitur in hoc casu doctrina D. Solorç. & Navarret. 1. 26. 68.
Hospitalitatis onus in Curii Regiis Principi debitum non solum Reale, & Patrimoniale est, sed magnam etiam præse fert justitiam propter incrementum reddituum domorum. 1. 26. 66.
Hospitalitatis munere exempti sunt Ecclesiastici, quoad milites, & alias personas transeuntes. 1. 26. 69.
Hospitandi munere in transitu Regis, vel Reginae non sunt exempti Ecclesiastici: si aliæ domus sæculares non sint. 1. 26. 73.
 Declarantur text. in l. *neminem, Cod. de Sacros. Eccles. l. 27. tit. 3. lib. 1. Ordinan. l. 7. tit. 21. lib. 2. ejusd.* Ibidem.
Hospitio Regi in Curia Regia præbendo, vulgo *Casade Apofento*, non sunt exempti Ecclesiastici. 1. 26. 74.
 Declaratur notabil. text. in l. 7. tit. 3. lib. 1. *Recopil.* Ibidem.
Hospitii onere exemptæ sunt Ecclesiæ, & Monasteria, etiam in adventu Regis, & si in privatorum domibus commoda hospitia non inveniantur. 1. 26. 75.
 Metatores id non servant, quâ poenâ puniantur? 1. 26. 76.
 Plura remissivè de hac immunitate. 1. 26. 77.
Hospitii onere an exempti sint parentes, aut fratres Clerici, alteriusve exempti cum eo habitantes? 1. 26. 79. & 109.
 Quid in aliis tributis, & muneribus? 1. 26. 80.
 Refertur affirmativa opinio. 1. 26. 81.
 Idem in locis in communione viventibus, quorum uni immunitas competit. 1. 26. 82.
 Refertur contraria negativa sententia. 1. 20. 83.
 Distinguitur inter onera Realia, seu Patrimonialia, & inter onera personalia, & quid in utroque eorum? 1. 26. ex n. 84.
 Et vide in verbo *Tributum*.
Hospitalitatis militum, vel aliorum in transitu, si in pecunia pendatur, an tunc exemptis sit servanda exemptio: ad viduas, divites, & similes. 1. 26. 112.
Lagomez de Fructibus.

Referuntur plures personæ à munere hospitii exemptæ. 1. 26. 113.
Hospitii munere, sive onere an exempti sint pictores? 1. 26. 115.
Hospitii munere an exempti sint Familiares Sanctæ Inquisitionis? 1. 26. 123.
Hospitii munere exempti sunt forenses. Ibidem.
Hospitii onere eximuntur viduæ, aliæque miserabiles personæ. 1. 26. 124.
Hospitii onere exempti etiam sunt conductores vectigalium Regiorum. 1. 26. 125.
Hospitii præfatæ exemptiones non servandæ, stante necessitate. 1. 26. 126.
 Nec si contributio in pecunia pro hospitalitate fiat, nisi specialiter sit concessum. 1. 26. 127.
 Nisi propter paupertatem exemptio comperat. 1. 26. 131.
Hypotheca.
Hypotheca tacita anterior posteriori expressæ regulariter præferenda: ad plures declarationes, & limitationes in Fisco, dote, & similibus remissivè. 2. 4. 99.

I.

Jejunium.

Jejunii obligatio, qua pater adstringitur, per filium adimpleri, nequit. 1. 30. §. 3. 46.
Ignorantia.
Ignorantia crassa, vel supina non excusat. 1. 21. 53.
Impensa.
Impensæ voluntariæ fructum rei non augent; nec ipsarum valorem conductores, vel alii bonæ fidei possessores repetere, possunt, sed tantum abradere sine læsione rei. 1. 34. 98.
 Limitatur; si aliquam æstimabilem utilitatem, & majorem fructum afferant, & si in domibus locari solitis stent. 1. 34. 99.
 Et in impensis promerealibus: ut si altas voluntariæ impensæ fiant in re, quam dominus erat destructurus. 1. 34. 100.
 Procedunt hæc, etiam si impensæ promereales in rebus mulierum, vel minorum fiant. 1. 34. 101.
 Hujusmodi impensarum æstimatio faciendâ, habito respectu majoris mercedis, vel pretii, quo res ita magis ornata locari, aut vendi, possit. 1. 34. 102.
Impensæ voluntariæ dicuntur utiles, si in domibus Principum fiant. 1. 34. 103.
Impensæ istæ plurimi in domibus Magnatum æstimantur. Ibidem.
Impensis voluptariis domini voluntate factis, earum æstimatio per ipsum exsolvenda. 1. 35. 104.
Impensæ voluptariæ, ut solvantur, optima cautela, domini voluntatem exquirere. 1. 34. 105.
 Sufficit voluntas tacita, aut præsumpta. 1. 34. 106.
 Et si impensæ per dominum fieri cæperant. Ibidem.
 Amplia, si post factam impensam, voluntas sequatur. 1. 34. 107.
 Quid si hujusmodi impensæ in mulieris domo ejus voluntate fiant. 1. 34. 109.
 Quid si in re minoris? 1. 34. 110.
Imperator. Imperium.
Imperator ob id *Augustus* dicitur, quia ad augendum,

dum, non ad destruendum imperium eligitur. 1. 17. 40.
 Imperatorem in matutinis nativitate Domini septimam lectionem decantasse, refertur. 1. 30. §. 1. 79.
 Imperatores, non ut merè laicas personas, sed ut Ecclesiasticas reputandos, concludunt aliqui. 1. 30. §. 1. 80.
 Imperator in Roma coronandus, à Canonicis Sancti Petri de urbe tanquam unus ex eis recipitur. 1. 30. §. 1. 81.
 Imperator consecratus admittitur ut Canonicus Sancti Joannis Lateranensis. Ibidem.
 Imperatorem ideo Ecclesiasticam personam voluerunt aliqui, quia oleo sacro in brachio ungitur. 1. 30. §. 1. 86.
 Imperatores, qui hac cœremonia creantur, sacri dicuntur à multis. 1. 30. §. 1. 87.
 Imperatores taliter creati admodum, ex eo, venerandi. 1. 30. §. 1. 88.
 Imperatores ex eo, quòd oleo sacro in brachio ungantur, Ecclesiasticarum personarum aliquam qualitatem habere, non est dicendum. 1. 30. §. 1. 94.
 Imperatores dicuntur ideo sacri: sacri eorum affatus; & similia ad eos pertinentia sacra dicuntur, ob inviolabilem eorum auctoritatem. 1. 30. §. 1. 95.
 Imperatores unguuntur, ut ardentius pro defensione fidei, Ecclesiæ, & Catholicæ Religionis pugnent. 1. 30. §. 1. 96.
 Imperatorum in brachio unctionis, & Episcopi in capite differentia. 1. 30. §. 1. 98.
 Imperiorum multorum potentiam deliciarum multitudo perdidit. 1. 5. 144.
 Imperium, & Regnum, ut humanum corpus considerandum, cui pars aliqua absque deformitate amputari, nequit. 1. 17. 42.
 Imperium optimum, & firmissimum est, quod subditos beneficiis magis quam suppliciis in officio continet. 1. 30. 161.
Impossibile.
 Impossibilia reputantur, quæ pietati, & honestati adversantur. 1. 30. 132.
Impositio.
 Impositiones vassallorum, ut nimis odiosæ, sunt restringendæ. 1. 15. §. 1. 63.
 Vide in verbo *vassalli.*
Incensum.
 Incensum non debet præberi mulieribus circa Altare. 1. 3. §. 1. 63.
Incola.
 Incola unius territorii in alio prædia habens, pro eorum cultura boves in territorio, ubi sita sunt prædia, depascere, debet. 1. 7. 110.
 An hoc procedat dumtaxat pro tempore, quo illa prædia colit? 1. 7. 112.
 Incola alicujus loci dicitur quis, si immobilia in eo possidet. 1. 28. 129.
 Incolis noviter adventientibus vicinitas, seu domicilium absque aliqua dilatione, & gravamine per Dominos inferiores Oppidorum, aut per Civitates est præstandum. 1. 28. 224.
 Incolæ hujusmodi non tenentur conservare talem vicinitatem; ideo improbantur obligationes per ipsos circa id factæ, ut eam conservent pro certo tempore. Ibidem.
Incrementum.
 Incrementum alluvionis ad fructuarium pertinet, ut ex eo fructus percipiat. 1. 2. 37.

Incrementum alluvionis tunc ad fructuarium pertinet, si sit latens; secus, si patens sit; quia tunc, pleno jure ad proprietarium pertinet. 1. 2. 37. & 43.
 Incrementum alluvionis idem cum re principali reputatur. 1. 2. 40.
 Incrementum latens per alluvionem fundo adauctum an, & quando ipsius fundi fructus reputetur, & fructuario competat: vel potius quoad proprietatem proprietario debeat, fructuario vero, quoad fructum tantum? 1. 4. 158.
 Incrementum patens, nec quoad fructus, ad fructuarium pertinet. 1. 4. 172.
 Incrementum per alluvionem rei pignoratæ accedens, an pignori etiam subjiciatur? 1. 4. 176.
 Incrementum alluvionis superveniens an impediat rescissionem contractus ob læsionem enormem? 1. 4. 178.
 Incrementum latens per alluvionem fundo accrescens, ut quid per se ab eo distinctum, in fructu non est. 1. 11. 47.
 Incrementum hujusmodi ad proprietarium, non ad fructuarium pertinet. 1. 11. 46. & seq.
Indi.
 Indorum servitia esse violenta, & per vim, ac metum extorta, maxima est præsumptio, quoad præscriptionem, & amplior, quam in Europæ vassallis propter Indorum animi imbecillitatem. 1. 15. §. 4.
 Indorum servitia personalia Dominis exhibenda multis Regiis Schedulis improbantur. 1. 15. §. 4. 169.
 Indorum hujusmodi servitia personalia immemorabili posse, præscribi, probata insuper specialiter qualitate, quòd sponte, & absque ullo metu illa præstitierint. 1. 15. §. 4. 170.
Indultus.
 Indultus an per Dominos inferiores ratione jurisdictionis delinquentibus possit, concedi? 1. 22. 75.
 Affirmativa proponitur opinio. 1. 22. 76.
 Pro negativa resolvitur. 1. 22. 77.
 Indulgendi crimina potestas, est de Regalibus reservatis. 1. 22. 78.
 Indultum concedendi facultas denegatur etiam Præsidibus, Regiis Chancellariis, & aliis à Principe inferioribus. 1. 22. 79.
 Referuntur DD. pro negativa opinione resolventes. 1. 22. 81.
 Refertur, circa hoc, praxis Regnor. Aragon. & Neapol. Senat. Mediolanensis, & aliarum Provinciarum. 1. 22. 83.
 Indultum concedendi facultas an Dominis inferioribus privilegio possit, competere? 1. 22. 86.
 An etiam præscriptione? 1. 22. 88.
 Indultum Domini inferiores an possint concedere, si post sententiam latam privilegium in eorum favorem superveniat? 1. 22. 92.
 Quid si specialiter eis concedatur, ut post latam sententiam possint indultum concedere? 1. 22. 94.
 Quid si Domini inferiores secundarum causarum cognitionem habeant, an, appellatione interposita, indultum possint concedere, virtute privilegii generalis? 1. 22. 93.
 Indultus omnes apud nos per Principem conceduntur, examinatis prius causis, & qualitate delictorum in Regio Camera Consilio: neque ullis Dominis inferioribus privilegia hujusmodi competunt. 1. 22. 95.
 Indultus specialis, sive generalis per Principem concedendi, vel non, plura tractantur, & in quibus delictis

licitis locum habere possit, & quibus concurrentibus circumstantiis & quid juris circa Dominos inferiores? 1. 22. 96.
 Indultus hujusmodi non aliter concedendi, quàm, præcedente partis offensæ remissione. Ibidem.
 Indultus concessio ex irrationabilibus causis magnum Reipublicæ affert præjudicium. 1. 22. 98.
 Ex indulto minus justo unius plura exitia sequuntur. 1. 22. 99.
 Indultum hujusmodi concedens nocet bonis, cum parcat malis. 1. 22. 101.
 Ideo dicuntur misericordiæ istæ crudeles & injustæ. 1. 22. 102.
 Indultus delictorum pretio per Principem concessi improbantur. 1. 22. 106.
 Indultus pœnarum frequentioribus, quàm decet, concessionibus, jura in lubricum veniunt. 1. 22. 108.
 Princepsque efficitur scælestorum hominum asylus. 1. 22. 109.
 Replentur Regna latrocinii, & aliis criminibus. 1. 22. 110.
 Nullumque majus cadentis Reipublicæ signum, quàm delinquentes non punire, nec bonos præmio afficere. 1. 22. 111.
 Declarantur, præfata, ne contra pietatem existimentur, procedere maximè in delictis proditoriis. 1. 22. 112.
 Peccant non solum Princeps in his remissionibus concedendis in atrocioribus delictis, sed etiam Magnates, & alii intercedentes gratiis: & quando hujusmodi intercessionibus licitæ sint? 1. 22. 113.
 Et quomodo in his Princeps se gerere debeat, delicta, eorumque qualitates discernendo? 1. 22. 114.
Infamia.
 Infamiæ notantur, qui mulieres in balneis viorum ad vestimenta servanda conductas habent. 1. 5. 127.
Inferior.
 Inferior, si Magistratui, vel alii superiori non assurgat. vel ei debitam salutationem non exhibeat, cum injuriare, censetur. 1. 30. 28.
Infinium.
 Infinium etiam erit, quod remanserit, si ex infinito finitum adimatur: quod declaratur notabiliter. 1. 15. §. 4. 143.
Informatio.
 Informationibus capiendis assistere, prohibentur vassallorum Domini. 1. 18. 24.
Ingenium.
 Ingenium humanum interdum recreatione aliquâ, & oblectamento eget. 1. 34. 3.
Inimicitia.
 Inimicitia argumentum est, stante consuetudine, ut mulieres adinvicem occurrentes deosculentur, si in eo deficiant. 1. 30. 17.
 Inimicitia argumentum sumitur ex omisâ per Magistratus erga subditos salutationis urbanitate. 1. 30. 59.
 Maximè, si quis antea salutare, solitus fuerit. 1. 30. 60.
Injuria.
 Injuria remissa censetur per salutationem. 1. 30. 61.
Inopia.
 Inopiar, & paupertatis differentia. 1. 32. §. 3. 51.
 Inopia propria non est contentenda propter alterius subventionem. 1. 32. §. 3. 75.
Lagomez de Fructibus.

Jocare.
 Jocandum non nunquam, ut rectius seria agantur, 1. 34. 8.
Instantia.
 Instantias peremptas instaurandi facultas an jurisdictionis Dominis inferioribus competat, vel solum de Regalibus sit? 1. 21. 202.
 Instantiæ peremptæ instauracionis plura remissivè, & in Regno Neapol. quibus personis, & Audienciis Regiis hæc facultas competat? 1. 21. 204.
Insula.
 Insula etiam juxta prædium nata in flumine, ut res principalis; non ut fructus consideratur. 1. 2. 19.
 Insula juxta fundum in flumine nata, ut quid ab eo per se separatam in fructu fundi non est. 1. 11. 46.
 Insula hujusmodi proprietario: non usufructuario, cedit. Ibidem.
Instrumentum.
 Instrumentorum exempla semel per Tabellionem edita, iterum, nisi magnâ ex causâ, non concedenda. 1. 9. 4.
 Instrumenta quamvis in conscientia Advocatis reticere, liceat, idque partibus consulere, vel quæ præsentare necessariò debeant? 1. 15. §. 4. 132.
 Instrumenta, quæ non tantum causam dubiam, vel difficilem reddunt, sed omnino notoriè injustam, necessariò in conscientia præsentanda; & hoc amplius liti, ut injustæ, ab Advocatis, & partibus cedendum. Ibidem.
 Instrumentum publicum dicitur probatio evidens, & facit rem notoriam, & evidentissimam. 1. 31. §. 8. 27.
 Instrumentum est probatio probata incontinenti, & prompta, ac veritas apparens. 1. 31. §. 8. 28.
 Exceptionem notoriam inducit. 1. 31. §. 8. 29.
 Ex publico instrumento tres principales oriuntur præsumptiones, de quibus, & aliis pluribus circa instrumenta. 1. 31. §. 8. 32.
 Instrumenta, & cætera communia apud filium majorem deponenda, decedente aliquo, pluribus filiis relictis, ad text. in l. fin. ff. de fid. instrument. 1. 24. 42.
 Quid si plures hæredes, vel socii sint? 1. 24. 43.
 Instrumentum probationem dumtaxat, non contractus substantiam respicit. 1. 19. 56.
Interesse.
 Interesse recompenlativum venit in condemnationem fructuum. 1. 4. 93.
 Interesse pecuniæ venit in fructuum restitutionem, & in revocationem sententiæ. 1. 4. 94.
 Interesse pecuniæ, si prius fuerit petitum, condemnatione facta, ad pecuniæ restitutionem; nulla facta mentione ipsius interesse, in alia instantia id peti non potest: è contra vero; si prius non fuisset petitum. 1. 4. 96.
 Interesse pecuniæ loco fructuum usufructuario omnium bonorum cedit. 1. 4. 104.
Interpretatio.
 Interpretatio quorundam ad text. in l. plenum 22. §. 1. vers. idem herbas. ff. de usu, & habit. cum de barbaricis foliis, seu odoriferis intelligentium, rejicitur. 1. 4. 52.
Introitus.
 Introitus nomen generalissimum est, & omnia commoda comprehendit. 2. 3. 33.
 Quid differat inter introitus, obventiones, & redditus? 2. 3. 34.
 e 2 *Inventor.*

Inventor.
Inventores privati rerum incertarum an pro earum inventione aliquid præmii, apud nos Hallazgo, exigere, valeant? 1. 27. 103.
 Resolvitur negativè. 1. 27. 104.
 Limita; nisi pro labore, & impensâ in requirendâ, vel inveniendâ re. 1. 27. 106.
 Et quid si dominus rei libenter, ac spontè inventori obtulerit? 1. 27. 107.
 Vel si quid fuerit promissum, aut sit in consuetudine, aliquid pro inventione lucrari? 1. 27. 108.
Irrevocabilis.
Irrevocabiles an fiant actus, seu dispositiones privatorum per Principem confirmatæ; ita ut neque per disponentes immutari, valeant? 1. 29. 27.
Iter.
Itinera secura reddere, debent Domini inferiores in suis terris; maximè, si pedagia, aut portagia percipiant. 1. 24. 60.
 Et si aliquis in eorum territorio spoliatur, tenentur damnum refarcire. 1. 24. 61.
Itinera secura reddere, debent Civitates, aut oppida nulli subjecta ob pedagia, quæ percipere, solent. 1. 24. 63.
Itinera secura reddere debent Judices perpetui. 1. 24. 64.
Itinera secura reddere debent Judices, aut Gubernatores etiam non perpetui. 1. 24. 65.
Itinera secura reddere debent privati agrorum Domini, si possint damnis contingentibus occurrere; alias tenentur. 1. 24. 66.
Itinera secura habere debent antiqui Judices, apud nos Adelantados, ò Merinos, juxta l. 4. tit. 4. lib. 8. Recop. 1. 24. 67.
 Hi omnes in suis terris vicem Regis obtinent. 1. 24. 68.
Itinera secura habere, teneri Domini inferiores, etiam si nulla vectigalia, aut pedagia percipiant, sub damni, quod contigerit, pœna, probatur ex l. 4. tit. 9. p. 5. l. 24. 70.
 Declaratur: si Domini latronum incursum prohibere, potuerint, nec prohibuerunt. 1. 24. 71.
 Quando intelligantur potuisse, prohibere. 1. 24. 72.
 Quid si latrones, aut vim inferentes fortiores erant Domino: aut si delictum in confinibus territorii Domini fuit commissum, & in continenti prædator in alium territorium, se transtulit; aut de nocte fuerit perpetratum? 1. 24. 74.
 Quid quoad has quæstiones, si Dominus, vel Villa pedagia percipiat? 1. 24. 76.
Judex.
Judices in Lusitania per Principem eliguntur, non obstante, quòd jurisdictio per ipsum Dominis inferioribus sit concessa. 1. 16. 22.
Judicum electiones Dominis inferioribus, quibus jurisdictio fuerit concessa, competunt. 1. 16. 23. & 34.
Judicum electiones à Dominis inferioribus auferens Domin. Anrun. de Portug. reprobatur. 1. 16. 34.
 L. 2. tit. 2. lib. 7. Recopil. loquitur in distincto casu, quam pro suâ sententiâ allegat Antunez. Ibidem.
Judices suos eligere an Domini inferiores valeant, quibus concessa est jurisdictio oppidorum, in quibus ex antiquâ consuetudine, vel Regiâ concessione Judices, apud nos Alcades Ordinarios, per ipsos populos eliguntur? 1. 16. 34.

Resolvitur negativè, stante privilegio, aut Regiâ concessione, necnon præscriptione in favorem populorum. 1. 16. 36.
Judices eligendi per populos privilegia, maximè ex causâ onerosâ, omninò servanda, non obstante secunda jurisdictio concessione. Ibidem.
 Secus si ex simplici patientiâ, seu præcaria consuetudine per tolerantiam oppida Judices elegerint. 1. 16. 37.
Judices novos eligere virtute jurisdictio concessæ Dominis inferioribus per ipsos Dominos non posse in præjudicium juris eligendi populorum, asserit Antunez, qui intelligitur. 1. 16. 38.
Judicum in electionibus quomodo populi, & Domini se gerere, debeant, jurisdictio per populos tolerantia Principis, sive precariò possessâ, & ejus virtute populis suos Judices eligentibus, si ipsorum jurisdictio in Dominos inferiores per Principem alienetur? 1. 16. 60.
Judices in casu prædicto per populos, & Dominos electi quomodo cognoscere, debeant? 1. 16. 51.
Judices ordinarii, aut delegati an nominare valeant Ministros, vulgò Porteros, vel alios inferiores pro justitiæ expeditione? 1. 16. 74.
Judices suos Domini jurisdictio eligere, possunt, non obstante consuetudine, aut privilegio, quòd per oppida eligantur. 1. 16. 89.
Judicum Syndicatorum in terris Dominorum inferiorum electio cui competat? 1. 16. 118. & sequentibus.
Judices Syndicatores per nostrum Supremum Senatum mittuntur, stante negligentia Dominorum inferiorum in suis officialibus, vel Judicibus Syndicandis. 1. 16. 124.
Judicum Rationalium creatio pro excomputandis, aut revidendis suorum oppidorum rationibus, an Ducibus, vel Marchionibus, &c. competat? 1. 16. 226.
 Refertur aliquorum negativa opinio. 1. 16. 227.
 Resolvitur pro affirmativâ. 1. 16. 128.
 Quæ servatur de communi consuetudine. 1. 16. 129.
 Et fundatur de jure nostro Regio ex l. 9. tit. 5. lib. 7. Recopilat. 1. 16. 130.
 Servanda hæc affirmativa opinio, non obstante contraria oppidorum consuetudine. 1. 16. 132.
 Declaratur, quomodo hoc procedat. 1. 16. 133.
Judicum Appellationum creatio, an & quando virtute concessio jurisdictio Marchionibus, Comitibus, Baronibus aliisque Dominis inferioribus competat? 1. 17. 1.
 Distinguitur inter jus commune, & Regium. 1. 17. 2.
 Proponitur de jure communi affirmativa sententia. 1. 17. 3.
 Resolvitur pro negativâ. 1. 17. 4.
Judices suos semel electos jurisdictio privare, vel sine justâ causâ amovere Domini inferiores prohibentur. 1. 17. §. un. 8.
Judicem unum secundarum causarum simpliciter ad omnes causas Domini inferiores eligere, debent, nec modò uni, modò alii causas delegare, possunt. 1. 17. §. un. 12.
Judices hujusmodi annales quoque debent esse. 1. 17. §. un. 13.
Judices in aliquibus causis delegati difficilius justitiam reddunt, quàm annales, quia hi difficilius corumpuntur timore syndicati. 1. 17. §. un. 14.
Judices appellationum Dominorum inferiorum non Correctores

Correctores nominandi, sed Alcades Mayores. 1. 17. §. un. 58.
 Limita in Gubernatore Comitatus de Lemos. 1. 17. §. un. 59.
Judices quicumque, etiam ordinarii, in causis atrocioribus summarie, & de plano debent, cognoscere. 1. 18. 18.
Judices Dominorum inferiorum an ab eorum jurisdictio sint exempti, quin, circa excessus ab eis commissos in suo exercitio per Dominos corrigi, valeant, sed ad Superiora Regia Tribunalia remittendi? 1. 18. 32.
 Quid, finito officio? 1. 18. 33.
 Quid in gravioribus delictis. 1. 18. 34.
 Et an, finito officio, eos syndicare, valeant? 1. 18. 35.
 Quid, circa hoc, apud nos servetur? 1. 18. 36.
Judices an extra proprium territorium jurisditionem exercere, possint; distinguitur inter jurisditionem contentiosam, & voluntariam, ad beneficiorum collationes, & similia. 1. 18. 68.
Judices appellationum an Domini inferiores in remotis locis constituere, possint? 1. 18. 81.
 Quid, stante pro Dominis consuetudine? 1. 18. 83.
Judices quo tempore eligi, debeant? & per quod tempus durent electiones? 1. 18. 94.
Judicibus sine justa causa per Dominos inferiores remotis, apud nos pro auferendo gravamine, Regia Tribunalia adeunda. 1. 18. 101.
Judices per Dominos inferiores electos delegatos esse, juxta aliquos. 1. 18. 116.
 Sed verius, ordinarios esse, demonstratur. 1. 18. 117.
Judices, seu alii Magistratus an propria arma in loco, ubi jurisditionem exercent, collocare, possint? 1. 21. 18.
Judices Regii prohibere, debent, ne alius in ipsorum territorio virgam justitiæ deferat. 1. 21. 46.
Judices Regii debent à deferente virgam justitiæ titulum, aut commissionem ad illam deferendam exigere; & ea sufficienti non exhibita, virgam frangere, & deferentem punire. 1. 21. 47.
Judex virgam in suo territorio extraneo deferre permittens, tenetur arbitrariè in syndicatu. 1. 21. 48.
Judex extraneus alienum territorium, virga justitiæ erecta ingredi non potest, pro capiendis malefactoribus in illud se transferentibus. 1. 21. 49.
Judices Dominorum inferiorum quid facere, debeant in criminalibus si post sententiam, de rei innocentia appareat? 1. 21. 132.
Judex inferior in criminalibus quid facere, debeat, si post sententiam, de Rei innocentia appareat? 1. 21. 141.
Judex de publico salariatus pro negotiis Civitatis, aut Provinciæ ad Regem missus, non solum expensas itineris, sed & aliud meretur salarium. 1. 25. §. un. 108.
Judicibus obsequia plura reverentia debentur, ut in assurgendo, salutando, & similibus. 1. 30. 19.
 Et de pœnis contra eos non salutantes, aut aliter eorum auctoritatem offendentes. 1. 30. 20.
Judicibus, etiam malis, honor, & reverentia debetur. 1. 30. 21.
Judices subditos eos salutantes resalutare, tenentur. 1. 30. 48.
Judicibus competit præeminentia, ut prius à subditis salentur. 1. 30. 49.
 Lagunez de Fructibus.
Judices debent subditos resalutare; maxime viros honestos, & honoratos, quos nedum salutare, sed & societatem eis præbere, ipsi Judices jubentur. 1. 30. 50.
Judices Ordinarii in suis terris omnibus præferuntur. 1. 30. §. 1. 21.
Judices Ordinarii præferuntur quibuscumque Judicibus commissionis, Regum perquisitoribus, & aliis delegatis; nisi isti Prætores Curia sint, vel de Regalibus Consiliis. 1. 30. §. 1. 22.
 Et quid in Oppidis, aut Villis parvis. 1. 30. §. 1. 23.
Judex Laicus est capax cognitionis super mero facto juris spiritualis in matrimonio, jure patronatus, & similibus. 2. 7. 47.
Judex laicus an, & quando adiri, debeat in spolio commissio per Clericum super re spirituali, vel temporali? 2. 7. 53.
 Refertur, in id, Rotæ decisio contra Judices laicos in causis possessoriis rerum spiritualium, se immiscentes. 2. 7. 55.
Judex quis adeundus in causis super decimarum fructibus, aut commodatibus concessis Principibus secularibus, vel aliis? 2. 7. 56.
 Regia tribunalia adeunda, resolvitur. 2. 7. 57.
 Refertur, circa hoc, universonum Regnorum praxis. 2. 7. 65.
 Quid si decimæ in feudum fuerint datæ? 2. 7. 62.
Judices Ecclesiastici, si sæculares super decimis laicis concessis inhibeat, vim faciunt. 2. 7. 72.
 De praxi, circa hoc, Senatus Regii Patrimonii. 2. 7. 73.
 De temporalitatum pœnâ in hoc casu adversus Ecclesiasticos contumaces. Ibidem.
 Idem, si per Regem præfatâ decimæ aliis secularibus per Principem redonentur. 2. 7. 74.
Judices Regii generaliter cognoscere, debent in cuiuslibet rei, aut juris Regalis donationibus, si inter Regios donatarios lis oriatur. 2. 7. 75.
 Etiam inter Ecclesiasticos donatarios. 2. 7. 76.
 Quid, si tertiæ Regiæ, aut decimæ Ecclesiis, Monasteriis, vel aliis Ecclesiasticis personis per Regem redonentur, an tunc Regiis Tribunalibus potius; quam Ecclesiasticis, cognitio competat? 1. 7. 77.
 Refertur affirmativa opinio. Ibidem.
 Resolvitur in favorem Ecclesiasticæ jurisditionis. 2. 7. 78.
 Declarantur jura in l. 5. tit. 6. part. 1. l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopilation. 2. 7. 81.
 Referuntur DD. in specie resolventes. 2. 7. 82.
 D. Solorçan. istam resolutionem sequitur, se ipsum in novissima editione corrigens. 2. 7. 83.
Juramentum.
Juramenti delatio quid jurisditionis est. 1. 24. 30.
Juramentum fidelitatis Imperatori præstitum, non obligat, si ille desinat esse Imperator. 1. 29. 47.
 Adducitur, & declaratur text. in cap. dilecto, de præbend. 1. 29. 49.
Juramentum fidelitatis Dominis inferioribus per vassallos est præstandum in initio captæ possessionis oppidorum. 1. 30. 100.
Juramentum fidelitatis quomodo apud nos sit præstandum, an flexis genibus, vel stando? 1. 30. 101.
Juramentum fidelitatis jurisditionem civilem habenti; non criminalem, est præstandum. 1. 30. 106.
Juramentum fidelitatis per vassallos Dominis inferioribus præstandum, an per nobiles terras Dominorum habitantes, sit exhibendum? 1. 30. 135.

An per procuratorem exhibere, valeat? 1. 30. 136.
 Quid si legitimum impedimentum, vel causa adfit, ut personaliter non possit præstari? 1. 30. 137.
 Juramentum fidelitatis quoad formam illud præstandi, ante omnia loci consuetudo servanda. 1. 30. 139.
 Juramentum à patre præstari debitum per filium impleri, nequit, 1. 30. §. 3. 47.
Jus accrescendi.
 Jus accrescendi simile est incremento alluvionis. 1. 2. 41.
Jura Regalia, & privata.
 Jura Regalia, ut tertiæ Regiæ, per Principem possunt concedi, & plura remissivè de hujusmodi alienationibus. 1. 15. §. 2. 6.
 Jurium Regalium alienationes ex causa lucrativa difficulter hodie per Reges nostros fieri, valent. 1. 15. §. 2. 7.
 Jura Regalia non aliter intelliguntur concessa, quam si specialiter concedantur. 1. 15. §. 2. 9.
 Jurium Regalium præscriptio immemorialis an sublata censetur ex defectu inscriptionis in libris, vulgò *de lo Salvado*. 1. 15. §. 2. 20.
 Jura Regalia non Regis, sed Regni dicuntur. 1. 17. 43.
 Jurium incorporalium quasi possessio per quoscunque, etiam fictos modos, adquiritur, sicut ipsa jura. 1. 30. §. 3. 41.
 Jurium incorporalium quasi possessio ipsa jura comitatur. 1. 30. §. 3. 42.
L. cum heredes, ff. de acquir. possess. declaratur, ut non procedat in quali possessione jurium incorporalium. Ibidem.
 Jura incorporalia, ut jus præsentandi, & similia, tam ex cessione, quam ex successione, similibusque modis transferendi dominia, absque aliqua apprehensione transeunt. 1. 30. §. 3. 43.
 Jurium incorporalium quasi possessio an ex sola hæreditatis aditione absque ulla apprehensione in hæredem transeat? 1. 31. §. 8. 32.
 Jurium incorporalium quasi possessio ipsa jura comitatur. 1. 31. §. 8. 62.
 Jurium incorporalium cessionis, & successionis differentia, quoad eorum quasi possessionis translationem. 1. 31. §. 8. 68.
 Jurium incorporalium quasi possessionem in hæredem absque nova apprehensione non transire, verius: secus in cessionarium. 1. 31. §. 8. 69.
 Refertur quorundam specialis ratio, quare hæc quasi possessio in cessionarium absque apprehensione transit? 1. 31. §. 8. 83.
 Jurium incorporalium quasi possessio, ut in quoscunque hæredes transeat, singularis cautela adducitur. 1. 31. §. 8. 85.
Jurisdiclio.
 Jurisdiclio, quæ, apud nos, immemoriali præscribitur; quadragenaria etiam cum titulo præscribi, potest. 2. 15. §. 4. 189.
 Quod jure speciali procedit, ex *l. i. tit. 15. lib. 4. Recopilation*. 1. 15. §. 4. 201.
 Jurisdiclionis utilitas, aut fructus tripliciter consideratur. In Magistratum creationibus. In pœnarum, seu multarum Fiscalium perceptione. Et in quamplurimis honorificis præeminentiis. 1. 16. 1.
 Agitur de Magistratum, aliorumque justitiæ Officialium creationibus. 1. 16. 2.
 Jurisdiclio sequestrata cessat omnino ejus exerci-

tium, nec aliqui fructus, aut emolumenta ejus ratione Domino competunt. 1. 16. 9.
 Jurisdiclio per Officialium electiones probatur. 1. 16. 14.
 Jurisdiclio à Principe in inferiorem derivatur. 1. 16. 17.
 Jurisdiclio nulli competere, potest, nisi ex Principis concessionem. 1. 16. 18.
 Jurisdiclio oppiditiam ex causa semel concessa, adhuc per Principem Dominis locorum iterum concedi, posse; quia tunc non privativè, sed accumulativè conceditur, defendunt Avendan- no, & D. Larrea, qui tamen rejiciuntur. 1. 16. 39.
 Jurisdiclionem oppidis per Principem concessam, verius privativè, & in proprietate concessam, resolvitur, quin aliis iterum concedi, possit. 1. 16. 40.
 Jurisdiclionis concessio in dominium, & proprietatem notabiliter differt, à jurisdiclio concessa in administrationem, & quomodo? 1. 16. 41.
 Jurisdiclio concessa in dominium privativè: concessa autem in administrationem accumulativè competit. 1. 16. 42.
 Jurisdiclio in dominium Dominis inferioribus concessa, an vassalli possint eam in alium Judicem prorogare in præjudicium Dominorum? 1. 16. 43.
 Jurisdiclionis exercitio (præter appellationum recursum) Princeps se spoliare, censetur, jurisdiclio ipsa in Dominium, vel ex causa onerosa in officium concessa. 1. 16. 45.
 Jurisdiclio in dominium concessa, residet tantum pœnes Principem, appellationum recursus. Ibidem.
 Et cognitio in casu negligentia Domini inferioris, quæ semper supremæ jurisdiclio reservata videtur. 1. 16. 46.
 Jurisdiclionis concessio inutilis redderetur, si Princeps generaliter in omnibus causis se ingereret. 1. 16. 48.
 Jurisdiclio præscripta non accumulativè, sed privativè quæ sita censetur. 1. 16. 51.
 Jurisdiclio præscripta nulla Principi remanet, præter supremam, ut in aliquibus casibus cognoscat. Ibidem.
 Jurisdiclionis concessa in dominium, & in officium differentia ratio assignatur. 1. 16. 52.
 Jurisdiclio in certum genus personarum concessa, privativè data, videtur. 1. 16. 53.
 Jurisdiclionem an Princeps alii inferiori concedere, possit, seu in eum alienare: si non ex privilegio, sed ex precaria Principis permissione Populi eam exercent? 1. 16. 55. & 60. 236.
 Et, quid si Populi eam habeant ex legitima præscriptione? 1. 16. 56.
 Jurisdiclio quando per Populos præscripta, vel tantum per tolerantiam permissa dicatur? 1. 16. 57. & 58.
 Jurisdiclio an concessa videatur territorii concessione? ad text. in *l. 9. tit. 4. part. 5. l. i. tit. 10. lib. 5. Recopilat*. 1. 16. 62.
 Jurisdiclionem, quam Populi per tolerantiam exercent, alienandi per Regii patrimonii Senatuum stylus, & praxis. 1. 16. 63.
 Jurisdiclionum hujusmodi alienationes, ob maximum Populorum præjudicium restringendæ admodum. 1. 16. 64.
 Jurisdiclio an probetur per custodem Civitatum, Montium, & defensorum appositionem. 1. 16. 76.
 Jurisdiclio

Jurisdiclio an probetur ex officialium justitiæ nominatione? 1. 16. 77.
 Jurisdiclionis prorogatio ex parte vassallorum in præjudicium Dominorum non est admittenda. 1. 17. 113.
 Jurisdiclionem liberè, & independentem à Domino per Judices inferiores exerceri, publicè interest. 1. 17. §. un. 9.
 Jurisdiclio Judicum inferiorum valdè minueretur ex avocationibus causarum, eaque in effectu privarentur, saltem indirectè. 1. 17. §. un. 10.
 Gravioribus tunc causæ per totum annum à Dominis avocarentur. 1. 17. §. un. 11.
 Majorque hoc gravamen vassalli subirent, quam si semel judex mutaretur. Ibidem.
 Jurisdiclio Baronum in Regno Neapol. restringitur, maxime, ne se intromittant in exercitium jurisdiclionis suorum inferiorum officialium, seu Judicum. 1. 17. §. un. 25.
 Jurisdiclionis fructuum in officialium electionibus consistentium perceptio quomodo per Dominos inferiores sit facienda? 1. 18. 1.
 Jurisdiclionem per se exercere Domini inferiores non possunt; sed suos officiales: & ratio. 1. 18. 3.
 Terrentur vassalli coram eis agentes. Ibidem.
 Eos, Syndicare non audent, benè tamen officiales. 1. 18. 4.
 Jurisdiclio semel per Dominos inferiores suis officialibus commissâ, ab eâ nudati ipsi Domini remanent; nec in aliquod se intromittere valent. 1. 18. 20.
 Jurisdiclionis fructus Domini vassallorum habent in merâ duntaxat Magistratum, & officialium electione. 1. 18. 30.
 Jurisdiclionem per officiales nominatos liberè & independentem exerceri, publicè interest. 1. 18. 31.
 Jurisdiclio contentiosa territorii cohæret, & Tribunal, sive causâ cognitionem requirit: secus voluntaria. 1. 18. 1.
 Jurisdiclionem contentiosam exercere, non posse inferiores Dominos extra proprium locum, concluditur. 1. 18. 85. & in verbo *Judices*.
 Jurisdiclio contentiosa extra proprium territorium non potest exerceri, nisi per litteras requisitorias. 1. 18. 86.
 Quod procedit in citationibus, personæ capturâ, sententiæ executione, & similibus actibus judicialibus, ut non exercentur, irrequisito Juce, aut Domino territorii, ubi fiunt.
 Jurisdiclionem contentiosam exerceri in Civitate Barcinonæ, conceditur per locum tenentem Generalem Baronibus ibi commorantibus. 1. 18. 89.
 Jurisdiclionem exercendi in alieno territorio facultas inter proprios subditos consuetudine potest, adquiri. 1. 18. 90.
 Item, & consensu subditorum. 1. 18. 90.
 Jurisdiclionem contentiosam, ut in Curia Regia Domini inferiores exercent, cautela utuntur. 1. 18. 92.
 Jurisdiclio voluntaria, quos actus comprehendat, ut in alieno territorio per Dominos, vel alios Judices rectè exercentur? 1. 18. 93.
 Jurisdiclionis conductor non per extinctionem, sed per transmissionem succedit. 1. 18. 110.
 Jurisdiclio Domini inferioribus concessâ, creatorum quoque officialium justitiæ facultas concessa censetur. 1. 18. 12.
 Unde hanc concessionem necessariò induci; & quare? 1. 18. 122.

Jurisdiclionis Majoratui cohærentis dominium ad vitam possessorem est restrictum. 1. 18. 125.
 Jurisdiclionis proventus, licet ab ipsa jurisdiclio non nascantur, ejus occasione, junctâ officialium industriâ percipiuntur. 1. 20. 17. & 37.
 Refellitur Joseph de Rosa asserens, ex officialium tantum industria provenire. Ibidem.
 Jurisdiclionis revocata alienatione, vel castri, cui cohæret, factâ condemnatione ad fructuum restitutionem, multat, & alii jurisdiclionis proventus sunt restituendi. 1. 20. 67.
 Jurisdiclionis honorifica commoda, emolumenta, & proventus, & de eorum acquisitione, remissivè. 1. 20. 68.
 Jurisdiclio etiam consistit in armorum appositione in locis publicis. 1. 21. 3.
 Jurisdiclio probatur per armorum in locis publicis appositionem. 1. 21. 5.
 Jurisdiclio criminalis, dignior est civili. 1. 21. 12.
 Jurisdiclionis civilis Dominus verus terræ Dominus reputatur, non verò Dominus jurisdiclionis criminalis. 1. 21. 13.
 Jurisdiclionis criminalis Dominus an insignia sua, saltem in domo, ubi jurisdiclionem exercet, depingere, valeat? 1. 21. 15.
 Jurisdiclio probatur per furcarum erectionem. 1. 21. 36.
 Jurisdiclionis præscriptio, an currat in favorem oppidi per furcæ erectionem in alterius oppidi depulati territorio? 1. 21. 8.
 Et quid, si populus ob bellum, vel ex aliâ causâ à proprio loco recesserit? 1. 21. 39.
 Jurisdiclionis principalis effectus, & præeminentia est, virgam, seu baculum portare. 1. 21. 43.
 Jurisdiclio præscribitur, ac probatur per Virgæ Justitiæ delationem. 1. 21. 45.
 Jurisdiclionem, si plures Domini sint, quomodo in ejus exercitio se gerere, debeant? 1. 24. 35.
 Jurisdiclionis exercitium cui competat, si plures fratres sint? 1. 24. 44.
 Jurisdiclionis exercitium cui competat, si fratres omnes minores, præter primogenitum, sint? 1. 24. 45.
 Jurisdiclio quomodo exerceri debeat, si fratres majores in ejus exercitio discordaverint? 1. 24. 48.
 Jurisdicciones quomodo propter honorificos redditus æstimentur? 1. 30. 4.
 Jurisdiclionem majorem habens minorem habentem præcedit. 1. 30. §. 2. 6.
 Jurisdiclio an veniat in concessionem Castri, vel territorii? sub distinctione resolvitur. 1. 30. §. 2. 48.
 Jurisdiclio jure nostro Regio in *l. i. tit. 10. lib. 1. Recopil.* quando comprehendatur in oppidi, aut Castri concessionem, & quid, stantibus generalissimis clausulis? 1. 30. §. 2. 50.
 Quid si post Regiam concessionem donatarius, vel emptor per longissimum tempus jurisdiclio fuerit usus? 1. 30. §. 2. 54.
 An *act. l. tit. 10. lib. 5. Recopil.* in jurisdiclionis merè gratuitis concessionibus procedat: vel etiam in alienatione ex causâ onerosâ? 1. 30. §. 2. 56.
 Et vide in verbo *Ind. x.*
Jus Civile.
 Jus Civile principaliter prolatum pro Jure Civili Romanorum sumitur. 1. 15. 3.
 Jura nostra propria, si deficerent, ad vicinioris Provincie, & sic ad Aragonum, non ad Neapolitanum

Index Rerum,

num jus esset recurrendum. 1.15. §. 1.86.
Jus Patronatus.
 Jus Patronatus per præsentationes, & electiones probatur. 1.16.14.
 Jus Patronatus laicis ex gratiâ quæri, potest. 1.30. §.1.53.
 Reliqua vide in verbo *Patronatus.*
Justitia.
 Justitiæ extremum minus damnosum inter extrema misericordiz, & justitiæ. 1.22.115.
 Justitia aufertur ob summam misericordiam contra justitiam; per rigorem verò justitiæ, id tantum denegatur, quod est gratiæ. Ibidem.

L

Laborantes.

Laborantibus magis favendum, quoad salarium, quam legatariis in legati præstatione. 1.25. §. un.162.
 Laborantibus ex causâ onerosâ; legatarii verò ex causâ lucrativâ debetur. Ibidem.
Laicus.
 Laicus non ita juris eligendi incapax est, ut incapacitas privilegio Apostolico tolli non possit. 1.31. §.2.74.
 Laici capaces sunt præsentandi, non verò conferendi. 1.31. §.2.108.

Lana.

Lanæ appellatione si lata etiam venit, donec in tela apponatur. 2.1.51.
 Lanâ legatâ, vel aliâ quâvis materiâ, an vestimentum, navis, vel alia res ex ea facta debeatur? 1.2.68.
 Declaratur, & concordatur difficilis text. in *l. servum filii 44. §. Illud. ff. de legat. 1.2.169.*
 Lana tincta an lanæ appellatione, seu in lanæ legato contineatur? 2.1.71.
 Declaratur text. in *l. si cui lana, ff. de legat. 3.* Ibidem.
 Declaratur text. in *l. pediculis, §. Labeo, de aur. & argent. legat.* Ibidem.
 Lana tincta an debeatur, si legatum lanæ verbis amplis, aut, signo universalis adjecto, sit relictum, 2.1.74.
 In præfatis casibus testatoris loquendi consuetudo est attendenda, quam lanam, vel rem, cum de ea loqueretur, comprehendere, assuesceret. 2.1.76.

Lancearum servitium.

Lancearum servitium ad hoc simile, & à quibus solvatur? 1.13.80.
 Lancearum servitium subrogatur loco servitii personalis, quo adstringuntur hujus Regni Titulati jurisdictiones, seu Oppida ex Regiâ donatione possidentes. 1.13.81.
 Lancearum servitium tenentur exhibere Episcopi, & aliæ personæ Ecclesiasticæ jurisdictiones aut Oppida ex Regiâ liberalitate habentes. 1.13.82.
 Lancearum servitium in principio personale fuit; hodie autem reale habetur, & ad annuas pecuniarias pensiones redactum. 1.13.83.
 Lancearum servitii origo unde sumpta? Ibidem.
 Lancearum servitium præfertur omnibus creditoribus quantumvis anterioribus. 1.13.85. & 2.4.151.
 Lancearum servitium onere affecta transeunt Oppida privatis à Rege concessa. 1.13.86.
 Lancearum servitium Reale esse, concluditur. Et ad hoc assimilari, & ab eâ, ut antiquiori originem sumpserit. 1.13.95. & 94.

Lapides.

Lapides ex lapidicinis non renascentibus ad fructuarium pertinere, multis juribus probatur. 1.10.5.
 Lapides an in fructu sint, quando lapidicinz antiquæ sunt 1.10.49.
 Lapides pretiosi, aut margaritæ non aliter ad Fiscum pertinent, quam si in loco publico fuerint inventæ. 1.10.53.

Lapidicina.

Lapidicina, sive lapides ex eis excisi fundi emolumenta sunt; sed in fructu non habentur, nisi renascantur, & ex eorum excisione fructuosior reddatur fundus. 1.2.22.
 Lapidicinarum non renascentium ex aperturâ fundum deterioriorem semper reddi Alexander asserit; sed rejicitur. 1.10.31.
 Lapidicinz, ut in fructu sint, an renascentiæ qualitas necessariò requiratur? 1.10.33.
 Lapidicinz, ut in fructu sint, qualiter requiratur, fundum utiliore reddi? 1.10.44.
 Lapidicinz renascentes, sive non renascentes in fructu sunt, si fundus cum lapidicinis fruendus tradatur. Ibidem.
 Lapidicinz argenti, aurive fodinæ, jure communi ad fundi Dominum pertinebant. 1.10.51.
 Lapidicinz auri, argenteve fodinæ ad Fiscum pertinent, si in loco publico inveniuntur; secus e contra. 1.10.52.
 Lapidicinz fundi substantiam habent: contra in thesauris. 1.11.48.

Laudantur.

Laudantur D. D. D. Ildephonsus de Olea doctissimus Jurisconsultus, & Supremi Consilii meritisissimus Senator. 1.25. §. un.62. & 1.26.2.
 D. D. Ludovicus de Cerdeño & Monçon, Regii Supremi Consilii, & Regii Indiarum Senatus dignissimus Consiliarius Authoris præceptor colendissimus. 2.4.52.
 D. D. Franciscus Hortiz Cortes Supremi Italiæ Sanatus dignissimus Regens. 1.13.47.

Laudemium.

Laudemium an ex Saccharo ex cannis mellis confecto debeatur? 1.4.72.
 Laudemium an debeatur ex aquæ privatæ venditione? 1.5.100.
 Laudemii de materiâ nonnulla generalia prænotantur. 1.13.2.
 Laudemium quid sit, de ejus quotâ, & de variis consuetudinibus in eâ augendâ, vel minuendâ. 1.13.3.
 Laudemii in quotâ an sit attendenda rei sitæ, vel contractus loci consuetudo? 1.13.4.
 Laudemium an inter fructus emphytheusis computari, debeat? 1.13.5.
 Refertur, & fundatur negativa opinio. Ibidem.
 Laudemium, ex quo in fundo non nascitur, nec ex eo immediatè percipitur, in fructu non est, juxta aliquos. 1.13.6.
 Laudemium ad proprietarium, non ad fructuarium pertinere, aliqui volunt. 1.13.7.
 Laudemium solvitur pro approbatione alienationis, vel pro immiissione in possessionem emphytheusis per dominium directum. 1.13.9.
 Vel pro novâ investiturâ similiter à domino directo concedendâ. 1.13.10.
 Laudemii solutionis pro causâ aliqui considerant laborem personalem, quem dominus directus subit in investiturâ, seu possessione præstandâ. 1.13.11.
 Laudemium, juxta aliquos, solvitur in recognitionem obsequii per emphytheutam domino directo exhibendi. 1.13.12.

Laudemium

& Verborum.

Laudemium non ex ipsa emphytheusi provenit: Sed ex domini directi curâ, & industria personali. 1.13.13.
 Laudemium acquirendi causæ ex voluntate domini directi pendet: & ipse, non fructuarium, alienationes confirmat, præstat investituram, & recipit novum emphytheutam. 1.13.14. & 15.
 Laudemium sunt certæ præstationes tempore alienationum renascentes. 1.13.19.
 Laudemium, quamvis ex fundo non nascantur, ejus occasione proveniunt. 1.13.20.
 Laudemium, ut emphytheusis fructus, ad fructuarium, non ad proprietarium pertinet. 1.13.24.
 Et quidem pleno jure, & sine onere restituendi. 1.13.25.
 Laudemium est quid diversum à re emphytheuticâ. 1.13.26.
 Laudemium non debetur intuitu personæ proprietarii. 1.13.27.
 Laudemium præstandum uxori usufructuariæ omnium bonorum. 1.13.33.
 Laudemium præstandum viduis in Principatu Cathaloniz, quibus ibi usufructus, aut tenuta in bonis præmortui viri conceditur, quo usque pro dote, & pro sponsalibus ipsis satisfiat. 1.13.34.
 Laudemium marito competit ex emphytheusi dotali. 1.13.35.
 Laudemium ex emphytheusi adventitiâ filii, patri usufructuario adventitiorum competit. 1.13.37.
 Nisi eâ conditione filio emphytheusis sit relicta, ne patri usufructus quæratur. 1.13.38.
 Laudemium ex emphytheusi possessor majoratus lucratur. 1.13.39.
 Laudemii de materiâ plura remissivè, quâ actione, & ex quibus alienationibus, & an ab acquirente, vel alienante solvi debeat? 1.13.40. & ad plures alias quæstiones. 1.13.99.
Legati, sive Ambasiatores.
 Legatis, sive Ambasiatoribus donata in dubio ipsorum contemplatione donata censentur. 1.14.59.
 Legati donata magis sine dubio eis acquiruntur, si res donatæ ipsis magis, quam suis Principibus conveniant. Secus e contra. 1.14.60. & 61.
 Legatis donatum ipsis non acquiritur, sed Principibus eos mittentibus, si de eo ad sit consuetudo. 1.14.62.
 Servatur hæc consuetudo Venetiis cum magnâ illius Reipublicæ utilitate. 1.14.63.
 Legati Sancti appellantur. 1.22.44.
 Legati appellantur oculi Reipublicæ, & Regnorum aures. 1.22.45.
 Legatos offendentes Principi à quo Legati fuerunt missi, puniendi traditi referuntur plures. 1.22.48.
Legatum.
 Legatum ejus quod testator vivus præstabat, id tantum, quod certam formam erogationis habuerat, comprehendit; non quod testator extraordinariè ex liberalitate præstabat. 1.14.5.
Leges.
 Legis 13. tit. 7. lib. 2. Recop. dispositio, etsi localis ad Regnum Granatense, in omni Regno servanda. 1.7.82.
 Legis dispositio, quæ generali ratione nititur, etsi certa persona, vel locus ei adjiciatur, adhuc universalis manet. 1.7.84.
 Lex 17. tit. 28. p. 3. an sit servanda in foro animæ? refertur quorundam Theologorum negativa sententia. 1.12.74.
 Lex penalis in conscientia non obligat ante Judicis condemnationem; & quomodo hoc sit intelligendum, Ibidem.

Legem Partit. prædictam in foro conscientiæ servandam, resolvitur. 1.12.75.
 Lex humana ex causâ potest prohibere acquisitionem earum rerum, quæ nullius in bonis sunt. Ibidem.
 Lex penalis, quæ acquisitionem domini prohibet, est servanda in animæ foro etiam ante Judicis condemnationem, secus, si circa acquisiti amissionem versetur. 1.12.76.
 Lex Partit. prædicta an in foro animæ sit servanda? sub distinctione resolvit Amaya, sed rejicitur. 1.12.78.
 Lex partitæ prædicta loquitur in saltibus, & nemoribus apertis, non in vallatis. 1.2.79.
 Leges partitarum juri communi derogare, non censentur, nisi id expriment, aut ei expressè adversentur. 1.27.62.
 Leges condere, est de Regalibus ad Principem superiorem non recognoscentem spectantibus. 1.28.21.
 Leges generales condere, est de Regalibus Principi supremo omnino reservatis. 1.28.24.
 Leges Regni servare tenentur Domini inferiores in suis terris. 1.28.43.
 Legis verba in unum Judicem seu Magistratum directa, magis demonstrationis causâ, quam taxative sunt intelligenda. 1.28.81.
 Nisi contrarium clarè appareat. 1.28.82.
 Leges Atheniensium pluribus modis de conservando, & augendo populo curabant. 1.28.213.
 Id etiam multæ aliæ Respublicæ effecerunt incolas novos alliciendo. 1.28.220.
 Cavetur id apud nos in *l. 66. tit. 4. lib. 2. Recop.* 1.28.221.
 Leges superioris inferiori non licet revocare. 1.29.4.
 Leges partitæ plures inter Doctores de jure communi ortas controversias sedarunt. 1.31. §. 7. 42.
 Leges Regiæ in merè spiritualibus nihil statuere, seu immutare, valent, nec in foro Canonico servandæ. 1.33.92.
 Legi fraudem fieri, vitandum, & quando fraus dicatur fieri? 2.1.86.
Leges explicata.
Ex Digesto veteri.
 L. Item si fundi 10. ff. de usufruct. 1.1.5. & 2.3. & 16. & 30.
 L. Arbores, ff. eod. Ibidem.
 L. Numismatum 28. ff. eod. 1.1.27.
 L. Statuæ 41. ff. eod. 1.1.29.
 L. Usuræ 34. ff. de usur. 1.3.9.
 L. Prædiorum 36. ff. eod. 1.3.10.
 L. Mercedes 36. ff. de partit. hæreditat. 1.3.11. & 20.
 L. Si Navis 62. ff. de rei vindicat. Ibidem.
 L. Usufructu legato, ff. de usufructu. 1.3.12.
 L. fin. ff. de usuris. 1.3.14.
 L. Si navis 62. versic. fin. ff. de rei vindicat. 1.3.11.
 L. Plenum 12. §. 1. versic. idem herbas, ff. de usu, & habit. 1.4.48.
 L. Qui fundum 40. §. cum fundum 4. ff. de contrahend. empt. 1.4.68.
 L. Item si fundi 10. §. Cæsar fin. ff. de usufruct. 1.1.4.68.
 L. 2., & 4. ff. de operis servor. 1.4.121.
 L. 5. §. ult. ff. de usufruct. 1.4.21.
 L. 5. ff. de oper. servor. 1.4.126.
 L. Si quis diurno, ff. si servit. vindicet. 1.5.42. & 54.
 L. Imperatores, ff. de servitut. rusticor. prædior. 1.5.49.

L.

Index Rerum,

- L. *Æquissimum* 17. §. Fructuarius, ff. de usufr. 1. 16. 37.
  - L. Sed si grandes, ff. eod. de usufruct. 1. 6. 37.
  - L. Arboribus, ff. de usufruct. 1. 6. 49.
  - L. Ex Sylva, ff. de usufruct. 1. 6. 52.
  - L. Agri 22. ff. de usufruct. 1. 6. 57.
  - L. Respondit 14. §. Hæres, ff. de usufruct. 1. 8. 3. & 11. & 22.
  - L. Item si fundi, §. Sed si metalla, ff. de usufruct. 1. 10. 5.
  - L. A tutore, ff. de reivindicat. 1. 11. 9.
  - L. Item si fundi, §. aucupium, ff. de usufruct. 1. 12. 48. & 54.
  - L. Usufructuarium venari 62. juncto *versic.* de vivariis, ff. de usufruct. 1. 13. 49. & 54.
  - L. Divus Pius, ff. de servitut. rusticor. prædior. 1. 12. 51.
  - L. Quemadmodum, §. Plane juncto *versic.* Idem, ff. ad l. Aquil. 1. 12. 60.
  - L. Si jactum retis, ff. de act. empti. 1. 12. 60.
  - L. Limes, & labra alias fimes, & labra, ff. de act. empti. 1. 12. 83.
  - L. Item si fundi in princip. ff. de usufruct. 1. 13. 21.
  - L. Socium, §. Socius cum resisteret, ff. pro Socio, 1. 14. 20. & 56.
  - L. Qui proprio, §. Procurator, ff. de procurator. 1. 14. 37. & num. 69.
  - L. Si quis negotia, ff. de negot. gest. 1. 14. 37. & num. 69.
  - L. Cum autem 25. §. Cum redhibetur 9. cum seq. ff. de ædilit. edict. 1. 14. 38.
  - L. Item 20. §. Sed. 18. *versic.* Julianus, ff. de petit hæredit. 1. 14. 69.
  - L. Cum de in rem verso, ff. de usur. 1. 15. §. 4. 47. & 62.
  - L. Judicium solvitur, ff. de judiciis, 1. 16. 45. & 1. 17. §. unic. 3.
  - L. Ossa, ff. de Religios. & sumpt. funer. 1. 21. 164. & 168.
  - L. Funeris 37. ff. de Religios. & sumpt. funer. 1. 21. 180.
  - L. Final, ff. de fide instrumentor. 1. 24. 42.
  - L. Lutus 11. ff. de evict. 1. 24. 136.
  - L. 15. ff. de reivindicat. 1. 24. 136.
  - L. Ex conducto 15. §. Si in uno anno. 16. ff. locati. 1. 25. §. unic. 47.
  - L. Plenum, §. Sabinus, & §. Si usus ministerii, ff. de usu, & habitat. 1. 25. §. unic. 74.
  - L. 2. ff. de oper. servor. 1. 25. §. unic. 75.
  - L. Quis operas, ff. locati, 1. 25. §. unic. 121.
  - L. Diem functo, ff. locati, 1. 25. §. unic. 121.
  - L. Omnes populi, ff. de justit. & jur. 1. 28. 26.
  - L. Si mercedem, §. 1. ff. de act. empti. 1. 30. §. 2. 32. & 63.
  - L. Deniq. 10. ff. quib. ex caus. major. 1. 30. §. 3. 39.
  - L. Si ob turpem causam, ff. de condict. ob turp. caus. 1. 31. §. 2. 27.
  - L. Licet, §. Rei depositæ, ff. depositi, 1. 31. §. 7. 4. 12. & 16.
  - L. 2. §. Primus Divus, ff. de Origin. jur. 1. 32. §. 3. 30. & 38.
  - L. Statuæ 48. ff. de usufruct. 1. 34. 63.
  - L. Julianus 9. §. Si tibi decem, ff. ad exhibend. 1. 34. 63.
  - L. Numismatum 28. ff. de usufruct. 1. 34. 62.
  - L. *Æquissimum* 17. §. Fructuarius. *versic.* & si, ff. de usufruct. 1. 34. 68. & 70.
  - L. Item 9. §. ult. ff. de usufruct. 1. 34. 72.
  - L. In fundo in fin. ff. de reivindicat. 1. 34. 100.
  - L. Nisi venalem, ff. de reivindicat. 1. 34. 100.
  - L. Quod si servus, §. Sed si mutua, ff. de in rem verso. 1. 34. 104.
  - L. Si servos 25. ff. de pignorat. act. 1. 34. 104.
  - L. Julianus, §. Sed, & si quis, ff. ad exhibend. 2. 1. 68.
  - L. Qui servandarum, §. Glans fin. ff. de præscript. verb. 2. 2. 2.
  - L. Julianus, §. Glans, ff. ad exhibend. 2. 2. 2.
  - L. Sime, & Titium, ff. de reb. credit. 2. 2. 6.
  - L. Item si fundi, §. Huic 4. ff. de usufruct. 2. 4. 107.
  - L. Item si fundi, §. Sed si insula, ff. de usufruct. 2. 4. 148.
  - L. Arboribus 13. §. Usufructuarius, ff. de usufruct. 2. 5. 19. & 45.
  - L. Non utitur in princip. & in §. Planè, ff. de usufruct. 2. 5. 20. & 45.
  - L. Cui usufructus 34. ff. de usufruct. 2. 5. 21.
  - L. Necessario, §. fin. ff. de perical. & commod. rei vendit. 2. 5. 46. & 97.
  - L. Siquis ita 20. ff. de usufruct. 2. 6. 3.
  - L. Defuncta, 65. §. fin. ff. de usufruct. 2. 6. 17.
- Ex Infortiato.*
- L. In usufructu, ff. de usufruct. legat. 1. 2. 6.
  - L. Divortio 8. §. Si vir, ff. solut. matrimon. 1. 3. 1.
  - L. Apud Julianum 40. §. Fructus, ff. de legat. 1. 1. 3. 2.
  - L. 5. §. Usufructus, *versic.* sed operis, ff. ad Leg. Falcid. 1. 4. 121.
  - L. In argento potorio, ff. de aur. & argent. legat. 1. 4. 138.
  - L. Divortio 8. §. Si fundum, ff. solut. matrimon. 1. 6. 52.
  - L. Deducta 58. §. Hæreditatem, ff. ad Senat. Consult. Trebell. 1. 8. 9. & 22.
  - L. Falcidiæ, §. Idem respondit. 1. ff. ad l. Falcid. 1. 8. 3. & 11. & 1. 8. 22.
  - L. Mulier 22. §. Sed enim, *versic.* præterea, ff. ad S. C. Treb. 1. 8. 9. & 22.
  - L. Si fundus 9. ff. solut. matrimon. 1. 10. 5.
  - L. Divortio, §. Si vir ff. solut. matrimon. 1. 10. 5. & 1. 10. 13. & 1. 10. 44. & 1. 20. 2. & 33.
  - L. Divortio, §. Si fundum, ff. solut. matrimon. 1. 10. 46. & 1. 11. 36.
  - L. Si ex Lapidicinis 33. ff. de jur. dot. 1. 10. 46.
  - L. Scio, §. Medico, ff. de annuis legat. 1. 14. 5. & 44. & 1. 33. 18. & 50. & 123.
  - L. Si vero 64. aliàs 65. §. Item quidquid, ff. solut. matrimon. 1. 14. 19. & 55.
  - L. Si hæres institutus, ff. ad leg. Falcid. 1. 14. 21. & 66.
  - L. Debitor, §. fin. ff. ad S. C. Trebell. 1. 14. 21. & 66.
  - L. Divortio, §. Quod in anno, ff. solut. matrimon. 1. 14. 29. & 1. 33. 35.
  - L. Apud Julianum, §. Constat, *versic.* Sed ea prædia, ff. de legat. 1. 1. 21. 166.
  - L. 2. ff. de usu, & usufr. legat. 1. 25. §. un. 66. & 75.
  - L. Qui concubinam, §. Cum ita 1. ff. de legat. 3. 1. 25. §. unic. 160.
  - L. Quia per inde 42. §. Restituta, ff. ad S. C. Trebell. 1. 31. §. 4. 2. & 11.
  - L. 1. §. 1. ff. de fund. instruat. & instrum. legat. 1. 31. §. 7. 48.
  - L. Si cui, ff. eod. tit. Ibidem.
  - L. Si vero, §. Item quidquid, ff. solut. matrimon. 1. 32. 24. & 47.
  - L. Vassa 11. ff. de supellectil. legat. 1. 34. 94.
  - L. Si hæc 10. ff. de impens. in res dotal. fact. 1. 34. 100.
  - L. In voluptariis 11. ff. eod. 1. 34. 109.

& Verborum.

- L. Pro voluptariis, ff. eod. Ibidem.
  - L. Et si sine, §. interposito, ff. de administrat. tutor. 1. 34. 110.
  - L. Lana legatæ, ff. de legat. 3. 2. 1. 68.
  - L. Quæritam 76. §. Illud, ff. eod. Ibidem.
  - L. Pediculis, §. Labeo, ff. de aur. & argent. legat. 2. 1. 71.
  - L. Servum filii 44. §. Illud, ff. de legat. 1. 2. 1. 69.
  - L. Usufructu 57. ff. solut. matrimon. 2. 5. 24. & 4.
  - L. Si usufructus 67. ff. de jur. dot. 2. 5. 43.
  - L. 1. §. Utrum autem, ff. si quid in fraud. Patroni. 2. 5. 116.
  - L. Cum ita 41. ff. de usufruct. legat. 2. 6. 3. & 13.
  - L. Fundi Trebatiani 38. ff. de usufruct. legat. 2. 6. 3. & 25.
- Ex Digesto novo.*
- L. Usura pecuniæ, ff. de verbor. significat. 1. 1. 5. & 1. 3. 13. & 1. 3. 9.
  - L. Si pignore, *versic.* Ex quo, ff. de furt. 1. 1. 24.
  - L. Unic. §. unic. ff. de gland. legend. 1. 3. 4.
  - L. Ult. §. Species, ff. de publican. & vectigalib. 1. 4. 54.
  - L. Fluminum 24. §. Item videamus, ff. de damn. infect. 1. 5. 31.
  - L. Si in meo 21. ff. de aqua pluv. arcend. 1. 5. 30.
  - L. 1. §. Denique, ff. eod. Ibidem.
  - L. Hoc juve, §. Ductus aquæ, de aq. quotid. & æstiv. 1. 5. 42. & 1. 5. 44. & 1. 5. 54.
  - L. Quominus, ff. de fluminibus. 1. 5. 49.
  - L. 1. §. Si quis hoc concessit, ff. de aqua quotid. & æstiv. 1. 5. 59.
  - L. 2. §. Idem Labeo ait, ff. de aqua pluv. arcend. 1. 5. 77.
  - L. Proculus, ff. de damn. infect. 1. 5. 77.
  - L. Sylva cædua, ff. de verbor. significat. 1. 6. 15. & 1. 6. 35.
  - L. In fraudem, §. Conductor, Digest. de jur. fisc. 1. 6. 46.
  - L. 2. §. 1. ff. de aqua pluv. arcend. 1. 7. 37.
  - L. Qui vas 48. §. Ancilla 5. & *versic.* Idem, & in pecudibus, & §. Ex furtivis, ff. de furt. 1. 8. 35.
  - L. 4. §. Lana, & §. Fructus, ff. de usucapionib. 1. 8. 35.
  - L. 3. §. Nec interest, *versic.* Planè, ff. de acquir. rer. domin. 1. 1. 2. 51. & 64.
  - L. Si quisquam, ff. de divers. & temporalib. præscript. 1. 12. 210.
  - L. Præscriptio, ff. de usucapion. 1. 12. 211.
  - L. Usura pecuniæ, ff. de verborum significatione. 1. 13. 21.
  - L. 2. ff. de operibus public. 1. 21. 19.
  - L. Opus novum cum l. seq. ff. eod. Ibidem.
  - L. 1. §. Si quis ultro, ff. de quaest. 1. 21. 141.
  - L. 1. ff. de cadaveribus punitor. 1. 21. 152.
  - L. 2. ff. de cadaverib. punitor. 1. 21. 157.
  - L. Officium, ff. de re militar. 1. 24. 26.
  - L. Quidquid calore, ff. de regul. jur. 1. 25. §. unic. 123.
  - L. Ex causâ desertionis, ff. de re militar. 1. 25. §. un. 136.
  - L. 1. §. Advocatus, ff. de var. & extraordinar. cognit. 1. 25. §. unic. 163. & 1. 6.
  - L. 1. §. Sed & Comites, ff. eodem tit. 1. 25. §. unic. 179.
  - L. 1. 2. & 3. ff. de incend. ruin. & naufrag. 1. 27. §. un. 111.
  - L. Item apud Labeonem, §. Hoc edictum, ff. de injuriis. 1. 30. §. 2. 10.
  - L. Peregrè 44. ff. de acquirenda possessione. 1. 30. 3. 39.
  - L. Possessio 49. ff. eod. Ibidem.
  - L. Cum hæres, ff. de acquirenda possess. 1. 30. §. 3. 42.
  - L. Item apud Labeonem, §. Hoc edictum, ff. de injur. 1. 31. §. 4. 29.
  - L. 1. §. Quod autem, ff. de superficiebus. 1. 31. §. 7. 30.
  - L. Interesse, ff. de acquir. possess. 1. 31. §. 7. 6. & 12.
  - L. Cum hæres, ff. de acquir. possess. 1. 31. §. 8. 58. & 73.
  - L. Atilius Regulus, ff. de donat. 1. 34. §. 3. 30. & 8.
  - L. 1. §. 1. 1. 3. 1. 6. 1. 9. ff. de pollicitationibus. 1. 33. 79.
  - L. Si pignore 54. §. 1. *versic.* Ex quo, ff. de furt. 1. 34. 2.
  - L. Competit, ff. quod vi, aut clam. 1. 34. 69.
  - L. Si alius, §. Non avimus, ff. eod. tit. 1. 34. 71.
  - L. Urbana 198. ff. de verb. signific. 1. 34. 71.
  - L. Impentæ, §. Voluptariæ, ff. eodem titulo. 1. 34. 94.
  - L. Triticum, ff. de verb. obligat. 2. 1. 38.
  - L. Sed si ex meis tabulis 26. ff. de acquir. rer. domini. 2. 1. 68.
  - L. Unic. ff. de gland. legend. 2. 2. 2.
  - L. Qui v. nenum, §. Glandis appellatione, ff. de verbor. signif. 2. 2. 2.
  - L. In bonis, ff. de bon. au horit. Judic. possidend. 2. 5. 23.
  - L. In ædibus, §. 1. ff. de donat. 2. 5. 46.
  - L. Quod autem 6. ff. quæ in fraudem creditor. 2. 5. 115.
  - L. Patrem 19. ff. eod. tit. 2. 5. 133.
  - L. Debitorem 20. ff. eod. tit. Ibidem.
- Ex Codice.*
- L. Aquam, Cod. de de usufruct. & aquâ. 1. 5. 59.
  - L. Præses, Cod. eod. tit. 1. 5. 62.
  - L. 1. Cod. eod. tit. 1. 5. 77.
  - L. Emptorem, Cod. locati. 1. 18. 108.
  - L. Nemo 14. de Religios. & sumptib. funer. 1. 21. 164. & 168.
  - L. 1. & 10. Cod. eod. tit. 1. 21. 168.
  - L. Si quis in conscribendo, Cod. de Episcop. & Cleric. 1. 21. 176.
  - L. Fin. Codice de Religios. & sumpt. funerum. 1. 21. 179.
  - L. 1. Cod. Ne sine jussu Principis lic. confisc. 1. 21. 212.
  - L. Denunciamus, Cod. de his, qui ad Eccles. confug. 1. 22. 39. & 56.
  - L. Unic. Cod. de Nundin. & mercat. 1. 23. 33.
  - L. Turres 18. Cod. de operib. public. 1. 24. 81.
  - L. Neminem, Codice de Sacrosanct. Eccles. 1. 26. 70.
  - L. 2. §. Ad parangariam, Cod. de Episcop. & Cleric. 1. 26. 71.
  - L. 2. Cod. quibus numeribus, vel præstationibus nemi. lic. se excus. 1. 26. 71.
  - L. Si qui Presbyter, Codice de Episcop. & Cleric. 1. 27. 131.
  - L. Authent. Navigia, Codice de furt. 1. 27. §. unic. 12. & 98.
  - L. 1. Codice de veteri jur. enucleand. 1. 29. 3. & 22.
  - L. Omnium, Cod. de testament. 1. 29. 8. & 39.
  - L. Nullus, Cod. de judiciis. 1. 30. 40.

Index Rerum,

L. 1. & tot. tit. Cod. de tutor. & curator. illustr. 1.30.
 158.
 L. Unic. Cod. de condict. ex lege. 1.32. §. 31.
 L. Si quis Curialis, Cod. de Episcop. & Cleric. 1.35.
 §. unic. 24.
 L. unic. Cod. de Capressi. ex luc. Daphne, &c. 1.
 34. 35.
 L. Curabit, Cod. de act. empti. 1.34. 97.
 L. Unic. §. Si voluptaria, Cod. de rei uxora. act. 1.34.
 109.
 Authent. perpetua, *versic.* Quod si res pretiosa,
 C. de Sacrosanct. Eccles. 1.34. 113.
 L. Fin. Cod. de feriis. 1.34. §. unic. 108.
 Authent. excipitur, Cod. de bon. quæ liber.
 2.5. 81.
 L. Cum multa, Cod. eod. tit. 2.5. 82.
 L. Fin. Cod. eod. tit. 2.5. 83.
 L. Fin. Cod. de usufruct. 2.5. 100.
Ex Volumine Legum.
 L. Usus, Cod. de aqueduct. lib. 11. 1.5. 44.
 L. Unic. Cod. de Theaur. lib. 10. 1.11. 19.
 L. Unic. Cod. de venat. ferar. lib. 11. 1.12. 147.
 L. Cum satis, §. Caveant, Cod. de agricol. & censit.
 lib. 11. 1.15. §. 3. 49. & 52.
 L. Cursum, Cod. de curs. public. lib. 12. 1.25. §.
 unic. 21.
 L. Cum facultates, & l. eos, qui, Cod. de his, qui nu-
 mer. liber. lib. 10. 1.25. §. un. 37.
 L. His quidem, Cod. qui militar. poss. vel non, lib. 12.
 1.25. §. unic. 313.
 L. Cum allegatis, Cod. de re militar. lib. 12. 1.25.
 §. unic. 130.
 L. Hæc lege, Cod. de proxim. Sacror. Scripor. lib. 12.
 1.25. §. unic. 144.
 L. Unic. Cod. de falgam. hospiti. non præstand.
 lib. 12. 1.26. 27.
 L. Devotum, §. Solam, Cod. de metat. & epidemic.
 lib. 12. Ibidem.
 L. 2. C. de metat. & epidemic. 1.26. 41.
 L. Medicos, Cod. de profess. & Medic. lib. 10. 1.26.
 112.
 L. Gammaticos 11. C. eod. tit. Ibidem.
 L. Archiatros 8. cum seqq. Cod. de metat. & epide-
 metic. lib. 11. Ibidem.
 Authent. de Ecclesiastic. titul. §. Interdicimus,
 collation. 9. 1.27. 131.
 L. 1. Cod. de naufrag. lib. 11. 1.27. §. un. 26.
 L. Agricolam 18. Cod. de agricol. & censit. lib. 11. 1.
 28. 195.
 L. Cum scimus 22. Cod. eod. tit. Ibidem.
 Cap. 1. §. Calidis, de prohib. feud. alienat. per Fede-
 ric. 2.5. 14.
Ex Codice Theodosiano.
 L. 1. Cod. de venat. ferarum. 1.12. 147.
Ex Institutionibus.
 §. Constituitur, instit. de usufructu. 1.4. 121.
 §. 1. instit. de acquisit. per adrogation. 1.4. 125. & 1.25.
 §. unic. 67.
 §. Planè, instit. de rer. division. 1.12. 51.
 §. 2. instit. de usu, & habitat. 1.25. §. unic. 74.
 §. Cum ex alienâ materia, instit. de rerum division.
 2.1. 68.
 §. 1. Instit. de usu, & habitat. 2.5. 22.
Ex Decreto.
 Cap. Quorum 34. distinct. 1.12. 45.
 Cap. Qui venatoribus, cum sequent. 36. distinct.
 Ibidem.
 Cap. Corpora Sanctorum 37. de consecrat. distinct. 1.
 1.21. 164. & 168.
 Cap. Valentinianus 63. distinct. 1.30. §. 1. 1.76.

Cap. Quicumque 70. distinct. 1.30. §. 1.92.
 Cap. Ministri 81. distinct. Ibidem.
 Cap. Si quis eorum 32. distinct. 1.30. §. 1.93.
 Cap. Cœpit Hermenegildus Rex fin. 24. quæst. 1.
 1.30. §. 3. 15. & 62.
 Cap. Filiis, vel Nepotibus 16. quæst. 7. 1.32. §. 2.
 17. & 19.
 Cap. Irreligiosa consuetudo, de consecration. distinct.
 3. 1.34. §. unic. 103.
 Cap. Nullus Presbyterorum, de consecration. distinct.
 5. 1.34. §. un. 111.
 Cap. Non oportet, de consecration. distinct. 5. 1.34.
 §. un. 112.
 Cap. Presbyteri, distinct. 35. 1.34. §. 1. 113.
Ex Decretalibus.
 Cap. 1. & 2. De Cleric. venator. 1.12. 45.
 Cap. Licet ex quadam de testibus. 1. 15. §. 4.
 121.
 Cap. Si duobus 7. §. ult. de appellat. 1.17. 102.
 Cap. Fin. de vita & honestat. Clericorum. 1.25. §.
 unic. 55.
 Cap. 1. & 3. de successione ab intestato. 1. 27.
 131.
 Cap. Cum accessissent, de constitutionibus. 1. 29. 8.
 & 40.
 Cap. Cum inferior, de majorat. & obedient. 1. 29.
 22.
 Cap. Multis, de ætat. & qualitat. 1.30. §. 1.90.
 Cap. Miramur, de serv. non ordinand. Ibidem.
 Cap. Sedes Apostolica 15. de rescriptis. 1. 30.
 §. 2. 9.
 Cap. Nobis, de jure Patronatus. 1. 31. §. 2. 59.
 & 09.
 Cap. Cum Bertoldus, de re judicat. 1. 31. §. 7. 9. 20.
 & 23.
 Cap. Ex litteris, de jure Patronatus. 1. 31. §. 7. 31.
 & 35.
 Cap. Consultationibus, eodem titulo. 1. 31. §. 8.
 87.
 Cap. Abolendæ, de sepultur. 1.32. §. 1. 25.
 Cap. Ad Apostolicam, de simonia. 1.32. §. 1. 29. & 1.
 33. 98. & 1.33. §. un. 36.
 Cap. Cum decorem, de vit. & honestat. Clericor. 1.
 34. §. un. 103.
 Cap. Ex multiplici 3. de decimis. 2.1. 26.
Ex Libro Sexto Decretalium.
 Cap. 1. De præscript. 1.15. §. 4. 187. & 196.
 Cap. Romana, §. Debet, de appellat. 1. 17. 101. &
 103.
Ex Clementinis.
 Clementin. 1. §. Sanè, de hæretic. 1.24. 33.
 Clement. Ut hi, qui de ætat. & qualitat. 1. 31.
 §. 1. 9.
 Clement. unic. de sequestrat. possession. & fruct. 1.
 31. §. 7. 4.
 Clement. 1. De celebratione Missarum. 1.34. §. unic.
 109.
Ex Legibus Partiarum.
 L. 23. tit. 31. Partit. 13. 1.4. 128.
 L. 11. tit. 28. Partit. 3. 1.4. 150.
 L. 10. tit. 15. Partit. 7. 1.7. 24.
 L. 27. tit. 11. Partit. 4. 1.10. 48.
 L. 17. tit. 28. Partit. 3. 1.12. 73.
 L. 3. tit. 25. Partit. 4. 1.15. §. 3. 44. & 52.
 L. 22. tit. 13. Partit. 2. Ibidem.
 L. 5. tit. 26. Partit. 5. 1.15. §. 3. 46.
 L. 9. tit. 4. Partit. 5. 1.16. 62.
 L. 7. tit. 7. Partit. 7. 1.16. 111.
 L. 9. tit. 4. Partit. 5. 1.17. 3.
 L. 18. tit. 23. Partit. 3. 1.17. 70.

& Verborum.

L. 5. tit. 15. Partit. 2. 1.17. 106.
 L. 9. tit. 4. Partit. 5. Ibidem.
 L. 3. tit. 19. Partit. 3. 1.19. 18.
 L. 7. tit. 13. Partit. 1. 1.21. 164.
 L. 11. tit. 15. Partit. 1. 1.21. 177.
 L. 3. tit. 7. Partit. 3. 1.23. 34.
 L. 1. tit. 18. Partit. 2. 1.24. 83. & 111.
 L. 23. tit. 8. Partit. 5. 1.25. §. unic. 47.
 L. 1. tit. 11. Partit. 1. 1.26. 75.
 L. 49. tit. 28. Partit. 3. 1.27. 61.
 L. 6. tit. 13. Partit. 6. 1.27. 113.
 L. 7. tit. 9. Partit. 5. 1.27. §. unic. 47. & 98.
 L. Penult. tit. 1. Partit. 2. 1.28. 9.
 L. 12. tit. 1. Partit. 1. Ibidem.
 L. 12. tit. 1. Partit. 1. jam relata, 1.28. 27.
 L. 26. tit. 11. Partit. 3. 1.30. 116.
 L. 22. tit. 21. Partit. 2. Ibidem.
 L. 9. 21. & 22. tit. 21. Partit. 2. 30. 121.
 L. 1. tit. 15. Partit. 1. 1.31. §. 2. 63. & 79.
 L. 18. tit. 15. Partit. 1. 1.31. §. 2. 93.
 L. 9. tit. 15. Partit. 1. 1.31. §. 7. 28. & 41.
 L. 3. tit. 15. Partit. 4. 1.32. §. 2. 17.
 L. 2. tit. 15. Partit. 1. 1.32. §. 3. 5.
 L. 8. tit. 19. Partit. 1. 1.33. 72.
 L. 9. tit. 19. Partit. 1. 1.33. 84.
 L. 18. tit. 28. Partit. 7. 2.2. 3.
 L. 24. tit. 31. Partit. 3. 2.5. 53.
 L. 22. tit. 20. Partit. 1. 2.7. 25.
 L. 56. tit. 6. Partit. 1. 2.7. 81.
 L. 57. tit. 6. Partit. 1. 2.7. 75.
Ex nova Recopilat.
 L. 2. tit. 13. lib. 6. Recopilat. 1.4. 150.
 L. 18. tit. 8. lib. 9. Recopilat. Ibidem.
 L. 19. tit. 8. lib. 9. Recopilat. 1.4. 157.
 L. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. 1.5. 37.
 L. 13. tit. 7. lib. 2. Recopilat. 1.7. 77.
 L. 14. tit. 7. lib. 2. Recopilat. Ibidem.
 L. 24. tit. 25. lib. 4. Recopilat. 1.9. 17.
 L. 1. tit. 13. lib. 6. Recopilat. 1.11. 50.
 L. 7. tit. 8. lib. 7. Recopilat. 1.12. 100.
 L. 3. tit. 2. lib. 7. Recopilat. 1.12. 142.
 L. 5. tit. 8. lib. 7. Recopilat. 1.12. 148.
 L. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. 1.12. 198. & 1.14.
 217.
 L. 11. tit. 7. lib. 7. Recopilat. 1.12. 241.
 L. 1. 1. & 6. tit. 6. lib. 7. Recopilat. 1.14. §. unic.
 48.
 L. 25. tit. 6. lib. 3. Recopilat. Ibidem.
 L. 16. tit. 8. lib. 9. Recopilat. Ibidem.
 L. 1. tit. 20. lib. 5. Recopilat. 1.15. §. 2. 18.
 L. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. 1.15. §. 2. 16.
 L. 15. tit. 18. lib. 9. Recopilat. 1.15. §. 2. 19.
 L. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. 1.15. §. 2. 21.
 L. 8. tit. 6. lib. 1. Recopilat. 1.15. §. 3. 21.
 L. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat. 1.15. §. 3. 45.
 L. 3. tit. 10. lib. 6. Recopilat. Ibidem.
 L. 2. tit. 3. lib. 6. l. 3. tit. 10. lib. 6. Recopilat. 1.15.
 §. 3. 52.
 L. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat. 1.15. §. 4. 44.
 & 91.
 L. 8. tit. 25. lib. 4. Recopilat. 1.15. §. 4. 53.
 & 58.
 L. 2. tit. 3. lib. 6. Recopilat. 1.15. §. 4. 58.
 L. 16. tit. 17. lib. 9. Recopilat. Ibidem.
 L. 1. tit. 11. lib. 6. Recopilat. 1.15. §. 4. 96.
 L. 19. tit. 6. lib. 3. Recopilat. Ibidem.
 L. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. 1.15. §. 4. 157. & 1.15.
 §. 4. 209.
 L. 2. tit. 2. lib. 7. Recopilat. 1.16. 34.
 L. 1. tit. 16. lib. 5. Recopilat. 1.16. 62.
Lagomez de Fructibus.

L. 12. tit. 7. lib. 7. Recopilat. 1.16. 89.
 L. 2. tit. 2. lib. 5. Recopilat. 1.16. 111.
 L. 9. tit. 5. lib. 7. Recopilat. 1.16. 119.
 L. 1. tit. 15. lib. 4. Recopilat. & l. 1. tit. 1. eod. lib. 4.
 17. 35. 53. & 60.
 L. 8. tit. 3. lib. 1. Recopilat. 1.17. 100.
 L. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilat. Ibidem.
 L. 7. tit. 18. lib. 4. Recopilat. 1.17. 130.
 L. 3. tit. 11. lib. 3. Recopilat. 1.17. 147.
 L. 1. cap. 24. tit. 14. lib. 3. Recopilat. 1.17. 148.
 LL. 4. 5. & 8. tit. 2. lib. 7. Recopilat. 1.19. 41.
 LL. 2. & 5. tit. 25. lib. 4. Recopilat. 1.19. 43.
 L. 15. tit. 6. lib. 3. Recopilat. 1.21. 92.
 LL. 9. & 11. tit. 7. lib. 7. Recopilat. 1.21. 264.
 L. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. 1.25. 13.
 LL. 13. & 2. tit. 20. lib. 9. Recopilat. 1.23. 34.
 L. 11. tit. 1. lib. 7. Recopilat. 1.24. 4.
 L. 4. tit. 4. lib. 4. Recopilat. 1.24. 67.
 L. 18. tit. 10. lib. 5. Recopilat. 1.24. 84.
 L. 8. tit. 15. lib. 4. Recopilat. 1.25. 49.
 L. 17. tit. 2. lib. 3. Recopilat. 1.25. §. un. 41.
 L. 18. tit. 5. lib. 2. Recopilat. Ibidem.
 L. 6. tit. 7. lib. 1. Recopilat. 1.25. §. un. 42.
 L. 7. tit. 8. lib. 8. Recop. 1.25. §. un. 55.
 L. 7. tit. 5. lib. 3. Recop. 1.25. §. un. 109.
 L. 2. tit. 20. lib. 6. Recop. 1.25. §. un. 123. & 128.
 L. 34. tit. 6. lib. 2. Recop. 1.25. §. un. 165.
 LL. 2. 3. 4. & tot. tit. 15. lib. 3. Recopilat. 1.26. 26.
 & 41.
 L. 7. tit. 3. lib. 1. Recopilat. 1.26. 74.
 L. 8. tit. 2. lib. 1. Recopilat. 1.26. 75.
 LL. 8. & 9. tit. 7. lib. 1. Recopilat. 1.26. 119.
 L. 1. tit. 7. lib. 1. Recop. Ibidem.
 L. 34. tit. 18. lib. 9. Recop. Ibidem.
 L. 2. tit. 9. lib. 1. Recopilat. 1.27. 29.
 LL. 1. 2. & 3. eod. tit. lib. 1. 27. 37.
 L. 7. tit. 3. lib. 6. Recopilat. 1.27. 55.
 L. 6. eod. tit. & lib. 1. 27. 55.
 LL. 6. & 7. tit. 13. lib. 6. Recop. 1.27. 84.
 L. 3. tit. 9. lib. 1. Recopilat. 1.27. 113.
 L. 9. tit. 10. lib. 1. Recopilat. Ibidem.
 L. 12. tit. 8. lib. 5. Recopilat. 1.27. 119.
 L. 9. tit. 10. lib. 7. Recopilationum, 1.27. §. unic.
 52.
 L. 11. tit. 10. lib. 7. Recop. 1.27. §. unic. 53.
 L. 8. tit. 1. lib. 7. Recop. 1.28. 9.
 L. 14. tit. 6. lib. 3. Recop. Ibidem.
 LL. 8. tit. 1. lib. 7. l. 14. tit. 6. lib. 3. Recopilat. 1.28.
 96.
 L. 3. tit. 9. lib. 6. Recop. 1.28. 122.
 L. 2. tit. 15. lib. 5. Recop. Ibidem.
 L. 28. tit. 18. lib. 6. Recop. Ibidem.
 L. 1. tit. 18. lib. 6. Recopilat. 1.28. 138.
 L. 32. tit. 18. lib. 6. Recopilat. 1.28. 164.
 LL. 1 & 4. tit. 9. lib. 7. Recopilat. 1.28. 175.
 L. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat. 1.28. 188. & 224.
 L. 66. tit. 4. lib. 2. Recopilat. 1.28. 220.
 L. 5. tit. 6. lib. 6. Recopilat. 1.28. 234. & 235.
 L. 11. tit. 4. lib. 2. Recopilat. 1.28. 252.
 L. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. 1.30. 145.
 L. 14. tit. 5. lib. 2. Recopilat. 1.30. 158.
 L. 7. tit. 1. lib. 1. Recopilat. 1.30. §. 1. 2.
 L. 1. tit. 5. lib. 1. Recopilat. 1.30. §. 2. 50.
 L. 5. tit. 10. lib. 8. Recopilat. 1.34. §. un. 22.
 L. 6. tit. 1. lib. 4. Recopilat. 2.7. 75. & 81.
Ex Ordinamento Regio.
 L. 1. tit. 13. lib. 6. Ordinament. 1.11. 59.
 L. 1. tit. 10. lib. 6. Ordinament. 1.15. §. 4. 96.
 L. 4. tit. 11. lib. 5. Ordinament. 1.16. 89.
 L. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinament. 1.17. 35. & 53.

Index Rerum,

L. 14. tit. 16. lib. 3. Ordinament. 1. 17. 70.
L. 1. tit. 1. lib. 3. Ordinament. Ibidem.
L. 10. tit. 1. lib. 7. Ordinament. 1. 19. 41.
L. 27. tit. 3. lib. 1. Ordinament. 1. 26. 70.
L. 7. tit. 21. lib. 2. Ordinament. Ibidem.
LL. 3. & 10. tit. 12. lib. 6. Ordinament. 1. 27. §. un. 52.

Ex legibus Fori.

L. 8. tit. 4. lib. 4. Fori legum. 1. 25. §. un. 124.

Legitimare.

Legitimandi spiritus, & naturales facultas an Dominis inferioribus ratione jurisdictionis competat? 1. 21. 226.

Legitimandi facultatem de Regalibus esse, verius est. 1. 21. 227.

Legitimandi facultas an competat Dominis inferioribus, si ea ipsis specialiter sit concessa? 1. 21. 228.

Legitimandi facultatem habet Pro-Rex Neapolitanus. 1. 21. 229.

Legitimandi facultatem qualiter, & quando Princeps concedere, valeat? ad causas harum legitimacionum in successione bonorum libertorum; in fideicommissis, & Majoratibus, in eorum successione variabili, vel invariabili, & alia de materia. 1. 21. 230.

Legitimè factum.

Legitimè semel factum, vel gestum minimè retractandum, etiam si ad eum casum pervenerit, à quo incipere, non posset. 1. 31. §. 7. 10.

Legumina.

Legumina dicuntur à legendo. 2. 1. 100.

Legumina frugum appellatione veniunt. 2. 1. 102.

Legumina non veniunt appellatione frumenti. 2. 1. 103.

Libertas.

Libertas jure naturæ competit; attamen lege humana justis de causis fuit sublata. 1. 12. 123.

Libertas hominibus competit jure naturæ permixtè non præceptivè. 1. 12. 124.

Libertus.

Libertus operas tantum honestas, non turpes, præstare, tenetur. 1. 25. §. unic. 14.

Libertus summè pauper an operas artificiales patrono exhibere, teneatur, vel saltem ei alimenta sint præstanda per patronum operas desiderantem? 1. 25. §. unic. 215.

Libertus ratione præstitæ libertatis alimenta patrono præstare, tenetur. 1. 32. §. 3. 25.

Libertus obligationem hanc sine justa causa implere, recusans, ad servitutem reducendus. 1. 32. §. 3. 26.

Libertus patrono alimenta tantum præstare, tenetur de sibi superfluo, non de necessario. 1. 32. §. 3. 76.

Libri, librorum scriptores.

Libri cujuscumque Doctoris, eorumque venditiones nulli gabellarum oneri subjiciuntur. 1. 26. 120.

Librorum scriptores nulla apud nos tributorum immunitate gaudent, nisi Doctorati, aut Licentiati in universitatibus. Ibidem.

Licentia.

Licentia, ut è Castellâ ad Aragoniæ Regnum, seu ad aliam Provinciam frumentum adportetur, intelligenda, ut de superfluo possit adportari, & tempore abundantiæ, non tempore penuriæ. 1. 28. 127.

Lignum: Lignandi jus.

Ligna arborum in fructu habentur. 1. 4. 44.

Ligna arborum veniunt in restitutionem fructuum. 1. 4. 46.

Lignandi jus consuetudine, vel alio modo quæsitum, intelligendum est de exuberanti. 1. 5. 66.

Linum.

Linum, & Canape in fructu habentur. 1. 4. 39.

Litigantes.

Litigantes pauperes ab sportulis officialium publicorum eximuntur jure Regio. 1. 25. §. un. 42.

Litteræ.

Litterarum spiritualium pro sigillo an Prælati Ecclesiastici absque labe simoniæ aliquid exigere, possit? 1. 20. 58.

Litterarum spiritualium pro sigillo nec plus, nec minus solvi debet, quamvis plures, aut pauciores res in charta contineantur. 1. 20. 59.

Nec etiam ex numero consortio augenda est merces. 1. 20. 60.

Locatio. Locare.

Locationi per prædecessorem factæ successor rei particularis stare, non tenetur. 2. 4. 150.

Locationi stare, non tenetur ille, cui usufructus venditus, vel alio titulo alienatus est. 2. 4. 151.

Locationi stare tenetur emptor fructuum. 2. 4. 152.

Locare non prohibentur, possessor Majoratus, Feudatarius, vel similes alienare, prohibiti. 2. 6. 38.

Limita, in locatione ad longum tempus. 2. 6. 39.

Locatio ad longum tempus jus in re, seu utile dominium transfert, & ita alienatio existimatur. 2. 6. 40.

Etiam si ea lege fiat, ut nullum jus reale ex ea transferatur. 2. 6. 41.

Idem procedit, si de modico ad modicum tempus fiat cum pacto renovandi in sequentibus annis. 2. 6. 42.

Et quantumvis dicatur, quod tot sint locationes, quot anni. 2. 43.

Declara, cum ipsæ res Majoratus, vel similes alienari prohibentur locantur; secus, si earum fructus, aut commoditates. 2. 6. 44.

Locatio ad longum tempus, quæ dicatur? 2. 6. 45.

Locuplex.

Locuplex ex re alterius manere, censetur, qui ex pecunia, vel re alterius facit, quod aliàs sua impensa, facere, debebat. 1. 27. §. un. 75.

Locum tenentes.

Locum tenentes Correctorum jurisdictionem ordinariam exercent. 1. 18. 118.

Locum tenentium electiones prius per Correctores fiebant; mox per Supremum Cameræ Consilium: & tandem ad ipsos Correctores fuerunt devolutæ. 1. 18. 119.

Locum tenentium Correctorum jurisdictio, mortuis Correctoribus, expirat; & quid in hoc apud nos fervetur? 1. 18. 130.

Locus.

Locus primus in processibus quis sit? 1. 30. §. 1. 131.

Loquela: Loquendi usus.

Loquelæ in brutis semper arte Dæmonis in acre formantur. 1. 34. 55.

Loquendi usus frequentior, & communior propriæ verborum significationi præfertur. 2. 1. 37.

Quod procedit etiam in interpretatione legis divinæ. 2. 1. 38.

Lucrum.

Lucra illicitè quæsitæ an comprehendantur in oblationibus? 1. 4. 187.

Lucrum illicitè quæsitum per filium famil. an patri

& Verborum.

patri acquiratur; seu an aliis filiis communicetur? 1. 4. 188.

Lucra injustè quæsitæ an inter Socios communicanda; seu dividenda sint. 1. 4. 189.

Lucra illicitè quæsitæ an inter virum, & uxorem, ut cætera bona, constante matrimonio lucrata, dividenda sint? 1. 4. 190.

Lucra illicitè quæsitæ an comprehendantur in qualibet divisione ex dispositione hominis, vel legis faciendi. 1. 4. 191.

Lucra magna ex venationibus, & piscationibus rediguntur. 1. 12. 2.

Lucri species est, explere voluptatem. 1. 34. 21.

Lucri species est, implere amicitiam. 1. 34. 22.

Lucri species est, implere voluntatem, aut desiderium. 1. 34. 23.

Lucrari, satis dicitur, qui in eo suæ voluntati, ac desiderio satisfacit, ut contractus à se initus effectum sortiatur, nec rescindatur. 1. 34. 25.

Lucrum dicitur, voluntatem implere, in exercenda liberalitate. 1. 34. 26.

Lucrum aliquod pecuniarium solet percipi ex animalium, & monstruorum visu. 1. 34. 34.

Lucri hujus exteri sunt maximè cupidi. Hispani contra adhuc majora lucra contemnunt, & quid inter utrumque extremum censendum? Ibidem.

Lucrum ex visione alicujus animalis, vel monstrui ab aliquo ex sociis quæsitum inter alios est communicandum. 1. 34. 57.

Lucra ea inter conjuges jure Regio communicantur, quæ cum effectu fuerint quæsitæ, secus, si propter confiscationem, vel alium casum acquisitio evanescat. 2. 4. 177.

Luctuosa.

Luctuosa quid sit, & quatenus debeatur; & quomodo exigenda? vide in verbo *Episcopus*.

Lupinum.

Lupinum in fructu habetur. 1. 4. 43

Lupus.

Lupos capientibus jure Regio, & per Concilia Oppidorum præmia assignantur. 1. 12. 148.

Lupos capienti certo præmio pro unoquoque assignato, si Lupa prægnans, vel lupillos lactans capiatur, an unicum præmium, vel plura capiens mereatur. 1. 12. 149.

M.

Macedonianum.

Macedoniani Senat. Consult. prohibitio an etiam ad frumentum, farinam, vel similem rem extendatur. 2. 1. 90.

Macellum.

Macellum alterius pro carnibus emendis frequentatus, in posterum frequentare, non tenetur. 1. 15. §. 4. 26.

Nisi stante Macelli domini prohibitione accedendi ad aliud, & frequentantis acquiescentia. 1. 15. §. 4. 27.

Macelli domus à quo sint construenda. 1. 21. 95.

Quid circa hoc in Regno Neapolitano fervetur? 1. 21. 97.

Macellum habendi privativè ubi carnes vendantur, facultas an per Dominos inferiores concedi possit, & an ipsi ob id valeant aliquod tributum exigere a vendentibus? 1. 28. 156.

Magister.

Magistri jurati, sive Camberlingui qui sint apud Neapolitanos, & an eorum electio fructus jurisdictionis sit? 1. 16. 70.

Lagomez de Fructibus.

Magistro inopi an alimentà per discipulum debeantur? 1. 32. §. 3. 30.

Fundatur affirmativa opinio ex gratitudinis ratione, & ex l. 2. §. primus Divus, ff. de orig. jur. l. Atilius Regulus, ff. de donat. Ibidem.

Magistrum divitem propter alimentorum spem eligendum, consulit Bolognin. 1. 32. §. 3. 37.

Magistrum doctiorem, quamvis pauperem, eligendum, verius est. Ibidem.

Resolvitur pro contraria negativa sententia. 1. 32. §. 3. 37.

Respondetur fundamentis contrariis, & intelliguntur jura in dict. l. Atilius Regulus, & in l. 2. §. primus Divus. 1. 32. §. 3. 38.

Magister quasi pater Scholarium habetur, & ita summa reverentia tractandus. 1. 32. §. 3. 31.

Magistris, quod prius suis, quam alienis discipulis charitatem, & favorem exhibeant, monet Rebuffus. 1. 32. §. 3. 41.

Magistratus.

Magistratum creatorum potestas ad eos dumtaxat, spectat, quibus jurisdictio competit. 1. 16. 16.

Magistratus supremos creandi potestatem ideo Principes habent, quia in eis omnis jurisdictio residet. 1. 16. 17.

Magistratum creatio pro administranda justitia, est de Regalibus. 1. 16. 20.

Magistratum justitiæ electiones nullo modo fructus supremæ jurisdictionis, sed potius concessæ Dominis inferioribus esse, resolvitur. 1. 10. 23.

Magistratum creationes possessori Majoratus, cui jurisdictio cohæret, competunt. 1. 16. 24.

Magistratum creationes Prælati Ecclesiasticis, qui jurisdictionem sæcularem habent, competunt. 1. 16. 26.

Sed sæcularem, non Ecclesiasticam, eligere, debent. Ibidem.

Magistratum creationes de Regalibus esse, quomodo intelligatur? 1. 16. 28.

Magistratus creandi potestas pro jurisdictione exercenda, & cætera omnia ad ejus exercitium necessaria veniunt in consequentiam jurisdictionis subalternæ Dominis inferioribus concessæ. Ibidem.

Procedit hoc maximè in Magnatibus, & aliis, qui per se ipsos jurisdictionem exercere, non possunt. 1. 16. 29.

Magistratus creandi potestatem de Regalibus esse, potest intelligi in Magistratum supremorum, Consiliorum, & Audientiarum Regiarum creatione: non in Judicum inferiorum electionibus. 1. 16. 32.

Magistratus supremos creare, est fructus supremæ jurisdictionis: inferiores verò eligere inferioris emolumenta reputantur. 1. 16. 33.

Magistratus, & alii justitiæ Officiales jurisdictionem in administrationem, non in dominium exercent. 1. 18. 9.

Magistratum creatorum potestas data videtur, jurisdictione alicui concessa. 1. 19. 5.

Magistratibus Regiis, sive Consiliariis ob plura negotia, seu commissiones, plura salaria competunt. 1. 25. §. unic. 111.

Magistratus Regii monentur, ne pluribus officiis, & negotiis se immisceant, si omnia ritè expedire, non valeant; quia ea tunc in conscientia retinere, non poterunt. 1. 25. §. unic. 112.

Magistratibus, etiam malis, honor, & reverentia debetur. 1. 3. 21.

Magistratibus plura obsequia reverentia debentur, ut in assurgendo, salutando, & similibus. 1. 30. 19.

De pœnis contra eos non salutantes, seu eorum auctoritatem offendentes. 1.30.20.
 Magistratibus an etiam per eorum pares hæc obsequia exhiberi, debeant, & eis præstantior locus cedi? 1.30.22.
 Magistratus Principes Civitatis dicuntur. 1.30.30.
 Quid de Magistratibus fenserint Ethnici? ad plures, erga eos, laudes. 1.30.32.
 Magistratibus honor, & reverentia exhibenda valde in sacrâ paginâ commendatur. 1.30.33.
 Plura remissivè circa salutaciones, similiaque obsequia reverentia Magistratebus exhibenda. 1.30.26.
 Magistratus, sicuti ab omni injusto lucro arcentur, ita summo honore frui, debent. 1.30.35.
 Magistratus Principem repræsentant. 1.30.36.
 Magistratus Principis corporis partes reputantur. Ibidem.
 Magistratus in personâ Principis majestas honoratur, aut læditur. 1.30.37.
 Magistratibus debitam reverentiam non exhibentes, aut eos non salutantes arbitrariè puniendi. 1.30.38.
 Et pœna juxta qualitatem facti, seu irreverentiæ, doli, vel negligentia dimetienda. 1.30.39.
 Refertur casus cujusdam damnati ad mortem ob fati levem irreverentiam cum quodam Tribuno 1.30.40.
 Magistratibus irreverentes, si jam & exempti sint per ipsos puniri, & multati, valent. 1.30.41.
L. nullum, C. de testibus. Ibidem.
 Magistratum honoris, & reverentiæ observandæ Romani observantissimi, 1.30.43.
 Magistratibus an liceat, si eos inferiores non salutarint, virretum ab ipsorum capite eripere, illudque in terram projicere, & conculcare? 1.30.44.
 Magistratus eorum subditos eos salutantes resalutare, tenentur. 1.30.48.
 Sufficit illis prærogativa, ut prius per subditos salventur. 1.30.49.
 Subjectio, aut superioritas satis ostenditur in eo, quod quis prius alium salutat, vel ei assurgat. Ibidem.
 Servandum quoque inter ipsos majores, & minores Magistratus. 1.30.51.
 Magistratus suos Princeps honorare debet, eorum auctoritatem summo studio augendo. 1.30.52.
 Magistratibus suis Principes ex laudabili consuetudine assurgunt. 1.30.54.
 Referuntur exempla Romanorum Imperatorum, aliorumque Principum, qui Magistratus, aliosque illustres viros honoraverunt. 1.30.55.
 Magistratus prius per litigantes salutati, si ipsi resalutatione non respondeant, recusari, possunt. 1.30.62.
 Magistratus, an eis obviantes comitari, & equitantes ad id desilire, debeant? & de antiquissimâ hæc cæremonia, & reverentiâ. 1.70.63.
 Casus celeberrimus filii Quinti Fabii Maximi Consulis. 1.30.74.
 Hodie cæremonia hæc non servatur. 1.30.76.
 De urbanitate tantum servari, solet. Ibidem.
 Quid in nostrâ Regiâ Curiâ servetur? 1.30.77.
 Magistratibus Romanis fœminæ non sistebant curus. 1.30.79.
 Nec ipsarum mariti simul cum eis vehiculis transeunt. Ibidem.
 Servatur idem apud nos. 1.30.80.
 Magistratus inferiores superiorum domos ingre-

dientes insignia ad portas deponere, tenentur. 1.30.90.
 Magistratus inferiores hoc obsequium superioribus tantum debent, exhibere, non verò aliis, quantumvis nobilibus, & illustribus personis. 1.30.93.
 Quid hodie de consuetudine, quoad illustres personas? 1.30.94.
 Magistratus inferiores si pro exercenda justitia Magnatum domus ingrediantur an deponant insignia? 1.30.95.
 Magistratus, qui cæteros præcedunt, non debent præcedere Regios Consiliarios superiores in eos jurisdictionem habentes. 1.30.92.8.
 Magistratum auctoritas augenda, præponendaque omnibus. 1.30.92.13.
 Magistratus à concursu cum Patrono Ecclesiæ abstinere, debent in oppidorum Ecclesiis. 1.30.92.21.
 Magistratus Regii sellâ cum genuflexorio, & aliis ornamentis uti, non debent in Ecclesiis Regii Patronatus. 1.30.92.40.
 Magistratus Regii Principem, uti Regem, non uti Patronum, repræsentant. 1.30.92.41.
 Magistratum, seu Officialium Justitiæ creationes jurisdictionis fructus sunt, non obstante, quod in ipsâ electione consumantur. 1.31.93.11.
Magnates.
 Magnatibus fœminis assurgunt nostræ Hispaniarum Regiæ, faciuntque juxta se in pulvinari sedere. 1.30.97.
 Magnatum plures præminentia, & honores delati apud nostros Reges, remissivè. 1.30.98.
 Magnates desiderantes genuflexiones à vassallis, dum eos alloquuntur, increpantur. 1.30.100.
 Magnates, eorumve filii an Principes possint, appellari? 1.30.152.
Major.
 Major, & minor quis, diversis respectibus, dici, potest. 1.30.15.
 Major in dignitate, qualitateve aliâ præcedere, debet. 1.30.92.6.
 Quando secus, ob contrariam consuetudinem, vel quia minor proprium actum exerceat. Ibidem.
Majoratus.
 Majoratus bona immemoriam exigunt, ut omnibus successoribus præjudicet præscriptio. 1.15.94.192.
 Quadragenaria cum titulo etiam admittunt aliqui. 1.15.94.193.
 Contraria sententia est verior. 1.15.92.203.
 Declaratur D. Molin. hæc in re opinio quadragenariam cum titulo admittentis. 1.15.94.204.
 D. Molin. tractat. de bonis liberis noviter majoratui adjiciendis; non verò de jam annexis liberandis, quos inter casus magna est differentia. Ibidem. & num. 205.
 Majoratus rerum dominium ad vitam possessoris est restrictum. 1.18.125.
 Majoratus successor per viam extinctionis succedit. 1.18.127.
 Majoratus successor jure sanguinis succedit, etiam si cum qualitate necessaria successores vocentur. 1.18.134.
 Declaratur, circa hoc, D. Molin. in suis annotationibus, Ibidem.
 Majoratus constitui potest in sigillorum emolumentis. 1.20.56.
 Majoratus successores insignia fundatoris ex capella tollere, & propria collocare, non possunt. 1.21.12.
 Majoratus, quem pater habet, non censetur haberi per filium ad effectum, quod sit incompatibilis cum

cum majoratu, quem verè filius possidet. 1.30.93.55.
 Majoratus in sedendi præminentia rectè constituitur. 1.32.91.8.
 Majoratum institutores frequenter gemmas, annulos, vel alias res pretiosas in ipsis majoratibus relinquunt, easque alienari, prohibent. 1.34.60.
 Nulla de istarum rerum fructibus computatio facienda ad deducendum valorem majoratus, dignoscendamque eorum incompatibilitatem ratione quotæ ad nostr. l. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. 1.34.61.
 Majoratum institutionum finis principalis est familiarum dignitatis, & splendoris conservatio. 2.4.24.
 Majoratus possessores nullum servitium, aut fidelitatem alicui præstant. 2.4.81.
 Majoratus à Rege instituti possessores servitium, quod vulgò de Lanças appellatur, solvunt Regio fisco, & remissivè de hoc servitio. 2.4.83.
 Et vide supra in verbo *Lancearum servitium.*
 Majoratus à Rege instituti possessores præstant etiam Regi fidelitatem in initio possessionis. 2.4.84.
 Majoratus hujusmodi redditibus integrè possessori reservatis, honorificentius fidelitas illa exhibetur. 2.4.85.
 Majoratus ad hoc principaliter sunt instituti, ut honor, ac familiarum splendor conservetur. 2.4.86.
 Majoratus jura cedi non possunt, nisi immediato successor. 2.4.139.
 Majoratus fructus, seu commoditates rectè cuilibet ceduntur. 2.4.140.
 Majoratus fructuum an sint capaces, Clerici, monachi, vel monasteria casu quo ipsorum majoratum sint incapaces. 2.4.166.
 monachi, aut monasteria an, & quando in majoratibus Hispaniæ succedant? 2.4.167.
 Majoratus possessor stante expressâ prohibitione alienationis, usufructum in rebus majoratus, nec pro ejus vitâ constituere, potest. 2.5.57.
 Majoratum renunciations an, ob prejudicium creditorum, vel filiorum, sint revocandæ, vel an in legitimam impurentur? 2.5.130.
Maleficium.
 Maleficii ulciscendi acervitas optima vivendi disciplina. 1.21.160.
Manna.
 Manna in arborum fructu habetur. 1.4.75.
Marchio.
 Marchiones de Astorga inter Canonicos Legionenses annumerantur. 1.30.91.101.
Marchionatus.
 Marchionatus quomodo propter honorificos redditus æstimeretur? 1.30.4.
Mare.
 Maris respectu tria considerantur: proprietas, usus, & jurisdictio, & cujus sint? 1.12.105.
Maritus.
 Maritus uxori restituere obligatus quidquid ad eum ex bonis liberti pervenerit; ea dumtaxat restituit, quæ necessariò à liberto ut patronus habuit; non quæ ex merâ ipsius liberalitate. 1.14.19.
 Maritus an repetat expensas factas in aperiendis uxoris Lapidicinis. 1.10.23.
 Maritus quidquid ex servo dotali manu misso consequitur uxori tenetur restituere, præterquam si beneficium aliquod libertus in eum contulerit. 1.33.24.
 Maritus non solum lucratur pensiones fundi dotalis *Lagomez de Fructibus.*

per quinquennium locati; sed, & si quid extraordinariè in fine quinquennii per conductorem fuerit promissum, ad text. in l. divortio, §. Quod in anno, ff. solut. matrim. 1.33.35.
 Maritus res dotales alienare, non potest. 2.4.156.
 Maritus rerum dotalium pleno, & perpetuo jure dominus non est. 2.4.157.
 Maritus fructus rerum dotalium rectè alienat; & omnes de jure communi lucratur. 2.4.158.
 Maritus, jure Regio, fructus rerum dotalium, vel alia lucra, quoad medietatem, acquiruntur. 2.4.159.
 Maritus in fructibus, & lucris prædictis plenam habet disponendi facultatem. Ibidem.
 Maritus potest in fructibus dotis conditionem deteriorem facere: secus in ipsâ dote. 2.4.160.
 Maritus potest debitoribus moratorias concedere. 2.4.161.
 Maritus in fructibus, & lucris alienandis se ut bonum administratorem gerere debet; non aliter alienando, nisi ex justâ causâ. 2.4.162.
Marmor.
 Marmor cæsum ex lapidicinis fundi dotalis, an, & quando ad maritum pertineat? 1.10.22.
Materia.
 Materiam mutatione facta in aliam rem, quando præsumatur voluntatis testatoris mutatio? 2.1.70.
 Materiam extractione prohibita, an prohibitio ad maritatum extendatur? 2.1.90.
Matrimonium.
 Matrimonii carnalis ad spirituale, valet argumentum. 1.15.91.26.
 Matrimonium temporale celebrari, intelligitur inter Principes, seu Dominos inferiores, & Regna, seu oppida. 1.24.58.
Medicus.
 Medicorum electio per Decuriones, aut Consules, fieri, debet. 1.24.16.
 Medicorum mulæ pro servitiis vassallorum capi, non possunt. 1.25.9.25.
Mens.
 Mens, & ingenium labitur absque alternæ recreationis levamine. 1.34.0.
Mercatus.
 Mercatus à quo creari, possint? 1.23.1.
 Mercatus, qui in singulis hebdomadis fieri, solent, an per Dominos inferiores concedi, possint? 1.23.24.
 Resolvitur affirmativè. 1.23.26.
 Mercatus hujusmodi differunt valde à nundinis. 1.23.27.
 Mercatus hi solum factum, hoc est, observantiam, absque ullâ immunitate continent. 1.23.27. & 29.
 Mercatus de jure gentium, ut alia commercia, proveniunt.
 Mercatus hujusmodi absque ulla immunitate Civitates, & oppida possunt exercere. 1.23.32.
 Exponitur juxta præfata, difficilis text., in l. unie. C. de nundin & mercat. 1.23.31.
 Intelliguntur etiam text. in l. 3. tit. 7. p. 3. & in l. 1. & 2. tit. 20. Recop.
 Et vide in verbo *Nundina.*
Merces.
 Merces, & pretium pro servitio, aut labore semper exsolvendum. 1.25.9.22.
 Mercedis solutionem, ne diutius protrahant suis vassallis, vel operariis monentur Domini. 1.25.9.224.
 f 3 *Merces.*

Merces.
Merces naufragarum in Indiarum Regnis suis dominis fervantur, & de aliquibus requisitis specialibus pro eis inquirendis. 1.27. §. unic. 55.
 Et vide in verbo *Bona.*

Meretrix.
Meretrix, quod acquisivit, licet ex illicito, & meretricio quæstu sibi acquirit, & in ejus dominio est, nec ab ea repetere quisquam potest, ad text. in l. ob turpem. ff. de condi. ob turp. caus. 1.31. §. 2.27.
Meretrix ex hujusmodi acquisitis eleemosynam facere: Ecclesiam fundare, aliave opera pia exercere, potest. 1.31. §. 2.28.

Merum Imperium.
Merum Imperium nobilius, & dignius est jurisdictione: majorque, & superior illud habens reputatur. 1.24.37.

Metallum.
Metalla, sive lapides ex fundo, cujus usufructus legatus est, scilicet, usufructuarii sunt. 1.10.42.
Metallorum omnium in Indiarum Regnis quinta pars Fisco Regio relinquatur sub totius metalli amissionis poena. 1.10.64.
Metallorum circa acquisitionem ex fundo dotali, dispositum de jure communi in Indiarum Regnis servatur. 1.10.65.

Metus.
Metus, aut vis juris præsumptio per triginta annorum cursum excluditur, juxta aliquos. 1.15. §.4.48.
 Procedit ex senten. D. Solorcan. etiam contra mulieres, & rusticos; licet secus in Indis. 1.15. §.4.50.
Metus aut vis juris præsumptionem longissimi temporis præscriptione non excludit: per immemoriam vel sic, ut verius, resolvitur. 1.15. §.4.69.

Miles.
Militum servitia in totius Regni defensionem facta de ærario publico sunt remuneranda; non cum privilegio in præjudicium certarum personarum. 1.15. §.2.16.
 Gratia in tale præjudicium expedita in supremo Senatu retinenda. Ibidem.
Milites plures militias, pluraque stipendia habere, non posse, deciditur in l. his quidem, C. qui militar. poss. vel non lib. 1.25. §. un. 113.
Militis stipendiarii plura remissivè. 1.25. §. unic. 141.
Militis gratis ab hospitibus victualia desiderantibus resistitur. 1.26.30.
 Idem si minori pretio res habere intendant, quam in foro venduntur. 1.26.31.
Milites arma portare, ex causa prohiberi, possunt. 1.28.51.

Milium.
Milium in fructum habetur. 1.4.42.

Mineralia.
Mineralia metallorum de jure Regio indistinctè ad Fiscum pertinent. 1.10.55.
Mineralium circa acquisitionem referuntur aliqua jura municipalia. 1.10.59.
Mineralia omnia in Indiarum Regnis etiam in publicis locis reperta Regis Schedulis communia sunt effecta. 1.10.63.
Mineralia si Regio privilegio privatis concedantur, quoad acquisitionem juxta jus commune regulantur. 1.10.66.
Mineralia non aliter concessa intelliguntur, quam specialiter concedantur. 1.10.67.

Mineralia præscribuntur immemoriali. 1.10.68.

Minor.
Minorum res alienari absque debita solemnitate non possunt; secus ipsarum fructus. 1.5.64.

Missilia.
Missilia per Principes, Magistratus, & alios antiquitus, & nunc in initio dignitatis adeptæ jactari solita an bona incerta, vel pro derelicto habita, cujusve conditionis sint? 1.27.67.

Mobilium.
Mobilium appellatione animilia, & se moventia continentur. 1.4.84.

Molendinum.
Molendinum, vel furnum alterius adire solitus, in futurum, ob jus macinandi, aliamve utilitatem ire non est cogendus. 1.15. §.4.17.
 Et in verbo *Furnum.*

Monachi.
Monachi, aut monasteria an, & quando in majoribus succedant? vide in verbo *Majoratus.*

Monasterium.
Monasteria nulli alii usui, aut exercitio, quam orationi, & divinis Officiis sunt habenda. 1.26.78.
monasteria monialium, aut virorum, Reges, aut Reginae ingredi, possunt, non obstante prohibitione, ne laici ingrediantur. 1.30. §.1.70.

Moneta.
Monetam cudendi facultas Dominis inferioribus ratione jurisdictionis sibi concessæ non competit, sed solum Principi superiori. 1.21.207.
monetam cudendi facultas, quando ex præscriptione, vel aliter Dominis inferioribus competit? 1.21.208.

Moniales.
Moniales ob ætris intemperiem de uno monasterio ad aliud transferri possunt. 1.4.19.

Montes.
Montes, & forestæ sunt oppidorum securissima æraria, maximè pro rei agræ succursu. 1.6.4.

Moratoria.
Moratorias concedere an Domini inferiores, ratione jurisdictionis, possint? 1.21.238.
moratorias concedere supremæ jurisdictionis præminentiam esse, resolvitur. 1.21.240.
moratorias concedere an Regiis Chancellariis, & Pro-Regibus competat? 1.21.241.
 Quid fervetur in Regno Neapolit. 1.21.242.
moratoriarum de materiâ plura traduntur; quando, & quibus ex causis debitoribus concedi, debeant, & an, datâ prius fidejussione; quæ debita sub eis comprehendantur, & an etiam fidejussoribus debitorum moratoriæ prosint? 1.21.245.

Mula aratoria.
Mula aratoriæ privilegium non amittunt, ex quo aliquando ad itinerandum, vel ad vecturam faciendam locentur. 2.1.107.

Mulier.
Mulieribus omnes prius salutare debent, & advenientibus assurgere; & in vîa à semitâ cedere. 1.30.78.
mulierum privilegia unde originem habuerint? 1.30.82.
mulierum plures præminentia remissivè. 1.30.84.
mulieres gravibus, atque illustrioribus personis æquiparantur. 1.30.85.
mulieres vocantur Domina, & Clarissima, & aliâs juxta ipsarum qualitatem, & nobilitatem. 1.30.86.
mulieres nobilibus viris, Comitibus, vel marchionibus,

bus, aut similibus nubentes, nobiles, Comitissæ, & Marchionissæ dicuntur, eorumque privilegiis, & honoribus gaudent, remissivè. 1.30. §. 3.4.
 Quid, soluto matrimonio per mortem viri, & viduitate servata? 1.30. §. 3.5.
Mulierum vana ornamenta, pretiosæ, & odoriferæ vestes, cæteraque superflua, & prophana indumenta in sacrâ paginâ damnantur. 1.34. §. unic. 50.

Mulæ.
Mulæ non renasci, videntur. 1.20.3.
Mulæ non renasci videntur: saltim non certè in quolibet anno, sed prejudiciorum eventu. 1.20.40.
Mulæ pecuniariæ, licet à jurisdictione non nascantur, ejus tamen occasione, junctâ Officialium industriâ, percipiuntur. 1.20.17. & 37.
Mulæ ex sententia Joseph de Rosa ex officialium solum industriâ proveniunt, qui tamen refellitur. Ibidem.
Mulæ, ut dotis fructus, marito debentur, jurisdictione in dotem data. 1.20.20.
 Idem in quolibet fructuario oppidi, aut Castri, cui jurisdictio cohæret. 1.20.21.
 Et in possessore majoratus, cui jurisdictio est annexa. 1.20.22.
Mulæ conductori fructuum jurisdictionis debentur. 1.20.28.
Mulæ debentur emptori reddituum rerum Fiscalium. 1.20.29.
Mulæ debentur Legatario omnium bonorum, si Castrum cum jurisdictione in hæreditate sit. 1.20.30.
Mulætarum emolumenta, licet non in specie, aut numero; in genere certa dicuntur. 1.20.34.
Mulæ non ut partes substantiales, sed, ut jurisdictionis emolumenta considerantur. 1.20.41.
Mulæ destinantur pro salariis officialium Justitiæ; pro alendis pauperibus, incarceratis, & similibus expensis. 1.20.48.

Mulus.
Mulus piscis tanti olim venditus, quanti hodiè centum insignes equi. 1.12.9.

Munera.
Munera vassallorum, tempore Paschatis, vel alio præstari, solita, incerta, & voluntaria esse, videntur. 1.14.3.
Munera vassallorum quando necessaria: quando voluntaria, & quando per Dominos inferiores exigi, possint? 1.14. §. unic. ex num. 1.168. & 1.15. ex num. 1.
 Et vide in verbo *Donativa.*
Munera personalia an subire cogantur exempti in subsidium non exemptorum: in scholaribus, Senibus, Medicis, Doctoribus, Clericis, & aliis. 1.24.106.

Murena.
Murenarum vivaria quis primus excogitaverit. 1.12.10.
Murenarum copia in privatis piscinis quanta apud Romanos fuerit? Ibidem.
Murena apud nos Lamprea dicitur, & quare; & quomodo apud alias nationes nuncupetur? 1.12.11.
Murenæ quanti æstimaverint Romani ob præstantiam saporis? Ibidem.
Murenæ ductissimè in privatis piscinis asservantur: contra in cæteris piscibus, quæ multoties in illis inteteunt. 1.12.12.

Murenarum duo exempla quorundam, qui vivario eas inclusas ita adamaverint, ut mortuas quasi filias luxerint. 1.12.13.

Muri.
Murorum Civitatis reparatio an Domini jurisdictionis, seu oppidi expensis fieri, debeat? 1.21.76.
Murorum villarum reparatio ad ipsius Dominum spectat, ad text. in l. turres 18. C. de operib. public. 1.24.81.
Muros villarum reparandi obligatio ad ipsarum Dominos pertinet, quia, & ipsarum custodiam ipsis incumbit. 1.24.85.

Mus.
Mus, qui in convivio candelam protendens ministerium præstabat, refertur. 1.34.38.

Musica.
Musicalia plura oblectamenta, aut commoda referuntur. 1.34. §. un. 6.
Musica animum recreat, magnamque menti voluptatem affert. 1.34. §. un. 7.
Musica est, velut ludus animi, & à curis vexati requies. Ibidem.
Musica habet quorundam naturalem delectationem. 1.34. §. un. 9.
Musica usus omni ætate hominibus admodum delectabilis, & gratissimus. 1.34. §. un. 9.
Musica, junctâ maximè dulcedine cantus, tristitiam noxiam, atque mentis tædium expellit, languentemque animum refocet. 1.34. §. unic. 10.
Musica cruentam sævitiam attenuat: & pernitiosa odia ad auxiliatricem gratiam convertit. Ibidem.
Musica Somnum conciliat, & soporantem languorem vigilantibus reddit. Ibidem.
Musica saluberrimam quietem turpi amore captam, seu vitiatam ad honestum revocat studium. Ibidem.
Musica animum, mentemque elevat, & ad Deum quasi divinitus convertit. Ibidem.
 Inter signa prædestinationis numeratur, animum ad musicæ concentum promptum habere. 1.34. §. un. 11.
 Referuntur carmina musicæ encomia describentia. 1.34. §. un. 12.
 Referuntur DD. & Poetæ mirificè de musica loquentes. 1.34. §. un. 13.
Musica, & instrumenta musicalia magnopere in Ecclesia curantur pro divinis officiis celebrandis. 1.34. §. un.
Musica commendatur passim in sacra pagina. Ibidem.
Musicalibus instrumentis gravioribus in Ecclesiis tantum est utendum. 1.34. §. unic. 15.
Musica inhonesta, ejusque voluptates omninò fugiendæ. 1.34. §. unic. 9.
Musica inhonesta fortius ad lasciviam animos excitat; quam honesta ad bonum. Ibidem.
Musica cum carminibus maximè, vel antilenis, licet per se licitis; amoris ramen explicandi causâ ad puellarum domos non est utendum. 1.34. §. unic. 20.
 Quid si ob justum matrimonii desiderium fiat? 1.34. §. un. 21.
Musica plura traduntur remissivè: & de ipsius laudibus; & quàm magni ab excelsis viris, ac Principibus semper habita fuerit? 1.34. §. un. 27.
Musicalium instrumentorum varietas describitur, ad plura, per rotas artificiales, aquæ decursum, & alia mirabiliter sonum emittentia. 1.34. §. unic. 29.
Musicalium instrumentorum quænam probentur, & ingenuum

Index Rerum,

ingenuum virum deceant: & quæ reprobata cen-
sentur? 1. 34. §. unic. 30.
Musica voluptatis commoda ad redditum pecunia-
rium reduci, solent. 1. 34. §. unic. 30.
Musicalia instrumenta si quis frugerit, vel iis quem-
quam uti prohibuerit an ad damnum, & interesse,
& quomodo teneatur? Ibidem.
Musicalibus instrumentis tantum gravioribus; non
humilioribus Principes, & alios viros excelsos,
sive in dignitate constitutos uti, decet. 1. 31. §.
unic. 31.

N.

Negotia.

Negotia pluribus commissa segnius expediuntur.
1. 24. 99.

Nemus.

Nemus Daphne, & Persæi magnam amœnitatem, &
odoriferam arborum pulchritudinem habuit. 1.
34. 73.

Nix.

Nix an sit in fructu, & fructus fundi, aut feudi au-
geat? 1. 4. 130.

Nix an, ad solutionem relevii directo Domino faci-
endam, in fructuum feudalium liquidatione
computetur? 1. 4. 133.

Nix, & jus eam coacervandi inter regalia hodie ha-
berur: sed declaratur. 1. 4. 134.

Nivis de usu, & utilitate plura remissivè. 1. 4. 135.

Nivalem aquam admodum insalubrem esse, ait Tira-
quel, qui rejicitur, seu declaratur. 1. 4. 136.

Nivem antiquiores aquæ, & potui miscere, solebant.
Ibidem.

Nivis usus antiquitas refertur. 1. 4. 137.

Nivis usus antiquissimus constat apud Romanos in
1. in argento potorio 21. ff. de aur. & argent. legat.
1. 4. 138.

Nivis in nostra Hispaniâ recentior usus, & quare? 1.
4. 139.

Nivis ex venditione an gabella debeatur? 1. 5. 96.

Nobilitas. Nobilis.

Nobilitatis causæ quadragenaria cum titulo præscri-
bi possunt. 1. 15. §. 4. 190.

Nobiles ab insolitis, sordidisque muneribus immu-
nes sunt. 1. 25. §. unic. 34.

Nobilitatis executoria possessoria an per filium obti-
neri possit ante adeptam post mortem patris nobi-
litate possessionem, stante nostra lege Regia vulg.
de Cordova requirente in possessoria nobilitatis
executoria avum, & patrem litigatoris, & ipsum
litigantem per viginti annos possedisse, si avus, &
pater per hoc tempus possederint. 1. 30. §. 3. 35.

De eadem quæstione in Regno Aragonum. 1.
30. §. 3. 36.

Discutitur magis hæc quæstio. 1. 30. §. 3. 37.

Nobilitatis paternæ possessio, mortuo patre, an,
& quando in filium transeat? remissivè. 1. 31. §.
8. 82.

Nomen debitoris.

Nomina debitorum an in legato ususfructus omnium
bonorum veniant. 1. 4. 104.

Nomina debitorum an veniant, si mobilia tan-
tum, seu immobilium ususfructus relinquatur?
1. 4. 106.

Nomina debitorum tertiam speciem bonorum con-
stituunt. 1. 4. 107.

Notarius. Notariatus.

Notariatus officio legato, si hæres antequam illud
traderet, aliqua ediderit instrumenta, commodum
ex hoc perceptum ad legatarium pertinet. 1.
9. 25.

Notarii ad judicialia, licet nullam jurisdictionem
exerceant, sunt pars quotitativa, & Ministri judi-
ciorum. 1. 19. 11.

Notarius Apostolicus in temporalibus se ingerere,
nequit. 1. 19. 46.

Notarii pro testium examinatione extra locum mis-
sio cujus expensis sit faciendæ? & quid si de officio,
vel ad petitionem alicujus partis mittatur? 1. 25.
§. unic. 192.

Notarius recusari potest, si litigantes eum saluta-
verint, & ipse non respondeat refutatione. 1.
30. 63.

Nuclei.

Nuclei olivarum in fructu habentur. 1. 4. 32.

Nundina.

Nundinæ, mercatusve creandi potestas an Dominis
inferioribus ratione jurisdictionis concessæ com-
petat? 1. 23. 1.

Nundinæ, aut mercatus sunt de Regalibus, nec aliter
quàm de speciali Principis privilegio exerceri,
possunt. 1. 23. 3.

Nundinis sine Regia licentia institutis contrahentes
gravibus pœnis mulctantur. 1. 23. 4.

Nundinarum privilegium requirit, quod in libris de
lo Salvado inscriptum inveniatur. 1. 23. 5.

Nundinæ novæ an per Principem creari valeant in
præjudicium Civitatum convicinarum eisdem
nundinas habentium? 1. 23. 7.

Fundatur negativa opinio. Ibidem.

Servatur hæc in Regno Neapolit. ubi informa-
tio præcedere, debet, alias nundinas convicinas non
esse. 1. 23. 9.

Procedit hoc, juxta aliquos, maximè, si eodem
die exercendæ nundinæ concedantur, quo illas
convicinæ Civitates exercent. 1. 23. 10.

Contraria affirmativa proponitur opinio, & pro
ea resolvitur. 1. 23. 11.

Nundinas novas concedens Princeps nulli præjudi-
cium principaliter infert, sed secundariò, cum jure
suo utatur. 1. 23. 12.

Quod maximè procedit, cum Princeps non
ignorans nundinas convicinas, alias concedat. 1.
23. 14.

Declaratur pro hac resolutione doctrina Ponte.
1. 23. 15.

Nundinæ de uno loco in alium mutari, non possunt
absque Regia licentia. 1. 23. 17.

Nec dies in privilegio destinata in alium trans-
ferri. 1. 23. 18.

Nundinarum revocatio ad Principem spectat. 1.
23. 20.

Nundinas an Princeps revocare, possit, si oppidum,
aut Civitas per longissimum tempus eas exercue-
rint? 1. 23. 21.

Nundinæ qua præscriptione acquirantur? Ibidem.

Nundinæ per Principem revocari, possunt, si ex pri-
vilegio gratuito sint concessæ: Secus si, pretio me-
diante. 1. 23. 22.

Nundinarum privilegium an, & quando per non
usum amittatur? 1. 23. 23.

Nundinarum, sive mercatum antiqua jura immu-
nitatis, aut franchisiæ apud nos non observatur,
nisi speciali Regio privilegio sint concessa. 1.
23. 35.

Et vide in verbo *Mercatus*, & in verbo *fructus*.
Nuntius.

& Verborum.

Nuntius.

Nuntii, apud nos, Porteros, & alii Ministri inferiores
pro Justitiæ expeditione, à quibus creari, debeant?
1. 16. 72.

Nuntii hujusmodi per Dominos inferiores eliguntur.
1. 16. 74.

O.

Oblationum natura, & qualitas describuntur de
eisque aliqua prænotantur. 1. 33. 1.

Oblationum origo, & usus antiquissimus ostenditur.
1. 33. 2.

Oblatio verbum multiplicem significationem habet.
1. 33. 3.

Oblationes magis specialiter accipiuntur dupliciter;
generaliter, scilicet, & specialiter, & quid sub una-
quaque comprehendatur? 1. 33. 4.

Oblationis verbo generaliter sumpto, decimæ, primi-
tiæ, eleemosynæ, & quæcumque Deo oblata, conti-
nentur. 1. 33. 5.

Oblationes specialiter sumptæ quid comprehendant?
1. 33. 8.

Oblationes dividuntur etiam in tres species. 1.
33. 9.

Oblationes, juxta magis communem usum loquen-
di, ea, quæ in Missæ Sacrificio ad manus Sacer-
dotis, vel aliter offeruntur, comprehendunt. 1.
33. 10.

Oblationum de materia plura remissivè referuntur.
1. 33. 11.

Oblationes, & similes obventiones incertas esse, & à
futuro eventu, & liberalitate offerentium pendere,
demonstratur. 1. 33. 15.

Oblationes, & similes obventiones beneficiorum fru-
ctuum valorem non augent. 1. 33. 30.

Oblationes hujusmodi in narrativa valoris beneficii
exprimi, non debent. 1. 33. 31.

Oblationes hujusmodi neque in congruam imputan-
tur. 1. 33. 32.

Quid, circa hoc, senserit Felin. 1. 33. 60.

Oblationes, & similia, licet ab ipsis rebus benefici-
alibus non proveniant, percipiuntur tamen beneficio-
rum occasione. 1. 33. 34.

Oblationes, & si quoad quantitatem aliquam habeant
incertitudinem, sunt tamen certæ, quoad præsta-
tionem. 1. 33. 40.

Oblationes hujusmodi habent etiam saltim in genere
renascentiam. 1. 33. 41.

Oblationes, & similia emolumenta liberaliter præsti-
ta, potius ratione personæ, ut quædam donationes,
quàm beneficii emolumenta considerari, debent.
1. 33. 47.

Oblationes, & similes beneficiorum obventiones an
vigore consuetudinis novissimæ Pii V. indistinctè,
quamvis incertæ, in congruam imputari, debeant?
1. 33. 63.

Oblationes quando voluntariæ, & quando necessariæ
sint? 1. 33. 70.

Oblationes lege veteri necessariæ habebantur; secus
noviore jure Canonico, ex quo, voluntariæ habentur.
1. 33. 71.

Quod etiam comprobatur in l. 8. tit. 19. Partii. 1.
1. 33. 73.

Improbatur; seu declaratur Glossa, & Hostiens.
contraria sententia. 1. 33. 75.

Oblationes, ut de jure voluntariæ habeantur, ex mul-
tis declarationibus, & limitationibus per DD. hinc,
indè, assignatis difficile admodum redditur. 1. 33. 77.

Oblationes necessariæ habendæ, cum ratione census,
vel aliter ex contractu, aut conventionione inter Ec-
clesiam, vel Parochum, & parochianos inita debentur.
1. 33. 78.

Oblationes habentur etiam necessariæ, cum ex testa-
mento, legato, donatione, aliave concessione debentur.
1. 33. 79.

Oblationum onere relicta hæreditate, vel simili,
onus implere tenentur hæres, legatarius, & similes.
1. 33. 81.

Oblationes necessariæ habentur, cum eis Parochi,
aliive Ecclesiæ Ministri ad sustentationem indi-
gent. 1. 33. 82.

Quid, si ex proprio patrimonio, vel artificio, se
alere, possint? 1. 33. 83.

Adducitur, circa hanc quæstionem l. 9. tit. 19.
Partii. 1. 1. 33. 85.

Oblationes præstare, recusantes Parochi? egenti an
spiritualibus sint privandi? & an per Parochum, vel
per Episcopum. 1. 33. 87.

Quid si Oblationes ex consuetudine debeantur?
1. 33. 88.

Quid, quoad hanc compulsionem inter casum,
quo propter indigentiam Parochi præstantur, vel
cum solum ex consuetudine dispositum extat in l. 9.
tit. 11. Partii. 9. 1. 33. 89. & 90.

Oblationes necessariò Parochis egentibus per paro-
chianos deberi; an procedat si isti pariter laborent
paupertate? 1. 33. 94.

Et quæ remedia tunc Curatis supersint? 1.
33. 95.

Quid si parochiani primitias sufficientes ad Pa-
rochi sustentationem solvant? & istæ ad alios usus
sint applicandæ, ita, ut congrua Parochi non rema-
neat, an adhuc parochiani ad Oblationes sint ad-
stringendi? 1. 33. 97.

Quid in Vicario egeno Parochi sufficientes
fructus beneficii percipientis? 1. 33. 98.

Oblationes necessariæ magis communiter habentur,
cum ex legitima consuetudine altari, aut aliter fieri,
consueverint. 1. 33. 99.

Plura de hac consuetudine servanda, ad text. in
cap. ad Apostolicam, de simon. Ibidem.

Per quod tempus hæc consuetudines præscriban-
tur? 1. 33. 112.

Obicitur huic Oblationum præscriptioni, quòd
actus sunt facultativi, & nihil certum in erogatione
continent. 1. 33. 113.

Oblationes ex hujusmodi consuetudine præscriptæ,
an debeantur, non obstantibus his objectionibus?
1. 33. 115.

Refertur negativa opinio. 1. 33. 116.

Resolvitur pro affirmativa. 1. 33. 117.

Regula in facultativis limitatur favore piæ cau-
sæ. 1. 33. 118.

Oblationes in initio non ex mera liberalitate, sed ex
causa onerosa, & recompensativa datæ censentur
respective ad onus, quod in Sacramentorum, admi-
nistratione subit Parochus. 1. 33. 121.

Oblationes præscriptæ in congruam imputantur. 1.
33. 123.

Oblationes an, & quomodo incertæ dicantur,
& quando per hoc impediatur præscriptio? 1.
33. 124.

Declaratur text. in l. Seio amico, §. Medico, ff. de am-
legat. Ibidem.

Obligatio.

Obligatio naturalis, seu antidotalis, semoto officio
Judicis inefficax est. 1. 32. §. 5. 71.

Obsequium.

Obsequium.

Obsequium vassallorum, erga Dominos, in quibus consistat? 1. 30. 8.

Obsequiis hujusmodi subjectio ostenditur, & quibus aliis? Ibidem.

Obstetrices.

Obstetricum electio per Decuriones, aut Consules fieri, debet. 1. 24. 17.

Obventiones.

Obventionum appellatione quid veniat? ad oblationes, mortuaria, & similia emolumenta. 2. 3. 26.

Et si ratione jurisdictionis proveniant? 2. 3. 29.

Ad parvos, vel magnos redditus. 2. 3. 30.

Ad distributiones quotidianas. 2. 3. 32.

Odor.

Odor, viris maximè, nullus melior, quàm probitas. 1. 4. 63.

Officialis.

Officialium creationes suspenduntur, jurisdictione alicui ob contumaciam, vel aliter suspensa. 1. 16. 8.

Officiales, qui in hoc casu jurisdictionem, exercent interim sunt nominandi: & de praxi, circa hoc, in Regno Neapol. Ibidem.

Officialium electiones utrum Dominis inferioribus competant, vel penes Principem resideant jurisdictione cum oppido illis concessa? 1. 16. 19.

Officialium hujusmodi electiones supremæ potiùs, quàm inferioris jurisdictionis, fructus esse, fundatur. 1. 16. 20.

Officiales quoscumque creandi facultas data intelligitur, jurisdictione per Principem alicui concessa. 1. 16. 30.

Officiales per Dominos inferiores electi, ex tacita voluntate Principis jurisdictionem concedentis electi censentur. 1. 16. 31.

Officialium justitiæ electiones non solum ad Dominos jurisdictionis, ut fructus, pertinent, sed ad eas præcisè sunt cogendi. 1. 18. 10.

Officialium electiones modo, & forma consuetis per Dominos sunt faciendæ. 1. 18. ex num. 39.

Officialium electiones ad nominationem, seu propositionem oppidi per Dominos sunt faciendæ, si de eo adsit consuetudo. 1. 18. 42.

Vel, quòd electos per universitatem Domini confirmant. 1. 18. 43.

Officialium electiones factæ per prædecessores (& non per Universitatem) ex consuetudine an sustineantur? 1. 18. 44.

Negativè resolvitur, & reprobat talis consuetudo, ut scandalosa, & nimis præjudicialis, & damnosa Republicæ. 1. 18. 45.

Quid, stante consuetudine, ut per oppidi Concilium aliquot personæ proponantur, ut hæc per Dominos confirmantur, an Dominus confirmare, vel eligere, valeat habentes majora, vel minora suffragia? 1. 18. 47.

Distinguitur inter meram confirmationem, & inter electionem, & quid in unaquaque? 1. 18. 48. & 49.

Quid si habentibus majora suffragia inhabilitas aliqua, sive incapacitas obstat? 1. 18. 50.

Et quid, si Dominis competat privilegium eligendi unum ex nominatis per universitatem cum clausula, quod si nullus sibi placuerit, alii proponantur, quousque nominationem respuere, valeant, & aliam exigere? 1. 18. 51.

Quid, si semper personæ inhabiles proponantur? 1. 18. 52.

Officialium incapacium nominatores arbitrariè puniendi. 1. 18. 53.

Officialium incapacium nominatores, quando, ob id, nominandi facultate priventur? 1. 18. 54.

Officialibus de inhabilitate, qui ad electionem, seu confirmationem proponuntur Domini inferiores, ut superiores, cognoscere, debent. 1. 18. 56.

Contrarium in Regno Neapolit. statuitur. 1. 18. 57.

Barones in illo Regno universitatum electionibus, aut electionibus se intromittere, prohibentur. Ibidem.

Officialium nominationes, vel electiones de consuetudine Domini vassallorum bene extra personas oppidorum facere, possunt. 1. 18. 58.

Officialium electionum, aut confirmationum materia tractatur, & quomodo per Dominos inferiores, fieri, debeant? 1. 18. 59.

Officialium nominatorum de inhabilitate, seu incapacitate, ad infames, excommunicatos, debitores Republicæ, Concilii Oeconomos, duodecim liberos habentes, Judæos, Mauros, vel eorum radice infectos: Nobiles, Plebeios, & alios inferioris conditionis, qui ab officiis publicis excusari, aut repelli, possunt, vel non? Ibidem.

Officiale idoneum ex nominatis per universitatem eligi à Domino sufficere, quin idoneiorem eligere, teneatur. 1. 18. 60.

Officialium semel factam electionem Dominus absque legitima causa mutare, non debet, aliam nominationem per universitatem faciendam petendo, ut iterum eligat. 1. 18. 61.

Officialium nominatio, an & quando tota, ut individua corrumpatur, & de novo fieri debeat, stante inhabilitate, seu incapacitate in aliquibus ex nominatis? 1. 18. 62.

Officialium inter nominationem, electionem, & confirmationem, quæ ad universitates, vel Dominos inferiores pertinere solet, quæ differentia sit? 1. 18. 63.

Officiales electi, à quo jurisdictionem, vel officium accipiant, eligentis oppidi Concilio, & Domino confirmante? 1. 18. 64.

Quid si Dominus ad propositionem oppidi eligat? 1. 18. 65.

Officialium electiones an extra propria territoria vassallorum Domini facere, valeant? 1. 18. 67.

Officiales pro administratione justitiæ extra territorium oppidi, aut feudi, Domini inferiores deputare, non debent. 1. 18. 75.

Officiale justitiæ constituere, aut deputare Domini inferiores plura oppida, aut terras habentes in unaquaque debent. 1. 18. 79.

Quid si Castalia, aut oppida parva, remota, vel convicina sint? Ibidem.

Officialium electiones, ex quo fructus reputantur, ante tempus, hoc est, intra terminum priorum electionum, fructus immaturi censentur. 1. 18. 95.

Officiales justitiæ quo tempore eligi, debeant, & per quod tempus durent electiones? 1. 18. 94.

Officiales electos per Dominos inferiores intra tempus anterioris nominationis oppida recipere, non debent. 1. 18. 96.

Officiales semel electos ante tempus sine justa causa vassallorum Domini inferiores privare, non possunt. 1. 18. 97.

Etiam ipsis officialibus consentientibus. 1. 18. 98.

Quid, si universitates, vel oppida consentiant? Et

Officium.

Officia Camerariatus, & Arariatus necessariò per vassallos subeunda. 1. 25. 20.

Officium Arariatus, sive administrationis reddituum feudaliu nobili, aut Doctore non est injungendum. 1. 25. §. unic. 10.

Officia absque Regia facultate alienari, seu cedi, non possunt, nisi cum hac facultate à principio fuerint concessa: Secus quoad eorum emolumenta, aut fructus. 2. 4. 48.

Officium Tabellionatus, Procuratoris, vel simile ab uno ex conjugibus, constante matrimonio emptum, an saltem quoad æstimationem, veniat communicandum? 2. 5. 109.

Olea.

Olea antiquitùs apud Ethnicos cui dicata, & cujus symbolum fuerit? 1. 4. 31.

Omnia.

Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, ad text. in l. 1. C. de veter. jur. evocand. 1. 29. 3.

Opera. Operarius.

Operarum officialium à libertis Patrono exhibendarum, & artificialium differentia proponitur. 4. 125.

Operarum servorum, & usufructus quæ sit differentia, & an sit sublata per nostram l. 2. §. 31. Partit. 3. 1. 4. 128.

Operis servorum, aut usufructu legato, an quæ sit per tales servos legatario acquirantur? 1. 4. 128. & 129.

Operas hominis locati, posse, & in adrogatorem transferri, comprobatur ex text. in l. 2. ff. de usu, & usufr. legat. 1. 2. §. unic. 66.

Opponitur text. in §. 1. instit. de acquisit. per adrogat. 1. 25. §. unic. 67.

Distinguitur, pro concordia, inter operas obsequiales, & artificiales. 1. 25. §. unic. 68.

Operæ artificiales pacto, vel obligatione debite alteri cedi, vel ad alium transferri, poterunt. 1. 25. §. unic. 76.

Operatio ante diem ad sequentem conducto, & mandè dimisso, salarium illius diei debetur, nisi alii operas locaverit, aut locare, potuerit, aut in terris suis eas consumperit. 1. 25. §. unic. 151.

Operæ obsequiales, seu officiales, aliaque honorifica commoda, & præminentia, an, & quæ Dominis inferioribus per vassallos debeantur. 1. 30. 2.

Hujusmodi honores, & præminentia non modicam utilitatem, & fructum afferunt. Ibidem.

Opinio.

Opiniones Doctorum, allegationes, seu consilia scribentium suspectæ admodum sunt habendæ, & quare? 1. 32. §. 3. 43.

Oppida.

Oppidorum, seu Civitatum bona quæ sint & eorum species? 1. 12. 236.

Oppidorum bona publica, & inter Vicinos, quoad usum, communia sine Regio assensu alienari nequeunt. 1. 12. 240. & 2. 4. 45.

Oppida super bonis publicis, & inter se, quoad usum communibus, servitute, inconsulto Principe, imponere, nequeunt. 1. 12. 242.

Nec super eis transigere, vel alios contractus facere. 1. 12. 243. & 2. 4. 46.

Declaratur, si ex hujusmodi alienationibus, seu transactionibus aliquod jus reale usufructus, vel simile imponatur: secus si super ipsorum tantum fructibus, aut commoditatibus alienationes istæ versentur. 2. 4. 47.

Et quid, si electionem, vel nominationem Domini inferiores tantum habeant? 1. 18. 99.

Quid in hoc casu differat jus nostrum Regium à jure Neapolit. 1. 18. 101.

Officialibus Justitiæ per Dominos inferiores sine justa remotis, apud nos, pro auferendo gravamine, Regia Tribunalia adenda. Ibidem.

Officialium electionibus an conductor stare, teneatur, vel alias novas electiones facere, possit, locato per Dominum, vel Baronem oppido, aut feudo? 1. 18. 102.

Resolvitur negativè contra conductorem. 1. 18. 104.

Officialium jurisdictio an cesserit, & extinguatur Domino jurisdictio decedente, ita ut successor alias de novo electiones facere, possit? 1. 18. 113.

Distinguitur inter jurisdictionem ratione majoratus, cui adhæret, Dominis competentem, & inter liberam jurisdictionem: nec non inter feudalem, & quid in unoquoque casu? 1. 18. 115.

Resolvitur affirmativè in primo casu. Ibidem.

Dabitur de ratione hujus resolutionis. 1. 18. 116.

Redditur vera ratio hujus resolutionis. 1. 18. 124.

Officiales hujusmodi, quòd ordinariam jurisdictionem exercent, ad hanc resolutionem nihil interest, nec obstat, & quare? 1. 18. 129.

Quid in secundo casu, hoc est, mortuo possessore liberæ jurisdictionis? 1. 18. 132.

Quid inter hunc casum, & primum interfit? 1. 18. 133.

Quid in tertio casu, scilicet in possessore jurisdictionis feudalis? 1. 18. 136.

Distinguitur inter feuda hæreditaria, aut ex pacto, & providentia. Ibidem.

Officialium electionibus an stare, cogatur successor majoratus, cum in jurisdictionem jure sanguinis succeditur? 1. 18. 137.

Officialium electio, vel jurisdictio in superioribus casibus an cesserit, mortuo possessore, ipsis officialibus ad beneplacitum electis. 1. 18. 138.

Et an saltem, quousque novi eligantur, horum jurisdictionis duret? 1. 18. 139.

Officiales opera publica pecunia publica conficientes, an arma propria in ipsis operibus apponere, possint: ad text. in l. opus novum cum seq. l. qui libertate. ff. de operib. public. 1. 21. 19.

Quid si infra Regia arma, aut Civitatis, propria collocent? 1. 21. 20.

An etiam eorum nomina apponere, possint? 1. 21. 22.

Quid si non publica pecunia, sed propria ipsorum officialium opus fuerit factum? 1. 21. 24.

Officialibus Justitiæ virgam non portantibus impunè resistitur. 1. 21. 51.

Quid in Oppidis parvis? vel si alias, absque illo signo constet, quem Officiale esset? 1. 21. 52.

Officialium Justitiæ salarium per Dominos jurisdictionis; non per ipsa Oppida, est solvendum. 1. 21. 100.

Quod procedit, si ab ipsis Dominis eligantur; Quid autem si eligantur per ipsa oppida, & per Dominos confirmantur? 1. 21. 102.

Quid, stante consuetudine, aut immemoriali, ut salaria per ipsa Oppida solvantur? 1. 21. 103.

Officialium omnium jurisdictionem exercentium electio nulli alii, quam jurisdictionis Domino competit. 1. 24. 31.

Index Rerum,

Nec in terris Dominorum inferiorum, ipsorum
alicentia sufficit. 1. 12. 244.

Oppidorum, quæ dicuntur *Solariegos*, termini, & quid-
quid in solo eorum continetur, Dominorum infe-
riorum reputatur. 1. 21. 255.

Nihil in eis Princeps habet, præter Supremum
dominium, & monetam foreram. 1. 21. 256.

Oppidum recommendatur Domino in primo ipsius
ingressu. 1. 24. 55.

Oppidorum Domini vassallos custodire, & protegere,
debent ab injuriis latronum, & etiam extraneos
transeuntes, vel existentes in eodem loco. 1.
24. 59.

Oppida in confinibus Regni posita difficilius per
Principem donanda. 1. 24. 137.

Oppida ista, si seita alienari, viderint, quid facere, de-
beant? 1. 24. 139.

Oppida ista semel alienata an ad Regiam Coronam,
ob magnam læsionem, revocari, valeant? 1. 12.
141.

Oppida originaria deferentibus, & in Romanam
Curiam migrantibus, quæ poenæ antiquitus indi-
cebantur? 1. 28. 107.

Et de speciali Magistratu ad id creato. Ibidem.

Oppidum est nomen universitatem designans: Et in se
jurisdictionem, honorem, & jus patronatus continet.
1. 30. §. 2. 25.

Oppidorum dominium, & jurisdictio an probetur
ex armorum in locis publicis appositione? 1. 32.
§. 1. 40.

Opificia.

Opificia plura serica, & lanifica in nostra Civitate
Toleti, & aliis pluribus Regni oppidis antea
exercebantur; hodie non ita: & quæ sit ratio?
1. 5. 12.

Ordinationes.

Ordinationes quomodo per Oppida, aut Vicos apud
nos, *Aldeas*, quæ aliis Civitatibus subiciun-
tur, fieri, valeant, & an Civitatum, quibus ad-
hærent, consensum requirere, teneantur? 1.
28. 244.

Ordinationes hujusmodi Vicorum an Vicinis, &
incolis Civitatis præjudicent? 1. 28. 245.

Ordinationes oppidorum an obligent alia Oppida
communitatem in pascuis habentia, vel alia, super
quibus ordinationes conduntur? 1. 28. 246.

Origo.

Origo, & ethymologia cujuslibet rei est inspicienda,
ut ejus vera cognitio habeatur. 1. 1. 1.

Ornamenta.

Ornamenta Ecclesiis donantes an in eis propria arma
licite apponere, possint. 1. 32. §. 1. 71.

Ornamenta pro usu cujusdam confraternitatis per
Presbyteros diu commodari, consueta, in futurum
ad illa commodanda illi compelli, debent. 1. 33. §.
unic. 21.

Ostrea.

Ostrearum piscinas quis primus instituerit? 1.
12. 5.

P.

Palea.

Palea in fructu habetur: & an decima ex ea sit sol-
venda? 1. 4. 66.

Paleas terris frumentariis inherentes à dominis ter-
rarum cremari, permittitur post levatos fructus. 1.
7. 24.

Paleas cremandi permisso procedit, dummodo non
in die ventoso, vel alio modo crementur, quo dam-
num Vicino inferatur. Ibidem.

Pallium.

Pallii hasta prima an deferri, debeat per Dominos in-
feriores in suis locis in festivitibus Sanctissimi
Corporis Christi Domini in diebus Jovis, & Ve-
neris Sancti? 1. 30. §. 1. 128.

Pallii primam hastam, si ex consuetudine Domini de-
ferant, an præminentiam istam aliis cedere, pos-
sint? vel an eorum substituti ea gaudere debeant? 1.
30. §. 1. 132.

Quid in Decurionibus, Nobilibus, & aliis, qui de
consuetudine hastas pallii deferunt, quoad eorum
substitutos? 1. 30. §. 1. 133.

Pallii primam hastam deferendi præminentia in
multis Civitatibus Decurionibus, & Nobilibus
competit. Ibidem.

Pallii hastas decentius per Dignitates, & Canonicos
deferuntur. 1. 30. §. 1. 134.

Pallii hasta prima an sit primus locus in processioni-
bus? 1. 30. §. 1. 131.

Panis.

Panis an frumenti, vel tritici appellatione compre-
hendatur; & è contra an panis nomine triticum, aut
frumentum veniat? 2. 1. 79.

Obligatus ad panem coctum, an triticum præ-
stando adimpleat? Ibidem.

Papa.

Papæ deosculantur pedes: Regi manus: & de hac ado-
ratione. 1. 30. 104.

Parangaria.

Parangaria quid; & plura de hujusmodi servitio. 1.
25. ex num. 3.

Et vide in verbo *Angaria*.

Parochus.

Parochus an possit eligere Vestem scissam apud far-
torem remanentem nondum sutam, si ei ex consue-
tudine vestis defuncti à se electa debeatur? 1. 33.
105.

Parochus compellere, potest parochianos ad præsta-
tionem cerei, vel alterius rei præstari solitæ. 1.
33. 109.

Et ad consuetam piæ memoriæ missam solem-
nem, quod in posterum servetur. 1. 33. 110.

Partus ancillarum.

Partus ancillarum ideo non computantur in fructu, ne
homo, ad cujus usum creata sunt omnia, ad alterius
usum pertineat. 1. 2. 49.

Pascua: Pascendi jus.

Pascuorum materia ad ipsorum fructuum divisionem,
& acquisitionem inter Dominos Oppidorum, &
alios privatos, remissivè. 1. 3. 10.

Pascendi juris in alieno territorio concessio de super-
fluo, & super abundanti pastu, non de necessario
concedenti intelligenda. 1. 5. 62.

Pascendi juris præscriptio in exuberanti pastu intelli-
gi, debet. 1. 5. 63.

Pascuorum inter oppida communio, aut societas pas-
cto, vel consuetudine, etiam immemoriali introdu-
cta, de exuberanti pastu intelligenda; ita ut si unius
Oppidi Vicinitas ita creverit, quod integra sua
pascua sibi necessaria sint, dissolvenda erit commu-
nio in pascuis. 1. 5. 64.

Pascendi privilegium de exuberanti pastu intelligen-
dum est. 1. 5. 65.

Pascua communia, ut ampliora sint, convenit publicæ
utilitati. 1. 7. 10.

Pastus prohibitiones quando non possint facere Do-
mini inferiores, & quid in propriis: quid in publicis
pascuis? 1. 7. 39.

& Verborum.

Pascua communia non possunt immutari in præjudi-
cium vicinorum communitatem habentium. 1.
7. 45.

Pascuorum publicorum mutationes in Regno Nea-
polis Baronibus interduntur. 1. 7. 46.

Pascua alienare, non permittitur in Regno Valentia
Dominis, Rectoribus, & Magistratibus. 1.
7. 47.

Pascendi jus est quid distinctum à jurisdictione, &
dominio. 1. 7. 48.

Pascua Publica facultatem defendendi an Domini in-
feriores per tempus immemorabile sibi querere,
possint. 1. 7. 49.

Pascua publica prohibendi facultas an privilegio
Principis queri, possit? Ibid.

Pascua privata Oppidorum privilegio ipsis concessa
an per secundum privilegium in favorem Do-
minorum inferiorum immutari, liceat? 1. 7.
51.

Pascuorum plura remissivè traduntur circa eorum
acquisitionem; divisionem inter Dominos, Vi-
cinos, Clericos, Monachos, & similes. 1. 7.
52.

Pascua publica Oppidorum, quorum soli dominium
ad Dominos pertinet, Domini ipsi immutare, pos-
sunt. 1. 7. 54.

Quid circa hoc in Principatu Catalonia servetur?
1. 7. 55.

Pasculationem spicarum, & similiarum, collectis fructi-
bus de jure communi privatorum agrorum domi-
nis competere, concluditur. 1. 7. 56.

Ampliationes nonnullæ hujus conclusionis pro-
ponuntur. 1. 7. 57.

Pasculationem hujusmodi competere dominis, an
procedat, etiam si oppidum gregem macelli publici
velit in eam immittere. 1. 7. 59.

Pascere spicam, & similia, collectis fructibus, privile-
gio concedi, non potest in præjudicium Dominorum
agrorum. 1. 7. 60.

Pascendi jus in alieno territorio præscriptione queri,
potest. 1. 7. 65.

Pascuorum communio in agris privatis, ut præscripta
censeatur, quid requiratur? 1. 7. 66.

An tunc servitus, vel communio præscripta
censeatur? 1. 7. 67.

Pascua spicarum, & similiarum levatis fructibus, rema-
nentium an de consensu vicinorum ad communio-
nem reduci, possint? 1. 7. 68.

Pascua agrorum privatorum; levatis fructibus, ad
communioem reduci, possunt statuto municipali.
1. 7. 73.

Pascuorum privatorum, levatis fructibus, communio
in aliquibus locis ex certo dumtaxat tempore sta-
tuta invenitur. 1. 7. 74.

Pascua agrorum privatorum, levatis fructibus, de jure
nostro Regio, ad communionem sunt redacta. 1.
7. 77.

Pascua agrorum privatorum, levatis fructibus, jure
Regio, communia sunt; nisi privilegio, vel præ-
scriptione ipsorum domini privativè illa habeant.
1. 7. 85.

Pasturam prædiorum frumentariorum, & similiarum
Domini inferiores, vel alii privati, apud nos, privi-
legio, vel immemoriali consuetudine defendere,
possunt. 1. 7. 86.

Pascua prohibendi facultas, levatis fructibus, an ex
Oppidi consensu, dominis agrorum, vel Dominis
Oppidorum concedi, valeat, vel licentia Regia ad
id requiratur? 1. 7. 90.

Pascua privata facere, levatis fructibus, an omnium
Laguex de Fructibus.

incolatum consensu effici, possit? 1. 7. 91. & 92.
& 98.

Pascua publica prohibere, est de Regalibus. 1.
7. 93.

Pascua publica, quoad usum Incolarum, & quæ, leva-
tis fructibus, communia manent, sine Regia licen-
tia etiam de consensu omnium vicinorum locari,
non possunt. 1. 7. 94.

Pascua publica defendere, nostri Regni Oppida pro-
hibentur. 1. 7. 95.

Pascua publica defendere, pro arbitrio, conceditur
Oppidis in nostro Supremo Senatu. 1. 7. 96.

Pascua, vel terræ propriæ Concilii vulgo. *Los propios
del Concejo*, recte locari possunt absque Regia li-
centia. 1. 7. 97.

Pascuorum communitas, levatis fructibus, si mutatio-
ne in aliquo divertatur: an tunc eorum mutatio
prohiberi, possit? 1. 7. 99.

Pascendi juris in præjudicium Dominus territorii
quidquam facere, nequit. 1. 7. 100.

Pascendi juris, levatis fructibus, in præjudicium,
si jure servitutis competit, dominus fundi nihil
facere, potest, secus si jure incolatus. 1. 7.
101.

Pastus agrorum privatorum, levatis fructibus, quod
sint communes, parum dominis agrorum affert
præjudicium, secus, si agrorum culturæ mutatio
prohiberetur. 1. 7. 102.

Pastum, collectis fructibus, communem esse, intelligi
debet, supposito statu prædiorum, si, post amotas
fruges, aliquis pastus remaneat. 1. 7. 103.

Pastus, levatis fructibus, an solus uti possit, qui in alte-
rius oppidi territorio terras habet, & alibi habitat:
vel jure Regio, cum cæteris illius oppidi incolis.
1. 7. 106.

Pascua publica Incolis dumtaxat cujuslibet territorii
competunt. 1. 7. 109.

Pascuis privatorum agrorum, levatis fructibus, an ip-
sorum domini alibi habitantes tantum, vel ut cæte-
ri Incolæ uti possint? 1. 7. 113.

Ad hanc quæstionem resolvendam distinguitur
inter pascua in origine publica; & inter privata,
quæ, levatis fructibus, ad communionem reducun-
tur. 1. 7. 117.

Pascua in origine publica ratione incolatus compe-
tunt: Secus pascua privatorum agrorum, levatis
fructibus. 1. 7. 118.

Pascuorum in agris privatis communionis inductæ
ratio, levatis fructibus, per nostras leges,
est minimum præjudicium dominorum. 1. 7.
119.

Pascuis si privarentur, sublato fructu, qui in illo terri-
torio prædia habent, & in alio habitant, multum
præjudicarentur. 1. 7. 120.

Pascua prædiorum, quæ quis in alieno territorio ha-
bet, si depascere, vult, levatis fructibus, à pascuis pu-
blicis abstinere, debet. 1. 7. 121.

Pascua an per Oppida mutari, possint in præjudicium
juris pascendi per Oppida convicina, vel per alios
quæsitæ? 1. 28. 247.

Parentes.

Parentes vassalli, si ratione juramenti fidelitatis, Do-
minum defendere, teneantur, an filium contra Do-
minum adjuvare, possint? 1. 30. 133.

Parentis caro in persona filii aucta, non noviter facta
dicitur. 1. 30. §. 3. 8.

Pater.

Pater filium contra patriam, aut Religionem defen-
dere, non debet. 1. 30. 134.

Patris vox dicitur vox filii: & è contra. 1. 30. §. 3. 10.
Pater

Pater mortuus per filium vivere, fingitur. 1. 30. §. 3. 11.
 Plura remissivè de hac inter patrem, & filium idemitate ad plures juris effectus. 1. 30. §. 3. 12.
Patris, & filii idemitas non tantum locum habet in rerum domini acquisitione; sed etiam in quorumlibet jurium, & privilegiorum communicatione. 1. 30. §. 3. 21.
Patris habitatio, seu domicilium, filii etiam incolatus esse, censetur. 1. 30. §. 3. 24.
Pater cum pluribus etiam filiis pro uno capite consideratur, quoad collectas, & munera subeunda. 1. 30. §. 3. 27.
Patris possessio, & filii possessio censetur, & c. contra. 1. 30. §. 3. 34.
 Discutitur magis hæc quæstio, an personarum idemitas, aut fictio in acquisitione, seu communicatione possessionis locum habere, possit? 1. 30. §. 3. 37.
 Objicitur, possessionem quid facti esse, & consequenter in ea idemitatis fictionem locum habere, non posse. Ibidem.
 Distinguitur, pro resolutione hujus objectionis, inter novam acquisitionem possessionis, & inter iam quæsitam retentionem, aut communicationem, ut quid facti, aut juri dicatur. 1. 30. §. 3. 38.
 Declarantur, juxta hanc distinctionem, text. in l. Denique 19. ff. quib. ex caus. major. l. Possessio 49. ff. de acquir. pos. l. Peregrin. 44. ff. eod. 1. 30. §. 3. 39.
 Respondetur huic argumento, illud non procedere in juri incorporalium quasi possessione. 1. 30. §. 3. 41.
Patri per filium possessio quæri, potest, & in quibus casibus? 1. 30. §. 3. 40.
Patris, & filii idemitas procedit per fictionem, & ex artificio juris civilis; non per rei veritatem, remissivè ad plures quæstiones. 1. 30. §. 3. 45.
Pater, & filius, secundum veritatem, sunt distinctæ personæ. Ibidem.
Pater plura facit, vel acquirit, quæ nec filio acquiri, nec ab eo fieri, possunt. 1. 30. §. 3. 46.
Patris personæ diversa, & inferior habetur, quoad filium Magistratus functionem gerentem. 1. 30. §. 3. 48.
Patris contractus non obligat filium. 1. 30. §. 3. 49.
Patria Potestas.
Patria potestas non habet locum in spiritualibus. 1. 31. §. 6. 21.
Patriarcha.
Patriarchæ Majores, & Minores, qui dicantur? 1. 17. 85.
Patronatus.
Patronatus in Oppidi, aut Castri Ecclesiis Regi competens translatus censetur, juxta aliquos, Oppido, aut Castro per Regem alienato. 1. 30. §. 2. 25.
Patronatus etiam translatus censeatur, si Dominus Villam, aut Castrum, cui adhæret, in feudum dederit ex plurium sententia. 1. 30. §. 2. 26.
Patronatus, ex eorundem sententia etiam translatus censeatur, si privatus Villam, aut Castrum, cui adhæret, donet, licet non fiat specifica mentio patronatus. 1. 30. §. 2. 27.
Patronatus Regii præminentis nullo alio modo Principem, posse, quam per suos Magistratus, vel Judices. 1. 30. §. 2. 28.
Judicibus Regiis, qui hujusmodi præminentis

Regis nomine utuntur, deficientibus, in locis Dominorum inferiorum, succedere, debent in eis Domini locorum, ut perpetui Judices. 1. 30. §. 2. 29.
Patronatus in venditione domus, vel Palatium, per quod erat aditus ad usum patronatus, vel Ecclesiam, comprehenditur. 1. 30. §. 2. 30.
 Idem procedit, vendito fundo, in quo sita est Ecclesia, cujus patronatus venditur, si aliunde non est aditus ad Ecclesiam, nisi per ipsum fundum. 1. 30. §. 2. 31.
Patronatus in Ecclesia Regi, aut privato competens an transeat, Villa, aut Castro per Regem, aut privatum alienato, in emptorem? 1. 30. §. 2. 42.
 Distinguitur inter jus patronatus Villæ, aut Castro accessorie cohærens, vel illud, quod per se principaliter subsistit. 1. 30. §. 2. 43.
Patronatus Regi in ipsius Oppidorum Ecclesiis competens non cohæret ipsi Oppido, nec ejus ratione competit, sed ex alia, quæ refertur. 1. 30. §. 2. 46.
Patronatus hujusmodi subsistit principaliter per se, & Regiæ personæ, aut Coronæ cohæret, nec per Regem, Oppido alienato, transire in emptorem, verius resolvitur. 1. 30. §. 2. 47.
Patronatus jure Princeps aliter, quam per suos Judices, uritur, etiam si in Ecclesia non assistat, præsentando, nempe, beneficia. 1. 30. §. 2. 58.
Patronatus jus in venditione non comprehendit, vendita domo, aut Palatio, per quod est aditus ad jus patronatus, vel Ecclesiam, verius resolvitur. 1. 30. §. 2. 59.
Patronatus jus alienari nequit, nisi cum Universitate bonorum, vel ratione connexitatis, aut accessionis. 1. 30. §. 2. 60.
Patronatus jus, si intra alicujus fundi limites Ecclesia est sita, vel juxta domum, per quam ad eam aditus patet, non ex eo accessorium fore domo, aut fundo, sive eis cohære, dicendum. 1. 30. §. 2. 62.
 Declaratur text. in l. si mercedem, §. 1. ff. de ar. emp. 1. 30. §. 2. 63.
Patronatus jus, ipsiusque præsentationum, & alii fructus, quibus modis, seu titulis acquirantur? 1. 31. §. 2. 2.
Patronatus, & reliqua supradicta tribus principalibus modis acquiruntur, nimirum Ecclesiæ constructione. Ipsius dotatione. Et fundi datione pro ipsa ædificanda. 1. 31. §. 2. 3.
 De Constructione. 1. 21. §. 2. 4.
 Quid si reædificetur Ecclesia? distinguitur inter Ecclesiam pœnitens destructam, & eam, quæ non totali réparatione indiget. 1. 31. §. 2. 5.
 Quid si non voluntariè, sed necessariò Ecclesia ædificetur in executionem parentis, vel alterius ultimæ voluntatis, an, ædificando, jus patronatus reservari, debeat? 1. 31. §. 2. 8.
 An ipso jure absque aliqua reservatione jus patronatus competat filio, vel hæredi illius, qui Ecclesiam fundari, voluit, & quid in extraneo executorè. 1. 11. §. 2. 10.
Patronatus jus, & ejus fructus acquiruntur etiam dotatione Ecclesiæ. 1. 31. §. 2. 13.
 Quid, si dos tantum augeatur: etsi antiqua in totum, vel pro parte sit perempta? 1. 31. §. 2. 14.
Patronatus jus acquiritur etiam fundi ad ædificationem Ecclesiæ dotatione. 1. 31. §. 2. 15.
 Referuntur jura in his tribus acquisitionis modis promiscuè loquentia. Ibidem.

Doctores circa id resolverscentes recensentur. 1. 31. §. 2. 16.
Patronatus jus quomodo sit dividendum, si plures Ecclesiam dotaverint; vel si unus dotaverit; alius ad constructionem; alius ad fundi dationem concurrant? 1. 31. §. 2. 17.
Patronatus jus, ejusvè fructus acquirendi quilibet est capax. 1. 31. §. 2. 23.
 Etiam fœminæ quantumvis in dignitate non constitutæ. 1. 31. §. 2. 24.
 Et meretrices. 1. 31. §. 2. 26.
Patronatus juris etiam spurius est capax. 1. 31. §. 2. 29.
Patronatus juris capax est Monachus, sed illud Monasterio acquirat. 1. 31. §. 2. 30.
Patronatus jura, & ejus præminentia ut acquirantur (præter dotationem, donationem, & fundi dationem) Episcopi, aut Diocœsani etiam consensus requiruntur. 1. 31. §. 2. 31.
An Vicarii Generalis, sede vacante consensus sufficiat? 1. 31. §. 2. 34.
Quid in Vicario Generali Episcopi. 1. 31. §. 2. 35.
 Sufficit rati habitio. 1. 31. §. 2. 36.
 Sufficit quoque tacitus consensus; & quibus conjecturis is eliciatur? 1. 31. §. 2. 37.
Patronatus jus ex sola fundatione, aut dotatione auctoritate Episcopi absque ulla reservatione acquiruntur. Ibidem.
Amplia, etsi de licentia Episcopi non constet, sit tamen ædificium in forma Ecclesiæ factum, & in eo publicè divina officia fuerint celebrata. 1. 31. §. 2. 38.
Etsi Ordinarius videns, ædificium fieri, non impeditur. 1. 31. §. 2. 39.
 Et ex diuturnitate temporis, ædificatione Capellæ cum insigniis, & armis, & visitatione, superioris auctoritas, seu consensus Episcopi præsumitur, intervenisse. 1. 31. §. 2. 45.
Limitatur; nisi ex facie instrumenti fundationis de defectu constet. 1. 31. §. 2. 46.
Triginta annorum cursum pro hac solemnitate præsumenda sufficere, volunt aliqui. 1. 31. §. 2. 47.
Idem in aliis solemnitatibus extrinsecis præsumendis. 1. 31. §. 2. 48.
Minoris temporis lapsus requiri, & sufficere, defenditur. 1. 31. §. 2. 49.
Idem in aliis extrinsecis solemnitatibus in rebus parvi præjudicii. 1. 31. §. 2. 50.
Stante maximè adversarii scientia. 1. 31. §. 2. 51.
Patronatus juri semper est favendum; ne alias laici ab Ecclesiarum foundationibus arceantur. 1. 31. §. 2. 44.
Patronatus jus, ejusque præsentationum, aliive fructus, quomodo, & qua præscriptione, multiplicatis præsentationibus, & aliis conjecturis, quærantur? ad armorum vetustissimas appositiones, & in lapidibus inscriptiones; repetitas institutiones ordinariorum, & alia signa, remissivè. 1. 31. §. 2. 52.
Patronatus pro quærendo jure in Ecclesiis Collegiatis, vel Conventualibus an Ordinarii consensus in foundationibus, seu dotationibus sufficiat, vel Apostolicus requiratur? 1. 21. §. 2. 53.
Quid etiam in jure præsentandi, vel eligendi in ipsi Ecclesiis? Ibidem.
Referuntur, circa id, variæ Doctorum sententiæ. Ibidem.
Lagomez de Fructibus.

Nonnulli dicunt, præscriptione acquiri jus præsentandi Prælatum in Ecclesia Conventuali. 1. 31. §. 2. 56.
Traditur, pro resolutione, distinctio inter jus eligendi, vel præsentandi Prælatum in Ecclesia Collegiata: Et inter jus patronatus ad cæteras præminentias. In primo casu Apostolicum consensum, vel privilegium requiri. In secundo Ordinarii consensum sufficere, resolvitur. 1. 31. §. 2. 57.
Declaratur text. in cap. nobis de jur. patronat. 1. 31. §. 2. 59.
Comprobatur superior resolutio ex l. 8. tit. 15. Partit. 1. 1. 31. §. 2. 63.
Prælatum in Ecclesia Collegiata eligendi jus est quid spirituale, & sic laico, nisi de licentia Apostolica quæri, non potest. 1. 31. §. 2. 59.
Secus in Patrono Ecclesiastico, cui de ordinariis tantum consensus quæritur. 1. 31. §. 2. 60.
Et vide in verbo Prælatus, & in verbo Patronus.
Patronatus jus, & jus eligendi in Ecclesia Collegiata multi perperam confundunt. 1. 21. §. 2. 62.
Patronatus Ecclesiarum jus. Principes Supremi, ut privati ratione dotationis, aut foundationis consequuntur. 1. 31. §. 2. 84.
Imò si unam tantum præbendam dotaverint, illius patronatum, & præsentationem acquirunt. 1. 31. §. 2. 85.
Patronatus Ecclesiarum aliqui Regibus, & Principibus Supremis generaliter in omnibus sui Regni Ecclesiis tribuere. 1. 31. §. 2. 86.
Contrarium tamen est verius. 1. 31. §. 2. 87.
Patronatus jura non habent in omnibus Ecclesiis sui Regni Supremi Principes, sed dumtaxat quandam generalem protectionem; si non fundaverint, vel dotaverint eas Ibidem.
Intellige, nisi per antiquissimum temporis cursum, multiplicatis præsentationibus, id quæserint: vel etiam privilegio Pontificio. 1. 31. §. 2. 89.
Patronatus jus in totius Regni antiquis Ecclesiis Cathedralibus, maximè Regibus nostris competere, deberet, quoad præsentationem omnium ipsarum præbendarum, & quare? 1. 31. §. 2. 93.
Adducitur, ad hoc text. in l. 18. tit. 15. Partit. 1. Ibidem.
Patronatus jure per se principaliter stante, non solum ad ejus translationem Episcopi licentia requiritur, sed, & quod gratis translatio fiat. 1. 31. §. 3. 20.
Patronatus jus per se principaliter subsistens, ut in alium, pretio, transferatur, Episcopus nequit dispensare. Ibidem.
patronatus jus cum Universitate bonorum transir. 1. 31. §. 4. 7.
patronatus jus Castro, aut Villæ cohærens in fideicommissarium, legatariavè, cui Villa: aut Castrum relinquatur, transire, nulli est dubium. 1. 31. §. 4. 7.
patronatus in jure, non solum Universali, sed, & particulari quolibet titulo succeditur. 1. 31. §. 4. 14.
patronatus jura in qualibet alienatione transeunt. 1. 31. §. 4. 17.
Et in totius, vel partis hæreditatis renunciatione, dotatione, aut venditione. 1. 31. §. 4. 18.
patronatus jus non solum honorificum, sed multoties valde lucrosam esse solet. 1. 31. §. 4. 25.
patronatus jus, etsi ut quid honorificum consideretur,

ut quid; **notabile**, ne in generali hæreditatis dispositione comprehenderetur, speciali exclusione egebat, ad text. in l. Item apud labeonem, §. Hoc edictum, ff. de injuriis. 1. 31. §. 4. 29.

Patronatus jus cum Universitate bonorum, vel rebus, quibus cohæret, in dotem datum in Maritum transit. 1. 31. §. 5. 8.

Et in verb. *Præsentationes*.

Patronatus jus, licet quoad ipsum sit individuum; quoad exercitium tamen, & præsentationes est dividuum. 1. 31. §. 5. 24.

Patronatus jus pupillo successione, vel alia causa lucrativa rectè quæritur. 1. 31. §. 6. 1.

Patronatus jus quomodo ex constructione Capellæ, vel dotatione pupillo acquiri, valeat? 1. 31. §. 6. 2.

Patronatus jus an, & quando pupillo debeat, Ecclesia, vel Capella per Tutorem ex pecunia pupilli sine Judicis autoritate fundata. 1. 31. §. 6. 3.

Patronatus jus, ut in locatione, aut venditione, & similibus contractibus cum Universitate bonorum accessoriè transeat, requiritur, ne ejus specialis mentio fiat, ad evitandam simoniam. 1. 31. §. 7. 44.

Quid, si venditionis contractus ita concipiatur: *Vendo tibi Castrum cum jure patronatus*; vel *Vendo Castrum, & jus patronatus*? 1. 31. §. 7. 45.

Quid, si per viam declarationis merè jus patronatus specificetur? 1. 31. §. 7. 46.

Adducuntur ad rem jura in l. 1. §. 1. & in l. sicuti, ff. de fund. instrum. vel instrum. legat. 1. 31. §. 7. 48.

Quid, si jus patronatus Castro, aut Oppido sub præfatis formulis vendito cohæreat, vel principaliter per se subsistat? 1. 31. §. 7. 49.

Quid, si vendantur servus equus, vel aliæ separatae res cum jure patronatus? 1. 31. §. 7. 50.

Patronatus jus, vel saltim fructus ejus an transeant in Fiscum Regium ex confiscatione omnium bonorum? 1. 31. §. 7. 51.

Refertur opinio negativa casu, quo confiscatio fiat per Judicem laicum. 1. 31. §. 7. 52.

Secus, si fiat per Ecclesiasticum. 1. 31. §. 7. 54.

Refertur affirmativa sententia, indistinctè comprehendi in confiscatione asserens. 1. 31. §. 7. 55.

Distinguitur, pro concordia inter jus patronatus rei confiscatæ cohærens; & inter illud, quod per se principaliter subsistit. 1. 31. §. 7. 56.

Intelliguntur, juxta hanc distinctionem, DD. negativæ sententiæ. 1. 31. §. 7. 57.

Declaratur in hac re doctrina Cardinal. Joann. Bapt. Luca. 1. 31. §. 7. 58.

Adducitur, pro majori declaratione, alia distinctio inter jus patronatus hæreditarium: & gentilitium, sive familiare, in quo jure sanguinis, sive Majoratus succeditur. 1. 31. §. 7. 59.

Patronatus jus gentilitium, stante bonorum, quibus adhæret, confiscatione, pro vita tantum damnati in Fiscum transit: hæreditarium verò in perpetuum. 1. 31. §. 7. 60.

Patronatus jus personale, & per se subsistens nullo modo in perpetuum, vel ad tempus in Fiscum transfertur. 1. 31. §. 7. 62.

Intellige, si per Judicem laicum confiscatio indicatur: Et quid, si per Ecclesiasticum? 1. 31. §. 7. 63.

Judicis Ecclesiastici in hoc casu sententia non sequuta, ad quoscumque hæredes delinquentis jus patronatus pertinet. 1. 31. §. 7. 64.

Patronatus *Laicorum*, Summus Pontifex non cense-

tur, derogare absque speciali ipsius mentione. 1. 31. §. 8. 14.

Similiter requiritur, quòd fiat specialis mentio de quasi possessoribus juris patronatus. 1. 31. §. 8. 13.

Sed in hoc casu non requiritur, quòd fiat specialis mentio de veris patronis. Ibidem.

Patronatus laicorum derogationes, quomòdolibet fiant, apud nos non admittuntur. 1. 31. §. 8. 16.

Patronatus, vel conferendi juris hæreditarii quasi possessio an in hæredem ex sola hæreditatis additione absque ulla apprehensione, transeat? 1. 31. §. 8. 57.

Refertur negativa opinio, ex l. cum hæredes, ff. de acquir. possess. 1. 31. §. 8. 58.

Refertur affirmativa opinio. 1. 31. §. 8. 60.

Distinguitur inter patronatus, seu conferendi jus connexum beneficio, seu dignitati, Castro, aut Villæ; & inter illud, quod per se subsistit, & personæ cohæret. 1. 31. §. 8. 64.

Patronatus, seu conferendi juris Dignitati, aut Castro cohærentis quasi possessio non interruptitur morte antecessoris; sed in successore absque nova apprehensione ex sola hæreditatis additione continuatur. 1. 31. §. 8. 65.

Secus in jure patronatus, aut conferendi, quod personæ cohæret. 1. 31. §. 8. 60.

Patronatus juris prærogativæ ipsius occasione proveniunt. 1. 32. 4.

Patronatus juris receptor diffinitio refertur. 1. 32. 7.

Patronatus jus non probatur ex possessione alicujus in præminentis ipsi competentibus. 1. 32. §. 1. 15.

Non sunt actus præcisi juris patronatus; alii enim extraneo competere, possunt. 1. 32. §. 1. 16.

patronatus jus est individuum, nec in divisione bonorum continetur. 1. 32. §. 1. 17.

patronatus juris signum arma, seu insignia in Ecclesiæ foribus, aut turribus depicta. 1. 32. §. 1. 38.

Sed an ex hoc probetur jus patronatus? 1. 32. §. 1. 41.

probatur equidem, concurrentibus aliis adminiculis. 1. 32. §. 1. 44.

Sed requiritur, quòd armorum appositio sit antiqua. 1. 32. §. 1. 47.

patronatus juris probatio adminiculatur ex inscriptionibus, & epitaphiis antiquis: & plura de his remissivè. 1. 32. §. 1. 45.

patronatus pro conservatione arma, seu insignia apposita præsumi, etiam si minus, quàm Ecclesia, antiqua sint. 1. 32. §. 1. 48.

Et in verbo *Patronus*, verb. *Præsentatio*, & verb. *Prelati*.

Patronus.

patroni in Ecclesiis patronatus, ut in propria domo omnes laicos præcedere, debent. 1. 30. §. 2. 3.

patroni Ecclesiarum non debent in eis præcedere Correctores, aliosque Regios Magistratus in Oppidis, aut Civitatibus Regiis. 1. 30. §. 2. 12.

patrono ædificanti, seu dotanti Ecclesiam Episcopus in concessione juris patronatus non potest concedere, ut præcedat Correctores, seu Regios Magistratus, vel Oppidorum Dominos. 1. 30. §. 2. 15.

præcedentia hæc in magnum cederet præjudicium, seu diminutionem Regiæ Superioritatis. 1. 30. §. 2. 16.

patronis

Patronis Ecclesiarum præcedentiam in sessionibus, & aliis actibus jura tribuentia, quoad privatos tantum, non quoad Regios Magistratus, intelliguntur. 1. 30. §. 2. 18.

Regia Æconomica potestas has præcedentias in præjudicium Reginum Magistratum privatis concessas bene coarctare, posset ratione scandali. 1. 30. §. 2. 19.

An quo ad hæc sit constituenda differentia inter patronos Ecclesiarum principalium locorum; & inter alias privatas Ecclesias, vel Capellas? 1. 30. §. 2. 21.

Patronum laicum Ecclesiæ Collegiatæ, aut Conventualis electionem, vel præsentationem non habere, intelligitur, quoad electionem, vel præsentationem Prælati: Secus, quoad alias particulares electiones. 1. 31. §. 2. 71.

Patronis laicis; Ecclesiasticis; vel mixtis quod tempus detur ad præsentandum: Semestre, vel quadrimestre? 1. 31. §. 2. 111.

Hujusmodi tempus an à vacationis, vel ab scientiæ tempore currat? 1. 31. §. 2. 113.

Stante testatoris dispositione, ut tempus currat à vacationis, & non ab scientiæ die, quid dicendum? 1. 31. §. 2. 114.

An à tempore veræ, non interpretativæ scientiæ currat? 1. 31. §. 2. 115.

Unius ex compatronis scientia an alteri noceat? 1. 31. §. 2. 117.

Absenti, carcerato, vel aliter legitime impedito non currit. 1. 31. §. 2. 118.

Neque ei, qui ob justum timorem accedere, non auct. Ibidem.

Nec, lite super jure patronatus inter patronos orta. 1. 31. §. 2. 119.

Limita, nisi aliquis sit in quasi possessione præsentandi, nec de ea dubitetur sed super jure principali agitur. 1. 31. §. 2. 120.

Patronus ob commissam simoniam in translatione juris patronatus, pretio interveniente ipsum jus patronatus amittit, & cui acquiritur? & quid si compatronum habeat? 1. 31. §. 3. 21.

Patroni plerumque ex dispositione testatoris habent annuos redditus, qui juris patronatus fructus sunt. 1. 31. §. 4. 26.

Patroni ex præsentationibus habent quoque mediata lucra, pauperes consanguineos præsentando. 1. 31. §. 4. 27.

Patronis an debeantur, ratione juris patronatus, præminentia, sive honorifica emolumenta? 1. 32. 1.

Probatur breviter, hujusmodi emolumenta esse fructus juris patronatus, remissivè. 1. 32. 2.

Quænam præminentia, vel emolumenta sint hæc? 1. 32. 5.

Dividuntur in tres classes, aut species, *honorifica* scilicet, *onerosa*, & *utilia*. 1. 32. 6.

Patronis prima, & principalissima præminentia debetur, ut cæteris laicis in Ecclesia præferantur. 1. 32. §. 1. 2.

Et in processionibus. 1. 32. §. 1. 3.

Et quis locus dignior reputetur, ut patrono assignetur? 1. 32. §. 1. 4.

Regionis consuetudo in hoc est attendenda. 1. 32. §. 1. 5.

Patronis similiter præcedentia in sessione debetur, & plura de hac prærogativa. 1. 32. §. 1. 6.

Patronis, & aliis quibuscumque personis sedes suas in presbyterio collocare, interdicitur. 1. 32. §. 1. 11.

Lagunez de Fructibus.

Patronis prærogativa debetur in thurificatione, ante alios, exhibenda. 1. 32. §. 1. 12.

Patronis etiam debetur prærogativa pacem, ante alios, recipiendi; nec non palmam in Dominica palmarum: Candelam in die Purificationis Beat. Mar. Virgin. 1. 32. §. 1. 14.

Patronis debetur præminentia offerendi primo loco in festivitibus: & habendi primas vicès in similibus actibus, qui in Ecclesia fiunt. Ibidem.

Patronis pluribus stantibus, non omnibus candelæ, vel palma ab Ecclesia est præstanda in festivitibus; in quibus fieri solet, sed uni tantum alternis vicibus. 1. 32. §. 1. 7.

Patrono an debeatur sepultura in honorabili loco ratione juris patronatus? 1. 32. §. 1. 20.

Resolvitur negativè. 1. 32. §. 1. 21.

Limita; nisi in limine foundationis hoc jus sibi reservaverit. 1. 32. §. 1. 22.

Et nisi post Ecclesiæ consecrationem Episcopus ei concesserit. Ibidem.

Quid si Patronus neque ex reservatione, neque ex Episcopi concessione hoc jus habeat: sit tamen adeo pauper, ut alibi, quàm in Ecclesia patronata, sepeliri non possit; an in ea per Rectorem, & Clerum sit sepeliendus? 1. 32. §. 1. 29.

Patrono accedenti ad Ecclesiam quæ prærogativa per Rectorem, & Beneficiatos debeat? an ei usque ad Ecclesiæ ambitum sit processionaliter occurrendum? 1. 32. §. 1. 30.

Quid, si Patronus sit Rex; vel Princeps supremus? Ibidem.

Limita, ut procedat solum in primis ipsorum adventibus ad Ecclesias; secus si frequenter ad eas accedant; & quid tunc faciendum? 1. 32. §. 1. 32.

Patronis quibus remediis, sive actionibus suæ præminentia, sive honores tam in possessorio, quàm in petitorio conserventur? remissivè. 1. 32. §. 1. 33.

Et pro defensione juris, vel quasi possessione defendendi in Ecclesia in stallo, vel alio præminentiori loco? 1. 32. §. 1. 34.

Patronorum traditur principalissima præminentia; sive honor apponendi arma, vel figura in Ecclesia patronata, vel in ejus foribus, muris, vel intra templum. 1. 32. §. 1. 35.

Aut aliquam inscriptionem in memoriam, seu honorem Patroni, vel Ecclesiæ fundatoris. 1. 32. §. 1. 36.

Patronis successoribus primi fundatoris arma tollere, suaque collocare, non licet. 1. 32. §. 1. 66.

Nec alia insignia apponi, possunt, quantumvis fundatoris arma suo in loco relinquuntur. 1. 32. §. 1. 67.

Fundatoris memoria per alterius armorum appositionem confunditur. Ibidem.

Patroni principalis autoritas minuitur per Compatroni admissionem. 1. 32. §. 1. 68.

Patroni principalis arma an possint tolli, & alterius arma collocari, si Ecclesia tota reparacione indigeat, & patronus requisitus eam non fecerit, & referat alter? 1. 32. §. 1. 69.

Patrono beneficia præsentandi emolumentum debetur. 1. 32. §. 1. 89.

Patronis competit jus defendendi Ecclesias patronatas. 1. 32. §. 2. 2.

Indeque Patroni appellantur. 1. 31. §. 2. 3.

Et Advocati, Vicedomini, & Custodes. 1. 32. §. 2. 5.

Patronus Ecclesiam non defendens jure patronatus privandus venit. 1. 32. §. 2. 6.
 Patronus an aliqua rerum Ecclesiarum administratio competat? 1. 32. §. 2. 7.
 Patroni an Oeconomum, sive administratorem nominare, valeant? 1. 32. §. 2. 8.
 Patroni an à Rectoribus, seu Beneficiatis Ecclesiarum rationem exigere, valeant? 1. 32. §. 2. 9.
 Distinguitur inter patronum laicum, & Ecclesiasticum. 1. 32. §. 2. 10.
 Ratio hæc Patrono Ecclesiastico non minuatim, sed generaliter est reddenda. 1. 32. §. 2. 11.
 Patrono an debeatur custodia, vel administratio Ecclesie vacantis? distinguitur similiter inter Ecclesiasticum, vel laicum patronum. 1. 32. §. 2. 12.
 Patronorum *consensus* an requiratur in Ecclesiarum suarum rerum alienationibus? 1. 32. §. 2. 20.
 Resolvitur negativè. 1. 32. §. 3. 21.
 De urbanitate solum, non de necessitate hujusmodi consensus à Patrono exigendus. 1. 32. §. 2. 23.
 Idem, cum res in emphytheusim conceditur. 1. 32. §. 2. 24.
 Patroni possunt hujusmodi alienationes repugnare, vel eas retractare, si sine justâ causâ fiant. 1. 32. §. 2. 25.
 Patronorum consensus obtinere, utilius, & securius est ad vitandas lites. 1. 32. §. 2. 27.
 Patronus, si hujusmodi consensus præstare, solitus sit, an in posterum illius consensus sit requirendus? 1. 32. §. 2. 28.
 Patroni consensus quando de urbanitate: & quando de necessitate præstatur censetur, ut præscriptio, circa id inducatur, vel non? 1. 32. §. 2. 29.
 Patronus contradicere, potest, quòd alteretur, fundatoris dispositio. 1. 32. §. 2. 31.
 Patroni in iuribus suarum Ecclesiarum se immiscentes, aut ab eis exigentes indebita tributa, seu onera gravibus pœnis compescendi. 1. 32. §. 2. 47.
 Patronis emolumenta utilia debentur. 1. 32. §. 3. 1.
 Consistunt hæc principaliter in alimentis per Ecclesiam Patrono egentem profandis. 1. 32. §. 3. 2.
 Et in quibusdam redditibus, censu, aut tributo, quæ Patroni ab Ecclesia exigere, solent. 1. 32. §. 3. 3.
 Patrono nullo jure census aliquis, tributum, vel redditus per Ecclesiam debetur. 1. 32. §. 3. 4.
 Nisi in fundatione de Episcopi consensu fuerit reservatum. Ibidem.
 Probatur de jure nostro partit. in l. 2. tit. 15. Partit. 1. 1. 32. §. 3. 5.
 Patrono similiter Beneficii vacantis fructus debentur, si ei per Episcopum in erectione Ecclesie fuerint concessi? 1. 32. §. 3. 6.
 Idem; si hujusmodi fructus, & tributa legitimâ consuetudine, aut præscriptione quæsierit. 1. 32. §. 3. 7.
 Patronus censum, vel tributum sibi debitum rectè in quemlibet aliena re, vel transferre, etiam sine Episcopi consensu potest: ad differentiam juris patronatus. 1. 32. §. 3. 8.
 Differunt etiam, quia sola Ecclesie fundatione, aut dotatione Patrono non quærentur. 1. 32. §. 3. 9.
 Post Ecclesie fundationem, aut dotationem, an

tributa ista per Episcopum concedi possint? 1. 32. §. 3. 10.
 Patrono vergenti ad inopiam *alimenta* deberi, iuribus, & autoritatibus comprobatur, ad plures quæstiones, remissivè. 1. 32. §. 3. 14.
 Quid, si jus patronatus universitati, vel oppido competat, an universi ipsi pauperes sint ab Ecclesia alendi. 1. 32. §. 3. 15.
 Et quid; pluribus simul Extantibus, vel fundantibus Ecclesiam? 1. 32. §. 3. 16.
 In hoc judicio alimentorum leviores probationes, quàm in principali juris patronatus, exiguntur. 1. 32. §. 3. 21.
 Patronis, quibus rationibus alimenta per Ecclesiam debeantur? 1. 32. §. 3. 21.
 Patronis debentur alimenta ratione gratitudinis. 1. 32. §. 3. 23.
 Comprobatur pluribus exemplis. 1. 32. §. 3. 24.
 Patronis egenis ex Ecclesiarum redditibus alimenta esse præstanda, concluditur. 1. 32. §. 3. 49.
 Proponuntur aliqua resolvenda dubia circa hujus obligationis executionem: ad egestatem in Patrono requisitam; divitiarum qualitatem in Ecclesia; & circa emolumenta, aut res, quæ alimentorum nomine sunt præstandæ. 1. 32. §. 3. 50.
 Quæ egestas in Patrono requiratur? 1. 62. §. 3. 51.
 Patroni summam egestatem, ad alimenta ei exhibenda, requirunt aliqui: oppositum verius, hoc est summam egestatem non requiri, sed sufficere, quòd sit talis, ut, juxta ipsius qualitatem, commodè ac decenter se sustentare, non valeat. 1. 32. §. 3. 52.
 Patronus tenetur probare egestatem, & quòd sine ipsius acciderit culpâ. 1. 32. §. 3. 53.
 Patrono suâ culpâ egeno alimenta per Ecclesiam non debentur; nisi ad summam inopiam pervenerit. 1. 32. §. 3. 55.
 Patronus, quantumvis egenus, si alia subterfugia habeat, nempe fratrem divitem. Monasterium, si Religiosus sit, & similia subsidia; an nihilominus alimenta consequi, valeat ab Ecclesia sui patronatus? 1. 32. §. 3. 57.
 Patrono, si sua industria, aut labore se alere, possit, an alimenta debeantur? 1. 32. §. 3. 58.
 Patroni fordidas artes suæ dignitati, & statui minus decentes exercere, non sunt cogendi. 1. 32. §. 3. 59.
 Quid si majores sui eadem artes exercuerint? 1. 32. §. 3. 59.
 Patroni egeni in quo differant à cæteris pauperibus? 1. 32. §. 3. 61.
 Adducuntur nonnullæ differentie. 1. 32. §. 3. 65.
 Patrono indigenti abundantius, quàm extraneo pauperi Ecclesia subvenire debet. 1. 32. §. 3. 76.
 Patrono alimenta jure actionis, vel saltim, naturali obligatione debentur: cæteris autem pauperibus, miserationis causâ. 1. 32. §. 3. 67.
 Patrono, pro consequendis alimentis an actio, vel officium Judicis competat? Et quid in cæteris pauperibus? 1. 32. §. 3. 68.
 Patronis ut alimenta præstentur, non requiritur eorum summa egestas; secus in cæteris pauperibus. 1. 32. §. 3. 73.
 Patronis, ut alimenta præstentur, quos redditus, sive bona Ecclesia habere debeat? 1. 32. §. 3. 74.
 Patronis Ecclesia non debet alimenta, nisi de superfluo. Ibidem.
 An in computationem reddituum, ad hæc alimenta, veniant omnes Ecclesie redditus; vel dotis

tis tantum per Patronum præstita? 1. 32. §. 3. 79.
 Etiam dote perempta, Ecclesia, si aliunde congruentis redditus habeat, ab hujusmodi alendi obligatione non liberatur. 1. 32. §. 3. 80.
 Inter expensas ex redditibus Ecclesie ante deducendas, an pensio super beneficio vel ipsius redditibus constituta connumeranda sit, ita ut alimentis præferatur? 1. 32. §. 3. 81.
 Patroni sine consensu an constitui, valeat pensio super fructibus beneficii in præjudicium alimentorum? 1. 32. §. 3. 82.
 Patronorum in alimentis quæ quantitas & quomodo taxanda? 1. 32. §. 3. 84.
 Patronis pinguiora, quam aliis, alimenta debentur. 1. 32. §. 3. 85.
 Patrono Nobili majora, quàm ignobili debentur alimenta. 1. 32. §. 3. 86.
 Patronorum qualitas, status, conditio attendenda in assignatione alimentorum. 1. 32. §. 3. 87.
 Patrono, si dignitas superveniat, augenda, alimenta. 1. 32. §. 3. 90.
 Relinquuntur omnia hæc Judicis arbitrio. 1. 32. §. 3. 93.
 Patronis, quæ, quanta, & qualia sint præstanda alimenta? 1. 32. §. 3. 95.
 Et vide in verbo *Patronatus*, & verb. *Prelatus*, & verb. *Præsentatio*.
Pauper. Paupertas.
 Pauperibus non aliter jure naturali subvenire, adstringimur, quàm si extrema necessitate premantur. 1. 7. 35.
 Pauperes à gabellis, & tributis eximuntur. 1. 25. §. un. 44.
 Pauperes à decimis exempti sunt, si eis ad propriam sustentationem indigeant. 1. 25. §. un. 45.
 Pauperes exempti, ob inopiam, etiam ea cessante, ad præteritas decimas, vel tributa, aut gabellas non tenentur. 1. 25. §. un. 45.
 Sed, quoad decimas, in dubium revocatur. 1. 25. §. un. 50.
 Pauperibus Ecclesie subvenire, tenetur. 1. 32. §. 3. 61.
 Et ex hac causa; nec non, & propter redemptionem captivorum, earum bona, etiam divino cultui dicata licitè pignorentur, & venduntur. 1. 32. §. 3. 63.
 Referuntur in id singularia dicta D. Augustin. & D. Hieronym. 1. 32. §. 3. 64.
 Paupertas solet accidere propter immoderatos sumptus. 2. 1. 14.
Pax.
 Pacem ante alios recipiendi jus, quo remedio conservetur, vel amissum recuperetur? 1. 30. §. 1. 43.
 Pax, dum divina celebrantur, an, ante alios, Dominis inferioribus in suorum locorum Ecclesiis sit exhibenda, & quando, & quomodo? 1. 30. §. 1. 114. 115.
 Pax Episcopo prius exhibenda, etiam si Magnates, Regii Consiliiarii aliique excelsum viri adsint. 1. 30. §. 1. 116.
 Pax uxoris Dominorum inferiorum, ante alias, est exhibenda. 1. 30. §. 1. 117.
 Pax, si in locis non sit consuetudo, quòd exhibeatur mulieribus: an nihilominus sit exhibenda uxori Domini loci? 1. 30. §. 1. 125.
 Pax de jure mulieribus non debetur. 1. 30. §. 1. 126.

Peccantes.
 Peccantium multitudo crescit, cum impunitas delictorum venditur. 1. 22. 107.
Pecora. Pecorum factus.
 Pecorum factus apud bonæ fidei possessorem editi statim ipsius sunt, quin aliqua indigeat usucapione. 1. 8. 34.
 Pecora propria an oppidorum Domini in privatorum agris, levatis fructibus, possint immittere? 1. 7. 59.
Pecunia.
 Pecunia in fructu, seu fructifera dicitur. 1. 4. 100.
 Pecunia usufructuanda comprehenditur in legato usufructus omnium bonorum, vel mobilium tantum. 1. 4. 102.
 Pecunia tempore belli in domo inclusa, & postea, vendita domo, ab emptore inventa per venditorem potest vindicari. 1. 11. 11.
 Pecunia cera inclusa, & à filio ejus, qui eam includit una cum cera ignoranter vendita, domino reddi debet. 1. 11. 12. & 13.
 Pecunie interellè ipsius pecunie fructum esse, negatur in l. usura pecunia 127. ff. de verb. sign. quia non ex ipsa re immediate nascitur. 1. 16. 3.
 Et vide in verbo *usura pecunia*.
Pedagia, & Pontagia.
 Pedagia, Pontagia, & similia tributa, ut sunt apud nos, *peages, varcages, assadura*, &c. immemoriali præscribuntur. 1. 15. §. 4. 96.
 Pedagia tribuuntur Dominis inferioribus pro strata publicæ defensione, itinerumque securitate. 1. 24. 62.
Pelles.
 Pelles animalium demortuorum an in fructu habeantur? 1. 4. 87.
Pæna.
 Pæna per custodes montium appositæ quomodo jure nostro Regio exequantur? ad jura in l. 4. tit. 11. lib. 5. ordinament. l. 12. tit. 7. lib. 7. Recop.
 Pæna Fiscales Dominis inferioribus competunt, ut justitiam suo sumptu administrant. 1. 21. 79.
 Idem in Rege. Ibidem.
 Pæna corporales levibus de causis imponi, non debent. 1. 28. 49.
 Pæna imponi non debet alicui ex alterius delicto. 2. 4. 174.
Pensio.
 Pensiones, seu mercedes ex locatione urbanorum, seu rusticorum prædiorum in fructu habentur. 1. 4. 10.
 Pensiones, & mercedes annuæ veniunt in fructuum restitutionem ex mora rei faciendam. 1. 4. 112.
 Pensiones urbanorum prædiorum, ut reputentur inter fructus, adducitur text. expressus in l. prædiorum 36. ff. de usur. 1. 3. 10.
Pensio Ecclesiastica.
 Pensio Ecclesiastica an super fructibus absque assensu Patroni constitui possit? vide in verbo *Patronus*.
 Pensionem excessivam, qui acceptavit, reductionem illius petere, non potest. 1. 33. 67.
 Pensio absque assensu Apostolico in alium transferri, aut vendi non potest: secus ipsius pensionis fructus. 2. 7. 16.
 Pensio Ecclesiastica per subsidium de jure minuitur: & quid de praxi, & stylo Curie Romanæ servetur? 2. 7. 35.

Percussor.
Percussor laici clericum esse, putans non incidit in *Canon. si quis suadente*. 1. 27. §. unic. 113.
Perdix.
Perdices habere, ad aucupandum tempore nutritionis prohibetur: Et an incidat quis in poenam ex eo: quod eas domi habeat, vel requiratur, quod illis in aucupio utatur? 1. 12. 142.
Persona.
Personæ majores, & digniores non intelliguntur includi in legis privilegio, alteriusve dispositionis generalitate, ad text. in *cap. Sedes Apostolica de rescript.* 1. 30. §. 2. 9.
Philippus.
Philippi Macedoniae Regis mirabile dictum filium Magnū Alexandrum bene canentem audientis. 1. 34. §. unic. 33.
Pia intentio.
Pia aliunde intentio rei alienæ contrectationem justam efficere, nequit. 1. 27. §. un. 41.
Pictores.
Pictores an exempti sint à gabellis, & aliis muneribus publicis? 1. 26. 115.
Distinguitur inter gabellas, quæ personis induntur, & inter eas, quæ rebus: ut ab istis exempti sint, ab illis secus. Ibidem.
Pignus. Pignorarē.
Pignori facultas reputatur in fructu, etsi ab ipsa re immediate non proveniat, ad text. in *l. fin. ff. de usur.* 1. 3. 14.
Pignoris fructus non lucratur creditor, sed eos restituit, aut imputat in ereditum regulariter. 1. 31. §. 7. 25.
Pinetum.
Pinetum an cædum dicatur, ut pini ad fabricas, tamquam fructus cedi, possint? & quid, si ad hoc sit destinatum? 1. 6. 21.
Piscis. Piscina. Piscatio.
Piscium, & piscinarum quam magna cura apud Romanos fuerit? 1. 12. 3.
Piscinas, sive piscium vivaria quis primus ex Romanis habuerit? pluresque referuntur, qui in eis ædificandis majores sumptus, quam in Palatiis extruendis fecere. 1. 12. 4.
Piscinam majori sumptu, quam villam Lucius Lucullus ædificavit. 1. 12. 6.
Piscis quædam olim pluris vendita, quam, bos. 1. 12. 8.
Piscibus servos vorandos præbebat Verus Pollio, ut hominum cruoris pascuo delicatioris saporis, & majoris æstimationis essent. 1. 12. 14.
Piscatio magna in Bohemia refertur. 1. 12. 15.
Piscationes quam fructuosæ sint in Galleci, & Cantabrici maris littoribus? 1. 12. 16.
Piscatori loci, & portus in censum; seu æstimum bonorum sunt referendi. 1. 12. 17.
Piscationis, & venationis aliqua generalia exponuntur. 1. 12. 18.
Piscari aliquem injuste prohibens tenetur ad interesse; si piscationis redditus, juxta solitum, certi sunt: secus si incerti. 1. 12. 60.
Pisces, qui in stagnis sunt, ut multiplicentur, in ipsorum fructu sunt; secus, si ut custodiantur. 1. 12. 82.
Pisces, qui in stagnis parvis sunt, in fructu, & ipsorum partes censentur, secus si in magnis. 1. 12. 84.
Pisces, qui, crescente aqua in piscinam, vel fundum alienum de venerunt, quomodo possit dominus persequi aut vindicare? 1. 12. 86.

Piscatio in locis communibus cujus sit? 1. 12. ex num. 103. 123. & alia de piscatione, vide in verbo *venatio*.
Piscatio justissime prohibetur in certa parte fluminum, ubi pisces omnes concurrere, solent. 1. 12. 130.
Piscatio cum torvisco, taxo, aliisque venenosis herbis prohibetur. 1. 12. 141.
Piscatio omnino clericis licita. 1. 12. 160.
Piscatio in terris Dominorum inferiorum cujus sit? 1. 12. 166. & in verbo *venatio*.
Plantatio. Plantare.
Plantandi in solo publico an, & quando per Dominos inferiores licentiam concedi, possit? 1. 24. 261.
Et an per Decuriones? 1. 21. 262.
Plantationibus in locis publicis de licentia tantum oppidorum factis, vel ipsæ avelli; vel super eis census constitui debet, juxta nostram pragmaticam de *Jæn in l. 6. & 11. tit. 7. lib. 7. Recop.* & quomodo id intelligatur? 1. 21. 264.
Platanus.
Platani umbra quam grata sit, & pretio æstimabilis apud aliquos? & pro ea vestigal solvitur. 1. 34. 66.
Platonis responsio.
Platonis notabilis responsio facta Dionisio Siracusarum Tyranno omnes in convivio purpureâ, & muliebri veste indutos saltare jubenti? 1. 34. §. un. 123.
Pollicitatio.
Pollicitatio an requiratur, quod acceptetur? 1. 33. 80.
Et quid in promissione? vide in verbo, *promissio*.
Pondera. Ponderatores.
Ponderatorum, seu mensuratorum electio per quos fieri, debeat? 1. 16. 91.
Ponderum, aut mensurarum cognitio cui competat? 1. 16. 92.
Ponderum, aut mensurarum cognitio in Regn. Neapol. non pertinet ad Barones in suis terris, nec officiales ad id creare, nisi habeant speciale privilegium. 1. 16. 95.
Ponderum, aut mensurarum cognitionem Magn. Cur. Sicilæ in Regn. Neapol. habet privative, non vero accumulative cum Baronibus, cessante privilegio speciali ex parte Baronum. 1. 16. 99.
Ponderum, aut mensurarum Domini inferiores jurisdictionem habentes, aliis ponderibus, aut mensuris uti non debent, quam à supremo Principe in toto Regno deputatis. 1. 16. 100.
Pondera, & mensuras in toto Regno ordinare, & tradere, supremæ Principis potestatis est. 1. 16. 101.
Pondere, & mensuris eisdem in toto Regno est mensurandum. 1. 16. 102.
Pondera, & mensuræ in supremi domini sigillo Regio sunt signanda. 1. 16. 103.
Pondera, & mensuræ, apud nos, sigillo proprio Civitatis signantur. 1. 16. 104.
Pondera, & mensuræ apud nos signantur etiam sigillo Domini loci, si ita sit consuetum. 1. 16. 105.
Ponderum, & mensurarum de materia plura remissive. 1. 16. 106.
Pondera, & mensuras falsificantium variæ poenæ apud diversas provincias statuta: & de duplici; relegationis, & aliis poenis. 1. 16. 110. & seq.
Pondera, aut mensuras falsificantibus, quæ poenæ de

de jure nostro Regio imponatur? ad text. in *l. 7. tit. 7. Partit. 7. l. 2. tit. 2. lib. 5. Recop.* 1. 16. 111.
Ponderibus, aut mensuris falsis Clerico utenti Judex secularis, an illa frangere, & in publico apponere, valeat? 1. 16. 113.
Pondera falsa, aut diminuta commodantes poenis supra relatis tenentur. 1. 16. 114.
Ponderum, aut mensurarum fraudes maxime execrantur, cum quis ad recipiendum magna: ad tradendum vero parva, habet. 1. 16. 115.
Pontagium.
Pontagia, Pedagia, & similia Domini inferiores à suis vassallis forensibus transeuntibus exigere, non possunt. 1. 14. §. un. 26.
Nisi, stante Principis concessione, aut consuetudine immemoriali. 1. 14. §. un. 27.
Pontifex.
Pontifices multa in initio nascentis Ecclesiæ eis adversantia tolerabant. 1. 21. 175.
Declaratur, juxta hæc, text. in *l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & Cleric.* 1. 21. 176.
Populus.
Populus recedere potest ab statuto; ut pater possit, relinquere aliquid filiis spuris, Papa adhuc id confirmante. 1. 29. 25.
Portagium.
Portagii exemptionis privilegium non procedit in præjudicium tertii, cui debetur. 1. 12. 217.
Nec in præjudicium alterius jurisdictionis. 1. 12. 220.
Porta.
Portarum Civitatis duo esse debent custodes. 1. 24. 19.
Portio.
Portio, quæ per alluvionem fundo accrevit, ipsius augmentum, & fundi pars substantialis reputatur, & ad dominum proprietatis, non ad usufructuarium, pertinet. 1. 2. 18.
Portio, quæ ratione rei jure accrescendi domino obvenit, ut res principalis, non ut fructus, consideratur. 1. 2. 20.
Portio defecta portioni alteri accrescens ad dominum portionis non defectæ, non ad fructuarium, ut fructus, pertinet. 1. 2. 38.
Portio ex jure accrescendi proveniens eadem cum re principali reputatur. 1. 2. 39.
Portio defecta portioni, cujus usum fructum quis habet, accrescens, nec quoad fructum, ad fructuarium pertinere, debet. 1. 2. 43.
Portus.
Portus, & alia loca maritima omnino à Regia corona alienari, non debent. 1. 24. 138.
Adducitur circa hoc, decisio supremi Italiae Consilii, & Collateralis Consilii Neapolit. Ibidem.
An semel alienata hæc loca, ob magnum præjudicium ad Regiam coronam revocari, possint? 1. 24. 139.
Possessio. Possessor.
Possessio non transfertur in sequestrem necessarium: secus in voluntarium. 1. 31. §. 7. 12.
Declarantur jura in *l. licet, §. Rei deposita, ff. de possit. cum l. interesse, ff. de acquir. possess.* Ibidem.
Possessor bonæ fidei per publicum instrumentum in malam fidem incidit. 1. 31. §. 8. 27.
Possessio defuncti in hæreditate jacente conservari non potest; & necessarid interruptitur. 1. 31. §. 8. 79.
Possessio absque ulla interruptione in hæredem trans-

fertur virtute clausulæ constituti in favorem hæredis per defunctum adjectæ. 1. 31. §. 8. 86.
Et vide in verbo *Pater*, & in verbo *Præsentatio*.
Possessio quadragenaria ad possessorem in servitiis personalibus ex l. Regia exigitur. 1. 25. 30.
Quid de jure communi procedat? resolvitur. 1. 25. 51.
Potentiores.
Potentiores jus suum judicialiter prosequendo vitiare facere, non censentur. 1. 15. §. 4. 156.
Prata.
Prata habere propriaque prædia frumentaria ad ea reducere, cuilibet licet. 1. 7. 21.
Præcedentia.
Præcedentiam in Ecclesiis concedere, esse potius Prælatorum Ecclesiasticorum, quam Principum secularium, quomodo intelligatur? 1. 30. §. 2. 17.
Præcedentiam Regios Magistratus tangentem potius uni, quam alii concedere, est de Regalibus. 1. 30. §. 2. 14.
Præcedentia in Ecclesiis, si per Episcopos privatis personis in præjudicium Regionum Magistratum concederetur, magnum scandalum, & absurdum sequeretur, & plura inconvenientia, & quæ? 1. 30. §. 2. 17.
Et in verbo *Patronus*.
Præcepta.
Præcepta legis antiquæ, quædam judicialia: quædam cæremonialia: & alia moralia; & quæ post legem Evangelicam ligent? 1. 7. 33.
Prædium.
Prædia limitanea, Romanorum tempore, militibus prædialiis assignabantur, & quare? 1. 24. 135.
Prædia hujusmodi hinc limitanea, & eorum limites limitropho, aut limitanei dicebantur. 1. 24. 136.
Intelligitur de his text. in *l. Luvius 11 ff. de vit. l. 15. ff. de rei vindic.* Ibidem.
Prædiis frumentariis plura privilegia competunt, eorumque fructibus, animalibus, & instrumentis ad eorum culturam quæ referuntur, remissive. 2. 1. 104.
Prædiis frumentariis privilegia hujusmodi concessa, an etiam competant prædiis leguminibus seminatis, eorumque dominis? 2. 1. 105.
Quid, si post leguminum collectionem frumenta in eis seminantur? 2. 1. 106.
Præjudicium.
Præjudicium tertii per accidens non est attendendum, quando quis jure suo utitur. 1. 5. 35.
Præjudicium secundarium in Regiis concessionibus non attenditur, quo minus exequantur. 1. 23. 13.
Et in verbo *Privilegium*.
Prælati.
Prælatum in Ecclesia Collegiata eligendi jus est quid spirituale, & sic laico, nisi de licentia Apostolica quaeri, non potest. 1. 31. §. 2. 59.
Secus in patrono Ecclesiastico, qui solum ordinarii consensu indiget. 1. 31. §. 2. 60.
Prælati Ecclesiæ Collegiatae, seu conventualis per concursum; aut electionem regularium, vel Canonicorum nominandus. 1. 31. §. 2. 64.
Prælatum, Regularibus, aut Canonicis invitatis, dari, non oportet. 1. 31. §. 2. 65.
Prælati Ecclesiæ Regularis in electione patronus laicus nec suffragium inter electores habere, debet. 1. 31. §. 2. 66.
Prælatum ad Ecclesiam Collegiatam præsentandi jus, ut patronus laicus habeat, an Apostolicus præcise requiratur assensus, vel ordinarii sufficiat? 1. 31. §. 2. 67.
Declaratur

Declaratur text. in cap. nobis de jur. patronat. 1. 31. §. 2. 69.
 Prælati Ecclesiæ Collegiata, aut Conventualis electione jam facta, an de Episcopi tantum licentiâ Patroni assensus de urbanitate possit requiri; vel patrono permitti electioni assistere authoritatis, & honoris causâ absque suffragii præstatione? 1. 31. §. 2. 70.
 Prælatum eligendi, vel præsentandi in Ecclesiâ Collegiatâ præscriptio, vel consuetudo an sit servanda? 1. 31. §. 2. 72.
 Negativa sententia proponitur. Ibidem.
 Refertur affirmativa. 1. 31. §. 2. 73.
 Confirmatur ex hac sententiâ nostrorum Regnorum consuetudo præsentandi Episcopos ad Ecclesias Cathedralis. 1. 31. §. 2. 75.
 Resolvitur pro negativâ sententiâ. 1. 31. §. 2. 76.
 Confirmatur hæc resolutio ex nostra l. 1. tit. 15. Partit. 1. 1. 31. §. 2. 79.
 Limitatur in Clerico Patrono. 1. 31. §. 2. 77.
 Prælati Ecclesiæ Conventualis electioni Patronus Laicus ex consuetudine, absque suffragii præstatione interesse, potest. 1. 31. §. 2. 79.
 Potest etiam id in limine foundationis de Episcopi consensu reservari. 1. 31. §. 2. 80.
 Et in verbo *Præsentatio*, & verbo *Patronus*.
Presbyterium.
 Presbyterii locus totus sacris peragendis, & Altaris Ministris est dicatus. 1. 30. §. 1. 50.
 Presbyterium quâ ratione sit, vel dicatur *Diaconium*. 1. 30. §. 1. 54.
 Presbyterium est nobilior pars Ecclesiæ. 1. 30. §. 1. 55.
 Presbyterio assistere, non licet, nisi sacris hominibus. 1. 30. §. 1. 56.
 Presbyterio non licet patrono laico sedere. 1. 30. §. 1. 57.
 Limita, nisi laici causâ offerendi, vel sumendi Eucharistiam presbyterio accedant. 1. 30. §. 1. 58.
 Presbyterium occupare, vel inibi adesse multò magis prohibentur mulieres. 1. 30. §. 1. 60.
 Quamvis ipsæ Ecclesiæ patronæ sint. 1. 30. §. 1. 16.
 Vel sacratæ, aut moniales. 1. 30. §. 1. 62.
 Presbyterium intrare, & in eo sedendi prærogativa an competat principibus supremis, Imperatoribus, aut Regibus? 1. 30. §. 1. 65.
 Fundatur negativa opinio. 1. 30. §. 1. 66.
 Adducitur pro eâ mirabilis casus D. Ambrosii cum Imperatore Theodosio. Ibidem.
 Divus Ambrosius prædict. Imperator. in presbyterio, post oblationem manentem repulit. Ibidem.
 Catholica responsio, & obedientia Imperatoris refertur. 1. 30. §. 1. 67.
 Presbyterio assistendi, & in eo sedendi prærogativam principibus supremis, recentioribus maximè temporibus competere, verius est. 1. 30. §. 1. 69.
 Servatur quoque in Gubernatoribus supremis. 1. 30. §. 1. 72.
 Refertur quorundam ratio circa præfatam supremæ Majestatis prærogativam. 1. 30. §. 1. 76.
 Adducitur, in comprobationem text. in cap. Valentianus 63. distinct. Ibidem.
 Falsam rationem hanc esse demonstratur. 1. 30. §. 90.
 Concluditur, solum competere hanc prærogativam ratione supremæ dignitatis. 1. 30. §. 1. 103.

Præscriptio. Præscriptibile.
 Præscriptio, aut possessio nulla in facultativis ex simplici patientiâ, semotâ prohibitione quæri potest. 1. 15. §. 6. & 1. 24. 1. 18.
 Præscriptio nulla in facultativis etiam longissimo tempore quaritur, tractaturque plenè materia prohibita præscriptionis. 1. 25. §. 4. 6.
 Referuntur plura exempla. 1. 15. §. 4. 7.
 Præscriptio longi, aut longissimi temporis non procedit, stante vehementissima metus, aut vis juris præsumptione contra præscribentem. 1. 15. §. 4. 36.
 Maximè in odiosis; ut sunt vassallorum præstationes. 1. 15. §. 4. 37.
 Præscriptionem longi, aut longissimi temporis procedere, non posse, stante aliunde, vis, aut extorsionis contra præscribentem præsumptione. 1. 15. §. 4. 62.
 Præscriptionem in facultativis etiam immemoriam non procedere, quomodo intelligatur? 1. 15. §. 4. 64.
 Distinguitur inter actus facultativos, qui non solum in initio; sed etiam in futurum tales præsumuntur, & inter eos, qui etsi in initio voluntarii præsumantur, multoties necessarii efficiuntur. 1. 25. §. 4. 64. 65. & 68.
 Præscriptio immemorialis quascumque maculas abtergit. 1. 14. §. 4. 70.
 Præscriptio immemorialis contrariam juris præsumptionem excludit. 1. 15. §. 4. 72.
 Præscriptio immemorialis malam fidem etiam excludit. 1. 15. §. 4. 72.
 Præscriptio immemorialis bonam fidem præsupponit. 1. 15. §. 4. 73.
 Præscriptio immemorialis est efficacissimus, & tutissimus omnium titulus, & melior de mundo. 1. 15. §. 4. 73.
 Præscriptio immemorialis Regium assensum; quascumque solemnitates, & omnia necessaria præsupponit. 1. 15. §. 4. 75.
 Præscriptio immemorialis quemlibet titulum, etsi difficillimum, includit. 1. 15. §. 5. 2. 77.
 Præscriptio immemorialis habet vim legis. 1. 14. §. 4. 78.
 Præscriptio immemorialis habet vim Regis: hoc est, tantum potest, quantum ipse Rex, aut Imperator. 1. 15. §. 4. 79.
 Præscriptio immemorialis habet vim pacti cum Regio assensu initi. 1. 15. §. 4. 79.
 Præscriptio immemorialis habet vim privilegii specialis cum causâ, & ex certa scientia ac ex omni parte perfecti. 1. 15. §. 4. 81. & 82.
 Præscriptio immemorialis, & Regium, vel Apostolicum privilegium pari passu ambulant. 1. 15. §. 4. 84.
 Præscriptio immemorialis adhuc majorem vim habet, quàm privilegium. 1. 15. §. 4. 85.
 Præscriptio immemorialis est alterum immutabile jus naturæ. 1. 15. §. 4. 86.
 Præscriptio immemorialis habet vim veritatis. 1. 15. §. 4. 87.
 Præscriptio immemorialis inducit præsumptionem juris, & de jure. Ibidem.
 Præscriptio immemorialis non admittit probationem in contrarium. 1. 15. §. 4. 88.
 Præscriptio facilius admittitur contra privatum, quàm contra Fiscum. 1. 15. §. 4. 98.
 Præscriptionis immemoria probatio quæ requiritur ostenditur. 1. 15. §. 4. 101.
 Præscriptio immemorialis omnem vis aut metus præsumptionem

sumptionem excludit: idè libera voluntas nec articulanda, nec probanda. 1. 15. §. 4. 105.
 Præscriptio immemorialis Regiam concessionem: aliumve quemlibet utiliore titulum præsupponit. 1. 15. §. 4. 113.
 Præscriptio immemorialis ad probationem fama publica est articulanda, & probanda. 1. 15. §. 4. 118.
 Præscriptio immemorialis in probatione requiritur, ut testes specialiter sua dicta exprimant; quin sufficiat, se ad articulum referre, generaliter in eo contenta vera esse protestantes. 2. 15. §. 4. 125.
 Præscriptionis immemorialis probatio an fieri, possit per instrumenta de quo plura traduntur. 1. 15. §. 4. 130.
 Præscriptionis immemorialis ad probationem momentur Advocati, ut cautè, & parcè instrumenta, sive titulos præsentent. 1. 15. §. 4. 130.
 Præscriptio immemorialis multoties ex instrumentis infringitur. 1. 15. §. 4. 131.
 Præscriptio immemorialis utrum corrumpat, si ultra centum annos de initio vitioso, sive actibus contrariis constet? 1. 15. §. 4. 133.
 Præscriptio immemorialis redditur improbabilis, populi rumore in contrarium stante. 1. 15. §. 4. 147.
 Præscriptionis immemorialis ad interruptionem inter vassallos, & Dominum, rumor, magis debet operari, quàm inter æquales expressâ contradicção. 1. 15. §. 4. 148.
 Præscriptio quadragenaria cum titulo immemoriali æquipollet. 1. 15. §. 4. 187.
 Text. in cap. de præscript. in 6. Ibidem.
 Præscriptio quadragenaria cum titulo æquivalet immemoriali, cum agitur de præjudicio successorum. 1. 15. §. 4. 197.
 Præscriptio quadragenaria cum titulo nihil operatur, si jus ipsi titulo aut alienationi resistat: Et quid si jus præsumptioni tantum tituli resistat? 1. 15. §. 4. 198.
 Præscriptio quadragenaria cum titulo sufficit in rebus, quantum præscriptioni, seu acquisitioni jus non adversatur. 1. 15. §. 4. 200.
 Præscriptionem centenariam immemoriali æquipollet, & sufficere, quoties lex vel statutum immemoriam requirit, aliqui defendunt. 1. 15. §. 4. 211.
 Præscriptio centenaria, secundum aliquos potentior est immemoriali. 1. 15. §. 4. 211.
 Præscriptionis centenariæ, & immemorialis plures differentiæ traduntur. 1. 15. §. 4. 213.
 Præscriptio centenaria, an, & quando immemoriali æquipollet? 1. 15. §. 4. 213.
 Præscriptio in odiosis potius restringi, quàm extendi, debet. 1. 15. §. 4. 214.
 Præscriptio in facultativis non causatur, nisi stante prohibitione, & acquiescentia. 1. 16. §. 9.
 Præscriptibile est quicquid privilegio est concessibile. 1. 17. 13.
 Præscriptio immemorialis tutissimus Regnorum acquisitionis, & retentionis titulus, ob gravissima bella vitanda. 1. 17. 58.
 Præscriptio immemorialis probatur in servitiis personalibus vassallorum per nostram, leg. 8. tit. 15. lib. 4. Recop.
Præsentatio. Præsentare. Præsentatus.
 Præsentationum fructus ad legitimos patronos pertinet. 1. 31. §. 2. 2.
 Præsentandi tempus Regibus ac principibus non currit, nec ob omittas præsentationes datur devolu-

tio. 1. 31. §. 2. 122.
 Præsentandi tempus non currere; maximè procedit in beneficiorum Indiarum præsentationibus. 1. 31. §. 2. 124.
 De quadrimestris ampliacionibus in illis Regnis concessis per Pontificia privilegia. 1. 31. §. 2. 125.
 Ampliaciones hujusmodi necessariae non erant. 1. 31. §. 2. 126.
 Præsentationis fructus an ad proprietarium, vel ad usufructuarium pertineant? 1. 31. §. 3. 2.
 Præsentationis fructus ad proprietarium, non ad usufructuarium pertinere resolvunt multi. Ibidem.
 Præsentationis fructus non computantur, juxta aliquos, inter fructus per administrationem, vel fructuum collectorem percipiendos, & quare? 1. 31. §. 3. 3.
 Præsentatio beneficiorum, ipso jure juxta Guillelmum Benedict. provenit, nullâ adhibita industriâ, nec curâ ex parte patroni, vel usufructuarii. 1. 31. §. 3. 5.
 Contra num. 13.
 Præsentationes ad usufructuarium universitatis bonorum, vel rei specialis, Castri scilicet, aut villæ, cui jus patronatus adhæret, pertinere. 1. 31. §. 3. 6.
 Contra: Si jus patronatus principaliter per se subsistat. 1. 31. §. 3. 7.
 Præsentatus ab usufructuario stante in quasi possessione præsentandi præfertur præsentato à proprietario. 1. 31. §. 3. 9.
 Præsentationes, etsi nullâ curâ, vel industria patronorum fiant, non idè minus fructus sunt reputandi. 1. 31. §. 3. 12.
 Præsentationum fructus inter industriales numerantur. 1. 31. §. 3. 14.
 Præsentationum fructus possessori majoratus ratione juris patronatus majoratus inhærentis debentur. 1. 31. §. 3. 16.
 Præsentationum fructus debentur etiam feudi Donatino, & Emphyteutæ. 1. 31. §. 3. 16.
 In his, & similibus personis servanda distinctio inter jus patronatus per se subsistens principaliter & inter Castro aut villæ accessorie annexum, ut in hoc casu in illos transeat: in illo verò e contra. 1. 31. §. 3. 17.
 Adducuntur DD. pro hac distinctio. 1. 31. §. 3. 18.
 Præsentationis fructus an fideicommissario hereditatis, in qua jus patronatus continetur, competant? 1. 31. §. 4. 1.
 Refertur, & fundatur Bart. & Pergrin. negativa opinio ex l. quia perinde 42. §. Restituta, ff. ad S. C. Trebell. 1. 31. §. 4. 2.
 Refertur contraria D. Molin. & aliorum sententia affirmativa. 1. 31. §. 4. 5.
 Adducitur hac in re Guillelm. Benedict. distinctio. 1. 31. §. 4. 5.
 Rejicitur hæc distinctio. 1. 31. §. 4. 6.
 Declaratur magis nostræ quæstionis dubium, & circa quid specialiter refertur? Ibidem.
 Quid in hac quæstione senserit doctissimus Cardinal. Joann. Bapt. de Luca, & adducuntur Rota decisiones. 1. 31. §. 4. 8.
 Amplectitur Author D. Molinæ sententiam. 1. 31. §. 4. 9.
 Diluuntur argumenta in contrarium adducta. 1. 31. §. 4. 10.
 Intelligitur text. in dict. l. quia perinde, §. Restituta. 1. 31. §. 4. 11.
 Loquitur

Intelligitur præfatum Concilii decretum, ut procedat solum cum agitur an Beneficium juris patronatus; vel liberæ collationis sit: secus si suppositâ juris patronatus qualitate, inter præsentatos à diversis Patronis; vel inter ipsos Patronos, lis oriatur. 1.31. §.8.92.

In hoc ultimo casu præsentatus à quasi possessore juris præsentandi præferendus præsentato à vero Patrono. 1.31. §.8.94.

Et in verbo *Patronatus*, & verb. *Patronus*.

Prætoria.

Prætoria, post Imperatoriam, & Regiam Majestatem, numeranda. 1.30.28.

Princeps.

Princeps uni Præsidi rescribens, cæteris quoque rescripsisse videtur. 1.7.83.

Principis gratiæ, seu privilegia, salvo jure tertii, intelligi debent, non obstantibus quibuscumque clausulis: & plura de hac re ad tertii citationem, & alia. 1.12.217.

Princeps cognoscit, apud nos, per suos perquisitores in terris Dominorum inferiorum in gravioribus causis criminalibus. 1.16.47. & 51.

Principis Supremæ jurisdictionis, & alti domini est, Regioque sceptro, & Coronæ cohæret, querelas vassallorum audire, & quibuslibet gravaminibus, & violentiis eos liberare. 1.17.32.

Princeps jura Imperii, au Regni minuere, nequit. 1.17.38.

Princeps ad augendum, non ad distruendum, eligitur. 1.17.39.

Princeps, si in subditum supremam jurisdictionem, aut altum dominium alienaret, esset, alium sibi parem facere, quod fieri, nequit ab eo. 1.17.44.

Princeps vivorum, & mortuorum, rerumque religiosarum protector est. 1.21.164.

Principi non est obediendum in rebus contra honestatem, & bonos mores. 1.25. §. un. 21.

Princeps cogere potest vassallos ad locandas domos locari solitas pro hospitandis Regiis Senatoribus, & Magistratibus, aliisque Curialibus. 1.26.44.

Princeps omnibus miserabilibus personis tutissimum asylum præbere, se debet. 1.27. §. un. 27.

Principis plurimi interest, vassallos locupletes habere. 1.28.172.

Principis autoritate gesta quomodo ipsius propria intelligantur? 1.29.22.

Principis nomen Regibus dumtaxat, & ipsorum filii primogenitis, competit. 1.30.152.

Quid hodie, circa hunc titulum in Italiâ, Germaniâ, & aliis Provinciis fervetur? 1.31.153.

Princeps debet consuli in ultima sententia revisionis, si lis inter Magnates vertitur, super aliqua dominatione, aut Statu Comitatus, vel Marchionatus. 1.30.155.

Princeps, apud nos, consulitur in datione tutoris, vel curatoris filiorum minorum Magnatum, vel Titulorum. 1.30.158.

Principibus melius tubarum sonitus, & bellicus strepitus, quam musicæ suavis, & delicata mælochia sonare, debent. 1.34. §. un. 33.

Et in verb. *Patronus*, verb. *Patronatus*, verb. *Præsentatio*. Et verb. *Presbyterium*.

Prioratus.

Prioratus fructuum in locatione, vel alterius præbendæ, spolia Parochorum subjectorum, ut fructus veniunt, si alias Priori debeantur, 1.33.39.

Intelligitur hic casus. 1.33.56.

Privilegium.

Privilegia concedere, de Regalibus Principis est, ex meraque ipsius liberalitate; sine aliquâ causâ dependet. 1.15. §.21.

Intellige in merè gratiosis, & in his, quæ nullum tertii præjudicium continent. Ibidem.

Privilegio quod est concessibile, est etiam præscriptibile. 1.17.13.

Privilegii retentio non datur ex præjudicio secundario illato. 1.23.14.

Privilegia omnia cessare debent, necessitate Reipublicæ, aut patriæ defensione urgente. 1.24.127.

Privilegio sibi concessio quilibet potest, renunciare. 1.29.29.

Privilegio unius alter non privilegiatus in individuis gaudet. 1.30.81.

Et in verb. *Præscriptio*. Et verb. *Princeps*.

Proconsul.

Proconsules, apud Romanos domos Consulium ingredientes insignia deponere tenebantur. 1.30.91.

Procurator.

Procurator, vel negotiorum gestor recepta indebitè, & à domino non percipienda ipse restituere, tenetur. 1.14.37.

Procurator, vel negotiorum gestor, si quid indebitè exegerit, domino restituere tenetur. 1.14.69.

Conciliatur text. in l. Item 20. §. Sed 18. versic. *Julianus ff. de petit. heredit. cum l. qui proprio, §. Procurator ut ceteris, ff. de Procurator. Nisi quis negotia 23. ff. de negot. gest. Ibidem.*

Procuratores Curiarum.

Procuratoribus Curiarum nihil per Principem deberet donari, ut sic liberius vota sua emitterent. 14.64.

Professor.

Professorum electio per Decuriones, aut Consules fieri, debet. 1.24.17.

Prohibitum.

Prohibitum directè, seu unâ viâ indirectè, seu aliâ viâ fieri non permittendum. 2.1.87.

Promissio.

Promissiones sub homagio, vulgò *Pleyo*, & *homenage*, majorem firmitatem habent, quàm si simpliciter fierent. 1.30.121.

Et in verbo *Homagium*.

Promissiones quibus vassalli Dominum defendere, obligantur, licet juratæ sint, contra naturalem pietatem non sunt extendendæ. 1.30.131.

Promissionis Deo, vel Ecclesiæ simpliciter factæ, an acceptatio requiratur? 1.33.80.

Promissionis simplicitis: pollicitationis: & voti nulla est differentia. Ibidem.

Propina.

Propinæ duplicatæ debentur Regiis Consiliariis duplici officio fungentibus. 1.25. §. un. 103.

Protector.

Protectoribus Ecclesiarum an alimenta per Ecclesias debeantur? 1.32. §.3.21.

Protocollorum commoditas.

Protocollorum commoditates pro exemplatione instrumentorum an in fructu sint? 1.9.11.

Protocollorum commoditates negat Bart. in fructu esse. 1.9.3.

Protocollorum commoditas ex exemplatione renasci, non videtur. 1.9.4.

Protocollorum commoditates uxori, cui relictus est usufructus omnium bonorum non debentur. 1.9.3. & 5.

Protocollorum commoditates in fructu esse, multi defendunt. 1.9.6.

Protocol

Protocollorum commoditates improprie fructus dicuntur. 1.9.7.

Protocollorum commoditates an in fructu habendæ sint; necne? distinguit Baldus. 1.9.8.

Hæc Baldi distinctio parum distat à sententiâ Bartoli. 1.9.11.

Protocollorum commoditates an in fructu sint; necne? declaratur per aliam notabilem distinctionem Jassonis. 1.9.10.

Protocollorum commoditates utrum sint in fructu? resolvitur secundum Bart. & Bald. sententiam. 1.9.14.

Protocollorum commoditates in fructu esse, sententia asserens, declaratur. Ibidem.

Protocollorum sportulæ in fructu habentur, si talia sint protocola, ut ex eis plures scripturæ deducantur. Ibidem.

Protocollorum commoditates in fructu habentur, etiam si in vitâ Notarii, vel post ejus mortem hæres, Tabellionatus officium exerceat. 1.9.15.

Protocollorum custodia quomodo de jure Regio hodie observetur, mortuo Notario, vel Tabellione? 1.9.17.

Protocola, si ad successorem seu hæredem non transeant in bonis prædefuncti Tabellionis non consideranda. 2.9.20.

Protocola etsi in hæredem, vel successorem non transeant, in bonis tamen defuncti sunt connumeranda, stante consuetudine, ut hæc protocola æstimata successori in officio tradantur, æstimatione hæredibus defuncti præstita. 1.9.21.

Protocola, si æstimata successori in officio tradantur, medietas æstimationis ad uxorem viduam pertinet. 1.9.22.

Protocollorum pecuniæ ex exemplatione redactæ, interim, quo successori traduntur, medietas ad uxorem defuncti Tabellionis competit. 1.9.23.

Imò quòd hæc pecunia potius successori in officio, quàm uxori, & hæredibus debeatur. 1.9.24. & 25.

Proventus.

Proventus verbum generalissimum. 2.3.16.

Proventus verbum comprehendit quoscumque fructus, redditus, & obventiones. Ibidem.

Additis præsertim aliis verbis universalibus. 2.3.17.

Proventus verbum comprehendit omnia commoda, quæ extrinsecè ex re proveniunt. 2.3.18.

Proventus verbum comprehendit etiam ea, quæ ratione jurisdictionis obveniunt. 2.3.19.

Proventus verbum comprehendit ea, quæ ex facto hominis proveniunt, ad oblationes, funeraria, sigillorum commoda, & similia. 2.3.20.

Proventus nomine an veniant distributiones quotidianæ? 2.3.24.

Proventus, & obventiones in quibus differant? 2.3.25.

Provisio.

Provisio facta ab Ordinario, vel ab alio, qui est in possessione conferendi, est servanda. 1.31. §.8.8.

Pstucacus.

Pstucacus vulg. *Papagayo*, refertur, qui continua serie latino idiomate symbolum fidei recitabat. 1.34.40.

Pulchritudo.

Pulchritudine, & decore sceminae sat dotatæ videntur. 1.15. §.1.44.

Pulchritudinis dotem non adeò congruam, ut aliâ mulieres non egeant, resolvitur. 1.15. §.1.47.

Pulchritudinis dos temporanea est; & necessariò tempore peritura. Ibidem.

Lagomez de Fructibus.

Pupillus.

Pupillus septennio major ad emphytheusim nominat. 1.31. §.6.11.

Et in verb. *Præsentatio*, & verb. *Patronatus*.

Puteus.

Puteus in domo sua aperiens non tenetur, etiam si ex hoc putei convicini aquarum venæ præcidantur. 1.5.31.

Q.

Quantitas.

Quantitas in singulis annis relicta, an, decedente legatario in initio anni; ad hæredes ejus transmittatur? 2.6.16.

Quæ dicantur individua, traditur. 1.26.97.

Quies.

Quies tempestiva virtutem, & ingenium ad labores, maximè litterarios, auget ut post majori vigore negotia tractentur. 1.34.6.

R.

Ratiocinia.

Ratiocinia publica cujus expensis sint faciendæ? 1.25. §. un. 189.

Rami.

Rami primi in Dominicâ Palmarum, an tribui debeant Dominis inferioribus in suis oppidis? 1.30. §.1.127.

Raphaël.

Raphaël Cuman, Fulgos. & Paul. Castrens. intellectus ad text. in l. *divortio*, §. *Si vir*, ff. *solu. matrimon. ad*, mittitur. 1.10.20.

Recreatio.

Recreationibus illis est utendum, non quibus evanescit virtus; sed quibus animus recreatur, & simul aliquid utile agitur. 1.34.75.

Recurfus.

Recurfus ad jus commune, de jure speciali facilius est, & favorabilior. 1.29.35.

Recusatio.

Recusationis causa non requiritur apud nos, exprimi in Judicibus inferioribus, & in Notariis, seu Tabellionibus. 1.30.64.

Recusans Judicem debet solvere sportulas assessoris. 1.21. §. un. 186.

Quid, si una pars Judicem recuset, & altera omnes Advocatos, vel Doctores? 1.25. §. un. 187.

Redditus.

Redditus magni in Regno Neapolit. quotannis ex pascuis publicis percipiuntur. 1.4.8.

Redditus, qui in nostrâ Hispaniâ ex pascuis percipiuntur, excedunt omnes propter ipsius fertilissimos pastus, qui Regi, Regniq; Magnatibus competunt. 1.4.9.

Redditus vectigalium loco fructuum sunt & in legato usufructus continentur. 1.4.115.

Redditus nomen unde dicatur? 2.3.4.

Redditus nomen quid significet? 2.3.7.

Redditus nomen latiore significationem, quàm verbum *Fructus*, habet. Ibidem.

Redditus nomine omnes fructuum species *Naturalium*. Item *Industrialium*, necnon, & *Civilium*, comprehenduntur. 2.3.9.

Redditus non solum magni, sed etiam tenues idem comprehendunt. 1.3.10.

Redditus comprehendunt etiam omnes proventus. 2.3.11.

Redditus nomine etiam quælibet annuæ præstationes continentur. 2.3.14.

Redhibitio.

Redhibitione servi facta, non solum ejus fructus, sed, & si quid legatum, vel hæreditas ejus occasione emptori obvenit, venditori est restituendum. 1.14.38.

Etiam si emptoris contemplatione fuerit relictum, vel aliter venditor id percepturus non esset. 1.14.39.

Regalia.

Regalia, in quibus præciendis immemorialis existitur, quadragenaria etiam cum titulo præscribi, possunt. 1.15.4.188.

Regalia non veniunt in generalem concessionem. 1.19.29.

Etiam si Castrum concedatur cum omni jure, quod Princeps habet, vel cum omnibus pertinentiis, aliisque generalissimis clausulis. 1.19.30.

Procedit hoc, maxime in Regalibus majoribus. 1.19.34.

Plures tamen ad hanc resolutionem adducuntur limitationes. 1.19.35.

Regalia majora consuetudine, aut præscriptione quaruntur: de qua præscriptione remissive. 1.19.38.

Regalia majora ut ex præscriptione acquirantur, immemorialis requiritur. 1.19.39.

Idem in aliis jurebus Regalibus præscribendis. Ibidem.

Reges.

Regum dignitas in multitudine populi consistit. 1.28.216.

Et Sacratissimus Thesaurus nuncupatur. 1.28.217.

Regibus frequentius manus per vassallos deosculantur. 1.30.98.

Reges non ut mere Laicos, sed ut Ecclesiasticos reputandos, concludunt aliqui. 1.30.1.80.

Reges nostri inter Canonicos Toletanos, Burgenses, & Legionenses connumerantur. 1.30.1.82.

Reges Francorum inter Canonicos Ecclesiæ Pictaviensis connumerantur. 1.30.1.85.

Reges, qui cæremoniâ unctionis oleo sacro in brachio creantur, sacri dicuntur. 1.30.1.87.

Reges taliter creati venerandi admodum ex eo. 1.30.1.88.

Reges, ex quo sacro oleo in brachio unguentur, Ecclesiasticarum personarum aliquam qualitatem habere, non est dicendum. 1.30.1.94.

Reges idè dicuntur sacri: Sacri eorum affatus; & similia ad eos pertinentia sacra appellantur ob inviolabilem eorum auctoritatem. 1.30.1.95.

Reges etiam idè unguentur, ut ardentius pro defensione fidei: Ecclesiæ & Catholicæ Religionis pugnent. 1.30.1.96.

Regum unctionis in brachio; & Episcopi in capite differentia. 1.30.1.98.

Reges non omnes oleo sacro unguentur, & qui hæc cæremoniâ utantur? 1.30.1.99.

Reges aliquos inter Canonicos suarum Ecclesiarum annumerari, non est intelligendum, ut ob id pro Ecclesiasticis personis habeantur, sed honoris causâ, laicis semper remanentibus. 1.30.1.100.

Regibus, & eorum Regiæ Majestati indecens est, alium in suâ Ecclesiâ sellâ, & aliis præminentibus uti. 1.30.1.101.

Rex verè fuit Divus Hermenegildus, divisumque Regnum cum patre Leovigildo habuit. Et declaratur text. in cap. *Cæpi Hermenegildus Rex* 1.4. *quæst.* 1. 1.30.1.62.

Reges nostri in Indiarum Regnis omnium Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum quoque jus patronatus, & Beneficiorum, ac Præbendarum præsentationes obtinent: plenèque de hoc jure remissive ad resignationes, permutationes absque Regio assensu non admittendas; & ad alia plura. 1.31.1.2.98.

Reges Hispania in Indiarum Regnis quasi Vicarii Summi Pontificis sunt effecti. 1.31.1.2.99.

Reges Hispaniæ in Sicilia Legati à Latere dicuntur, & de appellationibus ab ordinariis emissis cognoscunt. 1.31.1.2.100.

Reges Gallia notabili potantur regalia quam Philipinum Galli nuncupant, custodiendi, sede vacante, Ecclesias, & percipiendi eodem tempore fructus Episcopatum. 1.31.1.2.102.

Magna fuit semper controversia inter Summos Pontifices, & Reges Gallia de hujusmodi Regalia justificatione, & quid hac in re, DD. sentiant? 1.31.1.2.104.

Referuntur DD. Galli pro ejus defensione. 1.31.1.2.105.

Reges, & Principes supremi frequentissimis negotiis legitime impediti semper censentur. 1.31.1.2.123.

Regi Christianissimo Francia in quibusdam suis Ecclesiis patronatus processionaliter per Decanum, & Canonicos occurritur. 1.32.1.31.

Rex *Deiotarus*, & Murena coram Senatu Romano, eo quod in convivio saltarent, accusati. 1.34.1.124.

Regia facultas.

Regia facultas requiritur in conventionibus, seu ordinationibus oppidorum, quibus pascua privata communia efficiuntur. 1.7.75.

Et in verbo *Pascua*, & verbo *Majoratus*.

Regia privilegia.

Regia privilegia an retineantur, si publicæ causæ præjudicent? 1.12.225.

Regnum.

Regnorum possessio per clavium traditionem dari, consuevit. 1.24.53.

Regni in confinibus, quæ fiunt, in ipso Regno fieri, dicuntur. 1.24.79.

Regnorum confinia omninò à Regiâ Coronâ alienari, non debent. 1.24.138.

Et circa id adducitur decisio Suprem. Ital. Consil. & Collat. Regn. Neapol. Ibidem.

Regnorum confinia semel alienata an ex læsione ad Regiam Coronam revocari, valeant? 1.25.141.

Regnorum confinia an revocentur, si ex antiquissima Regia concessione ea possessores habeant? 1.24.142.

Regni nostri confinia, quorum multa Regni Magnates possident, an revocari, valeant? 1.24.143.

Regni, & ejus Magnatum splendor minuitur, ipsis paupertate laborantibus. 2.4.85.

Regula

Regula juris qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere, videtur declaratur. 1.30.1.353.

Regula *Qui semel est hæres*, &c. intelligitur, quoad jura directa. 1.31.1.221.

Regula *In facultativis*, &c. limitatur favore piæ causæ. 1.33.1.18.

Regula *Qui potior est tempore*, &c. procedit tantum inter æqualia jura habentes. 2.4.152.

Relevium.

Relevium ex canis mellis, ex quibus saccharum conficitur, debetur. 1.4.74.

Relevium feudale, ex manna collecto, ex arborum incisuris, vel aliter, debetur. 1.4.75.

Relevium an fructuum appellatione comprehendatur?

tur? prænotatur aliqua ad clariorem hujus rei resolutionem. 1.13.41. & 42.

Relevii servitium quo jure introductum? 1.13.43.

Relevii servitium quid extrinsecum à natura feudi esse; nec aliter deberi, quàm si in investitura exprimitur, aliqui defendunt. 1.13.45.

Relevii, & ad hoc onus virtualiter sub juramento fidelitatis comprehendendi, alii defendunt. 1.13.46.

Relevium consuetudine saltim introductum: & plura de hac consuetudine apud omnes nationes recepta. 1.13.48.

Relevium sive *media annata*, apud nos Fisco Regio per Magnates, & alios Titulatos oppida, vel officia ex donationibus Regiis possidentes exsolvitur. 1.13.49.

Relevii solvendi consuetudinem improbam, & iniquam vocant DD. feudistæ. 1.13.50.

Et quod strictè (ut odiosa) sit accipienda. 1.13.51.

Relevii onus pacto inter Dominum, & vassallum in prima constitutione feudi inito adjici, potest. 1.13.52.

Relevii onus eodem pacto minui, & omninò francum relinqui, potest. 1.13.53.

Relevii quantitas in Regno Neapolit. est medietas fructuum illius anni, quo feudatarius moritur. 1.13.55.

Et an, si nulli fructus in illo anno percipiuntur, computatio ex præcedentium annorum fructibus perceptis sit facienda: & quid, si aliqui percipiuntur? 1.13.56. & 58.

Relevii ratione vassallus utrum generis, vel speciei debitor sit? 1.13.57.

Relevium quæ quantitas sit in Gallia, Germania, Anglia, Sicilia, & in aliis Provinciis? 1.13.59.

Relevium in aliquibus Provinciis est equus, vel alia res. 1.13.60.

Relevium dicitur à *relevando*. 1.13.61.

Relevium solvitur à successore in feudo ob renovationem, aut confirmationem antiquæ investituræ. 1.13.64.

Relevium pro prima investitura non debetur. 1.13.65.

Relevium solvitur quoque in recognitionem directi domini. 1.13.66.

Relevium non solvitur pro qualibet nova successione, sed quoties per mortem succeditur. 1.13.67.

Relevium non solvitur, si ex contractu, semota fraude, quis succedat. 1.13.68.

Relevium in fructu esse, resolvitur. 1.13.70.

Relevium Laudemio assimilatur. 1.13.71.

Relevii onus augetur, vel minuitur auctis, vel diminutis fructibus. 1.13.91.

Relevium non debetur, Castro absque fructibus concessio. 1.13.93.

Relevii onus remittitur propter sterilitatem in fructibus contingentem. 1.13.94.

Relevii de materia plura remissive ad plures quaestiones. 1.13.99. & 1.20.8. & seqq.

Relevium non solvitur ex donativis Paschatis, vel alio tempore per vassallos præstari solitis. 1.14.12.

Relevii in liquidationem non veniunt multæ, aliæque pœnæ pecuniariæ. 1.20.8. & seqq.

Relevium quare ex multis confiscationibus, & aliis jurisdictionis proventibus non deducatur? 1.20.48.

Et quid, si officialis justitiæ, & alia jurisdictionis onera per universitates aut oppida exsolvantur? 1.20.49.

Lagunez de Fructibus.

Alia ratio proponitur, quare relevium ex his jurisdictionibus non deducatur? 1.20.50.

Religio.

Religionibus Sanctissimæ Trinitatis, Mercedis, & similibus, quid ex defunctorum bonis, facto testamento, vel abintestato decedentibus, debeat? 1.27.37.

Et in verbo, *Bona naufragata.*

Repositio pecunie.

Repositio pecunie vetustior, aut recentior quomodo cognoscatur? 1.11.10.

Et in verbo *Thesaurus.*

Reprehensio.

Reprehensiones sacræ, & prophanæ contra unguentorum voluptuosa oblectamenta, aut immoderatum luxum, referuntur 1.4.62.

Repudium.

Repudia maritis licebat mittere uxoribus, ex quocumque alienis viris, se abluerent, doretque ex eo, & ante nuptias donationes mariti lucrabantur. 1.5.128.

Rescriptum.

Rescripta per Dominos inferiores non sunt expedienda ad suos Judices, dicendo: *Sic facias*, vel *non facias*. 1.18.11.

Res.

Res sua à domino, eo invito, non est auferenda, etiam ex causa pia. 1.17.1.40.

Res ejus præsumitur, cujus est signum. 1.32.1.39.

Res minorum.

Res immobiles minorum absque Judicis decreto, pluribusque aliis solemnitatibus alienari, non valent; & remissive de solemnitatibus in his alienationibus requisitis. 2.4.45.

Et an necessariâ sit subhastationis solemnitas? 2.4.44.

Res alienari, prohibita.

Res alienari prohibita, non possunt hypothecæ subijci, vel aliter absque Regio assensu obligari. 2.4.53.

Plura remissive de Regio assensu imperando pro validitate hujusmodi obligationum, vel alienationum. 1.4.55.

Res judicata.

Res judicata derogatio per Principem Superiorem quando, & ex quibus causis fieri possit? & plura de de materia. 1.21.133.

Respublica.

Respublicam per unum, quàm per plures, aut ipsum populum regi, utilius, & securius. 1.24.99.

Respublicæ salutem nulli magis tueri creditur convenire, quàm Domino. 1.24.101.

Respublicæ interest, civium copiâ oppida repleri. 1.28.214.

Res spirituales.

Res spirituales per beneficiorum possessores, aut Ecclesiæ Rectores absque debitis solemnitatibus alienari, non possunt. 2.7.3.

Plura remissive circa solemnitates in his alienationibus requisitas. 2.7.4.

Retentio.

Retinetur quid facilius, quàm acquiritur. 1.12.78.

Revisio.

Revisio nova per Principem est concedenda, si de justitia condemnati appareat, absque ulla partis appellatione, aut instantiâ. 1.21.135.

Revisionis novæ recursus, ut concedatur, quærendum tantum an injustitia, seu gravamen adsit? 1.21.136.

Revisionis novæ recursus an adhuc locum habeat, si causa sit commissa cum clausula, *appellatione remota*? 1.21.137.

Revisionis recursus iste ob injustitias inferiorum semper supremæ potestati, & alto dominio Principis inhæret. Ibidem.

Revisionis cursus hic, maximè ob fordes Judicium prioris instantiæ est admittendus. 1.21.139.

Revisionis recursus in causis nobilitatis an locum habeat? 1.21.140.

Revisio secunda per Principem est concedenda in causis criminalibus, si de innocentia rei appareat. 1.21.141.

Rem.

Reum in alieno territorio capiens Judici territorii relinquere, aut ad illum remittere, tenetur; & ipsum postea petere; si aliquo jure cognitio ei competit. 1.21.49.

Rei ad Regem confugientes delictorum immunitate gaudent. 1.22.4.

Rei ad supplicium ducti, si Regem viderint, à pœna liberantur. 1.22.5.

Rei ad supplicium ducti antiquitas ex occurfu Virgini Vestalium, & aliarum personarum liberantur. 1.22.6.

Hoc eodem privilegio Cardinales hodie potiuntur. 1.22.7.

Rei ad Principis statuam confugientes immunitate delictorum gaudent. 1.22.8.

Nulla, quoad hoc inter Principis statuam, atque adem sacram, differentia; nisi contraria extet consuetudo. 1.22.9. & 10.

Rei ad Regium Palatium confugientes immunitate gaudent. 1.22.12.

Nec possunt ab eo extrahi, nisi, jubente Rege, aut in crimine læsæ Majestatis. 1.22.13.

Eadem immunitate gaudent domus Infançonum Regni Navarra. 1.22.14.

Et domus nobilium Regni Aragonum. 1.22.15.

Hoc suis legibus municipalibus, seu foris eis competit. 1.22.19.

Romani.

Romani, maximè inter omnes, odoramentis, seu unguentis pro unguendo capite: corpore in balneis abluendo, & similibus usibus dediti fuere. 1.4.56.

Romani in balneis magnam verecundiam observant. 1.5.124.

Romani propter balnearum, & aliarum deliciarum abusum, robur, & imperium amiserunt. 1.5.143.

Romani valde de voluptatibus curarunt, voluptatem, & amantatem rerum ementes. 1.34.19.

Romanam juventutem, & etiam Senatorum filios arte saltandi, & psallendi parentes instrui, curabant. 1.34. §.unic.41.

S

Saccharum.

Saccharum ex cannis mellis confectum fructus dicitur. 1.4.70.

Sacra pagina.

Sacræ paginæ loca, ut spicæ, & similia, collectis fructibus, remanentia pauperibus relinquuntur, explicantur. 1.7.34.

Sacræ paginæ hujusmodi loca non obligat, concluditur. 1.7.34.

Salarium.

Salarii præcedens conventio non impedit Judicem, quominus iterum id taxari, faciat. 1.25. §.un.50.

Salarium, vel stipendium augeri, vel minui debet aucto, vel diminuto officii, aut exercitii labore. 1.25. §.un.92.

Salarium duplicatum meretur officialis duplex generens officium. 1.25. §.un.94.

Salaria plura lucrari debet Doctor plures voces in Collegio, vel in Universitate habens. 1.25. §.un.95.

Salarium utriusque lecturæ ei debetur, qui lecturam ordinariam, & extraordinariam legit. 1.25. §.un.96.

Salarium Præsidis, & Consiliarii in Regno Neapol. solvitur Decano Consilii officium Præsidis (eo absente) exercenti. 1.25. §.un.98.

Contrarium est verius, nisi novo Gubernatoris factum titulo, Decanus præsideat; & tunc salarium Præsidis tantum ei solvitur. 1.25. §.un.99.

Salarium locumtenentis inter se dividunt in Regn. Neapol. Præsidentes Regiæ Curia ipsius locumtenentis Regiæ Curia, in ejus absentia, per hebdomadas exercentes. 1.25. §.un.100.

Salarium Præsidis Provincia, & Fiscalis, ultra proprium, meretur in Regn. Neapol. Præs Regiæ Curia, cum Præs provincie mittitur, & ejusdem Tribunalis Advocati Fiscalis munus exercet. 1.25. §.un.101.

Salarium discretum assignatum habent in nostro Regii Patrimonii Consilio Consiliarii Aulae Gubernatoris, ex quo in Aula Millionum, vel in Tribunali majore ratiocinorum jussu Præsidis manè assistunt. 1.25 §.un.104.

Salarium discretum an etiam habeant ejusdem Consilii Fiscales, qui tempore vacaturæ se invicem substituunt, ita ut vacantis salarium, vel alia extraordinaria emolumenta habere, debeant? 1.25. §.un.105.

Resolvitur negativè. 1.25. §.un.106.

Salarium majus, vel duplicatum propter onus auctum, solvendum, quado onus, vel labor ex aliâ causâ augetur; secus si ratione proprii officii. 1.25. §.1.107.

Salarium est præstantum ad rationem dierum, qui in itinere consumi poterant eis, qui ad executionem faciendam, vel aliud exequendum extra oppidum mittuntur, certo salario pro quolibet die constituto, si brevius interfecerit. 1.25. §.un.117.

Limita: nisi generaliter pro toto itinere salarium sit constitutum. 1.25. §.un.118.

Salarium integrum totius anni, vel alterius temporis conventi est solvendum, famulo ante ejus implementum sine causa à Domino dimisso, ad text. in l. qui operas, ff. locati. 1.25. §.unic.120.

Intellige, nisi post expulsionem famulus, vel operarius alii domino servierit, vel operas suas locaverit, ad text. in l. sed addes, §. fin. alias l. diem functo, ff. locati. 1.25. §.un.121.

Salarium integrum est præstantum famulo, mortuo domino ante annum, nisi postea alii servierit. 1.25. §.unic.122.

Salarium nullam debetur famulo, qui dominum ante tempus conventum reliquerit, ad l. 8. tit. 4. lib. 4. Fori leg. 1.25. §.un.124.

Limita: nisi culpa domini discessit. 1.25. §.un.125.

Salarium non solum futuri, sed, & præteriti temporis amittit famulus suo libitu, vel culpâ dominum deferens. 1.25. §.un.126.

Intellige: si Domini interfit, relictum se non fuisse. 1.25. §.un.127.

Salarium integrum est solvendum Officialibus, seu Magistratibus, sine ipsorum culpa ab officio remotis; secus si ipsorum culpa interveniente, ad l. cum allegatis, Cod. de re militar. lib. 12.

Salarium integrum est solvendum officialibus, seu Magistratibus factis Principis impeditis. 1.25. §.un.131.

Idem

Idem in impedimentis ob tumultum Civitatis. 1.25. §.unic.132.

Salarium integrum an sit solvendum Legatis à Civitate ad Regem missis, injustè denegata per Pro Regem licentia, & in itinere detentis? 1.25. §.unic.133.

Salarium medii temporis est præstantum officiali injustè suspensio, & postea absoluto. 1.25. §.unic.134.

Limita, quoad emolumenta personalia, quæ interim administranti debentur: & quoad salarium etiam personali servitio correspondens. 1.25. §.unic.135.

Salarium debetur Doctori ad legendum in aliqua Civitate, aut Universitate conducto impedito tamen legere, vel eam adire propter inimicorum incursum. 1.25. §.unic.142.

Salarium integrum est præstantum Advocato pro causis defendendis sub certo salario per annum convento, etsi factis clientis non laboraverit. 1.25. §.unic.143.

Salarium an debeatur famulis, vel aliis, quando non est conventum? 1.25. §.unic.153.

Quid, si operas suas locare, & Domini conducere, soliti sint, vel non? Ibidem.

Salarium debetur vassallis, & similibus pauperibus laborantibus, & etiam famulis, quamvis non probent, se solitos locare. 1.25. §.unic.157.

Salarium regulariter taxandum, prout inter alios cives solvitur. 1.25. §.un.159.

Salariis diversimodè ab aliis Civibus constitutis, quomodo taxa, & computatio fieri, debeat? 1.25. §.un.160.

Explicatur text. in l. qui concubinam, §. Cum ita 1. ff. de legat. 3. 1.25. §.unic.161.

Salarium pluribus debetur, etiam nulla conventionne de eo habitâ; qui referuntur. 1.25. §.unic.163.

Salarium non conventum Medicis, Procuratoribus, & similibus de æquitate tantum debetur. 1.25. §.unic.166.

Salarium, ubi non est conventum, prædecessorum tacite concessum videtur Magistratibus, aliisque Judicibus. 1.25. §.un.168.

Stante varietate in præstationibus, tres ultix, vel saltem ultima longo tempore continuata est attendenda. 1.25. §.un.169.

Extraordinaria etiam adjutoria, vel emolumenta, apud nos; Ayuda de costa, prædecessoribus dari consueverunt sequentibus sunt præstanta. 1.25. §.unic.170.

Salarium, licet non conventum, præstantum est Episcoporum Vicariis, Visitoribus, & similibus Prælatorum famulis. 1.27. §.unic.171.

Intellige; si famuli puberes sint. 1.25. §.unic.172.

Amplia; etiam si Vicarius solitus non fuisset operas suas locare; neque Episcopus eas conducere. 1.25. §.unic.173.

Intellige; nisi aliqua emolumenta, vel jurisdictionis proventus ipsi Vicarii percepissent, quæ eorum sustentationi, & congruo salario, ac labori æquivalent. 1.25. §.un.174.

Vel, si Vicarius victum, vestitum, & commodam habitationem ab Episcopo habuerit, & labor exiguus fuisset. 1.25. §.unic.175.

Vel, si majoribus beneficiis, vel donationibus famuli hujusmodi per Episcopum fuerint remunerati. 1.25. §.unic.176.

Refertur, ad hoc, Regia Pragmatica, ne salaria

non conventa exigantur per famulos Episcoporum, vel Magistratus, quibus alia commoda, & dominorum favores assistunt. 1.25. §.un.177.

Referuntur etiam ad id Bullæ S. Pauli III. & S. Pii V. 1.25. §.un.178.

Salarium non conventum debetur Assessoribus, seu Consultoribus ad l. 1. §. Sed & comites, ff. de var. & extraordinar. cognit. 1.25. §.un.179.

Apud nos hæc salaria Judices illiterati pro suis Assessoribus exigunt. 1.25. §.un.180.

Judices salatiati hæc salaria, seu assessorias exigere, non valent. 1.25. §.un.181.

Nec Judices Dominorum inferiorum ea recipere, possunt, si salarium ab ipsis Dominis habeant. 1.25. §.unic.182.

Idem in Judicibus illiteratis ipsorum Dominorum observandum. 1.25. §.un.183.

Nisi in contrarium extet immemorialis consuetudo. 1.25. §.un.184.

Salarium Consultoris solvendum per partem, quæ causam consilio sapientis decidi, postulaverit. 1.25. §.unic.185.

Nisi iudex ex proprio motu illum nominaverit, quia ipse est illiteratus. Ibidem.

Salarium Assessoris, seu Associati Judicis, ob ejus recusationem solvendum per partem recusantem; & quid si una pars Judicem recuset; altera omnes Advocatos, vel Doctores? vide in verbo. Recusatio.

Salarium non conventum an sit præstantum Procuratori, Administratori, vel culibet alii negotiorum gestori? 1.25. §.un.193.

Quid, si isti operas suas locare, non sint soliti, vel è contra, ex officio causis assistant, eas procurent, vel defendant? 1.25. §.un.198.

Salarium non conventum an debeatur tutoribus, curatoribus, & similibus. 1.25. §.un.199.

Salarium etsi non conventum, debetur Medicis, Chirurgis: Obstetricibus, & nutricibus. 1.25. §.un.200.

Salarium non conventum an, & quando debeatur famulis parvis, vulgo Pages, 1.25. §.unic.203.

Quid si minores: vel majores septennio sint? 1.25. §.un.204.

Salarii in materia loci consuetudo, ante omnia, est attendenda. 1.25. §.un.205.

Salarium non conventum an debeatur Scholasticorum famulis, quibus, ultra alimentâ addiscendi facultas conceditur? 1.25. §.un.207.

Salarium an præstantum famulis, qui artium Magistris pro arte addiscenda, intersunt? 1.25. §.un.208.

Salarium in initio anni solvendum officialibus Justitiæ, seu Magistratibus. 1.25. §.un.219.

Idem in Doctoribus in universitate legentibus, & in Advocatis. 1.25. §.un.220.

Salarium an in fine diei, vel manè solvendum sit, ad victum pro illo die quærendum? 1.25. §.un.221.

Consuetudo in hoc semper, attendenda. 1.25. §.un.222.

Quid in Regno Neapolis servetur circa hoc? 1.25. §.un.223.

Et in verbo Stipendia.

Salina.

Salina in fructu sunt, ipsarumque sal fructus dicitur: æquiparanturque salina lapidicinis, argenteive fodinis. 1.4.140.

Salinarum utilitas venit in concessionem feudi cum omnibus suis redditibus, & utilitatibus. 1.4.141.

Salinarum redditus, seu fructus ad quem dominum pertineant? an ad Principem quasi de Regalibus; vel potius ad inferiores Dominos, quibus concessa est jurisdictio territorii, aut domini in quo salinae sunt? 1. 4. 142.

Salinae in publicis locis extractae, jure communi inter regalia annumerantur in privatis vero locis apertae privatorum sunt. Ibidem.

Salinarum distinctionem inter publica, & privata loca jure Lusitano servatur. 1. 4. 144.

Salinas privatorum locorum inter regalia esse connumerandas, etiam de jure communi D. Larrea defendit; qui tamen rejicitur. 1. 4. 145.

Salinae omnes tam in privatis, quam in publicis locis existentes, de jure municipali ferè omnium Regnorum, & provinciarum Fisco Regio incorporatae inveniuntur. 1. 4. 146.

Quid in hac materia in Indiarum Regnis servetur? 1. 4. 149.

Salinae omnes, earumque redditus, ac fructus de jure nostro Regio, Regia Coronae sunt incorporati, ad jura in l. 11. tit. 28. Partit. 3. l. 3. tit. 13. lib. 6. Recop. & l. 18. tit. 8. lib. 9. Recop. 1. 4. 150.

Salinae, si sint incorporatae Regiae Coronae an, & quando cambium per Regem privatis locorum Dominis sit praestandum, & quid, si privatis ipsis Regia concessione, aut privilegio competant? 1. 4. 151. & seqq.

Salinae Regia concessione, aut venditione, seu etiam praescriptione immemoriali privatis quaeri, possunt. 1. 4. 156.

Salinae hujusmodi privatis quaesita Regiae Coronae incorporari, jubentur in nostra l. 19. tit. 8. lib. 9. Recop. 1. 4. 157.

Salinae, si sint incorporatae Regiae Coronae, justum cambium privatis à Rege debet, praestari. Ibidem.

Salinarum plura referuntur, circa earum emolumenta, excellentiam, utilitatem, & necessitatem. 1. 4. 158.

Sal.

Sal vendere, inter Regalia habetur. 1. 4. 153.

Sal vendere, inter Regalia annumeratur, etiam si salinae, earumve redditus privatis debeantur. 1. 4. 154. & seq.

Sal apud Graecos fuit symbolum amicitiae. 1. 4. 159.

Sale in conviviiis Ethnici utebantur, & quare? 1. 4. 160.

Sal apud Poetas pulchritudinis signum habebatur: & ratio. 1. 4. 161.

Sal perpetuitatem, & aeternitatem significat. 1. 4. 162.

Sal antiquiores in foederis pacto adhibebant. Ibidem.

Sale, pro monetà aliquae nationes usae fuere. 1. 4. 163.

Salis plures differentiae, & magna copia in Indiarum Regnis datur. 1. 4. 165.

Salomon.

Salomon surrexit in occursum matris suae, & ad alia, circa hoc, apud Hebraeos. 1. 30. 56.

Saltare. Saltationes. Saltatrices.

Saltationes ad musicam turpes, & cum lascivis motibus, aut gesticulationibus increpantur. 1. 34. §. un. 19.

Saltationibus juvenes agiles, & promptiores ad bella redduntur. 1. 34. §. un. 42.

Saltationes an, & quando licitae habeantur? 1. 34. §. un. 37.

Saltatrices mulieres detestatur sacra pagina fucatas admodum, & nimis petulanter, & provocatim saltantes. 1. 34. §. un. 49.

Refertur circa hoc quaedam canonica prohibitio. 1. 34. §. un. 55.

Saltatricis Herodianae exemplum adducitur. 1. 34. §. un. 56.

Notabilis: circa id, locus Div. Ambrosii. 1. 34. §. un. 57.

Et Divi Chrysostomi. 1. 34. §. un. 58.

Quid de his saltatricibus foeminae senserit Magn. Div. Basilii? 1. 34. §. un. 59.

Quid Beatus Ephren? 1. 34. §. un. 60.

Saltationes in juvenibus, cum mulieribus maxime, increpantur. 1. 34. §. un. 66.

Saltationes hujusmodi tunc praecipue damnantur; cum, post nuptiales epulas, cibum splendidum, & immoderatum potum, exercentur. 1. 34. §. un. 67.

Saltatrix procacissima quaedam post choream subitaneam morte divinitus percussa. 1. 34. §. un. 76.

Saltatoriam artem Demetrius Cynicus damnat, velut inutilem corporis gesticulationem. 1. 34. §. un. 89.

Salvatores tempore Imperatoris Claudii ab urbe Romana fuerunt expulsi. 1. 34. §. un. 90.

Saltatores revocasse notatum, & reprehensum Tiberium, & ob id etiam, quod ipsemet plurimum saltationibus oblectatus Principes de nocte aliquando ad se vocans, tamquam de necessariis rebus cum eis acturus eos ad tripudia provocabat, invitosque saltare, compellebat. 1. 34. §. un. 91.

Saltatorem sponsum, cui promissa fuerat filia insignis philosophi, ob saltationem exclusum. 1. 34. §. un. 92.

Saltationem genus insaniae appellabat Alphonsus Aragonum Rex. 1. 34. §. un. 93.

Idem sentit Divus Ambrosius. 1. 34. §. un. 94.

Saltantium insania major, & deridenda magis, quam ipsa vera insania. 1. 34. §. un. 95.

Saltare, an saltim ferio an liceat gravibus viris, & in dignitate constitutis propter nuptiarum magnam solemnitatem, aut aliam celebrem laetitiam. 1. 34. §. un. 126.

Quid, si Episcopi sint, vel Supremi Senatores? 1. 34. §. un. 127.

Saltatoria scholae publicae, vel Magistri pro puellis in arte saltatoria instruendis, permitti, non debent. 1. 34. §. un. 132.

Et in verbo *Chorea.*

Salutatio.

Salutatio *Ave* dicitur adiectione graeca *A.* & *ve.* hoc est: *sine ve.* 1. 5. 4.

Salutatio an sit exhibenda per vassallos Dominis, cum isti sternutaverint? 1. 30. 10.

Salutatio haec debetur etiam inter aequales propter usum, & consuetudinem. 1. 30. 11.

Salutationum hujusmodi ad sternutantes origo. 1. 30. 12.

Salutabant Ethnici sternutantes; & deinde eis genua flectebant; & quare? 1. 30. 13.

Salutationes istas ex cujusdam pestis tempore, ex qua mortui cadebant sternutantes, originem habuisse, falsum ostenditur. 1. 30. 14.

Salutationum hujusmodi origo antiquior probatur. Ibidem.

Salutare jam hodie ad invicem debemus sternutantes ex obsequio, & solita urbanitate. 1. 30. 15.

Salutationis hujusmodi defectus est argumentum inimicitiae, & injuriae, & pro tali reputatur. 1. 30. 16.

Salutationis hujusmodi defectus est causa recusationis in Judicibus. 1. 30. 17.

Salutationis honos debet esse reciprocus. 1. 30. 48.

Salvus conductus.

Salvum conductum delinquentibus concedere, an sit quid jurisdictionale, & Dominis inferioribus competat? 1. 22. 20.

Negativa opinio adducitur. 1. 22. 21.

Salvum conductum concedendi facultas est de Regalibus Principi reservatis. 1. 22. 22.

Salvus conductus ab alio, quam à Principe concessus, etiam juramento firmatus non tenet. 1. 22. 23.

Salvum conductum concedere, non possunt Judices à Principe inferiores. 1. 22. 24.

Etiam sub praetextu, quod reus veniat ad se defendendum. 1. 22. 25.

Salvum conductum in Statu Mediolani, praeter Regem, non alius, quam Senatus concedere, potest. 1. 22. 27.

Salvum conductum in Aragonia solus Princeps concedit. 1. 22. 28.

Salvum conductum in terris Ecclesiae Summus Pontifex concedit solus. 1. 22. 29.

Salvum conductum Dominos inferiores concedere, posse, fundatur. 1. 22. 30.

Salvum conductum posse etiam concedere inferiores Judices, multi resolvunt. 1. 22. 31.

Pro concordia negantis, & affirmantis opinionis praenotantur aliqua. 1. 22. 32.

Salvus conductus, seu securitas quid sit? & de istorum verborum differentia: Ibidem.

Salvus conductus Legatis hostium, & aliorum Principum conceditur. 1. 22. 42.

Salvum conductum hujusmodi propter fidem publicam inviolabilem esse, & de poena illum frangentis; seu offensentis Legatos. 1. 22. 43. cum seqq.

Salvum conductum Legatis concedendi facultas habetur inter majora Regalia Coronae affixa. 1. 22. 52.

Et in verbo *Securitas.*

Securitas.

Securitas, apud nos, quid sit, & de schedula Regia, vulgo, *Carta de amparo, y seguro Real.* 1. 22. 33.

Conceditur in hac schedula, ut quis, non solum arma defensiva, sed etiam offensiva portare, valeat. Ibidem.

Quid, apud Italos servetur? 1. 22. 34.

Securitas quando concedatur ob inimicitias, odia, & similes causas? Ibidem.

Securitatem hanc Princeps concedere, debet vassallis ex eisdem causis inter vassallos, & Dominos. 1. 22. 35.

Securitatem hanc concedit Summ. Pontifex Clericis cum Episcopo litigantibus. 1. 22. 36.

Securitatis hujusmodi materia tractatur: ad hoc, ut subditus ejus ratione in totum, vel in aliquibus causis à jurisdictione Domini, vel alterius Superioris eximatur. 1. 22. 37.

Securitas haec de facili vassallis contra Dominos non est concedenda, & quare? 1. 22. 38.

Securitas etiam dicitur illa, quae per quemlibet Judicem inferiorem expeditur, subditis timentibus à suis inimicis vexari, simul cum cautione de non offendendo. 1. 22. 39.

Securitas haec quando concedi, debeat? & quae ini-

micitiarum, aut minarum ad id requirantur ad text. in l. *Denuntiatus, C. de his, qui ad Eccles. confug.* Ibidem.

Securitas haec non solum habet locum pro principali, à quo timetur injuriatio, seu offensus, sed, & pro suis amicis, consanguineis, & familiaribus. 1. 22. 40.

Securitas alia est, quae delinquentibus, Bannitis, & damnatis absentibus ad tempus ex aliqua justa causa conceditur. 1. 22. 41.

Securitatem à Principe habentibus omnimoda indemnitas servanda, & de poenis eos offendentium. 1. 22. 50.

Securitatem, quam ex praedictis Domini inferiores concedere, valeant? 1. 22. 51.

Securitas timentibus ab aliis offendi à Dominis inferioribus, & Judicibus concedi, potest. 1. 22. 53.

Securitas haec ut majoris roboris sit, frequenter per Supremum Regium Senatum timentibus contra potentiores Regia Schedula, seu provisio expeditur. 1. 22. 54.

Securitas haec per Schedulam, aut provisionem concedi, nequit per Dominos inferiores, alioquin Judices, & quomodo id facere, debeant? 1. 22. 55.

Declaratur in hoc articulo resolutio Bobadillae, hanc securitatem per Regem tantum concedi, posse, asserentis. 1. 22. 56.

Securitas, quae delinquentibus, bannitis, aut damnatis conceditur, an per Dominos inferiores, alioquin similes Judices concedi possit? distinguitur inter concessionem ex causa, & inter concessionem sine causa. 1. 22. 57.

Quid in hoc casu servetur in Regni Neapolitani? 1. 22. 61.

Quid apud nos servetur de jure Regio? 1. 22. 62.

Securitas ista an per Judices inferiores concedi, possit? 1. 22. 65.

Quae sint justae, aut legitimaer causae ad hanc securitatem concedendam? 1. 22. 65.

Securitas haec per Dominos inferiores, aut Judices an perpetuo, vel tantum temporaliter possit, concedi? 1. 22. 67.

Securitas haec in perpetuum solum per Principem concedi potest. Ibidem.

Securitas haec an possit concedi per Dominos vassalorum, aut Judices inferiores reus jam damnatis, bannitis? 1. 22. 68.

Distinguitur: si damnati, vel banniti sint ab eo Judice, qui securitatem concedit, valet securitas: secus si sint damnati, vel banniti per Judices superiores. 1. 22. 69.

Quid, si ab aequali Judice procedente jussu Superioris? 1. 22. 70.

Quid in damnatis, seu bannitis pro rebellionem, aut crimine laesae Majestatis? 1. 22. 71.

Securitas haec data per Dominos inferiores, aut Judices in casu, quo eis non licet, an adhuc sit servanda? 1. 22. 72.

Et quid, si lege, vel statuto municipali securitas haec per inferiores à Principe concedi, prohibeatur? 1. 22. 73.

Et in verbo. *Salvus conductus.*

Sedes. Sedere. Scamna. Sedilia. Sessio.

Sedendi ante alios praeminentia, magna utilitas, & fructus reputatur. 1. 30. §. 1. 5.

In ea principaliter honos consistit. Ibidem.

Sedilia, vel scamna in Ecclesiis debent, esse communia. 1. 30. §. 1. 6.

Sedilia habendi jus in Ecclesia spirituale reputatur, 1. 30. §. 1. 7.
 Sedendi prerogativa in Ecclesia in præminentiori loco nulli alii regulariter, quam jus patronatus habenti, competit. 1. 30. §. 1. 26.
 Sedes præminentiores in Ecclesia habendi prerogativa competit ex Cæremoniali Romano viris Illustribus, Magistratibus, & Principibus. 1. 30. §. 26.
 Sedilia, vel scamna in Ecclesia communia esse, debere, declaratur: nisi aliud personarum major, aut dignior qualitas exoptulet. 1. 30. §. 1. 28.
 Sedilia, vel scamna privata in Ecclesia habendi jus, quoad usum saltim, quid temporale esse, ipsiusque laicos capaces, resolvitur. 1. 30. §. 1. 29.
 Sedilia, vel scamna rectè per Episcopum laicis conceduntur. 1. 30. §. 1. 30.
 Sedilium jus acquiritur quoque ex sola tolerantia Episcopi, vel Rectoris, sive ex tacito cujuslibet eorum consensu. 1. 30. §. 1. 31.
 Sedilia, vel scamna habendi jus rectè Laicis ex gratia quæri, potest. 1. 30. §. 1. 33.
 Sedilia habendi jus juri patronatus assimilatur. 1. 30. §. 1. 34.
 Sedilia habendi juris acquisitione stante, locus sedilium, quoad usum saltim, laicus dicitur. 1. 30. §. 1. 35.
 Et ejus loci laici dicuntur domini, licet impropiè. 1. 30. §. 1. 36.
 Et competit eis, pro quasi possessione illa conservanda, manutentio. 1. 30. §. 1. 38.
 Et possunt ut propria vindicare hujuscemodi sedilia. 1. 30. §. 1. 37.
 Plura traduntur remissivè pro tuenda quasi possessione juris sedendi in Ecclesia. 1. 30. §. 1. 39.
 Sedendi in Ecclesia juris manutentio mulieribus quoque competit. 1. 30. §. 1. 40.
 Sedendi unicus actus sufficit, pro quaerenda quasi possessione juris sedendi. 1. 30. §. 1. 41.
 Sedes, vel scamna Rectores Ecclesiæ à suo loco, ad libitum amovere non possunt. 1. 30. §. 1. 44.
 Sedendi in sublimiori loco, aut aliter cum præcedentia standi in quasi possessione existens, poterit, etiam armata manu resistere ei, qui voluerit ipsum amovere. 1. 30. §. 1. 45.
 Et si eum occidat, ut provocatus non est damnandus pœna ordinaria. 1. 30. §. 1. 46.
 Sedilia, vel scamna privata in Ecclesia habendi juris laicos capaces esse, quoad usum saltim, concluditur. 1. 30. §. 1. 47.
 Sedes, vel scamna privata in Ecclesia habendi jus, nisi de licentia Episcopi competere non posse, quomodo procedat? declaratur. 1. 30. §. 1. 48.
 Sedes suas intra presbyterium collocare nullis quantumvis nobilibus, atque illustribus viris laicis, Principibus, aut Magistratibus Regiis permittitur. 1. 30. §. 1. 50.
 Comprobatur hæc prohibitio pluribus juribus Pontificiis, & conciliaribus & aliis decisionibus. 1. 30. §. 1. 51.
 Adducitur etiam in id elegans locus ex Cæremoniali Romano. 1. 30. §. 1. 52.
 Sedilium Supremorum Principum, & Episcoporum in Ecclesia differentia quoad locum, ubi debent, collocari. 1. 30. §. 1. 73.
 Sedes cum cæterarum mulierum præcedentia, & pro ea manutentio an competat uxori, si viro præminentia in sedendo ante alios competat præscriptione, seu aliter fuerit ei acquisita, vel pro

ea habere, debeat manutentionem? 1. 30. §. 1. 119.
 Quid, si mulieres ipsæ has præminentias possederint, ad præscriptionem: & ad manutentionem? 1. 30. §. 1. 120.
 Quis, si maritus, ratione dignitatis, hac præmentia fruatur, an etiam uxori eadem præmentia competat? 1. 30. §. 1. 121.
 Inter mulieres, ante omnia consuetudo servanda. 1. 30. §. 1. 122.
 Multoties, non obstante virorum prerogativa, fœminæ inter se nullum discrimen admittunt. 1. 30. §. 1. 23.
 Si ipsæ has præminentias possederint, manutentendæ sunt in eis, & consuetudo servanda. 1. 30. §. 1. 124.
 Sedendi præmentia juri patronatus similis. 1. 32. §. 1. 8.
 Sessio quæ dignior, ac honorabilior sit? ad sessionem propè Clerum, vel Dominum in principio, seu capite scamni, vel in medio. 1. 32. §. 1. 9.
 In hoc loci consuetudo est attendenda. 1. 32. §. 1. 10.
Segetes.
 Segetes omnes, fruges, & legumina propriè fructus sunt. 1. 4. 2.
Senatus. Senatores.
 Senatus creare, ad supremam jurisdictionem spectat. 1. 16. 35.
 Senatoribus, apud Romanos, idem honos, ac Principibus, tribuebatur. 1. 30. 31.
Sententia.
 Sententias in rem judicatam transactas revocandi facultas, & aliam revisionem concedendi an Dominis inferioribus ratione jurisdictionis competat? 1. 21. 129.
 Sententias hujusmodi revocare, & revisionem concedere, an solum sit jurisdictionis supremæ privativè, neque inferioribus Dominis competat? Ibidem.
 Sententiam immutare, inconsulto Principe, Judici, postquam eam protulerit, non licere, declaratur, procedere in principali: secus in accessoriis post pœnam jam inflatam. 1. 21. 154.
Sepulchrum.
 Sepulchrum juris stante acquisitione; locus quoad usum saltim, verè acquirentium dicitur. 1. 30. §. 1. 31.
 Sepulchri jus intra fines fundi constructi translatum censetur, vendito ipso fundo, si alias non sit aditus ad sepulchrum nisi per ipsum fundum. 1. 30. §. 2. 32.
 Sepulchrorum jura apud hæredem fiduciarium manent, restituta hæreditate fideicommissario. 1. 31. §. 4. 2.
 Sepulchrorum jus in alium, quam in hæredem non transit; semperque in eo jure hæreditario succeditur. 1. 31. §. 4. 13.
 Sepulchrorum jus etiam cum universitate bonorum alio, quam hæreditario titulo, non transfertur. 1. 31. §. 4. 16.
 Sepulchri per Episcopum concessionis: & aliarum rerum Ecclesiæ majoris præjudicii differentia. 1. 32. §. 1. 23.
 Sepulchrum rectè per Episcopum gratis; vel etiam, pretio interveniente, absque simonia conceditur. 1. 32. §. 1. 24.
 Declaratur text. in cap. abolenda, de sepulch. Ibidem.
 Sepulchrum aliud: aliud etiam honorificentior locus sepulchri. 1. 32. §. 1. 25.

Sepulchri

Sepulchri honor, & præmentia rectè absque simonia venditur. Ibidem.
 Sepulchrorum circa venditionem generalis extat consuetudo. 1. 32. §. 1. 27.
Sepultura.
 Sepultura pretium per viam elemosynæ ad reparationem Ecclesiæ recipitur. 1. 32. §. 1. 26.
Sequester.
 Sequester plerumque bona fide possidet, ad text. in l. licet. §. Rei deposita, ff. de positi. Clement. unic. de sequestr. poss. ff. de fruct. 1. 31. §. 7. 4.
 Declara, ut infr.
 Sequester, aut depositarius non propriè, sed alterius nomine fructus colligit, ne dissipentur, sed penes eos vero domino custodianur. 1. 31. §. 7. 7.
 Sequestri, & depositi differentia. 1. 31. §. 7. 16.
 Sequester voluntarius eos tantum fructus servare, & restituere, tenetur, quos ex sua causa servare, valeat, vel saltim eorum æstimationem. 1. 31. §. 7. 17.
Sericum.
 Sericum ex vermibus productum in fructu habetur, & ex eo decima solvi, debet. 1. 4. 65.
Servitium.
 Servitorum personalium vassallorum tres species; & quæ illæ sint? 1. 25. 2.
 Servitia personalia vassallorum, juxta eorum qualitatem, dimittenda. 1. 25. §. unic. 5.
 Servitia indebita à vassallis extorquentes puniendi. 1. 25. §. un. 6.
 Servitia insolita à vassallis exigentes graviter peccant, & in Regiis Tribunalibus damnandi. 1. 25. §. 1. 7.
 Servitia personalia, juxta vassallorum statum, gradum, aut qualitatem per Dominos inferiores eis sunt injungenda. 1. 25. §. un. 8.
 Servitia personalia vassallorum nobilitati, dignitati, aut gradui non congruentia ipsi renuere, possunt. 1. 25. §. un. 9.
 Servitia personalia, ut imponantur uni potius, quam alii, ante omnia loci consuetudo est inspicienda. 1. 25. §. un. 11.
 Servitia vassallorum non aliter, quam juxta honestatem per Dominos injungi debent. 1. 25. §. un. 13.
 Servitia contra pietatem, vel bonos mores vassallorum Domini prætere, non possunt. 1. 25. §. un. 20.
 Servitia hujusmodi vassalli exhibere, non tenentur, etiam jubente Principe Supremo. 1. 25. §. un. 21.
 Servitia personalia Dominis debita æqualiter inter vassallos imponenda. 1. 25. §. un. 35.
 Pauperum vassallorum consideratio haberi debet. 1. 25. §. un. 43.
 Servitia à vassallis feudalibus solum pro ratione feudi, & non aliter, sunt exigenda. 1. 25. §. un. 52.
 Servitia vassallis non sunt imponenda pro Dominorum voluptatibus, venationibus, aucupio, & similibus. 1. 25. §. un. 53.
 Servitia personalia pro colendis terris allodialibus, vel pro armentis extra pascua feudalibus educendis feudorum Domini vassallis indicere, non possunt. 1. 25. §. un. 54.
 Servitia hæc quando ad fructus feudales pertinere, dicantur? Ibidem.
 Servitia personalia vassallis non sunt per Dominos imponenda, si isti competentem ad ea familiam habeant. 1. 25. §. un. 59.

Servitia hæc tantum in subsidium à vassallis debentur. 1. 25. §. un. 60.
 Servitia personalia, vel artificialia an per Dominos contra vassallos alteri cedi, vel aliter alienari, possint? 1. 25. §. un. 61.
 Hanc quæstionem eruditè tractant D. Olea; & alii etiam DD. in servitiis tantum obsequialibus; & negativè eam D. Olea resolvit. 1. 25. §. un. 62. & seq.
 Fundatur in hac quæstione affirmativa opinio. 1. 25. §. un. 64.
 Confirmatur per text. in l. opera 2. ff. de oper. servor. 1. 25. §. un. 65.
 Resolvitur pro negativà in servitiis artificialibus, seu personalibus. 1. 25. §. un. 71.
 Ratio hujus resolutionis est, quia in necessitatibus tantum servitia prædicta Dominis per vassallos debentur; quæ necessitas cessat, cum illa alteri cedunt. 1. 25. §. un. 72.
 Referuntur DD. hujus sententiæ, & pluries pro ea decisum, asseritur. 1. 25. §. un. 73.
 Respondetur juribus in dict. l. 2. ff. de Oper. servor. & l. ff. de usu, & usufruct. legat. 1. 25. §. un. 75.
 Servitia personalia vassallorum exigi ab eis tempore opportuno debent; neque in hiemali, quæ æstate fieri debent; vel contra. 1. 25. §. un. 77.
 Servitia feudalibus vassallorum, vel ipsis vassallis antea ab alio conductis. 1. 25. §. un. 79.
 Idem in conductis ad servitia annualia. 1. 25. §. un. 80.
 Servitia personalia à vassallis sine stipendio præstanda non sunt. 1. 25. §. un. 82.
 Et non quodlibet pretium, sed justum, & consuetum præstandum est. 1. 25. §. un. 83.
 Habendaque ratio in ejus præstatione qualitatis personarum, quæ servitia exhibent. 1. 25. §. un. 84.
 Item servitorum, & laboris qualitas inspicienda, & juxta eam merces commensuranda; ita, ut pro majoribus servitiis major: pro minoribus vero minor merces præstanda sit. 1. 25. §. un. 86.
 Servitia difficiliora, si vassallis per Dominos injungantur, ut si eorum animalia, vel currus magnis lapidibus, vel aliter nimis onerari, faciant, æquivalens stipendium, juxta laborem, & periculum: præstare eis debent. 1. 25. §. un. 87.
 Nec tunc est attendenda milliarium consuetà computatio, si propter onerum magnitudinem pauca milliaria in una die peragi, possint. 1. 25. §. un. 88.
 Servitia, quæ per decem dies, vel aliud tempus regulariter fiunt, breviori tempore peragenda vassallis per Dominos inferiores non sunt injungenda, totius consueti temporis salario non per soluto. 1. 25. §. un. 115.
 Servitia vassallis manè injungere non debent ipsorum Domini, & vespere eos dimittere, integro salario non soluto. 1. 25. §. un. 119.
 Servitorum in exacte one excedunt Domini inferiores, si vespere vassallos plures ad laborandum à se sequenti, monitos, postea non omnes conducant, sed aliquos tantum: reliquos vero non soluta mercede diei dimittendo, ad text. in l. qui operas, ff. locati. 1. 25. §. un. 149.
 Nisi alii suas operas locaverint, vel locare, poterint: vel nisi in suis terris eas contempserint. 1. 25. §. un. 150.

Servitia

Index Rerum,

Servitia quæcumque contra vassallos immemoriali possunt, præscribi, *ex l. 8. tit. 15. lib. 4. Recop. 1. 26. 36.*

Et in verbo *Vassalli.*

Servitus.

Servitus realis, quæ propter ipsam rem competit, accessio, non fructus dicitur: ideo ad proprietarium, & non ad usufructuarium, pertinet. *1. 2. 21.*

Servitutes prædiorum sunt partes principales ipsorum, & eorum quantitates reputantur. *1. 2. 45.*

Servitutes prædiorum debentur fructuario cum ipsis prædiis, quibus cum suis qualitatibus uti, frui, debet. *1. 2. 46.*

Servitus juris pascendi obligatione personali tacita, vel expressa adquiri, valet. *1. 7. 69.*

Servitutis præscriptio est ipsius constitutio ex tacita, seu præsumpta voluntate eorum, contra quos præscribitur. *1. 7. 70.*

Servitus juris pascendi obligatione personali constituta an realis, vel personalis censeatur? *1. 7. 71.*

Servitutes lignandi, venandi, aquam hauriendi obligatione personali constitutæ an reales, an verò personales censeantur? *1. 7. 72.*

Servitutis in præjudicium dominus prædii nihil facere potest, ex quo servitutis conditio deterior fiat. *1. 28. 248.*

Servitus aliud: aliud verò servitutis commodum. *2. 5. 63.*

Servorum opera.

Servorum operæ in fructu sunt. *1. 4. 118.*

Servorum, alteriusve operarum legatarum, aut promissarum, & ususfructus constitutionis differentia proponitur. *1. 4. 121. & 127.*

Servorum operæ, seu fructus capitis diminutione non amittuntur; licet secus sit in usufructu. *1. 4. 124.*

Servorum, aut libertorum operæ quando in adrogatorem transeant, vel potius ex ipsa adrogatione extinguantur? *1. 4. 125.*

Servorum operæ reales esse, probatur *ex l. opera, ff. de oper. servor. 1. 25. §. un. 64.*

Servorum operæ legatæ minima capitis diminutione non amittuntur. *Ibidem.*

Sigillum.

Sigilla habere pro signandis sententiis, aliisque decretis est quid jurisdictionale, & Supremis Magistratibus; Conciliis, Chancellariis, Ducibus Marchionibus, aliisque Dominis inferioribus jurisdictionem exercentibus; necnon Episcopis, Archiepiscopis, & similibus Prælatibus competit. *1. 20. 54.*

Sigillorum plura emolumenta traduntur remissivè. *Ibidem.*

Socius.

Socius, vel condominus in jurisdictione communi nihil, invito altero socio, facere, potest. *1. 13. 29.*

Socius hæres relictus, vel si quid ei fuerit donatum, vel legatum, licet ex causa societatis id alii Socio communicare, non tenetur. *1. 14. 20.*

Socio, siquid fuerit relictum, aut donatum, vel hæreditas relictæ, id in commune societatis non est conferendum. *1. 14. 56.*

Intellige; nisi contemplatione societatis fuerit relictum. *1. 14. 57.*

Vel, nisi societas non solum quæritur, sed & lucris causa inita sit. *1. 14. 58.*

Socius immunitate socii gaudet in individuis, & connexis; secus in dividuis, & plura de hac distinctione remissivè ad privilegia fori, & similia. *1. 26. 97.*

Socio rem communem pignorante pro sua parte, quomodo obligatio procedat, & exequatur absque præjudicio portionis socii? *1. 26. 103.*

Socium utrumque potest creditor ad divisionem provocare. *1. 26. 104.*

Socius alter, qui non pignoravit, creditorem, & consocium ad eandem divisionem potest itidem provocare. *1. 26. 105.*

Socio invito per alterum socium delinquendo, seu aliter alienando iniqua conditio inferri, non debet. *2. 4. 175.*

Solarium.

Solarii præsumptio excluditur, probata per vassallos consuetudine alienandi sua prædia absque licentia Dominorum: & contra probatur solarium ex contraria consuetudine alienandi cum prædicta licentia. *1. 21. 258.*

Solutio.

Solvit minus, qui tardius solvit, & contra, plus solvit qui anticipatè solvit. *1. 25. §. un. 218.*

Solutione cum protestatione facta pro cujuscumque juris conservatione, nulla quasi possessio quæritur. *1. 15. §. 4. 10.*

Et si talis solutio cum deposito fiat. *1. 15. §. 4. 151.*

Vel metu censurarum. *1. 15. §. 4. 152.*

Vel in vim mandati executivi. *1. 15. §. 4. 153.*

Spica.

Spicæ, & alia spolia, aut herbæ, secatis, aut levatis fructibus, in agris privatorum remanentia an in fructu sint? Dominisque privativè competant? & plura de hac materia remissivè. *1. 4. 11.*

Spicæ, & alia, collectis fructibus, remanentia per alios non depasci, magni interest prædiorum dominis. *1. 7. 7.*

Spicæ, vel herbæ naturaliter nascentes, collectis fructibus, quando communes remaneant? *1. 7. 8.*

Spicæ remanentes, collectis fructibus, & vinearum folia viduis, & pauperibus prædiorum domini relinquere, debent. *1. 7. 9.*

Spicæ, & alia, post collectos fructus, remanentia pro derelicto habentur. *1. 7. 12.*

Spicæ, & alia spolia, collectis fructibus remanentia potius injuria messorum, quam dominorum derelictione remanere, dicendum est. *1. 7. 30.*

Et hoc magis procedit, si constat de animo domini spicæ depascere volentis. *1. 7. 31.*

Spicæ, & similia pascua, ut levatis fructibus, communia relinquuntur, de consuetudine, & speciali statuto oppidorum procedit. *1. 7. 62.*

Et in verbo *Sacra pagina.*

Spoliare. Spoliatus.

Spoliatus ante omnia restituendus, nisi de notorio defectu proprietatis appareat. *1. 31. §. 8. 35.*

Sufficit, quòd de jure, aut dominio spoliatoris constat per publicum instrumentum. *1. 31. §. 8. 36.*

Spoliare an, & quando proprietarius, qui non possidet, possessorem possit? *1. 31. §. 8. 52.*

Sportula.

Sportulæ pro exemplatione scripturarum in fructu habentur, si talia sint, ut ex eis pluries exemplaria deducantur. *1. 9. 14.*

Et

& Verborum.

Et in verbo *Protocolium.*

Statua.

Statuæ, vel imagines in feudum dari, possunt. *1. 34. 31.*

Statuere. Statuum.

Statutum pro filia maritanda in singulari loquens demonstrativè, non taxativè est intelligendum. *1. 15. §. 1. 10.*

Statuta circa adjutoria pro filiabus maritandis per vassallos Domini præstanda an de legitimis tantum; vel etiam de naturalibus, aut spuris intelligantur? *1. 15. §. 1. ex num. 15.*

Et quid in nefariis, vel incestuosis? *Ibidem.*

Statutum circa adjutoria per vassallos Dominis pro filiis maritandis præstanda, an pro monachandis etiam intelligatur? *1. 15. §. 1. 25.*

Statuta specialia aliorum Regnorum in feudis loquentia ad nostrum Regnum extendi, non debent, maxime in re odiosa, & contra jus commune. *1. 15. §. 1. 60.*

Statuta localia, aut leges municipales extra proprium territorium non sunt extendenda. *1. 15. §. 1. 61.*

Statutum, ut vassalli Dominis pro filia maritanda in singulari succurrant, an pro pluribus filiabus intelligatur? *1. 15. §. 3. 59.*

Statuta, seu ordinationes oppidorum juxta aliquos, nec fieri, nec confirmari, per Dominos inferiores possunt. *1. 28. 5.*

Nec per perpetuos Magistratus. *1. 28. 6.*

Statuta hujusmodi an saltim de consensu populorum annalia condere, possint Domini inferiores? *1. 28. 8.*

Statutorum confirmatio à Dominis inferioribus in ipsorum locis: non à Rege; est impetranda. *1. 28. 20.*

Sed quomodo id procedat? declara, *ut num. 89.*

Statutus aliter populi puniendi ab ipso Domino. *1. 28. 20.*

Declara *ut infra.*

Statuta generalia facere, est de Regalibus Principi Supremo omnino reservatis. *1. 28. 24.*

Statuta, seu ordinationes an, & quando mercatores, aut artifices condere, valeant? & quas causas comprehendant? *1. 28. 32.*

Statuta municipalia per Dominos inferiores, vel per alios facta, si irrationalia, & ambitiosa sint, nullo casu sustinenda. *1. 28. 36.*

Statutus hujusmodi vassalli obedire, non tenentur. *1. 28. 37.*

Sed ad principem recurrere, possunt. *1. 28. 38.*

Statuta irrationalia Domini inferiores facientes, puniendi. *1. 28. 39.*

Idem in statutis contra jus civile, aut Regium factis. *1. 28. 41.*

Statuere, non potest inferior contra legem superioris. *1. 28. 42.*

Statuta à se facta exequi possunt Domini inferiores, pœnis etiam ad id indictis. *1. 28. 45.*

Dummodo pœnæ immodicæ non sint; nec legalium pœnarum metas excedant. *1. 28. 46.*

Et quid, quoad pœnas capitales? *1. 28. 47.*

Et quid, circa has pœnas in Regno Neapolis servetur? *1. 28. 48.*

Statuta Dominorum inferiorum etiam reprobantur, si per illa supremo dominio, aut Superioritati Principis reservatis quidquam derogetur? *1. 28. 53.*

Statutus suis Collegiæ, aut oppida juri communi, aut Regio derogare, non possunt. *1. 28. 54.*

Lagomez de Fructibus.

Statuta Dominorum inferiorum sustinenda tantum, si secundum jus, vel præter jus sint: secus, si contra. *1. 28. 55.*

Statuere an, & quibus casibus populi nemini inferiori subiecti possint? *1. 28. 57.*

Quid, si jurisdictionem habeant, vel non? *Ibidem.*

Statuta an possint facere populi jurisdictionem non habentes pro rerum publicarum bona administratione, aut pro decisionibus causarum, recte justitiæ administratione? *1. 28. 57.*

Statuentes populi an etiam, pro suis statutis observandis, pœnas indicere, possint? *1. 28. 58.*

Statuta facere ad aquarum divisionem, montium conservationem, & similibus, administrationis est, non jurisdictionis. *1. 28. 59.*

Statuta Populorum rationabilia, non ambitiosa esse, debent. *1. 28. 60.*

Statuere, possunt Populi jurisdictione carentes in aliquibus casibus. *1. 28. 61.*

Primo, stante consuetudine: Et quid hodie circa id servetur? *1. 28. 62.*

Secundo, si specialem statuendi potestatem habeant. *1. 28. 63.*

Tertio, si pœnæ de consensu omnium vicinorum apponantur, qui invicem se ad statuti observationem obligent. *1. 28. 64.*

Pro executione pœnæ statuti per Populum jurisdictione carentem conditi, Judex ordinarius ad eundem. *1. 28. 65.*

Statuta, quæ condere, possint Populi, qui jurisdictionem possident? *1. 28. 66.*

Quid in Castris, Villis, aut Oppidis nullam propriam jurisdictionem habentibus, sed quæ alterius Civitatis Jurisdictioni subsum? *1. 28. 67.*

Statuta an facere, possint Doctorum, Artificum, mercatorum, & similibus Collegia circa ea, quæ ipsorum professiones, & officia respiciunt? & quid, si jurisdictione careant, vel eam per suos Consules exercent? *1. 28. 68.*

Statuta, maxime Doctorum, irrationalia, aut ambitiosa esse, non debent. *1. 28. 70.*

Per illa doctorandi plus solito circa sumptus gradus non sunt gravandi. *Ibidem.*

Statuta Collegiorum, mercatorum, artificum, & similibus an per Superiorem confirmari, debeant? *1. 28. 72.*

Statuta hujusmodi an in vim conventionis sustineri, debeant, etiam si Collegia statuentia nullam jurisdictionem habeant? *1. 28. 73.*

Statuta hæc an inter solos ipsos mercatores, vel artifices sint servanda, vel extendenda etiam ad alios extraneos? *1. 28. 75.*

Quid, si per Principem sint approbata? *1. 28. 76.*

Statutus mercatorum an sit standum, si in alio foro agatur, quàm ipsorum mercatorum? *1. 28. 77.*

Distinguitur inter statuta, quæ decisionem causarum respiciunt: & inter illa, quæ ad modum procedendi, vel ordinationem judiciorum pertinent. *Ibidem.*

Quid, si statutorum verba ad Consules, vel artificum Judices dirigantur, vel simpliciter sint prolata? *1. 28. 79.*

Statuta mercatorum, & artificum super rebus tantum, quæ ad artem spectant, condi, debent. *1. 28. 83.*

Statutorum mercatorum de materia plura remissivè. *1. 28. 84.*

Statuta in superioribus causis posse, fieri à Dominis inferioribus.

inferioribus, & aliis communitatibus absque Regia confirmatione, procedit tantum, si Princeps à loco absit, secus si ibi sit; nam tunc necessarium ejus confirmatio exigenda. 1. 28. 85.

Procedit hoc, maxime in Regia Curia. 1. 28. 86.

Servatur de praxi in nostro Supremo Senatu. 1. 28. 87.

Statuta per Dominos inferiores, & Populos per se solos absque aliqua Regia confirmatione posse, fieri in concernentibus bonorum publicorum rectam gubernationem, procedunt solum de jure communi. 1. 28. 88.

Statuta condendi facultatem an habeant Domini inferiores per se, jure Partitarum attento, vel requiratur ad id Populi consensus? 1. 28. 89.

Adducuntur, & declarantur *l. penult. tit. 1. Part. 2. & l. 12. tit. 1. Part. 1.* Ibid.

Quid, eodem jure, circa confirmationem statutorum in locis Dominorum inferiorum, an per ipsos, vel per Regem sint faciendae? 1. 28. 90.

Quid in vicis aut Castris alicujus Civitatis jurisdictioni subjectis, an ab ea sint confirmanda? 1. 28. 91.

Statuta Oppidorum, & Dominorum inferiorum hodie de jure Regio Recop. & de praxi indistinctè in Supremo nostro Senatu confirmantur. 1. 28. 92.

Statuendi potestas, quæ de jure Partitarum inferioribus Dominis de consensu Populorum competeat, in quibus rebus debeat, intelligit? 1. 28. 95.

Quid, si jurisdictionem exercent, & pro ejus exercitio statuere, velint? 1. 28. 96.

Statuta Oppidorum, vel Dominorum inferiorum in Regio Supremo Senatu, quæcumque illa sint, confirmanda sunt, ex *l. 8. tit. 1. lib. 7. Recop. & l. 14. tit. 6. lib. 3. Recop.* 1. 28. 97.

Corrigitur per has leges jus Partitarum in *dict. l. penult. & in l. 12. contra Parlador. Gutierrez. & Oter.* contrarium asserentes. 1. 28. 99.

Quid in statutis Vicorum, aut Castrorum alicui Civitati subjectorum, an in eis Regia confirmatio sit necessaria? 1. 28. 100.

Statuta Oppidorum, aut Dominorum inferiorum an executioni mandari possint ante quam per Supremum Senatum confirmantur: refertur Garcia, & Acevedo, in hac re dissensio. 1. 28. 101.

Quid, si statuta noviter sint facta, vel diù observata fuerint? 1. 28. 103.

Quid, si periculum sit in mora impetrandæ confirmationis? 1. 28. 104.

Statuta, Edicta, aut Banna, quæ per Oppida, vel inferiores circa bonam gubernationem fiunt super victualibus, & super aquarum divisione munditiæ viarum, & similibus an Regis, seu Supremi Senatus confirmatione indigeant? 1. 28. 105.

In horum statutorum executione celeritas maxima requiritur; nam periculum est in mora. 1. 28. 106.

Quid, si statuta hæc pro recta justitiæ administratione emittantur? 1. 28. 107.

Statuta hæc veniunt in consequentiam jurisdictionis concessæ, ut quid pro ejus exercitio necessarium. 1. 28. 108.

In his statutis emittendis Domini inferiores, etiam jure Partitarum attento, Populorum consensum expectare, non tenentur. 1. 28. 109.

Statuta hæc in quibus casibus, aut rebus Domini inferiores facere, possint? 1. 28. 110.

Statuta facere, possunt Domini inferiores, aut Populi pro rerum publicarum administratione, bonaque gubernatione justitiæ. 1. 28. 112.

Statuta facere possunt Domini inferiores circa victualium venditionem, viarum munditiem, officiorum electiones absque partialitate faciendas, ornatum publicum, & similia. 1. 28. 113.

Idem in Magistratibus inferioribus. 1. 28. 114.

Statuere, an possint Domini inferiores, vel alii Judices, ne frumentum, victualia, & alia res de territorio, aut loco extrahantur? 1. 28. 116.

Refertur negativa sententia. 1. 28. 117.

Idem in statuto salis extractionem prohibente. 1. 28. 119.

Admittitur hæc sententia sub quadam distinctione inter prohibitiones factas tempore abundantia, vel penuria. 1. 28. 125.

Statuta penuriæ tempore frumenti extractionem prohibentia an etiam ligent exteros ibi immobilia possidentes, quoad eorum fructus? 1. 28. 128.

Refolvitur affirmativè. 1. 28. 129.

Ratio principalis hujus resolutionis. 1. 28. 130.

An liceat extero saltim pro se, suaque familia frumentum extrahere? 1. 28. 131.

Statuta præfata an comprehendant verè ex loco extrahentem, vel etiam transeuntem per eum cum frumento? 1. 28. 132.

Statuta frumentum, aurum, argentum sericum, vel alias merces è Regno extrahi, prohibentia an Ecclesiasticas personas comprehendant? 1. 28. 133.

Quid in Regno Neapolitano, circa id, servetur? Ibidem.

Refolvitur affirmativè. 1. 28. 134.

Referuntur Sacræ Cardinalium declarationes, ut in Regno Neapolitano statuta hæc serventur. 1. 28. 136.

Quid, jure Regio circa id sit servandum *ad l. 1. tit. 18. lib. 6. Recop.* 1. 28. 139.

Statuta hæc publicam utilitatem, & commune Regni bonum respiciunt, ipsasque res afficiunt. 1. 28. 140.

Statuta frumenti extractionem prohibentia, an, penuria cessante, de consuetudine per Dominos inferiores indici, valeant? 1. 28. 142.

Et an aliquid, pro obtinenda licentia ejusdem consuetudinis ratione exigere, valeant? 1. 28. 143.

Statutorum, quæ ab oppidis fiunt circa victualium venditiones plura remissivè. 1. 28. 153.

Statuta, ut forensibus carius, quam vicinis, victualia vendantur, improbantur. 1. 28. 154.

Statuta Dominorum inferiorum circa rerum, aut fructuum vassalorum venditiones, in quibus casibus sunt servanda? 1. 28. 155.

Statuta, quibus victualium in Civitatem, vel territorium ingressus impediatur usque ad certum tempus, vel, nisi victualibus Civitatis prius venditis, an per Dominos inferiores, vel Civitates, possint fieri? 1. 28. 160.

Affirmativa sententia ex Mastrillo refertur. Ibidem.

Aviles in hac quæstione per Mastrill. relatus nihil ad rem facit. 1. 28. 161.

Declaratur, in quo casu loquitur? Ibidem.

Refolvitur negativè. 1. 28. 162.

Quid, stante Regia facultate, aut privilegio, quo hujusmodi statuta confirmantur? 1. 28. 164.

Servatur

Servatur id in aliquibus Regni Civitatibus *ex l. 32. tit. 18. lib. 6. Recop.* 1. 28. 165.

Differentia inter statuta frumenti extractionem tempore penuriæ prohibentia, & inter ea, quæ frumenti, aut victualium abundantia tempore prohibent extractionem. 1. 28. 166.

Statutum, ne vassalli immobilia exteris, sed solum convicinis vendant, an per Dominos inferiores possint fieri? vel requiratur Regia confirmatio? 1. 28. 167.

Refertur affirmativa opinio. Ibidem.

Refolvitur negativè. 1. 28. 168.

Ex eo nimis vassalli gravarentur. Ibidem.

Statutum hujusmodi si valeret, necessarium omnia immobilia in vassallos Dominorum inferiorum transferrentur. 1. 28. 170.

Ditescerent valde Dominorum inferiorum vassalli: & è contra Regii redderentur inopes; & ad tributa Regia exsolvenda inutiles. 1. 28. 171.

Augerentur vectigalia Dominorum inferiorum: & è contra, minuerentur Regia. Ibidem.

Statutum hoc improbat per *leges Regias l. 4. tit. 9. lib. 7. Recop.* 1. 28. 176.

Statutum, ne vicini incolatum, vel domicilium suum mutant absque Civitatis, vel Domini inferioris licentia an per Dominum, vel Civitatem fieri, possit? 1. 28. 177.

Refertur, ex aliquibus DD. affirmativa opinio. 1. 28. 178.

Refolvitur negativè. 1. 28. 184.

Ex eo libertas naturalis valdè infringeretur. 1. 28. 185.

Refertur, pro hac opinione notabilis Pragmatica, & autoritas DD. 1. 28. 186.

Comprobatur specificè hæc opinio ex *l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat.* 1. 28. 189.

Quid, stante, circa id legitima concordia, aut conventionem inter alia Oppida convicina? 1. 28. 190.

Annulantur quælibet in favorem Dominorum obligationes vassalorum circa hoc. 1. 28. 191.

Declaratur doctrina Luca de Penna circa hunc articulum. 1. 28. 195.

Loquitur is Author de antiquis Romanorum Colonis, seu adscriptitiis. Ibidem.

Dum de his loquitur, ad vassallos arguit: & de vassallis ratione territorii subjectis tantum est intelligendus. 1. 28. 200.

Statutum, ne Incolæ noviter ad Oppida venientes ad vicinitatem admittantur absque licentia Dominorum inferiorum, an ab eis possit, fieri? 1. 28. 208.

Refertur, & fundatur affirmativa opinio. 1. 28. 209.

Procedit, juxta aliquos, etiam si pro ingressu aliquid petatur? 1. 28. 210.

Quid, juxta hanc opinionem, si forensis diu in oppido habitaverit? 1. 28. 212.

Refolvitur pro contraria negativa opinio. 1. 28. 213.

Esset contra cujusque Populi utilitatem. 1. 28. 214.

Adducitur in specie pro hac sententia *l. 1. tit. 9. lib. 7. Recop.* 1. 28. 225.

Quid, si Dominis inferioribus præstandæ vicinitatis jus consuetudine, aut privilegio competat? 1. 28. 220.

Statuta in loca Domini inferiores, vel Populi cum jura

Laquez de Fructibus.

jurisdictione, aut sine ea emittere, valent: ad plures quæstiones remissivè. 1. 28. 227.

Statuta circa sumptus, & pompam funeris, & lugubres vestes emittere, valent. 1. 28. 228.

Statuta etiam facere, possunt super officialium electionibus, taxa mercedis mercenariorum, & super modo præstandi suffragia in Oppidi Concilio. 1. 28. 229.

Statuta facere, possunt super pascuis: plantatione montium; numero ovium pascendarum: custodia montium, vinearum, messium, & pecudum. 1. 28. 230.

Statuta condere, possunt super furnis, molendinis, venerationibus, & pascationibus. 1. 28. 231.

Statuta etiam condere possunt, ne de nocte mascaræ, vel similia fiant. 1. 28. 231.

Statuta aut banna possunt etiam facere, nequis post certam horam noctis deambulet sub aliqua pœna. 1. 28. 233.

Statutum arma de nocte deferre, prohibens sub aliqua pœna, an perpetuè, vel temporaliter tantum per Dominos inferiores, vel alios, emitti valeat? & ad alia plura circa personas, & arma in simili statuto comprehensa. 1. 28. 239.

Statutum, seu consuetudo laudabilis viget in aliquibus Oppidis; ne in feria V. & VI. majoris hebdomadæ (dum Sanctissimum Christi Domini Corpus in monumento manet) arma portentur: & ratio. 1. 28. 242.

Statuta circa jus pascendi an condi, valeant sub pœna, ut ex ovibus in alieno depascantibus, una ex quinque, aut decem capiatur? 1. 28. 254.

Quid, stante legitima consuetudine circa hanc pœnam indicendam? 1. 28. 257.

De hujusmodi pœnarum taxa in Regno Neapolis. Ibidem.

Pœnæ hujusmodi an forenses adstringant? 1. 28. 258.

Statuta locorum Dominorum inferiorum per Superiorem confirmata, an per ipsos Dominos revocari, possint? 1. 29. 1.

Refertur, & fundatur negativa opinio. 1. 29. 2.

Statuta hæc ipsius superioris confirmantis propria esse, videntur. 1. 29. 3.

Statutum Papale dicitur statutum per Papam confirmatum. 1. 29. 5.

Statuta Collegiorum per Superiorem confirmata, non possunt alterari autoritate Collegiorum. 1. 29. 6.

Refertur, & fundatur affirmativa opinio. 1. 29. 8.

Adducitur, pro ea, text. in *cap. cum accessissent, de constitut.* ubi statutum per Papam confirmatum de certo numero Canonicorum, per Canonicos revocari, potest. Ibidem.

Adducitur etiam text. in *l. omnium, Cod. de testament.* Ibidem.

Statuta per Oppida facta à Dominis inferioribus confirmata, per ipsa oppida absque Dominorum consensu possunt revocari. 1. 29. 9.

Adducitur etiam pro hac opinione, text. in *cap. dilectus, de præbend.* 1. 29. 10.

Refertur aliorum opinio distinguentium inter populorum statuta, quorum confirmatio non necessarium, sed ad majorem firmitatem eorum à Principe impetratur; & inter illa, quæ necessarium superioris confirmationem requirunt: & quid in utroque casu? 1. 29. 11.

Quid in hujus distinctionis ultimo casu, quoad statutorum interpretationem? 1. 29. 12.
 Et quid, si per hujusmodi revocationem ad jus commune statutorum dispositio reducatur? 1. 29. 13.
 Quid etiam in ultimo casu, si hujusmodi statuta commune bonum, vel tantum statuentium utilitatem respiciant? 1. 29. 14.
 Quam magna apud antiquiores circa nostram principalem quaestionem dubietas fuerit? 1. 29. 15.
 Quid Bald. in ea senserit? ad plures distinctiones. 1. 29. 17.
 Quae fuerit in hac quaestione antiquiorum Doctorum omnium resolutio? 1. 29. 18.
 Resolvitur indistincte pro affirmativa sententia. 1. 29. 19.
 D. Covarr. & Menchac. et si pro eadem sententia, resolverint; nimis tamen breviter. 1. 29. 20.
 Diluuntur argumenta in contrarium objecta. 1. 29. 21.
 Declarantur text. in l. 1. C. de veter. jur. encl. & cap. cum inferior, de majorit. & obedient. 1. 29. 22.
 Respondetur secundo argumento superioris negativae sententiae. 1. 29. 33.
 Exponitur text. in dict. l. omnium. C. de testament. 1. 29. 39.
 Et text. in dict. cap. dilecto, de prebend. 1. 29. 41.
 Ex text. in dict. cap. cum accessissent, de constit. 1. 29. 40.
 Statuta per Populum facta, & per ejus Dominum confirmata non à Domino, sed tanquam à Populo facta, habenda. 1. 29. 26.
 Statutorum confirmationes à Principe factae sapiunt naturam, & vim habent privilegii. 1. 29. 28.
 Statuta revocandi Populos potestatem habere, pro ut utilius sibi expedire, judicent, publicum bonum respicit. 1. 29. 33.
 Statutorum per revocationem plerumque ad jus commune revertitur. 1. 29. 34.
 Statuta Populorum, si confirmationem necessarium, vel tantum ad majorem firmitatem, requirant, vel, si publicam utilitatem, aut statuentium tantum commodum respiciant, an per Populos propria autoritate revocari, valeant? 1. 29. 37.
 Quid, si non solum Populorum statuentium; sed etiam convicinatorum commodum respiciant, an in revocatione, istorum quoque consensus requiratur? 1. 29. 44.
 Statuta Collegiorum, aliarumve Communitatum, an, & quando per ipsa Collegia, aut Communitates revocari, valeant? 1. 29. 45.
 Quid, si per fundatores fuerint condita? Ibidem.
 Statuta Populorum, si jurata inveniantur, an adhuc per Populos, non obstante juramento, revocari, possint? 1. 29. 46.
 Reicitur Bart. & aliorum antiquiorum distinctio inter statutum simpliciter tantum juratum; vel cum in eo contenta jurantur: & plene circa istas duas formas. 1. 29. 50.
 Quae differentia in istis casibus juxt. Bart. intellectu assignanda sit inter spiritualia, & temporalia? 1. 29. 52.
 Statuta an per Populos, vel per Dominos inferiores revocari, possint, stante in Principis confirmatione, clausula irritante? 1. 29. 53.
 Affirmativa sententia adducitur. 1. 29. 54.

Resolvitur pro negativa. 1. 29. 56.
 Comprobatur hæc resolutio per text. in cap. dilecto, de prebend. Ibidem.
 Reicitur D. Covarruv. & antiquiorum ad hunc text. intellectus pro affirmativa sententia. 1. 29. 57.
 Statuta laicorum, ex quibus aliis, Clericis maxime, aut pia causa commodum sequitur, libere revocari possunt, juxta aliquos. 1. 33. §. un. 26.
 Declaratur, quomodo hoc procedat? 1. 33. §. un. 29.
 Quid stante causa ingratitude, vel alia justa ad revocationem? 1. 33. §. un. 30.
 Statutum frumenti extractionem prohibens, an comprehendat farinam? 2. 1. 64.
 Statuentium mens in statutis, & ipsorum statutorum finis, & ratio spectanda. 2. 1. 84.
 Stipendium.
 Stipendia medii temporis præstari, debent militibus à malitia injuste, & sine causa missis, & postea restitutis, ad text. in l. ex causa desertionis, ff. de re milit. 1. 25. §. un. 136.
 Secus, si sponte militiam deseruerint, aut causam missioni dederint. 1. 25. §. un. 37.
 Limita, si plenissime fuerint restituti, ut si stipendia præteriti temporis præstati Princeps jubeat. 1. 25. §. un. 138.
 Stipendia integra sunt præstanda injuste carcerato, vel à latronibus detento, aliave causa militare impedito. 1. 25. §. un. 139.
 Idem in militibus stipendiariis, qui servire parati absque eorum culpa non serviunt. 1. 12. §. un. 140.
 Et in militibus, absque sua culpa, apud hostes detentis. Ibidem.
 Stipendia absentiae temporis præstanda militi de licentia Ducis recedenti, ad text. in l. hac lege. Cod. de proxim. sacror. scrinior. lib. 12. 1. 25. §. un. 144.
 Stipendium debetur Judicibus, qui de licentia Regia pro propriis negotiis se absentaverint. 1. 25. §. un. 145.
 Stipendium debetur Correctoribus, qui de licentia Civitatis absunt. 1. 25. §. un. 146.
 Stipendium debetur Doctores, vel alii cuilibet stipendiario absentis, vel aliter in officii exercitio de licentia Superioris cessanti. 1. 25. §. un. 147.
 Stipendium debetur Canonico, vel alii beneficiato de licentia Capituli, Superioris, vel Regia, absentis. 1. 25. §. un. 148.
 Et in verbo Salarium.
 Stramentum.
 Stramentum quid sit? & an sit in fructu? 1. 4. 47.
 Strata.
 Stratam publicam securam habere in suis locis Domini inferiores tenentur; maxime, si in eodem loco pedagia, aut portagia percipiunt. 1. 24. 60.
 Studere.
 Studendum cum alacritate, & jucunditate, monet Imperator Justinianus. 1. 34. 5.
 Studiosi, sive Scholares.
 Studiosi, sive Scholares pauperes gratis bachalareari, licentiarum, & doctorum, debent. 1. 25. §. un. 43.
 Studiosi, sive Scholares, si tres famulum certa mercede conduxerint, accedente alio Scholari, merces famuli augenda. 1. 25. §. un. 93.
 Subdiaconus.

Subdiaconus. Subdiaconatus.
 Subdiaconatus Officium Papa, aut Episcopo celebrante, Imperatores, Reges, & alii Principes Superiorem non recognoscetes pluries exercuerunt. 1. 30. §. 1. 77.
 Subdiaconi loco Imperatorem de novo consecratum Pontifici celebranti calicem, & patenam cum hostiis offerre, multi referunt. 1. 30. §. 1. 78.
 Subdiaconatus officium exercuerunt Imperatores, & Reges speciali tantum privilegio. 1. 30. §. 1. 90.
 Hoc maxime fuit receptum in primis Ecclesiae temporibus, cum subdiaconatus inter Sacros Ordines non numerabatur. 1. 30. §. 1. 91.
 Subdiaconatus quando inter Sacros Ordines fuit receptus? 1. 30. §. 1. 92.
 Declarantur, & concordantur jura in cap. quicumque 70. distinct. & in cap. Ministri 81. distinct. & in cap. multis de etat. & qualitat. & in cap. miramur, de serv. non ordinand. cum aliis. Ibidem.
 Subdiaconis matrimonium recentioribus Ecclesiae temporibus fuit interdictum, ad text. in cap. si quis eorum 32. distinct. 1. 30. §. 1. 93.
 Subditus.
 Subditum, & non subditum quem esse, implicat. 1. 17. 56.
 Subsidium.
 Subsidium charitativum ex oblationibus, anniversariis, & similibus emolumentis non debetur. 1. 33. 28.
 Substitutus.
 Substitutum nominandi facultate uti non potest Dominus, vel alius jurisdictionem exercens ratione criminis suspensus. 1. 16. 11.
 Successio.
 Successio in bonis Curatorum Parochialium apud nos in aliquibus Regni Oppidis Episcopis debetur. 1. 33. 57.
 Luctuosa hæc successio nuncupatur. Et quid ejus nomine præstari, soleat? Ibidem.
 Successio hæc Luctuosa ad Collectorem Rev. Camer. Apostolicæ; aut ad ejus generalem fructuum conductorem Sede vacante, spectat. Ibidem.
 Successio, vide in verbo transversales.
 Sumptus.
 Sumptus in justitiæ administratione facti per quem solvi, debeant? 1. 21. 79.
 Quid in privatis Judicibus, aliisve justitiæ officialibus, unde hujusmodi sumptus facere, debeant? 1. 21. 80.
 Quid si Judices perpetui, vel temporales sint? 1. 21. 83.
 Superioritas.
 Superioritas Regia excepta intelligitur etiam cum amplissimis clausulis, jurisdictione concessa, & donatarius Regi concedenti subditus remanet. 1. 17. 11.
 Superioritatis jus, & altum dominium in eo præcipue consistit, ut à quibuscumque inferiorum gravaminibus ad Principem appellari, possit. 1. 17. 18.
 Superioritatis jura contra alienationes tam ex privilegio, quam ex præscriptione DD. resolventes adducuntur. 1. 17. 20.
 Superioritatis jura nullo unquam tempore præscribuntur. 1. 17. 21.
 Superioritatis jura alienationes nec juramento confirmantur. 1. 17. 22.
 Lagomez de Fructibus.

Superioritatis jura alienationes, quodcumque velit Princeps, potest, & debet, revocare. 1. 17. 23.
 Superioritatis jura alienationes revocari, possunt, etiam si favore Ecclesiarum fuerint facta. 1. 17. 24.
 Superioritatis jus, vel altum dominium non posse præscriptione, etiam immemoriali, quæri, declaratur, ut procedat erga subditos, ut tales se gerentes: secus si ut liberi, & ab omni jurisdictione exempti acquirant. 1. 17. 56.
 Superioritas consistit principaliter in cura claudendi portas Castri, ipsiusque claves retinendi. 1. 24. 92.
 Supplicatio Secunda.
 Supplicatio secunda cum pena M. D. dupplatum in causis nobilitatis apud nos non admittitur. 1. 21. 140.
 Supplicium.
 Supplicia etiam in cadavera exercenda, ut poenarum metu, & horrore terreantur ceteri. 1. 21. 160.
 Supremus rerum conditor.
 Supremus rerum conditor res, & tempora mirae varietate, sive intermissione, aut mutatione pro hominum vitæ levamine composuit. 1. 34. 13.
 Supremus Senatus.
 Supremum Castellæ Senatuum cujuslibet operis pii protectorem esse, probatur ex cap. filii, vel nepotibus 16. quæst. 7. 1. 32. §. 2. 19.
 Sylva.
 Sylvarum, forestarum, aut montium circa conservationem magna cura habenda. 1. 6. 3.
 Sylvarum caduaria & non caduaria distinctio, ut illæ in fructu sint; secus istæ. 1. 6. 9.
 Sylva cadua quid sit? 1. 6. 15.
 Sylva, ut dicatur cadua, quid requiratur? Ibidem.
 Sylva, ut cadua sit, destinatio ad cætionem requiritur. 1. 6. 18.
 Sylva, si pasturæ pecorum, & simul lignorum cætionem deserviat, quid sit attendendum? Ibidem.
 Sylva aliqua, ut cadua appellatur, an necessarium sit, quod brevi tempore germinet, vel sufficiat, ut tardius germinet? 1. 6. 19.
 Sylva, ut cadua dicatur an renascentia ex radicibus requiratur? 1. 6. 20.
 Sylva cadua, quoad cætionem, emphytheuta, maritus, aut possessor majoratus boni viri arbitrio uti, debent. 1. 6. 28.
 Sylva cadua cætio ad fructum, non ad destructionem, est facienda. 1. 6. 29.
 Sylvam caduam, vel non caduam non possunt stirpare emphytheuta, maritus, possessor majoratus, nec in aliud genus fructuum ejus statum mutare. 1. 6. 30.
 Sylva non cadua arbores in fructu non imputantur. 1. 6. 35.
 Sylva non cadua est, quæ non ad cædendum, sed ad alios usus habetur. 1. 6. 34.

T.

Tabellionatus. Tabellio.

Tabellionatus officium emptum, vel à Rege concessum cum protocollis in successores transit, per eos

eos exercendum, vel per substitutos, ex speciali concessione. 1. 9. 18.

Tabellionum ad visitationes Judices Syndicatores in toto Regno per Principem sunt mittendi. 1. 16. 125.

Tabelliones creandi potestatem an Duces, Comites, alique Domini inferiores in suis terris habeant? 1. 19. 1.

Refertur opinio affirmativa in favorem Dominorum. 1. 19. 2.

Tabelliones possunt creare Episcopi jurisdictionem temporalem exercentes. 1. 19. 3.

Tabelliones creare, possunt Domini inferiores in Regno Aragonum. 1. 19. 4.

Tabelliones, juxta aliquos, voluntariam jurisdictionem exercent. 1. 19. 6.

Tabelliones, juxta aliquos, Judices Chartularii appellantur. 1. 19. 7.

Tabelliones nullam jurisdictionem exercere; nec chartularios Judices esse, verius est. 1. 19. 9. & 10.

Opinio superior affirmativa fundatur alia ratione; quoad Notarios saltem ad judicialia. 1. 19. 12.

Refertur contraria negativa opinio, nempe, quod Domini inferiores non possint creare Tabelliones. 1. 19. 12.

Tabellionum creationes inter Regalia annumerantur. 1. 19. 13.

Quæ consuetudo, circa hoc, vigeat in Regno Neapolit? 1. 19. 14.

Adducuntur, & concordantur contrariæ decisiones Neapolitanæ. 1. 19. 15.

Distinguitur, pro vera concordia, inter jus commune, & Regium. 1. 19. 16.

De jure communi procedit affirmativa opinio. Ibidem.

De jure Regio distinguitur inter Tabelliones ad acta judicialia, vel extra judicialia, seu ad instrumenta conficienda; & quoad primos procedit negativa opinio: quoad secundos vero affirmativa. 1. 19. 17.

Adducitur, pro hac resolutione, l. 3. tit. 19. Partit. 3. 1. 19. 18.

Comprobatur etiam Doctorum autoritate. 1. 19. 19.

Rejicitur contraria doctrina Bovadillæ. 1. 19. 21.

Tabellionum circa creationes faciendas, vel non, quid apud nos de consuetudine fervetur? 1. 19. 22. & 23.

Tabelliones ad judicialia creare, possint Dominos inferiores, declaratur? 1. 19. 24.

Tabelliones etiam ad extra judicialia per Dominos inferiores ex consuetudine, aut privilegio creati, possunt. 1. 19. 25.

Probatur hæc resolutio, quoad privilegium. 1. 19. 26.

Non sufficit generalis concessio, sed requiritur specialis. 1. 19. 27.

Etiam si Castrum cum omnibus suis pertinentiis, & omni jure, quod ibi Princeps habet, & cum aliis generalissimis clausulis concedatur. 1. 19. 30. & 31.

Tabellionum creationes ad Dominos inferiores pertinent, stante legitima consuetudine, aut præscriptione. 1. 19. 36.

Idem in oppidis, aut universitatibus. 1. 19. 37.

Tabellionum ad creationem cujus temporis possessio in possessorio sufficiat? & differentia inter possessorem, & proprietatis judicium ad jura

Regia in l. 10. tit. 1. lib. 7. ordinament. & l. 4. §. & 8. tit. 2. lib. 7. Recop. 1. 14. 41.

Declaratur, hæc jura Regia procedere non solum in oppidis, aut Civitatibus, sed etiam in Dominis inferioribus. 1. 19. 42.

Tabelliones examini subiiciuntur apud nos, & approbantur in supremo Senatu, vel in Regiis Chancellariis: l. 2. & 5. tit. 25. lib. 4. Recop. declarantur. 1. 19. 43.

Etiam si per Dominos inferiores creentur. Ibidem.

Tabelliones exactè examinandi; ne eorum ignorantia totus mundus litibus repleatur. 1. 19. 44.

Tabelliones per Dominos inferiores creati, & in Senatu examinati, dumtaxat in suo territorio suum munus exercere, possunt. 1. 19. 45.

Nisi per Regium Senatum titulus exercendi in toto Regno eis concedatur. 1. 19. 47.

Tabellio Regis in spiritualibus se ingerere, nequit. 1. 19. 46.

Tabelliones per Dominos inferiores creati, an saltem inter Dominorum subditos, extra eorum territorium instrumenta possint, conficere? 1. 19. 48.

Tabelliones generales per Dominos inferiores creati, non possunt, sed per ipsum Regem. 1. 19. 49.

Intelligitur in hoc casu constit. un. for. Regn. Aragon. lib. 4. de decret. Notar. 1. 19. 50.

Nec suffragatur Dominis consuetudo circa eos creandos. 1. 19. 52.

Tabelliones generales per Regem creati utrum in terris Dominorum inferiorum exercere, possint? 1. 19. 53.

Stante in oppidis certo designato numero Tabellionum alii ad instrumenta, vel ad cæteros actus, non admittuntur. 1. 19. 54.

Sed licet instrumenta per eos confecta in prædictis casibus nulla sint, contractus tamen in eis contenti per alias probationes, possunt probari. 1. 19. 55.

Taberna.

Tabernam alterius pro vino emendo qui frequentavit: in posterum eam frequentare, non est cogendus. 1. 15. §. 4. 26.

Nisi, stante Tabernæ domini prohibitione, & frequentantis acquiescentia. 1. 15. §. 4. 27.

Tauri.

Taurorum nostra agitatio an in diebus festivis sit permittenda? 1. 34. §. 4. 109.

Temporale.

Temporalia debentur administrantibus spiritualia. 2. 7. 19.

Termini. Termini Rotundi.

Terminorum visitatio cujus expensis sit facienda? 1. 25. §. un. 190.

Terminorum rotundorum probatio, & si requirat prohibitionem juris aquandi, pacendi, & similibus, in aliquo tamen ex his probata præscriptio est servanda. 1. 7. 88.

Terminos rotundos facere nostræ Leges prohibere, & in quo isti termini consistant? 1. 7. 80.

Terminos rotundos facere apud nos quid sit, & an privatis liceat? 1. 7. 87.

Termini rotundi circa probationem ex privilegio traditur distinctio. 1. 7. 89.

Textus.

Text. in l. respondit 14. §. Hares, ff. de usur. l. 24. §. Idem respondit, ff. ad l. Falcid. contrariatur cum text. in l. de dote 58. §. Hæreditatem, l. mulier. 22.

22. §. Sed enim 3. vovf. præterea, ff. ad S. C. Trebell. 1. 8. 11.

Tertia.

Tertiarum concessionem per Pontifices factæ nostris Principibus quomodo sustineantur? 2. 7. 41.

Nihil spiritualitatis ex his concessionibus Principes sæculares habent, sed meram fructuum temporalitatem. Ibidem.

Testandi facultas.

Testandi facultas an per Dominos inferiores ratione jurisdictionis concedi, possit incapacibus? 1. 21. 268.

Testes.

Testium bona fama an specialiter in immemoriali sit Probanda? 1. 15. §. 4. 120.

Testium bona fama, quoties lex, vel statutum eam requirit, specialiter est probanda. 1. 15. §. 4. 121.

Quid si testes notæ fidei, & æstimationis sint ob ipsorum qualitatem, dignitatem, aut conditionem? 1. 15. §. 4. 24.

Testibus examinandis Domini inferiores prohibentur, assistere. 1. 18. 24.

Testium animus de facili subvertere, possit Dominorum præsentia. Ibidem.

Teatrum.

Teatrales repræsentationes, & recreationes, voluptuosæque eorum commoda describuntur, remissivè. 1. 34. §. un. 2.

Antiquiores, maximè Romani, ex hominibus jocularibus, thymelicis, & similibus hæc oblectamenta capiebant. Ibidem.

De his, & comædiarum recitationibus tractatum seorsim conscripsit Author. Ibidem.

Therma.

Thermarum, quæ in loco publico sunt, cuilibet aditus, seu usus patet. 1. 5. 111.

Thermis in publicis se abluentes Princeps statuere potest, ut quid pro eo solvant. Sed melius faciet, si earum usum liberum omnibus relinquat. Ibidem.

Thermæ plures, sive salutifera balnea, iniquo vectigali eis indictis, divinitus exaruerunt, & eo sublato, liberoque usu omnibus concessio, ut aenea, emanare redierunt. 1. 5. 112.

Thermæ, quamplurimæ, sive salutifera balnea in nostra Hispania sunt pro diversis morbis expellendis, sed eorum usus liber omnibus relinquatur. 1. 5. 113.

Thermarum, seu balneorum plura remissivè; & quod alia sint naturalia: alia artificialia; frigida, calida, sudatoria, sulphurea, & alia diversa? 1. 5. 114. & 2. seqq.

Thermæ, & balnea Romanorum mirâ culturâ, & arte, profusoque sumptu fuerunt. 1. 5. 117.

Thermæ Diocletiani stupendæ magnitudinis, & artis referuntur. 1. 5. 122.

Thermæ Badentes in campaniâ celebratissimæ incrementum propter eorum inhonestatem. 1. 5. 131.

Thermarum istarum voluptas, & turpitudine propter scæminarum, virorumque concursum. 1. 5. 132. & 133.

Thermæ, seu Balnea naturaliter calida, sulphurea, nitrosa, & similia salutaria pro expellendis morbis magni in Republica habenda, & curanda. 1. 5. 137.

Et in verbo *Balneum*.

Thesaurus.

Thesaurorum circa materiæ cognitionem aliqua generalia prænotantur. 1. 11. 1.

Thesaurus quid sit? 1. 11. 2.

Theauri nomine venit, non solum pecuniæ, sed cu-

juslibet rei vetus depositio. 1. 11. 3.

Thesaurus dicitur fortunæ donum seu beneficium. 1. 11. 6.

Theaurum inventori cedere, debere, quia ipsi Deus dedit, notant aliqui. 1. 11. 7.

Thesaurus, ut quid dicatur, duo requiruntur. 1. 11. 8.

Thesaurus non dicitur recentior pecuniæ depositio. 1. 11. 9.

Thesaurus non dicitur pecunia recentior inclusa in sigillo domus, in qua invenitur: Secus, e contra, si vetustior sit. 1. 11. 14.

Thesauro cum aliquo instrumento reperto, ex quo constet, quis absconderit: quid juris? 1. 11. 15.

Theauri inventor nullam præscriptionem objicere potest hæredibus ejus, qui pecuniam abscondit. 1. 12. 16.

Thesaurus possessus non censetur per fundi, vel domus possessorem. Ibidem.

Theauri si de requisitis ad habendum illum pro tali, non constet, pecunia semper alicujus hominis præsumitur. 1. 11. 17.

Theauri qualitate probata, alleganti, pecuniam à majoribus suis absconditam, incumbit ejus rei probatio. 1. 11. 18.

Thesaurus de jure communi, cujus sit? 1. 11. 19.

Thesaurus, si in loco publico, sacro, aut Religioso invenitur, quid juris sit? 1. 11. 20.

Thesaurus an sit habendus, seu numerandus inter fructus fundi? 1. 11. 21.

Distinguitur inter jus commune, & Regium. 1. 11. 22.

Thesaurum in fructu fundi connumerandum, fundatur de jure communi. 1. 11. 23.

Theauri emolumentum fundi occasione provenit. 1. 11. 25.

Thesaurus in fundo Majoratus repertus per possessorem, ipsimet irrevocabiliter competit: Et quid, si per tertium invenitur? 1. 11. 29.

Thesaurus in fundo emphytheusis per emphytheutam inventus ipsi emphytheutæ irrevocabiliter competit; & quid si per alium? 1. 11. 30.

Thesaurus in fundo feudali per feudatarium inventus, ipsi feudatario irrevocabiliter competit. 1. 11. 31.

Thesaurus in fructu fundi non connumerari, resolvitur. 1. 11. 35.

Thesaurus in fundo dotali inventus ad maritum non pertinet; sed uxori est reservandus. 1. 11. 36.

Thesaurum pro dimidiâ tantum colonus lucratur. 1. 11. 38.

Thesaurus est, quid diversum à fundo. 1. 11. 40.

Thesaurus nec fundi pars est; nec ab eo pendere, dicitur. 1. 11. 41.

Thesaurum in fructu non esse, DD. resolvers referuntur. 1. 11. 42.

Thesaurum inventum per fructuarium, ipse tantum pro dimidiâ parte lucratur. 1. 11. 43.

Thesaurus, cum in fructu non sit, cur possessori majoratus, emphytheute, & feudatario competat? 1. 11. 49.

Thesauro in quolibet loco reperto, jure nostro Regio, quarta tantum pars inventori assignatur. 1. 11. 50.

Thesauro in fundo alieno per tertium invento, quarta pars inter inventorem, & dominum fundi dividenda. 1. 11. 52.

Index Rerum

Theſaurum in publico, vel Civitatum loco tantum inventum ad Fiſcum Regium ex jure Regio pertinere, aliqui defendunt, qui tamen reprobantur. 1. 11. 53.

Theſauri magnæ quantitatis reperti non integra quarta pars, ſed juſtum præmium inventori officio Judicis eſt assignandum, 1. 11. 54.

Theſauri de generali Regnorum, & Provinciarum conſuetudine inter Regalia habentur. 1. 11. 57.

Theſauri circa acquisitionem jura municipalia plurimorum Regnorum referuntur. 1. 11. 58.

Theſaurus in Gallia Fiſco Regio, vel Domino inferiori, in cuius territorio invenitur, adjudicatur. Ibidem.

Theſauri circa acquisitionem, quid in Regn. Neapol. ſervetur? 1. 11. 59.

Theſauri Subterranei Vomeris icſtu profundiores jure Saxonico ad merum, & mixtum imperium in ſiſto Ducatu habentem pertinent: idemque in Britania ſervatur. 1. 11. 60. & 61.

Theſaurus in aliquibus Britannia locis de conſuetudine inter inventorem, & Dominum fundi, & Dominum territorii dividitur. 1. 11. 62.

Theſauri acquiſitio ſecundum jus commune in Regno Luſitanæ procedit. 1. 11. 63.

Theſauri acquiſitio quomodo in Indiarum Regnis procedat? 1. 11. 65.

Thinnorum piſcatio.

Thinnorum Hiſp. Atunes ex piſcatione in Bætica pluſquam quadraginta millia ducatorum in ſingulis annis Dux Metimnæ Sydoniæ redigit. 1. 12. 16.

Thurificare. Thurificatio.

Thurificari an debeant Domini inferiores poſt Clerum in Eccleſiis ſuorum locorum? 1. 30. §. 1. 108.

Thurificandi quo ordine, & quibus icſibus ſint Domini inferiores? & alia de hac prærogativa in Eccleſiâ Cathedrali, Collegiata, & Parochiali. 1. 30. §. 1. 109.

Thurificatio, quibus icſibus fieri debeat Canonicis, Dignitatibus, & Presbytero celebranti ad differentiam Dominorum inferiorum? 1. 30. §. 1. 111.

Et quid in Magiſtratibus, & oppidi Gubernatoribus? 1. 30. §. 1. 112.

Et quid in Judicibus Dominorum inferiorum ſit ſervandum? 1. 30. §. 1. 113.

Thurificatio mulieribus de jure non debetur. 1. 30. §. 1. 126.

Thurificatio quibus icſibus Patronis, necnon Magiſtratibus; ac Dominis inferioribus locorum ſit exhibenda? 1. 32. §. 1. 13.

Titulus.

Tituli Dominus de magno honore, & præeminentiâ, & quibus debeatur; plura remiſſivè. 1. 30. 145.

Et de ejus origine. 1. 30. 146.

Titulus hic in ſcriptis, apud nos, ſolum Regi debetur. 1. 30. 147.

Titulus apud nos de Senoria vel Excellentiâ, quibus debeatur? & quando præciſè, vel permiſſivè? 1. 30. 150.

Tituli Illuſtrium, ſuper Illuſtrium, ſpectabilem, Clariſſimorum, & alii antiquitati maximè cogniti, quibus, apud nos, & apud alias nationes, competant? 1. 30. 155.

Tortura.

Torturis inſigendis prohibentur Domini inferiores aſſistere. 1. 18. 24.

Tortura, ut inſigatur ex proceſſu informativo, Do-

mini inferiores ſuis officialibus mandare, nequeunt. 1. 18. 26. & 29.

Quid in cauſis arduis, & atrocioribus? 1. 18. 29.

Torturam an poſſint inferre Supremi Magiſtratus, aut Regiæ Audientiæ ex proceſſu informativo? 1. 18. 18. & 29.

Tractare.

Tractanda non ſemper debent eſſe omnia utilia; ſed aliqua pro oblectamento admiscenda. 1. 34. 2.

Transactio.

Transactio ſuper jure decimarum inter Eccleſiam, & laicos abſque Apoſtolico aſſenſu, & abſque Episcopali aſſenſu inter Eccleſiaſticas perſonas ſubſtineri, nequit. 2. 7. 36.

Transactio interpoſita ſuper fructibus, aut commoditatibus decimarum tenet abſque prædictis conſenſibus. 2. 7. 38.

Transactio etiam tenet, & fortius, ſuper decimis præteritis. 2. 7. 39.

Eadem diſtinctio ſervanda quoad tranſactiones initas inter parochos. 2. 7. 40.

Transverſales.

Transverſalium ſucceſſio ad ſiſci excluſionem, utrum ad quartum gradum tantum, vel ultra decimum, ſit admittenda? 1. 27. 113.

Et ponantur, & concordantur, l. 6. tit. 13. Partit. 6. l. 3. tit. 9. l. 9. tit. 10. lib. 1. Recop. 1. 27. 114.

De jure Canonico intra quos gradus tranſverſales Fiſcum Eccleſiaſticum excluſant? 1. 27. 118.

Exponitur etiam, l. 12. tit. 8. lib. 5. Recop. 1. 27. 119.

Tribunal.

Tribunal ſpeciale eſt in Regno Neapolis Magna Curia Sicilæ appellatum, ubi de ponderibus, aut menſuris cognoscitur. 1. 16. 94.

Tribunalia Regia rectè per vaſſallos adiri poterunt, ſi Domini inferiores, ſeu eorum Judices in inſtantiis, quæ eis competunt, aditi juſtitiam eis denegaverint, vel eam adminiſtrare, omiſſerint. 1. 17. 123.

Tribunal in alieno territorio, invito Domino, conſtituere, in Domini injuriam vertitur. 1. 18. 71.

Tributum.

Tributa per Dominos inferiores abſque Regia facultate indici non poſſunt. 1. 14. §. un. 33. & ſeq.

Tributa ſunt de Regalibus: eaque dumtaxat Principibus Superioribus imponere, licet. 1. 14. §. un. 38. cum ſeq.

Tributa, quibus de cauſis, & requiſitis concurrentibus imponi, debeant? ad conſenſum Regni: Curiarum convocationem apud nos: necnon, & in Germaniâ, Galliâ, aliisque pluſibus Provinciis requiſitam. Ibidem.

Tributorum ad impositionem, apud nos, imminente neceſſitate, Curiarum convocatio non eſt expectanda, ſi periculum ſit in morâ: nec ſi Procuratorum conſenſus injuſtè denegetur. 1. 14. §. un. 43.

Tributorum ad impositionem de Curiarum convocatione plura remiſſivè. 1. 14. §. un. 44.

Tributa an Civitates indicare, poſſint? 1. 14. §. un. 46. 172. & in verbo *Donativa*.

Tributa an imponere, liceat Civitatibus, vel oppidis, non expectata Regia facultate in cauſa neceſſitatis belli, peſtis, vel alio ſimili? 1. 14. §. un. 53.

Tributa an imponere, liceat Civitatibus, vel oppidis abſque Regiâ facultate ad ſolutionem debiti Regiâ facultate contracti. 1. 14. §. un. 53.

Tributorum

& Verborum.

Tributorum remiſſio, ut nec impositio, per inferiores Dominos fieri, non valet. 1. 14. §. un. 54.

Tributa Regia per Dominos inferiores directè, vel indirectè minui, non debent. 1. 14. §. un. 55.

Tributa Regia ſolvere tenentur Domini inferiores pro vaſſallis ob nimiam eorum tyrannidem ab oppidis fugatis, & ob id diminuta. Ibidem.

Tributorum remiſſio eſt de Regalibus ſupremæ poſtati reſervatis. 1. 14. §. un. 56. cum ſeq.

Tributorum remiſſio artium Doctoribus, vel Medicis ipſius oppidi, aliſve certis perſonis benè per Dominos inferiores concedi, poteſt. 1. 14. §. un. 59.

Tributorum remiſſio certis perſonis an per Civitates, vel Dominos, de conſuetudine immemoriali fieri, poſſit? 1. 14. §. un. 61.

Tributorum, ſive Gabellarum inter impositionem: & inter remiſſionem; interque indictionem collectarum inter ipſos cives, assignatur ſingularis differentia, quoad præſcriptionem. Ibidem.

Tributa quælibet, aut vectigalia Principis privilegio inferioribus Dominis, vel aliis, competere, poſſunt. 1. 15. §. 2. 5.

Tributa Regia, aliaque jura Regalia aliter, quàm ex juſtiſſimis cauſis, & meritis conceſſa, ad Regium dominium revocanda; vel ſaltem moderanda juxta merita, & cauſa oneroſa modum. 1. 15. §. 2. 17.

Maximè ſi in minore ætate Regis fuerunt conceſſa, vel ad inſtantiam Privati. 1. 15. §. 1. 18.

Tributa nova imponere, Dominis inferioribus non licet, imò prohibitum id eſt. 1. 15. §. 3. 7.

Tributorum novas exactiones Princeps ſine legitima cauſa inferioribus concedere, non poteſt. 1. 15. §. 3. 34.

Tributa nova, aliſve impositiones vaſſallis indicare, non ſolum prohibentur Domini; ſed etiam jam impositas, in quantitate, vel in modo augere. 1. 15. §. 3. 37.

Tributum paſſagii, aut portagii an Dominis inferioribus competat? 1. 21. 196.

Tributa hæc inter Regalia, ut cætera vectigalia, referenda, reſolvitur. 1. 21. 197.

Quid in Regno Neapolit. quoad ipſius Barones, ſervetur? 1. 21. 198.

Plura remiſſivè circa hæc tributa paſſagii, aut portagii quando, & à quibus, & ex quibus rebus ſolvi, debeant? 1. 21. 199.

Tributa hæc, apud nos, an præſcriptione immemoriali per privatos poſſint, quaeri? 1. 21. 200.

Tributa hæc an privilegio acquiri poſſint? & quid ſi in libris, ſeu Codicibus Regiis inſcriptum id privilegium non inveniat. 1. 21. 201.

Tributorum immunitas propter duodecim liberos aliſve de cauſis an per Dominos inferiores ratione juſriſdictionis concedi, valeant? 1. 21. 246.

Quid in Regno Neapolis? 1. 21. 248.

Tributorum immunitatem Domini inferiores in ſuis terris novis incolis concedere, non poſſunt, ut ex Regiis, ad ſua oppida tranſeant? 1. 21. 249.

Tributorum immunitates, apud nos, in Aula Gubernii Supremi Senatus conceduntur. Ibidem.

Tributa nulla pro murorum, fortalitorum, aut Caſtorum reparatione per Dominos inter ſubditos indicenda; ſed ſuis ſumptibus id facere debent. 1. 24. 82.

Adducitur, ad hoc, l. 1. tit. 18. Partit. 2. 1. 14. 83.

Tributorum immunitate an gaudeant parentes, aut fratres Clerici alteriſve exempti cum eo habitantes? 1. 26. 80.

Refertur affirmativa opinio. 1. 26. 81.

Idem in Sociis in communione viventibus, quorum alter eſt exemptus. 1. 26. 82.

Contraria negativa ſententia refertur. 1. 26. 83.

Distinguitur, pro concordia. Primò inter tributa realia, aut patrimonialia: & inter illa quæ vicualibus indicuntur. 1. 26. 84.

Secundò diſtinguendum inter parentes, ſeu fratres non exemptos, qui tamen nulla propria bona habent, & inter eos, qui habent proprium patrimonium, & in communi, aut ſocietate cum exemptis vivunt. 1. 26. 85.

Tributorum patrimonialium ad exactionem, quis familiæ caput ſit? inſpiciendum. 1. 26. 87.

Tributi ad exactionem parentes inopes cum filio habitantes non familiæ capita, ſed familiares exempti potius reputandi. Ibidem.

Idem, quoad iſtas perſonas in noſtro tributo ſiſſarum, & millionum eſt tenendum. 1. 26. 88.

Tributorum millionum, & ſiſſe immunitate an gaudeat pater ex perſona filii Clerici inopis cum eo viventis. 1. 26. 89.

Tributorum quoad immunitatem, quid ſervetur, ſi exempti, & non exempti patrimonialia utraque habentes ſimul habitent, & æquè principaliter expendant? 1. 26. 90.

Fundatur opinio, ut non exempti immunitate exemptorum gaudeant. 1. 26. 91.

Si in hoc cauſa non exempti tributi nomine aliquid ſolverent, exemptorum portiones tangerent, contra eorum immunitatem. Ibidem.

Negativa ſententia, hoc eſt, ut non exempti ſolvere, debeant, ſuperfundatur. 1. 26. 94.

Tributorum exactio in prædicto cauſa quomodo à non exemptis debeat, fieri, ut exemptorum portiones non tangerent? 1. 26. 99.

Quid apud nos in praxi ſervetur? 1. 26. 106.

Quid in tributo ſiſſarum, & Millionum. 1. 26. 107.

Et quid, ſi non exemptus pro omnibus etiam exemptis tributi nomine expendat de communi? 1. 26. 108.

Quid in tributo ſiſſe, aut millionum, ſi fratres laici propria bona habentes cum fratre Clerico habitent, & ab eo liberaliter, vel ex capitulatione matrimoniali alantur? 1. 26. 109.

Et in verbo Hoſpitiium.

Tributa Principis nullo prætextu minuire, poſſunt Domini inferiores. 1. 28. 175.

Tributa nulla alia, quàm ex floribus in aliquibus Provinciis Principi penduntur. 1. 34. 79.

Triftitia.

Triftitia sæpè animis, & ingeniis ex nimia reſtictione generatur. 1. 34. 9.

Triticum.

Triticum nomen quid, & quos fructus ſignificet? 2. 1. 28.

Triticum verbum dupliciter ſumitur: in genere: & in ſpecie. 2. 1. 29.

Triticum verbum quid in genere ſumptum comprehendat? 2. 1. 30.

Triticum verbum quid in ſpecie ſumptum comprehendat? 2. 1. 31.

Triticum verbum, ſi ſimpliciter accipiatur, quid comprehendat? 2. 1. 32.

Tritici nomine an & quâdo hordeum, avena, millium, favæ, & alia legumina comprehenduntur? Ibidem.

Triticum verbum ſimpliciter prolatum, ipſum tantum triticum in ſpecie, non hordeum, nec legumina, comprehendit. Ibidem.

Tritici

Tritici appellatione communis usus loquendi triticum in specie denotat. 2. 1. 36.

Tritici plures species sunt, quæ sub tritico in specie sumpro comprehenduntur, & de earum differentia. 2. 1. 39.

Tritici species habetur filigo. 2. 1. 40.

Triticum est genus subalternum alia genera inferiora, seu individua continens. 2. 1. 42.

Triticum furto furripuisse si aliquis accusetur, si non triticum, sed hordeum, aut avenam furatum fuisse, probetur, an puniri, debeat? 2. 1. 48.

Tritici debitor an farinam præstando liberetur? 2. 1. 77.

Tritici mensura certa debita, pro quolibet modio in Civitatem adportato, Episcopo, vel alii, an ex farina adportata debeatur? 2. 1. 80.

Tritici extractionis prohibitio an ad panem coctum extendatur? 2. 1. 89.

Tumba.

Tumbas amobiles in propriis sepulturis habendi jus ex permissione tacita Episcopi in favorem privatorum, ut merè facultativum, præscribi, non potest. 1. 15. §. 4. 7.

Turres.

Turrium Civitatis reparatio an Domini jurisdictionis, vel potius oppidi expensis sit facienda? 1. 21. 76.

Tutor.

Tutor donationes etiam favore piæ causæ ex bonis pupilli facere, non potest. 1. 31. §. 6. 4.

Tutores minorum defensiones non propriis, sed minorum expensis facere, tenentur. 1. 32. §. 2. 46.

Tutores quoad decimam ipsis debitam de redditibus pupilli, vide in verbo *Decima tutoris*.

Tybicen.

Tybicen quidam Chorizantes juvenes, & puellas carminibus obscænis, & turpibus ad saltationes concitans fulmine ictus à Dæmonibus fuit adportatus. 1. 34. §. un. 72.

Tyrannus.

Tyranni sunt, qui ob feram interfectam hominem morte, vel aliâ pœnâ corporali damnant. 1. 12. 151.

V.

Vas.

Vasa sacrata non licet attingere hominibus non sacratiss. 1. 30. §. 1. 56.

Vassallus.

Vassallorum Dominis inferioribus nullum jus in pascuis publicis competit amplius, quàm cæteris civibus. 1. 7. 42.

Vassallorum Domini inferiores in pascuis publicis habent vicem duorum civium. 1. 7. 43.

Vassallorum Domini inferiores in pascuis publicis nihil cæteris vicinis præjudicare, possunt. 1. 7. 44.

Vassalli de jure communi nullis muneribus, collectis, aut præstationibus Dominis inferioribus adstringebantur. 1. 14. §. un. 2.

Nec si Domini Ecclesiastici sint. 1. 14. §. un. 3.

Vassalli nullo jure tenentur, lignum grossum torâ nocte cremandum in vigiliâ Nativitatis Domini, vel in primo die anni adportare. 1. 14. §. un. 12.

Limita in vassallis angariis, & parangariis. 1. 14. §. un. 13.

Vassalli non sunt cogendi in Dominicâ Palmarum Dominis ramos deferre. 1. 14. §. un. 14.

Nec quid aliud in recognitionem domini. 1. 14. §. un. 15.

Vassalli in prima die Maii arborem, vulgò *Mayo*, gallinis plenum, aliisve avibus, vel rebus compositum Dominis offerre, non tenentur. 1. 14. §. un. 16.

Vassalli non tenentur, offerre flores Dominis in die Sanctissimi Corporis Christi Domini, vel in alia festivitate. 1. 14. §. un. 17.

Vassalli non debent compelli ad servitia plaustrorum, lignave portanda ad ædificia, vel focularia Dominorum, vel ad similia onera personalia, nisi sint angarii, & parangarii. 1. 14. §. un. 18.

Vassalli non tenentur ad aliquod donativum tempore nativitatis filiorum Dominorum. 1. 14. §. un. 19.

Nec tempore nuptiarum ipsorum Dominorum. 1. 14. §. un. 20.

Vassalli non tenentur contribuere pro filiabus Domini maritandis: nec pro Domino à captivitate redimendo; nisi de consuetudine, aut jure speciali id debeatur. 1. 14. §. un. 24.

Vassalli in Dominorum nuptiis, filiorumve ipsorum nativitate choreas, vel alias demonstrationes facere in signum lætitiæ, non sunt compellendi. 1. 14. §. un. 25.

Præfata omnia genus sunt tributorum. 1. 14. §. un. 35.

Vassallos Principi subjectos à Regalibus oppidis ad propria allicere, tributorum remissione, vel aliis immunitatibus eis concessis Dominis inferioribus non licet. 1. 14. §. un. 55.

Vassalli ut pro filiabus Domini maritandis contribuant, quarumdam Provinciarum legibus municipalibus statuitur. 1. 15. §. 1. 5.

Statuta hæc non solum pro primâ, vel unicâ filia, sed pro secundâ, & ulterioribus filiabus intelligi, debent. 1. 15. §. 1. 6.

Quid, si statutum simpliciter pro filiâ maritandâ in singulari loquatur, an etiam pro pluribus vassalli astringantur? 1. 15. §. 1. 7.

Vassalli adstringuntur Dominis subvenire; stante statuto pro filiabus maritandis, etiam si in uno anno plures maritaverit. 1. 15. §. 1. 13.

Vassallis in casu prædicto aliqua dilatio conceditur, si inopiâ laborent. 1. 15. §. 1. 14.

Vassalli, jure communi attento, ad nulla donativa, vel adjutoria pro filiabus maritandis: Domino ab hostibus redimendo, & similibus tenentur. 1. 15. §. 1. 56.

Vassallorum pro libertate in gravaminibus contra Dominos in dubio respondendum est. 1. 15. §. 1. 64.

Vassallos, maxime Burgenfaticos, servitiis, & oneribus pro filiabus maritandis, & similibus, non aliter Dominis adstringi, quàm si ex Regia concessione, aut immemoriali consuetudine sit permissum, comprobatur ex aliquibus Doctorum auctoritatibus. 1. 15. §. 1. 7, & 78.

Curandum valdè Dominis vassallorum de hac immemoriali consuetudine probanda. 1. 15. §. 1. 80.

Vassalli *feodales*, quæ servitia jure nostro Partitarum Dominis debeant? 1. 15. §. 1. 8.

Vassalli Dominorum inferiorum Regni Aragonum Burgenfes sunt, magisque quàm feudales, nostris correspondent. 1. 15. §. 1. 87.

Vassallorum pauperum gravaminibus misereri, semperque eos adjuvare omnes, maxime Advocati, ex communi voto adstringuntur. 1. 15. §. 1. 98.

Vassal.

Vassallorum instrumenta, aut conventiones ad favorem Dominorum inferiorum in præjudicium propriæ libertatis nullius momenti sunt. 1. 15. §. 3. 12.

Præcipue circa servitia personalia exhibenda. 1. 15. §. 3. 13.

Vassallorum pactiones, aut recognitiones, quibus vassallos, & tributarios alterius se constituunt, nullo jure subsistunt. 1. 15. §. 3. 14.

Nec ipsis: nec eorum filiis instrumenta, & conventiones hæc præjudicant, etiam si juratae sint. 1. 15. §. 3. 15.

Vassalli Principi Superiori subjecti in favorem Domini inferioris sine superioris licentia se tributarios facere, aut aliter gravare se, non possunt ob præjudicium Principis. 1. 15. §. 3. 16.

Vassalli unius protectioni, aut defensionem alterius sine Domini licentia, aut consensu subijci non possunt. 1. 15. §. 3. 17.

Proprius quippe Dominus ex hoc injuriâ, & contumeliâ afficeretur. 1. 15. §. 3. 18.

Vassalli alterius defensionem, & protectionem querentes pro ea aliquid solvere, aut contribuere oportebit, quod in magnum Domini cedet præjudicium. 1. 15. §. 3. 19.

Vassalli ex hoc efficientur minus potentes ad sui Domini tributa exsolvenda; & ipsius necessitates sublevandas. 1. 15. §. 3. 20.

Vassallos extraordinariis impositionibus non vexari, nec pauperiores reddi; sed eos locupletes habere, plurimi interest ad commodum Principis Superioris. 1. 15. §. 3. 22.

Vassalli divites sunt Principis nervi, substantia, & thesaurus. 1. 15. §. 3. 24.

Vassallorum impositiones, & servitorum exactio, & super eis vassallorum cum Dominis pactiones non aliter, quàm Regio assensu confirmatae subsistunt. 1. 15. §. 3. 33.

Vassallorum cum Dominis super jam debitibus impositionibus conventiones indistinctè subsistendas judicat Valeron; super novis vero non, nisi ex justa causa, qui tamen rejicitur. 1. 15. §. 3. 36. & 37.

Valeron opinio solum in Dominis Superioribus procedere, declaratur. 1. 15. §. 3. 38.

Vassallorum *feudalium*, & Dominorum pacta, aut conventiones initæ in initio traditionis territorii, aut soli circa aliqua tributa solvenda, servanda sunt. 1. 15. §. 3. 47.

Etiam in *luctuose* impositione. 1. 15. §. 3. 48.

Sed, ultra conventum, nihil aliud à vassallis Domini desiderare, debent. 1. 15. §. 3. 51.

Vassallorum *feudalium* circa istas conventiones post terrarum, seu feudorum traditionem quid dicendum? 1. 15. §. 3. 53.

Vassallorum Burgenfaticorum conventiones cum Dominis circa tributa imponenda an subsistunt? 1. 15. §. 3. 54.

Vassallorum conventiones, seu pacta circa impositiones, vel donativa Dominis exsolvenda, tanquam odiosa, restringi, debent. 1. 15. §. 3. 55.

Vassallorum pacta inita circa servitium pro Dominorum filiabus maritandis, an pro prima tantum filia, vel etiam pro ulterioribus sint intelligenda? & quid, si pro filia in singulari sint celebrata? 1. 15. §. 3. 56. & 57.

Et quid, si duo condomini sint, & unusquisque unam filiam habeat? 1. 15. §. 3. 58.

Vassalli, ex veriori resolutione, non sunt compellendi accedere ad *furnum*, vel *molendinum* Domini inferioris eo, quod immemoriali tempore ea frequentaverint. 1. 15. §. 4. 20. & seqq.

Cavetur id specialiter in Regno Neapolitano, *Reg. Pragmatic. 14. sub titul. de Baronibus. 1. 15. §. 4. 25.*

Vassallis sæpè Oppidorum Domini nimis infestis: avaritia pleni: Lupi rapacissimi, & sanguinariis esse, solent. 1. 15. §. 4. 31.

Vassalli miseri Dominorum prætensionibus resistere, non audent. 1. 15. §. 4. 32.

Vassalli, *Solariegos*, vel demansatâ, majori subjectione; quam *Burgenfes* Dominis subsunt. 1. 15. §. 4. 109.

Vassalli hujusmodi majoribus oneribus, ac servitiis in compensationem solatii, sive territorii accepti in favorem Dominorum gravari, solent. 1. 15. §. 4. 111.

Vassallorum quælibet impositiones, vel servitia, ut plurimum nimis onerosa, & contra libertatem illorum tendunt, notorieque injusta, & exorbitantia per Doctores habentur, & tamen in eis immemoriam admittunt. 1. 15. §. 4. 171.

Vassallorum servitia personalia *angaria*, & *parangaria*, unncupata sordida, & vilia onera apud feudistas sunt: nimirumque vassallorum libertatem infringunt. 1. 15. §. 4. 176.

Vassallis parangariis ad alias terras indistinctè se transferre, non licet; nec angariis, nisi ad terras Domaniales. 1. 15. §. 4. 178.

Nec Clericari eis permittitur. 1. 15. §. 4. 179.

Dicunturque servituti species. 1. 15. §. 4. 181.

Et tamen immemoriali ista servitia angaria, & parangaria per Dominos præscribuntur. 1. 15. §. 4. 183.

Vassalli, si Regia Tribunalia per saltum adire, possent, omnibus Judicibus secundarum causarum Dominorum, faciliter istorum jurisdictionem eluderent, & ab eis se eximere possent. 1. 17. 110.

Vassalli terrentur ob reverentiam Dominorum coram eis agentes. 1. 18. 3.

Vassallis, aut aliis, de una Provincia ad aliam persequendarum litium causâ exire, nimis grave, & durum: ob litium sumptus, itinerum pericula, & alia. 1. 18. 73.

Vassallos de una Provincia ad aliam Domini inferiores: exire, cogentes increpanur. 1. 18. 74.

Vassalli an in causis appellationum extra propria loca, aut territorium per Dominos extrahi, valeant? 1. 18. 81.

Quid, stante pro Dominis consuetudine; 1. 18. 83.

Vassalli plerumque Dominis adversantur. 1. 24. 95.

Vassalli an, & quando à terris Dominorum recedere, & in alias se transferre, possint? 1. 25. 18.

Quid circa hoc in Regn. Neapolit. servetur? 1. 25. 19.

Vassalli *feudales* aliquibus servitiis personalibus adstringuntur ex natura feudi absque Regia concessione, aut consuetudine. 1. 25. 39.

Vassalli *Burgenfatici* nullis servitiis personalibus Dominis absque Regia concessione, aut consuetudine adstringuntur. 1. 25. 60.

Vassalli *feudales* tenentur ad colendas terras feudi, putandas vineas, & ad similia rusticalia. 1. 25. 61.

Vassalli feudales tenentur ad plaustra, & animalia pro servitiis feudalibus intra feudi territorium. 1. 25. 64.

Vassalli feudales non tenentur ad prædicta onera, aut servitia feudalibus extra territorium feudi, nisi parum ab eo divertantur. 1. 25. 65.

Limita

Limita in vassallis Principis Supremi, quibus ad hæc servitia, etiam extra fines Regni, ad bellum uti, possunt. 1. 25. 66.

Vassallos possunt Magistratus inferiores, urgente necessitate, ad hæc servitia compellere. 1. 25. 70.

Vassallum cogi, non possunt ad servitia inhonesta. 1. 25. §. un. ex num. 13.

Vassalli cogi, non possunt per Dominos inferiores, ut uxores, vel filias suas mittant, ad saltandum, vel aliud simile, quod honestatem non sapiat, vel eis periculosum sit. 1. 25. §. un. 18.

Neque Pro-Rex id facere, potest. 1. 25. §. un. 19.

Vassalli non possunt cogi, sua animalia Dominis tradere pro insolito servitio. 1. 25. §. un. ex num. 22.

Vassalli, quoad ipsorum personas servitia solum per ipsos præstari, solita Domino exhibere, tenentur. 1. 25. §. un. 31.

Vassalli servitia Dominis præstari solita, si pauci sint, cæteros onerant, quibus injungi debent. 1. 25. §. un. 33.

Vassallorum, stantibus aliquibus personis operas suas locare, solitis; an isti soli servitia personalia Dominis debita subire, debeant? 1. 25. §. un. 32.

Vassalli gravantur, si non æqualiter inter omnes prædicta servitia dividantur. 1. 25. §. un. 35.

Vassallorum paupertas, eos immunes reddit à servitio feudali. 1. 25. §. un. 36. & 37.

Vassallorum paupertas eos immunes reddit ab aliis muneribus personalibus, & patrimonialibus, ad locum facultates, l. eos, C. de his, qui muner. lib. 10. 1. 25. §. un. 38.

Intellige in paupere, qui summâ inopiâ premittitur. 1. 25. §. un. 39.

Vassallis servitia, onera, & tributa non secundum capita, sed secundum eorum patrimonia, & sic per æs, & libram sunt dimetienda. 1. 25. §. un. 51.

Vassalli propriis laboribus, sive operibus vacantes ad servitia feudalia non sunt extrahendi. 1. 25. §. un. 78.

Vassallos ad certum exercitium, vel laborem conductos in alium majoris laboris implicantes Domini inferiores damnantur. 1. 25. §. un. 91.

Vassalli à Dominis inferioribus conducti pro epistolis ferendis, vel alia re simili, certa mercede pro qualibet die constituta, regulatis certis leucis in singulis diebus, si brevius iter peregerint, salarium eis non ad diem, sed ad leucarum computationem, est solvendum. 1. 25. §. un. 116.

Vassallis laborantibus in terris Dominorum inferiorum merces est solvenda, licet de ea nihil fuerit conventum. 1. 25. §. un. 152.

Refertur Regia Pragmat. Reg. Neapolit. circa taxam salarii vassallorum, qui Baronibus servierint. 1. 25. §. un. 158.

Vassallos parangarios pauperes an compellere, possint Domini inferiores ad servitia feudalia, non soluta illis mercede? 1. 25. §. un. 214.

Vassalli parangarii an extra territorium, ad servitia feudalia, non soluta mercede, teneantur? 1. 25. §. un. 216.

Vassallorum mercedis solutio non debet per Dominos differri, sed diem, vel ad finem cujuslibet hebdomadae, aut mensis, secundum consuetudinem, est solvenda. 1. 25. §. un. 217.

Vassalli Solariegos magis, quam cæteri, suis Dominis adstringuntur. 1. 26. 16.

Vassalli angarii, & parangarii multis servitiis, & operibus personalibus Baronibus tenentur, remissive. 1. 26. 18.

Vassalli pingues Principis nervi. 1. 28. 173.

Et optimus thesaurus. 1. 28. 174.

Vassallus an migrare, liceat de unius Baronis Oppido ad alterius locum? & an & ad quid teneatur Baro eos recipiens? 1. 28. 178.

Et quid, si ob servitiam Domini recesserint? 1. 28. 179.

Vel, si territorium proprii Domini sterile sit? 1. 28. 180.

Vel ratione belli? 1. 28. 181.

Vel ex causa pestis? 1. 28. 182.

Vel si Dominus debitam custodiam non adhibuerit? 1. 28. 183.

Constituitur, circa hoc, differentia inter vassallos feudales: & inter vassallos Burgenfaticos. 1. 28. 192.

Vassalli feudales non tantum ratione jurisdictionis, sed territorii etiam Domino subjiciuntur: Burgenfes verò solum ratione jurisdictionis. 1. 28. 193.

Vassalli Burgenfes liberioris sunt conditionis, quam feudales, nec tam gravioribus oneribus Dominis subjiciuntur. 1. 28. 194.

Vassalli, quos dicimus, Solariegos, an relicta terra, ad alia loca, Dominis invitis, recedere, possint? 1. 28. 201.

Vassalli, ut litem Domino moveant, an prius debeant, Regem consulere? 1. 30. 156.

An sufficiat, quod venia per vassallos, ad id impetretur? 1. 30. 177.

Vassalli Dominorum inferiorum an non solum Dominis, sed, & ipsorum uxoribus, filiis, fratribus; substitutis; locum tenentibus, & similibus, opera, & tractamenta obsequialia, & similia exhibere, debeant? 1. 30. §. 3. 1. & 2.

Vassallis pœna imposita, si quid contra Dominum faciant, habet etiam locum, si contra filium Domini faciant. 1. 30. §. 3. 25.

Vassalli nostri Solariegos nuncupati inter quos vassallos sint annumerandi? 1. 32. §. 3.

Vassallus feudatarius servitia Domino præstare tenetur, adhuc super feudi fructibus exequutione facta. 2. 4. 103.

Vecarius.

Vecarii Domus à quo sit facienda? 1. 21. 95.

Quid in Neapol. servetur? 1. 21. 97.

Vectigalia.

Vectigalia magna, seu redditus ex unguentis, quæ ex arboribus distillantur in aliquibus Provinciis percipiuntur. 1. 4. 55.

Venatio. Venari. Venator.

Venatio est nomen generale tres species continens; & quæ sit unaquæque earum? & de ipsarum differentia. 1. 12. 19.

Venationis aliquæ minus principales differentia traduntur. 1. 12. 20.

Venationis principales species ferè quoad omnia inter se conveniunt: & de una ad aliam sumitur argumentum. 1. 12. 21.

Venatio terrestrium ferarum semper apud Principes, & nobiles magni habita fuit. 1. 12. 22.

Venatio ferarum est bellicarum expeditionum verissima imago. 1. 12. 23.

Venationis in exercitio juvenes frigori, æstui, fami, aliisque laboribus afluunt, belloque robustiores, & aptiores redduntur. 1. 12. 24.

Venationes

Venationes insectari adolescentes, Plato, Licurgus, & alii Philosophi in suis Rebus-publicis jubebant. 1. 12. 26.

Venationis in exercitio plurimi Principes, & magni Duces prima rudimenta militiae habuerunt, & frequenter huic exercitio se dederunt. 1. 12. 27.

Venationis moderatus usus prodest sanitati. 1. 12. 28.

Venationis usus mentem à pravis, & otiosis cogitationibus avocatur. 1. 12. 29.

Venatoris mens ab aliis negotiis semper aliena, & huic exercitio intenta. 1. 12. 30.

Venationem, ut otio averfam per Deos inventam aliqui Ethnici voluerunt. 1. 12. 31.

Venationis exercitium optimum contra inhonestas cogitationes remedium. 1. 12. 32.

Venationis à nimio exercitio uxorati abstinere, debent. 1. 12. 33.

Venationis temperati usus multa commoda referuntur, remissive. 1. 12. 34.

Venationis usus laudatio intelligitur, si cum moderamine, & temperantia exercetur: Secus si immodicè. 1. 12. 35.

Venandi immodicum studium in Principibus, & Magnatibus reprehenditur: & quare? 1. 12. 36.

Venationis ex immoderato Principum studio multa publica mala profluunt. 1. 12. 37.

Venationibus frequenter dediti homines crudeles, horridi, sanguinolenti, studiorumque destructores plerumque efficiuntur. 1. 12. 39.

Venationibus frequenter dediti transformantur in belluas. 1. 12. 40.

Venationibus frequenter dediti omne patrimonium in hoc exercitio consumunt. 1. 12. 41.

Venatio temperatè, & recreationis causâ sumpta honesta, & laudabilis admodum Principibus habetur. 1. 12. 43.

Venationis nomine crudelitas, & tyrannis designatur in aliquibus Sacrae Paginae locis, quæ declarantur. 1. 12. 44.

Venandi causa fundum ingredientem jure dominus fundi prohibet, ingredi. 1. 12. 51.

Venationes, & piscationes agri pignori dati non aliter creditor in sortem debet imputare, quam si agri fructus in eis consistant. 1. 12. 59.

Venari, injustè quem prohibens tenetur ad interesse, si venationis redditus, juxta solitum, certi sunt; secus, si incerti. 1. 12. 60.

Venandi causa fundum ingredientem quare dominus prohibere, possit? 1. 12. 64.

Venandi causa fundum ingredientem dominus prohibere potest, nisi de generali contraria consuetudine constet: si tamen ingressus fiat absque præjudicio segetum: vel, levatis fructibus. 1. 12. 68.

Venationem prohibendi causa *Terminos rotundos*, non potest quis facere. Ibid.

Venationes, piscationes, & aucupia de jure naturali, aut gentium sunt; & sic omnibus communia. 1. 12. 104.

Venationis, & piscationis usum in locis communibus, sive publicis communem esse DD. resolvunt, qui referuntur. 1. 12. 106.

Venationis, & piscationis circa prohibitiones communi errore Principes procedere, dixerunt aliqui. 1. 12. 109.

Venationis, & piscationis prohibitiones, nec in vim legis generalis subtinendas alii dixerunt. 1. 12. 111.

Venationis, & piscationis prohibitiones, nec, contra *Lagomez de Fructibus.*

suetudine stante, servandas alii defendunt. 1. 12. 112.

Venationes, & piscationes in publicis locis de generali consuetudine per Principes non recognoscetes Superiorem possunt, prohiberi. 1. 12. 115.

De hac consuetudine in Gallia, Sicilia, Neapoli, & Germania. 1. 12. 116.

Venationes, & piscationes publicorum locorum Regio nomine locandas, aut vendendas, aliqui consulant pro Regio Aërario augendo, qui tamen reprobantur. 1. 12. 117. & 118.

Venationes publicorum locorum, si per Principem locarentur, multi ex agricolis, & artificibus ad venationes conducti, à suis officiis, & ab agricultura retraherentur. 1. 12. 119.

Venationis, & piscationis jus omnibus liberum patere, quomodo intelligendum? 1. 12. 121. & 122.

Venationes, & piscationes locorum publicorum rectè per Principem prohiberi, posse, aliquibus exemplis concluditur. 1. 12. 126.

Venationis, & piscationis publicorum locorum prohibitiones per Principem factæ dupliciter intelliguntur, & limitantur. 1. 12. 127.

Venationis, & piscationis hujusmodi prohibitiones, quod non omni tempore, & loco fiant: sed publica utilitate id exigente. 1. 12. 128.

Venationes, piscationes, & aucupia justissimè tempore factus, & nutritionis, & in tempore nivis prohibentur. 1. 12. 129.

Venationis, & piscationis prohibitiones per Principem factæ rectè procedant, si ex justa causa fiant. 1. 12. 131.

Venationes, & piscationes prohibendi plures causæ referuntur. 1. 12. 133.

Venationis, & piscationis prohibendi justa causa est, ne agricolæ, aliive Reipublicæ officiales à suis officiis avertantur. Ibidem.

Venationes, & piscationes rectè prohibentur ob metum latrociniorum, quibus memora usu armorum facile infestantur. 1. 12. 134.

Venationes, & piscationes rectè prohibentur, ut vitentur jurgia, & contentiones. 1. 12. 135.

Venationes, & piscationes rectè prohibentur tempore, quo divina audiri, debent. 1. 12. 136.

Venationes majorum animalium rectè popularibus interdiciuntur, ut nobilibus reserventur. 1. 12. 137.

Venationes, & piscationes in aliquibus sylvis, & fluminibus, ad Principis recreationem destinatis rectè prohibentur. 1. 12. 138.

Venatio, & piscatio cum certis instrumentis, restrictioribus rebus, & aliis artificiis rectè prohibetur. 1. 12. 139.

Venationis, & piscationis emolumenta jure naturæ, aut gentium omnibus communia sunt; omnesque moderatè, & tamquam socii in eorum usu nos gerere, debemus. 1. 12. 140.

Venandi, & piscandi plura instrumenta nostris legibus reprobata referuntur. 1. 12. 141. & 143.

Venationis prohibitiones ad feras nocivas non extenduntur. 1. 12. 147.

Venatoribus vulpium nostris legibus, & per Concilia oppidorum præmia assignantur. 1. 12. 148.

Venationis prohibitionis pœnæ, nec corporales, neque aliter acerbæ esse, debent. 1. 12. 150.

Nisi contra prohibitionem pluries quis in ejus contemptum venari, inveniatur. 2. 12. 152.

Venationum prohibitionibus an Ecclesiasticæ personæ comprehendantur? 1. 12. 154.

k

Venanti

Venanti Clerico contra prohibitionem invento, canes, retia, & alia venatoria instrumenta auferri, possunt. 1. 12. 155.

Venatio quando licita, vel illicita sit Clericis? 1. 12. 158. & seq.

Venationis severa Divi Augustini censura. 1. 26. 161.

Venator nullus Sanctus in Sacra Pagina invenitur: Piscatores multi. 1. 12. 162.

Venatio ferarum nocivarum quando Clericis licita sit? 1. 12. 163.

Venationes, piscationes, & aucupia in terris Dominorum inferiorum non sunt in fructu jurisdictionis inferioris; nec circa eas Domini inferiores aliquod jus habent, nec edicta pœnalia, nec proclamata prohibitiva possunt, emittere. 1. 12. 166.

Referuntur DD. id in Neapoli, Sicilia, Gallia, Germaniâ, & aliis Provinciis procedere, affirmantes. 1. 12. 167.

Et idem in nostra Hispaniâ, in Castellâ, Aragoniâ, & Lusitaniâ. 1. 12. 171.

Venationes, & piscationes privatas: defensas, vel forestatas ipsi solis apertas Dominis inferioribus facere, non licet. 1. 12. 168.

Nec suis vassallis reservatas concedere. 1. 12. 169.

Nec aliquam partem venationis, aut piscationis à vassallis exigere. 1. 12. 170.

Venationes, & piscationes non posse per Dominos inferiores prohiberi vassallis, procedit in publicis locis; secus in locis privatis ipsorum Dominorum. 1. 12. 174.

Venationes, & piscationes an justis de causis Domini inferiores in suis terris possint, prohibere? & quæ causæ ad hoc justæ censentur? 1. 12. 175.

Affirmativa sententia refertur. 1. 12. 176.

Adducitur negativa. 1. 12. 177.

Resolvitur pro affirmativa. 1. 12. 179.

Venationis, & piscationis conservationem Domini inferiores in suis locis curare, tenentur. 1. 12. 180.

Venatio, & piscatio ex justâ causâ publicam utilitatem respiciente rectè per Dominos temporales prohibetur. 1. 12. 181.

Venationis, & piscationis prohibitionibus ex justâ causâ factis, non restringitur vassallis piscandi, aut venandi jus, sed potius conservatur. Ibidem.

Venandi, & piscandi modos, & instrumenta nociva Civitates, seu Magistratus per sua edicta prohibere, possunt. 1. 12. 183.

Venationes, & piscationes in omnibus ferè Regnis, & Provinciis per sua jura municipalia certis temporibus, & cum damnosis instrumentis prohibentur: quas prohibitiones rectè per sua edicta Domini inferiores exequuntur. 1. 2. 185.

Venationes, & piscationes non posse per Dominos inferiores prohiberi: limitatur dupliciter. 1. 12. 186.

Primo limitatur, ut non procedat, si Regia concessione prohibendi facultas competat; & agitur de hac concessione. Ibidem, & numer. sequentibus.

Venationes, aut piscationes prohibendi facultas cuilibet privato ex privilegio competere, potest. 1. 12. 188.

Venationes, vel piscationes prohibendi facultas quam Regiam concessionem requirat? 1. 12. 190.

Requiritur specialis concessio. 1. 12. 191.

Venationes, & piscationes prohibendi facultas non censetur justâ, concessio oppido cum mero, & alto imperio; neque cum alta, & infima jurisdictione. 1. 12. 192.

Venandi, aut piscandi jus nihil commune cum jurisdictione habet. Ibidem.

Venationes, & piscationes prohibendi facultas an data censetur, concessio territorio cum venationibus, & piscationibus? & plenè de hujus clausulæ intellectu. 1. 12. 193.

Venationum, & piscationum jura, & alia publica in territorii concessionibus, oppidis, quibus fuerunt deputata, reservata censentur. 1. 12. 196.

Venationes, & piscationes prohibendi facultas, si expressè concedatur, est servanda. 1. 12. 198.

Nisi Oppidum, vel alius tertius privilegio anteriori, vel præscriptione jus venandi, vel piscandi quæsitum habeat. Ibidem.

Venationes, aut piscationes Domini inferiores in suis terris prohibere, possunt, stante pro eis consuetudine, aut præscriptione: & plura de hac consuetudine remissivè, & est secunda limitatio. 1. 12. 199.

Venationis, aut piscationis pars Dominis inferioribus præstanda per Venatores aut piscatores, stante, ad id consuetudine, vel præscriptione. 1. 12. 200.

Præscriptiones hujusmodi quando, & quomodo legitimæ habendæ? 1. 12. 201.

Venationes, aut piscationes prohibendi per Dominos inferiores facultas ex præscriptione competens, requirit banna, aut proclamata, & vassallorum acquiescentiam. Ibidem, & numer. seqq.

Venandi, piscandi facultatem ex jure communi, ut vassalli conservent, tam quoad possessorem, quam quoad proprietatem, consulitur eis, ne unquam Dominorum edictis, seu bannis prohibitoriis acquiescant. 1. 12. 203.

Venationis, aut piscationis continuatio, emissis bannis prohibitoriis per Dominos, an sufficiat vassallis ad impediendam præscriptionem, vel requiratur ab eisdem edictis, seu bannis appellatio? 1. 12. 204.

Venationis prohibitiones an sufficiat, quòd in uno ex civibus verificentur, cæteris sciencibus, ad inducendam præscriptionem in favorem Dominorum inferiorum? 1. 12. 205.

Venationes, & piscationes prohibendi facultas, ut Dominis acquiratur ex præscriptione, quod tempus requiratur? 1. 12. 206.

Ad hujusmodi præscriptionem triginta annorum lapsum sufficere, volunt aliqui. 1. 12. 207.

Immemorialem præscriptionem necessariam esse, verius est. 1. 12. 208.

Venationes, & piscationes prohibendi jus per vim, & tyrannidem à Dominis contra vassallos præsumitur possessum. 1. 12. 209.

Venandi, aut piscandi jus in aliquo loco determinato, vel in aliqua parte privatas defensas habere, immemoriam à quolibet cum alterius prohibitione præscribitur. 1. 12. 210.

Venandi jus pluribus in eadem Sylva præscriptione, aut privilegio competere, potest: uni circa majores, alii circa minores feras. 1. 12. 212.

Venationes, aut piscationes generaliter quoad omnes feras pluribus ex præscriptione, aut privilegio competere possunt. 1. 12. 213.

Venationes aut piscationes Regis privilegio, aut jussu, privativa fieri nequeunt in præjudicium tertii, cui est jus quæsitum. 1. 12. 214.

Venationum, aut piscationum publicarum privilegia Dominis inferioribus in præjudicium alterius concessa

concessa nullius sunt momenti: & apud nos in Supremo Senatu, in Aula justitiæ retinenda. 1. 12. 228.

Venationem ferarum alias licitam an Princeps, vel alii Domini inferiores prohibere, possint, si ex hoc, circa segetes, vineas, & alia, ex nimia ferarum copia damnum venatur? & an ad restitutionem prohibentes teneantur, & ad aperiendam facultatem eas venandi? 1. 12. 229.

Venatores ad restitutionem tenentur damni, quod, dum feras insequuntur, in segetibus fecerint. 1. 12. 230.

Venator, si, pro capiendis feris, foveas, vel alia paramenta fecerit, & in ea bos, vel aliud animal ceciderit, quid juris sit? 1. 12. 231.

Venationis, & piscationis in locis publicis commoda an Domini inferiores de consensu Populi possint sibi privata habere? 1. 12. 232.

Resolvitur pro negativa sententia. 1. 12. 233.

Venationum, aut piscationum publicarum locorum nullum jus Oppida habent, quod aliis cedere, possint. 1. 12. 234.

Venandi, & piscandi de communi usu solus Princeps disponere potest. Ibidem, & numer.

Venationem, aut piscationem in locis publicis, nec contra forenses, Oppida prohibere, possunt, nisi ex justa causa. 1. 12. 234.

Venationes, aut piscationes in bonis Oppidorum, seu Civitatum non comprehenduntur. 1. 12. 237.

Venationibus, & piscationibus quem uti, posse, aliud est: aliud verò, alteros à venationis, vel piscationis usu prohibere. 1. 22. 238.

Venationum, aut piscationum jus quæsitum Oppida, aut Civitates absque Regiâ facultate, suis Dominis inferioribus cedere, vel aliter alienare, non possunt. 1. 12. 239.

Venandi, aut piscandi jus privilegio, aut præscriptione Oppidis competens an absque Regiâ licentia suis Dominis cedere, possint? 1. 12. 247.

Venationis, piscationis, & aucupii emolumentorum materia concluditur. 1. 12. 248.

Venationis, & piscationis de materia plura remissivè, & ad multa commoda, & incommoda ex eis provenientia: congerunturque plenissime DD. de ea tractantes. 1. 12. 249: cum seqq.

Et in verbo *Aucupium*, & verbo *Piscatio*, & verbo *Dominus*.

Venetiarum Duc.

Venetiarum Duci in quibusdam suis Ecclesiis patronatis processionaliter per Decanum, & Canonicos occurritur. 1. 32. §. 1. 31.

Venia ætatis.

Veniam ætatis concedendi facultas an inferioris jurisdictionis, vel Supremæ potius potestatis sit? 1. 21. 233.

Veniæ de materia plura remissivè ad contractus sub ea celebratos; & ad minorum restitutionem. 1. 21. 236. & 237.

Verbum.

Verbum Glans, quid generaliter, aut specialiter significet? 1. 4. 13.

Verbum Oliva, seu Olea, non solum pro fructu, sed etiam pro arbore accipitur. 1. 4. 31.

Verbum cedere, in incorporalibus loco traditionis habetur. 1. 31. §. 8. 83.

Verba Fructus, Proventus, Redditus, & similia in quo differant? 2. 3. 1.

Quandoque hæc verba synonyma sunt, & promiscuè Jurisconsulti, & DD. eis utuntur. 2. 3. 2.

Lagunez de Fructibus.

Verba relata differunt equidem inter se, propria cuiusque inspecta significatione. 2. 3. 3.

Verbum Proventus latius, quàm verbum *Fructus*, & verbum *redditus* patet. 2. 3. 22.

Verbum emolumentum, generalius est, latioreque significationem habet, quàm verba, *redditus, proventus, & obventiones*. 2. 3. 39.

Verbis prædictis cumulatis in aliqua dispositione, tunc plenissime omnes fructus, proventus, & quæcumque emolumenta comprehenduntur. 2. 3. 40.

Verborum obscœnitas à Civitate lege Romuli, & Politicorum censurâ exterminata fertur. 1. 34. §. unic. 24.

Vestis.

Vestibus generaliter legatis an etiam scis, & nondum sutæ comprehendantur? 1. 33. 106.

Vicarius.

Vicarii Episcoporum ordinariam jurisdictionem exercent. 1. 18. 120.

Vicarii Episcoporum jurisdicctio, mortuo Episcopo, expirat. 1. 18. 129.

Vicarius Generalis Episcopi an conferre, vel instituire, aut confirmare, possit? 1. 31. §. 1. 17.

Vicarius Episcopi non aliter, quàm de speciali Episcopi concessione, confertur. 1. 31. §. 1. 18.

Victima.

Victima nulla major, aut Deo gravior, quàm pessimos debito supplicio affici. 1. 22. 105.

Villa.

Villa est nomen universitatem designans, & in se jurisdictionem, honorem, & jus patronatus continet. 1. 30. §. 1. 25.

Vinea.

Vinearum, Olivarumque novæ plantationes in agris frumentariis frequenter fieri, in nostro Regno Senatu prohibetur. 1. 7. 104.

Vinearum novæ plantationes in Italiâ prohibita fuerunt tempore Imperatoris Domitiani. 1. 7. 105.

Vinearum plantationes in locis publicis de cujus licentia fieri, debeant? & alia de istis plantationibus. 1. 21. 264.

Vir.

Vir, aut uxor superstes, ob divitias paternas, dives censetur, ad hoc, ut excludatur à quarta parte bonorum conjugis prædefuncti sibi debita, ex *Authent. præterea. Cod. unde vir, & uxor*. 1. 30. §. 3. 31.

Virga.

Virga Justitiæ, ut Regis sceptrum, denotat jurisdictionem; merumque, & mixtum imperium. 1. 21. 44.

Virgam portanti secundum formam consuetam qui resistit, vim contra justitiam committere, dicitur. 1. 21. 50.

Virgam portare, quibus officialibus justitiæ liceat? 1. 21. 54.

Quid in Alguacellis, cæterisque officialibus Ecclesiasticis? & quid, stante ad id consuetudine, & quomodo, & qua forma sit ab eis portanda? 1. 25. 55.

Virgam quis portare possit, jurisdictione inter duos divisa, quorum uni criminalis, alteri civilis competit, & quis, circa hoc, aliam prohibere, possit? 1. 21. 56.

Virgæ justitiæ plura remissivè; & de ejus origine, antiquitate, & præminentia. 1. 21. 57.

Virgo.

Virgines à variis cantionibus, & choreis procul esse, debere monet Div. Augustin. 1. 34. §. un. 64.

K 2 **Virginalis**

Virginalis verecundia his diversionibus frangitur, & modestia deperditur. 1.34.§.un.65.

Virginibus parentes permittere, non debent. nimis chorizare, tympanave, lyram, vel alia instrumenta, ad id tangere: vel cantare. 1.34.§.un.128.

Virginum pudicitia marcessit his exercitiis: modestia naturalis amittitur; & verecundia deperit. Ibidem.

Virginum inquietudini, suscitandisque passionibus magis quam honestati hæc diverticula deserviunt, multaque alia congeruntur damna. 1.34.§.un.133.

Adducitur in comprobationem notabilis cujusdam Doctoris antiqui locus. 1.34.§.un.133.

Insignis alius locus adducitur ex Divo Ambrosio. 1.34.§.un.137.

Monentur parentes, ut præfata considerent, pro bona filiarum educatione. 1.34.§.un.138.

Virginum filiarum verecundiam non semper debent parentes attendere, ut choreis, & saltationes, eis confidenter permittant. 1.34.§.un.139.

Virginum modestia naturalis à Deo insita dolendum valde, si hujusmodi saltationum, & chorearum permissu minuatur, vel in totum destruat. 1.34.§.un.140.

Virtus.

Virtus est, modicâ, & licitâ aliquâ voluptate, & recreatione, uti. 1.34.7.

Vita humana.

Vita humana, ejusque fragilitas in floribus optimè consideratur. 1.34.82.

Vita militia.

Vita militia, quæ ex feudorum fructibus filii secundò genitis debetur, ex donativis Paschatis, vel aliis præfari solitis non deducenda. 1.14.11.

Vita militia ex jurisdictionis proventibus deducenda. 1.20.63.

Vita militia solvitur ex fructibus feudalibus, estque fructuum onus; non feudi. 1.20.64.

Et consequenter in fructuum liquidatione, pro ejus solutione, hujusmodi proventus computandi. 1.20.65.

Unguenta., ungerere.

Unguentorum frequentissimus antiquioribus nationibus usus refertur. 1.4.53.

Unguentorum, & aromatum usus, & bonitas traditur: & plura de eorum speciebus apud antiquas, & hodiernas nationes. 1.4.56.

Ungendi, condendive aromatibus corpora mos apud Ethnicos, Ægyptios, Persas, Romanos, Judæos, & alias nationes. 1.4.58.

Unguentorum usus in conviviis pro cibis condendis, miscendisque potui unguentis, & pro capitibus præparandis, seu à vino præservandis. 1.4.61.

Unguentorum odor in viris vitæ molliem, & corruptelam arguit. 1.4.64.

Unguentorum venditio Atheniensium, & Lacædæmoniorum legibus prohibita. 1.4.64.

Et in verbo *Cadaver.*

Voluntas.

Voluntatem implere, lucrum, seu fructum contingit. 1.31.17.

Magna in hoc fruitio consistit: & refertur, in id, elegans locus Senecæ. 1.31.20.

Voluntatem, vel desiderium implere, si quis impediatur; magnum recipit præjudicium. 1.31.22.

Votum.

Votum, ut obliget, an requirat, quòd acceptetur? 1.33.80.

Ubi Imperialis.

Urbs Imperialis censetur, in cujus portis, aut locis publicis insignia Imperialia inveniuntur à longissimo tempore structa. 1.21.9.

Usuarius.

Usuarius pro sua tantum indigentia, non ad lucrum uti, debet, nec alii cedere, aut locare, potest. 1.25.§.un.74.

Usura.

Usura pecuniæ ea ratione in fructu non esse dicitur in *Usura pecuniæ* 121. ff. de verbor. significat. quia non ex ipsa pecunia nascitur. 1.3.3.

Usufructus. Usufructuarius.

Usufructus numismatis pro gemmis habendi legatus, vel aliter constitutus, verus usufructus est; quia non, ut pecunia, sed ut species numismatis consideratur. 1.1.28.

Usufructus an, & quando datus censetur, operibus servi legatis, aut promissis? 1.14.119.

Usufructu Sylvæ cædæ relicto, an in cæsiōne illius servanda sit generalis consuetudo Provinciæ, vel specialis testatoris? 1.6.24.

Usufructu sylvæ cædæ non fundi, in quo sylvæ est, relicto, generalis Provinciæ consuetudo in cæsiōne est sequenda: secus si fundus legatus sit; nam tunc consuetudo testatoris est inspicienda. 1.6.25.

Quid, si de testatoris consuetudine non constet? 1.6.26.

Usufructuario omnium bonorum res quælibet, aut pecunia; ut ea utatur, est tradenda. 1.9.11.

Refellitur, quoad hoc, sententia Petri Barbozæ. 1.9.12. & 13.

Usufructus rectè constituitur in fructibus voluptatis. 1.34.18.

Usufructus in animalibus, & rebus monstruosis propter lucrum pecuniarum, quod ex eorum visu percipi, solet, constitui, potest. 1.34.35.

Usufructus in gemmis, annulis, & aliis rebus pretiosis rectè constituitur. 1.34.59.

Usufructus verus rectè in numismatis constituitur, si ad id relinquatur, ut pro gemmis ad pectus portentur. 1.34.63.

Usufructuario feudi, emphytheusis, aut census perpetui non competit commissum ob canonem non solum, sæloniam, vel ob alias causas, sed proprietario. 2.4.146.

Contrarium resolvitur in ipsarum rerum principalium fructibus, qui ad usufructuarium pertinent. 2.4.147.

Usufructus est jus reale dominium tangens, vicemque domini obtinet. 2.4.153.

Usufructus, seu jus formale aliud est; aliud ipsius fructus, vel commoditas. 2.5.2.

Usufructus in jure: fructus, aut commoditas in facto consistit. 2.5.3.

Usufructus potest, esse penes unum; commoditas autem, seu percipiendi facultas penes alium. 2.5.6.

Usufructus an alienari, seu cedi, possit? & an, si alienetur, vel cedatur, amittatur statim, & cum proprietate consolidetur? 2.5.8.

Refertur negativa sententia. 2.5.9.

Fundatur ex §. *Finitur instit. de usufruct.* Ibidem.

Et ex l. 24. tit. 31. Partit. 3. 2.5.10.

Et ex cap. 1. §. *Callidis, de prob. bit. feud. alienat. per Federic.* 2.5.14.

Referuntur DD. pro hac sententia calculum ferentes. 2.5.16.

Refertur,

Refertur, & fundatur contraria affirmativa opinio, usufructum videlicet, rectè per usufructuarium alienari, posse absque metu consolidationis. 2.5.18.

Usufructum in quemlibet posse, alienari, locari, aut aliter transferri, pluribus juribus probatur. 2.5.19.

Adducitur, & ponderatur, pro hac sententiâ text. in l. *arboribus* 13. §. *Usufructuarius, ff. de usufruct.* Ibidem.

Adducitur etiam text. in l. *non utitur* 45. ff. *cod. & in §. Planè ejusd. leg.* 2.5.20.

Leg. *cui usufructus* 34. ff. *cod. tit. 2.5.21.*

§. 1. *instit. de usu, & habitat.* 2.5.22. 774.

Leg. *in bonis* 8. ff. *de bon. auctorit. Judic. possidend.* 1. *usufructus* 57. ff. *solu. matrim.* 2.5.23.

Referuntur DD. pro hac sententiâ resolventes. 2.5.25.

Declaratur Pinell. ad l. *si usufruct.* 67. ff. *de jur. dot.* 2.5.27.

Refertur Aliquorum concordia distinguendo inter usufructus cessionem, & inter usufructus donationem, similemve alienationem. 2.5.29.

Quid hac in re senserit Castillo? 2.5.31.

Rejicitur ejus intellectus. 2.5.32.

Distinguitur, pro concordia, inter usufructum, ac commoditates; illumque cedi, & in alium transferri, non posse, resolvitur: secus in fructibus, aut commoditatibus. 2.5.33.

Adducitur, & ponderatur in id *dict. l. si usufructus*, & notabil. text. in l. *usufructus* 57. ff. *solu. matrim.* 2.5.34.

Declarantur, juxta hanc distinctionem, text. in *dict. l. arboribus* 13. §. *Usufruct.* ff. *de usufruct.* & *dict. l. non utitur* 45. ff. *cod. tit. 2.5.45.*

Et in l. *necessario*, §. *fin. ff. de pericul. & commod. rei vendita: l. in adibus*, §. 1. ff. *de donat.* 2.5.46.

DD. pro hac distinctione resolventes referuntur. 2.5.47.

Quid in usufructu, seu tenuta uxori prædefuncti viri in ejus bonis competenti, an is alienari, possit? 2.5.48.

Usufructus, in casibus, in quibus cedi, aut vendi, non potest, per cessionem, aut venditionem amittatur, & cum proprietate consolidetur; necne? 2.5.52.

Quid, de jure Regio *exl.* 24. tit. 31. *Partit.* 3. 2.5.53.

Usufructus jus pro debito usufructuarii in causam judicari capi, non potest: secus in fructibus, aut commoditatibus. 2.5.55.

Idem, quoad oppignorationem, aliasve oblationes. 2.5.56.

Usufructus constitutio species servitutis reputatur. 2.5.58.

Est servitus realis, quæ in re prohibita alienari imponi, nequit. 2.5.59.

Dicitur pars domini. 2.5.60.

Usufructus in re prohibita alienari, constitui, non potest. 2.5.61.

Usufructus in rebus feudalibus per feudatarium constitui, nequit. 2.5.65.

Usufructus non comprehenditur in cessione omnium bonorum in favorem creditorum, seu aliorum facta; comprehenduntur tamen ipsius fructus, seu commoditates. 2.5.68.

Usufructus adventitorum commoditas, seu fructus an patri quærat in casibus, in quibus usufructus quæri, non potest? 2.5.69

Lagunæ de fructibus.

Adducitur affirmativa opinio. 2.5.70.

Refertur negativa. 2.5.71.

Traditur distinctio, juxta aliquos, inter prohibitionem usufructus acquisitionis à lege, vel ab homine inductam. 2.5.73.

Resolvitur indistinctè pro negativa sententia. 2.5.74.

Confirmatur pluribus juribus hæc resolutio. 2.5.80.

Declaratur, juxta eam, text. in *Authent. excipitur Cod. de bon. qua liber.* 2.5.81.

Idem in prohibitionem, l. *cum multa, C. de bon. qua liber.* 2.5.82.

Et in l. *fin. C. eod.* 2.5.83.

Et in nostra l. 48. *Tauri.* 2.5.84.

Quid in feudis? 2.5.85.

Quis sit finis, & quæ ratio hujusmodi prohibitionum? 2.5.75.

Quid, si legis, vel hominis prohibitionem usufructus adventitorum patri quærat, nullo filiorum favore; sed ex mera subtilitate, aut ratione juris sit inducta? 2.5.86.

Quid, si in pœnam parentum eis usufructus à lege, vel ab homine auferatur? 2.5.88.

An in hoc casu alimenta patri per filium præstari, debeant? 2.5.89.

Quid, expressâ, vel tacita saltim legis, vel hominis prohibitionem stante, ne aliam participationem usufructus pater habeat? 2.5.91.

Conjecturis de hac tacita prohibitionem apparere, potest. 2.5.92.

Usufructus acquisitio an censetur prohibita patri, ex prohibita ipsi adventitorum administratione? 2.5.93.

Et contra, an prohibita usufructus acquisitione, administratio adventitorum interdicta patri censetur? 2.5.94.

Hujusmodi prohibitiones, ne usufructus adventitorum patri quærat, an apponi, possint à matre in legitima? 2.5.95.

Usufructus adventitorum commoditas, seu fructus casu, quo patri quærat, intelligitur vita filii tantum durante. 2.5.96.

Usufructus filio legatus an patri quærat, saltim quoad commoditatem? 2.5.97.

Quid, attento jure Codic. in l. *fin. C. de usufruct.* 2.5.99.

Quid, mortuo patre, an usufructus penes filium remaneat? 2.5.100.

Usufructus in Fiscum non transit, confiscatis usufructuarii bonis secus ejus commoditas. 2.5.102.

Quid, si pœna mortis, vel mediæ, aut maximæ capitis diminutionis infligatur? 2.5.103.

Et quid, si filius ante, vel post confiscationem matrimonium contraxerit? 2.5.105.

Usufructus alteri ex conjugibus, durante matrimonio, quæritur alteri non communicatur; secus ejus commoditas. 2.5.106.

Quid, si usufructus titulo oneroso sit quæsitus, an saltim quoad æstimationem sit communicandus? 2.5.108.

Usufructus *Vidua* in Regno Aragonum, aut Principatu Cathalonie in bonis prædefuncti viri competens quoad commoditates alienari potest: secus quoad jus formale. 2.5.110.

Usufructus adventitorum an possit per patrem in præjudicium filiorum, vel creditorum uni ex filiis, vel alteri remitti, aut renunciari? 2.5.111.

Concessio,	102 & seq.	Elephas,	512. & seq.
Condemnatio,	232	Emancipatio,	256
Condictio,	486	Emolumenta,	11. & seq.
Conditio,	251	Emphytheuta. Emphytheusis,	45. & seq.
Conductor,	219. & seq.	Emptor,	515
Confirmatio,	379	Epaminondas,	523
Confiscatio,	230. & seq.	Episcopus,	196. & seq.
Congrua,	495	Equae de ventre,	294
Conjux,	343	Eremitae montes,	338
Conscientia,	355	Examen apum,	19
Consensus,	432	Excessus,	299. & seq.
Consignatio,	280	Excubiæ,	231
Consilia. Consiliorum creatio,	175. & seq.	Executio. Executor,	552. & seq.
Consilium de la Messa,	335	Exemprio,	193
Consistorium,	247	Expensæ,	245. & seq.
Consuetudo,	139. & seq.	Exultatio,	523
Contractus,	229. & seq.		
Conventio,	316		
Corpus Domini nostri,	250		
Correctores,	177. & seq.		
Corvus,	512		
Creatura,	511		
Creditor,	535		
Crocus,	17		
Crudelis,	268		
Cujatius,	69		
Cupressi,	513		
Curiarum. Convocatio,	129. & seq.		
Custos. Custodia. Custodire,	179. & seq.		

D.

D avid,	522	F alcidia,	300
Debitor,	245	Falcones,	123
Decima Ecclesiastica,	16. & seq.	Falsa moneta,	92
Decima Tutoris,	6. & seq.	Familia,	254
Decius,	101	Famulæ,	373. & seq.
Decuriones,	276	Famulus,	306. & seq.
Defensa,	106	Farina,	535. & seq.
Defunctorum funera,	253	Fastidium,	510
Delegare,	217	Feræ,	89. & seq.
Delicta. Delinquentes,	261. & seq.	Festum,	524
Dæmon,	524. & seq.	Fætus,	20
Derogare,	95	Feudum,	113. & seq.
Devolutio,	425	Fideicommissarius,	444
Deus,	512	Fideicommissum,	575
Dictio,	455	Fidelitas,	284
Differentia,	22	Fides,	392
Diffinitio,	5	Filius,	316. & seq.
Discipulus,	483	Fiscus,	344
Distributiones,	495	Flores,	514
Dividua,	328	Flumen,	105. & seq.
Doctores,	8	Forma,	536
Domicilium,	372	Fortalitia,	280. & seq.
Dominus. Dominium,	100. & seq.	Fratres,	418
Domus,	415. & seq.	Fraudare,	277
Donatio. Donans. Donatarius,	123. & seq.	Fructus. Fructuarius. Fruitio,	2. & seq.
Donatio propter nuptias,	40	Frugalitas,	532
Donum. Donativum,	119. & seq.	Frugi. Fruges,	532
Dos. Dotare. Dotis fructus,	40. & seq.	Frumentum,	534. & seq.
Dux Generalis,	243	Furcarum erectio,	243. & seq.
Duces, & Comites,	261	Furnus,	155. & seq.
		Furtum,	280

E.

E cclēsia, Ecclesiæ bona. Ecclesiastica immunitas,	92. & seq.	H abitatio,	373
Ecclesiasticæ personæ,	198. & seq.	Herba,	15. & seq.
Edicta,	154. & seq.	Hæres. Hæreditas,	110. & seq.
Eleemosyna,	421	Hæreditamenta,	551
Eligens,		Homagium,	391. & seq.
		Homo,	62. & seq.
		Honestas,	

F.

G.

H.

Honestas,	300. & 521	Lignum. Lignandi jus,	17. & seq.
Hæbitus,	515. & seq.	Linum,	17
Hospitium. Hospitare,	128. & seq.	Litigantes,	302
Hypotheca,	555	Litteræ,	235. & seq.

I.

I ejunium,	417	Locuplex,	352
Ignorantia,	244	Locum tenentes Correctorum,	220. & seq.
Impensa,	515. & seq.	Locus,	404
Imperator. Imperium,	191. & seq.	Loquela. Loquendi usus,	512. & seq.
Impossibile,	392	Lucrum,	27. & seq.
Impositio,	139	Luctuosa,	494
Incensum,	400	Et in verb. Episcopus,	499
Incola,	59. & seq.	Lupinum,	17
Incrementum,	7. & seq.	Lupus,	97
Indi,	166. & seq.		
Indultus,	266. & seq.		
Infamia,	40		
Inferior,	387		
Infinium,	164		
Informatio,	212		
Ingenium,	510		
Inimicitia,	386. & seq.		
Injuria,	389		
Inopia,	484. & 486		
Iocare,	510		
Instantia,	234		
Insula,	6. & seq.		
Instrumentum,	65. & seq.		
Interesse,	38. & seq.		
Interpretatio,	18		
Introitus,	543		
Inventor,	341		
Irrevocabilis actus,	379		
Iter,	279. & seq.		
Judex,	174. & seq.		
Juramentum,	277. & seq.		
Jus accrescendi,	7		
Jura Regalia, & privata,	141. & seq.		
Jurisdicctio,	167. & seq.		
Jus Civile,	534		
Jus Patronatus,	173. & seq.		
Justitia,	269		

L.

L aborantes,	312	M accedonianum,	538
Laicus,	434. & seq.	Macellum,	155. & seq.
Lana,	535. & seq.	Magister,	179. & seq.
Lancearum servitium,	115. & seq.	Magistratus,	173. & seq.
Lapides,	68. & seq.	Magnates,	388. & seq.
Lapidicinz,	6. & seq.	Major,	387
Laudes D. D. Ildephonsi de Olea,	304	Majoratus,	167. & seq.
D. D. Ludovici de Cerdeño & Monçon, ex Regio	307. & 551	Maleficium,	250
Consilio,	113	Manna,	19
Et D. D. Francisci Hortiz Cortes, Supremi Italiae	113	Marchio. Marchionatus,	386. & 402
Consilii, Senatoris,	19. & seq.	Mare,	95
Laudemium,	123. & seq.	Maritus,	110. & seq.
Legati, sive Ambasiatores,	119	Marmor,	69
Legatum,	56. & seq.	Materia,	536. & seq.
Leges,	2. & seq.	Matrimonium,	135. & seq.
Leges explicatæ,	256. & seq.	Medicus,	276. & seq.
Legitimare,	452	Mens,	510
Legitimè factum,	539	Mercatus,	270
Legumina,	95	Merces,	306
Libertas,	300. & seq.	Merces,	350
Libertus,	330	Meretrix,	430
Libri. Librorum Scriptores,	369	Merum imperium,	2271
Licentia,		Metallum,	70. & seq.
		Metus,	157. & seq.
		Miles,	142
		Milium,	17
		Mineralia,	72
		Minor,	568
		Misilia,	338
		Mobilia bona,	20
		Molendinum,	155
		Monachus,	561
		Monasterium,	326. & seq.
		Moneta,	254
		Moniales,	32
		Montes,	45
		Moratoria,	256. & seq.
		Mulæ aratoriæ,	539
		Mulier,	390. & seq.
		Mulctæ,	230. & seq.
		Mulus,	86
		Munera,	119. & seq.
		Murenæ,	86. & seq.
		Muri,	245. & seq.
		Mus,	512
		Musica,	520. & seq.

M.

N.

N egotia,	281
Nemus,	512
Nix,	23. & seq.
Nobilitas. Nobilis,	167. & seq.
Nomen	

